

فهرست‌نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه:	درایتی، مصطفی، ۱۳۳۴ - ، گردآورنده
عنوان و نام‌پدیدآور:	فهرستگان نسخه‌های‌خطی ایران (فنخا) / به کوشش مصطفی درایتی.
مشخصات نشر:	تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۱-
مشخصات ظاهری:	ج.
فروست:	نسخه شناسی؛۱
شابک:	دوره: ۹-۲۷۱-۴۶۶-۹۶۴-۹۷۸ ؛ ج.۸: ۵-۲۷۹-۴۴۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت‌فهرست‌نویسی:	فیپا
مندرجات:	ج.۸.ترجام-تقریظی.
موضوع:	نسخه‌های خطی --ایران --فهرستگان‌ها
شناسه افزوده:	سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۱ ۳۶د۹الف/ Z۶۶۲۰
رده‌بندی دیویی:	۰۱۱/۳۱
شماره کتابشناسی ملی:	۲۵۹۶۷۰۸

فهرستگان

نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

جلد هشتم

ترجام - تقریظی

به کوشش:
مصطفی درایتی

نسخه‌شناسی/۱

فهرستگان نسخه‌های خطی ایران (فنخا)

مولف: مصطفی درایتی | Derayatimostafa@yahoo.com

ویراستار: دکتر مجتبی درایتی

چاپ اول: ۱۳۹۱

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

مدیریت هماهنگی: عباسعلی علیزاده یزدی

مدیریت فنی و کامپیوتر: مهندس امین رشیدی، مهندس محبوبه درایتی

آماده سازی اطلاعات: علی علیزاده یزدی، حسین متدین طوسی
تقی چیت‌ساز یزدی، ابراهیم ملکی، عباسعلی علیزاده یزدی

تایپ و تصحیح: طاهره موسوی فر، سمیرا عابد پور، ملیحه فولادی، ملیحه اسلامی

طرح روی جلد: برگرفته از جلد نسخه خطی کلیات سعدی دورهٔ صفوی
با شماره ثبت ۱۹۱۶۵ کتابخانه ملی

خوشنویسی روی جلد: مهدی فلاح

صفحه آرایی: مهندس محبوبه درایتی

ناظر چاپ: نصرت‌ا... امیر آبادی

چاپ و صحافی: قلم قم

نشانی: تهران بزرگراه شـــهید حقانی (غرب به شرق)،
بعد از ایســتگاه مترو، بلوار کتابخانه ملی
تلفن فروشگاه: ۸۱۶۲۳۳۱۸ - ۸۱۶۲۳۳۱۵ - ۸۸۹۴۱۹۴۶ دورنگار: ۸۸۹۴۷۴۹۶
وب گاه: www.nlai.ir | پست الکترونیک انتشارات: Publication@nlai.ir

الفهرس الموحّد

للمخطوطات الايرانية

المجلد ثمانية

ترجام – تقريظى

اعداد:

مصطفى الدرايتى

رموز و اختصارات

- **آتشی:** مجموعه آقای سید علی آتشی در یزد
- **آثار ملی:** کتابخانه آثار ملی کاشان
- **آغاز: برابر:** آغاز برابر نمونه کتاب
- **آغاز و انجام برابر:** آغاز و انجام برابر نمونه کتاب
- **احتمالاً غیر همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کاررفته است که نام مشترک دارند و ما به احتمال آنها را متفاوت می‌دانیم
- **احتمالاً همانند:** در مورد نسخه‌های فاقد مؤلف به کار رفته که نام مشترک دارند ولی ما احتمال می‌دهیم برخی از آنها یک اثر است ولی مطمئن نیستیم.
- **احتمالا بعضا همانند:** در مورد نسخه‌هایی به کار رفته که نام مؤلف آنها معلوم نیست ولی نام مشترک دارند و تعدادی نسخه به این نام معرفی شده است و برخی از آنها احتمال می‌رود یک کتاب باشند ولی مطمئن نیستیم
- **ادبیات: با نام شهر تهران:** کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: کتابخانه دانشکده ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد؛ با نام شهر اصفهان: دانشکده ادبیات دانشگاه اصفهان.
- **اصغر زاده:** مجموعه اصغر زاده
- **الفبائی:** فهرست الفبائی نسخه‌های خطی کتابخانه آستان‌قدس رضوی.
- **الهیات:** با نام شهر تهران: کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه تهران؛ با نام شهر مشهد: دانشکده الهیات دانشگاه فردوسی مشهد.
- **امام جمعه:** کتابخانه امام جمعه زنجان
- **امام صادق:** مدرسه امام صادق چالوس و مدرسه امام صادق قزوین و کتابخانه مؤسسه امام صادق قم و کتابخانه حوزه علمیه امام صادق اردکان یزد. که هر کدام با قرینه نام شهر قبل از آن قابل تشخیص است.
- **امام عصر:** کتابخانه مدرسه امام عصر شیراز
- **امام هادی:** کتابخانه عمومی امام هادی در مشهد
- **امیر کبیر:** کتابخانه امیر کبیر در باغشاه فین
- **امیرالمؤمنین:** کتابخانه امیرالمؤمنین بشرویه
- **انجام برابر:** انجام برابر نمونه کتاب.
- **اندازه:** اندازه صفحه.
- **اوراق عتیق:** مجموعه ای به همین نام که به کوشش محمد حسین حکیم از طریق کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتشر شده است.
- **اهدائی ف:** فهرست نسخه‌های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی، تالیف رضا استادی
- **اهدائی رهبر:** مجموعه فهارس نسخه های خطی اهدائی رهبری به آستان قدس رضوی که چندین جلد آن منتشر شده است.
- **بی‌تا:** بدون تاریخ کتابت.
- **بی‌کا:** بدون کاتب.
- **پ:** پشت

- **تا:** تاریخ کتابت.
- **جا:** محل کتابت.
- **چهل ستون:** مدرسه چهل ستون تهران
- **حجتیه:** کتابخانه مدرسه حجتیه
- **حججی:** کتابخانه آیهٔ الله حججی نجف آباد
- **حقوق:** دانشکده حقوق دانشگاه تهران
- **حوزه علمیه:** حوزه علمیه آشتیان
- **خاتم الانبیاء:** کتابخانه مدرسه خاتم الانبیاء (صدر) بابل
- **دائرهٔ المعارف:** کتابخانه مرکز دائرهٔ المعارف بزرگ سلامی
- **دار الحدیث:** کتابخانه مرکز دار الحدیث در قم
- **دانشگاه:** کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **د.ث:** به معنای دفتر ثبت کتابخانه مجلس شورای اسلامی است.
- **دهگان:** مجموعه ابراهیم دهگان اراک.
- **دیانی:** کتابخانه شیخ محمد علی دیانی بیرجند
- **ذکاء، یحیی:** مجموعه ذکاء یحیی
- **ر:** رو
- **رایانه:** رایانه کتابخانه ملی ایران و کتابخانه آستان قدس رضوی و در مواردی کتابخانه مسجد گوهرشاد. لازم به ذکر است که شماره بعد از آن در مورد کتابخانه ملی غیرقابل پیگیری است و منظور شماره صفحاتی است که متن پیاده شده فایل آن می‌باشد که در اختیار ماست و برای کنترل کار خود ما می‌باشد.
- **رضوی:** کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی
- **روضاتی:** مجموعه شخصی سید احمد روضاتی
- **سپهسالار:** کتابخانه مدرسه عالی شهید مطهری (سپهسالار)
- **سر یزدی:** کتابخانه مسجد حظیره (سر یزدی)
- **سعید نفیسی:** نسخه‌های خطی مرحوم سعید نفیسی
- **سم:** سانتیمتر
- **سناف:** فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس سنا (که مجموعه آن به کتابخانه مجلس شورای اسلامی منتقل شده است.
- **سلطنتی:** کتابخانه کاخ گلستان (سلطنتی)
- **شاهچراغ:** کتابخانه آستانه حضرت شاهچراغ شیراز
- **شیخ علی حیدر:** مکتبه شیخ علی حیدر (مؤید)، این مجموعه شخصی که ظاهراً هنگام جنگ کویت توسط صاحب آن از کویت به ایران منتقل شده بود ابتدا در قم نگهداری می شد و بعد دچار مشکلاتی شد و معلوم نبود در چه محلی نگهداری می‌شود. آخرین اطلاع این است که این مجموعه به شهر مشهد و به آستان قدس رضوی انتقال یافته است و ضمن مجموعه اهدائی رهبری نگهداری می شود.
- **ص:** صفحه
- **صادقیه:** کتابخانه مدرسه فتحعلی بیگ (صادقیه) دامغان
- **طبسی:** کتابخانه طبسی حائری در قم
- **عبدالعظیم:** آستان مقدس حضرت عبدالعظیم در شهر ری

- **عکسی:** این تعبیر در دو جا به کار رفته است: یکی در کنار شماره برخی از نسخه‌ها که به معنای آن است که نسخه، عکسی است و باید برای یافتن نسخه در کتابخانه معرفی شده، به عکسی بودن توجه شود؛ و دوم در معرفی مأخذ است که منظور فهرست عکسی آن کتابخانه می‌باشد.

- **علامه طباطبائی:** کتابخانه علامه طباطبائی شیراز که نام شیراز در قبل از آن آمده است.

- **علامه طباطبائی:** مکتبه علامه طباطبائی قم که نام شهر قم در قبل از آن آمده است.

- **علوم پزشکی:** کتابخانه دانشگاه علوم پزشکی تهران

- **عمومی ساری:** کتابخانه عمومی ساری

- **عمومی:** با کلمه قبل سمنان: کتابخانه عمومی سمنان

- **عمومی:** با کلمه قبل مراغه: کتابخانه عمومی مراغه

- **غیر همانند:** در مورد نسخه‌هایی که نام آنها یکی است ولی نسخه‌ها متفاوت است و به دلیل صرفه‌جویی و جلوگیری از تکرار، نام مکرر آنها حذف شده است.

- **ف:** این رمز در مورد مأخذ به کار رفته است و هنگامی که برای یک کتابخانه فهرستی به نام همان کتابخانه به صورت مستقل منتشر شده باشد، نام مأخذ آن با رمز «ف:» به معنای فهرست، به کار رفته است و اگر نام مأخذ با نام کتابخانه متفاوت باشد، نام مأخذ ذکر شده است.

- **فاضل:** کتابخانه آیة‌الله فاضل خوانساری

- **فاضل قائینی:** کتابخانه فاضل قائینی قم

- **فرهاد معتمد:** مجموعه فرهاد معتمد

- **فرهنگ و هنر:** کتابخانه فرهنگ و هنر مشهد

- **فرهنگ و ارشاد:** کتابخانه فرهنگ و ارشاد اسلامی کاشان

- **فیاض:** مجموعه دکتر علی اکبر فیاض

- **فیضیه:** کتابخانه مدرسه فیضیه قم

- **فیلمها:** فهرست فیلم‌های کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

- **قاضی طباطبائی:** مجموعه محمد علی قاضی طباطبائی تبریز

- **قمر بنی هاشم:** کتابخانه قمر بنی هاشم دامغان

- **کا:** کاتب

- **کاتب = مؤلف:** نسخه به خط مؤلف است.

- **کاظمینی:** کتابخانه میرزا محمد کاظمینی

- **گ:** برگ.

- **گلپایگانی:** کتابخانه عمومی حضرت آیة‌الله العظمی گلپایگانی.

- **گوهرشاد:** کتابخانه مسجد جامع گوهرشاد.

- **مجلس:** کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

- **محدث ارموی مخ:** فهرست مجموعه نسخه‌های خطی محدث ارموی، مخطوط

- **محمد هلال:** کتابخانه امامزاده محمد هلال آران کاشان، مخطوط.

- **مختصر ف:** فهرست مختصر نسخه‌های خطی مجلس شورای اسلامی که در سال ۱۳۸۷ منتشر شده است.

- **مخ:** به معنای مخطوط بودن فهرست می‌باشد.

- **مدارک فرهنگی:** سازمان مدارک فرهنگی انقلاب

- **مدرسه غرب:** کتابخانه مدرسه غرب همدان
- **مدرسی:** کتابخانه سید محمد مدرسی در یزد
- **مرعشی:** کتابخانه عمومی آیة الله العظمی مرعشی نجفی
- **مرکز احیاء:** مرکز احیاء میراث اسلامی، قم.
- **مرکز مطالعات:** کتابخانه پژوهشگاه علوم و تحقیقات اسلامی قم
- **مروی:** کتابخانه مدرسه مروی تهران
- **مسجد اعظم:** کتابخانه مسجد اعظم قم
- **مطالعات فرهنگی:** کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی
- **معصومیه:** آستان مقدسه حضرت معصومه علیها سلام
- **مفتاح:** مجموعه محمد حسین مفتاح
- **ملک:** کتابخانه ملک
- **ملی:** با نام قبلی تهران: کتابخانه ملی ایران؛ با نام قبلی شیراز: کتابخانه ملی شیراز؛ با نام قبلی تبریز: کتابخانه ملی تبریز.
- **مهدوی:** مجموعه دکتر اصغر مهدوی
- **موزه ملی:** کتابخانه موزه ملی ایران (موزه ایران باستان)
- **مؤسسه آیة الله بروجردی:** مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی.
- **مولوی:** عبد المجید مولوی (قسمتی از این مجموعه به کتابخانه دانشکده الهیات دانشگاه فردسی مشهد منتقل شده است.)
- **مینوی:** مجتبی مینوی
- **نجومی:** مجموعه سید مرتضی نجومی
- **نسخه‌پژوهی:** مجموعه‌ای با همین عنوان که چند شماره از آن از طرف کتابخانه مجلس شورای اسلامی و به کوشش ابوالفضل حافظیان منتشر شده است.
- **نشریه:** نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران
- **نک:** این علامت به معنای «نگاه کنید» می‌باشد و در موارد ارجاع به کار رفته است. اِرجاع دو گونه است: گاهی عنوان ارجاع داده شده کلاً در جای دیگری که راهنمائی شده، ثبت شده است و گاهی قسمتی از عنوان ارجاعی در محل دیگری ثبت شده است که در واقع به معنای «نیز نگاه کنید» می‌باشد.
- **نواب:** کتابخانه مدرسه نواب مشهد
- **نمازی:** کتابخانه مدرسه نمازی خوی
- **نوربخش:** کتابخانه نوربخش (خانقاه نعمت اللهی تهران)
- **وابسته به:** این اصطلاح در جایی به کار رفته که کتاب معرفی شده به اثری دیگر وابسته است و بیشتر در مورد شرح‌ها، حاشیه‌ها، تعلیقه‌ها، منتخب‌ها، مختصرها، گزیده‌ها، و ترجمه‌ها به کار رفته است و نام کامل اثر اصلی، همراه با نام مؤلف آن معرفی شده است و در صورت نیاز می توانید به اثر اصلی مراجعه کنید.
- **وزیری:** کتابخانه وزیری یزد
- **همانند:** این کلمه در جایی به کار رفته، که اثر معرفی شده فاقد نام مؤلف است و چند نسخه از آن در کشور وجود دارد و به معنای آن است که نسخه‌ها یک اثر است.

آوانگاری و اختصارات

در آوانگاری عناوین کتاب‌ها چند نکته هست که باید یادآوری شود:

۱- در آوانگاری فقط حروفی که تلفظ می‌شوند، ضبط می‌گردند. مثال: آداب الشریعه = ādāb-oš šarī'a

۲- عنوان کتاب‌های فارسی با تلفظ فارسی و عنوان کتاب‌های عربی با تلفظ عربی آوانگاری شده‌اند.

مثال: آداب صوفیه =ādāb-e sūfīye

آداب الصوفیه =ādāb-us ṣūfīya

۳- کلمات و ترکیباتی که از زبان‌های دیگر (از جمله عربی) به فارسی وارد گردیده، با تلفظ متداول در فارسی ضبط شده است.

مثال: اسطرلاب = ostorlāb

ابواب الجنان =abvāb-ol jenān

۴- چون در آوانگاری مقصود فقط نشان دادن تلفظ کلمات است، حروف اول عناوین مانند دیگر حروف کوچک نوشته شده است.

۵- برای آوانگاری کلماتی که بارها تکرار شده‌اند، از اختصار استفاده شده است.

ترجمه	tarjuma(t) / tarjome	t.
دیوان	dīvān / dīwān	d.
رساله	risāla(t) / resāle	r.
شرح	šarh / šarḥ	š.
کتاب	ketāb / kitāb	k.
منتخب	montaxab / muntaxab	mn.
منظومه	manẓūma(t) / manzūme	mnz.
مختصر	moxtasar / muxtaṣar	mx.

الف - آوانگاری کلمات و ترکیبات فارسی:

۱. مصوت‌ها:

اَ	در کلمه	زَن	a
اِ	در کلمه	دل	e
اُ	در کلمه	گُم	o
آ	در کلمه	راه	ā
او	در کلمه	سود	ū
ای	در کلمه	بیرون	ī

۲. صامت‌ها:

ء، همزه	ʾ
ب	b
پ	p
ت،ط	t
ث، س، ص	s
ج	j
چ	č
ح، ه	h
خ	x
د	d
ذ، ز، ض، ظ	z
ر	r
ژ	ž
ش	š
ع	ʿ
غ، ق	q
ف	f
ک	k
گ	g
ل	l
م	m
ن	n
و	v
ی	y

ب – آوانگاری کلمات و ترکیبات عربی:

۱. مصوت‌ها:

فتحه	a
کسره	i
ضمه	u
آ	ā
او	ū
ای	ī

۲. صامت‌ها:

همزه	ʿ
ب	b
ت	t
ث	ṯ
ج	j
ح	ḥ
خ	x
د	d
ذ	ḏ
ر	r
ز	z
س	s
ش	š
ص	ṣ

ض	ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʾ
غ	ġ
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n
ه	h
و	w
ی	y

تراجم

● **ترجام خمیس الفصح** / متفرقه / عربی
tarjām-u xamīs-il faṣḥ

بدون توضیح و گزارش.
[دنا ۱۱۱۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۱۰۹-ف
نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۴۵۵۹ [این رساله در فهرست مجلس گزارش نشده]؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۳]

● **ترجام رارین لعید القیامة** / متفرقه / عربی
tarjām-u rārīn li-'īd-il qīyāma

بدون گزارش
[دنا ۱۱۱۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۱۱۱-ف
نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۴۵۵۹ [این رساله در فهرست مجلس گزارش نشده]؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلها ف: ۱ - ۶۲۳]

● **ترجام عید الصلیب الواقع فی ایلول** / متفرقه / عربی
tarjām-u 'īd-iṣ ṣalīb al-wāqi' fī īlūl

بدون گزارش
[دنا ۱۱۱۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۱۱۴-ف
نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۴۵۵۹ [این رساله در فهرست مجلس گزارش نشده]؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۳]

● **ترجام لصفر عید القامه** / متفرقه / عربی
tarjām li-ṣafar-i 'īd-il qāma

بدون گزارش
[دنا ۱۱۱۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۱۱۰-ف
نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۴۵۵۹ [این رساله در فهرست مجلس گزارش نشده]؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۳]

● **ترجام لعید السلان** / متفرقه / عربی
tarjām li-'īd-is sullān

بدون گزارش
[دنا ۱۱۱۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۱۱۲-ف
نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۴۵۵۹ [این رساله در فهرست مجلس گزارش نشده]؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۳]

● **ترجام لعید السلحتین** / متفرقه / عربی
tarjām li-'īd-is salḥatayn

بدون گزارش
[دنا ۱۱۱۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۱۱۳-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۴۵۵۹ [این رساله در فهرست مجلس گزارش نشده]؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۳]

● الترجح بلامرجح و الترجیح بلامرجح / اصول فقه/عربی

at-tarajjuḥ bi-lā-murajjiḥ wa-t tarjīḥ bi-lā-murajjiḥ

[دنا ۱۱۱۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۲/۱۱

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای نو، ۷ص (۱۸۸-۱۹۴)، ۲۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۳۸۹]

● الترجمان = ترجمان اللغة / لغت / عربی به فارسی

at-tarjumān = tarjumān-ul luġa

علی بن نصرت بن داود، ق۹ قمری

'alī ebn-e nosrat ebn-e dāvūd (- 15c)

فرهنگ لغات عربی به فارسی است، به ترتیب حروف اوایل به‌حسب تلفظ کلمات نه به‌ترتیب ریشه لغات و با در نظر گرفتن حرکات سه‌گانه، مشتمل بر هشتاد و چهار «باب» برای آغاز لغت‌ها دارای فصول برای آخر آنها.

آغاز: الحمدلله الذی فضل لسان العرب بالفصاحة و التبیان کما فضل نبینا محمد علی سائر الانبیاء بالبلاغة و البیان

[دنا ۱۱۱۱/۲ (۴ نسخه)؛ فرهنگ‌نامه‌ها ۲۶۱؛ نسخه های منزوی ۱۹۷۳]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثلث لغات فی اسم رجل و حکی فیه الهمز کذا فی الصحاح

در دو جلد، ظاهراً حاوی همه لغات عرب از همزه تا یاء است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۲ق؛ مهر: ناصرالدین شاه؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم‌ترنج، ۲۸۰گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۴ - ۲۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۲/۴سم [ف: ۱ - ۱۰۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۱۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷۸گ (۱۳۵پ-۲۱۲پ)، ۲۱ سطر (۱۱×۲۱) [ف: ۱۷ - ۲۰۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۶۴۸

آغاز: بسمله، ءآهمزه برالف حرف نداست نزد اخفش و کوفیان؛ **انجام:** سنگ سخت یا سنگی است شبیه بکف دست.

نام مؤلف به استناد معجم التاریخ التراث الاسلامی ۲۲۱۴/۳ ذکر شد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: اشرف السلطنه، ۱۳۳۴ق؛ کاغذ: حنایی فرنگی آهارمهره، جلد: چرمی عنابی، ۱۰۹۷گ، ۱۷سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۱۲/۴×۳۴/۴سم[ف:۱۳-۲۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۴۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** یونس نام پیغمبر است علیه السلام و هو یونس بن متی صاحب حوت

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۸۱]

● ترجمان الابیات / ادبیات

tarjumān-ul abyāt

مازندرانی، حسینعلی بن سمیع

māzandarānī ‹hoseyn-'alī ebn-e samī'

وابسته به: المطول فی شرح تلخیص المفتاح = مطول؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲ق)

تاریخ تألیف: چهارشنبه سلخ ربیع الاول ۱۲۷۶ق

چون کتاب «عقود الدرر فی حل ابیات المطول و المختصر» تالیف حسین بن شهاب الدین شامی عاملی (۱۰۱۲-۱۰۷۶ق) در شرح ابیات مطول بسیار غامض بود از وی خواسته شده تا شرحی که برای مبتدیان مفید باشد بنویسد.

[دنا ۱۱۱۱/۲]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۶

آغاز: بسمله، و له الحمد علی کرمه العمیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ اندازه: ۱۱× ۱۷سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۲۶]

● ترجمان الاشواق / شعر، عرفان و تصوف / عربی

tarjumān-ul ašwāq

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e 'arabī, mohammad ebn-e 'alī (1166 - 1241)

تاریخ تألیف: ۶۱۱ق؛ محل تألیف: مکه مکرمه

مجموعه‌ای از اشعار عاشقانه و غزلیات صوفیانه اوست. ابن عربی در هنگام ورود به مکه در سال ۵۹۸ با شماری از دانشمندان و متألهان از مرد و زن آشنا شد. وی به ویژه از مکین الدین ابوشجاع زاهر بن رستم ابورجاء اصفهانی و خواهر مسنش فخرالنساء دختر رسم یاد می‌کند که وی با مکین الدین کتاب ابواسحاق ترمذی که صحاح است خوانده بود و از هر دوی این خواهر و برادر اجازه عام گرفت. مکین الدین دختر جوانی داشت که نامش نظام و لقبش عین الشمس و البهاء بود و فوق

العاده زیبا و از جهت زهد و گفتار فصیح مشهور بود. ابن عربی او را از جهت دانش و کارهای ادبی و مواهب معنوی می‌ستاید و در اشعار این کتاب با سبک واژگان عشقی‌ای که به‌کار برد وی را مشهور کرد. وی می‌گوید که هر زمان که من نامی را در این کتاب می‌برم اشارتم بدوست و هر زمان به منزلی سوگواری می‌کنم مقصودم منزل اوست.
آغاز: الحمد لله الحسن الفعال، الجمیل الذی یحب الجمال، خلق العالم فی اکمل صورة و زینه، و ادرج فیه حکمته الغیبیة عند ما کونه ... اما بعد فانی لما نزلت مکة سنة ثمان و تسعین و خمسمایه، الفیت بها جماعة من الفضلاء
انجام: لقد تاه الجمال بها ×× وفاح المسک والحادی ... . فانتفع فهذا کان سبب شرحی لهذا الترجمان و لله الحمد و المنة و به الحول و القوة من الزاید و الناقص.
چاپ: به تصحیح نیکلسون، لندن: ۱۹۴۱م؛ بیروت: ۱۳۱۲ق؛ تهران، روزنه: ۱۳۷۷
[دنا ۱۱۱۱/۲ (۳ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱- ذخائر الاعلاق فی شرح ترجمان الاشواق = فتح الذخائر و الاعلاق؛ ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸/۲-فیروز
آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام ... کلما اذکره من طلل - اور بوع او مغان کلما؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ دارای دو سر لوح، مجدول؛ کاغذ: ترکی شکری، جلد: ترمه، ۴۴ص (۱۹۰-۲۳۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۹۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۴۰۲/۲
آغاز: کل ما اذکره من طل ×× او مغان او ربوع کل ما؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا: محمد بن صالحی، تا: ۹۹۲ق؛ نسخه هنری و تزئینی، در برگ پایانی رساله ابیاتی از شیخ جمال عبدالرحمن الجوری آمده است؛ جلد: تیماج سبز، ۳۷ص (۱۱۸-۱۵۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۳۰۵
آغاز: بسمله، یقول الشیخ العالم الفاضل الکامل محیی الدین؛ **انجام:** مارات لی مشهد اقال منشی ... و الصلوة والسلام علی سید المرسلین محمد و اله و صحبه اجمعین امین ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [الفبائی ف: - ۱۲۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۱۸۶
آغاز: بسمله، قال سیدنا مولانا ... استخرت الله تعالی و قیده فی هذه الاوراق ما تضمنه من الابیات الغزلیة بمکة المشرفة ... فی (غرة) رجب و شعبان و شهر رمضان ۶۱۱ ... کل ما اذکره من طلل ×× اور بوع او کلما (؟)؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ ربیع الاول ۱۲۵۱ق؛ سپس مخمس «کیف تبدو العین بالاثر» است؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹/۶×۲۱/۸سم [ف: ۱ - ۱۰۰]

● ترجمان البلاغه / بلاغت / فارسی

tarjomān-ol balāqa

رادویانی، محمد بن عمر

rādoyānī ،mohammad ebn-e ‘omar

روزگاری آن را نگاشته فرخی سیستانی (-۴۲۹ق) می دانستند. همان‌که به‌کوشش احمد آتش در استانبول ۱۹۴۹م چاپ شده است و همو این راز را گشوده است. با سربندهای «فصل» نمایه کتاب در دیباچه آمده است: ۱. فصل فی الترصیع؛ ۲. الترصیع و التجنیس؛ ۳. التجنیس المطلق؛ ۴. التلازم؛ ... ۷۲؛ المتنافر؛ ۷۳. الاسجاع. پسین‌ها این کتاب پایه نگارش «حدایث السحر» رشید الدین وطواط (- ۷/۵۷۳) قرار گرفته است. (احمد منزوی)
آغاز: به نام ایزد بخشاینده بخشایشگر. چنین گوید محمد بن عمر الرادویانی که تصنیف های بسیار دیدم مردانشیان هر روزگاری را اندر شرح بلاغت و بیان حل صناعت ... همه به تازی ... مگر عروضی که ابویوسف و ابوالعلای شوشتری که به پارسی کرده اند ... و عامه بابهای این کتاب را بر ترتیب فصول محاسن الکلام که خواجه امام نصر بن الحسن رض نهاده است ... و لقبش را ترجمان البلاغه اختیار
[مشترک پاکستان ۲۳۹۵/۱۳ «حدایق السحر»؛ پیشگفتار چاپ احمد آتش، استانبول ۱۹۴۹م؛ الذریعه ۷۲/۴ که نگاشته فرخی دانسته؛ حاجی خلیفه ۳۹۶/۱؛ صفا ۳۲۴/۲ (۹۱۷)؛ مجله آینده، ۱۳۶۶خ ۷۰۸/؛ ریحانة الادب ۳۱۸/۴؛ دنا ۱۱۱۱/۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۷۲۱/۱-عکسی
آغاز: به نام ایزد بخشاینده بخشایشگر. چنین گوید محمد بن عمر الرادویانی که تصنیف های بسیار دیدم مردانشیان هر روزگاری را اندر شرح بلاغت و بیان حل صناعت ... همه به تازی ... مگر عروضی که ابویوسف و ابوالعلای شوشتری که به پارسی کرده اند ... و عامه بابهای این کتاب را بر ترتیب فصول محاسن الکلام که خواجه امام نصر بن الحسن رض نهاده است ... و لقبش را ترجمان البلاغه اختیار
خط: نسخ خوش، کا: محمد حسن فرزند محمد حسین سردرودی، تا: ۱۰ شعبان ۱۳۶۹ق، جا: تبریز؛ ۴۸ص (۲-۴۹)، [عکسی ف: ۱ - ۶۸]

● ترجمان الحسنی / علوم قرآن / فارسی

tarjomān-ol hosnā

لاری، حسن، ۸۷۶ - ۹۵۷ قمری

lārī, hasan (1472 - 1550)

تاریخ تألیف: ۸۹۴ق

رساله‌ای مفصل در ترجمه مفردات و لغات قرآنی به‌ترتیب حروف تهجی و مطابق سوره‌های قرآنی. به‌گفته مؤلف، این اثر را به پیروی از میر سید شریف جرجانی و به‌درخواست عده‌ای مؤمنین نگاشته است.

آغاز: حمد وسپاس بیرون از حد و قیاس و ستایش بی آلایش خداوندی را سزاست که اول بی ابتداء و آخر بی انتهاست و متکلم است به کلام فصاحت نظام بلاغت فرجام که از غایت فصاحت و ...

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۸۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اليامع السين بقره يسر ويسير اندک وآسان شدن وآسانی انعام يشع ويسع نام پيغمبری ع مدثر يسور ردی ترش کردن

از ابتدا تا اول الياء مع السين؛ خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ تملک: محمد اسمعیل با مهر «بنده شاه نجف اسمعیل» (بیضی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۷۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ – ۳۹۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۸۳۹

آغاز: و در بعضی برخی تعیین مراد شده و جمع بعضی که دو حرف اول و ثانی موافق مفرد نبود؛ **انجام:** یوم روز، ایام ج، یومئذ امروز.

در فهرست بدون نام مؤلف است. لغات قرآن را به ترتیب حروف گرد آورده و گاهی لغات دیگری را نیز اضافه می کند، و بر فراز لغت نام سوره‌ای که آن لغت در آن به‌کار رفته با شنگرف می‌نویسد. این کتاب به سال ۸۸۴ موافق نام کتاب تألیف شده؛ خط: نسخ، کا: صادق بن اسماعیل حسینی، تا: یک‌شنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۱۱۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۵ – ۲۲۱]

۳. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه: ۱۰۸/۳

آغاز: قرآن را اقتفاء بالسيد السند الشريف العلامة در قلم آورد؛ **انجام:** یوم روز أیام، یومئذ آن روز

در فهرست بدون نام مؤلف؛ تاریخ تألیف موافق نام کتاب می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: ابوالحسن، تا: شنبه ۷ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: – ۸۷]

● ترجمان الحق = ترجمه احقاق الحق / کلام و اعتقادات / فارسی

tarjomān-ol haqq = t.-ye ehqāq-ol haqq

مجتهد نائینی، محمد بن محمد، ق۱۳ قمری

mojtahed-e nā’īnī, mohammad ebn-e mohammad (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۲ شوال ۱۲۸۲ق

[دنا ۱۱۱۲/۲]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۷۵۴

این جلد شامل ترجمه جلد ۱ که بخش کلام و عقاید است می‌باشد؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: صفاء السلطنه علی منشی پسر مترجم نامبرده، تا: ۱۷ ذیقعده ۱۳۰۷ق؛ در آخر نسخه ۴۳ بیت شعر از کاتب این کتاب است در وصف ناصرالدین شاه که تخلص شاعر مشتاقی می‌باشد چنانکه در بیت آخر آمده: «می محبت مولی خوشست مشتاقی ×× چنانکه سر نشناسد موالی از دستار»، دارای دو سرلوح مرصع زیبا، سه پیشانی زمینه طلا، مجدول مذهب، محشی؛ کاغذ فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۷۵گ، ۱۷ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۲ – ۶۵]

● ترجمان الحق و لسان الصدق / کلام و اعتقادات / فارسی

tarjomān-ol haqq va lesān-os sedq

حسینی حسنی، نصیرالدین بن حسین

hoseynī-ye hasanī, nasīr-od-dīn ebn-e hoseyn

بدون گزارش

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۱۵۴

آغاز: و همه انواع شرک و معاصی و ... در عالم از ترد خدای تعالی است پس چگونه می‌شود با وجود این؛ **انجام:** و ایضاح محبت از سخیفی صحفی که رسم نماید صور و نقوشی پی ... بلی بسیار باشد که قلم عزیمت نماید ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور [رایانه]

● ترجمان الدستور فی حوادث الازمان و الدهور / تاریخ / ترکی

tarjomān-od dostūr fī havādes-ez azmān va-d dohūr

چلبی، محمد کمال، ق۱۰ قمری

čalabī, mohammad kamāl (- 16c)

وابسته به: روضة الصفاء فی سیرة الانبیاء و الملوک و الخلفاء؛ میرخواند، محمد بن خاوند شاه (۸۳۷–۹۰۳ق)

اهداء به: سلطان مراد (۹۸۲–۱۰۰۳ق)

تاریخ تألیف: ۹۹۱ق

در ترجمه روضة الصفاء.

[استوری ۹۸/۱؛ برگل ۳۷۳؛ قرطای ۴۹۲ – فهرست تاریخ‌های ترکی ۱۴؛ دنا ۱۱۱۲/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶۶۷

خط: نسخ ترکی، کا: درویش مصطفی مولوی، تا: پنج‌شنبه محرم ۱۰۶۹ق؛ تملك: محمد امین در ۱۱۵۹؛ وقف کتابخانه حافظ احمد رودسری رکابدار دربار، ۱۲۰۷؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۱گ، ۳۱ سطر (۹/۵×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۴۴۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۶۶۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۹۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: استانبولی،۲۲گ،۱۷سطر(۸×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۷-۴۴۷]

● ترجمان الزمان فی تراجم الاعیان / تراجم / عربی

tarjumān-uz zamān fī tarājim-il a'yān

ابن دقماق، ابراهیم بن محمد، ۷۵۰ - ۸۰۹ قمری

ebn-e doqmāq, ebrāhīm ebn-e mohammad (1350 - 1407)

در شرح حال اکابر و اعیان و علماء و دانشمندان مسلمان، با ذکر وفیات آنها به‌ترتیب حروف معجم. این کتاب حدوداً در بیست جزء تألیف شده است. اما متأسفانه فعلاً فقط جزء هفتم و یازدهم و سیزدهم و شانزدهم آن در دسترس می‌باشد.

[کشف الظنون ۳۹۶/۱؛ معجم المولفین ۱/۸۷ و ۸۶؛ دنا ۱۱۱۲/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۷عکسی

آغاز: محمد بن محمد بن اوزلغ الفارابی الترکی الحکیم المشهور؛ **انجام:** مسعود بن محمد بن ملکشاه بن الب ارسلان السلجوقی ... توفی فی جمادی الاخره سنة سبع واربیعن و خمسایه بهمدانو دفن فی مدرسه بناها جمال الدین اقبال الخادم نجز الجز و السادس عشر بحمد الله و عونه و حسن توفیقه یتلوه فی السابع عشر: مسعود بن مودود ...

نسخه اصل: سلطان احمد سوم - استانبول ش A. ۲۹۲۷/۱۶ (فهرست خطی عربی طوپی قاپی ۵۵۶/۳)، جزء شانزدهم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۲۴ شعبان ۷۷۱ق؛ مصحح؛ ۱۳۷گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱ - ۴۳۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۵عکسی

آغاز: عبدالودود بن عبد الرحمن بن علی بن عبد الملك الهلالی؛ **انجام:** علی بن فضل الله بن المجلی القرشی ... مات یوم الجمعه تاسع رمضان المعظم قدره سنة تسع و ستین و سبعمایه، و دفن بتربته ظاهر باب النصر بالقرب من تربة الصوفیه رحمه الله تعالی نجز الجزء الحادی عشر یتلوه فی الجزء الثانی عشر علی بن یحیی بن المنجم ...

نسخه اصل: سلطان احمد سوم - استانبول ش A.۲۹۲۷/۱۱ (فهرست خطی عربی طوپی قاپی ۵۵۵/۳)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۷۸۱ق؛ مصحح؛ ۱۴۷گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱ - ۴۳۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۶عکسی

آغاز: فنا خسرو ابن الحسن بن بویه الدیلمی، ابوشجاع السلطان الملقب عضد الدوله بن رکن الدولة؛ **انجام:** محمد بن اسماعیل بن العباس ... المتملی الوارق ... و کانت وفاته یوم الحد لاثنی عشر بقین من ربیع الاخر سنة ثمان و سبعین و ثلثمائه و کان ثقه رحمه الله تعالی، نجز الجز و الثالث عشر ...

نسخه اصل: سلطان احمد سوم - استانبول ش A.۲۹۲۷/۱۳ (فهرست خطی عربی طوپی قاپی ۵۵۵/۳). جزء سیزدهم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۷۸۱ق؛ مصحح؛ ۱۴۹گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱ - ۴۳۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۴عکسی

آغاز: حرف الراء ذکر من اسمه راحج بن قتارة بن ادریس بن مطابق بن عبد الکریم؛ **انجام:** سلیمان بن مهران ابو محمد مولی بنی کاهل، من ولد اسد المعروف بالاعمش الکوفی الامام المشهور ... (بعد از دو برگ) قال العباس بن محمد الدوری: کان الاعمش رجلا من اهل طبرستان من قریة یقال لها دنباوند جاء به ابوه جمیلا الی الکوفه، فاشتراه رجل من بنی کاهل من بنی اسد فاعتقه و کان ابوه

نسخه اصل: سلطان احمد سوم - استانبول ش A.۲۹۲۷/۷ (فهرست خطی عربی طوپی قاپی ۵۵۵/۳). جزء هفتم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی تا، مصحح؛ ۱۳۰گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱ - ۴۳۶]

● ترجمان شعب الایمان / کلام و اعتقادات / عربی

tarjumān-u šu'ab-il īmān

بلقینی، ابوحفص بن نورالدین، - ۸۰۴ قمری

bolqīnī, abū-hafs ebn-e nūr-od-dīn (- 1402)

در بیان اسلام و ایمان و احسان و اموری که در ذیل هر یك وارد شده است.

[دنا ۱۱۱۲/۲؛ کشف الظنون ۳۹۷/۱؛ معجم المؤلفین ۲۸۴/۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۲۷/۱

آغاز: الله احمد لا اله الا هو الکریم المنان و اشکره فهو الذی هدانا برحمته للایمان و منحنا من فضله الاسلام و الاحسان

نسخه اصل: کتابخانه دار الکتب الظاهریه، دمشق ۳۷۶۹؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالدائم برماوی شافعی، تا: با تاریخ ۷۸۷ق؛ ۱۷ص (۳-۱۹) [عکسی ف: ۵ - ۵۹]

● ترجمان الصحاح / لغت / عربی به ترکی

tarjumān-uṣ ṣiḥāḥ

قره پیری، محمد بن یوسف، - ۸۸۶ ؟ قمری

qara pīrī, mohammad ebn-e yūsof (- 1482)

وابسته به: صحاح اللغة = تاج اللغة و صحاح العربیة = الصحاح؛ جوهری، اسماعیل بن حماد (-۳۹۳ق)

انتخاب و ترجمه ترکی است از صحاح اللغه جوهری به ترتیب اصل.
آغاز: الحمدلله الذی انزل القرآن لیبین الشرایع و الایمان بلسان عربی مبین علی محمد امام المتقین و الصلوة علیه و آله اجمعین اما بعد بلکل علوم دینیه و احکام شرعیه عرب لغتی اوزرنه وارد اولمشدر.
[هدية العارفين ۲۱۳/۲؛ ریو ۱۳۵؛ دنا ۱۱۱۲/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا زال منهلا بجوعانك القطر.
خط: نسخ، کا: عبدالله بن یوسف، تا: ۶۶۹ق، مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۸×۱۴سم [ف: ۱ - ۶۰۳]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۴۳۹/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** شکل مثل اشکال و شکول جمعی یقال هذا اشکل بهذا ای اشبه ... اولان بیاض.
از اول کتاب تا فصل لام اوله شین؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی الوان گالینگور، ۱۰۷گ (۱پ-۱۰۸پ)، ۲۱-۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۷۸]

● **ترجمان طبری = تفسیر ترجمان طبری** / لغت - فارسی
tarjomān-e tabarī = tafsīr-e tarjomān-e tabarī
طبری، محمد کاظم بن رضا، ق۱۳ قمری
tabarī, mohammad kāzem ebn-e rezā (- 19c)
فرهنگ لغات قرآن کریم است به ترتیب سور قرآنی، که به‌درخواست یکی از دوستان خود نگاشته و مختصری به شرح و ترجمه لغات مشکل پرداخته است.
آغاز: ستایش خداوندی را سزاست که آفرید و بخشید و رهنمایی نمود هرگز آنچه را سزاوار بود و درود نامعدود بر روان آن ... بسمله بنام خداوند بخشنده مهربان الاسم به معنی نام الاسماء و الاسامی
انجام: و الجنة پریان الناس آدمیان وکلمه من الجنة متعلق است به یوسوس معنی آن است که وسوسه خناس در صدور از جانب پری و آدمی است تمام شد.
[دنا ۱۱۱۲/۲]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۲۷۰/۴-۲۱/۱۹۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: مسیح نوری، تا: ۱۲۵۸ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۸۳۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۵۹/۹
آغاز و انجام: برابر
کا: قنبر علی اسیاوکی خلف رجبعلی، تا: سه‌شنبه ۲۴ جمادی الاول ۱۲۶۰ق، به خواهش آخوند ملا نادعلی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۷گ (۱۰۲ر-۱۷۸پ) [ف: ۳۷ - ۲۹۵]

● **الترجمان عن کتاب المرزبان** / ادبیات / فارسی
at-tarjomān ‘an k.-el marzbān
معزی دزفولی، محمد علی، ق۱۴ قمری
mo‘ezzī dezfūlī, mohammad ‘alī (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۶۸ق
[دنا ۱۱۱۲/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۸۴۱
آغاز: بسمله، در سال هزار و سیصد و پنجاه و پنج هجری؛ **انجام:** در دو نسخه سابق موجود نبوده است ... محمدعلی عبدالحسین الدزفولی عفی الله عن جرائمهما.
خط:شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۸ق [الفبائی ف: ۱۲۳]

● **الترجمان فی علم المیزان** / منطق / عربی
at-tarjumān fī ‘ilm-il mīzān
حویزی، ناصر بن سعید، ق۱۱ قمری
hovayzī, nāser ebn-e sa‘īd (- 17c)
تاریخ تألیف: اواخر شوال ۱۰۶۱ق
رساله مختصری است در علم منطق در یک «مقدمه» و دو «مطلب»: مقدمه در تقسیم علم به تصور و تصدیق، اقسام دلالات و جز آن؛ مطلب ۱. تصورات؛ مطلب ۲. تصدیقات.
[دنا ۱۱۱۲/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۵۲۹/۲
آغاز: الحمدلله الذی کرم الانسان بمنطق اللسان و جعل له فصلا ممیزا عن سائر الحیوان
نسخه اصل: کتابخانه سید علی عدنانی-خرمشهر؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله بن محمد، تا: سه‌شنبه ۲۷ رجب ۱۲۷۳ق، جا: ماحوز از جزیره اوال؛ ۳۹گ (۳۱-۶۹)، [عکسی ف: ۲ - ۱۲۰]

● **ترجمان فی لغات القرآن** / لغت / فارسی
tarjomān fī loqāt-el qor’ān
گفتاری است در لغات قرآن.
[دنا ۱۱۱۲/۲]

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۱۱ فرخ
آغاز: بسمله الحمدلله وسلامه علی عباده الذین اصطفی علی الخصوص علی محمد عبده و رسوله المصطفی. العوذ و العیاذ پناه گرفتن بکسی یا بجائی یا بچیزی اقسام؛ **انجام:** و هو حسبنا و نعم الوکیل و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی رسوله محمد و آله

اجمعین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد قاسم بن علیشاه سبزواری در ۱۱۲۳، محمد دبیر سیاقی؛ جلد: روغنی مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ،۱۷ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۵]

← ترجمان القرآن ⟵ تراجم الاعاجم

● **ترجمان القرآن** / لغت، علوم قرآن / فارسی
tarjomān-ol qor'ān

بقالی، محمد بن ابوالقاسم، ۴۹۰ - ۵۶۲ قمری
baqqālī, mohammad ebn-e ab-ol-qāsem (1098 - 1167)

محتملا از زین المشایخ محمد بن ابی القاسم بقالی خوارزمی است. نام کتاب و مولف در خود رساله دیده نمی‌شود. به ترتیب سوره‌ها است از فاتحه تا ناس و لغات در هر سوره‌ای به ترتیب تهجی جداگانه به فارسی ترجمه شده است.
[دنا ۱۱۱۲/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۸

آغاز: قه: نگاه دار تو مرد، قیا: نگاه دارید شما دو مرد، قوا: نگاه دارید شما مردان، قی: نگاه دار تو زن، قیا: نگاه دارید شما دو زن، قین: نگاه دارید شما زنان، النصیب و الحظ و الکفل: بهره، سریع الحساب: زود شمار، الحساب و الحسبان: شمار کردن، احسب: شمار کن تو مرد، لا تحسب: شمار کن تو مرد. پایان لغات سوره بقره: الحمل و التحمیل: باربرنهادن، الاصر: تنگی، المولی خداوند و پسرعم و یار و آزاد کننده و آزاد کرده و هم عهد؛ **انجام:** الکذاب التکذیب، حساباً ای شمارکن و یقال کافیا، صواباً گفتاری راست، سورة النازعات.

در فهرست ناشناس، اول نسخه دنباله لغات سوره بقره است و آخر آن عنوان «سورة النازعات» خط: نسخ مشکول، بی‌کا، تا: حدود اواخر قرن ۶؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در شوال ۱۲۹۲ داخل عرض شده؛ کاغذ: حنایی سمرقندی، جلد: پارچه‌ای، ۵۸گ، ۱۴ و ۱۵ سطر (۱۰×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳/۲×۱۷/۸سم [ف: ۱۳ - ۲۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۴۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۴۷]

● **ترجمان القرآن** / لغت، تفسیر / عربی به فارسی
tarjomān-ol qor'ān

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری
jorjānī, 'alī-ye-bn-e mohammad (1340 - 1414)

رساله‌ای است در تفسیر واژه‌ها و مفردات قرآن، به فارسی ساده که به ترتیب سوره‌های قرآن مرتب شده از «فاتحه» و «بقره» شروع و به سوره «ناس» پایان یافته است. در هر سوره فقط آن واژه‌ها را می‌آورد که در سوره‌های پیشین نبوده است. منسوب به میر سید شریف جرجانی است، که گرچه نام او بر آن نیست لیکن یکی از قاریان قرن دهم به نام عادل بن علی بن عادل ترتیب این رساله را تغییر داده و به ترتیب حروف هجاء مرتب ساخته و در سر آغاز آن، رساله را از میر سید شریف جرجانی دانسته است. در برخی از نسخه‌های موجود ترتیب این کتاب از ابتدای قرآن تا آخر است و در برخی ترتیب آن به عکس است یعنی از انتهای قرآن و از سوره ناس تا سوره فاتحه (همانند نسخه سپهسالار و رضویه)، می‌شود گفت: چون سوره‌های کوچک قرآن بیشتر مورد توجه بوده، میر سید شریف به تفسیر واژه‌های مشکل آن آغاز کرده و بعد از وی کسی آن را به ترتیب سوره‌های قرآن منظم کرده، و یا آن‌که میر سید شریف کتاب خود را به ترتیب سوره‌های قرآن نوشته و سپس کسی ترتیب آن را گردانیده است و پس از آن عادل نامی آن را به ترتیب حروف هجا مرتب ساخته است.

آغاز: بسمله، این کتاب ترجمان قرآن است و ترجمان تعریب قرآن است و در وی سه لغت است، ترجمان و ترجمان و ترجمان، الترجمه تفسیرکردن زبانی بزبان دیگر، العوذ و العیاذ و اللوذَ و اللیاذ پناه گرفتن بکسی یا بچیزی یا بجایی، اعوذبالله پناه می‌گیرم بخدا، من از، الشیطان دیو، الشیاطین جماعت، الرجیم رانده ونفرین کرده ... الرحیم آمرزنده، سورةالفاتحه: الحمد ستودن و ستایش، الرب پروردگار، العالم این جهان و آن جهان و هرچه آفریده است اندر آن، العالمون جماعت ... سورة البقره: الم ای انا الله اعلم، منم خدایی که می‌دانم، ذلک آن، الکتاب نوشته ...

انجام: سورة الناس؛ الوسواس دیو وسوسه کننده. یعنی اندیشه بد در دل افکننده الجنة: پریان.

چاپ: این رساله بارها چاپ شده

[فرهنگنامه‌های عربی به فارسی ص ۱۷۱-۱۷۶؛ نسخه‌های منزوی ۱۹۷۲؛ دنا ۱۱۱۲/۲ (۱۹ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- ترجمان القرآن = ترتیب ترجمان القرآن؛ عادل خراسانی، عادل بن علی (-۱۰)

۲- خلاصة اللغات علی بن العارن الحافظ

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۲۵۲

آغاز: پرستش من الشیطان دیو الشیاطین ج، الرجیم رانده و نفرین کرده شده، الاسم، الاسماء ج، بسم الله بنام خدای، الرحمن بزرگ بخشایش، الرحیم بسیار بخشایش. سورة الفاتحة الحمدلله شکر و سپاس خدای را، حمد: بستود مردی حمداً ستودنی، فهو حامد. آغاز سوره مائده: «العقود پیمانها جمع عقد، البهیمه چهار پای، حرم احرام گرفتگان جمع حرام، لا تحلوا حلال مدارید، شعایر الله شتران خون آلوده کرده نحر را در حرم»؛ **انجام:** الماعون زکوة مال و قماش خانه جون دیک و تبر آتش زنه و آنج بدان ماند،

الکوثر جوی است در بهشت، النحر شتر کشتن و دست بر سینه نهادن، نحر شتر بکشت تنحر نحراً الابتر دنبال بریده و بی فرزند و بی آل و تبع کشتن، التواب توبه پذیر، حمالة الحطب یعنی سخن چین، المسد لیف، الصمد مهتر و پناه نیازمندان، الکفو همتا و قرین به ترتیب سوره‌های قرآن از فاتحه تا ناس تنظیم گردیده است؛
خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی ترنج با سر، ۱۸۲گ، ۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۵ - ۲۴۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن قرمز، ۶۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۸سم [ف: ۵ - ۲۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹ط

آغاز: بسمله. این کتاب ترجمان قرآنست مرتب بر حروف ابی جاد و ترجمان تعریب ترزفانست؛ **انجام:** و یجمعها قول الشاعر جزو و نصف و ثلث و ربع و خمس و سدس و سبع و ثمن و تسع و عشر.

خط: نسخ، کا: علی بن مبارک فهرجی، تا: ۹۸۲ق، به جهت ناصرالدوله عمر؛ مصحح؛ تملک: سالک الدین محمد در روز عاشورا ۸۹۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ترنج با سر، ۳۱۳ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۳۹]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۲۳۵/۲

آغاز: الرجیم رانده و نفرین کرده. الاسم: نام: الاسماء: جماعت. الله (الاله) خدای سزای پرستش. الرحمان: بخشاینده و بسیار بخشنده: الرحیم آمرزنده. الحمد: ستودن و ستایش. الرب: پروردگار ... سورة البقره الم: ای انا الله اعلم. منم خدای می‌دانم ذلک: آن؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ رمضان قرن ۱۱؛ تملک: محمد حسین خان سامانی در ۱۸ جمادی الثانی ۱۲۳۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، (۶ر-۸۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ - ۳۹۵]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۵۷۷/۴-۲۷/۲۴۷

آغاز: زایدة الماء کرومتی که چشم ازیشان پر شود الذهب زر اسم جنس است الاقتران قرین شدن ... سورة السجده التفصیل بیدا کردن و از یکدیگر جدا واکردن؛ **انجام:** السهل زمین نرم عفوا بسیار شدند العفو بسیار شدن حقیق سزاوارست الاسترهاب بترسانیدن

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف گالینگور، ۱۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲- ۸۳۶]

۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۷۴۲/۱

آغاز: الفلق سپیدی دم و نام چاهی است در دوزخ ما چه و چیست و تا آنگه و تا آنگاه الخلق آفریدن و البرء و الذرء مثله الغاسق تاریکی شب؛ **انجام:** و ارحمنا ببخشا و ما فانصرنا علی القوم الکافرین پس یاری ده ما را بر قومی که کافرانند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۹گ (۱ر-۴۹پ)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۵۵۲]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۱۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نورالله، تا: ۱۰۴۴ق؛ محشی؛ اهدایی: مهدی کرباسی میدانی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۸۹۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۶۹/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۹۹]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۵۳/۱

از حمد و بقره تا ناس؛ بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۳ص، ۱۱۴ص (۱-۱۱۴)، ۱۶ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۶۲۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۹

آغاز و انجام: برابر

به ترتیب از فاتحه تا ناس؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واقف: رضا نایینی؛ در آخر نسخه قصیده‌ای است دالیه، به عربی از شیخ محمد فخر العلما در مدح حاج فرهاد میرزا معتمدالدوله و عنوان آن که بدین عبارت است: «شیخ محمد فخرالعلماء گفت» به خط حاج فرهاد میرزاست، آغاز قصیده: «بشری لَنا من نعم تَزْداد ×× لا بأس لا لَو رغم الحساد»، انجام: «لَما انْقَضَوا سئلْتُ ماً التاریخُ ×× قال الامیرَ غلب الاکرادَ»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۲گ، ۱۴ و ۱۵ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۴/۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۳ - ۲۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۷۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۴۸]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی رضا بن میرزا ابوالقاسم، تا: شنبه ۱۹ شعبان ۱۲۵۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۴۲گ، ۱۴ تا ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۸۹] و [ف: ۳۳-۷۲]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۳۵۲/۳

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله علی نعمائه و الصلوة علی انبیائه بدانکه این رساله انتخابیست بر ترتیب حروف تهجی از ترجمه قرآنی که محقق ... امیر سید شریف جرجانی ... کرده انه قریب مجیب [الالف] آل خانه؛ **انجام:** یقین مرگ یقطین [کدو] ینع رسیده شدن میوه.

گزیده ترجمان القرآن؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر بن ملا یحیی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای که در روی آن نام‌های پنج تن آل عبا و چهار یار و کلمه توحید و آیت «سبحانک لاعلم لنا ... الحکیم» برجسته نوشته شده، ۱۴گ (۱۴۰-۱۵۳پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۲۱۴]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۲۱۸/۲–ف
نسخه اصل: ۲–۵۴؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۴۳]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۷۴۵/۵
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام الاتمان الاکملان علی سید المرسلین ... اما بعد، فهذا کتاب ترجمه القرآن ... قال السید – قدس سره– الترجمه تفسیر کردن زبانی به زبانی دیگر؛ **انجام:** الیحموم: دود سیاه، الایراء: بیرون آوردن آتش از آتش زنه.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۴۷گ (۱۸پ–۶۴)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۸×۱۲سم [ف: ۱۶ – ۳۷۴]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** سورة النجم. النجم ستاره و پروین و گیاه بی ساق.
فقط تا اول سوره «نجم» دارد؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای، ۲۹گ، ۱۵ سطر (۹×۱۳/۴)، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۱ – ۳۱]

۱۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۴۵۸/۲
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرد، ۵۲گ (۸۳پ–۱۳۴ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [مؤید: ۳ – ۳۷۱]

● ترجمان القرآن = ترتیب ترجمان القرآن / لغت،

علوم قرآن / فارسی و عربی

tarjumān-ul qur‘ān = tartīb-u tarjumān-il qur‘ān

عادل خراسانی، عادل بن علی، ق ۱۰ قمری

‘ādel-e xorāsānī, ‘ādel ebn-e ‘alī (- 16c)

وابسته به: ترجمان القرآن؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)
مؤلف، کتاب ترجمان میر سید شریف جرجانی را که به ترتیب سوره‌ها بود به ترتیب حروف هجاء (الفباء) مرتب کرد، با حذف بعضی اسامی سور و ادات تعریف و با تقدیم و تأخیر بعض لغات. از باب الهمزه تا باب الیاء و لغات مذکور در هر باب نیز به ترتیب سوره‌های قرآن از فاتحه تا ناس استخراج و ضبط شده است. ولی مقدمه کتاب از معنی «ترجمان» تا پایان «بسمله» برابر است با ترجمان القرآن میرسید شریف جرجانی.
آغاز: بسمله الحمد لولیه والصلوة علی نبیه و السلام علی ولیه. اما بعد این کتاب ترجمان علامه علماء عالم سید شریف جرجانی است ... مرتب این حروف را اصغر العباد جرماً ... عادل ... بدان ایدک الله تعالی که ترجمان تعریب ترزفان است
چاپ: تبریز، ۱۳۱۳ ق.؛ تهران، ۱۳۳۳ ش
[فرهنگنامه‌های عربی به فارسی، ۱۷۵؛ دنا ۱۱۱۳/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۰۵۸
آغاز: الانتهاء باز ایستادن و بکرانه رسیدن، الحرمه آنچه حرام باشد تعرض کردن بآن؛ **انجام:** الوسواس دیو وسوسه کننده یعنی اندیشه بد در دل افکننده.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۱ رجب ۸۴۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «العبد المذنب محمد علی الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ – ۶۲]

۲. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۷۸/۱
آغاز: عشرتی عشور یابند یا بر هفوتی مطلع شوند چنان چه از لوازم طبع کرام است نظر بر اصلاح آن مصروف فرمایند و مرتب (زیر صحافی رفته) حروف عادل بن علی بن عادل الحافظ المعلم را به دعای خیر مدد فرمایند و التوفیق من الله تعالی. بعد بدان ایدک الله تعالی که ترجمان تعریب تر زبان است؛ **انجام:** تمت و الحمدلله علی ... فی ضحوة یوم الخمیس سابع شهر جمادی اول سنه ۸۹۷ هجریه بدار السلطنه تبریز
بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۷ جمادی الاول ۸۹۷ق، جا: تبریز؛ افتادگی: آغاز؛ ما بین صفحات ۱۰۶ و ۱۰۷ مطلب افتاده است و از حرف «غ» به «ی» می‌آید؛ ۱۰۸ص (۱–۱۰۸)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۱۱سم [نشریه: ۳ – ۳۵۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷
آغاز: و بعد بدانکه این کتاب ترجمان قرآنست و ترجمان تعریب ترزفان است و در وی سه لغتست ترجمان و ترجمان و ترجمان، الترجمه تفسیر کردن زبانی بزبانی دیگر، العوذ و العیاذ و اللَوذ و اللیاذ پناه گرفتن بکسی یا بچیزی یا بجایی ... الرحیم آمرزنده، باب الهمزة – سوره فاتحه: ایاك ترا، الاستعانة یاری خواستن، الاستقامة راست شدن، الانعام نعمت دادن، آمین اینچنین باد، بقره: الم ای انا الله اعلم منم خدای که می‌دانم، الاتقاء پرهیزیدن، الایمان گرویدن و آمن گردانیدن ... آل عمران: الانجیل کتاب عیسی علیه السلام، الانتقام کینه کشیدن، الاحکام استوار کردن ... نساء: اقساط دادن کردن، الایناس دیدن و انس دادن؛ **انجام:** یغوث و یعوق نام دو بت است که از قوم نوح بازماند و عرب آنرا می‌پرستیدند، تمت ترجمان بعض الفاظ قرآن العظیم بعون الله الملک الکریم.
خط: نسخ، کا: کمال الدین بن حسن بن محمد شاه ابوعلی، تا: حدود قرن ۱۰؛ آغاز این نسخه دنباله قصیده‌ای است که کاتب قسمت اول آن را ننوشته است و چنین شروع می‌شود: «علی الخصوص که عنوان این خجسته کتاب ×× بنام خسرو عصرست و قیصرثانی / نظام دولت دنیا و دین علاء الملک ×× که هست معدن اسرارلطف سبحانی / زهی بدیع صفاتی که ذات بی مثلش ×× شدست جامع حدکمال انسانی / عدوی دولت او بی وسیله ضربی ×× بشیب نعل سمندش کند سرافشانی / سریر سلطنت اندر سرای باقی یافت ×× ازآن نکرد نگه در سراچه باقی / همیشه باد مسلم بران (=براو) جهانبخشی ×× مدام باد بدو مفتخر جهانبانی.

اسأل الله تعالی ان یخلد ظلال سلطنته علی الوری بحرمة محمد علیه السلام و آله التقی و صحبه النقی ما تلألاء القمر فی الدجی»، یادداشتی از عبدالله الحسینی به تاریخ چهارشنبه ۵ محرم سال ۱۱۰۷ق؛ کاغذ: حنایی سمرقندی، جلد: پارچه‌ای، ۴۳گ، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۷/۳)، اندازه: ۱۲/۷×۱۹سم [ف: ۱۳ – ۲۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۳۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا. در فهرست و صفحه عنوان از محمد بن ابی القاسم بقالی دانسته شده [فیلمها ف: ۱ – ۴۷]

۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۲۹۸/۱

خط: نسخ، کا: قطب الدین حافظ یزدی، تا: محرم۹۰۰ق؛ جلد: تیماج سبز، قطع: ربعی [نشریه: ۳ – ۴۱۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۶۰

به ترتیب عادل بن علی؛ خط: نستعلیق، کا: سلمان بن مولانا محمود، تا: ذیحجه قرن ۱۱؛ تملک: محمد بن شبر الموسو؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸گ، ۱۶سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۲۸ – ۲۴۷]

۶. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۵۹/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا [نشریه: ۳ – ۳۸]

۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: جیبی [نشریه: ۳ – ۳۱]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۰۳۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۸×۱۵/۸سم [ف: ۲ – ۱۲۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۰۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** رب اغفر لی و انت خیر الوهاب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۲ق [رایانه]

۱۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۳۴ – د

درست مانند چاپ ۱۳۳۳ می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳۳ ذیحجه ۱۰۱۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۶۴گ، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۵۹۴ ض

بی‌کا، تا: ۱۰۵۵ق [د.ث. مجلس]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۶۷۱/۲

آغاز: بسمله. بدان ایدک الله تعالی که ترجمان تعریب ترزفان است و دروی سه است، ترجمان، ترجمان، ترجمان، الترجمة تفسیر کردن زبانی دیگر؛ **انجام:** فصل ین، ینبوع چشمه ینابیع جمع. ینبع: رسیده شدن میوه. فصل یو. یوم روز، ایام جمع، یومئذ آن روز.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۰۷۷ق، کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰ص (۸۸–۱۲۷)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ – ۵۴]

۱۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۷۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** محبت دوست داشتن محله بجای خود محیض بیمار شدن زن محق نیست کردن و بکاستن محو ستردن

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ۳۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۳]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۵۰۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الیاء المفتوحه یفاع پشته تمت.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰۳گ، ۱۴–۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۶۰۹]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۵۹/۲

کا: محمد شفیع بن محمد مقیم اردکانی، تا: یک‌شنبه ۹ ذیقعده ۱۱۰۷ق، کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ (۳–۹۷)، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۵۷۷]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۱۹/۵-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** انتما شما دو مذکر و شما دو مؤنث. شما.

خط: نسخ پخته، کا: ابن حاج الحرمین، حاج محمد اکبر محمد جعفر، تا: ۱۱۲۵ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ تملک نوشته ۱۲۳۹ با نشان مهر چهارگوش [عکسی ف: ۱ – ۶۸]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۲/۹

آغاز: بسمله، الحمد لله حق حمده و الصلوة و السلام علی محمد رسوله و عبده و آله و اصحابه من بعده؛ **انجام:** ایام جمع یومئذ آن روز تمت و بالخیر و الیمن و البرکة عمت.

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا باقر تفرشی، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۲۷]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۵۳۴/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد علی کرمانشاهی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۲۵گ (۲پ–۱۲۶ر)، اندازه: ۹×۱۱/۵سم [ف: ۳ – ۳۹۶]

۱۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۶۳۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۹گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۱۲۶]

۲۰. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۲/۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳ – ۸]

۲۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۵۹/۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۳ – ۸]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲ سرود

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی رنگ، قطع: وزیری کوچک [نشریه: ۱۳ – ۴۲۴]

● ترجمان القرآن / علوم قرآن / فارسی

tarjomān-ol qor’ān

هاشمی، تاج الدین بن محمد

hāšemī, tāj-od-dīn ebn-e mohammad

فرهنگ واژه‌های قرآنی را به ترتیب سوره‌ها از سوره فاتحة تا سوره ناس به روشی ساده و مختصر گزارش داده است. این کتاب بنا به گفته الذریعه بعد از ترجمان القرآن سید شریف جرجانی تألیف شده است. کتاب حاضر به مولفین مختلفی نسبت داده شده است.
[نسخه‌های منزوی ۱۹۷۲/۳؛ ذیل کشف الظنون /۲۹؛ دنا ۱۱۱۴/۲؛ الذریعة ۷۲/۴]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اندازه: ۱۸/۵×۱۱/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۱۲۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۳۹۰/۴
آغاز: الحمدلله الذی ارسل الرسل و اوضح السبل و اکمل لنا النعمة و اعظم علینا المنة بالاسلام و السنة؛ **انجام:** و خناس آنرا گویند که خیالهای سهمگین نماید چون کشتن و آویختن و قطع کردن و مانند آن
خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه غره ربیع الاول ۱۰۷۸ق؛ مصحح؛ مهر«اللهم ارزقنا شفاعة الحسین»(مربع)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۹۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۴
آغاز: الحمدلله الذی ارسل الرسل و اوصح السبل و اکمل لنا النعمة ... سورة البقرة الم ای انا الله اعلم، منم خودای سزای پرستش، ذلك لاریب، یعنی هیچ شکی در وی. هدی ای هادیا، راه نماینده است. للمتقین مر پرهیزگاران را. الاتقاء حذر کردن.
در فهرست نام مؤلف نیامده است، نام مؤلف به استناد تطبیق آغاز نسخه با آغاز ذکر شده در الذریعه (۴: ۷۲) تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای دو سرلوح، مجدول؛ ۱۰۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ – ۲۴]

● ترجمان القرآن / لغت، تفسیر / فارسی و عربی

tarjomān-ol qor’ān

ظاهراً غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۵۶
آغاز: کردن، الوجاهه روی شناس شدن.؛
خط: نسخ، کا: محمد بن اصیل بن حسین التلیانی، تا: دهه اول ربیع الثانی ۸۴۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ پس از کتاب برگ‌هایی است دارای تفسیر عرفانی آیه هائی به عربی و پراکنده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز،۷۵گ،مختلف السطر،اندازه:۹/۵×۱۴سم[ف:۱۱ – ۳۵۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۲۵۳/۱
آغاز: این کتاب ترجماذن قرانست مرتب؛ **انجام:** تم ترجمان القران مرتباً علی حروف ابی جاد فی الرابع و العشرین من شهر رمضان المبارك سنه تسعین.
تألیف قرن دهم. این کتاب ترجمه لغات قرانی است و فراهم کننده آن کلمات و مفردات قران را بر حسب ترتیب حروف تهجی اول هر کلمه مرتب کرده و در پی هم در آورده است البته باید توجه داشت که در رعایت ترتیب حروف تهجی رعایت حرکت کلمات نیز شده است یعنی ابتداء لغاتی آمده که مبدو «بالف مفتوحه» اند و بعد لغاتی آمده که مبدو «بالف مضمومه» و سپس کلماتی ذکر شده است که با «الف مکسوره» شروع می‌شوند و به همین ترتیب سایر حروف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در آن به هم پاشیدگی به نظرمی رسد؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی سفید عطف تیماج مشکی، ۱۰۹گ، ۱۱ سطر (۵×۸)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ – ۳۱۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۹۸-ف
نسخه اصل: نسخه آقای نجم آبادی. فرهنگی است از لغات قرآن به فارسی به ترتیب تهجی حرف آخر کلمه سپس نخستین حرف آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [ف: ۱ – ۴۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۶۴/۳
به ترتیب تهجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۴۷گ (۱۱–۱۵۷)، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۶/۵×۱۱سم [ف: ۱۶ – ۶۲۹]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۶۴/۱
آغاز: بسمله. الله: خدا. احد: یکی. انما: جز این نیست. ابدا: همیشه. اوتوا واوتی: داده شده؛ **انجام:** یبغین: طلب کردن. یغبطون: حسد کنند. یرمی: میزند. یمتاز: جدا میشود.
جز کار میر سید شریف و عادل بن علی است، تنها حرف آغاز واژه‌ها پایه قرار گرفته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۵گ (۳پ–۳۷پ)، ۱۶ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۲۱۵۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۹۰۹
آغاز: بسمله و به نستعین، بدان ایدك الله تعالی که ترجمان؛ **انجام:** مهلت دادن استفتاح باری خواستن استنکاح طلب نکاه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام، [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۰۵۱
آغاز: بسمله، الاسم نام الرحمن فراخ بخشایش؛ **انجام:** محق با حق نجرم با جرم. تمت
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● ترجمان القوافی = قوافی = لغات القوافی = بیان القافیه / لغت / عربی به فارسی

tarjumān-ul qawāfī = qawāfī = luġāt-ul qawāfī = bayān-ul qāfīya

تفلیسی، حبیش بن ابراهیم، ق۷ قمری

taflīsī, hobayš ebn-e ebrāhīm (- 13c)

اهدا به: عزالدین ابوشجاع قلیچ ارسلان دوم فرزند مسعود سلجوقی (۵۵۹–۵۸۸ ق)

فرهنگ عربی به فارسی است در بیان واژه‌هایی که در قافیه‌سازی به‌کار می‌رود. سلطان ابوالمظفر قلج ارسلان به مؤلف امر کرد تا کتابی در لغات قافیه بنگارد که در آن لغات عربی که در اشعاری فارسی استفاده می‌شود به‌گونه‌ای مختصر و شیوا بیان شود، مؤلف واژگان قافیه را به ترتیب فرهنگهای لغت جمع‌آوری کرده و رموزی برای آنها در نظر گرفت و گاهی قافیه‌های فارسی را هم متذکر شده و با رمز «ش» آن را مشخص نموده است.

آغاز: سپاس و شکر خدای راکی از علم و دانش ما را بهره داد و راه راست نمود و دین اسلام بارزانی داشت

[نسخه‌های منزوی ۱۹۷۵/۱۳ و ۱۹۷۵/۳؛ الذریعة ۱۹۶/۱۷؛ مقدمه لغت‌نامه ص ۲۹۰؛ فرهنگنامه‌ها ص۷۹؛ دنا ۱۱۱۴/۲]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۶۳۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ... خلقانی (کهنه فوش) صید نانی (پیلور) صید لانی (مثله) و الله اعلم بالصوال تمت الکتاب القافیه النافعه

در فهرست با عنوان «القافیة النافعة آمده»؛ خط: نسخ، کا: نظام الدین بن حسام الدین حافظ، تا: ۷۶۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، ۱۰۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲-۱۰۷۶]

تهران؛ کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی؛ شماره نسخه: ع۲۰۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۱۶۵]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه: ع۲۰۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۱۶۷/۱

آغاز: برابر

نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان ـ رم ۸۳ کتابهای فارسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه سلخ ربیع الثانی ۸۶۶ق؛ ۱۳۷ص (۳-۱۴۰) [عکسی ف: ۳ - ۴۵۱]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۱۸/۵بخش۲

همان نسخه بالا [ف: ۶۶]

۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۱۵۵

آغاز: بسمله. الحمد لمن نظم کافة الکائنات فی جنب قدرته ... چون خاطر خطیر ... امیر علی شیر راغب مختصر که مشتمل بر جمع قوافی باشد بود ... این بنده ضعیف را مأمور بآن ساخت؛ **انجام:** رغوه کف شیر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۰۷/۱

آغاز: و اگر قافیه‌ای هفت حرفی آمد علامتش حرف لام بکردم و قافیه‌هایی که پارسی آن بر کسی پوشیده نبود و بجایی که قافیه پارسی مشکل به کردم حرف سین بالای او بنوشتم تا کسی گمان نبرد که تازی است

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (چند برگ)؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲گ (۱پ-۵۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۱۹۹]

● ترجمان لسان الحق المبثوث فی الامر و الخلق /

کلام و اعتقادات / عربی

tarjumān-u lisān-il ḥaqq-il mabṯūṯ fi-l amr wa-l xalq

ابن برجان، عبدالسلام بن عبدالرحمن، - ۵۳۶ قمری

ebn-e barrajān, ʻabd-os-salām ebn-e ʻabd-or-rahmān (- 1142)

در سه سفر.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۳۰-ف

نسخه اصل: پاریس ش ۲۶۴۲ عربی؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن صلاح بن داود بن علی بن داغر مرهسی، تا: پنج‌شنبه ۲ جمادی الثانی ۹۸۳ق [فیلمها ف: ۲ - ۲۳۴]

● ترجمان لغات القرآن المجید / علوم قرآن / فارسی

tarjomān-o loqāt-el qor’ān-el majīd

هزار جریبی، محمد کاظم بن محمد شفیع، - ۱۲۳۴؟ قمری

hezār-jarībī, mohammad kāzem ebn-e mohammad šafīʻ (- 1819)

این کتاب گویا همان «ارشاد الصبیان» اوست زیرا به گواهی شیوه نگارش، برای طبقه مبتدی در تعلیم قرآن نگاشته یافته است. در این رساله علاوه بر ترجمه کلمات و جمله‌های قرآنی گاه شأن نزول برخی از آیات و وجوه ادبی و قرائت و اشتقاق و وجه لغوی برخی از لغات مشکل نیز دیده می‌شود.

[دنا ۱۱۱۴/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۵/۱-طباطبائی

آغاز: (پیش از شروع ترجمه کلمات قرآنی): فاتحة الکتاب در مکه نازل شده به دلیل آنکه در نماز خواندنش واجب است ... اگر چه بعضی اخبار دلالت می‌کند در مدینه هم نازل شده ... رساله ترجمان لغات القرآن المجید. بسمله ... اسم به معنی نام الاسماء و الاسامی جمع است به معنی نامها ... الحمد مصدر است به معنی ستودن ... الرب و الربیه مصدر است به معنی پروریدن ... و اضافه معنویه است ... و اگر اضافه لفظیه باشد بحث وارد می‌آید؛ **انجام:** پایان: خناس و شیاطین بدتر است از شیاطین دیو و پری

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاتب در پایان نسخه (که مورخ ۱۲۵۸) است از مؤلف این گونه نام می‌برد: «این رساله وجیزه در تفسیر و بیان لغات مشکله قرآن مجید از تقریر و تحریر فضیلت مآب ... جامع المعقول و المنقول وحید العصر ... آقا ملا محمد کاظم دار المرزی اعلی الله درجته»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹ص

(۱-۱۹)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۴۴]

● **ترجمان اللغة** = **شرح قاموس فیروز آبادی** / لغت / فارسی

tarjomān-ol loqat = š.-e qāmūs-e fīrūz-ābādī

قزوینی، محمد یحیی بن محمد شفیع، ق۱۲ قمری

qazvīnī, mohammad yahyā ben mohammad šafī' (-18c)

وابسته به: القاموس المحیط = قاموس المحیط = قاموس اللغة = القابوس الوسیط = الجامع لما ذهب من کلام العرب شماطیط فیروزآبادی، محمد بن یعقوب (۷۲۹-۸۱۷)

به امر: شاه سلطان حسین صفوی

تاریخ تألیف: آغاز: ۱۰ شعبان ۱۱۱۴ق تا ۲۰ ربیع الاول ۱۱۱۷ق

ترجمه تحت اللفظی است بر کتاب «القاموس المحیط» فیروزآبادی که بعضاً مترجم با عناوین «مترجم گوید» مطالبی از خود برآن افزوده است.

آغاز: بسمله و به نستعین. سپاس بلند اساس و ستایش بیحد و قیاس حکیمی را سزاست که بحکمت بالغه و قدرت کامله بلبل هزار دستان ناطقه را

انجام: خود روی سهو و نسیانی رسند به پیراستن آن پرداخته عذر خواه این فقیر باشند لان الانسان کثیر النسیان و عبید الاحسان.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۲۷۳ق.، رحلی؛ این کتاب به سال ۱۲۷۳ق پس از مقابله و تصحیح با چند نسخه موجود در مدرسه طالبیان شیراز به چاپ رسیده؛ در حاشیه قاموس به سال ۱۲۷۷ چاپ شده است

[الذریعة ۷۲/۴؛ فرهنگ نامه‌ها از علی نقی منزوی ۲۳۸؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۳۶/۱؛ دنا ۱۱۱۴/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۵۲۸

آغاز: بسمله. باب العین، فصل الهمزة، التبع بر وزن زبیر شاعریست از قبیله همدان؛ **انجام:** برابر

نسخه بدون دیباچه است؛ خط: نستعلیق ریز، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: «یؤتکم الله اجراً حسناً»، «عبده عبدالباقی»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی، ۴۶گ، ۲۴ سطر (۲۰×۲۹)، اندازه: ۲۴×۴۱ سم [ف: ۱۶ - ۴۱۷]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۸۴

آغاز: الحمدلله الذی جعل اللسان فی کل لسن لتأدیة حمده نزیهاً من الأین وزینه باللسن فی کل لسن لسخیة جرده من الشین؛ **انجام:** و رباط بظاهر میافارقین و احدث اذا زنی و احدثت الحامل قرب ولادها ذکره القرطبی ...

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، دارای سرلوح، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی با سر طبل، ۲۱۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۲ - ۵۳۱]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اروم بر وزن صبور کوهی است از بنی سلیم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: سید احمد معتمد ریاضی، کاغذ: فستقی، جلد: مقوایی، ۴۰۹گ، ۳۴ سطر (۱۶×۳۰)، اندازه: ۲۵×۴۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۹۳

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد:میشن قرمز،۳۳۲گ، ۳۰سطر،اندازه: ۲۷×۳۹/۸سم [ف: ۲-۱۲۵]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۹۴

جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد:میشن قرمز،۳۹۶گ، ۳۰سطر،اندازه:۲۷×۳۹/۷سم[ف: ۲ - ۱۲۶]

۶. شیراز؛ ملی شیراز؛ شماره نسخه: ۷۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** مترجم گوید که الحمد الله رب العالمین که ترجمه نصف کتاب مذکور که شروع در آن در دهم شهر شعبان هزار و صد و چهارده از هجرت شده در بیست و چهارم شهر محرم هزار و صد و شانزده پیراسته اختتام پوشید و شروع در نصف ثانی شد ...

جلد اول، یعنی از اول تا کلمات مختوم به ظ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۱۱۶ق، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۴۱۴گ، ۲۷ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۴۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۰

آغاز: برابر

شامل نصف اول (از باب حرف همزه تا آخر باب حرف ظاء)؛ خط: نسخ، کا: محمد مومن کرمانی، تا: ۱۱۹۳ق؛ تملک: عبدالغفور قزوینی به سال ۱۲۶۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵۵۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۸۲]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۰۷

آغاز: فصل الشین. الشبدع بدال مهمله بر وزن زبرج کژدم است و زبان را نیز شبدع می‌گویند به واسطه آن که گزنده است و شبدع کار بزرگ و سخت است و فتحه داده می‌شود دال او و جمع شبادع بر وزن دراهم است. الشبع بفتح اول و شبع بر وزن عنب به معنی سیری؛ **انجام:** ضال از درخت سدر آن است که خاشاک دارد واحد آن ضاله ... یا این که مه تیرهاست و ذات الضال جایگاهی است. تمام شد فصل ضاد و می‌آید فصل طاء ان شاءالله تعالی که الطبل به فتح اول

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد محسن، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۶گ، ۲۷ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲۰ - ۴۸۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۵۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** شیط القوم یعنی پراکنده گردان گروه را مثل شططهم از باب تفصیل یا اینکه دور گردان کرد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای با ترنج با سر،

۲۷۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۳۷ - ۲۰]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ظاهراً در اواسط قرن ۱۳؛ یک صفحه میان ماده عب و عتب و دو صفحه و نیم میان ماده رسح و ریح و در حدود ۱۴۱ برگ میان لغت طلافع وضئود و نیز بر حسب تخمین در حدود ۲۸۵ برگ از آخر نسخه تا آنجا که ابتداء نسخه زیرین می‌باشد نوشته نشده و نویسنده گوید نسخه‌ای که این نسخه از روی آن نوشته شده ناقص بوده است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۲۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۳ - ۸۲]

۱۱. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه: ۹

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ مجدول؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷-۱۱۸]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۷۲۵

آغاز: حشد یحشد از باب نصر و یحشد از باب ضرب یعنی فراهم آورد و حشد الزرع یعنی روئید همه کشت؛ **انجام:** الشبدع بدال مهمله بر وزن زبرج کژدم است و زیان رانیز شبدع می‌گویند به واسطه آنکه.

از اواسط حرف دال تا اواسط حرف عین راداراست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، باعلامت بلاغ؛ جلد: تیماج سبز، ۲۸۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۳]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۷۲۶

آغاز: فصل الطاء الطبل بفتح اول معروفست و آن چیزی است که زده می‌شود بآن و آن یکروی و دو روی می‌باشد؛ **انجام:** برابر

از اواسط حرف لام تاپایان کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۳]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۷۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** یعنی فراهم آمدند آنگروه و داخل هم شدند و استحصد الحبل یعنی محکم و استوار شد ریسمان ...

از آغاز کتاب تا اوایل حرف دال؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مجدول؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۳]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۸

آغاز: فصل الشین شبدع بدال مهمله بر وزن زبرج کژدم است؛ **انجام:** لان الانسان کثیر النسیان الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی اشرف الاولین و الاخرین محمد و اله و عترته الطاهرین

از حرف عین شروع می‌شود و تا حرف یاء می‌آید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۵۹گ، ۳۰ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۴ - ۳۴۵]

۱۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۱۶۶

انجام: یعنی صدا کرد او را و عیون بر وزن تنور بمعنی ستاره سرخ روشن واوی و یائی هر دو می‌تواند بود ...

از باب العین فصل الهمزة تا اواخر باب القاف اوله العین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی از «محمد جعفر منشی» در استکتاب کتاب توسط وی به سال ۱۲۳۹؛ تملک: «مصطفی بن امام جمعه دهکر چهار محل» به سال ۱۳۳۵ با مهر بیضوی؛ دارای سرلوح رنگین؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۷۷۷

آغاز: فصل الطاء الطبل بفتح اول معروف است و آنچیزیست که زده میشود بآن و آن یکروی و دوروی میباشد؛ **انجام:** در اندک مدتی که عبارت از سی و یک ماه و ده یوم بوده باشد توفیق. لان الانسان کثیر النسیان.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آهاردار نازک سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۷ - ۲۱۰]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۹۰

خط: نسخ، کا: جعفر بن محمد، تا: محرم ۱۲۰۱ق، برای میرزا محمد کاظم واله سپاهانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۳۴ سطر (۱۷/۵×۲۷/۵)، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۹- ۱۲۵۷]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۴۳

آغاز: از قلم روی داده باشد ... باب الهمزه فصل الهمزه الأباة، بفتح و مد مثل عباية نی است که از آن بوریا بافند و جمع آن آباء است یعنی بوریاها و جای ذکر آن اینجاست و غلط کرده است جوهری که در معتل در آخر کتاب ذکر کرده؛ **انجام:** عسی أن یهدینی، و یکی یاء علامت غایب در مضارع و آن را یاء استقباء میگویند مثل یضرب و یعلم و یاء نسبت مثل مکی و مدنی و بصری و لله الحمد و المنة

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن میرزا علی اکبر، تا: رجب ۱۲۰۶ق؛افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۷۶۴گ، ۲۸ سطر (۱۷×۲۳/۵)، اندازه: ۲۴×۴۰ سم [ف:۳۶-۵۴۹]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۱۷

آغاز: مار، یعنی آمد و شد کرد در پهنا و مار بمعنی آمد به نجد و مار الدم یعنی روان شد خون و اماره از باب افعال یعنی روان کرد؛ **انجام:** یا شتریست که سفر کرده می‌شود بر او برگشته می‌شود و تسبیح از باب تفعیل کاه گل مالیدن و چرب کردن و پیه و مثل اوست

شامل باب «را» تا باب «سین»؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم، تا: پنج‌شنبه ۲۶ شوال ۱۲۳۶ق؛ مجدول، محشی با نشان «محسن»، مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ تملک: سید مهدی حسینی لازوردی «لاجوردی» در شعبان ۸۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سر ترنج، ۲۰۱گ، ۲۸ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳۱ - ۲۹]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۴۸۹

آغاز: باب العین فصل الهمزة، ذواثع بروزن زبیر شاعری است از قبیله همدان
خط: نسخ، کا: حسن جویمی شیرازی، تا: چهار شنبه از دهه اول صفر ۱۲۴۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۷ – ۸۲]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۴۹۰
خط: نسخ، کا: حسن جویمی شیرازی، تا: چهارشنبه از دهه اول صفر ۱۲۴۱ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۷ – ۸۲]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، کا: محمد علی بن احمد کرمانی، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۲۴۷ق؛ مجدول، سرلوح رنگین بسیار زیباء؛ مهر: «محاسب الدوله» (بیضی)؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۶۰۸گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱ – ۳۵۶]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۰۸
از «فصل الطاء طبل بفتح اول معروف است و آن چیزیست که زده میشود» تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد بن محمد محسن، تا: شنبه ۱۵ رمضان ۱۲۴۷ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۸گ، ۲۷ سطر(۱۳×۲۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ – ۴۰۸]

۲۵. همدان؛ اعتماد الدوله؛ شماره نسخه: ۶۱
کا: حسن خوانساری، تا: ۱۲۵۶ق [نشریه: ۵ – ۳۴۲]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۳۷
آغاز و انجام: برابر
جلد اول، تا نیمه حرف عین؛ خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن ملا محمد خوانساری، تا: ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۰۱گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۴ – ۲۶۹]

۲۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۳۸
جلد دوم، تا حرف یاء؛ خط: نستعلیق، کا: غلامحسین بن ملا محمد خوانساری، تا: ۱۳۰۸ق؛ از روی نسخه چاپ سنگی نوشته شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸۸گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۴ – ۲۷۰]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۵۳۵
آغاز: باب بالعین فصل الهمزة ذوا شیع کزبیر شاعریست از همدان زید بن اشیع یاثیع؛ **انجام:** هو موعی الرسغ او محکم و استوار بند دست است، فرس وعی ...
حرف عین تا یاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ظاهراً به خط شیخ امام بخش کاتب نسخه شماره ۵۵۳۲ همین کتابخانه؛ وقف‌نامه کتاب به تاریخ سوم جمادی الثانی ۱۲۳۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۴ – ۲۹۹]

۲۹. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۱۳۱
نیمه دوم از حرف طاء است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ – ۶۷]

۳۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۱۰
جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۵گ، ۲۷ سطر (۱۳/۵×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۱ – ۱۷۲]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۷
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: آهار مهره سفید، جلد: تیماج مشکی کهنه، ۵۸۹گ، ۳۱ سطر (۱۵/۵×۲۶)، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۲ – ۳۴۴]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۲
آغاز: بخونهای صیدها که گویا رنگ شده است به مکر و گل سرخ و ممکوره نوردیده شده آفرینش از زنان است
شامل چند سطر پیش از ماده مار تا آخر باب الضاء (آخر نصف نخستین شرح)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۲۲گ، ۲۷سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۳ – ۸۲]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۳
آغاز: الصرب و هو بالمیم اعرف و صرم بمعنی گروه است و جمع آن اصرام بروزن اشجار
مطالب مندرجه در شرح لغت صرم می‌باشد و آخر آن انجام کتاب است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۲۹گ، ۲۷سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۳ – ۸۲]

۳۴. مشهد؛ مدرسه عباسقلی خان؛ شماره نسخه: ۱۳
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۷۶۷]

← ترجمان معارف ⟵ لغات ثلثه

● الترجمان المفتح لثمرات کمائم البستان / تراجم / عربی

at-tarjumān-ul muftiḥ li-ṯamarāt-i kamā’im-il bustān

ابن مظفر، محمد بن احمد، – ۹۲۵ ؟ قمری

ebn-e mozaffar, mohammad ebn-e ahmad (- 1519)

شرحی است بر کتاب وی «البستان فی شرح البیان» که در آن کتاب جدش یحیی بن احمد حمدی را شرح کرده و ادله مذاهب و وجه مسائل را ذکر نموده بود. در کتاب حاضر به شرح و بسط ادله پرداخته و در آغاز مطالبی نسبتاً مفصل درباره اسانید و برخی از تواریخ و احوال رجال آورده است.
وی در ضمن کتاب، طی بابی مستقل به شرح قصیده «البسامة» صارم الدین ابراهیم بن محمد وزیر صنعانی (۹۱۴ق) ــ تاریخ منظوم امامان و حاکمان زیدی ــ پرداخته است. مطالب کتاب از یک «مقدمه» و چند «فصل» تشکیل یافته است: ۱. مقدمه: [فی تطور تألیف الکتاب]؛ ۲. فصل فی جماهیر الصحابة؛ ۳. فصل فی التابعین؛ ۴. فصل فی ائمة السابقین؛ ۵. فصل فی فقهاء الامة وو

اتباعهم؛ ۶. فصل فی علماء الفنون؛ ۷. فصل فی خلفاء السؤ المعاندین؛ ۸. فصل فی الفوائد و الشوارد.
آغاز: الحمد لله الذی منحنا معاصرة العلماء الکبراء الأخیار و اقتبسنا من علمهم الواسع الزخار
انجام: و هی فی شرح قصیدة السید صارم الدین ... و الحمدلله علی کل حال و الصلوة علی سیدنا محمد و اله خیر ال.
[اعلام المؤلفین الزیدیة: ۸۴۵–۸۵۵؛ ایضاح المکنون: ۲۸۱/۲؛ مؤلفات الزیدیة: ۲۸۲/۱؛ مصادر التراث الیمنی فی المتحف البریطانی /۶۹؛ معجم المؤلفین ۲۸/۹؛ دنا ۱۱۱۵/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۸۴عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: موزه بریتانیا، ش Add. 18, 513؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۹۹۲ق؛ تملک: شرف الدین محمد مکی بن محمد بن محمد بن شمس الدین ... عاملی به تاریخ ۱۱۷۱ق؛ ۲۴۷گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۲ – ۲۶۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۲۸/۲
آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی–رم ۳۱۹. جزء اول کتاب؛ خط: نسخ، کا: احمد بن ناصر خثمی، تا: ذیقعده ۱۰۶۰ق؛ نیمه اول آن به تاریخ ماه رجب ۹۲۴ تألیف شده؛ ۲۰۱ص(۴۸–۲۴۸)، [عکسی ف: ۵ – ۶۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۵۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قلت و بتمام هذا تم الکتاب بحمد الله الملک العلام علی الابتداء و التمام و نسأله أن یجعله خالصاً لوجهه مطابقاً لما یریده جل جلاله منا ... و آخر دعونا أن الحمد لله رب العالمین.
خط:نسخ،کا:حسن بن محمد بن عبدالله حوثی،تا:۶ محرم ۱۰۶۴ق، جا: محرقه از بلدان مسور المنتاب؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۸۸گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۳۳-۱۱۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۸۲۸
نسخه بزرگ و مفصل و شامل اسماء صحابه و تابعین و الائمة السابعین الهادین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ از روی نسخه مؤلف کتابت شده بخشی در قرن دوازدهم و بخشی در قرن چهاردهم هجری. [میراث شهاب: س۷ش۳-۴ – ۲۵]

← ترجمه آتالارا ≻ آثار اتابکی

● ترجمه الآثار الباقیة / هیأت / فارسی
t.-ye al-āsār-ol bāqīya
اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی،۱۲۳۴؟–۱۲۹۸قمری
e'tezād-os-saltane, 'alī-qolī ebn-e fath-'alī (1819 - 1881)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۵۷/۴
آغاز: متن. بیست و سیم باد دبور است پیش قبط. شرح شد تجربه رسیده است درست است. متن بیست و چهارم نوء است پیش او ز کسس و مطروزورس و تغییر می‌کند درو هوا به سبب حرارت؛
انجام: متن. تشریق الاول الی اول وقت الزراعة. ترجمه. در روز اول الی وقت زراعت است. شرح
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در حاشیه بالای صفحه اول نوشته شده: «متن–شرح» برگهای سفیدی در وسط آن برای تکمیل مطالب گذاشته شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۰ر – ۱۱پ) و (۱۶ر – ۲۴ر)، اندازه: ۲۱×۳۵/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۶۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۵۷/۷
آغاز: القول علی ما هی شهر الروم من الایام المعلومة عندهم و عند غیرهم لما کانت سنة الروم موافقة لسنة الشمس ... چون سالها رومی موافق است با سالهای شمسی و ثابت است با فصول اربعه طبیعیه و دور می‌زند با آن فصول متوازیه و زایل نمی‌شود از محاذات اجزاء سال شمسی؛ **انجام:** و در تذکره سروری مذکور است چلچله که اسم پرستوست غیر فصیح است و حکیم مؤمن در تحفه گوید اسم دیلمی پرستوست.
خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸گ (۲۹پ – ۳۶ر)، اندازه: ۲۱×۳۵/۲سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۶۸]

● ترجمه آیات، احادیث، ابیات، امثال و لغات شرح جامی / ادبیات / فارسی
t.-ye āyāt, ahādīs, abyāt, amsāl va loqāt-e š.-e jāmī
بخاری، محمد قاسم بن ابوالقاسم
boxārī, mohammad qāsem ebn-e ab-ol-qāsem
شرح و تفسیر بعضی آیات قرآنی و احادیث نبوی
[دنا ۱۱۱۶/۲]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۹
آغاز: اثنیه نامحدود مرقادری را که مثل‌های کتاب کریمش
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۲۱/۵×۱۳/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۱۲۶]

← ترجمه الآیات البینات فی غرائب الارض و السموات ≻ غرائب زمین و آسمان

● ترجمة ابان بن عثمان = تحقیق حال ابان بن عثمان / رجال / عربی
t.-u abān ibn-i 'uṯmān = taḥqīq-u ḥāl-i abān ibn-i

'uṯmān

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

این رساله در منابع مختلف با نامهای: رسالة فی تحقیق حال أبان بن عثمان، رساله رجالیه درباره ابان بن عثمان، مقالة فی تحقیق حال أبان بن عثمان، سرگذشت ابان بن عثمان و در نهایت أبان کوفی بن عثمان ثبت گردیده است. ابان از مردم کوفه بود و در بصره و گاه در کوفه می‌زیست و از یاران امام صادق (ع) به شمار می‌رفت. او از «اصحاب اجماع» نیز شمرده شده، یعنی از کسانی است که شیعه بر صحت روایات او هر چند تک روایت باشد، اجماع داشته‌اند. حجة الاسلام شفتی یکی از رساله‌های رجالی خود را به احوال این مرد اختصاص داده و بدین مناسبت بحثی راجع به اصحاب اجماع نیز در آن گنجانیده است. در سه «مقاله»: ۱. آنچه دلالت بر قدح وی می کند و پاسخ آن؛ ۲. آنچه دلالت بر مدح و پذیرش روایت وی می‌نماید؛ ۳. تحقیقی درباره وی.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی لو حمدته دوام خلود ربوبیته بکل شعرة فی کل طرفة عین بحمد الخلائق و شکرهم اجمعین ... و بعد یقول العبد الملتجی ... ابن محمد نقی الموسوی محمد باقر ... هذه مقالة فی تحقیق حال ابان بن عثمان و بیان الاشخاص الذی اجتمعت العصابة علی تصحیح ما یصح عنهم.

چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۴ق.، رحلی، ۸ص (الرسائل الرجالیة: صص ۱-۸)

[الذریعه ۱۴۷/۴؛ دنا ۱۱۱۶/۲ (۳۲ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۴۳/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۰۲/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۸گ (۵۴پ-۶۱پ)، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۱۸۱]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۰۸/۱۱ ـ ج

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۲۲پ-۱۲۸ر)، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لبیان أحوال الرجال الی فساد عقیدته أصلاً و هو أمارة ظاهرة علی عدم تسلیمها ذلک کما لایخفی.

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه»، انجام نسخه در مقایسه با نسخه چاپی آن اندکی افتادگی دارد و برای تکمیل آن یک برگ نونویس شده و به ادامه بحث، الحاق گردیده، با توجه به برگ «۱۳۷» این مجموعه که از حجة الاسلام شفتی با عنوان «دام ظله» یاد کرده مشخص می‌شود که کتابت نسخه قبل از سال ۱۲۶۰ق (تاریخ وفات شفتی) بوده؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۱۴گ (۱-۱۴)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۵۰۸]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال النجاشی روی عن ابی عبدالله و ابی الحسن و بمثله قال شیخ الطائفه فی الفهرست

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ ۹گ (۱۹ر-۲۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۴]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۱۵گ (۱پ-۱۵پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۵]

۶. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه: ۶۵/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۸]

۷. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: امجموعه بدون شماره

بی‌کا، تا: جمعه ربیع الثانی ۱۲۴۰ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۴۷]

۸. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکون مقصوده علیه السلام لا تقل عند من لیس له أهلیة ذلک و قوله أشهد انه عناهم عند غیرهم.

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم رانی کاشانی، تا: ذیحجه ۱۲۴۳ق، جا: اصفهان، در خدمت مؤلف نوشته شده؛ مصحح، با علامت مقابله با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۳]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۴۹/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد اسماعیل استرآبادی، تا: ۱۲۴۵ق، جا: اصفهان در کوی یزدآباد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۶-۶۸۸]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** من اهل الاسرار و یکون مقصوده ع لا نقل عند من لیس له اهلیة ذلک و قوله اشهد انه عناهم عند غیرهم.

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق هرندی از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ دارای رکابه؛کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۸گ (۴پ-۱۲ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الی الحسن موسی علیها السلام و بمثله قال شیخ الطائفه فی الفهرست.

خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ محشی از مصنف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۱۱۳-۱۲۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۰۳]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۷۴۵/۱۴-۳۴/۱۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** مضافاً الی ما مر روایته عن ظم (ع) قال جش روی عن ابی عبدالله و ابی الحسن موسی (ع) و مثله ست تمت الرسالة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ رمضان ۱۲۵۱ق، جا: نجف اشرف؛جلد:

تیماج مشکی، ۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۳۸]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۲

انجام: قال النجاشی روی عن ابی عبدالله و ابی الحسن موسی علیهما السلام و بمثله.

خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۳پ-۱۹ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۱۸]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۷۸/۷

خط: نسخ، کا: سید اسدالله، تا: ۱۲۵۹ق [ف: ۶ - ۴۵۶]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۷۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال النجاشی روی عن ابی عبدالله (ع) و ابی الحسن موسی (ع) و بمثله قال شیخ الطائفة فی ست.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ مصحح؛ تملک: مصطفی حسینی خوانساری در ربیع الاول ۱۳۶۷ق در قم با مهر بیضوی او؛ مهر: «شفیع یحیی فی الآخرة محمد و العترة الطاهرة» (بیضوی)؛ یادداشت امانت طباطبائی یزدی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۱پ-۱۱پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۷۱]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۳۲۱/۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالجواد بن محمد علی، تا: ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۳۸پ-۵۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۸۸]

۱۷. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۲

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی[نشریه: ۵ - ۶۰۳]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۷۸/۲

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن هاشم حسینی، تا: ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۹گ (۲۰پ-۴۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۸ - ۲۴۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما الثانی فیمکن ان یکون شهاب من اهل الاسرار و یکون مقصوده لایقل من لیس له اهلیة ذلک و قوله اشهد انه عناهم عند غیرهم.

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ، جلد: تیماج سبز، ۲۸ص (۲۷۴-۳۰۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۲۴۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۸۱]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۳

خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱ص (۴۶-۵۶) [ف: ۱۱ - ۶۵۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۷

آغاز: برابر؛**انجام:** قال قل له فلیزک ماله قال فابلغت شهابا ذلک فقال لی فتبلغه عنی فقلت نعم فقال له ان.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [ف: ۴ - ۳۰۹]

۲۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۵۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی عدم تسلیمها ذلک، کما لا یخفی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۸گ (۳۱پ-۳۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۸۴]

۲۳. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۴۸/۱۲

آغاز: برابر

کا: علی حسینی یزدی میبدی، تا: ۱۲۸۳-۱۲۸۷، جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۸۲پ-۱۹۱ر)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۰۵/۱۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۵۲]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۲۰پ-۲۶پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۳۱]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۲۲-طباطبائی

آغاز: بعد ان ورد الروایه الداله علی جواز دفع الزکوة بعد فقد المومن الی المستضعف و فی طریقها ابان بن عثمان ... و هکذا شیخنا الشهید الثانی فی شرح الارشاد فانه قال بعد الاشاره الی الروایه ... الداله علی کسراه الصلوة علی الجنائز حین اصفرار الشمس ما هذا لفظه و فی الطریق ابان بن عثمان و هو ضعیف؛ **انجام:** و اذا قام الاحتمال بطل الاسندلال مضافا الی انه یکن ان یقال الطاهر.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، گ۱۳۳، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۵]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج، ۱۳گ(۱-۱۳)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۴۷۱]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال النجاشی روی عن ابی عبدالله و ابی الحسن موسی علیهما السلام و بمثله، قال الشیخ الطائفة فی الفهرست ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه مد ظله العالی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۹ر-۲۶ر)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۰]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۰/۶-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال المحقق الاردبیلی فی شرح الارشاد فی مباحث ما یصح السجود علیه ابان بن عثمان ... و هو امارة ظاهره علی عدم تسلیمهما ذلک کما لایخفی.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۳ص (۲۲-۳۴)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۶۰]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۹۴۹/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴گ (۳۰پ–۴۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۳۲]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکون مقصوده علیه السلام لا تقل عند من لیس له أهلیه ذلک و قوله أشهد أنه عناهم عند غیرهم.
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲گ (۵۴پ–۶۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۴۹]

۳۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۸/۳–۷/۱۱۸
آغاز: برابر.؛ **انجام:** ظاهرة علی عد تسلیمها ذلک کما لایخفی علی من له ادنی فهم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مشکی با ترنج با سر، ۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۸۳۷]

● **ترجمة أبان بن عثمان** / رجال / عربی
t.-u abān ibn-i ʻuṯmān

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، – ۱۳۰۵ قمری
šarīf-e nāʼīnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)

مؤلف شاگرد حجة الاسلام شفتی است و این ترجمه را نیز با استفاده از تألیف استادش نگاشته است.

مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه: بدون شماره
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۵ق، جا: اصفهان؛ ۵ص (۴۳–۴۷) [ف مخ: – ۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۲/۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۱۷۱]

● **ترجمة أبان بن عثمان** / رجال / عربی
t.-u abān ibn-i ʻuṯmān

شرح حال ابان بن عثمان است از حیث صحت و سقم احادیث او و بررسی اقوال علماء رجال، درباره او و در نوبه خود، رساله جامعی در این باره به حساب می‌آید. این رساله بعد از رساله ترجمه احوال ابان بن عثمان حجة الاسلام شفتی نگاشته شده و به آن اشاره دارد.
[دنا ۱۱۱۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۵۰/۱
آغاز: فائدة مهمة ینبغی التنبیه علیها و هی أن أحکام الفقه لیست بدیهیة لما قرر فی مقامه؛ **انجام:** أیضاً صاحب الکفایة و الذخیرة و الفاضل القمی و الحاج السید محمد باقر الملقب بحجة الإسلام أسکنه الله تعالی مع أجداده ...

خط: نستعلیق تحریری، کا: جواد حسینی گیلانی، تا: پنج‌شنبه ۱۲۸۱ق؛ مصحح، مقابله شده با عبارت: «بلغ مقابلة بقدر الوسع مع النسخة الصحیحة»؛ کاغذ: فرنگی، ۳۱گ (۱–۳۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۲۹ – ۲۲۶]

● **ترجمة ابراهیم بن هاشم القمی = تحقیق الحال فی ابراهیم بن هاشم** / رجال / عربی
t.-u ibrāhīm ibn-i hāšim al-qummī = taḥqīq-ul ḥāl fī ibrāhīm ibn-i hāšim

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

رساله درباره ابراهیم بن هاشم قمی پدر علی ابن ابراهیم صاحب تفسیر (مدفون در قم) است. او دو تحریر درباره ابراهیم بن هاشم دارد و یا رساله و تکمله‌ای؛ رساله‌ای مشتمل بر سه «مقام» است: مقام ۱. فی حاله و ان الحدیث بسببه یندرج فی ای قسم من الاقسام المعروفه؛ مقام ۲. المعروف فی کتب الرجال انه من اصحاب الرضاعلیه السلام؛ مقام ۳. فی التنبیه علی ما ذکره شیخنا الصدوق و جماعة من وصیة امیر المومنین (ع) لابنه محمد بن الحنفیه؛ و تکمله‌ای در دو مبحث: ۱) حالات قمی، ۲) اموری که باید بدانها توجه نمود. در دیباچه تحریر دوم کتاب مؤلف می‌گوید: «من پیشتر در احوال این شخص کتابی نوشته بودم و چون کمبود داشت این رساله را در تکمیل آن نگاشتم». گفتنی است که حال ابراهیم بن هاشم از لحاظ آنکه علماء مقدم علم رجال درباره وی ساکت بوده و از ایشان تصریحی درباره وی در دست نیست در این اواخر مورد بحث و ملاحظه قرار گرفته و به‌طوری‌که مولی محمد تقی مجلسی اول نقل کرده است جماعتی از علماء شیعه به صحت حدیث وی تصریح کرده‌اند. میرداماد نیز این نظریه را تأیید کرده است مؤلف این رساله نیز کاملا از آن طرفداری کرده است. این رساله نهم از الرسائل الرجالیه اوست.

آغاز۱: الحمد لله المتأبد مملکته بالخلود و الدوام و الممتنع سلطنته بغیر و لا اعوان و علی أکمل انبیائه
۲: بسمله، بعد حمدالله المرشد للصواب و الصلاة علی الجایز بکمال الفضیلة ... یقول ... ابن محمد تقی الموسوی، محمد باقر ... هذه کلمات شافیة فی ابراهیم بن هاشم، فنقول تحقیق الحال فیه یستدعی التکلم فی مقالات ...
چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۴ق.، رحلی، ۱۶ص (الرسائل الرجالیة: صص۹–۲۴)
[الذریعة ۱۴۷/۴؛ أعیان الشیعة ۱۸۸/۹؛ دنا ۱۱۱۷/۲]

شروح و حواشی:
۱– ترجمة ابراهیم بن هاشم القمی (مختصر)؛ بهاری همدانی، محمد

باقر بن محمد جعفر (۱۲۷۷-۱۳۳۳ق)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۹گ (۱۶پ-۴۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** فذکر کش فقط فی کلام شیخنا الشهید الثانی علی ما حکاه هذا الفاضل عنه مما لاثمرة له بل موقع فی الغلط کما یظهر مما بیناه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ ۲۲گ (۲۷پ-۴۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۴
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** فیما اذا کانت روایة ثقة الاسلام عن حماد بواسطتین و یکون الواسطة الثانیة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ ۳گ (۴۸ر-۵۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹۰/۲
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** هکذا علی بن ابراهیم عن أبیه عن حماد بن عیسی فکان موافقاً للغالب و الحمدلله رب المشارق و المغارب و صلوته علی مفخر الأوائل و الأواخر و آله سادات الأکابر و الأطائب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۹گ (۱۴-۲۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۵۰۹]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۷۹/۱۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و ان اعتراه مع ذلک الطریق ارسال او قطع الی آخر ما ذکره فی شرح.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۴۸]

۶. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه: ۶۵/۲
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹۰/۴
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** لا سیما فی مثل [هذا] المقام بمعزل عن الاعتبار ولله الحمد و الشکر فی کل حال.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۳۴گ (۵۱-۸۴)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۵۱۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸۰/۱۱
بی‌کا، تا: ۳ صفر ۱۲۳۰ق؛ در بیت مؤلف آن را کتابت کرده [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۰]

۹. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۲مجموعه بدون شماره
بی‌کا، تا: جمعة ربیع الثانی ۱۲۴۰ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۴۷]

۱۰. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۳
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و منه یظهر ان الاتکال علی النقل لا سیما فی هذا المقام بمعزل عن الاعتبار و لله الحمد و الشکر فی کل حال.
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: یکشنبه ۴ صفر ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان، در خدمت مؤلف؛ مصحح، با علامت مقابله با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۰۶۲/۱/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** یظهر ان الانکال علی النقل لا سیما فی مثل هذا المقم بمعزل عن الاعتبار و لله الحمد و الشکر فی کل حال. [رقم:] تم الرساله الشریفه فی ید اقل العباد محمد جعفر بن محمد صادق من نواده مرحوم مغفور جنت و رضوان آرامگاه [= آرامگاه] جناب آخوند ملا محمد مهدی الهرندی سنه ست و اربعین و ماتین بعد الالف من الهجرة النبویة صلی الله علیه و آله و سلم.
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۱گ (۲۸ر-۴۶ر)، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۱]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۲ ـ ج
خط: نسخ، کا: حسن لنجانی، تا: چهارشنبه ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۳۵پ-۵۲ر)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱ - ۲۹۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** عن سیف بن عمیرة عن منصور بن حازم الاسدی الکوفی.
خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴ص (۷۵-۱۰۸)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۰۳]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۵
خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۴۸پ-۶۱ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۱۹]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۷۸/۱
خط: نسخ، کا: سید اسدالله، تا: ۱۲۵۹ق [ف: ۶ - ۴۵۶]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و منه یظهر ان الاتکال علی النقل لا سیما فی هذا المقام بمعزل عن الاعتبار و الله الحمد و الشکر فی کل حال
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛کاغذ:فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۱۳ر-۳۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۷۱]

۱۷. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۱
خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۶۰۳]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۳۲۱/۴

خط: نستعلیق، کا: عبدالجواد بن محمد علی، تا: ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۵۳پ-۶۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۸۸]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۳

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** و منه یظهر ان الاتکال علی النقل لاسیما فی مثل المقام بمعزل عن الاعتبار و لله الحمد و الشکر علی کل حال.

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ، جلد: تیماج سبز، ۴۷ص (۴۰-۸۶)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۲۴۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا (۴۰-۹۵) [عکسی ف: ۳ - ۳۷۹]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۱/۸

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قائنی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۲۰۸ر-۲۱۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۷۴]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۷۰۳/۳

انجام: و مما ذکرنا یظهر أن ذکر کتاب الرجال مما لا افتقار الیه بل المناسب ترکه، هذا غایة ما یمکن أن یقال فی توضیح مرامه ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲۴۶پ-۲۵۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۰۵]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۸۰۳/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۲۴گ (۴۹پ-۷۲ر، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۳۳]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۴۲ر-۶۴ر)، اندازه: ۲۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۳۲]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۲۶پ-۳۰ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۳۱]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۰۲/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۵گ (۶۱پ-۶۵پ)، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۱۸۱]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۵۷/۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** و آله سادات الاکابر و الاطیاب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۵گ (۳۸ر-۴۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۸۵]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۵۷/۵

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** الحمد و الشکر فی کل حال - بلغ قبالا مع نسخة الاصل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۸گ (۵۹پ-۷۶ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۸۵]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۴

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و منه یظهر أن الاتکال علی النقل لا سیما فی مثل هذا المقام بمعزل عن الاعتبار و لله الحمد و الشکر فی کل حال.

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵گ (۲۹پ-۵۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۹]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۰/۷-طباطبائی

انجام: فکان السند المذکور هکذا علی بن ابراهیم عن ابیه.. و الحمدلله رب المشارق ... و المغارب و صلوته علی مفخرالاوائل ... سادات الاکابر.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۳۴-۴۱)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۶۰]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۳

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** فی کلام شیخنا الشهید الثانی، علی ما حکاه هذا الفاضل عنه، مما لا ثمرة له، بل موقع فی الغلط، کما یظهر مما بیناه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۲۶ر-۴۵ر)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵) اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵ [ف: ۱۱-۲۰۰]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۴

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** صلوات الله و سلامه علیه و علی اولاده، حیث قال التاسع من ولدک الحسین هو القائم بالحق

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۴۵ر-۴۹ر)،۲۳سطر(۹×۱۸/۵)،اندازه:۱۴/۵×۲۴/۵سم[ف:۱۱-۲۰۱]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بمعزل عن الاعتبار، و لله الحمد و الشکر فی کل حال

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مقوایی، ۲۵گ ((۱۳ تا ۳۸))، [ف: ۲ - ۴۷۶]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۲-طباطبائی

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** الثالث اعلم انه قد یوجد فی الاخبار روایة علی بن ابراهیم عن حماد بن عیسی من غیر واسطه

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۱۴ر-۱۱۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۲]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** و منه یظهر أن الاتکال علی النقل لا سیما فی مثل هذا المقام بمعزل عن الاعتبار و لله الحمد و الشکر فی کل حال.

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۳۱۱]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۲

خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ص (۲۴-۴۴) [ف: ۱۱ - ۶۵۲]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸۰/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه با نسخه ای که مؤلف آن را تصحیح شده مقابله کرده [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۰]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸۰/۷

بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۰]

● ترجمة ابراهيم بن هاشم / رجال / عربی

t.-u ibrāhīm ibn-i hāšim

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، - ۱۳۰۵ قمری

šarīf-e nā‘īnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)

مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۵ق؛ ۵ص (۴۷-۵۱) [ف مخ: - ۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۲/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۷۱]

● ترجمة ابراهيم بن هاشم القمی (مختصر) / رجال / عربی

t.-u ibrāhīm ibn-i hāšim al-qummī (mx.)

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1861 - 1915)

وابسته به: ترجمة ابراهیم بن هاشم القمی = تحقیق الحال فی ابراهیم بن هاشم؛ شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۱۷۵-۱۲۶۰ق)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۳ق

مرحوم «محمد باقر شفتی اصفهانی» دو رساله در شرح حال «ابراهیم بن هاشم القمی» نگاشته است که یکی از آنها با تجدید نظر اساسی تألیف شده و از آن به عنوان دومین رساله وی، درباره آن را وی یاد می‌گردد. کتاب حاضر تلخیص رساله مذکور می‌باشد و گویا وی به هر دو رساله نظر دارد. این رساله در دو مبحث است: ۱. احوال، ۲. تنبیهات اموری چند.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد ... هذا تلخیص رسالة شافیة لسیدنا الأکرام و مولانا الافخم سمینا حجة الاسلام أسکنه الله فی أعلی محل فی دارالسلام

انجام: یبعد روایته عن «ق» فلافائدة فی نقل الرمز بل یقع موضع الغلط کما ظهر انتهی تلخیص ما کتبه فی الرسالة

[معجم المؤلفین ۹۲/۹؛ دنا ۱۱۱۸/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۸۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱ صفر ۱۳۱۳ق؛ از سوی مؤلف تصحیح گردیده و تعلیقات و استدراکاتی را نیز با عناوین «منه» بدان افزوده؛ کاغذ: فرنگی، ۳۱گ (۸۱-۱۱۰)، ۱۶ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۴۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۸۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱ صفر ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰گ (۷۶-۹۵)، ۱۹ و ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۲سم [ف: ۳۱ - ۱۴۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۸۶/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول العاصی ... هذا تلخیص عدة من الرسائل سمینا المرحوم حجة الاسلام؛ **انجام:** و مما یرشد إلی فساد القول بنا و وسیة مضی إلی ما مر روایته عن «ظم» کما فی «حبس» و «ست» انتهی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۸ رجب ۱۳۱۳ق؛ از سوی مؤلف تصحیح گردیده و حواشی و تعلیقات فراوان با عناوین «منه» بدان افزوده، گویا این نسخه مسوده می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج آجری با ترنج، ۱۰۲گ (۹۸-۱۹۹)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۴۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۲۷/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، ۳۷گ (۱۵۶-۱۹۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۳۱ - ۲۰۹]

● ترجمة ابن الغضائری / رجال / عربی

t.-u ibn-il ġaḍā’irī

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

[دنا ۱۱۱۸/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۱۰

آغاز: بسمله و منه سبحانه الاستعانة فی التتمیم و بعد فقد تکرر و تکثر نقل الکلام عن ابن الغضائری فی کلمات العلامة فی الخلاصة و کذا ابن داود؛ **انجام:** و قال ایضاً و قد یعبر صاحب التهذیبین عن احمد بن محمد بن عیسی بابی جعفر و عن معاویة بن عمار بابی القاسم، و الله العالم

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۱گ (۱۳۲پ-۱۴۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۶۹]

● ترجمة ابوطالب مکی و ... / تراجم

t.-u abū-ṭālib-i makkī wa ...

ترجمه احوال ابوطالب مکی و شیخ نجم الدین خیوقی و شهاب الدین بکری سهروردی و شیخ سیف الدین باخرزی.
[دنا ۱۱۱۸/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۸۵/۶
بی کا، تا: با تاریخ ۸۸۲ق؛ ۱گ (۱۳۲ر) [ف: ۶ - ۱۵۶]

← ترجمة ابی بصیر ⩥ ارشاد الخبیر البصیر الی تحقیق الحال فی ابی بصیر

● **ترجمة أبی بصیر** / رجال / عربی
t.-u abī-baṣīr
شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، - ۱۳۰۵ قمری
šarīf-e nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)

مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه: بدون شماره
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۵ق، جا: اصفهان؛ ۱۴ص (۲۶-۳۹) [مخطوطات مرتضوی: ف: ۱۷]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۲/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۷۱]

● **ترجمة ابی بکر الحضرمی** / رجال / عربی
t.-u abī-bakr al-ḥaḍramī
کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷-۱۳۱۵ قمری
kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

[دنا ۱۱۱۸/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۲۰
آغاز: بسمله و بعد فهذه کلمات فی ابی بکر الحضرمی فنقول ان اسمه عبدالله بن محمد و قد ذکره الشیخ؛ **انجام:** و یروی بالحاء و الصاد المهملتین یعنی حال حولة یطلب الفرار، و الله العالم
خط:شکسته نستعلیق،بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۵گ(۴۲۹پ-۴۳۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۱]

● **ترجمة ابی خدیجة** / رجال / عربی
t.-u abī-xadīja
بروجردی، منیرالدین بن علی، ۱۲۶۹ - ۱۳۴۲ قمری
borūjerdī, monīr-od-dīn ebn-e 'alī (1853 - 1924)
تاریخ تألیف: شب دوشنبه ۱ ذیحجه ۱۲۹۳ق
رساله‌ای است در بیان حال ابی خدیجه که در سند روایات مورد بحث و گفتگوست.
[دنا ۱۱۱۸/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۲۹/۳
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فهذه رسالة شریفة اقتضاها قلم العجالة فی حال ابی خدیجة فنقول
نسخه اصل: کتابخانه خاندان مولف - اصفهان؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ ۱۰ص (۳۳-۴۳)، [عکسی ف: ۶ - ۳۸۳]

● **ترجمة ابی داود** / رجال / عربی
t. abī dāwūd
کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری
kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

[دنا ۱۱۱۸/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۱۹
آغاز: بسمله و منه ... و بعد فقد روی الکلینی عن ابی داود فی موارد متعددة کما رواه فی کتاب الطهارة؛ **انجام:** قوله و احمد بن عبدون هو ممن اشتراک النجاشی و الشیخ فی شیخوخته لهما، و الله العالم
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۰گ (۴۰۹پ-۴۲۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۱]

● **ترجمة ابی علی عبدالرحیم بن القاضی** / تراجم / عربی
t.-u abī 'alī 'abd-ur-raḥīm-i bn-il qāḍī
رساله‌ای است در شرح حال ابوعلی عبدالرحیم بن القاضی الاشرف ابی الحسن علی بن الحسین بن الحسن بن احمد بن ابی الفراج بن احمد اللخمی العسقلانی المولد المصری الذار المعروف به القاضی الفاضل المقلب به محی الدین وزیر السلطان الملک الناصر صلاح الدین ایوبی. در این رساله تألیفات او ذکر گردیده و آن را در حدود یکصد دانسته‌اند.
[دنا ۱۱۱۸/۲]

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۹-ت/۳۹۳
آغاز: ترجمه القاضی الفاضل - ابو علی عبدالرحیم بن القاضی الاشرف؛ **انجام:** هذه الرساله الوجیزه مع ما تضمنته من المقاصد السدیده فی مثل تلک الحاله التی فیها الانسان عن نفسه
خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای سیر، ۱۱گ، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۳۶۹]

← ترجمه اثبات واجب ← البرهان القاطع و النور الساطع
← ترجمه اثنا عشریه حجیه ← مناسک حج

● **ترجمة اجماع العصابة** / رجال / عربی

t.-u ijmā'-il 'iṣābat

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

[دنا ۱۱۱۸/۲]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۳ ـ ج

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۵۲ر-۶۰ر)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱ - ۲۹۱]

← ترجمة الاحادیث ← چهل حدیث نبوی
← ترجمه احادیث قدسی ← الحجة البالغة فی شرح الاحادیث القدسیة
← ترجمه احتجاج ← کشف الاحتجاج
← ترجمة الاحتجاج ← کشف الاحتجاج
← ترجمه أحسن تقویم ← تقویم المحسنین
← ترجمه احقاق الحق ← اثبات الحق
← ترجمه احقاق الحق ← ترجمان الحق

● **ترجمة احمد بن محمد** / رجال / عربی

t.-u aḥmad ibn-i muḥammad

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

[دنا ۱۱۱۸/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۲۲

آغاز: بسمله ... و بعد فقد تکرر روایة الکلینی رحمه الله عن احمد بن محمد کما فی باب الفرق بین الرسول و النبی؛ **انجام:** و هو یرشد الی ان المقصود بالواقف فی کلام النجاشی فی ترجمة حمید بن زیاد هو الواقف فی المذهب، و الله العالم

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۵گ(۴۳۹پ-۴۶۳)،۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۲]

● **ترجمة احمد بن محمد بن خالد البرقی** / رجال / عربی

t.-u aḥmad ibn-i muḥammad ibn-i xālid al-barqī

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

شرح حال برقی را در سه «مقام» بیان کرده با این عناوین: ۱. فی طبقته؛ ۲. فی حاله؛ ۳. فی بیان مایتوهم منه قدح الرجل مع الجواب عنه. احمد بن محمد بن خالد درگذشته سال ۲۷۴ یا ۲۸۰ نگارنده کتاب «محاسن» است که قاضی نورالله شوشتری (۹۵۶-۱۰۱۹) آن را پنجمین کتاب اصلی شیعه پس از «کافی، من لا یحضره الفقیه، استبصار و تهذیب» شمرده است. این مرد و همه خاندان برقی از مردم برقه رود قم و از موالی و نیم بردگان قبیله اشعری بودند که اصفهان و قم را گشوده بودند. چنانکه از «محاسن» برمی‌آید این مرد پهلوی می‌دانست، احمد اشعری پسر محمد بن عیسی قمی رئیس و نماینده اشعریان قم او را به تهمت غالی بودن از قم اخراج کرد و احمد برقی به نزد احمد حسن ماذرایی فرمانروای ری رفت و مورد احترام قرار گرفت. پس از سقوط حکومت ماذرایی احمد برقی به قم بازگشت و با اصلاحاتی که در کتاب‌های خود به عمل آورد، با احمد اشعری آشتی کرد. (علینقی منزوی)

آغاز: الحمدلله الذی فضل مداد العلماء علی دماء الشهداء وختم النبوة بأحمد المحمود فی السماوات العلی

انجام: الی علی بن الحسین بن علی فاطمة بنت رسول الله صلوات الله علیهم فانصرف محمد بن الحنفیة و هو یتولی علی بن الحسین.

چاپ: چهارمین رساله در مجموعه چاپی (ص ۴۰-۴۴) است

[الذریعة ۱۵۲/۴ شماره ۷۴۳؛ دنا ۱۱۱۸/۲]

۱. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه: ۶۵/۴

بی کا، تا: قرن ۱۳ [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۸]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۵

آغاز: احمد بن محمد بن خالد البرقی ذکره الشیخ فی رجاله فی اصحاب الجواد و الهادی علیهما السلام؛ **انجام:** عن مولینا امیرالمؤمنین صلوات الله و سلامه علیه و علی اولاده الطاهرین حیث قال التاسع من ولدک یا حسین هو القائم بالحق

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول به دو جدول، مصحح؛ ۲گ (۵۱پ-۵۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [محدث ارموی - ف مخ: ۱ - ۳۳۶]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۸۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۳۸پ-۴۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی - ف مخ: ۱ - ۳۳۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۱۵

خط: نسخ ریز، کا: شیخ ابراهیم قزوینی پسر محمد حسن شاگرد

حجة الاسلام شفتی، تا: ذیقعده ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان؛ ۵ص (۱۵۰-۱۵۴)، [ف: ۱۱ - ۶۵۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق، اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۵۸پ - ۶۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۷۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۳۴-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۷۷ر-۱۸۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۱-طباطبائی

آغاز: احمد بن محمد بن خالد البرقی ذکره الشیخ فی رجاله فی اصحاب الجواد و الهادی علیهما السلام ... و الفاضل المروج السمی المجلسی قال الاول؛ **انجام:** کالمروی فی کمال الدین عن مولانا ... حیث قال التاسع من ولدک یا حسین هو القائم بالحق.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز، دیباچه و خطبه ندارد و گویا از آغاز آن برگ یا برگ‌هایی افتاده؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۱۲ر-۱۱۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۱]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مقوایی، ۶گ(۵۸-۶۴)، [ف: ۲ - ۴۸۱]

● ترجمة احمد بن محمد بن عیسی = تحقیق الحال فی احمد بن محمد بن عیسی / رجال / عربی

t.-u aḥmad ibn-i muḥammad ibn-i ʻīsā = taḥqīq-ul ḥāl fī aḥmad ibn-i muḥammad ibn-i ʻīsā

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

صاحب ترجمه یکی از راویان اخبار و همزمان احمد برقی (- ۲۸۰) است. خاندان او از موالی قبیله اشعری حاکمان قم بودند و او به نمایندگی این موالی نزد حکام رفت و آمد داشت. مؤلف قوت روایت احمد بن محمد بن عیسی و بزرگی شأن او را ثابت و آنچه را که دلالت بر ضعف روایت او می‌کند رد نموده است.

آغاز: بسمله. بعد حمد المنعم المفضال و صلاة علی البریة و عترته اشرف الآل ... یقول المفتاق الی رحمة ربه ابن محمد تقی محمد باقر الموسوی: هذه مقالة فی تحقیق الحال فی احمد بن محمد بن عیسی، فنقول انه من اصحاب الرضا و الجواد و الهادی و العسکری علیهم السلام

انجام: فهو قدح فیه لا احمد و قول الکش مما حکاة هذا الرجل اشارة الی عبدالله الراوی لا أحمد.

چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۴ق، رحلی، ۳ص (الرسائل الرجالیة: صص۴۵-۴۷)

[الذریعة ۱۶۵/۴ و ۱۵۲/۴؛ أعیان الشیعة ۱۸۸/۹؛ دنا ۱۱۱۹/۲ (۳۱ نسخه: نسخه‌های ترجمة محمد بن عیسی یقطینی با آن اختلاط پیدا کرده است)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹۰/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۶گ (۱۳۱-۱۳۶)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۵۱۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۷۹پ-۸۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۶]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ ۳گ (۵۴ر-۵۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۶]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲برگ، ۳۹ر-۴۱ر، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۰۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۰پ-۲۲ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۱۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ان الکشی اعتقد ان الحدیث المذکور مما وضعه احمد غیر ظاهرة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق، اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۶۳ر - ۶۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۷۳]

۸. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۱۰

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۶۰۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۱۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری رنگ، جلد: تیماج سبز، ۸ص (۳۸۱-۱۸۸)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۴۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۱۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۸۳]

۱۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۱۴ ـ ج

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۱۴ر-۱۱۵پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱ - ۲۹۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۵۰ر-۱۵۲ر)،۲۳سطر(۹×۱۸/۵)،اندازه:۱۴/۵×۲۴/۵[ف:۱۱- ۲۰۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۰-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۰۹ر-۱۱۱پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۱]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الحدیث المذکور ما وضعه احمد بن محمد غیر ظاهر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مقوایی، ۴گ، [ف: ۲ - ۴۸۲]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۵۸-۶۰) [ف: ۱۱ - ۶۵۳]

● **ترجمة احمد بن محمد بن یحیی العطار = تحقیق حال احمد بن محمد بن یحیی العطار** / رجال / عربی

t.-u aḥmad ibn-i muḥammad i-bn-i yaḥyā al-'aṭṭār = taḥqīq-u ḥāl-i aḥmad ibn-i muḥammad ibn-i yaḥyā al-'aṭṭār

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

وی از مشایخ اجازه تلعکبری و غضائری و از مشایخ روایت صدوق و شیخ طوسی است. این رساله گفتاری است در تحقیق درباره وی اما صورت رساله مستقل ندارد و تا این زمان نام آن در نسخ رسائل رجالیه شفتی دیده نشده است.

[دنا ۱۱۲۰/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۳-طباطبائی

آغاز: احمد بن محمد بن یحیی العطار. لم یصرحوا بتوثیقه لکن الظاهر و ثاقته فحدیثه معدود من الصحاح لوجوه الاول انه من مشائخ الاجازه ... روی عنه التلعکبری ... و سمع منه سنه ست و خمسین و ثلاثمائه؛ **انجام:** کذا الحال فی قومک ان طرق الصدوق الی فلان صحیح ... و الحاصل ان الکلام انما هو فی ما اذا استفاد الظن منه.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۱۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۲]

← ترجمه احوال چین ← احوال چین (ترجمه)

← ترجمه احوال حضرت ختمی مرتبت ← تاریخ مقدس

● **ترجمة احوال الشعراء** / تراجم / عربی

t.-u aḥwāl-iš šu'arā'

شرح احوال شعرای عرب و بسیار کوتاه و مختصر نگارش یافته است.

[دنا ۱۱۲۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۱۴/۲۲

آغاز: مما مدح به ابن النفیس کافورا باحسن المدائح و قد فارق سیف الدولة؛ **انجام:** ثم انه تجهز للدیار المصریة لاحضار ابنة الملک الکامل صاحب حلب ...

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۸گ (۲۱۲-۲۱۹)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۸ - ۴۹۱]

● **ترجمه اخلاق منصوری** / فلسفه، اخلاق / فارسی

t.-ye axlāq-e mansūrī

رحیم پور، حیدر

rahīm pūr, heydar

وابسته به: اخلاق منصوری = جام جهان نما؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین (-۹۴۸ق)

تاریخ تألیف: ۱۳۷۶ق

مترجم از فضلای معاصر است که اخلاق منصوری نوشته امیر غیاث الدین منصور بن محمد دشتکی شیرازی را به فارسی روان ترجمه نموده است.

به منظور آگاهی از سرگذشت نسخه عربی و هم آشنایی با هدف مترجم بخشی از دیباچه را عیناً نقل می‌نماییم: «بسمله، ما هرگز چنین نعمت غیرمترقبه‌ای را نداشتیم که این رساله نفیس به‌دست ما افتد ولی بر حسب تصادف روزی که فهرست کتب آستانه را نگاه می‌کردم چشمم به نام کتابی افتاد که در شرح او نوشته بود اخلاق منصوری عربی، مصنف امیر غیاث الدین، کا: محمد بن مسعود، سال کتابت: ۹۴۹، عدد اوراق ۱۴ ورق، حس کنجکاوی مرا واداشت تا ببینم در این چهارده ورق معلم ثالث

چه نوشته که ۴۲۷ سال در کتابخانه نگهداشته شده است ولی گویا این کتاب را قرن قرن کسی نمی‌گرفته که ابتدا نامش نزد مسئولین ناشناس آمد ... اما مطالب او در عبارات شیرین و موجزش به اندازه ای علمی و خواندنی بود که خواننده هرچه بیشتر مطالعه می‌کرد گواراتر می‌یافت ...». خلاصه مطلب چون مترجم آن نسخه را منحصر به فرد یافته پس از ترجمه به چاپ آن مبادرت نموده و متن عربی را نیز در پایان آورده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۲۱۹

انجام: باید به اوضاع مادی رعایا برسد به این ترتیب که ابتدا بخاطر نشر دانش و تشویق دانشمندان.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: حیدر رحیم پور، کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۵۹۲]

← ترجمه ادب الصغیر ⪢ الادب الوجیز للولد الصغیر (ترجمه)

● ترجمة الادب فی قواعد لغة العرب / صرف و نحو / فارسی

tarjomat-ol adab fī qavā‘ed-e loqat-el ‘arab

نظام العلماء، محمد رفیع بن علی اصغر، ۱۲۵۰ – ۱۳۲۶ قمری

nezām-ol-‘olamā’, mohammad rafī‘ ebn-e ‘alī asqar (1835 - 1908)

اهداء به: شاهزاده مظفرالدین میرزا ولیعهد

تاریخ تألیف: رمضان ۱۲۶۶ق

رساله مختصری است در قواعد صرف و نحو عرب، دارای یک «مقدمه» و پنج «باب» و «خاتمه»: مقدمه در بیان تعریف علم نحو و صرف؛ باب ۱. اقسام اسم؛ ۲. اقسام فعل به‌حسب صیغه؛ ۳. اقسام اسم به‌حسب صنف در چهارده فصل؛ ۴. اقسام فعل به‌حسب صنف ..؛ ۵. اقسام حرف؛ خاتمه در بیان قاعده مضاعف و اسم زمان، مکان و مصدر.

آغاز: هو العلیم. حمد و سپاس و شکر بیقیاس واحد یگانه راست که بمعارج علیا و مراتب قصوی مبادی قرار داده ... و بعد، چون علم صرف و نحو برای طالبان فهم و کمال

چاپ: ایران، سنگی، بدون تاریخ، رقعی، ۶+۱۸۳صص

[دنا ۱۱۲۰/۲]

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ابواب کتاب در حد ایجاز و اطناب مناسب نیامد اما انشاء الله در هر صورت آنچه مقصود طالبان را از این نسخه حاصل خواهد شد والحمدلله علی کل حال

خط: نسخ، کا: حیدر علی بن محمد هاشم، تا: ۱۰ صفر ۱۲۸۹ق؛ تملک: ضیاء الاطباء کرمانشاهی به سال ۱۳۰۰؛ کاغذ: نخودی آهاری فرنگی، ۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۳۱

آغاز: آغاز فهرست: ... بیزوال لازالت اعلام اجلاله مرفوعة و رایات اقباله منصوبة ...؛ آغاز: برابر؛ **انجام:** طالباً فی العلم و العمل لدرک بعض المراتب و المقامات العالیات و الله الموفق و المعین و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم. تم بالخیر. بسم الله خیر الاسماء. چون کتاب ترجمة الادب ... از تصنیفات جناب عوارف ... ذوالحسب المنیع و الخلق ... .

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه، حسین، احمد»، مصحح؛ مهر: «صالح» (بیضی)، «صالحی ۱۳۲۰ ...» (بیضی)، «... محمد ...» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۱۷ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ – ۳۹۷]

← ترجمه اذان و اقامه ⪢ معنی الذان و الاقامة

← ترجمة الاذکار ⪢ اذکار الطهارة

← ترجمه اربعین حدیثا ⪢ اربعون حدیث

← ترجمه اربعین حدیث منظوم ⪢ در بحر المناقب (ترجمه منظوم و تلخیص)

← ترجمه اربعین شیخ بهائی ⪢ قطب شاهی (ترجمه)

← ترجمه ارشاد مفید ⪢ تحفه سلیمانی

● ترجمة اسحاق بن عمار = تحقیق الحال فی اسحاق بن عمار / رجال / عربی

t.-u isḥāq ibn-i ‘ammār = taḥqīq-ul ḥāl fī isḥāq ibn-i ‘ammār

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه دهه سوم ماه هشتم ۱۲۳۹

درباره اسحق بن عمار است که از اصحاب امام موسی بن جعفر بوده و چندی به واقفیه پیوسته بوده است. زنجیره بسیاری از خبرها به او می‌رسد، وی برخی را از امام پنجم و برخی را از ششم و هفتم، برخی را بی واسطه و برخی را با یک تا سه واسطه روایت کرده. حجة الاسلام شفتی این کتاب را برای دانستن اینکه آیا دارنده این نام، یک راوی و یا چند تن بوده‌اند، در هفت مبحث ساخته: مبحث بحث: ۱. نقل اقوال آنانکه می‌گویند یک شخص است؛ ۲. نقل اقوال آنان که می‌گویند متعدد است؛ ۳. سبب قول به تعدد؛ ۴. گفتار شیخ طوسی؛ ۵. تقسیم روایت‌های وی؛ ۶. توهم قدح وی؛ ۷. بعضی مطالب متفرقه.

شفتی ظاهرا دو رساله در باره او ساخته یکی همان که در رسائل

الرجالیه او هم چاپ شده و در هفت مبحث است و دیگری که یا تحریر دیگر و یا تکمله‌ای بر اوست که به تحریر اول نزدیک است ولی دارای اضافاتی است که مهم‌ترین آن، تحقیقی است درباره اصطلاح «اصل» و «کتاب» در بین فقهاء و محدثان شیعه.
آغاز: الحمدلله المنقذ عباده من الجهالة و وفق لاصابة الحق من طلبه بالجد و الطاعة و صلاته علی اکمل من ختمت به الرسالة
انجام: و أما علی بن حیان و جعفر بن حیان فلان شیخ الطائفه أوردهما فی اصحابه علیه السلام.
چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۴ق، رحلی، ۲۲ص (الرسائل الرجالیة: صص۴۷–۶۸)
[الذریعة ۱۵۲/۴ و ۷۴۰/۴ و ۱۵۲/۴؛ دنا ۱۱۲۰/۲ (۲۷ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۷/۱۰
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۵۵پ–۹۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۱۸۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۸۳/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: «عبدالصمد بن حسین محلاتی» به سال ۱۲۹۱؛ مهر: «این کتاب از متملکات و جزء کتابخانه احقر محسن الحسینی است» (مربع)، «کتابخانه حقیر اسماعیل الحسینی» (بیضی)؛ ۳۷گ (۱پ–۳۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۷]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۴۰گ (۵۶پ–۹۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۸گ (۴۳ر–۶۱پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۷]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶۰گ (۸۴پ–۱۴۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۳۳۷]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹گ (۲۱پ–۲۹ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۷]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۵۸۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ فرنگی آهار مهره؛ جلد: شمیز سبز، ۸گ، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۷۶۷]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۵
خط: نستعلیق متوسط، کا: قاسم بن علی حسینی، تا: ۲۲ رمضان ۱۲۳۹ق، برای مخدوم شیخ ابراهیم قزوینی؛ از روی نسخه خط مؤلف با یک واسطه نوشته شده؛۳۲گ(۶۲پ–۹۳پ)[ف:۱۱-۶۵۳]

۹. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: ۱۰ رجب ۱۲۴۳ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف نگاشته شده؛ مصحح، با علامت مقابله با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۴]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، تا: چهارشنبه ۱ محرم ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۹گ (۱۱۸پ–۱۶۶ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۵۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۰۶۲/۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۳۶گ (۴۶پ–۸۲ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ – ۱۱۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ محشی از مصنف با امضای «منه مدظله» و با امضای محمد اسمعیل کاتب نسخه که گویا از شاگردان مصنف بوده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷۵ص (۱–۷۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۱۰۲]

۱۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۱ ـ ج
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۱پ–۳۵پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۹۱]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۴
خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ (۲۲پ–۴۸ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ – ۱۸]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق، مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۷۰گ (۶۵ر – ۱۳۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۷۳]

۱۶. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۵
خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ – ۶۰۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۷
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ در این نسخه تاریخ تألیف نیز ۱۲۳۹ یاد شده؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۱۱ص (۱۳۴-۲۴۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۲۴۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۸۰]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ (۱۵۲پ-۱۸۸پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده الراجی اسدالله بن محمد باقر الموسوی»؛ این متن در آن آمده: «مما استکتبة لنفسی من نسخه الاصل الاماشذ منه فنرجو من الله تعالی الهدایه الی سواء السبیل»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۹پ-۵۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲- ۳۰۸]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مقوایی، ۵۰گ [ف: ۲ - ۵۰۵]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۳۱۴]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۱/۱۳

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قائنی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ (۱۵۴ر-۲۸۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۷۵]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی، در حاشیه؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۶۴پ-۹۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۳۲]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۸۰۳/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی سیر، ۴۷گ (۱پ-۴۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۳۳]

۲۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۲۶۲/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۷۴]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۵۷/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۴۵گ (۲۰۵پ-۲۴۹)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶-۴۸۷]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸۰/۱۲

بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۰]

● ترجمة اسحاق بن عمار = تحقیق الحال فی اسحاق بن عمار / رجال / عربی

t.-u isḥāq ibn-i ʻammār = taḥqīq-ul ḥāl fī isḥāq ibn-i ʻammār

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

ترجمه اسحاق بن عمار. رساله حاضر به‌جز رساله تحقیق حال اسحاق بن عمار است که به چاپ رسیده و نسخه‌های آن در دست است. در هیچ یک از مراجع ترجمه و فهارس نسخه‌های خطی نام یا نسخه‌ای دیگر از این رساله یافت نشد.

مسائل مورد گفتگو در این رساله مشابه و نزدیک به همان رساله معروف است جز این که در این رساله - هر چند کوچک و ناتمام است - افاداتی است که در آن، وجود ندارد و از مهم‌ترین افادات رجالی حجة الاسلام شفتی در این رساله، تحقیقی است درباره اصطلاح «اصل» و «کتاب» در بین فقهاء و محدثان شیعه. مولف چهارگونه جدایی میان این دو اصطلاح یاد و درباره آنها تحقیق می‌کند.

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمد لله المنقذ عباده من فیافی الضلاله بوسیله نبیه ... و بعد یقول الملتجی الی باب رحمة ربه الغنی محمد باقر بن محمد تقی الموسوی ... هذه رساله فی تحقیق الحال فی اسحاق بن عمار ... فی مباحث الاول فی انه واحد او متعدد فنقول الوحده تتوهم من کلام النجاشی و شیخ الطائفه ... و کذلک الکشی؛ **انجام:** فالتحقیق ان یقال انه لیس المراد من الاصول الاربعمائه ما هو المراد من الاصل المذکور فی تراجم کثیره لفلان اصل فالظاهر ان المراد ... هو المراد من قولنا مشیر الی الکافی و الفقیه و التهذیب و الاستبصار الاصول الاربعمائه (نسخه و شاید تألیف در اینجا نا تمام مانده است).

در مبحث اول (فی انه واحد او متعدد) ناتمام مانده؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱ر-۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۰۷]

● ترجمة اسحاق بن عمار / رجال / عربی

t.-u isḥāq ibn-i ʻammār

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، - ۱۳۰۵ قمری

šarīf-e nāʻīnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)

مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه: بدون شماره
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۵ق، جا: اصفهان؛ ۵ص (۶۳-۶۷) [ف مخ: - ۱۷]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۲/۱۰
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۷۲]

← ترجمه اسرار الشهادة ⋗ رضوان
← ترجمه اسرار الصلاة شهید ثانی ⋗ التنبیهات العلیة علی وظائف الصلاة القلبیة (ترجمه)
← ترجمه اصلاح العمل ⋗ مصباح طریق مختصر
← ترجمه اصلاح العمل ⋗ اکمال الاصلاح (منتخب)
← ترجمه اصلاح العمل ⋗ اکمال الاصلاح
← ترجمه اصول اقلیدس ⋗ تحریر اصول اقلیدس (ترجمه)
← ترجمه اعتقادات الصدوق ⋗ مشراق العقائد الصالحیة
← ترجمه اعتقادات صدوق ⋗ اعتقادات (ترجمه)
← ترجمه اعتقادات صدوق ⋗ حاصل الترجمان
← ترجمه اعمال رضا در راه خراسان ⋗ مأموریت رجاء

● **ترجمة اقلیدس** / تراجم / عربی
t.-u uqlīdis

رساله کوتاهی است در معرفی اقلیدس و کتاب وی که در ضمن به معرفی شروح آن نیز پرداخته شده است.
[دنا ۱۱۲۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۴۴/۲
آغاز: مصنف هذا الکتاب، هو اقلیدس المهندس النجار بن یوقطرس، المظهر للنهدسة المبرز فیها حکیم قدیم العهد یونانی الجنس شامی الدار صوری البلد؛ **انجام:** و زاد فی کتاب اقلیدس، المقالة الرابعة عشر و الخامسة عشر، ذکر فیهما ما لم یذکره ابلونیوس من نسب بعض هذه الجسمات الخمس الی بعض لابی علی المهندس المصری.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۸۸ق؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۶۸ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۸×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۳۲۹]

← ترجمه اکسیرالعباده ⋗ سعادات ناصریه و اقوات روحانیه
← ترجمة الفیة ابن مالک ⋗ شرح الفیه ابن مالک
← ترجمه الفیه ⋗ شرح الفیه ابن مالک

● **ترجمة الامام الشافعی** / تراجم / عربی
t.-ul imām aš-šāfiʿī

ابن کثیر، اسماعیل بن عمر، ۷۰۰ - ۷۷۴ قمری
ebn-e kasīr, esmāʿīl ebn-e ʿomar (1301 - 1373)

در صفحه عنوان نام رساله‌های موجود در نسخه چنین درج شده است: «کتاب فیه ترجمة الامام ابوعبدالله محمد بن ادریس الشافعی تألیف الامام ... عمادالدین ابی الفدا اسمعیل بن عمر بن کثیر الشافعی امتع الله بفرایده و فیه أیضا طبقات الفقهاء من الشافعیة من زمن الشافعی الی عصرنا هذا لابن کثیر المذکور ...». آربری در فهرست کتابخانه چستربیتی، رساله حاضر را رساله مستقلی دانسته است گرچه به ذهن می‌رسد که بخشی از طبقات الشافعین باشد.
[دنا ۱۱۲۱/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۰/۱
آغاز: بسمله. و الحمدلله وحده و صلواته علی خیر خلقه سیدنا محمد و آله. الحمدلله الذی رفع قدر العلماء و جعلهم بمنزلة النجوم فی السماء و خصهم بمیراث الانبیا
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، دبلین ایرلند جنوبی، ش ۳۳۹۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۷۴۹ق، جا: مکه؛ ۳۹ص (۱-۳۹)، ۲۶ سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۴۴]

● **ترجمة الامامیة** / علوم غریبه / فارسی
tarjomat-ol emāmīya

قاضی، علی بن محمد
qāzī, ʿalī ebn-e mohammad

ترجمه‌ای برای قاعده استخراج ضمیر. مترجم معتقد است که آن قاعده را امام رضا (ع) به درخواست مأمون عباسی وضع کرده است.

کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: ۱مجموعه بدون شماره
آغاز: بعد از ستایش حضرت ایزد که مبدا کل است و درود و ثنای بیعدد برسید المرسلین و خاتم النبیین
کا: محسن بن محمد حسینی خراسانی، تا: دوشنبه ۳ ربیع الاول ۱۲۲۲ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۶۹]

← ترجمه امان الاخطار ⋗ نشر الامان فی الاسفار و الاوطان
← ترجمة الانصاف فی معرفة الاسلاف ⋗ الانصاف

● **ترجمه انگلیسی مآثر نامه** / فهرست / انگلیسی
t.ye engelīsī-ye maāser nāme

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۰/۲عکسی
نسخه اصل: کتابخانه موزه بریتانیا ش ۱۶۷۲؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بن منشی غلامحسن متوطن بندر هوگلی، تا: قرن ۱۲؛ ترجمه انگلسی رساله در هامش صفحات درج شده و نام کتاب و فهرست مآثر نامه در حقیقت کتب تواریخ در ابتدای نسخه ثبت شده؛ ۳۰گ (۶-۳۶)، ۱۱ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۸۷]

↩ ترجمه الانوار لاعمال الابرار ⋗ البدائع
↩ ترجمه انوار التنزیل ⋗ تفسیر قرآن کریم

● **ترجمة الاوامر العلائیة فی الامور العلائیة** / تاریخ/ترکی
tarjomat-ol avāmer-el ‘alā’īyya fe-l omūr-el ‘alā’īyya
ابن بی بی منجمه، حسین بن مجدالدین محمد، ق۷ قمری
ebn-e bī bī monajjeme, hoseyn ebn-e majd-od-dīn mohammad (13c - 13c)
[دنا ۱۱۲۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۵۹–ف
نسخه اصل: پاریس S. T. 737 . با یادداشت ۱۱۳۹ در ص ع (۷۵) که در آن عنوان «قصه تواریخ اغوزنامه» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۵۵گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۲ – ۳]

● **ترجمة الاواه فی اذکار الصلاة** / دعا / فارسی
tarjomat-ol avvāh fī azkār-es salāt
عبدالعلی، ق۱۳ قمری
‘abd-ol-‘alī (- 19c)
تاریخ تألیف: آخر صفر ۱۲۷۱ق
ترجمه و شرحی است از دعاها و ذکرهایی که در نماز خوانده می‌شود. مؤلف قبلاً این کتاب را به صورت مختصر و کوتاه نوشته بود و بعداً آن را تفصیل داده است. در پایان آن احکام شکیات و نماز را نیز ضمیمه نموده است. مؤلف در آخر رساله می‌گوید: «یقول المفتقر الی فضل ربه الوهاب العبد المؤلف لذلک الکتاب و المرصف لتاک الابواب لیست تلک الصحیفة علی هذه الوتیرة من البث و التفسیر بل کانت اقل و اجمل منها بکثیر و انما جائت کذلک لما امرنی به بعض اجلاء الاصحاب و اخلاء الطلاب و اعزاء الاحباب اعنی السید الاجل المبرور و السید الفخیم المسمی (اسم پاک شده است) ادام الله بقائه علی الایام و اباد اعوانه من الانام ... و ایای و سایر الاخوان من بلدتی المدعوة باصفهان ... و کان تنظیم هذه الاسطر من شهور رمضان ۱۲۸۵».
[دنا ۱۱۲۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۴۵۰
آغاز: الحمد لم استحقه و الصلوة علی النبی بعده ثم آله و صحبه و کل من تبعه اما بعد چنین گوید متوسل بفضل خداوند ولی بنده مسمی بعبد العلی که مدتی می‌بودمدید؛ **انجام:** و کان ذلک فی آخر شهر الله الاکبر صفر المظفر من شهور احدی و سبعین بعد الالف و مأتین من الهجرة علی هاجرها آلاف الف تحیة الثقلین و علی آله و اصحابه الاخیار المصطفین.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: آخر صفر ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج، ۱۳۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۴۰۰]

● **ترجمه باراهی** / فارسی
t.-ye bārāhī
شمس سراج عفیف، ق۸ قمری
šams-e serāj-e ‘afīf (- 14c)
به درخواست: فیروزشاه (۷۵۲–۷۹۰)
از براهیمیر varohamihira از عبدالعزیز شمس بهاءپوری، همان شمس سراج عفیف به درخواست فیروزشاه همان که تاریخ فیروزشاهی را نیز ساخته است.
[دنا ۱۱۲۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۲۹/۱–ف
نسخه اصل: از دیوان هند، ش ۱۲۶۲، اته ۱۹۹۷؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۸۵]

↩ ترجمه بحار الانوار ⋗ انوار حسینی
↩ ترجمه بدایة العقول ⋗ ترجمه عقاید نسفی
↩ ترجمه بدایة الهدایة ⋗ نور ساطع
↩ ترجمه بدایة الهدایة ⋗ الدماء الثلاثة (ترجمه)
↩ ترجمه برء الساعة ⋗ تحفه شاهی
↩ ترجمه برء الساعه ⋗ تحفة الخاقان

● **ترجمه برء الساعه** / طب / فارسی
t.-ye bor’-os sā‘a
کاشانی، شهاب الدین علی، ۱۱ق۱۲ قمری
kāšānī, šahāb-od-dīn ‘alī (17c - 18c)
وابسته به: برء الساعة؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱–۳۱۳ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۷۰۳
آغاز: بسمله، روزی طبیبی می‌گفت هرگاه شخصی بیمار شود از اخلاطی که بمرو ز ایام در بدن آن جمع شده یاشد؛ **انجام:** و زنجبیل صلایه کن و باانگبین بخور علاج انگبین و زعفران سه روز بخور تا ساکن شود تم الرساله.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۸۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

● **ترجمة برء الساعة** / طب / فارسی
t.-ye bor’-os sā‘a
وابسته به: برء الساعة؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱–۳۱۳ق)
این ترجمه در دو فهرست (مجلس شورا ۱۹: ۲۴۵ و ۳۵: ۱۴۵) به احمد بن محمد حسین تنکابنی (قرن ۱۳) نسبت داده شده و در

فهرستی دیگر (ملک ۶: ۳۴۸) به احتمال از او دانسته شده است، اما قراین موجود از جمله وجود نسخه‌هایی پیش از تاریخ حیات تنکابنی نشان‌گر آن است که این ترجمه از وی نیست. در دنا برخی از این نسخه‌های ذیل «تحفه شاهی = ترجمه برء الساعة» از احمد تنکابنی و برخی ذیل ترجمه‌های ناشناس از برء الساعه آمده‌اند که نسخه‌های اخیر در جلد ۵ فنخا (جلد ۵، صص ۹۰۰-۸۹۷) در ذیل ترجمه‌های ناشناس برء الساعه نیز آمده‌اند که در اینجا دوباره تکرار می‌شوند.

آغاز: بسمله چنین گوید حکیم کامل و فیلسوف فاضل محمد بن زکریای رازی رحمة الله علیه که روزی در خدمت ابوالقاسم بن عبدالله که یکی از وزرای آن عصر بود نشسته بودم و سخن از طب می‌گذشت ... کتابی تألیف نمایی مشتمل بر چندی از علل و امراض که ازاله آن به یک ساعت میسر باشد. آغاز کتاب بدانکه از شأن من است که مذکور سازم عللی که متکون می‌شود از فرق تا قدم

انجام: اگر تابستان باشد تا زانو در آب سرد ایستادن و در زمستان به آب گرم توقف کردن عجیب النفع است و در حال ماندگی و تعب زائل شود باذن الله تعالی.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۲۴/۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** که در حال ساکن شود و قدرت براه رفتن بهم رساند.

در ۲۴ باب؛ خط: نستعلیق و شکسته و نسخ و تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۱-۱۰۷۷ق؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۶۴۱-۶۴۵)، اندازه: ۱۵×۲۷/۶سم [ف: ۱۷-۴۱۷]

۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴ر۳۴۱۴

آغاز و انجام: برابر

مترجم در فهرست ناشناس. در ۲۴ باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ شعبان ۱۰۸۳ق؛ جلد: چرمی سیاه، ۶گ، ۱۶-۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱-۲۵۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۵۵/۲-۱/۱۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** که در نهایت گرمی بوده باشد توقف کردن عجب نافعست و در حال مانده گی و تعب زایل شود باذن الله تعالی تم بالخیر و حسن توفیقه

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۸۹ق؛ ۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲-۸۶۱]

۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۲۷۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** که بغایت گرم باشد توقف کند عجیب النفع است در حال ماندگی و تعب زایل شود

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم دار الحماری خبوشانی، تا: جمعه ۲۶ ذیقعده ۱۲۰۳ق؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف مخ: ۱-۱۱۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۱۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و در حال ماندگی و تعب برطرف می‌شود باذن الله تعالی

در بیست و چهار باب گویا با اختصار انجام شده و جز رساله «تحفه شاهی» تنکابنی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله شده، تصحیح این رساله روز سه‌شنبه یازدهم رجب ۱۲۴۳ پایان یافته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بدون مقوا، ۱۰۴گ (۱۳ر-۱۱۶پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶-۱۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۸۴/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، کا: محمد بن زین العابدین، تا: ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۵گ (۱۰۵ر-۱۰۹ر)، ابعاد متن: ۸×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۸-۵۹۳]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۳۵/۴

آغاز و انجام: برابر

مترجم کتاب در این فهرست نام برده نشده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن گلی، ۲۴گ (۱۵۶پ-۱۷۹پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸/۸×۲۹/۶سم [ف: ۷-۴۱۸]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۱۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۸ محرم ۱۲۵۰ق؛ یاداشتی به مهر و امضای «علی بن محمد رضا»؛ خرید از سرابی؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۸۳ر-۸۴ر)، ابعاد متن: ۱۵×۲۵، اندازه: ۲۱×۳۲سم [رایانه]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۴۰۹/۴

آغاز و انجام: برابر

ترجمه «برء الساعه» محمد بن زکریای رازی است که در آن درمان فوری دردها را طی بیست و چهار «باب» کوتاه بیان کرده است؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲۴پ-۲۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۹-۲۱۴]

۱۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۵۸۳/۱

آغاز: برابر

گویا در این ترجمه اختصاری به عمل آمده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد گرگانی قمی، تا: ربیع الاول ۱۲۶۳ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۴ر-۶ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۳۶۶]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۷۰۶/۲-۳۹/۸۶

آغاز: بسمله بعد از حمد و سپاس و ستایش حضرت باریتعالی عزاسمه و نعت جناب نبوی ص و مناقب ابن عم و داماد او علی بن ابیطالب ع و اولاد طاهرینش علیهم السلام چنین گوید حکیم کامل و فیلسوف فاضل محمد بن زکریا الرازی ... آغاز کتاب بدانکه چون جمیع علل را در ساعت واحدة ممکن نیست که علاج توان نمود؛ **انجام:** برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۳شوال ۱۲۷۱ق؛جلد: مقوا، عطف گالینگور قهوه‌ای، ۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲–۸۶۲]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۷/۲

آغاز و انجام: برابر

مترجم در فهرست ناشناس. نسخه در دست بی نام مترجم است، در ۲۴ باب (برابر متن): ۱. صداع، ۲. درد شقیقه، ۳. صرع، ۴. زکام، ۵. طنین [صدا در گوش]، ۶. ریزش اشک، ۷. رعاف، ۸ درد دندان، ۹. قلع اسنان، ۱۰. بوی دهان، ... ۱۵. زحیر صبیان، ... ۲۰. جراحات و غیره، ۲۱. بواسیر، ۲۲. احتراق [سوختگی]، ۲۳. سقطه و ضربه، ۲۴. اعیا (ماندگی)؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: مهدی بن هادی بن مهدی، تا: ۱۲۷۴ق، جا: تهران؛ ۴گ (۱۳۹پ–۱۴۲ر) [ف: ۱–۳۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۸۸۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید علی حسینی حسنی، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج حنایی با ترنج و نیم ترنج، ۱۳ص (۲۲۵–۲۳۷)، ۱۳–۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۷–۲۸۳]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۷۴۳/۵-۱۴/۱۹۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب ۲۵ درحکه اطراف یعنی خارش دست و پا ... دست و پای خود در آن بگذارند به قدر یک ساعت درهمان وقت ساکن گردد خارش او. تمام شد ...

خط: نستعلیق، کا: مهدی بن هادی ساکن قریه بجار بسته سر، تا: ۲ رجب ۱۲۷۸ق؛ ۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲–۸۶۱]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۸۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ناخنهای او را بهر روغنی که باشد چرب نمایند که در حال به حال آید

مترجم در فهرست به احتمال تنکابنی دانسته شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ محرم ۱۲۸۱ق؛ در متن و هامش؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۱۲پ–۱۳ر)، ۱۶ سطر محشی، اندازه: ۱۶/۳×۲۰/۸سم [ف: ۶–۳۴۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۷۱/۱۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ترجمه از تنکابنی دانسته شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: ۱۲۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۰ص (۵۰–۵۹)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۹–۲۴۵]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۱۲۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** در زمستان [به] آب گرم شدید در آمدن و ایستادن نیز عجیب النفع.

مترجم در فهرست ناشناس. نسخه در دست در ۲۲ «باب» است و بسیار نزدیک به نسخه دیگر آن «ش (۲) ۷۷» باب ۱. در صداع، ۲. در شقیقه، ۳. صرع، ۴. زکام، ۵. طنین (در گوش)، ۶. رعاف (ریزش خون از بینی)، ۷. درد دندان، ۸ قلع اسنان، ۹. خناق، ۱۰. حلق، ۱۱. قولنج، ۱۲. خلقه: اسهال، ۱۳. زحیر صبیان، ۱۴. بواسیر، ۱۵. خروج مقعد، ۱۶. عرق النسا، ۱۷. جراحت تازه، ۱۸. جراحات کهنه،۱۹.نواصیر(زخمی چرکین)،۲۰.حراق(سوختگی)،۲۱. سقطه و ضربه، ۲۲. اعیا (درد مفاصل)؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد کاظم خوانساری، تا: ۱۲۹۳ق؛ ۴گ (۳۰ر–۳۳ر) [ف: ۲–۲۸]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۲۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: فخرالمحققین شیرازی، مرداد ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۳سم [ف: ۱۹–۶۷]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۵۶

آغاز و انجام: برابر

مترجم در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته کم اعجام، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مذیل است به دو رساله در اکسیر و جفر و ادعیه و غیره؛ واقف: سید ابوالحسن مرتضوی، فروردین ۱۳۶۴؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۹–۶۳]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۱۴۸/۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ترجمه از تنکابنی دانسته شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، سبز، ۹ص (۱–۹)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۵–۱۴۵]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۴۲۱/۱-۸/۱۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ترش برای تقویت معده عوز هندی زعفران و ... را کوفته ...

انجام ناتمام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۱۲گ،۱۱سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲–۸۶۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۸۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** در آب مکرم شدید در آمدن و ایستادن نیز عجیب النفع است

خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، بی‌تا، جا: حیدرآباد؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [رایانه]

● ترجمة برء الساعة / طب / فارسی

t.-ye bor’-os sā‘a

وابسته به: برء الساعة؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱–۳۱۳ق)

این ترجمه در فهرست به احتمال قوی از احمد بن محمد حسین تنکابنی (قرن ۱۳) دانسته شده است اما نه تاریخ کتابت آن با دوران حیات تنکابنی سازگاری دارد و نه آغاز و انجام آن.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۶۹۲

آغاز: الحمدلله کما هو اهله ... اما بعد این کتابیست که تألیف نموه آنرا محمد بن زکریا الرازی در طب و ترجمه کرده آنرا به برءالساعة ابن زکریا گفت من بودم نزد وزیر ابوالقاسم عبیدالله فحری (کذا) و در حضور او چیزی مذکور میشد در طب و جماعتی بودند در آنمجلس که ادعاء این علم میکردند پس سخن

میکرد هر یک از ایشان بقدر رتبه خود در این علم؛ **انجام:** ما بسوی چیزی که قصد داشته باشیم بآن پس میگوئیم لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم و الحمدلله رب العالمین.
در فهرست به احتمال قوی در تنکابنی دانسته شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۹-۶۷]

● **ترجمة برء الساعة** / طب / فارسی
t.-ye bor'-os sā'a
وابسته به: برء الساعة؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱-۳۱۳ق)
ترجمه‌ای است نیکو از کتاب برء الساعة محمد بن زکریا رازی (- ۳۱۱هـ) که شاید ترجمه از کاتب نسخه (ابوالقاسم بن محمد حسینی) باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۴۷/۱۲
آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله أجمعین المعصومین اما بعد این رساله‌ایست از محمد بن زکریا از برای هر مرضی علاجی ذکر نموده است که برء الساعة می‌باشد فی الصداع درد سر هرگاه پیش باشد نزدیک پیشانی از زیادتی خون است؛ **انجام:** فی الفتق ... زیره کرمانی مساوی کوفته در میان کیسه کنند و بر بالای آنجا که پاره شده گذارند ... تا محکم آن کیسه را بگیرد و معجون کمونی میل نمایند تم بالخیر.
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن محمد حسینی، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۹۷پ-۱۰۱پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۳۵ - ۱۹۲]

← ترجمه بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب ⪢ تحفة الراغب

● **ترجمه بهجة المرضیه** / نحو / فارسی
t.ye bahjat-ol marzīya
نحوی قزوینی، عبدالکریم بن علیمحمد، ق۱۴ قمری
nahvī qazvīnī, 'abd-ol-karīm ebn-e 'alī-mohammad (- 20c)
وابسته به: البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = شرح الفیة ابن مالک؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۲۸۴
آغاز: بسمله، احمدک اللهم علی نعمک و الائک و اصلی و اسلم علی محمد خاتم انبیائک و علی آله؛ **انجام:** در وقتیکه واقع بشود بعد از بتحقیق معین بکند مع
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۱۵۵۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور [رایانه]

● **ترجمه پندنامه عطار** / عرفان و تصوف / ترکی
t.-ye pand-nāme-ye 'attār
لامعی افندی، ق۱۰ قمری
lāme'ī afandī (- 16c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۷۱۵/۳
آغاز: حمد بی حد اول خدا عالمه ×× نور ایمان ویردی خاک آدمه؛ **انجام:** دیدار تاریخ دی ای مرد کار ×× دیدم اشته نه صدو شصت و چهار
کا: احمد بن عبدالله تابع سردار قپولی، تا: جمادی الاول ۱۰۴۴ق، جا: مصر محروسه؛ جلد: تیماج نخودی، ۱۰گ (۴۹پ-۵۸پ)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۸۹]

← ترجمه تاریخ ابن کثیر ⪢ البدایة و النهایة (ترجمه)
← ترجمه تاریخ برامکه ⪢ تاریخ برامکه

● **ترجمه تاریخ پیامبر اسلام** / تاریخ / فارسی
t.ye tārīx-e payāmbar-e eslām
متن از: پل لهوژر پارسی معلم دارالفنون. ترجمه از: ناشناس.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۱۷/۲
بخشی از کتاب است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، اندازه: ۱۹/۵×۲۷سم [ف: ۴۴ - ۲۰۰]

← ترجمه تاریخ تیمور گورکان ⪢ عجائب المقدور فی نوائب تیمور
← ترجمه تاریخ الحکماء ⪢ نزهة الارواح و روضة الافراح (ترجمه)
← ترجمه تاریخ طبری ⪢ تاریخ بلعمی
← ترجمه تاریخ طبری ⪢ تاریخ نامه
← ترجمه تاریخ عتبی ⪢ تاریخ یمینی (ترجمه)
← ترجمه تاریخ عتبی ⪢ بث الشکوی

● **ترجمة تاریخ فلاسفة الیونان** / فلسفه، تاریخ / عربی
t.-u tārīx-i falāsifat-il yunān
عبدالله بن حسین، ق۱۳ قمری
'abd-ol-lāh ebn-e hoseyn (- 19c)
اهداء به: وزیر اعظم مصر
تاریخ تألیف: ۱۴ شوال ۱۲۵۲ق؛ محل تألیف: قاهره
ترجمه متنی فرانسوی درباره فیلسوفان یونان است. کتاب زمانی ترجمه شده که مترجم در مدرسه ازبکیه تحصیل می‌کرده است:

«اما بعد فیقول ... عبدالله بن حسین لما تعلقت همة وزیر مصر الاعظم و عزیزها المفخم صاحب العز الاکبر الذی ... بذل فی ذلک الجهد التام و ارسل الی الدیار الافرنجیة عدة شاع امرهم فی الانام فحصلوا قدرا جسیما من اللغات والفنون و جلب لهم کتب العلوم و صار یترجمها لامترجمون و کنت من جملة من تعلم اللغة الفرنساویة علی قدر الحال فاردت ان اصرف همتی فی کسب رضاء الخدیوی الاکرم الذی احسن الی بحسن التربیة و انعم فشرعت فی ترجمة تاریخ فلاسفة الیونان حیث انه عند الافرنج عظیم الشأن و کنت وقت ترجمته بمدرسة الالسنة الازبکیة فاستعنت فی مشکلات الکتاب و تحریر ترجمته بمدیر تلک المدرسة البهیة کما ان المدرسین بها اعتنوا بتصحیحه و اجتهدوا فی تهذیبه و تنقیحه»

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۲۹۶

آغاز: الحمد لله الذی نوع اصناف الخلایق و جعلهم مختلفین فی العواید و الخلایق و جعل فلاسفة الیونان اشهر الفلاسفة و حکماء هم مشاهیر الحکماء؛ **انجام:** قبل وفاته بثمانیة وتسعین سنة انتهی تاریخ زینون و هو آخر ترجمة کتاب الفلاسفة ... القاهرة و ذلک لاربع عشرة لیلة بقین من شوال سنة الثنتین و خمسین بعد المأتین و الالف من الهجرة ...

خط: نستعلیق، کا: شیخ تفضل حسین مندل گهائی، تا: قرن ۱۴؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب مرصع؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابر و باد، ۱۷۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۲۸۹]

← ترجمه تاریخ کشمیر ⇐ تاریخ کشمیر (ترجمه)
← ترجمه تاریخ ناپلئون ⇐ صورت جمع و خرج سال ۱۳۰۶ هـ.ق.
← ترجمه تاریخ نادر شاه ⇐ تاریخ نادر شاه (ترجمه)
← ترجمه تاریخ ینگی دنیا ⇐ کشف امریکا
← ترجمه تجرید الاعتقاد ⇐ تحفه شاهی و عطیه الهی
← ترجمه تحصیل بهمنیار ⇐ تحفه کمالیه
← ترجمه تحفة النظار فی غرایب الامصار و عجایب الاسفار ⇐ الرحلة (ترجمه)

● **ترجمه تحقیق جعل = تحقیق جعل** / فلسفه / عربی
t.ye tahqīq-e ja‘l = tahqīq-e ja‘l

اردستانی، محمد صادق، – ۱۱۳۴ قمری
ardestānī, mohammad sādeq (- 1722)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۳۳۷

آغاز: بسمله، لایمکن ان یکون المجعول فرد اللجتعل لان الطبیعه؛ **انجام:** هذه ترجمه افاده سید الحکماء المتاخرین اللهم اغفرلهم بحق الواقفین فی العرفات

خط: نستعلیق شکسته، کا: مازندرانی، حسین بن علی، تا: ۱۲۰۶ق، جا: مشهد [رایانه]

← ترجمه تذکرة اولی الالباب و الجامع للعجب العجاب ⇐ تذکره نظام شاهیه
← ترجمه تذکرة الکحالین ⇐ کشف الاسرار

● **ترجمه تصریح** / کلام و اعتقادات / فارسی
t.-ye tasrīh

محصص لاهیجی، محمد سعید بن اسماعیل، ق۱۳ قمری
mohasses-e lāhījī, mohammad sa‘īd ebn-e esmā‘īl (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۹۳۲

آغاز: بسمله، حمدله و بعد چنین گوید این ذره بیمقدار و خاکسار تبه روزگار بهاء الدین محمد بن محمدسعید ثبته الله علی صراط؛ **انجام:** و هدایتی نخواهد بود بسوی خداست بازگشت جمیع چیزها و ما تغنی الایات و النذز عن قوم لا سیومنون انا ... و انا الیه راجون

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق، ضمیمه نسخه ش ۲۸۹۳۰؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

← ترجمه تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام ⇐ آثار الاخیار
← ترجمه تفسیر برهان ⇐ حدیقه ازهار و انجمن انوار
← ترجمه تفسیر صافی ⇐ تفسیر اهل بیت اطهار
← ترجمة تقدمة المعرفة ⇐ تقدمة المعرفة
← ترجمه تقویم الحسنین ⇐ تقویم سعیدی
← ترجمه تقویم الحسنین فیض کاشانی ⇐ تقویم سعیدی
← ترجمه التنبیهات العلیة ⇐ التنبیهات العلیة علی وظائف الصلاة القلبیة (ترجمه)
← ترجمة التنویر ⇐ التنویر (ترجمه)
← ترجمه توحید ⇐ شرح کلمات التوحید (ترجمه)

● **ترجمه توحید مفضل** / حدیث / فارسی
t.-ye towhīd-e mofazzal

وابسته به: التوحید = توحید مفضل = کتاب الفکر = کنز الحقایق و المعارف؛ مفضل بن عمر (قرن ۲)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۵۶/۴

آغاز: مفضل گوید که چون روز چهارم شد بامداد خدمت مولای خود شتافتم و چون رخصت دخول و جلوس یافتم به دو زانوی

ادب در خدمت آن امام رفیع النسب نشستم؛ **انجام:** آن که همه محتاج اند به ایجاد خالق و قدرت او تا به نهایت کمال خود برسند فتبارک الله احسن الخالقین
بخشی از آن است؛خط:نسخ و سیاق،بی‌کا،تا:قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۴۰پ-۵۰ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف:۲۰-۴۲۸]

↩ ترجمه توحید مفضل به نظم ⩤ توحید نامه

● ترجمه تورات / ادیان و مذاهب / فارسی

t.-ye towrāt

مارتین، جورج هنری، ۱۹۱۷ میلادی

mārtīn, jorj henrī (1917 -)

در آغاز کتاب آمده است: «تورات موسی ترجمه هنری مارتین به نظر آذر کیوان رسیده».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۸۰۶/۲

آغاز: در ابتدا خدا آفرید آسمان و زمین را خالی و تاریک بود روح خدا بر روی آب جنبش نمود خدا گفت روشن شود روشن شد دید که نو نکوست و از تاریکی جدا کرد روز؛ **انجام:** بدرستی که راه راست دین خداست همدینان خد را باور مدارید آنکه داده باشند هیچکس را مانند آنچه شماره را داده باشند ... به درستی که این برتی بدست تصرف خداست می‌دهد آنرا بهر که خواهد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۵ (۸۵-۱۷۹)، ۱۶ سطر(۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳۴ - ۷۰]

↩ ترجمه ثمره بطلمیوس ⩤ الثمرة (ترجمه)
↩ ترجمه ثمره بطلمیوس ⩤ شرح ثمره بطلمیوس
↩ ترجمه جاماسب نامه ⩤ جاماسب نامه (منظوم)
↩ ترجمه جاماسب نامه ⩤ جاماسب نامه
↩ ترجمه جام جم ⩤ جغرافیا
↩ ترجمه جامع الاخبار ⩤ کاشف الاستار
↩ ترجمه جاویدان خرد ⩤ آداب العرب و الفرس

● ترجمة الجریدة فی شرح القصیدة = شرح حزر الامانی / تجوید / فارسی

tarjomat-ol jarīda fī š.-el qasīda = š.-e hezr-ol amānī

قزوینی، قاسم بن ابراهیم، ق۸ قمری

qazvīnī, qāsem ebn-e ebrāhīm (- 14c)

وابسته به: حرز الامانی و وجه التهانی = قصیدة الشاطبیة؛ شاطبی، قاسم بن فیره (۵۳۸-۵۹۰)

اهدا به: غیاث الدین محمد

ترجمه و شرحی است بر قصیده شاطبی با عناوین «تنبیه» و «تنبیهات» در تجوید «بدات ببسم الله فی النظم اولا» نام کتاب و شارح در دیباچه هست. او نخست شرحی به عربی نوشته و سپس این رساله کوچک را که ترجمه‌ای تحت اللفظی به فارسی است ساخته است. با جدولی برای رموز قراء.

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی أنزل علی عبده الکتاب و وعد من تلاه و عمل به جزیل الثواب ... اما بعد بر نظر اصحاب بصیرت پوشیده نیست که افضل علوم اسلامی علم تفسیر قرآن و معرفت قرائت آن است و امام عالم فاضل کامل ابوالقاسم شاطبی ... و نام آن ترجمه الجریدة فی شرح القصیدة کرده شد. بدائت ببسم الله فی النظم اولا ×× تبارک رحماناً رحیماً و موئلا / و ثنیت صلی الله ربی علی الرضی ×× محمد المهدی الی الناس مرسلا
انجام: و تبدی علی اصحابه نفحاتها ×× بغیر تناه زرنباً و قرنفلا. و زرنب و قرنفل ... بعضی گفته اند درختی است به کوه لبنان و ورق آن ماننده است به ورق بید و قرنفل معروفست تم الکتاب بعون رب الارباب و الله اعلم و الیه المرجع و المآب.
[نسخه‌های منزوی ۸۵/۱؛ دنا ۱۱۲۲/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۱۴

خط: نسخ زیبا، کا: محمد بن ابی بکر بن محمد حافظ معلم، تا: چهارشنبه ۲۵ رجب ۷۹۳ق؛ مصحح، مجدول مذهب، با سرلوح؛ تملک: جعفر بن حسن بن جعفر حافظ حسینی، نیز انتقال کتاب به مبایعه شرعیه از سید تاج الدین جعفر به احمد بن مولی نورالدین عبدالرحیم، و سپس به مبایعه شرعیه به محمود بن محمد بن محمد حافظ ملقب به ضیا در ربیع الثانی سال ۸۰۹؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۷سم [ف: ۴۱ - ۱۷۴]

۲. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه: ۱۳۰۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی ترنج‌دار، قطع: رحلی کوچک [نشریه: ۷ - ۲۷۶]

۳. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۱۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد بن علی بن ابراهیم یزدی، تا: شنبه ۲۳ جمادی الاول ۸۵۴ق؛ ضمن ۲ برگ استشهاد تعلیم قرائت‌های سبع توسط کریمه خاتون بنت شمس الدین محمد علاق نزد غیاث الدین علی ضریر کتابت شده و اجازه استاد مورخ ۸۵۲ق و نیز سلسله سند قرائت استاد تا زین بن ثابت مکتوب است؛ کاغذ: نخودی دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۵۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** نانوشته مانده: در شرح بیت «و قل صادقا لو لا الوآم و روحه - لطاح الانام الکل فی الخف و القلا»: چون اجازت کرده بود ناظم ... پس کلام اهل علم با او گذاشتن اولی تر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه:

۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۳۴۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۷۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لام او از مخرج هفتم فم است و نزدیک است بمخرج نون ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محمد حسین بن محمد کاشانی کتاب را استکتاب کرده چنانکه روی برگ اول به تاریخ ۱۲۹۶ نوشته با مهر وی «عبده محمد حسین بن محمد» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۰-۱۵۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۲۰/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷ص (۹-۲۷۵)، ۲۵ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۹سم [سنا: ف: ۲ - ۶۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷۶

آغاز: و ما یخدعون الفتح من قبل ساکن ×× و بعد ذکا و الغیر کالحرف اولا. یعنی کوفیان و ابن عامر و ما یخدعون می‌خوانند و غیر ایشان یخادعون می‌خوانند؛ **انجام:** در این ابیات گذشته بیان کرد و در فرش حروف و ابیات آن مفصلاً بیان واضح کرده است رحمة الله علیه و الله ولی التوفیق و هو حسبنا و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سبز، ۲۵۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳۵ - ۸۷]

← ترجمة الجعفریة > الجعفریة (ترجمة)

● **ترجمة الجنان فی خصایص السلطان = مجمع المعاصرین** / تاریخ ایران / فارسی

tarjomat-ol jenān fī xasāyes-es soltān = majma‘-ol mo‘āserīn

همای مروزی، محمد صادق، ق۱۳ قمری

homā-ye marvazī, mohammad sādeq (- 19c)

در اخبار سلطنت فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۲-۱۲۵۰ق) و سرگذشت و خصایص شخصی او.

[دنا ۲/۱۱۲۳؛ فهرستواره منزوی ۹۲۹/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۱۶

آغاز: بسمله ... پس از ستایش آفریدگار و نیایش رسول مختار ... محمد صادق مروزی وقایع نگار؛ **انجام:** و لا انفکت عین الله حامیته له و کافلة به و محمد و آله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۷/۳سم [ف: ۲ - ۱۳۱]

← ترجمه جنة الامان الواقیة > المصباح الکبیر (ترجمه)

← ترجمه جنة الواقیة و جنه الباقیة > طبیب القلوب و حصول المطلوب

← ترجمه جواهر الاحکام > الصراط المستیم

● **ترجمه چند حدیث** / حدیث / فارسی

t.-ye čand hadīs

ترکه اصفهانی، علی بن محمد، - ۸۳۶ ؟ قمری

torke esfahānī, ‘alī ebn-e mohammad (- 1433)

ترجمه و گزارش چند حدیث نبوی (ص) در مقام و منزلت امیرالمؤمنین علی (ع). وی می‌نویسد: «چون اشارت شده بود که چند حدیث شریف که در باب برگزیده گوهر کمال ولایت و کان کوم علم و ولایت، آفتاب کبریا دریای در لافتی، فخر آل مصطفی، مخصوص نص هل اتی علی بن ابی طالب علیه سلام من الله الغالب ما تکرم وجه کماله به بسط بساط المطلوب علی کل طالب وارد شده به زبان فارسی ترجمه کرده شود ...».

[دنا ۱۱۲۳/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۹۶/۴۲

آغاز: بسمله بعد از سپاس و ستایش پروردگاری را که در شهرستان دانش و بینش؛ **انجام:** که آن زمان اندت جان من ترا که نواخت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۸-۸۴۱ق؛ تملک: محمد حسین حسینی در تبریز در ۱۰۱۶ق؛ مهر: «عبده علی نوری ۱۱۹۶ ه» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۳۳۰-۳۳۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۲۴۲]

← ترجمه چهارده حدیث > الاحادیث القدسیة

← ترجمه چهارده حدیث > رجعت

← ترجمه چهارده حدیث > دجال

← ترجمه چهارده حدیث > اثبات رجعت

● **ترجمه چهل حدیث (منظوم)** / حدیث / فارسی

t.-ye čehel hadīs (manzūm)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۱۸۳

آغاز: بسمله، صحیح ترین حدیثی که راویان مجالس دین و محدثان مدارس یقین املا کنند جمله دانائیست؛ **انجام:** نبود از فضل حق عجیب و غریب که بدین اربعین رسی وصول

خط: نستعلیق، کا: تفرشی، محمد مهدی، بی‌تا [رایانه]

● **ترجمة الحج** / فقه / فارسی

tarjomat-ol hajj

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱

قمری
feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

تاریخ تألیف: قرن ۱۰

کتابی مشتمل بر هشت «در»: ۱. فضیلت حج و عمره و عقاب تارک آن؛ ۲. صفت حج و عمره؛ ۳. کیفیت و آداب عمره تمتع؛ ۴. ذکر کیفیت آداب حج تمتع؛ ۵. ذکر محرمات احرام؛ ۶. ذکر کفارات و تلافی خلل آن؛ ۷. بیان احکام حرم و حرمت آن؛ ۸ ذکر زیارات مشاهد مشرفه علی اهلها السلام.

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعد مر خدای را سبحانه که خانه کعبه را پیش از سایر اجزای زمین آفرید و بر همه برگزید

انجام: و حرام است صید مابین الحرمین مدینه و قطع درخت و گیاه او چهار فرسخ در چهار فرسخ رزقنا الله حج بیته و زیارت رسوله و اهل بیت رسوله مرة بعد اخری و کرة غب اخری بمنه وجوده به انجام آمد ترجمة الحج.

[الذریعة ۹۶/۴؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ فهرست‌های خودنوشت فیض ۱۴۸؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۶۱۷/۲ و ۱۱۷/۱؛ دنا ۱۱۲۳/۲ (۸ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷۷/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ محشی با نشان «ﻫ»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۷۸پ-۹۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۳۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف میشن، ۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۴۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶۳/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، از روی نسخه‌ای که به خط یکی از شاگردان فیض بوده نوشته شده؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۲۴-۱۳۵)، ۱۴ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳۴ - ۱۷۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا حسینی، تا: ۱۳۵۷ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۳ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۶۷]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۳۹۸/۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا رویه مخمل سرخ، ۱۷گ (۶۸پ-۸۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف:۳-۴۰۷]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۳۲/۱۰

انجام: اذن دخول بطلبد پس اگر رقتی داد.

خط: نسخ، کا: مهدی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی عطف پارچه چهره‌ای، ۱۵گ (۱۲۲-۱۳۵)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۷۰]

← ترجمة الحجة البالغة > الحجة البالغة (ترجمة)

← ترجمه حدود الطب > مفتاح الحدود

● ترجمه حدیث / عرفان و تصوف / فارسی

t.-ye hadīs

نجم الدین کبری، احمد بن عمر، ۵۴۰ - ۶۱۸ ؟ قمری

najm-od-dīn-e kobrā, ahmad ebn-e ‘omar (1146 - 1222)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۴۵۴

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله و الصلوة ... اما بعد این کلمه چند است؛ **انجام:** با آن موفق شده الحاق نموده می‌آید قال علیه الرحمة و المغفرة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

← ترجمه حدیث معراجیه > کشف الاسرار

● ترجمه حدیثی در احکام نجومی / هیئت / فارسی

t.-ye hadīsī dar ahkām-e nojūmī

شعبان بن محمد مقیم، ق۱۳ قمری

ša‘bān ebn-e mohammad moqīm (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۲۳ق

ترجمه‌ای است بر حدیثی از امام صادق (ع) که قطب راوندی در کتاب قصص الانبیاء خود آن را به نقل از صدوق آورده و در آن به حوادث آسمانی و علل خسوف و کسوف و برخی از امور طبیعی پرداخته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۶۱/۱

آغاز: بدانکه در ترجمه حدیث شریفی که مشتمل است بر احکام خسوف و کسوف و حوادثات دیگر که هر سال رو می‌دهد و شیخ بزرگوار قطب الدین راوندی؛ **انجام:** و سهل نشمرند ک این علامات از کثرت معاصی به هم می‌رسد که خدای تعالی می‌خواهد بندگان را متنبه کند

خط: نستعلیق، کا: شعبان بن محمد مقیم، تا: ۱۲۲۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ (۱پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۲۴۲]

← ترجمه حرز الامانی > اساس المبانی

← ترجمه حسنیه ⩾ مجموعه
← ترجمه حسنیه ⩾ حسنیه
← ترجمه حسنیه ⩾ حقوق بین الملل عمومی

● **ترجمة الحسین بن خالد** = **تحقیق حال حسین بن خالد** / رجال / عربی
t.-ul ḥusayn ibn-i xālid = taḥqīq-u ḥāl-i ḥusayn ibn-i xālid

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

تحقیقی است در شرح حال حسین بن خالد و تشخیص وی از دیگر مشارکین همنام وی، مشتمل بر پنج «بحث»: ۱. فی المسلمین بهذا الاسم؛ ۲. فی أقسام أحادیثه؛ ۳. فی ان الراوی عن الرضا هو الحسین بن خالد الصیرفی؛ ۴. فی الحسین بن خالد بن طهمان؛ ۵. فی تمییز احادیث حسین بن خالد.
این مرد از راویان بنام قرن سوم بوده و نامش در زنجیره بسیاری از حدیث و خبرها هست، از امام صادق و کاظم و رضا روایت دارد گاهی به لقب صیرفی و گاهی پسر ابوالعلاء و گاهی حسین بن خالد بن طهمان خوانده شده است.
آغاز: بسمله و منه الاعانة للفوز بجنات النعیم و الاستعاذة للحذر من الشیطان الرجیم
انجام: و محمد بن احمد السنانی عن محمد بن یعقوب الکلینی و منها ما فی المجلس الخامس
چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۴ق.، رحلی، ۱۸ص (الرسائل الرجالیة: صص۶۸–۸۵)
[الذریعة ۱۵۵/۴؛ دنا ۱۱۲۳/۲ (۷ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۹گ (۱۴۳پ–۱۷۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۸]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ ۱۹گ (۹۷پ–۱۱۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۸]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال فکتب الی صل علی راکبک الذی انت علیه
خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۶۱پ–۸۰پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ – ۱۹]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه سلخ شعبان ۱۲۶۹ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ (۶۵ر – ۱۳۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۷۴]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۹-طباطبائی
آغاز: کل من تصرف فی مال الغیر بدون مسوغ شرعی وجب علیه غرامته و المستند فی ذلک مارواه ثقة الاسلام ... عن الحسین بن خالد؛ **انجام:** فلاحظ قوله (علیه السلام) یابن خالد ... فی ثلثه مواضع ... و فی آخره یا بن خالد من کان من شیعتنا فلا یتخذن منهم ولیا و لا نصیرا.
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۹۵ر–۱۰۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۱۱]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مقوایی، ۲۵گ [ف: ۲ – ۵۶۴]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۱۸۹پ–۲۰۶پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵، [ف: ۱۱ – ۲۰۲]
۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۱۲ ـ ج
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۹۹پ–۱۱۱ر)، ۲۱سطر (۱۰×۱۵)، [ف: ۱ – ۲۹۲]

● **ترجمة الحسین بن محمد** / رجال / عربی
t.-ul ḥusayn ibn-i muḥammad

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷–۱۳۱۵ قمری
kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)
[دنا ۱۱۲۳/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۲۷
آغاز: بسمله و بعد فقد تکثر روایة الکلینی عن الحسین بن محمد و یروی الحسین بن محمد تاره عن المعلی؛ **انجام:** و خیر شعبة من شعب الشیعة قضیة اختلاف الشعبة و ابی شعبه، و الله العالم ...
خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۹گ (۵۸۰ر–۵۸۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶–۴۷۳]

● **ترجمه حسین بن منصور حلاج** / تراجم / عربی

t.-u ḥusayn ibn-i manṣūr-i ḥallāj

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۱۵/۱۰

آغاز: الحسین بن منصور ابومغیث و ابوعبدالله البیضاوی اصلا الواسطی منشأ المعروف بالحلاج؛ **انجام:** و کذا صاحب محبوب القلوب صحیح عند الصوفیة و بعض العامة و الخاصة، و الله اعلم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن، ۳گ (۱۰۱پ-۱۰۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۱۴]

● ترجمة حسین بن همدان خضینی مؤلف الهدایة /

تراجم / عربی

t.-u ḥusayn ibn-i hamdān-i xuḍaynī mu'allif-il hidāya

قزوینی، نصرالله، ق۱۳ قمری

qazvīnī, nasr-ol-lāh (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۷۱۳/۲

خط: نسخ، کا: احمد بن حسن قفطانی، تا: حدود۱۲۸۰ق؛ ۲گ (۱۰۸ر- ۱۱۰ر) [مختصرف: ۴۰۹]

↩ ترجمة الحشایش ⋞ قوی الاغذیة
↩ ترجمة الحشایش ⋞ حشایش دیسقوریدوس (ترجمه)
↩ ترجمه حصن حصین ⋞ حرز رصین

● ترجمة حفص بن غیاث و سلیمان بن داود المنقری و قاسم بن محمد / رجال / عربی

t.-u ḥafṣ ibn-i ġīyāṯ wa sulaymān ibn-i dāwūd al-munqarī wa qāsim ibn-i muḥammad

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۱۶

آغاز: بسمله. و بعد فهذه کلمات فی حفص بن غیاث و ... و انما جمعنا بینهم لکثرة اجتماعهم فی السنة؛ **انجام:** عن القاسم بن محمد عن علی بن ابی حمزه عن ابی بصیر عن ابی عبدالله علیه السلام، و الله العالم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۹گ (۳۶۷پ-۳۷۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۱]

● ترجمة الحقایق / اخلاق / فارسی

tarjome-tol haqāyeq

بدون گزارش

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۷۳۷

آغاز: بسمله، ستایش و سپاس مر خدایی را که روشن ساخت؛ **انجام:** الف الف مرة الی یوم الدین ... صورت تحریر یافت
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

↩ ترجمه حقایق الاسرار ⋞ مفتاح الحدود
↩ ترجمة الحکیم الوزیر ⋞ السیرة

● ترجمة حماد بن عثمان / رجال / عربی

t.-u ḥammād ibn-i 'uṯmān

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۱۸

آغاز: بسمله، و بعد فهذه رسالة فی باب حماد بن عثمان فتقول: قال النجاشی حماد بن عثمان بن؛ **انجام:** بالسند المذکور فی الباب المشار الیه انما هو السند المقدوح فیه من المحقق فی المعتبر، و الله العالم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۷گ (۳۹۲پ-۴۰۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۱]

● ترجمة حماد بن عیسی الجهنی = تحقیق حال حماد بن عیسی / رجال / عربی

t.-u ḥammād ibn-i 'īsā al-jahnī = taḥqīq-u ḥāl-i ḥammād ibn-i 'īsā

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

این رساله درباره حماد بن عیسی جهنی است که از یاران امام صادق (ع) بوده است. در دو «مطلب»: ۱. التنبیه علی الاشتباهات الصادر فی المقام عن جماعه من العلماء الاعلام (اشتباهاتی از کشی و صاحب مجالس المومنین و غیره را نقل و بیان می‌کند)؛ ۲. توضیح ما ذکره النجاشی فی ترجمة حماد.

آغاز: الحمدلله رب العالمین حمداً کثیراً فوق حمد الحامدین و الصلاة و السلام علی اکمل الخلایق أجمعین ... یقول العبد الخاسر الفاتر، ابن محمد تقی الموسوی محمد باقر ... مقاله ابرزناها فی‌هذه.. الصفحات فی تحقیق الحال فی حماد بن عیسی

الجهنی و ما یرتبط و یناسب هذا المقام
انجام: فالظاهر أن الستین أو السبعین فی کلامه علیه السلام محمول علی المثال .
چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۴ق، رحلی، ۹ص (الرسائل الرجالیة: ص۸۵–۹۳)
[الذریعة ۱۵۶/۴؛ دنا ۱۱۲۴/۲ (۱۵ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ ۸گ (۱۱۷پ–۱۲۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲گ (۱۷۲پ–۱۸۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۷]

۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: یک‌شنبه ۱۲ شوال ۱۲۴۳ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف؛ مصحح، با علامت مقابله با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۸گ (۸۲پ–۹۰ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ – ۱۱۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۱۵۹–۱۷۳)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۱۰۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۹۰پ–۹۶ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ – ۲۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۳۵پ–۱۴۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۷۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح؛ در پایان آن چنین نوشته «الی هنا وجدت کلام المصنف اطال اله بقائه روحناله الفداء»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۲۹ص (۲۴۵–۲۷۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۲۴۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۳۸۱]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۶
خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۹۴ر–۱۰۳ر) [ف: ۱۱ – ۶۵۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۲۰۷پ–۲۱۴پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: (۱۴/۵×۲۴/۵)سم [ف: ۱۱ – ۲۰۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۸-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۸۵ر–۹۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۱۰]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مقوایی، ۱۱گ، [ف: ۲ – ۵۶۴]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۱۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۹۲پ–۹۸پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ – ۲۳۲]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۱/۱۴
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قائنی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۲۸۹پ–۲۹۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۱۷۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۲۷/۵
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قاینی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۸پ–۲۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ – ۱۹۵]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸۰/۱۳
بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده، محشی به خط مرحوم حاج ملا مهدی بن حاج محمد ابراهیم کرباسی اصفهانی؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۰]

← ترجمه حماسه رامایانا < رامه اوتار
← ترجمه حوض الحیاة < حوض الحیات (ترجمه)
← ترجمه حیات النفس < حیاة النفس فی حظیرة القدس

(ترجمه)
← ترجمه حیات فوبلاس ← تاریخ زندگانی فوبلاس (ترجمه)
← ترجمه حیوة الحیوان ← صفات الحیوان
← ترجمة الخرائج و الجرائح ← کفایة المؤمنین فی معجزات الائمة المعصومین
← ترجمه خصائص الحسینیه ← فیوضات المسعودیه
← ترجمه خطبة البیان ← حدیقة الاسلام
← ترجمه خطبة الغراء ← شرح خطبة التوحید
← ترجمه خطبه طاوسیه ← شرح خطبه طاووسیه (باترجمه)

● ترجمة الخطوط / خط / فارسی

tarjome-tol xotūt

شامل معرفی خطوط ده‌گانه‌ای که در آغاز از آنها یاد شده به پیوست خطوط جمل و حروف طلسم در پایان.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۰/۲۹

آغاز: فایدة. این کتاب را ترجمة الخطوط گویند یاد کرده می‌شود اکثر خطوط از خط هندی و رومی و حمیری و یونانی [یونانی] و پارسی و قبطی و سریانی و کسیریه و ارمنیه

خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، کا: محمد مهدی بن محمد صالح رضوی، تا: با تاریخ ۱۰۹۶ق، کاغذ: الوان آهار مهره نازک، جلد: میشن تریاکی با ترنج و سرترنج، ۴ص (۱۲۰-۱۲۳)، اندازه: ۱۳/۹×۲۳/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۸]

← ترجمه خلاصة الاذکار ← بدایع الاسرار
← ترجمه خلاصة الحساب ← تحفه قطب شاهی
← ترجمه خلاصة الحساب ← شرح خلاصة الحساب
← ترجمه خلاصة الحساب ← کشف الحجاب عن علم الحساب

● ترجمة الخواص = تفسیر زواره ای / تفسیر / فارسی

tarjomat-ol xavās = tafsīr-e zavvāre'ī

زواره‌ای، علی بن حسن، ق ۱۰ قمری

zavvāre'ī, 'alī ibn-i hasan (- 16c)

تاریخ تألیف: ۹۴۷ق

ترجمه روان و شیوایی است از قرآن کریم با اشاره مختصر به تفسیر آیات به‌خصوص آیاتی که درباره فضایل اهل بیت (ع) است. مؤلف از شاگردان محقق کرکی (۹۴۰) و استاد ملافتح الله کاشانی (۹۸۸ق) است. این تفسیر در دو جلد است: جلد اول از آغاز قرآن تا سوره کهف و جلد دوم از سوره کهف تا پایان قرآن. مؤلف این کتاب را پس از «آثار الأخیار» خود که ترجمه تفسیر منسوب به امام حسن عسکری (ع) است نگاشته است. آن طور که از مقدمه تفسیر استفاده می‌شود چون تفسیر «مواهب علیه کاشفی» و دیگران به مناقب و فضایل اهل بیت، آن چنان توجه نداشته و از اخبار آنها استفاده نکرده‌اند به تدوین این تفسیر روی آورده است.

آغاز: بسمله، حمد بیحد و شکر بلا عدد منعمی را سزد که شقایق حقایق قرآنی را در حدایق صدور انسانی بشکافانید.

[الذریعة ۱۰۰/۴ و ۱۰۱؛ نسخه‌های منزوی ۱۳/۱(۲۶ نسخه)؛ روضات الجنات (خوانساری)، چاپ سنگی، ص ۴۰۷؛ فواید رضویه ۲۷۵؛ دنا ۱۱۲۵/۲-۱۱۲۹ (۱۲۷ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- ترجمة الخواص (منتخب)؛ سرکانی، محمد امین بن احمد (-۱۱)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۷۲

آغاز: متشابه شده اند بر ما چه میانه سال زرد رنگ بسیارند؛ **انجام:** پس عذاب کند خدای او را عذابا عذابی سخت

موجودی از بقره تا کهف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [الفبائی ف: ۶۲۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر همه سوره را بخواند نور ازو تا به آسمان برسید صدق رسول ... برحمتك یا ارحم الراحمین.

از اول کتاب تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: شاه عباس، ۱۰۱۷ ق؛ کاغذ: استانبولی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۴۲۴]

۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۲ - ب

از آغاز است تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تاریخ تملك ۱۳۲۰ و ۱۳۳۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲۴گ، ۲۵ سطر (۱۴/۵×۲۲)، اندازه: ۲۳×۳۳سم [ف: ۵۲]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۳۲۲/۸ حکمت

بندی از تفسیر؛ خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین محمد بن موسی شهرستانی سپاهانی، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۵۹]

۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۹

دوره تفسیر است؛ کا: نام کاتب پاك شده و به جای آن مسعود بن ابی سعید نوشته شده، تا: ۹۶۹ق؛ با سرلوح زرین، در تاریخ ۱۰۴۰ در دارالسلطنه برهانپور به یکصد و بیست اشرفی طلای مکه ابتیاع شده [ف: ۸۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۶۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** دوستی و پیروی ایشانست به آن که ایشان را نایبان و اوصیای پیغمبر دانند.

جلد ۱، از ابتدای مقدمه تا انتهای سوره کهف؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن امیر علی بن عبدالعزیز، تا: ۷ جمادی الاول ۹۷۳ق؛ افتادگی: وسط و انجام؛ واقف: آیة الله میرزا ابوالحسن آملی، فروردین ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۶۰۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۲-۷۵]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۸۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، ص و القرآن ذی الذکر بل الذین کفروا فی عزة و شقاق، بعضی بر آنند که حروف مقطعه جهت تسکیت کفار است؛ **انجام:** و چون قل أعوذ برب الناس، تلاوت کنی بگو در نفس خود که أعوذ برب الناس ... از فضل اله چون باتمام رسید ×× تاریخ وی از فضل اله است عیان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۷ق؛ مصحح، با یک سر لوح محرابی زیبا مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی با ترنج،۲۵۶گ،۲۵سطر(۱۲×۱۶/۵)،اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۲-۹۵۲]

۸. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۱۳۳

خط: نسخ، کا: یوسف علی بن شاه قلی، تا: ۱۳ ربیع الثانی ۹۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: لته رو مقوایی و لته پشت تیماج مشکی، ۱۵۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۵×۳۴سم [شخصی ف: ۱- ۱۱۴]

۹. قم؛ مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی؛ شماره نسخه: ۱۳۷-۱۳۸

خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: نعمت الله حسینی خطیب آثاری، تا: ذیقعده ۹۸۰ق؛ مصحح؛ تملک: میر مهدی بن نعمة الله حسینی آثاری به توفیق درویش فتح الله مقدمه به تاریخ ۲۰ رجب ۱۰۴۷؛ جلد:تیماج قهوه‌ای،۶۹۷گ،۳۵سطر،اندازه:۲۴×۳۵سم [ف: ۱ - ۹۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که آخر سوره الکهف بخواند سر تا قدم او را نور فرا گیرد و اگر همه سوره را بخواند آن نور ازو تا به آسمان برسد. صدق الله لعظیم و صدق رسوله ... و تسلیماً کثیراً.

از ابتدا تا پایان سوره کهف؛ خط: نستعلیق. آیات نسخ معرب، بی‌کا، تا: صفر ۹۸۰ق؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۵۳۲گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۲×۲۴/۴سم [ف: ۲۹/۲ - ۶۴۶]

۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۲۳۳۲/۲

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کا: نظام چپ نویس، تا: ۱۵ ربیع الاول ۹۸۹ق؛ قطع: رحلی [ف: ۱۲۴۵]

۱۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۸ ـ ب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سبز، ۴۰۶گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۱ - ۱۲۳]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۷۲۸

جزو ۳ و ۴ است از کهیعص تا ص؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب قرن ۱۱؛ تملک: ابوالقاسم بن محمد مهدی طالقانی در رجب ۱۱۶۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵۰گ، ۲۰ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۲۰×۲۶سم [ف: ۸ - ۲۶۳]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: بدون شماره

نیمه نخستین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۱ سطر؛ قطع: رحلی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۸۹]

۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۴۲۷

جلد اول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۲۸]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۹۳۶/۱

آغاز: برابر

جلد ۱، تفسیر سوره حمد و بخشی از سوره بقره؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سپس «تفسیر سوره حمد» به نام «کنز الحقایق» است؛ ۷۱گ (۱ر-۷۱پ) [ف: ۲-۴۷]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۱۳

جلد اول از سوره حمد تا سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (چند سطر)؛ کاغذ: فستقی، ۱۱۵۴گ، ۲۲۴ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸سم [ف: ۲ - ۱۳۳]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۱۴

جلد دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه جلد مشکی، ۸۵۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۸سم [ف: ۲ - ۱۳۳]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۷۲۴

انجام: و اگر هر که همه سوره رابخواند آن نور از و تابه آسمان برسد.

ازآغاز قرآن تاپایان سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، در برگ اول تاریخ تولدی به سال ۱۱۹۱ و یادداشتی به سال ۱۰۷۸؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۳۰/۵سم [ف مخ:۱-۳۳۹]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** در راه به بدترین صورتی بمرد گویند غده ای پیدا کرد مثل غده بعیر و در بیت سلوتیه بمرد.

از آغاز کتاب تا اواخر سوره یوسف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۵۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۰]

۲۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۳۳۹

آغاز: محتان محققان اهل تفسیر روح الله ارواحهم اظهار نماید و هر چه از مناقب ایشان از منطوق آن مفهوم گردد ایما به آن بکند؛ **انجام:** باطله و بدع از اهل قبله اند مثل خوارج و نواصب و غیر ذلک از اهل خلاف که همه عملهای ایشان باطل است ...

از آغاز تفسیر فاتحه تا آیه ۱۰۴ سوره کهف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۹]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و شریک نگیرد به پروردگار هیچ یک را

جلد ۱، از ابتدای مقدمه تا انتهای سوره کهف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ واقف: حاج مرتضی حسن پور توسط علی محمد حسن پور، مهر ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۱۳گ، ۲۲-۲۹ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۱۶/۸×۲۵سم [ف: ۲۲ - ۷۲]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۷۷۷
آغاز: طریقه حقیه ایشان باشد مبین گرداند و ترجمه مواهب علیه نور الله مرقد مولفها؛ **انجام:** بشرایط خدمت ستانیدگان خود را بر آنچه بدیشان رسد از سرا و ضرایا شناسندگان ...
جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی اوراق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۳؛ ۲۰۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۹سم [رایانه]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۳۲
آغاز: برابر
از سوره یس تا سوره عبس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۳۱۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۴ - ۲۶۵]

۲۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بسته بود گویند مراد سلسله حدید دوزخ است که روز قیامت در گردن وی بسته بدوزخ کشند. در حدیث ... آمده که هر که سوره تبت بخواند امیدوارم که جمع نکند خدایتعالی میان او
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح زرین، مجدول مذهب؛ اهدایی: وزیری، کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی با کاغذ رنگین مشکی و قرمز، ۲۲۸گ، ۲۱ سطر (۲۰×۳۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱ - ۲۱۵]

۲۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۵۳۵
آغاز: فرموده که یبدل الله سیئاتهم حسنات وهست خدای تعالی آمرزنده گناهان و مهربان بر بندگان ... والذین لا یشهدون؛ **انجام:** چون نامه عمر از عنوان یا به پایان رسید بمقتضی اجل در آمده نهال نهاد را بصر صر خشک سازد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ اهدایی: وزیری، کاغذ: حنایی اصفهانی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری عطف تیماج قرمز، ۳۰۰گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۶۳]

۲۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۵۳۸
آغاز: بعد از ابتلا پس مر او راست عذابی دردناک. یا ایها الذین آمنوا لا تقتلوا الصید وانتم حرم. الخ.پ؛ **انجام:** والذین یوذون المومنین والمومنات.الخ آیه ... و آنانیکه می‌رنجانند مردان مومن را و زنان گرویده را ... اتواصوا به بلهم قوم طاغون آیا وصیت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی سه ترنج، ۱۲۱گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۴۶۵]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۷۹۱
آغاز: پس از تسمیه و آیه اول: آورده اند که حضرت رسالت را صلی الله علیه و آله و سلم سه صورتست؛ **انجام:** شکایت برد بخدای تع از شدت حر خود و از وی.
از تفسیر سوره مریم تا اواخر آیه ۶۱ سوره زمر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: آهار مهره نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۴۱۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۵۵۰]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۹۶
آغاز: برابر
از اول قرآن تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج، ۵۱۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۲]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۴۴۵
آغاز: پس از تسمیه و آیه اول: آورده اند که حضرت رسالت را صلی الله علیه و آله و سلم سه صورتست؛ **انجام:** من آل طه و یسین (کذ) و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین.
از تفسیر سوره مریم تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: آهاری حنایی، جلد: میشن خرمایی، ۴۴۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۱ - ۵۵۰]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و به این نظم دلپذیر آن را تمام دارد و هو هذا: این نافه رقم نمود بر لوح بیان ×× کشاف دقایق معانی نهان / از فضل اله چون به اتمام رسید ×× تاریخ وی از فضل اله است عیان. حسبنا الله نعم الوکیل و نعم النصیر هذه التفسیر اتماماً.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول به شنگرف و لاجورد؛ واقف: استاد قربان و محمد جان از کابل، رجب ۱۲۲۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۶۰۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۷×۴۱سم [ف: ۱ - ۴۲۳]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۷۴۷
نیمه اول کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد حسین به تاریخ غره شوال ۱۰۸۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۳۰۱]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۵۵۶
آغاز: بسملة، الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجا» ثنا و ستایش مرخدایرا آنکه فرو فرستاد بربنده خویش یعنی محمد صلی الله علیه و آله قرآن را؛ **انجام:** فاصفح عن جرمی و تجاوز عن سیآتی بشفاعت نبیک ... و الباقر محمد الصادق جعفر و الکاظم موسی الرضا علی التقی علی الزکی العسکری. (کذا)
جلد ۲. از ابتدای کهف تا پایان قرآن کریم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۴۴۹گ، ۲۱ سطر(۱۲×۲۳/۵)، اندازه: ۲۲/۸×۳۵/۳سم [ف: ۲۲ - ۷۶]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۳۰۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** که حافظ بندگان و ناصر سرافکندگان اوست. لقد تم تفسیر او سورة البرائه ... و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین.

جلد ۱، از ابتدای مقدمه تا انتهای سوره توبه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد حسین بن محسن با تاریخ ۱۲۹۳، محمد بن علی بیک بفروئی در هفدهم ذیحجه ۱۱۳۴؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج و سر ترنج، ۳۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۲۲ – ۷۸] و [ف: ۲۲–۷۸]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر همه سوره بخواند آن نور ازو باسمان برسد.

جلد ۱، از ابتدای مقدمه تا پایان سوره کهف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۳۰۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۳×۳۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۹۱]

۳۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۵۰۴

جلد اول؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:غره ذیقعده ۱۰۰۳ق؛حسب فرموده شاه میر؛ افتادگی: آغاز؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۵]

۳۷. تبریز؛ ملی تبریز؛ شماره نسخه: ۳۱۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر همه سوره را بخواند آن نور از او بآسمان رسد ... قد فرغ من تحریر هذا النصف الاول مهر علی بن حاجی الحرمین عین علی اردبیلی فی یوم السبت اثنین الشهر صفر سنه ۱۰۱۲

جلد اول، از آغاز قرآن تا خاتمه سوره کهف به‌علاوه هفت برگ شامل تفسیر سوره انفال که اشتباهاً در آخر نسخه صحافی شده؛ خط: نستعلیق، کا: مهر علی بن عین علی، تا: ۱۰۱۲ق؛ جلد: چرمی سیاه، ۵۶۳گ، ۱۹سطر اندازه: ۱۸×۲۶]ف: ۱ – ۲۷۷]

۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۰

آغاز: بسلمه. کهیعص ذکر رحمة ربک عبده زکریا؛ **انجام:** ولله الحمد و الشکر علی تأییده و تسدید، اولاً و آخراً متوالیاً متواتراً اللهم اشرح بالقرآن صدورنا.

خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن اسماعیل مازندرانی، تا: ذیقعده ۱۰۲۰ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۸سم [ف: ۱ – ۴۲۶]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۵۸۰۳

آغاز: در وی افتاده چه دار بندان تا آنگاه تاکها بر وی فرود آمد؛ **انجام:** بر طریقة حقه اهل البیت علیهم السلام رقم اختصاص یافت ... تاریخ وی از فضل اله است عیان حسبنا الله و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر.

از اواسط سوره کهف تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: الله قلی بن امیر بیگ گرمرودی، تا: ۱۰۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۴۹۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۸۹]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۴۹۶

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ – ۳۹۸]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۶۵

از آغاز تا پایان سوره کهف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱۶گ، ۲۵ سطر (۱۵/۵×۲۸)، اندازه: ۲۵×۳۷/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۶۲۶]

۴۱. میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه: ۹

تا پایان تفسیر سوره کهف؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: الله بخش بن طاهر اکروی، تا: شنبه ۲۲ رمضان ۱۰۳۴ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۳گ، ۳۰سطر، اندازه: ۲۴×۳۶/۵سم [ف مخ: – ۱۹]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۳۵

از آغاز تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، کا: محمد امین بن ... جلال الدین ترابی حسینی، تا: ۱۰۴۶ق؛ یادداشتی از محمد تقی بن محمد کریم امیر نعمتی به تاریخ ۱۲۰۷ و ابیاتی به تاریخ یک‌شنبه ۲۹ صفر ۱۱۷۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۹سم [ف: ۱۱ – ۳۲۷]

۴۳. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه: بدون شماره

از تفسیر آیه ۴۲ سوره الشعراء تا آیه ۵۶ سورة احزاب؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۷؛ تملک: أبوالقاسم بن محمد اسماعیل الحسینی، محمد بن تقی با مهر وی «لا اله الا الله الملک الحق المبین» [تراثنا: س۱۳ش۱ – ۱۴۷]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۱۵۵

آغاز: بسملة، کهیعص ذکر رحمة ربک ... آورده اند که حضرت رسالت پناه را؛ **انجام:** فاصفح عن جرمی و تجاوز عن سیئاتی ... و آله اجمعین الطاهرین المعصومین ... لایأتی شیء من خلفه تنزیل من حکیم حمید

جلد ۲، از ابتدای سوره مریم تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: محمد شریف بن محمد مؤمن، تا: صفر ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۴۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۲۲ – ۷۷]

۴۵. یزد؛ صدوقی یزدی؛ شماره نسخه: ۱۲۱

سوره فاتحه تا آیه ۱۲۹ از سوره توبه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۶ محرم ۱۰۵۵ق؛ تملک: علی نقی بن محمد علی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵× ۲۸/۵سم [ف: ۱۰۱]

۴۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** حفص از قراء عاصم جزاهم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قرمز، ۵۳۱گ، ۳۰ سطر (۱۵×۲۶/۵)، اندازه: ۲۳/۵×۳۷/۵سم [ف: ۵ – ۳۷۶]

۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر همه سوره را بخواند، آن نور از او تا آسمان برسد صدق الله ...

جلد اول، از آغاز قرآن تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا:

شوال ۱۰۵۶ق؛ مجدول مذهب، دارای سر لوح عالی؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵۱گ، ۲۳ سطر (۱۲/۲×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱ - ۳۶]

۴۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۷۰۴

آغاز: برابر؛**انجام:** وآیت آخر این سوره که «قل ادعوا الله» است تا آخر بخواند در وقت خواب از دزد ایمن گردد و محفوظ باشد از هر شیطان مکار و جبار غدار تا صباح شود. صدق الله.

تفسیر فاتحه تا آخر بنی اسرائیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۴ شعبان ۱۰۵۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج مشکی، ۳۹۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۳۹۳]

۴۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۴۰۶

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب ... ثنا و ستایش مرخدایرا آنگه فرو فرستاده بر بنده خویش؛ **انجام:** از فضل اله چون باتمام رسید ×× تاریخ وی از فضل اله است عیان

سوره کهف تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن سید نعمت الله حسینی، تا: آخر رمضان ۱۰۶۰ق؛ مصحح، یادداشتی آمده که کتاب را به خط پسر سید نعمت الله جزائری دانسته؛ ۳۹۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۳سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۹]

۵۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۵۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر که آخر سوره کهف بخواند؛ سر تا قدم او نور فرو گیرد و اگر همه سوره را بخواند آن نور از او تا بآسمان برسد- صدق الله ... قد فرغ من تحریر ... شهر صفر ... سنه ستین و الف من الهجرة النبویه.

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق؛ یک سرلوحه مذهب، مجدول مذهب؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۴۵۲گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱ - ۵۶]

۵۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۳۵

نیمه دوم کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد شریف بن محمد مؤمن الحافظ، تا: سه‌شنبه سلخ محرم ۱۰۶۰ق؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده ابراهیم الموسوی» (بیضی)؛ یادداشتی از جواد اخلاقی به تاریخ ۲۳ رجب ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [شخصی ف: ۱ - ۵۷]

کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۳۵مشهد

همان نسخه بالا [ف: ۱۶۹]

۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۹۳۸

آغاز: بسمله، کهیعص ذکر رحمة ربک عبده ذکریا ... آورده اند که حضرت رسول (ص) را سه صورت است؛ **انجام:** و اخصصنی بلطائف کرمک ان لاتشوه خلقی بالنار و ان تعتق رقبتی من النار انک انت ... و آله الطیبین.

جلد ۲. از سوره مریم تا پایان قرآن؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن مصطفی،تا: ۲۰ شعبان ۱۰۶۱ق؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۲ - ۸۱]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۸۳

آغاز: انداختن یعنی می‌دانیم که کیست سزاوار آن که نخست او را در آتش افکنند؛ **انجام:** این نامه رقم نمود بر لوح ×× کشاف دقایق معانی نهان

از آیه ۷۰ مریم تا انتهای قرآن؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن مراد بخش اروقی، تا: دوشنبه ۱۶ ذیقعده ۱۰۶۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: حسین کی استوان، اردیبهشت ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشگی، ۴۷۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۷۹]

۵۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۰۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** انک انت الکریم المنان و صلی الله علی رسوله سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین.

خط: نسخ متوسط، کا: محمود بن علی بن محمد حسین موسوی، تا: ۱۰۶۷ق؛ باسرلوح ممتاز، مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی شکری آهار مهره، جلد: میشن تریاکی، ۹۷۲ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۵×۴۲/۵سم [ف: ۶ - ۴]

۵۵. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه: ۷۴

کامل؛ خط: نستعلیق زیبا، کا: شمس الدین محمد حسین موسوی شیرازی، تا: ۱۶ محرم ۱۰۶۹ق، جا: دکن؛ دارای سرلوح زرین، مذهب و مجدول؛ ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۵۳]

۵۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** وازحضرت صادق علیه السلام روایت کرده که هرگاه قل اعوذ برب الفلق بخوانی باخود بگوی که اعوذ برب الفلق وچون قل اعوذ برب الناس تلاوت کنی بگو درنفس خود که اعوذ برب الناس

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد کاظم بن مراد علی، تا: پنج‌شنبه ۱۸ رجب ۱۰۶۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۰۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱ - ۳۹۲]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و محفوظ باشد از هر شیطان مکار و جبار و غدار تا صباح شود. فرمود هر که آخر سوره کهف را بخواند سر تا قدم او نور فرو گیرد و اگر همه سوره را بخواند آن نور از او تا سما برسد صدق اله العظیم ... فرغ من تحریر ترجمه الجلد الاول من کتاب الله تمت التمام.

از ابتدای مقدمه تا پایان سوره بنی اسرائیل؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر بن محمود قهپایی، تا: یک‌شنبه نیمه شوال۱۰۶۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی ضربی با ترنج و سر ترنج و لچکی، ۳۰۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۹۰] و [ف: ۲۲-۷۷]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۶۸۵-۱۹/۱۵

آغاز: در موضح آورده که کفار قریش چون در دوزخ نگرند ... اتخذناهم سخریا ام زاغت عنهم الابصار، استفهام برای تقریرست یعنی ما ایشان را گرفتیم؛ **انجام:** وچون قل اعوذ برب الناس تلاوت کنی بگو در نفس خود اعوذ برب الناس ولله الحمد

واشکر علی تأییده وتسدیده اولاً وآخراً ... وآله الطیبین الطاهرین المعصومین.

از آخر سوره ص تا سوره ناس؛ خط: نسخ، کا: بدرخان قرمانلو، تا: غره رمضان ۱۰۷۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی ضربی ترنج با سر، ۲۶۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲×۳۰سم [ف: ۲ – ۸۴۰]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۲۲۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۰۷۰ق [مختصرف: ۱۶۱]

۶۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۱۰ حکمت

نیمه نخستین؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمود خلخالی، تا: چهارشنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۰۷۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: رحلی [ف: ۲ – ۸]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۵۰

آغاز: و جعل بالخیر مآله مرتکب ترجمه آن شد که اتسام یافته به «ترجمة الخواص» بر وجهی که آنچه از آن در شأن امیرالمؤمنین و آل سید المرسلین صلوات الله علیهم اجمعین باشد؛ **انجام:** آن نور از و تا به آسمان برسد و در میان او ملایکه باشند که بر او صلوات فرستند و الله اعلم.

از مقدمه تا پایان سوره کهف؛ خط: نستعلیق، کا: محمدرضا بن محمد قاسم طبیب نطنزی، تا: یک‌شنبه ۱۵ شعبان ۱۰۷۳ق، جا: کسکر گیلان؛ افتادگی: آغاز (نخستین برگ)؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۳۶۸گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۹سم [ف: ۲۲ – ۷۶]

۶۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۹۸

آغاز: بسمله حمد بیحد و شکر بلا عد منعمی را سزد که شقایق حقایق قرآنی را

جلد دوم، از سوره مریم تا آخر قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۴ق؛ دارای یک سرلوح خوب، مجدول؛کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۲۸۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۳ – ۱۳]

۶۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۴۰/۱-۶۳۴۹

خط: نسخ، کا: محمد بن بوداق اظهری، تا: رمضان ۱۰۷۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۲۹گ، ۱۷ سطر، قطع: وزیری [ف: ۸۸]

۶۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۴۵۷

از اول سوره مریم تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: آخر رجب ۱۰۷۵ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۸گ، ۲۵ سطر (۱۶×۲۸)، اندازه: ۳۲×۳۶سم [ف: ۲ – ۶۸]

۶۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۷۶

آغاز: انداختند استعاذه بحق تعالی نموده گفت اعوذ بالله خلقتنی فهذا نی من شر من عصاة؛ **انجام:** اذا جاء نصرالله و الفتح در عطف مغایرت معتبر است.

از اواسط دیباچه تفسیر تا نصر؛ خط: نسخ، کا: محمد امین بن حاجی مطهر برغانی، تا: جمعه دهه اول جمادی الاول ۱۰۷۸ق (در انتهای نیمه اول)؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: آقاحاجی بابا پسر میرزا محمد صادق مستوفی ثانی استرآبادی، رجب ۱۲۰۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۹۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۹/۲سم [ف: ۲ – ۱۳۳]

۶۶. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۳۴۲

آغاز: کهیعص ... آورده اند که حضرت رسالت ... سه صورت است یکی بشری؛ **انجام:** و چون قل اعوذ برب الناس تلاوت کنی بگو در نفس خود که أعوذ برب الناس.

نیمه دوم تفسیر و از سوره کهیعص تا پایان قرآن؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن حاجی صفی الدین شبستری، تا: اواسط رمضان ۱۰۸۰ق، کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۶۶ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۷سم [ف: ۲ – ۷۵]

۶۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۴۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر همه سوره بخواند آن نور از او تا بآسمان رسد بقدرت الله تعالی و تقدس.

نیمه اول کتاب و تا پایان سوره کهف؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن حاجی علی صفی شبستری، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۰۸۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۵×۳۸سم [ف: ۷ – ۵۳]

۶۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۳۶۶

از اوایل سوره مریم تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، کا: رضی الدین بن ابوالحسن شریف، تا: جمعه ۲ ربیع الثانی ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۱۲۸]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۹۷

آغاز: برابر

از آغاز قرآن تا انجام سوره بنی اسرائیل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ کاغذ: کاهی، جلد: میشن، ۲۴۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۵×۲۷سم [ف: ۳ – ۱۳]

۷۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۲۱۵۰

از سوره انعام تا آخر بنی اسرائیل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد محسن اردوباری، تا: پنج‌شنبه ۲۰ رجب ۱۰۸۴ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۵]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۴۹

از سوره کهف تا پایان قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۸ شعبان ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۵گ، ۲۶ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۰ – ۱۵۲۲]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** صدق الله العظیم و صدق رسوله النبی الکریم و نحن علی ذلک من الشاهدین و الحمد الله رب العالمین و صلیالله علی محمد و اله سلم.

جلد اول، از سوره «فاتحه» تا سوره «مریم»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین بن نعمت اله خلیل زاده، تا: ۱۰۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۹۱گ، ۲۲ سطر (۱۳/۵×۲۵)، اندازه:

۲۲/۵×۳۵/۵سم [ف: ۳ - ۸۶]

۷۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۶۵۸

آغاز: به خواندن مر تو را ای آفریدگار من بی بهره و نا امید یعنی هرگاه که دعا کرده‌ام به اجابت رسانیده و من بدان خو کرده‌ام و انی خفت الموالی من ورائی؛ **انجام:** و از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که هرگاه قل اعوذ برب الفلق بخوانی با خود بگوی که اعوذ برب الفلق و چون قل اعوذ برب الناس تلاوت کنی بگو در نفس خود که اعوذ برب الناس ... و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین

خط: نستعلیق، کا: کیا گودرز ویلک بن وشتاسب بن شاحسین بن وشتاسب، تا: یک‌شنبه ۱۰ ذیحجه ۱۰۸۸ق، جا: قریه یوش مازندران؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سبز با ترنج و سر، ۴۲۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱ - ۳۹۳]

۷۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۵۶۹

جلد اول و تا پایان سوره اعراف؛ خط: نستعلیق، کا: علی بک بن کلب علی نرج آبادی، تا: ۱۰۸۹ق؛ واقف: محمد صالح وزیر، شعبان ۱۰۹۳ با مهر «یا صالح المؤمنین» (بیضی) که کتاب را بر اولاد ملا محمد حسین و مومنین مراغه وقف و تولیت آن را به ملا محمد سلیم واعظ واگذار نموده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۶گ، ۲۱ سطر (۱۳/۵×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۲۱۱

خط: نستعلیق، کا: حاجی محمد قاسم بن محمد یوسف، تا: ربیع الاول ۱۰۹۱ق [مختصر ف: ۱۶۱]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۱۷۸

آغاز: سورة مریم و هی تسع و تسعون آیة مکیة کهیعص ذکر رحمت ربک عبده زکریا اذ نادی ربه نداء خفیاً آورده‌اند که حضرت رسالت را صلی الله علیه و آله سه صورت است؛ **انجام:** از فضل اله چون به اتمام رسید ×× تاریخ وی از فضل اله است عیان. حسبنا الله و نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر.

از تفسیر سوره مریم تا آخر قرآن کریم؛ خط: نستعلیق، کا: مجنون بهبهانی، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۲ق، برای لطف علی بیکا؛ مجدول مرصع؛ جلد: ساغری مشکی با ترنج با سر، ۳۰۷گ، ۲۷سطر، اندازه: ۲۱×۲۴/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۸۳]

۷۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۴

از سوره فاتحه تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۹۳ق؛ مجدول؛ تملک: علاء الحکماء به تاریخ شوال ۱۳۳۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۷ - ۲۸۲]

۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۲۵۸

آغاز: سورة مریم ثمان و تسعون آیة مکیة کهیعص ذکر رحمت ربک عبده زکریا نادی ربه نداءً خفیاً آورده‌اند که حضرت رسالت صلی الله علیه و آله را سه صورتست؛ **انجام:** و افض علی سجال نعمک و اخصصنی بلطائف کرمک إنک الکریم المنان و صلی الله سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین.

از سوره مریم تا آخر تفسیر؛ خط: نسخ، کا: عسکر بن حیدر بن عسکر، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سر، ۲۳۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۵۳]

۷۹. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه: ۶۳

نیمه نخستین ؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۱۱۸]

۸۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۳۸۷-۳۸/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر همه سوره را بخواند آن نور از او تا به آسمان برسد. صدق الله العظیم ... یا ارحم الراحمین.

حمد تا کهف؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مجدول، تملکی به تاریخ ۱۱۸۴ق؛ جلد: تیماج سرخ عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۰۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۳۳سم [ف: ۲ - ۸۳۹]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۳۷

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجا» ثنا و ستایش مرخدایرا آنکه فرو فرستاد بربنده خویش یعنی محمد صلی الله علیه و آله قرآن را؛ **انجام:** و اخصصنی بلطائف کرمک انک انت الکریم المنان و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین المعصومین ... بر طریقه اهل البیت علیهم السلام رقم اختصاص یافت.

از ابتدای سوره کهف تا پایان قرآن؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۹۳] و [ف: ۲۲-۷۴]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۲۸۵

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجا، ثنا و ستایش مرخدایرا آنکه فرو فرستاد بربنده خویش یعنی محمد صلی الله علیه و آله قرآن را؛ **انجام:** و اخصصنی بلطائف کرمک انک انت الکریم المنان و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین المعصومین ... بر طریقه اهل البیت علیهم السلام رقم اختصاص یافت.

جلد ۲؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین بن فضل علی تبریزی، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف میشن نیلی، ۵۷۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۹۴] و [ف: ۲۲-۷۵]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۷۷۶-۲۴/۷۶

آغاز: بسمله یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود احلت لکم بهیمة الانعام الا ما یتلی علیکم غیر محلی الصید ... ای آن کسانی که ایمان آورده اید وفا کنید به عهدهایی که با یکدگر می‌کنید یا به عقود شرعیه؛ **انجام:** فتربصوا انا معکم متربصون بگو ای محمد ایشان را آیا چشم می‌دارید به ما یعنی انتظار نمی‌برید که به ما رسد مگر یکی از ... اما لشکر تو را به مال خود مددکاری نمایم آیت آمد که قل انفقوا طوعا او

از آغاز سوره مائده تا آخر سوره برائت؛ خط: نسخ و نستعلیق،

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: سید مصطفی صفایی خوانساری ۱۳۷۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ – ۸۳۹]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۴۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نگردد در ایام تکلیف.

از اول کتاب تا آخر سوره مائده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۹۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱ – ۵۴۹]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۶۴۰

آغاز: لطف از ایشان باز کرد نه آنکه طریق ایمان از ایشان باز دارد بلکه لطف را باز دارد؛ **انجام:** که هر که الهیکم التکاثر بخواند حق سبحانه و تعالی حساب نفرماید نعمتی که انعام کرده برو در دار دنیا و داده شود از اجر مانند مردان که

جلد ۲، از اواخر سوره «ص» تا سوره تکاثر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، سال ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرنما، ۲۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲۲ – ۸۰]

۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۲۹۲

آغاز: و سخن گویند و جواب ازو شنوند گفتند چگونه سخن گوییم با آن که هست در گهواره؛ **انجام:** که حضرت رسالت صلی الله علیه فرمود و صدق آن بعد از مدتی ظاهر خواهد شد در حدیث ابی ورود یافته که هر که سوره ص بخواند.

جلد۲. از سوره مریم تا آخر «ص»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ضربی زرنما با ترنج و سرترنج، ۲۱۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵/۵سم [ف: ۲۲ – ۸۰]

۸۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۶۱۹

آغاز: آغاز در دیباچه افتاده: البضاعة علی بن حسن الزواره ای احسن؛ **انجام:** انجام جلد ۱: ... و اگر همه سوره را بخواند آن نور از او تا آسمان برسد. صدق الله ... انجام در سوره «المص» افتاده: ... انا کنا ظالمین ... بدرستی که ...

خط: نستعلیق و ثلث و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «اللهم صلی علی محمد و آل محمد» (چهارگوش)؛ کاغذ: نخودی و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰۲ص، ۲۲– ۲۵ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۲– ۴۷]

۸۸. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۱۶۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۲ – ۶۸]

۸۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۷۵۶

نیمه یکم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ تملک: ملا آقای نسرین در ذیحجه ۱۲۸۷ در سالی که بیگلر بیگی عیسی خان حاکم فراهان شده بود؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶۲۰گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱۶ – ۸۳]

۹۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۱۵۶

آغاز: کهیعص ذکر رحمة ربک ... آورده اند که حضرت رسالت صلی الله علیه و آله راسه صورتست یکی بشری؛ **انجام:** و چون قل اعوذ برب الناس تلاوت کنی بگوی در نفس خود اعوذ برب الناس والله الحمد والشکر.

از آغاز سوره مریم تاپایان قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مصحح؛ یادداشتی به تاریخ ۱۲۸۳ آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۱۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۰]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۸

آغاز: بسلمه. کهیعص ذکر رحمة ربک عبده زکریا؛ **انجام:** ولله الحمد و الشکر علی تأییده و تسدید، اولاً و آخراً متوالیاً متواتراً اللهم اشرح بالقرآن صدورنا.

از آغاز سوره مریم تا پایان قرآن؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۴۵۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۳×۳۸سم [ف: ۱ – ۴۲۵]

۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از ابی عبدالله علیه السلم منقولست که مرارقیه بزرگتر از کوه احد باشد

از تفسیر سوره فاتحه تا آخر سوره اسری؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج سیاه، ۴۰۰گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۲]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۱۵۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** گفت هود (ع) که ای گروه من نیست مرا

از ابتدای مقدمه تا آیه ۶۷ سوره اعراف و ادامه آن در نسخه ۳۱۵۵۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن دارچینی، ۱۷۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۲۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۹۲]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۱۵۵۲

آغاز: عقل و جهالت ولیکن می‌فرستاده ام از فرستادگان پروردگار عالمیان؛ **انجام:** فرمود هر که آخر سوره کهف را بخواند سر تا قدم او نور فرو گیرد و اگر همه سوره را بخواند آن نور از او تا سما برسد صدق اله العظیم ... فرغ من تحریر ترجمه الجلد الاول من کتاب الله تمت التمام.

از آیه ۶۸ سوره اعراف تا آخر سوره کهف و ادامه نسخه ۳۱۵۵۱، نسخه‌های بعدی (۳۱۷۵۶ و ۳۱۹۱۹) نیز ادامه همین نسخه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج دارچینی، ۱۵۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۹۲]

۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۱۹۱۹

آغاز: را گفت که محمد صلی الله علیه و آله می‌ترساند ما را بزقوم؛ **انجام:** تمام شد کتاب ترجمة الخواص که بکلک اخلاص بر طریقة حقیقه اهل البیت علیهم السلام رقم اختصاص یافته ... این نامه رقم نمود بر لوح بیان کشاف دقایق معانی نهان.

از آیه ۶۴ سوره صافات تا آخر قرآن و ادامه نسخه ۳۱۷۵۶ است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۹۳]

۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** صدق الله العظیم و صدق رسوله الکریم و نحن عل ذلک ...

از تفسیر سوره فاتحه تا آخر سوره کهف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۱۱گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۴–۸]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۱۷۵۶

آغاز: سورة مریم مکیه و هی تسعون آیة. بسمله. کهیعص ... آورده اند که حضرت را صلی الله علیه و آله و سلم سه صورت است؛ **انجام:** در معالم آورده که ابن الزبعری صنادید قریش.

از ابتدای سوره مریم تا آیه ۶۳ سوره صافات و ادامه نسخه قبلی (۳۱۹۱۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۹۲]

۹۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۱۹۶

آغاز: که حیات عبارتست از بودن شئ به حیثیتی که صادر شود از او چیزی؛ **انجام:** منهاج اهل بیت وی علیهم السلام روایتست که چندین ...

از اوایل کتاب تا اواخر سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۵۰۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [جامع گوهرشاد: ف: ۵ – ۵۷۲]

۹۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۷۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [د.ث. مجلس]

۱۰۰. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۱۷۵

آغاز: هذه القریة فکلوا منها حیث شئتما ... و یاد آورید چون گفتم شما را در آیید درین ده املیا که قریه جباران است پس بخورید از این ده یعنی میوه‌ها و طعام ها؛ **انجام:** المال و البنون زینة الحیاة الدنیا ... بلکه لوجه الله بود تا نتیجه آن به سمت بقا موسوم تواند شد و خلوص عمل به آنست

از آیه «و ادخلوا الباب سجدا ...» تا «المال و البنون زینة الحیاة الدنیا ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج با سر، ۲۲۳گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [دارالحدیث: – ۸]

۱۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲۸

آغاز: بسلمه. کهیعص ذکر رحمة ربک عبده زکریا اذ نادی ربه نداء که حضرت رسالت پناه صلی؛ **انجام:** و چون قل اعوذ برب الناس تلاوت کنی در نفس خود بگو اعوذ برب الناس تمت بالخیر.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق [رایانه]

۱۰۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۳۸

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و لم یجعل له عوجاً قیماً. ثنا و ستایش مر خدایی را آن که فرو فرستاده بر بنده خویش یعنی محمد؛ **انجام:** و چون قل اعوذ برب الناس تلاوت کنی بگو در نفس خود قل اعوذ برب الناس و لله الحمد و الشکر علی تاییده و تسویده اولاً ... الطاهرین.

از سوره کهف تاپایان؛ خط: نستعلیق معرب، کا: محمد باقر بن پیر مزید خرقانی، تا: دوشنبه ۵ دیقعده ۱۱۰۵ق، جا: بلدة الشماخی؛ مصحح، آغاز نسخه یادداشتی در معرفی کتاب از جعفر بن قاسم بن عبدالرحیم سلطان القرایی تبریزی و مهر کتابخانه او؛ مهر: «یا محمد ادرکنی ۱۱۳۴» (بیضی)، «هو العلی الاکبر» (مستطیل کوچک)؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۵۲۰گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸/۱×۳۰/۴سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۵۴]

۱۰۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: بدون شماره

الی سورة الکهف؛ بی‌کا، بی‌تا؛ دارای تملک به تاریخ ۱۱۰۵ [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۲۲]

۱۰۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۴۱

آغاز: نهید بر ایشان دیواری که از چشم پوشیده ... داناترست بکار ایشان

خط: نستعلیق زیبا، کا: علی بن محمد مراد نخجوانی، تا: سه‌شنبه ۱۰ صفر۱۱۰۷ق؛افتادگی:آغاز؛مجدول مذهب،مصحح؛جلد: چرم مشکی، ۳۴۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰/۳×۳۲/۵سم [ف: ۴۱–۱۹۲]

۱۰۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۷۱۶

انجام: به عدد هرمنافقی و منافقه وعرش و حمله عرش استغفار کنند ازبرای او در ایام حیات.

از آغاز قرآن تاپایان سوره انفال؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۰گ، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف مخ:۱–۳۳۹]

۱۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۴۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون اکرام و لطف و محمد (کذ) و صدق یا ایمانیست.

از اول کتاب تا آیه اول سوره اعراف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۳۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱ – ۵۴۸]

۱۰۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۸۲۱

جلد ۱؛ خط: نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق؛ تملک: عبدالله خان غفاری با مهر مورخ ۱۲۲۹ او؛ اهدایی: حسن علی غفاری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۷گ، ۲۷ سطر (۱۷×۲۷)، اندازه: ۲۵×۳۹سم [ف: ۱۶ – ۷۱۴]

۱۰۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۳۷۶ت

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسن بن شیخ محمد علی بن محمود بن امین بن حسن کیجایی کهدمی گیلانی، تا: ۱ ربیع الاول ۱۲۴۵ق،

جا: نجف؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۹۳ص، ۲۷ سطر، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۱۰۰]

۱۰۹. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۹ق؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۵۸۴]

۱۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۸۰۶

آغاز: بسمله المص کتاب انزل الیک ... المص نام قرآن است یا اسم این سوره یا حرفی

از اول سوره اعراف تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۲۴۹ق؛ کاغذ فرنگی آهار مهره؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۸گ، ۱۷–۲۳ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳ - ۹۳۴]

۱۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۶۵

آغاز: براءة من الله و رسوله ... این سوره را برائت که بیزاری است از کفار گویند و توبه زیرا که در و ذکر توبه مؤمنان است؛ **انجام:** اگر همه سوره را بخواند آن نور از او تا به آسمان برسد صدق الله العلی العظیم.

از ابتداء سوره توبه تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابراهیم مرندی، تا: چهارشنبه ۲۲ شعبان ۱۲۶۱ق؛ مهر: کاتب «بار الهی بحق بسم الله نظری کن بسوی عبدالله» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۹]

۱۱۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۶۷۳

آغاز: کهیعص. ذکر رحمت ربک ... آورده اند که حضرت رسالت را صلی الله علیه و آله سه صورت است یکی بشری که قل انما انا بشر مثلکم. دوم ملکی چنانچه فرموده است؛ **انجام:** و چون قل اعوذ برب الناس تلاوت کنی بگو در نفس خود که اعوذ برب الناس و لله الحمد و الشکر ... اللهم اشرح بالقرآن صدورنا ...

تفسیر سوره مریم تا ناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱ - ۳۹۳]

۱۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۵۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر خوابگاه او در مکه باشد آن نور درخشان بود از مضجع او تا بیت المعمور و ملایکه در میان آن نور طلب رحمت از حق تعالی کنند برای او تا از خواب بیدار شود و دیگر فرموده که هر که آخر سوره الکهف بخواند سر تا قدم او نور فرو گیرد و اگر همه سوره را بخواند آن نور از او تا به آسمان برسد

تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج مشکی عطف پارچه، ۴۳۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱ - ۳۹۳]

۱۱۴. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه: ۳۱

آغاز: هذه القریة فکلوا منها حیث شئتمار غداً وادخلوا الباب ... و یاد آورید چون گفتیم شما را درآیید درین ده املیا که قریه جبارانست پس بخورید؛ **انجام:** ز مشرق تا بمغرب گر امام است ×× علی و آل او ما را تمام است. اللهم احشرنا فی زمرة محبیهم و موالیهم ... و عجز و توانایی او راه نیابد و درین تبیه است بدانکه تفاوت آجال مردم نیست مگر به تقدیر

اواسط سوره بقره تا اواخر کهف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشتی به تاریخ ۱۲۸۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۳۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف:]

۱۱۵. آمل؛ پیشنماز، میرزا ابوالحسن؛ شماره نسخه: ۱

از آغاز تا سورة الکهف؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۴۰۰]

۱۱۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۷۱۷/۶

از سوره بروج تا اوایل سوره دخان؛ خط: نسخ، کا: امیر محمد معصوم بن میرابوالخان حسینی کرمرودی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۵۰گ (۱۹۹ر–۲۴۸پ)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۵۳۴]

۱۱۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۲۳۳۲/۱

جلد اول؛ بی‌کا، بی‌تا [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۵]

۱۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** المنتظر المهدی صلوات الله

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: قائم مقام؛ ۵۷۷گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۴ - ۴۱۲]

۱۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۲۲۱

نیمه اول کتاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۲۲۱]

۱۲۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۴۵۳

آغاز: بدانکه نوزده نکته در بسمله مرقوم می‌گردد بعدد حروف او، نکته اول؛ **انجام:** و سنقول من امرنا یسرا ثم اتبع سببا و اما هر که بگرود و عمل شایسته کند یعنی بر مقتضای ...

نیمه اول کتاب و تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۴گ، ۲۴ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲ - ۶۶]

۱۲۱. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۱۲۸

جلد اول، تا پایان سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مولف؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی درباره کتاب و مؤلف با مهر «عبده عباس» (بیضوی)، یادداشتی از «محمد باقر توحیدی اصفهانی» در وقف کتاب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۱۰۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۶۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۲۲]

۱۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۲

آغاز: ایاک نعبد و ایاک نستعین؛ از ابی بن کعب روایت است که رسول خدا (ص) فرمود که هر که سوره مریم را بخواند حق

تعالی او را حسنه بدهد؛ **انجام:** و حکیم سنائی درین باب گفته: اول و آخر قرآن ز چه باء آمد و سین ×× یعنی اندرره دین رهبر تو قرآن بس
از سوره مریم تا آخر قرآن؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن نعمت الله خلیل زاده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۴۹گ، ۲۷ سطر (۱۵×۲۵)، اندازه: ۲۲×۳۷/۵سم [ف: ۳ - ۸۱]

۱۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۳۳۲

آغاز: بسمله، کهیعص، ذکر رحمة ربک؛ **انجام:** از فضل اله چون با تمام رسید ×× تاریخ وی ز « فضل اله است عیان
از سوره «کهیعص» تا آخر سوره «ناس» و تاریخ آن عبارت «فضل اله است عیان» می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کا: اسحاق بن سیف الله، بی تا، اهداء به: محمد رضا؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰۲گ، ۲۷ سطر (۱۵/۵×۲۶)، اندازه: (۲۳×۳۶)سم [ف: ۳ - ۳۹۳]

۱۲۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۷۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قادر است که مرا از شر منافقان در پناه آورد که حافظ بندگان و ناصر سر افکندگان اوست.
از آغاز قرآن تا جزء حادی عشر آخر سورة التوبة؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [ف: ۲ - ۶۵۲]

۱۲۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۲۵۱

از سوره انفال تا آیه «هل ننبئکم بالاخسرین اعمالا»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه در فهرست حاج آقا مجتبی عراقی با عنوان «تفسیر کاشفی» (با تردید) یاد شده بود؛ ۲۳۵گ، ۲۱سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۲ - ۳۲]

۱۲۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۸۰۹

آغاز: قسم سیم در صفات حقیقه که مغایر وجودند مثل عغالم و قادر و حی و غیر ذلک؛ **انجام:** و تری المجرمین یومئذ مقرنیی ... یعنی: مر گناه کاران را یعنی مشرکان و معاندان را در آن روز با هم بسته و جمع کرده
جلد اول تفسیر و تا نیمه سوره ابراهیم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۸۰]

۱۲۷. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۹۲

آغاز: و بوصف لایق حضرت خالق را ذکر می‌کنند؛ **انجام:** اوست خدای یگانه متوحد به ذات و متفرد بصفا یعنی یکتاست
از جزء ۲۳ سوره ۳۸ «ص و القران» آغاز و تا سوره اخلاص؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج با ترنج، ۲۴۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۰۵]

۱۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۱۸۱

از تفسیر سوره حمد تا آخر کهف؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مرصع؛ جلد: ساغری مشکی با ترنج، ۳۱۴گ، ۲۷سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۸۵]

● **ترجمة الخواص (منتخب)** / تفسیر / فارسی

tarjomat-ol xavās (mn.)

سرکانی، محمد امین بن احمد، ق۱۱ قمری

serkānī, mohammad amīn ebn-e ahmad (- 17c)

وابسته به: ترجمة الخواص = تفسیر زواره ای؛ زواره ای، علی بن حسن (-۱۰)
تاریخ تألیف: ۱۰۵۵ق؛ محل تألیف: سرکان
منتخبی بدون تصرف از تفسیر «ترجمة الخواص» و مربوط به آیاتی است که به فضائل و خصائص حضرات معصومین (ع) در روایات شیعی آمده است.
[دنا ۱۱۲۹/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۹۹

بخشی از نیمه دوم قرآن کریم می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ سطرها چلیپا و نامرتب؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۳۵۱]

← ترجمه خواص الاشیاء ⟵ خواص الاشیاء
← ترجمه داستان رموز حمزه ⟵ نوشیروان نامه
← ترجمه الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم ⟵ الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم (ترجمه)
← ترجمه دعاء صباح ⟵ شرح دعاء صباح
← ترجمه دعای صباح ⟵ دعای صباح (ترجمه)
← ترجمه دعای سمات ⟵ شرح دعاء السمات
← ترجمه دعوات الاسماء ⟵ شرح اسماءالله
← ترجمه دعوات الاسماء ⟵ دعوات الاسماء (ترجمه)
← ترجمه دیوان امام سجاد (ع) ⟵ دیوان امام سجاد (ع) (ترجمه)
← ترجمه دیوان امام علی ⟵ دیوان امیرالمؤمنین علی علیه السلام (ترجمه)
← ترجمه دیوان حضرت علی بن ابی طالب ⟵ انوار العقول من اشعار وصی الرسول (ترجمه)
← ترجمه الذریعة الی مکارم الشریعة ⟵ الکنوز الودیعة من رموز الذریعة

● **ترجمه رسالة الآداب و الحکم و الأخبار و الآثار** / گوناگون / فارسی

t.-ye r.-ol ādāb va-l hekam va-l axbār va-l āsār

غیاث ادیب کاشی

qīyās-e adīb-e kāšī

ترجمه‌ای است بر رساله یاقوت مستعصمی در آداب و حکم و اخبار و آثار که اصل آن به سال ۱۲۹۸ در استانبول به چاپ رسیده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۹۳

آغاز: آورده‌اند که احمد بن ابی دؤاد که در عهد خلفای بنی عباس از جمله قضات بود روزی از برای الواثق بالله حدیث می‌کرد و افسانه می‌گفت

نسخه اصل: کتابخانه مینوی – تهران ۱۵۰؛ خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ محشی؛ ۴۳ص، [ف: ۷ – ۳۹۱]

← ترجمه رسالة الی الهائم الخائف من لومه اللائم خیوقی < شفاء الصدور
← ترجمه رساله اخوان الصفا < مناظرة الحیوان
← ترجمه رساله ادویه قلبیه ابن سینا < تفریح القلوب
← ترجمه رساله اصول عقاید < حیاة النفس فی حظیرة القدس (ترجمه)
← ترجمه رساله تفاحیه ارسطو < التفاحیة
← ترجمه رساله تفاحیه ارسطو < سیب نامه
← ترجمه رساله حره < حره
← ترجمه رساله ذهبیه < تحفه شاهیه عباسیه در شرح رساله رضویه ذهبیه
← ترجمه رساله ذهبیه < تحفة الرضا
← ترجمه رساله ذهبیه < تحفة الرضا لذخیرة الملوک النجباء
← ترجمه رساله ذهبیه < شرح الرسالة الذهبیة
← ترجمه رساله سلوک < سیر و سلوک (ترجمه)

● ترجمه رساله شاه عبدالعزیز دهلوی در رد شیعه / کلام و اعتقادات / اردو

دهلوی، عبدالعزیز بن احمد، ۱۱۵۹–۱۲۳۹ قمری

dehlavī, ‘abd-ol-azīz ebn-e ahmad (1746-1823)

ترجمه رساله دهلوی است. ظاهراً همان تحفه اثنا عشریه که در رد اعتقادات شیعیان نگاشته و علمای شیعه هندوستان ردیه‌های فراوانی بر آن نگاشته‌اند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶۲

آغاز: بسمله، بعد حمد خالق مفضل منعام اور صلواة سلام امام الانبیاء؛ **انجام:** پوچها همنی تمکو تبائی آب تشریف لیجاؤ تمها را حافظ ناصر خداهی.

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: جمعه ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۶۴ق، جا: حیدرآباد؛ جلد: چرم مشکی ترنج‌دار، ۲۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۴۵ – ۴۴]

← ترجمة الرسالة الفخریة فی معرفة النیة < عقائد عباسیه
← ترجمه رساله فقهیه < طهارت و صلاة
← ترجمه رساله مومیایی < خواص الاشیاء (ترجمه)
← ترجمه رساله نیر نجات < نیر نجات
← ترجمه رسائل اخوان الصفا < مجمل الحکمة
← ترجمه روزنامه توردومند < روزنامه توردومند (ترجمه)
← ترجمه روضة الشهداء < حدیقة السعداء
← ترجمه روضة الشهداء < سعادت نامه
← ترجمه روضة الواعظین < حلیة الموحدین

● ترجمة الزکاة / فقه / فارسی

tarjomat-oz zakāt

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ – ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

در ۱۶۰ بیت و شامل هشت «در» به عدد درهای بهشت: ۱. بیان معنی زکوة و فضیلت آن و عقاب مانع الزکاة؛ ۲. اقسام زکوة و شرایط آن؛ ۳. نصاب نقدین و قدر زکوة؛ ۴. نصاب انعام ثلاثه؛ ۵. نصاب غلاة اربع؛ ۶. مصرف زکوة؛ ۷. زکوة فطر؛ ۸. آداب زکوة دادن.

آغاز: بسمله سپاس و ستایش مر خدایرا جل شأنه که بندگانرا اولا بخطاب اقیمو الصلوة نوازش نمود

انجام: و آنچه می‌دهد حقیر شمرد تا بثواب آن فایز گردد

[الذریعة ۱۰۶/۴؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ دنا ۱۱۳۰/۲؛ فهرست‌های خودنوشت فیض ۱۴۹؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۶۱۷/۲ و ۱۲۲/۱؛ فهرستواره منزوی ۶۰۴/۱۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخرقرن ۱۱؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: مقوایی، ۴۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۱۴۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «۵»، مجدول مذهب، دارای کمند؛ مهر: «منتظر لطف الهی کریم» (شش گوش)؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۶۳پ–۷۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۳۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶۳/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ از روی نسخه‌ای که به خط یکی از شاگردان فیض بوده و در حیات وی آن نسخه را کتابت کرده بوده، مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۱۱۰–۱۱۶)، ۱۴سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۴ – ۱۷۲]

۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۳۷۳۵/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی؛ ۶گ (۱۳پ–۱۸)،

۲۰ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۹۹۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضای حسینی، تا: ۱۳۵۷ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۴۴]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۳۲/۸

خط: نسخ، کا: مهدی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی عطف پارچه چهره‌ای، ۶گ (۱۰۸-۱۱۴)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۷۰]

← ترجمه زیج الغ بیک ⟵ الزیج لالغ بیک

← ترجمه زیج قسینی ⟵ تحفه بهیج رصینی

● **ترجمة السلطانی** / تفسیر / فارسی

tarjomat-os soltānī

شریف سبزواری، محمد رضا بن محمد مهدی، ق۱۲ قمری

šarīf-e sabzevārī, mohammad rezā ebn-e mohammad mahdī (- 18c)

اهداء به: شاه سلطان حسین صفوی

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۱۱۵ق

ترجمه و تفسیر سوره مبارکه کهف است. پس از دیباچه و ذکر اخبار وارده در خواص این سوره، عین سوره را آورده و ترجمه تحت اللفظی هر کلمه را در زیر آن ذکر نموده سپس به توضیح و تفسیر هر آیه به اخبار امامیه پرداخته است. نسخه‌ای از آن در مکتبة امیر المؤمنین نجف نیز معرفی شده است.

[دنا ۱۱۳۰/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۲۳/۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۱

آغاز: پس از نام سوره و تسمیه: حمد بیحد کریمی را سزد که بتعداد نعمتش مترجم زبان در کهف الجبل سخن چون اصحاب کهف پیوسته در خواب قصور؛ **انجام:** مگر اینکه بیدار شود ساعتی که اراده دارد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح، مجدول مذهب؛ گمان می‌رود این همان نسخه باشد که برای شاهنشاه مذکور نوشته شده؛ واقف: نائینی؛ ۱۱۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۱۳]

← ترجمه سلوان المطاع ⟵ ریاض الملوک فی ریاضات السلوک

● **ترجمه سه چهل حدیث نبوی (منظوم)** / شعر، حدیث / عربی و فارسی

t.-ye se čehel hadīs-e nabavī (manzūm)

عادل خراسانی، عادل بن علی، ق۱۰ قمری

ʻādel-e xorāsānī, ʻādel ebn-e ʻalī (- 16c)

سه اربعین است که به نقل از محمد بن بدرالدین از صحیح‌ترین احادیث نبوی و برگرفته از صحیحین بخاری و مسلم می‌باشد. این سه اربعین توسط عادل قاری به نظم ترجمه شده است. یکی از این سه اربعین به کوشش آقای ابوالفضل حافظیان در دفتر اول میراث حدیث شیعه با عنوان «زبدة الاخبار» در صص ۲۰۲-۲۱۱ به چاپ رسیده است. آغاز سه چهل حدیثی که عادل به نظم در آورده عبارت است: چهل حدیث اول: (زبدة الاخبار) انما الاعمال بالنیات؛ چهل حدیث دوم: ان الله خلق آدم علی صورته؛ چهل حدیث سوم: انا مدینة العلم و علی بابها. عادل چهل حدیث اول را دو بار به نظم کشیده و احادیث رساله ستین عادلی و زبدة الاخبار به جز در موارد اندک شبیه به هم است.

۱. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه: ۲۰/۱۷ درحاشیه

آغاز: بسمله - حمد بیحد و شکر نامعدود ×× مر خدایی که هست و خواهد بود / حی و قیوم و واحد سرمد ×× الذی لم یلد و لم یولد / ذات پاکش منزه از تغییر ×× وصف ذاتش مقدس از تغییر / بر رسولش محمد عربی؛ **انجام:** اللهم اهدنی و سددنی - یا الهی مرا رهی بنمای ×× که ثبات قدم درآن باشد / و اندران راه استوارم کن ×× که کمال کرم درآن باشد. تمت الاربعینات

خط: نستعلیق، کا: معین شیرازی، تا: ۹۰۹ق، جا: تبریز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۱۵پ-۲۷پ)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف مخ]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۹۸/۱۶

آغاز: حمد بی حد و شکر نامعدود ×× مر خدایی را که هست و خواهد بود. عادل بن علی حافظ گفت که صد و بیست حدیث پیغمبر همه پاک و لطیف ... نظم کردم بپارسی ... ببحر خفیف؛ **انجام:** اللهم اهدنی و سددنی: یا الهی مرا رهی بنمای ×× که ثبات قدم در ان باشد / و اندر ان راه استوارم کن ×× که کمال کرم در آن باشد

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص (۳۰-۵۵)، ۲۰ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۹ - ۱۰۰۳]

● **ترجمة سهل بن زیاد الآدمی = تحقیق فی حال سهل بن زیاد الآدمی الرازی** / رجال / عربی

t.-u sahl ibn-i ziyād al-ādamī = taḥqīq-un fī ḥāl-i sahl ibn-i ziyād al-ādamī ar-rāzī

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

تحقیق و شرح حال سهل بن زیاد آدمی (همزمان با امام علی العسکری (ع) بوده و با آنحضرت مکاتبه کرده) است وی از کسانی است که سخن به نفی و اثبات بسیار درباره او گفته‌اند. در این رساله اثبات می‌شود که سهل بن زیاد آدمی نزد دانشمندان علم رجال موثق نیست و روایاتش مردود می‌باشد.

آغاز: الحمدلله المتفرد بالقدیم و الکمال المتقدس بقدس جماله عن مضاهاة الاشباه و الامثال

انجام: لیس لمولانا أبی محمد الحسن علیه السلام ولد غیر مولانا الصاحب علیه آلاف التحیة و الشرف.

چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۴ق.، رحلی، ۷ص (الرسائل الرجالیة: صص۹۳-۹۹)

[الذریعة ۱۵۷/۴؛ أعیان الشیعة ۱۸۸/۹؛ دنا ۱۱۳۰/۲-۱۱۳۱ (۲۲ نسخه)؛ مشار عربی ۴۲۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۷/۸

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج و سرترنج عطف تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۴۶پ-۵۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مقابله شده با عبارت «بلغ»، محشی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۱۰گ (۸۴-۹۳)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۵۱۱]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱گ (۱۸۴پ-۱۹۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۸]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۱پ-۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۸]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ ۷گ (۱۲۶پ-۱۳۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۸]

۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۴مجموعه بدون شماره

بی‌کا، تا: جمعه ربیع الثانی ۱۲۴۰ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۴۷]

۷. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: یک‌شنبه ۲۸ محرم ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف؛ مصحح، با علامت مقابله با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی دارای ترنج، ۷گ (۱۰۴پ-۱۱۰ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱/۴×۱۵/۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱۰۹-۲۱۱)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۰۶]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۱۱

خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۹۶پ-۱۰۰پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۰]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۷۸/۴

خط: نسخ، کا: سید اسدالله، تا: ۱۲۵۹ق [ف: ۶ - ۴۵۶]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۴۵ر-۱۵۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵× ۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۷۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۱۳۱ص (۱۱۴-۲۴۴)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۲۴۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۸۰]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸۰/۱۰

بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۰]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۸

خط: نسخ، کا: محمد بن حاج قنبر علی کردی قزوینی، بی تا، جا: اصفهان،مدرسه جلالیه؛۸گ(۱۰۶ر-۱۱۳پ)،۲۳سطر[ف:۱۱- ۶۵۴]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۳۰۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۳۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ (۱۶۶ب-۲۷۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ

(۲۱۵پ-۲۲۱ر)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵ [ف: ۱۱ - ۲۰۳]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۹گ (۲۰پ-۲۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۸]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۵۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله شده با اصل؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۵گ (۷۷ر-۸۲ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۸۵]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۱/۱۲

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قائنی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۲۲۷ر-۲۳۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۷۵]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۸۰۳/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۸گ (۸۹پ-۹۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۳۳]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۴۳پ-۴۹ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۳۲]

● ترجمة سهل بن زياد الآدمي / رجال / عربی

t.-u sahl ibn-i ziyād al-ādamī

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، - ۱۳۰۵ قمری

šarīf-e nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)

مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۵ق؛ ۴ص (۵۵-۵۸) [ف مخ: - ۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۲/۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۷۱]

← ترجمه سهیلیه ← موجز القانون (ترجمه)

● ترجمه سی حدیث در فضیلت زیارت امام علی بن موسی الرضا علیهما السلام / فضایل و مناقب / فارسی

t.-ye sī hadīs dar fazīlat-e zīyārat-e emām 'alī ebn-e mūsā ar-rezā 'alay-hema-s-salām

ترجمه سی حدیث مشتمل بر فضیلت زیارت حضرت علی بن موسی الرضا (ع) است که با استفاده از منابع و مصادر مختلف نوشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۶۵/۷ کر

آغاز: در فضیلت زیارت آن بزرگوار است و ذکر بعضی از احادیث که مشعر است بر اینکه زیارت آن حضرت افضل است از زیارت جناب حضرت سید الشهداء و باقی أئمه هدی صلوات الله علیه اجمعین، اگر چه احادیث در فضیلت زیارت آن جناب ارواحنا و ارواح العالمین فداه بسیار است بجهت اختصار بذکر سی حدیث اکتفا نمودیم؛ بدانکه احادیث وارد در این باب بر دو قسم است ... حدیث اول از احادیث مطلقه حدیثی است که ابن بابویه و دیگران روایت نموده اند از جناب امام رضا علیه السلام که فرمودند [هر] که زیارت کند من غریب را، بفریاد آن زوار میرسم در روز قیامت؛ **انجام:** از جهت درجه نزدیک تر است به بخشش‌های خداوند عالم آن زوار قبر فرزند من خواهد بود. حدیث سی ام حدیثی است که دلالت دارد بر اینکه زیارت آن حضرت ...

از حدیث نخست تا بخشی از حدیث سی ام آمده و باقی حدیث سی ام افتاده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی سفید نازک آهار مهره، ۷گ (۲۵۷ر-۲۶۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۳۷]

● ترجمة السيد عبدالعظيم الحسني / رجال / عربی

t.-us sayyid 'abd-ul-'aẓīm al-ḥasan

صاحب بن عباد، اسماعیل بن عباد، ۳۲۶ - ۳۸۵ قمری

sāheb ebn-e 'abbād, esmā'īl ebn-e 'abbād (939 - 996)

شرح حال حضرت عبدالعظیم حسنی است که مؤلف ضمن توصیف آن بزرگوار به کسانی که از ایشان روایت کرده‌اند اشاره می‌نماید سپس به ورود ایشان به ری و سکونت در آن محل پرداخته و فضایل و مناقب و تقرب آن حضرت به ائمه را بیان می‌نماید.

آغاز: قال الصاحب رحمة الله عليه سألت عن نسب عبد العظيم الحسني المدفون بالشجرة صاحب المهد قدس الله روحه و حاله و اعتقاده و قدر علمه و زهد و أنا ذاكر ذلك على اختصار و بالله التوفيق

انجام: النوم و اليقظة و القوة و الضعف و الصحة و المرض و الموت و الحياة ثبتنا الله بالقول الثابت من موالاة محمد و آله و صلواته على سيد رسله محمد و آله الذين آمنوا، تم ما اوردنا ایراده.

چاپ: سال ۱۳۲۰ هـ در ضمن مستدرکات الوسائل ۶۱۴/۳-۶۱۵ و در سال ۱۴۱۶ق؛ از سوی موسسه آل البیت ضمن خاتمه مستدرکات الوسائل ۴۰۴/۴-۴۰۸ و نیز در مجله «نور علم» ش ۵۰-۵۱، صص(۲۸۴-۲۸۸) در قم به چاپ رسیده است.

[روضات الجنات: ۲۰۷/۴-۲۱۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۰۶/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد امین خوئی، تا: ۱۳۳۶ق؛ در انجام «ورود ترکمانها به ری در روز شنبه اول شعبان سال ۴۲۷ ه، و محل تولد شیخ حسنکا بن بابویه دو سال قبل از این رخداد، تاریخ وفات حسین بن حسین بن بابویه دوشنبه چهارم جمادی الاولی سال ۴۴۲ق، تاریخ وفات شیخ ابو جعفر بن بابویه جمادی الآخر سال ۵۱۲ق، تاریخ در گذشت شیخ حسن بن الحسین بن بابویه روز یک‌شنبه چهارم جمادی الآخر سال ۵۱۲ق، تاریخ وفات شیخ ابو طالب بن بابویه روز سه‌شنبه ۱۸ صفر سال ۵۰۰ق» آمده است، کاتب نسخه احتمال داده است ک این رساله از صاحب بن عباد باشد؛ کاغذ: دفتری خط دار، ۱ص (۳۴-۳۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۵۱۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۲۶/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین اهری، تا: ۱۳۳۷ق؛ فایده‌ای در پایان رساله در تاریخ ارتحال خاندان ابن بابویه آمده که عبارت است از: «اعلم انه کان هذه الرسالة الشریفیة بخط ابوالمحاسن قده مع هذه الفائدة بسم الله الرحمن الرحیم دخول الترکانیة فی بلد الرای یوم السبت غرة شعبان سنة سبع و عشرین و اربعمائة و کان مولد الشیخ حسکا بن بابویه قبل دخولهم بسنتین توفی الشیخ ابن عبیدالله الحسین بن الحسن بن بابویه رحمة الله یوم الاثنین الرابع من جمادی الاولی سنة اثنین و اربعین و اربعمائة توفی الشیخ ابومحمد الحسن بن الحسین بن بابویه یوم الاحد الرابع من جمادی الاخری سنة اثنی عشر و خمسائة و حشره مع محمد و آله الطاهرین»؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۳۴ر-۳۵ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۲۱]

● ترجمة السید عبدالله الشبر / تراجم / عربی

t.-us sayyid ‘abd-ul-lāh aš-šubbar

موسوی، محمد بن معصوم، - ۱۲۹۶ قمری

mūsavī, mohammad ebn-e ma‘sūm (- 1879)

شرح حال مختصری است از استاد مؤلف سیدعبدالله شبر (- ۱۲۴۲) مشتمل بر «مقدمه» و پنج «فصل» و «خاتمه»: المقدمة: فی اوصافه و مکارم اخلاقه؛ فصل ۱. مشایخه و تصانیفه؛ ۲. تلامیذه؛ ۳. میان حاله و کیفیة تصنیفه؛ ۴. اولاده و ذراریه؛ ۵. تواریخ ولادة و وفاته؛ الخاتمة: فیما قیل فی رثائه.

آغاز: الحمدلله رب العالمین الذی رفع قدر العلماء الی اعلی علیین و فضل مدارهم علی دم المستشهدین و جعلهم نواب الائمة الطاهرین.

انجام: فهذا خلاصة الکلام فیما ذکرنا من احوال سیدنا و الحمدلله رب العالمین ...

چاپ: با تحقیق علی فاضلی، ضمن میراث حدیث شیعه، دفتر شانزدهم، قم، مؤسسه فرهنگی دار الحدیث، ۱۳۸۶ش

[الذریعه ۱۶۰/۴رقم ۷۸۱؛ دنا ۱۱۳۱/۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۲۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: هادی شبر حسینی، تا: دوشنبه ۲۲ ربیع الثانی ۱۳۰۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۱]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۶۷

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: عباس بن محمد شبر حسینی، تا: ۱۷ صفر ۱۳۳۶ق؛ مهر: «عباس بن محمد الحسینی» (بیضی)، «عباس الحسینی» (دائره)؛ ۴۳ص [عکسی ف: ۷ - ۷۸]

● ترجمة السید محمد الطباطبائی الاصبهانی / تراجم / عربی

t.-us sayyid muḥammad aṭ-ṭabāṭabā’ī al-iṣbahānī

طباطبائی بروجردی، محمد حسین، ۱۲۵۳-۱۳۴۰ شمسی

tabātabā’ī borūjerdī, mohammad hoseyn (1874 - 1961)

شرح حال نسبتاً مختصری است از سید محمد بن عبدالکریم طباطبائی اصفهانی (نزدیک ۱۱۶۰) نیای آیة الله بروجردی و دارای معلومات مهمی مربوط به خاندان طباطبائی و نکات و تحقیقات جالب، در چهار «فصل»: ۱. نسبه من جهة آبائه؛ ۲. نسبه من جهة امه؛ ۳. ذکر حالاته و مقاماته و تاریخ حیاته؛ ۴. ذکر اعقابه.

[دنا ۱۱۳۱/۲]

قم؛ مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی؛ شماره نسخه: ۲۶۶

آغاز: بعد حمدالله علی جزیل نعمائه و جلیل آلائه و الصلاة و السلام علی سید رسله و اشرف سفرائه محمد و آله المعصومین

خط: نسخ، کا: حسن بن ابراهیم نوری همدانی، بی‌تا؛ روی برگ اول «تحفة الغری» نامیده شده؛ ۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۵۴]

● ترجمة السید مهدی بحرالعلوم / تراجم / عربی

t.-us sayyid mahdī baḥr-ul-‘ulūm

حوادث زندگی او است از ۱۲۲۶ تا ۱۲۳۶ با عنوان «تفاصیل کل احوال السید مهدی حفظه الله تعالی و حرسه».

[دنا ۱۱۳۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۲۶/۱

آغاز: السنة ۱۲۲۶ صلی فی بطن امه جماعة صلوة العشائین؛ **انجام:** قبل ذلک بسنین بنحو آخر و اذا.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود و سفید، جلد: مقوا، ۶گ (۱پ-۶پ)، ۱۸ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۸ - ۴۲۳]

↤ ترجمه سیر و سلوک رشتی ⩽ سیر و سلوک

↤ ترجمه سیره ابن اسحاق ⩽ سیرة النبی (ترجمه)

↤ ترجمة الشافیة ⩽ شافیه در علاج

● **ترجمة الشافی فی الامامة** / کلام و اعتقادات / فارسی

tarjomat-oš šāfī fe-l emāma

اشرفی مازندرانی، خضر بن اسماعیل، - ۱۳۳۶ ؟ قمری

ašrafī māzandarānī, xezr ebn-e esmā‘īl (- 1918)

گزارشی داده نشده.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۷۲۸

آغاز: بسمله، نحمده و هو اهله و فصلی علی محمد و اله و بعد چون کتاب شافی ... علم الهدی در نقض کتاب؛ **انجام:** انفاع بامکان لقاء استجباب

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ضمی»ه نسخه ش ۱۶۹۴۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف پارچه [رایانه]

↤ ترجمه شرایع ⩽ نجات المؤمنین

↤ ترجمه شرح الباب الحادی عشر ⩽ شرح الباب الحادی عشر

↤ ترجمه شرح جنة الاسماء ⩽ زابعة الجنة فی ترجمة دایرة الجنة

↤ ترجمه شرح حال سلطان عبدالحمید ثانی ⩽ تاریخ حمیدی

↤ ترجمه شرح صحیفه عظمی ⩽ ترجمه شرح صحیفه هرمسیه

● **ترجمه شرح صحیفه هرمسیه = ترجمه شرح صحیفه عظمی** / کیمیا / فارسی

t.-ye š.-e sahīfe-ye hermesīyye = t.-ye š.-e sahīfe-ye ‘ozmā

اصفهانی، علی محمد بن محمد کاظم، ق۱۳ قمری

esfahānī, ‘alī mohammad ebn-e mohammad kāzem (- 19c)

متن اصلی کتاب که نسخه حاضر ترجمه شرح آن است، به نام «الصحیفة العظمی» و به «هرمس» نسبت داده شده و شرح نیز، از سوی «جلدکی» معروف، بر آن نوشته شده است؛ لکن مترجم این کتاب، شرح موجود را به «شیخ محمد قمری مصری» نسبت داده است.

[کشف الظنون: ۱۰۷۶/۲؛ هدیة العارفین: ۷۲۳/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۲۹۰/۲

آغاز: سپاس بیقیاس خداوندی را سزایت که شرح صحیفه عفوش امراض قلوب؛ **انجام:** و مصبوغ ارض است و باید دانست که طبایع اربع آنچه آن ارض ...

خط: نسخ، کا: علی محمد موسوی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم مشکی، ۳۶گ، (۱۸۱-۲۱۶)، ۲۷ سطر (۱۴×۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳۶ - ۱۱۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۲۹۰/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چنین گوید تراب اقدام حکمای واصلین و سادات صالحین ... گفت مصیف- رحمه الله تعالی علیه- بدان ای پسر که حجر مکرم می‌باشد ... شرح بدانکه حجر متفق علیه است که اعدل موالید ثلاثه می‌باشد؛ **انجام:** فاحتعظ بما القیت إلیك من هذه الوصیة و حسبنا و نعم الوکیل لا رب غیره و هو رب العرش العظیم ...

خط: نسخ، کا: سید علی محمد موسوی (احتمالاً مؤلف)، تا: ۱۲۸۰ق؛ محشی؛ کاتب نام خود را«سید علی محمد موسوی» متخلص به «حشمت» معرفی نموده و گمان می‌رود همان «مترجم» باشد؛ کاغذ: فرنگی، ۱۸۰گ (۱-۱۸۰)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۳۶ - ۱۱۷]

↤ ترجمه شرح فقه اکبر ⩽ الروض الازهر فی شرح الفقه الاکبر (ترجمه)

↤ ترجمه شرح کبیر ⩽ شرح اسماءالله

↤ ترجمه شرح لمعه ⩽ قبله و وقت

↤ ترجمه شرف المصطفی ⩽ شرف النبی (ترجمه)

● **ترجمة الشریعة = فضیلة الشیعة** / کلام و اعتقادات / فارسی

tarjomat-oš šarī‘a = fazīlat-oš šī‘a

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

اهدا به: شاه عباس دوم صفوی (۱۰۵۲-۱۰۷۷ق)

تاریخ تألیف: (فتحت ابواب جناتنا=) ۱۰۵۵ق

«ترجمة الشریعه و فضیلة الشریعه» نیز نامیده شده است. در هشت «در»، به تعداد درب‌های بهشت تنظیم شده: ۱. معنی شریعت و فایده آن؛ ۲. اعمال حسنه بدن و اعضا؛ ۳. اقسام اعمال سیئه بدن و اعضا؛ ۴. ثواب بعضی اعمال حسنه و سنن بدنیه؛ ۵. عقاب بعضی از اعمال سیئه؛ ۶. صفات حمیده و اخلاق پسندیده؛ ۷. صفات رذیله و اخلاق پسندیده؛ ۸. بعضی آداب که سالک راه

حق را در کار است.
آغاز: سپاس و ستایش مر خداوندی را که خلایق را برای پرستش خود آفرید و پیغمبران را بجهت راهنمائی راه پرستش برگزید
انجام: گرچه وصالش نه بکوشش دهند ×× آنقدر ای دل که توانی بکوش. رزقنا الله ذلک بمنه و کرمه وجوده آنچه مقصود بود از کتاب به انجام آمد و الحمدلله اولاً و آخراً ...
چاپ: در سال ۱۲۶۰ق و ۱۳۲۱ ش به چاپ سنگی رسیده؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۶۳، خشتی {۲۱ص}
[الذریعة ۱۰۹/۴؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ فهرست‌های خودنوشت فیض کاشانی ۱۵۰؛ دنا ۱۱۳۱/۲ (۱۷ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۶۱۷/۲ و ۱۲۶/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۸۴/۶ و ۲۰۹/۷]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷۷/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۹۳پ–۱۲۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۴۰]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۱۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۶ – ۱۵۱]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۳۷/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۰ق؛ با تاریخ باغ گلشن آباد در ۱۰۸۰ به نظم فارسی در ۴۳پ؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲گ (۲پ–۴۳ر)، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۳۹۶]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، از روی نسخه‌ای که به‌خط یکی از شاگردان فیض بوده و در حیات مؤلف آن نسخه را کتابت کرده بوده، نگاشته شده؛ کاغذ: شرقی، ۲۷گ (۲۵–۵۱)، ۱۴سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۴ – ۱۶۷]
۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۱۷۳۰/۶
آغاز: برابر
خط:نسخ،کا:عبدالوهاب بن حاجی محمد صادق کاشانی، تا: صفر ۱۱۱۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲–۵۹۹]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۶۶/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** یعنی مأمور نشدند مگر آنکه عبادت خدا کنند در حالتی که خالص کرده باشند از برای او دین را و در ...
از آغاز تا «در ششم» صفت ۵ که اخلاص است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛کاغذ: فرنگی، ۱۹گ (۶۸–۸۶)، ۲۰ سطر، اندازه: ۷×۱۳/۵سم [ف: ۲۸ – ۳۹۶]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۶۱۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** در حدیث آمده که هم رسول الله صلی الله علیه و آله ... منازلهم کانوا.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی محمد بن محمد شاهزلی قاینی خراسانی، تا: ۱۲۴۵–۱۲۴۶؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوایی، ۳۹ص (۵۴–۹۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۶/۲سم [ف: ۱۷ – ۴۳۹]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۶۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوم فی منازلهم کانوا یصلون ...
خط: شکسته نستعلیق، کا: قاینی علی، تا: ۱۲۴۵ق؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۶۱۱ [رایانه]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** رزقنا الله ذلک بمنه هر که خواند دعا طمع دارم زانکه من بنده گنه کارم
خط: نستعلیق، کا: محسن بن علی، تا: ۱۲۵۸ق، جا: لکهنو [رایانه]
۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۰۳/۱
خط:نستعلیق،کا:فرج الله جهانشاهی، تا: ربیع الاول ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱پ–۱۶پ) [ف: ۱۰ – ۱۵۸۴]
۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۲۹
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا حسینی خوانساری، تا: شنبه ۲۶ رمضان ۱۳۲۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۵۲]
۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۸۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: لا اله الا الله ... عبده ناصر حسین بن حامد حسین [رایانه]
۱۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۶۸۸/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۱۴گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۱۰۲۱]
۱۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۳۲/۲
خط: نسخ، کا: مهدی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی عطف پارچه چهره ای، ۳۰گ (۳۰–۵۹)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۴ – ۱۳۷۰]
۱۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۱/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج سرخ، ۳۶گ (۹۲پ–۱۲۷پ)، ۱۵ و ۱۷ سطر (۵–۶/۵×۱۱/۵– ۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۲۵]
۱۶. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه: ۱۱۷/۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۲۲۱]

۱۷. **قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۴/۱۹۵-۴۸۹۵/۲**
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۸۴۰]

۱۸. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۳۹۸/۵**
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا رویه مخمل سرخ، ۴۷گ(۸۴پ-۱۳۰پ)،۱۵سطر،اندازه:۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳-۴۱۶]

● **الترجمة الشريفة فی شرح القصيدة** / تجوید / فارسی
at-tarjomat-oš šarīfa fī š.-el qasīda
حافظ اصفهانی، محمد طاهر بن عرب، ۷۸۶-۸۷۵؟ قمری
hāfez-e esfahānī, mohammad tāher ebn-e ‘arab (1385 - 1471)

[دنا ۱۱۳۲/۲]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۲
خط: نسخ، کا: طاهر بن محمد بن ... بن حسین خالد اصفهانی، تا: ۶ جمادی الاول ۸۰۱ق؛ مجدول، مصحح؛ اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۲۸]

● **ترجمة الشوق = هراس و مماس** / شعر / فارسی
tarjomat-oš šowq = harās va mamās
عرفی شیرازی، محمد بن علی، ۹۶۳؟ - ۹۹۹ قمری
‘orfī šīrāzī, mohammad ebn-e ‘alī (1556 - 1591)
قصیده‌ای است که شاعر در مدح امیرالمؤمنین (ع) و شوق زیارت نجف اشرف سروده است. این قصیده به علت گیرایی از دیوان او جدا شده و در مجموعه‌ها جداگانه آمده است و به قصیده هراس و مماس هم معروف شده است.
آغاز: این بارگاه کیست که گویند بی هراس ×× کی اوج چرخ سطح حضیض ترا مماس
[نسخه‌های منزوی ۳۰۳۹/۴ (نشانی ۶ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۲۱۷۷/۹؛ دنا ۱۱۳۲/۲ – ۱۱۳۳ (۱۲ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۶۰۴/۱۰]

۱. **تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه: ۸۵۸/۷**
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۳۵]

۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۳۵/۴**
آغاز: برابر؛ **انجام:** بیخوشه باد گشت مراد مخالف ×× چندانکه دانه آرد در دهان آس
خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن مشکی، ۲گ (۵۳-۵۴)، اندازه: ۵/ ۹×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۴۰]

۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۸۵/۸**
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۲۲ شعبان ۱۰۹۹ق؛ با سرلوح؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور عطف تیماج تریاکی، ۱۲ سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۶۹۸]

۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۵۰/۱۸**
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۳ص (۷۳-۷۵) [ف: ۱۰-۱۸۳۵]

۵. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۷۶/۲**
آغاز: برابر؛ **انجام:** چندانکه فلک فتنه به گرداب غم نشست ×× چندانکه دانه آرد شود در دهان آس
خط:نستعلیق پخته،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۳گ (۹پ-۱۱ر) [ف: ۱ - ۱۹۵]

۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۷۹/۱۳**
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج با سر، ۱گ (۱۰۵ر-۱۰۵پ)، سطور چلیپا، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۳۸ - ۲۲۷]

۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۵۲/۱۲**
کا: عبدالله دنبلی خوئی بن کبیر، تا: ۱۲۲۵ق، جا: خانه آقا کبیر؛ ۴ص (۴۳۵-۴۳۸) [ف: ۳۷ - ۲۸۷]

۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۴۱۸/۳**
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ جمادی الثانی ۱۲۴۰ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱گ (۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۵۲]

۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۷/۵۰**
خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشید مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۰۰پ- ۱۰۱) [مختصر ف: ۶۳۰]

۱۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۷/۵۳**
خط: نستعلیق، کا: محمد بن جمشیر مراغی، تا: ۱۲۴۱ق؛ ۲گ (۱۰۴ر- ۱۰۶ر) [مختصر ف: ۱۶۳]

۱۱. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۶۲۶/۸**
آغاز: برابر؛ **انجام:** لبریز باد جام جنات موافقت ×× تا هست گرم دوره این واژگونه طاس / بی خوشه باد کشت مراد مخالفت ×× چندانکه دانه آرد شود در دهان داس
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج زرین، ۲گ (۷۴پ-۷۶پ)، [ف: ۳۶ - ۱۹۱]

۱۲. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۲۳۲/۳۳**
همراه با مقطعات و رباعیات او؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا[ف:۵-۲۴۹]

● **ترجمة شهاب بن عبدربه = تحقيق احوال شهاب بن عبدربه** / رجال / عربی
t.-u šahāb ibn-i ‘abd-i-rabb-i-h = taḥqīq-u aḥwāl-i šahāb ibn-i ‘abd-i-rabb-i-h
شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

رساله کوتاه درباره ثقه بودن شهاب بن عبد ربه. او یکی از راویان حدیث است که از ایرانیان موالی بنی اسد بود و شغل صیرفی داشت.
آغاز: اختلف العلماء فی شأنه فقیل انه حدیثه معدود فی الحسان و هو مختار شیخنا الشهید الثانی
انجام: لاتقل عندی من لیس له اهلیة ذلک و قوله اشهد انه عناهم عند غیرهم
چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۴ق، رحلی، ۲ص (الرسائل الرجالیة: صص۸-۹)
[الذریعة ۱۵۸/۴؛ دنا ۱۱۳۲/۲ (۱۱ نسخه) مکتبة امیر المومنین ۲۲۴/۱]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۷۹/۱۳
آغاز: و منها ما رواه فی باب انه لا یکون شیئی فی السماء و الارض الا بسبعة من اصول حیث عن جریر بن عبدالله؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۴۸]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۲گ (۱۳۳پ-۱۳۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۹]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۱۹۴پ-۱۹۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۹]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۹
خط: نسخ، کا: ابن الحاج محمد قاسم الوائی کاشی، تا: جمعه ۱۸ محرم ۱۲۴۴ق؛ در پایان دارد: «تشرفت بکتابة هذه الرسالة من نسخة خط المصنف دام ظله، حین تشرفی بخدمته و انا اقل تلامذته ...»؛ ۲گ (۱۱۴-۱۱۵پ) [ف: ۱۱ - ۶۵۵]

۵. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: جمعه ۱۸ محرم ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف نوشته شده؛ مصحح، با علامت مقابله با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۱گ (۱۳۹ر-۱۴۰ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۰۱پ-۱۰۲ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۱پ - ۱۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۷۵]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۴/۱۱۵-۶۷۴۵/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۴۷]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۲۹-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۴۵ر-۱۴۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۷]

۱۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۹ ـ ج
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۹۲پ-۹۳پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱ - ۲۹۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۱۰
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۲۱پ-۲۲۲پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۳]

● ترجمة الشيخ المفيد / تراجم / عربی

t.-uš šayx-il mufīd

حسنی، حسن بن اسماعیل، ق۱۴ قمری

hasanī, hasan ebn-e esmā‘īl (- 20c)

براقی مالک و کاتب نسخه، ترجمه شیخ مفید را از منابع و تراجم استخراج کرده و ملحق به این نسخه ساخته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۷۳۸/۲
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۷ رجب۱۳۲۳ق؛ جلد: گالینگور قرمز، ۱۴گ (۱۸۶ر-۱۹۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۷۳]

● ترجمة الشيخ بهائی / تراجم / عربی

t.-uš šayx-i bahā’ī

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832

- 1898)

[دنا ۱۱۳۳/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۶

آغاز: بسمله و منه سبحانه الاستعانة للتتميم، اعلم ان شيخنا البهائی هو محمد بن الحسين بن عبدالصمد الجبعی العاملی؛ **انجام:** و بعد ما طلعه [مطالعة] کتب تعليقات و حواشی و تحقيقات بل مؤخذات، و الله العالم

خط: شکسته نستعليق و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۱گ (۵۶ر-۷۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۱۸سم [ف: ۶ - ۴۶۸]

← ترجمة صحائف شيث فی علم الصنعة ⋟ الوضع الاکبر
← ترجمه صحاح اللغة ⋟ صراح اللغة
← ترجمه صحاح جوهری ⋟ صحاح اللغة (ترجمه)
← ترجمه صحيفه سجاديه ⋟ حديقه قطب شاهی

● **ترجمه صدرالدين بن صفی الدين و ...** / تراجم / فارسی

t.-ye sadr-od-dīn ebn-e safī-yod-dīn va ...

شرح حال شيخ صدرالدين فرزند شيخ صفی الدين و صفی الدين اردبيلی از کتاب مجالس المؤمنين شوشتری و شيخ صدرالدين موسی و شاه نعمت الله کهبنانی خراسانی و سيد حيدر بن علی حسينی آملی و اوحدالدين مراغی و شمس الدين محمد جيلانی نوربخشی و ابوسعيد ابوالخير و ديگران.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷/۲۵

خط: شکسته نستعليق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، بی تا؛ ۲گ (۵۸ر-۶۰ر) [ف: ۷ - ۱۸۴]

← ترجمه صد کلمه ⋟ عرفانی (رساله)
← ترجمه صد کلمه ⋟ مطلوب کل طالب
← ترجمه صد کلمه ⋟ مائة کلمة امام علی (ع)
← ترجمه صرف مير ⋟ التصريف
← ترجمه صغری فی المنطق ⋟ الدرة فی المنطق
← ترجمة الصلاة ⋟ احکام نماز
← ترجمة الصلاة ⋟ تحفة الابرار (مختصر)
← ترجمة الصلاة ⋟ ترجمة الصلاة
← ترجمة الصلاة ⋟ انوار العالية البهية فی تفسير الصلاة اليومية
← ترجمة الصلاة ⋟ تحفة الابرار (مختصر)
← ترجمة الصلاة ⋟ احکام نماز
← ترجمة الصلاة ⋟ الوجيزة فی الصلاة
← ترجمة الصلاة ⋟ آداب الصلاة

← ترجمة الصلات ⋟ اسرار الصلاة

● **ترجمة الصلاة = ترجمة الصلوة** / فقه / فارسی

tarjomat-os salāt = tarjomat-os salāt

فيض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

تاريخ تأليف: (ترجمت=) ۱۰۴۳ق

مؤلف می‌گويد: «چون اذکار نماز به زبان عربی وارد است و بسياری از ابنای عجم بلکه عرب هم از فهميدن آن عاجزند به خاطر اين ضعيف محسن بن مرتضی رسيد که آن را به زبان فارسی ترجمه نمايد و بعضی آداب و فوايد به آن منضم سازد تا شايد جمعی از مؤمنان از آن بهره‌مند گردند و اين فقير بی‌بضاعت را در اوقات حضور دل به دعای خير يادآوری نمايند. بيت: تو که کيميا فروشی نظری به قلب ما کن ×× که بضاعتی نداريم و فکنده‌ايم دامی. پس ساعتی چند از اوقات صرف اين مهم نمود و اين هشت در که بمنزله درهای بهشت است بر روی طالبان گشود و به ترجمه الصلوة موسوم ساخت». که عبارت است از: ترجمه اذان و اقامه، ادعيه افتتاح، سوره فاتحه، سوره قدر و توحيد، رکوع، سجود، قنوت، تشهد.

آغاز: هرکه نه گويای تو خاموش به ×× هرچه نه ياد تو فراموش به. سپاس وستايش کريمی را که با کمال کبريا و عظمت و استغناء و عزت در لطف و مرحمت و عطوفت و رأفت به روی بندگان گشود

انجام: و غرض اصلی بيان اصل نماز و ترجمه اذکار آن بود در تفاصيل احکام شرايط خوض ننمود و الحمدلله رب العالمين و الصلوة علی محمد و آله المعصومين.

چاپ: چند مرتبه چاپ شده؛ ايران، رقعی (۱۴ص، با ترجمه الشريعة)؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۶۳، خشتی

[الذريعة ۱۱۴/۴؛ مشار فارسی ۱۲۹۷/۲ و ۴۰۵؛ کتاب‌شناسی آثار فيض کاشانی ص ۱۵۱؛ ريحانة الأدب ۳۷۶/۴ و ۳۶۹/۴؛ مکتبة اميرالمؤمنين ۶۱۷/۲ و ۱۲۷/۱؛ دنا ۱۱۳۳/۲ -۱۱۳۴(۹۷ نسخه)؛ کشف الحجب ۱۱۷؛ فهرستواره منزوی ۲۰۶/۷، ۲۰۳/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۰۶۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قراءت آهسته می‌شود و نيز واجب دانسته‌اند.

خط: نسخ متوسط، کا: محمد امين بن محمد طاهر بن هداية الله کفزانی، تا: ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری آهارمهره، جلد: میشن نيلی، ۳۰ص (۱۷۴-۲۰۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۷۸]

۲. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه: ۵۰۷۵/۲-۲۵/۱۶۵

آغاز: و مناجات و عرض حاجات ارزانی فرموده و هر که رازی

دارد با جناب متعال او و روی بر روی تواند گفت؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ربیع الاول۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور، ۵۳گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۳سم [ف: ۲ - ۸۴۳]

۳. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه: ۶۰/۲

انجام: مگر امام که بر سه نوبت اختصار می‌کند و حضرت امام جعفر صادق (ع) فرمود که
خط: نسخ معرب، کا: محمد مومن جربادقانی، تا: ذیحجه ۱۰۸۶ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۷۹پ-۱۹۱پ)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۴۹]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۷۷۲/۲۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: طالب بن اسماعیل، تا: ذیقعده ۱۰۸۸ق؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲×۲۶سم [ف: ۱- ۳۹۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۶۸۴/۳

خط: نستعلیق، کا: حسن شریف ابن محمد نصیر، تا: صفر ۱۰۸۹ق؛ جلد: چرم مشکی با ترنج و سرترنج، ۲۲گ (۶۳پ-۸۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۴۱ - ۱۵۷]

۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۸۹۳/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۹۳ق؛ افتادگی: وسط؛ فائده در روایت نوروز از حضرت امام صادق علیه السلام، با سرلوح مزدوج، مجدول؛ جلد: مقوا، ۳۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۹۵]

۷. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۹۱/۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: هادی، تا: ۱۰۹۵ق؛ ۳۲گ (۸۱پ-۱۱۲ر)، ۱۱سطر [ف: ۳۹]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۰۴۴/۱۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۲۵۷پ-۲۷۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۲]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۱۲۵/۷

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کا: محمد حسین قاینی، تا: ۱۰۹۶ق؛ جدول لاجورد و شنگرف؛ کاغذ: رنگارنگ، جلد: رویه کاغذ ساغری [ف: ۵ - ۴۲۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۵۳/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی متن و حاشیه، جلد: تیماج تریاکی، ۵۵ص (۴۰۴-۴۵۸)، چلیپا ۹/۵×۱۷/۵، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۹ - ۱۱۸۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۴۷۲/۲

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای ترنجی، ۲۹گ (۶۴ر-۹۲پ)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، قطع: بغلی [ف: ۱۷ - ۱۴۴]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۷۶/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا و نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱ق؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ (۲۳۲-۲۵۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۴۱۰]

۱۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۴۶/۱ - ج

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: روغنی گل و بوته دار، ۱۳گ (۲پ-۱۴پ)، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵۴]

۱۴. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه: ۸۲۲/۴

خط: نستعلیق، کا: حاجی علی اصغر بن حاجی محمد سعید، تا: قرن ۱۱؛ سطور چلیپا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۵۸]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۵۹۶

آغاز: مگر از آن که روی دل به آن داشته باشد؛ **انجام:** برابر
نسخه کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مذیل به ابیاتی از سروده‌های مؤلف؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، ۲۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۲]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هفت پسر پی هم خدا بمن روزی کرد و از حضرت امام حسن علیه السلام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۷گ، ۱۱سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۹]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۲۴۹/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۷۷-۸۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰ سم [ف: ۳۶ - ۶۳]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۰۶۹/۱-۲۰/۱۸۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف:۲-۸۴۲]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۸۸۶/۱-۲۴/۱۸۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و همه ایشانرا مخاطب ساخته بگوید السلام علیکم و رحمة الله و برکاته سلام بر شما باد و رحمت خدای و برکتهای او تمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲ - ۸۴۲]

۲۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۶۳۶/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** در حالتی که نیستم شک دارند که در پستی و فروتنی، و لا مستکبر و نه گردن کشنده و لا مستجیر و نه وامانده.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای،

۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۱۷]

۲۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۳۶۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶گ (۲۱پ-۳۷پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱-۳۴۲]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۱۷گ (۶۳-۷۹)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۴ - ۱۶۹]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۷۳۹/۵

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد صادق قاری قمی، تا: قرن ۱۲؛ ۲۷گ (۷۲پ - ۹۸پ) [ف: ۵ - ۳۵۳]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۶۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** تو بندگی چه گدایان به شرط مزد مکن / که دوست خود روش بنده پروری داند.

در فهرست با عنوان «ترجمه نماز» و بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ ۲۱گ (۷۷ر-۹۷پ) [ف: ۵-۲۹۱]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۷/۴-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۶۶]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۱۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بسیار خوش، کا: میر عماد الحسنی، تا: ۱۱۰۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با سر لوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: متن و حاشیه، جلد: تیماج سبز، ۱۷گ، ۱۲ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۱۹]

۲۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۶۸۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رحیم، تا: ۱۱۱۲ق؛ ۲۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۹۴]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۱/۲-۱۱/۱۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمدکاظم ملقب به ثنا، تا: ۱ ذیحجه ۱۱۱۵ق، جلد: تیماج عطف تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۳۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۸۴۲]

۲۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۴۵/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۷۶پ-۹۱پ)، اندازه: ۱۵/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۱۷]

۲۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۶۳/۲ ـ ب

بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق؛ ۲۰گ (۴۱-۶۰ر) [ف: ۱ - ۱۲۴]

۳۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۶۶۷/۲

کا: محمد جعفر قاری بن ملا ابوالحسن، تا: ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج تریاکی عطف تیماج قرمز، ۱۶ص (۱۳۴-۱۵۰)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۵ - ۱۷۴۳]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۰۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکنوبت دیگر ماموم بجانب چپ، این است ترجمه نماز چنان که از حضرات ائمه معصومین رسیده است

خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن محمد یوسف حسینی طالقانی، تا: ۲۰ شعبان ۱۱۳۲ق، جا: مدرسه خلیلیه؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۶۰پ-۶۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۵]

۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۶۷۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد احسن، تا: ۱۱۶۵ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۲ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۵۷۶]

۳۳. تهران؛ مفتاح، محمد حسین؛ شماره نسخه: ۱۲۸۹/۵

خط: نستعلیق، کا: محمد بن عباس علی هزار جریبی، تا: ۵ جمادی الاول ۱۱۷۷ق؛ قطع: بیاضی ربعی [نشریه: ۷ - ۲۷۵]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۳۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «العبد المذنب محمد حسن بن محمد رضا» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ (۴۰پ-۶۰پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۲]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۱۵۴/۵-۲۱/۷۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بگوید التحیات لله همه تحیات مرخدایرا است و الصلوة و همه نمازها و همه دعاها

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا قهوه‌ای با عطف تیماج سرخ،۱۶گ،۱۹سطر،اندازه:۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۴۳]

۳۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۰۵/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۴]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۸۶۰-۲۴/۱۶۰

آغاز: حب حب در دل ایشان گردد نسبت برب الارباب و تا ساعتی چند بخضوع و خشوع؛ **انجام:** و داند که اگر حقتعالی نخواهد در دل آن کس نیفکند که یاری او کند محالست که او تواند کرد پس فی الحقیقة حقتعالی یاری او می‌کند بدست

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۸۴۳]

۳۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۷۲۵]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۴۵۱

آغاز: مگر از آن که روی دل به آن داشته باشد؛ **انجام:** برابر

نسخه کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۷سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۱]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۸۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش و معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۳۸گ (۱–۳۸)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۶سم [ف: ۳۰ – ۳۰۳]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۸۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول، راسته و چلیپا؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی عطف پارچه، ۴برگ، ۱۶ – ۱۹، مورب سطر، اندازه: ۲۰×۱۱/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۳۳]

۴۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۶۳/۳

کا: خلیفه محمد سعید تفرشی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «صدر المتکلمین» و تاریخ ۱۳۴۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۶۵پ–۸۰پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۰۴]

۴۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۷۱۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۴گ (۱۱۵–۱۴۸)، ۱۲ و ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [نشریه: ۱۳ – ۹۷]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۸۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۲۵پ–۵۰)، ۱۵سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۵سم [رایانه]

۴۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۹۶/۱۰

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد طاهر، تا: یک‌شنبه ۲ محرم ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱۵۸–۱۶۵ متن و هامش)، ۳۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۰–۱۷۴۴]

۴۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۸۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالرحیم دونائی نوری، تا: دوشنبه ۳ ذیحجه ۱۲۲۴ق؛ ۲۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱–۱۱۸]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۳۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ مجدول، مصحح؛ مهر: کتابخانه «جعفر سلطان القرائی»؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۶۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۲۶]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۸۷۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواسط جمادی الثانی ۱۲۳۳ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۷۳پ–۹۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۸ – ۷۵]

۴۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۴۷۶/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ، ۱۴ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳ – ۹۶۹]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۹۰۴ ض

بی‌کا، تا: ۱۲۳۵ق [د.ث. مجلس]

۵۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۶۶۲-۲۳/۱۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: رجبعلی بن آقا محمد شفتی، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۲۳۸ق، جا: اصفهان، محله درب کوشک؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۸۴۲]

۵۲. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۳۱۴

خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم خراسانی سیوجانی، تا: شنبه ۲۷ شعبان ۱۲۴۰ق؛ جلد: گالینگور قرمز، ۱۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [شخصی ف: ۲ – ۴۴]

۵۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۷۹۵/۷

آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم یعنی پناه میگیریم بخدا از شر وسوسه دیو رانده از درگاه خدا؛ **انجام:** برابر

نسخه فاقد خطبه است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن حاجی تراب شیرازی، تا: ۱۲۳۹–۱۲۴۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۲گ (۱۴۷پ–۱۵۸پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۵ – ۱۸۲]

۵۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۴۶۴/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۴۴ق؛ اهدایی: عسکر شاهی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج عنابی عطف تیماج زرد، ۴۸گ(۱۱۱–۱۵۸)،۱۱سطر(۶×۱۳)،اندازه:۱۰×۱۷سم[ف: ۴–۱۳۰۵]

۵۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۵۴۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵ص (۱۲۷–۱۶۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۳/۲ – ۱۷۴]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۸/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ صفر ۱۲۵۷ق؛کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۱ص (۲۸–۵۸)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ – ۶۱]

۵۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۸۱۷/۱

بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۱–۲۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳–۱۱۱۰]

۵۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۲۶۹/۴

خط: نسخ، کا: محمد علی بن ملا اسمعیل قریه شیری، تا: ۱۲۶۲ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۱۵ص (۷۴–۸۸)، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۵ – ۱۵۹۴]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۳۰/۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: سفید و آبی و زرد، جلد: تیماج مشکی، ۳۷ص (۲۰۰–۲۳۶)، ۱۴–۱۶ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۳۸]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۰۳/۲

خط:نستعلیق،کا:فرج الله جهانشاهی، تا: ربیع الاول ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۱۷پ-۳۲ر) [ف: ۱۰ - ۱۵۸۴]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۱۵۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالکریم حسینی خوزانی، تا: ۱۲۵۸-۱۲۶۵ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۱۳۰پ-۱۴۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۱۶۹]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۳۵۱۴

آغاز: مگر از آن که روی دل به آن داشته باشد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی بن عبدالرحیم، تا: ۲۳ محرم ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ، ۱۵-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۰]

۶۳. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه: ۱۰۱/۲

خط: نسخ، کا: محمد بن علی اصغر قائنی سرچاهی، تا: دوشنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۳۹پ-۴۷ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷۹]

۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۷۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن ملا امیر علی بن ملا موسی خان بن محمد باقر قزوینی الاصل ساکن سیارستاق، تا: ذیقعده ۱۲۷۱ق، جا: روستای رحیم آباد؛ کاغذ: فرنگی، ۳۵گ (۲- ۳۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۶۲۵]

۶۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۴۰۷/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مکتوبست دیگر ماموم بجانب چپ، این است ترجمه نماز چنانکه از حضرت ائمه معصومین رسیده است

بی کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ محشی؛ جلد: سیاه، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف:۲۲۵]

۶۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۳۳۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یکنوبت دیگر ماموم بجانب چپ. این است ترجمه نماز چنانکه از حضرات ائمه معصومین رسیده است

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۱۸۵گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۱۴۵]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۸۰۸

آغاز: مگر از آن که روی دل به آن داشته باشد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی اصغر سمنانی، تا: ۱۲۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۲×۱۶سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۱]

۶۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۴۴۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: رضی بن رضا بن محمد علی حسینی قزوینی خیابانی حیدری، تا: ۱۲۹۲ق، جا: مدرسه اثنا عشریه مشهور به آقاسی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ (۱۰پ-۳۴ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۵۴]

۶۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۵۸۶

خط: نسخ، کا: رضی بن رضا محمد بن علی حسینی قزوینی خیابانی حیدری، تا: ۱۷ شعبان ۱۲۹۲ق؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی و آبی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ، ۱۷-۱۴سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۴۴]

۷۰. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۳/۱

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۶۰۲]

۷۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۲-۶۱۶۱

خط: نسخ، کا: ابوطالب، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر، قطع: ربعی [ف: ۲۲۴]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۲۸۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بهشتی کرمانشاهی، تا: ۲۵ ربیع الثانی ۱۳۰۳ق؛ واقف: حسین کی استوان، ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد:تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۱سطر،اندازه:۷/۵×۱۳سم[ف:۲۰ - ۸۳]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۱۴۰/۳-۳۶/۱۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: جمعه ۶ صفر ۱۳۰۶ق، مجدول؛ جلد: تیماج زرد، ۱۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۴۲]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا حسینی صفایی، تا: ۱۳۵۷ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۲۱ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲۰ - ۸۳]

۷۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ مجدول، چلیپا؛ واقف: نائینی؛ ۵گ، اندازه: ۲۶×۴۲سم [ف: ۴ - ۴۱۳]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** خرگوش صفت ولیک بیدار نه

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ واقف: نادرشاه؛ ۴۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴ - ۴۱۳]

۷۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۳۰۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سنت پیغمبر او را از روی خضوع و خشوع پرور است اما نه از برای دنیا و نه از برای آخرت

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۹۴]

۷۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۸۴۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۳۹۵]

۷۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۵۸۸/۲-۵۸/۳۸

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۲۱-۳۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۸۴۲]

۸۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۹۳۴/۱-۵۹/۱۵۴
آغاز: برابر
تاریخ تحریر ۸۲۲ (هم به عدد و هم به حروف) در قزوین نوشته شده که قطعاً صحیح نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۱-۲۸)، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۸۴۲]

۸۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۹۷۸/۱-۵۹/۱۹۸
آغاز: سازد و شاید جمعی از مؤمنان بهره مند کردند و این فقیر بی بضاعت را در اوقات حضور دل به دعای خیر یادآوری نمایند.؛
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک صفحه)؛ ۳۳گ (۱-۳۳)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۸۴۳]

۸۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۲/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ:ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۶۲گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۳۹]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۸۴۶/۲-۲۴/۱۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۸۴۲]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۹۵/۲
آغاز: برابر
در فهرست با عنوان «اسرار تکبیرات افتتاحیه» و ناشناس آمده ولی آغاز همانند ترجمة الصلاة است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کاهی نباتی، جلد: تیماج، ۹ص (۱۹۴-۲۰۲)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱/۲×۱۱/۵سم [ف: ۳ - ۱۲]

۸۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۳۹۸/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا رویه مخمل سرخ، ۱۳گ (۴۳پ-۵۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف:۳-۴۱۷]

۸۶. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه: ۷۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۳۹پ-۱۵۰پ)، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ]

۸۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۶۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین. کتبه العبد المذنب عبدالرشید
خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالرشید، بی‌تا؛ مجدول، مذهب، با کمند کشی زرین، یک سرلوح و کتیبه مذهب مرصع اعلا؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: کاغذ حاشیه دولت آبادی، کاغذ متن خانبالغ نخودی، جلد: مقوای روغنی بوم لیمویی منقش به گل و برگ، ۶۲ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۳]

۸۸. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۷۲
خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر، قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۱۶]

۸۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۸۷۹/۹
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۹×۲۰)، قطع: بیاضی [ف: ۱۷ - ۲۴۲]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۲/۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج چرمی مشکی، ۱۶گ (۱۰ب-۲۵ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۴۱]

۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۷۸/۱۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۲۴پ-۱۳۵پ)، [ف: ۳۷ - ۳۲۰]

۹۲. قم؛ مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی؛ شماره نسخه: ۷۹/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۱پ-۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ - ۵۳]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۰۳/۲
آغاز: نیز به آن منضم سازد تا شاید جمعی از مؤمنان از آن بهره مند گرند ... و این هشت در که به منزله درهای بهشت است بر روی طالبان گشود و به ترجمة الصلوة موسوم ساخت؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (بخشی از مقدمه کتاب افتاده است)؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای ترنج‌دار، ۱۹گ (۳۱ر-۴۹ر)، ۸-۱۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۲]

۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۵۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱ص (۵۶-۷۶)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۴۱]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۰۷/۳
آغاز: برابر
صفحه‌ای از رساله؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۴۲پ)، ۱۶ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۵]

۹۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۱/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج سرخ، ۲۳گ (۶۹پ-۹۱پ)، ۱۵و ۱۷ سطر (۵-۶/۵×۱۱/۵-۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۲۵]

۹۷. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۳۰۷/۲
خط: نستعلیق نازیبا، کا: ملا دادرش بن ملا محمد، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی،۱۱گ(۲۲پ-۳۲ر)،اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲-۲۸]

۹۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۳۴/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم، بی‌تا؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: مقوایی پارچه قهوه‌ای، ۱۸، (گ ۳۵۰-۳۶۸)، ۱۹ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۷۳]

۹۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۲۷۷
آغاز: و در دل آنکس نیفکندکه یاری او کند؛ **انجام:** و از نطفه پدید آمده که همه کس
خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف تیماج زرد، ۴۴گ، ۹ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۵۹۸]

۱۰۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۶۵۳/۱
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: گوناگون، جلد: میشن سیاه، ۱۲گ (۳پ-۱۴پ)، اندازه: ۱۱×۲۹سم [ف: ۶ - ۸۱]

۱۰۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۳۲/۱۱
خط: نسخ، کا: مهدی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی عطف پارچه چهره‌ای، ۲۲گ (۱۳۵-۱۵۶)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۷۰]

۱۰۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۵۹۸/۲
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: شمیز، ۲۱گ (۱۱۸-۱۳۸)، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵-۱۷۱۵]

۱۰۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۷۲۶
خط: نستعلیق، کا: غلامعلی بن عسکر اشکوری، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۲۱پ-۴۳پ)، ۱۶ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [رایانه]

● ترجمة الصلاة / دعا / فارسی

tarjomat-os salāt

حسینی علوی، محمد بن احمد، ق۱۱ قمری

hoseynī ‘alavī, mohammad ebn-e ahmad (- 17c)

ترجمه اذان و اقامه و اذکار و بعضی ادعیه و اعمال نماز با اشاره به بعضی از اسرار آنها، برای آشنا نمودن فارسی زبانان، در نه «معرفت»: ۱. ذکر اذان و تفصیل و بیان آن؛ ۲. اقامت؛ ۳. ادعیه افتتاح؛ ۴. تفسیر سوره فاتحه؛ ۵. تفسیر سوره توحید؛ ۶. بیان رکوع؛ ۷. بیان سجود؛ ۸. قنوت؛ ۹. تشهد و سلام.
[دنا ۱۱۳۳/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۶۶/۱
آغاز: مرتبه افزای رتبه عبادت و موجب علو درجه طاعت حمد معبودی است که متعبدان از دل و جان اگر از بدایت تا نهایت در آن کوشند؛ **انجام:** اگر اراده معرفت احکام شرعیه در نماز و غیر آن داشته باشند در کتاب سلك النجاة ملاحظه نمایند و آن بخاطر گذرانند
خط: نستعلیق، کا: رضا قلی بن نور الله (مشهدی)، تا: ۱۲ شعبان ۱۰۸۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۲گ (۲پ-۳۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۷۳]

● ترجمة الصلاة = رساله نماز / فقه / فارسی

tarjomat-os salāt = r.-ye namāz

میرلوحی سبزواری، محمد هادی بن محمد، - ۱۱۱۳ قمری

mīrlowhī sabzevārī, mohammad hādī ebn-e mohammad (- 1702)

وابسته به: التنبیهات العلية على وظائف الصلاة القلبية = اسرار الصلاة؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)
تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۸ جمادی الاول ۱۰۹۶ق؛ محل تألیف: قندهار
گویا ترجمه‌مانندی است و در برخی جاها گزارش مختصر از رساله شهید ثانی، در یک «مقدمه» و سه «مطلب» و «خاتمه»، که پس از اتمام کتاب «اصول العقاید» به درخواست برخی از احباب و بزرگی ساخته است.
[دنا ۱۱۳۶/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۱۴/۸
آغاز: بسمله. الحمد الله ... و بعد چنین گوید ... محمد بن علی المدعو بهادی الحسینی که چون نماز افضل عبادات بدنیه ... است می‌باید مومن شرایط و آداب آن را بداند ... و ترتیب این رساله بر مقدمه و سه مطلب و خاتمه؛ **انجام:** عند مواقف الاشهاد محمد و آله الطیبین الامجاد
خط:نستعلیق، کا: فضل علی بن ابوطالب اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۱۴ ذیقعده۱۲۳۴ق؛کاغذ:فرنگی،جلد: تیماج مشکی ترنج‌دار، ۱۴۲ص (۴۹۹-۶۴۱)، ۱۶ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۵۰]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۸۷۱/۲
آغاز: بهترین گوهری که ناخدای عقل متین به دستیاری غواص یقین دربحر اخلاص از روی نیاز غوص آن تواند نمود حمد خداوندی است که از رشحات امواج بحار قدرتش؛ **انجام:** از تعقیب خواهد به رساله زاد العقبی که این فقیر در اوراد نمازها و طریقه کردن نماز شب نوشته و در آن نهایت رعایت اختصار نمود رجوع کند و اگر بیش از آن طلب کند به کتاب زبدة الدعوات که این حقیر نوشته و در آن ذکر تمام عمل سال را بر وجه ایجاز قلمی گردانیده رجوع نماید
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱ - ۳۹۵]

● ترجمة الصلاة / فقه / فارسی

tarjomat-os salāt

مشهدی، محمد حسین بن ابی محمد، - ۱۱۷۵ قمری

mašhadī, mohammad hoseyn ebn-e abī mohammad (- 1762)

اهداء به: شاه عباس صفوی
رساله‌ای است مختصر در ترجمه و بیان ادعیه و اذکار و آیاتی که در وضو و نماز وارده شده، مشتمل بر «مقدمه» و دو «مقاله» و «خاتمه».
[دنا ۲/۱۱۳۶]

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۴۷/۲

آغاز: ای نام تو بهترین سر آغاز ×× بی نام تو نامه کی کنم باز. سپاس و ستایش افزون از قیاس و حمد و ثنائی بیرون از تخمین و مقباس پادشاهی را در خور است؛ **انجام:** و بعد از هر نمازی آیة الکرسی بخوانی و معانی آیة الکرسی بسیار است.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۲۲۶ق، جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۴۲پ-۷۷ر)، ۱۰ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۸۲]

● **ترجمة الصلاة** / فقه / فارسی

tarjomat-os salāt

یزدی، عبدالخالق بن عبدالرحیم، - ۱۲۶۸ قمری

yazdī, ʻabd-ol-xāleq ebn-e ʻabd-or-rahīm (- 1852)

ترجمه تحت اللفظی است بسیار مختصر برای آنچه در نماز خوانده می‌شود که برای عوام نگاشته شده است.
[دنا ۲/۱۱۳۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۹۱/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... این رساله ایست که در آن معنی نماز برای عوام نوشته شد
خط: نسخ، کا: محمد قلی بن صفی قلی افشار خراسانی، تا: سه‌شنبه ۴ شعبان ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۳پ-۱۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۷ - ۶۶]

● **ترجمة الصلاة** / دعا / فارسی

tarjomat-os salāt

دهکردی، ابوالقاسم بن محمد رضا، ق۱۳ قمری

dehkordī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad rezā (- 19c)

مختصری است در آداب و ادعیه نماز و در آغاز بحثی در مسائل اعتقادی دارد، مؤلف در خاتمه می‌گوید که به این فکر افتاد که نماز واجبی و نوافل یومیه مع تعقیبات و ترجمه آن مختصر مفیدی از کتب متقدمین انتخاب و رساله ترتیب نموده باشد، بنابراین از ترجمة الصلاة مولانا محمد باقر مجلسی تاب ثراه و مفتاح الفلاح شیخ بهاء الدین محمد جبل عاملی و مقال طریقه نماز پنجاه و یک رکعت را مع ترجمه و تعقیبات و آداب وقت آن به طریق اختصار که مصلی را باعث کلال نباشد منتخب و به تحریر این رساله پرداخت.
[دنا ۲/۱۱۳۶]

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۳۸۷

آغاز: و آنچه در آنها هست که یکی از انها خلایق است آفریده است ... و دیگر بدانکه خدای سبحانه و تعالی قادر است و مختار است و بقدرت؛ **انجام:** خاتمه بر رأی ارباب دین و دانش مخفی نماناد که اقل عباد الله ... باین فکر افتاد که نماز واجبی و نوافل یومیه مع تعقیبات ... و کسانی را که مرضی طبع افتد و خواهند نقل نمایند؛
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ وقف آقا میرزا بزرگ بن ملا عبدالرحیم برکافه مؤمنین در ربیع الاول ۱۲۸۲؛ واقف: جزایری، ۱۳۵۱؛ جلد: تیماج ضربی قهوه‌ا با ترنج، ۱۶۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۸]

● **ترجمة الصلاة** / دعا / فارسی

tarjomat-os salāt

شیرازی، محمد محسن بن محمد اسماعیل

šīrāzī, mohammad mohsen ebn-e mohammad esmāʻīl

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۵۱۸/۶

آغاز: نسایم زواهر حمدیکه ریاحین دل عابدان با اخلاص را معطر کرده اند معبودی را سزد که غزل سرایان بوستان معانی؛ **انجام:** ان کان فی الرسالة التی الفتها خطاء او سهو صححوه الله و لاتسهتر و نی بالله لانها اول ما الفت مع قلة البضاعة
بی‌کا،بی‌تا؛۱۶گ(۲۲۱پ-۲۳۶ر)،اندازه:۱۱×۱۵سم[ف:۳۳/۱ - ۷۰]

● **ترجمة الصلاة** / فقه / فارسی

tarjomat-os salāt

مهجور

mahjūr

رساله مفصلی است در احکام و مسایل و ترجمه نماز. مؤلف ابتدا مقدمه مفصلی در خصوصیات مجتهد و لزوم مراجعه غیرمجتهد به مجتهد آورده و پس از آن صفات امام جماعت (در این بخش از حدیقه المتقین و معراج السعاده میر سید محمد شهشهانی نقل نموده است)، مقدمات نماز و مقارنات نماز را بیان نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۶۸۳/۲-۲۳/۲۰۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله اجمعین اما بعد بر رأی اخوان صفا پوشیده نماند که هر مکلفی باید به تکلیف خود عمل نماید هر کس بنده خدای تعالی وامت

محمد ... و شیعه اثنا عشریه؛ **انجام:** دویم به خواص و عوام امام که در صف جماعت انتظام یافته‌اند چنانچه تحریمها التکبیر و تحلیها التسلیم و این اشاره را تحقیقی از این زیاده در کتب مبسوطه تحریر یافته فلیطلع ثمة.
خط: نسخ و نستعلیق شکسته، کا: ملا علی اصفهانی، تا: ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۹۲ق؛ جلد: تیماج کرم با ترنج وسرترنج، ۷۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۸۴۱]

● **ترجمة الصلاة** / فقه / فارسی

tarjomat-os salāt

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۰/۲
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعل الصلوة معراج المؤمنین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** ما صلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم انک حمید و مجید.
جزئیات نماز به فارسی ترجمه شده و به آخر آن متن چند دعا نقل گردیده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد، تا: ۱۱۳۷ق؛ دارای یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج مشکی، ۶۴ص، ۱۰ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۱۹۲]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۷۵/۲
آغاز: نماز در اذان چهار گانه اکبر است، اقیم لندبها قربة الی الله، الله اکبر؛ **انجام:** بعد از سلام آن صلوات را بجا آورد با نیت بعد دو سجده سهو را بعمل آورد
بیان واجبات و مستحبات و اذکار نماز همراه با ترجمه آنها؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: محمد کاظم بن ملا امیر علی بن ملا موسی خان بن محمد باقر، قزوینی الاصل ساکن سیارستاق، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ (۳۶ –۴۷)، ۷ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲۸ - ۶۲۵]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۷۱۲-۵۸/۱۶۲
آغاز: بسمله، بدانکه سنت است که چون نماز گذارنده وضو ساخت و رو به قبله ایستاد اذان و اقامت بگوید
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۲۲۷ق، جا: طهران؛ ۳۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۲ - ۸۴۳]
۴. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۰۴/۱۹
رساله صلاة فیض ترجمه شده و مترجم معلوم نشد [ممکن است ترجمة الصلاة او باشد که فهرست‌نگار تصور کرده عربی است و آغاز را نیاورده تا امکان داوری باشد]؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج مشکی عطف تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۵۶]
۵. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه: ۹۵/۱
آغاز: و براه راست رفتن و بعد از آن دیگر آنرا وصیت می‌کنم چنانکه حق تعالی فرموده؛ **انجام:** و آمرزش خواهند او را مرغان هوا و ماهیان دریا نزد خدا و رسول ... روز چهارشنبه ۱۸شهر رجب المرجب سنه ۱۲۳۷؟
شامل ابواب و فصول مختلف از جمله در فضیلت فاتحة الکتاب، فضیلت قرآن و سوره یس، در فضیلت قل هو الله احد (سوره اخلاص)، فضیلت صدقه دادن و صبر کردن دربلا، در فضیلت خنده، در شرح نماز جمعه، در بیان قربانی کردن و ...؛ خط: شکسته نستعلیق متوسط، کا: گل محمد کیامرای الاصل، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی روکش دو رویه تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ (۱ر-۶۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۸۸]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۸۱۴
آغاز: بسمله، ای آنکه ز اشراق نور جمالت بسمله سپاس بی قیاس و ستایش؛ **انجام:** و یطهرکم تطهیرا بدعای خیر یاد فرمایند
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسن نوری، تا: ۱۲۴۲ق [الفبائی ف: ۱۲۳]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۴۷۳/۳
آغاز: بسمله، در بیان ترجمة الصلاة الله اکبر یعنی خدای عزوجل بزرگ است؛ **انجام:** و خود بدان عمل میکرد تا مبعوث شد.
ترجمه فارسی عبارات نماز است؛ خط: نستعلیق مغلوط، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۴ق، جلد: چرم قهوه‌ای ترنج‌دار، ۱۴ص، (۲۸۷-۳۰۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴۵ - ۲۵۵]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۱۵/۴
آغاز: چون اعظم عبادات نماز است و اتیان آن با کمال تمام نمی‌شود مگر به خضوع و خشوع؛ **انجام:** یعنی اجابت می‌کند خداوند عظیم از برای کسی که حمد کند او را ...
ترجمه فارسی سوره‌ها و اذکار نماز را به روشی بسیار مختصر با اشاره به بعضی مطالب اعتقادی برای عزیزی در این رساله گزارش شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی هزار جریبی خادم روضه رضویه، تا: ۲۴ ذیقعده ۱۲۵۳ق، جا: مشهد، مدرسه میرزا جعفر؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۷گ (۵۲پ-۵۹پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۷ - ۲۳۷]
۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۶/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه تفسیر الصلاتی است که جناب آقای؛ **انجام:** و رب الارضین السبع و ما فیهن و ما بینهن و رب العرش العظیم و الحمدلله رب العالمین.
ترجمه اذان و اقامه و واجبات نماز، با اشاره به بعضی از اسرار آن، از افادات آقای سید جعفر؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد علی محلاتی، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۱پ-۷پ)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۷ - ۳۱۶]
۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۱۱۰/۲
خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف با تیماج تریاکی، ۱۶ص (۷۶-۹۱)، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۵۳۵]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۸۰
ترجمة الصلوة و معنی فارسی نماز؛ بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: اصغر حیدری، ۱۳۸۷ [رایانه]

۱۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۷۰۴/۱
آغاز: الله اکبر یعنی بزرگتر است خدا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۱-۱۱)، ۱۲سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۲۱]

↤ ترجمه صلاة الجمعة ⪢ صلاة الجمعة
↤ ترجمة الصلاة فی بیان معانی افعالها و اقوالها ⪢ معانی افعال الصلاة
↤ ترجمة الصلوة ⪢ ترجمة الصلاة
↤ ترجمه صلواتیه خواجه ⪢ دوازده امام (ترجمه)
↤ ترجمه صور درج ⪢ صور الدرج (ترجمه)

● **ترجمة الصیام** / فقه / فارسی

tarjomat-os sīyām

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

شامل هشت «در»: فضیلت روزه، اقسام روزه، شرایط روزه، معنی روزه، آداب روزه، خلل روزه و تلافی آن، فوات روزه و تلافی آن و اعتکاف.
آغاز: سپاس و ستایش مر خدای را عزوجل که از ماهها ماه رمضان را برگزید سپس موسم روزه این امت مرحومه گردانید
انجام: و درحدیث وارد شده که اعتکاف ده روز آخر ماه رمضان برابری می‌کند با دو حج و دو عمره رزقنا الله العکوف ... به انجام آمد ترجمة الصیام و الحمدلله
چاپ: به اهتمام بهمن کریمی، تهران، سربی، جیبی، ۱۲۶ص
[الذریعة ۱۱۴/۴؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ فهرست‌های خودنوشت فیض ۱۵۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۶۱۷/۲؛ دنا ۱۱۳۷/۲ (۷ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ مذیل به چند بیت از سروده‌های مؤلف؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: مقوا، ۸ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۴۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷۷/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و در حدیث وارد شده که اعتکاف ده روز آخر ماه رمضان برابری می‌کند با دو حج و دو عمره
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ محشی با نشان «۵»، مجدول مذهب، دارای کمند قرمز؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۷۰پ-۷۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۶- ۱۳۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶۳/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ اشعاری به فارسی از فیض؛ کاغذ: شرقی، ۸گ (۱۱۷-۱۲۴)، ۱۴سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۴ - ۱۷۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدالله و الصوله علی نبیه ... معنی بکر خواهدش تا ببرد بکارتی
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمدرضای حسینی، تا: ۱۳۵۷ق؛ اهدایی: رهبری؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۷ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۷۹]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۳۲/۹
خط: نسخ، کا: مهدی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی عطف پارچه چهره‌ای، ۹گ (۱۱۴-۱۲۲)، ۱۵سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۷۰]

↤ ترجمة الضریر ⪢ سیرة النبی (ترجمه)

● **ترجمه طالبین و ایضاح سالکین** / عرفان و تصوف، تراجم، فارسی

t.-ye tālebīn va īzāh-e sālekīn

بخاری، محمد عوض

boxārī, mohammad ʻavaz

رساله‌ای است در احوال و گفتار عرفای سلسله نقشبندیه.
آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم بسم الله الرحمن الرحیم. حمد بیحد و ثنای بیعدد آن خدای را که رب عالمیان است، یعنی مربی و تربیت کننده عالمیان است ... اما بعد چون بعد عهد و زمان شده ... بلاغرض انبعاث شوق غلبه کرده که از مشایخ ماتقدم عزیزان مکرمان نقشبندیه درین طریق بحر عمیق غواصی کرده
چاپ: به اهتمام مارین موله، فرهنگ ایران زمین، ۱۱: ۱۹۳-۲۲۸
[فرهنگ ایران زمین ۷۲/۸-۱۳۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۶۵/۵-عکس
نسخه اصل: از روی نسخه آقای سید محمد محیط طباطبائی و نسخه بادلیان اکسفورد ۴۸e مورخ ۱۲۲۴ به نام طریقه اولیای نقش‌بند در فهرست (۳/۵۱س ۲۶۹۰)؛ کا: ارزرومی، تا: ۱۲۲۴ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۳۱]

↤ ترجمه طب الرضا ⪢ الرسالة الذهبیة (ترجمه)
↤ ترجمه طب الرضا ⪢ تحفة الرضا

← ترجمه طب الرضا < تحفه شاهیه عباسیه در شرح رساله رضویه ذهبیه

← ترجمه طب الرضا < ترجمه رساله ذهبیة

← ترجمه طب الرضا < شرح الرسالة الذهبیة

← ترجمه طب الرضا < تحفة الرضا

← ترجمه طب الرضا < تحفة الرضا لذخیرة الملوک النجباء

● **ترجمه طبقات الامم** / تاریخ / فارسی

t.-ye tabaqāt-ol omam

زیدان، جرجی، ۱۸۶۱ - ۱۹۱۴ میلادی

zeydān, jorjī (1861 - 1914)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۹۶۷

آغاز: بسمله، انسان همیشه از قدیمترین زمانها که اجتماعی و مدنی شده؛ **انجام:** ایشان نزدیکترند به پولینیها از سوب آنها زیرا ایشان بیشتر شبیه بانهادر عادات و اعتقادات و آدابشان

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۹گ، اندازه: ۱۸×۲۲سم [رایانه]

← ترجمه طرائف ابن طاوس < الطرائف (ترجمه)

● **ترجمة الطهارة** / فقه / فارسی

tarjomat-ot tahāra

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

اهدا به: فرزندش معین الدین احمد (محمد)

تاریخ تألیف: محرم ۱۰۷۲ق

مختصری است در احکام طهارت با استناد به آیات و احادیث، در هشت «در» به عدد درهای بهشت: ۱. فضیلت طهارت و اقسام آن؛ ۲. شکر نعمت آب و احکام آن؛ ۳. تعداد خبث و کیفیت ازاله آن؛ ۴. تعداد تفث و کیفیت تطهیر بدن؛ ۵. تعداد حدث و رفع آن؛ ۶. کیفیت وضو و فواید آن؛ ۷. کیفیت غسل و فواید آن؛ ۸. کیفیت تیمم و فواید آن.

آغاز: بسمله منت خدایرا تقدست اسماؤه که ارواح مومنان را درمبدأ فطرت پاک و پاکیزه آفرید و ... اما بعد این مختصریست درفقه طهارت موسوم به ترجمة الطهارة

انجام: اگر تاخیر نکند و نماز بگذارد و پیش از خروج وقت عذرش زایل شود مستحب است که نماز را اعاده کند و الله الموفق بانجام آمد کتاب ترجمه الطهارة.

[الذریعة ۱۱۵/۴؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ فهرست‌های خودنوشت فیض کاشانی ۱۵۴؛ دنا ۱۱۳۷/۲ (۱۴ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۶۱۷/۲ و ۱۳۲/۱]

شرح و حواشی:

۱- اذکار الطهارة = ترجمة الاذکار = اذکار و ادعیه ترجمة الطهارة؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، کاغذ: حنایی، ۱۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۵۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: مقوا، ۱۱ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۴۵]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۴۷ر-۵۹پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۳۵]

۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۳۷۳۵/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۰برگ، (۱-۱۰پ)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۹۹۵]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۱۱گ (۵۱-۶۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۴ - ۱۶۸]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۱۷۳۰/۷

آغاز: برابر

خط:نسخ،کا:عبدالوهاب بن حاجی محمد صادق کاشانی، تا: صفر ۱۱۱۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲-۶۰۰]

۱۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۹۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن علاء الدین محمد طیب، تا: ۲۶ رجب ۱۱۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۷ر-۱۹ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۸۹۵/۴-۲۴/۱۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۸۴۴]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمدرضا حسینی، تا: ۱۳۵۷ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی مشقی،

جلد: مقوا، ۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۳ – ۱۴۶]

۱۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۳۹۸/۶
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ (۱۳۱پ–۱۴۴ر) [ف: ۳ – ۴۱۹]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۶۸۸/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۱۰گ، ۱۵ سطر (۱۴×۷)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۱۰۲۱]

۱۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۶۳۲/۳
خط: نسخ، کا: مهدی، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی عطف پارچه چهره‌ای، ۱۳گ (۵۹–۷۱)، ۱۵ سطر (۱۵×۷)، اندازه: ۱۱×۲۰/۵سم [ف: ۴ – ۱۳۷۰]

● ترجمة عبدالحمید العطار = تحقیق فی حال عبدالحمید بن سالم العطار / رجال / عربی

t.-u ‘abd-ul-ḥamīd al-‘aṭṭār = taḥqīq-un fī ḥāl-i ‘abd-ul-ḥamīd ibn-i sālim al-‘aṭṭār

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

این رساله مشتمل بر حالات عبدالحمید بن سالم عطار است و اینکه آیا ثقه است یا نه؟

آغاز: هذه مقالة فی حال عبدالحمید ... فنقول اما عبدالحمید فالظاهر انه ثقة العلامة و ابن داود

انجام: عن محمد بن عبدالحمید عن سیف بن عمیرة عن منصور بن حازم الاسدی الکوفی

[الذریعة ۱۵۹/۴؛ دنا ۱۱۳۸/۲]

۱. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: ربیع الاول ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف؛ مصحح، با علامت مقابله با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۸گ (۱۲۴پ–۱۳۱پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ – ۱۱۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۷
خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۰۳–۱۰۴ر) [ف: ۱۱ – ۶۵۴]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲/۱۸۶/۲ ـ ج
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۷۴ر–۱۷۵پ) [ف: ۱ – ۲۹۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۳-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۵۶ر–۵۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۰۹]

● ترجمة عبدالحمید العطار و ابنه = شرح حال عبدالحمید بن سالم عطار و پسرش / رجال / عربی

t.-u ‘abd-ul-ḥamīd al-‘aṭṭār wa ibn-i-h = š.-e hāl-e ‘abd-ol-hamīd ebn-e sālem ‘attār va pesaraš

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

رساله‌ای است بسیار مختصر در شرح حال و توثیق عبدالحمید بن سالم عطار و فرزندش محمد بن عبدالحمید.

آغاز: هذه مقالة فی حال عبدالحمید بن سالم العطار و حال ابنه محمد بن عبدالحمید فنقول اما عبدالحمید فالظاهر انه ثقة

انجام: عن محمد بن احمد عن محمد بن عبدالحمید عن سیف بن عمیرة عن منصور بن حازم الاسدی الکوفی

[الذریعة ۱۵۹/۴؛ دنا ۱۱۳۸/۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۱۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۲گ (۱۳۵ر–۱۳۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۳۴۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۹۶پ–۱۹۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۴۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱۰۹–۱۱۱)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ – ۱۰۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۱۳
خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۰۲پ–۱۰۳پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ – ۲۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۵۲پ-۱۵۳پ)،۲۱سطر،اندازه:۱۵×۲۱/۵سم[اهدائی رهبر:۸ - ۷۵]

۶. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۴

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق، قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۶۰۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمدباقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۳ص (۹۶-۹۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۲۴۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۷۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۲۲پ-۲۲۳پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵، [ف: ۱۱ - ۲۰۴]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۱۱ ـ ج

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۹۸ر-۹۹پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، [ف: ۱ - ۲۹۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۷

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۳۱۲]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۷۵ر-۷۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۵۰]

● ترجمة عبدالله بن محمد / رجال / عربی

t.-u ‘abd-ul-lāh ibn-i muḥammad

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۱

آغاز: بسمله، فهذه مقالة فی باب عبدالله ابن محمد حیث انه قد اتفق الاسانید کثیراً خصوصاً اسانید الکافی روایة محمد بن یحیی عن عبدالله بن محمد؛ **انجام:** و انا لو قلنا بانتفاء عبدالله بن محمد المذکور هنا کما هو مقتضی ما ذکرناه فعبدالله بن محمد منحصر فی عبدالله ابن محمد المتقدم، و الله اعلم

مقالة فی باب عبدالله بن محمد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۸گ (۲ر-۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۶۷]

● ترجمة عبدالله بن یحیی کاهلی = تحقیق حال عبدالله بن یحیی کاهلی / رجال / عربی

t.-u ‘abd-ul-lāh ibn-i yaḥyā kāhilī = taḥqīq-u ḥāl-i ‘abd-ul-lāh ibn-i yaḥyā kāhilī

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

این گفتار نیز در مجموعه رجالی جای سخن از سید محمد باقر شفتی است و گویا همچون دیگر رساله‌ها و گفتارها به قلم اوست هر چند نام و نشانی و یا دیباچه و خطبه‌ای ندارد.

[تنقیح المقال مامقانی ج ۲: ۲۲۳-۲۲۴؛ دنا ۱۱۳۸/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۴-طباطبائی

آغاز: عبدالله بن یحیی الکاهلی اختلف مقالة العلماء فیه علی اقوال اربعه فقیل بضعف حدیثه و قیل بحسنه ... فی الفهرست فی الکاهل قال عبدالله بن یحیی له کتاب. عن ابی البحتری وهب بن وهب صاحب المغازی تزوج ابوعبدالله علیه السلام بامه یعنی وهب بن وهب؛ **انجام:** حکم جماعه من فحول العلماء بصحة حدیثه کالعلامه ... و الروضه علی ما نقل عنهم.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۲۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۲]

● الترجمة العبقرية و الصولة الحيدرية للتحفة الاثنی عشرية / کلام و اعتقادات / عربی

at-tarjumat-ul ‘abqarīyya wa-ṣ ṣawlat-ul ḥaydarīyya li-t-tuḥfat-il iṯnā ‘ašarīyya

اسلمی هندی، محمد سعید، ق۱۳ قمری

aslamī hendī, mohammad sa‘īd (- 19c)

وابسته به: تحفه اثنی عشریه = نصیحة المؤمنین و فضیحة الشیاطین؛ دهلوی، عبدالعزیز بن احمد (۱۱۵۹-۱۲۳۹ق)

تاریخ تألیف: ۵ شعبان ۱۲۲۷ق؛ محل تألیف: شهر مدارس هندوستان

ترجمه عربی است از کتاب «تحفه اثنی عشریه» تألیف شاه عبدالعزیز بن شاه ولی الله احمد بن عبدالرحیم دهلوی که خود را در مقدمه کتاب، حافظ غلام حلیم بن شیخ قطب الدین احمد بن شیخ ابوالفیض دهلوی معرفی کرده است. مترجم در اثنای ترجمه مطالبی ازخود اضافه نموده است.

[دنا ۱۱۳۸/۲]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۰۸

آغاز: ان احق کلمة حسنی تحبوبها فواتح الخطب و الکتاب و اصدق لهجة لسنی تبهر منها لوایح الحجج و الخطاب حمد رب محق ادحضت آیاته الحاسمة؛ **انجام:** و انهزم السلطان مراد البایندری الی فارس فتبعه الشاه اسمعیل فلم یقاومه هناک بل فر الی بغداد و جری الشاه اسمعیل فی ممالک آذربایجان و عراق العجم و فارس و من ذلک الوقت ظهرت شعار الرفضة المخذولین فی تلک البلاد و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن المرحوم ملا عثمان بن ملا خضر بن ملا اسماعیل، بی‌تا، امتثالاً لامر صاحب الاعظم و مرشد الاکرم الشیخ مصطفی [تاریخ کتابت دست خورده و به ۱۲۰۰ ق تغییر یافته در حالی که تاریخ اتمام ترجمه ۱۲۲۷ ق است]؛ مقابله شده، مصحح، در اول نسخه در حاشیه آمده: «این کتاب مستطاب در بندر مدارس که شهری از هندوستان ترجمه اش به اتمام رسیده است ۱۲۲۷»؛ تملک: سید احمد صادقی در سنندج ۱۳۵۰؛ ؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج با سر، ۲۵۵گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱ – ۹۴]

● ترجمة عثمان بن عیسی الرواسی = تحقیق حال عثمان بن عیسی الرواسی / رجال / عربی

t.-u ‘uṯmān ibn-i ‘īsā ar-rawāsī = taḥqīq-u ḥāl-i ‘uṯmān ibn-i ‘īsā ar-rawāsī

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

گفتاری است که نسبت آن به شفتی مسلم است و به مناسبت آن که رواسی عامری کلابی موضوع این گفتار بر طبق بعضی از اقوال از اصحاب اجماع است، مؤلف در این گفتار درباره اصحاب اجماع و جمله معروف که درباره عده‌ای از راویان گفته شده، یعنی «اجمعت ... علی تصحیح ما یصح عنهم»، در ۴ «مقام» بحث کرده است. شفتی خود رساله‌ای مستقل نیز در این موضوع دارد.

[دنا ۱۱۳۸/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۵-طباطبائی

آغاز: فی عثمان بن عیسی الرواسی الکلابی العامری اعلم ان العلامه فی الخلاصه ضبط الرواس ... و قال الفاضل الحسن بن داود رایت فی کتاب العجاله الرواسی بضم الراء منسوب الی روئاس بن کلاب بن ربیعه؛ **انجام:** المقام الرابع فی دفع ما یتوهم و روده علی المباحث السالفه فنقول ان هنا ایرادان الاول ان الاجماع ... بالمعنی المصطلح ... غیر مراد ... و غیره لیس بحجه (مطلب ناتمام و ناقص است).

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۲۱ر-۱۲۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۱۳]

● ترجمة العجایب = داستان بدرشاه و اناردانه / داستان / فارسی

tarjomat-ol ‘ajāyeb = dāstān-e badr-šāh va anār-dāne

بلگرامی، تبکیه بن وندلال، ق۱۳ قمری

belegrāmī, tabkīye ebn-e vandlāl (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۱ق؛ محل تألیف: بلگرام

ترجمه‌ای است به نظم و نثر از داستان بدرشاه و اناردانه.

[دنا ۱۱۳۸/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۲۲

آغاز: هزاران ستایش و ثنا مر احدی را که از سودای ... وحوش خامه مانند شاخ آهو بر خود پیچیده و از اندیشه گفتگویش خون در دل دواب نافه وار سیاهی آورده؛ **انجام:** بر جرم من ببخش که آورده ام شفیع ×× اشک ندامت و عرق انفعال را / الهی بیامرز این هر سه را ×× مصنف نویسنده خواننده را

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه سلخ ربیع الثانی۱۲۴۳ق، بی‌کا؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه آبی، ۲۰۰گ، ۱۲ سطر اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳۸ – ۱۵۷]

← ترجمه عدة الداعی ← مفتاح النجاح

● ترجمة عدیم الادب فی دعاء شهر رجب / دعا / فارسی

tarjomat-o ‘adīm-el adab fī do‘ā’-e šahr-e rajab

عبدالعلی، ق۱۳ قمری

‘abd-ol-‘alī (- 19c)

اهدا به: محمد باقر

تاریخ تألیف: نوروز و رجب ۱۲۷۱ق

شرح و ترجمه دعای ماه رجب است که در پی نمازهای واجب خوانده می‌شود با مطلع «یا من ارجوه لک خیر ...»

[دنا ۱۱۳۸/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۳۳/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۹۱/۲

آغاز: بسمله. حمد له ... اما بعد ... عبد العلی گوید که چون حسب الامر ... محمد باقر ... بر این فقیر ... لازم گردید که دعای ... رجب ... را ترجمه مناسب با احوال وی نماید ... امتثال این معنی را نمود و در این زمان تعطیل ... و هو النوروز الواقع فی هذا الشهر

العزیز من سنة احدی و سبعین و ماتین بعد الف ... و او را موسوم نمود به «ترجمة عدیم الادب فی دعاء شهر رجب»؛ **انجام:** فانه لیس الا الیک المستند و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ (۴۴پ-۷۴ر)، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۰۷۰]

● **ترجمه عشق = دیوان نابی** / شعر - ترکی
t.-ye ‘ešq = dīvan-e nābī
نابی رهاوی، یوسف بن عبدالله، - ۱۱۲۴ قمری
nābī rahāvī, yūsof ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 1712)
دیوان غزل‌های نابی است با تخلص «نابی» و به ترتیب تهجی با چند رباعی و نام کتاب تاریخ آن می‌باشد.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۱۸
آغاز: بن اولسم اول تهی در اول پر اوبن بستهی ×× ساغر میدر بوبزم هم مشرب بکا / ایتمکه احکامن استخراج دور عشرتک ×× آسمان نخل کولده ژاله در کوکب بکا؛ **انجام:** قاردمی سنگ به ادله قارشکده نمایان ×× بر کز هله مرآته باق ای خسرو جانان / دیوانتک اتمامنه تاریخ نابی ×× ایتمکده ایکن خانه اندیشه ایله مشق / هاتف دیدی هیچ چکمه انک روز ارلدن ×× تاریخی دینلمشدر آنک ترجمه عشق
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: استنبولی، جلد: تیماج تریاکی عطف سبز، ۷۳گ، ۲۱ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۹۰۶]

← ترجمة العقائد ⟵ اصول دین

● **ترجمة العقائد = اثبات الامامة** / کلام و اعتقادات / فارسی
tarjomat-ol ‘aqā’ed = esbāt-ol emāma
وابسته به: عقائد الاسلام = اصول دین؛ مقدس اردبیلی، احمد بن محمد (-۹۹۳ق)
این رساله، ترجمه فارسی همان رساله «عقائد الاسلام» ترکی است که منسوب به مقدس اردبیلی است که معلوم نیست ترجمه از اردبیلی است یا غیر او و در رساله ترکی آن هم تردید شده است زیرا به شاه عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷ق) تقدیم شده که در متن فارسی آن هم آمده و تناسب با روزگار مقدس اردبیلی معروف ندارد. از این رساله سه نسخه یافت شده یکی در ملی تبریز که مترجم را به احتمال میرزا اسماعیل بن حسین تبریزی معروف به «مسئله‌دان» یا «مسئله‌گو» دانسته و نسخه‌ای از آن در کتابخانه مجلس معرفی شده و مترجم را فردی به نام محمد یوسف اینانلو معرفی کرده که فردی ناشناس است و نسخه‌ای در کتابخانه طبسی که از مقدس اردبیلی دانسته شده که از توضیح آن برمی‌آید که مراد متن ترکی آن است. در «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه»: ۱. درباره واجب الوجود؛ ۲. صفاته ثبوتیه؛ ۳. صفات سلبیه؛ ۴. نبوت؛ ۵. امامت، این یکی گسترده، در چند «فصل».
آغاز: شکر بیحد به آن واجب الوجود که اثبات الوهیتش مثل الشمس فی کبد السماء ظاهر و پیدا و ثبوت و حدانیتش مثل (النهار اذا تجلی) باهر و هویدا است
انجام: اگر در واقع ضروری باشد نزد دیگران و لکن بر او ظاهر نشده باشد سبب کفر شدن به انکار آن ظاهر نیست چه جای آنکه اجماعی باشد که ضروری نشده باشد مثل حرمت جماع درحیض تمت.
چاپ: تصحیح آقای محسن صادقی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی

۱. تبریز؛ ملی تبریز؛ شماره نسخه: ۳۱۴۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** انصاف اینست که نفس ناطقه در باب ادراک در تدبیر و تصرف الیق بدن مستفید است ... محرر این رساله را که بزبان ترکی و با اصطلاح آل عثمان نوشته شده بود و خواندن و فهمیدن در غایت اشکال بود لهذا بقلم فارسی زبان دردست حقیر تحریر یافت ...
خط: نستعلیق، کا: مسأله دان، اسماعیل بن حسین، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی، ۱۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵ [ف: ۳ - ۹۶۲]
۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۲۹۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** حضرت موسی علیه السلام می‌دانست که حقتعالی را دیدن نمیشود ولیکن قوم گفتند
از آغاز کتاب تا اواخر باب چهارم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ ۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۴۷]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۵۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** اما فائدة حشر جسمانی این است که چون نفس ناطقة کسب کمال با این بدن حاصل کرده است پس عدالت اقتضا می‌کند که باز این بدن محشور شود.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ شعبان ۱۱۹۶ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۶۱]

← ترجمه عقاید الاسلام ⟵ ارشاد المسلمین
← ترجمه عقاید اهل اسلام ⟵ ارشاد المسلمین

● **ترجمة العقائد الدینیة فی الأصول الاعتقادیة** / کلام و اعتقادات / فارسی
tarjomat-ol ‘aqā’ed-ed dīnīyya fe-l osūl-el e‘teqādīya
فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری
feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 -

1680)

تاریخ تألیف: ۱۰۴۳ق

رساله مختصری است در بیان اعتقادات حقه شیعه با استفاده از آیات مبارکه قرآن کریم و روایات ائمه طاهرین (ع). دارای هشت «باب» چون ابواب بهشت: ۱. وجود واجب؛ ۲. وحدانیت او؛ ۳. صفات او؛ ۴. پیامبری؛ ۵. امامت؛ ۶. معاد؛ ۷. احوال محشر؛ ۸. بهشت و دوزخ.

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی عد خداوند جهان آرای دلگشای را که صوامع قدس آسمان را مزین ساخت ... اما بعد، پوشیده نماند که مردمان از برای آن آفریده شده‌اند ... که بنابراین فقیر حقیر خاکسار راه علما محسن بن مرتضی ...

انجام: ۱: دوستان خود را به آن خواهد خواند و دشمنان را خواهد راند و مؤلف این رساله که از فدویان خاک در او است ان شاء الله جامی کرامت خواهد فرمود که لذت دیدار ساقی او را چنان محوسازد که به لذت شراب نپردازد. گر تو ز شراب می‌شوی مست ×× ما را ساقی رباید از دست

۲: گر هست شراب خوردن آیین کسی ×× معشوق به جام خوردن آیین من است. رزقنا الله ذلک بمنه وجوده و کمال کرمه.

چاپ: به انضمام ترجمة الصلاة و ترجمة الشريعة، تهران، بی نا، ۱۲۶۰، سنگی؛ به کوشش بهمن کریمی، به انضمام زاد السالکین و ترجمة الصلاة و الفت نامه، تهران، کانون معرفت، ۱۳۳۱ش.

[الذريعة ۱۱۷/۴؛ نسخه‌های منزوی ۹۲۰/۲؛ مشار ۴۰۵؛ ريحانة الأدب ۳۷۶/۴ و ۳۶۹/۴؛ فهرست‌های خودنوشت فیض کاشانی ۱۵۵؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۶۱۷/۲ و ۱۳۴/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۱۰/۹؛ کتاب‌شناسی فیض کاشانی، ص۱۶۲-۱۶۴؛ دنا ۱۱۳۹/۲ (۵۶ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۷۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: نسخ، کا: حسین بن حاجی غیاث، تا: ربیع الثانی ۱۰۵۸ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد حسین» (مربع)؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۱۲ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۷۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۷۴/۳

نسخه اصل: کتابخانه شیخ محمود مهدوی قزوینی ـ قزوین؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ذیقعده ۱۰۶۴ق؛ ۳۸ص (۵۴-۹۲) [عکسی ف: ۳ - ۳۴۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۸۰/۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۱۹گ (۴۵۹-۴۷۷) [ف:۱۵-۳۴۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۷/۲

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ با سرلوح زیبا؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱-۱۴ سطر [ف: ۵ - ۳۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۳۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نسخ، کا: عبدالله فرزند محمد طالب، تا: ۱۰۷۳ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲۵گ (۲-۲۶)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۰ - ۳۹۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۰۵/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق چلیپا، بی کا، تا: ۶ جمادی الاول ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۶۵-۶۹)، اندازه: ۲۹×۱۶سم [ف: ۱۳ - ۲۱۳]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۳۲/۴-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲

خط: نستعلیق پخته، کا: علی بن محمد رضا مسلم، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۵۳ ص (۹۲-۱۴۴) [عکسی ف: ۱ - ۷۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد نصیر بن محمد صادق محرر قورچی، تا: رمضان ۱۰۹۰ق؛ با تمبری با تصویر احمدشاه قاجار؛ کاغذ:فرنگی،۱۳گ(۱-۱۳)،۱۸سطر،اندازه:۱۵×۹سم[ف:۳۴- ۱۷۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۷۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نسخ زیبا و نستعلیق، بی کا، تا: اواخر قرن ۱۱، در حیات فیض؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: شرقی، ۲۸گ (۲۰۵-۲۳۲)، ۱۷سطر، اندازه: ۵/۵×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۴۰۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۴۴۳/۹۲

آغاز: برابر

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور سرخ عطف تیماج، ۲۵ص (۴۸۷-۵۱۱)، [ف: ۳۶ - ۳۸۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۵۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۱۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۶ - ۱۵۲]

۱۲. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: ۲۱۵۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم بالخیر والصواب الحمدالله صلی الله علیه و آله

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۶۷/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نسخ، بی کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۴۹گ (۱۴۸پ-۱۹۶ر)، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۳۶۷]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷۷/۱

آغاز: خلق جدید بل هم بلقاء ربهم کافرون و نیز هرگاه حق تعالی؛ **انجام:** برابر۲
از بخشی از در هفتم آغاز و تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «ق» کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ، (۱پ-۱۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۳۴]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۵۰۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۲
خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «۱۲» و غیر آن، مصحح، مقابله را محمد ربیع به جهت حسن رضا خان صاحب انجام داده؛ تملک: محمد جعفر بتاریخ ۱۳ شوال ۱۱۹۸، عباس موسوی کرکری بتاریخ رجب ۱۳۲۰؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۴ - ۲۵۸]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۳۹۸/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا رویه مخمل سرخ، ۳۲گ (۲ر-۳۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۴۲۰]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ تملک زین العابدین، عبدالله بهبهانی؛ کاغذ: شرقی، ۲۴گ (۲-۲۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۴ - ۱۶۶]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۵۴۷/۱
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [مختصر ف: ۱۶۵]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۲۲/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط:نسخ،بی‌کا،تا:حدود قرن۱۲؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳گ (۶۵-۷۷)، ۲۸ سطر چلیپا، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۲۹ - ۱۷۳]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۶۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملا قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۲۸ص (۱-۲۸)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۴۰]

۲۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۹۸/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۸۱پ-۹۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۳]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۴۴۹/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ (۱پ-۲۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۳]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نسخ، آیات معرب، کا: سید محمد فرزند سید حسین طباطبائی، تا: ۲ ربیع الثانی ۱۱۰۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی آهار مهره، ۲۷گ (۱-۲۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۰ - ۴۶۸]

۲۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۸۵۶/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۱۱۸ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۰۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق، کا: بسطامی، تا: ۱۱۱۹ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی سمرقندی و نازک نباتی، جلد: تیماج تریاکی با ترنج، ۲۳ص (۷۸-۱۰۰)، ۱۸-۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۲۹۵]

۲۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۳۳/۲
کا: محمد باقر شریف، تا: ۹ ربیع الاول ۱۱۲۱ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۸۳]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۰۰۱/۲
آغاز: تو نبودی و پیدا شدی و یقین میدانی که خودت را خود از نیست به هست نیاوردی چرا که در حال نیستی خود نبودی پس چگونه نقش خود نمودی؛ **انجام:** برابر۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۱۳۲ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۶ص (۳۶-۶۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۵ - ۲]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۷۱/۵
بی‌کا، تا: ۱۱۷۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۲گ (۹۵پ-۱۰۶ر)، ۲۹ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۱۳-۳۳۳۹]

۲۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۲/۳۰/۹-۵۸۹۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۶ سطر، قطع: رحلی [ف: ۱۹۰]

۳۰. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۱۰۸/۳
انجام: و بهشت جای بقا و هستی ابدی است نه مرگ دروست و نه بیماری و نه آفت و نه عیب و نه غم و نه ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۲۹گ (۳۶پ-۶۴پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۹۶]

۳۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۶۶/۱۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۱]

۳۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۰۵/۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۴]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱
خط: نستعلیق، کا: فاضل زاده بدیع، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور سبز، ۲۱گ، ۷۱ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۵۸۹]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۸۹۵/۹-۲۴/۱۹۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۸۴۵]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۴۱۴

آغاز: وقتی دنیا خواب میشود؛ **انجام:** الی الشیخ محیی الدین الاعرابی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۹۶/۱۱

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد طاهر، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۱۸ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۱۶۵-۱۷۷متن و هامش)، ۳۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۴۴]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۶۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، کا: سبزواری محمدعلی، تا: ۱۲۲۲ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۶۱۶ [رایانه]

۳۸. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه: ۱۰۸/۴

خط: نسخ، کا: حسین بن سید علی خوسفی قائنی خراسانی، تا: ۱۲۳۵ق، جا: اصفهان، مدرسه کاسه گران؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۲گ (۱۲۹پ-۱۵۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸۳]

۳۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۳۴۴/۲

بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۵ ربیع الثانی ۱۲۵۸ق [ف: ۳ - ۵۶]

۴۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۱۲۰/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه شوال ۱۲۹۰ق؛ مهر: «عبده الراجی مراد علی» (بیضوی)؛ جلد: تیماج مشکی، مجدول، ۹گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی رسو ل الله صلی الله علیه و آله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۴۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۲۰

خط: نسخ، کا: میرعلی اکبر روضه خوان کاشانی، تا: یک‌شنبه ۱۷ صفر ۱۳۰۴ق، برای اعتضادالدوله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۴]

۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۶۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

در فهرست از فردی به نام «غلامحسین بن مرتضی»؟ دانسته؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۹ رجب ۱۳۰۷ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۶۴ص، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۶۸]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۳۹۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** به حالتی بهتر از آن زنده میگرداند

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۴۲ق [رایانه]

۴۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۴/۱۴۶-۴۸۴۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۸۴۵]

۴۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۴۵۰۶/۸

خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد، بی تا، کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۲۳گ (۱۶۳پ-۱۸۵ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۴۲۰]

۴۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۳۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم، بی‌تا؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: مقوایی پارچه قهوه‌ای، ۱۴ص (۲۳۷-۳۵۰)، ۱۹ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۷۳]

۴۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۵۹۸/۳

انجام: و حرارت گرما برایشان مستولی گردد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: شمیز، ۲۳ص (۱۳۸-۱۶۰)، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۱۷۱۵]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۱/۷

خط:نسخ چلیپا،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۰ص (۲۲-۳۱)، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۶×۲۹سم [سنا: ف: ۱-۲۳۵]

۵۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۷۶۶/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۳۱]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۰۵۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ سطور چلیپا، مجدول مذهب [ف:۴-۴۷]

۵۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۵۸۶/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ ۹گ (۸-۱۶) [عکسی ف: ۲ - ۱۷۷]

۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۹/۲۵۵-۹۰۳۵/۱۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۱۴۲-۱۵۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۲ - ۸۴۵]

۵۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۴۸۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ در پایان فوائدی از بحارالانوار، امالی صدوق، احکام متفرقه نماز، درسی از صدر الدین قمی، رضی الدین قزوینی، خطب نهج البلاغه، تهمید القواعد، حرز، قوائد العقائد محقق طوسی، نوادر المعجزات و چند فائده: ۱. علل اختلاف اخبار وکیفیة الجمع بینها (۷۲ر- ۷۴ر) آغاز: «علل اختلاف الاخبار وکیفیة الجمع بینها و العمل بها و وجوه الاستنباط و بیان انواع ما یجوز الاستدلال به، قال الشیخ الطبرسی ره فی کتاب الاحتجاجات روی عن الصادق علیه السلام ان رسول صلی الله علیه و آله قال ما وجدتم فی کتاب الله فالعمل به لازم ...»، ۲. تعارض الاصل و الظاهر (۸۴ر-۸۶ر) آغاز: «نختم بها باب التعارض الاصل و الظاهر فان کل الظاهر حجة یجب قبولها شرعاً کالشهادة

و الروایة و الاخبار فهو مقدم علی الاصل بغیر اشکال و ان لم یکن کذلک بل کان مستنده العرف»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱ - ۳۹۶]

۵۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۱/۱-۱۱/۱۸۱

آغاز: برابر؛**انجام:** دوستان خود را به آن خواهد خواند و دشمنان را خواهد راند و مؤلف این رساله که از فدویان خاک در اوست انشاءالله تعالی جامی کرامت خواهد فرمود که لذت ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج عطف تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۴۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۸۴۵]

۵۶. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه: ۴۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و خواهندگان را او خواهندگی عطا کرده همه کمالها از اوست

تا تنزیه را در بردارد؛ خط: نسخ و نستعلیق خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی مایل به حنایی، جلد: مقوایی با روکش پارچه قهوه‌ای، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۴۷]

۵۷. تبریز؛ ملی تبریز؛ شماره نسخه: ۳۵۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی زرد، ۲۸گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۸، [ف: ۱ - ۲۵۲]

۵۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۲/۱-طباطبائی

انجام: برابر۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک برگ) و وسط (دنباله در سوم و تا اواخر در ششم)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج چرمی مشکی، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۴۱]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۰۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** در هفتم در اهوال موت و قیامت ... و کسی که آن را نور ندارد نتواند گذشت و هر که در دنیا به راه انبیاء و ائمه

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: میشن قهوه‌ای ترنج‌دار، ۲۱گ (۴۹پ-۶۹پ)، ۱۲-۸ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۳]

← ترجمه عقائد فخریه ﴿ عقائد عباسیه
← ترجمه عقاید نسفی ﴿ عقاید نسفی (ترجمه)

● ترجمة علی بن الحکم / رجال / عربی

t.-u ‘alī ibn-il ḥakam

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۲۱

آغاز: بسمله ... و بعد فهذه کلمات فی علی بن الحکم فنقول قال النجاشی علی بن الحکم بن الزبیر؛ **انجام:** و اشتراکه بین النخعی و الکوفی و الانباری فروایة عبدالله بن محمد تکون ایضاً فرنیة علی ذلک، و الله العالم

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۶گ (۴۳۳پ-۴۳۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۲]

● ترجمة علی بن السندی / رجال / عربی

t.-u ‘alī ibn-is sindī

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۸

آغاز: بسمله، و به نستعین. و بعد فهذه کلمات فی علی بن السندی فنقول انه قال الکشی فی باب اصحاب الصادق (ع)؛ **انجام:** قوله و لیس اب الکلینی آه قد حررنا الحال فی الرسالة ... ؟ فی نقد الطریق، و الله اعلم بالصواب

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۵گ (۹۰پ-۹۴ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۶۹]

● ترجمة علی بن محمد / رجال / عربی

t.-u ‘alī ibn-i muḥammad

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷-۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۱۴

آغاز: بسمله. و بعد فقد اکثر الکلینی فی الروایة عن علی بن محمد کما فیها رواه فی باب انه لا یعرف الله؛ **انجام:** یقتضی کون الرجل محل الانکار و التضعیف لکنه ضعیف و قد حررنا الحال فی الرسالة المعمولة فی ثقة، و الله العالم

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۹گ (۲۷۹پ-۲۹۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۰]

● ترجمة عمار ساباطی / رجال / عربی

t.-u ‘ammār-i sābāṭī

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۱۲
خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ – ۶۰۳]

● **ترجمة عمر بن حنظلة** / رجال / عربی
t.-u ‘umar ibn-i ḥanẓala
بروجردی، منیرالدین بن علی، ۱۲۶۹ – ۱۳۴۲ قمری
borūjerdī, monīr-od-dīn ebn-e ‘alī (1853 - 1924)
تاریخ تألیف: ۲۹ ذیقعده ۱۲۹۳ق؛ محل تألیف: اصفهان
رساله‌ای است در بیان آنکه مراد از عمر بن حنظله که در برخی از اسانید روایات آمده چه کسی می‌باشد.
[دنا ۱۱۴۰/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۲۹/۲
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فهذه رسالة فی حال عمر بن حنظلة الذی قد اختلف فیه غایة الاختلاف و لم یصححه المشهور کما یعلم
نسخه اصل: کتابخانه خاندان مؤلف – اصفهان؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۲ص (۲۱–۳۲) [عکسی ف: ۶ – ۳۸۲]

● **ترجمة عمر بن یزید = تحقیق الحال فی عمر بن یزید** / رجال / عربی
t.-u ‘umar ibn-i yazīd = taḥqīq-ul ḥāl fī ‘umar ibn-i yazīd
شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)
رساله‌ای در تحقیق حال عمر بن یزید که نام ۵ یا ۴ تن از راویان اخبار شیعه بوده است: ۱. عمر بن یزید ثقفی، ۲. عمر بن یزید بیاع سابری، ۳. عمر بن محمد بن یزید، ۴. عمر بن یزید بن ذبیان الصیقل، ۵. عمر بن یزید الصیقل. مؤلف مدعی شده است دو نام اخیر مربوط به یکی است و اختلاف ناشی از ذکر و حذف نام جد وی (ذبیان) است. این رساله در منابع به نام‌های رسالة رجالیة، شرح حال عمر بن یزید، تحقیق حال عمر بن یزید، تحقیق الحال فی عمر بن یزید و ... نیز آمده است.
آغاز: بعد حمد الملک الفیاض العلام والصلاة علی سید الرسل و أشرف الانام و آله الاماجد الافاخم العظام
انجام: اذ کان معه عدل و یکون المدعی أیضاً عادلاً و فیه تأمل لایخفی علی المتأمل.
چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۴ق، رحلی، ۴ص (الرسائل الرجالیة: صص۱۱۲–۱۱۵)
[الذریعة ۱۶۱/۴؛ أعیان الشیعة ۱۸۸/۹؛ دنا ۱۱۴۱/۲ (۲۶ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۰۲/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۳گ (۶۵پ–۶۸ر)، ۱۵ سطر [ف: ۵ – ۱۸۱]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۴گ (۹۴–۹۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰ – ۵۱۲]
۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۷پ–۱۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۰]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۶۲ر–۶۳پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۰]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۴گ (۱۴۸پ–۱۵۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۰]
۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۱۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۲۱۶پ–۲۲۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۰]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۷/۶
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج و سرترنج عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳۱پ–۳۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۱۸۵]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی آهاردار، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۴ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴ – ۳۰۷]
۹. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن قاسم راثی کاشانی، تا: یک‌شنبه ۲۱ محرم ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف؛ مصحح، با علامت مقابله‌ای با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۶]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند

ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی دارای ترنج، ۳گ (۹۰پ-۹۲پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فکیف یروی عن اصحاب مولینا الهادی (ع)

خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ محشی از مصنف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۱۷۳-۲۷۸)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۰۵]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۷

خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۸۱پ-۸۳ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۱۹]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۷۸/۵

خط: نسخ، کا: سید اسدالله، تا: ۱۲۵۹ق [ف: ۶ - ۴۵۶]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۶۶پ – ۱۶۹ر)،۲۱سطر،اندازه:۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۷۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۴ص (۱-۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۴۳]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۷۸]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۱۲

خط: نسخ درشت، کا: ابن ابو محمد قمی محمد شفیع، تا: ذیقعده ۱۳۴۴ق؛ ۴گ (۱۳۴ر-۱۳۷ر)، [ف: ۱۱ - ۶۵۷]

۱۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۸ ـ ج

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۹۰پ-۹۲پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱ - ۲۹۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۳۴پ-۲۳۶پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۳۰-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۴۶پ-۱۴۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۸]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۷-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد علمت مما سلف ان عمر بن یزید بیاع السابری من اصحاب مولانا الصادق (ع) ... فکیف یروی عن اصحاب مولانا الهادی علیه السلام.

خط: نسخ متوسط، بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۸۱پ-۸۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۰]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸۰/۶

بی کا، بی تا؛ با یک واسطه با نسخه اصل مقابله شده [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۰]

۲۳. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۵مجموعه بدون شماره

بی کا، بی تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۴۷]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، بی تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱پ-۴پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۷]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۶

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۳۰پ-۳۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۳۱]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۸۰۳/۴

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۴گ (۸۶پ-۸۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۵ - ۱۳۳]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۵۷/۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۴گ (۸۲پ-۸۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۸۵]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۱/۹

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قائنی خراسانی، بی تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲۱۲پ-۲۱۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۷۵]

● ترجمة عمر بن یزید / رجال / عربی

t.-u ‘umar ibn-i yazīd

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، - ۱۳۰۵ قمری

šarīf-e nā‘īnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۵ق؛ محل تألیف: اصفهان

مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۵ق، جا: اصفهان؛ ۳ص (۷۱-۷۳)، [ف مخ: - ۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۲/۱۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۱۷۲]

⟵ ترجمه عوامل ⋗ العوامل (ترجمه)
⟵ ترجمه عهدنامه امیرالمؤمنین (ع) با ارمنیان ⋗ عهدنامه امیرالمؤمنین با ارمنیان (ترجمه)

● **ترجمة عیسی بن عبدالله = تحقیق حال عیسی بن عبدالله القمی** / رجال / عربی
t.-u ʻīsā ibn-i ʻabd-ul-lāh = taḥqīq-u ḥāl-i ʻīsā ibn-i ʻabd-ul-lāh al-qummī
شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)
گفتار کوتاهی است در چند سطر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۷-طباطبائی
آغاز: عیسی بن عبدالله القمی الظاهر انه و عیسی بن عبدالله بن سعد الاشعری واحد و هو جد احمد بن محمد شیخ القمیین
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۲۵ب)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۱۳]

⟵ ترجمه عیون اخبار الرضا ⋗ زلال العیون
⟵ ترجمه عیون اخبار الرضا ⋗ برکات مشهد مقدس
⟵ ترجمه عیون اخبار الرضا (ع) ⋗ تحفه ملکی
⟵ ترجمه عیون المعجزات ⋗ هدایة المهتدین
⟵ ترجمه غرر الحکم و درر الکلم ⋗ غررالحکم و دررالکلم (ترجمه)
⟵ ترجمه غنیة الانام ⋗ نو تقویم شرعی
⟵ ترجمه غنیة النزوع ⋗ معتقد الامامیة
⟵ ترجمه فالنامه امام رضا ⋗ امامت نامه
⟵ ترجمه الفتوح ⋗ تاریخ فتوح ابن اعثم کوفی (ترجمه)
⟵ ترجمه الفتوح ⋗ تاریخ قرون وسطی

● **ترجمة فخر الدین رازی** / تراجم / عربی
t.-u faxr-id-dīn-i rāzī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۹۶/۱۱
آغاز: امام زمانه و فاض ایامه؛ **انجام:** شرح نهج البلاغة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۷ق؛ ۱گ (۱۷۱ر–۱۷۱پ) [ف: ۷ – ۲۵۸]

⟵ ترجمة الفرائض السراجیة ⋗ الفرائض السجاوندی
⟵ ترجمه الفرج بعد الشدة ⋗ جامع الحکایات
⟵ ترجمه فرج المهموم ⋗ إثبات النجوم علی الوجه المرسوم
⟵ ترجمه فرزندنامه ⋗ ایها الولد
⟵ ترجمه فصل الخطاب ⋗ احوال دوازده امام
⟵ ترجمة الفصول ⋗ الفصول النصیریة فی الاصول الدینیة (ترجمه)

● **ترجمة الفصول و کلمات المعقول** / کلام و اعتقادات / فارسی
tarjome-tol fosūl va kalamāt-ol meʻqūl

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۹۵
آغاز: بسمله، سپاس و ستایش بی قیاس مر صانع حکیم قدیم؛ **انجام:** ان وقت ازمن برفت و بدن کار افتادم وقتی جمهوری بدیدم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۸ق؛ ۷۳گ [رایانه]

⟵ ترجمه فصول هرمس ⋗ ینبوع الحیاة
⟵ ترجمه فصول هرمس ⋗ ینبوع الحکمة فی زجر النفس
⟵ ترجمه فضائل ابن شاذان ⋗ الفضائل (ترجمه)
⟵ ترجمه فضائل مکه ⋗ مکه
⟵ ترجمه فوائد الغرویة ⋗ اصول عقاید
⟵ ترجمه فهرست وسائل الشیعه ⋗ من لا یحضره الامام (ترجمه)

● **ترجمة قاسم بن محمد الجوهری = تحقیق حال القاسم بن محمد الجوهری** / رجال / عربی
t.-u qāsim ibn-i muḥammad al-jawharī = taḥqīq-u ḥāl-il qāsim ibn-i muḥammad al-jawharī
شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)
گفتاری است کوتاه و ناتمام (ظاهراً) درباره جوهری از یاران امام کاظم که واقفی بوده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۶-طباطبائی
آغاز: القاسم بن محمدالجوهری اورده العلامه فی القسم الثانی ... فقال من اصحاب ابی الحسن الکاظم علیه السلام واقفی؛ **انجام:** لما عرفت من انه ذکره فی اصحاب مولانا الصادق علیه السلام ایضا.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۲۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۱۳]

← ترجمة القرآن ⋗ تفسیر قرآن کریم
← ترجمه قرآن ⋗ ترجمة القرآن الکریم (منظوم)
← ترجمه قرآن کریم ⋗ قرآن کریم (مترجم)

● **ترجمة القرآن الکریم (منظوم)** / کتاب آسمانی، شعر / اردو

t.-ul qur‘ān-il karīm (manẓūm)

وابسته به: قرآن کریم

در این ترجمه ناظم مقداری از آیه یا یک آیه را آورده و در پاره‌ای از مواضع آن را توضیح می‌دهد. سپس آن را در یک یا چند بیت ترجمه می‌کند و بعضاً استشهاد به بعضی از روایات نیز می‌کند. نسخه حاضر مشتمل بر ترجمه سوره بنی اسرائیل تا پایان سوره طه می‌باشد و بعد قرآن کریم ابتداء تا پایان جزء سی ام آمده که ما بین سطور به اردو ترجمه شده است.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۳۲۰

آغاز: جان سبحان الذی مکیه هی ×× ایک سی کیاره آیه هی ای نیک لپی

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱ شعبان ۱۲۰۶ق (انتهای سوره مریم)؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۶۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ – ۳۳]

● **ترجمه قرعه مأمونیه** / متفرقه / فارسی

t.-ye qor‘e-ye ma’mūnīye

قاضی البشری، علی بن احمد

qāzī-ol-bošrā, ‘alī ebn-e ahmad

ترجمه‌ای است از قرعه مأمونیه که امام رضا (ع) جهت مأمون نگاه داشته است، این رساله به درخواست دوستی به فارسی ترجمه شده است. احتمال دارد که با «فالنامه امام رضا» از همین مؤلف یکی باشد.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۶

آغاز: بعد از سپاس ایزد تعالی ک مبدع کل است و آفرین بر سید المرسلین و خاتم النبیین که مشرع شریعت است چنین گوید مؤلف این رساله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ فاقد جلد، ۱۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۳۷۷]

← ترجمه قصة غزوة السبع حصون ⋗ مسرة الشیعة

← ترجمه قصص الانبیاء ⋗ قصص الانبیاء (ترجمه)
← ترجمه قصیده ابوالفتح بستی ⋗ قصیده عنوان الحکم
← ترجمه قصیده برده ⋗ شرح قصیدة البردة
← ترجمه قصیده برده ⋗ الکواکب الدریة فی مدح خیر البریة (ترجمه)
← ترجمه قصیده خمریه ⋗ قصیده خمریه (ترجمه)
← ترجمه قصیده زبوریه ⋗ القصیدة السریانیة
← ترجمه «قطف الزهور فی تاریخ الدهور» ⋗ کارنامه جهان

● **ترجمه قوانین حساب** = **شرح قوانین حساب** /
ریاضیات / عربی – فارسی

t.-ye qavānīn-e hesāb = š.-e qavānīn-e hesāb

تفرشی، عبدالحمید بن محمد رضا، ق۱۳ قمری

tafrešī, ‘abd-ol-hamīd ebn-e mohammad rezā (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۱۹۱

آغاز: بسمله، حمد بیحد محمودی را سزد که با عدم عد و حد عاو محدود بعدد کرد و حاد محدود بحد و شکر زیاده؛ **انجام:** مؤلف این کلمات عبدالحمید بن محمد رضا التفرشی که با عدم تطاعبت و قلة استطاعت ترجمه و شرح حسب الامر پرداخت و

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ واقف: نیری، تیر ۱۳۸۲؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۱/۷سم [رایانه]

● **ترجمة الکاظمیة لفهرست الوسائل العالمیة** / فهرست / فارسی

tarjomat-ol kāzemīyya le-fehrest-el vasā’el-el ‘ālemīyya

شریف، محمد سمیع بن محمد مؤمن

šarīf, mohammad samī‘ ebn-e mohammad mo’men

وابسته به: تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة = وسائل الشیعة؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳–۱۱۰۴)

اهدا به: محمد کاظم خان

ترجمه فهرست «وسائل الشیعه» شیخ حر عاملی است که به خواهش محمد کاظم خان نامی که از امرا بوده ترجمه و به نام او نیز موسوم و معنون شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۴

آغاز: الحمدلله الذی فضل علی جمیع خلقه العلماء و رجح مدادهم علی دم الشهداء و صیر الفرق بینهم من الارض الی السمآء و رفع قدرهم الی ان شبههم بالانبیاء و جعلهم فهرست الاخبار الاوصیاء و مترجما لاثار الاولیاء؛ **انجام:** صد و ششم اینکه جایز نیست که خطاب شود هیچ کس بامیرالمؤمنین مگر علی بن ابی

طالب در این دو حدیثست و اشاره
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشنی عنابی، ۲۰۳گ، ۱۷ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۵ - ۸۳]

↩ ترجمه کافی ⋗ تحفة الاولیاء
↩ ترجمة الکافی ⋗ ریاض المؤمنین
↩ ترجمه کامل الصناعتین ⋗ فرس نامه
↩ ترجمة الکبری ⋗ الغرة
↩ ترجمه کبری فی المنطق ⋗ الغرة
↩ ترجمه کتاب المخزون ⋗ طبایع الحیوان الناطقة
↩ ترجمه کتاب المیراث ارشاد الاذهان ⋗ الارث
↩ ترجمه کتاب جغرافیا ⋗ جغرافیا
↩ ترجمه کتاب در النظیم ⋗ الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم (ترجمه)
↩ ترجمه کتاب شمسیه ⋗ ملحمه

● **ترجمة کتب الحکماء** / کیمیا / عربی

t.-u kutub-il ḥukamā’

از ناشناس، شاید جابر بن حیان که نسخه در مجموعه رساله‌های اوست. بخش‌بندی نشده. در آغاز آن می‌گوید این ترجمه سخنان ناگفته و مرموز حکماست تا بدانها عمل کنی و در تهلکه نیفتی که بسیاری چنین شده‌اند. سپس به گزارش اصطلاحات کیمیاگران می‌پردازد: «النار الرطب، الخل» و نظر حکما از افلاطون و هرمس و ارسطاطالیس و ریسموس در این باره، آنگاه فرار و ...

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۱۲۷/۴-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، هذا کتاب ترجمة کتب الحکما فیما اغمضوه و رمزه من کلامهم و ما ذکروه فی مصاحفهم فی اختلاف تدابیرهم. فشرحته لک لتعدی به و لیکن مثالا فتعمل علیه؛ **انجام:** انی نصحت و لم اکتب ولم احبسه، فاسئلک بعظمه الله تعالی الا ما حفظته و صبه عمن لیس باهله فان الله تبارک و تعالی بسالک عنه و ان لم تجد تلمیذا فلاتفشه الی احد، کما فعلت الانبیاء صلوات الله علیهم، و الفلاسفة قبلنا. تمت.
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یادداشت کتابدار «احتمالاً به خط مرحوم آقای اول» است؛ ۲۸ص (۴۲-۶۹)، [عکسی ف: ۱-۷۲]

↩ ترجمه کتف الشاة ⋗ احکام النظر فی کتف الشاة
↩ ترجمه کشف الغوامض ⋗ حصص الاتقیاء من قصص الانبیاء
↩ ترجمه کشکول شیخ بهائی ⋗ کنز العارفین
↩ ترجمه کلمات قصار ⋗ حکمت اسلام
↩ ترجمه گزیده رسائل اخوان الصفا ⋗ مجمل الحکمة
↩ ترجمه گفتار در روش راه بردن عقل ⋗ حکمت دکارت
(ترجمه)
↩ ترجمه اللوامع ⋗ اللمعان
↩ ترجمة لوح الذهب ⋗ شرح لوح الذهب فی شرح المکتسب
↩ ترجمه لیوردور ⋗ اسرار الوجود
↩ ترجمة ماجیلویه ⋗ الملقبون بماجیلویه
↩ ترجمه مأة کلمه ⋗ مائة کلمة امام علی (ع)
↩ ترجمه مأة کلمه ⋗ مطلوب کل طالب
↩ ترجمه مأة کلمه ⋗ عرفانی (رساله)
↩ ترجمه مبدء و معاد ⋗ خیر الزاد
↩ ترجمه مجالس النفایس ⋗ لطایف نامه
↩ ترجمه مجالی المجالی ⋗ آیینه شاهی

● **ترجمة المجلسی و فهرست مصنفاته** / تراجم / عربی

t.-ul majlisī wa fihrist-u muṣannifāt-i-h

شرح حال محمد باقر مجلسی و تألیفات و اساتید و علمای معاصر وی را آورده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۵۰۱/۴

آغاز: و لقد وجد نافی هامش «امل الآمل» عند بیان ترجمته طاب ثراه بخط بعض الفضلاء؛ **انجام:** و علمت ان ما کان یفعله فی حیوتی کان عین مصلحة الدین و منفعة الاسلام و المسلمین ... المعصومین صلواة الله علیهم اجمعین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۲گ (۲۵۲ر-۲۶۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۰۳]

↩ ترجمه محاسن اصفهان ⋗ تاریخ اصفهان

● **ترجمة المحقق الخوانساری** / تراجم / عربی

t.-ul muḥaqqiq al-xānsārī

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۵

آغاز: بسمله و منه سبحانه الاستعانة للتتمیم، قال فی ریاض العلماء بخطه: الاستاد الآقا حسین بن جمال الدین محمد الخوانساری المولد و المجتهد؛ **انجام:** و نسب الیه هذا الرباعی: ای باد صبا طرب فزا می‌آیی ×× از طرف کدامین کف پا می‌آیی / از کوه که برخاسته ای راست بگو ×× ای کور بچشم آشنا می‌آیی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۱گ (۴۵پ-۵۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶- ۴۶۸]

● **ترجمة محمد بن ابراهيم النعمانی = فائدة فی احوال النعمانی** / رجال / عربی
t.-u muḥammad ibn-i ibrāhīm an-nu'mānī = fā'idat-un fī aḥvāl-in nu'mānī
رساله‌ای است در چند سطر در ترجمه محمد بن ابراهیم معروف به نعمانی صاحب کتاب الغيبة که به احتمال بسیار مؤلف آن همان کاتب یعنی محمد موسوی خوانساری است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۹۱/۲
آغاز: فائدة تشتمل علی ذکر ما عثرت علیه من احوال الشیخ ... ابوعبدالله محمد بن ابراهیم المعروف بالنعانی هذا الکتاب؛ **انجام:** للنعمانی هذا کتابا فی تفسیر القران ... قد ارانی بعض السادة المعمرین مناقاربنا ره هذا الکتاب فی اصفهان و قد فی استنساخه.
از: ناشناخته؛خط: نسخ، کا: محمد موسوی خوانساری، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۳پ-۴ر)، ۲۵ سطر [ف: ۳۵-۲۷۶]

● **ترجمة محمد بن ابی عبدالله** / رجال / عربی
t.-u muḥammad ibn-i abī-'abd-il-lāh
کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری
kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)
[دنا ۱۱۴۳/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۱۱
آغاز: بسمله و منه ... فقد تکرر روایة الکلینی عن محمد بن ابی عبدالله کما فیما رواه فی باب البدع؛ **انجام:** و العجب ان العلامة المشار الیه لم یأت بالاشارة الی ان محمد بن عبدالله غلط فی شیء من البابین، و الله العلم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۱گ (۱۳۲پ-۱۴۲ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۶۹]

● **ترجمة محمد بن ابی عمیر** / رجال / عربی
t.-u muḥammad ibn-i abī-'umayr
عاملی اصفهانی، محمد بن صالح، - ۱۲۶۳ قمری
'āmelī esfahānī, mohammad ebn-e sāleh (- 1847)
رساله‌ای کوتاه در شرح حال «محمد بن ابی عمیر» که در آن به توثیق و تعدیل وی پرداخته است.

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه: ۱۱۱/۷
آغاز: محمد بن ابی عمیرضا ست جش یکنی ابا احمد و اسم ابی عمیر زیاد مولی الازد ... ابی عمیر زیادبن عیسی ابو احمد الازدی من مولی المهلب بن ابی صفرة؛ **انجام:** فاما ان یکون حصل ذلک الاجماع کما حصله الکثیر او اعتمد فی الاحتجاج علی ما نقله ... علی ذلک الاجماع البتة ...
خط: نسخ، کا: غلامرضا بن محمدعلی آرانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز تیره روغنی، ۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۲۸]

● **ترجمة محمد بن احمد = تحقیق حال محمد بن احمد** / رجال / عربی
t.-u muḥammad ibn-i aḥmad = taḥqīq-u ḥāl-i muḥammad ibn-i aḥmad
شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)
به نام محمدبن احمد دو تن از راویانند که از عمرکی نقل روایت می‌کنند و یکی از آن دو ثقه است و دیگری مجهول الحال است. این گفتار به بررسی آن می‌پردازد.
آغاز: یقول المفتقر ... قد تکرر و کثر فی الاسانید روایة محمد بن احمد عن العمرکی من ذلک ما فی یب
انجام: فما صدر من اعاظم علمائنا من الحکم بصحة الحدیث المذکور لیس علی ما ینبغی
چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۴ق، رحلی، ۳ص (الرسائل الرجالیة: صص ۱۲۰-۱۲۲)
[الذریعة ۱۶۲/۴؛ دنا ۱۱۴۴/۲ (۸ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۲گ (۱۵۷پ-۱۵۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۰]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۱۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۲۳۱پ-۲۳۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۰]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۷/۹
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج و سرترنج عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۵۳پ-۵۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۵]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۴۳پ-۲۴۴پ)، ۲۳ سطر(۹×۱۸/۵) اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵ [ف: ۱۱ - ۲۰۶]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۹
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۲گ (۱۱۰پ-۱۱۱پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱/۴×۱۵/۱سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۹

خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۸۷پ-۸۸پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ:فرنگی شکری آهار مهره،جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۷۶ر-۱۷۷پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۷۶]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۴۴۴/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۳ شعبان۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۲۱پ-۱۲۳پ)، اندازه: ۱۷× ۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۲۸]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۲۷/۳

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قاینی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۵ر-۱۶پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۱۹۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۹-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۲۷ر-۱۲۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۴]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱۶۷ر-۱۷۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۵۱]

● ترجمة محمد بن اسماعیل / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ismā‘īl

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

تحقیق بسیار مهمی است در تبیین حال محمد بن اسماعیل که کلینی از وی روایت میکند. شیخ بهائی ابتدا رجالی را که با وی در اسم و نام پدر مشترک هستند آورده و وجوهی را در تعیین حال هر کدام آورده است. این رساله در چند «فصل» تنظیم شده که نسخه ما فقط دو فصل را دارد.

[دنا ۱۱۴/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۴۷/۲]

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۳۹/۵

آغاز: هذه فصول املیتها علی سبیل الاستعجال یتعلق بتنقیح حال بعض الرجال و بالله التوفیق. قد اشتهر الاشکال فی محمد بن اسمعیل الذی یروی عنه الکلینی بغیر واسطه و هو یروی عن الفضل بن شاذان بغیر واسطه؛ **انجام:** الا ما ذکره الذهبی من علماء العامة فی کتابه الموسوم بمیزان الاعتدال فی معرفة الرجال انه من اصحاب.

خط: نسخ، کا: محمد یوسف لاهیجی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در ابتدای آن نوشته «هذا من جملة القواعد التی خطر ببال العاطر لبهاء الملة و الدین شیخ بهاء الدین محمد العاملی نقلته من خطه سلمه الله تعالی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سر، ۳گ (۸۳ر-۸۵پ)، ابعاد متن: ۵/۵×۱۶، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۷۴]

● ترجمة محمد بن اسماعیل = تعیین محمد بن اسماعیل (رسالة فی) / تراجم / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ismā‘īl = ta‘yīn-u muḥammad ibn-i ismā‘īl (r.-un fī)

بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ - ۱۱۲۱ قمری

bahrānī, soleymān ebn-e ‘abd-ol-lāh (1665 - 1710)

تاریخ تألیف: ۶ ذیقعده ۱۱۰۳ق؛ محل تألیف: مدرسه شمسیه خواجه شمس الدین محمد

در اثبات اینکه محمد بن اسماعیل مذکور در آغاز اسانید کلینی در کافی ابن بزیع نیست، مؤلف هفت وجه برای اثبات این نظریه آورده و در آنها گفتگو می‌کند با نقل گفته‌های علمای رجال در این موضوع و در نتیجه این شخص را محمد بن اسماعیل بندقی نیشابوری می‌داند.

آغاز: الحمدلله علی آلائه ... و بعد اعلم ان ثقة الاسلام ابا جعفر محمد بن یعقوب الکلینی فی کتاب الکافی کثیرا ما یذکر فی صدر السند محمد بن اسماعیل

انجام: ادام الله ایام سروره فافاض سبحات العنایة من خزانة نوره و الحمدلله وحده و صلاته علی خیر خلقه و سلم تسلیما.

[دنا ۱۱۴۵/۲ (۳ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن عبدالسلام المفتی بحرانی، تا: ۱۱۰۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۴۸پ-۵۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ - ۲۷۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۷۱۳/۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۶۸]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۶/۶

آغاز: بن الخلیل نفاه عبدالله عبدالله بن طاهر عن نیسابور بعد ان دعی به و استعلم کتبه و ذکر فی موضع من اوائل کتابه حمدویه و

ابراهیم ابنا نصیر قال حدثنا محمد بن اسماعیل الرازی
خط:نسخ،بی‌کا، تا: ۱۹ شوال ۱۱۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۶۰ر-۱۶۲پ)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۷]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۷۸۳/۳

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن محمد بن یوسف بن احمد بن ابراهیم درازی بحرانی، تا: ۱۲۱۱ق، جا: شیراز، مدرسه مقیمیه؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۱۷]

● ترجمة محمد بن اسماعیل / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ismā'īl

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۹مجموعه بدون شماره

بی‌کا، تا: جمعه ربیع الثانی ۱۲۴۰ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۴۷]

● ترجمة محمد بن اسماعیل = تحقیق حال محمد بن اسماعیل / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ismā'īl = taḥqīq-u ḥāl-i muḥammad ibn-i ismā'īl

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

تاریخ تألیف: ۱۲۰۶ق

به‌طوری‌که مؤلف حجة الاسلام شفتی در آغاز رساله توضیح داده است، در تعیین محمد بن اسماعیل که کلینی در کافی از وی روایت می‌کند و واسطه میان کلینی و فضل بن شاذان است و اینکه بر کدام یک از اصحاب که بدین نام شناخته شده‌اند تطبیق می‌کند، اختلاف و بحث بسیار شده و احتمالاتی درباره این موضوع داده‌اند، از آن جمله اینکه مقصود محمد بن اسمعیل بن بزیع است. این نظریه از برخی از اعلام فن الحدیث داده شده و مؤلف سخت با آن مخالفت ورزیده است. نخستین بار شیخ بهایی (۹۵۳-۱۰۳۰) رساله‌ای در تعیین احوال و شخصیت او نگاشته، سپس شفتی رساله‌ای دیگر که جای گفتگوی ما است در سال ۱۲۰۶ تألیف نمود، سپس باز همو، در سال ۱۲۳۲ حاشیه‌ای بر آن نگاشت که در مجموعه رجالی او به شماره ۱۶ و در ص ۱۳۵ تا ۱۴۱ چاپ شده است. صاحب الذریعه گوید: سید حسن صدر اصفهانی عاملی بغدادی (۱۲۷۲-۱۳۵۴) نیز پس از بررسی نگاشته‌های دیگران، یک رساله در احوال او ساخته است که لقب او «بزیع» است نه «برمکی» صاحب صومعه.

آغاز: الحمدلله الذی انشأ السموات و الأرضین و جعلهما و ما فیهما مسالک لاهتداء المهتدین

انجام: و الاعتماد بهذا الرجل فضلاً عن الأمور المذکورة و الحمدلله العزیز الغفار و صلوته علی سیدنا محمد المختار و آله و عترته الأمجاد الأطهار.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۴ق، رحلی، ۷ص (الرسائل الرجالیة: صص۱۲۲-۱۲۸)

[الذریعة ۱۶۲/۴؛ أعیان الشیعة ۱۸۸/۹؛ دنا ۱۱۴۴/۲ (۲۶ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۴۶/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما عرفت مما فصلناه، فالحمدلله العزیز الغفار و صلواته علی سیدنا محمد المختار و آله و عترته الا ماجد الاطهار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۲۴۵پ-۲۵۱ر)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۶]

۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۷مجموعه بدون شماره

بی‌کا، تا: جمعه ربیع الثانی ۱۲۴۰ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۴۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۱۳

خط: نسخ درشت، کا: ابن محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: ۲۱ شوال ۱۲۴۳ق؛ در پایان دارد: «نقلت هذه النسخه من النسخة التی نقلت من نسخة خط مصنفه دام ظله العالی»؛ ۹گ (۱۳۸ر-۱۴۶ر)، [ف: ۱۱ - ۶۵۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** مما فصلنا فالحمدالله العزیز الغفار و صلوته علی سیدنا محمد المختار و آله و عترته الاماجد و الاطهار.
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۷گ (۱۱۵پ-۱۲۱ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۷۸/۸

خط: نسخ، کا: سید اسدالله، تا: ۱۲۵۹ق [ف: ۶ - ۴۵۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما عرفت مما فصلنا فالحمد لله العزیز الغفار و صلاته علی سیدنا محمد المختار و آله و عترته الامجد الاطهار
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان۱۲۶۹ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۷۷پ-۱۸۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۷۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۳۲۱/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالجواد بن محمد علی، تا: ۱۲۷۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۲۵پ-۳۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم

[ف: ۱۶ – ۲۸۸]

۸. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۸

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ – ۶۰۳]

۹. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۴۸/۱۳

آغاز: برابر

کا: علی حسینی یزدی میبدی، تا: ۱۲۸۳–۱۲۸۷، جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۱۹۱ر–۱۹۹ر)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۰۵/۱۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۳۵۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمدباقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۲۰ص (۲۵۳–۲۷۲)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۲۴۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۱۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۳۸۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۷/۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج و سرترنج عطف تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۲پ–۱۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۱۸۴]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹۰/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با علامت «منه»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۱۲گ (۱۱۷–۱۲۸)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰ – ۵۱۳]

۱۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: قرن ۱۳، جا: اصفهان؛ مصحح، با علامت مقابله‌ای با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱گ (۲۳۴پ–۲۴۴ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۱]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۲۹پ–۳۳پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۵۱]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۸۳/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹گ (۴۵پ–۵۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۱]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کفاک فی الباب اطباقهم فی الحکم بصحة حدیثه کما عرفت مما فصلناه فالحمدلله العزیز الغفار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۷گ (۱۵۹پ–۱۶۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۱]

۱۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۰۸/۱۲ ـ ج

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۲۸پ–۱۳۴ر)، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۷۱]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۹۶۳/۵

خط:نستعلیق،کا:ابوالقاسم طالقانی مرجانی،تا:۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲۴پ–۳۰پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ – ۳۴۴]

۲۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۱۰ ـ ج

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۹۳پ–۹۸ر)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵) [ف: ۱ – ۲۹۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۲۷-طباطبائی

آغاز: برابر؛**انجام:** علی عدم بقائه الی زمان ثقة الاسلام ... بلاواسطه الا مجرد المعاصره لهم من دون الروایة و لا روایه.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۳۸–۱۴۱پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۱۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کفاک فی الباب اطباقهم فی الحکم بصحة حدیثه کما عرفت مما فصلنا فالحمدالله العزیز الغفار و صلوته علی سیدنا محمد المختار و آله و عترته الاماجد الاطهار.

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ – ۳۱۳]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۱/۶

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قائنی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۹۴ر–۲۰۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۱۷۴]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۹۴۹/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** نقول سلمنا ذلک لکنا نقول احتمال درکه لزمان باقی الائمة ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۴۴پ–۴۸پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۳۲]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۵۷/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عترته الاماجد الاطهار

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۶گ (۹۵پ–۱۰۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶- ۴۸۶]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۵پ–۲۰پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ – ۲۳۱]

● ترجمة محمد بن اسماعیل / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ismā‘īl

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، - ۱۳۰۵ قمری
šarīf-e nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)

مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه: بدون شماره
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۵ق، جا: اصفهان؛ ۴ص (۳۹-۴۲) [ف مخ: ۱۷]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۲/۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۷۱]

● ترجمة محمد بن الحسن / رجال / عربی
t.-u muḥammad ibn-i ḥasan
کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری
kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۹
آغاز: بسمله و به نستعین و بعد فقد تکرر روایة الکلینی عن محمد بن الحسن کما رواه فی باب؛ **انجام:** انه من اصحاب الصادق و الکاظم علیه السلام لا انه من اصحاب الصادق علیه السلام فقط هو ظاهر العبارة، و الله اعلم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۳گ (۹۴پ-۱۰۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۶۹]

● ترجمة محمد بن الفضیل / رجال / عربی
t.-u muḥammad ibn-il fuḍayl
شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری
šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

آرای علماء رجال در اینکه محمد بن الفضیل چند امام را ملاقات نموده و از آنان روایت می‌کند، مختلف است و مؤلف در این رساله اظهار عقیده می‌نماید که وی حضرت صادق و کاظم و رضا علیهم السلام را درک کرده است.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قد اکثر شیخنا الصدوق الروایة فی الفقیه و غیره عن محمد بن الفضیل عن ألی الصباح الکنانی
انجام: کما أن الظهر أن تضعیف الخلاصة مبنی علی کلامه فی اصحاب مولینا الکاظم علیه السلام.
[الذریعة ۱۶۵/۴ شماره ۸۱۶؛ دنا ۱۱۴۷/۲(۵ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۶۸پ-۲۷۰پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۸]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۲۲پ-۱۲۴ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۲]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲۰۴پ-۲۰۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم[اهدائی رهبر:۸-۷۸]
۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۴گ (۱۸۵ر-۱۸۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۱]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۲۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ (۲۷۱پ-۲۷۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۱]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۳۶-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۹۱ر-۱۹۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۲۰]

● ترجمة محمد بن الفضیل / رجال / عربی
t.-u muḥammad ibn-il fuḍayl
کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری
kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

[دنا ۱۱۴۷/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۲۵
آغاز: بسمله ... فقد تکرر روایة محمد بن الفضیل عن ابی الصباح الکنانی فی روایات الکلینی و الصدوق؛ **انجام:** و هو غیر غریزة فهی بمجردها لا تنفع فی رفع الاشکال، و الله العالم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۳گ (۵۳۳پ-۵۴۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۲]

● **ترجمة محمد بن خالد البرقی = تحقیق الحال فی محمد بن خالد البرقی** / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i xālid al-barqī = taḥqīq-ul ḥāl fī muḥammad ibn-i xālid al-barqī

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

رساله درباره محمد بن خالد برقی است که شیخ طوسی او را در شمار راویان از حضرت کاظم و رضا و جواد (ع) یاد کرده و نقل اقوال در مدح و قدح او و گفته‌های محدثین درباره این که آیا موثق است یا ضعیف و مؤلف عقیده دارد که روایاتش صحیح می‌باشد.

آغاز: بعد حمدالله المنعم بکل الآلاء و الصلوة علی من التجأ الیه قاطبة البریة حتی الأنبیاء و آله الأکرمین الأطیبین الأمناء علیهم آلاف التحیة

انجام: فالظاهر أنه ثقة فحدیثه معدود فی الصحاح و هو مختار المحققین من المتأخرین أیضاً.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۴ق، رحلی، ۳ص (الرسائل الرجالیة: صص۱۲۸–۱۳۰)

[الذریعة ۱۶۴/۴؛ أعیان الشیعة ۱۸۸/۹؛ دنا ۱۱۴۵/۲ (۲۴ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۵۱پ–۲۵۳ر)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵ [ف: ۱۱ – ۲۰۷]

۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۸مجموعه بدون شماره

بی‌کا، تا: جمعه ربی الثانی ۱۲۴۰ق [دلیل المخطوطات: ۱ – ۱۴۷]

۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: سه‌شنبه ۲۱ شوال ۱۲۴۳ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف؛ مصحح، با علامت مقابله‌ای با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۱۴

خط: نسخ، کا: محمد بن اسماعیل، تا: ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان؛ با یک واسطه از روی نسخه به خط مؤلف، در حضور مؤلف نگاشته شده، در حاشیه نوشته شد: «الخاطی ابراهیم القزوینی من شهر صفر المظفر شهور سنة ۱۲۴۴»؛۳گ(۱۴۶پ–۱۴۸پ)[ف:۱۱–۶۵۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۳گ (۱۲۱پ–۱۲۳ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ – ۱۱۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۰۹پ–۱۱۱ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ – ۲۱]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۱۶ ـ ج

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۲۲ر–۱۲۳پ)، ۲۱ سطر(۱۰×۱۵) [ف: ۱ – ۲۹۲]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۷۸/۶

خط: نسخ، کا: سید اسدالله، تا: ۱۲۵۹ق [ف: ۶ – ۴۵۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیمج مشکی، ۳گ (۱۸۵ر – ۱۸۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۷۷]

۱۰. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۱۱

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ – ۶۰۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمدباقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۶ص (۳۷۵–۳۸۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۲۴۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۱۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۳۸۳]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۹۰/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۶ص (۱۲۸–۱۳۱)، ۲۲ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰ – ۵۱۴]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۳گ (۱۶۶پ–۱۶۸پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۲]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۴۱ر–۴۲پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۲]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۸۳/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳گ (۵۴ر–۵۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۵۲]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۷۱پ-۷۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۲]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۳۳پ-۳۹ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۳]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۳۶۲۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار دار، جلد: تیماج عنابی با ترنج و سرترنج، ۲گ (۱۱۴ر-۱۱۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم اهدائی رهبر: ۸ - ۷۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۷/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج و سرترنج، ۳گ (۱۰ر-۱۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۴]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۳۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۷۴پ-۱۷۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۹]

۲۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۵۵۲/۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۲گ (۱۱۲پ-۱۱۳پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۵۲]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸۰/۹

بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۰]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۲۷/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قاینی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۶پ-۱۸پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۱۹۵]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۱۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۲۴۴پ-۲۴۷پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۲]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۴۲ر-۴۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۳۱]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۱/۱۱

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قائنی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۲۷ر-۲۲۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۷۵]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۵۷/۱۰

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۲گ (۱۰۱ر-۱۰۲پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶-۴۸۶]

● ترجمة محمد بن خالد البرقی / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i xālid al-barqī

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، - ۱۳۰۵ قمری

šarīf-e nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (- 1888)

مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۶۵ق، جا: اصفهان؛ ۲ص (۵۸-۵۹) [ف مخ: - ۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۲/۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۷ - ۱۷۲]

● ترجمة محمد بن زیاد / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ziyād

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

[دنا ۲/۱۱۴۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۲۴

آغاز: بسمله ... فهذه رسالة فی محمد بن زیاد فنقول انه قد تکثر وقوع محمد بن ابی عبدالله فی الاسانید کما؛ **انجام:** لکن سر الی المسجد وصل رکعتین و ادع یستحب لک الله سبحانه، و الله العالم

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۱گ (۵۱۲پ-۵۳۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۲]

● ترجمة محمد بن سنان = تحقیق الحال فی محمد بن سنان / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i sinān = taḥqīq-ul ḥāl fī muḥammad ibn-i sinān

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

محمد بن سنان یکی از رجال حدیث و از یاران امام رضا (ع) است. شفتی درباره محمد بن سنان دو رساله نگاشته و یکی از آن دو کوتاه و ناتمام است و در سه «مقام» است: ۱. فیما ذکر العلماء فی شانه من القدح و المدح؛ ۲. فی النصوص الداله علی

مدحه؛ ۳. فيما يدل على قدحه مع الجواب عنه منه مارواه الكشی که به چاپ هم نرسیده؛ و رساله‌ای که دارای شش «مقام» و مبسوط و کامل است، در مجموعه چاپی رسائل رجالیه شفتی به چاپ رسیده است: مقام ۱. فی بيان القادحين فيه و ذكر كلماتهم القادحة؛ ۲. نقل اقوال مختلف علامه حلی درباره محمد بن سنان (مؤلف چهار نظر مختلف از او برمی‌شمارد)؛ ۳. دلائل اتهام محمد بن سنان به غلو؛ ۴. روایات و سخنانی که در مدح او از بزرگان رسیده؛ ۵. کسانی که ظاهرا به او ابراز اعتماد کرده‌اند؛ ۶. پاسخ و رد دلائلی که بر ممدوح بودن وی اقامه شده.

آغاز: الحمدلله الذي جعل منازل الرجال على قدر رواياتهم عن النبي و آله الائمة الاطهار و صلواته على اكمل الخليقة

انجام: و هو ابن خمس و عشرين سنة و ثلاثة اشهر و اثنى عشر يوماً توفى يوم الثلاثاء لست خلون من ذى الحجة سنة عشرين و مأتين

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۴ق.، رحلی، ۸ص (الرسائل الرجالية: صص ۱۳۰-۱۳۷)

[الذريعة ۱۶۴/۴؛ دنا ۱۱۴۶/۲ (۲۰ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۷/۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز ضربی با ترنج و سرترنج عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۴پ-۲۳پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۳۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۰گ (۱پ-۱۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۱۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۸گ (۱۶۸پ-۱۷۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۲]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۲۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لما سلف و غيره كاديدعى القطع بفساده

خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین مشهور به درویش، تا: ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فرنگی، ۹ص (۹۳-۱۰۱)، ۲۳ سطر(۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۸۰۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۲۵۴پ-۲۶۰ر)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵ [ف: ۱۱ - ۲۰۷]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۱۶

خط: نسخ درشت، کا: محمد ابراهیم بن محمد حسن قزوینی، تا: شب شنبه ۲۰ ذیقعده ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان؛ کاتب از شاگردان مؤلف (شفتی) بوده و این مجموعه را استکتاب کرده او تنها دو رساله پایانی (محمد بن سنان و محمد بن عبدالحمید) را به خامه خود نوشته و باقی را دیگران به دستور وی نوشته‌اند، او در این صفحه پس از آنکه کتاب را با خامه نسخ خود به پایان رسانیده و امضا نموده، دوباره در کناره صفحه با خط نستعلیق خود را شاگرد مصنف معرفی نموده است،محشی؛۷ص(۱۵۵-۱۶۱) [ف: ۱۱-۶۶۰]

۷. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۱۴

آغاز: و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: شنبه ۱۳ محرم ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف؛ مصحح، با علامت مقابله‌ای با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۷]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۲/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۷گ (۱۲۴پ-۱۳۱ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ص (۲۳۵-۲۵۰)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۰۸]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۱۶

خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۱۱پ-۱۱۶پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۱]

۱۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۵ ـ ج

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۷۴پ-۸۱پ)، ۲۱ سطر(۱۰×۱۵) [ف: ۱ - ۲۹۱]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۱۹۷۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۸۷ر-۱۹۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵× ۲۱/۵سم [اهدائی رهبر:۸-۷۸]

۱۳. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۳

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۶۰۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بوضوح ابعد ملاحظة الاخبار الصادره مما سلف و غيره كاديد فى القطع بالفساد.

خط: نسخ، کا: شیخ محمدباقر گلپایگانی، تا: ۱۲۷۹ق، کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۲۳ص (۳۸۹-۴۱۱)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۲۴۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۱۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۸۳]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۹۸ق، حسب الامر شیخ محمد باقر گلپایگانی؛ ۱۲گ (۲۴۸ر-۲۵۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۳]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۴۴۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۳ شعبان ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۰۹ر-۱۱۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۲۷]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۱/۳

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قائنی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۶۵ر-۱۷۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۷۳]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱گ (۱۷۱پ-۱۸۱ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۵۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۵-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۶۶پ-۷۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۰۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۶-طباطبائی

آغاز: بسمله هذه مقاله فی محمد بن سنان تحقیق الحال فیه یستدعی التکلم فی مقامات. الاول فیما ذکره العلماء فی شانه ... فنقول قد اختلف العلماء ... فالاکثر علی تضعیفه و منهم الفضل بن شاذان ... و ذکر الفضل ... فی بعض کتبه ان من الکذابین المشهورین محمد بن سنان و لیس بعبدالله؛ **انجام:** قال وجدت بخط عبدالله الشاذانی ان عبدالله بن محمد بن عیسی الاسدی الملقب ببیان قال کنت مع صفوان ... اذ دخل علینا محمد بن سنان فقال صفوان هذا ابن سنان لقد هم ان یطیر غیر مره فقصصناه حتی تثبت معنا.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۷۵پ-۸۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۰]

۲۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲/۱۸۶/۱ ـ ج

در شش مقام؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۱۶۴پ-۱۷۳پ) [ف: ۱ - ۲۹۲]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۲۷/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قاینی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۱پ-۱۱پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۱۹۴]

● ترجمة محمد بن سنان / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i sinān

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

[دنا ۱۱۴۶/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۲۶

آغاز: بسمله ... و بعد فهذه رسالة فی تحقیق حال محمد بن سنان فنقول انه قد ذکر العلامة فی الخلاصة ان محمد بن سنان هو ابوجعفر الزاهری؛ **انجام:** مادامت عقد المشکلات منحلة ببیان البیان، قد فرغ منه ابن محمد ابراهیم ابوالمعالی

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۳۴گ (۵۴۶پ-۵۷۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۳]

● ترجمة محمد بن عبدالحمید العطار / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ‘abd-ul-ḥamīd al-‘aṭṭār

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

در اکثر رسالات ترجمه وی ذیل ترجمه پدرش عبدالحمید بن سالم العطار آمده ولی در برخی نسخه‌ها این دو جداگانه آمده است.

چاپ: این رساله در مجموعه رجالی شفتی چاپ ۱۳۱۴ به شماره ۱۱ همراه حالات پدرش عبدالحمید چاپ شده

[دنا ۱۱۴۶/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۱۷

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد حسن قزوینی، تا: یک‌شنبه ۲۱ ذیقعده ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان؛ از روی نسخه‌ای که از روی خط مصنف بوده؛ ۱گ (۱۶۲ر-۱۶۲پ، [ف: ۱۱ - ۶۶۰]

۲. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۱۵

آغاز: و اما محمد بن عبدالحمید ففی محمد بن عبدالحمید بن سالم العطار ابو جعفر وی عبدالحمید عن ابی الحسن موسی علیه السلام؛ **انجام:** عن محمد بن عبدالحمید عن سیف بن عمیرة عن منصور بن حازم الاسدی الکوفی.

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف؛ مصحح، با علامت مقابله

با نسخه مؤلف؛جلد:تیماج قهوه‌ای،۲گ،اندازه:۱۵×۲۱سم[ف: ۳۸]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۷/۳
خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج و سر ترنج،۳گ(۱۲پ-۱۴پ)،اندازه:۱۵×۲۲سم[ف:۲۰-۱۸۴]

● ترجمة محمد بن عمیر / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ʻumayr

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-maʻālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

[دنا ۱۱۴۶/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۷
آغاز: بسمله و منه سبحانه الاستعانة للتتمیم. فهذه کلمات فی روایات محمد بن عمیر و حررت بعض الکلام فی الاصول فی بحث المرسل؛ **انجام:** و ان کان الغرض هو الصحة باصطلاح القدماء فلا بأس به، و الله العالم
خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۳گ (۷۷پ-۸۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۶۹]

● ترجمة محمد بن عیسی یقطینی / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ʻīsā yaqṭīnī

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

ترجمه حال محمد بن عیسی بن عبید ین یقطین که با این دو نسبت «عبیدی» و «یقطینی» در اسناد احادیث شریف از او یاد می‌شود. عبیدی یا یقطینی از یاران امام رضا (ع) امام جواد (ع) و امام هادی(ع) بوده است. این رساله مشتمل بر ۳ «مطلب» است: ۱. قدح وی؛ ۲. مدح وی؛ ۳. پاسخ به گفته‌های قادحین.
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... لما اختلف مقالة العلماء فی محمد بن عیسی الیقطین ای محمد بن عیسی بن عبید بن یقطین احببت ان اکتب رسالة مشتملة علی مقالاتهم المادحة و القادحة و الارشاد الی تحقیق فی هذا المرام
انجام: لا تعجل له اسماء من عندک فتکون من الظالمین جعلنا الله و ایاک من الذین یخشون ربهم بالغیب و هم من الساعة مشفقون
چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۴ق.، رحلی، ۸ص (الرسائل الرجالیة: صص۱۳۷-۱۴۴)
[دنا ۱۱۴۶/۲(۲ نسخه: نسخه‌های آن با نسخه‌های ترجمة احمد بن محمد بن عیسی اختلاط پیدا کرده است)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۲۶۱ر-۲۶۷ر)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۸]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲/۱۱
خط: نسخ، کا: ابن ابومحمد قمی محمد شفیع، تا: ۱۲۴۴ق؛ ۶ص (۱۲۹-۱۳۴) [ف: ۱۱ - ۶۵۷]
۳. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۱۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد قاسم راثی کاشانی، تا: ۲۸ صفر ۱۲۴۴ق، جا: اصفهان، در حضور مؤلف؛ مصحح، با علامت مقابله با نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۰۶۲/۱/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش تیماج مشکی با ترنج، ۸گ (۱۳۲پ-۱۳۹ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۵/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۱۳]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فهو کما مر علی الفرس و الاشیاء کلها له سواء علماً و قدرة ملکا و احاطة
خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶۴ص (۲۵۱-۲۶۴)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۰۸]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۱۷
خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۱۸پ-۱۲۲ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۲]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۱۹۶ر-۲۰۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۷۸]
۸. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۷
خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۶۰۳]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** و فی مجهول القائل و اما ما یظهر من ابن داود من نسبه الی شیخ الطائفه نفسه فی الفهرسته فهو من اغالیط کتابه لما عرفت من ان نسبه الی قیل و علی ایحال کفاک فی رده ما اسلفنا.

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۴۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۷۹]

۱۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۷۹/۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فأتیت محمد بن عیسی العبیدی فرأیته شیخاً فاضلاً فی انفه احاج.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاتب ناتمام رها کرده است؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۵گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۴۹]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۸گ (۱۷۷پ-۱۸۵ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۳]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۱۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲گ (۲۶۰پ-۲۷۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۴]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۱۸ر-۲۱ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۳]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۷/۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج و سرترنج، ۸گ (۲۴ر-۳۱پ)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۴]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۴-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب محمد بن عیسی ... الیقطینی الی ابی الحسن العسکری علیه السلام فی رجل رفع ابنه الی رجل ... هل له الخیار فی ذلک ... فکتب علیه السلام یجب علیه الوفاء الالاول ما لم یعرض مرض و ضعف.

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۵۷پ-۶۶پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۰۹]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما ما یظهر من ابن داود من النسبة الی شیخ الطائفه نفسه فس الفهرست فهو من اغالیط کتابه لما عرفته من انه نسبه الی قیل و علی ای حال کفاک فی رده ما اسلفنا.

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۳۱۲]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰گ (۱۸۲پ-۱۹۱پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۵۲]

۱۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۱۵-ج

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۱۶ر-۱۲۲ر)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۹۲]

۱۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۸۶/۲/۳-ج

در سه مطلب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۱۷۶ر-۱۸۳پ) [ف: ۱ - ۲۹۲]

● ترجمة محمد بن قیس / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i qays

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

[دنا ۲/۱۱۴۷]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۳

آغاز: بسمله و به نستعین و بعد فهذه کلمات فی محمد بن قیس انه قد عنون النجاشی محمد بن قیس ابا نصر الاسدی؛ **انجام:** عن عاصم بن حمید عن محمد بن قیس عن ابی جعفر علیه السلام روایة طویلة و فیها حکایات لطیفة، و الله العالم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۶گ (۱۵ر-۲۰ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۶۸]

● ترجمة محمد بن یعقوب الکلینی / رجال / عربی

t.-u muḥammad ibn-i ya‘qūb al-kulaynī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۶/۱۱۵

به نقل فهرست شیخ طوسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۲۴۲) [مختصرف: ۱۶۷]

← ترجمه محیی القلوب ⪢ زندگی بخش دلها
← ترجمه مختصر الفرائض السحاوندی ⪢ الفرائض السجاوندی
← ترجمه مختصر المصباح ⪢ عمل السنة
← ترجمه مختصرالمعانی ⪢ انوار البلاغة
← ترجمه مختصر رساله نفس ⪢ نفس

● ترجمة مرشد المتأهلین / اخلاق / عربی

t.-u muršid-il muti’ahhilīn

مستقیم زاده، سلیمان بن عبد الرحمن، - ۱۲۰۲ قمری

mostaqīm-zāde, soleymān ebn-e ‘abd-or-rahmān (- 1788)

رساله مختصری در اخلاق است و در موضوع مذمت خنده با قهقهه و عذاب در قبر.

[دنا ۱۱۴۷/۲؛ هدیة العارفین ۴۰۵/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۰۳/۳
آغاز: عن عوف بن عبدالله قال: کان النبی صلی الله تعالی علیه و سلم لا یضحک الا تبسماً؛ **انجام:** قیل فأی المؤمنین أکیس، قال أکثر هم للموت ذکراً و أکثرهم له استعداداً، تمت.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: نیمه دوم قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۶۱–۶۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۷/۵سم [ف: ۳۰ – ۵۳۲]

← ترجمه مزار الشهید ⟵ مراد المرید در ترجمه مزار شهید

● **ترجمة المسار و الاحزان** / تاریخ / فارسی
tarjomat-ol masār va-l ahzān
شاه میر، اسدالله، ق ۱۰ قمری
šāh mīr, asad-ol-lāh (- 16c)
وابسته به: مسار الشیعة فی التواریخ الشرعیة عن الائمة المهدیة = تاریخ ایام مسار الشیعه و عمالها من القرب فی الشریعة؛ مفید، محمد بن محمد (۳۳۶–۴۱۳)
ترجمه رساله مسار الشیعه شیخ مفید. تا این زمان نسخه‌ای دیگر از این رساله نمی‌شناسیم. مرحوم آقای حاج شیخ آقا بزرگ در طبقات اعلام الشیعه (قرن ۱۰) از او (به نقل از عالم آرای عباسی) یاد می‌کند.
[طبقات (قرن ۱۰) ۲۰؛ الذریعه ۲۰۲/۲۶–۲۰۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۹/۴–طباطبائی
آغاز: ابتدا و اقول و تقریزی بسم الله الرحمان الرحیم و اردفه و اصدره رغبة بتحریری الحمد لله الصمد المنعم ... فاقول هذه تبصرة للناظرین ... و ترجمه موجزه رائقة فائقه شایقه لایقه للرساله المسمی بمسار الشیعه ... للشیخ الاجل ... محمد بن احمد المفید ... و سمیته بترجمة المسار و الاحزان لطائفه اهل الایمان ... و کتبها و حررها اسدالله الحسینی المرعشی الشهیر به شاه میر ... ماه رمضان در حدیث شریف ... منقول است که سید مشهور است؛ **انجام:** و انعام فرماید مسوول و مامول او را انشاء الله تعالی اللهم اجعلنا من الفائزین ... رب اختم لی بالخیر و الحسنی و البرکه و الیمین.
بی‌کا، تا: ۱۰۱۱ق؛ تملک محمد اشرف حسنی سمنانی؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۳۰پ–۶۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۲ – ۳۴۶]

← ترجمه مسافرت نامه لوات ⟵ سفرنامه استرآباد
← ترجمه مسالک و ممالک ⟵ المسالک و الممالک (ترجمة)
← ترجمه المسالک و الممالک ⟵ المسالک و الممالک (ترجمة)

← ترجمه مسکن الفؤاد ⟵ ذخیرة المعاد
← ترجمه مشارق الانوار ⟵ تحفة الاخیار

● **ترجمة المصائب** / تاریخ معصومین / فارسی
tarjomat-ol masā'eb
حسینی قزوینی، قریش بن محمد، – ۱۲۷۹ قمری
hoseynī qazvīnī, qorayš ebn-e mohammad (- 1863)
وابسته به: مجمع المصائب فی نوائب الاطائب؛ حسینی قزوینی، قریش بن محمد (–۱۲۷۹)
مؤلف می‌گوید: «چون تألیف کتاب مجمع المصایب مشتمل بود بر ذکر متون اخباری که کافه آنها به لسان عرب است، لهذا جمعی امر نمودند که ترجمه او را به جهت آن نوشته شود به لغت فارسی، بنابراین شروع نمود در نوشتن آن و نامید آن را به ترجمة المصایب، و مرتب نمود او را بر هفت مقصد» و هر مقصد شامل چند باب است و عناوین «مجمع» بسیار دارد.
آغاز: الحمد لله الذی رفع درجات النبیین و الشهداء الصدیقین الی أعلی منازل الدرجات ... اما بعد چنین گوید خاک پای ذاکرین مصایب و نوایب نوامیس اله قریش بن محمد الحسنی.
انجام: مانند عدد ستاره‌ها و مثل قطرات باران‌ها و برگ درختان باشد، قد تم الکتاب.
[الذریعه ۴۴/۲۰؛ فهرستواره منزوی: ۱۵۹۴/۳؛ دنا ۱۱۴۷/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۶۳۶
آغازو انجام: برابر
خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: ملاحاجی آقا، تا: پنج‌شنبه ۱۴ جمادی الاول ۱۲۴۵ق؛ مجدول؛ تملک: آخوند ملا زین العابدین روضه خوان در سال ۱۲۴۶؛ وقف نامه کتاب به سال ۱۲۶۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۲۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۰سم [ف: ۴۱ – ۱۳۶]
۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۱۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۲۴۶ق؛ یادداشتی از سید محمد حسینی خامنه‌ای مبنی بر اینکه حسب الامر شیخ محمد باقر نجم آبادی تولیت نسخه به وی رسیده است؛ واقف: بگم نساء خانم بنت مرحوم میرزا مهدی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم [ف: ۱ – ۱۲۳]
۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۳/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد ابراهیم بن نور الدین محمد، تا: ۱۲۵۴ق؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ – ۵]
۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۴۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** بر آن حضرت در دار دنیا پس حق تعالی از نور قدس خود صورت ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی،

۱۹۸گ، ۲۲سطر، اندازه: ۲۱×۱۴/۵سم [مؤید: ۳ - ۳۸۲]

● **ترجمة المصائب** / تاریخ / فارسی

tarjomat-ol masā’eb

در کیفیت شهادت حضرت امیرالمؤمنین (ع) به‌طور بسیار مختصر، پس از آن در واقعه کربلا و شهادت حضرت امام حسین و یاران گرامی و اسیری اهل بیت به کوفه و شام با نقل اشعاری به فارسی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۳۳۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چون امیرالمؤمنین نظر بأخبار و علامات امامت میدانست که شهادت آنحضرت نزدیک شده؛

انجام: گفت هرگاه من سردار این لشکر بودمی حسین از من هرچه می‌خواست می‌دهم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبده الراجی هاشم الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۳۱۱]

➥ ترجمه مصباح الشريعة > جنات وصال

● **ترجمة معاوية بن شريح و معاوية بن ميسرة = التحقيق فی حال معاويه بن شريح** / رجال / عربی

t.-u mu‘āwīyat ibn-i šurayḥ wa mu‘āwīyat ibn-i maysara = at-taḥqīq fī ḥāl-i mu‘āwīyat ibn-i šurayḥ

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

این رساله در اثبات اتحاد معاوية بن شريح و معاوية بن ميسره است که در اسناد پاره‌ای از احادیث به هر دو گونه ضبط شده است.

آغاز: بسمله الحمدلله الخالق للارضين و السموات و الصلوة و السلام على سيد رسله شافع العرصات و عترته التى حبهم مفتاح الخيرات و بعد يقول المعتصم بفضل ربه الباقى محمد باقر بن محمد تقى الموسوى هذه كلمات وافية فى تحقيق الحال

انجام: فى ذكر الممدوحين و من لم يضعفهم الاصحاب فيما علمته.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۴ق، رحلی، ۴ص (الرسائل الرجالية: صص۱۴۶-۱۴۸)

[الذريعة ۱۶۶/۴؛ دنا ۱۱۴۷/۲ (۱۲ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۸۰۶۱/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد صادق از نوادگان آخوند ملا محمد مهدی هرندی، تا: ۱۲۴۶ق، کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۱۱پ-۱۱۴ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱-۱۱۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۳/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز متوسط، کا: محمد اسماعیل تهرانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۲۳۱-۲۳۵)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۰۸]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۶/۱۹

خط: نسخ، کا: حسین بن علی لنجانی، تا: ۱۱ محرم ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۲۴پ-۱۲۶ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۵ - ۲۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۹۷۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۱۲۶۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۲۰۷ر-۲۱۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۷۹]

۵. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۰/۶

خط: نسخ، کا: عبدالحسین بن محمد امین، تا: ۱۲۷۸ق؛ قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۶۰۳]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۵۵/۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵گ، (۲۷۶پ-۲۸۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۴]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱۸/۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، مجدول؛ ۳گ (۱۸۹ر-۱۹۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۳۵۴]

۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۷۹/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۴۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۴۴۴/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۳ شعبان ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۱۸پ-۱۲۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۲۷]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن میر ابوطالب طباطبایی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۶۹پ-۷۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۵۰]

۱۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۱۳ ـ ج

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۱۲ر-۱۱۴ر)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، [ف: ۱ - ۲۹۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹۴/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۷۱پ-۲۷۳پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵ [ف: ۱۱ – ۲۰۸]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۲۶-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما الصحیح فما یتعلق بالشیخ ابی جعفر بن ...

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنکی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۳۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۱۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۲۷/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قاینی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۱پ-۱۴پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ – ۱۹۵]

↤ ترجمه مفاتیح القضاء ⋗ احوال المفاتیح

↤ ترجمه مفتاح الفلاح ⋗ آداب عباسی

↤ ترجمه مفتاح الفلاح (منتخب) ⋗ آداب نماز شب

● ترجمة المفيد لمقدمة التجويد / تجوید / فارسی

tarjomat-ol mofīd le-moqaddamat-et tajvīd

صباغ، عبدالرحمن بن برهان الدین، – ۱۰۰۶ قمری

sabbāq, ʻabd-or-rahmān ebn-e borhān-od-dīn (- 1598)

وابسته به: المقدمة الجزرية = مقدمه جزری = منظومة الجزرية = ارجوزة فی التجوید؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳ق)

تاریخ تألیف: ۹۸۳ق؛ محل تألیف: لاهور

شرحی مزجی است بر منظومه «المقدمة الجزرية فی التجوید» از محمد بن محمد جزری شافعی. این شرح بنا به اصرار برخی از شاگردان و دوستان مؤلف نگاشته شده است. اسناد مؤلف با ۴ واسطه به جزری می‌رسد و از آنان در مقدمه، بدین صورت یاد کرده است: «... شیخ ابراهیم بن پیر محمد بن شمس الدین که فرزند سرزمین سند بوده ... و ایشان از ... شیخ ابراهیم بن پیر محمد بن شمس الدین که فرزند سرزمین سند بوده و ... ایشان از ... شیخ احمد حرم و ایشان از ... شیخ محمود و ایشان از ... شیخ جعبری [شهوری] و ایشان از قطب وقت، شیخ محمد جزری سند داشته‌اند».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۴۹

آغاز: الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب بالا حرف السبعة تسهیلاً و تیسیراً علی هذه الامة ... و بعد، بر رای عالم آرای ارباب دانش و اصحاب بینش پوشیده نیست که هر فرد انسانی ؛ **انجام:** شکر ایزدی که خامه نقش بند از نگارش این کار به پرداخته ... ختم الله لنا بالحسنی. و هو مولانا نعم المولی.

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالمجید بن ابی الفتح محمد بن عبدالرحمن بن برهان الدین بن عبدالله، تا: ۱۰۷۹ق، جا: پنجاب هند، محله فریدانه؛ به خط نوه وی عبدالمجید، از سوی همان عبدالمجید مقابله شده، با این عبارات: «بتاریخ ۲۴ شهر ربیع الاول سنه ۱۰۸۱ بر نسخه که بخط مصنف بود مقابله بحسب الطاقة نموده شد و کاتبه عبدالمجید ولد ابوالفتح محمد بن شیخ عبدالرحمن شارح شرح مذکور»، محشی با نشان «۱۲» و غیر آن، مصحح، دارای سر لوح مرصع، مجدول مذهب؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ عطف پارچه مشکی، ۵/۱۵×۵/۲۴، ۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۳۸ – ۷۲۳]

↤ ترجمه مقتل ابی مخنف ⋗ وسیلة النجاة

↤ ترجمه مقدمه جزری ⋗ فرائد القواعد

↤ ترجمه مکارم الاخلاق ⋗ مکارم الکرائم

↤ ترجمه مکتوب صدر اعظم عثمانی فؤاد پاشا در هنگام مرگ ⋗ وصیت نامه صدر اعظم عثمانی فؤاد پاشا

↤ ترجمه ملحمه امام صادق (ع) ⋗ ملحمه

↤ ترجمة الملقبون بماجیلویه ⋗ الملقبون بماجیلویه

↤ ترجمة المناظرة ⋗ المناظرة المأمونية (ترجمه)

↤ ترجمه مناظره مأمون ⋗ المناظرة المأمونية (ترجمه)

↤ ترجمة المناظرة المأمونية ⋗ المناظرة المأمونية (ترجمه)

● ترجمة المناقب = کشف الغمة فی معرفة الائمة (ترجمه) / تاریخ معصومین / فارسی

tarjomat-ol manāqeb = kašf-ol qomma fī maʻrefat-el a'emma (t.)

زواره ای، علی بن حسن، ق ۱۰ قمری

zavvāre'ī, ʻalī ibn-i hasan (- 16c)

وابسته به: کشف الغمة فی معرفة الائمة = کشف الغمة عن معرفة احوال الائمة و اهل بیت العصمة؛ اربلی، علی بن عیسی (-۶۹۲)

اهدا به: امیر قوام الدین محمد

تاریخ تألیف: ۱۶ صفر ۹۳۸ق

ترجمه تحت اللفظی است از کتاب «کشف الغمة فی معرفة الائمة» بهاء الدین علی بن عیسی اربلی که در آن به تاریخ زندگانی پیامبر و صدیقه کبری و ائمه معصومین (ع) و پاره‌ای از مناقب و فضایل آنها پرداخته است. این ترجمه با حفظ ترتیب اصل و حذف مکررات آن انجام شده است.

آغاز: ۱: حمد بلاحد و احصاء سپاس بلاعد و انتها معبودی را رواست که اساس قوایم ... اما بعد بر رای ارباب الباب مخفی نیست که ... داعی علی بن حسین الزواری

۲: بگشا بثناء حق زبان را ×× شیرین کن از آن شکر دهان را ... بسمله. حمد شایسته و ثنای خجسته لایق آفریدگاریست

انجام: شکر بی قیاس مرا او را که اهل عطا وجود و شکر و حمد و ثناء آن معبودست جلت آلاؤه اللهم ارزقنا من عظیم نواله و اجعلنا من المشرفین بلقائه و وصاله بحق سیدنا و نبینا محمد و آله الحمد لله علی الاتمام ...
چاپ: تهران، اسلامیه، به ضمیمه کشف الغمة، تصحیح ابراهیم میانجی، مقدمه ابوالحسن شعرانی در سه جلد سال ۱۳۸۱ ق
[نسخه‌های منزوی، ۴۴۳۹/۶؛ الذریعة ۱۳۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۱۵۹۲/۳-۱۵۹۳و ۱۵۹۵؛ دنا ۱۱۴۸/۲ (۳۸ نسخه)]

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۴۹
از ترجمه فاطمه زهرا علیهم السلام تا پایان کتاب؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ برخی از برگ‌ها توسط محمد بن محمد مقیم شهریاری به سال ۱۱۶۶ در نجف اشرف بازنویسی و تکمیل شده؛ تملک: ملاغفار کاشی در نجف اشرف؛ جلد:تیماج مشکی،۳۰۷گ،۱۹سطر،اندازه:۱۶×۲۳سم [ف: ۱-۱۰۸]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹
خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن فخرالدین عبداوهاب استرآبادی، تا: دوشنبه ۳ محرم ۹۷۱ق؛ مصحح؛ تملکی پاک شده به سال ۱۳۰۲ (یا ۱۳۲۰) در مسجد سید با مهر «یا اباالقاسم» (بیضوی) و مهر «خاک ره حق نظر علی» (بیضوی)؛ یادداشتی در اهداء کتاب از نصیری صدرالاسلام اصفهانی به سال ۱۳۴۶؛ تملک: شیخ علی بن عبدالوهاب شریف لاهیجانی؛ جلد: تیماج قرمز عنابی، ۴۲۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۲/۵سم [ف: ۱ - ۳۴]

اصفهان؛ شهرداری اصفهان؛ شماره نسخه: ۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۴۷۰]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۳
همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۸۸۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۳۱
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** فی شهر ذی القعده الحرام ۹۹۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا:ذیقعده ۹۹۲ق، [الفبائی ف: ۱۲۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۵۲۵۰
آغاز: برابر۲؛ **انجام:** برابر
جلد ۲-۱؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ نسخه حاضر در واقع همان تحریر مبسوط و نسخه ۲۱۳۴۸ تحریر کوتاه‌تر است که شباهت زیاد عبارات ترجمه، مانع انتساب یکی از این دو به شخص دیگری است؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: حنائی و فستقی آهار مهره، ۴۴۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۲سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۱۹۷]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۷
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** بر افروزنده آتش شوقست دوست می‌دارم آن که ملاقات کنم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای یک سرلوح مرصع کوچک؛ تملک: محمدحسین بن حاج ملامحمد مورخ ۱۲۲۴؛ کاغذ: ترمه، جلد: ساغری، ۵۹۸گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۹سم [ف: ۱ - ۴۴]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۹۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان اتمامه فی سادس عشر من شهر ربیع الاول سنة ۹۶۸ مترجم العبد الفقیر علی بن حسن الزواری غفره الله تعالی
خط: نستعلیق، کا: گدا علی بن فرهاد سامانی، تا: قرن ۱۱؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۳۰۶ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۹]

۷. تبریز؛ ملی تبریز؛ شماره نسخه: ۳۰۷۰
آغاز: آعاز جلد دوم: هذا کتاب کشف الغمه، ذکر ثالثة الشمس و القمر بنت خیر البشر؛ **انجام:** انجام جلد سوم: و السلام علی محمد خیر الانام و آله و عترته الکرام و کان اتمامه فی السادس عشر من شهر صفر ختم بالخیر و الظفر سنه ثمان و ثلثین تسعمائه هجریه ... بمحمد و آله اجمعین الطیبین فی سلخ شهر ذی الحجة سنه ۱۰۰۴
جلد ۲ و ۳ از آغاز شرح حال حضرت فاطمه زهرا علیها (س) تا خاتمه حالات خاتم الانبیا؛ خط: نستعلیق، کا: جلال الدین قلی ولد میرزا قلی، تا: ۱۰۰۴ق؛ مجدول؛ جلد: چرمی تریاکی، ۱۸۷گ، ۲۹سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵ [ف: ۱ - ۲۵۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۱۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی،۵۶۱گ،۲۱سطر(۷/۵×۱۷)،اندازه:۱۳×۲۴سم[ف:۹- ۱۳۰۹]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۰۰
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: صدر الدین محمد بن حامی محمد کاشانی، تا: ۴ جمادی الاول ۱۰۲۴ق؛ مهر: «عبده سید محمد الطباطبائی» (مربع)؛ تملک: نور بن محمد مهدی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۶]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۶۵۲
آغاز: برابر۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: خیرندی زرندی، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۰۵۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۳۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۳۹سم [ف مخ: ۱ - ۳۴۵]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۱۴۲
خط: نسخ، کا: هدایة الله بن اسدالله بن سیف الله دشتی، تا: ۱۰۶۳-۱۰۶۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۲۱ - ۱۳۵]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۹۳۳-۲۵/۲۳
آغاز: سعی وکمال اجتهاد بتقدیم رسانند وقدم ثبوت ورسوخ درمنهج راست ومسلک درست نهند؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۷۰ق، برای ریحان بن عبدالله؛ افتادگی:آغاز؛درپایان۸بیت شعر فارسی از ریحان بن عبدالله؛ جلد: گالینگور آبی، ۴۱۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲-۸۴۷]

۱۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۱۱۸

آغاز: برابر ا؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: میر هادی بن میر مهدی لنگرودی، تا: ۲ جمادی الثانی ۱۰۷۴ق، حسب الامر میرزا خلیل؛ واقف: علی حمیدی، ۵/۳/۱۳۳۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سر ترنج، ۳۷۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۲۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۲۱۸

آغاز: برابر ا؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالباقی بن صدرا محمد خطیب اردوبادی، تا: ۱۰۸۲ق؛ واقف: استاد زین الدین جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج و سرترنج، ۳۴۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲۶ - ۱۶۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۳۱

آغاز: برابر ا؛ **انجام:** برابر

در پنج اصل و فصول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۸۳ق؛ بر پشت برگ آخر بندی از «آداب سخن گفتن» از خواجه نصیر طوسی (اخلاق ناصری) چلیپا؛ تملک: کتابخانه «تقوی»؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۳۲۹گ، ۱۹ سطر (۱۲×۲۳)، اندازه: ۱۹/۵×۳۲/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۵۶]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۷۰۸

آغاز: برابر ا؛ **انجام:** ایشان هادیان نهج قویم و راهنمایان طریق مستقیم اند رب اختم بالخیر ...

خط: نسخ، کا: ملا جمال الدین ولد محمد علی کلمخوارانی، تا: شنبه ۱۵ رجب ۱۰۸۶ق؛ تملک: صفیه خانم مورخ ۱۲۷۶؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با پارچه مشکی، ۲۱۸گ، ۱۶ سطر۱۰/۵×۱۷، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۶۰۰]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه: ۲۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ - ۳۷۸]

۱۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۰۴۶

آغاز: و در وادی گمراهی سرگردانست

خط: نسخ، کا: محمد طاهر حسینی قمی، تا: ۱۰۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۷۳گ، ۲۲ سطر (۱۳×۲۴/۵)، اندازه: ۲۲×۳۷سم [ف: ۵ - ۱۵۱۵]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۶۹۵-۵۲/۳۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حافظ محمد مراد، تا: جمعه ۲۹ رجب ۱۰۹۵ق؛ مجدول مذهب، با سرلوح مذهب؛ ۴۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۲ - ۸۴۷]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۵۰۰

جلد اول و تا مناقب علی را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: پارچه و مقوا، ۲۳۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۳ - ۴۲۷]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۵۵-فیروز

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛کاغذ: فرنگی نازک، جلد: تیماج قرمز، ۸۲۸ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۵۲]

۲۱. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۱۸

آغاز: برابر ا؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب، واقف: سید جعفر بن سید احمد بارفروشی به تولیت آن را به عمدةالعلماء آقا شیخ عبدالصمد، ۱۲ محرم ۱۳۲۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۵گ، ۲۱۰ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۲۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۴۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۷۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۳۴۸

آغاز: برابر ا؛ **انجام:** و حصنهم (خصمهم) فی القرب و البعد فی آخر قصیدة المؤلف و اللهم ارزقنا ... صاحب العصر و الزمان و خلیفة الرحمن محمد بن الحسن صلوات الله علیه و علی آبائه الکرم

جلد ۲-۱؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مذیل است به دو برگ در مذاهب و ادیان به نقل کتاب اربعین یکی از علما به سند محمد بن علی علوی حسینی از احمد بن محمد انباری در سال ۵۴۳ق و دو برگ نیز در تفسیر آیه «و تنذر یوم الجمع ...»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۲؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۱۷۸گ، ۲۰ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۱۹۸]

۲۳. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه: ۲۹

آغاز: بمدایح و مناقب آن دودمان گویا شده مثل حضرت من خصه الله بالفضائل و الکلمات الجلیة؛ **انجام:** و پیروی کردن او را و این منجر می‌شود از وقوع ضرر به وی دویم آنکه غیبت او از اعدای او از برای تقیه.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۱۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۲۷]

۲۴. سمنان؛ مسجد اعظم شهمیرزاد؛ شماره نسخه: ۷

آغاز: دایره اصطفی یعنی حضرت محمد مصطفی صلوات الله و سلامه علیه چون شاه اولیاء و نور دیده اوصیا علی مرتضی علیه الصلوة و الثنا به تجهز و تکفین ... اما بعد از ادای دعای بقای دولت قاهره ... کتاب کشف الغمة است که مستجمع اخبار ... بلغت عربی مسطور بود و فارسی زبانانرا از آن حظی ... بسمله حمد شایسته و ثنای خجسته لایق آفریدگاریست؛ **انجام:** اندر این جماعت محسن را از اولاد آن حضرت شمرده‌اند و گفته‌اند که او فرزند حضرت فاطمه بوده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز (از مقدمه یک صفحه افتاده) و انجام؛ واقف: سید محسن، ۱۲۸۰ ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف مخ]

۲۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۲۱۲

آغاز: شبهات باطله برهند و از درکات اهل شقاوت ... این کتاب

را بر نهج اصل ترتیب داد و ترجمة الناقب نام نهاد؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۴۰۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۲۵]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۴۴۸

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ خوش، کا: کاظم بن ابوالولی حسینی قمی، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۱۲۱ق؛ واقف: خان بابا مشار، خرداد ۱۳۴۵؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: مقوا رویه پارچه، ۳۷۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۳×۳۵/۲سم [ف: ۱۴ - ۱۴۹]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۸۰

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: روح الله حسنی نیاکی، تا: سه‌شنبه ۲ صفر ۱۱۳۰ق؛ واقف: محمد صالح علامه حائری، مرداد ۱۳۵۱؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۶×۳۸/۳سم [ف: ۱۴ - ۱۴۸]

۲۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۶

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد مقیم شهریاری، تا: ۱۱۶۶ق، جا: نجف؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۸۸۷]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۴۷

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** مفاتیح الحجی.
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد مؤمن، تا: ۱۱۹۲ق، گویا از روی نسخه عبدالله بن عیسی رستمداری؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱۶گ، ۲۹ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۶ - ۱۰۵]

۳۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷

از «ذکر مولد علی (ع) تا ظهور امام زمان عج»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: حاج منصور کوکه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۷۲گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۳۰]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۵۱۸

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۴۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰ سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۱۸۸]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۲۱۰]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۵۲

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۹ق؛ با سرلوح؛ مهر: کتابخانه ضیاءالدین نوری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۹۱گ، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۲۱۸]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۳۵۴

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل قاری پسر محمد مداح سمنانی، تا: ۶ شعبان ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای گرد، ۲۶۵گ، ۲۶ سطر (۱۲×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۵ - ۴۲۱۵]

۳۴. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۷۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای سرلوح مرصع کوچک؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹۸گ، ۱۹ سطر، قطع: رحلی [نشریه: ۵ - ۱۶]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸

خط: نسخ، کا: حسین بن حسن حسینی مداح، تا: ۲۴ رجب؛ مجدول؛ تملک: عمادالحکما به تاریخ شوال ۱۳۴۷، فرهاد بن ولیعهد (فرهاد میرزا) به تاریخ ۹ ربیع الاول ۱۲۹۰؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۲۷۴]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۱۰۹

آغاز: برابر **انجام:** برصحت اسناد آن روایتی که منتفی می‌گردد به ابی بکره بقیع بن حارث ثقفی که ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● ترجمة المناقب / حدیث / فارسی

tarjomat-ol manāqeb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۷۴۴

آغاز: هادی راه گلشن تحقیق نمی‌یابند؛ **انجام:** علی و مهدی علیهم الصلواه السلام خاتمه بالخیر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

● ترجمة المناقب فی فضائل علی بن ابی طالب /

فضایل و مناقب / فارسی

tarjomat-ol manāqeb fī fazā'el-e 'alī ebn-e abī-tāleb

یادگار، علی محمد بن علی

yādegār, 'alī mohammad ebn-e 'alī

ترجمه صد منقبت از حضرت علی علیه السلام.
[دنا ۱۱۴۹/۲]

اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۸۱

خط: نسخ، کا: ابن علی برات سیمی حسین، تا: ذیقعده ۱۲۷۵ق؛ ۱۶۵ص (۷۵-۲۴۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵۸]

↩ ترجمه المنتقی فی سیرة المصطفی ⟵ نهایة المسؤول فی روایة الرسول
↩ ترجمه المنتقی فی سیرة المصطفی ⟵ مولود النبی (ترجمه)
↩ ترجمه منظوم احادیث ⟵ حدیث منظوم

● **ترجمه منظوم الفیه** / فقه / فارسی
t.ye manzūm-e alfīye
وابسته به: الالفیة فی فقه الصلاة الیومیة؛ شهید اول، محمد بن مکی(۷۳۴-۷۸۶ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۹۳۸
آغاز: بسمله، کن به بسم الله آغاز سخن ای نکته دان ×× در ثنای حمد رب العالمین بگشا زبان - شکرگو حی قدیمی را که از لطف و کرم ×× دذر وجود آورد این درها زدریای عدم.؛ **انجام:** تابود در چرخ گردون گردش این مهر و ماه ×× کم ... از سرما سایه طهماسی شاه - باعث این نظم طبعی بود الطاف ... دور نبود گرشود مقبول طبع خاص و عام ... سنه ۱۲۵۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۱۲گ، ۱۴ سطر [رایانه]

← ترجمه منظوم دعای صباح < شرح دعاء صباح
← ترجمه منظوم دیوان امام علی (ع) < دیوان امیر المؤمنین علی علیه السلام (ترجمه منظوم)
← ترجمه منظوم قرآن < ترجمة القرآن الکریم (منظوم)
← ترجمه منظوم قصیده انا المطلوب < قصیده انا المطلوب (ترجمه منظوم)
← ترجمه منظوم کلمات قصار علی (ع) < بیست و نه کلمه
← ترجمه منظوم مصباح الشریعة < اخبار صادقیه
← ترجمه منظوم مناجات العلویة < افاضات النجفیة
← ترجمه من لا یحضره الفقیه < اخبار الصادقین
← ترجمه من لا یحضره الفقیه < الصفویة فی الملة المصطفویة (ترجمه)
← ترجمه موجر القانون < ایضاح الموجز
← ترجمه الموجز < حدیقة الطب
← ترجمه موسویه < التنبیهات العلیة علی وظائف الصلاة القلبیة (ترجمه)
← ترجمه مولد النبی < نهایة المسؤول فی روایة الرسول
← ترجمه مولود المصطفی < مولود النبی (ترجمه)
← ترجمه مولودیه ابو مخنف < مولود نامه امیرالمؤمنین (ع)
← ترجمه نجاة العباد < نجات العباد (منتخب)

● **ترجمة النجاشی** / رجال / عربی
t.-un najāšī
کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری
kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۲۳
آغاز: و بعد فهذه رسالة فی باب النجاشی فنقول انه یتأتی الکلام تارة فی شخصه و اخری فی حاله اما الاول؛ **انجام:** و خالفه کما فی ترجمة محمد بن خالد بن عبدالرحمن، و الله العالم، قد فرغ منه ابن محمد ابراهیم ابوالمعالی الشریف و الله تمام الحمد و الحمد التمام علی تمام التوفیق بتوفیق الاتمام
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۴۹گ (۴۶۳پ-۵۱۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۷۲]

● **ترجمة النسا** = **آمیزش با زنان** / طب / فارسی
tarjomat-on nesā = āmīzeš bā zanān
رساله کوتاهی است ادیبانه و طنزآمیز در شرح و بسط مسائل زناشویی، در شش دهه در شش «باب»: ۹ و ۱۴ و ۲۰ و ۳۰ و ۴۰ و ۵۰ سالگی به نام نزهة الناظرین و لعبة اللاعبین و لحم و شحم و لین و ام البنات و البنین و عجوز فی الغابرین و لعنة الله علی القوم الظالمین.
آغاز: بسمله بر ضمیر منیر روشن دلان لالی مشهور بحر معرفت و مطیر انکیر ان قطرات امطار گوهر بار ابر شهوت پوشیده و مخفی نماناد که دوشیزگان گلرنگ صافی نهاد
انجام: زین دفتری عاقبت بی پسر شوی تمت الرسالة مشهور به ترجمة النساء
[دنا ۱۱۵۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۲۶۲/۵]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۹۳/۱-۳/۱۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: علی اکبر بن محمد حسینی، تا: چهارشنبه ۲ ربیع الثانی ۱۲۲۱ق؛ ۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۴۷]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۲۷/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** ورنه از قریش چه خاکستر شوی ×× زین دلیری عاقبت بی سر شوی. اللهم اشغل الظالمین بالظالمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ ذیحجه ۱۲۴۵ق؛ با سرلوح آراسته به رنگ‌ها، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱ص (۶۰-۷۰)، ۸ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۱۲ - ۲۵۴۲]

← ترجمه نظم و نثر دعای کمیل < دعای کمیل (ترجمه نظم و نثر)
← ترجمة النقایة مختصر الوقایة < منافع المسلمین
← ترجمه النور فی الامام المستور«عج» < بسط النور فی الامام المستور (عج)
← ترجمه نیک بختیه < جنة الامان الواقیة و جنة الایمان الباقیة (ترجمه)
← ترجمه وجیزة الاحکام < هدایة

● **ترجمه و خواص آیات قرآن کریم** / علوم قرآن / عربی - فارسی

t. va xavas-e āyāt-e qor’ān-e karīm

شیرازی، محمد حسین بن فخرالدین، ق۱۴ قمری

šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e faxr-od-dīn (- 20c)

تاریخ تألیف: از اوایل ماه رمضان تا سه‌شنبه ۱۴ ذیقعده ۱۳۱۰ق

برخی از آیات قرآنی را به ترتیب سوره‌ها آورده و آنها را ترجمه و در برخی از آیه‌ها اشاره به شأن نزول و خواص برخی از آنها نموده است.

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۸

آغاز: فجعلنا نکالاً اعتبار و عبرت، لا فارض و لا بکر پیر از کار افتاده و جوان کار نکرده

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «محمد حسین بن فخرالدین» (بیضی)؛ فاقد جلد، ۷۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

← ترجمه وسیلة النجاة < ذریعة الحیاة

● **ترجمه و شرح أصول ثلاثة للتوحید الشریف** / کلام و اعتقادات / ترکی

t. va š.-e osūl-o salāsa le-t-tawhīd-eš šarīf

وابسته به: أصول ثلاثة للتوحید الشریف

ترجمه و شرحی مختصر برای رساله أصول ثلاثة للتوحید الشریف است و در نسخه اصل این رساله (به فارسی) به مولانا جلال الدین رومی نسبت داده شده بود که گویا این نسبت صحیح نیست.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۰/۲ کر

آغاز: اصل اول در توحید فعلی ... بیان ایدر ... (و ما رمیت إذ رمیت) آه بو آیاتی نک دخی معنایی شریفی بودر که کفره نک اوزرینه رسول اکرم افندیمز ... توحید افعال بودر که افعالک جمله سین فاعل حقیقی به اضافتدر؛ **انجام:** نا نافیه در کتمامشدر معناسنه، ره صدق، صدق و سفا یولنه کتمامشلر ... بدنام کننده ... ایو آد ایله شهرت بولمش بد نامیلر چودر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل ۱۳، جا: گویا در عثمانی (ترکیه)؛ عبارات ترجمه و شرح با رمز «۲۲» نشانه‌گذاری گردیده است که بایستی رمز «شارح و محشی» بوده باشد؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۷گ (۲پ-۸پ) در هامش و زیر سطور [ف: ۴۰/۲ - ۳۳۲]

← ترجمه و شرح جنة الامان الواقیة و جنة الایمان الباقیة < جنة الامان الواقیة و جنة الایمان الباقیة (ترجمه)

← ترجمه و شرح حدیث اهلیلجه < گل جعفری

← ترجمه و شرح حدیث ما الحقیقة < کمیلیه

← ترجمه و شرح خطبه توحیدیه حضرت رضا (ع) < شرح خطبة التوحید

← ترجمه و شرح دعای صباح < دعای صباح (ترجمه و شرح)

← ترجمه و شرح دعای علوی مصری < دعای علوی مصری (ترجمه و شرح)

← ترجمه و شرح دعای کمیل < دعای کمیل (ترجمه و شرح)

← ترجمه و شرح دیوان امام علی (ع) < دیوان امیرالمؤمنین علی علیه السلام (ترجمه و شرح)

← ترجمه و شرح رساله ذهبیه < رساله محمودیه

← ترجمه و شرح شرایع الاسلام < الجامع الرضوی

← ترجمه و شرح عهدنامه مالک اشتر < تحفه سلیمانیه

← ترجمه و شرح عهد نامه مالک اشتر نخعی < آثار ناصری

← ترجمه و شرح فصوص الحکم < جواهر

← ترجمه و شرح کافیه < کافیه (ترجمه و شرح)

← ترجمه و شرح میراث کافی < ارث

● **ترجمه و شرح میزان تسعه شیخ سامور هندی** / علوم غریبه / ترکی

t. va š.-e mīzān-e tes‘e-ye šeyx sāmūr-e hendī

مؤلف رساله، چنان که در مقدمه تصریح نموده، پس از آن که اصول نه‌گانه منقول از شیخ سامور هندی در علم حروف را نقل می‌کند، به تقلید از وی، به شرح و بسط آن با مثال‌ها و نمونه‌های مختلف می‌پردازد و در آخر جداولی در صفت اعداد حروف، شیوه سامور هندی و چندین جدول در بسط حروف می‌آورد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۳۵۹/۱

آغاز: بسمله. بو بر عملدر که شیخ سامور هندی هر بر مقصود ایچون طقوز میزان ادزره بنا قلمشدی؛ **انجام:** (جدول) ... ۴۶ عدد حروف نطق.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با اشکال هندسی؛ جلد: تیماج تریاکی با ترنج و سرترنج، ۲۱ص (۱-۲۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴۵ - ۱۸۱]

← ترجمه وصایای امیرالمؤمنین (ع) < وصایای امیرالمؤمنین (ع) (ترجمه)

← ترجمه وصایای پیامبر به امام علی (ع) < چهل وصیت

← ترجمه وصایای پیامبر خدا (ص) به امام علی (ع) < نصیحت نامه

← ترجمة وصیة النبی لعلی علیه السلام < وصیة النبی (ص) لعلی علیه السلام (ترجمه)

← ترجمه وفیات الاعیان < مناظر الانسان

← ترجمه وقوف سجاوندی ◄ تجوید قرآن کریم

● **ترجمه «و ما قدر الله حق قدره»** / عرفان و تصوف / فارسی

t.-ye "va mā qadar-al-lāh haqq-a qadar-e-h"

لاری، رضی الدین عبدالغفور، - ۹۱۲ ؟ قمری

lārī, razī-od-dīn ‘abd-ol-qafūr (- 1507)

ماتن: صدرالدین قونیوی، محمد بن اسحاق (۶۰۷-۶۷۳)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۴۵۵

آغاز: بسمله، خداوندا سپاس و ستایش تو از ما نیاید هر چه اندیشیم حمد و؛ **انجام:** هر کس را که خواهد و السلام علی من اتبع الهدی. تمام شد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ضمیمه نسخه ش ۶۳۱۳؛ واقف: رضا نائینی، ۱۳۱۱؛ کاغذ: حنائی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [رایانه]

← ترجمه هته پرهئیکا ◄ طریقه اذکار

● **ترجمة الهداية** / فقه / فارسی

tarjomat-ol hedāyat

حسینی کاشانی، ابوالقاسم بن محمد مهدی، - ۱۲۸۱ قمری

hoseynī kāšānī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad mahdī (- 1865)

در احکام و مسائل طهارت و صلاة و زکاة و روزه، فتوایی و ترجمه «الهداية» خود مؤلف که به عربی نوشته بوده و به‌درخواست جماعتی از مؤمنین به فارسی برگردانده است. (سید احمد اشکوری)

[دنا ۱۱۵۱/۲]

۱. کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۲۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۰ شعبان ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۳گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۹۴۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... این مختصری است در بیان مسائل طهارت و صلاة و زکاة و روزه؛ **انجام:** و ذکر آنها در این مختصر قلیل الثمر است کسی که بخواهد از آن کتب طلب نماید

خط: نسخ، کا: محمد هاشم، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۳۲۴]

← ترجمه هزار و یک مساله ◄ هزار مساله

● **ترجمة هشام بن ابراهيم = تحقيق حال هشام بن ابراهيم الحلى** / رجال / عربی

t.-u hišām ibn-i ibrāhīm = taḥqīq-u ḥāl-i hišām ibn-i ibrāhīm al-ḥillī

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

گفتاری است کوتاه درباره هشام (یا هاشم) بن ابراهیم مشرقی که بنا بر برخی از مآخذ عباسی نیز خوانده می‌شده. درباره وی و تعیین نام و شهرت و نیز گرایش فکری او سخن بسیار است از آن جمله حدیثی است از او درباره غنا و پاسخی که امام کاظم (ع) به او داده و وصفی که از شخصیت او کرده‌اند که جای بسی دقت است و از عظمت مقام امام معصوم حکایت می‌کند (بهجة الآمال ۱۸۰/۷). مشرقی خود از کتاب «جامع» که در اختیار دارد یاد می‌کند.

[دنا ۱۱۵۱/۲ (۱ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۴۵۳

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی امرنا بالابتداء فی الافعال علی البهجة المرضية و اخبرنا علی کلمة هی النجاة کافية؛ **انجام:** عن ارتکاب ما یسخطه فیکم یجاه محمد اشرف الانبیاء علیه سلام الله ما بقیت الارض و السماء تم هذا الکتاب

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن کربلائی حسن، تا: ۱۲۴۳ق [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۱۸-طباطبائی

آغاز: هشام بن ابراهیم الحلی و هو المشرقی یقول استاذنت لجماعة علی ابی الحسن علیه السلام فی سنه تسع و تسعین و مایه نحضروا و حضرنا سته عشر رجلا علی باب ابی الحسن الثانی علیه السلام فخرج مسافر فقال یدخل آل یقطین ... و یدخل الباقون رجلا رحلا؛ **انجام:** و قال المشرقی له و الله ما نقول الا ما یقول آباءک و عندنا کتاب سمیناه کتاب الجامع فیه جمیع ما یتکلم الناس علیه فقال له جعفر شبیها لهذا الکلام فاقبل علی جعفر فقال اذا کنتم لاتتکلمون بکلام آبائی فبکلام ابی بکر و عمر تریدون ان تتکلموا. قال حمد و به هشام المشرقی هو ابن ابراهیم البغدادی ... فقال ثقه و قال رایت ابنه ببغداد (ظاهراً ناتمام است).

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۲۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۳۱۴]

● **ترجمه ۸ رساله ادبی - نحوی** / ادبیات / فارسی

t.-ye 8 r.-ye adabī - nahvī

رازی، محمد صادق

rāzī, mohammad sādeq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۶۵۴
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● ترجمة یونس بن عبدالرحمن = تحقیق حال یونس بن عبدالرحمان / رجال / عربی

t.-u yūnus ibn-i ʻabd-ur-raḥmān = taḥqīq-u ḥāl-i yūnus ibn-i ʻabd-ur-raḥmān

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

گفتاری است کوتاه درباره یونس بن عبدالرحمان راوی و محدث معروف شیعه در چند «مقام» است و در دیگر مجموعه‌هایی که در دست است، نیست.
[دنا ۱۱۵۲/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶/۲۱-طباطبائی

آغاز: فی یونس بن عبدالرحمان. تحقیق الحال فی حاله یستدعی التکلم فی مقامات الاول فی ما ورد فی مدحه من العترة الطاهره منها ما رواه النجاشی عن شیخنا المفید فی کتاب مصابیح النور؛ **انجام:** لا یصح القول بان یقطین لم یکن فی ذلک الزمان و انما کان فی زمان ولد العباس

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نسخه حاضر ناتمام است و مقام‌ها را ندارد؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۳۱ر-۱۳۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۳۱۵]

● الترجیحات / اصول فقه / عربی

at-tarjīḥāt

نسفی، محمد بن محمد، ۶۰۰؟ – ۶۸۷ قمری

nasafī, mohammad ebn-e mohammad (1204 - 1289)

مؤلف در آن از ترجیح مقتضی بر راجح و محرم بر مبیح و خاص و بر عام و کتاب بر خبر و خبر موافق با کتاب بر خبری که چنین نباشد و حمل بر اعم بر حمل بر اخص و مجمل موافق عقل بر مجمل مخالف آن و نقل بر نافی تخصیص و قیاس وجودی بر عدمی و قیاس تقدیری بر واقع و قیاس اظهر به‌جز آن و قیاس مخصص بر نص و فرق اجمالی و تفصیلی و کثرت ادله بر جز آن و علت بر استصحاب گفتگو شده است و رساله کوچک اصولی دقیقی است و چنان‌که در عنوان نسخه ما آمده: «الترجیحات لبرهان الدین النسفی» باید از برهان الدین ابوالفضائل محمد بن محمد نسفی باشد. نسخه‌ای از همین رساله در برلین هست (ش ۵۱۷۲). در آنجا «المختصر فی الترجیحات» از همین نسفی نیز هست (ش ۵۱۷۳) که جز این است.
[دنا ۱۱۵۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱۷/۳

آغاز: بسمله و بالله اعون و العصمة و التوفیق و رضی الله عنا و عن جمیع المسلمین و لاحول ... العظیم. اعلم اولا بان الترجیح بعد التعارض و لایعارض بین الدلیلین الاوان لایمکن الجمع بین الحکمین؛ **انجام:** و هذا کثیر النظار یعرفونه مع التامل و الله اعلم بالصواب.

خط: نسخ ریز، کا: حسن بن محمد سپاهانی، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۴ر-۱۵پ)، ۲۸ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۴ – ۴۰۲۹]

● ترجیح البینات / فقه / عربی

tarjīḥ-ul bayyināt

خصالی، عبدالرحمن بن ایوب، – ۱۰۸۷ قمری

xesālī, ʻabd-or-rahmn ebn-e ayyūb (- 1677)

بعضی از بینه‌ها که در باب‌های مختلف فقهی بر بعضی دیگر ترجیح دارند، طبق مذهب ابوحنیفه با اختصار از کتاب‌های معتبر این مذهب بر شمرده شده است.

چاپ: بغداد، مطبعة دار السلام، ۳۰۴ص، ۱۳۴۴ق.
[دنا ۱۱۵۲/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۳۹۶/۱ و ۴۴۲/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۳۵۸/۲

آغاز: الحمدلله عظیم البرهان و عمیم الاحسان و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد رسوله حبیب الرحمن و کریم الانسان؛ **انجام:** المقر له علی أن العبد و الصبی فعلا بعد الاذن أولی من بینتهما علی انهما فعلا قبل الاذن

خط: نسخ، کا: عبدالقادر بن محمد ابوالنور کیالی، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۲گ (۱۹پ-۳۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۳۱۴]

← ترجیح بلامرجح ← پاسخ پرسشهای نذر علی

● الترجیح بلا مرجح / اصول فقه / عربی

at-tarjīḥ bi-lā murajjiḥ

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ – ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

[دنا ۱۱۵۲/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۵/۲۸
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۳ص (۳۵۱–۳۵۳)، ۱۸ سطر [سنا: ف: ۲ – ۱۳۰]

● **ترجیح بلا مرجح** / اصول فقه / عربی
tarjīḥ-u bi-lā murajjiḥ

[دنا ۱۱۵۲/۲]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۳۰/۴
آغاز: الحمد لواهب العقل و الصلوة علی النبی و الوصی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ – ۸۱]

● **الترجیح و الفضل** / کلام و اعتقادات / عربی
at-tarjīḥ wa-l faḍl

جاحظ، عمرو بن بحر، ۱۵۰ – ۲۵۵ قمری
jāhez, ‘amr ebn-e bahr (768 - 870)

رساله مختصری در اثبات افضلیت امیرالمؤمنین علی (ع) با استناد بر آیات و روایات می‌باشد. در آغاز آمده: «نسخت من مجموعه الامیر ابی محمد الحسن بن عیسی بن المقتدر بالله فقال هذا کتاب من اعتزل الشک و الظن و الدعوی و الاهواء و اخذ بالیقین و الثقة من طاعة الله و طاعة رسوله (ص) و باجماع الامة بعد نبینا مما تضمنه الکتاب و السنة و ترک القول بالاراء.»
آغاز: بسمله. هذا کتاب من اعتزل الشک و الظن و الدعوی و الاهواء و اخذ بالیقین من طاعة الید و طاعة رسوله
انجام: فسقط عبدالله بن عباس رضی الله عنه و بقی امیرالمؤمنین علیه السلام اولی احق بالامامة لما اجمعت علیه الامة و لدلالة الکتاب و السنة.
چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۷۲ق.، رحلی، (غایة المرام: صص۷۱۵–۷۱۶)؛ [تهران]، سنگی، ۱۲۹۴، رحلی، ۳ص
[دنا ۱۱۵۲/۲ (۳ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۱۰/۲۵
انجام: برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: ۱۰۶۴–۱۰۹۶ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۷۲پ–۷۳ر)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۳۳۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۵۶/۲۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۱۷۵]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۴۷
آغاز: وقع الی رساله اخری من کلامه ایض مر النفصل ... مختصر الفاظها و ترجمتها؛ **انجام:** واجب النحل علی کل غیرمصب صایب کما قال ... الی یوم القیامه
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد شریف خاتون آبادی، تا: ۱۱۲۷ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۲۰۳]
مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۵۵۶/۳
همان نسخه بالا [مؤید: ۲ – ۵۷]

● **ترجیعات العرفا** / عرفان و تصوف / فارسی
tarjī‘āt-ol ‘orafā

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۲۴۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]

● **الترجیعات القدسیة** / شعر / فارسی
at-tarjī‘āt-ol qodsīyya

شرقی اقطابی، شمس الدین
šarqī aqtābī, šams-od-dīn

[دنا ۱۱۵۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۴/۱۰–ف
نسخه اصل: عاطف افندی ش ۲۲۴۱؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ ذیقعده ۸۲۸ق؛ ۳گ (۳۷۷–۳۷۹)، ۲۳ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۰۹]

● **الترجیع الولدی** / شعر / فارسی
at-tarjī‘-ol valadī

[دنا ۱۱۵۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۵۸/۲–ف
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پایان ربیع الاول ۷۱۷ق؛ ۳گ (۱۰۴–۱۰۶)، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۹۸]

← ترجیع بند ≻ دیوان خلج
← ترجیع بند ≻ دوازده بند مشتاق

● **ترجیع بند** / شعر / فارسی
tarjī‘-band

حافظ شیرازی، شمس الدین محمد، – ۷۹۲ قمری
hāfez-e šīrāzī, šams-od-dīn mohammad (- 1390)

ترجیع‌بندی است عاشقانه در ۷ بند که از حافظ شیرازی دانسته

شده است. این ترجیع‌بند در نسخ کهن دیوان حافظ نیست و برخی در انتساب آن به حافظ تردید نموده‌اند. باید افزود که ترجیع‌بند در اصطلاح ادب فارسی، شعری است شامل چند بند هم وزن، اما با قافیه‌های گوناگون، که در پایان هر بند، بیتی ثابت و واحد ــ که به آن برگردان می‌گویند ــ با قافیه‌ای مستقل می‌آید و این بیت یگانه پس از هر بند آورده می‌شود. ترجیع‌بند در سنجش با قالب مشابه خود ترکیب‌بند از بافت محکم‌تری برخوردار است، زیرا وجود بیت برگردان همچون رشته‌ای از دانه‌های تسبیح را در امتداد یکدیگر پیوند داده و مرتب کرده است. قالب ترجیع‌بند را منشعب از قصیده دانسته‌اند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۳۲/۹ کر

آغاز: ای داده بباد دوستداری ×× این بود وفا و عهد باری / آخر دل ریش دردمندم ×× تا چند بدام غم سپاری / آن به که ز صبر زخ نتابم ×× باشد که مراد دل بیابم؛ **انجام:** حافظ چه شود اگر بیابی ×× نوری ز حضور عالم دل / چون ملک وصال او نگردد ×× آسان آسان مسلم دل / آن به که ز صبر رخ نتابم ×× باشد که مراد دل بیابم

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه قرن ۱۳؛ مجدول مذهب، کمندکشی شده؛ کاغذ: ترمه نازک سبز مغز پسته‌ای، ۴گ (۱۶پ-۱۹ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۲۸]

● **ترجیع بند** / شعر / فارسی

tarjī‘-band

حسینی هروی، امیر حسین بن امیر عالم، ۶۷۱ق۸ قمری

hoseynī heravī, amīr hoseyn ebn-e amīr ‘ālam (1273 - 14c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۴۰/۲

آغاز: ما قتلیم و عشق قاتل ماست ×× این یکی منزل از منازل ماست.با بیت ترجیع: که به فتوای عشق راه یکی است ×× همه جا دیر و خانقاه یکی است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ سطور معمولی و چلیپا؛ ۸گ (۶ر-۸پ و ۱۶ر-۲۰پ) [ف: ۲۰ - ۵۲۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۹۵۴/۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۳پ-۸پ) [ف: ۲۰- ۵۳۹]

● **ترجیع بند** / شعر / فارسی

tarjī‘-band

قطب آبادی، عباس، ق۱۴ قمری

qotb ābādī, ‘abbās (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۸ق

در این اثر منظوم ۴ ترجیع‌بند به ترتیب با قافیه‌های «هاء، تاء، یاء، ن» آمده که البته از ترجیع چهارم فقط دو بیت آمده و بقیه ابیات افتاده است. این ابیات که تمامی به خط زیبای شکسته سراینده آن (میرزا عباس شهربابکی) می باشد که در سال ۱۳۱۸ق سروده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۰۵/۱۱

آغاز: دی من مستمند دیوانه ×× رفتم ... بسوی میخانه / تا ببینم چگونه مینوشند ×× گلرخان می بیاد جانانه؛ **انجام:** دوش اندر وثاق پی جانان ×× گله میکردم از شب هجران / از جدایی وصل حضرت دوست ×× مانده بودم بخویشتن حیران.

خط: شکسته بسیار زیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۸ق، جا: تهران؛ در آغاز نسخه آمده است: «ترجیع بند حقیر عباس قطب آبادی من توابع شهر بابک ولایت یزد غفر الله من العصیان فی سنة ۱۳۱۸ هـ»، بیشتر ابیات ترجیع چهارم افتاده است و به علت عدم وجود نسخه ای دیگر دانسته نشد افتادگی از نسخه چه مقدار است؛ در انجام نسخه بین برگ‌های (۷۶ر-۸۱ر) مطالبی گوناگون و نیز ابیاتی از شاعرانی چون شاطر عباس قمی، کاتب، کردستانی، میرزا عباس قطب آبادی سید حسین تفرشی به سال ۱۳۳۹ق، میرزا حسین شیرازی متخلص به شیدا و ... آمده است، پنج بیت نیز به عربی از المسعود افندی در برگ ۷۹ نگاشته شده است ماده تاریخ درگذشت میرزا علی اصغر خان اتابک «موئی از خانه قلندر کم» کاتب نسخه سید الحکماء لاریجانی همینجا نوشته «تا اینجا در شب چهارم جمادی الثانی سال ۱۳۳۵ در ساعت سه از شب رفته در نهایت افسردگی و پریشان حالی» در ادامه مالیه ورامین؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۷۳پ-۷۵پ)، سطور چلیپا، اندازه: ۹/۵×۱۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۳۹]

● **ترجیع بند** / شعر / فارسی

tarjī‘-band

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۲۱۰

آغاز: بسمله، آنکه ذاتش برون زچون و چراست ×× شیر یزدان علی ولی خداست؛ **انجام:** طاعتی جز ولایتش نبود ×× گر تو را هست نور ایمانش

خط: نستعلیق، کا: محمدصادق، تا: ۱۳۵۰ق [رایانه]

← ترجیع بند جامی ‹ اشعار
← ترجیع بند جامی ‹ دیوان جامی

● **ترجیع بند در مدح حضرت علی بن ابیطالب (ع)** / شعر / فارسی

tarjī‘-band dar madh-e hazrat-e ‘alī ebn-e abī-tāleb

ترجیع بند زیبا و نیکویی است در هفت قطعه در مدح

امیرمؤمنان، حضرت علی بن ابیطالب (ع). شاعر در مقدمه کوتاهی که در آغاز آن آورده، می‌نویسد: «... چون این اقل عبادالله راقم الحروف المتخلص بالمفتی در زمان شباب و اوان تحصیل علوم و آداب گاهی به انشاء شعر از قصاید و غزلیات و رباعیات می‌پرداختم و چون خود را در عالم سخن صاحب استعداد نمی‌دیدم و در مقابل فصحاء و شعراء در خود طبعی و وقعی نمی‌یافتم قبیح داشتم که جمع‌آوری اشعار ناقابل خود نموده در دیوانی منطبع سازم و خود را صاحب دیوان دانسته در عداد عرفاء محسوب نمایم ولی چون این مجموعه نمونه کشکولی است که باید در وی هر متاعی ریخته آید ترجیع‌بندی که در مدح مولای متقیان امیر مؤمنان علیه صلوات الله الملک المنان سرودم مناسب دیدم این کشکول گدایی را به این جواهر آبدار و لؤلؤ خوشگوار متحلی و چون گنجینه شاهی بدین در گرانبها متجلی نمایم تا یادگاری باشد، امید از صاحبان فضل و هنر اگر نقصی ملاحظه فرمایند بعین عنایت اغماض نمایند. اول: صبح شد ای ...». در الذریعة ۱۰۸۵/۹ و فرهنگ سخنوران ۵۵۷–۵۵۸ از چند شاعر «مفتی» نام، یاد شده و ندانستیم ناظم این ترجیع بند، کدامیک از آنان است و شاید شخص دیگری باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۶۶/۵

آغاز: بعد التسمیة و التحمید والتصلیة، چون این اقل عبادالله راقم الحروف المتخلص بالمفتی در زمان شباب ... اول: صبح شد ای ندیم مست و خراب ×× چشم بگشا و سر برآر ز خواب؛ **انجام:** آن که مفتی برای مدحت وی ×× این دو بیت بدیع کرد انشاء / بیقین دان علی است سر خدای ×× اوست آینه خدای نمای / هر چه جز اوست در سرای وجود ×× شد زیمن وجود او موجود.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد صادق لاهیجی، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۲۱–۲۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۳۸ – ۵۰۴]

← ترجیع بند غوغا ← دیوان غوغا

● **ترجیع بند کرمانی** / شعر / فارسی

tarjī'-band-e kermānī

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۳۱۷/۸

به نقل از کتاب زبدة السالکین مشتمل بر ۱۴۲ بیت؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: محمد باقر ابن سلطانعلی گواری کزازی، تا: ۱۲ رمضان ۱۲۹۲ق، کاغذ: شیری، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۵ص (۳۴۸–۳۶۲)، اندازه: ۸/۵×۱۱سم [ف: ۲ – ۴۱۶]

● **ترجیع بند هزلی = هجو بی بی شرف** / شعر / فارسی

tarjī'-band-e hazlī = hajv-e bī-bī šaraf

از: طوسی (ق ۱۴ق). ترجیع‌بندی است هجوی با بن‌مایه‌های هزل‌آمیز تند درباره «بی بی شرف» که سخت مذمتش کرده است دارای پنج بیت ترجیع که در پایان هر بند تکرار می‌شود: تا بختی چرخ در تکاپوست ×× بی بی شرف از ...ش سخنگوست. شاعر در آغاز بند پایانی، خود را طوسی / طوبی ((؟) در نسخه ناخوانا) می‌نامد: طوسی منم آنکه بی نظیرم ×× در دشت سخن وری دلیرم / از طبع خوش و ز شعر شیرین ×× سلطان کلام را امیرم / از مملکت کمال شاهم ×× در کشور مملکت امیرم ... به نظر می‌رسد می‌توان این منظومه هزلی را در شمار هجونامه‌های سیاسی که در قالب طنز عرض می‌شده دسته‌بندی کرد. زیرا مثلاً یک‌جا از ارتباط بی بی شرف با «وکیل» سخن گفته است. با این اوصاف، طوسی نباید قدیمی‌تر از عصر مشروطه باشد. از وی در منابع، اطلاعی یافته نشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۸۲/۳

آغاز: بشنو سخنی ز داد بی بی ×× جور و ستم و عناد بی بی / گر بر خر او چو او نشینی ×× آگه شوی از فساد بی بی؛ **انجام:** چون هست زمانه جای بیداد ×× بی بی ... داده بر باد / چون گردش چرخ واژگون است ×× بی بی شرف ... زبون است.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۱۳۰ر–۱۳۲ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱سم [ف: ۲۷/۱ – ۴۳۹]

● **ترجیع مناقب امامت** / شعر / فارسی

tarjī'-e manāqeb-e emāmat

؟ مجذوب تبریزی، محمد بن محمد رضا، – ۱۰۹۳ قمری

majzūb-e tabrīzī, mohammad ebn-e mohammad rezā (- 1682)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۹۶۸/۳

آغاز: روزی که فلك بساط آراست ×× رخصت ز علی گرفت و برخواست؛ **انجام:** القصه هر آنچه کرد مولا ×× فرموده کردگار یکتاست / روزی که قلم گرفت معبود ×× لوحش کف مرتضی علی بود

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن محمد صادق تبریزی، تا: دهه اول شوال ۱۰۹۸ق؛ مجدول محرر، کمندکشی شده، دارای سه سرلوح مذهب، محشی؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم (صدرالافاضل) در صفر ۱۳۴۴ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۶ص (۳۷۰–۳۸۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×سم [ف: ۴۴ – ۱۶۲]

● **الترجیع و التصحیح علی القدوری** / فقه / عربی

at-tarjī' wa-t taṣḥīḥ 'ala-l qudūrī

ابن قطلوبغا، قاسم بن قطلوبغا، ۸۰۲ - ۸۷۹ قمری
ebn-o qotlūbaqā, qāsem ebn-e qotlūbaqā (1400 - 1475)
وابسته به: مختصر القدوری فی فروع الحنفیة = مختصر القدوری = المختصر فی الفقه؛ قدوری، احمد بن محمد (۳۶۲-۴۲۸)
حاشیه‌ای است با عناوین «قوله، قوله» بر «مختصر قدوری فی فروع الحنفیة» تألیف ابوالحسن احمد بن محمد بن احمد قدوری.
[کشف الظنون ۱۶۳۴/۲؛ دنا ۱۱۵۲/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۳۹۷/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۲۶۱/۱

آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم و بعد فان الشیخ الامام العالم العلامة زین الدین قاسم الحنفی یقول انی قد رایت من عمل فی مذهب ائمتنا بالتشهی حتی سمعت من لفظ بعض القضاة؛ **انجام:** قوله و غرم المقر بدله الصواب ما عبر به الاصل ... طریقتان نقلهما

خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ (۱ر-۵۵پ)، ۱۷-۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۸-۳۷۳]

● **ترحیل الشمس** / هیئت، شعر / عربی

tarḥīl-uš šams

ارجوزه‌ای است در چهل و چهار بیت در بروج دوازده‌گانه و موقع آفتاب از آنها، با رموز برای درجات کواکب.
[دنا ۱۱۵۲/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۶۳/۲

آغاز: الحمدلله الکریم الباری ×× مکور اللیل علی النهار / ثم الصلاة و السلام أبدا ×× و سخر الافلاک کیف شا؛ **انجام:** قریب منه فاللیالی تدخل ×× و نقط میم عدها مفصل

خط: مغربی، بی‌کا، تا: ۴ محرم ۱۲۰۳ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۶پ-۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۶۸]

● **تردید القضیة الانفصالیة** / منطق / عربی

tardīd-ul qaḍīyyat-il infiṣālīya

رسالة یذکر فیها ان تردید القضیة الانفصالیة لایشبه بالتقسیم.
[دنا ۱۱۵۲/۲]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۶۵۵/۱۰

آغاز: الحمدلله کما امر و الصلاة علی محمد خیر البشر و علی آله؛
انجام: و اما التعریف اللفظی فالمقصود منه التصدیق کما علم فی البداهة و الکسب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: چرم زرد، ۲گ (۱۲۹پ-۱۳۰ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۱۶۱]

← ترسا و صنعان ⩾ شیخ صنعان و ترسا
← الترسل ⩾ المکتوبات
← ترسل ⩾ تحفه بهائی
← ترسل ⩾ شرفنامه
← ترسل ⩾ منشآت
← ترسل ⩾ لطائف شرفی در فن ترسل و صناعت استیفاء
← ترسل ⩾ منشآت بیدل دهلوی
← ترسل ⩾ نامه نگاری

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

جبلی، عبدالواسع بن عبدالجامع، - ۵۵۵ قمری
jabalī, ʻabd-ol-vāseʻ ebn-e ʻabd-ol-jāmeʻ (- 1161)
کتابچه‌ای است در هنر نامه‌نگاری به زبان فارسی، مانند منشآت خواجه جهان. مؤلف در این کتابچه مردم را از نظر کارشان به دسته‌ها بخش کرده و هر دسته را به سه طبقه نموده است. مثلاً می‌گوید: برای طبقه اعلی مشایخ نویسند ... برای مشایخ طبقه اوسط نویسند ... برای مشایخ طبقه ادنی نویسند ... و همچنین: برای وزراء طبقه اعلی نویسند ... برای وزراء طبقه اوسط ... برای وزراء، طبقه ادنی نویسند ... و پس از نگارش هر نامه پاسخ آنرا نیز بعنوان (جواب آن) آورده است. ترتیب کتاب چنین است: مشایخ، سادات، علماء، قضاة، امراء دولت، وزراء و در پایان یک نمونه از نامه برای پدر و یک نمونه پاسخ آن را آورده است. نام نگارنده در این کتابچه نیامده چون آغاز هر دو نسخه کتابخانه افتاده است، لیکن در پایان نسخه (ش ۸۶۲)؛ نویسنده آن را به مولانا عبدالواسع نسبت داده است و با توجه به تاریخ نسخه (ش ۲۲۹) ممکن است نگارنده آن عبدالواسع بن عبدالجامع جبلی باشد و احتمال فهرست‌نگار در ذیل معرفی نسخه ش ۸۶۲ دانشگاه که احتمال داده نگارنده عبدالواسع بن علامی تونی باشد، مردود است.
[دنا ۱۱۵۳/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۹/۷

خط: نسخ، کا: محمد پسر یوسف، تا: ۸۸۴ق؛ نویسنده نسخه در پایان آن گوید: «تم الترسل فی وقت نصف اللیل سلخ محرم الحرام ۸۹۲». آغاز این نسخه از نسخه ۸۶۲ ناقص‌تر است، و از نامه برای طبقه اوسط علما علما آغاز می‌گردد، نامه بأمراه طبقه أعلی را انداخته و پاسخ آن را آورده است و چنانکه دیدیم نامی از نگارنده «عبدالواسع» در آن دیده نمی‌شود؛ جلد: تیماج حنایی، ۶گ (۲۶۷-۲۷۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۸۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۲

انجام: مصروف میگردد و الحمدلله ولی النعم ... و من الله التأییدانه حمید مجید. تمام شد ترسل مولانا عبدالواسع و الحمدلله

از میان نمونه نامه برای مشایخ طبقه اعلی آغاز شده؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج حنایی، ۱۸گ (۱-۱۸)، ۱۴ سطر (۹/۵×۵/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۵سم [ف: ۲ - ۱۹]

● **ترسل** / نامه‌نگاری / فارسی

tarassol

شیرازی، منصور بن محمد، - ۸۰۹ قمری

šīrāzī, mansūr ebn-e mohammad (- 1407)

با عنوان‌های: جواب، خطاب برای طبقات گوناگون از: سلاطین، مشایخ اسلام پناه، امراءفروتر، خواجگان اعلی، اطباء، شعراء، رؤساء، پدر، عمه و خاله و برادر کوچک، حرم سلاطین، خواجگان فروتر، سادات، قضات اسلام، امراء عظام، وزراء اکبر، مکتوبی که قبل از ملاقات نویسند، در تهنیت صحت و اظهار نگرانی جهت عارضه، عزانامه، سوگندنامه، عرضه داشت، استمالت نامه رعیت. نیز خطاب و جواب: امراء کبار، حضرت وزارت پناهی، وزراء، سادات، قضات، مشایخ، شیخ الاسلام، فی المراثی، جواب المراثی، عرضه داشت سلاطین در هرمهمات، سفارش نامه، طلب برای انعام، در عیادت مریض، جواب رقعه، تهنیت عید فطر و اضحی، خطاب و جواب قلندران و مادر و عمه و خاله و خواهر بزرگ، صورت باقیجات و تمسکات و بروات، اقرارمرهون، حجت محضر، جواب خطاب برادر بزرگ، خطاب فرزند و جواب آن، خطاب اهل فتوی و جواب آن.

آغاز: حمد و سپاس بی قیاس ملک الملک را که انشاء مودات لمعه انوار قدرت او است و ابداع مکونات شمه ای از آثار شوکت و عظمت ... چند از انشای ابنای زمان انتخاب کرده ...

انجام: حق سبحانه و تعالی ایشانرا در این واقعه صبر جمیل و اجر جزیل کرامت فرماید بحق الحق بالنبی المطلق.

[نسخه‌های منزوی ۲۰۹۲؛ دنا ۱۱۵۳/۲(۴ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۷۲/۱

آغاز: برابر **انجام:** سنگ ملامت بر گردنش نهند و زنگ مطوق.. و جمعیت یاران صباح الخیر مردان، تمت ترسل منصوری (تعلیق شرف الدین در شنبه ۳ صفر ۸۹۵)

خط:شکسته نستعلیق و تعلیق،بی‌کا،تا:با تاریخ ۸۹۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۵ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۸/۶سم [ف: ۷ - ۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۴۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ مهر: «المتوکل علی ابه الصمد العبد قوام الدین محمد» (مدور کهن)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۳۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۳۱/۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۹سم [ف: ۷ - ۷۹]

۴. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۳۲۷۲

آغاز و انجام: برابر، تمة الترسل فی تاریخ ۱ شهر ربیع الاول ۱۰۲۴.

برای انشای طالبان به فارسی تحریر کرده است، منشآت زمان و ستایش‌ها و اشعار و در آخر «تهنیت ولادات» و «تعهدنامه» نوشته آمده سپس دو صفحه است در سیاق؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ ربیع الاول ۱۰۲۴ق؛ تملک: «حسن قلی محمد جعفر بک»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی سرخ، ۳۹گ، ۶-۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [نشریه: ۵ - ۳۲۷]

● **ترسل (مجموعه ترسلات)** / ادبیات / عربی

tarassul (majmū‘e-ye tarassolāt)

ابن حبیب

ebn-e habīb

مجموعه منشئاتی است با عناوینی چون: خطبة ختم القرآن الکریم؛ خطبة التدریس؛ توقیع القاضی کمال الدین بعشاب (کذا)؛ توقیع القاضی شرف الدین ابی بکر باعادته الی وظیفته؛ توقیع القاضی شرف الدین بصهیون؛ توقیع القاضی زین الدین؛ توقیع بإعادته الشیخ کمال الدین الی تدریس المدرسة الظاهریة بحلب؛ توقیع بنظر الامام بحلب للشیخ فخرالدین محمود مرسوم باستمرار الشیخ شمس الدین بمسجد الارزنی المعروف بالشیخ فضل الله.

[دنا ۱۱۵۳/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۴۱ ط

خط: تعلیق، کا: محمد بن علی بن عثمان حنفی، تا: ۱۰ شعبان ۸۶۲ق؛ بر پشت برگ آغاز نام کتاب با عنوان «ترسل ابن حبیب احسن الله عاقبته و غفرله» آمده است که ظاهراً نسخه در عصر حیات مصنف نگاشته شده؛ تملک: محمد بن عمر الحسنی القادری الشافعی از ق ۹ق، علی بغدادی کاتب مورخ ۱۰۲۵ق؛ کاغذ: نخودی ضخیم (گویا ترکی بغدادی)، جلد: مقوایی، ۷۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۱۶]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

شهاب منشی، محمد بن علی، ق۹ قمری

šahāb monšī, mohammad ebn-e ‘alī (- 15c)

این ترسل به نام شاهرخ بهادرخان و محمد درویش و جلال الدوله سلطان علی ساخته شده است. عنوان‌های آن: خطاب سلاطین و موالی و جواب آنان.

[دنا ۱۱۵۳/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۳۱/۴

آغاز: بسمله. حمد و سپاس فراوان پادشاهی را جل و علا که نتایج اقلام فصحاء عالم رشحه ای از آیات بنیات قدرت بی اندازه او است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۹سم [ف: ۷ – ۵۵]

● **ترسل** = **مکتوبات** = **انشای معین** / نامه‌نگاری / فارسی

tarassol = maktūbāt = enšā-ye mo‘īn

اسفزاری، معین الدین محمد، – ۹۱۵ ؟ قمری

esfazārī, mo‘īn-od-dīn mohammad (- 1510)

تاریخ تألیف: ۸۷۳ق

کتابی است مفصل در قواعد نامه‌نگاری و دارای نمونه‌های بسیار از نامه‌های دیوانی و دوستانه با نثری شیوا و ادبی در «مقدمه» و چهار «منشأ» و یک «خاتمه»: مقدمه: در شرف این فن؛ منشأ ۱. مناشیر و احکام و تفویض امور؛ ۲. ایراد مکتوبات متنوعة؛ ۳. جواب مکاتیب؛ ۴. انواع رقاع؛ خاتمه: در ذکر بعضی وقایع و ایراد هر گونه لطایف آثار و بدایع اشعار. مؤلف این کتاب در سال ۸۷۳ق وارد هرات شده و به دربار خواجه مجد الدین محمد بن غیاث الدین خوافی وزیر سلطان حسین میرزا بایقرا راه یافته و این اوراق را بر سبیل ترسل توسل جسته است و به همان وزیر ارائه نموده، در دیباچه از سلطان حسین میرزا ابن منصور با یقرا تیموری (۸۶۱–۹۱۱ق) و عبد الرحمن بن احمد جامی (– ۸۹۸ق) به بزرگی و نیکی یاد کرده است. (سید محمود مرعشی)

آغاز: چون رقم از مشک زنی برحریر ×× حمد الهی بنگار ای دبیر/ فاتحه نامه بنام خداست ×× ختم رسالت به کلام خداست / هر که بنامش سخن آغاز کرد ×× خانه او را خرد اعزاز کرد. انشاء هر بنا و بناء هر انشاء حمد و ثناء خالقی لایق نماید که توقیع و قیع و انظروا کیف بدء الخلق ... رقمی از قلم منشیان فرمان مطاع اوست

[الذریعة: ۱۷۹/۲۲؛ دنا ۱۱۵۳/۲]

۱. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ اگر نسخه به‌خط مؤلف نباشد، به احتمال نزدیک به یقین، در حدود سال تألیف کتابت شده [نشریه: ۲ – ۴۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۹۹۴

آغاز: بلغا منظوماً و منثوراً و منقولا و مسطوراً مایل و مولع می‌بود؛

انجام: نامزد بنده خاکسار بی مقدار فرموده بودند از

در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق ماوراء النهری، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ واقف: نائینی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: ساغری، ۱۶۳گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۷ – ۲۴۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۷۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۴۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۱۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنائی مقوایی، ۲۲۳گ، ۱۵ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ – ۱۵۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۱۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۱۳۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۷۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** امید که مقبول طباع صباح و ملاح گردد و اختتام مایده کلام به ملح شده باشد اللهم اجعل الحمد لله فاتحة اقوالنا و الصلاة علی النبی محمد خاتمة احوالنا و السلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق؛ محشی با نشان «۵ »، مصحح؛ تملک: خواجه سید کرامت الله به سال ۱۳۲۳ق، محمد صادق (صادق) همراه مهر «العبد المذنب محمد صادق ۱۲۱۷» (مربع)؛ مهر: «محمد صادق» (دایره‌ای)؛ یادداشت مطالعه شیخ محمد نظمی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶۴گ (۱–۱۶۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۲ – ۴۵۴]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

بیانی کرمانی، عبدالله بن محمد، ۸۶۵ – ۹۲۲ قمری

bayānī kermānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1461 - 1517)

در صفحه ۱۷۲ این نسخه عبارت «دار العباده یزد» و در صفحه ۱۹۹ کلمه «نو کزان» و در صحفه ۲۱۷ کلمه «تومان» که هر دو کلمه اخیر مغولی است و این هر سه اصطلاح که در قرن هشتم و نهم رایج بوده است و پیش از آن در فارسی سابقه ندارد می‌رساند که این کتاب لااقل در قرن نهم تألیف شده است.

گذشته از این، القاب و عناوینی که در نمونه‌های مراسلات و اسناد به‌کار رفته عیناً القاب و عناوینی است که در قرن نهم به‌کار می‌رفته است. در میان مؤلفات خواجه شهاب الدین عبدالله مروارید متوفی در ۹۲۲ کتابی به‌نام «ترسل» ذکر کرده‌اند که احتمال بسیار می‌رود همین کتاب باشد. (سعید نفیسی)

[دنا ۱۱۵۳/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۲۵۴

آغاز: از برای شغلی بطرفی از اطراف شام فرستاد او را منشور بداد؛ **انجام:** حساب جامه دست دستان ...

از قسم سوم از باب چهارم آغاز می‌شود و از این قرار سه باب اول و دو قسم از باب چهارم آن از میان رفته است؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مجدول؛ جلد: میشن ماشی، ۲۳۴ص، ۱۱ سطر،

اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۶ - ۲۰۹]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

حسینی، میرزا امان الله، - ۱۰۴۶ قمری

hoseynī, mīrzā amān-ol-lāh (- 1637)

نامه‌های چندی است که مؤلف برای دستور نامه‌نگاری آنها را انشاء نموده است. این نامه‌ها در اغراض مختلف نوشته شده و پاره‌ای از آنها را به گروهی از دانشمندان و بزرگان نگاشته بوده است.

آغاز: بسمله، حمد وافر خدای را که باقوت قوت ناطقه بی بهادر عقد انشای کبریای او بی بهاست و آفتاب طبیعت در آسمان بیان ثنای او لاغر

[دنا ۱۱۵۳/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۴۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** از آدمی ... که درو منفعتی نیست و الله یقول الحق و هویهدی السبیل رهین منت رب العالمین که این انشای ... قرین معروف به قعات امان الله حسینی رفع الله مدارجه الی اعلی علیین ... زآنکه من بنده گنهکارم

خط: نستعلیق، کا: رضوی خرم آبادی، محمد علی، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و درباره عبدالرزاق توجه نمایند که آواره نشود زیاده متصدع نرود ظلکم مدود باد و السلام.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۷ صفر ۱۲۴۲ق، به‌دستور غلام حیدرخان صاحب فرزند غلام حسین خان صاحب بهادر؛ مجدول؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۴۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۶ - ۱۱۳]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

بغدادی، محمد مسیح، ق ۱۱ قمری

baqdādī, mohammad masīh (- 17c)

اهداء به: ابوالمظفر شاه عباس حسینی صفوی بهادرخان

نمونه‌هایی است از نامه‌نویسی که در دهه هفتم سده یکم پس از هزار آن‌را نگاشته است.

[دنا ۱۱۵۳/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۵۷/۲

آغاز: بسمله. حمد و سپاس بدیع الاساس که منشیان ... و بیان آن عاجز آمده باعتراف تکلم نمایند، نثار بارگاه واجب الوجودی است که عندلیب

بی‌کا، بی‌تا؛ خطوط چلیپا؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۴گ (۶ر-۱۹پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۷۳]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

بیگدلی، عباسقلی، ق ۱۱ قمری

bīgdelī, ‘abbās-qolī (- 17c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۸۰ ض

قسمتی از کتابی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۸۲

قسمتی از کتابی؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

نظامی هروی، کمال الدین عبدالواسع، ق ۱۱ قمری

nezāmī heravī, kamāl-od-dīn ‘abd-ol-vāse‘ (- 17c)

[نسخه‌های منزوی ۲: ۱۹و ۲۸۰؛ دنا ۱۱۵۳/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳، کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

استرآبادی، محمد مهدی بن محمد نصیر، ۱۱۰۰ - ۱۱۸۰ ؟ قمری

estarābādī, mohammad mahdī ebn-e mohammad nasīr (1689 - 1767)

در آیین نامه نگاری.

چاپ: با نصاب الصبیان بارها به چاپ رسیده است.

[دنا ۱۱۵۳/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۳۰۷/۴

آغاز: بسمله. حبذا از این بیاض دل آرا تذور رنگین پر و بالیست؛

انجام: در اندک زمانی بخیر و خوشی و خرمی صورت اتمام و اختتام

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی، تا: شنبه ۲ ربیع الثانی ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ، ۲۱گ (۵۶پ-۷۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۶۳]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

دارا بن درویش، ق۱۳ قمری
dārā ebn-e darvīš (- 19c)

به درخواست: میرزا احمد
تاریخ تألیف: ۱۲۸۲ق
[دنا ۱۱۵۳/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲
آغاز: آغاز هر کار سپاس؛ **انجام:** تحریراً فی شهر فوق ۱۲۸۲.
خط: شکسته، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۲ شعبان ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: میشن ماشی، ۸۹ص، ۷سطر، اندازه: ۱۳/۵×۸سم [ف: ۶ – ۲۰۸]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی
tarassol

شیروانی، محمد کریم بن محمد زمان، ق۱۳ قمری
šīrvānī, mohammad karīm ebn-e mohammad zamān (- 19c)

[دنا ۱۱۵۴/۲]

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه: ۳۷
آغاز: محمد کریم بن مرحوم کربلائی محمد زمان شیروانی ... که نوشته مختصری ترسل گونه ... مشتمل باشد بر القابات؛ **انجام:** عند الحاجه حجت بوده باشد و کان ذلک فی پانزدهم ربیع الاول سنه ۱۲۹۸
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۵۸گ، ۱۰ سطر (۷×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۷۲۷]

● **ترسل = دستور نامه نگاری** / ادبیات / فارسی
tarassol = dastūr-e nāme-negārī

منشی خوئی، مهدیخان بن محمد نصیر، – ۱۲۸۶ قمری
monšī-ye xū'ī, mahdī-xān ebn-e mohammad nasīr (- 1870)

تعلیم و ترقیم قواعد فرامین و ارقام و ضوابط نامه‌نگاری و نگارش عریضه و روش حسابداری، چنانکه به کار کودکان آید به روش بسیار مختصر در پنج «باب» و هر بابی دارای پنج «فصل»: باب ۱. نامه‌جات و فرامین؛ ۲. مراسلات؛ ۳. احکام شرعی؛ ۴. خطوط دفتری و محاسبه؛ ۵. سایر خطوط که دانستن آنها لازم است. رساله‌ای با عنوان «ترسل» با همین آغاز و عموماً با همین توضیحات کتاب‌شناسی در فهرست‌ها به افراد مختلف نسبت داده شده است و بسیاری از نسخه‌های آن نیز با مؤلف ناشناس معرفی شده است. از آنجا که نه عین هم بودن نسخه‌ها بر ما معلوم شد و نه به این نتیجه رسیدیم که کدام یک از این مؤلفین، مؤلف اصلی است آنها را به همان صورت و در پی هم ذیل چند عنوان در ادامه معرفی خواهیم کرد.
[دنا ۱۱۵۴/۲]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۶۰۸/۵
آغاز: شکر و سپاس فزون از وهم و قیاس خالقی را جل شأنه سزاست که در ایجاد موجودات بلا مشارک چهره گشایی نموده؛ **انجام:** کفش و چکمه و جوراب را زوج نویسند کلاه عمامه و امثال آنها را فرد نویسند تمام شد کتاب مجموعه موسوم به ترسل.
خط: نستعلیق، کا: عباس بن مرتضی قلی بن مرحوم مهدیخان سواد کوهی، بی‌تا، جا: تبریز، در کارخانه متعلق به عباس خلف مرحوم محمد شفیع تبریزی، بنا به دستور محمد صالح خلف آقا ابراهیم مرحوم؛ مجدول؛ جلد: مقوایی، اندازه: ۱۱×۱۸سم[ف:۳۲۲]

● **ترسل = دستور نامه نگاری = ترسل گلشن** / نامه‌نگاری / فارسی
tarassol = dastūr-e nāme-negārī = tarassol-e golšan

تبریزی، علی بن محمد اسماعیل، ق۱۳ قمری
tabrīzī, ‘alī ebn-e mohammad esmā‘īl (- 19c)

همان رساله بالا و با همان ابواب و فصول.

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۹۶
آغاز: شکر و سپاس فزون از وهم و قیاس خالقی را جل شانه سزاست که در ایجاد موجودات بلا مشارکت چهره گشائی نمود؛ **انجام:** شمشیر و خنجر و کارد را قبضه می‌نویسند، مسینه آلات و غیره را عدد می‌نویسند و
خط: نستعلیق شکسته خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ ذیقعده ۱۲۷۹ق؛ پس از کتاب سه صفحه از آغاز ترسلی است که محمد رضا تبریزی به تاریخ ۲۶ رجب ۱۳۱۰ خواسته است تألیف کند و گویا موفق نشده؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ – ۶۲]

● **ترسل = دستور نامه نگاری** / نامه‌نگاری / فارسی
tarassol = dastūr-e nāme-negārī

شمس الدوله، ق۱۳ قمری
šams-od-dowle (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۵ ق
نویسنده، که از شاهزاده خانم‌های درباری است، این رساله را برای اطفال دبستان در آیین نگارش و تعلیم و ترقیم قواعد فرامین و ارقام و تفهیم ضوابط نامه‌نگاری و احکام نگارش عرایض و مراسلات و درک خطوط محاسبات و حفظ رسوم نگاشته و مشتمل بر پنج «باب» است: ۱. نامجات (= نامه‌ها)؛ ۲. مراسلات و رقعه‌جات؛ ۳. حجج و تمسکات و احکام شرعی؛ ۴.

استفتاء و سیاق نویسی؛ ۵. فرمان نویسی.
نسخه حاضر در آغاز و فصول با دو نسخه بالا هماهنگ است و یکی بودن یا تفاوت آنها باید بررسی شود.
[دنا ۱۱۵۳/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۰۵

آغاز: بسمله شکر و سپاس فزون از وهم و قیاس خالقی را جل شأنه سزاست که در ایجاد موجودات بلا مشارکت چهره گشایی کرده؛ **انجام:** که بدعای شاهنشاه عادل اشتغال نموده باشم خداوند وجود مبارکش را بوجود قائم آل احمد برساند انشاء الله
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۵ رجب ۱۲۹۵ق؛ در آخر رساله نامه‌ای از قائم مقام فراهانی آمده؛ کاغذ: فرنگی لب طلائی، جلد: تیماج قرمز، ۴۱گ، ۸ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۱۴سم [ف: ۱ - ۳۹۰]

● ترسل = دستور نامه نگاری = گلشن عطارد /

نامه‌نگاری / فارسی

tarassol = dastūr-e nāme-negārī = golšan-e ‘otāred

عطارد، عباس، ق۱۳ قمری

‘otāred, ‘abbās (- 19c)

رساله‌ای در قواعد ارقام، ضوابط نامه‌نگاری و ... برای تعلیم اطفال؛ در پنج «باب» و «خاتمه»: ۱. نامجات، فرامین، ارقام عرایض و احکام؛ ۲. مراسلات و رقعه‌جات؛ ۳. حجج و تمسکات و سایر احکام شرعی؛ ۴. استیفا و سیاق‌نویسی؛ ۵. فرمان‌نویس؛ خاتمه در نوشتن اسامی امتعه و اقمشه. این کتاب به چند نفر دیگر نیز نسبت داده شده است و به احتمال با سه عنوان بالا یکی باشد.

آغاز: بسمله. شکر و سپاس فزون از وهم و قیاس خالقی را جل شانه سزاست که در ایجاد موجودات بلا مشارکت چهره گشائی ... و بعد چون اطفال دبستان را تعلیم و ترقیم قواعد فرامین و ارقام و تفهیم ضوابط نامه‌نگاری و احکام و نگارش عرایض و مراسلات و درک خطوط محاسبات و حفظ رسوم حجج و تمسکات ناچار الزام است لهذا شطری از آنها را به طریق اختصار مرقوم و مجموعه ترسل موسوم ساخت که مشتمل است بر پنج باب

چاپ: در ۱۳۱۸ ق، کارخانه عبدالله، به خواهش اکبر اقا صحاف؛ تبریز، سنگی، ۱۲۶۹ق.، خشتی، ۳۲ص؛ ایران، ۱۳۲۳ق.، ۲۴ص؛ تبریز، سنگی، ۱۳۲۹، خشتی، ۲۴ص

[نسخه‌های منزوی ۲۰۹۰/۳ «ترسل؛ دستور نامه نگاری» که نشانی ۴ نسخه آن را داده؛ مشترک پاکستان ۴۵۳/۵ یک نسخه که نام عطارد را در دیباچه دارد؛ دنا ۱۱۵۴/۲ (۱۵ نسخه)؛ مشار فارسی ج۴، ص ۴۲۹۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۶۶۳

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: مهر ماه سلطان خانم نوه فتحعلی شاه قاجار، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۲۶۶ق؛ مجدول، دارای سرلوح بی ارزش، رساله نصیحة الملوک در حاشیه صفحات نوشته شده در ۱۸ ذیحجه ۱۲۶۲، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۳۱ - ۴۰]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۶۸۸/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** خلاف شرعی بوده باشد نیاورد. تحریر فی ۲۳ شهر محرم الحرام ۱۲۶۹ ق.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ ۱۸گ (۱پ-۱۸ر) [ف: ۲ - ۵۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** هفت روزی نحس باشد هر مهی ... و هم بیستم سی ام در آسمان باشد.
خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۶۹ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای،۶۳ص،۸ سطر(۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴۷/۱-۸۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۱۴۰/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بنابراین خوشتر کسی که بکار آید.
در فهرست به احتمال از محمد بن یوسف دانسته؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی محمد عرب کرمانی، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۹ص، اندازه: ۱۷/۳×۱۱سم [ف: ۷ - ۷۸۷]

۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۸۵۸/۸

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلواة و السلام علی محمد و آله الطاهرین اما بعد بدانکه این کتاب موسوم است
بی‌کا، تا: ۱۷ جمادی الثانی ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ، اندازه: ۱۷/۵×۱۱سم [ف: ۲ - ۱۶۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۳۰۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** کفش و چکمه و جوراب را زوج نویسد کلاه عمامه و امثال آنرا فرد نویسند.
خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: میزا آقا، تا: ذیحجه ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ (۱پ-۳۳ر)، ۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۱۳/۵سم [ف: ۲۴ - ۹۵]

۷. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۱۱۲/۳

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳۰ر-۳۳پ)، اندازه: ۱۷/۵×۱۱سم [ف: ۸۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۸۴/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۴۸]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۷۴/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** وقف مؤید و حبس مخلد.
خط: شکسته نستعلیق، کا: علی رضا بن مهدی شریف شهر بابکی، تا: ۱۲۹۴ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۳۵پ-

۱۴۷ر)، ۱۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۶۸۲]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۳۹

آغاز: برابر

در فهرست با عنوان جنگ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا؛ تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، ۱۶ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۴۰۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۰۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمثال پای گاه عرش مثال سایه انوار یزدانی آفتاب سپهر معانی ... میرساند.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با سرلوح و کتیبه، مجدول؛ واقف: سید غلامحسین سیاه پوش، شهریور ۱۳۶۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ، ۹-۱۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۷۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۶۰۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** شکر لله که ایشان محض هوشند و عین بصیرت و گوش ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوایی، ۴۴ص (۲-۴۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۶سم [ف: ۱۷ - ۴۶۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۷۲/۱۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۱۳پ-۱۳۲پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۳۰]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۵/۲-۱۲/۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اول ساغری هیکل جانه در لوسور حرز یمانی کیمی ساکمه دو افسانه دور حفظ ایله بوگوهری

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق، جلد: گالینگور، ۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ - ۹۲۱]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۴۰۲-۱۳/۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمد لله انسان جامع جمع ار من به عشق روی لوی لذائذ پنجره طوطی شکر شکن که برترین کلام شد.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۲۱]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۹۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** در هرچمن آدمی و حوا ست ×× غارتگر عقل به دوانا ست / این بار ندانم از چه روضه است ×× وین آب ندانم از چه دریاست.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۲۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۴۳]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۴۱/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی المده المعلومه قبلت المعامله لموکلی هکذا. تمام شد بایع.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی با روکش زرورق مسی رنگ، ۴۰ص (۸۰-۱۱۹)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۷/۱ - ۶۰]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** بمعرفت گماشتگان جناب ملا ... در باب نقد جنس فلان.

بخشی از آن؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: اواخر قاجار؛ جلد: مقوایی با روکش ابر و باد، ۳۰ص، ۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۱۳]

● **ترسل** / انشاء / فارسی

tarassol

همدانی، عبدالغفار، ق۱۴ قمری

hamadānī, ʻabd-ol-qaffār (- 20c)

در پنج باب برای کودکان دبستان و ظاهراً همان که در بالا به چند نفر نسبت داده شده است.

[دنا ۱۱۵۴/۲]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۴۴/۱ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۲ و روز سه‌شنبه ۲۴ ربیع الثانی ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج سبز، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۴۲]

● **ترسل** / نامه نگاری / فارسی

tarassol

شیرازی، اسدالله بن احمد

šīrāzī, asad-ol-lāh ebn-e ahmad

منشآتی است که مؤلف از منشآت میرزا مهدی خان و سید الانشاء نوظهور که در بمبئی به طبع رسیده، جمع‌آوری و جهت تعلیم اطفال دراین مجموع درج شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۷۴۱-۲۹/۸۱

آغاز: ای کرده زکلک صنع ترکیب بشر ×× زانشاء تو نقش بسته اجسام صور ... انشاء نامه حمدی که مترسلان صحایف صنایع ابداع املا نمایند صفحه عجزو انکار را سزد؛ **انجام:** چنین کتاب مستطاب در علم انشا به زیور طبع آراسته و پیراسته نگشته است امید که هر کس به مطالعه سید الانشاء کامیاب شود مؤلف بانی مؤسس را یاد نماید تمت الکتاب.

خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا ابوطالب گرگانی، تا: ۱۳۳۱ق؛ مسوده چاپی سنگی؛ فاقد جلد، ۶۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۹۲۱]

● **ترسل** / نامه‌نگاری / فارسی

tarassol

نسخه‌های زیر در آغاز مشابه‌اند، اما از آنجا که ممکن است گردآوری‌های مختلفی منشآت افراد مختلف باشند، نمی‌توان در

مورد یکی بودن یا متفاوت بودن آنها با قطعیت سخن گفت. آغاز همان آغاز رساله «ترسل» است که پیشتر آمد و به افراد متعددی نسبت داده شده است.
آغاز: شکر و سپاس فزون از وهم و قیاس خالقی را جل شأنه سزاست که در ایجاد موجودات بلا مشارکت چهره گشائی نموده

آغاز همانند:
۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۷۹۱/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: زین العابدین بن محمد کریم، تا: ذیحجه ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲۵ص(۱۹–۴۳)،۹سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵–۱۷۹۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۶۰/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** لاجرم در میان حرارت روز دو ساعت از اول روز از این بهتر چه نویسد که یک کتاب است.
تعلیم و ترقیم قواعد فرامین و ارقام و ضوابط نامه نگاری و نگارش عریضه و روش حسابداری، چنانکه بکار کودکان دبستان آید بروشی بسیار مختصر در پنج باب و هر بابی دارای پنج فصل تنظیم شده است. گمان می‌رود که حاجی سید رضی بن امیری الحسینی که نسخه را در شاهزاده عبدالعظیم تهران بتاریخ ۱۲۷۶ نوشته است، مؤلف کتاب باشد. فهرست بابها چنین است: باب اول: نامه جات و فرامین باب دوم: مراسلات باب سوم: احکام شرعی باب چهارم: خطوط دفتری و محاسبه باب پنجم: سایر خطوط که دانستن آنها لازم است [همان که به افراد گوناگونی نسبت داده شده]؛ خط: نستعلیق، کا: حاجی سید رضی بن امیر الحسینی، تا: ۱۲۷۶ق، جا: شاهزاده عبدالعظیم؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۱گ (۵۶پ–۶۶ر)، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴ – ۳۶۶]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۶-۱۱/۱۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** مو که سر دربیابانم شب وروز ×× سرشت از دیده که نالم شب وروز / نه تب دارم نه جان می‌گیرد درد ×× همی دانم که نالانم شب وروز
مجموعه‌ای است که برای تمرین خط تحریر شده شامل این مطالب و رساله‌ها: ۱. ترسل، ۲. گلستان سعدی، ۳. نصایح لقمان، ۴. نان وحلوای شیخ بهایی، ۵. چند رباعی از بابا طاهر؛ خط: نستعلیق، کا: محمدرضا تبریزی، تا: ۱۲۹۸ق، جلد: مقوا عطف تیماج، ۱۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۷ – ۳۷۳۲]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۹۴۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** ض ظ تمالکتاب بعون الملک الوهاب ... سنه ۱۳۰۰
در رایانه با عنوان «نگارش عرایض و مراسلات (رساله در)»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۲۲گ، اندازه: ۱۴×۲۲سم [رایانه]
۵. همدان؛ همراه، رضا؛ شماره نسخه: ۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** این صنعت بدیع طبع مطبوع جمیع طبایع گردیده است.
خط: نستعلیق، کا: سید محمد مهدی بن آقا میرزا قوام الدین موسوی، تا: شعبان ۱۳۲۵ق؛ با سرلوح گل و بوته، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۶۸۸]
۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۸۸۷۹/۳
آغاز: برابر
در قواعد فرامین و ارقام و تفهیم ضوابط نامه نگاری و احکام و نگارش عرایض و مراسلات و درک خطوط محاسبات شامل پنج باب و هر بابی دارای پنج فصل: ۱. نامجات و فرامین، ۲. مراسلات، ۳. احکام شرعی، ۴. خطوط دفتری و محاسبه، ۵. سایر خطوط که دانستن آنها واجب است [همان که به افراد مختلف نسبت داده شده]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای عطف میشن، ۱۰ و۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ – ۲۹۰]
۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۸۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** آقا غلامعلی برسان فی شهر ربیع الاخر
مشتمل بر پنج باب: ۱. نامه‌جات و فرامین و ارقام و عرایض و احکام، بقیه ابواب آن کسر است [همان که به افراد مختلف نسبت داده شده]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا، ۱۲گ، ۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۴۴]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۸۹۵/۲
آغاز: برابر
دستور نامه‌نگاری و صورت نامه‌هایی است که به اشخاصی مختلف و برای مقاصد گوناگون می‌نویسند [همان که به افراد مختلف نسبت داده شده]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ (۶۶پ–۹۸ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۲۲۸]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۶۸۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** اینکه چون جناب مستطاب حقایق و معارف ارباب دقایق ... المعانی و الماثر صاحب المناقب و المفاخز و الفضایل
همان که به افراد گوناگون نسبت داده شده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۷۶۱ [رایانه]

● **ترسل** / نامه‌نگاری / فارسی

tarassol

نسخه‌های زیر در آغاز مشابه‌اند، اما از آنجا که ممکن است گردآوری‌های مختلفی منشآت افراد مختلف باشند، نمی‌توان در مورد یکی بودن یا متفاوت بودن آنها با قطعیت سخن گفت.

آغاز: بسمله حمد و سپاس بی قیاس مرخدای را که آفریننده جهان و دارنده زمین و آسمان و روزی دهنده انس و جان است

آغاز همانند:

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۸۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** هرگاه تخلف و انحراف در زیر مبلغ پنج تومان به سادات عالی درجات و ادنی باشند و نیز گندم مذکور است حمل و نقل تبریز

دستور نامه‌نگاری مختصری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۴۲ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۲۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۴۴۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۶۸-ف

آغاز: برابر؛ **انجام:** یوم الجمعه آدینه

نسخه اصل: آکادمی علوم شوروی M. Or. B 1138. میان سال‌های ۱۲۴۰ و ۱۲۵۰ ساخته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲ صفر۱۲۵۱ق، برای حسین بیک بن امام قلی بیک؛ ۳۱گ [فیلمها ف: ۱ – ۸۳]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۶۸۸/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و به تدریج ادا و کار ساز نماید. و تعمیر عمارت بر پای اجاره دار است.

از ناشناس، که نام او در دیباچه برای سرخی نویسی سفید مانده است. نسخه ای دیگر با همین سرآغاز در «نسخه‌ها ۳۱۰۰/۳) نشانی داده شده است. در آغاز نیز نام نگارنده شناخته نیست و گفته شده ات که میان ۱۲۴۰–۱۲۵۰ق نگارش یافته است. لیکن در نسخه در دست تاریخهایی از ۱۲۵۹، ۱۲۶۳، ۱۲۶۷، ۱۲۶۹ق در پایان آمده است، که می‌تواند از کاتب نسخه باشد. مبالغ تومان و ریال محمد شاهی و دینار است. در دیباچه مثنوی است با این سرآغاز: ز طبع رسا و روشن ضمیر ×× «ترسل» نویسم، یکی دلپذیر ... / چو خواهی که نامت بماند به جای ×× پسر را دبیری بیاموز رأی؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱گ (۱۸ر–۲۸پ) [ف: ۲ – ۵۰]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۹۷۲/۲-۳۵/۱۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** هزار تومان حلب مقدار ...

رساله مختصری است در آداب دبیری و نامه نگاری و نمونه‌هایی از عریضه‌هایی که به بزرگان می‌نویسند و فرمان شاهی و عرضه سلام پدر و عریضه فقرا و عریضه‌های بزرگان وخانان و نمونه‌ای از موافقت‌نامه‌هایی که تاریخ ۱۲۴۵ تا ۱۲۵۸ در آن ثبت شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا، ۱۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۹۲۰]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۳۱۰/۲

آغاز: برابر، ... ز طبع زلال ز روشن ضمیر ×× ترسل نویسم بسی دلپذیر؛ **انجام:** از خزانه عامره خود کرامت فرماید بالمناصفه حصه نماید ... سنه ۱۲۵۴.

شیوه نگارش نامه‌های مختلف از جمله چگونگی نامه‌نگاری پسر به پدر، پدر به پسر، برادر به برادر، عریضه به حاکم، مادر به پسر، مهرنامچه، وکالت نامچه، استشهاد، وقف نامچه، شرکت نامچه؛ خط: شکسته نستعلیق و سیاق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ (۴۶ – ۹۹)، ۹ – ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۵ – ۶۶۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۰۴۳

آغاز: برابر

دستورات لازم نامه نگاری را برای دبیران و آنان که به این فن اشتغال دارند، نگاشته و در آغاز دستورات مختلف پس از آن چند نامه و منشئات پس از آن حساب سیاق را آورده است؛ خط: نستعلیق شکسته زیبا، کا: حسن بن محمد الشریف روح مکانی اصطهباناتی (شاید مؤلف نیز باشد)، تا: جمادی الاول۱۳۲۳ق، به جهت ملا کاکاجان فرزند روحی؛ مهرهای کاتب «حسن الشریف»(بیضوی) و «الراجی حسن بن محمد الشریف»(بیضوی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۱ – ۴۹]

۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۶۸۴

آغاز: برابر

بی‌کا، بی تا [ف: ۸]

● **ترسل = علم انشاء** / انشاء / ترکی

tarassol = ‘elm-e enšā’

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۱۱۹

نمونه نامه‌نگاری است؛ خط: نستعلیق ترک، کا: محمد امین اسکداری، تا: ۱۲۱۴ق؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا، ۴۰گ، ۷ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۲۹۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۱۱۴

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **ترسل** / نامه نگاری / عربی

tarassul

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳۸/۱۱۴

آغاز: بعضی از آیات و احادیث و کلمات اکابر که در محال مختلف بکار آید باب اول؛ **انجام:** فی البخل، اعطی القیل و ذاک مبلغ جوده، ثم استرد و ذاک مبلغ رایه ایضا: لوعبر البحر باامواجه فی لیلة مظلمة بارده و کفه مملوة خردلا ما سقطت من کفه واحدة

در نامه نگاری، در سه «باب»: باب یکم در آیات صدگانه، باب دوم در احادیث، باب سوم کلماتی از اکابر و اشراف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، ۱گ (۴۷) [ف: ۱۵ – ۱۸۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۷۳۳/۳

شامل: باب ۱. الفاظ سلام فی المکاتبات، ۳. مکاتبات الملوک و الوزراء، ۴. ذکر الاوصاف و الالقاب، ۵. ذکر الادعیة، ۶. رسائل الاشواق، ۷. رسائل العتاب، ۸. رسائل التهانی، ۹. التعزیة، ۱۰. الشفاعات، ۱۱. الهدایا، ۱۲. الحث علی المواعید، ۱۳. اجرته کتب و الرسائل، ۱۴. المواعظ و النصایح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۰/۸سم [ف: ۷ - ۳۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۱۲۱

مجموعه ترسل؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **ترسل** / نامه‌نگاری / عربی - فارسی

tarassol

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۲۲۸-ف

نسخه اصل: سنا ۱۳۷۹ (۲۳۹/۲ مجموعه شعریة). ترسل مانند است با شعرهای عربی و فارسی در چندین باب؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها -ف: ۳ - ۳۴]

● **ترسل** / نامه‌نگاری / فارسی

tarassol

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۱۰/۴۱-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 5321. در فهرست ص ع از این کتاب‌ها هم نام برده شده که در عکس نیست: کتاب تعبیر خواب، رساله در علم طب، رساله در ضوابط طب، رساله در حساب، رساله در ضرب و قسمت، رساله در معرفت تقویم، رساله در رمل، دیگر در علم رمل بر سی و سه فصل، دیگر در علم رمل، نسخه در معرفت بروج آداب ... شدن، رساله میر نورالدین نعمة الله، دیگر در ضمیر و رمل، دیگر در خطهای دوازده گانه، سخنها اندر خطهای دوازده گانه، نسخه در رمل، نسخه رساله در معرفت اسطرلاب، هزلیات عبید زاکانی، لغزیات و المعمیات، اسماء دوازده‌گانه مع شرحها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۰۹ق؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۲۵۳

آغاز: حالیا مقرر شد که یکسال؛ **انجام:** توقیر و احترام بوی نگرند از آغاز و انجام نسخه چیزی افتاده و نام کتاب و مؤلف آن معلوم نیست و همینقدر پیداست که در قرن نهم تألیف شده است؛ خط: نسخ تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی شکری آهار مهره، جلد: میشن حنائی، ۲۸۶ص، ۵سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۰۸]

۳. تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۵ق [نشریه: ۲ - ۴۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۸

آغاز: نیابی لاله ای در صحن این باغ ×× که از مهرش نباشد بر جگر داغ / نبینی غنچه ای بر طرف جویی ×× که نبود در دلش از عشق بوئی. و چون در این ولا دو فرزند یگانه آصف سلیمان نشان؛ **انجام:** المنة لله که در مقام ... و تقصیر از غایت خجالت و تشویر مجال مقال ندارد جاده عبودیت و افتقار ... و ادراک سعادت منزلت نتوانست و من الله التأیید انه حمید مجید تم فی غرة ذی قعدة الحرام سنة ۹۱۷ کتبه درویش عبدالله منشی غفر ذنوبه و ستر عیوبه.

عنوان‌های ذیل این ترسل درست مانند آنها است که در کتاب‌های دیگران مانند خواند میر و کاشفی دیده می‌شود. چنین است عنوان‌هایی که در این نسخه مانده است: در جواب ایشان نویسند، به طبقه اولی از سادات نویسند، در جواب ایشان نویسند، به طبقه اعلی از مشایخ نویسند، فی جوابه، به طبقه اوسط از مشایخ نویسند، فی جوابه، در طبقه اولی از مشایخ نویسند، در جواب ایشان نویسند، به طبقه اعلی از علماء نویسند، فی جوابه به طبقه اوسط از وزراء نویسند، فی جوابه، به طبقه اولی از وزراء نویسند، فی جوابه، به خدمت وزارت بزرگوار نویسند؛ خط: نستعلیق، کا: درویش عبدالله منشی سلطانی بلخی، تا: ذیقعده ۹۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: لطف علی ابن محمد کاظم در تهران در ۱۳۳۲؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۱۰گ، ۶ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۱۷۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۱۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۷]

۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۵۰۹/۱

خط: شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۲۷ رمضان ۹۱۷ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۸۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۷۳

آغاز: و فتوحات نامتناهی شامل حال خدام گردون ظلال بود؛ **انجام:** قوام جهان میر جعفر که، بیت ...

عناوین کتاب: در آن تاریخ‌هایی از ۹۳۸ و ۹۴۰ و ۹۴۱ آمده است: رساله ۲. خطاب به احکام ذوی الاحترام و ملوک و ... از قبیل حکام، ۳. خطاب با وزراء و ارکان دولت، ۴. خطاب با سادات و قضات عالیشأن و مشایخ و گوشه‌نشینان، ۵. مخاطبات اخوانیة، در پنج سطر: سطر اول در مفتتحات سادات، سطر دوم فیما یکتب الی ارباب اعمال الدیوانیة، سطر سوم در مخاطبات اطباء و عطاران و خطبا، سطر چهارم در مخاطبات تجار و صناع و دهقانان (از انجام رساله ۵ و آغاز رساله ۶ افتاده است)، رساله ۷. مناسبات ایام و لیالی، ۸. تهنیت مناصب، ۹. تهنیت ولادت و زفاف، ۱۰. تهنیت قدوم، ۱۱. تهنیت عمارت، ۱۲. تهنیت عید، ۱۳. تهنیت صحت و مناسبات مرض، ۱۴. تهنیت فتح ...، پس از رساله ۲۷ بخش‌ها بدون شماره است. باب دوم در کیفیت صکوک و قبالات است در سه قاعده، باب سیم در اسامی صناع و بیان آنکه

هر جنسی را به چه طریق نویسند و تعاریف و سجلات مشتمل بر چهار فصل ... رساله بیست و یکم در عهد و میثاق ... رساله ۲۲. در التماس قدوم ...، رساله ۲۳. سفارش فضول، ۲۴. در صلح ...، ۲۵. کتمان اسرار ...، ۲۸. مخاطبات خواتین در دو قسم. بعداً تحت عنوان مناظرات چندین ورق دارد و ضمن آن دیباچه اشعار امیدی در مدح شاه صفی نقل و به فرموده میر صفی الدین جمع شده است. در ضمن مناظرات از تیغ و سر، دهقان و باغبان، واقعه دزدی اموال مؤلف ذکر رفته است و سپس ترسلات دوستانه و دیوانی می‌آید؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۹×۱۹سم [ف: ۲ – ۱۴۶]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۵۰

آغاز: حمد به نام وی و حم هم (؟) هر دو جهان ذره ای از جود او ×× شمع جهانتاب فلک دود او ... دیباچه قباله قاضی شکرالله ... دیباچه صریح الملک؛ **انجام:** و چون به مقتضای ذرية بعضها

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۹۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۴/۲سم [ف: ۲ – ۱۴۷]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۵۰

ترسل است که آغازش افتاده و چنین است: عنوانهای آن: دیباچه قباله قاضی شکرالله، دیباچه صریح الملک، باب سیم در اسامی ضیاع و بیان آنکه هر جنسی را به چه طریق نویسند و تعاریف سجلات مشتمل بر چهارده فصل، رساله بیست و یکم در عهد و میثاق، رساله بیست و دوم در التماس قدوم، بیست و سوم در سفارش فضول، بیست و چهارم در صلح، بیست و پنجم در کتمان اسرار، بیست و هشتم در مخاطبات خوانین در دو قسم، باب دوم در کتب صکوک و قبالات در سه قاعده (پس از باب سوم است)؛ سپس مناظرات تیغ و سر، دهقان و باغبان، واقعه دزدی که مؤلف را رخ داده، ترسلات دوستانه، دیباچه اشعار میدی و ستایش شاه صفی، به فرموده میر صفی الدین گردآوری شده است. نسخه دیباجه‌ها سپس حجتها، قاعده دوم در ایقاعات، سپس باب سیم، شعر سعدی هم در آن هست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۹۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۷ – ۱۰۸]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۱۴

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: ۱۷۴]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۱۹۱

آغاز: مرقوم اطلاع و انکه منشور وافر السرور توقیع ظاهر النور نامزد؛ **انجام:** بر این نهج بود و خواجه که در بسیط خضر او بساط عرصه غیر اگلبرگ را ....

رساله‌ای است بدون آغاز و انجام، در دستور نامه نگاری، با ذکر عناوین بزرگان از حکام، علما و مشایخ و تذکر این نکته که اگر نامه از زیر دستان به مقالات بالا یا عکس و یا از صدر و غیره باشد، چگونه نویسند؛ خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شرقی، جلد: کاغذی مشکی عطف پارچه قرمز،۶۹گ،۱۶سطر(۹/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۲۸-۲۷۴]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۸۸

آغاز: و مشحون، ابیات: ای رایت دولت از تو بر حرفی رسیده ... قسم هفتم از طبقه اعلی دیوانیان و مباشران امور؛ **انجام:** در شکایت از فراموش: مدتی میگذرد که از رقم الیوم تناسکم بر جریده حال این مخلص کشیده اند ... یاد کن روزی دعا گویان دولتخواه را

دارای عناوین صحیفه و سطر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۶/۱سم [ف: ۲ – ۱۴۸]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۵۳۳

آغاز: میر سلطان ویس گردون اقتدار ×× آنکه آمد ملک و دولت را مدار/ آفتاب دولتش پاینده باد

در دو برگ الحاقی آغازین نسخه، مالک آن صدرالافاضل لطفعلی بن محمد کاظم نصیری مطالبی در خصوص تاریخچه ترسل و اهمیت آن و وضعیت نسخه فعلی نوشته که به جهت کثرت فایده آن، عینا نقل می‌شود: «کلمه ترسل چنانکه بر علمی مخصوص اطلاق می‌شود که از فروع انشاء به شمار می‌رود (و در آن بیان احوال و طبقات کاتب و مکتوب و مکتوب الیه می‌نمایند از حیث ادب و اصطلاحات خاصه مناسبه هر یک) همچنان در عرف متأخرین مجموعه را می‌گفتند که در سلسله کتب ابتدائیه ذکر می‌شد و مشتمل بود بر چند مکتوب از اخوانیات و عرایض و فرامین و احکام و صورت مکاتیب شرعیه و قبض و برات و مصطلحات دفتری و استیفاء و ارقام و سیاق اعداد نقدی و جنسی که به قلم تعلیق یا شکسته تعلیق مقرمط نوشته می‌شد و اطفال کتاب بعد از استیلاء بر قراءت خط نسخ و نستعلیق می‌خواندند و از آن نمونه و مسائل به فنون منشآت و تحریرات و جزئیات آشنا می‌شدند (و فوائد این معنی برای مبتدی پیداست که تا چه اندازه بوده است). مرحوم ادیب اریب میرزا حبیب قاآنی که در مطلع قصیده می‌گوید: ای زلف تو پیچیده‌تر از خط ترسل ×× بر دامن زلف تو مرا دست توسل / ریحان خط از زلف شکسته تو نماید ×× چون عین رقاع از خم طغرای ترسل. اشاره به همین معنی کرده است که اسم نوعی مجموعه مزبوره باشد. بعد از غلبه طبیعی مسلکها بر ممالک ایران به خیال کندن ریشه علوم اسلامیه افتادند. بهتر وسیله برای پیشرفت مقصد خود تغییر وضع مکاتیب را دیدند، پس از آنکه زمام آن را به دست اقتدار آوردند مقرر شد که ابتدائیات بر حسب دستور خودشان باشد، چند مسئله از اوایل حساب و هندسه و ژغرافیا را بعد از قرائات حروف تهجی مرتب داشته استعداد عمر اطفال و نوباوگان عصر را بخواندن و حفظ کلمات آنها حبس و قصر می‌نمایند و چنان تقدیر گرفتند که تا دوره اینها تمام شود زمان تحصیل منقضی شده باشد. نتیجه عمری

که صرف شده و عوض انتظاری که اولیاء این متعلمین داشتند جهل مرکب و خودسری است که نصیب اطفال آنها شده است. اینها هنوز مقدمه است، پیداست کزین میان چه خواهد برخاست. خلاصله از جمله چیزهائی که فدای وضع جدید تربیت کودکان شده کتاب ترسل بود که از محصلین امروزی اگر بپرسند نمی‌دانند یعنی چه. این اوراق مندرسه را که محتمل است از تاریخ هزار و سی و شش هجری مانده باشد در کاغذ پارهای دکه عطاری دیدم مختصر نمونه است که از ترسل آن عهد خبر می‌دهد بسپردم به همان شکل جلدش کنند از فواید اوراق اواخر آن یکی الفاظی است که ممیز اجناس مرسوم مردم دفتری بوده مثل قلاده و مرس و دست و قطعه. فایده دیگر که عمده است این است که از طور کتابت خط سیاق آن می‌توان اثبات کرد که صورت آنها از خط عربی مأخوذ است بلکه عین کلمات عربیه است که از کثرت تحریر اندک انحرافی پیدا کرده است چنانکه بخط خود اشاره آنها خواهم نمود انشاءالله تعالی. به هرحال چند ورقی است نماینده طور نگارش عهد عهید داخل در مکتبه فقیر لطفعلی بن محمد کاظم غفر الله سبحانه لهما گردید. کان ذلک غره محرم الحرام سنه ۱۳۴۴ فی دار الخلافه تهران»؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۰۳۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم صدرالافاضل از غره محرم ۱۳۴۴؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۱۸گ، ۵ و ۶ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۲سم[ف:۴۳-۱۴۳]

۱۳. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۸۵**

آغاز: در تضاعف باد، در ایراد مکاتبات سازنده و خواننده بر مناظر؛ **انجام:** و این بنده مستهام از گستاخی نیندیشیده و این حکم ...

نامه‌ها و پاسخ‌هایی است به نثر و نظم و به صاحبان مقامات گوناگون با موارد گوناگون از تعزیت و تهنیت و اشتیاق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن یشمی، ۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۱۹/۹سم [ف: ۲ - ۱۴۹]

۱۴. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۵۵۱/۱**

در آئین نگارش نامه‌هایی در صلح، ضمان، وکالت و بیع و اجاره و امثال آن؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه کاغذ ابری فرنگی، ۱۹گ (۱ر-۱۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۶ - ۴۳]

۱۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۴/۱**

آغاز: ای کرده ز کلک صنع ترکیب بشر ×× ز انشاء تو نقش بسته اجسام صور؛ **انجام:** بخانه کمترین ریخته اسباب و اوضاع از طلاآلات و نقرآلات و نقد و جنس و فروش و دواب و مستیه آلات ... (اعداد به سیاق) ... حق را بمن له الحق عاید و دعای خیر جهة ذات اقدس واجب بود عرض شد.

بی‌کا، تا: قرن ۱۲، کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۴ص (۱-۲۴)، ابعاد متن: ۱۱×۱۵، اندازه: ۱۷×۲۲سم [سنا: ف: ۲ - ۸۰]

۱۶. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۲۳/۵**

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۹گ [ف: ۷ - ۳۹۷]

۱۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۴۹۱**

نامه‌نگاری و قباله نویسی قرن ۱۱ و ۱۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۴۷]

۱۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۹۹۹**

آغاز: نمای ملاقات عزیزش بخیر باد، بعده احوال نویسد؛ **انجام:** بسالهای دراز محرر نگردد، بیت، قلم از قصه شوق.

ترسلی است بی سروته و مجهول المؤلف مشتمل بر یک سلسله مکاتیب در خطاب و جواب طبقات مختلف؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ، ۷ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۲×۱۹/۵سم [ف: ۷ - ۲۵۰]

۱۹. **شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۷۱۱**

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۷۶ق؛ اندازه: ۱۲×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۲۹]

۲۰. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۷۳۴**

آغاز: بسم الله تعالی شأنه، الله المثل الاعلی ... نور وجود به مثابه فیض بهار است؛ **انجام:** و قبول آنچه کند پادشاست.

صورت و دستور نامه‌نویسی است و در آخر از سهراب خان و حاج محمد نطنزی و ذوالفقارخان و میرزا ابوالحسن جندقی نام رفته است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۳/۶سم [ف: ۲ - ۱۴۹]

۲۱. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۸۳/۱**

آغاز: القاب مستوفی اشرف جماهیر الکتاب مظهر اسرار اللباب فی الجنات؛ **انجام:** مفتتح رشحات اقلام صداقت ارقام ... چون عیش به موسم جوانی ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [ف: ۷ - ۲۴]

۲۲. **قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۳۰۸**

آغاز: این ارقام شرعیه و سبب از تسطیر آن کلام مرعیه آن که حاضرین در حالت صحت نفس و کمال عقل؛ **انجام:** رجاء واثق است که عن قریب شرفیابی خدمت مشرف شود و همواره ... را به ارجاع مهمات قلمی و ارسال دارد.

مجموعه نامه‌هایی است که برای یادگیری نحوه نوشتن نامه در موضوعات مختلف، در این کتاب جمع آوری شده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور، ۵۲گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳۸]

۲۳. **تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲ر۲۶۱۲**

آغاز: الحمدلله الذی احل البیع و الشری و حرم الغصب و الربوا و الصلوات و السلم علی خیر خلقه محمد و آله و اولاده اجمعین اما بعد باعث بر تحریر این کلمات شرعیه و بر تسطیر و ترقیم این

مقالات دینیه آنست که حاضر شد عالیحضرت صافی عقیدت حاج الحرمین الشریفین ... حاج محمد فصیح ابن عالیقدر محمد شریف تبریزی؛ **انجام:** عن ید حقیر المحتاج الی رحمة الله زین العابدین ابن مشهدی حیدر قلی ساکن خسرو شاه غفرالله و لوالدیه، هر که خواند دعا طمع دارم ×× زانکه من بنده گنهکارم
نمونه نامه‌های متفرقی است از قبیل بیع شرط، وکالت نامه، شراکت نامه، مصالحه‌نامه با نسخه چاپی ترسل و گلشن عطار در یک جلد؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: زین العابدین خسرو شاهی، تا: شوال ۱۲۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سیاه نرم، ۳۴گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۶۴]

۲۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۲۰۱/۲

آغاز: حمد و سپاس و ستایش مر خدای را
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲ جمادی الثانی ۱۲۱۹ق [نشریه: ۷ - ۲۲۸]

۲۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱م

با عنوان‌های «در برادری نویسند، فتح نامه نویسند، تمسک»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جعفر مازندرانی، تا: ۱۲۲۲ق؛ قطع: نیم خشتی باریک [رشت و همدان: ف: ۱۱۰۲]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۵۰۵

با عنوان‌های: باب ۱. در سواد ارقام مطاعه، ۲. نوشتن عریضه جات به پادشاهان، ۳. طریق نوشتن مراسلات، ۴. طریق نوشتن مستندات شرعیه و اجاره نامجات؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا زین العابدین بن استاد صالح خیاط شیرازی، تا: دوشنبه ۵ شعبان ۱۲۴۱ق [نشریه: ۷ - ۱۲۱]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۹۰

آغاز: ای نام تو بهترین سرآغاز ... حمد بی حد و ثنای بی عد واجب الوجودی را؛ **انجام:** پای ملخی نزد سلیمان بردن ... نه هر سری ز کلاهی سزای سرداری است.
در بیست باب و صد نامه. هر باب پنج نامه دارد و به نام فتحعلی شاه تألیف شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آلبالوئی، ۶۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۸سم [ف: ۲ - ۱۴۸]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۳۸۷/۱

آغاز: بسمله، قباله املاک چنین است، الحمدلله الذی احل البیع و الشری؛ **انجام:** هرگونه رجوعی باشد بدون مغایرت اعلام فرمایید.
مختصری است در آموزش ترسل و منشآت، با ذکر نمونه متن اعم از قباله املاک، شراکت‌نامچه، وقف‌نامچه، تعهدنامچه، وقف نامچه، پرسش مریض، تعزیت نامه، قباله زنان، نامه به والده و والد، نامه شاهزاده نزد شاه، مراسله، مطلب، سیاق نویسی و غیره با بیان چگونگی نوشتن جواب هر مراسله و غیره؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شب ۲۲ ذیقعده ۱۲۴۶ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای شکلاتی، ۶۲ص (۲-۶۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۰۵]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۳۸۷/۳

آغاز: بسمله، ای کرده ز کلک صنع ترکیب سیر ×× انشای تو نقش اجسام بصر / هر حرف که از خامه حکمت زده سر؛ **انجام:** تقریب وجوهات دیوان بعهده تعویق و تأخیر افتاده است.
در طریقه نوشتن مراسلات و احکام شاهی و سیاق و دیگر ترسلات و منشآت حکومتی است. در آغاز از میرزا محمد مهدی متخلص به کواکی (؟) در دارالسلطنه اصفهان نام برده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۶ق؛ جلد: گالینگور قهوه شکلاتی، ۵۴ص (۱۷۱-۲۲۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۰۶]

۳۰. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه: ۴۵/۱۶

کتابی است در بیان نمونه‌هایی از نامه‌هایی که منشیان برای امورات مختلف می‌نگارد، همچون: رهن‌نامچه، بیع‌نامچه، شراکت نامچه، وکالت‌نامچه، مضاربه، وقف‌نامه، ضمانت‌نامه، کیفت اجرای صیغه عقد؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۱۶گ (۱۹۵ر-۲۱۰پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۸۱]

۳۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۷۸

آغاز: ای قادر مجموعه انشای سخن ×× گلهای کلام را تو هستی گلشن / افروخته از سواد تو عارض خون ×× مشکین شده از نفحه تو مشک ختن. حمد و سپاس فزون از قیاس و ستایش بی اندازه حکیم و حاکمی را سزا و سزاوار است؛ **انجام:** اندک دشوار آمد باین قلمی نوشته شد.
خط: شکسته، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۱۹/۷سم [ف:۲-۱۴۷]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۹۴

انجام: خاک ری کرده مرا دامن گیر ×× این نه طهران بخدا دهرون است
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای روشن، ۹۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۷]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۵

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه شوال ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۵۶گ، ۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [سنا: ف: ۲ - ۸۱]

۳۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۷۹۱/۱

آغاز: بسمله مراسله که توان بهر یک از دوستان نوشت این است فدایت گردم
خط: نستعلیق تحریری، کا: زین العابدین بن محمد کریم، تا: ذیحجه ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۷ص (۱-۱۷)، ۹ سطر (۱۱×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف:۵-۱۷۹۷]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۱۸/۱

آغاز: عرضه داشت کمترین بندگان بموقت عرض بار یافتگان محفل ارم؛ **انجام:** به غیر از محرومی دیدار شریف آن صاحب امید از جانب احدیت آنست که دیدار شریف با حسن الوجه میسر

و مرذون گردد، باقی ایام بکام باو.
رساله کوتاهی است در آداب نامه نگاری به پادشاهان، اقوم و دوستان و آداب نگارش فرمانهای دولتی، قباله و احکام شرعی و ... که بدون ترتیب خاص در یک جا آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالرحمن بیدگلی، تا: ۲۳ ربیع الاول۱۲۶۳ق؛ در تملک رضا استادی بوده؛ کاغذ: فرنگی، ۲۸گ (۱ر-۲۸پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۳ - ۲۳۴]

قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: نامعلوم/۱

همان نسخه بالا [صد و شصت نسخه: - ۷۲]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۳۹۳-۵۷/۶۳

آغاز: نامیات و زاکیات بروضه مقدس و قبه منور و مشهد معطر خواجه هر دو سرا و خاتم الانبیاء و سید رسل حضرت محمد المصطفی صلوات الله و سلامه علیه
منشآتی است که برای یادگیری طریق نامه‌نگاری در این رساله جمع‌آوری شده است. نامه‌های انتخاب شده منشآت ادیبی است که اغلب در سال ۱۲۱۶ آنها را نگاشته است؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین ولد مرحوم میرزا ابوالقاسم، تا: ۱۲۶۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ - ۹۲۰]

۳۷. همدان؛ همراه، رضا؛ شماره نسخه: ۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ پس از آن پراکنده‌ها در صرف و نحو؛ اندازه: ۱۶×۲۰سم [رشت و همدان: ف: ۱۶۸۸]

۳۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۲۹۳

آغاز: فلان خان والی گرجستان؛ **انجام:** الماء و مصادر داخل شود، تمت.
در شانزده «باب» است ... باب ۲. دستور العمل شجره و احکام و پروا نجات و امثال آن که از دیوان اعلی نوشته می‌شود و در این باب از نسخه در دستورالعمل طغرا نویسی آمده: من سلیمان بن عباس بن صفی جده عباس بن سلطان محمد بن طهماسب بن اسماعیل، ۳. مهرهای مبارک که هریک بکدام نوشتجات است، ۴. دستور مکاتب اشرف به مخدرات اقوام، ۵. کتابت متعارفه که ارباب دولت بیکدیگر نویسند، ۶. مکاتیب اواسط الناس، ۷. مکاتیب سایر الناس که عارف به آداب و نوشتجات هستند، ... ۱۶. املا و قواعد سخن و دعا و خط، مشتمل بر مقدمه و مقالات و ابواب؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد باقر، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۲ - ۱۵۰]

۳۹. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۳

بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق [نشریه: ۷ - ۵۶۶]

۴۰. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۲۸۲

خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۵گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۰]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۵۲/۱

خط: تحریری، کا: محمد حسن رجائی زفره‌ای، تا: ۱۳۴۸ق؛ واقف: محمد حسن رجائی زفره‌ای، جلد: پلاستیکی سبز، ۱۱گ (۱-۱۱)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۳۱]

۴۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۶۶۰

در دو باب: ۱. در نامه‌نگاری، ۲. نوشته‌جات و سیاق، مؤلف اهل خرامه از توابع شیراز بوده و در باب دوم صلح نامه، اجاره نامه و عقدنامه‌های مربوط به اهالی خرامه را آورده است. به احتمال زیاد مؤلف «محمد معلم ثانی» است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد معلم ثانی ابن ملا محمد، تا: ۲۲ ربیع الثانی ۱۳۶۱ق، به خواهش نور چشم عزیز آقا حبیب الله فرزند آقا مشهدی؛ ۳۷گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۲۰]

۴۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۸۸/۱

آغاز: محب صادق بعد از ابداء دعای بر او تحیات اجابت انتها آیینه ضمیر مهر؛ **انجام:** ترحم بر پلنگ تیز دندان ×× ستمکاری بود بر گوسفندان
در مراسیل و طریق نامه‌نگاری که در نیمه اول قرن سیزدهم معمول بوده، مثلا: باستاد خود یا بخویش اقوامی که صاحب این وصف باشد بدین نحو نویسد، از برای عمو و خالو یا دیگری که مناسب باشد بدین نهج نویسد، جواب مراسله که به مثل برادر نوشته باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۸ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۰۷]

۴۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۸۸/۱۱

آغاز: حاضر شد فلان ولد فلان و وکیل و قائم مقام و نایب مناب؛ **انجام:** علی اللذین یبدلونه اندیشه نماید وکان ذلک بتاریخ فلان
شامل وکالت نامه و شرکت نامچه، مصالحه نامچه، قسم نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ سفید فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۱۶ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف:۱-۵۱۱]

۴۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۸۶۰/۱

شامل ۱۴ مراسله و ۲۸ جواب مراسله؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۳۶گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۶۴]

۴۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۵۸۷

آغاز: لآلی شکر بی ریا و ارتیاب و جواهر ثناهای اولو الالباب نثار بارگاه سرادق
طریق نامه نگاری و عریضه نویسی در موارد مختلف (اجاره، وقت، عقد، استفتاء و ...) بیان شده است، احتمالاً همان منشأت میرزا مهد خان منشی استرآبادی می‌باشد ولی آغازی که در فهارس برای آن ذکر شده با نسخه ما متفاوت است. تألیف آن در سال ۱۲۶۰ق صورت گرفته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۶۹ص، ۱۲ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۲]

۴۷. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۲۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، حمد و سپاس لا یعد و لا یحصی

مر خداوندی را سزاست که آفریننده جهان و دارنده زمین و آسمان و روزی دهنده انس و جان است؛ **انجام:** و عاید عالیجاه سلالة السادات و العظام میر ابوالقاسم گردد تحریراً فی غره شهر صفر المظفر ۱۲۹۳

مراسلات متفرق و متنوعی است، دیوانی و اخوانی؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول و مذهب؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده یحیی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم سرخ، ۹۱گ، ۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ – ۲۶۵]

۴۸. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۳۶۷۲/۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ [ف: ۷ – ۱۸]

۴۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۱۱۹/م

در آداب نامه نگاری، عرایض، فرامین، حجج و تملکات، عقد نامه، اقرار نامه، وقف نامه، قسم نامه، تعزیت نامه و ...، چند نمونه از نامه‌ها و مراسلات شخصیت‌ها و امراء و وزراء دوره قاجار، مانند نامه میرزا شیخ صدر اعظم به وزرای دول خارج، تعزیت نامه میرزا عبدالوهاب قمی در مرثیه پسرش، عریضه لشکریان به امیر کبیر امیر سپاه نظام و غیر اینها نوشته شده است. تاریخ پایان بعضی قراردادها: ذیحجه ۱۲۶۰، صفر ۱۲۶۲، ربیع الاول ۱۲۶۲، ذیحجه ۱۲۶۲ می‌باشد؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۱۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۳۳۵]

۵۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۴۳/۱۷

آغاز: سبحان الله و العظمة الله آن ذوالجلالی که در این مرحله بی اعتبار و مزبله بی مقدار دوستان خود را متواتر به ابتلاء

نسخه اصل: کتابخانه ملی بریتانیا –لندن ۵۳۲۱. نامه‌ای است که یکی از اهالی مهر آباد به سلطان نگاشته و تمام دخل و خرج خود رابه سیاق آورده است تا سلطان را در مقابل شکایتی که از وی شده بود روشن نماید؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، مصحح؛ ۹ص (۴۱۴–۴۲۲) [عکسی ف: ۶ – ۴۴۷]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۷۰۴

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۵۷۴

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۰۵۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۰/۴×۱۵/۴سم [رایانه]

۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۹۰۶

آغاز: بسمله. ای قادر مجموعه انشای سخن / گلهای کلام را تو هستی گلشن ... حمد و سپاس بیمقیاس و شکر و ثنای بیعدد و لاتعد و تحصی؛ **انجام:** و عند الخلایق مطعون و مرسوم خواهد بود فمن ... بعدنا سمعه فانه ...

تنها چند برگ اول آن را شامل می‌شود و عناوین نامه‌ها بدین ترتیب می‌باشد: صورت بیعه و شرانامچه، صورت توبه‌نامچه ...؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «محمد حسن» (گرد برجسته)؛ انتقالی از سازمان مدارك فرهنگی انقلاب اسلامی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۶گ، ۹ سطر (۹/۳×۱۴)، اندازه: ۱۸/۵×۲۲/۵سم [رایانه]

۵۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۷۶۳۰

آغاز: ستایش و نیایش احدی را که کاتب فصاحت بیان خرد دانشوران از تحریر انشاء و اثناء بی کرانش چون قلم سرگردان است ... وفور خواهش دوستان حجت اساس ... بر آن آورد که به اجتماع مکاتیب مرسوله که به خدمت بزرگان و عزیزان اتفاق افتاده بود ... فصل اول در مکتوبات، مکتوب اول به جناب ارشاد مآب قدوة الواصلین؛ **انجام:** به قضات نویسند خدام حضرت اقضی القضاة به موقف عرص رسانند نوع دیگر ... نوع دیگر ... نوع دیگر شرف از مطالعه جناب فصاحت مآبی خواهد یافت، نوع دیگر به پرتو مطالعه عالی جناب فصاحت مآبی

در چند فصل: ۱. مکتوبات، ۲. رقعات، ۳. مشتمل بر دو قسم: در مراسلات تهنیت آمیز و در مکاتبات تعزیت‌انگیز، ۴. آداب القاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۷]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۰۷۸

با شرح نصاب؛ کا: خواجه اختیار، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸/۶×۲۷/۷سم [رایانه]

۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۸

آغاز: ساز دولت عظمت و جلال و سرا پرده دولت و اقبال بندگی حضرت علیا سلطنت پناه خلد الله سلطنتها

صورت نامه‌هایی که می‌توان به اصناف مختلف نوشت با جواب آنها را در این کتاب انشاء نموده تا راهنمایی باشد برای کسانی که بخواهند به دستور نامه‌نگاری قدیم آشنا شوند. عناوین کتاب چنین است: خطاب به سلاطین و پادشاهان، خطاب با امراء اعلا مراتب، خطاب با اولاد امراء، فی التعازی، خطاب با اهل فتوی، خطاب با اطباء، خطاب با شعراء و اهل فصاحت، خطاب با پدر و عم و خال، خطاب با برادر، خطاب با فرزند، خطاب با مادر، خطاب با زن و متعلقه، در مراثی و عزانامه نویسند، خطاب با سادات، خطاب با قضات، خطاب با مادر و عمه و خاله، خطاب با زن و فرزند، خطاب با امراء ادنی مراتب، فی تعزیة الاطفال، فی تعزیة النساء و العفایف، خطاب باقضات و اهل فتوی و اهل علم و اهل مدرسه، خطاب با مشایخ؛ خط: نستعلیق ترسلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵/۵سم [ف: ۵ – ۹۲]

۵۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۶۱

آغاز: بسمله جعلت فداک بشرف عرض والامی رساند که سرکار خان؛ **انجام:** مراسله دیگر از درود نتایج زلال خامه سحرآئین و روایح ریاح بار فصاحت تزئین حضرت قدیمی بخت سید السند العالم الفاضل

نمونه نامه‌نگاری است که مثلا برای پدر یا قاضی چنین نوشته شده و فرامین، عنوان آن نامه‌ها عبارتند از: فرمان نظارت باغات و

عمارات اصفهان، فرمان صدارت فلان و فرمان ایالت و وزارت و چوخچگری واضافه فرمودن مواجب و حدود یکصد و پنجاه نمونه از مراسلات، فرمان وزارت بیوتات و مالیات سرکار عالی، فرمان وزارت و ضبط مالیات، فرمان مهلت ارباب طلب، فرمان ضبط مالیات کاشان، فرمانی که به میرزا زکی نوشته شده، فرمانی که به علی مردان خان شاملوا بشگ آقاسی باشی نوشته شده، فرمانی که بمولا محمدزکی نوشته شده، فرمانی که به میرزا محمدرضا متولی و کلانتران و اعزه و اعمال مشهد مقدس نوشته شده، فرمانی که به میرزا رضای رضوی نوشته شده، فرمانی که به پادشاه هند نوشته شده، صفحه اول کسرنویسی شده، مربوط به عهد صفویه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۷۳گ، ۱۳ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۷×۱۸سم [ف: ۱ - ۷۱]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۱۰۵ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← ترسلات ⩽ همایون نامه

● **ترسلات** / نامه نگاری / فارسی

tarassalāt

منتخبی است از نامه‌های میرزا مهدی خان استرابادی (- بعد از ۱۱۶۱ق) و عبدالوهاب القرشی اصفهانی (معتمدالدوله نشاط) (- ۱۲۴۶ق) و ابوالقاسم فراهانی (۱۱۹۳-۱۲۵۱ق) و میرزا جعفر همدانی متخلص به ریاض (-۱۲۶۸ق). عناوین این نامه‌ها عبارتند از: مقدمه نامه مرحوم میرزا مهدی به یکی از سلاطین هندوستان، مرحوم میرزا عبدالوهاب به روم سلطان محمود نوشته، میرزا مهدی خان به یکی از سلاطین هندوستان نوشته، نسخه حکومت استراباد که مرحوم میرزا عبدالوهاب انشاء فرموده است؛ و نامه‌هایی که عناوین آنها نانوشته باقی مانده و سواد بعضی از اسناد فروش و اقرار نامه میرزا حسن تبریزی و استشهاد نامه و غیره.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۳۱۵

آغاز: بسمله، ای کرده ز کلک صنع ترکیب بشر ×× زانشاء تو نقش بسته اجسام صور؛ **انجام:** بتاریخ دوازدهم شهر جمادی الاخر ۱۲۸۹ بانجام رسید و باختتام کشید این کتاب همایون و خطاب فصاحت مقرون الحق این ترسل دوشیزه ایست پر غنج ... تاریخ بدیع ثانی میرزا جعفر همدانی المتخلص به ریاض علیه و علیهم شانه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: شکری آهاری، جلد: میشن لاجوردی، ۶۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶/۴×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۷۳]

● **ترسلات در فراق و شکایت** / نامه‌نگاری، ادبیات / فارسی

tarassalāt dar ferāq va šekāyat

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۳۷/۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق [ف: ۷ - ۴۴۴]

● **ترسلات و صورت اجناس** / نامه‌نگاری / فارسی

tarassalāt va sūrat-e ajnās

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۶۶۱

آغاز: آنچه ... دواعی دوام عمر دولت و سلطنت آن خدیو مرحمت

چند نامه نگاری ادبی و سیاسی و صورت اجناس عطاری، صورت اسامی بلدان و دهات، سالهای ترکی، اسامی اشخاص، بروات و غیره. پایان این صورتها سال۱۲۸۹و ۱۲۹۰و۱۳۰۶ تاریخ دارد؛ خط: شکسته نستعلیق درشت، بی‌کا، تا:اوایل قرن۱۴؛جلد: تیماج مشکی ترنج‌دار، ۴۳گ، ۷-۹ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۲سم [ف: ۴۱ - ۱۴۷]

● **الترسل الی التوسل** / نامه‌نگاری / فارسی

at-tarassol ela-t tavassol

بدخشی، بدرالدین

badaxšī, badr-od-dīn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۳۱۰/۲-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 1353؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۳]

← ترسل بهایی ⩽ التوسل الی الترسل

● **ترسل شهابی** / نامه‌نگاری / فارسی

tarassol-e šahābī

در صفحه عنوان «ترسل شهابی علیه الرحمة و الغفران» معرفی شده و در مقدمه از شاهرخ بهادرخان به بزرگی نام برده است. تاریخ برخی از نامه‌ها، سال ۸۳۱ و ۸۳۸ق است. گویا غیر از همایون نامه شهاب الدین محمد منشی (فهرست مشترک پاکستان ۱۷/۵) و غیر از فواید غیاثی جلال الدین یوسف جامی (فهرست مشترک پاکستان ۱۱/۵) باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۵/۳

آغاز: بسمله. سپاس بی نهایت و حمد بی غیات حضرت واجب الوجودی راست جلت عظمته و علت کلمته که صفحات صحایف و رشحات اقلام طوایف جز به تقدیس ذات و شرح صفات او موشح نیاید

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۴۹ص(۳۹-۸۷) [عکسی ف: ۳ - ۳۰۴]

← ترسل گلشن ≻ ترسل

● **ترسل القاضی الفاضل** / نامه‌نگاری / عربی
tarassul-il qāḍī-il fāḍil

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۳۸–ف
نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴–۴۵۵۹ [در فهرست مجلس این رساله به صورت جداگانه معرفی نشده است و با رساله‌های دیگر تحت عنوان جنگ آمده است]؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ – ۶۱۹]

● **ترسل گلشن** / نامه‌نگاری / فارسی
tarassol-e golšan

مجموعه منشئات و نامه‌های میرزا عباس متخلص به مخلص قلی و پاره‌ای از آثار دیگران را، مؤلف این مجموعه برای نوآموزان در فن نامه‌نگاری در شش «باب» و یک «خاتمه» گرد آورده است: ۱. در سپاس گذاری حق تعالی و نامه‌جات و فرامین پادشاهی؛ ۲. عرایض و خطبه‌های پادشاهی؛ ۳. احکام شرعی؛ ۴. در دیباچه میرزا عباس و ابیات پراکنده؛ ۵. سایر خطوط که دانستن آنها لازم است؛ ۶. مراسلات و نوشتجات؛ خاتمه: در بعضی نوشتجات ذوق افراد.
[توضیحات کتاب‌شناسی شباهتی به رساله ترسل دارد که پیشتر ذکر آن رفت و به افراد متعددی نسبت داده شده است]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۸۰
آغاز: حبذا از این بیاض دل آرا تذر و رنگین پر و بالی است که از جلد نگارین شهپر نقش و نگار گشوده
خط: نستعلیق شکسته، کا: عبدالمجید نوئینی، تا: ۲۸ صفر ۱۲۸۸ق، جا: مدرسه التفاتیه؛ جلد: گالینگور مشکی، ۶۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۵ – ۴۱۲]

● **الترسل للتوسل الی التفضل = مکتوبات مولانا جلال الدین رومی** / نامه‌نگاری / فارسی
at-tarassol le-t-tavassol ela-t tafazzol = maktūbāt-e mowlānā jalāl-od-dīn-e rūmī

مولوی، جلال الدین محمد بن محمد، ۶۰۴ – ۶۷۲ قمری
mowlavī, jalāl-od-dīn mohammad ebn-e mohammad (1208 - 1274)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۹۵
آغاز: باری تعالی چون خواهد که عنایت و لطف و نصرت و دولت و سعادت را بر بندگان خویش مقیم و پیوسته گرداند او را توفیق شکر دهد؛ **انجام:** در سایه درخت فرو آیم چه گویم و چه نویسم بر دعا اقتصار کنم و دعا را نیز پایان نیست زیرا دعا رحمت خواستن است.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ نسخه ایست بسیار نفیس، عزیز الوجود و کهن ترین نسخه موجود که در عصر مؤلف یا اندکی پس از وی کتابت گردیده است، مصحح؛ تملک: عیسی ... به سال ۱۱۲۸ق، محمد حسین به تاریخ ۱۳۱۸ با مهر «میر سید حسین ۱۳۱۲» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی؛ نوع جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۳۵ – ۲۸۱]

● **ترسل منظوم** / شعر / عربی
tarassol-e manzūm

بخشی است از کتابی در ترسلات و نمونه‌های مکاتبات و منشآت به نظم. عنوان‌های موجود: الباب الاول فی مطالع المکتوبات (دو منظومه: فی الوفاء و فی نقض العهد)؛ الباب الثانی – ۲۷ منظومه با این عنوان‌ها فی الفراق و اظهار الاشتیاق فی فقد الاخوان فی شدة الغربه، فی المفارقه و عدم الواع، فی ارسال المکتوب قبل الملاقات، فی الشکر، فی الشکایه عن البیان فی الشکایه عن الملال و اختلال الحال، فی الشکایه عن ابناء الدهر، فی المعاذیر، فی عذر حقر الهدایا، فی عذر ترک الالقاب، فی عذر ان یکتب بالظهر، فی الشقاء، فی تهنیة العبد، فی تهنیة المولود، فی تهنیة شرب المسهل، فی تهنیة المنصب و الخلعه، فی [تهنیه] المراجعه من السفر، فی تهنیة الزفاف، فی التعازی، فی تعزیة الاطفال، فی التسلیه، فی خفاء المحبه، فی النصیحه، فی ان الامور مرهونة باوقاتها، فی الوفاق و ترک النفاق.
[دنا ۱۱۵۷/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۳۲۲/۱۳
آغاز: الباب الاول فی مطالع المکتوبات: سلام کایام الشباب طراوة ×× و عهد التلاقی بعد طول التهاجر / علی حضرة ظلت یقبل ارضها ×× شفاه الاعالی رغبة فی المفاخر؛ **انجام:** فی الوفاق: یابی القداح اذا اجتمعت مکسرا ×× و اذا افترقن تکسرت افراد.
پس از پایان این مکاتیب ۶ بیت فارسی است با این مطلع: کعبه خراب کردن و آنگه بجای آن ×× کردن کلیسیا و نهادن بنا کنشت / وز بام قدس بهر خرابات و میکده ×× وز مسجد رسول کشیدن ستون و خشت / ... چندان گناه نیست که آزردن دلی ×× خواهی به قول فاحش و خواهی به فعل زشت
خط: نسخ، کا: بهاء الدوله، بی‌تا؛ بیش از این دو باب موجود نیست و در ذیل عنوان آخر (فی الوفاق ...) تنها یک بیت است؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج سبز، ۲۲ص (۵۹۲–۶۱۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۳۱سم [ف: ۱۰ – ۱۰۳۱]

● **ترسل منظوم** / نامه نگاری، شعر / فارسی
tarassol-e manzūm

[دنا ۱۱۵۷/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۴۷/۳

آغاز: صورت مکتوب منظوم که بخدمت پدر و مادر و سایر اقربا و اقران نویسند. بیا باد گر میتوانی ×× سلام از من بیارانم رسانی؛
انجام: هزاران درود و هزاران سلام ×× زما بر محمد و آلش مدام
خط: نسخ، کا: محمد رحیم پسر محمد، تا: ۱۲۳۰ق، جا: مراغه؛ کاغذ: اصفهانی زرد و سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۴۶۱-۴۶۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۱۴]

● **ترسل نامه** / نامه‌نگاری / فارسی
tarassol-nāme

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری
ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

[دنا ۱۱۵۷/۲]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۶۷/۶ حکمت

بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا عطف تیماج، قطع: ربعی [ف: ۲- ۵۸]

● **ترسل و ادب** / نامه‌نگاری / فارسی
tarassol va adab

اهدا به: حاج محمد علی پاشا.
در دو «قسم» و دو «سمط» در انشا و مراسلات و شروط و صکوک و مخاطبات.
[دنا ۱۱۵۷/۲]

شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۵/۳

کا: میرزا حسین بن احمد گرجی، تا: ۱۲۷۲ق [نشریه: ۵ - ۲۸۷]

● **ترسل و دبیری** / نامه‌نگاری / فارسی
tarassol va dabīrī

تألیف میان ۱۲۴۰ تا ۱۲۵۰.
[دنا ۱۱۵۷/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: عکسی بدون شماره

نسخه اصل: لنینگراد ش B۱۱۳۸؛ بی‌کا، تا: صفر ۱۲۵۱ق [نشریه: ۳ - ۱۰۲]

● **ترسل و سیاق** / نامه‌نگاری / فارسی
tarassol va sīyāq

بروجردی، الله قلی بن رضا قلی، ق۱۳
borūjerdī, al-lāh qolī ebn-e rezā (- 13c)

اهداء به: آقا محمد قاسم
تاریخ تألیف: آخر شوال ۱۲۱۹ق
مشتمل بر مراسلاتی که بین سلاطین و علماء و فضلاء و والدین و تمسکات و قبضات و غیره نوشته می‌شود و در پایان طریق سیاق‌نویسی آمده است.
[دنا ۱۱۵۷/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۶۰۱

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۱۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۶۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۱۴۸]

● **ترسل و منشآت** / انشاء / فارسی
tarassol va monša’āt

دستور نامه‌نگاری در هشت «باب»: ۱. آداب و قواعد کتابت؛ ۲. مخاطبات؛ ۳. اجوبه؛ ۴. تهانی؛ ۵. تعازی؛ ۶. اوصاف؛ ۷. فتح نامه؛ ۸. مکتوب شتی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۷۰۶

آغاز: و القلم و ما یسطرون سطری از توقیع کمال او ...و چون این مختصر مستفاد از انوار بیان و مستعار از اسماء تبیان انشاء است خرده بر ذلات زلات او نگیرند ... و این مختصر ... مبنی است بر هشت باب
خط: تعلیق، کا: عبدالمومن بن احمد اسفزاری، تا: دوشنبه ۱۲ ربیع الاول ۸۹۸ق، جا: اسفزار، در مزار شیخ ابوالقاسم نصرآبادی؛ افتادگی: آغاز و انجام و وسط؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ، ۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۷۲]

● **ترسل و منشات** / ادبیات / فارسی-عربی
tarassol va monša’āt

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶-۱۰۹۹قمری
mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

از آقا حسین خوانساری و دیگران به فارسی و عربی.
[دنا ۱۱۵۷/۲]

اصفهان؛ دانشگاه اصفهان؛ شماره نسخه: ۳۱۲/۲

در باب سیورغال و چند ترسل؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۱۱ - ۹۴۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۵۱/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۷۱]

● **ترسل و منشات** / ادبیات / فارسی
tarassol va monša’āt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۰۳-ف
خط: نسخ، کا: مهندس محسن امیری، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۰]

● **ترسل و منشات و مکاتیب** / ادبیات / فارسی
tarassol va monša’āt va makātīb
شرف الدین علی یزدی، - ۸۵۸ قمری
šaraf-od-dīn ‘alī-ye yazdī (- 1454)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۱۹/۵
خط: نستعلیق، کا: حاجی حسن کاتب شریف، تا: شنبه ۳ محرم ۸۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۹۳ص (۵۵۴-۶۴۶)، ۲۳ سطر [سنا: ف: ۲ - ۲۲۲]

● **ترسیم دوائر عرضی و طولی فلکی = ارضی در دائره** / ریاضیات / فارسی
tarsīm-e davā’er-e ‘arzī va tūlī-ye falakī = arzī dar dā’ere
بیرجندی قاینی، محمد علی بن محمد اسماعیل، ۱۲۲۴ - ۱۳۰۵ قمری
bīrjandī qāyenī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad esmā‘īl (1809 - 1888)
[دنا ۱۱۵۸/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۸۵۹/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۰۶/۵
آغاز: بسمله، می‌خواهیم که دوائر عرضی و طولی و فلکی یا ارضی در دایره رسم کنیم، مثلا در دائره اب؛ **انجام:** جدول تناقض و تقارب دوائر طولی سحب درجات منتهیا الی القطب بحسب ذراع فرنگیان دو متر گویند (سپس جداول)
خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد علی بن محمد اسماعیل حسینی قاینی، تا: ۱۲۹۳ق، به دستور احتشام الدوله سلطان اویس میرزا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۵گ (۲۷پ-۳۱پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۹۹]

● **ترسیم الشکل البیضی و الهلالی علی خط محدود** / ریاضیات / عربی
tarsīm-uš šakl-il bayḍī wa-l hilālī ‘alā xaṭṭ-i maḥdūd
بیرجندی قاینی، محمد علی بن محمد اسماعیل، ۱۲۲۴ - ۱۳۰۵ قمری
bīrjandī qāyenī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad esmā‘īl (1809 - 1888)
به دستور: احتشام الدوله سلطان اویس میرزا
[دنا ۱۱۵۸/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۰۶/۴
آغاز: نریدان نرسم علی خط محدود شکلا بیضیاً علی ان یکون الخط قطره الاقصر مثلا علی خط اب؛ **انجام:** ثم نرسم فی طرفیها الدائرتین و نتمم العمل فیحصل المقصود
خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۳گ (۲۴ر-۲۶ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۹۹]

● **ترشیحات نفثة المصدور** / اصول فقه / عربی
taršīḥāt-u nafṯat-il maṣdūr
اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)
عائدة دوازدهم از کتاب «نفثة المصدور و قبسة الطور» مؤلف است که مدعی است به برکت کار با احادیث الهاماتی در صبح روز جمعه ۱۱ ربیع الاول به وی شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۴۴/۷
آغاز: العائدة الثانی عشر فی نبذة مما الهمنی ربی ببرکة مجاورة الائمة الاطهار سلام الله علیهم کر الدهور و مر الاعصار و مطالعه کلامهم النوار مما یتعلق بتصحیح الاطهار بنهج برهانی؛ **انجام:** لان مع فرض القبح لایصح التوقیف به و اما الوجوب فانما یثبت بدلیل الحصر و هو اخص من الجواز فخذه وکن من الشاکرین و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۶۰پ-۱۶۹پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۸ - ۲۴۱]

● **ترشیح الادراک فی شرح تشریح الافلاک** / هیئت / عربی
taršīḥ-ul idrāk fī š.-i tašrīḥ-il aflāk
کردی، ابراهیم بن حیدر، - ۱۱۵۱ قمری
kordī, ebrāhīm ebn-e heydar (- 1739)
وابسته به: تشریح الافلاک؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)
شرح مزجی مختصری است بر کتاب «تشریح الافلاک» دارای «مقدمه» و پنج «فصل» و «خاتمه»
[دنا ۱۱۵۸/۲؛ معجم المؤلفین ۲۷/۱؛ تاریخ علم الفلک فی العراق ۲۶۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷/۱
آغاز: یا کریم یا عزیز یا جبار اجعلنا من الناظرین فی کل شیء بعین الاعتبار القائلین ربنا ما خلقت هذا باطلا؛ **انجام:** فسمت الظل

ساعتئذ یکون سمت القبلة.
خط: نسخ، کا: محمد بن حسین خراسانی قرمیسینی، تا: ۲۹ صفر ۱۲۴۱ق، جلد: تیماج سبز، ۴۵گ (۱پ–۴۵ر)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۳۲]

● **ترشیح الاقلام فی تشریح مصباح الظلام** / کلام و اعتقادات / عربی
taršīḥ-ul aqlām fī tašrīḥ-i miṣbāḥ-iẓ ẓalām
حائری سنقری، محمد علی بن حسن علی، - ۱۳۷۸ قمری
hā'erī sonqorī, mohammad 'alī ebn-e hasan 'alī (- 1959)

تاریخ تألیف: از روز فطر سال ۱۳۵۸ق تا روز فطر ۱۳۵۹ق
شرحی است بر منظومه «مصباح الظلام فی اصول الدین و علم الکلام» از سید محمد باقر حجت طباطبایی (۱۳۳۱ ق) که بیش از ۱۲۰۰ بیت است و به چاپ رسیده است و حسن لواسانی نیز شرحی برآن نگاشته به نام «نور الافهام». شرح سنقری در چند جزء است: ۱. توحید و نبوت؛ ۲ و ۳. امامت که به نام «النصوص عن خیر البشر فی الائمة الاثنی عشر» می‌باشد؛ ۴. معاد.
آغاز: دیباچه: بسمله الحمدلله الذی خص اعجازه لاول الانبیاء بالکلام کما تجلی لخاتمهم بکلامه ... و بعد فیقول ... محمدعلی الحایری عفی عنه لما رأیت الارجوزة للامام الکاشف لاسرار علم الکلام حجة الاسلام السید محمد باقر الحایری الطباطبایی قده التی انشآها لولده العز و شبله العلامة المرحوم السید محمدصادق ... فوسمتها ترشیح الاقلام فی تشریح مصباح الظلام فی علم الکلام ... قوله یا واهب وهبه و وهب هبة اعطاء ...
[دنا ۱۱۵۸/۲؛ الذریعة ۱۶۹/۴ و ۱۱۳/۲۱ «مصباح الظلم» و ۳۵۸/۲۴ «نورالافهام»]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۱۵۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** ویؤیدها موافقة الهیئة الجدیدة فی اکتشاتها المنطبقة لکثیر من الظواهر و العمومات فتبصر و الی هنا نختم الجزء الاول من تشریح المنظومة العالیة فی اصول الدین ...
جزء اول؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۰۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۱- ۱۲۶]
۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۱۳۸
آغاز: الامامة بالمعنی الاعم هی الولایة العامة المطلقة الالهیة و خلافة الله فی عباده بها یتمکن صاحبها من التصرف فی مادة الکائنات؛ **انجام:** واوتیت خیراً منه أو صرف عنک ما هو خیر لک و ربما امر طلبت فیه هلاکک لو اوتیته الحدیث و هیهنا اوان ختم الکلام من الجزء الثانی فی شرح المنظومة العالیة فی الامامة و سیتلی علیک الجزء الرابع منه فی مباحث المعاد
جزء دوم و سوم در امامت نام خاص جزء سوم: نصوص خیر البشر علی الائمه الاثنی عشر علیهم صلوات الله الملک الاکبر؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۱۲۷]
۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۱۳۶
آغاز: بسمله الحمدلله و الصلاة و السلام علی نبینا محمد المصطفی ... الامامة هی الولایة العامة المطلقة الالهیة وخلافة الله فی عباده؛ **انجام:** و ربما اخرت الاجابة لیکون ذلک اعظم لاجر السائل و اجزل لعطاء الامل و ربما سئلت فلا توتاه و اوتیت خیر منه او صرف عنک ما هو خیر لک و ربما امر طلبت فیه هلاکک لو اوتیته الحدیث و هیهنا اوان ختم الکلام من الجزء الثانی من شرح المنظومة العالیة فی الامامة و سیتلی علیک الجزء الرابع منه فی مباحث المعاد.
جزء دوم در دلائل الامامة است به نام النصوص عن خیر البشر فی الائمة الاثنی عشر؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۱۳۷۵ق؛ مصحح؛ جلد: مقوا سبز عطف تیماج سرخ، ۲۴۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۱۲۶]
۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۷۶۲
آغاز: فی اثبات المعاد عقلاً وسمعاً وهنا ابحاث الاول العقل والسمع تطابقا علی امکان خلق عالم آخر مماثلاً لهذا العالم؛ **انجام:** نعم به ینکشف انه کان من المسمی المحتوم ... والی هنا انتهی الکلام فی شرح هذه المنظومة الراقیة حامداً مصلیاً راجیاً عفو ربه العلی.
جزء رابع در ابحاث معاد و حشر اجساد و جزء خامس فیما جاء به النبی مما یتعلق من الاهوال بعد الموت؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۱ - ۱۲۶]

● **ترشیح البیان فی توضیح آیات القرآن** / تفسیر / فارسی
taršīh-ol bayān fī towzīh-e āyāt-el qor'ān
اردلانی، محمد سمیع بن شیخ، ق۱۲ قمری
ardalānī, mohammad samī' ebn-e šeyx (- 18c)
وابسته به: ترتیب زیبا؛ افندی، حافظ محمود (قرن ۱۱)
اهداء به: سلیمان پاشا فرمانروای کوی و بیان
تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۱۶۵ق
در کشف آیات قرآن از محمد سمیع بن شیخ اردلانی درهرودی و برادرش عبدالله از خاندان خالد بن ابن الولید است. حافظ محمود افندی مفتی شهر واردار پیش از این کتاب «ترتیب زیبا» را به ترکی نوشته و برای خالد پاشا فرمانروای اردبیل فرستاده، سپس این محمد سمیع و برادرش عبدالله آن را به فارسی دری ترجمه کرده‌اند. محمد سمیع به عربی و فارسی شعر می‌سروده و تخلص «سمیعا» داشته است و بندی درباره نام سوره‌های قرآن به فارسی سروده و از سلیمان میر میران در آن یاد کرده است (۱۲–۱۳). به ترتیب حروف است و در هر حرفی آیات می‌آید و

نشان داده می‌شود که در آغاز یا وسط یا پایان چه سوره‌ای است با نشان دادن شماره جزو.
[دنا ۱۱۵۸/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۱۹
آغاز: کتاب ترشیح البیان فی توضیح آیات القرآن.بسمله.حمد بیحد خالقی را سزاست که مرآت ضمیر منیر انسان را در توشیح و ترشیح حفظ آیات بینات کلام مجید ربانی و توضیح و تصریح کلمات مشکلات معجز نظام قرانی بفروع نور معرفت و پرتو اشعات مشعل هدایت صیقل و جلاداده؛ **انجام:** یونس یهدیهم ... یهیمون ... اگرز گلشن لطفش وزدنسیم قبول و انا الداعی ... ابن الشیخ ... الاردلانی در هرودی محمد سمیع غفرالله ولدالدیه آمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ گویا از خود مؤلف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی عطف قهوه‌ای، ۲۵۹گ، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۳]

● ترشیح التواشیح و ترجیح التصحیح / فقه / عربی

taršīḥ-ut tawāšīḥ wa tarjīḥ-ut taṣḥīḥ

سبکی، عبدالوهاب بن علی، ۷۲۷ - ۷۷۱ ؟ قمری

sobkī, ʻabd-ol-vahhāb ebn-e ʻalī (1327 - 1370)

پس از اینکه مؤلف، کتاب «توشیح التصحیح و حجاج المنهاج» را به پایان برد و در آن مسائل فقهی که پدرش آنها را ترجیح داده و بر پایه دو کتاب «التنبیه» و «المنهاج» مشتمل بر خلافیات رافعی و نووی و پدرش بود، عرضه داشت، مناسب دید که خاتمه‌ای برای آن کتاب تنظیم کند در سه «باب»: ۱. مسائل خلافی بین پدرش و نووی؛ ۲. مسائل خلافی بین رافعی و نووی؛ ۳. اختیارات پدرش.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۷۰
آغاز: و سبحان الله ما أحصی کتابه و سبحان الله عدد کل شیء و سبحان الله ملء کل شیء و احمدالله مثل ذلک؛ **انجام:** سمعت شیخی یقول ظن بعض الضعفة امکان وقوع حجتین فی سنة بأن ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۶ - ۵۰]

● ترشیح القلم فی لامیة العجم / ادبیات / عربی

taršīḥ-ul qalam fī lāmīyat-il ʻajam

دبروی، ولدان فایق بن اسلام، ق۱۴ قمری

dobravī, valdān fāeq ebn-e eslām (- 20c)

وابسته به: لامیة العجم = القصیدة اللامیة؛ طغرائی، حسین بن علی (۴۵۵-۵۱۴)
اهداء به: سلطان عبدالحمید ثانی (۱۳۳۷+۱۲۹۳ هـ‍ق)
تاریخ تألیف: شعبان ۱۳۰۷
شرح «لامیة العجم» ابواسماعیل مؤید الدین فخر الکتاب حسین بن علی بن محمد بن عبدالصمد اصفهانی معروف به طغرائی است .
[دنا ۱۱۵۸/۲]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳ر۲۹۵۲
آغاز: الحمدلله الذی علم بالقلم، علم الانسان ما لم یعلم؛ **انجام:** و عند ما جف العلم و انتهی ما اورده من بضاعته و ختم حان لی أن الحق ما فرط من التقصیر بالاعتذار ... غفراله لهما و تجاوز عن سیئاتهما بجاه محمد و آله الطیبین الطاهرین ۱۳۱۰
خط: نسخ، کا: علی بن محمد، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سیاه، ۵۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۶]

● الترصیف فی التصریف / صرف / عربی

at-tarṣīf fi-t taṣrīf

مرشدی، عبدالرحمن بن عیسی، ۹۷۵ - ۱۰۳۷ قمری

moršedī, ʻabd-or-rahmān ebn-e ʻīsā (1568 - 1628)

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی؛ زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (-۶۶۰)
تاریخ تألیف: ۱۰۰۰ق؛ محل تألیف: مکه مکرمه
تصریف عزی نام مختصر بسیار معروفی است در صرف از تألیفات عبدالوهاب خزرجی زنجانی از فضلای قرن هفتم که به لحاظ اینکه دائماً طرف مراجعه مبتدئین از طلاب علوم ادبی بوده اشخاص متعددی به شرح یا تحشیه آن پرداخته و یا آن را منظوم نموده‌اند و از جمله این منظوم‌ها یکی ارجوزه‌ای است در پانصد بیت (به‌جز خطبه و مقدمه) به بحر رجز از عبدالرحمن بن عیسی بن مرشد عمری حنفی معروف به مرشدی مفتی مکه و از رجال مشهور و فاضل خاندان مرشدی از بیوتات شریف و جلیل الشأن مکه.
[دنا ۱۱۵۸/۲(۱ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- الفتح اللطیف فی شرح ترصیف التصریف؛ مرشدی، عبدالرحمن بن عیسی (۹۷۵-۱۰۳۷)
۲- شرح الترصیف فی التصریف؛ قمی مشهدی، محمد بن محمد رضا (-۱۱۰۷)
۳- فتح الخبیر اللطیف بشرح متن الترصیف؛ باجوری، ابراهیم بن محمد (۱۱۹۸-۱۲۷۷)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۷۳
آغاز: افضل ما الیه تصریف الهمم ×× بحسن حمدالله وهاب النعم / حمد اصحیحا سالما مقرونا ×× بشکره عن الریا مصونا / ... و بعد قال طالب الغفران ×× هو ابن عیسی عابد الرحمان؛ **انجام:** انتهی

فاء الفعلان منها اعثوثج و اعتوجج و الحمدلله علی الاتمام و بلوغ المرام و افضل الصلوة و السلام علی محمد وآله خیر الانام.
خط: نسخ، کا: سید ابراهیم بن سید سلیمان، تا: پنج‌شنبه ۱۰۹۶ق؛ مهر: محمد کاظم بن محمد تقی؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۹۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۵/۷سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۲۶۵

آغاز: و بعد قال طالب الغفران ×× هو ابن عیسی عابد الرحمن؛
انجام: فهاك نظما شافیا فی الصرف ×× الف فی مکة عام الف / وعد ابیات له خمس مائة ×× فاضلة عن خطبة و توطئة. و سه بیت بعد از آن: و بالدعا خصص هدیت ناظمه ×× بنیل توفیق و حسن الخاتمة
خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله بن محمد بن عبدالظاهر، تا: صفر ۱۱۸۲ق؛ افتادگی: آغاز (فاقد خطبه و دیباچ)؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۲۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۷۰۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. رب یسر و سهل یا کریم؛ **انجام:** بنیل توفیق و حسن الخاتمة
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **الترصیف فی التصریف** / صرف / عربی

at-tarṣīf fi-t taṣrīf

سماوی، محمد بن محمد طاهر، ۱۲۹۲ - ۱۳۷۰ قمری

samāvī, mohammad ebn-e mohammad tāher (1875 - 1951)

ارجوزه‌ای است در ۳۰۰ بیت شامل «مقدمه» و دو «مقصد» در علم صرف.
[دنا ۱۱۵۸/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۷۵/۶

آغاز: الحمدلله العلی الباری ×× ثم الصلاة للنبی الهادی؛ **انجام:** و احمد الله مصلیا علا ×× محمد و آله و من تلا
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۱ شعبان ۱۳۱۹ق، جا: سماوه؛ جلد: تیماج فرنگی، ۸گ (۴۹ر-۵۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۴ - ۵۸]

← ترغیب جهاد ⟵ جهادیه صغیر
← ترغیب جهاد ⟵ جهادیه

● **الترغیب** / قرائت / عربی

at-tarġīb

مقری، میرزا بیک، قرن ۱۱ قمری

moqrī, mīrzā beyk (-17c)

در قرائت علی (ع)، از گفته صاحب ایضاح. میرزا بیک مقری آستانه مشهد نگارنده ایضاح و مؤلف همین رساله است.

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۴

باب سوم است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۰۱۴ق [نشریه: ۷ - ۲۲۷]

● **ترغیب السلوک** / عرفان و تصوف / فارسی

tarqīb-os solūk

عثمانی، محمد مذکر بن مکمل، ق۱۲ قمری

‘osmānī, mohammad mozakker ebn-e mokammel (- 18c)

تاریخ تألیف: جمعه ماه صفر ۱۱۰۸ق
در بیان احکام و آدابی که سالک باید مراعات نماید برگرفته از آیات کریمه و احادیث نبویه، شامل سی و دو «سلوک»: ۱. در نصیحت؛ ۲. معرفت باری تعالی؛ ۳. فضیلت ایمان؛ ۴. کیفیت اسلام؛ ۵. احکام شریعت؛ ۶. انواع استنجا؛ ۷. بیان وضو؛ ۸. بیان تیمم و نماز بیمار و انواع غسل؛ ۹. بیان شناختن اوقات نماز؛ ۱۰. بیان فرایض نماز و جز آن؛ ۱۱. بیان سنن نماز؛ ۱۲. بیان شکننده‌های نماز؛ ۱۳. بیان مستحبات نماز و جز آن؛ ۱۴. بیان قرائت فریضه و جز آن؛ ۱۵. طریق گذراندن نماز؛ ۱۶. بیان مسجد رفتن؛ ۱۷. فضیلت بانگ نماز؛ ۱۸. فضیلت جماعت و امامت؛ ۱۹. فضیلت نماز جمعه و عیدین؛ ۲۰. بیان روزه و تراویح؛ ۲۱. بیان معرفت خلقت و صنعت حضرت خالق مطلق؛ ۲۲. بیان فضیلت شیخ؛ ۲۳. طریقی که طلب طالبان و معرفت کشفی حاصل شود؛ ۲۴. فضیلت قرآن و ذکر و درود و صوم؛ ۲۵. بیان طعام و آب خوردن؛ ۲۶. آداب سفر و قضاء فوایت؛ ۲۷. بیان نماز کسوف و جز آن؛ ۲۸. بیان حیض و نفاس؛ ۲۹. بیان حقوق والدین؛ ۳۰. بیان نزع؛ ۳۱. بیان متفرقات؛ ۳۲. بیان بهشت و دوزخ.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۶

آغاز: بسمله. حمد و ثنا منتها مر حضرت خدای یکتا را که بفضل و عنایت علم معرفت نور هدایت به بندگان خویش کرامت فرمود ... اما بعد مترصد عنایات سبحانی و مترقب عطیات ربانی محمد مذکر ولد شیخ مکمل عثمانی متوطن هانسی مکان نورانی چنین گوید؛ **انجام:** برحمتك یا أرحم الراحمین، نظم: یا رب کسی چو سالک گردد بدین سلوک ×× از فضل خویش گردان هر دو جهان [] ملوک / کردم بروز جمعه ختمش مه صفر ×× کان ماه گشت آخر با خبر وبا ظفر / از هاتفی چو گفتم تعریف این نما ×× گفتا که این کتاب تو شد پیر فیضها (سنه ۱۱۰۸)
نسخه اصل: کتابخانه ندوة العلماء، لکهنو، هند، شماره ۵۳ (ردیف ۱۴۳)؛ خط: نستعلیق، کا: محمد انور ولد محمد سایر هانسوی، تا: ۱۹ صفر ۱۱۱۲ق؛ مجدول؛ ۱۷۴ص، ۱۳ سطر [عکسی ف: ۵ - ۱۲۲]

● **ترغیب الصلاة** / فقه / فارسی

tarqīb-os salāt

زاهد، محمد بن احمد، ق۹ قمری

zāhed, mohammad ebn-e ahmad (- 15c)

اهداء به: سلطان محمد ثانی ملقب به فاتح

در آداب و احکام فقهی نماز طبق مذاهب اهل سنت است که آن را از ۱۰۶ کتاب معتبر اهل سنت گردآوری نموده، دارای سه «قسم» و هر کدام دارای چند «فصل» کوتاه می‌باشد: قسم ۱. آداب نماز، دارای شصت و یک فصل؛ ۲. بیان انواع طهارت، دارای بیست و یک فصل؛ ۳. بیان احداث و انجاس، دارای چهل فصل.

آغاز: الحمدلله الذی جعل الصلاة وسیلة إلی النجاة و سبباً لرفع الدرجات ... پس از حمد خدایتعالی و درود مصطفی، همی گوید ... که چون از بعضی کتب اصول فقه و فروع او خواندم

انجام: تر و خشک آن برابر است و این روایت در منظومه در باب اوست: تم المسنی طائر بلا حرج ×× و الاغتال واجب کیف احوج.

[کشف الظنون ۳۹۹/۱؛ فهرستواره فقه ۱۴۰۰ ساله اسلامی ص۶۴؛ مشترک پاکستان ۴۵۱/۱۴-۴۶۰؛ دنا ۱۱۵۸/۲-۱۱۵۹(۹ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۷۷/۱

آغاز: فتاوی عتای، شرح کرچی، مختلف، فقه ابواللیث، جامع ... (پارگی)، جامع المضمرات، کفایه شعبی، ... فصل اول در تحریض نماز بر اتباع سید المرسلین از بیان کتاب و حدیث؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه آخر جمادی الثانی ۸۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: چرم قهوه‌ای با ترنج، ۲۶۸گ (۱ر-۲۶۸ر)، ۱۷ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲/۹×۱۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۷۶۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر ربیع الاول ۸۶۶ق؛ تملک: محمد أمین مدرس؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره سمرقندی، جلد: تیماج با ترنج و سرترنج، ۲۶۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۴۶]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۳۴

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ - ۵۸۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۰۷/۱

مختصر آن است؛ خط: نستعلیق، کا: شیخی بن سلامة بن سعدالله از احشام طغمایمنکی، تا: پنج‌شنبه ۱۵ رجب ۸۹۰ق؛ افتادگی: آغاز (گویا یک صفحه)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی ترنج‌دار، ۳۰۵گ (۱ر-۳۰۵ر)، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۴۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰ [مختصر ف: ۱۷۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: بدون شماره

خط: نسخ، کا: شیخ علی الکرمینی، تا: ۹۲۳ق؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۵ش۳و۴ - ۱۴۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما نزدیک امام شافعی رحمه الله طاهر است کیف ما کان و این روایت در منظومه است ثم المنی طاهر بلا حرج، تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۳۳ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «قل م سکت سلم و من سلم فنجی، محمد شریف بن محمد مرحومی، ۱۳۲۴» (بیضی بزرگ)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج عسلی با ترنج، ۳۴۰گ، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۴۹۴]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۷۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** که اگر خلق بدین نوع که علم فرض عین همه است دانا شوند و با دانان (کذا) به دفع این حالت است که دیگران خواهد آمدن ان شاء الله تعالی برخیزند و بر صلاح اینها قیام نمایند.

خط: نستعلیق، کا: سکندر بیگ، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۳۰۲۰

انجام: و آنچه مانند اینها باشد

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی، ۲۷۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۱×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳- ۱۴۷]

۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۸۱۳

آغاز: پس از حمد خداوند تعالی و صلوة بر رسول او که محمد است علیه السلام و بر خویشان و یاران او رضوان الله تعالی علیهم اجمعین می‌گوید ... که بر این حدیث رسیدم که؛ **انجام:** واگر تر باشند تا نشویند پاک نشود واین نزدیک عسمانا است و اما نزدیک شافعی آب پاک است خواه تر و خواه خشک و این روایت در منظومه است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: مقوا زیتونی با ترنج و سر، ۱۸۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف مخ: ۱ - ۴۴۴]

۱۰. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه: ۳۶

آغاز: حدیث چند که درین باب است آن احادیث رسول صلی الله است با ترجمه در قلم آورد و این کتاب را ترغیب الصلوة نام نهادم؛ **انجام:** فضلک و برحمتک یا ارحمن الراحمین.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی تریاکی با ترنج و نیم‌ترنج، ۴۸۸ص، ۱۹ سطر کامل (۹×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۶۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۷۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اگر تر باشد پاک نشود نزدیک امام محمد در این صورت پاک شود و نزدیک امام یوسف
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ مهر: «محمد بن عبد الوهاب» (مربع)؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور نیلی، ۱۷۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۲۰ – ۸۱]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۴۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و این نزدیک علماء ما است رضوان الله علیهم اجمعین اما نزدیک امام شافعی رحمةالله علیه آب منی پاک است خواه تر و خواه خشک و این روایت در منظومه است.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور عطف تیماج، ۳۹۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۲۵ – ۴۱۳]

● الترغیب فی الاعزام و السعود / دعا / فارسی

at-tarqīb fe-l a‘zām va-s so‘ūd

ابوبکر

ābū-bakr

رساله مفصلی است در بیان دعاهایی که در ایام و اوقات هفته و سال خواندن آنها از حضرت پیامبر (ص) وارد شده است. مؤلف از سنی‌های حنفی مذهب است و فصل مشبعی در فضایل روز عاشورا آورده است. این رساله در قرن‌های هشتم یا نهم تألیف شده و از رهگذر زبان فارسی حایز اهمیت است. فهرست مطالب کتاب عبارتند از: ذکر نماز اشراق فضیلت چاشت و آنچه بدین ماند، ذکر نماز تسبیح، ذکر نماز چاشت، ذکر از مسجد بیرون آمدن، ذکر بازار رفتن، ذکر طعام خوردن، ذکر آب خوردن، ذکر: جامه پوشیدن، نماز اول، نماز پسین، نماز عصر، نماز شام، نماز شکر، صلوات العشاء، ورد خفتن، آنچه در صباح و مساء باید خواند، در شب بیداری، تمجید، ذکر نماز و دعاء ماه محرم، روز عاشورا و در این بخش شش بیت به فارسی در فضایل روز عاشورا آورده و نامش را بوبکر ذکر نموده است، ذکر ماه صفر، ذکر ماه ربیع الاول، ذکر ماه جمادی الاول، ذکر ماه جمادی الاخر، ذکر لیلة الرغایب، ذکر نماز و دعاء شب معراج، ذکر ماه شعبان، ذکر نماز و دعای ماه رمضان، فضیلت روزهای شوال، ذکر ماه ذی القعده، ذکر ماه ذی الحجة، ذکر ورد هفته، ذکر دعاهای باران، دعا برای دفع وباء، ذکر سفر کردن و کیفیت دعاء، ذکر زیارت کردن قبور، ذکر دعای دفع با سوره ابوعلی سینا گوید، نام کتاب به شنگرف و در برگ اول الترغیب فی الاعزام و السعود نوشته شده است. فهرست کتابها و نام اشخاصی که در این رساله از آنها مطالبی یاد شده عبارتند از: خلاصة الاخبار، غرایب ابوعبیده، جامع الفضایل، صحیح طمانی، مجموعه سجزی، تحفه شاهی، صحیح ابابکر طمتانی، خلاصة القرآن، مجموع حدادی، اجازة المجاز، تحفة المذکورین، کفایه شعبی، رساله شیخ نجم الدین کبیر، بستان الطالبین، شهاب الانوار، فواید الفوائد، خواجه ویس، تفسیر زاهدی، ذکر تراویح، مفتاح الحسان، امام اعظم، فواید الاسلام فتاح الجنان، مفاتیح المسایل، ابوعلی سینا، ابو بکر ناصحی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۴۲۸/۲–۲۷/۹۸
آغاز: گفت علیه السلام هر که بعد از نماز بامداد در مسجد و یا در خانه صد بار سوره اخلاص بخواند و صد بار بگوید لا حول و لا قوت الا بالله العلی العظیم صد حاجت او؛ **انجام:** ان تشققینی من هذه الملة واغوثاه واغوثاه واغوثاه الغیاث الغیاث برحمتک یا ارحم الراحمین وصلی الله علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین وسلم تسلیماً کثیراً برحمتک یا ارحم الراحمین
خط: نستعلیق تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج حنایی، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ – ۹۲۳]

● الترغیب فی شرح التهذیب / منطق / عربی

at-tarġīb fī š.-it tahḏīb

وابسته به: تهذیب المنطق؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲–۷۹۲)
شرح مزجی است بر «تهذیب المنطق» تفتازانی.
آغاز: بسمله. بحمدک یا من اکرمنا بمقاصد التصور و مواقف التصدیق، و الهمنا حقایق الطوالع و دقایق المطالع، بالهدایة و التوفیق
انجام: ای العمل به اشبه بالمقاصد من غیره بل هو المقصود الاصلی.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۹۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و المراد ههنا ما یدل علی مسائل العلم اجمالاً و هی أی التسمیة عنوان العلم عنوان الشیء انه لا یعرف الشیء
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۲۹گ (۱۱۳پ–۱۴۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱–۳۸۰]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۸۰۸۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن حسین نصرآبادی، تا: ۱۷ شعبان ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۴۰گ (۶۱پ–۱۰۰ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۴۳۱]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۵۵۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ذیحجه ۱۰۴۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن مشکی، ۳۲گ (۱پ–۳۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۹سم [ف: ۶ – ۴۴]
۴. سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن لطف علی یزدی، تا: ۱۲۳۶ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: سید مظفر سمنانی؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۸گ (۹۳ر–۱۲۰پ)، ۱۶ سطر [ف]

● **ترغیب المتعلمین** / اخلاق / فارسی
tarqīb-ol mote‘allemīn

زیلی، محرم بن محمد، - ۱۰۰۰ قمری
zeylī, moharram ebn-e mohammad (- 1592)

وابسته به: تعلیم المتعلم فی طریق التعلم؛ زرنوجی، عثمان بن عمر (قرن ۶)

برگرفته از «تعلیم المتعلم» زرنوجی است که به خواجه نصیر طوسی نیز نسبت داده شده است، در ده «مطلب».

چاپ: به کوشش ایرج افشار، فرهنگ ایران زمین، ۲۱ (۱۳۵۵): ۳۹-۷۸ (ضمیمه)

[دنا ۱۱۵۹/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۱۷-ف

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه فرانکفورت؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۶۷]

● **ترغیب المسلمین الی دفاع المشرکین = جهادیه** / فقه / فارسی
tarqīb-ol moslemīn elā defā‘-el mošrekīn = jehādīye

همدانی، محمد رضا بن محمد محسن، - ۱۲۷۵ قمری
tehrānī, mohammad rezā ebn-e mohammad mohsen (- 1859)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار به نام صدر اعظم

تاریخ تألیف: دهه سوم جمادی الاول ۱۲۷۳ق؛

در ۱ «مقدمه» و ۸ «فصل» و ۱ «خاتمه». مؤلف این کتاب را به هنگام حمله سپاه انگلیس به سواحل خلیج فارس و دریای عمان در عهد ناصرالدین شاه قاجار نگاشته و در آن مسلمین را به دفاع برانگیخته است.

آغاز: حمد بیحد و ثنای بیعدد فرد یگانه را سزد که سلاطین جم نگین و پادشاهان اورنگ نشین را مظهر سلطنت خود نموده و زمام مهام عباد را ... و بعد چنین گوید عبد جانی و اسیر فانی محمد رضا بن محمد محسن همدانی که چون در عهد دولت شاهنشاه جمجاه ... ناصرالدین شاه قاجار ...

انجام: و دانستی که تکلیف به دفاع اختصاص ندارد ... تا امتثال امر الهی و متابعت حضرت رسالت پناهی کرده باشد و مصداق آیه کریمه اولئک الذین انعم الله علیهم ... هدانا الله و ایاکم الی سواء الصراط قد فرغ من تسویده مؤلفه ...

چاپ: میراث اسلامی ایران، دفتر اول، به کوشش سید ابوالحسن علوی لامردی، ص ۱۲۵- ۱۵۵ چاپ شده است

[دنا ۱۱۵۹/۲(۱ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۲/۱۵۷۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۹۲/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۲۷ ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: تقی علوی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد:تیماج یشمی،۲۸گ،۱۶سطر،اندازه:۲/۵×۱۴سم[ف:۲/۲۴- ۷۳]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** من الالف الثانی من الهجرة

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد شفیع نوری، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲گ، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۱۸۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۶۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۴]

● **ترغیب المشتاق فی احکام الطلاق** / فقه / عربی
tarġīb-ul muštāq fī aḥkām-iṭ ṭalāq

سملاوی، عبدالمعطی بن سالم، - ۱۱۲۷ قمری
samlāvī, ‘abd-ol-mo‘tī ebn-e sālem (- 1715)

در احکام و مسائل طلاق بنابر مذهب شافعی در ۱۴ «باب»، بنا به درخواست بعضی از دوستان گردآورده، و مصادر خود را در یک «مقدمه» ذکر می‌کند، و در مسائل خلافی بعضی از اقوال مذاهب دیگر اهل سنت را نیز می‌آورد.

چاپ: مصر، ۱۲۸۸ق؛ مطبوعات عبدالرزاق، ۱۳۰۴ق.

[دنا ۱۱۵۹/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۷۴۴

آغاز: الحمدلله الکریم الخلاق الذی حث علی النکاح و کره الطلاق و أشهد أن لا اله الا الله وحده لاشریک شهادة أدخرها عنده الی یوم التلاق؛ **انجام:** و أن یکون المهر مهر المثل و المزوج لها العصبات ثم ذوی الارحام و الله أعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

خط: نسخ، کا: محمد الحلانی، تا: سه‌شنبه ۲۱ ذیحجه ۱۲۷۶ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۷۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۲۹]

● **ترغیب المؤذن** / فقه / فارسی
tarqīb-ol mo’azzen

حسین بن هادی، ق۱۳ قمری
hoseyn ebn-e hādī (- 19c)

رساله مختصری است در احکام و فضایل اذان نماز و ثواب مؤذن، مشتمل بر یک «مقدمه» و چند «فصل»، در آن از آقا محمد باقر وحید بهبهانی نقل شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۸۲۲/۳-۲۹/۱۶۲

آغاز: الحمد لمن خصنا بشرایع الاسلام ×× والشکر لمن انعمنا بالرسل والامام ... و بعد این جانی خاطی عاصی حسین ... غفر الله

لهما عرض می‌نماید به خدمت برادران دینی و خلان؛ **انجام:** و روایت فرمود که کسی که شنید اذان را پس بگوید همچنانکه مؤذن می‌گوید زیاد می‌شود روزی او سبحان الله غریب غافل و جاهل ماییم.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: ۱۲۸۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۹۲۲]

● **ترغیب النکاح** / فقه / اردو

tarqīb-on nekāh

عثمانی، عبدالقادر بن محمد منیر، ق۱۳ قمری

ʻosmānī, ʻabd-ol-qāder ebn-e mohammad monīr (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۷ق

رساله استدلالی است با آیات و روایات و اقوال فقها در احکام نکاح و مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «باب» و یک «خاتمه».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۴۷۲۳

آغاز: بسمله. سزاوار نثار جواهر زواهر تحمیدات ذات خالق کائنات هی که جستنی شاهد دنیا کوکیا زیب زینت سی آراسته فرمایا؛ **انجام:** بحرمة نبی آخر الزمان صلی الله علیه و آله و اصحابه و ازواجه و ذریاته تسلیما کثیرا دایما مبارکا ابدا ابدا
خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای،۵۹گ،۱۱سطر،اندازه:۱۵/۵×۲۳/۵سم[اهدائی رهبر:۳– ۱۴۷]

● **الترغیب و الترهیب** / حدیث / عربی

at-tarġīb wa-t tarhīb

منذری، عبدالعظیم بن عبدالقوی، ۵۸۱ – ۶۵۶ قمری

monzerī, ʻabd-ol-ʻazīm ebn-e ʻabd-ol-qavī (1186 - 1259)

مؤلف احادیث و روایاتی را که در تشویق و ترغیب بر انجام اعمال صالحه و یا درباره خودداری از گناهان و رذالت‌ها است، با حذف اسانید و بیان مصدر هر یک از آنها جمع‌آوری کرده و در پایان، صحت و ضعف احادیث را طبق نظر خویش بیان می‌دارد. وی همه را در بیست و پنج «کتاب» گنجانده است.
آغاز: الحمدلله المبدی المعید الغنی الحمید ذی العفو الواسع و العقاب الشدید من هداه فهو السدید السعید ... اما بعد فلما وفق الله سبحانه و تعالی لإملاء کتاب مختصر أبی داود و إملا، کتاب الخلافیات و وذاهب السلف ... سألنی بعض الطلبة ... أن أملی علیه کتاباً جامعاً فی الترغیب و الترهیب ...
چاپ: بیروت، دار مکتبة الحیاة، ۱۴۱۱ق؛ قاهره، مطبعة الشرفیة، ۱۳۲۴ق.
[کشف الظنون ۴۰۰/۱؛ فهرست نسخه‌های عربی واتیکان ۲۱۵/۱؛ ذخائر التراث العربی ۸۵۹/۲ –۸۶۰؛ بروکلمان ۱: ۳۶۷ و ذیل ۱: ۶۲۷؛ معجم المؤلفین ۵: ۲۶۴؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۹۸/۱ و ۱۹۹؛ دنا ۱۱۵۹/۲ (۴ نسخه)]

شرح و حواشی:
۱– التقریب الی کتاب الترغیب و الترهیب؛ ابن دیری، محمد بن ابی بکر (۷۸۸–۸۶۲)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۲۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل عن عبدالله بن عمر رضی الله عنهما ان رسول الله صلی الله علیه و سلم قال: ثلاثة لا تقبل منهم صلاة و عن أبی هریرة، قال: رسول الله صلی الله علیه و سلم، قال الله تعالی: ثلاثة أنا خصمهم یوم القیامة و من کنت خصمته، رجل أعطی بی ثم غدر و رجل باع حراً و أکل ثمنه و رجل إستأجر أجیراً فاستوفی و لم یوفه أجره، رواه البخاری و ابن ماجة و غیر هما، و الله الموفق للصواب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ مصحح، محشی؛ تملک: سلیمان کردی کورانی بصری؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۲۱۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳۶ – ۵۲۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۳۷
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان – رم ۱۳۹۱. جلد دوم، از کتاب النکاح تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح، دارای لوح زرین؛ ۵۵۲ص [عکسی ف: ۴ – ۱۵۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۱۰/۳
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان –رم ۱۱۰۱. کتاب النکاح و الترهیب من النار و الترغیب الی الجنة می‌باشد؛ خط: نسخ نازیبا، کا: احمد بن یحیی بن احمد شامی، تا: با تاریخ ۱۲۱۲ق؛ مصحح، محشی؛ ۶۳ص (۱۹۰–۲۵۲) [عکسی ف: ۵ – ۲۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۴۴۸۴
در فهرست بدون نام مؤلف آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۱۲۴]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۵۱۳
آغاز: رسول الله صلی الله علیه و سلم فقالوا انه کان لنا جمل؛ **انجام:** لبلغت الارض قبل اللیل
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: حنایی روشن آهار مهره سمرقندی، جلد: مقوا با عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۶سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۱۹۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۶۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل و روی عن عمرو بن شعیب عن ابیه عن جده ان امرأة ...
در فهرست به خطا از ابوالقاسم اسماعیل اصفهانی (۵۳۵ق) دانسته شده؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: سید احمد بن محمد البابی، علی بن عبدالله شافعی قادری، حاج عثمان افندی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۰۸گ،

۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۷ - ۲۵۳]

● **الترغیب و الترهیب** / حدیث / عربی

at-tarġīb wa-t tarhīb

الترغیب و الترهیب از منذری یاد شد، ولی نسخه ما چون از آغاز و انجام افتاده است معلوم نشد از کیست؛ همین اندازه پیداست که در چند کتاب است و نخستین آن عنوان «الباب الاول فی الاخلاص و احضار النیة فی جمیع الاحوال و الاقوال و الاحوال البارزة و الخفیة» دارد و بازپسین آن در نسخه ما «کتاب آداب» است و روی هم در ۳۷۰ باب است.

[دنا ۱۱۵۹/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۷۹/۱

آشفته و پس و پیش شده و از باب یکم است تا باب الحادی و التسعون فی الوعظ و الاقتصاد فیه» و باب ۳۷۰ در میانه آمده است در هر بابی پس از چند آیت قرآن حدیث‌های صحیح بخاری و مسلم و کتاب‌های معتبر دیگر سنی آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای مقوایی تازه، ۱۶۲گ (۱ر-۱۶۲پ)، ۲۳ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۳۹۱۹]

● **الترفق فی العطر** / طب / عربی

at-taraffuq fi-l ʻiṭr

[دنا ۱۱۶۰/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۶۹/۷

آغاز: بسمله. من کتاب الترفق فی العطر: عمل المسک التبتی تاخذ من الزبیت الدوری؛ **انجام:** و جمیع ذلک من خواص دهن البلسان. ثم المنقول من خط یحیی بن جزلة الطبیب و هو اما اختاره من کیمیاء الاطعمة و من کتاب الترفق فی العطر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۳ق، کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱ سطر [ف: ۵ - ۲۹۴]

● **ترقیات روح انسانی** / عرفان و تصوف / فارسی

taraqqīyāt-e rūh-e ensānī

نسفی، عزیزالدین بن محمد، ق۷ قمری

nasafī, ʻazīz-od-dīn ebn-e mohammad (- 13c)

آغاز: من مقالات شیخ عزیز نسفی در بیان ترقیات روح. بدانکه چون انسان تصدیق و پیروی معارف انبیاء کند یا کرد بمقام ایمان رسید و مؤمن گشت ...

انجام: امید که حقتعالی همه را این توفیق کرامات کناد بحق محمد (ص) و علی علیه السلام و آله

[دنا ۱۱۶۰/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۱۶/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۵۹۶/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ به شیوه چلیپایی؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن تریاکی، ۴ص (۴۸-۵۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۹ - ۲۶۷]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مرکبات منفرد می‌گرداند ... ترقیات روح الساح (؟).. و السلام علی من اتبع الهدی

با مختصری از ترجمه احوال او در هامش همین رساله به فارسی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، بی‌تا؛ کاغذ: قورخانه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۳۵پ)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۱۸۳]

● **ترقیة المبتدی و قبس المجتذی (منتخب)** / علوم غریبه / عربی

tarqiyat-ul mubtadī wa qabs-ul mujtaḏī (mn.)

وابسته به: قبس المجتذی و ترقیة المبتدی؛ ابن قرقماز، محمد بن محمد (۸۰۲-۸۸۳)

گزیده کوتاهی است از کتاب «ترقیة المبتدی و قبس المجتذی». در این منتخب طریقه حکیم سامور بن اشتوه هندی درباره قواعدی از علوم غریبه و تکسیر حروف و اوفاق بیان شده است. نام کتاب در مآخذ «قبس المجتذی و ترقیة المبتدی» ضبط شده، اما در پشت برگ نخست این نسخه (۱۲۵۰۱/۱ مجلس) که در زندگی مؤلف نسخه‌برداری شده - نام این رساله «ترقیة المبتدی و قبس المجتذی» آمده است. در هیچ مأخذ دیگر این نام به این‌گونه دیده نشده است.

[هدیة العارفین ۲۱۰/۲؛ فهرست خدیویه (دارالکتب مصر) مصر ۳۵۰/۵؛ دنا ۱۱۶۰/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۰۱/۱

آغاز: بسمله هذه مقدمة فی الکسر و البسط بطریق الحکیم سامور الهندی قال الله سبحانه و تعالیو علم آدم الاسماء کلها اعلم ان هذا العلم علمه الله لآدم ... فلما وصل الی نوح خاف علیه ان یصل الیه من لایصلح له ... و کان ادریس قد وضعه فی کتاب کبیر من جلود الطبا ... فلما انتقل الی نوح اخذ الکتاب بعد الطوفان و دهنه بالصندروس و عمل علیه دفتین من الذهب الاحمر؛ **انجام:** و اما سامور بن اشتوه الهندی فانه قال یستحب البخور فی اوقات الاعمال ... و عنده مفاتح الغیب لایعلمها الا هو الی قوله مبین. تمت طریقة شیخ سامور بن اشتوه الهندی و الحمدلله وحده ... و سلم تسلیماً ابداً.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱پ-۶ر)، ۲۶ سطر [ف: ۳۶ - ۳]

● **ترقی دولت عیسویان و عدم ترقی ایران** / متفرقه / فارسی
taraqqī-ye dowlat-e ‘īsavīyān va ‘adam-e taraqqī-ye īrān

شیرازی، محمد رحیم
šīrāzī, mohammad rahīm

مؤلف پس از بازگشت از سفر هندوستان و دیدن برخی از ترقیات دولت انگلستان در آنجا به اندیشه بازیابی علل آن و نیز علت عدم ترقی کشور خودش «ایران» برآمده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۸۳۲

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان فی احسن تقویم و الذی احسن کل شیء خلقه و بدأ خلق الانسان من طین ثم جعل نسله من سلالة من ماء مهین؛ **انجام:** از جانب دیوان اعلی هرگاه کسی مقصر و حکم به ضبط اموال آن میشود هرگاه شراکتی در دارالتجاره داشته باشد از آن شراکت احدی از دیوان اعلی نتواند تعدی نماید الا آن که در عهده شش نفر اهل مشورت باشد ... تا این معنی باعث اطمینان مردم شده اقدام در کار نمایند

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روشن، ۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف مخ: ۱ – ۴۴۴]

● **ترقیق الاسل لتصفیق العسل** / طب / عربی
tarqīq-ul asal li-taṣfīq-il ‘asal

فیروزآبادی، محمد بن یعقوب، ۷۲۹ – ۸۱۷ قمری
fīrūzābādī, mohammad ebn-e ya‘qūb (1329 - 1415)

کتابی است در تحقیق معنی عسل و فضل و فواید عسل در پنج «فصل»: ۱. بیان معنی این آیه کریمه از سوره نحل در خصوص امتیاز و فضل شأن عسل «و اوحی ربک الی النحل ان اتخذی من الجبال بیوتا و من الشجر و مما یعرشون ثم کلی من کل الثمرات فاسلکی سبل ربک ذللا یخرج من بطونها شراب مختلف الوانه فیه شفاء للناس ان ذلک لایة لقوم یتفکرون»؛ ۲. ذکر احادیث شریفه در باب فوائد و منافع و علل فضل آن بر سایر اشربه؛ ۳. بیان بنا و اشتقاق لغوی عسل و اسامی دیگر آن؛ ۴. ذکر اقاویل حکما و اطباء در خصوص عسل؛ ۵. بیان فوائد متفرقه و اشعار متناسب با موضوع.

آغاز: بسمله الحمدلله الذی شفا صدرنا من العلل و کفی صدرنا بالعسل

انجام: و الباب واسع لایمکننی استغراق الزمان فیه لکونی بصدد ما هو اهم من ذلک وفق الله الکریم لاتمامه کما وفق لاتمام هذا بمنه و انعامه.

[کشف الظنون ۴۰۱/۱؛ دنا ۱۱۶۰/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمود بن محمد کازرونی، تا: قرن ۹؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: ابن خاتون (سجع مهر واقف: «یا اسدالله غلام توام ×× این شرفم بس که بنام توام»)، ۱۰۶۷؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۶گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۹۸]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۶/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۴۰۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۲۲]

● **ترک الاطناب فی شرح الشهاب** / شرح حدیث / فارسی
tark-ol etnāb fī š.-eš šahāb

ابن قضاعی، علی بن احمد
ebn-o qozā‘ī, ‘alī ebn-e ahmad

وابسته به: شهاب الاخبار فی الحکم و الامثال و الآداب؛ قضاعی، محمد بن سلامه (-۴۵۴)

ترجمه و شرحی است از کتاب «شهاب الاخبار» محمد بن سلامه قضاعی که در آن کلمات نبوی را با نثر پارسی کهن به هم آمیخته و آن را دلپذیر ساخته است. اصل این شرح را شارح «فصل الخطاب» نامیده و این کتاب گزیده آن می‌باشد. (محمود مرعشی)

[فهرستواره منزوی ۳۹۳/۶؛ ایضاح المکنون ۱۹۰/۲؛ دنا ۱۱۶۰/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۸۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 9447؛ کا: عبدالرحمن بن المبارک، تا: آغاز دهه نخستین محرم ۵۸۵ق؛ تملک: امیری در ۶۱۶ [فیلمها ف: ۱ – ۵۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۰۰

آغاز: قال النبی صلی الله علیه و آله و سلم الاعمال بالنیات، پیغامبر گفت کارها بر نیت است بدانک این خبر را سبب آنست؛ **انجام:** بر پیغامبر صلی الله علیه و آله و سلم وحی کرد که تو دانی که آنجه [مرد را] هلاک کند چیست؟ گفت خدای تعالی به داند گفت شح ...

شامل بابهای اول، دوم، بخشی از پنجم، ششم تا شانزدهم را دارد و در شرح برخی از احادیث اشعاری به فارسی آورده که گویا در نسخه‌های مورد تحقیق استاد شیروانی وجود نداشته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی؛ نوع جلد: تیماج زرشکی با ترنج، ۱۴۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۳۵ – ۲۸۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۵۰-ف

نسخه اصل: شیخ الاسلام افندی در سلیمانیه ش ۳۳۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۳گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۲]

● **ترک الحج المفروض** / کلام و اعتقادات / عربی
tark-ul ḥajj-il mafrūḍ
رساله در بیان اینکه ترک حج از کبائر موبقه است.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۶۳/۳۰
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۱گ (۲۶۷ر-۲۶۷پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۵۷]

● **ترکه نامه = سند سهم الارث** / اسناد / فارسی
tarake-nāme = sanad-e sahm-ol-ers
وراث حاجی میرزا حسین خان سپهسالار درگذشته ۱۲۹۸ و مصالحه میان آنها در ۱۲۹۹ق.
[راهنمای کتاب ۱۸۷: ۱۹ و ۳۰۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۱۷۵
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ - ۳۰۴]

● **ترکیات سلطان ولد از رباب نامه** / ترکی
torkīyyāt-e soltān valad az rabāb-nāme
سلطان ولد، احمد بن محمد، ۶۲۳ - ۷۱۲ قمری
soltān valad, ahmad ebn-e mohammad (1227 - 1313)

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۳۶۱بخش۳
نسخه اصل: از مجموعه آسیایی بولتن آکادمی امپراطوری علوم سنت پترزبورگ مجلد دهم؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵۳]

● **ترکیب** / عرفان و تصوف / فارسی
tarkīb
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد،۸۱۴-۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412 - 1479)
[دنا ۱۱۶۰/۲]

۱. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه: ۱۶/۲۴
خط: نسخ، کا: سید محمد حمزوی، تا: ۱۲ شعبان ۱۲۳۸ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۰۵۲/۲۳
خط: نسخ، کا: محمد حمزوی موسوی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ سیاه عطف میشن سرخ، ۳۱ سطر [ف: ۳ - ۶۳۵]

● **ترکیب** / صرف / عربی
tarkīb

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۴۱۷/۵
آغاز: بسمله حمد له قوله بسم الله الباء جار و الاسم مجرور، الجار و المجرور متعلق به محذوف؛ **انجام:** فان قلت: کیف یجوز العطف ههنا بلکن و الشرط فی لکن کفی للاستدراک بعد النفی کقولک ما.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: هندی، جلد:تیماج مشکی،۱۶سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۴۶]

● **ترکیب الاجساد** / کیمیا / عربی
tarkīb-ul ajsād
[دنا ۱۱۶۰/۲]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۱۱/۱۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۹۱پ-۹۲پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۷۸]

● **ترکیب الاخبار** / اخلاق / فارسی
tarkīb-ol axbār
مطالبی در توحید، نبوت، اخلاق، سوگواری را با اشعاری مناسب به عناوین: «مجلس، مجلس».
[دنا ۱۱۶۰/۲]

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۳۲۴/۱
آغاز: عالمیان بلند کردو خدا را به حق ایشان قسم داد که مرا در نزد پیغمبر، شب خجالت مده ... مجلس دوم از کتاب ترکیب الاخبار
تا هشت مجلس می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ ۸۵گ (۱۶ر-۱۰۰پ)، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۱۸]

● **ترکیب الادویه** / طب / فارسی
tarkīb-ol advīye

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۲۹
آغاز: ترکیب مروارید یعنی چشم ماهی ... شکم ماهی مذکور صاف نموده؛ **انجام:** خوراک یک لوط و همراه شیر ماده گاو
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۹۰۲۶؛ ۱۸گ، اندازه: ۱۳×۲۰ [رایانه]

● **ترکیب اسماء** / ادبیات / فارسی
tarkīb-e asmā’
به نثر فارسی
[دنا ۱۱۶۰/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۷۸/۲۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی؛ کاغذ: سفید برخی رنگین، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۲۱۴-۲۲۵) [سنا: ف: ۲ - ۱۵۸]

● **ترکیب الاسماء** / علوم غریبه / عربی

tarkīb-ul asmā'

رساله مختصری است در علوم غریبه و بیان صفت ترکیب اسماء و کیفیت استخراج آن از علم حروف.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۱۳۴/۱۳-۳۶/۱۳۴
آغاز: بسمله و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم صفة ترکیب الاسماء و کیفیة استخراجه من علم الحرف بعد التکسیر و هو الترکیب الطبیعی ... ذکرنا استخراج الاسماء الذی هی المقتول الاعوان و اسماء القسیم بالصریح فی رسالتنا هذه الا لاجل؛ **انجام:** و الترکیب الطبیعی فاکتمه ابدا و عش به عیش السعداء و هذا منعة القلم الیونانی تم
خط: نسخ، کا: سردار کابلی، تا: ۲۱ شعبان ۱۳۱۲ق؛ با علامت بلاغ مقابله؛ جلد: گالینگور آبی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۲۳]

● **ترکیب الافلاک** / هیئت / عربی

tarkīb-ul aflāk

سجزی، احمد بن محمد، ۳۳۰ - ۴۱۵ قمری

sejzī, ahmad ebn-e mohammad (942 - 1025)

اهداء به: شاهنشاه ابوشجاع عضدالدوله ابوشجاع خسرو (۳۳۸-۳۷۲ق)

کتاب مشتمل است بر سه «فصل»: ۱. المدخل الی علم الهیأت؛ ۲. علم الهیأت؛ ۳. کیفیة تصویرها و مقادیر ابعادها و اجرامها.
[دنا ۱۱۶۰/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۵۰۳
آغاز: بسمله، کتاب ترکیب الافلاک الفه للامیر عضدالدوله ابی شجاع خادمه احمد بن محمد بن عبدالله الجلیل (کذا) السنجری (کذا)؛ **انجام:** والسابع نو و هذه صورتها (ناقص)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوایی، ۱۰گ، ۱۵ سطر (۶/۷×۱۲/۷)، اندازه: ۱۶/۶×۲۱/۵سم [ف: ۸ - ۸۶]

● **ترکیب الاکسیر الحیوانی الانسانی (من شذور الذهب فی الاکسیر)** / کیمیا / عربی

tarkīb-ul iksīr-il ḥaywānī-yil insānī (min šuḏūr-iḏ ḏahab fi-l iksīr)

انصاری مغربی، علی بن موسی، ۵۱۵ - ۵۹۳ قمری

ansārī-ye maqrebī, 'alī ebn-e mūsā (1122 - 1198)
[دنا ۱۱۶۰/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۱۹/۶
آغاز: من الشذور رحمه الله فی ترکیب الاکسیر الحیوانی الانسانی: خذ من الحجر الکریم مهما شئث و اغسله بالماء الحاد و النطرون؛ **انجام:** و ایاک و ایاک تشم رایحة فانه سم قاتل، و السلام خیر ختام
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فلفل نمکی آبی فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای مغزی سبز، ۴ص (۹۱-۹۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [ف: ۶ - ۲۳۳]

← ترکیب الالفیة ⟵ تمرین الطلاب فی صناعة الاعراب

● **ترکیب امثله شرح العوامل المأئة** / صرف و نحو / عربی

'tarkīb-e amsele-ye š.-e al-'avāmel ma'a

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۴۱۷/۲
آغاز: بسمله الحمدلله الذی نور قلوبنا بضوء الاسلام و زین صدورنا باضافته الایمان ... اعلم ان الامثلة الواقعة لتوضیح المسالة فی الکتاب المسمی شرح مائة العوامل المشهورة بین؛ **انجام:** و هذه الجملة خبر عن مبتدا و هو زید. تمت هذا الترکیب.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۴۶]

● **ترکیب انموذج** / نحو / عربی

tarkīb-u unmūzaj

غیر همانند:
۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۷۲/۲
آغاز: الکلمة علی ان مبتدا و تعریف باللام ورفعه بالضمة الفظیه؛ **انجام:** واو عطف علی قوله ضح والاعطف علی قوله
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۱]
مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۵۷۲/۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۹۳]
۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۱۷۴۵/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «ماشاالله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۶۱۲]

● **ترکیب بسمله** / نحو / فارسی

tarkīb-e besmelah

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۱۴/۲۶
آغاز: بسمله. در نحو با حرف جر است اسم مجرور است بیا مضافست بالله
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن زیتونی با ترنج و سرترنج، ۱ص (۲۱۵)، ابعاد متن: ۷/۵×۱۶/۵، اندازه: ۱۲/۳×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۱۴]

● **ترکیب بند** / شعر/ فارسی
tarkīb-band
صابرا، درویش
sāberā, darvīš

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۹۷/۳
آغاز: کنم ستایشت ای ذات واحد متعال؛ **انجام:** بریز پرده هر ذره پنهان.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۱۵-۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۴۴]

● **ترکیب بند** / ادبیات / فارسی
tarkīb-band

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۰۳/۴
آغاز: مطلع: می‌ریخت مدام می‌به جامم ×× آن ساقی چشم مست مخمور؛ **انجام:** از رخت از نظر نهانست × بینوری دیده ام از آنست. انجامه: کاتب الحروف محمد فهدی.
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سر ترنج، ۱گ (۱۲ر-۱۲پ)، سطور چلیپا (۸×۱۵/۶)، اندازه: ۱۱/۹×۲۲/۷سم [ف: ۲۹/۲ - ۵۹۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۹۲۷
آغاز: بسمله، چه ماتم است که بگرفته بزم دنیا را بپا نمود فلک رستخیز عظمی را؛ **انجام:** موجود: بس است قصه آن تشنه لب موجه اشک گرفت روح و برآمد بکهکشان عارف ...
ملا اسماعیل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۲۸۹۲۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

● **ترکیب بند در مدح حضرت علی بن ابیطالب (ع)** / ادبیات / فارسی
tarkīb-band dar madh-e hazrat-e ‘alī ebn-e abī-tāleb
طغرای مشهدی، - ۱۱۰۰ قمری
toqrā-ye mašhadī (- 1689)
ترکیب‌بندی زیبا و دلنشین است در ۱۲ قطعه در مدح امیر مؤمنان حضرت علی بن ابیطالب (ع). نسخه‌ای از آن همراه با یک ترجیع‌بند از او در فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه راجه محمود آباد لکهنو، ص ۳۵۳ گزارش شده است. طغرا، صاحب دیوان اشعار می‌باشد و نسخه‌هایی از دیوانش در فهارس موجود گزارش شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۱۴/۱۳
آغاز: کج نشد یکموی بر ابروی آن زرین نقاب ×× با وجود آنکه می‌پیچد کمان در آفتاب؛ **انجام:** بلبل طغرا لقب از مصرع شاداب مدح ×× برگ سبزی بگذراند پیش مرغان نجف / یا رب این بلبل نوا پرداز آن گلزار باد ×× نغمه اش وقف ثنای حیدر کرار باد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمع قهوه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۲۳-۱۲۸)، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۳۲۷]

● **ترکیب بند محتشم (تضمین)** / ادبیات / فارسی
tarkīb band-e mohtašam (tazmīn)
حسینی قزوینی، محمد تقی بن امیر مؤمن، -۱۲۷۰قمری
hoseynī qazvīnī, mohammad taqī ebn-e amīr mo’men (- 1854)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۶۱/۱
آغاز: بسمله، باز این چه شورش است که در خلق عالم است ×× باز این چه نوحه و چه عزا و چه ماتم است؛ **انجام:** نبود صاحب عرش از میان شوی مکسور
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه شماره ۱۱۹۶۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور [رایانه]

● **ترکیب بیعت** / اردو
tarkīb-e bey‘at

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۷۱۳/۳
آغاز: بسمله. مرید کرینکا طریق؛ **انجام:** و مرشد مبارک هووی ط
خط: نستعلیق هندی، کا: محمد سعدالدین بن محمد صبغة الله، تا: سه‌شنبه ۷ ربیع الثانی ۱۳۱۰ق، جا: رائیجیور، برای حاجی سید روشن علی شاه صاحب قادری شطاری؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۴گ (۱۲۲ر-۱۲۵ر)، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۷۴]

● **ترکیب تهذیب المنطق** / منطق / عربی
tarkīb-u tahḏīb-il manṭiq
استرآبادی، حسن، ق۱۳ قمری

estarābādī, hasan (- 19c)

وابسته به: تهذیب المنطق تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
اهداء به: شیخ آغا بزرگ تهرانی
ترکیب نحوی است از کتاب «تهذیب المنطق» سعدالدین مسعود بن عمرتفتازانی

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۴۱۴/۳-۲۷/۸۴

آغاز: بسمله فقوله بسمله الباء حرف جرللاستعانته او الالصاق او الملابسه اسم مجرورها متعلق بمحذوف وهو ابتدء او ابتداء مضافاً الی الله؛ **انجام:** ای الطریق الی الوقوف علی الحق والعمل به معطوفة و «هذا» مبتداء بالمقاصد اشبه خبره «قد» حرف تحقیق «تمت» فعل «الرساله» فاعله «فی المنطق» متعلق بها فی سنة ایضا کذالک «ثمان» مضاف الیه «ثمانین وماتان» متعلق به. قد تمت بالخیر

خط: نسخ، کا: محمد محسن شریف (شیخ آغابزرگ تهرانی)، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج عطف پارچه‌ای، ۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۲۴]

● **ترکیب الجسد** / فلسفه / عربی

tarkīb-ul jasad

چند فصل است درباره بدن انسان و قوایی که در آن نهاده شده و چگونگی ترکیب اعضا و جوارح از دید فلسفی.
آغاز: بسمله، اعلم أیها الاخ البار أیدك الله عز وجل و ایانا بروح منه بأن الانسان اذا ادعی معرفة الاشیاء و هو لایعرف نفسه ...
انجام: فهذا الحیوان یتولد من بین الارض و السماء و صح قول الحکیم ان للسماء أبواباً و للارض أمناء

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۸۲۶/۹-۱۹/۱۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سر، ۳گ (۵۸-۶۱)، ۳۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۹۲۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۶/۱۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۶۶۴]

● **ترکیب جسد الانسان** / طب / عربی

tarkīb-u jasad-il insān

فصلی است عرفانی شاید از کتاب بزرگتر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۸۰/۱

آغاز: بسمله. فصل مماثلة جسد الانسان ترکیب الافلاك و ذلك انه لما کانت تسع طبقات بعضها فوق بعض؛ **انجام:** حتی تبین لهم انه الحق، والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب تمت بحمدالله و حسن توفیقه

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛۶گ(۱پ-۶پ)،۱۲سطر [ف: ۱۶ - ۱۰۵]

● **ترکیب جمل** / نحو / فارسی

tarkīb-e jomal

ونلت راماراد

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۸۷۵/۲

آغاز: بسمله جمل حمد مرآن بی نحو جل جلاله و عم نواله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش گالینگور قرمز عطف تیماج قرمز، ۵ص (۱۴-۱۸)، ۱۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۵ - ۱۸۲۹]

● **ترکیب حب** / طب / فارسی

tarkīb-e hab

گفتاری است در سه برگ بدون مقدمه و خاتمه در بیان ترکیب چند حب که آغاز مطلب «هدایة» است و شامل: حب معروف به حب ایارج، هدایة حب نشاط ... هدایه حب نزله ... هدایه حب دیگر، هدایه حب سعال جهت سرفه ... هدایه سرخی چشم ... هدایه حب شیاف دیگر ... هدایة شیاف ابیض سرخی چشم ... هدایه در خصوص سنگ جهنم، چنین می‌نماید که بخشی از کتابی است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۹۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی و سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۰۶]

← ترکیب الحجر ← الاکسیر
← ترکیب الحروف ← الحروف
← ترکیب خالد ← تمرین الطلاب فی صناعة الاعراب

● **ترکیب خوردن هلیله کلان** / طب / فارسی

tarkīb-e xordan-e halīle kalān

چراغ دهلوی، نصیرالدین محمود، ق۸ قمری

čerāq-e dehlavī, nasīr-od-dīn mahmūd (- 14c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۲۷/۱

به قول حضرت نصیرالدین چراغ دهلی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: رویه کاغذ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱/۱×۷/۴سم [ف: ۷ - ۳۹۷]

● **ترکیب شرح العوامل** / نحو / فارسی

tarkīb-e š.-el ʻavāmel

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۲۱۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ابعاد متن: ۹×۱۳/۵، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۴۸۹]

● **ترکیب العوامل المائة** / نحو / ترکی – فارسی

tarkīb-ol ʻavāmel-el me'a

حسین بن محمد، ۹۷۶ – ۱۰۰۸ قمری

hoseyn ebn-e mohammad (1569 - 1600)

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (–۴۷۱)

این کتاب به زبان ترکی است و نویسنده آن تمام عوامل جرجانی را از آغاز تا انتها ترکیب نحوی کرده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۸۲/۲

آغاز: رضی اله رضی فعل مفرد مذکر غایب بناء معلوم الله لفظاً مرفوع فاعلیدر؛ **انجام:** زید یضرب فعل فاعل یضرب فاعلیه جمله جمله فعلیه نحوک ... اعرابده محلی بوق.

خط:نسخ،بی‌کا،تا: ربیع الاول ۱۰۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۵ص، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ – ۸۰]

● **ترکیب العوامل المائة = شرح العوامل المائة** / نحو / عربی

tarkīb-ul ʻawāmil-il mi'a = š.-ul ʻawāmil-il mi'a

حاجی میکائیل

hājī mīkā'īl

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (–۴۷۱)

تجزیه و ترکیبی است از «العوامل المائه».

آغاز: بسمله. الباء عامل لفظی سماعی حرف من حروف الجارة وضعت للاستعانة.

انجام: لفظا مبنی علی السکون بناء عارضیا محلا مجرور جره بالکسرة بانه مضاف الیه و العامل مفهوم تمت

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳ /۸۰۱۴-۵۴/۱۰۴

آغاز: برابر

کا: ناصر بن الحسین، بی‌تا؛ ۵۴گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲-۹۲۴]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۷۶۲/۵

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه گلپایگانی تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۴۸پ-۱۵۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۴۰]

● **ترکیب العوامل المائة** / نحو / عربی

tarkīb-ol ʻavāmel-el me'a

نسری، ابراهیم

nasrī, ebrāhīm

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (–۴۷۱)

رساله مختصری است در اعراب عوامل شیخ عبدالقاهر جرجانی.

آغاز: بسمله بسم الله مذهبین: مذهب البصریین و مذهب الکوفیین فعند البصریین الجار و المجرور ظرف لغو متعلق بفعل محذوف فی حکم الملفوظ.

انجام: اسم مفرد بالاضافه الی الغایة مجرور لفظاً باللام وجره لفظاً بالکسرة و العامل فی جره لفظاً عامل لفظی سماعی اعنی اللام فی جره لفظاً عامل لفظی سماعی.

[دنا ۱۱۶۱/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۸۲/۳

آغاز و انجام: برابر؛ تمت ۱۱۰۰.

نام مؤلف به استناد فهرست آستان قدس (ج۱۲: ۱۵۲) تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۹ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ – ۸۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۲۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن عمر بن سین، تا: ۱۰۸۰ق، جا: قریه جقان؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۱۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۱۵۲]

● **ترکیب العوامل المائة** / نحو / عربی

tarkīb-ol ʻavāmel-el me'a

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو؛ جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (–۴۷۱)

ترکیب نحوی کتاب «العوامل المائة» عبدالقاهر بن عبدالرحمن جرجانی می‌باشد.

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۸۲/۱

آغاز: الباء حرف جر و اسم مجرور بها و الجار مع المجرور متعلق بفعل محذوف و هو أقرأ أو أقول أو ابتدأ أو غیرها؛ **انجام:** و استعمالها مجرور معطوف علی معرفتها و الهاء ضمیر بارز مجرور المحل علی انه مضاف الیه للاستعمال راجع إلی مایة عامل.

خط: نسخ، کا: محمد بن فتح الله حسینی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳گ (۱پ-۳۳ر)، ۱۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۴۱ – ۲۱۰]

۲. مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه: ۸۳/۴

آغاز: بسمله، الجارو المجرور متعلق بابتداء ای ابتداء بسم الله،

العوامل جمع عامل و هو؛ **انجام:** کان یضرب مرفوعا و العامل فیه وقوعه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رشت و همدان: ف: ۱۷۹۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۱۸

آغاز: بسمله، هذا ترکیب العوامل فی النحو هذا ده؛ **انجام:** لفظا مرفوع میتداء و موخر ... در شهر الحرام کاتب محمود.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود، تا: ۱۳۴۵ق [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹۶

آغاز: بسمله الباء حرف جر مبنی علی الکسر اضیف الاسم الی الله و هو مجرور لفظا؛ **انجام:** معطوف علی جملة الاول لالصاق.
مختصری است در بیان ترکیب عوامل مائه جرجانی در شانزده ورق؛ خط: نسخ مغلوط، کا: باقر بن ملاخلیفه کوخانی، تا: ۱۲۷۳ق؛ مذیل است به شرح شمس الدین محمد فناری بر رساله مشهور اثیرالدین ابهری موسوم به ایساغوجی؛ واقف: تقدیسی، مرداد ۱۳۵۳؛ کاغذ: حنائی، جلد: تیماج خرمایی، ۵۰گ (۳۴+۱۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۶]

۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۵۶۵/۳

آغاز: الباء حرف جرمبنی علی الکسر اضیف الاسم الی الله و هو مجرور لفظاً جره کسرة لفظیة
شرحی است بر کتابی که در عوامل قیاسی و سماعی نحو نوشته شده است؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا ؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۹۵]

● ترکیب عوامل ملا محسن / صرف و نحو / فارسی و عربی

tarkīb-e ‘avāmel-e mollā-mohsen

وابسته به: العوامل فی النحو = عوامل ملامحسن؛ قزوینی، محسن بن محمد طاهر (-۱۱۵۰)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۶۴۳

آغاز: بسم الله با حرف جراسم اسمیت مضاف لفظا مجرد؛ **انجام:** لا ینفع مال و لا بنون و لمثل هذا فیعمل العاملون
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج، ۹۷گ، ۱۴ سطر [رایانه]

← ترکیب الفاتحة ⟵ اعراب سورة الفاتحة

● ترکیب القرآن / نحو / عربی

tarkīb-ul qur‘ān

حسینی جزائری، عزیز، ق۱۲ قمری

hoseynī jazā’erī, ‘azīz (- 18c)

اهداء به: حسین پاشا وزیر بن علی پاشا بن افراسیاب سلجوقی

کتابی است در بیان ترکیب سور قصار قرآن کریم (سورة البلد تا سوره ناس).
[دنا ۱۱۶۲/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۵۱۲

آغاز: بسمله نحمدک یا من لا ابتداء لاوله و نشکرک یا من لا غایة لاخره.؛ **انجام:** والتقدیر من شرالخناس من الجنة و الناس.
خط: نسخ جلی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، ۳۲گ، ۲۵ سطر (۱۸/۲×۷/۸)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۱۲ - ۴۶]

● ترکیب القرآن / علوم قرآن / عربی - فارسی

tarkīb-ul qur‘ān

یکی از دانشمندان بر آن شده است که قرآن کریم را به ترتیب ترکیب و اعراب نموده و پس از ترکیب هر یک از آیات ترجمه فارسی آن را نیز ذکر نماید. مؤلف در مقدمه نامی از خود نبرده و با مراجعه به تمام نسخه نیز هیچ نامی از کسی یا کتابی دیده نشد، ولی از طرز و روش انشاء آن به‌خوبی معلوم می‌شود که نویسنده آن از دانشمندان عصر صفوی و از علمای امامیه بوده است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۰۰/۱

آغاز: بسمله نحمدک اللهم یا من الهمنا ماهو ذریعة الی معرفته ... بر الواح صافیه راه روان مراحل عرفان و عقول زاکیه بادیه پیمایان منازل ایمان
نسخه این کتابخانه شامل ترکیب آیات فاتحة الکتاب و سورة البقره است و در حدود ۶۰۰۰ بیت کتابت دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۰ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۲۰۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۱۷۶]

● ترکیب القرآن / علوم قرآن / فارسی

tarkīb-ul qur‘ān

[دنا ۱۱۶۲/۲]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۵۶۰

نسخه‌ای است که آغاز و انجام آن کسر است، تجزیه و ترکیب قرآن به دستور زبان عربی از آیه «انهم یکیدون کیدا» از سوره الطارق تا آیه اول از سوره فلق را دارد، عناوین سوره اعلی که در هامش نگاشته شده است بدین شرح می‌باشد: بیان حرف ابتدا، بیان موصول، بیان لاسیما، بیان اعلال تفاعل و تفعل، بیان اسباب غیر منصرف. از مطالعه سوره اقراء چنین بدست می‌آید که مؤلف

کتاب دیگری در همین زمینه دارد به نام «وجوه الاعراب» چنانکه گوید: «علم - فعل ماضی. بالقلم - خفض بباء زائده - علم - کذلک. الانسان - مفعول - ما - مفعول ثانی - لم یعلم - جزم بلم. ف. بدانکه کتابت اعلی الصناعات است و قلم که آلت کتابت است اشرف الادوات است و میان سیف و قلم در نظام مصالح و تمام و دوام منافع مباهات و مبارات است و از اینجاست که سلف گفتند - القلم الطلسم الاکبر- و قالوا القلم احد اللسانین واحد السنانین. و قالوا المصالح فی الدین و الدنیا موقوفة علی صریرة الاقلام - مصر- وفه الی صلیل الصمصام. و قالوا: و سریر الملک - مرصوع علی سریر الغضب و صلیل الغضب - و از شرف قلم است که حق بدان منت بر خلق نهاد - فقال - الذی علم بالقلم. آنگاه بقلم قسم یاد کرد فقال نون و القلم اذا افتخر الابطال یوما بسیفهم و عدوه مما یکسب المجد و الکرم کفی قلم الکتاب فخرا و رفعة من الله ان الله اقسم بالقلم. و آداب و رسوم که تفصیل آن این کتاب احتمال نکند و طرفی از آن در کتاب وجوه الإعراب یاد کرده ایم و آنچه لایق است از آن بدین کتاب ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک مورخ ۱۲۷۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۶۸گ، ۱۸ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳ - ۷۴۵]

← ترکیب الکافیة ‹ اوفی الوافیة فی شرح الکافیة

● **ترکیب الکافیة** / نحو / عربی

tarkīb-ul kāfīya

وابسته به: الکافیة فی النحو = المقدمة الکافیة فی النحو = کافیة ذوی الادب فی علم کلام العرب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۹۷۶

خط: نسخ، کا: کمال الدین بن فخرالدین، تا: یکشنبه ۲۸ شعبان ۹۷۰ق؛ در پایان آمده: «تمت الترکیب - الکافیة لحل المغلقات الشافیة» متن در بالای صفحات است، در ص ع آمده: «خطبه شرح قاضی میر حسین بر کافیه» این عبارت گویا به‌خط نویسنده نسخه باشد، زیر آن خطبه ارشاد تفتازانی است. [نشریه: ۷ - ۱۲۱]

● **ترکیب الکافیة** / نحو / عربی

tarkīb-ul kāfīya

وابسته به: الکافیة فی النحو = المقدمة الکافیة فی النحو = کافیة ذوی الادب فی علم کلام العرب ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)

غیر همانند:

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۷۵۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۷ جمادی الاول ۱۰۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۱۳×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۲۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۳۵۱

ترکیب کافیه و ...؛ بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۶۴گ، اندازه: ۱۷×۲۴/۷سم [رایانه]

۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۷۲۴

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ قطع: رقعی [ف: ۸۷]

۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰-ب/۶۲۹/۲

آغاز: لیعلم تعریف الاعراب و مقالته لانه نقل عن المصنف رحمة الله تعالی؛ **انجام:** و لو عکسه ای عکس ان و یلزمان ای ان و لو الفعل لفظ او تقدیر او من ثم قیل لو انک بالفتح و موضع منطلق.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کمی حاشیه دارد [ف: ۲ - ۲۱۷]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۳۵۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۶۸گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [رایانه]

● **ترکیب کشته طلا و نقره و پولاد** / کیمیا، شعر / فارسی

tarkīb-e kešte-ye talā va noqre va pūlād

به نظم فارسی در ۱۳ بیت.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۱۴/۳

آغاز: زرد زیبق و نقره پولاد اگر ×× کند کشته مخلوط با یکدیگر / کنی سرب مقتول را یار آن ×× دگر طبق کشته دراری دران؛ **انجام:** بدان هیچ دارو به مثلش دگر ×× که گفته حکیمان برنج بشر

خط: نستعلیق راسته و چلیپا، کا: غلام حیدر، بی تا، کاغذ: فرنگی، جلد: گالینگور مشکی مقوایی عطف تیماج سرخ، ۱ص (۱۲۵ر)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۷۳۴]

← ترکیب «لا اله الا الله» ‹ التوحیدیة

● **ترکیب لا اله الا الله** / نحو / عربی

tarkīb-u lā ilāh-a illa-l lāh

کاشف یزدی، قاضی بن کاشف الدین محمد، - ۱۰۷۵ قمری

kāšef-e yazdī, qāzī ebn-e kāšef-od-dīn mohammad (- 1665)

رساله در باب ترکیب جمله «لااله الا الله» و تعالیقی بر آن. شامل پنج «مبحث» است. در نسخه‌های خطی نشریه کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (دفتر پنجم، ص ۲۵۲) مؤلف آن را قاضی بن کاشف الدین محمد یزدی معرفی کرده‌اند.

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ف۲۹۴/۳

آغاز: بسمله و به نستعین – له الحمدلااله الاهو – له الاسماء الحسنی؛ **انجام:** هذا ما اردنا ایراده فی هذه الرساله و الحمدلله مفیض الخیرات و معطی البرکات

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۶گ،۲۲سطر،اندازه:۹/۵×۱۵سم[ف:۱ – ۲۷۶]

● **ترکیب مزیل همه امراض** / طب

tarkīb-e mozīl-e hame-ye amrāz

؟ ارسطو، ۳۸۴ – ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۲/۱۳ طباطبائی

خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: آقا نور ابن حاج نقد علی، تا: قرن ۱۲؛ ۱ص (۱۴پ) [ف: ۲۳ – ۶۴۹]

● **ترکیب المیاه** / کیمیا / عربی

tarkīb-ul mīyāh

[دنا ۱۱۶۳/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۷۳۱/۲۳

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم الدین پسر محمد یوسف گلبرگیوی، تا: سه‌شنبه رمضان ۱۳۲۸ق، جا: کتابخانه آصفیه؛ کاغذ: هندی، ۱۰ص (۳۷۸–۳۸۷)، ۱۳ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۷ – ۴۶۸]

● **الترکیب و الاعراب** / نحو / عربی

at-tarkīb wa-l a‘rāb

در این رساله متنی نحوی، که گویا کافیه ابن حاجب باشد، و سوره‌های حمد و ایلاف و کوثر و کافرون و تبت و توحید و دو معوذه ترکیب نحوی شده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۳۴/۹

آغاز: بسمله. الکلمة مفرد. و هو اما اسم کرجل، و اما فعل کضرب و اما حرف کقد

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی رنگارنگ، ۲۷گ (۱۶۴ر–۱۹۰پ)، ۱۳ – ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ – ۴۳۲]

← ترکیب و تحلیل > طریق المسائل العددیة

● **ترکیب و نمو و امراض دندان (ترجمه)** / طب / فارسی

tarkīb va nemov va amrāz-e dandān (t.)

نامه نگار، علی بن رضا، ق۱۹ میلادی

nāme-negār, ‘alī ebn-e rezā (- 19c)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴–۱۳۱۳ق)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۳ق

کتابی درباره دندان‌پزشکی است که از زبان فرانسه به فارسی ترجمه شده، در ۲۲ «فصل»: ۱. وضع کلیه دندان و الواره (=آرواره) و لثه؛ ۲. عدد اسنان و ترکیب یافتن آنها؛ ۳. نبت اسنان اولیه؛ ۴. ترکیب یافتن نظم دندان‌های اصلی؛ ۵. نبت اسنان ثانیه یا تبدیل دندان‌های فرعی به اصلی؛ ۶. نبت اسنان؛ ۷. بی‌قاعدگی دندان‌ها؛ ۸ امراض و رم اسنان؛ ۹. وضع اسنان؛ ۱۰. پاره دندان؛ ۱۱. رفتن مینای دندان؛ ۱۲. ورم قرحی داخی؛ ۱۳. ورم و برآمدگی ریشه دندان؛ ۱۴. صدمات وارده به اسنان؛ ۱۵. امراض لثه و ماده اصلیه آرواره؛ ۱۶. جراحت آرواره؛ ۱۷. آماس و ملاست لثه؛ ۱۸. زائل شدن آلوارها؛ ۱۹. برآمدگی غیرطبیعی آلواره؛ ۲۰. اثر سیلان آب دهان بر دندان‌ها و لثه؛ ۲۱. بد ترکیبی که در کام عارض می‌شود؛ ۲۲. ملاحظاتی که باید در اهمیت دندان بشود.

[دنا ۱۱۶۳/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۲۹۴/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۷۱

آغاز: بسمله، ترجمه کتابی که در خصوص ترکیب و نمو و امراض دندان گفتگو می‌نماید. فصل اول؛ **انجام:** تا آنکه دندانهای ایشان اگر چه چیز مطبوعی از برای ایشان متصور نباشد اسباب نفرت از خود بجهة ایشان نگردد. ترجمه خانزاد دولت جاوید قرار علی بن رضای نامه نگار. حاشیه پایان نسخه: در دارالترجمه همایونی بتاریخ ۱۸ جمادی الاول ۱۲۹۳ ترجمه شد محمد حسن (صنیع الدوله = اعتماد السلطنه).

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: محتملاً مترجم، تا: ۱۹ جمادی الاول ۱۲۹۳ق، جا: طهران؛ کاغذ: فرنگی سفید لب طلائی، جلد: مخمل آبی،۱۰۵گ،۱۰سطر(۸×۱۴)،اندازه:۱۵×۲۰سم[ف:۲- ۴۰۵]

● **ترکیه** / سفرنامه / فارسی

torkīye

قراگزلو، مسعود، ق۱۴ قمری

qarāgozlū, mas‘ūd (- 20c)

یادداشت‌های سفر مسعود فرید به ۱۲ کشور دنیاست. خود او در مقدمه نسخه شماره ۱۰۸۰۹ (ایتالیا و مصر) که اولین مجلد کتاب است ولی آخرین شماره ثبت را خورده، علت سفرها و جمع‌آوری یادداشت‌هایش را چنین نوشته است: «تاکنون برای نگارنده دو بار فرصت مسافرت به قاره اروپا دست داده است: اواخر خرداد ۱۳۲۶ در اجرای تصویب نامه دولت از طرف راه آهن دولتی ایران مأموریت یافتم عده ای از مأموران راه آهن را که می‌بایستی برای کارآموزی به اروپا بروند سرپرستی نمایم و بار دیگر در اواسط سال ۱۳۴۵ به منظور معاینه پزشکی. در این

دو سفر مجموعاً از دوازده کشور دیدن کردم. در مراجعت از سفر اول یادداشت‌های ادواری خود را در مجله راه آهن منتشر کردم، منتها برای آن که زیاد خشک و کسل کننده نباشد شمه‌ای از مشهودات خود را بدان افزودم ... پس از آن که سلسله مقالات در متجاوز از بیست شماره مجله منتشر شد (موقعی که از شورای عالی راه آهن به سازمان برنامه منتقل شده بودم) نفهمیدم اولیاء وقت روی چه ملاحظات و مصالحی چاپ بقیه یادداشت‌ها را که می‌رفت وارد مرحله حساسی شود متوقف نمودند و بدین ترتیب انتشار مشاهدات و مطالعات ناقص ماند. از آن تاریخ به بعد پیوسته در صدد بودم راهی برای تکمیل آن چه قبلاً منتشر شده بود منتها با خصوصیات بیشتر به صورت سفرنامه بنگارم ولی پیش‌آمدهای گوناگون مانع از انجام این نظر شد. به علاوه تصور می‌کردم پس از گذشت مدت طولانی نوشتن شرح مسافرتی که نزدیک بیست سال از تاریخ آن گذشته بی مورد و خالی از فایده خواهد بود ... در بازگشت از سفر دوم در صدد برآمدم یادداشت‌های سفر گذشته را با یادداشت‌های سفر اخیر توأم نمایم و بدین ترتیب شرح یک مسافرت دو راهی را که مشتمل بر دوازده کشور است (لبنان، مصر، ایتالیا، سویس، بلژیک، فرانسه، انگلستان، از یک طرف و ترکیه، یونان، یوگسلاوی، اتریش، آلمان از طرف دیگر) با هم تلفیق می‌شود». پس از آن می‌نویسد که قسمت مهمی از اطلاعات از راهنماها و کتب و منابع مختلف اقتباس و استخراج شده، زیرا در سفر اول به واسطه اشتغال به مأموریت و در سفر دوم به علت ضیق وقت موفق نشده تمام جاهای دیدنی مسیر خود را ببیند. از تاریخ‌هایی که در این مجلد و مجلدات دیگر آمده دانسته می‌شود وی در سال‌های ۱۳۴۶ و ۱۳۴۷ش به تدوین این سفرنامه‌ها اشتغال داشته است. در شماره ۱۰۸۰۲ص ۱۲۰-۱۲۱ از سفرنامه پدرش به اروپا یاد می‌کند که ۴۰ سال پیش در ۱۳۲۵ق نوشته شده بود و گفته که وی گزارش روزانه و وقایع ایام خود را از اوایل عمر تا آخرین روز زندگی نوشته است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۰۰

آغاز: ناحیه مدیترانه. آنتالیه، ایالت انتالیه در جنوب غربی آسیای صغیر کنار دریای مدیترانه واقع شده است؛ **انجام:** که در دامنه به چرا مشغولند بسیار جالب است در سینه کوه نقوشی از دوره‌های ما قبل تاریخ دیده می‌شود

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با تصویرها و نقشه‌هایی که از کتابی جدا کرده و در آن چسبانده‌اند؛ اهدایی: مسعود فرید، آبان ۱۳۷۱؛ جلد: مقوای ساده، با روکش پلاستیکی، فنری، رو و پشت جلدها عکسی از مناظر همان کشور گذاشته‌اند، ۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۳۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۰۷

آغاز: از چه راه می‌توان به ترکیه رفت؟ تا موقعی که راه آهن ایران به ترکیه متصل نشده چنان چه گران بودن قیمت مطرح نباشد؛ **انجام:** مانند سایر شهرهای آسیای صغیر تحت سلطه حکومتهای مختلفی بوده است. محصولات عمده آن سیمان، آرد و مصنوعات است

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با خط خوردگی و اصلاحات. در آغاز نوشته شده که خط‌خوردگی‌ها به خاطر اظهارات وابسته فرهنگی سفارت ترکیه بوده؛ جلد: مقوای ساده، با روکش پلاستیکی، فنری، ۹۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۳۹]

● ترمیمات در مطلع انوار / تراجم / اردو

tarmīmāt dar matla‘-e anvār

اختر رضوی، سعید، ق۱۴

axtar razavī, sa‘īd (- 14c)

استدراکاتی است بر کتاب «مطلع الانوار» سید مرتضی حسین صدر الافاضل که مؤلف به برخی اشتباهات در نام اشخاص یا نام کتاب‌ها و تاریخ‌های مختلف برخورد کرده و آنها را اصلاح نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۰۰۵

آغاز: آقا حسن (قدوة العلماء) رساله اصلاح ج ۳۳ نمبر ۵ ص ۶۹ (جمادی الاولی سنة ۱۳۴۸) مین آپ کی وفات هر جو حالات

نسخه اصل: کتابخانه مؤلف - تانزانیا؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ برخی از ترجمه‌ها به فارسی ترجمه شده؛ ۱۸۱ص [عکسی ف: ۶ - ۱۲]

● ترویة الغلیلة فی شرح دعاء العدیلة / شرح دعا / عربی

tarwīyat-ul ġalīla fī š.-i du‘ā’-il ‘adīla

حسینی بنائی، اسماعیل بن نجف

hoseynī banā’ī, esmā‘īl ebn-e najaf

وابسته به: دعاء العدیلة

[دنا ۲/۱۱۶۳]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۷۷/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ (۲۳پ-۶۵پ)، ۱۰ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲۵۴]

● ترویج الارواح فی تهذیب الصحاح / لغت / عربی

tarwīj-ul arwāḥ fī tahḏīb-iṣ ṣiḥāḥ

زنجانی، محمود بن احمد، - ۶۵۶ قمری

zanjānī, mahmūd ebn-e ahmad (- 1259)

وابسته به: صحاح اللغة = تاج اللغة و صحاح العربیة = الصحاح؛

جوهری، اسماعیل بن حماد (-۳۹۳)
مؤلف دو گزیده از صحاح اللغه جوهری دارد و این گزیده نخستین او است؛ گزیده دوم او به نام «تنقیح الصحاح» است. نام کتاب در دیباچه هست. با اسقاط شواهد و قواعد و مکررات، مشتمل بردو جلد در یک مجلد.
آغاز: بسمله و به ثقتی الحمدلله مانح الاعلاق و فاتح الاغلاق و صلواته علی سیدنا محمد المبعوث بمحاسن العادات ... اما بعد فما یخفی علیک ان اللغة العربیة من اجل العلوم قدرا ...
چاپ: قاهره، محقق: عبدالسلام محمدهارون واحمدعبدالغفور عطار، دارالمعارف، ۳جلد، ۱۳۷۲ق.
[کشف الظنون ۱۰۷۳/۲؛ هدیة العارفین ۴۰۵/۲؛ الذریعة ۱۷۰/۳؛ چلبی ۲۸۲/۱ و ۷۶/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۱۲۸
خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۲ ذیحجه ۷۷۱ق (پایان جزو ۱)؛ کاغذ: سمرقندی، ۳۳۴گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۳۸]
۲. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه: ۱۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سقطت الالف التی فی اسجدوا لانها الف وصل و ذهبت الالف التی فی یا لاجتماع الساکنین لانها و السین ساکنتان و هذا آخر الکتاب و الله الموفق للصواب.
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ شعبان ۱۰۳۷ق؛ مصحح، محشی؛ تملك به تاریخ ۱۱۶۹ ق؛ مهر: «یا امام محمد مهدی» (بیضوی)، «شرف یافت نامم زنام محمد» (بیضوی)؛ جلد: تیماج سیاه، ۳۰۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف مخ]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۰۶۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و سقطت الالف التی فی اسجدوا لانها الف وصل و ذهبت الالف التی فی یا لاجتماع الساکنین لانها و السین ساکنتان ...
خط: نسخ، کا: جعفربن باقر، تا: چهارشنبه ۲۵ صفر ۱۰۸۰ق؛ کاغذ: سمرقندی حنایی، جلد: چرمی، ۳۰۵گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷/۲)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۲سم [ف: ۱۳ - ۲۶]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۴۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** لانها و السین ساکنتان و هذا آخر الکتاب و الله الموفق للصواب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۹ رجب ۱۰۹۲ق؛ محشی؛ تاریخ روز یک‌شنبه ۲۶ محرم ۱۰۸۴ در پایان جزو دوم هست؛ تملك: محمد باقر بن حاجی نجفعلی ارانی در ربیع الاول ۱۲۰۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۸۵گ، ۲۳ سطر (۹×۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸ سم [ف: ۱۰ - ۱۹۹۱]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۲۶۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۴ شعبان ۱۰۹۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۳۳ سطر (۱×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۲۲۹]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۸۹۷
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی، قطع: رحلی [میراث شهاب: س۷ش۳-۴ - ۲۴]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۵۷
خط: نسخ، کا: عبدالصانع بن محمد صادق سبزواری، بی‌تا؛ مصحح؛ قطع: رحلی کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۷]
۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۷۳۶
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۳]

● **ترویج مسلک ازلی در قبال بهائی** / بهائیت / عربی
tarvīj-e maslak-e azalī dar qebāl-e bahā’ī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۶۸
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی انسدت السبل الی عرفان؛ **انجام:** رب العرش العظیم و له الحمد رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۱۲۵]

● **ترویج و تشهیر اللعن (ترجمه)** / متفرقه / فارسی
tarvīj v-a tašhīr-ol la‘n (t.)
ترجمه رساله ترویج و تشهیر اللعن است. متن عربی آن از زین الدین علی بن عبد العالی است و در آغاز آن چند شعر در ستایش پادشاه وقت دارد.
[دنا ۱۱۶۳/۲ فهرستواره منزوی ۲۰۲/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۶۶/۱
آغاز: در مدحت شاه مغفرت پناه گفته شده: گردون خجل از همت والای وی است بر اوج سپهر نور ماه و خورشید ازتاج بهیلی عرش فرسای وی است ... طایفه ای از محرمان شیطان سیرت ... علم اضلال واغوای افراشته ... اما چون مختصر مذکور بلغت عربی مسطور بود؛ **انجام:** و منع اجتهاد و وجوب تقلید آن جماعت در احکام دینی کلا باطل و سخنی است بیحاصل ... و موجب مساعدت و معاونت سلطان میگردد
خط: نستعلیق، کا: محمد رضی بن محمد حسن بن محمد ربیع بن محمد رحیم، تا: رجب ۱۱۱۶ق؛ ۲۰گ (۱ر-۲۰پ)، ۱۷ سطر [ف: ۱۵ - ۳۰۲]

● **ترویح الارواح بترجمة خطبة شرح المصباح** / ادبیات / فارسی
tarvīh-ol arvāh be-tarjomat-e xotbat-e š.-el mesbāh
وابسته به: ضوء المصباح = شرح المصباح؛ تاج الدین اسفراینی ، محمد بن محمد (-۶۸۴ق)
ترجمه فارسی خطبه «ضوء المصباح» تاج الدین محمد بن محمد

اسفراینی (- ۶۸۴ه) است. شارح از اهل سنت بوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۹۰/۳

آغاز: حمد سراسر اشراق و سنا که اضواء ارض و سما از آن اقتباس ضیا کنند حضرت نور الانواری را سزد که مصباح دل را بضوء ایمان و هدایت بر افروخت؛ **انجام:** حضرت حق سبحانه و تعالی ولی توفیق یعنی بخشنده آنست و به ثابت گردانیدن آرزو لایق اوست و کفایت کننده کارهای من اوست و اوست بهترین وکیل و کفیل من تمام شد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۱۰-۱۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۴/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۶۳]

● ترویح الارواح من علل الاشباح / طب / عربی

tarwīḥ-ul arwāḥ min ʻilal-il ašbāh

مصری، لطف الله بن سعدالدین، - ۹۳۱ قمری

mesrī, lotf-ol-lāh ebn-e saʻd-od-dīn (- 1525)

کتاب مفصلی است در طب شامل «مقدمه» و بیست «قول» و «خاتمه»: مقدمه دارای ۱۵ «مسلک»؛ قول ۱. احوال الدماغ؛ ۲. احوال العین؛ ۳. احوال الاذن؛ ۴. احوال الاتف؛ ۵. احوال اللسان؛ ۶. احوال الحلق و المریء و القصبة الهوائیة؛ ۷. احوال الرئه و الصدر؛ ۸. احوال القلب و الثديين؛ ۹. احوال المعدة؛ ۱۰. احوال الکبد؛ ۱۱. احوال الطحال و المرارة؛ ۱۲. احوال الامعاء و المقعدة و انواع الاسهال؛ ۱۳. احوال الکلیه و المثانه؛ ۱۴. احوال اعضاء التناسل؛ ۱۵. احوال المفاصل؛ ۱۶. احوال الحمیات و فساد الهواء؛ ۱۷. احوال الحمیات و فساد الهواء؛ ۱۸. احوال البثور و الاورام؛ ۱۸. احوال القروح و الجراحات و الصدمة و الکسر؛ ۱۹. احوال الزینة؛ ۲۰. احوال السموم المشروبة و اللسوع و العضوض. هر کدام شامل سه «تعلیم» و قول بیستم در چهار «تعلیم»؛ خاتمه در پنج «بحث» در طبائع المرکبات و العقاقیر و الاکیال و الاوزان. چلبی «در ترویح» از ترویح الارواح حکیم الدین محمود تبریزی یاده کرده است، بروکلمان (ذیل ۲: ۲۱۹ و ۶۲۵) «ترویح الارواح من علل الاشباح» را از فخرالدین محمد بن محمد بن علی خجندی نجیب الملة و الدین که برای سلطان خدا بنده ساخته می‌داند و از «ترویح الارواح من علل الاشباح» خواجه لطف الله بن سعد الدین فاروقی (- ۹۳۱) نیز یاد می‌کند. در منابع نیز به افراد متعددی نسبت داده شده است.

آغاز: بسمله، الله احد علی ان جعلنی بقدرته طالبا لمعرفة ماهیة موالید الارکان و جعلنی برحمته راغبا فی محافظه امزجة افراد انسان ... فرغت من تنمیق شرح تلویح تنقیح المکنون من مباحث القانون فقد جمعت لنفسی اوراقا محتویة علی تعریفات الامراض ... و سمیتها بترویح الارواح من علل الاشباح ...

انجام: و جدیرا بان یرزق فی التایید من الله المقال.

[الذریعة ۱۷۰/۴؛ مخطوطات الطب فی المتحف العراقی ص۶۵؛ الطب الصیدلیة ص۶۵؛ کشف الظنون ۱-۴۰۲؛ دنا ۱۱۶۳/۲]

۱. یزد؛ سعیدی، سید ابوالفضل؛ شماره نسخه: ۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴ - ۴۵۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: حیدر قلی بن نور محمد جان کابلی در دوشنبه ۵ شعبان ۱۳۲۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای ۴۱۰گ، ۲۷ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۱۷

خط: نسخ، کا: محمد بن قاسم (مقداری از نام در ترمیم از بین رفته است)، تا: شنبه ۱۶ شوال ۱۰۲۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمود بن عبدالحسین طبیب قزوینی به سال ۱۳۳۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سر ترنج، ۲۸۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۰ - ۱۵۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۳۳۸

نام مؤلف با استناد به نسخه ملک (۱۰۱/۱) و مجلس سنا (۱۲/۱) ذکر گردید؛ خط: نسخ، کا: عبدالسلام بن محمود شیرازی، تا: ۱۰۴۳ق؛ تملک: محمد طاهر طبیب پسر محمد باقر طبیب افطسی در ۱۱۳۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۰۴گ، ۲۸ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۲۴۵]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن شیخ خاند محمد پسر خاند محمد، تا: ۲۴ رمضان ۱۰۵۷ق، جا: دولت آباد کهن؛ تملک: محمد محسن بن معزالدین محمد طبیب در ربیع الثانی ۱۲۳۲ در دارالخلافه؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۳۸۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۴/۲سم [ف: ۱ - ۱۰۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۲۱۷/۱

منتخب آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵گ (۵پ- ۹پ) [مختصر ف: ۱۷۶]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹۵۳-۶/۴۳

آغاز: بسمله، الصداع وجع فی عضو من أعضاء الرأس و هذا التعریف غیر جامع و مانع اقول و الصحیح أن یقال أنه وجع فی الرأس قال الشیخ فی القانون أکثر قولنا الرأس؛ **انجام:** ضماد: ان الاضمدة کلها لفعل من وقت الترکیب الی قریب عام. ظلف ان الاظلاف المستعملة

از حکیم الدین تبریزی دانسته است؛ از آغاز کتاب تا بحث سوم خاتمه؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم رستم آبادی، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج با سر، ۴۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۲۵]

● ترویح القلوب بلطائف الغیوب / تفسیر / عربی

tarwīḥ-ul qulūb bi-laṭā’if-il ġuyūb
بندی از آن درباره سورة الفاتحة با چند فائده.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۱/۳۴-ف
نسخه اصل: با یزید ولی الدین ش ۱۸۱۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۹ [فیلمها ف: ۱ - ۴۷۵]

● **ترويح رواح من الطب المنظوم** / طب، شعر / ترکی
tarwīḥ-u rawāḥ min-aṭ ṭibb-il manẓūm
احمدی ، احمد بن ابراهیم (-۸۱۵ق)

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۳۵۹بخش۳
نسخه اصل: از نسخه ای به شماره ۳۵۹۵، وقف محمود به نوشته احمد شیخ زاده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷۷گ [ف: ۱۵۳]

← تریاق ﴾ منافع تریاق
← الترياق ﴾ الاتفاق و الافتراق لصنعة الترياق
← تریاق ﴾ تراکیب و معاجین و تریاقات

● **الترياق** / طب / فارسی
at-teryāq
تریاق، تریاک و اجزاء و خواص آن پادزهر پزشکی که در قرن نهم و دهم برای جلوگیری از مسمومیت‌ها شناخته شده است و سپس در قرن‌های پسین نتیجه تخدیرکننده آن آشکار و مورد استفاده و سپس مورد سوء استفاده قرار گرفت، در این رساله فارسی روشن شده است. نام کتاب و مؤلف شناخته نیست شاید «تریاق فاروق» باشد. در سه «جزء»: ۱. سبب ترکیب تریاق؛ ۲. وجه انتخاب اجزاء تریاق؛ ۳. اجزاء تریاق؛ و در آخر فایده‌ای در محاسن تریاق.
آغاز: فائده در بیان سبب ترکیب تریاق و اجزاء او، مشتمل بر سه جزء، جزءاول در بیان سبب ترکیب تریاق علی الاطلاق، پوشیده نماند که متقدمین حکما
[الذریعه ج ۴ ش ۸۴۴]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۸۶۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بعضی بر این نسخه شش داروی دیگر اضافه نمودند ... رادند طویل بزرنیخ
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: پارچه کلفت خاکی رنگ، ۱۶گ (۴۹-۶۴)، ۱۶ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۰۶]
۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۷۲۳/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا و چهارصد و هشتاد و شش سال باشد باندک تفاوتی که در بعض نسخ مذکور است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم زرد، ۹گ (۱۷۵پ-۱۸۳پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [مؤید: ۲ - ۲۰۹]

● **تریاق اعظم** / طب / فارسی
teryāq-e a‘zam
طبیب گیلانی، عبدالکریم بن عبدالغنی، ق۱۳ قمری
tabīb-e gīlānī, ‘abd-ol-karīm ebn-e ‘abd-ol-qanī (- 19c)
اهدا به: شاهزاده اکرم اعظم
اثری در شناخت سموم و چگونگی درمان بیماری‌هایی که به‌واسطه استعمال آنها پدید می‌آید، در یک «مقدمه» و پنج «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه در شناخت تریاق و سم؛ مقاله ۱. سموم معدنیه و عوارض و علاج آن؛ ۲. سموم نباتیه و عوارض و علامات آن؛ ۳. سموم حیوانی و عوارض و علاج آن؛ ۴. اغذیه‌ای که از آنها عوارضی حاصل می‌شود؛ ۵. ادویه مفرده و مرکبه؛ خاتمه در تشریح اعضا و منافع و حکم آنها.
آغاز: سپاس و ستایش حکیمی را سزاست که نبض صحت و فساد موجودات در دست قدرت اوست
انجام: و اسأل الله أن یرزقنا الثواب یوم یقوم الحساب
[فهرستواره منزوی ۳۳۶۸/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۱۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۶ ذیحجه ۱۲۵۰ق، جا: مدرسه سید بروجرد، به‌دستور میرزا ابو الحسن طبیب اصفهانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۹۵]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۹۱]

● **تریاق برشعثا** / طب / عربی
tiryāq-u barši‘ṯā
علی بن ملکا
‘alī ebn-e malekā
در آن از ابن سینا و ابوالبرکات یاد شده است، سپس پراکنده‌ها است.
[دنا ۱۱۶۴/۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۱۸/۱
آغاز: تریاق برشعثا من صنعة الحکیم الاجل الاوحد ابی البرکات علی بن ملکا، اسرار العلوم و ذخائر العلما؛ **انجام:** من الادویة العربیة غیر المألوفة و لله الحمد و المنة ... و آله اجمعین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۴۱ق؛ کاغذ: ترمه و دولت آبادی، جلد: میشن یشمی، ۵ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۶/۹سم [ف: ۷ - ۲۸۴]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۳۲۸/۵

خط: نسخ، کا: محمد متطبب، تا: ۱۹ شوال ۱۲۴۶ق [نشریه: ۷-۲۳۳]

● تریاق الفائدة / دعا / فارسی

teryāq-ol fā'eda

بروجردی، محمد حسین بن عبدالغفور

borūjerdī, mohammad hoseyn ebn-e 'abd-ol-qafūr

در ادعیه‌ای است که برای امراض و بیماری‌ها رسیده است از کتب علمای امامیه صلوات الله علیهم

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۸۹۹/۵

آغاز: الحمدلله ... چون این بنده خاکسار واین ذره بی مقدار ... سیر درکتب علماء امامیه رضوان الله علیهم نمودم وازآنها بعض ادعیه متفرقه مسوده نموده بودم خواستم که آنها را به رشته تحریر؛ **انجام:** برای کسی که مبتلا شود به بلایی از بلاهای فادحه یعنی بلاهای گران مثل خوره و غیر آن می‌گذار دست خود را بر سر صاحب آن پس می‌گویی: بسم الله والی الله و ما شاء الله و لاحول

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۴۵]

← تریاق فاروق ➢ منافع تریاق فاروق

● تریاق فاروق / طب / فارسی

teryāq-e fārūq

شیرازی، حسین بن محمد، ق۱۰ قمری

šīrāzī, hoseyn ebn-e mohammad (- 16c)

اهدا به: شاه نورالدین نعمت الله الباقی الحسینی

در بیان اصول ترکیب تریاق و تأثیر آن در دوای درمان، در یک «مقدمه» و سه «رکن» و یک «خاتمه»: مقدمه در لفظ تریاق و کشف کننده آن؛ رکن ۱. بیان قرص اسفل؛ ۲. ادویه مفرده؛ ۳. سبب ترکیب تریاق و وجه اختیار آن؛ خاتمه در بیان اسنان تریاق و قواعد امتحان.

آغاز: بسمله. حمد و سپاس سزاوار حکیمی است که ترکیب بدن انسان را از اجزای لطیفه و جواهر شریفه ترتیب نمود ... و بعد چنین گوید فقیر حقیر کمال بن نور بن کمال الطبیب شیرازی ... که چون به شرف خدمت حضرت فلك رتبت کیوان مرتبت مشتری منزلت مهر سپهر حشمت و جلال میر اوج رفعت و اجلال ... شاه نور الدین نعمة الله الباقی الحسینی ... مشرف گشت ... چنین به خاطر فاتر رسید که تحفظ لمجلسه السامی و محفله النامی رساله‌ای جامع کامل در بیان اصول ترکیب حاوی بر قانون ترتیب ... در اختیارات اجزاء و وجوه تاثیر تریاق کبیر ...تألیف نماید و بدرر فراید و غرر فواید از کلام متقدمین و متاخرین بیاراید.

انجام: اما در امراض معده و مانند آن اگر حل نسازند بلکه همچنان بدهند که فرو برد در معده بیشتر درنگ کند و اثرش بهتر ظاهر شود. هذا آخر ما قصدنا ایراده فی هذه المقاله و الحمد لله الذی ایدنا لا تمام هذه الرساله.

چاپ: با تصحیح دکتر سید حسین رضوی برقعی، گنجینه بهارستان، علوم و فنون-۲، پزشکی-۲، مسلسل ۱۰، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، تابستان ۱۳۸۶ش، صص ۱۴۹-۳۲۶

[دنا ۱۱۶۴/۲؛ نسخه‌های منزوی ۵۰۵ و ۵۰۶؛ فهرستواره منزوی ۳۳۶۹/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۵۲/۱۷-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سالک الدین حموی، تا: ۹۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی زرد، ۵۱گ (۶۹-۱۱۹)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۲۳]

۲. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۱۹۷/۲۲

خط: نستعلیق، کا: ابن محمد ظهیر بن محمد صفی، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۳ - ۱۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۵۶۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد تقی بن جمال الدین کرمانی، تا: ۱۰۶۷ق؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین زیبا؛ تملک: آقا یاقوت؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ (۱۲۶پ-۲۰۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۷ - ۱۴۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۹۲۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای سرلوح رنگین، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۱۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۵۲/۱۸

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۵گ (۱۰۴پ-۱۵۸پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۷سم [ف: ۷ - ۴۰۶]

● تریاق فاروق / طب / فارسی

teryāq-e fārūq

فخرالدین طبیب

faxr-od-dīn-e tabīb

[دنا ۱۱۶۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۳۶۹/۵]

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۴۲۷/۲

آغاز: نسخه ای که مولانا ... قرص اثقیل؛ **انجام:** مرهم ساخته ضماد کنند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰۹ص (۲۰۸-۶۱۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۷]

● **تریاق فاروق** / کلام و اعتقادات / فارسی

teryāq-e fārūq

حسینی مازندرانی، عبدالصمد بن عبدالله، ق۱۳ قمری

hoseynī māzandarānī, ʻabd-os-samad ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 19c)

اختلافات بین فرقه شیخیه و متشرعه را در چهل و سه «مسئله» ضبط کرده و در استخراج این ۴۳ اختلاف از کتاب‌های شیخ احمد احسائی و سید کاظم رشتی و حاج کریم خان کرمانی استفاده کرده است. نخستین مسئله در علل اربعه بودن ائمه طاهرین (ع) است و در ذیل این مسئله، ۲۰ تن از تکفیرکنندگان شیخ احمد را نام برده است. همان کتابی که به سید محمد حسین شهرستانی نیز نسبت داده شده است.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و ... اما بعد چنین گوید بنده فانی عبدالصمد بن عبدالله الحسینی المازندرانی لارانی عفی الله عنه که بعضی از اخوان دین خواهش نمودند از این بی بضاعت که بیان کنم جهت فرق و اختلاف ما بین طایفه متشرعه و فرقه شیخیه را که در چند مسئله.

انجام: و دور نیست که نزاع لفظی باشد و تفصیل این مطالب بکار عوام نمیخورد لهذا از آن اعراض نمودیم و بهمین مقدار اکتفا کنیم که مشت نمونه خروار است و قطره حاکی از بحر زخار است و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

چاپ: مشهد، ۱۳۰۸ق، سنگی، جیبی، ۲۲۴ص

[دنا ۱۱۶۴/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۲۰/۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید آهاردار، جلد: تیماج عنابی، ۱۶۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۴۸۵]

● **تریاق فاروق** / کلام و اعتقادات / فارسی

teryāq-e fārūq

شهرستانی، محمد حسین بن محمد علی، ۱۲۵۵ - ۱۳۱۵ قمری

šahrestānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ʻalī (1839 - 1898)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۳۰۱ق

مؤلف در آغاز می‌گوید: «... بعضی از اخوان دین خواهش نمودند از این بی بضاعت که بیان کنم جهت فرق و اختلاف ما بین طایفه متشرعه و فرقه شیخیه را که در چه مسأله خلاف دارند و منشأ نزاع چیست و حق با کیست». این رساله دارای دو تحریر است و در تحریر دوم در سبک نگارش مقدمه آن تغییراتی داده شده و به شیوه منشیانه درآمده و با ذکر نام ناصرالدین شاه و ولیعهدش مظفرالدین شاه قاجار آن را آماده اهدا به دربار نموده است، از مسأله سی و پنجم به بعد چند مسأله بر مسائل تحریر دوم افزوده و سه مسأله آخری را به ۸ مسأله رسانده است و از این روی تحریر اول به مسأله ۳۸ و تحریر دوم به مسأله چهل و سیم ختم می‌شود. در پایان این تحریر مؤلف به آوردن تخمیس قصیده سید رضی (که در مدح حضرت امیر سروده بوده) پرداخته و ابیات آن را در مصاریع چهارم و پنجم مخمس خود جای داده است. شباهت بسیار این رساله با رساله منسوب به عبدالصمد بن عبدالله حسینی مازندرانی ــ که در کتابخانه مجلس معرفی شده و در سرآغاز نیز جز آنجا که نام مؤلف ذکر شده، با هم شباهت تام دارد و در ذکر موارد اختلاف با تحریر دوم این مؤلف نزدیک می‌شود ــ می‌رساند که این دو یک رساله بوده و چرا نام دو نفر در ابتدا آمده جای بررسی دارد.

آغاز: بعد عنوان و بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد ... اما بعد چنین گوید بنده فانی محمد حسین الحسینی الاصبهانی ... که بعضی از اخوان دین خواهش نمودند از این بی بضاعت ...

چاپ: مشهد، ۱۳۰۸ق، سنگی، جیبی، ۲۲۴ص

[دنا ۱۱۶۴/۲؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۵۰/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۲۰/۹]

شرح و حواشی:

۱- رد تریاق فاروق

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آیه برآن نازل گردید و بعد به آیه دویم نسخ شد فافهم ... تمت الکتاب بعون الملك الوهاب فی لیلة الثلثا الثالث و العشرین من ربیع الاول سنه ۱۳۰۱.

خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۳۰۱ق؛ واقف: اشرف السلطنه، شعبان ۱۳۳۴ ق؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: میشن زرشکی، ۸۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۶۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۱

آغاز: بعد عنوان و بسمله. حم والکتاب المبین. انا انزلناه فی لیلة مبارکة ... آغاز مخمس: بسمله. مماسنح بالخاطر الفاتر تخمیسا لقصیدة سیدناالرضی رضی الله عنه فی مدح سیدنا امیرالمؤمنین تم؛ **انجام:** که نزاع ایشان لفظی باشد و تفصیل این مطالب به کار عوام نمی‌آید لهذا از آن اعراض نمودیم والله یهدی من یشاء الی صراطه مستقیم تمت علی ید الجانی مؤلفه الشهرستانی عفی الله عنه ۱۶ محرم ۱۳۰۷.علیهم اللعن ماغیث سقی شجراً علیهم اللعن

مادار السماء و جری علیهم اللعن ما کرالحدیدان
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۳۰۷ق؛ دارای سرلوح، مجدول، دارای کمند؛ واقف: محمد علی شهرستانی (فرزند مؤلف)، جمادی الثانی ۱۳۱۷؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: تیماج دارچینی، ۱۰۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۶۴]

۳. تهران؛ سعید نفیسی؛ شماره نسخه: ۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۶۸۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۸۴۵/۲
خط: نسخ، کا: عبدالهادی حسینی شهرستانی (عمو زاده مؤلف)، تا:پنج‌شنبه۱۸شوال۱۳۰۵ق؛جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۴۳پ-۷۱پ)، اندازه: ۱۴/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۲۸]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۱۸
خط: نسخ، کا: احمد بن عبدالصمد مازندرانی اصفهانی، تا: جمعه ۲۳ ربیع الاول ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ - ۱۱۲]

۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۳۴۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آدینه ۶ شعبان ۱۳۰۷ق؛ در پایان اشعار فارسی از سید احمد لاهیجی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۹گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۲]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۶۷۱/۳
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر تملک: «عبده سلیمان»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۸گ (۱۰۵-۱۱۲)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۱۰۱۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۱۱۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بهمین مقدار اکتفا کنیم که مشت نمونه خروار و قطره حاکی از بحر ز خار است و الله یهدی من یشاء الی سواء السبیل.
خط: نستعلیق، کا: محمد بن آخوند ملا عبدالعظیم روضه خوان، تا: جمادی الاول ۱۳۱۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۱ر-۲۶ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۴۴]

● تریاق فاروق / طب / فارسی

teryāq-e fārūq

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۰۲۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۶/۸
آغاز: بسمله. در امتحان جودت و ردائت تریاق فاروقی و غیر آن. بباید دانشت که امتحان جودت و ردائت تریاق فاروق چنان کنند که انسانرا مسهل قوی دهند چون شحم حنظل و محموده؛ **انجام:** پس اگر شیر ببندد غیر مغشوش بود و اگر نبندد مغشوش و الله اعلم
در این رساله از آزمایش تریاق فاروق و حجر التیس و حجر الحیه و دهن بلسان گفتگو گردید؛خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴-۷۳۷]

● التریاق الفاروقی = دیوان عبدالباقی العمری = الباقیات الصالحات / شعر / عربی

at-tiryāq-ul fārūqī = d.-u ‘abd-ul-bāqī al-‘umarī = al-bāqīyāt-uṣ ṣāliḥāt

فاروقی، عبدالباقی بن سلیمان، ۱۲۰۴ - ۱۲۷۹ قمری
fārūqī, ‘abd-ol-bāqī ebn-e soleymān (1790 - 1863)

اهداء به: علی رضا پاشا افندی
تاریخ تألیف: ۱۲۷۰ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
منظومه‌ای است در ستایش امامان شیعی (و قسمتی از دیوان اوست) و نخستین بند آن دیباچه‌مانندی است بر این کتاب او. با ستایش محمود افندی و عبدالله افندی بهاء الدین و فهمی افندی عمری موصلی و عبدالغنی افندی و جمیل افندی و سید صالح قزوینی نجفی و عباس عزاوی و محمد جابر کاظمی و شیخ ابراهیم نجفی و عبدالقادر موصلی و شیخ صالح تمیمی، به نظم و نثر عربی بر این کتاب.
برخی منابع همچون بروکلمان «الباقیات الصالحات» را به صورت دیوانی متفاوت از «التریاق الفاروقی» معرفی کرده‌اند، برخی دیگر همچون الذریعه «الباقیات الصالحات» را همان «التریاق الفاروقی» دانسته‌اند و در فهرستواره منزوی اولی بخشی از دومی دانسته شده است.
آغاز: بسمله. صنوطه المصطفی و ابنته ×× مع سبطیه الکنوز المقفلة / نقط رصعت الباء مع النون ×× و الباء التی فی البسملة
چاپ: نجف، دارالنعمان ۱۳۸۴ق
[الذریعه ۳/۱۱-۱۲؛ فهرستواره منزوی ۲۶۶/۱۰؛ بروکلمان ذیل ۷۸۲/۲؛ اعلام ۱۲۸۸/۲؛ معجم المؤلفین ۷۱/۵؛ المتحف العراقی ص ۲۷۱ و ۵۶۶؛ نشریه ۸۶/۱۰]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۲۷۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و بنعت اصحاب العباء ×× لقد زکا ارخت غرسی
کا: ابوالقاسم بن اسمعیل خوانساری، تا: ۲۷ ذیحجه ۱۲۱۳ق، به‌فرمایش آقا میرزا محمود؛کاغذ:فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۸۴گ (۲۷۶-۳۵۹)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۳۲۴۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۷۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال فانا قد اضعفنا ها لک انتهی
الباقیات الصالحات فی نعت اهل بیت سید السادات؛ کا: مرتضی موسوی، تا: ۱۲۹۵ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج، ۵۳گ، ۱۸ سطر قطع: جیبی [رایانه]

● **تریاق و سمومات** / طب / فارسی

teryāq va somūmāt

رساله‌ای در بیان سمومات و تریاقات است در سه «باب»: سموم معدنی و نباتی و حیوانی.

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۰۴۶/۲

خط: نسخ، کا: اقل الاطباء حسین بن علی، تا: ۲۵ ربیع ۱۳۱۱ق؛ مهر: «قوام الاطباء ۱۳۱۴» (بیضی)، «حسن ۱۳۱۱» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۲گ (۲۹۶پ-۳۰۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [مؤید: ۳ - ۵۸]

● **تریاک** / طب / فارسی

teryāk

عماد الدین شیرازی، محمود بن مسعود، - ۹۸۴ ؟ قمری

‘emād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e mas‘ūd (- 1577)

مشتمل بر خواص و منافع و مضار تریاک و افیون و علامات تریاک صحیح و فاسد. جز رساله «خواص افیون » شیرازی است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۱۰/۲

آغاز: الحمد لله المحمود فی کل فعاله ... اما بعد بنابر ذوق و وجدان و عقیده غیر مرضیه بعضی مردمان؛ **انجام:** و از برای نفخ قولنج بطیخ اصل السوس

خط: نستعلیق، کا: محمد اکمل بن محمد افضل بن کمال الدین واعظ محرر یزدی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۵۷ر-۶۷ر)، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۳۰]

● **تزکیة الارواح عن موانع الافلاح** / اخلاق / عربی

tazkiyat-ul arwāḥ ‘an mawāni‘-il aflāḥ

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری

‘abd-or-razzāq-e kāšī, ‘abd-or-razzāq ebn-e ahmad (- 1336)

اهداء به: سید فخرالدین بن مرتضی بن حسن حسینی

کتابی است در حکمت عملی که در آن از کتاب اخلاق ناصری خواجه نصیرالدین طوسی بهره جسته است. در یک «مقدمه» و سه «مقاله» و «خاتمه»: مقدمه در مبادی؛ مقاله ۱. مسائل، در سه باب؛ ۲. سیاست منزل، در هفت باب؛ ۳. تدبیر مدن، در هفت فصل و خامه. مدرس رضوی می‌گوید: از یکی از فضلاء قریب العهد خواجه طوسی است و او و صاحب الذریعه از مؤلف آن نام نبرده‌اند. در فهرست مرعشی نسخه‌ای از آن معرفی شده و آن را به عبدالرزاق کاشی نسبت داده است و قرینه چنین نسبتی را متذکر نشده است. در معجم المؤلفین (۲۱۹/۵) آن در ذیل آثار عبدالرزاق بن همام صنعانی (-۸۲۶ق) آورده که ناصحیح است.

[الذریعة ۱۷۱/۴؛ کشف الظنون ۴۰۲/۱؛ ریحانة الادب ۳۴/۵؛ فهرس المحظوظات العربیة المصورة (احمد سعید خازندار) ۳۶۵/۱؛ معجم المؤلفین ۲۱۹/۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۶۴/۲

آغاز: الابفصل و هما تدبیر المنزل و سیاسة المدن فجمعتهما الیه فی رسالتی هذه و جعلتها وسیلة الی فلک المعالی الحسن بن ملک السعید ... علاءالحق و الدولة والدین مرتضی بن الحسن الحسینی و سمیتها تزکیة الارواح؛ **انجام:** و یبقی وجه ربک ذو الجلال و الاکرام.

کا: یوسف بن حسن بن علی بن احمد جاستی، تا: چهارشنبه ۲۲ ربیع الاول ۷۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، نقل شده از روی خط مؤلف و مقابله شده؛ تملک: صفی الدین محمود بن حافظ جبرئیل، خواجه شمس الدین محمد، میر نظام الدین احمد؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سیاه، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۶×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۷۶

آغاز: اللهم لک الحمد علی الیقین من ذلک و من کل من خصصت بالسین لانک انت الملک الحق المبین ... وبعد فانی طالما شوقت الی ارتقاء مدارج الملکوت؛ **انجام:** و تنصب راجعة الی نحر الوهیته فینزل من الله منزلة الالحاد و محط الرجل بمحلة الانفراد فهو ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: محمد ... آملی در پایان رجب سال ۷۷۷ در بغداد؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده محمد باقر الحسینی» (مربع)، «عبده عباس» (بیضی)، «علی الله فی کل الامور توکلی و بالخمس اصحاب العبا توسلی العبد ... الخزاعی» (دایره)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سر ترنج، ۱۴۸گ، ۱۳ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۴۹]

● **تزکیة الازکیاء** / عرفان و تصوف / عربی

‘tazkiyat-ul azkīyā

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۱۳۴/۱۳

آغاز: الحمدلله الذی ... بقدرته عالم النلکون و کون بحکمته عالم الناسوت؛ **انجام:** و لا جعل لنا الدنیا خیر من العقبی بحق اشرف الانبیاء

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ضمیمه نسخه ش ۱۱۱۳۴ [رایانه]

● **تزکیة الاعمال** / متفرقه / فارسی

tazkiyat-ol a'māl

کرمانشاهی، اسدالله بن عبدالله، ق۱۴ قمری

kermānšāhī, asad-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۹ق (جلد یکم)

مجالسی است مناسب با مواعظ سی روز ایام ماه مبارک رمضان و جز آن، که آیه‌ای عنوان شده و درباره آن تفسیر مناسب و تأویل و حکم و احادیث و شطری از مصایب اهل بیت معصومین علیهم السلام با خطبه‌ای در آغاز هر مجلس آورده می‌شود. بنا به‌گفته مؤلف، بناست در هر سالی آیه‌ای عنوان شود و کتابی جداگانه نگارش یابد با نامی مخصوص که عنوان همه این سلسله «بدائع الاخبار» باشد.

[دنا ۱۱۶۵/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۹۳/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۸۷۷

آغاز: الحمدلله الذی بعث الانبیاء اعلاماً للعباد و نصب الاوصیاء حججاً فی البلاد ... و بعد چنین گوید خادم عترت خیر البشر؛
انجام: و بلفظ خیر و سعادت ختم خواهیم نمود این مجلس را که آخر جزء اول ...

جلد اول از کتاب اول آن سلسله است دارای بیست و سه مجلس می‌باشد و سال ۱۲۸۹ به تألیف آن شروع شده؛ خط: نسخ، کا: رضی موسوی خلخالی، تا: ۲۵ شعبان ۱۲۸۹ق، به دستور مؤلف؛ یادداشتی به تاریخ ۲۷ شوال ۱۲۹۲، پس از کتاب حاج ملا باقر واعظ طهرانی اجمال سرگذشت خود را به سال ۱۲۹۰ از طهران به عتبات نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۲۵۹]

● تزکیة الاموال / فقه / فارسی

tazkiyat-ol amvāl

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۹۱۶/۱

خط: نسخ تحریری، کا: محمد باقر بن میرزا جانی، تا: ۲۲ ذیقعده ۱۰۷۷ق؛ ۱۷گ (۲ر- ۱۸پ) [مختصر ف: ۱۷۶]

● تزکیة الراوی / درایه / عربی

tazkiyat-ur rāwī

سبط الشهید، محمد بن حسن، ۹۸۰ - ۱۰۳۰ قمری

sebt-oš-šahīd, mohammad ebn-e hasan (1573 - 1621)

مؤلف در مقدمه شرح استبصار خود، مطلب نسبتاً مفصلی را در قواعد جرح و تعدیل راویان آورده است که در این نسخه به صورت جداگانه آمده است. رساله‌ای در تحقیق اینکه آیا در صحت سند روایت، به تزکیه عدل واحد اکتفا می‌شود یا نه و برخی مطالب دیگر.

آغاز: الحمدلله الذی جعل الکائنات علی وجوده اعدل شاهد و افاض علی عباده من النعم ما یقصر عنه حمد کل حامد.
انجام: و تظهر الفائدة فیما اشرنا الیه فلاینبغی الغفلة عن جمیع ما ذکرناه فانه من المهمات

[دنا ۱۱۶۵/۲ (۲ نسخه)]

۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۸

آغاز: برابر؛ و انجام: الثامن ظن بعض مشایخنا جهالة حال ابن الغضائری بناء علی انه احمد کما هو الظاهر و ذکرنا وجهه فی الشرح

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ضمیمه جلد اول استقصاء الاعتبار است؛ ۶گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۱ - ۴۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۱۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد بن زین العابدین موسوی خوانساری، تا: شنبه ۲۲ ذیقعده ۱۲۶۸ق؛ یادداشتی در استکتاب کتاب از محمد بن حاج عبدالرحیم قزوینی اصفهانی در سال ۱۲۶۸ در اصفهان با مهر «یا محمد» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۹۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن یحیی، بی‌تا؛ مصحح، با بلاغ قرائت؛ جلد: تیماج سرخ، ۹ص (۳۳-۴۱)، ۲۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۶۴]

● تزکیة الرواة من اهل الرجال / درایه / عربی

tazkiyat-ur ruwāt min ahl-ir rijāl

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷ - ۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

چاپ: مشار عربی، ص۴۵۱، ایران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۷ق.، رحلی، ۶۳ص (ضمن رسائل ابوالمعالی)

[دنا ۱۱۶۵/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۴

آغاز: بسمله و به نستعین، اما بعد فهذه کلمات فی تزکیة الرواة من اهل الرجال قد اختلف فیها جماعة من علماءنا؛ **انجام:** بل لابد فی تأصیل الاصل من الرجوع الی ما یقتضی من الخارج تأسیس اصل کاشف عن الواقع او اصل ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۲۵گ (۲۰پ-۴۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۶۸]

● **تزکیة الصحبة = تألیف المحبة** / اخلاق / فارسی
tazkiyat-os sohba = ta'līf-ol mohebba
لاهیجی، حسن بن عبدالرزاق، ۱۰۴۵ – ۱۱۲۱ قمری
lāhījī, hasan ebn-e 'abd-or-razzāq (1636 - 1710)
وابسته به: کشف الریبة عن احکام الغیبة و النمیمة؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱–۹۶۵)
ترجمه آزادی است از کتاب «کشف الریبة فی احکام الغیبة» شهید ثانی با اضافاتی از مترجم، شامل یک «مقدمه» در تعریف غیبت و ده «فصل»: ۱. حرمت غیبت؛ ۲. اقسام غیبت؛ ۳. اموری چند که اگر چه نام خاص دارند اما از اقسام غیبت اند؛ ۴. مذمت شنیدن غیبت؛ ۵. اسباب غیبت؛ ۶. علاج علت غیبت؛ ۷. دوای غیبت؛ ۸. عذرهایی که سبب گفتن و شنیدن غیبت شوند؛ ۹. کفاره غیبت؛ ۱۰. احکام حسد، در چهار «مطلب».
آغاز: حمد و ثنای بی مثال سزای کبریای کریم بی همتایی است باقلام السنه اولیا که از ریش و نیش سخنان باطل تراشیده ... و بعد یکی اجلای اخلای کرام ... پرتو خاطر آفتاب ناظر سایه گستر ... گشته که این کمترین ... حسن بن عبدالرزاق ... رساله موسومه بکشف الریبة عن احکام الغیبة ... شیخ زین الدین ... به زبان فارسی ترجمه نمایم ... تسمیه این رساله به تزکیة الصحبة یا تألیف المحبة مناسب می‌نماید و مطالب آن در ضمن مقدمه و ده فصل و خاتمه سمت تحریر پذیرد
انجام: و بندگان باخلاص باشید.
چاپ: به‌کوشش و پیشگفتار علی صدرائی، تهران، نشر میراث مکتوب، ضمن «میراث مکتوب»، شماره ۴۲، صص ۱۷۳–۲۶۰.
[الذریعه ۳۰۰/۳و ۱۳۰/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۹۳/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۹۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حسن بن علاءالدین محمد طبیب تنکابنی، تا: ۱۱۴۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۹ص (۱–۱۶۹)، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۱۲۶۲]
۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۴۶۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** که اگرچنین کند اوهم مثل او مغتاب ونمام باشد ودر هر باب از فتنه غیبت ونمیمه وامثال اینها بترسد
ازآغاز کتاب تا آخر فصل سوم؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۲۷]

● **تزکیة النفوس** / کلام و اعتقادات / فارسی
tazkiyat-on nofūs
حسینی، محمد رضی بن محمد، ق۱۳ قمری
hoseynī, mohammad razī ebn-e mohammad (- 19c)
در بیان اصول دین در دو «نهج»: اجمال و تفصیل.

کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۳۵
آغاز: الحمدلله الذی خلق العباد لیعبدوه فقال عز من قائل: و ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون، و جعل طرق الوصول الیه فی قلوب المجاهدین
خط: نسخ مایل به نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج زرشکی، ۱۹۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۳۹]

← تزوکات ≻ توزک تیموری

● **تزوک بابری = بابر نامه = واقعات بابری** / تاریخ هند / ترکی
tozūk-e bāborī = bābor-nāme = vāqe'āt-e bāborī
بابر، امپراتور هند، ۸۸۸ – ۹۳۷ قمری
bābor, emperātūr-e hend (1484 - 1531)
این کتاب در حقیقت خاطرات و نظرات بابر است که به زبان ترکی جغتایی و با نثری ساده نگاشته شده است و حوادث سال‌های ۸۹۹ق تا ۹۳۶ق را در بر می‌گیرد. وی در این اثر بدون تعصب، عقاید و آراء خود را در موضوعات مختلف بیان کرده است. دارای مطالب سیاسی، تاریخی، جغرافیایی، طبیعی، ادبی و سرگذشت مردان روزگار خود و بسیار ارزشمند است. بخشی از بابرنامه در زمان بابر، توسط زین الدین وفایی خوافی (-۹۴۰ق) به فارسی آزاد ترجمه شد. پس از آن میرزا پاینده حسن غزنوی و محمد قلی مغول حصاری نیز به دستور بهروزخان حکمران جوناگره در ۹۹۴ق این اثر را به فارسی ترجمه کردند. ترجمه فارسی سوم آن به دستور اکبرشاه (۹۶۳-۱۰۱۴ق) به سال ۹۸۸ق به دست میرزا عبدالرحیم خان خانان (-۱۰۳۶ق) پسر بیرام خان از امیران نامور هند صورت گرفته است.
چاپ: در ۱۸۵۷م توسط ایلمینسکی در غازان چاپ تصویری شد؛ در ۱۹۰۵م بوریج چاپ دیگری از روی نسخه حیدرآباد منتشر کرد
[استوری ۵۳۰/۱؛ فهرستواره منزوی ۱۱۴۰/۲؛ الذریعه ۲۰/۲۵ «واقعات بابری»؛ نسخه‌های منزوی ۴۶۳۳/۶ (۳۰ نسخه)؛ مشار فارسی، ۶۴۵ متن ترکی و چند ترجمه آن؛ مشترک پاکستان ۳۹۳/۱۰ به ۳ نام بالا (۴ نسخه)، دنا ۱۱۶۵/۲؛ دائرة المعارف بزرگ اسلامی ج ۱۱: ۱۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۹۴۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با سرلوح؛ از کتابخانه میرزا محمد حیدر مشکوة بهادر در ۱۸ ربیع الاول ۱۲۴۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۴/۹سم [ف: ۱ - ۶۰۴]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۱۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 1999؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمود بن خواند میر، تا: ۱ ربیع الاول ۹۹۸ق؛ همراه با فیلم نسخه موزه بریتانیا Add. 6588 (وقایع ۹۸۲ از منتخب التواریخ و اکبر نامه) [فیلمها ف: ۲ – ۱۲۰]

● تزوک بابری (ترجمه) = بابر نامه (ترجمه = واقعات بابری (ترجمه) / تاریخ هند / فارسی

tozūk-e bāborī (t.) = bābor-nāme (t.) = vāqe'āt-e bāborī (t.)

عبدالرحیم خان بن محمد بیرم خان، - ۱۰۳۶ قمری

abd-or-rahm xn ebn-e mohammad bayram xn (-1633)

وابسته به: تزوک بابری = بابر نامه واقعات بابری؛ بابر، امپراطور هند (۸۸۸–۹۳۷ق)

به دستور: اکبرشاه (۹۶۳–۱۰۱۴ق)

تاریخ تألیف: ۹۹۸ق

آغاز: ۱: قل اللهم مالک الملک تؤتی الملک لمن تشاء ...

۲: در ماه رمضان سنه هشتصد و نود و نه در ولایت فرغانه، در دوازده سالگی پادشاه شدم ولایت فرغانه از اقلیم پنجم است و در کنار

چاپ: بمبئی، از سوی ملک الکتاب شیرازی، به صورن مغلوط و با افتادگی‌هایی، با عنوان «تجارب الملوک» ترجمه خانخانان چاپ شده است.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۳۲-ف

نسخه اصل: پنجاب. در فهرست نام مؤلف به صورت «نواب سپهسالار خان خانان» ثبت شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ جمادی الاول ۱۰۲۱ق، جا: دهلی [فیلمها ف: ۲ – ۱۲۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۱۱-ف

نسخه اصل: انجمن آسیایی بنگال D. 324؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۱۱۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۹۶-ف

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** شیخ کورن و نوربیگ را به کولیار فرستاده شد، که کولیار ...

نسخه اصل: ادینبورگ EUL. O. 205؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ در ۳ مجلد؛ ۳۰۱گ [فیلمها ف: ۲ – ۱۱۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۸۷-عکسی

اصل نسخه: همان نسخه اصل بالا [عکسی ف: ۲ – ۴۰]

● تزوک بابری (ترجمه) = بابر نامه (ترجمه) = واقعات بابری (ترجمه) / تاریخ هند / فارسی

tozūk-e bāborī (t.) = bābor-nāme (t.) = vāqe'āt-e bāborī (t.)

وابسته به: تزوک بابری = بابر نامه واقعات بابری؛ بابر، امپراطور هند (۸۸۸–۹۳۷ق)

مترجم نامعلوم

همانندی نامعلوم

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۱۲/۲-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 26200 (فارسی واقعات بابری)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲ محرم ۹۰۷ق [تاریخ احتمالاً نادرست است] [فیلمها ف: ۲ – ۱۲۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۳۱-ف

نسخه اصل: بانکیپور خدابخش که برای تعویض به پتنه بهار فرستاده شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ – ۱۲۵]

← تزوک تیموری ⪢ توزک تیموری

← تزوک جهانگیری ⪢ جهانگیرنامه

● تزوک والاجاهی / تاریخ هند / فارسی

tozūk-e vālā-jāhī

بیجاپوری، برهان بن حسن، ق۱۳ قمری

bījāpūrī, borhān ebn-e hasan (- 19c)

در تاریخ هند، مخصوصاً رویدادهای عصر آصف الدوله والاجاه محمد علی انورالدین خان فرزند ابوالمظفر جلال الدین شاه و به دستور وی، در یک مقدمه و دو دفتر و یک خاتمه بدین تفصیل: مقدمه: در سبب نظم کتاب و چند سرگذشت؛ دفتر ۱. در تاریخ گذشته ملک کرناتک و آبا و اجداد والاجاه و محاربات و جنک‌های وی؛ دفتر ۲. در مکاتیب سلاطین و امراء و جز اینها و تسخیر بعضی از بلاد و فرزندان والاجاه؛ خاتمه: در رویدادهای متفرقه و عجایب هند. (سید احمد اشکوری)

آغاز: بسمله، حمد حضرت الوهیت، علم افرازی اقبال سخن حمد والا جاهی که دبیر بی نظیر سلطنت لا یزالش تاریخ توزک والا جاهی او بر جریده ممکنات نگاشته

[استوری ۷۷۹/۱ و ۱۳۳۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** خان والا نسب مطهر علی طالعش آفتاب دوران باد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۸ق؛ مجدول به شنگرف و مشکی، هشت صفحه اول نسخه دارای نقاشی و بین سطرها زرین؛ مهر: «حسام الله خان بهادر مهر عدم تبدیل»، «نظام الدوله حسام الله خان فدوی»؛ جلد: گالینگور قرمز، ۱۶۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۶سم [ف: ۷ – ۲۸۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** معین الملک معین الامر اسد الدوله غلام

محمد مطهر علی خان بهادر ذوالفقار جنگ
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان؛ مجدول؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج با ترنج و نیم‌ترنج، ۳۱۷گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۳۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۵۸-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی ۸۴۶-۱۵۷؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸۱گ [فیلمها ف: ۱ - ۵۳]

← التزویج > آداب التزویج
← تزویج > آداب النکاح

● **تزویج امیرالمؤمنین ابنته من عمر** / فقه / عربی
tazwīj-u amīr-il-mu'minīn ibnat-a-h min ʻumar
اصفهانی، یحیی بن محمد شفیع، ق۱۴ قمری
esfahānī, yahyā ebn-e mohammad šafīʻ (- 20c)
در توضیح تزویج حضرت امیرالمؤمنین (ع) دختر خود را به عمر و ازدواج پیامبر (ص) با عایشه منقول از سید مرتضی (ره).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸۳/۲۳

آغاز: و یقول العبد القاصر ... انی سرحت نظری فی المسئلة السابقة المنقولة عن السید المرتضی رضی الله عنه فرایت و یقوی نظری؛ **انجام:** و ان کان منافقا به نظر احکام کثیره اخری یحقن ... و نحو ذلک کما لایخفی علی البصیر الخبیر.
خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با عطف مشکی،۲ص(۱۷۸-۱۷۹)،اندازه:۱۱/۵×۱۸/۵سم[ف:۳۲- ۲۱۹]

● **تزویج اولاد آدم علیه السلام** / کلام و اعتقادات / فارسی
tazvīj-e owlād-e ādam ʻalay-he-s-salām
فتحعلی بن محمد تقی، ق۱۳ قمری
fath-ʻalī ebn-e mohammad taqī (- 19c)
رساله‌ای کوتاه در بیان تزویج اولاد نخستین حضرت آدم (ع) است و اینکه بر خلاف نظریه اهل سنت که به نکاح دو فرزند مذکر و مؤنث حضرت آدم (ع) به نحو استثنایی در نکاح محارم، معتقد شده‌اند، شیعه معتقد ست که ازدواج ابتدایی فرزند ذکور حضرت آدم، با یک حوری بوده است که خداوند از بهشت فرستاده بود و نه ازدواج با فرزند اناث وی و پس از آن فرزندان نیز به ترتیب با عموزادگان و خاله‌زادگان ازدواج نموده‌اند که بلااشکال است. نیز در این رساله توضیحی درباره باور غلط عوام آمده است که معتقدند حضرت حوا از ضلع چپ حضرت آدم (ع) خلق شده است، غافل از اینکه در این صورت لازم می‌آید، آدم (ع) با بخشی از اعضای خود نکاح کرده باشد و در این رساله چنین توجیه شده که، حوا نه از ضلع حضرت آدم، بلکه از گلی که از جانب چپ وی باقیمانده بود، آفریده شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۹/۷ کر

آغاز: در باب تزویج، در میان عوام شهرت دارد که فرزند بطنی اولاد آدم علیه السلام که مؤنث بوده بفرزند بطنی که مذکر بوده تزویج می‌کرده اند و این خلاف است و موافق مخالفین است، زیرا در شریعت هیچ پیغمبر نکاح محارم جایز نبوده و مذهب حق آنست که در کتاب من لایحضره الفقیه؛ **انجام:** پس حق تعالی در کلام خود فرموده که (یا أیها الناس اتقوا ربکم الذی خلقکم کم نفس واحدة و خلق منها أزواجاً و بث منها رجالاً کثیراً و نساءاً) تمام شد
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قلم‌خوردگی‌هایی در متن دیده می‌شود که به نظر می‌رسد، نسخه اصل به خط مؤلف می‌باشد، در انجام دو عریضه به زبان عربی، یکی به نام حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام و دیگری به نام حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام، به خط دیگری، در ذیل آن نوشته شده است: «کتبه الفقیر فتحعلی ابن محمد تقی از ناظران التماس دعا دارم. این نوشتم تا بماند یادگار ×× من بمیرم خط بماند روزگار»، در انجام دو غزل زیبا به ترکی آذری از محمد بن سلیمان بغدادی متخلص به فضولی (- ۹۶۳ق) آمده است با مطلع های: بنی جاندان او صاندردی جفادن یار او صانمز می ×× نچون قلمز منکا درمان منی بیمار صانمزمی / ای گوزاول نرگس خونخواره نگاه ایتمه داخی ×× روزگارم غم عشقیله سیاه ایتمه داخی؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، ۲گ (۱۲۰ر-۱۲۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴۰/۲ - ۷۷]

← تزویج البنت الرضیعة > تزویج الصغیرة لأجل محرمیة أمها

● **تزویج البنت الرضیع للمحرمیة** / فقه / عربی
tazwīj-ul bint-ir raḍīʻ li-l-maḥramīyya

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۲۴۵/۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۴۶ر-۱۴۹ر)،۱۸سطر(۹×۱۴)،اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۷-۳۲۹]

● **تزویج حور با شیث** / تاریخ پیامبران / فارسی
tazvīj-e hūr bā šeys

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۴۲/۴۸

خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ - ۱۳۵]

● **تزویج الصغیرة فی المدة القلیلة** / فقه / عربی
tazwīj-uṣ ṣaġīra fi-l muddat-il qalīla

بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ – ۱۳۳۳ قمری

bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja'far (1861 - 1915)

رساله‌ای است در مورد ازدواج با دختری که به سن شرعی نرسیده و احکامی که بر آن مترتب می‌شود.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فنقول مما لا ینبغی الشک فیه ان الزوجیة الشرعیة و کون کل من الرجل و المراة زوجاً

انجام: فکیف ینکر امکان الاستمتاع فیها فی صغرها و لعمری لقد صار الحق علی ... و لنقتصر علی ذلک فیما نملیه فی هذه الرسالة

[دنا ۱۱۶۶/۲؛ الذریعة ۱۴۶/۱۱ و ۱۴۶/۲۵؛ معجم المؤلفین ۹۲/۹]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۸۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ رمضان ۱۳۲۹ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۱-۱۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۳۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۳۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ رمضان ۱۳۲۹ق؛ در هفتم ماه شوال سال ۱۳۲۹ق مبیضه گردیده؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۱۷-۲۱)، ۱۴-۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱سم [ف: ۳۱ - ۲۱۹]

● **تزویج الصغیرة لأجل محرمیة أمها = تزویج البنت الرضیعة = رسالة فی العقد للمحرمیة فقط** / فقه / عربی

tazwīj-uṣ ṣaġīra li-ajl-i maḥramīyyat-i umm-i-hā = tazwīj-ul bint-ir raḍī'a = r.-un fi-l 'aqd li-l-maḥramīyya faqaṭ

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ – ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

رساله فقهی مختصری است شامل سؤال و جواب درباره اینکه دختر خردسالی را به صورت موقت به عقد مردی درآورند، تا مادر دختر بر آن مرد محرم شود.

آغاز: بسمله، حمدله ... سؤال ما تقول فیمن زوج بنته الرضیعة نرید متعة ساعة او یوم بمهر درهم مثلاً لأجل محرمیة امها علیه الجواب اعلم ان فقهائنا اختلفوا فی ان تزویج الولی اذا کان اباً او جداً هل یشترط ان یکون علی وجه الغبطة و المصلحة ام لا

انجام: فقد وضح بما ذکرناه ان الحکم بصحة مثل هذا العقد مشکل بل الحکم بالفساد اولی الا ان الأحوط ان لا یتزوج الزوج ان البنت ابداً بل لا یترک هذا الاحتیاط لان امر الفرج شدید و منه یکون الولد و الله هو الهادی العاصم المؤید

چاپ: ضمن «الرسائل الفقهیة» وحیدبهبهانی به چاپ رسیده است

[الذریعة ۲۹۷/۱۵؛ دنا ۱۱۶۶/۲ (۱۸ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۴۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۹۸پ-۱۰۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۵۶۵/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن عبدالوهاب سرایانی تونی خراسانی (شاگرد وحید بهبهانی)، تا: ۱۱۸۳ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۲۱۲پ-۲۱۴ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۴۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۰۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۸۶ق؛ ۳ص (۱ - ۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۱۲۵]

۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۱۱۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: گالینگور، عطف تیماج، ۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۳۳۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۴۸۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور عطف تیماج قهوه‌ای، ۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۴]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۹۱/۲-۲/۱۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ، ۱۱-۱۳ سطر [ف: ۴ - ۲۰۳۳]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۲۶۴/۲

آغاز: یهب الزوج و یعطیه من نفسه؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز (فقط صفحه آخر است)؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن عنابی، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۶۳۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۱۲

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و صلی الله علل ی محمد و آله؛ **انجام:** هذا الاحتیاط لان امر الفروج شدید و منه یکون الولد تمت الرساله.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۴۰۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی،

۲گ (۷۹-۸۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۶ - ۳۳۸]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۵۷۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی فرنگی، ۱ص، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۴۷۳]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۴۱۸/۱۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کبود و سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی عطف آلبالویی، ۲گ (۲۱۴ر-۲۱۵پ)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۷۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد تقی بن محمد ساوجبلاغی برغانی، تا: ۱۲۱۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۴۸]

۱۳. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه: ۱۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مثل ان یتمتع بها خمس عشرة سنة و ازید او اقل بقلیل

خط: نسخ، کا: قاسم بن عبدالمطلب، تا: ۱۲۲۱ق؛ ۴گ (۱۹۹پ-۲۰۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۴]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۳۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: مهدی بن امین موسوی جیلانی، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۳۲ق، جا: کربلا؛ ضمیمه نسخه ش ۱۵۷۰۲؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۲گ (۹۷-۹۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۷]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شریف بن محمد صادق، تا: ۱۲۳۹ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای،۳گ،۲۱سطر،اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۴۸]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۱۳/۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالعظیم بن مشهدی رحیم آجرلو کهکی (من بلوک بلده ساوج)، تا: ۱۲۷۲ق، جا: بلوک بلده ساوج؛ کاتب در ذیل نسخه می‌افزاید: «قد نقلتها من خط مؤلفه دام افادته و هو استادنا بل استاد الکل فی الکل العلامه ... آقا محمد باقر بن محمد اکمل»؛ کاغذ: فرنگی نباتی رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۷ر-۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۳ - ۷۶۷]

۱۷. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۱۲/۶

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف در فهرست نیامده؛ خط: نسخ، کا: محمد علی امامی خوانساری نجفی، تا: ۱۶ ذیحجه ۱۲۹۹ق، جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج شتری، ۵گ (۲۸۹-۲۹۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۵۱۴/۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۰۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۸۸/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۴گ (۴۳ر-۴۶پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۳۸]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۹۱/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۸۶ر-۸۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۶۰]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۸۳۲/۹-۱۰/۱۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ، بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ از روی خط مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۳۴]

۲۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۸۲۵/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد صادق نوری، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۸۰۱]

۲۲. اصفهان؛ ابوالبرکات، رضا؛ شماره نسخه: ۱۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فالمفروض صحة عقد من قصد کونه بازاء الدرهم و اعتنی بشأن الدهم اما بالاخذ من الزوج او بان یهب الزوج».

خط: نستعلیق، کا: محمد بن آخوند ملا محمد محسن هزار جریبی اصفهانی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۸۲ر-۸۲پ)، ۲۳سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۲۲]

۲۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۴۳۹/۱۴

خط: نسخ، کا: محمد صالح خوانساری و حاج قاسم بن علی اکبر، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، ۲گ (۱۶۷پ-۱۶۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۱۷]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۲۵/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ سپس کاتب نسخه می‌افزاید: «قد نقلتها من خط مؤلفه دام افاداته و هوا الاستاد ... آقا باقر بن محمد اکمل»؛ ۳ص (۱۹۴-۱۹۶) [ف: ۱۱ - ۳۳۷]

← تزویج عشق و حسن ◄ حسن و عشق

● **تزویج علی (ع) بنته من عمر = انکاح امیر المؤمنین ابنته من عمر = جواب السؤال عن وجه تزویج امیرالمؤمنین بنته من عمر** / فقه، تاریخ / عربی

tazwīj-u ʻalī bint-a-h min ʻumar = inkāḥ-u amīr-il-

mu'minīn ibnat-a-h min 'umar

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

در بیان علت تزویج امیر مؤمنان علی بن ابی طالب دخترش ام کلثوم را به عمر بن خطاب است و در ضمن به برخی از شواهد تاریخی پرداخته و برخی از مناقشات کلامی در همین موضوع را متعرض شده است.

آغاز: بسمله مسأله قال المرتضی رضی الله سألنی الرئیس ادام الله تمکینه عن السبب فی نکاح امیرالمؤمنین علیه السلام بنته عمر بن ابی الخطاب وکیف یصح ذلک مع اعتقاد الشیعة الامامیة ...

انجام: و کیف یبیح بالعقد من لایجوز مناکحته و لاعقد النکاح له ... و انما اخرج عن ذلک العجز عن ذکر الصحیح و هذه جملة مغنیة عن سواها باذن الله تعالی.

[الذریعة ۱۸۳/۵-۱۸۴؛ دنا ۱۱۶۷/۲ (۱۹ نسخه)]

۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۲۳۵/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛کاغذ: نخودی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲ - ۳۱۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۶۹۴/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ربیع الاول ۱۰۲۲ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۵۹پ-۶۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۹۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۸۳۸/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۳۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۳۸پ-۳۹پ)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۷۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۶۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۰۹۲ق؛ جا: مدینه طیبه؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۳گ (۱۸۲پ-۱۸۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۳ - ۳۲۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۰۹۹/۱۰

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن احمد طبرستانی، تا: با تاریخ ۱۱۰۰ق؛ از روی نوشته نورالدین محمد [ف: ۵ - ۲۳۴]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۵۳/۳۰-۳۵/۳۳

آغاز: برابر؛ **و انجام:** عن اکثر منها واکبر وای شیء ذکروه فی ذلک قیل لهم مثله فیما یعقلوا به تمت الرسالة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۱۰۲ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۹۲۶]

۷. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۸/۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۲۳ر-۱۲۵ر)، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۱]

۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۸۷۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوتراب بن عبدالله، تا: جمادی الثانی ۱۳۴۰ق، جا: نجف اشرف؛ ۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۴۳]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۴/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۵۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۱۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن زین العابدین ارموی، تا: ذیقعده ۱۳۴۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۶]

۱۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۲۲۴/۸

خط: نسخ، کا: حاج احمد بن علی اکبر خادمی بروجردی، تا: ۱۳۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۵۱پ-۱۵۴ر)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۱۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید مصطفی حسینی صفایی خوانساری، تا: ربیع الاول ۱۳۶۸؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج ماشی، ۵ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۷/۵۳عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۹۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸۳/۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انما احوج الی ذلک العجز عن ذکر الصحیح و هذه ... باذن الله تعالی و الحمد لله وحده و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز با عطف و حاشیه مشکی، ۹ص (۱۷۰-۱۷۸)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۱۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۶۲/۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۴]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۰۶/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد قاسم بن احمد طبرستانی آملی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۹۵پ-۱۰۰پ)، ۱۷ سطر (۵×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۰۵۹]

۱۶. کاشان؛ مدرسه سلطانی؛ شماره نسخه: ۳۰۰/۵

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج و سرترنج، ۵گ (۷۰پ-۷۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف مخ]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۵۳۹/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا غیر موجود الا فی ائمتنا (ع) بدلالة ما بیناه و اذ کان لامر کذلک دون من سواهم علی ما رتبناه و الحمدلله وحده ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۷۱پ-۷۸پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۳۸]

۱۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۴۹/۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۰۰ر-۲۰۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۸۱]

● تزویج نامه / شعر / فارسی

tazvīj-nāme

ناجی قزوینی، محمد باقر، ق۱۴ قمری

nājī qazvīnī, mohammad bāqer (- 20c)

مثنوی در ۲۵۰ بیت که داستان مراجعه شاعر است به دلاله برای ازدواج و پیدا کردن دختر و شرایط و خواسته‌های خانواده دختر. فهرست عنوان‌ها: ۱. مهلت خواستن کسان دختر که استخاره و استشاره نمایند؛ ۲. فرستادن دلاله به طلب دختر به شرایطی که ذکر می‌شود؛ ۳. آمدن دلاله و پیدا کردن دختر؛ ۴. پرسیدن کسان دختر از دلاله اسم و رسم و شغل ناجی را؛ ۵. معرفی کردن دلاله ناجی را نزد کسان دختر؛ ۶. رفتن دلاله به طلب جواب و انجام گفتگوی عمل ایشان؛ ۷. تفصیل آنچه صداق و غیره در عروسی خواسته‌اند؛ ۸. تفصیل آنچه لازمه عقد است از نقد و جنس که باید داد؛ ۹. تفصیل لیالی و لیمه است؛ ۱۰. تفصیل لیلة الزفاف.

آغاز: اول نامه ام سپاس خداست ×× جز خدا حمد بر کسی نه سزاست / آفریننده خواص و عوام ×× ره نمایند بر حلال و حرام / امر فرموده بر نکاح و مهور ×× نهی فرموده از سفاح و فجور

انجام: تو ز احسان مرا کنی دلشاد ×× من همی گویمت مبارک باد

[دنا ۱۱۶۷/۲؛ فهرستواره ۶۲۶/۱۰]

۱. تهران؛ انجمن آثار و مفاخر فرهنگی؛ شماره نسخه: ۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: جلالی، تا: قرن ۱۳؛ دو سرلوح، مجدول، با کمند مشکی؛ اهدا به میرزا مهدی خان کلانتر سرهنگ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۰ص، ۱۰ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۴۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۴۷/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ دوبار در این مجموعه آمده در آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹- ۹۰۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۴۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: میرزا نصرالله بن میرزا محمد شفیع خوشنویس اصفهانی، تا: دهه اول شعبان ۱۳۰۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۸۰پ-۸۹ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۲۱۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۸۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: سید ابوالقاسم، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۷گ (۴۷-۶۳)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۵۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۰۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شجاع الدین حسینی محلاتی، تا: ربیع الثانی ۱۳۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج باروپوش زری، ۱۱گ (۲پ-۱۲ر)، ۱۳ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۹ - ۸۸۶]

● تزویج نامه (منظومه در ...) / شعر / فارسی

tazvīj-nāme (manzūme dar ...)

تبریزی، عبدالمجید بن ابوالحسن، ق۱۳ قمری

tabrīzī, ‘abd-ol-majīd ebn-e ab-ol-hasan (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۸۳/۳

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۱۷۶]

● تزویج النبی زینب و رقیه من عثمان / حدیث / عربی

tazwīj-un nabī ziynab wa ruqayya min ‘uṯmān

اصفهانی، تاج الدین حسن، ق۱۱

esfahānī, tāj-od-dīn hasan (- 11c)

در اینکه زینب و رقیه زنان عثمان آیا از دختران پیامبر بوده‌اند یا دختران زوجه پیغمبر. دارای یک «مقدمه» و دو «مطلب» و یک «خاتمه»: المقدمة فی سبب الاختلاف فی الوضوع؛ مطلب ۱. الادلة علی انهما لیستا من بنات الرسول؛ مطلب ۲. الادلة علی النهما بنت الرسول؛ الخاتمة فی انه بمجرد الصحبة لا یحکم بالایمان و العدالة.

آغاز: هو، بعد حمد من عم لطفه المطیع و العاصی و الصلاة و السلام علی من تعبا خضراء المنافقین و الاعداء یوم یوخذ بالنواصی، فهذه رسالة کتبت جوابا عن سوال اشیر الیه من خدمة قایل لشرفیه المسؤل عنه باعلم من المسائل و هو ان رقیه و زینب المزوجتین من عثمن

انجام: من هذا الخلف لا یرحمهم الله و لا یزکیهم و لهم عذاب الیم و لیکن هذا اخر الکلام و ختم المرام و الحمدلله الذی هذانا بحسن المقال

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۱۱ق.، وزیری، ۲۸ص

[الذریعه ۱۹۷/۱۱؛ دنا ۱۱۶۷/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳۸/۹۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۳۷۲) [ف: ۱۵ - ۱۷۶]
۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۲۳/۱۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۸ شعبان ۱۰۱۲ق؛ از خط مؤلف، مقابله شده: «بلغ سماعاً سلمه الله تعالی حرره الفیر مؤلف الرساله بهاء الدین محمد العاملی»؛ ۲۳ص (۲۴۳-۲۶۵) [ف: ۲۴۱]
۳. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۹۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ شوال ۱۰۲۵ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ص (۱-۱۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۲۲]
۴. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: بدون شماره
آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمد لله الذی هدانا بحسن المقال و عصمنا من زیغ اهل البدع و الفضلال و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین
نام کتاب و مؤلف به استناد آغاز نسخه تعیین شد؛ کا: جواد بن اسماعیل حسینی نجومی، تا: دوشنبه ربیع الثانی۱۳۵۳ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۳۲]

← تزویج النبی زینب و رقیه من عثمان و تزویج امیرالمؤمنین بنته من عمر ← التزویجیة

● **تزویج النبی (ص) مع خدیجه بنت خویلد** / متفرقه / فارسی

tazvīj-on nabī ma‘a xadīja bent-e xovayled

رساله مختصری است در چگونگی ازدواج پیامبر گرامی با حضرت خدیجه، این رساله ظاهراً برگرفته از کتب تاریخی دیگر است و تألیف مستقلی نیست.

یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۳
آغاز: بدان که سبب تزویج حضرت رسالت صلی الله علیه و آله با خدیجه بنت خویلد چنان بود که؛ **انجام:** یازده فرزند معصوم ایشان ارزانی دارد بحق محمد و آله.
خط: نسخ تحریری، کا: محمد حسینی مدرسی یزدی طباطبائی، تا: با تاریخ ۱۳۵۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۶۴-۷۴)، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۴]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۵۷/۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۱۲]

← تزویج النبی لزینب و رقیة من عثمان ← النکاحیة

● **التزویجیة = انکاح أمیرالمؤمنین ابنته من عمر = تزویج النبی زینب و رقیه من عثمان و تزویج امیرالمؤمنین بنته من عمر** / تاریخ / عربی

at-tazwījīya = inkāḥ-u amīr-il-mu’minīn ibnat-a-h min ‘umar

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری
mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

پاسخ پرسشی است در این که آیا زینب و رقیه، زنان عثمان دختران پیامبر بوده‌اند یا خیر و آیا تزویج امیرمومنان (ع) ام‌کلثوم را به عمر خطاب صحیح است یا نه. مؤلف ازدواج ام کلثوم را به واسطه موثق نبودن زبیر بن بکار و کینه او نسبت به امیر (ع) مردود دانسته است و درباره زینب و رقیه نیز می‌گوید: طبق روایات علمای امامیه نامبردگان، دختران هیچیک از پیغمبر و خدیجه علیهما السلام نیستند، بلکه هاله خواهر خدیجه (ع) با ابوهند تمیمی ازدواج کرد و از او پسری به نام هند متولد شد و به هند بن ابوهند معروف گردید زینب و رقیه از همسر دیگر ابوهند بودند و چون او درگذشت هاله با پسر و این دو دختر باقی ماندند و به علت فقیر بودن هاله، حضرت خدیجه سرپرستی او و این دو یتیم را به عهده گرفت پس اینان دختران پیامبر و خدیجه صلوات الله علیهما نیستند.(غلامی مقدم)
آغاز: المسائل المرویة من املاء ... مسألة ما قوله من تزویج أمیرالمؤمنین من عمر بن الخطاب و تزویج النبی ابنتاه زینب و رقیة من عثمان.
انجام: معلوم ان خدیجة لم یتروج غیر رسول الله صلی الله علیه و آله و هی کانت بکرا و ما تزوجت قبل رسول الله صلی الله علیه و آله احدا قط و السلام
[دنا ۱۱۶۸/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۹۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: اسقاطی، ۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۱۶۱]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی به حواشی «عبدالله» و ایراد او به شیخ مفید؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: گلبهی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۶ - ۱۶۲]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۰۸۷/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۵۹پ-۶۴ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۰۳]

۴. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۲۳/۹
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «جواب مسائل» آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه از خط مؤلف کتابت شده و توسط همو مقابله شده: «بلغ سماعاً سلمه الله تعالی حرره الفقیر مؤلف الرساله بهاء الدین محمد العاملی»؛ ۵ص (۲۳۳–۲۳۷) [ف: ۲۴۰]

● **التزویجیة** / پاسخ پرسشها / عربی
at-tazwījīya
اصفهانی فلاورجانی، حسن بن محمد، – ۱۰۸۵ ؟ قمری
esfahānī falāvarjānī, hasan ebn-e mohammad (- 1675)
پاسخ پرسشی است در اینکه آیا رقیه و زینب زنان عثمان، دختران پیغمبر بوده‌اند یا نه. مؤلف دختران پیغمبر بودن آنها را اختیار می‌نماید. دارای یک «مقدمه» و دو «مطلب» و یک «خاتمه» می‌باشد: مقدمه: در علت اختلاف در این موضوع؛ مطلب ۱. ادله منکرین اینکه دختران پیغمبر باشند؛ مطلب ۲. ادله اثبات دختران پیغمبر بودن آنها؛ خاتمه: تزویج علی علیه السلام دختر خود ام کلثوم را به عمر.
چاپ: تهران، سنگی، بدون کاتب، ۱۳۱۱، وزیری، ۲۸ص

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۹/۲
آغاز: بعد حمد من عمم لطفه المطیع و العاصی و الصلاة و السلام علی من تعبأ باعتباء رسالته للقاضی و الدانی؛ **انجام:** و الحمدلله الذی هدانا بحسن المقال و عصمنا عن زیغ أهل البدع و الضلال، و الختم بالصلاة علی سیدنا و نبینا..
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۲۸ق؛ در نسخه حاضر این رساله را نسبت داده به شیخ علی (بن عبد العالی کرکی)، ولی ظاهراً این نسبت درست نیست– رجوع شود به الذریعه ۱۷۲/۴؛ جلد: تیماج سبز، ۱۶گ (۷پ–۲۲ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۴ – ۱۸۵]

● **تزیین الارائک فی ارسال النبی الی الملائک** / کلام و اعتقادات / عربی
tazyīn-ul arā’ik fī irsāl-in nabī ila-l malā’ik
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری
soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
رساله‌ای در این باب که حضرت محمد صرفاً پیامبر انسان‌ها نبوده است بلکه پیامبر ملائک نیز بوده است.
چاپ: قاهره، مطبعة المنیریة، ۹ص، در جزء دوم کتاب الحاوی للفتاوی چاپ شده.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۰/۲۲ کر
آغاز: بسملة، الحمدلله و الصلاة علی رسول الله صلی الله علیه و سلم؛ مسئلة ما تقولون فی قول العلماء إنه صلی الله علیه و سلم لم یبعث إلی الملائکة و یقول الحافظ زین الدین العراقی إن السماء لیست محلاً للتکلیف و قد أشکل ذلک بأمور منها قوله صلی الله علیه و سلم و أرسلت إلی الخلق تقم الناس و الجن و الملائکة ... الجواب الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی سألت أکرمک الله تعالی فأحسنت غایة الإحسان و أوردت؛ **انجام:** کالمجمع علیها و ممن نص علیها الإمام الشافعی رحمة الله علیه و رضی الله عنه و أسکنه الجنة أمین؛ قد تم کتاب زین الآرائک فی إرسال الملائک بعنایة الله تعالی ... الإنس و الملائک من فیض بحر علوم سیدنا و مولانا الإمام ... آمین برحمة سید المرسلین؛ تم
خط: نستعلیق تحریری، کا: حاج صالح قرطبی، تا: ۱۱۲۱ق؛ مصحح، مجدول، بر فراز برگ نخست آمده: «کتاب تزیین الأرائک فی إرسال النبی صلیالله علیه و سلم إلی الملائک، تألیف خاتمة الحفاظ و المجتهدین لإمام العلامة جلال الدین السیوطی؛ تغمده الله برحمته»؛ کاغذ: فرنگی نخودی نازک آهار مهره، ۶گ (۷۰ر–۷۵پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۳۵۳]

● **تزیین الاسواق بتفصیل اشواق العشاق** / ادبیات / عربی
tazyīn-ul aswāq bi-tafṣīl-i ašwāq-il ‘uššāq
انطاکی، داود بن عمر، ۹۵۰ – ۱۰۰۸ قمری
antākī, dāvod ebn-e ‘omar (1544 - 1600)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۵ شوال ۹۷۲ق
«اسواق الاشواق» تألیف ابوالحسن ابراهیم بن حسن بن عمر رباط بقاعی (۸۰۹–۸۸۵ ق) است که در آن «مصارع العشاق» ابن سراج ابوبکر محمد بن احمد بغدادی قاری (– ۵۰۹ ق) را مرتب نمود و این کتاب خلاصه آن است. دارای یک «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی الاخبار و الاثار و الترغیب فیه؛ باب ۱. مصارع محب الله تعالی؛ ۲. عشاق الجواری؛ ۳. عشاق الغلمان؛ ۴. ذکر دخول العشق؛ ۵. النکت و العجائب من أصول هذه الصنعة؛ الخاتمة: فی لطائف و نکت متفرقة.
آغاز: الحمدلله الذی زین أغصان القدود برمان النهود و ریاض الوجوه بورود الخداد فنزل عباده و ان اختلف أغراضهم منزلة الاغراض ...
چاپ: مکرراً چاپ شده است؛ از جمله بیروت: ۱۹۷۲م؛ قاهره، مطبعة عبدالغنی افندی، ۱۲۷۹ق؛ ترکیه، سنگی، ۱۲۷۹، وزیری، ۸+۵۱۹+۱ص
[الذریعة ۱۷۲/۴؛ معجم المطبوعات ۴۹۲؛ دنا ۱۱۶۸/۲]

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۵۲۷/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵۸گ (۱–۱۵۸)، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۳ – ۱۰۵]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۰۸۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی

سفید،جلد:مقوا،۱۱۶گ،۱۵سطر،اندازه:۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۳۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۲۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لم يتيسر أن يكون كتابنا بالنسبة الى أصله كنصفه مع احتوائه على زيادات مثل ضعفه ...

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مهدی آل عرفات، تا: قرن ۱۳؛ تملک: کاتب با مهر «ابراهیم بن مهدی آل عرفات» (بیضوی)؛ مهر: «عبده فضل الله الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۱۴ - ۲۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۰۸۸

آغاز: بسمله تیمنا - الحمدلله الذی اطلع فی بروج اعتدال القدود شموس المحاسن و الجمال و اهل فی منازل السعود ... و بعد فلما دل تنویع اصل الایجاد و تفریع عوالم الکون و الفساد مع قدرة الموجود علی جعل الموجودات من؛ **انجام:** فالحمدالله علی اتمامه و الشکر له علی جزیل انعامه و علی خاصته من خلقه محمد و آله افضل صلوته و سلامه.

خط: نسخ، کا: لطف الله بن علی بن لطف الله جد حفصی بحرانی، تا: ۱۷ شعبان۱۲۱۷ق؛ مجدول، رکابه‌دار؛ تملک: محمد بن جواد بن علی بن البحرانی با تاریخ ۱۲۸۲ق؛ مهر: شیخ فضل الله نوری (بزرگ مربع)؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج ساده یشمی، ۲۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۶سم [ف: ۲۷/۱ - ۱۶۲]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۸۸ ـ ب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۹گ، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱ - ۱۲۷]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۱۲

آغاز: برابر **انجام:** و لم يتيسر أن يكون كتابنا بالنسبة الى أصله كنصفه مع احتوائه على زيادات مثل ضعفه.

خط:نسخ،بی‌کا،تا:پنج‌شنبه ۱ شوال ۱۲۸۲ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی،۲۰۱گ،۲۱سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۵ - ۳۳۷]

● تزيين العبارة لتحسين الاشارة بالمسبحة فی التشهد

/ فقه / عربی

tazyīn-u ʻibāra li-taḥsīn-il išāra bi-l-musabbiḥa fi-t tašahhud

قاری هروی، علی بن سلطان محمد، - ۱۰۱۴ قمری

qārī heravī, ʻalī ebn-e soltān mohammad (- 1606)

رساله‌ای در تحقیق اشاره با مسبحه و حرکت آن در حال تشهد و ادله و توضیح و کیفیت و نقل اختلاف روایات است. این کتاب در واقع طبق گفته اسماعیل پاشا در هدیة العارفین، ذیل و تکمله «تحسین الاشارة» وی می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۱۲۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی هدانا للتوحید؛ **انجام:** و انشد فی هذا المعنی اهل الحدیث هم اهل النبی ان لم یصبحوا انفسه صبحو ما ... محبة المحدثین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: احمد آباد؛ اهدایی: رهبری، فروردین۱۳۷۴؛کاغذ:نخودی آهار مهره،جلد:مقوا با عطف تیماج، ۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۱۹۹]

● تزيين المجالس / مواعظ / فارسی

tazyīn-ol majāles

قاینی خراسانی، حسین بن یعقوب شاه، ق۱۲ قمری

qāyenī xorāsānī, hoseyn ebn-e yaʻqūb šāh (- 18c)

در مناجات و پند و اندرز برای مجالس اهل یقین و تهنیت و خجستگی و مبارک بادی روزها و شبهای متبرک از یلدا و نوروز و دو عید مذهبی.

[دنا ۱۱۶۸/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۳۹/۳-ف

آغاز: اللهم یا مولانا. بسمله. واجب مبدأ تصانیف ارباب سخن و سنت منشأ کتائب و فرائض و سنن حمد ذوالمننی است؛ **انجام:** عاقبت از انتها رجعب به مبدأ می‌کند ×× هر که از اسرار عرفان نکته ای آگاه شد

خط: نستعلیق، کا: ابن محمد علی، بی تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۷]

● تزيين المجالس بذكر التحف النفايس و مكنون العرايس / تاریخ / عربی

tazyīn-ul majālis bi-ḏikr-it tuḥaf-in nafāyis wa maknūn-il ʻarāyis

یمنی، احمد بن یحیی، ۷۷۵ - ۸۴۰ قمری

yamanī, ahmad ebn-e yahyā (1374 - 1437)

وابسته به: يواقيت السير فی شرح كتاب الجواهر و الدرر فی السيرة سيد البشر و اصحابه العشر الغرر؛ یمنی، احمد بن یحیی (۷۷۵-۸۴۰ق)

تکمله و خاتمه کتاب «یواقیت السیر فی شرح الجواهر و الدرر» مؤلف است که به این مجموعه الحاق شده است. شامل ۶۰ «تحفه» است در نصایح ماخوذ از سخنان ابن الجوزی عبد الرحمان بن ابی الفرج.

آغاز: کتاب تزيين المجالس بذكر النحف النفائس و مكنون حسان العرائس و هی خاتمة يواقيت السير فی شرح كتاب الجواهر و الدرر ... كتبه الله لمؤلفه من اعظم الحسنات ... بسمله هذه تكمله مباركه لا حقة بكتاب يواقيت السير اوردناها عقيب شرح سيرة الاموية و العباسيه ... فيتقظ القلوب من سنة الغفله ... و ذلك بايراد تحف اوردها الشيخ الواعظ ابو الفرج ... التحفة الاولى روى عبد الله بن مسعود قال بينا رجل مملكته ...

انجام: و لنختم هذه التحف الستين بكلام ... فنقول يا كثير الذنوب اما سمعتم هاتف القبر ينادی ... الحزن الحزن يا من عظم

ذنبه البکاء البکاء یا من سلف قلبه ... حتی لقا الله و هو عنه راض تم الکتاب بمن رب الارباب ... بکرة و اصیلا.
[دنا ۱۱۶۸/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۹۰/۸–طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
کا: شیخ صلاح بن احمد بن محمد حسین حولانی، تا: ربیع الاول ۱۰۳۲ق؛ ۲۰گ (۱۷۳–۱۹۲) [ف: ۲۳ – ۵۳۸]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۸۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** حتی لقا الله و هو عنه ارض.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ رمضان ۱۰۷۷ق؛ تملک: احمد بن زین الدین در ۱۲۰۵؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱ – ۱۰۲]

● **تزيين الممالك بمناقب الامام مالك** / تراجم / عربی
tazyīn-ul mamālek bi-manāqib-il emām mālek
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ – ۹۱۱ قمری
soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
چاپ: قاهره، مطبعة الخيرية، ۶۷ص، ۱۳۲۴ق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۳۲/۸عکسی
آغاز: بسمله ... الحمد لله و سلام على عباده الذين اصطفى هذا جزء لطيف ترجمت فيه الامام مالك بن انس
نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، ش ۱۵۴۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۳۸ص (۷۳–۱۱۰)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ – ۴۵۱]

← التسامح الالهية > النتايج الالمعية فی شرح الكافية البديعية

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ – ۱۱۲۱ قمری
bahrānī, soleymān ebn-e ‘abd-ol-lāh (1665 - 1710)
تاریخ تألیف: ۸ شوال ۱۱۱۶ق
رساله‌ای است که آن را به درخواست یکی از شاگردانش در بیان تسامح در ادله سنن با استفاده از روایات اهل بیت (ع) و بیان اختلافات تألیف شده است.
[الذریعه ۱۷۴/۴؛ دنا ۱۱۶۸/۲]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۱۰/۵
آغاز: الحمدلله رب العالمين ... سألت أيدك الله ... أن أثبت لك ما ورد عن أهل البيت سلام الله عليهم مما يدل على التساهل فی أدلة السنن
خط: نستعلیق، عبارات عربی نسخ، کا: احمد بن ابراهیم بن احمد بحرانی درازی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی با عبارت «منه ره» و «دم»؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج عطف تیماج مشکی، ۵گ (۱۹۲–۱۹۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۱۶۳]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۷۴۵/۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۴۱۷]

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ – ۱۲۳۱ قمری
mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)
رساله‌ای است در اثبات تسامح در ادله سنن با تمهید دو «مقدمه»: ۱. ان الاحكام الشرعية من الكلية و الوضعيه و التخيريه كلها توقيفية لابد من اخذها من الشارع و الادله عندنا منحصرة فی الخمسة؛ ۲. ان التحقيق انه لا تكليف الا بعد البيان و لا مؤاخذه الا بعد الدليل و البرهان فمجرد الاحتمال لا يثبت التكليف. (وفادار مرادی)
آغاز: بسمله، اعلم ان المعروف من جمهور اصحابنا بل و اكثر اهل العلم المسامحة فی ادلة السنن تحقيق ذلك يستدعی بيان مقدمات الاولى ان الاحكام الشرعية من الطلبية والوضعية و ...
انجام: من القياس والاستحسان ونحو ذلك مما علم بطلانه فی الشرع لايفيد الاستحباب ولايصدق عليه انه مبلغ للثواب ايضاً فتأمل تمت الرسالة
[الذریعة ۱۷۳/۴؛ دنا ۱۱۶۸/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، کا: شریف بن محمد صادق بروجردی، تا: شعبان ۱۲۳۹ق، جا: کربلا؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم[ف:۱۶–۶۵]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۴/۱۱۵–۶۷۴۵/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ صفر ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۹۲۶]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۴۷/۶
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، کا: علی بن عبدالکریم طباطبائی، تا: دهه دوم جمادی الاول ۱۲۷۳ق، جا: اصفهان؛ در گ ۱۱۸پ یادداشتی از علی طباطبائی درباره فرق میان اخباری و اصولی دارد و از کشاکش‌های ایشان نگران است، و از دوانی یاد می‌کند که علمای مورد احترام ملوک بودند، تا آنجا که شاه

سفیری به یمن فرستاد تا کتاب «مدینة العلم» صدوق را برای استفاده در تألیف بحار الانوار برای علامه مجلسی بیابد، سپس بقیه مطالب همین مسألة «تسامح در ادله سنن» در برگهای ۱۲۴پ تا ۱۲۵پ دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: مقوایی، ۸گ (۱۱۲-۱۱۷و ۱۲۴پ و ۱۲۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱-۱۸۴]

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
رضوی، محمد بن معصوم، - ۱۲۵۵ قمری
razavī, mohammad ebn-e ma'sūm (- 1839)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۹۸۰۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۵ق [الفبائی: ۱۲۵]

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ - ۱۲۸۱ قمری
ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

«تسامح در ادله مستحبات» یکی از مسائل اصول فقه است که در رساله حاضر به صورت استدلالی مورد بحث قرار گرفته است. شامل شش ایراد: [اول] «الفرق بین المسئلة الاصولیة و الفروعیة ... [السادس] و منها ان هذه الاخبار لو نهضت للدلالة علی الاستحباب بمجرد ورود الروایة الضعیفة» و نوزده تنبیه: «الاول انه اذا احتمل العقل المذکور التحریم احتمالا غیر مستند الی روایة او فتوی فقیه ... التاسع عشر ظاهر الاصحاب عدم التفصیل فی مسئلة التسامح بین ان یکون الفعل من مهیات العبادات المرکبه المخترعه». این رساله به شیخ انصاری نسبت داده شده و با توجه به نقل گفته‌های شیخ بهائی، صاحب مدارک، وحید بهبهانی و تابعین ایشان در مواضع مختلف رساله، انتساب مذکور صحیح به نظر می‌رسد.

آغاز: پس از بسمله و خطبه مختصر: المشهور بین اصحابنا و العامة التسامح فی ادلة السنن بمعنی عدم اعتبار ما ذکروه من الشروط للعمل باخبار الاحاد من الاسلام و العدالة و الضبط فی الروایة الدالة علی السنن فعلا او ترکا

انجام: الا ان الاستاد الشریف تغمده الله بغفرانه فصل و منع التسامح فی الاول و الذی بالبال مما ذکرنا لسانا فی وجه التفصیل

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۰۵، جیبی، بدون شماره صفحه؛ به سال ۱۳۷۴ در جزء انتشارات کنگره شیخ انصاری با تحقیق به چاپ رسید.

[دنا ۱۱۶۸/۲]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۹۳۴/۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۵ سطر، قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۲۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۷/۲-طباطبائی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۱۱ص (۵۷-۶۷)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۸۴۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی آهاری شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه مشکی، ۱۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۶۴]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۸۵۹/۵۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن قرمز [ف: ۹ - ۸۰]

۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۰۱۲۹
آغاز: بسم الله ... الحمد لله رب العالمین و الصلوة ... لا اشکال بل لا خلاف علی القول بامکان الاشتراک و وقوعه کما هو المختار و فاقاللمعظم؛ **انجام:** التاسع عشر ظاهر الاصحاب عدم التفصیل فی مسئلة التسامح بین ان یکون الفعل ... فالوجه عدم الفارق و الله الهادی ... تمت المسئلة علی ید اضعف العباد محمد ابن ناصر کرمانی السیرجانی مورخه ۱۷ شهر محرم الحرام سنه ۱۲۹۴
خط: نسخ، کا: محمد بن ناصر کرمانی سیرجانی، تا: ۱۷ محرم ۱۲۹۴ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۶۰۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۰۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با عطف پارچه قهوه‌ای، ۴ص (۱-۴)، ۱۴و ۲۲سطر، اندازه: ۱۵×۱۲سم [ف: ۱۰ - ۷۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۲۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا: نیمه نخست قرن ۱۴، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ ترقیمه: «و قد استنسخت هذا من نسخة مغلوطة فاحشة بحیث صححت کثیرا منها فی هذه النسخة، بحسب ما ادی الیه فهمی و مع ذلک فهذا ایضا مغلوط ...»؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱گ (۸ر-۱۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۷۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۱۹۱۴۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ واقف: احمد شیخ تبار بابلی، آبان ۱۳۷۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۷گ، ۲۵-۲۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۵]

۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۶۹۳/۳
آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا روکش نارنجی، عطف میشن قهوه‌ای، ۱۴گ (۷۱-۸۴)، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۸۰۲]

۱۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۹۳/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد امین محلاتی، بی تا، جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ (۷۴پ-۹۴پ)، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۳۵]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۶۲۵/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج زرشکی، ۹ص (۱-۹)، ۲۲سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۰۹]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۳۹
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
طباطبائی بروجردی، ملا محمود، ق۱۳ قمری
tabātabā’ī borūjerdī, mollā mahmūd (- 19c)
تاریخ تألیف: جمعه ۱۹ رجب ۱۲۹۸ق؛ محل تألیف: بروجرد
گویا از آخوند ملامحمود
[دنا ۱۱۶۹/۲]

قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۹/۳
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۹ رجب ۱۲۹۸ق، جا: بروجرد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۴۳-۵۰)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۸]

● **التسامح فی ادلة السنن** / فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
نوری، عباس بن علی بابا
nūrī, ‘abbās ebn-e ‘alī bābā
[دنا ۱۱۶۹/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۷۷۳/۱
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن لاکی، ۲۰ سطر [ف: ۵ - ۳۶۲]

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری
bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1861 - 1915)
رساله‌ای است مختصر در بیان تسامح در ادله سنن.
[الذریعة ۲۱/۴ سطر ۱۸؛ دنا ۱۱۶۹/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱۲/۱
آغاز: الحمدلله و الصلاة ... اما الکلام فی التسامح فی ادلة السنن الذی ذهب الیه جمع کثیر من اصحابنا؛ **انجام:** فلاحظ ذلک للفرق بین الموارد فی احکامها و الحمدلله اولاً و آخراً
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳گ (۱-۱۳)، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۱ - ۱۸۴]

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
اشرفی مازندرانی، خضر بن اسماعیل، - ۱۳۳۶ ؟ قمری
ašrafī māzandarānī, xezr ebn-e esmā‘īl (- 1918)
[دنا ۱۱۶۹/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۶۰/۵
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... القول فی التسامح فی ادلة السنن و الکراهة لا خلاف ظاهرا بین الاصحاب فی عدم حجیة الخبر الضعیف؛ **انجام:** فتساوی مدلولها حکم العقل باخذ الاوثق الا انها مع ذلک ... الحکم العقل
خط: نسخ تحریری،بی‌کا، تا: محرم ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی، جلد: مقوا، ۸گ، اندازه: ۱۱×۱۷/۷سم [ف: ۱۶-۶۰]

● **تسامح در ادله سنن** / اصول فقه / فارسی
tasāmoh dar adelle-ye sonan
قمی زیوانی، حبیب الله بن زین العابدین، ۱۲۸۹ - ۱۳۵۹ قمری
qomī zīvānī, habīb-ol-lāh ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (1872 - 1940)
تاریخ تألیف: ۱۰ رجب ۱۳۳۴ق
رساله‌ای است روان و حاوی نکات اخلاقی.
[دنا ۱۱۶۹/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۷۶۶
آغاز: آغاز پس از خطبه: که چون مندوبات و نوافل و مستحبات از ادعیه و اذکار؛ **انجام:** چنانچه در بعض اخبار است که نست ما شیعه کسی که متابعت نکند ما را.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ رجب ۱۳۳۴ق؛ واقف: حاج

محمد حسین ساده آهن فروش، ۷ تیر ۱۳۲۶؛ ۳۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۶ - ۴۵]

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس، -۱۳۷۸ قمری
sāfī golpāygānī, mohammad javād ebn-e ʻabbās (- 1959)

تاریخ تألیف: شب ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۱۲ق
تسامح در ادله سنن و محل نزاع در این مسأله را با استفاده از اقوال شیخ انصاری و اساتیدش نقد و بررسی نموده است.
[دنا ۱۱۶۹/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۴۹/۹
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... فهذه رسالة فی التسامح فی ادلة السنن و محل النزاع فی تلک المسألة لا ینحصر فی ادلة المستحبات
نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـقم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۰-۱۳۱۲ق؛ ۲۳ص (۳۸۱-۴۰۳) [عکسی ف: ۳ - ۱۷۴]

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan
حسینی تنکابنی، حسن بن علی، ق۱۴ قمری
hoseynī tonekābonī, hasan ebn-e ʻalī (- 20c)

در سبب تألیف آورده است: «و ان کان قد افاد و اجاد و انشاء فیها بعض من قاربنا عصره و بعض آخر من مشایخ مشایخنا رسالات فیها و هی مع کونها ناشیا عن التحقیق و صادرا عن مصدر التدقیق ما بلغ حداً یوجب تذلیل الصعاب و توضیح الصواب و تنقیح الکتاب فاردت ان انشاء فی تلک المسئلة رسالة مشتملة علی افکار السابقین و انظار اللاحقین حیث وجدتها و اطلعت علیها من التفصح فی کتب الاصول و اخذتها من افواه الرجال الفحول منضما الیها ما قد اختلج بالبال فی حل ما یرد فیها من الاشکال». مؤلف بیشتر «رساله تسامح» شیخ انصاری را مد نظر داشته است و مطالب را ضمن پنج «مقام» توضیح داده است: ۱. بیان الاقوال فی المسئله؛ ۲. بیان ان هذا المسئله هل هو من مسائل الاصول او من مسائل الفقه؛ ۳. بیان ادلة و ما یرد علیها و اجوبتها؛ ۴. بیان الثمرة المترتبة علی المسئله؛ ۵. تنبیهات کثیرة.
[دنا ۱۱۶۹/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۴۱
آغاز: بعد از خطبه مختصر و نام مؤلف: لما وجدت مسئله التسامح من غوامض المسائل؛ **انجام:** فما رغم ان الامر العقلی یکفی فیی الاستحباب الشرعی لیس فی محله
تا اواخر مقام سوم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ معلق به حواشی مؤلف؛ واقف: احمد شیخ تبار بابلی، آبان ۱۳۷۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۱۶- ۶۳]

● **التسامح فی ادلة السنن** / اصول فقه / عربی
at-tasāmuḥ fī adillat-is sunan

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۷۰۴/۶
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۳ق؛ ۱۶گ، قطع: خشتی [ف: ۲۹۸]

● **تساوی الزوایا الثلاث للقائمتین** / هندسه / عربی
tasāwi-z zawāya-ṯ ṯalāṯ li-l-qā'imatayn
حوثی صنعانی، ابراهیم بن عبدالله، ۱۱۸۷-۱۲۲۳؟ قمری
hūsī sanʻānī, ebrāhīm ebn-e ʻabd-ol-lāh (1774 - 1808)

تاریخ تألیف: ۱۲۰۷ق
چون در علم منطق گفته‌اند که: سه زاویه هر مثلثی مساوی با دو زاویه قائمه است و برهان آن را به علم هندسه ارجاع داده‌اند، مؤلف در این رساله به بیان قاعده آن پرداخته است.
[دنا ۱۱۶۹/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۱۴/۲
آغاز: یقول الفقیر الی الله. حمداً لمن تفرد بالوحدانیة و تنزه عن الامثال و الاشکال و تقدست اسماؤه و صفاته
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان -رم ۱۰۷۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۲ق؛ ۳ص (۹۰-۹۲) [عکسی ف: ۵ - ۳۷]

● **التسبیب المولد للضمان** / فقه / عربی
at-tasbīb-ul muwallid li-ḍ-ḍimān
بهبهانی، عبدالله بن اسماعیل، ۱۲۶۲ - ۱۳۲۸ قمری
behbahānī, ʻabd-ol-lāh ebn-e esmāʻīl (1846 - 1910)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۰ق
سببی که ضمان‌آور است آیا سبب اختیاری است یا غیر اختیاری را هم شامل می‌شود؟ و مدخلیت عرفی مراد است یا غیر عرفی؟ دارای سه «مقام»: ۱. معرفة موضوع الاحسان؛ ۲. تحقیق من یصدق علیه المحسن؛ ۳. بیان المراد من السبیل المنفی فی الآیة.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۴۰۵/۸
آغاز: فائدة مهمة و لعل التحقیق فی ضبط ضابط التسبیب المولد للضمان عندهم أن یقال هو کلما صح نسبته الی مکلف فعلاً کان أو ترکاً أثر فی تأثیر مؤثر التلف؛ **انجام:** فدفع مالاً کثیراً لتخلیص قلیل من مال غیره عمداً فسقوط الرجوع له بما زاد و رجوعه بموازیه متعین وجهاً و قولاً واحداً فلیتأمل جیداً.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۵۸پ-۱۶۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۱۲]

● **تسبیح = رساله تسبیح = تحقیق التسبیح** / عرفان و تصوف / فارسی

tasbīh = r.-ye tasbīh = tahqīq-ot tasbīh

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

گفتاری است عرفانی به نظم و نثر درباره ذکر و اهمیت وردها.

آغاز: بسمله. قال الرسول (ص) من قال سبحان الله فثوابه عشر و من قال الحمدلله فثوابه عشرون ... ابو هریره (رض) روایت می‌کند که حضرت ...

انجام: هر آنچه ممکن دانستن است دانستیم ×× ولی حقیقت حق را نمی‌توان دانست

[دنا ۱۱۶۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۱۷/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۲۹۸/۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شیخ السلام بن حسین بن علی کاتب، تا: غره ذیحجه ۸۶۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ سبز منقش، ۲گ (۱۳۳پ-۱۳۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۶سم [ف: ۸ - ۲۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱۹/۵۷

خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: رمضان ۱۲۶۴ق؛ ۱ص (۲۹۵)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۹]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۰/۵۸ عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۱۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۰۶۷/۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۹۲-۱۹۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۰۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۲/۵۷

خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، بی‌تا؛ ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۰]

۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۵۶۲/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرشکی، ۲ص (۱۹۴-۱۹۵)، اندازه: ۱۷×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۱۰]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۶۲/۱۰۷

خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱گ (۵۷۱ر-۵۷۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۹]

● **تسبیح** / علوم غریبه / فارسی

tasbīh

اصفهانی، جعفر بن علینقی

esfahānī, ja'far ebn-e 'alī-naqī

[دنا ۱۱۶۹/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۴۱۵۲

خط: نسخ، کا: محمد کاظم، تا: ۱۱۰۱ق [الفبائی: - ۱۲۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۲۱۵

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** بجهه خلاصی دادن بندی سه جیم مجرب است.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [الفبائی: ۱۲۶]

● **التسبیحات الاربعة (رسالة فی) = وجوب الجهر بالتسبیحات فی الاخیرتین = الاخفات و الجهر فی الثالثة و رابعة الرکعات** / فقه / عربی

at-tasbīḥāt-ul arba'a (r.-un fī) = wujūb-ul jahr bi-t-tasbīḥāt fi-l āxīratayn

بحرانی، محمد بن احمد، ۱۱۱۲ - ۱۱۸۶ قمری

bahrānī, mohammad ebn-e ahmad (1701 - 1773)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۱۷۳ق

در رکعت آخر نماز سه رکعتی و دو رکعت آخر نمازهای چهار رکعتی آیا باید تسبیحات اربعه را به جهر خواند یا اخفات؟ این مسأله مورد اختلاف علماست و مؤلف در این رساله مفصلاً آن را بررسی و ادله هر دو طرف را متذکر شده و به رد و ایراد در آنها پرداخته است. مؤلف از علمای اخباری و برادر شیخ یوسف بحرانی ــ صاحب حدائق ــ است، اول دعوی اجماع بر وجوب اخفاف در تسبیحات اربعه را رد نموده و سپس در بدلیت تسبیحات از قرائت خدشه می‌کند که مورد تمسک علمای اصولی در وجوب اخفات است. مؤلف در این رساله، از برادرش «شیخ یوسف بحرانی» با تجلیل بسیار نام برده و از اقوال و آثار او بهره زیادی گرفته که از جمله آن، رساله «میزان الترجیع فی افضلیة التسبیح» است.

آغاز: الحمدلله الذی یعلم السر و اخفی و الصلاة علی محمد المصطفی و آله الخلفاء الحنفاء الذین بهم اظهر الدین بعد الخفا

انجام: ولکن لاحرج علی من افاد و ارشد و لا عیب علی من حذر و انذر و لنختم الکلام

[ریحانة الادب، ج ۱، ص ۲۳۲؛ طبقات اعلام الشیعة (قرن ۱۲)، ص ۶۶۸؛ دنا ۱۱۷۰/۲؛ الذریعه ج ۱۱: ۹۹؛ ریحانة الادب ج ۱- ۱۴۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۰۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فی الثالثة و لا الرکعات فی اربع الصلاة الیومیات مع مخالفة لما فی الروایات ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ تملک: علی اکبر حسینی شمس العلماء در محرم ۱۳۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۱-۱۰)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲۸ - ۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۴۶۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمد بن احمد بن ابراهیم بحرانی (نوه مؤلف)، تا: جمعه ۷ ذیحجه ۱۲۵۱ق؛ از روی نسخه اصل؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ ۲۲گ (۹۴پ-۱۱۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۸۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۳/۲ خوئی
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹ص (۲۳۶-۲۵۴)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۴۵]

← التسبیحات القلبیة ... ⟵ الواردات القلبیة فی معرفة الربوبیة

● **تسبیح حیوانات** / متفرقه / فارسی
tasbīh-e heyvānāt
ستایش و ذکر خداوند است از زبان حیوانات مختلف، از جمله حیوانات که از آنها در این رساله یاد شده: کور کوره و بسی «که شبیه به قمری است و سرخ رنگ است» و سمانا، سبز قبا، هوجه و پرستگ است.
[دنا ۱۱۷۰/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۶/۲-فیروز
آغاز: بسمله در بیان مجمل احوال و اقسام حیوانات در احادیث معتبره از حضرت صادق علیه السلام منقول است که هیچ مرغی و حیوانی در دریا و صحرا؛ **انجام:** و سیصد صنف ایشان به دریا رفتند. تمت الرساله تسبیحات حیوانات در روز چهار شنبه چهارم رجب سنه ۱۲۷۲ ...المذنب فتح علی تنکابنی.
خط: نستعلیق، کا: فتح علی تنکابنی، بی‌تا؛ دارای یک سر لوح، مجدول، مذهب؛ کاغذ: فرنگی سفید و نازک و شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۵۷-۷۰)، ۹ سطر، قطع: خشتی[ف:۲۱-۲۶۷]

● **تسبیح موجودات** / کلام و اعتقادات / عربی
tasbīh-e mowjūdāt
[دنا ۱۱۷۰/۲]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۶۵۲/۳
آغاز: قال الحکیم الکامل الملقب بالمعلم الثانی ابونصر الفارابی فی فصوله صلت السماء بدورانها؛ **انجام:** بقدر آنچه فرمان می‌بری فرمان روا گردی
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۲ص (۱۸۵-۱۸۶)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۳۷]

← التسبیحیة ⟵ مناجات
← التسبیحیة ⟵ الخطبة
← التسبیحیة ⟵ الخطبة التوحیدیة

● **تسبیع قصیدة البردة** / شعر / عربی
tasbī'-u qaṣīdat-il burda
وابسته به: الکواکب الدریة فی مدح خیر البریة = قصیدة البردة = قصیده برده = برده میمیه؛ بوصیری، محمد بن سعید (۶۰۸-۶۹۶)
شاعر به هر بیت از قصیده برده، پنج مصرع افزوده است. غیر از تسمیطی است که در التراث العربی۴۲/۲ معرفی شده است و غیر از تسبیعی است که در الذریعة ۱۷۴/۴ و مخطوطات الادب فی المتحف العراقی ص۱۱۲ معرفی شده است.
[دنا ۱۱۷۰/۲؛ الذریعة ۱۷۴/۴]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۱۵۶/۳-۳۶/۱۵۶
آغاز: بسمله الله یعلم ما فی القلب من المر ×× ومن غزام باحشائی و من سقم / علی فراق فریق حل فی حرم ×× کم قیل و الدمع من عینی کالدیم / علی العقیق عقیقاً غیر منسجم ×× امن تذکر جیران بذی سلم / مزجت دمعاجری من مقلة بدم؛ **انجام:** سألتك الخیر یا ذالجود و الکرم ×× و اغفر لمنشذها و ارحم مؤلفها / بجاه من اسمه من اعظم القسم
خط: نسخ معرب، کا: محمد تقی جرفادقانی، تا: جمادی الاول ۱۲۹۶ق، حسب الامر میرزا رستم سررشته دار تبریزی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۹۲۷]

● **التستر (لباس المصلی)** / اصول فقه / عربی
at-tasattur (libās-ul muṣallī)

صافی گلپایگانی، ابو القاسم بن عباس، ق۱۴ قمری
sāfī-ye golpāygānī, ab-ol-qāsem ebn-e 'abbās (- 20c)
رساله‌ای است در لباس مصلی و در آغاز وجه تعبیر به تستر و آیات و روایات وارده در این مطلب را بررسی نموده و در بین آنها مسائل را بازگو نموده است.
[دنا ۱۱۷۰/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۱۴/۲
آغاز: فی التستر و التعبیر به اولی من لباس المصلی لان الثانی اسم للاعیان فلا یبحث عنه الا باعتبار کیفیبه دون الاول لأنه من افعال

المصلی
نسخه اصل: شیخ لطف الله صافی ـ قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۱۱ص (۵۲-۶۲) [عکسی ف: ۳ - ۲۶۷]

● **تسخیر آفتاب و زهره** / علوم غریبه / فارسی

tasxīr-e āftāb va zohra

نویسنده می‌گوید مدت‌ها در فنون تسخیرات کواکب و تسخیرات جن و انس و علم حب و بغض مشقت کشیدم و به خاصیت هر یکی رسیدم و این مختصر را نوشتم تا بر کش بهره برسد تا این ضعیف را به دعاء خیر یاد دارند این کتاب به شرح تسخیر آفتاب است و می‌گوید شخص چه باید کند و چه ریاضت‌ها باید بکشد تا بر تسخیر آفتاب موفق آید. از برگ ۱۳ تسخیر زهره نگارنده می‌آید بر همان کیفیت که در تسخیر آفتاب آمد.
[دنا ۱۱۷۰/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۷
آغاز: هر که این قسم الارواح را چهل روز در خانه جائی پاکیزه رود هر روز؛ **انجام:** نزدیک صبح شود بیرون آی از منزل و در وقت بیرون آمدن.
توضیح: نسخه تسخیر آفتاب از ظهر برگ ۵ شروع می‌شود و قبل از ذکر دعایی ست که قسم الارواح اسم دارد و بعد از ظهر برگ ۲ تا برگ ۵ دستورهایی است که هر که عمل کند فلان گشایش علمی برای او حاصل می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ، ۲۷ سطر (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۵۷۵]

● **تسخیرات = تسخیر اجنه و کواکب = شرح دعای تمخیشا** / علوم غریبه / فارسی

tasxīrāt = tasxīr-e ajenne va kavākeb = š.-e do'ā-ye tamxīšā

سکاکی، محمد بن سراج الدین، ق۸ قمری

sakkākī, mohammad ebn-e serāj-od-dīn (- 14c)

رساله‌ای در فن تسخیر کواکب و جن، با عنوان‌های تسخیر آفتاب، تسخیر مشتری، تسخیر زحل، تسخیر مریخ، تسخیر زهره، تسخیر عطارد، تسخیر قمر، تسخیر ملائکه، تسخیر جن، تسخیر هیطاش ملك الجن، تسخیر الروحانیین.
آغاز: شکر و سپاس و مرخدای را که آفریدگار طبایع و الکان است و درودها باد بر پیغمبری که بهتر از انس و جن است اما بعد چنین گوید مؤلف کتاب محمد بن سراج الدین سکاکی که چون مدتی در فنون تسخیرات کواکب و تسخیر جن و انس و حب و بغض مشقت کشیدم.
انجام: و کان ربی حقاً و ترکنا بعضهم یومئذ یموج فی بعض، محمد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم، تمام شد.
[دنا ۱۱۷۰/۲؛ ریحانة الادب ۲۰۴/۲؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۲/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۰/۴]

۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۶۵۰۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** در «تسخیر هیطاش»: و خوش آواز در پیش تو درآیند و بروند بانگاههای خوش.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ با جدول طلسمات؛ کاغذ: ترمه، ۲۷گ، ۱۶ سطر [ف: ۳ - ۵۴۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۰/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** بحق هذه الاسماء العظیم. قد تمت
جلد ۱؛ خط: نسخ و نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۱۰۵۷ق؛ ۷گ (۵۷پ-۶۳ر) [ف: ۱ - ۵۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۴۱/۱۰-ف
نسخه اصل: برلین Or. 8066 (پرچ ش ۳۰۳ ص ۳۲۶). با عنوان «جامع التسخیر» در فهرست؛ بی‌کا، تا: ۱۰۶۳ق، ۱۶گ (۷۴پ-۸۹ر) [فیلمها ف: ۱ - ۷۱۴]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵۱۸
آغاز: بسمله. اگر خواهی تسخیر قمر کنی، ۳ روز روزه داری و بعد از آن، خانه به گچ بیندای، و دروی مندلی بکش؛ **انجام:** این است تسخیر ... قل هو الله. و السلام تمت
جلد ۲؛ خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با شکل‌هایی از «مندل» و «جای تعیین معزم»؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، ۳۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۵]

۵. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۶۴۹۹/۱
انجام: در تسخیر عطارد ... و جامه سبز پوشیده و عمامه سبز بر سر نهاده باشد و نور از جبین وی ...
از گفته محمد بن سراج الدین سکاکی؛بی‌کا،تا:قرن۱۲[ف:۹-۴۳۲]

۶. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۱۷۰/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴گ (۵۱-۸۴)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۹۶]

۷. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۰۲۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و عجایب و غرایب بسیار بیند. صورت مندل این است که در آن صفحه کشیده شده است.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ فاقد جلد، ۱۸گ (۱۰ر-۲۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۷۹]

۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۰۲۵
قسمت دوم نسخه ۱۰۲۴/۲ می‌باشد که به‌صورت جداگانه صحافی شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۸۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۲۲/۲

آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۳۵گ (۹پ-۴۳پ)، ۲۳ سطر [ف: ۳۶ - ۴]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۳۱/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** که از تکسیر طالب و مطلوب حاصل شده باشد.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ (۱۱۲ر-۱۲۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۳۴]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۰۴۳۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۱۲۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۶۳۴ ض
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **تسخیرات** / علوم غریبه / عربی
tasxīrāt

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۱۹۰
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین الرحمن الرحیم مالك یوم الدین ایاك نعبد و ایاک نستعین اهدنا الصراط؛ **انجام:** یا محمل العظائم الامور سبحانک ... عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● **تسخیرات و طلسمات** / علوم غریبه / فارسی و عربی
tasxīrāt va telesmāt

غیر همانند:

۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۶۲۴ر
آغاز: و هو یصلح لدفع الاسقام و الامراض و ۱۶ ع و له من الاسماء علیم و من النازل لزبانا و هو یصلح للعلماء؛ **انجام:** با سایر بخورات متعفنه و صورت مثلث این است.
تسخیرات و طلسمات و اوفاق عددی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱و ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۸۴ص، قطع: نیم خشتی باریک [رشت و همدان: ف: ۱۱۰۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۵۲/۵-طباطبائی
آغاز: باب در مسخر گردانیدن پادشاه و امراء و وزراء و ارباب دین و دولت و هر کس را که خواهد مسخر توان نمود
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۳گ (۶۰پ-۶۲ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۲۵۵]

● **تسخیرات و عزایم** / علوم غریبه / فارسی
tasxīrāt va ʻazāyem

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۱۷۱
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

↩ تسخیر اجنه و کواکب ← تسخیرات
↩ تسخیر ارواح ← تسخیر جن

● **تسخیر ارواح** / علوم غریبه / فارسی
tasxīr-e arvāh

تمیمی، احمد بن محمود
tamīmī, ahmad ebn-e mahmūd

[دنا ۱۱۷۱/۲]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۴۶/۶
منقول از احمد بن محمود بن ابراهیم تمیمی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ [ف: ۱ - ۴۸۵]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۴۴۶/۶
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۲]

● **تسخیر ارواح** / علوم غریبه / فارسی
tasxīr-e arvāh

[دنا ۱۱۷۱/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۱۵/۳
بخشی از رساله در تسخیر ارواح. سه صفحه عبارتهائی فارسی است درباره ارواح و تسخیر آنها ...: در سخن آینده گویند: ای آفریده خدا (گ۲۸) ... و باید که چند روز پیش از آنکه دعوت کند، از حیوانات نخورد تا ضمیر اوصافی شود (گ۲۸) ... و بنور عالم روحانی و از جمیع ارواح نترسد و آشنای ایشان شود (گ۲۸) ... هر که این اسم برای درد چشم بر ریسمان سیاه و سفید هفت نوبه بخواند هفت گره (گ۲۹) افتاده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی:آغاز و انجام؛کاغذ:نخودی، اصفهانی، جلد: مقوایی رویه تیماج حنایی، ۲ص (۲۸-۲۹)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۱-۵۴۳]

● **تسخیر ارواح (اسپریتیسم)** / علوم غریبه / فارسی
tasxīr-e arvāh (esperītīsm)

مترجم: محمد تقی بن محمد قلی، ق۱۴ قمری
mohammad taqī ebn-e mohammad qolī (-20c)

تاریخ تألیف: ۲۷ ذیقعده ۱۳۰۰ق
این کتاب، از زبان فرانسوی ترجمه شده، نویسنده و مترجم آن که از تحصیل‌کردگان فرنگستان است در این کتاب مباحث اسپریتیسم را جمع‌آورده و سعی کرده تا مطالب آن را با مباحث شرع اسلام مقایسه کند.
[دنا ۱۱۷۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۰۷/۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۵۶

آغاز: بعد البسمله. حمد و ثنا خداوندیرا سزاست که زبان بیان را بر انسان تعلیم فرموده چنانچه می‌فرمایند؛ **انجام:** و آنان که باین قوانین عمل کرده و خواهند کرد خوب هستند یا آنکه بد می‌باشند

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۳۰۰ق، جا: تهران؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۶گ، ۱۲ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۴۴۱]

● **تسخیر ارواح حروف** / علوم غریبه / فارسی

tasxīr-e arvāh-e horūf

[دنا ۱۱۷۱/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۷۷۷

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی الانبیاء و االمرسلین خصوصا علی محمد و آله اجمعین اما بعد؛ **انجام:** میرسد و الله یقول الحق و هو یهدی ... کتبه العبد ابن محمدنبی، محمد مهدی التفرشی

رساله در تسخیر ارواح حروف؛ خط: نستعلیق، کا: مهدی تفرشی، تا: ۱۰۸۴ق؛ ضمایم برگ در اثبات ارواح، با آغاز «در اثبات ارواح و طبایع حروف» و انجام (جدول) روشنای چشم را زیاد می‌کند ضمیمه نسخه می‌باشد [الفبائی: ۱۲۶]

● **تسخیر ارواح و غیره** / علوم غریبه، استخاره / عربی – فارسی

tasxīr-e arvāh va qeyre

شامل سه «قسمت» است: ۱. شرح تسخیر ارواح؛ ۲. شرح تسخیر جنیان و پریان؛ ۳. شرح تسخیر کواکب.

[دنا ۱۱۷۱/۲]

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۶۹۴

آغاز: بدانکه اهل این صناعت اسرار پانزده قاعده را رعایت کرده بجا میآورند؛ **انجام:** پس چون حجاب زمین مرتفع گردد، قمر بمثابه شخص نورانی و بصورت بآن حد نیکو که در وی نگریستن

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام، نوع خط: شکسته نستعلیق، ادعیه به نسخ، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۶۰گ، ۱۰ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ – ۲۲۷]

● **تسخیر الجن و الانس و الکشف و الکرامات** / علوم غریبه / فارسی

tasxīr-ol jenn va-l ens va-l kašf va-l kerāmāt

[دنا ۱۱۷۱/۲]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۶/۶

آغاز: صاحب کتاب درالنظم علیه الرحمه آورده

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق، ۵گ (۵۸پ–۶۲پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [نسخه پژوهی: ۳ – ۱۷۴]

← تسخیر جن ﴾ دعاء تسخیر جن

● **تسخیر جن** / علوم غریبه / فارسی

tasxīr-e jen

جفری رومی، علی، ق ۱۰ قمری

jafrī rūmī, ‘alī (- 16c)

شامل قاعده استخراج جن خود، ملک خود، نفس خود، اسم روح خود، اسم اعظم خود.

[دنا ۱۱۷۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۱۰۷/۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۹۰۲/۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... بدان ایدک الله تعالی فی الدارین که چنین گوید این بنده خاکسار ... دین و اهل یقین سید علی جعفری صوفی حکیم رومی؛ **انجام:** و آن کوزه را برآورده بر دهن گیرد و هر جا که رود هیچکس او را نبیند، والله اعلم بالصواب

بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: میش سبز، ۱۱گ (۱۳۲ر–۱۴۲پ)، ۱۵ سطر [ف: ۹ – ۹۶]

● **تسخیر جن** / علوم غریبه / فارسی

tasxīr-e jen

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۵۷۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۲ر) [ف: ۶ – ۵۵]

● **تسخیر روحانیون** / علوم غریبه / فارسی

tasxīr-e rūhānīyūn

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۰۵/۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۷۶ر – ۷۷پ) [ف: ۶ – ۴۶۱]

● **التسخیر علی طریق التشجیر فی علم الترتیل و التجوید** / تجوید / عربی

at-tasxīr ‘alā ṭarīq-it tašjīr fī ‘ilm-it tartīl wa-t tajwīd

سمرقندی، محمد بن محمود، – ۷۸۰ قمری

samarqandī, mohammad ebn-e mahmūd (- 1379)

وابسته به: حرز الامانی و وجه التهانی = قصیدة الشاطبیة؛ شاطبی، قاسم بن فیره (۵۳۸–۵۹۰)

یکی از سه کتابی است که مؤلف در کشف مشکلات و تنظیم

قصیده «شاطبیه» نگاشته و در آن ابواب مختلف قصیده را با اضافات و تلخیص به صورت تشجیر در آورده پس از آن تشجیر فرش را در سی ورقه بر آن افزوده است.
[دنا ۱۱۷۱/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۴۹۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۲۲ق؛ با اشکال؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۸۴]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۷۷
خط:نسخ،کا:ابراهیم بن شیخ جان،تا:۸۸۹ق؛کاغذ:ترمه،جلد:میشن قهوه‌ای، ۸۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۳/۱سم [ف: ۱ - ۱۰۲]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۴۷۹/۱
آغاز: الحمدلله الذی زین بکمال قدرته و نوال نعمته بساتین القرآن بالقراءات المتواترات المتلوات المتنزلات
خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن عبدالوهاب جرجانی، بی‌تا، جا: مکه؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۳گ (۳پ-۷۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۶۱]

● **تسخیر کواکب** / هیئت / فارسی
tasxīr-e kavākeb
[دنا ۱۱۷۱/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۸۷/۷۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۲، کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸گ (۲۷۳-۲۸۰)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۵۳۳]

● **تسخیر و تدبیر اراده الهی (رساله در)** / متفرقه / عربی
tasxīr va tadbir-e erāde-ye elāhī (r. dar)
برغانی، محمد علی بن محمد، - ۱۲۷۲ ؟ قمری
boraqānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad (- 1856)
بخشی از رساله‌ای است از ملا علی برغانی (تدوین‌کننده مجموعه حاضر). معلوم نیست در اصل، موضوع بحث در این رساله چیست جز این که در این بخش آخر بحث در تسخیر و متبوعیة اراده الهی است.
[دنا ۱۱۷۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۸۸/۸-طباطبائی
آغاز: ان یکون تابعا یحمله و یقله کالماء و التراب فکما ان التابع علی ما ینبغی و کما ینبغی ان یختار المتبوع متبوعیة التابع و یریدها (کذا)؛ **انجام:** و اعلم ان هذا التکریر فی العبارات ...انما هو للتفهیم و لو هذبت العباره ... لکلت البصائر و افسدت المذاهب الی هذه المطالب و مع هذا فان عرفت فانت انت و الله ولی التوفیق قد وقع الفراغ ... علی ید المذنب ابن محمد محمد علی ... فی دارالسلطنة قزوین فی الالف الثانی ... و اجعلنی من المومنین لک ...یا ارحم الراحمین سنه ۱۲۳۲
کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۳۲ق، جا: دارالسلطنة قزوین؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱گ (۱۸۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۲۸۹]

● **تسدید الفقهاء = التسدیدیه = تسدید خداوند (رساله در) = اثبات تقریر الامام** / اصول فقه / عربی
tasdīd-ul fuqahā’ = at-tasdīdīya = tasdīd-e xodāvand (r. dar) = iṯbāt-u taqrīr-il imām
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۵ صفر ۱۲۴۶ق
رساله‌ای اصولی است در مباحث قطع و سبب اختلاف فقیهان و اینکه هر یک از آنان هر چه از راه خود استنباط کند حکم قطعی خواهد بود. با دید شیعی شیخی که بدرخواست کسی نگاشته و در آن از احادیث مربوط به بحث و از اقوال علما استفاده می‌کند. نام رساله با استفاده از متن گرفته شده است.
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد فیقول العبد الجانی ... الرشتی ان هذه کلمات ذات تبیین کشفت بها النقاب عن وجه الحق المبین و اوضحت مناره لطالب القطع و الیقین امتثالاً لامر من یجب علی طاعته و الزمت نفسی اجابته ... فنقول اعلم ان الله سبحانه کامل من جمیع الجهات بکل الحیثیات.
انجام: الحق الصریح و البیان التام الصحیح فاکتفیت بالاشارة لاهلها و اشرت الی نمط الاستدلال و اوضحت السبیل و دللت علی ما ک ان مختفیا علی اصحاب القال و القیل و علی الله قصد السبیل و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم. و قد فرغ من تسویدها مؤلفها عصر یوم الخمسین الخامس عشر من شهر صفر المظفر من شهور سنة ۱۲۴۶ حامداً مصلیاً مستغفراً.
[فهرست کتب مشایخ ۳۱۶ «رساله در تسدید خداوند»؛ دنا ۱۱۷۱/۲ — ۱۱۷۲ (۱۵ نسخه)]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۴/۵-۹/۱۷۴
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «رسالة فی القطع و الیقین» آمده؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن حسن لاهیجانی، تا: دوشنبه ربیع الثانی ۱۲۴۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۶ - ۳۲۲۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۵۶/۲
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محسن مازندرانی، تا: ۱۲۴۶ق، جا: طهران؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۳۲پ-۵۷ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۷۸]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۱۶/۲-۱۲/۱۰۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۵۰ق؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۳۴۰]

۴. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۶/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «ملاک عمل به احکام دین»؛ خط: نسخ جلی، کا: کمال الدین عبدالعالی بن محمد رضا طبسی خراسانی، تا: پنج‌شنبه ۲۴ جمادی الاول ۱۲۵۴ق؛ با حواشی ملا ولی الله با حواشی از مؤلف به عنوان «منه مد ظله»؛ جلد: تیماج سوخت، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۳۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۲۷۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «رسالة فی الظن المطلق»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق، جا: کاظمین؛ ۱۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۴۸]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۱۱۰/۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۳ شوال ۱۲۵۷ق، جا: تبریز؛ ۶۳ص (۲۵۱-۳۱۳) [عکسی ف: ۱ - ۵]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۰۰۱/۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، کا: محمد بن زین العابدین قراچه داغی، تا: ۱۲۵۸ق؛ سپس گفتارهایی از سید کاظم رشتی [عکسی ف: ۱ - ۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۰۲۹/۲
آغاز: برابر
در فهرست با عنوان «رسالة فی انسداد باب العلم» و از علی بن ابراهیم موسوی مراغی دانسته که کاتب نسخه بوده نه مؤلف؛ خط: نسخ، کا: موسوی مراغی، علی بن ابراهیم، تا: جمعه ۲۸ جمادی الاول ۱۲۵۸ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف نیلی، ۲۳گ (۶پ-۲۸پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۲) [ف: ۱۷- ۲۷۸]

۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۷۳۷/۵-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ همراه چند گفتار از سید کاظم رشتی؛ ۴۲ص (۹۸-۱۳۹) [عکسی ف: ۱ - ۵]

۱۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۶۰۴/۹
آغاز: برابر
در فهرست با عنوان «کشف النقاب ...»؛ خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن حاج عدارم، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۱۷گ (۱۴۹پ-۱۶۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۰۹]

۱۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۷۳۲/۱۰-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: عباس بن علی محمد زنوزی، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق [عکسی ف: ۱ - ۷۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۵۳۴/۱
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: محسن، تا: ذیقعده ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۳گ (۱پ-۱۳پ)، ۲۲ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۲۱]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۲۳۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ ۱۶گ، ۲۱ سطر [ف مخ: ۱ - ۴۴۶]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۱۰۰/۷-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: پیش از ۱۲۷۳ق؛ ۱۳ص (۷۰-۸۲) [عکسی ف: ۱ - ۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵/۶ خوئی
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۷ص (۱۳-۹۹) [ف: ۷ - ۱۳۰]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۰۰۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن اسماعیل خراسانی نامقی ترشیزی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۲۱۶پ-۲۳۲ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۱۹۵]

● **تسدید القواعد فی حاشیة الفرائد** / اصول فقه / عربی
tasdīd-ul qawā‘id fī ḥāšīyat-il farā’id

امامی خوانساری، محمد بن محمد علی، - ۱۳۵۸ شمسی
emāmī xānsārī, mohammad ebn-e mohammad ‘alī (- 1979)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۷ ذیحجه ۱۳۶۷ق
حاشیه‌ای است متوسط بر کتاب فرائد الاصول (الرسائل) شیخ مرتضی انصاری.
چاپ: به عنایت حاج شیخ محمد قوانینی از روی همین نسخه افست و چاپ شده است.
[دنا ۱۱۷۲/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۱۲
آغاز: الحمد لله الذی عرفنا قواعد شریعة سید المرسلین و انار لنا مناهج الحق و معالج الیقین
نسخه اصل: کتابخانه شیخ حسن شریعتی ـ قم؛ خط: نسخ، کا: سید علی بن سید حسین صالحی ساکن سلطان آباد اراک، تا: ۲۹

شعبان ۱۳۹۲ق؛ مجدول؛ ۷۱۵ص [عکسی ف: ۳ - ۱۴]

● **تسدید القواعد فی شرح تجرید العقاید = تشیید العقاید فی شرح تجرید العقاید = شرح قدیم تجرید /**
کلام و اعتقادات / عربی
tasdīd-ul qawā'id fī š.-i tajrīd-il a'qāyid = tašyīd-ul a'qāyid fī š.-i tajrīd-il a'qāyid = š.-e qadīm-e tajrīd

اصفهانی، محمود بن عبدالرحمن، ۶۷۴ - ۷۴۹ قمری
esfahānī, mahmūd ebn-e 'abd-or-rahmān (1276 - 1349)

وابسته به: تجرید الاعتقاد = تجرید العقاید = تجرید الکلام فی تحریر عقاید الاسلام نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

این شرح مهم‌ترین و نافع‌ترین شروح تجرید است و شارح شرح خود را «تسدید القواعد» و یا «تشیید القواعد فی شرح تجرید العقاید» نامیده است. این شرح میان دانشمندان به «شرح قدیم» شهرت یافته است. او در ابتداء کتاب می‌گوید: «چون کتاب تجرید بسیار موجز و از غایت ایجاز مطالب آن حکم لغز داشت، و روشن و ظاهر نبود، من با این شرح مشکلات آن را توضیح دادم و پرده از روی مقاصد آن برداشتم». در مسئله امامت چون شارح از اهل سنت و جماعت بوده اعتراضات بسیاری بر خواجه نموده است که بعد از او و دیگران بر آن اعتراضات جواب گفته‌اند. کاتب چلبی با آن که خود از دانشمندان عامه است در تشنیع اعتراضات شارح تجرید گفته است: «فانه قد عدل فیها عن سمة الاستقامة». (مدرس رضوی)

شارح تا در اصفهان بود اشراقی بود لیکن چون به دمشق شاگرد تیمیه (۶۶۱-۷۲۸) شد، از قشرگرایی استاد وام گرفت و این شرح را نگاشت، معذلک در دیباچه این شرح بر خلاف نظر استادش تیمیه از خواجه نصیر تجلیل می‌نماید چون شرح اصفهانی برای ذوق ایرانی سنگین و خشن بود ملا علی قوشچی به دستور الغ بیک شرحی دیگر نگاشت و از خشونت‌های شرح اصفهانی کاست که به شرح جدید شهرت یافت.

حواشی معرفی شده از شرح اصفهانی عبارت است از:

۱- حاشیه میر سید شریف جرجانی (۸۱۶ق) که خود حواشی و تعلیقات بسیار دارد.

۲- حاشیه محمد حسین بن میرزا محمد بن حسن شیروانی (الذریعه ۱۱۸/۶)

۳- حاشیه خواجه لفضل الدین محمد صدر ترکه اصفهانی (۸۵۰ق)، که نسخه‌ای از آن در گنج بخش اسلام آباد پاکستان معرفی شده. (معجم التراث الکلامی ۴۷/۳؛ فهرست منتخباتی پاکستان ۹۳)

۴- حاشیه نصیرالدین علی بن محمد کاشانی حلی (۷۵۵ق)، همان که گفته شده پایه حاشیه میر سید شریف جرجانی بوده است (الذریعه ۱۱۸/۶)

۵- حاشیه شیخ ناصر بن عبدالحسین منامی بحرانی (قرن ۱۲) (الذریعه ۱۱۸/۶)

۶- حاشیه جلال الدین اسعد دوانی (۹۰۸ق) (الذریعه ۱۱۹/۶)

۷- تحقیق التجرید، از کمال الدین حسین بن محمد بن فخر بن محمد بن علی لاری (۹۰۸ق)

۸- حاشیه غیاث الدین محمد بن یوسف بحرانی (قرن ۱۰)

۹- چند حاشیه گمنام.

از این حواشی فقط حاشیه جرجانی و کمال الدین لاری و بحرآبادی و چند حاشیه ناشناس در ایران دارای نسخه معرفی شده است.

آغاز: الحمدلله المتوحد بوجوب الوجود و دوام البقاء المتفرد باستحالة التغیر و امتناع الفناء المتنزه عن التألیف و الانقسام و الاجزاء.

انجام: لقوله تعالی ان الذین یحبون ان تشیع الفاحشة و لقوله علیه السلام من اتی من هذه القاذورات شیئاً فلیسترها یستراالله تعالی هذا آخرما تیسرلنا ... ان یجعله نافعا للمستفیدین و ذخرا لنا فی یوم الدین

[الذریعة ۳۵۳/۳ و۱۳۹/۱۳؛ کشف الظنون ۳۴۶/۱؛ الاعلام زرکلی ۱۷۶/۷؛ معجم المؤلفین ۱۷۳/۱۲؛ احوال و آثار خواجه نصیرالدین، مدرس رضوی، ص ۴۲۵؛ دنا ۱۱۷۲/۲ (۴۷ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقاید = حاشیة شرح القدیم للتجرید = حاشیة شرح الاصفهانی؛ علی التجرید؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)

۲- حاشیة حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد؛ خطیب زاده، محمد بن ابراهیم (-۸۹۱)

۳- حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقاید؛ بحرآبادی، محمد بن یوسف (-۱۰)

۴- حاشیة حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد؛ ملازاده (-۱۰)

۵- حاشیة حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد = حاشیة علی حاشیة سید شریف بر شرح قدیم تجرید؛ عجم سنان، یوسف (-۹۳۶)

۶- حاشیة شرح القدیم للتجرید؛ نسابه شیرازی، محمد (-۱۰۱۹)

۷- حاشیة حاشیة القدیمة علی شرح التجرید؛ علوی عاملی، احمد بن زین العابدین (-۱۰۵۴)

۸- حاشیة شرح التجرید القدیم؛ شیروانی، محمد حسین بن محمد (-۱۴)

۹- حاشیة شرح التجرید

۱۰- حاشیة حاشیة الجرجانی علی تسدید القواعد (دو حاشیه ناشناس)

۱۱- حاشیة شرح التجرید القدیم و الجدید

۱۲- حاشیة شرح التجرید القدیم

۱۳- حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد

۱۴- حاشیة تسدید القواعد فی شرح تجرید العقائد = حاشیة شرح

التجرید القدیم
۱۵- شرح تجرید الاعتقاد

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۲۵
تا مبحث عقل؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز(در دیباچه افتاده)؛ نام کتاب و مؤلف را کسی در پایان نوشته است با تاریخ ۸۵۷؛ کاغذ: سمرقندی، ۸۹گ، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۷ - ۲۰۴]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۸۸۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [نسخه پژوهی: ۱ - ۲۰ و ۲ - ۱۲۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حساوی، عبدالله بن حسن، تا: قرن ۸ [رایانه]

۴. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه: ۱۲
خط: نسخ، کا: نصرالله بن عبدالرزاق بن فضل الله بن ابی الخیر، تا: ۷۲۸ق، در فهرست سال کتابت ۶۲۷ آمده که مسلم غلط است. سال آن بر اساس نسخه‌ای دیگر از کتاب تنویر المطالع اصفهانی که در دانشگاه تهران است و کتابت آن از همین کاتب است تعیین گردید و لذا احتمالی است؛ قطع: وزیری [نشریه: ۴ - ۴۳۷]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۶۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن حافظ طبری، تا: ۷۴۴ق؛ محشی، مقابله شده در صفر ۷۵۷؛ تملک: محمد بن خاتون عاملی؛ مهر: «محمد مهدی»، «جمال الدین»؛ اهدایی: شیخ مهدی طاهری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۸۱گ، ۳۳ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ - ۵۳۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۴۶۳
خط: نسخ، کا: احمد بن سلیمان، تا: ۷۴۸ق؛ تملک: محمد امین حسینی مازندرانی در تاریخ ۱۰۴۵ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۶۵گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳۳/۱ - ۴۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۲۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ صفر ۷۴۹ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۱۱۸گ (۲پ-۱۱۹پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۴۴ - ۸۷]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۷۵۰-۲۴/۵۰
آغاز: قال اما بعد حمدالله واجب الوجود علی نعمائه و الصلوة علی سید انبیائه محمد المصطفی و علی اکرم احبائه فانی مجیب الی ماسئلت من تحریر؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قبل از ۷۵۲ق؛ تملکی در ۱۶ جمادی الاولی ۷۵۲؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج مشکی، ۱۲۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲ - ۹۲۷]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۶۱۳
آغاز: و اجلاها منقبة علوم الشریعة التی هی وسیلة السعداء الی مقاربة الملأ الاعلی و جنة الخلد و ملک لا یبلی؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ نازیبا، کا: محمد بن عبدالعالی بن نجدة بن عبدالله، تا: پنج‌شنبه ۱۴ ذیحجه ۷۷۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۲]

۱۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۸
آغاز: صغر الحجم غزیر العلم یحتوی من الدقائق الاصولیة؛ **انجام:** قال و السمع دل علی ان الجنة و النار..
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: گویا از قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۷۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۴]

۱۱. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه: ۵۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز (یک برگ) و انجام (گویا یک برگ) [چند نسخه-ف: ۳۱۴]

۱۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۸۳۲
بی‌کا، تا: قرن ۹؛ تملک مورخ ۹۶۰؛ ۲۲۴گ، قطع: رقعی [ف: ۸۸]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۰۸ق؛ واقف: فاضلخان؛ ۱۹۱گ، ۲۵ سطر [الفبائی: - ۱۲۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۱۸ ط
آغاز: بسمله قال اما بعد حمد واجب الوجود علی نعمائه ... اقول لما کان علم الکلام باحثاً عن امور یعلم منها المعاد و ما یتعلق به من الجنه و النار؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: ۸۱۵ق، جا: شیراز، مدرسه ولدیه؛ یادداشتی از مرتضی بن سید احمد کاظمی؛ تملک: شیخ بهائی، محمد جعفر بن نجم الدین محمود خادم مشهدی اصفهانی مورخ ۱۰۳۶ق، حسین محمد تقوی مورخ ۸۴۹ق، محمد بن حسین مورخ ۱۲۸۲ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۱۹۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۲۴/۲ - ۷۰]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲۵۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: یوسف بن علی بیضاوی، تا: ۸۱۵ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زرشکی با ترنج، ۱۵۲گ (۸۲-۲۳۳)، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۵ - ۶۳]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۲۵
آغاز: اوالی النفس الناطقة الضعیفة عن ضبط قوتها الحیوانیة فالشر بالذات هو فقدان أحد تلک الاشیاء؛ **انجام:** برابر
در فهرست با عنوان «شرح تجرید» و مجهول المؤلف آمده است؛ خط: نسخ نازیبا، کا: احمد بن صادق بن خاص بک، تا: یک‌شنبه دهه دوم جمادی الثانی ۸۲۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ مهر: «عبدالکریم» (مربع)، «انی عبدالله آتانی الکتاب» (مربع)؛

۱۳۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۱۲]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۶۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۴۳ق؛ مباحث امامت و قسمتی از نبوت و معاد از نسخه افتاده؛ محشی از «حلی» و به نقل از «مولانا نصیرالدین کاشی»؛ مهر: «و اذکر فی الکتاب اسماعیل» (مربع)؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی، ۴۶۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۲۱۰۱]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۰۹

خط: نسخ، کا: ابواسحاق بن ابی سعید بن محمد کازرونی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ شوال ۸۴۹ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۴۰گ، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۹۴۳]

۱۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۹

خط: نستعلیق، کا: محمد بن اسماعیل بن مسعود جامی، تا: یک‌شنبه پایان رجب ۸۶۰ق؛ تملک: محمد بن علی بن محمد مولوی در ۸۹۴ محمد حسن بن محمد معصوم قزوینی؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۲۱]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۹۳۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن اسماعیل بن مسعود جامی، تا: یک‌شنبه سلخ رجب ۸۶۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن علی بن محمد، ربیع الاول ۸۹۴ محمد حسن بن محمد معصوم القزوینی؛ مهر: «محمد علی الموسوی» (گرد)؛ کاغذ: ترمه اصفهانی نخودی، جلد: مقوا رویه تیماج روغنی مشکی، ۲۱۶گ، ۱۹–۲۳ سطر (۷/۵×۱۴/۲ و ۷×۱۵/۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۷سم [ف: ۱۷ - ۱۹۸]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۹۸۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ رمضان ۸۶۴ق، جا: تبریز، مدرسه شیخیه؛ تملک: محمد صادق المؤمن به تاریخ ۱۲۱؟ با مهر «عبده محمد صادق» (بیضی)، محمد مهدی بن میرزا محمد جاپلقی، روزبهان بن عماد بن طبری، حیدر قلی بن نور محمد خان کابلی به تاریخ دهم شعبان ۱۳۲۲؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده محمد» (مربع)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۷۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۵ - ۳۵۹]

۲۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۳۷۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ شوال ۸۷۶ق؛ تملک: بنی علی در ۱۱۱۹ق، علی قلی میرزا ۱۲۷۰ق؛ واقف: سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۶گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳ - ۴۳۵]

۲۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۴۲۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود اعرابی، تا: ۱ جمادی الاول ۸۷۷ق؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرد، ۲۸۰ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۵]

۲۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۸۶۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواسط رجب ۸۹۱ق؛ افتادگی: آغاز (برگ اول)؛ اندازه: ۱۴×۲۳سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۲۹ و ۱ - ۲۰]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحلیم بن ولی بن امیر احمد، تا: ۸۹۴ق، جا: تبریز؛ واقف: فاضلخان؛ ۱۲۶گ، ۲۳ سطر [الفبائی: - ۱۲۶]

۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۳۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما الثانی فلانه یکون خلاف المقدر.

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف میشن عنابی، ۳۸۷گ، ۲۰ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۹ - ۳۰۸]

۲۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۲۹۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰ق؛ مصحح، محشی؛ در صفحه عنوان آمده: «بدء بمطالعته الحقیر ابن القرنجی محمد حسن الترجانی فی بلدة سنندج فی مدرسة العالم الربانی الفاضل الصمدانی مولانا الحاج ملا احمد النودشی الاورامانی ادام الله تعالی عمره سنه ۱۳۰۱ هـ ق»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۰گ، ۲۰ و ۲۱ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۳۵۷]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۰۲۶

آغاز: حرم و نائل یلوذ به الأحرار من کل نقطة و نادی الی عالی ورآه الأماثل فیمناه بحر متلاطم

خط: نستعلیق، کا: اویس بن اصیل بولوی، تا: رمضان ۹۰۲ق، جا: قسطنطنیه، مدرسه قلندرخان؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۱ - ۳۸]

۲۹. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه: ۷

بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی۹۵۵ق [نشریه: ۵ - ۲۹۰]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۸۵

خط:نسخ،کا:محمد بن ناصر بن علی عنبه هذیلی، تا: شوال ۹۹۲ق؛ نویسنده با کمک زین الدین علی بن حزیز بن احمد ما حوزی آن را در۶محرم۹۹۳مقابله کرده؛تملک:محمد مهدی بن محمد سعید، سید حسن حسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۱گ، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۶۳۸]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز متوسط، بی‌کا، تا: ۹۹۳ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۱ - ۱۵۵]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۶۹/۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن مبارک بن احمد بن یحیی ماحوزی اوالی، تا: ۹۹۵ق؛ تملک: محمد شفیع، مرحوم محمد طاهر

تنکابنی؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۳۰۹ص (۲۸۹-۵۹۷)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۹۰۲]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۷۱

خط: نسخ، کا: خلیل بن مولانا محمود، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ محشی با نشان «سید قدس سره، سید»؛ خریداری اسمعیل یزدی در ۱۲۱۷ که دیده نشان وقف دارد و دوباره آن را وقف کرده است؛ واقف: سلیم بن بهاء الدین، محرم ۱۰۳۸؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۱۴۹گ، ۲۳ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۳۵۷]

۳۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۲۴۲ - ج

انجام: قال و معجزاته قبل النبوة تعطی الارهاص اقول اختلفوا فی ظهور المعجزة ... و تسلیم الاحجار

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی از میر سید شریف و بی نام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۹۰]

۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی صدقه و اذا ثبت انه اقدم ایمانا من الصحابه کان افضل ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قرمز با ترنج، ۲۰۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۷۷]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸ خوئی

آغاز: لها و متقدم علیها و غیر متحرک فیها یسمی جسما اول و ما هو واقع فی الجهات ... قوله: او ذاتیة یعنی بالفعل و بالقوة القرینة منه بحیث سبل بادنی سبب؛ **انجام:** یسمی علة عرضیة و الثانی اقتران شیی بالمعلول کذالک فان العلة بالقیاس الی ذلک الشیء المقترن بالمعلول سمی علة عرضیة.

از آغاز و تا پایان مقصد اول؛ خط: شکسته نستعلیق تحریری و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۰ق، برای شیخ الاسلام؛ کاغذ: شکری آهار مهره ضخیم، جلد: تیماج قرمز، ۳۹۸ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۷ - ۴۶]

۳۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۸۰

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه جوادین-کاظمین؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ رمضان ۱۰۷۱ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد حسین اصفهانی به سال ۱۲۵۷، علی بن محمد بن علی بن عبدالنبی بن محمد بن سلیمان مقابی بحرانی با مهر «لا اله الا الله محمد رسول الله علی ولی الله» (بیضی) به سال ۱۱۵۵، خلیفه بن سید علی، عبدالله بن حاجی محمد رضا بن آقا محمد باقر، عبدالله بن مبارک بن علی بن عبدالله بن ناصر بن حسین احسائی خطی به سال ۱۲۲۷؛ ۳۷۶ص [عکسی ف: ۵ - ۴۳۳]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۴۸۵

آغاز: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی بامضای شریف؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹۸گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۸۴]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۳۵

آغاز: و الکواکب اوثان و هو اجسام عالم الکون و الفساد؛ **انجام:** و قول المنصف و لا یتم القیاس علی الواجب اشاره

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۴۰. اصفهان؛ مهدوی، مصلح الدین؛ شماره نسخه: ۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۷ق؛ دارای نشان بلاغ، محشی به نقل از قوشچی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷۴]

۴۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۳۷

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن عبد النبی بارباری بحرانی، تا: ۲۱ ربیع الاول ۱۱۳۸ق؛ کاتب همان مالک است و همزمان که کتابت می‌کرده مشغول قرائت کتاب هم بوده، ابتدای این دو کار نیمه شعبان سال ۱۱۳۷ می‌باشد، بر صفحه اول خط شیخ عبد علی بن احمد بن ابراهیم درازی آمده، دارای بلاغ قرائت؛ ۱۵۱گ، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۰]

۴۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۳۱

آغاز: المقصد الثانی فی الجواهر والاعراض ... و وجه تقدیم مباحث الجواهر علی الاعراض ظاهرا لتقدم الجوهر؛ **انجام:** «اما الطرف الذی هو السواد فان القریب من ذلک وهو حد مبلوغ الیه من السواد ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: روغنی مشکی، ۲۹۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۹]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۵۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو هیئة تعرض للجسم باعتبار نسبتین و فیه تضاد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: آهاری حنایی، جلد: مقوا عطف میشن عنابی، ۱۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۱۹۲]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کهنه است، محشی، در پایان نسخه دارد: «تم الکتاب بتمامه ... قد وقع الفراغ من الکتاب فی غرة شهر رجب سنة ۷۷۱» و این باید تاریخ نسخه‌ای باشد که از روی آن این نسخه را کامل کردند چه این عبارت به‌خط تازه نونویس می‌باشد؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ (۲+۲۶۶)، ۱۹ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳ - ۵۶۶]

۴۵. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره

جزء اول؛ بی‌کا، بی‌تا [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۰۹]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۳۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** بانه اعرف مل موحد (سفید)
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۱۲۶]
۴۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۹۲۸
آغاز: صغیر الحجم، عزیز العلم، محتو من الدقایق الاصولیه؛ **انجام:** اقول مذهب الاشاعره و اکثر المتکلمین ان الجنة و النار اللتین
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج شیخ مهدی سبط حاتم رشتی؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۵۳ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۲۹۷]

● **تسدید اللسان در علم تجوید** / تجوید / فارسی
tasdīd-ol lesān dar ʻelm-e tajvīd
کربلائی، علی بن حسین، - ۱۱۳۵ قمری
karbalāʼī, ʻalī ebn-e hoseyn (- 1723)
در دوازده «فصل» مشتمل بر چند «قاعده» و «ضابطه».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۴۷۰/۲
آغاز: الحمد لله الذی هدانا باسرار البیان الی اخیر الادیان و کشف عنا بانوار القرآن جهل الظلم و غیاهب الکفرا؛ **انجام:** و الحمد لله الذی وقف است علی ادراک حقیقة الافکار ... صفاته العقول و الانظار
خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد، تا: ۱۳ شوال ۱۲۱۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۱۰پ - ۳۳پ)، اندازه: ۱۱/۸×۱۶/۷سم [ف: ۴۳ - ۱۱۱]

● **تسدید المکارم و تفضیح المظالم** / حدیث / عربی
tasdīd-ul makārim wa tafḍīḥ-ul maẓālim
بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری
bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad jaʻfar (1861 - 1915)
وابسته به: مکارم الاخلاق و معالم الاعلاق = مکارم الاخلاق و محاسن آداب طبرسی، حسن بن فضل (-۶)
در مقدمه آورده است: «نسخه‌ای از کتاب مکارم الأخلاق و معالم الاملاق تصنیف شیخ «رضی الدین طبرسی» چاپ مصر (الطبعة الأولی، المطبعة الخیریة ۱۳۰۳ه) به دستم رسید که خیلی از مواضع آن تحریف گردیده بود و افزودگی‌هایی داشت [مالا یرضی صاحبه]، بعد از بررسی ۶ نسخه خطی قدیمی که برخی از آنها جداً صحیح بود اشکالات اساسی آنها را ثبت نمودم و دیگر بار به ۴ چاپ‌های دیگری مراجعه نمودم ۳ نسخه مختلف از «مطبعة الخیریة» و یک نسخه از «بولاق» که متأسفانه همگی آنها با تغییر و تحریف همراه بود و البته ملخص آن را در کتاب «التنبیه علی أمر الکتب» نیز آورده‌ام در این کتاب «تسدید المکارم» فهرستی از اشکالات و تحریفات آنها را ذکر می‌کنم». آن در یک «مقدمه» و سه «فصل» و یک «خاتمه» می‌باشد: مقدمه: فیما بجملته من ذلک الصنع الشنیع؛ فصل ۱. الزیادات الواثقه؛ ۲. الاشارة الی ما نقص من الکتاب و سرق؛ ۳. المغیرات من هذا الکتاب؛ خاتمه: یشبه کتاب المکارم الاخلاق فیما صنعوا بکتاب الکشکول. در آن دیدگاه‌های علمای بزرگ نجف در خصوص مکارم الاخلاق مذکور در این نسخه قید شده است که حائز اهمیت فراوان می‌باشد. این نسخه همان نسخه‌ای است که چندین سطر درباره آن و تقریظات علمای بزرگ بر روی آن نسخه در کتاب «اعیان الشیعة» سخن رفته و مرحوم آیت الله سید محسن امین عاملی آنها را دیده و ثبت نموده است.
[دنا ۱۱۷۳/۲؛ اعیان الشیعة (دارالتعارف) ۵۳۷/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۷۹/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول العبد الفاقر.. لما من علی المتفضل المنان جل جلاله ... بنسخة من کتاب مکارم الأخلاق؛ **انجام:** بالنسبة إلی مکارم الأخلاق فوائد أخر فی أدلة ینبغی ملاحظته و لیکن هذا آخر ما نرسمه فی هذه الرسالة
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شب ۱۲ محرم ۱۳۱۰ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، مقابله شده با نشان «بلغ»، محشی از مرحوم بهاری همدانی با نشان «هد»، یک برگ الحاقی رونوشت نظریه علما و مراجع بزرگ در خصوص کتاب «مکارم الاخلاق» چاپ شده در مصر به ضمیمه نسخه آمده و اسامی علماء مزبور چنین است: مرحوم آیت الله حاج شیخ محمد حسن مامقانی، مرحوم آیت الله آخوند ملا حسینعلی همدانی، مرحوم آیت الله آخوند ملا محمد کاظم خراسانی صاحب کفایه، و همچنین نظریات دیگر علما نیز در پایان این رساله آمده است، از جمله مرحوم آیت الله میرزا حبیب الله جیلانی، مرحوم آیت الله حاج میرزا حسین بن میرزا خلیل تهرانی؛ در پایان مجموعه تألیفات مرحوم آیت الله شیخ محمد باقر بهاری همدانی تا تاریخ ۱۳۱۰ق ثبت شده؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۸۸گ (۱-۸۸)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۳۰]

● **تسدید المکارم و تفضیح المظالم** / حدیث / فارسی
tasdīd-ul makārim wa tafḍīḥ-ul maẓālim
بهاری همدانی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۷۷ - ۱۳۳۳ قمری
bahārī hamadānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad jaʻfar (1861 - 1915)
وابسته به: مکارم الاخلاق و معالم الاعلاق = مکارم الاخلاق و محاسن آداب طبرسی، حسن بن فضل (-۶)
این کتاب ترجمه فارسی تسدید المکارم و تفضیح المظالم

مرحوم بهاری است که خود آن مرحوم، جهت اطلاع فارسی‌زبانان آن را به فارسی ترجمه نموده است و ترجمه فارسی نسبت به عربی آن گزیده‌تر می‌باشد.
[دنا ۱۱۷۴/۲؛ اعیان الشیعة چ (دارالتعارف) بیروت ۵۳۷/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۷۹/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چنین گوید اقل طلبه علوم دینیه.. که چون روزی فرمود به این کمترین حضرت ملک منان؛
انجام: تا هیچ ذکر تربت در آن کتاب ندیده ... و سیجزون ما کانوا یعملون و سیأتیهم أنباء ما کانوا به یستهزؤن
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۳۱۱ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۹گ(۲۲-۳۰)،۱۹سطر(۱۰×۱۵/۵)،اندازه:۱۷×۲۲سم [ف: ۳۱-۱۳۲]

۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۱۰
نسخه اصل؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۶گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۷]

↩ تسدید خداوند (رساله در) ⊳ تسدید الفقهاء
↩ التسدیدیة ⊳ تسدید الفقهاء
↩ التسدیدیة ⊳ اجوبة المسائل آقا محمد تقی

● تسریح الادراک فی شرح تشریح الافلاک / هیئت / عربی

tasrīh-ul idrāk fī š.-i tašrīḥ-il aflāk

حسینی موصلی، عبدالله بن فخرالدین، – ۱۱۸۸ قمری
hoseynī-ye moselī, ‘abd-ol-lāh ebn-e faxr-od-dīn (- 1774)

وابسته به: تشریح الفلاک، شیخ بهائی ، محمد بن حسین ۹۵۳–۱۰۳۰ق
تاریخ تألیف: ۱۱۸۲ق
شرح تشریح الافلاک شیخ بهائی است دارای «مقدمه» و پنج «فصل» و «خاتمه» همانند اصل کتاب. چندین نسخه از آن در متحف عراقی معرفی شده است.
[تاریخ علم الفلك فی العراق ۲۶۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۲۹۶
آغاز: بسمله، و بعد فان افقر العبید و احوجهم ... یقول و السماء ذات البروج و الارض ام الفجاج و المروج؛ **انجام:** یخرج منه خط الی المرکز فهو خط سمت القبلة و الله اعلم.
خط: نسخ، کا: محمد بن شیخ عبدالرحمن سویدی شافعی، تا: شعبان ۱۱۸۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲ص، ۲۵–۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴۵ - ۱۴۰]

● التسطیح (مقدمة فی علم) / ریاضیات / عربی

at-tasṭīḥ (muqaddamat-un fy ‘ilm)

قاآنی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۲۳ – ۱۲۷۰؟ قمری
qā’ānī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ‘alī (1808 - 1854)

رساله‌ای در علم تسطیح مشتمل بر تسطیح دوائر مختلف که در دو «مقدمه» و چند «فصل» جهت مبتدیان نگاشته شده است.
آغاز: الحمدلله علی افضاله. و الصلاة و السلام ... فهذه مقدمة فی علم التسطیح لیکن دائرة ا. ب. ج. مرکزها د. تماس دائرة د، ا، ح
انجام: و القسی الحمر غیر مؤثرة فی الصفیحة. و فیما ذکرنا کفایة للمبتدی و تذکر للمنتهی، و تختم للکتاب.
[دنا ۱۱۷۴/۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۸۷۱
آغاز و انجام: برابر
نسخه بسیار کمیاب و احتمالاً به خط قاآنی است؛ خط: نستعلیق شکسته خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ دارای اشکال هندسی، دارای مطالبی به نقل از زیج ایلخانی و زیج میرزا، در معرفت تسییر درجه طالع مولود، معرفت تحویل سنین موالید و معرفت قدر مسافت بین دو شهر؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۱۳۷پ–۱۵۵)، ۱۱ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [رایانه]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۱۵/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس مانده ولی نسخه کتابخانه ملی از قاآنی دانسته شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۹گ (۲۲ر–۳۰ر)، اندازه: ۸×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۳۵]

● تسطیح (رساله در) / هندسه / فارسی

tastīh (r. dar)

مهندس، محمد شریف، – ۱۲۸۵ قمری
mohandes, mohammad šarīf (- 1869)

رساله‌ای متوسط دربیان اصول و قواعد نقشه کشی و محاسبات هندسی که در دو «باب» تنظیم شده است: ۱. بیان طریقه طرح کردن یک نقشه و تعیین سافات امکنه مختلفه (پنج فصل)؛ ۲. بیان توصیف و طریقه استوا نمودن اسباب‌های مختلف (هشت فصل)؛ در میانه صفحات تعدادی آلات و ابزار همراه شکل دقیق آنها ترسیم و معرفی شده است.
[دنا ۱۱۷۴/۲]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۸۶۸/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... باب اول در بیان طریقه طرح کردن یک نقشه وتعیین مسافات امکنه مختلفه یک مملکت بواسطه دوایر نصف النهار و مدارات یومیه؛ **انجام:** که بواسطه تحریکی

پیچی که در نقطه ل است حرکت می‌نمایی در جلو ثقبه ح واقع می‌شود و طریقه عمل به سکتال مانند عمل به اکتال و سدس دایره انعکاس است و در این جا احتیاج بتکرار نیست
جلد اول؛ خط: نستعلیق، کا: مؤلف، تا: ۲۵ جمادی الاول ۱۲۷۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۳ - ۱۳۹۲]

● **تسطیح اسطرلاب** / اسطرلاب / فارسی

tastīh-e ostorlāb

حسینی مدنی، منصور، ق ۱۰ قمری

hoseynī madanī, mansūr (- 16c)

مشتمل بر ده «فصل» و «خاتمه» و مصدر است به نام اعلیحضرت اشرف همایون ملک نظام الملک (ظاهرا: برهان نظامشاه اول ۹۱۴-۹۶۱ق) و خاتمه آن شامل یکصد و هشتاد «جدول» است. [مذکور در جلد سوم فهرست آستان قدس (ص ۳۲۸ ش ۹۰) و در آنجا منصور حسینی مدنی را امیر غیاث الدین منصور دشتکی شیرازی متوفی ۹۴۸ هجری شناخته‌اند و این اشتباه به الذریعة و تاریخ نظم و نثر درایران نیز راه یافته است، همچنین است منزوی (۲۶۲.۱)]. (احمد گلچین معانی)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۳۱۷

آغاز: ای حکیمی که اشعه آفتاب وجوب وجود خر [د] از ثقبه عضاده اصطرلاب حکمت تو بر صفحه امکان بتابد و مدار انجم و افلاک بی علاقه قدرت و ارادت تو نظام نیابد ... اما بعد چون فقیر حقیر منصور الحسینی مدتی تحقیق مسایل علم ریاضی را خصوصاً آنچه باعمال متعلق است طالب بود و بخدمت این صناعت مواظبت مینمود درین وقت بخاطر آمد که در صنعت تسطیح اسطرلاب مختصری ترتیب نماید که مبتدی را نافع آید و منتهی را قابل نماید؛ **انجام:** عومه غربی
خط: نسخ خوش و مغلوط، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۴۷گ، ۱۵ سطر(۵/۵×۱۱/۷)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۴سم [ف: ۸ - ۲۳۶]

● **تسطیح الاسطرلاب** / اسطرلاب / عربی

tastīh-ul usṭurlāb

مغربی، یحیی بن محمد، - ۶۸۵ قمری

maqrebī, yahyā ebn-e mohammad (- 1287)

در صنعت تسطیح اسطرلاب است شامل دو «مقدمه» و سیزده «فصل» که برخی آن را به یحیی بن محمد مغربی نسبت داده‌اند و در بسیاری از منابع مجهول المؤلف آورده شده است. در برخی نسخه‌ها به دنبال «البرهان فی کیفیة تسطیح الکری» ابن صلاح آمده و تتمه و یا دنباله همان رساله پنداشته شده است.
آغاز: بسمله. هذا کتاب تسطیح الاسطرلاب من انشاء المولی الاعظم علامة العصر محیی الملة و الدین یحیی بن ابی الشکر المغربی رحمة الله علیه مقدمة نافعة فی علم التسطیح لیکن دائرة ا ب ج
انجام: و فیما ذکرناه من الاعمال کفایة للمبتدی و تذکرة للمنتهی و نختم الکتاب بحمدالله و حسن توفیقه لا رب غیره و لا معبود سواه و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله اجمعین
[بروکلمان: ذیل: ۱: ۸۶۸؛ الاعلام زرکلی، ۱۶۶/۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی گرداگرد تیماج تریاکی، ۱۴ص (۱-۱۴)، ۱۸ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۴۸]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۵۹/۱۷ حکمت
آغاز: برابر؛ **انجام:** کلم الناس علی قدر عقولهم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج تریاکی، ۷گ (۲۳۲پ-۲۳۸ر)، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۵]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۷۴۷/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق، جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۵۹پ-۱۷۱ر) [ف: ۲۲ - ۲۸۴]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۴۷/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سیام لال العظیم آبادی، تا: شنبه عید فطر ۱ شوال سال ۲۷ جلوس محمد شاه ۱۱۷۵ق؛ در حواشی سی فصل طوسی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۱گ (۱۲۲پ-۱۳۲پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۴۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۳۶/۲
انجام: برابر
در فهرست به طور جدا از «البرهان فی کیفیة تسطیح الکری» ابن صلاح» معرفی نشده و از روی پایان نسخه وجود رساله تشخیص داده شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه ساغری کاغذی فرنگی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۳۷/۷
آغاز و انجام: برابر
در دو مقدمه و چند فصل؛ خط: نسخ، کا: بدیع بن مصطفی موسوی اصفهانی درب امامی، تا: ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن یشمی، ۴گ (۷۰ر-۷۳ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۶سم [ف: ۶ - ۳۱۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۲/۲
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۵۹]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۵۲/۹
آغاز و انجام: برابر

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن میرزا جان نسیانی اردستانی اصفهانی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی منقول از خط سید المهندسین میرزا محمد علی قاینی و میرزا عبدالله و محمد باقر، با اشکال هندسی؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: مقوایی عطف میشن، ۱۲گ (۱۳۹پ-۱۵۰ر)، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۴۹]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۳۲۵۵/۲عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۲۹۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۲۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالحسین بن محمد فولادی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۱۲ص (۲۴-۳۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۴۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۲۷/۵

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف و کتاب به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، کا: اسدالله بن حیدر هزار جریبی دو دانگه مشهور به منجم، تا: ۱۳۱۰ق، جا: تهران؛ کاغذ: حنائی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی عطف چرمی، ۱۲۰ص(۸۳-۲۰۲)،اندازه: ۱۴/۳×۲۱سم [ف: ۱۰-۹۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۵۰/۵

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۶۷]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۵۰۹/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف و کتاب به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: فضل الله بن اسحق رازی، تا: ۱۳۱۶ق؛ با حواشی ابراهیم زنجانی، با اشکال هندسی؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۷ص (۲۳-۳۹)، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۶/۳)، اندازه: ۱۸/۲×۲۲/۷سم [ف: ۸ - ۳۰۹]

● تسطیح الاکر = تسهیل التسطیح الاسطرلابی و العمل بمرکبات الشمالی و الجنوبی / اسطرلاب / عربی

tasṭīḥ-ul ukar = tashīl-ut tasṭīḥ-il usṭurlābī wa-l ʻamal bi-murakkabāt-iš šimālī wa-l janūbī

ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، ۳۶۲ - ۴۴۰ قمری

abū-reyhān-e bīrūnī, mohammad ebn-e ahmad (974 - 1049)

در ۲ «سوال»، نخستین در هشت «قول»، دوم در شش «قول».

[دنا ۱۱۷۴/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۰/۷

آغاز: بسمله کتبت حرحب (؟) لک ما خطر بالبال و قصور فی الوقت و الحال من اعمال تسطیح الاکر و تصویرها بما امکن من انواع الصور حتی ظننت و اوظن انی استوعبت مایمکن ان یتوهم فیه و نبهت علی حقائقه؛ **انجام:** من الکسر بالتقلیل ویکفی بذکاء فهمه مونة الکسر الطویل فالله یبقیه و من لاسوابقیه و یربی (؟) السعادات المامور فیه و تم الکتاب باسره و الله المعین وهو کتاب لابی ریحان محمد بن احمد البیر و نی فی تسهیل تسطیح الاسطر لابی و العمل بمرکبات الشمالی و الجنوبی منه و هو سوالان و اربعة عشر قولا کتبه محمد بن ابی الطیب الخادم الجوربدی فی ذی القعدة سنة خمس و ستین و ستمائة حامدا الله

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی طیب خادم گویا جوربدی، تا: ذیقعده ۶۶۵ق؛ در ۱۲۱ ر و پ معنی توحید از خواجه طوسی و معنی سیمرغ دیده می‌شود؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای مغزی مشکی، ۷گ (۱۲۳ر-۱۲۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۲۶]

● التسطیح التام / هیأت / عربی

at-tastīh-ut tāmm

صاغانی، احمد بن محمد، - ۳۷۹ قمری

sāqānī, ahmad ebn-e mohammad (- 990)

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۶۴/۲-عکسی

آغاز: جوامع معانی کتاب ابی حامد الصغانی فی تسطیح التام، فاقول ان ابا حامد الصغانی صاحب هذا التسطیح مسطح الکرة تسطیحاً مخروطیا غیر انه ازال قطب التسطیح اعنی مجتمع رؤس المخروطات عن قطبی الکرة و صیرة علی محور حرکاتهم؛ **انجام:** بالعشی و الآصال و علی آله و عترته و الکرام العترة و اطهر الآل

نسخه اصل: اصل نسخه: مجلس ش ۱۵۰ [در فهرست مجلس (ج۲: ص ۸۲) این نسخه در این مجموعه معرفی نشده است]؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۸۵۸ یا۸۸۸ق؛ ۲۰گ (۴۶-۶۵) [عکسی ف: ۲ - ۶۷]

● تسطیح صحیفه زرقالیه و شکازیه / هیئت / عربی

tastīh-e sahīfe-ye zarqālīye va šakkāzīye

شامل پنج «فصل» منقول از «جامع المبادی و الغایات» حسن بن علی مراکشی (-۶۶۰ق)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۶۶/۱۰

آغاز: الباب الرابع فی تسطیح الصفیحه الزرقانیه و الشکاذیه؛ **انجام:** تعدیل الشمس مربع الطلبین و الجیوب فلاباس و الله سبحانه و تعالی اعلم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج سبز، ۵گ، ۲۴-۳۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۲۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۵۶۶/۹

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۸۹]

● **تسطیح الصور و تبطیح الکور** / اسطرلاب / عربی
tastīh-us ṣuwar w-a tabṭīḥ-ul kuwar
ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، ۳۶۲ - ۴۴۰ قمری
abū-reyhān-e bīrūnī, mohammad ebn-e ahmad (974 - 1049)
اهدا به: امیر الاجل خوارزمشاه اطال الله عزه
[دنا ۴۷۴/۸ با عنوان «کتاب ابی الریحان ... » (۱ نسخه)؛ محقق فهرست کتابهای رازی و نامهای کتابهای بیرونی ۳۲]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۴/۳-عکسی
آغاز: بسمله. کتاب ابی الریحان محمد بن احمد البیرونی فی تسطیح الصور و تبطیح الکور، قال الشکر علی النعم حق واجب فی بدایة العقول و الفطن و به یستحق النعم علیه من؛ **انجام:** و جعلنا الله تعالی ممن یتبع رضاه و لایتخذ ... و هو اعلم بدایة الصدور.
اصل نسخه: ؟؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۹-۱۵) [عکسی ف: ۲ - ۶۷]
۲. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه: ۶۴/۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۸]

● **تسطیح الکرة** / ریاضیات / عربی
tasṭīḥ-ul kura
بطلمیوس، کلاودیوس، ش، ۱۰۰؟ - ۱۷۸ میلادی
batlamīūs, kelāvdīūs, š (100 - 178)
[دنا ۱۱۷۴/۲]

تهران؛ خان ملک ساسانی؛ شماره نسخه: ۳۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۰۷ق [نشریه: ۵ - ۱۱۴]

● **تسطیح کره** / هیئت / فارسی
tastīh-e kore
شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)
در دو «مطلع»: ۱. نقل دوایر فلکی به سطح صفحه اسطرلاب که حاوی چندین فصل است؛ ۲. عمل اسطرلاب و آن هم حاوی چند فصل. این رساله، احتمالاً قسمتی از یکی از اثار شیخ بهائی در هیئت و نجوم و اسطرلاب و ریاضیات باشد.
[دنا ۱۱۷۴/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۱۷/۱
کا: محمد بن محمد باقر مدعو به سعید، تا: ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی عطف میشن تریاکی، ۱۶گ (۵۹-۷۴)، ۱۶سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۷۹۱]

● **تسعة اعتراضات علی الدوانی** / کلام و اعتقادات / عربی
tis'at-u i'tirāḍāt 'ala-d dawwānī
نه اعتراض کلامی و منطقی و ادبی است بر سخنان دوانی در حاشیه شرح تجرید و شارح مطالع و سید سند و دیگران که گردآورنده آنها از استاد خود شنیده است و از او با عبارات «حفظه الله» و «مد ظله العالی» یاد می‌کند.
آغاز: بسمله. هذه تسعة من الاعتراضات التی سمعتها عن مفتاح اقفال المشکلات و مفتح ابواب المعضلات حفظه الله تعالی عن جمیع الافات ... الاول ان العلامة الدوانی قد اعترض فی حاشیته لشرح التجرید علی تعریف الامور العامة ...
انجام: یرتکبه البلغاء و الفصحاء و هذا آخر ما حررنا فی هذا المقام و التوفیق بالله العلیم العلام و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله العظام الکرام.
[دنا ۱۱۷۴/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۵۷/۱۹
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۷۶پ-۷۸پ)، ۲۶ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۷ - ۲۶۷۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۳۷۳/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابوطالب عبدالواسع بن محمد هادی فاری، تا: ۱۲۲۲-۱۲۲۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۷۷پ-۸۰پ)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۱ - ۳۴۳]

● **تسعة المعصومین** / تاریخ معصومین / فارسی
tes'at-ol ma'sūmīn
دارای چند «مجلس»
[دنا ۱۱۷۴/۲]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۹۸۲
آغاز: بسمله، در احوال خیر مآل سعادت اشتمال حضرت سید الساجدین و زین العابدین و در آن شانزده مجلس است
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۹۸گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۴۹۴]

● **تسکینات الرمل** / رمل / عربی
taskīnāt-or raml
رساله مختصری است درباره تسکینات ابدوح که اساس تسکینات رمل است، در چند «باب» و هر باب در چند «فصل». خواجه نصیر طوسی نیز رساله‌ای در تسکین دایره بدوح دارد که فتح الله ابهری آن را شرح نموده است.

[مجلس ۲۲۴/۹ با عنوان «سر المکتوم و غریب العلوم»]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۸۳/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد الامین الشافع الشفیع یوم الدین ... و بعد فهذه نبذة فی لطایف کلام الکاملین المحققین الذین درسوا اکثر علم الزیج و الحساب؛ **انجام:** ۳ یعود امرهم الی الصلاح و ان فضل ۴ تطول خصوماتهم و لا یصطلحوا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸گ (۳پ–۳۰ر)، ۲۳ سطر [ف: ۳۶ – ۱۳۲]

● **تسکینات الرمل** / رمل / فارسی

taskīnāt-or raml

ظاهرا غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۰۸/۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این رساله ایست در بیان تسکینات رمل؛ **انجام:** یا جایگاهی که مردم بر آن آمد و شد کنند مانند چاه آب و جایی که میان سرایی باشد و بدان دست شویند و الله اعلم بالصواب.
مؤلف در این رساله احکام علم رمل را از افادات استادش مولی شرف الدین عثمان مشهور به جا یک تقریر نموده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۱گ (۱۸ر–۳۸پ)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ – ۱۴]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۴۱۸/۱۴
عنوان‌ها است و نشانه‌های رمل سپس نثر فارسی با عنوان شانزده بیت سپس منسوبات کواکب با عنوان‌های باب ۵ تا ۱۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۸ص (۱–۲۸)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷)؛ قطع: ربعی [ف: ۱۷ – ۱۳۱]

● **تسکین الحروف** / اسطرلاب / عربی

taskīn-ul ḥurūf

طمطم هندی

tamtam hendī

رساله‌ای در رمل است با عناوین «فصل»: فصل فی مآل کل شکل، فصل فی معرفة تسکین العناصر، فصل فی معرفة النظر و النطق و الاتصال و الانفصال.
[مشترک پاکستان ۳۴۰/۱؛ الذریعه ۷۴/۷ «حل المشکلات» ابن ساوجی، گردآوری طمطم هندی، همانجا ۱۷۸/۱۵ «طلسمات» که در آن از طمطام بهره برده است]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۸۴۸/۲
آغاز: الداخلة ... فصل فی معرفة مآل کل شکل؛ اعلم ایدک الله ان کل شکل ... و قد وضعت هذا التسکین و هو تصنیف الشیخ الحکیم طمطم الهندی و یعرف تسکین الحروف و هو من اجل التساکین
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: شعبان۹۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۱ر– ... [ف: ۲ – ۵۰]

● **تسکین مسکین** / شعر / فارسی

taskīn-e meskīn

موسوی شوشتری، محمد عباس بن علی اکبر، ۱۲۲۴ – ۱۳۰۶ قمری

mūsavī šūštarī, mohammad ‘abbās ebn-e ‘alī akbar (1809 - 1889)

مثنوی است در حمد الهی و مناجات و نعت سید کاینات و منقبت ولایت‌مآب و ساقی‌نامه در داستان دختری هندو از اهالی حیدرآباد و کشته شدن شوهرش توسط دو تن نابکار و ظاهر شدن امام حسن و امام حسین علیهما السلام و قتل آن دو مرد و زنده نمودن شوهر به دست مبارک آن حضرت و دنباله داستان، و خاتمه‌ای در ترغیب به اعمال صالحه و شکایت از زمانه. ناظم اشاره کرده که این داستان به سال ۱۲۶۹ق اتفاق افتاده است.
[دنا ۱۱۷۵/۲؛ الذریعه ۱۷۷/۴؛ اعیان الشیعه ۴۱۲/۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۶۲۲
آغاز: الحمد لربی الکریم ×× و الشکر له علی النعیم / افراخته خیمه‌های گردون ×× انداخته فرش ربع مسکون
نسخه اصل: کتابخانه‌ای در نجف اشرف؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ ۸۰ص [عکسی ف: ۷ – ۲۲۹]

← التسلسل ⟵ ابطال التسلسل

● **تسلسل العلل = فائده فی عدم انفکاک العلة التامة عن معلولها** / فلسفه / عربی

tasalsul-ul ‘ilal = fā’idat-un fī ‘adam-i infikāk-il ‘illat-it tāmma ‘an ma‘lūl-i-hā

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ – ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

این رساله همان رساله علل و معلولات است که در مجموعه فوائد ثمانیه خواجه، فائده دوم آن آمده است که در برخی نسخه‌ها جدا و متفرق شده است.
آغاز: ان کانت علل و معلولات مرتبة بلانهایة من جانب او من جانبی التصاعد و التنازل کانت تلک المراتب بعینها باعتبار سلسلة العلل غیر منقطعة من الجانبین
انجام: فاذا لایمکن ان یوجد علل و معلولات مترتبه لانهایة لها و

هو المطلوب.
[الذریعة ۸۹/۱۶؛ دنا ۱۱۷۵/۲ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن ابی طیب خادم گویا جوربدی، تا: حدود ۶۵۷ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای مغزی مشکی، ۲گ (۳۹پ-۴۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۲۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۷۹/۹-۳۵/۵۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ و فوائد دیگری از جمله: فایده‌ای ازخواجه نصیر درباره عصمت؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۹۹۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۳۸/۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۶۳]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۴۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱، با سر لوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۲گ (۲۲۴-۲۲۵)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۰/۳۰
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین عقیلی استرآبادی، بی‌تا؛ ۲ص (۱۶۴-۱۶۵) [ف: ۹ - ۴۷۰]

● **تسلیت** / اخلاق / فارسی

taslīyat

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ - ۱۳۲۴ قمری
kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

[دنا ۱۱۷۵/۲]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۱۶۸/۱
آغاز: بسم الله، الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد چنین گوید بنده تباهکار ... محمد بن کریم که در این اوان؛
انجام: و اسئل الله و لکم خیر الدنیا و الآخرة و السلام. تم
خط: نسخ، کا: محمد حسین شریف رضوی، تا: پنج‌شنبه ۳ جمادی الثانی ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی کاغذ ابری، ۶گ، ۱۷ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۸۰]

← تسلیة الاحبة ◄ تسلیة المصیبة

● **تسلیة الاحبة = تسلیة المصیبة** / اخلاق / فارسی
taslīyat-ol ahebba = taslīyat-ol mosība

برغانی، محمد هاشم بن هدایت، - ۱۲۶۹ قمری
boraqānī, mohammad hāšem ebn-e hedāyat (- 1853)

مؤلف، فرزندی به نام محمد علی داشته که در سال ۱۲۴۲ق در کودکی به مرض آبله می‌میرد و او در این مصیبت بسیار افسرده گردید، برای تسلیت خواطر این کتاب را از روی کتاب «تسلیة الفؤاد» شهید دوم با افزودگی‌هایی که لازم بود تألیف نمود. دارای یک «مقدمه» و هفت «باب» و یک «خاتمه»: مقدمه: در بندگی اله و رضا و تسلیم؛ باب ۱. حسن بلایا و ثواب و عوض آنها؛ ۲. صبر و شکیبائی و آنچه مناسب آن است؛ ۳. رضا؛ ۴. اموری که موجب رضای رب الارباب می‌شود؛ ۵. چیزهایی که منافی رضا و صبر است؛ ۶. اموری که منافی صبر و رضا نیست؛ ۷. مجملی از احوال اطفال شیعیان پس از مرگشان؛ خاتمه: در حسن تعزیت و تسلیت.
آغاز: حمد و سپاس نامتناهی از برای جناب اقدس الهی است که اوست مبدع مخلوقات و مالک موت و حیات
انجام: و دعای درماندگان مستجاب تر است، و الحمدلله أولا و آخراً و ظاهراً و باطناً و علی محمد و آله التحیة و الثناء.
[فهرستواره منزوی ۳۹۴/۶؛ دنا ۱۱۷۵/۲]

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۲-ت/۲۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد فرغت من تحریره ... اربعه عشر من شهر جمادی الثانی من شهور سنه ۱۲۴۳ و انا المحتاج ... علیرضا ابن حاجی الله ویردی ...
کا: علیرضا این حاجی الله ویردی، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۲۶۶گ، ۱۶ سطر (۶×۱۵/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۵۶۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ ۲۶ محرم ۱۳۲۴؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۶۵]

● **تسلیة الاحزان** / اخلاق / فارسی

taslīyat-ol ahzān

خوانساری، محمد باقر بن زین العابدین، ۱۲۲۶ - ۱۳۱۳ قمری
xānsārī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (1811 - 1896)

رساله‌ای است در لزوم شکیبائی بر مصایب دنیا با استفاده از آیات و احادیث و در پایان اشاره‌ای به مصایب حضرات معصومین و مخصوصاً مصایب حضرت امام حسین (ع) در دشت

کربلا.
چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۳۹، خشتی، ۲۵۴
[دنا ۱۱۷۵/۲]

۱. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: نامعلوم
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد حسین بن محمد موسوی در رجب ۱۳۳۰؛ ۱۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [صد و شصت نسخه: ۴۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۹۷
آغاز: الحمد لله اللطیف الخبیر و السمیع البصیر و مجازی أهل البلاء بالشیء الکثیر ... أما بعد چنین گوید بنده گناه کار؛ **انجام:** ابن عباس عرض کرد جعلت فداك یا حسین ان کنت لابد سائراً الی الکوفة ...
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: محمد حسین بن محمد موسوی به تاریخ غره رجب ۱۳۳۰؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قرمز،۱۶۰گ،۱۷سطر،اندازه:۱۵×۲۱سم[ف: ۱۳-۱۹۱]

● **تسلیة الاخوان** / تاریخ ایران / فارسی
taslīyat-ol exvān
جوینی، عطا ملك بن محمد، ۶۲۳ - ۶۸۱ ؟ قمری
joveynī, ‘atā malek ebn-e mohammad (1227 - 1283)
تاریخ تألیف: ۶۸۰ق
محمد جوینی صاحب تاریخ جهانگشای است. یک سال بعد از فتح بغداد در ۶۵۷ق هولاکو حکومت بغداد را به علاءالدین عطا ملك تفویض کرد. مدتی که هولاکو زنده بود عطا ملك در کار خویش برقرار بود، بعد از مرگ هولاکو در ۶۶۳ق پسرش آباقاخان در همان سال به جای پدر نشست و شمس الدین محمد جوینی برادر مؤلف را بر قاعده سابق در منصب وزرات ابقاء کرد و علاءالدین عطا ملك را به نیابت یکی از امراء به حکومت بغداد فرستاد، علاء الدین از ۶۶۳ تا ۶۸۰ حکمران مستقل بغداد و عراق عرب بود. مقارن این حال مجدالملك یزدی و بدخواهان صاحب دیوان نزد آباقا از وی سعایت کرده خاطر پادشاه بر او بشورانیدند، نتیجه کار این بود که عطا ملك به حبس و تعذیب و مصادره دچار گشت. صاحب دیوان مصایب و محن وارده را برای آگاهی دوستان در این رساله شرح داده است. صاحب دیوان به شفاعت شاهزادگان و خواتین در رمضان ۶۸۰ق از حبس رها گردید.
آغاز: و ان یمسسك الله بضر فلا کاشف له بحکم آنکه هر وقتی و زمانی و هنگامی و اوانی از انواع سر او ضرا و بلوی در قطری از اقطار جهان و طرفی از اطراف عالم بر سبیل عموم یا خصوص بحسب اشخاص حادثی به ظهور آید و در اطراف و اکناف مشهور گردد و اکثر خلایق
انجام: در حصول مباغی و امانی عزیزان و دوستان را زندگانی باد
چاپ: علامه قزوینی پاره‌ای از آن را در پیشگفتار «تاریخ جهانگشا»ی او چاپ کرده است.
[دیباچه قزوینی بر تاریخ جهانگشای ص عب؛ استوری ۲۶۴/۱؛ دنا ۱۱۷۵/۲ (۸ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۹۳۱/۲ و ۳۹۵/۶]

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۷۷/۳
خط: نسخ، کا: محمد شاه بن علی بن محمود بن شاد بخت معروف به شیخ حافظ اصفهانی، تا: نیمه ذیقعده ۶۹۸ق، جا: محله کران؛ جلد: تیماج عنابی مقوایی [نشریه: ۶ - ۶۷۹]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۲۵/۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۴]
۲. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۹۳۸
خط: نسخ، کا: زین العابدین محلاتی، تا: ربیع الاول ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۲۱/۶سم [ف: ۲ - ۱۵۱]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۸۰
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۳۴گ، ۱۱ سطر (۹×۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۹۰]
۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۳۸/۳ ـ ج
خط: نستعلیق، کا: مجتبی مینوی، تا: جمعه ۲۳ رمضان ۱۳۴۳ق (۱۱ ادریبهشت ۱۳۰۴)؛ مقابله شده [ف: ۱ - ۱۲۸]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۵۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق خوب، بی کا، بی تا؛ ۴۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۷۶]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۶۴۲
با تصحیح و توضیح مدرس گیلانی؛ بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]
۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۴۸/۳ ـ ج
آغاز و انجام: برابر
بی کا، بی تا؛ ۲۲گ (۲۸۵پ-۳۰۶پ) [ف: ۱ - ۱۲۸]

● **تسلیة اهل المصایب** / مواعظ / عربی
taslīyat-u ahl-il maṣāyib
منبجی، محمد بن محمد، - ۷۸۵ قمری
manbejī, mohammad ebn-e mohammad (- 1384)
مؤلف در علت تألیف خود آورده است: در سال ۷۶۵ طاعون وحشتناکی رخ داد، که هزاران نفر از مردم عادی و گروه کثیری از صلحا و اخیار در آن سال از بین رفتند و من در سال ۷۶۵ کتابی درباره طاعون و احکام آن تألیف نموده ولکن در آن کتاب چیزی درباره اجر و ثوابی که خداوند به مصیبت‌دیدگان عنایت می کند ذکر ننمودم لذا این کتاب را در تسلیت آنها که به مصائب دنیا گرفتار می‌شوند، تألیف نمودم. حاجی خلیفه و

کحاله از کتاب طاعون او نام برده‌اند. این کتاب در سی «باب» تدوین شده و فهرست عناوین ابواب سی گانه در اول کتاب ذکر شده است.
آغاز: الحمد لله المتفرد بالبقاء و القهر ... اما بعد: فان الله تعالی جعل الموت محتوما علی جمیع العباد
انجام: انه تبارک و تعالی قال لموسی علیه السلام: اذا رایت الغنا مقیلا فقل، ذنب عجلت عقربته و اذا رایت الفقر مقبلا فقل مرحبا بشعار الصالحین
چاپ: قاهره، مطبعة السعادة، ۲۲۸ص، ۱۹۲۵م؛ دمشق، مکتبة دار البیان، ۲۳۹ص، ف۷ص، ۱۳۹۹ق.
[بروکلمان ذیل ۸۲/۲؛ دنا ۱۱۷۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۵۸عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: چستر بیتی - دبلین ش ۳۳۲۱ (اربری فهرست خطی عربی همانجا ۳۵/۲)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۷۷۷ق؛ مصحح؛ ۱۵۴گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۱ - ۴۰۷]

● تسلیة الحزین فی فقد العافیة و الاحباب و البنین /
شرح حدیث / عربی
taslīyat-ul ḥazīn fī faqd-il ‘āfiya wa-l aḥbāb wa-l banīn
شبر، عبدالله بن محمد رضا، ۱۱۸۸؟ - ۱۲۴۲ قمری
šobbar, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad rezā (1774 - 1827)

تاریخ تألیف: ۱۲۱۵ق
آیات واحادیثی را در موضوع صبر بر مصیبت اولاد و سلامتی و غیره از بحار الانوار و وسائل الشیعه جمع‌آوری و انتخاب نموده و شرح کرده است.
آغاز: الحمدلله الذی تفرد بالبقاء و الدوام ... اما بعد فیقول احقر الخلق الی ربه الغنی ... احسن الله احوالها و قرن بالصدق اقوالها.
انجام: و قد تقدم من هذا القبیل اخبار کثیرة اللهم کثر حسناتنا و کفر لسیئاتنا بحق محمد ...
[الذریعة ۱۷۸/۴ و رق ۸۷۸]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۴۱۱۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال من النهایة فیه من [اغسط] مومنا ای قتله بلاجنایة وکل من ... وفی کتاب الصغیر لنصر بن مزاحم بسنده قال لما اقبل امیرالمؤمنین علیه السلام فی اصفین ورأینا بیوت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۱۶گ (۱۷۳پ-۱۸۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۴۴۷]
۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۰۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: در حیات مؤلف؛ مصحح، با علامت بلاغی با نسخه اصل؛ یادداشتی از قائم مقام به فرزندش؛ جلد: تیماج مشکی،۵۸گ،۱۷سطر،اندازه:۱۱×۱۷سم[محدث ارموی مخ:۱-۳۸۱]

● تسلیة الحزین فی موت النبیین / گوناگون / عربی
taslīyat-ol ḥazīn fī mawt-in nabīyyīn
ابن ابی حجله، احمد بن یحیی، ۷۲۵ - ۷۷۶ ؟ قمری
ebn-e abī hajale, ahmad ebn-e yahyā (1326 - 1375)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۱۴
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... روی الحافظ ابو موسی ... عن داوود بن؛ **انجام:** و تجمع مساء اهل المدینة ... و لکن این النفس عنه بالناس
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۱۸۳۷ [رایانه]

● تسلیة العالم فی شرح المعالم = شرح معالم الاصول
/ اصول فقه / عربی
taslīyat-ul ‘ālim fī š.-il ma‘ālim = š.-u ma‘ālim-il usūl
خلف حردان عطاوی، خلف بن محمد، ق۱۳ قمری
xalaf hardān ‘atāvī, xalaf ebn-e mohammad (- 19c)
وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
معالم الدین و ملاذ المجتهدین کتابی است در فقه با مقدمه‌ای در اصول فقه نگارش حسن (۹۵۹-۱۰۱۱) پسر زین الدین شهید ثانی (۹۱۱-۹۶۶). مقدمه اصولی این کتاب که به «معالم الاصول» شهرت دارد و بیش از بخش فقهی آن شناخته شده است، دارای حاشیه‌ها و شروح بسیاری است که در الذریعه (ج۶ ص۲۰۴-۲۱۰و ج۱۴ ص۷۰-۷۲) ذکر گردیده است. نسخه مورد بحث ما یکی از شرح‌هایی است که بر معالم نگاشته شده، البته تشخیص قطعی نگارنده دشوار است. اما در مقایسه با سایر حاشیه‌ها و شروح معرفی شده می‌توان احتمال داد که این نسخه همان «تسلیة العالم فی شرح المعالم» نگارش شیخ خلف حردان عطاوی، خلف بن محمد بن حردان حلی باشد که در الذریعه (ج۴ ص۱۷۸ ش۸۸۱) آمده است. نگارنده در حاشیه و ضمن متن از خلیفه سلطان (۱۰۰۱-۱۰۶۴) با عنوان «محشی جدید» یاد نموده، نظرهای وی را آورده است و از محشی قدیم نیز عباراتی آورده است. همچنین عبارت «قال الاستاد و ...» در متن دیده می‌شود. از آنجا که کتاب «تسلیة العالم فی شرح معالم» خلف حردان نیز به نقل الذریعه از خلیفه سلطان با عنوان «محشی جدید» و از شیخ محمد سبط (۹۸۰-۱۰۳۰) با عنوان «محشی قدیم» و از وحید بهبهانی (م۱۲۰۶) استاد خود، با عبارت «عن

الاستاد یا عن الشیخ الاستاد» یاد کرده است می‌توان احتمال داد که این دو نسخه یکی باشند. نسخه معرفی شده در الذریعه دارای بلاغ شیخ خلف حردان می‌باشد که در آخر نسخه بوده است، نسخه (ملی) نیز دارای بلاغ در صفحات متعدد است اما چون انجام آن افتاده است احتمالاً امضای نگارنده مفقود گردیده و از آنجا که این نسخه دارای خط‌خوردگی‌ها و تصحیحات بسیار است که جز از طرف نگارنده یا کسی که متن را به رؤیت وی رسانده باشد نمی‌تواند بود، باید احتمال داد متن دستنویس خود شارح یا کاتبی که آن را به رؤیت وی رسانده است. در مجموع از این قرائن و نشانه‌ها می‌توان احتمال داد که نسخه ما همان نسخه معرفی شده در الذریعه باشد (علینقی منزوی)

[دنا ۱۱۷۵/۲؛ ذریعه ۱۷۸/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۴۸۲

آغاز: بسمله. و لا حول و لاقوة ... الحمد لله الذی شرح صدورنا بمعالم الدین و نورقلوبنا بآیات الکتاب المبین؛ **انجام:** و تکاثر الفتن جعل الله مقرونا برضاه و ارشدنا و ایاکم لما یحبه ...

خط: نسخ، کا: عبدالله بن عباس ابن عیسی بن عطیة رماحی نجفی، تا: پنج‌شنبه ۴ صفر ۱۰۷۷ق؛ در برگ ۲۵۸ آخرین برگ انتهای نسخه اجازه روایت حدیث از مؤلف کتاب مزبور خلف بن حردان است به برادر خود، با خط صفی الدین طریح، محشی با عبارت «منه دام ظله»؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۵۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۲ – ۱۶۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۶

آغاز: الفقه من الکتاب و السنة و الاجماع و دلیل العقل و المراد بالاثر المسایل الفقهیه التی هی نتایج تلک الافکار ... (گ۲)؛ **انجام:** کما یظهر من بعض الروایات، و الله تع اعلم بحقایق احکامه، و من وجوه الترجیح بالامور الخارجیة موافقة احد الخبرین عمل علماء المدینة ... (گ۱۸۳پ)

این نسخه تا مبحث تعادل و تراجیح است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: کتابخانه مجد الدین پسر صدرالافاضل؛ خط خوردگی‌هایی در نسخه دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، نخودی، جلد: میشن تریاکی با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۸۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۲۶۲]

● **تسلیة العباد فی ترجمة مسکنة الفؤاد** / تاریخ معصومین / فارسی

taslīyat-ol ‘ebād fī tarjomat-e maskanat-el fo’ād

مجد الادباء خراسانی، اسماعیل بن محمد باقر، – ۱۳۲۱ قمری

majd-ol-odabā’ xorāsānī, esmā‘īl ebn-e mohammad bāqer (- 1903)

وابسته به: مسکن الفؤاد عند فقد الأحبة و الأولاد؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱–۹۶۵)

ترجمه «مسکنة الفؤاد» شهید ثانی است. در دیباچه و مقدمه قصیده در توسل به امیرالمؤمنین (ع) و دو قصیده در مدح شاهزاده محمد تقی میرزا رکن الدوله آمده است.

آغاز: سپاس و ستایش بقیاس مر بار خدای یگانه را

چاپ: با تصحیح محمد رضا انصاری، تهران، ۱۳۷۴، نشر میراث مکتوب؛ مشار فارسی، ج۱، ص۱۳۴۲؛ مشهد، سنگی، ۱۳۲۱ق.، وزیری کوچک (۱۰+۱۴۴+۶صص)

[دنا ۱۱۷۶/۲؛ فهرستواره منزوی ۳۹۵/۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۹۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** صلوت الله علیهم اجمعین.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: صفر ۱۳۱۴ق؛ واقف: نعمت الله مختاری امیر مجدی، تیر ۱۳۴۱؛ ۹۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۶ – ۴۰۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۱۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** فراغت از تحریر این ترجمه یافت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۵ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۸۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۴سم [ف: ۲–۱۵۱]

● **تسلیة الفؤاد فی بیان الموت و المعاد** / حدیث / عربی

taslīyat-ul fu’ād fī bayān-il mawt wa-l ma‘ād

شبر، عبدالله بن محمد رضا، ۱۱۸۸؟ – ۱۲۴۲ قمری

šobbar, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad rezā (1774 - 1827)

تاریخ تألیف: شب پنج‌شنبه آخر رجب ۱۲۱۷ق

چند «فصل» مشتمل بر احادیثی که درباره مرگ و منازل آخرت و معاد و کیفیت میزان و حساب و پاداش نیکوکاران و خطا کاران روایت شده با توضیحاتی کوتاه اگر توضیحی لازم باشد.

آغاز: الحمدلله الذی اختار لنفسه البقاء و الدوام و نزه ذاته عن الانقضاء والانخرام واحال الموت علی جمیع الانام.

چاپ: در قم چاپ شده است

[دنا ۱۱۷۶/۲]

۱. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: نامعلوم/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ چاپ قم از روی همین نسخه انجام شده؛ ۱۳۷گ (۱–۱۳۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [صد و شصت نسخه: – ۶۷]

۲. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: نامعلوم/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶گ (۱۳۸–۱۴۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [صد و شصت نسخه: – ۶۷]

۳. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۳۸۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۵گ (۸۳پ–

۱۵۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۷۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بیان یمکن الجمع بینه وبین ما سبق بحمل السبعة لعی الأنواع و هذا علی الاشخاص

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای نصایحی از مؤلف درباره مرگ و معاد؛ تملک: شمس العلماء حسنی به تاریخ ۱۳۱۹/۶/۵ با مهر «شمس العلماء» (بیضی)، حسین قربانی به تاریخ ۲۱ جمادی الاول ۱۳۸۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۲۲]

۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۷۳۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علیوی الدجیلی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۹۸]

● تسلیة الفؤاد (فی قصائد آزاد) / ادبیات / عربی

taslīyat-ol fu’ād (fī qaṣā’id-i āzād)

آزاد بلگرامی، میر غلامعلی بن نوح، ۱۱۱۶-۱۲۰۰قمری

āzād-e belegrāmī, mīr qolām-‘alī ebn-e nūh (1705 - 1786)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۷۰۳

آغاز: بسمله، نحمدک مولانا انت جعلت انفسنا؛ **انجام:** و آخر دعوهم ان الحمد لله

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

● تسلیة القلوب الحزینة الجاری مجری الکشکول و السفینة / متفرقه / عربی

taslīyat-ul qulūb-il ḥazīnat-il jārī majra-l kaškūl wa-s safīna

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)

تاریخ تألیف: جمعه ۲۴ رجب ۱۲۳۱ق

منتخبات بسیاری است از احادیث و اخبار و مسائل تفسیری و اعتقادی و فقهی که مؤلف آنها را از کتاب‌های مختلف بدون ترتیب مخصوص نقل کرده و دنباله پاره‌ای از آنها از خود توضیحات و بحث‌هایی می‌آورد و مجموعاً دارای مطالبی است با مشرب اخباری مؤلف که در جاهایی به اصولیین می‌تازد. این کتاب در ده جلد یا دوازده جلد بزرگ است. (سید احمد اشکوری)

[دنا ۱۱۷۶/۲؛ الذریعة: ۱۷۹/۴؛ ریحانة الأدب: ۸۵/۱-۸۶]

شرح و حواشی:

۱- تسلیة القلوب الحزینة (منتخب)؛ رضوی، محمد باقر (۱۸۶۹-۱۹۲۸)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۷۲۹

آغاز: روی شیخنا المحدث العاملی قدس سر ه فی باب الاشربة و کتب رجل الی ابی الحسن علی بن محمد علیه السلام

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ گویا به خط مؤلف که به‌گونه‌های مختلف نوشته شده است، سطرها راسته و چلیپا؛ نشانی عاریه سید عبد الله بن محمد؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۲۸۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۲۱/۷

آغاز: الحمد لله الذی لم یجعل العلم جهلاً و الصلاة و السلام علی من کان للرسالة اهلاً و علی آله الذین امهل الله العصاة ببرکتهم مهلاً و لعنة الله علی من رو عن علمهم ما کان صعباً و سهلاً؛ **انجام:** و اذا حکم عدل و اذا وعد انجز انالله لم یحرم لبوساً و لا مطعماً و لا تقل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده و الطیبات من الرزق انتهی الحدیث ...

جلد چهارم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با افزودگی‌هایی در مورد علوم غریبه در حواشی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۲گ (۲۷۰پ-۲۹۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳۲ - ۵۵۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۱۶۷

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی اما بعد فهذا هو ... من کتاب تسلیة القلوب الحزینة الجاری مجری الکشکول و السفینة

یکی از مجلدات این کشکول است و تألیف این جلد در روز شنبه ۳ شوال ۱۲۲۸ق شروع و در روز جمعه ۲۴ رجب ۱۲۳۱ق به پایان رسیده، عناوین فصول در جلد حاضر «نفث، نفث» می‌باشد؛

خط: نسخ، کا: احمد شریف، تا: ۲ رجب۱۲۵۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۷۳]

۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۵۵۵

جزو نهم قاطع البراهین است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۴]

● تسلیة القلوب الحزینة (منتخب) / گوناگون / عربی

taslīyat-ul qulūb-il ḥazīna (mn.)

رضوی، محمد باقر، ۱۸۶۹ - ۱۹۲۸ میلادی

razavī, mohammad bāqer (1869 - 1928)

وابسته به: تسلیة القلوب الحزینة الجاری مجری الکشکول و السفینة؛ اخباری، محمد بن عبدالنبی (۱۱۷۸-۱۲۳۲)

تاریخ تألیف: ۲۲ شعبان ۱۳۰۸ق

مؤلف کتاب «تسلیة القلوب الحزینه الجاری مجری الکشکول و السفینه» میرزا محمد اخباری را در این مختصر انتخاب و بعض فوائد آن را جمع‌آوری نموده و کتاب را که به خط مؤلف و تصحیحات وی بوده گرفته و بعضی مطالب آن را با تقدیم و تأخیر در اینجا آورده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۸۸۶/۱

آغاز: الحمدلله الذی قصرت الالسنة بتمامها عن أداء حمده والصلاة علی سیدنا محمد وآله اکمل الخلایق من بعده؛ **انجام:** لایقدر علی انکاره الا جاحد ذوعناد هذا آخرما اردنا نقله

نسخه حاضر تا پایان جلد دوم را خلاصه نموده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۸ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی ابر و باد، ۴۰گ (۱پ-۴۰ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۵۵۱]

● **التسلیة لمن کفت عینه** / اخلاق / عربی

at-taslīya li-man kaffat ‘ayn-a-h

زمخشری، محمود بن عمر، ۴۶۷ - ۵۳۸ قمری

zamaxšarī, mahmūd ebn-e ‘omar (1075 - 1144)

[دنا ۱۱۷۷/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۲۲/۲

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی یوسف عمر، تا: پنج‌شنبه پایان رجب و شعبان ۵۸۹ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: عطف میشن رویه ابری فرنگی، ۱۵ سطر [ف: ۵ - ۳۱۱]

● **تسلیة المجالس و زینة المجالس** / تاریخ معصومین / عربی

taslīyat-ul majālis wa zīnat-ul majālis

حسینی موسوی، محمد بن ابی طالب، ق ۱۰ قمری

hoseynī mūsavī, mohammad ebn-e abī-tāleb (- 16c)

کتاب که گاهی آن را «مقتل الحسین علیه السلام» نیز می‌خوانند، کتابی تاریخی و روایی است که مؤلف پس از مطالعه «روضة الشهداء» کاشفی، تصمیم به تألیف آن گرفت و پس از طی سالیان دراز نگارش آن را در یک «مقدمه» و ده «مجلس» مفصل به انجام رساند. مؤلف در مقدمه متعهد می‌شود که احادیث صحیح را از کتب علمای شیعه نقل کند و از آوردن روایات ضعیف بپرهیزد. وی در مقدمه از شاه اسماعیل صفوی و خدماتش به شیعه تجلیل می‌کند. در آغاز هر مجلس خطبه ادبی زیبایی ایراد نموده، پس از آن اخبار و روایات مربوط به آن مجلس را آورده و در خاتمه هر مجلس مناجاتی به سبک ادبی انشاد می‌کند و پس از آن نمونه‌هایی از سروده‌های خود را که مربوط به موضوع مورد بحث بوده، می‌آورد. کتاب حاضر از مصادر بحارالانوار بوده و علامه مجلسی، در جلدهای ۴۴ و ۴۵ بحار، از این کتاب مطالبی نقل کرده است. مؤلف از منابع شیعی و سنی بسیاری استفاده نموده است که برخی از آنها در حال حاضر مفقوداند. وی در سال ۹۲۱ مشغول نگارش آن بوده است. عناوین مجالس عبارت اند از: ۱. ذکر امور تتعلق بظلامة ابی عبدالله حسین علیه السلام؛ ۲. ذکر سید المرسلین و ذکر وفاته؛ ۳. ذکر شیئ من فضائل امیرالمؤمنین و ذکر ادلة شریفة علی فرض امامته و ذکر فاطمة الزهراء (ع)؛ ۴. ذکر الحسن بن علی بن ابی طالب (ع)؛ ۵. ذکر احوال الحسین بن علی بن ابی طالب علیهما السلام؛ ۶. ذکر ماتم الحسین و ذکر معاویة لع و یزید لع؛ ۷. فی مسیر الحسین (ع) الی العراق و من تبعه من اهله و اخوانه و بنی اخیه و بنی عمه؛ ۹. التعزیة التی سماها المصنف بمجریة العبرة و محزمة العترة؛ ۱۰. فضل زیارته.

آغاز: الحمدلله الذی جعل مصائب دار الغرور مصروفة الی وجوه اولیائه و نوائب بطشها المشهور موقوفة علی جهة اصفیائه و وعدهم علی الصبر الجمیل بالثواب الجزیل فی دار جزائه.

انجام: و شرفتنا علی الجسم الفقیر باللسان المفصح مروق المجالس فیصح لفظنا و یشوق المجالس صحیح و عظنا و یشنف الاسماء بلئالی نثرنا و یضرب الامثال.

چاپ: با تصحیح آقای فارس حسون کریم، در دو جلد، به اهتمام مؤسسة المعارف الاسلامیة در قم، ۱۴۱۸ق

[تراجم الرجال: ۳۵۸/۲-۳۶۰؛ الذریعة: ۱۷۹/۴ و ۱۹۴/۱۲؛ روضات الجنات: ۳۵/۷؛ الغدیر فی التراث الاسلامی: ۲۴۵؛ فصلنامه المجالس؛ کتابشناسی تاریخی امام حسین علیه السلام ۹۴-۹۶؛ کشف الحجب و الاستار: ۱۲۱؛ مرآة الکتب: ۱۴۴/۲؛ دنا ۱۱۷۶/۲]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۴۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در زمان حیات مؤلف قرن ۱۰؛ مصحح، محشی، از مؤلف با دعای «ادام الله اوصاله» یاد شده؛ تملک: حاجی حسن، صالح؛ جلد: تیماج مشکی ساده، ۵۹۶ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۳۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۵۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۹۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۴۵۱]

● **تسلیت مصیبت زدگان** / اخلاق / فارسی

taslīyat-e mosībat-zadegān

رساله‌ای است در ترغیب بر صبر و شکیبایی در مقام مصیبت و نوید صابران بر بلایا.

[دنا ۱۱۷۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۱۷/۸

آغاز: بر خواطر زاکیه عقلای عالم و ضمایر صافیه فضلای بنی آدم و ضوحی تمام و ظهوری لا کلام دارد؛ **انجام:** تو یوسف خود جستی و شد یوسف من ×× در کرب و بلا بزیر شمشیر تلف

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ بخش‌هایی از متن کتاب به صورت مورب «چلیپا»؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، ۱۱گ (۳۰-۴۰)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۹ - ۳۶۰]

● **تسلیة الملهوفین و تسکین المغمومین** / متفرقه / عربی
taslīyat-ul malhūfīn wa taskīn-ul maġmūmīn

موسوی قزوینی، ابوالقاسم بن کاظم، - ۱۲۹۲ قمری
mūsavī qazvīnī, ab-ol-qāsem ebn-e kāzem (- 1875)

پند و اندرز و حکایات آموزنده‌ای است که مؤلف به‌مناسبت انتشار طاعون سال ۱۲۴۷ و درگذشت دامادش که بسیار نزد وی عزیز بوده، در یک «مقدمه» و چهار «باب» و یک «خاتمه» با عباراتی نسبتاً ادبی و نیکو نگاشته تا وسیله تسلیت برای وی باشد و از پیش‌آمدها عبرت گیرد. در نسخه موجود چند برگ آغاز کتاب آمده و این عناوین در وی دیده می‌شود: المقدمة: فی جملة من المواعظ خطاباً للنفس؛ الباب الاول: فی ذکر الدنیا و ما یتعلق بها.

[دنا ۱۱۷۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۳۱۵/۳

آغاز: الحمدلله الذی قضی بالفناء علی الموجودات و قدر لکل ذی روح الحیاة و الممات فیمیت الأحیاء و یحیی الأموات

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۸۵گ (۳۲پ-۸۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۷۵]

● **تسلیک النفس الی حظیرة القدس** / کلام و اعتقادات / عربی
taslīk-un nafs ilā ḥaẓīrat-il quds

علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ قمری
'allāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251 - 1326)

به درخواست: فرزندش فخرالدین محمد

تاریخ تألیف: ۱۲ محرم ۷۰۴ق

مهمترین مباحث علم کلام و اصول مطالب عقلیه را به درخواست فرزندش جمع‌آوری کرده و آن را در نه «مرصد» و هر یک در «فصل»، «مطلب» و «مقصد» تنظیم نموده است: مرصد ۱. الامور العامه، دارای سه فصل؛ ۲. تقسیم الموجودات، دارای دو مطلب؛ ۳. اقسام الموجودات، دارای هفده مطلب؛ ۴. احکام الموجودات، دارای دو مقصد؛ ۵. اثبات واجب الوجود و صفاته، دارای دو مقصد؛ ۶. العدل، دارای هشت مطلب؛ ۷. النبوة، دارای نه مطلب؛ ۸. الامامة، دارای پنج مطلب؛ ۹. المعاد، دارای ده مطلب.

آغاز: بسمله الحمد لله القدیم الازلی الدائم الابدی ... اما بعد فقد اجبت سؤلک ...

انجام: اما المعاقب فلانه نوع ... اثباته فی هذا الکتاب و الله الموفق للصواب و الیه المرجع و المآب

[الذریعة ۱۸۰/۴؛ مکتبة العلامة الحلی ص ۱۰۵و۱۰۶؛ دنا ۱۱۷۶/۲ (۹ نسخه) و با انتساب به دو نفر که دومی خطاست]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۸۰۴

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه بریتانیا-لندن ۱۰۹۷۱؛ خط: نسخ، کا: علی بن حسن بن رضی علوی حسینی، تا: ۱۸ صفر ۷۱۶ق؛ مصحح، انهایی از فخر المحققین در ۱۷ رجب ۷۲۲، اجازه‌ای از فخر المحققین به کاتب آمده که نیمی از آن از بین رفته است، یادداشتی درباره کتاب از «ابراهیم بن عبدالله بن فتح الله بن عبدالملک بن اسحاق الواعظ» در جمادی الاول ۸۹۹؛ تملک: محمد بن اسد الله الماسی، زین العابدین بن محمد طاهر؛ ۱۶۷ص [عکسی ف: ۵ - ۲۷۱]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۶۸۹/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ صفر ۷۲۲ق؛ ۱۱۵گ (۵۹-۱۷۳) [عکسی ف: ۲ - ۳۱۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۸۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یصح الحکم علیه بالاعادة و الابتداء باعتبارین. المطلب الرابع فی ثبوت المعاد (سفید مانده است)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «رازی»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۵گ (۱پ-۹۵ر)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۲/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۸۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۱۳/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۴۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۷۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین عطاء الله بن مسیح آملی، تا: ۹۳۴ق؛ ۳۸گ (۷۸پ - ۱۱۵ر)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳۲ - ۹۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۶/۵

آغاز: بسمله، الحمد لله القدیم الازلی الدائم الابدی الاله القهار؛ **انجام:** فانا نعلم بالضرورة بقاء السواد فی القار و البیض

در فهرست از محمد جواد بن کلبعلی کاظمی دانسته که خطاست و نامبرده کاتب است نه مؤلف؛ کا: محمد جواد بن کلبعلی بن جواد کاظمی، تا: ۱۰۹۰ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج مشکی، ۴۰ص (۲۲۳پ- ۲۶۲)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۶۳۰]

۶. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه: ۱۶۰/۳

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد طاهر، تا: ۱۷ رجب ۱۱۱۸ق [نشریه: ۶ - ۳۴۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۴۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی تبریزی نجفی، تا: صفر ۱۳۳۹ق، به امر شیخ الاسلام زنجانی؛ با یک واسطه از روی نسخه وقفی خزانه حیدری نجف اشرف به تاریخ ۷۰۷ق با خط حسین بن علی بن ابراهیم المرندی کتابت شده؛ جلد: تیماج سیاه ساده، ۳۱گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۳۳/۱ - ۳۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۵۲۳-ف
آغاز: واسطة بینهما هی صفة لموجود لاموجودة و لامعدومة سماها بالحال ... الفصل الثالث فی مباحث الوجوب و قسیمیه و هی ثلاثة انواع: الاول الوجوب و الامکان و الامتناع من التصورات و لاشیء منها بثابت؛ **انجام:** برابر
نسخه اصل: نسخه فخرالدین نصیری امینی ش ۲۲۶؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۲۹۹]

← التسلیم ⋗ وجوب التسلیم

● **التسلیم** / فقه / عربی

at-taslīm

[دنا ۱۱۷۰/۲]

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۵۳/۱
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی انار المذاهب الحق ولو سعی فی اطفائه المنکرون و اضاء مناهج الصدق و ان عثر فیها بتقصیر هم الغافلون؛ **انجام:** فیکون قد ندم مما صدر منه من مقالات واهیه لتکون التوبه موجبة للخلاص عن مؤاخذة الشنایع المذکوره.
مؤلف رساله‌ای در بیان تسلیم در نافله نوشته بوده که حجت الاسلام محمد باقر شفتی (قرن ۱۲ق) رساله‌ای در رد آن می‌نگارد. مؤلف در رساله حاضر ردی بر ردیه شفتی نوشته است؛
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد سعید خوانساری، تا: ۱۲۳۸ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: چرم حنایی، ۶۰ص (۳-۶۲)، ۲۲سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۵۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۵۶۶/۱
آغاز: بسمه تعالی: قد عرفت ان رد السلام واجب علی الکفایة و هو فرض عینی علی الواحد؛ **انجام:** و یستحب زیارة القادم و معانقته. قال رسول الله ص عانق جعفر رحمه الله لما قدم من الخیبر ... بالصلاة علی محمد و آله الطاهرین.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۵۸]

● **التسلیم** / حدیث، اخلاق / عربی

at-taslīm

در یک «مقدمه» و چند «فصل» و از کتاب‌های چهارگانه: کافی و من لا یحضره الفقیه و تهذیب و استبصار.
[دنا ۱۱۷۷/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۶۰/۷
آغاز: بسمله، الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد فهذه الرسالة مودعة قدرا فیما جاء فی التسلیم من احادیث اهل العصمة سلام الله علیهم و فتاوی علمائهم؛ **انجام:** نسب کان علیه من شمس الضحی نورا و من فلق الصباح عمره
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن زرد، ۲۷گ (۱۲۵ر-۱۵۱ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۷/۹سم [ف: ۶ - ۴۸۹]

● **تسلیم النوافل** / فقه / عربی

taslīm-un nawāfil

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

[دنا ۱۱۷۷/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۵۷/۱۱
آغاز: الیه ... یقول ... هذه مقالة فی تحقیق الحال فی محمد بن خالد البرقی ... آغاز: بسمله. نحمدک یا من لم یزل نبا عطوفا ... و بعد، یقول ... قد بلغنی عن بعض الافاضل ... فی تسلیم النوافل ما کان اعتقادی انه مخالف للواقع؛ **انجام:** و هو مختار المحققین ایضا. انجام: و قد فرغت من تسویده فی منتصف الساعة التاسعة من اللیلة الخامسة من السبعة الرابعة من العشر الثالث من الشهر الاول من السنة الثالثة من العشر الثالث من المائة الثالثة من الالف الثانی ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۹گ (۱۰۳ر-۱۱۱ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۸۶]

● **التسلیم علی النبی** / فقه / عربی

at-taslīm ʻala-n nabī

پاسخ مسأله‌ای است که آیا سلام بر پیامبر (ص) در تشهد اخیر مستحب است یا واجب؟ و آیا مبطل صلاة است یا خیر؟ مؤلف در این رساله استشهاد به اقوال فقهاء و روایات نموده است و در یادداشتی در آغاز چنین آمده است: «هذا الکتاب مما الفه والدی العلامة فی جواب رسالة جدی الماهر لازال مغفورا التی صنفها فی باب التسلیم علی النبی و کلاهما موجودان فی هذا المجلد و السلام و الصلاة علی محمد و آله محمد».
[دنا ۱۱۷۷/۲]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۶/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... مسالة هل التسلیم علی النبی فی التشهد الاخیر مستحب ام واجب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ (۱۰۶پ-۱۲۳پ)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۶]

● **التسلیم علی النبی فی التشهد الاخیر** / فقه / عربی

at-taslīm ʻala-n nabī fi-t tašahhud-il axīr

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟ - ۱۱۴۰؟ قمری

hoseynī nāʼīnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)

رساله درباره حکم سلام بر پیامبر اکرم (ص) در تشهد اخیر نماز «السلام علیك ایها النبی و رحمة الله برکاته» و این که بنا بر رأی مؤلف مستحب است آوردن آن، نه واجب، چنانکه بعضی از فقها گفته‌اند.

[دنا ۱۱۷۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۳۸۲/۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... مسألة هل التسلیم علی النبی فی التشهد الاخیر مستحب أم واجب أو هو من الکلام المبطل للصلاة؛ **انجام:** و لعمری انه قد بلغ الامر فی تنقیح الحال الی ما لا یبقی للشک معه مجال

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی پارچه، ۵گ (۵۲ر-۵۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۹ - ۱۶۱]

● **التسلیم لداخل به فی الصلاة (رسالة فی)** / فقه / عربی - فارسی

at-taslīm li-dāxil bi-hi fi-ṣ ṣalāt (r.-un fī)

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

از کتاب سؤال و جواب اوست. در پایان عبارات فارسی نیز به عنوان نتیجه آمده است.

[دنا ۱۱۷۷/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۷۱۰/۱۰

آغاز: مسئلة القائلون بوجوب التسلیم و هم الاکثر اختلفوا فی ان الاخلال؛ **انجام:** فذکرته و قد فارقت مصلاک فاستقبل القبلة فانما کنت او قاعداً و تشهد و تسلیم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۲۵۰پ-۲۵۴پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۰۰]

● **التسمیة = تفسیر حدیث: «کل امر ذی بال لم یبدء باسم الله»** / شرح حدیث / عربی

at-tasmīya = tafsīr-u hadīṯ-i: «kull-u amr-in ḏī bāl-in lam yabdaʼ bi-ism-il lāh»

رساله‌ای است در شرح حدیث بسمله و حمد له: «کل أمر ذی بال لم یبدء ببسم الله فهو ابتر».

[دنا ۱۱۷۷/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۰۱۹/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف آلبالویی، ۱۶ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۳۱]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۴۶۱/۵

آغاز: افتتاح الکلام بتسمیة الله تعالی تیمنا؛ **انجام:** او ادعوا الرحمان. و الله اعلم.

بی‌کا، بی‌تا؛ بی جلد؛ کاغذ: فرنگی کهن نخودی، ۲گ (۱۳۱ر-۱۳۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۳۵]

● **تسمیة الائمة اولادهم بأسماء المخالفین** / متفرقه / عربی

tasmīyat-ul aʼimma awlād-a-hum bi-asmāʼ-il muxālifīn

تنکابنی، محمد بن سلیمان، ۱۲۳۴ - ۱۳۰۲ قمری

tonekābonī, mohammad ebn-e soleymān (1819 - 1885)

تاریخ تألیف: ۱۸ شعبان ۱۲۹۰ق

رساله‌ای مختصر که در چند ساعت نگاشته شده در اینکه چرا ائمه نام برخی از فرزندانشان را همنام با مخالفینشان گذاشته‌اند و در آن هشت سبب برای آن برشمرده است.

[دنا ۱۱۷۷/۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۲۴/۳

آغاز: الحمدلله الذی علم الاسماء و خلق الآلاء و انزل البلاء و الصلاة علی خاتم السفراء و افضل الاتقیاء؛ **انجام:** هذا آخر ما خلج بالبال فی هذا المقال و الله العالم بجلیة الحال

خط: نستعلیق، کا: تنکابنی، محمد بن سلیمان، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۸۱پ-۸۶ر)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۵۲]

● **تسمیة الابرار و تذکرة الاخیار** / تراجم / فارسی

tasmīyat-ol abrār va tazkerat-ol axyār

نصیرالاسلام، محمد علی بن حسین، ق۱۴ قمری

nsīr-ol-eslām, mohammad ʻalī ebn-e hoseyn (- 20c)

سرگذشت‌نامه‌ای است از حرف الف تا حرف هاء و از دانشمندان معاصر هم در آن یاد شده است. و در آن از «بهجة الارواح و فرحات الاشباح» مؤلف یاد گردیده است.

[دنا ۱۱۷۷/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۰۸۷/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۹۱/۲

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵۸ص (۱۵۵-۲۱۲)، ۱۹ سطر (۱۳×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۶۹۹]

← تسمیة الامام ← سبب تسمیة الائمة بأم الکتاب

● **تسمية الامامية الامامية** / کلام و اعتقادات / عربی
tasmīyat-ul imāmīya al-imāmīya

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ – ۴۱۳ قمری
mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)
در سبب نامگذاری شیعه به امامیه و اثبات حقانیت این فرقه و بطلان مذاهب فرق کیسانیه، فتحیه و سایر فرق، در دوازده «فصل» با عناوین «قال الشیخ ایده الله» و این مباحث از امالی شیخ مفید که به آن مجالس نیز می‌گویند انتخاب شده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۱۰۵/۳
آغاز: بسمله، قال المفید رحمه الله فی مجالسه فصل فی معنی تسمیة الامامیة الامامیة؛ **انجام:** فالآخر فی البطلان و الفساد مثله وفقکم الله جملة کافیة فیما قصدناه و الله ولی التوفیق و ایاه نستهدی الی سبیل الرشاد.
خط: نستعلیق، کا: محمد قریش آل شیخ عبدعلی، تا: ۱۲۳۰ق؛ واقف: مهدی دهقان، ۱۳۹۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن زرشکی، ۲۰ و ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۴۹۲]

● **تسمية بعض اولاد الائمة باسم خلفاء الجور** / کلام و اعتقادات / عربی
tasmīyat-u ba‘ḍ-i awlād-il a’imma bi-ism-i xulafā’-il jawr

وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ – ۱۲۰۵ قمری
vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)
رساله در پاسخ شبهه برخی از اهل سنت به شیعه است مبنی بر اینکه چرا امام علی (ع) و دیگر ائمه شیعه برخی از اولاد خود را به نام خلفاء جور نامگذاری نموده‌اند.
[دنا ۱۱۷۷/۲؛ روضات الجنات ۹۷/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۳۲۴/۲
آغاز: شبهة اوردها العامة علی الشیعه و هی ان علیا (ع) لم سمی اولاده؛ **انجام:** و انه من حقوقه و التقیه تنادی بالتسمیة باسم الخلفاء
کا: احمد بن ابراهیم، تا: ۱۱۷۵ و ۱۱۷۶ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۹–۱۰پ)، ۲۲ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۲ – ۵۲]

● **التسمية (فائدة فی)** / کلام و اعتقادات / عربی
at-tasmīya (fā’idat-un fī)

[دنا ۱۱۷۷/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۱۳/۲
خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۲گ (۱۵–۲۶)، ۷ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۶۰۴]

● **تسمير الاحكام** /
tasmīr-ul aḥkām

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۱۰
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

↩ تسمیط ≻ تخمیس

● **تسميط الدريدية** / ادبیات / عربی
tasmīṭ-ud duraydīya

اربلی، اسعد بن ابراهیم، ق۷ قمری
erbelī, as‘ad ebn-e ebrāhīm (- 13c)
وابسته به: مقصورة ابن درید = قصیدة دریدیة؛ ابن درید، محمد بن حسن (۲۲۳–۳۲۱ق)
تسمیطی است از قصیده مقصوره ابوبکر محمد بن الحسن بن درید بن عتاهیة الازدی، البصری.
[دنا ۱۱۷۸/۲؛ کشف الظنون ۱۸۰۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۷۰/۲عکسی
آغاز: لما بدی من المشیب صونه ×× وبان عن عصر الشباب بونه؛ **انجام:** لمرتع العیش الهنی منبتا ×× ومن اتاهم لم یخب حیث اتی
نسخه اصل: موزه بریتانیا، ش Or. 3824؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم بن محمد، تا: ۴ جمادی الثانی ۷۹۸ق، برای خودش؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با نشان بلاغ؛ ۱۳گ (۱۲۵–۱۳۷) [عکسی ف: ۲ – ۳۴۹]

● **تسميط قصيدة البردة** / شعر / عربی
tasmīṭ-u qaṣīdat-il burda
وابسته به: الکواکب الدریة فی مدح خیر البریة = قصیدة البردة = قصیده برده = برده میمیه؛ بوصیری، محمد بن سعید (۶۰۸–۶۹۶)
تسمیطی بر قصیده برده موسوم به «الکواکب الدریة» بوصیری است که در آن به هر بیت پنج شطر افزوده شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۱/۱
آغاز: الله أودع فی الاحشا لذی أضم ×× صبابة صعب منها الدمع کالدیم / و أنت من ذکر عرب الحی و الحرم ×× تبکی العقیق تنثر الدمع فی العلم / مستمطراً سحب دمع سال کالغیم ×× أمن تذکر جیران بذی سلم / مزجت دمعاً جری من مقلة بدم؛ **انجام:** یقول الله قولا منة بکرم ×× هذی الشفاعة فیها صالح و لکم / منی

ارتجاها و راجینی فلم یضم
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۱پ-۲۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱-۲۲۱]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۵/۱عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۴۴۱]

← تسمیط قصیده برده ﴿ تخمیس قصیدة البَردة

● **تسنیم المقربین فی شرح منازل السائرین** / عرفان و تصوف / فارسی
tasnīm-ol moqarrabīn fī š.-e manāzel-es sā'erīn
تبادکانی طوسی، شمس الدین محمد، - ۸۹۱ قمری
tabādakānī tūsī, šams-od-dīn mohammad (- 1486)
وابسته به: منازل السائرین؛ انصاری، عبدالله بن محمد (۳۹۶-۴۸۱)
تاریخ تألیف: شنبه ۱۶شعبان ۸۶۹ق
شرحی مزجی بر «منازل السائرین» خواجه عبدالله انصاری.
چاپ: به سال ۱۳۸۲ به چاپ رسیده است
[دنا ۱۱۷۸/۲(۳ نسخه)؛ کشف الظنون: ۱۸۲۸/۲]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۵۱۸/۱
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن ابراهیم جامی، تا: ۹۰۴ق، جا: قریه قصبة الارزنة؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۰۳ و ۱ - ۳۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۲۶۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۱۷۷]
۳. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه: ۹۸عکسی
بی‌کا، بی تا [جنگ: ۱ - ۴۵۴]

● **التسویة** / عرفان و تصوف - عربی
at-taswiya
پیر الله آبادی، محب الله مبارز، - ۱۰۵۸ قمری
pīr-e al-lāh-ābādī, moheb-ol-lāh-e mobārez (- 1648)
رساله‌ای است فلسفی ـ عرفانی در مساوی بودن موجد و موجد و اتحاد صانع و مصنوع، و در آن به آنچه که موافق ذوق مؤلف نیست پاسخ گفته می‌شود.
آغاز: الحمد لمن وجد بکل ما وجد و سجد بکل ما سجد و الصلاة و السلام علی خیر من نطق به و اصطفاه
انجام: و انا لنعلم ان منکم مکذبین و انه لقسوة علی الکافرین و انه لحق الیقین فسبح باسم ربک العظیم
[دنا ۱۱۸۲/۲]
شرح و حواشی:
۱- التسویة بین الافادة و القبول (ترجمه و شرح)؛ فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود (۹۴۷-۱۰۱۶)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۸۶۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** خدا کند نجات یابد و الا هلاک گردد ... سنه ۱۱۲۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۱ق [رایانه]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۱۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: رکن الدین بن عبدالله، تا: ۱۴ شعبان سال سیزدهم جلوس محمد شاه ۱۱۴۳ق، جا: جهان آباد هند؛ جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۱پ-۶ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۹]

● **تسویة البیوت (جداول)** / هیئت / فارسی
tasvīyat-ol boyūt (jadval)
[دنا ۱۱۸۲/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۴۵/۱۲
بالای جداول نوشته «تسویه البیوت بعرض ما»؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد عطار معدل، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی قلم الوان، جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۶۷۶-۶۸۲)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۷۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۹۹/۴۰
در کنار یکی از جداول تسویة البیوت حاشیه‌ای است گویا به خط ابوالقاسم یزدی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید آهاردار، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۱۱۸-۱۲۹)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۲۲]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۵۶۹/۳
آغاز: جدول تسویة البیوت بعرض لرها که عرض ارض اقدس باشد
خط: شکسته نستعلیق، کا: علی نقی حسینی، تا: شنبه ۳ ذیقعده ۱۲۷۰ق، جا: قریه درخش از توابع بیرجند؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای عطف چرمی، ۶ص (۶۱-۶۶)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۲سم [ف: ۸ - ۳۶۹]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۵۶۹/۵
آغاز: تسویة البیوت بعرض له که عرض دارالخلافه طهران باشد و ماقارنها فی العرض
خط: شکسته نستعلیق، کا: علی نقی حسینی، تا: شنبه ۳ ذیقعده ۱۲۷۰ق، جا: قریه درخش از توابع بیرجند؛ کاغذ: سفید فرنگی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای عطف چرمی، ۶ص (۸۳-۸۸)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۲سم [ف: ۸ - ۳۶۹]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۵۶۹/۶
آغاز: تسویة البیوت بعرض اصفهان که هست له که
خط: شکسته نستعلیق، کا: علی نقی حسینی، تا: شنبه ۳ ذیقعده ۱۲۷۰ق، جا: قریه درخش از توابع بیرجند؛ کاغذ: سفید فرنگی

آهار مهره، جلد: پارچه‌ای عطف چرمی، ۳۰ص (۹۲–۱۲۱)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۲سم [ف: ۸ – ۳۷۰]

● **تسویة البیوت من الاسطرلاب** / اسطرلاب / عربی
taswiyat-ul buyūt min-al usṭurlāb

بیدگل؛ مجتهد الزمان بیدگلی؛ شماره نسخه: ۲۶/۲

آغاز: اشارة الی معرفة تسویة البیوت تضع درجة الطالع علی الافق الشرقی، فما کان علی الافق الغربی من منطقة البروج هو البیت السابع؛ **انجام:** فهو درجة الکواکب السیارة و تقویمها اخذ من الصحیفة.

خط: نستعلیق تحریری، کا: محسن بن حبیب الله بن آقاجان مشیری الاصل بارفروش المسکن، تا: چهارشنبه ۵ رجب ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۳ر–۳پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم[ف:۴۰]

● **تسویة التعلیم فی معرفة التقویم** / هیئت / فارسی
tasvīyat-ot ta‘līm fī ma‘refat-et taqvīm

مرعشی شوشتری، فتح الله بن محمدرضا، – ۱۲۹۳ ؟ قمری

mar‘ašī šūštarī, fath-ol-lāh ebn-e mohammad-rezā (- 1876)

در ستاره‌شناسی و نجوم و دارای یک «مقدمه»، و چند «فصل» و یک «خاتمه»: مقدمه در معنی لغت تقویم و فصولی در معرفت حساب جمل و حروف معجم، در بیان سال و ماه و اجزای آن از شبانه روز و ساعات، در بیان تواریخ مشهور و تاریخ ترکی، در بیان اعداد افلاک کلی و کیفیت ترتیب آنها و غیره می‌باشد.

[دنا ۱۱۸۲/۲]

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه: ۹۳

آغاز: سرمایه مقصود و معرفت تقویم هر موجود حمد و سپاس معبودایست که به مقتضای لقد خلقنا الانسان؛ **انجام:** درجه دیگر شمالست آغاز وی از خط استوا است بر این شکل فصل هشتم

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح (از خود مؤلف)؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوایی روکش تیماج حنایی، ۴۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸۷]

● **تسویة الحاتمین همة الاصدقین** / کیمیا / فارسی
tasvīyat-ol hātamīn hemmat-ol asdaqīn

سید قاسم مجتهد

seyyed qāsem-e mojtahed

[دنا ۱۱۸۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۸۹/۱۱

خط: نستعلیق هندی، کا: ابوالشرف سید عیسی حاجی میان، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۳۴۳ق، جا: محله چنچل کوره حیدر آباد دکن؛ کاغذ: هندی،جلد:مقوا،۲۱سطر(۱۶×۲۶)،اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۶–۶۹۹]

● **التسویة بین الافادة و القبول (ترجمه و شرح)** / کلام و اعتقادات / فارسی
at-taswiya bayn-al ifāda wa-l qabūl (t. va s.)

؟فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷ – ۱۰۱۶ قمری

fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541 - 1608)

وابسته به: التسویة؛ پیر الله آبادی، محب الله مبارز (–۱۰۵۸)

مؤلف به ضبط واقف نسخه: محمد دهدار. رساله در معارف و توحید است.

[دنا ۱۱۸۲/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۱۹/۱۹

آغاز: الحمد لمن وحد بکل ما وحد و سجد بکل سجد یعنی ثناء لسانی و محب و اخلاص حنانی و خدمت و طاعت ارکنی مرذاتی و حقیقی راست که موجود باشد بوجود هر موجود لطیف و کثیف ازاینجا است که جنید می‌گوید طلبته فی الصفاء وجدته فی الکدر؛ **انجام:** پس درین مضایقه و مکابره نکنی‌ها انتم هؤلاء حاججتم فیما لکم به علم فلم تحاجون فیما لیس لکم به علم و الله یعلم و انتم لاتعلمون.

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: آهار مهره حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم[ف:۱۱–۳۲۴]

● **التسویة بین حدثنا و أخبرنا** / علوم حدیث / عربی
at-taswiya bayn-a ḥaddaṯanā wa axbaranā

طحاوی، احمد بن محمد، ۲۳۹؟ – ۳۲۱ قمری

tahāvī, ahmad ebn-e mohammad (854 - 934)

در صفحه عنوان آمده است: «الجزء فیه من کلام أبی جعفر محمد بن احمد بن سلامة الطحاوی رحمه الله تعالی فی التسویة بین حدثنا و بین أخبرنا و ذکر الحجة فیه من الکتاب و السنة روایة أبی الطیب أحمد بن سلیمن الحریری عنه ...».

[دنا ۱۱۸۲/۲؛ الفهرس الشامل، الحدیث النبوی و علومه ۳۷۷/۱ و ۱۲۲۴/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۷۶/۱۲

آغاز: بسمله. أخبرنا الشیخ العالم المسند الأصیل شهاب الدین أبوالمعالی أحمد ... قال أبو جعفر أحمد بن سلامه الأزدی الطحاوی اختلف أهل العلم فی الرجل یقرأ علیه العالم و یقر له العالم به کیف یقول فیه أخبرنا أو حدثنا؛ **انجام:** فکلذک یجب ان یکون ذلک فی الحدیث کذلک و الله أعلم بالصواب. تم الفصل

من کلام أبی جعفر الطحاوی رحمه الله و الحمدلله حق حمده ...
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، دبلین ایرلند جنوبی، ش ۳۴۹۵؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۰۸ق؛ ۸ص (۱۱۶-۱۲۳)، ۱۷سطر [عکسی ف: ۳ - ۳۹۸]

● **التسوية (ترجمه)** / عرفان و تصوف / فارسی

at-taswiya (t.)

پیر الله آبادی، محب الله مبارز، - ۱۰۵۸ قمری

pīr-e al-lāh-ābādī, moheb-ol-lāh-e mobārez (- 1648)

ترجمه و شرح مختصری است از رساله «التسویه» که مؤلف بنا به درخواست بعضی از اخوان باصفا پرداخته است. قطعه‌هایی از اصل آورده و آنها را ترجمه و شرح نموده است.

[دنا ۱۱۸۲/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۱۰/۲

آغاز: حمد و ثنا راجعند بسوی حق غیور ألا الی الله تصیر الامور و در نامتناهی نازل باد بر حضرت قبله گاهی؛ **انجام:** پس مضایقه و مناظره نکنی ... فلم تحاجونی فیما لیس لکم به علم و الله یعلم و أنتم لا تعلمون.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: رکن الدین بن عبدالله، تا: ۱۴ شعبان سال سیزدهم جلوس محمد شاه ۱۱۴۳ق، جا: جهان آباد هند؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۵گ (۷پ-۴۱پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۱۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷/۱۴۷

بندی از آن؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۲۶۹ ر) [ف: ۷ - ۱۹۴]

← التسوية و النفخ ⟵ تفسیر آیة «فاذا سویته و نفخت فیه من روحی»

● **تسویلات** / ادبیات / فارسی

taswīlāt

طغرای مشهدی، - ۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (- 1689)

رساله‌ای به نثر آمیخته به نظم. در آن از اصطلاح‌هایی که در موسیقی به کار می‌رود، نام ابزارهای موسیقی، مهره‌های شطرنج بهره گرفته، شاهزاده مراد بخش (د ۱۰۶۸ق/۱۶۵۷م) را ستایش کرده است. جز «وجدیه» و «تاج المدایح» اوست. (احمد منزوی)

آغاز: دیشب که به روشنایی چراغ پیاله چنگ مطالعه قواعد صدا می‌نمود.

[فهرستواره منزوی ۱۵۱/۵؛ مشترک پاکستان ۴۸/۵ (۲ نسخه) ۶۱۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۴۴۳/۶۰

آغاز: برابر

در فهرست انوار المشارق دانسته شده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول مذهب؛ جلد: گالینگور، سرخ عطف تیماج، ۲ص (۳۱۵-۳۱۶)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ - ۳۸۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۰۰/۱۸-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** چون ساقی دوران دهدش باده عیش ×× ساغر ز هلال عید در چنگش باد

اصل نسخه: گنج بخش، ش۲۰۸۶ (گنج ۱۲۵۹/۳)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰ص (۲۱۶-۲۲۵) [عکسی ف: ۲-۶۸]

● **التسهيل** / چند دانشی / عربی

at-tashīl

قاینی، کافی بن محتشم، ق۱۱ قمری

qāyenī, kāfī ebn-e mohtašam (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۲۹ق

دائرة المعارفی است دارای ۱۵ «فن» و فهرست فنون (که با سنجش یک نسخه موجود در مجلس و سه نسخه دانشگاه به دست آمده) بدین شرح است: فن ۱. منطق؛ ۲. طبیعی (دارای هشت مقاله) (تمام فن یکم و بیشتر فن دوم در هیچ یک از این نسخه‌ها نیست)؛ ۳. کیمیا (= علم مستور) دارای یک مقاله (در شش فصل)؛ ۴. فلاحت دارای چهار مقاله: ا) زرع الحبوب و ما یتعلق بها رجمع الغلاب در شش فصل، ۲) غرس الاشجار در هفت فصل، ۳) فصل الاشجار بعضها علی بعض دارای یک فصل، ۴) القول علی البقول و ما یحفظ به الاثمار فی المنازل و ما یدفع به آفات عنها در سه فصل؛ ۵. طب (بزرگترین بخش تسهیل) دارای چهار مقاله: ۱) تشریح در چهار فصل، ۲) احوال البدن و اسبابها و العلامات الداله علیها و فی آبائه حال الادویه، در سیزده فصل، ۳) تدبیر الاصحاء و علاج المرضی، در ده فصل، ۴) الادویه و قوانین ترکیبها، در پنج فصل؛ ۶. تغییر رؤیا، دارای یک مقاله در نه فصل؛ ۷. حساب دارای سه مقاله در حساب هند، در سیزده فصل؛ ۸. هیئت دارای مقدمه و سه مقاله: ۱) فی حال السماء و اصناف الرکات الدائره و القسی و الزوایا دارای پانزده فصل است و سی و سه (یا سی و چهار) شکل (نسخه‌ها فصل پانزده و بقیه را ندارند)، ۲) افلاک الشمس و حرکت‌ها دارای دوازده فصل و شکل، ۳) فی افلاک القمر و کیفیة ذلک دارای سی و هفت فصل و دوازده شکل (نسخه دانشگاه تا نیمه فصل ۲۵ مقاله ۳ را دارد)؛ ۹. موسیقی؛ ۱۰. الاحکام السماویه، در سه مقاله: ۱) تعدید قوانین کلیه ده فصل، ۳) موالید در دوازده فصل (در فهرست دانشگاه مقاله ۲ یاد نشده است)؛ ۱۱. علوم غریبه، دارای یک مقاله با نه فصل؛ ۱۲. علوم الهی دارای شش «مقاله»: ۱) امور عامه، بیست و دو فصل، ۲) علل و معلولات، نه فصل، ۳) جوهر و عرض، شانزده فصل، ۴) معرفت مبدا اول، ده فصل، ۵) صدور الاشیاء عن التدبیر الاول و

المعاد الیه، هفت فصل، ۶) احوال نفس الانسانیه و قوتها و الدعوات و العقوبات السماویه و العبادات و النبوة و الامامه، در دوازده فصل؛ ۱۳. علوم خلقیه دارای یک مقاله در چند فصل و خاتمه؛ ۱۴. سیاسات دارای دو مقاله: ۱) سیاسات منزل در شش فصل، ۲) سیاسات، چهارده فصل؛ ۱۵. عبادت و اسرار و رموز عبادات دارای یک مقاله در دوازده فصل. فنون و مقالات دارای خطبه و اختتام جداگانه و هر فن خود دارای یک مقدمه است. مؤلف (که نام خود را در چند جا از جمله در فصل ۱۵ مقاله یکم از فن ۱۳– در نسخه ۱۷۸۱ دانشگاه که به‌خط اوست – کافی بن محتشم بن عمید بن محمد بن شاهنشاه قاینی یاد می‌کند) در پایان فن ۱۲ تصریح می‌کند که در غره جمادی الثانی ۱۰۲۹ تألیف آن را آغاز کرده و در پایان آن به انجام رسانیده است. همچنین در پایان فن ۱۴ تصریح دارد به شاگردی خود نزد میر ابوالقاسم حسینی استرابادی و به اینکه در تحقیق این معارف با استر آبادی و با استاد معز الدین محمد اصفهانی شرکت داشته است. در پایان فصل ۴ مقاله ۲ همین فن از شاه عباس موسوی و شیخ بهاء الدین عاملی یاد می‌کند. در حاشیه خاتمه فن ۱۴ می‌گوید (به نقل از فهرست دانشگاه) که پس از یک سال از تألیف کتاب تسهیل، مقالتی در شرح آفاق و انفس و اسرار عبادات بدین کتاب الحاق نمود این سخن و قرائن دیگر گواه آن است که تسهیل را نخست در ۱۴ فن به پایان رسانیده و بعد از سالی فن ۱۵ را بر آن افزوده است.

از کتاب تسهیل تا این زمان نسخه‌ای کامل نمیشاسیم و نسخه‌های دانشگاه (که به خط مؤلف است) هر یک قسمتی از کتاب را دارد و در هیچ یک فن ۱–۲ و ۹ وجود ندارد (فهرست مندرجات ۱۵ فن از نسخه ۱۷۷۹ دانشگاه نقل گردید). (عبدالحسین حائری)

[تذکره نصر آبادی: ۹۸: ۱۹۱؛ الذریعه ۳:۹۰۳ و ۱۶۴: ۱۹ ریحانة الادب ۳: ۴۷۸؛ نسخه‌های منزوی ۲: ۸۰۶–۸۴۶ و ۱۰۲۶–۱۰۲۷؛ دنا ۱۱۷۸/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۷۷۹

از فن دهم تا فصل دهم از فن پانزدهم. در پایان فن دوازدهم آمده: «در غره جمادی الاخر سنه ۱۰۲۹ در تألیف این فن شروع شد و بانجام آمد بعون الله بتاریخ سلخ همان ماه و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً»؛ الفن الثالث عشر فی العلوم الخلقیة و فیه مقالة واحده فی خمسة عشر فصول و خاتمة، در صفحه عنوان فن سیزدهم آمده: «در میانه ماه رجب سنه ۱۰۲۹ در تألیف این فنون آغاز شده و بآخر رمضان سال بر هزار و بیست و نه بانجام آمد»، در نیمه فصل ۱۵ مقاله ۱ فن ۱۳ آمده «هذا تلخیص کتب ارسطوطالیس فی علم المنطق و لواحقه من جملة متملکات العبد الافل کافی بن محتشم بن عمید بن محمد بن شهنشاه القاینی و فیه مقالتان: المقالة الاولی فی السیاسات المنزلیة و فیها ستة فصول؛ المقالة الثانیة فی السیاسات و فیها اربعة عشر فصلا»، در پایان آمده: «و انما استفدت هذه المعارف و الحکم من الاستاد الکامل الفاضل الالهی الامیر ابوالقاسم الحسینی الاسترآبادی – ثم انی قد استعملت هذه المعارف و استفدتها بمشارکة المحقق الفاضل و المدقق الکامل ذی الطبیعة السلیمة و القریحة الحسنة السید الحکیم الفاضل المؤید الفیلسوف الکامل ابی القسم الحسینی و من استاده افضل الحکماء اشرف افضلاء المولی الاستاد معزالدین شرف المحققین محمد الاصفهان. حرس الله عن الفتن کریم ساحتهما و اعزالله انصار دولتهما و هما ایدهما الله بالعان فیه الی الغایة و اصلان الی السعادة (روی همه این عبارت مؤلف خط کشیده است و این برگ هم یا برگ پس از این چسبیده است)، در پشت برگی که به این برگ چسبیده است آمده: «تم الکتاب الموسوم بالتسهیل سلخ رمضان سنة ۱۰۲۹ الهجریة بقریه سرحد» پس از این خاتمة الکتاب است. در هامش آغاز این خاتمه آمده: «پس از سالی که از جمع این کتاب فارغ شده باقتراح گروهی از احباب گرامی و افاضل نامی مقالتی اندر شرح افاق و انفس و اسرار عبادات و تفصیل آن بهم آورده و بدین کتاب الحاق نمود و ختم مقال بر آن شد و الله الهادی»، در پایان خاتمه دارد: «و تهیا الفراغ من نقله الی البیاض سنة الف و تسع و عشرین بمحرسة قهستان – کتاب التسهیل تألیف احوج خلق الله الیه ابوجعفر الکافی بن محتشم القاینی ختم الله له بالحسنی»، در مبحث صوم از نامه زرادشت به شاه هند به فارسی آمده است؛ خط: نسخ، کاتب= مؤلف، تا: ۱۰۲۹ق؛ افتادگی: انجام؛ نسخه اصل و خط خوردگی دارد، در هامش نسخه خطوط گوناگونی مانند کوفی و جز آن از خود مؤلف و شعرهایی از خود او؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف میشن، ۳۲۹گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ – ۳۲۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۷۸۰

از نیمه دوم فصل ۴ مقاله ۱ (که ۲۲ فصل باید باشد) فن ۲ طبیعی است تا فصل ۳ فن ۷ (حساب)؛ خط: نسخ، کاتب= مؤلف، اصل است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۱۵۷گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ – ۳۲۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۷۸۱

چنین است فهرست آن: الفن الثالث فی الهیئة و فیه ست مقالات: المقالة الاولی فی حال السماء و اصناف الحرکات الدایرة و القسی و الزوایاء و فیهایه فصلا ولد مشکلا، المقالة الثانیة فی افلاک الشمس و حرکاتها و فیه یب شکلا و فصلا، المقالة الثالثة فی افلاک القمر و کیفیة ذلک و هی تشتمل علی الوفصلا ویب شکلا (نسخه تا نیمه فصل ۲۵ مقاله ۳ است و دو برگ دارای نیمه دوم فصل ۲ و اندکی از فصل ۳ (فی الصبح و اشفق) هم هست که باید جزو شماره ۱۷۸۱ باشد)؛ خط: نسخ، کاتب= مؤلف؛ نسخه اصل است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ مقوایی، ۷۱گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۸ – ۳۲۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۶۶

نسخه حاضر شامل فن ۲ تا ۸، است با نقایص و تشویش. اینک

فهرست مندرجات نسخه حاضر. فن ۸ (در هیئت) و در آن مقاله و قمح (۱۴۸) شکل است (در نسخه دانشگاه: فیها ست مقالات) المقالة الاولی فی حال السماء و اصناف الحرکات ... و فیها یه فصلا و لح شکلا (در دانشگاه: و فیها له شکلا)، فن ۸ در نسخه حاضر مقدمه‌ای دارد که در نسخه دانشگاه نیست (یا اینکه در فهرست اشارتی بدان نشده) و مؤلف در این مقدمه، تقسیمات ریاضیات تعلیمی را یاد می‌کند و می‌گوید از اصول چهار گانه تعالی (هندسه، حساب، موسیقی و هیئت) بخاطر رعایت اختصار، از هندسه و ارثماطیقی در میگذرم و به دانش هیئت و موسیقی بسنده می‌کنم (۱). و در هیئت نیز به جیوب واو تار و نسب مؤلفه و مثلثات و شکل قطاع و ظلی و مغنی نپرداختم (چون مربوط به هندسه است) و آنچه آوردم همانا مختصر مجسطی است به عین عبارات و بدون تغییر (مگر در ضرورت) (۱). فه ۲ (از ص ۵۶). از فن ۲ (در طبیعیات) در این نسخه بقیه فصل ۲، از مقاله ۵ تا پایان مقاله ۸ فن ۲ (تا اینجا که نسخه حاضر نشان می‌دهد) دارای ۸ مقاله است: مقاله ۵ دارای ۵ فصل: (۳ تقسیم دیگر در مزاج ۴- تکوین معادن و ارواح و احجار ۵- تکوین اجساد سبعه)، مقاله ۶- الاجسام النباتیه و ماناسب هذه چهار فصل: (۱- النفس النباتی ۲- قوی النفس النباتی ۳- فروع هذه القوی و خوادمها ۴- ترتیب هذه القوی و مراتب الهضوم)، مقاله ۷- الاجسام الحیوانیه و نفوسها و قواها و ما ینبعث فیها - ۲۰ فصل، مقاله ۸- (المقالة الثامنه من الفن الثانی من کتاب الستهیل فی الطبیعی) فی الانسان و قواها المختصه بها و یختم هذا الفن ... و یتلوها الکلام فی العلم الاوسط فن ۳- در کیمیا (= العلم المستور). این فن یک مقاله در ۶ فصل و در آغاز (در نسخه حاضر) مقدمه‌ای دارد (که در فهرست دانشگاه به وجود آن در نسخه شماره ۱۷۸۱، اشاره نشده)، فن ۴- فلاحت دارای یک مقدمه و چهار مقاله. در مقدمه می‌گوید «مسائل متعلق به کائنات جو و احکام سته شعری یمانی را که اصحاب فلاحت در کتابهای فلاحت می‌آورند در علم نجوم احکامی باز خواهم گفت»، فن ۵- طب دارای یک مقدمه و چهار مقاله، فن ۶- تعبیر رؤیا (یک مقدمه در نه فصل)، فن ۷- حساب یک مقده و سه مقاله. این نسخه تمام فن اول و قسمت بیشتر از فن را ندارد؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: فرهاد میرزا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۴۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۱۹ - ۴۳۱]

● **تسهیل** / طب / فارسی

tashīl

نوشته گل علی در روز سه‌شنبه در سه بخش نخستین در دو باب، در پزشکی.

[دنا ۱۱۷۸/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۸۷/۱

آغاز: حمد و سپاس و شکر بی قیاس بر آن خدای که موجودات را از عدم به وجود آورد؛ **انجام:** به قدر حاجت اینها را با روغن بادام آمیخته معجون سازند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۵۷گ (۱پ-۵۷ر)، ۹ سطر (۱۰×۱۹) [ف: ۱۷ - ۲۱۹]

● **تسهیل** / هیئت / فارسی

tashīl

جدول‌های نجومی است، بدون تفصیل. تقویم‌گونه. نام تسهیل از دارنده نسخه است.

[دنا ۱۱۷۸/۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۱۰

آغاز: تسهیل [جدول]. حمل. قص ... میزان؛ **انجام:** [جدول] جدی. سرطان.

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج زرد، ۱۰۷گ، ابعاد متن: ۱۲/۵×۱۷، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۵]

● **تسهیلات** / هیئت / فارسی

tashīlāt

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۴۰

آغاز: جدول تسهیل تعدیل شمس در برج حمل؛ **انجام:** جدی قلط، دلو قلط، حوت قلط

مشتملست بر جداول تعدیلات اول و ثانی و ثالث قمر و تسهیل جیب؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ پس از آن چند ورق جداول طول و عرض بلاد و در پایان نسخه رساله بی‌سروته و بی نام و نشانی است درباره مسائل و مطالع برج هفتم به خط نستعلیق زشت، و در هامش آن دو باب (یازده و دوازده) از کتاب دیگری نقل شده که از آخر آن چنین برمی‌آید که مؤلف از بلده مرشدآباد بنگال و از مردم قرن دوازدهم هجری بوده است؛ کاغذ: فستقی و حنائی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۶۹گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۳۸

آغاز: جدول اتصالات کواکب؛ **انجام:** بعد ... بعد

خط: ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ با جداول نجومی؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۳۲گ، اندازه: ۱۹/۵×۲۱/۲سم [ف: ۱۰ - ۲۹]

● **تسهیلات تعدیلات اربعه قمر** / هیأت / فارسی

tashīlāt-e t‘dīlāt-e arba‘ye qamar

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۰۷۲

آغاز: بسمله، حمل تسهیلات تعدیل دویم قمر بوسط؛ **انجام:** ی ح ۷ جدی تمام شد تسهیلات تعدیلات اربعه قمر معه عرض و تنقیح العرض علی ید احضر العباد عبد العلی ابن الحاج ...
خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی بن شیخ محمد، تا: ۱۲۶۷ق؛ واقف: حاج سید محمد ... با اصلح فقهاء مشهد [رایانه]

● **تسهیلات (جداول)** / هیأت / فارسی
tashīlāt (jadāvel)

[دنا ۱۱۷۸/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۷۷/۱
آغاز: بسمله. فصل در ظهور و خفای کواکب راصد انار الله برهانه می‌فرماید که بجهت ظهور و خفای؛ **انجام:** و بعد مستولی بر جزو ولادت باید نوشت و فرق میان این
مشتمل است بر حدود صد و ده ورق جداول تسهیلات نجومی؛
خط: نسخ متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۱۰گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱۸/۱
شامل نیمی از اوراق نسخ و عبارت است از جداول تسهیل و حصصیه و دایر و ابعاد سته و قوس الرؤیه خمسه متحیره و اختلافات مناظر قمر و بعد سیارات؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۳ق؛ چند صفحه آن بخط حاجی ملامحمد مهدی منجم باشی بالا خیابانی فرزند آخوندملااسمعیل است؛ کاغذ: سفید فرنگی خط‌دار، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۲۱×۲۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۸۴
آغاز: تسهیل تعدیل اول زحل (جدول)؛ **انجام:** جدول مطالع البروج بالفلک المستقیم ای بالقبه الاسد السنبله المیزان
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۱۶۳]

● **تسهیل الاتقان** / علوم قرآن / فارسی
tashīl-ol etqān

مطالب مختلفی است در کیفیت نزول و قراءت و حل مشکلات قرآن کریم. با «الاعراب فی الاعراب» و «مذاهب قراء سبعه» از شیخ امام ابو عمروعثمان بن سعیدبن مقری در یک مجلد.
[دنا ۱۱۷۸/۲]

تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱۵۷
آغاز: نسألک یا قیوم معرفة کل مکتوم، بسم الله الرحمن الرحیم، وفق اللهم لتتمیم هذا الکتاب الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب تبصرة لاولی الالباب و اودعه من فنون العلوم و الحکم العجب العجاب؛ **انجام:** و کان هذه آخر ما جادت به الاوقات، و تساهلت به الساعات ... تحریراً فی عشر الثالث من شهر شعبان المعظم من شهور سنه الف و سبعة و سبعین هجریة علی مهاجرها السلام فی المشهد الرضوی علی مشرفه السلام الی یوم القیام
خط: نستعلیق، کا: محمد حسینی، تا: ۱۰۱۷ق؛ تملک: ملا عبدالله بن محمد افندی صیاد زاده، امین الفتوی به تاریخ ۱۲۳۸ق؛ جلد: مقوا، ۷۳گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۸]

● **تسهیل البست المستوی (جداول)** / هیئت / فارسی
tashīl-ol bast-el mostavī (jadāvel)

در این جدول‌ها ساعات شب و روز با بست معوج با رموز نجومی تطبیق شده است.
[دنا ۱۱۷۸/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۴۲۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۰]

● **تسهیل التاریخ الی التاریخ** / هیئت / فارسی
tashīl-ot tārīx ela-t tārīx

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۰۷۰/۹
آغاز: بسمله، ۳- اب آب با پا ۴- جا آ با ا با ۵- باب دا چپ؛ **انجام:** ۱۰۶۰ سخت غنی ۱۰۶۱ اغنی۱۰۶۲ اغنیا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شوال ۱۱۸۱ و ۱۱۹۵ق؛ واقف: غیاثی، بهمن ۱۳۳۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۴۶۲]

← تسهیل التسطیح الاسطرلابی و العمل بمرکبات الشمالی و الجنوبی > تسطیح الاکر

● **تسهیل بعد شمس (جدول)** / هیئت / فارسی
tashīl-e boʻd-e šams (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۳۸/۱۰
خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ دارای رموز و ارقام و جداول نجومی؛ کاغذ سفید فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۰]

● **تسهیل تعدیل الایام اصلی و وسط شمس (جدول)** / هیئت / فارسی
tashīl-e taʻdīl-ol ayyām-e aslī va vasat-e šams (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۳۸/۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ دارای جداول نجومی؛ کاغذ سفید فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۰]

● **تسهیل تعدیل اول قمر (جدول)** / هیئت / فارسی

tashīl-e ta‘dīl-e avval-e qamar (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۳۸/۱۳

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ دارای جداول نجومی؛ کاغذ سفید فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۰]

● **تسهیل تعدیل ثالث قمر المبتداء بالدرجه (جدول)** / هیئت / فارسی

tashīl-e ta‘dīl-e sāles-e qamar al-mobtada’ be-d-daraja (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۳۸/۱۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ دارای جداول نجومی؛ کاغذ سفید فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۰]

● **تسهیل تعدیل ثانی قمر المبتداء بالرقیقه (جدول)** / هیئت / فارسی

tashīl-e ta‘dīl-e sānī-ye qamar al-mobtada’ be-r-raqīqa (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۳۸/۱۵

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ دارای جداول نجومی؛ کاغذ سفید فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۲۰]

● **تسهیل تعدیل شمس در بروج (جدول)** / هیئت / فارسی

tashīl-e ta‘dīl-e šams dar borūj (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۳۸/۸

آغاز: جدول تسهیل تعدیل شمس در برج حمل بمرکز حمل معدل بردارند در بروج شمالی

خط: نستعلیق، کا: عبدالحمید بن حاجی ملاعبدالجواد خطیب و خادم مشهد، تا: ۱۰ شوال ۱۲۹۷ق؛ دارای جداول نجومی؛ کاغذ سفید فرنگی، سطر بالای صفحه فارسی بقیه جدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۹]

← تسهیل تعدیل معدل قمر > تعدیل قمر

● **تسهیل التقاویم** / هیئت / فارسی

tashīl-ot taqāvīm

منجم بلخی، عبدالکریم، ق ۱۰ قمری

monajjem-e balxī, ‘abd-ol-karīm (- 16c)

اهداء به: امامقلی خان والی بخارا

تاریخ تألیف: حدود ۹۹۱ق

کتابی است در بیان قواعد استخراج تقاویم و کیفیت استنباط آن. [دنا ۱۱۷۸/۲]

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۴۹ فرخ

آغاز: که یاغی شدند مانند خانان ترکستان نابود کرد و همه خلق را در سایه ... بلده کمترین عبدالکریم البلخی

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد معصوم حسینی، تا: جمادی الثانی ۱۱۳۷ق، جا: کرمانشاه؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ از صفحه ۲۳۲ به بعد رساله‌ای است در بعد کواکب و استخراج تقویم و طریق استخراج خسوف و کسوف که گمان می‌رود از کاتب نسخه باشد، هر دو رساله به یک خط؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی،۱۲۳گ،۱۵سطر(۴×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۲۹]

● **تسهیل جیب بر صد فرنگ (جدول)** / هیئت / فارسی

tashīl-e jayb bar sad farang (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۵/۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۶گ، اندازه: ۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۴]

● **تسهیل حفظ ترتیب سور القرآن** / علوم قرآن، شعر / فارسی

tashīl-e hefz-e tartīb-e sovar-e qor’ān

قزوینی، محمد بن حسن، - ۱۰۹۶ قمری

qazvīnī, mohammad ebn-e hasan (- 1685)

منظومه‌ای در ۱۴ بیت به ترتیب سوره‌های قرآن کریم که به جهت سهولت در حفظ آنها به نظم در آمده است. در حاشیه متن آمده: «و از جمله مناسبات لطیفه این منظومه بودن اوست چهارده بیت بعدد أنوار أربعة عشر سلام الله علیهم که بواطن کلامند و اسرار الهند».

[دنا ۱۱۸۱/۲؛ طبقات أعلام الشیعة (قرن ۱۱ ه): ۲۲۳/]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۶۲/۲۱

آغاز: حمد و بقره آل عمران ونساء و مائده ×× بعد از آن انعام و پس اعرفا و پس انفال دان؛ **انجام:** نصر و تبت آنکه اخلاص و فلق برخوان و ناس ×× ختم شد قرآن بترتیب سور ای نکته دان.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قبل از آغاز رساله یک فائده در مقولات عشر از ابن سینا و ابیاتی به نقل از عارفان، فائده‌ای با عنوان «بیان لفظ ایمان»، نیز پس رساله مطالبی درباره اعراف و جنت و نار منقول از علامه مجلسی در بحار الأنوار آمدهاست که آن عبارت مقابله گردیده است؛ مهر: «الها بخشا» (مربع)؛ تملک: فتحعلی بن حسنعلی؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۷۵پ)، ۱۳ سطر (۹×۱۰)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۷۸]

← تسهیل الدعاء ⩾ تسهیل الدواء لتحصیل الشفاء

● تسهیل الدلیل / فقه / عربی

tashīl-ud dalīl

نراقی، ابوالقاسم بن محمد، ۱۲۵۸ - ۱۳۱۹ قمری

narāqī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad (1842 - 1902)

فقه استدلالی است به روش کتاب جد مؤلف «مستند الشیعة» ملا احمد نراقی با نقل بعضی از اقوال و روشی مختصر نظر ببیان مستند استنباط خودش دارد.

[دنا ۱۱۷۸/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۷۱۵

آغاز: الحمدلله الذی دعا عباده الی طریق الوصول الیه و هداهم الی ما یوجب القربی منه الزلفی لدیه

این نسخه مشتمل بر کتاب طهارت و صلاة تا احکام نماز جماعت می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: مجد الدین نراقی که نوشته کتاب را شیخ محمد بن شیخ مهدی خالصی بدو بخشیده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۲۷۲]

● تسهیل الدواء لتحصیل الشفاء / علوم غریبه، طب، دعا / فارسی

tashīl-od davā' le-tahsīl-eš šafā'

اردوبادی، عبدالمطلب بن غیاث الدین محمد، ق۱۳ قمری

ordobādī, 'abd-ol-motalleb ebn-e qīyās-od-dīn mohammad (- 19c)

مؤلف با مشاهده گروهی از عوام و عوام‌فریبان که برای استشفاء امراض به کتاب‌های سست و بی‌اساس به نام «طالع‌نامه» و «دیوان نامه» مراجعه می‌کردند، تصمیم گرفت به جای آن، به تألیف کتابی در عوذات و رقیات و ادویه مجربه مفرده و مطالب نافع به جهت هر دردی که از ائمه طاهرین و علماء دین نقل شده، بپردازد. این اثر در یک «مقدمه»، هشت «باب» و یک «خاتمه» است: مقدمه در مداوای جمیع امراض و علل؛ باب ۱. دفع علل مشوهه؛ ۲. دفع شر و بلیات؛ ۳. دفع اقسام تب؛ ۴. دفع دردهای اعضاء؛ ۵. دفع ضرر ترس؛ ۶. دفع هموم و غموم؛ ۷. دفع ضرر هوام و دواب؛ ۸. دفع امراض اطفال و زنان؛ خاتمه در بعضی از تجارب حکما.

آغاز: بسمله، بسم الله الذی لایضر مع اسمه سم و لا داء و جعل حمده دواء و ذکره شفاء ... این ذره بی مقدار از نسخ بسیار و امکنه متعدده متفرقه معتمده انتخاب و التقاط نموده ...

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۲۳ق.، رحلی، ۱۸۴ص (صص۳۱۱-۴۹۴) در هامش+(صص۵۷۷-۶۲۴) در هامش و متن. این کتاب در حاشیه منهاج العارفین به سال ۱۲۹۸ق به چاپ رسیده است.

[نسخه‌های منزوی ۵۰۷/۱؛ الذریعة ۱۸۲/۴؛ دنا ۱۱۷۹/۲ (۱۱ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۳۷۱/۵ و ۲۱۷/۷]

شرح و حواشی:

۱- منهاج العارفین و تسهیل الدواء (مختصر)

۲- تسهیل الدواء (منتخب)؛ حسینی مرعشی، محمد بن عبدالمهدی (- ۱۳)

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۹۹-۲۵/۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و این جدول را وضع وآنرا ثبت نمود چون احکام بعضی در این حدیث نبود بعضی بیوتات خالی ماند.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۲۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۲۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اجعل قبره اسعد القبور برحمتك یا ارحم الراحمین یا رحمن یا رحیم یا غفور و بحرمة سورة الفاتحة و الاخلاص

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن ملا ملك رودباری، تا: چهارشنبه ۸ صفر ۱۲۴۵ق، جا: قریه ورتوان رودبار؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۸ - ۷۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۹۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بر او دمد از خواص این است که اگر بنویسد و بر بازوی چپ بندد اگر در آتش رود [عیب نکند].

خط: نسخ، کا: اسلام بن قربانعلی حداد از محال سراب، تا: ۱۲ جمادی الاول ۱۲۶۰ق، جا: تبریز، مدرسه خواجه علی اصغر؛ مصحح، محشی؛ جلد: پارچه‌ای قرمز، عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ:۱-۳۸۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۳۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ایضا نوشته در آب اندازد اگر زیر رود بمیرد

... لاها ماح علاح محمد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۶ محرم ۱۲۶۳ق؛ چند تاریخ زاد روز و درگذشت به سال‌های ۱۲۵۲، ۱۲۶۵، ۱۲۶۸، ۱۲۷۳، ۱۲۸۷، ۱۲۶۲ به خط کاتب در درون جلد و برگ قبل پایان دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی؛ نوع جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج عطف تیماج قرمز، ۱۲۸ص، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ - ۶۹۹]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۱۴۰
بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، خریداری از سارا مجتهدی [رایانه]

۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الکتاب بعون الملک الوهاب (۱۲۷۰) ... تمام شد این کتاب در روز شنبه فی سلخ شهر ذی حجة الحرام ۱۲۷۰ ... کتابی نوشتم بصد عز و ناز ×× که ترسم فروشند بهای پیاز
خط: تحریری، بی‌کا، تا: شنبه سلخ ذیحجه ۱۲۷۰ق؛ ۳۰۳ص، ۱۹ سطر (۱۱×۱۲)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [نشریه: ۳ - ۳۰۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۴۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ رجب ۱۲۷۹ق (نام کاتب به رمز و با عدد ۴۵۵ آمده است)؛ یادداشتی در استکتاب نسخه به خط حاجی صادق عرب به سال ۱۲۸۲ق در اصفهان؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۱۹۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۷۰]

۸. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۱۳۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: محمد اسماعیل صادق الوعدی به تاریخ ۲۶/۳/۵ ش؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۶۷]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۱۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و اجعل قبره اسعد القبور برحمتک یا ارحم الراحمین یا رحمن یا رحیم یا غفور و بحرمة سورة الفاتحة و الاخلاص.
انجام: و اگر بزیر آب رود بیمار بمیرد ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۰۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ایضا از خواص این شکل است که بر ناخن ابهام دست چپ نویسد و بلیسد بجهت درد شکم و قولنج مجربست لمنع فنجلو ایضا معالجه درد ناف ...
از فصل پانزدهم باب چهارم به بعد را ندارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم، ۱۹۲ص، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۴]

۱۱. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه: الف-۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** واشتعل الراس شیبا هـ هـ هـ
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید، جلد: مقوای ساغری مشکی، ۳۷۲ص، ۱۷ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۸]

۱۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۷۰۱
آغاز: خود علتی یابی و از آن ترسی سوره انعام را بخوان تا از آن علت مکروهی بتو نرسد انشاءالله تعالی - فصل دوم از مقدمه؛
انجام: آنچه موجود است (از فصل اول باب ششم) نقل نموده که ملکی گوهر قیمتی داشت، بیکی از وزراء خود سپرد آنرا؛ پسری از پسران وزیر بعنوان بازی ...
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: ادعیه نسخ و متن نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ کاغذ: آبی کم رنگ کلفت، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۱۳۳گ، ابعاد متن: ۸×۱۳، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۱۸]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۵۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هفت دانه سیاه دانه و هفت قطره عسل را در آب یا در روغنی کند و سوره حمد و معوذتین را و آیة الکرسی و اول سوره جدید تا ترجع الامور و لو انزلنا هذاالقرآن علی جبل لرایته خاشعا متصدعا من خشیته الله
تا اواسط فصل سوم از باب اول (در بیان مداوای علت‌ها و امراض به تربت شریفه) را در بردارد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، ۱۰ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۸سم [رایانه]

● تسهیل الدواء (منتخب) / طب / فارسی

tashīl-od davā' (mn.)

حسینی مرعشی، محمد بن عبدالمهدی، ق۱۳ قمری

hoseynī mar'ašī, mohammad ebn-e 'abd-ol-mahdī (- 19c)

وابسته به: تسهیل الدواء لتحصیل الشفاء؛ اردوبادی، عبدالمطلب بن غیاث الدین محمد (-۱۳)
تاریخ تألیف: ۲۸ شوال ۱۲۸۴ق
منتخبی است از «تسهیل الدواء و الدعاء لتحصیل الشفاء و دفع المرض بالدعاء» در هشت «باب»: اول در ادعیه جمیع امراض و علل و اوجاع ... هشتم در دفع امراض زنان و اطفال».
[دنا ۱۱۷۹/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۱۲
آغاز: الحمدلله الذی لایضر مع اسمه سم و لا داء و جعل حمده دواء و ذکره شفاء؛ **انجام:** جهت دفع باد استسقاء سه مرتبه نوشته آبش را بناشتا بخورد او لم یرو انا خلقنا لهم مما عملت ایدینا انعاما فهم لها مالکون
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۴ق؛ ضمیمه: ضمن ۸۶ برگ آخر نسخه: ادعیه طلب حوائج، فصلی در بیان آنچه از

اسماء الله نافع است، دعاء طلب حوائج و فی معونة علی قضاء الدین منقول از صحیفه سجادیه؛ کاغذ: فرنگی شکری و حنائی، جلد:میشن خرمایی، ۱۳۰گ،اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۵ - ۵۰۳]

● **تسهیل الزیج** / هیئت / فارسی

tashīl-oz zīj

منجم، دوست محمد، ق۱۳ قمری

monajjem, dūst mohammad (- 19c)

وابسته به: زیج جدید محمد شاهی = زیج محمد شاهی = زیج هندی سینگه سوائی، راجه جی (-۱۱۵۶)

تاریخ تألیف: ۱۲۰۶ق

ساخته شده از روی زیج محمد شاهی، در ۳ «مقاله». نام کتاب و نگارنده در دیباچه آمده است

[دنا ۱۱۷۹/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۱/۴ و ۲۹۵۹/۴]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۴۹/۱

آغاز: بسم الله خیر الاسماء: شکر و سپاس زیاده از حد و قیاس سزاوار احمد لا یزالیست که سیاحان اقالیم علم هندسه در طی طریق یافت کنه شناساییش راه بیحساب سراسیمگی پیموده. سرمایه هوش از دست داده اند ... بنابر آنکه این ذره احقر المحتاج الی رب الصمد دوست محمد المنجم راغب گردید که تقویمی بمؤامره زیج جدید محمد شاهی در سنه میمونه هزار و دویست و شش هجری را استخراج نموده باشد بتحریر و تسطیر این چند ورق مبادرت نمود و تسهیل الزیج نام نهاد، طریقه؛

انجام: و اگر رأس باشد کسی دیگر یار شود و خارجی را بزند و اگر ذنب باشد زهر دهند و منقبض خاطر بوده باشند و یکدیگر مخوف سازند و از خود مأیوس بوده باشند و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع المآب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۷ رمضان۱۲۰۶ق، جا: کرمانشاهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۱گ (۱پ-۳۱ر)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳۲۳]

● **تسهیل زیج جدید = زیج جینگ** / هیأت / فارسی

tashīl-e zīj-e jadīd = zīj-e jīng

وابسته به: زیج جدید محمد شاهی = زیج محمد شاهی = زیج هندی؛ سینگه سوائی، راجه جی (-۱۱۵۶)

[دنا ۱۱۸۱/۲]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۳۴۱

تنها جدول‌هاست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۲۵۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۲۱۸گ، ۳۳ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۲۴۶]

● **تسهیل زیج محمد شاهی** / ریاضیات / فارسی

tashīl-e zīj-e mohammad-šāhī

وابسته به: زیج جدید محمد شاهی = زیج محمد شاهی = زیج هندی سینگه سوائی، راجه جی (-۱۱۵۶)

زیج محمد شاهی در ۱۱۴۰ق در شاه جهان آباد به دست سید نعمة الله شوشتری ساخته شده است. در این کتاب از زیج محمدشاهی آورده شده و در پشت نسخه شماره ۶۷۲ کتابخانه سپهسالار «زیج هندی» نامیده شده است. بیشتر کتاب پس از دیباچه جدول‌های زیج است (فهرست سپهسالار). درستش آن است که «زیج محمد شاهی» از راجه جی سنگ است که در ۱۱۵۶ق نگاشته و تسهیل از ناشناس. (منزوی، احمد)

آغاز: بسمله. در معرفت روش ستارگان و مواضع ایشان در طول و عرض، در معرفت تعدیل الایام. تعریف شبانروز در اول کتاب گذشته ...

[الذریعة ۴۰۱/۴؛ دنا ۱۱۸۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۲/۴]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۷۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۶۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم[ف:۳-۴۳۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۷۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۳ - ۴۳۶]

● **تسهیل زیج هندی** / هیئت / فارسی

tashīl-e zīj-e hendī

کوکانی، عبدالعلی بن احمد، - ۱۳۲۵ قمری

kūkānī, ‘abd-ol-‘alī ebn-e ahmad (- 1907)

وابسته به: زیج جدید محمد شاهی = زیج محمد شاهی = زیج هندی سینگه سوائی، راجه جی (-۱۱۵۶)

از عبدالعلی بن احمد تبریزی گاوگانی و با مقدمات از میرزا علی ثقة الاسلام تبریزی. استخراج از دو نسخه تسهیل و دو نسخه زیج. نگارنده مقدمه در دیباچه می‌گوید: «بعضی مقدمات زیج الغ بیگی را نزد استاد مدقق فرزانه ... میرزا عبدالعلی خلف الصدق مولی احمد تبریزی گاوکانی تحصیل نمود نوبت به استخراج تقویم رسید چون زیج الغ بیک بواسطه قدمت، منسوخ و اعتماد منجمین بر زیج محمد شاه هندی است عزم تصمیم یافت که این مقصود را از زیج مذکور جوید ... چون نسخ زیج و تسهیل با همه قلت وجود هر چه بدست آمد غالباً مغلوط بود، استاد همت گماشت و از روی دو نسخه زیج بعد از ضم دو نسخه تسهیل این نسخه را ترتیب داد ... جداولی را که محتاج به تسهیل بود تسهیل کرد و تعدیل سوم قمر را که لغایت سقیم بود و مواضع افزودن و کاستن در نهایت غیر مستقیم، بنحو اکمل

تنظیم نمود ... و چون غرض اصلی ... اتمام یافت این قاصر پاره ای مقدمات که در استخراج بکار آمد بر اصل افزود و غالب اعمال را ... به کتب دیگر احاله نمود ». دیباچه و مقدمه کتاب، چنانکه که در دیباچه تصریح دارد از گاوکانی نیست از شاگرد کاوکانی (ثقة الاسلام) است و این مقدمه دارای سه «باب» و هر باب دارای چند «فصل» است و پاره‌ای از فصل‌ها ناتمام است. (چنانکه صاحب مقدمه می‌گوید) در نگارش این تسهیل از دو نسخه تسهیل استفاده شد و گویا منظور تسهیل زیج هندی از دوست محمد منجم است که در ۱۲۰۶ در سه مقاله ساخته و نسخه آن در کتابخانه الهیات هست (منزوی ۱: ۲۶۳، فهرست الهیات ۱: ۷۲)، این تسهیل در ۱۲۹۱ ساخته شده و این تاریخ در صدر جداول (که به‌دنبال - تسهیل جداول سوم است) دیده می‌شود. صاحب دیباچه و مقدمه، نام خود را نیاورده ولی در پشت برگ اول نسخه یادداشتی از میرزا عبدالله ثقة الاسلامی فرزند میرا علی آقا ثقة الاسلام موجود است و تصریح دارد که این نسخه از آثار ثقة الاسلام است. فهرست ابواب و فصول مقدمه در آغاز (پیش از شروع دیباچه و به خط کاتب) نوشته شده، پس از پایان مقدمه جدولی را که فرهاد میرزا در پایان کتاب جام جم به‌نقل از تقویم سال ۱۸۵۶م چاپ آمریکا (از همان کتاب) نقل شده است. در پایان کتاب (پس از چند برگ سفید) صفحه تقویم و درجه ممر و درجه طلوع و غروب بعضی از کواکب ثابته به تاریخ ۱۲۸۹ در این فرایحه مورد استخراج شده است.

[دنا ۱۱۸۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۵۸

آغاز: بسمله پس از ستایش یزدان پاک فرازنده آسمان. چنین گوید محرر این مقاله مسود این عجاله که این قاصر را بعد از حصول ربط قلیل به علم نجوم شوق تکمیل آن مقتضی شد که بعضی مقدمات زیج الغ بیگ را؛ **انجام:** (عنوان آخرین جدول در آخرین صفحه کتاب): ساعات بین طلوعین بعرض تبریز.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری، قطع: رحلی [ف: ۱۹ - ۴۰۳]

← تسهیل السبیل بالحجة فی انتخاب کشف المحجة ⩾ کشف المحجة (منتخب)

● **تسهیل شمس** / هیئت / فارسی

tashīl-e šams

یزدی، محمد باقر بن زین العابدین، ق۱۱ قمری

yazdī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (- 17c)

جدولی است در تسهیل شمس مشتمل بر ۴۹ سطر طولی و ۳۰ سطر عرضی با توضیحات مختصری از مؤلف در کیفیت به کار بردن آن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۴۴/۱

آغاز: بعد چنین گوید محمد باقر بن زین العابدین که این جدولی است که خاطر فاطر ... قریحه فاخر ادراک کرده بل دری است که خرد غواص؛ **انجام:** جدول است

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دارای جداول و اشکال؛ دارای چندین یادداشت و جدول نجومی پراکنده به خط محمد باقر یزدی؛ جلد: تیماج عنابی، ۷گ (۴ر-۱۰ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۲۳۱]

● **تسهیل الصعاب من امور طلاب** / فهرست / عربی

tashīl-uṣ ṣi‘āb min umūr-i ṭullāb

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

فهرست موضوعی مختصر چند کتاب فقهی و روایتی است که به‌جهت راحتی کار طلاب تنظیم نموده است. این کتاب رساله دهم از «کنوز العلوم» مؤلف است: باب ۱. فهرست کتاب المختلف للعلامة الحلی؛ ۲. فهرست کتاب قواعد الاحکام للعلامة الحلی؛ ۳. فهرست کتاب شرائع الاسلام للمحقق الحلی؛ ۴. فهرست کتاب اللمعة للشهید الاول؛ ۵. فهرست کتاب تهذیب الاحکام للطوسی؛ ۶. فهرست کتاب فروع الکافی للکلینی؛ ۷. فهرست کتاب من لا یحضره الفقیه لابن بابویه.

[دنا ۱۱۷۹/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۰۲۳/۱۰

خط: نسخ، کا: آقا بابا بن محمد مهدی شهمیرزادی، تا: ۱۲۵۵ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۰۲ر-۱۲۱پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۱ - ۲۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۱۵۲/۲

آغاز: الحمدلله علی نواله ... هذا کتاب تسهیل الصعاب من امورالطلاب فی فهارس کثیر من کتب الفقه و الاخبار و فیه ابواب؛ **انجام:** الباب الثامن فی فهرست کتاب الفقه الرضا علیه السلام و فیه ...

ناتمام؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۲گ (۱۱پ-۴۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۳۸۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۸۴/۱۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۳]

۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۶۸۲/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی[ف: ۲۹۳]

۵. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱۰
بی‌کا، بی تا [نشریه: ۷ – ۵۱۷]

● **تسهیل الطرقات فی نظم الورقات** / شعر، اصول فقه/عربی
tashīl-uṭ ṭuruqāt fī naẓm-il waraqāt

عمریطی، یحیی بن موسی، – ۸۹۰ ؟ قمری
'amrīṭī, yahyā ben mūsā (- 1486)

وابسته به: الورقات = الوریقات؛ امام الحرمین، عبدالملک بن عبدالله (۴۱۹–۴۷۸)
نظمی است از رساله «الورقات» امام الحرمین.
چاپ: انظر لطایف الاشارات الی شرح تسهیل الطرقات للشیخ عبدالحمید قدس؛ قاهره، دار المصطفی، چاپ اول، ۱۴۸ص، ۱۴۲۵ق.
[دنا ۱۱۷۹/۲؛کشف الظنون ۲۰۰۶/۲؛ هدیة العارفین ۵۲۹/۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۶۸/۱۴–۱۲/۱۵۸
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× وبه التوفیق و الاعانة / قال الفقیر الشرف العمریطی ×× ذوالعجزو التقصیر و التفریط؛ **انجام:** فالحمد لله علی اتمامه ثم صلوة الله مع سلامه ×× علی النبی و آله و صحبه / وحزبه وکل مؤمن به
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۹۲۹]

● **تسهیل ظل بر صد فرنگ (جدول)** / هیئت / فارسی
tashīl-e zel bar sad farang (jadval)

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۵/۱۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱ص، اندازه: ۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۵۱۴]

● **تسهیل العلاج** / طب / فارسی
tashīl-ol 'alāj

ملک الاطباء، محمد تقی، – ۱۲۸۵ ؟ قمری
malek-ol atebbā', mohammad taqī (- 1869)

دارای ۵ «فصل» و «خاتمه». مؤلف در پایان حافظ الصحه از این رساله یاد می‌کند.
چاپ: تهران، در مجموعه رسائل طبی، ۸۵–۱۲۸۳ق، سنگی.
[دنا ۱۱۷۹/۲؛ الذریعه ۱۸۲/۴: نجم آبادی: ۲۳۸ و ۶۰۷؛ فهرستواره منزوی ۳۳۷۱/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۷۱/۱۶
آغاز: بسمله بدانکه جمیع امراض امتلائیه معنی سبب عروض؛ **انجام:** و استعمال نمک و سرکه بر موضع عرضه نافع و با کفایت است.
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر، تا: ۱۲۹۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۳ص (۱۷۵–۲۹۷)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۲۴۶]

● **تسهیل الفرائض** / فقه / عربی
tashīl-ul farā'iḍ

ساچقلی زاده، محمد بن ابی بکر، – ۱۱۵۰ قمری
sāčqolī-zāde, mohammad ebn-e abī-bakr (- 1738)

این کتاب شرحی است که بر «رسالة الفرائض» محمود قیرشهری که پس از مقدمه‌ای در ضرورت علم به تعریف آن پرداخته و به تقسیم ترکه میت، مقدار سهم و ارثان، صاحبان فرض و ... می‌پردازد.
[دنا ۱۱۷۹/۲]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۳/۳
آغاز: بسملة. حمدلة. بعد فیقول الفقیر محمد المدعو بساچقلی زاده ... لما استحسنت رسالة الفرائض لمحمود القرشهری عملت بتوفیق الله تعالی رسالة تظهر مخفیاتها و تزید علیها بفواید اخری ... و سمیتها تسهیل الفرائض ... فاعلم أن الفرائض علم یبحث فیه عن احوال قسمه الترکه بین الورثة؛ **انجام:** و باقی تفصیل مسائل ذوی الارحام فی المطولات و لیکن هذا اخرما قصدنا جمعه و ترتیبه، الحمدلله علی التمام و علی رسوله و آله الصلواة و السلام ... تم الکتاب بعون الله ... علی ید اسمعیل بن عثمان ...فی سنة تسع و ستین و مائة و الف.
خط: نسخ، کا: اسماعیل بن عثمان، تا: ۱۱۶۷ق؛ بعد از رساله ساچقلی زاده کاتب قصیده‌ای از ابن حاجب، که در آن اسامی مونث سماعی را به نظم کشیده، آورده است مطلع آن چنین است: «نفسی الفراء لسائل و افانی ×× بمسائل قامت و ...»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی زرد با ترنج، ۱۶ص (۱۹۱–۲۰۶)، ۱۹ سطر (۱۳×۷/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۱ – ۲۵۸]

● **تسهیل الفوائد و تکمیل المقاصد** / نحو / عربی
tashīl-ul fawā'id wa takmīl-ul maqāṣid

ابن مالک، محمد بن عبدالله، ۶۰۰ – ۶۷۲ قمری
ebn-e mālek, mohammad ebn-e 'abd-ol-lāh (1204 - 1274)

کتابی است مهم و جامع در علم نحو که مؤلف از کتاب خود «الفوائد» تلخیص نموده در چندین «باب» و «فصل»، و چون مختصر و جامع بود، دانشمندان حواشی و شروح فراوان بر آن نوشتند. (سید احمد اشکوری)
آغاز: قال الشیخ الامام العلامة الاوحد شیخ النحاة و الادباء جمال الدین ... فسمیته تسهیل الفوائد و تکمیل المقاصد.

انجام: و هذا مما لا ينقاد اليه و لا يقاس عليه - كمل تسهيل الفوائد و تكميل المقاصد. فى العشرين من شوال سنه ست و ستين و سبعانه.
چاپ: القاهرة، دار الكتاب العربى للطباعة و النشر، تحقيق محمد كامل بركات، ۱۹۶۸م، ۴۲۱ص
[دنا ۱۱۷۹/۲؛ بغية الوعاة ۵۴؛ كشف الظنون ۴۰۵/۱؛ ظاهريه، نحو ۸۸]
شرح و حواشی:
۱- تمهيد القواعد فى شرح تسهيل الفوائد و تكميل المقاصد؛ ابن مالک، محمد بن عبدالله (۶۰۰-۶۷۲)
۲- شرح التسهيل؛ ابوحيان، محمد بن يوسف (۶۵۴-۷۴۵)
۳- شرح تسهيل الفوائد و تكميل المقاصد؛ ابن ام قاسم، حسن بن قاسم (-۷۴۹)
۴- شرح تسهيل الفوائد و تكميل المقاصد = المساعد على تسهيل الفوايد؛ ابن عقيل، عبدالله بن عبدالرحمن (۶۹۸-۷۶۹)
۵- تمهيد القواعد

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۴۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و المنوص غير المنصوب فان حذف يائه اجود الا ان تحذف و اوه او عينه فيعين الاثبات و ان لم يكن منوناً.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ تملک: شمس الدين بن هادی اعمش به تاريخ ۱۰۵۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تيماج قرمز، ۱۴۲گ، ۹ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱۳- ۲۷۵]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۶۶۴
آغاز: ... ولكن لحسن الظن آنفا. باب شرح الكلمه و ما يتعلق بها الكلمة لفظ مستقل دال بوالوضع تحقيقا او تقديرا؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۳۳ق؛ افتادگی: آغاز (اندکی از آغاز ديباچه کتاب را ندارد)؛ محشی؛ تملک: سيد محمد بن مير سيد علی طباطبائی؛ کاغذ: سمرقندی شکری، جلد: تيماج قهوه‌ای با ترنج، ۳۱۴ص، ۸ سطر، اندازه: ۲×۲۹/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۱۶]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۰۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و يكتب بلام واحدة الذى و جمعه و التى و فروعه.
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ محشی، مصحح؛ جلد: تيماج زرشکی، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۶/۲سم [ف: ۴۱ - ۱۶۶]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۰۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ [مختصر ف: ۱۷۷]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۰۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با علامت بلاغ و رکابه نويسی؛ تملک: محمد بن حسن بن محمد بن علی بن ميمی و لطف علی صدرالافاضل (جد فخرالدين نصيری) در ۱۳۲۹ق؛ يادداشت مطالعه از محمد بن مهدی کاتب با مهر وی؛ جلد: مقوا رويه کاغذ ابر و باد عطف تيماج، ۶۱گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۳]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۵۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الواو اولات و باء و فیء و عمر غير منصوب و زيدت يا فی بائيد و من نباء المرسلين و ملايه و ملايهم و هذا مما ينقاد اليه و لا يقاس عليه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۰ق، جا: اصفهان؛ جلد: تيماج مشکی، ۸۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۲]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۷۱۸
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قديم؛ مصحح، محشی؛ تملک: يحيى بن محمد البلادی، محمد بن احمد بن محمد المقدسی السروری الحنفی، بهاء الدين محمد عاملی، ابراهيم بن محمد بن احمد بن محمد بن عبدالرحيم الحسينی؛ جلد: مقوايی عطف تيماج مشکی، ۱۴۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۵ - ۱۰۷]

● تسهيل القراءة / قرائت / عربی

tashīl-ul qirā’a

فردوسی، موسی بن ولی

ferdowsī, mūsā ebn-e valī

اهداء به: فيروز شاه بن سلطان
در ديباچه آن از شاطبی ياد شده است.
[دنا ۱۱۸۰/۲]

يزد؛ سعيدی، سيد ابوالفضل؛ شماره نسخه: ۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با سرلوح؛ ۲۳۸ص، قطع: ربعی [نشريه: ۴ - ۴۵۹]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۲۹-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فيلمها ف: ۱ - ۳۰۰]

● تسهيل القمر / هيئت / فارسی

tashīl-ol qamar

تسهيل جداول قمر زيج الغ بيگی است در دو صفحه متن و پنجاه و پنج ورق جداول نجومی آن.
[دنا ۱۱۸۰/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۳۳/۱
آغاز: طريق استخراج تعديل معدل قمر ازين جدول درساعتی معين است؛ **انجام:** يافتيم در صفحه دست راست
خط:نستعليق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: نخودی آهار مهره،جلد: تيماج، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۶]

● تسهيل کواکب / هيئت / فارسی

tashīl-e kavākeb

مجهول المؤلف و مربوط است به تسهیل تعدیل اول کواکب زحل و مشتری و مریخ و زهره و تسهیل بعد هر کدام از آنها.
[دنا ۱۱۸۱/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۹۶
آغاز: تسهیل تعدیل اول زحل؛ **انجام:** الاسد، السنبله، المیزان
بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: حنایی و شکری، جلد: تیماج، ۲۰۹گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۲سم [ف: ۱۰ – ۲۹]

● **تسهیل کواکب سبعه** / هیئت / فارسی
tashīl-e kavākeb-e sab'e
خواجگی شیرازی، محمد بن احمد، ق ۱۰ قمری
xājagī-ye šīrāzī, mohammad ebn-e ahmad (- 16c)
تسهیل جداول تعادیل سیارات سبعه از زیج الغ بیگی است.
[دنا ۱۱۸۱/۲؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۲/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۶۵
آغاز: جدول تسهیل الایام شمس از مرکز؛ **انجام:** جبهه، اکلیل
بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: حنایی، ۲۱۹گ، اندازه: ۲۰×۲۴/۱سم [ف: ۱۰ – ۳۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۳۲۵
آغاز: بسمله، بدانکه این مختصر کلامی است از هر تاریخی اما؛
انجام: جاهل و نادان باشد و چون سال پلنگ
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

● **تسهیل المجسطی** / هیأت / عربی
tashīl-ul majasṭī
ثابت بن قره، ۲۲۱ – ۲۸۸ قمری
sābet ebn-e qorre (837 - 902)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۷/۱۰–ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۳۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۲گ (۵۲–۵۳) [فیلمها ف: ۱ – ۴۶۸]

● **تسهیل المرتقی لتناول المنتقی** / علوم غریبه / عربی
tashīl-ul murtaqī li-tanāwul-il muntaqī
مختصر و تهذیب کتاب «المنتقی لتناول المرتقی» تألیف ملک ابوبکر غسانی رسولی است در خواص حروف و اعداد. مؤلف در دیباچه می‌نویسد کتاب «منتقی العسجد فی تفصیل حروف الابجد» نگارش سلطان ابو بکر بن السلطان الافضل عباس بن علی بن داود ابو یوسف بن عمر رسول غسانی پادشاه یمن را دیده‌ام و چون آن را کتابی نیکو یافتم حکایت‌های آن را حذف کردم و در هشت «فصل» و یک «خاتمه» گزین کردم و بدین نام نامیدم: فصل ۱. بیان سورة الفاتحه و فضائل و خواص آن؛ ۲. حروف ابجد و مراتب حروف و اعداد وفق؛ ۳. دستور العمل‌ها برای مقاصد و حاجات؛ ۴. ذکر بخورات و معادن؛ ۵. بیان جداول وفق از ثلاثی و رباعی و غیره؛ ۶. عزیمت جدول ثلاثی وفق؛ ۷. خواص جدول ثلاثی وفق از قول غزالی؛ ۸. بیان دیگر وفقها به جز جدول ثلاثی؛ خاتمه در بیان مطالبی که در فصل‌ها نیامده و ذکر آن لازم است. در آن از شیخ احمد رواد و بونی و قاضی مجد الدین فیروز آبادی یاد شده است.
[دنا ۱۱۸۰/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۱۲/۷–طباطبائی
آغاز: الحمدلله رب العالمین ذی المواهب التی لاتحصی و العجائب التی لا تستقصی ... اما بعد فانی وقفت علی کتاب منتقی العسجد فی حروف الابجد للسلطان الملک ابی بکر بن السلطان الملک اللافضل العباس بن علی بن داود ابو یوسف بن عمر رسول الغسانی ملک الیمن ... فرایته احسن کتاب ... فاحببت تقریبه بعبارة احسن من عبارته ... و لم ازد علیه و لم اترک منه الا ما لا یحتاج الیه ... و قد رتبته باحسن ترتیب؛ **انجام:** و سورة الزلزلة. قال مختصره و فقه الله تعالی قد اتیت علی جمیع ما فی المنتفی من الفوائد ... و لم ادع فایدة الا ذکر تها، و هنا کمل ما اردت اختصارها، انتهی. و اما اعداد الاسماء و الایات و التطویل بالحایات فلم التفت الیه ... و صلی الله تعالی علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین. تمت.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲۵گ (۳۰پ–۵۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۰۱]

● **تسهیل المسالک الی المدارک** / فقه / عربی
tashīl-ul masālik ila-l madārik
کاشانی، حبیب الله بن علی مدد، ۱۲۶۲ – ۱۳۴۰ قمری
kāšānī, habīb-ol-lāh ebn-e 'alī madad (1846 - 1922)
چاپ: قم، مطبعه العلمیه، ۱۴۰۴ق

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۹۱۰ ض
به نثر؛ کاتب = مؤلف (ظاهراً)، تا: قرن ۱۴ [د.ث. مجلس]

● **تسهیل المشاکل** / نحو، صرف / عربی
tashīl-ul mašākil
شهرستانی، محمد حسین بن محمد علی، ۱۲۵۵ – ۱۳۱۵ قمری
šahrestānī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad 'alī (1839 - 1898)
رساله مختصری است در حل مشکلات صرفی یا نحوی در

بعضی آیات قرآنی و ابیات معروف شعر عربی، که برای مبتدیان مفید است.
[دنا ۱۱۸۰/۲؛ الذریعه ۱۸۳/۴]

۱. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه: ۱۵/۲
خط: نسخ نازیبا، کا: سید محمد بن ابوالحسن حسینی قمی، تا: ۲۱ ماهی از سال ۱۳۰۳ق؛ اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۴۰]
۲. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۵۱/۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان هذا مختصر فی حل بعض من المسائل المشکلة ألفتها تسهیلاً لبعض المبتدئین؛ **انجام:** اللهم احشرنا معه بحقه و بحق اولاده الطیبین الطاهرین
خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد جواد بن محمد صادق استرابادی حائری، تا: ۱۲۷۷-۱۲۷۹؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۵۷ر-۶۱ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۱۴]

● تسهیل معاش = اثبات النبوة = روح الاسلام = سیاست مدن / تاریخ اسلام / فارسی

tashīl-e ma'āš = esbāt-on nobovva = rūh-ol eslām = sīyāsat-e modon

ملکم، ۱۲۴۹ - ۱۳۲۶ قمری

malkam (1834 - 1908)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۴ق
نویسنده می‌گوید: پس از تفحص و کنجکاوی زیاد دریافتم که رفتار و کردار پیغمبر اسلام بهترین سرمشق و دستور در سیاست مدن است، لذا این رساله را در شرح حال آن بزرگوار برشته تحریر کشیدم تا چراغی فرا راه اهل تحقیق باشد. سپس اصول فلسفه عملی (سیاست مدن- تدبیر منزل) را بنابر برداشت خود از فرمایشات آن دو حضرت و آیات الهی در چهار باب بیان می‌کند.
آغاز: خدمت ارباب عقل و دانش که به مقتضای فطنت در امور آفرینش ... معروض می‌دارد که نگارنده این اوراق عبد ذلیل غیر مرغوب ملکم بن یعقوب از وقتیکه دیدار بصیرت گشود مایل به علم حکمت و عرفان شد ... و در پیش نفس خود فخرها می‌کرد چنان می‌پنداشت که حقایق اشیاء مطالب علیا را ... دریافته است ... (پس از ۷ صفحه) و جمعی را که انبیاء نام داشتند اغلب را دارای این مقصود دیدم و در حالات ایشان خوض کلی کردم در بعضی این حالت قوی و در بعضی ضعیف بود تا به صاحب ناموس اعظم عقل کل خاتم پیغمبران محمد بن عبد الله قرشی ... رسیدم او را سپهسالار خیل انبیاء دیدم ... جواب از فقره اول آنکه از زمان رحلت آن بزرگوار تا اکنون که یک هزار و دویست و هشتاد سال است ...
انجام: و بقیة السیف و باقی ماندگان قریش ز برق و باد سرعت سیری عاریت گرفته به جانب مکه گریختند و خال عار و شنار بر رخسار نا میمون خود نهادند.
[دنا ۱۱۸۱/۲ (۷ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۱۶۱۳؛ فهرستواره منزوی ۳۹۶/۶؛ مجله تاریخ ش ۲]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۰۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۴۱۲۸۶ق، جا: تفلیس؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری پارچه‌ای، ۷۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۱۹/۸سم [ف: ۳ - ۴۱۵]
۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۰۱/۱ ـ د
آغاز: برابر؛ **انجام:** بجانب ابوجهل پرواز کردند صف بنی مخزوم را
در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ افتادگی: انجام؛ تملک: مهدی بن نبی نوی در ربیع الثانی ۱۲۳۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۳ص (۳پ-۸۴پ)، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۳۱۹]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۲۹
آغاز و انجام: برابر
مؤلف را موسی منشی پنداشته؛ خط: نستعلیق خوش، کا: موسی منشی، تا: شوال ۱۳۰۴ق، جا: شاید تهران؛ آخر نسخه: «حرره چاکر درگاه موسی منشی فی شهر شوال المکرم سنه ۱۳۰۴ق»؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۸۰گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۰۹]
۴. خوانسار؛ فاضل خوانساری (آیة الله)؛ شماره نسخه:۲۹۴
آغاز: برابر
مباحث: در فهرست با عنوان «سیاست» آمده؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: شب اربعین ۲۰ صفر ۱۳۳۰ق، جا: کرمانشاهان، هنگام انقلاب و شلیک تفنگ در کرمانشاهان؛ جلد: تیماج سورمه‌ای، ۵۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲-۱۴]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۱۰۶]
۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۷۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد همدانی، تا: ۱۲ صفر ۱۳۳۶ق؛ در حاشیه صفحه آخر نوشته شده: «تمام شد کتاب اثبات نبوت حضرت خاتم محمد بن عبد الله از تصانیف پرنس میرزا ملکم خان نظام الدوله صاحب کتاب اصول آدمیت و غیره ...»؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۴۱]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۹۷۹/۵
آغاز: برابر
خط: تحریری، کا: محمد حسین تفرشی، تا: ۶ جمادی الاول ۱۳۴۱ق؛ مجدول؛ جلد: مقوا، ۲۹ص (۱۱۱-۱۳۹)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۴سم [ف: ۲۶ - ۴۶۵]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست علی لسان الدوله مؤلف پنداشته شده؛ خط: نسخ، کا: لسان الدوله، علی، بی‌تا، جا: تبریز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ابره، پارچه بنفش، ۵۸گ، ۱۵ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۳۶۵]

● **تسهیل المنافع** / طب / عربی
tashīl-ul manāfi'

ازرق، ابراهیم بن عبدالرحمن، ق۶ قمری
azraq, ebrāhīm ebn-e 'abd-or-rahmān (- 12c)

مؤلف، پس از بررسی کتب طبی متعدد، کتاب «شفاء الاجسام» جمال الدین محمد بن ابی الغیث کمرانی را از بهترین و جامع‌ترین کتاب‌های مفصل و کتاب «الرحمة فی الطب و الحکمة» مهدی بن علی بن ابراهیم صبیری مقری (– ۸۱۵) را از بهترین کتاب‌های مختصر در این فن یافته و خلاصه‌ای از این دو کتاب را در کتاب حاضر جمع‌آوری نموده، بدین ترتیب که مختصری از مقاصد دو کتاب ـ مشتمل بر ادویه رایج و سهل الوصول و نکات مفید دیگر ـ را انتخاب کرده و آن را با توضیحاتی مستفاد از دیگر کتب طبی همچون اللقط ابن جوزی، رساله حکیم ماردینی، مجموع سودی، برء الساعة رازی، کامل الصناعة الطبیة ابن عباس مجوسی، زاد المسافر فی الطب، الدرة المنتخبة فی الادویة المجربة قاض فارسی، الاسباب و العلامات نجیب سمرقندی، شفاء الاسقام، حیاة الاجسام و مختصر مفردات ابن بیطار همراه ساخته است. دارای پنج «قسم» است: ۱. الطبایع الاربع و الامر بالتداوی؛ ۲. تفسیر الحبوب و طبایع الاغذیة و الادویة و منافعها؛ ۳. فیما یصلح للبدن فی حال الصحة؛ ۴. علاج العلل الخاصة بکل عضو؛ ۵. علاج امراض العامة.
آغاز: بسمله الحمدلله المتعالی عن الانداد المقدس عن الاضداد ... اما بعد فان الطب علی عظم نفعه و قدره و علی شرفه و فخره و اشهر ذکره و فضله و ثبت فی الشرع اصله و شهد بصحته الکتاب و السنة و اجمع علی ذلک کافة الامة ...
چاپ: مطبوعات الحلبی، ۱۳۰۴ق، مطبوعات الخیریه، ۱۸۲ص، ۱۳۰۶ق؛ مطبوعات المیمنیه، ۱۳۰۷و۱۳۰۸ق.
[دنا ۱۱۸۰/۲ (۳ نسخه)؛ کشف الظنون ۱–۴۰۷؛ هدیة العارفین ۱–۲۴؛ الاوقاف العامة موصل ۸۰/۲]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۵۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و من همزات الشیاطین ان یحضرون و من نفثهم هذا الغلام او هذه الامة او هذه الدابة اصق (کذا) من حمل حلدا (کذا) انتهی، تم الکتاب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ دارای یک شمسه کوچک ظریف، مجدول؛ به‌موجب یادداشتی «ثم صار من خزانة مولانا ... و خلیفة عصرنا امام الحق و واجب الطاعة علی الخلق امیرالمؤمنین و سید المسلمین الهادی الی الله محمد بن امیرالمؤمنین المهدی لدین الله ... هدیة من مالکه مملوک امیرالمؤمنین بتاریخ شهر [ذی] القعدة الحرام سنة ۱۱۰۹» و در یادداشتی دیگر «... پیشکش پادشاه والاجاه یمن که بتاریخ ۸ شهر ربیع الثانی ۱۱۱۱ در کتابخانه جدیدی سرکار ابواب جمعست»، از سنه ۱۱۵۴ داخل عرض شده؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ تملک: نعمة الله بن عبدالرحیم اللاهوری در ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: مصری (اسیوط)، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۹ – ۱۰۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۶۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی صاحبها افضل الصلوة و السلام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۹ محرم ۱۱۰۳ق؛ مقابله شده در روز یک‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۱۵۷؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۴۲گ، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۵۶۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۸۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان بالبصرة رجل یرقی من الضرس و کان ... و اذا استحم بذلک الماء مسحورا و مجنون او منذور قد بطل منه و زال عنه باذن الله تعالی.
نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق و نسخ تحریری، بی‌کا، تا: احتمالا اوایل قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ مهر: «... بالله، علی ...» (خشتی)؛ کاغذ: فرنگی شکری و حنایی، جلد: تیماج تریاکی با ترنج، ۲۲۹گ، ۲۷ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ – ۴۱۶]

۴. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۵/۸
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۶۱پ–۱۷۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۷]

● **تسهیل المیقات فی علم الاوقات** / هیئت / ترکی
tashīl-ul mīqāt fī 'ilm-il awqāt

موقت، مصطفی بن علی، – ۹۷۹ قمری
movaqqet, mostafā ebn-e 'alī (- 1572)

رساله‌ای است مختصر در شناخت قواعد نجومی در یک «مقدمه» و بیست و پنج «باب».
[دنا ۱۱۸۰/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۸۴/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد بو عبد ضعیف المحتاج الی رحمة ربه اللطیف؛ **انجام:** در طرح ایلدک اول قیونیک آغوندن صوینه و ارنجه در نلو کی سکز ذراع اولدی و قس علی هذا البواقی.
خط: نستعلیق، کا: ابراهیم المفتی، تا: ۱۱۲۶ق، جا: قصبه قواف (از بلاد ترکیه)؛ محشی؛ جلد: تیماج مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای،

۲۶گ (۲۸پ-۵۳ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۹]

● **تسهیل میل اول و ثانی (جداول)** / هیئت / فارسی
tashīl-e meyl-e avval va sānī (jadāvel)
مشتمل است بر چندین جدول در تسهیلات و مذیل است به هفت ورق در استخراج نصف قوس النهار و ساعات و دقائق بین الطلوعین.
[دنا ۱۱۸۱/۲]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۹۵
آغاز: جدول تسهیل اول بتقویم نیر اعظم برگیرند؛ **انجام:** جدی، سرطان
کا: ملامحمد مهدی منجم، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج جگری، ۲۰گ، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۴۳]

● **تسهیل النظر و تعجیل الظفر فی اخلاق الملک و سیاسة الملک** / حکومت و سیاست / عربی
tashīl-un naẓar wa ta‘jīl-uẓ ẓafar fī axlāq-il malik wa siyāsat-il mulk
ماوردی، علی بن محمد، ۳۶۴ - ۴۵۰ قمری
māvardī, ‘alī ebn-e mohammad (975 - 1059)
کتاب اخلاقی و سیاسی نفیسی است در دو «باب»: ۱. أخلاق الملک؛ ۲. سیاسة الملک.
چاپ: بیروت، محقق: محیی هلال السرحان، دار النهضة العربیة، ۳۳۰ص+ م۲۹ص+ ۶ص، ۱۴۰۱ق.
[دنا ۱۱۸۰/۲؛ چلبی ۲۸۶/۱؛ معجم المطبوعات ۱۶۱۱)]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۹۰/۵ـ د
آغاز: قال اقضی القضاة ابوالحسن علی بن محمد بن حبیب الماوردی البصری فی اثناه خطبته فی کتابه الملقب بتسهیل النظر و تعجیل الظفر فی اخلاق الملک و سیاسة الملک: اما بعد فان الله عزوجل لتبلیغ حکمته و عدل قضائه جعل الناس اصنافا مختلفین و اطواراً متبیاینین؛ **انجام:** و من یتر که حرمانا فهوشقی و من ... (دو کلمه‌ای پاک شده) هذا آخر ما جمع من کتاب تسهیل النظفر و الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی نبیه محمد و آله اجمعین
گزیده‌ای است از آن؛بی‌کا،تا:قرن۸؛۷گ(۲۳پ-۲۹ر)[ف:۱-۱۲۸]

● **تسهیل نیل الامانی فی شرح العوامل** / نحو / عربی
tashīl-u nayl-il amānī fī š.-il ‘awāmil

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۶۹۷
نسخه نادر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **التسهیل و التقریب فی صناعة الحل و الترکیب** /
هیئت / عربی
at-tashīl wa-t taqrīb fī ṣanā‘at-il ḥal wa-t tarkīb
ابن مجدی، احمد بن رجب، ۷۶۷؟ - ۸۵۰ قمری
ebn-e majdī, ahmad ebn-e rajab (1366 - 1447)
[دنا ۱۱۸۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۶۴/۳
آغاز: بعد بسمله. قال ... فصل تقویم الکواکب السبعة بطریق الاصل و کیفیة حلها و ترکیب جداولها و العمل بها علی رأی الحکیم العاجل؛ **انجام:** قال ناقل النسخة التی نقلت منها هذا و هذا آخر ما وجدنا من ... بخطه رحمة الله تعالی و یعنی الکلام علی عطارد فقط و هو ... علی غیر من الکواکب و الله اعلم بالصواب
خط: نسخ، کا: احمد بن علی اکفهاجی، تا: جمادی الثانی ۱۰۳۲ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، عطف تیماج مشکی، ۹۴ص (۱۲۳-۲۱۶) [سنا: ف: ۲ - ۱۹۶]

● **تسهیل و تعدیل بروج کواکب (جداول)** / هیئت / فارسی
tashīl va ta‘dīl-e borūj-e kavākeb (jadāvel)

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۵۳۸/۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: خشتی [نشریه: ۵ - ۸۱]

● **التسهیل و شفاء العلیل** / قرائت / عربی
at-tashīl wa šifā’-ul ‘alīl
عوفی، محمد بن احمد، - ۱۰۵۰ قمری
‘awfī, mohammad ebn-e ahmad (- 1641)
تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۲ ذیحجه ۱۰۵۰ق
قراءات قراء ده‌گانه را که برای مؤلف متواتر می‌باشند، به ترتیب سوره‌ها ازسوره فاتحه تا ناس و به ترتیب کلمه‌ها که در آنها آمده با عناوین «مسألة - مسألة» گرد آورده با بابی در آغاز برای اسناد قراء.
[دنا ۱۱۸۲/۲]
شرح و حواشی:
۱- شفاء العلیل فی ایضاح التسهیل؛ سلیلی، محمد (-۸)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۷۸۰
آغاز: الحمد لله ذی النعم المتواترة و الفضل الجزیل و الصلاة و التسلیم علی نبیه الداعی الی سواء السبیل؛ **انجام:** و العذر مقبول لاسیما عند من شاهد و رأی نفع الله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۷ق؛ جلد: مقوایی عطف پارچه مشکی،

۱۹۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۰ – ۱۴۳]

● **تسهیل الوصول الی علم الاصول** / اصول فقه / عربی
tashīl-ul wuṣūl ilā ʻilm-il usūl

زنجانی، عبدالله بن احمد، – ۱۳۲۷ قمری
zanjānī, ʻabd-ol-lāh ebn-e ahmad (- 1909)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

تعلیقه‌ای است بر کتاب «فرائد الاصول» در سه جزء: قطع، ظن، شک و اصول عملیه.

[الذریعه ۱۸۳/۴؛ دنا ۱۱۸۱/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۷۰۲

آغاز: بسمله. حمدله ... هذه نبذة تتعلق بمسائل الظن من جملة اجزاء کتابنا المسمی بتسهیل الوصول الی اصول علم الاصول و بالله استعین القول فی الظن اعلم ان الظن بحکم او شیء؛ **انجام:** هذه الخیالات فی طرق الاستدلال و عن توجیه ما قیل و یقال من اهل القیل و القال

مباحث (ظن)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج زرد، ۱۰۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱سم [ف: ۳۱ – ۵۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۱۵۵/۱

آغاز: الحمدلله و ما یلحقه من الحکم فی مقام العمل اعلمان المکلف اعنی من اجتمع فیه شرایط التکلیف الموجبة لتوجه الخطابات الواقعیة الیه؛ **انجام:** نظر الشهید فی الخبر هنا الی عدم وجوب التکرار لا لاختیاره فی حق الخنثی فی هذا الحکم بل لتعذر الاحتیاط ح المسئلة السادسة فی حکم نظر الذکر و الانثی.

مباحث قطع است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۵ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج، ۵۶گ (۱پ–۵۶پ) [ف: ۳۶ – ۲۳۱]

● **تسهیل الولادة و تدبیر النفساء** / طب / عربی
tashīl-ul wilāda wa tadbir-un nafsā’

گفتاری است کوتاه – شاید بخشی است از کتابی در پزشکی – در دستور داروهایی برای آسان ساختن ولادت.

[دنا ۱۱۸۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۷۹/۴

آغاز: بسمله فی تسهیل الولاده و تدبیر النفساء اذا قرب او ان الولاده فینبغی ان یدخل الحمام او یدخل الحبلی الابزن کل یوم ساعه.؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترکی شکری، جلد: مقوا با روکش، ۲ص (۲۵۰–۲۵۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۷۳]

● **التسییرات (معرفة)** / هیئت / عربی
at-tasyīrāt (maʻrifa)

یعقوب طارق
yaʻqūb tāreq

زنده در روزگار منصور.

آغاز: معرفة التسییرات منقولة من زیج یعقوب الطارق اذا اردت ان تسیر اخذ الهیالج امن تحسن (؟) او شعاع او جزء من اجزاء لفلک و کان الهیلاج من الطالع

انجام: فالکوکبان یحبان الفارسین المقدمین و الکوکبان یحبان الفارسین المتاخرین و الله اعلم بالصواب

[دنا ۱۱۸۲/۲؛ سزگین ۲۱۷/۵و ۱۰۱/۷]

[ظاهراً دو نسخه زیر یک نسخه‌اند اما با دو شماره در دو جای فهرست ملک معرفی شده‌اند]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۳۴۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با جداول نجومی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای سیر، ۵گ (۱۶۵پ–۱۶۹ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۰سم [ف: ۵ – ۴۶۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۱۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای سیر، ۵گ (۱۶۵پ–۱۶۹ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۶ – ۴۰۱]

● **تسییرات = تسییرات ادلاء** / هیئت / فارسی
tasyīrāt = tasyīrāt-e adellā’

یزدی، ابوالقاسم بن احمد، ق۱۳ قمری
yazdī, ab-ol-qāsem ebn-e ahmad (- 19c)

اهدا به: محمد ولی میرزا

ترجمه و انتخاب از کتب علماء سلف در احکام نجوم همچون: زردشت سگزی و خاصه از کتاب ابوالقاسم بلخی در تسییرات به نام سر الاسرار فی حقیقة التسییر و کیفیة الاستمرار.

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... و بعد این فوائدی است در باب تسییرات اولاد چه از هیلادجها و چه از عزم هیلاجها مستنبط از کلام استادان این علم ... حسب الاشاره نواب ... محمد ولی میرزا ... به حیز ترجمه و ترقیم در آمد ... گفته است عبدالحلیل که گاهی میباشد قسمت از برای پاره ای از حدود.

انجام: و بعد از این سخن ابوالقاسم در دو مولود تجربه نموده است این حکم را و به تفصیل ذکر نموده است.

[دنا ۱۱۸۲/۲ فهرستواره منزوی ۲۸۶۳/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۶۹/۵
آغاز و انجام: برابر
منتخباتی است از کلام علمای احکام نجوم و تنجیم؛ خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: ساغری، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۸۲سم [ف: ۱۰ - ۲۳۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۹۹/۶۹
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ص (۶۲۹-۶۴۴)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ - ۵۳۲]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۴۰/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۰گ (۱۹۶پ-۲۰۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۳۲۲]

● تسییرات / هیئت / عربی
Tasyīrāt

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۲۳۲/۵
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۲۲گ (۴۰ر- ۶۱ر) [مختصر ف: ۱۷۷]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۷
آغاز: در ذکر استخراج و اعمال تسییرات کلی و آن تسییر عظمی؛ **انجام:** همان باشد سهم السعاده نیز همان درجه باشد [جدول]
ناشناخته. در باب ۵ از قسم ۲ می‌گوید: «از بهر آنکه کتاب مطول نشود، بسیار عملها که جهت دانستن دلایل استخراج کرده بودیم و لیکن در این کتاب نوشتن آن احتیاج نبود، تخفیف کرده شد» و از این برمی‌آید که مؤلف اثر دیگری هم داشته که ظاهراً در «دلایل استخراج»، یا جزئی از آن در این مسأله بوده است. در باب ۶ از قسم ۳ قران‌های سال ۸۶۸ق/۸۳۳ یزدگردی را مثال زده است. در همین جا ظهور پادشاهی عادل را پیش بینی می کند که با سلطان ابوسعید (حکـ ۸۵۵-۸۷۲ق/۱۴۵۱-۱۴۶۷م) مطابقت دارد. پیش‌بینی قرانها تا ۱۰۷۳ق/۱۰۳۲ یزدگردی ادامه می‌یابد که می‌تواند تاریخ روزگار تألیف باشد. کتاب در ۳ قسم و هر قسم در چند «باب» است: قسم اول، در مقدمات، در شش باب: ۱. در شرح حرکات و قرانات علویین، ۲. در شرح ادوار کلی و کیفیت آن، ۳. در شرح تسییرات کلی، ۴. در شرح انتهائات کلی، ۵. در شرح فردارات کلی، ۶. در اصول احکام قرانات؛ قسم دوم، در ذکر محاسبات و استخراج اعمال، در شش «باب»: ۱. استخراج قرانات، ۲. استخراج و عمل ادوار کلی، ۳. استخراج و اعمال تسییرات، ۴. عمل و استخراج انتهاء اول، ۵. فردارات عالم و استخراج آن، ۶. در ذکر جدولهایی چند که بدان احتیاج بود؛ قسم سوم عنوانی ندارد. شاید در قرانات باشد که موضوع این بخش است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، هر چند قران ۱۰۷۳ق را نیز پیش بینی کرده؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۳گ (۱۰۶ر-۱۲۸ر) [ف: ۱ - ۲۵۸]
۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۷۷
آغاز: عرض اول ج ع دقایق نسب عرض ثانی ع شنبه دقایق نسب عرض ثالث (بعد از سه برگ): فی ذکر نمودار ما شاء الله المصری و هو ذوالنون النبی علیه السلام و اصل در این نمودار آنست که ببرهان هندسی ثابت است؛ **انجام:** جدول تسییر درجة الرابع (در جدول) سنون الجلانیه سنون الولادة تسییر الرابع، الممرات، الانتهاء، ۵۸۹۰۰۰، سال هفتادم (رمزهای نجومی)
در ص ع چنین نامیده شده، کتابی است در نجوم با جداول؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی عطف میشن، ۶۲گ، ۱۲ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۲]

● تسییر دلائل / هیئت / فارسی
tasyīr-e dalā’el

[دنا ۲/۱۱۸۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱/۶۶-طباطبائی
آغاز: هرگاه که خواستیم تسییر دلائل کنیم در موالید آن دلائل را که تسییر خواهیم کرد
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ در ذیل این بخش فقره‌ای است درباره قران ظهور اسلام و پیش گویی غایت قوت دین مبین و در ذیل آن چند دو بیتی فارسی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای تیره، ۲گ (۱۸۱پ-۱۸۲ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۴۲]

← تشاح الید السابقة مع الید اللاحقة (رسالة فی ...) ← احکام الید

● تشبیه /
tašbīh

[دنا ۲/۱۱۸۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۳۶۶/۶
خط: نسخ، کا: مصطفی بن محمد نحجوانی، تا: ۱۲۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۳گ (۹۱-۹۳)، ابعاد متن: ۶/۵×۱۲، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۹۴۰]

● تشبیهات اعضای انسان در کلام شعرا / ادبیات / فارسی
tašbīhāt-e a‘zā-ye ensān dar kalām-e šo‘arā
حسینی، اسدالله بن علیرضا، ق۱۲ قمری
hoseynī, asadollāh ebn-e ‘alī-rezā (- 18c)

رساله‌ای در تشبیهات اعضای بدن انسان است که در کلام شعرا به کار رفته. در انجام تخلص شعرا به ترتیب حروف آمده است.
[دنا ۱۱۸۳/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۴۴/۱۴
آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان فی أحسن تقویم ... و بعد معروض می‌دارد فقیر محتاج بفضل پروردگار غنی؛ **انجام:** حرف الهاء: هلالی، هاتفی، همت، همام؛ حرف الیاء: یقین، یحیی، یاری، یادگار.
خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مطلبی از محمد جعفر قاضی، بهلول و غیره؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ، مورب سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۰ - ۶۱۴]

● **تشبیه اشتقاق ماه مع مناظرة الشمس و القمر** / فارسی
tašbīh-e ešteqāq-e māh ma'a monāzerat-oš šams va-l qamar

سجزی، زین الدین
sajezī, zayn-od-dīn

[دنا ۱۱۸۳/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۷۰/۱۶-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۰۵۲؛ خط: نسخ، کا: مبارک بن اصیل بن محمد بن نجیب ملقب به نجم قرطاسی، تا: ۲۲ جمادی الثانی ۶۸۷ق؛ ۷گ (۲۰۹-۲۱۵)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۴۸]

← تشبیه عالم کبیر و صغیر ← عالم کبیر و صغیر

● **تشبیه علم به کبریت احمر** / شرح حدیث / عربی
tašbīh-e 'elm be kebrīt-e ahmar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۴۹۶/۲
منقول از کتاب الحجه شرح اصول کافی از ملا صدرای شیرازی؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: گویا ملا عبدالله زنوزی، تا: حدود ۱۲۲۴ق [مختصر ف: ۶۸۱]

● **التشبیه و المسندالیه (مقالة فی)** / نحو / عربی
at-tašbīh wa-l musnad-u-iliy-h (mq.-un fī)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۶۹/۱۱ط
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۱۵۰-۱۵۷)، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۴۷]

● **التشجیرات** / تجوید / عربی
at-tašjīrāt

سبزواری، زین العابدین بن محمد علی، ق۱۳ قمری
sabzevārī, zayn-ol-'ābedīn ebn-e mohammad 'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲ جمادی الثانی ۱۲۶۷ق
رساله مختصری است به صورت مشجر در اصول علم قرائت به مذهب عاصم بن ابی النجود کوفی که بعد از نگارش دو کتاب دیگرش به نام‌های «تذکرة القراء» و «فواید التجوید» در دوازده «باب» و یک «خاتمه» نگاشته است: باب ۱. الاضراس؛ ۲. مخارج الحروف؛ ۳. صفات الحروف؛ ۴. تفخیم اللامات و الراءات و ترقیقهما؛ ۵. احکام نون الساکنة و التنوین عند حروف الهجاء؛ ۶. احکام المیم الساکنة عند حروف الهجاء؛ ۷. احکام الادغام و هو علی ضربین کبیر و صغیر؛ ۸. بیان ادغام لام التعریف و اظهارها عند حروف الهجاء؛ ۹. بیان احکام هاء الکنایة؛ ۱۰. المد و القصر؛ ۱۱. احکام الوقف و اقسامه و انواعه؛ ۱۲. التعوذ و البسملة؛ خاتمة فی التکبیر فی قراءة ابن کثیر. ترجمه رساله توسط مؤلف ــ به امر سید اسدالله بن حجةالاسلام اصفهانی ــ با عنوان «مشجر» فی التجویر بارها به همراه قران رحلی از جمله سال ۱۲۸۶ق چاپ سنگی شده است.
آغاز: الحمدلله المتوحد بالعظمة و الجلال المتفرد بالقدرة و الکمال المتفضل بالمنحة و النوال الذی اذا أراد بقوم سوء فلا مرد له ...
انجام: یکبر بخلاف عنه من آخر و الضحی و قیل من آخر و اللیل و لفظه الله اکبر و قیل لا اله الا الله و الله اکبر
[دنا ۱۱۸۳/۲ (۵ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۴۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج، ۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۴۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه ۱۵ شعبان ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۵۷پ-۶۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴- ۳۴۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۴۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** واللام فی الله اکبر. یسقط الهمزه عند الوصل
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: شعبان ۱۲۶۷ق؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۶۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۹۶۲

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد صادق، تا: ۹ شوال ۱۲۸۲ق؛ جلد: مقوایی عطف پارچه مشکی، ۱۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۴۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۹۲۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم۱۲۸۳ق؛ مشجرات رنگ آمیزی شده؛ جلد: روغنی، ۵گ (۱پ-۵پ)، اندازه: ۲۳×۳۴سم [ف: ۲۳ - ۹۶]

● **التشخص = حقیقة التشخص** / فلسفه / عربی

at-tašaxxuṣ = ḥaqīqat-ut tašaxxuṣ

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹-۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

ردی است فلسفی بر آنان که تشخص و امتیاز بعضی را بر دیگران اعتباری دانسته و معتقدند که حقیقت خارجی ندارد. این رساله مشتمل بر چند «فصل» می‌باشد و گفته‌های بزرگان را آورده و در آنها رد و ایراد می‌کند.

آغاز: بسمله. حمد الواهب العقل و الحکمة و الصلاة علی محمد و آله الائمة و بعد فیقول المفتقر الی ربه محمد الشهیر بصدر الدین الشیرازی ان هذه مقالتی فی تحقیق تشخیص و تعیین ما به تمایز شخص من افراد نوع عن غیره ...

انجام: و المتکاثرات العددیة کما یظهر بعد التأمل علی کل من له فطنة و قریحة سلیمة و الله ولی العصمة و التوفیق و بیده مقالید العلم و التحقیق

چاپ: ضمن مجموعه هشت رساله او، در «رسایل ملاصدرا» همراه «اتصاف الماهیة بالوجود» در تهران، چاپ شده است.

[الذریعة ۱۴۷/۱۱؛ مشار عربی ۴۵۱؛ ریحانة الادب ۴۱۷/۳-۴۲۰ ؛ کتابشناسی ملاصدرا ص ۱۲۷-۱۲۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۴۲/۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۴گ (۸۲پ-۸۵پ)، ۲۸ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۱۸۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۳۸/۵

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی ترنج‌دار، ۱۴ص (۳۷۵-۳۸۸)، ۲۱ سطر (۸×۱۹) [ف: ۱۲-۲۶۴۳]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۲۴/۵-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۲۳ ربیع الثانی۱۱۸۲ق؛ ۱۲ص (۲۶۶-۲۷۷) [عکسی ف: ۱ - ۷۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰/۳-طباطبائی

خط: شکسته نستعلیق، کا: عباس بن علی محمد حسینی تفرشی طرخورانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی و شکری رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۷گ (۱۰۹-۱۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۶]

۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۲۸۰/۵

آغاز و انجام: برابر

کا: عبدالجلیل حسینی زنجانی، تا: ۱۲۱۴ق، جلد: چرم مشکی، ۷گ (۱۶۷پ-۱۷۳پ)،۲۲سطر،اندازه:۱۵×۲۱/۵سم [مؤید: ۱-۲۵۰]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۴۳۸/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسن جوینی شیرازی، تا: چهارشنبه ۱۰ ذیحجه ۱۲۳۷ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۸گ (۳۸پ-۴۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۱]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۱۵۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ذیحجه ۱۲۶۴ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۶گ (۸۰پ-۸۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۲ - ۶۲۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۰۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۹گ (۷۸ر-۸۶پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۶۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۴۵۶/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لیس کذلك و هذا لایکون کفرا فقد افدناك بهذه التردیدات الثلثة علی عظیم الفوز و علی القانون الذی ینبغی ان یقنع فیها فاقنع به تم بعون الله.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، عطف گالینگور، ۲۳گ (۳۵۸پ-۳۸۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم[ف:۳۸-۶۰۲]

۱۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴-ع/۲/۴۶۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری سفید، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۷ص، ابعاد متن: ۹/۵×۱۵/۵، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶۸۱/۴

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۲۰پ-۱۲۵پ)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۷۷]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۵۴۵/۴

آغاز: برابر

بی‌کا،بی‌تا؛۸گ(۹۲ر-۹۹پ)،۱۸سطر(۱۰/۵×۱۵/۵) [ف: ۳ - ۴۳۶]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۴۵۳/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج زرد مقوایی، ۶گ (۱پ-۶پ)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳-۴۳۷]

۱۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۴مجموعه بدون شماره

بی‌کا، بی تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۱۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ تحریری،بی‌کا،بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی نازک، جلد: تیماج قرمز سیر، ۶ص (۱۹۵–۲۰۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۲۵۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۰۹/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۱۱۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۶۶/۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۱ص (۴۶–۵۶)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ – ۵۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۳۸/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ – ۴۲۶]

۱۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۳۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۵۰–۵۹)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ – ۸۱]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۵۷۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالملک بن محمد ابراهیم بواناتی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۵۵پ–۱۶۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۳۸۴]

● التشخص / کلام و اعتقادات / عربی

at-tašaxxuṣ

رشتی، عبدالغفار بن محمد، ق۱۱ قمری

raštī, ʻabd-ol-qaffār ebn-e mohammad (- 17c)

وابسته به: حاشیة شرح التجرید الجدید (امور عامه)؛ خفری، محمد بن احمد (–۹۵۷)

در حاشیه خفری بر شرح تجرید در موضوع تشخص.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۶۰/۲–طباطبائی

آغاز: هذه حاشیة فی بیان المذاهب التی فی التشخص من تعلیقات مولانا عبدالغفار علی الحاشیة الخفریة اعلم ان الحکماء اختلفوا فی ان الجزئی الحقیقی هل هو مشتمل علی امر غیر الطبیعة؛ **انجام:** فلایلزم عدم جزئیة العقل الاول لانهو ان لم یکن متخیلا لکنه حاضر عند الواجب و مناط الکلیه الادراک الحصولی الارتسامی ۱۲۷۵

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۸۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۳–۳۶۸]

● تشخیص اختلاف ... / اسناد / فارسی

tašxīs-e extelāf ...

کتابچه تشخیص اختلاف و بیرون نویس محاسبات معتمد السلطان مظفرالملک. اعداد به سیاق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: آبی، جلد: گالینگور، ۱۶گ، ابعاد متن: ۸×۱۵، اندازه: ۱۸×۲۳سم [سنا: ف: ۲ – ۹۶]

● تشخیص الامراض / طب / فارسی

tašxīs-ol amrāz

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۷۲۰

آغاز: رئیسه که اعضای باطنی است و ایجاد از چهار عنصر است؛

انجام: و خداوند درد چشم را هر چند که مرض قوی باشد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: اصغرزاده موسوی، علی اصغر [الفبائی: ۱۲۶]

← تشخیص اوزان ⟵ اوزان و مقادیر

● تشخیص تحقیقات مرحمتی و ... / اسناد / فارسی

tašxīs-e tahqīqāt-e marhamatī va ...

کتابچه تشخیص تحقیقات مرحمتی و مقرری اصفهان از سال ۱۳۰۶ تا ۱۳۰۷. اعداد به سیاق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: آبی، جلد: گالینگور، ۱۰گ، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۸×۲۳سم [سنا: ف: ۲ – ۱۱۰]

● تشخیص تحقیقات و اسناد خرج یزد و ... / اسناد / فارسی

tašxīs-e tahqīqāt va asnād-e xarj-e yazd va ...

کتابچه تشخیص تحقیقات و اسناد خرج یزد و عراق و محلات در سال ۱۳۰۷. اعداد به سیاق.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۸۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: آبی، جلد: گالینگور، ۷گ، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۸×۲۳سم [سنا: ف: ۲ – ۱۰۱]

● تشخیص جمع و خرج ولایات و ... / اسناد / فارسی

tašxīs-e jamʻ va xarj-e velāyāt va ...

کتابچه تشخیص جمع و خرج ولایات و استان‌های ایران در سال پارس ئیل (سال پلنگ) ۱۳۲۲ است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۹۸

خط: سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۲۷۲]

● **تشخیص دستورالعمل عربستان** / اسناد / فارسی
tašxīs-e dastūr-ol-‘amal-e ‘arabestān
کتابچه تشخیص دستورالعمل عربستان در سال ۱۳۰۲، ابواب جمعی حاجی مظفرالملک. اعداد به سیاق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۷۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: الواثق بالله محسن؛ کاغذ: آبی، جلد: گالینگور، ۱۷گ، ابعاد متن: ۷×۱۲، اندازه: ۱۷×۲۲سم [سنا: ف: ۲ – ۱۰۰]

● **تشخیص زوال** = **نصف النهار** / هیئت / عربی
tašxīs-e zevāl = niṣf-un nahār
از تقریرات میرزا ابوالحسن حسینی.
آغاز: بسمله. اعلم ایدک الله ان تشخیص الزوال یحتاج اولا الی دایرة نصف النهار لان معنی الزوال منها هو مزایلة الشمس عن دایرة نصف النهار
انجام: خلاصة ما خطر بالبیان فی تشخیص الزوال فی غایة الارتحال مع اغتشاش الحال و الله تعالی منزه عن الظلال من استادی طول الله بقائه میرزا ابو الحسن الحسینی دام الله عمره.

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۵۸۱/۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ رمضان ۱۲۷۷ق، حسب فرمایش پدرش ملا محمد ابراهیم؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۴۰–۱۴۲پ)، ۱۵–۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۷۶۲]
۲. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲-ش/۵۰۱/۶
آغازو انجام: برابر
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۴گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۹۸]

● **تشخیص قسط و خارج خوانسار** / اسناد / فارسی
tašxīs-e qest va xārej-e xānsār
کتابچه تشخیص قسط و خارج خوانسار، ابواب جمعی میرزا محمد زکی خان. اعداد به سیاق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۶۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: محمد زکی؛ کاغذ: آبی، جلد: گالینگور، ۸گ، ابعاد متن: ۷×۱۶، اندازه: ۱۷×۲۲سم [سنا: ف: ۲ – ۹۹]

● **تشخیص قسط و خارج قسط ...** / اسناد / فارسی
tašxīs-e qest va xārej-e qest …
کتابچه تشخیص قسط و خارج قسط بلده و بلوکات و توابع ابواب جمعی محمد حسین خان امین الرعایه. اعداد به سیاق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: حسین؛ کاغذ: سفید، جلد: گالینگور،۱۶گ،ابعاد متن:۸×۱۴،اندازه:۱۸×۲۳سم[سنا:ف:۲- ۱۰۷]

● **تشخیص مال ...** / اسناد / فارسی
tašxīs-e māl ...
جهت حمل صاحب منصبان و تشکیلات نظامی و عملیات سرکاری در سال ۱۳۰۳.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: آبی، جلد: گالینگور، ۸گ، ابعاد متن: ۴×۱۴، اندازه: ۱۴×۲۲سم [سنا: ف: ۲ – ۹۵]

● **تشخیص المقال** / کلام و اعتقادات / عربی
tašxīṣ-ul maqāl
ابوالحسن محمد محیی الدین، ق۱۳ قمری
ab-ol-hasan mohammad moh-yed-dīn (- 19c)
پدر مؤلف این کتاب ابوالمعین سید محمد مؤید الدین خان، کتابی به هندی به نام «تشخیص المقال» در رد یهود و نصاری و اثبات نبوت پیامبر اکرم (ص) نگاشته و چاپ کرده بود و به درخواست بعضی از دوستان یادداشت‌هایی برای کتابی عربی در همین موضوع تهیه کرده بود ولی پیش ازاتمام کار به سال ۱۸۸۳ میلادی درگذشت. مؤلف ما آن یادداشت‌ها را تنظیم و تکمیل نموده و این کتاب را تدوین کرده است. این کتاب پیرامون عهد عتیق و عهد جدید و تحریف آنها است و در الوهیت حضرت مسیح گفتگو می‌کند و نبوت و عامه و خاصه پیامبر اسلام را اثبات می‌نماید و مشتمل بر یک «مقدمه» و دوازده «مقاله» است: المقدمة: فی انکشاف مصطلحات جدیدة؛ مقاله ۱. احوال اسناد العهد العتیق و الجدید؛ ۲. تحریف العهدین؛ ۳. اثبات نسخ الکتب السماویة؛ ۴. استحالة الوهیة المسبح و روح القدس؛ ۵. عدم صحة اطلاق ابن الله علی المسیح؛ ۶. استحالة التثلیث؛ ۷. عصمة الانبیاء علیهم السلام؛ ۸. ابطال مسألة الفدیة و الکفارة؛ ۹. فی المعجزة و انها هل تکفی لاثبات النبوة؛ ۱۰. فی أن خلق المعجزة هل هی باختیار النبی؛ ۱۱. اثبات نبوة خاتم النبیین؛ ۱۲. اثبات أن القرآن المجید کلام الهی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۷۴۱
آغاز: الحمد لله الواحد القهار الأحد الصمد الذی لم یلد و لم یولد و الصلاة و السلام علی النبی المختار المبعوث الی الأحمر و

الأسود؛ **انجام:** فلیقنع الناظر منی علی هذا القدر لأنی قصرت البحث علی الصول دون الزوائد و الفضول.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: کتابخانه عرشی در حیدر آباد؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور نیلی، ۲۰۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۰۷]

← تشخیص منازل ⩥ سفرنامه سن پطرزبورغ

● **تشخیص و دستورالعمل بروجرد** / اسناد / فارسی
tašxīs va dastūr-ol-‘amal-e borūjerd
کتابچه تشخیص و دستورالعمل بروجرد در سال ۱۳۰۲، ابواب جمعی معتمد السلطان مظفرالملک. اعداد به سیاق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۶۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: الواثق بالله محسن؛ کاغذ: آبی، جلد: گالینگور، ۲۴گ، ابعاد متن (۶×۱۳)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [سنا: ف: ۲ – ۹۸]

● **تشرح المرضی** / طب / عربی
tašarruḥ-ul marḍā

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۶۶
آغاز: بنده فی اصول الفلسفه الطبیعیه ... جنیع الاحسام الطبیعیه لها نوعان؛ **انجام:** والدیدان الشریطیه و الدید ان الاسطوانیه ... و هذا فکلها عریبه عن السنه یا الکلمه
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۱۲۷]

← تشریح ⩥ جراحی
← تشریح ⩥ کتاب تشریح
← التشریح ⩥ مختصر فی علم التشریح

● **التشریح = التشریح للمتعلمین** / طب / عربی
at-tašrīḥ = at-tašrīḥ li-l-muti‘allimīn
جالینوس، ۱۲۹ – ۱۹۹ میلادی
jālīnūs (129 - 199)
مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ – ۲۶۰ قمری
اصل از جالینوس حکیم، طبیب، عالم تشریح، فیلسوف و برجسته‌ترین پزشکان روزگاران قدیم پس از بقراط بوده است، تعریب حنین بن اسحاق که از عیسویان حیره و بزرگترین مترجم کتب پزشکی است و کتاب‌های بسیاری را از یونانی و سریانی به عربی درآورده است. این رساله در پنج «مقاله» است: ۱. تشریح استخوانها؛ ۲. تشریح عضلات؛ ۳. تشریح اعصاب؛ ۴. تشریح عروق غیر ضوارب؛ ۵. تشریح عروق ضوارب. (فاضل)

آغاز: بسمله المقالة الاولی من کتاب جالینوس فی التشریح و هی فی تشریح العظام ترجمة ابی زید حنین بن اسحق الترجمان قال جالینوس انه قد ینبغی للطبیب ان یعرف هیئته کل واحد من العظام فی نفسه و حاله مع ترکیبه مع غیره عند التماسه احکام علاج ما یحدث فیها من الخلع و الکسر ...
انجام: فلیس یجاورها عرق الی ان یبتدی ینقسم. تمت مقالة جالینوس فی تشریح العروق الضوارب و تم بتمامها کتابه فی التشریح للمتعلمین. و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.
شرح و حواشی:
۱– تفسیر مقالات جالینوس فی التشریح؛ عراقی، عبدالله بن طیب (–۴۳۴)
۲– التشریح (جوامع) = جوامع التشریح؛ جالینوس (۱۲۹–۱۹۹)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۳۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ تملک: میرزا محمد طبیب رشتی، عبدالرزاق بن حسین طبیب با مهر «هو الرزاق ذوالقوه المتین» (مدور)، منصور الحسینی ابن حسن الرشتی، احمد موسوی؛ چند بیت و قطعه بعربی به خط حسین بن عبدالنبی اصفهانی و محمد بن شیخ محمد بردعی؛ کاغذ: شکری رنگ آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۱۴۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۰۴۴]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۷۶۶/۳
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعلیق،کا:محمد بن کمال الدین حسین،تا:یک‌شنبه ۲۱ صفر ۹۴۴ق، جا: قم؛ کاغذ: شکری و نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، ۱۱۴ص(۱۱۵–۲۲۸)،۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۴۷]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۴۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شمسانی گیلانی، تا: نزدیک ۹۸۲ق؛ محشی؛ با امضای شیخ بهائی [ف: ۴ – ۷۳۸]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۵۳۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۹۰گ، ۱۷ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۸ – ۱۶۲]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱۴/۱۸
در پنج مقاله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۶گ (۳۲۰پ–۳۴۵پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۱۴ – ۴۰۲۲]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۶۰/۸
در الفضل الذی فی الدبر؛ خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، تا:

۱۰۰۷ق؛ کاغذ: سفید، ۱۵ص (۸۹–۱۰۳) [سنا: ف: ۱ – ۱۸۶]

۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۸۰۹

آغازو انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن محمد زمان طبیب، تا: قرن ۱۳؛ مهر: کاتب «العبد محمد اسماعیل الحسینی» (چهارگوشه)؛ یادداشتی به خط کاتب نسخه که این کتاب و سایر کتابهایش را وقف نموده، با امضاء محمد اسمعیل بن شمس الدین محمد طبیب حسینی مورخ ربیع الثانی ۱۲۳۴ق است با مهر او؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۱۰۹۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۶۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۳۸۶]

● **التشريح (جوامع) = جوامع التشريح** / طب / عربی

at-tašrīḥ (jawāmi‘)

جالینوس، ۱۲۹ – ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: ابن زرعه، عیسی بن اسحاق، ۳۷۱– ۴۴۸ قمری

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۳۷/۷

انجام: پایان موجود در نسخه (دنباله فصل ۳۹): و اذا تحركت هذه العضله مع العضلة الاولى من هذه السبع يجتذب بهما القدم الى فوق و اذا تحركت.

در دفتر حاضر، از کتاب پنج مقاله‌ای تشریح جالینوس تنها مقاله یکم (عظام) و مقاله (عضل) است و آغاز عظام و پایان عضل نیز درست نیست. اما فهرست تمام مقالات و فصول کتاب تشریح در دنباله سه فهرست دیگر آمده و نشان می‌دهد که مقاله تشریح عظام ۷۰ فصل و عضل: ۴۱ فصل و مقاله تشریح عصب ۱۳ فصل و مقاله تشریح عروق ضوارب ۱۷ و غیرضوارب (یا تشریح شرایین) ۴ فصل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی ضخیم آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۲۰گ (۱۴۷ر(حدوداً)–۱۶۶پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۱۹ – ۲۵]

● **التشريح (جوامع) = جوامع التشريح** / طب / عربی

at-tašrīḥ (jawāmi‘)

جالینوس، ۱۲۹ – ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

وابسته به: التشريح = التشريح للمتعلمين؛ جالینوس (۱۲۹–۱۹۹)

جوامع کتاب تشریح جالینوس از علماء اسکندریه و از مجموعه جوامع الاسكندرانيين، در پنج مقاله: ۱. تشريح العظام، ۲. تشريح العضل، ۳. تشريح العصب؛ ۴. تشريح العروق غير الضوارب؛ ۵. تشريح العروق الضوارب.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱۴/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵گ (۵۴پ–۶۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۱۴ – ۴۰۱۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۳۷/۶

در پنج مقاله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۲ق؛ در عنوان برخی از مقالات تشریح و برخی دیگر از جوامع که در مجموعه حاضر است کلمه «فص» دیده میشود از آن جمله در آغاز مقاله ۲ جوامع تشریح عضل با همان خط قدیم نسخه چنین آمده است: «من فص كتاب جالينوس فى تشريح اللحى ...» در پایان مقاله ۶ جوامع العلل و الاعراض نیز عنوان فص آمده؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف قرمز، ۹۷ص (۳۲۶–۴۲۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۰ – ۲۰۵۶]

● **التشريح** / طب / عربی

at-tašrīḥ

کازرونی، محمد بن مسعود، – ۷۵۸ قمری

kāzeronī, mohammad ebn-e mas‘ūd (- 1358)

دارای دو «باب»: ۱. الاعضاء المفرده، در بیست و دو «فصل»: استخوان‌ها، غضروف‌ها، رباطات، عضلات، تشریح عضلات سر و گردن و شانه، تشریح عضلات حلق و حنجره و زبان و غیره، عضلات محرکه سایر بدن، عضلات سینه، عضلات پا، تشریح عصب، عصب نخاعی، تشریح اورده، تشریح عرق اجوف، اورده دستها، قسمی که اجوف است و به قسمتهای پائین بدن می‌رود، تشریح شریانها، گوشت، چربی و پیه، اغشیه، پوست، موی و ناخنها؛ ۲. الاعضاء الالية، شامل هفده «فصل»: تشریح دماغ، چشم، گوش، بینی، دهان و زبان، حلق، سینه و ریه و قلب، پستان، آلات غذا، کبد، طحال، مراره، کلیه‌ها، مثانه، مراق شکم، اعضاء تولید، رحم.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۲۷/۲

آغاز: بسمله حمدله اما بعد فهذا ما لخصته من كتب التشريح و اضفته الى كتاب تكملة الموجز.؛ **انجام:** فيسيل ما فيها من الدم.

خط: نسخ، کا: محمد بن سدید الطبیب الکازرونی، تا: یک‌شنبه سلخ شعبا ن۷۷۵ق؛ این ابیات از آنجاست (ظاهرا بخط کاتب نسخه): و انى اذا ما كنت فى دار غربة ×× تحيرت اذ صار النهار اصيلا / و اى غريب لم يكن متحيرا ×× خصوصا اذا كان الغريب اصيلا. لابن الرومى: و لو كان الغريب امير مصر ×× و يستول على ملك العراق / فذل الاغتراف عليه يبدو ×× اذا ذكر الاقارب باشتياق. فى معناه: ان الغريب له مذلة سارق ×× و خضوع مديون ورقة عاشق / و اذا تذكر اهله و بلاده ×× ففواده كجناح الطير خافق. قيل لبعض العرب ما الغبطة قال الكفاية مع لزوم الاوطان و الجلوس مع الاخوان، و قيل فما المذلة قال التنقل فى البلدان

والتنحی (کذا، شاید: و التنائی) عن الاوطان؛ کاغذ: نخودی پنبه‌ای، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۲گ، ۲۷ سطر (۱۸/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۰×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۱۳۱]

● **تشریح** / طب / فارسی

tašrīh

عماد الدین شیرازی، محمود بن مسعود، - ۹۸۴ ؟ قمری

ʻemād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e masʻūd (- 1577)

در تشریح اعضاء و جوارح انسانی در هفت «جزء»: (به ترتیب اجزای بدن و مشتمل بر اجزای ظاهری و باطنی که اول ظاهر پس از آن باطن بیان می‌شود) مشتمل بر: اعضای سر، گردن، عظام، شکم و عضلات و احشاء، دو دست، دو پا، بعضی مرکبات و مفردات که در اجزاء پیش نیامده؛ و هر جزء دارای خطبه و دیباچه مخصوص می‌باشد و گویا در مشهد مقدس در آغاز قرن دهم تألیف شده است. (احمد اشکوری)

آغاز: حمدا یلیق بساحة جنابک و یستفیق مساحة حسابک، لک یا من خلقتنا فرزقنا لاکتساب الحقایق ... و بعد پوشیده نماند که فن تشریح با وجود کثرت تصانیف که فن تشریح با وجود کثرت تصانیف و وفور تألیف در او چنان نیست که حقایق او معلوم ... باشد

انجام: و اما وجه دیگر را خدای تعالی و حضرت رسول و معصومین و غیره میدانند. قال الله تعالی و ما اوتیتم من العلم الا قلیلا و من الله الاستمداد فی المبداء و المعاد، و صلی الله علی محمد و آله قد تم الکتاب

[فهرستواره منزوی ۵: ۳۳۷۴، ناشناس]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۹۹۴/۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست نام مؤلف به صورت «محمد علی طبیب پسر نظام طبیب مازندرانی پسر محمد علی مازندرانی مؤلف رسالة الایراد» معرفی شده است، که همان است که نسخه برای او نوشته شده است، که با توجه به نسخه مرعشی و تاریخ درج شده در آن (چه تاریخ تألیف باشد چه تاریخ کتابت) نام مؤلف تصحیح شد؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن عبدالله خوزانی اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۸ ربیع الاول ۱۲۸۸ق، برای میرزا محمد علی طبیب؛ افتادگی: آغاز؛ رکابه‌دار؛ ۲۳۵گ (۱پ-۲۳۵ر)، ۱۹ سطر [ف: ۷ - ۲۷۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۹۴/۱

آغاز: که دارد جمع نور بصر می‌کند و بواسطه این چشم را تنگ می‌کنند تا سواد مژها به مردم چشم؛ **انجام:** برابر

نسخه اصل: همان نسخه بالا؛ افتادگی: آغاز [عکسی ف: ۵ - ۴۰۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۷۲۹

آغاز: و بسیار از احوال هست که در کلام ایشان راه نیافته و در پرده خفا مانده؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جزء اول سوم شعبان ۹۷۰ و جزء پنجم سال ۹۸۱ (شاید تاریخ تألیف باشد)؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰۲گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۲۶۵]

● **التشریح** / طب / عربی

at-tašrīḥ

حسینی، محمد ابراهیم، ق۱۱ قمری

hoseynī, mohammad ebrāhīm (- 17c)

در تشریح بدن انسان است از سر تا قضیب.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۹۱

آغاز: الحمدلله الحکیم الذی جعل الاشباح وقایة للارواح؛ **انجام:** و مجری المنی و مجری الوذی.

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۳سم [ف: ۱ - ۱۰۳]

● **تشریح** / طب / فارسی

tašrīh

طبیب بیضاوی، ابوالمجد

tabīb-e beyzāvī, ab-ol-majd

در یک «مقدمه» و دو «کتاب»: مقدمه در بحث اعضاء به سبیل اجمال؛ کتاب ۱. تشریح اعضاء مفرده در شش باب (هر باب در چندین فصل)؛ کتاب ۲. تشریح اعضاء مرکبه در هفده باب. فهرست بخش‌ها و نام نگارنده در دیباچه آمده است. مؤلف در آن از ابن نفیس قرشی (- ۶۸۷) یاد می‌کند، پس او جز ابوالمجد افضل الدوله محمد بن ابی الحکم عبیدالله مظفر بن عبدالله باهلی در گذشته ۵۰۰ و اندی می‌باشد.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به ثقتی. حمد و ثنائی که حاوی قانون تحمید و شامل کلیات تمجید بود ذات و اجب الوجودی را سزاست ... و بعد چون معرفت ذات واجب الوجود و.. بنده فقیر ابوالمجد الطبیب البیضاوی ...

انجام: چون حامله شد بزرگتر از مثانه گشت چندان که بیشتر حامله شود رحم بزرگتر می‌گردد و الله اعلم بالصواب تمت

[فهرستواره منزوی ۵/۳۳۷۲؛ نسخه‌های منزوی ۵۰۷/۱]

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۷۳

آغاز و انجام: برابر

فصول و ابواب کتاب آشفته است آنچه به دست آمد بدین شرح است: باب اول در تشریح عظام مشتمل بر یازده فصل: ۱. منفعت عظام، ۲. تشریح استخوانهای سر و فواید آن، ۳. تشریح فک اعلی، ۴. تشریح انف، ۵. تشریح فقرات، ۶. تشریح گردن، ۷. تشریح عضام اصابع، ۸. تشریح عضام ساق. (ظاهراً افتادگی دارد و بقیه فصول را فاقد است). باب دوم در تشریح اعصاب مشتمل بر

پنج فصل: ۱. ماهیت عصب و منفعت آن و در تشریح عصب دماغ، ۲. تشریح اعصاب فقرات، ۳. تشریح اعصاب بطن، ۴. تشریح اعصاب عصعص و علامت آن، ۵. ؟. باب سوم در صفت اورده: ۱. ماهیت ورید و منفعت آن، ۲. تشریح اورده. باب چهارم در تشریح شریانات: ۱. ماهیت شریان و منفعت آن، ۲. تشریح شریان وریدی، ۳. تشریح شریان اورطی. باب پنجم در تشریح عضلات در سی فصل؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۳۳ص، ۱۵ سطر (۶/۵×۷)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [نشریه: ۳ - ۳۰۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** جهت آنکه شریان اشرف است و اخس باید که حامل اشرف باشد و الله اعلم بالصواب.

نسخه اصل:دانشگاه تهران؛خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ مجدول، مصحح، محشی؛ ۷۴ص، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۵ - ۳۸۷]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۸۳/۱

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۹گ (۱پ-۷۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۵/۱سم [ف: ۷ - ۴۰۹]

● **تشریح** / طب / فارسی

tašrīh

محمد صالح، ق۱۱ قمری

mohammad sāleh (- 17c)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۵۸۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد حسین علوی [رایانه]

● **تشریح** / طب / فارسی

tašrīh

عقیلی شیرازی، محمد حسین بن محمد هادی، ق۱۲ قمری

'oqailī šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad hādī (- 18c)

در دو «باب» و هر باب در چند «فصل»: باب ۱. تشریح اعضای مفرده، مشتمل بر شش «فصل»: تشریح عظام جمجمه و فکین و اسنان، تشریح هر دو دست از کتف تا انگشتان، تشریح عنق و ترقوه و صدر، تشریح ظهر و عجز و عصعص، تشریح رجلین، در بیان بقیه اعضای مفرده؛ باب ۲. تشریح اعضای مرکبه، در پنج «فصل»: تشریح دماغ و عینین و اذنین و لسان، تشریح قلب و ریه، تشریح حجاب صدر و معده و امعا، تشریح کبد و مراره و طحال، تشریح کلیتان و مثانه و انثیان و قضیب و رحم.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۱۸۵

آغاز: بسمله حمدله این مضامین افاضت آئین در معرفة علم تشریح است که باعث معرفت بنفس خود است؛ **انجام:** و امداد خاصان درگاه او در معالجات امراض مختصه نیز بیان خواهد یافت، تمت الصحیفة التشریحیة

خط: نستعلیق جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: فخرالمحققین شیرازی، مرداد ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۲۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۲سم [ف: ۱۹ - ۲۲۱]

● **التشریح (رسالة فی)** = **طب** / طب / عربی

at-tašrīḥ (r.-un fī) = ṭib

اصفهانی، عبدالحسین بن زین العابدین

esfahānī, 'abd-ol-hoseyn ebn-e zeyn-ol-'ābedīn

این اثر چنان که در مقدمه آن آمده استخراج بخش تشریح از قانون ابن سیناست.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۶۹

آغاز: بسمله، الحمد لله. اما بعد فیقول عبدالحسین بن زین العابدین الاصفهانی ... انی لما رأیت ان علم التشریح علم مهم و معرفة الله العزیز الحکیم کما ورد؛ **انجام:** و اذا ولد لم یکن یحصل النوم و الانتباه کما فاذا تحصلا ضحک بعد الاربعین یوماً. الحمدلله ...انجامه: «فی عصر یوم الاحد ۲۶ ربیع المولود سنه ۱۲۵۸ با نامل فانیه عبالحسنی اصفهانی سمت اتمام پذیرفت ... م م م

خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۶ ربیع الاول ۱۲۵۸ق؛ محشی؛ مهر: کتابخانه حسین خراط زاده اصل؛ کاغذ: نخودی رنگ، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۵۸ص، ۱۵ سطر (۸×۱۵) سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ - ۲۰۶]

● **تشریح** / طب / فارسی

tašrīh

خطاط اصفهانی، علی بن عبدالجلیل، ق۱۳ قمری

xattāt-e esfahānī, 'alī ebn-e 'abd-ol-jalīl (- 19c)

مترجم، که از تحصیل کرده‌های مدرسه دارالفنون می‌باشد و مدعی است که با علوم ریاضی و طبیعی و طب و هیئت آشنایی کامل دارد، این کتاب را در هفت «مقاله» در تشریح ترجمه کرده است: ۱. عظام؛ ۲. مفاصل؛ ۳. عضلات؛ ۴. اوعیه؛ ۵. اعصاب؛ ۶. احشاء؛ ۷. خواص خمسه؛ خاتمه: در جنین شناسی. [فهرستواره منزوی ۳۳۷۲/۵]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۸۱

آغاز: هوالله تعالی شانه العزیز بسمله، استفتح بحمدالله المتفرد بالوحدانیة و القدرة و الرحمة؛ **انجام:** و از اتحاد کنار فوقانی جسم و قرنهای بزرگ تولید گشته و بخلف و یک کمی بوحشی ممتد میگردند.

خط: نسخ، کا: محتملاً مترجم، تا: محتملاً قرن ۱۳، جا: محتملاً طهران؛ کاغذ: فرنگی، آبی، جلد: تیماج قرمز، ۵۳گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۴۱۵]

● **تشریح = بیست باب تشریح** / طب / فارسی

tašrīh = bīst bāb-e tašrīh

پولاک، یاکوب ادوارد، ۱۸۱۸ – ۱۸۹۱ میلادی

polāk, yākūb edvārd (1818 - 1891)

مترجم: افشار، محمد حسین بن احمد، ق۱۳ قمری

مجموعه مباحث پزشکی در تشریح بدن انسان که در ۲۰ «باب» تنظیم و توسط میرزا محمد حسین بن میرزا بزرگ تهرانی ترجمه شده است: ده باب اول در اجزاء اصلیه و ده باب دیگر در اجزاء رقیقه است.

آغاز: ۱: بسمله، بدانکه علم تشریح علمی است اصلی از علوم طب که دانستن آن در تمام مدارس عالم بر متعلمین این علم شریف لازم و واجب بوده بر همه فنون طب این علم ترجیح و تقدمست ...

۲: ترجمه: هذا کتاب تشریح بسمله و به نستعین، افتتاح فاتحه کتاب ربانی بمصرع مدید بسم الله کنایه ایست سریع الانتقال باینکه بهترین جمیله از خیل خیال که باسلوب دلخواه شاهد حال

[نسخه‌های منزوی ۵۰۷/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۳۷۳/۵]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۷۶۳/۲

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** فضای مذکور ثقبه گردیده بواسطه خروج عرق النساء از او موسوم بثقبه نساءش نموده اند..

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ – ۴۴۸]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۷۴۳/۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** یعنی از حرکت طرفین ممنوعست چون مرفق و این قسم از مفاصلرا بواسطه شباهت بقرقره مفاصل بکره نامند و با آنکه حرکتشان ...

چند برگ از ابتدا را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱–۴۴۸]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۳

آغاز: برابر۲؛ **انجام:** ترجمه: و هریک از انگشتان پا سوای شست و سه استخوان دارد و او دو پارچه است

خط: نستعلیق، کا: صیفور ابن سلطان مصطفی میرزای قاجار، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۲۶۹ق، جا: تهران؛ مجدول، به اضافه خط دکتر پولاک به پایان نسخه بدین مضمون: «صحیح است معلم پولاک»؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: تیماج ساقه چناری سیاه، ۱۹گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱ – ۲۰۸]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۷۵۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چون تنقیه یافتن درجفت لازم نیست بناء علی هذا این دوشریان از حرکه خواهد افتاد و بعد از این دوارش طفل بطوریست که در دوارش بیان شده است

خط: نستعلیق، کا: احمدبن اسمعیل، تا: ۱۱ ربیع الاول ۱۳۳۶ق؛ محشی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۱ – ۴۴۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۳۶۷

آغاز: برابر۱؛ **انجام:** چونکه تنقیه یافتن در جفت ام لازم نیست ... سنه ۱۳۵۰ قمری.

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن نصرالله شیرازی، تا: ۱۳۵۰ق، کاغذ: آبی، کاهی، جلد: تیماج زرشکی [رایانه]

● **تشریح** / طب / فارسی

tašrīh

کاشانی، محمد تقی بن محمد هاشم، ۱۲۵۶–۱۳۱۹ قمری

kāšānī, mohammad taqī ebn-e mohammad hāšem (1840 - 1902)

اهدا به: ناصرالدین شاه قاجار

مؤلف از شاگرد طولوزان حکیم باشی ناصرالدین شاه در مدرسه دارالفنون در ۱۲۷۹ بوده است، ترجمه است از «آناطومی سیستم نروو»، و یک دوره تشریح هم دارد.

[فهرستواره منزوی ۳۳۷۲/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸۰/۴

آغاز: پس از حمد و ستایش حضرت معبود و درود نامعدود بر پیغمبر محمود و آل اطهار او صلوات الله علیهم اجمعین؛ **انجام:** که تمام لوله‌های حسی که از جانب ایمن بدن بدماغ وارد

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۷گ (۱۲۹پ–۱۷۵ر)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۴۵]

● **تشریح (ترجمه)** / لغت، طب / فارسی

tašrīh (t.)

نفیسی، علی اکبر بن محمد حسن، ۱۲۶۳–۱۳۴۳ قمری

nafīsī, ʻalī akbar ebn-e mohammad hasan (1847 - 1925)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۵ق؛ محل تألیف: شهرضا قمشه

ترجمه از فرانسه است.

[فهرستواره منزوی ۳۳۷۴/۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۷۶۵

کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۲۴ ربیع الاول ۱۳۰۵ق، جا: شاه رضای قمشه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰۸گ، ۱۸ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۸۵]

● **تشریح = کالبدشکافی** / طب / فارسی
tašrīh = kālbod-šekāfī

معتمد الحکماء طهرانی، عبدالکریم، ق۱۴ قمری
mo'tamed-ol-hokamā' tehrānī, 'abd-ol-karīm (- 20c)

در اصول و قواعد علم تشریح (کالبد شکافی) که در اصل به زبان فرانسوی بوده و به عربی ترجمه شده، ترجمه حاضر از متنی عربی برگردانده شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۵۹۳

آغاز: در تشریح عظام، عظام اجزائی هستند صلب که از آنها هیکل جسم بدن مرکب می‌گردد و آنها را متقسم به سه قسم نموده اند؛ **انجام:** در قسمت حرقفه ایسر اعوجاج سلینی و تولون و حالب و عروق منویه ایسر واقع اند

خط: نستعلیق، کا: میرزا غلامرضا رشتی فومنی، تا: رمضان ۱۳۲۲ق؛ با عبارت «این کتاب هم حق خودم است کسی را حق نیست»، سپس در شوال همان سال توضیح داده که متن اصلی فرانسوی بوده و مترجم کیست، در کنار انجامه یادداشی است از محمد آقای فومنی در سال ۱۳۳۷ که ظاهرش آن است که در آن سال کاتب از دنیا رفته است او می‌گوید: افسوس که رفتی و شکستی دل من خداوند تو را رحمت بفرماید؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابر و باد، ۳۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸/۲سم [ف: ۴۳ - ۱۷۹]

● **التشریح** / طب / عربی
at-tašrīḥ

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۶۵/۴

آغاز: بسمله. رب اشرح لی صدری و یسر لی امری فانی ارید ختم التشریح بطرف من التشریح لئلا یکون الکتاب علی طرف من فوایده ... و رتبته علی مقالتین المقالة الاولی فی الاعضاء البسیطةو هی مشتملة علی سبعة ابواب، الباب الأول فی العظام و الغضاریف و هی تفصل فی سبعة فصل الفصل الاول فی عظام الرأس؛ **انجام:** کل شیء عنده بمقدار عالم الغیب و الشهادة الکبیر المتعال.

رساله‌ای است در تشریح شامل دو مقاله که هر یک دارای ابواب و فصولی چند است؛ خط: نسخ، کا: معزالدین محمد بن شکرالله حسینی طباطبایی یزدی، تا: یک‌شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۰۶۱ق؛ بلاغ مقابله از معزالدین محمد بن شکرالله حسینی طباطبایی یزدی در روز یک‌شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۰۶۱ق در بلده احمدنگر که می‌گوید نسخه اصلی مغلوط بوده؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۲۸گ (۳۴پ-۶۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۴۴- ۱۰۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۰۴۱/۳-۲۵/۱۳۱

آغاز: فی تشریح اعضاء الحیوان الکامل و منافعها یا ایها الانسان ما غرک بربک الکریم الذی خلقک فسواک؛ **انجام:** ثم سویه و نفخ فیه من روحه و جعل لکم السمع و الابصار و الافئدة قلیلاً ما تشکرون

بخشی از رساله پزشکی است این بخش در تشریح اعضای حیوان کامل و منافع آن است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۱۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۲۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ فهرست مندرجات کتاب بر هفت برگ اول ثبت است. تصویرهای جداگانه در برخی از برگهای نسخه الصاق شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۹۳ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۱۳۲]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۵۳۶/۲-۳۳/۸۶

آغاز: و الفک الاسفل عظمان یجمع بینهما مفصل ... فصل فی تشریح الانسان هی فی اکثر الناس اثنان و ثلاثون سناً؛ **انجام:** فی جواهر الثدی اما لها لنا خالصاً سابغاً للشاربین فتبارک الله احسن الخالقین و ارحم الراحمین هذا آخرما وعدنا ذکره. والحمد لله رب العالمین

فصولی است در بیان تشریح اعضای بدن انسان؛ خط: نستعلیق، کا: احمد قجوانی، تا: ۲۶ صفر ۱۲۷۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۱۴گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۳۰]

● **تشریح** / طب / فارسی
tašrīh

رساله مفصلی است در تشریح به ترتیب اندام‌ها که از سر شروع می‌شود. این رساله ترجمه‌ای است از رساله تشریح پزشکان فرانسوی که توسط شاگردان مدرسه دارالفنون صورت گرفته است. با مقدمه‌ای در تعریف علم تشریح و اجزاء بناکننده بدن و سپس بیان آلات حرکت یعنی عظام و عضلات آورده است.

آغاز: بسمله حمدله و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین مقدمات عمومی هیچ علمی را نمی‌توان بطور شایسته تحصیل نمود مگر آنکه در ابتدای او فایده و حد و اصطلاحات مخصوصه آن علم ... مختصری در غرض علم تشریح و اجزاء بنا کننده بدن انسانی ... بیان اول در تعریف علم تشریح اولاً بدانکه علم تشریح علمی است که غرض از او معرفت همه اجزاء بنا کننده بدن انسانی است

انجام: ثدیین در هر دو جنس به طور چین چین باقی می‌ماند تا به سن مراهقه که در آن وقت در دختران بزرگ می‌شود تمت الکتاب بعون الملک الوهاب

همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۰۴۳-۱۶/۵۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، کا: مترجم، تا: ۹ ذیحجه ۱۲۹۷ق؛ جلد:

تیماج سبز، ۲۶۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ – ۹۳۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۴۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا احمد حکیم باشی، تا: ۴ شوال ۱۳۰۰ق، کاتب پسر میرزا حسن طبیب سمنانی است؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۱/۹سم [ف: ۷ – ۲۹۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۷۷/۱

در این نسخه به «عصب صورتی زوج هفتم» خاتمه می‌یابد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۲/۳سم [ف: ۷ – ۳۳۱]=

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۹۷۸/۱-۳۵/۱۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** مفصل سبابه و یکی در مفصل سلامای ابهام و در قدم سر عظم ستمسمانیه در مفصل ابهام موجود است

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوا باروکش پارچه قرمز عطف تیماج، ۷۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم[ف:۲–۹۳۰]

● تشریح / طب / فارسی

tašrīh

غیر همانند:

۱. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه: ۱۴

آغاز: حمد بی حد و ثنای بی منتها خالقی را رسد که دلایل الوهیتش

مجهول الاسم و مجهول المؤلف، در یک مقدمه و پنج مقاله: ۱. عظام، ۲. اعصاب، ۳. عضل، ۴. اورده، ۵. شرائین و یک خاتمه، نظیر تشریح الابدان منصور؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ از انتها ناقص است. شش تصویر دارد. [نشریه: ۳ – ۱۲۰]

۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۲۷۲

آغاز: وجه اول یعنی از اعضاء مفرده و بعضی مرکبه اند و معنی هر دو در مبحث اعضاء در فصل چهارم ذکر یافت

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۱۰۳گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۰]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۰۴/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱ سطر [ف: ۷ – ۳۸۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۴۵/۲

آغاز: بسمله حمدله و بعد بدان که آدمی مرکب است از استخوان و رگ و پی و غضروف؛ **انجام:** فتبارک الله احسن الخالقین بهمین قدر اکتفا کردیم.

ترجمه ایست در چند فصل از رساله‌ای که لهوزان به فرانسوی نگاشته بوده و در بخش پزشکی دارالفنون تهران تدریس می‌شده است؛ خط: نستعلیق مخلوط بشکسته کم اعجام، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای ترنج‌دار، ۱۰گ، غالباً ۲۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۹ – ۱۲۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۲۰۶

ظاهراً ترجمه از فرانسه است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: خلیل بن میرزا عبدالباقی طبیب طهرانی حکیم باشی، تا: شعبان ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۲/۳سم [ف: ۲ – ۱۵۲]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۳۶

آغاز: آناتمی سیستم نرو یعنی تشریح ماده عصبی، جزئی اول در بیان ماده عصبی به طریق کلی، ماده عصبی مرکبست از دو آلت اصلی؛ **انجام:** این شریان بزرگ شود دم ماهی قرمز است و گلبولهای آن بیضی است.

ترجمه‌ای است از یک کتاب تشریح که توسط یکی از علمای غرب تألیف شده است. نسخه حاضر از اول «تشریح ماده عصبی» شروع و به «دوران دم در حیوانات» خاتمه می‌یابد. در اغلب موارد کاتب در حاشیه، اصل لاتینی اصطلاحات پزشکی را نقل نموده است. ترجمه سلیس و روان برگزار شده است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن محمد شفیع طباطبائی، تا: رجب ۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۶۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۴۹/۲

آغاز: الحمدلله ... این رساله ایست در تشریح و عمل او و عروق با اقسام آن که حکیم یگانه و دکتر فرزانه

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین تنکابنی، تا: پنج‌شنبه ۲۴ شعبان ۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶گ (۴۶۰پ-۴۹۵پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۷۰]

۸. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۱۵۹/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این رساله‌ای است در علم تشریح بعقاید اهل فرنگستان؛ **انجام:** و هم قبل از خروج جنین خارج شده مجرا را لین و لغزنده سازد تا بآسانی طفل خارج شود

مختصری است در تشریح به روش جدید معمول در اروپا، در یک «مقدمه» و پنج «مقاله» دارای ابواب یا فصول بدین تفصیل: مقدمه: در معنی تشریح، مقاله ۱. عظام و غضاریف و مفاصل و رباطات، ۲. عضلات، ۳. عروق، ۴. تشریح دماغ و نخاع، ۵. تشریح اعضاء مرکبه بدن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۱۸۲پ-۲۰۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۵۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۳۸

آغاز: بسمله حمد له ... اما بعد قال النبی (ص) العلم علمان علم الابدان و علم الابدان مقدم داشت علم بدن را؛ **انجام:** و مناسب جوانان محروری باشد و الله اعلم

مختصری است از یکی از اطبای متأخر در تشریح بدن انسان در دو «مقاله»: یکی در اسباب مادی صحت مشتمل بر چهار «باب»: (در ارکان [اصول، عناصر، اسطقسات]، در روح، در اخلاط، در اعضا [در مقدمه و دو فصل])، و دیگر یعنی مقاله دوم در اسباب

صوری صحت در دو باب (در مزاج، در قوی و افعال)؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن محمدرضا خوانساری، تا: صفر ۱۳۱۴ق؛ واقف: دکتر محمد زهرائی، تیر ۱۳۵۰؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۲۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۹ - ۱۰۵]

۱۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۳۸۵

آغاز: مقاله اول در بیان عظام و غضاریف و مفاصل و رابطه بدن انسان؛ **انجام:** در جفت ام لازم نیست بناء علی هذا از حرکت خواهند افتاد

کتابی است در بیان تشریح اعضاء بدن که مشتمل است بر چند «مقاله» و هر مقاله در چند «باب» و هر باب در چند «فصل». تشریح استخوان و عضله و غضروف‌ها و غیره را هر کدام جدا جدا پرداخته است؛ خط: نستعلیق، کا: سید محمد صادق طباطبائی بن میرزا صادق نقیب الاشراف، تا: ۱۳۴۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [مؤید: ۳ - ۳۱۷]

۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۷۶۳/۱

آغاز: بسمله هیچ عملی را نمیتوان بطور شایسته تحصیل نمود مگر آنکه در آن علم و حد آن علم و اصطلاحات مخصوصه را که در آن علم بکار می‌برند و نظمی را که در تحصیل آن علم باید بکار دانسته باشند لهذا ماقبل از آنکه؛ **انجام:** موسوم بقطعه حجری و برای تعریف این عظم در او دو سطح و یک محیط فرض می‌کنیم اما سطح خارجی.

گزارشی متوسط درباره امراض و معالجات بدان که به سبک معلمین دارالفنون طهران نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۰گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۴۴۷]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۰۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۱۲۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۸۳۰

به عقیده اهل فرنگستان؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

← تشریح آلات الغذاء ⩽ آلات الغذاء و تدبیره و امر الدواء المسهل

● **تشریح الآلات فی شأن الامتحانات** / هیئت / فارسی

tašrīh-ol ālāt fī ša'n-el emtehānāt

سید منجم، محمد حسین بن محمد، ق۹ قمری

seyyed monajjem, mohammad hoseyn ebn-e mohammad (- 15c)

اهدا به: سلطان با یزید خان پسر سلطان محمد خان عثمانی

موضوع رساله مقایسه است بین ارصاد زیج ایلخانی و ارصاد زیج‌هایی که بر پایه رصد سمرقند است و امتحانات این اختلافات به‌وسیله آلاتی که مؤلف خود ترتیب داده. وی در دیباچه می‌گوید: «در این روزگار ما اقرب رصد جدید معتبر سمرقند واقع است و الآن زیجاتی که در اکثر ممالک عمل کرده می‌شود یکی زیج ایلخانی است تصنیف حضرت خواجه نصیرالدین طوسی ... و دیگر زیج حضرت میرزایی الغبیگی طاب ثراه و دیگر دو زیج سعیدی و کریمی از آن حضرت استادی سید رکن الملة و الدین الآملی برد الله مضجعه که اصول هر سه این زیج مبنی بر رصد سمرقند است و اکثر بل تمامت اعمال این زیجات ثلثه نسبت با زیج ایلخانی متفاوت می‌آید خصوصاً قرانات کواکب علویه و کسوفات و خصوفات که ... در اینجاها تفاوتها فاحش وقوع میابد ... جهت رفع این شبهات و تمیز حق و باطل آن مفتش این صورت شده امتحان ... کمیت و کیفیت ازمان و اوضاع بعضی از قرانات و خصوفات و کسوفات نمودن و این معنی میسر نبود الا به آلات رصدی بناء علی هذا این حقیر ... خطابی منجم حسینی ... را داعیه خاصر فاتر بود که آلتی چند جهت این امتحانات پدید گرداند ... باعث قضیه این شد که چون در سنة التحریر دو قران اقتضا میکرد یکی مان مریخ و مشتری و دیگری قران نحسین و دو خسوف کلی متوالی و در سال تالی این سال قران علویین ... و در این قرانات و خسوفات از محاسبه این سه زیج تا محاسبه زیج ایلخانی اختلاف بسیار ظاهر بود حتی در قران مریخ و مشتری قریب بط ساعت و در قران نحسین قریب مح ساعت و در قران علویین قرب نوزده روز ... آلات موعود را به یمن دولت قاهره ... به اتمام رسانید و کیفیت اعمال و وضع آن را در این رساله مشروح مسطور ساخته و این رساله را موسوم گردانید به تشریح الآلات فی شأن الامتحانات». ابواب و فصول رساله: باب ۱. در معرفت رصد میل اعظم و عرض بلد دارای یک «مقدمه» و چهار «فصل»: مقدمه در شناختن خط نصف النهار به دو «نوع» و طریقه امتحان صحت مقیاس و انواع امتحان خط مذکور، فصل ۱) کیفیت آلتی که در این اعمال به کار آید، ۲) رصد غایت میل اعظم و عرض بلد از وی (از آلت مزبور)، ۳) معرفت غایت ارتفاع و انحطاط کواکب بر حسب میل یا بعد از معدل النهار، ۴) طریق عمل در معرفت عرض بلد از غایت ارتفاع کواکب و این عمل عکس اعمال فصل سه هست؛ باب ۲. معرفت طول بلد ۱) از غایت ارتفاع آفتاب، ۲) از رصد خسوفات قمری، ۳) طریق معرفت طول و عرض بلد از مساحت، ۴) تحقیق فراسخ میان دو شهر بحسب عرض و طول یا بحسب برهان؛ باب ۳. امتحان تقاویم کواکب بحسب قرانات و کسوفات و خسوفات با ذات الشعبتین و دیگر آلات رصد دارای یک «مقدمه» و چهار «فصل»: مقدمه در پدید کردن آلت ذات الشعبتین و طریق عمل به آن، فصل ۱) استخراج جیب و قوس و وتر از جدول جیب، ۲) امتحان مواضع کواکب در قرانات با آلات (مزبور)، ۳) امتحان کسوفات به عکس شعاع.

وی در این فصل می‌گوید: «و این عمل از جمله غرابت اعمال رصدی است و منقسم می‌شود به دو «قسم»: ۱- در پدید کردن آلتی مخصوص به این عمل، ۲- معرفت عمل به آن، ۴) طرق رصد خسوفات قمری. مؤلف ظاهراً همان سید محمد منجم لاهیجی است که در لطائف الکرام و شرح سی فصل خواجه از رصد خود در سال ۸۲۴ در گیلان یاد می‌کند. در رساله حاضر نیز از خسوفی که به قسطنطنیه در شب یک‌شنبه ۱۴ رمضان ۸۸۷ (سال کتابت نسخه حاضر) خود رصد کرده و ارتفاع آفتاب را که در نصف النهار اول فروردین جلالی سال ۸۵۱ یزد جردی (= ضنا) - به افق همان شهر - گرفته یاد می‌کند. مؤلف این رساله چند جا رکن الدین آمی (مؤلف زیج سعیدی - در ۸۴۲ و رساله پنجاه باب سلطانی) را استاد می‌خواند. (عبدالحسین حائری)

[فهرستواره منزوی ۲۸۶۳/۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۷۶

آغاز: حمد و ثناء لایحصی حضرت کریمی حکیمی را که صفحه دل انسان را محل معرفت طول و عرض بلاد حقایق اشیا گردانید؛

انجام: و آن ساعات را از ساعات پنگان نقصان کنیم تا ازمان خسوف حاصل آید بموجب رصد و بحسب ازمان و مقدار خسوفات و کسوفات صحت و سقم تقویم نیرین و جوزهر و نه بهر معلوم گردد بشرط آنکه در این اعمال تقصیر واقع نشده باشد و الله العالم بالصواب فرغ من تحریر هذه الرساله خامس عشرین ذی القعده سنه ۸۸۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۸۸۷ق؛ مهر: «هذه طرت (کذا ...) السلطان با یزید ولی رحمه الله»؛ تملک: محمد بن احمد مقری مورخ ۱۲۰۹، محمد عبید الله موسی زاده، آقا علی مدرس زنوزی؛ کاغذ: ترکی آهار مهره شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲ گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۴۷۹]

← تشریح الآیة ← تفسیر آیة «خذوا زینتکم عند کل مسجد»
← تشریح الابدان ← خلاصة التشریح

● **تشریح الابدان = تشریح منصوری = تشریح البدن = التشریح بالتصویر** / طب / فارسی

tašrīh-ol abdān = tašrīh-e mansūrī = tašrīh-ol badan = at-tašrīh be-t-tasvīr

شیرازی، منصور بن محمد، - ۸۰۹ قمری

šīrāzī, mansūr ebn-e mohammad (- 1407)

اهدا به: مجاهد السلطنة و الدین سلطان زین العابدین شاه شجاع مبارزالدین محمد (۷۸۶-۷۹۳ ق)

تاریخ تألیف: حدود ۷۸۰ یا ۷۹۸ق؛

در دو «فن» ساخته است، فن اول در دو «قسم»: ۱. طب نظری در یک «مقدمه» و چهار «مقاله»: مقدمه در تعریف طب، مقاله ۱) اسباب مادی صحت در چهار باب (در ارکان، در ارواح، در اخلاط، در اعضاء)، ۲) اسباب صوری صحت در دو باب (در مزاج، در قوا)، ۳) اسباب فاعلی صحت، در دو باب: ۱- اسباب ضروری، مشتمل بر شش «فصل» (در هوا، در حرکات نفسانی، در حرکت و سکون بدنی، در خواب و بیداری، در مأکول و مشروب، در احتباس و استفراغ)، ۲- در اسباب غیر ضروری، در دو فصل (در اسباب ملحقه بسته ضروری، در اسباب جزئیه)، ۴) احوال و اعراض، شامل دو «باب»: ۱- در احوال و اعراض، ۲- در علامات و دلایل، مشتمل بر هشت «فصل» (در علامات مزاج، در علامات امتلا، در نبض، در نبض اسنان و اجناس، در قاروره، در براز، در بحران، در علامات محموده و ردیه)؛ قسم ۲. طب عملی در پنج «مقاله»: مقاله ۱) حفظ صحت و معالجات کلی در دو باب: ۱- در حفظ صحت، مشتمل بر ده «فصل» (در تدبیر مولود و حبلی، در تدبیر فصول، در تدبیر مأکول و مشروب، در تدبیر نوم و یقظه، در تدبیر استفراغ و احتباس، در تدبیر جماع، در تدبیر حرکت و سکون، در تدبیر حمام، در تدبیر مشایخ، در تدبیر مسافران)، ۲- در معالجات کلی، شامل سه «فصل» (در معالجات سوء المزاج، در تدبیر مسهل و قی و حقنه، در فصد و حجامت)، ۲) امراضی که حادث شود از سر تا قدم و علاج آن مشتمل بر بیست باب، ۳) حمیات، ۴) امراضی که به ظاهر بدن حادث می‌شود و معالجات آن در هفت «باب» (در اورام، در جراحات و قروح، در کسر و خلع، در جذام و امراض جلد، در امراض موی، در زینت)، ۵) ذکر زهر و حیوانات زهردار و دفع ضرر آن، در چهار «باب» (در زهرها و علاج آن، در گزیدن حشرات و تدبیر آن، در دفع هوام و حشرات)؛ فن دوم: در ذکر ادویه مشتمل بر دو «مقاله»: مقاله ۱) ذکر بعض ادویه مفرده مشتمل بر هفت «باب» (در طبایع و تأثیرات ادویه، در حبوب، در لحوم و البان، در فواکه، در بقولات، در توابل، در ریاحین)؛ ۲) ادویه مرکب، در بیست «باب» (در کیفیت ترکیب ادویه، در تریاقها، در مفرحات، در معاجین و اطریفلات، در اشربه و مربیات و لعوقات و ربوبات، در جوارشات، در اقراص مسهله، در حبهای مسهله، در ایارجات، در سفوفات، در مطبوخات و نقوعات، در حقنها، در شیافات و فرزجات، در ادهان، در سعوطات و سنونات و غراغر، در اطلیه و ضمادات، در ادویه عین، در مراهم و ذرورات، در حلاوی و مسمنات، در متفرقات). در برخی منابع بین این کتاب و کفایه منصوری از غیاث الدین منصور دشتکی در هندسه خلط پیش آمده است و احوال مؤلف به روشنی شناخته نیست. در منابع و فهارس نیز نام پادشاهی که کتاب به او اهدا شده است مختلف است. به طور مثال در فهرس مخطوطات الطب الاسلامی، علاءالدین محمد شاه هندی (-۷۱۶ق) و در مرعشی، شاه شجاع مبارز الدین محمد (-۷۹۳ق) ثبت شده است.

آغاز: بسمله، شکر وسپاس پادشاهی را سزد وحمد ثنای بی قیاس

خالقی را رسد که در خلقت انسان دقایق حکمتش بی پایان است ... اما بعد بر نظر اصحاب بصیرت و بصر
انجام: و اظهار قدرت شامله که مندرجست در تحت حکمت بالغه و یخرج الحی من المیت و یخرج المیت من الحی یفعل الله یشاء بقدرته و یحکم مایرید بمشیته والله اعلم بالصواب والیه المرجع و الماب
چاپ: مشار فارسی ۱۳۵۱/۱ (نشانی ۷ چاپ)
[لغت نامه دهخدا ۴۴/۳؛ الذریعة ۱۰۰/۱۸ و ۹۸/۱۸-۹۹؛ کشف الظنون، ۱۵۰۱/۲؛ نسخه‌های منزوی ۵۸۵/۱ (نشانی ۳۷ نسخه) و ۳۶۵۲/۵؛ پزشکان نامی پارس ۱۵۴؛ مشترک پاکستان ۶۹۵/۱ (نشانی ۵۵ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۵۱/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۳۷۴/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۴۲
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای ۶ تصویر ظریف در علم تشریح؛ واقف: شاه عباس حسینی به همراه ۱۱۹ جلد دیگر بر آستانه عبدالعظیم؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج عطف تیماج قرمز، ۲۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۲۹۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۶۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ دارای ده شکل از اندام انسان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۱۹پ-۴۲)، ۳۰ سطر (۱۴×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۶ - ۸۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۷۸ص (۱۱۴-۱۹۱)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۸]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۱۶-۵/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** روح حیوانی بدو مقید گردد واین را حالت رابعه خوانند بدوازده روز.
از اول تا خاتمه کتاب؛ خط: نسخ خوانا، بی‌کا، تا: ۹۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ دارای چندین تصویر در تشریح اعضای بدن انسان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۹۳۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۵۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای هفت شکل و تصویر طبی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۳۹گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۲ - ۲۶۶۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با هشت تصویر؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص (۹۲۴-۹۵۳)، ۲۹ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [سنا: ف: ۱ - ۵]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰۳
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با هشت تصویر در تشریح؛ کاغذ: سفید، جلد: پارچه قلم کار گرد تیماج تریاکی، ۲۰گ، ۳۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [سنا: ف: ۱ - ۲۴۴]

۸. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۴۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** در وضع یعنی عضلی که محرک عضو باشد
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۳۶ص (۱-۳۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [نشریه: ۳ - ۳۳۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۴۱/۲
آغاز: و به تاملی شافی و تعقلی کافی در مخلوقات و مکنونات نظر نماید تا به مقتضای من عرف نفسه فقد عرف ربه قیام نموده باشد بنابراین دستور و المامور معذور
خط: نستعلیق، کا: شهاب الدین، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۱۰۲ر-۱۱۶ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۲۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۸۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده۱۰۱۰ق؛ مصحح، محشی، یادداشتی از میرزا ابوتراب جراح که به سال ۱۲۹۵ق در اصفهان چاهی یافتند که جسدی غول پیکر از آن بیرون آوردند و استخوان‌های آن را به ظل السلطان نشان دادند و نیز یادداشتی دیگر از همو به سال ۱۲۹۸ق درباره مردن دوازده هزار نفر به مرض طاعون در عتبات و یادداشتی دیگر از او در تگرگ آمدن به اندازه تخم مرغی در ۱۲۹۸ق در کربلا و چند یادداشت تاریخی در تاریخ به حکومت رسیدن یا فوت پادشاهان صفوی؛ واقف: مولانا جمشید، سال ۱۱۳۰ق؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۴۲گ (۲پ-۴۳ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۳۷۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۹۵/۱-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۱۸ق؛ تملک: جلال شاهی رضوی؛ دارای ۶ تصویر (بدون تذهیب)؛ ۳۶گ (۱-۳۶) [ف: ۲۳ - ۵۴۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۸۶۲ ض
بی‌کا، تا: ۱۰۲۹ق [د.ث. مجلس]

۱۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۴۸۱/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد امین ترکمان، تا: ۲ ذیحجه ۱۰۳۸ق؛ اندازه: ۱۹×۲۴سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۹۹]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۶۷
آغاز: و ابن زکریا و شیخ ابوعلی سینا عند التحقیق منافات نیست؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد زمان، تا: ۱۲ رجب ۱۰۴۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ جلد: مقوا با رویه پارچه، ۷۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۱۰۸]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۸۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد، تا: دوشنبه ۱۰ محرم ۱۰۴۸ق، جا:

سرای بوسنه؛ تملک: کاظم رشتی ملک الاطباء؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه ابری، ۳۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۳سم[ف:۲-۱۵۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۷۹

خط: نستعلیق، کا: شفیع قاری، تا: ۱۰۶۸ق؛ دارای ۶ تصویر مذهب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قرمز، ۴۲ص، ۳۴ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۱۹ - ۴۸۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۹۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۴۰۳]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۶۶/۲

بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی و تریاکی، ۶۴ص (۲۵۲-۳۱۵)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۴سم [سنا: ف: ۲ - ۷۹]

۱۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۰۰۰

خط: نسخ، کا: محمد صادق بن حاجی محمد، تا: ۱۰۹۰ق؛ با یک سرلوح زرین، مجدول، با شش تصویر تشریح رنگارنگ، با یادداشت ۲۰ جمادی الاول ۱۱۵۱؛ کاغذ ترمه، جلد: میشن یشمی، ۲۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۲×۲۳سم [ف: ۲ - ۱۵۳]

۱۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۵۷۴/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳۰۲]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۷۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ واقف: خان بابا مشار، شهریور ۱۳۳۸؛ جلد: مقوا، ۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۱۰۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۷۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۳]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۳۸/۲-طباطبائی

انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (از آغاز تا قسمت‌هایی از مقاله اول را ندارد)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ (۹ر-۲۸ر متن و ۲۸ر-۳۴ر حاشیه)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۲۳ - ۱۳۱]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۷۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای ۶۰ تصویر روشن و بزرگ از اندام درونی انسان و یک تصویر مجدول از تمام بدن انسان؛ کاغذ: متن اصفهانی شکری و حاشیه فرنگی سفید، جلد: گالینگور زرشکی،۸۱ص،۲۶سطر،اندازه: ۱۴×۱۵سم [ف: ۱۹-۱۷۱]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۷۶/۱

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ (۴پ-۵۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف:۲۰-۳۱۵]

۲۴. سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۱۱۰ق، حسب خواهش محمد شفیع بن بهاء الدین محمد حسنی؛ مصحح، با علامت بلاغ، دارای تصویرهای متعددی از اسکلت انسان و اعضا و جوارح آن؛ ۵۳گ (۱پ-۵۳پ)، ۱۵ سطر [ف]

۲۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۸۶/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۷ق؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲۴ص (۱۶۵-۲۸۸) [نشریه: ۳ - ۳۶۰]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۱۷

خط: شکسته، نستعلیق، کا: شهاب الدین علی علوی، تا: شنبه ۱۱ ذیحجه ۱۱۷۰ق؛مجدول،با تصاویر تشریح رنگی؛کاغذ:ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۱×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۱۵۲]

۲۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۸۶

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای تصاویر رنگی تشریح؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۹/۳سم [ف: ۲ - ۱۵۲]

۲۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۴ - ۹۴]

۲۹. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۶۲/۲

آغاز: در شرائین فرمود تعالی شانه و عظم برهانه که ... تألیف ... اضعف عباد الله الصمد منصور بن محمد بن احمد؛ **انجام:** و این راحلت رابعه خوانند بدوازده روز تمام شود و بعد از آن مزاج ذکوری و اناثی ظاهر گردد و اعضای اصل.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲۲ص (۱۹۰-۳۱۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [نشریه: ۳ - ۳۴۵]

۳۰. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه: ۹۹/۱

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱پ-۱۶ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱۵۱]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۳۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۳۳ق؛ دارای پنج شکل مربوط به تشریح استخوان‌ها و غیره؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۷۵]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۷۹۷/۱

خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن میرزا کوچک طبیب، تا: جمعه ۲۲ شعبان ۱۲۳۶ق، جا: منزل سلیمان خان؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۱پ-۳۲پ)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۷ - ۳۳۴]

۳۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۳۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تنکابنی، تا: ۱۲۴۶ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ جلد: معمولی، ۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۲۶۶]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۴۳۵/۷

خط: نستعلیق، کا: حسن بن مهدی جابری اصفهانی، تا: ۱۲۴۷ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۳گ (۲۵۰پ-۲۹۲پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۲۲ - ۳۰]

۳۵. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۳۰/۲مشهد

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن اسدالله (شریعتمدار) مازندرانی، تا: ذیحجه ۱۲۵۹ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۳۸پ-۱۵۷ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۶۶]

۳۶. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۳۰/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن اسدالله (شریعتمدار) مازندرانی، تا: ذیحجه ۱۲۵۹ق؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۰گ (۱۳۸پ-۱۵۷ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۵]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۸۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ دارای پنج تصویر در تشریح استخوانها و غیره؛ واقف: درة السلطنه ملک زاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: شکری، ۳۰گ، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۹ - ۱۰۸]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، کا: میرزا نصرالله پسر میرزا محمد شفیع خوشنویس، تا: ۱۲۶۱ق، جا: دیه اشنویه، برای عبدالغفور خان؛ دارای سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵۶گ، ۲۲ سطر (۱۲/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۴ - ۷۳۹]

۳۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۷۸۶/۲۴-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ ۵۵ص (۵۲۲-۵۷۸) [عکسی ف: ۱ - ۷۳]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۱۱۶/۱-۱۲-۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۲ - ۹۳۱]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۷۸

آغاز: این رساله مشتمل است بر مقدمه و پنج مقاله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۲۶۵ق؛ مقدمه کتاب را کاتب ننوشته و مصدر است به رساله اوصاف الاشراف و جبر و تفویض و رساله اصطلاحات عبدالرزاق کاشانی؛ واقف: سید محمد باقر مولوی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۱۰۸]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۸/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۶۶ق؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر [سنا: ف: ۲ - ۳۱]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۵۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۵ رجب ۱۲۷۰ق؛ تملک: سید محمد حسینی طبیب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۴۴]

۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۴۲۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مهدی بن هادی بن مهدی، تا: ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای، ۳۳گ (۸۸پ-۱۲۰)، ۲۷ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۹]

۴۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۱۱/۱-طباطبائی

خط: نسخ، کا: محمد تقی کاشانی بن محمد هاشم انصاری، تا: ۱۲۷۵ق؛ دارای سه تصویر بزرگ (تمام صفحه) که تشریح کالبد انسان را نشان می‌دهد (در کتاب تشریح)؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۱-۴۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۷۹]

۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۳۰۵/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه جمادی الثانی ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف مخ:۱-۴۴۸]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** این کتاب شریف ... علی اکبر بن سید عبدالحسین بن الصادق سنه ۱۳۰۹

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن بنت آقا سید عباس بن سید محمد مجاهد و ابن سید عبدالحسین بن سید محمد صادق بن سید مهدی بن سید منصور، تا: ۱۳۰۹ق، جا: قزوین در منزل سید حسین نوه حاجی سید جواد داماد سید محمد مجاهد؛ واقف: سید باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج، ۳۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۰۷]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۵۷/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ادراک علومات بود و الله اعلم.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۲۴۹-۲۶۷)، ۱۴ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۱۱۸]

۴۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ نخودی فرنگی؛ جلد: مقوا، ۵۶گ، ۱۵ سطر (۱۲/۳×۲۳)، اندازه: ۲۱/۵×۳۳سم [ف: ۱ - ۴۶]

۵۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۹۳۸/۵-۲۰/۵۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** لیکن این بود تا اشرف محفوظ ترین ورید چون عاملی باشد از او به منزله جنه تا از مصادمات وآفات خارجیه مصون باشد والله اعلم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوای آبی عطف تیماج مشکی، ۳۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۹۳۱]

۵۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۰۳۹۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ شامل ۶ تصویر، مجدول مذهب؛ مهر: «السلطان بن السلطان ناصر الدین شاه قاجار» (مدور)؛ تملک: مرتضی بن محمد علی حکیم؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۲۶گ، ۲۳ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ – ۴۶۸]

۵۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۷۸۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: روغنی عطف میشن مشکی، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف: ۲ – ۸۳]

۵۳. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۹۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با سه لوحه تشریحی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ (۱پ–۳۸ر)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۵۲]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۵۵/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۵/۱سم [ف: ۷ – ۴۱۹]

۵۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۱/۶۸

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ دارای تصویرهایی از عضلات، پیها، عضلات، استخوانها، وریدها، شریانها، چشم و سر، جنین در شکم، و انجام عمل جنسی یک زن و مرد. همه رنگین؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۳ – ۴۳۷]

۵۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۴۲۱/۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۹گ (۵۲ر–۹۰ر) [ف: ۵ – ۶۷۱]

۵۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۰۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اعضای حلق و اعضای تنفس و مثانه و ... و قصیب ... و مفصل ساق قدم و مفصل اصابع و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۷گ، ۲۳ سطر (۱۳×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۳۰۲]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای یک سرلوح و کتیبه مذهب، مجدول، با تصاویر تشریح بدن مربوط به مقالات پنج‌گانه متن، مصحح؛ تملک: رحیم الحسینی به تاریخ ۱۲۷۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۳سم [رایانه]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۱۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: ۱۲۶]

● تشریح الابدان / طب / فارسی

tašrīḥ-ul abdān

علی بخش میرزا قاجار، ۱۲۵۴ قمری

ʻalī baxš mīrzā qājār (1838 -)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۰ق

وی پس از سال‌ها تحصیل زبان فرانسه و مطالعه کتاب‌های علمی به آن زبان، این رساله را از کتابی که «یکی از حکماء ینگی دنیا تألیف نموده» ترجمه کرده و خود نیز چیزهایی بر اصل افزوده است. بنابراین با توجه به اینکه وی در مقدمه خود تصریح دارد که سال‌ها در تحصیل زبان فرانسه زحمت کشیده، ناچار این کتاب نخست از اصل انگلیسی به فرانسه ترجمه شده و سپس از فرانسه به وسیله علی بخش قاجار به فارسی برگشته است. نام ایالات شهرهای مختلف امریکا در کتاب مکرر آمده است. مترجم در مقدمه می‌گوید: «این علم (تشریح) معمول اطبای ایران در این زمان نیست بل بالمره متروک ایشان است اما اگر طبیبی در اروپا علم تشریح نداند ... به او رجوع ننمایند. در این کتاب تصاویر دقیقی از اعضاء داخلی بدن انسان هست که ظاهراً از روی اصل رسم کرده‌اند». دارای «مقدمه» و سی و هفت «باب» است و باب ۳۳ در آداب پرستاری بیماران است و ظاهراً از اضافات مترجم است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: بسمله، الحمدلله خالق الحمد و جاعله و صلی الله علی صاحب لواء الحمد و حامله و اله الطیبین الطاهرین ... و بعد در اثر است که العلم علمان ...

انجام: مرئی دارند فضولی و پر حرفی و دراز نفسی را موقوف دارند.

[نسخه‌های منزوی ۵۰۸/۱؛ فهرستواره منزوی ۳۳۷۶/۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: علی اکبر، تا: شوال ۱۲۹۲ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۲۳۸گ، ۲۱ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۳ – ۱۷۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۸۸/۲

خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۵ص (۱۲–۱۶۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۱۹ – ۲۶۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۷۱/۱

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن علی اکبر خان افشار خرقانی، تا: ۷ رجب ۱۳۰۶ق؛ مهر: کتابخانه «جعفر سلطان القرائی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸گ (۱پ–۶۸ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۹۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۳۹

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ تا اوایل ۱۴ق؛ دارای ۸۱ شکل (و یا جای شکل) است جای برخی از این اشکال سفید است اما در شماره‌گذاری آنها نیز به‌حساب آورده شده. علاوه بر تصاویر اعضاء بدن، در ص ۱۳۵ تصویر دو جوان با قلم سیاه نازک کشیده شده که دارای لباس‌های مردان فرانسوی در آن زمان هستند (شکل ۶۴-۶۵)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶ص، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۱۲۸]

● تشریح الابدان = کتاب التشریح / طب / عربی

tašrīḥ-ul abdān = k.-ut tašrīḥ

اهدا به: نجیب الدین

دو مقاله است در تشریح اعضاء بنابر رأی جالینوس بدون ذکر منافع آنها، به دستور نجیب الدین به جهت فرزندش، تألیف شده است. مقاله اول در تشریح اعضاء بسیط، دوم در تشریح مرکب. برخی آن را از خواجه طوسی دانسته‌اند و نجیب الدین را گویا همانکه خواجه رساله تولا و تبرا را به نامش ساخته دانسته‌اند.

آغاز: بسمله، اما بعد حمدالله و الاعتراف بالعجز ... فقد صدرت الاشارة المطاعة عمن ... فی مدارج ذروة المجد نجیب الملة و الدین ... الی ان اکتب لفلذة کبده ... رشیدا ... ما یسهل تناوله من علم تشریح الاعضاء البسیطة و المرکبة علی الوجه الذی استقر علیه رای جالینوس ... و جعلة مقالتین المقالة الاولی فی تشریح الاعضاء البسیطة، الثانیة فی تشریح الاعضاء المرکبة

انجام: خالصاً سایغا للشاربین فتبارک الله الحسن الخالقین و ارحم الراحمین و هذا آخر ما وعدنا ذکره و الحمدلله رب العالمین ... خصوصاً علی ... و آله و صحبه اجمعین.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۷۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شاه علوی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ صفر ۸۲۹ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۴۲گ (۸۲پ-۱۲۳پ)، قطع: ربعی [ف: ۱۵-۴۱۰۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۷۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن حسین بن تاج الدین علی بن حسین بیرجندی قهستانی، تا: شب چهارشنبه ۳ جمادی الاول ۸۴۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۳گ (۱پ-۴۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۳۴۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: صدرالدین محمد خوبی، تا: ۱۰۱۰ق؛ تملک: فرزند آخوند مولا علی نوری مورخ ۱۲۸۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قرمز عطف مشکی، ۶۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۹۴۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا: حسینی، تا: آغاز قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۱۰۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۳سم [ف: ۱-۱۰۴]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۱۰

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن حسن علی، تا: ۱۵ جمادی الاول ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۱۰۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۵سم [ف: ۱ - ۱۰۴]

● تشریح الابدان / عرفان و تصوف / فارسی

tašrīḥ-ul abdān

رساله‌ای است عرفانی.

[فهرستواره منزوی ۱۰۸/۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۸۹/۶

آغاز: بسمله. بدانکه اول چیزی که حق تعالی بیافرید عقل کل بود؛ **انجام:** جاودانه در عذاب مانیم العیاذ بالله من غضب الله تعالی

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد تقی لاری، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۴۱-۵۰)، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۳۵۳]

● تشریح الاصول / اصول فقه / عربی

tašrīḥ-ul usūl

تبریزی، محمد حسن بن محمد باقر، - ۱۳۳۷ قمری

tabrīzī, mohammad hasan ebn-e mohammad bāqer (- 1919)

تاریخ تألیف: جمعه ۷ محرم ۱۲۹۵ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

متن متوسطی است در قواعد اصول فقه با عناوین «تشریح، تشریح» با استفاده مؤلف از مطالب درسی استادش ملا علی نهاوندی، با استدلال مختصر و بدون رد و ایرادهای مفصل. در الذریعه دو کتاب به نام «تشریح الاصول» از نهاوندی معرفی شده (صغیر و کبیر)، و همچنین دو کتاب به همین نام از میرزا حسن آقا تبریزی و سید نورالدین شیرازی دانسته شده، باید در انتساب رساله دقت شود.

از نسخه‌های زیر دو نسخه گلپایگانی و مدرسه آیة الله خوئی در آغاز و انجام با نسخه‌های «تشریح الاصول الصغیر» نهاوندی همانندند، و تاریخ تألیف ذکر شده در نسخه اول ملی شیراز با تاریخ تألیف کتاب نهاوندی یکسان است و آخرین نسخه که آن هم از کتابخانه ملی شیراز است در انجام با تشریح الاصول الکبیر نهاوندی هماهنگ است. از این رو، به احتمال قوی تمامی نسخه‌های زیر نیز به تشریح الاصول (صغیر یا کبیر) نهاوندی تعلق دارند و به اشتباه به تبریزی نسبت داده شده‌اند.

[الذریعة ۱۸۵/۴]

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۱۳-الف/۱۲۳
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی خیر خلقه و اشرف انبیائه محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** قدفرغ عن تسویدها مؤلفه الحقیر الفقیر الی رحمه ربه الصمد الغنی فی یوم الجمعه سابع ایام شهر محرم الحرام من شهور السنه ۱۲۹۵ - الخامسه و التسعین من الماه الثالثه من الالف الثانی من الهجره النبویه
جلد اول؛ خط: شکسته، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۷ محرم ۱۲۹۵ق، جا: نجف اشرف؛ محشی، نام مؤلف را در یادداشتی که پشت کتاب چسبانیده شده نوشته‌اند؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا، ۷۰گ، ۱۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۶]

۲. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۶۴/۱
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... تشریح لا اشکال فی کون صیغة الامر حقیقة فی الطلب مجازاً فی غیره
خط: نسخ، کا: محمد صادق بن محمد تبریزی (میرزا صادق آقا تبریزی)، تا: چهارشنبه ۲۴ ذیقعده ۱۲۹۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۹گ (۱پ-۳۹ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۵۲۳/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۴۰]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۶۷/۲-۳۰/۱۲۷
آغاز: بسمله، حمد له ... تشریح لا اشکال فی کون صیغة الامر حقیقة فی الطلب مجازاً فی غیره و القول بالخلاف شاذ ضعیف؛ انجام: فانه لامانع من نصب العقاب علی الاتیان بالمطلق و الاتیان بالمقید کما انه لا مانع من نصب الثواب علی ترک المطلق و ترک المقید هذا آخر ما اردنا ذکره و تحریره فی هذه الوجیزة من مباحث الالفاظ من علم الاصول و نسئل الله الذی وفقنا ...
از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۱ رجب ۱۳۰۲ق، جا: نجف اشرف؛ تملک: محمد علی بن کاظم؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۷گ، ۲۲-۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۹]

۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷-ر/۳۷۳
آغاز: بسمله، القول فی الواجب المطلق و المشروط - تشریح الواجب ینقسم الی مطلق و مشروط؛ **انجام:** بعدم کون المتعارضین حجه و یخرج غیر الاعلم عن تحت العموم و الله العالم تمت النسخه الشریفه ...
در فهرست با عنوان جلد دوم تشریح الاصول تبریزی معرفی شده است، اما انجام آن با انجام تشریح الاصول الکبیر نهاوندی هماهنگ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ رمضان ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲گ، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱ - ۳۵۲]

● **تشریح الاصول الصغیر** / اصول فقه / عربی
tašrīḥ-ul usūl-iṣ ṣaġīr

نهاوندی نجفی، علی بن فتح الله، - ۱۳۲۲ قمری
nahāvandī najafī, ‘alī ebn-e fath-ol-lāh (- 1904)
تاریخ تألیف: ۱۲۹۵ق؛ نجف اشرف
در قواعد اصولی همراه با استدلال مختصر و به دور از مناقشات طولانی با عناوین «تشریح، تشریح». مؤلف که شاگردان شیخ مرتضی انصاری می‌باشد، سپس کتاب دیگری در اصول فقه با نام «تشریح الاصول الکبیر» به رشته تحریر درآورده است.
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوه و السلام علی خیر خلقه ...، تشریح: لا اشکال فی کون صیغه الامر حقیقه فی الطلب مجازا فی غیره و القول بالخلا شاذ ضعیف لاینبغی ...
انجام: علی ترک المطلق و ترک المقید. هذا آخر ما اردنا ذکره و تحریره فی هذه الوجیزه
چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۳۱۲ق.، رحلی
[الذریعة ۱۸۵/۴؛ اعیان الشیعه ۳۰۱/۸؛ مشار عربی ص ۱۸۵]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۷۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۵ق، جا: نجف اشرف؛ محشی؛ تملک: محمد موسوی جزائری به سال ۱۳۶۷ق در نجف اشرف؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۸گ (۲پ-۲۹پ)، ۲۳سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۶- ۱۴۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۷۱۰/۲
خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمد بن محمود حسینی تهرانی، تا: ذیقعده ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن مشکی، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۳۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۳۸۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مهدی بن حسین حسینی، تا: ۱۲۹۷ق، جا: سامرا؛ ضمیمه نسخه ش ۱۵۲۴۸؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره شکری، جلد: میشن زرشکی،۲۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۳۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۲۷/۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا: جمادی الاول ۱۲۹۷ق، جا: نجف اشرف؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۲۵گ (۱۹ر-۴۳ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۳۷ - ۵۷۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۰۰۷
آغاز و انجام: برابر
از صیغه امر تا آخر مبحث مطلق و مقید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کتاب از نسخه محرر حاج محمد نهاوندی مورخ ۱۲ رمضان ۱۲۹۶ استنساخ و با آن مقابله شده است؛ محشی از مؤلف؛ واقف: مشهدی نجفقلی، آذر ۱۳۴۰؛ کاغذ: فرنگی آهاری شکری، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۳۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم

[ف: ۱۶ – ۶۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۲۹۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست بدون نام مؤلف؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۷۲گ، ۱۱ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۲۳۶]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۲۷/۴

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... تشریح فی المنطوق و المفهوم و اعلم ان للمتن تقسیمات باعتبارات مختلفة، من جملتها تقسیمه بلحاظ المنطوقیة و المفهومیة؛ **انجام:** فان قلت لایکفی فی صیرورة المدلولین امرا واحدا بسیطا، کون احدهما عرضا و الآخر ذاتا فانهما بعد الانفهام من الدالین یتصور بتصور واحد و ثانیا

بخشی از تشریح الاصول مؤلف است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا: اواخر قرن ۱۳، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۱۹گ (۴۳پ-۶۱ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ – ۵۷۳]

۸. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه: ۷۲

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف در فهرست ذکر نشده و به قرینه آغاز آن به دست آمد؛ خط: نسخ، کا: ابوتراب فرزند مصنف، تا: ۲۳ صفر ۱۳۱۰ق؛ تملک: محمد باقر فقیه مرتضوی فرزند سید محمد مجتهد اردبیلی خلخالی به تاریخ ۱۳۴۹ در قم؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۷۹]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۰۸۷

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف در فهرست نیامده و به قرینه آغاز آن به دست آمد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۱۲ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۲۸۲]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۱۹۸/۱–۱۲/۸۸

آغاز: بسمله وبه ثقتی و استعانتی تشریح الدلالة کون الشئ بحیث متی فهم فهم منه شئ آخر و الشئ الاول هو الدال و الثانی هو المدلول؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمدبن علی نظر علی باکوئی، تا: یک‌شنبه آخر شعبان ۱۳۱۵ (جلد اول) و یک‌شنبه ۵ صفر ۱۳۱۶ (جلد دوم)، جا: نجف اشرف؛ از روی نسخه‌ای که از روی نسخه اصل تحریر شده، استنساخ شده و استنساخ در زنده بودن مؤلف صورت گرفته؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ، ۱۴–۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ – ۹۳۲]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۵۸۶–۳۸/۲۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** قد ذکرنا فیما سبق ان للارادة مرتبتین مرتبة الثانیة وهی فیما اذا کان المرید غیر قادر علی ایجاد الفعل ومرتبة الفعلیة وهی متحققة بقدرة المرید علی الفعل فاذا حصل تلک المرتبة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۷۱گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۹۳۲]

۱۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۵۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ محشی با عنوان «منه» و «منه دام ظله»، مصحح؛ تملک: علی زنجانی؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف مخ: ۱ – ۱۲۷]

● تشریح اصول فنی لکوموتیو بخار / متفرقه / فارسی

tašrīh-e osūl-e fannī-ye lokomovtīv-e boxār

مجذوب، ذبیح الله، ق۱۴ قمری

majzūb, zabīh-ol-lāh (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۶ش

در این کتاب به تفصیل درباره خصوصیات وسایط بارکش راه‌آهن و شناسایی و ساختمان لکوموتیو بخار بررسی شده است، همراه اشکال و جداول بسیار از مؤلف. به نظر می‌رسد که این جزوه مجموعه‌ای از اوراق درسی در هنرستان بوده است که توسط هنرآموز جمع‌آوری و تجلید شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۶۹

آغاز: تعریف و خصوصیات وسائط بارکش راه آهن، هر عرابه که روی ریل حرکت کند جزو وسائط نقلیه راه آهن محسوب میگردد؛ **انجام:** طول خروج میله پیستون سیلندر ترمز در تندر ۲۰۰ میلیمتر است.

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۶ش؛ تملک: «سید حسین ماهوتچی» با تاریخ ۱۳۱۶/۴/۱۸ش؛ دارای اشکال طراحی شده لوکوموتیو و دستگاههای دیگر مربوطه به قطار، مجدول؛ کاغذ: فرنگی خطدار، جلد: مشمعی قهوه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵۸گ، ۲۴ سطر (۲۰×۲۷)، اندازه: ۲۲×۳۳سم [ف: ۳۰ – ۲۸۷]

● تشریح الاصول الکبیر / اصول فقه / عربی

tašrīḥ-ul usūl-il kabīr

نهاوندی نجفی، علی بن فتح الله، – ۱۳۲۲ قمری

nahāvandī najafī, ‘alī ebn-e fath-ol-lāh (- 1904)

کتابی است مفصل در این موضوع که با عناوین «تشریح» مرتب شده و مصدر است به «مقدمة فیما یتعلق بالارادة و فیها مطالب الاول فی بیان حقیقتها و اختلفوا فیها علی ثلثة الاول انها الاعتقاد بالنفع مطلـ و الثانی انها صفة نفسانیة غیر الاعتقاد و الثالث التفصیل بین ارادة الله و بین ارادة غیره». مؤلف بعد از خطبه نگاشته است که پس از استخراج ابواب از شرایع: «التفت الی مسألة الطلب و الارادة و لاحظت ترتب نوع مسائل الفقه و الاصول علیها فاجتهدت فی تنقیحها بما لم یسبقنی الیه احد و فرعت علیها جل

المسائل تفصیلا و کتبت مجملها فی التشریح الاول و فصلتها فی التشریح الثانی و درست فیها جماعة من الافاضل الا أن رعشه یدی عاقتنی عن الکتابة فی تفریع جمیع المسائل». هر مبحث کتاب دارای خطبه مختصر مستقلی است. مؤلف شاگرد شیخ انصاری بوده ابتدا «تشریح الاصول الصغیر» را تألیف کرد که شامل مباحث طلب و اراده است تا آخر مطلق و مقید.
آغاز: بسمله، الحمد لله المرید المدرک الکاره العلیم الجاعل للاحکام فی محلها بوفق العدل و الصواب ... فیقول العبد ... علی بن فتح الله النهاوندی ... لما رایت ان المسائل الاصولیة ...
انجام: لان العقل یحکم بعدم کون المتعارضین حجة و یخرج غیر الاعلم عن تحت العموم و الله العالم
چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۶، وزیری، ۲۹۲ص
[الذریعة ۱۸۵/۴]

۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸-ر/۳۷۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** معنی معقول الابعد فرض مبانی غیر معقوله لامال لذکرها و ذکر محالیتها
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۱گ، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱ - ۳۵۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۹۰
آغاز: تشریح لا اشکال فی کون صیغة الامر حقیقة فی طلب مجازا فی غیره؛ **انجام:** برابر
از مبحث اوامر تا آخر. آغاز آن با آغاز تشریح الاصول الصغیر هماهنگ است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن گروسی، تا: ۱۳۱۴ق، واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۹۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱۶ - ۶۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۵۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی اکبر زرقانی شیرازی، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۳۱۴ تا ۱۸ ربیع الاول ۱۳۱۵، جا: نجف اشرف؛ واقف: روح الایمان؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۱۴۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۶۶]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۸۷-۵/۷۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** نعم الثمرة بینهما و بین القول بتعلق الطلب بالطبیعه من حیث هی لعلها تظهر فی اجتماع الامر والنهی
جلد اول و دوم (از طلب واراده شروع می‌شود)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۳۱۵ق (از روی نسخه مبیضه مصنف و در عصر مؤلف)؛ مصحح؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۸۹گ، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۳۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن علی بن علی، تا: جمعه ۱ جمادی الاول ۱۳۲۰ق؛ ۲۶۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۰]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۰۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: حسین بن احمد بن احمد، تا: ۱۳۲۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۷۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۲]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۶۱۱-۳۳/۱۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** التی هی مدلول الایجاب و القبول و لوجه تسمیة هاتین الارادتین تراضیاً مقام آخر قد طال الکلام فی غیر محله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، با علامت بلاغ مقابله از محمد حسین دارد، محشی با نشان «منه»؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۹۳۳]

● **تشریح اعصاب** / طب / فارسی

tašrīh-e a‘sāb

دکتر طلوزان، ۱۸۲۰ - ۱۸۹۸ میلادی

doktor tolūzān (1820 - 1898)

در تشریح عصب‌های مختلف اعضای بدن انسانی و از کتاب‌های درسی دارالفنون ناصری می‌باشد.

همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۳۰۱
آغاز: تشریح ماده عصبی بطریق کلیه دو عضوند که اصل و مبدأند
خط: نستعلیق، کا: علی نصرت قوچانی (نصرت الملک)، تا: چهارشنبه ۲۰ محرم ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۶۳]

● **تشریح اعصاب** / طب / فارسی

tašrīh-e a‘sāb

شاید جزو بیست باب از تشریح پولاک باشد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۴۴/۲
آغاز: بسمله و به نستعین، آناتومی سیستم ... تشریح ماده عصبیه جزء اول در بیان این ماده بطریق کلی ماده عصبیه مرکب است از دو آلت اصل یکی؛ **انجام:** در نخاع یا بصل او ... باصره یا حرم مخطط است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه محرم ۱۲۹۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۹۰گ (۱۲۱پ-۲۱۰ر)، اندازه: ۱۷×۲۱/۴سم [ف: ۹ - ۳۹۳]

● **تشریح اعصاب دماغی** / طب / فارسی

tašrīh-e a‘sāb-e demāqī

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی،۱۲۳۴؟-۱۲۹۸قمری

e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819-1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۵۱/۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳]ف: ۹ – ۱۹۵]

← تشریح الاعضاء ≻ تشریح الوجود

● **تشریح الاعضاء** / طب / عربی

tašrīḥ-ul a‘ḍā’

قرشی، علی بن محمد

qorašī, ‘alī ebn-e mohammad

رساله‌ای مختصر در معرفی اعضای انسانی دو «قسم»: اعضاء مرکبه و اعضاء مفرده. در آغاز کتاب از اعضاء مرکبه سخن رفته پس از آن اعضاء مفرده را برمی‌شمارد. دنباله تشریح دستورات پزشکی پراکنده بسیاری است گویا از اصل رساله نباشد و از گفته‌های حکما انتخاب شده است.

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۱۰۰/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ذکر تشریح الأعضاء و ترکیب بدن الانسان، و من الأعضاء المنفردة و الأعضاء المرکبة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۶۲گ (۱پ-۶۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ – ۹۴]

● **تشریح اعضاء** / طب / فارسی

tašrīh-e a‘zā’

کتابی است در تشریح اعضای بدن و غدد موجود.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۲۹۱/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوظ و السلام علی خیر خلقه محمد و آله؛ **انجام:** و هم قبل از خروج چنین خارج شده مجرا را لین و لغزنده سازد تا به آسانی طفل خارج شود

خط: نستعلیق، کا: عبدالمجید، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۳۲۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ (۱۲۰پ-۱۵۵ر)، ۱۳سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [مؤید: ۳ – ۲۴۴]

● **تشریح اعضاء البدن** / طب / عربی

tašrīh-u a‘zā’-il badan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۳/۴-طباطبائی

آغاز: بسمله و هذا تشریح اجزاء البدن فاولا نقدم العین من الاول فهوه معین فی التقدم اعلم ان العین مع هذا الصفه التی یبدولها فی بادی النظر مرکبه من ماته و اربعه عشر عضوا؛ **انجام:** الثانی ان الماء یجعل فی القدح الی ناحیه بعیدة عن البقیه.

مؤلف نخست به تشریح چشم پرداخته؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۹۹پ-۲۰۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۲ – ۱۳۸]

● **تشریح الاعضاء المفردة** / طب / عربی

tašrīḥ-ul a‘ḍā’-il mufrada

ابن نفیس، علی بن ابی الحزم، ۶۰۷ – ۶۸۷ قمری

ebn-e nafīs, ‘alī ebn-e ab-el-hazm (1211 - 1289)

وابسته به: القانون فی الطب؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸ق)

شرحی است بر دو کتاب اول و دوم قانون ابن سینا. در الذریعه زیر مدخل القانون آمده است که ابن نفیس شرحی بسیار مفصل بر قانون دارد در ۲۰ جلد که نه متداول و نه مطبوع است. شارح، تعریف صور اعضای باطنه و اوضاع آن بیشتر بر گفته‌های پیشینیان خصوصا جالینوس، و در بیان منافع هر کدام از اعضا بر مقتضای تفحص و تحقیق (بدون لحاظ توافق یا تخالف آن با رأی پیشینیان) اعتماد نموده است. مقدمه کتاب در ۵ مبحث و مطالب کتاب با عنوان «قال الشیخ الرئیس، الشرح» نگاشته شده است. این کتاب را محمد بن محمود آملی صاحب نفایس الفنون (- ۷۵۳) شرح نموده است.

آغاز: بسمله، قال الشیخ الامام الاوحد ... و بعد حمدالله و الصلوه علی انبیائه و رسله فان قصدنا الان ایراد ما تیسر لنا من المباحث علی کلام الشیخ الرئیس ... و ذلک لیکون الکلام فی التشریح جمیعه منظوما و قد صدنا عن مباشره التشریح ...

انجام: کل ذلک انما هو لتفهیم المتعلم و تقرب الامر الیه فی التصور و اما فی الحقیقه ... و لا یعجزه امر و هو الخالق تعالی وحده. هذا آخره

[کتابشناسی نسخه‌های پزشکی ص ۷۳؛ کشف الظنون ۱۳۱۲/۳؛ اکتفا القنوع: ص ۲۲۴]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه محمد بن سلطان محمد، تا: ۹۸۲ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج سیاه، ۲۶۷گ، ۲۱ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۷۹۴

آغاز: قال الشیخ الاوحد العلامة ابوالحسن علاء الدین علی بن ابی الحزم القرشی رحمه الله و بعد (چند صفحه از محبث اول افتاده است)؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین قد وقع الفراغ من تنمیق و ترقیم تشریح الابدان فی دار السلطنة اصفهان علی ید احقر الخلیقة

بل لاشیء فی الحقیقة محمد حسن بن محمد رحیم الخوئی غفرالله له ... سنه ۱۲۴.

خط: رقاع، کا: محمد حسن بن محمدرحیم خوئی، تا: ۱۲۴۰ق، جا: اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۱۸۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲۳۳

آغازو انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن مهدی شیرازی، تا: ۱۳۳۰ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۸گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۴۰]

● **تشریح الاعضاء المفردة و المرکبة** / طب / عربی

tašrīḥ-ul a‘ḍā’-il mufrada wa-l murakkaba

عناوین مورد بحث در این رساله: عظام، غدد، شریانات، اورده، غشاء، لحم، جلد، عصب، وتر، رباط، تقسیم حرکات المفصل. از دیباجه استفاده می‌شود که کتاب دارای فصولی است اما در نسخه حاضر عنوان فصل دیده نمی‌شود. مؤلف رساله از رساله دیگرش «فی ان لعظام لاحس لها» که در آن بر علامه (ظاهراً قطب الدین شیرازی) اعتراضاتی وارد کرده، یاد می‌کند و در این رساله نیز بر وی اعتراضاتی بسیار دارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۳/۳-طباطبائی

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی خلق عبیده و الاماء من الطین و الماء بعد ما خلخلها و مزجها بالنار و الهواء ثم درج فی الکل منزلا به شیئا من جوهر السماء ... وفقنی اللهم علی تشریح الاعضاء المفردة و المرکبه بفصول مرتبه مبوبه ثم علی شرح امزجتها الاصلیه و العرضیه و بیان اسبابها الصحیه و المرضیه و علاماتها و سایر ما یندرج فی الجزء العملی من الطب و اتفق علیه اصحاب اللب بحرمة من انا ساکن حضرته و ملتثم بتراب عتبته مامن الذریة الطاهره علیه و علیهم منک الصلوات المتواتره و التحیات المتکاثره ... اول البسائط العظم؛ **انجام:** فانها فیها مفاصل غیر مؤلفة الالتحام اتصال لا یمکن معه الحرکه.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۸۷-۱۹۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۱۳۷]

● **تشریح الاعمال = پرگار متناسبه = تشریح در پرگار متناسبه = معارج السماء** / ریاضیات / فارسی

tašrīh-ol a‘māl = pargār-e motanāsebe = tašrīh dar pargār-e motanāsebe = ma‘ārej-os samā’

مشهدی حسینی، عنایت الله بن محمد زمان، ق۱۱ قمری

mašhadī-ye hoseynī, ‘enāyat-ol-lāh ebn-e mohammad zamān (- 17c)

تاریخ تألیف: قرن ۱۱

در تشریح و تعریف پرگار متناسبه و کیفیت عمل به آن؛ در یک «مقدمه» و شش «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه: در تعریف پرگار متناسبه و معرفت خطوط و علامات منقوش درآن؛ مقاله ۱. عمل پرگار از خط جیوب، در بیست و سه فصل؛ ۲. عمل پرگار متناسبه از خط متساوی، در چهار عمل؛ ۳. عمل از خطوط اوتار در پرگار متناسبه، در پانزده فصل؛ ۴. عمل کردن از خط مسطحات؛ ۵. عمل کردن از خط مجسمات؛ ۶. اعمال خط معدنیات؛ خاتمه: در بیان استخراج خط نصف النهار باعمال پرگار متناسبه. در نسخه شماره ۵۲۶۶ کتابخانه آستان قدس نام مؤلف را محو کرده‌اند و حواشی آن به‌خط قاسم علی قاینی است و مؤلف جلد سوم فهرست آستان قدس احتمال داده است که از عبدالعلی بیرجندی (- ۹۳۴) یا غیاث الدین جمشید کاشانی (- ۸۴۱) هجری باشد. ولی در فهرست مؤلفات این دو دانشمند چنین اثری ذکر نشده است، فقط در کتاب تاریخ نظم و نثر در ایران (۳۸۴.۱-۳۸۵) این رساله در شمار آثار بیرجندی ثبت شده است و می‌توان احتمال داد که این اشتباه از جلد سوم فهرست رضوی به آن کتاب راه یافته باشد. در رساله «صبح و شفق» مولانا محمد زمان مشهدی آمده که حقیر رساله‌ای در پرگار متناسبه قلمی نموده و در آن بعض خطوط را ذکر کرده و در «تحفه سلیمانی» خود نیز همین را متذکر شده است و به ظن قوی مصنف این رساله همان مولانا محمد زمان مشهدی که در قرن یازدهم می‌زیسته است. از تحریر دیگری در ۱ «مقدمه» و ۳ «مقاله» و ۱ «خاتمه» آن یاد شده است.

آغاز: ۱: بسمله، شکر و سپاس بیقیاس خالص را که پرگار آفرینش فلک دوار به قبضه قدرت اوست و ستایش بی آلایش صانعی را که خطوط و سطوح محیط مسطحات و محسیات اجرام و اجسام سفلی ... اما بعد بر ضمایر زاکیه ارباب دانش مخفی نماند که خردمندان ذوی البصیره آلتی تعیین نموده اند مسمی بر پرگار متناسبه که استخراج میشود از خطوط و نقاط او که بعد ازین مشروح میگردد اول اعمال غریبه حسابیه و معلوم میگردد مجهولات عددیه از معلومات ...

۲: بسمله، در تعریف پرگار متناسبه و شناختن خطوط و نقاط و علامات که در او منقوش است پرگار متناسبه آلت مربع مستطیلی است مشتمل بر دو مسطره

انجام: سمت قبله و هو المطلوب و صورت دایره اینست، یک دایره و یک جدول آخرین کلمات جدول اینست: «افقی». جزء مال، جزء شی، واحد، شی، مال، مقسوم.

[نسخه‌های منزوی ۱۵۲؛ فهرستواره منزوی ۲۶۳۱/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: هاشم منجم باشی در ۱۰۳۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۰گ، ۱۵

سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۶۶

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر

در فهرستواره ۲۶۳۱/۴ نسبت این نسخه را به مشهدی اسطرلابی به صورت تردید آورده است؛ خط: نسخ، کا: محمد طاهر حسینی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۰۶۷ق؛ واقف: آقا زین العابدین، ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: پارچه‌ای، ۱۵۴گ، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۵/۲)، اندازه: ۹/۷×۱۶/۷سم [ف: ۸ - ۸۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۸۶۷

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۵۴

آغاز و انجام: برابر ۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با اشکال و دوایر هندسی؛ کاغذ: اصفهانی شکری آهاردار نسبتاً ضخیم، جلد: تیماج سرخ ترنج‌دار، ۱۸۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۳۳۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۰۲۱/۳

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از داود الحسینی؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۸ص (۲۳-۲۵۰)، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۷سم [ف: ۸ - ۴۰۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۰۳/۲

آغاز: برابر ۱؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: محبعلی یکانلو، تا: ۱۲۶۲ق، جا: نیاوران تهران؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۰]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۰۵/۱

آغاز: برابر ۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۹ ذیقعده ۱۲۶۹ق؛ مهر: کاشف الملک؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۷]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۰۵/۲

آغاز: برابر ۲؛ **انجام:** اوزع است که ارتفاع مرتفع مطلوب است

در یک مقدمه و سه مقاله و یک خاتمه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۹ ذیقعده ۱۲۶۹ق؛ محشی از کاتب نسخه؛ مهر: کاشف الملک؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۷]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۹/۱

خط: نستعلیق، کا: عبداله، تا: جمعه ۱۰ رجب ۱۲۷۶ق، جا: تهران؛ با یک حاشیه به خط خود محشی محمد علی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۱۳ص (۱-۱۱۳)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۳۱۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۷۵۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۲۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۶۰/۱-طباطبائی

آغاز: (این دیباچه را ندارد) بسمله مقدمه در تعریف پرگار متناسبه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: سید حسین ساوجی، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۶۱گ (۱-۶۱ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۲۲ - ۱۲۴]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۸۳/۱

آغاز: برابر ۲؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: میرسیدیحیی، تا: ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج جگری، اندازه: ۱۴/۴×۲۵/۳سم [ف: ۱۰ - ۱۱۴]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۸۳/۲

آغاز: برابر ۲؛ **انجام:** حد کردیم ۷۵ ذرع است که ارتفاع مرتفع مطلوب است

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: میر سید یحیی، تا: ۱۳۰۸ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج جگری، اندازه: ۱۴/۴×۲۵/۳سم [ف: ۱۰ - ۱۱۴]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۵۸/۱

آغاز: برابر ۲؛ **انجام:** برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج حنایی، ۶۶گ (۶پ-۷۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۳ - ۴۳۸]

● تشریح الافلاک / هیأت / عربی

tašrīḥ-ul aflāk

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

اهدا به: شاه طهماسب صفوی

تاریخ تألیف: قرن ۱۱

رساله‌ای در هیئت قدیم و مشتمل بر یک «مقدمه» و پنج «فصل» و یک «خاتمه» است: مقدمة العالم الجسمانی کرة منضدة من ثلث عشرة کرة اعلاها الاطلس الخ؛ فصل ۱. الدوائر العظام و الصغار؛ ۲. صور افلاک السبع السیارة؛ ۳. الحرکات و ما یتبعها الفلک التاسع؛ ۴. فی ما یتعلق بالارض و اختلاف بقاعها؛ ۵. الصبح و الشفق؛ خاتمة فی استخراج خط نصف النهار و سمت القبلة بالدائرة الهندیة. چهار حاشیه آن در الذریعه (ج۶ شماره ۱۸۶ تا ۱۸۹) و شروح بسیاری از آن در الذریعه (ج۴ ص ۱۸۶ تا ۱۸۷ و ج۱۳ ص ۱۴۶تا ۱۴۹) یاد شده است.

آغاز: بسمله، ربنا ما خلقت هذا باطلاً سبحانک فقنا عذاب النار و اجعلنا من المتفکرین فی خلق السموات و الارض و اختلاف اللیل و النهار ...

انجام: فظل القیاس ح خط سمت القبلة و هی الی خلاف جهة الظل هذا ما غفلت عنه عوایق الزمان و لم یتنبه له طوارق الحدثان

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی محمد وآله اجمعین اولاً وآخراً.

چاپ: مشار عربی ۱۸۵و ۱۸۶؛ معجم المطبوعات ۲: ۱۲۶۳؛ تهران، سنگی، ۱۲۷۶، خشتی، ۱۰ص؛ ایران، سنگی، ۱۳۰۰، وزیری، ۱۱ص

[الذریعة ۱۸۵/۴-۱۸۷ و ۱۸۶ و۳۹/۶ و۱۴۶/۱۳ و۱۴۹؛ ریحانة الأدب ۳۰۸/۳ و ۳۰۱/۳؛ معجم المطبوعات ۲: ۱۲۶۳؛ مشترک پاکستان ۱۹۵/۱-۲۰۱؛ علم الفلک عباس عزاوی (مجله دمشق سال ۲۹ جزء ۳)؛ علم الفلک فی العراق عزاوی (مجله مجمع العلمی العربی دمشق) ۴۰۳/۲۹؛ بروکلمان ۴۱۵/۲؛ کشف الحجب ۱۲۳؛ ایضاح المکنون ۲۹۰/۱؛ مکتبة امیرالمومنین ۲۲۵/۱؛ معجم المؤلفین ۲۴۲/۹؛ کتابشناسی شیخ بهائی ص۱۷۶-۲۰۲؛ دنا ۱۱۹۱/۲-۱۱۹۷]

شرح و حواشی:

۱- شرح تشریح الافلاک؛ شریف کاشانی، فضل الله بن محمد (-۱۱)
۲- شرح تشریح الافلاک؛ حسینی طباطبائی، محمد اشرف بن حبیب الله (-۱۱)
۳- قانون الادراک = نهایة الادراک = برهان الادراک فی شرح تشریح الافلاک؛ تنکابنی، محمد کاظم بن عبدالعلی (-۱۱)
۴- شرح تشریح الافلاک؛ حسینی خلخالی، علی بن محمد (-۱۱)
۵- حاشیة تشریح الافلاک = تعلیقه تشریح الافلاک؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)
۶- شرح تشریح الافلاک؛ کاشانی، مرتضی بن محمد مؤمن (-۱۰۸۳)
۷- تشریح الافلاک (ترجمه)؛ عابد اردبیلی، محمد بن احمد (-۱۲)
۸- تفریح الادراک فی توضیح تشریح الافلاک؛ حسینی قزوینی، محمد بن محمد صادق (-۱۲)
۹- معارج الاملاک الی تشریح الافلاک؛ حویزی، فرج الله بن محمد (-۱۱۰۰)
۱۰- شرح تشریح الافلاک؛ سهارنپوری، عصمة الله بن اعظم (-۱۱۰۰)
۱۱- التصریح فی شرح التشریح؛ مهندس لاهوری، امام الدین بن لطف الله (۱۰۶۶-۱۱۴۵)
۱۲- ترشیح الادراک فی شرح تشریح الافلاک؛ کردی، ابراهیم بن حیدر (-۱۱۵۱)
۱۳- نهایة الادراک فی شرح تشریح الافلاک؛ خلخالی، محمد صالح بن محمد سعید (۱۰۹۵-۱۱۷۵)
۱۴- شرح تشریح الافلاک؛ حسینی موصلی، عبدالله بن فخرالدین (-۱۱۸۸)
۱۵- شرح تشریح الافلاک؛ ارومی، حسن بن محمد ولی (-۱۳)
۱۶- لب الفن؛ غریفی، علی بن محمد (-۱۳)
۱۷- شرح تشریح الافلاک؛ حسینی، ابوالحسن بن محمد (-۱۴)
۱۸- شرح تشریح الأفلاک؛ ساوجبلاغی، عبدالرحمن (-۱۴)
۱۹- شرح تشریح الافلاک؛ اصطهباناتی، ابوالحسن بن اسماعیل (۱۲۵۰-۱۳۳۸)
۲۰- حاشیة تشریح الافلاک؛ مردوخی، عمر بن محمد امین (۱۳۰۲-۱۳۵۵)
۲۱- التکملة فی شرح تشریح الافلاک؛ محمد بن هاشم بن محسن
۲۲- شرح تشریح الافلاک؛ عاملی، احمد بن حسن
۲۳- معراج الادراک فی شرح تشریح الافلاک؛ البانی، محمد باقر بن محمود
۲۴- شرح تشریح الافلاک
۲۵- حاشیة تشریح الافلاک (دو حاشیه ناشناس)
۲۶- تشریح الافلاک (ترجمه)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۱۸

خط: نسخ، کا: عبدالفتاح بن مسعود شریف، تا: سه‌شنبه ۱۱ ربیع الثانی ۹۸۶ق، برای سید سعید؛ مهر: شیخ بهائی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن سیاه، ۲۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۲سم [ف: ۱ - ۱۰۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۸۴۱/۳

کا: محمد امین بن احمد، تا: با تاریخ محرم ۹۹۷ق (کتاب سوم دارای تاریخ غره محرم ۹۹۷ می‌باشد که گویا تاریخ نسخه اصل بوده)؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۸۵پ-۹۳ر)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۸ - ۳۶]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۴۳۶/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سمت القبله بالدائرة الهندیة تستوی الارض بالکوینا أو غیرها من الآلات و ترسم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ ۱۴گ (۶۳پ-۷۶ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۳]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۳۷۷/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سمت القبله بالدائرة الهندیة تستوی الارض بالکوینا أو غیرها من الآلات و ترسم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه سلمه الله»؛ تملک: سید محمد بن محمد بن محمد بن ابی الحسن حسنی، علی نقی بن باقر مشهدی؛ یادداشتی به سال ۱۰۹۹؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ (۹۴پ-۱۱۶ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن ملک محمد، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۹/۳سم [ف: ۸ - ۹۰]

۶. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه: ۶۷/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با اشکال هندسی، مجدول، دارای سرلوح زرین زیبا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۲پ-۲۵ر)، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۷۷]

۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۴۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه غفرالله؛ کاغذ:

اصفهانی، جلد: مقوایی، ۱۷گ (۱۶ر-۳۲ر)، ۱۰ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۴۶]

۸. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج خرمایی، ۱۷ص (۱۱۳-۱۲۹)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۳۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** موضع المرئی فی أجزاء الحجرظ ثم أدر العنکبوت بقدر ما بین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۱-۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۱ - ۴۲۲]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۷۲/۲

خط: نسخ، کا: هاشم بن کرم الله جزائری، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»، «صدرالدین»؛ ۳ص (۷۳-۷۵) [ف: ۱۱ - ۶۷۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۹۶۶/۱۱

خط: نسخ، کا: عاشور بن محمود، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف مشکی، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۴۱۴]

۱۲. اصفهان؛ دانشگاه اصفهان؛ شماره نسخه: ۴۱۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۶]

۱۳. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۳۹۰/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۲۳۷]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۰۲/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج مشکی جدید، ۷گ (۱پ-۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۲۱۲]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: رضی الدین محمد تونی، تا: رمضان ۱۰۰۸ق، جا: هرات؛ محشی با عبارت «منه دام ظله» و «منه سلمه الله»؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛کاغذ: طغرایی، ۱۹گ، ۹ سطر (۷/۴×۱۴/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۶سم [ف: ۸ - ۸۹]

۱۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۵۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ رمضان۱۰۱۲ق، جا: مشهد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۱پ-۲۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲- ۷]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۵۴/۱ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد امین بن رحمة الله، تا: ۱۰۱۵ق؛ جلد: تیماج عنابی با ترنج، ۲۵ص (۱-۲۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۴/۳ - ۸۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۶۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، کا: حاجی محمد بن علاء الدین حسنی جرفادقانی، تا: نیمه شعبان ۱۰۱۵ق؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۷ص (۱۵۵ - ۱۷۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۷/۱ - ۲۰۲]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۳/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور مشکی، ۹گ (۹۷-۱۰۵)، ۱۵ سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۱]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۲۴/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد امین بن طهماسب قلی اصفهانی، تا: ۲۱ محرم ۱۰۲۰ق [ف: ۶ - ۲۳۷]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۹۶۶/۴

خط: نسخ، کا: حسن بن عبدالله بن حسن بن عبدالله بن حسن، تا: ۱۰۲۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۸۰پ-۹۵پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۳ - ۱۳۵]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۸۶/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن عبدالله المازندرانی، تا: ۱۰۲۲ق؛ کاغذ: امیری شکری آهار مهره دار، جلد: میشن خرمایی، ۱۴ص (۹۵-۱۰۸)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۳۲]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۲۴/۱

خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن محمد بیگ یوزباشی، تا: سه‌شنبه آخر ربیع الثانی ۱۰۲۴ق، جا: دار الارشاد؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۱پ-۹پ)، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۲۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۴/۲ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: نورالهدی، تا: ۱۰۲۵ق، جا: قراداغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹ص (۵۱-۶۹)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم[ف:۲۴/۳-۴۱]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۹۴/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲ ربیع الاول ۱۰۲۹ق؛ محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۳پ-۱۶پ)، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۸ - ۷۲۰]

۲۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۷۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ صفر ۱۰۲۹ق، جا: اصفهان، مدرسه مستوفی الممالک؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۹گ، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۴۱۴]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۴۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۳۰ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفانی شکری، جلد: تیماج یشمی، ۳۱ ص (۲۴۹-۲۷۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۲۹]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۲۱۶/۴

انجام: و یختلف أوضاعه بالقرب و البعد ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: طاهر حسینی انجدانی، تا: جمادی الثانی ۱۰۳۴ق، جا: سلطان آباد؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،

۴گ (۳۵۴ر–۳۵۷پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱ – ۲۲۰]

۲۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۲۱۷/۱ – ج

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۴۰ق؛ تملک: سردار حیدر قلی بن سعد محمد خان کابلی در ۱۳۴۴ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱پ–۱۰ر)، ۱۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۹۰]

۳۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۸۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلام لافینی [قایینی؟]، تا: یک‌شنبه ۲۲ ربیع الثانی ۱۰۵۲ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی با نشان «منه»؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴گ (۱۱۱–۱۲۴)، ۱۲ سطر (۴/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳ – ۱۴۹۶]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۹۶/۲

خط: نسخ، کا: محمد محسن بن محمد حسین سلیمی مازندرانی، تا: ۱۰۵۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۴۸پ–۶۸ر)، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۲ – ۲۹۰]

۳۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۳/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد نصیر گیلانی، تا: ۱۰۵۷ق؛ ۱۲گ (۶۸پ–۷۹ر)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [نسخه پژوهی: ۳ – ۱۶۷]

۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۸۹/۱

آغاز: و لبابه و انطوت علی المهم من فصوله و ابوابه و تضمنت لطائق فوائده و اشتملت علی طرئف فرائده ... و سمیتها تشریح الافلاک؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با امضاء «منه»، مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی با ترنج، ۱۷ص (۴–۲۰)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱۴ – ۲۱۴]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۹۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و آله الطیبین الطاهرین.

خط: نستعلیق، کا: حاج محمد بن محمد تبریزی، تا: ۲ شوال ۱۰۶۵ق؛ محشی از مؤلف؛ واقف: حاج سید عبدالباقی آیت اللهی شیرازی؛ کاغذ: آهاری حنایی، ۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۸سم [ف: ۱۸ – ۴۰]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۴۰/۲

خط: نستعلیق، کا: جعفر بن سلیمان دشتبیاضی قائنی، تا: اواخر ربیع الاول ۱۰۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۴۹پ–۶۲ر)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۶ – ۳۲]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۶۷۲/۲

خط: نسخ، کا: عبد الجلیل بن واثقی صابری، تا: ۱۰۶۶ق؛ مصحح، محشی، اجازه‌ای که تنکابنی برای ملک عز الدین (کاتب کتاب اول) ۱۰۳۰ در بقعه رضویه نوشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۹۵پ–۱۰۳پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۲ – ۲۵۸]

۳۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۸۷/۴

خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: شعبان ۱۰۶۷ق، جا: اصفهان؛ محشی با رمز «منه»؛ ۹گ (۱۵۲پ–۱۶۰ر) [ف: ۶ – ۲۱۶۳]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۴۶

خط: نسخ، کا: عبدالله بن سلام الله جنیدی شیرازی، تا: ۱۳ شوال ۱۰۶۸ق؛ محشی با نشانه «منه ره»؛ تملک: محمد حسن بن محمد صالح حسینی در ۱۱۴۵ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۹گ، ۶ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۲/۵سم [ف: ۹ – ۹۰۵]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲ /۷۶۵۳–۵۱/۱۱۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی، تا: جمعه ۱۸ جمادی الثانی ۱۰۷۱ق؛ ۷ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ – ۹۳۵]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۵۵/۵–۱/۱۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: باقر بن حیدر حسینی، تا: آخر رمضان ۱۰۷۱ق؛ محشی به امضاء «منه ره»؛ ۸گ، ۱۹ سطر [ف: ۲ – ۹۳۴]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۱/۲–طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد هادی ... ، تا: ۱۰۷۳ق، جا: اصفهان؛ محشی با نشان «منه» (از مؤلف) و «صدر» و یا «ص»؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۵۵پ–۷۴پ)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۲۲ – ۳۴۵]

۴۲. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: محمد اشرف بن محمد هادی یزدی، تا: صفر ۱۰۷۳ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۰گ (۹۷–۱۰۶)، ۱۷ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [میراث اسلامی: ۸ – ۴۶۲]

۴۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۵۳–ح/۴۲۸/۳

انجام: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین

خط: نسخ درشت، کا: محمد علی بن محمد علی مازندرانی، تا: رجب ۱۰۷۵ق؛محشی؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی،۲۹ص،۷سطر(۶×۱۳)،اندازه:۱۳×۱۶سم [ف: ۲ – ۲۳]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۲۳۴/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد رضی محمد هاشم موسوی، تا: یک‌شنبه ۱۹ ربیع الاول ۱۰۷۵ق؛ جلد: تیماج قوه ای، ۹گ (۱پ–۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲۴ – ۳۱]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۸۹/۳

تنها شش برگ مانده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۷ق؛ ۶گ [ف: ۷ – ۳۸۱]

۴۶. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۲۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۷۸ق؛ محشی از شرح چغمینی و با عبارت «منه قدس سره»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴ص (۱۶–۵۹)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۱۸۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۶۱/۲

آغاز: برابر
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۹۹]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۶۷۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: صدرالدین، تا: ذیحجه ۱۰۸۴ق، جا: شیراز؛ محشی، مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج سبز یشمی، ۳۸ص (۴-۴۱)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۵۷]

۴۸. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه: ۱۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الرسالة الشریفة المسماه بتشریح الافلاک، بتاریخ شهر ذی حجة الحرام من شهور سنة ۱۰۸۴ الهجریة النبویة علیه الف الف التحیة علی ید اقل خلق الله صدر الدین محمد ببلدة شیراز، قابلت هذا متنا و حاشیة مع النسخة الشریفة التی اکتبها المولی الاجل الازکی الالمعی الغریق فی بحار رحمة الله الملک الصمد صدر الملة و الدین محمد طاب ثراه و جعل الجلة مثواه.
خط:نستعلیق،کا:صدرالدین محمد، تا: ذیحجه ۱۰۸۴ق، جا: شیراز؛ محشی از ملاصدرای شیرازی؛ کاغذ: شکری آهار مهره دار، جلد: تیماج، ۲۰گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۶سم [نشریه: ۶ - ۷۴]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۳۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۸۷ق [رایانه]

۵۰. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۶/۱۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد فاضل بن محمد مهدی مشهدی، تا: ۱۰۸۷ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ معلق به حواشی با رمز «عبدالنبی عفی عنه، منه رحمه الله ...»، مصحح؛ ۸گ (۷۸-۸۵ر)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶]

۵۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۸۶۹/۱
خط: نسخ خوش، کا: محمد اشرف بن حاجی محمد یزدی، تا: ۱۰۸۹ق؛ محشی، شکلها به شنگرف و دقیق؛ ۱۲گ (۱ر-۱۲پ) [ف: ۲ - ۵۱]

۵۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۶۳/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن علینقی بن محمد تقی بن ثانی، تا: پنج‌شنبه ربیع الثانی ۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی، در کتاب اول اغلب اشکال هندسی در ورقه ای نوشته و الصاق شده است؛ جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۱پ-۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۰۸/۳
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج،۹گ(۳۵پ-۴۳ر)،۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲۰-۲۷۴]

۵۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۷۳۰/۲-۱۴/۱۸۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد شفیع، تا: ۱۰۹۲ق؛ جلد: تیماج عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۳۵]

۵۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۰۷۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبداللطیف بن حسین بن محی الدین بن عبداللطیف، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۰۹۲ق؛ دوبرگ اول نونویسی شده، مصحح؛ تملک: محمد حسین اصفهانی در ۱۳۲۸ با مهر «عبده محمد حسین بن محمد الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف مخ: ۱ - ۴۴۹]

۵۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۸۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: شنبه جمادی الاول ۱۰۹۴ق؛ با حاشیه‌های بسیار با نشان «منه-منه رحمه الله»، سپس جدول ظل مستوری؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: رویه مقوایی، ۱۳گ (۲۲پ-۳۴)، ۱۶ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۵]

۵۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۸۳۳/۱
خط: نسخ پخته، کا: محمود بن ابراهیم نجفی، تا: پنج‌شنبه ۱۰۹۵ق؛ محشی با نشان «منه رح» و «چغمینی»؛ ۴۲گ (۳ر-۴۴ر) [ف: ۲ - ۵۱]

۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۱۷/۱
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد بن محمد باقر مدعوبه سعید، تا: ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: مقوایی، عطف میشن تریاکی، ۸گ (۱۱-۱۸)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۷۹۰]

۵۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۷۹/۲
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۲۸ رجب ۱۰۹۶ق، جا: اصفهان، مدرسه قرچقه بیک؛ بخط حسین بن محمد علی؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن آلبالوئی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۱/۹سم [ف: ۶ - ۳۴۷]

۶۰. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۷۲/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الرسالة الشریفة الموسومة بتشریح الافلاک فی تاریخ یوم السبت ثالث شهر رمضان المبارک مطابق قوی ئیل سنه ۱۰۹۶
خط: تحریری، بی کا، تا: شنبه ۳ رمضان قوی ئیل ۱۰۹۶ق؛ ۱۷ص (۴۸-۶۴)، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [نشریه: ۳ - ۳۴۹]

۶۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۶۹/۶
خط: مختلف، بی کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۸ق؛ به صورت بیاض نوشته شده؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قرمز، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۵۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۶۱۰/۱۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۲۱۳]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی زرد و صورتی و آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۱۶گ، ۱۰ سطر (۹×۱۱)،

اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۸ – ۸۹]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی، با اشکال؛ کاغذ: شکری رگه‌دار، جلد: پارچه‌ای، ۱۳گ، ۹ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۳سم [ف: ۸ – ۹۰]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۳۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: غفار حسینی نجفی، تا: قرن ۱۲؛ با اشکال و جداول نجومی؛ کاغذ: حنائی آهار مهره، ۱۴سطر (۳×۸/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۲سم [ف: ۱۰ – ۱۳۸]

۶۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۸۶۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مسیح بن محمد مؤمن همدانی، تا: ۱۱۰۰ق، جا: اصفهان؛ محشی از مؤلف و غیره، مجدول، مقابله شده، مصحح، محشی و تصحیح در ۲۶ رمضان ۱۱۰۰ پایان یافته؛ ۱۳گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱ – ۴۴۹]

۶۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۴۵۹/۴-۲۷/۱۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان زاد طول البلد اوبقی له بقدره ان نقص فظل للقیاس ح خط سمت القبلة وهی الی خلاف جهة الظل تمت والحمدلله رب العالمین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۲ – ۹۳۶]

۶۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۵۵۸/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ – ۱۰۶]

۶۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۳/۱ ـ د

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ناقص است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۲گ، ۱۹ سطر (۴×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۲۹]

۶۹. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با اشکال هندسی، مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۱گ (۱۴پ-۲۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۹]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۹/۲۳ ط

خط: نستعلیق، کا: گویا محمد تقی تاری، تا: قرن ۱۲؛ ۱ص (حاشیه ۳۳۶) [ف: ۲۴/۳ – ۱۱۸]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۹۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با اشکال هندسی، محشی؛ جلد: مقوایی با روکش ابر و باد، عطف تیماج زرشکی، ۱۲گ (۱۵پ-۲۶ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ – ۲۵۸]

۷۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۵۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۰۱ق، جا: قمصر کاشان؛ این نسخه، در سال ۱۱۰۱ هـ به دستور محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی از روی نسخه تصحیح شده به خط فیض کاشانی و او از روی نسخه ای که در سال ۱۰۲۴ق بر شیخ بهائی قرائت شده، کتابت گردیده، محشی با نشان «منه» و «۱۲»، دو بیت شعر از سروده‌های علم الهدی به خط خودش با مهر او با نشان «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی» (بیضی)؛ مهر: نصیرالدین سلیمان بن علم الهدی با نشان «یا محسن اغفر بمحمد علم الهدی نصیرالدین سلیمان سنة ۱۱۱۷» (بیضی)، ابوتراب بن نصیرالدین سلیمان با نشان «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده ابوتراب» (بیضی)، صدرالدین محمد بن ابی تراب با نشان «صدرالدین محمد بن ابی تراب الفیضی» (بیضی)، «محمد بن صدرالدین محمد الفیضی» (بیضی)؛ تملک: محمد جعفر بن محمد ابراهیم بن صدرالدین محمد ثانی کاشانی مشهور به علامه فیضی در سال ۱۳۲۷ شمسی؛ یادداشت علم الهدی در برگ ۷۰؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۱-۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۴ – ۱۳۶]

۷۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۳۶۲/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد شفیع اراسنجی، تا: آدینه ۲ محرم ۱۱۱۰ق [نشریه: ۲ – ۱۱۶]

۷۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۲۳۲/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر، تا:جمادی الثانی ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۶۵-۷۶)، ۱۷ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ – ۹۰۱]

یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه: ۱۵۶/۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۴۰۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۶۴/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۶۹۸]

۷۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۸۰/۱

خط: نسخ، کا: زکریا استرآبادی، تا: دوشنبه ۱۹ شوال ۱۱۱۰ق، جا: اصفهان، مدرسه فاطمیه؛ محشی با رمز «منه رحمه الله تعالی»، کاغذ ترمه؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ – ۳۰۵]

۷۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۱۵۷/۳

خط: نستعلیق، کا: عماد بن میر حیدر حسینی، تا: یک‌شنبه ۴ ذیحجه ۱۱۱۱ق، جا: اصفهان، مدرسه باب القصر؛ ۷گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ – ۶۱]

۷۷. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۱۳۲/۱

خط:نستعلیق،کا:عبدالله،تا:یک‌شنبه ۲۷ شعبان ۱۱۱۲ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۲پ-۱۳پ)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۲۶/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۲۸]

۷۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۱۷/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سمت القبله بالدائرة الهندیة تستوی الارض

بالکوینا أو غیرها من الآلات و ترسم.
خط: نسخ، کا: محمد بن بدوی جزائری عسکری، تا: ۲۸ صفر ۱۱۱۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، عطف تیماج مشکی، ۷۳گ (۷پ-۷۹ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۳]

۷۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۳۰/۱
خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین بن حاجی محمد شریف، تا: ۲۸ شوال ۱۱۱۶ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن آلبالویی، ۷ و ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۷سم [ف: ۶ - ۳۱۴]

۸۰. قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۵ جمادی الاول ۱۱۱۶ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۷۵پ-۹۶ر)، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۱۳۸]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۵۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق [الفبائی: - ۶۲۸]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۴۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد صالح بن محمدحسین ازغدی، تا: محرم ۱۱۱۷ق؛ محشی؛ واقف: حاج وزیر وظایف، ۱۳۰۹؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۲۰گ، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۰/۷)، اندازه: ۹/۷×۱۷/۴سم [ف: ۸ - ۹۰]

۸۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۲۶۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علیقلی غلام، تا: دهه اول جمادی الثانی ۱۱۲۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸ص (۲۴-۵۱)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۴۵ - ۱۲۳]

۸۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۱۸/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** مضی من النهار بقدر مامعک من الساعات و الدقایق
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۶ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، قرمز، ۳۱ص (۲۲۵- ۲۵۵)، ۲۱سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۲۳]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۷ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۷۵۸۰ [رایانه]

۸۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۳۹/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمد ابراهیم نجات، تا: ۱۱۲۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۳گ (۳۶-۴۸)، ۱۷ سطر (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۴۲۵]

۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۴۳۹/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: قزان بن محمد ولی، تا: سه‌شنبه ۲۸ ذیقعده ۱۱۳۰ق؛ جلد: تیماج زرشکی ترنج و سرترنج دار، ۲۴ص (۴۰۶-۴۲۹)، ۱۲ و ۱۵ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۳۸]

۸۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۴۵۱
خط: نسخ، کا: عبدالغفور شیرازی، تا: ۱۱۳۴ق؛ از روی خط احمد بن ابراهیم بحرانی، محشی [نشریه: ۷ - ۱۲۱]

۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۴۷/۱-۱/۱۴۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمداسماعیل اصفهانی، تا: ذیحجه ۱۱۳۶ق، جا: دارالسلطنة تبریز؛ محشی با امضاء «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۹۳۴]

۹۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۹۷۲-۵۹/۱۹۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر مربعی شکل به تاریخ ۱۱۴۲؛ ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۳۶]

۹۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۸۸۲/۵-۲۴/۱۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج شنبه ۹ ذیحجه ۱۱۶۲ق؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۱۴گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم[ف:۲-۹۳۵]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۳۴/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۷ شعبان ۱۱۷۰ق، جا: استرآباد در منزل سردار محمد حسن خان؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۶گ (۲۰۱پ-۲۰۶پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۲۱]

۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۸۰/۹
کا: عطاء الله بن محمد زکی اصفهانی، تا: ۱۱۷۳ق؛ شکل ربع مسکون و ربع غیر مسکون زمین بر طبق نقشه‌ای که شیخ بهائی خود کشیده بر روی یک برگ کوچک ترسیم شده، در کنار صفحه ۱۳۱ حاشیه‌ای است مفصل بفارسی منقول از معارفات شیخ بهائی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ص (۱۱۵-۱۳۳)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۸۹۲]

۹۴. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه: ۷۵/۲
کا: محمد هادی حسینی، تا: ۱۱۷۴ق؛ محشی از حاجی محمد صالحا دام فیضه و محمد سعید بن محمد صالحا دام فیضه العالی و گاه «محمد سعید سامعا لوالده العالی» به فارسی که گویا همین حواشی را کاتب (محمد هادی حسینی در ۱۱۷۴) «از روی اصل به نحو خلاصة» نقل نموده و حواشی احمد و لمحرره علی اصغر الحسینی؛ ۱۷گ (۳۹پ-۵۵پ)، قطع: ربعی [چند نسخه-ف: ۲۱۹]

۹۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۶۶۴/۲
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۴۰پ-۵۳ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۵۳]

۹۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۷۱/۳
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۱]

۹۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۱۸۹/۱
خط: نسخ، کا: عبدالله رامنه زینه ؟، تا: قرن ۱۳، برای ملا عبدالرشید بوکانی؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ (۱پ-۲۵ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۴۵]
۹۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با «منه»؛ ۱۷گ، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۲۹]
۹۹. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه: ۲۲۱/۱۰
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۱ص، ابعاد متن: ۱۷×۲۱ [نشریه: ۶ - ۶۳۰]
۱۰۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۶۹/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲گ (۳۰-۴۱)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۰]
۱۰۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۶۶۷/۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [عکسی ف: ۱ - ۷۴]
۱۰۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۳۲/۳
خط: نسخ، کا: فضل علی بن محمد حسینی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶گ (۱۰۷پ-۱۲۲ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۶۶]
۱۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۸۸/۲-۱۲/۱۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۳۴]
۱۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۶۵۱/۱-۱۴/۱۰۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۳۴]
۱۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۶۹۴/۲-۱۴/۱۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۳۵]
۱۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۱۷۵/۲-۱۲/۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۳۴]
۱۰۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۲۱۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۰گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۴۹]
۱۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۹/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** صور الافلاک و الله اعلم.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲ص (۱۶۸- ۲۰۹)، ۱۸ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۶۰]
۱۰۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۹۷۱/۲-۵۹/۱۹۱
آغاز: برابر
فقط سه برگ اول را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۳گ (۳۸-۴۰)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۳۶]
۱۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۷۹/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه‌ای خاکستری، ۱۴گ (۱ر-۱۴ر)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۹۷]
۱۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۰۲ق؛ محشی؛ [ف: ۴ - ۸۵۸]
۱۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۵/۱
آغاز و انجام: برابر
کا:محمد پسر ملا بنیاد علی مراغی،تا:۱۲۰۵ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۴ص (۱-۲۲۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۴۸۳]
۱۱۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۶۹۹/۴
خط: نسخ، کا: محمد حسین موسوی، تا: ۱۲۰۸ق [ف: ۱۲۱]
۱۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۶۳
خط: نسخ، کا: محمد صادق خاتون آبادی منجم، تا: ۱۲۲۶ق؛ محشی با نشان «منه» و از کاتب و از «صدر»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۲ص، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۹ - ۱۵۹]
۱۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۴۰/۵
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر بن قربانعلی مازندرانی، تا: ۱۲۲۸ق؛ محشی با نشان «میر صدرالدین» که ظاهراً از شرح صدرالدین محمد صادق موسوی بر تشریح الافلاک (= تفریح الادراک) است؛ کاغذ: فرنگی آبی و زرد، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۱۰۵-۱۲۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۳۶۰]
۱۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق نازیبا، کا: محمد علی، تا: ۱۲۳۲ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۲پ-۱۵ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۴۸]
۱۱۷. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۴۶/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۳۳ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۳۵]
۱۱۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۴۴۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محسن بن عبدالکریم تنکابنی جیلانی، تا: ۱۲۳۳ق، جا: اصفهان مدرسه السلطانیة؛ جلد: عادی، ۱۳گ (۳۲پ-۴۴ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۳۶۲]
۱۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۸۴۵/۲-۵۹/۶۵

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: ابوطالب بن محمد تقی طباطبائی، تا: یک‌شنبه ۲۳ ربیع الاول ۱۲۳۶ق؛ ۸گ (۸۲-۸۹)، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۳۵]

۱۲۰. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۱۹۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۳۷ق؛ ۱۰گ (۲۱پ-۳۰پ)، ۱۷سطر [ف: ۲۷۲]

۱۲۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۶۳۱/۶
خط:نسخ،کا:عبدالله بن عیسی الطائی،تا:۱۲۳۸ق؛محشی؛جلد: چرم قرمز،۷گ(۱۶۷پ-۱۷۳ر)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۲ - ۱۴۲]

۱۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۶/۱۱-طباطبائی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق؛کاغذ: فرنگی آهار مهره سفید، جلد: تیماج قرمز، ۸گ (۲۷پ-۳۴پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۲ - ۳۲۷]

۱۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۵۹۷/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق، کاغذ: کبود فرنگی، جلد: مقوا پارچه‌دار، ۵گ (۷۹پ-۸۳پ)، ۶ سطر (۷/۵×۱۴)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۷۰]

۱۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۷۸۳/۱
خط: نسخ، کا: ابوتراب همدانی رضوی، تا: چهارشنبه ۲۵ رمضان ۱۲۴۱ق، جا: اصفهان، مدرسه نوریه؛ مصحح، محشی؛ ۱۲گ (۱پ-۱۲پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱- ۳۸۳]

۱۲۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۸۹۰/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۹ رجب ۱۲۴۴ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (حاشیه ۱۵۸پ - ۱۶۹ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۶۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۶۷/۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۹۳]

۱۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۸۳۷/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: لطفعلی لواسانی، تا: ۱۲۴۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۹۶ر-۱۰۳پ)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۴۱ - ۲۳۸]

۱۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۸۶۴/۲-۲۹/۲۰۴
آغاز: و هو کاسمة غیر مکوکب ثم فلك الثوابت و کلها امر کوزة فی ثخنه بحیث یماس سطح اعظمها سطحیه و هذان هما العرش و الکرسی بلسان الشرع؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: محمد صادق حسینی خاتون آبادی، تا: ۱۵ ذیقعده ۱۲۴۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به نقل از مؤلف؛ جلد: تیماج حنایی با ترنج با سر، ۴۱گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم[ف:۲-۹۳۶]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۰۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن محمد کریم بغایری، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: مختلف، جلد: چرمی، ۲۲ص (۴۹-۷۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۸ - ۴۲۳]

۱۲۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۷۹۱۱/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۱۲۴۹ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۵۷۸]

۱۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۰۳/۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** مرکزها مرکز العالم وسع الاناء منه فی السفل کالبئر اکثر منه فی العلو کالمنارة ثم کرة الارض و مرکز
فقط صفحه اول رساله؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ محرم ۱۲۴۹ق، جا: دارالسلطنه تبریز؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۴۴۰)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۶]

۱۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۲۱/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۹ ذیحجه ۱۲۵۰ق؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۸گ (۱پ-۸پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۸سم [ف: ۴۱ - ۲۹]

۱۳۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۲۰۵۸/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ ۱۱گ (۱۶۰-۱۷۰)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳ - ۱۷۴]

۱۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۹/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا،تا:۱۲۵۴ق؛کاغذ:هندی و فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۱۸ص (۲۶۱-۲۷۸)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹ - ۴۰۰]

۱۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۳۹/۵
خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسینعلی بن حاجی محمد، تا: ۱۲۵۴ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۰گ (۱۳۹پ-۱۴۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۵۶]

۱۳۵. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳ر۳۴۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ محرم ۱۲۵۶ق؛ جلد: چرمی سیاه، ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۲۷۱]

۱۳۶. اصفهان؛ شفتی، مهدی؛ شماره نسخه: ۴۱
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ، ۵ سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۱۸۶]

۱۳۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۹۶/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی بن اسماعیل، تا: ۱۲۵۷ق؛ جلد: تیماج، ۱۰گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۱۷]

۱۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۱۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هی علی خلاف جهت ضلع.
خط: نستعلیق، کا: موسوی هزار جریبی، تا: ۱۲۵۷ق؛ ضمیمه نسخه

ش ۱۸۲۰۶ [رایانه]

۱۳۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۷۷/۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۵۸ق؛ محشی با نشان «منه ره»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۷گ (۳پ-۸۹پ)، ۱۱ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۲۵۴]

۱۴۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۶۸/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق، جلد: تیماج سرخ با ترنج، ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۱۲۸]

۱۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۵۶۶/۲-۳۳/۱۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۳۵]

۱۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۵۷/۲

بی‌کا، تا: با تاریخ۱۲۶۲ق [ف: ۵ - ۲۲۰]

۱۴۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۵۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۳ رجب ۱۲۶۲ق؛ محشی با نشان «صدرالدین، ح، س، منه رحمه الله»؛ کاغذ: فرنگی سبز، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۴۷پ-۶۰پ)، ۱۲ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۵۰]

۱۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۶۲/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ مصحح؛ تاریخ وفات نائب السلطنه عباس میرزا به سال ۱۲۴۹؛ مهر مالکیت: «محمد ابراهیم ابن زین العابدین، ۱۳۱۷»؛ کاغذ: ترمه فستقی، جلد: تیماج تریاکی با ترنج و سرترنج، ۱۳ص (۱-۱۳)، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۱۱۵]

۱۴۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۸۸/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ صفر ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۲گ، ۱۴ سطر (۷/۵×۱۴) [ف: ۱ - ۴۲۷]

۱۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۳۵/۳

آغاز و انجام: برابر؛ تمت یوم یک‌شنبه غره محرم الحرام سنه ۱۳۰۵ حرره محمد اسمعیل الموسوی. (تاریخ محکوک و امضاء الحاقی است.)

خط:نسخ و شکسته،بی‌کا،تا:۱۲۶۳ق؛ کاغذ: حنایی و شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۴/۲×۲۰/۵۲سم [ف: ۱۰-۱۱۸]

۱۴۷. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۴۱۲

خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد رفیع طبیب رشتی، تا: ۱۲ شوال ۱۲۶۳ق، جا: اصفهان، مدرسه میرزا حسین؛ محشی با عبارت «منه ره»؛ جلد: مقوایی، ۲۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۸۸]

۱۴۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۲۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ محشی از مؤلف با امضای «منه»؛ ۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۰]

۱۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۵۱۱/۴

خط: نستعلیق، کا: میرزا حسن بن مؤمن پاشاکجوری، تا: ۱۲۶۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱۱۱پ-۱۲۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۳۱۱]

۱۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۳۱۳/۱

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد مهدی خونساری اصفهانی، تا: ذیحجه ۱۲۶۳ق، به‌دستور میرزا محمد مهدی جیلانی؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۸گ (۲پ-۱۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۲۸۲]

۱۵۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۱۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن حاجی رضا، تا: شعبان ۱۲۶۳ق؛ محشی با نشان «منه ره»؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۸-۱۷)، ۱۲-۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۱سم [ف: ۳۱ - ۳۶۹]

۱۵۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ روشن، کا: محمد لاری بن کربلایی احمد، تا: ۱۸ شعبان ۱۲۶۳ق؛ ۲۴گ (۱پ-۲۴ر) [ف: ۱ - ۵۵]

۱۵۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۳۸۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۷۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۹۰/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۷۳]

۱۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۹۱۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ ضمیمه نسخه ش ۹۹۱۹؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۶۹ص (۱۱۶-۱۸۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۸ - ۳۹۸]

۱۵۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۷۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ صفر ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۴۶]

۱۵۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۲۴۳/۱

خط: نستعلیق، کا: سید محمد علی موسوی مدعو به گلستانه، تا: یک‌شنبه از رجب ۱۲۶۶ق؛ تملک: کاتب به سال ۱۲۶۷ با مهر «محمد علی الموسوی» (مربع)؛ ۱۲گ (۱پ-۱۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۹]

۱۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۷۱/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد صادق خوانساری، تا: ۱۸

شعبان ۱۲۶۶ق؛ مقابله شده؛ کاغذ: سپاهانی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ (۹۹-۱۳۶)، ۱۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۷۰]

۱۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۴۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن ملاجعفر قلی، تا: ۱۲۶۶ق [رایانه]

۱۵۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۱۱/۱

خط: نسخ، کا: ملا حسن بن حیدر، تا: یک‌شنبه ۲ جمادی الثانی ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱پ-۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۶]

۱۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۶۸۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فمن واجهها واجه الکعبه فان تساوی البلد و مکه شرفها الله تعالی فقبلته نقطه.

خط: نستعلیق، کا: ابوالفضل بن محمد صادق بن محمد محمدی طالقانی تبریزی، تا: ۱۲۶۷ق؛ افتادگی: انجام؛ با اشکال هندسی، محشی با امضای «منه ره»؛ مهر: کاتب «عبده ابوالفضل، ۱۲۶۷» (خشتی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶ص (۸۲-۹۷)، ۸و۹سطر (۴/۵×۱۱)، اندازه: ۱۵×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۸۶]

۱۶۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۳۸/۴-۳۱/۱۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمدصادق مراغی، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف:۲-۹۳۵]

۱۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۸۵۸/۲

خط: نسخ زیبا، کا: محمد علی بن محمد حسن نائینی، تا: ۱۲۶۹ق، برای آخوند ملا عبد الجواد؛ محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۴۷پ-۶۵پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۲۰۰]

۱۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا ما غفلت عند عوائق الزمان ...

خط: نسخ، کا: محمد بن رجب علی مشهدی، تا: ۱۲۶۹ق [رایانه]

۱۶۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۴۵۱/۳-۲۷/۱۲۱

آغاز: بسمله ارتفعت درجات جبروتک عن احاطة افهامنا القاصرة وتقدست دقایق ملکوتک عن علاقة ... فیقول الفقیر ... هذه رسالة صغیرة الحجم؛ **انجام:** فظل المقیاس وقت بلوغ الشمس الیها علی صوب القبله ولیکن هذا اخرما اردنا ایراده ... واله الطاهرین

خط: نستعلیق، کا: محمدبن زین العابدین حسینی تفرشی قمی غره‌ئی، تا: جمعه ۱۹ رمضان ۱۲۷۰ق، جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۳۵]

۱۶۵. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه: ۴۹

خط: نسخ خوانا، کا: محمد هاشم تبریزی، تا: ۱۲۷۰ق، جا: تبریز [ف: ۲۱۶]

۱۶۶. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۱۰۲/۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمد کاظم خراسانی، تا: رمضان ۱۲۷۱ق، جا: اصفهان؛ ۷گ (۲۳ر-۲۹پ)، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۶۷]

۱۶۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۸/۱

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن قاسم خراسانی، تا: ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ (۱پ-۱۶ر)، ۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۲۸]

۱۶۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۸۰۱/۳

کا: محمد هادی بن ملا مصطفی، تا: ذیحجه ۱۲۷۴ق؛ اهدایی: شیخ محمد جواد علمیه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ سبز عطف پارچه سفید، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۳۲]

۱۶۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۷۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر موسوی، تا: ۳ ذیحجه ۱۲۷۴ق؛ مهر: «محمد جعفر موسوی به سال ۱۲۷۳» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۱۰گ (۴۲-۵۱)، ۱۳ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۱ - ۴۹۱]

۱۷۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۰۸/۱

آغاز: النبی المختار و آله بروج فلک الولایة و مطالع شموس الهدایة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۷۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاتب نسخه خواندن آن را به سوم ماه رمضان ۱۲۷۵ به پایان برده؛ محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵گ (۱ر-۲۵پ)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۳۷]

۱۷۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۶۲

آغاز و انجام: برابر؛ تم بالخیر بنا بفرمایش سرکار جناب عمدة العلماء العظام آقای آقا میرزا علی محمد آقا سلمه الله تعالی ملقب بحاجی اقا قلمی گردید پنجم شهر ربیع الاولی ۱۲۷۶

خط: نستعلیق، کا: صدرالدین، تا: ۵ ربیع الاول ۱۲۷۶ق؛ محشی از کاتب، باکتاب التکمله فی شرح التذکره و رساله‌ای در حساب در یک مجلد؛ جلد: چرمی سیاه نرم، ۱۵گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۲۷۲]

۱۷۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۳۵۶/۵

خط: نسخ، کا: حسین حسینی، تا: ۲۶ جمادی الاول ۱۲۷۶ق [ف: ۳ - ۵۷]

۱۷۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۴۲/۴

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسن خوانساری امامی، تا: ۱۲۷۶ و ۱۲۷۷؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج شتری، ۱۹ص (۶۵-۸۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۲۰۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۸۳۱/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۹۳]

۱۷۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۵۸۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ رمضان ۱۲۷۷ق، حسب فرمایش پدرش ملا محمد ابراهیم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۷۳-۷۷)، ۱۵-۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم

[ف: ۳ - ۷۶۱]

۱۷۵. سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۲۲/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن علی اصغر، تا: چهارشنبه رمضان ۱۲۷۷ق؛ محشی با عنوان «منه ره» و محمد بن علی اصغر در ۱۲۷۷ با ترسیم اشکال مختلف؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹گ (۳۹پ-۴۷پ)، ۲۱ سطر [ف]

۱۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۴۲۰/۲

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد علی سمنانی، تا: دوشنبه دهه اول شعبان ۱۲۷۷ق؛ مجدول، محشی؛ مهر تملک: «سید ابوالحسن کیا»؛ در پایان نسخه تاریخ قتل اشرف در سال ۱۱۴۲ که توسط میرزا قوام الدین قزوینی به نظم درآمده ثبت گشته؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۱۴پ - ۱۲۴ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۴۳ - ۸۱]

۱۷۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ با جداول نجومی؛ محشی با امضای «منه رحمه الله»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۳۳پ-۴۴پ)، ۱۳ سطر (۶/۲×۱۳/۵)، اندازه: ۶/۳×۲۱سم [رایانه]

۱۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق بن صالح انصاری، تا: شوال ۱۲۸۰ق؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: حنایی فرنگی، ۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۳۹]

۱۷۹. خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه: ۴۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن علی بن حسن خویی، تا: ۱۳ صفر ۱۲۸۱ق، جلد: تیماج سرخ، ۱۵گ (۱۵-۲۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۳۶]

۱۸۰. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۱۰۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق پست، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۸۱ق؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۶۰-۶۹)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۱۵۲۱]

۱۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۶۷/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: صالح حسینی، تا: ۱۲۸۴ق، جا: سمنان، مدرسه صادق خان؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج ماشی، اندازه: ۱۰/۳×۱۷/۲سم [ف: ۱۰ - ۹۲]

۱۸۲. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۹۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد مهدی، تا: دوشنبه دهه سوم جمادی الثانی ۱۲۸۴ق؛ محشی؛ ۱۶گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۲]

۱۸۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۰۰۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: میر علی نقی بن میر کریم حسینی استرآبادی، تا: ۳ رجب ۱۲۸۵ق؛ واقف: آقای غیاثی، ۱۳۳۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۳۹۰]

۱۸۴. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه: ۶۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شب ۹ رمضان ۱۲۸۶ق؛ افتادگی: وسط (برگ دوم افتاده)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۴۸]

۱۸۵. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۴۸/۱

آغاز: برابر

کا: علی حسینی یزدی میبدی، تا: ۱۲۸۳-۱۲۸۷، جا: کربلا، مدرسه شفیعیه؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۱پ-۲۲پ)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۰۵/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۳۵۰]

۱۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۴۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لازال للمومنین حامیا و انا الحقیر عبدالمومن السنندجی فیعام ۱۲۹۲

خط: نسخ، کا: عبدالمؤمن سنندجی، تا: ۱۲۹۲ق؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی آهاری نخودی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۱۵]

۱۸۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۸۰۰/۲

خط: نسخ، کا: مرحوم محمد مهدی کجوری، تا: ۱۲۹۳ق؛ محشی؛ ۱۰گ (۷۸-۸۷)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۸]

۱۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۳۴/۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: ۱۲۹۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۱۱۸پ-۱۲۸ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۰۲]

۱۸۹. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۲۳۷/۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن محمد بهبهانی، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۲۱گ (۱۸۹-۲۰۹)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

۱۹۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۰۶/۲-۳۱/۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ پس از اتمام رساله ده بیت عربی در اسباب تعدیل و ذم وحسن و قوت مربوطه به علم درایه و رجال درج شده با سرآغاز: «عدل امامی اذا قال ثقة ×× فهو لعدل ضابط منطبقة»؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج با سر، ۶گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۳۵]

۱۹۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۵۷۱/۳

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی حائری سنقری، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف مخ: ۱– ۱۲۸]

۱۹۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۰۵/۱
خط: نستعلیق پخته، کا: احمد بن شیخ الاسلام، تا: ربیع الاول ۱۳۰۵ق؛ ۱۲گ (۱پ–۱۲پ) [ف: ۱ – ۵۵]

۱۹۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۳۲۹ – ج
با حواشی «منه»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۰۵ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۸گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲۹۰]

۱۹۴. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۱۲۳/۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شعبان ۱۳۰۸ق، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۵۶پ–۶۴پ)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۷۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۵۳۴/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۵۱]

۱۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد جواد بن محمد علی کرمانی، تا: ۲۷ رجب ۱۳۱۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۰]

۱۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۷۴۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق [رایانه]

۱۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۷۴۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** الله عن آلافات بید المذنب الحسن العسکری
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۱ق [رایانه]

۱۹۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۳۱۹/۳-۱۲/۲۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد علی، تا: شنبه ۲۸ شوال ۱۳۱۶ق؛ جلد:تیماج قهوه‌ای،۱۲گ،۱۳سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲-۹۳۴]

۱۹۹. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه: ۱۷۳/۱
خط: نسخ، کا: عبدالرحمان ساوجبلاغی، تا: ۱۳۲۷ق؛ ۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۱۱۷]

۲۰۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۴
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عصام الدین بن عبدالکریم خضرلکی حسینی، تا: ۱۳۴۴ق، جا: سنندج، مدرسه پیر عمر امامزاده؛ محشی از بهائی با عناوین «قوله – قوله»؛ جلد: گالینگور سبز، ۵۹گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ – ۸]

۲۰۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۸۷/۱-۳۰/۱۶۷
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، کا: طاهر سید زاده هاشمی، تا: دهه دوم جمادی الاول ۱۳۵۴ق؛ محشی از مؤلف و«ابن القره داغی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۲گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۹۳۵]

۲۰۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۵۳/۱-۳۱/۱۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ – ۹۳۵]

۲۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۲/۶-۱/۷۲
آغاز و انجام: برابر
از اول تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به امضاء «منه»؛ ۱۹گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ – ۹۳۴]

۲۰۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۸۶/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۱۲۸]

۲۰۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۸۸۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۴۴۹]

۲۰۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۸۶۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۴۴۹]

۲۰۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۶۲۲/۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا با مشمع آبی رنگ عطف پارچه قهوه‌ای، ۱۰گ (۷۶–۸۵)، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۷۳۵]

۲۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۴۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مولانا علی المذهب و برخی به لفظ «منه»؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: تیماج، ۱۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۳۶]

۲۰۹. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه: ۴۱/۹
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد شریف طبیب خواتون آبادی، بی‌تا؛ محشی؛ ۸گ (۹۶پ–۱۰۳پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳۴]

۲۱۰. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۲۴/۳
انجام: الخارج عند منتصف ما بین قطبیه مماسة لسطحیه علی نقطتین و افلاک و کل من
خط: نستعلیق، کا: ملا زین العابدین گلپایگانی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۷۰پ–۷۲پ)، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۰۴]

۲۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۸۹۰/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک به‌خط محمد شریف کرمانی با مهر او «اللهم بلغنی شریف الکرامه»؛ جلد: تیماج خرمایی، ۱۱گ، ۱۵

سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۲ - ۱۹۹]
۲۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۰۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف؛ کاغذ: آهاری نخودی و حنائی، ۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۸ - ۱۱۷]
۲۱۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۲۶/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با نشان «منه قاضی زاده»، مجدول، با کمند؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا، ۵ص، ۲۸ سطر (۹/۵×۱۸)، قطع: رحلی [ف: ۱ - ۴۲۰]
۲۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۵۳/۷
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی سبز، جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۵/۱×۲۲/۶سم [ف: ۷ - ۴۵۳]
۲۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۴/۲
خط: نسخ درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷گ (۵۷-۷۳)، ۹سطر (۵×۱۱) [ف: ۱۱ - ۱۶]
۲۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۷۵۳/۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش تیماج زرد، ۳ص (۴۹-۵۲)، ۴۱ سطر (۱۰×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۸۲]
۲۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۵۰/۲
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: شب سه‌شنبه ۲۸ رمضان؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: رویه میشن زرد، ۵گ (۱۰پ-۱۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۲سم [ف: ۶ - ۳۳۱]
۲۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۵۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی روکش کاغذی بنفش، ۱۲ص (۳۷-۴۸)، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۵۴]
۲۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۸۴۱/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد یوسف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۹۶پ-۱۰۲ر)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۸۸]
۲۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۰۳۶/۶۶
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۴۰۷پ-۴۱۶پ)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۱۲]
۲۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۸۱/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶ص (۱-۴۶)، ۱۳ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۰ - ۲۶۳]
۲۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۰۸
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف و با امضاهای مختلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۸۳گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۶ - ۳۳۷]
۲۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۷۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ دارای اشکال نجومی، مصحح، محشی با عنوان: «منه دام ظله»؛ کاغذ: سمرقندی آهار مهره، ۱۳گ (۴۱-۵۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف:۲۹-۲۸۳]
۲۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۰۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۳گ (۵پ-۱۷ر)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۹۷]
۲۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۹۳/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** الاناء منه فی السفل کالبئر أکثر منه فی العلو کالمنازة ثم کرة الأرض و مرکز سفلها.
فقط مقدمه کتاب است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با رمز «منه رحمه الله»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج حنایی، ۵گ (۱۸۰پ-۱۸۴پ)، ۶ سطر (۴×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۷۰۱]
۲۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۸۲/۶
خط: نسخ، کا: محمد اکرم آصفی، بی‌تا، برای فرزندش محمد آقا ابوالعرب؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۱۴۵ر-۱۶۲پ)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۳۸۲]
۲۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۲۹۰/۱۰
خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم بن محمد سمیع جنیدی شیرازی، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۳۷پ-۱۳۹پ)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱۴ - ۷۸]
۲۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۰/۷
انجام: وقت بلوغ الشمس الیه علی صوب القبلة طریق آخر.
خط: نستعلیق، کا: محمد فضل الله بن محمد صالح، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۲۳۱پ-۲۴۲ر)، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۷۱]
۲۲۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۶۹۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد صلی الله علیه و سلم و آله اجمعین الطیبین الطاهرین آمین
خط: نسخ تحریری، کا: محمد باقر هشمیزی، بی تا، جا: قریه نی؛ جلد: مقوا، سرخ، عطف پارچه، ۱۶گ (۱۲پ-۲۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۹۶]
۲۳۰. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۰۴-ش/۳۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ، ۵ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۳۴۴]
۲۳۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲-ش/۵۰۱/۴
انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۸گ، مختلف السطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۷]

۲۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۷۸/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴گ (۴۷پ-۵۰پ)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۹×۱۹سم [ف: ۷-۲۷۱۹]

۲۳۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۲۱۷/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف تیماج، ۱۳گ (۱۵۷پ-۱۶۹ر)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۸۸]

۲۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۱۷ خوئی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الزهرة کفلک الشمس الا ان مناطق خوارجها نقاطع.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۸ص (۴۲۷-۴۳۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷ - ۴۶]

۲۳۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۷۱۳

بی‌کا، بی تا [ف: ۳ - ۷۹]

۲۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی تا [ف: ۴ - ۲۲۳]

۲۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۲۶۵/۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱پ-۱۱)، ۱۲ سطر (۶×۹/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۸ - ۲۲۴]

۲۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۰۹/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۴ص (۵۱-۶۴)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱۲ - ۲۹۹۷]

۲۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۹۴/۲۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

کا: سید محمد صادق طباطبائی، بی تا؛ ۱۰گ (۲۰۱-۲۱۰) [ف: ۲۳ - ۷۰۰]

۲۴۰. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه: ۸۹/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۱۶۵پ-۱۷۶ر)، ۱۰-۱۵سطر [ف: ۱۰۷]

۲۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۲۱/۵

خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن حاجی محمد شریف نهاوندی، بی‌تا، جا: نهاوند، مدرسه مؤمنیه؛ محشی با نشان «منه مدظله العالی»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۱۸۱-۱۹۷)، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۶۲۳]

۲۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۲۳/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده در ۱۳۵۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۱۳ص (۳۳۸-۳۵۰)، ۱۹ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۴×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۵۳۵]

۲۴۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۹۵/۲

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۳۱پ-۴۰ر)، اندازه: ۱۰/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۷۳]

۲۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۱۸/۲۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۲۵۷-۲۶۲)،۲۳سطر(۱۱/۵×۲۲)،اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۹ - ۱۴۸۶]

۲۴۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۴/۱۰۳/۳-۵۹۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: - ۲۱۴]

۲۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۹۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** وقس علی هذا ان نقص طولا و عرضا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲۴۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۷۰۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه، ح ش، ۱۲ و ...»؛ مهر: «فخر الاطبا ۱۲۷۸» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: ساغری مشکی، ۴۴گ (۲پ-۴۵)، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [رایانه]

۲۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۳۱۲

آغاز: و اما عداهم و عدا عرض تسعین خمسه اقسام فان نقص عرضهم عن المیل الکلی تا متهم الشمس فی السنه مرتین عند نقطین؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با امضای «منه ره»؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوایی با روکش تیماج تریاکی با ترنج و سرترنج، ۳گ (۲۸ر-۳۰ر)، ۱۱ سطر (۸/۷×۱۴/۲)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [رایانه]

۲۴۹. شیراز؛ بغایری، عبدالرزاق؛ شماره نسخه: بدون شماره/۲

بی‌کا، بی تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۷۴]

۲۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۹۹۷۸

بی‌کا، بی تا [الفبائی: - ۱۲۷]

۲۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۵۴

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۷گ، اندازه: ۱۴/۴×۲۰/۷سم [رایانه]

۲۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۰۳۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد سبکبار [رایانه]

۲۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۲۳۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۲۵۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۲۸۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از دکتر علی اصغر مقصودی [رایانه]

۲۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۱۱/۱

خط: نسخ، کا: طالب علی بن حسین سرکانی، بی تا، جا: نجف

اشرف؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۵۰]

۲۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵/۱۰۲۵۲/۱

کا: زین العابدین بن ابیطالب، بی تا [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۷۰]

۲۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۳/۱

آغاز: بسمله، یکن الملتبس بالجود و القرض قلت یمکن ... انهما و امنالهما صاد و حقیقه عند العرف ... اما بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی (کذا)؛ **انجام:** تلک النقطه و سمت ارتفاعها ایضا الفصل الثانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ دو برگ در طریق ختم سوره‌های قرآن؛ واقف: مرحوم حاج شیخ عبدالحسین، عالم زاده [رایانه]

۲۵۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۸۹۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۱۳گ (۱۷۸پ–۱۹۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [مؤید: ۲ – ۳۲۱]

۲۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۷۹/۱

خط: نستعلیق، کا: سید نعمت مشهور به میرآصف بن محمد باقر، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی ابر و باد عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۳۷۸]

۲۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۳/۱

بی‌کا، بی تا [رایانه]

● **تشریح الافلاک (ترجمه)** / هیئت / فارسی

tašrīḥ-ul aflāk (t.)

عابد اردبیلی، محمد بن احمد، ق۱۲ قمری

ʻābed-e ardabīlī, mohammad ebn-e ahmad (- 18c)

وابسته به: تشریح الافلاک؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)

اهدا به: بایندرخان صفوی حسینی

اصل از شیخ بهائی و ترجمه از مولی عابد اردبیلی، محمد بن احمد معاصر صاحب ریاض از دانایان نیمه اول قرن دوازدهم هجری.

[فهرستواره منزوی ۲۸۶۴/۴؛ الذریعه ۸۹/۴]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۰۹۲۰/۱

آغاز: بسمله مبدعی که نقاش قدرت بی نهایتش بهاء صورت تقویم انسانرا بقلم تعدیل معنوی بر وجه دلخواه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۴۹۹]

● **تشریح الافلاک (ترجمه)** / هیئت / فارسی

tašrīḥ-ul aflāk (t.)

وابسته به: تشریح الافلاک؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)

غیر همانند:

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۲۶/۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین حمد الشاکرین ... این کتاب مشتملست بر یک مقدمه و دو مقاله و خاتمه در بیان آنچه؛ **انجام:** وسطح دایره ماره باقطاب اربعه بدوازده

خط:نستعلیق،بی‌کا، بی‌تا؛ در هامش تشریح الافلاک نگاشته شده؛ کاغذ ترمه؛ جلد: مقوا، ۲ص، ۲۸ سطر (۹/۵×۱۸) [ف: ۱ – ۴۲۰]

۲. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه: ۸۸

محتمل است که شرح و ترجمه تشریح الافلاک شیخ بهایی علیه الرحمه باشد بدخط و مغلوط هم هست. پشت ورق اول این بیت نوشته شده: ز دریای شهادت چون نهنگ لا برآرد هو ×× تیمم لازم آید نوح را در وقت طوفانش؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ [ف: ۲۲۰]

● **تشریح امراض ملت و دولت ایران** / حکومت و سیاست / فارسی

tašrīh-e amrāz-e mellat va dowlat-e īrān

افضل الملک کرمانی، محمود، – ۱۳۳۰ قمری

afzal-ol-molk kermānī, mahmūd (- 1912)

انتقادات تندی از آشفتگی‌های آن روزگار ایران است. مؤلف پس از ذکر امراضی که روح ملت‌ها همانند جسمشان می‌تواند دچار آنها بشود به مقایسه قدرت و توانایی بزرگان ایران و اروپا می‌پردازد. افضل الملک در ابتدا علت تألیف کتاب را چنین آورده: «این دعاگوی بی نام و نشان پس از عودت به ایران و موازنه حالت حالیه این دولت و ملت با وضع امروزه دول و ملل خارجه از بهبودی او به کلی مأیوس و انقراض ورا مثل فنکیان و کلدانیان در زیر پنجه اقتدار فرنگیان معاینه و محسوس می‌دید. خاصه روزی که به کرمان آمدم و درجه خرابی این ویرانی و حالت پریشانی این مشت گدای مردار را دیدم که لایموت و لایحیی به کلی درهای امیدم از برای حیات ایشان مسدود و طایر فکرم از آرزوی وصول مژده نجات مردود که ناگاه از هاتف غیبی این آواز شنود که مژده ای دل که مسیحا نفسی می‌آید ... در این موقع فرصت را غنیمت می‌شمارم و شرح امراض این ملت را در حضور این دانشور کشور دهم». از جمله نظرات جالب توجه وی در این رساله این است که در کنار انتقاد از دولت به ملت هم می‌تازد و اصلاح آنان را شرط اصلاح مملکت می‌داند و می‌نویسد: «شتر مرغان ایرانی که تازه از فرنگستان، می‌آیند و سر آن شوکت بشری را که از قوت غیرت ملت پروری است نمی‌دانند تهمت این همه امراض ملی را به یک نفر می‌بندند و نسبت این همه هرج و مرج را به یک مسند می‌دهند و غافلند که اصلاح مملکت وابسته به اصلاح ملت است» (۱۱پ) و یا «نیمچه دانشمندان ایرانی که از اصل اساس آبادانی بی‌خبرند هر یکی برای آبادانی ایران سخنی می‌گویند. بعضی اصلاح

مملکت را از مرکز سلطنت و صدارت متوقعند. برخی از پیکر پرکره و مدنیت امروزه فرنگ می‌خواهند ابتدا کنند. پاره‌ای علم و دانایی فنون غریبه و علوم عجیبه را سرمشق اولیه ترقی می‌دانند همه هم‌زبان می‌گویند که تا قانون نگذارند اصلاح نتوانند. بنده تصدیق تمام اقوال را دارم اما این ترتیبات را که به غیر از ملت باید بدهد و این اصلاحات را که به جز امت می‌تواند. این تنظیمات را که بایستی اجرا سازد. تا ملت اصلاح نشود نه مملکت نه دولت نه سلطنت نه ترتیب نه تنظیم نه چیز دیگر اصلاح نخواهد شد» (۱۲ر و ۱۲پ). مؤلف از خود به صراحت نامی نیاورده جز آن که در برگ ۸پ و ۱۰پ از سفرش به اسلامبول یاد کرده است. در اواخر هم وضع اسفبار کرمان و بلوچستان را نشان می‌دهد و آن را با انگستان به سنجش می‌گذارد (۱۲پ-۱۳ر) ولی علی روحی در یادداشتی در ابتدای نسخه کتاب را از افضل الملک می‌داند و می‌نویسد: «این خرده، انشاء و خط مرحوم شیخ محمود افضل الملک کرمانی سومین پسر مرحوم ملا محمد جعفر کرمانی است که از همکاران مرحوم سید جمال الدین اسدآبادی و شیخ احمد روحی و میرزا آقا خان کرمانی بود و در سال ۱۳۴۰ق در اصفهان فوت شده است. علی روحی خوهرزاده آن مرحوم ۱۳۳۹/۱/۱۹» که به نظر می‌رسد این انتساب با توجه به نسبت خانوادگی روحی با مؤلف و سفر او به اسلامبول و یاد کردش از کرمان زادگاه افضل الملک صحیح باشد. مقدمه این کتاب و چهار مقاله آقا خان کرمانی بسیار شبیه هم است اما متنشان فرق می‌کند. از این افضل الملک ترجمه حکمت کانت را هم می‌شناسیم که در ۱۳۲۱ق در شیراز از ترکی به فارسی گزارش شده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۷۳۵

آغاز: بنی آدم اعضای یکدیگرند ×× که در آفرینش ز یک گوهرند ... چنان که اطبای دانای فرنگستان از تشریح اجساد مردگان به اقسام اسقام و امراض زنده‌ها پی برده اند حکمای جهان نیز از پژوهش سرگذشت ملل قدیمه سرنوشت هر ملت را معلوم و از کاوش تاریخ دول عظیمه مقدرات هر دولت را معین فرموده اند؛ **انجام:** این ساز و نوازها همه در عروسی این مفلوک بی نواست و خرابی این مملکت را سرچشمه آنجاست. سرچشمه شاید گرفتن به بیل ×× چو پر شد نشاید گرفتن به پیل. یک نفر گارسن تمام اسباب زندگانی یک

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ در ابتدای نسخه ماده تاریخ وفات مؤلف در ۱۳۵۱/۲/۱۷ به خط و امضای علی روحی که پدر او ساخته بود؛ جلد: گالینگور سبز،۱۳گ،۲۱-۲۳سطر(۱۰/۵×۱۹)،اندازه:۱۴×۳۳سم[ف:۲۰-۲۵۶]

● **تشریح امعاء** / طب / فارسی

tašrīh-e am‘ā’

در شرح و تقسیم‌بندی امعاء و نوع بیماری هر یک با شرح داروهایی که برای درمان آن امراض لازم است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۵۲

آغاز: بسمله. یا مسهل الصعاب سهل لنا سلوک طریق الصواب ... و بعد اما تشریح امعا بر سبیل اجمال؛ **انجام:** تا سه برابر اجزا عسل بعد از شش ماه استعمال نمایند بحسب امر خیر متناوب است و از غایت شهرت احتیاج بتعیین نیست. بعون الله ... فی شهر شوال المکرم فی شهور سنه ۱۱۰۵

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: شوال ۱۱۰۵ق؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۴۳گ، ۱۶سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ - ۲۸۹]

● **تشریح اندام انسان** / طب / فارسی

tašrīh-e andām-e ensān

رساله مفصلی است در تشریح اندام و اعضای انسان که از کتاب طبی خارجی برای تدریس در مدرسه دارالفنون تهران، ترجمه و تحریر شده است. این رساله شامل شش «مقاله» و هر مقاله شامل چند «فصل» است: ۱. تشریح استخوان‌ها؛ ۲. تشریح مفاصل؛ ۳. تشریح عضلات و متعلقات آن؛ ۴. آلات دوران قلب؛ ۵. تشریح اعصاب؛ ۶. تشریح جنین. رساله‌ای در تشریح که آن هم برگردان از متون خارجی است و مترجم آن علی بن عبدالجلیل در هفت مقاله مشابه عناوین نسخه حاضر موجود است که گویا هر دو رساله از یک متن ترجمه گردیده و نسخه حاضر یک مقاله آن را حذف نموده است.

[نسخه‌های منزوی ۵۰۷/۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۸۷۶-۵۹/۹۶

آغاز: رأس، شکل کره ایست طولانی از قدام به خلف با دو پهلوی مسطح که در روی ستون فقرات قرار یافته

خط: تحریری، کا: علی رضا خان، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۲۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۳۷]

← تشریح الانسان و توضیح الابدان ⟵ انوار ناصریه

● **تشریح الانوار** / تفسیر / عربی

tašrīḥ-ul anwār

نصیری طوسی، محمد تقی بن عبد الحسین، ق۱۱ قمری

nasīrī tūsī, mohammad taqī ebn-e ‘abd-ol-hoseyn (- 17c)

تاریخ تألیف: ۵ رجب ۱۰۷۵ق؛ محل تألیف: اصفهان

تفسیر آیات اعتقادی و فقهی است که در هر موضوع آیات را به ترتیب سوره‌ها در یک‌جا گرد آورده و با اختصار تفسیر

می‌کند و هرجا توضیح لازم باشد توضیح می‌دهد و همه آیات طبق قرائت عاصم بن ابی النجود می‌باشد. این کتاب دارای نه «مقدمه» است پس از آن دو بخش است شامل انوار اصولیه و انوار فروعیه و در بخش اول اصول اعتقادی و اخلاقی و در دوم فروع فقهی و عملی ذکر شده و هر کدام دارای چند «صنف» می‌باشد. مؤلف این کتاب را به نام‌های «تصریف الایات بتجرید الشواهد و البینات» و «آیات الکلام و الاحکام» نیز نامیده بود ولی روی آنها خط کشیده و «تشریح الانوار» را برگزیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۰۱

آغاز: الحمدلله مفیض الخیر و السعادة و هو القادر علی الابداع و الاعادة اقر باصرة رجائنا بکحل مداد الامداد

جلد اول کتاب است و شامل صنف اول در الهیات و صنف دوم در نبوات می‌باشد و پنجم ماه رجب ۱۰۷۵ در اصفهان به پایان رسیده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ پیش نویس مؤلف است؛ جلد: تیماج سبز، ۵۲۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۳]

← التشریح بالتصویر ⩾ تشریح الابدان
← تشریح بدن ⩾ تشریح
← تشریح البدن ⩾ تشریح الابدان

● **تشریح بدن (ارجوزه در)** / طب، شعر / عربی

tašrīh-e badan (orjūze dar)

راشد بن عمیره بن ثانی

rāšed ebn-e ‘omayre bn-e sānī

منظومه‌ای درطب با این مطلع: «یا طلبا تشریح خلق ×× الهمنا الفرد الصمد». تشریح بدن آدمی از رأس تا قدم و پا به اختصار و ایجاز آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۵۱/۳

آغاز: بسمله، عونك یا کریم، الحمدلله الذی خلق السماء بلاعمد تری؛ **انجام:** ییبس و یشیف و یذر فی العین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۹؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج ماشی با ترنج و نیم‌ترنج، ۳۴ص (۱۵۸-۱۹۱)، ۲۰سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸ - ۳۵۴]

● **تشریح بدن** / طب / فارسی

tašrīh-e badan

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۵۵۹

بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ خریداری از حسن بقایی [رایانه]

● **تشریح بدن انسان = علم تشریح = تشریح (رساله در)** / طب / فارسی

tašrīh-e badan-e ensān = ‘elm-e tašrīh = tašrīh (r. dar)

پولاک، یاکوب ادوارد، ۱۸۱۸ - ۱۸۹۱ میلادی

polāk, yākūb edvārd (1818 - 1891)

مترجم: افشار، محمد حسین بن احمد، ق۱۳ قمری

اهدا به: ناصر الدین شاه قاجار

تاریخ تألیف: ۱۲۷۰ق

این کتاب از تألیفات دکتر پولاک است که با همکاری شاگرد مؤلف میرزا محمد حسین افشار نگاشته شده، مؤلف معلم دارالفنون تهران بوده است در یک «مقدمه» و پنج «مقاله» و یک «خاتمه»: مقدمه در معنی و تاریخ تشریح؛ مقاله ۱. تعریف و تشریح عظام و عضاریف و مفاصل؛ ۲. بیان عضلات و فوائد آنها؛ ۳. ذکر عروق؛ ۴. تشریح دماغ و نخاع؛ ۵. تشریح احشاء و اغشیه؛ خاتمه اشکال بدن.

آغاز: در بیان علم تشریح. بدانکه علم تشریح علمی است اصلی از علوم طب، و دانستن آن در مدارس عالم بر متعلمین این علم لازم

انجام: در جفت ام لازم نیست. بناء علی هذا از حرکت خواهد افتاد. تمت الکتاب ...

چاپ: با نام «تشریح بدن انسان» بچاپ رسیده است.

[نسخه‌های منزوی ۵۰۷/۱؛ فهرس مخطوطات الفارسیه ۲۰/۲؛ نسخ خطی پزشکی ایران ص ۷۰؛ مشار فارسی ۹۰۲/۱؛ فهرست طبی دکتر نجم آبادی ص ۲۴۷؛ الذریعه ۱۸۴/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** در بیان عضلا[ت] (کاتب تا همین جا را نوشته)

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا عطف و گوشه چرم، ۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۲۲۲]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۱۱۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهرست تفصیلی کتاب است.

خط: شکسته نستعلیق، کا: اسدالله تنکابنی، تا: ذیقعده ۱۲۹۹ق، جا: تهران؛ مهر: کاتب «یا اسدالله الغالب» (چهارگوش)، حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۴۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۱۲گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۵۷۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۶۶

آغاز: عصبی از منبت خود افتراق یابد به واسطه وارد نیامدن حکمی بر او و عملش فانی خواهد شد و اما نسج اعصاب بدانکه ماده آنها جسمی است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰ – ۳۷۲]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۸۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته تحریری، بی‌کا، تا: ۳۰ صفر ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵۰گ، ۱۳ – ۱۵ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۵۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۷/۲–طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۳۰۸ق؛ ۸۱گ (۱۷۰–۲۵۰) [ف: ۲۳ – ۶۰۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۵۵/۱

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد هادی بن محمد مهدی زنجانی اصفهانی، تا: دوشنبه ۲۲ ذیقعده ۱۳۰۹ق، به معاونت پدر کاتب و هنگام خروج کاتب از زنجان و رفتن به اسفرورین از دهات قزوین؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۱گ (۱پ–۷۱پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۶۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: بمانعلی بن محمد علی، تا: ۱۳۱۰ق، جا: تهران، مدرسه خان؛ برای تقسیم بندی عروق و امثال آن چند جدول با قلم سیاه کشیده شده؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج ماشی، ۳۵۲ص، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۹ – ۵۷]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۶۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مرتضی بن محمد یوسف حسینی طبیب فروشانی، تا: ۲ رجب ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۳گ (۱پ–۵۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ – ۳۵۸]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۰۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: تنکابنی، نعمت الله بن محمد، تا: ۱۳۲۰ق [رایانه]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۲۸/۱

خط: نستعلیق، کا: کیان (کتاب) الله بن ابوالقاسم، تا: چهارشنبه ۲۷ شعبان ۱۳۳۰ق، جا: دارالخلافه تهران، به سعی و کوشش آقا میرزا عبدالحسین؛ اهدای کتاب از سید رضی شیرازی به سال ۱۳۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ (۱پ–۱۷۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰ – ۳۴۹]

۱۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۱۱/۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۹۹ق؛ ۱۱ سطر، قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد–ف: ۹۲]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۶۶۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۶گ (۱۲۶پ–۲۲۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۷ – ۲۴۳]

۱۴. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۰۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (نصف صفحه اول)؛ مهر: «شمس الاطباء» (بیضی)؛ جلد: تیماج، سرخ، ۱۰۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ – ۳۳۳]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۴۰۵/۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. مقاله اول در بیان عظام و غضاریف و مفاصل و رابطه بدن انسان و مشتمل بر سه باب است باب اول در عظام بدن؛ **انجام:** در خلف طبقه عنبیه جلدیه که به لاتین کرستالین و هم عدسی بلورین نامند، واقع است و جلدیه جسمی است.

فقط چهار مقاله را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۵۵گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ – ۴۵۰]

● تشریح الثقة فی الرجال / رجال / عربی

tašrīḥ-ut̲ t̲iqa fi-r rijāl

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷–۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma'ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۳۰/۱۵

آغاز: بسمله. و بعد فقد تکثر فی الغایة و علی وجه الکمال لفظه ثقة فی تراجم الرجال؛ **انجام:** و مفاتیح دارالسلام ما تعاقب اللیالی بالایام و تتابع الشهور بالاعوام

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۷۰گ (۲۹۸پ–۳۶۷ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ – ۴۷۰]

← تشریح چشم ﹥ چشم پزشکی

● تشریح چشم / طب / فارسی

tašrīḥ-e češm

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۲۸/۲–ف

کا: محمد رحیم آصف کرمان، تا: جمادی الاول ۱۲۶۲ق [فیلمها ف: ۱ – ۶۲۸]

● تشریح الجلاله / اسماء الله / فارسی

tašrīḥ-ol jalāle

اردبیلی، ابراهیم بن حسین، ق۱۴ قمری
ardabīlī, ebrāhīm ebn-e hoseyn (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۰۰ض
آغاز: بسمله. الحمدلله ... و بعد پس برخی از نتایج افکار حقیر ... مشتمل بر چهل اشاره لفظ جلاه بود لهذا تشریح الجلاله مسمی نموده؛ **انجام:** فعلی هذا یصیر معنی لفظ الجلاله لفظ دال علی العظمه ای علی الذات المستجمعه للأوصاف الجلالیه و الجمالیه، و الحمدلله ... انجامه: و قد فرغت من تسوید هذه الاوراق فی تشریح الجلاله فی لیله السابعه عشر من شهر ذی القعده الحرام فی عام ثلثمائه و خمسه عشر بعد الألف من الهجره النبویه ۱۳۱۵.
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۵ق، جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۹ص (۲۴-۴۲)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۱۹]

● **تشریح خجندی** / طب، شعر / فارسی
tašrīh-e xojandī
در دوازده بیت است و گویا از روی تشریح تنقیح المکنون خجندی سروده شده باشد.
[فهرستواره منزوی ۳۳۷۹/۵]

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۳۸/۲
آغاز: عن تشریح خجندی: مرکب روح است خون و مایه لون بشر ×× کشته قوت را مستعد شاد میدارد جگر؛ **انجام:** رفع سازند و دو خوابانند و یک دفع ضرر. تمت فی رجب سنه ۸۷۰ حرره رفیع
خط: تحریری، کا: رفیع، تا: ۸۷۰ق؛ از این کتاب فقط یک صفحه در این مجموعه به دست است (صفحه پنجم) و در حاشیه (فصل فی النخب) به عربی موجود است؛ ۱۶-۲۱ سطر (۹×۱۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۰]

● **تشریح الخیوط** / علوم غریبه / فارسی
tašrīh-ol xuyūt
طباطبائی اصفهانی، محمد حسین بن علی، ق۱۳ قمری
tabātabā'ī esfahānī, mohammad hoseyn ebn-e 'alī (- 19c)
در یک «مقدمه» و چند «فصل» است.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۰۹
آغاز: بسمله. آغاز و انجام دفاتر کون و وجود و عنوان و پایان صحایف غیب و شهود ... اما بعد، چنین گوید ... محمد حسین طباطبایی ولد ... حاجی میرزا سید علی؛ **انجام:** و از عناصر تعلق دارد به عنصر هوا ...
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ پس از دیباچه آمده است: باب اول در چند فصل است. فصل اول در خیوط است و این فصل بر دو وجه است ...، انجام نسخه معلوم نشد، شاید: ... مال گمشده پیدا می‌شود نزد صاحب ...؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۵۹گ، ۱۱ سطر (۳×۸)، اندازه: ۸/۵×۱۳سم [ف: ۱ - ۵۶]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۳۹۹/۱
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۴؛ ۴۷گ (۱پ-۴۷پ) [ف: ۱ - ۵۶]

← تشریح در پرگار متناسبه ⋗ تشریح الاعمال
← تشریح (رساله در) ⋗ تشریح بدن انسان

● **تشریح سر و گردن و بیماریهای دهان و دندان** /
طب / فارسی
tašrīh-e sar va gardan va bīmārī-hā-ye dahān va dandān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۲۸
آغاز: عظم جمجمه ... این استخوان در قسمت؛ **انجام:** دیگری رسته.
جزوه درسی؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: مریم میر هادی، بی‌تا [الفبائی: ۱۲۷]

← تشریح السورة ⋗ تشریح السورة

● **تشریح السورة = تفسیر سورة النصر** / تفسیر / عربی
tašrīḥ-us sūra = tafsīr-u sūrat-in naṣr
میرزا عبدالجواد، ق۱۳ قمری
mīrzā 'abd-ol-javād (- 19c)
در دیباچه می‌گوید: پیش از این یکی از آیات این سوره را شرح کردم و آن را «تشریح الآیه» نام دادم. رساله‌ای به این نام در کتابخانه گلپایگانی معرفی شده که به احتمال از میرزا محمد تنکابنی دانسته شده است و نسخه کتابخانه عمومی اصفهان این رساله تألیف آقا عبدالجواد، به تاریخ ۱۲۷۳ق دانسته شده است؛ فقط مسلم این است که مؤلف هر دو رساله یکی است.
آغاز: الحمدلله هدانا بانزال القرآن و فرغنا بتنزیل الفرقان ... اما بعد فقد خطر ببالی الفاتر و فطر بخاطری القاصر ... ان افسرو اشرح السورة المبارکة النصر ... و سمیتها بتشرح السورة کما سمیت اختها بتشریح الآیة ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۱۱
آغاز: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ش ۳۰۸۲ عمومی اصفهان ذکر شد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد:

تیماج مشکی، ۸۸ص، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۰- ۱۹۳۹]
۲. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۳۰۸۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یفتح له فی الدنیا من اسباب الخیر مالم یتمن و لم بخطر علی قلبه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، دارای سرلوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: ساغری قرمز، ۱۵۹ص، ۱۲سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۲۰۲]

● **تشریح الصدر** / طب / عربی

tašrīḥ-uṣ ṣadr

در بیماری و درمان‌ها و تفصیل تشریحی سینه به روش اطبای یونان با استفاده‌های مؤلف که کویا از قدمای پزشکان اسلامی است. این کتاب دارای شش «مقاله» می‌باشد و گویا از گفته‌های بقراط گرفته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۶۱۷/۳
آغاز: فی تشریح الصدر و بیان حدوده ... فقد کان یلغز و یضرب الامثال و کانه انما کان یقصد تعلیم من بحضرته؛ **انجام:** مستعینا بحول الله و قوته و سؤال المزید من منه انه ولی الحول و القوة و الفضل و المنة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره جمادی الاول ۱۰۵۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۵۴گ(۱۳۳پ-۱۸۶پ)،۱۷سطر،اندازه:۱۱×۱۶/۵سم[ف:۱۷- ۱۸۸]

● **تشریح الصلاة** / فقه / عربی

tašrīḥ-uṣ ṣalāt

حسینی خاتون آبادی، محمد صالح بن عبدالواسع، ۱۰۵۸ – ۱۱۲۶ ؟ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad sāleh ebn-e ‘abd-ol-vāse‘ (1648 - 1714)

رساله مختصری است در بیان آداب باطنی و قلبی نماز با استفاده از احادیث مرویه از ائمه اطهار علیهم السلام. شامل «مقدمات»، «مقاصد» و «خاتمه» می‌باشد.
[طبقات اعلام الشیعة، الکواکب المنتشره فی القرن الثانی بعد المشرة: ۳۶۸]

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۲۴/۱
آغاز: الحمد لله الذی جعل الصلوة ذریعة الی القرب الزلفی ... ان الصلوة کما نطقت به الروایات عماد الدین و عموده ... رتبتها علی مقدمات و مقاصد و خاتمة و سمیتها تشریح الصلاة ... فی علل التی لأجلها شرعت الصلاة؛ **انجام:** فی مراعات الآداب الظاهرة و المحافظة علی الوظائف البدنیة فیها ... و الی ذلک یشیر ماورد فی الحدیث ان الصلوة میزان من و فی استوفی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ ۲۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۳۳]

● **تشریح الصلاة = شرح حدیث الصلاة معراج المؤمن** / فقه / فارسی

tašrīh-os salāt = š.-e hadīs-e as-salāt-o me‘rāj-ol mo‘men

عبدالجواد بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

‘abd-ol-javād ebn-e mohammad ja‘far (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۹ق
شرح حدیث «الصلاة معراج المؤمن» در ده «فصل» که به درخواست بعضی از برادران دینی نوشته شده، همراه با پاره‌ای از آداب و احکام نماز.
[فهرستواره ۲۱۸/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۵۵۸/۲
آغاز: الحمدلله الذی تفردنا و تخصصنا بفرض الصلاة علی وجه الخاص و صیرها للمؤمنین معراجاً علی جهة الاختصاص؛ **انجام:** و بگوید العفو العفو و بعد از آن بگوید رب اغفرلی
خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج زرد، ۳۰گ(۳۳پ-۶۲ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۲۰]

← تشریح طب اکبری ⪢ طب اکبری
← تشریح طب اکبری ⪢ فرهنگ مقصد الطالبین
← تشریح طب اکبری ⪢ کتاب صراح

● **تشریح العالم** / هیئت / عربی

tašrīḥ-ul ‘ālam

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ – ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

تاریخ تألیف: شعبان ۱۰۹۰ق
رساله‌ای در تشریح عالم با استفاده از هیئت قدیم همراه با نگرش عرفانی و فلسفی و با استفاده از آیات مناسب، در دو «مقاله» است: مقاله اول در ۴ «باب» و دوم ۸ «باب».
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... فیقول ... محمد بن مرتضی المدعو بمحسن ... قال الله ... ان فی خلق السموات و الارض لآیات للمؤمنین ...
انجام: هذا ما یهتدی به الانسان من تشریح الاعضا و منافعها ... سبحان ربک رب العزة ... رب العالمین هذا آخر ما اردنا ایراده فی کتاب تشریح العالم و قد تم لثلث بقین من شهر شعبان من شهور سنة الف و تسعین من الهجرة النبویة و الحمدلله اولا و آخرا.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۹۰ق؛ مهر: جمال الدین اسحق، «المؤمن حی فی الدارین»؛ تملک: محمد علی، که در ۱۲۶۱ به پسر خود بخشید؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷۹گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۸۵۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد تم هذا الرساله فی تاریخ اوایل شهر ربیع الاولی ... شجاع الدین محمد المشهدی.
خط: نستعلیق، کا: رضوی، محمد بن حیدر، تا: ۱۱۴۴ق [رایانه]

● تشریح العالمین / فلسفه / عربی

tašrīḥ-ul ʻālamayn

در بیان عالم کبیر و عالم صغیر و شرح بدایع صنایع الهی، مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «مقاله» است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۲۵۰/۷

آغاز: أما بعد حمد الله الاحد المعین و الصلاة علی نبیه محمد و آله اجمعین، فیقول أحوج العباد
بی‌کا، بی‌تا؛ فقط صفحه اول کتاب را دارد. برگ این رساله به خط شیخ بهایی می‌باشد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۱۲ر)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۵۱]

← تشریح العروق ⟵ العروق
← تشریح العصب ⟵ العصب
← تشریح العضل ⟵ العضل
← تشریح العظام ⟵ العظام

● تشریح العظام / طب / عربی

tašrīḥ-ul ʻiẓām

عماد الدین شیرازی، محمود بن مسعود، - ۹۸۴ ؟ قمری
ʻemād-od-dīn-e šīrāzī, mahmūd ebn-e masʻūd (- 1577)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۶۰/۷۰

«فی القول المشهور بین الجمهوران العظام لاحس لها و اوردما علیه و له و اورد فیها ما وضح علی و سنح لدی؛ خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، تا: دوشنبه ۲۱ رجب ۱۰۰۸ق، جا: کرمان؛ کاغذ: سفید [سنا: ف: ۱ - ۱۹۲]

● تشریح عظام الرأس و الفک الاعلی / طب / عربی

tašrīḥ-u ʻiẓām-ir ra’s wa-l fakk-il aʻlā

طبیب، محمد سعید بن محمد باقر، ق۱۱ قمری
tabīb, mohammad saʻīd ebn-e mohammad bāqer (- 17c)

اهداء به: شاه صفی
در یک «مقدمه» و چند «فصل» و «تحقیقات» و «خاتمه».

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۴۲/۵

آغاز: بسمله. و به ثقتی. الحمدلله الذی تحیر عن ادراک جلاله عقول العالمین ... اما بعد فیقول ... محمد سعید بن محمد باقر الطبیب لما رایت تشریح العظام ... امر مشکلا؛ **انجام:** فاذا وصلت الی (در تحقیق ۴ در فصل ۶ فائده ۱، ناتمام).
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف تیماج حنایی، ۱۳گ (۱۲۹پ-۱۴۱پ)، ۲۱ سطر (۸×۱۶) [ف: ۱۷ - ۲۰۹]

● تشریح العوالم / هیئت / فارسی

tašrīh-ol ʻavālem

مقدس جهرمی، علی محمد بن رضا،
moqaddas-e jahromī, ʻalī mohammad ebn-e rezā (-)

ساخته زمان ناصرالدین شاه در نجوم و هیئت مشتمل بر ۸ «باب» و یک «خاتمه» که جمعاً شامل ۳۹۵ مطلب یا عنوان می‌باشد به انضمام دویست لوحه شکل و فهرست کامل در آخر

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه: ۱۰۲۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین حمداً ازلیاً بابدیة و ابدیاً بازلیته ... شکر و سپاس بیحد و قیاس یزدان پاک یکتای بی همتا را سزد و سزا است؛ **انجام:** دایره مکرر نجومی را بردا وضع نمود، دروبین پلاریسکپ را اراکه وضع نمود
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای تصاویر نجومی و جداول مربوطه؛ کاغذ: فرنگی نازک، جلد: مقوایی با روکش تیماج قرمز، ۵۴۱ص، ۲۱ سطر (۱۳×۲۷)، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۱۳۱]

● تشریح عمومی / طب / فارسی

tašrīh-e ʻomūmī

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۳۲

قسمت ۲ از ترجمه کتاب تشریح عمومی از فرانسه؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۱۲۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۳۱

ترجمه از فرانسه در قرن ۱۳ق قسمت اول از سه قسمت؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ یا اوایل ۱۴؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۷۳ص، ۱۹سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۹ - ۱۲۶]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۸۹/۲ -د

از نوشته‌های معلمان مدرسه‌های جدید زمان قاجار است. در نسخه

ما دو بخش است یکی در ص ۲-۷۸ دیگری ص ۴۰-۹۸ و دومی دنباله یکمی باید باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸گ (۱۱پ-۳۸)، ۷ سطر (۹/۵×۱۴) [ف: ۱ - ۱۲۹]

● **تشریح العین = کیفیة ترکیب طبقات العین** / طب / عربی

tašrīḥ-ul ‘ayn = kayfīyyat-u tarkīb-i ṭabaqāt-il ‘ayn

سمرقندی، محمد بن علی، - ۶۱۹ قمری

samarqandī, mohammad ebn-e ‘alī (- 1223)

رساله مختصر و کوتاهی است و بعید نیست که همان «مقالة فی کیفیة ترکیب طبقات العین» تألیف نجیب الدین سمرقندی مذکور باشد. چشم را دارای هفت طبقه و سه رطوبت می‌داند و در این گفتار کوتاه این طبقات و رطوبت‌ها را با نشانه‌های آنها بیان کرده است.

آغاز: ان العین مرکبة من سبع طبقات و ثلث رطوبات، أما بیان الطبقات فان العصبة المجوفة ...

[معجم المؤلفین ۲-۳۱؛ طبقات اعیان الشیعه (الانوار الساطعة) ۱۶۳؛ عیون الانباء ۲-۳۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۱۲۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ترطیب الجلیدیة لتبقی علی صفاتها فسبحان الله احسن الخالقین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۶۸۰ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن، ۱گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۴۱۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۴۶۷/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یتوسطهما الطبقة العنکبوتیة حائلة بینهما أعنی بین الرطوبة.

خط: نسخ، کا: محمد بن علی بن محمود هروی ملقب به کمال العطابادی، تا: ۹۳۶ق، جا: خوارزم، دارالشفاء الشهابیة؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۳۵پ-۱۳۶ر)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۹ - ۲۶۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۳۶۲/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** من الطیت الجلیدیة لیبقی علی صفاتها و هذه صورة العین و طبقاتها ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۴۹-۵۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۵×۸/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۶۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۶۰/۶۵

خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، تا: ۱۰۰۸ق؛ کاغذ: سفید [سنا: ف: ۱ - ۱۹۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۳۹/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ما یشاهد، و الله اعلم.

این رساله در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با یک تصویر رنگی در دو صفحه مورخ ۱۲۷۴؛ کاغذ: فرنگی،جلد:میشن یشمی،۲۰سطر،اندازه:۱۷×۲۱/۷سم[ف:۷- ۴۰۰]

۶. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۹۰/۲ - ج

آغاز: برابر؛ **انجام:** و العصبة الجائیة من الدفاع (زیر صفحه شکل چشم است بشنگرف)

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۹۷ر -۹۷ پ) [ف: ۲۹۰]

● **تشریح العین** / طب / فارسی

tašrīh-ol ‘ayn

کلاردشتی تنکابنی، طاهر، - ۱۳۱۲ قمری

kalārdaštī tonekābonī, tāher (- 1895)

رساله کوتاهی است درتشریح چشم و مؤلف در ۱۳۱۲ق زنده بوده است.

[نقباء البشر ص ۹۷۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۴/۱۴۳-۴۸۴۳/۶

آغاز: بدان ایدک الله بنور منه که خداوند حکیم شانه بحکمة بالغة و قدرت سابغه برای ادراک الوان و اضواء و ابصار اشباح دو چشم جهان بین آفریده؛ **انجام:** لهذا حرکات لازمه فتحی و غمضی را در جغن اعلی قرار داده فتبارک الله احسن الخالقین و الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی محمدوآله الطاهرین.

خط: نستعلیق، کا: یحیی بن حاجی میرزا علی محمد حسن لاریجانی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۳۱۴ق، جا: تهران؛ از روی نسخه مصنف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۳۷]

● **تشریح القلب = کتاب التشریح** / طب / عربی

tašrīḥ-ul qalb = k.-ut tašrīḥ

میرزا علی اکبر

mīrzā ‘alī akbar

در تشریح قلب و دوران خون و انواع رگ‌ها و پیوندها که به قطب متصلند، استفاده شده از درس‌های اساتید دارالفنون که مؤلف از همدان به تهران آمده و در این مؤسسه علمی تحصیل نموده است. در آغاز کتاب از ناصر الدین شاه قاجار و وزیر انطباع وی اعتضاد السلطنه ستایش شده است. دارای یک «مقدمه» و یک «باب».

آغاز: بسمله - الحمدلله مقلب القلوب بالحکم و الدقایق و مشرح الصدور بالانوار و الحقایق

انجام: و یدخل فی الشریان العظیم المذکور فیشیه هذه الدوران بالدائره الواحده دم الحوت ایضا احمر و کراته اعظم بیضی. تمت ...

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عباسقلی بن حاج علی عباس شیروانی، تا: ۱۳۱۲ق؛

کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۵۸]

۲. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه: ۶۵/۴

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه ملی تبریز ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: صالح طبیب پیشگاه، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۳۳گ (۷۹پ-۱۱۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵۰]

● **تشریح قلب و اعصاب** / طب / فارسی

tašrīh-e qalb va a'sāb

دکتر طلوزان، ۱۸۲۰ - ۱۸۹۸ میلادی

doktor tolūzān (1820 - 1898)

کتابی است در طب جدید، ترجمه شده از زبان فرانسوی تألیف حکیم طولوزان فرانسوی که طبیب مخصوص پادشاه ایران بوده است. این کتاب در چند بخش به تشریح قلب و اعصاب و دماغ می‌پردازد.

آغاز: بسمله اما بعد این رساله ایست در تشریح قلب و عمل او و عروق با اقسام آن که حکیم یگانه و دکتر فرزانه طولزان فرانسوی حکیم باشی خاصه اعلیحضرت ... از زبان فرانسه بزبان فارسی ترجمه کرده و مرکب نمود او را بر چند فصل، فصل در تشریح فرنگی بیان شده است که از برای خون

انجام: بلکه سبب اصلی اعمال صادره از او در نخاع یا بصل او باید و اول یا فراش باصره یا جرم مخطط است و السلام تمت الکتاب الاعصاب.

[فهرستواره منزوی ۳۳۷۹/۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۴۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** دوران دارد و خون ماهی سرخ است و گلبولش بیضی است تمام شد

خط: نسخ، کا: محمد کاظم کرمانشاهی، تا: شنبه ۲۸ محرم ۱۲۹۲ق؛ مهر: شمس الاطباء، کتابخانه رهنمون کرمانشاه؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۷۴ص (۲۱۱-۲۸۴)، ۱۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۸۵]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۹۷۷-۳۵/۱۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۲۹۴ق؛؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۳۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** سرخ است و گلبول آنها بزرگ و بیضی است

خط: نستعلیق، کا: تنکابنی نعمت الله، تا: ۱۳۲۰ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۸۰۴۴ [رایانه]

● **تشریح قلب و عروق** / طب / فارسی

tašrīh-e qalb va 'orūq

رساله مختصری است درطب جدید، شامل تشریح دستگاه قلب و عروق و بیان عمل آنها؛ دارای فصول و ابواب.

آغاز: بسمله تشریح قلب و عروق و عمل آنها مدت زمانیست که حرکت دم را در عروق می‌دانند زیرا که همیشه ملاحظه نمودند که چون زخمی

انجام: این شریان بزرگ شود دم ماهی قرمز است و گلبول‌های آن بیضی است

[فهرستواره منزوی ۳۳۷۹/۵]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالحسین ابن حسین، تا: جمعه ششم ذیحجه ۱۳۰۴ق؛کاغذ:فرنگی،۴۶گ،۱۵سطر،اندازه:۱۳×۲۱سم[ف:۱-۲۷۳]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۷۹-۳۱/۱۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: جمادی الاول۱۳۰۹ق، جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۳۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۳۹/۳

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد آقایی دنبلی، تا: ۱۸ محرم ۱۳۰۴ق؛ مصحح؛ معادل لاتین لغات مقابل آنها آمده و در برخی موارد نانویس؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ (۱۳۹پ-۱۶۸پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۶۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۶/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۱۵۰پ-۱۷۳ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۸۴]

● **تشریح قلب و عمل او و عروق و اقسام آن** / طب / فارسی

tašrīh-e qalb va 'amal-e ū va 'orūq va aqsām-e ān

؟ متطبب، تقی بن محمود، ق۱۴ قمری

motatabbeb, taqī ebn-e mahmūd (- 20c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۳۸۹/۱۱

در ۱۷ فصل، ناتمام؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۷گ (۳۱۱پ - ۳۱۷پ) [ف: ۶ - ۲]

● **تشریح کالبد** / طب / فارسی

tašrīh-e kālbod

کالبد و جسم انسانی را بر اساس پزشکی جدید شرح داده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۴۰۸۷/۲

آغاز: تشریح انسانی عبارت است از علم به شکل و بنیان و اجزاء

بدن. تشریح عمومی، معرفت مواد جامد و مایع بدن است به طور کلی؛ **انجام:** تمام ترکیبات مذکوره اهمیت علمی ندارند. ما به ذکر اسید ای پرکل و اسید کل یک قناعت می‌کنیم ولی از روی فرمول‌های سابق الذکر می‌توانم کسب مطلب جدیدی [نیز] نماییم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۴۰گ (۸۱پ-۱۲۰پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۰]

● التشریح الکبیر = عمل التشریح = علاج التشریح / طب / عربی

at-tašrīḥ-ul kabīr = ‘amal-ut tašrīḥ = ‘ilāj-ut tašrīḥ

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

جالینوس این کتاب را در پانزده «مقاله» تألیف کرده است: ۱. ماهیچه‌ها و بندهای دست؛ ۲. ماهیچه‌ها و بندهای پاها؛ ۳. اعصاب و رگ‌های دست و پا؛ ۴. ماهیچه‌هایی که گونه‌ها و لب‌ها و آرواره زیرین و سر و گردن و شانه‌ها را به حرکت درمی‌آورند؛ ۵. ماهیچه‌های سینه و شکم و گرده‌ها و کمرگاه‌ها؛ ۶. جهاز هاضمه یعنی معده و روده‌ها و جگر و طحال و کلیه‌ها و مثانه و نظایر آن؛ ۷ و ۸ در ساختار دستگاه تنفسی، در مقاله هفتم آنچه را که به هنگام کالبدشکافی در قلب و ریه و سرخرگ‌ها، پس از مرگ جاندارن و نیز هنگام زندگی آنان آشکار می‌شود، و در مقاله هشتم آنچه را که هنگام کالبدشکافی در سر تا سرسینه دیده می‌شود، بیان می‌کند؛ ۹. بیان ساختمان مغز و نخاع؛ ۱۰. ساختمان چشم و زبان و مری و آنچه را که به این اندامها متصل است؛ ۱۱. ساختمان حنجره و استخوانی را که یونانیان آن را به حرف لام خودشان تشبیه می‌کنند، و آنچه بدان متصل است و عصبی که به این موضع می‌آید؛ ۱۲. ساختمان اندامهای تولید مثل؛ ۱۳. ساختمان سرخرگ‌ها و سیاهرگ‌ها؛ ۱۴. ساختمان عصبی که از مغز سرچشمه می‌گیرد؛ ۱۵. ساختمان عصبی را که از نخاع سرچشمه می‌گیرد.

[تاریخ نگارشهای عربی (سزگین) ج۴: ۱۴۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱۴/۱۹

عنوان مقاله‌های ۱۱-۱۴ در نسخه دیده نمی‌شود؛ المقالة الخامسة [عشر]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰ و ۱۱؛ در پایان آن آمده: «تمت المقالة الخامسة عشر و تم بتمامها هذا الکتاب الشریف من تصانیف فاعل العجائب و مظهر الغرائب استاد الاطباء المتقدمین و سند الحذاق المتأخرین الذی ما جهد فی الطب احد بعد الحکیم العظیم بقراط مثله من المبرزین جالینوس رحمة الله علیه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۹۵گ (۳۴۵پ-۴۳۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۴۰۲۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۹۳-ف

نسخه اصل:دانشگاه لس آنجلس ۹۰ م؛بی‌کا،بی‌تا[فیلمها ف:۳-۱۳۲]

● تشریح الکفایة / اصول فقه / عربی

tašrīḥ-ul kifāya

تربتی، علی اکبر، - ۱۳۳۱ قمری

torbatī, ‘alī akbar (- 1913)

وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵-۱۳۲۹)

شرحی است توضیحی با عناوین «قوله - اقول» بر کتاب «کفایة الأصول».

مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه: ۷۵

آغاز: الحمدلله الذی جعلنا من أمة سید المرسلین و نور قلوبنا بولایة امیر المؤمنین و خمر طینتنا بمحبة الائمة المعصومین

قطعه‌ای از آغاز شرح آمده و دیباچه آن از شارح نیست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۳۰گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۰۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ - ۱۱]

← تشریح الکلام ⪢ شرح تهذیب المنطق

● تشریح الکلام فی التهذیب / منطق / عربی

tašrīḥ-ul kalām fi-t tahḏīb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۱۹۸

آغاز: اتفاق افراده فی اصل المعنی او مشترک من حیث اختلاف افراده بالادلة و غیرها (و ان کثر) عطف علی قوله ان اتحد ای المفرد ان کثر معناه (فان وضع لکل من)؛ **انجام:** تطرق الزوال ابیه بخلافها و لله اعلم و احکم بالصواب.

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:احتمالاً قرن۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۹۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴۵ - ۷۷]

● تشریح الکواکب الثابتة / هیئت / فارسی

tašrīh-ol kavākeb-es sābeta

نویسنده می‌گوید تعداد کواکب ثمانیه مرکوز در فلک البروج به حدی است که از اشعار بیرون است و علمای این فن یکهزار و بیست و دو ستاره رصد کرده‌اند و آن را در شش عظم و قدر نهاده‌اند. اعظم کواکب در عظم اول است و بعد در عظم دوم تا به عظم ششم رسد. مؤلف سپس تعداد ۱۰۲۲ کوکب رصد شده را در عظم‌های شش‌گانه شرح می‌دهد و بعد یکایک ستاره‌های

معروف یعنی از دب اصغر و اکبر و جدی و تنین و سلحفاه و دجاجه و غیره را بیان می‌کند و می‌گوید شناخت آنها بر هر انسانی واجب است. در ذیل این رساله در برگ ۶۸ منازل بیست و هشت‌گانه قمر آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۰۴/۲

آغاز: بباید دانست که کواکب ثمانیه تا جمله در ملك البروج؛ **انجام:** بواسطه تکاثف و صغر تشبیه بقطعه‌های ابر شده اند.

کا: ابوالقاسم بن محمد تقی اردبیلی، تا: ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، میشن تریاکی، ۴ص (۶۵–۶۸)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۶ – ۷۶۳]

← التشریح للمتعلمین ⪢ التشریح
← تشریح ماده عصبی ⪢ آناتمی ماده عصبی

● **تشریح ماده عصبی** / طب / فارسی

tašrīh-e mādde-ye ‘asabī

اشلیمر، فلمنکی، ق۱۳ قمری

ešlīmer, felemenkī (- 19c)

در شناخت سلسله اعصاب (پزشکی جدید). مؤلف این رساله اصطلاحات خارجی پزشکی را بیشتر با حرف فارسی نوشته است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۴۱

خط: نستعلیق، کا: غفار معلم پیاده نظام، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۰ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۹ – ۱۳۰]

● **تشریح ماده عصبی** / طب / فارسی

tašrīh-e mādde-ye ‘asabī

در تشریح ماده عصبی و شاید بخشی از «بیست باب در تشریح» دکتر پولاك باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۳۹/۲

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد آقایی دنبلی، تا: ذیحجه ۱۳۰۳ق؛ مصحح، معادل لاتین لغات مقابل آنها آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۹گ (۴۰پ–۱۳۸ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ – ۱۶۷]

● **تشریح المواریث** / فقه / عربی

tašrīḥ-ul mawārīṯ

نیر بروجردی، علی اصغر بن علی اکبر، ۱۲۳۱ – ۱۳۰۰ قمری

nayyer-e borūjerdī, ‘alī asqar ebn-e ‘alī akbar (1816 - 1883)

رساله‌ای مختصر در احکام و موجبات و طبقات ارث، که به درخواست یکی از اعاظم تألیف شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۱۸۳/۱

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الی أحکام مواریث الانام و جعلنا من الذین میزوا بین الحلال و الحرام؛ **انجام:** من أولاد الاعمام و الاخوال و العمات و الخالات اذا کان فیهم الخنثی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ شوال ۱۲۸۰ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۰گ (۱پ–۷۰ر)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۱۹۱]

← تشریح منصوری ⪢ تشریح الابدان
← تشریح منظوم ⪢ تشریح خجندی

● **تشریح نامه** / طب / فارسی

tašrīh-nāme

وابسته به: ینبوع = ینبوع الحکم = خلاصة الحکم؛ طبیب شیرازی، شرف الدین حسن (قرن ۹)

انتخابی است از کتاب ینبوع که مؤلف آن جناب حکمت پناهی جالینوس مولانا شرف الدین حسن شیرازی است در باب معرفت خلقت اعضاء و چگونگی و حقیقت حالات آن.

[فهرستواره منزوی ۳۳۷۹/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۲/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه میشن قرمز، ۲۷ص (۳۲۳–۳۴۹)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۰/۷سم [ف: ۵ – ۴۱]

● **تشریح نجوم** / هیئت / فارسی

tašrīh-e nojūm

طالقانی، احمد، ق۱۱ قمری

tāleqānī, ahmad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۱۷ق

در ذکر منازل قمرست و نام آن ماده تاریخ تألیف است (= ۱۰۱۷ق).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۶۱۴/۲

آغاز: بسمله، حمد بیحد مرحکیمی را سزد که عقل کل در بارگاه قدمش راه نیافت؛ **انجام:** این نسخه که عقل دانش آموز ×× از وی پر کرد دامن و جیب / از تاریخش چو نام پرسید ×× «تشریح نجوم» آمد از غیب

خط: نستعلیق، کا: محمد رضی، تا: ۱۱۳۸ق؛ واقف: حاج عماد

فهرستی، ۱۳۱۰ش؛ کاغذ: رنگارنگ و آهار مهره، جلد: چرمی، ۲۱ص (۲۲۸–۲۴۸)، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۳/۲×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۲۹۱]

● **تشریح الوجود = تشریح الاعضاء = حقائق انسانیة /** فلسفه / فارسی

tašrīh-ol vojūd = tašrīh-ol a'zā' = haqā'eq-e ensānīye

؟ ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

منسوب به ابن سیناست. ارکین به شماره ۳۸ و قنواتی به شماره ۱۲۵ یاد کرده و از او دانسته‌اند، ولی درست نیست. گویا ترجمه‌ای است از برخی «رسائل اخوان الصفا» و نگارشی بر پایه دید آنان در این که انسان عالم صغیر است و عالم انسان کبیر (رساله ۱۲ و ۳۴ ص ۱۲۳ از جمله دوم و ص ۶۱ و ۶۳ از جمله سوم رسائل اخوان الصفا). (یحیی مهدوی).

آغاز: بدانکه ایزد عزوجل هست مطلق است و واجب است و معنی واجب آن باشد که او بخود قائم باشد نه به چیزی دیگر

انجام: و آن ولایت و یست از آنچه رأی ین ضعیف بود و ادراک وی این قدر افتاد که لا یعلم الغیب الا الله و این قدر دانستن واجب است بر همه کس و الله اعلم

[فهرستواره منزوی ۱۰۸/۶؛ نسخه‌ها ۷۶۲/۲ (۱۳ نسخه)؛ فهرست مصنفات مهدوی ۲۶۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۹۹/۱۴

بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ با تاریخ زایش ۸۳۱ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۲۵۷–۲۷۹)، ۱۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۱۱ – ۲۲۷۹]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۰۱/۱۵–عکسی

آغاز و انجام: برابر

اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ – ۶۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۲/۲–ف

نسخه اصل: ملت افندی علی امیری ش ۱۰۱۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق، ۹گ (۱۳ر–۲۱پ)، ۱۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۴۸۷]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۳۰۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۴پ–۲۳پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۶۳/۲–ف

بی‌کا، بی‌تا؛ همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۵]

● **تشریح و محاکمه در تاریخ آل محمد علیهم السلام** / تاریخ معصومین / فارسی

tašrīh va mohākeme dar tārīx-e āl-e mohammad 'alayhem-os-salām

قاضی بهلول بهجت زنگنه زوری

qāzī bohlūl behjat zangane zūrī

ترجمه متنی ترکی در اثبات حقانیت شیعه و امامت ائمه اطهار (ع) است. میرزا علی قمشه‌ای هم آن را به عربی گزارش کرده است.

آغاز: بتوفیق و عنایت ایزد متعال و در ظل توجه و هدایت عقل کل

انجام: و اخلاص کامل ما در پیشگاه جلالت و درگاه امامت بشرف قبول شرف آید.

چاپ: تبریز، ۱۳۴۲ق

[فهرستواره منزوی ۱۵۶۷/۳؛ الذریعه ۲۱۳/۳؛ معجم التراث الکلامی ۲۷۱/۲؛ مشار فارسی ۱۳۵۲/۱؛ معجم المؤلفین ۱۲۲/۹؛ الغدیر ۱۴۹/۱]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۴۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا رفیعی شرفخانه (از روی نسخه چاپی مطبعه امید)، تا: ذیقعده ۱۳۴۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۳گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [مؤید: ۳ – ۳۸۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۵۵۹

همان نسخه بالا [اهدائی رهبر: ۸ – ۱۸۹]

● **تشریح یا ادم موار** / طب / فارسی

tašrīh yā ādam mavār

عز الاطباء، محمد بن جمال

'ezz-ol-atebbā', mohammad ebn-e jamāl

رساله‌ای در تشریح که از آثار پزشکان اروپایی ترجمه شده، مشتمل بر هشت «مقاله» و هر مقاله در چند «فصل»: ۱. ترکیب بدن انسان، ۲. بیان عضلات، ۳. مفاصل، ۴. شرایین، ۵. مبحث اورده، ۶. بیان اعصاب، ۷. احشاء، ۸. آلات حس خاتمه در معرفت جنین.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۰۷۵/۲–۱۶/۸۵

آغاز: الحمدلله الذی من صنعه خلق البشر ×× رب قدیم موجد فرد وحید ذوقدر ... سپاس بی قیاس حکیم درمان آفرینی را سزاست که به اقتضای بالغه استخراج تقویم؛ **انجام:** مشیمه غشایی است که بر روی جنین احاطه کرده مثل کیسه که درآن چیزی قرار داده باشند. تم.

جلد اول و دوم؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد خوانساری ابن محمد رضا نظام الشریعه، تا: ۲ رجب ۱۳۲۲ق، جا: دارالخلافه؛ جلد: مقوا عطف پارچه آبی، ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۹۳۸]

● **تشریع الخیرة و القرعة** / فقه / عربی
tašrī'-ul xiyara wa-l qur'a
لاری، عبدالحسین بن عبدالله، ۱۲۶۴ - ۱۳۴۰ ؟ قمری
lārī, 'abd-ol-hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (1848 - 1922)
مؤلف با استناد به آیات و روایات شرعیت استخاره و قرعه را ثابت نموده و گفته است برخی از عامه راه افراط پیش گرفته شرعیت استخاره و قرعه را با قیاس به قمار و قماربازی رأساً انکار و بعضی از امامیه چون ابن ادریس و پیروانش راه تفریط پیموده اصل شرعیت استخاره را پذیرفته و قرعه را نفی کرده‌اند که ادله هر دو گروه بسیار ضعیف و نزد فقهای بزرگ از اعتبار ساقط است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۹۵
آغاز: بسمله، الحمدلله الحنان المنان المفتتح علینا ابوابا من الخیر و الاحسان؛ **انجام:** فانتشر لابی عبدالله الصفوانی بهذا ذکر عند الملوک و حظی منهم و کانت له منزلة
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا حسینی خوانساری، تا: ۱۳۴۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۴۹]

← تشریفات ≻ تشریقات

● **التشریف بتعریف وقت التکلیف** / کلام و اعتقادات / عربی
at-tašrīf bi-ta'rīf-i waqt-it taklīf
ابن طاوس، علی بن موسی، ۵۸۹ - ۶۶۴ قمری
ebn-e tāvūs, 'alī ebn-e mūsā (1194 - 1266)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۹ محرم ۶۵۸ق
آنچه که یک شخص هنگام به تکلیف رسیدن شرعی باید بداند در این رساله ذکر شده است. مؤلف این رساله را به مناسبت رسیدن فرزندش محمد به سن تکلیف (۱۵ سالگی) نگاشته و مطالبی را از ابتدای خلقت انسان تا رسیدن به وقت تکلیف و اعمالی که باید انجام دهد را برای وی بازگو کرده است.
آغاز: بسمله وصلوته علی سیدالمرسلین محمد النبی و آله الطاهرین یقول عبدالله و ابن رسوله صلوات الله علیه و آله المشرف بانشائه و افضاله و الهدایة ... انی وجدت فی مرآة المعقول و المنقول و مشکاة انوار سلفی ...
انجام: و حسن اولئک رفیقا و زادنا و من یعیننا امره مراعاة و ملاطفة و توفیقا تم
[الذریعة ۲۱۰/۲۶ و ۲۱۱]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۹۰/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین علی حسینی تفرشی غروی، تا: سه‌شنبه ۲۳ محرم ۱۰۲۶ از نسخه‌ای به خط زین الدین بن علی بن احمد بن تقی الدین صالح بن مشرف طاوسی عاملی در روز پنج‌شنبه نیمه ذی‌حجه ۹۴۱ از روی خط مؤلف، جا: نجف اشرف؛ مصحح، با امضای بلاغ، با صورت اجازه‌ای از مؤلف که به جماعتی از شاگردانش داده، با علامت سماعی از مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۱۳ر-۱۱۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۷۸۷/۱۹-۲۹/۱۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد بن حسن، ابن قاسم حسینی عینائی عاملی، تا: شنبه ۲۹ ذیقعده ۱۰۵۸ق؛ از روی خط شهید ثانی که در پنج‌شنبه ۱۵ ذیحجه ۹۴۱ از روی نسخه اصل تحریر کرده بود؛ تملک: شیخ حر عاملی و مهرش؛ با یادداشتی از شیخ حرعاملی که از کتاب انتقاد نموده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۳۹]

● **تشریقات** = **تشریفات** / عرفان و تصوف / فارسی
Tašrīqāt = Tašrīfāt
عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری
'abd-or-razzāq-e kāšī, 'abd-or-razzāq ebn-e ahmad (- 1336)
در دیباچه نام مؤلف یاد نشده در آخر برخی نسخه‌ها آمده: «تمت هذه الرسالة من مصنفات شیخ عبدالرزاق الکاشی قدس الله سره العزیز» و این می‌نماید که مقصود همان عارف معروف قرن ۸ق کمال الدین عبدالرزاق کاشانی باشد لیک در مدارک موجود برای او چنین تألیفی ذکر نشده است. صاحب الذریعه (ج ۴ ص ۱۹۰) این نسخه را دیده و به سهو القلم مؤلف این رساله را عبدالرزاق لاهیجانی (-۱۰۷۱ ق) دانسته و برخی فهرست‌نگاران نیز چنین کرده‌اند. در کتاب لباب الالقاب صفحه ۵۸ ترجمه احوال کمال الدین عبدالرزاق را آورده است، لیکن تألیفی برای او یاد نکرده است. مشرب عرفانی و سبک نگارش رساله اسلوب و مذاق با کمال الدین عبدالرزاق معروف ملایمت دارد. این رساله در سلوک است که در آن نکات عرفانی را با تأیید به ادله شرعی و شواهد ذوقی به خامه ادبی نگاشته است. مؤلف در دیباچه مقصود از این رساله را چنین بیان نموده است: «بدان حق جل و علا برای اظهار جمال خویش حقایق اعیان و اکوان مهیا فرموده و در هر یک به قدر صفای استعداد او وصفی از اوصاف خود بنمود و حقیقت انسان را قبول تمامت کمالات بخشید و خلاصه این نوع و زبده هر دو کون محمد مصطفی را ص ع برگزید و قدر او را به خلعت محبت تام خود بیاراست تا به طلب شهود و جمال مطلق او برخاست» تا آنجا: «و خواست تا همه را به نور وصل معشوق حقیقی رساند و از ظلمت حجاب برهاند پس نظر بر اصلاح نفس گماشت قسطی از محبت او را

ارزانی داشت چه حصول مقصود موجود او منوط یافت و امور معبود به قوه صحت او مضبوط و چون او به اغلال علایق و عوایق رنجور بود و بدان سبب از قرة العین خویش مهجور که فلاتعلم نفس ما اخفی لهم من قرة اعین جهت و صحت و قوه وی از توحید و عدل و محبت مثلثی ترکیب کرد»؛ تا آنجا: «و این رساله مشتمل است بر اجزای آن مثلث». این رساله مرتب است بر یک «مقدمه» و سه «قسم» و «خاتمه»: مقدمه در بیان منابع توحید و عدل و محبت در سه «لمعه»؛ قسم ۱. توحید، ضمن پنج «تشریق» (در بیان حقیقت توحید و اقسام آن)؛ قسم ۲. عدالت، مشتمل بر پنج «تشریق» (حقیقت عدالت و اقسام آن عدالت نفس به حسب قوا، عدالت به نسبت با حضرت حق، عدالت سلطان به نسب با رعیت، عدالت به نسبت با جانب و بیگانگان، عدالت به نسبت با متعلقان و خویشان)؛ قسم ۳. محبت، در عنوان شش «تشریق» (محبت و اقسام آن، محبت حق با خود، محبت بنده با خود، محبت بنده با حق تعالی، محبت حق با بنده، محبت خلق با یکدیگر)؛ خاتمه در وصف موحد محب عادل و بیان طریقت او. (مهدی ولائی)

آغاز: بسملة، الحمد لله الذی تجلی لذاته فی مظاهر صفاته، و أحب بجماله الظهور فافاض من وجهه النور ... اما بعد، بدان که حق، جل و علا ــ برای اظهار جمال خویش حقایق اعیان و اکوان مهیا فرمود

انجام: و بقدر تقرب تو قربت او زیادت شد، عن الله ــ تعالی ــ من تقرب إلی شبرا تقربت إلیه ذراعا و من تقرب إلی ذراعا تقربت إلیه باعا و من أتانی مشیا أتیته هرولة ... و ان حصلت علی وصف تعقبه ×× مستعجلا کل وصف منه مستبقا

چاپ: در مجموعه رسائل و مصنفات کاشی (تهران، میراث مکتوب)؛ به کوشش غلامرضا پرنده و موسی الرضا باشتنی، در مجموعه رسائل خطی، دفتر سوم، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی

[فهرستواره منزوی ۱۰۸/۶ با انتساب به عبدالرزاق کاشانی و اشاره به عبدالرزاق لاهیجی؛ الذریعه ۱۹۰/۳، نسخه‌های منزوی ۱۰۹۰/۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۳۴۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مهر: «صدرالدین محمد بن عبدالباقی الفیضی» (بیضی)، «محمدهادی بن ابی تراب الفیضی» (بیضی)، «محمدمهدی بن هادی الفیضی» (مربع)؛ تملک: «علامه فیض کاشانی»؛ ۳۷گ (۲پ-۳۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۳۴۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق [الفبائی: - ۱۲۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۳۳

کا: محمد قاسم، تا: ۱۲۴۵ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۹۳گ، اندازه: ۱۶/۷×۲۱/۹سم [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۴۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۲۷۳ق؛ واقف: فهرستی؛ کاغذ: آبی، ۳۳گ (۱۷۷-۲۴۲)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۴۰۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۴۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مهدی قراچه داغی، تا: ۱۲۸۴ق [الفبائی: ۱۲۷]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۵۵۶/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۳۰۰-۱۳۰۱ق؛ نویسنده نسخه گوید: همه مجموعه ۲۶۰ برگی از عبدالرزاق کاشانی است؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۸۷گ (۱۷۲پ-۲۵۸پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۴۳۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۰/۵

آغاز: برابر

بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:فرنگی،۱۷سطر،اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲-۴۰۵]

← التشریق بالمنن فی التعریف بالفتن ⟵ الملاحم و الفتن

← تشطیر منظومة البهنسی المهلبی لمثلث قطرب ⟵ شرح نظم المثلث للقطرب

● تشفیع السائل فی حل غوامض ریاض المسائل / فقه / عربی

tašfī'-us sā'il fī ḥall-i ġawāmiḍ-i rīyāḍ-il masā'il

میر آقا، محمد مصطفی

mīr āqā, mohammad mostafā (-)

وابسته به: ریاض المسائل فی بیان (تحقیق) الاحکام بالدلائل = شرح کبیر = شرح مختصر النافع = ریاض المسائل و حیاض الدلائل؛ طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی (۱۱۶۱-۱۲۳۱) شرح مزجی مختصری است بر کتاب «ریاض المسائل» سید علی طباطبائی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۵۴

آغاز: قوله: باعتبار تعدد افراده أی المطلق و المضاف و الاسئار و القلیل و الکثیر، و قال و المراد منها الاعم من الحقیقة دفع لما یرد من انه لما کان المراد

نسخه اصل: کتابخانه سید حسین مرتضی فرزند کاتب – پاکستان؛ مشتمل بر کتاب الطهارة می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: مرتضی حسین، تا: ۲۳ ذیحجه ۱۳۶۷ق؛ از روی نسخه مولانا کلب عابد

صدرالافاضل بن کلب حسین؛مصحح؛۱۲۴ص[عکسی ف:۷ – ۳۴۹]

● **تشکر نعمت شش جهتی مظفریه** / تاریخ / فارسی
tašakkor-e ne‘mat-e šeš jahatī-ye mozaffarīye
مجدالاشراف، محمد بن ابوالقاسم، ۱۲۴۶؟–۱۳۳۱؟ قمری
majd-ol-ašrāf, mohammad ebn-e ab-ol-qāsem (1831 - 1913)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۷ق
نویسنده شش نعمت را که در زمان خودش حاصل شده وصف نموده و از خداوند شکرگزاری کرده است: ۱. تولد مظفرالدین شاه که در ش ۱۴ جمادی الثانی ۱۲۶۹ به وقوع پیوسته است؛ ۲. اطعام عمومی مردم ایران به نان و گوشت به مناسبت جلوس بر تخت سلطنت؛ ۳. رونق سلسله ذهبیه در سراسر ایران؛ ۴. بر خلاف دولت‌های گذشته، در این دولت جدید رؤسا و فرمانداران طغیان و عصیان نکرده و به فکر مردم می‌باشند؛ ۵. قلع و قمع دزدان و گردنکشان و یاغیان؛ ۶. ملک میمند که وقف بر آستان مقدس شاهچراغ علیه السلام است و مدتها توسط حاکمان حیف و میل و حتی ملک شخصی شده بود دوباره به وقفیت درآمده است.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۸
خط: نستعلیق زیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ ۲۲گ، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۶]

← التشکیک ⋗ حاشیة حاشیة التشکیک
← التشکیک ⋗ حاشیة التشکیک علی الحاشیة القدیمة علی التجرید

● **التشکیک = تحقیق فی التشکیک** / کلام و اعتقادات / عربی
at-taškīk = taḥqīq-un fi-t taškīk
ملا عبدالله بن حسین یزدی، – ۹۸۱ ؟ قمری
mollā ‘abd-ol-lāh ebn-e hoseyn-e yazdī (- 1574)
شرح بر مبحث تشکیک از آثار ملا جلال دوانی (– ۹۰۸ق) می‌باشد که شارح، از او به نام استاد محقق نام می‌برد و می‌گوید: «برادران: این آنچیزی است من آماده دارم برای تحقیق در مساله تشکیک و تحریر کلام استاد محقق قدس سره ...». این رساله اگر چه در الذریعة به ملا عبد الله یزدی نسبت داده شده است لیکن با اطلاق کلمه استاد به دوانی و ورود در بحث میان صدرالدین دشتکی و ملا جلال، این احتمال بروز می‌کند که شاید این رساله از جمال الدین محمود شیرازی شاگرد ملا جلال و استاد ملا عبد الله باشد. در این رساله از سید صدرالدین دشتکی به عنوان «سید السند» یاد می‌شود که به قرینه مقام معلوم می‌شود و نباید چنانکه معمول است، با میر سید شریف اشتباه شود. این مبحث از دانش، از مباحث مشترکه منطق و کلام است، لذا در این رساله نیز از حاشیه منطق تهذیب و همچنین از حاشیه شرح تجرید استدلال و استشهاد می‌شود. (سید محمود مرعشی)
برخی به استناد یادداشت‌های مذکور در نسخه‌ها آن را به احتمال از آقا حسین خوانساری (–۱۰۹۸) دانسته‌اند که با توجه به عبارت «استاد محقق» در متن، بسیار بعید است گرچه در الذریعه (۱۴۸/۱۱) از «رسالة فی التشکیک» آقا حسین خوانساری (–۱۰۹۸ق) به نقل از «ریاض» یاد شده است. همچنین وجود نسخه‌هایی با تاریخ کتابت اوایل قرن ۱۱ این احتمال را باطل می‌سازد.
آغاز: بسمله. تحقیق التشکیک اللهم بالهامک و ازالة الشکوک بفیضک و انعامک حمدالک رب علی ما انعمت و شکر الک علی ما علمت و الهمت ... اخوانی ما یحضرنی من تحقیق مسئله التشکیک و تحریر کلام الاستاد المحقق قدس سره مندفعا عنه وجوه التشکیک عسی الله ان یوفقنا للکلام التمام فی تمام الکلام و یوما لتتمیم الحواشی و تجرید الغواشی ... اقول التشکیک اما بالاولویه او الاقدمیه او الاشدیه اوالزیاده و النقصان
انجام: یفقهوا قولی و الحمد الله کفاء افضاله و الصلوة علی نبیه محمد و آله صلوة یلیق بفضله و کماله.
[الذریعة ۱۴۸/۱۱ و ۶۸/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۰۰/۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۷ شوال ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۱۳–۴۴)، ۱۸ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۳ – ۳۰۷۹]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۸۵۱/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالکریم بن شریف الله طولی، تا: ۱۰۱۳ق، جا: اصفهان و شیراز؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۹گ (۸۷–۹۵)، ۲۰–۲۸ سطر (۱۴×۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۱۱۵۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۰۶۲/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد شریف تبریزی، تا: ۱۰۱۴ق؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰گ (۳۲پ–۴۱پ)، ۲۱ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۶ – ۴۴۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۷۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: متن دعا نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: خلیفه سلطان و در زیر آن خط ایشان به سال ۱۰۲۲ ق؛ کاغذ:

شرقی، ۱۶گ (۱ - ۱۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۵×۱۱سم [ف: ۲۸- ۴۰۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۲۵۹

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد صالح گوگدی گلپایگانی، تا: ۱۰۵۳ق [مختصر ف: ۱۷۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۱۰۱/۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سواء کان بسبب اختلاف الفصول او غیرها لا یوجب اختلاف صدق الذاتی ...

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد تقی (علامه مجلسی)، تا: ۱۰۵۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۰۸پ-۱۱۲ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۰۷]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۵۱۳/۳-عکسی

آغاز: برابر

در فهرست از آقا حسین خوانساری دانسته؛خط: تحریری شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ در ص. ع. آمده «لمولانا آقا حسین سلمه الله»؛ ۱۵ص (۲۳۶-۲۵۰)، ۲۷ سطر (۸×۲۰/۵) [عکسی ف: ۱ - ۶۵]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۶۴۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما هو المشهور بادراج الزیادة تحت الشدة کما قدمنا اولاً و رباعیة الیها و الی الازیدیة کما اده الاستاذ فی صدر الحاشیة.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه معلوم شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه اول نقل از خط مصنف دام ظله موقع اشتغال به قرائت حاشیه قدیمی بر شرح تجرید، مصحح، محشی از استاد در هامش صفحات؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ص (۷۴-۹۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۴۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۰۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** رب اشرح لی صدری و یسرلی امری ... و کمالهم.

خط: تحریری، کا: ابوالمحجن کوبانی؟، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۵۵گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۳۱۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۲/۳۳-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الثانی ان الامر الذی به یتحقق التفاوت بینهما بل کانت فی الکل علی السواء و ان کان داخلا فیها لم یتحقق الاشتراک الاضعف فیها لانتفاء بعض الاجزاء انتهی و الحاصل (دنبال آن از نسخه افتاده است)

کا: محمد رضا بن محمد رشید نائینی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاتب مجموعه بالای صفحه نسخه نوشته: حاشیه ملا عبدالله یزدی بر مبحث تشکیک حاشیه قدیم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۵۱-۵۲)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۳۳۳]

۱۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۷۵۳/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳- ۱۲۸]

● **التشکیک (رسالة فی تحقیق مسألة ...) = مقامات = رساله تشکیک در ماهیت = اقسام التشکیک و حقیقته /**

فلسفه / عربی

at-taškīk (r.-un fī taḥqīq-i mas’ala ...) = maqāmāt = r.-ye taškīk dar māhīyat = aqsām-ut taškīk wa ḥaqīqat-u-h

رفیعا، محمد بن حیدر، ۹۹۷ - ۱۰۸۰ ؟ قمری

rafī‘ā, mohammad ebn-e heydar (1589 - 1670)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۹ ذیقعده ۱۰۵۳ق

رساله مختصری است در مسأله تشکیک و توضیح درباره ماهیت اختلاف تشکیکی که از مباحث مهم فلسفی است که به درخواست بعضی در تحقیق مسأله تشکیک نگاشته در پنج «مقام»: ۱. تحقیق حقیقة المقام التشکیکی؛ ۲. حل الذاتیات و العرضیات و مصداقهما؛ ۳. فی ان الذاتی لایختلف بالاختلاف التشکیکی؛ ۴. النقض بالعرض و حله؛ ۵. فی ان الاشد و الاضعف مختلفان بالماهیة.

آغاز: بسمله. اما بعد حمدالله المتعالی عن الوصف و المتحلی بالصفات المتجلی علی القلوب الذاکیة الزکیة ... فیقول ... محمد الملقب برفیع الدین الحسینی ... ان جمعاً من الاخلاء ... سألونی مقترحین ان أحرر تحقیق مسالة التشکیک علی وجه لا یبقی مدخل لوجوه التشکیک ...

انجام: أعاذنا الله و ایاکم عن المراء و الجدال و القناعة عن تحقیق الحقائق بالقیل و القال.

چاپ: با تحقیق رضا استادی، ضمن الرسائل، در سال ۱۳۷۸ش، از طرف کنگره بزرگداشت آقا حسین خوانساری

[الذریعه ۱۴۸/۱۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۳۵/۲ط

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم التامل فی الکلام فان فیه کفایة لمن له قلب او القی السمع و هو شهید.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق، جلد: میشن مشکی، ۵ص (۹۲-۹۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۲۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۹۶۱/۶

آغاز: المقام الثالث فی ان الذاتی لایختلف الاختلاف التشکیکی بوجه من الوجوه اما الاولیة و الاولویة فلما مر فی المقام الثانی؛ **انجام:** برابر

تنها مقام سوم است تا پایان رساله؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی تفرشی، تا: ۱۰۵۳ق؛ ۲ص (۱۳-۱۴) [ف: ۹ - ۶۷۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۴۹۸/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۹ ذیقعده ۱۰۵۳ق، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲گ (۱۵ر-۱۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۲۹۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۱۰۱/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد تقی (علامه مجلسی)، تا:

۱۰۵۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳ر-۶ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۳۰۳]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۲۶۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی فراهانی، تا: ۱۰۶۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج ماشی، ۴گ، ابعاد متن: ۷×۱۲/۵، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۹۰۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، کا: شفیع بن محمد صالح یزدی، تا: ۱۰۶۲ق؛ محشی از میرزا محمد شیروانی بر حاشیه شیرازی بر حاشیه دوانی؛ کاغذ: حنائی، ۳گ، اندازه: ۱۰×۱۹سم[ف:۱۰-۱۶۱]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۵۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن ناصرالدین جیلانی، تا: ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی آهار و مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۰۵-۲۰۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۹/۶سم [ف: ۱۴ - ۱۷۷]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۳۸۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم التامل فی الکلام فان فیه کفایة لمن له قلت اوالقی السمع و هو شهید

خط: نستعلیق، کا: محمد مومن، تا: ۱۰۷۸ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۵۰۸۸؛ واقف: مکتبة الامام امیر المومنین (ع)، اردیبهشت ۱۳۶۵؛ جلد: گالینگور عطف تیماج قهوه‌ای، ۲ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [الفبائی: - ۶۲۲]

۹. تهران؛ مدرسه معمارباشی؛ شماره نسخه: ۹۹/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالمطلب بن ابی طالب حسنی حسینی اصفهانی، تا: با تاریخ ۱۰۸۹ق، از یادداشتهای کاتب بر می‌آید که شاگرد آقا حسین خوانساری باشد؛ جلد: تیماج سیاه، ۴گ (۱۸۴پ-۱۸۷ر)، ۱۵-۱۹سطر [ف: ۱۲۳]

۱۰. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: ۱مجموعه بدون شماره

آغاز: برابر

کا: محمد اسماعیل بن محمد صالح حسینی، تا: سه‌شنبه ۲۲ جمادی الثانی ۱۰۹۰ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۷۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۸۶ ض

کا: معین بن احمد، تا: ۱۰۹۰ق [د.ث. مجلس]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۳۷۴/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: فوارس بن ابی المکارم دماوندی، تا: دوشنبه جمادی الثانی ۱۰۹۳ق؛ مصحح، محشی؛ به خط آقا حسین (شاید خوانساری) چنین هست: «هذه الرسالة من مؤلفات السید الفاضل النائنی علیه الرحمة»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج زرد، ۵ص (۳۶۹-۳۷۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۳۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۵۸/۱۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۹۵]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۰۶/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۷ محرم ۱۰۹۸ق، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۲۴پ-۲۲۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۵]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۰۱/۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۳ص (۲۵۹-۲۶۱)، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۱۶]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۱۰/۶۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۴گ (۱۸۶ر-۱۸۹پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۵۶/۵۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۸۷]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۸۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲گ (۷۶پ-۷۷پ)، ۲۸ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۳۹۳]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۵۰/۲۳

آغاز: و رتبت الکلام علی خمس مقامات المقام الاول فی تحقیق حقیقة الاختلاف التشکیکی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ فاقد جلد، ۲گ (۱۰۱ر-۱۰۲ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۴]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۸۲۹/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲گ (۹۹ر-۱۰۰ر)، ۲۶ سطر (۱۱/۵×۱۹) [ف: ۳ - ۴۳۹]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۷۹۴/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا یتخلص عن ربعة الجهل و التقلید اعادنا الله و ایاکم ... علی نقی غفر الله و ...

خط: نستعلیق، کا: علی نقی، تا: ۱۱۱۴ق؛ مجدول، مصحح، محشی؛ واقف: رضا نائینی، ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [رایانه]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۳۶۷/۱۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۰۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۱۹/۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حبیب الله سیاهکلرودی، تا: ۱۱۱۵ق؛ جلد: تیماج مشکی نرم، ۳گ (۱۷پ- ۱۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۶سم [ف: ۴۱ - ۱۷۸]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۰۳/۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایتخلص عن ربقة الجهل و التقلید ... عن تحقیق الحقایق بالعمل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۱۴۴ - ۱۴۵)، اندازه: ۲۱×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۲۹]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۶۳۴

آغاز: بسمله و من الله التوفیق و استعانه انه خیر؛ **انجام:** ذی القعده الحرام سنه ثلث و خمسین و الف هجریه

خط: نستعلیق، کا: سید احمد صفائی خوانساری، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱گ، ۲۱ سطر [اهدائی ف: ۳۷۵]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کان الفراغ فی عشیة یوم الثلاثا، التاسع من شهر ذی القعده الحرام سنه ثلث و خمسین بعد الالف.

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ - ۱۷۴]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۶۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** الجحود فانه ما یتبع لحوقه و عروض الحدا و کونه علی الحد هذا ما قصدنا ایراده فی تحقیق ذلک المرام و علی الله التوکل و به الاعتصام تمت.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۵ص (۵۶-۶۰) [ف: ۹ - ۵۴۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۳۸/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۲۶]

۲۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۴۵/۵

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ نا تمام مانده؛ جلد: تیماج شتری با ترنج و سرترنج، اندازه: ۱۹×۱۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۴]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۷۴۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲پ-۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۰سم [ف: ۷ - ۳۰۱]

● **التشکیک = رساله تشکیکیه** / فلسفه / عربی

at-taškīk = r.-ye taškīkīye

گیلانی، حمزه، - ۱۱۳۴ قمری

gīlānī, hamze (- 1722)

آغاز: من الشیخ الفاضل المحقق مولانا حمزه سلمه الله تعالی و ابقاه فی تحقیق مبحث التشکیک

انجام: علی القبول و الرضا. تم بالخیر و الصواب.

۱. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه: ۶/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۱۴۰ق؛ اندازه: ۲۱×۱۵سم [مجله ادبیات اصفهان: - ۱۳۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۶۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۴۹ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۱۲سم [الفبائی: ۱۲۸]

● **تشکیک** / فلسفه / عربی

taškīk

انصاری، ولی الله بن حبیب الله، - ۱۲۷۰ قمری

ansārī, valī-o-llāh ebn-e habīb-o-llāh (- 1854)

از مولوی ولی الله لکهنوی ابن ملاحبیب الله ابن ملامحب الله جامع علوم نقلی صاحب آثاری مانند: نفایس الملوک شرح مسلم الثبوت، تفسیر معدن شرح عقاید جلالیه، حواشی زوائد ثلثه، حاشیه صدرا، شرح غایة العلوم و معارج العلوم، تذکره المیزان، تکملة شرح سلم ملااحمد عبدالحق، تکمله و تنبیه الغافلین فی مناقب آل سید المرسلین، آداب السلاطین، رساله عمدة الوسائل، رساله اغصان اربعه.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۳۲۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی وهب الحالیه الاولیاء و الصلوة علی رسوله سید الانبیاء و اله الاتقیاء و اصحابه الاصفیاء و بعد فیقول العبد الراجی الی رحمة ربه القوی ولی الله بن حبیب الله؛ **انجام:** الدلیل المذکور جار فی الکلیات المتصله ایضا فالعذر فتدبر والحمدلله الاتمام و الصلوة علی رسوله سید الانام و اله الکرام و اصحابه العظام تمام شد رساله تشکیک موسوم بالتنبیهات [فقسط] محمد فضل الرحمن غفر لهو لوالدیه آمین

خط: نستعلیق تحریری، کا: هند محمد فضل الرحمن، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی کاهی رنگ، عطف پارچه‌ای، ۸گ، ۲۱ سطر (۱۴/۲×۲۴/۲)، اندازه: ۲۰/۷×۳۴/۴سم [رایانه]

● **التشکیک (رسالة فی)** / فلسفه / عربی

at-taškīk (r.-un fī)

رساله‌ای کوتاه در مباحث مربوط به تشکیک که در حین تدریس حاشیه جلالیه بر شرح تجرید به خواهش شاگردش میرغلام محمد آن را نگاشته و در سه «فصل» (هر یک در چند مقصد) و یک «خاتمه» تنظیم نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۶۴۰/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن شاهرودی شیرازی بغدادی، تا: رجب ۱۱۱۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰ص (۲-۷۱)، اندازه:

۱۳×۱۹سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۴۲]

● **تشکیکات القواعد المنطقیة** / منطق / عربی

taškīkāt-ul qawā'id-il manṭiqīyya

جیلانی، عبدالله، ق۱۱ قمری

jīlānī, 'abd-ol-lāh (- 17c)

رساله کوتاهی است در بیان تشکیکاتی بر منطق. مؤلف ابتدا تشکیکی را ذکر و بعد خود جواب آن داده و به تشکیک بعدی پرداخته است. مؤلف در مقدمه گفته این رساله را در پاسخ کسانی که به مطالب «قواعد المنطقیه» یا «الشمسیة» دبیران کاتبی (۶۷۵ق) تشکیک کرده‌اند نوشته است. رساله با عنوان «تشکیک – الجواب» تنظیم شده است. متن رساله شامل ۴۴ تشکیک است که مؤلف پس از طرح هر یک از آنها به پاسخ دقیق پرداخته است. این تشکیکات در دو «باب» کلی تصورات و تصدیقات که خود موضوع علم منطق است مطرح گردیده، و هر یک از این دو باب ۲۲ تشکیک را شامل است.

آغاز: الحمد لله ذی الرحمة و الغفران لاهل الذنوب و العصیان ... و بعد، یقول اقل الناس استحقاقاً للثواب و اکثرهم مستوجباً للعقاب، عبدالله جیلانی: هذه رسالة محیطة بتشکیکات فی القواعد المنطقیة مع تحقیقاتها

انجام: و الثانی منحصر فی التمثیل، فلم یتحقق قسم غیرها، فالحصر حاصر. و لایخفی ان هذا دلیل لقطع ذلک الاحتمال، فالحصر قطعی. و انما لم یذکروه اعتماداً علی التنبیه لهذا المعنی بادنی تأمل. فتأمل

چاپ: به کوشش علی شیخ الاسلامی در منطق و مباحث الفاظ (تهران، موسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل با همکاری دانشگاه تهران: ۱۳۵۳)

[نمازی خوی ۳۵۸/۱؛ که در آن سه رساله دیگر در تشکیکات منطقی و فلسفی معرفی شده است]

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۰۴۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ رجب ۱۰۹۷ق؛ مصحح، محشی؛ ۴۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۰۲ ض

بی‌کا، تا: ۱۱۹۲ق [د.ث. مجلس]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۵۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسدالله بن علی اصغر تبریزی، تا: ۲۵ شعبان ۱۲۴۴ق؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم[ف:۱۳-۳۴۷۰]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۸۲۲/۳-۱۵/۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلم یکن بین اللاحیوان و اللانسان العموم و الخصوص بعکس العینین و الحال انهم مصرحون به و قاعدتهم کلیة منطبقة علی جمیع الجزئیات فبین، تمت.

خط: شکسته، نستعلیق، کا: تقی، تا: شوال ۱۲۷۲ق، جلد: تیماج سبز، ۱۰گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۳۹]

● **تشکیک الذاتیات** / فلسفه / عربی

taškīk-ud ḏātīyāt

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۸۱/۲

آغاز: بسمله نحمدک یا من تقدس ثبوته عن التشکیک و نعوته عن الترکیب و التفکیک ... اما بعد فهذه اخوانی تکلفت تألیفها و تحریرها فی تقریر الدلایل علی نفی تشکیک الذاتیات بالنسبة الی ما هی ذاتی له ... و رتبتها علی مقدمة و خاتمه و فصول؛ **انجام:** و هو اللاعروض محذورا و لنختم الکلام ههنا حامد الرب العالمین مصلیا علی رسوله الامین و آله المعصومین قایلا رب زدنی علما و الحقنی بالصالحین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج روغنی، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۹۲]

● **تشکیک در ذاتی = التشکیک (رسالة فی) = جواب سؤالات ملا مظفر حسین کاشانی = پاسخ پرسشهای کاشی** / فلسفه / فارسی

taškīk dar zātī = at-taškīk (r.-on fī) = javāb-e so'ālāt-e mollā mozaffar hoseyn-e kāšānī

میرفندرسکی، ابوالقاسم بن میرزا بزرگ، - ۱۰۵۰ ؟ قمری

mīrfendereskī, ab-ol-qāsem ebn-e mīrzā bozorg (- 1641)

ملامظفر حسین کاشی از اعیان حکمی قرن یازدهم از میرفندرسکی سؤالی درباره ذاتی و تشکیک و عدم او بر آنچه ذاتی است او را پرسیده بود که در این رساله میر بدان داده است. میر فندرسکی از دانشمندانی است که دیری در هند بزیست و به دانش زردشتی و بودائی آشنا شده بود و روش اشراقی دارد. مسئله تشکیک ذاتی میان مشائیان و اشراقیان مطرح بوده و فندرسکی در این گفتار آن را محال می‌داند چنانکه رفیع الدین محمد حسینی رساله در تشکیک نوشته و به همین رأی بود.

آغاز: بسمله، آنچه فرموده بودی در ذاتی و تشکیک و عدم تشکیک او بر آنچه ذاتی است او را آنچه معتقد ضعیف است این است که نشاید که ذاتی مقول بتشکیک باشد چه هر گاه فرض کنیم مثلا که مقدار مقول

انجام: یا از نوع عقل بیرون آید و هیولی شود و چون خواهند این فصل ماخذ بدانند بکتاب مابعد الطبیعه رجوع کنند و بالجمله هرچه بجز حضرت رب العزة است از موجودات عین او را از

ترکیب چاره نباشد. تم کلام العارف الحکیم
چاپ: با تحقیق سید جلال الدین آشتیانی چاپ شده
[الذریعه ۱۴۸/۱۱؛ نسخه‌های منزوی ۷۴۹/۲؛ منتخبی از آثار حکمای الهی ایران، آشتیانی ۶۲/۱؛ فهرستواره منزوی ۹۱/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۴۶/۷
خط: شکسته تعلیق، کا: محمد شریف پسر محمد قائمی، تا: ۱۰۴۰ق؛ ۲گ (۴۳ر – ۴۴ر) [ف: ۳ – ۱۹۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱گ (۵۵پ–۶۵ر)، ۳۱ سطر (۹/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۱×۲۶سم [ف: ۳ – ۱۹۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۶۱۶/۹
خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۱۳پ–۱۴ر)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۳۰۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۸۳/۱۶
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: رحیم، تا: ۱۰۷۹ق؛ ۱ص (۴۶ر) [ف: ۱۶ – ۱۸۵]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۸۷۱/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: کمال الدین محمد تویسرکانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۷ر–۱۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ – ۲۹۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۹۷/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و چون خواهند که این فصل را ماخذ بدانندبه کتاب ما بعد الطبیعیه رجوع کنند و بالجمله، هر چه بجز رب العزت است از موجودات عینی او را از ترکیب ماده نباشد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۹۹)، سطور مورب، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۷ – ۶۹۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۴۲/۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج کبود، ۱گ (۶۴ر–۶۴پ)، ابعاد متن: (۱۰/۵×۲۰)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۴ – ۱۸۳]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۵۰۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱ – ۳۰۰]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۹۳/۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱گ (۶۷ر –۶۷پ)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۱۹۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰/۱۳-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر؛ کاتب در پایان چنین رقم دارد «حرره الافقر ... محمد تقی بن حسین التفرشی الخورانی فی قریة تفرش» سپس ۵ چند سطر است به عربی در علم گویا از کاتب که در ذیل آن (در صفحه بعد) رقم او با تاریخ ۱۲۸۷ تکرار می‌گردد
کا: محمد تقی بن حسین تفرشی خورانی، تا: قرن ۱۳، جا: تفرش؛ کاغذ: فرنگی آبی و شکری رنگ، جلد: تیماج قرمز یک لا، ۲گ (۱۶۱–۱۶۲)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۹]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷/۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، ۲ص (۱۷۸ – ۱۷۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۱]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۵۵/۵۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، ۲گ (۲۴۸پ–۲۴۹ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷-۴۶۴]

۱۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۴۵/۹
آغاز: جوابی که سید الحکماء میرابوالقاسم از سؤال مولانا مظفر حسین کاشی تحریر فرموده اند در ذاتی و تشکیک و عدم
خط: نستعلیق شکسته زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه مغلوطی استعجالا نقل شده؛ جلد: تیماج شتری با ترنج و سر ترنج، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱ – ۲۱۵]

← التشکیک (رسالة فی) ⟵ تشکیک در ذاتی

● التشکیک فی الذاتیات / فلسفه / عربی

at-taškīk fi-ḏ ḏātīyāt

حسینی بحرانی، محمد بن ابراهیم، ق۱۱ قمری

hoseynī bahrānī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 17c)

رساله رد بر کسانی است که تشکیک در ذاتیات را نفی کرده و آن را بدیهی می‌پندارند، مشتمل بر سه «فصل» : ۱. استدلال النافین و ما یرد علیه؛ ۲. ابطال زعم أن الشدة و الضعف من منوعات مقولة الکیف؛ ۳. فی أن الذاتی کیف یکون مقولا بالتشکیک.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۲۵/۹
آغاز: الحمدلله الذی أنزل علی عبده لازالة أوهام المشککین کتاباً لاریب فیه هدی للمتقین؛ **انجام:** و قد أبطلناه فی مواضع اخر لایناسب المقام ذکره تفصیلا.
خط: نستعلیق، کا: یکی از شاگردان سید ماجد می‌باشد، تا: ۱۱۵۱–۱۱۵۲ق، جا: کاشان، مدرسه عمادیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،

۱۲گ (۷۹ر-۹۰ر)، اندازه: ۱۲/۵×۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۹]

● **تشکیلات کنسولگری** / حکومت و سیاست / فارسی

taškīlāt-e konsūlgarī

رساله‌ای مختصر در تشکیلات و وظایف کنسولگریها است که در ۱۶ فصل نگارش یافته است. این کتاب ممکن است جلد دوم رساله قبلی مجموعه باشد که درباره تشکیلات وزارت خارجه بود و در ادامه معرفی می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۸۴/۳

آغاز: باب اول در باب قونسولها، فصل اول در باب وضع و بنای قونسولگری و بیان حقیقت و معنی آن؛ **انجام:** و سفارت دولت متبوعه خود مقیم دربار آن مملکت و وزارت خارجه دولت خود اطلاع می‌دهد؛ ختم بالخیر و الحمدلله أولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.

خط: شکسته تحریری، کا: احمد فرزند محمد حسین قمی، تا: ۱۳۰۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی کلاسیک، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰گ(۱۰۲-۱۳۱)، ۲۰سطر(۷×۱۵)،اندازه:۱۳×۲۱سم[ف:۳۰- ۶۰۲]

● **تشکیلات لشکرکشی سلیمان بن داود** / تاریخ / عربی

taškīlāt-e laškarkešī-ye soleymān ebn0e dāvūd

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۰۷/۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۱۱۰]

● **تشکیلات وزارت امور خارجه** / حکومت و سیاست / فارسی

taškīlāt-e vezārat-e omūr-e xāreje

رساله‌ای در تشکیلات وزارت امورخارجه است که در «۱۱» باب و «۷۰» فصل نگارش یافته است. ممکن است رساله بعدی این مجموعه (تشکیلات کنسولگری) جلد دوم همین کتاب باشد و نیز گمان می‌رود نگارنده این کتاب، میرزا محمد خان مجدالملک سینکی بوده باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۸۴/۲

آغاز: ابتدأت باسم الله تعالی تیمناً و تبرکاً، باب اول در وزارت امور خارجه، فصل اول در مراودات و مناسبات خارجیه وزارت امور خارجه؛ **انجام:** و هرگاه مشکلی روی دهد یا اتفاقی بیفتد فصول تشریفات عهد نامهای قدیم ما را دلالت و هدایت بحل مشکلات خواهد نمود؛ تمت الرسالة و الحمدلله أولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً.

خط: شکسته، کا: احمد فرزند محمد حسین، قمی، تا: ۱۳۰۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی کلاسیک، ۶۱گ (۴۱-۱۰۱)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۵۰۱]

● **تشکیل حروف** / رمل / فارسی

taškīl-e horūf

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۲/۳ث

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۱۵سطر(۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [رشت و همدان: ف: ۱۱۸۷]

● **التشنیع علی اقوال أبی حنیفة** / فقه / عربی

at-tašnī‘ ‘alā aqwāl-i ’abī ḥanīfa

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

رساله‌ای است استدلالی که در ۵۶ «فصل» تنظیم گشته است. در این رساله شیخ مفید، برخی آرای فقهی ابوحنیفه را آورده و با استناد به آیات و روایات، دیدگاه‌های وی را رد نموده است. این رساله بعد از رساله «اجوبة المسائل الصاغانیة» به صورت ضمیمه بدون خطبه در نسخه‌ها آمده است؛ ولی نسخه حاضر جداگانه کتابت شده است و ظاهراً از سوی کاتب انجام گرفته زیرا در مقدمه جوابات المسائل الصاغانیة شیخ مفید وعده می‌دهد که: «و مبعث لک بعد الفرغ من ذلک بمشیة الله اقوالاً ابتدعها امام هذا الشیخ المتعصب» بنابراین می‌توان گفت رساله حاضر بخشی از جوابات الصاغانیة می‌باشد.

[الذریعة: ۲۲۵/۵ و ۱۴۸/۱۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۰۶/۷

آغاز: الحمد لله باهر البرهان و صلواته علی محمد و آله ارکان الایمان قال الشیخ المفید ابو عبدالله انابمشیة الله و عونه اذکر جملة من خلاف المخالف الناصب علی الأمة و خروجه بها عن احکام الشریعة؛ **انجام:** و هذا رد علی الامة کلها فما جری علی الولید بن عقبه حین شهد علیه الشهود بالمدینة اذ شرب بالکوفة هذا ما وجد من الکتاب ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ افتادگی: انجام؛ در خصوص همین نسخه موجود صاحب الذریعة می‌گوید: «کانت عند صدر الاسلام الشیخ محمدامین الخوئی»، بنابراین یا همین نسخه است و یا مسوده آن، معمولاً نسخه‌هایی را که کاتب این نسخه اعم از تألیفات خود و یا غیر آن کتابت می‌کرده است، دارای دو تحریر می‌باشند به صورت مسوده و مبیضه؛ کاغذ: دفتری خط‌دار، ۵گ (۴۰-۴۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۳۲ - ۵۱۶]

● **تشنیف اذن الالمعی فی نظم حکم الوصی** / شعر، حدیث / عربی

tašnīf-u ’uḏun-il alma‘ī fī naẓm-i ḥikam-il waṣī

قصیده‌ای است لامیه در یکصد و یک بیت که در هر بیت ــ غیر

از بیتهای آغازین و انجام آن ــ یکی از احادیث امیرالمؤمنین علی (ع) را به نظم کشیده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۶۶۵/۱۲

آغاز: شنف الآذان بالتبر الاجل ×× و ارتشف خمر المعانی و الثمل
نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لینچی-رم۳۹روسی ۳۳۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۹۳ق؛ ۹گ (۲۴۴-۲۵۲) [عکسی ف: ۲ - ۲۹۴]

● **تشنیف الاسماع باحکام السماع** / موسیقی، عرفان و تصوف / عربی

tašnīf-ul asmā‘ bi-aḥkām-is samā‘

مصری، محمد بن عبدالرحمن، - ۸۹۳ قمری

mesrī, mohammad ebn-e ‘abd-or-rahmān (- 1488)

مختصری است از کتاب «الامتاع باحکام السماع» جعفر بن تغلب ادفوی شافعی (- ۷۴۸ق). دارای «مقدمه» و دو «باب»: مقدمه دارای سه «مسئله»: ۱) قراءة القرآن الکریم بالألحان، ۲) الحداء، ۳) انشاء الشعر؛ باب ۱. در چهار «فصل»: ۱) الغناء، ۲) بیان اختلاف العلماء فی الغناء، ۳) آراء من سبقهم من الأسلاف، ۴) السماع و حکمه؛ باب ۲. خمسه للکلام علی الآلات المختلفة در پنج «فصل»: ۱) الدف، ۲) الشبابة، ۳) الکلام علی العود، ۴) الطبول، ۵) الرقص و التصفیق.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۵/۱۱عکسی

آغاز: بسمله. اعلم ان العود عند علماء الموسیقی هو الآلة الکاملة
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۸۴۹؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ ۶ص (۱۲۷-۱۳۲)، ۱۶ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۱۳]

● **تشنیف السمع بتعدید السبع** / حدیث / عربی

tašnīf-us sam‘ bi-ta‘dīd-is sab‘

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

رساله کوچکی است در باره عدد هفت، مؤلف این کتاب را در مقابل افرادی که از مفاد حدیث: «ان الموتی یفتنون فی قبورهم سبعة ایام» یعنی مردگان در قبر به مدت هفت روز امتحان می‌شوند، تعجب می‌کردند نوشته است و مواردی را که در قرآن و احادیث از عدد هفت نامبرده شده تتبع و جمع‌آوری نموده است.

آغاز: الحمد لله ... و بعد فانی لما رویت الحدیث المرسل الوارد فی ان الموتی یفتنون فی قبورهم سبعة ایام

[کشف الظنون ۴۰۹/۱؛ هدیة العارفین ۵۳۷/۱]

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۰۴۴-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** ایة الانعام وایة یوسف و ایة الحج و ایة لقمان وایة الاحزاب و ایة الشوری وایة الملك و لا ثامن لها
نسخه اصل: ظاهریه - دمشق ش ۴۰۵۱؛ خط: نسخ معرب زیبا، بی‌کا، تا: ۴ محرم ۹۷۳ق، جا: مصر؛ در لابه‌لای سطرها لغات مشکله معنی و تفسیر شده است؛ جلد: گالینگور مشکی، ۴۷گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۹۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۳۴عکسی

همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۱۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** وجدنا صحیفة فی قراب رسول الله (ص) بعد وفاته فیها مکتوب
خط: نسخ، کا: غلام محیی الدین، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: حنائی آهار مهره، جلد: مقوا با عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۰۰]

● **تشویق السالکین** / عرفان و تصوف / فارسی

tašvīq-os sālekīn

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی، ۱۰۰۳؟ - ۱۰۷۰ قمری

majlesī, mohammad taqī ebn-e maqsūd ‘alī (1595 - 1660)

کتابی در بیان حقیقت و حقانیت طریقه رضویه ذهبیه و اثبات درستی تصوف و عرفان و مختصری است از کتاب مفصل مؤلف «مستند السالکین» که در همین موضوع نوشته شده است. نویسنده می‌گوید بعضی از اخیار از من خواستند تا کتابی در حقیقت طریقت مرتضوی به رشته تحریر درآورم من با وجود آنکه مستند السالکین را نوشته بودم خلاصه‌ای از آن به شکل این رساله فراهم آوردم و در آن از امهات طریقت بحث کردم و در این رساله به طور کامل اهمیت امامت را به نزد صوفیان شیعه شرح می‌دهد و می‌گوید صوفی واقعی کسی است که از راه علی برود تا به مقصد برسد و اصل شود. او احادیث بسیار در این زمینه آورده است.

آغاز: الحمدلله الذی فضل أنبیاءه و أولیاءه علی جمیع الخلائق ... چنین گوید محتاج غفران رب و فی.

انجام: از هزاران تن یکی تن صوفیند ×× دیگران از دولت او میزیند

چاپ: در ۱۳۱۱ به نام مجلسی اول چاپ شده

[فهرستواره منزوی ۲۱۸/۷]

۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۷۱۸/۱

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۱۲۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۸۱/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** که خلوت در انجمن همین است (تمام شد)
در فهرست با عنوان «رساله در تصوف» آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ (۱۲۷-۱۴۷)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۲۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۵۹۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ در ادامه رساله دوم تا پایان نسخه فوائد متعدد از جمله پرسش و پاسخ عربی شیخ احمد احسایی و نیز اشعاری از میرزا حسین ساقی خویی آمده؛ جلد: تیماج سیاه ساده، ۱۴گ (۱۰۵-۱۱۸پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۲۳]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۶۸/۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان خلاصه مشید السالکین و بدون نام مؤلف آمده؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۲ص (۶۰-۷۱)، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۶۳۲]

۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۶۹۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، کا: ابوالحسن بن حاج حسین قلی خان زنگنه، تا: ۱۳۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۵گ (۱-۱۵)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۱سم [نشریه: ۱۳ - ۷۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۰۴/۱
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳ص (۱-۲۳) [ف: ۵ - ۴۹۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۲۹۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ (۱پ-۱۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۹ - ۸۱]

● **تشویق العارفین** / شعر / فارسی

tašvīq-ol ʻārefīn

نوری، محمد تقی بن علی محمد، ۱۲۰۱ - ۱۲۶۳ قمری
nūrī, mohammad taqī ebn-e ʻalī mohammad (1787 - 1847)

تاریخ تألیف: شب دوشنبه شوال ۱۲۴۶ق
منظومه‌ای است در ۱۰۲۴ بیت در مواعظ و نصایح با این عناوین: در نعت پیامبر اکرم (ص)، در صلح امام علی علیه السلام، در ابتهال و مناجات با قاضی الحاجات، در ذم نفس اماره، در ذم علوم رسمیه و بیان فساد علماء سوء، در مدحت علم، در بیان آنانکه اظهار علم نمایند و در حقیقت عالم نیستند، در تشویق به عالم نور و تذکیر دارالسرور، در نصیحت و پند به فرزندش، در شکایت ابنای زمان و اتباع شیطان، در مدح اشعار محمود الدین.

[الذریعة ۱۹۱۲/۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۴۶۲/۵
آغاز: هر آنچه ستایش هر آنچه ثنا ×× نه شایسته آنرا کسی جز خدا / خدائی که بیرون زوهم و یقین ×× همه جهل او بهره عارفین؛ **انجام:** به پرواز آیم از این خاکدان ×× بسرره بطوبی کنم آشیان / بکام دل آنجا زنم تا ابد ×× به امداد تو ای خدای احد
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد صادق بن عبدالمجید بن محمد صادق بن عبدالقادر نوری مازندرانی، تا: یکشنبه صفر ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ ۲۵گ (۱۲۷ر-۱۵۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۶]

● **تشویق العارفین** / شعر / فارسی

tašvīq-ol ʻārefīn

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۷۵۱
جنگ اشعار شامل (تشویق العارفین و ...)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **التشهد (رسالة فی ترکیب)** / فقه / عربی

at-tašahhud (r.-un fī tarkīb-i)

شریف، قاضی نعمة الله، ق ۱۰ قمری
šarīf, qāzī neʻmat-ol lāh (- 16c)

تاریخ تألیف: ۹۸۰ق
رساله مختصری است در ترکیب و توضیح تشهد نماز، آن گونه که اهل سنت در نماز می‌خوانند.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۵۷۰
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلقنا من عباده الخاشعین و جعلنا من عباده الخاضعین؛ **انجام:** قالوا له التاریخ تعظیما لمحرو المشار الیه کتابهم مستطاب ۹۸۰
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، تیر ۱۳۸۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی سوسنی، ۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۵۰]

● **تشهد و اذان (مسئله در کیفیت)** / فقه

tašahhod va azan (mas'ale dar keyfīyat)

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری
xājū'ī, mohammad esmāʻīl ebn-e hoseyn (- 1760)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۵/۶ فیاض
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۷ص، ۲۶ سطر (۸×۱۷)، قطع: پستی [ف: ۲۱۲]

← تشیع > اثبات افضلیت امیرالمؤمنین (ع)

● **التشیع و الامامة (کلام فی)** / کلام و اعتقادات / عربی
at-tašayyu‘ wa-l imāma (kalām-un fī)
رشتی، عبدالحسین، ق۱۴ قمری
raštī, ‘abd-ol-hoseyn (- 20c)
اهداء به: آیت الله محمد امین صدرالاسلام خوئی
رساله‌ای است در تعریف تشیع و امامت که از یک کتاب اعتقادی انتخاب شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۳۳۲/۲
آغاز: اعلم ان المتکلمین مناهل السنة و الجماعة لهم التعصب فی معاندة الحق و انکاره مع اتضاعه ضوء الشمس ضاحیة النهار، یقولون انهذا المذهب؛ **انجام:** و انت یا اخی الشیعة لو تتبعت و وجدت من صرح بذلک قبل الکمیت فالحقه بهذه الوریقات فانه قرة عبن لی و لک یوم المعاد إن شاء الله.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی، در انجام رساله، هدیه‌نامه‌ای با این عبارات آمده: «هذه المقالة طور من کتاب الاطوار، قد استنسخ منه و اهدی الی حضرة العالم العامل فخر الشیعة و تاج الفرقة الاثنی عشریة، حجة الاسلام امین الملة، الشیخ محمد امین نجل المرحوم المبرور امام الجمعة و الجماعة الخوئی، و أنا العبد الضعیف عبدالحسین الرشتی، فی ...»؛ کاغذ: دفتری خطدار، جلد: تیماج رزشکی با ترنج، ۵گ (۲۰۳ر-۲۰۷پ)، ۱۹ سطر (۱۴×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۳ - ۵۶۹]

● **التشیع و الشیعة** / ادیان و مذاهب / فارسی
at-tašayyo‘ va-š šī‘a
کسروی، احمد، ۱۲۶۹ - ۱۳۲۴ شمسی
kasravī, ahmad (1890 - 1945)
تاریخ تألیف: ۱۳۶۴.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۵۲/۱۸-۴۷۵۴-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۰]

● **تشیید الارکان فی ان لیس فی الامکان ابدع مما کان** / کلام و اعتقادات / عربی
tašyīd-ul arkān fī anna laysa fi-l imkān abda‘a mimmā kān
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری
soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
وابسته به: احیاء علوم الدین = احیاء العلوم؛ غزالی، محمد بن محمد (۴۵۰-۵۰۵)
رساله‌ای است در تأیید و دفاع از قولی که غزالی در قسمتی از احیاء دارد مبنی بر اینکه در نظام امکان بهتر از آنچه وجود یافته امکان وجود نداشته است. وی در این رساله با استفاده از روایات و اقوال سلف و عقاید کلامی از غزالی دفاع می‌کند.
چاپ: در ذیل احیاء العلوم، بیروت، در و مکتبة الهلال، ۲۰۰۴

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۲۱۵
آغاز: الحمدالله الذی اوجد الموجودات علی ابدع مثال؛ **انجام:** تعالی و عونه و حسن توفیقه الی یوم الدین تمت تمام
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

● **تشیید البنیان لفتاوی البیان** / فقه / عربی
tašyīd-ul bunyān li-fatāwi-l bayān
ارباب قمی، محمد بن محمد تقی، ۱۲۷۶ - ۱۳۴۱ قمری
arbāb qomī, mohammad ebn-e mohammad taqī (1860 - 1923)
وابسته به: البیان فی الفقه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴-۷۸۶)
شرح استدلالی مفصلی است با عناوین «قال - اقول» بر کتاب معروف «البیان» شهید اول. این شرح ناتمام مانده و نسخه حاضر تا احکام اموات را دارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۸۷۵
آغاز: قال المصنف أعلی الله در جته کتاب الطهارة، و هی تطلق علی النزاهةعن الأدناس و علی رفع الخبث
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۹۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۱۰]

← تشیید العقاید فی شرح تجرید العقاید > تشخیص الامراض
← تشیید العقاید فی شرح تجرید العقاید > تسدید القواعد فی شرح تجرید العقاید

● **تشیید المطاعن لکشف الضغائن** / کلام و اعتقادات / فارسی
tašyīd-ul maṭā‘in li-kašf-il ḍaġā’in
کنتوری، محمد قلی بن محمد حامد، ۱۱۸۸ - ۱۲۶۰ قمری
kantūrī, mohammad qolī ebn-e mohammad hāmed (1774 - 1844)
وابسته به: تحفه اثنی عشریه = نصیحة المؤمنین و فضیحة الشیاطین؛ دهلوی، عبدالعزیز بن احمد (۱۱۵۹-۱۲۳۹)
کتاب حاضر جلد هشتم از مجلدات «الأجناد الاثنا عشریة» است. مؤلف در این جلد به رد باب دهم از تحفه اثنا عشریه دهلوی می‌پردازد. تشیید المطاعن در دو مجلد تنظیم شده، جلد اول در

چهار جزء مربوط به شیخین است و جلد دوم مربوط به خلیفه سوم می‌باشد. علامه میرزا محمد علی کشمیری در نجوم السماء این کتاب را چنین وصف می‌نماید: «از مصنفات جناب المفتی العلالة در علم کلام کتاب تشیید المطاعن و کشف الضغائن است در رد باب هشتم تحفه اثنا عشریه شاه عبدالعزیز دهلوی و آن کتابی است نهایت مبسوط در دو مجلد کبیر که مثل آن در حسن بیان و رشاقت و لطف تقریر و متانت تحریر و استیعاب اقوال و ضبط احوال رجال و افحام معاندین و قطع لسان جاحدین و استیصال شبهات متکلمین مخالفین و ایضاح عوار غلطات این جماعت زائغین از سابق ازمان تا این اوان از تصانیف احدی از علمای اعلام و افاضل عالی مقام به ظهور نرسید.» (حافظیان)

آغاز: بسمله. الحمدالله الذی تقدس عن أنادس الحدوث و الامکان و تنزه عن أرجاس الفتور و النقصان و نظمنا فی سمط أرباب الاهنداء و الایمان ... الجند الثامن من الأجناد لاثنا عشریة المحمدیة العلویة الهاشمیة لتشیید أساس المطاعن التی اوردها اتباع الحق علی أئمة أهل السنة فی کتبهم و قطع عروق الشبهات علیها المودعة فی الباب العاشر من أبواب الشجرة المعلونة المسماة بالتحفة الاثنی عشریة العمریة البرکیة الامومیة. بدانکه طریقه علمای شیعه خلفا عن سلف چنان استمرار یافته که در کتب مبسوط کلامیه.

انجام: بر آن دلالت صریحه دارد. سوم آنکه ظاهر شد که ابوبکر از حکم میراث عمه و بنت الاخت جاهل بود.

چاپ: (جلد۱): لکهنو، ۱۲۸۳، سنگی، وزیری بزرگ، ۱۹۱۰ص؛ (جلد۲): هند، سنگی، ۱۲۸۳، وزیری، ۴۴۲ص؛ لکهنو، سنگی؛

[الذریعه ۱۹۲/۴–۱۹۳و ۲۹/۲۶؛ فهرستواره منزوی ۲۲۲/۹؛ مشار فارسی ۱۳۵۵/۱؛ معجم التراث الکلامی ۲۷۴/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۷

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: در کتابخانه میرحامدحسین در هند؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با خط‌خوردگی‌ها و افزوده‌های بسیاری در متن و هوامش، با تقریظ میر حامد حسین (فرزند مؤلف) در ابتدای نسخه: «هذه جواهر افادات و زواهر افاضات و بواهر عبارات ... والدی فخر الاعلام مولینا السید محمد قبی احله الله دارالسلام سطر هذه السطور مقرظا علی هذه الدر المنثور عبده الضعیف حامد حسین عفا الله عنه بسادته المصطفین»؛ مهر تملک: «حامدحسین»؛ ۴۳۰ص، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۵ – ۳۱۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۶۷۳

آغاز: و از جمله بدعات شنیعه و اخترعات فظیعه خلیفه ثانی؛

انجام: و قال النخعی فی جمیع الصلوات بعد الحمد و المنه تمام شد و یتلوه الجلد الثانی

جلد ۱؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۷۲؛ ۲۵۴گ [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۵۳

آغاز: این همه و بلند اهنگی امام و مقتدای او بدارالبوارو اسغل درکات نادر فرستاده است؛ **انجام:** و اصابها ابوه من العمالقه

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۱۴۱گ [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۵۴

آغاز: الحمدالله الذی تقدس عن ادناس الحدوث و الامکان؛

انجام: کلام ذکر نموده شد فلیتذکر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۷۲گ، ۱۹ سطر [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۶۹

آغاز: قال مطاعن عثمان و آن ده است اقول حصرمطاعن عثمان؛

انجام: فقال هذا الذی اذا غضب غضب لغضبه ماته الف فارس من بنی تمیم لا یدرون فیما غضب انتهی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد مقوا، ۲۴۵گ، ۲۰ سطر [رایانه]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لنعم ما اجاب العلامه الشوشتری فی تاویل جهل

خط: مختلف، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۲۳۰گ، ۲۵ سطر [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۷۲

آغاز: بدانکه طریقه علمای شیعه؛ **انجام:** خصوصا آن حضرت صلی الله علیه و آله و سلم در حیات و ممات

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۹۷۳

آغاز: ساختن عمر مقام ابراهیم را و عدم انکار صحابه بر آن و اخرج البهقی عن عایشه مثله؛ **انجام:** یدعی الکمیل لجماله و هو القائل ... لعمرک ... بلاد و باهلها و لکت اخلاق الرجال تضیق و الله سبحانه و تعالی اعلم

مسوده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۸۹۲

آغاز: رسول الله صلی الله علیه و سلم لیجیره فلست اخذ منه شیئا قال اصبح معاذا انطلق الی عمر؛ **انجام:** و کان سماع شیخنا منه فی سنه ست و عشرین و خمسمائة و عباس بعد من ذلک مده و مات سنه ست و ثلاثین و مأتین ببغداد

جلد ۲؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۹۴گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۵سم [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۸۸۹

آغاز: الغرض ان الایه لم تنزل فی الانصار نعم کان من شأن الانصار هذا القول فلما سأل؛ **انجام:** و کان الرجل یقول قاتلت و فعالت و لم یکن فعل عظیم الله تعالی فی ذلک اشد الموعظة در منثور

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۱/۱۵-طباطبائی

منقولاتی است از کتاب تشید المطاعن؛ بی کا، بی تا؛ ۳گ (۱۰۲-۱۰۴) [ف: ۲۳ - ۵۸۳]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۸۹۱

آغاز: توشیح شرح بخاری اقفن بینی و بین هذا الظالم هی کله تقال فی الغضب لا یرادها؛ **انجام:** انطل عمر الی ابی بکر فقال ارسل الی هذا الرجل فخذ منه ودع له فقال ابوبکر ما کنت افعل انما بغته ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۹۷۴

آغاز: فرمودن آن حضرت (ع) بابوبکر الشرک فیکم اخفی من دبیب النمل و اخرج ابن؛ **انجام:** یقول سالت احمد بن حنبل او ساله رجل عن شرب الفقاع فقال بلعنی عن

مسوده؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **تشیید مبانی الایمان (در رد بصارة العین)** / کلام و اعتقادات / عربی

tašyīd-u mabān-il īmān (dar rad-e baṣārat-ol ‘ayn)

نقوی نصیرآبادی، علی محمد بن محمد، ۱۲۶۰ - ۱۳۱۲ قمری

naqavī nasīr-ābādī, ‘alī mohammad ebn-e mohammad (1844 - 1895)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۵۲

آغاز: بسمله. سبحان الله ما اجل شأنه و اجلی برهانه اوضح الحق؛ **انجام:** و صلی الله خیر خلقه و اشرف رسله محمد و آله الطاهرین و الحمد لله رب العالمین

خط: نستعلیق، کا: نقوی، ابراهیم بن حسین، تا: ۱۲۶۹ق [رایانه]

● **تصادیق معظمة منتخبة من التصادیق المستحسنة** / حدیث / عربی

taṣādīq-un mu‘aẓẓmat-un muntaxaba min-at taṣādīq-il mustaḥsana

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۴۵۲

آغاز: بسمله، صدق الله العظیم المنفرد بالبقاء؛ **انجام:** محمد بن عبدالله صلی الله علیه و آله

انتخاب از «الموطأ» مالک بن انس (۱۷۹ق) و غیر او؛ خط: نسخ، کا: کمال بن ناصر بن سلیمان الحافظ، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام [الفبائی: ۶۲۸]

● **التصاریف من رموز الاشارات** / صرف / عربی

at-taṣārīf min rumūz-il išārāt

خبیصی، محمد بن ابی بکر، - ۷۳۱ قمری

xabīsī, mohammad ebn-e abī bakr (- 1331)

[دنا ۱/۳]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۶۱۱/۱

آغاز: قوله و ان اعملت الثانی اضمرت الفاعل من الاول الخ فان اقتضآء او اسم ما لم یسم فاعله کذلک مثال الاول ضربنی و ضربت زیداً؛ **انجام:** حسبت و حسیبته زیداً منطلقا فی الاظهار و قس علی هذا بواقیة فافهم عن تیقن و استبصار تمت ... الحمدلله علی الاتمام و الصلوة و السلام علی افضل الانام

خط: نسخ، کا: حسین بن محمد بن حسن بن داود بن عبدالله، تا: ۹۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج، مشکی، ۵گ (۱ر-۵ر)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۱۹]

● **تصانیف علامه مجلسی** / فهرست / فارسی

tasānīf-e ‘allāme-ye majlesī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۱۳۴/۵

آغاز: بسمله. در بیان اسماء تصانیف عربی و فارسی کتابهای مرحوم مولانا محمد باقر بن محمد تقی عفی الله؛ **انجام:** روزی شصت هفت بیست و هشت حرف می‌شود و الله یعلم بالصواب، تم تم

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ضمیمه نسخه ش ۱۱۱۳۴ [رایانه]

● **تصاویر** / عکس

tasāvīr

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۲۱/۱۲۷

شامل: ۱- تصویر سیاه قلم از زمان قاجار، ۲- صورت آقا علی پیشخدمت خاصه که در روزنامه آن روزه چاپ شده است؛ بی کا، بی تا [ف: ۱۵ - ۱۱۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۲۱/۱۲۹

شامل: ۱- دو تصویر سیاه قلم از حضرت مریم، ۲- تصویر ناصر الدین شاه که روی کرسی نشسته از عکاس مخصوص، ۳- تصویر میرزا رضای کرمانی در زنجیر؛ بی کا، بی تا [ف: ۱۵ - ۱۱۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۲۱/۱۳۲

شکل رنگ و روغن از زنان و کودکان روزگار قاجار و تصویر شاهزاده اعتضاد السلطنه و تصویر اسکندر خان سردار در حال شکار گراز، مردان با لباس قزاق مشغول شکار هستند؛ بی کا، بی تا [ف: ۱۵ - ۱۱۵]

● **تصاویر چاپی حفریات شوس و جز آن** / تصویر /

فارسی

tasāvīr-e čāpī-ye hafrīyāt-e šūs va joz ān

به وسیله فرانسویان برای دربار انجام شده است؛ ۱۶۵ قطعه در ۱۲ ص عکس چاپ شده: ۱. تخته مسی ریختگی کشف دمرگان در ۱۳۱۵ق در شوش؛ ۲. سر ستون شکل گاو در شوش؛ ۳. سه ستون کشف دیولافرا؛ ۴. قسمت دوم مقبره دانیال و نهر سالور؛ ۵. تل شوش و دورنمای قلعه که مسکن دمرگان و کارگران بوده با لباسهای هفتاد سال پیش؛ ۷. دو قطعه دورنمای کوشک دزفول و دار الحکومه و قلعه مسکن و دمرگان؛ ۸. دورنمای قلعه دمرگان که از بام بقعه دانیال برداشته شده؛ ۹. دورنمای دزفول با رودخانه؛ ۱۰. دورنمای پل شوشتر منسوب به شاپور؛ ۱۱. دورنمای پل دزفول و شهر دزفول؛ ۱۲. روستای ارمیاه.

[دنا ۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۸۰

بی‌کا، بی‌تا؛ تصویرهای چاپ شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: فرنگی، ۱۲گ، اندازه: ۲×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۶۴۰]

● **تصاویر شاهان** / تاریخ جهان / فارسی

tasāvīr-e šāhān

در این رساله نام پادشادهان قدیم ایرانی و سلسله نسب آنها از آدم تا یزدجرد اثیم می‌آید سپس به خاندان رسالت پرداخته و بعد سامانیان و سلجوقیان و طوایف دیگر که بر ایران حکم رانده‌اند بیان تا اتابک ایلدگز و در آخر خاندان آل عثمان (شاهان عثمانی) تا عبدالمجید در ضمن دوایر و اشکالی نموده است.

[دنا ۱/۳؛ فهرستواره منزوی ۵۹۸/۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۴/۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: محتملاً شیراز و طهران؛ کاغذ: فرنگی، الوان، جلد: تیماج، ۳۹۶گ، ۱۶ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۲۶۴]

● **تصاویر مکانهای زیارتی** / تصویر / فارسی

tasāvīr-e makān-hā-ye zīyāratī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۳۸

مجموعه‌ای از تصاویر جاهای زیارتی و نوشته‌های گوناگون؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۶سم [رایانه]

● **التصحیحات و التقویمات = حاشیة تقویم الایمان = معلقات تقویم الایمان** / فلسفه / عربی

at-taṣḥīḥāt wa-t taqwīmāt = ḥāšīyat-u taqwīm-il īmān = muʻallaqāt-u taqwīm-il īmān

میرداماد، محمد باقر بن محمد، – ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

وابسته به: تقویم الایمان = تقویم الحکمة الایمانیة = تصحیح العقاید؛ میرداماد، محمد باقر بن محمد (–۱۰۴۱)

تاریخ تألیف: ۱۸ شوال ۱۰۲۴ق

حواشی او بر کتاب «تقویم الایمان» خود میرداماد است که در مباحث مبدأ و معاد پرداخته، با عناوین «قوله – قوله» و در بعضی حواشی سخن به تفصیل رفته است، از آن جمله به دلایل اثبات امامت حضرت علی بن ابیطالب (ع) با استناد به اخبار اهل سنت. بنا بر آنچه محشی در مقدمه آورده است، نام دیگر این حاشیه «التصحیحات و التقویمات» است و بعضی «التصحیحات و التقویمات» را نام دیگر «تقویم الایمان» دانسته‌اند.

آغاز: بسمله و الاستیفاق من العزیز العلیم و الثقة بالعلی العظیم الحمدلله رب العالمین ... و بعد فاخلاء الحقیقة هذه معلقات علی کتاب تقوم الایمان و هو کتاب التصحیحات و التقویمات الذی فیه تسویة الفلسفة الایمانیة و تقویم الحکمة الیمانیة و تتمیم المعرفة البرهانیة فی الشطر الربوبی.

انجام: بثلث من غیر توسط احد و استحسنه شیخنا الشهید از «تنبیه ما خطب اقوام من العلماء الجمهوریة یرون هذه الانوار و یروون هذه الاخبار»

چاپ: در ۱۳۷۶ق به ضمیمه کشف الحقائق میر سید احمد علوی

[دنا ۱/۳ (۷ نسخه)؛ أعیان الشیعة ۱۸۹/۹؛ الذریعة ۱۹۵/۴؛ ریحانة الأدب ۶۰/۶]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: زرکوب [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی از میرداماد در هامش به «منه دام ظله العالی» یا «منه قدس سره» [ف: ۳ - ۳۶۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۷۸-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۶۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۸۳۸/۳

خط: نستعلیق، کا: علی دوست بن محمد شاگرد میرداماد، تا: قرن ۱۱ق؛ محشی با «منه مدظله العالی»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳گ (۸۹پ-۲۰۱ر)، ۱۶ سطر (۱۲/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۸ – ۴۳۶]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۸۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ذکر الراوندی ان لاولیاء الرابع مطالبة کل من

ولی الاول و الثانی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۶۱ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۸گ (۱پ-۴۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف:۳-۱۰۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** وذکر الراوندی ان لاولیائه الرابع مطابقه کل من ولی لاول و الثانی و الثالث.
خط: نستعلیق تحریری مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۶۶ق؛ محشی؛ واقف: آقا زین العابدین، ۱۱۶۶؛ توضیح: در چاپ اول فهرست، مصنف و محشی، هردو، میرداماد معرفی شده‌اند ولی صحیح آن در وقف‌نامه چنین آمده است: «وقف صحیح صریح شرعی نمود ... این کتاب شرح ملاصدرا بر تقویم الایمان را ... »، تذکر: علی رغم توضیح فهرست‌نویس آستان قدس از آنجا که این رساله را دیگران از میرداماد دانسته‌اند در اینجا نیز به نام او ثبت شده است؛ کاغذ: نباتی و فستقی آهارمهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱ - ۷۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۵۸۰/۴
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳گ (۳۳پ-۳۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۱۹/۸سم [ف: ۶ - ۶۰]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۵۴۳
آغاز: بان یکون علما بالکل من تلك التفاصیل الفائضة عن ذاته؛
انجام: و حریم کماله و ذاته سبحانه اولی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ حروف بدون نقطه گذاری؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای عطف تیماج عنابی، ۷۷گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵ - ۱۶۹۰]

● تصحیح ادویه قرابادین / طب / فارسی

tashīh-e advīye-ye qarābādīn

مختصری است در تصحیح برخی از ادویه مذکور در قرابادین حکیم شفائی.
[دنا ۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۱۵۲
آغاز: اسارون بیخ گیاهی است و بعضی میگویند بیخ سنبل رومی است؛ **انجام:** حب قلقل تخم ناردشتی حب الزلم تخم کنگر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ واقف: زین العابدین خادم اصفهانی، رجب ۱۱۶۶؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۳سم [ف: ۱۹ - ۱۰۹]

← تصحیح اعتقادات الامامیه ≻ تصحیح الاعتقاد

● تصحیح اغلاط قاموس و الصراح (رساله در) / لغت / عربی

tashīh-i aġlāṭ-i qāmūs wa-ṣ ṣurāḥ (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۹۳۳
آغاز: بسمله، الحمدالله الذی هو مثبت الصحاح و مزیل الاغلاط؛
انجام: بفتح الاول و کسرالراء حبیب الله مترجم قاموس
مؤلف: حبیب الله؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

● تصحیح الاعتقاد = تصحیح اعتقادات الامامیه = شرح اعتقادات صدوق / کلام و اعتقادات / عربی

taṣḥīḥ-ul i‘tiqād = taṣḥīḥ-u i‘tiqādāt-il imāmīyya = š.-e i‘tiqādāt-e ṣadūq

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

وابسته به: الاعتقادات = العقائد؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

نقد و شرحی مختصری است بر اعتقادات صدوق و از وی با عنوان قال ابوجعفر یاد می‌کند. روضات الجنات در توصیف این شرح چنین آورده است: «و مبناه فی هذه الشرح رده علی المصنف مهما امکن و ان کان مع تمحل غریب و ذلك لکمال البینونة فی مشربیهما و ان کان الحق معهما جمیعاً کما لا یخفی». شیخ مفید پاره‌ای از آراء صدوق را در این رساله مورد نقد و بررسی قرار می‌دهد. در پایان درباره اختلاف احادیث و وجود حق و باطل در آنها و میزان تمیز میان احادیث مقبول و مردود سخن می‌گوید و به کتاب‌های خویش «التمهید» و «مصابیح النور»، «امالی» و رساله‌هایی که در پاسخ سؤالات وارده ساخته ارجاع می‌دهد و می‌افزاید: «و جمله الامر انه لیس کل حدیث عزی الی الصادقین حقا ... و قد اضیف الیهم ما لیس بحق ...» و در پایان رساله درباره اعتبار کتاب سلیم بن قیس هلالی ــ به روایت ابان ابن العیاش ــ تردید کند: «غیر ان هذاالکتاب غیر موثوق به و لا یجوز العمل علی اکثره و قد حصل فیه تخلیط و تدلیس ...».

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین قال الشیخ ابو جعفر محمد بن علی بن الحسین بن بابویه فی قوله «تعـ» یوم یکشف عن ساق و الساق وجه الامر و شدته قال الشیخ المفید و معنی قوله یوم یکشف عن ساق یرید به یوم القیمة ینکشف به عن امر شدید صعب عظیم و هو الحساب

انجام: و اما ما تعلق به ابو جعفر من حدیث سلیم ... و لیفزع الی العلماء فیما تضمنه من الاحادیث لیفقهوه علی الصحیح منها و الفاسد و الله الموفق للصواب.

چاپ: این رساله با اوائل المقالات مفید در تبریز با اهتمام واعظ چرندابی و سپس در نجف و اخیرا - به سال ۱۳۷۱ - با تصحیح و مقدمه آقای حسین درگاهی جزو انتشارات کنگره شیخ مفید

به چاپ رسیده است.
[الذریعة ۱۹۳/۴ و۱۰۲/۱۳؛ مقالات عربی کنگره شیخ مفید «مقاله استاد سید عبدالعزیز طباطبایی» ۲۲۹/۱-۲۳۳؛ کشف الحجب و الاستار /۱۲۴؛ تاریخ نگارش‌های عربی ۷۸۷/۱-۷۸۸؛ الشیخ المفید و عطاؤه الفکری الخالد ۷۲-۷۶؛ معجم التراث الکلامی ۲۷۴/۲؛ دنا ۲/۳ (۲۹ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تصحیح الاعتقاد (ترجمه)؛ مدرس یزدی، محمد علی بن محمد (۱۱۹۳-۱۲۶۵)

۲- شرح الاعتقادات (ترجمه)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۲/۲-طباطبائی

آغاز: الحمد علی نواله ... هذا تصحیح اعتقاد الامامیه للشیخ ابی جعفر ... تألیف الشیخ المفید؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا اوایل ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی نخودی رنگ آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۱گ (۳۹پ-۱۶۹ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۳۲۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۲/۱

خط: نسخ درشت، کا: علی اکبر قزنجاهی، تا: ۱۰۳۶ق؛ ۲۶گ (۱پ-۲۶پ) [ف: ۳ - ۵۶۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۶۱۵۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه محمد بن زین العابدین، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۰۴۲ق؛ محشی ازمهدی بن عمادالمحققین؛ واقف: حاج عماد، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: نخودی و فستقی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۴/۳سم [ف: ۱۴ - ۲۸۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۷۴۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه محمد بن زین العابدین، تا: غره جمادی الثانی ۱۰۴۲ق، جا: بندر سورت؛ واقف: فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۸گ، ۲۰ و ۲۲سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۱]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۳۹/۵

آغاز: برابر

کا: شاه مراد فراهانی، تا: ۲۷ جمادی الاول ۱۰۷۴ق؛ کاغذ: نخودی اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳گ (۱۳۹-۱۶۱)، ۱۹سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۳۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۴۱

آغاز: قالت العرب فیما عبرت به عن شدةالحرب و صعوبتها؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: مصطفی قلی حسینی قزوینی، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: آغاز (سه چهار سطر)؛ مصدر و مذیل است به رسائل ذیل: ۱. منتخبی است از کتاب فضل بن شاذان درباره احوال و علائم ظهور امام عصر (عج) ناقص و انتخاب کننده نامعلوم، ۲. قصیده‌ای است میمیه از سراینده ای نامعلوم در وصف و منقبت امام عصراز همان جامع نامعلوم؛ ۳. منتخبی است از کتاب «السلطان المفرج عن اهل الایمان» منتخب نامعلوم؛ ۴. رساله‌ای است از «الدروع الواقیه» تألیف سید بن طاوس در سعد و نحس ایام و نیز از رساله «براعة الاستهلال» و همچنین از «لوایح القمر» از مولانا حسین کاشفی در نحوست هفت روز در ماهها؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی آهار و مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳/۷سم [ف: ۱۴ - ۲۸۰]

۷. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه: ۲۷/۴

کا: احمد بن عبدالعالی بن عبدالباقی بن ابراهیم بن علی بن عبدالعالی میسی عاملی، تا: ۹ محرم۱۰۸۰ق [نشریه: ۴ - ۳۲۷]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۵۹۷/۲

کامل؛ خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن محمد بقا، تا: ۱۰۸۹ق؛ مصحح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۳۱ص (۳۱-۶۱)، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۷۱۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۴۷]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۸۸/۴-ف

کا: علی بن حسین حسنی لارجانی، تا: ۱۰۹۷ق [فیلمها ف: ۱- ۶۳۳]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۲۰۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۲پ-۱۱پ)، ۳۰ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۴۸۹]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۲۱/۱

آغاز: و قال ابوجعفر فی قوله تعالی و نفخت فیه من روحی فقال هی روح مخلوقه أضافها الی نفسه کما أضاف البیت الی نفسه و ان کان خلقاً له؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۱۲۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با علامت بلاغی به شعبان سال ۱۱۳۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۲ر-۲۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۷]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۳۲۳/۱-۵۶/۱۷۳

آغاز: عزیزاً قدوساً قادراً غنیاً لا یوصف بجوهر و لا جسم و لا صورة و لا عرض و لا خط و لا سطح

از ما قبل «باب الاعتقاد فی صفات الذات و صفات الافعال» تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه، سلخ ربیع الثانی۱۱۴۰ق، جا: اصفهان مدرسه قبصة ملا عبدالله؛ افتادگی: آغاز؛ ۵۴گ (۱-۵۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲ - ۹۴۰]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مقابله شده، مصحح به تاریخ بیستم رجب ۱۳۳ ؟ با مهر «عبده الراجی محمد علی بن محمد باقر»

(بیضی)؛ جلد: تیماج زرد، ۴۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۹/۵سم [ف: ۵ - ۳۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۲۱۲/۱

خط: نستعلیق، کا: سبز علی بن فتحعلی، تا: ۲۴ رجب ۱۲۹۸ق؛ مصحح؛ یادداشت: «هو مما اعاره الدهر علی العبد الفانی موسی بن علی الزنجانی الحاجی نوروزی ۱۳۳۰»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ص (۱-۲۲)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۵۵]

۱۵. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۸۱/۱ - ج

بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۶ ذیقعده ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۵گ (۱پ-۲۵پ)، ۱۶ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۷۰]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۰۵/۷

خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن الشیخ محمد جواد، تا: جمعه ۵ ربیع الثانی ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج زرشکی با ترنج و سرترنج، ۱۸گ (۱۱۲پ-۱۲۹پ)، ۱۸-۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۷سم [ف: ۴۱-۲۲]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۰۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد امین پسر یحیی خویی (امام جمعه)، تا: ۹ جمادی الثانی ۱۳۳۵ق، جا: کوفه؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج سرخ رنگ، ۴۳ص (۱-۴۳)، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۲۹۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۵۶ و ۱۸۲۰ و ۱۸۲۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۷۶ و ۲۴۷]

۱۸. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، تا: ۲۰ رجب ۱۳۳۴ق؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی محمد علی بن محمد باقر» (بیضی) [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۰۹]

۱۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۱۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد سعید حسینی حائری، تا: ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۳۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۲۹]

۲۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۴۹۸/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن احمد بن محمد گلپایگانی بروجردی، تا: ۶ رمضان ۱۳۴۳ق، جا: مشهد مقدس، به دستور آیة الله بروجردی؛ جلد: تیماج سبز، ۳۹گ (۱پ-۳۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۳۱۷]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۷۲۱

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با شماره ۷۱۲۱ معرفی شده که با توجه به الفبائی آستان قدس و رایانه آستان قدس تصحیح شد؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن زین العابدین ارموی، تا: ۱۵ رجب ۱۳۵۲ق، جا: نجف اشرف؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا رویه پارچه، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۰/۸سم [ف: ۱۴ - ۲۸۱]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۳۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسن فرزند محمد بن حسن بن علی اصغر بن الله وردی تبریزی خیابانی انصاری معروف به فقیه، تا: ۶ محرم ۱۳۵۴ق؛ کاغذ: شطرنجی فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۵ص (۹۲-۱۳۶)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۷]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۶۶۲ ض

بی‌کا، بی‌تا؛ با یادداشت‌ها و حواشی به خط میرزا محمد ارباب (محمد قمی از شاگردان شیخ انصاری و میرزای شیرازی) و فرزندش محمد باقر در آغاز نسخه [د.ث. مجلس]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۵

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه - سمرقندی، ۲۳ سطر [ف: ۳ - ۵۶۷]

۲۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۴۹۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سر، ۳۸گ (۲۰۱پ-۲۳۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۳۳]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۸۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ واقف: ملکزاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۳۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۱۷۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۴عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۵۱]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۵۱۷-۵۷/۱۸۷

آغاز: مخلی السرب صحیح الجسم سلیم الجوارح و لایقدر ان یزنی الا ان یری امراة فاذا وجد المرأة اما ان یعصم فیمتنع کما امتنع یوسف علیه السلام

از ما قبل «باب الاعتقاد فی البداء» تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲-۹۴۰]

● تصحیح الاعتقاد (ترجمه) / کلام و اعتقادات / فارسی

tashīh-ol e‘teqād (t.)

مدرس یزدی، محمد علی بن محمد، ۱۱۹۳ - ۱۲۶۵ قمری

modarres-e yazdī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad (1779 - 1849)

وابسته به: تصحیح الاعتقاد = تصحیح اعتقادات الامامیه = شرح اعتقادات صدوق مفید، محمد بن محمد (۳۳۶-۴۱۳)

ترجمه نیکویی است از تصحیح الاعتقاد شیخ مفید و مترجم گفته‌های شیخ صدوق را با عنوان «ابن بابویه گوید» و شرح شیخ مفید را به عنوان «فرموده است شیخ مفید» می‌آورد.

آغاز: رساله عقاید ابن بابویه علیه الرحمة و شرح مفید رضی الله

تعالی عنه بر آن، بسمله. حمدله. وحده لاشریک له ... باب اول در بیان اعتقادات امامیه در توحید و معرفت رب مجید، شیخ عالم ربانی ابوجعفر محمد بند علی بن الحسین بن موسی بن بابویه قمی فقیه مصنف این کتاب رحمه الله فرموده بدانکه اعتقاد ما در توحید این است.

انجام: و بسوی اوست رجوع و بازگشت و ستایش مختص خداوند است بر نعمایش و رحمت و درود بر پیغمبر ماست محمد و آلش صلی الله علیه وآله الطاهرین.

[الذریعه ۷۹/۴و۱۰۱/۱۳؛ نسخه‌های منزوی ۹۱۴/۲، معجم التراث الکلامی ۲۲۵/۲-۲۲۶؛ فهرستواره منزوی ۱۹۸/۹]

تهران؛ دانشگاه تهران؛ شماره نسخه:۶۵۳۶/۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست بدون نام مترجم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰۸ص، ۲۰ سطر، ۱۲×۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۶-۲۸۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۶۹ و ۱۸۲۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۸۵ و ۲۴۹]

● **تصحیح الاعتقاد لاهل الصفا و الوداد** / اخلاق / عربی

taṣḥīḥ-ul i‘tiqād li-ahl-iṣ ṣafā wa-l widād

حلوانی، اسماعیل بن محمد

halvānī, esmā‘īl ebn-e mohammad

رساله مختصری است درباره نفس و عیوب آن از دیدگاه عرفان و تصوف و اخلاق. در آغاز گفته‌هایی از حضرت پیامبر اکرم (ص) و بزرگان صوفیه می‌آورد پس از آن چند «فصل» است درباره روح و عقل و معنی توحید.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۳۸۶/۱

آغاز: الحمدلله الموفق للخیر ... هذه فوائد عیوب النفس و الاطلاع علی غوائلها قال الشیخ ابواسحاق؛ **انجام:** و الاخذ منها بقدر البلغة و الضرورة و کل ذلک لایتم الا بالاشتغال فی الوظایف الاذکار.

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج، ۸گ (۱پ-۸پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۳۶۶]

● **تصحیح تذکرة فی افعال الادویة و اصلاحها** / طب / عربی

taṣḥīḥ-u taḏkirat-in fī af‘āl-il adwīya wa iṣlāḥ-i-hā

ابوالفتی

ab-ol-fatā

این نسخه که مشتمل بر چند کتاب ناقص است به قدری درهم و مشوش و بی‌ترتیب و نامنظم است که حد ندارد و از آن تقریباً هیچ ورقی نیست که در جای اصلی خود قرار داشته باشد، و همین مطلب موجب تسمیه آن به اسمی شده (یعنی در فهرست الفبائی و دفاتر ثبت کتب خطی این کتابخانه) که فی الواقع منطبق است بر فقط ورق اول آن (مراتب قراءت کتب جالینوس) [ترجمه سریانی آن به دست اسحق بن حنین به جهت بختیشوع و ترجمه عربی آن به جهت ابوالحسن احمد بن موسی به دست حنین بن اسحاق صورت گرفت]. و ما به جهت این که از این نسخه نفیس نیز که به خط کاتب نسخه شماره ۵۲۲۳ (مشتمل بر مقالة فی ان قوی النفس تابعة لمزاج البدن و کتاب الفینکس) و نسخه شماره ۵۲۲۲ (مقالة فی المرة السودا و علاجها) است معرفی به عمل آورده باشیم اینک به جهت تسهیل ابواب کتاب مذکور را که تألیف ابوالفتی و نسبت به کتب دیگر این نسخه اندکی کامل‌تر است ذیلاً درج می‌نمائیم، و ناگفته نماند در این موضع که با فحص بلیغی که در مآخذ مختلف و از قبیل الفهرست و عیون الانباء و اخبار الحکما و طبقات الامم و طبقات الاطباء و الحکماء و تتمه صوان الحکمه و غیره و غیره به عمل آمد علی العجاله اطلاعی در خصوص حیات و عصر او ابدا به دست نیامد الا این که از روی این نسخه که در اواسط قرن پنجم تحریر شده می‌توان دانست که زمان زندگی او متأخر از این قرن نیست.

فهرست ابواب و موضوعات کتاب: باب ۹. الادویة التی تسهل الخلط الاسود؛ باب ۱۰. الادویة التی تسهل المرة و البلغم معا؛ ۱۱. الادویة المسکته لاوجاع المفاصل؛ ۱۲. ذکر الحقن المستعملة لوجع الورک؛ ۱۳. الاضمدة و الاطلیة التی تستعمل فی اوجاع المفاصل الحارة من الدافعة المانعة و المحللة و المسکته مع تمییز و تفصیل یلحق بها؛ ۱۴. الاضمدة و الاطلیة المستعملة فی علل المفاصل الباردة علی السبیل الاول؛ ۱۵. علاج الاورام الصلبة و التحجر الحادثین فی المفاصل؛ ۱۶. الادویة الکاویة لاتی هی مبدلة الترکیب فی ذکر الادویة و الاضمدة الحاویة و المحرقة و الکاویة التی تسمیها الاطبا المحمرة و مبدلة الترکیب تستعمل فی اخر العلل و فعله تقارب فعل الکی؛ ۱۷. ذکر صفة المححمة التی تعلق بالنار علی الورک؛ ۱۸. صفة کی الورک و صفة المکوی لذلک؛ ۱۹. الاحتراس من وجع المفاصل؛ ۲۰. الاحتراس من وجع الورک و عرق النسا؛ ۲۱. الادویة المشهورة لقلع اوجاع المفاصل بحمله جوهرها و جوانبها و جهة استعمالها؛ ۲۲. الاشیا النافعة من یحمله جواهرها و خواصها عند الوجع (از این باب فقط عنوان آن موجود است). ابواب کتاب به همین جا خاتمه می‌یابد و بعد از آن بلافاصله آغاز کتاب است در یک ورق (که در صحافی اینجا یعنی بعد از ورق ۳۵ قرار گرفته). پس از آن فصل اصلاح الادویة است از همان کتاب در سه ورق (که جای اصلی آنها در نسخه معلوم نشد) و سپس رسالة فی تدبیر الصحة بالمطعم و المشرب است بی هیچ عنوان و آغاز مشخصی (ایضا ناقص) تألیف حنین بن اسحق العبادی در هفت ورق، و ورق آخر نسخه باز مربوط است به همین کتاب ما نحن

فیه یعنی تذکره که کتاب نیز بدان ختم می‌شود. (غلامعلی عرفانیان)
[دنا ۳/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۱۴

آغاز: بسمله اللهم عونک کلام ابوالفتی من تذکرته فی افعال الادویة و اصلاحها الشی الوارد علی البدن اما ان یکون مفسدا علی الاطلاق مغیرا جوهره و هو السم المطلق و اما ان یکون مصلحا له علی الاطلاق و بالزیادة فی جوهره و نفوسه و هو الغذا المطلق؛

انجام: و یعالج بسقی ما الشعیر قلیلا قلیلا او لورم و یعالج بتدبیر لطیف جدا تم المختار من کلام ابوالفتی من تذکرة و الحمدلله وحده.

خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن۵؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی بغدادی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۴۶گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۶/۳)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۹ - ۱۳۴]

● تصحیح التصحیف و تحریر التحریف / ادبیات / عربی

taṣḥīḥ-ut taṣḥīf wa taḥrīr-ut taḥrīf

صفدی، خلیل بن ایبک، ۶۹۶ - ۷۶۴ قمری

safadī, xalīl ebn-e ībak (1297 - 1363)

یکی از سرچشمه‌های آن «ما صفحه الکوفیون» صولی است. در پایان نگارندگان تصحیف برشمرده شده که از آنها است حمزه اصفهانی (سزگین ۱۶۶/۹، فیلمها ۳۰۰/۱). نخست مقدمه است سپس به ترتیب تهجی. صفدی در همین کتاب با رمزهایی و همچنین سزگین در مجلد نهم تاریخ نگارش‌های عربی (۲۴/۹ و ۲۵ و ۱۶۶ و ۱۸۱/۸ نیز ترجمه تاریخ نگارش‌های عربی از پهلوان ص ۲۶ دیباچه) از چند کتاب در این زمینه یاد کرده اند:

۱- استعظام النحو و من کان یحلنه من النحویین از عمر بن شبه (- ۲۶۴) (سزگین ۲۵/۹ ش ۱)

۲- تصحیف العلماء یا غلط العلماء از ابن قتیبه دینوری (- ۲۷۶) (سزگین ۲۵/۹ش۱)

۳- ما تلحن فیه العامة یا لحن العامة (با رمز «ر» در صفدی ۵) از ابوبکر محمد بن حسن زبید (- ۳۱۶ق)

۴- فی ما صحف فیه الکوفیون (با رمز ک در صفدی ۷)

۵- الکلام علی غلط ابن قتیبة فی تصحیف العلماء از ابن درستویه (- ۳۴۷ق) (سزگین ۹ش۳)

۶- التنبیه علی حدوث التصحیف (با رمز ث در صفدی ۸) از ابوعبدالله حمزه اصفهانی (۲۸۰-۳۶۰) که دوبار از روی تنها نسخه کتابخانه مدرسه مروی تهران چاپ شده است (فهرست فیلمها ۳۱۱/۱). او می‌گوید که ابن الطیب سرخسی شاگرد کندی چون دیده بود که خط عربی ناقص و نارساست الفبائی دارای چهل حرف شاید از روی الفبای چهل حرفی اوستائی ساخته است که با آن واژه‌های یونانی و فارسی و سریانی را بی هیچ دشواری بتوان نوشت. او شکل آنها را هم در نسخه خود گذارده بود. افسوس که در دستنویس مروی نیست (سزگین ۳۳۷/۱، عربی آن ۵۴۱، ۲۰۰/۸؛ ۲۳۳/۹). بیرونی هم در الهند باب یکم و ۱۶ از کم و کاستی خط عربی و پنجاه حرف هندی و ۲۴ حرف یمانی یاد کرده است (فهرست مروی ۹۲-فیلمها ۳۱۱/۱)

۷- التنبیه علی اغلاط الرواة از علی بن حمزه بصری (- ۳۷۵ق) (سزگین ۲۵/۹ ش ۵)

۸- شرح ما موقع فی التصحیف و التحریف، ما تلحن فیه العامة (یا رمزشس در صفدی - سزگین ۲۵/۹ ش ۶و ۱۸۲/۸) از ابواحمد حسن بن عبدالله عسکری (- ۳۸۲ق) شاگرد ابن درید ابوبکر محمد بن حسن بن درید بصری (-۳۲۱ق) که جزو نخستین التصحیف و التحریف او در مطبعة الظاهر در ۱۳۲۷ در ۱۱۳+۲ ص چاپ شده است (کتابخانه مینوی). هم از او است تصحیفات المحدثین (معجم المطبوعات ۱۳۲۷)

۹- تصحیف المحدثین از ابوالحسن علی بن عمر دارقطنی (۳۵- ۳۸۵) (صفدی ۱۱)

۱۰- ما تلحن فیه الخاصة یا لحن الخاصة: ابوهلال حسن بن عبدالله (- پس از ۴۰۰ق) (سزگین ۲۵/۹ش۷ و ۱۸۵/۸)

۱۱- الرد علی حمزة فی حدوث التصحیف از ابونصر اسحاق بن احمد الصفار (- ۴۰۵ق) (سزگین ۲۵/۹ش۴)

۱۲- زلة العلماء (سزگین ۲۵/۹ش۸) از ابومحمد حسن بن احمد الغند جانی (- ۴۳۶ق)

۱۳- التکملة فی ما تلحن فیه العامة (با رمز ق درصفدی ۳) از ابومنصور موهوب جوالیقی بغدادی (- ۴۶۵ق)

۱۴- تثقیف اللسان و تلقیح الجنان (با رمز ص در صفدی ۴) از ابوحفص عمر بن خلف بن مکی صقلی نحوی لغوی (- ۵۰۱ق)

۱۵- درة الغواص فی تصحیح اوهام الخواص (با رمز ح در صفدی - سزگین ۲۵/۹ ش ۹) از ابومحمد قاسم بن علی حریری (- ۵۱۶ق) که چند دانشمند از آن خرده گرفته یا بر آن گزارش و حاشیه نوشته اند مانند: ابومحمد عبدالله بن پیری (- ۵۸۲ق) به نام «الباب»؛ ابن الخشاب عبدالله نحوی(- ۵۶۷ق)؛ حجة الدین ابوعبدالله محمد صقلی (- ۵۵۵ق)؛ نیز دیگران (بروکلمن ۲۷۷/۱) ذیل ۴۴۸/۱- چلبی در «تصحیف و دره»

۱۶- تقویم اللسان (با رمز و در صفدی ۶) ساخته جمال الدین ابوالفرج عبدالله بن الجوزی در ۵۶۸ق

۱۷- التصحیح و التحریف (سزگین ۲۵/۹ ش ۱۰، چلبی) از تاج الدین ابوالفتح عثمان بن عیسی بلطی (- ۵۹۹ یا ۶۰۰ق)

۱۸- تصحیح التصحیف و تحریر التحریف از صلاح الدین خلیل بن ایبک صفدی (-۷۶۴ ق) (عکس ۳۸۲ مینوی، سزگین ۲۶/۹ و ۳۱۷)

۱۹- صفدی در همین کتاب یاد میکند از فض الختام عن التوریة و الاستخدام فی بیان الاماکن التی صحفها حماد الروایة فی

القرآن لما قرا فی المصحف و هی ما ینیف علی الثلثین موضعا
۲۰- نیز چند برگی که الضیاء موسی الناسخ الاشرفی در این باره گرد آورده است (صفدی ش ۱۰)
نیز بنگرید به کشف الظنون چلبی در «التصحیف» وجاهای دیگر که یاد می‌کند از دو کتاب بلطی و عسکری و دیگران. همچنین در خزانة الادب (۱۱/۱ و ۱۲) و المعجم العربی حسن نصار (ص۹۶-۱۱۵) که این گونه دفتر در آنها برشمرده شده است.
(ایرج افشار، دانش پژوه)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۲-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۳۲؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با اجازه قرائت شمس الدین ابوعبدالله محمد بن شیخ شهاب الدین ابی العباس احمد بن برهان الدین ابی اسحق ابراهیم عمری حنفی نزد صفدی در ۱۶ مجلس مورخ روز دوشنبه ۱۰ ذیقعده ۷۵۹ با شنیدن دو پسر صفدی ابوعبدالله محمد و ابوبکر محمد و نوکر و برده او انس بغابن عبدالله ترکی و دختر او فاطمه در حلب؛ تملک: محمد بن جزری و ابوبکر بن رستم شیروانی، محمد بن الصفدی در ۷۶۴؛ ۹۱گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۰]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۳۵۲بخش۳

همان نسخه بالا [ف: ۱۴۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۳۹-ف

نسخه اصل: احمد ثالث ش ۲۴۱۸؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۰]

← تصحیح جدول و دستورالعمل ⩤ دستورالعمل و تصحیح الجدول

● **تصحیح حدائق السحر** / ادبیات / فارسی

tashīh-e hadā’eq-os sehr

قزوینی، محمد، ۱۲۵۶ - ۱۳۲۸ شمسی

qazvīnī, mohammad (1877 - 1949)

وابسته به: حدائق السحر فی دقائق الشعر؛ رشید وطواط، محمد بن محمد (-۵۷۳)

چاپ: چاپ اقبال

[دنا ۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۵۹

خط: نستعلیق، کا: عباس اقبال آشتیانی، تا: ۲۷ جمادی الاول ۱۳۴۹ق؛ افتادگی: وسط (ص ۲۶ تا ۳۳ افتاده)؛ کاغذ: فرنگی، ۱۸گ، ۴۰ سطر (۱۷×۲۴)، اندازه: ۲۱×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۱۸۸]

● **تصحیح زیج الغ بیک** / هیأت / فارسی

tashīh-e zīj-e oloq beyk

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

در دوازده «فصل» و یک «خاتمه».

[دنا ۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۷۴/۲

آغاز: بسمله. حمد سپاس ملکی را که مصباح و جعلنا سراجا وهاجا افروخته حکمت اواست ... اما بعد چنین گوید مؤلف این کتاب غیاث الدین منصور شیرازی که این رساله‌ایست در تصحیح میرزای شهید و این کتاب مشتمل است بر دوازده فصل و خاتمه؛

انجام: والهذا بیک طریق صحت داده میشود و السلام (تألیف کرده شد این فی یوم السبت غزه شهر ربیع الثانی سنه ۱۰۴۲ ... وخیر الاوصیاء)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱ ربیع الثانی ۱۰۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۲۷ سطر (۱۱×۳۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۰ - ۱۵۶۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۴۵/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۲]

← تصحیح العقاید ⩤ تقویم الایمان

← تصحیح کلام امیر صدرالدین دشتکی (رساله در) ⩤ **تعلیقات علی الشرح الجدید للتجرید**

● **تصحیح اللغات** / ادبیات / فارسی

tashīh-ol loqāt

توضیح لغت و شرح بعضی از اشعار دیوان حکیم اوحدالدین انوری است. یک بیت یا بیشتر از دیوان را آورده و به شرح و معنی آن پرداخته است.

[دنا ۳/۳]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۶۹۱/۲

آغاز: با تیغ جهادش نمود کاری ×× از جمجمه ذوالخمار باشد. جمجمه یعنی کاسه سر و به معنی هلاک کردنست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۰ق؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۰×۲۰/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۶۷]

● **تصحیح المبادی** / هیئت / عربی

taṣḥīḥ-ul mabādī

ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، ۳۶۲ - ۴۴۰ قمری

abū-reyhān-e bīrūnī, mohammad ebn-e ahmad (974 - 1049)

در آغاز آن آمده: و نجعل ما قاله الدستور زرادشت فی کتابه فی

«المواليد فی باب النموذ».
آغاز: بسمله. فصل من الكلام ابی الريحان من مقالته الموسومة. بتصحيح المبادی الارشاد الی ما اعتقدناه فی تصحيح المبادی و اما اختار لک ايها الاخ المحمود ما اخترته لنفسی و عملت عليه
انجام: انه القادر و المنجح للطلبات. تم الكتاب التی هذه الفصل آخره. و الحمدلله ...
[دنا ۳/۳]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۴/۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ کهن،بی‌کا،تا: ۵۵۷ق؛ ۳گ (۱۵-۱۷) [عکسی ف: ۲-۶۸]
۲. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه: ۶۴/۴
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۸]

● **تصحیح مسائل الجبر بالبراهین الهندسیة** / ریاضیات / عربی
taṣḥīḥ-u masā’il-il jabr bi-l-barāhīn-il handasīyya
ثابت بن قره، ۲۲۱ - ۲۸۸ قمری
sābet ebn-e qorre (837 - 902)
وجیزه‌ای است شامل سه «اصل»؛ به آلمانی ترجمه شده است.
آغاز: قال ابی الحسن ثابت بن قرة ان الاصول التی اليها يرجع اكثر مسايل الجبر ثلثة ...
انجام: طريق استخرجها بالجبر، والحمدلله رب العالمين
[سزگین ۲۶۴/۵؛ دنا ۳/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۵۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۲ص (۱-۲)، ۲۵ سطر (۱۵/۲×۷/۲)، اندازه: ۱۱/۲×۲۱/۸سم [ف: ۸ - ۳۹۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۰۵/۵
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۸۸ق؛ ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۱۵]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۳۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن یشمی، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۶سم [ف: ۶ - ۳۱۷]
۴. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه: ۱۱۷/۱۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۱۳×۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [نشریه: ۳ - ۲۲۸]

● **التصحیح و التوضیح** / طب / عربی
at-taṣḥīḥ wa-t tawḍīḥ
شجاعی، ضیاء بن بهاء، ق۸ قمری
šoja‘ī, zīyā’ ebn-e bahā’ (- 14c)
وابسته به: القانون فی الطب ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)
تاریخ تألیف: بعد از ۷۳۳ق
کتابی است اولاً مشتمل بر تصحیح الفاظ مغلق و عبارات و کلمات مبهم و ثانیاً توضیح معانی و مقاصد و اغراض غامض کتاب دوم قانون ابن سینا به بعد [تصحیحات را مؤلف به لفظ «تصحیح» و توضیحات را به لفظ «توضیح» و در صورت جمع هر دو به «تصحیح و توضیح» مشخص و متمایز نموده و همین است علت تسمیه کتاب به «التصحیح و التوضیح»، مع ذلک کلمه در ورقه ملصق به نسخه (شناسنامه، اتیکت) و دفاتر ثبت کتابخانه و سایر مواضیع نام آن را حاشیه بر قانون نوشته‌اند]. مؤلف از اطبای قرن هشتم است که آن را بنا به تقریر خود در مقدمه کتاب بعد از سنه ۷۳۳ یعنی بعد از ایام دولت «شهاب الدولة و الدین قتلغ تیمور» [این قتلغ تیمور محتملاً همان پسر تیمور ملک باشد که از خواقین آق اورده بوده و در یورش اول امیر تیمور به دشت قبچاق ملازمت او را داشته و در سنه ۸۰۲ در گذشته و بنابراین محمد سلطان مذکور در دو سه سطر بعد در متن نیز البته هیچ کس نمی‌تواند باشد جز همان پسر تیمور سلطان بن قتلغ تیمور مذکور که در سال ۸۳۱ به پادشاهی نشسته و در سنه ۸۳۴ به خوارزم لشکر کشیده و مقر حکومتش شهر قرم بوده است. تا اینجای مطلب ظاهراً هیچ اشکالی ندارد اما چیزی که در این میان یک قدری محل تأمل می‌شود طول عمر مؤلف است به نحو خارج از عادت که اگر فرض کنیم در سنه ۷۳۳ وی مردی بوده است (لااقل بیست تا بیست و پنج ساله) و لایق درک صحبت و حضور در مجالس درس و بحث ائمه علوم پزشکی و از آن طرف نیز باز اگر فرض کنیم که کتاب خود را به اقل تقدیرات در همان سنه ۸۳۱ تألیف و به نام محمد سلطان موشح نموده یعنی به کلی در همان سال جلوس او بر اریکه سلطنت در این صورت سنین عمر او چیزی در حدود صد و بیست سال خواهد شد و تازه این سال کمترین سنین است به جهت عمر او، پس لابد یا قتلغ تیمور و محمد سلطان مذکور در کتاب ما نحن فیه به‌کلی غیر از این دو نفری هستند که ما نوشته‌ایم و یا این که این موضوع نیز مانند صدها موضوع دیگر که مشمول حکم استثناست از قضا صحت دارد و مؤلف واقعاً به چنین عمری رسیده و از جمله معمرین بوده است و الله اعلم بحقیقة الحال] با مراجعه به شروح قانون از قطب الدین رازی و فخرالدین رازی و ابن النفیس (فقط یک جزو از اجزاء شرح این اخیر را در دست داشته) تألیف و به نام «ابی المظفر غیاث الدولة و الدین محمد سلطان بیردی بیک خان» موشح نموده است.

[مؤلف چنان که در تضاعیف کتاب دیده می‌شود مردی ادیب بوده و شعر نیز می‌سروده چنان که در تعریف از قانون ابن سینا در مقدمه آن گفته است: «کتاب لعمری قد تصدی لجمعه ×× رئیس اولی الالباب راس الافاضل / افاض علی الطلاب کل فضیلة ×× فاض ینال المبتغی کل فاضل / و روی عطاش الحق من مشرب النهی ×× بماء حیوة لم تکدر بباطل / اراح بقانون العلاج نفوسهم ×× و ابدانهم من معضلات الرذائل / اذا کانت الابدان صحت طباعها ×× تعم لها الابدان کل الفضائل / فلله در الشیخ اذ تم جمعه ×× لقانونه اشتات کتب الاوائل / اشاراته فیها الشفاء معجل ×× و فیه نجاة للنفوس العلائل»]. (غلامعلی عرفانیان)
[دنا ۳/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۷۴

آغاز: بسمله الحمد لمبدع الجواهر القدسیة المؤلفة بالاجسام الحسیة من الابدان الانسیة ملهم النفوس من علم الکتاب غوامض العلوم المبراة عن الخطا المؤسسة علی الصواب منها علم الابدان المقدم علی علم الادیان بالطبع؛ **انجام:** و ملکه فی الملک النواحی کلها ×× بتدبیر ذی باس و رأی مسدد

خط: نسخ درشت، بی‌کا، تا: قرن ۸ق؛ مجدول، دارای دو سرلوح مستطیلی به طلا، دارای شمسه طلا؛ در سه سطر به این عبارت: «برسم خزانة السلطان المعظم و الخاقان الاعظم غیاث الدولة والدین محمد سلطان بردی بیک خان خلد ملکه»؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن زرشکی، ۶۰گ، ۳۱ سطر(۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۹ - ۱۰۹]

● **التصحیفات = الاغالیط التی اخذها السید الداماد من مقالات الشیخ العاملی** / حدیث / عربی

at-taṣḥīfāt = al-aġālīṭ-ul latī axaḏa-ha-s sayyid-ud dāmād min maqālāt-iš šayx al-ʻāmilī

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

تاریخ تألیف: ۱۸ شوال ۱۰۲۴ق (به گفته الذریعه)

غلط‌هایی چند که بعضی از شارحین حدیث و دعا به آنها دچار شده‌اند، در این رساله با بیان وجه صحیح آنها در لغت و علوم ادبی بیان شده و میرداماد در این رساله بیشتر نظریه بعضی از علمای معاصر خود (گویا مراد شیخ بهائی باشد) دارد. (سید احمد اشکوری)

آغاز: .الحمدلله رب العالمین.. و بعد فالمعروض علی سید العلماء الراسخین لا زال ظلاله مبسوطاً علی آل العلم

انجام: و تفصیل القول هنالک فی معلقاتنا علی الصحیفة المکرمة، و الله سبحانه ولی العلم و الحکمة با الاعتصام و منه العصمة

[أعیان الشیعة ۱۸۹/۹؛ الذریعة ۱۹۵/۴؛ ریحانة الأدب ۶۰/۶؛ دنا ۳/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۶۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جا: کاظمین؛ در آغاز فهرستی از رساله‌ها و مطالب توسط استاد باستانی راد در دو برگ آمده، همچنین بخشی از یک مکاتبه که بین میرداماد و میر محمد مؤمن استرآبادی صورت گرفته؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۲-۵)، ۲۸ سطر چلیپا، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۰ - ۴۴۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۰۳۶/۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۳۰۳پ-۳۰۵ر)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۰۵]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۳۵۷/۳

خط: نستعلیق، کا: زین الدین علی بن حسین گیلانی، بی تا، جا: لاهیجان [نشریه: ۲ - ۱۱۵]

● **التصدیق (رساله)** / حدیث / عربی

at-taṣdīq (r.)

ابن سمح، حسن بن سهل، - ۴۱۸ ؟ قمری

ebn-e samh, hasan ebn-e sahl (- 1028)

درباره حدیث و اخبار است.
[دنا ۴/۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۲۵۹/۲بخش۳

بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۳۳پ-۴۰ر) [ف: ۱۳۱]

● **تصدیقات ارباب حقوق و مالیاتی** / اسناد / فارسی

tasdīqāt-e arbāb-e hoqūq va mālīyātī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۸۹۰

خط: شکسته نستعلیق و سیاق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کلاسور، ۵۶گ [ف: ۳۴ - ۸۲]

● **تصدیق الآیات** / کیمیا / فارسی

tasdīq-ol āyāt

سید قاسم مجتهد

seyyed qāsem-e mojtahed

شامل رساله‌های کیمیایی مشتمل بر: انوار العیون، افضل المعجزات، الدلیل المتین، میزان القائد، رساله معراج، رساله محکمات، معدن الآداب، تکمیل الایمان، تصدیق الآیات، القسطاس المستقیم، تسویة الحاتمین همة الاصدقین، اسامی مصدقین، متن ام الدولة، منبع الاجوبة، دلیل العدل، مجمع الآیات، رساله سؤال و جواب.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۸۹/۹

خط: نستعلیق هندی، کا: ابوالشرف سید عیسی حاجی میان، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۳۴۳ق، جا: حیدرآباد دکن، در محله چنچل کوره؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۲۱ سطر (۱۶×۲۶)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۶ - ۶۹۹]

● **تصدیق رؤساء قشون** / اسناد / فارسی

tasdīq-e ro'asā'-e qošūn

تصدیق رؤساء قشون آذربایجان و میرزا امام قلی خان امیر لشکر لشکرنویس باشی سرباز قرق سراب که تخفیفی تاکنون معمول بوده باقی باشد، مورخ جمادی الاول ۱۳۲۱ق.

[دنا ۴/۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۷۵

بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۳۲۱ق [نشریه: ۷ - ۳۳۴]

● **تصدیق قرائت کتب و تحصیل علوم** / اسناد / عربی

tasdīq-e qerā'at-e kotob va tahsīl-e 'olūm

اربیلی، خلیل بن خلیل، ق۱۳ قمری

arbīly, xalīl ebn-e xalīl (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۶۰/۵عکسی

آغاز: بسمله. و به نستعین الحمد لله الذی ابدع بقدرته علی وفق ارادته فطرة الخلیقه

نسخه اصل: کتابخانه سلیمانیه در استانبول ترکیه؛ خط: نسخ، کا: خلیل اربیلی، تا: وسط ربیع الثانی ۱۱۹۵ق؛ ۲ص (۱۱۸-۱۱۹)، ۲۱و۲۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۲۶]

● **تصدیق وزارت خارجه** / اسناد / فارسی

tasdīq-e vezārat-e xāreje

تصدیق وزارت خارجه مورخ ۱۵ ع /۱۳۲۵ که اعتلاء السلطنه نایب اول سفارت کبرای فوق العاده از روسیه به برلین به درباره امپراطور المان می‌رود.

[دنا ۴/۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۷۶

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۳۳۴]

← تصرفات مریض ﴿ منجزات المریض

● **تصرفات المریض** / فقه / عربی

taṣarrufāt-ul marīḍ

تهرانی، محمد جعفر بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

tehrānī, mohammad ja'far ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

[دنا ۴/۳]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۷۷۱/۳

آغاز: المسألة الثامنة - ان تصرفات المریض فی ماله معلقة علی الموت او منجزة

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۳۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۰]

● **تصرفات المریض** / فقه / عربی

taṣarrufāt-ul marīḍ

یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم، ۱۲۴۷؟ - ۱۳۳۸ ؟ قمری

yazdī, mohammad kāzem ebn-e 'abd-ol-'azīm (1832 - 1920)

رساله‌ای در بحث از معنی تصرف و انواع آن و تصرف کسی که در مرض موت است و احکام آن.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۴۵/۲

آغاز: الحمدلله ... هذا ما جری به قلمی حین البحث عن تصرفات المریض وانها خارجة من الاصل او الثلث اجابة لبعض الاخوان اعلم ان التصرف قسمان معلق و منجز فههنا مقامان؛ **انجام:** فالظاهر الخروج من الاصل اذ فی الحقیقة یکون التصرف هو التوکیل الواقع فی حال الصحة وکذا لو وکله و غاب الوکیل مجیث لاینفع الرجوع عن الوکالة لعدم امکان اخباره بالرجوع.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز با ترنج و سر عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۱ - ۴۵۲]

● **تصرفات المریض** / فقه / عربی

taṣarrufāt-ul marīḍ

مازندرانی، نصرالله بن ابو تراب، ق۱۴ قمری

māzandarānī, nasr-ol-lāh ebn-e abū-torāb (- 20c)

رساله‌ای است در تصرفات مریض که آیا شخص درحال مرض می‌تواند رد اموال خود بیش از ثلث مالش تصرف کند یا نه.

[دنا ۴/۳]

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۵/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد ... انه قدذ شاع التشاجر بین الاصحاب قدیما و حدیثا؛ **انجام:** عن حیث الهبة بل انما الاشکال من جهت نفی جهة الابراء.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۳۰۵ق؛ مصحح؛ واقف: حسن بن حبیب الله، ۱۳۱۶ با مهر «الراجی محسن بن حبیب الله» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴ص (۱۱۶-۱۳۹)، ۱۸ سطر،

اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۹۴/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۵۱]

● **تصرف الاسماء** / نحو / عربی

taṣarruf-ul asmā’

زمخشری، محمود بن عمر، ۴۶۷ - ۵۳۸ قمری

zamaxšarī, mahmūd ebn-e ‘omar (1075 - 1144)

قسم رابع یعنی قسم تصرف الاسماء است از اقسام پنج‌گانه مقدمة الادب جارالله زمخشری.

آغاز: بسمله حرکات الاعراب تسمی الرفع و النصب و الجروهی الحرکات المختلفة

انجام: کقولک احد عشر درهما و عشرین (کذا) ثوبا و تسعون دینارا.

[دنا ۴/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۲۶۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۶ق، جا: ترکیه فعلی؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۳ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۳۹۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۳۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه حنایی، جلد: مقوا، ۸گ (۳۳-۴۰)، اندازه: ۱۳×۲۰سم[ف:۱۲-۳۳۹]

● **تصرف در اشیاء** / علوم غریبه / فارسی

tasarrof dar ašyā’

ارسطو، ۳۸۴ - ۳۲۲ ؟ قبل میلاد

arastū (-384 - -322)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۲۴/۷

فصلی از او؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۳۸پ - ۳۹ر) [ف: ۶ - ۴۰۷]

● **التصرف فیما یستخرج من الخرابات** / فقه / عربی

at-taṣarruf fīmā yustaxraj-u min-al xarābāt

شیبانی، ماجد بن فلاح، ق ۱۰ قمری

šeybānī, mājed ebn-e fallāh (- 16c)

رساله‌ای در اینکه آجر و مانند آن که از خرابه‌های کوفه و ری و طوس بیرون می‌آید، حلال نیست و حکم لقطه را ندارد. این رساله پاسخ بر مسئله‌ای است که ملا عبدالله شوشتری نگاشته و عین آن در آغاز این رساله آمده است.

[دنا ۴/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۱۵۱/۱۱

آغاز: مسألة تعم بها البلوی و هی ان الأجر الذی یوجد فی الکوفة و الری و طوس و سایر المفاوز و الخرابات؛ **انجام:** و المشروط بالولایة و الملائمة انما هو الاتجار لغیر الطفل فتأمل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۳۳۴پ-۳۳۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳-۳۵۹]

● **تصرف قلعه نور** / تاریخ ایران / فارسی

tasarrof-e qal‘e-ye nūr

تاریخ تألیف: ۱۰۰۸ق

شرح تصرف قلعه نور در ولایت رستمدار در سنه ۱۰۰۶ق. مؤلف می‌نویسد: «در این سال که سنه ثمان و الف است از هجرت سید کائنات سنگ سیاهی از حصار آن قلعه خراب ظاهر گشته پس از نقش تاریخ بنای قلعه مذکور این عبارت بر زبان قلم نقاشان بدایع نشان جاری گشته: در زمان مستقبل و قرون لاحق پادشاهی صاحبقران نام عباس نام ظاهر گردیده و تسخیر و خرابی این چون بفرمان او خواهد بود و این نیز بر این منقوش بود. آئینه ذات تو بود نور قیاس ×× تقدیر ازل چنین شده شکر و سپاس. از هجرت تاریخ چو غین آمد و قاف ×× سرتاسر آفاق بگیرد عباس»

[دنا ۴/۳؛ فهرستواره منزوی ۹۳۱/۲]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۶۵/۱۵

کا: محمد معصوم، تا: ۱۰۶۰ق؛ کاغذ: سمرقندی الوان، جلد: میشن سیاه، ۳گ (۵۱۸-۵۲۰)، ابعاد متن: ۱۱×۲۱، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۸ - ۴۲۴]

● **تصرف المالک مع ضرر الغیر به** / فقه / عربی

taṣarruf-ul mālik ma‘a ḍarar-il ġayr bi-h

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

تاریخ تألیف: شوال ۱۲۰۵ق؛ محل تألیف: کاشان

رساله فقهی کوتاهی است در تصرف مالک در ملک خود با اینکه می‌داند یا گمان می‌برد که دیگری از این‌گونه تصرف او زیان می‌بیند؛ و این‌که آیا چنین تصرفی در ملک خود موجب ضمان دیگران می‌باشد یا نه؟

آغاز: بسم الله و الحمدلله و ... مسئلة: هل یجوز تصرف المالک فی ملکه مع علمه بتضرر الغیر به او مع الظن ... الجواب عنون الفقهاء هذه المسئلة بقولهم

انجام: و الاتلاف غیر ظاهرة و الاصل لا یخرج عنه الا بالدلیل.

چاپ: درآخر «الغنائم» به چاپ رسیده است
[دنا ۴/۳ (۸ نسخه)؛ الذریعة ۲۴۲/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۱/۴عکسی
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: گویا در نزد ورثه میرزا ابو طالب قمی است؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح به‌وسیله مؤلف در متن و حاشیه، خط خوردگی دارد، محشی از مؤلف؛ واقف: مرحوم میرزا ابوطالب قمی با مهر او [عکسی ف: ۴ - ۲۲۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۶۶۷ض۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد علی رضوی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج ماشی، ۳ص، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۶۶۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۲۰/۱۲
آغاز و انجام: برابر؛ کتبه مؤلفه ... ابوالقاسم ابن الحسن الجیلانی فی شهر شوال المکرم من عام خمس و مأتین و الالف فی دار المؤمنین کاشان (هذه صورة خط مؤلفه دام ظله العالی و کتبه محمد حسین بن محمد مهدی الهمدانی سنة ۱۲۲۶)
کا: محمد حسین بن محمد مهدی همدانی، تا: ۱۲۲۶ق؛ ۲گ (۱۴۲ر-۱۴۳پ) [ف: ۵ - ۱۸۰۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۲۴۸/۹
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،کا:عبدالوهاب تربتی،تا: ۱۲۵۳ق؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۰-۲۰۹]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۷۴۵/۹-۳۴/۱۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ صفر ۱۲۶۱ق، جلد: تیماج مشکی، ۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۳۲۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۲۹۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی بن احمد بحرانی، تا: زمان حیات مؤلف؛ ۲گ (۴۸پ-۴۹) [ف: ۱۱ - ۳۱۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۲۹۰/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد حسن پودئی سمیری، تا: عصر مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۱۱ر-۱۱۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ - ۷۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۳۰۵/۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۰۴پ-۱۰۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۱۰۰]

● تصرف المالک مع العلم بتضرر الغیر / فقه / عربی

taṣarruf-ul mālik maʻa-l ʻilm bi-taḍarrur-il ġayr
موسوی، حسن، ق۱۳ قمری
mūsavī, hasan (- 19c)
رساله کوتاهی است درباره حکم تصرف مالک در ملکش با علم به اینکه تصرفش موجب ضرر دیگران می‌شود.
[دنا ۴/۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۵۶۲/۳-۲۷/۲۳۲
آغاز: بسمله و الحمدله و الصلوة لاهلها سؤال هل یجوز تصرف المالک فی ملکه مع علمه بتضرر الغیربه ام مع الظن و علی فرض الجواز هل یجوز اکثر من قدر الحاجة؛ **انجام:** و المسئلة فی الصورتین لایخلو عن اشکال و دلالة عمومات التسبیب و الاتلاف غیر ظاهرة و الاصل لایخرج عنه الا بالدلیل کتبه مؤلفه الفقیر الی الله الغنی ابوالقاسم
خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۴۰]

● تصرف المشتری باذن البایع مسقط الخیار البایع ام لا (رسالة فی ان) / فقه / عربی

taṣarruf-al muštarī bi-iḏn-il bāyiʻ musqiṭ-ul xīyār-il bāyiʻ am lā (r.-un fī anna)
محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری
mohaqqeq-e karakī, ʻalī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۲۱۱۱
بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی [اهدائی به ف: ۳۵۱]

● التصرف و الید دلیل الملکیة و لایطالبون ذا الید بوجه الانتقال اذا ادعی الملکیة (رسالة فی ان) / فقه / عربی

at-taṣrīf wa-l yad dalīl-ul milkīyya wa lā-yuṭālibūn ḏa-l yad bi-wajh-il intiqāl iḏā iddʻi-l milkīyya
حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری
horr-e ʻāmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)
[دنا ۵/۳]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۹۱۰/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۱۴۸]

● تصریح الفوائد فی شرح توضیح العقاید / کلام و اعتقادات / عربی

tasrīh-ul fawāʼid (fī š.-i tawḍīḥ-ul aʻqāyid)
عصفوری، عبدالعلی بن خلف، - ۱۳۰۳ قمری

‘osfūrī, ‘abd-ol-‘alī ebn-e xalaf (- 1886)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۸ق
ماتن: سلمان البحرانی
آغاز: هذا کتاب تصریح الفوائد بسمله الحمدلله تقدست ذاته

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد تم تنسیح هذا الشرح و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، کا: دوانی، محمد علی بن محمد نبی، تا: ۱۲۷۸ق [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** بحرالعلوم الخضم و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، کا: ری شهری، محمد بن ابراهیم، تا: ۱۲۷۹ق [رایانه]

● **التصریح بالمذهب الصحیح** / کلام و اعتقادات / عربی
at-taṣrīḥ bi-l-maḏhab-iṣ ṣaḥīḥ

قاسمی، حمیدان بن یحیی، ق۶ قمری
qāsemī, hamīdān ebn-e yahyā (- 12c)

در بیان پاره‌ای از اعتقادات و مسائل مهم توحید و امامت و آنچه از این دو متفرع می‌شود و ذکر آنچه بین معتزله و مذهب زیدی اختلاف به چشم می‌خورد، و در واقع پاسخ از گفته‌های معتزله و آنان که بدین مذهب میل کرده‌اند از دانشمندان زیدی. در پنج «موضع» و هر کدام دارای چند «فصل»: موضع ۱. فی مقدمات یبنی علیها الکلام فی الدین؛ ۲. مسائل الامامة؛ ۳. فی الصانع و ما یستحق من الصفات؛ ۴. العالم و صفاته و ذواته؛ ۵. جملة من اصول مغالط المعتزلة.
[دنا ۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۴۰۷/۳

آغاز: احمدلله تعالی حمد معترف بوحدانیته و جلاله و عدله و حکمته سبحانه و تعالی فی جمیع افعاله و اقواله؛ **انجام:** لأجل کون کثیر من الأسماء علی خیر مسمیات ذلک، و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، کا: حسین بن قاسم بن حسین الداعی، تا: ۱۳۳۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ (۲۱پ-۷۵پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۲۰۲]

● **التصریح بعد التوضیح** / کلام و اعتقادات / عربی
at-taṣrīḥ ba‘d-at tawḍīḥ

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹ - ۱۳۱۹ قمری
hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad ja‘far (1824 - 1902)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۴ شوال ۱۲۹۷ق
رساله‌ای در رد این مطلب منسوب به شیخیه که در هر زمان حاکم شرع و ناطق باید یک نفر باشد و همه باید به او رجوع کنند. مؤلف قبل از این رساله در همین موضوع سه رساله دیگر به فارسی به نام‌های «ایضاح»، «موضح» و «توضیح» نوشته است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۳۰۹/۵-۳۰/۱۸۹

آغاز: بسمله صلاة بعرض عالی می‌رساند که در باب امر توحید آنچه مرقوم فرموده بودید عین واقع بود و بسیط حقیقی بی نهایت و فوق مالانهایت است؛ **انجام:** کلامه اعلی الله مقامه فی الدرة الیتیمة و کفی بذلک دلیلا ... و الی الله ترجع الامور و ما تغنی الإیات و النذر عن قوم لایؤمنون انا لله و انا الیه راجعون و قد وقع الفراغ من هذا التصریح بعد التوضیح ...
کامل؛خط:نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲-۹۴۱]

● **التصریح بغوامض التلویح** / اصول فقه / عربی
at-taṣrīḥ bi-ġawāmiḍ-it talwīḥ

سیالکوتی، عبدالله بن عبدالحکیم، ق۱۱ قمری
sīyālakūtī, ‘abd-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-hakīm (- 17c)

وابسته به: التلویح الی کشف حقایق التنقیح؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
«تنقیح الاصول» تألیف صدرالشریعه عبیدالدین مسعود محبوبی بخاری حنفی (م-۷۴۷) است، شرح آن که موسوم به «التوضیح فی حل غوامض التنقیح» است از خود مؤلف می‌باشد و سعدالدین مسعود بن تفتازانی شافعی (م ۷۹۲) شرحی بر شرح مزبور نوشته و آن را به «التلویح فی کشف حقایق التفتیح» موسوم داشته است. بر تلویح تفتازانی حواشی زیادی نوشته‌اند که یکی حاشیه میرسید شریف جرجانی حنفی (-۸۱۶) است و دیگر حاشیه عبدالله بن عبدالحکیم سیالکوتی هندی حنفی (م - ۱۰۸۰ ق) است که کتاب حاضر می‌باشد. صاحب الذریعه (ج۶ ص ۴۹) حاشیه مذکور را به عبدالحکیم سیالکوتی نسبت می‌دهد و اشاره به طبع آن هم نموده ولی صاحب حاشیه در آغاز کتاب صراحتاً نام خود را عبدالله ملقب به لبیب ذکر کرده و نیز صاحبان تراجم مذکور عبدالله را صاحب حاشیه نوشته‌اند. سیالکوتی این حاشیه را بر تنقیح و توضیح و تلویح نوشته و در بعضی موارد متعرض اقوال میر سید شریف جرجانی نیز شده است. (جواد مقصود)
[دنا ۳: ۵؛ هدیة العارفین ۱: ۴۷۸؛ الذریعه ۶: ۴۹، کشف الظنون ۱: ۴۹۶؛ معجم المؤلفین ۶: ۶۷]

اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۵۴۳۲

آغاز: الحمدلله الذی اشرق ذروع المجتهدین بانوار اصوله و اورق

فروع صوادی الدین بمدار شموله ... و بعد فیقول العبد الغریب عبداله الملقب با اللبیب ان اللاحق با البحث و الالتماس ما یحتاج الیه جمیع اصناف الناس ... و مما صنف فیه التنفیح و التوضیح احق بان یتداول فی النوادی و الیق بان یتطاول علیه الهوادی و التلویح ... فاذن الی ... مؤدبی ... عبدالحکیم بن شیخ شمس الدین ... ان اذلل ما فیه من الصعاب ... و سمیة «با التصریح بغوامض التلویح» ... قله او تضمین للقوم؛ **انجام:** اذا المراد ثبوت العجز عن اداء الاصل و وجوب القیمه ابتداء و هو دلیل اصالة البدل و لایجری فی جمیع صورة القضاء.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا اوائل قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۸۵۰ص، ۱۷ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۰۴]

● التصریح بمضمون التوضیح = شرح اوضح المسالک

/ نحو / عربی

at-taṣrīḥ bi-maḍmūn-it tawḍīḥ = š.-u awḍaḥ-il masālik

ازهری، خالد بن عبدالله، ۸۳۸ - ۹۰۵ قمری

azharī, xāled ebn-e ʻabd-ol-lāh (1435 - 1500)

وابسته به: اوضح المسالک الی الفیة ابن مالک = التوضیح = شرح ألفیه؛ ابن هشام، عبدالله بن یوسف (۷۰۸-۷۶۱ق)

تاریخ تألیف: روز عرفه ۸ ذیحجه ۸۹۶ق

شیخ جمال الدین ابی عبدالله محمد بن عبدالله طائی معروف به ابن مالک نحوی (-۶۷۲ق) هزار بیت شعر در نحو سروده است که بنام «الفیه» مشهور است. به علت جامعیت این ابیات و اشتمال آن بر تمام مباحث و ابواب نحو، علما برآن شروح و حواشی زیادی نگاشته‌اند از جمله جمال الدین عبدالله بن یوسف بن هشام انصاری معروف به ابن هشام نحوی (-۷۶۲ق) الفیه ابن مالک را گزارش نموده است و آن را به نام «اوضح المسالک الی الفیة ابن مالک» موسوم داشته است که به اسم «التوضیح» مشهور گشته است. بر این شرح ابن هشام، تعلیقاتی نگاشته شده است از جمله شرح شیخ خالد بن عبدالله بن ابی بکر بن محمد جرجاوی ازهری که شرحی است مزجی و مفصل که آن را به نام «التصریح بمضمون التوضیح» نامیده است. در مقدمه آن می‌گوید: «ابن هشام را درخواب دیدم به وی گفتم کتاب توضیح شما محتاج به ایضاح است تصدیق نمود و گفت برآنم که در مشکلات آن چیزی بنگارم چون بیدار شدم خواب خود را به دوستان و دانشمندان نقل نمودم گفتند که این خود تو را اجازه‌ای است که بدین کار اشتغال جوئی با استخاره از خداوند توانا شروع به این کار نمودم و نام آن را «التصریح بمضمون التوضیح» گذاردم». این شرح علاوه بر جامعیت خالی از لطف و فصاحت هم نیست با رعایت ده شرط که شارح برای خود مقرر نموده تألیف شده است: ۱. شرح به طریق ممزوج باشد تا حل ترکیبات مشکل بهتر صورت بگیرد، ۲. قول مصنف متن یعنی ابن هشام را به قول خود او تفسیر و تبیین نماید تا منظور و مرام او همه وقت معلوم باشد، ۳. شواهد را در صورتی که شارح الفیه فقط به ذکر مصاریع اکتفا نموده تکمیل و از آن طرف حتی الامکان قائلین آنها را نیز معین کند، ۵. الفاظ غریب را با ذکر جمیع معانی آنها ضبط نماید تا مبانی این گونه الفاظ محفوظ و از تحریف و تصحیف مصون بماند، ۶. شرح خود را با متن الفیه مطابقت نماید تا معرفت بر شرح هر کدام از مباحث به‌خوبی حاصل شود، ۷. دلایل و براهین مخالفین را بیان نموده علت ترجیح قولی را بر سایر اقوال شرح دهد، ۸. علل احکام و ادله غالب مواضیع را ذکر کند تا در ذهن راسخ شود، ۹. کلام مصنف اگر در مواردی متناقض به نظر بیاید مورد اختیار شود که محل وثوق و طرف اعتماد باشد، ۱۰. مواضعی که محل اعتماد ابن هشام بوده هر چند از مباحث مربوط به او باشد از ناحیه شارح بیان شود تا معلوم باشد که این مواضع مربوط به مصنف است.

آغاز: بسمله قال الشیخ الامام العالم العلامه وحید دهره و فرید عصره زین الدین خالد بن عبدالله الازهری الحمدلله الملهم لتحمیده حمدا موافیا لنعمه مکافیا لمزیده

انجام: و القیاس الاجل بالادغام و الحمدلله الذی هدانا لهذا و ماکنا لنهتدی لولا ان هدانا الله جعله خالصا لوجهه موجبا للفوز لدیه بمنه و کرمه.

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۱۰ق، رحلی؛ تهران، ۱۲۸۴ق؛ بولاق، ۱۲۹۴ق با حاشیه یاسین علیمی در دو جلد؛ ازهریه، ۱۳۲۵ق

[کشف الظنون ۲۹۳/۳ و ۱۵۴/۱؛ قاهره فؤاد سید ۱۶۰/۱؛ مشار عربی ۱۸۷؛ مکتبة امیرالمومنین ۲۲۶/۱؛ الاوقاف العامة موصل ۱۲۱/۴؛ دنا ۵/۳ (۶۳ نسخه)]

۱. تبریز؛ نخجوانی، حسین؛ شماره نسخه: ۱۸

بی‌کا، تا: جمعه ۲۵ شعبان ۹۷۹ق [نشریه: ۴ - ۳۳۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۸۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد ابوصیری ازهری، تا: یک‌شنبه ۲۹ محرم ۹۸۴ق؛ واقف: خان بابامشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۵گ، ۳۵ سطر (۱۲/۲×۲۰/۲)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱۲ - ۴۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۳۴

آغاز: هذا باب الاضافة و هی لغة مطلق الاسناد قال امرؤ القیس فلما دخلناه اضفنا طهورنا الی کل حاری حدید مشطب یرید لما دخلنا هذا البیت؛ **انجام:** مقصوداً لها المبالغة کمعطر للکثیر العطر فسوی بینهما فی التصحیح و قد یقال ...

جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام، مصحح، محشی، یادداشت سید عبد القادر بن شیخ محمد سلطان به سال ۱۲۴۳ق، یادداشت عبد الرحمن بن حاج برکات حلبی به سال ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج،

۳۳۸گ، ۲۱ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲ - ۳۷۲]

۴. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۳۸

انجام: ربما ضربة بسيف صقيل بين بصرى و ... نجلا فجر برب ضربة مع اقترابها بما

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ محشی؛ یادداشت یادگاری به سال ۱۲۷۰ و یادداشت یادگاری از هاشم بن محمد اسماعیل بن محمد ابراهیم اردکانی به سال ۱۲۷۵؛ تملک: «محمد بن ابوالقاس»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۲-۷۲]

۵. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۵۴۳۶

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۹۹ص، ۲۴ سطر (۸×۲۰)، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۱ - ۲۰۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۶۹۳

در پایان می‌رسد به باب الفاعل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: بغدادی، جلد: پارچه مقوایی، ۱۴۵گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۰]

۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: علی بن عبداللطیف حسینی در ۱۲۰۷ ق؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی، ۱۳۳۹؛ جلد: تیماج مصنوعی زرشکی با ترنج، ۳۷۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸۰

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: حاج آقا محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ماشی با ترنج و سرترنج، ۲۲۴گ، ۳۱ سطر (۱۳/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۹]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۸۷۹

آغاز: و ثاني مفعول استغفر نحو استغفر الله؛ **انجام:** و امكن اسم التفضيل المجرد شاذو قد امكن غيره فلاحاجة.

کمتر از ثلث شرح یعنی مشتمل است بر اواسط باب تمیز تا اوایل باب مالاینصرف فقط؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید محمدباقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی و فستقی، ۱۶۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱۲ - ۵۰]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۲۱۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شریف ابهری، تا: قرن ۱۱؛ یادداشتی به سال ۱۱۸۶ از محمد صالح بن محمد کاظم هزار جریبی؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: کاهی، جلد: تیماج، ۲۱۶ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۲ - ۳۱۲]

۱۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۱/۸۵-۵۹۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: احمد بن صالح بن سلم بن طوق، دانشمندی بحرانی در ۱۱۸۷، آیة الله خوانساری؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۶۷گ، ۲۷ سطر، قطع: وزیری [آستانه قم: ۹۰]

۱۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۵۸۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی از محمد تقی استرآبادی به سال ۱۳۵۶؛ اهدایی: حسن بن ابوالحسن نصیری اصفهانی، ۱۳۲۴ش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۴۲۳]

۱۳. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۳۶۷

بی‌کا، تا: ۱۰۰۴ق؛ قطع: وزیری [ف: ۸۸]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۸۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ ربیع الثانی ۱۰۱۴ق؛ توسط محمد ابراهیم در پنج‌شنبه دوم رجب ۱۰۱۸ تصحیح و مقابله شده؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا عطف پارچه اخرا، ۲۴۸گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۵ - ۲۴۶]

۱۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد علی ترکانی، تا: رجب ۱۰۴۷ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ به وسیله کاتب تصحیح و مقابله شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی عطف میشن مشکی، ۴۱۵گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵ و ۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۵]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول ۱۰۵۱ق؛ مصحح، مقابله شده، قرائت شده بر عده‌ای از علمای زیدیه یمن، از جمله شیخ حسین بن احمد بن لطف الله الکبسی یمانی؛ تملک: احمد بن یحیی بن محمد به تاریخ ۱۰۴۰ق، حسین بن احمد بن یحیی بن حسن ۱۰۷۷ق، احمد بن محمد در ۱۰۳۶ق، عبدالعزیز در ۱۲۴۵ق؛ مهر: «امامقلی برج بلند اختر اشهی ۱۲۰۴» (بزرگ مربع)، «امامقلی بن محمد علی بن ...» (بیضی)، «یا عزیز» (بیضی کوچک)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج حنایی با ترنج و سرترنج، ۳۱۸گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۳ - ۱۳۳]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۸۰۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ شعبان ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ مغزی میشن قهوه‌ای، ۴۴۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۴]

۱۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۱۴۲

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۱۰۷۷ق؛ تملک: محمد کاظم بن حاج محسن با مهر وی «صراط علیحق نمسکه عبده محمد

کاظم» (مربع)؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج، ۳۰۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۸۱]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۲۱۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن حسین، تا: ۱۰۸۱ق؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۸۴ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۹×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۱۱]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۲۱۶

آغاز: برابر

خط: نسخ خوب، کا: محمد باقر بن ملا ولی استرآبادی، تا: ۱۰۹۶ق؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: خان بالغ، جلد: ساغری، ۳۰۵ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸/۵سم [ف:۲-۳۱۱]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:محمد فرزند خواجه، تا: شنبه ۱۱ ربیع الثانی ۱۰۹۶ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج زرشکی، ۳۳۸گ، ۳۰ سطر (۱۲×۲۴)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۹ - ۵۸]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۸۷۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم اقتداء بالقرآن العظیم و عملا بقول النبی الکریم؛ **انجام:** و اذا اجتمعت هذه الشروط عملت لاعمل ان من نصب الاسم و رفع الخبر نحو لاغلام.

کاتب خطبه و دیباچه و مقدمه را حذف نموده و فقط مشتمل بر تقریباً ربع کتاب است (یعنی از ابتدا تا مبحث لاء نفی جنس)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: حنایی و فستقی، ۱۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۴۹]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۳۱

آغاز: اللهم صل علی سیدنا محمد و علی ال سیدنا محمد کلما ذکره الذاکرون و غفل عن ذکره الغافلون؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۸گ، ۳۱سطرکامل (۱۰/۵×۲۳)، اندازه: ۲۰/۵×۳۵/۵سم [ف: ۸ - ۱۸۸]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۰۴/۲

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در هامش به صورت پراکنده [مختصر ف: ۱۷۸]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مؤمن حسینی یزدی، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۱۰۷ق، به دستور آخوند ملا محمد نصیر؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۳۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۵ - ۱۰۶]

قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره

همان نسخه بالا [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۱۰]

۲۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۴۸۳

کا: محمد بن سعید سعدی، تا: ۱۱۱۴ق؛ تملک: محمدرضا بن محمد صفی حسینی کاشانی مورخ ۱۱۷۸؛ ، قطع: وزیری [ف: ۸۸]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۴۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۴۱ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۱۱۰]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۵۶

آغاز: بسمله رب یسریا کریم هذا باب اعمال المصدر؛ **انجام:** قال مؤلفه رحمه الله و الحمدالله رب العالمین

خط: نسخ، کا: خفاجی، احمد بن عیسی، تا: ۱۱۷۹ق [رایانه]

۲۹. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۲۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد تقی ازغندی، تا: غره رجب ۱۱۸۸ق؛جلد:تیماج،۲۸۱گ،۲۲سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۳۹]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹ خوئی

آغاز: لها و متقدم عیهاو غیر متحرک فیها یسمی جسما اول و ما هو واقع فی الجهات ... قوله: او ذاتیة یعنی بالفعل و بالقوة القرینة منه بحیث سبل بادنی سبب؛ **انجام:** یسمی علة عرضیة و الثانی اقتران شیی بالمعلول کذالک فان العلة بالقیاس الی ذلک الشیء المقترن بالمعلول سمی علة عرضیة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۶۴۳ص، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۷- ۴۷]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۸۷

آغاز: بسمله عذا الکتاب یسمی التصریح، بسمله و به نستعین؛ **انجام:** علی غیر صاحبها لان ال نفس لنخ فاعل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۳۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۶۶

آغاز: و ترادفه الصفة و الوصف للاشیاء التی تتبع ما قبلها فی الاعراب لفظا او تقدیرا خمسة، النعت و التوکید و عطف البیان و نسق و البدل؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای سر لوح مرصع، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ، ۲۸ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲۸ - ۶۰۵]

۳۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۲۱۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین استرآبادی، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: فرنگی مهره زده، جلد: تیماج، ۳۹۸ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ - ۳۱۲]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۷۲۵-۲۴/۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایقدر فاعل مؤول بالاسم ... نحو و ما راعنی الایسیر ... و لاحجة لهم فی نحو ثم بدالهم من بعد ما رأو الآیات یسحبننه حتی حین ... الاحتمال ان یکون فاعل بدا خبرا مستترا فیه راجحاً

از انجام ناتمام مانده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی:

انجام؛ جلد: مقوای اسلیمی سبز عطف تیماج، ۸۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۲ – ۹۴۲]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۳۲۹

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن ملا محمد حسین بافقی سریانی خراسانی، تا: چهارشنبه ۱۳ رمضان ۱۲۰۲ق؛ مهر: محمد اسماعیل (چهارگوش) مورخ ۱۲۲۷؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۳۹۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۶سم [ف: ۱ – ۱۰۴]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۹۱۱

آغاز: الخاص بالاسم اربعه احدها تنوین التمکین و الا ولی التمکن لقوله بعد لتمکنه؛ **انجام:** ذلک مطر و عندهم قال شاعرهم یصنف الخمرة و کانها تفاحة مطیوبه ...

خط: نستعلیق بد، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «المتوکل الی الله عبده محمد علی ... ۱۲۰۲» (بیضی)، «امام زین العابدین» (بیضی)؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، روکش کاغذ ابری، ۳۲۴گ، ۱۹–۲۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۳سم [رایانه]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سلیمان بن رفیع تنکابنی، تا: ۱۲۰۵ق، جا: اصفهان، مدرسه باب القصر؛ تملک: محمد بن سلیمان طبیب تنکابنی (فرزند کاتب) به تاریخ ۱۲۴۹؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵۱گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۳ – ۷۸]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۲۱۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ واقف: سپهسالار، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۲۸ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۳۱۲]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۲۱۴

آغاز: الغیر المطردة نحو لبن و لبنة و الطربة النبة و من المخلوقات المطردة نبتی و نبقه و لیس؛ **انجام:** فی قرائة الکسائی و فی غالب النسخ وفاق التغلب و ابن الانباری و لیس بصواب کما بینا و الحمدلله رب العامین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: عبدالله بن حاج ناصر السعدی ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ – ۲۱۹]

۴۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۲۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: سید محمد أمین بن سید محمد سعید أفندی اسطوانی با خرید از شیخ محمد سکر در ذیقعده ۱۲۳۱؛ یادداشتی از محمد بن محمد باقر بن محمد حسینی در اوایل سال ۱۳۴۰ در تهران؛ جلد: چرم زرد، ۴۸۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۵سم [مؤید: ۱ – ۲۱۲]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۹۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۱ جمادی الاول ۱۲۳۳ق؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۵گ، ۲۳ سطر (۱۲/۲×۲۱/۲)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۲ – ۴۹]

۴۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علینقی بن امین مازندرانی، تا: ۱۲۳۵ق، جا: تهران؛ مصحح، محشی از ملا جلال دوانی؛ تملک: شیخ جعفر، ابراهیم بن موسی با مهر «سلام علی ابراهیم» (بیضی)؛ اهدایی: جواد کمالیان؛ جلد: تیماج زیتونی، ۳۴۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱ – ۶۵]

۴۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۳ شعبان ۱۲۳۷ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «لا الله الا الله الملک الحق المبین عبده اسمعیل» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۳۸۸]

۴۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۶۶۵

خط: نسخ، کا: صفر علی بن اسماعیل صباغ نجف آبادی، تا: جمعه ۲۷ صفر ۱۲۳۷ق؛ جلد: تیماج مشکی، عطف تیماج قرمز، ۲۳۲گ، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲ – ۴۹۰]

۴۵. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۲۶

خط: نسخ، کا: جعفربن ملا اکبر تونی، تا: سلخ محرم ۱۲۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۹۰]

۴۶. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۸

جزء اول کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره شعبان ۱۲۴۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۹۴گ، ۲۴ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۱ – ۲۱]

۴۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۳۲۹–۱۳/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسین بن علی نجف آبادی اصفهانی متولد ۱۲۳۱، تا: پنج شنبه ۴ ذیحجه ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۲۰۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۲– ۹۴۲]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۵۴۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن ملا عبدالله زنوزی تبریزی، تا: ۱۲۴۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۳۰۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲۶ – ۴۶]

۴۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه: ۳۱۲۵

خط: نسخ، کا: مهر علی بن علیمحمد خونساری، تا: ۱۲۵۵ق، جهت آخوند ملا عبدالمبین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای،

۴۰۲ص، ۳۱ سطر (۱۲×۳۰)، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۱ - ۲۰۴]
۵۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۰۷
آغاز: بسمله هذا باب الفاعل، الفاعل لغة من اوجد الفعل و اصطلاحاً اسم صریح اومضمر بارز او مستتر او ما تاویله ای الاسم اسند الیه فعل تام؛ **انجام:** تصیر اربع عشرة الفا واربعة مئاة قال و یستثنی من هذه الصور الضمیر فانه لایکون مجموعاً جمع مکسر و لاسلامة و جمله صوره مائة و اربع و اربعون فالباقی اربع عشرة الفا و مائتان ... الممتنع علی ما تقدم
از باب فاعل تا صفت مشبهه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۵۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۳۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۲]
۵۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۲۴۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۱۹۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ - ۴۵]
۵۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۸
بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ قطع: رحلی [اهدائی ف: ۷۶]
۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۲۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** عبدالله الخوانساری ساکنا فی اللهم اغفرلنا
خط: نسخ، کا: خوانساری، اسماعیل بن عبدالله، تا: ۱۲۵۸ق [رایانه]
۵۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۶۳
خط:نسخ،کا: محمد هادی موسوی جروکانی، تا: ۱۲۶۵ق [ف: ۴۱]
۵۵. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۴۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج ملا علی واعظ، ۱۲۶۹؛ ۲۷ سطر (۱۳×۲۳/۵)، قطع: رحلی [تراثنا: س۶ش۱ - ۸۳]
۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۳۴۱]
۵۷. اصفهان؛ سید کشفی؛ شماره نسخه: بدون شماره
جلد ۲؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نسخه قدیمی نفیس [دلیل المخطوطات: ۱ - ۵۱]
۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۷۱۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و جمع نحو ایای للمتکلم وحده و ایاک للمخاطب المذکر و ایاه للغایب المذکر هذه الثلاثه.
خط: نسخ، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۱گ (۱-۴۱پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۲۶]
۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۵۲/۲
آغاز: برابر
فقط تا افعال مقاربه را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه نخودی، جلد: تیماج زرد، ۶۸گ (۱۹۹-۲۶۶)، ۲۹سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲ - ۳۴۴]
۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۰۱۲
آغاز: لان الغالب فی التمیز المنصوب بفعل متصرف؛ **انجام:** وعض وفر کثیر فی کلام مهم (کذا)
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]
۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۰۱۳
آغاز: المشار الیه کما بین یدید و خاطبک؛ **انجام:** التصریف ترد و لم نجرسیبویه و الجمهور ذالک
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]
۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۰۱۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** مستعمل والخلف فی ذاک استقرنذهب
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]
۶۳. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۴۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹۰گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، قطع: وزیری [تراثنا: س۶ش۱ - ۸۳]
۶۴. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۴۶
من ابتدا تا باب التمییز؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۳ سطر [تراثنا: س۶ش۱ - ۸۳]
۶۵. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۴۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: هندی، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۵) [تراثنا: س۶ش۱ - ۸۳]
۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۰۸۱۱
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۳۲۹]
۶۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۳۰۶
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۸۵]
۶۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۷/۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی و نخودی، ۱۷۶گ (۱۱۰-۲۸۵)، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱ - ۲۶]

● التصریح فی شرح التشریح / هیئت / عربی
at-taṣrīḥ fī š.-it tašrīḥ

مهندس لاهوری، امام الدین بن لطف الله، ۱۰۶۶ - ۱۱۴۵ قمری
mohandes-e lāhūrī, emām-od-dīn ebn-e lotf-ol-lāh (1656 - 1733)

وابسته به: تشریح الافلاک؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)
در گزارش «تشریح الافلاک» شیخ بهائی. نام کتاب و موضوع و نگارنده در دیباچه آمده است.
[دنا ۷/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۵/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۵۱/۱
آغاز: بسمله. تبارک الذی جعل فی السماء بروجاً و جعل فیها سراجاً ... اما بعد فیقول العبد امام الدین بن لطف الله المهندس اللاهوری ثم الدهلوی؛ **انجام:** برحمتک یا ارحم الراحمین: ختم

شد کتاب در علم هیئت تحریر فی ۲۶ ذیقعده جلوس میمنت مأنوس محمد شاه غازی ۲۶ هجری ۱۱۵۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۱۵۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۳۲گ (۱پ-۳۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۴۲۴]

← التصریف ⊳ نظم التصریف للزنجانی
← تصریف ⊳ العزی فی التصریف
← التصریف ⊳ القصاری
← تصریف ⊳ تصریف الافعال
← تصریف ⊳ عوامل منظوم

● **التصریف** / طبیعیات، کیمیا / عربی

at-taṣrīf

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

التصریف که در کون و فساد و کیمیا است و در آن از کون و فساد ارسطو بندهایی آورده شده است. جابر در آن از اسکندر و افلاطون و دیوجانس و سقراط و از کتاب الکون و احوال الکواکب و عدد الدرج و اسمائها و الاثنی و الثلثین و التصریف و طلسمات و الاسطقس الاس و المیزان و المنطق (مفرد و مرکب) و الجدل و الهندسه و الاصول یاد می‌کند. وی در این کتاب می‌گوید که جالینوس در «البرهان» برای «اولی» چنین مثال و نمونه آورد: «اگر پس از تابستان پائیز است پس همان تابستان ناگزیر پس از بهار بوده است» و خاطر نشان می‌کند که نادرستی این مطلب را در «کیفیة الاستدلال» روشن ساخته است. همچنین وی به این گفته جالینوس در «البرهان»، که مورد قبول دهریان نیز واقع شده است، خرده می‌گیرد که «باید بدانیم که این آسمان گرامی ساخته نشده چه پدران ما و همه گذشتگان آن را یکنواخت و یکسان دیده‌اند و ستاره‌شناسان پیش از هزاران سال بدان نگریستند و گشادگی و جنبش‌های آن را یکسان یافتند». از جمله مطالب دیگری که در این کتاب یافت می‌شود استدلال جابر است درباره روشنی و تاریکی که در برابر یونانیان کرده است. در پایان آن از اقسام قضیه‌ها سخن گفته شده است.
آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی محمد خاتم النبیین و سلم تسیما. قد تقدم لنا قبل کتابنا کتب کثیرة فی علم الموازین. و علمنا فیه وجوه انفعالاتهم
انجام: ذلک فی المتغیرة ذات السور الکلی واجب ان یکون کل انسان جبار و جایزا ممتنعا هذه و فی المتغیرة المهمل
چاپ: چاپ شده
[الذریعة ۲۶۹/۷؛ دنا ۷/۳ (۶ نسخه)]
شرح و حواشی:
۱- التصریف (ترجمه)؛ واصلی، علی (-۱۰)

۱. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۲۰۶/۱۶**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰۳ص (۲۴۹-۳۵۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۹ - ۲۵۹]
۲. **تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۲۸۰/۴۸**
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۰۴]
۳. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۷۳۸/۲**
آغاز: بسمله، حمدله، اعلم ان کتابنا هذا یا اخی الفرض به ان نریک کیف تصریف هذا الشئی الواحد فی وجوه التدابیر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد حسن حسینی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۳ص (۱۰-۱۲)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۷۴]
۴. **یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۷۳۸/۶**
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد حسن حسینی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: اصفهانی حنایی، جلد: تیماج ماشی، ۲ص (۲۷-۲۸)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۷۴]
۵. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱/۲۸**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: حیدرآباد؛ ۵۴گ (۱۵۱پ-۲۰۴پ) [ف: ۴ - ۱۰۳۴]

● **تصریف** / کیمیا / فارسی

tasrīf

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

در تدابیر و اعمال کیمیایی و بیان اصطلاحات این فن، نسبت داده شده به جابر بن حیان صوفی کوفی و گویا عربی آن از وی باشد. در چهار «قسمت»: ۱. اصول کبیر؛ ۲. تصریف کبیر؛ ۳. تدبیر کبیر؛ ۴. در ... کبیر.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... تا این کتاب تصنیف کردم هیچ کتاب دیگر تصنیف نکردم اندر این علم
انجام: و این همه لطافت تدبیر است و حقیقت معانی رموز
[فهرستواره منزوی ۳۹۴۸/۵؛ نسخه‌های منزوی ۶۱۸/۱ (ترجمة التصریف) (۲ نسخه)؛ الاعلام زرکلی ۱۰۳/۲؛ معجم المؤلفین ۱۰۵/۳؛ هدیة العارفین ۲۴۹/۱؛ دنا ۷/۳ (۲ نسخه)]

۱. **تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۲۶۱/۱۲**
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ - ۱۰۰]
۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۱۳/۱۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۰۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۲۵۵پ-۲۶۰پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۸۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۱۲۴

آغاز: هذا کتاب تصریف نوشا در را در آب بیامیزد تا هر تندی که در طبع اوست بیرون آید؛ **انجام:** شاکر پسندیده را گفته و تلقین نموده اند چنانچه قبل از ین وصف کرده شد بعون الملک الوهاب.

خط: نسخ خوش، کا: رجبعلی ابن عبدالله، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار و مهره، جلد: مقوایی، روکش تیماج قهوه‌ای، ۱۶–۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [رایانه]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۴۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و فایدة الرابعة لهذا الماء المثلث ان ینقی الارض الباقیة من جوهر المذکور من الوسخ و یغسلها و الحمدلله رب العالمین.

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۱گ (۱ر–۱۱ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ – ۴۸۴]

● التصریف (ترجمه) / کیمیا / فارسی

at-tasrīf (t.)

واصلی، علی، ق۱۰ قمری

vāselī, ‘alī (- 16c)

وابسته به: التصریف؛ جابر بن حیان (۱۲۰–۱۹۸)

جابر بن حیان کوفی کتاب تصریف را در کیمیا پرداخت و آن از مهمترین کتب کیمیا در عالم اسلام شد. علی واصلی مترجم این کتاب می‌گوید چون از سال‌ها پیش من به کار کیمیا مشغول و کتاب جابر بن حبان را نیکو یافته بودم لذا دست به ترجمه آن زدم و علاوه بر ترجمه مطالب مرموز آن را باز گشودم و «این نسخه در تصریف کبیر و خلاصه مظهر الاسرار الصناعی نام نهاده شد». ظاهراً باید نام این ترجمه فقط «تصریف کبیر» باشد بدون زائدی و اضافی و غرض از «خلاصه مظهر اسرار الصناعة» که به آن عطف شده این باشد که این نسخه از دو قسمت تشکیل شده یکی در «تصرف کبیر» و دیگر در «خلاصه ...».

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۰۳/۲

آغاز: بسمله، هذا کتاب الصنعة المخزونة المکنونة التصرف و المنفعه؛ **انجام:** جزوی و تشمیع کند هم بدان آب که عقد کرده است

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی تریاکی، ۱۹گ (۸–۲۶)، ۱۸سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۶۱۱]

● التصریف (ترجمه) / صرف / فارسی

at-tasrīf (t.)

اردبیلی، احمد بن غنی

ardabīlī, ahmad ebn-e qanī

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی؛ زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (–۶۶۰)

اصل عربی از عزالدین زنجانی و ترجمه فارسی از احمد بن غنی اردبیلی است و در برخی جاها آن را شرح کرده است.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۷۶۶

آغاز: بسمله. رب اعنی حمد آن خداوندی که ارباب سعادت را توفیق تحصیل بخشید ... چنین گوید ... احمد بن الغنی الاردبیلی ... چون در خاطره نمی‌گردید که ... بعضی از مسائل تصریفی ضم وظیفه زاده علاء الدین احمد ... گردانم و مقدمه ... عز الملة و الدین الزنجانی ... مناسب دیدم که ترجمه از پارسی نویسم؛ **انجام:** یعنی نوع نشستن. و الله اعلم بالصواب. و الیه المرجع و المآب.

خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن شیخ محمدی سنهندی کبجی، تا: ۱۰۷۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۹۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳ – ۴۰۳]

● التصریف (ترجمه) / صرف / فارسی

at-tasrīf (t.)

حسنی، محمد بن قاسم

hasanī, mohammad ebn-e qāsem

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (–۶۶۰)

ترجمه متوسطی است که برای استفاده طلاب مبتدی نگاشته شده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۳۵/۲

آغاز: و به نستعین، لک یا ذالجلال و الاکرام افتتاح الکلام و الاتمام حمداً لمن صرف قلوبنا بحق شکر نعمائه و انطق لساننا ببیان جزیل ... و الصلوة علی من کلمته عن؛ **انجام:** زیادتی‌هایی باشد در آخر مصدر آن ... بها تاء تانیث است که در حالت وقف‌ها مشود مانند اعطاءة یعنی یک دادن و انطلاقه یعنی یک ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱ – ۴۰۴]

● التصریف (ترجمه) / صرف / فارسی

at-tasrīf (t.)

سرکانی، محمد صادق بن محمد علی، ق۱۱ قمری

serkānī, mohammad sādeq ebn-e mohammad ‘alī (- 17c)

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (–۶۶۰)

غیر از ترجمه سید عبدالله شوشتری است.

[الذریعة ۸۹/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۵۹۱

آغاز: بسمله، بعد از حمد خدا عزوعلا ... چنین گوید ... محمد صادق بن محمد علی سرکانی ... که این کتاب ترجمه تصریف زنجانی است به زبان فارسی که بجهت فرزند عزیز ارجمند میر محمد علی ... و بعضی اعزه ... مرقوم شد؛ **انجام:** و همچنین در لفظ تعارا و یاء باین ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: میشن قرمز، ۱۰۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۲۰/۱سم [ف: ۲ – ۱۲۹]

● **التصریف (ترجمه)** / صرف / فارسی

at-tasrīf (t.)

جزایری، عبدالله بن نورالدین، ۱۱۱۲ – ۱۱۷۳ قمری

jazāyerī, ‘abd-ol-lāh ebn-e nūr-od-dīn (1701 - 1760)

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (–۶۶۰)

ترجمه منسوب به سید عبدالله ابن نورالدین ابن سید نعمت الله حسینی جزائری شوشتری متخلص به فقیر از علمای معروف قرن دوازدهم هجری.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۲۲۴

آغاز: در ثانی ادغام کردیم ... گفتیم اما ... الثلانی (کذا)؛ **انجام:** یعنی هادن که آلت دق یعنی کوفتن (کذا)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۷۹۴

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد چون مبتدیان را جهت تسهیل تعلم عربیت که کلید همه علم هاست؛ **انجام:** و الجلسة یعنی نیکوست نوع نشستن او حق تعالی جمیع احوال بندگانرا نیکوا گرداناد.

خط: نسخ، کا: محمد باقر ابن غلامعلی، تا: شوال ۱۲۶۷ق؛ واقف: حاج سید محمد، ۱۳۰۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۲ – ۴۴]

● **التصریف (رسالة فی)** / صرف / عربی

at-taṣrīf (r.-un fī)

؟ استرآبادی، محمد بن حاج محمد، ق۱۲ قمری

estarābādī, mohammad ebn-e hāj mohammad (- 18c)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۳۷۱/۵

آغاز: هذا الباب موضوع للصفات اللازمة کالحسن و الکرم؛ **انجام:** و اولاده اجمعین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۲۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۲۲۸ر–۲۵۳ر)، ۲۳ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۱×۲۳سم [ف: ۱۵ – ۴۲۲۳]

● **التصریف (ارجوزة فی)** / صرف، شعر / عربی

at-taṣrīf (urjūzat-un fī)

حسینی قزوینی، محمد تقی بن امیر مؤمن، – ۱۲۷۰ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad taqī ebn-e amīr mo’men (- 1854)

منظومه‌ای است در نود و شش بیت در قواعد صرف لغت عربی و بسیار مختصر.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۶۴۴/۱۶

آغاز: الحمدلله المفیض باللغی ×× و مودع الاسرار عند البلغا / و علم الاسماء کلها کما ×× أنزل الاسماء لنا من السما؛ **انجام:** و احذف و أشبعن و اشمم و امل ×× قیاساً او لنکتة و قد نقل

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن حسن بن عبدالله، تا: ۱۲۷۹–۱۲۸۰ق؛ محشی از عبدالله بن حسن و بخط وی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۰۰پ–۲۰۱پ)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۷ – ۲۲۳]

● **التصریف (ترجمه)** / صرف / فارسی

at-tasrīf (t.)

علی اصغر بن علی اکبر، ق۱۳ قمری

‘alī asqar ebn-e ‘alī akbar (- 19c)

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی؛ زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (–۶۶۰)

ترجمه‌ای است از کتاب «العزی فی التصریف» زنجانی که مترجم در اوایل طلبگی‌اش به جهت آسان شدن درس صرف، آن را ترجمه نموده است.

[نسخه‌های منزوی ۲۰۵۰/۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۸۷۷/۱–۱۰/۱۸۷

آغاز: هذا کتاب ما حصل التصریف بسمله حمدله و الصلوة علی سید النبیین و السلام علی وصیه و آله الطاهرین و بعد چنین عرضه می‌دارد اقل خلق الله الازلی علی اصغر بن شیخ علی حشرهما الله التعالی مع الرسول ... بدانکه تصریف درلغت بمعنی تغییر است؛ **انجام:** که بناء نوع بر وزن فعله آید چنانکه جلست جلسة تمت الکتاب

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کا: به خط مترجم، تا: ۴ ربیع الثانی ۱۲۹۶ق؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۳۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۸۶۳]

● **التصریف (منظومه)** / صرف / عربی

at-taṣrīf (mnz.)

زنجانی، محمد حسن بن قنبر علی، ۱۲۵۶ق–۱۴ قمری

zanjānī, mohammad hasan ebn-e qanbar ‘alī (1840 -

20c)

تاریخ تألیف: اوایل رجب ۱۲۹۲ق
منظومه‌ای است در علم صرف حدود ۲۷۰ بیت.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۷۳۵/۳
آغاز: قال سمی المصطفی و المجتبا ×× معتصما بالادباء و النجباء
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن ملاقنبر علی بن محم حسن بن احمد بن محمود زنجانی (ناظم)، تا: پنج‌شنبه سلخ ذیقعده ۱۲۹۴ق، جا: رشت، مدرسه حاج علی اکبر؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۴۶پ-۵۶ر)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۱ - ۷۲]

● **تصریف** / صرف / فارسی
tasrīf
اردبیلی، محمد علی بن یعقوب، ق۱۴ قمری
ardabīlī, mohammad ʻalī ebn-e yaʻqūb (- 20c)
رساله مختصری است که گویا هنگام درس خواندن مؤلف در این علم نوشته شده و از تعریف‌ها شروع شده پس از آن ابواب مجرد و مزید را می‌آورد، با توضیحاتی در حاشیه کتاب.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۴۵۰
آغاز: بدانکه عربان زبر را فتحه می‌گویند هر حرفی که فتحه دارد او را مفتوح می‌گویند؛ **انجام:** تصریف اسم مفعول مستقصی مستقصیاً مستقصون مستقصیة مستقصیتان مستقصیات
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: سلخ جمادی الاول ۱۳۳۲ق؛ جلد: گالینگور قرمز، ۲۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۴- ۲۳۳]

● **تصریف** / صرف / فارسی و عربی
tasrīf
کازرونی، محمد تقی بن محمد شفیع، ۱۳۰۵-ق۱۴ قمری
kāzeronī, mohammad taqī ebn-e mohammad šafīʻ (1888 - 20c)
رساله مفصلی است در علم صرف که مؤلف با توجه به کتاب‌های زمخشری و الفیه ابن مالك و عوامل فی النحو نگاشته است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۳۳۷
آغاز: باشد هر یک را بر حد خود لازم است دانستن آنها را هر یک بر حد خودش به لسانی که مصطلح در میان علماء است؛ **انجام:** و گاهی می‌آید مصدر از برای عدد مثل ضربت ضربة یعنی زدم من زدن واحدی یعنی یک ضربت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: حاج حسن جلیلی (شیراز)، ۱۳۵۵؛ جلد: مقوا مشکی عطف پارچه، ۱۴۴گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۹۵]

● **التصریف = رسالة فی الصرف** / صرف / عربی
at-taṣrīf = r.-un fi-ṣ ṣarf
اصفهانی، حسن بن ابراهیم
esfahānī, hasan ebn-e ebrāhīm
با سر عناوین «باب»: باب اول، در تصاریف فعل، در یک «مقدمه» و چند «مقصد». مقدمه در چند فصل.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۷/۲
آغاز: بسمله. حمدله، صلات. و بعد، یقول العبد الاثیم الجانی حسن بن ابراهیم الاصفهانی، انه روی عن سیدنا و مولانا؛ **انجام:** موجود (نانویس مانده): و تصریفها کما مر. و اما الیائی منه
خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ ۱۴گ (۱۰۹پ-۱۲۲پ) [ف: ۱ - ۵۶]

● **تصریف** / صرف / ترکی
tasrīf
صیغه‌های افعال (نصر) را در باب‌های مختلف مجدول به ترکی گزارش کرده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۲۲/۱
آغاز: نصر فعل ماضی بناء معلوم مفرد مذکر غائب معناسی یردم ابتدی بر غائب ارکچمش زمانده
خط: نسخ، کا: سید محمد بن شیخ عبدالکریم حسینی بلخی نقشبندی، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۳پ-۱۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲۷ - ۲۴۱]

● **التصریف = صرف میر (ترجمه)** / صرف / عربی
at-taṣrīf = sarf-e mīr (t.)
وابسته به: صرف میر؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶ق)

۱. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه: ۵۵/۶
آغاز: اعلم ان کلمات العرب لاتخلو عن ثلاثة اقسام اسم و فعل و حرف؛ **انجام:** اسم الآلة نحو ناصر منصور منصر منصار
ترجمه تحت اللفظی است از رساله صرف میر سید شریف گرگانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۹]

۲. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۳۳/۲
آغاز: اعلم أن کلمات العرب لاتخلو عن ثلاثة اقسام
ترجمه صرف میر معروف می‌باشد و در این نسخه ناتمام است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۳پ-۲۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹۴]

● **التصریف** / صرف / عربی

at-taṣrīf

غیرهمانند

۳. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۳۰۳/۲

آغاز: الحمد الله رب العالمین ... و بعد حمد الله و الصلاة علی نبیه فاعلم ان علم الصرف لما کان من اهم العلوم الواجب علی الانسان تعلمها؛ **انجام:** فصار مبیعی ابدلت الضمة کسرة لمناسبة الیاء فصار مبیعی مبیعای مبیعی مبیعتی مبیعتای مبیعاتی.

صیغه‌های صرفی ابواب مختلف بنا بر متن رساله «البصرویه» و چگونگی تصریف آنها با تفصیل در این کتاب آمده است؛ بی‌کا، تا: نیمه شعبان ۱۰۸۳ق، جلد: تیماج زرد، ۲۸گ (۸۵ر–۱۱۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۱۷۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۰۲/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۴۰]

۵. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۹۵/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «افوض امری الی الله محمد شریف بن محمد جعفر» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶گ (۴۹ر–۶۴پ)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۷۱]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷/۳

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛با سرلوح؛قطع: ربعی [نشریه: ۷ – ۲۷۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۴۸۳

آغاز: بسمله، اعلم ان التصریف فی الغة التغییر؛ **انجام:** تقول هو حسن الطعمة و الجلسة و الرکبة و الحمدالله رب العالمین

خط: نستعلیق، کا: بیرامی، محمد بن ستار، تا: قرن ۱۳؛ لغت‌نامه که کاتب آن محمد بن ستار بیرامی و تاریخ تحریر آن ۱۳۴۸ است، ضمیمه می‌باشد؛ ۱۲گ [رایانه]

۸. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۲۶۶/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [اوراق عتیق: ۱ – ۲۵۲]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۶۳۹/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... الافعال علی ضربین أصلی و ذی زیادة؛ **انجام:** کقوله تعالی و لا الضالین و اتحاجوننا و کقولک تموه الثوب.

این رساله متضمن مباحث مختصری است در علم صرف، از ابواب ثلاثی مجرد شروع کرده و به احکام التقاء ساکنین ختم می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قرمز، ۱۷گ (۱۹پ–۳۵پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۷ – ۲۰۷]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۰/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... الافعال علی ضربین أصلی و ذی زیادة؛ **انجام:** کقوله تعالی و لا الضالین و اتحاجوننا و کقولک تموه الثوب.

خط: نسخ و نستعلیق نازیبا، کا: محمد حسینی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴گ (۲۹ر–۴۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ – ۱۳۲]

۱۱. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه: ۹۹/۲

آغاز: الحمدلله الذی صرف نفوسنا عن قواعد الشرک و النفاق و الصلاة و السلام علی محمد

قواعدی است استدلالی در چگونگی صرف صیغه‌های مختلف و آنچه بدین موضوع مربوط می‌شود. این رساله در نسخه ناتمام مانده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۳۹پ–۷۸پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۷۵]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۰۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۳/۳×۱۹/۴سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۸۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۹۰۲/۱۱

آغاز: بسمله، الکلمة لفظ وضع لمعنی مفرد و هی اسم و فعل و حرف لانها اما ان تدل علی معنی؛ **انجام:** اما صدر الکلام فان الاستقبال و ان دخل علی الماضی و لو علمته و تلزمها الفعل ...

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن سبز، ۱۶گ (۲۳۱پ–۲۴۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۶سم [ف: ۹ – ۹۸]

۱۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۴۵/۴

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۱ – ۹۵۰]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۵/۷۹

آغاز: کتاب التصریف لجار الله العلامه فخر خوارزم محمود بن عمر الزمخشری الحمد لله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله ... اعلم ان الفعل علی ضربین ثلاثی و رباعی اما الثلاثی ... فعل یفعل نحو نصر ینصر و ضرب؛ **انجام:** المسجد و المطلع و المسکین و المنسک و المنبت و المفرق و المسقط و المجرز و المحشر و المشرق و المغرب فشاذة و کان القیاس بالفتح فانها من باب یفعل و الله اعلم

در نسخه ما این تصریف به زمخشری منسوب شده اما در ضمن مؤلفات زمخشری نیامده اهلورث آن را بدون ذکر نام مؤلف آورده (فهرست برلین: ۶۸۳۷)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱۲ص (۵۵۹–۵۷۰)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ – ۳۸۲]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۹۲۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۹۹

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۲×۱۹/۸سم [رایانه]

● **تصریف** / صرف / فارسی

tasrīf

غیر همانند:

۱. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۸/۲

آغاز: اما بعد از ثنا و حمد احدی و درود و صلوات محمدی این مختصری است در تصریف مشتمل بر هفت باب

رساله مختصری است در علم صرف مشتمل بر هفت «باب» هر یک در چند فصل: باب ۱. تعریف تصریف و بعضی از مصطلحات ایشان، ۲. ابنیه و اوزان اسم و بعضی از تصاریف آن، در سه فصل، ۳. ابنیه و ابواب و اقسام و انواع فعل، در دو فصل، ۴. مصادر و مشتقات آن اجمالاً و تفصیلاً، در یازده فصل، ۵. تغییرات و اعلالات، ۶. امثله، ۷. فوائد متفرقه مختتم به علم خط، در پنج فصل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ یا ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج جگری، ۳۲گ (۱۱۹پ-۱۵۰پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۱ - ۱۶۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۵۹/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این مختصریست در معرفت تصریف مشتقات مشتمل بر چهار باب؛ **انجام:** گویند اجلیذ یجلیذ اجلیاذاً

چهار «باب» مختصر می‌باشد در قواعد علم صرف و هر باب دارای چند «فصل»، بدین تفصیل: ۱. اشیائی که دانستن آن ضروری است، ۲. کیفیت تصریف مشتقات، ۳. اعلال و تخفیف همزه و ادغام، ۴. قواعد متفرقه؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابوالمکارم طبسی، تا: اوایل شعبان ۹۹۲ق؛ از روی خط مؤلف؛ جلد: مقوایی، ۱۸گ (۲۳پ-۴۰پ) [ف: ۱۳ - ۱۵۶]

۳. تهران؛ شهشهانی ، حسین؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق [میراث اسلامی: ۵ - ۵۹۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۲۶۷

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** اجلیز یجلیز اجلیاذا و الله اعلم (کذا)

مختصری است مجهول المؤلف در تصریف مشتمل بر چهار باب [با شماره ۲ همانند است] بشرح زیر: ۱. اشیا(ئی) که دانستن آن ضروریست، ۲. کیفیت تصریف مشتقات، ۳. اعلال و تخفیف، ۴. قواعد معترفه (کذا، و شاید متفرقه)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: الوان فستقی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۱۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۵۳]

۵. کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره/۲

آغاز: بدان أسعدک الله فی الدارین که جمله افعال و أسماء بر چهارگونه است

در قواعد صرف با عنواین «قانون-قانون»؛ کا: ابوطالب بن قاسم حسینی، تا: ۱۲۲۶ق [تراثنا: س۲ش۴ - ۶۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۳۴۶/۱

آغاز: بسمله، چنین میفرماید استاد ابوموسی جابر ابن صوفی که تا این کتاب را تصنیف کردم

از مقالات استاد ابوموسی جابر بن صوفی؛ خط: نسخ، کا: رجبعلی بن عبدالله صراف، تا: با تاریخ ۱۲۷۷ق، جلد: چرم زرشکی، ۲۴ص (۹-۳۲)، ۱۵ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۴۵-۱۶۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۴۷

آغاز: کتاب تصریف فارسی. بسمله حمدله ... این کتابی است در بیان صرف افعال و علل آن بدان که جمله افعال بر دو نوع است: ثلاثی و رباعی؛ **انجام:** و النهی لاتقشعر (تم).

در چند قسم و چند باب است و عنوان «قانون» هم دارد و جدول‌هایی نیز در آن هست و تنها در صرف افعال است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی ، ۷۹گ، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۲-۲۶۵۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۵۵۵

آغاز: بسمله، الحمدالله علی النعماء له تعالی احسن الاسماء؛ **انجام:** و بعد حمده سلامنا علی محمد و آله مستکملا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ عوامل ملا محسن و دو برگ تصریف منظوم چاپ سنگی ضمیمه می‌باشد. [رایانه]

۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۴۶۴/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن صالح بن حاج بیکلر قزوینی، تا: جمعه ۲۲ شوال، جا: یزد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲گ (۸۴پ-۱۰۵پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [مؤید: ۳ - ۳۷۶]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۵۰/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله ... این کتابی است در بیان صرف افعال و علل آن. بدانکه افعال بر دو نوع است، ثلاثی و رباعی

رساله‌ای در صرف افعال و علل آن؛ خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد ولد شیخ محمد حسین؛ جلد: چرم مشکی، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۹۱]

● التصریف (ترجمه) / صرف / لاتین

at-tasrīf (t.)

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی؛ زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (-۶۶۰)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۴۸۸/۲

ترجمه تصریف معروف زنجانی به لاتین است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۳ق، جا: مصر؛ خط: نسخ و لاتین؛ مهر تملک: «سلطان سلیم» مورخ به تاریخ ۹۷۳ در مصر؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: کاغذ پوستی نخودی، ۲۴۷گ، ۱۵ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۲۹۵]

● التصریف (ترجمه و شرح) / صرف / فارسی

at-tasrīf (t. va s.)

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی؛ زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (-۶۶۰)

ترجمه و شرحی مزجی فارسی است بر رساله «العزی فی

التصریف» عزالدین ابراهیم زنجانی (حدود ۶۵۵ق) از شارحی ناشناخته.

نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه: ۳۷/۳

آغاز: بسمله. بسم یعنی بنام الله یعنی خداوند رحمن یعنی بخشاینده رحیم یعنی مهربان ... اعلم ان التصریف فی اللغة التغییر یعنی بدان بدرستی که تصریف در لغت یعنی در زبان عربی به معنی تغییر است و تغییر بر پنج قسم است؛ **انجام:** صن امریست از تصون ... صون شد التقاء ساکنین واقع شد ما بین واو و نون واو را

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ (۶۳پ–۱۱۱پ)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۶۷]

● **التصریف (مختصر) = مختصر العزی** / صرف / عربی

at-taṣrīf (mx.) = muxtaṣar-ul ‘uzzā

وابسته به: العزی فی التصریف = تصریف = التصریف العزی زنجانی، عبدالوهاب بن ابراهیم (–۶۶۰)

از ناشناس، که نام خود را در دیباچه نیاورده است، ولی می‌گوید پیش از این، کتاب التصریف را شرح کرده بودم. گزیده‌ای است از «التصریف؛ العزی فی التصریف» زنجانی و در پایان آن را «تکملة التصریف» نامیده است.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۱۱۷/۱

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لهذا و ماکنا لنهتدی لولا أن ... اما بعد، لما اطلع المتبدون علی اعلال «التصریف» الذی شرحته، کلفوا و ترددوا فی أن اختصر ابواب التصریف الذی جمعها الشیخ ابراهیم الشهرانی (الزنجانی)؛ **انجام:** للفیان کالناقص، تم الکتاب تکملة التصریف ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق، جا: قریه سنگ سفید؛ ۲۵گ (۱پ–۲۵پ) [ف: ۲ – ۱۱]

● **التصریف (ترجمه و شرح)** / صرف / فارسی

at-tasrīf (t. va s.)

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۴۸۷/۱

آغاز: ابتدا می‌کنم بنام خداوند ... اعلم ان التصریف ... یعنی بدان بدرستی که؛ **انجام:** و مصدر از این سه حال بیرون نیست و الله اعلم ... تمت الکتاب.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی و فرنگی، جلد: تیماج زرد مشکی، ۱۴۳ص (۲–۱۴۴)، ۲۰ و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۶۵]

● **التصریف (مختصر)** / صرف / عربی

at-taṣrīf (mx.)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۶۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ ۱۰۴گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [رایانه]

● **تصریف افعال** / صرف / فارسی

tasrīf-e af‘āl

رساله مختصری است در صرف افعال مشتمل بر چهار «باب».

[دنا ۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۳۴/۶

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه حنایی، جلد: مقوا، ۵گ (۵۳–۵۷)، اندازه: ۱۳×۲۰سم[ف:۱۲–۳۳۹]

● **تصریف الافعال** / صرف / عربی

taṣrīf-ul af‘āl

کتاب متوسطی است در علم صرف دارای چهار «باب» و فصول متعدد: باب ۱. تفصیل الابنیة، در چهار فصل؛ ۲. التغییرات، در پنج فصل؛ ۳. خواص لواحق افعال، در چهار فصل؛ ۴. تفصیل الحاق لواحق، در هشت فصل. در آغاز می‌گوید: «هذه جملة من تصریف الافعال مضبوطة جاریة مجری المدخل فی الکتب المبسوطة». کتاب شباهت زیادی به «التصریف العزی» نوشته عبدالوهاب زنجانی دارد ولی مطالب آن متفاوت است.

آغاز: بسمله الحمدلله علی نعمائه و الصلوة علی رسوله محمد خاتم انبیائه و بعد فهذه جملة من تصریف الافعال مضبوطة جاریة مجری المدخل فی الکتب المبسوطة تشتمل علی اربعة ابواب الباب الاول فی تفصیل الابنیة و هی اربعة فصول الفصل الاول اعلم ان الفعل علی ای بناء کان لایخلوا من ان یکون صحیحاً و مضاعفاً

انجام: لتحین لتحیان لتحییان لاحین لیحین

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۷۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** لتدومن لتدومان لادومن لندومن الی آخره. تمت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۷۴۴ [رایانه]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۶۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ محشی؛ جلد: مقوا، ۵۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷/۵سم [ف مخ: ۱ – ۱۲۹]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۶۶۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی محمد بن صفر، تا: دوشنبه ۱۴ صفر ۱۱۱۹ق؛ محشی، حاشیه صفحه آخر حدیث معروف نبوی صلی الله علیه و

آله «اذا ظهرت البدع فی امتی فلیظهر العالم علمه فمن لا یفعل فعلیه لعنة الله» ظهر ورق آخر برخی از احادیث آموزنده؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن زرشکی، ۵۰گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۷۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۷۵/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لتحیان لحتحینان لا حین لنحین وقس الباقی علی ما ذکرت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق، کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج سرخ با مهر صحاف: «حاتم باشی صحاف ۱۲۳۹»، ۲۱گ (۲۹۲پ-۳۱۲پ)، ۱۳ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۱۷۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وقح و یوقح و کذا یسر تیسر و طال یطول و رخو یرخو و هذا البنات لا یکون الا لارنا اما لمرتبة الثانیة

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، ضمیمه نسخه ش ۲۸۱۶۹ [رایانه]

۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۲۷۸/۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵گ (۱۳۳پ-۱۶۷پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۷]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۲۲۷/۲-۵۶/۷۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۱۳-۲۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۴۳]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۷۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۸گ (۸۷پ-۱۱۴)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۱۳ - ۲۴۷]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۶۴/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما طریق الصحیح و المدغم فهو انک تقول فیما لم یتصل به ضمیر مفتوحا ما قبلها نحو اضربن و فرن و فعون و مع الالف نحو اضربان و فران و معل الو او و اضربن و فرن و الاصل اضربون و فرون فخدفت الوا و جعلت ضمة ما قبلها.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، ۲۵گ (۱۵۳پ-۱۷۷پ)، اندازه: ۱۹×۲۳/۸سم [ف: ۱۴ - ۱۸۸]

۱۰. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۳۷۷/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱ص (۳۸۴پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۲ - ۷۸]

● تصریف الافعال / صرف / عربی

taṣrīf-ul af‘āl

همانندی غیر معلوم:

۱. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۳۷۴/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۴گ (۲۰۳ر-۲۰۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۸۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۴۰۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۸گ، اندازه: ۱۰/۹×۱۸/۴سم [رایانه]

● تصریف الافعال (ترجمه و شرح) / صرف / فارسی

tasrīf-ol af‘āl (t. va s.)

[دنا ۱۰/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۶۴/۷

آغاز: بسمله، الحمد علی نعمائه یعنی همه ثنا و وصف بخوبی مر معبود بر حق را یعنی پرستیده شده که سزاوار است پرستیدن که نهایت تعظیم است بنابر همه نعمتهای او در لفظ نعما اینجا بفتح نون آمده است؛ **انجام:** پس از باء کسره که دلالت کند بر باء محذوف پس لازم می‌آید حذف علامت بی قرینه و مخالف آن قاعده می‌شد که العلامت لایحذف ...

نسخه حاضر ترجمه و شرح رساله‌ای است که در (شماره ۶ همین مجموعه) توصیف شد. از مترجم و شارح این کتاب نیز با جستجو در منابع اثری به دست نیامد. این ترجمه و شرح نیز ناتمام بود و تا اواسط یا اواخر فصل هشتم از باب چهارم را در بر دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی عطف تیماج زرشکی، ۲۶گ (۱۷۸پ-۲۰۳پ)، اندازه: ۱۹×۲۳/۸سم [ف: ۱۴ - ۱۸۹]

● تصریف الافعال (مختصر) / صرف / فارسی

tasrīf-ol af‘āl (mx.)

جربادقانی، مهذب الدین

jorbādqānī, mohazzab-od-dīn

[دنا ۹/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۱۴۸/۴

آغاز: بسمله، حمد له، جمیع الاصول الفعل سبعة اضرب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۱گ (۷۸-۸۸)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۴-۱۱۸۰]

← التصریف العزی ﴿ العزی فی التصریف
← التصریف العزی ﴿ عوامل منظوم
← التصریف العزی ﴿ تصریف الافعال
← التصریف (الف) ﴿ بناء الافعال

● تصریف المثلث الخالی الوسط (رسالة فی) / علوم

غریبه / عربی
taṣrīf-ul muṯallaṯ-il xāli-l wasaṭ (r.-un fī)
غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری
qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)
رساله مختصری است در علوم غریبه منسوب به غزالی درباره «مخمس خالی الوسط».

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۱۳۴/۷-۳۶/۱۳۴
آغاز: بسمله هذا رسالة الامام غزالی نفعنا الله ببرکاته فی تصریف المثلث الخالی الوسط وقداتفق العلماء علی کتمه وعلی عدم وصفه لکتبهم لان لاتتوصل الیه العامة ... قال الامام رحمة الله علیه وطریقة التصریف انک تبتدا بحمدالله و عونه؛ **انجام:** و طاعتها لدیکم افعلوا ما تومرون من غیر تأخیر عن الاجابة و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه اجمعین الطاهرین
خط: نسخ، کا: سردارد کابلی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ جلد: گالینگور آبی، ۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۴۶]

← تصریف زبان ترکی ← دستور زبان ترکی
← تصریف علوی ← نظم الآلی

● **التصریف لمن عجز عن التألیف** / طب / عربی
at-taṣrīf li-man ‘ajaza ‘an-it ta’līf
زهراوی اندلسی، خلف بن عباس، - ۴۲۷ ؟ قمری
zahrāvī āndolosī, xalaf ebn-e ‘abbās (- 1037)
کتاب طبی مشهوری است و بخش‌هایی از آن به چاپ رسیده است؛ از جمله ژرار کرمونایی ترجمه لاتینی آن را به چاپ رسانده و لکلر ترجمه فرانسوی آن را در پاریس به سال ۱۸۶۱م منتشر نموده و بخشی از متن عربی آن به عنوان رساله درباره سنگ در کلیه‌ها و در مثانه به اهتمام پلی دوکونینگ در لیدن به سال ۱۸۹۶ م چاپ شده و ترجمه فارسی بخش سی ام آن با نام جراحی و ابزارهای آن، از احمد آرام و مهدی محقق در تهران به سال ۱۳۷۴ ش به چاپ رسیده و همین باب سی ام به کوشش اسپینک و لویس تصحیح و به انگلیسی ترجمه شده است. کتاب دارای سی «مقاله» است: ۱. تعریف الطب و تقسیمه و فصول فی الاسطقسات و الامزجة؛ ۲. تقاسیم الامراض و علاماتها و علاجاتها من الرأس الی القدم؛ ۳. صفات المعاجین القدیمة؛ ۴. صناعة التریاق؛ ۵. صفة الایارجات القدیمة و الحدیثة و ادخارها و تخمیرها؛ ۶. الحبوب المسهلة المرة؛ ۷. الادویة المقیئة و الحقن و الشیافات و الفتل و الفیروزجات؛ ۸. الادویة المسهلة المألوفة؛ ۹. الادویة القلبیة؛ ۱۰. اطریفلات؛ ۱۱. ضروب من الجوارشنات و صنوف من المعجونات التی جمعها المؤلف من کتب الاوائل؛ ۱۲. ادویة الباه؛ ۱۳. الاشربة و السکنجبنات و الربوبات؛ ۱۴. النخانخ و النقوعات و المطبوخات؛ ۱۵. عمل المربیات من الفواکه و الازهار و و الاحباق و العقاقیر الرطبة و الیابسة؛ ۱۶. السفوفات؛ ۱۷. الاقراص؛ ۱۸. السعوطات و النجورات و الغراغر و الذرورات و القطورات و الفتل و الادویة و القاطعة للرعاف؛ ۱۹. الزینة و صناعات الغوالی؛ ۲۰. الاکحال و الشیافات و لطوخات فی علاج العین؛ ۲۱. ادویة الفم و الاسنان و الحلق؛ ۲۲. ادویة علل الصدر؛ ۲۳. العلاج بالاضمدة من الرأس الی القدم؛ ۲۴. ذکر المواد المعدنیة فی ترکیب المراهم؛ ۲۵. الادهان البسیطة و المرکبة؛ ۲۶. اطعمة المرضی؛ ۲۷. معرفة قوی الاغذیة و خواص الادویة و اصلاحها و منافعها؛ ۲۸. اصلاح الادویة فی ثلاثة ابواب؛ ۲۹. تسمیة العقاقیر باختلاف اللغات و دولها فی خمسة ابواب؛ ۳۰. العمل بالید و الشق و البطر و الجبر و الکی و الخلع فی ثلاثة ابواب.(حافظیان)
چاپ: اکسفورد، ۶۴۲ص، ۱۱۹۲ق.
[مجلة معهد المخطوطات ۵/۲ ص ۳۰۲؛ لغت نامه دهخدا، الف ۷۵۲؛ کشف الظنون، ج۱، ص ۴۱۱؛ معجم المؤلفین، ج۴، ص ۱۰۵؛ فؤاد سزگین، تاریخ نگارش‌های عربی، ج۳ (پزشکی، داروسازی، جانورشناسی، دام پزشکی) ترجمه کیکاوس جهانداری، ص ۴۵۶-۴۵۹؛ سرکیس، معجم المطبوعات، ج۱، ص ۸۳۳؛ فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة (الطب و الصیدلة) ص ۱۴۸-۱۷۱؛ فؤاد سید، فهرست المخطوطات، ج۱، ص ۱۶۱؛ فهرس مخطوطات الطب الاسلامی فی مکتبات ترکیا، ص ۲۴۰-۲۴۱؛ فهرس المخطوطات المصورة (معهد المخطوطات العربیة) الجزء الثالث (العلوم) القسم الثانی (الطب) الکتاب الثانی، ص ۵۷-۶۰؛ فهرس مخطوطات الطب و الصیدلة فی دارالکتب الوطنیة بتونس، ج۱، ص ۱۵۵-۱۵۸؛ فهرس المخطوطات الطبیة العربیة فی مکتبة الدکتور سامی ابراهیم حداد، ص ۵۲-۵۳؛ دنا ۱۰/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۷۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز؛ مقاله‌های ۲۵ که کم دارد و ۲۶ (اطعمة المرضی) و ۲۷ (معرفة قوی الاغذیة) است، چند برگی از آغاز افتاده؛ کاغذ دولت آبادی؛ جلد: میشن سرخ، ۲۴۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۵]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۵۴عکسی
آغاز: المقالة العاشرة من کتاب الحکیم الفاضل خلف بن عباس الزهراوی (ع) تتضمن العمل بالید و الصناعة الطبیة من الکی و الشق و البط و الجبرو ینقسم علی ثلثة أبواباً ... الکتاب الاول فی الکی و ینقسم الی ستة و خمسون فصلاً ... قال واضع الکتاب (ع) لما کملت لکم یا بنی هذا الکتاب الذی هو جزو العمل فی الطب بکماله و بلغت الغایة القصوی فیه من وضوحه و بیانه؛ **انجام:** الفصل الثالث و الثلثون فی علاج الکعب. الکعب قدیزول زوالاً یسیر ... بما تقدم لنا وصفه فی غیر هذ الباب من العلاج و البیطر حتی یذهب الورم ... الفصل الرابع.
نسخه اصل: انستیتوی نسخه‌های خطی فرهنگستان علوم جمهوری آذربایجان، نسخه شماره ۳۹۸/۳۱۱۷؛ مقاله سی ام از کتاب که در

جراحی و ابزارهای آن است. (المقالة الثلاثون: العمل بالید و الشق و البطر و الجبر و الکی و الخلع فی ثلاثة ابواب) که به اشتباه، در نسخه مقاله عاشرة دانسته شده است. بابهای سه گانه این مقاله چنین است: الباب الاول: فی الکی در ۵۶ فصل، الباب الثانی: فی الشق و الفصد و الجراحات و نحوها در ۹۷ فصل، الباب الثالث: فی الجبر در ۳۵ فصل که در نسخه تا فصل ۳۳ آن موجود است؛
خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا قرن ۸ق؛ مصحح؛ تصاویر ابزار جراحی و پزشکی ترسیم شده؛ ۴۱۰ص، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۳-۵۶۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۷عکسی

آغاز: المقالة الاولی من کتاب التصریف لمن عجز عن التألیف قال خلف الحمدلله رب العالمین و العاقبة للمتقین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین الفاضلین اما بعد یا بنی فان انفس العلوم بعد علم الدین و کتابه المبین علم الطب کما قال رسول الله صل الله علیه و آله و سلم الفقه للادیان و علم الطب للابدان فقدموا الطب و فقکم الله

نسخه اصل: کتابخانه «بشیر آغا» ترکیه، ش ۵۰۲، دفتر کتبخانه بشیر آغا، ص ۳۶؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ با سرلوح مزدوج؛ تملک حاج بشیر آغا در ۱۱۵۸ق و یادداشت وقف نسخه با مهر بیضوی دارد؛ کیفیت تصویر مطلوب نیست و نیمی از صفحه آخر در عکس ساقط شده و نصف باقی مانده نیز خوانا نیست؛ ۲۹۵ص، ۳۱ سطر [عکسی ف: ۳ - ۶۴]

● **تصریف محمدی** / صرف / فارسی

tasrīf-e mohammadī

مردوخ، محمد، - ۱۳۵۴ قمری

mardūx, mohammad (- 1935)

تاریخ تألیف: ۱۳۴۵ق

رساله مفصلی است در صرف عربی که مؤلف برای یادگیری متبدیان تألیف کرده است.

چاپ: تهران، ۱۳۴۵ق، سنگی، جیبی، ۱۰۶ص

[دنا ۱۰/۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۴۲۲-۱۳/۱۰۲

آغاز: علم صرف عبارت است از دانستن احوال کلمه از جهة هیئت وبنیه. مقدمه حروف تهجی که کلیه کلمات؛ **انجام:** جوار جویریان افعل افیعل افعله افعیله دراهم دریهمان افعال افیعال

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۵ق؛ جلد: مقوا با روکش پارچه‌ای، ۵۵گ، ۱۴-۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۴۵]

← تصفیه اخلاق ناصری ⟵ توضیح الاخلاق
← تصفیه اخلاق ناصری ⟵ توضیح الاخلاق عبدالله شاهی

● **تصفیه و سلوک** / عرفان و تصوف / عربی

taṣfiya wa sulūk

صدرالدین قونیوی، محمد بن اسحاق، ۶۰۷ - ۶۷۳ قمری

sadr-od-dīn qūnīyavī, mohammad ebn-e eshāq (1211 - 1275)

[دنا ۱۰/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۳۹/۲

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذی اصطفی اما بعد فاعلم ایها الطالب جعلک الله ممن صفی دائرة قلبه عن کدورات الاهداء ... ان قلوب اکثر الخلق انما محبت عن استفاضة انوار التجلیات الالهیه ... بما فیها من الظلمة و الصداء؛ **انجام:** غیر الکمل الذین شرح احوالهم یطوی و لایحکی جعلنا الله ممن سعد بتحصیل موجبات قربه و فاز بمشاهدات انوار محبته بفضله و رحمته انه قریب.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی نخودی رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۵-۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۲۰۶۱]

← التصلیة ⟵ صلواتیه

● **تصنعات عروض** / عروض و قافیه / فارسی

tasanno‘āt-e ‘arūz

[دنا ۱۱/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۷۹۷/۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم یا عاصم این نسخه ایست مشتمل بر تصنعات عروض که مرقوم می‌گردد و بالله التوفیق. فصل اول در ترصیع و ترصیع عبارت از ... فصل ۲ در تجنیس و تجنیس آن است که در نظم تاثیری؛ **انجام:** که اهل لغت مصراع را یک پای در لختی را گویند و مصرعین هردو را گویند و خانه بر چهار رکن بینست و دو مصراع که عبارت و بکارت عروس از پاک دامنیست بس سخنی را باید پاک گفت تا بکر باشد و گوهر نیز گفته اند چرا که جای در گوش دارد تمت تمت تمت فی ۲۵ شهر المحرم الحرام ۱۲۷۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ محرم ۱۲۷۰ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۵۹]

← تصورات ⟵ روضة التسلیم
← تصورات ⟵ حاشیة شرح مطالع
← التصور لا نقیض له ⟵ عدم النقیض للتصور

● **تصور نهایت و انحصار موجودات** / فلسفه / فارسی

tasavvor-e nahāyat va enhesār-e mowjūdāt

همدانی، علی بن محمد، ۷۱۴ - ۷۸۶ قمری

hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)
به گفته گلچین معانی ظاهراً از میر سید علی همدانی باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۹۷/۵
آغاز: بسمله اما بعد کلمه چند بر سبیل اختصاراز براء تصور نهایت و انحصار موجودات؛ **انجام:** پس به متابعت شیطان رو از خاک و خاکی نگرداند و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ فهرست مندرجات به خط احمد گلچین معانی در ص۲۰ و ۲۱ الحاق شده است؛ جلد: تیماج مشکی، ۷ص (۳۷-۴۳)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۲- ۲۴۴]

← التصور و التصدیق ← التصور و التصدیق

● **تصور و تصدیق = منطق** / منطق / فارسی
tasavvor va tasdīq = manteq
اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر، - ۶۶۰ ؟ قمری
asīr-od-dīn-e abharī, mofazzal ebn-e ʻomar (- 1262)
رساله مختصری است در علم منطق مشتمل بر بحث تصور و تصدیق.
آغاز: دانستن چیزها از دو نوع خالی نبود یا دانستن چیزی بود بی آنکه برو حکم کرده باشند بنفی یا با ثبات
انجام: امید چنانست که اگر این قدر دانسته و بکار داشته اید از خطا و زلل احتراز نموده شود و طریق در هر مطلوبی ظاهر گردد و الله اعلم و احکم
چاپ: مجله ادبیات دانشگاه تهران ش ۷۳ و ۷۴
[دنا ۱۱/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۹۶۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر محرم ۱۰۰۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، عطف پارچه، ۱۵گ (۲پ-۱۶پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۶۹]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۵۱/۷
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر جمادی الثانی ۱۰۶۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، آهار مهره، ۱۹گ (۸۴ - ۱۰۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۴/۵×۱۳سم [ف: ۲۸ - ۳۶۴]

● **التصور و التصدیق** / منطق / عربی
at-taṣawwur wa-t taṣdīq
قطب الدین رازی، محمد بن محمد، ۶۹۴ - ۷۶۶ قمری
qotb-od-dīn-e rāzī, mohammad ebn-e mohammad (1295 - 1365)
رساله‌ای است در تحقیق معنی تصور و تصدیق. مؤلف در آغاز به تفسیر اجمالی سه وجه کلمه «تصور» و پس از آن به‌طور مبسوط به تفسیر و توضیح معانی چهار گانه «تصدیق» به خصوص معنی چهارم آن پرداخته است. از بهترین رساله‌ها در این مبحث است و ملاصدرا در رساله خود از آن خرده گرفته است. این همان رساله است که مصنف در شرح مطالع اشاره به آن نموده است و این همان است که میرسید شریف در حاشیه شرح مطالع در مبحث تصور و تصدیق می‌گوید.
آغاز: هذه رسالة مشتملة علی تحقیق معنی التصور و التصدیق و تعریفهما حررتها لبعض الأصحاب ... اعلم أن العلم الذی هو مورد القسمة بین التصور و التصدیق
انجام: أعنی الموضوع و المحمول و النسبة بینهما و انتساب و بعد القیاس لا یحصل إلا الإذعان بتلك النسبة أو الانتساب بأنها واقعة أو مطابقة لما فی نفس الأمر، و الله أعلم بالصواب
چاپ: تونس، ۱۲۸۱ق؛ پاره‌ای از آن با چندین حاشیه در چاپخانه انوار محمدی در لکنهو به سال ۱۳۰۲ق به چاپ رسیده
[الذریعه ۱۹۸/۴؛ ریحانة الادب ۴۶۹/۴؛ کشف الظنون ۸۵۳/۱ التصور و التصدیق؛ معجم المطبوعات ۹۱۹؛ دنا ۱۱/۳ (۲۷ نسخه)]
شرح و حواشی:
۱- حاشیة میر زاهد علی الرسالة القطبیة = شرح الرسالة المعمولة فی التصور و التصدیق؛ هروی، محمد زاهد بن محمد اسلم (-۱۱۰۱)
۲- لواء الهدی فی اللیل و الدجی؛ بهاری، غلام یحیی بن نجم الدین

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۶۱/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷۷۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۱۹۴-۲۰۰)، ۲۷ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۱ - ۴۶۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۴۸۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن افضل بن محمد البرکی، تا: ۸۵۸ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۶۸پ-۷۷ر)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۲۲ - ۷۶]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۲۱ص (۳۱-۵۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۶۳]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۱۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۰]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۱/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۷۵]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۸۸/۳
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ تملک: «حسین بن محمد بن یحیی بن عبدالله بن عمران القطیفی» از قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۱۵گ (۹-۲۳)، ۱۸ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۳۰۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۲۱۵/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: لطف الله بن انوشروان، تا: جمادی الثانی ۹۷۰ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۷گ (۴۸پ-۵۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۳ - ۴۰۴]

۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۷/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین

خط: نستعلیق، کا: حسینی، تا: ۹۷۴ق، جا: کاشان؛ جلد: چرم، ۹گ (۵۵پ-۶۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [مؤید: ۳-۵۳۵]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۳۰/۱۳

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد باقر بن الله قلی شیرازی، تا: چهارشنبه ذیقعده ۹۸۴ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۳۰۴-۳۱۳)، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۴۴۳]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱/۵۳-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۳۹پ-۱۴۴ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۳۵]

۹. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۴۸/۲

آغاز: برابر

در فهرست از فخر رازی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: پلاستیکی قرمز، ۱۶ص (۳۴-۴۹)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۱۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۱۵/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۱۳۶]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۳۸۷۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۴۴۳]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۲۱/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۰۸۰ق، جا: حیدآباد؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی [ف: ۵ - ۳۱۰]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۵۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ محرم ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قرمز، اندازه: ۱۵×۱۸/۳سم [ف: ۷ - ۴۵۰]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۱۶/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در پایان نسخه افزودگی‌هایی در تلقین و عده زنان کافر، از برهان الدین بن الرفیع و نیز موضوعات گوناگون در ۵ برگ به نظم و نثر آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی ابری عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۸۶-۱۰۴)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۹ - ۳۵۶]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۹۰۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مهر علی برزیجینی، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۵۰۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۵۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۰]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۳۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ملابیگ نظر قرمکی، تا: ۱۲۵۸ق؛ مجدول، با کمند؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوای با ترنج و سرترنج، ۳۳ص، ۱۵ سطر(۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۱۸۴]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۱۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: آقا محمدمهدی اصفهانی، تا: رجب ۱۳۳۷ق، به دستور مهدیقلی خان مخبر السلطنه؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۱۲گ (۱۷پ-۲۸ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۳۲۲]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۱۵/۶

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۴گ (۴۵پ-۵۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۹ - ۳۷۶]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۹۴/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین محمد بن محمد معصوم رضوی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۹۴پ-۱۰۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۹۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ص (۳۹ - ۵۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳۲ - ۱۱۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ تملک: سید حسن موسوی، و این بیت: «فارقت و لا حبیب الا انت ×× احباب چنین کنند احسنت احسنت / ظن می‌بردم که در فراقم بکشی ×× و الله لقد فعلت ما کنت ظننت» فی شهور سنه ۹۶۱ و ...؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۲۱ص(۱-۲۱)،۱۹سطر،اندازه:۱۱/۵×۱۷/۵سم[ف:۳۲-۲۲۱]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۶۶/۲۴

آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۳ص (۲۶۱-۲۷۳)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۵۵۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۳۸/۱۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۳۰]

● **التصور و التصديق** / منطق / عربی
at-taṣawwur wa-t taṣdīq
؟ دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427 - 1503)
رساله کوتاهی است درباره تقسیم علم به تصور و تصدیق که با توجه به اقوال منطقیین در باب مذکور نگاشته شده است. صاحب الذریعة این رساله را از دوانی پنداشته لیکن در فهرست کتابخانه آستان قدس رضوی از عصام الدین ابراهیم اسفراینی دانسته شده و نیز در برگ نخست مجموعه مرعشی از میر سید شریف دانسته‌اند.
آغاز: بسمله، اعلم ان قولهم ان التصورات لا يحتمل عدم المطابقة بخلاف تصديقات كلام حق ما فهمه من اورد عليه ان المراد بالمطابقة ان كان ان المطابقة مع الماخذ فلا نسلم
انجام: على وجه الادراك لا على وجه الحفظ و لعل هذا مما يحتاج الى لطف قريحة و الله ولى الهدايه و السلام على مظهر النبوة و الولاية بم الرسالة
[دنا ۱۱/۳ (۹ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۶۲/۲
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ خفی خوش، کا: داوود بن نجم الدین محمد، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۲ص (۱۲-۱۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۶۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۴۰۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: داوود بن نجم الدین محمد، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، رویه پارچه اخرا، ۲ص، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۵۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷۶/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** لكن ليس كل موجود فى الذهن موجود فى نفس الأمر عندهم أعم من الخارج مطلقاً و من الذهن من وجه فلا يلزم من وجود الواذب فى المبادى وجوده فى نفس الأمر ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱۵۲پ-۱۵۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶×۱۳سم [ف: ۳۶ - ۶۱۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۲۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۶۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۱۷پ-۱۸پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۶ - ۱۲۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۶۰/۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۱ص (۱۰۶)، اندازه: ۱۱/۳×۲۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۷۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۲۹/۶۳
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عباس جیلانی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری با ترنج، ۲ص (۱۶۸-۱۶۹)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۴۲]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۳۶/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۰۴-۱۰۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۶۷۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: رقعی [میراث شهاب: س۶ش۴ - ۱۸]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۶۶۷/۷
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد شفیع، تا: ۱۲۹۷ق، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ ابر و باد عطف تیماج مشکی، ۲گ (۳۰۳-۳۰۴)، ۲۱ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۱سم [ف: ۳۴ - ۳۷]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۱۲/۲
بندی گویا از دوانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۳۳پ - ۳۴ر) [ف: ۶ - ۲۲۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۴/۱۵
آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۴۱۰-۴۱۱)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۹ - ۳۳۰]

۱۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۱۲/۲ - ب
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان فائدان فلسفیتان: ۱. فائدة فى ثبوت الشيىء للشيىء، آغاز: «هو. قال الشارح و ذلک حکم الى قوله على تقدير عدم قوة مدركة يمكن دفعه بوجه فلنمهد له مقدمات»، انجام: «عند من له صدق التامل فتامل. م د عفى عنه»، ۲. فائده فى عدم احتمال التصديق للكذب بخلاف التصديق و ناشناس آمده است که فائده دوم در آغاز و انجام با رساله حاضر تطابق دارد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۲پ-۱۳پ) [ف: ۵۱۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۸۴/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا، جا: بردع؛ نام دوانی به خامه نویسنده

در پایان نسخه آمده است؛ محشی به نشانی «منه ره»؛ ۲گ (۲۱پ-۲۲پ) [ف: ۱۶ - ۲۰۵]

● **التصور و التصدیق** / منطق / عربی

at-taṣawwur wa-t taṣdīq

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تحقیقی است در تصور و تصدیق با استناد به گفته‌های ابن سینا و بعضی دیگر و رد و ایراد درآنها. در آن از سخنان قطب رازی در شرح شمسیه و شرح مطالع و رساله تصور وتصدیق و سهروردی و ابن کمونه خرده گرفته است. مشتمل بر دو «مقدمه» و پنج «فصل»: فصل: فی العلم و تعریفه؛ فصل: فی تقسیم العلم الی التصور و التصدیق؛ فصل: فی تقدیر الحق و المذاهب الأربعة؛ فصل: فی تأیید الحق بعبارات القوم؛ فصل: فی جواز تقسمی العلم.

آغاز: تصورنا آیاتک و صدقنا برسالاتک و آمنا بحججک و بیناتک فاهدنا سبیل رحماتک و أغذ من سر نعمائک ... محمد المشتهر بصدرالدین هذه رسالة متضمنة لتحقیق التصور و التصدیق و تعریفهما کتبتها بالتماس بعض الخلال

انجام: مع انهم قائلوا بان الوجود امر بسیط لاجنس و لا فصل له فلاحدله و لا یعرضه العموم و الکلیة و ادراک ذلک یحتاج الی لطف قریحة فهذا ما سنح لنا فی باب التصور و التصدیق و الله ولی الهدایة و التوفیق.

چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۱ق.، خشتی، ۳۰ص، (در انجام جوهر النضید فی شرح منطق التجرید)

[کتابشناسی جامع ملاصدرا ص ۲۹۷؛ الذریعة ۱۹۸/۴؛ ریحانة الأدب ۴۱۹/۳؛ دنا ۱۲/۳(۲۳ نسخه)؛ مشار عربی ص ۴۵۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۷۴۶/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۱۰۹پ-۱۲۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۲۷۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۴۸/۲-۳/۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** وان کان التصور الساذج لکن فرده لامفهومه المأخوذ فیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: حسین بن مرحوم حاج محمدعلی نجفی؛ ۱۰۵گ، ۱۹-۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۴۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱/۵ خوئی

آغاز و انجام: برابر

کا: ملا محمد هادی خلف مرحوم حاجی فتح الله، تا: ۱۲۴۳ق؛ تذکر: کاتب و تاریخ کتابت و تعداد صفحات با آنچه در «کتابشناسی ملاصدرا» آمده است متفاوت می‌باشد؛ ۲۱ص (۸۹-۱۰۹) [ف: ۷ - ۴۸]

۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۷۴۳/۲

آغاز و انجام: برابر

فاقد دیباچه است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۵ق؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۶۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۵۸/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۳ شعبان ۱۲۶۴ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی،۹گ(۱۰۸-۱۱۶)،۲۰سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۰-۶۴۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۰۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۳ ذیحجه ۱۲۶۷ق، به درخواست آقا شیخ رضا؛ محشی؛ واقف: آقا جمال الدین نوری، مهر ۱۳۶۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۲۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۹سم [ف: ۲۴ - ۵۳]

۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۸۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۷گ، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۳۵۷]

۸. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۰/۱۵ فرخ

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی تا رمضان ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر (۸/۳×۱۶/۵)، قطع: رقعی [ف: ۲۰۵]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۶۵۶

خط: نستعلیق، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، جلد: تیماج زرد، ۶۷گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ - ۴۴۲]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۵۰۱/۱-۳۸/۱۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد حسن موسوی علوی، تا: دوشنبه ۲۰ صفر ۱۲۹۷ق، جا: تهران؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۲۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۴۶]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۳۸۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یادداشتی در قسمت جسم به بی‌نهایت و یادداشتی درباره مثل افلاطون آمده که کاتب در روز سه‌شنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۳۰۱ نگاشته؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷گ (۲ر-۲۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۹]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۶۹۰

خط: نستعلیق، کا: محمد تقی نهاوندی، تا: ۱۳۰۲ق؛ مهر: «عبده محمد تقی» (بیضوی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۴ص (۱۷-۵۰)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۲۴۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: سید احمد حسینی، تا: ۱۳۳۹ق؛ مذیل است به تاویلات شیخ عبدالرزاق کاشی درباره آیه کریمه «انما تمثل لها بشرا سویا»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۱۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۵۲]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۹۱۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در هامش صحفه آخر چنین آمده است «فی یوم ثامن عشر من شهر ذی حجه الحرام اعنی یوم الغدیر من شهور سنته ۱۲۱۷ استولی مسعود بن عبدالعزیز الوهابی لعنهما الله بکربلا و قتل اهالیها و مجاوریها و سلبهم ...»؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۴۶-۵۴)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲۴۰]

۱۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۴۸۷/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۹]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۵۶/۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: پسته‌ای فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰گ (۲۷۷ر-۲۸۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۴۳]

۱۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۷۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳-۸۶]

۱۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۳۳۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۷گ (۵۹-۷۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۸۱]

۱۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۲۹۹/۲

آغاز: بسمله. اما بعد فیقول الهارب من کل حیات؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آبی، جلد: میشن مشکی و مقوا، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [فهرست عراقی: ۱ - ۴۲۶]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۷۰۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۴۶-۶۳)، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۹×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۶۸]

۲۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: ۱۶مجموعه بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۱]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۲/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ادراک ذاک یحتاج الی لطف قریحة فهذا ما سنح لنا فی باب التصور و التصدیق و الله ولی الهدایة و التوفیق. تمت رسالة التصور و التصدیق

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در فهرست این رساله بدون شماره آمده است که شماره آن از فهرست رایانه ای ذکر شد[ف:۹-۲۹۱]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۳۲۹/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** المقارن للحکمة کان الحکم خارجاً عن التصدیق لانه ... اقول و معلوم ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۹گ (۵۴پ-۶۲پ)، اندازه: ۱۱/۲×۱۸/۴سم [ف: ۴۳-۲۵]

● تصور و تصدیق = تحقیق معنی التصور و التصدیق =رسالة التصورات و التصدیقات / منطق / عربی

taṣawwur wa taṣdīq = taḥqīq-u ma‘na-t taṣawwur wa-t taṣdīq =r.-ut taṣawwurāt wa-t taṣdīqāt

بهادر صفوی، ارتضا علی بن احمد، ۱۱۹۸-۱۲۵۱قمری

bahādor safavī, ertezā ‘alī ebn-e ahmad (1784 - 1836)

وابسته به: حاشیة میر زاهد علی الرسالة القطبیة = شرح الرسالة المعمولة فی التصور و التصدیق؛ هروی، محمد زاهد بن محمد اسلم (-۱۱۰۱ق)

تاریخ تألیف: ۱۴ محرم ۱۲۳۰ق

شرحی است بر حاشیه زاهدی که بر رساله «تصور و تصدیق» قطب الدین رازی نگاشته است. شرح‌کننده در پایان خود را ابوعلی محمد ملقب به ارتضا ابن احمد، شهیر به مجتبی، مخاطب به مصطفی علی خان بهادر، قاضی القضاة فاروقی جوفاموئی بخاری نامیده است که گویا هندی باشد. شارح این کتاب می‌گوید: محشی (محمد زاهد) بر دوانی (۸۳۰-۹۰۸) که برخلاف نظر جمهور، علم قدیم مبادی عالی را نیز به تصور و تصدیق توصیف می‌کند اعتراض دارد.

[دنا ۱۲/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۷۸

آغاز: سبحان الذی هدانا بتصور مکنوناته الی تصدیق ذاته، و بادراک مصنوعاته الی اذعان صفاته. نحمده حمداً یلیق بشأنه و نشکره شکراً علی ... اما بعد: کان «الحاشیة الزاهدیة علی الرسالة القطبیة» محتویة «من الحقایق العلمیة ... بید انها ... بمنزلة الالغاز ...فعلق علیها مشاهیر دیارنا لاسیما المولی ... ملک العلماء تعلیقات (گ۲) ... فرقمت علیها شرحاً ... قال المحشی المحقق: [الحمدلله ذی الحکمة البالغة و الحجة الساطعة العظیم شأنه العمیم احسانه ... المفیض للتصور و التصدیق] الحکمة ... البالغة ای الجیدة یقال شییء بالغ ... محمد زاهد بن محمد اسلم الهروی ... لما کان مبحث التصور و التصدیق من نفایس ... و کانت الرسالة التی ألفها الحبر العلامة (گ۳) ... قطب الملة و الدین الرازی فی هذا المبحث

... مشتملة على ... فاردت شرح اسرارها (گ۳پ) ... [فها انا اشرع فی المقصود مستفیضاً من ولی الخیر] ... اعلم أن العلم الذی هو مورد القسمة إلخ. أقول: كان المراد بالعلم المتجدد علم يتحقق مصداق کل فرد منه (گ۳پ)؛ **انجام:** و يعضده عد الشيخ الزوجية و الفردية من الكيفيات بالكميات و عد السرعة و البطؤ من ... فعاد الاشكال. هذا آخر المقال و الله اعلم بحقيقة الحال. قد وقع الفراغ من هذا الحمع و التأليف للعبد ... ابوعلی محمد الملقب به ارتضا ابن احمد الشهير بالمجتبى المخاطب بمصطفی علیخان بهادر قاضی القضاة الفاروقی الجوفاموئی البخاری تجاوز ... فی اليوم ۱۴ محرم ۱۲۳۰ من هجرة سيد ... اجمعين.

خط: نسخ خاوری ایران، بی‌کا، تا: ۱۴ محرم ۱۲۳۰ق؛ تاریخ ۱۴ محرم ۱۲۳۰ تاریخ نگارش شرح است که شاید تاریخ کتابت نیز باشد؛ کاغذ: نخودی، هندی، جلد: مقوایی، رویه تیماج سبز، ۱۹ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۲۷/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۴۵۱]

● التصور و التصديق / منطق / عربی

at-taṣawwur wa-t taṣdīq

رساله در علم منطق، در صدر رساله محمد عطار نام خود را نوشته و ظاهراً از اوست. در این رساله از حواشی سید بر مطالع و حاشیه یاد می‌شود.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۴۵/۱۱

آغاز: لكتاب الحروف الفقير محمد العطار غفره الله العلم هو حصول صورة الشی فی العمل

خط: نسخ تحریری، کا: محمد عطار معدل، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی قلم الوان، جلد: تیماج قرمز، ۱۲ص (۶۶۴-۶۷۵)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۷۹]

● التصور و التصديق / منطق / عربی

at-taṣawwur wa-t taṣdīq

رساله مفصلی است در تصور و تصدیق مشتمل بر این بخش‌ها و عنوان‌ها: مقدمه شامل: افاضه ۱) اقسام الوجود، ۲) بیان انقسام الشی الی اقسامه الثلاثة، ۳) بیان اقسام العرض، ۴) بیان العلم و كيفية حصوله و فيها استفادات شامل چهار استفاده؛ مقصد ۱. بیان تقسيم العلم الى التصور و التصديق وفيه ابحاث (پنج بحث)؛ مقصد ۲. فی ان التصديق هل هو بسيط ام لاوفيه اشارات؛ مقصد ۳. بیان اجزاء القضية هل هی ثلاثه ام اربعه وفيه بيانات (چهار بیان). مؤلف در اوایل نسخه حواشی با عنوان‌های «قولنا-قولنا» اضافه نموده است این رساله غیر از تصور و تصدیق ملاصدرا است و مؤلف در حواشی از ملاصدرا با دعای «صدرالمتالمين قدس سره» یاد می‌کند.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۸۳۴-۱۵/۷۴

آغاز: الاولى فی بیان اقسام الوجود. الوجود المطلق اما رابط وهو ثبوت الشیء و شيئا مفاد كان الناقصة فی الهيات المركبة او رابطی و هو مفاد كان التامة المتحقق فی الهيات البسيطة؛ **انجام:** و لما لم يكن وقوعها كليا فيصرف الى الوقوع الجزئی لامطلقا بل المخصوص بالتصديق المذكور قدتم المقصد الثالث بعون الله تعالی و توفيقه اللهم اجعل خاتمة امورنا خيرا قد فرغت ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۴؛افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا سبز عطف تیماج سرخ، ۶۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲-۹۴۵]

● التصور و التصديق = حاشية شرح الرسالة الشمسية / منطق / عربی

at-taṣawwur wa-t taṣdīq = ḥāšīyat-u š.-ir r.-iš šamsīya

وابسته به: الشمسية فی القواعد المنطقية = الرسالة الشمسية؛ کاتبی قزوینی، علی بن عمر (۶۰۰-۶۷۵)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۱۵/۱۳

آغاز: اذ لم ... اولا المقصود بل اجمل فيه ... و الدليل على ذلك جعل المفردات فی مقابلة القضايا؛ **انجام:** من علة مادية و صورية فانه شامل للغرض المركب الصادر عن المختار، تم بحمدالله وحسن توفيقه و الصلوة على رسوله محمد و آله اجمعين.

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۶گ (۱۰۰ر-۱۱۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۹ - ۳۷۸]

↩ التصوف ⊲ مذهب ارباب السلوک

↩ تصوف ⊲ آداب اهل تصوف

↩ تصوف ⊲ معنی تصوف

↩ تصوف ⊲ نصیحت درویشان

↩ التصوف ⊲ آداب التصوف

↩ تصوف ⊲ آداب صوفیان

↩ تصوف ⊲ انشاء القدوسية

↩ تصوف ⊲ آداب تصوف

● التصوف = ما التصوف و من الصوفی ؟ / عرفان و تصوف / عربی

at-taṣawwuf

سلمی، محمد بن حسین، ۳۲۵ - ۴۱۲ قمری

sulamī, mohammad ebn-e hoseyn (938 - 1022)

سماعات سلمی است که از استادان خود شنیده.

آغاز: سمعت الإمام أبا سهل محمد بن سليمان الصعلوكی رحمه الله <و سئل: «ما التصوف»> يقول: «التصوف الإعراض عن الاعتراض».

انجام: و قال: «الصوفية عبيد الظواهر، احرار البواطن»

چاپ: به تصحیح محمد سوری در مجموعه آثار ابوعبدالرحمن

سلمی، جلد۳ (تهران، موسسه حکمت و فلسفه ایران: ۱۳۸۸)
[دنا ۱۳/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۹۸۹/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و تعلیق، کا: محمود بن محمد بن عمر بن ابی بکر الخطیب، تا: ۶۷۳ق؛ ۲گ (۴۸ر-۴۹پ) [ف: ۷ - ۱۳۳]

● **التصوف** / عرفان و تصوف / عربی
at-taṣawwuf
زمخشری، محمود بن عمر، ۴۶۷ - ۵۳۸ قمری
zamaxšarī, mahmūd ebn-e ʻomar (1075 - 1144)
[دنا ۱۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۸۷/۷-ف
نسخه اصل: نسخه آقای فروزانفر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۴ شعبان ۱۲۹۳ق [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۹]

● **التصوف** / عرفان و تصوف / عربی
at-taṣawwuf
ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری
ebn-e ʻarabī, mohammad ebn-e ʻalī (1166 - 1241)
رساله کوتاهی است در سلوک صوفیان که برای فخر رازی نوشته و برای قلب شش «وجه» و مقابل هر وجه حضرتی از حضرات بزرگ الهی می‌داند: ۱. حفره احکام و صقال آن؛ ۲. حفره اختیار و تدبیر: ۳. حفره ابداع و صقال آن؛ ۴. حفره خطاب؛ ۵. حفرة الحیوة و صقال ذلک الوجه؛ ۶. حفرة ما لا یقال و صقال این وجه.
آغاز: قال الشیخ الاکبر قدس الله سره لاستدعاء الامام الفخر الرازی الی طریق التصوف. اعلم ان القلب علی خلاف بین اهل الحقائق و المکاشفات کالمرآة المستدیرة لها ستة أوجه
انجام: فان اردت انوارهم و اسرارهم فاسلک آثارهم.
[دنا ۱۳/۳ (۴ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۴۹/۵
آغاز: الکشف لاولیاء الله علی قسمین، کشف اجمالی و کشف تفصیلی، و الاجمالی هو أن یصله عن المکاشف افعال و اقوال یوافق الحال؛ **انجام:** فاشتقات ففارقت، قال الخلیفة دعوه بذهب ان لاولیاء الله شاناً لانعرفه نحن.
سرآغاز و انجام این نسخه با دیگر نسخه‌ها متفاوت است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حصار بک، تا: ۸۵۵ق؛ محشی؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۴۰)، ۲۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۳سم [ف: ۳۳ - ۲۸۴]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج زرد، ۲ص (۹۶-۹۷)، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۲]
۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۳۳۲/۷
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۳۰۳ق؛ ۴گ (۱۵۳ر-۱۵۶پ) [ف: ۵ - ۳۰۵]
۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۳۰۳/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوش، کا: سید حسین خان نعمت اللهی رهنمون تفریشی، تا: ربیع الثانی ۱۳۵۱ق؛ ۴گ (۴۱ر-۴۴پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۳۰۰]

● **التصوف** / عرفان و تصوف / عربی
at-taṣawwuf
؟ اسفراینی، عبدالرحمن بن محمد، ۶۳۹ - ۷۱۷ قمری
esfarāyenī, ʻabd-or-rahmān ebn-e mohammad (1242 - 1318)
شاید تألیف نورالدین عبدالرحمان اسفراینی یا شاگرد او عبدالغفار ابهری باشد. تکیه مؤلف در این رساله بر تعلیم صوفیان است که چگونه به اصطلاحات اشراقی معنی کلامی سنی پسند بدهند و مطابق توحید عددی تفسیر کنند. او با آنکه مقام قطبی را می‌پذیرد، لیکن آن را پائین‌تر از نبوت می‌شمرد. او دیدگاه‌های اشراقی را «واقعات جهلة المتصوفة» می‌نامد. دو صفحه آخر نسخه شعر و نثر به عربی و فارسی و دعا است.
[دنا ۱۳/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۱۹/۶
آغاز: له شیخاً و معلماً و صارحجاً بابینه و بین الله تعالی و وضع عرشه بین السماء و الارض، تجلی له متی شاء و احتجب متی اراد، حتی یغرقه فی الضلالة ... من لا شیخ له فالشیطان شیخه ... فصل: اکثر ما یلقی الشیطان الجهال فی الاباحة و التجسیم و الحلول، اما الا فالشیطان شیخه ... فصل: اکثر ما یلقی الشیطان الجهال فی الاباحة و التجسیم و الحلول، اما الا باحة ... (گ۸۶) ...فصل: و اما التجسیم انما یریه الشیطان من قبل ان یرید ان الذی یری من الصور و الاشکال فذلک عینها ذات الله ... و اما الحلول؛ فاعلم ان الحلول (گ۸۶پ) ... فصل: فی شرف هذه الأمة (گ۸۷پ) ... فصل: فی تعریف الصحابی و التابعی و الولی (گ۸۸) فصل: فی القطب؛ قال الرسول (ص): رب شعث ... ان بساط النبوة ان طوی لم یطو بساط الولایة (گ۸۸) ...فصل: سیر ذات النفس انما یکون (گ۸۹) ...فصل: و التمرغ المذکور فی الحدیث (گ۹۰) ... قال الشیخ ابو سعید بن ابی الخیر: العلم النافع ... و؛ **انجام:** قال رحمه الله: المعرفة

طريقة بدايتها نجوم زاهرة و وسطها اقمار باهرة و نهايتها شموس ظاهرة. و نختم الرسالة بهذه الآية الكريمة: أفرايت ان متعنا هم سنين ... نبهنا الله عن نومة الغافلين و الحمدلله رب ... الى يوم الدين
اين نسخه از حقايق سلمى (م۴۱۲) (گ۸۸)، ابو يعقوب سوسى (گ۱۱۷پ)، حسين رحمه الله (شايد حلاج)، سهل شوشترى، بوسعيد خراز(گ۱۱۱)، ابوسعيد الخدرى (گ۱۱۱پ) و ابوسليمان دارانى (گ۱۲۰پ) نقل مى‌كند؛ خط: نسخ، بى‌كا، تا: قرن ۹؛ افتادگى: آغاز؛ كاغذ: ترمه، نخودى، جلد: مقوايى رويه تيماج مشكى با ترنج، ۵ص (۸۶–۹۰)، ابعاد متن: ۹/۲×۱۶/۳، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ – ۵۶۷]

● **تصوف** / عرفان و تصوف / فارسى

tasavvof

همدانى، على بن محمد، ۷۱۴ – ۷۸۶ قمرى

hamadānī, ʻalī ebn-e mohammad (1315 - 1385)

با عنوان «اى عزيز».

[دنا ۱۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۱/۱-ف

نسخه اصل: اياصوفيا ش ۱۷۹۱؛ خط: نسخ، بى‌كا، بى‌تا؛ ۲۳گ (۱–۲۳)، ۱۱ سطر [فيلمها ف: ۱ – ۴۶۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۱/۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فيلمها ف: ۱ – ۴۶۰]

● **التصوف** / عرفان و تصوف / فارسى

at-taṣawwuf

نعمة الله ولى، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمرى

neʻmat-ol-lāh-e valī, neʻmat-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1330 - 1431)

[دنا ۱۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۰۲/۶

آغاز: بسمله، حمدله ... اما بعد بدانكه اهل تصوف مى‌گويند كه از توتا خداى راه نيست از بهر آنكه يك ذات خداى تعالى نامحدود و نامتناهى است؛ **انجام:** منهج حب ولايت راعيان ×× يافتى چون نعمة الله يافتى

خط: نستعليق، كا: محمد فاضل روضه اى، بى تا، كاغذ: سپاهانى، جلد: تيماج ترياكى، ۱۶گ (۱۳۶پ–۱۵۱ر)، ۱۲ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۷۲۹]

● **تصوف** / عرفان و تصوف / فارسى

tasavvof

نوربخش خراسانى، محمد بن محمد، ۷۹۵–۸۶۹ قمرى

nūrbaxš-e xorāsānī, mohammad ebn-e mohammad (1393 - 1465)

[دنا ۱۳/۳]

شيراز؛ خانقاه احمديه؛ شماره نسخه: ۵/۴

بى‌كا، بى‌تا [نشريه: ۵ – ۲۱۸]

● **التصوف** / عرفان و تصوف / عربى

at-taṣawwuf

زروق، احمد بن احمد، ۸۴۶ – ۸۹۹ قمرى

zarrūq, ahmad ebn-e ahmad (1443 - 1494)

كوتاه از رساله‌اى به عربى و شايد قواعد التصوف يا القواعد و الاصول او باشد.

[دنا ۱۳/۳؛ معجم المؤلفين ۱۵۵/۱]

رشت؛ شاد قزوينى؛ شماره نسخه: ۱۱/۴

بى‌كا، تا: دوشنبه ۲۹ جمادى الثانى۹۴۹ق؛ با تملك ۱۰۶۶ [نشريه: ۵ – ۳۹۵]

● **تصوف (رساله در تحقيق)** / عرفان و تصوف / فارسى

tasavvof (r. dar tahqīq-e)

مجذوبعلى شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵–۱۲۳۸قمرى

majzūb-ʻalī-šāh, mohammad jaʻfar ebn-e safar (1762 - 1823)

تاريخ تأليف: ۱۲۳۶ق

نويسنده مى‌گويد: «دوستى از اين ضعيف خواهشمند شد با كمال اصرار كه مختصرى فايده مند در تحقيق و حلول و اتحاد و وحدة وجود و تناسخ تحرير نمايد». من اين كتاب را در پانزده «فصل» پرداختم: ۱. تعيين صوفى؛ ۲. بيان تحقيقى از اين ضعيف؛ ۳. تحقيق صوفى و متصوف؛ ۴. كلام علامه حلى؛ ۵. تحقيق اينكه صوفى نمى‌تواند سنى باشد؛ ۶. بيان كيفيت سلوك در ده اصل؛ ۷. ذكر و تفكر و مرابطه؛ ۸. نقل كلمات فيض؛ ۱۰. نقل كلمات شيخ بهائى؛ ۱۱. نقل كلمات شهيد ثانى و ابن فهد حلى و دوانى و ميرسيد شريف جرجانى و خواجه نصير؛ ۱۲. بيان سير معكوس؛ ۱۳. تعريف عظمت و جلال معكوس؛ ۱۴. بيان اطوار سبع المثانى؛ ۱۵. بيان مندرجات و واقعات.

آغاز: بسمله، ما النصر الا من عندالله العزيز الحكيم الحمدلله و سلام على عباده الذين اصطفى سيما على نبيه المجتبى

انجام: مثل خالق و رازق اسماء افعال گويند

[دنا ۱۳/۳]

۱. تهران؛ ملى؛ شماره نسخه: ۲۹۲۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه کاغذی، ۱۳۳گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۶۴۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۶۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و این اوراق مبوب نمودم به پنج باب و خاتمه این نسخه مقدمه رساله در تحقیق تصوف می‌باشد یعنی از ابتدای کتاب تا ابتدای تقسیم کتاب مزبور؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: فیبر آبی، ۱۵گ، ۱۵ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۶ – ۸۶۱]

● **تصوف** / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof

افغان چوبراهی مصطفی آبادی، حمید

afqān-e čūbrāhī mostafā ābādī, hamīd

[دنا ۱۴/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۰/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۹۷
آغاز: رب یسر و تمم بالخیر. بسمله و حمدله ... اما بعد چنین گوید ... حمید افغان ساکن مصطفی باد عرف چو براه که چند سخنان در راه سلوک گفته شده تا عارفی و عاشقی که درین سیر نماید و در عمل آرد و از صحبت مرشد کامل امیدواریم که لقای معشوق مطلق محصل و میسر گردد؛ **انجام:** ای عزیز در غایت دلها میکوش و عیبها میپوش و دین بدنیا مفروش یکی را همت بهشت و یکی را همت دوست ای من فدای آنکه همه اوست.
خط: نستعلیق هندی، کا: عبدالمجید، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سبز، ۳۳گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۴ – ۳۹۶۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۷۱–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۱۰۵]

● **تصوف** / عرفان و تصوف / عربی

tasavvof

حسینی، موسی بن فضل الله، ق۱۳ قمری

hoseynī, mūsā ebn-e fazl-o-llāh (- 19c)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۹۶۰/۶
خط: نستعلیق، کا: موسی بن فضل الله حسینی همدانی، بی‌تا؛ ۳گ (۱۵۶–۱۵۸)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۶]

● **تصوف** / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof

صفی علیشاه، محمد حسن بن محمد باقر، ۱۲۵۱–۱۳۱۶ قمری

safī-ʻalī-šāh, mohammad hasan ebn-e mohammad bāqer (1836 - 1899)

رساله مفصلی است در عرفان و سیر و سلوک. مؤلف از عارفان شیعی بوده و در این رساله در مناقب و فضایل اهل بیت نیز مطالبی آورده است. او از عارفان عهد ناصر الدین شاه قاجار است.

[دنا ۱۴/۳؛ منزوی ۱۰۹۱/۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۷۷۲/۱–۲۴/۷۲
آغاز: ای عزیز این کتاب تصوف است فقیر صفی علی به موهبت غیبی واشاره قدسی نوشتم تا از برای اهلش اگر در روزگار یافت شود سررشته باشد و عجالة موجب تشویق طالبان عالی همت شود؛ **انجام:** حضرت امیر علیه السلام فرمود مبین قرآن منم ... یعنی از قرآن اسرار و دقایقی است که باید از من به ظهور رسد و بدون ولایت من به اسرار نتوان رسید و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج نارنجی، ۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲ – ۹۴۶]

● **تصوف** / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof

حالی اردبیلی، محسن بن حسن علی، ۱۲۵۰؟–۱۳۳۳؟ شمسی

hālī ardabīlī, mohsen ebn-e hasan ʻalī (1871 - 1954)

مؤلف بر آن می‌شود که رساله‌ای در اعمال صوفیان بنویسد و بین آنچه از روی ریا می‌شود و آنچه عمل حقیقی است فرق بگذارد و به قول او مختصری از آثار و اخبار در فضیلت سلوک و مجاهده از معصومین بیاورد. در این عقیده یکی از اخوان الصفا نیز به تشجیع او همت می‌گمارد و سرانجام او این رساله را در یک «مقدمه» و دو «باب» و یک «خاتمه» به فارسی و عربی می‌پردازد: مقدمه: در واحدیت واحدیت و صمدیت خداوند بنزد شیعیان؛ باب ۱. فضیلت سلوک و مجاهده و ریاضت از اصول خمسه؛ باب ۲. بیان حق و باطل از فرق سالکین و منشاء اشتباه ناس؛ خاتمه: در بیان جماعت حقه.

[دنا ۱۴/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۱۸/۱
آغاز: هو المستعان، بسمله، الحمدلله الذی خلقنا بطاعته و اکرمنا بدینه؛ **انجام:** و الشیخ زاهد الجیلانی و المولوی المعنوی و لسان الغیب و الشیخ سعدی الشیرازی کلهم من هذه السلسله
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مقوایی، ۶۸گ، ۱۲ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۳۱۴]

● **تصوف (حقیقت)** / کلام و اعتقادات، عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof (haqīqat)

قدس شریفی، فهیم السلطان، ق۱۴ قمری

qods šarīfī, fahīm-os-soltān (- 20c)

[دنا ۱۴/۳؛ فهرستواره ۲۲۰/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۳۳۶

آغاز: وحدت وجود، مخلوق فانی و انسان ضعیف؛ **انجام:** در دو دنیا رستگار باش

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: تقی قدس شریفی، ۱۳۲۹؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۱۶۳گ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۳۳۵

آغاز: سپاس و ستایش مختص ذاتی است؛ **انجام:** نه از غنار و گردان و نه از فقر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: تقی قدس شریفی؛ جلد: مقوا، ۴۰گ، ۳۲ سطر [الفبائی: ۱۲۸]

● **التصوف (رسالة فی)** / عرفان و تصوف / عربی

at-taṣawwuf (r.-un fī)

شیخ مصطفی بک عبدالرزاق، ق۱۴ قمری

šayx mostafā bak ‘abd-or-razzāq (- 20c)

مجموعه چند درس از مباحث تصوف شناسی که نویسنده در دانشکده ادبیات دانشگاه مصری «جامعة الفؤاد الاول» القاء کرده است. رساله در دو بخش تدوین شده است: ۱. نشأة کلمة صوفی و تصوف و اصلها؛ ۲. اساس التصوف و ما مر به من الادوار.

[دنا ۱۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۴۴۳

آغاز: الحمدلله الذی خصص الانسان بشرف الخطاب و الهمهم مدافعة الخطاء و ملازمة الصواب؛ **انجام:** و الذی جعل من طریقة الاخلاص و الزهد و العرفان و الخیر اداة غش و مطامع و جدل و فساد.

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: پلاستیکی زرشکی عطف تیماج، ۲۸گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۳/۱ - ۲۹]

● **التصوف** / عرفان و تصوف / عربی

at-taṣawwuf

ابوعبدالله محمد بن خفیف

abū-‘abd-ol-lāh mohammad ebn-e xafīf

رساله مختصری است در چگونگی و شرایط مریدان اهل تصوف که مؤلف به جهت مبتدیان در این علم نگاشته است.

[دنا ۱۴/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۷/۵

آغاز: اخبرنا الشیخ الامام الفقیه شهاب الدین ابوالفضل محمد بن یوسف ابن علی الغزنوی الحنفی ... قال ابو عبدالله محمد بن خفیف رحمة الله علیه: الحمدلله الذی حمد نفسه باثناء علی نفسه ... هذا کتاب اختصرته للمبتدی من المریدین مما لابد لهم من معرفته ... باب قال ابو عبدالله رحمه الله فأول ما علیه فی ابتداء ارادته أن یقصد الی حکیم من أهل زمانه؛ **انجام:** فیرجع فی حاله الی مقصود سوی الله تعالی فیزیله عن الاخلاص و یأوی بارادته الی المخلوقین و بالله التوفیق.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۲۲۰پ-۲۲۹پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۷۹]

● **تصوف** / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof

بستی، ابوالحسن

bastī, ab-ol-hasan

[دنا ۱۴/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۱۰/۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Or. 5321؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۲۶]

● **التصوف** / عرفان و تصوف / عربی

at-taṣawwuf

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۴۶۴

برگهای متفرقه ایست از کتابی که در هم صحافی شده و این عناوین در آن دیده می‌شود: باب حفظ قلوب المشایخ، باب التقوی، باب المعرفة، باب المحبة، باب السماع، باب الزهد، باب الصمت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۶۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸۳/۳

ناشناخته؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حصار بکری، تا: ۸۵۵ق؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: ۹ش۲ - ۳۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸۳/۵

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حصار بکری، تا: ۸۵۵ق [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۵

آغاز: فی الانوار الرحمونیات، السادس فی کشف العروش المعنویات، السابع فی ادراک الکرسی القابل للتشکیلات ... الخامس و العشرون فی تفجیر ینابیع الحکم اللدنیات الظاهرات الاقدسیات؛ **انجام:** انه واحد منان و الحمدلله والاً و آخراً و صلی الله ... الی یوم الدین

به عباراتی دشوار در ۲۵ بخش. نخستین عنوان: الفصل الاول بروق المعارف المکنونة فی لوامع دقایق الاولیاء. دو عنوان بازپسین: الفهم الثاقب و هو الفصل الثامن فی تصفح الالواح و الحضرات الارادیات، اللوح السادس و هو اللوح العرشی؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ با تاریخ روز چهارشنبه پیش از نیمه روز ۸ ربیع الثانی با تاریخی به سیاق در پایان؛ تملک: شیخ احمد علی منصور مغربی بجائی، احمد ساعد؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی با ترنج، ۷۷گ، ۱۱ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [سنا: ف: ۱ – ۳۹۸]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۸۳۹/۱۳

آغاز: ... أجبت رسو لهالما أتانی لیسأل أن یکلمنی شفاها ×× فما رحلت لبعض کان منها و لکن کان عن حاد حداها ... اعلم أن هذه القصیدة و کل قصیدة فی اول کل باب من هذا الکتاب لیس المقصود؛ **انجام:** کما ذهب إلیه أکثر المتکلمین من الأشاعرة و انما الحق فی ذلک استعداد المرئی للرویة سواء کان معدوماً أو موجوداً ... او ما أشبه ذلک بحسب الحجاب و لهذا إذا رجع الناس من التحلی فی الدار الاخرة ترجعون بتلک الصورة ...

این اثر بخشی از کتابی در تصوف و عرفان است از دیدگاه اهل سنت که در آغاز آن گویا در آغاز هر باب ابیاتی از نگارنده آمده ابیاتی هائیه آمده است این اثر به نظر می‌رسد بخشی از کتاب الفتوحات المکیة ابن عربی بوده باشد لیکن در بررسی صحت آن تایید نگردید البته نیاز به بررسی بیشتر دارد ضمناً دردیوان الاکبر چاپ بمبوی نیز که مجموعه اشعار ابن عربی است این ابیات وجود ندارد متأسفانه به علت افتادگی از آغاز و انجام این اثر به نام مؤلف و عنوان اصلی کتاب دست نیافتیم. گفتنی است در این بخش انواع حجاب‌های نورانی و ظلمانی و نیز حدوث عالم و بحث رویت باری تعالی (العیاذ بالله)از دیدگاه اهل سنت در قالبهای عرفانی آمده است؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شرقی، ۳ص (۱۳۵ر–۱۳۷پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۳۵ – ۱۶۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۶۱۷ ض

ناشناس؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۴۴/۱۱

آغاز: بسمله. امد ؟ بعد علم ایها الطالب الصادق الموافق و المرید العاشق انه لابد لکل مرید من مراد ... ارحموا من فی الارض یرحمکم من فی السماء

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین بن یحیی مازندرانی، بی‌تا، جا: حلب؛ مجدول؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۴سم [ف: ۷ – ۱۶۴]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸۳/۴

خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛قطع:جانمازی[میراث شهاب:س۹ش ۲ – ۳۷]

● **تصوف** / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۶۴/۲-عکس

آغاز: ان هذه تذکرة لمن شاء ... و اگر بدانستی که تشبیه خلاصه نسخه اصل: توبینگن Oct Or. 3784؛ کا: خادم الفقراء المعلم بالشهیر، تا: ربیع الاول ۸۰۲ق، ۱۲گ (۱۴۵پ–۱۵۶ر) [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۶۳/۲-عکس

همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۲۲۴]

۲. شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۸/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۵ – ۲۸۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۴/۶

آغاز: بدان ای عزیز که تصوف در جهان از مهتر شیش (کذا) علیه السلام پیدا شد و اول صوفی در جهان هم او باشد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: ترمه بخارائی، جلد: میشن یشمی، ۱۱ سطر [ف: ۵ – ۳۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۴۷/۱۵

آغاز: بالله و توفیق و انوار توحید و تحقیق از حضرت احد ظاهر و اظهر و باطن انور مولانا اعظم حافظ اوضاع الشریعة ... بعد از آن امین الدین گفت خدمت شیخ طریقت محیی الدین اعرابی در توحید نمی‌پسندد دعا گفت از مشایخ هر که دیدم و شنیدم برین معنی بود؛ **انجام:** همگانرا هدایت تقوی جما خویش کراهت کناد و انا و ایاکم لعلی هدی او فی ضلال مبین و الله الموفق

در آن از کتاب عروه و امین الدین و محیی الدین عربی یاد می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷ص (۳۹۲–۳۹۸)، اندازه: ۹/۸×۱۸/۷سم [ف: ۵ – ۶۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵۵/۱۸

آغاز: اما بعد می‌باید بدانی که اهل تصوف کدامند و ایشان چند گروهند؛ **انجام:** اولئک الذین امتحن الله قلوبهم اللتقوی لهم مغفرة و اجر عظیم

گفتاری در ...؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قرمز، ۴ص (۱۸۶–۱۸۹)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ – ۶۹]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۶۷/۴

آغاز: بسمله. شهودی را محبت اقتضا آنکه صاحب رای صائب و فکر ثاقب که دیده بصیرتش بکل الجواهر تأیید ... جلا یافته؛ **انجام:** وصول بجوار رحمت ذوالجلال بدین طریق، بحکم الطریق الی الله بعدد انفس الخلایق مسیر گردد، و غرض آفرینش معطل نگشته معنی انسانیت منفسخ گردد

گفتاری است عرفانی (م ۱۱۷۲)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۲ق؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: رویه میشن سیاه، ۵گ (۱۳پ–۱۷ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۸سم [ف: ۷ – ۳۱۱]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۱۷

آغاز: بسمله، و به نستعین، در چنگ توأم تارک جانم باقی است ×× قول دل من ترانه مشتاقی است ... از شیخ فرید الدین قدس سره العزیز پرسیدند که در زبان شما ناله و آه بسیار است؛ **انجام:** مرا تعظیم میدارید ایشان را همچنان تعظیم کنید ... خرابم من ببوی خود که از من میزند بویش.

با اشعار و حکایات؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه شوال ۱۲۹۰ق؛ مهر: محمد هادی؛ کاغذ فرنگی، جلد: مقوایی رویه کاغذ، ۴۸گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۹سم [ف: ۲ - ۱۵۴]

۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۶۸/۱۵

آغاز: فهم مسایل تصوف به عقل میسر نیست

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق، جا: اصفهان؛ [نشریه: ۷ - ۲۲۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۵۰۶

آغاز: الحمدلله علی نعمته و الصلاة علی نبیه و عترته، أما بعد این مقاله‌ایست در علم تصوف و توابع آن؛ **انجام:** او نیز تشبث بأذیال کمال کرده در سلک ایشان منخرط گردد، و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

در چگونگی سلوک راه حق و آنچه سالکان را لازم می‌باشد و ریاضاتی که باید بکار برد و آداب مریدی و مرادی و بعضی از اصطلاحات صوفیان، دارای پنج «قسم» و هر کدام مشتمل بر چند «فصل»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با تملکی به تاریخ ۱۲۴۹؛ جلد: مقوایی کاغذی، ۲۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۳۰۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۸۳/۵

آغاز: اول طریقه فقر ... و خلافت از جانب ختم المرسلین بحضرت امیر المومنین ع رسیده و از آنجناب بهفده نفر کمر بسته و چاکر رسیده چنانچه از اویس قرنی طریقه اویسیه از محمد بن؛ **انجام:** کرم از دم شاه نعمة الله ولی هو ... پیارن و قوت روشن ضمیران وتوجه راهروان ... دم شاه اولیا هوتمت

هفده سلسله طریقت را یاد کرده که همه به حضرت مولی (ع) می‌رسند و سران سلسله، خرقه از او گرفته‌اند؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد حسین بن اسماعیل بن حسین تفرشی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۴۵۵-۴۵۷)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۱۲سم [ف: ۹ - ۲۸۲]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۸۱۲

آغاز: فصل اول بدانکه اهل کسوت را در راه طریق معرفت میان بستن لازم است چنین نقل است اول کسی را که میان بستند آدم علیه السلام است؛ **انجام:** ناتمام: اگر پرسند از دریا توانگر چیست بگو اهل قناعت ب اندک خود و برادران طرف نموده ذخیره آخرتست.

در بیان میان بستن عرفا و صوفیه و اینکه اول کسی که میان بست حضرت آدم (ع) بود و ... کیفیت میان بستن حضرت علی (ع) و ... ، و نیز در بیان سی و شش کلمه‌ای که پیر بر مرید، پدر بر فرزند، استاد بر شاگرد می‌خواند؛ خط: نستعلیق ناخوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: گالینگور زرشکی، ۱۵گ (۱۳-۲۷پ)، ۱۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۶سم [رایانه]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۶۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۲۷۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۱۴. همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه: ۲۷/۸

فرق بیان ملامی و قلندری، بیان قلندریه، منقولانی از شیخ سهروردی، جفریات پراکنده، اذکار، منتخبی از خاتمة الفتاوی شیخ ابن حجر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: استانبولی، قطع: رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۶۸۳]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۹۶۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس فیضی و داوود ترکاشوند [رایانه]

● **تصوف** / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof

به‌جای شرح کوتاهی است بر کتاب ازهار مؤلف (۵۳-۱۰۵) و او می‌گوید که پیش از این کتاب ازهار نوشتم و آن نیازی به شرح داشت و وقت نوشتن آن نداشتم و این رساله را ساختم.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۹۴/۷

آغاز: بسمله الحمدلله الکبیر المتعال ... اما بعد این مقدمه ایست مشتمل بر طرفی از قواعد و اصطلاحات علم صوفیه مرتب بر پنج فصل: فصل اول در بیان حقیقت وجود؛ فصل دویم در ترتیب تنزلات؛ فصل سیم در توحید واجب الوجود؛ فصل چهارم در اثبات اسماء و صفات و تاثیرات آن؛ فصل پنجم در ممکن الوجود و ترتیب و تکوین. باعث بر تحریر این مختصر آن بود که سابقاً کتاب ازهار در باب حقایق و معارف صورت نظم یافته و اکثر مقاصد آن محتاج بشرح و بیان بود ... مکتومات معانی او را از ابهام بمتضمن مکمن اعلام آورد؛ **انجام:** و ما بدین قدر درین مقام اختصار کنیم تا مؤدی بملال نشود و طرفی دیگر را از مقاصد فن بر حواشی کتاب مذکور در صدر بطریق شرح و بیان تحریر کنیم تا از مجموع مقدمه و کتاب و حواشی بر رأی طالبان این فن کفایتی باشد انشاء الله تعالی و الحمدلله اولا و آخراً و صلی الله علی محمد و آله و اولاده اجمعین (تم الرسالة بعون الله تعالی الحمدلله رب العالمین)

خط: نستعلیق، کا: میر محمد مؤمن حسینی، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۵۳ص (۵۳-۱۰۵)، ۲۱ سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۴۳۵] و [همان نسخه اصغر مهدوی در نشریه: ۲ - ۹۷]

● **تصوف = ده مقام شریعت و طریقت** / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof = dah maqām-e šarī‘at va tarīqat

مؤلف در آن چگونگی سلوک راه حق و آداب مریدی و مرادی را در شریعت و طریقت در ده «مقام» بیان می‌کند: ۱. ده مقام شریعت عبارت است از: نمار، روزه، خمس، زکات، حج، جهاد، امر به معروف، نهی از منکر، اطاعت پروردگار و اطاعت نبی اکرم و اولوالامر؛ ۲. ده مقام طریقت: توبه از معاصی، موت و حیات، مریدی، اطاعت مرشد، خوف و رجا، ترک از لذات، خدمت به خلق، احترام و اطاعت از آنان، به وقت نماز خواندن، اجتناب از اعمال و گفتار زشت.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۸۰۲

آغاز: بسمله، حمدله قوله تبارک و تعالی یا ایها الذین امنوا ... و اولی الامر منکم مقصود حضرت معبود اطاعت امرالله و فرمایشات حضرت خاتم الانبیاء (ص) و شاهنشاه اولیاء و یازده فرزند ارجمند آن بزرگواران؛ **انجام:** ناطق صفت اندر دو جهان یل یلی باش بیدار علی باش.

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا محمد تهرانی، تا: جمادی الاول ۱۳۳۸ق، به دستور محمد علی آبدارباشی؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: بیاضی نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ – ۲۲۰]

← التصوف (رسالة فی طریق ...) ← طریق التصوف

● **تصوف صوفیه (رسالة فی)** / عرفان و تصوف – فارسی

tasavvof-e sūfīye (r. fī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۴۶/۱

آغاز: هذه رسالة فی تصفوف صوفیه و ملاحده لعنهم الله که این هذیانها و مزخرفاتها که زندیقان راه زناق دین گفته اند. بسمله و به نستعین. بعد حمد و ثنا و منان مستعان و صلوات سید انس و جان. و بدان که تمام دین محمدی شریعت و طریقت و حقیقت است؛ **انجام:** حضرت الله تعالی همه طالبان دین قیوم را به صحبت مرشدان صراط المستقیم برساند به حرمت انبیای من الاقطاب و الافاداد.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده احمد» (بیضی)، «لا اله الا الله محمد رسول الله علی ولی الله ۱۱۱۲»، «عبده فتح الله ۱۱۹۴» (بیضی)، «جهان ... (یک کلمه در برش صفحه از بین رفته) شد از نور محمد ۱۱۴۴» (بیضی)، «العبد محمد ... شریف» (بیضی)، «یا کافی المهمات عبده محمد رضا ۱۱۷۸» (مربع)، «الله محمد علی» (مربع)، «افوض امری الی الله عبده شیر محمد» (مستطیل)، «... چون بلرزد / محمد بفریاد ... رسد ۱۰۱۴» (چهار گوش)، «اوله لطفک ز نظر یار احمد» (هشت گوش)، «یا کافی المهمات عبده محمد رضا ۱۱۷۸» (مستطیل)؛ یک بیت شعر نوشته شده در ربیع الاول ۱۱۰۷ ق در قریه قمقان آصف التولان (؟)؛ یادداشت غلام رضا ولد صاحب کاظم که کتاب را به آقا غلام رضا ولد علی یولداش داده؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۲۱-۲۲)، اندازه: ۱۸/۲×۲۹/۱سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۳۱]

● **التصوف فی آداب الخلوة** / عرفان و تصوف / عربی

at-taṣawwuf fī ādāb-il xalwa

علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹ – ۷۳۶ ؟ قمری

‘alā‘-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262 - 1336)

[دنا ۱۵/۳؛ فهرستواره منزوی۱۷/۷ و ۳۳۷/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۰/۶-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 125 (بلوشه ۱۵۱)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲-۱۰۵۷ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۳۳]

● **تصوف نوربخشیه** / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof-e nūrbaxšīye

محل تألیف: گیلان

مقاله‌ای است اثر خامه یکی از عرفای امامیه مقیم گیلان و از مردم قرن هشتم قمری به بعد است. در آغاز گفتار مقال آورده است: «که در این عصر مبطلان بسیار شده و باطل را به لباس حق پیچیده و شریعت را بر انداخته و عوام الناس را از راه برده و از دین و مذهب باز داشته خصوصاً در این جیلان و این فقیر بیچاره را لازم آمده که مراتب و مقام ایشان را عیان کند تا معلوم شود بر ملوک و سلاطین و اهل دانش و بینش که حق کدامست و باطل کدام». پس از این بذکر منازل و مقامات سلوک از خروج عالم طبیعت تا دخول به عالم تجلیات و نور و وصول به علم الیقین و عین الیقین و حق الیقین به تحریر و طلا. (مهدی ولائی)

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی نور قلوب العاشقین بنور تجلیات ذاته و صفاته و زین فواد العارفین ... اما بعد غرض از تحریر این رساله انستکه در این عصر مبطلان بسیار شده ...

انجام: بدین مراتب نتوان رسید الابذکر الله کما قال النبی (ص) افضل العبادات الدینیة الصلوات فانها عمود الدین فانها عمود الدین و افضل الصلوات ذکر الله، کما قال الله تعالی اقم الصلاة لذکری. و الله اعلم

[دنا ۱۵/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۱/۷]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۸۰/۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۹ق؛ ۳ص (۲۲۸-۳۳۰) [ف: ۱۵- ۳۳۵]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۱/۵۲
آغاز و انجام: برابر
در رد مبطلان؛ بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق، جا: اجمیر هند؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج حنایی مقوایی، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۳ - ۴۴۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۳۹۸
آغاز و انجام: برابر
در رایانه آستان قدس به میر سید علی همدانی نسبت داده شده است، همچنین در آنجا تاریخ کتابت قرن ۸ ثبت شده که احتمالاً نادرست است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۵۸۸۱؛ واقف: رضا نائینی،۱۳۱۱؛کاغذ:نباتی،جلد: مقوا، ۱گ، ۲۳ سطر [ف: ۶ - ۴۲۳]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷/۸۸
آغاز: الحمد لله الذی نور قلوب العاشقین بنور تجلیات ذاته ... و بعد بدان ای عزیز که چون سالک در سلوک آید و به ریاضت و بندگی و کم خوردن؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: حاج محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، بی‌تا؛ کاغذ: قورخانه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱ص (۱۲۶ر)، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۷ - ۱۹۰]

● تصوف و آداب مرشد / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof va ādāb-e moršed

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۳۷۵/۳
آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد قول پیغمبر بجا آوردن صدقاً صادقاً از قول امام جعفر صادق بدلیل آیه کریمه
خط: نستعلیق مایل به نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶ص (۵-۶۰)، ۱۲-۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸سم [ف: ۴۵ - ۱۹۷]

← تصوف و حروف ← ره انجام

● تصوف و عرفان / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof va ʻerfān

فقیر، محمد بن محمد جعفر

faqīr, mohammad ebn-e mohammad jaʻfar

اهداء به: ناصرالدین شاه و امین السلطان
تألیف محمد بن محمد جعفر مشهور به فقیر که در مقدمه به شرح حال و سفر خود به هند پرداخته است و گوید کتابی هم به نام «منهاج السالکین» دارد.
[دنا ۳/ ۱۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۱۵
آغاز: الحمدلله المتفرد الذی اخرج الحروف العالیات اللاهوتیه من نورالجمع الذاتی بالعماء؛ **انجام:** همگی از مطالب مشروع و شرع الله نوشته شد، التماس دعا.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای دو سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۴۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۸سم [ف: ۲ - ۱۵۳]

● تصوف و فضیلت آن بر علوم رسمی / عرفان و تصوف / فارسی

tasavvof va fazīlat-e ān bar ʻolūm-e rasmī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۵۷۱/۲۷
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۵۳]

● تصویر آقای میرزا کوچک خان / عکس

tasvīr-e āqā-ye mīrzā kūčak xān

[دنا ۳/ ۱۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۲۴-ف
و میرزا جبار ناظم الملک با نام عبدالله قاجار عکاس مهندس پادشاه قاجار و عکاس خانه دارالفنون و نام ناصرالدین شاه و امین السلطان وزیر مالیه که برای آنها عکس گرفته شده است. نیز تصویر: جعفرقلی خان، میرزا ابوالفضل قزوینی عنقا، فرهاد میرزا معتمد الدوله آقای بحرینی، شاگردهای دارالفنون، کمال الملک، فرخ خان امین الدوله، نصیرالدوله، امین الملک؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۵۳]

● تصویر اشخاص / عکس

tasvīr-e ašxās

[دنا ۳/ ۱۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۸۴-ف
نسخه اصل: از روی اصل. تصویر اشخاص و نشانهای لیاقت که به آنها در ۱۲۶۳ داده شده است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۷]

● تصویر اعتماد السلطنه با سیاه قلم / تصویر

tasvīr-e eʻtemād-os-sāltane bā sīyāh qalam

مجدالملک، میرزا تقی خان

majd-ol-molk, mīrzā taqī xān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۵۱/۱۳
در نهارگاه ییلاق قریه امامه لواسان؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۱۱۴۱ - همان) [مختصر ف: ۱۷۸]

● **تصویر الکواکب و البلدان** / هیئت / عربی
tasvīr-ul kawākib w-al buldān
ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، ۳۶۲ - ۴۴۰ قمری
abū-reyhān-e bīrūnī, mohammad ebn-e ahmad (974 - 1049)
[دنا ۴۷۵/۸ «کتاب ابی الریحان فی ... » (۱ نسخه)؛ محقق، فهرست کتاب‌های رازی و بیرونی، ۲۹ «تصحیح الطول و العرض لمساکن المعمور» و «فی تعیین البلد من العرض و الطول»]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۴/۲-عکسی
آغاز: بسمله. تصویر الکواکب و البلدان فی ای دایرة اردنا. قل ابوریحان محمد بن احمد البیرونی اذ اردنا ان نصور موضع ای کوکب فی السماء و ای بلد فی الارض فی بسیط دایرة. فانا ندبر دایرة؛ **انجام:** فی خط نصف نهار فیه الارض و الصدر ذلک. تم ما وضعة ابوالریحان و العرض لمساکن المعمور» و «فی تعیین البلد من العرض و الطول
خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: ۵۵۷ق، ۱گ (۸) [عکسی ف: ۲ - ۶۸]
۲. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه: ۶۴/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۸]

● **تصویر دوریان گری** / داستان / فارسی
tasvīr-e dorīyān garī
وایلد، اسکار، ۱۸۵۴ - ۱۹۰۰ میلادی
vāyld, oskār (1854 - 1900)
ترجمه فارسی رمان تصویر دوریان گری اثر اسکار وایلد نویسنده، نمایشنامه‌نویس، شاعر و منقد ایرلندی (۱۸۵۴-۱۹۰۰م.) می‌باشد که به‌وسیله شخصی ناشناس ترجمه شده است. [این رمان بوسیله مهندس رضا مشایخی (فرهاد) با مقدمه آندره مورا و علی دشتی بارها چاپ شده است، و با تفحص و مقایسه با نسخه مورد نظر، مترجم به دست نیامد.]
[دنا ۱۶/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۶۵
آغاز: بوی خوش گل سرخ اطاق نقاشی را فرا گرفته بود.؛ **انجام:** تا آنکه به انگشترهایش رسیدگی کردند.
خط: نستعلیق، کا: = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ واگذاری بنیاد مستضعفان در شهریور ماه ۱۳۶۷؛ کاغذ: فستقی، ۲۳۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۴×۲۳/۴سم [ف: ۱۷ - ۷۵]

● **تصویرها و پیکره‌های قاجاریان** / اسناد، تصویر
tasvīr-hā va peykare-hā-ye qājārīyān

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۷۹۷-عکس
رضاقلی خان، عباس قلی خان، جعفر قلی خان، مرتضی قلی خان، محمد شاه، جهان سوز، شاه قلی خان، محمد ولی خان، مهدی قلی خان، مصطفی قلی خان، علی خان، محمد ولی میرزا، فتح علی خان، مهدی خان، باز هم محمد شاه، محمد حسن خان، علی نقی میرزا، باز محمد ولی میرزا، حسین علی میرزا، محمد تقی میرزا، فتح علی شاه، چندین منظره هم دارد؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۱]

● **تصویرهای رجال قاجار و قرن اخیر** / عکس
tasvīr-hā-ye rejāl-e qājār va qarn-e axīr

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۶۴-ف
بی‌کا، بی‌تا؛ انجمن اخوت، از روی عکس. [فیلمها ف: ۲ - ۲۷۲]

● **تصویرهای زمان قاجار** / عکس
tasvīr-hā-ye zamān-e qājār

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۳۵-ف
نسخه اصل: مجموعه آلبومهای معیر الممالک؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۲۵]

← تضاریس الارض ≻ نسبة ارتفاع اعظم الجبال الی قطر الارض

● **تضایف نسبت احداث نسبت به حدوث (فایده در)** / فلسفه / عربی
tazāyof-e nesbat-e ehdās nesbat be hodūs (fāyede dar)
شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری
šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷/۳۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۳۵۱) [ف: ۴ جدید - ۲۵]

● **تضعیف** / علوم غریبه / عربی
taḍʻīf
در این رساله تضعیف آمده است، نویسنده می‌گوید عالمان این علم سعی بر آن داشته‌اند که این علم را به‌طور وضوح در دست مردمان نگذارند و بلکه بصورت رمز از مردمان مخفی دارند من بر آن شدم که اسرار این علم را آشکار بیان دارم و مطالب راجع به اکسیر را تا آنجا که امکان دارد بیان کنم تا بتوان آن را مورد استفادت قرار داد.
[دنا ۱۶/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۶۷/۲

آغاز: بسمله و به نستعین، اعلم ان الحکما اخفوا علم التضعیف لانه علم شریف و لم یذکروه فی الکتاب؛ **انجام:** و قد کشفت لک سرالقوم استغفرالله العظیم
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۵۰ص (۱۰۷-۱۵۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۶ - ۳۷۶]

● **تضعیف المذبح = الوبائیة** / ریاضیات / عربی

taḍʻīf-ul madbaḥ = al-wabāʼīya

اسود، لطف الله

asvad, lotf-ol-lāh

رساله کوتاهی است در حل مسئله تضعیف مذبح در سه «باب»: ۱. فی المقدمات التی یجب تصدیر الکلام بها؛ ۲. فی المقصود و هو حل کلام الفلاطون الالهی؛ ۳. فی ذکر نبذ من السماء الالهیة التی لها تأثر عظیم فی دفع الوباء، مسئله تضعیف مذبح آن‌گونه که در باب دوم این کتاب آمده چنین است: «در زمان یکی از انبیاء بنی اسرائیل، ظاهراً حضرت داود بیماری و با شایع می‌شود و مردم برای دفع آن به این پیامبر پناه می‌آورند، به آن حضرت وحی می‌شود که مذبح را تضعیف کنند و آنان مکعبی را در کنار آن، به آن افزودند؛ ولی بیماری و با شدت گرفت، پس مردم برای شناخت علت این امر به افلاطون متوسل می‌شوند، افلاطون گوید: چون شما از علم هندسه و حساب و وفق متنفر بودید خداوند این بلا را بر شما نازل کرد». در این موضوع رساله‌های بسیار نگاشته شده، این رساله در آغاز با خطی غیراصل به مؤلف نسبت داده شده و در آغاز آن از شرح مواقف یاد شده است، همچنین از کتاب شمس الآفاق از «عبد الرحمن بسطامی ۸۵۸ ق» در برگ ۱۶ر نقل می‌کند.
[دنا ۱۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۱۵/۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... الباب الاول فی المقدمات التی یجب تصدیر الکلام بها، المربع سطح یحیط به اضلاع اربعة متساویة؛ **انجام:** المسمی بالرطوبة الغریزیة التی هی مرکب الروح الحیوانی و ممدة کالدهن للسراج.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»، مصحح، رکابه‌دار؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳گ (۷۹-۹۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۵×۱۳سم [ف: ۳۲ - ۳۳۲]

● **تضعیفیه** / ریاضیات / فارسی

tazʻīfīye

کوبنانی، ابواسحاق، - ۸۸۶ قمری

kūbnānī, ābūeshāq (- 1482)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۸۶۸ق؛ محل تألیف: هرموز
مقصود اصلی رساله بیان رقم بزرگی است که از تضعیف ۱ بقره ۶۴ به دست می‌آید و بیان طریقه استخراج آن. در مقدمه آمده: در محضر والی کرمان (که ظاهراً یوسف نام داشته) مؤلف مدعی می‌شود که از تضعیف واحد به عدد خانهای شطرنج یعنی ۶۴ بار تضعیف رقمی بزرگ و فزون از شمار به دست می‌آید چنانکه اگر در خانه اول یک حبه گندم و در دوم ۲ حبه و همچنین تا آخر که در خانه ۶۴، ۶۴ حبه گندم بگذارید کل اعداد را (به طریقه جذر) تضعیف کنند (اگر به مثل از پنجهزار موضع در ربع مسکون، از هر موضع در سال پانصد هزار خروار صد منی (هر منی پنجاه هزار حبه) حاصل شود در هزار و پانصد سال کما بیش آن می‌گردد لاجرم اکثر طباع از این استبعاد مینمایند». پس از این ادعا، والی کرمان از او می‌خواهد طریقه این حساب را واضح و روشن گرداند «و چون توضیح آن به حساب هوائی موقوف معرفة منازل اعداداست که مبادی جبر و مقابله است (این رساله را «بر وجهی که نفع آن عام باشد با بعضی نکت‌های دقیق و فکرهای عمیق که در کتب قوم مسطور نیست». مؤلف نخست صورت علمی و براهین مسئله را گفته و سپس به بیان طریقه عمل آن می‌پردازد و می‌گوید: «چون عدد متکثر می‌شود به طریقه ... معذر است به ضرورت ضوابط اعمال در عمل ضرب ایراد می‌گردد و آن کس را که وقوف از اصول حساب و براهین آن نباشد محتاج باشد که یکی را تضعیف کند ۶۲ بار در ۶۴ سطر تا مضمون رباعیه شرفیه را در خانها ... معاین ببینید». (عبدالحسین حائری)
آغاز: بعد حمدالله ذی انعام لایحصی ... در عالی مجلس پادشاه جهان پناه ... یوسف بین الاخوان آمر معموره کرمان ... بحث حساب تضعیف واحد بعدد بیوت عرصه شطرنج ...در مطالعه افتاد ... و هر عدد که آنرا به عدد احاد خویش تضعیف کنند ... حاصل ضرب را مال گویند و آن عدد را شیء و چون شی را در مال ضرب کنند حاصل را کعب و شی در کعب مال مال ...
انجام: در مدت دویست و نود و پنج سال مؤدی گردد.
[فهرستواره منزوی ۲۶۳۲/۴؛ ریاضیدانان دوره اسلامی ۶۰؛ اعلام ۱۶۷ اسحاق کوبنانی؛ دنا ۱۶/۳ (۴ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۱۷/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عنده مفاتیح الغیب لا یعلمها الا هو. تمت الکتابة فی جمادی الآخرة سنه ۸۶۸ق.
کاتب = مؤلف، تا: جمادی الثانی ۸۶۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۴۵ص (۴۳۷-۴۸۱)، ۱۴ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۵۵]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵۷۶/۷-عکسی

آغاز:
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۶۹]

۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۲۸۱/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۸۹۱ق، جا: کرمان [نشریه: ۲ - ۱۰۵]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۴۵۹/۲۵-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 23570؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۰۳-۱۰۴) [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۲۱/۱۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از ملا غلامحسین؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قرمز، ۲۸ص (۱۴۹-۱۷۶)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۳۱۸]

● **التضلع فی معنی التقنع** / اخلاق/ عربی

at-tazallu‘ fī ma‘na-t taqannu‘

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۳۲/۱۱عکسی

آغاز: بسمله ... الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی قال ابو داود کان الأصمعی ینبغی أن یفسر حدیث رسول الله صلی الله علیه و سلم کما ینبغی أن یفسر القرآن

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال در مادرید اسپانیا، ش ۱۵۴۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۰ص (۱۴۲-۱۵۱)، ۲۳ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۵۱]

● **تضمن غزل حافظ** / شعر/ فارسی

tazammon-e qazal-e hāfez

شاه جهان آبادی، رای بالکش

šāh jahān ābādī, ray bālkaš

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۳۰۷/۳

آغاز: الا یا ایها الساقی بده جام از می‌باقی ×× که خواهم سر بسر نوشم محبت می‌زند جوشم

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم مشکی ترنج‌دار، ۴ص (۱۴۹-۱۵۲)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۴۵ - ۱۴۶]

● **التضمین (رسالة علی بحث)** / فقه / عربی

at-taḍmīn (r. ‘alā baḥṯ)

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۳۱/۱۰۹

آغاز: الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه. و بعد فهذه رسالة فی التضمین. اعلم ان فی لسان العرب تضمینات نبهوا علیها اصحاب الادب و من جملتها انهم ینقصون عن معنی اللفظ بتجریده عن بعض مفهومه الوضعی و یزیدون علیه بتضمینه معنی لفظ آخر؛

انجام: الآیة من سورة البقرة اظلم و اضاء یکون لازماً متعدیاً و کنسل و انسل فان کلاً منهما یتعدی و لا یتعدی ذکره الجوهری. تمت.

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای با ترنج، ۴گ (۲۱۵پ-۲۱۸ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۷۸]

● **تضمین** / شعر / فارسی

tazmīn

ساقی خراسانی، محمد زمان بن کلبعلی خان، - ۱۲۸۶ قمری

sāqī xorāsānī, mohammad zamān ebn-e kalb-‘alī xān (- 1870)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷/۲۹

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا [ف: ۷ - ۱۸۴]

● **تضمینات** / ادبیات / فارسی

tazmīnāt

فخری هروی، محمد بن امیر، ۹۰۳؟ق-۱۰ قمری

faxrī heravī, mohammad ebn-e amīr (1498 - 16c)

گفتاری است در ذکر اشعاری که از نظر معنی به یکدیگر نزدیک هستند. در مقدمه گوید: «در تاریخ سنه اربعین و تسعمائة از دارالسلطنه هرات به عزم زمین بوس حرمین شریفین زادهما الله شرفاً بدیار فرخنده آثار سند اتفاق افتاد روزی در مجلس جنت مثال حضرت والی عالی قدر سلطنت آیین ... سخن در تعریف شواهد معانی که به لباس دلپذیر نظم مزین شده می‌گذشت و توصف لطافت طبع شعرا که غواصان گهر سنج بحر خیال اند مکرر می‌گشت اما آن حضرت که طبع گوهر رایش به حلیه نظم ترکی و پارسی در میان این طایفه اظهر من الشمس است از بعض شعرا که درین روزگار مقرر و مشهورند و معنی دیگران را برده‌اند تعجب می‌نمود از غایت ادراک بلند و علو همت ارجمند، از آن شیوه ناپسند احتراز می‌فرمود ... فقیر حقیر بدان سبب ابیاتی را که معانی و الفاظ توارد واقع شده و تضمین کرده اند و هر نوع از تصرفات بجای آورده برای تماشای شوخ طبعان زمان اوراق پریشان جمع کردم ... و آنچه استادان در مقبول و مردود تصرف معنی شعر فرموده اند در کتب نسخ نسخه ایشان مطالعه کردم باز نمودم ... پوشیده نماند که بیان این ابیات بر چهار «قسم» است، قسم اول ابیاتی آورده شود که استادان دانسته از روی قدرت بوجه احسن معنی را تصرف نموده‌اند، قسم دوم ابیاتی می‌آید که بی‌شائبه تکلف توارد واقع شده و بیان انواع توارد که اصحاب فنون شعر فرموده‌اند کره می‌شود، قسم سوم ابیایت می‌آید که تضمین کرده‌اند و آنچه شرایط تضمین قرار یافته است نموده می‌شود، قسم چهارم ابیاتی می‌آید که

شعرا معنی را در لباس تکلف برده‌اند». به فخری هروی دو کتاب دیگر در همین موضوع به نامهای تحفة الحبیب و بستان خیال منسوب است.

[دانشنامه ادب فارسی ۷۵۵/۳-۷۵۶؛ نسخه‌های منزوی ۲۷۲۸/۴؛ فهرس المخطوطات الفارسیة، دارالکتب قاهره ۲۰۴/۱-۲۰۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۵/۱۱

آغاز: ای شاه و گدا ز سوی خود راه نمای ×× وز رشته کار همه کس عقده گشای ... / حمد و بیحد و ثنای بیعد قادری را که طوطی لسان از شکرستان لطفش بنوال معنی شیرین کلام گردیده؛ **انجام:** بهار عمرش باغ جاودان باد ×× چو جنت ایمن از باد خزان باد.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۹۸ص (۱۲-۱۰۹) [عکسی ف: ۳ - ۲۸۱]

● **تضمینات حافظ** / شعر / فارسی

tazmīnāt-e hāfez

نجم اصفهانی، محمد، ق۱۴ قمری

najm-e esfahānī, mohammad (- 20c)

وابسته به: دیوان حافظ شیرازی؛ حافظ شیرازی، شمس الدین محمد (-۷۹۲ق)

تاریخ تألیف: شب ۱۹ رجب ۱۳۴۱ق

مؤلف که در اشعارش به «نجم» تخلص می‌کند، دیوان حافظ شیرازی را تا آخر تضمین نموده است. او چنان که در مقدمه کتاب جواهر مثنوی، اظهار نموده، در جوانی این تضمینات را سروده است.

[دنا ۱۶/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۰۷

آغاز: بروز رز شه دین گفت با ساقی ز منزلها ×× قبول ار می‌کنی دارم به قربانیت قابلها / به جامم می‌ریز هر دم فداک النفس فاقبلها ×× الا یا ایها الساقی الدر کأساً و ناولها ×× که عشق اسان نمود اول ولی افتاد مشکلها؛ **انجام:** براه عشق بیا کن دلت قوی حافظ ×× برو براه رسی تا بره روی حافظ / به نجم غمزده گو خوش تو می‌روی حافظ ×× کمین گه است و تو خوش تیز می‌روی حافظ / مکن که گرد بر آید ز شهره عدمت

جلد اول است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۱گ، سطور چلیپا، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۷-۲۳۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۰۶

آغاز: شاه گفتا که تنگ این نفس است ×× موسیم هر هوس مرا قبس است / عشق تو مر مرا چو هست بس است ×× حال دل با تو گفتنم هوس است ×× خبر از دل شنفتنم هوس است؛ **انجام:** این جهان را آب پنداری و اما شد سراب ×× بی بقا در بحر بنگر هستی و حال حباب / گرگنه پنهان کنی از نجم به که در ظاهر ثواب ×× دی عزیزی گفت حافظ می‌خورد پنهان شراب.

جلد دوم و سرودن این بخش در ۲۰ صفر ۱۳۴۱شروع و در ۱۸ ربیع الثانی ۱۳۴۱به پایان رسیده؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۸ربیع الثانی۱۳۴۱ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۱گ، چلیپایی سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۲۳۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۷۰۵

آغاز: دلا ببر ز همه قید ز حق پناهت بس ×× سپاه لشکر غم را فکن که شاهت بس / براه عشق همین خون دلی و آهت بس ×× دلارفیق سفر بخت نیکخواهت بس ×× نسیم روضه شیراز پیک راهت بس؛ **انجام:** راه سلامت است ره صلح و حال سلم ×× باشد برنده تر ز همه تیغ تیغ حلم / علمم برفت و زهد چه برهان آن و لم ×× دیدی دلا که اخر پیری و زهد و علم ×× با من چه کرد دیده معشوق باز من

جلد چهارم تضمینات است و سرودن این بخش در شب ۱۹ رجب ۱۳۴۱به پایان رسیده؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شب ۱۹رجب ۱۳۴۱ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۸۹گ، سطور چلیپا، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۳۷ - ۲۳۲]

● **تضمین بحر نصاب در هجو صدر الممالک** / شعر / فارسی

tazmīn-e bahr-e nesāb dar hajv-e sadr-ol-mamālek

[دنا ۱۷/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۰/۳۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، اندازه: ۱۲×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۳۲]

← تضمین چند غزل حافظ ⟵ دیوان تقیا

● **تضمین خمسة ابواب من الفیة ابن مالک** / نحو، شعر / عربی

tḍmyn-u xamsat-i abwāb min alfīyat-i ibn-i mālik

[دنا ۱۷/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۵۸/۳

اللاحقة بالاخر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۹۲]

● **تضمین دوازده بند محتشم** / شعر / فارسی

tazmīn-e davāzdah band-e mohtašam

واعظ، میرزا رفیعا، قرن ۱۱ قمری

vā‘ez, mīrzā rafī‘ā (-17c)

وابسته به: دوازده بند محتشم؛ محتشم، علی بن احمد (-۹۹۶ق)

اشعاری است زیبا و سوزناک، در تخمیس و تضمین دوازده بند مشهور محتشم کاشانی (درگذشته ۹۹۶ق) در مرثیه حضرت امام حسین بن علی علیهما السلام. نسخه‌ای از آن، در فهرست کتابخانه مجلس شورای اسلامی (۱۰/۱: ۳۶۹) آمده و شاعر آن، میرزا رفیعای واعظ، دانسته شده و تاریخ کتابت آن، قرن ۱۱ق است. رفیعای واعظ، ظاهراً، غیر از، محمد رفیع الدین واعظ قزوینی، شاعر نامدار قرن ۱۱ق و صاحب دیوان است که چاپ شده و تخلص او واعظ است، لیکن تخلص شاعر نسخه حاضر، رفیع است، در ابیات پایانی آمده است: کلک رفیع زد چه دم از ماتم حسین ×× خواهد شفای داغ دل از مرهم حسین. (سید محمود مرعشی)

آغاز: باز این چه بارش است که در ابر ماتم است ×× باز این چه ریزش است که در چشم پرنم است ...

انجام: تا چرخ سفله بود خطایی چنین نکرد ×× با هیچ آفریده جفایی چنین نکرد

[دنا ۱۷/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۳۰/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱۰۳-۱۰۹)، ۲۱-۲۴ سطر، اندازه: ۶×۱۱سم [ف: ۳۴ - ۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۳۹/۶

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید و مایل به زردی، جلد: تیماج عنابی، ۱۹ص (۶۵-۸۳)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۶۹]

● **تضمین قصیدة ابوطالب بن عبدالمطلب** / شعر / عربی

taḍmīn-u qaṣīdat-i abū-ṭālib ibn-i ʻabd-ul-muṭallib

؟ بحرالعلوم، محمد مهدی بن مرتضی، ۱۱۵۵ - ۱۲۱۲ قمری

bahr-ol-ʻolūm, mohammad mahdī ebn-e morteza (1742 - 1798)

از حاج سید مهدی ؟ (شاید بحرالعلوم طباطبائی)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۲۵۸/۱۱

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱گ (۳۰ر-۳۰پ) [مختصر ف: ۱۷۹]

← التضییق و المواسعة ← المواسعة و المضایقة

● **التضییق و المواسعة (رسالة فی)** / فقه / عربی

at-taḍyīq wa-l muwāsiʻa (r.-un fī)

حسینی استرآبادی، نصرالله بن حسن، ق۱۳ قمری

hoseynī estarābādī, nasr-ol-lāh ebn-e hasan (- 19c)

در بیان مسائل واجب موسع و مضیق و قضای آنها.

[دنا ۱۷/۳]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۵۵۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۳ص (۸۲-۱۰۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۴۴۵]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۵۲۷/۱

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلاة علی محمد و آله الطاهرین. اما بعد؛ فهذه رسالة وجیزة فی بیان تحقیق مسئلة التضییق و المواسعة فی قضاء الفوائت؛ **انجام:** لقوة ما یدل علی عدمها و ما فیه من الکراهیة محمول علی التقیة. تمت الرسالة ... فی لیلة السبت العشرین من رجب، بید مؤلفه الجانی نصرالله بن حسن الحسینی فی ۱۲۳۷ من الهجرة.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۲ر-۳۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۳۵سم [ف: ۳ - ۴۴۴]

● **التطابق بین العالم الصغیر و العالم الکبیر** / کلام و اعتقادات / عربی

at-taṭābuq bayn-al ʻālam-iṣ ṣaġīr wa-l ʻālam-il kabīr

[دنا ۱۷/۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۶۴/۲۲

خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم محمد رحیم بن ابوالحسن حسینی علوی همدانی، بی‌تا؛ جلد: چرم زرد، ۱ص (۱۶۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۱ - ۱۶۱]

● **التطبیق = شرح وقایة الروایة** / فقه / عربی

at-taṭbīq = š.-u wiqāyat-ir riwāya

نیکدی، قاسم بن سلیمان، قرن ۹۷۰ قمری

nīkdī, qāsem ebn-e soleymān (- 1567)

وابسته به: وقایة الروایة فی مسائل الهدایة برهان الشریعه، محمود بن عبیدالله (-۶۷۳)

شرحی است بر وقایة الروایة محمود بن صدرالشریعة.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۳۷/۲

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [مختصر ف: ۱۷۹]

● **تطبیق انسان صغیر با انسان کبیر** / کلام و اعتقادات / عربی

tatbīq-e ensān-e saqīr bā ensān-e kabīr

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsāʻī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

رساله بسیار مختصری است در بیان تطبیق انسان صغیر و انسان

کبیر. این رساله در مجموعه آثار شیخ احسایی یافت نشد.

بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه: ۴۵/۶

آغاز: بسمله و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی حبیبه و آل حبیبه اله الطیبین الطاهرین و بعد هذه انبذة من تطبیق الانسان الصغیر مع الانسان الکبیر؛ **انجام:** و الالف من الهجرة النبویه علی مهاجرها و آله افضل الصلوة و السلام فی البلدة المحروسة عن حوادث الزمان کرمانشاهان حامد مصلیا مسلما ... و الحمدلله

خط: نسخ، کا: حسن بن زلفعلی، تا: دوشنبه ۱۲۵۹ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج حنایی، ۶گ (۱۰۷پ-۱۱۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف]

● **تطبیق بحث نحوی تنازع فعلین بر مبحث عقلی تأثیر مبدأ اول در موجودات** / فلسفه، نحو / فارسی

tatbīq-e bahs-e nahvī-ye tanāzo‘-e fe‘layn bar mabhas-e ‘aqlī-ye ta’sīr-e mabda’-e avval dar mowjūdāt

نگارنده این رساله که ظاهراً به کافیه ابن حاجب نظر دارد نخست به توضیح مبحث فلسفی و اقوال مختلف فلاسفه پرداخته و سپس آن را با مسئله «تنازع فعلین علی مفعولین یا علی فاعلین» می‌سنجد و اقوال علمای نحو را در این مسئله با آراء فلسفی در آن مسئله مقایسه می‌کند.

[دنا ۱۷/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۰۲/۹

آغاز: بسمله بعد حمد الله الذی لاتنازع فی فعله الفاعل الاول ... مؤلف میگوید که اگر چه مسئله تنازع فعلین مذکور در نحو است اما یکی از مسائل الهیت که بطریق کنایت در ضمن این علم درج شده چه بسیاری از مسائل را چنین مذکور ساخته اند چنانکه مبدء کتاب که مشتمل بر تعریف کلمه است اشاره به اصل اصول مسئله توحید مینماید. و بیان اشتمال مسئله تنازع بر آن مسئله موقوف بر یک مقدمه است اولا و تطبیق عبارت کتاب بر آن ثانیاً امام مقدمه بدانکه اختلاف عقلاست در اینکه ممکنات که موجود گشته اند آیا به تمامی فعل فاعل اول است یا تأثیر فاعل نزد ایجاد معلول اول منقطع شده و هر فعلی اثر آن فاعل است که به آن اقرب است؛ **انجام:** زیرا که مجاز گذاشتن از حقیقت است اگر حقیقت پیشتر نباشد چگونه مجازیت صدق نماید در حقیقت این رساله را تأمل فرما که بسی از حقائق در آن مندرج است و مسله تنازع را با نزاع فهم کن.

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی سجاف عطف تیماج یشمی، ۲ص (۸۹-۹۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۹۹]

● **التطبیق بین الانسان الصغیر و العالم الکبیر = ارائة ما فی الانسان فی العالم و ما فی العالم فی الانسان** /

کلام و اعتقادات / عربی

at-taṭbīq bayn-al insān-is ṣaġīr wa-l ‘ālam-ul kabīr = irā’a-tu mā fī insān fi-l ‘ālam wa mā fi-l ‘ālam fi-l insān

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

به خواهش: حاج خسرو خان

تاریخ تألیف: ۱۲ ربیع الاول ۱۲۶۴ق

رساله‌ای در تطبیق عالم صغیر [انسان] و عالم کبیر، در پاسخ سؤال حاج خسرو خان نوشته، با سربندهای «فصل» بدون شماره: «اعلم انک قد سمعت منا فی المباحث و الدروس تفصیل الادلة فی عدم التفاوت فی خلق الرحمان؛ فصل اعلم اولاً ان للعالم الکبیر ثلاث سلاسل: سلسلة الطول و سلسلة العرض؛ فصل اذا عرفت تفاصیل اجزاء العالم علی معنی ما سوی الله، فی بیان تطبیق العوالم الثلاثة فی السلسلة العرضیة المرتبة؛ فصل فی تطبیق العوالم الثلاثة فی السلسلة العرضیة الغیر المرتبة». وی از کتاب «مرآة الحکمة» خود در علم کیمیا نام برده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... انه قد سئلنی الاخ الصفی و الشفیق الوفی صاحب الاخلاق الحمیدة والمکارم العدیدة الاحشم ... وسؤاله عن التطبیق بین الانسان الصغیر والعالم الکبیر و ...

انجام: و اجمعهم عن الارض لبقیت هامدة لاحراک لها ولنختم الکلام هیهنا و ختامه مسک وفی ذلک فلیتنا فس المتنافسون.

چاپ: در «فهرست کتب مشایخ ۳۶۲» آمده که در «مجمع الرسایل ۲۱» در کرمان ۱۳۵۱ق چاپ شده است.

[دنا ۱۷/۳ (۷ نسخه)؛ فهرست احسائی و مشایخ ۱۷۰/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۳/۲

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد کاظم، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳گ (۴۲پ- ۵۴ر)؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲۴ص (۸۱-۱۰۴)، ۲۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۸]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۶۴۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۹۰۶/۱

خط: نستعلیق، کا: علی محمد لواسانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۷ق، برای آقا میرزا عبدالجواد؛ مقابله شده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶گ (۲پ-۱۷پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۴۷]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۰۰۳/۷-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: جواد بن محمد شریف کرمانی، تا: ۲۶

جمادی الثانی ۱۲۶۸ق؛ ۲۱ص (۴۲۶-۴۴۶) [عکسی ف: ۱ - ۷۴]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۴۸/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ ۱۶گ (۷۷پ-۹۲ر)[ف:۱-۵۶]

۶. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۰۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۹گ (۵۸پ-۷۶پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۷۱]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۳۰۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۱۰پ-۲۰پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۶۲]

● **تطبیق بین انسان صغیر و عالم کبیر** / پاسخ پرسشها / عربی

tatbīq beyn-e ensān-e saqīr va ʻālam-e kabīr

[دنا ۱۸/۳]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۶۵/۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۶۵ق، جا: قریه ای از قرای کرمان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۲۵ر-۱۳۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۳۱]

● **تطبیق سال یزدگردی** / تقویم / فارسی

tatbīq-e sāl-e yazdgerdī

از افادات بطلیموس الزمانی مولانا محمد باقر مد ظله العالی در تطبیق سال یزدگردی با سال هجری به فارسی.

[دنا ۱۸/۳]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۵۹/۱۸ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۲۴۰پ-۲۴۲ر)، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۵]

● **تطبیق شعرهای عربی** / ادبیات / عربی

tatbīq-e šeʻr-hā-ye ʻarabī

گویا از متنبی با سخنان ارسطو و شعر امرء القیس.

[دنا ۱۸/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۳/۳-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۳۸۸۱؛ خط: نسخ، کا: یاقوت مستعصمی، تا: شوال ۶۸۱ق؛ ۶گ (۶۲-۶۷) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۵]

● **تطبیق العالمین (رسالة فی)** / فلسفه / عربی

taṭbīq-ul ʻālamayn (r.-un fī)

رساله‌ای است در تطبیق عالم امکان به انسان و تشبیه اعضا و جوارح انسانی به اجزاء و اجرام کیهانی.

[دنا ۱۸/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۵۹۹/۱۱

آغاز: فصل تسع طبقات بعضها فوق بعض ... جواهر بعضها فوق بعض أو ملتف علیه مماثله ... و العروق و الدم و العصب و الجلد و الشعر و الظفر ... فجزونا إلی وقت الحاجة إلیها؛ **انجام:** و صور فی العالم الصغیر جمیع ما فی العالم الکبیر و لهذا قرن ذکر الأنفس بذکر الآفاق فی التنزیل حیث قال تعالی: (سنریهم آیاتنا فی الآفاق و فی أنفسهم حتی یتبین أنه الحق) و الله أعلم بالصواب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ اشعاری به عربی و فارسی به عنوان «لقاطات شتی» آورده است و همچنین تجزیه و ریشه‌یابی برخی از کلمات نیز به عنوان «فصل فی الاشتقاق» که گویا از کتابی برگرفته شده باشد دیده می‌شود؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۸۱پ-۸۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۷۶۷]

● **تطبیق علامات آفاق با دلالات آیات انفس** / فلسفه / فارسی

tatbīq-e ʻalāmāt-e āfāq bā delālāt-e āyāt-e anfos

؟ دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e asʻad (1427 - 1503)

منسوب به دوانی است.

آغاز: بدانکه حضرت پادشاه عالم پروردگار آدم وجود انسان را از چهار چیز آفریده است

انجام: و مردم از شر او ایمن باشند

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶/۵ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن رحمت الله حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۳ص (۵۸-۶۰)، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲۴/۳ - ۷۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۶۸/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** امن الناس شره

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۲ق؛ ۵گ (۱۵۶پ - ۱۶۰پ) [ف: ۵ - ۳۲۷]

● **تطبیق علامات آفاق با دلالات آیات انفس** / فلسفه / فارسی

tatbīq-e ʻalāmāt-e āfāq bā delālāt-e āyāt-e anfos

؟ فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷ - ۱۰۱۶

قمری
fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541 - 1608)

آغاز: بدان طالب من عرف نفسه که پروردگار چهار عنصر در وجود انسان آفریده است ...

انجام: نور علی نور باشد یهدی الله لنوره من یشاء

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۴۶/۶ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن رحمت الله حسینی نجفی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۶۰)، اندازه: ۱۷×۳۰سم

[ف: ۲۴/۳ – ۷۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۶۸/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۲ق؛ ۳گ (۱۶۰ر – ۱۶۲ر)

[ف: ۵ – ۳۲۷]

● تطبیق الکتاب بالسنة = ضربات التیمم / فقه / عربی

taṭbīq-ul kitāb bi-s-sunna = ḍarabāt-ut tayammum

کرمانشاهی، محمد بن عاشور، ق۱۳ قمری

kermānšāhī, mohammad ebn-e ʻāšūr (- 19c)

رساله‌ای است کوتاه در ضربات تیمم. در الذریعة به نام اصلی این کتاب اشاره نشده و با عنوان «رسالة فی ضربات التیمم» آمده است.

[دنا ۱۸/۳؛ اعیان الشیعة ۳۷۷/۹؛ الذریعة ۸۳/۵ و ۱۱۵/۱۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۱۹/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و اما بعد، فهذه رسالة الفتها فی تحقیق الضرب فی التیمم و لما طبقت فیها الکتاب علی السنة؛

انجام: و لم یثبت مضمون واحد منها نعم یثبت مسح الکعبین بالاجماع لا بالاخبار

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۷گ (۱–۷)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم

[ف: ۳۴ – ۶۵۹]

● تطبیق گفتار / کلام و اعتقادات / عربی

tatbīq-e goftār

فاضل زاد، ج.، ق۱۴ قمری

fāzel-zād, j. (- 20c)

حسن عمو تبریزی با میرزا حسینعلی نوری مشهور به بهاء بنیانگذار فرقه بهائیت رفیق بوده و با وی ارتباط نزدیک داشته است. وقتی حسینعلی مسلک جدید خود را بنا می‌نهد و برای تأیید آن کلمات چندی به عربی سر هم می‌بافد، رفیق وی حسن عمو که قبلاً وی را می‌شناخته برای رد ادعاهای وی در مقابل هر عبارت و جمله بهاء، عبارت و جمله بهتری انشاء می‌نماید، تا ثابت کند که انشاء کلمات، هیچ وقت دلیل بر حقانیت بهاء نیست. کتاب حسن عمو تبریزی در نزد یکی از نواده‌های وی بوده و از روی آن برادرزاده وی به نام «ج–فاضل زاد» ۲۹۴ گفتار را انتخاب و در کتاب حاضر با نام تطبیق گفتار آورده است. او هر صفحه را به دو ستون تقسیم کرده و در ستون اول کلمات بهاء را آورده و در ستون دوم عبارت‌های حسن عمو را درج کرده، انصافاً کلمات حسن عمو از فصاحت بیشتری برخوردار است و وی در ضمن آن‌ها اعتقادات حقه را بیان کرده است.

[دنا ۱۸/۳]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۳۳۹

آغاز: بسمه تعالی تبصره و توضیح راجع به معرفی حسن عمو تبریزی، ۱–در اواسط قرن سیزدهم هجری قمری حسن عمو نامی از اهل آذربایجان؛ **انجام:** اما خوانندگان گرامی در محیط علم و تمدن پرورش یافته تحصیل کرده هستند با سواد و دانشمند هستند خوش نهاد

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۹۰ق؛ اهدایی: ج– فاضل زاده، ۱۳۵۱؛ جلد: مقوا آبی عطف فنر، ۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۹۶]

● التطبیقیة = رساله تطبیقیه / عرفان و تصوف / فارسی

at-tatbīqīye = r.-ye tatbīqīye

غافل سلماسی، پرویز بن فرج الله، – ۱۳۳۶ قمری

qāfel-e salmāsī, parvīz ebn-e faraj-ol-lāh (- 1918)

این رساله راجع به بیان تطبیق اطوار سبعه خلقیه هیکل انسانی با مراتب الوف سبعه عالم آفاق به دلالت آیه قرآنی و حدیث نبوی است. آن را در پاسخ سؤالاتی نوشته و سؤال کننده معلوم نیست.

آغاز: در بیان تطبیق اطوار سبعه خلقیه هیکل انسانی ...

چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۲۱، جیبی

[دنا ۱۸/۳؛ فهرستواره ۲۲۲/۷ و ۵۰۲/۷]

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۶۱۲/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** اغتنم یا نور عینی و سرور قلبی و کن من الشاکرین – تمت ... بید مصنفه اقل درویشان ... پرویز سلماسی ... سنه ۱۳۱۹.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۳ص، اندازه جلد ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۳۰۶]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۶۱۲/۷

رساله در مجموعه تکرار شده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با پارچه سبز، اندازه:

۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۸]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۶۸۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بید زین العابدین قائم مقامی فی سنة ۱۳۲۱ هجریه ... در قصبه دیلمقان سلماس.

خط: نسخ درشت، کا: زین العابدین قائم مقامی، تا: ۱۳۲۱ق، جا: دیلمقان سلماس؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا، ۱۱۵ص، ۱۱ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲ - ۲۷۸]

● التطریف علی شرح التصریف / صرف / عربی

at-taṭrīf ʻalā š.-it taṣrīf

؟ ابن هلال، محمد بن علی، - ۹۳۳ قمری

ebn-e helāl, mohammad ebn-e ʻalī (- 1527)

وابسته به: شرح العزی فی التصریف = شرح التصریف = شرح تصریف الزنجانی؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲ق)

شرح مختصری است بر شرح تصریف سعدالدین تفتازانی. این رساله با حاشیه شرح التصریف محمد بن عمر حلبی (-۸۵۰ق) در بسیاری از فهارس خلط شده است زیرا ابن هلال نیز در برخی منابع با نام حلبی آمده و نیازمند دقت است.

آغاز: قوله ان اروی زهرا روی اسم التفضیل من ردیت بالماء بالکسر اروی ریا و روی ایضا مثل رضی و ارتویت و ترویت کله بمعنی واحد و هو ضد العطش و هو ههنا کنایته عن النظاره

انجام: قال ابوسعید لانظیر لهذه الاربعة هذا اخرما اردنا ایراده علی فواید العلامته مما یحتاج الیه من کشف مشکلاته و حل معضلاته و الله اعلم بالصواب

۱. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۹۵/۲

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ جلی زیبا، بی‌کا، تا: ۸۹۴ق؛ جلد: تیماج سیاه با ترنج، ۶۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱۹۳]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۵۳۰/۳

نسخ کامل؛ کا: محمد شفیع بن محمد زکی، تا: ۱۲۲۱ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: تیماج ماشی، ابعاد متن: ۱۱×۱۵/۵، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۳۳۱]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۸۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کلبعلی بن مهر علی مشیری، تا: ۱۲۳۷ق؛ فاقد جلد، ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۳]

۴. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۲۷۵/۲

خط: نسخ، کا: عبدالحمید ابن عبداللطیف ... ، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: لیمویی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ (۱۳۱پ-۲۶۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم[ف:۲-۳۷۰]

۵. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۲۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۴۶؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۶۸ر-۹۵ر)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۴۰۶]

۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۶۳۱/۱

خط: نسخ، کا: نصرالله بن سلمان بن محمد بن الحرث، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۵گ (۲پ-۳۶ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲ - ۴۶۲]

← تطهیر الاشیاء ⩾ نجاسات و احکام آنها

● تطهیر افکار العترة الزکیة من شبه العقیدة الواسطیة / کلام و اعتقادات / عربی

taṭhīr-u afkār-il ʻitrat-iz zakīyya min šubah-il ʻaqīdat-il wāsiṭīyya

حمود بن حسین بن قاسم الدوله، ق۱۴ قمری

hamūd ebn-e hoseyn ebn-e qāsem-od-dowle (- 20c)

رساله‌ای است در رد عقاید ابن تیمیه سلفی که در کتاب العقیدة الواسطیة بیان داشته است. مؤلف در مقدمه گوید: «کتابی از سوی دوستم، به من رسید، پس از بررسی دریافتم عقاید ابن‌تیمیه است که طی آن مطالب ناشایستی را به شیعه نسبت داده است، از این رو لازم دانستم پاسخی در دفاع از مذهب حقه شیعه تألیف نمایم ». نام کتاب و مؤلف آن، در منابع موجود یافت نگردید.

[دنا ۱۸/۳؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ۴۰۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۱۴/۳

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین، المنزه عن وصف الضالین و الخاسرین، و اشهد ان لا اله الا الله ...و بعد فقد اهدا لی من المدینة المنورة المشرفة، علی صاحبها افضل الصلاة و السلام و علی آله الاطهار الکرام، اخ من اهل الوطن کتابا؛ **انجام:** و الحق عزیز و ان قل اهله، و الباطل ذلیل و ان کثر حزبه، و ما اکثر الناس و لو حرصت بمومنین و الله ولی التوفیق و هو حسبی و نعم الوکیل، الی هنا ما تحصل ردا علی الاخسرین اعمالا، الذین ضل سعیهم فی الحیاة الدنیا و هم یحسبون انهم یحسنون صنعا ...

خط: نسخ، کا: احمد بن علی حظرانی، تا: ۲۷ رجب ۱۳۸۱ق؛ دارای دو تقریظ از علمای یمن، اولی مربوط به «حمود بن محمد الدوله» (- ۱۳۸۵ق) به تاریخ ۱۳۸۱ق وی ضمن تجلیل از مؤلف و کتاب وی، اشعاری را در مدح او سروده است، و تقریظ دوم از « عبدالله بن احمد صادق » است که از کتاب وی تمجید نموده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه‌ای سبز، ۱۱گ (۱۱۳پ-۱۲۳پ)، ۳۲ سطر (۱۴/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳۷ - ۲۶۲]

● تطهیر التطهیر عن اوهام اشباه الحمیر / تفسیر / عربی

taṭhīr-ut taṭhīr ʻan awhām-i ašbāh-il ḥamīr

فاضل هندی، محمد بن حسن، ۱۰۶۲ - ۱۱۳۷ قمری

fāzel-e hendī, mohammad ebn-e hasan (1652 - 1725)

بحث کوتاهی است درباره عصمت خاندان پیغمبر اکرم (ص) آنگونه که از آیه تطهیر فهمیده می‌شود. این بحث در پاسخ یکی از دانشمندان اهل سنت نوشته شده بدون تصریح به نام وی. مؤلف با استناد به روایتی در احتجاج طبرسی، تفسیر ویژه‌ای از این آیه ارائه می‌کند. بر اساس این برداشت تطهیر الهی اهل بیت (ع) نه به لحاظ ذاتشان بلکه به لحاظ ذهنیت انسانها صورت گرفته است بدین معنا که خداوند اراده کرده تا انسان‌ها نسبت به اهل بیت تصور گناه نکنند.

آغاز: الحمدلله الذی هدانی للایمان و أهلنی لحلل الجنان و جعلنی من شیعة قسیم الجنة و النیران و لم یجعلنی من شیعة اولیاء الشیطان عبدة الاوثان علیهم غضب الرحمان ... اما بعد فیقول ... اقول و الحق ...

انجام: و جعل من عدانا یوردهم أئمتهم النار فبئس الورد المورود

چاپ: با تصحیح سید موسی صدر، آفاق نور، شماره ۶، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، پائیز و زمستان ۱۳۸۶ش

شرح و حواشی:

۱- اذهاب الرجس عن حظیرة القدس؛ قمی، عبدالکریم بن محمد طاهر (-۱۲)

۲- اذهاب الرجس عن حظیرة القدس (ترجمه)؛ قمی، عبدالکریم بن محمد طاهر (-۱۲)

۳- نقد تطهیر التطهیر

۴- جواب نقد تطهیر التطهیر؛ حسینی، عبدالباقی

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۶۳۰/۱-۱۸/۱۵۰

آغاز: الحمدلله الذی هدانی للایمان و أهلنی لحلل الجنان و جعلنی من شیعة قسیم الجنة و النیران؛ **انجام:** و جعل من عدانا یوردهم أئمتهم النار فبئس الورد المورود

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۴۷]

● تطهیر الحصر و البواری و صرف مال الامام حال الغیبة = مسئلتان / فقه / عربی

taṭhīr-ul ḥaṣr wa-l bawārī wa ṣarf-u māl-il imām ḥāl-al ġayba = mas'alatān

عاملی، حسین بن عبدالصمد، ۹۱۸ - ۹۸۴ قمری

'āmelī, hoseyn ebn-e 'abd-os-samad (1513 - 1577)

اهداء به: شاه طهماسب صفوی

تاریخ تألیف: پنجشنبه ۲ ذیحجه ۹۶۸ق

در مجلس شاه طهماسب صفوی بحثی درباره دو مسأله فقهی درگرفت: ۱. الحصیر المتنجس بالبول هل یطهر بالشمس، ۲. هل یجوز صرف سهم الامام من الخمس علی السادة. مؤلف رساله حاضر را درباره آن مسائل نگاشته است.

آغاز: الحمدلله کما ینبغی لجلاله و جماله و بعد فیقول فقیر رحمة الله الغنی حیسن بن عبدالصمد الجباعی لما تشرف بالحضرة العلیه الشاهیه لازال عالیه اللواء غالبة علی الاعداء الی یوم الدین و ذلک فی اواخر ذی القعدة سنه ثمان و ستین و تسعمائه مع جماعة من الاصحاب وقع الکلام فی مسئلتین فتکلم فیها بعض الاخوان بما هو المشهور بین المتأخرین غیر ناظر الی مأخذهم فی ذلک بل مقتصرین علی النقل عنهم و کان للفقیر وقوف علی ان ادلتهم لاتنهض بمدعاهم ذکرت خلاف ما نقلوه و قویته فاستنکروا ذلک و استهجنوه فبینت بهذه الکلمات الحال لیزول الاشکال ... المسئلة الاولی ان الحصر و البواری ...

انجام: و اجعلنا ممن اذا حسنه اداها و ان عثر علی سیئة و ارها انک جواد کریم قال ذلک بلسانه و رقمه ببنانه مؤلف الرسالة ... احسن الله حاله و ماله

چاپ: مجله فقه اهل بیت، شماره ۳۴

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۰۴/۱۳

خط:نسخ،بی‌کا، تا: ۹ رجب ۱۰۲۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ابره، ۱۰گ(۱۵۱پ-۱۶۰ر)،۱۷سطر،اندازه: ۱۳×۱۹/۴سم [ف: ۵ - ۱۸۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۰۳۲/۱

خط: نسخ، کا: علی بن عبدالله جزائری، تا: پنجشنبه ۲۰ رمضان ۱۰۳۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱پ-۱۳پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۱ - ۴۲]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۶/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو صرف حقوقهم علیهم السلام الی فقراء الساده و هو الکریم عن ذلک نسال الله تعالی حسن الهدایه و الوقایه لنا

کا:فضل الله بن محمد بن فضل الله،تا:با تاریخ ۱۰۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ص (۲۱۷-۲۳۰)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹-۴۸۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۲۳/۱۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۳۰]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۷۶/۳-۲/۱۹۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، یادداشتی مبنی بر اینکه با نسخه اصل مقابله شده از لطف الله عاملی میسی در قزوین اواخر صفر ۱۰۸۰، یادداشتی با عبارت: «هذه صورة خط المصنف دام ظله بمحمد و آله»؛ ۲۰گ، ۱۲ سطر [ف: ۸ - ۴۲۹۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۳/۳

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان مسئلتان آمده است؛خط:نسخ، کا: محمد مفید بن محمد تقی حسینی، تا: ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۶ص (۷پ -۱۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۶۱۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۹۸/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۶۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۷۲/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۵۲ق؛ مصحح؛ کاغذ:فرنگی،۷گ(۳۳–۳۹)،۱۸سطر،اندازه:۸×۱۳سم[ف:۳۸– ۵۱۸]
۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۴۱۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۹گ (۴۶پ–۶۴پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۶ – ۱۰]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۷۹۶/۳
آغاز: برابر
خط:نسخ،کا:عبدالله بن محمد حسن هشترودی،تا:رجب تا جمادی الثانی ۱۳۳۷ق، جلد: گالینگور زرشکی عطف تیماج مشکی، ۶گ (۱۸پ–۲۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۱ – ۹۲]
۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱۸۲/۲
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۲–۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲ – ۷۱۱]
۱۰. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه: ۵۶/۲
خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛جلد:تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۳۰ر–۴۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۶۵]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۷۱/۵
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد باقر بیهودی قائنی خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۹۲پ–۱۹۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۹ – ۱۷۴]
۱۲. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۸۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو صرف حقوقهم علیهم السلام الی فقراء الساده و هو الکریم عن ذلک نسال الله تعالی حسن الهدایه و الوقایه لنا
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۲۹–۲۵)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۶۱]
۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۸۲۶/۳–۱۹/۱۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی نسخه‌ای استنساخ شده که آن نسخه از روی نسخه مؤلف نوشته شده بود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۵گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۸ – ۴۲۹۱]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۶/۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۶۶۰]
۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۷۸/۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۴پ–۱۵پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ – ۲۳۰]
۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۴۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن عبدالسید بن خلیفه بن احمد بن منصور، بی‌تا؛ با نسخه اصل مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۵۲پ–۶۰پ)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۳۴۴]

← تطهير السر ⟵ التطهير فى تهذيب الاخلاق
← تطهير الطهور من شبهات بعض الجمهور ⟵ وجيزه
← تطهير الطهور من شبهات بعض الجمهور ⟵ اللؤلؤ المسجور فى معنى لفظ الطهور

● **تطهير العيبة من دنس الغيبة** / اخلاق / عربی
taṭhīr-ul ʻayba min danas-il ġaybat
ابن حجر هيثمی، احمد بن محمد، ۹۰۹ – ۹۷۳ ؟ قمری
ebn-e hajar-e haysamī, ahmad ebn-e mohammad (1504 - 1566)

تاریخ تألیف: ۱۵ ذیقعده ۹۵۰ق
رساله کوتاه اخلاقی در باب غیبت است که به درخواست بزرگی در «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه» تألیف شده است.
آغاز: اما بعد حمد الله تعالی علی انفاسه و الصلاة علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه الحافظین لذمامه فهذا کتاب ...
انجام: مع الذین انعم الله علیهم من النبیین و الصدیقین و الصالحین و حسن اولئک رفیقا
[دنا ۱۹/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۰۴/۳
خط: نسخ، کا: عبدالمومن حسینی پسر سید نظامی سرکتی، تا: ۱۲۴۲ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۹گ (۳۳۲ر–۳۴۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۵ – ۲۷۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۱۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: رسول بن محمد بن شیخه بن ایوب بن احمد شرفکندی شافعی، تا: دوشنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۲۶۲ق، جلد: چرم مشکی با ترنج و سرترنج، ۱۲گ (۴۵ر–۵۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵/۳سم [ف: ۴۱ – ۱۷۲]

● **التطهير فى تهذيب الاخلاق = تطهير السر = تطهير القلوب** / اخلاق / عربی
at-taṭhīr fī tahḏīb-il axlāq = taṭhīr-us sirr = taṭhīr-ul qulūb
فيض كاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ – ۱۰۹۱ قمری
feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)
وابسته به: النخبة الوجيزة = النخبة فی الحکمة العملیة و الاحکام الشرعیة = النخبة الکبری = النخبة المحسنیة؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶–۱۰۹۱)

منتخبی است از کتاب دیگر مؤلف «النخبة الفقهیة» در ۲۱ «باب» و مقدمه که در آن چگونگی تطهیر باطن را از اخلاق رذیله و کسب فضایل نیکو آورده است. این کتاب به روش عرفا با اشاره به بعضی آیات و روایات نگاشته شده است.

آغاز: الحمدلله الذی طهر قلوب اولیائه من رذائل الاخلاق تطهیراً و نور سرائرهم بنور معرفته و محبته تنویراً ... اما بعد فهذه رسالة فی بیان کیفیة تطیر السر

انجام: و نفی الخواطر فانها شاغلة و اکل الحلال و الذکر الدائم و التسلیم لله تعالی فی کل حال و الله الموفق و المعین

چاپ: در تهران چاپ شده (الذریعه ۲۰۱/۴)

[الذریعة ۲۰۱/۴؛ ریحانة الادب ۳۶۹/۴؛ فهرستهای خودنوشت فیض کاشانی ۱۵۸؛ دنا ۱۹/۳ (۸ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۱۸/۶

خط: شکسته نستعلیق، کا: علم الهدی، تا: ۱۱۴۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص (۸۷-۱۱۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۸۴۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۶۲/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای گنجوی، ۲۷ص (۲-۲۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۸۶۷]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۳۵/۹

آغاز: هدایه و اما صله الارحام فقد ورد من الحث الاکبر علیها بما لامزید علیه و کذا الوعید علی قطفها؛ **انجام:** کنور الشمس یتلالا و یتجلی و جعل مقربان حبه قرب ربه.

بعضی مباحث را کاتب انتخاب کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۲۱ر-۲۸پ)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۸۹]

۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۱۹۶

آغاز: قال بفسخ العزائم و نقض الهمم لما هممت فحیل بینی و بین همتی و عزمت فخالف القضا و القدر عزمی علمت ان المدبر غیری

خط: نستعلیق، کا: حسین بن محمد جواد حسینی، تا: ۳ ذیحجه (۱۲۴۰) ۱۲۰۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۴۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۸]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۴۵۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامعلی، تا: ۲۶ صفر ۱۲۷۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶گ (۴۱-۵۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴-۱۴۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۹۴/۸

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد باقر کاشانی، تا: ۲ صفر ۱۲۸۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۶ص (۳۴۴-۳۴۹)، ۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۲ - ۲۶۰۶]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۱/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه محرم ۱۲۹۰ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱۴۵پ-۱۵۹ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۷۷]

۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۸۹۴/۴

خط: نسخ، کا: احمد بن ملا عبدالرحیم قزنچائی اندری، تا: ۱۳۰۴ق، جا: بارفروش مدرسه صدر؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۱گ، ۱۷-۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۲۱۰]

← تطهیر القلوب ⟵ التطهیر فی تهذیب الاخلاق

● تطهیر المؤمنین عن نجاسة المشرکین / فقه / فارسی

tathīr-ol mo’menīn ‘an nejāsat-el mošrekīn

کنتوری، محمد قلی بن محمد حامد، ۱۱۸۸ - ۱۲۶۰ قمری

kantūrī, mohammad qolī ebn-e mohammad hāmed (1774 - 1844)

رساله مختصر استدلالی است در اثبات نجاست مشرکین با استفاده از آیات، روایات و ادله کتب عامه.

آغاز: بسمله. الحمدلله المقدس عن ادناس الامکان المنزه عن ارجاس الحدثان

انجام: بسوی چیزی که مبطل قرآن است و اخبار و احادیث نبویه و احکام اجماعیه است.

[دنا ۲۰/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۳۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۵۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۸۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● تظلم الزهراء من اهراق دماء آل العباء / تاریخ معصومین / عربی

taẕallum-uz zahrā’ min ihrāq-i dimā’-i āl-il ‘abā’

قزوینی، محمد رضی بن محمد نبی، - ۱۱۳۷ ؟ قمری

qazvīnī, mohammad razī ebn-e mohammad nabī (- 1725)

تاریخ تألیف: ۱۱۱۸ق
همانند شرحی است بر «لهوف» ابن طاوس است و به همان ترتیب، دارای سه «مقدمه» و سه «مسلک» و «خاتمه»: مقدمه ۱. در معجزات امام حسین؛ مقدمه ۲. گفتاری در فضل گریستن بر خاندان رسالت؛ مقدمه ۳. گفتاری در احادیث راجع به آداب ماتم؛ مسلک ۱. امور مقدم بر جنگ کربلاء؛ مسلک ۲. وصف جنگ کربلاء؛ مسلک ۳. در انچه بر خاندان حسین تا ورود به کوفه و شامات گذشت؛ خاتمه در پنج مجلس: ۱) رجعت حسین، ۲) شرح حال و نکبات زندگی قتله حسین، ۳) گفتاری در احوال مختار، ۴) گفتاری در جور خلفاء، ۵) نوادر کتاب.
آغاز: یا من لایخفی علیه انباء المتظلمین و یا من لا یحتاج فی قصصهم الی شهادة الشاهدین
انجام: ما ناح القمری و صاح الحمام.
چاپ: قم، شریف رضی، تحقیق سید مهدی رجائی ۱۴۱۷ ق، (۴ص۲۰۲)؛ تهران، سنگی، ۱۳۰۴ و ۱۳۱۲ق، وزیری، ۲۸۵ص
[الذریعة ۲۰۴/۴؛ دنا ۲۰/۳ (۲۱ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۱۳۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ گویا نسخه پیش نویس مؤلف است که خط خورده و مطالبی افزوده شده؛ وقف‌نامه کتاب به‌خط فرزند مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۳۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۵۹
آغاز: و المکشوف به الغماء المعزز به الایمان؛ **انجام:** قال ناظمها قوام الحسنی احسن الله الیه فاضت العین بدمع قد جری فی الطفوف مجری الفرات ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷۰گ، ۱۶ سطر [ف: ۱۶ - ۲۶۷]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۶۲۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و انها قد تنفعان لمساکین جوعی فی شفا جرف خراب و صعالیک عطشی طالبی شراب ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۲ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه، ق»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۲۱ سطر (۷×۱۶/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۶۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۲۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن ناصر بن حمیدان خطی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۲۴ق، جا: قزوین؛ از روی نسخه مؤلف در عصر وی، مصحح، محشی، وقف‌نامه کتاب به تاریخ ۱۱۲۷، برگ‌هایی از نسخه افتاده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۷۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۲۰]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۸۲
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز مذهب، ۲۳۸گ، ۱۹ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۷ - ۲۵۱]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۱۲۸-۳۶/۱۲۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان فیه الشفاء من کل داء والا من من کل خوف وقل اذا اخذته ... واجعل لی فیها شفاء من کل داء واماناً من کل خوفٍ
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ محشی با نشان «منه و ق»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۴۷]

۷. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه: ۵۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۴ق [چند نسخه-ف: ۳۱۵]

۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۴۳۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** عطشی طالبی شراب فوافق تاریخ التمام سنة ثمانیة عشر و مائة بعد الف من هجرة من هاجر الی الکهف علی هاجرها المقدس الصلوة و اسلام و علی اله الغر الکرام ...
خط: نسخ، کا: مرتضی موسوی قزوینی، تا: پنج شنبه دهه آخر ذیقعده ۱۲۵۷ق؛ مصحح، محشی به لفظ «منه» و «ق»؛ تملک: محمد تفی حایری در ۱۱۷۸ق با مهر «یا امام محمد تقی ۱۱۷۴» (مربع)؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج داخل ترنج آیه مبارکه «لایمسه الا المطهرون»، ۱۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۴]

۹. مشهد؛ مدرسه عباسقلی خان؛ شماره نسخه: ۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۱۵۲گ، ۲۶ سطر [نشریه: ۷ - ۷۶۶]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۶۰۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن مهدی، تا: ۱۲۶۰ق؛ مصحح، محشی به امضای «منه ره»، صدر و ذیل نسخه نامه معاویه به امیر المؤمنین و نامه آن حضرت به معاویه درج شده؛ تملک: عابس بن نظر علی شنشقی در ۴ صفر ۱۳۵۳ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: فرنگی نباتی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۱۹۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۳۲۷
همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۲۸۱]

۱۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۴۷۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** وان افتقادی فاطماً بعد احمد ×× دلیل علی ان لایدوم خلیل
خط: نستعلیق، کا: میرزا ابوالقاسم واعظ، تا: ۱۲۶۴ق؛ افتادگی: وسط؛ مصحح، محشی با نشان «ق» و«منه سلمه الله»؛ وقف‌نامه از میرزا ابوالقاسم واعظ در کربلا به تاریخ ۱۲۹۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۰]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۹۴۷-۲۰/۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، تا: ۱۵ محرم ۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۴۷]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۳۳۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی ساوجی، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: سبز مقوایی، ۲۵۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳ - ۴۴۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۵۸۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الله تبارک و تعالی نظر لک و ذخرها لک عنده و الحمدالله
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق [رایانه]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۷۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** اسامة بن شبیب، باسناده عن ام اسلم قالت: لما قتل الحسین (ع) مطرت السماء مطرا کالدم احمرت منه البیوت و الحیطان ...
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد حسن بیرجندی، تا: ۱۲۹۶ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶گ (۲۰۸پ-۲۲۳پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۳۷ - ۱۶۵]

۱۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۱۱۶
بی‌کا، تا: ۱۳۷۲ق [نشریه: ۱۳ - ۳۶۶]

۱۷. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه: بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [ف: ۹]

۱۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۹۱۱
آغاز: فما کان یتغدی و لایتعشی حتی یحضر علی بن الحسین اقول روی الصدوق فی المجالس باسناده عن فاطمه بنت علی صلوات الله علیهما قالت ثم ان یزید لعنه الله یأمر بناء الحسین فحبس مع علی بن الحسین علیهم السلام؛ **انجام:** قیل و ممن دفن حیاً من الطالبیین عبدالعظیم الحسنی بالری و محمد بن عبدالله بن الحسن و لم یبق فی بیضة الاسلام بلدة الا قتل فیها طالبی و شیعی حتی تری العامه یسلمون علی من یعرفونه دهریاً او یهودیاً او نصرانیاً و یقتلون من عرفوه شیعیاً و یسفکون دم من اسمه علی الا تسمعون
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج زرشکی، ۱۴۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۴]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۹۵۶-۶/۴۶
آغاز: سوی الدمع فانه مع کون وزنه غیر معلوم الالدیه یرئ غالباً من طرق الریاء و المعة علیه لان مخرجها؛ **انجام:** فأمر أن یجعله فی جوف اسطوانته و یبنی علیه ووکل به من ثقاته من یرعی
از اوائل مقدمه تا اواخر خاتمه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲-۹۴۸]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۱۴۳/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و انها قد تنفعان لمساکین جوعی فی شفا جرف خراب وصعالیک عطشی طالبی شراب ...

خط: نستعلیق و نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۵۴گ (۲پ-۱۵۵پ)، ۱۹ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۹/۵×۲۰سم [ف: ۱۸ - ۶۰]

۲۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۴۳۲/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در ص ع نسخه ما آمده که در متن در هرجا «الفاضل المتبحر» آمده از آن «مجلسی» خواسته شده و در هر جا «السید» آمده «ابن طاوس»؛ قطع: رحلی [نشریه: ۷ - ۲۸۰]

● **تظلم الزهراء (ترجمه)** / حدیث / فارسی
taẓallum-uz zahrā’ (t.)

قزوینی، محمد تقی بن عبدالوهاب، ق۱۳ قمری
qazvīnī, mohammad taqī ebn-e ‘abd-ol-vahhāb (- 19c)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۴۳۰
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمدالله رب العالمین و الصلوه بعد چنین گوید؛ **انجام:** من لکتاب الله یعرف وجهه و للامرو المعروف و الصلوات
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۶۳
خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ترجمه فارسی از محمد تقی بن عبدالوهاب قاضی قزوینی، نسخه نفیس و نایاب و چاپ نشده و در منابع موجود نام آن نیامده است؛ ۳۰۰ص، قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۷]

● **تظلم الشیعه** / کلام و اعتقادات / فارسی
tazallom-oš šī‘e

کرمانی، ابوالقاسم، ق۱۳ قمری
kermānī, ab-ol-qāsem (- 19c)
[دنا ۲۰/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۲/۹]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۲۹۳۳
خط: نسخ، کا: احمد مازندرانی، تا: ۱۲۹۹ق [الفبائی: - ۱۲۹]

← تظلم نامه > شکوائیه یکی از علماء به پادشاه وقت از ظلم حاج میرزا نصرالله و غیره

● **تظلم نامه** / اخلاق / فارسی
tazallom-nāme

تظلم نامه تمثیلی و اخلاقی با عنوان عریضه محمد اکبر تبریزی.
[دنا ۲۰/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۵۷۱/۷

آغاز: شکایت ساکنان دار المتحیرین خیال بذروه بندگان ... عشق بهادر از ویرانگری میرزا زاهد خان اردبیلی و دستیاران او به نام نگاه بیک قراگوزلو
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۷۲–۷۶)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۶۳]

● **تظلم نامه منظوم** / شعر / فارسی
tazallom-nāme-ye manzūm
فسائی، حسن بن حسن، ۱۲۳۷ – ۱۳۱۶ قمری
fasā'ī, hasan ebn-e hasan (1822 - 1899)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۵۸۹/۴
خط:نسخ،کا:غلامحسین شیرازی،تا:حدود۱۳۰۹ق[مختصر ف:۱۷۹]

← التعادل و التراجیح ≻ تعارض الدلیلین

● **التعادل و الترجیح** / اصول فقه / عربی
at-ta'ādul wa-t tarjīḥ
مقابی بحرانی، علی بن محمد، ق۱۲ قمری
maqābī bahrānī, 'alī ebn-e mohammad (- 18c)
تاریخ تألیف: ۳ ربیع الاول ۱۱۸۴؛ محل تألیف: جزیره اوال از محال بحرین
موجودی از کتاب در بیان وجوه مرجحات احادیث متعارضه است با شرح و توضیح اخبار وارده در مقام؛ عناوین مطالب: وجه ۱. در موافقت و مخالفت حدیث است با قرآن (اول این مبحث ناقص است)؛ وجه ۲. العرض علی السنة النبویة و المراد بها المتواترة؛ ۳. العرض علی الاخبار ... المشهورة المجمع علیها؛ ۴. العرض علی مذاهب العامة و اخبارهم او عمل حکامهم؛ ۵. الترجیح بحال الراوی، تنبیه حیث ان اخبارنا معاشر الامامیة لابد و ان تنتهی عندنا الی معصوم الخ؛ ۶. الاخذ بالحدیث الاحدث و ترک الاقدم؛ ۷. الاخذ بالاحوط فی الدین؛ ۸. الاخذ بالخبر الناسخ و ترک المنسوخ؛ ۹. الاخذ بالخبر الخاص و ترک العام؛ ۱۰. الاخذ بالخبر المقید و ترک المطلق؛ ۱۱. العمل بالحدیث المفسر و حمل الخبر المجمل علیه؛ تبصرة قد اشتملت المقبولة و المرفوعة علی طرق من التراجیح المذکورة لم تشملها غیر هما من روایات الباب الخ. (مهدی ولایی)
[دنا ۲۰/۳]

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۴۸۷
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۳ ربیع الاول ۱۱۸۴ق؛ این رساله نسخه اصلی و به خط مؤلف است و دارای محو و اثبات و اصلاحات عبارتی بسیاری است. یک نسخه دیگر از این کتاب در کتابخانه شیخ صالح آل طعان هست (الذریعه ج ۴ ص ۱۶۷)؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۳۱۲
آغاز: الله ولاتقبلوا علینا ما خالف قول ربنا؛ **انجام:** و قد تقدم مناما یرشد الی ذالک و الله العالم بحقائق احکامه.
خط: نسخ، کا: علی بن عبدالله بن حسین بن احمد بن جعفر بربوری بحرانی، تا: جمعه ۲ رجب ۱۱۸۵ق؛ افتادگی: آغاز (صفحات اول)؛ ۱۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۱۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۹۱۴/۱
آغاز: بسمله ... قوله فی التعادل و الترجیح و حیث ان موردهما الدلیلان المتعارضان اقول؛ **انجام:** و لو خصوص الاطمینانی منه من ای سبب حصل و هو کأهل الی ههنا جف قلمه الشریف ...
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۶۳گ (۱ر–۶۳ر)، ۲۰ سطر (۹ – ۱۵×۱۵– ۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ – ۲۷]

۴. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۵۱۷
آغاز: بعد حمدالله و الصلاة و السلام علی رسول الله ... یقول اقل الخلیفة
کا: مال الله بن حاج خلف، بی تا، تملک: محمد باقر بن شیخ اسدالله؛ ۱۰۰گ، قطع: خشتی [ف: ۱۳۹]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی
at-ta'ādul wa-t tarājīḥ
کجوری مازندرانی، مهدی، ۱۲۱۶ – ۱۲۹۳ قمری
kajūrī māzandarānī, mahdī (1802 - 1876)
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)
[دنا ۲۰/۳]

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۰۷۱/۱
آغاز: بسمله – الحمدلله رب العالمین ... فی التعادل و التراجیح و حیث ان مورد هما الدلیلان؛ **انجام:** هذا آخر ما جری تحریر قلمه الشریف ادام الله افادته بمحمد و آله الطاهرین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آبی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۶۳ص، ۲۰ سطر (۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۶۲]

● **التعادل و الترجیح** / اصول فقه/ عربی
at-ta'ādul wa-t tarjīḥ
حسینی یزدی، مرتضی، ق۱۳ قمری
hoseynī yazdī, morteza (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۶۵۳/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فی التعادل و التراجیح و حیث ان موردهما الدلیلان المتعارضان فلابد من تعریف التعارض
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ در پایان این رساله مقرر،

تاریخ وفات استادش را به خط خود چنین ثبت کرده است: «تاریخ وفات مرحوم علامه - که اصالتاً یزدی و ساکن نجف اشرف بوده - العصری فرید الدهری الذی انحصر الریاسة الدینیة به ازهد جمیع اهل زمانه باعتراف الموافق و المخالف اعلم الناس کلاً و اتقاهم طراً رئیس المجتهدین جمیعاً استادنا المحقق العلامة مصداق علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل الشیخ مرتضی الانصاری طاب ثراه شب شنبه ساعة هفتم شب هجدهم از شهر جمادی الثانیة سنه ۳۸۱»؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۳گ (۶۱پ-۸۳ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۴۱ - ۱۴۴]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی

at-ta'ādul wa-t tarājīḥ

کنی تهرانی، علی بن قربان، ۱۲۲۰ - ۱۳۰۶ قمری

kanī tehrānī, 'alī ben qorbān (1806 - 1889)

[دنا ۲۱/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۰۳/۶

آغاز: الحمد لله رب العالمین ..... اصل و من المسائل الاصولیة مسئلة تعارض الادلة و تعادلها و التراجیح و دخولهما فی المسائل الاصولیة؛ **انجام:** و اما تعارض الاصول بعضها مع بعض فقد اشبعنا الکلام فی ذلک فی مسئلة الاستصحاب فراجع و لیکن هذا آخر بحث التعارض.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۴۶۱]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی

at-ta'ādul wa-t tarājīḥ

رشتی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۳۴ - ۱۳۱۲ قمری

raštī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad 'alī (1819 - 1895)

[دنا ۲۱/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۶۵۹

خط: شکسته نستعلیق خوش، کا: آقا سید عبد المجید گروسی همدانی، بی تا، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۴]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی

at-ta'ādul wa-t tarājīḥ

کوثر علیشاه، محمد رضا بن علینقی، ۱۲۶۱ - ۱۳۱۸ قمری

kowsar 'alī-šāh, mohammad rezā ebn-e 'alī-naqī (1845 - 1901)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۷۰۰

آغاز: ان اله لیلنی اذا تعارضنا کما اذا؛ **انجام:** موخرا و باعتبار رتبته

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی

at-ta'ādul wa-t tarājīḥ

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، - ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

بحث «تعادل و تراجیح» که توسط مؤلف بر اساس متن فرائد الاصول شیخ انصاری القاء شده، توسط چهار نفر از شاگردانش به طور جداگانه تقریر گشته و موجود است. اسامی شاگردان چنین است: محمد تقی گرگانی، حاجی میرزا باقر سبزواری، آقا علی سبزواری و ابوالحسن گرگانی.

[دنا ۲۱/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۴۱/۳

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: ۱۸۰]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۲۴۳-۳۰/۱۲۳

آغاز: بسمله صلاة ... قوله فی التعادل والتراجیح اقول لایخفی علی ما من هی فی مطاوی کلما تنا السابقة فی بعض المباحث السالفة ان فن الاصول لیس علی منوال غیره؛ **انجام:** لیتضح لک حقیقة الحال فی هذا المجال کمال الاتضاح فنقول و به القوة والحول ولله المنة والطول

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج، ۲۳۶گ، ۱۹-۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۴۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۶۲۱

آغاز: الحمدلله الذی رجح مداد العلماء علی دماء الشهداء صلی الله علی محمد و آله الاصفیاء و لعنة الله علی اعدائهم و الشاکین فیهم عدد الحصی و قطر السمآء؛ **انجام:** و لتوضیح الحال فیها مقام اخر.

از اول مبحث تا مسئله (تعارض بینات) را دارد. پنداشته می‌شود که توفیق نیافته این مبحث را به پایان رساند؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن شیخ حسن بن شیخ محمد حسن صاحب جواهر الکلام، تا: ۱۳۳۹ق؛ کاغذ کاهی چاپاری، ۲۱گ، ۱۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۱]

● **تعادل و تراجیح** / اصول فقه / عربی

at-ta'ādul wa-t tarājīḥ

آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ۱۲۵۵ - ۱۳۲۹ قمری

āxūnd-e xorāsānī, mohammad kāzem ebn-e hoseyn (1839 - 1911)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۶۹۶

آغاز: بسمله، المقصد الثانی فی الظن و الکلام فیه؛ **انجام:** و تفصیل الکلام ازید من ذلک ... هکذا بخطه الشریف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۶۹۹

آغاز: بسمله، حمدله ... خاتمه فی التعادل و التراجیح؛ **انجام:** یحتمل ان یکون حکما واقعیا ... سنه ۱۲۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی

at-ta‘ādul wa-t tarājīḥ

یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم، ۱۲۴۷؟ - ۱۳۳۸ ؟ قمری

yazdī, mohammad kāzem ebn-e ‘abd-ol-‘azīm (1832 - 1920)

رساله‌ای است مفصل و تحقیقی در مبحث «تعارض ادله» در یک «مقدمه» و پنج «مقام»: ۱. احکام التعارض؛ ۲. التعادل و هو و الترجیح قسمان من التعارض؛ ۳. التعدی عن المرجحات المنصوصه و عدمه؛ ۴. بیان اقسام المرجحات و ذکر احکامها؛ ۵. تعارض المرجحات.

آغاز: بسمله حمدله. وبعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمد کاظم بن عبدالعظیم الطباطبائی الیزدی هذه رسالة فی التعارض کتبتها اجابة لبعض الاخوان ومن الله التوفیق وعلیه التوکل وبه الاعتماد

انجام: والتخصیص مخالف للظاهر والثانی اغلب فیقدم علی الاول مع قطع النظر عما ذکرنا عدم کون التخصیص من باب التعارض فتدبر

چاپ: دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۷ق، وزیری، ۲۹۶+۱صص

[الذریعة ۲۰۴/۴؛ دنا ۲۱/۳ (۴ نسخه)؛ مشار عربی ص ۴۵۲]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۴۹-۳/۶۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: وسط؛ محشی؛ جلد: تیماج زیتونی با ترنج با سر، ۲۳۷گ، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۹۴۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۰۱/۲

آغاز: پس از خطبه مختصر و نام مؤلف: مقدمة فیها امور الاول عنوان المسئله بباب التعارض؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و شکسته نستعلیق خوش، کا: شیخ ذبیح الله بن محمد صادق خراسانی، تا: پنج‌شنبه ۱۷ صفر ۱۳۰۶ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشن عنابی، اندازه: ۱۸×۲۳/۷سم [ف: ۱۶ - ۴۰۷]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۳۷۳/۱

آغاز: المقام الثانی فی التعادل.؛

خط: نستعلیق تحریری، کا: حاجی محمد حسین حاج عبد الغفور یزدی، تا: ۱۳۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۱۷۰گ (۱-۱۷۰)، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۱۲۶۷]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی با ترنج با سر، ۱۶۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۴]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی

at-ta‘ādul wa-t tarājīḥ

خوئی، علی بن علیرضا، ۱۲۹۲ - ۱۳۵۰ قمری

xū’ī, ‘alī ebn-e ‘alī-rezā (1875 - 1932)

تاریخ تألیف: جمعه ربیع الثانی ۱۳۱۹ق

رساله‌ای استدلالی و شرحی مزجی بر بحث تعادل و تراجیح از کتاب «معالم الاصول» شیخ حسن عاملی است.

[دنا ۲۱/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸۰/۱

آغاز: الحمد لله الذی لم یزل یفیض سوابغ نعمه علی من خلقهم لیبلوهم ایهم احسن عملا و لا یزال لطیفا بهم بعواطف احسانه و قد ارسل الیهم رسلا؛ **انجام:** و غیر ذلک مما یستفاد من الروایات والحمد لله اولا و آخرا ...

خط: نستعلیق، کا: خاکمردانی خوئی، بی تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۱۲پ-۴۹ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۳۸۹]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی

at-ta‘ādul wa-t tarājīḥ

صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس، -۱۳۷۸ قمری

sāfī golpāygānī, mohammad javād ebn-e ‘abbās (- 1959)

تاریخ تألیف: ربیع الاول ۱۳۱۵ق

رساله‌ای است در تعادل و تراجیح و اینکه این مسأله از مسائل اصولی است یا کلامی و بررسی این مسأله از جوانب مختلف، و از پایان ناقص مانده است.

[دنا ۲۱/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱/۹

آغاز: الحمد لله الذی رجح العدل علی الجور و الاعتساف و تفضل بسوابغ النعم و الالطاف و الصلاة و السلام علی المستقام منه

نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـقم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۳۱۵ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳۲ص (۲۳۱-۲۶۲) [عکسی ف: ۳ - ۲۶۳]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی
at-ta‘ādul wa-t tarājīḥ

افتخاری، علی بن حیدر، ق۱۴ قمری
eftexārī, ‘alī ebn-e heydar (- 20c)

در مساله تعادل و تراجیح و ظاهراً تقریرات درس یکی از اساتیدش. در پایان مختصری در مسقطات خیار غبن آمده که ظاهراً شرحی بر مکاسب شیخ انصاری است.
[دنا ۲۱/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۹۲
آغاز: فی التعادل و التراجیح، تعارض الادلة اعم من تعارض الاخبار و المهم البحث عن تعارض الاخبار
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف – قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ مصحح؛ ۱۸۰ص [عکسی ف: ۶ – ۴۸۳]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی
at-ta‘ādul wa-t tarājīḥ

حسینی تنکابنی، حسن بن علی، ق۱۴ قمری
hoseynī tonekābonī, hasan ebn-e ‘alī (- 20c)

رساله‌ای است مفصل مشتمل بر «مقدمه»ای در چهار «تنبیه»: «الاول انهم یذکرون التعادل بلفظ المفرد و التراجیح بصیغة الجمع ... الرابع قد جعل بعضهم عنوان المسئله فی خصوص التعارض ... فلما کان معرفة التعارض کالمقدمه للتعادل و التراجیح فلنشرع بذکره فنقول التعارض مشتق من العرض». وی بعد از توضیحات کامل در مبحث تعارض چنین ادامه می‌دهد: «من جمله المرجحات الخارجیه الشهرة و الکلام فیه فی مقامین ...؛ فی المرجحات الغیر المنصوصه و الکلام فیه فی مواضع؛ فی تعارض المرجحات؛ فی المرجحات الخلافیه و هی امور الاول القیاس [یک برگ ناقص و مؤلف با خط تحریری مباحث تعارض را دنبال نموده است]؛ فی التعادل و الکلام فیه یقع تارة فی موضوعه و ما یتعلق به و اخری فی حکمه فهنا مقامان المقام الاول فی موضوع التعادل». رساله در مرحله اولیه تألیف باقی مانده و عناوین اصلی نانویس است.
[دنا ۲۱/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۴۳
آغاز: بسمله، الحمدلله رب ... رسالة فی التعادل فی التراجیح و قبل الشروع فی المقصود؛ **انجام:** و حمل اخبار التوقف علی زمان الحضور و التمکن من العلم و الوصول الیه ع و یمکن ان یستدل علیه باحد الوجهین احدهما
خط: نسخ و تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ واقف: احمد شیخ تبار بابلی، آبان ۱۳۷۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۳۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف:۱۶-۶۸]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی
at-ta‘ādul wa-t tarājīḥ

چند رساله ناشناس و غیر همانند:

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۱۵/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳]ف: ۳ – ۲۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۹۳/۱۴
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲-۳۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۰-۷/۱۱۰
آغاز: بسمله، خاتمة فی تعارض الادلة وهذا المقصد من اهم مقاصد الاصول اذالفقیه عند اعمال الادلة یری فی الغالب انها متعارضة؛ **انجام:** ففیه ایضاً ان الترجیح بها مبنی علی القول بکون الشهرة جابرة للدلاله وهو خلاف التحقیق لما ذکرناه من انها لیست جابرة الا علی القول باعتبار الظن الکلی.
رساله‌ای است در تقریرات درس اصول فقه میرزای شیرازی که در نسخه حاضر تنها خاتمه آن که در مبحث «تعارض ادله» است، موجود می‌باشد. و در آن از نهایه و تهذیب علامه و معالم الاصول و فصول نقل می‌کند و در چند جا نیز در نقل قول عبارت «صاحب الرسالة الشریفة» را به‌کار می‌برد که ظاهراً رسائل شیخ انصاری مراد است. تعارض الادله؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۱۰۱۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۱۲۱۴
آغاز: بسمله اما بعد فهذا مختصر نافع؛ **انجام:** هنالک الحائطه المختاره بعد المات الثلاث و الاف
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق [الفبائی: ۱۲۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۹۷/۵
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... قول الشیخ العلامة المرتضی الانصاری
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۱۳گ (۳۰ر-۴۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۳/۸سم [ف: ۹ – ۴۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۰۹
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۱۲۹]

۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۴۷۵/۹
آغاز: بسمله حمدله. القول فی التعادل و التراجیح – التعادل مصدر باب التفاعل و هو فی اللغة من العدل
ناشناخته. حاشیه‌ای است با عنوان «قوله – اقول» بر مبحث تعادل و تراجیح، یکی از متون که گمان می‌رود «فرائد الاصول» شیخ انصاری متوفی ۱۲۸۱ق باشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فستقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲ – ۶۷۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۵۱/۲
آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی محمد و عترته الطیبین الطاهرین ... و بعد فهذه بیانات فی التعادل و الترجیح. مقدمة فی

الحکومة بیان الحکومة تقدم حجة مفیدة للظن علی غیرها طبعا فی موردها؛ **انجام:** علی تقدیر العلم بها الذی هو کبری لمصادیقها لیس یلزم من العلم به العلم بتشخیص مصادیقه.
بندی از کتابی است در اصول فقه شیعی در بحث تعادل و ترجیح؛
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۱ص (۳۷-۴۷)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۴۴ - ۴۲]

۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۷۰۷/۱
آغاز: لا ریب ان هذا اللفظ منقول فی اصطلاح الاصولیین و النقل لا به فیه من وجود مناسبة بین المنقول عنه و المنقول الیه و لا شک ان المعنی الاول تم مناسبة و اقرب الی المعنی اللغوی و قد اختلفوا؛ **انجام:** اما اذا کان احد الخیرین معاضدا بواحد من المرجحات و الاخر ... و تساقطها یصیر المرجح الاخر سلیما عن المعارض فیوخذ به.
گویا از شاگرد شریف العلماء باشد در تعادل و تراجیح و اجزاء؛
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴ص (۵-۸)، قطع: خشتی
[رشت و همدان: ف: ۱۵۲۷]

● **التعادل و التراجیح** / اصول فقه / عربی
at-ta‘ādul wa-t tarājīḥ

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۳۱۳ق
بحث‌های استدلالی مفصلی است با نقل بسیاری از اقوال دانشمندان قدیم و متأخر علم اصول.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... وبعد لما فرغ القوم عن بیان الادلة موضوعاً وحکماً شرعوا فی بیان تعارضهما کذلک ...

همانند:

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۷۷۷-۱۹/۱۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ربما استدل علیه بعموم التعلیل المستفاد من قوله علیه السلام فان المجمع علیه لاریب فیه و فی الکل نظر و الله العالم.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۱۱ ربیع الاول ۱۳۱۳ق؛ تملک: محمد علی موسوی زنجانی؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه، ۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۴۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۷۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** من قوله علیه السلام فان المجمع علیه لاریب فیه و فی الکل نظر و الله العالم تذنیب مشتمل علی امرین احدهما ان ما عرفت.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ مهر: «این کتاب از متملکات و جزء کتابخانه فضل الله النوریست» (مربع بزرگ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: - ۳۸۹]

● **التعادل و الترجیح (منظومة فی)** / شعر، اصول فقه / عربی
at-ta‘ādul wa-t tarjīḥ (mnẓ.-un fī)
منظومه‌ای است در ۵۷ بیت در بحث تعادل و تراجیح.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۲۰۷/۵
آغاز: القول فی الترجیح و التعادل ×× و ذاک مبنی علی التقابل / کالمتباینین بالمعنی الأعم ×× بل الذین منهما الواحد عم؛ **انجام:** و نقله الذی استفیض واتضح ×× کاف لدفع قدح من فیه قدح / مع ان مادل علی التمییز فی ×× تعادل صح بذاک لایفی
خط: نسخ، کا: محمد سعید حسینی تنکابنی، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۲۱-۱۲۳پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۵۶۳]

● **تعادیل الایام بالطول (جدول)** / جفر / عربی - فارسی
ta‘ādīl-ul ayyām bi-ṭ-ṭūl (jadwal)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۸۴/۲۶
جدولی است در جفر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۴گ (۱۳۲پ - ۱۳۵پ) [ف: ۶ - ۲۶۹]

● **التعارض** / اصول فقه / عربی
at-ta‘āruḍ
یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم، ۱۲۴۷؟-۱۳۳۸؟ قمری
yazdī, mohammad kāzem ebn-e ‘abd-ol-‘azīm (1832 - 1920)

[ریحانة الادب ۳۳۴/۴؛ دنا ۲۲/۳]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۴۴/۵
آغاز: بسمله حمدله و بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمد کاظم بن عبدالعظیم الطباطبائی الیزدی هذه رسالة فی التعارض کتبتها اجابة لبعض الاخوان و من الله التوفیق ... مقدمة فیها امور الاول عنوان المسألة بباب التعارض کما صنفنا و فاقا لبعض اولی من عنوانها بباب التعادل و التراجیح؛ **انجام:** هذه المذکورات لا یضر بأصل المطلب و هو منع توقف الاستعمال علی التفهیم کما هو واضح.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای،۱۸-۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۲۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۹۰۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ با بلاغ مقابله دوشنبه ۲۲ محرم ۱۳۰۶؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۱۷۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۶سم [ف: ۱ - ۱۰۵]

● **تعارض الاحکام الظاهریة و الواقعیة** / اصول فقه / عربی

taʻāruḍ-ul aḥkām-iẓ ẓāhirīyya wa-l wāqiʻīyya

صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس، -۱۳۷۸ قمری

sāfī golpāygānī, mohammad javād ebn-e ʻabbās (- 1959)

تاریخ تألیف: جمعه ۲۲ ربیع الاول ۱۳۱۰ق

رساله‌ای است در تعارض حکم ظاهری و واقعی و بیان توهماتی که بین این دو واقع شده

[دنا ۲۲/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۴۹/۲

آغاز: القول فی تعارض الحکم الظاهری و الواقعی و بیان ما توهم من المنافاة بینهما و لیعلم واولاً ان التنافی علی القول به یتحقق علی فرض وجود حکم؛

نسخه اصل:کتابخانه شیخ لطف الله صافی ـقم؛خط:نستعلیق، کاتب =مؤلف، تا: ۱۳۱۰-۱۳۱۲ق؛ ۷ص (۹۷-۱۰۳) [عکسی ف: ۳ - ۱۷۲]

● تعارض الاحوال / اصول فقه / عربی

taʻāruḍ-ul aḥwāl

[دنا ۲۲/۳]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۸۴۷/۱۵

آغاز: مسألة فی التعارض بین احوال الالفاظ. و هیهنا مقامان

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۳۰]

● تعارض الأدلة / اصول فقه / عربی

taʻāruḍ-ul adilla

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، - ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

گزارش مختصری است، درباره بحث تعارض ادله، که یکی از موضوعات اصول عملیه می‌باشد.

آغاز: الحمدلله الذی رجح مداد العماء علی دماء الشهداء و صلی الله علی محمد و آله الاصفیاء و بعد فیقول المستکین ... انه قد سألنی من لایسعنی مخالفته أن أدون ما بدالی فی مبحث التعارض

[دنا ۲۲/۳؛ الذریعة ۲۰۴/۳؛ مکتبة امیر المومنین ۲۲۸/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۳۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهو رافع کما ثبت من حیث هو کل، برفع موضوعه کما فی حجیته القطع بالسنة الی الاصول العقلیة فان حقیقة

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ افزودگی‌هایی در تاریخ و جغرافیای خوی و موضوعات متفرقه آمده است؛ کاغذ: فرنگی، ۱۰گ (۱۳-۲۲)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۱ - ۵۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۱۴/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وصل قلمه الشریف علی ما وجدنا و نسئل الله تعالی ان یحشرنا معه و یرزقنا شفاعته بحرمة من الیه یرجع شفاعه کل شفیع و یخضع له کل رفیع محمد سید المرسلین و خاتم النبین خلفائه الهادین ... فرغت من استنساخ الرساله الشریفه یوم السبت عاشر شهر الربیع الثانی سنه ۱۳۲۲ ... عبد الغفار الخرقانی.

خط: نسخ، کا: عبدالغفار خرقانی، تا: ۱۳۲۲ق؛ جلد: مقوای مشکی، ۲۸ص (۱-۲۸)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۱۹]

۳. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه: ۷۸/۶

آغاز: بسمله. قبل الشروع فی المقصود لابد من تمهید مقدمة

کا: حسین بن علی نقی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۷گ (۲۵۹ر-۲۷۵پ)، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: ۲۲۵]

● تعارض الأدلة / اصول فقه / عربی

taʻāruḍ-ul adilla

دیزجی زنجانی، ابراهیم، ق۱۴ قمری

dīzajī zanjānī, ebrāhīm (- 20c)

در تعارض دو دلیل شرعی فقهی و چگونگی ترجیح یکی از آنها بر دیگری، استدلالی و با رد و ایراد در گفته‌های بعضی از علمای متأخر اصول فقه. روی برگ اول عبارت «من مقولات شیخی» آمده و نمی‌دانیم رساله تألیف خود دیزجی یا تقریر درس وی می‌باشد و احتمالاً این شیخ پدر کاتب باشد.

[دنا ۲۲/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۴۰/۱

آغاز: القول فی التعارض، لما فرغ القول عن بیان الأدلة حکماً و موضوعاً و عن بیان ما ینتهی الیه الأصولی بعد الیأس عن الدلیل؛ **انجام:** لا المجاز فی الحذف و الاضمار بناء علی عدم کون هذه الهیئات حقیقة فی المعنی المراد

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن ابراهیم دیزجی، تا: محرم ۱۳۳۲ق؛ ۲۱۰گ (۱پ-۲۱۰پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۱۰۲]

● تعارض الأدلة / اصول فقه / عربی

taʻāruḍ-ul adilla

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۸۱۵/۴

آغاز: القول فی تعارض الأدلة، اعلم أن هذه المسئلة هی المسئلة الأصولیة بالاتفاق لأن الموضوع فی هذا العلم هو الأدلة المعهودة مع وصف کونها أدلة؛ **انجام:** لعدم الدلیل علی أولویة المؤکد علی غیره کما لایخفی هذا تمام الکلام فی المرجحات الدلالتی ... ناتمام.

رساله‌ای است اصولی در موضوع تعارض أدله با عناوین «قلت، قلت و قلنا»، مؤلف که از شاگردان شیخ انصاری (ع) می‌باشد از

ایشان با عنوان «الأستاذ الشیخ مرتضی دام ظله»، «شیخنا الأستاذ»، «قال سلمه الله» یاد کرده و متعرض اقوال وی نیز می‌شود. تاریخ تألیف این کتاب بنابر قرائن، در زمان حیات شیخ انصاری (ع) و اوائل نیمه دوم قرن ۱۳ق می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با نشان «منه» که از خود مؤلف می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۱۴گ (۱۰۵–۱۱۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۰ – ۴۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۴۰۴/۲

آغاز: نور فی الجمع اذا تعارض الدلیلان امکن الجمع بینهما فهو علی وجوه ادنیها ان یکون الجمع منحصرا فیما علم انه غیر مراد منها و غیر مطابق للحکم؛ **انجام:** من جهتها فی المصلحة البتة و بعد رعایة الاحتیاط لادراک الواقع مع عدم حصول العلم بادراکه فتدبر جداً.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۳۷پ–۴۸پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲۵ – ۳۸۵]

● تعارض الاذن الصریح و فحوی الحال / فقه / عربی

ta‘āruḍ-ul iḏn-iṣ ṣarīḥ wa faḥwa-l ḥāl

یک مسأله فقهی است در باب این‌که هرگاه صاحب مال شفاهاً اجازت دهد لیکن فحوی حال او نارضایتی را نشان دهد آیا تصرف مجاز است؟

[دنا ۲۲/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۴۶/۶

آغاز: بسملة. مسألة اذا تعارض الاذن الصریح من المالک و المنع المفهوم من حاله او من فحوی کلامه ... قولان، اختار اولهما سیدنا الاستاذ دام مجده فی «تحفة الابرار» حیث قال فی جملة کلامه: و اشکالی که هست اینست که ماذون له معتقد به عدم اتصاف خود است؛ **انجام:** و المتصرف عدوله فلا یکون راضیاً بتصرفه فعلاً نعم تعلق عدم الرضا بشخص المتصرف بخصوصه فرض و لا یقدح بعد تعلقه به باعتبار کونه عدواً له. (ناقص نوشته شده است)

دور نیست مؤلف عبد علی هرندی (۱۳۰۶م) مؤلف رساله پنجم و هجدهم این مجموعه باشد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، نخودی، جلد: مقوایی، ۳گ (۱۰۵پ–۱۰۷پ)، ابعاد متن: ۷×۱۳/۵، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱ – ۱۷۰]

● تعارض الاصل و الظاهر / اصول فقه / عربی

ta‘āruḍ-ul aṣl wa-ẓ ẓāhir

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۶۸۵/۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ، قطع: خشتی [ف: ۲۹۴]

● تعارض الاصلین / اصول فقه / عربی

ta‘āruḍ-ul aṣlayn

[دنا ۲۲/۳]

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۳۶۹/۲

آغاز: قوله واما القسم الثانی، و هو ما اذا الشک فی کلیهما

دارای تصحیحات و اضافات زیادی است، خط این کتاب بسیار شبیه خط مرحوم آخوند خراسانی است؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۱۱گ (۷۲–۸۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۱۹]

← تعارض الاصول ≻ الاصول العلمیة

● تعارض الاصول القواعد الفقهیة / اصول فقه / عربی

ta‘āruḍ-ul usūl-il qawā‘id-il fiqhīya

صافی گلپایگانی، محمد جواد بن عباس، – ۱۳۷۸ قمری

sāfī golpāygānī, mohammad javād ebn-e ‘abbās (- 1959)

تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۱۳۱۰ق

در این رساله تعارض قواعد اصولی و قواعد فقهیه نظیر قاعده ید و اصالة الصحة و قاعده شک بعد از فراغ در سه «مقام» و تنبیهاتی در هفت «امر» مورد بررسی قرار گرفته با استفاده از دروس اساتیدش.

[دنا ۲۲/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۴۹/۳

آغاز: القول فی تعارض الاصول و القواعد کقاعدة الید و اصالة الصحة و قاعدة الشک بعد الفراغ و امثالها فالکلام یقع فی مقامات

نسخه اصل: کتابخانه شیخ لطف الله صافی، قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۰–۱۳۱۲ق؛ ۶۹ص (۱۰۷–۱۷۵) [عکسی ف: ۳ – ۱۷۲]

● تعارض بین اذن المالک و منعه / فقه / عربی

ta‘āruḍ bayn-a iḏn-il mālik wa man‘-i-h

تاریخ تألیف: قرن ۱۳ ق.

نویسنده در آن از استادش «دام ظله» در منهاج و تحفة الابرار یاد کرده است.

[دنا ۲۳/۳]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۵۴۳/۶

آغاز: بسمله مسئلة اذا تعارض الاذن الصریح من المالک و المنع المفهوم من حالة او من فحوی

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی آهار

مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۰۲-۲۰۴)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۶۴۹]

● **التعارض بين المطلق و المقيد** / اصول فقه / عربی

at-ta‘āruḍ bayn-al muṭlaq wa-l muqayyad

هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری

heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-‘alī (1803 - 1882)

رساله کوتاهی است در بحث تعارض میان مطلق و مقید که به صورت پرسش و پاسخ نگاشته شده است.

آغاز: التعارض بين المطلق و المقيد الى كم عدد يرتقى، ان التعارض بين المطلق و المقيد اذا ثبت ان المطلوب منها فرد واحد و كان الحكم المتعلق بهما ايضا واحد و الحد موجب الحكم فيهما ايضا ...

انجام: يحصل ستة عشر الفا و مائة و ثمان و عشرون صورة فهذه كليات الصور التى اليها تعارض المطلق و المقيد و الله يضاعف لمن يشاء.

[دنا ۲۳/۳؛ طبقات اعلام الشيعه قرن ۱۳: ۲۱۳-۲۱۵]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۵۵۹/۷

آغاز: سؤال، التعارض بين المطلق و المقيد الحاكم عود؛ **انجام:** و الامر بحسب المعنى هو ما بيناه ... باطناً و ظاهراً.

در فهرست با عنوان «اجوبة مسائل متفرقه» آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۱۶۰-۱۷۱)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۹۴/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۲۱۳پ-۲۱۴ر)، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۴/۵سم[ف:۳۷-۶۸۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۱۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسین تبریزی، تا: ۳۰ جمادی الاول ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۲ص (۴۸-۴۹)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۷۱۳]

● **تعارض بين المقرر و الناقل = تقديم المقرر و الناقل** / اصول فقه / عربی

ta‘āruḍ bayn-al muqarrir wa-n nāqil = taqdīm-ul muqarrir wa-n nāqil

هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری

heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-‘alī (1803 - 1882)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۱۲۴۹ق

رساله‌ای است در تقدیم دو خبر متعارض که یکی مقرر و دیگری ناقل بوده باشد. مؤلف اقوال مختلف اصولیین را با دلایل آنها بیان نموده است.

آغاز: بسمله. حمدله ... فهذه عجالة فى تحقيق ان الخبرين المتعارضين اذا كان احدهما مقرراً لحكم الاصل و الآخر ناقلا عنه فهل يحكم بتقديم الناقل او المقرر.

انجام: و فى الخمس الثامنة يقدم المقرر بعكس ما ذكر وليكن هذا آخر ما اردنا بيانه و الحمدلله اولا و آخرا ...

[دنا ۲۳/۳؛ طبقات اعلام الشيعه قرن ۱۳: ۲۱۳-۲۱۵]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۵۵۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۱۳۶-۱۴۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲- ۲۰۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۹۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد نحوی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ محرم ۱۲۷۴ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۲۱۰ر-۲۱۱پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۳۷ - ۶۸۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۱۳/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد حسین تبریزی، تا: شنبه ۸ ربیع الثانی ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸ص (۴۰-۴۷)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۷۱۳]

● **التعارض بين النصين** / اصول فقه / عربی

at-ta‘āruḍ bayn-an naṣṣayn

گویا مؤلف از شاگردان شریف العلماء باشد.

[دنا ۲۳/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۷۰۷/۴

آغاز: مسئلة فى تعارض النصين، التعارض بين النصين هو التنافى بينهما فى المدلول؛ **انجام:** فانما اثبتنا حكم المتعادلين بالمتعارضين مع وجود المرحج

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۵ص (۵۲-۵۶)، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۵۲۸]

● **تعارض الدليلين** / اصول فقه / عربی

ta‘āruḍ-ud dalīlayn

بهبهانی، غلامعلی، ق۱۳ قمری

behbahānī, qolām ‘alī (- 19c)

تقریرات درس اصول شیخ مرتضی انصاری و نویسنده تقریر

حاج شیخ غلامعلی بهبهانی نیای دانشمند خاندان ارگانی است.
[دنا ۲۳/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۲۹/۲

آغاز: بسمله البحث فی تعارض الدلیلین و هو عبارة عن تنافی مدلولیهما؛ **انجام:** و الحمدلله علی ما تیسر من تحریر المسائل و اصلی و اسلم ... حرره الاحقر حسن الیزدی فی ماه رجب المرجب ۱۳۳۹

خط: نسخ، کا: حسن یزدی، تا: ۱۳۲۹ق؛ کاغذ: فرنگی نباتی، جلد: تیماج آلبالویی، ۴۱ص (۱۱۸-۱۵۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۲۹۱]

● تعارض الدلیلین = التعادل و التراجیح / اصول فقه / عربی

ta'āruḍ-ud dalīlayn = at-ta'ādul wa-t tarājīḥ

مجتهد کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم، ۱۲۵۰ - ۱۳۳۶ قمری

mojtahed-e kermānšāhī, mohammad hādī ebn-e 'abd-or-rahīm (1835 - 1918)

آغاز: بسمله، حمدله، و بعد کلام فی تعارض الدلیلین و مما تعمها یقع فی المقامات

انجام: و تفصیل الحال موکول الی ما افاد شیخنا فی الکفایة و تعلیقته علی الرسالة و فیها الغنی و الکفایة فحسبنا الله و نعم الوکیل

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۵۲/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: سه‌شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۳۴۴ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۳۴]

۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوانا، کا: جواد بن اسماعیل حسینی رضوی کرمانشاهی، تا: سه‌شنبه ۱۲ ربیع الاول ۱۳۴۴ق؛ ۳۴گ، ۲۲ سطر [ف: ۲۲۴]

← التعارض و الترجیح و التعادل ← کیفیة استنباط مسائل الخلافیة

● تعارض و تعادل و تراجیح / اصول فقه / عربی

ta'āruḍ wa ta'ādul wa tarājīḥ

لاهیجانی، محمد مهدی بن احمد، ق۱۳ قمری

lāhījānī, mohammad mahdī ebn-e ahmad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۰ق

مجموعه‌ای است علمی گرانبها، به خط دانشمندی به نام مهدی بن احمد لاهجی موسوی جیلانی به خامه نسخ شرقی ایران در تاریخ‌های مختلف لیکن بیشتر آنها در اصفهان در مدرسه نیماورد نوشته شده است و برخی رساله‌های آن که تاریخ جدیدتر دارد پیش از رساله‌ای که تاریخ کهن دارد صحافی شده است و چون مجموعه شامل دو رساله عرفانی از عرفای هند است احتمال می‌رود که دانشمند مؤلف لاهجی این مجموعه را جداجدا نوشته سپس در یک مجلد تجلید کرده است. رساله‌ای است در بحث تعادل و تراجیح از اصول فقه مؤلف نام کتاب را تعارض و تعادل و تراجیح نهاده است. نام مؤلف در مقدمه نیست لیکن نویسنده نسخه در پایان تعارض و تعادل و تراجیح نهاده است. نام مؤلف در مقدمه نیست لیکن نویسنده نسخه در پایان رساله گوید: «قد فرغت من النسخه من مؤلفات ابی العلامه (یوم الاحد) الفقیر الی الله الصمد، عبده الموسوی اللاهجی مهدی بن احمد فی ۲۴ شوال سنه ستة و تسعین و ماتین و الف فی بحبوبه الانتقال من دارالسلطنه قزوین ... الی الا ماکن العتبات العالیات متوکلا ... الطاهرین اجمعین» (برگ ۶۷ر) با توجه به این که کلمه «سته و» بعدا افزوده شده محتمل است که فرزند مؤلف کتاب پدر را در همان سال تألیف ۱۲۹۰ نوشته باشد. در برگ ۱ر نیز کسی که اسم کتاب‌های این مجموعه را یاد کرده می‌گوید: تعادل و تراجیح از تلامیذ شیخ که شاید شیخ مرتضی انصاری (م ۱۲۸۰ق) را خواسته باشد.
[دنا ۲۳/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۹۳۶/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله بنعمته علی نعمائه و الصلاه ... فی التعادل و التراجیح و هما من احوال؛ **انجام:** فلیکن هذا آخر ما اردنا ایراده ... فی احوال التعارض و التعادل و التراجیح ... الطاهرین قد فرغ مؤلفه الفقیر ابن عبدالله الموسوی محمد مهدی بن احمد اللاهجانی لیله الاثنین ۲ صفر سنه ۱۲۹۰ ... و قد فرغت عن استنساخ ... من مؤلفات ابی العلامه یوم الاحد

خط: نسخ تحریری، کا: مهدی بن احمد موسوی جیلانی لاهجی، تا: ۱۲۹۶ق، جا: قزوین؛ با نشان «منه ایده الله»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا، رویه تیماج سرخ، ۶۷گ (۱پ-۶۷ر)، ۲۱ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۹۹]

● تعارض الیدین / فقه / عربی

ta'āruḍ-ul yadayn

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۶۵۵/۴

فایده ای فقهی درباره تصرف ذوالید و روایتی درباره صوم؛ خط: نسخ، کا: محمد امین بن محمد علی شریف استرآبادی، بی‌تا؛

جلد: تیماج سبز، ۴گ (۴۶پ-۴۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۳۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۱۰۴/۱

آغاز: بسمله الذی یظهر من کلام علمائنا الامامیة (رض) و فتاویهم و ادلتهم ان التصرف و الید دلیل الملک و لا یطالبون ذا الید بوجه الانتقال اذا ادعی الملکیة؛ **انجام:** و یظهر من جماعة من علمائنا تخصیص جواز الشهادة هنا بالنفی بالبینة الکاملة اعنی المطلقة علی بواطن احوال المشهود علیه و الله اعلم.

مؤلف در این رساله به بیان تعارض ید سابق و ید لاحق و اینکه کدامیک مقدم بر دیگری است، پرداخته است. [احتمالاً همان رساله مذکور در الذریعه ۱۵۰/۱۱، ش ۹۴۶ باشد]؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۲گ (۲ر-۳پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۵ - ۱۱۴]

● تعارف الارواح (فائدة فی) / فلسفه / عربی

ta‘āruf-ul arwāḥ (fā’dat-un fī)

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

از فوائد خواجه است. متنی کوتاه و فلسفی در چگونگی تعارف ارواح بعد از جدایی از بدن مادی. این فائده اکثراً در ضمن فوائد ثمانیة و ... آمده است.

آغاز: فی تعارف الارواح بعد المفارقة قد ثبت فی العلوم العقلیه ان کل جوهر مجرد عن الماده قائم بذاته فقد یمکن ان یقبل جمیع المجردات بغیر آلة و المادیات التی من شأنها ان یقبل بالالات فان کان ذلک الجوهر ذا ملکة اتصال بالمادة

انجام: لاحتیاجها فیه الی الآلات المفقودة بعد المفارقة و ذلک ما اردنا بیانه

چاپ: در آخر تلخیص المحصل چاپ شده.

[دنا ۲۳/۳؛ آثار و احوال خواجه: ۳۰۵]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۳۸/۳۵

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۴ص، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۶۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۸۳/۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان ذلک الجوهر یعقل نفسه الجزئی و مبدأه الجزئی و سایر مبادیه الجزئیة فان اتفق لنفس مجردة بعد المفارقة تلک الالتفات الی نفوس مجردة عقلها ذلک ما اردنا بیانه

در ضمن شش فائده در کنار هم آمده است و همه در یک صفحه؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛۱ص(۱۰۰پ) [ف: ۱۶ - ۱۹۱]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۶۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۱ص (۲۶۵) [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۶۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ این رساله در فهرست نیامده است و از فهرست رایانه‌ای وارد شد؛ ۱گ (۹۰ر-۹۰پ) [ف: ۱۳]

● تعاریف الصوفیه / عرفان و تصوف / فارسی

ta‘ārīf-os sūfīye

نویسنده در این رساله یک سلسله از اعمال و سنن صوفی را تعریف می‌کند و نشان می‌دهد که آنها طبق تعریف به چه صورت می‌باشد. این اعمال و سنن عبارتند از «وصل» و «سالک» و «آداب» و «حبس نفس از ذکر»، «تصفیه نفس»، «ظهور انوار»، «مشاهده دائمیه»، «مراقبه» «ذکر قلبی» و امثال آن.

[دنا ۲۳/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۴۶۸/۸

آغاز: بسمله، از کشکول شیخ بهاء الدین علیه نوشته شده؛ **انجام:** و اندک باز گذارد و گشاده داده و متوجه قلب باشد که خلوت در انجمن

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، تریاکی با ترنج و نیم‌ترنج، ۴ص (۸۳-۸۶)، ۱۵ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۵ - ۶۳۶]

● التعازی / حدیث، اخلاق / عربی

at-ta‘āzī

علوی حسینی، محمد بن علی، - ۴۴۵ قمری

‘alavī hoseynī, mohammad ebn-e ‘alī (- 1054)

این رساله اخلاقی است که چگونه باید با اهل عزا و مصیبت‌دیدگان برخورد کرد. در ابتدا احادیث مختصری است در وفات پیامبر گرامی اسلام (ص)، نحوه تعزیت گفتن پیامبر به بعض اصحاب و روایاتی در ثواب مصیبت‌دیدگان و غیره.

آغاز: اخبرنی الشیخ الجلیل العفیف أبوالعباس أحمد بن الحسین بن دحر المجاور قراءة علیه فی داره بمشهد مولانا امیر المؤمنین علی بن ابی طالب فی شهر الله من سنة احدی و سبعین و خمسمأة. قال حدثنا الشیخ الاجل الامیر ابوعبدالله محمد بن احمد بن شهریار الخازن بالمشهد المقدس بالغری

چاپ: تحقیق فارس حسون، ضمن میراث حدیث شیعه، قم، مؤسسه فرهنگی دارالحدیث، دفتر چهارم، ۱۳۷۸ش، ص۷۹-۱۴۶

[دنا ۲۳/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۸۱

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه ای شخصی-ایران؛ خط: نسخ، کا: سید عبدالعزیز بن سید جواد طباطبائی یزدی، تا: اواخر قرن ۱۴؛ ۲۹ص

[عکسی ف: ۱ – ۳۳۱]

● **تعالیق** / فلسفه / عربی

ta‘ālīq

یحیی بن عدی، ۲۸۰ – ۳۶۴ قمری

yahyā ebn-e ‘adī (894 - 975)

قفطی از آن با عنوان «تعالیق عدة فی معانی کثیرة» یاد می‌کند. این تعالیق از این قرار است: تعالیق عن ابی زکریا یحیی بن عدی بن حمید بن زکریا بن یحیی (نسخة: زکریا لیحیی)، حد الجزء؛ قال ارسطو طالیس فی بعض کلامه فی المتقابلات؛ المتناهی من المضاف؛ ان الاشخاص انما یشترک فی اسم الشخص فقط لا فی طبیعة واحدة تحت ذلک الاسم یختلف اشخاصها باعراض یعرض لها؛ شک فی قاطیفوریاس؛ لیس الحال و الملکة من المضاف؛ اقرب الانفعالات التی یشبه انفعال العقل الفعال؛ حد المضاف؛ الطبیعة یقال علی ثلثة ضروب؛ ثبت المواضع التی یوجد منها الحجج فی تبیین ان المضافات انما وجودها مضافة بالقوة مادامت غیر ملحوظة من المضیف؛ حدود المحمول و الموضوع و الضحک و النسب التی للاسماء الی الحدود و حد العلم و طبیعة المضافات و حمل المحمول علی الموضوع و اسماء الاعیان و الاسماء المشتقة و جزء الجسم؛ برهان مستقیم علی وجود زاویتین مع وضع خطیین مستقمین خارجین من مخرجی خطین آخر مستقیمین ملتقیین علی نقطة و فی جهتهما ملتقیین علی غیر تلک النقطه؛ مسئلة فی وجود الاستطاعة؛ المحمولات بالذات علی ضربین؛ الدلیل علی وجود الجن، الهوی عذاب الفلسفة، الاختلاف بین الاشخاص، السبب فی وجود المقولات عشرا (قفطی)؛ من الاشیاء متناهی من جهة و المتناهی من جهة، کل ما یحتمل الزیادة علیه فی عدد و عظم فهو متناه؛ شک فی قاطیغوریاس؛ تعلیق علی المقالة الاولی فی الجزء الاول من تفسیر ابی بشر الفص الذی اوله الا انه ان کان السئوال القیاسی فی المقدمة الماخوذة بقول فقد یکون سئوال ما عملنا و هو الذی یکون منه القیاس؛ جدول اتفاقات المحمول و الموضوع و المباین للمحمول فی النتیجة مع المحمول و الموضوع و المباین للموضوع فیها التی باتفاق کل واحد منها مع الآخر یستخرج الحد الاوسط الذی تعلمناه ارسطوطالیس فی الفصل الثانی من المقالة الاولی من کتاب القیاس المرسوم بانو لولیطقی الاولی؛ تعلیق علی کتاب القیاس و القضایا فی مواضیع شتی.

[دنا ۲۴/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۰۱/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۳گ (۲۸پ–۵۰پ)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱۴ – ۳۹۷۰]

● **التعالیق** / کیمیا / عربی

at-ta‘ālīq

بغدادی، محمد بن تیم

baqdādī, mohammad ebn-e tīm

وابسته به: قصیدة نونیة؛ عراقی، عبدالعزیز بن تمام (–۷۶۲ق)

گزارشی است بر قصیده عبدالعزیز بن تمام العراقی در کیمیا.

[دنا ۲۴/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۹۶/۱۵

آغاز: بسمله. حمد له و الصلاة علی محمد و آله اجمعین. قال اقل عبادالله محمد بن تیم البغدادی، الحمدلله وحده و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه. اما بعد فهذا کتاب جمع فیه من التعالیق ما هو زبدة کل کتاب مما ظهر معناه و وافق اسمه مسماه؛

انجام: حتی یصبغ الذهب الخالص بعون الله و مشیته، و صلی الله علی محمد و اهل بیته الطاهرین المعصومین

خط: شکسته نستعلیق، کا: فضل الله بن آخوند ملازین العابدین بروجردی ملقب به شمس العلماء، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای، ۲۱گ (۵۷پ–۷۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۷سم

[ف: ۹ – ۲۴۸]

← تعالیق المنطق ◁ الاشارة الی علم المنطق

● **تعالیق بر مسائل** / طب / عربی

ta‘ālīq bar masā’el

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

وابسته به: المسائل = المدخل الی الطب؛ حنین بن اسحاق (۱۹۴–۲۶۰ق)

تعلیقات شیخ است بر مسائل حنین بن اسحق.

آغاز: بسمله. قال حنین فی المسائل البلغم صار یحدث حمی ینوب کل یوم من طریق انه سهل الاجتماع بسبب کثرة مقداره و سهل التعفن بسبب رطوبته و التحلل و الاستفراغ بسبب لزوجته و المرة السوداء صارت (تحدث) حمی ینوب و ما و یوما ... و المرة الصفراء صارت تحدث حمی ینوب یوما و یوما ... قال الشیخ الجواب فیها ثلثة امور. اجتماع و تعفن و تحلل. فالاجتماع یعین علی سهولته ...

[دنا ۲۴/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۰۸/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی البدن اضعف عارض هذا آخر ما وجدت من هذه المسائل و التعلیقات.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی آهاری، جلد: مقوا عطف چرم، ۵گ، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۹ – ۲۳۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹/۴۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الخریف بخلاف ذلک لان الصیف یحلل الرطوبات و الارواح فیبرد الخریف و القوی واهیة و الرطوبات متحللة فیقوی علی البدن اضعف عارض (هذا آخر ما وجدت من هذه المسائل و التعلیق. تمت بعون الله و حسن توفیقه)
خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۳۰۴ر-۳۰۹ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۱۸]

● **تعالیق چندی در حکمت** / فلسفه / فارسی
ta'ālīq-e čandī dar hekmat

محمد سعید

mohammad sa'īd

[دنا ۲۴/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۷۶۸/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۴۸]

● **تعالیق علی کتاب الادویة المفردة** / طب / عربی
ta'ālīq-un 'alā k.-il adwīya-til mufrada

ابن باجه، محمد بن یحیی، - ۵۳۳ ؟ قمری
ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)
وابسته به: منافع الادویة المفردة؛ جالینوس (۱۲۹-۱۹۹)
تعلیقه‌هایی است بر کتاب «الادویة المفردة» اثر جالینوس.
[دنا ۲۴/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۹/۵ عکسی
آغاز: سئل ما غرض الصناعة الناظرة فی الادویة المفردة و هل الذی ادرک جالینوس منها هو الغایة بالاضافة الی الصناعة ام هو غایة بالاضافة الیه؛ **انجام:** امکن ان یدخل فیما طلبناه شیء لیس منه و نبتدی فنقول
نسخه اصل: کتابخانه سلطنتی برلین، ش ۵۰۶۰. ناتمام؛ خط: مغربی، کا: عبدالله بن محمد بن یحیی بن اصبغ انصاری، تا: ۶۶۷ق؛ ۸گ (۹۰پ-۹۷پ)، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [عکسی ف: ۳ - ۶۴۵]

● **تعالیق علی کتاب البرهان** / منطق / عربی
ta'ālīq-un 'alā k.-il burhān

ابن باجه، محمد بن یحیی، - ۵۳۳ ؟ قمری
ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)
وابسته به: انالوطیقا الثانی = البرهان؛ فارابی، محمد بن محمد (۲۶۰-۳۳۹)
چاپ: به کوشش محمد تقی دانش پژوه، در المنطقیات للفارابی، ج۳ (قم، کتابخانه آیة الله مرعشی: ۱۴۰۸ق)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۷/۲۶ عکسی
آغاز: فقال (ان) «البرهان» رئیس علی سائر الصنائع، بما هو سببها، و أنها کلها تستنبط به و بما تعود بعد علیه ... قوله: «و اذ قلنا فی الأشیاء التی بها فصل بالجملة ...» هذا القول یدل انه لم یکتب هذا الکتاب الا بعد وضعه القیاس و التحلیل
نسخه اصل: کتابخانه بادلیان در آکسفورد، ش ۲۰۶؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۷ق؛ ۸گ (۲۰۵ر-۲۱۲پ)، ۲۷ و ۳۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۸۹]

● **تعالیق علی کتاب ایساغوجی للفارابی** / منطق / عربی
ta'ālīq-un 'alā k.-il īsāġūjī lil-fārābī

ابن باجه، محمد بن یحیی، - ۵۳۳ ؟ قمری
ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)
چاپ: به کوشش ماجد فخری، مجله الابحاث، سال بیست و سوم (کانون الاول ۱۹۷۰)، ۳۳-۵۲؛ به کوشش محمد تقی دانش پژوه، در المنطقیات للفارابی، ج۳ (قم، کتابخانه آیةالله مرعشی: ۱۴۰۸ق)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۷/۲۲ عکسی
نسخه اصل: کتابخانه بودلیان در آکسفورد، شماره ۲۰۶. من قوله فی صدر ایساغوجی. بخشی از آن است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۷ق؛ ۳گ (۱۸۹پ-۱۹۱پ)، ۲۷ و ۳۲ سطر [عکسی ف: ۴-۴۸۹]

● **تعالیق علی کلمة التوحید** / فلسفه / عربی
ta'ālīq-un 'alā kalimat-it tawḥīd

همدان؛ سیرلو، حمید؛ شماره نسخه: ۱۲/۱۹
آغاز: بسمله، له الحمد لا اله الا هو له الاسماء؛ **انجام:** لان وجود الشخص موقوف علی علة تعینه فلا یکون واجبا بالذات، هذا خلف تعالیق متعلقة بکلمة التوحید و شیء مما یتعلق به دارای پنج بحث؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۱۲۷پ-۱۳۲ر) [رشت و همدان: ف: ۱۷۱۲]

← تعالیق فی الادویة المفردة ⊲ تعالیق علی کتاب الادویة المفردة
← تعالیق مسائل حنین ⊲ مسائل حنین

● **التعالیم** / طب / عربی

at-ta'ālīm

تاریخ تألیف: ۷ رجب ۷۶۱ق
کتابی است جامع و مبسوط و در ترتیب و توالی موضوعات طبی کاملاً منطبق بر قوانین منطقی که مؤلف آن را بر اساس کتب

بقراط و جالینوس و ابن‌سینا و ابن‌نفیس و نجیب الدین محمد بن عمر سمرقندی در چهار تعلیم به تفصیل مذکور در زیر تصنیف نموده و مطابق با تقریر خود او و در ورق اخیر نسخه در مدرسه «الامیر الکبیر السعید الشهید ... شیخو» به اتمام رسانیده است؛ فهرست تعالیم: تعلیم ۱. کلیات جزئی الطب العلمی و العملی، مشتمل بر دو «مقاله»: الف– مقاله اول: فی القسم النظری، شامل چهار «فن»: ۱) بیان حد الطب و الامور الطبیعیة، ۲) حد الصحة و المرض و اجناسه و اوقاته، ۳) الاسباب، ۴) العلامات؛ ب–مقاله دوم: فی القسم العملی، مشتمل بر «مقدمه» و سه «باب» و «خاتمه»: ۱) تدبیر المولود و معالجة امراض الاطفال، ۲) تدبیر الاسباب الستة الضروریة و ما یتصل بها و تدبیر الفصول و تدبیر المشایخ و تدبیر المسافرین، ۳) معالجات المرضی بقول کلی؛ تعلیم ۲. الاغذیة و الاشربة، مشتمل بر دو «جمله»: الف– جمله اول: فی الاغذیة و الاشربة، شامل دو «باب»: ۱) الاغذیة، ۲) الاشربة و ما یتصل بها؛ ب–جمله ثانی: فی الادویة المفردة و المرکبة، شامل دو «قسم»: ۱) الادویة المفردة علی ترتیب حروف ابی جاد، ۲) الادویة المرکبة (اقراباذین)، مشتمل بر دوازده «باب»: ا– فی بیان امور بحسب استحضارها عند ترکیب الادویة، ب– فی الجوارشات و المعجونات، ج– فی الحبوب المسهلة و غیرها و الایارجات، د– فی المطبوخات و النقوعات، هـ– فی الحقن و الشیافات و الفرازج، و– فی اللعوقات، ز– فی الاقراص، ح– فی السفوفات، ط– فی الاضمدة و الالیة، ی– فی الادهان، یا– فی ادویة العین، یب– فی المربیات؛ تعلیم ۳. الامراض المختصة بعضو عضو من الرأس الی القدم و اسبابها و علاماتها و معالجاتها؛ تعلیم ۴. الامراض التی لاتختص بعضو دون عضو و اسبابها و علاماتها و علاجاتها، مشتمل بر پنج «باب»: ۱) الحمیات، ۲) الاورام و البثور، ۳) الجدری و الحصبة، ۴) الجراحات و القروح و الکسر و الوثی و الخلع و السقطه و الصدمة و الضربة و السجاج و السحج، ۵) السموم و التحرز عنها. (غلامعلی عرفانیان)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۵۸

آغاز: بسمله الحمدلله القادر المصحح الحکیم الطاهر الشافی للجسد السقیم الذی خلق الانسان فی احسن تقویم و هدی من یشاء بفضله لتمییز المأوف عن السلیم ... و بعد فهذه تعالیم فی الطب مشتملة علی فواید عجیبة و فراید غریبة؛ **انجام:** بشرط ان ینظر فیه بعین الرضا و یتجنب طریق العناد و الله ولی السداد و الارشاد و منه المبدأ و الیه المعاد وفقکم الله و ایای لدرک الکلمات و المطالب و فیض الخیرات و المارب انه علی کل شیچء قدیر و بالاجابة جدیر

خط: نسخ خوب، کا: محمد بن علی بن عبدالله بن احمد المشتهر بزین العرب ابوه، تا: ۱۷ ذیقعده ۷۷۱ق، جا: مصر، خانقاه شیخو [از مشاهیر خانقاه‌های مصر در قرن هشتم و از ابنیه امیرکبیر سیف الدین شیخو العمری (متوفی در ذی الحجه ۷۵۸) که در محرم سنه ۷۵۶ بنای آن شروع شد و در سال بعد به اتمام رسید و اولین مدرس آن از شافعیه بهاءالدین بن تقی الدین سبکی بود. مراجعه شود بجهت مزید اطلاع به حسن المحاضره فی اخبار مصر و القاهرة (۱۴۳: ۲–۱۴۴) و خطط مقریزی (۲: ۴۲۱)]؛ ۱۹ ورق اول مشکول؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۳گ، ۲۲–۳۲ سطر (۱۳/۶×۲۰/۴)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۹ – ۱۱۱]

● **التعالیم** / طب / عربی

at-ta‘ālīm

مختصری است مشتمل بر تعالیم و مقالاتی به شرح مذکور در ذیل، و این نسخه که صدراً و ذیلاً ناقص است از ابتدای مقاله دوم از تعلیم اول شروع و به اواسط تعلیم چهارم ختم می‌کند: تعلیم ۱. در هشت «مقاله»: ۱) ...، ۲) تعریف مزاج، ۳) الاخلاط، ۴) الاعضا، ۵) الارواح، ۶) فیما یظهر عن القوی، ۷) القوی علی ما قرره الاطبا؛ ۸) فیما یلحق بالامور الطبیعیة و یسمی توابعها؛ تعلیم ۲. الاحوال، مشتمل بر «مقدمه» و سه «مقاله»: فی المرض، المرض المرکب، امراض الشعر؛ تعلیم ۳. الاسباب، در «جمله»ای و سه «مقاله»: مقاله ۱) الضروریه، شامل شش «باب» مختصر: الف– فی الهواء، ب– فی الحرکة و السکون، ج– فی النوم و الیقظه، د– فی العوارض، هـ– فیما یوکل و یشرب، ز– فی الاحتباس و الاستفراغ، مقاله ۲) الاسباب الغیر الضروریه؛ تعلیم ۴. الاعراض، مشتمل بر سه «مقاله»: مقاله ۱) در هفت «باب»: قول کلی فی العلامات، فی دلائل الامزجة، فی دلائل الامتلاء، فی علامات السدة، فی علامات الریاح، فی علامات الورم؛ مقاله ۲) پنج «باب»: باب اول– فی النبض، در پنج «فصل» (شاید چهار فصل): الف– قول کلی، ب– فی اصناف النبض، ج– فی اسباب النبض، د– فی اصناف النبض بحسب الاسباب اللازمه، هـ– (این فصل بدون این که مطلب قطع شده باشد در نسخه موجود نیست)، باب دوم– فی البول، در هشت «فصل»: قول کلی، فی اللون، فی القوام، فی الرایحه، فی الزبد، فی الرسوب، فی اجناس البول، عنوان این فصل را کاتب ننوشته است. (غلامعلی عرفانیان)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۰۶۷

آغاز: محاط الرابع و للرابع و هو النار مقعر الفلک الاول؛ **انجام:** کنسبة الخمسة الی الاربعة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج، ۵۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۹ – ۱۱۵]

● **تعبیر ابن سیرین (مختصر)** / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e ebn-e sīrīn (mx.)

[دنا ۲۴/۳]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۴۳۰/۳

آغاز: فصل اول: در باب خواب راست و دروغ، بدانکه خواب راست بر سه گونه

خط:نستعلیق،کا:حاج ابراهیم بن ملاعبدالرسول حسینی،تا:۱۲۳۵ق؛ ۷گ (۱۴۱-۱۴۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۴۸]

● **تعبیرات شعرا** / شعر / فارسی

ta'bīrāt-e šo'arā

در وصف زلف و چشم و مژگان و جبین.

[دنا ۲۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶/۴

بی‌کا، تا: پایان صفر ۱۲۶۳ق، جا: زنجان؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰ص (۴۳۶-۴۷۵)، ۱۳-۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [سنا: ف: ۱ - ۳۶]

← تعبیر الرؤیا ⟩ تعبیر الرؤیا

← تعبیر الرؤیا ⟩ ایقاظ النائمین

← تعبیر الرؤیا ⟩ تفسیر الرؤیا

← تعبیر الرؤیا ⟩ ایقاظ النائمین

● **تعبیر الرؤیا = تفسیر الاحلام = تفسیر المنامات** / خوابگزاری / عربی

ta'bīr-ur ru'yā = tafsīr-ul aḥlām = tafsīr-ul manāmāt

ابن سیرین، محمد بن سیرین، ۳۳ - ۱۱۰ قمری

ebn-e sīrīn, mohammad ebn-e sīrīn (654 - 729)

رساله‌ای است منسوب به ابن سیرین در خواب‌گزاری در بیست و پنج باب (و برخی دوازده) که برخی ابواب آن عبارت است: ۱. آداب المعبر و تمییز الرویا و معرفة اصولها؛ ۲. تاویل رویة الله تعالی؛ ۳. تاویل رویة الملائکه و الانبیاء و الصالحین و ... ؛ ۴. فی تاویل رویة السماء و الشمس و القمر و ...

آغاز: فهذا کتاب جلیل فی تعبیر الرویا ینسب الی الامام محمد بن سیرین رحمه الله تعالی مشتمل علی خمسة و عشرین بابا ...

انجام: و هذا آخر ما یسر الله من جمیع المقول من الرویا الصحیحه عن سیدی الامام محمد بن سیرین ...

چاپ: مصر، مطبوعات شرف، ۶۲ص، ۱۲۹۸-۱۳۰۳-۱۳۰۵ق؛ مطبوعات محمد مصطفی، ۱۳۰۱ق؛ مطبوعات عبد الرزاق، ۱۳۰۴ق.

[الذریعه ۲۰۸/۴؛ ریحانة الادب ۵۸۰/۷؛ معجم المطبوعات ۱۲۶/۱؛ دنا ۲۴/۳ (۸ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تعبیر الرؤیا (ترجمه) = تعبیرنامه؛ موصلی، علی بن عبدالله

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۴۳/۷

بندی از تفسیر منامات اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۱ق؛ جلد: تیماج عنابی، ۳گ، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۹۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۴۴۳/۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۰]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۳

آغاز: انتخبه محمد ابن سیرین رحمه الله من کتب دانیال النبی (ع) و من کتب المعبرین المتقدمین و المتاخرین انتخابا بینا واضحا مختصرا

در ۵۹ باب؛ خط: نسخ، کا: ملا ابراهیم بن ملاحسن عراقی، تا: دوشنبه۱۳شعبان۱۱۹۷ق؛اندازه: ۱۴×۱۸/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲-۱۲۹]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۳۲۲/۲

آغاز: الباب الاول فی رؤیا العلویات من السماء و ما فیها و البرق و الرعد و المطر؛ **انجام:** الثلاثون صحته علی کل حین و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

خط: نستعلیق، کا: علی بن حسین بروجردی، تا: ۱۲۳۳ق، جا: یزد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج، ۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۳۷۵

خط: نسخ، کا: درویش دفاعی، تا: ۱۲۶۲ق [الفبائی: - ۱۳۸]

۵. گلپایگان؛ مسجد جامع گلپایگان؛ شماره نسخه: ۴/۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد جواد بن آقا رضا گلپایگانی، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۹۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۷۶پ-۲۰۰ر)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۸۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۳۴

آغاز: بسمله، و به ثقتی، الحمدلله و بعد فهذا کتاب؛ **انجام:** لا ینتفع به ایضا الباب الخامس فی تاویل

شامل ۲۲ باب؛ خط: نسخ، کا: احمد صفائی خوانساری، تا: ۱۳۰۳ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳ [رایانه]

۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۴۹/۴

آغاز: الحمدلله ... نبذة فی تفسیر الاحلام و الرؤیا مرویة عن ابن سیرین و هی مبنیة علی اربعة و عشرین باباً الباب الاول فی رؤیا السماء و القمر و الکواکب و الجنة و النار؛ **انجام:** فکل دارجه سنه و ان کان السلم قصیراً فکل درجه عشر سنین و ان کان السلم مجهولة فکل سلم باربعین و الله اعلم

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۸۶]

۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۵؟؛ جلد: شمیز سبز کوچکتر از کتاب، ۴۵گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۹۸]

● **تعبیر الرؤیا = منامیة = تأویل الرؤیا** / خوابگزاری / عربی

ta‘bīr-ur ru’yā = manāmīya = ta’wīl-ur ru’yā

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

به نام‌های «تاویل الرؤیا»، «فی الرؤیا» و «منامیه» نیز خوانده شده است و در آن از قوا و حالات نفسانی و افعال متخیله، و خواب دیدن و اختصاص آن به انسان، رؤیای صادقه و عقیده ارسطو در این باب و بیان اقسام خواب‌ها و کیفیت تعبیر بحث می‌کند و مشتمل بر یک «مقدمه» و ۱۲۹ «فصل» می‌باشد.

آغاز: بسمله، و به نستعین و علیه التوکل قال الشیخ الرئیس ابوعلی ... الاودیة التی استمدت الامواه من العیون و انصبت فی البحر فلیس لان البحر لاماء فیه او لانه ناقص فی معناه فیزداد بها کمالا

انجام: لیکون عونا لمن یرید استخراج الرؤیا الغریبة الخفیة بتوسطها و اذ قد وفینا بما وعدنا فلنختم الکتاب علی اسم الله تعالی واهب العقل و الحیاة تم الکتاب بحمد الله و حسن توفیقه و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین

چاپ: بخشی از این رساله در سال ۱۳۱۶ به وسیله آقای علی اکبر شهابی به فارسی ترجمه و چاپ شده است

[الذریعة ۲۰۷/۴؛ فهرست مصنفات ابن سینا از مهدوی ص ۵۷-۵۹؛ مکتبة امیرالمومنین ۲۲۹/۱؛ دنا ۲۴/۳ (۱۷ نسخه)]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۸۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: ثلث نازیبا، کا: رشیدی، تا: رمضان ۷۱۵ق، کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۳گ، ۳۲ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۲ - ۷۱۴]

۲. همدان؛ آرامگاه بوعلی؛ شماره نسخه: عکسی بدون شماره/۶

کا: محمد بن عنایة الله، تا: ۹۷۳ق، ۴۲گ [نشریه: ۵ - ۳۳۶]

۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۷۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمدامین بن محمود دستجردانی، تا: اواخر صفر ۹۹۳ق؛ تملک: «حاج محمد نصیری»؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قرمز، ۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۸]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۴۲/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: کاغذ مغزی میشن سیاه، اندازه: ۱۱/۸×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۴۴۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۳۲۱/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی اشیاء آخر و السلام من اتبع الهدی.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۸ص (۲۷۵-۳۰۲)، ۱۹ سطر، قطع: بیاض رقعی [ف: ۱۰ - ۹۸۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۹/۲۵-ف

نسخه اصل: بادلیان Ind. inst. Arahb M. S. 20؛ خط: نستعلیق، کا: میرعلی نقی بن نورالدین محمد گیلانی، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۵ق، ۲۳ سطر چلیپا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید محمد عقیلی استرابادی، تا: ذیحجه ۱۱۲۷ق؛ واقف: زین العابدین، ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد، ۸۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۶۶]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۵۸/۴

آغاز: بسمله. کتاب تعبیر الرؤیا لابن سینا و هو مبوب علی احدعشر بابا؛ **انجام:** و الخلاص من الحبس خلاص من شدة و الله اعلم بحقایق الامور

خط: نسخ، کا: محمد بن ملا عبدالعظیم بیدگلی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره شکری و نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه خاکستری، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۳۳۷]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۳۱۸/۲-۱۷/۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط:شکسته،نستعلیق،بی‌کا،تا:سه‌شنبه ۲۹ ربیع الاول ۱۲۱۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲-۹۴۹]

۱۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۷۷/۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی تفریشی، تا: ۱۲۶۳ق؛ جلد: چرم سبز، ۱۸گ (۱۵۸پ-۱۷۵پ)، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴/۵سم [مؤید: ۳ - ۶۳۷]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۱۰۳۱

آغاز: بسمله، قال الشیخ الرئیس ابو علی؛ **انجام:** عن الامام الانزاع البطلینا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۳ق [الفبائی: - ۱۲۹]

۱۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۲۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ، کا: محمد تقی حسینی، تا: ۱۳۲۱ق، استکتاب از ریحان الله موسوی؛ در برگ اول اسم سید محمد باقر بروجردی؛ جلد: چرم زرد، ۸۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [مؤید: ۱-۲۳۵]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۹۲

آغاز: بسم الله و به اعتمادی و علیه اتکالی قال الشیخ؛ **انجام:** برابر

کا: سید احمد بن محمد رضا صفائی خوانساری، تا: ۱۳۴۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۵۸گ، ۲۰ سطر، قطع: جیبی [اهدائی ف: ۲۸۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۶۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: حیدر بن علی، جلال الدین محمد بن حبیب الله با مهر بیضوی وی که نسخه را پدرش به او هدیه کرده است، مرتضی بن محمد حسینی؛ جلد: تیماج یشمی، ۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۹۸]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۳۵/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن سیاه، ۱۷ سطر [ف: ۹ – ۱۸۸]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی، رضا، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی،جلد:مقوا،۱۹ص،۲۳سطر، اندازه: ۲۶×۴۳سم [الفبائی: ۱۲۹]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۵۶

آغاز: برابر

در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ شماره ۹۰۲۰؛ ۱۲۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۴۷۸]

● **تعبیر الرؤیا = النامج فی تعبیر الرؤیا** / خوابگزاری / عربی

ta‘bīr-ur ru’yā = an-nāmaj fī ta‘bīr-ir ru’yā

؟ نمیری، ابراهیم بن یحیی، – ۶۹۳ ؟ قمری

nomayrī, ebrāhīm ebn-e yahyā (- 1294)

در خوابگزاری، نخست ۱۴ «مقاله» است در کلیات، چهاردهم آن در خوابگزاران نامور، که صد تن اند، در ۱۵ «طبقه». سپس خوابگزاری است به ترتیب حروف تهجی، هر حرف در یک «باب» از الف تا واو و کاتب می‌گوید در حرف «ها» و «یا» چیزی نیافتم.

در آن از خوابگزاران نامدار پیش از خود مانند ابن سیرین و از جاماسب فرزانه ایرانی نام برده است. این جز «درة الاحکام فی تعبیر المنامة» است. (احمد منزوی)

آغاز: الحمدلله الذی جعل النوم راحة للاجساد ... قال ابوطاهر ابراهیم بن یحیی بن عنامم ... لما رأیت کثیرآ من المعبوین المؤلفین الکتب

انجام: حرف الها «الهواتر» و لم اجد فی حرف ... شیا و لا فی الیاء.

[دبا ۳۶۴/۴ ابن غنام؛ بغدادی، ایضاح ۵۱۴/۲ «المعلم علی ... »، ۴۵۵ «درة الاحلام»؛ برلین ش ۴۲۶۵؛ پاریس ش ۲۷۵۰ و ۲۷۵۱؛ ریو ش ۲۳۲/۳]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۳۴۳–عکسی

آغاز و انجام: برابر

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۴۲۲؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ مهر: «عنایت خان شاه جهان» (گرد)؛ ۲۷۲گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۲ – ۲۶۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** نهی الیهود عن الصید یوم السبت

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۰۰ق؛ افتادگی: انجام [الفبائی: ۱۲۹]

۳. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۷۴۳

خط: ثلث کهن و نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ ذیحجه ۱۲۸۹ق؛ کاغذ: استنبولی [نشریه: ۲ – ۱۴۵]

● **تعبیر الرؤیا** / خوابگزاری / عربی

ta‘bīr-ur ru’yā

نظر بن یعقوب

nazar ebn-e ya‘qūb

کتاب ناشناسی است در تعبیر و تفسیر خواب، به ترتیب حروف تهجی در ابواب مختلف، با نقل روایات مختلف از حضرت محمد (ص) و برخی از صحابه و تابعین و ذکر گفته‌های دانیال و ابن سیرین. در ابتدای کتاب مقاله‌هایی در تبیین مسائلی همچون: آداب نائم، کیفیت رویا، اقسام رویا، اوقات رؤیا، در ماه‌ها و روزهای رویا، ذکر نام برخی از مشاهیر تعبیرکنندگان در ۱۵ طبقه، و در خاتمه کتاب نیز تعبیر صنایع و حرفه‌ها و مشاغل مختلف در رؤیا، جداگانه به ترتیب حروف تهجی، نگاشته شده است. در برگ دوم نسخه، این کتاب به ابن سیرین نسبت داده شده که پس از مطابقت آن با کتاب‌های ابن سیرین در تعبیر خواب، مشخص گردید که این کتاب مشتمل بر نقل گفته‌هایی از ابن سیرین است. با توجه به عبارت «قال نظر بن یعقوب قد ضمن الحسن بن الحسین الخلال کتاب المرحم بطبقات المعبرین ... و جعلتم خمسه عشر طبقه ... و الغیت ذکر المعبر ...» در برگ ۷، سطر ۱۱ کتاب، احتمال دارد مؤلف این کتاب «نظر بن یعقوب» باشد.

[دنا ۲۵/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۸۷

آغاز: الرویا لیلین علیها ولده عتاب و کان کذلک لان اباه قد توفی و الرویا تخرج الی النبی او النظر و الشقیق ... المقاله الثالثه فی آداب النائم.؛ **انجام:** باب حرف الدال، الدلال فی المنام قواد فان لم یشتر سلعه ... لقول النبی (س) و من اطعم مسکینا فکانما.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «یا باقر العلوم من آل الرسول۱۲۱۶» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سیاه،۱۷۳گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۱۵۶]

● **تعبیر الرؤیا** / شعر، خوابگزاری / عربی

ta‘bīr-ur ru’yā

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۸۶۴/۶

در سه بیت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۲۵ق [ف: ۵ – ۳۹۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۳۲

آغاز: الحمدلله القدیم الازلی ×× سبحانه من ملک لم یزلی ... و بعد فالتعبیر للاحلام ×× من انفع العلوم للانام ... الباب الاول فی ایضاح ما یحدث فی النوم؛ **انجام:** در «باب الخامس و الخمسون فی النوادر»: وعدها الف تلتها اربعة ×× من المئین فی الحساب مودعة

در پنجاه و پنج باب به نظم عربی، در ۱۴۰۰ بیت؛ خط: نسخ،

بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن یشمی، ۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۸سم [ف: ۱ - ۱۰۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۵۰/۶

آغاز: بمسله وجدت من سواد بابویه ماصورته: تاویل الایام لمن یعبر الرویا. عن جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام قال الیوم الاول یصح فیه منام؛ **انجام:** التاسع و العشرین لا تاویل له. الثلثون صحیحة.

نوشته مختصری است منقول از بابویه. در این نوشته ایامی‌که خواب دیدن در آنها خوب و بد یا درست و نادرست است بیان می‌شود؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۹ ربیع الاول ۸۲۲ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا، ۳۰۵ص، ۲۰و ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۹ - ۱۲۷]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۵۰۵

آغاز: ... البول فی المنام مال حرام و من رای انه حاقن غضب علی ا مرأته و ان بال دوداً و ان وجد؛ **انجام:** الموت علی وجوه کثیرة منها انه نقص فی الدین قوله تعالی انک لا تسمع الموتی ...

تعبیر خوابی است موجز و مختصر که به ترتیب الفبائی تنظیم گردیده است. این کتاب غیر از تعبیر خواب نابلسی و ابن سیرین می‌باشد. نسخه حاضر از حرف باء تا حرف میم را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ فاقد جلد، ۸۲گ، ۱۹ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۱۲۵]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۸۳۱/۲

آغاز: بسمله، فاذا رای الانسان فی منامه کان فی ماء؛ **انجام:** یدل علی کثره الطافه. تمت هذه الکتاب تعبیر نامه

بندهای این رساله با حروف ابتث (نه ابجد) با رنگ سرخ مرتب شده است؛ خط: تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جا: غرب ایران؛ کاغذ: ترمه اصفهانی نخودی، جلد: چرم مشکی، ۱ص (۳۴ر)، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۷ - ۶۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۷۱۷/۴

آغاز: بسمله. فی تفسیر الرؤیا عن ابن سیرین رحمه الله و هی اربعة و عشرون بابا. الباب الاول فی السماء و القمر و الکواکب و الجنة و النار. الباب الثانی فی البرق و الرعد و الریح و العاصف و المطر؛ **انجام:** من رای انه یأکل رأساً یستغنی عاجلا. هذا ما وجدته من تعبیر المنامات لابن سیرین.

خوابنامه‌ای است به روایت از ابن سیرین در بیست و چهار باب. فهرست در آغاز آمده است؛ خط: نستعلیق بد، کا: محمدرضا حر، تا: ۱۰۹۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، اندازه جلد: بیاضی، ۸ص (۷۲-۷۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱۳ - ۱۰۰]

۷. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: ۶مجموعه بدون شماره

احادیث مختارة فی تعبیر الرویا رویت عن طریق الحسین بن احمد بن هلال عن یاسر الخادم عن الامام الرضا علیه السلام؛ کا: جعفر بن احمد آل ماجد بلادی بحرانی، تا: ۲ جمادی الاول ۱۲۸۸ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۸۴]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۵۱۷

آغاز: من الفال الحسن أن تسمع من الالفاظ عند من یقص علیک الرؤیا مثل حسن و حسین و نعم و بشر و مبشر؛ **انجام:** فهذه مکاتبة فی اصول الرؤیا و عبارتهای فهمها و أحسن حفظها و واظب علی درسها و حسن عبارتها.

چیزهایی که انسان در خواب می‌بیند، در این کتاب به ترتیب موضوعات مرتب شده با تفسیر مختصر از آنها و گاهی شواهدی از برای تعبیرهای خود از آیات و روایات اهل سنت نیز می‌آورد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیم و نفیس؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۹۵]

● تعبیر الرؤیا / خوابگزاری / عربی

ta'bīr-ur ru'yā

رساله متوسطی است در تعبیر خواب مشتمل بر یک «مقدمه» و چهل و هفت «باب»: المقدمة: فی الاستدلال علی صحة هذه العلم و القوانین الکلیة و اداب المعبر، در هجده «فصل»؛ باب ۱. تأویل رؤیة الرب تبارک و تعالی؛ ۲. تأویل رؤیة الملائکة علیهم السلام؛ ۳. رؤیة الانبیاء علیهم السلام؛ ۴. رؤیة الصحابة رضوان الله تعالی علیهم اجمعین؛ ۵. رؤیة قراة القرآن؛ ۶. رؤیة السلام و المصافحة؛ ۷. رؤیة انواع الطهارة؛ ۸. رؤیة الاذان و الاقامة؛ ۹. رؤیة الصلوة و السجود لغیر الله؛ ۱۰. رؤیة المسجد و ما یتصل به؛ ۱۱. رؤیة الصیام و الزکوة؛ ۱۲. رؤیة الحج و العمر و توابعهما؛ ۱۳. رؤیة الناس؛ ۱۴. رؤیة اعضاء الانسان؛ ۱۵. رؤیة الاشیاء الخارجة من الانسان و من الحیوان؛ ۱۶. رؤیة الامراض و العاهات؛ ۱۷. انواع المعالجات؛ ۱۸. الاطعمة و الاشربة و ما یتصل بهما؛ ۱۹. الضیافات و اصوات الملاهی و النرد؛ ۲۰. الملبوسات و المفروشات و نحوها؛ ۲۱. رؤیة السلاطین و القضات؛ ۲۲. رؤیة الاسلحة و الحروب؛ ۲۳. رؤیة البهائم؛ ۲۴. رریة الوحوش؛ ۲۵. رؤیة السباع الضارة و الهوام؛ ۲۶. رؤیة الطیور و الحیوانات العائیة و الة الصید؛ ۲۷. رؤیة الحیات و العقارب؛ ۲۸. النکاح و الطلاق و الفروج و الحیض؛ ۲۹. الاالات و ادوات المراکب؛ ۳۰. رؤیة الجواهر و الحی و الذهب و الفضة و المعادن؛ ۳۱. رؤیة الحرف و الصناعة؛ ۳۲. رؤیة الری و الشبع و العطش و الجوع و الیقظة؛ ۳۳. رؤیة السماء و الارض و الشمس و القمر و النجوم و الرعد و الامطار و اللیل و النهار؛ ۳۴. رؤیة الارض و ما یتصل بها من المساکن؛ ۳۵. رریة البحر و ما یتصل بها؛ ۳۶. الاشجار و الاثمار؛ ۳۷. رؤیة الزروع و الحبوب و الریاحیم و الخضروات و البقول و نحوها؛ ۳۸. رؤیة النار و ادواتها و النور؛ ۳۹. رؤیة القلم و الدوات و الکتب؛ ۴۰. رؤیة الصعود و الهبوط و الاسفار؛ ۴۱. المعاملات؛ ۴۲. البغض و العدواة و المخاصمات؛ ۴۳. رؤیة الموت و الموتی؛ ۴۴. رؤیة الجن و الشیاطین؛ ۴۵. رؤیة الحساب و ما یتبعها؛ ۴۶. رؤیة جهنم؛ ۴۷. رؤیة الجنة و نعمیها و جزئیات شذت عن الابواب.

آغاز: بسمله و به نستعین. ذکرالله اعلی و بالتقدیم اولی و به العون فی کل باب و هذه ترجمة الابواب الباب الاول: فی تأویل رؤیة الرب تبارک و تعالی
چاپ: بولاق، در حاشیه تعطیر الانام فی تفسیر الاحکام للنابلسی، ۱۲۸۴ق

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲/۳۰۵۱-۱۶/۶۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان رأی الملائکة یسلمون و هو فیها یرد السلام علیهم صبر علی امر ینال به.
در فهرست با عنوان «منتخب الکلام فی تفسیر الاحلام» آمده و از ابن سیرین دانسته شده که نمونه‌ای در مجلس و فیضیه دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۵۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۵۹۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۸۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تسیء ظنک به لصغر حجمه فان علمه کثیر و لعل کثیراً من المطولات تخلو عما اودعته یوفقنا و ایاک بمنه و کرمه
کامل؛ خط: نسخ و تحریری، کا: احمد بن محمد بردرشتی بانوی از قصبات سنندج، تا: چهارشنبه ۶ محرم ۱۲۵۱ق، جا: سنندج (قصبه)، برای ملا علی؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ مهر: «یا علی ادرکنی» (بیضی)؛ زیر بعضی از کلمات معنای فارسی آنها نوشته شده؛ خریداری از احمد عبداللهی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۴۴گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۶۹]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۹۴۴/۶
آغاز: برابر
در ۴۷ باب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۶گ (۱۱۰-۱۶۵)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۵]

● **تعبیر الرؤیا لیوسف (ع)** / خوابگزاری / عربی
ta‘bīr-ur ru’yā li-yūsuf
آقکرمانی، محمد بن مصطفی، - ۱۱۷۴ قمری
āqkermānī, mohammad ebn-e mostafā (- 1761)
رساله‌ای مختصر در تعبیر خواب‌ها و رؤیاها که از حضرت یوسف نقل شده و به او منسوب شده است؛ در دوازده «باب»: ۱. رؤیة نور الله؛ ۲. رؤیة الذهب و الفضة ...؛ ۳. رؤیة الاثمار؛ ۴. رؤیة العسل و السکر؛ ... ۱۱. رؤیة الطیور؛ ۱۲. رؤیة الماء و السفینة.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۳۷/۲
آغاز: بسمله ان هذه النسخة الشریفة تعبیر یوسف علیه السلام و اقتصر العلماء رضی الله عنهم اجمعین باثنی عشر باباً لیکون سهلاً الباب الاول، فی رویة نور الله و الاذان و الاقامة؛ **انجام:** فان رای رویة الرعد خوف شدید کما قال الشاعر ان البرق مطویها فراها لما یرجوا لوصول الحد وفرحاً فان رای یبول فی المسجد فان امرته یتولد غلاماً
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۶]

← تعبیر الرؤیا و المنامات ← مجمع الأنوار

● **تعبیر الطریقة الخلوتیة** / عرفان و تصوف / ترکی
ta‘bīr-uṭ ṭarīqat-il xalwatīya
علوی شریف، علی، ق۱۱ قمری
‘alavī šarīf, ‘alī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۳۷۶/۳
آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة و السلام علی نبیه و آله اجمعین اما بعد اما بوندن صکره انسان ایکی نور دن مرکب؛ **انجام:** حاصل اولور وقار و طلو و بوز طریقتده صور و قلغنه دلالت ایدر، تمت الرسالة. انجامه: تمت الرسالة شریفة فی تعبیر الطریقة الخلوتیة العلیة للشیخ الکامل المکمل العلی العلوی.
خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم، تا: ۱۰۸۵ق؛ جلد: تیماج، ۵گ (۴۶پ - ۵۰ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۹۸]

● **تعبیر القادری** / خوابگزاری / عربی
ta‘bīr-ul qādirī
دینوری، نصر بن یعقوب، ق۴ قمری
dīnvarī, nasr ebn-e ya‘qūb (- 10c)
اهداء به: قادر بالله عباسی (۳۸۱-۴۲۲ق)
تاریخ تألیف: ۳۹۷ق
تعبیرنامه دینوری در دو «بخش» تدوین شده است: نخست ۱۵ مقاله درباره آداب خواب و ماهیت خواب و کیفیت رؤیا و اقسام رؤیا و ... به عنوان پیش‌درآمد ذکر شده و پس از آن ۳۰ «فصل» در تعبیر رؤیا و خواب‌گزاری آمده است. هر یک از این فصول هم چندین باب دارد. نسخ موجود فقط بخش ابتدایی کتاب (اصول علم خوابگزاری) را دارد که عناوین آن در پانزده «مقاله» است: ۱. ذکر النایم؛ ۲. ذکر النیام لتکون رؤیا صالحة صادقة؛ ۳. ذکر کیفیة الرؤیا؛ ۴. ذکر ملک الرؤیا؛ ۵. ذکر ماهیة الرؤیا؛ ۶. ذکر اصناف الرؤیا الصحیحة؛ ۷. ذکر اصناف الرؤیا الباطلة؛ ۸. ذکر اوقات یصح ما یری فیها او یبطل او یسرع او یبطی؛ ۹. ذکر الازمنة التی تقوی فیها الرؤیا او تضعف او تنفع او تضر؛ ۱۰. ذکر مائیة التعبیر؛ ۱۱. ذکر ادب القاص لرؤیاه؛ ۱۲. ذکر آداب المعبر؛ ۱۳. ذکر ما یتفال به عند قص الرؤیا؛ ۱۴. ذکر الایام السبعة التی یسأل فیها عن الرؤیا؛ ۱۵. ذکر المتخیرین من طبقات مشاهیر المعبرین و هم مائة رجل و خمسة عشر طبقة. (حکیم)
در آن می‌گوید معبران هفت هزار و پانصد تن بوده و صاحب

طبقات ششصد کس از ایشان برگزید و به پانزده گروه مرتب کرد.
آغاز: ذکر المقالات الخمسة عشر المنقولة من کتاب القادری الذی ضمنتها اهل هذه الصناعة فواتح مصنفاتهم و مبادی مرلفاتهم. المقالة الاولی فی ذکر النوم ...
[دنا ۲۶/۳ (۱ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۱۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الطبقة الخامس عشر. من اصحاب الفراسة سعید بن سنان و اباس بن معویة و جندل بن الحکم و معویة بن کلثوم فهذه اسماؤهم و الله سبحانه اعلم
کامل؛ خط: نسخ، کا: علی بن ابی بکر بن محمد، تا: دهه آخر جمادی الاول ۷۴۹ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ تملک: ابرهیم بن احمد سینوی مولداً در غره محرم ۹۹۹ق با مهر «العبد المذنب ابراهیم بن احمد» (بادامی شکل)؛ دارای چندین تاریخ وفات: وفات استادش شمس الدین خلیفه بن عبدالرحمن فقیه در پنج‌شنبه اول صفر ۹۵۷ق که او قصبه سینوی مدفون است، پسرم شیخ قرط در یک‌شنبه ۱۲ ربیع الاول ۹۹۷ق، محمود خلیفه در روز جمعه ۲۰ شوال ۹۹۷ق، وفات مادر او در ۲۶ شوال ۹۸۶ق در شهر برغمه، وفات سعید شهید حیدر چلبی بن شیخ عبدالله افندی مشهور به مفسر شیخ زاده در ۷ شوال سال ۱۰۰۰ق، وفات فرزندش عبدالله چلبی در ۱۰۰۳ق، وفات مرحوم معصوم سعید شهید ابوالمعالی بن محمد تعلیقی در پنج‌شنبه ۵ ذیقعده سال ۱۰۰۰ق؛ حاجی محمد امین ولد مرحوم حاجی مصطفی در سال ۱۲۹۹ ق ورقه‌ای را در این برگ چسبانده که شامل روایتی از پیامبر اسلام (ص) درباره آفرینش فرشته خواب است، با مهر «محمد شفیع محمد امین ۱۲۷۷» (بیضی)؛ کاغذ: نخودی و گل بهی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۸۳پ–۱۸۸پ)، ۲۷ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۶سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۱]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۶۹/۲ مکرر
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الطبقة الحادیة عشر من مشرکی العرب: ابوطالب و ابوجهل بن هشام ... و عمرو بن عبدود.
نسخه پانزده مقالت دارد؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن احمد بن محمد لخمی اندلسی اشبیلی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (از پایان مقاله پانزدهم که پانزده طبقه معبران را دارا بوده تنها یازده طبقه به جای مانده و چند سطر از پایان کتاب افتاده است)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ عهد صفوی، ۸گ (۸۱پ–۸۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۴۴۷]

← تعبیر خواب ⪪ تعبیر الرؤیا
← تعبیر خواب ⪪ خواب نامه

● **تعبیر خواب** = **خوابنامه** / خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-e xāb = xāb-nāme

ابن سیرین، محمد بن سیرین، ۳۳ – ۱۱۰ قمری
ebn-e sīrīn, mohammad ebn-e sīrīn (654 - 729)

رساله متوسطی است در تعبیر خواب در ۵۹ «فصل» (نسخه‌های در تعداد فصول و یا ابواب همانند نیست) که بیشتر به نقل از ابن سیرین تنظیم شده است.
چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۵۶ق.، رقعی، ۵۰ص (صص ۱–۵۰)
[دنا ۲۶/۳ (۷ نسخه)]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۶۶۸–۵۸/۱۱۸
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق الانسان علمه البیان ... هذا کتاب التعبیر من تألیف محمد بن سیرین رحمة الله علیه
خط: نستعلیق، کا: محمدمومن دامغانی، تا: ۲۳ ربیع الاول ۱۱۸۰ق؛ افتادگی: وسط؛ ۷۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ – ۹۵۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۳۲
آغاز: و خواب و ی را اصلی نیست؛ **انجام:** موجود: و از وی همی خورد دلیل کند
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۴۰
آغاز: هذا کتاب تعبیر ابن سیرین مأته باب، بسم الله الرحمن الرحیم، باب اول در دانستن علم خواب؛ **انجام:** چنانکه خواب یوسف علیه السلام و باقی مؤمنان راست آمده هرگاه با شرط و شروطهای که گفته شد بجا آورد تخلف نخواهد نمود تمت شد در روز دوشنبه چهارم شهر محرم الحرام ۱۲۴۰
دارای نود و نه باب در تعبیر خواب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: چرمی نرم سیاه، ۱۱۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۲۷۴]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۸۹۹/۱–۲۴/۱۹۹
آغاز: باب ۲۷ اندر دیدن جوراب و نعلین و کفش و موزه و کمر و انگشتر؛ **انجام:** سه بار بخواند وبخود بدمد که از شر خواب محفوظ باشد تمت
خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد حسن خراسانی، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۵۸ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۲ – ۹۵۰]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۶۶۹–۵۸/۱۱۹
آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد چنین گوید محرر این فصل و مقرر این اصول عبدالله بن سیرین مشهور به ابن سیرین احسن الله احواله
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ رجب ۱۲۷۳ق؛ افتادگی: وسط؛ ۶۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ – ۹۵۰]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۱۰
آغاز: هذا کتاب خاب نامه (=خواب نامه) بسمله و به نستعین، سپاس بی قیاس و شکر بلاغت اساس؛ **انجام:** و صلی الله علی

سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین
حاوی یک مقدمه و صد باب و یک خاتمه در خواب و تعبیر انواع و اقسام خوابهاست مقدمه آن: در سبب حدوث خواب‌ها، خاتمه آن در تعبیر خوابهاست از مقدمه کتاب بر می‌آمد که جمع‌آورنده کتاب باید کس دیگر غیر از محمد بن سیرین و ابراهیم بن عبدالله کرمانی باشد و او از قول این دو کتاب را فراهم آورده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ساغری، سیاه با ترنج، ۱۱۹گ، ۱۴ سطر (۱۱/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [ف: ۴ - ۳۶۱]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۸۸۷۹/۵-۵۹/۹۹

آغاز: بسمله باب اول در بیان دیدن خواب خدا تبارک و تعالی و جل شأنه و اعلم احسانه و جناب سید المرسلین و سایر ائمه اطهار
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰گ (۵۷-۶۶)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۵۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۵۲۲/۲

آغاز: انتخابیست که محمد بن سیرین کرده و برگزیده است از کتاب دانیال و از کتاب یوسف النبی و کتاب جعفر بن صادق و از دیگر کتاب معبران پیشین؛ **انجام:** و اگر خوکی بیند که با وی به یک چشمه آب خورد جماع همی کند این کس بنده بود و این علم به الصواب تمام شد
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: گالینگور سبز، ۶۱گ (۶پ-۶۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۳]

● تعبیر خواب / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e xāb

جعفر بن محمد (ع)، امام ششم، ۸۰ - ۱۴۸ قمری
ja‘far ebn-e mohammad, emām-e šešom (700 - 766)

رساله مختصری است در تعبیر خواب در ۳۸ فصل (برخی ۵۳ «باب» و برخی ۳۶ باب و نسخه‌ها همانند نیست) به نقل از امام صادق علیه السلام. متن عربی این نوشته در مجلس (۱۲۷/۹) آمده است. سپس اقسام چهارگانه خواب بیان شده است. آنگاه فصول سی و هشت‌گانه رساله عبارت است: ۱. ؟؛ ۲. خواب دیدن مرده؛ ۳. خواب دیدن زنده؛ ۴. خواب پیامبران دیدن؛ ۵. خواب فرشتگان دیدن؛ ۸. دیدن صید؛ ۲۱. دیدن گاو؛ ۲۵. دیدن کودک؛ ۳۰. بلند شده آسمان؛ ۳۵. سخن گفتن با اهل علم؛ ۳۶. خواب زاهد شدن؛ ۳۷. خواب دیوانه شدن؛ ۳۸. خواب نماز کردن.

[دنا ۲۶/۳ (۷ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۲۴۸

آغاز: روزی کن و اگر بدست شتر آن ازمن بازداری؛ **انجام:** حال مهتر خانه نیکو کرد و روزی حلال بیابد و الله اعلم
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ق [رایانه]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۹۴/۱

آغاز: مرویست هر کس خواب بیند بشمارد که چند ماهست؛ **انجام:** ۳۰ ماه درست است آنچه دیده
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ ذیقعده ۱۲۵۲ق؛ کاغذ فرنگی و فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، اندازه: ۱۳/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۳۵]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۲۳۸۲/۲

آغاز: بدانکه خواب بر چهار قسم است: اول خیالی. دوم غذائی. سیم آشفته. چهارم حقیقت. اما بدانکه خواب خیالی آن است که سخن بسیار گفته باشد آن مقدار او را خواب گیرد. خواب غذائی آن است که؛ **انجام:** نماز کردن گنج یافتن بود و حج گذاردن کعبه در خواب دیدن فرح و شادی بود تمت الکتاب بعون الملک الوهاب.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۵۳ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۹۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۲۵۶

آغاز: این چند کلمه در تعبیر خواب از [ابو] عبدالله جعفر بن محمد صادق علیه السلام روایت کرده اند اگر کسی را مطلوب نباشد؛ **انجام:** اگر بیند که مفلوج شده است مال یابد و اگر در خواب بیند که گیاه می‌خورد و بهره مند شود فصل سی و هشتم اگر بخواب بیند نماز می‌کرد فرصت یابد و فراخی روزی یابد و الله اعلم بالصواب
خط: تحریری، کا: عیسی بن مرتضی موسوی بحرانی، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱پ-۸پ)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۰ و ۸×۱۱/۳)، اندازه: ۱۱×۱۵/۴سم [رایانه]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۰۵۶/۲

آغاز: از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام نقل است هر شب ... خواب ببیند حکمش بر چه منوال باشد شب اول ودوم دروغ است شب سوم؛ **انجام:** هدهد درخواب دیدن نحس مردان را زن و زن را شوهر باشد تمت
خط:نستعلیق،کا:محمد جعفر بن محمدکاظم،تا: ۳۰ صفر ۱۳۰۰ق؛ جلد: مقوا، ۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۴۵۴]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۸۷/۶۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۲۰۹)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۵۳۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۸۷/۶۳

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۲۱۶-۲۲۱)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۵۳۲]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۰۵۶/۳

آغاز: این چند کلمه درتعبیر خواب از اباعبدالله جعفر بن محمد صادق علیه السلام روایت کرده‌اند که اگر کتب مطول نباشد از فصل ... شوند بلکه بسیار خواب در این؛ **انجام:** فصل ۱۳۸گر ببیند که نماز می گذارد نعمت یابد وفراخ روزی شود

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد عارف، تا: ذیحجه، جا: شاه جهان آباد؛ مهر: «محمدتقی بن لطف الله» (بیضی)؛ جلد: مقوا، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف مخ: ۱ – ۴۵۵]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۶۲۴

آغاز: بسمله، الحمدلله ... قال رسول الله (ص) القو؛ **انجام:** بهذه الحرکه و امددنا با الیقین. (کذا)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **تعبیر خواب** / خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-e xāb

علوی حسینی، محمد بن مکارم، ق۷ قمری

'alavī hoseynī, mohammad ebn-e makārem (- 13c)

رساله کوتاهی است در پانزده «باب».

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۳۵۸/۵

آغاز: بسمله، حمدله بدانکه تعبیر خواب علم شریف است که حضرت یوسف علیه السلام را خبر آورده مؤمنون را احوال غیب معلوم می‌شود؛ **انجام:** اگر کسی نوع نقاره در خواب بیند از پادشاه انعام و دولت یابد.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۴/۵سم [ف: ۵- ۷۰۶]

● **تعبیر خواب** / خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-e xāb

رامی، حسن بن محمد، – ۷۹۵ قمری

rāmī, hasan ebn-e mohammad (- 1393)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۲۹۱

آغاز: بسمله ... الحمدلله حمده و الصلوة؛ **انجام:** برادر یا قوم برادر فوت شود ... سنه ۹۸۶ و الله ولی التوفیق

از شرف رامی منجم؛ خط: نستعلیق، کا: تاج الدین صاعد، تا: ۹۸۶ق، جا: اصفهان [الفبائی: – ۱۲۹]

● **تعبیر خواب** / خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-e xāb

هروی، محمد بن محمد، ق۹ قمری

heravī, mohammad ebn-e mohammad (- 15c)

رساله‌ای است مختصر در تعبیر خواب با استفاده از گفته‌های امام صادق و امام رضا علیهما السلام و بزرگان همچون سید حسین اخلاطی و ابوسعید بن ابوالخیر خراسانی و شیخ نجم الدین عبدالمجید مغربی تبریزی و شیخ برهان الدین علی بن یوسف کرکهری و شیخ جلال الدین محمود شبستری، به ترتیب ایام و با استفاده ازآیات قرآنی.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بر ارباب اولوالالباب پوشیده نماند که اکابر اولیاء رسایل و کتب ...

[الذریعة ۲۱۱/۲۶؛ دنا ۲۶/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۸۳/۷ و ۲۱۹۴/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** جماعتی خواهند که اورا ازآن امر منع کنند سخن ایشان مسموع نگردد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ (۲۵۱ر–۲۵۶ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی: ۱ – ۳۹۰] و [عکسی ف: ۶ – ۲۴۶]

● **تعبیر خواب** = **تعبیر رؤیا** / خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-e xāb = ta'bīr-e ro'yā

لاهیجی، محمد باقر بن محمد تقی، – ۱۱۱۰ قمری

lāhījī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (- 1699)

رساله‌ای است در تعبیر خواب در روزها و هفته‌ها و ماه‌های مختلف سال. در برخی از کتب این رساله به ملامحمد باقر مجلسی نسبت داده شده و به نام هر دو چاپ شده که درست نیست؛ در شصت «باب»: ۱. بیان فصل سال و غیره؛ ۲. بیان دانستن خواب که به چند نوع است؛ ... ۱۰. بیان دیدن غسل و وضو و تیمم و دست و رو شستن؛ ... ۲۰. بیان دیدن شراب خوردن و شرینی‌ها و غیره؛ ... ۳۰. دیدن بساط و شادروان و حجله و گورستان و مرده؛ ... ۴۰. بیان دیدن آلات گاو و گوساله و غیره؛ ... ۵۰. بیان دیدن دیو و پری و جادویان؛ ... ۶۰. بیان دیدن غواص و قطران و غیره.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیرة خلقته محمد و آله الطاهرین اما بعد چنین [] اقل خلق الله محمد باقر محمد تقی حشره الله مع الائمة الابرار ... بدانکه این چند کلمه ایست در بیان معرفت خواب ...

انجام: بیست و هفتم بیست و هشتم از آن خواب محروم است بیست و نهم سی ام صحیح است زود تاثیر می‌کند بدین نهج یاد گیرد

چاپ: این رساله به سال ۱۲۷۴ق، ۱۲۹۷ق و پس از آن بارها درایران به چاپ رسیده

[الذریعه ۲۰۷/۴ شماره ۱۰۳۴؛ دنا ۲۶/۳ (۱۹ نسخه) با انتساب به مجلسی و لاهیجی ولی هر دو یک رساله است]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۶۹/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه‌ای، ۲۴گ (۱۳۶پ–۱۵۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۳۹۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۵۳ص، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۵ - ۳۰۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۶۳۹/۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۲۶گ(۱-۲۶)، ۱۲سطر(۱۱×۱۵)، اندازه:۱۷×۲۲/۵سم[ف:۱۶ - ۶۶۲]

۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۵۸۴
نام مؤلف به استناد فهرست مرعشی ۲۶۲/۳۸ تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: غلامعلی مکتب دار، تا: ۲۳ صفر ۱۲۲۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۱گ، ۱۸ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲- ۲۲۰]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۳۱۲
آغاز: بسمله باب اول اندر یاد کردن خواب که چگونه است ... بدانکه در علم خواب سخن بسیار است و هر کسی را تألیفی جداگانه است و ما این کتاب؛ **انجام:** و پشتی بان بخواب دیدن قوت و خادم و حرم و منفعت باشد و جبه هم چنین و اما بزمستان بهتر باشد تمت بالخیر
خط: نسخ، کا: ملا میرزا محمد ولد مرحوم سهراب ماجلالی، تا: ۱۴ شعبان ۱۲۵۰ق؛ تملک آقا سید رضا؛ فاقد جلد، ۸۶گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۲۷۹]

۶. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۵۹۶/۲
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد فهرست مرعشی ۲۶۲/۳۸ تغییر یافت؛ خط: نسخ، کا: سید محمد رضا توتونچی تهرانی فرزند سید محمد سقط فروش تهرانی، تا: ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ (۱۹ر-۵۶پ)، ۱۶ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۲۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۲۱۹۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق، جا: تهران [الفبائی: - ۱۳۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۸۵۸
آغاز: موجود یا کسبه است یا عالم یا جاهل یا مفسد؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق [الفبائی: - ۱۳۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۷۰۲/۷
بی‌کا، تا: ۲۹ ربیع الثانی ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۱۱۸ر-۱۴۲پ)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۴۵۵]

۱۰. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۳۱۹/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم ولد میرزا حسن آشتیانی، تا: دوشنبه ۱۲۷۸ق، جا: زنجان؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج اخرایی، ۷۸ص (۲۳۰-۳۰۲)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۴۲۱]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۰۹۸
آغاز: در غم درویش بود و در غم فرزند و عیال و هر چه در بیداری بیند در خواب هم بیند آنچه در خواب دیده است زود تأثیر می‌کند و آنچه خوب دیده است دریر نتیجه می‌بخشد؛ **انجام:** برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: کرون بن استاد محمد نجار، طهرانی، تا: ۱۲۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی، مجدول مذهب، دارای کمند؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴گ، ۱۹-۲۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۲۶۱]

۱۲. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب گرکانی؛ شماره نسخه: ۱۰/۹
خط:نستعلیق،کا:کریم فراهانی،تا:۱۲۹۳ق؛قطع:ربعی[نشریه:۵- ۶۳۷]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۲/۱۰۱-طباطبائی
خط:نستعلیق،کا:میرزا حسن پسر محمد باقر خوانساری،تا:۱۲۹۷ق؛ چاپ سنگی است؛ ۲۴گ (۱۰۱پ-۱۲۴ر) [ف: ۲۳ - ۷۴۳]

۱۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۶۶۲/۱
آغاز: باب هفتم در بیان دیدن عمارتها و کوشکها و بوستان و دروازه و اسباب دکان و سرای تعبیرش بهشت وجه است
خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۴ق، جا: مدرسه کاظم کلا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۰گ، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۳۲۱]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۲۲۱
آغاز: بنام ایزد بخشنده مهربان ... و الصلوه و السلام علی خیر خلقه؛ **انجام:** مال حرام نصیب آن شود ... محمد حسین الحسینی
خط: شکسته نستعلیق، کا: حسین حسینی، تا: ۱۳۰۷ق، جا: فسا [الفبائی: - ۱۳۰]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۷۳۹-۱۴/۱۸۹
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، کا: سید علی بن سید حسن صحاف اصفهانی، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۳۰۹ق؛ قبل از رساله در ده برگ اشعاری از: مقرب الخاقان تقی الملک، مشهدی رحمان، انوری وسعدی، و درپایان اشعاری از معتمد السلطان حاجی حسینعلی خان و ترجمه حدیثی در کسوف و خسوف از قطب راوندی؛ جلد: تیماج سرخ، ۵۰گ، ۱۴-۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۵۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۲۸۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: ملاعبدالکریم بن ملاعلی محمد قزوینی، تا: ۱۳۱۴ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۵۵۶۹، این دو بیت از آنجاست: یا من لعبت به شمول ×× ما الطف هذه الشمائل / مولای یحق لی مانی (کذا) ×× عن حبک فی الهوی اقاتل؛ کاغذ: حنائی فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲گ (۱۴۷-۱۵۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۴۱۹]

۱۸. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۱۵۵
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: میرزا حمزه فسایی، تا: ذیقعده ۱۳۲۸ق؛

مجدول، با سرلوح، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۵۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۲۹/۳

خط: نستعلیق، کا: شکرالله بن مرحوم قاضی گرم آبرودی، تا: ۱۳۱۲-۱۳۳۱، جا: قزوین، مدرسه مولا وردی خان؛ کاغذ: شکری، ۷۴ص (۶۹-۱۴۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۷سم [ف: ۱۷ - ۴۸۰]

۲۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۲۵/۱

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد فهرست مرعشی ۳۸/۲۶۱ کامل شد؛ خط: نستعلیق، کا: بهاء الدین ملقب به آقا کوچک بن حیدر علی عاملی، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۳۸۶ق؛ جلد: شمیز عطف گالینگور سفید، ۵۲گ (۱ر-۵۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۳۸]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۵۱۷

آغاز: و نادانی و این اعتبار را از خر گرفته اند؛ **انجام:** موجود: در چشم ناپسندیده است لازم آید ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۱۰/۴

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن علی اکبر کرمانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مقوایی تیماج آلبالویی، ۹ص (۱۹-۲۷)، ابعاد متن: ۱۶×۲۸/۵، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱ - ۱۴۵]

● تعبیر خواب / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e xāb

صدرالدین استرآبادی، ق۱۳ قمری

sadr-od-dīn estarābādī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۵۳ق

شامل حدود ۳۱۵ بیت از صدرالدین استرآبادی پسر ملاعلی پسر حاجی شریف عربی.

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۸/۵

آغاز: بسمله ابتدا می‌کنم به نام خدا

صانع تحت و فوق و ارض و سماء؛ **انجام:** شکر لله که بی غم ایام ×× نسخه تعبیر خواب گشت تمام / این عبارت به صدق گشت تمام ×× باد از ما روان یوسف شاد تمت

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۱۴-۲۴)، ۱۴-۲۳ سطر [ف: ۲۰]

● تعبیر خواب / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e xāb

بزرگمهر

bozorgmehr

به ترتیب تهجی عربی که ایرانیان به آنها آشنایی نداشته‌اند.

تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۳۸/۲۲

آغاز: فصل در تعبیر خواب عن قول ابوذر جمهر؛ **انجام:** فی یوم الاثنین ثالث شهر شوال ختم بالخیر و الاقبال سنه ثلاث و ثمانین و ثمان مایه هجریه بخطه اقلید در ملازمه صاحب اعظم خواجه (یک کلمه ناخوانا)

در ملازمت «صاحب اعظم خواجه جلال الدین عوضا»؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: دوشنبه ۳ شوال ۸۸۳ق؛ ۲ص (۳۸۶-۳۸۷)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [نشریه: ۳ - ۳۳۲]

● تعبیر خواب = خواب دیدن در ایام ماه / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e xāb = xāb dīdan dar ayyām-e māh

؟ شیروانی، زین العابدین

šīrvānī, zayn-ol-‘ābedīn

رساله مختصری است در تعبیر خواب و اختیارات ایام مشتمل بر اعمالی که هنگام رؤیت هر یک از ماه‌های سال باید انجام داد، روزهای نحس در هر یک از ماه‌های سال، اوقاتی که فصد کردن در آن مکروه است، و احکام سر تراشیدن با عناوین «فصل-فصل».

آغاز: فصل در بیان خواب دیدن در هر ماه منقول است از حضرت صادق علیه السلام که خواب دیدن در اول ماه باطل است

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۹۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ریزه نان و طعام را ریختن که سبب فقر و درویشی می‌شود و مکروه و مذموم است مذموم

در فهرست ناشناس است ولی رساله‌ای با این آغاز در مجلس معرفی شده و به احتمال از حاجی زین العابدین شیروانی دانسته شده؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد جعفر بن غازی آقائی کرائلی، تا: ۱۲۶۱ق، به درخواست نظر علیخان کرائلی؛ افتادگی: انجام؛ خریداری از جعفر قدبیگی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۸گ (۹۷پ-۱۰۴پ)، ۱۱ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۶۸۹/۱

آغاز: در بیان تعبیر خواب و تحقیق بعضی مراتب که مناسب آنست راقم الحروف حاجی زین العابدین شیروانی در بندر اسکدار شخصی را ملاقات نمود که در فن تعبیر خواب یگانه؛ **انجام:** هر نوری بکیفیتی و خصوصیتی ممتاز از نور دیگر چنانکه گفته شود ان شاءالله تعالی.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۳۰ جمادی الثانی ۱۳۱۰ق، جا: دارالسلطنه قزوین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ (۱پ-۵۱پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۴۱ - ۱۶۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۶۸۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** گوش نکردن بر سخن ایشان نیز صواب باشد فبها القیاس و الله اعلم بالصواب.
احتمالاً از شیروانی؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۳۰ جمادی الثانی ۱۳۱۰ق، جا: قزوین؛ کاغذ: جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ(۵۷ر-۶۱پ)،۱۵سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۴۱ - ۱۶۰]

● تعبیر خواب / خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-e xāb

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۸۹۸/۶

آغاز: بسمله، الحمد الله و سلام علی عباده الذین اصطفی محمدا و آله اجمعین اما بعد این مختصریست در تعبیر خواب؛ **انجام:** اگر کفش را گم کند از تنگی بیرون آید اگر خود را پا برهنه بیند توانگر گردد که حافین من حول العرش.
مختصری در خواب گزاری، بر گرفته از آیات و احادیث، در یک مقدمه و چند «باب» و یک «خاتمه»؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۳۱۲ق، جا: مدرسه مرحوم عبدالله خان؛ جلد: تیماج زیتونی با ترنج، ۳۳گ (۴۷پ-۷۹ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۶۲]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۵۹۰/۱

آغاز: ساله بود که از دنیا رحلت کرده میان وحی و رحلت از دنیا بیست و سه سال بود و آنچه خواست بود بخواب می‌دید اندر مدت و شش ماه از بیست و سه سال ... و رسول بدین معنی می‌گفت الرؤیا جزء من ستة و اربعین؛ **انجام:** فاخته و همای در خواب دیدن فراخ روزی باشد و دولت بود و بلبل و هدهد در خواب دیدن مرد را زن بود و زن را شوی و الله اعلم بالصواب.
رساله‌ای کوتاه در تعبیر خواب و رؤیا که در پنجاه و سه «باب» تنظیم شده است: ۱. دیدن فرشتگان، ۲. دیدن آفتاب و ماه، ۳. کوه و تل و ریگ، ۱۳. دیدن مردمان بسیار و پوست و گوشت، ۲۰. دیدن نان خورش، ۲۵. دیدن عروس و کنارگرفتن و بوسه دادن، ۳۵. دیدن ستور و بهایم، ۴۵. دیدن ماهی و لاک پشت، ۵۰. دیدن عبادت و شکر و استغفار، ۵۳. دیدن مرغان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۸۰ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۶سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۹۰

آغاز: راسو - رازیانه - ران - راه - راه زنی - رباب - رخسار- زر؛ **انجام:** از یک جنس اگر صالح است چیزی یابد و اگر مفسد بود غم رسدش اگر او بود .
بر حسب ترتیب حروف تهیجی حرف اول نام اموری که شخص در خواب می‌بینند با تعبیر آن آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه کاغذ قرمز، ۱۷۲گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۶ - ۴۱۱]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۳۲

به ترتیب الفبا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی [نشریه: ۱۱ - ۸۸۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۱/۸-طباطبائی

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و نیم‌ترنج، ۳۳ص (۲۷-۶۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۲۰۱]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۹/۵۶

به روایت از امام محمد باقر (ع) از رسول الله(ص)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۶۴) [مختصر ف: ۶۸۱]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۶۷/۱

آغاز: بسمله. حمدله ... که صاحب «بستان السیاحه» در آخر آن کتاب در گلزار اول می‌فرمایند که راقم در بندرالسکدار، شخصی را ملاقات نمود که در فن تعبیر یگانه؛ **انجام:** یل؛ یعنی مبارز و نیکود بود. و صلی الله ...
بخشی از «بستان السیاحة» است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۴۲گ (۱پ-۴۲پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۴۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۶۴/۱۵

آغاز: ا. دلیل است بر یافتن مراد. پ. دلیل است بر بلا و رنج. ت. دلیل است بر شادی؛ **انجام:** هـ دلیل است بر تباهی احوال. ی. دلیل است بر خیارت و رد امانت.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: میشن عنابی، ۱ص (۳۳رحاشیه)، ابعاد متن: ۸/۶×۱۷/۳، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۶۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۵۰/۲

همان دوازده فصل فن چهارم نفائس الفنون آملی و دیباجه ای بر آن هست و در آن از خط ملا احمد اردبیلی نقلی شده است. در پایان فصل ۷ آن از خوابی که آملی در ۷۳۷ دیده یاد شده (ص ۱۵) که در چاپ ۱۳۱۶ نیامده است؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۴ق؛ ۲۶ص (۳- ۲۸) [ف: ۱۰ - ۱۸۳۳]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۲۴/۱-۳۵/۴

آغاز: بسمله ستایش مالک الملکی سزاست که انشاء موجودات لمعه ... و صلوات صفوات نامیات و تحفه زا ... اما بعد بدانکه این کتاب از قول حضرت یوسف علیه السلام و از کتاب حضرت امام ناطق امام جعفر صادق؛ **انجام:** و نقل این کتاب از ابراهیم کرمانی و محمد ابن سیرین رحمت الله علیه کرده شد باید که این علم را بخوانند تا فایده ازو بیابند تمت الکتاب..
رساله مختصری است در تعبیر خواب برگرفته از کتب ابن سیرین و ابراهیم کرمانی و آنچه در تعبیر خواب ازامام صادق (ع) و حضرت یوسف (ع) نقل شده است؛ خط: نستعلیق، کا: صالح بن عباس کاشانی، تا: پنج‌شنبه قرن ۱۲؛ جلد: تیماج روغنی مشکی،

۱۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۲ - ۹۵۳]

۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۵۴

باب اول اندر دانستن سال، باب هشتم اندر دیدن شهرستان و قلعه و بارو و حصار، باب پنجاه و یک اندر دیدن پیشه وران و آلات و اسباب ایشان. ظاهراً همان کتاب قبلی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۵۵]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۸۷/۶

در آن حضرت یوسف نقل شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۴۰-۴۵)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۱۳۲]

۱۳. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه: ۲۲۸

آغاز: اگر بیند که کسی او را از دور بنام نیکو خواندی چنانکه گفت یا حسن الوجه یا حمید الفعال یا گوید اعزك الله یا اکرم الله یا هر چه بدین ماند و یا سایل در وقت سؤال خدایرا یاد کند یا برسول؛ **انجام:** چوب بخواب دیدن هر چه راست بود کارها را شاید و نیکو بود و هر چوبی که شکستن و هیزم را شاید آن نه نیکو بود مردم منافق و دروغ زن باشند و الله اعلم.

کتابی مفصل در تعبیر خوابها و رویاها که در ۷۲ «باب» تنظیم شده است، ابتدا خوابی را ذکر و سپس تعبیر کرده و برخی اوقات به آیات قرآنی و یا اقوال دیگر معبرین استناد کرده است. نسخه حاضر از اواسط باب پانزدهم تا آخر را در بردارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور طوسی، ۱۱۵گ، ۱۴ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف مخ: - ۲۹]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۳۸۷/۵۸

هر بندی به نام جانوری از طاوس تا شاهین؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۱۹۹-۲۰۰)، ابعاد متن: ۱۳×۲۳، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۵۳۲]

۱۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۸

آغاز: دیگر آداب نگاه داشتن مسائل و مسوول

در ۴۰ باب؛ خط: نستعلیق، کا: عبداللطیف بن محمد هادی دوانی، تا: پنج‌شنبه ۴ شعبان۱۱۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۱۰×۱۴سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۳۰]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۴۰۰/۳

آغاز: بسمله بدانکه این علم شریف بزرگی است و حق سبحانه و تعالی این علم را بحضرت یوسف علیه السلام ارزانی فرموده بروی منت نهاده چنانکه در کلام مجید فرموده کذلک مکنا لیوسف فی الارض او [ل] چیزی که اثر نبوت حق سبحانه و تعالی بحضرت پیغمبر ما محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم ارزانی فرموده آن بود که فرشته مقرب را در خواب دید که گفت یا محمد که حق سبحانه و تعالی تو را از جمله انبیا برگزیده تو را خاتم النبیین.؛ **انجام:** پر برآوردن از آسمان ناپدید شده دلیل بر مرگ وی باشد و الله ... تم.

تعبیر خواب است در پنجاه و چهار «باب» کوتاه به صورت موضوعی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم بن محمد حسین الحسینی، تا: ۱۱۳۲ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ فهرست ابواب کتاب، قبل از مقدمه آمده است؛ جلد: گالینگور، قهوه‌ای، ترنج، ۱۹گ (۴۹پ-۶۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۵۳۵]

۱۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۴۸۲۶/۱۳

در ۱۲ باب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ۱۱۸۲ق [ف: ۲ - ۱۲۹]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۰۲/۴

خط: نستعلیق، کا: یوسف بن حاج محمد بحرانی، تا: ۱۱۹۰ق [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۰]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۳۲۲/۱۰

آغاز: «الحمد لله رب العالمین ... و بعد پوشیده نماند که علم تعبیر خواب علمی بس شریف است چنانکه حضرت یوسف (ع) آنرا ثانی ملك نهاد چنانکه حق تعالی ... »؛ **انجام:** «و طویل الذکر باشد چیگیز از او ظاهر شد الی غیر ذلک من غرایب الرؤیا و بدایع تعبیرها. سبحانالملک المهیمن القدوس ... »

خط: نستعلیق، کا: یوسف بحرانی، تا: ۱۱۹۰ق؛ کاغذ: فرنگی، ۳۳گ (۷۵-۱۰۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۶×۱۱/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۹۱]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۱۱۰-۱۱/۲۱۰

آغاز: وگردن زدن وکشتن ودست و پابریدن ومانند آنها باب سی و پنجم اندر دیدن نای و طنبور وبربط وچنگ و چغانه وسرود ونرد وشطرنج ... مقدمه اندر اصل خواب ودانستن فصل وخواب راست ودروغ بدانکه راست بر سه نوع است.؛ **انجام:** خاتمه بدانکه آنچه از تعبیر رؤیا وعلم منایا دراین رساله ... وتبرای قلبی ونفرت از ظالمان وغاصبان حقوق سراپرده رسالت واکثر چیزهایی که مطلق به این رساله بود دراول رساله مذکور شد

تعبیر خوابی است در ۵۹ فصل کوتاه، این رساله غیر از تعبیر خواب ابن سیرین و علامه مجلسی و کامل التعبیر تفلیسی است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی،۱۲۰گ،۱۵سطر،اندازه:۱۰×۱۶سم[ف: ۲-۹۵۱]

۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۰۵۶/۹-۲۵/۱۴۶

آغاز: باب اول در بیان خواب دیدن روشنایی حضرت عزت عزشانه و فرشتگان و بهشت و دوزخ و سیادگان و کرسی؛ **انجام:** اگر بیندکه تخته مرده شوریده از خانه‌اش بدر رفت بغایت نیکست اگر بیند که روی گورستان براه رفت نعمت و خوش دلی یابد تمت

رساله کوتاهی است در تعبیر خواب‌ها مشتمل بر ۵۱ فصل، غیر از تعبیر خواب محمد باقر محمدتقی لاهیجی (مجلسی) است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۵۲]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۰۹۹-۱۶/۱۰۹

آغاز: شود و به واسطه او در اعضا قوت حس و حرکت پدید آید و دلیل بر آنکه مرکب قوی روح است نه اعضا آن است که اگر

در عصبی سده واقع شود؛ **انجام:** سگ دشمن ضعیف بود بانگ او سخن فرومایگان باشد اگر بیند.

رساله مختصری است در تعبیر خواب شامل پنج «فصل» با این عنوانها: ۱. ندارد، ۲. دیدن تجلی نور ایزدی و روحانیات و انبیاء و ...، ۳. دیدن بدن انسان، ۴. تصرفاتی که انسان در بدن خود کند، ۵. دیدن جانوران؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای قهوه‌ای عطف پارچه سبز، ۱۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۹۵۴]

۲۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۷۵۸/۱

آغاز: از دنیا بیرون رود اما قربان کردن خیر و برکت و برآمدن حاجات بود اگر دید شتری یا گوسفندی قربان کرد دلیل ... باب در صفت جهاد و مصاف و لشکر و کارزار کردن اگر کسی بیند در راه؛ **انجام:** بیست و نهم تعبیر ندارد و در سیم بی دغدغه است و درست است، تمت

از باب در صفت جهاد و مصاف ... تا آخر کتاب، رساله‌ای است در تعبیر خواب دارای ابواب که باب آخر اندر دیدن قرآن خواندن است و در پایان در بیان تعبیر خواب در شبهای مختلف ماه است، ظاهراً غیر از «خلاصة التعبیر» است، شباهت دارد به تعبیر خواب منسوب به لاهیجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا، عطف تیماج، ۴۶گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۰]

۲۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۱۳۷/۲

آغاز: تعبیر خواب از استخراج دانیال پیغمبر در بیان تعبیر خواب از امام جعفر صادق بدانکه خواب بر چهار قسم است یکی خواب خیالی دوم خواب غفلتی سیم خواب آشفته چهارم خواب حقیقی موجودی نسخه ۱۱ فصل است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فستقی و شکری، جلد: تیماج مشکی، ۸گ، ۱۳ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۸۰]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۵۴۷/۲

آغاز: بدانکه این کتاب تعبیر خواب است از کلام انبیا اولیا و سایر مسلمانان که این تعبیر را بنظر آورند؛ **انجام:** و بعضی که مال خود را صرف کند.

در پانزده «فصل» است در اصول کلی خواب‌گزاری و شرایط شخصی که تعبیر می‌کند، گرفته شده از گرفته‌های بزرگان این فن با یاد آوری نام آنها مخصوصاً ابن سیرین. عناوین فصول چنین است: ۱. شناختن مزاج خواب، ۲. دانستن قصه‌های خواب، ۳. یاد کردن نفس و روح، ۴. معرفت درستی خوابها، ۵. معرفت خواب راستو دروغ، ۶. دانستن تفاوت خوابها، ۷. معرفت بیان خوابها، ۸ دانستن علم حروفات، ۹. معرفت خوابی که فراموش شده، ۱۰. گذارن خواب به قول جاهلان، ۱۱. آداب نگاه داشتن، ۱۲. خواب دیده شده در روز یا شب، ۱۳. از مسائل خواب که تعبیر آن مغلوب، ۱۴. دیدن خدا و پیغمبران، ۱۵. دیدن فرشتگان و جز اینها؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ (۱۰۹پ-۱۹۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۲۹۱]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۳۱۹/۳

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛۱گ(۷۶ر - ۷۶پ) [مختصر ف: ۱۸۰]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۳۷۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [الفبائی: - ۱۳۰]

۲۸. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: نامعلوم/۲

آغاز: نقل است که یک شبی حضرت فاطمه زهرا علیها السلام خواب مشوشی دید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۷گ (۲۹-۳۵)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [صد و شصت نسخه: - ۷۲]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۷۴۹/۳

آغاز: گرفتن و چراغ دانش، باب هجدهم در خواب دیدن رگ و رگ زدن و حجامت کردن؛ **انجام:** مأکولات بود در آخر بهار و اگر طلا در خواب بیند دو ... در همان چند وقت ...

تعبیر خوابی است با عناوین «باب - باب» ظاهراً در ۶۰ باب و به ترتیب موضوعی تألیف شده است و مؤلف آن مشخص نگردید؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در حاشیه برگ «۴۱» عبارتی چنین آمده: «این از مال محمد اسماعیل ولد مرحوم مشهدی ... سنه ۱۲۷۶»، رکابه‌دار، مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی قهوه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۲۹-۴۵)، ۱۳ سطر (۵/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۹ - ۵۳۶]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۱۸/۲

آغاز: فصل در بیان عبیر خواب، نقل است که یک شبی حضرت فاطمه زهرا خواب مشوشی دیده.؛ **انجام:** هر کس در خواب بید که راهیمیرود از تکاپو به جائی نمی‌رسد.

رساله کوتاهی است در تعبیر خواب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: پارچه قرمز، ۷گ (۲۹ر-۳۵ر)، ۱۲ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۳ - ۲۲۵]

۳۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۰۶۸/۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: میشن عنابی، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۵ - ۴۵۶]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۴۸/۲

آغاز: بدانکه این نسخه تعبیرنامه خواب است که حکما در این باب رنج کشیدند و مشتمل بر دوازده باب تفصیل نموده‌اند تا خواننده را بیان آسان شود؛ **انجام:** هر که باد از آمده به خواب بیند خوشی و خرمی عاید حال شود و السلام.

دوازده «باب» است در تعبیر خواب بدین عناوین: ۱. نور حق تعالی دیدن و پیامبران و فرشتگان و ...، ۲. بیان دیدن زر و نقره و جواهرات، ۳. بیان نشان جنگ، ۴. بیان دیدن غله مانند گندم و جو، ۵. بیان دیدن روغن گاو و شیر و روغن کنجد، ۶. بیان دیدن یاقوت و میوه‌تر و خشک، ۷. بیان دیدن شیرینی و حلوا، ۸. بیان

دیدن جامه‌ها، ۹. بیان دیدن چهارپایان، ۱۰. بیان دیدن گاو و امثال آن، ۱۱. بیان دیدن مرغان، ۱۲. بیان دیدن آب روان. شاید نسخه حاضر همان بحث تعبیر خواب از کتاب «نفایس الفنون» آملی باشد که در نسخه حاضر جداگانه آمده است؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ جلد: تیماج نارنجی، ۴گ (۹ر-۱۲پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۱۷۷]

۳۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۴۸/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدانکه تعبیر خواب علم شریعت است حضرت یوسف علیه السلام ملك مصر بود؛ **انجام:** اگر کسی توغ و نقاره در خواب بیند از پادشاه انعام یابد و الله اعلم.

تعبیر خواب مختصری است در دوازده «باب»: ۱. دیدن خداوند، پیامبر، ملائکه و ...، ۲. دیدن سیم و زر، ۳. دیدن تیغ و تیر، ۴. دیدن گندم، برنج، ۵. دیدن روغن، شیر، گوسفند ...، ۱۰. دیدن شیر و یوز و ...، ۱۱. دیدن هما، شاهین و کبك ...، ۱۲. دیدن آب، آهن و ...؛ خط: نستعلیق، کا: عمر، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۱۶ر-۱۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۳۸۵]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۱۹

آغاز: چنانکه مشهور ارباب علم است احساس محسوسات کنند؛ **انجام:** دیدکه از ما چراغ گرفت نابینا گردید و الله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳]رایانه[

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۵-۱۱/۴۵

آغاز: یا رسول الله تو ما را خیرو شر می‌دادی اگر اکنون عیاذاً بالله تو را اجل بر سر رسد ما محروم خواهیم ماند ... فصل اول در شناختن مزاج خواب: بیان کنیم که حد خواب؛ **انجام:** یوز: ابن سیرین گوید یوز درخواب که دشمن وی ظاهر باشد اگر بیند که با یوز جنگ می‌کرد بر دشمن ظفر یابد، والله اعلم بالصواب.

رساله مفصلی است درتعبیر خواب، مؤلف ابتدا شانزده فصل در اصول تعبیر خواب ذکر نموده و پس از آن تعبیر خواب‌ها را به ترتیب حروف معجم ذکر نموده است. در آن از ابن سیرین و دیگران نقل قول شده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: غلام محی الدین، تا: شنبه ۲۴ محرم ۱۲۱۹ق، جا: قعله ینلور، به دستور میر محمد علی صاحب؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج، ۱۹۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ - ۹۵۱]

۳۶. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۹۴/۳

بندی در تعبیر خواب؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ابعاد متن: ۵/۵×۱۳، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: ۷۷]

۳۷. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۷۰/۴

آغاز: بدماغ صعود کند و باعضاء فرود آید؛ **انجام:** نابینا شد و الله اعلم بحقایق الامور و هو المستعان فی کل الامور

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۱ص (۱۰۰-۱۴۰)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [نشریه: ۳ - ۳۴۸]

۳۸. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۲۴۱/۳

آغاز: الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین ... کتاب التعبیر از عبارت محمد بن سیرین که از کتاب امام جعفر بن محمد صادق؛ **انجام:** و اگر ابدان و نوبیند حال مهتر خانه نیکو گردد و روزی حلال یابد

انتخاب شده از گفته‌های ابن سیرین و حضرت صادق علیه السلام و دانیال پیغمبر و کتابهای معبران قدیم، در ۵۹ باب و بنا به گفته گردآورنده بی‌نیازکننده در این موضوع می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج سبز، ۹۰گ (۴۷پ-۱۳۷پ)، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲۹]

۳۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۶۹

آغاز: در کار بود، درین کتاب گفته شد، تا خواب راست و دروغ را بشناسند؛ **انجام:** و گفته به جهت خداوند خواب میل نباید کرد والسلام.

در شصت باب است و فهرست آن در دیباچه به طور ناقص هست و شاید تعبیر الرؤیا باشد که در ذریعه ۲۰۷/۴ می‌گوید از محمد باقربن محمد تقی لاهیجی است و در ۱۲۹۷ چاپ شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۴۸ق، جا: تهران؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷۷گ، ۱۵ سطر (۱۵×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۴۶]

۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۵۰/۱۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد واله اجمعین، اما بعد این گفتاریست؛ **انجام:** خشک بیند غمناك شود غیر ازین بهر که بیند نقصان نباشد.

این رساله نقل از حضرت صادق در چهل «فصل» به تعابیر و پیش بینی‌های لازم از روی علائم و نمودهای خواب می‌پردازد و با این عمل دستورهای لازم به خوابگزار می‌دهد. در ابتداء خواب‌ها به چهار قسم تقسیم می‌گردد و به عقیده نویسنده خواب حقیقی خواب قسم چهارم است که می‌تواند مورد تعبیر قرار بگیرد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد صادق بن ملا عبدالمحمد، تا: ۱۲۴۸ق، جا: فریدن اصفهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۹ص (۱۴۹-۱۵۷)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۴سم[ف:۶-۶۳]

۴۱. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۳۲۱/1

آغاز: بسمله، حکما گفته اند که خواب از جانب پروردگار است و اما همه خواب درست نباشد؛ **انجام:** بیند که گوشت بآتش می‌پخت و بخورد کار بد به وی رجوع شود که از منفعت و خیر نبیند. تم ... تحریر اقل ... آقا میرزا احمد بن عالیشأن آقا محمد حسین سنجانی ... ضابط الثانی به تاریخ ۲۴ شهر ربیع الاول من شهور سنة ۱۲۰۵؛ مکن منعم تو ازین خط درشت ×× که من این را به طفلیت نوشتم / خط می‌باشد پریشان و تباه ×× حیف این کاغذ که من کردم سیاه

در این رساله اسامی و اشیائی که خواب دیدن در آنها درست یا نادرست و خوب یا بد است، بیان شده؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد ابن ضابط عالیشأن آقا محمد سنجانی، تا: ۱۲ ذیقعده

۱۲۵۲ق؛ کاغذ: لیموئی، جلد: مقوا با پارچه مشکی، ۸۱گ (۱پ–۸۱پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۲۲]

۴۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۸/۶

آن را جهت انوشیروان نگاشته‌اند به ترتیب حروف تهجی؛ خط: نستعلیق، کا: سید صدرالدین عربی استرآبادی، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: نخودی رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۴-۲۶)، ۱۴-۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۰]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۵۸۴

آغاز: بسمله، و به نستعین هذا تعبیر خواب این چند کلمه؛ **انجام:** موجود: و اگر ببیند که برهنه است رسوا شود ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۶ق [رایانه]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۲۷

آغاز: بسمله، بدان که تعبیر در لغت بیان خواب کردن را گویند ... ؛ **انجام:** زود تأثیر می‌کند، والسلم.

در شصت باب و به ترتیب موضوعی تألیف شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۹سم [ف: ۲ - ۱۵۴]

۴۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۶/۳

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۱۰گ (۳۷پ-۴۶ر)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۷۴]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۰۵

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی هانا سواء الطریق ... بسمله. اما بعد بدانکه؛ **انجام:** اند فتنه و بلا افتد ... در نظر ارباب دانش مطبوع افتد۱۲۶۲

خط: نسخ، کا: عبدالکریم محلاتی، تا: ۱۲۶۲ق [الفبائی: - ۱۳۰]

۴۷. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۹۴/۱

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بدانکه از حضرت یوسف منقولست و علماء و فضلاء و معبران رنج برده اند

منسوب به حضرت یوسف؟ این کتاب مرتب بر ۱۳ باب می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: امین بن غلامعلی شولی، تا: شعبان ۱۲۶۳ق، به خواهش زین العابدین شیرازی؛ ۱۱۸گ (۱-۱۱۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۵]

۴۸. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۸۰

آغاز: فصل دویم در دیدن نور تجلی ایزدی و روحانیت و انبیاء و اولیاء و سلاطین و ملوك و جن و شیاطین وقیامت و حساب و ...؛ **انجام:** دیگر شخصی به خواب دید که جامه خواهرش را پوشیده بود و خواهرش بمرد و حالش به دو میراث رسید

رساله‌ای متوسط در تعبیر خوابها و رویاها که در ۱۲ «فصل» تنظیم شده است. در این رساله علاوه بر آیات و روایات از نظرات و آراء خوابگزاری بزرگان تعبیر خواب استفاده گردیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: آغاز (یک فصل)؛ تملك: علی نقی بن میرزا محمد علی آشتیانی مشهور به میرزا کوچك در ۱۲۹۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۸]

۴۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۷۱۶/۶

آغاز: فن چهارم از این مقاله علم تعبیر که آن عبارت است از معرفت احوال خوابها و کیفیت احکام رویا

خط: نستعلیق، کا: بایزید سردشتی، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۴۳گ (۷۹پ-۱۲۱)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۷۱]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۶۳/۳

آغاز: منقول است که هر خوابی ببیند و تعبیر او خواهد ببیند که از ماه چند روز گذشته بعدد هر شبی از سوره قرآن بشمارد و بعدد آن ایام آیه بشمارد و معنی آیه عین تعبیر است. شب اول فاتحة الکتاب است بسم الله الرحمن الرحیم است؛ **انجام:** سی ام سوره روم است ... او را از آن امر برگردانند و او به سبب گوش نکردن سخن ایشان بر صواب نباشد.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۴ق؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۲گ (۲۶ر-۲۷پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴۴ - ۵۰]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۴۴۵/۱

آغاز: بدان ای عزیز که علم تعبیر علم شریف است و معجزه یوسف پیغمبر است بدانکه خواب بر چهار قسم است اول خواب خیال دوم خواب غذا؛ **انجام:** اگر در خواب بیند که سوار اسب است بمراد رسد و اگر هم نباشد بمراد رسد والله یعلم بالصواب.

چهل فصل کوتاه در تعبیر خواب؛ خط: نسخ، کا: میرزا بابا ابن حاجی اسماعیل،تا:ربیع الاول۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۶پ-۱۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۸-۵۸۳]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۴۱۴

آغاز: بسمله، حمدله، اما بعد این کتابی است در بیان آنچه از اهل بیت علیهم السلام در کتب معتبره معلوم میشود؛ **انجام:** شادی و نعمت بود لقوله تعالی فلیضحکوا قلیلاً و لیبکوا کثیراً و الحمدلله رب العالمین تم بالخیر و العافیة.

تعبیر خوابی است که چنانکه در مقدمه گوید، از ائمه اهل بیت (ع) و از کتب مختلف که نام نبرده است، نقل قول می‌کند و مشتمل بر پنجاه و هفت «باب»: ۱. اندر دانستن خواب که راست است یا دروغ، ۲. اندر دانستن آنکه خواب را چند وجه تعبیر باید کرد، ۳. اندر خواب دیدن خدای تعالی و بهشت و دوزخ و فرشته و پیغمبران و امثاله، ۴. اندر دیدن خورشید و ماه و رعد و برق و تگرگ و باران و یخ و امثاله، ۵. اندر دریا و آب رود و جوی و حوض و جداول و برکه و لون و کشتی و چاه و غیره این، ۶. اندر دیدن نور و آتش و ظلمت و انگشت و شمع و چراغ، ۷. اندر دیوار نو و کهنه و بالا و پشته و خاك و ریگ و سنگ و غیره، ۸. اندر شهرستانها و قلعه و حصار و مسجد و مناره و منبر و غیره، ۹. اندر سرای و بوستان و کوشك و غرفه و نردبان و بام و دکان و غیره، ۱۰. اندر دیدن عطر و مشك و عود و کافور و امثال آنها، ۱۱. اندر دیدن پیر و جوان و غلام و کنیزك و کودك، ۱۲. اندر

غسل کردن و دست و روی شستن و تیمم و نماز و رکوع و غیره، ۱۳. اندر خلیفه و قاضی و علما و فقها و خطیب و امام و طبیب و غیره.، ۱۴. اندر دوات و قلم و محبری و لوح و منشور و قباله و نامه و غیره، ۱۵. اندر مردمان بسیار و اندام و پوست و موی و خون و استخوان و غیره، ۱۶. اندر چوب و در و کلید و بستن و گشادن و بیرون آمدن از جای تنگ، ۱۷. اندر دیگ و دیگدان و تنور و دود و خاکستر و اخگر، ۱۸. اندر مردم برهنه و زمین فرو گرفتن و سیاه و غیره، ۱۹. اندر رگ زدن و حجامت کردن و موی سر ستردن و ریش بریدن و غیره، ۲۰. اندر پیسی و آبله و خشک ریش و نزد طبیب رفتن و غیره، ۲۱. اندر درختان میوه دار و مرغزار و سبزه و صحرای خوش و غیره، ۲۲. اندر تره و خضرة و پیاز و پلپل و نمک و کاه و کاهدان، ۲۳. اندر نان و نان خورش و ترید و شیرینی الوان از پالوده و خرما و حلوا و غیره، ۲۴. اندر شراب و کامه و دارو و شیر زهر و فقاع خوردن و اسهال و قی کردن، ۲۵. اندر جواهر و یاقوت و مروارید و زیور زنان و درم و دینار و غیره، ۲۶. اندر جامه پوشیدن و بیرون کردن و موزه و کفش و جامه‌ها و غیره، ۲۷. اندر بند و غل و دام و زندان و قفس و رسن و رشته و سوزن و غیره، ۲۸. اندر دیدن تزویج و نکاح و عروسی و کنار گرفتن و بوسه دادن و غیره، ۲۹. اندر سلاح و آلت آهنگری و دسته و پیرایه و دست کاران و غیره، ۳۰. اندر ابریشم و حریر و موی و پشم و تصاویر و غیره، ۳۱. اندر نابینا و یک چشم و آنکه از علتی نالد، ۳۲. اندر بساط و حجله و کوشک و غرفه و زندان و دبیرستان و غیره، ۳۳. اندر تازیانه زدن و گردن زدن و پای کندن و شکستن، ۳۴. اندر مزامیر و نای و طنبور و بربط و چنگ و غیره، ۳۵. اندر خرید و فروخت و نرخ و نوا و جوال و امثال آن، ۳۶. اندر پریدن در هوا و از جایی به جایی شدن و اندر آسمان شدن و غیره، ۳۷. اندر سخن گفتن بهایم و مرغان و سباع و غیره، ۳۸. اندر بیم و فزع و گریستن و گریختن از سباع و بهایم درنده و غیره، ۳۹. اندر قصاب و گوشت و پوست کشیدن از گوسفند و غیره، ۴۰. اندر دیدن گوسفند نر و ماده و پشم و پوست ایشان، ۴۱. اندر دیدن گوسفندان کوهی و آهو و گاو کوهی و گوره و نخجیر و غیره، ۴۲. اندر گاوان نر و ماده و گوساله و آنچه بدین ماند، ۴۳. اندر دیدن فیل و گاومیش و گوشت و پوست ایشان، ۴۴. اندر خوک و خرس و موش و کشف و موش دشتی و عنکبوت و غیره، ۴۵. اندر دیدن سباع و گوشت و پوست ایشان، ۴۶. اندر مرغان و خایه و بچه ایشان، ۴۷. اندر دیدن مگس و پشه و دیوچه و کیک و غیره، ۴۸. اندر دیدن ماهی و نهنگ و کشف و سرطان و غوکی، ۴۹. اندر ماره کژدم و حشرات زهردار و زهر ایشان، ۵۰. اندر دیدن پینه و ران و دستکاران و ساز آلت ایشان، ۵۱. اندر دیدن تماثیل و نفشه و تزویج و عروسی و ختنه و مهمانی، ۵۲. اندر عبادت کردن و شکر و ثنا و تسبیح و استغفار و غیره، ۵۳. اندر دیدن زلزله و خسف و مسخ و آتش و سیل و طلاق و خلع، ۵۴. اندر دیدن گبر و جهود و ترسا و کلیسا و ناقوس و رهبان و غیره، ۵۵. اندر دیدن خانه و جای تنگ فرود آمدن و قماش و رخوت خانه و غیره، ۵۶. اندر دیدن اسبان و شتران و خران و استران و غیره، ۵۷. اندر دیدن امیران بزرگ و حاجب و سرهنگ و منجم و غیره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: مقوایی با روکش پارچه، ۱۱۲ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۱/۵سم [ف: ۴۵ - ۲۱۸]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۰۵/۹

آغاز: حمدله، اما بعد بدانکه این رساله ایست در بیان تعبیر خواب و سبب آنکه؛ **انجام:** و بدن جامه سفید نیکو باشد تمت الرسالة

کا: اسدالله منجم مازندرانی هزار جریبی، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۰۶]

۵۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۲۶۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم اقوال ائمه اطهار و علماء ابرار در باب خواب دریای نوریست پر از لئالی آبدار که غوص در آن کار هر بافنده و حلاج نیست قال الرضا علیه السلام النوم سلطان الدفاع و به قوام الجسد و قوته مرحوم مجلسی در سماء العالم میفرماید که از کلام ائمه چنان مستفاد میشود که روح در حالت نوم بعالم ملکوت اقبال نماید بنفسها یا با جسد مثالی و بر هر تقدیر مطالعه نماید در لوح محفوظ آنچه را که ثبت شده از تقدیرات؛ **انجام:** و نوم الغیلوله بفتح غین معجمه بمعنی هلاکت است و آن خواب در آخر روز را گویند و بسیار مضر است قیل لانه یورث الامراض المهلکه فی الظاهر و الباطن و فی مجمع البحرین الغیلولة تورث السقم و فسرت بالنوم آخر النهار معبر تلک البشارات و مفسر هذه الاشارات ابوالقاسم النائینی فی شهر شوال سنه ۱۳۱۰.

رساله مختصری است منقول از احادیث و روایات و مطالبی از کتاب سماء العالم تألیف ملا محمد باقر مجلسی اصفهانی از علما و فقهای مشهور قرن دوازدهم هجری قمری. در رساله خواب را به پنج «نوع» تقسیم کرده: ۱. نوم العیلوله - خواب بین الطلوعین، ۲. نوم الفیلوله - خواب بعد از طلوع شمس، ۳. نوم القیلوله - خواب قبل از زوال ظهر، ۴. نوم الحیلوله - خواب بعد از زوال ظهر، ۵. نوم الغیلوله - خواب آخر روز که آن را تعبیر به خواب هلاکت و مرگ می‌کنند. رساله حاضر را ابوالقاسم نائینی جمع‌آوری و برشته تحریر کشیده به رسم تحفه به ناصرالدین شاه قاجار تقدیم داشته است [ممکن است همان نائینی اصفهانی، ابوالقاسم بن محمد جعفر۱۲۴۵-۱۳۲۲ق باشد]؛ خط: نسخ و ثلث، کا: ابوالقاسم نائینی، تا: ۱۳۱۰ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، با یک سرلوح کنگره‌ای، یک کتیبه مذهب مرصع بسیار خوب؛ کاغذ: ترمه آهار مهره، جلد: مقوای روکش تیماج سورمه‌ای، ۲۵ص، اندازه: ۸/۵×۱۳/۵سم [ف: ۷ - ۲۹۶]

۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۹۵۷

بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ اندازه: ۱۷/۳×۲۲/۹سم [رایانه]

۵۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۰۹۹/۴-۱۱/۱۹۹

آغاز: در علم تعبیر و آن عبارت است از معرفت احوال خوابها و کیفیت احکام آن این علمی شریف است و معجزه یوسف صدیق علی نبینا و علیه السلام بوده؛ **انجام:** دیگر مردی به خواب دید که همه ستارگان از آسمان فرو ریخت موی سر و ریش او فرو ریخت و به داء الثعلب گرفتار شد.
تعبیر خوابی است که در نسخه حاضر مقدمه آن حذف شده مؤلف در ۱۲ عنوان، آنچه که در تعبیر خواب ضروری و مهم بوده، بیان نموده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۳۴۴ق، جلد: ساغری مشکی، ۱۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۹۵۲]

۵۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۶۳۳/۲-۵۱/۹۳

آغاز: بسمله، حمد له؛ اما بعد چنین گوید ابوالفضل حبیش بن ابراهیم تفلیسی که مدتی پرداختم و نگاه کردم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۵۲]

۵۸. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه: ۱۳۸/۲

آغاز: باب در دیدن مسجد و مناره قوله تعالی انما یعمر مساجد الله من آمن بالله ... چنان بیند که در مسجد جامع پشت به محراب داده بود؛ **انجام:** و اگر بر قلعه یا بر بارو بر شدی و عمارت کردی عزت و دولت یابد قوله تعالی فادخلوا مصر انشاء الله .
در تعبیر خواب با استفاده از آیات قرآنی مشتمل بر چند «باب»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۴۲]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۰۵/۳-۲/۱۲۵

آغاز: در حدیث معتبره وارد شده است که حضرت امام جعفر صادق (ع) پرسیدند که چه سبب دارد که مؤمن گاهی خواب می‌بیند؛ **انجام:** به سند معتبر منقول است که در آفتاب چهار خصلت است. رنگ را متغییر می‌کند و النکس را بدبو می‌کند و جامه را کهنه می‌کند و باعث دردسر می‌شود.
رساله کوتاهی است در تعبیر خواب شامل احادیث مرویه از ائمه اطهار (ع)، در این باره؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۸گ، ۱۵ سطر [ف: ۲ - ۹۵۱]

۶۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۷۹۷/۳

آغاز: تعبیر خواب که حضرت یوسف علیه السلام فرموده است اول دیدن حق سبحانه و تعالی سعادت دو جهانی باشد دوم دیدن پیغمبران رفعت و جاه یابد؛ **انجام:** دیدن ریسمان صحت نفس بود دیدن فیل ناهموار باشد دیدن گاو و گاومیش خط نفس باشد دیدن سرگین جانوران مال جمع کند دیدن دوست دارد طلا صدقه دهد
تعبیرخواب مختصری است که منسوب به حضرت یوسف علیه السلام کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه آبی، ۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۶]

۶۱. قوچان؛ سلطان ابراهیم؛ شماره نسخه: ۶۶

آغاز: بهتر از متهم است خواب خاص بهتر از عام است ... باب سیم در بیان دیدن خواب فرشتگان ... و پیغمبران و ملایک مقرب و بهشت و دوزخ و عرش؛ **انجام:** اگر بیند که با زن مرده جماع کند از کاریکه نا امید بود بر وی گشاده گردد از آن ...
چند برگی است از کتاب تعبیر خواب که در ضمن از ابن سیرین هم نقل قول می‌کند. شامل باب سیم و چهل و ششم می‌باشد و بقیه مفقود شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ فاقد جلد، ۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف]

۶۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۴/۴

آغاز: بسمله بدانکه تعبیر خواب علمی شریف و معجزه حضرت یوسف است؛ **انجام:** هر که ماهی در خواب بیند دولت ونعمت یابد
مشتمل بر دوازده «باب»: ۱. در خوب دیدن خدا و پیغمبران، ۲. در خواب دیدن زر و نقره و سیم، ۳. خواب دیدن آلت جنگ، ۱۲. خواب دیدن آبهای روان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج عنابی، ۴گ، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰/۵)، اندازه: ۱۰/۳×۱۵/۳سم [ف: ۱ - ۴۲۷]

۶۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۷۴۵/۲

آغاز: ای توانای نا توان آمرز ×× وی گنه بخش رایگان آمرز؛ **انجام:** حیض مردان بود بخواب بقا ×× مر زنان را دلیل مال و غنا
مختصری است در تعبیر خواب به نظم که کتابی در تعبیر خواب بدست شاعر آمده و وی مضمون آن را در سه هفته به نظم کشیده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷۶گ (۲۹ر-۱۰۴پ)، ۱۵ سطر (۱۳×۲۰/۵) [ف: ۲ - ۳۷۶]

۶۴. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۵۳۸/۱۵

آغاز: بدان که این نسخه خواب تعبیر است تأویل از هر تعبیر شکل خواست، بدانکه تعبیر خواب علم شریف است
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن سید عبدالوهاب بن سید خان، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۸۳پ-۸۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۲۲۲]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۰۵/۳

یک برگ ناقص؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج، ۲ص (۲۸-۲۹)، ۱۹ سطر [ف: ۳۶ - ۱۰]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۰۵/۴

باب هفتم تا یازدهم از رساله‌ای در تعبیر خواب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج، ۴ص (۲۹-۳۲)، ۱۹ سطر [ف: ۳۶ - ۱۰]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۶۲۶/۱۰

آغاز: عبدالله بن جعفر بن محمد الصادق (ع) روایت کرده است که اگر کتاب‌های مطول ... از این کتاب بهره مند شود بلکه بسیار خواب در کتاب‌ها طلب کریدم؛ **انجام:** اگر در خواب بیند که با مطربان صحبت داشت به عشق در میان مردم مشهور شود ...
مختصر تعبیر خواب‌ها به نقل از امام صادق (ع) در شش فصل

بیان شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۳گ (۷۸ر-۸۰ر) [ف: ۳۶ - ۱۹۱]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۸۲/۶

دو فصل جدا از هم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۴۷-۵۱)، ۲۰ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۸۱]

۶۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۰۲۹/۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۱۹۲]

۷۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۳۵/۵

آغاز: بسمله، الحمد الله العلی الحمید الولی العظیم و الصلاة و السلام علی رسوله الکریم ... این رساله ایست در تعبیر خواب که حکما وضع کرده‌اند؛ **انجام:** الیاء دلیل بود بر درازی عمر و صحت و فتوح و راحت و به کام دل رسیدن تمت الرساله بعون الله المستعان.

رساله مختصری است در تعبیر خواب که به ترتیب حروف تهجی تنظیم شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱گ (۱۱۰ر-۱۱۰پ)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۰۴]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۷۱۸ ض

بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۶۸۷

آغاز: علیه و اله فرموده است البخیل لایدخل الجنه زیرا که همیشه اندر غم نیاز بود و خواب درویشان چندین اثر ندارد زیرا که؛ **انجام:** بیست و نهم سی ام ماه صحیح است زودتر تأثیر می‌کند. تمت الکتاب ...

کتابی است در تعبیر خواب مشتمل بر مقدمه‌ای در تعریف خواب و انواع آن و ۵۹ «باب»: باب اول در بیان دانستن فصل سال و غیره و باب ۵۹ در بیان دیدن امیران و بزرگتن و صاحب و سرهنگ و منجم و خندیدن و گریستن و ...؛ خط: نستعلیق، کا: محمود بن جواد، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (دو سه برگ)؛ کاغذ: دفتری خطدار، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۳ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [رایانه]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۴۶۱

بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: مهدی سراج انصاری، ۱۳۸۷ [رایانه]

۷۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه: ۸۹/۱۸م

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۲۶۶ص (۱-۲۶۶)، اندازه: ۵/۵×۲۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۲۰۲]

۷۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۲۸۷/۱۰

آغاز: بدانکه تعبیر خوابی است از حضرت یوسف علیه السلام که تا در خواب؛ **انجام:** بر عکس است دوم و سوم و شانزدهم و بیست و سوم و بیست و چهارم

تعبیر خوابی است که به حضرت یوسف علیه السلام نسبت داده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۸۱ر-۱۸۳ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [مؤید: ۳ - ۲۴۱]

۷۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۶۲۴/۲

آغاز: بسمله. این گفتاری است از تعبیر خواب از امام ناطق جعفر صادق (ع). فصل اول: بدانکه خواب بر چهار قسم است؛ یکی خواب خیالی؛ **انجام:** نعمت و فراخی یابد. و الله اعلم.

در آغاز آن از امام حسن و امام جعفر صادق دانسته شده و سی و هفت «فصل» دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۱۲۴ر-۱۲۸ر) [ف: ۳ - ۴۴۷]

۷۷. تهران؛ خاکپور، اسدالله (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۵

بی‌کا، بی تا [نشریه: ۷ - ۵۶۶]

۷۸. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه: ۲۱۳پ

رساله کوچکی در تعبیر خواب و ادعیه موقع پریشان مجرب است و از آخرش ناقص است مؤلف و نویسنده و تاریخ معلوم نشد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [ف: ۱۱]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۵۸/۳

انجام: انگشت و خاکستر و غبار اندیشه باشد بی فائده و خصومت و بیماری.

همان است که در نفایس الفنون آملی آمده و در کتاب حاضر جداگانه آورده شده است و مشتمل بر ۱۲ «باب» می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «زین العابدین» (قطره‌ای شکل)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۱۸۱پ-۲۰۶پ)، اندازه: ۱۷×۳۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۶۵]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۰۹/۲۸

آغاز: بسمله. بدانکه تعبیر خواب از معجزه حضرت یوسف پیغمبر علیه السلام بر دوازده باب اختصار شد ... باب اول در بیان دیدن نور خدایتعالی و دیدن دیدار پیغمبران؛ **انجام:** هر که ماهی را در خواب بیند دولت و نعمت یابد، آمین.

رساله مختصری است در دوازده «باب» کوتاه در خوابگزاری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای بادامک در وسط با عبارت صلوات و بادامک کوچک با نقش «یا رزاق»، ۱۰ص (۲۴۸-۲۵۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۴۴ - ۱۹۳]

۸۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۵۵۱/1

آغاز: بسمله در باب تعبیر خواب از امام جعفر صادق (ع) منقول است که خواب همه شب راست است یا نه؟ اول ماه خواب صحیح است؛ **انجام:** هر که ماهی در خواب بیند افزون گردد. تمام شد.

گفتار کوتاهی است بدون خطبه و خاتمه که در آن از موقع خواب‌هایی راست و دروغ و تعبیر خواب‌هایی که دیده گفتگو می‌کند؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی و نخودی رنگ، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۴گ (۱-۴)، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴۵۱]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۷۳۱

آغاز: در بیان تعبیر خواب از قول حضرت یوسف علیه السلام

بطریق اختصار بیان می‌شود؛ **انجام:** و کبد دیدن خوب است درخت انار دیدن بیماری باشد نماز در شب کردن از بلا ایمن کدد تمت.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی اوراق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۷۱۴۴ [رایانه]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۱۷۴

آغاز: باید دانست که آن خواب از زیادتی خون؛ **انجام:** باسفلگان صحبت کند اما زیادتی رسید ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۱۷۳ [رایانه]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۳۷۱

آغاز: بسمله، الحمد لولیه و الصلوة علی نبیه و آله و صحبه؛ **انجام:** چراغ افروخته نزد می‌کرد نابینا شد. تمت تمام

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۲۶/۲

آغاز: در احکام تعبیر خواب حضرت یوسف پیغمبر علیه السلام بدانکه این رساله‌ای است از تعبیر خواب حضرت یوسف علیه السلام که علما به آن معتبر از کتب مطول در آنجا آورده و به دوازده باب به اتمام رسانده اند؛ **انجام:** دیدن باران دلیل ایمنی بود و فراخی نعمت دیدن برف با هنگام فراخی روزی شود.

تعبیر خواب حضرت یوسف، ۱۲ «باب» کوتاه است در تعبیر خواب و ابواب آن شبیه آنچه است که در شماره ۶۶۴۸/۲ معرفی شد؛ خط: نستعلیق خوش، کا: عبدالله حسینی تفرشی، بی‌تا؛ مجدول، با کمندی به زر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲۲ر–۲۶پ)، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۲۸۸]

۸۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۵۸/۲

آغاز: بدان که این رساله‌ای است در بیان تعبیر خواب یوسف علیه السلام و این رساله بر سی و هفت فصل نهاده است فصل اول بدانکه خواب بر چهار قسم است؛ **انجام:** و گریختن از شیر هم ظفر بود و یافتن مقصود و گوشت او یافتن مال پادشاه بود و استخوان و مال همچنین باشد

تعبیر خواب حضرت یوسف، در ۳۷ «فصل» مختصر و تا فصل ۲۲ را داراست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای ترنج دار جدید، ۳گ (۱۷۸ر–۱۸۰پ)، اندازه: ۱۷×۳۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۶۵]

← تعبیر خواب الفبایی ≯ خواب نامه برای نوشیروان

● تعبیر خواب جناب پیغمبر / خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-e xāb-e jenāb-e peyqambar

رساله مختصری است در تعبیر خواب که به ترتیب حروف از الف تا یاء تنظیم گردیده است.

[دنا ۳۰/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۷۵/۴

آغاز: افلاطون حکیم بالتماس اسکندری و وی [کذا] چند سطری نوشته است؛ **انجام:** در آن کاری که غم و اندوه باشد بزودی بصلاح آید

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن ملا امیر علی بن موسی خان بن محمد باقر، قزوینی ساکن سیارستاق، تا: قرن ۱۳، جا: روستای رحیم آباد؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۵۳– ۵۵)، ۱۲ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲۸ – ۶۲۷]

● تعبیر خواب حکمای هند / خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-e xāb-e hokamā-ye hend

ظاهرا غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۵/۷۶–ف

نسخه اصل: حمدیه ش ۱۴۴۷؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۵۵ق؛ در هامش است. [فیلمها ف: ۱ – ۴۲۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۲۵۶

آغاز: بدانکه این نسخه ی تعبیر خواب حکمای هندوستان وضع گردانیده اند از جهة نوشیروان عادل فرستاده بوده‌اند که هر خوابی که دیدی بی آنکه از معبران پرسیدی؛ **انجام:** حرف ل دلالت می‌کند بر آنکه به بسیاری و کار سعید پیش آمدن ... حرف لا دلالت می‌کند که از دوستان خود شاد گردد و نفع بوی برسد حرف ی دلالت می‌کند بر درازی عنر و صحت عظیم روی بنمودن والله اعلم

مختصری است در تعبیر خواب از حکمای هندوستان برای انوشیروان به ترتیب ۲۸ حرف تهجی به اضافه لا (۲۹ حرف). در این نوشته تعبیر حرف اول آنچه در خواب دیده می‌شود مقابل هر حرفی آمده است. مثلا اگر کسی اسب به خواب ببیند تفسیر و دلالت حرف الف تعبیر خواب اوست؛ کا: عیسی بن مرتضی موسوی بحرانی، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۸پ–۱۰پ)، ۱۰ و ۱۱ سطر (۶/۸×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۵/۴سم [رایانه]

● تعبیر خواب (منتخب) / علوم غریبه / فارسی

ta'bīr-e xāb (mn.)

قلبک، مهد یقلی بن میرزا احمد

qalbak, mahdī-qolī ebn-e mīrzā ahmad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۹۴۲

آغاز: اگر کسی در خواب ببیند که سر تراشیده از غم نجات خواهد یافت؛ **انجام:** اگر کسی در خواب ببیند که نماز میگذارد ... باید ... الله تعالی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی،

جلد: فاقد جلد [رایانه]

● **تعبیر خواب (منتخب)** / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e xāb (mn.)

کتابی است مفصل در تعبیر خواب. در دیباچه نام کتاب‌ها و مؤلفان بسیاری را در موضوع یاد شده می‌آورد پس از آن دارای مقدمه در دو «فصل»: ۱. حقایق اصول و دقایق فروع خواب بر قاعده کتاب التحبیر دارای ده «نکته»؛ ۲. آداب نائم ... دارای ده «نکته»؛ و سپس خواب دیدن پیامبران و بزرگان، و ابیاتی در خواب دیدن خلفا، و امامان شیعه و بالاخره احکام به ترتیب حروف و به آبادانی آغاز می‌گردد، در هر قسمت حکایتی هم می‌آورد. نسخه حاضر تا حرف نون «نرگس» می‌باشد. [با این توضیحات همان تعبیر سلطانی اسماعیل ابرقوهی است که ممکن است این رساله منتخبی از آن باشد و یا این که بخشی از همان است.]

[دنا ۳/۳۰]

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۲۳۷

آغاز: و دستور کرمانی و ارشاد مغربی و تعبیر ابن اشعب و کنز الرویا مامونی منقول است؛ **انجام:** و تعبیر کرد که آنکس را که نرگس داده طلاق و آن کس را که مورد داده باقی گذارد.

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «عبده محمد ذکی» (مربع)، «بنده آل علی کلب علی۱۰۳۸» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۲]

● **تعبیر خواب منظوم** / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e xāb-e manzūm

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۵۴/۹

آغاز: بیا بشنو از من حدیث کهن ×× زگفتار خوارزمی خویش سخن؛ **انجام:** کنون از الف تا به سا شد تمام ×× بخوان و بدان یک به یک و السلام

از خوارزمی؟؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۵۵ - ۱۵۶)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۹۰]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۹۴/۴

آغاز: ابتدا می‌کنم به نام خدا ×× صانع تحت وفوق و سما / داور کردگار بی مانند ×× ه بود فارغ از زن و فرزند؛ **انجام:** هر که در بحر زورقش بشکست ×× می‌شود رتبه و کمالش پست.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۱گ (۲۵۹-۲۷۹)، ۱۶ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۷/۵×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۶۴۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۰۸۳۱

خط: نستعلیق، کا: علی، تا: ۱۲۵۴ق [الفبائی: - ۱۳۰]

۴. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه: ۱۳۸/۳

آغاز: بعد نعت محمد مرسل ×× باز گویم مفصل و مجمل؛ **انجام:** شکر باید که بی غم ایام ×× نسخهء خواب خوب گشت تمام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۴۲]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۰۳/۳

آغاز: ابتدا می‌کنم به نام خدا ×× صانع تحت فوق ارض و سما؛ **انجام:** محنت غم ... ترا دریاب. (نانویس)

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۷ - ۲۶۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۹۱۸۷

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۱۳۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۹۰ ض

بی‌کا، بی‌تا[د.ث. مجلس]

● **تعبیر خواب یوسف** / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e xāb-e yūsof

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۴۳/۴۲-ف

در ۱۲ باب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۴۴ر-۲۴۴پ)، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۲ - ۲۴۰]

۲. تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه: بدون شماره/۴۲

در ۱۲ باب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۲۴۴ر - ۲۴۴پ) [نشریه: ۷ - ۵۵۳]

۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۲/۳

خط: نستعلیق، کا: شیخ مصطفی بن خواجه حسن لاهیجی، تا: شوال و ذیحجه ۱۰۱۶ق، جا: رشت؛ ۲گ (۹۶-۹۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۳۶]

● **تعبیر دوش** / ترکی

ta‘bīr-e dūš

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۷۵/۹

تاکنون چاپ نشده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۱]

← تعبیر رؤیا ≻ تعبیر خواب

● **تعبیر سلطانی = تعبیرنامه = کنز الرؤیای مأمونی /** خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e soltānī = ta‘bīr-nāme = kanz-or ro’yā-ye ma’mūnī

ابرقوهی، اسماعیل بن نظام الملک، ق۸ قمری
abarqūhī, esmā‘īl ebn-e nezām-ol-molk (- 14c)
اهدا به: شاه شجاع مظفری (۷۶۰-۷۸۶) و وزیر او خواجه قوام الدین محمد
تاریخ تألیف: ۷۶۳ق
کلیات و قواعد خواب‌گزاری را با استفاده از کتاب‌های «التحبیر فی علم التعبیر» فخر الدین رازی و «تعبیر قادری» حکیم ابوسعید دینوری و «کامل التعبیر» ابوالفضل ثعلبی و منظومه خرگوشی در تعبیر آورده است. ابتدا در دو فصل، هر فصل در ده «نکته» کلیات تعبیر خواب را بیان نموده و پس از آن تعبیر خوابها را به ترتیب الفبائی ذکر کرده است. فهرست اجمالی کتاب چنین است: فصل ۱. حقایق اصول و دقایق فروع این فن، نکته ۱) در بیان قوه متخیله و متفکره و حافظه، ۲) در آنکه متخیله اعجب قوی و مدار نوم بر آن است، ۳) در حقیقت نوم، ۴) در آنکه قوه متخیله دائم العمل می‌تواند بود، ۵) در آنکه به چه علت اشیاء را بر یک نمط نمی‌بیند، ۶) در آنکه شیطان گاهی متعرض متخیله می‌شود، ۷) در سبب تعبیر فوری خواب مکروه، ۸) در آنکه خواب به قوای دیگر نیز متعلق است، ۹) خواب اشراف مغایر خواب آحاد است، ۱۰) خواب بر طریق تلویح و تصریح؛ فصل ۲. آداب نائم، نکته ۱) در شرایط آنکه صدق قول را ملکه می‌سازد، ۲) در بیان اضغاث و احلام، ۳) در آنکه راست‌ترین خوابها خواب روز است، ۴) در اخبار مردگان در خواب، ۵) در آنکه خواب بهار امیدوارتر باشد، ۶) در بیان استخاره، ۷) در آداب معبر خواب، ۸) در قانون علم تعبیر، ۹) در آداب معبر، ۱۰) در بیان زجر و فال.
مؤلف می‌گوید که آن را از روی گفتار آگاهان در این هنر و نگارش‌های خواب‌گزاران بپرداختم و از آنها اینان را نام می‌برد: «موبدانی مانند هرمز پسر آذر شیب (؟) و بزرگمهر و انوشیروان و کشمر و جاماسب - از مشرکان و کاهنان تازی و جادوگران مانند عبدالله بن هلال و مرط بن زید و عباب بن سمر رازی - از آشنایان بهنر فراست مانند سعید بن سنان و ایاس بن معاویه و جندل بن حکیم و معویة بن کلثوم و نکلة بن نصاب - چند تن از فیلسوفان یونانی». همچنین می‌گوید که از سخنان پیامبران و یاران و پیروان پیامبر اسلام و فقیهان و پارسایان و دانشمندانی مانند محمد بن سیرین و ابراهیم بن عبدالله کرمانی و عبدالله بن مسلم بن قتیبه و ابو احمد خلف بن احمد و محمد بن جماد الحبار الرازی و یعقوب کندی و ابوزید بلخی و بختیشوع و اهرن و محمد زکریا و حنین اسحق مترجم و ابو محمد زرب (؟) طبری (دو اسقف) بهره بردم و اصول دانیال و جوامع ابن سیرین و تقسیم امام جعفر صادق (ع) و دستور کرمانی و ارشاد جابر مغربی و تعبیر ابن اشعث و کنز الرؤیاء مامونی گرفته‌ام.
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خص الانام بمبشرات الاحلام، و الصلاة علی من ختم بالوحی ... چنین گوید بنده درگاه، اسماعیل بن نظام الملک الابرقوهی ...
انجام: اگر دید با وی طعام می‌خورد از دشمن ایمن شود و از وی منفعت یابد، بیت: محمد که بد ختم پیغمبری ×× در اختر بیامد به نیک اختری
[کشف الظنون ۴۱۷/۱؛ دنا ۳۱/۳ (۱۳ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۵۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام (در پایان می‌رسد به کلمه «همای»)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۷گ، ۱۹ سطر (۱۳/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۹- ۱۱۹۲]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۷۳۲-۳۴/۱۰۲
آغاز: بر مقتضی و ابتغوا الیه الوسیلة توسلی لازم آمد و چون بندگی حضرة بحمد الله مستجمع فنون علوم ... فصل اول در حقایق اصول و دقایق فروع و جواب قاعده کتاب التحبیر و در آن ده نکته است؛ **انجام:** و الرجم رویا الرجم بالحجر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: نسخه کهن است قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۲۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲ - ۹۵۴]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۴۱۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۰۲ق؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۶گ، ۲۳ سطر (۱۶×۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف:۸-۸۶]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۳۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ثمره شاخ نبوت و سلطنت شمس الدنیاء و الدین سلطان زین العابدین اسلح الله احوالهم ... برحمتک یا ارحم الراحمین (آمرزیده باد که چون این کتاب بنظر مبارکش ... مزین شود ... مصنف و کاتب را بدعای خیر یاد فرمایند الهم اغفر لمصنفه و صاحبه و کاتبه و اعف عنهما و ارحمهما.
خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن حاجی مقیم ولدان، تا: ۲۴ جمادی الثانی ۹۰۲ق؛ عطاء الله بن علی نسخه را در تاریخ جمادی الاول سال نهصد و گویا هشت (گ ۴۱۹ر که بریدگی دارد) به پسر خود محمد بخشید از گ ۴۲۰پ تا ۴۲۲پ رساله خواص قرآن است از گفتار امام جعفر صادق (ع)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج زرد، ۴۲۲گ، ۱۷ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۲۰۲]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۲۸
آغاز: که جاوید جانش فروزنده باد ×× برو تاج و تخت و نگین زنده باد. و سایه چتر همایونش به خصوصیت بر فرق پادشاه زادگان اسلام؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۶ جمادی الاول ۹۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ تملک: محمد عصمت بن ابراهیم بن حسن ۱۰۵۸؛ جلد: تیماج آبی، ۲۹۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۳۶ - ۵۷]
۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۴۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ مجدول [نشریه: ۲ - ۶۹]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** عما قریب فتق بالله و انتظر ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۵۶]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۳۱۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اگر آن درختان میوه داربودند در میان مردم دون و فرومایه او را آزمون کنند و بالجمله دیدن هیمه مطلقا خیری نبود ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ چند یادداشت متفرقه به سال ۱۲۵۱ آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۱]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۰۵۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۵ ذیحجه ۱۲۱۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱۸ - ۲۲۲]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۶۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالله طبسی، تا: جمعه غره جمادی الثانی ۱۲۲۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۲۴]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۱۶۶

آغاز: از آن زودتر در نظر می‌آید نیل بدرجه اشتهار رسیده و مطلوب صغار و کبار شده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۳ رجب ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۸۷]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۷۳

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق نوری، تا: ۱۲۳۸ق، جا: تهران، مدرسه محمد صالح، به دستور آقا محمد حسین کلانتر؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: تیماج سرخ، ۲۲۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۴۴۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳۵گ، ۲۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [سنا: ف: ۲ - ۷۹]

● تعبیر سلطانی / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-e soltānī

تألیف در زمان سنجر بن ملکشاه، مرتب بر شش «مقالت»: ۱. شناختن خواب که چیست و خواب درست؛ ۲. دیدن تجلی نور ایزد سبحانه و تعالی فرشتگان و انبیاء و اولیاء و ...؛ ۳. حیوانات؛ ۴. آثار علوی و ارکان عالم علوی؛ ۵. آثار سفلی؛ ۶. محترقه و آلات صناعات و قماشات و ساز لشکر و اسباب ملاهی ...

[دنا ۳۱/۳]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۵/۱

آغاز: و حکما گفته اند که از هر علمی که شما را نیکوتر نماید اختیار کنید

خط: نستعلیق، کا: عبدالحی بن تاج الدین بن محمد بن المنصور، تا: ۸۳۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۷گ (۱-۳۷)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [نسخه پژوهی: ۱ - ۳۲]

← تعبیر نامه > تعبیر سلطانی
← تعبیر نامه > تعبیر خواب

● تعبیر نامه / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-nāme

حسن بن ابراهیم، ق۱۴ قمری

hasan ebn-e ebrāhīm (- 20c)

مؤلف چنان که در مقدمه کتاب گفته این کتاب را از اقوال شش نفر از استادان تعبیر خواب که هر کدام وحید عصر خود بوده‌اند جمع کرده است. او این کتاب را در چهل و یک «باب» مرتب کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۷۸۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلاة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین اما بعد ... از قول شش نفر استادان جمع کرده‌ام که هر یک درعصر وحید الزمان ونادره دوران بوده‌اند؛ **انجام:** بیست هفتم بیست هشتم بیست نهم و سی که آخر ماه باشد آن چه در خواب بیند درست و راست باشد و در بیداری همان خواهد دید تمام شد در شب دوشنبه بیست و پنجم ماه شعبان

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۶]

● تعبیر نامه / خوابگزاری / ترکی

ta‘bīr-nāme

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۴۱/۳

بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲، جا: ترکیه عثمانی؛ دارای اشکال زیبا؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۴۱]

۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه: ۳۴۰/۳۵D

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۱ - ۶۰۰]

● تعبیر نامه / خوابگزاری/ فارسی

ta‘bīr-nāme

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۲

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق العالم الغایبات بکمال قدرتة؛ **انجام:** او را بکنه تعبیرش چه بود گفت بدان ای ملک که بالای آن ...

نویسنده می‌گوید مطالب این کتاب در علم تعبیر خواب است و اصول آن از کتب معتبر در این علم اخذ شده از قبیل کتاب دانیال و کتاب جاموس حکیم و محمد کرمانی و اسماعیل بن اشعث و سایر نویسندگان معروف در این رشته. مؤلف پس ازآنکه به تفصیل از معبر و خواص او سخن می‌گوید در نود و نه باب همه مسائل راجع به خواب و تعبیر خواب را می‌آورد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: بخارایی، جلد: تیماج، قرمز عطف تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۱۳ سطر (۹/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۵۱۹]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه: ۸۶۷/۵

آغاز: این مختصری است از تعبیر نامه حضرت یوسف (ع) دیدن خشم خدای تعالی به توبه رجوع باید کردن دیدن باران؛ **انجام:** دیدن سلطان خلل دین باشد ... محمد (ص) را به خواب دیدن علم دین باشد تمت التعبیر من یوسف النبی (ع)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، کاغذ: اصفهانی و فرنگی، جلد: مقوای کرم عطف تیماج قرمز، ۲گ (۲۷-۲۸)، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [نشریه: ۱۳ - ۲۳۷]

۳. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۸۲

آغاز: و رجحانست کردن و مانند آن، باب چهل و نهم در تبها و بیماریهای گوناگون و رنج و فزع کردن؛ **انجام:** و خیمه دوز مردی باشد که کار پادشاهان بهم پیوندد و اگر دید که پادشاهی بر خیمه خود نشسته بود بر دشمن ظفر یابد.

دارای نود و نه باب است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۸ ذیحجه ۱۱۹۶ق، جا: شیراز؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶۲]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۳۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد این رساله‌ای است که بر سه وجه از تصنیف ابن سیرین در تعبیر خواب ذکر کرده است؛ **انجام:** باب دهم اگر خواب دید که پادشاهی بر خیمه خود نشسته بود بر دشمن ظفر یابد

خوابی که دیده می‌شود، در این کتاب به سه نوع دانسته شده است: خواب مبشر، خواب همت، خواب علت. مؤلف این کتاب، هر یک از آنها را در آغاز معرفی کرده پس از آن ضمن ابوابی کوتاه خواب‌هایی را تعبیر می‌کند. اصل دانستنی‌های این کتاب از گفته‌های ابن سیرین خواب‌گزار معروف، گرفته شده و طبق آنچه موافق آیات و اخبار و مشابه آنها باشد می‌آورد؛ خط: نستعلیق، کا: علی اصغر بن ابو تراب اشتهاردی، تا: شنبه ۱۸ ذیحجه (عید غدیر) ۱۲۵۵ق، به دستور سلیمان قلی بیک؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵/۵سم [ف: ۴ - ۲۶۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۳۴۱/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... بدانکه ارشدک الله تعالی که علم تعبیر علم شریف است و معجزه حضرت یوسف است؛ **انجام:** بدرستی که عطسه در مرض دلیل عافیت و صحت و راحت.

دوازده باب کوتاه است در تعبیر آنچه انسان در خواب می‌بیند از انبیاء و بزرگان و خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها و جانوران و عناصر گوناگون دیگر این جهان؛ کا: رستم بن بیجن، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۴۳ر-۴۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۹-۱۳۵]

۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۶۵۳/۷

بنام فال نامه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ ربیع الثانی ۱۲۵۹ق، جا: قره نطون؛ سیره در بازگشت از مکه [نشریه: ۷ - ۲۵۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۸۵

آغاز: هذا کتاب تعبیر نامه. بسمله. سپاس خدایی را که واحد و صمد قادر است؛ **انجام:** خاتمه در بیان تعبیر خوابها ایکه در شبهای ماه دید شود ... شب سی ام خواب صحیح است و الله اعلم بالصواب

در دیباچه این کتاب نام «شیخ ابوالفضل حسین بن ابراهیم بن محمد النفیسی» آمده و گویا تحریفی از نام ابوالفضل حبیش بن ابراهیم تفلیسی مؤلف کامل التعبیر (مشار ۱۲۴۵) باشد و جای نام کتاب هم در نسخه ما سفید مانده است و از صفحه دوم آن درست مانند تعبیر سلطانی ابرقوهی است و در آن از همان خواجه قوام الدین یاد شده و منابع همان کتاب آمده و در دو جا از کامل التعبیر یاد شده است، مقدمه‌ای دارای بیست نکته دارد مانند تعبیر سلطانی ولی از ستایش شاهزادگان: «اویس، شبلی، جهانگیر، زین العابدین» در پایان آن نشانی نیست. گویا کسی دانسته یا ندانسته دو کتاب تفلیسی و ابرقوهی را در هم آمیخته و به این ساخت درآورده است. در دیباچه از شرح مفتاح قطب الدین شیرازی یاد شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۴ق، جا: سپاهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۵گ، ۲۵ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۷۳۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۱۸۳

آغاز: بسمله، از قول مخبر صادق علیه السلام که مولانا شیخ محمد بن بابویه؛ **انجام:** چون چنین کنی ضرر و شر آن خوب به تو نرسد ... سنه ۱۲۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ابوالقاسم ۱۲۹۶ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۱۸۲ [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۰۶۲

آغاز: بسمله، الحمدلله اما بعد این رساله اینست مختصر در بیان؛ **انجام:** سیم بمکه چهارم بسامعه پنجم ام رحم و الله اعلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: افشار، غلامحسین [رایانه]

۱۰. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۱۱۴/۲
آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان علمه البیان و الهمه التبیان و اکرمه بمزید الاحسان
در آغاز نسبت داده شده است به ابن سیرین به روایت از کتابهای دانیال و یوسف پیغمبر و حضرت صادق علیه السلام.این نسخه تا باب ۴۶ کتاب را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن خواجه بیک شهرابی فراهانی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۵گ (۱۰۴پ–۱۵۸پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۸۶]
۱۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۸۴۳
آغاز: رساله اول: بسمله، دیدن خشم باری تعالی با خدا باید گردید، دیدن ملك الموت در ازای عمر باشد. رساله دوم: غرض از تحریر این نامه آنست که آنچه در باب خواب دیدن در کتاب‌های مطول ثبت بوده در این رساله آورده
دو رساله کوتاه است در تعبیر آنچه انسان از اشیاء و اشخاص و جانوران و عناصر در خواب می‌بینند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فاقد جلد، ۱۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۱۱]
۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۶۱۹۸
خواب‌نامه‌ای است بر اساس تعبیر خواب ابن سیرین به نقل از امام جعفر صادق از حضرت یوسف و دانیال (ع) در ۵۹ باب. مطالب آن در تطبیق با دو نسخه ۵–۴۲۸۰ (۴۲۸۰ف) (خواب‌نامه محمد باقر لاهیجی) و ۵–۴۶۹۹ (۴۶۹۹ف) (تعبیر خواب به نقل از ابن سیرین) با توجه به اختلاف نسخ بسیار شبیه این دو نسخه است. با این تفاوت که نسخه ش ۵–۴۶۹۹ (۴۶۹۹ف) تفصیل بیشتر و دیباچه‌ای متفاوت دارد. آغاز نسخه حاضر شبیه‌تر به نسخه ۵–۴۲۸۰ (۴۲۸۰ف) یعنی خواب‌نامه لاهیجی است و بقیه متن آن با تفاوت‌هایی در بعضی قسمتها به هر دو نسخه شبیه است. در نسخه در دست واژه‌ها و اصطلاحاتی با شیوه نثر قدیم به کار برده شده که در کتاب لاهیجی به نثر جدید تغییر یافته است (مانند تبدیل کلمه بخفتاند به بگشاید و جرکی به ظفر و بود به باشد و غرفه به بالاخانه و مانند آن) از این تغییرات و نیز افزوده‌هایی مختصر در نسخه، شاید بتوان چنین برداشت کرد که لاهیجی با دوباره نویسی و افزودن مطالبی به این کتاب آن را به خود منتسب کرده است. شاهد این دعا نمونه مشابه نسخه حاضر در دانشگاه تهران با شماره ۵۱۸۶/۳ و با تاریخ کتابت ۹۳۵ ق (دانشگاه ۱۵: ۴۱۴۱) یعنی حدود دو قرن قبل از تحریر لاهیجی (م: اواخر قرن ۱۱ یا اوایل قرن ۱۲ق) است. آغاز نسخه دانشگاه تقریباً مطابق با ش ۴۶۹۹ف و بسیاری از مطالب آن تقریباً مشابه همین نسخه یعنی تعبیر خواب به نقل از ابن‌سیرین است که گردآورنده‌ای نامعلوم دارد. مطالب باب ۵۹ در بعضی نسخ در یك باب و در بعضی نسخ در دو باب ۵۹ و ۶۰ با افزوده‌ها و نقایصی آمده است. ترتیب بعضی ابواب نسخه حاضر از این قرار است: ۱. شناختن خوابی که معبر است، ۲. دانستن خواب که به چند نوع تعبیر یابد، ۳. دیدن خدای تعالی و فرشتگان، ۴. دیدن مشك و کافور، ۲۰. دیدن پیسی و ...، ۳۰. دیدن ... و ابریشم و پشم و ...، ۴۰. دیدن گوسفند و میش ...، ۵۰. دیدن دیوان و پریان ...، ۵۵. دیدن زلزله و کسوف ...، ۵۸. دیدن اسبان گوناگون ...، ۵۹. دیدن امیران بزرگ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاتب از باب دوازده تا اواسط پانزده و شانزده را ننوشته است.؛ جلد: تیماج عنابی [رایانه]

← تعبیرنامه امام جعفر صادق و یوسف و دانیال ⟵ فالنامه

● تعبیر نامه انفسی / خوابگزاری/ ترکی

ta‘bīr nāme-ye anfosī

در این رساله کوتاه، مؤلف خواب را بر اساس صفات هفت‌گانه نفس تعبیر نموده و برای هر مورد، ذکری را توصیه کرده است. صفات نفس را در «دوایر» زیر بیان کرده است: ۱. صفات نفس اماره؛ ۲. صفات نفس لوامه؛ ۳. صفات نفس ملهمه؛ ۴. صفات نفس مطمأنه؛ ۵. صفات نفس راضیه؛ ۶. صفات نفس مرضیه؛ ۷. صفات نفس صافیه. شایان ذکر است که کلمه «انفسی» در نام رساله، نسبت مؤلف نیست؛ بلکه نسبت به «انفس» در برابر «آفاق» است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۲۰۷
این نسخه در فهرست شناسایی نشده که به استناد جلد ۳۴۴/۳۶ ذکر شد؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۹ - ۱۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۴۰۲/۳
آغاز: حمد اول الله که جمیع مخلوقاتی خلق ایدوکد نصره امر اوزرینه اولویلر؛ **انجام:** واقعه نی اصلا آفاقی تعبیر اتمیوب انفسی تعبیر ایده لر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۶–۱۹)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۶ - ۳۴۴]

● تعبیرنامه (خوابنامه) / خوابگزاری / فارسی

ta‘bīr-nāme (xāb-nāme)

این تعبیر خواب به ترتیب حروف تهجی است و حرف اول نام اموری که شخص در خواب می‌بیند با تعبیر آن بیان می‌شود، مثلاً اگر کسی نماز کردن به خواب بیند، باید به «ن» مراجعه نماید.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۳۲۱/۳
آغاز: بسمله، تعبیر خواب، هر حروف این جدول را حکمای هند وضع نهاده اند و به تحفه برای انوشیروان عادل آورده‌اند. این خوابنامه در خانه ملوك عجم بود، وقتی دولت ایشان منقطع گشت، بدست مردم افتاد و منتشر شد؛ **انجام:** ن دلیلست به رسیدن خبر خوش ... دلیلیست بر درازی و زندگانی و الله اعلم بالصواب، تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ ربیع الاول ۱۲۰۵ق؛ کاغذ: لیمویی، جلد: مقوا با پارچه مشکی، ۲گ (۹۷ر-۹۸پ)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۴۲۴]

● **تعبیرنامه خوارزم شاه** / خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-nāme-ye xārazm šāh

تعبیر خواب است بر اساس حروف ابجد.
[دنا ۳۳/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۰/۷-طباطبائی

آغاز: هذا تعبیرنامه خوارزم شاه. الف - یدل علی قضاء الحاجه ب- یدل علی دفعه الحاجه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۵۴-۵۵)، ۲۰ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۱۳]

● **تعبیرنامه شیخ سنائی** / شعر، خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-nāme-ye šeyx-e sanā'ī

[دنا ۳۳/۳]

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۶۰/۴

آغاز: بسمله، هستی ای دوست پیش دیده دوست ×× پرده بارگاه اوئی است

نام کتاب در بالای صفحه اول آمده است. مجموعه‌ای است از چند مثنوی در تعبیر خواب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۶گ (۱۳۱ - ۱۳۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۸۵]

● **تعبیرنامه منظوم حضرت یوسف (ع)** / شعر، خوابگزاری / فارسی

ta'bīr-nāme-ye manzūm-e hazrat-e yūsof

[دنا ۳۳/۳]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۶/۵

آغاز: دیدن ماران شب عذاب و فتنه بود ×× دیدن روغن عیش و خوشی بود

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ ۴گ (۵۴پ-۵۷پ)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۷۴]

● **تعبیرنامه و قانون تیر انداختن و خواص جستن اعضاء** / متفرقه / فارسی

ta'bīr-nāme va qānūn-e tīr andāxtan va xavas-e jastan-e a'zā'

[دنا ۳۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۳۶/۴۰-ف و ۱۳۳۸/۴۰-ف

نسخه اصل: بادلیان Add. 69 اوزلی (ش ۱۲۴۱)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۸۵]

● **تعبیر واقعات و تاویل انوار** / عرفان و تصوف / فارسی

ta'bīr-e vāqe'āt va ta'vīl-e anvār

رساله‌ای کوتاه است در تعریف و تأویل رخدادها و اصطلاحات از دیدگاه عرفانی. نام رساله بر فراز برگ آغازین نسخه آمده، لیکن در منابع موجود، به نام مؤلفش دست نیافتیم.
[دنا ۳۳/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۰۴/۸

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بدانکه جمعی یاران موافق و محبان صادق، رساله‌ای در بیان تعبیر واقعات و الهام و انوار عبادات و تجلیات می‌خواستند، آنچه در سمع صوری و معنوی از لفظ؛ **انجام:** هر طالب صادق که بدین مقامات عالیه برسد، خود را رسیده عقیده نکند، از طلب نیاساید، زیرا که راه بیپایان است و منزل ناپدید است، این ... شکسته بی خویش را به دعا یاد کنند ...

حاشیه نویسی دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۱۲۷پ-۱۳۲پ)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۰×۲۲/۵سم [ف: ۳۷ - ۲۲۴]

● **تعبیر و فضل اسماء الهی** / اسماء الله / فارسی

ta'bīr va fazl-e asmā'-e elāhī

[دنا ۳۳/۳]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۷

آغاز: بسمله. افتتحت باسمک الجلیل یا ذوالجلال و الاکرام و ابتدأت بحمدک الجمیل یا مفیض الجود و الانعام. چه مفتح هر کلام که مطابق مقتضای مقام باشد و مبدء هر مرام؛ **انجام:** این اسم را مقتضی فتح ابواب و شاد کامی است و شهرت بین الناس به نیک نام می‌و الله اعلم بالصواب. تم

در مقدمه و صد مقاله؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۷۹]

● **التعجب من اغلاط العامة فی مسألة الامامة = کتاب التعجب** / کلام و اعتقادات / عربی

at-ta'ajjub min aġlāṭ-il 'āmma fī mas'alat-il imāma = k.-ut ta'ajjub

کراجکی، محمد بن علی، - ۴۴۹ قمری

karājakī, mohammad ebn-e 'alī (- 1058)

رساله‌ای است در بیان خطاها و تناقضات علمای اهل سنت در موضوع امامت و دارای فصول بسیاری است. در هر یک از فصول یکی از اشتباهات و تناقضات آنان را مورد بحث و تشریح قرار داده و به‌طوری که از دیباچه استفاده می‌شود به تقاضای یکی از دوستان خویش و به منظور تتمیم بحثی که شیخ مفید در آخر کتاب اوائل المسائل در این موضوع ایراد کرده است تألیف کرده است. عناوین بعضی از فصول آن عبارتند از: فصل: فی ذکر اغلاطهم فی ذکر الوصیة. فصل: فی اغلاطهم فی النص؛ فصل: فی اغلاطهم فی الاختیار؛ فصل: فی اغلاطهم فی الامام و اوصافه؛ فصل: فی اغلاط البکریة؛ فصل: فی ذکر فدک.

خود در این کتاب می‌گوید که چون یکی از برادران دینی من در میانه کتاب‌های «امالی» مفید به «اطراف الدلائل و اوائل المسائل» که در امامت است برخورد و در پایان آن به پاره‌ای از غلط‌ها و فریبخوارگی‌های شگفت‌انگیز سنیان در فصلی کوتاه نگریست و آن را بسیار پسندید از من درخواست که به پیروی از او در کتابی جداگانه همین را با شیوایی بنویسم من بدو گفتم که او «مفاتیح الفوائد و مصابیح المراشد» نیز دارد و شایسته است از آن هم پیروی نمود. سخنان نادرست و غلط‌های سنیان درباره امامت بسیار است. آری از کسانی که از جاهلیان پیروی کرده‌اند چنین سخنانی دور نمی‌باشد. این بود که من به درخواست آن دوست این دفتر بپرداختم و سخنان ناسازگار سنیان را در آن آوردم. از سخنان سنیان که کراجکی در این دفتر آورده درباره وصیت است و نص و اختیار و امام و علم امام و عصمت و امامت مفضول و تقیه و غلو در صحابه و بغض اهل بیت و آیه غار درباره برتری ابی بکر و خبرهایی درباره او و عمر. در پایان می‌گوید که این است اندکی از بسیار غلط‌های سنیان.

آغاز: اللهم انا نحمدک علی ما انعمت و اعطیت و نشکرک لما اولیت وأسدیت و نسألک الصلاة علی من انتخبت و ارتضیت ... و بعد، هذا کتاب حدانی علی عمله ان احد الاخوان من اهل الایمان ... اطلع من امالی الشیخ المفید (رض) علی کتاب موسوم باطراف الدلایل و اوایل المسایل یتضمن کلاماً فی الامامة فرای آخره یابساً من اغلاط العامة اورده الشیخ (رض) علی طریق التعجب منهم

انجام: ما اوردناه مثال للفاضل و کفایة للفاعل و تنبیه للغافل و قضاء الحق للسائل و الحمدلله رب العالمین ... و علی الائمة من ذریة ذوی المناقب و الفضایل، و حسبنا الله و نعم الوکیل

چاپ: تبریز، سنگی، ۱۳۲۲ق.، خشتی، ۶۹ص

[الذریعة ۲۱۰/۳؛ دنا ۳۳/۳ (۲۳ نسخه)؛ مکتبة امیرالمومنین ۲۲۵/۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۲۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ صفر ۹۸۶ق، جا: اصفهان، مسجد جامع کبیر؛ کاغذ: حنایی، ۴۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۹×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۲۶۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۰۵/۲

خط: نستعلیق، کا: سید هاشم بن سید محمد موصلی اعرجی حسینی، تا: چهارشنبه نیمه‌های ذیقعده ۱۰۱۵ق، جا: اصفهان، مدرسه شیخ لطف الله عاملی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۳۷گ (۲۱-۱۵۷)، ۲۴ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۳/۵سم [ف: ۱۱-۲۱۶۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۲۹

نسخه اصل: کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق؛ مصحح، محشی؛ در برگ اول چند بیت شعر عربی با جواب آنها از بکری و شیخ بهائی و شهید آمده؛ ۵۵ص [عکسی ف: ۶ - ۲۸۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، کا: ابوطالب ابن ابی تراب، تا: ۱۰۹۸ق؛ یادداشتی از یکی از احفاد مجلسی ثانی درباره مؤلف رساله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۸ سطر،اندازه: ۱۴×۲۷سم [ف: ۴ - ۱۳۳]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۱۲۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی آبی، ۱۶ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۸۶۷]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۶۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی از علی بن احمد بن زین الدین هجری، تملك وی به سال ۱۲۲۹ در مدینة النبی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف مشکی، ۳۸گ (۱پ-۳۸پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۷سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۲]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۱۰۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۵گ (۱۳۸پ-۱۸۲پ)،۱۷سطر،اندازه:۱۵/۵×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۳۹۲]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۲۳۶/۹

خط:نستعلیق،کا:محمد علی بن عبدالکریم مروزی،تا:شنبه۲۴رجب ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر [ف: ۵ - ۲۵۰]

۹. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: ۴مجموعه بدون شماره

خط: نستعلیق، کا: محمدبن اسماعیل بن ابراهیم کرمانشاهی، تا: ۲۳ شعبان ۱۲۸۱ق؛ ۵۲ص [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۸۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۶۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۱۴]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۴۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن حسن موسوی، تا: ۸ ذیحجه ۱۳۰۱ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۵۶گ (۱۱-۶۶)، ۱۴ سطر،

اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۷۱۲]

۱۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۱۲۳/۳

در فهرست با عنوان «عجائب الاغلاط» آمده و با تردید به شریف مرتضی نسبت داده شده که با توجه به توضیحات عکس آن در مرکز احیاء تصحیح شد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۳ ذیحجه ۱۳۰۶ق؛ جلد: مقوا، ۴۴گ (۶۵پ-۱۰۸ر)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۷۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۵۳۴/۳

آغاز: برابر

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۵۱]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۱۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مرتضی بن سید علی پیشاوری تیرائی حائری، تا: ذیقعده ۱۳۰۷ق؛ تملک: ضیاءالدین نوری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۶گ (۱پ-۳۶پ)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۶ - ۲۱۶۳]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۳۵/۱

خط: نسخ، کا: محمد کاظم تبریزی، تا: شعبان ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۱۹ سطر [ف: ۵ - ۲۸۵]

۱۴. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه: ب-۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن داود حسینی مشهدی، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: مقوای ساغری مشکی، ۵۸ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۹]

۱۵. مشهد؛ رجائی مغزی (کتابخانه)؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱

کا: عبدالعلی بن محمد حسن رجائی مغزی، تا: ۱۳۱۷ق، جا: نجف اشرف [تراثنا: س۵ش۳ - ۱۰۴]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۳۵۵۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۱۳۰]

۱۷. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه: ۶۴

خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۵ص [ف: ۹۳]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذا فریق منهم یخشون الناس کخشیة الله او أشد خشیة و قالوا ربنا لم ...

در فهرست «الطرائف» و از سید بن طاوس دانسته ولی آغاز با رساله تعجب کراجکی هماهنگ است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ (۱۸۱ر-۱۹۵پ)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۷۸]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۶۱/۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۵۰گ (۱۰۳پ-۱۵۲ر)، ۱۳ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۲۹]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۷۶۶

آغاز: و لم یستحقوا ثوابا علی عصمتهم و هم ذلک معترفون بأن النبی صلی الله علیه و آله معصوم فی التأدیة و التبلیغ؛ **انجام:** و من عجیب کذبهم روایتهم ان رسول الله علیه السلام کان راکباً و ابوبکر یمشی فاوحی الله تعالی الیه لا تستحی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۴۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۴۴ - ۵۲]

۲۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۴۴/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۶ص (۲۰-۷۶) [ف: ۲۴۳]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۹۷۱/۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تریاکی، ۲۷گ (۲۵۵پ-۲۸۱ر)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۹/۵) [ف: ۱۷ - ۲۶۷]

۲۳. اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۸/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۵ - ۳۰۲]

● تعجیز المسیحیین فی تأیید برهان المسلمین / کلام و اعتقادات / فارسی

ta'jīz-ul masīḥīyīn fī ta'yīd-i burhān-il muslimīn

فخرالاسلام، محمد صادق، - ۱۳۳۰ ؟ قمری

faxr-ol-eslām, mohammad sādeq (- 1912)

در رد مسیحیان و در تأیید نوشته دیگرش «برهان المسلمین».

چاپ: ایران، سنگی، ۱۸۹۵/۱۳۱۲م، جیبی، ۶۴ص

[الذریعة ۴۲۹/۱؛ دنا ۳۳/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۲/۹]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۹۵۳

آغاز: حمد بی حد و نهایت و شکر بی عد و غایت حضرت آن خدائی را

جلد اول کتاب و در جواب رساله عبدالمسیح کشیش است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۶۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۳سم [ف: ۲ - ۱۵۵]

● تعجیل ممدوح / اخلاق / فارسی

ta'jīl-e mamdūh

شانزده مورد از مواردی را که عجله کردن و شتاب در آنها مذموم نیست و بلکه ممدوح است را به طور مختصر بیان کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۷۹۳/۲

آغاز: از صفات ذمیمه که خداوند در قرآن برای انسان ذکر کرده عجله و شتاب زده گی است نهج ایاک و العجله فی الامور قبل اوانها و التساقط فیها عند امکانها؛ **انجام:** هر کدام از اسب افتادند

حضرت را صدا زدند او هم رفت سر همه را به دامن گرفت اما وقتی خود آن غریب از اسب افتاد یک نفر نبود سر او را از روی خاک بردارد بر دست مبارک خاکهای گرم کربلا را جمع کرد سر خود را بر روی خاک گذاشت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، عطف پارچه زرشکی، ۳گ، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۴۵۷]

● **تعداد انبیا و مراتب آنها (فائده در)** / تاریخ پیامبران / فارسی

te‘dād-e anbīyā va marāteb-e ānhā (fā’ede dar)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۶۹/۱۹
آغاز: هو. نقل من خط من نقل من خط الشهید رحمه الله تعالی با ربعة وسایط. اعلم ان عدد الانبیاء علیهم السلم مایة و اربعة و عشرون الف نبی و قیل مایتان و اربعة و عشرون و للاول الحق منهم المرسلون
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف چرم، ۱ص (۳۶۹)، اندازه: ۱۳/۱×۲۴/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۱۸۶]

● **تعداد حروف الفباء** / متفرقه / فارسی

te‘dād-e horūf-e alefbā’

درباره این که لام الف بیست و نهمین حرف الفباء است و چند حدیث در تأیید این مطلب.
[دنا ۳۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۲/۵–طباطبائی
آغاز: نقل فرموده ابوذر غفاری که سؤال کردم از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم که چه کتابی را خداوند بر حضرت آدم نازل فرمود، پس فرمود ... که کتاب معجم
کا: محمد حسین گرکانی معروف به جناب، بی تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۴۰گ، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲۳–۱۵۳]

● **تعداد دفعات نزول جبرئیل بر پیامبر** / متفرقه / فارسی

te‘dād-e dafa‘āt-e nozūl-e jebre’īl bar payāmbar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۰۴/۹
خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق، کاغذ: نخودی نازک آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲پ)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۸۱]

● **تعداد روزهای ماهها و ساعات روز** / تقویم / فارسی

te‘dād-e rūz-hā-ye māh-hā va sā‘āt-e rūz

[دنا ۳۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰۹/۳–طباطبائی
در متن جدولهایی است که هر کدام یک صفحه را فرا گرفته و در کنار جدول توضیحات نوشته شده است؛ خط: نستعلیق درشت خط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آبی و زرد، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۲گ (۱۳۵پ–۱۳۶پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۶۳]

● **تعداد الکبائر من الذنوب (مختصر)** / اخلاق / عربی

ti‘dād-ul kabā’ir min-aḏ ḏunūb (mx.)

[دنا ۳۴/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱/۲۱–عکس
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۲. درباره هفده گناه بزرگ؛ خط: نسخ، کا: اسعد بن احمد بن محمد کاتب، تا: ۸۱۶ق، جا: شیراز؛ ۱گ (۷۴۳پ) [فیلمها ف: ۳ – ۲۱۷]

● **تعداد مذاهب صوفیه** / عرفان و تصوف / ترکی

te‘dād-e mazāheb-e sūfīye

[دنا ۳۴/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۱۸/۸
نوع سابع از کتاب معرفت نامه حقی افندی؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالاحد بن ملا حسن علی اردبیلی حاصل لویی، تا: ۲۵ رمضان ۱۳۰۶ق، برای سید باقر آقای واعظ؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۴ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ – ۶۰۷]

● **تعداد النوادر** / ادبیات / فارسی

te‘dād-on navāder

طغرای مشهدی، – ۱۱۰۰ قمری

toqrā-ye mašhadī (- 1689)

به نثر آمیخته به نظم. در وصف کشمیر و هشت منزل راه آن: چو کهتی، نوشهره، چنگیز هتی، راجو، تهانه، پیر کله، پوشانه، پیر پنجال (پرنجال). که هر یک را به شماره از یکم تا هشتم وصف می‌کند: اول چو کهتی. بجان فزایی هوایش غنچه دل از پژمردگی وارسته ... هشتم پرنجال. اگر سنبل شب در کوهش ریشه می‌داشت پشته سبز فلک را معدوم می‌انگاشت. (احمد منزوی)
آغاز: تعداد النوادر طغرا که عبارتی است از مقالات رنگین ... در تیره زمین هند دلگیر شدم× وز غصه این خاک سیه پیر شدم / شاید به کفم گل جوانی آید× در فصل بهار سوی کشمیر شدم ... اول جوکی هتی. به جان فزائی هوایش غنچه دل از پژمردگی

وارسته و به نشاط پیمایی فضایش غم بی برگی از میان به کنار نشسته ...
انجام: تا پای خزان به باغ لطفش نرسد× کرده است بهار را زمین گیر سخن
چاپ: به کوشش موسی الرضا باشتنی، مجموعه رسائل فارسی، دفتر هفتم، مشهد، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، ۱۳۸۵ش؛ گانپور، سنگی، ۱۲۶۶ق.، وزیری بزرگ، ۶ص (رسائل طغرا: صص۸۹-۹۴)؛ لکهنو، سنگی، ۱۲۸۱، وزیری بزرگ، ۶ص
[نسخه‌های منزوی ۳۵۴۶/۵ (نشانی ۱۰ نسخه)؛ مشترک پاکستان ۱۶۹/۵ (نشانی ۱۲ نسخه)؛ دنا ۳۴/۳ (۹ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷۱/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۳۹ق؛ ۵ص (۲۳۳ - ۲۳۷)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۰۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵/۳۲۹۶/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی شکری، جلد: مقوای چینی عطف تیماج مشکی، ۷ص (۲۲۷-۲۳۳)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۹۴۴]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۷۹/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه نازک، جلد: میشن سیاه، ۱۵ سطر [ف: ۴ - ۶۶۱]
۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۶۹/۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۵گ (۱۲۸پ-۱۳۲ر) [ف: ۲ - ۵۱]
۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۵۰/۱۰
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳گ (۵۴ر-۵۶پ) [ف: ۲ - ۵۱]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۷۴/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۶۶-۶۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۸ - ۷۸۴]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۵۰۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** هرکس ز دروازه نقاش خبر است ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۲۹۵۰۴ [رایانه]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۶۱/۸-ف
نسخه اصل: دانشگاه پنجاب در لاهور شماره ۸۷۴/۹ فارسی؛ کا: ظهیرای تفرشی، تا: ۱۲۴۵ق [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۷]
۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۰/۲۳
آغاز و انجام: برابر
این کتابچه (۱۵۰ بیت نوشته) دارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج سرخ، ۱ص (۲۰۷پ)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۰۳]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۱۵/۲۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مذهب، مجدول، دارای کمند؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۲۰۸-۲۱۱)، ۳۲ سطر (۹×۲۷)، اندازه: ۱۶×۳۲/۵سم [ف: ۱۰ - ۷۹۵]
۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۷۱/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج سبز، ۷ص (۳۱-۳۷)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۲۷۶۰]
۱۲. تهران؛ بانکی پور؛ شماره نسخه: بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۷]

● تعداد وقوف لازمه مجرده معینه / تجوید / عربی
te‘dād-e voqūf-e lāzeme-ye mojarrade-ye mo‘ayyane
سرخسی، محمد بن محمد، - ۵۴۴ قمری
saraxsī, mohammad ebn-e mohammad (- 1150)
[دنا ۳۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۲۳۰/۹
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۵ص (۱۱۵-۱۱۹)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۲۴]

● تعدد عوالم / هیئت / فارسی
ta‘addod-e ‘avālem
کاشانی، علیقلی بن محمد باقر، ق۱۳ قمری
kāšānī, ‘alī-qolī ebn-e mohammad bāqer (- 19c)
تاریخ ترجمه: ۳ ربیع الاول ۱۲۸۸ق
این کتاب که به صورت مکالمه بین دو نفر است (حکیم و میزبان) از امهات و اصول نجوم در زمان مؤلف یعنی قرن هفدهم میلادی بحث می‌کند و ترجمه آن به زمان ناصرالدین شاه به عمل آمده است.
[دنا ۳۴/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۳
آغاز: ترجمه: هذا کتاب هیئت مسمی بتعدد عوالم. بسمله. نظر بر اینکه نجوم علمیست که از آن بایست عوام و خواص استحضار کامل و الا مجمل حاصل نموده بهره مند شوند؛ **انجام:** یعنی سائر ملل در آنها بقدر اهل اروپا کامل نیستند و به تحصیل آنها است که باید شما حواستانرا مصروف دارید و جمیع حکمت شما منحصر بآنها باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول ۱۲۸۸ق؛ آخر نسخه: «... بدست کمترین علیقلی ابن محمد باقر کاشانی از زبان فرانسه به

فارسی ایرانی ترجمه شد بتاریخ سوم شهر ربیع المولود سنه ۱۲۸۸»؛ کاغذ: فرنگی لب طلایی، جلد: تیماج قرمز، ۱۱۹گ، ۹ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۷×۲۲/۵سم [ف: ۱ – ۲۹۶]

● **تعدید آیات قرآنی** / علوم قرآن / فارسی
ta'dīd-e āyāt-e qor'ānī

[دنا ۳۵/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۵۶۴/۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۷پ–۹ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶– ۴۷]

● **تعدیلات قمر (رساله در)** / هیأت / فارسی
t'dīlāt-e qamar (r. dar)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۸۳۶
آغاز:تعدیل سوم معتدل سازیم که تقویم عمر؛**انجام:** الوان ط ل ه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۵گ [رایانه]

← تعدیل الارکان ﴿ الطمأنینة فی الصلاة

● **تعدیل الارکان و ترک السنن و الواجبات فی الصلاة** / فقه / عربی
ta'dīl-ul arkān wa tark-us sunan wa-l wājibāt fi-ṣ ṣalāt
رساله‌ای در تعدیل ارکان و ترک سنن و واجبات در نماز، در ادله وجوب از کتاب و سنت و آفات ترک و وجوب متابعت و سنن الصف، دارای مقدمه و مطلب و ثنبیه و خاتمه: عصمة الله. جز «معدل الصلاة» محمد بن پیرعلی برگلی درگذشته ۹۸۱ که در ۹۷۵ ساخته است.
[دنا ۳۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۹۳۸/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۹گ (۲۰پ–۴۸ر)، ۱۳ سطر (۶×۱۱) [ف: ۱۷ – ۲۵۶]

● **تعدیل الاوج و الحضیض فی نفی الجبر و التفویض** / کلام و اعتقادات / عربی
ta'dīl-ul awj wa-l ḥaḍīḍ fī nafy-il jabr wa-t tafwīḍ
خوئی، علی بن علیرضا، ۱۲۹۲ – ۱۳۵۰ قمری
xūī, 'alī ebn-e 'alī-rezā (1875 - 1932)
تاریخ تألیف: ۲۲ صفر ۱۳۲۲ق
رساله‌ای در جبر و تفویض و اقوال پنج‌گانه در این مسأله با استناد به آیات و احادیث و رد و ایراد در دلالت هر یک از آنها بر مدعا. دارای سه «مقدمه» در آغاز کتاب برای تمهید ورود در موضوع.
[دنا ۳۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۸۰/۸
آغاز: الحمد لله الذی تنزه عن الفحشاء و لا یجری فی ملکه الا ما یشاء تعالی عن الجبر بالاسواء ثم العقاب علیها سبیل الجزاء؛
انجام: و اوضحنا ما هو الحق عند الامامیة باخذ الوسط الذی هو خیر الامور ...
خط: نستعلیق، کا: خاکمردانی خوئی، بی تا، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۲۵۴پ–۲۹۳ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۷ – ۳۹۱]

● **تعدیل اول قمر (جداول)** / پیشگویی / فارسی
ta'dīl-e avval-e qamar (jadāvel)
در این رساله تعدادی جداول تنجیمی است و از «جدول تعدیل اول قمر در برج حمل بمرکز معدل برگیرند» شروع می‌شود تا جدول آخر که «تعدیل اول قمر در برج سنبله است».
[دنا ۳۵/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۰۷/۶
آغاز: جدول تعدیل اول قمر در برج حمل؛ **انجام:** تعدیل اول قمر در برج میزان
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ حاوی جداول نجومی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۳ص (۱۶۷–۱۷۹)، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۶۲۰]

● **تعدیل ثانی قمر (جدول)** / هیئت / فارسی
ta'dīl-e sānī-ye qamar (jadval)

[دنا ۳۵/۳]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۵/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان؛ کاغذ فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱گ، اندازه: ۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۵۱۳]

● **تعدیل الحروف و الایام** / علوم غریبه / عربی
ta'dīl-ul ḥurūf wa-l ayyām

[دنا ۳۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۱۳۸
آغاز: فصل اذا اردت لتعادیل؛ **انجام:** ۹۱۱۴–۱۲۲۹
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۱۳۰]

● **تعدیل شمس و قمر** / هیئت / فارسی

ta‘dīl-e šams va qamar

تاریخ تألیف: نیمه اول قرن یازدهم؛ محل: تألیف اصفهان
رساله‌ای است مختصر در تقویم و قواعد استخراج تعدیل شمس و قمر تألیف یکی از منجمان نیمه اول قرن یازدهم هجری مقیم اصفهان، چنانکه در صفحه پانزدهم گوید: «خواستیم که تقویم شمس روز یکشنبه ۲۴ شهر شوال سنه ۱۰۳۰ هجریه در بلده صفاهان به دست آوردیم» و در صفحه هجدهم نویسد: «پس به استقراء معلوم کردیم که در ۶ شهر ذی الحجة الحرام سنه ۱۰۲۹ شبانروز حقیقی و وسطی متساوی می‌شود».
[دنا ۳۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۵۳۷

آغاز: بسمله، حمدله، قاعده اول - در استخراج تعدیل شمس چون مط تعدیل شمس جزوی باشد نظیر آن جزو را بگیرند بدان طریق که آن جزو را ازیب‌ها ها نقصان کنند باقی نظیر آن جزو باشد؛ **انجام:** و ثالثه زائد بر تعدیل د لو ا. منه ادام الله ظله

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حاج عماد فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: شکری فرنگی آهار مهره، ۲۴گ، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۳)، اندازه: ۱۵/۸×۲۲سم [ف: ۸ - ۹۱]

● **تعدیل العقیدة و القرائة** / تجوید / فارسی

ta‘dīl-ol ‘aqīda va-l qerā’a

برغانی، محمد جعفر بن محمد تقی، - ۱۳۰۶ قمری

boraqānī, mohammad ja‘far ebn-e mohammad taqī (- 1889)

درخواست: ملا عبدالله طالقانی
تاریخ تألیف: ۲۶ رجب ۱۲۸۶ق
در بیان قواعد تجوید و قرائت قرآن، و در آغاز اثبات اعتقادات حقه با اصرار به اثبات رکن رابع بدون نام بردن از این عقیده، در یک «مقدمه» که نیمی از کتاب می‌باشد و ده «مقصد» دارای فصول و یک «خاتمه»: مقدمه: در اموری چند، دارای پنج فصل؛ مقصد ۱. کلیات علم قرائت؛ ۲. ادغام؛ ۳. احکام همزه؛ ۴. ... ؛ ۵. احکام مد و قصر؛ ۶. احکام اماله؛ ۷. احکام یاءات مختلفه؛ ۸ و ۹. احکام لامات و احکام راءات؛ ۱۰. احکام وقف؛ خاتمه: در معنی لحن و اقسام آن.
[دنا ۳۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۷۸۹/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین باریء الخلائق اجمعین ... چون علم قرائت علمی بود شریف و بینهایت منیف؛ **انجام:** پس خوشتر آنکه در همین موضع که اشاره شده برکن تولی و تبری که بآن کمال ایمان است ختم نمایم این رساله را

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۸گ (۱پ-۹۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۵ - ۱۷۳]

● **تعدیل غروب (جدول)** / هیئت / فارسی

ta‘dīl-e qorūb (jadval)

[دنا ۳۵/۳]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۵۵/۹

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱ص، اندازه: ۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۴]

● **تعدیل قمر = تسهیل تعدیل معدل قمر** / هیأت / فارسی

ta‘dīl-e qamar = tashīl-e ta‘dīl-e mo‘addel-e qamar

بخاری، عماد بن جمال، ق۹ قمری

boxārī, ‘emād ebn-e jamāl (- 15c)

اهدا به: ابوسعید گورکانی
محل تألیف: سمرقند
قاعده‌ای است برای تحصیل زیج بر پایه زیج الغ بیک و در روزگار وی که مؤلف آن را یافته و به عرض استادش (علی) رسانده و پس از تأیید او در این رساله ضبط کرده است. در آغاز این رساله طریق استخراج تعدیل معدل قمر و دستورالعمل تقویم به اختصار آمده است پس از آن جدول‌هایی تطبیقی تنظیم شده است. در آن از زیج الغ بیگ و تحریر طوسی و ثمره و شجره بطلمیوس نقل می‌کند.
آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد؛ چنین گوید اضعف عبادالله ... عماد بن جمال البخاری که چون حضرت افلاطون زمان ... الغ بیگ سلطان را ...
انجام: بر خلاف توالی آن قدر که خواستیم، و الله اعلم بالصواب
[نسخه‌های منزوی ۲۶۵؛ دنا ۳۵/۳ (۵ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۶/۴]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ با یادداشت ۱۰۸۳؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز، ۵۶گ، ۲۲ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۹ - ۱۴۶۳]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۲۲

آغاز: بسمله. طریقه استخراج تعدیل معدل قمر ازین جدول در ساعتی معین آن است ... (و پس از دو صفحه) مثالش در نصف النهار اول محرم سنه احدی و سبعین و ثمانمایه ... موضع این رصد که محفوظه سمرقند است

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جز چهار صفحه آغاز همه کتاب جدولهای زیجی است؛ تملک: جلال الدین محمد، قطب الدین محمد اصفهانی؛ کاغذ: سمرقندی نازک، جلد: تیماج سبز، ۶۳گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳ - ۴۴۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۸۸۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول، به مشکی؛ یادداشتی در خرید کتاب از ارزنجان و هنگام مسافرت به حجاز آمده؛ دو برگ در تقویم به سال ۱۱۷۱ق افزوده شده که ربطی به نسخه ندارد؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۳گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲۰ – ۳۱۷]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۰۱۴

آغاز: خواهد بود و مدتی در این تامل بودم تا از حضرت ملهم الصواب بطریقه شامل و فایده کامل هدایت نمود

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ – ۱۶۹]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۸۶/۳

آغاز: برابر

خط: نسخ ریز، کا: عطاء الله منجم، تا: ۲۹ صفر ۱۱۷۶ق؛ سه صفحه اول نسخه دیباچه است، و باقی گ ۸۹–۱۵۳ جدول‌های زیج می‌باشد؛ ۶۷ص (۸۷–۱۵۳)، ۱۵و۳۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۴۸]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۳۹۸/۱

آغاز: طریق استخراج تعدیل معدل از این جدول در ساعت معین آن است ... (با مثال از محرم ۸۷۰)؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با جداول بسیار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن سفید، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۶ – ۳۹۶]

● **تعدیل القمر** / ریاضیات / عربی

ta‘dīl-ul qamar

یزدی، محمد باقر بن زین العابدین، ق۱۱ قمری

yazdī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (- 17c)

[دنا ۳۵/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۱/۶۴

آغاز: قال الاستاد المحقق مولانا محمد باقر الیزدی غفرله: اما بعد؛ فهذه رسالة فی استخراج غایة تعدیل القمر الهمنی الله ... و لنقدم لذلک مقدمة؛ **انجام:** یکون من التعدیل من الغایة فهو الغایة، فهو المراد من قوله (نقل هذا من خط منقول من خط مولانا محمد باقر الیزدی غفرالله له).

بی‌کا، بی‌تا؛ در متن و حاشیه نوشته شده است و سپس خواص وفق اعداد است؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۱ص (۱۸۹)، ۱۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۳ – ۴۴۹]

← تعدیل معدل قمر ⟵ تعدیل قمر

● **تعدیل المعیار فی نقد تنزیل الافکار** / منطق / عربی

ta‘dīl-ul mi‘yār fī naqd-i tanzīl-il afkār

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ – ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

وابسته به: تنزیل الافکار فی تعدیل الاسرار؛ اثیرالدین ابهری، مفضل بن عمر (–۶۶۰)

تاریخ تألیف: ۶۶۵ق

متن کتاب از اثیرالدین ابهری و نقد آن از خواجه طوسی است. حاجی خلیفه در یک موضع از کتاب کشف الظنون پس از ذکر نام « نقد التنزیل» گوید: «قیل هو للامام الرازی» (کشف الظنون ج۲، ص ۶۱۲) و در جای دیگر تألیف آن را به بعض افاضل نسبت داده است و گفته: «این نقد در اوائل محرم سال ۶۶۵ به اتمام رسیده» و از مؤلف نام نبرده است (کشف الظنون، ج ۱، ص ۳۳۷). لیکن در دو کتاب «فوات الوفیات» و «الوافی بالوفیات» صریحاً این نقد از خواجه دانسته شده، جز آن که در فوات به نام «تعدیل المعیار فی بعض تنزیل الافکار» آمده که مسلم غلط است و محتمل است کلمه «بعض» تصحیف «نقض» باشد. از مقدمه خواجه برمی‌آید که کتاب مشتمل بر منطق و مباحث حکمیه بوده و او می‌خواسته که همه آن را نقد کند، ولیکن نسخه‌های موجود قسمت منطق آن است و معلوم نیست که نقد بقیه از قلم او تراوش کرده باشد. (مدرس رضوی)

مشتمل بر یک «مقدمه» در غرض منطق و تصور و تصدیق و تقسیم آنها به بدیهی و کسبی و محکوم علیه و معنی مفرد و موضوع منطق، و پنج «مقاله» و هر مقاله دارای یک یا چند «لامع»، و هر لامع دارای چند «فصل»: مقاله ۱. مقدمات؛ ۲. قضایا؛ ۳. عکس و احکام آن؛ ۴. قیاس و اقسام آن؛ ۵. مبادی اقیسه و برهان و تقسیم برهان و اجزاء علوم برهانی و مغالطه و مآخذ غلط و ترکیب مغالطات و حل آنها و بیان ده نوع مغالطه.

آغاز: آغاز تنزیل الافکار ابهری: الحمد لله العلی شانه الجلی برهانه الدائم سلطانه.

آغاز نقد خواجه: الحمد لله محق الحق و مبدع الکل و الصلوة و السلام علی محمد خیر الرسل و علی آله الداعین الی ارشد السبل. اما بعد فانی لما تصفحت کتاب الفاضل اثیرالدین المفضل بن عمر الابهری رحمه الله المسمی به تنزیل الافکار فی تعدیل الاسرار الذی قصد فیه تحریر ما ادی افکاره الیه و استقر علیه رایه من القوانین المنطقیة و الحکمیة ذکر فیه فساد بعض الاصول المشهورة اردت ان ابین ما سنح لی من الرد و القبول علی بعض مؤاخذه فی تلک الاصول لاسیما المنطقیة و بدأت بها و سمیته «تعدیل المعیار فی نقد تنزیل الافکار» وها انا اشرع فیه.

انجام: فهذا ما خطر ببالی علی ما اورده هذا الفاضل فی المباحث المنطقیة من هذا الکتاب و فی عزمی ان اتصفح باقی الکتاب ان ساعدنی التوفیق، فاثبت ما یلوح لی علی کلامه فی سایر العلوم من هذا الکتاب ان شاء الله الهادی الی سواء الطریق

چاپ: به اهتمام عبدالله نورانی در منطق و مباحث الفاظ (تهران،

موسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل با همکاری دانشگاه تهران: ۱۳۵۳)
[دنا ۳۵/۳ (۵ نسخه)؛ احوال و آثار خواجه، مدرس رضوی، ص ۴۴۹]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۷ شوال ۶۵۶ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶۹گ (۵۳پ-۱۲۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۵ - ۱۲۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۴۳/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ سه ورق از آخر به خط احمد سهیلی خوانساری است به سال ۱۳۲۰؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن تریاکی، اندازه: ۱۴/۱×۱۸/۳سم [ف: ۷ - ۴۴۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۷۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن علی اکبر تبریزی، تا: ۱۱۰۷ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: استانبولی، نباتی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۷۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۶۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۳۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۰]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۵۲۲/۸
آغاز: بسمله. و به ثقتی قال المحقق الطوسی نصیر الملة و الدین ره فی اواخر تعدیل المعیار فی شرح نقد تنزیل الافکار فی تعدیل الاسرار فی المنطق تصنیف الفاضل اثیرالدین للفضل بن عمر الابهری قوله و من المغالطات الصعبة ما قیل فی اجتماع النقیضین ان قول القایل کل کلامی کاذب فی هذه الساعة اما ان یکون صادقا او کاذبا؛ **انجام:** و هو من باب سوء اعتبار الحمل انتهی کلامه رفع مقامه.
بندی از تعدیل المعیار خواجه طوسی درباره شبهه جذر اصم؛
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲گ (۵۴پ-۵۵پ)، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم[ف:۸-۱۵۶]

← تعدیل المیزان ⟵ معیار الافکار
← تعدیل المیزان ⟵ حاشیة حاشیة الیزدی علی تهذیب المنطق

● تعدیل المیزان / منطق / عربی

ta'dīl-ul mīzān

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

وابسته به: الشفاء (منطق)؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

در دیباچه آورده: «لما ذهبنا بتکمیل عیار جواهر الانظار المحلی بها مراة حقایق الافکار و دقایق الاسرار الشارقه من مشارق الانوار دعانا بعض الاخیار الی نظم معیار هذه العیار». در مجالس المؤمنین آمده که این کتاب خلاصه منطق شفاء است. مؤلف این کتاب را ملخص نموده و مختصر را به نام «معیار الافکار» نامیده است؛ کتاب دارای یک «فاتحه» و نه «فن» است: فاتحة العلم ینقسم الی الحکم و غیره؛ فن ۱. ایساغوجی؛ ۲. قاطیغوریاس؛ ۳. باریرمینیاس؛ ۴. انولوطیقا الاول؛ ۵. انولوطیقا الثانی؛ ۶. سوفسطیقا؛ ۷. نیطوریقا؛ ۸. ریطوریقا؛ ۹. جدل. (مهدی ولایی)
[دنا ۳۶/۳ (۵ نسخه)]

شروح و حواشی:
۱- معیار الافکار = معیار العرفان؛ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد (-۹۴۸ق)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۶۲۶
آغاز: یا غیاث المستغیثین ایدنا بتعدیل میزان الانظار تبصرة لمقاصد النجاة و الشفاء؛ **انجام:** ترددا فی صورة اخری و لکن یمکن اصلاح هذا بعنایة لا تخفی ثم فیما ...
تا اواخر رساله سوم؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم صدر الافاضل به سال ۱۳۲۲؛ جلد: تیماج سورمه‌ای، ۴۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴۳ - ۲۰۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۵۹۶
آغاز: خیرا کثیرا و صار بصر بصیرته بنور الحق بصیرا و ان الحکمة بشفاء القلوب؛ **انجام:** یلزم ان یتوقف حکم العقل بلزوم جوهر من جواهره و الله اعلم بحقایق الامور.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ محشی از فخرالدین محمد استر آبادی با جمله دعائی «مد ظله العالی»؛ اهدایی: شکر الله فقیه نیا، ۱۳۷۵ش؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج زرین با ترنج، ۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۳×۱۷/۵سم [ف: ۲۴ - ۵۵]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۴۲۰-۳۸/۴۰
آغاز: انها لا عذب مشارب النعم و بحرالفواید و الحکم ... انا اشرع فی المنطق و هو اولی ارکان ریاض الرضوان و هو المسمی بتعدیل المیزان مرتبا علی مناظر و مشرع مشتملاً علی منهجین فی کل مطالب المنهج الاول و فیه اربعة مطالب المطلب الاول حاصل ما فی الشفاء ان لمهیات الاشیاء وجود؛ **انجام:** غیر محتمل علی تقدیر وقوع القسم الثانی لا علی تقدیر عدم وقوعه وقوع القسم الاول بدله و لا محذور.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد حسین بن مرتضی الموسوی ۱۱۸۱» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۹۵۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۶۹۸
آغاز: اخبر عنه بأنه لا یخبر عنه فبعض الفصل مخبر عنه فیلزم التناقض و شرح الجواب مسبوق بمقدمة
خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۵ - ۶۲]
۵. اهواز؛ شوشتری، محمد؛ شماره نسخه: بدون شماره
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۷۹۶]

● تعدیل المیزان فی تعلیق علم المیزان / منطق / عربی

ta'dīl-ul mīzān fī ta'līq-i 'ilm-il mīzān

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟-۱۱۴۰؟ قمری

hoseynī nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)

وابسته به: حاشیة تهذیب المنطق = حاشیه ملا عبدالله؛ ملا عبدالله بن حسین یزدی (-۹۸۱)

حاشیه مفصلی است با عناوین «قوله - قوله» بر حاشیه ملاعبدالله یزدی بر «تهذیب المنطق» تفتازانی. این حاشیه بیشتر جنبه توضیحی دارد و رد و ایراد در آن کمتر است. مؤلف در مقدمه تصریح می‌کند که او کتاب مفصلی موسوم به «محیی الأذهان فی شرح لسان المیزان» نیز در همین زمینه دارد. (براتعلی غلامی مقدم)

[دنا ۳۶/۳ (۳ نسخه)؛ الذریعه ۱۸: ۳۱۱ و ۶: ۶۰]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۲۵۷
آغاز: قوله افتتح بحمدالله فیه اشارة الی ان صدور الفعل من الفاعل المختار لابد من علة باعثه علیه و غایة داعیه الیه؛ **انجام:** و اعلم ان المشهورات و المسلمات و المظنونات انما ینتفع بها.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (دو برگ) و انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ اهدایی: کاظم مدیر شانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۴ - ۵۵]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۵۷
آغاز: افاض الله علیهما شابیب (کذ) غفرانه و اسکنهما من فضله فرادیس جنانه لما من الله تبارک و تعالی علینا فی اتمام کتابنا الکبیر الموسوم بمجئی (کذ) الاذهان فی شرح لسان المیزان و هو غنی فی التمدح عن البیان کما انصف به الانسان و الجان و رایت همم اکثر الطلبة العظام فی زماننا؛ **انجام:** قوله و قیل هذا اشارة الی العمل یرید به ان هذا فی هذا بالمقاصد اشبه اشارة لکونه اقرب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۳۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۴۳۸]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۸۵
آغاز: افاض الله علیهما شآبیت غفرانه و اسکنهما من فضله فرادیس جنانه لما من الله تبارک و تعالی علینا فی اتمام کتابنا الکبیر الموسوم بمحیی الأذهان فی شرح لسان المیزان؛ **انجام:** بل روی ان اهل النار لیتأذون من ریح العالم التارک لعلمه و ان عقاب العالم الغیر العامل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز (یک برگ) و انجام (چند جمله)؛ محشی به لفظ «منه رحمة الله»؛ اهدایی: کاظم مدیر شانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه مشمع، ۱۷۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۷سم [ف: ۲۴ - ۵۴]
۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۵۱۵/۲-۳۸/۱۳۵
آغاز: افاض الله علیهما شابیب غفرانه واسکنهما من فضله فرادیس جنانه لماض الله تبارک وتعالی علینا فی اقام کتابنا الکبیر الموسوم بمحیی الاذهان فی شرح لسان المیزان وهو غنی ... علی قرائت الحاشیة ... مولانا عبدالله الیزدی ... سمیته بتعدیل المیزان ... قوله افتتح بحمد الله فیه اشارة الی ان صدور الفعل من الفاعل المختار؛ **انجام:** و المبعد عن السیئات المفیضة الی استحقاق النیران الموقدة و التابید فی الحاطمة المؤصدة نعوذ بالله ... لیتاذون من ریح العالم التابدت لعلمه و ان عقاب العالم الغیر العامل
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن کربلایی، تا: سه‌شنبه جمادی الثانی۱۲۶۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۵۶]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۶۲-طباطبائی
آغاز: افتتح بحمدالله فیه اشارة الی أن صدور الفعل من الفاعل ... و هی علی ما ذکره هیهنا شیئان ... قوله (صلی الله علیه و سلم) کل امر ذی بال؛ **انجام:** و اعلم ان المشهورات و المسلمات و المظنونات انما ینتفع بها
فاقد دیباچه است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: اسماعیل بن محسن شاهرودی، تا: ۱۲۷۳ق، جا: مشهد؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج یشمی، ۱۳۸گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲۴ - ۱۸۴]

● تعدیل النهار / هیئت / عربی

ta'dīl-un nahār

[دنا ۳۶/۳]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۸۹/۴
آغاز: مسئله بتزاید تعدیل النهار بتزاید العروض علی سبیل التزاید و؛ **انجام:** وکذلک فی غیرها وهو المطلوب لمحمد حسین غفرالله له ولوالدیه
از محمد حسین؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سلخ ذیقعده ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: نوعی ترمه؛ جلد: تیماج لایه ای قهوه‌ای، ۱۴گ، ۱۸ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۱۳]

● تعدیل و تقویم شمس و قمر (جدول) / هیئت

ta'dīl va taqvīm-e šams va qamar (jadval)

[دنا ۳۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۸۲۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۳ و ۱۴؛ با تاریخ ذیحجه ۱۲۸۸ و ۱۳۳۱ و ۱۳۳۲؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵گ، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۲۲۷]

● **تعدیل و تقویم کواکب** / هیئت / فارسی

ta'dīl va taqvīm-e kavākeb

بخشی از کتابی در تنجیم. نخستین صفحه موجود جدولی است با این عنوان: «تعدیل مسیر الکواکب فی عشرة ایام».

[دنا ۳۶/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۰۰/۸

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم شکری، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۳۱۱-۳۱۸)، قطع: رقعی [ف: ۱۹ - ۵۴۹]

● **تعدیل و ممیزی ولایت سبزوار در سال ۱۳۰۱** / اسناد / فارسی

ta'dīl va momayyezī-ye velāyat-e sabzevār dar sāl-e 1301

این دفتر مانند نمونه‌های مشابه متعددی که هر ساله برای هر ولایت جداگانه تدوین می‌شده، یک سند اصل و منحصر به فرد مربوط به سال ۱۳۰۱ق است از ولایت سبزوار برای تدوین خراج و مالیات منطقه مزبور با دسته‌بندی‌هایی بر اساس روستاها و بخش‌های مختلف سبزوار.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۱۶۹

آغاز: هوالله تعالی شانه - کتابچه تعدیل و ممیزی ولایت سبزوار مطابق سال فرخنده فال پیچی ئیل خیرت تحویل ۱۳۱ [= ۱۳۰۱]. نقد: ۳۴۹۴۹ تومان و ۵۳۲۲ دینار.جنس: غله: ۲۴۷۰ خروار و ۷۰۰ من و ۱۰ سیر. کاه: ۳۸۱۷ خروار و ۸۲ من؛ **انجام:** مزرعه بکوچ: نقد: ۴ تومان. جنس: [یک] خروار.

خط: سیاق، بی‌کا؛ تا: ۱۳۰۱ق؛ نسخه اصل، اوراق دارای مسطربندی خاص برگه‌های سیاقی؛ جلد: تیماج سرخ، ۷۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۱/۴سم [ف: ۲۷/۱ - ۳۱۰]

● **تعدیل هیئة الافلاک** / هیئت / عربی

ta'dīl-u hiy'at-il aflāk

صدرالشریعة الثانی، عبیدالله بن مسعود، - ۷۵۰ ؟ قمری

sadr-oš-šarī'e as-sānī, 'obeyd-ol-lāh ebn-e mas'ūd (- 1350)

[دنا ۳۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۱۳۸

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی زین السماء و البروج بعد ما احکم بناءها ...فان العبد ... عبدالله بن مسعود بن تاج الشریعة ... یقول هذا تعدیل هیئة الافلاک و هو القسم الثالث من کتاب تعدیل العلوم؛ **انجام:** بل یحتاج الی معرفة الاسطرلاب و بعد معرفة العمل سهله و الله یسهل لکل عسیر.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: فخرالدین محمد در ۱۳۱۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۰گ، ۲۰ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۱۱۱]

● **تعرف الارواح فی مشاهد الاشباح** / عرفان و تصوف / عربی

ta'arruf-ul arwāḥ fī mašāhid-il ašbāh

[دنا ۳۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۵۰/۳۰-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸ از شاگرد عزالدین ایدمر در چهار قاعده، به عربی، در عرفان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۲]

← تعرف المواضع الباطنة ≻ تعرف علل الاعضاء الباطنة

● **تعرف علل الاعضاء الباطنة = المواضع الآلمة** / طب / عربی

ta'arruf-u 'ilal-il a'ḍā'-il bāṭina = al-mawāḍi'-ul ālima

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

هدف وی بیان دلایلی است که در صورت بیماری هر یک از اندام‌های درونی، می‌توان به کمک آنها به وضع این اندام‌ها و بیماری‌هایی که دچار آن شده‌اند، پی برد و این کتاب دو بار به زبان سریانی به دست سرجس (یک مرتبه به جهت ثیادوری اسقف کرخ و بار دیگر به جهت شخصی موسوم به الیسع که حنین آن را به خواهش بختیشوع بن جبرئیل اصلاح نمود) و دو بار نیز به زبان عربی ترجمه شده است (یک دفعه به دست حنین به‌جهت اسرائیل بن زکریا معروف بن طیفوری و دفعه دیگر به دست حبیش به‌جهت احمد بن موسی). مشتمل است بر شش «مقاله»: ۱. فی البحث عن الطریق الذی به یقدر الرجل علی تعرف الاعضا التی تحدث فیها الافات الا ما کان من الاعضا ظاهر؛ ۲. ضروب الریاضیات فی تعرف المواضع التی تحدث بها افة؛ ۳. تحدید قول ارسجانس [در «رساله حنین»: ارخیجانس (ن.ل: ارحنجانس، ارکاعنس) فی ان من الافعال ما تناله المضرة من غیر ان یکون اصاب عضوا من اعضا البدن الذی یکون فیه

ذلک الفعل؛ ۴. فی ما تعرض من العلل فی الاعضا الباطنة من الاعضا التی فی الوجه و اجعل مبدا کلامی فی ذلک من العینین؛ ۵. القول فی جمیع علل القلب؛ ۶. ذکر علل الطحال و العلل التی تحدث فی المعدة و الامعا و علل کلیتین. ابن ابی اصیبعه این کتاب را در شمار مؤلفات جالینوس آورده اما آن را از جوامع ندانسته و بجای آن کتاب دیگری را به نام «العلل و الاعراض» که دارای شش مقاله است از جوامع اسکندرانی می‌شناسد و می‌گوید «مقالات پراکنده جالینوس است که پزشکان اسکندریه آنها را به‌صورت یک کتاب گرد آوردند».
[تاریخ نگارش‌های عربی (سزگین) ج۴: ۱۳۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۰۲/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۷؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: حنائی، جلد: تیماج عنابی، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱۹ - ۲۸۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۰۳۷/۸

آغاز: (مقاله اول): بسمله جوامع کتاب جالینوس فی تعرف علل الاعضاء الباطنه المعروف بکتاب المواضع الالمة مما تولی جمعه الاسکندرانیون ترجمه حنین بن اسحاق المتطبب و هو ست مقالات. جوامع المقاله الاولی، الاعضاء صنفان، فمنها فی ظاهر البدن و منها فی باطنه فالاعضاء التی فی ظاهر البدن هی الظاهرة للمس؛ **انجام:** لان الامر علی ما قال ابقراط ان العمل بغلظ و العطله تذوب تمت جوامع الاسکندرانیین للمقاله السادسه من کتاب جالینوس من تعرف علل لاعضاء الباطنه و الحمدلله ولی الحمد و مستحقه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: دولت آبادی ضخیم آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۳۲گ (۱۶۹پ-۲۰۰پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۶۰/۶

هو اربع مقالات من جالینوس؛ خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، تا: پنج‌شنبه ۴ رمضان ۱۰۰۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: سفید [سنا: ف: ۱ - ۱۸۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱۴/۱۰

از مجموعه جوامع الاسکندرانیین. در پنج مقاله: جوامع المقالة الاولی، جوامع المقالة الثانیة فی علل الاعضاء الباطنة، جوامع المقالة الثالثة، جوامع المقالة الرابعة، جوامع المقالة الخامسة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸گ (۱۷۹ر-۱۹۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۴۰۲۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۹۹/۱

در شش مقاله. همراه با جوامع آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۱۰ - ۲۲۱۹]

● **التعرف فی الاصلین و التصوف** / عرفان و تصوف / عربی

at-ta‘arruf fi-l aṣlayn wa-t taṣawwuf

ابن حجر هیثمی، احمد بن محمد، ۹۰۹ - ۹۷۳ ؟ قمری

ebn-e hajar-e haysamī, ahmad ebn-e mohammad (1504 - 1566)

کتابی با این نام و این مؤلف شناخته نشد. در معجم المطبوعات (ج۲ص۱۸۸۰) کتابی به نام «الرسالة الجامعة بین اصول الدین و الفقه و التصوف» منسوب به «محمد بن عمر النووی» از علمای قرن ۱۴ ذکر شده است و با توجه به تاریخ کتابت این نسخه قابل انطباق نمی‌باشند اما برای تحقیق در رابطه میان این دو کتاب، وجود کتاب نووی ضروری می‌باشد که در دسترس ما نبود. با توجه به اینکه در گ ۲۰پ نام مؤلف کتاب «ابن حجر» ذکر شده است می‌توان احتمال داد که وی «ابن حجر هیثمی ۹۰۹-۹۷۳» معرفی شده در هدیة العارفین (ج۱ ص۱۴۶) باشد. اما در میان کتاب‌های او نیز نامی از کتاب «التعرف فی الاصلین و التصوف» دیده نشد. مطالب کتاب همان‌طور که از نامش پیداست شامل اصول فقه و اصول دین و تصوف می‌شود. اصول فقه شامل مباحثی از جمله: نهی، عام، تخصیصی، ظاهر، مؤول، مجمل و بیان و ... اجتهاد و تقلید در آن مطرح شده است. (از باب اول تا باب خامس)؛ و مباحث اصول دین از قبیل: قرآن نفسی (تعبیری دیگر از کلام نفسی، در اصطلاح اشعری است)، احسان، کرامات و ... را در بر دارد؛ و باب سابع در تصوف است. (علینقی منزوی)
[دنا ۳۶/۳؛ مجمع علمی عراقی ۳۲۷/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۳۴/۲

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی هدانا للاعتقاد و العمل باصول و فروع دینه ... و بعد فهذه نبذة فی الاصلین و التصوف ...(گ۲۰ب)؛ **انجام:** بما خلصه به من ورطة الهلاک الأبدی و النفاء السرمدی حقق الله تعالی لنا ذلک ...صلی الله تعالی علیه و سلم و آله و صحبه و تابعیهم باحسان عدد معلوماتک ابدا آمین. الحمدلله علی ختمه بالاستعجال و الصلوة علی النبی محمد و الآل، نسأل الله النفع به فی الحال و المآل بالنبی و الآل فی سنة الهجریة

خط: نسخ نزدیک به نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق، جا: سنندج؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی، رویه کاغذ زرد، ۱۸گ (۲۰پ-۳۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۷۴]

● **التعرف فی تعریف شأن من هو اصلح من یوسف** / عرفان و تصوف / عربی

at-ta‘arruf fī ta‘rīf-i ša’n-i man huwa aṣlaḥ-u min yūsuf

عماد فقیه، علی بن محمود، ۶۹۰؟ - ۷۷۳ قمری

‘emād-e faqīh, ‘alī ebn-e mahmūd (1292 - 1372)

دارای جداول و داوئری است درباره پیامبر اسلام و عرفانی

است.
[دنا ۳۶/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۹۹۵/۱۲
آغاز: بسمله، الحمدلله الذی کتب رسوم القضاء بقلم القدر بمدار الحکمة ... و المنشاء المودود. اول ما خلق الله نوری العرش الاجل العقل الاول العین؛ **انجام:** انت ولیی فی الدنیا و الآخرة توفنی مسلماً و الحقنی بالصالحین امین.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۱۱۲پ-۱۱۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۶سم [ف: ۷ - ۱۳۸]

● **التعرف لمذهب التصوف** / عرفان و تصوف / عربی
at-ta'arruf li-maḏhab-it taṣawwuf
کلابادی، محمد بن ابراهیم، - ۳۸۰ قمری
kalābādī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 991)
کتابی درباره شناخت تصوف و اخلاق و اعتقادات و آداب صوفیان در یک مقدمه و هفتاد و پنج «باب». مؤلف از صوفیان حنفی مذهب قرن چهارم هجری است. کلابادی این اثر را بعد از واقعه قتل حلاج (متوفی ۳۰۹ق)، در دوره‌ای که فقها و دینداران به شدت با صوفیان مبارزه می‌کردند، برای دفاع از آنان تألیف کرد. وی در مقدمه کتاب از اوصاف صوفیان حقیقی و بر افتادن راه و رسم آنان، بی رغبتی مردم به معرفت، برچیده شدن بساط حقیقت و دعوی های پوچ و بی اساس مدعیان تصوف سخن به میان آورده است و گفته است اینان بدعت‌هایی در تصوف گذاشته‌اند و نسبت‌های نادرستی به آن داده‌اند. او توضیح داده است که بر آن است تا با تدوین کتابش در بیان طریقت و سیرت مشایخ نامدار تصوف، اسباب آشنایی سالکان با تصوف را فراهم آورد. این کتاب نزد صوفیان اهمیت بسزایی دارد و درباره آن گفته اند «لو لا التعرف لما عرف التصوف».
آغاز: بسمله الحمدلله المحتجب بکبریائه عن درک العیون المتعزز بجلاله و جبروته ...
انجام: فانه لا یتکلم الا للضرورة و عند السماع فانه لایسمع الا عن وجد
چاپ: قاهرة، دار احیاء الکتب العربیة، ۱۹۶۰م، نشره: عبدالحلیم محمود و طه عبدالباقی سرور، ۱۶۸ص
[بروکلمان ۲۰۰/۱ و ذیل ۳۶۰/۱؛ دیباچه چاپ ۱۳۸۰ قاهره؛ دنا ۳۶/۳ (۸ نسخه)؛ کشف الظنون ۴۱۹/۱؛ دانشنامه جهان اسلام ج۷، ص ۴۹۶]
شرح و حواشی:
۱- شرح التعرف لمذهب التصوف (مختصر)
۲- شرح التعرف بمذهب التصوف (منتخب)
۳- شرح التعرف لمذهب التصوف؛ مستملی، اسماعیل بن محمد (- ۴۳۴)
۴- حسن التصرف فی شرح التعرف لمذهب التصوف؛ علاء الدین تبریزی، علی بن اسماعیل (۶۶۸-۷۲۰)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۵۰
آغاز: دون العرش ابصارهم فهم اجسام روحانیون و فی الارض سماویون و مع الخلق ربانیون؛ **انجام:** ناتمام: فاعتل عندی ایاماً فمات فلما ادخل فی قبره اردت ان اکشف خده واضعه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام (دو باب)؛ مصحح، محشی، مجدول، نسخه دارای ۷۶ باب بوده و علت آن، تقسیم باب ۷۵ به دو باب است در برگ قبل از آغاز نسخه دستخط آیة الله مرعشی نجفی در معرفی کتاب، چنین آمده است: «کتاب التعرف لمذهب التصوف، للشیخ ابی بکر محمد بن ابراهیم البخاری الکلاباذی الحنفی المتوفی سنة «۳۸۰» و الکتاب مهتم به لدی القوم حتی قالوا فی حقه. لولا التعرف لما عرف التصوف، و خصوص هذه النسخة منه نفیسة قدیمة من خطوط المائة السابعة، حرره الداعی شهاب الدین الحسینی المرعشی النجفی فی سنة ۱۳۸۹»؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز، ۶۳گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۹۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۹۸۶/۱
کا: محمود بن محمد بن عمر بن ابی بکر خطیب، تا: ۹ صفر ۶۸۴ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: رویه کاغذ فرنگی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۸سم [ف: ۷ - ۱۲۶]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۷۴۴
خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن مسعود بن محمد مرشدی معروف به تاج شهاب، تا: سه‌شنبه ۳ جمادی الاول ۸۳۵ق؛ در پایان روایتی است از نجیب الدین علی بزغش از شهاب الدین سهروردی درباره عوارف المعارف و دعای فارسی و عربی درباره دفع آفت‌ها و درخت‌ها؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: رویه کاغذ، ۷۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۱/۱سم [ف: ۱ - ۱۰۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۹۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم قلت یا رسول الله بن فاقة و انا ضیفک ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ تملک: سعدالدین بن محمد مقیم لاری؛ جلد: تیماج یشمی، ۱۲۶گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۳۵۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۹۰/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: روح الله بن شمس الدین محمد همدانی، تا: ۱۰۱۷ق، جا: شیراز؛ مصحح، محشی؛ تملک: عطاء الله؛ جلد: تیماج، ۵۷ص (۱-۵۷)، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۲۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۱۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد مختار السعدی مشهور به حصیری زاده، تا: ۱۲۸۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۶ - ۱۷۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۸/۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲ - ۳۵۵]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۲۶/۶-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۵]

← التعرف لمذهب التصوف (شرح) ⋗ شرح التعرف لمذهب التصوف
← تعریب صغری ⋗ الدرة فی المنطق

● **تعریب کلمات فارسی** / لغت / فارسی
ta'rīb-e kalamāt-e fārsī
امام جمعه خوئی، محمد امین بن یحیی، -۱۳۶۷؟ قمری
emām jom'e xū'ī, mohammad amīn ebn-e yahyā (- 1948)
رساله کوتاهی است در قواعد تعریب کلمات فارسی که مؤلف با بیان آنها، به ارائه ۴۰ مثال پرداخته است که از فارسی تعریب شده و در عربی استعمال می‌شوند.
[دنا ۳۷/۳؛ طبقات اعلام الشیعة (نقباء البشر) ۱۸۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۲۸/۷
آغاز: در پیشگاه اهل دانش و نظر، هویدا و روشن است که در لغت عرب کلمات زیادی در فارسی اقتباس و تعریب شده و مانند الفاظ عربی الاصل کثیراً استعمال می‌شود و جریان دارد؛ **انجام:** ۳۹، آزار، الایذا، الاذی، ۴۰ کمانچه، الکمنجه
خط: شکسته نستعلیق، کا:= مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ کاغذ: دفتری خط‌دار، ۴گ (۴۷ - ۵۰)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۱ - ۴۶]

● **التعریف** / حدیث / عربی
at-ta'rīf
صفوانی، محمد بن احمد، - ۳۵۸ قمری
safvānī, mohammad ebn-e ahmad (- 970)
رساله‌ای است در احادیثی که صفوانی به جهت فرزندش گرد آورده است.
[دنا ۳۷/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۵۲/۲
آغاز: الحمدلله الذی تفرد بالکبریاء ... عن أمیرالمؤمنین علیه السلام کان رسول الله اذا قعد علی المائدة؛ **انجام:** عن امیرالمؤمنین علیه السلام ... و کفی أدباً لنفسک ترک ما کرهته لغیرک.
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن محمد اسماعیل خراسانی آملی، تا: ۱۲۹۸ق، جا: نیشابور؛ نسخه حاضر شامل احادیثی است که حاج میرزا حسین نوری (۱۳۲۰) از خط شهید دوم زین الدین بن علی عاملی (۹۵۶) نقل نموده، و پس از این رساله احادیث متفرقه‌ای است که نوری از خط شهید نقل کرده است، در نیشابور هنگام بازگشت از مشهد مقدس؛ ۳گ (۳۲پ-۳۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۵۸]

● **تعریف آدم و قوای دراکه او** / فلسفه / فارسی
ta'rīf-e ādam va qovā-ye darrāke-ye ū

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۴۸۴
بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [رایانه]

← تعریفات ⋗ شرح اصطلاحات علوم
← تعریفات ⋗ النامه
← التعریفات ⋗ الصناعة، العلم، الحالة، الملکة، القوة، اللاقوة و الشکل

● **تعریفات = ده فصل** / ادبیات / فارسی
ta'rīfāt = dah fasl
عبید زاکانی، عبیدالله، - ۷۷۲ قمری
'obeyd-e zākānī, 'obeyd-ol-lāh (- 1371)
تاریخ تألیف: مورخ ۷۲۶ (=شکور)
از معروف‌ترین رسائل فکاهی و انتقادی عبید زاکانی است در ده «فصل»: ۱. دنیا و ما فیها؛ ۲. ترکان و اصحاب ایشان؛ ۳. قاضی و متعلقات آن؛ ۴. مشایخ و ما یتعلق آن؛ ۵. خواجگان و عادات ایشان؛ ۶. ارباب پیشه و اصحاب مناصب (شهرآشوب)؛ ۷. شراب؛ ۸. جنگ؛ ۹. کدخدایی؛ ۱۰. حقیقت مردان و زنان. (احمد منزوی)
آغاز: شکر و ثنا حضرت خالق را که نوع انسان را نعمت نطق ... الدنیا: آنچه که هیچ آفریده ای در وی نیاساید. العاقل: آنکه به دنیا و اهل او نپردازد. الکامل: آنکه از غم و شادی منتقل (منفعل) نشود ...
انجام: القواد: مقرب ملکوک. المشکور: سعی او و این مختصر بلفظ مشکور ختم شد.
چاپ: تهران، ۱۳۴۳ش، در کلیات عبید زاکانی، پرویز اتابکی، صص ۳۱۵-۳۲۰
[دنا ۳۷/۳ (۱۷ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۹۶/۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۲۹/۲۷-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۷۹۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۵۵ق؛ ۵گ (۲۴۲-۲۴۶)، ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۱۳]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۶۳/۳-ف

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۸۶۸ق [فیلمها ف: ۲ - ۲۱۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۵/۷-ف

نسخه اصل: حمیدیه ۱۱۸۱؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن رسول ترابی، تا: پنج‌شنبه اواخر محرم ۸۹۸ق؛ ۶گ (۲۳۰-۲۳۵)، ۱۳ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۶۴/۳

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱ص(۴۴-۵۴)،۱۳سطر(۹×۱۱)،اندازه:۱۳×۱۷سم[سنا:ف: ۱- ۳۵۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۱۴/۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۹۸]

۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۷۶

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۰ص (۱۷۸-۱۸۷) [نشریه: ۲ - ۹۱]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۸۴۶/۹۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، ۳گ (۱۶۲پ-۱۶۴پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۴سم [ف: ۷-۱۰۲]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۹۶۷/۲

خط: نستعلیق راسته و چلیپا، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۳۲-۴۱)، ۱۴ سطر (۴×۱۰/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۷۵۲]

۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۳۲۳/۲ - ج

برابر است با ص ۱۰۸-۱۱۳ چاپی؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۷۶ر-۷۹ر) [ف: ۱۰۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۲۵ خرداد ۱۳۱۷ش؛ جلد: کالینگور قهوه‌ای،۱۱ص(۶۹-۷۹)،۱۴سطر،اندازه:۱۳×۲۰/۵سم[ف: ۱۰ - ۹۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۳۴/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۳۴/۲۳

بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه سبز، ۱۵ص (۵۱۱-۵۲۵)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۹۰]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: کلیات۷۶

بی کا، بی تا [نشریه: ۲ - ۷۵]

۱۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: جنگ۵۹۰

بی کا، بی تا [نشریه: ۲ - ۷۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۸۵/۴

آغاز: فصل اول الدنیا آنچه هیچ آفریده در آسایش نبیند؛ **انجام:** و خواهد که حیله کند ... یا ساتر العیوب برحمتک یا ارحم الراحمین

بی کا، بی تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۴ص (۴۶-۴۹)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۲۵]

● **التعریفات** = **تعریفات کبری** / فرهنگ اصطلاحات / عربی

at-ta‘rīfāt = ta‘rīfāt-e kobrā

جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری

jorjānī, ‘alī ebn-e mohammad (1340 - 1414)

فرهنگی است به ترتیب حروف از الف تا یاء برای واژه‌هایی که در علوم مختلف اسلامی (از فقه و حدیث و اصول و تفسیر و حکمت و کلام و عرفان و منطق و ریاضی و ملل و نحل و فنون و شعب ادب و غیره و غیره) به‌کار برده می‌شود، اگر اصطلاحاتی در چند علم به‌کار برده می‌شود، مناسب هر کدام از آنها گزارش داده شده است.

آغاز: بسمله الحمد لله حق حمده و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله و بعد فهذه تعریفات جمعتها و اصطلاحات اخذتها من کتب القوم و رتبتها علی حروف الهجاء

انجام: الیونسیة و هو یونس بن عبدالرحمن قال الله تعالی علی العرش تحمله الملائکة ...

چاپ: مشار عربی ۱۹۱؛ استانه، ۱۶۷ص، ۱۲۵۳ق؛ ۱۸۸ص، ۱۳۰۷ق؛ تونس، دار التونسیة للنشر، مطبعة الرسمیة للجمهوریة التونسیة، ۱۴۶ص؛ بیروت، مکتبة لبنان، ۳۳۶ص، ۱۴۰۸ق.

[دنا ۳۷/۳ (۱۶ نسخه)؛ الذریعة ۲۱۶/۴؛ الاوقاف العامة موصل۲۴۰/۲ و ۱۱۷/۴و ۱۸۷/۵]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۹۴۱

خط: نستعلیق ترک، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۱۷۵گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۲۵۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۲

خط:نستعلیق،بی کا،تا:قرن۱۰؛محشی؛ کاغذ: نخدی، جلد: مقوایی، ۸۵گ، ۱۷ سطر (۷/۳×۱۳/۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲-۳۴۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۳۳۶

خط: نسخ، کا: مصطفی بن عبدالجلیل بن علی، تا: اوایل ربیع الثانی ۹۶۵ق، جا: اسکوب از بلاد روم؛ مجدول، مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۴ - ۱۲۳]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۳-۶/۱۴۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن موسی، تا: یک‌شنبه اواخر ربیع الثانی ۹۷۲ق؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ با تاریخ تولدی در ۹۹۰ق و همچنین در ۹۹۳؛ جلد: مقوا، قهوه‌ای عطف تیماج، ۱۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۹۵۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۲۶۹/۱

آغاز: بل الامر بالعکس البرودة کیفیة من شأنها تفریق المتشاکلات و جمع المختلفات؛ **انجام:** علی لسان الیونان الاول ما تألف الحکمة ای اعلی ان العلم (کذا).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۷۶ق، جا: ترکیه فعلی؛ افتادگی: آغاز (از باب الف و اوائل باب باء به کلی ساقط است)؛ کاغذ: شکری، جلد:مقوا،۶۲گ(۱-۶۲)،۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲-۳۹۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۵۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا:محمد بن حسین،تا:شنبه آخر رمضان۹۹۳ق؛مجدول؛ مهر: «انا مدینة العلم و علی بابها ۱۳۱۳» (بیضی)؛ در ظهر برگ اول نامه‌ای به ترکی از عبدالله مدرس مدرسه السیف آمده؛ جلد: تیماج آبی، ۲۰۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۱]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۳۵۲

آغاز و انجام: برابر؛ در پایان آمده است: «جامع هذه التعریفات مولینا الحاج مصطفی بن مولانا محمد بن مولینا اسماعیل التروی المشهور بابن القصاع قد جمعها حال کونه اماما فی زاویة ابن القصار فی تیرة المحروسة فی تاریخ ۸۵۷» پس تاریخ مرگ او نباید ۶۵۴ باشد.

خط: نسخ ترکی، کا: محمد بن مصطفی بن قاضی یحیی، تا: شعبان ۹۹۵ق؛ محشی؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا عطف قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۱۴ سطر (۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۵۳]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۳۱۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۲۷ سطر [ف: ۵ - ۴۶۴]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی سیدنا محمد سید ولد عدنان و علی آله و صحبه اجمعین آمین آمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۴۰گ،۲۷سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹-۴۲۵]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۳۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالرحمن بن محمد الفلیوی، تا: ۱۰۲۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: «یوسف بن عبد الله مدرس»، «سید مصطفی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی نارنجی عطف تیماج تریاکی، ۱۱۵گ، ۱۹ سطر (۵×۱۲/۷)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۶]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۹۸۸

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۲۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۲۰۲

آغاز: بسمله، الا لا الا آلا الاله ان من البیان لسحرا؛ **انجام:** یوم الجمعة وقت اللقاءالوصول الی غیر الجمیع ... خلیل القاضی

خط: نسخ و نستعلیق، کا: قاضی خلیل، تا: ۱۰۵۰ق [رایانه]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۶۱۶

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۲۰۱]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۵۳۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ رجب ۱۱۳۶ق؛ محشی از کشف الالفاظ، لاری، ابن ملك و ...؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۸]

۱۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۴۵۰

خط: نسخ، کا: مصطفی عبیدالنافع مشهور به علی العمری، تا: جمادی الاول ۱۱۴۳ق؛ تملك: ابوبکر نجیب با مهر «عبده ابوبکر نجیب» (کروی)؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲۶]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۵۴۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۴۴گ (۶۷پ-۱۱۰پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، قطع: ربعی [ف: ۱۷ - ۱۵۹]

۱۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۰۳۶-عکسی

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد جواد بن محمد علی کرمانی، تا: جمعه ۲۸ جمادی الاول ۱۲۱۹ق؛ ۲۱۷ص، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۷/۲)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۲۸۸]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۵۰۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ رجب ۱۳۱۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۵گ (۶۳پ-۱۶۷پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۹- ۳۰۵]

۱۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۳۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** المتزابلة هی المتباینة التی لیس بینهما شیء من هذه النسب کالفرس والذهن ونحو ذلك المترادف ما کان معناه واحد او اسماوه.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، ۷۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۸]

۱۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۲۲۴/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الارهاص: ما یظهر من الخوارق عن النبی ص.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۴گ (۱۷۰پ-۱۷۳پ) [ف: ۳ - ۴۵۰]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۰۰۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح [رایانه]

● تعریفات / عرفان و تصوف / فارسی

ta‘rīfāt

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

شرح مصطلحات عرفا نه بر ترتیب الفبایی. هر یک از مطالب آن عنوان «تعریف» دارد.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی خلق الاشیاء بقدرته و رزق الاحیاء ... اصحاب صوفیه و ارباب الهیه وجود را بشرط ...
انجام: در مرآت انسان کامل که جامع کمالات الهیه و کونیه است. بیت: مظهر اسم اعظمش خوانم ×× این چنین است و آنچنان دانم
چاپ: در مجموعه رساله‌های او (ص۱۵۲-۱۷۵) چاپ افست چاپ شده
[دنا ۳۸/۳ (۱۰ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۲۴/۷]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۲۹۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شیخ السلام بن حسین بن علی کاتب، تا: غره ذیحجه ۸۶۰ق؛ در هامش؛ کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ سبز منقش، ۸گ (۳۵ر-۴۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۶سم [ف: ۸- ۲۶۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۲/۴۶
بی‌کا، تا: ۱۰۶۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۲۴/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ۱۲۲۱ق؛ ۱۰ص (۱۶۰ - ۱۶۹)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۱۵۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۰۳/۳
خط: نستعلیق تحریری، کا: خدا رحم بن خدا کرم بروجردی، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۱۳-۲۰)، ۲۶سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۳۱۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱۹/۴۶
خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۸ص (۲۶۳ - ۲۷۰)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۹]

۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۰/۴۸ عکسی
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۶۴ق؛ عکسی از روی نسخه شماره ۵۳۰ عمومی [در فهرست معرفی نشده]؛ جلد: کالینکور مشکی، ۵گ (۱۳۵-۱۳۹)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۳ - ۱۳۰۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۰۶۷/۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول مذهب،کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره کرده، جلد: تیماج مشکی، ۹ص (۱۵۷-۱۶۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۷]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۲۸/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** مظهر اسم اعظمش خوانند این چنین است و آن چنان دانند
بی‌کا، تا: ۹ رجب ۱۲۹۸ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۲گ (۱۸۶پ-۱۹۷پ)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۲۱۲]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۲۶۲/۹۰
خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱گ (۴۶۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم[ف:۴-۶۷۸]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۳۱/۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۹ص (۱۲۶-۱۴۴) [ف: ۱۰ - ۱۶۷۲]

● **التعریفات** / تجوید

at-ta‘rīfāt

[دنا ۳۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۱۵۵/۸
تعریف چند اصطلاح تجویدی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف سرخ، ۲۸۰ص، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۵۷]

● **التعریفات** / گوناگون / عربی

at-ta‘rīfāt

ناشناخته، تعریفات ادبی است، با سربندهای «باب» و «فصل» بی شماره: باب فی صفات الرجال المحمودة، فصل البطل، و من صفات الرجال المذمومة، باب النساء الممدوحة، و من مذموم صفاتهن، فصل جنة الرجل زوجته، باب معرفة حلی النساء، باب ما یحتاج الی معرفة من خلق الانسان، فصل فی المرأة، باب فی الابل، فصل البعیر، الخیل، باب فی اسماء الحرب، باب فی السلاح ... باب فی النبات ... (نسخه ناتمام است).
[دنا ۳۸/۳]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۵۳/۲
آغاز: بسمله، حمدله، صلات. هذا کتاب مختصر فی اللغة و ما یحتاج الیه من غریب الکلام. اودعناه کثیراً من الاسماء و الصفات و جنبناه حوشی الالفاظ و اللغات و اعریناه من الشواهد، لیسهل حفظه و یقرب تناوله و جعلناه مغنیا لمن اقتصد فی هذا الفن؛
انجام: و من النبات الطیب الریح. العیصوم ... و القضب الرطبة
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ به دنبال تهذیب الاسماء؛ ۱۵گ (۲۴۵پ-۲۵۹پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۹) [ف: ۱ - ۵۶]

● **التعریفات** / فرهنگ اصطلاحات / عربی

at-ta‘rīfāt

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۶/۳
آغاز: بسمله تعریفات الاحد هو اسم الذات باعتبار انتفای تعدد و النسب؛ **انجام:** فلا یطلق اسم العشق و العاشق علی الحق
بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛کاغذ:ترمه سمرقندی، ۲گ، ۱۵ سطر [ف: ۵ – ۲۴]

● **التعریفات** / منطق / عربی

at-ta‘rīfāt

در این رساله نیز بیش از هشتاد لغت و اصطلاح منطقی از «کتاب التعریفات» گردآوری و توضیح داده شده است. توضیحات این رساله مفصل‌تر و کامل‌تر از «التعریفات» سید شریف می‌باشد.
[دنا ۳۸/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۱۳۱۷۷
آغاز: بسمله، حمدله، فهذه رسالة فی جمیع التعریفات بعض الاشیاء (کذا) و بالله التوفیق المطلقة ما هو یتوقف علیه الشروع فی العلم، العلم حصول صورة الشیء فی العقل، العقل جوهر مجرد فی ذاته و افعاله او جوهر محلل لادراک الاشیاء؛ **انجام:** و المسایل هی القضایا التی یطلب بالبرهان نسبة محمولاتها الی موضوعاتها فی ذلک العلم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۶۰ق؛ اهدایی: کاظم مدیر شانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف میشن جگری، ۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۰سم [ف: ۲۴ – ۵۷]

● **التعریفات الشافیة لمریدی علم الجغرافیة** / جغرافیا / عربی

at-ta‘rīfāt-uš šāfīya li-murīdī ‘ilm-il juġrāfīya

طهطاوی، رفاعه بن بدوی، ۱۲۱۶ – ۱۲۹۰ قمری

tahtāvī, refā‘a ebn-e badavī (1802 - 1873)

از جغرافیای ملتبرون فرانسوی به عربی ترجمه شده است. در شش «بخش» است و ششم آن مرتب به حروف در اصطلاحات جغرافیا می‌باشد.
آغاز: بسمله. حمداً لمن دحی الارض، فاحصی اهلها عدداً. اما بعد؛ فیقول ... رفاعة بدوی رافع: لما سمعت مشورة الجهادیة ... ان افتح لفنون الجغرافیا و التاریخ مدرسة ...
انجام: و اصحابه ذوی الکرم العریض و الجود.
چاپ: بولاق، ۱۲۵۰ و ۱۲۵۴
[معجم المطبوعات ۹۴۲؛ دنا ۳۸/۳ (۳ نسخه)]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۴۵۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ گویا از روی نسخه چاپی نوشته شده؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۳ – ۴۴۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد علی خراسانی، تا: ۱ جمادی الثانی ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سیاه، ۱۸۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۶/۹سم [ف: ۱ – ۱۴۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۶۷۴/۲
بخش دوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱ سطر [ف: ۵ – ۳۳۰]

● **تعریفات فکاهی** / ادبیات / فارسی

ta‘rīfāt-e fokāhī

تعریفاتی فکاهی به سبک تعریفات عبید زاکانی. این تعریفات را موسیو فرته در مجموعه‌ای که از کلیات عبید برای ترجمه به فرانسه جمع‌آوری کرده گنجانده است.
[دنا ۳۸/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۲/۱۰
آغاز: المرده شوی: آنکه کیر بگاه نخاسته را بشوید؛ **انجام:** النزول: آمده و شد ناساز گاران.
تعریفاتی دیگر است که مانند تعریفات عبید است و ملحق آن شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۳۵۷ق؛ جلد: کالنیگور قهوه‌ای روی مقوایی ضخیم، (۲۰۰–۲۰۱)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۰۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۳۴/۱۰–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۲/۱۱
آغاز: الشاه نشین: بهلده عاشقان. الخواب عیش بینوایان؛ **انجام:** الغراب: خیرخواهی و ثنا گوئی دیگران.
تعریفاتی فکاهی است که از کتاب‌های فرانسوی (کتب افرنجیه) نقل شده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۵ خرداد ۱۳۱۷ش؛ ۲۰۲ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۰۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۳۴/۱۱–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۷۲]

● **التعریفات فی علم الهیئة** / هیئت / عربی

at-ta‘rīfāt fī ‘ilm-il hay’a

مشهدی، حسن بن حسن، ق۱۱ قمری

mašhadī, hasan ebn-e hasan (- 17c)

اهداء به: موسی بن عبدالعظیم الحسنی
نویسنده پس از ذکر مناقب موسی بن عبدالعظیم می‌گوید بر آن شدم تا کتابی در هیئت بپردازم نظیر تذکره و تحفه تا تحفه درگاه او باشد و شکری در نعماء او. در یک «مقدمه» در تعریف

هیئت و یک «مقصد» در تعریفات و یک «تتمیم» در مصادرات یا مسائل مأخوذ برای تسلیم ساخته و در دیباچه آن را چنین نامیده است.
آغاز: الحمد لله الذی رفع السماوات العلی و وضع الارضین السفلی ... اما بعد فیقول العبد ... لما سنح لی تودیع داری و دیاری رایت فی بعض اسفاری.
انجام: و لا یشید فی الحرکة و لا تضعف و لا ترجع و لا تتوقف و لا تخرج عن الخیر و الله اعلم.
[الذریعة: ۲۱۶/۴، ۱۷۲/۱۰؛ دنا ۳۸/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۲۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد هادی بن ابی الفضائل بن ابی البقاء بن افضل الدین محمد ترکه، تا: ۱۲ شوال ۱۰۶۱ق؛ محشی، رکابه‌دار؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج یشمی با ترنج، ۶گ (۵۰-۵۵)، ۱۸ سطر (۴×۱۴)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۳۴۲]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۶۱۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی رویه پارچه سبز، ۱۴۱گ، ۲۴ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۲]

۳. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه: الف-۳۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با اشکال هندسی؛ اهدایی: محمد و حسینعلی الهی؛ کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: مقوای ساغری مشکی، ۱۰ص، ۱۶ سطر (۳/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۸/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۶۴-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۱]

← تعریفات کبری ⟵ التعریفات

● تعریفات المنطق / منطق / عربی

ta‘rīfāt-ul manṭiq

در این رساله بیش از چهل لغت و اصطلاح منطقی را که میر سید شریف گرگانی در «کتاب التعریفات» خود، به ترتیب حروف هجا آورده با اندکی تصرف در یک جا گردآوری و توضیح داده شده است که آنها عبارتند از: المنطق، المقدمه، التصور، الحکم، الدور، التسلسل، البدیهی، النظری، التصدیق، قسم الشیء، قسیم الشیء، الحدس، الفکر، الترتیب، الجهل، الیقین، الظن، الوهم، الشک، الصوریة، العلة الفعلیة، العلة الفائیة، الآلة، القانون، الموضوع، العوارض الذاتیة، التعجب، الدلالة، المدلول، الدال، الوضع، المعنی اللفظیة الوضعیة، اللزوم الخارجی، اللزوم الذهنی، اللفظ المرکب، اللفظ المفرد، المرکب التام، المعنی، الکلی، الجزئی، العنقاء، النوع، الفصل، اللازم البین، اللازم الغیر البین، مقدمة الکتاب، الدلالة الطبیعة، الدلالة الفعلیة.
[دنا ۳۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۰۸۷
آغاز: بسمله، المنطق آلة قانونیة تعصم مراعاتها الذهن عن الخطأ فی الفکر؛ **انجام:** و الدلالة الفاعلیة هی دلالة اللفظ علی المعنی بحسب الاستدلال کدلالة اللفظ علی المعنی بحسب الوضع کدلالة الانسان علی الحیوان الناطق.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: شیخ حسین اعلمی، مهر ۱۳۷۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، ۵ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۴ - ۵۶]

● التعریفات المنطقیة / منطق / عربی

at-ta‘rīfāt-ul manṭiqīyya

رساله مختصری است در شرح و تفسیر اصطلاحاتی که در علم منطق به کار می‌رود.
[دنا ۳۹/۳]

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۶۲۱/۴
آغاز: المنطق آله قانونیة تعصم مراعاتها الذهن عن الخطا فی الفکر. الحیوان جسم نام حساس متحرک بالارادة. الاطلاق اللفظ و ارادة المعنی؛ **انجام:** و اسم المشبه به الذکور کنایة باعتبار الاسم ذکر لازمه و رادفه مثاله بنان البیان. قد ختم.
خط:نسخ زیبا، کا: ابوالقاسم بن محمد غریب تبریزی قراجه داغی، تا: ۱۲۵۳ق، ۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱-۱۳۵]

● تعریفات ملا دوپیاژه / ادبیات / عربی

ta‘rīfāt-e mollā dopīyāze

عبید زاکانی، عبیدالله، - ۷۷۲ قمری

‘obeyd-e zākānī, ‘obeyd-ol-lāh (- 1371)

چاپ: در کلیات عبید زاکانی، تهران، انتشارات پیک فرهنگ، ۱۳۷۶ش

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۱۲/۹
آغاز: الخدا: خوان یغما. الرسول: خیر خواه دشمنان؛ **انجام:** الدین: تقلید متقدمین. الباقی: رضای الهی.
خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: ۲۵ خرداد ۱۳۱۷ق؛ جلد: کالینگور قهوه‌ای، ۷ص (۱۹۴-۲۰۰)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۰۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۳۴/۹-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۷۲]

● **تعریف الائمة الاثنا عشر** / دعا / عربی
ta'rīf-ul a'immat-il aṯnā 'ašar
فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷-۱۰۱۶ قمری
fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541 - 1608)

دوازده امام است به عربی.
[دنا ۳۹/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۸۸/۲
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱۴۱-۱۵۲)، ۱۷ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۵۹۰]

← تعریف الائمة الاثنا عشر علیهم السلام ⟵ صلوات دوازده امام علیهم السلام

● **تعریف احمد نگر و مشایخ مؤلف** / شعر / فارسی
ta'rīf-e ahmad-negar va mašāyex-e mo'allef
احمد نگری، عبدالنبی بن عبدالرسول، - ۱۱۷۳ قمری
ahmad-negarī, 'abd-on-nabī ebn-e 'abd-or-rasūl (- 1760)
مؤلف بعد از آن که جلد اول شرح کافیه را به پایان رسانیده، شروع به تعریف زادگاهش احمد نگر و مشایخ خود در آن شهر به نظم می‌کند. عنوان مطالب موجود در آن عبارتند از: الف) تعریف احمدنگر شامل: آگاهی از وطن و تعریف مسکن، تعریف احمدنگر و باغ فرح بخش و باغ فیض بخش، تعریف منزل صباح، تعریف قلعه احمدنگر؛ ب) تعریف و شرح حال مشایخ خود شامل شرح حال‌هایی از: سید اسحاق که پیرو طریقه عبدالقادر جیلانی بوده است، شاه عبدالرحمن چشتی، شاه بنگالی، شاه شریف عارف، سید شاه عسکر کامل، سید شاه عارف، سید احمد کبیر، شاه محسن شاه وجیه الدین علوی احمد آبادی
[دنا ۳۹/۳]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۲۴۸/۲
آغاز: آگاهی از وطن و تعریف مسکن / اگر چه مولد آباء و اجداد ×× بگجرات است شهر احمد آباد / و ایضاً قصبه ای نامش کپربنج ×× خدا دارد ورا معمور از گنج؛ **انجام:** مرا از هموم و غموم زمان ×× نگهدار ای دستگیر جهان / مدد کن که این شرح عالی مقام ×× ز سعیم شود زود ماه تمام
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۲۴۷پ-۲۵۱پ)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۱۹]

● **تعریف احوال سادة الانام النبی و الاثنی عشر الامام** / حدیث، تاریخ معصومین / عربی
ta'rīf-u aḥwāl-i sādat-in anām an-nabī wa-l iṯnā 'ašar al-imām
بحرانی، راشد بن ابراهیم، - ۶۰۵ قمری
bahrānī, rāšed ebn-e ebrāhīm (- 1209)
رساله مختصر است از اطلاعات تاریخی مربوط به احوال پیامبر اکرم (ص) و دوازده امام (ع) برای هر کدام بابی، پس از آن صد گفتار از کلمات حضرت امیرالمومنین (ع) جز صد کلمه مشهوری که جاحظ گرد آورده، پس از آن ده حدیث نبوی انتخاب کرده تا کتاب با ذکر پیامبر ختم شود چنانچه با ذکر آن حضرت شروع شده است.
[دنا ۳۹/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۶۷ و عکسی ۱۸
آغاز: الحمدلله الذی انعم علی نبی آدم بخلقه ایاهم و فضلهم علی کثیر ممن اعداهم ثم اطلع سبحانه الی اهل الارض اطلاعة فاختار منهم محمدا؛ **انجام:** و احوال امیرالمومنین و الائمة من ولده علیهم السلام ثم الکلمات المائةالنافعة ثم الاحادیث العشرة.
خط: نسخ معرب، کا: محمد بن عبدالله بن محمد الحافظ، تا: ۱۵ جمادی الاول ۶۸۳ق؛ برگهایی از نسخه افتاده و جای آنها برگ‌های سفید گذاشته شده؛ جلد: تیماج سبز سیر، ۷۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۹۷] و [عکسی ف: ۱ - ۳۰]

← تعریف اسب ⟵ وصف اسب

● **تعریف الاسم الاعظم فی العملیات** / صرف / عربی
ta'rīf-ul ism-il a'ẓam fi-l 'amalīyyāt
[دنا ۹/۳ و ۳۹]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۴۳/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۲ص، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۹۸]
مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۴۴۳/۸
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۶۰]

← تعریف اسم الله و شرحه ⟵ العقول

● **تعریف اصفهان** / تاریخ / فارسی
ta'rīf-e esfahān
اعجاز، ملاعطاء هروی، ق۱۱ قمری
e'jāz, mollā-'atā' heravī (- 17c)
رساله شیوایی است و در هر عنوان شعری است از خود او و این

رساله از رهگذر شناخت شهر سپاهان و مردم آن در آن زمان بسیار سودمند بلکه بی مانند است. مقدمه ای دارد و عنوان‌های: «تمهید بساط عیش، تعریف بهار، مشتمل بر اسامی مقامات، دیباچه، اسامی حمامات، جوش و خروش مردم در دشت و جوباره، اظهارخانه شعار عوام الناس، بزازان، خیاطان، صفت: زرگرها، گمانگر، شمشیر گر، ازدحام، اسامی قهوه خانه، اسامی خواتین که پتیاره آمده اند، اسامی محلات شهر صفاهان، تهیه ساز و برگ خاص و عام، فروش مجلس انبساط، کیفیت بزم، شعرای محفل، حکمای بزم، صحبت کتاب، علمای طریقت، اطعمه و اشربه، فراغ کوکب آتش بازی، هنگام رسن بازی، ماحصل کلام». (دانش پژوه)

آغاز: بسمله. در دشت نامه بقطرات جویبار خامه تحریر گلکاری حمد بهار آفرینی نمودن از چمن پیرایی اندیشه محال است و در گلکشت باغ اظهار نعت حضرت سید المرسلین را بمفتاح تقریر گشودن محض تصور و خیال ... گمینه درگاه بی نیاز اعجاز غریب نیست که از آشیان فردوس آیات هرات ... بعرصه اصفهان ... رسیده.

انجام: و عود از تاب آتش افسردگیهای خام عیشان بجز مضراب دود از کسی گرمی دلنوازی ندیده. لمؤلفه: در گلشن زمانه ز فیض عدالتش ×× اوراد نغمه بر لب بلبل دعا شود

[الذریعة ۸۱/۹؛ دنا ۳۹/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۵۹/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۳۴/۲ و ۶۷۶۸-عکس

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۴گ (۳۹-۵۲)، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۰-۱۹۷۳] و [فیلمها ف: ۳ - ۲۶۰]

● تعریف اصفهان / جغرافیا / فارسی

ta‘rīf-e esfahān

[دنا ۳۹/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۷۱/۲۴

آغاز: زندانی بیت الاحزان فراق عاشق مشتاق نمی‌داند بکدام زبان شدت مفارقت نماید ... یار دلخواه و باده بیغش ×× خاطر خرم و زر بسیار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۱۶۲پ-۱۶۷پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸-۵]

● تعریف اصول الفقه / اصول فقه / عربی

ta‘rīf-u usūl-il fiqh

[دنا ۳۹/۳]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۱۸۶/۱

آغاز: اعلم ان ... الاصولیین فی لفظ اصول الفقه

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲گ [ف: ۳ - ۶۵]

← تعریف اعضاء الانسان ⟵ خلق الانسان

● تعریف الانام فی ترجمة المدنیة و الاسلام /

جامعه‌شناسی / فارسی

ta‘rīf-ol anām fī tarjomat-el madanīya va-l eslām

آقابزرگ طهرانی، محمد محسن، ۱۲۹۳ - ۱۳۸۹ قمری

āqā-bozorg-e tehrānī, mohammad mohsen (1876 - 1969)

تاریخ تألیف: شب جمعه ۳ ذیحجه ۱۳۲۷ق

ترجمه کتاب المدینة و الاسلام محمد فرید وجدی است از روی نسخه چاپ قاهره در ۱۳۱۹ق. موضوع کتاب درباره سازگاری اسلام با تمدن است.

آغاز: ثنای نامحدود یگانه معبودی را سزاست که بقلم قدرت ازلی خود بر لوح قامت گندمگون نوع بشر خط مساوات و اعتدال ثبت نموده

چاپ: در مجله «درة النجف» نزدیک به نیمی از آن چاپ شده

[دنا ۳۹/۳؛ فهرستواره منزوی ۳۹۷/۶]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۸۱۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عاقبت امر ما ختم بخیر فرماید ... تمام شد ترجمه کتاب مدنیت و اسلام و الحمدلله علی التمام در شب جمعه سوم شهر ذی حجة الحرام بید مترجمه سنة ۱۳۲۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۷ و ۱۳۲۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۳۶گ(۴۴پ-۷۹ر)،۱۹سطر،اندازه:۱۵×۲۱سم[ف:۴۴- ۸۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۶۱/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۱۸]

● تعریف باغ / ادبیات / فارسی

ta‘rīf-e bāq

از رضی الدین بن محمد رضا

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۱۶/۱

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۰؛۸ص(۸۵-۹۲ حاشیه)[سنا:ف:۲- ۱۲۲]

← التعریف بالانساب مختصر فی علم النسب و معرفة قبائل العرب ⟵ اللباب فی معرفة الانساب فی العرب

← تعریف بلاد العرب ⟵ تعریف المدینه

● تعریف بندر گنگ / تاریخ / فارسی

ta'rīf-e bandar-e gang

مضمون، محمد عسکر

mazmūn, mohammad 'askar

[دنا ۴۰/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۲۰۲/۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: روغنی، ۲گ (۲۳پ-۲۴ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۵ – ۲۰۱]

● **التعریف بوجوب حق الوالدین = الوصیة** / اخلاق / عربی

at-ta'rīf bi-wujūb-i ḥaqq-il wālidayn = al-waṣīyya

کراجکی، محمد بن علی، – ۴۴۹ قمری

karājakī, mohammad ebn-e 'alī (- 1058)

پند و اندرزهایی است برای فرزندش در حقوق پدر و مادر و لزوم احترام آنها با شواهدی چند از آیات و احادیث. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الحمدلله علی ما منح من عقل و وهب من فضل ... اعلم أیها الولد الحبیب البار النجیب قسیم النفس و مکمل الانس

انجام: أن أجعل لک تذکرة و لمن سواک تبصرة اعاذک الله من الزلل وفقک لسدید القول و العمل برحمته ان شاء الله ... و حسبنا الله و نعم الوکیل و الحمد لله رب العالمین. تمت.

[دنا ۴۰/۳ (۸ نسخه)؛ الذریعة: ۲۱۶/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۶۹۴/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۴۷ر-۵۰پ)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ – ۹۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۳۵۹/۱۲

انجام: استأذن علی أمی، قال نعم فانی معها فی البیت ...

خط: نسخ، کا: سید محمد مقیم موسوی، تا: شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۰۶۳ق، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج یشمی، ۱۱ص (۳۱۱-۳۲۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۸سم [ف: ۴۳ – ۴۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۷۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۸گ (۲۵ر-۳۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۷ – ۱۶۹]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۷۳/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد سعید خوانساری، تا: ۱۲۳۳ق؛ مجدول مذهب، با کمند طلایی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۴گ (۱۶۴ر-۱۶۷ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۲سم [ف: ۳۷ – ۱۵۶]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۸۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۸گ (۲۴پ-۳۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۰ – ۲۳۶]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۰۶/1

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،کا: محمد امین بن یحیی خوئی، تا: ۱۳۳۴ق؛ روی برگ آغاز فهرست کتابهای مجموعه به خط محمد امین صدر الاسلام فرزند امام جمعه خوئی، کاتب نسخه آمده؛ کاغذ: دفتری خط دار،۷گ(۱پ-۷ر)،۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ – ۵۱۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۰۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمدرضا حسینی خوانساری، تا: ۱۳۵۳ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳ [رایانه]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱۳/۸عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه شخصی فخرالدین نصیری، تهران؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲ص (۸۹-۹۰)، ۱۴ سطر [عکسی ف: ۴ – ۲۶]

۹. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۲۱]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۳۵/۱

خط: نسخ، کا: حسن، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۷ص (۱-۷)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۹-۷۷۶]

۱۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۹۱۴/۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۶۳پ-۶۶ر)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۳ – ۶۸۲]

● **تعریف بهار** / ادبیات / فارسی

ta'rīf-e bahār

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۱۷۱/۲۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۷ – ۲۲۶]

● **تعریف بهار** / نامه‌نگاری / فارسی

ta'rīf-e bahār

انشایی که میرزا جمال در تعریف بهار فرمودند. در آن از شاه سلیمان صفوی (۱۰۷۱-۱۱۰۵ق) نام برده شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۰۸/۱۰

آغاز: باز این چه جوانی و جمال است جهان را ×× وین عیش که نو گشت زمین را و زمان را. سبحان الله زهی فرخنده سالی ژرف و خجسته بهاری شگرف موسمی چنین فیروز و فصلی بوستان افروز شاهدی رعنا و عروسی زیبا نسیمی عطر بیز؛ **انجام:** و گلهای امانی و امالش را همواره در بغل و کنار باد و یرحم الله عبدا قال

آمینا. الهی تا جهان را آب و رنگ است ×× فلک را دور و گیتی را درنگ است / مسلم بر تو بادا پادشاهی ×× مسیر کام دل چندان که خواهی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج با مهر صحاف درون ترنج: «الهی بحق نبی و ولی / نظر کن سوی محمد علی ۱۱۷۱»، ۱۵ص (۶۸-۸۲)، سطور چلیپا (۶×۲۰)، اندازه: ۹×۲۴/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۹۵]

● **تعریف تبریز** / جغرافیا / فارسی

ta'rīf-e tabrīz

برگرفته از تحفة الالباء زین العابدین گنجوی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۱۱/۷

آغاز: تبریز از بلاد مشهوره و از مداین معموره است از اقلیم راع و سه طرفش واسع و سمت شمالش؛ **انجام:** روی تو بعارفان نشان خواهم داد. اللهم ایده بالعلم و وفقه بالخیر ... و المسافر یحضر و القلم یسطر.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان ۱۳۰۲ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۱۷۷پ-۱۹۴پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴ - ۱۹۷]

● **تعریف تحصیل العلم** / شرح حدیث / فارسی

ta'rīf-e tahsīl-ol 'elm

یزدی، عبدالخالق بن عبدالرحیم، - ۱۲۶۸ قمری

yazdī, 'abd-ol-xāleq ebn-e 'abd-or-rahīm (- 1852)

شرح حدیث «الناس کلهم هالکون الا العالمون ...» و ترغیب طالبان علم به فراگیری با حفظ تقوی و صلاح و ضمنا احادیث دیگری مناسب موضوع نیز نقل می‌شود.
[دنا ۳/ ۴۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۹۱/۴

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... هر طالب صادقی که عمل کند به این حدیث شریف امید نجات برای او هست؛ **انجام:** و اسأل الله الوصل الی درجات المخلصین و الحشر مع امام المتقین ابد الآبدین الی یوم الدین
خط: نسخ، کا: محمد قلی بن صفی قلی افشار خراسانی، تا: سه‌شنبه ۴ شعبان ۱۲۶۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۸۶ر-۹۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۷ - ۶۷]

● **تعریف تخت سفر دارالسلطنه** / متفرقه / فارسی

ta'rīf-e taxt-e safar-e dār-os-saltane

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۴۵/۳۷

انجام: حسب الفرموده مردمک دیده ... ذوالفقار بیگا مضیع این صحیفه گرامی کرد. ید العبد ... ۱۰۹۳.
خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق، کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: گالینگور بنفش عطف میشن قهوه‌ای، ۲ص (۳۰۵-۳۰۶)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۷]

← تعریف تنباکو ≻ وصف تنباکو

● **تعریف چراغان** / متفرقه / فارسی

ta'rīf-e čerāqān

از شیخ عبدالله

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۲۰۹/۲۲۳

خط: نستعلیق، کا: محمد حکیم هندی، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۶۳۱) [ف: ۳۸ - ۳۰۴]

● **تعریف چهل ستون** / شعر / فارسی

ta'rīf-e čehel-sotūn

فرصت، علیقلی بن یوسف بیک، - ۱۰۷۹ قمری

forsat, 'alī-qolī ebn-e yūsof beyk (- 1669)

مثنویی است در ۶۷ بیت.
آغاز: ای معلی بنای عرش نظام ×× وی فلک کرسی فرشته مقام / سر بسر عالم از تو گلشن شد ××از تو چشم زمانه روشن شد
انجام: در دار لنگرش بروز مصاف ×× مهره پشت را بحقه ناف
چاپ: با تصحیح ناجی نصرآبادی، در مجموعه رسائل خطی، دفتر چهارم، بنیاد پژوهشهای آستان قدس، زمستان ۱۳۷۴شمسی.
[دنا ۳/ ۴۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۷۱/۹

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱گ (۱۰۶ر-۱۰۶پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ - ۳]

← تعریف الحدود ≻ حدود المنطق

● **تعریف حسن = رسالة فی حسن الوجه** / عرفان و تصوف / فارسی

ta'rīf-e hosn = r.-on fī hosn-el vajh

[دنا ۳/ ۴۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۲/۴۲-ف

نسخه اصل: بادلیان اکسفورد ش ۹۴ والکر walkar (ش ۱۲۹۸)؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۹]

● **تعریف حکمت** / فلسفه / فارسی
ta'rīf-e hekmat

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۶۸۶/۱
کا: محمد تقی دزفولی، تا: ۱۲۵۹ق، کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۵۱۵]

● **تعریف حکمت و کیفیت علم باری به معلومات** / فلسفه / عربی
ta'rīf-e hekmat va keyfīyat-e 'elm-e bārī be ma'lūmāt

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۸۰/۱۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۳۰ق [ف: ۶ – ۱۵۲]

● **تعریف حمام** / شعر / فارسی
ta'rīf-e hammām

مؤلف: نافع

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۸۵/۲۴
آغاز: نافع در تعریف حمام گوید: به تحریک هوس دوش از حوادث ×× کز آن رفع حدث گردید باعث / مرا افتاد بهر غسل کردن ×× ره حمام پیمودن به گردن؛ **انجام:** سر از تن دور نافع به از آنت ×× که باشد زیر حکم دیگرجانت
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۳؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: میشن زیتونی، ۱گ (۲۲ر)، اندازه: ۱۵/۶×۲۵/۸سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۳۲]

● **تعریف ده و حمام شفیعا** / شعر / فارسی
ta'rīf-e deh va hammām-e šafī'ā
قصیده‌ای در تعریف روستای میرزا شفیعا و حمامی که در آن احداث نموده است.
[دنا ۴۰/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۱۸۳/۲۳
آغاز: شبی چون تخت عشاق از سیاهی ×× به معنی صورت قهر الهی
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول زرین و محرر؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۶۰پ–۶۲پ)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۲۴۳]

● **تعریف الذات** / فلسفه / عربی
ta'rīf-ud ḏāt
فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ – ۳۳۹ قمری
fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)
[دنا ۴۰/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۱۲/۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: زردفام، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۲۸۷)، ۱۷ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [سنا: ف: ۲– ۳۷]

← تعریف الرأی المحصل ... ⪢ جواهر الاجسام السماویة

● **تعریف روح انسانی** / عرفان و تصوف / فارسی
ta'rīf-e rūh-e ensānī
نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمری
ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

گفتاری است در دوازده سطر
[دنا ۴۰/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱۹/۴۱
خط: نسخ ریز، کا: عباس بن محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۲ص (۲۵۳ – ۲۵۴)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ – ۱۴۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۰۶۷/۴۰
آغاز: اللهم اهدنا الصراط المستقیم؛ **انجام:** اگر تو طالب آبی بجوی آب از ما.
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهر، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۴۷)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ – ۵۹۶]

● **تعریف زرقاله و شکازی** / هیئت / فارسی
ta'rīf-e zarqāle va šakkāzī
قاضی زاده رومی، محمود بن محمد، – ۹۳۱ قمری
qāzī-zāde-ye rūmī, mahmūd ebn-e mohammad (- 1525)

اهدا به: سلطان بایزید دوم عثمانی
تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۷ ربیع الاول ۹۱۱ق
مشتمل بر «مقدمه» و پنجاه و یک «باب» و یک «ذیل».
[دنا ۴۱/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۹۴۲/۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۲۹
آغاز: بسمله، علیك الاعتماد یا کریم، الحمدلله الذی خلق السموات والارض ... اما بعد چنین گوید احوج عبادالله المنعم ... که بر ضمیر منیر خورشید تنویر ارباب الباب چون آفتاب جهانتاب روشن است که؛ **انجام:** روز دوشنبه هفدهم ربیع الاول سال بر

نهصد و یازده هجریه نبویه علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۵۴ق؛ دارای یادداشتی که در دمشق نوشته شده، بنابراین رساله در همان روزگار مؤلف تحریر شده؛ کاغذ: حنائی، جلد: تیماج یک لا، ۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۲]

● **تعریف ساختن مداد (مرکب) و ترکیب آن** / متفرقه / فارسی

ta'rīf-e sāxtan-e medād (morakkab) va tarkīb-e ān

[دنا ۴۱/۳؛ فهرستواره منزوی ۳۹۱۴/۵]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۶۵/۲۲

آغاز: فصل در تعریف مداد ساختن و ترکیب کردن چنانکه شاعر گوید: هم وزن دوده زاج است ×× هم وزن هر دو مازو؛ **انجام:** تا آنکه مکلس شود، آن وقت یک مثقال آن مس بر صد مثقال مشتری طرح شود، و العلم عندالله
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۹۷پ-۹۹پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۷سم [ف: ۹ - ۴۲۱]

● **تعریف ستاره زهره و حرکت آن** / هیئت / فارسی

ta'rīf-e setāre-ye zohra va harekat-e ān

یحیی بن نجم الملک، ق۱۳ قمری

yahyā ebn-e najm-ol-molk (- 19c)

اهداء به: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: ۱۲۹۱ ق (=۱۸۷۴ م)
مؤلف می‌گوید: روی نظر ستاره‌شناسان فرنگی خورشید مرکز و سایر اجرام آسمانی قسراً به دور آن در مسیر بیضوی در حرکتند. از بین سیارگان و کواکب، عطارد و زهره نزدیکترین کوکب به آفتاب می‌باشند و زهره در هر چند سال یک دفعه از صفحه جرم آفتاب مرور می‌کند که از جمله آن سال‌ها امسال (=۱۲۹۱ ق) است. این بنده (=مؤلف) بر آن شدم که شرحی در این باره تدوین کنم و به عرض شاه عالم برسانم و آن این رساله است.
[دنا ۴۱/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۶

آغاز: بسمله و به نستعین، چون حکما و منجمین فرنگ بقاعده که شمس را ثابت و مرکز دانسته و زمین و سایر اجرام آسمانی را قسراً بدور آن متحرک می‌دانند؛ **انجام:** و در خصوص احکام چون این خانه زاد در این رساله اقوال و آرای فرنگی را عرض کرده است علیهذا بعرض احکام مبادرت نورزید
خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۹۵]

← تعریف سخن ⟵ چمن سخن

● **تعریف سخن** / ادبیات / فارسی

ta'rīf-e soxan

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

[دنا ۴۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۲۷/۷

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۳ص (۱۳۲-۱۳۴)، سطور چلیپا (۶×۱۶)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۷۶]

● **تعریف سخن** / ادبیات / فارسی

ta'rīf-e soxan

محقق خوانساری، حسین بن محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۹ قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

در تعریف سخن.
[دنا ۴۱/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۲۷/۹

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۶ص (۱۵۶-۱۶۱)، سطور چلیپا (۶×۱۶)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۷۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۸۲/۱۱

آغاز: سبحان الله ابن چه گوهر گرانمایه و اختر بلند پایه است که آشنایان زبان وحی و الهام به سخنش موسوم کگرده اند و نشخه حل و عقد مصالح انام
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ سطور چلیپا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نازک، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سر ترنج، ۳گ (۱۷۲پ-۱۷۴پ)، اندازه: ۱۳×۲۲/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۵۵۰]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۲/۴

خط: نسخ، کا: احمد نیریزی، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۱۱ - ۹۴۰]

● **تعریف سلسله صفوی** / تاریخ ایران / فارسی

ta'rīf-e selsele-ye safavī

محقق خوانساری، حسین بن محمد،۱۰۱۶-۱۰۹۹قمری

mohaqqeq-e xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad (1608 - 1688)

[دنا ۴۱/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۱۰۲/۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۲۷/۱۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۹ص (۲۶۰-۲۶۸)، سطور چلیپا (۶×۱۶)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۷۷]

↩ تعریف سلطان حسین میرزا ⟵ تاریخ سلطان حسین میرزا بایقرا

● **تعریف شکل و زاویه** / هندسه / عربی

ta'rīf-uš šakl wa-z zāwīya

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۱۱۲/۴

از شرح مجسطی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۲۲۳]

● **تعریف شیراز و مردمش** / شعر / فارسی

ta'rīf-e šīrāz va mardomaš

خاکی خراسانی، لطفعلی، - ۱۲۳۴ قمری

xākī xorāsānī, lotf-'alī (- 1819)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۳۱/۷

مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۱۳۱]

● **تعریف الصلاة** / فقه / عربی

ta'rīf-uṣ ṣalāt

[دنا ۴۱/۳]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۱۵/۱

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: قرن ۹ [ف: ۳ - ۳۴]

● **تعریف عارف** / عرفان و تصوف / فارسی

ta'rīf-e 'āref

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۰۵۷/۱۳۹

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد زمان بن کلبعلی متطبب خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۲۶۰ پ) [ف: ۷ - ۱۹۴]

↩ تعریف عدالت ⟵ عدلیه

● **تعریف عصمة (رسالة فی)** / کلام و اعتقادات / عربی

ta'rīf-u 'iṣma (r.-un fī)

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

گفتاری است کوتاه در تعریف عصمت و جزء فوائد ثمانیه مؤلف است. این گفته خواجه بر گرفته از سید مرتضی است که عصمت را لطف خدایی می‌داند و در پایان کلمات المحققین (جلد ۲ چاپ ۱۳۱۵) دیده می‌شود. خواجه در رساله امامت و در تجرید مقصد ۵ مسئله دوم و در فصول و قواعد العقاید از عصمت گفتگو کرده است. (دانش پژوه)

آغاز: همه متن این است: العصمة هی ان یکون العبد قادرا علی المعاصی غیر مرید لها مطلقا و عدم اردته او وجود صارفة یکون من الله تعالی لطفا فی حقه فهو لایعصی الله لا لعجزه بل لعدم اردته او یکون صارفة غالبا علی اردته فوقوع المعصیة منه ممکن بالنظر الی قدرته و ممتنع بالنظر الی عدم ارادته او لکون صارفة غالبا علی ارادته.

[دنا ۴۱/۳؛ احوال و آثار خواجه: ۲۸۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۳۸/۲۸

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۹ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۶۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۰/۳۱

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: عقیلی مزبور، بی‌تا؛ ۲ص (۱۶۵-۱۶۶) [ف: ۹ - ۴۷۰]

● **تعریف العقل و تفاوته بین الاشخاص (رسالة فی)** / فلسفه / عربی

ta'rīf-ul 'aql wa tafāwut-i-hi bayn-al ašxāṣ (r.-un fī)

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

در شش «مساله».

[دنا ۴۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۲۱۷/۶

خط: نستعلیق، کا: عبدالواسع بن علامی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، عطف پارچه، ۳گ (۱۷ر-۱۹ر)، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۱۹]

↩ تعریف علم ⟵ تحدد امثال

● **تعریف العلم** / منطق / عربی

ta'rīf-ul 'ilm

میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری

mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)

[دنا ۴۱/۳]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه: ۲۳۷/۳۷

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۹۵]

● **تعریف العلم** / منطق / عربی

ta'rīf-ul 'ilm

بخاری، محمود بن نعمة الله، ق ۱۰ قمری

boxārī, mahmūd ebn-e ne'mat-ol-lāh (- 16c)

در تعریف علم از دیدگاه حکما و متکلمین در دو «مقصد»: ۱. فی تعریف الحکماء، قال الحکماء العلم هو حصول صورة الشیء فی العقل، دارای شش «بحث»؛ ۲. فی تعریف الاشاعرة، قال الاشاعرة العلم صفة توجب تمیزا لایحتمل النقیض، در دو «مقام». مؤلف از میر سید شریف بسیار نقل می‌کند و از او به عنوان استاد یاد می‌کند، احتمال هست که مؤلف از تفتازانی و میر سید شریف تلمذ کرده باشد.

آغاز: بسمله، الحمدلله المحمود علی کل فعاله و الصلاة و السلام علی سیدنا محمد و آله و بعد فهذه رسالة مشتملة علی ابحاث لطیفة و فواید جلیلة

انجام: مع انه یلزم علی هذا الاحتمال اطلاق النقیض علی الصور الادراکیة الا ان یعتبر التجوز تامل هذا آخر الکلام فی هذا المقام و الحمدلله ... انه ولی الاکرام و الانعام.

[دنا ۴۱/۳ (۶ نسخه)؛ فارس شناسی ص ۹۴]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۱۲۱۴۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: سید جلال الدین تهرانی، مرداد ۱۳۶۱؛ کاغذ: نخودی آهارمهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۵۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۸۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق کهن، بی‌کا، تا: شنبه ۷ رجب قرن ۱۰؛ مصحح، محشی، مطالب بدون نقطه «مهمله» است؛ کاغذ: خانبالغ، ۸گ (۳۷ - ۴۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۴/۵سم [ف: ۲۸ - ۴۳۳]

۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۶۶۰/۲۳

خط:نسخ،کا:اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی،تا:قرن ۱۱ [ف: ۳۵۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۵۴۳/۱۵

خط: نسخ و نستعلیق، کا: کرم الله بن عطاء، تا: دوشنبه ۱۸ شوال ۱۰۸۳ق، جا: مکه؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج سبز، ۱ص (۸۴ر)، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۲۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۲۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق دو خط،بی‌کا،بی‌تا؛مصحح؛جلد:مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۴۷پ-۵۴پ)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۱۵]

۶. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه: ۷۳/۵

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور، ۶گ (۱۳۷ر-۱۴۲ر)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹۴]

● **تعریف العلم** / منطق / عربی

ta'rīf-ul 'ilm

آمدی، محمد

āmedī, mohammad

رساله کوتاهی است در اینکه آیا علم از موجودات ذهنی است یا نه؟ مؤلف پنج نظریه را در خصوص این موضوع ارائه داده است.

[دنا ۴۲/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۶۳۸/۷

آغاز: بسمله، یقول الفقیر محمد الآمدی: ان القائلین بالارتسام، اختلفوا فی ان العلم هل هو من الموجودات الذهنیة الموجودة بالوجود الظلی، او لا؟ و الثانی لایخلو عن الاقسام الاربعة، فالمذاهب فی هذا الباب خمسة؛ **انجام:** و الجزئیة کالنقش الحاصل من ضربها مختلفة فی النقش، کما لایخفی و هذه الاقوال کلها فی العلم الحاصل لغیر الواجب تعالی و هو ظاهر لکل احد، و الحمد لله علی التمام.

خط: نسخ، کا: اسماعیل حلبی، تا: نیمه دوم قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی،۲گ(۵۸پ-۵۹پ)،۲۷ سطر، اندازه: ۷×۱۶سم [ف: ۳۷-۷۷]

● **تعریف العلم** / منطق / عربی

ta'rīf-ul 'ilm

فاضل رومی مولانا حاجی احمد شاعر اوغلی

fāzel-e rūmī mowlānā hājī ahmad šā'er oqlī

اهداء به: صدر اعظم علاء الدین

موضوع بحث عبارت است از آنچه در تعریف علم آمده است: «لا انه صفة توجب تمییزا لایحتمل النقیض». مؤلف در این عبارت ۱۲ احتمال داده و هشت احتمال آن را بیان می‌کند. در پایان رساله نیز جدولی برای نشان دادن احتمالات می‌آورد. در نسخه دانشگاه دیباجه موجود در نسخه مجلس که مؤلف در آن از صدر اعظم زمان خویش نام می‌برد و کتاب را به او هدیه می‌کند وجود ندارد و از «اقول اعلم ان من عرف العلم بانه صفة توجب تمیزاً ...» شروع می‌شود.

آغاز: بسمله یا من تنزه علمه عما ظنه الوهم من التعریف و التحریر ... و بعد فاعلم ایها المسترشد المستفیض ان تعریف العلم بانه صفة توجب تمییزا لا یحتمل النقیض لا یخلو عن وجهة ابهام

و اجمال ... لم یحم حول تفصیله و توضیحه الی هذا الا مداحد من الفضلاء ... و کنت فی اثناء المباحثه مع جمع من الاذکیا ...
انجام: مع ارتکاب التجوز فی اطلاق النقیض علی التمییز و لیکن هذا آخر الکلام فی هذا المقام و الحمد الله علی التمام و علی الرسول و الآل افضل الصلوة و السلام
[دنا ۴۱/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۳۰/۱۲
آغاز: بسمله. اعلم ان من عرف العلم بانه صفة توجب تمییزا لا یحتمل النقیض اراد بالتمییز تمیز محل الصفة الذی هو العالم به لشیء تعلق به الصفة و التمییز؛ **انجام:** برابر؛ تمت الرسالة المنسوبة الی الفاضل الرومی مولانا حاجی احمد المعروف بشاعر اوغلی المتعلقة بالتعریف المشهور للعلم علی ید ...کلب وفقه الله تعای و قد کان اتمام هذه الرسالة مع الرسالتین اللتین قبلها فی النصف الاول من ذی الحجة سنة خمس و ثمانین و تسعمائة من الهجرة.
بی‌کا، تا: نیمه نخستین ذیحجه ۹۸۵ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۲۹۴-۳۰۱)، ۱۷ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۲۴۴۳]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱/۵۲-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای تیره، ۴گ (۱۳۶پ-۱۳۹ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۳۴]

● تعریف علم / منطق / عربی

ta‘rīf-e ‘elm

غیر همانند:
۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۴۵/۵
آغاز: بسمله، نحمدک یا من فشل مداد العلما علی دماء الشهدا؛
انجام: و قد استفاده من کلام الرئیس لکنه خلاف ما اشتهر منه قدس سره
از ملا شیرازی است؛ خط: نستعلیق تحریری و شکسته، کا: اسماعیل بن حاجی محمد کریم شیرازی، تا: ۹۹۷ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۲۲۲]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۴۵/۱۲
از ملامحمود و مشتمل بر دو تعریف مشهور برای علم است؛ خط: نستعلیق تحریری و شکسته، کا: اسماعیل بن حاجی محمد کریم شیرازی، تا: ۱۲۱۶ق، جا: سجاس؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۲۲۳]

● تعریف علم الکلام = حاشیة شرح المواقف / کلام و اعتقادات / عربی

ta‘rīf-u ‘ilm-il kalām = ḥāšīyat-u š.-il mawāqif

؟ دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)
وابسته به: شرح المواقف السلطانیة = شرح مواقف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
اهداء به: میر محب الله پسرزاده امیر نعیم الدین نعمة الله
تعلیقه‌ای است بر تعریف علم کلام که در کتاب «شرح مواقف» جرجانی آمده است. در این تعلیقه متصدی دفع اعتراضات علی طوسی بر شارح آن کتاب «میر سید شریف» شده است. (بنا بر گفته او در دیباجه) تقریرات او است به هنگام تدریس شرح سید شریف گرگانی بر کتاب مواقف درباره تعریف علم کلام.
آغاز: بسمله. یا من وقف فی حواشی مواقف جلاله عقول الاجلة الاعلام ... فهذا نبذ من الکلام علی تعریف علم الکلام کنا نقرر اثنائه مدارسة شرح المواقف ...
انجام: فان الامی متهیء للکتابة لکنه لیس قادراً. تمت الکلامیة الجلالیة
[کشف الظنون: ۱۸۹۳ دنا ۴۲/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۷/۷-ف
نسخه اصل: روان کوشکو ش ۲۰۴۲؛ کا: عبدالرحمن بن علی بن موید، تا: ربیع الاول و الثانی ۸۸۸ق، جا: شیراز [فیلمها ف: ۱ - ۴۳۶]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۶۶۸/۴
آغاز و انجام: برابر؛ تمت الرسالة المتبرکة المنسوبة الی ... جلال ... الدین الدوانی خلدالله جلاله یوم السبت سابع شهر ربیع الثانی سنة ست و تسعمائة ...).
بی‌کا، تا: شنبه ۷ ربیع الثانی۹۰۶ق، جا: بوددوانی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ص (۱۷۲-۱۹۴)، ۱۹ سطر (۴×۱۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۱۷]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۰۹ق؛ محشی با نشان «منه» دارد؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۴ر-۹پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۶/۵سم[ف:۳۶-۶۱۱]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۲۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ ذیقعده ۹۳۰ق؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۷۱پ-۷۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۷۸۷]
۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۴۵۰۵/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مغیث الدین، تا: دوشنبه ۲۴ جمادی الاول ۹۳۳ق؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۱۷-۲۱)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۴ - ۲۳۵]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۱۸/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج

تریاکی، ۱۰گ (۳۸ر-۴۷ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۶ - ۲۳۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۷۴۴/۳

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن بن محمد امین بن حبیب الله برکشادی، تا: ۱۰۰۰ق، در خدمت استادش مولانا حسین خلخالی؛ جلد: تیماج قرمز، ۹گ (۱۵پ-۲۳پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۲ - ۲۷۵]

۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۸۷۱/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: جیبی [ف: ۳ - ۱۴۲]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۷۵۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف بن شمس الدین، تا: پنج‌شنبه صفر ۱۰۰۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱۶پ-۲۷ر)، ۲۱ سطر (۴×۱۳)، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۳۸۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۷۵/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمود بن محمد قاسم شریف سیستانی، تا: ۱۰۸۸ق، کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۳۱۲-۳۲۳)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۱۲۱]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵۹/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ ۱۳ص (۱۱۱ - ۱۲۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۰]

۱۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۴۹۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ کاغذ: سفید کلفت، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۱۳ص، ۲۱ سطر (۸×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [شاهچراغ: ف: ۲ - ۲۰۳]

۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۳گ (۴۱پ-۵۳ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۵]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مقابله شده؛ واقف: نائینی؛ ۱۸گ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۴۹]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۴۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی کا، بی تا؛ واقف: نقی موسوی، ۱۱۱۹؛ ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۴ - ۴۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۸۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مجدول به لاجورد؛ ۲۱ سطر [ف:۴-۵۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۴۷۳/۴-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف:۳-۲۵۷]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۱۲۳/۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، کا: قریش بن هاشم حسینی، بی تا، مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۴۴پ-۴۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۳۵۴]

● تعریف العلوم الادبیة / ادبیات / عربی

ta'rīf-ul 'ulūm-il adabīyya

رساله‌ای کوتاه است در تعریف علوم ادبی، شامل ۱۵ علم که عبارتند از: علم خط، لغت، اشتقاق، صرف، نحو، معانی، بیان، بدیع، عروض، قوافی، قریض، امثال، دواوین، انشاء، استیفاء.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد، فهذه رسالة فی تعریف العلوم الادبیة و هی خمسة عشر، الاول، علم الخط و هو عبارة عن معرفة تصویر الألفاظ

انجام: حذراً من وقوع الغفلة فی اموال الفقراء والمساکین، وقنا الله عن الغفلة فی امر الدین.

[دنا ۳/۴۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۲۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۴ ربیع الاول ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۲-۴)، حدود ۴۰ سطر مورب [ف: ۳۸ - ۶۴۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۵۳۰/۱۰

و هی خمسة عشر؛ کا: محمد تقی بن علی بن موسی ابن جعفر بن محمد بن علی استرآبادی ملقب به جناب استرآبادی، تا: دهه سوم صفر ۱۳۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۱۰گ (۵۴۰-۵۴۹)، ۱۷ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۸۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۳۰/۱۸

درباره چهارده علم ادبی است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حسین بن محمد شوشتری، بی تا، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۵ص (۲۷۰-۲۷۴) [ف: ۱۰ - ۱۶۷۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۸۲/۳

پانزده علم تعریف شده است در فهرست «تعریف العلوم العربیة» آمده؛ بی کا، بی تا [اهدائی ف: ۳۷۴]

● تعریف علوم و مباحث اصولیه / اصول فقه / عربی

ta'rīf-e 'olūm va mabāhes-e osūlīye

اسنوی، عبدالرحیم بن حسن، ۷۰۴ - ۷۷۲ قمری

esnavī, 'abd-or-rahīm ebn-e hasan (1305 - 1371)

[دنا ۳/۴۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۳۵۷/۲

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۸؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۴۱۰]

● **تعریف عمارت بحر ارم بارفروش** / جغرافیا / فارسی

ta'rīf-e 'ommārat-e bahr-e eram-e bārforūš

مقاله‌ای است به نثر ادبی در تعریف عمارت بحر ارم در بارفروش مازندران.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۷۹۹/۲

آغاز: کشور مازندران عرصه ایست بهشت نشان و ساحتی است بهجت توامان ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۷۹پ-۸۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۹۴]

● **تعریف الفئة باجوبة الاسئلة المائة** / گوناگون / عربی

ta'rīf-ul fi'a bi-ajwibat-il as'ilat-il mi'a

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

سیوطی این کتاب را در پاسخ مسائل صدگانه (تعریف الفئة فیمن عاش من هذه الامة مائة) عسقلانی نگاشته و به آن هم در آغاز به نثر و هم به نظم پاسخ گفته است.

چاپ: قاهره، مطیعة المنیریة، ۲۷ص، در جزء دوم کتاب الحاوی للفتاوی در ۱۳۵۳ق چاپ شده

[دنا ۳/۴۳]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۳/۴

آغاز: آغاز پاسخ منثور: واجاب حافظ العصر الشیخ جلال الدین سیوطی ... و سماه تعریف الفئة بسمله. حمدله. و بعد فانی رجل حبب الی العلم و النظر فیه دقیقه و جلیله و الغوص علی حقایقه ... و هذه الاسئلة قد رفعت و هی محتاجة الی فضل نظر وسعة اطلاع فاجبت عنها اولا نثرا ثم اعقده نظما فاقول اما السئوال الاول فقدو رد علی من مدة واجبت بمانصه ... آغاز پاسخ منظوم: واجاب من ذلک نظما ایضا: سبحانه ربی الاعلی یوتی البراهین ×× و باعث الرسل رشاد المهدیین / صل علیهم اله العرش قاطبة ×× خصوصا المصطفی خیر النبیین؛ **انجام:** انجام پاسخ منثور: یجری فیه القمر و الشمس و النجوم فذلک قوله تعالی کل فی فلک یسبحون وهذا آخر الاجوبة المنثورة. انجام پاسخ منثور: ثم الجواب بهذا عن مسائله ×× فالحمدلله حمدا غیر ممنون / ثم الصلوة علی الهادی و عترته ×× و صحبه ما اتی شاد بموزون

خط: نسخ، کا: محمد بن قاسم کعکی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۲۳پ-۳۶پ)، ۲۲-۲۹ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۷۲۸]

● **تعریف فقر و شرف علم** / عرفان و تصوف / فارسی

ta'rīf-e faqr va šaraf-e 'elm

مجموعه‌ای از گفته‌های عرفانی است از پیغمبر اکرم و بزرگان عرفا و شعرا، درباره تمجید از فقر و فضیلت علم و دانش.

[دنا ۳/۴۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۲۷/۲

آغاز: طلب فقر کردم در فقر یافتم و طلب بلندی کردم در فروتنی یافتم و طلب شرف کردم در علم یافتم؛ **انجام:** بکلی مطلوب و محمود نیست از مزاج انسان معالجه باعتدال باز آوردن مزاج است در حرارت و برودت

خط: نستعلیق، کا: صدر جهان بن محمد اسماعیل بن ابو المحسن بن محمد اسماعیل ابن حبیب الله، تا: ۱۹ ذیحجه ۱۰۸۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۷۲پ-۸۷ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۴ - ۲۸]

● **تعریف فقه** / فقه / عربی

ta'rīf-e feqh

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ - ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja'far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۵۷۲/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۶]

● **تعریف الفلسفة و تاریخ الفلسفة و ترجمة الداماد (رسالة فی)** / فلسفه

ta'rīf-ul falsafa wa tārīx-ul falsafa wa t.-ud dāmād (r.-un fī)

شهابی، محمود، ۱۲۸۲ - ۱۳۶۵ شمسی

šahābī, mahmūd (1903 - 1986)

تاریخ تألیف: در ۱۸ ذیحجه ۱۳۵۱ق (۲۵ فروردین ۱۳۱۲).

[دنا ۳/۴۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۶۳/۲-ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۴۵]

● **التعريف فی بيان احكام التأليف** / آداب و سنن / عربی
at-ta'rīf fī bayān-i aḥkām-it ta'līf
حسينی يمنی، احمد بن عبدالرحمن، - ۷۶۹ قمری
hoseynī yamanī, ahmad ebn-e 'abd-or-rahmān (- 1368)
رساله كوتاهی است در سنن و آداب و فنون تأليف و تصنيف، در چهار «فصل»: ۱. بيان ماهية التأليف و التصنيف؛ ۲. بيان خطر التأليف و ما قيل فيه؛ ۳. مقدمات التأليف؛ ۴. آداب التأليف.
[دنا ۴۱/۳؛ معجم المؤلفين ۲۶۷/۱؛ هدية العارفين ۱۱۲/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۹۷/۱۱
آغاز: الحمدلله كما ينبغی لكرم وجهه و عز جلاله ... و بعد فقد سألنی من اتشرف بسؤاله أن أجمع جزأ فی التأليف و بيان حاله و ذكر آدابه و ادواته و ماهيته و صفاته؛ **انجام:** قال مؤلفه رحمه الله تم الكتاب و الله الموفق للصواب و فرغ منه لثمان بقين من رجب سنة ثلاث و خمسين و سبع مأته من الهجرة النبوية علی صاحبها افضل الصلاة و السلام
خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ در پايان چنين آمده: «انتهی كما وجد بلفظه و حروفه»، همچنين: «قال فی الأم المنقول عنها، بلغ مقابلة علی الأم» و نيز يک فصل از شرح مآثر الابرار «زحيف»، مبنی بر كلمات امام «يحيی بن حسين» (از ائمه زيديه) در پايان آمده؛ كاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۱۳-۱۱۴)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۳۱ - ۳۵۱]

← تعريف قصر سعادت آباد ⟨ گلزار سعادت

● **تعريف قوت** / فلسفه / فارسی
ta'rīf-e qovvat
جرجانی، علی بن محمد، ۷۴۰ - ۸۱۶ قمری
jorjānī, 'alī ebn-e mohammad (1340 - 1414)
[دنا ۴۳/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۵۳/۲
آغاز: به آن قوت در جميع مراتب موجودات سرايت دارد
خط:نستعليق،بی‌كا،تا:۱۱۰۷ق؛كاغذ:سفيد،جلد: تيماج سرخ، ۳ص (۲۷۵-۲۷۷)،۱۷سطر(۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۵]

← تعريف كشمير ⟨ وصف كشمير

● **تعريف كشمير** / شعر / فارسی
ta'rīf-e kešmīr
قدسی مشهدی، حاج محمد جان، - ۱۰۵۶ قمری
qodsī mašhadī, hāj mohammad jān (- 1646)
مؤلف به سال ۱۰۴۲ق/۲-۱۶۳۲م، همراه شاه جهان پادشاه (۱۰۳۷-۱۰۶۸ق) به كشمير رفت و اين مثنوی را در توصيف كشمير همان روزگار سرود. در پايان تخلص خود و ستايش شاه جهان را آورده است. با سربندهای: حمد و نعت، تعريف ملک كشمير و آب و هوای روح افزای آن، مشكلات راه و كوه پير پنجال. باز آمدن به تعريف كشمير، باغ جهان آباد، چشمه ورناک، پير پنجال، باغ اكبر آباد، باغ فرحبخش، باغ فيض بخش، باغ شاهزاده، نشاط باغ. باغ صادق آباد، باغ سيم در عيش آباد، باغ بحر آرا، باغ بيگم آباد، چشمه اچول.(احمد منزوی)
چاپ: اين مثنوی در «شعرای كشمير» پير حسام الدين (۱۲۷۴/۳-۱۳۰۸) چاپ شده است
[دنا ۴۳/۳؛ مشترک پاكستان ۸۶۱/۷-۸۶۲ كه ۵ نسخه را نشانی داده؛ نسخه‌های منزوی ۳۲۹۹/۴ (۴ نسخه ديگر)؛ الذريعه ۳۳۴/۱۹ «مثنوی وصف كشمير»؛ فهرستواره منزوی ۱۲۹۵/۲ «ظفرنامه شاهجهان»]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۴۳/۱
بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۳ص (۱-۳۳) [ف: ۳ - ۲۸۷]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۴۰۳/۴۹
آغاز: خوشا كشمير و خاک پاک كشمير ×× كه سر بر زد بهشت از خاک كشمير
خط: شكسته نستعليق چليپا، كا: جنونی، تا: ۱۵ ربيع الثانی ۱۱۰۰ق؛ كاغذ: ترمه رنگارنگ نازک، جلد: ميشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۲/۳×۲۲/۸سم [ف: ۸ - ۳۴۳]
۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۰۰۳/۱۱
آغاز: بنام پادشاه پادشاهان ×× سرافرازی ده صاحب كلاهان؛
انجام: لباس عمرت افزون از عدد باد ×× گريبانش ازل تا دامان ابد باد
خط: نستعليق تحريری، بی‌كا، تا: ۱۲۵۹ق؛ ۱۶گ (۱۱۹ر-۱۳۴پ) [ف: ۲ - ۲۶۶]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۴۶۵/۳۳
خط: نستعليق چليپا، بی‌كا، بی‌تا؛ كاغذ: سپاهانی، جلد: تيماج آبی، ۵ص (۱۸۱-۱۸۵)، ۲۷ سطر (۱۲×۲۵) [ف: ۱۷ - ۱۴۱]

● **تعريف كشمير** / ادبيات / فارسی
ta'rīf-e kešmīr
اسير شهرستانی، جلال بن مؤمن، ۱۰۲۹ - ۱۰۶۹ قمری
asīr-e šahrestānī, jalāl ebn-e mo'men (1620 - 1659)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۲۰۹/۲۲۶
خط: نستعليق، كا: محمد حكيم هندی، تا: قرن ۱۱؛ ۱۲ص (۶۳۶-۶۴۷) [ف: ۳۸ - ۳۰۴]

● **تعريف كشمير** / شعر / فارسی
ta'rīf-e kešmīr

تجلی شیرازی، علیرضا بن حسین، – ۱۰۸۵ قمری
tajallī šīrāzī, ʻalī-rezā ebn-e hoseyn (- 1675)
[دنا۴۳/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۷۱/۱۶
آغاز: خدایا روزیم کن سوز و دردی ×× که دریابم خزان رنگ زردی؛ **انجام:** روم سوی نجف با چشم خونبار ×× که گلریزان کنم دریای هرخار
حدود ۱۰۴ بیت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ – ۴]

● **تعریف کشمیر = وصف کشمیر = وصف بهار** / ادبیات / فارسی
taʻrīf-e kešmīr = vasf-e kešmīr = vasf-e bahār
طغرای مشهدی، – ۱۱۰۰ قمری
toqrā-ye mašhadī (- 1689)
مقاله ادبی است به نظم و نثر در تعریف کشمیر. او دو رساله در وصف کشمیر دارد: ۱. رساله حاضر، [نسخ‌های منزوی ۳۶۳۸/۵ که در ضمن منشآت ناشناخته طغرا معرفی شده است؛ قاهره، فارسی ۱۹۵/۲، ش ۵۲۷۸س]؛ ۲. فردوسیه [مجلس ۷۹۴/۱۰، منزوی ۳۵۹۰/۵ و ۳۶۵۱؛ دانشگاه ۲۰۱/۲]. در فهرست مشترک پاکستان [۱۸۳۷/۳] به نقل از فهرست هرمان اته [ص ۸۶۸] دیوان اشعار طغرا اشتباهاً با عنوان وصف کشمیر معرفی شده است. (صدرایی خوئی)
آغاز: بسمله. ثنای بهار پیرایی که انگشت سبزه را بدانه‌های شبنم غلطان سبحه گردان تهلیل خویش نمود
انجام: جوش گلهای صدا در شاخسار نار باد. ختم بالخیر و السعادة
[دنا ۴۳/۳ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۴۴۳/۷
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول و مذهب ؛ جلد: گالینگور، سرخ عطف تیماج، ۸ص (۱۰۸–۱۱۵)، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۳۶ – ۳۷۸]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۲۰۹/۲۲۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حکیم هندی، تا: قرن ۱۱؛ جلد: پارچه‌ای سرخ،۱۵ص(۶۰۹–۶۲۳)،۲۱سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳۸-۳۰۴]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۷۱/۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ (۱۹۸ر–۲۰۴پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۴/۴سم [ف: ۸ – ۷]
۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۶۹/۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** مطربان مجلسش را بی تلاش ابر دست ×× جوش گلهای صدا در شاخسار بار باد
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۹گ (۵۱ر–۶۹پ) [ف: ۲ – ۵۱]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۴۲/۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** از آتش افروزی صوت گلوسوز استخوان سینه عود به سوختگی دود ساعتی نگذرد که زبان
از انجام ناتمام مانده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نیلی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳ص (۱۳۸–۱۴۰حاشیه)، سطور چلیپا (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۶/۴×۲۸/۳سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۰۷]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۲۱۵/۴۲
بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مرصع؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج مشکی، ۴گ (۱۳۰پ–۱۳۳پ)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم[ف:۳۸-۳۱۸]
۷. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه: بدون شماره۴/
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۵۳۸]

● **تعریف کشمیر = دیباجه دلپذیر در وصف کشمیر** / ادبیات / فارسی
taʻrīf-e kešmīr = dībāje-ye delpzīr dar vasf-e kešmīr
در توصیف و تعریف کشمیر منظومه‌هایی از سلیم، کلیم، قدسی و غیرهم در دست است و تعدادی را به نثر نیز می‌شناسیم مانند فردوسیه، طغرا و وصف کشمیر از ابوالفیض بن مبارک فیضی. نویسنده این نامه شناخته نیست.
آغاز: بسمله. حمد بیحد و سپاس بیعد مر حضرت واهب الصور و نگارنده پیکر بشر را سزاست که افسر کرامت بر فرق اهل معنی نهاد ... اما بعد، ازین بهارستان معانی چشم به دور که گلستانی است عنبر شمیم ...
[دنا ۴۳/۳؛ نسخه‌های منزوی ۵: ۳۶۵۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۰۱/۱-طباطبائی
آغاز: برابر؛ در اواخر نامه این آمده: «اگر چه شعرای فصاحت شعار هر عهد و ادبای بلاغت آثار هر عصر در تعریف و توصیف این بلده بی نظیر نکته سرائیها نموده اند اما بر سخن شناسان دقائق پیشه ... پوشیده نیست که چون این رطب با آن یابس ... به نظر انصاف در آمد تفاوت از جسمت تا جان»
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱–۲)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۲۳ – ۱۹۹]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۹۵۷/۱۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** این تهی دست بی مایه باروی کدام مایه در معرض بیع در آید.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، کاغذ: نوعی ترمه، جلد: مغزی

قهوه‌ای، ۲گ (۸۹ر-۹۰ر)، ۱۸-۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۱۴۴]

● **تعریف کشمیر و توصیف شاه جهان** / تاریخ
ta'rīf-e kešmīr va towsīf-e šāh jahān

[دنا ۴۴/۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۸۹۵/۶
خط:نستعلیق چلیپا،بی کا،بی تا؛مجدول؛ قطع: بیاضی [نشریه: ۷-۱۳۵]

● **تعریف کواکب** / هیئت / فارسی
ta'rīf-e kavākeb
تعریف کواکب و علت حدوث آیات ارضی و سماوی و پراکنده‌های دیگر.
[دنا ۴۴/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۴۷/۱۸
خط: نستعلیق، کا: ملا شکر الله بن ملا رضا قلی مازندرانی شاگرد اشرفی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷گ (۳۷۶-۳۹۲)، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۶-۶۲۲]

● **تعریف گرما و سرما** / ادبیات / فارسی
ta'rīf-e garmā va sarmā
بیانی کرمانی، عبدالله بن محمد، ۸۶۵ - ۹۲۲ قمری
bayānī kermānī, 'abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1461 - 1517)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۵۷/۱۴۳
بی کا، تا: قرن ۱۱، ۳ص (۲۱۸-۲۲۰) [ف: ۱۰ - ۱۴۱۰]

● **تعریف محارم و اقسام آن** / فقه / عربی
ta'rīf-e mahārem va aqsām-e ān
شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)
مطالب و پراکنده‌ای از شیخ بهائی مشتمل بر سه مبحث فقهی که احتمالا گزیده و منتخباتی از یکی از آثار فقهی ایشان است.
[دنا ۴۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۱/۱۹-طباطبائی
آغاز: الله ولی التوفیق المحارم من ملک وطؤهن ... او حرم مؤبداً بنسب او رضاع ... فبالاول تدخل الزوجه و الامه و بقید التابید یخرج نحو اخت الزوجه؛ **انجام:** فان مطلق نکاحهما حرام فانتقاض طرد التعریف بها ظاهر اما مما ذکره شیخنا طاب ثراه فلا و هذا بحمدالله واضح ب هـ قدس سره
خط: نسخ، کا: شیخ محمد علی بن محمود تبریز، تا: قرن ۱۱؛ کاتب در ذیل نسخه نوشته است: «فقلت هذه الا حرف من خطه الشریف فی سنة ۱۰۴۱»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۶۷ر)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۲۳ - ۸۱۷]

● **تعریف المدینه = تعریف بلاد العرب = الوجیزة فی تعریف المدینة** / جغرافیا / فارسی
ta'rīf-ol madīna = ta'rīf-o belād-el 'arab = al-vajīza fī ta'rīf-el madīna
؟ مهندس، محمد میرزا، ق۱۳ قمری
mohandes, mohammad mīrzā (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۲۹۴ق
سفرنامه مختصری است در شرح جغرافیای دیار عرب و مکه و مدینه معظمه در سال ۱۲۹۴ هجری و در تعیین منازل و مساحت بین ینبع بندر دریای سرخ و مدینه.
آغاز: بسمله چون راه از ینبع الی مدینه طیبه در این سنوات مفتوح گردید لذا این بنده درگاه عالم پناه اقل الحاج محمد میرزا مهندس محض استحضار ... ولی این بنده درگاه قبل از شرفیابی به بیت الله ... بمدت دو سال کتاب مبسوطی در جغرافیا و تاریخ عربستان تألیف نموده ... پس از آن که از لحاظ انور اعلیحضرت همایون گذشت بطبع می‌رسد ... بسبب میل مفرطی که بعتبه بوسی حضرت خاتم الانبیاء (ص) داشته در تاریخ ۱۲۹۲ بهر حالت بوده شرفیاب ...
چاپ: به کوشش محمود فاضل یزدی مطلق، مطالعات تاریخی، ۱ (۱۳۶۸): ۴۰۷-۴۴۵.
[دنا ۴۴/۳ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۷۰۶
خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۴ق، کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۳سم [ف: ۲ - ۱۵۵]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۹۷
خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۴ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه کاغذ فرنگی، ۲۹گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۲سم [ف: ۴ - ۸۳۷]
۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۷۰۱
خط: نستعلیق، کا: محمدعلی، تا: ۱۷ ذیقعده۱۲۹۴ق؛ مصحح از مؤلف؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای لایی، ۳۳گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۲۱/۶سم [ف: ۴ - ۸۳۸]
۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۸۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** که پس از آن مدینه مفتوح شد
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۹۴ق، کاغذ فرنگی، در صفحه عنون

بخط مغایر با متن آمده «هو» نسخه اول این کتابچه در بیان راه از بندر ینبع الی مدینه منوره و بیان مدینه واطرافش می‌باشد سیاحت بنده درگاه عالم پناه حاجی محمدمیرزا مهندس ۱۲۹۴؛ جلد: تیماج سبز، ۳۷گ، ۱۲ سطر (۱۱/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۴۷]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه: ۸۱

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۱۷]

● تعریف مشجر / ادبیات / فارسی

ta'rīf-e mošajjar

[دنا ۴۴/۳]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۳۷۴/۱۱

تعریف مشجر به نقل از بدایع الصنایع میرعطائی حسینی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۲۰پ-۱۲۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۲۵]

● تعریف المعاصی الصغیرة و الکبیرة و الحسنات و السیئات / اخلاق / عربی

ta'rīf-ul ma'āṣi-ṣ ṣaġīra wa-l kabīra wa-l ḥasanāt wa-s sayyi'āt

در پنج «مقدمه» و چهار «مطلب» و مؤلف جمله «قال الباقر و الصادق و القاسم و الناصر للحق و الهادی» را در چند جای مبحث حسنات و سیئات تکرار می‌کند و از ابی هاشم و ابی عبدالله داعی و موید الله وسید طه و سید حمزه و سید آل الغنائم و جز آنها یاد می‌کند.

[دنا ۴۴/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۵۹/۷

آغاز: بسمله المقدمة الاولی فی تعریف الکبیرة و الصغیرة فالکبیرة هی المصیته التی تزید عقاب فاعلها علی ثواب طاعته؛ **انجام:** قال اما الصغائر فانها نکفره لمجتبی الکبائر بالمصیبات و المرض و الهموم و البلایا فی الدنیا و السلام علی من اتبع الهدی.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه کاغذ مغزی میشن، ۴ص (۱۶۷-۱۷۰)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۲سم [ف: ۵ - ۸۳]

● تعریف معما / معما / ترکی

ta'rīf-e mo'ammā

[دنا ۴۴/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۰۰۴/۳

هر کلام در که رمزو ایما طریقیله اسمادن بر اسم اوزره ولایت ایدر، به ترکی؛ خط: نستعلیق، کا: مصطفی بن محمد، تا: شب عید ذیحجه ۱۱۲۱ق؛ محشی، ۶۵ر و پ دوبار چپ و راست؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۳۶گ (۶۵ر-۱۰۰ر)، ۱۷ سطر (۷×۱۳) [ف: ۱۷ - ۲۷۲]

● تعریف معما / معما / فارسی

ta'rīf-e mo'ammā

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۴۵/۱۹

آغاز: تعریف معما. بدان که در اصطلاح این فن کلامی است موزون که دلالت کند بر اسمی از اسما یا بیشتر از اسمی به طریق دلالت

خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۹۰ق، جا: مشهد؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: گالینگور بنفش عطف میشن، ۲ص (۱۳۰-۱۳۱)، اندازه: ۱۵/۶×۲۷/۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۲۵]

● تعریف مقادیر درج المرکبات / طب / عربی

ta'rīf-u maqādīr-i darj-il murakkabāt

عبداللطیف بغدادی، عبداللطیف بن یوسف، ۵۵۷ - ۶۲۹ قمری

'abd-ol-latīf-e baqdādī, 'abd-ol-latīf ebn-e yūsof (1163 - 1232)

[دنا ۴۴/۳]

اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۲۴/۶

کا:حیدر حسینی ملاوجانی،تا:۱۰۷۲ق؛اندازه:۱۲×۱۹/۵سم[ف: ۳۰]

● تعریف مکان و زمان (رسالة فی) / فلسفه / عربی

ta'rīf-u makān wa zamān (r.-un fī)

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

این رساله یکی از فوائد ثمانیه است که مدرس رضوی آن را یاد کرده و گفته: «هر یک از آنها در دو مجموعه کتابخانه ملک به‌طور مستقل وجود دارد». در نسخه ما هر یک از اینها با عنوان فائده آمده و در کنار نخستین آنها که در باب مکان و زمان است (نسخه حاضر) نوشته شده «فوائد ثمانیه حکمیه للعلامة الطوسی». آقای مدرس رضوی گویا این فوائد ثمانیه را در دفتری دیگر در کتابخانه مجلس یکجا دیده‌اند که در ترتیب با این دفتر حاضر متفاوت است. اما همان‌گونه که ایشان خود یادآور شده‌اند بیشتر این فائده‌ها هر یک خود رساله‌ای است مستقل از خواجه و نسخه‌های مستقل از آنها موجود است.

آغاز: المکان ماله وضع لذاته. الزمان ما یقدر به کل ما ینقضی و یتجدد و بقاء ما لا یتجدد و لاینقضی بحال واحد

انجام: مقولة الملك و الجدة و له هو ان یعبر عنه بذی جنس یقال الحیوان ذوالنطق ای الناطق.
[دنا ۴۴/۳؛ آثار و احوال از مدرس رضوی: ۳۱۸]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۹۳۸/۲۶
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۵۸ص، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۶۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۰/۲۹
آغاز و انجام: برابر
کا: محمدحسین عقیلی، بی تا؛ ۱ص (۱۶۴) [ف: ۹ - ۴۶۹]

● تعریف المكلف / اصول فقه / عربی

ta'rīf-ul mukallaf

قزوینی، علی اکبر بن محمد باقر، ق۱۳ قمری
qazvīnī, 'alī akbar ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

رساله‌ای است در تعریف مکلف.
[دنا ۴۴/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۳/۱۵
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن مشکی، ۵گ (۱۶۳-۱۶۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰-۳۶۸]

● تعریف ملت متمدن و تشکیلات آن / حکومت و سیاست / فارسی

ta'rīf-e mellat-e motamadden va taškīlāt-e ān

موسوی، حسین بن محمود، ق۱۴ قمری
mūsavī, hoseyn ebn-e mahmūd (- 20c)

اهدا به: مظفرالدین شاه (۱۳۱۳-۱۳۲۴ق)
در این رساله نویسنده، که به ظاهر اهل سیاست بوده و به آئین ملک‌داری آشنا و واقف، برای مظفرالدین شاه از آداب مملکت‌داری و طرز تشکیلات ملل راقیه و این که ملت چیست و یک ملت متمدن به چه چیز احتیاج دارد، مطالب مفصلی نوشته و آن را به او تقدیم کرده است.
آغاز: بسمله ستایش مر خدایرا جلت عظمته که بعد از چندین سال روزگار بدبختی این چاکر درگاه
انجام: بواسطه اطاعت اوامر سلطانی که اعظم شرائط عبادت خداوندی است در یوم المعاد قرین شرمساری نگردد
چاپ: به کوشش غلام حسین زرگر نژاد، تهران، ۱۳۸۰ش، ضمن «رسایل سیاسی عصر قاجار»، صص ۶۰۲-۶۶۷
[دنا ۴۴/۳؛ فهرستواره منزوی ۶۳۰/۶]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۸۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴، جا: شاید مشهد؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۸۲گ، ۱۳ سطر (۱۶/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۷۰]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۷۷۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۰۵]

● تعریف نباتات و خواص و منافع طبی آنها / طب / فارسی

ta'rīf-e nabātāt va xavas va manāfe'-e tebbī-ye ānhā

رساله فارسی متقن و دقیقی در تعریف نباتات و خواص و منافع طبی آنها مستند به اقوال حمزه و ابوحنیفه دینوری و ابوعبید و لیث و ارجانی و ابوریحان و ابوزیاد کلابی و دیسقوریدوس که مع الاسف ناقص است.
[دنا ۴۴/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۴۸/۲
آغاز: کمالیون را بعضی کشوث گویند و او نوعیست از مازریون و یک نوع از مازریون بلون سپید است؛ **انجام:** کندش معدن کندش ثغور بلاد است در روم و او را از آنجا. (ناقص)
خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۹-۵۲۱]

● تعریف نقطه و خط و دایره / ریاضیات / عربی

ta'rīf-e noqte va xat va dāyere

از شرح ملخص نجم الدین کاتبی اخذ شده است و آن بحث در تعاریفی می‌باشد که برای نقطه و خط مستقیم و دائره کرده‌اند. کاتبی پس از نقل هر تعریف در پاره‌ای از آنها ایرادهای وارد و به نقل ایرادات می‌پردازد و سپس درباره رسم بیضی و کره و عدسی و مخروط و استوانه مطالبی ذکر می کند.
[دنا ۴۵/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۶۴/۴
آغاز: اعلم ان النقطه یبحث عنها من اربعه اوجه؛ **انجام:** الی ان عاد الی وضعه الاول حدث المخروط من ذلک
کا: محمد رضا بن محمد معصوم حسینی، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ با سرلوح زر، مجدول، با اشکال هندسی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۴۳۷-۴۳۸)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۳۷۰]

● التعریف و الأعلام فی ما أبهم فی القرآن من الأسماء الأعلام / تفسیر / عربی

at-ta'rīf wa-l a'lām fī mā abhama fi-l qur'ān min-al

asmā'-il a'lām

سهیلی، عبدالرحمان بن عبدالله، ۵۰۸؟ - ۵۸۱ قمری

soheylī, 'abd-or-rahmān ebn-e 'abd-ol-lāh (1115 - 1186)

اسماء خاص و اعلام و ضمائری که در قران مجید ذکر شده و مبهم بوده و احتیاج به توضیح داشته با توجه به روایات و نکات ادبی - تاریخی به ترتیب سوره‌های قرآن گزارش شده است. به گفته مؤلف: «فانی قصدت أن أذكر فی هذا المختصر الوجیز ما تضمنه كتاب الله العزیز من ذكر من لم یسمه فیه باسمه العلم من نبی او ولی او غیر هما من آدمی او ملك او جنی او بلد او شجر او كوكب او حیوان له اسم علم قد عرف عند نقلة الأخبار و العلماء ... سورة الفاتحة قوله تع انعمت علیهم و هم الذین ذكر هم الله عز و جل فی سورة النساء حین قال اولئك الذین انعم الله علیهم من النبیین ... قوله تعالی اسكن انت و زوجك الجنة زوجه حوا و اول من سماها بذلك آدم (ع) ... قوله تع یابنی اسرائیل هو یعقوب بن اسحق (ع) و سمی اسرائیل أی سری الله او نحو هذا فیكون بعض الاسم عبرانیا و بعضه موافقا للعربی او یقاربه فی اللغة الاتری ان ابراهیم تفسیره أب راحم لرحمته للاطفال و لذلك جعل هو و زوجته سارة كافلین لاطفال المؤمنین ... و من سورة السجدة قوله تعالی أفمن كان مؤمنا كما كان فاسقا الایة نزلت فی علی بن ابی طالب (ع) و قیل ان الفاسق الوعید بن عقبة بن ابی معط».

آغاز: الحمد لله الذی علم آدم الاسماء و شرف بعلم دینه العلماء و جعل العلوم لعلم كتابه ارضاً و جعله السماء و ضمن معانی الاشیاء كلها ...

انجام: و من الله عز و جل اسأل الأجر و ایاه استوهب جزیل الدخر و محطه الوزر انه خیر المنعمین و ارحم الراحمین و الحمدلله رب العالمین

چاپ: طبع فی القاهرة سنة ۱۹۳۸.

[دنا ۴۵/۳ (۸ نسخه)؛ كشف الظنون ۴۲۱/۱؛ زركلی الاعلام ۸۶/۴؛ بروكلمان ۴۱۳/۱؛ سركیس ۱۰۶۲/۱؛ فهرس الخزانة التیموریه ۱۶۹/۱؛ فهرست نسخه‌های عربی واتیكان ۱۱۸/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۱/۱]

شرح و حواشی:

۱- التكملة و الاتمام لكتاب التعریف و الاعلام؛ ابن عسكر، محمد بن علی (-۶۳۶)

۳. قم؛ مركز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۴۷۱/۱

آغاز: برابر

نسخه اصل: كتابخانه واتیكان - رم ۱۰۱۹؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: جمعه جمادی الثانی۶۹۱ق؛ افتادگی: آغاز (صفحه اول)؛ ۱۴۵ص (۱-۱۴۵) [عكسی ف: ۴ - ۲۹۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لكنی احلت فی اكثره علی المواضع التی منها اردت و علی الدواوین طالعت و كذلك ما اوردت فیه من الانساب هو موجود ایضاً فی كتب السیر و الانساب العرب المشهورة عند اهل الادب.

خط: نسخ، كا: محمد بن احمد بن محمد بن ابی الفرج، تا: جمادی الاول ۶۹۵ق؛ تملك لطف الله؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۸]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰/۱عكسی و ۲۳۱/۱عكسی

آغاز: قال الشیخ الامام ابو القاسم عبد الرحمن بن عبد الله ... و بعد، فانی قصدت ان اذكر فی هذا المختصر الوجیز ما تضمنه كتاب الله العزیز من ذكر لم یسمه فیه باسمه العلم؛ **انجام:** برابر

نسخه اصل: ظاهریه - دمشق به شماره عمومی ۵۱۹/ تفسیر ۱۲۴ (فهرس مخطوطات الظاهریه، علوم القرآن / ۳۴۶-۳۴۹)؛ خط: نسخ مشكول، كا: محمد بن عمر بزاز، تا: ۱۳ رمضان ۷۳۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۷گ (۱-۱۷)، ۱۷ سطر [عكسی ف: ۱- ۱۸ و ۲۱۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۲۸۷-عكس

خط: همان نسخه اصل بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۴۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۷۰۳

آغاز: ... بعض الملك لسبب ... بالدال و سمیت النصاری؛ **انجام:** برابر

از اوایل سوره بقره تا پایان قرآن است.؛ خط: نسخ، كا: حسین بن احمد بن یوسف بن سعید بن حسین، تا: چهارشنبه ۲۳ شعبان ۹۹۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ كاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف تیماج ماشی، ۱۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۹۶] و [ف: ۲۲-۸۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۵۳۳۳

آغاز و انجام: برابر

كامل و از ابتدا تا انتهای قرآن؛ خط: نسخ، كا: عبدالله بن ناصر بن حمدان بن سالم، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۱۰۷ق، واقف: احمد فاضل، اسفند ۱۳۶۵؛ كاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۳۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۸۴]

۸. قم؛ مركز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۰۳۷/۱-عكسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌كا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور مشكی، ۸۵گ (۱ر-۸۵ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۸۹]

● تعریف وجود / عرفان و تصوف / فارسی

ta'rīf-e vojūd

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۴۲/۳۳-ف

نسخه اصل: بادلیان اكسفورد ش ۹۴ والكر walkar (ش ۱۲۹۸)؛ بی‌كا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۸]

۲. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۱۶۸/۴

بندی در تعریف وجود؛ خط: نستعلیق خوش، كا: نور محمد بن

آقا بابای فقیه، بی تا؛ به طور چلیپا؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۳۱]

↩ تعریف و حقیقت روح ≻ روح

● **تعریف الوخم و فساد المعدة** / طب / عربی

ta'rīf-ul waxam wa fasād-ul mi'da

خجندی، محمد بن عبداللطیف، - ۵۵۲ قمری

xojandī, mohammad ebn-e 'abd-ol-latīf (- 1158)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۶۰/۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۵ق، جا: اصفهان [سنا: ف: ۱ - ۱۸۷]

● **تعریفی از خواجه عبدالله** / متفرقه / فارسی

ta'rīfī az xāje 'abd-ol-lāh

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۶۹۳/۷

از کاتب با تاریخ ۱۲۷۷؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق [ف: ۷ - ۲۷]

● **تعزیت** / دعا / عربی

ta'zīyat

علی بن حسین بن عبدالسلام

'alī ebn-e hoseyn ebn-e 'abd-os-salām

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۳۱۰/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله رضی بما حکم به و قضا و نفذه فی خلقه و امضاه و تسلیماً لما جری فی اللوح العلم؛ **انجام:** علی الدوام بدوام الفضل و سبوغ الانعام الفقیر الی ربه العلا علی بن الحسین بن عبدالسلام و عفی الله عن ذنوبهم العظام الجسام بحق محمد علیه و علی آله افضل الصلوة و السلام

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: شیری، جلد: مقوا، ۲۷گ (۱پ-۲۷پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۶]

● **تعزیه** / مراثی / فارسی

ta'zīye

نوری، محمد تقی بن علی محمد، ۱۲۰۱ - ۱۲۶۳ قمری

nūrī, mohammad taqī ebn-e 'alī mohammad (1787 - 1847)

حاوی اشعار مذهبی در مراثی ائمه و اخبار دینی و وقایع اسلام. با دیباچه‌ای به نثر و با تخلص مجنون و وحید.

آغاز: بسمله، الحمد لمن خص خواصه بعامة المصائب ... چنین گوید ... ابن علی محمد محمد تقی نوری مازندرانی ... السلام ای خامس آل عبا شاه انام ×× مقتدای جن و انس و رهنمای خاص و عام

[دنا ۳۶۶/۵ با عنوان «دیوان محمد تقی نوری» (۲نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۰۲/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۷۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ابوبکر از حضرت امیر علیه السلام دست بردارد و حضرت به خانه تشریف را برند، تم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ واقف: آخوند معصوم چلج نوری، ۱۲۶۱؛ کاغذ: محشی فرنگی، جلد: رویه کاغذ سیاه فرنگی، ۴۳۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۳/۵سم [ف: ۲ - ۱۵۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** از مهر تو بر عروس زارت ×× بر گو سخنی فدات قاسم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱۲۵گ، ۱۴ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱۲ - ۲۸۲۸]

● **تعزیه** / مراثی، تاریخ معصومین / فارسی

ta'zīye

بیدل ماتم نگار

bīdel-e mātam negār

مقالاتی است به نظم و نثر در ذکر واقعه کربلا تألیف بیدل ماتم‌نگار که برای روضه خوانی نوشته شده است.

[فهرستواره منزوی ۳۰۲/۱]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۶۸

آغاز: چون برحسین نماند دگر یار و یاوری ×× از بی کسی شده آه شرر بارش آذری؛ **انجام:** از پی یاریشان سید سجاد آمد ×× یاور پر غم باخاطر نا شاد آمد

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید فرنگی آهارمهره، جلد: پارچه‌ای، ۸۱گ، ۱۷ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۳×۲۱سم [ف: ۷ - ۶۶۵]

● **التعزیة** / مراثی / عربی

at-ta'zīya

[دنا ۴۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۱۲/۱-ف

آغاز: یکتب فی التعزیة. لنا فی طول عمرک ما یعزی ×× عن الهلاک لازالت المعمر / و لازال المتقدم للمنایا ×× سواک و انت فی العمر الموخر

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴-۴۵۵۹ [این رساله در فهرست مجلس به صورت تفکیک شده معرفی نشده و با چند رساله دیگر تحت عنوان جنگ آمده]؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۱۶]

● **تعزیه** / مراثی / فارسی

ta‘zīye

غیر همانند:

۱. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۸۲

اشعار برای مجالس تعزیه خوانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۹۶گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۲۱]

۲. تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه: بدون شماره

دارای مجالس زیر: ۱. جوان فروختن و از بهای آن روضه خواندن. تعزیه خوانها: سید، ابراهیم، امام حسین، زن سعید، روضه خوان، یهودی، زن یهودی، فاطمه زهرا، ۲. مجلس عیدی و روزه گرفتن امام حسین و مکالمات امام حسین با برادرش، تعزیه خوانها: امام حسین، امام حسن، فاطمه زهرا، جبرئیل، فضه، پیغمبر، امیرالمومنین. امام روزه خود را افطار نمی‌کند. جبرئیل آید و گوید: برای خاطر این روزه دار تشنه جگر ×× که هست نام وی از عرش و فرش بالاتر/ چهل هزار ملک جمله ای رسول مجید ×× روان شدند به سرعت به جانب خورشید / که آفتاب جهانتاب را زچرخ کهن ×× کشند جانب مغرب به نیم چشم زدن / به این اراده که گردد زمانه چون شب تار ×× که تا حسین علی کند افطار، ۳. شبیه طالح یهودی تعزیه خوانها: پیغمبر، جبرئیل، حضرت امیر، فاطمه زهرا، امام حسن، امام حسین، مورخ ۱۸ ذیحجه ۱۲۴۷ در حسینیه دستگرد قم. ۲۲۰ بیت، ۴. مجلس درویش کابلی. نسخه خوانها: امام حسین، درویش، ابن سعد، مورخ ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۷، مسجد قم، ۵. شبیه قربانی حضرت اسماعیل. نسخه خوانها: اسمعیل، ابراهیم، جبرئیل، هاجر. و گزینه به کربلا - جبرئیل گوید: کنون که خواهشت این مدعاست ای مولا ×× نظاره کن و ببین این زمین کرب و بلا. بقیه نسخه خوانها: امام، شمر، عبدالله، زینب، سکینه، فاطمه نوعروس، محل کتابت: مسجد امام حسن قم، ۲۲ ذیحجه ۱۲۴۷، ۶- مجلس شبیه عاق والدین. نسخه خوانها: اباذر، پیغمبر، صاحب قبر، سلمان، جبرئیل، مردم مدینه، مادر صاحب قبر، حضرت امیر، فاطمه زهرا، امام حسن، امام حسین. محل کتابت: مسجد جامع قم، ۳۰ ذیحجه ۱۲۴۷، ۷. وفات فاطمه زهرا. نسخه خوانها: حضرت امیر، فاطمه زهرا، امام حسن، امام حسین، زینب اسما، سلمان، فضه، مردم مدینه، بلال، دنبال آن روق یا اوراقی افتاده است، ۸. مجلس شهادت امام حسین، شهربانو با موافقت قبلی امام و بعد از شهادت آن بزرگوار سوار ذوالجناح شده، خارج می‌شود. نسخه‌خوانها: امام، زینب، سکینه، امام زین العابدین، شهربانو، ابن سعد. و چون شهربانو وداع گوید و به سمت (ری) حرکت کند: دنباله: شهادت امام حسین، نصرانی، عبدالله، شمر، ۹. مجلس اسیر کردن اهل بیت و آمدن جبرئیل در صحرای کربلا و فضه و شیر. نسخه خوانها: عمر سعد، امام زین العابدین، زینب، سکینه، ام کلثوم، مادر قاسم، عروس قاسم، شمر، جبرئیل، ملائکه، نعش امام، فاطمه زهرا، فضه؛ بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۴۷ق، جا: قم [میراث اسلامی: ۱۰ - ۷۴۵]

۳. تهران؛ رجائی زفره‌ای، محمد حسن؛ شماره نسخه: بدون شماره

شامل: ۱- اسیری اهل بیت، ورود به شام. نسخه خوانها: سکینه، زینب، زن شامی، شمر، فضه، ابن سعد، ۲- مجلس شبه علی اکبر. نسخه خوانها: امام حسین، شمر، فاطمه نوعروس، علی اکبر، زینب، مادر علی اکبر، امام سجاد، سکینه، ابن سعد، ۲۰۲ بیت، ۳- عنوان مجلس و ابیاتی از آن نیست، آنچه باقی مانده: «ضریر عبا برای زینب می‌آورد، شمر عبا را از ضریر می‌گیرد. گفتگوی اهل بیت درباره اسیری و تشنگی»؛ بی‌کا، تا: صفر ۱۲۵۲ق [میراث اسلامی: ۱۰ - ۷۴۷]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۸۸۶

به نظم و نثر؛ خط: نسخ چلیپا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ، اندازه: ۶×۱۵سم [ف: ۱۷ - ۵۰۰]

● **تعزیه ایوب پیغمبر** / مراثی / فارسی

ta‘zīye-ye ayyūb-e peyqambar

رجاء زفره‌ای، محمد علی، ۱۲۴۳ - ۱۳۲۰ شمسی

rajā’-e zefre’ī, mohammad ‘alī (1864 - 1941)

جزوه‌ای است مشتمل بر اشعاری فارسی که در مراسم تعزیه‌داری حضرت ابا عبدالله الحسین (ع)، توسط اجراکنندگان تعزیه خوانده می‌شود.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۷۸عکسی

آغاز: ایوب پیغمبر: ای خداوندی که کردی خلقت ایوب را ×× آفریدی مختلف رخسار زشت و خوب را؛ **انجام:** ضروریات مجلس: صورت شیطان ... باد بزن، چادر (خیمه)، فرش، چکمه و لباس سنان.

نسخه اصل: کاتب؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسن رجائی زفره‌ای، بی‌تا؛ از روی نسخه خط محمد علی رجاء زفره‌ای؛ ۲۵گ، ۱۲سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۵۹]

● **تعزیه خوانی** / مراثی / فارسی

ta‘zīye-xānī

تعزیه‌خوانی امام حسین از روز عاشورا تا ورود اهل بیت به شام و خروج مختار ثقفی و تعزیه موسی بن جعفر، شش طومار است و یک دفتر کوچک بیاضی به خط میرزا محمد حسین در ۱۳۶۱

درباره خروج مختار. نسخه‌های تعزیه خوانی امام حسین از روز عاشوراء تا ورود اهل بیت به شام و خروج مختار ثقفی و تعزیه موسی بن جعفر.
[دنا ۴۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۸۵۵
بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۷ – ۴۹۶]

● **تعزیه داری** / مراثی / فارسی
ta‘zīye-dārī

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۶۸۴
دارای عناوین مجلس، به نظم ونثر؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **تعزیه در مصائب الحسین (ع)** / تاریخ معصومین / فارسی
ta‘zīye dar masā’eb-ol hoseyn
قاری، عبدالرحمن، ق۱۳ قمری
qārī, ‘abd-or-rahmān (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۹۵۵۱
آغاز: قصه حکایت حضرت امام حسین و شهید شدن و تعزیه داشتن اهل بیت و ماتم داشتن فاطمه؛ **انجام:** هر که خواند دعا طمع دارم زآنکه من بنده گنه کارم بعد ختم این مرثیه صلواه خواند بروح ...
بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق، این رساله به نسخه ۱۶۲۷۶ ضمیمه شده است. [رایانه]

● **تعزیه شهادت طفلان زینب** / مراثی / فارسی
ta‘zīye-ye šahādat-e teflān-e zeynab
رجایی زفره ای، محمد حسن، ۱۳۱۰ شمسی
rajāyī zefre-ī, mohammad hasan (1931 -)
جزوه‌ای است مشتمل بر اشعاری فارسی که در مراسم تعزیه‌داری حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، توسط اجراکنندگان تعزیه خوانده می‌شود.
[دنا ۴۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹عکسی
آغاز: آمد برون ز جیب فلک دوش آفتاب ×× افکنده شد ز فرق عروسش شفق نقاب؛ **انجام:** به پیش خود دو طفلم کشته گشتند ×× بخاک و خون خود آغشته گشتند
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۲ ربیع الاول۱۴۰۹ق؛ ۲۲گ، ۹ سطر [عکسی ف: ۱ – ۱۲۵]

● **تعزیت نامه** / متفرقه، شعر / عربی و فارسی
ta‘zīyat-nāme
شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۹۱/۹۱
احتمال دارد قسمتی از قصیده شیخ بهائی در رثای پدرش یا جزئی از اشعار ایشان در مراثی باشد (کتابشناسی شیخ بهائی)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۳۱۰–۳۱۳) [ف: ۹ – ۱۴۰۱]

● **تعزیت نامه** / تاریخ / فارسی
ta‘zīyat-nāme
عباس میرزا قاجار، ۱۲۰۳ – ۱۲۴۹ قمری
‘abbās mīrzā qājār (1789 - 1834)
تعزیه‌نامه‌ای که عباس میرزا نایب فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۱–۱۲۵۰) در فوت امپراطور هند جلال الدین محمد اکبر شاه ثانی (۱۱۷۳–۱۲۲۱) به امپراطور عثمانی سلطانی سلیم ثالث (۱۲۰۳–۱۲۲۲) نگاشته است.
[دنا ۴۵/۳]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۶۳۵/۲
آغاز: لوامع اشارات و سواطع بشارات از خطاب مستطاب بابن آدم خلقت العالم لاجلک و خلقتک لاجلی برپیشگاه خاطر آگاه دلان دانش پژوه و دانشمندان آگاهی شکوه می‌پاید؛ **انجام:** و چندانکه آن پادشاه رضوان بارگاه خلد آرامگاه را از روضه جنان و نعیم جاودان مقام است آن مطرح انظار عنایت ازلی و مورد الطاف لم یزلی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۲ق؛ واقف: حسن صدرزاده خویی، ۱۳۴۷ش؛ مجدول نیلی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۴۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۷۴/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۶۴]

● **تعزیت نامه شاه درباره مرگ سران** / اسناد / فارسی
ta‘zīyat-nāme-ye šāh darbāre-ye marg-e sarān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۱۸/۲۶
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۷ – ۳۴۱]

● **تعزیت نامه شیخ احمد احسائی به محمد حسین میرزا** / نامه‌نگاری / عربی
ta‘zīyat-nāme-ye šeyx ahmad-e ahsā’ī be mohammad hoseyn mīrzā

تاریخ تألیف: ۱۴ جمادی ۱۲۳۷ق
تعزیت‌نامه‌ای است که مؤلف به مناسبت درگذشت پدر (بدون تصریح به این موضوع) به محمد حسین میرزا فرزند محمد علی میرزا (دولتشاه) بن فتحعلی شاه نوشته است، زیرا در تاریخ مذکور محمد علی میرزا ـ پدر محمد حسین میرزا مخاطب نامه ـ در راه فتح بغداد و شکست دادن حکومت عثمانی بود که به بیماری وبا در گذشت.
[دنا ۴۵/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۵۶۹/۴
آغاز: اما بعد حمد لله الذی ابدع الکائنات لم تتلو تبلها نثلا و خلق الموت
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، عطف تیماج، ۱ص (۶۹)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۷ – ۷۲]

● **تعزیت نامه نظام الملک از سلطان ملکشاه به مؤید الملک** / فارسی
ta‘zīyat-nāme-ye nezām-ol-molk az soltān malek-šāh be mo’ayyed-ol-molk
نظام الملک، حسن بن علی، ۴۰۸ – ۴۸۵ قمری
nezām-ol-molk, hasan ebn-e ‘alī (1018 - 1093)
[دنا ۴۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۶/۵–ف
خط: نسخ، کا: علی بن محمد، تا: ۵۷۴ق؛ در پایان آمده «وقع الفراغ من هذه العجالة فی سلخ ربیع الاول سنة اربع سبعین خمسماة» [فیلمها ف: ۱ – ۵۰۶]

● **التعزية و التسلية** / حدیث / عربی
at-ta‘zīya wa-t taslīya
تسلیت‌نامه‌ای است از امام ابو عبدالله جعفر بن محمد علیه السلام برای عبدالله بن حسن به نقل از کتاب التتمات و المهمات سید بن طاووس.
[دنا ۴۵/۳]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۱۰۵/۴
آغاز: بسمله، الی الخلف الصالح و الذریة الطیبة من ولد اخیه و ابن عمة اما بعد بان کنت تفردت انت و اهل بیتک ممن حمل معک بما اصابکم؛ **انجام:** و انقذنا و ایاکم من کل هلکه بحوله و قوته انه سمیع قریب و صلی الله علی صفوته من خلفه محمد النبی و اهل بیته الطیبین الطاهرین ... و علی اهل العصمة و العدالة.
خط: نستعلیق، کا: محمد قریش آل شیخ عبدعلی، تا: ۱۲۳۰ق؛ واقف: مهدی دهقان، ۱۳۹۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن زرشکی، ۲۰ و ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵ – ۴۹۳]

● **تعزيز لبيتی الحريری** / ادبیات / عربی
ta‘zīz li-baytī-yil ḥarīrī
حریری، قاسم بن علی، ۴۴۶–۵۱۶ قمری
harīrī, qāsem ebn-e ‘alī (1058-1125)
اهداء به: ابی جعفر منصور المستنصر بالله
شرح بیتی از اشعار ابی محمد قاسم بن علی حریری است.
[دنا ۴۶/۳]

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۳۲۲/۲
آغاز: بسمله، و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه الحمدلله رب العالمین حمداً یتضال عنه حمد الحامدین ... هذا تعزیز بیتی ابی محمد القسم بن علی الحریری رحمه الله؛ **انجام:** و هذا مما یوصف بالمصدر یقال رجل رضی و عدل
خط: نسخ، کا: احمد بن ابی بکر بن علی حسنی شافعی سیوطی، تا: رمضان ۸۱۴ق؛ افتادگی: انجام؛ نقل از نسخه به خط حافظ دمیاطی در محمودیه قاهره، با نشان بلاغ و مقابله با اصل مورخ ۲۴ شعبان، و بلاغ و تملک احمد العربی الشافعی مورخ ۱۰ ربیع الثانی سنة؟ در ص ۳۶ «وجدت بحاشیه الاصل بالحاشیه ما صورته الاول قول ابن درید» و «... قول ابن کلبی»، کاتب نسخه را از روی نسخه ای نوشته که دارای اجازه مبسوط مورخ دوشنبه ۷ جمادی الثانی سال ۷۰۴ در مدرسه ظاهریه بوده، دارای چند گواهی قرائت و سماع به این صورت: گواهی قرائتی است که شرف الدین عبدالمومن به خلف بن ابی الحسن لتونی الدمیاطی نسخه را نزد مؤلف خوانده و سعد بن احمد بن احمد بن عبدالله الجذامی الاندلسی مورخ جمعه ۱۳ رجب سال ۶۵۰ آن را املا کرده است، سماع جمعی دیگری است که علی بن جابر بن علی هاشمی به سال ۶۹۶ از طریق استادش شرف الدین محمد عبدالمومن بن خلف بن ابی الحسن الدمیاطی که وی به اتفاق جمعی (صورت اسامی است) کتاب را نزد مؤلف در مدرسه ظاهریه سماع نموده‌اند، همچنین سماع جمعی دیگری آمده که: علی بن عثمان بن ابراهیم حنفی ماردینی از طریق استادش شرف الدین ابی محمد عبدالمومن بن خلف بن ابی الحسن دمیاطی به اتفاق جمعی در نزد مؤلف به تاریخ ۲۹ رجب سال ۷۰۴ سماع نموده‌اند، آخرین آن سماعی است که شرف الدین ابی محمد عبدالمومن بن خلف دمیاطی نسخه را بر مؤلف خوانده و جمعی مستمع بودند. آخر این سماع ناقص است؛ کاغذ: لیموئی، جلد: مقوایی با رویه کاغذ خط دار، ۱۹گ (۵۷ر–۷۵ر)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ – ۴۲۷]

● **تعزیه نامه** / مراثی / فارسی
ta‘zīye-nāme

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۰۷۵/۲
تعزیه‌نامه‌ای که به یکی از بزرگان در مرگ فرزندش نوشته شده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۲ص (۱۰۲-۱۰۳)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۸۴]

● **تعشق بلبل** / داستان / فارسی
ta'aššoq-e bolbol
صغیری دیلمی، ابراهیم بن مالک، ق۱۰ قمری
saqīrī deylamī, ebrāhīm ebn-e mālek (- 16c)
اثری است ادیبانه منظوم و منثور.
[دنا ۴۶/۳؛ فهرستواره منزوی ۳۰۲/۱]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۵۹۴
آغاز: ای نام تو برتر از گمان همه کس ×× در قبضه قدرت تو جان همه کس. سزاوار کلام ذوی الافهام و لایق بیان ارباب کلام حمد و ثنای حکیمی است؛ **انجام:** ما را و یاران و دوستان را از عیب جستن یاران و قدح در کار هم کاران نگه دارد.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۶۳گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۹/۴×۱۶/۲سم [ف: ۲ - ۲۴۰]

● **تعضیلات** / کلام و اعتقادات / عربی
ta'ḍīlāt
نظام الدین گیلانی، احمد بن علی، ق۱۱ قمری
nezām-od dīn-e gīlānī, ahmad-e bn-e 'alī (- 17c)
رساله‌ای درباره چند شبهه کلامی ـ عرفانی شیعی است و آن را برای برخی از دانشمندان حیدرآباد فرستاده است.
[دنا ۴۶/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۹/۱۸
آغاز: بسمله. الحمدلله علی افضاله ... و بعد فیقول ... نظام الدین احمد الملقب به فلک نظام الدین الجیلانی: ان هذه شبهات مسماة بالتعضیلات ... کتبتها الی بعض افاضل حیدرآباد؛ **انجام:** کما لا یخفی علی التعفن بعد الغور.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱گ (۱۴۲ر-۱۴۲پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۳۴×۳۵سم [ف: ۳-۴۵۰]

● **تعظیم الفتیا** / مواعظ / عربی
ta'ẓīm-ul futyā
ابن جوزی، عبدالرحمن بن علی، ۵۰۸؟ - ۵۹۷ قمری
ebn-e jawzī, 'abd-or-rahmān ebn-e 'alī (1115 - 1201)
در اهمیت علم فقه و فتوی و بیان شرایط مقدماتی آن و موعظه اشخاصی‌که می‌خواهند در مسند فتوی قرار گیرند، با ذکر احادیث و بیان سیره گذشتگان در رابطه با این امر مهم. در کتاب «مؤلفات ابن الجوزی» صفحه ۲۱۲ و ۲۱۳، این کتاب را در عداد مؤلفات ضایع شده یا محتمل الضیاء بر شمرده است.
[مؤلفات ابن الجوزی /۸۴؛ دنا ۴۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۱عکسی
آغاز: الحمد لله الذی فضلنا علی الامم ... اما بعد ... و قد کان علماء السلف لاینصبون انفسهم للفتوی الابعد استکمال شروطها، فکانوا یحفظون القرآن و یعرفون ناسخة من منسوخه؛ **انجام:** و رجل وسع الله علیه ... قال کذبت و لکنک فعلت لیقال: هو جواد، فقد قیل ثم امر به فتسحب علی وجهه حتی القی فی النار، اخرجه مسلم فی الصحیح
نسخه اصل: چستربیتی - دبلین ش ۳۸۲۹ (اربری، فهرست خطی عربی همانجا ۲۳/۴)؛ خط: نسخ، کا: احمد بن عبد الرحمن بن علی بن یحیی بن محمد شهرزوزی، تا: چهارشنبه ۹ ربیع الاول ۶۶۵ق؛ مصحح، مقابله شده با نسخه منقول منه؛ تملک: محمد صادق بن محمد بن حسین مشهور به ابن خراط حنفی به تاریخ اواخر ذیحجه ۱۱۳۵ق؛ ۱۰گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۱ - ۱۲۶]

● **التعظیم و المنة فی ان ابوی النبی فی الجنة = الدرر المنیفة فی الاباء الشریفة = ایمان آباء النبی** / کلام و اعتقادات / عربی
at-ta'ẓīm wa-l minna fī anna abaway-in nabī fi-l janna = ad-durar-ul munīfa fi-l ābā'-iš šarīfa
سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری
soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)
رساله‌ای است درباره ایمان پدر و مادر حضرت پیامبر (ص) و این‌که آنها اهل نجات اند یا نه. مؤلف می‌گوید که این سومین رساله‌ای است که دراین موضوع نگاشته و کوتاهترین آنها است. مؤلف این رساله را در سه درجه تنظیم نموده است.
آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی هذا ثالث مؤلف الفته فی مسئلة والدی رسول الله ... فاقول ذهب جمع کثیر من الائمة الاعلام الی انهما ناجیان و محکوم لهما بالنجاة فی الاخرة و هو اعلم الناس باقوال من خالفهم ...
انجام: و تعلم لنا ان تسکت عن التلفظ بمثل ذلک تاریا و لهذا سکت فی هذا الکتاب و فی سائر المؤلفات التی الفتها فی هذه المسئلة عن التصریح بحکایة قول الفرقة الوابعة و افتقرت علی حکایه الفرق الثالث
چاپ: حیدآباد، ۴۹ص، ۱۳۱۷ق.
[دنا ۴۶/۳ (۳ نسخه)؛ کشف الظنون ۴۲۳/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۰/۲۱ کر
آغاز: برابر؛ **انجام:** لهذا سکت فی هذا الکتاب و فی سائر المؤلفات التی ألفتها فی هذه المسئلة عن التصریح بحکایة أقوال

الفرق الثلثة و هذا أخر الدرج المنیفة [فی] الآباء الشریفة و الحمدلله وحده و الصلاة و السلام علی خیر خلقه محمد صلی الله علیه و سلم و علی آله و أصحابه إلی یوم الحشر و البعث و النشو
خط: نستعلیق تحریری، کا: حاج صالح قرطبی، تا: ۱۱۲۱ق؛ مصحح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی نخودی نازک آهار مهره، ۷گ (۶۴پ-۷۰ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۳۵۲]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۵۴۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالرحمن توتشی، تا: ۱۲۴۳ق، جهت استادش مولانا احمد رودباری؛ مصحح، مقابله؛ ۳برگ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۸]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۲۲۶۸/۲-۱۲/۱۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** خاتمه نقلت من مجموع بخط الشیخ کمال الدین ... قال الإن ابا النبی صلی الله علیه و سلم فی النار فاجاب بانه ملعون لان الله تعالی قال ان الذین یؤذون الله و رسوله لعنهم الله فی الدنیا و.
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی مجدول گرهی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۵۷۱]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۲۶/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی حکایة اقوال الفرق الثلاثة. والله المستعان و صلی الله علی سیدنا محمد و ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ رساله را موریانه خورده است
نام مؤلف به قرینه آغازنسخه تعیین شد؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۲گ (۳۹پ-۵۰ر)، اندازه: ۱۱/۷×۱۷/۶سم [ف: ۹ - ۳۳۸]

● **تعقب الموضع الجدلی** / منطق / عربی
ta'aqqub-ul mawḍi'-il jadalī
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)
رساله‌ای است درباره قیاس اصولیان و فقها یا تمثیل منطقی و نقدی است از ابن سینا بر این اصل که اصولیان آن را پذیرفته‌اند.
آغاز: رب سهل عونک اللهم یا قیوم. مقالة للشیخ، ورح الله رمسه، فی تعقب الموضع الجدلی، الذی یحاول فیه الحکم علی فرع بمثل ما یحکم به علی اصل ... اما حقیقة الاستدلال و تألیف الکلام الذی اذا الف لزم عنه قول آخر
انجام: فقد بان و صح ان هذا الماخذ غیربرهانی، لکنه صالح فی الاقناع نافع فی الاجتهادات دون العقلیات. تم الرسالة، و الحمد لله و المنة، من نسخة سقیمة و الله اعلم بالصواب
چاپ: به اهتمام محمد تقی دانش پژوه در منطق و مباحث الفاظ (تهران، موسسه مطالعات اسلامی: ۱۳۵۳)
[دنا ۴۶/۳ (۳ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۸۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** حیث یتبع فی الاول الصغری و قد یمکن ان یبین هذا بالخلف
خط: نسخ، کا: عیسی بن ابی نصر بن سعد بن جریر متطبب مسیحی، تا: ۱۵ رمضان ۶۲۷ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا زمینه سرنجی با ترنج عطف چرم تریاکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۳۳/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۹۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۱۹۰/۲۴-ف
آغاز: برابر
نسخه اصل: ایاصوفیا ۴۸۴۹؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۶۹۷ق؛ مقابله شده؛ ۲گ (۱۰۹ر-۱۱۰ر) [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۷/۲۳-عکسی
اصل نسخه: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۶۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۴/۸-ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۸۲۹؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ ۳گ (۲۶پ-۲۸پ)، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۵×۳۶سم [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۲۶۴/۲۳-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۶۳]

● **التعقب و الافتقاد** / کلام و اعتقادات / عربی
at-ta'aqqub wa-l iftiqād
سموقی، علی بن احمد، ق۵ قمری
sammūqī, 'alī ebn-e ahmad (- 11c)
تهدیدنامه‌ای است خطاب به ارخن مخائیل که نائب قسطنطین بن ارمانوس شده و دعوت وی و پیراونش به دین درزیان.
[دنا ۴۷/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۷۱۸/۱۵
آغاز: توکلت علی المولی ... من العبد المقتنی الناصح المملوک لمسیح الازمان ... اما بعد فالحمد للمولی الاله الحاکم الماسح للمسیح.؛
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۱۱؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۳۰گ (۲۰۵-۲۳۴) [عکسی ف: ۲ - ۳۸۲]

● **تعقیبات** / دعا / فارسی
ta'qībāt
مجتهد، میرزا محمد، - ۱۰۶۹ قمری
mojtahed, mīrzā mohammad (- 1659)
مجموعه ادعیه و اذکار وارده که در تعقیب و ادامه نمازهای واجبه پنج‌گانه خوانده می‌شوند که در هشت «فصل» تنظیم شده و در اولش ملحقاتی نیز در کیفیت قرائت دعا آمده است.

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه: ۱۶۹/۱

آغاز: فصل اول در تعقیب مطلق فرایض یومیه اول آن سه تکبیر است بعد از تسلیم ... روایتست از ابن مسعود که فرموده نمیدانستم خروج حضرت رسول صلی الله علیه و آله را از نماز الا بسه تکبیر و نیز؛ **انجام:** ایام نحس شهور عرب که قدوة المحققین زین الملة و الدین خواجه نصیر طوسی رحمةالله از حضرت ائمه معصومین صلوات الله علیهم نقل نموده و بصحت پیوست و مقابله با کثری از نسخ ... تمت بعون الله الخالق الرازق

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱ محرم ۱۰۶۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ نسخه وقف اولاد ذکور ملاغلامرضا آرانی است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف مخ: - ۳۰]

● **تعقیبات = دعاء** / دعا / فارسی

ta‘qībāt = do‘ā’

استرآبادی، میرزا محمد

estarābādī, mīrzā mohammad

رساله کوتاهی است در بیان تعقیبات نمازها در هشت «فصل»: ۱. تعقیب مطلق فرائض یومیه؛ ۲. در آنچه مشترک باشد میان صبح و مغرب؛ ۳. در آنچه مختص است به صبح؛ ۴. در خصوص ظهر ۵. در خصوص عصر؛ ۶. در تعقیب خصوص مغرب؛ ۷. در تعقیب خصوص عشاء؛ ۸ در سجده شکر. منقول از مصباح و از مهج الدعوات و مصباح کبیر و دعاهای دیگر.

آغاز: بسمله، بدان أیدک الله تعالی که تعقیب فریضه به اذکار و ادعیه مستحب است به ... مختصری چند که به مزید فضل معروف بودند اقتصار رفت مرتب بر چند فصل، فصل اول در تعقیب مطلق فرائض یومیه ...

انجام: و غیر آن آنچه مروی است و غیر ان بنا بر استحباب و دعا در این حال و اقربیت استجابت. و الله أعلم بالصواب.

[دنا ۴۷/۳ (۳ نسخه)؛ فهرست کتابخانه دانشکده معارف ۴۵/۱ با عنوان «رساله در آداب دعا»]

۱. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۱۰۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۶گ، ۱۴سطر [ف: ۴۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۰۱

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۴گ، ۱۳ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۶۷۸]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۴۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ (۱پ-۹۹پ)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۶۵]

● **تعقیبات** / دعا / عربی

ta‘qībāt

حسینی، محمد باقر، ق۱۳ قمری

hoseynī, mohammad bāqer (- 19c)

مشتمل بر بعضی از تعقیبات فرائض یومیه است.

[دنا ۴۷/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۳۸

آغاز: تعقیب نماز الظهر بسمله، لا اله الا الله العظیم الحلیم؛ **انجام:** صلی الله علیه و اله و السلام علیهم.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۲۴۹ق؛ دارای کمند، مجدول، دارای سرلوح مزدوج؛ واقف: محمد روشن نفس، تیر ۱۳۴۹؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: پارچه ترمه عطف تیماج، ۸گ، ۵ سطر، اندازه: ۱۲/۸×۲۰/۴سم [ف: ۱۵ - ۱۶۶]

● **تعقیبات** / دعا / فارسی

ta‘qībāt

حسینی، محمد علی، ق۱۳ قمری

hoseynī, mohammad ‘alī (- 19c)

از خوشنویس مشهور قرن ۱۳ق، محمد علی حسینی، شامل تعقیبات معروف و متداول فرائض یومیه است

[دنا ۴۷/۳ با لغزشی در ثبت سال وفات مؤلف]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۵۲۰

آغاز: بسمله، بسم الله و بالله و من الله؛ **انجام:** و نجنا من الهم الذی نحن فیه یا ارحم الراحمین

خط: نسخ خوب، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۹ق؛ بعضی از عناوین تعقیبات بخط ثلث حسن حسینی خوانساری در ۱۳۳۰ق، دارای سرلوح، مجدول، حاشیه تذهیب عمل حسین رزاقی مذهب کتابخانه آستان قدس؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: آهار مهره نباتی، جلد: مخمل بنفش، ۱۲گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۱۶۸]

● **تعقیبات** / دعا / فارسی

ta‘qībāt

خوانساری، محمد علی، ق۱۳ قمری

xānsārī, mohammad ‘alī (- 19c)

از خوشنویس قرن ۱۳ق، شامل بعضی تعقیبات فرائض یومیه است.

[دنا ۴۷/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۹۳

آغاز: بسمله، لا اله الا الله الهاً واحداً؛ **انجام:** ان تصلی علی محمد و ال محمد و ان تفعل کذا و کذا

خط: نسخ خوب، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۲۷۲ق؛ با کمند طلایی، مجدول، دارای سرلوح مزدوج؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: متن و حاشیه آهار مهره حنایی و نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱۸گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۲۱/۵سم [ف: ۱۵-۱۶۷]

● **التعقيبات الصحيحة الاسانيد** / دعا / فارسی

at-ta‘qībāt-os sahīhat-ol asānīd

حسینی، احمد

hoseynī, ahmad

رساله‌ای مختصر در بیان تعقیبات نمازها که سلسله آنها صحیح بوده است که به خواهش «میرزا محمد باقر» جمع‌آوری و در شش «فصل» و یک «خاتمه» تنظیم شده است: ۱. تعقیب مشترک در میان صلاة خمس؛ ۲. تعقیب نماز ظهر؛ ۳. تعقیب نماز عصر؛ ۴. تعقیب نماز مغرب؛ ۵. تعقیب نماز عشا؛ ۶. تعقیب نماز صبح؛ خاتمه آنچه در آخر تعقیبات باید خواند و در سجده شکر.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۶۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... وبعد چون همت علمای اعلام رضوان الله علیهم بر حصر ادعیه ماثوره بقدر مقدور مقصوره بوده و موافق حدیث مستفیض مشهور من بلغه منا ثواب عمل؛ **انجام:** و عذبهما عذاباً فی التقدیر و فوق التقدیر و شارک معهما انبتیهما و اشیاعهما و محبیهما و من شایعهما انک انت سمیع الدعاء تمت

خط: نسخ عالی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با لوح مزدوج، مجدول؛ جلد: تیماج سبز، ۴۱گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۴۵۹]

● **تعقيبات الصلاة** / دعا / عربی

ta‘qībāt-uṣ ṣalāt

رضوی قمی، محمد بن محمد باقر، ۱۱۰۰-۱۱۶۰؟قمری

razavī qomī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1689 - 1747)

[دنا ۴۷/۳]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۶۷/۲۱

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: نجف اشرف؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج مشکی، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۴۸]

● **تعقيبات الصلوات** / دعا / عربی

ta‘qībāt-uṣ ṣalawāt

محقق کرکی، علی بن حسین، ۸۹۰ - ۹۴۰ قمری

mohaqqeq-e karakī, ‘alī ebn-e hoseyn (1486 - 1534)

[الذریعة ۲۱۸/۴؛ دنا ۴۷/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۸۱۵۰/۱

خط: نسخ، کا: ظهیرالدین محمد بن محمد اصفهانی، تا: ربیع الاول ۱۰۱۴ق؛ مجدول، با یک سرلوح، پشت صفحه عنوان نوشته شده ظاهراً ظهیرالدین استاد آقا ابراهیم قمی می‌باشد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۶گ (۲پ-۲۳۷ر)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۳ - ۴۵۱]

● **تعقیبات صلوات** / دعا / عربی

ta‘qībāt-e salavāt

خوشنویس تبریزی، محمد شفیع بن محمد علی، ق۱۳ قمری

xošnevīs-e tabrīzī, mohammad šafī‘ ebn-e mohammad ‘alī (- 19c)

تعقیبات مأثور نمازهای پنج‌گانه است که به خط زیبای نسخ محمد شفیع تبریزی کتابت گردیده است. باید دانست که بنا به نوشته مرحوم بیانی «میرزا محمد شفیع تبریزی از نسخ‌نویسان طراز اول تبریز در قرن سیزدهم بوده و قدرت قلم وی را کمتر کسی از معاصران داشته است. از آثار وی بسیار در دست و سی و دومین قرآنی که نوشته، دیده شده است. سال وفات او را ۱۲۵۲ق ذکر کرده‌اند که سهو است، زیرا از آثار تاریخ‌دار وی تا سال ۱۲۶۲ق نیز موجود است و پس از آن معلوم نیست که تا چه زمان زیسته باشد». مرحوم بیانی برخی از دستنوشته‌های نفیس وی را، گزارش نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۱ کر

آغاز: تعقیب نماز ظهر، بسم الله الرحمن الرحیم، لا إله إلا الله العظیم الحلیم، لا إله إلا الله رب العرض الکریم؛ **انجام:** (۶پ) تعقیب نماز صبح بسم الله الرحمن الرحیم أصبحت بذمة الله و ذمم أنبیائه ... (۸ر) و أشهد أنهم فی علم الله و طاعته کمحمد صلی الله علیه و آله و السلام علیهم

خط: نسخ ممتاز، کا: محمد شفیع بن محمد علی تبریزی، تا: ۱۲۶۲ق؛ نسخه‌ای است بسیار نفیس که به توجه به کارهای مشابه، این نسخه از نوشته‌ها و کارهای نفیس پایان عمر اوست که از این نظر، خط دستنوشته حاضر از پختگی خاص و ممتازی برخوردار است، مجدول مذهب، دارای کمند کشی طلایی؛کاغذ: شرقی نخودی ضخیم، جلد: مقوایی با روکش پارچه ترمه زمینه قرمز، ۸گ، ۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۴۰/۲ - ۲۹۴]

● **تعقيبات فرائض اليومية** / دعا / فارسی

ta‘qībāt-o farā’ez-el yawmīyya

موسوی استرآبادی، ابوطالب بن محمد صادق، ق۱۳ قمری

mūsavī estarābādī, abū-tāleb ebn-e mohammad sādeq (- 19c)

ادعیه و سوره‌هایی که مستحب است انسان قبل از هر نماز بخواند.
[دنا ۴۷/۳]

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه: ۲۸۳

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۱ق؛ مجدول، چندین یادداشت و تاریخ تولد و وفات به سال‌های ۱۲۸۷ و ۱۲۹۰ و ۱۲۸۸ و ۱۳۰۲ و غیره مشهود است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۰]

● تعقیبات فرایض خمسه / دعا، حدیث / فارسی

taʻqībāt-e farāyez-e xamse

اشتهاردی، حمزة بن محمد تقی، ق۱۴ قمری

eštehārdī, hamzat ebn-e mohammad taqī (- 20c)

به درخواست: محمد حسن خان معتمد الدوله
تعقیبات فرایض پنج‌گانه را در یک «مقدمه» و «فاتحه» و «خاتمه» و دو «باب» نگاشته و مقدمه را با استفاده از کتاب العقل کافی و حدیقة الشیعة مقدس اردبیلی به مباحث خداشناسی و نبوت و امامت و برخی از امور اخلاقی اختصاص داده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۱۲۸

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الجنة للمطیعین و النار للعاصین ... اما بعد چنین گوید اقل الطلبه بل الخلیفة ابن محمد تقی حمزه که چون بعضی از مخلصین دین و مؤمنین؛ **انجام:** موجود: از متابعت کردن باطل و مرتکب شدن بقبائح اعمال.
موجودی تنها مقدمه آن می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷۷گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۵۰۹]

↩ تعقیبات نماز ⩾ دعای تعقیبات
↩ تعقیبات نماز ⩾ جواهر التعقیب
↩ تعقیبات نماز ⩾ آداب و تعقیبات نماز

● تعقیبات نماز / دعا / عربی

taʻqībāt-e namāz

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۸۰/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۹ سطر، اندازه: ۸/۸×۱۴سم [ف: ۵ - ۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۳۳۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و صلی الله علی محمد و علی اهل بیته؛ **انجام:** کتابا موقوتا.
شامل پنج دعا از تعقیبات نمازهای روزانه است؛ خط: نسخ، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مجدول مذهب؛ دستخط و مهر شاهزاده فرهاد میرزا؛ واقف: نائینی؛ ۱۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۶ - ۲۲۴]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۵/۲

کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۲۰ق، کاغذ: خانبالغ حاشیه ترمه، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۳سم [ف: ۵ - ۱]

۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. لا اله الا الله العظیم الحکیم لا اله الا الله رب العرش الکریم
تعقیبات نمازهای پنجگانه می‌باشد؛ خط: نسخ خوش، کا: محمد حسن حسینی تبریزی، تا: ۱۲۳۵ق؛ مجدول، کمندکشی، مذهب؛ مهر:مشیر السلطنه؛کاغذ: فرنگی حاشیه سرمه‌ای متن نخودی، جلد: تیماج مشکی،۱۸ص،۵ سطر، اندازه: ۱۴/۹×۱۹/۹سم [ف: ۱ - ۱۵۳]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۹۸۰

پنج دعایی است که هریك را پس از یکی از نمازهای پنج‌گانه روز و شب باید خواند و منسوب به حضرت سید الساجدین امام زین العابدین (علی بن حسین بن علی بن ابیطالب) علیه السلام می‌باشد؛ خط: نسخ خوب، کا: میرزا محمد علی نقیب اصفهانی، تا: ۱۲۳۷ق؛ مجدول مذهب؛ اعتضاد السلطنه پشت اولین صفحه نوشته‌اند که این نسخه متعلق به مرحوم میرزا داوود خان پسر میرزا آقا خان صدراعظم نوری بوده، دارای یك سرلوح؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: تیماج وسط ترمه، ۳۲ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۹]

۶. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. بسم الله و صلی الله علی محمد و آل محمد افوض امری الی الله ان الله بصیر بالعباد؛ **انجام:** کتبه العبد المذنب محمد محسن بن ملك احمد القاضی العسکر السلطانی فیسنه ۱۲۴۰ من الهجرة المبارکه
تعقیبات نمازهای پنجگانه است؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد محسن بن ملك احمد قاضی عسکر سلطانی، تا: ۱۲۴۰ق؛ با تذهیب ممتاز، مجدول و کمندکشی، یك سرلوح و یك کتیبه مذهب مرصع ممتاز؛ کاغذ: ترمه ضخیم، جلد: مقوا روکش چرم مشکی با تذهیب، ۲۶ص، ۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۴۸]

۷. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۱۴۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. الحمدلله الذی عرفنی نفسه ولم ینزکنی عمیان القلب؛ **انجام:** نمقت بنت شه ام سلمه. فیشهر رمضان المبارك سنه ۱۲۴۵ من الهجرة النبویه المقدسه المحرمه المصطفویه
مشتمل است بر تعقیبات نماز یومیه، دعای شفای امراض، سوره توحید، دعای رویت هلال، مناجات از علی علیه السلام - که به خط نسخ و کتابت ممتاز ام سلمه خانم دختر خاقان مغفور فتحعلیشاه قاجار تحریر شده و بغیر از این کتاب دعا این خانم موفق به نوشتن کتاب دعای دیگر و یك جلد کلام الله مجید

گردیده که خط هر سه مجلد در نهایت استادی و هنرمندی کتابت شده؛ خط: نسخ ممتاز، کا: ام سلمه، تا: رمضان ۱۲۴۵ق؛ مجدول، با کمندکشی زرین، یک سرلوح مذهب مرصع عالی؛ مهر: ناصرالدین شاه قاجار، مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛کاغذ:خانبالغ آهار مهره نخودی،جلد:مقوای روغنی بوم مشکی، ۱۸ص، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱-۱۵۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۳۳۴

آغاز: تعقیب نماز ظهر بسم الرحمن الرحیم لا اله الا الله العظیم الحلیم؛ **انجام:** و السلام علیهم.

شامل پنج دعاء از تعقیبات نمازهای پنجگانه روزانه؛ خط: نسخ خوب،کا: میرزا محمد شفیع (بن محمد علی) تبریزی، تا: ۱۲۵۸ق؛ مجدول مذهب، دارای یک لوح مذهب و مرصع و چهار سرلوح کوچک؛ واقف: خانم فیض، مرداد ۱۳۱۳؛ ۵ سطر [ف: ۶ - ۲۲۴]

۹. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۲۰۳۰

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. لا اله الا الله العظیم الحلیم؛ **انجام:** هو بحضور جناب والا نصاب و حشمت جلالتماب فخامت ... المحمود الاصیل آقای آمیرزا محمدرضا دام اقباله و اجلاله سمت تحریر پذیرفت حرره محمد علی ۱۲۸۸

تعقیبات نمازهای پنج‌گانه است که کاتب به جهت آقای میرزا محمد رضا کتابت و هدیه نموده است؛ کا: محمد علی، تا: ۱۲۸۸ق؛ مجدول، با کمندکشی زرین، یک سرلوح و یک کتیبه مذهب مرصع ممتاز؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: چرم لاکی رنگ، ۱۰ص، ۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۲سم [ف: ۱ - ۱۵۴]

۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۰۹۱

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مهردخت همایی [رایانه]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۰۲۳/۲

این تعقیبات از امیر اسمعیل حسین بیگ بن سلیمان حائری انصاری و او از شیخ حاجی مکی در رجب ۱۰۹۳ روایت شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه: ضمن ۲ برگ ادعیه حفظ و تسخیر اعداء؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج خرمایی، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۳۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۰۹۱

آغاز: بسمله، در بیان تعقیب مختصه نماز صبح؛ **انجام:** عندالله اشفع لنا عندالله.

خط: نسخ، شکسته، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۳۰/۳

تعقیبات نماز ظهر، عصر، مغرب و عشا؛ خط: نسخ، کا: احمد نیریزی، تا: ربیع الاول ۱۱۱۳ق؛ کاغذ: دولت آبادی، ۹ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۰/۷سم [ف: ۵ - ۴]

● **تعقیبات نماز** / دعا / عربی - فارسی

ta‘qībāt-e namāz

غیر همانند:

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. لا اله الا الله الها واحدا و نحن له مسلمون؛ **انجام:** چون بندگی و ارادت صمیم را قانون قدیم این و شکرگزاری نعمت حضرت ولی نعمت را قاعده قویم چنین ات که هر یک از بندگان ... خود را در نظر اقدس شهریار جلوه ظهور دهد لهذا این مختصر دعوات را وسیله ساخته، امید که قبول طبع مبارک گردد. حرره الراجی الی الله الغفار مرتضی قلی قاجار سنه ۱۲۵۲ هجری قمری.

تعقیبات نماز و چند دعا از جمله دعا برای طول عمر، جهت دفع اعدا می‌باشد که کاتب جهت خوشنودی پادشاه وقت (ناصرالدین شاه قاجار) به خطی خوش با تذهیب زیبا و ترجمه فارسی به خط نستعلیق کتابت کرده است؛ خط: نسخ ممتاز و جلی، کا: مرتضی قلی قاجار، تا: ۱۲۵۲ق؛ مجدول، کمندکشی زرین، با تزیین و تذهیب، یک سرلوح و یک کتیبه مذهب اعلا؛ مهر ناصرالدین شاه قاجار، مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای روغنی بوم مشکی، ۳۰ص، اندازه: ۱۲/۲×۱۹/۴سم [ف: ۱ - ۱۶۰]

۲. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه: ۲۳

خط:نسخ و نستعلیق،کا: زین العابدین، تا: ۱۲۵۷ق [نشریه: ۷ - ۶۹۵]

۳. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۶/۶

از مقباس المصابیح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲ شوال ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: سپاهانی آهار مهره [نشریه: ۱۱ - ۹۳۳]

۴. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه: ۲مجموعه بدون شماره

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این دعوات مرویست از حضرات ائمه هداة علیهم من الله افضل الصلوات؛ **انجام:** و لم یجعلنی من الغافلین برحمتك یا ارحم الراحمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین.

تألیف: علی ؟ فیه التعقیبات المشترکة التی تقرا بعد الصلوات، جمعها سمی الامام امیر المومنین علیه السلام (علی)؛ کا: محمد شریف بن جمال الدین علی بن محمد بن مقدم، تا: ۴ شعبان ۹۹۴ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۶۰]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۱۶۳-۳۶/۱۶۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین الرحمان الرحیم ... بعد از آن سوره قل اعوذ برب الناس و؛ **انجام:** حسبی الله ربی الله لااله الاهو علیه توکلت وهورب العرش العظیم

خط: نسخ زیبا معرب، کا: احمد نیریزی، تا: ۱۱۱۳ق؛ مجدول محرر مذهب؛ جلد: تیماج با روکش پارچه ترمه، ۹گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۹۵۶]

۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۹۱۴-۲۹/۲۵۴

آغاز: که نزد من برای شکر آنچه من بر او انعام کرده ام ای ملائکه من او را چه باید دادگویند ... درسجده شکر بدرستی که اصحاب ما اختلاف کرده‌اند ... نهم درجعفریات؛ **انجام:** هر که این دعا را در سجده شکر بخواند چنان است که در جنگ بدر در

خدمت حضرت ... اللهم العن الذين بدلا ... والعن رؤسائهم واكسر رايتهم والق البأس بينهم و لاتبق منهم ديارا اللهم العن

رساله نسبتاً مفصلی است در بیان تعقیبات نمازهای یومیه که برای هر نماز چندین تعقیب ذکر نموده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۵۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۲ – ۹۵۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۲۷۴

برای هر نمازهای دعائی به صورت تزیینی نوشته شده است؛ خط: نسخ معرب زیبا، کا: محمد شفیع تبریزی، تا: ۱۲۳۸ق؛ مجدول؛ جلد: ترمه عطف تیماج سبز، ۶گ، ۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۴ – ۶۵]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۴۶۴/۲

آغاز: بسمله، الحمد لله واهب العطيات و الصلوة على محمد و آله الهداة الى انواع الخيرات

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۴۴ق؛ اهدایی: عسکر شاهی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج عنابی عطف تیماج زرد، ۶۶گ(۱۹–۸۴)،۱۱سطر(۶×۱۳)،اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۳۰۴]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۸۱۵۰/۲

آغاز: الحمدلله واهب العطيات ... بدان ايدك الله تعالى كه تعقيب نماز فريضه به اذكار و ادعيه مستحب است؛ **انجام:** فضیلت این نماز بسیار است. و الله اعلم بالصواب.

تعقیبات و ذکرهای نماز در آن آمده است و در ذریعة ۲۱۸/۴ به صدرالدین محمد تبریزی نسبت داده شده است. که ملحق به آخر ترجمه «مفتاح الفلاح» اوست؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۱۳۸پ–۱۵۲پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۳ – ۴۵۱]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۹۲۰/۴

آغاز: الحمدلله واهب العطيات ... بدان ايدك الله تعالى كه تعقيب نماز فريضه باذكار و ادعيه مستحب است؛ **انجام:** کسی که اراده نماید از روز شنبه ابتداء نماید و تا روز ...

تعقیبات نمازهای هر روز را در هشت فصل مختصر گرد آورده و در پایان چند دعای متفرقه نیز آورده است. فهرست فصول چنین است: ۱. در تعقیب مطلق فرائض یومیه، ۲. در آنچه مشترک بود میان صبح و مغرب، ۳. در آنچه مخصوص است بنماز صبح، ۴. در آنچه مخصوص بظهر است، ۵. در آنچه مخصوص بود بعصر، ۶. در آنچه مخصوص بمغرب است، ۷. در آنچه مخصوص است به عشاء، ۸. در سجده شکر و ادعیه متفرقه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی پشت قرمز، ۳۴گ (۲۵۵ر–۲۸۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۰ – ۳۰۰]

۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۸۳۰/۵

آغاز: الحمد لله رب العالمين ... اما بعد در بیان تعقیبات نماز صبح که عبادت طلوع صبح را بعد از فریضه فضیلت بسیار وارد شده است که ما بین طلوع صبح تا طلوع آفتاب روزی فرزندان آدم را قسمت می‌کنند؛ **انجام:** و در حدیث دیگر فرمود که بخیل و بدتر آن بخیلان کسی است که من نزد او مذکور شوم و صلوات بر من نفرستد.

تعقیبات نماز صبح و جز آن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: جیبی [رشت و همدان: ف: ۱۴۵۶]

۱۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۴۱۴۷

آغاز: چنان که در حدیث نبوی وارد شده است که نماز ستون دین است اگر مقبول شد همه عبادات مقبول است و اگر مردود گشت همه مردود است و چون مقصد اصلی از نماز؛ **انجام:** بگیرد گوسفندی را فدایی به نیت فدای بیمار و سه نوبت این دعا را بخواند و بر دهن گوسفند و در وقت ذبح این دعا را بخواند.

مجموعه‌ای است در آداب نماز و تعقیبات پس از آن و چند دعای دیگر. احتمالاً ترجمه یکی از کتاب‌های ادعیه باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جنگ ادعیه و زیارات در ادامه نسخه و نیز ترجمة الصلاة (از فیض ره وخوانساری نیست.) چند برگ در مثنوی؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۶۰گ (۱ر–۶۰ر)، اندازه: ۸×۱۷سم [ف مخ: ۱ – ۴۵۹]

● تعقیبات نماز و مناجات خواجه عبدالله انصاری /

مناجات، دعا / عربی، فارسی

ta‘qībāt-e namāz va monājāt-e xāje ‘abd-ol-lāh-e ansārī

[دنا ۴۹/۳]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه: ۶۳۰

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم. لا اله الا الله الها واحدا و نحن له مسلمون؛ **انجام:** كتبه العبد المذنب الاقل وصال الشاعر فى سنه ۱۲۴۸ الهجريه

شامل تعقیقات نماز صبح، دعای اجتحاب منسوب به حضرت امیرالمومنین علی علیه السلا و دعاء الصباح، دعای رویت هلال؛ خط: نسخ و نستعلیق و رقاع، کا: محمد شفیع المشهور به میرزا کوچک متخلص به وصال، تا: ۱۲۴۵ق؛ مجدول، با کمندکشی زرین،با یک سرلوح به طرح گنبد؛کاغذ:فرنگی الوان،جلد: تیماج روکش ترمه، ۵۶ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱–۱۵۶]

● تعقیبات نمازها / دعا / عربی و فارسی

ta‘qībāt-e namāz-hā

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷–۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

رساله مختصری است در ادعیه شیعی، مؤلف در آغاز می‌گوید: رساله‌ای به نظر رسید مشتمل بر هفتاد دعای معتبره که جامع جمیع مطالب بود به‌طرق متعدده از کتب معتبره احادیث به ترتیب حضرات ائمه برای هر نماز یک دعا منسوب به هر یک از

معصومین به ترتیب انتخاب و جمع شده بود ... به خاطر رسید که هفتاد دعای مختصرتر از آنها از کتب معتبره به همان ترتیب از برای هر نماز دعای منسوب به یکی از چهارده معصوم که متضمن تعقیب و دعای صبح و شام و دفع شدت و دشمن و طلب روزی و عافیت و ادای دین و سایر مطالب دنیا و آخرت و فی الحقیقة اعترافی باشد به حقیقت ایشان و مداوت آنها در هر شبانه‌روزی در اعقاب صلوات بر همگی شیعیان آسان باشد و اضافه ادعیه سجده شکر در آخر هر فصلی که به اسانید معتبره مأثور است انتخاب و جمع نماید ... و مرتب گردانید بر پنج «فصل»: ۱. بیان آنچه خوانده می‌شود در عقب نماز ظهر و آن چهارده دعاست به ترتیب مذکور دعای اول منسوب به حضرت رسول (ص)؛ ۲. بیان تعقیب نماز عصر شامل ۱۴ دعا؛ ۳. بیان تعقیب نماز مغرب؛ ۴. بیان تعقیب نماز عشاء؛ ۵. تعقیب نماز صبح.

آغاز: الحمد لله المدعو للمهمات و الصلوة علی أشرف المخلوقات محمد و آله اما بعد چنین گوید بنده خاطی محمد باقر بن محمد تقی عفی الله عنهما که رساله بنظر رسید مشتمله بر هفتاد دعای معتبره.

انجام: و بکل سیئة عملتها یا رب اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم انک أنت الأعز الأکرام.

[دنا ۴۸/۳، الذریعه: ۲۲۶/۲۵؛ فهرستواره منزوی ۲۲۴/۷]

۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۳۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول محرر مذهب، با سر لوح مزدوج مذهب، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سرخ، ۸۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۳۶]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۹۲۱-۲۹/۲۶۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وتأهبوا للمصیر فان العمر قصیر قصیر و الناقل بصیر بصیر حسبنا الله و نعم الوکیل و نعم المولی و نعم النصیر و صلی الله علی محمد و آله اجمعین الطیبین الطاهرین و الحمد لله رب العالمین برحمتك یا ارحم الراحمین

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۲ - ۹۵۸]

● تعقیبات نمازها = آداب نماز / فقه / فارسی

ta'qībāt-e namāz-hā = ādāb-e namāz

حسینی خاتون آبادی، محمد باقر بن اسماعیل، ۱۰۷۰ - ۱۱۲۷ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad bāqer ebn-e esmā'īl (1660 - 1715)

اهدا به: شاه سلطان حسین صفوی.

تاریخ تألیف: جمعه ۱۰ رمضان ۱۱۱۵ق

تعقیبات مختصری که پس از نمازهای واجب می‌توان به جا آورد.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چون امر اشرف اعلی و فرمان عالم مطیع جهان پیما شرف صدور یافت.

انجام: این بود مجملی از تعقیبات مختصره مشترکه و مخصوصه که مطابق فرمان همایون اشرف اعلی سمت تحریر یافت.

[دنا ۴۹/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۴/۷]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲۶۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هیچ شب خواندن این آیه کریمه را درین سر وقت ترک نکرده ام این بود مجملی از تعقیبات مختصره مشترکه

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۲۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی نرم، ۳۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲ - ۷۲۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۵۷۲۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول، محشی با نشان «منه دام ظله»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۳۲گ (۲پ-۳۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۹۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الحمدلله و الصلوة علی رسول و آله و حجج الله ...

خط: نسخ، کا: محمد باقر خاتون آبادی، تا: ۱۱۱۵ق، جا: محتملاً اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، زرد، ۳۲ص (۱۲-۴۳)، ۱۶ سطر (۷×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۶ - ۱۳۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۶۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۲۰پ-۵۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۵۴]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۶۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۹ق، جهت حاج آقا منیر؛ محشی به نقل از مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ (۱پ-۳۲پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۴]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۵۶۰/۲

آغاز: ذهن خود تعیین نماید و بعد از تمام کردن سوره تکبیر رکوع گوید

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۵گ (۲۸ر-۷۲پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۱۴ - ۳۲۲]

● تعقیبات نماز یومیه / دعا / فارسی

ta'qībāt-e namāz-e yowmīye

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۸۷۴۴
آغاز: می‌گوید ابی عبدالله علیه السلام فرمود بلی روائیت از ابی جعفر علیه السلام که فرمود؛ **انجام:** و مقابله با کثری از نسخ شده است محرم صفر ... تمت بعون الله الخالق الرازق فی یوم السبت
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ وقف حضرت علی بن موسی الرضا (ع)؛ افتادگی اوراق [رایانه]

● **تعقیبات نمازهای یومیه** / دعا / عربی و فارسی
ta'qībāt-e namāz-hā-ye yowmīye
مجموعه‌ای از تعقیبات نمازهای روزانه است که غالباً از کتب معتبره استنساخ گردیده و شامل ادعیه عالیة المضامین و معتبر است، که البته درجایی بیان نشده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۳۷/۲
آغاز: لا اله الا الله الهاً واحداً و نحن له مسلمون لا اله الله [و] لا نعبد الا ایاه مخلصین له الدین و لو کره المشرکون؛ **انجام:** و ارحمنا معهم برحمتک یا أرحم الراحمین و اقض حاجتنا بحق الائمة المعصومین و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده با عبارت «بلغ»؛ کاغذ: شرقی، ۲۲گ (۳۰-۵۱)، ۱۳ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۳۰ - ۳۹۹]

● **تعقیبات و ادعیة الاسبوع** / دعا / عربی
ta'qībāt va ad'īya-tol osbū
رساله‌ای است در تعقیبات نماز و دعاها و اذکار هفته در چهار «فصل» همراه با چند مقدمه در آداب و شرایط دعا. مقدمه ۱. فضیلة الدعا؛ مقدمه ۲. الاستعداد للدعا؛ مقدمه ۳. آداب الدعا؛ مقدمه ۴. اوقات الاجابة؛ مقدمه ۵. ممن یستجاب الدعا و من لایستجاب؛ مقدمه ۶. شرائط الدعا؛ فصل ۱. الصلوة؛ فصل ۲. تعقیبات الصلوات؛ فصل ۳. اوراد الاسبوع؛ فصل ۴. فیما ورد فی اعمال الجمعة و الاوراد فیها لیلا و نهاراً. در مقدمه رساله آمده «التقطها من کتاب منهاج الصلاح فی مختصر المصباح و غیره تسهیلاً للعمل بها».

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۰۸۶/۱
آغاز: حمداً لولیه و صلوة علی نبیه و سلاماً علی وصیه و تحیة علی ذویه و بعد فهذه ادعیظ و تسبیحات التقطها من کتاب منهاج الصلاح فی مختصر المصباح و غیره تسهیلا للعمل بها؛ **انجام:** و لا تفرق بینی و بین العافیة ابدا ما ابقیتنی و عند و فاتی اذا توفیتنی یا ارحم الراحمین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «۱۲»، مصحح، مقابله شده با عبارت «قوبل بالخط الذی کان قد نقل و قوبل من خط الشیخ الشهید المغفور المبرور الماضی الدراج الی رحمة الله و غفرانه و الساکن فی اعلی جنابته الشیخ علی بن العاملی و الحمدلله رب العالمین»؛ تملک: قربانعلی بن محمد زمان طبیب قزوینی؛ کاغذ: شرقی، ۵۲گ (۲پ-۵۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۹۲]

● **تعقیبات و اعمال هفته** / دعا / عربی
ta'qībāt va a'māl-e hafte
ادعیه و تعقیبات ساعات لیالی و ایام را با حذف اسناد در شانزده «فصل» جمع‌آوری و در حاشیه اسناد ادعیه ذکر شده است: ۱. فیما یقال عقیب کل صلاة؛ ۲. ...؛ ۳. فیما یقال عند طلوع الفجر؛ ۴. تعقیب صلاة الفجر؛ ۵. الصباح؛ ۶. فیما یقال فی الصبالح و المساء؛ ۷. فیما یقال کل یوم؛ ۸. تعقیب الظهر؛ ۹. تعقیب العصر؛ ۱۰. فیما یقال عند غروب الشمس؛ ۱۱. تعقیب مغرب؛ ۱۲. تعقیب عشاء؛ ۱۳. فیما یعمل کل لیلة؛ ۱۴. فیما تتعلق بحالتی النوم و الانتباه؛ ۱۵. فیما یتعلق بصلاة اللیل، تذنیب فی رکعتی الفجر؛ ۱۶. فیما یتعلق بلیلة الجمعة، تذنیب ادعیة الایام عن ابی الحسن موسی بن جعفر (ع) دعاء جمعة الی خمیس، ادعیة الایام عن علی بن حسین (ع) دعاء احد الی سبت. به ضمیمه دو باب از کتابی به فارسی با این عناوین: ۱. آداب جامه نو بریدن و جامه پوشیدن و کندن؛ ۲. آداب حمام رفتن و دارو کشیدن و غسل جنابت و غسل جمعه.
[دنا ۴۹/۳]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۵۷
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی، چند حاشیه از محمد تقی خویی در ختومات و اذکار، اول نسخه پشت جلد نام شیخ بهائی؛ واقف: محمد تقی شریف حسینی خویی به اولاد ذکور فتح الله بن ابراهیم با تولیت خدیجه الرفانی بیگم جان خانم زوجه مرحوم فتح الله با مهر «عبده محمد تقی شریف حسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷۸]

● **التعقیبات و الدعوات** / دعا / عربی
at-ta'qībāt wa-d da'awāt
ابن فهد حلی، احمد بن محمد، ۷۵۷؟ - ۸۴۱ قمری
ebn-e fahad-e hellī, ahmad ebn-e mohammad (1357 - 1438)
چند «فصل» کوتاهی است در ادعیه‌ای که بعد از نمازهای واجب پنج‌گانه خوانده می‌شود با مقدمه‌ای در فضل دعا و آثار آن، که به درخواست برادری نوشته است.
آغاز: بسمله. اللهم ملهم الدعاء و مفرج الغماء و سامع اللأواء و کاشف البلاء نحمده علی سوابغ النعماء و ترادف الآلآء ... و بعد، فانا مجیب الی سوالک ایها الخ فی الله و فقک الله ... من املاء دعوات تدعو بها عقیب الصلوات. و لنقدم لذلک مقدمة ...

انجام: او غائبا عنه. و هذا ما املیناه فی هذه الفصول و الحمدلله ولی المامول انه الغفور لمن تاب و الشکور لمن اناب و صلی الله علی محمد اشرف المخلوقات و آله السادات و الحمدلله وحده حمداً تاماً کاملاً حق حمده کما هو اهله. تم.

چاپ: با تحقیق محمد جواد نورمحمدی، در میراث حدیث شیعه، قم، مؤسسه فرهنگی دارالحدیث، دفتر اول، ۱۳۷۷ش؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۱۴ق.، وزیری، ۱۱ص (در هامش مکارم الاخلاق: صص۲۴۴-۲۵۴)

[کشف الحجب /۴۰۱، الذریعه ۲۴۲/۱۶؛ ریحانة الادب ۱۴۵/۸-۱۴۷؛ دنا ۴۹/۳ (۷ نسخه)؛ مشار عربی ص ۶۷۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۱۹/۶

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه لس آنجلس: M 1313؛ خط: نسخ، کا: عبدالمحمود بن محمد بن علی حسینی، تا: پنج‌شنبه ۲۶ شوال ۸۱۱ق؛ ۱۰ص (۴۶-۵۵)، ۱۷سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۴۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۱۵/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا آخر ما املیناه فی هذه الفصول ... تسلیما کثیرا

خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: با تاریخ ۹۸۲ق، جا: مشهد، کنار حرم رضوی؛ ۱۵ص (۲۷۴ - ۲۸۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲ - ۱۳۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۶۵۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۰۶۸ق، جلد: تیماج قرمز، ۱۴گ (۸۹پ-۱۰۲پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۱۵ - ۴۷]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۸۳۶/۵-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق [عکسی ف: ۱ - ۷۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۰۸۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سبز، ۷گ (۷۹پ-۸۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۱ - ۸۵]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۳۵۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱۴۸پ-۱۵۲ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۳]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۰۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یستحب للانسان ان یقرء هذا علی ما احب کلاتیه و حفظه و یدیر یده علیه تعویذاً له حاضراً کان عنده و غائباً عنه و هذا آخر ما املیناه فی هذه الفصول ...

خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، جلد: تیماج حنایی، ۷گ (۱۸پ-۲۴پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۴ و ۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۶]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۰۶۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یوکل و یحرم الکلب و السنور اهلیا کان او

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، قطع: وزیری [رایانه]

● تعقیب اوزان الادویة / طب / عربی

ta'qīb-u awzān-il adwīya

عبداللطیف بغدادی، عبداللطیف بن یوسف، ۵۵۷ - ۶۲۹ قمری

'abd-ol-latīf-e baqdādī, 'abd-ol-latīf ebn-e yūsof (1163 - 1232)

[دنا ۴۹/۳]

اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۲۴/۵

کا:حیدر حسینی ملاوجانی،تا:۱۰۷۲ق،اندازه:۱۲×۱۹/۵سم[ف: ۲۹]

● تعقیب التهذیب / حدیث / عربی

ta'qīb-ut tahd̲īb

بختیاری حویزی، یعقوب بن ابراهیم، - ۱۱۵۰ قمری

baxtīyārī hovayzī, ya'qūb ebn-e ebrāhīm (- 1738)

در این کتاب مؤلف روایت‌های را بدون ذکر سند تحت عنوان «باب» آورده و در بعضی از باب‌ها نیز تحت عنوان «مسئله» متعرض به روایت مرسله شده است.

[دنا ۴۹/۳]

شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۳۵۴

آغاز: مسئلة: عن ابی عبدالله علیه السلام الکتان کان لبنی اسرائیل یکفنون؛ **انجام:** تم التهذیب عصریة خامس و عشرین من شعبان من السنة ۱۱۵۶.

از ابواب تکفین شروع و به ابواب وضوء منتهی می‌شود؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ شعبان ۱۱۵۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با رمز «منه»؛ واقف: ملا کاظم بن قاسم بخشی؛ ۴۸گ، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۳]

← تعقیب الموضع الجدلی ≻ تعقب الموضع الجدلی

● تعقیب نماز صبح / دعا

ta'qīb-e namāz-e sobh

دعایی که در تعقیب نماز صبح خوانده می‌شود به نقل از مقاتل.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۸/۹

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی در دبلین ایرلند جنوبی، ش ۳۴۸۶؛ خط:نسخ،بی‌کا،تا:با تاریخ۸۸۴ق؛۱ص(۱۱۶) [عکسی ف: ۳ - ۳۶۸]

● **تعلق الارواح بالابدان** / فلسفه / عربی

ta'alluq-ul arwāḥ bi-l-abdān

قراچه داغی، محمد علی بن احمد، - ۱۳۱۰ قمری

qarāče-dāqī, mohammad 'alī ebn-e ahmad (- 1893)

رساله فلسفی در چگونگی تعلق ارواح را به بدن و سبب تنزل آنها را از عالم علوی به عالم سفلی است و ضمناً احتیاج به وجود انبیاء و امامان را در هر زمان تشریح می‌کند.

[دنا ۴۹/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۸۹۸/۵

آغاز: الحمدلله علی نواله ... مسألة ما حکمة تعلیق الارواح علی الابدان العنصریة و تنزیلها من عالمها الاعلی الی العالم الادنی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۱۴پ-۱۲۰ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۷۴]

● **تعلق روزها به کواکب** / هیئت / فارسی

ta'alloq-e rūz-hā be kavākeb

[دنا ۴۹/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۸۲/۳

آغاز: بسمله و به نستعین و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم این رساله در دانستن آنکه هر روز بکدام کوکب تعلق است و در هر ساعت نظر بکدام کوکب است و رنگ و الوان هر کوکب چگونه است و در هر کوکب بحساب سال و ماه و روز و ساعت چه مقدار است و تفاوت هر کوکبی با کوکبی دیگر چه مقدار است و الله اعلم بالصواب فصل بدان اسعدک الله هر چه زحل است او بآسمان هفتم می‌تابد؛ **انجام:** از حادثه و بلیة ذلک ایمن گردد انشاء الله تعالی.

در هشت «فصل»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۴۲-۴۴)، ۲۰ سطر (۷×۱۵/۵)، اندازه: ۹×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۳۸۱]

← تعلق علم الله بالمعلوم > کیفیة تعلق علم الباری بالمعلومات

● **تعلق النفس بالبدن = جواب ابی سعید ابی الخیر** / فلسفه / عربی

ta'alluq-un nafs bi-l-badan = jawāb-u abī-sa'īd ab-il-xayr

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

رساله در پاسخ به پرسش شیخ ابو سعید ابوالخیر (- ۴۴۰) درباره چگونگی پیوند نفس به بدن نوشته شده است. ابوسعید سؤال کرده تعلق نفس به بدن به جمیع قوای نفسانی است یا به برخی از آنها؟ شیخ الرئیس نیز به تفصیل به پاسخ این پرسش پرداخته است.

آغاز: تعلق النفس بالبدن بجمیع قواها ام ببعضها فأجاب الشیخ ... هذا السؤال یحتاج الی المزید تحریر فنقول و نورد ما یجاب فیه و ان کان الامر یطول فنقول ان تعلق النفس بالبدن بجمیع قواها او ببعضها ...

انجام: فقد اندفعت شبهة المسألة مع وضوح اشیاء آخر من مسائل و نکت فافهم و وفقت للسداد.

[مقدمه اسرار التوحید فی مقامات الشیخ ابی سعید، تصحیح محمدرضا شفیعی کدکنی، ج۱، ص چهل و شش- چهل و نه؛ فهرست مصنفات ابن سینا ص ۳-۸]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۴۱/۱۴

خط: نستعلیق، کا: عبد الرشید، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۶ص (۱۲۹-۱۳۴)، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۱۲۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۵۸۹/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۴۰ر-۴۱ر)، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۶۸۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۶/۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق،کاغذ:شرقی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۲۷پ-۱۳۰ر)، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۳۲]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۹/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته تعلیق، کا: نصیرالدین حسین حر حسینی، تا: ۱۰۷۶ق؛ ۳گ (۶۸ر-۷۰ر) [ف: ۳ - ۱۷۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۵/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا:محمد بن نعمت طبسی، تا: ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۷ص (۳۳-۳۹)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۸۸]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۹۳۶/۵

خط: نستعلیق، کا: سلطان محمود بن علی طبسی، بی تا، کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۹۶-۲۰۱)، ۲۱ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۸۱۱]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۹۴/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق بی نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، بی‌تا، جا: شیراز؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳گ (۱۰۲پ–۱۰۵پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸ – ۴۳]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۲۲/۱۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، زرد، ۵گ (۵۱پ–۵۵ر)، ۱۷سطر [ف: ۱۱ – ۵۸۴]

● تعلق النفس بالبدن / فلسفه / عربی

ta'alluq-un nafs bi-l-badan

[دنا ۵۰/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۳۶/۴

خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد حنایی، ۲ص (۱/۵)، ۲۵ سطر (۹×۱۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [سنا: ف: ۱–۳۴۳]

● تعلم الصبیان و المبتدئین / نحو / عربی

ta'allum-uṣ ṣibyān wa-l mubtadi'īn

مختصری است در فوائد کلیه علم نحو جهت بهتر آموختن کودکان و مبتدئین که در چند «فصل» تنظیم شده است.

[دنا ۵۰/۳]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۵۴/۳

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی یجیب المضطرین اذا دعاه و الصلاة و السلام علی من خلقه فسواه محمد الذی علی جمیع العالمین اصطفاه و علی آله؛ **انجام:** و له صیغة و احدة هی صیغة الآخر لا غیر نحو لیس لیسا ... لست لسنا.

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۸گ (۴۲پ–۴۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ – ۲۲۲]

← تعلم و تعلیم ⩾ آداب المتعلمین (ترجمه)

← التعلیقات ⩾ شرح الکافی

← التعلیقات ⩾ شفاء القلوب

← تعلیقات ⩾ حاشیة الاسفار

← تعلیقات ⩾ سبعه سماویه

← تعلیقات ⩾ حاشیة مختلف الشیعة

● التعلیقات / فلسفه / عربی

at-ta'līqāt

فارابی، محمد بن محمد، ۲۶۰؟ – ۳۳۹ قمری

fārābī, mohammad ebn-e mohammad (875 - 951)

این رساله که از جمله تعلیقات او است جملاتی است مجزا و مستقل در مباحث حکمت [حدود ۱۰۱ فراز]. گویا همان کتابی باشد که ابن ابی اصیبعه با عنوان «تعالیق فی الحکمة» یاد کرده است. فارابی بیشتر سخنان خویش را در برگ‌ها می‌نوشت و کمتر آنها را در دفتر می‌نگاشت از این روی بیشتر نگارش‌های او به ساخت مقاله و فصول و تعلیقات می‌باشد در نام چندین کتاب فارابی که فهرست داده‌اند کلمه تعلیق دیده می‌شود و پیداست که وی آنها را یادداشت‌مانند می‌نگاشت و بسیاری از نگارشهای فارابی به ساخت یک کتاب کاملی نیست و شاگردانش آنها را یکجا گرد کرده نامی بدانها دادند این تعلیقات نیز چنین است و مانند فصوص مسئله‌های گوناگونی را دارا است. (دانش پژوه)

آغاز: بسمله. هذه الموجودات کلها صادرة عن ذاته، و هی مقتضی ذاته، و هی غیر متنافیة له. و کلما کان غیر مناف و کان

انجام: و کذلک فی الهندسة کالنقطة اذا أخذناها و نقول انه شیء لا جزء له.

چاپ: در الأعمال الفلسفیة، الجزء الاول، تحقیق الدکتور جعفر آل یاسین (بیروت، دارالمناهل: ۱۴۱۳هـ)؛ حیدرآباد، مطبعة دائرة المعارف النظامیة، ۲۶ص، ۱۳۴۶ق.

[الذریعة ۲۲۴/۴؛ سیر اعلام النبلاء ۴۱۸/۱۵؛ ریحانة الادب: ۲۶۱/۴–۲۶۶؛ دنا ۵۰/۳ (۴۰ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱– حاشیة التعلیقات

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۱-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۲۳۹۰؛ خط: نسخ، کا: مظفر بن ابی الخیر بن علی ابوالفرج فارسی، تا: پایان ربیع الاول ۵۲۱ق؛ ۱۲۴گ، ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۳۰۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۸۸/۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ففرض امکان وجود الحرکات المختلفة یکون مع وجود الزمان فیکون قبل الزمان زمان

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۵گ (۱۹۸–۱۹۲)، ۳۰ سطر، اندازه: ۸×۱۵/۵سم [ف: ۳۱ – ۳۱۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۷۹/۲۹–۳۵/۵۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲ – ۹۵۸]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۰۹۵/۹

بی‌کا، تا: ۱۰۰۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰گ (۵۵ر–۶۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ – ۴۵۳]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۷۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و منها العلم الاول لیس هو مثل علمنا ...

خط: نسخ، کا: محمد ربیع نیشابوری، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا رویه تیماج مشکی عطف تیماج، ۲ص (۲۹ – ۳۰)، ۲۰ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۶۰]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۷۱/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق، جا: هرات، بقعه حسینیه مرقد شیخ عبدالله انصاری؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: ساغری تریاکی عطف تریاکی روشن، ۱۲ص (۲۷-۳۸)، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۶۰ سم [ف: ۱۴ - ۸۰]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۴/۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۲ - ۳۹۶]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۲۰۸/۹ و ۲۲۳/۹-ف و ۲۸۳۰/۹-ف
خط: نستعلیق، کا: محمد مومن یزدی، تا: ۱۰۵۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۳گ (۱۷۸پ-۱۹۰ر)، ابعاد متن: ۶×۱۲/۵، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۸۸] و [فیلمها ف: ۱ - ۶۸۳]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۰۷/۳ط
آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم البحث یکون عن احوال هذا الجسم حیث یتکلم فی الاجسام البسیطه لانها.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: رضی الدین، تا: ۱۰۵۱ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۶ص (۱۰۱-۱۱۶)، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۲۴/۳ - ۶۳]
۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۲۵۹/۷
آغاز و انجام: برابر
با عنوانهای «منها» و ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق [نشریه: ۲ - ۹۸]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۵۸۹/۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۳ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۱۰۰ر-۱۰۲پ)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۴/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۷۰۸]
۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۳/۳
خط: نستعلیق، کا: حیدر بن علی کرکی، تا: ۱۰۷۵ق؛ محشی؛ ۱۰گ (۴۵پ-۵۴ر) [ف: ۳ - ۲۰۴]
۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۹/۳۱
خط: شکسته، کا: نصیرالدین حسین حر حسینی، تا: ۱۰۷۶ق؛ پایان آن برابر است با س ۶ ص ۲۱ چاپ ۱۳۴۶ دکن و کم دارد و سه برگ آن سفید گذارده شده؛ ۸گ (۱۲۶پ-۱۳۳ر) [ف: ۳ - ۲۰۵]
۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض‌۱۵۰۸۸
خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن، تا: ۱۰۷۸ق [الفبائی: - ۶۲۹]
۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۹۴/۱۵
خط: نستعلیق، کا: میر محمد مؤمن حسینی، تا: ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲۵ص (۱۷۶-۲۰۰)، ۲۱ سطر (۵×۱۳/۵)، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۱۴۳۷]
۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۹/۳-ف
نسخه اصل: بادلیان Ind. inst. Arahb M. S. 20؛ خط: نستعلیق، کا: میرعلی نقی بن نورالدین محمد گیلانی، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۵ق؛ ۲۳ سطر چلیپا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۱]
۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۱۱/۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۷ق؛ ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۳۶۵]
۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵۵/۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۳ص (۴۵۳ - ۴۶۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۷۴]
۱۹. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۶۶۰/۴۶
خط:نسخ،کا:اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی،تا:قرن ۱۱ [ف: ۳۵۹]
۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۱۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛کاغذ: شرقی، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج عطف مشکی، ۱۰گ (۶۳ر-۷۲پ)، ۱۸ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۷۲۶]
۲۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۴۲/۳۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۳۵ر-۱۳۸ر)، ۲۴- ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۶]
۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۸۳/۲۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۶گ (۷۶پ-۸۱ر) [ف: ۱۶-۱۸۸]
۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۸۶۱/۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و منها الذی یحدث فی الفلک عند ما یعقل من الأول هو کالوجد الذی یلحقنا عند تخیلنا شیئاً.
خط: نستعلیق، کا: رفیع الدین محمد بن غیاث الدین محمد، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۴۵ر-۴۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۸۲]
۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۳۹/۱
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی فستقی، جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۴۴۵]
۲۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۱۸۷/۳۷
آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان « رساله فلسفیة» و ناشناس آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سر لوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۷گ (۱۹۰-۱۹۶پ)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۲]
۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۰۱/۵۷
خط: نستعلیق، کا: رضا بن موسی کشمیری، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ:

سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۸ص (۴۰۵-۴۱۲)، ۲۸ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۲۳]

۲۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۸۷۳/۶

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰گ (۱۳پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۲۳]

۲۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۹۳/۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۶گ (۷۵ر-۸۰پ)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۰]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۵۳/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد مهدی بن علینقی حسینی قمی مشهور به توحید، تا: ۱۰۸۴-۱۱۰۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۴ر-۲۶پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۳۵۲]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۵۵/۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، ۶گ (۲۴۱پ-۲۴۶پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۴]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۱۶۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۳۰ق، جا: مدرسه سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۶گ (۱۰۲پ-۱۲۷ر)، ۱۴ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۱۷۳]

۳۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۲۸/۲ فرخ

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج عطف تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۵-۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۰۸]

۳۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۵/۶-۴/۱۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم تکون البحث عن احواله حیث یکون البحث عن احوال الجسم المخصوص

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۷گ، ۲۴ سطر [ف: ۲ - ۹۵۸]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ تقریباً بدون نقطه است و نویسنده نقطه گذاری ننموده؛ واقف: نائینی؛ ۴گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۴ - ۵۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۴۷۳/۱-عکس

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۷]

۳۵. شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه: ۱۷/۷

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۸۷]

● **التعلیقات** / فلسفه / عربی

at-ta‘līqāt

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

مجموعه یادداشت‌های کوتاه و بلند عمدتاً فلسفی است و دارای نکته‌های بسیار دقیق. عدم رعایت ترتیب و نظم موضوعی در این تعلیقات، نشان می‌دهد که حواشی یا توضیحاتی برای کتاب معینی نیست. احتمال دارد این کتاب درس‌های شفاهی شیخ الرئیس بوده و یکی از شاگردان وی آنها را به صورت کتاب تحریر نموده است و یا بنا بر عقیده مورد قبول دیگر، این تعلیقات استدراکات شیخ است بر کتاب شفاء که آن نیز از تألیفات عمده شیخ الرئیس است. آقای دکتر مهدوی و قنواتی درباره تعلیقات شیخ به تفصیل سخن گفته‌اند و بخصوص دکتر مهدوی نسخ مختلف آن را به سه دسته (هیئت) تقسیم و با تعلیقات فارابی تطبیق کرده و گفته‌اند: «تمام این تعلیقه‌ها (ی فارابی) به طور متفرق و گاهی بسیار مفصل‌تر در نسخه‌های تعلیقات منسوب به شیخ الرئیس دیده می‌شود. مثلا تعلیق اول تعلیقات فارابی، تعلیق دوم از تعلیقات ابن سینا است و ...». به احتمال بسیار قوی (و به گفته آقای دکتر مهدوی مستبعد نیست) این تعلیقات یادداشت‌هایی است که بهمنیار یا یکی دیگر از شاگردان، در مجلس درس از گفته‌های استاد برداشته است.

نسخه‌های تعلیقات به سه هیئت دیده می‌شود: هیئت ۱. مصدر است به فهرست به ترتیب حروف ابجد و در عنوان نوشته شده است: «فهرست کتاب التعلیقات عن الشیخ الحکیم أبی نصر الفارابی و الشیخ الرئیس أبی علی ابن سینا روایة بهمنیار» و در خاتمه فهرست آمده است: «تولی عمل هذا الفهرست الشیخ الامام الرئیس الحکیم الأدیب وحید الزمان برهان الحق ابوالعباس الفضل بن محمد اللوکری - رحمة الله علیه و رضی عنه - فی شهور سنة ثلاث و خمسمئة»، آغاز فهرست: «فی علم الباری و مقدمة الکلام فی معنی اضافة العالم الی المعلوم و ان اضافته انما تکون بهیئة تحصل فی نفسه و هی علمه»، انجام فهرست: «طفط فی أنه لیس فی وسع أنفسنا و نحن بدنیون ان ندرک الأشیاء معاً، ظص فی بیان التصور البسط العقلی»، آغاز تعلیقات: «ان العالم انما یصیر مضافاً الی الشیء المعلوم بهیئة تحصل فی ذاته و لیس الحال فی العالمیة کالحال فی التیامن و التیاسر»، انجام: «هذا هو الملکة المستفادة من واهب الصور و یخرج به عقولنا من القوة الی الفعل». دکتر عبدالرحمن بدوی با استفاده از آن، کتاب را به عنوان تعلیقات ابن سینا به چاپ رسانده است و در مقدمه آورده است: «هذا کتاب التعلیقات لابن سینا، أملاه و علقه عنه تلمیذه بهمنیار. و کما یدل علیه اسمه ان هو الا جمل و أقوال شتی تشمل معظم موضوعات الفلسفة، و علی الأخص المنطق و ما بعد الطبیعة و الطبیعة و علم النفس. و مذهب ابن سینا فیها هو بعینه ذلک الذی نجده فی سائر کتبه. و لعل أقرب کتبه نسباً الی هذا الکتاب

من ناحية طريق التأليف هو كتاب «المباحثات» ... و لابد أن هذه التعليقات التى علقها بهمنيار عن أستاذه ابن سينا كانت فى أثناء مجلس العلم هذا الذى كان يعقده ابن سينا فى داره لطبلة العلم أثنا الليل ... أما واضع فهرس التعليقات الوارد فى أوائل بعض النسخ، فهو أبوالعباس الفضل بن محمد اللوكرى، الذى ذكره ظهيرالدين البيهقى فى تتمة صوان الحكمة فقال عنه انه كان تلميذ بهمنيار ... و من الأديب أبى العباس انتشرت علوم الحكمة بخراسان و كان عالماً بأجزاء علوم الحكمة دقيقها و جليلها ... و له تصانيف كثيرة، منها بيان الحق بضمان الصدق و قصيدة مع شرحها بالفارسية و رسائل أخرى و تعليقات و مختصرات و ديوان شعر»؛ هيئت ۲. تقريباً همان تعاليق است با اختلاف در ترتيب و به همان وجه شروع می‌شود، جز اينكه فاقد فهرست است و تعليقه‌ها بدون شماره حروف ابجدی است، ليكن عناوين مختلفی ديده می‌شود مانند: بيان ارداته، بيان قدرته، اما الجود، الارادة، الانسان، الادراك و ...آغاز تعليق: «ان العالم انما يصير مضافاً الى الشىء المعلوم»، انجام: «فما هيته هى العشرية و تركيبه من الآحاد التى فيها»؛ هيئت ۳. اولاً فاقد فهرست لوكری است، ثانياً تعليقه‌ها تا اندازه‌ای به ترتيب مباحث كتب فلسفی مرتب شده است و لذا تعليقه‌های مربوط به منطق در ابتدا و سپس تعليقه‌های مربوط به طبيعيات و الهيات قرار گرفته است، اما اين ترتيب كامل نيست، ثالثاً در آغاز با هيئت‌های ديگر متفاوت است. آغاز تعليق: «موضوع المنطق هو المعقولات الثانية المستندة الى المعقولات الاولى من حيث يتوصل بها من معلوم الى مجهول»، انجام: «تعليق، ليس علو الأول و مده هو تعلقه الأشياء ... فان علوه و مجده بحيث يخلق لا بأن الاشياء خلقه، فعلوه و مجده اذن بذاته». (حافظيان)

آغاز: ثقتى بالله وحده: الحمد لله رب العالمين و صلواته على سيدنا محمد و آله اجمعين و حسبنا الله و نعم الوكيل. ان العالم انما يصير مضافا الى الشىء المعلوم بهيأة تحصل فى ذاته، و ليس الحال فى العالمية كالحال فى التيامن و التياسر

انجام: و هذا هو الملكة المستفادة من واهب الصور، و تخرج به عقولنا من القوة الى الفعل

چاپ: قاهره، الهيئة المصرية العامة للكتاب، محقق: عبد الرحمن بدوی، چاپ اول، ۱۹۹ص، ۱۳۹۲ق.؛ قم، دفتر تبليغات اسلامی: ۱۴۰۴ق

[الذريعة ۲۲۴/۴ و۲۲۵ رقم ۱۱۲۴؛ أعيان الشيعة ۶۹/۶؛ مؤلفات الفارابى ۲۹۰؛ فهرست قنواتی ص ۲۱۹-۲۱ ۶۴؛ بيهقی؛ تتمه صوان الحكمه ص ۱۸۷ ابن ابی اصيبعه ۱۹/۲-۲۰؛ بدوی؛ ارسطو عندالعرب ۳۵/۱؛ فهرست مصنفات ابن سينا ۶۰-۶۴؛ دنا ۵۱/۳ (۴۴ نسخه)؛ مكتبة امير المومنين ۲۳۲/۱]

شرح و حواشی:

۱- التعليقات (ترجمه)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۴

آغاز: بسمله ... على العليم الحكيم الحمدلله رب العالمين و الصلوة على رسوله؛ **انجام:** و هذا آخر الموجود من التعليقات تمت.

خط: شكسته نستعليق، كا: علوی، احمد بن رين العابدين، تا: ۵۰۰ق [رايانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۳۸/۲۵-ف

نسخه اصل: ايا صوفيا ش ۴۸۵۳؛ بی‌كا، تا: شايد اوايل قرن ۷؛ ۸گ (۱۹۸-۲۰۵) [فيلمها ف: ۱ - ۴۷۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۳۶

آغاز: از المعقولات بالفعل بلا نهاية فهو تعقل الاشياء بغير الماهية؛ **انجام:** طب. العلم الغايی وقفت فيه شبهة فی كيفيته ... فان الغاية يظن انها لا تتعلق الا بالحركة فتكون من ...

از شماره «كو» تا شماره «طب»؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ كاغذ: سفيد، جلد: تيماج سبز، ۸۶گ، ۲۱سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [سنا: ف: ۲ - ۱۷۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۱۷/۲

بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ ترتيب اين تعليقات مطابق است با هيئت سوم (از سه هيئتی كه دكتر مهدوی برای تعليقات ضبط كرده‌اند) بدين گونه كه «تا اندازه‌ای بترتيب مباحث كتب فلسفی مرتب شده، نخست تعليقه‌های منطق و سپس تعليقه‌های مربوط به طبيعيات و الهيات ... اما اين ترتيب كامل نيست». در آغاز تعليقه‌ها شماره وجود ندارد و پيش از نخستين تعليق بجز خطبه، نوشته ای نيست. تعليق اول: موضوع المنطق هو المعقولات الثانيه المستندة الى المعقولات الاولى ... تعليق آخر: ليس علو الاول و مجده هو تعقله الاشياء بل علوه و مجده بان يفيض عنه الاشياء ... فان علوه و مجده بحيث يخلق، لا بان الاشياء خلقه. فعلوه و مجده اذن بذاته؛ مصحح؛كاغذ:آهار مهره شكری رنگ و ضخيم،جلد: تيماج قرمز، ۲۵۳ص (۱۴۴-۳۹۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۵ - ۶۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۸۱

آغاز: يصير مضافاً ... و ليس الحال فى العالمية كالحال.. الذى اذا تغير الأمر الذى كان ميتاً؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ و نستعليق تحريری، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملك: ابوالفضل فرزند ابوالقاسم به سال ۱۳۰۵ق؛ كاغذ: شرقی، جلد: تيماج زرشكی، ۱۵۳گ، ۱۹ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۴۹۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۰۷۹

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... تعليق موضوع المنطق هو المعقولات الثانية المستندة الى المعقولات الأولى.

خط: نستعليق، كا: محمد باقر، تا: قرن ۱۱؛ تملك: عبد الجليل به تاريخ ۱۱۶۵، محمد رفيع بن محمد شفيع تبريزی با مهر «يا ارفع من كل رفيع» و مهر «لا اله الا الله الملك الحق المبين محمد رفيع» (بيضوی) و «صراط على حق نمسكه»؛ جلد: تيماج سبز، ۱۴۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۸۲]

۷. تهران؛ علوم پزشكی؛ شماره نسخه: ۷۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۵۳ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [نشریه: ۳ - ۳۶۷]

۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۴۲/۱۲
التعلیقات فی الوجود و الواجب الوجود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۴۷ر-۴۹پ)، ۲۴ - ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۴]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۴۲/۳۴
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴گ (۱۲۱پ-۱۳۴ر)، ۲۴ - ۳۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [ف: ۱۴۶]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۷۹۲/۱
بندی از آن است؛ خط: نستعلیق، کا: میر محمد باقر داماد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف میشن زرد، ۴گ (۳پ-۶پ)، ۱۵ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۸ - ۳۵۷]

۱۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۸۹۱
آغاز: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۴۵گ، قطع: رقعی [ف: ۸۹]

۱۲. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۱۲۸
کا: زین الدین علی بن حسین جیلانی، تا: ۱ شعبان ۱۰۰۶ق، جا: حیدرآباد هند؛ ۹۰گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۸۳]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۴۸/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... تعلیق، موضوع المنطق هو المعقولات الثانیة المستندة الی المعقولات الأولی المعقولات الاولی من حیث یتوصل بها من معلوم؛ **انجام:** و کذلک الامر فی الخلق فان علوه و مجده بیحث یخلق لا بان الاشیاء خلقه فعلوه و مجده اذن بذاته.
خط: نستعلیق، کا: ابواسحاق بدیع الزمان قهپائی، تا: ذیقعده ۱۰۱۶ق؛ محشی با نشان «۵»، «۱۲» و غیر آنها، مصحح، با دستخط میر داماد (- ۱۰۴۱ق) در پایان نسخه بدین گونه: «صورة خط سیدنا و استادنا و من الیه فی جمعی العلوم استنادنا لازل کاسمه باقر العلوم العقلیة و النقلیة ادام الله ظلاله، لقد تطوف کل من محرم نظره القوة النظریة، و ساعی مروه القوة العملیة و النقلیة ادام الله ظلاله، لقد تطوف کل من محرم نظره القوة النظریة، و ساعی مروه القوة العملیة بهذا الکتاب المستطاب، الذی فیه بنی البیت العتیق للحکمة المعتکف فی زوایاها الحق و الصواب، متدرجاً من اوله الی آخرة ثم راجعا رجع القهقری من آخره الی اوله مراراً متکثراً، و قد اتفق خلال تلک التطوفات لانظارنا صححته و قابلته بنسخ متعدده، منها النسخة التی قد کان نظر فیها السید الاستاذ غوث الحکماء رضوان الله تعالی علیه و صححها بحسب الجهد و الطاقة، مضیفة الیه فی مواضع ما راءته رویتنا صحیحة خاصة او اولی مما کان فی تلک النسخة، و انا احوج خلق الله الی الرب الرؤف الغنی محمد بن محمد الشهیر بباقر داماد الحسینی، افاض علیه واهب الوجود و کمالاته کمالاته کمال قوتیه النظریة و العلمیة بحق من هو و آله المعصومون خیر البریة و مستمداً من الله سائلا منه و سائل التفویق عسی ان یتیسر خلق عواشی الحلاهب الهیولائیة، و رفض ملاذ القوی الحسانیة فی الجلیل من النظر و هی لاشد الآلام عند دقیق النظر»؛ کاغذ: شرقی، ۱۱۰گ (۱-۱۱۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۲ - ۴۰۲]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۷۳۰/۲
بخش الهیات است؛ خط: نستعلیق، کا: امامقلی، تا: ۲۴ ذیحجه ۱۰۱۸ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ تملک: احمد بن محمد حسنی به تاریخ غره رجب ۱۱۶۲؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۷گ (۵۹پ-۱۲۵پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۸۴]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۹۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق بی‌نقطه، کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: ذیحجه ۱۰۲۱ق، جا: شیراز؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن سیاه، ۹۳گ (۱ر-۹۳پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۳سم [ف: ۸ - ۴۱]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۶۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... تعلیق، موضوع المنطق هو المعقولات الثانیة المستندة الی المعقولات الأولی؛ **انجام:** و کذلک الأمر فی الخلق فان علوه و مجده بحیث یخلق لا بأن الأشیاء خلقه فعلوه و مجده اذن بذاته؛ قد تم.
خط: شکسته نستعلیق، کا: ابوالعلاء فرزند علی، تا: جمعه شوال ۱۰۲۴ق؛ مصحح، محشی با رموز «م ح ق مدظله»؛ تملک: «صدرالدین حسینی»؛ کاغذ: شرقی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۷گ، ۱۷ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۴۶۵]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۵۹۹
انجام: التصور البسیط العقلی هو ان لایکون هناک تفصیل ... و یخرج عقولنا من القوة الی الفعل. هذا آخر الموجود من هذه التعلیقات
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد طاهر فاضل کاشانی، تا: جمعه ۲ محرم ۱۰۲۵ق، جا: قم، مدرسه معصومه؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۲گ، ۱۸ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۹×۲۷سم [ف: ۱۷ - ۱۷۲]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۱/۴
آغاز: بسمله وبه نستعین الحمدلله رب العالمین و الصلوه علی رسوله محمد و اله اجمعین، موضوع المنطق؛ **انجام:** و کذلک الامر فی الخلق فان علوه و مجده بحیث یخلق لا بان الاشیاء خلقه فعلوه و مجده اذن بذاته.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۲۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۴ص (۲۴۰-۴۸۳)، ۱۸ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۲۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۴۸/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۳۷]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تعلیق لیس علوالاول و مجده هو تعقله الاشیاء ... فعلوه و مجده اذن بذاته قدیم.

خط: نستعلیق، کا: صالح بن شاه محمد اردستانی، تا: شوال ۱۰۳۵ق؛ محشی از طوسی در اسئوله قونویه و از «ترجمه خیام»؛ تملک: محمد افضل بن محمد علی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۴۹گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۱-۲۰۸۸]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۵۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** غفر له ذنوبه بمحمد و علی و الها الطیبین الطاهرین

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۱۵۴گ، ۱۸ سطر [رایانه]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۰۴۵

خط: نسخ، کا: ابومسلم بن محمد علی جشوقانی قهپایی، تا: دوشنبه ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۵۷ق؛ تملک: جلال الدین؛ مهر: صدرالدین محمد فیضی، وثوق السلطان، ابو تراب فیضی؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: میشن سیاه، ۱۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۴/۷سم [ف: ۱ - ۱۰۶]

۲۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۰۰

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن میرزا حسین موسوی قمی، تا: یک‌شنبه ۱۱ شوال ۱۰۶۲ق، برای فرزندش حبیب الله؛ مقابله شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ سطر (۵×۱۲) [ف: ۷۵۴]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۶/۴۴

آغاز: آغاز (۱) (۱۵۰ر): قال الشیخ الرئیس: و العلم ما یکون بأسباب و المعرفة

آغاز (۲) (۱۵۰ر): بیان إرادته: هذه الموجودات کلها صادرة عن ذاته و هی مقتضی ذاته فهی غیر منافیة له و لأنه

آغاز (۳) (۱۵۱ر): قال الشیخ الرئیس: الموجودا ما خلا واجب الوجود

آغاز (۴) (۳۲۹ر): فإن قلت لایجوز أن یکون للمعدوم وجوداً فی الذهن

آغاز (۵) (۳۳۰پ): قال الشیخ الرئیس: کل حادث فقد حدث بعد ما لم یکن فیجب

آغاز (۶) (۳۳۶ر): العلم فی الأول غیر مستفاد من الموجودات بل من ذاته

آغاز (۷) (۴۰۷ر): قال الشیخ الرئیس: السبب الواصل مثلاً موت الإنسان و ... ؛ **انجام:** و لذلک الحرکة حرکة إلی أن ینتهی إلی حرکة الأولی فإذن کل أفعالنا و إرادتنا و تدبیراتنا مقدر و نحن مجبرون علیه؛ تعلیقات

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق، کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۵۰ر-۱۵۱ر، ۳۲۹ر، ۳۳۰پ، ۳۳۶ر، ۴۰۷ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۳۴]

۲۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹-ت/۲۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما وجد من تعلیقات الشیخ الرئیس ابو الحسن علی بن عبدالله بن سینا ... تمت الکتاب ... شهر محرم الحرام سنه ۱۰۸۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۸۱ق؛ کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۱۲۸گ، ۲۰ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۴۶]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۳۰

آغاز: و اعلم ان الفلاسفة وصفوا الموجودات انواعاً و اجناساً و بحثوا عن احوالها ما وصل الیه عقولهم؛ **انجام:** فیکون النفس فائزة بالنعیمین جامعة بین السعادة جعلنا الله تعالی من السعداء الابرار وحشرنا مع الانبیاء و الصدیقین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملکی بدون نام به سال ۱۳۴۵، تملکی با مهر «افوض امری الی الله اسماعیل بن ابط نجف الحسینی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۵]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۵۲/۱-ف

نسخه اصل: نسخه آقای دکتر یحیی مهدوی اهداء به دانشگاه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد حنفی تبریزی، تا: سه‌شنبه ۱۱ رجب ۱۲۰۰ق، جا: مدرسه جده [فیلمها ف: ۲ - ۲۷۰]

۲۷. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۷۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح؛ مهر: «این کتاب از متملکات و جزو کتابخانه احقر محسن الحسینی است» (مربع)؛ کاغذ: آهار مهره زرد، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۵۹]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۸۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** بها البیت طرا اجمعینا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق [رایانه]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۱۳/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** تعلیق، العدم یحمل علیه السلب و لا ینعکس و (الایصیر) یحمل علی ...

خط: نسخ، کا: سید اسدالله صفوی ماسالی مصطفوی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵گ (۱۸-۳۲)، ۲۱-۲۲ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۲۹۶]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۶/۷

آغاز: بسمله للشیخ الرئیس فی الالهی - الحمدلله رب العالمین ... وجود کل موجود فهو الاول (گویا للاول) لانه فیاض عنه. و وجوده هو له. فوجوده مباین لسایر الموجودات؛ **انجام:** الاول لایدرک کنهه و حقیقته العقول البشریة و له حقیقة لا اسم لنا عندنا. و الوحدة مساویة للحقیقة المطلقة. و من الله التوفیق و لواهب العقل بلا نهایة.

خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، تا: شب شنبه ربیع الاول ۱۳۰۶ق؛

۱۹گ (۵۲پ-۷۰ر) [ف: ۳ - ۲۰۶]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۲۷۵/۷

گزیده‌ای است از آن؛ خط: نسخ، کا: محمد در جزینی، تا: صفر ۱۳۰۹ق؛ تملک: عماد الدوله بدیع الملک میرزا در ۱۳۰۹؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۰گ (۱۷۲-۱۹۱)، ۲۲ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۳۲]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۷۹۴/۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسین هشترودی تبریزی، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۳۳۷ق؛ مصحح؛ جلد: پارچه‌ای عطف تیماج مشکی، ۷۷گ (۱پ-۷۷ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف:۲۰-۲۶۲]

۳۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۹۶

خط: نستعلیق، کا: مرتضی طالقانی، تا: ۱۳۴۸ق، برای دری؛ تملک: ضیاء الدین دری با تاریخ ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف میشن، ۱۷۲گ، ۱۲- ۱۵ سطر (۱۰- ۱۲×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۴۸۸]

۳۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۹۱۲/۱۵

بی‌کا، بی‌تا؛ آغاز مانند ذریعه ۲۲۴/۴. ناقص؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۲گ (۷۲پ-۸۳ر)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۳ - ۴۵۲]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۸۳۰۵/۲

آغاز: موضوع المنطق هو المعقولات الثانية المستندة الى المعقولات الاولى من حيث يتوصل بها من معلوم الى مجهول؛ **انجام:** تعليق ليس علو الاول و مجده هو تعقل الاشياء ... فعلوه و مجده اذ بذاته. تمت التعليقات للشيخ المعلم الثالث (كذا).

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۵گ (۱۰پ-۱۲۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵/۸سم [ف: ۳ - ۴۵۲]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۵

آغاز: پس از تسمیه و تحمید: تعلیق موضوع المنطق هو المعقولات الثانيه المستنده الى المعقولات الاول من حيث يتوصل بها من معلوم الى مجهول؛ **انجام:** و ليس مؤثر الداعى بالحقيقه من الاول بل هو بالحقيقه المؤثر لا لا الداعى

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۱۰۱گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ - ۵۱]

۳۷. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۲]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۰/۱-ف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۲گ (۱-۸۲)، ۱۱ و ۱۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۳]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۱

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول؛ فهرست لوکری را ندارد؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۷گ، ۱۶ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۲۰۵]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** تعليق بيان ان واجب الوجود بذاته لا كثرة فيه. واجب الوجود لا يصح ان يكون فيه كثرة حتى يكون ذاته مجتمعة من اجزاء مثل بدن الانسان او من اجزاء كل واحد منها غير قائم بذاته كالمادة و الصورة ... و لا يصح ايضا ان يكون فيها صفات مختلفه فانه لو كانت تلك الصفات اجزاء لذاته

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی از ملا علی نوری؛ تملک: عبدالعلی میرزا معتمد الدوله قاجار بوده که «عبدی» تخلص داشته، تعلیقه‌ها در این نسخه تقریباً بدین ترتیب‌اند: نخست (پس از برگ ۱ و ۲) مسائل علم طبیعی و قسمت بیشتر مسائل علم نفس، سپس مسائل مربوط به علم ماوراء الطبیعه (الهیات بمعنی اعم) و در آخر، مسائل الهی بمعنی اخص (وجود باری تعالی) نوشته شده. نکته جالب در این نسخه آن است که در کنار ص ۴۶ که پایان تعلیقات مربوط به علم النفس است به عربی چنین نوشته شده: «در اینجا تعلیقات شیخ بر طبیعیات شفا بپایان رسید. پس از این تعلیقات بر الهیات شفا آغاز می‌گردد»، این حاشیه به همان خطی است که حاشیه ملا علی نوری (ص ۱۶۱) بدان خط نوشته شده و داوری در درستی و نادرستی این سخن، منوط به تطبیق دقیق تعلیقات است با طبیعیات و الهیات شفا. در کنار صفحه ۱۲۱ فقره‌ای از اسفار ملا صدرا درباره اتحاد عاقل و معقول به خط و امضاء محمد بن علی موسوی تهرانی به تاریخ ۱۳۲۷ نوشته شده. این نسخه شامل ۷۵۰ تعلیقه و پایان آن افتاده است؛ کاغذ: آهار مهره ضخیم، ۲۲۵ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۶۴]

۴۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۳۹/۷

آغاز: تعليق: اعلم ان الموضوع فى صناعة البرهان من حيث هى خارجة عما يوضع منها فى صناعة المنطق يجب ان يكون عدمه متحصلاً؛ **انجام:** و ليس كل معقول بالقوة فهو عقل و عاقل بالقوة من حيثية.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۳۲گ (۱۰۰ر-۱۳۱پ)، ابعاد متن: ۵/۵×۱۶، اندازه: ۹×۱۹سم [ف:۲-۲۷۵]

۴۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۰۲۰۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن حسین، بی تا، قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۹۶]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۸۵۹/۲۶

آغاز: قال الشيخ الرئيس فى تعليقانه الانسان فى الحيوة البدنية ممنو بالبدن و دو اعيه فلايتحقق الامار آه عينا او ادر كه؛ **انجام:** ان يقترن به صورة اخرى حتى يظهر و جوده على ما عرفت. تم المقال و الله اعلم بحقيقة الحال.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید و زرد، جلد: تیماج مشکی، ۸۳ص، اندازه: ۸×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۷]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۳عکسی

نسخه اصل: کتابخانه سلطان احمد ثالث در استانبول، نسخه شماره ۳۲۰۴؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ نام کتاب در ابتدای نسخه به چند صورت درج شده: «۱-تعلیقات ابونصر و ابوعلی ۲-کتاب التعلیقات فی الحکمیات ۳-کتاب التعلیقات عن الشیخ الحکیم أبی نصر الفارابی و الشیخ الرئیس أبی علی سینا روایة بهمنیار»، در ابتدای نسخه در ۳۷ صفحه فهرست مطالب کتاب به ترتیب حروف ابجد آمده است، مؤلف این فهرست ابوالعباس فضل بن محمد لوکری تلمیذ بهمنیار است که در ۵۰۳ق آن را ساخته است؛ مهر: کتابخانه سلطان احمد ثالث؛ ۳۵۹ص، ۱۹سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۰۲]

۴۵. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه: ۶۸

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ صورت چلیپا؛ ۵۹گ، ۲۶سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۴سم [ف: ۵۴]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۴۶۳/۹-عکس

نسخه اصل: آستان رضوی؛ خط: شکسته نستعلیق چلیپا، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۵۶]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۲/۹

۱۲ تعلیق از تعلیقات او؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، ۵ص (۱۷۵-۱۷۹)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [سنا: ف: ۱ - ۴۴]

۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷/۲۰عکسی

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: گویا در کتابخانه دانشگاه پرینستون آمریکا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸۹ص (۱۷۶-۲۶۴) [عکسی ف: ۴ - ۳۱۰]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱۶/۳

خط: نستعلیق، کا: ترجمان الملک مرتضی فرهنگ، بی تا؛ کاتب می‌گوید که این یکی را آشفته و بی رعایت ترتیب از روی نسخه کهنی نوشته‌ام؛ کاغذ: مقوا، جلد: مقوا، ۸۶ص (۱-۸۶)، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۴ - ۴۰۲۷]

● **تعلیقات** / ادبیات / فارسی

ta'līqāt

بونی، احمد بن علی، - ۶۲۲ قمری

būnī, ahmad ebn-e 'alī (- 1226)

[دنا ۵۲/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۷۸/۴۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۲، محشی با فهرست؛ کاغذ: سفید و برخی رنگین، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۴۷۰-۴۸۶) [سنا: ف: ۲ - ۱۵۹]

● **تعلیقات** / حدیث / عربی

ta'līqāt

طیبی، حسین بن محمد، - ۷۴۳ ؟ قمری

tībī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1343)

[دنا ۵۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۵۴

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی خلق الاشیاء من العدم؛ **انجام:** فی کتاب البرجامع تم الکتاب بعون الملک الوهاب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۱۳۱]

● **التعلیقات = رسالة فی انواع الدلالة** / بلاغت - عربی

at-ta'līqāt = r.-un fī anwā'-id dilāla

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

با عنوانهای: تمهید و تقسیم، تقسیم، تقسیم، تمهید و تقسیم، تفصیل، تکمیل، تعلیق، تحصیل، تفصیل، تعلیق، تعلیق ... تعلیق.

[دنا ۵۲/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۱۸۳/۱۷

آغاز: لما کان مدار البلاغة من جهة البیان علی التمکن من ایراد المعنی الواحد فی طرق مختلفة بالزیادة فی وضوح الدلالة علیه و النقصان کان لصاحب علم البلاغة فضل احتیاج الی معرفة انواع الدلالات.؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵گ (۱۶۷پ-۱۸۱پ)، ۲۳ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۱۴]

● **التعلیقات** / فلسفه / عربی

at-ta'līqāt

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

پاره از صفحات آن دارای تعلیقاتی است بامضاء «م ح ق» گویا میرداماد باشد.

[دنا ۵۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۴

آغاز: پس از تسمیه و تحمید: آ ان العالم انما یسیر مضافا الی الشی المعلوم بهیئة یحصل فی ذاته؛ **انجام:** و هذا هو الملکة المستفاده من واهب الصور و تخرج به عقولنا من القوه الی الفعل

خط: نستعلیق و شکسته، کا: احمد بن زین العابدین علوی عاملی (خاله زاده و هم شاگرد میرداماد)، تا: ۵ رجب ۱۰۰۵ق؛ واقف: فهرستی؛ ۱۷۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۴ - ۵۱]

● **تعلیقات** / گوناگون / عربی

ta'līqāt

فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ – ۱۰۹۱ قمری

feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)

این تعلیقات را ملا محسن بر ظهر کتاب خود موسوم به معتصم الشیعه در مسائل گوناگون دینی و لغوی و رجالی و تفسیری نگاشته است.

[دنا ۵۲/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۸۹/۲

آغاز: بسمله، قد نقل مما کتبه العالم الفقیه مولانا محمد محسن الکاشانی؛ **انجام:** انتهی ما کتبه الفاضل المبرور مولانا محمد محسن الکاشانی فی ظهر کتابه المسمی لمعتصم الشیعه.

خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد شفیع، تا: ۱۱۲۱ق، جا: اصفهان، خاتون آباد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۴۰ – ۴۳)، ۱۵ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ – ۵۳۲]

● **تعلیقات** / فلسفه / فارسی

taʻlīqāt

؟ تهرانی رازی، قوام الدین محمد، – ۱۰۹۳ ؟ قمری

tehrānī rāzī, qavām-od-dīn mohammad (- 1682)

شرح و تفسیر سخن معروف ابن سیناست که «الممکن فی حد ذاته لیس و عن علته ایس» با عناوین «تعلیق– تعلیق». این کتاب به دو نفر منسوب شده است: قوام الدین محمد تهرانی رازی و ملا رجبعلی تبریزی.

آغاز: بسمله، در تفسیر قوله حکیم که «الممکن فی حد ذاته لیس و له عن علته ایس» یعنی ممکن از آن حیثیت که ممکن است چیز نیست و وجود ندارد

انجام: عقل نور است بالذات و روشنی موجودات به اوست و از توجه عقل به ظاهر به بیرون آمدن شعاع تعبیر فرموده است. دانسته شد کیفیت علم عقل به موجودات و احساس عقل موجودات را. بعون الله تعالی، و السلام علی من اتبع الهدی.

چاپ: در دو رساله فلسفی (تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۷۸)، تصحیح علی اوجبی

[دنا ۵۲/۳ (۱۳ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۷۶۲/۲ و ۷۶۳؛ فهرستواره منزوی ۱۰۹/۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۵۵/۴۰

آغاز و انجام: برابر

در انجامه این نسخه تعلیقات از منشآت رجب علی دانسته شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قرمز، ۱۲ص (۳۶۹–۳۸۰)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ – ۷۲]

۲. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۴۳۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** حال را با محل و محل را با حال من شی که لازم ندارد مشارکت

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (چند برگ آخر)؛ کاغذ: نخودی آهار مهره کشمیری، ۱۲۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۷۱]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۰۷۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۸گ (۱پ–۳۸پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۳۹۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۷۹/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** از جهت آنکه واجب است در محمولاتی که محمول می‌شوند بر موضوعات مجمل عرضی، اینکه مبدأ اشتقاق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۸گ (۱۱۱پ–۱۱۸پ)، قطع: بیاضی [ف: ۱۶ – ۱۰۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۰/۳

خط: تعلیق، کا: درویش بن علی بن حاجی میرزا، تا: ۱۰۹۲ق، برای حاج شریف؛ در آستان شاهزادگان گرامی «باوره» مقابله این نسخه آغاز و در روستای «فردو» با ملا محمد علی در بالاخانه محمد ظهیر در ۲۰ شعبان ۱۰۹۳ به پایان رسید و سزاوار دانسته شد که ابن گفتار (قوام الحکمه) نامیده شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ضربی، ۲۵گ (۳۹پ–۶۳پ)، ۱۸ سطر (۴×۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۲۰۷]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۸۱۶/۱۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، عطف تیماج مشکی، ۱۵ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۱۶ – ۳۶۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۹۰/۸ و ۳۸۰۵/۷–ف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ (۲۱۳–۲۳۸)، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ – ۱۳۴] و [فیلمها ف: ۱ – ۷۳۳]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۸۴۱/۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا محمد جعفر کشمیری، تا: ۲۰ شوال ۱۱۲۹ق، جا: دارالسلطنه قزوین؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، عطف قهوه‌ای، ۱۴گ (۸۴پ–۹۷ر)، ابعاد متن: ۹×۲۰، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۹۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۳/۲

آغاز و انجام: برابر

در فهرست بدون نام مؤلف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴ص (۶۳–۱۰۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ – ۲۹۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۱۶۲/۱

خط:نسخ،بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۸گ (۱-۳۸)، ۲۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۱۱- ۲۱۲۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۴/۶

آغاز و انجام: برابر

در پایان دارد: «هذه تعلیقات لاستادنا و مولانا و مقتدانا قوام الملة و الدین طاب الله ثراه و جعل الجنة مثواه» و پیداست که نسخه به خط شاگرد اوست؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۹گ (۶۴پ-۹۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳ - ۲۰۷]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۲۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۴ - ۵۲]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۲۱۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف مشکی، ۲۰ص (۷۷-۹۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۵۷]

● **تعلیقات** / فلسفه / عربی

ta‘līqāt

خاتون آبادی، اسماعیل بن محمد باقر، ۱۰۳۱ - ۱۱۱۶ قمری

xātūn ābādī, esmā‘īl ebn-e mohammad bāqer (1622 - 1705)

ظاهراً بخشی است از تعلیقات سید اسماعیل خاتون آبادی در مسائل مختلف فلسفی و ریاضی.

[دنا ۵۳/۳؛ الذریعه ۹۶/۱۰ و ۹۵/۱۳ مصفی المقال ۷۲-۷۳؛ اعیان الشیعه ۲۶۱/۴۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۵۳/۱

آغاز: بسمله، و به ثقتی افضل علی یا الله تعلیقه متعلقه بالخبر الوارد ... السبق الی الایمان من کتاب الکفر و الایمان من الکافی من ان الله ... درجات و منازل یتفاضل المؤمنون فیها عندالله کما یسبق الخیل عند الرهان یوم الرهان اعلم ان تفاضل الایمان یکون بتقدم الزمان و بتقدم ایمان السابق علی المسبوق زماناً و یکون؛ **انجام:** و عدمه لافی شئ آخر هو النسبة و لایرد علیه المعقولات الثانیه لانها کلها موجودات فی الخارج عنده لان الحیوان فیه موجود و فیه مشترک بین الانواع الموجوده فالاشتراک موجود فیه فالجنس موجود فیه و کذا الکلی و غیره - تعلیقة

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴ص (۱-۲۴)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰ - ۱۳۲۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۲۴/۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۱، کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور قهوه‌ای عطف تیماج، ۱۰ص (۲۷-۳۶)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱۹ - ۳۲۷]

● **التعلیقات** / منطق، فلسفه / عربی

at-ta‘līqāt

گیلانی، عبدالجبار بن سعد الدین

gīlānī, ‘abd-ol-jabbār ebn-e sa‘d-od-dīn

در مقدمه این رساله گوید: این تعلیقات متعلق است به برخی از مسائل (کلامی، فلسفی، منطقی و آیات و احادیث و اینها را با عنوان «تعلیق تعلیق» ترتیب داده است. مؤلف از میان متأخران از دوانی و زین المله و الدین (گویا شهید ثانی) یاد می‌کند و از هیچ یک از اعلام فلسفه مانند دشتکی‌ها، ملاصدرا، میرداماد، لاهیجی و جز اینان یاد نمی‌کند.

[دنا ۵۳/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۴۲/۲-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله الذی احاط علمه بکلیات ... و بعد فیقول ... ابن سعد الدین الجیلانی عبدالجبار هذه تعلیقات تتعلق ببعض المسائل ... تعلیق اعلم ان الصدق عبارة عن مطابقة الخبر؛ **انجام:** قال الشیخ قضائه هو علمه المحیط بالمعلومات مبتدعاته و مکوناته و قدره ایجاب الاسباب للمسببات و هنا نختم الکلام الحمدلله ... قد اتفق الفراغ من تسوید ... فی یوم الخمیس الرابع عشر شهر رمضان ... سنة ستة و عشرون و ماتان ... علی ید ... محمد شریف ... انه رؤف رحیم.

خط: نسخ خوب، کا: محمد شریف بن رجبعلی، تا: پنج‌شنبه ۱۴ رمضان ۱۲۲۶ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج قرمز با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۳ص (۲۵۷-۲۶۹)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲۳ - ۳۶]

● **التعلیقات** / فلسفه / عربی

at-ta‘līqāt

این تعلیقات مانند تعلیقات و فصوص ابن سینا و فارابی می‌باشد و شاید از قرچغای خان یا حزین باشد که در الذریعه ۲۲۵/۴ یاد شده است.

[دنا ۵۳/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۷۰/۱ صدر

آغاز: بسمله. حمدله ... وجود کل موجود هو للاول لافایض عنه و وجوده هو له. فوجوده مباین لوجود سایر الموجودات؛ **انجام:** الاول لایدرک کنهه و حقیقته، العقول البشریة. و له حقیقة لا اسم لما عندنا ... فلهذا صار اخص الصفات به الوحدة و الحقیة، و الوحدة مساویة للحقیة المطلقة. و من الله التوفیق و لواهب العقل الحمد بلا نهایة. و صلی الله ... و آله الطاهرین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد:

تیماج مشکی، ۱۱گ (۲پ-۱۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۴۵۳]

● **التعليقات** / فلسفه / عربی

at-ta'līqāt

کتابی در فلسفه در امور عامه و طبیعیات، دارای عناوین «تعلیق».
[الذریعه ۲۲۴/۴]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۳۳۱

آغاز: تعلیق و اعلم ان الحرارة الشدیدة للنار لأنها فی غایة الرقة؛ **انجام:** ان النفوس الحیوانیة مجردة عن أبدانها و لاتکون حالة فیها
در برگ ۳۳ می‌گوید: «تعلیق: قال الاستاذ قدس سره رأیت الحکیم نور الله مضجعه فی النوم ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: عادی، ۱۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [مؤید: ۱ - ۲۸۴]

● **تعليقات اثولوجيا = حاشية اثولوجيا** / فلسفه / عربی

ta'līqāt-u uṯulujīyā = ḥāšīyat-u uṯulujīyā

قاضی سعید قمی، محمد سعید بن محمد مفید، ۱۰۴۹ - ۱۱۰۳ ؟ قمری

qāzī sa'īd-e qomī, mohammad sa'īd ebn-e mohammad mofīd (1640 - 1692)

وابسته به: اثولوجیا = ثئولوجیا = میامر فلوطین (۲۰۴-۲۷۰)
تعلیقاتی است بر کتاب اثولوجیا (ثئولوجیا = میامر) منسوب به ارسطو. این تعلیقات تا پایان میمر چهارم است و قاضی سعید در دیباچه‌اش نوشته، که اثولوجیا تألیف ارسطو است و حدیثی از پیغمبر (ص) آورده که ارسطو از پیامبران بوده و سپس به مدح و تقریظ کتاب پرداخته است. قاضی سعید اثولوجیا را در این کتاب به روش فلسفه آمیخته به عرفان و مشتمل بر اشارات و رموز شرح کرده و در آغاز فقرات آن کتاب «قوله» آورده است.

آغاز: هو ملتقطات - نحمدک یا مغیث النفوس و نشکرک یا مبدع العقول و خالق المحسوس ... فیقول محمد المدعو بسعید هذه تعلیقات علی رسالة معلم الحکمة ارسطاطالیس ... الحمد لله رب العالمین ... المیمر الاول من کتاب ارسطوطالیس الفیلسوف، المسمی بالیونانیة «اثولوجیا» و هو قول علی الربوبیة

انجام: و یحتمل ان یکون تعلیلا لکون السماوات التی فوق تلک الجسمانیة شأنها ذلک و هو ظاهر. الی هنا تم بیان المیمر الرابع و الحمد لله اولا و آخرا و الصلاة و السلام علی محمد و آله و اولاده اجمعین

چاپ: به تحقیق سید جلال الدین آشتیانی، در منتخباتی از آثار حکمای الهی، ج ۳ (قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۸ (چاپ دوم))

[دنا ۵۳/۳ (۸ نسخه)]

۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۳۷۱/۷

خط: نستعلیق، کا: عبدالجلیل حسینی زنجانی، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱گ (۶۲پ-۱۲۲پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۶۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** المراد ان الکل فی الکل و النفس المحیط بالمعقولات مرکز محیط لیس فیها اختلاف فعل و مراتب ذوقوی الی هنا تم المیمر الرابع ... (خوانده نشد) (الی هنا ... المصنف ره) پیداست که قمی بیش از این ننوشته است.
خط: شکسته ریز، بی‌کا، تا: شوال ۱۱۷۷ق، جا: کربلا؛ بی نقطه و مورب؛ ۱۱۶گ (۱۵۹پ-۲۷۴پ هامش) [ف: ۳ - ۲۰۸]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۴۴۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن مشکی، ۸۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۵/۳سم [ف: ۱ - ۱۵۷]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۴۸۸

آغاز و انجام: برابر
در فهرست با عنوان «حاشیه بر رساله نفس» آمده؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۷۱گ، ۱۳ سطر، قطع: وزیری [اهدائی ف: ۳۴۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۶۶۲/۱

خط: نستعلیق، کا: سید شریف لاهجانی، تا: جمادی الاول ۱۲۲۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۳گ (۲پ-۴۴ر)، ۲۲ سطر (۹×۱۶) [ف: ۱۲ - ۲۶۷۳]

۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۹۸

آغاز: فاذا کان الامر علی هذا الشان فماظنک بمن لا بضاعة له فی سواق العرفان و ان رمس مثار الاسلام مع سعة باعه و رواح متاعه متهوس للخوض فی هذه اللجة و غاص فی هذا البحر الخضیم ... باب مدینة العلم و المعرفة و متوکلا علی الله مولی النعم و موتی الحکمة و الله المستعان و علیه التکلان قول المترجم جدیر لکل مساعی ای ینبغی لکل طالب علم تنبیه امور من الروس الثمانیه اولها معرفة الغایة ای الفایدة التی؛ **انجام:** برابر.
خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** اذان الکل فی الکل و النفس المحیط بالمقولات مرکز محیط لیس فیها اختلاف فعل و مراتب ذو قوی. الی هنا تم المیمر الرابع
خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن محمد رضی، بی‌تا؛ تملک: آقا علی مدرس؛ محشی؛ اهدایی: مشکوة؛ کاغذ: آهار مهره ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۷ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۶۹]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۶۸۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو ظاهر الی نهایة المیمر الرابع و الحمدلله أولا و آخراً و الصلاة و السلام علی محمد و آله أجمعین

در فهرست با عنوان «شرح رسالة العلم» آمده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن میرزا سعید عرب شیروانی، تا: شب عید غدیر، جا: منزل بیده بادی؛ مهر: «عبده الراجی محمد سعید بن محمد طاهر» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۷۵]

● **تعلیقات الاسئلة و الاجوبة** / کلام و اعتقادات / عربی

ta'līqāt-ul as'ila wa-l ajwiba

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، – ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

تعلیقاتی است بر پرسش و پاسخ‌های علامه حلی در مباحث فقهی و اعتقادی که اغلب آنها درباره طهارت و صلاة و صوم و حج می‌باشد، مطالب تحت عنوان «قال الحلی طاب ثراه»، «قال آیة الله العلامة»، «قال العلامه» و ... و «اقوال» آمده است. کلاً شامل دویست و دو مسأله است. اولین مسأله: قال آیة الله العلامه فی جواب من سأله عن المؤمن هل یجوز ان یکفر ام لا ...؛ آخرین عنوان موجود: قال فی جواب من سأله عن استعداد المکلفین هل یجوز علی مذهبنا ان نقول ... . (فاضل)

آغاز: بسمله بعد حمد الله مفیض الوجود و الصلوة علی صاحب المقام المحمود و آله معادن الاحسان و الکرم و الجود یقول العبد الضعیف النحیف الجانی محمد بن الحسین المدعو باسماعیل المازندرانی سترت عیوبه و غفرت ذنوبه هذه تعلیقات علقتها علی هذه الاسؤله و الاجوبة و تنبیهات نبهت علیها ارباب العقول و الافئدة ...

[دنا ۵۳/۳]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۸۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلم ادع ان یدخله سوالله و من هنا نقبض عنان القلم حامدْالله علی النعم و مصلیا علی رسوله و آله خیر الامم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با امضای «منه دام ظله»؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج زرد، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۵۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۸۶/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان الماء یعم الطاهر و النجس و الخبث نکرة فی سیاق النفی و معنی لم یحل خبثاً لم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۹۵پ–۱۰۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۵ – ۳۵۹]

● **تعلیقات الاشارات** / فلسفه / عربی

ta'līqāt-ul išārāt

وابسته به: الاشارات و التنبیهات؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰–۴۲۸)

در آن آمده: «قال الفاضل الشارح، قال الشارح المحقق» پس از محاکمات ساخته شده و با شارح محقق هم مناقشات دارد، در دیباچه شعر فارسل آمده: بر جای جام و رطل می‌گوران نهاد ست ... بر جای چنگ و جای نی آواز زاغ است و زغن. از حد جسم تعلیمی آغاز و می‌رسد به بحث از محدد جهات.

[دنا ۵۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۷۴۲/۶

آغاز: لا اله الله و لاحول و لاقوة الا بالله الواحد البسیط بلاخالق الواحد و البسیط و هو مع ذلک بکل شی، محیط ... اما بعد فهذه تعلیقات اتفقت منی بعون الله تعالی علی الکتاب المعروف بالاشارات متنا و شرحا و الغرض محض اظهارا الحق و اعلان کلمته؛ **انجام:** لاعلی ما هو الظاهر من بیاناتهم فلا تغفل.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف تیماج حنایی، ۲۲گ (۱۴۵پ–۱۶۶ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۶) [ف: ۱۷ – ۲۰۹]

● **تعلیقات اشعار متنبی و دیگران** / ادبیات / عربی

ta'līqāt-e aš'ār-e motanabbī va dīgarān

ابن حاجب، عثمان بن عمر، ۵۷۰؟ – ۶۴۶ ؟ قمری

ebn-e hājeb, 'osmān ebn-e 'omar (1175 - 1249)

در آن اشعار متنبی و دیگر شاعران عرب که از طریق ابن حاجب مورد تفسیر قرار گرفته است جمع‌آوری شده و در آن مسائل صرفی و نحوی فراوانی ذکر گردیده است.

[دنا ۵۳/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۸/۳

آغاز: بسمله، رب تمم و سهل، الحمدلله رب العالمین و صلوته علی خیر خلقه؛ **انجام:** باسماء الاجناس کقولک مررت بهذا الرجل.

خط:نسخ،بی‌کا،تا:محتملاً قرن۱۲؛کاغذ:ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۲۲ص (۷۸۶–۸۰۷)، ۲۱سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۹ – ۴۳۸]

● **تعلیقات اشعار و آیات قرآن** / ادبیات / عربی

ta'līqāt-e aš'ār va āyāt-e qor'ān

ابن حاجب، عثمان بن عمر، ۵۷۰؟ – ۶۴۶ ؟ قمری

ebn-e hājeb, 'osmān ebn-e 'omar (1175 - 1249)

در این تعلیقات چند شعر عربی و آیات قرآنی شرح شده است و شرح آنها بدین شکل است: ابتداء ابن حاجب حکم لغات را در پاره‌ای از موارد و بعد حکم و خواص صرفی و اعرابی را در بعضی از موارد و معانی آنها را روشن می‌کند.

[دنا ۵۳/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۸/۲

آغاز: بسمله، رب تمم، الحمدلله رب العالمین و صلوته علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین؛ **انجام:** لقوله انت ام ام سالم و ذلک کثیر فی شعرهم تم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، مقوایی، ۱۴۲ص (۶۴۳-۷۸۴)، ۲۱سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۹ - ۴۳۷]

● **تعلیقات اصول کافی** / شرح حدیث / عربی

ta'līqāt-e osūl-e kāfī

وابسته به: الکافی کلینی، محمد بن یعقوب (-۳۲۹)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۴۳۰

با بخش‌هایی از شرح ملا صالح مازندرانی در حاشیه نسخه، حواشی از مجلسی با نشان «م. ق. مدظله»، با گواهی مقابله نسخه از محمد کاظم بن صفی الله جیلی تنکابنی؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۳۳۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **تعلیقات اکر مانالاووس** / ریاضیات / عربی

ta'līqāt-e okar-e mānālāws

وابسته به: تحریر اکر مانالاوس = تحریر متوسطات = تحریر مانالاوس فی الاشکال الکرویة = تحریر الکرة مانالاوس؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲ق)

این تعلیقات بر شکل ۱۴ تحریر اکرمانالاووس و به خط کاتب مجموعه است. نویسنده در چند جا از «استاد جمال الدین محمد» یاد می‌کند و در یک جا می‌گوید: «یمکن ان یکون من زیادات الشارحین و اما الاستاد جمال الدین محمد ماعرف بالعجز عن ادراک مراد منالاووس فطبع المهندس یابی عن ان یکون المراد ما ذکره ...» (نقدی است بر تفسیر خواجه).

[دنا ۵۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۶۷/۳-طباطبائی

آغاز: اقول بعد اتمام برهان شکل ید اذا کانت اربع قسی متصاعدة علی الولاء

خط: شکسته، کا: محمد مؤمن بن محمد شفیع، تا: ۱۰۴۷ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۵ص (۱۰۳-۱۰۷)، ۱۹-۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۳ - ۵۵]

● **تعلیقات باقریه** / فلسفه / عربی

ta'līqāt-e bāqerīye

کشمیری، محمد باقر بن احمد علی، ق۱۴ قمری

kešmīrī, mohammad bāqer ebn-e ahmad 'alī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۱ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۷۱۴

آغاز: فی الاسفار فی فضل ربکم ان المنفصل هو العدد لاغیر؛ **انجام:** علی عصمه الانبیا مع انه خلاف.. الکاتبه محمد باقر عفی عنه

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۱ق؛ کاغذ: حنایی [رایانه]

● **تعلیقات بر رساله بطلان تناهی ابعاد** / فلسفه / فارسی

ta'līqāt-e bar r.-ye botlān-e tanāhī-ye ab'ād

مجدالاشراف، محمد بن ابوالقاسم، ۱۲۴۶؟-۱۳۳۱؟ قمری

majd-ol-ašrāf, mohammad ebn-e ab-ol-qāsem (1831 - 1913)

گویا از مجد الاشراف. تعلیقاتی است بر بعضی مطالب رساله بطلان تناهی ابعاد. رساله‌ای با این آغاز به نام «وجه تطبیق علوم نصاری با ...» و ناشناس در فهرست مرعشی ۷۱۸/۳۸ آمده است که ظاهراً با این رساله یکی است.

[دنا ۵۴/۳ که از ابوالقاسم بن عبدالنبی میرزا بابا شیرازی دانسته شده]

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۶

آغاز: بسمله، نعم ما قال سیدی المطاع ذو المتاع اما الملکی ... اما علماء النصاری لیسوا صاحب الکشف و القدرة؛ **انجام:** این بود آنچه منظور فقیر در ابلاغش بود ... تمت تعلیقات رساله بطلان التناهی و فرغت من شهور فی یوم السبت العشرین من شهر شوال المکرم ۱۳۴۰

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ کاغذ: کرم، جلد: کرم، ۳۴گ (۹۷پ-۱۳۰ر)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۴۰]

● **تعلیقات بر رساله مخدوم الملک در پاسخ به سؤالات تاشکندی** / تفسیر / عربی

ta'līqāt bar r.-ye maxdūm-ol-molk dar pāsox be so'ālāt-e tāškandī

بخاری، محمد حسین بن دوست محمد

boxārī, mohammad hoseyn ebn-e dūst mohammad

محاکمه‌ای است بین حافظ تاشکندی و شیخ الاسلام شمس الدین عبدالله با دفاع از تاشکندی تألیف محمد حسین دوست محمد بخاری. مؤلف این رساله که شاگرد تاشکندی بوده، یکایک سؤالات (یا اعتراضات) تاشکندی را بر انوار التنزیل نقل می‌کند و پس از نقل هر سؤال به نقل ملخص جواب شیخ

الاسلام و آنگاه به محاکمه و دفاع از استاد خود ـ تاشکندی ـ می‌پردازد و در ضمن دفاعات و تعلیقات خود به مباحثی دقیق اشارت دارد و منشاء وجود پاره‌ای از شبهات را یاد می‌کند. همچنین از تفسیر البحر المواج تألیف قاضی شهاب الدین، حاشیه سعدی چلبی بر انوار شرح تعرف از صدرالدین قونوی، عقائد ابوعبدالله بن حسن توره پشتی (کذا) مولانا عبدالسلام لاهوری، تفسیر زاهدی، لطائف التفسیر، حاشیه مولانا تاج الدین بر آداب مسعودی و حاشیه مولانا محمود بخاری بر آداب مسعودی و نیز از قطب لاولیاء العزلتیه و قطب الاولیاء العشریه یاد می‌کند. محمد حسین بخاری خود حاشیه‌های مفصل و ممتع بر این رساله دارد که در کنار صفحات نسخه مجلس (شماره ۳۸۰۲/۱۲) نوشته شده است. (عبدالحسین حائری)

[دنا ۵۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۰۲/۱۲

آغاز: بسمله الحمدلله علی عظمة جلاله و نعوت کماله ... و بعد فهذه عدة نکات علقها افقر عبادالله الصمد محمد حسین بن دوست محمد البخاری باجوبه بعض المخادیم العظام ... عن اسؤلة متعلقه ببعض مواضع تفسیر القاضی ... للاستاد المحقق و العلامة المدقق وحید عصره و فرید دهره استادی و سیدی حافظ سلطان محمد بن الشیخ بایزید الشاشی المعروف بحافظ تاشکندی حفظه الله عن موجبات التلهف ... قال القاضی ناصر الملة و الدین ... فی انوار التنزیل: و قیل لعل لتعلیل ای خلقکم لکی تقوا و هو ضعیف اذلم یثبت مثله فی اللغه تم کلاه اعترض علیه الاستاد النحریر و العلامه الخبیر.. بان المناسب علی هذا ان لایفسر القاضی کلمه لعل بمعنی کی فی مواضع اخر و ق فسره الی هنا عبارته. اجاب عنه شیخ الاسلام و المسلمین مولانا عبدالله بن شمس الدین المشهر بمخدوم عصمه الله ... بکلام طویل ملخصه ان جعل لعل بمعنی کی حقیقة کما ذهب الیه قطرب و ابن الانباری ... ضعیف لا ان جعل لعن بمعنی کی و تفسیرها بها مطلقا ضعیف؛ **انجام:** و ذکر فی عقائد ابی عبدالله بن الحسین التوره بشتی (کذا) ان کثیرا من علمائنا توقفوا فی التفصیل و لایرد علی هذا الجواب ما سیرد علی جواب الحلبی و جواب المخدوم ... دون هذا الجواب تامل فی هذا المقام حتی یهر لک المرام بعنایة الملک العلام. کتبه الفقیر میرزا علی.

خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: آهار مهره شکری رنگ، جلد: تیماج مشکی، ۲۱ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۸۰۲]

● **تعلیقات بر شرح اشارات** / فلسفه / فارسی

ta'līqāt bar š.-e ešārāt

قمی، علیقلی بن قره چغای، ۱۰۲۰؟ق۱۱ قمری

qomī, 'alī-qolī ebn-e qara čaqāy (1612 - 17c)

وابسته به: حل مشکلات الاشارات و التنبیهات = شرح الاشارات؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲ق)

متن از ابن سینا، شرح از خواجه نصیرالدین طوسی و تعلیقات از علیقلی قمی.

[دنا ۵۴/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۰۹/۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۳۵۳/۱

آغاز: بسمله. حمدله. و الصلاة و السلام علی معدن الحکمة ... این تعلیقاتی است بر شرح اشارات محقق طوسی (ره) از تألیف کمترین علیقلی بن قرچقای خان از برای فرزند عزیز خود محمد مهدی

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز تیره، ۲گ (۱پ-۲ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۳سم [ف: ۹ - ۳۵۲]

● **تعلیقات بر شرح تجرید = محاکمات التجرید** / کلام و اعتقادات / عربی

ta'līqāt bar š.-e tajrīd = muḥākimāt-ut tajrīd

عجم، محمد بن احمد، - ۹۵۷ قمری

'ajam, mohammad ebn-e ahmad (- 1550)

وابسته به: شرح تجرید الاعتقاد = شرح تجرید العقاید = شرح جدید تجرید = شرح تجرید الکلام = شرح التجرید؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹)

این شرح حاوی رد و اعتراضات بر شراح تجرید است و در آن نویسنده بر شرح‌های تجرید اعتراض‌های بسیار کرده است. حاجی خیفه این حاشیه را چنین معرفی کرده: «اورد فیها الردود و الاعتراضات علی الشرح و لم یغادر صغیرة و لا کبیرة مما یتعلق به»

[دنا ۵۴/۳؛ کشف الظنون ۳۵۰/۱]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۹

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی سید المرسلین محمد و عترته الطاهرین و بعد فیقول الفقیر؛ **انجام:** و شرح ذلک ان الحی هو ان یکون الشیء بحیث یصدر عنه الفعل.

کامل نیست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: عطف میشن، رویه گالینگور مشکی، ۴۷گ، ۱۵سطر (۴/۵×۹/۵)، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۹ - ۲۷۰]

● **تعلیقات بر شرح حدیث «من عرف نفسه فقد عرف ربه»** / شرح حدیث / عربی

ta'līqāt bar š.-e hadīs-e «man 'arafa nafs-ah faqad 'arafa rabb-ah»

کربلائی، علی بن حسین، - ۱۱۳۵ قمری

karbalā'ī, 'alī ebn-e hoseyn (- 1723)

وابسته به: عینیة الوجود = شرح حدیث «من عرف نفسه فقد

عرف ربه» = دائرة الوجود؛ بلیانی، عبدالله بن مسعود (–۶۸۳)
تعلیقات نقضی است بر «شرح حدیث من عرف نفسه» تألیف شیخ عبدالله بلبانی صوفی.
[دنا ۵۴/۳]

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۲۷۷/۱

آغاز: بسمله. حمدله و بعد فیقوله اقل العباد عملاً و اکثرهم تقصیراً و زللاً علی بن حسین الکربلایی انی لما رأیت الاکثر من اهل هذا العصر قد غلب علیهم سلطان الجهل؛ **انجام:** بمساواة معرفة النفس لمعرفة الواجب تع و تقدس هذا آخر ما اردنا بیانه من کشف الاباطیل و الله یقول الحق و هو یهدی السبیل

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن شیخ محمد خادم حایری، تا: رمضان ۱۱۲۳ق؛ از نسخه مخطوط به قلم شاگرد مؤلف حسن بن علی بن داود حلی محرر ۶۶۵، نسخه مستنخ منه بر مؤلف قرائت شده و در ظهر آن اجازه مؤلف کتابت شده، در این نسخه اجازات و قراءات نسخه اصل استکتاب شده؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج خرمایی، ۴۶ص (۲۱۰–۲۵۵)، ۱۵ سطر [ف: ۴۶]

● تعلیقات بر شرح کبیر = حاشیة ریاض المسائل و حیاض الدلائل / فقه / عربی

ta'līqāt bar š.-e kabīr = ḥāšīyat-u rīyāḍ-il masā'il wa ḥiyāḍ-ud dalā'il

وابسته به: ریاض المسائل فی بیان (تحقیق) الاحکام بالدلائل = شرح کبیر = شرح مختصر النافع = ریاض المسائل و حیاض الدلائل؛ طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی (۱۱۶۱–۱۲۳۱)
[دنا ۵۴/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۸۲/۳

آغاز: رب سهل و یسر. قوله بما هذا اولی مما فی عبارة الشرایع حلق و عبر بالفرایض؛ **انجام:** الحلالتین یحکم بهما الفیا بالنسبة الی غیر المستقل

بخش مواریث آن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: میشن تریاکی، ۱۵گ (۷۰ر–۸۴پ)، اندازه: ۱۰/۸×۱۶/۶سم [ف: ۹ – ۳۷]

● تعلیقات بر شرح لمعه / فقه / عربی

ta'līqāt bar š.-e lom'e

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة = شرح لمعه؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱–۹۶۵)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۳۱۵

بی‌کا، تا: ۱۱۱۸ق، خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● تعلیقات بر فرائد الاصول / اصول فقه / عربی

ta'līqāt bar farā'ed-ol osūl

درچه‌ای اصفهانی، محمد باقر بن مرتضی، ق۱۴ قمری

dorče'ī esfahānī, mohammad bāqer ebn-e morteżā (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

از افادات سید محمد باقر اصفهانی که ظاهراً همان سید محمد باقر بن مرتضی درچه‌ای اصفهانی مذکور در الذریعة (۱۵۴.۶) باشد.
[دنا ۵۴/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۰۷/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذه تعلیقات رشیقه و تحقیقات نقیة شریفة قد استفدتها من الحضرة فی محضر الاستاد الاجل البحر الذخر و المجد الفاخر السید محمد باقر الاصفهانی اطال الله تع ایام افاضته بمحمد و آله اجمعین قوله قد قسمنا فی صدر هذا الکتاب اه حاصل ما افاده المصنف ره ان الاحوالات العارضة للمکلف عند التفاته بحکم شرعی کلی ثلثة؛ **انجام:** من هذا القبیل لتعدده عندهم من غیر حفی و اما عدم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج خرمایی، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۳۷]

● تعلیقات بر قوانین الاصول / فقه / عربی

ta'līqāt bar qavānīn-ol osūl

خوانساری، محمد باقر بن زین العابدین، ۱۲۲۶ – ۱۳۱۳ قمری

xānsārī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-'ābedīn (1811 - 1896)

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱–۱۲۳۱ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۹۹۸

آغاز: بسمله الفن الثانی فیما یتعلق ببیان بعض المطالب الاصولیه الفرعیه؛ **انجام:** بعد غسله او غسل بعضه بعد اتمام الحمل مضی عمله ... ائمه الاکابر صلواة ا ... علیهم اجمعین

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن زین العابدین موسوی، تا: ۱۲۴۵ق [رایانه]

● تعلیقات بر مبحث خلاء شرح جدید تجرید / کلام و اعتقادات / عربی

ta'līqāt bar mabhas-e xala'-e š.-e jadīd-e tajrīd

وابسته به: شرح تجرید الاعتقاد = شرح تجرید العقاید = شرح جدید تجرید = شرح تجرید الکلام = شرح التجرید؛ قوشچی، علی بن محمد (-۸۷۹)
[دنا ۵۴/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۴۵/۱۹

آغاز: قال الشارح و بعد تمهید تلک المقدمات الخ قال امحشی اعلم؛ **انجام:** موجود: ای لا یتحقق فی الخارج بدونه

کا: اسماعیل بن حاجی محمد کریم شیرازی، تا: ۱۲۱۶ق، جا: سجاس؛ ۶ برگ حل شبهه مشهور به جذر اصم ناقص ضمیمه می‌باشد؛ جلد: تیماج [ف: ۱۰ - ۲۲۴]

● **تعلیقات بهجة المرضية** / نحو / عربی

ta'līqāt-u bahjat-il marḏīyya

وابسته به: البهجة المرضیة فی شرح الالفیة = شرح الفیة ابن مالک = شرح الخلاصة فی النحو؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱)

تعلیقه‌ای است ناقص ولی مفید بر چند ورق از اوایل شرح موسوم به بهجة المرضیه بر الفیه ابن مالک.
[دنا ۵۴/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۱۱

آغاز: بسمله قوله بسم الله الرحمن الرحیم البا اما للمصاحبة و هی التی یصلح فی موضعها؛ **انجام:** علی مقدر قبلها و التقدیر ان لم یضف و ان اضیف.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به دنبال آن مباحث و مطالب مشروحه زیر است و هیچ کدام از آنها کامل و تمام نیست: ۱. بحثی در باب اضافه اسم به الله مطابق رأی معتزله و اشاعره در یک صفحه، ۲. بابی منقول از شرح تصریح خالد ازهری در خصوص ماهیت کلام و شرح ماهیت موجبات تألیف کلام، ۳. قصیده یزید بن معاویه به خط نستعلیق خوش با ترجمه کلمات بفارسی در یک ورق به مطلع: اراک طروبا ذاشجا و ترنم، ۴. شرح و حواشی بر تلخیص در دوازده ورق؛ محشی، مجدول مذهب، کمند کشی شده؛ واقف: حاج آقا محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: فستقی و حنایی، جلد: مقوا، ۳۵گ، مختلف السطر (۹/۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ - ۵۴]

● **التعليقات (ترجمه)** / فلسفه / فارسی

at-ta'līqāt (t.)

وابسته به: التعلیقات؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

ترجمه‌ای است قدیمی و نیکو بر مطالب و فصولی در حکمت طبیعی منسوب به ابن سینا.
[دنا ۵۳/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۰۰/۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۱۳۳

آغاز: مردم حقیقت چیز را نمی‌داند زیرا کی مبدا معرفت او بر چیزها را

نسخه اصل: کتابخانه توبینگن ـ برلین ۳۳۶۴؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ خط خوردگی دارد؛ ۳۰۴ص [عکسی ف: ۳ - ۴۱۵]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۳۶بخش۲

همان نسخه بالا [ف: ۶۹]

● **تعلیقات تهذیب الوصول** / اصول فقه / عربی

ta'līqāt-u tahḏīb-il wuṣūl

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ - ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

وابسته به: تهذیب الوصول الی علم الاصول = تهذیب طریق الوصول = تهذیب الاصول؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۴۴۹

برگ اول نسخه به خط مهدی بن ابوذر نراقی - پدر ملا احمد - است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [د.ث. مجلس]

● **تعلیقات التيسير** / تجوید / عربی

ta'līqāt-ut taysīr

وابسته به: التیسیر فی القراآت السبع = التیسیر لحفظ مذاهب القراء السبعة فی القراآت؛ دانی، عثمان بن سعید (۳۷۱-۴۴۴)

توضیحات و اضافاتی است بر مطالب رساله التیسیر ابو عمرو دانی و نویسنده تعلیقات در چند جا از استاد خویش یاد می‌کند. در این تعلیقات دو دائره ترسیم شده، یکی دائره تشخیص استعاذه و دیگری دائره تشخیص ۵۴ وجه قانون در همزه.
[دنا ۵۵/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۲۰/۲-طباطبائی

آغاز: ذکر الاستعاذه ... اللفظ المختار فیها لکل القراء ... فهذه سبعه اوجه تقرأ فی المجموع ... و فی الافراد یکتفی لنافع ... و ابی بکر باللفظ المشهور **انجام:** (در ص ۳۳۵): هکذا اختار الاستاد قدس الله سره و للبزی اربعه عشر وجها ... و فی ثلثه اوجه ابن عامر من قالون

قسمتی از این تعلیقات بر ۳ صفحه ۳۳۳ و ۳۳۴ و ۳۳۵ اواخر دفتر نوشته شده و شاید در صحافی جابه جا شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوایی چرکین عطف چرمی قرمز، ۶ص (۵۹-۶۴)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف:

[۲۳ - ۲۲۷]

● **تعلیقات حاشیة الخفری علی شرح التجرید** / کلام و اعتقادات / عربی

ta'līqāt-u ḥāšīyat-il xafrī 'alā š.-it tajrīd

مسیحا فدشکوئی، محمد مسیح بن اسماعیل، ۱۰۳۷؟ - ۱۱۲۷ قمری

masīhā fedeškū'ī, mohammad masīh ebn-e esmā'īl (1628 - 1715)

وابسته به: حاشیة شرح التجرید الجدید = حاشیه بر شرح الهیات تجرید = تعلیقه بر الهیات شرح تجرید؛ خفری، محمد بن احمد (-۹۵۷)

حاشیه متوسطی است با عناوین «قوله - قوله» بر حاشیه خفری بر شرح تجرید العقاید قوشچی و نزدیک به روش تعلیقات آقا جمال خوانساری تألیف شده و همانند او در بیشتر مسائل، عبارات میرزا ابراهیم فرزند صدرالمتالهین را نقل و رد کرده با این فرق که بر خلاف آقا جمال که با تجلیل از او یاد می‌کند و پس از ذکر او با عنوان «الفاضل المعاصر»، جمله «دام ظله العالی» یا «سمله الله» می‌آورد، فسایی او را با عنوان «بعض الفضلاء« یاد می‌کند بدون هیچ گونه تجلیل یا احترام و گاه نیز او را به «نفهمیدن» منسوب می‌دارد. در مسئله حدوث و قدم، در رد حدوث دهری کوشیده و خود قایل به زمان موهوم شده است. مسئله مزبور را به تفصیل نگاشته و در پایان آن گفته است: «این قسمت را می‌توان رساله‌ای جداگانه قرار داد». از صدرالمتألهین و حواشی خفری (فخرالدین سماکی حسینی) و لاهیجی نقل کرده است.

آغاز: بسمله. نحمدك یا من هو لسلوك مقاصد التجرید نصیر ... و بعد فیقول ... محمد مسیح بن اسمعیل الفسوی انی کنت برهة من الزمان مشغولا بمطالعة الحواشی التی علقها العلامة الخفری علی المقصد الثالث من الشرح الجدید للتجرید.

انجام: و یرد علی الدفع ایضا ما اوردناه علی ذلك الجواب من عدم کفایة ... فبعد التامل فی المقام و الاحاطة باطراف الکلام یظهر ان الدست للمعتزله فتامل

[دنا ۵۵/۳ (۱۱ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۱۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۴ صفر ۱۰۹۸ق؛ محشی با نشانی «منه مد ظله العالی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۲گ (۱۱۴پ-۲۲۵ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۱۶]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۷

آغاز: برابر

فقط شامل مقصد سوم در اثبات صانع است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۱۲؛محشی با نشان«منه رحمه الله»، مصحح، مقابله شده با نسخه خوانده شده بر مصنف؛اندازه:۱۳×۱۹/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۴۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۵۳۰

آغاز: قال المصنف ان المقصد الثالث فی اثبات الصانع اقول انما عنونه به دون اثبات الواجب؛ **انجام:** برابر

خط: نسعلیق، کا: سلطان محمد بن محمد صالح آستانه‌ای، تا: ۱۱۲۰ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۷۲گ، ۲۰ سطر، قطع: رقعی [اهدائی ف: ۱۰۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۸/۲

خط: نسخ زیبا، کا: محمد زمان موسوی حسینی گلپایگانی، تا: ۱۱۳۱ق؛ دارای دو سرلوح مذهب و مرصع، مجدول، کاتب خود اهل فضل بوده و بر حواشی برخی از صفحات تعلیقه‌ای با امضای «زمان» نگاشته؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۲۱ص (۱۲۴-۳۴۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۰۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم جعفر بن حسین حسینی موسوی سپاهانی گلپایگانی نیای [نویسنده نسخه] نگارنده روضات است، تا: پنج‌شنبه ۱۹ شوال تا جمعه ۴ ذیحجه ۱۱۴۵ق، جا: نجف؛ محشی با نشان «منه رحمه الله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۰۵گ، ۱۷ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۸ - ۵۷۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۰۷۶

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد بن محمد محسن میرزائی ساروی، تا: جمعه رجب ۱۱۸۴ق؛ جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۴۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۱۳ - ۲۶۶]

۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۶۱۶/۲

آغاز: المصنف ان المقصد الثالث فی اثبات الصانع انما عنونه به دون اثبات الواجب؛ **انجام:** برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: ملا عبد الکریم، تا: رجب ۱۲۱۴ق؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۵۱۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۷

آغاز و انجام: برابر

این حواشی از آغاز مقصد ثالث (الهیات) است تا اواخر مبحث قدرة (= نخستین مسئله از فصل دوم)؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز، محشی از مؤلف با نشان «منه مد ظله السامی» و با امضاء «منه عفی عنه» که به خط کتاب نیست و به طوری که زیر آن نوشته اند خط مصنف است، مصحح، پایان ص اول: «التی علقها العلامة الخفری علی المقصد الثالث من الشرح الجدید للتجرید»، آغاز ص دوم: «هی سلسلة المصنوعات ... قوله و صفاته عطف علی الصانع ای و فی اثبات صفاته ...»، روی یک برگ اضافی آغاز نسخه یک قطعه از اشعار عربی مسیحا ثبت و بالای آن نوشته شده: «للعالم الکامل و الفاضل الباذل و العلامة المحقق آخند مسیحا ادام الله ظله». بر پشت نخستین برگ نسخه یادداشتی

است به عربی از «شفیع بن اسماعیل محمد فسوی» که نسخه را نویسانیده و از مؤلف پس از تجلیل چنین یاد کرده «مولانا مسیحا محمداء فسوی مد ظله السامی»، زیر همین یادداشت این نوشته دیده می‌شود «من الفقیر الی عفو ربه الباری ابن جمال الدین محمد طاب ثراه محمد انیس الخوانساری» روی همین برگ رباعی از محمد قلی سلیم؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۴۴ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۹۹]

۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۸۳۹/۱

آغاز: برابر

کا: رق، بی تا [ف: ۳۱۴]

۱۰. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۱۰۱۹/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فاقد جلد، ۵۵گ (۱پ–۵۵ر)، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۰×۲۵سم [ف: ۲ - ۲۷۶]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۶۱۰

آغاز: بسمله، قال المص ان المقصد الثالث فی اثبات الصانع اقول انما عنونه به دون اثبات الواجب کما هو الشایع لان البرهان انما یقام علی وجوده تعالی؛ **انجام:** برابر

این حواشی از آغاز مقصد سوم (الهیات) تا اواخر مبحث قدرت (نخستین مساله از فصل دوم) را در بر دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه، منه مد ظله»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۷۴گ، ۲۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۹ - ۲۵۴]

● **تعلیقات (... حوادث السفلیة و ارتباطها بالکواکب السیارة)** / هیئت / عربی

ta'līqāt (... ḥawādiṯ-us suflīya wa irtibāṭ-i-hā bi-l-kawākib-is sayyāra)

[دنا ۵۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۴۴۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۱۳۱]

● **تعلیقات الحواشی** / فلسفه / عربی

ta'līqāt-ul ḥawāšī

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

گویا از ابن سینا با عنوان «بخطه و قوله، و مسئلة بخط عبدالملک، و الجواب، و الشکوک التی لنا خارجة عن ذلک».

[دنا ۵۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۸۰/۷-ف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۹۲–۱۹۳) [فیلمها ف: ۱ - ۴۶۳]

● **تعلیقات دیوان عنصری** / ادبیات / فارسی

ta'līqāt-e dīvan-e 'onsorī

امیرخیزی، اسماعیل بن محمد تقی، ۱۲۵۵ - ۱۳۴۴ شمسی

amīr-xīzī, esmā'īl ebn-e mohammad taqī (1876 - 1965)

وابسته به: دیوان عنصری؛ عنصری، حسن بن احمد (۳۵۰–۴۳۱ق)

دفتری است که در آن از امیرخیزی تعلیقاتش بر دیوان عنصری و مطالبی درباره عنصری را به صورت پراکنده نوشته است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۸۳۳

آغاز: تعلیقات قصیده ۱ ص ۱ بیت ۱: در کلیه نسخ (مشک بوی سلب) بوده، در مجمع الفصحا؛ **انجام:** اغلب فرهنگها کلمه مرغزن هم آمده است

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۷۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۱ - ۱۰۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۸۳۴

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۲۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۱ - ۱۰۷]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۸۹۴

آغاز: جلد دوم ۱: از آن سپس که نبودم زخویشتن آگاه ×× بجاه تو زمن آگاه شد جهان بنشان

این نسخه از مجموعه اسماعیل امیرخیزی است و او کار مفصلی درباره دیوان عنصری انجام داده است ولی در صفحه عنوان دو بار نام دهخدا درج شده، بدین جهت برخی تعلیقات مندرج در این دفتر را از دهخدا قلمداد کرده اند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی مشکی، ۱۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۲۳]

● **تعلیقات روض الاخیار المنتخب من ربیع الابرار** / تراجم / عربی

ta'līqāt-u rawz-il axyār al-mn. min rabī'-il abrār

حسینی اردستانی، محمد ربیع بن شرفجهان، ق۱۱ قمری

hoseynī ardestānī, mohammad rabī' ebn-e šaraf-jahān (- 17c)

وابسته به: روض الاخیار (الاخبار) المنتخب من ربیع الابرار؛ اماسی، محمد بن قاسم (۸۶۴–۹۴۰ق)

مؤلف نسخه‌ای از کتاب «روض الاخیار المنتخب من ربیع الابرار» تألیف محمد بن قاسم آماسی در اختیار داشت که به خط مؤلف بود. مؤلف در این نسخه شرح حال اعلام ذکر شده در کتاب را در هامش صفحات به خط خود افزوده بود. از آن

جا که این تعلیقات حجم زیادی داشت و در هیچ یک از نسخه‌های کتاب وارد نشده بود وی تصمیم می‌گیرد تا با استخراج و تنظیم این نکته‌ها آنها را به صورت تعلیقه‌ای بر کتاب اصلی آماده کند: «انی لما وقفت علی کتاب روض الاخیار المنتخب من ربیع الابرار بخط مؤلفه ابی احمد محمد بن قاسم بن یعقوب وجدت مؤلفه قد علیق بخطه فی الحاشیة علی کل اسم ذکر فی کتابه صریحاً او کنایة ترجمة ذکر فیها طرفاً من احوال صاحب الاسم؛ فاحببت ان اجمع مات عهلقه علی تلک الاسامی من الترجمات فی مجموع ... فنقلت تلک الترجمات فی مجموع ... فنقلت تلک الترجمات فی هذا المجمنوع علی ما وجدته بخطه من غیر تغییر لان الغرض فمجرد النقل دون التعرض للقبول و الرد الا انی راعیت الترتیب و المناسبة فی ذکر الترجمات بحسب الجهد و الطاقة». اولین شرح حال، زندگی خودنوشت مؤلف کتاب است که متن کامل آن در این جا می‌آید: «ولد الفقیر ابواحمد محمد بن قاسم لیلة الثلثا وقت السحر فی السابعة و العشرین من شعبان المبارک اربع و ستین و ثمانمائة فی بلدة اماسیة و فرغ من قراءة الفروع و الاصول بتوفیق واهب النفوس و العقول سنة ثمان و ثمانین و ثمانمائة یروی عن شیخه و والده و هو عن شیخه سید احمد بن عطاء الله القریمی و هو عن شیخه مولانا شرف بن کمال بن حسن بن علی و هو عن مفتی الانام حافظ الدین الکردری و هو عن ابیه ناصر الدین البزازی و هو جلال الدین الکرلانی و هو عن حسام الدین السفناقی(؟)» (حکیم)

[دنا ۵۵/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۹۱

آغاز: الحمدلله الذی جعل ولاء اهل بیت نبیه صلی الله علیه و آله روض الاخبار و ربیع الابرار و سبباً للمزید من فضله و وسیلة الی التمتع بالنعیم الدایم ... ابو البشر آدم علیه السلام خلقه الله تعالی من تراب و کرمه واسجدله ملائکته قال ابن ابی خیثمة منذ خلق الله؛ **انجام:** ابو جهل ... بغزوة بدر فی السنة الثانیة من الهجرة کان عند المسلمین ثلثمائة و ثلثة عشر رجلاً و المشرکین مقدار الف قتل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: علامه مجلسی به خط مجدالدین الحسینی که تاریحش خوانده نمی‌شود اما از دو عدد اول آن بر می‌آید که مربوط به قرن ۱۲ق است؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی عطف عنابی، ۸۹گ، ۱۹ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۶×۲۰/۵سم[ف:۱-۲۹-۵۷۳]

← تعلیقات شرح مختصر الاصول ← حاشیة حاشیة الباغنوی علی شرح مختصر الاصول عضدی

← التعلیقات الصالحیة علی شرح الالفیة ← حاشیة البهجة المرضیة فی شرح الالفیة

← تعلیقات الصحیفة السجادیة ← حاشیة الصحیفة السجادیة

● **تعلیقات علی اجوبة المسائل المهنائیة** / فقه / عربی

ta‘līqāt-un ‘alā ajwibat-il masā’il-il muhannā’īya

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū’ī, mohammad esmā‘īl ebn-e hoseyn (- 1760)

وابسته به: اجوبة المسائل المهنائیة؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶ق)

محل تألیف: اصفهان

تعلیقاتی است بر رساله «اجوبة المسائل المهنائیة» که مؤلف هنگام فتنه افغان در اصفهان به تألیف آن پرداخته است.

چاپ: در مجموعه ثانیه از رسائل اعتقادیه مؤلف چاپ شده

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۸۷/۶

آغاز: الحمد لمن الهمه و الشکر لمن علمه و الصلاة و السلام علی اشرف من اکرمه بالرسالة و الهدی لیدل الخلائق الی الطریقة المثلی و الغنیمة العظمی؛ **انجام:** فهم مع کونهم واقعین بین القوی المتضادة ... معصومون مطیعون مجاهدون ... الا هذا المعنی کما اوماً الیه المجیب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۶۲گ (حاشیه۲۸پ-۸۹پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۹×۱۹/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۳۹]

← تعلیقات علی الالفیة ← حاشیة الالفیة

● **التعلیقات علی الالفیة** / فقه / عربی

at-ta‘līqāt ‘ala-l alfīya

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ - ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ‘alī (1506 - 1558)

وابسته به: الالفیة فی فقه الصلاة الیومیة = الفیه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴-۷۸۶)

[دنا ۵۵/۳؛ ذریعه ۱۱۱/۱۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه: ۲۴۹/۱

خط: نستعلیق، کا: هاشم بن سلیمان بن علی بن ناصر بن احمد بن رضی بن مرتضی حسینی بحرانی، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۷ - ۲۳۱]

● **تعلیقات علی بسیط الحقیقة کل الاشیاء** / فلسفه / عربی

ta‘līqāt-un ‘alā basīṭ-ul ḥaqīqta kull-ul ašyā’

میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن، ۱۱۵۱ - ۱۲۳۱ قمری

mīrzā-ye qomī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad hasan (1739 - 1816)

وابسته به: بسیط الحقیقة؛ نوری، علی بن جمشید (-۱۲۴۶)

تعلیقاتی است برگفته‌های ملاعلی نوری در این مسأله که پس از آوردن مقداری از کلمات وی به رد آنها پرداخته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۳۶/۱

آغاز: تعلیقات علی ماأناد مولانا ... من وجوه الایرادات علی ما شرحنا و بینا مسألة بسیط الحقیقة کل الاشیاء؛ **انجام:** و ما یتعلق به من متممات المرام من أن تلک ... التی هی راجحة بتحقیق الحقیقة فی هو یات الموجودات.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با عنوان «منه دام ظله»؛ ۴۸گ (۳پ-۵۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۲۵۱]

● تعلیقات علی تعلیقات رسالة بسیط الحقیقة / فلسفه / عربی

taʻlīqāt-un ʻalā taʻlīqāt-i r.-i basīṭ-ul ḥaqīqa

نوری، علی بن جمشید، - ۱۲۴۶ قمری

nūrī, ʻalī ebn-e jamšīd (- 1831)

وابسته به: بسیط الحقیقة؛ نوری، علی بن جمشید (-۱۲۴۶)

مؤلف رساله‌ای به نام بسیط الحقیقة تألیف نمود، یکی از معاصران مؤلف [محتملاً میرزای قمی] بر رساله بسیط الحقیقة او تعلیقاتی نوشته و بر او خرده‌گیری‌هایی وارد ساخته، مؤلف در پاسخ وی بر تعلیقاتش، این کتاب را نوشته و خرده‌گیری‌های او را رد نموده است. وی در مقدمه کتابش آورده: «مولانا ادام الله تعالی ... در رساله بسیط الحقیقة دقت کافی ننموده و بدرستی سخن مرا درنیافته و از مقصود من آگاه نشده بلکه بر اساس آنچه از قدیم الایام در تصور داشته و آن را مقصود و مرام من پنداشته از سخنان من خرده گرفته و در حقیقت خرده بر گمان خود گرفته نه بر مقاصد من ...». این کتاب با عناوین «قوله مدظله» نگارش شده است. در یکجا از آقا حسین خوانساری بدین‌گونه یاد کرده: «فلا نحتاج الی استدلال اصلا ... کما تجشمه جمک غفیر و خلق کثیر من جمهور المنتسبین الی العلم و الحکمه المتکلفین لانفسهم تسمیة البلاغه و اکثر هم من المتاخرین فی الدورة الاسلامیه اظهر الله صاحب الدورة (ع) کالفاضل العامل الخونساری آقا حسین رحمه الله و امثاله فی الدورة الاخیره حیث لم یبلغوا الحلم فارتکبوا ما ارتکبو بتوهم البلاغة - ظهرت الفساد فی البر و البحر فاظهر اللهم لنا و لیک». از صدر المتالهین برای تحقیق در «اصاله الوجود» به مشاعر ملاصدرا ارجاع می‌کند و می‌گوید «هی من بینها [بین مؤلفات صدرا] اوثقها و احکمها و اوضحها و اظهرها دلالة» و از شرح ملا صدرا بر اصول کافی نیز یاد کرده است.

آغاز: هذه تعلیقات یسعلی ما افاد مولا الانام مولانا ادام الله تعالی برکات فضله الحالی مادامت الایام من وجوه الایرادات علی ما شرحنا و بینا من مسئلة بسیط الحقیقة کل الاشیاء التی یعبر عنها بعبارة اخری بالکثرة فی الوحدة التی یترتب علیها الواحد فی الکثیر ... فاقول قوله ولی اشکالات: قلت ولی حسبما قدمت من التحقیقیات عن الشکالاته هذه و غیرها سواء کانت منه دام مجده العالی

انجام: معذرة نوریة هذات الذی اظهر نافی الکشف عن المقام الثانی و المسلک الذی سلکنا فی بیان التوحید الوجودی و ان لم یکن بظواهر عبارات ... لکن لما بنیت الامر علی الایضاح و التسهیل امتثالا لامر المولی الجلیل دام علوه ... و عمدة ما استند الیه صدر العارفین فخر المحققین فی مقالاته فی الکشف عن هذا المطلب الشامخ العالی ما ذکره قدس سده فی شرحه لاصول کافی.

[دنا ۵۶/۳ (۳ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۱۴/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** سبحان ربک رب العزة عما یصفون و له الحمد والمنة فی الاولی و الاخرة و صلی الله علی محمد و آله الحجج علی الخلیفة

خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۳۰گ (۸۵ - ۱۱۴)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۰۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۱۹/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی کا، بی تا؛ کاغذ: نازک اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰ص (۴۰۴-۴۳۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۹-۲۷۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۰۹/۱۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۱۷]

● تعلیقات علی تفسیر بعض الآیات / تفسیر / عربی

taʻlīqāt-un ʻalā tafsīr-i baʻḍ-il āyāt

کشمیری، محمد صادق

kešmīrī, mohammad sādeq

نکاتی در تفسیر آیات ۱۱۴-۱۱۵ و ۱۱۶ از سورة البرائة است از محمد صادق در دو «مقام»: ۱. بیان سبب نزول این آیات؛ ۲. تفسیر آیات (با بحث مفصل درباره ایمان ابوطالب و دیگر خویشاوندان پدری حضرت رسول (ص)). حواشی مفصل از او در کنار صفحات نسخه آمده است. در فهرست ظاهریه حاشیه‌ای بر انوار التنزیل بیضاوی تألیف محمد صادق یاد شده که از سوره یس تا آخر قرآن و کتابت آن ۱۰۳۲ق است (فهرست ظاهریه (علوم القرآن) از دکتر عزة حسن: ۲۲۰)

[دنا ۵۶/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۰۲/۱۳

آغاز: بسمله الحمدلله الذ انزل علی عبده الکتاب ... بعد فهذه عدة نکات جمعتها تذکرة لاولی الالباب و تبصرة لارباب الفطنه من الطلاب معلقا ایاها علی بعض الایات من کلام رب الارباب قال الله تبارک و تعالی ما کان للنبی و الذین آمنوا ان یستغف و

اللمشرکین و لو کانوا اولی قربی؛ **انجام:** و لا یعزب عن علمه مثقال ذرة فی الارض و لا فی السماء و هذا آخر ما اردت تقریره و تحریره و انا العبد المحتاج الی رحمة رب الخلائق تراب الاقدام محمد صادق تجاوز الله عنه و عن اسلافه و بارک فیه و فی اخلافه.
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی عطف تیماج یشمی، ۱۷ص (۱۳۲–۱۴۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۱۸۰۳]

● **تعلیقات علی التلویح و شرح المواقف** / کلام و اعتقادات، اصول فقه / عربی

ta'līqāt-un 'ala-t talwīḥ wa š.-il mawāqif

اهداء به: سلطان بایزید بن محمد خان (۸۸۶–۹۱۸ق)

این نسخه شامل این موضوعات است: گفته تاج الشریعه در التنقیح درباره نقل به معنی حدیث، گفته تاج الشریعه در تنقیح درباره نقل به معنی حدیث، گفته سعدالدین در تلویح درباره نسخ آیات، سخن تنقیح درباره شرایط راوی خبر واحد، گفته صاحب هدایه درباره استحباب تأخیر فجر و ظهر و مغرب در یوم غیم، گفته میرسید شریف در شرح مواقف درباره عصمت انبیا و علم خداوند و جبر و اختیار بندگان. در مقدمه گوید: «و بعد فان عبداً حقیراً من عباده اراد ان یکتب بعض ما لاح فی باله و اعتقاده فی موضع التحقیق و التدقیق عند استاده و لو نظر الیه من طرف عینه بحسن القبول یکون وجیهاً و ان عنایته التامةالکاملة و حمایته العامة الشاملة ان ینظر الی اقواله و احواله ثم الی الله فوضت امری». با عناوین«قال، اقول» گزارش شده است.

[دنا ۵۵/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۰۷/۳

آغاز: الحمدلله الذی خلق الارض و السموات و جعلها و من فیهن لاولی الباب (کذا) عبرة و آیات ... قال تاج الشریعة فی کتابه التنقیح لا یجوز عند بعض اهل الحدیث النقل بالمعنی لقوله(ع) نظر الله امراً سمع منا مقالة قوعاها واداها کما سمعها فاجاب مولانا سعد الدین رح فی تلویحه بان النقل بالمعنی من غیر تغیر اداء کما اذا سمع؛ **انجام:** ان یعلم هذه التفاصل و لا شک انه یصدق للمحرک منها لا صبعه من شأنه ان یعلم حرکة اجزائه عند حرکة اصبعه

خط: نسخ و نستعلیق و رقاع، کا: محمد ارض رومی، تا: ۱۰۷۶ق؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تبماج عنابی با ترنج، ۶گ (۲۲پ–۲۷ر)، ۹–۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۹/۱–۲۰]

← تعلیقات علی حاشیة الخیالی ⟵ زبدة الافکار

● **تعلیقات علی حاشیة شرح المختصر** / اصول فقه / عربی

ta'līqāt-un 'alā ḥāšīyat-i š.-il muxtaṣar

علوی عاملی، احمد بن زین العابدین، - ۱۰۵۴ قمری

'alavī 'āmelī, ahmad ebn-e zayn-ol-'ābedīn (- 1645)

وابسته به: حاشیة شرح مختصر الاصول = حاشیة شرح المختصر = حاشیة شرح مختصر المنتهی = شرح الشرح؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)

[دنا ۵۶/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۳۹۱

کاتب = مؤلف، بی تا [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۷۵۷/۲–ف

بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۸۰]

● **تعلیقات علی الحاشیة المشهورة بالمحاذیات علی شرح حکمة العین** / فلسفه / عربی

ta'līqāt-un 'ala-l ḥāšīyat-il mašhūra bi-l-muḥāḏīyāt 'alā š.-i ḥikmat-il 'ayn

وابسته به: حاشیة شرح حکمة العین؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰–۸۱۶)

حاشیه بر بخشی از حاشیه میر سید شریف به نام المحاذیات بر شرح حکمة العین.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۴۰۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱ر) [مختصر ف: ۱۸۱]

● **تعلیقات علی خلاصة الحساب** / ریاضیات / عربی

ta'līqāt-un 'alā xulāṣat-il ḥisāb

کاشانی، محمد مؤمن بن محمد، ق۱۱ قمری

kāšānī, mohammad mo'men ebn-e mohammad (- 17c)

وابسته به: خلاصة الحساب؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)

تعلیقه‌ای است بر باب هشتم از کتاب «خلاصه الحساب» شیخ بهایی که در جبر و مقابله است با عناوین «قوله، قوله».

آغاز: الحمد الله رب العالمین ... اما بعد فیقول ... ان لنا بتوفیق الله و تاییده و اعانة الله و تسدیده تعلیقات شریفة و تحقیقات لطیفة علی الباب الثامن فی الجبر

[دنا ۵۶/۳ (۴ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۴۴/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۳۰پ–۳۷پ)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۲۸]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۷۰۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمدوآله اجمعین اما بعد ... اعلم ان علم الحساب کما عملت علم بکیفیة استخراج المجهولات العددیه؛ **انجام:** ضربت احاد مراتب المضروب فی کل واحد من مراتب المضروب فیه اولا فارسم الحاصل فی سطر و ثانیا عشراته فیه و هکذا و تم العمل کما عرفت من تفاوت اصلاً هکذا

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن میرزا علی، تا: ۱۲۳۸ق؛ مصحح؛ جلد: مقوا، ۲۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۲ - ۶۸۸]

۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۴۳۳/۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۷ صفر ۱۲۴۴ق؛ تملک: فتح الله بن محمد رضا شریف حسینی خویی با مهر «عبده الراجی فتح الله» (بیضی)؛ مهر: «محمد تقی بن محمد باقر» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۲۱ص (۲۱۳-۲۳۳)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۱۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۴۷/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۶۸]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۷۵/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** اعنی واحدا و خمسا مع الثلثة و مثلها و هو المطلوب و قس علی ذلک امثاله کما اذا قیل سمکة نصفها فی الطین و خمسها.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی و اصفهانی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۴گ (۱۴۲-۱۴۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۲ - ۵۰۹]

● تعلیقات علی الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة / فقه / عربی

ta‘līqāt-un ‘ala-r rawḍat-il bahīyya fī š.-il lum‘at-id dimašqīya

گلپایگانی، زین العابدین، ۱۲۱۸ - ۱۲۸۹ قمری

golpāygānī, zayn-ol-‘ābedīn (1804 - 1872)

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة = شرح لمعه؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

تعلیقات متفرقه‌ای است بر بحث خیارات شرح لمعه که مؤلف با استفاده از دروس استادش شیخ موسی بن جعفر کاشف الغطاء آنها را نگاشته است.

[دنا ۵۵/۳]

گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۰۶/۱۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذه حواش معاجزه علقناها علی بعض عبارات اللمعة و شرحها و نرجو أن نتفع بها؛ **انجام:** سیما و ان یجعل من المباحث الکلامیة فنسأل الله الهدایة و العصمة عن الغوایة و الحمدلله

بخش‌هایی از کتاب الغصب (۳۰۷ر-۳۴۵پ) و خیارات (۳۴۸پ-۳۶۶ر) را داراست؛ کا: زین العابدین گلپایگانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج کرمی، ۶۰گ (۳۰۷ر-۳۶۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۷۹]

● تعلیقات علی الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة / فقه / عربی

ta‘līqāt-un ‘ala-r rawḍat-il bahīyya fī š.-il lum‘at-id dimašqīya

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة = شرح لمعه شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

تعلیقه علما بر کتاب «الروضة البهیة» شهید ثانی را در کتاب حاضر گردآورده و برای هر یک رمزی قرار داده است. نسخه حاضر از آغاز تا پایان ماء البئر را داراست.

[دنا ۵۶/۳]

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۵۹/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه تعلیقات من الفضلاء معلقة علی الروضة البهیة ... قد جمعتها و جعلت فی آخر کل منها رمز قائله؛

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد علی بفروئی یزدی عراقی، بی تا، جلد: تیماج مشکی، ۸۸گ (۱پ-۸۸ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۵۱]

● تعلیقات علی الزبدة / اصول فقه / عربی

ta‘līqāt-tun ‘alā-z zubdat

نصیری طوسی، محمد تقی بن عبد الحسین، ق۱۱ قمری

nasīrī tūsī, mohammad taqī ebn-e ‘abd-ol-hoseyn (- 17c)

وابسته به: زبدة الاصول؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰ق)

متن «زبدة الاصول» از شیخ بهایی، در پنج «منهج» (الذریعه، ۱۹/۱۲)؛ «تعلیقات» در دو «منهج» ۱. المقدمات و المبادی؛ ۲. المسائل و المطالب الاصولیه و الاحکام الاصولیة فی الدلیل و المستدل.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۷۷/۲۰-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة عاقبة. و بعد، فهذه فواید و کاتعلیقات علی «الزبدة» سنحت لی و انا العبد محمد تقی النصیری عند النظر فیها و هی مرتبة علی منهجین. المنهج الاول فی المقدمات و المبادی؛ **انجام:** (نامشخص): ان یقول لیس الیک مجمع

اصل نسخه: بایستی در کتابخانه شخصی آقای فخرالدین نصیری باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۷۲-۱۰۷۳ق؛ افتادگی: انجام؛ به دنبال «زبدة الاصول» شیخ بهایی؛ ۲۰گ (۲۸۵-

۳۰۴) [عکسی ف: ۲ - ۷۰]

← التعلیقات علی زبدة البیان ⟵ حاشیة زبدة البیان فی تفسیر احکام القرآن

● **تعلیقات علی الشرح الجدید للتجرید = النفس و الهیولی** / فلسفه / عربی

ta'līqāt-un 'ala-š š.-il jadīd li-t-tajrīd = an-nafs wa-l hayūlā

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، – ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

وابسته به: حاشیة القدیمة علی شرح التجرید الجدید؛ دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد (۸۲۸–۹۰۳)

رساله‌ای است از غیاث الدین منصور دشتکی در تصحیح کلام والد ماجدش امیر صدرالدین محمد دشتکی در باب دو مسأله «نفس» و «هیولی» که در رد جلال الدین دوانی و دفاع از پدرش می‌باشد.

آغاز: یا غیاث الوری، صیرنا منصورا علی العدی، فأیدنا لتقریر ما علمه سیدنا محمد، سید من أتی برسالة و کتاب ... و بعد فإن الفقیر الحقیر ... یقول: إن ابی و سیدی أبو الآباء ... قد علق علی الشرح الجدید تعلیقات، فیها له تحقیقات و تدقیقات

انجام: و ظاهر أن الحکم بأنه مزاج أو امتزاج خلاف الظاهر، و لهذا لم یلتفت إلیه، و لعل المراد المنقول عنه فی المنقول الاول.

چاپ: به کوشش عبدالله نورانی در مصنفات غیاث الدین منصور حسینی دشتکی شیرازی، جلد ۲ (تهران، دانشگاه تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی: ۱۳۸۶)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲/۳

در فهرست با عنوان «الهیولی» معرفی شده است؛ خط: نستعلیق، کا: صدر بن منصور بن صدر دشتکی شیرازی، تا: دوشنبه ۱۸ رمضان ۹۶۰ق، جا: مدرسه منصوریه؛ کاتب فرزند مؤلف است؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ با ترنج، ۹۶ص (۲۴۹–۳۴۴)، ۲۱ سطر (۱۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۱۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق خوانا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۵۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۶۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا ما وجدنا بعد هذالصاحب الغواشی کلام و لعله انقطع و تم بالتمام فلیعرض عنه

خط:نسخ،بی کا،بی تا؛۲۲گ،۱۹سطر،اندازه:۱۳×۱۹سم[ف:۴- ۱۱۷]

● **تعلیقات علی شرح الفصوص** / عرفان و تصوف / عربی

ta'līqāt-un 'alā š.-il fuṣūṣ

جلوه، ابوالحسن بن محمد، ۱۲۳۸ – ۱۳۱۴ قمری

jelve, ab-ol-hasan ebn-e mohammad (1823 - 1897)

وابسته به: شرح فصوص الحکم؛ قیصری، داود بن محمود (– ۷۵۱)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۲ق

افاداتی است بر قسمتی از شرح فصوص قیصری از حکیم معروف میرزای جلوه، با عناوین «قوله – قوله». در این تعلیقات محققانه از شرح فصوص صائن الدین و از مؤلفات صدرالمتالهین و ابن العربی و مفتاح الغیب قونیوی، شرح جامی بر فصرص، شرح مؤید الدین بر فصوص و عین الیقین فیض یاد می‌کند. وی بسیار از فقرات متن فصوص را نیز به مناسبت آورده است.

آغاز: قوله «فی الوجود و أنه الحق» مراده من هذا الوجود، الوجود الذی هو مقابل المفهوم

انجام: قوله «یتعلق بذلک» أی بالتقدیر، و هذا أیضا نحو من سنة الله.

چاپ: در شرح فصوص الحکم قیصری، تهران، انتشارات علمی فرهنگی، ۱۳۷۵ش؛ در مجموعه آثار حکیم جلوه، به کوشش میرزا ابوالحسن طباطبایی، ج۱ (تهران، انتشارت حکمت: ۱۳۸۵) [دنا ۵۶/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۶۷۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ محشی به نقل از صدر المتألهین؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۹گ (۲۸پ–۵۶پ)، ۱۶ سطر (۸/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۱۷۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۷۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا عبدالله مازندرانی ریاضی، تا: ۱۳۰۲ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۶۷ص (۱۰۹–۱۷۵ دفتر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۷۶۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۹۱۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن ابوالفتح زنجانی، تا: محرم ۱۳۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵گ (۹پ–۳۳پ)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۳۴۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بما یمکن معرفته من المجوع و ما یعتذر علی ما ساشیر الیه فیما بعد انشاالله

خط: نستعلیق، کا: حاج سید عباس شاهرودی، بی‌تا؛ ظاهراً تقریر او و تحریر تلمیذش حاج سید عباس بن علی اورسجی شاهرودی «متوفای شوال ۱۳۴۱ در سن ۷۰ و اندی در مشهد» باشد؛ واقف: فهرستی؛ ۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۵۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۰۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد دیلمی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۱۸۸]

● تعلیقات علی شرح اللمعة الدمشقیة / فقه / عربی

ta'līqāt-un 'alā š.-il lum'at-id dimašqīya

شیرازی، آیة الله سید صادق

šīrāzī, āyat-ol-lāh seyyed sādeq

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة = شرح لمعه؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۲۶/۲

آغاز: لایجوز لهم فتق القمیص - لأنه اتلاف له - الا باذن ولی المیت

نسخه اصل: کتابخانه شخصی مؤلف. در این نسخه بخش‌هایی از کتاب الطهارة و کتاب الصلاة درج شده؛ خط: نسخ خفی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۷۸ص (۹۵-۱۷۲)، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۶۲]

● تعلیقات علی شرح الملخص / هیئت / عربی

ta'līqāt-ub 'alā š.-il mulaxxas

وابسته به: شرح الملخص فی الهیئة = شرح الملخص چغمینی؛ قاضی زاده رومی، موسی بن محمود (-۸۱۵)

[دنا ۵۷/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۴۵۹/۲۷-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 23570؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۱۴ق؛ ۵گ (۱۱۱-۱۱۵) [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۴]

← تعلیقات علی عدة الاصول ← حاشیة عدة الاصول

● تعلیقات علی فروق اللغات / لغت / عربی

ta'līqāt-un 'alā furūq-il luġāt

آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی، ۱۲۸۹ - ۱۳۵۰ قمری

āl-e 'osfūr, mohammad 'alī ebn-e mohammad naqī (1872 - 1932)

وابسته به: فروق اللغات فی التمییز بین مقاد الکلمات = الفروق بین المتقارب؛ جزائری، نورالدین محمد بن نعمة الله (۱۰۸۸- ۱۱۵۸ق)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۷۷۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله ... و بعد فیقول الراجی؛ **انجام:** لانه زیادته فی المجازاه غیر محصوره و لا ممدوده

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۹۷۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله؛ **انجام:** تم هذا البیانات و التحقیقات ... فیسنه ۱۳۲۰

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۰ق [رایانه]

● تعلیقات علی القوانین المحکمة / اصول فقه / عربی

ta'līqāt-un 'ala-l qawānīn-il muḥkama

وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱-۱۲۳۱)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۴۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی از مبادلات [رایانه]

● تعلیقات علی کتاب فی الفقه / فقه / عربی

ta'līqāt-un 'alā k.-in fi-l fiqh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۴۳۰/۱

آغاز: الأصل فی الماء الطهارة من الحدث و الخبث ... الماء الجاری لاینجسه شی ما لم یتغیر أحد اوصافه ... الکر بالأشبار الظاهر انه ان یکون الماء ثلاثة أشبار و نصف شبر فی الابعاد الثلاثة لروایة أبی بصیر؛ **انجام:** نعم لو عاملوا علی النهج الشرعی بالزائد و الأنقص فلا ضیر فیه و الحمدلله رب العالمین علی توفیقه للنظر فیما هو محتمل الابتلاء لی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات در حاشیه، در برگ پایانی چند بیت شعر فارسی با تخلص هادی آمده؛ جلد: گالینگور آبی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۱پ-۱۶ر)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۷]

● تعلیقات علی کلمة التوحید / نحو / عربی

ta'līqāt-un 'alā kalimat-it tawḥīd

در این اثر کلمه توحید (لا اله الا الله) در پنج مبحث از نظر نحوی مورد بررسی قرار گرفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۸۲۵۲

آغاز: بسمله، له الحمد لا اله الا هو له الاسماء الحسنی ... اما بعد فهذه تعالیقه متعلقه بکلمه التوحید و شی مما یتعلق به مرتبه علی خمسه مباحث؛ **انجام:** و اما الاول فلان کونها للاستثناء حقیقه و

کونها بمعنی الغیر مجاز و الاصل فی الکلام..
تا اواخر مبحث سوم آن را در بر دارد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای دارای ترنج، ۲۶۶گ، ۶۰ سطر چلیپا (۱۳×۲۳)، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [رایانه]

● **تعلیقات علی اللمعة و شرحها من کتاب النکاح** / فقه / عربی
ta'līqāt-un 'ala-l lum'a wa s.-u-hā min k.-in nikāḥ
اسفرجانی، محمد رضا بن محمد علی، ق۱۳ قمری
esfarjānī, mohammad rezā ebn-e mohammad 'alī (- 19c)
وابسته به: اللمعة الدمشقیة فی فقه الامامیة = لمعه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴–۷۸۶ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۱۵/۹
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۴۵گ (۱۳۴ر–۱۷۸ر)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۶/۵سم [ف: ۴۱ – ۱۷۵]

● **تعلیقات فی الاصول و الفقه** / فقه،اصول فقه / عربی
ta'līqāt-un fi-l usūl wa-l fiqh
طالقانی، مطیع بن محمد هادی، ق۱۳ قمری
tāleqānī, motī' ebn-e mohammad hādī (- 19c)
تعلیقات و حواشی مفصلی است بر یک کتاب اصول فقه با عنوان «قوله». مطالب عمده کتاب از ابتدای نسخه تا ۸۹پ در بحث لفظی عام و خاص و از ۹۱ تا ۱۰۲پ در مبحث ظن می‌باشد. چند برگ پایانی کتاب از ۱۰۳ تا ۱۱۹ تعلیقات در فقه است که در این بخش اخیر کتاب، پس از بررسی مختصر آیاتی از قرآن در عقود و تجارت، بیع فضولی و احکام فقهی آن به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است.
[دنا ۵۷/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۳۹
آغاز: قوله لنا انه کان حقیقة فی الباقی، حاصل الدلیل انه قد ثبت فی بحث ان للمعلوم صیغة مختصة؛ **انجام:** نقص منه شیئا لا کلام فی صحة الرجوع باصل العین و بما نقص منها.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با صورت اجازه «سید محمد موسوی آذر بایجانی» به خط خود ایشان در ارتباط با مؤلف کتاب همراه با مهر «اللاجی الی الله محمد الموسوی» و صورت اجازه «محمد تقی» به خط ایشان همراه با مهر «عبده الراجی محمد تقی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: ترمه، ۱۲۱گ، مختلف السطر (۷×۱۱/۵ و ۸×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ – ۴۳۲]

● **التعلیقات فی التعادل و التراجیح** / اجتهاد و تقلید / عربی
at-ta'līqāt fi-t ta'ādul wa-t tarājīḥ
کجوری مازندرانی، مهدی، ۱۲۱۶ – ۱۲۹۳ قمری
kajūrī māzandarānī, mahdī (1802 - 1876)
تعلیقاتی است بر کتابی در تعادل و تراجیح.
[دنا ۵۷/۳]

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۲۰۷۱/۲
آغاز: بسمله – قوله و هو لغة من العرض بمعنی الاظهار؛ **انجام:** ببقائه من الاخبار و کلمات علمائنا الابرار فی باب التراجیح و کان ذالک الفراغ من ... سنة سبع و سبعین بعد الالف و المأتین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: آبی، جلد: مقوا با تیماج مشکی،۲۵۲ص،۲۰سطر(۹×۱۳/۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲–۱۶۳]

● **تعلیقات قادریه = حاشیة حاشیة المطول** / بلاغت / عربی
ta'līqāt-e qāderīye = ḥāšīyat-u ḥāšīyat-il muṭawwal
مولوی قادر بخش
mowlavī qāder-baxš
وابسته به: حاشیة المطول؛ سیالکوتی، عبدالحکیم بن شمس الدین (–۱۰۶۷)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۱۵۶
بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **تعلیقات مصباح الدرایة فی شرح الهدایة** / فلسفه / عربی
ta'līqāt-u miṣbāḥ-id dirāya fī š.-il hidāya
لاهیجی، عبدالرزاق بن علی، – ۱۰۷۱ ؟ قمری
lāhījī, 'abd-or-razzāq ebn-e 'alī (- 1661)
وابسته به: مصباح الدرایة فی شرح الهدایة؛ لاهیجی، عبدالرزاق بن علی (–۱۰۷۱)
تعلیقاتی است بر دیباچه مصباح الدرایة فی شرح الهدایة ملاعبدالرزاق لاهیجی که متن هدایه از اثیرالدین ابهری است.
[دنا ۵۷/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۵۰۴/۲
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه تعلیقات ألفتهن علی دیباچة مصباح الدرایة الذی کنت املیته فی شرح الهدایة؛ **انجام:** و یقال حری ان یفعل کذا و بالحری ان یفعل أی خلیق جدیر.
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۰ ذیقعده ۱۲۷۳ق؛ محشی از علی اصغر اردبیلی و جز او، بر فراز صفحه عنوان این

یادداشت درج شده: «این بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین خط مبارك جناب اوستادی فخر الحاج حاجی محمد جعفر مجتهد همدانی قراکوزلو دام فضله و فیضه العالی است و بسمله و استعانه را آن جناب سلمه الله تعالی رقم فرموده و سائر حمد ثناء نعت منقبت دیباچه را کمترین بی خط ربط علی اصغر بن محمد اردبیلی نوشته ام در سیم رجب المرجب مطابق سنه ۱۲۷۳»؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۹ پ- ۱۳پ)، ۱۷-۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱سم [ف: ۴۱ - ۲۰]

● **تعلیقات معالم الاصول** / اصول فقه / عربی

ta'līqāt-u ma'ālim-il usūl

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۳۱۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● **تعلیقات مفیدة علی الروضة البهیة** / فقه / عربی

ta'līqāt-un mufīda 'ala-r rawḍat-il bahīyya

حسینی کاشانی، حسن بن احمد، - ۱۳۴۲ قمری

hoseynī kāšānī, hasan ebn-e ahmad (- 1924)

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة = شرح لمعه؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ این جلد را در ۱۱ ربیع الثانی ۱۳۳۰ هجری به پایان برده است؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴- ۵۳]

← تعلیقات نفحات الانس ⩽ رشحة النفحات

● **التعلیقات الواهیة علی الرسالة الاستصحابیة** / اجتهاد و تقلید / عربی

at-ta'līqāt-ul wāhīya 'ala-r r.-ul istiṣḥābīya

کجوری مازندرانی، مهدی، ۱۲۱۶ - ۱۲۹۳ قمری

kajūrī māzandarānī, mahdī (1802 - 1876)

وابسته به: الاستصحاب؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱ق)

تعلیقاتی بر رساله استصحابیه شیخ مرتضی انصاری است. شخصی که نامش ذکر نشده تعلیقاتی بر آن نوشته که همین رساله است و آن را تعلیقات الواهیه نامیده است. [احتمال داده می‌شود که شارح این رساله مرحوم حاج شیخ مهدی کجوری عالم و مجتهد معروف باشد.]

[دنا ۳/۵۷]

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۳۸۴

آغاز: بسمله - قوله - نعم - قد یتحقق فی بعض الموارد قاعدة اخری الی قوله او ظهور الدلیل الدال علی الحکم فی اسمراره؛

انجام: قد وقع الفراغ من تحریر تلک التعلیقات الواهیه علی الرسالة الا ستصحابیه التی لم یسمح بمثلها تدقیقاً ... و فکر دقیق عند البحث فیها علی مقدار الفهم القاصر فی ... سنة ست و سبعین بعد الالف و المأتین ... مع ذلک احمدالله تعالی حمداً کثیراً علی التوفیق للتشبه بالمحصلین و الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ محشی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۸ص، ۲۴ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۲- ۱۴]

● **تعلیقات و تنبیهات علی شرح العقائد العضدیة** / کلام و اعتقادات / عربی

ta'līqāt-un wa tanbīhāt-un 'alā š.-il 'aqā'id-il 'aḍudīyya

حسین آبادی، احمد بن حیدر، ق۱۲ قمری

hoseyn ābādī, ahmad ebn-e heydar (- 18c)

وابسته به: شرح العقائد العضدیة = شرح عقائد العضدی؛ دوانی، محمد بن اسعد (۸۳۰-۹۰۸)

[دنا ۳/۵۷؛ الاوقاف العامة موصل ۱۲۵/۲]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۰۱۸۷/۱

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۹۸ص (۱-۱۹۸)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [رشت و همدان: ف: ۱۵۹۴]

● **تعلیقات وصاف** / تاریخ ایران / فارسی

ta'līqāt-e vassāf

فرهاد میرزا قاجار، ۱۲۳۳ - ۱۳۰۵ قمری

farhād mīrzā qājār (1818 - 1888)

وابسته به: تجزیة الامصار و تزجیة الاعصار = تاریخ وصاف = تجزیة الامصار و ترجمة الاعصار؛ وصاف الحضره ، عبدالله بن فضل الله (۶۶۳-۷۳۰ق)

بر نسخه‌ای از تاریخ وصاف چاپ سنگی (۵ مجلد در یک مجلد با فرهنگ لغات). او به طور دقیق از اول تا آخر کتاب را مقابله کرده و تعلیقات سودمند ادبی و لغوی و تاریخی بر آن نوشته و برخی لطائف و نوادر نیز دارد و از آن جمله است تعلیق او در حاشیه ص ۱۶۹ (ج اول) این تصحیحات و تعلیقات گاه حواشی دو صفحه بزرگ را فرا می‌گیرد و فرهاد میرزا در آخر هر مجلد گواهی بر مقابله و تصحیح با تاریخ نوشته و از آن جمله در پایان مجلد پنجم (قبل از فرهنگ) چنین نوشته است: «مقابله و مناظره و مطالعه جلد پنجم با خاطر مستمند و حالتی نژند روز پنج شنبه یازدهم شهر ربیع الثانی ... سنة ۱۲۷۵ هجری مطابق سیم آذرماه جلالی موافق ۱۸ نوامبر ماه انگلیسی سنة ۱۸۵۸ مسیحی در دارالخلافه طهران ... به انجام رسید در تصحیح این نسخه کمال

سعی و جهد را مبذول داشت ولی باز چندین لغت ترکی و عبارت کتاب معلوم نشد». تاریخ پایان تصحیح کتاب اواسط شوال همین سال است. به نظر می‌رسد که که فرهاد میرزا بار دیگر به تاریخ ۱۲۹۲ به تصحیح این نسخه پرداخته اما گویا تصحیح دوم تا مجلد سوم ادامه یافته زیرا قرینه‌ای بر تصحیح ثانوی ج ۴-۵ در این نسخه نیست (در پایان مجلد ۱-۲ گواهی تصحیح دوم به خط فرهاد میرزا و در پایان ج ۳ به خط دیگر دیده می‌شود). نیز چنین به نظر می‌رسد که فرهاد میرزا در تصحیح و مقابله این کتاب همکارانی داشته که در تصحیح کتاب با آنان مشاوره می‌کرده و در پایان مجلد دوم از همکاران خود این‌گونه یاد می‌کند: «مناظره و مقابله جلد ثانی وصاف شب سه‌شنبه پنجم رمضان المبارك من شهور سنه ۱۲۷۴ هجری ... به اتمام رسید و با وجود این که مهما امکن در تصحیح او سعی شده و از اهل فضل و کمال اعنی محمد قاسم خان و محمود خان ملك الشعراء و احمد خان ...تحقیق شد باز چند موضع از نظم و نثر بواسطه غلط بودن نسخه‌ها درست معلوم نشد ...». در پایان مجلد ۱-۳ گواهی تصحیح دیگری است با تاریخ ۱۲۹۲ و بدون امضاء به این عبارت: « در کمال خانه نواب ... معتمد الدوله ... لغت نویسی و تصحیح و مقابله جلد ...وصاف به اتمام رسید.» در کنار آخرین صفحه ج ۵ (پیش از فرهنگ‌نامه) یادداشتی است به قلم شکسته نستعلیق زیبا و مورخ ۱۲۷۵ که دراثر وصالی نام نویسنده - اگر نیز بوده - خوانده نمی‌شود و این یادداشت درباره اهمیت و سودمندی تصحیحات و تعلیقات فرهاد میرزا است.

[دنا ۵۷/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۱-فیروز

بی‌کا، بی‌تا؛ این نسخه در فهرست شماره ندارد از فهرست رایانه‌ای ذکر شد [ف: ۲۱ - ۵۲]

● **تعلیقات هندسیة = المسائل الهندسیة** / هندسه / عربی

ta'līqāt-un handasīyya = al-masā'il-ul handasīyya

سجزی، احمد بن محمد، ۳۳۰ - ۴۱۵ قمری

sejzī, ahmad ebn-e mohammad (942 - 1025)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۶۰/۱۵

آغاز: بسمله. من کتاب أحمد بن محمد بن عبدالجلیل السجزی رحمة الله علیه فی المسائل الهندسیة سؤال أبی سهل الکوهی جواب أحمد بن محمد بن عبدالجلیل یفرض دایرة ا ح ب و القطر آب؛ **انجام:** ثم ما اجتمع منهما فی نفسه و ذلک ما أردنا أن نبین تم ما نقل من کتاب احمد بن محمد بن عبدالجلیل السجزی رحمه الله الموسوم بتعلیقات هندسیة.

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش ۳۰۴۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق؛ ۱۶ص (۷۱-۸۶)، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۸۶]

● **تعلیقاتی بر گفته ابوالفرج در باب مودة فی القربی** / کلام و اعتقادات / فارسی

ta'līqātī bar gofte-ye ab-ol-faraj dar bāb-e mavaddat-on fe-l qorbā

اراسنجی قزوینی، محمد طاهر، ق۱۲ قمری

arāsanjī qazvīnī, mohammad tāher (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۹/۹۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۱۰۶ق؛ ۱ص (۱۹۳ - همان) [مختصر ف: ۱۸۱]

● **تعلیق (او زیادة) علی کتاب المناظر** / هندسه / عربی

ta'līq-un (aw ziyādat-un) 'alā k.-il manāẓir

وابسته به: اصلاح کتاب المناظر لاقلیدس؛ کندی، یعقوب بن اسحاق (۱۸۵-۲۵۲ق)

این تعلیق در اصلاح کندی است. در آغاز نسخه پس از بسمله آمده: «قال یعقوب بن الکندی فی اصلاحه لهذا الکتاب فی شکل ... الاقدار المساویه الحرکه ...». این مطلب متعلق به شکل ۶۰ است که درباره اقدار متساویه است. این تعلیق از یعقوب بن اسحاق کندی در غالب نسخ نیست و نام کندی به عنوان اصلاح‌کننده مناظر دیده نشده است. در اواخر تعلیق آمده: «و قال فی مسالك (ساکل) العلامات التی علی خط مستقیم».

[دنا ۵۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۵۸/۳-طباطبائی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا اواخر قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۶۳پ-۶۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۳۴۹]

● **تعلیق بر قانون** / طب / عربی

ta'līq bar qānūn

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, 'abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

وابسته به: القانون فی الطب؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

[دنا ۵۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۵۵/۴۵

آغاز: تعلیق شیخ جلال الدین سیوطی علی قانون الشیخ ابی علی فی ذکر الابنه و کانت کثیر من اهل الجاهلیه

بی‌کا، تا: بین ۱۰۶۳ تا۱۱۴۱ق، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۴۸)،

اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ – ۱۳۴۰]

● **التعلیقة** / فلسفه / عربی

at-ta‘līqa

علوی عاملی، احمد بن زین العابدین، – ۱۰۵۴ قمری

‘alavī ‘āmelī, ahmad ebn-e zayn-ol-‘ābedīn (- 1645)

وابسته به: الشفاء؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰–۴۲۸)

[دنا ۵۹/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۸۴/۲ط

آغاز: الحمد لله علی آلائه ... اما بعد فان امامة سید الوری اظهر من الشمس؛ **انجام:** کل عقل منها یتخصص بلوازمه التی ... کل عقل قد تمت هذه التعلیقه بیمنا اقل الخلیقه احمد بن زین العابدین العلوی ... و الله ولی الفضل و الافضال.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج عنابی با ترنج در داخل ترنج «سلطان ابوالحسن علی بن موسی الرضا» نوشته شده، ۲۷ص (۱۱–۳۷)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۴/۳ – ۵۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۴۵۲/۲–ف

گویا حاشیة الشفاء؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۸ص (۱۱–۳۸) [فیلمها ف: ۲ – ۱۴۶]

● **تعلیقة = استدراک کتاب مختلف الشیعة** / فقه / عربی

ta‘līqa = istidrāk-u k.-i muxtalaf-iš šī‘a

رضوی قمی، محمد بن محمد باقر، ۱۱۰۰–۱۱۶۰؟قمری

razavī qomī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1689 - 1747)

وابسته به: مختلف الشیعة فی احکام الشریعة؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸–۷۲۶)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۳۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۲ – ۱۵]

● **تعلیقه** / نامه‌نگاری / فارسی

ta‘līqe

قاجار، حسینعلی بن ناصرالدین شاه، ق۱۴ قمری

qājār, hoseyn-‘alī ebn-e nāser-od-dīn šāh (- 20c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۳۸۸/۴

آغاز: عرض می‌شود که مراسله شریفه رسید و بر مضموتش کماهی آگاهی حاصل شد. آقای من، من تمام ... خدا گواه است که در حفظ قلوب از اختلاف است و نگاه داری مردم خاصه سلسله از شقاق؛ **انجام:** و در وصایای دیگر باری سایر احباب پاره چیزها نوشته ام و همه عام است و از خداوند میطلبم که ما و شما را متعظ و متذکر فرماید.

خط: نستعلیق شکسته تحریری، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۲۹۳ق، جا: کرمان؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۴گ (۱۹پ – ۲۲پ)، ۲۲ و ۳۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۸سم [ف: ۴۳-۶۵]

● **تعلیقه** / نامه‌نگاری، بهائیت / فارسی

ta‘līqe

قطب، میرزا علینقی، ق۱۴ قمری

qotb, mīrzā ‘alī-naqī (- 20c)

چند نامه از او با مضامین بهائی.

[دنا ۵۹/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۶/۲

آغاز: بسمه تیمنا و تبرکا رد الله قدسک حبذ اعبدی که دیده از این نقش بی ثبات پوشده قدم از حیطه حدود و هیات فراز نهاد؛ **انجام:** اذن اربعین خواسته بودید ان شاء الله مبارک است اما بهتر که در خلوت باشید ... و السلام علیکم

نامه ایست که حاجی میرزا علی نقی قطب برای حاجی میرزا اکبر اقا فرستاده است به نظم نثر عرفان بهائی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۳۳ر–۴۷ر) [ف: ۱۵ – ۲۳۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۶/۳

آغاز: بسم الله و الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... در فاتحه فکرت باید که اوراق عبودیت بزیور سپاس مزین و شکر بی قیاس نثار حضرت واجب؛ **انجام:** فرش باستان کی عرش راستان ... میناند در جهان یکتار مو، کل شیی هالک الاوجهه والسلام علیکم و رحمة الله و برکاته

نامه‌ای است از حاجی میرزا علی نقی برای حاجی میرزا کبیر آقا از بهائیان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۳۴ر–۳۵پ) [ف: ۱۵ – ۲۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۶/۴

آغاز: بسم الله و الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی ... دست خط شریف که در دوازدهم شوال المکرم مرقوم فرموده بودید در اواخر ماه رسید؛ **انجام:** آقا کوچک سهو کرده و از قلم انداخته دوستان را سلام باد باقی سلامتی وجود مسعود است و السلام علیکم ...

نامه ایست که حاجی میرزا علی نقی در جواب حاجی کبیر آقا نوشته است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۳۵پ–۳۶ر) [ف: ۱۵ – ۲۳۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۶/۵

آغاز: بسمه تیمنا و تبرکا نور الله قلبک بلطیف سیره و احسانه ... هر فصلی است فضلی، هر سطری رایت اصلی بوده؛ **انجام:** اوراد مقرره را نیز بعد از فرایض یومیه مواظب باشید. دستور العمل

شمارا در صفحه جداگانه نوشته در جوف همین نوشته است و السلام علیکم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۳۶ر-۳۸ر) [ف: ۱۵ - ۲۳۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۶/۶

آغاز: بسم الله المقر بالکرم و الحمد لله علی النعم ... نامه نامی مختصر همچو کاغذ زر و مشک اذفر رسید ... شکی نیست که انسانیت انسان بگوهر دل است نه پیکر آب و گل؛ **انجام:** تفصیل آنها را جناب مستطاب حاجی کبیر آقا به جناب عالی معلوم مینماید ... مشغول بودن بان اسم مبارک بایقاع الاسم علی المسمی باشد چنانکه امام علیه السلام تصریح فرموده و السلام
نامه از حاجی میرزا علی نقی به عبد القاسم آقا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۳۸ر-۳۹ر) [ف: ۱۵ - ۲۳۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۶/۷

آغاز: بسمه تیمنا و تبرکا بعداز حضرت یکتا باشیاء چیزی تا چنانچه اقرب از آن پی همت؛ **انجام:** و طاب فی مجلس الانس سر هم و امن فی موطن المخافة سر بهم ... جعلنا الله و ایاکم من هذه الفرقة انشاء الله تعالی و السلام علیکم
نامه از حاجی میرزا علی نقی به آقا محمد شفیع تبریزی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ صفر ۱۳۰۷ق؛ ۴گ (۳۹پ۴۲پ) [ف: ۱۵ - ۲۳۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۶/۸

آغاز: بسم الله ... اطال الله بقاك ... نامه آن گوهر مطهر همچو مشك اذفر در آخر شهر صفر المظفر رسید مشام جان را عطر و ریحان بخشید روح روانرا روح فراوان فزود، نسیم فیض که از عمیم فضل بجنبش شعاع وجود بر بقاع شهود تابش گرفت؛ **انجام:** برای بیداری دوستان همین فرمایش حضرت صلوات الله و سلام الله علیه کافی است، جواب سایر مراتب را که نوشته بودید از رضا حفظه الله جویا شوید و السلام علیکم
از حاجی میرزا علی نقی به آقا محمد شفیع نوشته شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵گ (۴۲پ-۴۶ر) [ف: ۱۵ - ۲۳۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۵۶/۹

آغاز: اطال الله تبارك و زاد محمد ك و هداك ... محکم ترین عهد عهد از لیست میان کینونت ارواح قبل از کون اشباح؛ **انجام:** انگاه اطاعت خواهد نمود او را اگر غالب شوید بر او بعلم با معرفت ذکر ... تا اینکه شخص را متوطن درد یا خود کند و آنگاه از پشت سر او در آید بالجمله در این باب تفصیل بسیار است که مختصر را مجال ان تفصیل نی
به یکی از هم سلکان با همان مطالب عرفانی بهائی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ (۴۶پ-۴۹پ ر) [ف: ۱۵ - ۲۳۷]

● **تعلیقة امل الآمل** / تراجم / عربی

ta‘līqat-u amal-ul āmil

افندی، عبدالله بن عیسی بیگ، ۱۰۶۶ - ۱۱۳۰ ؟ قمری

afandī, ‘abd-ol-lāh ebn-e ‘īsā beyg (1656 - 1718)

وابسته به: امل الآمل فی (تراجم) علماء جبل عامل = تذکرة المتبحرین فی (ترجمه)العلماء المتأخرین؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۱۰۴)

تعلیقاتی است بر امل الآمل شیخ حر عاملی که در هامش این نسخه به خط افندی درج شده است. این تعلیقات با استفاده از همین نسخه به وسیله انتشارات کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی به چاپ رسیده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۷۰/۲

خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالله افندی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، رکابه‌دار؛ ۱۵ سطر [عکسی ف: ۵ - ۳۹۰]

← تعلیقه بر اسفار ⟵ حاشیة الاسفار

● **تعلیقه بر اسفار اربعه** / فلسفه / فارسی

ta‘līqe bar asfār-e arba‘e

رجائی، خلیل

rajā’ī, xalīl

وابسته به: الحکمة المتعالیة فی الاسفار الاربعة العقلیة = اسفار اربعه؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

تعلیقاتی است مفصل بر سفر اول از کتاب «الاسفار الاربعة» ملاصدرا شیرازی، که مؤلف هنگام خواندن و مطالعه آن کتاب نوشته و پس از آن برای درج در مجله دانشکده ادبیات دانشگاه شیراز مرتب ساخته است. این تعلیقه با عناوین «قوله، قوله» نگاشته شده و بیشتر جنبه توضیح و تبیین گفته ملاصدرا را دارد و از این جهت دارای ارزش علمی می‌باشد.
[دنا ۵۹/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۷۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخ یک رو تایپ شده و حاشیه تا صفحه ۱۸۸ از چاپ سنگی کتاب اصل را دارد؛ جلد: گالینگور نیلی، ۱۸۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۱×۲۷/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۰۸]

← تعلیقه بر الهیات شرح تجرید ⟵ حاشیة شرح التجرید الجدید

● **تعلیقه بر تعلیقه حکمة صادقیه** / فلسفه / عربی

ta‘līqe bar ta‘līqe-ye hekmat-e sādeqīye

خلخالی خوجینی، محمد صالح، ق۱۲ قمری

xalxālī xūjīnī, mohammad sāleh (- 18c)

وابسته به: حاشیة حکمة الصادقیة؛ زنگنه، نظر علی

رساله حکمة صادقیه را ملاحمزه جیلانی از تقریرات استاد خود محمد صادق ارجستانی در مسأله نفس فراهم آورد و بر آن

رساله نظر علی خان زنگنه تعلیقه نوشت و در آن تعلیقه مشکلات را باز گشود و اعتراضات چندی نیز نمود. در این رساله خلخالی به جواب زنگنه می‌ایستد و تعلیقه‌ای بر حواشی و تعلیقات و اعتراضات او در تحت «قوله» می‌آورد.
[دنا ۶۰/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۰۴/۷

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوی علی محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** کذا سمعت من الاستاد و الله یعلم حقایق الامور
کا: ابوالقاسم بن تقی، تا: ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی میشن تریاکی، ۵ص (۸۵-۸۹)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۷۶۷]

← تعلیقه بر تقدیسات ⟵ حاشیة التقدیسات

● **تعلیقه بر رساله لغزیه شیخ بهایی** / معما / عربی

ta'līqe bar r.-ye loqazīye-ye šeyx-e bahāyī

سرکانی، محمد صادق بن محمد علی، ق۱۱ قمری

serkānī, mohammad sādeq ebn-e mohammad 'alī (- 17c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۹۰/۵

آغاز: بسمله. ابهی اصل یبتنی علیه الخطاب؛ **انجام:** زاده الله و ابانا و علمانا فعلاً و عملاً مقبولا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوای، ۱۴ص (۱۸۸-۲۰۱)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴۷/۱ - ۲۱۸]

● **تعلیقه بر شفعه شرح لمعه و تعلیقی در انعزال وکیل** / فقه / عربی

ta'līqa bar šof'e-ye š.-e lom'e wa ta'līqī dar en'ezāl-e wakīl

حسینی قزوینی، محمد ابراهیم بن محمد معصوم، - ۱۱۴۹ ؟ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad ma'sūm (- 1737)

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة = شرح لمعه؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)
[دنا ۶۰/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۸۸/۲۹

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد ابراهیم، تا: محرم ۱۱۱۴ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۳۹۶]

● **تعلیقة بلوغ الارب من تحقیق استعارات العرب** / بلاغت / عربی

ta'līqat-u bulūġ-il arab min taḥqīq-i isti'ārāt-il 'arab

لیثی سمرقندی، ابوالقاسم بن ابی بکر، - ۸۸۸ ؟ قمری

laysī samarqandī, ab-ol-qāsem ebn-e abī-bakr (- 1484)

وابسته به: الاستعارة = فرائد العوائد فی معانی الاستعارة و اقسامها = الرسالة السمرقندیة = الفریدة =رسالة الاستعارة و العقود = فرائد الفوائد = بلوغ الارب = فوائد العوائد؛ لیثی سمرقندی، ابو القاسم بن ابی بکر (-۸۸۸)

تعلیقه‌ای است بر رساله خود مؤلف در استعارات موسوم به «بلوغ الارب من تحقیق استعارات العرب» که در ایضاح المکنون از ابی القاسم سمرقندی معرفی شده است در المخطوطات اللغویة فی المتحف العراقی ص۱۱۵ «بلوغ الارب فی تحقیق استعارات العربی» از عبدالملک بن جمال الدین بن صدرالدین بن عصام الدین اسفراینی معرفی شده که مختصر رساله استعارات سمرقندی است.
[دنا ۶۰/۳؛ ایضاح المکنون ۱۹۴/۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۷۹۵-۳۹/۱۷۵

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعدفهذا تعلیق لطیف قصدتن به حل مختصری الموسوم ببلوغ الارب من تحقیق استعارات العرب ... بسم الله الرحمن الرحیم ای اولف والبا للمصاحبة؛ **انجام:** العقد الثانی من العقود الثلاثة فی تحقیق الاستعارة بالکنایة وهو هذا اتفق القوم ای ارباب هذا الفن علی انه اذا شبه فی النفس
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ در آخر نسخه بحث اصولی با عنوان «بعد نسخ الوجوب هل یبقی الجواز» به خط ربیع بن نصر الله تنکابنی؛ جلد: مقوا با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۳۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۶۰]

← تعلیقة بهبهانیة ⟵ مفاتیح المطاعم
← تعلیقه تشریح الافلاک ⟵ حاشیة تشریح الافلاک

● **تعلیقة التقریب لفهم المجود اللبیب** / قرائت / عربی

ta'līqat-ut taqrīb li-fahm-il mujawwid-il labīb

ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱ - ۸۳۳ ؟ قمری

ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351 - 1430)

تعلیقه‌ای بر رساله التقریب لفهم المجود اللبیب است که به نام ابوبکر امین الساده الاراف نگاشته شده است.

آغاز: بعد بسمله، الحمدلله تعلیقة مبارکه مشتملة علی سبعة فصول مختصرة مفیدة ان شاءالله تعالی محتاج الیها فی التجوید ینبغی لقاری القران ...

انجام: و لم یقع فی الکتاب العزیز یاء ساکنه قبلها فتحه و بعدها نحو اخشی. با هند انتهی ذلک و الله تعالی اعلم بالصواب ...
[دنا ۳/ ۶۰]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۶۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عثمان بن محمد بن محمد جزری، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۵ص (۲-۶۶)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [سنا: ف: ۲ - ۱۱۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۴۰۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سیاه، ۱۳ص (۱۳۰-۱۴۲)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳۳/۲ - ۱۱۵]

⟵ تعلیقة تهذیب الاحکام ⟵ حاشیة تهذیب الاحکام

● **تعلیقه توبیخیه** / فارسی
ta'līqe-ye towbīxīye

از عقلاء سالف

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۰۱۲ض
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم سرخ، ۱ص (۲۵۶)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۴۷/۱ - ۱۴۰]

● **تعلیقة حاشیة الکشاف** / تفسیر / عربی
ta'līqat-u ḥāšīyat-il kaššāf

حسنی نسابه، جمال الدین احمد
hasanī-ye nassāba, jamāl-od-dīn ahmad

وابسته به: حاشیة الکشاف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
وی در این حاشیه قسمت اندکی از حاشیه سید شریف را مورد گفتگو و نقد قرار داده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۴۶/۲
آغاز: قوله فضلان یقع، فضلا کلمة یتوسط بین کلامین مثبتین اومنفیین یشتر کان فی امر احدهما اعلی من الاخر و یراد بثبوت ... علی سبیل الاولیوة؛ **انجام:** اعترفنا و علی موابد عواید هما عکفنا و حول کعبة نصانیفهما سعینا و طفنا انتهی کلام السید الفاضل الکامل المتفنن جمال العرب قودة ائمة الادب جمال الملة و الدین احمد الحسنی النسابة روح الله تعالی روحه
خط: نسخ، کا: عبد الکریم بن محمد بن مولا عبد الکریم، تا: ۸۳۱ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج با ترنج و نیم‌ترنج، ۳ص (۱۸۰-۱۸۲)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۹ - ۱۱۰]

● **تعلیقه در بیان مفعول مطلق کشحا** / نحو / فارسی
ta'līqe dar bayān-e maf'ūl-e motlaq-e kašhā

قزوینی، عبدالنبی بن محمد تقی، ۱۱۲۵-۱۱۹۷ ؟ قمری
qazvīnī, 'abd-on-nabī ebn-e mohammad taqī (1713 - 1783)

از عبدالنبی (گویا قزوینی قرن ۱۲)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۹/۱۰۲
خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالنبی، تا: قرن ۱۲؛ ۱ص (۱۹۵) [مختصر ف: ۱۸۲]

● **تعلیقه در فقه** / فقه / عربی
ta'līqe dar feqh

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۷۹۳
آغاز: بدوام بقائه عبدالله بن احمد بن محمود النسفی و هو منسوب الی نسف و هو بلدة من ترکستان غفرله؛ **انجام:** الخصومة و القضاء بالحق من اقوی الفرایض بعد الایمان
موجودی شامل کتاب طهارت تا کتاب حواله می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: خرداد ۱۳۷۲، کاغذ: حنایی کم آهار، جلد: مقوا با عطف میشن قهوه‌ای، ۲۰۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۵۱]

● **تعلیقه رساله چرخیه** / طبیعیات / فارسی
ta'līqe-ye r.-ye čarxīye

خلخالی خوجینی، محمد صالح، ق۱۲ قمری
xalxālī xūjīnī, mohammad sāleh (- 18c)

وابسته به: چرخیه؛ زنگنه، نظر علی
تاریخ تألیف: ۱۱۷۶ق
رساله چرخیه که در شرح چرخ محمد آقای فرانسی پاریزی (پاریسی) و به‌وسیله نظر علیخان زنگنه تدوین شده است. این رساله چون واجد مسائل علم طبیعی قدیم است و با توجه به آنها نظر علیخان به مشکل و تبیین چرخ پرداخت لذا ایجاب می‌کرد که باز مسائل فلسفی مطروح در آن مورد گفتگو واقع و روی آن تصمیمهایی گرفته شود. خلخالی در این تعلیقه نظریاتی نسبت به نظر نظر علیخان ابراز و در مسائل مردد تصمیماتی جز آنچه نظر گرفته می‌گیرد. (عبدالله انوار)
[دنا ۳/ ۶۰]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۰۰۴/۶
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین اما؛ **انجام:** کیفیت آن برداعی معلوم نیست متعرض جواب نشده ام، حرره العبد الاحقر ابن محمد سعید محمد

صالح الخلخالی الخوجینی و السلام علی من اتبع الهدی ۱۱۷۶هـ.ق.
کا: ابوالقاسم بن محمد تقی اردبیلی، تا: ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی میشن تریاکی، ۳ص (۸۳-۸۵)، ۱۹ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۷۶۶]

● **تعلیقه رساله عملیه** / فقه / فارسی

ta'līqe-ye r.-ye 'amalīye

نراقی، ابوالقاسم بن محمد مهدی، - ۱۲۶۵ قمری

narāqī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad mahdī (- 1849)

تعلیقات مختصری است بر رساله عملیه ملااحمد بن محمد مهدی نراقی که به درخواست جمعی از مخادیم و احباب نگاشته است.

[دنا ۶۰/۳]

کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه: ۱۱۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چنین گوید بنده احقر ... که بعد از رحلت سرکار بندگان علیین مکان خلد آشیان مرحوم مغفور

خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد ابراهیم کوزکنانی، تا: ۱۳ شعبان ۱۲۵۲ق؛ مصحح؛ تملکی به سال ۱۲۸۰ با مهر «یا محمد» (بیضی)، با تاریخ تولد محمد اسماعیل به نظم و به سال ۱۲۱۵ و تاریخ منظوم محمد مهدی به سال ۱۲۲۱ و وفات وی به سال ۱۲۹۶ و تاریخ تولد کاتب ظاهراً به نام محمد به سال ۱۲۲۹ و چندین معما، و روایتی به نقل از سید هاشم واعظ و دوازده امام و دعای صنمی قریش و دعای احتجاب و اشعاری از فتحعلی شاه و چهل حدیث نبوی؛ فاقد جلد، ۲۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹۹]

● **التعلیقة السجادیة = شرح کتاب من لایحضره الفقیه** / شرح حدیث / عربی

at-ta'līqat-us sajjādīya = š.-u k.-i man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh

تفرشی، مراد بن علی، ۹۶۵ - ۱۰۵۱ قمری

tafrešī, morād ebn-e 'alī (1558 - 1642)

وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱)

تاریخ تألیف: ۱۷ ربیع الاول ۱۰۴۴ق

کتاب، شرح و حاشیه است بر کتاب «من لایحضره الفقیه» در دو جلد و مذیل داشته آن را به شرح احوال روات و اسانید احادیث مشیخه مؤلف آن کتاب و در این باب غالباً نقل از تلخیص الأقوال میرزا محمد استرابادی و نقدالرجال میر مصطفی تفریشی نموده است. مؤلف کتاب را به نام نامی حضرت مولانا سید الساجدین (ع) معنون و مشرف داشته است. مقصود مؤلف در این کتاب شرح احادیث منقول در من لایحضره الفقیه نبوده بلکه مقصود او تنقیح و تهذیب و بیش از هر چیز مرتب و الفبایی ساختن مشیخه و روایان احادیث کتاب فقیه بوده است. تفریشی (به نوشته حاجی نوری) نخستین کسی است که به کار ترتیب دادن مشیخه فقیه پرداخت. نخست مشیخه را شرح کرده و یکایک رجال اسناد را مورد بررسی قرار داده و ضعیف و موثق امامی و غیر امامی را جدا ساخت و برای هر یک از طرق رقمی خاص از یک به بالا گذارده که و سپس در فهرست الفبائی، با تکرار این رقم، کار مراجعه به رجال کتاب فقیه را آسان کرده است. او می گوید «من به میر مصطفی (که ظاهرا شاگرد ملا مراد بوده) توصیه کردم در تألیف کتاب نقد الرجال عبارات علماء سلف را عینا و بدون تغییر نقل کند و او نیز تا آنجا که توانسته چنین کرده است».

آغاز: بسمله الحمدلله رب الارباب و مسبب الاسباب و مفتح الابواب و مسهل الصفات الذی خلق فسوی ... أما بعد فهذه تعلیقات علی کتاب من لایحضره الفقیه ...

[الذریعة ۲۲۳/۴-۲۲۴ و ۲۲۴/۳؛ مصفی المقال ص ۴۵۴ و ۴۶۰؛ دنا ۶۰/۳ (۶۷ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۵۲۶

جلد دوم؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱ [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۰۰

آغاز: بسمله، الجزء الثالث من الحاشیه الموسومه بالتعلیقه السجادیه التی علقها؛ **انجام:** قال النجاشی انه یعرف و ینکر روی عن الاصبع و روی عن الباقر و الصادق علیهما السلام

از باب قضاء شروع تا آخر «وصیت»؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۴۴ق؛ آخر کتاب حدود چهار پنج صفحه یکی درباره یافتن مشیخه من لا یحضره الفقیه و دیگر خطبه نحله آمده است؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد با ترنج و نیم‌ترنج، ۱۵۲گ، ۲۳ سطر (۱۶/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۴۱]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۹۷۲

خط: نستعلیق، کا: جعفر رازی، تا: ۱۰۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۱۶۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۶سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

۴. میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه: ۱۴

آغاز: من النازل فیکون حدوث معظمه فی السماء

تا آخر جزء ثانی و آغاز ابواب القضایا و الاحکام است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر ذیقعده ۱۰۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف مخ: - ۲۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۱۴

آغاز: بسمله، هذه هی الحاشیه المسماه بالتعلیقه السجادیه التی علقها احقر العباد مراد التفرشی علی کتاب من لایحضره الفقیه تصنیف الشیخ الاعظم و المقتدی المعظم ... ابواب القضایا و

الاحکام باب من یجوز التحاکم الیه و من لایجوز قوله علیه السلام الی رجل منکم الی من الشیعه تعلم شیا من قضائنا ای حکمنا و فی بعض النسخ من قضایانا؛ **انجام:** و قال النجاشی انه یعرف و ینکر روی عن الاصبغ و روی عن الباقر و الصادق علیها السلام قد تمت بعون الله. و احسن فی اعلی عسین اکرامه. در عصر یوم الاثنین سنه شما و ستین بعد الف.. به دست فقیر حقیر نحیف مذنب عاصی ابن حسن محمد مهدی الحسنی التفرشی ... و لجمیع المومنین و المؤمنات برحمتک یا ارحم الراحمین.

جزء سوم «باب القضایا» تا آخر؛ خط: نسخ تحریری، کا: ابن حسن محمد مهدی حسینی تفرشی، تا: ۱۰۶۸ق، به فرموده حاج مولانا محمد تبریزی؛ در پایان فهرستی از اسماء الرجال در چهارده صفحه نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی چیتی عطف تیماج قرمز، ۵۷۲ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۷۹۳]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۷۰۱

خط: نستعلیق، کا: حسین تفریشی، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۰۷۵ق؛ مصحح؛ تملک: محمد مکی بن محمد بن شمس الدین بن حسن بن زین الدین نوه شهید اول به تاریخ ۱۱۵۶ و مهر «محمد بن مکی العاملی من ولد الشریف ابی عبد الله الشهید العاملی» (مربع)، محمد علی بن کاظم و مهر «الواثق بالله الغنی عبده محمد علی» (مربع)، عبد الرزاق بن حاجی جعفر بن علی رضا بن علی اسعد بن علی رضا گیلانی به تاریخ ۱۲۲۲، محمد مکی؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۱۲ – ۲۸۷]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۵۹۱–۱۸/۱۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله علیه السلام اقرأ وارق امر من رقی یرقی کرضی یرضی ... وهذه هی التعلیقة السجادیة المعلقة علی الفقیه وقد خرجت من السواد الی البیاض بتوفیق الله سبحانه وتعالی

خط: نستعلیق، کا: محمد زمان فادجردی قمی، تا: ۹ محرم ۱۰۷۶ق؛ دارای یادداشت‌های متفرقه که حسین بن عبدالباقی الامامی به تاریخ ۱۳۰۵ق و حسینی نوشته اند؛ وقف‌نامه‌ای به تاریخ ۱۲۳۰؛ مهر: «افقر المفتاقین الی الله الغنی محمد باقر بن علی رضا الحسین» (بیضی)، «محمد صادق بن علی رضا الحسینی الموسوی»؛ جلد: تیماج زرد، ۳۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۹۵۹]

۸. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه: ۲۰۹

خط: نستعلیق، کا: عبدعلی بن ناصر کاظمی، تا: رمضان ۱۰۷۷ق، جا: مشهد رضوی؛ محشی؛ در پایان مشیخه من لایحضر به ترتیب حروف الفبا و چندین فائده از فوائد کتاب وسائل الشیعه به خط کاتب در ۲۳ رمضان ۱۰۷۷ و اجازه شیخ حر عاملی به کاتب در ۶ شوال ۱۰۹۷؛ تملک: درویش علی بن حسین بغدادی، میرزا حسن محمودی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۲۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۱۷۱]

یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه: ۶

همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۴۵۱]

۹. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۲۲۴

خط:نستعلیق،کا:محمدرضا قمی، تا: ۱۰۸۲ق [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۳]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۰۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** من قضا یا امیرالمومنین (ع) ما فیه من وصیة امیرالمومنین (ع) لابنه محمد الحنفیة علیه الصلاة و السلام و الحمدلله رب العالمین

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد صادق بن محمد علی کتعلی هزار جریبی، تا: ۶ محرم ۱۰۸۸ق؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۶۲]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۷۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان السهم یصیب المراة ای الحیوان الذی یرمی ثم یخرجه من الجانب

جلد ۱؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: بین سال‌های ۱۰۶۰تا۱۰۹۰ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا با روکش گالینگور قهوه‌ای، ۱۸۲گ،۲۳سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱–۲۰۱]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** أو من ظهر القلب رزقنا الله عزوجل و جمیع شیعة علی أمیرالمؤمنین علیه السلام بحق علی علیه السلام و صلی علی محمد و آله المعصومین فهذه هی التعلیقة السجادیة المعلقة علی الفقیه.

جلد اول و دوم که از باب المیاه تا پایان باب الفروض علی الجوارح را شامل است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: محمد ربیع فرزند برخوردار، اصفهانی، تا: چهارشنبه ۲۰ ربیع الاول ۱۰۹۲ق؛ مصحح، محشی با رموز «منه»، «۱۲»، «صراح» و غیره؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۸گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۳۰ – ۴۶۳]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۹۵۳

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله ... فهذا هو الجزء الثانی من حاشیة العالم ... مولانا مراد التفرشی ... علی الجزء الثانی من کتاب من لایحضره الفقیه تصنیف ... ابی جعفر محمد بن ... بابویه القمی ... باب علة وجوب الزکوة؛ **انجام:** و جمیع شیعة علی امیرالمؤمنین ... المعصومین. و هذه هی التعلیقة السجادیة المعلقة علی الفقیه و قد خرجت من السواد الی البیاض بتوفیق الله سبحانه و تعالی الی هنا فی اللیلة الثالثة و العشرین من شهر رمضان المبارک و ارجوا من الله عزوجل ان یوفقنی لاخراج باقیها الی البیاض المنقول عن خط المحشی رفع الله تعالی درجاته و نجزت کتابته علی یدی اقل الخلق ابن المحشی رحمه الله ظهیرالدین علی یوم الثلثا الثامن و العشرین من شعبان من شهور سنه ثلث و تسعین بعد الف.

از زکوة است باب ۸۶ تا باب ۳۵۸ (الفروض علی الجوارح) و جزو دوم؛ خط: نسخ، کا: ظهیرالدین علی بن ملا مراد تفرشی، تا:

سه‌شنبه ۲۸ شعبان ۱۰۹۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۷گ، ۲۳ سطر (۸×۱۸)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۲۹۵۲]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۹۵۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فهذا هو الجزء الرابع من التعلیقة السجادیة ... ذکر جمل من مناهی النبی صلی الله علیه وآله؛ **انجام:** وقال النجاشی انه یعرف وینکر روی عن الاصبغ وروی عن الباقر والصادق علیهما السلام.

شرح مشیخة؛ خط: نسخ، کا: ظهیرالدین علی بن ملا مراد تفرشی فرزند مؤلف، تا: ۲۶ ذیحجه ۱۰۹۳ق؛ از روی نسخه مؤلف؛ مصحح، در آخر فهرست اسامی مشیخه به ترتیب حروف الفبا آمده؛ مهر: کتابخانه مجد الدین (مستطیل)؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۸گ،۲۳سطر،اندازه:۱۲/۵×۲۳/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۳۹۶]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۸۷/۱

آغاز: قوله علیه السلام فلم یخلصه ای فلم یخلص رداءه من اردیة القوم و لم یمیز بینها فظهر انه سکران؛ **انجام:** و قال النجاشی انه یعرف و ینکر روی عن الاصبغ و روی عن الباقر و الصادق علیهما السلام

از باب ۵۰۰ (دیه جوارح انسان) تا پایان کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: ظهیرالدین علی بن ملا مراد تفرشی، تا: ۱۰۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ از سوی محمد امین بن محمد علی استرآبادی مقابله شده با این عبارات: «قد قابلت هذه النسخة الشریفة بنسخة الاصل التی بخط مؤلفها افاض الله علی تربته المراحم الربانیة بامر استادی و من الیه فی طرف من العلوم استنادی ابن المؤلف ادام الله عزه و اقباله و کثر فی العلماء النحاریر امثاله حرره الع ابن محمد علی محمد امین الاسترآبادی فی اوائل شعبان المعظم سنة ۱۰۹۶»، محشی با نشان «منه، ظ هـ ر ف ی سلمه الله تعالی» و غیر آن، مصحح؛ کاغذ: فرنگی،۱۲۶گ(۱-۱۲۶)،۱۴سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۸۱۶]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۷۹۱/۱

آغاز: هذه هی الحاشیة المسماة بالتعلیقة السجادیة ... ابواب القضایا و الاحکام، باب ۳۰۹، من یجوز التحاکم الیه و من لایجوز، قوله علیه السلام الی رجل منکم ای من الشیعة؛ **انجام:** و قال النجاشی انه یعرف و ینکر روی عن الاصبغ و روی عن الباقر و الصادق علیهما السلام

جلد دوم، از ابواب القضایا و الاحکام تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد هادی حسینی، تا: محرم ۱۰۹۶ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده با نشان «بلغ»؛ واقف: یوسف آقا، کاغذ: شرقی، ۱۹۴گ (۱-۱۹۴)، ۱۸سطر، اندازه: ۷/۵×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۸۲۲]

۱۷. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۴۲۰

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذا هو الجزء الثانی من ... باب علة وجوب الزکوة؛ **انجام:** و انه یقرء ما کان فی الدنیا اما مطلقاً او من ظهر القلب، رزقنا الله عزوجل و جمیع شیعه علی امیرالمومنین (ع) بحق علی (ع) و صلی الله علی محمد و آله معصومین.

جلد ۲؛ خط: نستعلیق، کا: ظهیرالدین علی بن ملا مراد تفرشی، تا: ۱۰۹۶ق؛ آن را از روی نسخه اصل که به خط پدرش (مؤلف) بوده نوشته؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: ظهیرالدین علی بر طلاب مشهد؛ کاغذ: صیقلی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۷گ، ۱۴ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۴۸]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۶۶۸

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمود یوسف بن حسین علی تبریزی، تا: دوشنبه ۶ شوال ۱۰۹۷ق؛ تملک: سید حسن شبر؛ جلد: قرمز، ۲۴۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۵۶]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۷۲/۲

خط: نسخ، کا: حسین بن حافظ علی کمال الدین (جزء اول) تا: ۱۰۹۸، قنبر علی بن شمس الدین علی طبسی (جزء دوم)، تا ۲۵ ربیع الاول ۱۰۹۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۱۸گ (۱۹۶پ-۳۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۳ - ۶۱]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۶۹۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... باب ۸۶ علة وجوب الزکوة.؛ **انجام:** رزقنا الله عزوجل و جمیع شیعة علی امیرالمؤمنین (ع) ... برحمتک یا ارحم الراحمین.

جلد۲، از زکات تا پایان حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ رجب ۱۰۹۹ق؛ واقف: سیدکاظم عصار، دی ۱۳۵۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۱۴۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۹سم [ف: ۱۴ - ۱۵۳]

۲۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۳۰]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۷۷۶

جلد یکم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (باب ۳۰۸ ناتمام مانده است)؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۴۸۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۶۳]

۲۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۴۹

از باب میاه تا معرفت موضع قبر علی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه قدس سره»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ،۲۵سطر(۱۴×۲۱/۵)،اندازه:۲۰/۵×۳۰سم[ف: ۴۸۸]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۴۰۶

آغاز: بالصدوق رضی الله عنه و اوضاه و هو کتاب کامل فی مضاه لم یعمل مثله فی مغزاه علقها علیه فی اثناء المذاکرة؛ **انجام:** فلاینا فی تفضیل الیومیة علیها علی ما یستفاد من ظاهر بعض الاحادیث

از ابتدای طهارت تا اوائل «باب فضائل الحج»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (برگ اول) و انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج و سرترنج، ۱۶۱گ، ۱۸ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۰۲]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۲۳۲

تا «باب ثواب زيارة النبی» می‌باشد؛ خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۶۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۶ - ۱۹۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۲۴۷

آغاز: الاستقاء بظرف يسع الكر او على وجه لا يصل الماء الى الشعر؛ **انجام:** و ارجو من الله عزوجل ان يوفقنی لا خراج ما فيها الى البياض.

ج ۱-۲، از طهارت تا پايان حج را داراست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (۵ ورق)؛ اهدايی: کاظم مدير شانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تيماج عنابی، ۲۶۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۱۵۲]

۲۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۴۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** وهذه هی التعليقة السجادية المعلقه على الفقيه قد وصلت من الاول الى الاخر الجزء الثانی من الكتاب ويتلوه ابواب القضايا والاحكام والحمدلله رب العالمين

جلد اول ودوم تا اول قضايا واحكام؛ خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تيماج قهوه‌ای با ترنج، ۲۶۹گ، ۱۷ و۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۰]

۲۸. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه: ۴۱۶۷

آغاز: الغسل و فی ق الدهن بالضم قدر ما يبل وجه الارض من المطر الجمع دهان؛ **انجام:** و الواجم الذی اشتدحزنه حتى امسك عن الكلام و فيه التبذل ترك التصاون قوله عليه السلام ...

كتاب الطهارة تااواخر باب النوادر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ يا ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تيماج مشكی، ۲۶۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۶]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۶۷۲۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا آخر الجزء الثانی من الكتاب و يتلوه ابواب القضاء و الاحكام و الحمدلله رب العالمين

جلد ۲-۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدايی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۶۰گ،۱۷سطر،اندازه:۱۴/۵×۱۹/۵سم[اهدائی رهبر:۲ اخبار۱- ۲۰۱]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۷۰۸

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم هذه هی الحاشيه السماه باالتعليقه السجاديه؛ **انجام:** انه يعرف و ينكر روی عن الاصبغ عن الباقر و الصادق عليهما السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدايی: رهبری؛ جلد: تيماج، ۲۳۳گ، ۱۵ سطر [رايانه]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۴۲۳

آغاز: بسمله، باب المعايش و المكاسب و الفوائد و الصناعات؛ **انجام:** و قال النجاشی انه يعرف و ينكر روی عن الاصبغ و روی عن الباقر و عن الصادق عليهما السلام ... من ليلة الاثنين السابع عشر من شهر ربيع الاول ... مراد بن عليخان ... و تجاوز عن سيئاتهما ... سلمة بن الخطاب سليمان بن جعفر الجعفری سليمان بن حفص سلمان بن خالد

از «باب المعايش و المكاسب» تا پايان كتاب و از فهرست رجال يك برگ ساقط می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: محمد رفيع موسوی شانديزی، تا: رجب ۱۱۰۲ق، مصحح، مقابله شده؛ اهدايی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، ۹۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۰۲]

۳۲. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه: ۳۹۷۸

آغاز: برابر

از آغاز تا پايان جزء دوم و ابتدای ابواب قضايا و احكام؛ خط: نستعليق، کا: شيخ محمد طالب بن عبدالله بن شيخ علی جيلی لاهجی، تا: چهارشنبه سلخ جمادی الاول ۱۱۰۲ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ تملك: «سيد ابی القاسم الموسوی»، «سيد حسن موسوی» و تملكی با مهر «عبده احمد بن حسن الموسوی» (بيضی)؛ وقف‌نامه كتاب به سال ۱۲۹۵ با مهر «عبده محمد جعفر بن محمد باقر الموسوی» (بيضی)؛ مهر: كاتب با عبارت «طالب العلوم»؛ جلد: تيماج مشكی، ۱۵۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۶]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۲۹۵

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه جمادی الثانی۱۱۰۴ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشانه «منه»، مجدول، با دو سرلوح زرين؛ تملك: جواد بن مرحوم سيد عيسی در شوال ۱۲۰۶، محمد هاشم بن الحاج مهدی العطار؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۴ سطر (۹/۵×۱۸/۵) [ف: ۱۶ - ۲۱۵]

۳۴. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۲۶۶۸

خط: نسخ و نستعليق، کا: محمد صالح بن محمد سالم بن زكی جزايری، تا: ۱۳ محرم ۱۱۰۴ق؛ از روی نسخه ظهيرالدين علی پسر محشی مورخ روز سه‌شنبه ۲۸ شعبان ۱۰۹۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: ميشن ترياكی، ۲۳۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۲×۱۹سم [ف:۱-۱۰۷]

۳۵. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: بدون شماره

من كتاب الحج الى الديات؛ کا: ابراهيم، تا: ۱۴ ذيحجه ۱۱۰۷ق؛ افتادگی: آغاز [دليل المخطوطات: ۱ - ۹۸]

۳۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۲۰۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وسعد الخفاف وسعد بن طريف واحد و كان ناووسيا وقف على ابی عبدالله (ع) و قال النجاشی انه يعرف روی عن الاصبغ و روی عن الباقر و الرضا (ع) قد تمت بعون الله تبارك و تعالى و تقدس و تعظم التعليقة السجادية المعلقه على كتاب من لايحضره الفقيه

خط: نستعليق، کا: جلال الدين محمد بن عماد الدين محمود لاهيجی، تا: ۱۵ رمضان ۱۱۰۹ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ محشی از مؤلف با امضای «منه رحمه الله »، مصحح، در پايان اسانيد من لايحضره با تعداد رواياتشان آمده؛ تملك با مهر «محمدحسين الحسينی» (بيضی)؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۲۵ سطر، اندازه:

۱۸×۲۴سم [ف مخ: ۱ - ۴۳۰]

۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۳۲۰

بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق، خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۳۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۸۸

آغاز: احقر العباد مراد التفرشی عفی الله عزوجل عنه وعن والدیه للنبی والوصی کاشفة عن خفیاته موضحة شیئاً من خباته حالت ان اشرفها باسم رابع الائمة المعصومین؛ **انجام:** و ظاهره انه یرقی بعدد ما یقرأ من الایات و انه یقرأ ماکان فی الدنیا اما مطلقا او من ظهر القلب رزقنا الله عزوجل و جمیع شیعة علی امیر المؤمنین بحق علی (ع)

طهارت تا آخر حج و مزار؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد حسن خاتون آبادی، تا: رمضان ۱۱۱۰ق، جا: اصفهان، مدرسه جده؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۲۹۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۱]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۱

آغاز: و الکسر قوله علیه السلام فرجعت الی الحق لعله أراد بالحق البیت الذی تستحقه المرأة ان تدخل فیه؛ **انجام:** و قال النجاشی انه یعرف و ینکر روی عن الاصبغ عن الباقر و الصادق علیهما السلام.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن محمد اشرف اصفهانی، تا: ۲۳ ذیحجه ۱۱۱۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی، ۳۴۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۸۵]

۴۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۰۲۶

آغاز: هذه هی الحاشیة المسماة ... باب من یجوز التحاکم الیه و من لایجوز ... الی رجل منکم أی من الشیعة یعلم شیئاً؛ **انجام:** و قال النجاشی انه یعرف وینکر روی عن الاصبغ عن الباقر و الصادق علیهما السلام.

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر شریف نجفی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ صفر ۱۱۱۹ق؛ تملک با مهر «الواثق بالله الغنی عبده غلامعلی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۵]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۲-۹/۱۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذه هی التعلیقة السجادیة المعلقة علی الفقیه و قد خرجت من السواد الی البیاض بتوفیق الله سبحانه وتعالی الی هنا فی اللیلة الثالثة العشرین من شهر رمضان المبارک

از اول تا باب الفروض علی الجوارح؛ خط: نستعلیق، کا: حسن علی بن ملا محمد حسین ملقب به طاهر مازندرانی، تا: آخر ذیقعده ۱۱۲۱ق، جا: اصفهان، مسجد نواب تقربخان حکیم داود؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۵۹]

۴۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۹۷۹

خط: نستعلیق، کا: رکن الدین محمد حسینی، تا: یک‌شنبه ۲۶ محرم ۱۱۲۱ق (پایان جزء اول)؛ مصحح، محشی؛ تملک: «ابا محسن» به سال ۱۱۹۸ آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۶]

۴۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۱۱۹۲/۳

آغاز: اللهم فاجعلنا من الحامدین لک ... فهذه تعلیقات علی کتاب من لا یحضره الفقیه

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۹ رجب ۱۱۲۳ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج نرم تریاکی، ۱۸۶گ (۳۷-۲۲۲)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳ - ۸۸۹]

۴۴. یزد؛ علومی یزدی، محمود؛ شماره نسخه: بدون شماره

کا: غیاث الدین محمد بن محمد جعفر تبریزی، تا: ۱۱۲۳ق [نشریه: ۷ - ۷۱۳]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۷۶

آغاز: بل المراد بالاقسام هنا اعم من ان یکون اقساما و اجزاء حقیقة؛ **انجام:** و قال النجاشی انه یعرف و ینکر و روی عن الباقر و عن الصادق علیهما السلم ... ما فیه من وصیة امیرالمؤمنین علیه السلام لابنه محمد بن الحنفیه علیه السلام.

جلد۱-۴؛ خط: نستعلیق، کا: محمد معصوم بن رفیع الدین (جلد ۲) و ولی محمد بن علیرضا خبوشانی (سایر جلدها)، تا: ۱۱۳۰ق؛ افتادگی: آغاز (۸ ورق)؛ محشی با رموز «ر ف ی، ابن المحشی، منه ره و ...»؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، ۱۴۰۵ق؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۸سم [ف: ۱۴ - ۱۵۱]

۴۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۹۱۵

از باب ۴۸۴ تا آخر کتاب. همراه با شرح مشیخه و ترتیب آن؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی بن ابوالفتوح، تا: چهارشنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۱۳۳ق؛ اندازه: ۱۴×۲۰سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۳۰]

۴۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** من العلم القطعی دون الظن و الاجتهاد و فی ص الحرف مثل عس وعسراتجر فیه السیول.

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۳۶ق؛ مصحح؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «المذنب محمد محسن» (بیضی)، «الملک لله داخل کتابخانه خصوصی داعی شد» (بیضی)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد حسن» (مربع)؛ فاقد جلد، ۱۵۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۳سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۶]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** انمحی رسم خطه فی نسخة الاصل

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۴۵؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ کاغذ: آهار مهره نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۲۷۵گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۸۵]

۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۰۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** غیر وقت الفضیله

تا آخر باب صلوة؛ خط: نستعلیق، کا: فرزند مؤلف، بی‌تا؛ کاتب نسخه فرزند مؤلف است و پس از فوت مؤلف نوشته؛ واقف: شیخ محمد باقر، سال ۱۱۷۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی،

۱۹۷گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ - ۸۶]

۵۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۰۸/۹ ـ ج

آغاز: و لما فرغنا بتوفیق الله ... عما یتعلق بمتن الکتاب؛ **انجام:** والصادق علیهما السلام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۹۸پ-۱۲۰پ)، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۳)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۲۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما فیه من وصیة امیرالمؤمنین (ع) لابنه محمد بن الحنفیه (ع) و الحمدلله رب العالمین.انجام ج۱: قوله علیه السلم لیسا منا ای یخرجا منا و لا یرجعان الینا و الحمدلله رب العالمین و هذا اخر ما علق من التعلیقه السجادیه علی الجزء الثالث من کتاب من لایحضره الفقیه تصنیف ثقة الاسلام. و هو الموفق و المعین و الحمدلله رب العالمین.

شامل سه جزء (اول و دوم و سوم)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۷۸ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۷۹۱]

۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۰۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** (باب النوادر و هو آخر ابواب الکتاب - پس از میراث) قوله فاذهب عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا. هذا یدل علی عصمتهم ع ... و هم ع مطهرون عنه صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین الطیبین الطاهرین و الحمدلله رب العالمین. تمت بالخیر.

خط: نستعلیق ریز و خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: محمد باقر بن محمد تقی موسوی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۲۷ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۱۲۲۴]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۴۷-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حاجی میرزا حسن محمودآبادی یزدی مدرس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۶گ [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۱]

۵۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۸۴۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان من قد یجیء للتعلیل او بعض.

کا: محمد بن حسن قهپائی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ قهوه‌ای عطف تیماج عنابی، ۲۷گ (۸۶-۱۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۴۴۹]

۵۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۵۵

آغاز: ای الی یده الیمنی، قوله و هنانی من باب التفعیل یاء المتکلم مفعوله الاول و طعامی مفعوله الثانی؛ **انجام:** و قال النجاشی انه یعرف و ینکر روی عن الاصبغ و روی عن الباقر و الصادق علیهما السلام.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی از مؤلف، با نشانی بلاغ نوشته شده در اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۴گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۱]

۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۶۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ پس از کتاب فهرستی است به ترتیب حروف جهت راویان حدیث در اسانید صدوق و ظاهراً این فهرست را خود تفریشی تنظیم کرده؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۶۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۴ - ۳۷۸]

۵۷. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۲۶۲

آغاز: الجزء الثالث من الحاشیه الموسومه؛ **انجام:** باب جوارح الانسان و مفاصله و دیة النطفه و العلقة و المضغه.

جلد سوم از ابواب قضا تا باب نوادر حدود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۸۷]

۵۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۶۱۳

آغاز: من خبیانه حاولت ان اشرفها باسم الرابع الائمة المعصومین و ثانیهم ولادة عن امیرالمؤمنین علیه السلام و اول التسعة من ولد ثالثهم صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین؛ **انجام:** و قال الکشی عن حمدویه ان سعد الاسکاف و سعد الخفاف و سعد ابن طریف واحد و کان ناووسیاً وقف علی ابی عبدالله علیه السلام و قال النجاشی انه یعرف و ینکر روی عن الاصبغ وروی عن الباقر و الصادق علیهما السلام قدتمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «الله محمد علی عبده المتوکل هاشم» (مربع)؛ جلد: تیماج زرشکی با ترنج و سر، ۲۹۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۰]

۵۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۰۶۵

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۶۱]

۶۰. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما فیه من خبر بلال و ثاب المؤذنین ما فیه مما کتبه الرضا ... سنان فیه متفرقا من قضایا أمیرالمؤمنین علیه السلام ما فیه من وصیة أمیرالمؤمنین علیه السلام لابنه محمد بن الحنفیة و الحمدلله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۱]

۶۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۵۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انه یقرء ما کان فی الدنیا أما مطلقاً أو من ظهر القلب رزقنا الله تعالی و جمیع شیعة علی امیرالمؤمنین و صلی الله علی محمد و آله المعصومین ...

تا کتاب القضایا و الاحکام؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: أسدالله بن اسماعیل، محمد باقر بن اسلام، مرتضی المحسنی؛ جلد: چرم زرد، ۲۳۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [مؤید:۱-۱۴۹]

۶۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۸۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ایدکم بروحه لعل المراد جبرئیل علیه السلام ... و لایرون الشخص کماورد فی بعض الاخبار و الاخر ان ذلک اخبار عما بلغه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۹گ، ۲۱ سطر،

اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۶۴]

۶۳. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه: ۱۲

بی‌کا، بی‌تا [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۱]

۶۴. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه: ۱۶

تا پایان جزو دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ از روی اصل؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۵۹۲]

۶۵. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۲]

۶۶. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه: ۳۴۲

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۱]

← تعلیقة شرایع الاسلام ← دلائل الاحکام

● **تعلیقة شرایع الاسلام = حاشیة شرایع الاسلام** / فقه / عربی

taʻlīqat-u šarāyiʻ-il islām = ḥāšīyat-u šarāyiʻ-il islām

رضوی، محمد بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

razavī, mohammad ebn-e mohammad hasan (- 19c)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۱ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

کتاب، شرح و تعلیقی است ناتمام بر مباحثی از «شرائع» محقق حلی. موجودی از آن شرح بر کتاب‌های اجاره و وقوف و صدقات و صلوة است و آن را نیز ناقص گذاشته است.

[دنا ۶۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۵۹

آغاز: کتاب الاجاره و التکلم فیها تارة من حیث لفظها و مرة من حیث معناها؛ **انجام:** الوضوء بقصد الواجب.

مباحث: ۱. بخشی از کتاب اجاره، ۲. بخشی از کتاب وقوف و صدقات، ۳. بخشی از کتاب صلاة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۱۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۱۵۱] و [ف: ۵ - ۴۲۱]

● **تعلیقه شرح عضدی بر مختصر الاصول** / منطق / عربی

taʻlīqe-ye š.-e ʻazodī bar moxtasar-ol osūl

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

وابسته به: مختصر المنتهی = مختصر الاصول = مختصر ابن حاجب؛ ابن حاجب، عثمان بن عمر (۵۷۰-۶۴۶)

شرح مختصر الاصول = شرح مختصر المنتهی؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)

در مبحث دلالات لفظیه و عقلیه.

چاپ: به اهتمام عبدالله نورانی در منطق و مباحث الفاظ (تهران، موسسه مطالعات اسلامی دانشگاه مک گیل با همکاری دانشگاه تهران: ۱۳۵۳)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۴۴/۱۶/۵

آغاز: فی الشرح العضدی لمختصر الاصول فی مبحث الدلالات. «الدلالة الوضعیة منها لفظیة، بأن ینتقل الذهن من اللفظ الی المعنی إبتدا ...» انتهت عبارته. اقول: لاامتناع فی أن یکون شیء واحد باحد الاعتبارین علة لنفسه بالاعتبار الآخر؛ **انجام:** فلافائدة لاتحاد الدلالتین ذاتاً، و اختلافهما اعتباراً، إذ مع ذلک لم یلزم اندراج دلالة التضمن فی اللفظیة. فتأمل.

کاتب = مؤلف، تا: شوال ۹۹۲ق؛ آن را برای تاج حسین (احتمالاً همان تاج الدین حسین صاعد بن شمس الدین طوسی صاحب کتاب) نوشته است، پس از این رساله شعرهایی از خودش به خط خود نگاشته است: چند بیتی که در ستایش از خودش سروده به پیروی از نظامی، قصیده ای از او، مناجات او از مشرق الانوار او که در آن از مخزن الاسرار نظامی پیروی کرده است (ص۲۲۱-۲۲۸)؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: مقوا با پارچه زری عطف میشن، ۱ص (۲۲۱) [ف: ۹ - ۸۰۸]

● **تعلیقة شرح لسان المیزان** / منطق / عربی

taʻlīqat-u š.-i lisān-il mīzān

حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر، ۱۰۸۰؟ - ۱۱۴۰ ؟ قمری

hoseynī nāʻīnī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1670 - 1728)

وابسته به: شرح لسان المیزان لوزن افکار الاذهان؛ حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر (۱۰۸۰-۱۱۴۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۷۲۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود ۱۱۴۰ق [مختصر ف: ۱۸۲]

← تعلیقة طرائف الحکمة ← شرح طرائف الحکمة

● **تعلیقة علی ارشاد الاذهان** / فقه / عربی

taʻlīqat-un ʻalā iršād-il aḏhān

قطیفی بحرانی، ابراهیم بن سلیمان، - ۹۵۰ ؟ قمری

qatīfī-ye bahrānī, ebrāhīm ebn-e soleymān (- 1544)

وابسته به: ارشاد الاذهان الی احکام الایمان؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

قطعه‌ای است از حاشیه بر «ارشاد» علامه حلی و هم اجازه‌ای

است از شیخ ابراهیم قطیفی به شیخ سراج الدین علی بن شهاب الدین احمد بن محمد بن هلال الحوشانی یا «البوشانی» تاریخ آن ۱۷ جمادی الثانی ۹۳۵ است. از این برمی آید که این قطعه از حاشیه بر «ارشاد»، تألیف شیخ مجیز است. شیخ ابراهیم قطیفی را بر «ارشاد»، دو تعلیق است: اول شرحی است به «قوله، اقول» موسوم به «الهادی الی الرشاد فی بیان مجملات الارشاد». دوم حاشیه است بر آن کتاب که در روضات الجنات، ص ۸ به عنوان «تعلیقه» ضبط شده که ظاهراً این نسخه است. اسلوب این نیز به طور «قوله، اقول» است. نسخه، دیباچه محشی را ندارد. موجودی از دیباچه، تا اواسط مبحث «حیض» شرح این جمله: «و لو ذکرت العدد خاصة عملت فی کل وقت» است.
[دنا ۶۳/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۵۱۸/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی و شکری آهار مهره فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه عطف تیماج عنابی، ۱۷ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ - ۴۲۱]

● **تعلیقة علی الاربعین للشیخ البهائی** / حدیث / عربی

ta‘līqat-un ‘ala-l arba‘īn li-š-šayx-il bahā’ī

مظفر علی

mozaffar ‘alī

وابسته به: الاربعون حدیثاً = اربعین شیخ بهائی = شرح الاربعین؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)
[دنا ۶۳/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۴۸

آغاز: هو بسمله. قال ایده الله تعالی الظاهر ان علی؛ **انجام:** و هنا واضح بحمد الله تعالی و تقدس ذکره

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۱۳۱]

● **تعلیقة علی الالفیة** / فقه / عربی

ta‘līqat-un ‘ala-l alfīya

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

وابسته به: الالفیة فی فقه الصلاة الیومیة = الفیه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴-۷۸۶)

مختصری است در شرح مقصود از این عبارت: «الرابع مسح مقدم شعر الرأس حقیقتاً او حکماً».
[دنا ۵۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۵۸

آغاز: الحمد لمن مسح جباه الحقائق بایدی رحمة السابقة السایغة؛ **انجام:** فلیتمسک به المتمسکون و الله یحق الحق بکلماته و لو کره المشرکون.

خط: نسخ، کا: علی بن احمد نباطی، تا: قرن ۱۱؛ واقف: شیخ محمد باقر، ۱۱۷۶ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۴گ، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۱۳۰] و [ف: ۵ - ۴۲۱]

● **تعلیقة علی بحث اوقات الصلاة من شرح اللمعة** / فقه / عربی

ta‘līqat-un ‘alā baḥṯ-i awqāt-iṣ ṣalāt min š.-il lum‘a

ساروی، محمد علی بن محمد رضا، - ۱۱۹۳ قمری

sāravī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad rezā (- 1779)

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة = شرح لمعه؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

توضیحی است بر بحث اوقات الصلاة شهیدثانی در شرح لمعه که آورده: «و اول الوقت أفضل من غیره الافی مواضع الی خمسة و عشرین» و فقط به ذکر سه مورد اشاره نموده، مؤلف در این مختصر به تفصیل تمام موارد را متذکر شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۱۳/۱۰

آغاز: الحمدلله الذی یحب من الخیر مایعجل و من العباده ما یؤتی علی الوجه الاکمل؛ **انجام:** و هذا الخبر مطلق فی جمیع الصلوات فرضها و نقلها هذا آخرما اردنا ذکره

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ ۱۳گ (۹۹پ-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۷]

● **تعلیقة علی بغیة الطالب** / فقه / عربی

ta‘līqat-un ‘alā buġyat-iṭ ṭālib

کاظمی، اسدالله بن اسماعیل، ۱۱۸۶ - ۱۲۳۷ ؟ قمری

kāzemī, asad-ol-lāh ebn-e esmā‘īl (1773 - 1822)

وابسته به: بغیة الطالب فی معرفة المفروض و الواجب؛ کاشف الغطاء، جعفر بن خضر (۱۱۵۴-۱۲۲۸)

تعلیقات مختصری است با عناوین «قوله - قوله».
[دنا ۶۳/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۴۶

آغاز: قوله الطواف الواجب و کذا صلاته کما مر قوله کوضوء الجنب و الحائض او ذات الدم بالفعل حال الوضوء و ان انقطع بعده بلا فصل

نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء - نجف اشرف. کتاب الطهارة و الصلاة است؛ خط: نستعلیق مایل به نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ محرم ۱۳۲۵ق؛ از روی نسخه ای پر غلط؛ ۲۲ص [عکسی ف: ۶ - ۲۹۵]

● **تعليقة على البهجة المرضية** / صرف و نحو / عربی
ta'līqat-un ala-l bahjat-ul marḍīyya
یحیی، ق۱۳ قمری
yahyā (- 19c)
وابسته به: البهجة المرضية فی شرح الالفية = شرح الفية ابن مالک؛ سيوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۲۶۱
آغاز: بسمله و به نستعين، هذا شرح سيوطی، الحمدالله رب العالمين و الصلوه و السلام؛ **انجام:** جمعه و الحمدالله تمت الكتاب بعون الملك الوهاب فی يداقل طلبه سنه ۱۲۵۷
خط: نسخ و نستعليق، کا: اشتهاردی، محمد صالح بن عبدالرحيم، تا: ۱۲۵۷ق [رايانه]

● **تعليقة على البهجة المرضية فی شرح الالفية** / نحو / عربی
ta'līqat-un 'ala-l bahjat-il marḍīyya fī š.-il alfīya
وابسته به: البهجة المرضية فی شرح الالفية = شرح الفية ابن مالک = شرح الخلاصة فی النحو؛ سيوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱)
تعلیقه‌ای است بر البهجة المرضيه سيوطی مشتمل بر خلاصه نکات آن با زياداتی چند از خود مؤلف.
[دنا ۳/۶۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۷۹۲/۳
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمين ... و بعد فهذا تعليق لطيف و مجموع شريف؛ **انجام:** و لا يخفى ما فيه من التكلف و الخروج عن الظاهر. (ناقص)
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنائی روشن، جلد: میشن، ۲۳گ (۵۰-۷۲)، اندازه: ۱۴/۳×۱۹/۷سم [ف: ۱۲ - ۴۰۸]

← التعليقة على التبيان فی تفسير القرآن > التبيان فی تفسير القرآن (منتخب)

● **تعليقة على تحرير اقليدس = رسالة فی الزاوية** / رياضيات / عربی
ta'līqat-un 'alā taḥrīr-i uqlīdis = r.-un fi-z zāwīya
خفری، محمد بن احمد، - ۹۵۷ ؟ قمری
xafrī, mohammad ebn-e ahmad (- 1550)
وابسته به: تحرير اقليدس = تحرير اصول الهندسة و الحساب = تحرير اقليدس؛ نصيرالدين طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)
مؤلف، تعریف زاویه را آن‌چنان که خواجه نصیرالدین طوسی در دو کتاب «تحریر هندسیات» و «التذکرة النصيرية» بیان داشته، به اختصار، مورد بررسی قرار داده و تفصیل آن را به کتاب «التكلمة فی شرح التذكرة» خود ارجاع داده است. (حبیب الله عظیمی)
آغاز: بسمله، قال العلامه الطوسی فی التحرير الزاوية المسطحه هی المنحدب من السطح الواقع بين خطين متصلين على نقطة من غيران يتحدا و المراء بالمنحدب من السطح الذی له انحداب حاصل من الخطين و هذا موافق لماذكره ...
انجام: احدی مقداری السطح و تفصيله مع ما عليه قد ذكرت فی شرح التذكرة المسمی بالتكلمه تمت فايدة من فوايد شمس فلك العقول محمد الخفری ...

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۲/۳ط
خط: نسخ، کا: محمد طاهر بن شمس الدين محمد مشهدی مارشکی، تا: ۱۰۳۶ق، جا: قزوین؛ مصحح، در آغاز نسخه یادداشتی مبنی بر خروج از قزوین و رفتن به عتبات و بازگشت به قزوین در تاریخ‌های ۱۰۳۵ و ۱۰۳۷ق؛ تملک: محمد رضی بن مولی محمد نصیری؛ جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۳۹۳-۳۹۸)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲۴/۳ - ۱۰۳]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۰۰/۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۸۷ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۱۱۲-۱۱۳)، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۵۷]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۰۰/۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه خطبه ندارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۲۳ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۷۲]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۰۵/۲۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۲۳۹-۲۴۰)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ - ۳۵۳]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۳۷/۲۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۰۶]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۴۵۹/۱۳-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا ش Add. 23570؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۸۵) [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۴]

● **تعليقة على تصريح المكنون فی تنقيح القانون** / طب / عربی
ta'līqat-un 'alā taṣrīḥ-il maknūn fī tanqīḥ-il qānūn
عبداللطیف بغدادی، عبداللطیف بن یوسف، ۵۵۷ -

۶۲۹ قمری
'abd-ol-latīf-e baqdādī, 'abd-ol-latīf ebn-e yūsof (1163 - 1232)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۶۱۶ق
تعلیقه‌ای است از ادیب و متکلم و لغوی و طبیب معروف قرن ششم ابن اللباد در تصحیح اغلاط و رد شکوک و ایرادات لغوی و طبی ابن جمیع (ابوالعشائر هبة الله زین بن حسن بن افرائیم بن یعقوب بن اسمعیل بن جمیع الاسرائیلی) در حاشیه موسوم به تصریح المکنون او بر قانون ابن سینا و بعضی از مواضیع شرح قانون ابن التلمیذ (امین الدولة ابوالحسن هبة الله بن ابی العلا صاعد بن ابراهیم بن التلمیذ) با برخی زیادات و فوائد از جانب خود او که آن مشتمل است بر توضیح و تبیین معانی برخی از الفاظ و عبارات و مباحث مبهم و غامض کتاب سوم تا آخر مقاله ششم از کتاب پنجم قانون.
[دنا ۶۳/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۷۵
آغاز: بسمله کلام الشیخ الاجل الامام العلامة موفق الدین عبداللطیف بن یوسف علی کتاب التصریح المکنون فی تنقیح القانون انه لایعرف مقدار مشاق الاعمال الا من کان له مشارکة فیها و مزاولة لها کماقال المتاخر: لا یعرف الشوق الا من یکابده ×× و لا الصبابة الا من یعانیها؛ **انجام:** و قد سبق ذکرها فی المعاجین و اوزانها غیر اوزانها الا ان النسبة واحدة و الدوا واحد، آخر ما کتب علی القانون
خط: نسخ، کا: ابومنصور بن بوالفتوح اسرائیلی متطبب، تا: دوشنبه ۳ ذیحجه ۶۱۶ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرد، ۴۲گ، ۲۱ سطر (۱۷/۷)، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱۹ - ۱۱۷]

● **تعلیقة علی تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی
ta'līqat-un 'alā tafsīr-i sūrat-il ixlāṣ

عبداللطیف بغدادی، عبداللطیف بن یوسف، ۵۵۷ - ۶۲۹ قمری
'abd-ol-latīf-e baqdādī, 'abd-ol-latīf ebn-e yūsof (1163 - 1232)

وابسته به: تفسیر سورة الاخلاص؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)
تاریخ تألیف: ۶۱۳ق؛ محل تألیف: حلب
قولی از عبداللطیف بن یوسف بر حال ابن خطیب رازی در تفسیرش بر سوره اخلاص. او آن را پس از رد کتاب شرح کلیات قانون رازی ساخته و ردی است گویا بر التنبیه او.
[دنا ۶۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۴/۳-ف
نسخه اصل: حسین چلبی ش ۸۲۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۲۲ق؛ ۱۹گ (۳۵-۵۳)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۷]

● **تعلیقة علی التقدیسات فی حکمة الالهیة** / فلسفه / عربی
ta'līqat-un 'ala-t taqdīsāt fī ḥikmat-il ilāhīyya

رشتی، عبدالغفار بن محمد، ق۱۱ قمری
raštī, 'abd-ol-qaffār ebn-e mohammad (- 17c)

وابسته به: التقدیسات = عرش التقدیس؛ میرداماد، محمد باقر بن محمد (-۱۰۴۱)
تقدیسات کتابی است از «میرداماد» که مباحث توحید را بر پایه‌های فلسفی مطرح کرده و آن را از دیگر کتاب‌های خود به اختصار آورده است. این رساله شرحی است بر آن با عناوین «قوله - قوله» و محشی باید از شاگردان میرداماد باشد که از او با عنوان «سید السند، دام ظله العالی» یاد می‌کند.
در الذریعة، تنها یک تعلیقه و حاشیه بر تقدیسات معرفی شده که آن هم از عبدالغفار گیلانی است و از صاحب ریاض نقل شده که نسخه‌ای از آن را نزد احفاد محشی دیده است. از فهرست‌نامه‌های نسخه‌های خطی، نسخه‌ای از حاشیه عبدالغفار گیلانی به دست نیامد و نسخه حاضر که اصل آن در کتابخانه مسجد اعظم است، در فهرست جناب آقای استادی، به عنوان تعلیقه تقدیسات از آقا حسین خوانساری معرفی شده است. البته فهرست‌نگاران جدید کتابخانه مسجد اعظم، آن را از عبدالغفار گیلانی دانسته‌اند و در کنگره خوانساری‌ها نیز، این کتاب از آثار مرحوم خوانساری دانسته نشد و در کتاب‌شناسی محقق خوانساری نیز اسمی از این کتاب به میان نیامده است. اما درباره عبدالغفار بن محمد بن یحیی گیلانی رشتی می‌دانیم که وی از شاگردان میرداماد بوده و صاحب ریاض تعدادی از تألیفات وی را نزد احفادش دیده است، از جمله آداب المناظرة، حاشیة الصحیفة السجادیة، حاشیة شرح حکمة العین، حاشیة الایماضات، حاشیه التقدیسات، حاشیة علی افق المبین و حاشیة علی الهیات الشفاء. در نتیجه دلیلی بر انتساب کتاب به آقا حسین خوانساری به دست نیامد و احتمال انتساب آن به عبدالغفار رشتی قوی‌تر به ذهن می‌آید. البته جناب آقای دکتر حامد ناجی اصفهانی که آشنا به آثار و نظرات فلسفی آقا حسین خوانساری است، این رساله را از تألیفات مرحوم خوانساری می‌داند و اظهار می‌دارد: «نظرات فلسفی مطرح شده در این رساله مختص به آقا حسین خوانساری است، پس باید تألیف او باشد».(حافظیان)
آغاز: بسمله. الحمد لمن جل فناء اقلیم وجوبه عن امکان نزول قوافل العدم و الفناء و الصلوة علی سیدنا خاتم المرسلین و الانبیاء و آله الواصلین الی المقصد الاقصی البیضاء و بعد فهذه معلقات متعلقة علی الکتاب المسمی بالتقدیسات و التشریحات من مصنفات سیدنا و سندنا ... کاسمه باقراً لعلوم الاولین و الآخرین

قال المصنف – ادام الله سلطانه فی مسند الافادة و وسادة الاستفاضة یا هو کلمة هو ههنا لیس بضمیر بل هو اسم من اسماء الله تعالی ...
انجام: و قد تعرفت ان علة الفاقة الی العلة؛ اما الامکان او الحدوث و کلاهما منتفیان عن الواجب بالذات فلایتصور احتیاج الواجب الی العلة.
[الذریعة ۳۶۴/۴؛ دنا ۶۳/۳]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۹۲۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۸۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱–۴۶۱]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۸عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۶۶۷]

● **تعلیقة علی الجمع بین الرأیین** / فلسفه / عربی
ta‘līqat-un ‘ala-l jam‘ bayn-ar ra’yayn
میرداماد، محمد باقر بن محمد، – ۱۰۴۱ ؟ قمری
mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)
وابسته به: الجمع بین رأیی الحکیمین = الجمع بین رأیی افلاطون و ارسطو؛ فارابی، محمد بن محمد (۲۶۰–۳۳۹ق)
حواشی مختصری است از میرداماد بر رساله جمع بین الرأیین (تألیف ابونصر فارابی). این رساله دیباچه و خطبه ندارد و به‌طوریکه در ذیل نسخه تصریح گردیده این حواشی را میرداماد بر کنار یکی از نسخ رساله جمع بین الرایین نگاشته بوده و به یک واسطه از نسخه اصل (که به خط میرداماد بوده) در این نسخه که ضمن مجموعه شماره ۱۴۰۵ این فهرست است نقل گردیده است.
چاپ: به اهتمام عبدالله نورانی، در مصنفات میرداماد، جلد ۱، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۱

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۰۵
آغاز: لاشک ان حدوث الکل من ابداع الباری جل جلاله ایاه دفعة بلازمان هو الحدوث الدهری للکل بتة؛ **انجام:** و الشیخ المصنف قد حاول بیان اتفاق الحکمین اطباقا علی القول الاخیر.
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، مختلف السطر، اندازه: ۶×۲۵سم [ف: ۴ – ۱۷۸]

● **التعلیقة علی جواهر الکلام** / فقه / عربی
at-ta‘līqa ‘alā jawāhir-il kalām
طبسی، محمد علی بن محمد ابراهیم، – ۱۳۴۹ قمری
tabasī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad ebrāhīm (- 1931)
وابسته به: جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام؛ صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر (۱۲۰۰–۱۲۶۶)
تعلیقه ای است بر کتاب «جواهر الکلام» با عناوین «قوله – قلت» که در دو قسمت معرفی شده است.
[دنا ۶۳/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۵۱عکسی
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله والصلوة علی رسوله و اله قوله ره: و عدم ذکر احد له الخ قلت یمکن ان یقال ان وجوبها فی زمان وجوب الصلوة؛ **انجام:** قوله ره: و لعل الاقوی الخ اقول: هذا کله بناء علی ما اختاره فی المقام و اما بناء علی ما غری الی المشهور من
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۳۵ق؛ ۱۷۴گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۱ – ۳۱۲]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۵۲عکسی
آغاز: الصحة المتزلزله فله حکم آخر لا یخفی و هو الاقوی کما عرفت قوله ره فتامل قلت؛ **انجام:** قوله: کما ان لم نجد عاملا الخ اقول: عمل به الصدوق ره فی المقنع و قد تم تدوین التعلیق علی جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام علی ید مؤلفه المسمی محمد علی الشریف ابن العلامه الطبسی الاقا میرزا محمد ابراهیم اعلی الله مقامه اخر الیوم السبت العاشر من ربیع الثانی من السنة الخامسه و الثلثین بعد الالف و الثلاث مائة
نسخه اصل: کتابخانه شخصی؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۳۵ق؛ ۲۰۰گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۱ – ۳۱۲]

← تعلیقه علی حاشیة شبهة الاستلزام ⩾ شبهة الاستلزام (الثالثة)

● **تعلیقة علی خلاصة الحساب** / حساب / عربی
ta‘līqat-un ‘alā xulāṣat-il ḥisāb
وابسته به: خلاصة الحساب؛ شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۵۷
خط: نستعلیق، کا: شیخ عبدالله مامقانی نجفی (مؤلف کتاب رجال)، تا: ۱۳۰۷ق؛ تألیف کتاب حاضر سال ۱۳۰۴ق است؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۷]

● **تعلیقة علی خلاصة الحساب** / حساب / فارسی
ta‘līqat-un ‘alā xulāṣat-il ḥisāb
وابسته به: خلاصة الحساب شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳–۱۰۳۰)
تعلیقه‌ای است بر باب هشتم از کتاب «خلاصة الحساب» که در

جبر و مقابله می‌باشد، در دو «فصل».

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۴۳۳/۳

آغاز: مطلب باب هشتم در استخراج مجهولات به طریق جبر و مقابله مشتمل بر دو فصل، بخاطر فاتر رسید اولا تعریف جبر و مقابله؛ **انجام:** و همچنین چون در حق عمر و سی دینار را با ربع حق زید که آن شش دینار است و نه جزء و از جمله پانزده جزء دینار است جمع کنند دینار نه جزء از جمله پانزده جزء دیناری می‌شود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: باتاریخ ۱۲۴۴ق؛ تملک: فتح الله بن محمد رضا شریف حسینی خویی با مهر «عبده الراجی فتح الله » (بیضی)؛ مهر: «محمد تقی بن محمد باقر» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۲۹ص (۱۶۸-۱۹۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۱۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۹۴۷/۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۶۷]

● تعلیقة علی الخیارات / فقه / عربی

ta'līqat-un 'ala-l xiyārāt

افتخاری، علی بن حیدر، ق۱۴ قمری

eftexārī, 'alī ebn-e heydar (- 20c)

وابسته به: المکاسب = المتاجر انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

تعلیقات مختصری است بر بحث خیارات از کتاب مکاسب شیخ مرتضی انصاری.

[دنا ۶۴/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۳۹۱

آغاز: قوله رحمه الله و احتمل فی الدروس، ذکر السید قده فی حاشیته توجیها لکلام الدروس

نسخه اصل: کتابخانه مؤلف - قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا؛ ۱۷۹ص [عکسی ف: ۶ - ۴۸۲]

← تعلیقة علی الدرة الفاخرة ⟵ حاشیة علی الدرة الفاخرة

● تعلیقه علی دلایل الخیرات / کلام و اعتقادات / عربی

ta'līqat-un 'alā dalāyil-il xayrāt

همدانی، رضا بن محمد هادی، ۱۲۴۱؟ - ۱۳۲۲ قمری

hamadānī, rezā ebn-e mohammad hādī (1826 - 1904)

وابسته به: دلائل الخیرات الاعتقادیة؛ هندسی نصیرآبادی، کلب باقر بن کلب حسین (-۱۳۲۹ق)

گفتاری است در بررسی عقاید و نظرات نصیرآبادی در کتاب «دلایل الخیرات» از حاج آقا رضا همدانی و دیگر علما که با عنوان‌های «قوله-قوله» بیان شده و جمعاً ۲۵۵ عنوان «قوله» را دربردارد.

[دنا ۶۴/۳]

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه: ۱۲۹/۴

آغاز: بسمله، الحمدلله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی محمد و آله الطاهرین و بعد فقد اشار الی سیدنا و مولانا شمس سماء ... حاج آقا رضا؛ **انجام:** و تقریر الجواب لفی مرادنا من العدم هو تفریق الاجزاء بحیث ...

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد یوسف خوانساری، تا: ۱۳۳۶ق؛ کاغذ: شیری، جلد: مقوا با رویه نایلون صورتی، ۱۴۳گ (۱۵۴پ-۲۹۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم[ف:۱-۱۴۳]

← تعلیقة علی دیباچة فصوص الحکم ⟵ لطائف سبع

● تعلیقة علی دیباچة منازل السائرین / عرفان و تصوف / عربی

ta'līqat-un 'alā dībāčat-i manāzil-is sā'irīn

وابسته به: شرح منازل السائرین؛ عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد (-۷۳۶)

[دنا ۶۴/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۸۹۸/۲

از شرح آن؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین بن حاجی ابی الحسن، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷ص، ۱۶ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۳۸]

● تعلیقة علی رسالة ابن میمون فی رد جالینوس / فلسفه، اخلاق / عربی

ta'līqat-un 'alā r.-i ibn-i maymūn fī radd-i jālīnūs

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

به نظر می‌رسد رساله ابن میمون است فقط در نهایت آن دارد: «قال الامام الطوسی بعد مطالعة هذه الرسالة: اما بیان المرض الذی لایکاد ان یسلم منه احد من الامراض الانسانیة فهو کما ذکره و هو الذی یسمی بالعجب و لا یسلم منه الا قلیل من الناس و الیه اشار نبینا ص لو لم تذنبوا لخشیت علیکم اشد من ذلک: العجب، العجب». به نظر می‌رسد همین مقدار آن از طوسی است. لذا در فهرست دانشگاه تهران نیز به این عنوان فهرست نشده است.

آغاز: قال موسی بن عبدالله القرطبی المعروف بموسی بن میمون فی اول رسالة کتبها ردا علی جالینوس فی انه لیس فلسفیا: من المعلوم قول الفلاسفة ان للنفس صحة و مرضا کما للجسم صحة و مرض و تلک امراض النفس و صحتها التی یشیرون الیها فی

الآراء و الاخلاق و هذه خصیصة بالانسان بلا شک و لذلک سمی الآراء الغیر الصحیحة و الاخلاق الردیة علی کثرة اختلاف انواعها « الامراض الانسانیة»
انجام: قال الامام الطوسی بعد مطالعة هذه الرسالة: اما بیان المرض الذی لایکاد ان یسلم منه احد من الامراض الانسانیة فهو کما ذکره و هو الذی یسمی بالعجب و لا یسلم منه الا قلیل من الناس و الیه اشار نبینا ص « لو لم تذنبوا لخشیت علیکم اشد من ذلک: العجب، العجب.
چاپ: در آخر تلخیص المحصل همراه با چند رساله کوتاه دیگر از خواجه چاپ شده است. در توضیح این رساله در مقدمه کتاب نوشته «و کان اصل الرسالة الذی هو بعنوان «رد موسی بن میمون القرطبی علی جالینوس فی الفلسفة و العلم الالهی» قد طبع علی ید الدکتور یوسف شاخت»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۷۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۶-۸)، ۲۳ سطر [ف: ۳ -]

● تعلیقه علی رسالة الاستصحاب / استصحاب / عربی
ta'līqat-un 'alā r.-il istiṣḥāb

قزوینی، علی اکبر بن محمد باقر، ق۱۳ قمری
qazvīnī, 'alī akbar ebn-e mohammad bāqer (- 19c)
وابسته به: الاستصحاب؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱ق)
تعلیقه بر رساله استصحابیه شیخ مرتضی انصاری.
[دنا ۶۴/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۷۸۳/۲
بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، میشن مشکی، ۱۱گ (۹ -۱۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۶۷]

← تعلیقة علی رسالة البرائة ⟵ حاشیة فرائد الاصول

● تعلیقة علی رسالة جواز تقلید المیت / کلام و اعتقادات / عربی
ta'līqat-un 'alā r.-u jawāz-i taqlīd-il mayyit

شوشتری، عبدالواحد بن علی، ق۱۰ قمری
šūštarī, 'abd-ol-vāhed ebn-e 'alī (- 16c)
وابسته به: الاجتهاد و التقلید = تقلید المیت؛ مقدس اردبیلی، احمد بن محمد (-۹۹۳)
حاشیه‌ای است بر رساله «جواز تقلید المیت» از ملا احمد اردبیلی مقدس و رد بر او در مسئله یاد شده که آیا در زمان غیبت امام زمان، مردم مکلف هستند یا نه؟

آغاز: قوله: بان التکلیف فی زمان الغیبة لا یسقط بالاجماع. الخ. فیه تأمل لان المراد من قوله التکلیف الخ. ان کان هو المعنی الظاهری ...
انجام: و الحق ان المذکورین فی المتن مما نقلناه من الدلیل و الجواب.
چاپ: ضمن هفده رساله مقدس اردبیلی، قم، کنگره بزرگداشت مقدس اردبیلی، ۱۳۷۵ش

۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۲۸/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد شریف خاتون آبادی، تا: ۲۱ رمضان ۱۰۱۶ق؛ تملک: کاتب با مهر «العبد محمد کاظم» (بیضی)، سید محمد بن محمد زمان حسینی؛ یادداشت وقفی از سید جعفر پیش نماز که این کتاب را بر اولاد خود وقف کرده اگر اهل علم باشند و گرنه بر کلیه طلاب علوم دینی و تولیت آن به ملا احمد هراتی و پس از او اعلم و اورع علمای ارض اقدس است؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۱۹ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۵۴/۱۷عکسی
آغاز: فیه انه علی تقدیر القول بجواز العمل بقول المیت؛ **انجام:** و هو أیضاً بعید مکان العبارة غلط ولکن قیل أنه قوبل بالمنقول عنه من خطه ... اعلم.
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش ۳۷۴۲؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ در هامش رساله ردیف شانزدهم کتابت شده؛ ۴ص (۱۴۴-۱۴۷)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ - ۱۱۰]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۱۴۴۶/۳
آغاز و انجام: برابر؛ من فوائد مولانا عبدالواحد الشوشتری علی رسالة مولانا احمد.
در فهرست با عنوان «اسقاط تکلیف در زمان غیبت امام» آمده؛ بی کا، بی تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۴۱۸-۴۲۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۱]

← تعلیقة علی رسالة صلاة الجمعة ⟵ صلاة الجمعة

● تعلیقة علی الروضة البهیة = زوال الشمس / فقه / عربی
ta'līqat-un 'ala-r rawḍat-il bahīyya = zawāl-uš šams

هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری
heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-'alī (1803 - 1882)
وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة = شرح لمعه شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)
تاریخ تألیف: ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۹۲ق؛ محل تألیف: کربلا
رساله‌ای است در شرح عبارت شهید ثانی در کتاب الصلوة از

شرح لمعه و آن عبارت چنین است: «فلا یظهر زوال الشمس المعلوم بزید الظل بعد نقصه». در این رساله کیفیت معرفت نصف النهار و انواع دوائر موضوعه برای عمل مذکور را تبیین می‌کند.
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین و بعد فهذا بیان موجز لما ذکره الشهید الثانی فی شرح اللمعة فی الفصل الثانی من کتاب الصلوة عند شرح قول المصنف فلایظهر زوال الشمس ... اعلم ان ایضاح ما ذکره الشارح ره هنایتم برسم امور الاول بیان جملة من الدوایر ...
انجام: و هو مفقود فی الصلوة المذکورة اذا الفرض ان المیل جنوبی و العرض شمالی ولکن هذا آخرما اردنا بیانه و الحمد لله اولاً و آخراً و الصلوة و السلام علی النبی (ص) و آله ظاهراً و باطناً.

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۷۳۵/۴-۱۹/۶۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عبدالرزاق بن عبدالجواد موسوی، تا: ذیقعده ۱۳۰۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۴۲۹]

۲. قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه: ۲۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: افضل بن حسین قائنی خراسانی، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۳۰پ-۳۵ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۱۹۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۷۸/۲
آغاز و انجام: برابر
نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: سید اسلام الدین طالقانی، تا: ۲۲ شوال ۱۳۲۹ق، جا: تهران؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۴گ (۲۳پ-۲۶ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۶ - ۹۲]

۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۶۲۱/۳-۹/۱۷۱
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [ف: ۴ - ۲۲۵۲]

● تعلیقة علی روضة البهیة / فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā rawḍat-il bahīyya

وابسته به: الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة = شرح لمعه؛ شهید ثانی، زین الدین بن علی (۹۱۱-۹۶۵)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۵۳۲۸
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

● تعلیقة علی ریاض المسائل / فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā rīyāḍ-il masā'il

مازندرانی، نصرالله بن ابو تراب، ق۱۴ قمری

māzandarānī, nasr-ol-lāh ebn-e abū-torāb (- 20c)

وابسته به: ریاض المسائل فی بیان (تحقیق) الاحکام بالدلائل = شرح کبیر = شرح مختصر النافع = ریاض المسائل و حیاض الدلائل؛ طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی (۱۱۶۱-۱۲۳۱)
حاشیه‌ای است بسیار مختصر بر ریاض المسایل با عناوین «قوله-قوله» به نحو خیلی مختصر. مؤلف آن را بعد از تألیف به استادش شیخ عبدالله گیلانی عرضه نموده و وی آن را اصلاح نموده است.
[دنا ۶۴/۳ بدون نام مؤلف]

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۵/۶
آغاز: اما بعد فهذه تعلیقة علی کتاب الریاض من الاحقر الفقیر الی ربه الغنی؛ **انجام:** ان الحمل المستثنی منه علی الکراهة وجب ان الثانی اولی من الوجه.
مقداری از کتاب الطهارة و الصلاة؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: با تاریخ ۱۳۰۵ق؛ مصحح؛ واقف: حسن بن حبیب الله، ۱۳۱۶ با مهر «الراجی محسن بن حبیب الله» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷ص (۲۰۰-۳۲۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۵۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۹۴/۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۱۵۱]

● تعلیقة علی ریاض المسائل / فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā rīyāḍ-il masā'il

وابسته به: ریاض المسائل فی بیان (تحقیق) الاحکام بالدلائل = شرح کبیر = شرح مختصر النافع = ریاض المسائل و حیاض الدلائل؛ طباطبائی کربلائی، علی بن محمد علی (۱۱۶۱-۱۲۳۱)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۸۹۹/۴
بی‌کا،تا: اوایل قرن ۱۴؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: س۹ش۲-۳۸]

← تعلیقة علی شبهة الاستلزام للسبزواری ⩾ شبهة الاستلزام (الثانیة)

● تعلیقة علی الشرایع / فقه / عربی

ta'līqat-un 'ala-š šarāyi'

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, 'abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)
[دنا ۶۵/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۲۱۷
کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۳ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۷]

● **تعلیقة علی شرح الزیارة الجامعة** / شرح دعا / عربی
ta'līqat-un 'alā š.-iz zīyārat-il jāmi'at

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۳۴۰/۶
آغاز: بسمله الحمدلله وحده ... و بعد فیقول الکاتب المتوکل علی الله ... المسمی بمهر علی هذه عبارة الشیخ فی شرح الزیارة و لنا ابحاث علی تلک العبارة؛ **انجام:** لان فوق کل ذی علیم و السلام.
خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۲۳سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۳۲]

● **تعلیقة علی شرح الشمسیة = حاشیة تحریر القواعد المنطقیة** / منطق / عربی
ta'līqat-un 'alā š.-iš šamsīyya = ḥāšīyat-u taḥrīr-il qawā'id-il manṭiqīyya
وابسته به: تحریر القواعد المنطقیة فی شرح رسالة الشمسیة = شرح شمسیه قطبی؛ قطب الدین رازی، محمد بن محمد (۶۹۴-۷۶۶)
افاداتی است بر اول مبحث موجهات شرح شمسیه قطبی.
[دنا ۶۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۶
آغاز: رب دل وجوهنا وجهک قال الشارح العلامة الرازی فی شرح رسالة الشمسیه شارحا للجهات؛ **انجام:** الحاحا بمسؤلهم و ابرار المامولهم و الله المستعان
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ملا موسی؛ کاغذ: نخودی، جلد: پارچه‌ای مقطع، ۵گ، ۱۵ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۴ - ۳۶۹]

● **تعلیقة علی شرح القانون** / طب / عربی
ta'līqat-un 'alā š.-il qānūn
عبداللطیف بغدادی، عبداللطیف بن یوسف، ۵۵۷ - ۶۲۹ قمری
'abd-ol-latīf-e baqdādī, 'abd-ol-latīf ebn-e yūsof (1163 - 1232)
وابسته به: شرح القانون؛ فخر رازی، محمد بن عمر (۵۴۴-۶۰۶)
کلام عبداللطیف بن یوسف بن محمد بن علی حکیم البغدادی در مورد برخی از گفته‌های فخر رازی در مورد قسمتی از جزء اول کتاب قانون ابن سینا.
[دنا ۶۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۵۴/۱-ف
نسخه اصل: حسین چلبی ش ۸۲۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۲۲ق؛ ۲۵گ (۱-۲۵)، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۴۵۷]

● **تعلیقة علی شرح المطالع** / منطق / عربی
ta'līqat-un 'alā š.-il maṭāli'
تعلیقه‌ای است بر عبارتی از مبحث لازم و ملزوم شرح مطالع می‌نماید که کاتب آن را ناتمام گذاشته است.
[دنا ۶۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۵
آغاز: حمد الملهم الدقایق و مفیض الحقایق؛ **انجام:** و لو کان عرضا مفارقا یکون منافیا
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس ازین ضمن ۱۰ برگ عبارات متفرقه است که یکی از آنها قباله عقد نکاح میرزا باقر منجم بانشاء میرزا مهدی خان است، بطور چلیپا نوشته، مجدول مذهب؛ واقف: نائینی؛ ۱۳گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۴ - ۳۶۹]

● **تعلیقة علی شرح خطبة الشقشقیة لابن ابی الحدید** / شرح حدیث / عربی
ta'līqat-un 'alā š.-i xuṭbat-iš šiqšiqīyya li-ibn-i abi-l-ḥadīd
عاملی، زین العابدین، - قرن ۱۲ قمری
'āmelī, zayn-ol-'ābedīn (-18c)
وابسته به: شرح نهج البلاغة؛ ابن ابی الحدید، عبدالحمید بن هبة الله (۵۸۶-۶۵۵)
تاریخ تألیف: ۱۱۰۱ق
تحریر و بازنویسی است از یک تعلیقه بر شرح ابن ابی الحدید. محرر جدید خود را زین العابدین عاملی می‌خواند. او می‌گوید: چون حسین علی خان عذرخواهی و دفاع ابن ابی الحدید از سه خلیفه را در شرح بر خطبه شقشقیه بررسی نمود ردی به صورت تعلیقه بر آن نگاشت، من با کسب اجازت از او، این تعلیقه را تحریر و مدون کردم. محرر جدید نگارنده تعلیقات را «نور حدیقة آصف سلیمان الزمان حسین علی خانا» معرفی می‌نماید و خود را ریزه خوار سفره دولت او، و ربیب نعمت او می‌خواند. این کتاب بخشی با عنوان «تکملة و استتمام» دارد که مؤلف آن را نخست به فارسی نگاشته و سپس آن را به عربی ترجمه نموده است، سپس همین ترجمه عربی به خامه میر باقر همدانی پاکنویس شده و دنباله نسخه ۲۰۴۴/۶ کتابخانه ملی (در برگ ۸۹پ تا ۹۴پ) دیده می‌شود. گویا حسین علی خان همان امیر حسین علی خان والی باشد که آقا جمال خوانساری (-۱۱۲۵ق) رساله اخلاقی جبر و اختیار را به فارسی برای او نگاشت (الذریعه ۵: ۳۲۶، ش۸۸۸) و شاید زین العابدین عاملی محرر آن، پسر

عبدالحسیب و برادر محمد اشرف (-۱۱۴۵ق) صاحب فضائل السادات (الذریعه ۱۶: ۲۵۹ ش۱۰۴۷) باشد.
ابن ابی الحدید در شرح نهج البلاغه از درستی اسناد خطبه شقشقیه دفاع می‌کند و نسخه دویست سال پیش از سید رضی را نشان داده، می‌گوید: شقشقیه را در ضمن کتاب‌های ابوالقاسم بلخی (-۳۱۹) پیشوای صوفی متکلمان بغداد و بخش‌هایی از آن را در کتاب ابن قبه رازی که شاگرد بلخی است دیدم. مجلسی (۱۰۳۷-۱۱۱۰ق) نیز در بحار الانوار (ج۵۱ ص۳۱۲) می‌گوید: سند روایت خطبه شقشقیه را پیش از سید رضی، جعفر بن فرات نصیری وزیر اخشید و فاطمیان مصر (۳۰۸-۳۹۱) تأیید و تصحیح کرده است. همه اینان را ندیم و طوسی و خلکان معرفی کرده‌اند، لیکن دفاعی که ابن ابی الحدید در شقشقیه از عمر کرده دل هر ایرانی را جریحه‌دار می‌کند و موجب نگارش این تعلیقه شده است که نیم قرن بعد به دست یوسف درازی بحرینی (۱۱۰۷-۱۱۸۶ق) گسترش یافت و به صورت کتاب «سلاسل الحدید لتقیید ابن ابی الحدید» (الذریعه ۱۲: ۱۳۹۵) و «الشهاب العتید علی ابن ابی الحدید» (الذریعه ۱۴: ش۲۴۴۶) در آمد. کتاب جای سخن ما در سال ۱۱۰۱ق تدوین شده است. (علینقی منزوی)
[دنا ۶۵/۳]

۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۴۴/۷**
آغاز: اقول لیس بواجب علینا ان نصرف کلام عمر عن المعنی الذی دل علیه صریحا (گ۹۵، گ۹۹) ... (و این برابر است با (گ۶۴پ) از نسخه ۲۰۴۴/۶ع)
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ گویا نخستین چرکنویس مؤلف بوده است که خطزدگی بیشتر دارد؛ کاغذ: اصفهانی، ترمه نخودی رنگ، جلد: تیماج سرخ، ۴ص (۹۵-۹۸)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۵۸]

۲. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۴۴/۸**
آغاز: اقول لیس بواجب علینا ان نصرف کلام عمر عن المعنی الذی دل علیه صریحا؛ **انجام:** الا أن عمرکتم ذلک و هو الذی تولی بیعة ابی بکر یوم السقیفة. انتهی فتأمل. و قد آن أن نقول: اطف المصباح فقد اضاء الصباح اللهم اهدو اقم قلوب عبادک المؤمنین علی جادة الحق و الصواب و الحق الیهم الذین لیس لهم بصیرة و تعصب و لاعناد، و صل علی محمد و آله الطیبین الامجاد
آغازین این نسخه مانند نسخه ۲۰۴۴/۷ ع و انجام آن برابر انجام نسخه ۲۰۴۴/۶ع می‌باشد؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ گویا دومین نسخه به خامه مؤلف باشد که خط خوردگی آن کمتر از پیشین اس؛ کاغذ: اصفهانی، ترمه نخودی رنگ، جلد: تیماج سرخ، ۱۴ص (۹۹-۱۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۵۸]

۳. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۰۴۴/۶**
آغاز: الحمدلله الذی فضل مداد العلماء علی دماء الشهداء ... اما بعد فلا یخفی علی ارباب ... ان کتاب شرح نهج البلاغه لابن الحدید ... مشتمل علی اکثر العلوم ... و کان المولی المعظم ... جامع العلم و السیف حامی ثقور الاسلام ... اسوة العلماء الراسخین ... نور حدیقة آصف سلیمان الزمان حسین علی خان خلد الله ملکه ... لما وقع نظره ... علی اعتذار الشارح (ابن ابی الحدید) فی اثناء شرحه للخطبة الشقشقیة عن اقوال عمر و خرافاته ... أحب ان یبین فساد هذا الاعتذار ... فکتب دام عزه هذه التعلیقة ...ثم سأل ربیب نعمته ... زین العابدین العاملی یجیزله ان یجعلها رسالة منفردة و ان یلحق فی فاتحتها خطبة ...برحمتک یا ارحم الراحمین.قال دام عزه و علاه؛ اقول: لیس بواجب علینا ان نصرف کلام عمر عن المعنی الذی دل علیه صریحا؛ **انجام:** تکمله در دو نسخه ش ۲۰۴۴/۶و ۲۰۴۴/۸: الا أن عمرکتم ذلک و هو الذی تولی بیعة ابی بکر یوم السقیفة. انتهی فتأمل. و قد آن أن نقول: اطف المصباح فقد اضاء الصباح اللهم اهدو اقم قلوب عبادک المؤمنین علی جادة الحق و الصواب و الحق الیهم الذین لیس لهم بصیرة و تعصب و لاعناد، و صل علی محمد و آله الطیبین الامجاد (گ۹۴پ و ۱۱۲پ)
کا: میر باقر همدانی، تا: ۱۱۰۲ق؛ تاریخ داخل شدن به کتابخانه لطفعلی بن محمد کاظم [صدر الافاضل] ۱۳۳۲، در گ۹۴پ چنین دیده می‌شود: «انتهی ما افاده دام عزه و کان ذلک فی منزل خان شیراز من منازل کوه کیلویه من بعض قشلاقاته من سنة ماءة و واحد بعد الالف. قد وفقنی الله لکتابة هذه ... علی ید اقل خلق الله» پس گویا زین العابدین در سال ۱۱۰۱ تعلیقه حسین علی را تدوین کرده و میر باقر همدانی در سال ۱۱۰۲ آن را استنساخ نموده؛ کاغذ: اصفهانی، ترمه نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۳۴گ (۶۱-۹۴پ)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۵۸]

● تعلیقة علی شرح فقه عبدالله بن محمد تقی / فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā š.-i fiqh-i 'abd-ul-lāh ibn-i muḥammad taqī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۶۲۱۴
بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی؛ خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

← تعلیقة علی صحیفة الکاملة السجادیة ⟵ شرح الصحیفة السجادیة

● تعلیقة علی الطریقة المحمدیة = مقالة النظافة علی البرکوی / آداب و سنن / عربی

ta'līqat-un 'ala-ṭ ṭarīqat-il muḥammadīyya = mq.-un niẓāfa 'ala-l berkawī

مستقیم زاده، سلیمان بن عبد الرحمن، - ۱۲۰۲ قمری

mostaqīm-zāde, soleymān ebn-e ʻabd-or-rahmān (- 1788)

وابسته به: الطريقة المحمدية و السيرة الاحمدية = الطريقة المحمدية فی بيان السيرة النبوية؛ برکلی، محمد بن پيرعلی (۹۲۹-۹۸۱)

رساله مختصری در بررسی موضوع نظافت که همراه روايات مربوط به آن نگارش يافته است. اين رساله در واقع حاشيه‌گونه‌ای بر الطريقة اثر «مولی محمد بن پير علی برکلی» می‌باشد.

[دنا ۶۵/۳؛ کشف الظنون ۱۱۱۱/۲؛ هدية العارفين ۴۰۶/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۰۳/۴

آغاز: قال محمد البرکوی فی طريقته، ان الاهتمام فی النظافة بدعة و کان الأصحاب يقتصرون فی الاستنجاء علی الحجارة؛ **انجام:** هذا ما سنح للخاطر الفاتر، من غير مناولة الکتب و الدفاتر المحدث لأثر نعم المنان.

خط: نستعليق تحريری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۸۳ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۷۰-۷۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۰ - ۵۳۲]

● **التعليقه علی العروة الوثقی** / فقه / عربی

at-taʻlīqa ʻala-l ʻurwat-il wuṯqā

طواری يزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ʻabbās-e bn-e mohammad (- 21c)

وابسته به: العروة الوثقی؛ يزدی، محمد کاظم بن عبدالعظيم (۱۲۴۷-۱۳۳۸)

[دنا ۶۵/۲]

۱. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه: ۳۹۳۴

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ذيقعده ۱۳۹۱ق؛ کاغذ: خطی جديد، جلد: مقوايی روکش کاغذ ابری عطف تيماج قرمز، ۲۴۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۵ - ۱۸۵۳]

۲. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه: ۳۹۶۹

جلد اول؛ بی‌کا، تا: ۱۳۹۹ق [نشريه: ۱۳ - ۳۵۰]

۳. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه: ۳۹۷۰

جلد دوم؛ بی‌کا، تا: ۱۳۹۹ق [نشريه: ۱۳ - ۳۵۰]

۴. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه: ۳۹۷۱

جلد سوم؛ بی‌کا، تا: ۱۳۹۹ق [نشريه: ۱۳ - ۳۵۰]

● **تعليقة علی فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

taʻlīqat-un ʻalā farā'id-il usūl

خوئی، علی، ۱۲۵۳ - ۱۳۰۹ قمری

xūī, ʻalī (1838 - 1892)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شيخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امين (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

حاشيه توضيحی نسبتاً مفصلی است بر فرائد الاصول شيخ مرتضی انصاری (۱۲۸۱). نسخه حاضر فقط دارای اوائل بحث قطع می‌باشد.

[دنا ۶۵/۳]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۳۳۰/۱

آغاز: اعلم ان المکلف اذا التفت آه الشرط سيق لاحراز الموضوع لاناطة التکليف به فلا مفهوم له؛ **انجام:** قوله الثانی اذا اختلف القرائة آه مساق الکلام مطمح نظره تحقيق الملازمات و انه علی تقدير ثبوت التواتر فی جميع القرآن.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۱۰ق؛ جلد: تيماج مشکی، ۲۱۴گ (۱-۲۱۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶۴]

قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه: ۴۸۲/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۸۳]

● **تعليقة علی فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

taʻlīqat-un ʻalā farā'id-il usūl

حسينی قوچانی، رضا، - ۱۳۵۸ قمری

hoseynī qūčānī, rezā (- 1939)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شيخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امين (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

تاريخ تأليف: ۱۳۲۹ق؛ محل تأليف: نجف اشرف

تعليقات مفصلی بر فرائد الاصول (از مسئله قطع تا تعادل و تراجيح) شيخ انصاری است که به هنگام تدريس استادش در نجف اشرف نگاشته چنان که در پايان مبحث تعارض استصحابين آورده: «هذا آخر ما اردنا تعليقة علی فرائد شيخنا العلامه قدس الله سره الزکی و قد صنفنا فيها ما کان هو التحقيق فی المقال مضافا الی ما کان تنقيحا و توضيحا لما افاده قده و الحمدلله اولا و اخرا و ظاهرا و باطنا و کان ذلک فی مشهد العلوی حسين قرائتی علی شيخنا الاستاد المحقق الطوسی البحر المتلاطم مولانا شيخ محمد کاظم الخراسانی الطوسی دام ظله».

[دنا ۶۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۴۲۵

آغاز: بسمله فی القطع و ينبغی تقديم مقدمة تنفعک فی غير مقام؛ **انجام:** کما لا يخفی علی ما انار قلبه بمعرفتهم

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تيماج زرشکی، ۳۷۹گ، ۲۲و۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۹]

● **تعليقة علی فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā farā'id-il usūl

جلیلی کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم، ۱۲۸۸ – ۱۳۷۷ قمری

jalīlī-ye-kermānšāhī, mohammad hādī ebn-e 'abd-or-rahīm (1871 - 1958)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

تقریر درس آخوند خراسانی در مباحث قطع و ظن و استصحاب و تعادل و ترجیح است که به‌طور تعلیق بر «فرائد الأصول» نگاشته است.

[دنا ۶۵/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۶۴۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: – ۱۴۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۷۳۷

آغاز: پس از خطبه: قوله لااشکال فی وجوب الخ الکلام فی القطع وقبل الخوض فی المسئله لابد من تقدیم مقدمة.؛ **انجام:** فلیر اجع مااسلفنا فی الاستصحاب.

خط: نستعلیق، کا: = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: حاج آقا عبدالجلیل جلیلی، مرداد ۱۳۳۸؛ ۱۳۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ – ۱۶]

● **تعلیقة علی فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ta'līqat-un ala-l farā'id-il osūl

ارسنجانی، علی اکبر، ق۱۴ قمری

arsanjānī, 'alī akbar (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۶۰۰

آغاز: مسئتة اولیة فی الاستصحاب لذا امر المولی بالمرکب؛ **انجام:** خبر الثقه فلا یشمله صدق الثقه مثلا

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: مشقی [رایانه]

● **تعلیقة علی فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā farā'id-il usūl

حسینی مشهدی، مصطفی بن داود، ق۱۴ قمری

hoseynī mašhadī, mostafā ebn-e dāvūd (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

رساله تعلیقه مختصری است بر اوائل «فرائد الاصول». در صدر برگ اول آمده است: «هذه تعلیقات و تحقیقات کتب الواقف من اوائل رسائل الشیخ المرتضی طاب ثراه».

[دنا ۶۶/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۲۳۹

آغاز: بسمله، الحمد ... قوله فاعلم الخ کان الدیباچه المشتمله علی الحمد و الصلوة؛ **انجام:** و لعمری ان ذلک ایض مما یزید حسن العبارة الثانیة

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۳؛ ضمیمه نسخه شماره ۹۲۵۴؛ ۶گ [ف: ۱۶ – ۶۹]

● **تعلیقة علی فرائد الاصول** = **حاشیة فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā farā'id-il usūl = ḥāšīyat-u farā'id-il usūl

انصاری، محمد علی بن محمد علی، ق۱۴ قمری

ansārī, mohammad 'alī ebn-e mohammad 'alī (- 20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

تاریخ تألیف: رجب ۱۳۳۳ق

تعلیقه‌ای است متوسط بر مبحث قطع کتاب «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری با عناوین «قوله، قوله». مؤلف هنگام خواندن کتاب نزد عمش شیخ محمد انصاری آن را نگاشته و قطعه اول آن را حاشیه کرده است.

آغاز: الحمد لله الذی هدانا الی اصول شرایع الاسلام و ارشدنا الی تمهید قوانین الاحکام لتحصیل غایة المرام باتباع مسالک الافهام

[دنا ۶۶/۳]

۱. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه: بدون شماره

آغاز: برابر

کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۳۳۳ق؛ مصحح؛ ۲۲۵ص [مخطوطات دزفول: – ۱۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۸

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۲۲۳]

۲. دزفول؛ نبوی، سید محمد؛ شماره نسخه: بدون شماره

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مسوده کتاب است [مخطوطات دزفول: – ۱۹]

● **تعلیقة علی فرائد الاصول** / فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā farā'id-il usūl

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, 'abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

[دنا ۶۵/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۹۶۸
بی‌کا، تا: ۱۳۹۹ق [نشریه: ۱۳ - ۳۵۰]

● **تعلیقة علی فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ta'līqat-un 'alā farā'id-il usūl
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
تعلیقه استدلالی است بر بخشی از مباحث شک کتاب فرائد الاصول شیخ انصاری.
[دنا ۳/۶۶]

قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۱۹۷/۳
آغاز: حمدله ... قوله قد قسمنا فی صدر هذا الکتاب و لیعلم ان المرجع الذی یرجع الیه المجتهد فی استنباط الاحکام
خط: نسخ، کا: محمد بن علی موسوی خوئینی، تا: ۱۳۰۹ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور، ۲۷گ (۷۵ر-۱۰۱پ)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۸۶]

● **تعلیقة علی فرائد الاصول** / اصول فقه / عربی
ta'līqat-un 'alā farā'id-il usūl
وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۳۱/۲
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۴]

← تعلیقة علی الفصوص ≻ وحدة الوجود

● **تعلیقة علی الفوائد الحائریة** / اصول فقه / عربی
ta'līqat-un 'ala-l fawā'id-il ḥā'irīyya
وابسته به: الفوائد الحائریة القدیمة وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل (۱۱۱۸-۱۲۰۵)
یادداشت‌های کوتاهی است بر فوائد حائریه آقا وحید بهبهانی. چهار فایده از اول کسر است موجودی نسخه ۳۲ فایده و یک خاتمه. در ذیل هر فایده چند سطری بیش توضیح ندارد که تحت عنوان «اشارة» آمده است.
[دنا ۳/۶۶]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۰۲۴/۲
آغاز: الشرع و بیان ان الحجة هی عرف الشرع و اصطلاحه ... (پس از ۱۰ سطر) الفایده (که فایده پنجم است) فی دفع التوهمین الاول ان اصطلاح الشرع مقدم بالقیاس الی عبارات من؛ **انجام:** حتی یصیر قابلا لنور العلم و اشارة الی العالم الردی
خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد محسن بن محمد، تا: ۲۸ شعبان ۱۲۲۰ق؛ افتادگی: آغاز (چهارفائده از اول کسر است)؛ مهر: کتابخانه مجدالدین؛ کاغذ: فستقی، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری، ۷گ (۶۰-۶۶)، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۳۹۹]

● **التعلیقة علی الفوائد الرضویة = شرح فوائد الرضویة** / عرفان و تصوف / عربی
ta'līqat-un 'ala-l fawā'id-ir raḍawīyya = š.-u fawā'id-ir raḍawīyya
موسوی خمینی، روح الله، ۱۳۲۰ - ۱۴۱۰ ق
mūsavī xomeynī, rūh-ol-lāh (1941 - 2031)
وابسته به: الفوائد الرضویة = شرح حدیث رأس الجالوت؛ قاضی سعید قمی، محمد سعید بن محمد مفید (۱۰۴۹-۱۱۰۳ق)
تاریخ تألیف: ۱۳۴۸ق؛ محل تألیف: خمین
حاشیه توضیحی و احیاناً انتقادی عمیقی است بر شرح حدیث «رأس الجالوت» که آن حدیث در منابع موجود، ثبت نگردیده و گویا قدیم‌ترین اثر، همان فوائد الرضویة باشد که تعلیقه حاضر بر آن نگاشته شده است.
چاپ: این کتاب بر اساس نسخه حاضر در مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی چاپ و منتشر شده است
[دنا ۳/۶۶؛ نقباء البشر ۷۸۹/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۳۹۰/۳
آغاز: الحمدلله المتجلی بالبطون، فظهر و المتجلی بالظهور فبطن و استتر، بادی بدو سلسلة الوجود و خاتم ختم الغیب و الشهود و الصلوة و السلام علی السر المرموز المستتر؛ **انجام:** و قد وقع الفراغ عن تسوید هذه الاسطر فی قصبة خمین فی الایام التی هاجرت من قم الشریف، من شدة الحر و تعطیل الدروس و کان ذلک فی یوم الثانی و العشرین من شهر رسول الله، ربیع الاول سنه ثمانیة و اربعین و ثلاثمأته بعد الالف من الهجرة النبویة علی هاجرها السلام و التحیة من السید روح الله الخمینی ابن السید مصطفی غفر لهما
خط: نسخ، کا: لواسانی، تا: ۷ شعبان ۱۳۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲۷گ (۱۹-۴۵) [ف: ۳۱ - ۳۲۵]

● **تعلیقة علی الفوائد الضیائیة** / نحو / عربی
ta'līqat-un 'ala-l fawā'id-iḍ ḍiyā'īya
وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸)
این رساله که از ابتدای شرح جامی (فوائد الضیائیه) یعنی از بسم الله الرحمن الرحیم آغاز سخن می‌کند به حدود دو یا سه سطر از

مقدمه آن کتاب را به شرح می‌کشد. شارح به ظاهر بر سر آن است که همه کتاب را شرح کند ولی در این رساله فقط به چند سطر نسختین کتاب بسنده می‌نماید. اما در این چند سطری که او به شرح می‌کشد بسیار عالمانه مطالب را توضیح می‌دهد.
[دنا ۶۶/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۹/۱
آغاز: بسمله و به نستعین. هذا متعلقات جامی اعلم الکلام فی السمیه؛ **انجام:** فلهذا قدمه علی الاحتمالین الآخرین.
خط: نستعلیق، کا: محمد خان هزار جریبی و میرزا علی بن محمد یوسف، تا: ۱۲۴۵ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص (۱ – ۲۶)، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۱۰ – ۶۳۳]

● **التعلیقة علی الفهرست** / رجال / عربی
at-ta'līqa 'ala-l fihrist
طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری
tavārī yazdī, 'abbās-e bn-e mohammad (- 21c)
وابسته به: رجال نجاشی = الرجال = فهرست نجاشی؛ نجاشی، احمد بن علی (۳۷۲–۴۵۰)
[دنا ۶۶/۳]
تعلیقه بر کتاب فهرست نجاشی

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۹۹۹
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ – ۳۵۳]

← تعلیقة علی القوانین المحکمة ⟵ حاشیة القوانین المحکمة

● **تعلیقة علی القوانین المحکمة** / اصول فقه / عربی
ta'līqat-un 'ala-l qawānīn-il muḥkama
طباطبائی تبریزی، محمود بن علی اصغر، – ۱۳۱۰ قمری
tabātabā'īī-ye tabrīzī, mahmūd ebn-e 'alī asqar (- 1893)
وابسته به: القوانین المحکمة فی الاصول = قوانین الاصول؛ میرزای قمی، ابوالقاسم بن محمد حسن (۱۱۵۱–۱۲۳۱)
تعلیقه است بر قوانین میرزای قمی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۱۶۴/۱
آغاز: بسمله و الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد وآله الطیبین الطاهرین. و بعد یقول العبد المذنب العاصی محمود الحسنی الحسینی التبریزی هذه شطر مما علقناه علی القوانین المحکمة ... قانون اولیها ان یکون استعمال اللفظ فیه شایعاً کثیراً بحیث یکون ذلک الشیوع باعثا علی رجحان ذلک المعنی؛ **انجام:** و کذا الکلام فی ابعاض اللفظ فلا یجوز فی نحو ضرب هلال ضربلال نعم قد یرتکب مثله مع امن اللبس لکنه لا یخرجه عن خروجه عن القاعدة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام، کاغذ: فرنگی فستقی آهار مهره، جلد: میشن عنابی، ۲۰ سطر (۱۰×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶/۲×۲۶سم [ف: ۲۹/۲ – ۸۲۴]

● **التعلیقة علی کتاب الطهارة** / فقه / عربی
at-ta'līqa 'alā k.-iṭ ṭahāra
طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری
tavārī yazdī, 'abbās-e bn-e mohammad (- 21c)
[دنا ۶۶/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۲۱۸
کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۹ق [نشریه: ۱۳ – ۳۷۷]

● **التعلیقة علی کتاب الفقه علی المذاهب الاربعه** / فقه / عربی
at-ta'līqa 'alā k.-il fiqh 'ala-l maḏāhib-il arba'a
زنجانی، احمد بن عنایت الله، ۱۳۰۸ – ۱۳۹۳ قمری
zanjānī, ahmad ebn-e 'enāyat-ol-lāh (1891 - 1973)
تاریخ تألیف: ۱۳۷۱ق
کتاب «الفقه علی المذاهب الاربعه» که از آثار خوب و سودمند و خوش ترتیب دوره‌های اخیر برای آگاهی بر نظرات فقهای مذاهب اهل سنت است چنان که از نام آن پیداست منحصراً آراء و انظار چهار مذهب مشهور سنیان را مورد بحث و نقل قرار داده و از افکار و فتاوی فقهای شیعی سخنی به میان نیاورده است. مؤلف در این اثر سودمند خود که آن را به عنوان تعلیقه بر آن کتاب نگاشته ذیل هر مسأله، رای مشهور میان شیعه امامیه را در آن مساله ذکر و بیان نموده است تا با ضم آن به اصل، کتاب «الفقه علی المذاهب الاربعة» به کتابی در فقه مذاهب خمسه تبدیل شود. او این اثر را در چهار جزء به ترتیب اجزاء اصل کتاب نگاشت و از تألیف جزء نخست در ۲ ربیع الاول ۱۳۷۱ فراغت یافت. این تعلیقه نیز مانند بسیاری از آثار دیگر مؤلف دو تحریر دارد که به دو شکل فراهم شده لیکن مواد اصلی هر دو یکی است. در این تحریر متن کتاب «الفقه علی المذاهب الاربعه» در بالای برگهاست و آراء امامیه در پایین به شکل پاورقی. بنابر این مستقلاً هم قابل استفاده است.
[دنا ۶۶/۳]

قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه: ۱۲۵
آغاز: بسمله. حمدله. انی لما رایت کتاب الفقه علی المذاهب الاربعة الذی برز من یراع جمع من علماء الاسلام رایته کتابا جامعا لجل المسائل الفقهیة علی المذاهب الاربعة فلله در مصنفیه العظام

قداتبعوا انفسهم فی جمعه و تهذیبه و ترصیفه بما یغنی بوحدته عن مکتبة عظیمة الا ان خلو مجمعهم الشریف عن العالم الامامی اوجب خلو هذا السفر المنیف عن آراء الامامیة و هذا مما یوسف علیه، و اول من بشرنی بتألیف هذا السفر الجلیل و طبعه سماحة سیدنا العلامة المعظم آیت الله الصدر دام ظله الا انه بعد اطراء الکتاب و المبالغة فی شأنه وعده من حسنات العصر الحاضر اظهر الاسف من فوات آراء الامامیة و ا(لا) قتصار (من) المذاهب فیه علی الاربعة فشوقنی اطرائه الکتاب و تاسفه علی مافات ان اتدارک مافات ... بذکر ما یخالفه مشهور الامایة. فصار الکتاب بضمیمة هذه التعلیقة کتاب الفقه علی المذاهب الخمسة

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۰۴گ، قطع: خشتی [چند نسخه-ف: ۲۴۳]

← تعلیقة علی کتاب مفاتیح الشرایع ⟵ عدم جواز تقلید المیت

● **التعلیقة علی کشف المراد** / کلام و اعتقادات / عربی

at-ta'līqa 'alā kašf-il murād

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, 'abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

وابسته به: کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد؛ علامه حلی، حسن بن یوسف (۶۴۸-۷۲۶)

[دنا ۶۶/۳]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۲۱۶

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۴ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۷]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۴۱۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۴۰۰]

● **تعلیقة علی کفایة الاصول** / اصول فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā kifāyat-il usūl

کفائی خراسانی، احمد بن محمد کاظم، ق۱۴ قمری

kafā'ī xorāsānī, ahmad ebn-e mohammad kāzem (- 20c)

وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵-۱۳۲۹)

حاشیه‌ای است با عناوین «قوله-قوله» بر کفایة الاصول آخوند خراسانی (۱۳۲۹) از ابتدا تا بحث اجتماع الامر و النهی

[دنا ۶۷/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۶

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قوله قده و هو الذی یبحث عن عوارضه الذاتیة الخ، و توصیف الموضوع بذلک معروف، و قد اورد علیه

خط: شکسته نستعلیق، کا: معلق (؟)، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات؛ ۱۰۷ص [عکسی ف: ۱ - ۱۹۸]

● **التعلیقة علی کفایة الاصول** / اصول فقه / عربی

at-ta'līqa 'alā kifāyat-il usūl

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, 'abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵-۱۳۲۹)

[دنا ۶۷/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۹۴۷

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۹۱ق؛ نسخه کامل؛ اهدایی: طواری یزدی، عباس بن محمد؛ کاغذ: خطی جدید، جلد: کاغذ رنگین، ۳۷گ، ۱۹ سطر (۱۳×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم[ف:۵-۱۸۵۷]

● **تعلیقة علی الکفایة من الاول** / اصول فقه / عربی

ta'līqat-un 'ala-l kifāya min-al awwal

آقا ضیاء عراقی، ۱۲۷۸ - ۱۳۶۱ قمری

āqā zīyā'-e 'erāqī (1862 - 1942)

وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵-۱۳۲۹)

تقریرات درس آقا ضیاء عراقی.

[دنا ۶۶/۳]

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۵۲/۱۴

خط: نستعلیق نازیبا، کا: حجت کوه کمره‌یی، محمد، بی‌تا؛ مصحح [ف: ۵۳]

● **التعلیقة علی مبانی الاحکام فی اصول شرایع الاسلام** / اصول فقه / عربی

at-ta'līqa 'alā mabāni-l aḥkām fī usūl-i šarāyi'-il islām

حائری، مرتضی بن عبدالکریم، - ۱۴۰۶ قمری

hā'erī, morteżā ebn-e 'abd-ol-karīm (- 1986)

وابسته به: مبانی الاحکام فی اصول شرایع الاسلام؛ حائری، مرتضی بن عبدالکریم (-۱۴۰۶ق)

تعلیقه‌ای است که مؤلف بر کتاب خود «مبانی الاحکام» در اصول فقه نوشته است.

[دنا ۶۷/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۱عکسی

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... و بعد: فهذه تعلیقة علی کتابنا فی الاصول المسمی به: «مبانی الاحکام فی اصول شرایع الاسلام» و

نسال الله التوفیق؛ **انجام:** و الحمد لله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا علی التوفیق مع کثرة الاشتغال و هو ولی المومنین یخرجهم من الظلمات الی النور، و انا العبد مرتضی بن عبد الکریم بن محمد جعفر عفی عنهم
نسخه اصل: نسخه اصل: کتابخانه شخصی مؤلف؛ خط: نستعلیق، کاتب=مؤلف، بی‌تا؛ در اول مبحث واجب کفائی تاریخ اول شوال ۱۳۹۵ق دیده می‌شود؛ ۸۵گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۱ - ۱۴۸]

● تعلیقة علی المتاجر / فقه/ عربی

ta'līqat-un 'ala-l matājir

یزدی، محمد کاظم بن عبدالعظیم، ۱۲۴۷؟-۱۳۳۸؟ قمری

yazdī, mohammad kāzem ebn-e 'abd-ol-'azīm (1832 - 1920)

وابسته به: المکاسب = المتاجر انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱)
تعلیقه بر متاجر (بخش خیارات).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۳۰۲۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** و اقضاح البعض بالنسبته الی
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: عبدالله مجتهد پور، ۱۳۶۲؛ جلد: تیماج، ۱۲۷گ، ۲۱ سطر [رایانه]

← تعلیقة علی مختصر ابن هشام ⊲ مناهج الطالبین
← تعلیقة علی مسئلة تجزی الاجتهاد ⊲ التجزی

● تعلیقة علی المشاعر / فلسفه / عربی

ta'līqat-un 'ala-l mašā'ir

وابسته به: المشاعر؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم (۹۷۹-۱۰۵۰)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۲۳

خط: نسخ عالی، کا: صادق بن محمد رونیزی، تا: پنج‌شنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۶۷ق؛ مجدول، دارای کمند؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۸]

● تعلیقة علی مصباح الفقیه / فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā miṣbāḥ-il faqīh

وابسته به: مصباح الفقیه = شرح شرایع الاسلام همدانی، رضا بن محمد هادی (۱۲۴۱-۱۳۲۲)
[دنا ۶۷/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۴۴۳۹

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۴۰۱]

● تعلیقة علی معالم الاصول / اصول فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā ma'ālim-il usūl

عسکری سمنانی، محمد حسن بن محمد، ق۱۳ قمری

'askarī semnānī, mohammad hasan ebn-e mohammad (- 19c)

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
حاشیه متوسطی است به «قول» که هنگام تدریس کتاب «معالم الاصول» برای شاگردان، تألیف شده است.
[دنا ۶۷/۳]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۸۸

آغاز: الحمد الله رب العالمین و الصلاة و السلام علی محمد و آله الطاهرین اما بعد فهذه تعلیقة علقتها علی معالم الاصول مستعینا بالله؛ **انجام:** نعم لو قال المصوب بعد علمه تعالی بالجزئیات مطلقا کان کلامه وجیها الا انه فاسد لما قررناه فی الکلاب تم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۴ محرم ۱۲۳۰ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۵۳]

● تعلیقة علی معالم الاصول / اصول فقه / عربی

ta'līqat-un 'alā ma'ālim-il usūl

وابسته به: معالم الاصول = معالم الدین و ملاذ المجتهدین؛ عاملی، حسن بن زین الدین (۹۵۹-۱۰۱۱)
تعلیقه متوسطی است بر معالم الاصول که در آن به نقل اقوال و رد و ایراد در آنها پرداخته است.
[دنا ۶۷/۳]

قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه: ۱۹۷/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذا هو الجزء الثانی مما علقناه فی الاصول علی کتاب معالم الدین ... قوله الاوامر و النواهی و لایخفی بناء جمع الامر و النهی؛ **انجام:** باعتبار وصف الشرطیة یعتبر فیها المقارنة لمشروطها بحسب الوجود حیث لا یعقل فیها التأثیر مع عدم المقارنة الزمانیة.
خط: نسخ، کا: محمد بن علی موسوی خوئینی، تا: ۱۳۰۹ق؛ جلد: گالینگور، ۲۴گ (۱۰۲ر-۱۲۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۸۶]

← تعلیقة علی المکاسب ⊲ حاشیة المکاسب
← تعلیقة علی المکاسب ⊲ البیع و الخیارات (التقریرات)

← تعلیقه علی المکاسب للشیخ الانصاری ⩤ حاشیة المکاسب

● **تعلیقة علی المکاسب** / فقه / عربی
ta'līqat-un 'ala-l makāsib
آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ۱۲۵۵ - ۱۳۲۹ قمری
āxūnd-e xorāsānī, mohammad kāzem ebn-e hoseyn (1839 - 1911)
وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)
تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۱۹ محرم ۱۳۱۹ق
تعلیقه و حاشیه مختصر و مهمی است با عناوین «قوله-قوله» بر کتاب البیع و کتاب الخیارات از «مکاسب» شیخ مرتضی انصاری.
چاپ: تهران، ۱۳۲۵ق، در هامش مکاسب به سال ۱۳۲۵ق؛ تهران، ۱۳۱۹ق، به صورت مستقل، ۱۵۳ص، وزیری؛ تصحیح سید مهدی شمس الدین، از روی نسخه اصل، وزارت ارشاد اسلامی، در تهران، ۱۴۰۶ق
[دنا ۶۷/۳؛ الذریعة ۲۲۰/۶ شماره «۱۲۳۳»؛ مشار عربی ص ۱۹۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۵۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله قدس سره مبادلط مال بمال الخ، التعبیر بالمبادلة لا یخلو من مسامحة
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با اضافات و خط خوردگی؛ ۱۷۸ص [عکسی ف: ۱ - ۴۱۰]

● **التعلیقة علی المکاسب** / فقه / عربی
at-ta'līqa 'ala-l makāsib
طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری
tavārī yazdī, 'abbās-e bn-e mohammad (- 21c)
وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)
[دنا ۶۷/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۹۵۰
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ اهدایی: طواری یزدی، عباس بن محمد؛ کاغذ: خطی جدید، جلد: کاغذی سبز، ۱۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۸۵۸]

● **تعلیقة علی المکاسب** / فقه / عربی
ta'līqat-un 'ala-l makāsib
حسینی رازی، محمد
hoseynī-e-rāzī, mohammad
وابسته به: المکاسب = المتاجر؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱-۱۲۱۴)
تعلیقاتی است که استاد مؤلف بر کتاب «المکاسب» استادش شیخ مرتضی انصاری نگاشته است که مؤلف آن را در مجموعه حاضر تدوین نموده است.
[دنا ۶۷/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۶۰
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول الفقیر ... ان هذه عدة کلمات علقها الاستاد السناد و من علیه الاعتماد
نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: حاج محمد بن فرج الله بن اسماعیل بن علی نقی تبریزی غروی، تا: ۱۴ رجب ۱۳۱۷ق؛ مصحح؛ ۵۴ص [عکسی ف: ۷ - ۱۵۵]

← التعلیقة علی من لا یحضره الفقیه ⩤ حاشیة من لایحضره الفقیه

● **تعلیقة علی من لایحضره الفقیه** / شرح حدیث / عربی
ta'līqat-un 'alā man lā-yaḥḍar-u-hu-l faqīh
حسینی اصفهانی، محمد حفیظ بن محمد اشرف، - ۱۱۶۰ قمری
hoseynī esfahānī, mohammad hafīz ebn-e mohammad ašraf (- 1747)
وابسته به: کتاب من لایحضره الفقیه = من لایحضره الفقیه؛ شیخ صدوق، محمد بن علی (۳۱۱-۳۸۱ق)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۵ ربیع الثانی ۱۱۶۲ق
تدوین و ترقیم نوه مؤلف محمد حفیظ بن محمد اشرف حسینی.
[دنا ۶۷/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۷۵۷/۳-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۱۸۰]

← التعلیقة علی منهج المقال ⩤ مفاتیح المطاعم

● **تعلیقة علی المواقف = حاشیة المواقف** / کلام و اعتقادات / عربی
ta'līqat-un 'ala-l mawāqif = ḥāšīyat-ul mawāqif
فخرالدین حسینی، محمد بن حسین، - ۹۸۴ ؟ قمری
faxr-od-dīn-e hoseynī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1577)
وابسته به: المواقف؛ عضدالدین ایجی، عبدالرحمن بن احمد (۷۰۰-۷۵۶)
نویسنده می‌گوید صاحب مواقف در قسمت الهیات مطالبی

آورده است از آنجا که اقوال صاحب مواقف (قاضی عصدالدین ایجی) را زلاتی بوده بر آن شدم که مزال اقدام او را جستجو کنم و نکات ضعف قول او را نشان دهم باشد که همگان را مفید افتد. (عبدالله انوار)

آغاز: بسمله و به الاستعانة فی التعمیم یا واهب الوجود و یا مفیض الخیر و الجود نور قلوبنا بشوارق عرفانک.

[دنا ۶۸/۳]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۱۰۰۳/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ (۱پ–۸۳پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۳ – ۱۲۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۱۲۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لکن یتوجه علیه منع لایخفی علی الفطن فتفطن.

خط: تحریری، کا: علی بن محمد بن حسن خوراسکانی، تا: ۱۰۳۵ق؛ ۱۵ص (۴۲ – ۵۶)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۳۲ – ۱۵۱]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۲۴۰/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لنختم الکلام مستعیناً بالحکیم العلام فی الابتداء و الاختتام مصلیاً علی النبی علیه السلام و اله الکرام و صحبه العظام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۳۷۲–۳۷۹)، ۱۳سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۲۲۵]

● **التعلیقة علی النافع یوم الحشر فی شرح الباب الحادی عشر** / کلام و اعتقادات / عربی

at-ta‘līqa ‘ala-n nāfi‘ yawm-al ḥašr fī š.-il bāb-il ḥādī ‘ašar

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ‘abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

وابسته به: النافع یوم الحشر فی شرح الباب الحادی عشر = شرح باب حادی عشر؛ فاضل مقداد، مقداد بن عبدالله (–۸۲۶)

[دنا ۶۸/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۹۴۹

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۵ق؛ نسخه کامل؛ اهدایی: طواری یزدی عباس بن محمد؛ کاغذ: خطی جدید، جلد: مقوایی روکش کاغذ سفید، ۲۶گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ – ۱۸۵۷]

● **تعلیقة فلسفیة** / فلسفه / عربی

ta‘līqat-un falsafīya

حکیم ابی الفرج

hakīm ab-el-faraj

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۸۷۳/۲۰

آغاز: قال الشیخ الحکیم ابوالفرج ان القوة الدراکة علی الاطلاق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۹۴پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۳ – ۱۲۴]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۹۳/۳۴

آغاز: بسمله ... تعلیق عن الشیخ ابی الفرج. قال الشیخ الحکیم ابوالفرج ان القوة الدراکة علی الاطلاق خیر بین القوة الحس و قوة العقل؛ **انجام:** العقل الهیولائی عند الفلاسفة معضلة مشروحة. تمت.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱ص (۹۸پ)، اندازه: ۱۳/۷×۲۵/۵سم [ف: ۸ – ۳۹]

● **تعلیقة الفوائد الضیائیة** / نحو / فارسی و عربی

ta‘līqat-ul fawā’id-iḍ ḍiyā’īya

وابسته به: الفوائد الضیائیة فی شرح الکافیة = شرح الکافیة لابن الحاجب = شرح ملاجامی؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷–۸۹۸)

[دنا ۶۸/۳]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۲۳/۲

یک صفحه آغاز به فارسی و بقیه به عربی شرح شده است، از آغاز تا نعت توابع؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷گ (۷۹پ–۲۰۵پ)، ۱۷ و ۱۹ و ۲۱ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۵۷]

● **تعلیقه فی الفقه** / فقه / عربی

ta‘līqat-un fi-l fiqh

واعظی هیدجی، فرج الله، ق۱۴ قمری

vā‘ezī hīdajī, faraj-ol-lāh (- 20c)

تقریرات درس فقه مرحوم سید محمد حجت است که فرزندشان مرحوم سید حسن حجت در بسیاری از صفحات بر آن تعلیقه زده‌اند و رد و ایراد می‌نماید و در بعض موارد عبارات مقرر را به طور وضوح بیان می‌کند و از بحث طهارت تا آخر بحث لباس مشکوک را داراست. در چند صفحه آخر رساله‌ای در لباس مشکوک آمده که بعید نیست مربوط به همان مبحث قبل باشد.

[دنا ۶۸/۳]

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه: ۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ شوال ۱۳۵۸ق؛ بعضی از صفحات به‌خط محشی، بحث طهارت تا آخر لباس مشکوک با

حواشی سید حسن حجت و بعضی از صفحات به خط وی با تاریخ‌های ۱۳۷۸، ۱۳۸۰ و غیره می‌باشد. [ف: ۱۹]

↩ تعلیقة فی المنطق ⪢ التنقیح

● **تعلیقة فی المنطق** / منطق / عربی

ta'līqat-un fi-l manṭiq

تعلیقه‌ای است در موضوع ضابطه شرائط اشکال اربعة.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۲۰۳۹/۲

آغاز: بسمله، اما بعد فلما رأیت ضابط الاشکال فی غایة الاشکال ولم اجد فیما علقوا علیها من الشرح ماخلی عن الجروح؛ **انجام:** والمنافاة متعسف کماتقدم والسلام

خط:نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۸ق، جا: جزیرة المکلا؛ سرلوح منقش کم کار، دارای جداول ریاضی؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۱۰-۲۰۲]

● **تعلیقة کشف اللثام** / فقه / عربی

ta'līqat-u kašf-il liṯām

عاملی غروی، جواد بن محمد، ۱۱۵۲؟ - ۱۲۲۶ قمری

'āmelī qaravī, javād ebn-e mohammad (1740 - 1811)

وابسته به: کشف اللثام و الابهام عن کتاب قواعد الاحکام؛ فاضل هندی، محمد بن حسن (۱۰۶۲-۱۱۳۷ق)

«مفتاح الکرامه» شرح مفصلی است در ۱۰ جلد بزرگ بر«قواعد الاحکام» علامه حلی (۷۲۶). شارح در اثنای باب قضا به جای شرح کتاب بنا می‌گذارد بر شرح دیگر کتاب یعنی «کشف اللثام و الابهام عن القواعد الاحکام» تعلیقه بنگارد و تا آخر باب قضا آن را ادامه می‌دهد و بعد از آن باز بنا می‌گذارد به شرح متن کتاب، لذا قسمتی از کتاب مفتاح الکرامه (از باب قضا مطلب الثانی فی الجنایة بین الممالیک تا آخر باب قضا) به جای شرح، تعلیقه بر کشف اللثام می‌باشد، نسخه حاضر تمامی تعلیقه مذکور را شامل است.

آغاز: بسمله الحمدلله کما هو اهله ... و رضی الله تعالی عن علمائنا و عن مشایخنا اجمعین و عن رواتنا المحسنین و بعده فهذه تعلیقات علی باب القصاص من کشف اللثام ... و قد جرینا علی هذا فی جملة من هذا الباب ثم عمن لنا ای تکتب علی متن الکتاب ... قولهما قدس سرهما اما لو قتل العبد عبداً اوحراً ولم یذکره ...لان القتل لایوجب الاالدیة

۱. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه: ۲۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** لایمنع وجود النقل الذی یعول علیه عنده الی هنا جف قلمه الشریف تغمده الله تعالی بر ضوانه.

قصاص و دیات؛ خط: نسخ، کا: محسن طریح منسوب به حبیب بن مظاهر، تا: ۱۲۵۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با روکش پلاستیک، ۲۶۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ]

۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۲۶۹/۱

آغاز: برابر

خط: ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ خط مشکی بالای عبارات متن، وقف شهید نمره کتابخانه وی ۲۱۶؛ جلد: تیماج با ترنج، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳۷]

● **تعلیقه لوایح** / عرفان و تصوف / فارسی

ta'līqe-ye lavāyeh

نقشبندی، محمد فضل الله، ق۱۲ قمری

naqšbandī, mohammad fazl-ol-lāh (- 18c)

وابسته به: لوایح؛ جامی، عبدالرحمن بن احمد (۸۱۷-۸۹۸ق)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۱ ط

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در هامش نسخه [مختصر ف:۱۸۲]

↩ تعلیقة معارج الاصول ⪢ حاشیة معارج الاصول

↩ تعلیقة معالم الاصول ⪢ حاشیة معالم الاصول

● **تعلیقه معراج نامه** / کلام و اعتقادات / فارسی

ta'līqe-ye me'rāj-nāme

وابسته به: معراج نامه = معراجیه = اثبات النبوة = مرشد الکفایة؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۶۹۴/۲۰

تعلیقه‌ای در هامش با مهر «عبده سید هاشم الحسینی» در باره این رساله؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالقادر اردوباری، تا: ذیحجه ۱۰۲۱ق، جا: شیراز [ف: ۸ - ۴۵]

● **تعلیقة مقدمات الاربع من التلویح = حاشیة مقدمات الاربع من التلویح** / اصول فقه / عربی

ta'līqat-u muqaddamāt-il arba' min-at talwīḥ = ḥāšīyat-u muqaddamāt-il arba' min-at talwīḥ

سیالکوتی، عبدالحکیم بن شمس الدین، - ۱۰۶۷ قمری

sīyālakūtī, 'abd-ol-hakīm ebn-e šams-od-dīn (- 1657)

وابسته به: التلویح الی کشف حقایق التنقیح؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲ق)

کتاب تنقیح الاصول تألیف صدر الشریعة، عبیدالله بن مسعود محبوبی بخاری (-۷۴۷ق) از کتابهای مهم اصول فقه عامه است که شروح و حواشی بسیاری بر آن نگاشته شده که «التوضیح فی حل غوامض التنقیح» از جمله آن شروح می‌باشد و مورد توجه بسیار قرار گرفته، از این رو افراد گوناگونی آن را شرح

نموده‌اند، از جمله آنها «التلويح فی كشف حقائق التنقيح» تأليف سعدالدين تفتازانی (-۷۹۲ق) است. تعليقه حاضر نيز با عناوين «قوله - قوله» به شرح مقدمات اربعه و توضيح هر دو در مبحث حسن و قبح پرداخته است. نسخه‌ای از اين حاشيه در كتابخانه پير محمد احمد آباد هند نيز موجود است.

چاپ: استانه، ۱۳۲۵و۱۲۵۷ق.

[دنا ۶۸/۳؛ كشف الظنون ۴۹۶/۱؛ هدية العارفين ۵۰۴/۱؛ خزانة مفتی ۲۳/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۹۵۰/۲

آغاز: بسمله، حامدا لمن انزل كتابه الحكيم تبيانا لكل شیء و هدی ... و بعد، يقول: ... ان احق العلوم بالاختيار و ادقها بالنظر و الاعتبار و اعلاها شانا و اسناها برهانا علم اصول الدين الذی هو منار الاهتداء الی قواعد الاسلام؛ **انجام**: و اما انه ليس مستقلا فلتوقفه علی امور ليست فی وسعه فيكون الفعل واقعا بمجموع قدرة الله و قدرة العبد هذا ما قصدت ايراده فی هذا المقام و الحمدلله ...

خط: نستعليق، بی‌كا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ مصحح، مقابله شده با عبارت «بلغت المقابلة بحسب الطاقة فی المكة المشرفة زادها الله شرفا و تعظيما، عام سنة ۱۲۰۱»، محشی با نشان «منه»؛ كاغذ: فرنگی، جلد: كاغذی سبز، عطف تيماج قهوه‌ای، ۵۲گ (۸۷پ-۱۳۸پ)، ۱۵ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳۷ - ۶۰۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۸۱۹۸

بی‌كا، تا: ۱۲۷۲ق [د.ث. مجلس]

● تعليقة منهج المقال = فوائد رجاليه = فوائد بهبهانيه = تعليقة بهبهانية / رجال / عربی

ta'līqat-u minhaj-il maqāl = favā'ed-e rejālīye = favā'ed-e behbahānīye

وحيد بهبهانی، محمد باقر بن محمد اكمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری

vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)

وابسته به: منهج المقال فی تحقيق احوال الرجال = الرجال الكبير؛ استرآبادی، محمد بن علی (-۱۰۲۸ق)

تاريخ تأليف: ۱۲۳۴ق

گزارش كوتاهی است بر كتاب منهج المقال استرآبادی كه شامل پنج فايده رجالی است كه عبارتند از: الحاجة الی علم الرجال، طائفة من المصطلحات المتداوله، جرح و تعديل بعض العلماء، مصطلحات المؤلف فی كتابه، طريق ملاحظة الرجال. در اين كتاب پاره‌ای از نكات مربوطه به علم رجال و حديث كه كمتر مورد توجه مؤلفين كتب رجال قرار گرفته و بسيار پرارزش است گردآوری گرديده و تعليقات بر كتاب منهج المقال ميرزا محمد استرابادی (مشهور به رجال ميرزا) قرار داده شده است.

آغاز: حمدله. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرين و بعد يقول الأقل الأذل محمد باقر بن محمد أكمل انی لما تنبهت بفكری الفاتر علی تحقيقات فی الرجال و عثرت تتبعی القاصر علی افادات من العلماء العظام

انجام: و مثل البزيعية فرقة من الخطابيه يقولون بامامة بزيع بعد ابی الخطاب و ان كل مؤمن يوحی اليه و ان الانسان اذا بلغ الكمال لايقال له مات بل رفع الی الملكوت و ... معاينه امواتهم بكرة و عشية

چاپ: به همراه رجال الخاقانی، ۷۲ ص، انتشارات دقتر تبليغات اسلامی، قم، ۱۴۰۴ ق؛ تهران ۱۳۰۶، سنگی، رحلی (به ضميمه منهج المقال).

[الذريعة ۲۲۳/۴ و ۳۳۷/۱۶ رقم ۱۵۶۵؛ فهرستگان نسخه‌های خطی حديث ۱۹۷/۱-۲۰۹؛ مشار عربی ۱۹۶و۹۲۹؛ دنا ۶۹/۳ - ۷۳ (۱۷۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- شرح تعليقة منهج المقال = رجال الخاقانی؛ خاقانی، علی بن حسين (۱۲۵۵-۱۳۳۴)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۵۷۱

آغاز: ابن اسماعيل القرشی عن ابی محمد قال المحقق البحرانی الذی اراده ان كلمة عن هنا زائدة انتهی؛ **انجام**: لانا نقول قد بينا ذلك فی كتاب الرجال و لعله فی غيرصه و رواياته دالة علی عدم غلوه كما لايخفی علی المتتبع المتأهل.

خط: نستعليق، كاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ ظاهراً به خط مؤلف يا به خط وی تصحيح شده، دارای يادداشتی درباره كتاب و مؤلف و اينكه شايد نسخه به خط مؤلف باشد از محمد موسوی جزائری در ۱۳۴۵ق؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۱۰۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۱۳۰]

۲. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه: ۳۷۱۲/۱

انجام: القول قول المصنف أو كان حكاية عن غيره ثم اشرع فی ذكر ما يتعلق به مما أريد ذكره و ...

خط: نستعليق، كاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات در حاشيه، محشی با امضای «منه عفی منه»؛ ۱۵گ (۱پ-۱۵پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۹]

۳. تبريز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه: بدون شماره

بی‌كا، تا: ۱۱۷۴ق؛ از روی نسخه اصل نوشته شده [نشريه: ۷ - ۵۳۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۲۶۹۷۵

آغاز: محمد بن علی ... ابوالقاسم الحلبی مرفی هند بن الحجاج قوله ابوالقاسم الكوفی اه يقال لعبد الرحمن بن حماد ايضا علی ما مرفی ابراهيم بن ابی البلاد و يروی عنه محمد بن عبدالجبار؛ **انجام**: تم الكتاب الرجال تعون خالق النساء و الرجال فی يوم ... اواخر شهر شعبان المعظم

خط: نسخ، بی‌كا، تا: شنبه اواخر شعبان ۱۱۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛

واقف: آقای ملک زاده، آبان ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، ۱۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۰۷]

۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۰۱۶۲/۲

کا: ابو طالب رضوی همدانی، تا: رمضان ۱۱۸۴ق، قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۵۸۹]

۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۸۱۲/۳

خط: نسخ، کا: ملا محمد مجتهد خوئی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ محرم ۱۱۹۰ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۵۶۹]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۵۱۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد معصوم قزوینی، تا: ۱۱۹۰ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷گ (۹۳پ-۱۰۹پ)، ۲۳ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۶]

۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۵۲۷/۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۱۹۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷۰]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۱۱۳/۲

آغاز: بسمله، حمد له، اما بعد فهذه تعلیقة الاستاد دام ظله علی منهج المقال ابواب الهمزه باب آدم قوله فی آدم و عنه؛ **انجام:** بعد ما تعرض بابی حمزة الثمالی

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: کاهی، جلد: مقوایی روکش کاغذ چهره‌ای عطف تیماج قرمز، ۸۰گ (۱۷-۹۶)، ۲۸ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۱۷۰]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۶۸۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با یادداشت تاریخ ۱۲۳۷؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۸گ، ۲۷ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۷۹]

۱۱. یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه: ۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۵۱]

۱۲. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه: ۶۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [نشریه: ۷ - ۶۹۸]

۱۳. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۲۳/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محب علی بن مراد علی لاهیجانی، تا: ۱۴ شوال قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، ۴۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۴۱]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۱۳۸

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: نیمه اول قرن ۱۲؛کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه پارچه خاکستری، ۱۷گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۱۰۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۳۸۲/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انه اکمل من الله تعالی الله عما یقول الظالمون علواً کبیراً.

کا: محمد علی بن عبدالرحیم، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۷ص (۳۵۸-۳۹۴)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴۵ - ۲۰۳]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۸۰۱/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۳ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قرمز، ۲۸گ (۱۶۳پ-۱۹۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۶ - ۱۰۷]

۱۷. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه: ۲۷۷/۷

کا: مصطفی بن محمد علی حسینی، تا: ۱۲۰۸ق، جا: اصفهان [نشریه: ۲ - ۱۰۲]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۶۹۸/۱۸

همان مقدمه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰گ (۱۱۰پ-۱۳۹پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۶۷۶]

۱۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۲۹۳

خط: نستعلیق، کا: سید محمد بن میرعلی محمد کزازی، تا: ۱۲۱۰ق؛ ۱۶۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۵]

۲۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۸۲۲/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** لعلک تطلع علی معارض او معاضد ولا تنظر یا اخ الی مافیه وفیما سنذکر من الخطاء والذلل والتشویش والخلل لان الذهن قاصر والفکر فاتر والزمان کلب عسر علی ...

فقط مقدمه را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ جلد: تیماج زرشکی با ترنج،۱۱گ،۲۷سطر،اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۴۶۲]

۲۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۷۸۳/۲

خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن محمد بن یوسف بن احمد بن ابراهیم درازی بحرانی، تا: ۱۲۱۱ق، جا: شیراز، مدرسه مقیمیه؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۱۶]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۱۲۹/۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد سمیع خراسانی، تا: پنج‌شنبه ۷ جمادی الاول ۱۲۱۳ق؛ ۲۲گ (۲۲۲پ-۲۴۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۹]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۴۰۷۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد معصوم بن علی مدد خراسانی، تا: ۲۱ رجب ۱۲۱۴ق، جا: کربلای معلا؛ ضمیمه نسخه ش ۹۱۰۹؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: میشن عنابی، ۳۵گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۱۰۷]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۲۷۹/۳

کا: مازندرانی، تا: دوشنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۲۱۵ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸گ (۴۵پ-۶۲پ)، ۲۵

سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۲۳۹]

۲۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۹۶۴/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن عبدالباقی حسینی سماکی استرآبادی، تا: ربیع الثانی ۱۲۱۶ق؛ واقف: صدر الدین بن علی محمد استرآبادی، کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۳۴۹]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۸۹/۳

فقط پنج فائده از آغاز کتاب؛ خط: نسخ، کا: مهدی پسر عبدالمراد، تا: ۱۲۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۱گ (۷۱-۹۱)، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۵۴۷]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۵۰۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تنظر یا اخی الی ما فیه و فیما سنذکره من الخطا و الزلل و التشویش و الخلل ... علی ما سنشیر الیه و آخر الکتاب.

خط: نسخ، کا: محمد بن علی اکبر خراسانی، تا: ۱۲۱۷ق؛ جلد: گالینگور سیاه، ۴۲ص (۵۰۹-۵۵۰)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۳۲ - ۱۵۶]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۲۷۷/۱۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۸ق؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۱۲۶-۱۴۴پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱۱-۶۹۱]

۲۹. آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه: ۱۴۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامرضا بن محمدعلی آرانی کاشانی، تا: دوشنبه ۶ ذیحجه ۱۲۱۸ق؛ دربرگ اول فائده‌ای در تفسیر «ازلام» از ملا غلامرضا آرانی و تحشیه بسیار از همو درهامش صفحات؛ تملک: ملا غلامرضا با مهر «عبده غلامرضا بن محمدعلی» (بیضی)؛ نسخه وقف اولاد ذکور ملا غلامرضا است؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۹۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: - ۳۰]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۱۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد شریف، تا: ۱۲۲۱ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا رویه پارچه طوسی، ۱۷گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۱۰۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۲۱۲/۱۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۷]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۵۷۷۸

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسین، تا: سه‌شنبه ۹ رجب ۱۲۲۱ق؛ واقف: استاد محمود شهابی، آبان ۱۳۶۶؛ کاغذ: نخودی و فستقی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۶گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۰/۸سم [ف: ۲۷ - ۱۰۸]

۳۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۶۴۲/۲

خط: نستعلیق شکسته، کا: شریف بن ابی طالب قمی، تا: ۱۲۲۲ق؛ ۲۳گ (۷۳-۹۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۱۱۱]

۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۱۸۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: امیر محمد قاسم بن محمد کاظم، تا: پنج‌شنبه محرم ۱۲۲۲ق؛ مهر: «الراجی حسین بن رضا موسوی» (بیضی)؛ واقف: سید فضل الله بنافتی مازندرانی؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۲]

۳۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۷۳۴۵/۱

خط: نسخ، کا: شکرالله شاگرد مؤلف، تا: ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳گ (۲پ-۱۵۴ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۴۵۴]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۲۱/۱-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ما سنشیر الیه فی اواخر الکتاب ... فنسال الله ... بظهور من یملاء الارض عدلا بعد ما ملئت جورا. تمت ... یوم الجمعه ... سنه ۱۲۳۳.

خط: نسخ، کا: محمد بن صفر فخار، تا: مورخ ۱۲۳۳ و ۱۲۲۳ق؛ کاغذ: فرنگی سفید رنگ آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ص (۱-۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۳۰]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۸۱۹۶

بی‌کا، تا: ۱۲۲۳ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۷۸گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [رایانه]

۳۷. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۴/۳

خط: نسخ، کا: میرعبدالله بن میرتراب حسینی، تا: ۱۲۲۵ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۹۸پ-۱۲۲پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۳]

۳۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۷۴۳/۳

خط: نسخ، کا: علی اکبر بادی نطنزی کاشی، تا: پنج‌شنبه ۱۴ جمادی الاول ۱۲۲۶ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ با اضافات در حاشیه؛ ۱۶۵گ (۵۷ر-۲۲۱پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۸]

۳۹. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۸۲/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد، تا: ۱۲۲۷ق؛ مصحح، محشی از محمد باقر موسوی و به خط وی؛ مهر: «حجة الاسلام شفتی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۰گ (۱پ-۲۱۰پ)، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۵]

۴۰. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه: ۴۳۷

فوائد آغاز کتاب است؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر بن علی عسکر، تا: جمعه ۱۲۲۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۱۹]

۴۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۵۳۸/۶

خط: نسخ، کا: احمد نجل علی بن کتان نجفی، تا: سه‌شنبه ۲۲

جمادی الاول ۱۲۲۹ق؛ ۱۲گ (۱۲۷-۱۳۸)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۳ - ۹۹]

۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۹۶۷۲

آغاز: برابر

خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۱۸۸گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۱۰۷]

۴۳. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه: ۱۳۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: اسماعیل بن ابراهیم، تا: ۱۲۲۹ق؛ محشی؛ کاغذ: شکری آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۵۵]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۷۰۷/۹

همان دیباچه است؛ بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۳۱ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۱۰/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۶۸۱]

۴۵. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه: بدون شماره

کا: ناد علی بن مهر علی خونساری، تا: شنبه ۳ جمادی الاول ۱۲۳۱ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۹۸]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۲۴۲/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۳ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۲۲ سطر [ف: ۵ - ۴۳۱]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۹۶۸۲/۵

خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد محسن، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ (۵۲پ-۱۰۱پ)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۵ - ۵۲]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲۰۸/۱۲

خط: نسخ، کا: علی بن محمد هادی حسینی اصفهانی، تا: ۱۲۳۴-۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۲۱گ (۱۲۱-۱۴۱)، ۲۲ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۱۵]

۴۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۷۱۰/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۲۳۵-۱۲۳۹ق؛ قطع: بیاض رقعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۹۰]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۱۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۶۰]

۵۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه: ۳۷/۱۶

خط: نسخ، کا: محمد امیر خراسانی، تا: ۱۲۳۷ق، جا: نجف؛ ۱۸گ (۱۹۷پ-۲۱۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [نسخه پژوهی:۳-۶۷]

۵۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۶۵۱

خط: نسخ، کا: عبد المجید بن محمد مهدی علی آبادی یزدی، تا: ۱۲۳۹ق؛ ۱۶۵گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۵]

۵۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۸۶/۱ ـ ج

کامل مقدمه و خود حواشی هر دو است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۹ق، جا: سپاهان؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۸۳گ، ۲۵ سطر (۸/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱-۱۳۰]

۵۴. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه: ۳۹۲/۵

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن اسماعیل طباطبائی، تا: ۱۲۴۰ق؛ ۲۹گ (۶۶-۹۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۲۴]

۵۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۷۹۲

خط: نسخ، کا: محمد بن حسن، تا: ۱۶ ربیع الاول ۱۲۴۰ق؛ مصحح؛ اهدایی: سید علی نجف آبادی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۸گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۵۹۲]

۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۲۴۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۱ق، جا: اصفهان، مدرسه مریم بگم؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۳۴گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۵) [ف: ۱۵ - ۵۴]

۵۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۴۴۷۳/۲-۲۲/۱۹۳

آغازو انجام: برابر

خط: تحریری، کا: علی بن محمدرضا ابرقوهی، تا: جمعه از اوایل ذیحجه ۱۲۴۳ق، جا: اصفهان؛ جلد: مقوای کرم عطف پارچه مشکی، ۴۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۶۱]

۵۸. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه: ۶۸/۱

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد ابراهیم حسینی دهکردی، تا: شنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۲۴۴ق؛ ۱۸سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۴۹]

۵۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۵۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله میمونه بنت الحارث و رد فی الاخبار انها افضل ازواجه بعد ام سلمه. قد تم.

خط: نسخ، کا: محمد زمان بن حسن، تا: سلخ ذیحجه ۱۲۴۷ق؛ تملک: محمد باقر بن محمد تقی با مهر «عبده محمد باقر بن محمد تقی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی صیقلی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۰۶۴]

۶۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۶۹۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الفاضل الخراسانی ذخیرته جری مسلکة علی القبول من هذه العلة و نظیر صفوان.

موجودی تا «الفایدة الثالثة» است؛ خط: نسخ، کا: محمد خراسانی قاینی، تا: پنج‌شنبه ربیع الاول ۱۲۴۸ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد بن محمد رضا قاینی خراسانی، در ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۱۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۱۰۴]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۷۰/۳

فقط پنج فائده آغاز کتاب را دارد؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن فتاح موسوی حسینی زنجانی، تا: ۱ صفر ۱۲۴۹ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۶ر-۲۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۲۶۳]

۶۲. **مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۴۰۷/۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** انجام فی کل بکرة و عشیاً بحق محمد و فاطمة و علیا تم.
خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر نظر آبادی، تا: ۱۲۴۰-۱۲۵۰ق، جا: اصفهان؛ تقدیمی آقای عباس روحانی سراجی محصل مدرسه عالی، ۱۳۱۷ش؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج عنابی عطف میشن قهوه‌ای، ۲۹گ (۱-۲۹)، ۱۹ سطر (۷×۱۲/۵) [ف: ۳۳۸]

۶۳. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۹۰۷/۱۵**
خط: نسخ، کا: ملا باقر گلپایگانی، تا: ۱۱ ذیقعده ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی سرخ با ترنج، ۲۹گ (۲۸۵پ-۳۱۳ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۵۳]

۶۴. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۲۱۰۱۸**
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ما سنشیر الیه فی آخر الکتاب ان شاءالله تعالی نسئل الله مع العسر یسراً بظهور من یملاء الارض عدلا بعد ما ملئت الدنیا جورا و الحمد لله اولا و آخرا
خط: نسخ، کا: خوانساری، تا: ۱۲۵۳ق؛ مهر: «مصطفی الحسینی ۱۳۴۲» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲گ (۱۹۴ر-۲۱۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۸۰] و [ف: ۲۷-۱۰۹]

۶۵. **فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه: ۸۰/۵**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد تونی، تا: ۱۲۵۵ق؛ جلد: مقوا با روکش پارچه سرمه‌ای، ۳۷گ (۱۷۷ر-۲۱۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف مخ]

۶۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۳۳/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و القاصر فاتر والزمان کلب عسر علی ما سنشیر الیه ... بعد ماملئت جوراً
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن ملا احمد بانکی مشهور به کرمانی، تا: ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۵۷گ (۷۶ر-۱۳۲پ)، ۱۱سطر [ف: ۳۷ - ۳۸۷]

۶۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۲۹**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: جعفر حسینی، تا: ۱۲۵۷ق، جا: کربلا؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۱۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۱۰۸]

۶۸. **مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه: ۳۱۳/۲**
خط: نسخ، کا: جعفر حسینی سبزواری معرف به میرزا بابا، تا: جمعه ۳ ذیقعده ۱۲۵۷ق، جا: کربلا؛ کاغذ: فرنگی، ۲۴ و ۲۵سطر [تراثنا: س۶ش۴ - ۹۴]

۶۹. **قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۹۴۶**
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۵۸ق؛ مصحح، محشی با عناوین «منه دام ظله» [ولی صحیح نیست و با تاریخ کتابت و فوت مؤلف سازگار نیست]؛ تملکی به سال ۱۲۶۳ و تملکی با مهر «محمد ابراهیم بن مرتضی قلی» (مربع) آمده که کتاب را به فرزندش «آقا حسین» بخشیده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۹]

۷۰. **قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۴۶۶**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوانا، کا: نصرالله بن مرحوم ملا فضل الله، تا: یک‌شنبه ربیع الثانی ۱۲۶۰ق؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱۵۷گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۹۳]

۷۱. **مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۴۲۴/۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۷ ربیع الاول ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: صیقلی، جلد: مقوا با روکش کاغذ ابری، عطف میشن سبز، ۲۸گ (۱-۲۸)، ۱۷ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۰۴]

۷۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۱۳۸/۱**
خط: نسخ، کا: محمد جواد بن محمد حسن دهنوی سمیرمی، تا: رجب ۱۲۶۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ (۱پ-۲۸ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۸ - ۳۶۷]

۷۳. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۱۲۵/۷**
آغاز: برابر
فائده نخست نیاز به علم رجال (گ۱۵۸)، ۲) اصطلاحات (گ۱۶۴)، ۳) علامت موثق بودن روایت (گ۱۷۴)، ۴) مصطلاحات (گ۱۸۰ب)، ۵) شناخت رجال (گ۱۸۱-۱۸۲)، سپس فوائدی پراکنده است تا (گ۱۸۸پ) که گویا همگی از بهبهانی باشد؛ خط: نسخ، کا: آقا بابا شهمیرزادی فرزند مرحوم محمد مهدی، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۲۶ص (۱۵۷-۱۸۲) [ف: ۱۱ - ۳۳۵]

۷۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۵۴۶۷/۱**
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۴رمضان۱۲۷۳ق؛مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی،۱۳۷گ (۱پ-۱۳۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۴۷]

۷۵. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۷۴**
خط:نسخ،بی‌کا،تا:دوشنبه ربیع الثانی ۱۲۷۷ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه،۱۶۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۰/۹سم [ف: ۱ - ۱۸۲]

۷۶. **نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه: ۱۰۸/۱**
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: علی محمد حسینی، تا: پنج‌شنبه ۶ رمضان ۱۲۷۹ق؛ جلد: مقوا با روکش کاغذی، ۱۹گ (۱پ-۱۹ر)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۶۳]

۷۷. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۸/۲-طباطبائی**
آغاز: برابر؛ **انجام:** لان الذهن قاصر و الفکر فاتر و الزمان کلب (کذا) عسر علی ما سنشیر الیه فی آخر الکتاب انشاء الله. نسئل الله مع العسر یسرا بظهور من یملا الارض قسطا و عدلا بعد ما ملئت ظلما و جورا.
خط: نسخ، کا: آقا بابا پسر ملا محمد مهدی شاهمیرزائی، تا: ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قرمز، ۳۲گ (۷۸-۱۰۹)،

۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۴۴]

۷۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۱۴۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لتشویش و الخلان لان الذین قاصر و الفکر فاتر و الزمان کثیب عسر ... بعد ما ملات جورا

خط: نستعلیق، کا: خسینی شیدوانی، عبدالغنی، تا: ۱۲۸۷ق [الفبائی: - ۴۳۵]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۱۱۴۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** نسأل الله مع العسر یسراً بظهور من یملأ الدنیا عدلاً بعد ما ملأت جوراً.

تا پایان «الفایدة الخامسة» است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالغنی بن محمد حسینی شیروانی، تا: دوشنبه ۱۴ ذیحجه ۱۲۸۷ق؛ واقف: آقای تقدیسی، مرداد ۱۳۵۳؛ کاغذ: نخودی و آبی آسمانی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۰۹]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۱۱۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یظهور من یملأ الارض قسطا و عدلا بعد ما ملئت ظلماً و جوراً.

به فوائد پنجگانه ختم شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد علی بن نصیر رشتی، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۲۸۷ق، جا: نجف اشرف؛ واقف: مرتضی مدرسی چهاردهی، دی ۱۳۴۷؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا میشن قهوه‌ای، ۲۱گ، ۲۲ - ۲۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۷ - ۱۰۵]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۶۱۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۸۷ق [الفبائی: - ۱۳۱]

۸۲. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۶۹۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایجوز له العمل باجتهاده لما عرفت الی هنا قراءة

خط: نسخ، کا: علی هزار جریبی، تا: ۱۲۹۳ق؛ مصحح؛ جلد: عادی، ۶۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [مؤید: ۲ - ۱۸۹]

۸۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۰۹۶

فقط فوائد آغاز آن می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۰ ربیع الاول ۱۲۹۵ق؛ تملک: احمد بن محمد باقر به تاریخ هشتم رمضان ۱۳۴۸؛ مهر: «یا باقر العلوم» (بیضی)؛ پس از کتاب مقداری از اشعار «نان و حلوا» شیخ بهائی را ابو الحسن بتاریخ محرم ۱۲۸۵ نوشته؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۱گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۸ - ۲۵۰]

۸۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۵۳

خط: نستعلیق، کا: میر نجم الدین بن حاجی میر هاشم رشتی، تا: شب ۱ شوال ۱۲۹۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۷گ، ۱۶ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۶۹۶]

۸۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۸۱۷/۲

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: حاج محمد باقر بن حاج ملا احمد بن حاج ملا سلیم، تا: ۱۲۹۷ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ (۲۷-۵۸)، ۱۷و ۱۸ سطر (۸×۱۶/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۱۱۰]

۸۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۱۷۶۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** نسأل الله مع العسر یسرا بظهور من یملأ الارض عدلاً بعد ما ملئت جورا عجل الله فرجه و ظهوره و جعلنا من اصحابه و رزقنا فوز الوصول الی خدمته بحق محمد و آله صلی الله علیه و آله.

خط: نسخ، کا: اسماعیل بن محمد یوسف چهار افرائی، تا: چهارشنبه ۱۵ صفر ۱۲۹۷ق؛ واقف: میرزا ابوالحسن پیشنماز آملی، فروردین ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۷ - ۱۱۰]

۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۱۵۳۸/۲

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج بنفش، ۳۸ص، ۱۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۲]

۸۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۳۸۵/۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالغنی بن عبدالصمد بن عبدالغنی، تا: رجب ۱۲۰۰ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۱۰۴پ-۱۲۰ر)، ۱۸ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۲۹۱]

۸۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۸۰۸/۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** فذکر ابان بن محمد فی باب الالف السندی بن محمد (ناقص)

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا رویه کاغذ زرد، ۲۷گ (۱۱۴-۱۴۰)، ۲۴ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۳سم [ف: ۱۷ - ۲۴]

۹۰. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۲۱۴/۲

فقط فوائد آغاز کتاب را داراست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۲۳پ-۴۰پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۰۸]

۹۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۹۹۶/۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱گ (۹۴پ-۱۱۴ر)، ۱۹ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۸۴]

۹۲. قم؛ امام صادق؛ شماره نسخه: ۳۸/۳

بخش فواید رجالی اول کتاب است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۷۶ر-۹۴ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۱]

۹۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۳۹۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه محمد علی تربیت؛ جلد: مقوا عطف تیماج قرمز، ۲۷۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۸]

۹۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۶۶۵/۱۳

انجام: فی الحسین بن عبدالصمد و تقدم عن صه و دو کذا فی

مصط وفی الوجیزه و البلغة.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۲گ (۶۷پ-۱۱۸پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۹]

۹۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۷۳۴/۱

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ (۱-۱۴)، ۲۱ سطر (۱۲×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۸۴۲]

۹۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۱۴۶

آغاز: ابواب الهمزة باب آدم قوله فی آدم و عنه و عن صه ود ابن الحصین أقول هذا هو الظاهر وفاقاً لجدی و خالی؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ الوان؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۰۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۹]

۹۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۵۱۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: ملا نوروز علی بسطامی که آن را در ۱۲۸۴ خریده بوده؛ با خطی از علی بن حاجی میرزا خلیل؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آبی، ۲۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۲]

۹۸. دامغان؛ صادقیه؛ شماره نسخه: ۹۰/۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: پارچه‌ای، ۱۲گ، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۴۳]

۹۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۷۰۸

خط: نسخ، کا: کاظم بن ابوالحسن بیابانکی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۵۴]

۱۰۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۴۱/۲

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۲۰گ (۵۸پ-۷۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۹]

۱۰۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۱/۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۷ ذیحجه قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۵گ (۱۹پ-۲۸۳ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۸]

۱۰۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، در حیات مؤلف؛ مصحح، محشی با عناوین «منه دام ظله»؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۳۹۸]

۱۰۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۳۵۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۳۸۶ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۱۸۲]

۱۰۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۲۴۵

آغاز: برابر
نسخه اصل: کتابخانه ای در عراق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ یادداشتی از جعفر المحتصر در عاریه کتاب از محمد بصراوی نزد وی؛ تملک: محمد بن سید خلیفه؛ ۴۵۰ص [عکسی ف: ۶ - ۲۹۴]

۱۰۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۸۵۷

نسخه اصل:کتابخانه کاشف الغطاء-نجف اشرف؛خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از علی رازی و به خط وی که برخی از حاشیه‌ها را از مؤلف نقل کرده؛ ۳۶ص [عکسی ف: ۵ - ۳۲۲]

۱۰۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۸۷۸

نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء-نجف اشرف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ تملک: «محمد بن السید خلیفه»، «جعفر المحتصر» که کتاب از شیخ محمد بصراوی نزد وی عاریه بوده؛ ۴۴۹ص [عکسی ف: ۵ - ۳۴۰]

۱۰۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۶۸۳

نسخه اصل: کتابخانه سید محمد کاظم مدرسی-قم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی بعضاً با عناوین «منه دام ظله»؛ تملک: تملکی در رجب ۱۲۴۶، سید محمد بن احمد مدرسی در ۱۳۸۸، سید احمد درس؛ ۴۴۵ص [عکسی ف: ۵ - ۱۳۲]

۱۰۸. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۴۱۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با بلاغ مقابله، محشی به لفظ: «منه»؛ تملک: کتابخانه آرامگاه آقا سید حسینا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف:۱-۲۲۹]

۱۰۹. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه: ۱۲۱

خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: ۷]

۱۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۸۷۶/۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن رمضانعلی لاریجانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۲۰گ (۷۹-۹۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۹۳]

۱۱۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۹۸۸/۴

آغاز و انجام: برابر
فقط پنج فایده آغاز را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: حسین بن عبدالله، تا:قرن ۱۳؛ واقف: شیخ هاشم قزوینی، ۱۳۸۰؛ کاغذ: شکری آهار مهره،جلد:تیماج مشکی،۲۱سطر،اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۵-۳۷۱]

۱۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۶۸۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ برابر است با ص ۱۵-۵۰۸ها ش منهج المقال چاپ ۱۳۰۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۲گ، ۱۹ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۸ - ۲۴۲]

۱۱۳. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۲۲۸/۲
بخش فواید مقدمه می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: محمد بروجردی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶گ (۲۶ر-۴۱ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۸]

۱۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۴۱۸/۴
دیباچه است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: کبود و سفید فرنگی، جلد: تیماج مشکی عطف آلبالویی، ۱۶گ (۸۲ر-۹۷ر)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۶ - ۵]

۱۱۵. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۵۲۸/۱
فقط مقدمات رجالی می‌باشد؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۶گ (۱پ-۱۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۳۶]

۱۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۰۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و افضلهن خدیجة بنت خویلد ثم ام سلمة ثم میمونه. تمت
نسخه در فهرست ۲۷/۱۱۰ نیز آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به امضاهای «سید باقر موسوی سلمه الله تعالی» و «منه ره»، سه برگ آغازین اسامی راویانی که کتاب دارند به ترتیب حروف تهجی نوشته شده است: «اسماء المصنفین الذی روی عنهم ابن ابی عمر من الرواة و العلماء مأخوذة من کتاب الرجال للامام المتقدم فی هذا الصفة البارع ... نجاشی»؛ تملک: سید احمد صفائی خوانساری در محرم ۱۳۲۸، فرزندش سید مصطفی در ۱۳۶۰ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابر و باد عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۸۱]

۱۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض ۲۳۵۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** بحیث یحصل قوة معتقدبها فالظ.
از ابتدای کتاب تا اواسط فایده دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ محشی به لفظ «علی سلمه الله و دام ظله»؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای؛ اهدایی: شکرالله فقیه نیا در ۱۳۷۵ش؛ ۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۷ - ۱۰۶]

۱۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۲۹
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه شخصی مدرسی یزدی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به امضای «منه دام ظله» و «مدرس»، رکابه‌دار؛ تملک: سید احمد مدرس؛ ۴۴۵ص، ۲۰ سطر [عکسی ف: ۵ - ۳۵۸]

۱۱۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۲۰۷/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بظهور من یملأ الدنیا عدلاً بعد ما ملئت جوراً.تمت ...
خط:نستعلیق شکسته،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۲۱×۱۵/۵سم [ف: ۱۸۸]

۱۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۱۳۴/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ وقف‌نامه‌ای به تاریخ ۱۲۳۴؛ مهر: «عبده موسی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی رنگی، جلد: مشمع مشکی، عطف: تیماج مشکی، ۱۶گ (۳۵پ-۵۰پ)، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ - ۷۰۰]

۱۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۵۷۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی درباره سال تولد بهبهانی و تألیفات او، در یادداشت تألیفات وحید را بیش از ۵۰ کتاب نوشته و می‌گوید مسکن او هم اکنون در بلاد الحسینی است و خدا او را نگاهداراد؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۱۰۲پ-۱۳۰ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۸-۸۱]

۱۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۶۸۴۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۹گ (۱پ-۱۹پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۸ - ۸۱]

۱۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۱۹۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ اهدایی: جعفر سلطان القرایی، آذر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۰گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۳×۲۰/۹سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۵۸]

۱۲۴. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه: نامعلوم/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از محمد علی؛ ۱۷گ (۱۳۴-۱۵۰)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [صد و شصت نسخه: ۵۸]

۱۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** رقم کاتب علی ید الاقل العاصی سید اسدالله بن مرحوم السید محمد باقر طالقانی الاصل و اصفهانی المسکن ... و هی سنه الف و ثلاث مایه بعد الهجره و التمس الدعاء ممن بنظر فیها لی و لوالدی و لاخوانی المؤمنین و السلام.
خط: نستعلیق شکسته، کا: اسدالله بن محمد باقر طالقانی، تا: ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فرنگی زرد، جلد: مقوا با پارچه عطف تیماج، ۵۰ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۲۷۳]

۱۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۴۸۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** علی ما سنشیر الیه فی آخر الکتاب ان شاءالله تعالی نسئل الله مع العسر یسراً بظهور من یملاء الارض عدلا بعد ما ملئت الدنیا جورا و الحمد لله اولا و آخرا
خط: نسخ، کا: سید محمد رضا بن حسین حسینی حائری، تا: غره رجب ۱۳۰۵ق، جا: کربلا؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج عنابی عطف گالینگور بنفش، ۲۴گ (۱۴۶پ-۱۶۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه:

۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۸ – ۸۲]

۱۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۱۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان الذهن قاصر و الفکر فاتر و الزمان ... علی ما سیشیر الیه فی آخر هذا الکتاب انشاءالله تعالی مع العسر یسراً بظهور من یملأ الدنیا عدلاً بعد ما ملئت جوراً.

تا پایان فائده پنجم آمده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۴۲گ (۸۷پ–۱۲۸)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱۴ – ۲۱]

۱۲۸. قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه: ۲۵/۱

آغاز: تدوینها و ضبطها و جعلها علاوة لما ذکروا و تتمة لما اعتبروا فقط مقدمات کتاب را داراست؛ خط: نسخ، کا: افضل بن حسین قائنی خراسانی، تا: ۲۸ جمادی الاول ۱۳۱۸ق، برای پسر برادرش سید حسین؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۱ر–۲۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [کتابخانه‌های قائن: ف: ۱۹۹]

۱۲۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۶۴۳

کا: محمد صادق بن محمد حسین، تا: ۱۲۰۹–۱۲۹۰ [ف: ۸۹]

۱۳۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه: ۶۳۸/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۹]

۱۳۱. تبریز؛ قاضی طباطبائی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۸

کا: ابوعلی حائری (شاگرد مؤلف)، بی تا [نشریه: ۷ – ۵۲۱]

۱۳۲. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۶/۶

همان مقدمه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان [نشریه: ۷ – ۴۰]

۱۳۳. یزد؛ محمود آبادی، میرزا حسن؛ شماره نسخه: ۳۲/۴

تنها همان مقدمه است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۴۵۷]

۱۳۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۷۹۱۱/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۵۷۸]

۱۳۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۱۲۲۸/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۴۸۴]

۱۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۴۴۶۷/۴

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۷۸پ–۸۵ر و ۲۷۱–۲۷۸پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۸ – ۶۱۴]

۱۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۴۶۰/۳-۲۷/۱۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** یکتب سلم مسلم ولعله کثیر و بالعکس منه ما سیجیء فی بشربن سلم ثم اذا وجدته و وجدت حاله مذکورا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۹۶۱]

۱۳۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۱۲۷/۱۸ ـ ج

این نسخه همان مقدمه است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰گ (۱۴۳ر–۱۶۲ر) [ف: ۱ – ۱۲۹]

۱۳۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۲۴۷/۵ – ج

برابر است با س ۱۱ ص ۲ چاپی و ۱۱ سطری کم دارد تا پایان فائده ۵ مقدمه تعلیقه (ص ۱۳ چاپی) آنگاه سه بند است که حاشیه‌هایی است بر سه بند از فائده ۴ (ص ۴۰۱ منهج المقال) و فائده ۸ (ص ۴۰۷) و فائده ۹ (ص ۴۱۷) همین منهج المقال درباره مذاهب که در چاپی نیست و به گواهی خود او در آغاز تعلیقه (ص ۸ چاپی گ ۳۹پ) اینها باید از همین تعلیقه باشد؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۲۸گ (۲۵ر–۵۲پ) [ف: ۳۴۸]

۱۴۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۶۲۳

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۳۲۱]

۱۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۰۳

آغاز: برابر **انجام:** و هذا الشیخ یروی عن الشیخ بهاء الملة و الدین.

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۴ – ۳۰۱]

۱۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۶۵۹/۱۴

خط: نسخ، کا: ابراهیم بن علی خراسانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶گ (۲۴۴–۲۶۹)، ۲۲ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱۹ – ۳۳۰]

۱۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «عبده محمد صادق بن محمد حسین الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۲ – ۳۴]

۱۴۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۱۳۵

آغاز: و ان ما ثبت حجتیه هو ظن المجتهد بعد بذل جهده و استفراغ وسعه فی کل ما له دخل فی الوثوق و عدمه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (حدود یک صفحه)؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج زنگاری، ۲۸گ، ۱۹ و ۲۰ سطر (۷/۳×۱۴/۵ و ۷/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ – ۵۰]

۱۴۵. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه: ۸۳/۲

فوائد آغاز تعلیقه در این نسخه نوشته شده و ناتمام است؛ خط: نسخ، کا: اردبیلی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی از «علی الرازی»؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۵۶پ–۷۹پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۸۶]

۱۴۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۰۳۷/۱۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۶گ (۱۰۴–۱۱۹)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۴ – ۱۱۳۷]

۱۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۱۱۵/۳

فقط پنج فائده آغاز کتاب را دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه آبی، ۱۰گ (۱۳۲پ–۱۴۱پ)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ – ۱۲۷]

۱۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۸۱۶/۱

خط: نسخ، کا: عبدالحسین شرارة، بی‌تا؛ مقدمات کتاب در این

نسخه نیامده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۱۲]

۱۴۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۵۱۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ (۱پ-۱۸۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۳۱۳]

۱۵۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۶۲۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳۰گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۵]

۱۵۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۴۹۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: بی تاریخ؛ افتادگی: انجام؛ [ف: ۴۱]

۱۵۲. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۱۸/۳

فقط فوائد آغاز کتاب را داراست؛ کا: ملا زین العابدین گلپایگانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۳۷پ-۴۸پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۹۷]

۱۵۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه: ۱۱۹۸/۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸گ (۱۴۵-۱۶۲)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۶۹]

۱۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۸۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ ۲۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۶ - ۵۹۵]

۱۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۲۲۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** بعد ما ملثت جورا.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این ضمن ۳ صفحه فائده رجالی است در بیان مقصود از جمله معروف: «اجمعت العصابة علی تصحیح ما یصح عنهم» ظاهراً از افادات یکی از فضلاء قرن ۱۳ ق است. در آن مطالبی از استاد و سید استاد نقل کرده. پنداشته می‌شود که مقصود وحید و صاحب ریاض و معاصرین آنها باشد؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ ۱۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۵۹۵]

۱۵۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۲۶۳/۶

آغاز: برابر

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۳۲۴]

۱۵۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۹۲۹۰/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ نخودی و فستقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۳۵۶]

۱۵۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۴۹۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فستقی؛ جلد: تیماج عنابی، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۹۱]

۱۵۹. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۶۲۲/۴

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی،۲۵گ(۴۵-۶۹)،۲۲سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۳-۷۹۳]

۱۶۰. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۱۴۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ بعضی قسمت‌ها بازنویسی شده به خط محمد علی خوانساری امامی، ۱۳۲۲ در نجف؛ مصحح، محشی با عبارت «منه سلمه الله تعالی»، کاغذ آهار مهره؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم[ف:۱-۱۰۲]

۱۶۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۵۲۷/۷

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سوخت مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۷۰]

۱۶۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۲۲۹/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ (۴۲ر-۵۴ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۵۴]

۱۶۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۷۲۱/۱

انجام: نوح بن ابی مریم ابوالعلاء خالد بن طهمان و محمد بن اسلم و محمد بن سمامه و محمد بن خالد بن زیاد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: درعصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی «کذا بخطه سلمه الله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۰گ (۱پ-۱۱۰پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱-۳۹۹]

۱۶۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۷۵۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلو سلم فلا یظهر بمجرد هذا غلط جش بل ظاهر انه اضبط علی انه یمکن ان یکون ایوب سهوا من الکتاب عن محبوب بالمفارقه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۱]

۱۶۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۳۹۸۱/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا نتظر یا اخی الی ما فیه و فیما سنذکره من الخطاء و الزلل و التشویش و الخلل لان الذهن قاصر و الفکر فاتر و الزمان کلب عسر علی سنشیر الیه فی اخر الکتاب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۳گ، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۲]

۱۶۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۷۹۸/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ربما لا اتعرض الی الرجوع الی جمیع مع انه ربما کان لجمیعها مدخل فیه ولو لم یتامل فی الکل لم یظهر ولم یتحقق ما فیه و علی ذلک لاحظ مظان ذکره بعنوان آخر علی حسب ما به لعلک تطلع علی معارض او مقاصد ولا تنظر یا اخی الی ما فیه و فیما سنذکره من الخطاء و الزلل و التشویش و الخلل لان الذهن قاصر و الفکر فاتر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۲گ، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۲]

۱۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۰۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج سرخ فشاری، ۲۰۰گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۹)، اندازه:

۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۵۴۶]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۳۴عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۶]
۱۶۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳ /۸۰۲۳-۵۴/۱۱۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۶۱]
۱۶۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳ /۷۷۴۸-۵۲/۸۸
آغاز: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۷گ، ۱۴-۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۶۱]
۱۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۷/۷-۷/۱۱۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و فیما سنذکره من الخطاء و الزلل و التشویش و الخلل لان الذهن قاصر و الفکر فاتر و الزمان کلب علی ما سنشیر الیه فی آخر الکتاب. ان شاء الله تعالی نسئل الله مع العسر یسراً بطهور من ملاء الارض عدلاً بعد ما ملئت جوراً.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با علامات بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۹۶۱]
۱۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۸۰۸/۲-۳۴/۱۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۶۱]
۱۷۲. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه: بدون شماره
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، ۲۲۳گ، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۳۶]
۱۷۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۵۹۴/۲
قطعه‌ای از آغاز کتاب آمده؛ خط: نسخ، کا: علی صوفی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ (۲۳ر-۵۴ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۴۰۷]
۱۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ض۱۳۱۵۲
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی: - ۴۳۵]
۱۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۱۰۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** سنذکره من الخطا و الزلل و التشویش و الخلل لان الذهن قاصر و الفکر فاتر و الزمان کلب ... علی ما ... الیه فی آخر الکتاب انشاالله تعالی نسئل الله مع العسر یسرا یظهور من یملا الدنیا عدلا بعد ماملات جورا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، آهار و مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۶۱پ-۱۰۰)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۸×۲۲سم [ف: ۱۴ - ۲۳۳]

● **تعلیقه نصیحت نامه علامه دوانی** / اخلاق / فارسی
ta‘līqe-ye nasīhat-nāme-ye ‘allāme-ye davvānī

قزوینی، عبدالنبی بن محمد تقی، ۱۱۲۵-۱۱۹۷ ؟ قمری
qazvīnī, ‘abd-on-nabī ebn-e mohammad taqī (1713 - 1783)
از عبدالنبی (گویا قزوینی) (قرن ۱۲)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۹/۲۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۹۲ق؛ ۱ص (۳۳) [مختصر ف: ۱۸۲]

● **تعلیقة نقد الرجال** / رجال / عربی
ta‘līqat-u naqd-ir rijāl
وحید بهبهانی، محمد باقر بن محمد اکمل، ۱۱۱۸ - ۱۲۰۵ قمری
vahīd-e behbahānī, mohammad bāqer ebn-e mohammad akmal (1707 - 1791)
وابسته به: نقد الرجال = رجال میر مصطفی؛ تفرشی، مصطفی بن حسین (-۱۰۱۵)
تعلیقات مختصری است بر «نقد الرجال» میر مصطفی تفرشی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۵۸۱/۱
آغاز: الحسین بن عثمان الاحمسی البجلی کوفی ثقة ذکره ابوالعباس فی رجال أبی عبدالله صه و زاد جش؛ **انجام:** من احوال المشایخ اکثرهم الروایة عن الکتاب و ورود النص بذلک عن الائمة علیهم السلام فتأمل انتهی.
خط:نستعلیق،بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱ر-۴پ)،۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۰]

● **تعلیقه و ذیل رساله وجیزه شاه نعمة الله** / عرفان و تصوف / فارسی
ta‘līqe va zeyl-e r.ye vajīze-ye šāh ne‘mat-ol lāh
حزین، محمد علی بن ابی طالب، ۱۱۰۳ - ۱۱۸۰ قمری
hazīn, mohammad ‘alī ebn-e abī-tāleb (1692 - 1767)
به دستور: عمدة الملک امیر خان نعمة اللهی از راجه‌های هند
تاریخ تألیف: ۱۱۵۷ق
تعلیق و ذیل شیخ علی حزین بر رساله وجیزه سید نعمة الله که خاتمه‌ای است از او بر رساله وجیزه نعمة الله.
[دنا ۷۴/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۵/۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۳۱/۴۲
آغاز: بسمله و الحمد لله و سلامه علی عباده الذین اصطفی و بعد در این اوان یکی از اعاظم دوستان ایده الله رساله وجیزه ... سید نعمة فارسی کرمانی را ... که بخط مبارک وی بود بنظر رسانیده التماس تصحیح و توضیح آن لفظا و معنی نموده ... و خاتمه رساله را مقاله ای که بر زبان جاری شده تذییل نمود؛ **انجام:** و این

تذییل را بهمین قدر اقتصار نمودیم نفع الله به الطالبین و جعلنا ایاهم من الفائزین (نمقه بیمناه ... محمد المشتهر بعلی بن ابی طالب بن عبدالله اللاهجی الزاهدی ... بمحروسة دهلی عام ۱۱۵۷و الحمد لله حق حمده و علی فضله)
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۴ص (۴۷۷-۴۹۰) [ف: ۱۰ - ۱۶۷۳]

● تعليق الحكم على الشرط / اصول فقه / عربی

ta'līq-ul ḥikam 'alā-š šarṭ

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه: ۳۳۳/۵

آغاز: اولین عنوان موجود: تعليق الحكم على الشرط يقتضى انتفائه بانقضاء الشرط؛ **انجام:** و الظاهر من القائلين بالمفهوم القول بالعموم.
خط: نسخ و نستعلیق مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف مشمع سرخ، ۸گ (۱۴۱-۱۴۸)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۸۲]

← تعليق الحواشي على كتاب العبارة ⟵ شرح العبارة
← تعليق الحواشي على كتاب القياس ⟵ شرح القياس

● تعلیق در انشاء / ادبیات / عربی

ta'līq dar enšā'

هشترودی، اسماعیل، ق۱۴ قمری

haštrūdī, esmā'īl (- 20c)

[دنا ۵۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۷۱۴/۳

آغاز: (بسمله) و به نستعين، اما بعد حمد الله و الصلوة على نبيه و آله اعلم ان الكلام فى التعليق و التنجيز فى الانشائيات و تحقيق الامر فيه على بيان حقيقة الاخبار و الانشاء فنقول بعون الحق جل جلاله؛ **انجام:** بل التعليق عليها كلا تعليق فان احد التقديرين فى صورة التعليق عليها لايتحقق معه النسبة لا محالة و هو تقدير عدم الموضوع اواللعلة اذ تحقق النسبة مع عدمها محال ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در پشت رساله با جوهر ابی نوشته شده که این رساله به خط پدرم شیخ اسماعیل هشترودی است و شاید مؤلف خود او باشد، ولی احتمال دارد تألیف شیخ هادی تهرانی باشد؛ جلد: مقوای مشکی با عطف پارچه، ۵۷ص (۵۹-۱۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۰]

● تعلیق در مبادی قیاسات / منطق / فارسی

ta'līq dar mabādī-ye qīyāsāt

تهرانی رازی، قوام الدین محمد، - ۱۰۹۳ ؟ قمری

tehrānī rāzī, qavām-od-dīn mohammad (- 1682)

منطقیان در مبحث مواد قیاس، مبادی آن را بر حسب هنرهای پنج‌گانه منطق (برهان، جدول، مغالطه، خطابه و شعر) به چند گونه بخش نمودند و شماره آنها در کتاب‌ها با اختلاف دیده شده و این اختلاف از این رو است که در ارغنون ارسطو مبادی قیاس جسته گریخته و پراکنده دیده می‌شود و دانشمندان هم هر یک به رأی خود آنها را بخش نمودند. در این رساله مبادی را پانزده‌گونه دانست و نگارنده این تعلیق گویا قوام الدین رازی شاگرد مولی رجبعلی تبریزی سپاهانی می‌باشد. (دانش پژوه)
[دنا ۵۸/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۴/۵

آغاز: تعلیق مبادی قیاسات پانزده صنف است؛ **انجام:** و مشهورات مطلق و محدود و مسلمات مبادی قیاس جدلی بود
خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ق؛ نویسنده این مجموعه از شاگردان قوام الدین رازی است و در دنبال رساله ششم این دفتر می‌نویسد: «هذه تعليقات لاستادنا ... قوام الملة و الدين طاب ثراه ...» و در دنبال این رساله می‌نویسد: «من استادنا ادام ظله و اله اعلم» و چنانکه در پایان رساله شماره یکم این دفتر نوشته شده در ذیحجه سال ۱۰۸۵ هنگامی که قاضی سعید قمی می‌زیسته است آن را نویسنده آن نوشت ولی این رساله در روزگار قوام الدین رازی و رساله ششم که باز تعلیق فلسفی است از همان رازی پس از مرگ او نوشته شده است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲گ (۶۲ - ۶۳پ)، ۱۶ سطر (۱۱×۱۹)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳ - ۲۷]

● تعليق شرح الاصول الخمسة / کلام و اعتقادات / عربی

ta'līq-u š.-il usūl-il xamsa

وابسته به: شرح الاصول الخمسة؛ همدانی، عبدالجبار بن احمد (۳۵۹-۴۱۵ق)
کتابی است در عقاید عامه به صورت «ان قیل- قلنا» در آغاز نسخه بدین صورت معرفی شده است: «كتاب تعليق شرح الاصول الخمسة لقاضى القضاة عبدالجبار بن احمد الهمذانى رحمه الله تعالى علق عن السيد الامام قوام الدين اميرالمؤمنين مانكديم احمد بن الحسين بن ابى هاشم الحسنى ششديو رحمه الله و صلى الله على سيدنا محمد و آله و سلم»
[معجم المؤلفين ۷۸/۵؛ هدية العارفين ۴۹۸/۱؛ دنا ۵۸/۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۶۴۹-۳۹/۲۹

آغاز: بسمله بدأ قاضى القضاة ابوالحسن عبدالجبار بن احمد رحمة الله تعالى فى الشرح بسؤال الاصول الخمس فقال ان سأل سائل فقال ما اول ما اوجب الله عليك فقل النظر المؤدى الى معرفة الله ... فان قيل هلا اعتبرتم فى حد الواجب استحقاق المدح بفعله قلنا انما؛ **انجام:** ولايجب ان يبلغه ذلك اويعلمه فان ذلك ابتداء

وحشة وهو فی ازالتها ولتفصیل الکلام فی ذلک مکان اخرفی کتاب ابسط منه واطول تمت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۶۹ق؛ دارای شمسه وکتیبه زرین، مصحح، محشی به نقل از «المعراج فی شرح المنهاج»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ - ۹۶۲]

← التعلیق العراقی ‹ المنقذ من التقلید و المرشد الی التوحید

● **تعلیق العلم بالمعلومات (رساله فی)** / کلام و اعتقادات / فارسی
ta‘līq-ul ‘ilm-i bi-l-ma‘lūmāt (r.-un fī)
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā‘ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۲۰۴۲
آغاز: بسمله قال العبد المسکین احمد بن زین الدین احسائی؛
انجام: فی ۱۲ من شهر ربیع المولود سنه ۱۲۱۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا [رایانه]

← التعلیق علی الکافی ‹ شرح الکافی

● **تعلیق علی کتاب العبارة** / منطق / عربی
ta‘līq-un ‘alā-š k.-il ‘ibāra
ابن باجه، محمد بن یحیی، - ۵۳۳ ؟ قمری
ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)
وابسته به: باری ارمنیاس = العبارة؛ فارابی، محمد بن محمد (۲۶۰-۳۳۹)
آغاز: غرض ابی نصر فی کتاب باری أرمینیاس أن یعطی ما منه یأتلف القول الجازم الحملی من الایجاب و السلب المقابل من جهة الالفاظ الدالة علی المعانی
انجام: و ذلک عندنا نحن مجهول، تسمیة ممکنا، و لیس یمکن فی الوجود. انقضی هذا الکلام و هو من کتاب العبارة و هو مما أخذ معناه عنه، و ان لم یکن بلفظه.
چاپ: به کوشش محمد تقی دانش پژوه، المنطقیات للفارابی، ج۳ (قم، کتابخانه آیة الله مرعشی: ۱۴۰۸ق)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۷/۲۴ عکسی
آغاز: قد یقع فی الظن أن المفهوم من «ضارب» لسابق المعرفة أنه یدل علی الموضوع؛ **انجام:** برابر
نسخه اصل: کتابخانه بادلیان در آکسفورد، شماره ۲۰۶. «من قوله علی کتاب العبارة». در فهرست شرح کتاب العبارة ارسطو دانسته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۷ق؛ ۷گ (۱۹۶پ-۲۰۲پ)، ۲۷ و ۳۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۲۸۹]

● **تعلیق علی کتاب المقولات** / منطق / عربی
ta‘līq-un ‘alā-š k.-il maqūlāt
ابن باجه، محمد بن یحیی، - ۵۳۳ ؟ قمری
ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)
وابسته به: شرح قاطیغوریاس = شرح کتاب المقولات؛ فارابی، محمد بن محمد (۲۶۰-۳۳۹)
آغاز: المقولة تقال بعموم و خصوص، فاذا قیلت بعموم دلت علی کل معنی کلی مستند الی محسوس معلوم لا باستدلال و با بفکر
انجام: اذ کان قصده أن یضع أو لا ما هو کالاجناس لها. «و معا» لایوجد معنی من معانیها جزء لصناعة المنطق فلذلک لم یذکرها أو لا. هذا ما وجه من هذا القول
چاپ: به کوشش محمد تقی دانش پژوه، المنطقیات للفارابی، ج۳ (قم، کتابخانه آیة الله مرعشی: ۱۴۰۸ق)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۵۷/۲۳ عکسی
آغاز: لواحق المقولات لیست فوقها، حتی تکون کالاجناس لها، و لاتحتها، حتی تکون کالانواع لها، بل هی معها و تابعة لها؛ **انجام:** برابر
نسخه اصل: کتابخانه بادلیان در آکسفورد، شماره ۲۰۶. «من کلامه فی لواحق المقولات». در فهرست شرح کتاب مقولات ارسطو دانسته شده است. بخشهایی از این تعلیقات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۵۴۷ق؛ ۵گ (۱۹۲ر-۱۹۶پ)، ۲۷ و ۳۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۴۸۹]

● **تعلیق الفرائد علی تسهیل الفوائد** / نحو / عربی
ta‘līq-ul farā’id ‘alā tashīl-il fawā’id
ابن دمامینی، محمد بن ابی بکر، ۷۶۳ - ۸۲۷ ؟ قمری
ebn-e damāmīnī, mohammad ebn-e abī bakr (1362 - 1424)

اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۴۳۸
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد صادق قودجانی، تا: ذیحجه ۱۱۵۶ق، جهت سید ابوالقاسم موسوی حسینی؛ مصحح، محشی بعضاً با عناوین «ق س م عفی عنه»؛ اهدایی: حسن بن ابوالحسن نصیری اصفهانی به سال ۱۳۲۴ش؛ مهر: حجة الاسلام شفتی «محمد باقر بن محمد نقی الموسوی» (بیضی)، «ابوالقاسم بن حسین الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۳۱۹]

● **تعلیق فی القوة الدراکة** / فلسفه / عربی
ta‘līq-un fi-l quwwat-id darrāka
عراقی، عبدالله بن طیب، - ۴۳۴ ؟ قمری
‘erāqī, ‘abd-ol-lāh ebn-e tayyeb (- 1043)

ابوالفرج بن الطیب دانشمند ترسای بغدادی (- ۴۳۵ق) این رساله را مانند کندی و فارابی و به پیروی از ارسطو و اسکندر افرودیسی نوشته و نیروهای روان و درجات خرد را در آن شرح داد و پیدا است که از روش مشائیان متأثر گشت. ابوالفرج در این رساله عقلی را که به ذات خود و به فعل درک می‌کند فعال می‌نامد و عقلی را که شایستگی دانش دارد هیولانی نام می‌دهد و برای آن چندین درجه از هیولانی صرف و بالفعل و ممیز و ظان و عامل و فکری و ذاکر یاد می‌کند. (دانش پژوه)

[دنا ۵۸/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۳۰/۲۷-ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۹۵ اوزلی (۱۴۲۲)؛ بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۵۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۵۳/۱۷

آغاز: تعلیق للشیخ ابی الفرج بن الطیب - قال الحکیم ابوالفرج: ان القوة علی الطلاق ضربن، قوة الحس و قوة العقل؛ **انجام:** فهذه اسماء العقل الهیولانی عند الفلاسفه مشروحة.

خط: تعلیق، کا: حیدر بن علی بن اسماعیل بن عبدالعالی هاشمی کرکی عاملی، تا: ربیع الاول ۱۰۷۶ق [ف: ۳ - ۳۰۴]

● **تعلیق فی نسبة الصورة الی المادة** / فلسفه / عربی

ta'līq-un fī nisbat-iṣ ṣūra ila-l mādda

در این گفتار روشن می‌گردد که میان ماده و صورت چه پیوندی هست.

[دنا ۵۸/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۷۴/۷

آغاز: تعلیق نسبة الصورة الی المادة؛ **انجام:** یتصف النفس بجاعلیتها مقصورة.

خط: شکسته تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۹۲پ-۹۳ر) [ف: ۳ - ۲۰۴]

● **تعلیق مدارج الوجود** / عرفان و تصوف / عربی

ta'līq-u madārij-il wujūd

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، - ۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

وابسته به: مدارج کمال = مدارج الکمال الی معارج الوصال = فتوح هشت در = هشت گشایش = رساله جامعه؛ بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین (-۶۶۷)

تعلیقاتی است که خود بابا افضل بر کتاب مدارج الکمال خود نگاشته است.

[دنا ۵۸/۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه: ۳۵۱/۲بخش۳

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۴۸]

● **تعلیق من کتاب الفخر الرازی** / طب / عربی

ta'līq-un min k.-il faxr-ir rāzī

فواید طبی و داروسازی است برگرفته از تألیف امام فخر رازی (۶۰۶ق). در این گزیده کیفیت ترکیب و آماده سازی داروها و خواص و آثارشان ذکر شده است و در مواردی، توضیحات و اضافاتی از کاتب نسخه دارد.

[دنا ۵۸/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۰۳/۲

آغاز: بسمله. تعلیق من کتاب الفخر رازی قال اذا کان تاخذ ریح القولنج و اذا لم یکن الطبیعة ... و صفته یوخذ ورق السداب یابساً عشرة دراهم؛ **انجام:** فی الفم دهن ورد فانه عجیب فی ابری هذه العلة جید للعفن و للاکلة فی الفم ...

نسخه اصل: کتابخانه خراجچی اوغلی در بروسه ترکیه، ش ۱۱۲۶؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد، تا: ۱۲ رجب ۸۰۵ق؛ ۳۳ص (۵۲-۸۴)، ۱۶سطر [عکسی ف: ۳ - ۲۰۹]

● **تعلیق من کتاب منتخب صوان الحکمة** / تراجم / عربی

ta'līq-un min k.-i mn.-i ṣiwān-il ḥikma

وابسته به: صوان الحکمة؛ ابویعقوب سجستانی، اسحاق بن احمد (-۳۸۶)

[دنا ۵۸/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۵۸/۴-ف

نسخه اصل: لیدن ش ۱۳۳ شرقی گولیوس ۱۴۲۹ A (فهرست ۲۹۲/۲/ ش ۸۸۸)؛کا:ابن الغلام قونوی،تا:۶۹۲ق[فیلمهاف: ۱ - ۵۵۶]

● **التعلیق الوارد علی الخوارج و الوهابیة** / تاریخ / عربی

at-ta'līq-ul wārid 'ala-l xawārij wa-l wahhābīyya

سدید السلطنه، محمد علی بن احمد، ۱۲۹۱ - ۱۳۶۲ قمری

sadīd-os-sāltane, mohammad 'alī ebn-e ahmad (1874 - 1943)

تعلیق درباره خوارج.

[دنا ۵۹/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۹۴۲۳/۱ و ۴۹۸۱/۱-ف

خط: نسخ؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۲۲ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴/۵سم [ف: ۱۷-۳۶۷] و [فیلمها ف: ۳ - ۱۱۹]

● **التعلیق الوجیز فی اسم الله العزیز** / تفسیر / عربی

at-taʻlīq-ul wajīz fī ism-il lāh-il ʻazīz

چغمان، عمر بن محمد

čaqmān, ʻomar ebn-e mohammad

وابسته به: الکشف و البیان فی تفسیر القرآن = تفسیر ثعلبی؛ ثعلبی، احمد بن محمد (–۴۲۷ق)

در فضائل و تفسیر «بسم الله الرحمن الرحیم» برگرفته شده از تفسیر ابو اسحاق احمد بن محمد ثعلبی با اضافاتی در آخر کتاب از منابع دیگر تفسیری و روایتی.

[دنا ۵۸/۳]

قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۳۹۹/۱۴

آغاز: الحمد الله رب العالمین ... اما بعد فهذا تعلیق وجیز ... لخصته من تفسیر الاستاذ الامام؛ **انجام:** و قال سائر المفسرین هی لا اله الا الله ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۰گ (۱۳۳پ–۱۴۲ر)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۵۱]

● **تعلیقیة** / فقه / عربی

taʻlīqīya

مدرس یزدی، محمد بن مرتضی، – ۱۳۲۳ قمری

modarres-e yazdī, mohammad ebn-e mortazā (- 1905)

وابسته به: الطهارة؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

تعلیقاتی است بر اوایل کتاب الطهارة شیخ مرتضی انصاری که مقداری از متن را با عنوان «عبارة» آورده و سپس با عناوین «اشارة» مطالب خود را افزوده است.

[دنا ۷۴/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۴۰/۲

آغاز: بسمله. الحمدالله و صلی الله علی محمد و اله اجمعین و سلم تسلیما و بعد فهذه اشارة علی کتاب الشیخ مرتضی الانصاری فی الطهارة عبارة و هو من أوضح المفاهیم العرفیة؛ **انجام:** کالمحکی عن النوادر و الدعائم و الرضوی معارضة باطلاق ادلة.

نسخه اصل: کتابخانه مدرسی یزدی؛ خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۱۴۹ص (۳۶–۱۸۴) [عکسی ف: ۵ – ۳۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۷۵۸/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۲۱۳]

۲. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۲

آغاز: بسم الله، الحمدلله و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.؛ **انجام:** فی قوله بمقتضی اوله الکریة الظاهرة.

خط: نسخ تحریری، کا: سید احمد مدرس، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۷۴گ (۲۱–۹۴)، ۱۱ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [میراث اسلامی: ۸ – ۴۵۵]

● **التعلیل** / فلسفه احکام / عربی

at-taʻlīl

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۰۷/۹

آغاز: اختلف العلماء فی ان الاصل فی انصوص التعلیل او عدمه، فقیل الاصل عدم التعلیل الا بدلیل و قیل الاصل التعلیل بکل وصف الا لمانع و قیل ... و المختار ان الاصل فی النصوص التعلیل؛ **انجام:** فان رافع الازم هناك اعنی وجوب الضمان انما هو البغی لا غیر فیجب الضمان ف الجمل الصایل مع حال اتلافه لانتفاء البغی الذی هو علة رفع الضمان

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ارض رومی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج، ۱۱گ (۱۳۳پ–۱۴۳ر)، ۹–۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۹/۱ – ۲۲]

● **التعلیم** / اخلاق / عربی

at-taʻlīm

حسینی گیلانی، محمد یوسف بن محمد صادق، ق۱۴ قمری

hoseynī gīlānī, mohammad yūsof ebn-e mohammad sādeq (- 20c)

رساله‌ای درباره علم و عمل و عقل و معرفت و آداب و تعلیم و تعلم، با استفاده از آیات کریمه و احادیث اهل بیت (ع) و قواعد فلسفی. این نسخه ناتمام و عنوان دو باب از آن دیده می‌شود: الباب الاول: فی بیان مائیة العلوم؛ الباب الثانی: فی بیان مائیة العقول.

[دنا ۷۴/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۶۳۷

آغاز: الحمدلله المتفرد بالازلیة و القدم و أشرق نور الوجود من ظلمة العدم و علم الانسان علم مالم یعلم؛ **انجام:** یا هشام ان الله تبارک و تعالی اکمل للناس الحجج بالعقول و نصر النبیین بالبیان..

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج نیلی، ۲۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۷ – ۲۱۰]

● **تعلیم الابدان** / طب / فارسی

taʻlīm-ol abdān

رساله‌ای کوتاه که دربیان ومعرفت بیماری‌های بدن نگاشته شده است

[دنا ۷۴/۳؛ فهرستواره منزوی ۳۵۹۲/۵ با عنوان «علم الابدان»]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۷۸۴/۲

آغاز: در بیان بیماریها که چه نوع ظهوری یابد و شخص را مریض گرداند چمن شهرتست که سه دروازده دارد و وجود ازچیزی چند مرکبست ... چند باقیست که تا افت بان قوا نرسد مرض ظهورنیابد؛ **انجام:** و سن کهن آن است که در این بالیدن بزرگی تمام شود و انتهای این سن تا چهل و پنج سالست و مزاج او گرم ولی خشک است و طبیعت آتش دارد

خط: نستعلیق، کا: حبیب الله بن یوسف زنجانی، تا: جمادی الاول ۱۳۰۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۲]

● **تعلیمات حرب عملیات روزنه ای در اردوی اقدسیه** / فنون نظامی / فارسی

ta'līmāt-e harb-e 'amalīyāt-e rowzane eī dar ordū-ye aqdasīyye

آزموده، اسکندر، ق۱۴ شمسی

āzmūde, eskandar (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۶۰۸۳

آغاز: مورخه ۱۴۴/۷/موضوع عملیات رسد در ثوب؛ **انجام:** آشپزخانه در جایگه خوبی می‌باشد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۱۴ق [رایانه]

● **تعلیمات نظامی** / فنون نظامی / فارسی

ta'līmāt-e nezāmī

درس‌های تعلیمات نظامی است و دو بخش در نسخه ما است: ۱. در ۱۰۶ قاعده و دنبال آن فصل چهار است در هشت درس؛ ۲. در هفت فصل است.

[دنا ۷۴/۳]

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه: ۱۲۱ - ب

آغاز: بخش ۱: باب دوم در بیان تعلیم و تربیت دسته و باطالیان است که در فرنگستان باطالیان و در ایران فوج میگویند

بخش ۲: بسمله. و به نستعین. فصل در بیان اطلاعات نظامیه است؛ **انجام:** و الا فرق دیگر ندارد. از عقب صف بجای خود نروند

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۱گ، ۱۹ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۵۹]

● **تعلیمات و دستورها برای پیروان آقا محمد خان محلاتی (ترجمه)** / عرفان و تصوف / فارسی

ta'līmāt va dastūr-hā barāye peyrovān-e āqā mohammad xān-e mahallātī (t.)

اشکوری ، جعفر

eškavarī, ja'far

سید جعفر اشکوری این رساله را که به زبان و خط سندی بود به خط و زبان فارسی برگردانده به این گونه که متن را با زبان سندی و خط فارسی و با زیرنویس ترجمه فارسی آن آورده است و در حواشی، توضیح برخی از مطالب و اسامی متن آمده که برخی از آنها شاید ترجمه از سندی است. متن سندی کتاب اثر علی شاه پسر آقا جان محلاتی است که در متن از او با عنوان پیر سلامت و از پدرش با نام «آغا شاه حسن علی» یاد شده است. پس از پایان متن و ترجمه رساله تعلیمات، خاتمه‌ای است از سید جعفر اشکوری مترجم رساله، در نقد تاریخی نسب آقا خان و رد ادعاء انتساب به خاندان رسالت از طرف این سلسله ... در این خاتمه از بزرگان معروف این سلسله یاد و درباره آنان بررسی شده است. در حاشیه صفحه نخست صورت فتوای شیخ زین العابدین مازندرانی و آخوند ملا محمد ایروانی درباره کفر بودن عقائد مندرج در این رساله به قلم کاتب نسخه (سید محمد طباطبائی) نقل شده است.

[دنا ۷۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۰۷/۵-طباطبائی

آغاز: بسمله. این کتابیست که علی شاه پسر اقا خان محلاتی در زمان حیات پدر خود نوشته و به مریدهای خودش غلام حسین نام پسر حاجی و بابول نام پسر غلام حسین که از خواجه‌های ساکن بمبئی هستند داده و ایشان حسب الامرش در مطبع الادین پسر غلامحسین در معرض طبع در آورده و این تراب اقدام خدام الشرع الانور السید جعفر الاشکوری الرشتی المتوطن فی النجف الاشرف این کتاب را در بندر معموره بمبئی و با اعانت جماعتی از عالمین به لسان سندی و عارفین به اصطلاحات مذکوره در این کتاب ترجمه نمودم بعد از آن معنی هر سطر را در زیر آن سطر به لسان فارسی نوشتم تاکافه مسلمانان به طریقه اقاخان ... خوجه‌های بیچاره را به او دعوت مینمایند اطلاع یافته ... هذه صورة الکتاب سانجی سوسنی صبح جی دعا چهاپ پرکت (دعای شام و خفتن وصبح را چاپ کرده ...)؛ **انجام:** الحمد لله که توفیقات شامل این حقیر شد تا کشف غواشی و حجب ظلمات را ...که سالها در نظر اهل حق ... به صورت حق جلوه کرده بود نمودم ... ۲۱ جمادی الاولی سنه ۱۳۰۰ فی بمبئی.

کا: محمد بن صادق طباطبائی، تا: ۱۳۰۰ق، جا: بمبئی؛ این رساله و خاتمه آن در این دفتر به خط سید محمد طباطبائی پدر سید محمد صادق طباطبائی اهدا کننده مجموعه است؛ کاغذ: فرنگی سفید و زرد، جلد: مقوا با روکش پارچه راه راه و عطف تیماج قرمز، ۱۶گ (۱۶۹پ-۱۸۴ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۶۱]

● **تعلیم اسماء ملائکه به آدم و حوا** / کلام و اعتقادات / فارسی

ta‘līm-e asmā’-e malā’eke be ādam va havvā

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۴۶۶/۱۶

باب نهم؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: گویا قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۳۵ص (۵۰۳-۵۳۷) [ف: ۶ - ۴۴۰]

● **تعلیم الاطفال** / متفرقه / فارسی

ta‘līm-ol atfāl

مفتاح الملک، موسی بن محمود، - ۱۳۳۵ قمری

meftāh-ol-molk, mūsā ebn-e mahmūd (- 1917)

کتاب درسی اطفال است شامل درس‌های متعدد که مفتاح الملک وزیر دارالشوری اکبری تألیف نموده، وی در ابتدای تشکیل مدارس ملیه مظفریه برای تسهیل امر تعلیم و تعلم اطفال مبتدی به وضع جدید و ترتیب خاص این کتاب را تألیف نموده است.

چاپ: به چاپ رسیده است

[فهرست کتب درسی چاپ سنگی کتابخانه ملی ص ۴۱ و۴۲ «اصول علم حساب از مفتاح الملک»؛ دنا ۷۴/۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۸۶۴/۱-۳۹/۲۴۴

آغاز: برای او همبازی معقول زیرکی آوردند که علی بواسطه نداشتن همبازی و نبودن اسباب بازی به کوچه و بازار نرود؛ **انجام:** بدوا مجلد اول را بطفل درسی بدهند و بعد از اتمام آن مجلد ثانی را تا باین وسیله کتاب کمتر ضایع و خراب شود و من الله التوفیق انه خیر موفق و معین

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین خوانساری، تا: ذیحجه ۱۳۲۵ق؛ مسوده چاپ سنگی است دارای تصاویر متعدد از کلاس درس دختران؛ جلد: مقوای سفید عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۹۶۲]

● **تعلیم الاطفال = توضیح المسائل** / فقه / اردو

ta‘līm-ol atfāl = towzīh-ol masā’el

رساله مختصر فتوایی است مطابق با فتاوی سید العلماء سید حسین بن سید دلدار علی نقوی نصیرآبادی، سید محمد تقی ممتاز العلماء و مفتی میر محمد عباس شوشتری و شیخ زین العابدین مازندرانی که جهت فراگیری اطفال تازه تکلیف تدوین گردیده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۱۵۳۵

آغاز: بسمله. حمدله. واضح هو که هر مؤمن له لازم هی که؛ **انجام:** شهدای احد کی قبور بر خصوصا حضرت حمزه کی قبر پرچانا اور خدام قبور کو کچه دینا تمت بالخیر روز جمعه

جامع شناخته نشد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۳۰۸ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن دارچینی فرنگی، ۱۰۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۳ - ۱۵۲]

● **تعلیم الامیر و تحریم الخمر (رسالة فی)** / فقه / عربی

ta‘līm-il amīr wa taḥrīm-il xamr (r. Fī)

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

[کوپریلی، ج ۲، ص۲۱۸و ۵۷۶؛ توپقاپو سرای، ج ۴، ص۵۴۴؛ بروکلمان، ج۱۳-۱۴، ص۴۳۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۳۱/۳۸

آغاز: الحمد لله الذی انزل الاحکام علی وجه الاحکام مشتملة علی الحکم و الفواید و بین لنا الحلال و الحرام ... و بعد فهذه رسالة معمولة فی تعلیم الامیر فی تحریر الخمر. فنقول روی انه نزل بمکة شرفها الله تعالی قوله تعالی و من ثمرات النخل و الاعناب؛ **انجام:** و ههنا عن سؤال علم الله تعالی و قوعه و اخبر عنه قبله و لذلک اجاب بالفاء الفصیحة فکان المعنی اذا یسألونک فقل.

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۹.حدیث نبوی (۶۲پ) به خط عبدالقادر طبیب و کحال و جراح؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای با ترنج، ۶گ (۵۷پ-۶۲پ)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۷]

● **تعلیم انشاء** / نامه‌نگاری / فارسی

ta‘līm-e enšā’

به درخواست: ملا محمد کارگر و محمد جعفر کارگر مرودی دستور نگارش منشئاتی است برای گروه‌های مختلف اجتماعی، و مؤلف در پایان کلیاتی مربوط به شناخت نام ماه‌ها و بروج و سال‌های ترکی و اعداد حساب سیاق آورده تا کمکی برای نامه‌نگاران باشد.

[دنا ۷۴/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۰۰۸

آغاز: چو خواهد که طاقت بماندی ×× پسر را دبیری بیاموزدی؛ **انجام:** باقی امرکم مطاع بحق محمد و آله الامجاد.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۸ ربیع الاول۱۲۳۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۰گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف:۳-۲۳۱]

● **تعلیم تاریخ روسی (ترجمه)** / تاریخ / فارسی

ta‘līm-e tārīx-e rūsī (t.)

سالاویوف، ولادیمیر سرگی یویچ،۱۸۵۳-۱۹۰۰میلادی

sālāvyūf, velādīmīr sergīyevīč (1853 - 1900)

مترجم: محمود میرزا بن بهمن میرزا، ق۱۴ قمری

این کتاب ترجمه تحت اللفظی تاریخ روس برای اطفال دبستان است که در بخش اول کتاب تاریخ روسیه شماره ۲۱ همین فهرست (شماره ۸۹۲ مخزن) به طور آزاد ترجمه شده است. مؤلف این کتاب را انشاء سرقی (سرکی) سالاویودا ذکر کرده است.
[دنا ۷۴/۳]

اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه: ۹۰۶

آغاز: وضع اطراف که حالا معلوم است و اسم روس الی به نصف قرن هر یکصد سال را یک قرن مینامند بعد از تولد حضرت عیسی؛ **انجام:** و نقریا قرقی تسلیم شد بجنرال روس ردقر، با ۳۰۰۰۰ نفر قشون و ۱۲۰ عراده توپ.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی با روکش تیماج قهوه‌ای دارای ترنج، ۹۹۸ص، ۱۲ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۲۱×۲۶سم [ف: ۴۳]

● **تعلیم تصویری** / طبیعیات / فارسی

taʻlīm-e tasvīrī

کتابی است شامل اطلاعات کلی درباره اجسام و اشیاء و به اصطلاح، علم الاشیاء. در صدر کتاب مصوری شده که به زبان فرانسه بوده است و مندرجات آن بدین قرار است: احجار، معدنیات، فلزات، آب و هوا، مواد غذائیه، روشنایی و تسخین، رخوت، اشجار و نباتات، دشمنان و دوستان ما (موجودات مفید و مضر)، مواد صناعیه، انسان.نام مؤلف این کتاب به دست نیامد.
[دنا ۷۴/۳؛ فهرستواره منزوی ۳۸۰۷/۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۲۱۶۵

آغاز: احجار و معدنیاتی را که شخص در هر قدم می‌بیند؛
انجام:عضو خلفی انسان مشتمل است بر ران و ساق پا و پا.
خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: روسی سفید، جلد: کاغذ ابری سرخ و زرد و کبود، ۱۲۸ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۶ – ۱۳۳]

● **تعلیم تقویم** / تقویم / فارسی

taʻlīm-e taqvīm

صفاری، محمد

saffārī, mohammad

در چهار «فصل» مبتدی را منتهی کرده‌اند.
[دنا ۷۴/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۷/۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۶۲۰/۲

خط: نستعلیق، کا: میر رضای حسینی استرآبادی بورکیانی، تا: چهارشنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۲۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۴گ (۱۲پ–۱۵)، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ – ۶۵۷]

↩ تعلیم خط ← آداب المشق
↩ تعلیم خط ← اصول خط

● **تعلیم خط** / خط / فارسی

taʻlīm-e xat

مجنون مشهدی، – ۹۴۰ ؟ قمری

majnūn-e mašhadī (- 1534)

از آغاز و انجام افتاده و عنوان‌های «باب پنجم در تشکل هر یک از حروف هجا» و باب ششم در حسن خط و اتصال حروف و مدات» را دارد. در فهرست دیوان هند (ش ۲۹۳۱) و فهرست ایوانف (۱: ۷۵۰ ش ۱۶۲۳/۱) از خط و سواد مجنون بن محمود یا محمد رقیقی یا میرعلی کاتب درگذشته ۹۴۵ ساخته پس از ۹۴۰ یاد شده که در شش باب باید باشد و همان سواد الخط مجنون ین محمود رقیقی نسخه ش ۳۵۲۲/۱ است و نسخه ما هم باید همین رساله باشد.
[دنا ۷۵/۳]

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۲۸۸/۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: ربعی [نشریه: ۳- ۴۰۹]

● **تعلیم خط** / خط / فارسی

taʻlīm-e xat

خوشمردان، علی بن حسن

xūšmardān, ʻalī ebn-e hasan

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۵۲۷/۲

آغاز: در توحید باری تعالی عز اسمه، سپاس بی قیاس خالقی را که در بدو فطرت بید انواع قدرت و بحکم مشیت بی علت اول چیزی که سمت اختراع داد؛ **انجام:** اللهم ارزق المؤمنین علم الحق و العمل و الحمد لله حق حمده و الصلاة علی خیر خلقه محمد و عترته الطیبین الطاهرین
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: ۹۴۲ق؛ تملک: تقی الدین محمد حسینی در سال ۹۶۳ با مهر «الواثق بالله الغنی تقی الدین محمد الحسینی» (دایره)، لطفعلی بن محمد کاظم صدر الافاضل در سال ۱۳۱۳؛ جلد: تیماج زرشکی عطف با چرم قهوه‌ای، ۱۹گ (۴۰ر – ۵۸پ)، ۱۵ و ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۶/۵سم [ف: ۴۳ – ۱۴۱]

● **تعلیم الخط** / خط / فارسی

taʻlīm-ol xat

فتح الله بن احمد

fath-o-llāh ebn-e ahmad

[دنا ۷۵/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۴۰۳/۴

آغاز: بسمله الحمد لله الذی انشا من نقطة الواحدیه خطوط العقول؛
انجام: لام الفی بقلم رقاع بر این صفت.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: شیخ محمد طاهری؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶گ (۹۹-۱۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۴ - ۱۲۸۱]

● **تعلیم خط** / خط / فارسی

ta'līm-e xat

در این رساله جهت تعلیم انواع خط عربی (نسخ، تعلیق، ثلث، نستعلیق، دیوان و ...) نمونه‌هایی از هر کدام به صورت زیبا و فنی تحریر شده است. در ضمن آن دیباچه ظهوری و گلزار ابراهیم و صد پند لقمان و دستور خط منظوم و چند معما و لغز تحریر شده است.

[دنا ۷۵/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۸۳۹

بی‌کا، تا: ۶رجب؟؛ هفت قلم، خطاطان مختلف، برگهای اول جداول مرصع؛ جلد: مقوای سبز عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۳۷ - ۴۰۰]

● **تعلیم خط نستعلیق** / خط / فارسی

ta'līm-e xat-e nasta'līq

سلطان علی مشهدی، ۸۴۱؟ - ۹۲۶ ؟ قمری

soltān 'alī-ye mašhadī (1438 - 1520)

در آغاز این رساله دستور نگاشتن حروف مفرده به خط نستعلیق پس از آن حروف مرکبه و اشکال مختلف آنها با اختصار گزارش شده است.

[دنا ۷۵/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۴۱۰/۶

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد این رساله در بیان چند کیفیت است از تعلیم خط نستعلیق؛ **انجام:** اما مرکب چهار شکل دارد مدور و طولانی و منحنی و دندار
خط: نستعلیق، کا: عبد العلی کرهرودی کزازی، تا: ۹ ذیقعده ۱۲۸۹ق؛ جلد: تیماج سبز، ۶گ (۱۳۱پ-۱۳۶پ)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۵]

● **تعلیم خط نستعلیق** / خط / فارسی

ta'līm-e xat-e nasta'līq

به نظم فارسی بدین‌گونه: در تعلیم خط [نسق تعلیق] از واضع خط نسق تعلیق ×× بشنو سخنی ز روی تحقیق / [از بهر] الف سه نقطه باید ×× اما بهمان قلم که آید / از وی حرکات همزه پیدا ×× اما بطریق رمز و ایما / زانگونه که گر شود نگونساز ×× گردد بهمان صفت نمودار / یک نقطه ببست گردن با ×× شش نقطه درازیش هنر بنما / حرف تی و ثی به بامثالست / حکم همه را یک احتمالست / جیم ار خواهی پی نکویی ×× پیوند بنون کن از نکویی / باید بن جیم را چنان ساخت ×× کش هیئت بیضه ای توان یافت / یک نقطه اگر کنی برو وصل ×× نونست بنزد واضع اصل / باید تن دال را چنان ساخت ×× کز دال دو حرف با توان یافت / را نیز دو نقطه گفت بینا ×× یک نقطه سر است و دیگری پا / دندانه سین اول سرسین ×× یک نقطه نموده‌اند تعیین / دندانه دویمش بباید ×× ... / اما بن شین بشکل نونست ×× در قول کسی که ذو فنون است / شین را چون کششش دهی بقانون ×× تشبیه دیگر شنو ز مجنون / گر شین چپی برو فزاید ×× بر شکل گلاب زن نماید / باید سر صاد را چنان ساخت ×× کز وی صادی نگون توان یافت / نزدیک خرد وران استاد ×× طایک الف است و یک سرصاد / اما الفش دو نقطه باید ×× وز صاد گشاده تر نماید / دندان وی از قلم بینداز ×× یکنقطه اش از الف جدا ساز / ای تازه نهال باغ کونین ×× چون مردم دیده قرة العین / باید سر عین را چنان ساخت ×× کز وی سر طاء هم توان ساخت / در حلقه عین و حلقه جیم ×× یکنوع نموده‌اند تعلیم / هر جا که نموده‌اند فائی ×× یک نقطه مدور است و بائی / قافست بقول ذوفنونی ×× یک نقطه مستدیر و نونی / کافست بحرف نیکرایی ×× پیوند الف بحر بایی / سرکش بچه ما ندای یگانه ×× تیری زده بر سر نشانه / طولش ز چهار نقطه کم نیست ×× ور پنج کشند نیز غم نیست / لامست الف برو مرکب ×× گردیده بدین صفت مرتب / استاد هنر ور افسر میم ×× یک نقطه نموده است تعلیم / مقدار دو نقطه گردن او ×× رعنا الفست دامن او / نون شش نقط است بشنو از من ×× دو گردن و دو تن و دو دامن / در پاش اگر نهی سر جیم ×× اید بظهور پیکر جیم / هر واو گرفت نیک رایی ×× یکنقطه مدور است وراپی /ها نقطه بنه در او ز آغاز ×× از نوک قدم موربش ساز / زانگونه بیارها گشاید ×× کاندازه نقطه‌ای نماید / لارا الف بنه در آغاز ×× کنقطه سوی یسار کش باز / وانگه الفی بکش برابر ×× بر دامن او بنه سراسر / کانهم الفی دگر نماید ×× زانگونه بیاض نو نماید / گویند مورخان عالم ×× لارا سه الف برابر هم / باید سر یا سه نقطه کردن ×× یک نقطه دیگر بپای گردن / گردن بطریقه ای نماید ×× کانداز[ه] دو دال حاصل آید.

[دنا ۷۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۰۱۰/۴۲

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد:

تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۸۲)، سطور چلیپا (۱۰/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۴۵]

● **تعلیم خط‌نویسی (رساله در)** / خط / ترکی

ta'līm-e xat-nevīsī (r. dar)

حسینی شوشتری، عنایت الله، ق۱۱ قمری

hoseynī šūštarī, 'enāyat-ol-lāh (- 17c)

[دنا ۷۵/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۶۴۵

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی جعلنی من اهل الاسلام

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دارای سرلوح، مجدول مذهب؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۴۶گ، ۹ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۳۴]

● **تعلیم زبان** / لغت / فارسی

ta'līm-e zabān

درس‌هایی است در تعلیم ترجمه زبان عربی و انگلیسی.

[دنا ۷۵/۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۱۳۰۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷گ (۱۴پ-۳۰ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۱سم [مؤید: ۳ - ۲۵۵]

● **تعلیم زبان فرانسه** / دستور زبان / فرانسه - فارسی

ta'līm-e zabān-e farānse

مجموعه چند درس است که در هر درس داستانی را به فارسی آورده، سپس ترجمه فرانسوی آن را به خط فرانسوی در ذیل آن آورده است و بر این روش کلمات و جملاتی که در محاورت به کار آید را تعلیم می‌دهد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۶۷۶۹-۳۴/۱۳۹

آغاز: پدر خوب، مادرخوب، برادرهای کوچک، زن بزرگ، دختر کوچک، پسر بزرگ؛ **انجام:** چقدر بجهت لباستان مزد داده اید او خیلی مزد می‌گیرد.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول، با سرلوح مذهب؛ مهر: «یا علی اصغر ۱۲۹۵» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۷گ، ۱۶-۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۶۳]

● **تعلیم الصبیان** / طب / فارسی

ta'līm-os sebyān

عبدالفتاح حکیم

'abd-ol-fattāh-e hakīm

مختصری است در بیان ترکیب ادویه و قرصها.

آغاز: الحمدلله و السلام علی عباده الذین اصطفی، اما بعد، این رساله [ایست] من مقدمة الطب مسمی به تعلیم الصبیان ... الحرارت. بدانکه حرارت را بفارسی گرمی گویند، علامت گرمی، تشنگی ...

انجام: شیر گرم نوشند، تردد اجابت زیاده تر شود ... شربت نبات بخورند جهت جمیع امراض بادی مفید. والسلام.

[فهرستواره منزوی ۳۳۸۰/۵؛ الذریعه ۲۲۷/۴؛ دنا ۷۵/۳ (۱ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۰۶۸

آغاز: بسمله حمدله (بعد از دو سطر) بدان که علامات گرمی تشنگی است و گرمی بدن و نفع یافتن از چیزهای سرد؛ **انجام:** و ضماد تا شش روز نگشانید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: میرزا محمود عاملی، فروردین ۱۳۰۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه پارچه، ۲۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۲۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۹۵۹/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۸۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۲۹۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: در محمد بن تاج محمد خان افغان، تا: قرن ۱۴؛ ترقیمه: «تمام شد نسخه مقدمة الطب، تمت، تمام شد، کار من نظام شد، روی شیطان سیاه شد»، ترجمه برخی از واژه‌ها با قرمز در زیر آن نگاشته شده؛ کاغذ: شرقی، ۱۲گ (۴۵-۵۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۸ - ۸۳۱]

● **تعلیم الصبیان** / کلام و اعتقادات / فارسی

ta'līm-os sebyān

کرمانی، سرکار حاج زین العابدین خان

kermānī, sarkār hāj zayn-ol-'ābedīn xān

در اعتقادات است.

[دنا ۷۵/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۳/۹]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۸۰۲/۶

آغاز: حمد بی غایت ثابت ذات ارحم الراحمین که فضل خود را نسبت به بندگان بارسال پیغمبران ... اظهار فرمود: ؛ **انجام:** چهارم زکوة، پنجم خمس، ششم جهاد، تمت.تمام شد رساله تعلیم الصبیان بعون الله تعالی.

خط: نستعلیق، کا: سید اسد علی، تا: صفر۱۲۱۶ق؛ در حاشیه است؛ اهدایی: وزیری، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۶گ (۸۴-۸۹)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۷۵]

● **تعلیم علم خط و اصطلاحات آن** / خط / فارسی

ta‘līm-e ‘elm-e xat va estelāhāt-e ān

[دنا ۷۵/۳]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۱۱۶/۷

آغاز: اصل اقلام که در زمان هر پیغمبری پدید گشت شش است اول آدم سریانی داشت؛ **انجام:** و مراد دنیوی و اخروی دانستن این علم حاصل است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۹۱ر–۹۵پ)، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۱۳۳]

● **تعلیم الفارسی** / ادبیات / ترکی

ta‘līm-ol fārsī

[دنا ۷۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۹۹۸/۴–ف

نسخه اصل: از اسکوپیه یوگسلاوی M. S. P. II. 30. در ده باب به ترکی چاپ۱۶ب۱۲۶۷؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۱ص [فیلمها ف: ۱ – ۶۳۴]

● **تعلیم القرائة لتدریس الصبیان** / متفرقه / عربی

ta‘līm-ul qirā’a li-tadrīs-iṣ ṣibyān

رساله‌ای کوتاه در تعلیم و تعلم کودکان در مدارس و مکتب‌های درسی که جنبه مقدماتی داشته و جهت آشنایی و انس اذکان کودکان تألیف و در پنج جزء تنظیم شده است. ۱. تعلمة للاحداث؛ ۲. توصیة للصبیان؛ ۳. امثال لقمان حکیم؛ ۴. نبذة من اقوال الحکماء؛ ۵. نبذة من امثال العرب.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۵۰۲

آغاز: مقدمة اما بعدفلما کان تعلیم القراءة والادب للصبیان من اهم واجبات تربیتهم واقوی ما یعینهم علی السلوک الامین فی سبل التهذیب فی الدنیا والتکمل فی الدین؛ **انجام:** التواضع زیادة فی الشرف وعد الکریم الزم من دین العزیم. وعد الکریم نقد و تعجیل و وعد اللئیم مطل وتقلیل. لاتؤخر عمل لیوم الی غدِ

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا اسلیمی، ۲۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱ – ۴۶۳]

● **تعلیم المبتدی = جامع التعلیل** / صرف / فارسی

ta‘līm-ol mobtadī = jāme‘-ot ta‘līl

از ناشناس که از خود در دیباچه به «بنده فاسد البیان» یاد می‌کند و می‌نویسد که کتاب در ۵ «باب» و یک «خاتمه» است، ولی متن را در چند «قسم» آورده است: قسم یکم، در ثلاثی مجرد، در شش باب؛ قسم دوم، در ثلاثی مزید فیه، در سیزده باب؛ سپس رباعی مجرد و مزید فیه، چند باب ... . نسخه‌ای دیگر از این کتاب در کتابخانه گنج‌بخش موجود است که در آنجا نیز ناشناخته مانده است (فهرست مشترک نسخه‌های خطی پاکستان، اسلام آباد ۲۶۴۷/۱۳).

[دنا ۷۵/۳]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۵۴/۲

آغاز: بسمله، حمدله، عاقبه، صلات. اما بعد، عبارتی است ... از بنده فاسد البیان، در بیان تعلیلات مصدر و ما یشتق منه، برای تعلیم مبتدیانه، مرتب بر پنج باب و خاتمه، مسمات به تعلیم المبتدی؛ **انجام:** یا جمع کند، فی الشافیة و شرح. تمت ... این نسخه جامع التعلیل ...

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۵۷گ (۵ر–۶۱پ) [ف: ۱ – ۵۷]

● **تعلیم مبتدی از قواعد فارسی** / دستور زبان / فارسی

ta‘līm-e mobtadī az qavā‘ed-e fārsī

صاحب کابلی، محمد علی، ق۱۴ قمری

sāheb-e kābolī, mohammad ‘alī (- 20c)

مؤلف در مقدمه آورده که مجاور قبر پیامبر اکرم (ص) بوده که چون در ولایت عربستان کتب مربوط به قواعد فارسی قلیل الوجود بوده به درخواست بعضی از محبین این کتاب را تألیف کرده است. این کتاب دارای چهار فصل است: ۱. اسماء؛ ۲. افعال و تراکیب؛ ۳. بیان حروف مفردات و مرکبات؛ ۴. بعضی مصطلحات شعراء فرس. مؤلف در اول این رساله نام خود را به خط خود همان طور که در بالا آمده تحریر کرده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۵۹۵۱/۵–۳۰/۲۱

آغاز: بسمله الحمدلله الذی نور قلوب المؤمنین بنور الایمان ... اما بعد بنده هیچمدان حقیر پرتقصیر محمد علی عبدالرحمن که مولدش افغانستان و مقیم در جوار سید الانس و الجان است می‌گوید که چون بعضی از محبین؛ **انجام:** مقبول نظر ارباب فضل گشته در وقت فائده و استفاده به دعای خیر یاد فرمایند و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه اجمعین آمین یا رب العالمین تمت

از اول تا آخر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ شوال ۱۳۱۹ق، جا: مدینه منوره؛ جلد: گالینگور مشکی، عطف تیماج سرخ، ۲۴گ، ۱۹–۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲ – ۹۶۴]

● **تعلیم المتعلم فی طریق التعلم** / اخلاق / عربی

ta‘līm-ul muti‘allim fī ṭarīq-it ta‘allum

زرنوجی، عثمان بن عمر، ق۶ قمری

zarnūjī, o‘smān ebn-e ‘omar (- 12c)

در آن آداب تعلیم و تعلم با استفاده از آیات قرآن و احادیث و اقوال علمای اسلام، در سیزده «فصل» تحریر شده: ۱. ماهیة العلم

و الفقه و فضله؛ ۲. النية فی حال التعلم؛ ۳. اختيار العلم و الاستاد؛ ۴. تعظيم العلم و اهله؛ ۵. الجد و المواظبة و الهمة؛ ۶. بداية السبق و قدره و ترتيبه؛ ۷. التوكل فی طلب العلم؛ ۸. وقت التحصيل؛ ۹. الشفقة و النصيحة؛ ۱۰. الاستفادة؛ ۱۱. الورع فی حال التعلم؛ ۱۲. ما يورث النسيان؛ ۱۳. فی ما يجلب الرزق و ما يمنع الرزق و ما يزيد فی العمر و ما ينقصه. «آداب المتعلمين» که در دوازده باب است و منسوب به خواجه نصير طوسی تلخيصی از همين کتاب است گرچه برخی هر دو را يکی دانسته و انتساب آن به طوسی را نفی کرده‌اند.

آغاز: بسمله، الحمد الله الذی فضل بنی آدم بالعلم و العمل علی جميع العالم ... و بعد فلما رايت كثيرا من طلاب العلم فی زماننا يجدون الی العلم و لا يصلون ...

انجام: و لابد ان يتعلم شيئا من الطب و يتبرک بالآثار الواردة الذی جمعه الشيخ ابو العباس المستغفری رحمه الله يجده من يطلبه.

چاپ: اين اثر بارها در خارج از ايران به چاپ رسيده است ازجمله در قاهره، مطبعة الوهبية، ۴۰ص، ۱۲۸۱ق؛ تونس، مطبعة الدولة التونسية الرسمية، ۱۲۸۶ق.

[كشف الظنون ۴۲۵/۱؛ معجم المطبوعات العربية و المعربة، سركيس: ۹۶۹/۱؛ فهرست كتابخانه آستانه حضرت معصومه ۱۰۵/۲-۱۱۱؛ دايرة المعارف بزرگ اسلامی ۱۶۵/۱؛ دايرة المعارف تشيع ۲۲/۱؛ هدية العارفين ۱۳/۱-۱۴؛ دنا ۷۵/۳ (۲۱ نسخه)؛ الاوقاف العامة موصل ۲۹۶/۲]

شرح و حواشی:

۱- شرح تعليم المتعلم؛ زين العرب، ابراهيم بن اسماعيل (-۱۰)
۲- ترغيب المتعلمين؛ زيلی، محرم بن محمد (-۱۰۰۰ق)
۳- شرح تعليم المتعلم (ترجمه)؛ حسينی موسوی، ابايزيد بن اسماعيل (-۱۲)
۴- شرح تعليم المتعلم
۵- تعليم المتعلم (ترجمه)
۶- عين المعانی؛ نوشی واعظ، مصطفی

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۳۷۳/۱

خط: نسخ معرب، كا: امير علی بن امير محمود بن امير محمد علوی حافظ سرابی، تا: رجب ۷۲۷ق؛ مجدول؛ جلد: مقوايی عطف تيماج قرمز، ۵۸گ (۲پ-۵۹پ)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۷۶]

۲. قم؛ مركز مطالعات؛ شماره نسخه: ۹۵۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، كا: نعمت الله المجيب بن رفيع الدين تبريزی، تا: صفر ۸۹۰ق؛ مصحح؛ جلد: تيماج سرخ، ۲۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۱۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۴۵۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعليق، بی‌كا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۳۶گ، ۱۳ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۶ - ۶۳۹]

۴. يزد؛ وزيری؛ شماره نسخه: ۲۴۹۳/۱

آغاز: الدين بعد ما استخرت الله فيه و سميته كتاب تعليم المتعلم فی طريق التعلم و جعلته فصولا

خط: نسخ، كا: غياث الدين محمود الشريف، تا: شوال ۱۰۱۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ اهدايی: وزيری؛ كاغذ: سمرقندی، جلد: تيماج ترياكی عطف تيماج مشكی، ۳۶گ (۱-۳۶)، ۱۱ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۴ - ۱۳۱۶]

۵. مشهد؛ شيخ علی حيدر؛ شماره نسخه: ۵۷۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،كا:محمد بن عبدالحی حسينی،تا:۸رجب۱۰۳۴ق؛ ۴۳گ (۱۳۶پ-۱۷۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [مؤيد: ۲ - ۸۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۵۵۶/۲۱

خط: نسخ، كا: حاجی عبدالله بن سيد طه عرب، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوايی عطف تيماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۳۹۷پ-۴۲۰ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۳۶]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۳۲/۴

خط: نسخ، كا: حسين بروجردی، تا: ۲ شوال ۱۱۹۸ق، برای خودش؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تيماج زرد، ۲۰گ (۱۸۶-۲۰۵)، ابعاد متن: ۶×۱۲، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۵۶۹]

۸. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۸۲۹/۱

آغاز: حمدله فكثير من طلاب العلم لا يتسير لهم التحصيل و ان اجتهدوا ... فی ماهية العلم و فضله اعلم انه قال رسول الله طلب العلم فريضه علی كل مسلم و مسلمة

نسخه از جهت تعداد عناوين فصول همانند تعليم المتعلم است ولی از جهت آغاز و انجام مانند «آداب المتعلمين» خواجه نصير الدين طوسی می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌كا، تا: ۱۲۳۴ق؛ جلد: مقوايی، ۵گ (۱پ - ۵پ)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ميراث اسلامی: دفتر نهم - ۸۶]

قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه: ۱۵۶۳/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عكسی ف: ۴ - ۳۸۹]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۱۷۳/۵

خط: نسخ، بی‌كا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تيماج مشكی، ۲۵گ (۱۱۲پ-۱۳۶پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۲۹]

۱۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۰۶/۱

خط: نسخ، كا: احمد بن محمد التمش اوچ، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، مصحح؛ جلد: تيماج مشكی عطف تيماج قهوه‌ای، ۳۰گ (۲پ-۳۱ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۵۵]

۱۱. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه: ۲۵۹۵/۸-۱۴/۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** الفصل الثانی عشر فيما يورث الحفظ ... ليس شیء ازيد للحفظ من قراءة ...

خط: نستعلیق، کا: عبدالواحد بن نیاز محمد بلخی مزاری، تا: ۱۲۳۱ق، جا: بخارا، مدرسه خواجه محمد پارسا؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲ – ۹۶۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۳۹۸۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اعلم انه لابد لطالب العلم ان یتعلم شیئا من الطب مما وردت فیه الآثار الواردة ...و الله تعالی الهادی و الیه المرجع و المآب

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و داخل سر ترنج «عمل ملا یولداش ۱۲۶۷»، ۶۴گ (۱پ -۶۴ر)، ۷سطر [ف: ۳۷ – ۵۷۳]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۷۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ با یادداشتی به ترکی به سال ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی، عطف با تیماج عنابی، ۵۲گ، ۱۳ و ۱۴سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۶ – ۳۹۱]

۱۴. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه: ۱۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال رج ایضاً ألیس من الخذلان ان لیالا تمر بلا نفع و تحسب ...

خط: نسخ، کا: محمد بن ملا عبد العلی بن ملا احمد قاینی، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۰۸۳ (احتمالاً ۱۲۸۳)؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، ۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴۳]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۸۵۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۴۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۲سم [ف: ۱ – ۱۰۷]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۲۴۴۴/۸

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه امام هادی علیه السلام – مشهد ۱۱۳؛ بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۸ ربیع الاول ۱۳۰۶ق، جا: قریه خانه قائن؛ ۱۰۹ص (۸۴–۱۹۲) [عکسی ف: ۷ – ۵۷]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۱۷۲/۲–۱/۱۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وفائدة المطارحة والمناظرة أقوی من فائدة مجرد التکرار لان فیه تکرار وزیادة وقیل مطارحة ساعة خیر

از اول تا «فصل السادس فی بدایة السبق»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی به امضاء «شرح» و دیگر حواشی، مصحح؛ ۱۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۹۶۳]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۸۵۲/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: پارچه سبز، ۳۵گ (۴۲پ–۷۶پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۸ – ۵۵]

۱۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۴۹۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ (۳۵پ–۷۳ر)، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۶×۱۶سم [ف: ۲ – ۱۱۱]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۵۱۰۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولابد من ان یتعلم شیئا ... تمت الکتاب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۲۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه: ۵۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱ – ۱۳۷]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۴۴۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ملا حسن بن جمعه سلیمانی بیات زاده، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۲۷گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۹ – ۸۱]

● تعلیم المعالجات / طب / عربی

ta'līm-ul mu'ālijāt

بقراط، ۴۶۰؟ – ۳۷۷ ؟ قبل میلاد

boqrāt (-460 - -377)

در این گفتار کوتاه دستورات کلی پزشکی آمده که برای جلوگیری از امراض و بیماری‌ها مفید می‌باشد، و گویا در ترجمه تصرف شده که در آن به بعضی از اخبار نیز استناد می‌شود. [دنا ۷۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۴۶۷/۳

آغاز: قال رأیت الناس یغفلون عن الطب و الأطباء الا عند حال العلة و وجدنا مداواة الصحیح فی المطعم و المشرب أخف من معالجة السقیم؛ **انجام:** و لیکن المتخذ بالخل الثقیف و السذاب و ورق الاترج و الثوم و الزعفران.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۵۴پ–۵۵پ)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۹ – ۲۶۷]

● تعلیم نامه = آبله کوبی (رساله) = تلقیحیه / طب / فارسی

ta'līm-nāme = ābele-kūbī (r.) = talqīhīye

حکیم قبلی، محمد بن عبدالصبور، ق۱۳ قمری

hakīm-e qobbolī, mohammad ebn-e 'abd-os-sabūr (- 19c)

اهدا به: فتحعلی شاه و عباس میرزا

تاریخ تألیف: غره شوال ۱۲۴۳ق

در آن چگونگی آبله‌کوبی و انواع آبله‌ها و داروهایی که به کار برده می‌شود تشریح شده است. ترجمه رساله‌ای است درباره آبله‌کوبی ساخته پزشکی انگلیسی به نام ادوارد ژنر (Edward Jener) (۱۷۴۹–۱۸۲۳) که پس ازپلت هلیستنی در ۱۷۷۶ آن را

کشف نموده و در ۱۷۹۶ نشر داده است و پزشکی انگلیسی به نام جانی کارمک پسر ریچارد کارمک اکرلندی پزشک همین شاهزاده آن را در ۱۲۲۸ق در ایران به کار برده و به دستور او آن را به حاج بابا آموخته است. مترجم می گوید که پزشکی لودویق قاران نام رساله جنر را به زبان لاتین در آورده و من آن را به فارسی درآوردم و سخنانی از قاران در آغاز آن نهادم و این کار را در ۱ شوال ۱۲۴۲ آغاز کردم.

آغاز: أسبح لله الذی یسبح له جمیع الاشیاء و الاکوان ... أما بعد چنین گوید داعی دوام دولت أبد مدت سلطان أعظم و خاقان اکرم.

انجام: و چند مقدار علل ممتنعة العلاج از این ناخوشی بهم رسیده است که زبان قلم از تعداد آن قاصر است

چاپ: کتاب را ناظم باسمه خانه تبریز علی بن حاج محمد حسین تبریزی مشهور به امین الشرایع در ۲۸ شعبان ۱۲۴۵ ق به چاپ رسانیده است

[مشار ۵۶۶و ۸۰۸؛ فهرست نجم آبادی ص ۷ و ۲۵۷؛ رجال ایران ۲۴۱/۳؛ دنا ۷۶/۳ (۶ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۳۳۸۱/۵ و ۳۳۸۸/۵ با عنوان «تلقیحیه»]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۴۳۳

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۵۶۹]

۲. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه: ۶۶۳/۴

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۵ شعبان ۱۲۴۳ق، جا: قریه ترکمان چای؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۶۵پ-۶۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۶۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۸۸۴ ض

بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق [د.ث. مجلس]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۲۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ از روی چاپ سنگی ۲۸ شعبان ۱۲۴۵ ق در تبریز؛ تملک: میرزا حسین در ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۷۶؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۴۱۵۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۳۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: علی الحسینی المرعشی سید الاطبا به تاریخ ۱۲۸۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۶۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ دو جدولی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن مشکی، ۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۸/۳سم [ف: ۲ - ۱۶۶]

● **تعلیم النساء (در عقاید و طهارت و صلوة)** / فقه / اردو

ta'līm-on nesā' (dar 'aqāyed va tahārat va salāt)

قدس نصیرآبادی، علی

qods-e nasīr-ābādī, 'alī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۷۶۵۵

آغاز: الحمدالله ربالعالمین والصلوه علی بعد حمد خدا و تعریف؛

انجام: تحریر نموده و قلمی ساخت فقط بسمله انا من المسلمین

خط: نستعلیق، کا: جیپوری، مظفر حسین، بی تا [رایانه]

● **تعلیم و تربیت** / مجله / فارسی

ta'līm va tarbīyat

[دنا ۷۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۰۳۰-ف

نسخه اصل: وزارت معارف، ۱۳۰۴-۱۳۱۷، تهران (ماهانه). ش ۵ س ۵ مردادماه ۱۳۱۴؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۳ - ۴]

● **تعلیم و تربیت اطفال** / اخلاق / فارسی

ta'līm va tarbīyat-e atfāl

کتابی است در مواعظ، تعلیم و تربیت که با استفاده از آیات کلام الله مجید، احادیث شریفه، و اشعار و حکم و امثال، نگارش یافته است. اگر چه در عنوان نام اطفال برده شده؛ ولی اختصاص به کودکان ندارد. این کتاب در دو «مقصد» تنظیم گردیده است.

[دنا ۷۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۱۵۸۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... این کلمات در بیان تعلیم و ارشاد اطفال و اولاد، امر بمعروف و نهی از منکر است؛ **انجام:** لما نظر إلی الشجرة و أمره بغسل الیدین إلی المرفقین لما تناول ...

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ بر روی برگ آغاز آمده که نسخه در مواعظ و اخلاق، از یکی از شاگردان شیخ بهائی می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۱۱ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۹ - ۲۹۳]

← تعلیم هیپنوتیزم ⩾ مغناطیس الارواح

● **تعلیمیه** / فلسفه / فارسی

ta'līmīye

نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

با این عنوان نسخه‌ای دیگر نیست احتمال اینکه یکی از رساله‌ای منسوب به خواجه که درباره اسماعیلیه باشد هست.
[دنا ۷۶/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۱۰/۶]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۱۲۴۳
آغاز: بدانکه مرتبه علت اولی نشاید که مرتبه معلول اول بود؛ **انجام:** اما فی غیرالناس فیقال فلانو فلانه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۴۰ق؛ اهدایی: رهبری، ۱۳۷۳ [رایانه]

● **التعنیف و التهجین** / متفرقه / عربی
at-ta'nīf wa-t tahjīn
سموقی، علی بن احمد، ق۵ قمری
sammūqī, 'alī ebn-e ahmad (- 11c)
تاریخ تألیف: جمادی الثانی ۴۱۸ق (سال دهم ظهور)
رساله‌ای است خطاب به اهالی سنهور (یکی از شهرهای مصر) و شیوخ آنجا، و دعوت ایشان به توحید.
[دنا ۷۶/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۷۱۸/۱۱
آغاز: لجماعة من بسنهور من کتامه الکاتمین العجیسیین ... إلی جمیع من بسنهور من کتامة الکاتمین و الاولیاء المحققین
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۱۱؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۸گ (۱۲۰-۱۲۷) [عکسی ف: ۲ - ۳۸۰]

● **تعوید اللسان بتجوید القرآن** / تجوید / فارسی
ta'vīd-ol lesān be-tajvīd-el qor'ān
موسوی جزائری، احمد بن حسین، - ۱۳۸۴ قمری
mūsavī jazā'erī, ahmad ebn-e hoseyn (- 1965)
تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۱۱ ذیقعده ۱۳۱۹ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
کتاب در یک «مقدمه» و دوازده «باب» و یک «خاتمه» می‌باشد، گویا پاکنویس همان نسخه شماره ۷۱۷۸ مرعشی است، که با دگرگونی‌هایی در این نسخه تنظیم شده است و اندکی در ابواب با آن متفاوت است و محتمل است دو تحریر باشد: مقدمه: در مجملی از فضایل قرآن؛ باب ۱. معرفت دندان‌ها و حروف و مخارج آنها؛ ۲. احوال قراء سبعه؛ ۳. ادغام و اظهار و قلب و اخفاء؛ ۴. احکام اماله؛ ۵. تفخیم و ترقیق؛ ۶. مد و قصر؛ ۷. صله هاء ضمیر و میم جمع؛ ۸. احکام همزه؛ ۹. بیان وقف؛ ۱۰. رسم خط مصحف شریف؛ ۱۱. استعاذه و بسمله؛ ۱۲. بیان فرش حروف؛ خاتمه: در مجملی از آداب تلاوت قرآن.
آغاز: الحمدلله الذی نزل من القرآن ما هو شفاء ... و بعد چنین گوید عبد خاطی عاصی ... الموسوی النسب و الجزایری الاصل و التستری المسقط و النجفی المسکن بحمدالله و المنن انشاء الله ... که پوشیده و مخفی نیست که از جمله افضل عبادات و اکمل طاعات تلاوت قرآن مجید.
[دنا ۷۶/۳؛ الذریعة ۲۲۷/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۸۶۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و ثمودا عاصم و حمزه بدون تنوین، سورة القمر
از اول قرآن تا اول سوره القمر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛افتادگی:انجام؛کاغذ:فرنگی سفید آهاردار، جلد: تیماج عنابی، ۷۷ص (۲-۷۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۸سم [ف: ۱۷ - ۲۶۶]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۴۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** راجیاً لمغفرته مؤملاً لظهور حجته عجل الله فرجه و سهل مخرجه ...
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن احمد بن جعفر موسوی جزائری، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۶۰ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ در پایان تقریظ محمد باقر بن علی شوشتری؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۶۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲۶ - ۳۳۱]

● **تعوید اللسان بتجوید القرآن** / تجوید / فارسی
ta'vīd-ol lesān be-tajvīd-el qor'ān
موسوی جزائری، احمد بن حسین، - ۱۳۸۴ قمری
mūsavī jazā'erī, ahmad ebn-e hoseyn (- 1965)
قواعد تجوید و چگونگی خواندن قرآن کریم را با روشی نسبتاً مفصل در یک «مقدمه» و چهارده «باب» و یک «خاتمه» بیان داشته است: مقدمه: در فضیلت قرآن و عدد دندان‌ها؛ باب ۱. حروف تهجی و مخارج آنها؛ ۲. قاریان سبعه و راویان و رموز آنها؛ ۳. مد و ادغام؛ ۴. اجتماع میم و نون ساکنه و تنوین؛ ۵. مد و قصر؛ ۶. احکام اماله؛ ۷. هاء ضمیر و میم؛ ۸. تفخیم همزه مفرده؛ ۹. تخفیف همزه مفرده؛ ۱۰. وقف و ابتدا؛ ۱۱. رسم خط مصحف شریف؛ ۱۲. افراد قرائتها و اجتماع آنها؛ ۱۳. استعاذه و بسمله؛ ۱۴. فرش حروف؛ خاتمه: در بعضی از آداب قرائت.
[دنا ۷۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۷۱۷۸
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد این مختصری در علم تجوید؛ **انجام:** و باقی قراء بکسرهاء و حکم میم جمع گذشت
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۳۱۶]

● **تعویذ** / دعا / عربی
ta'wīḏ
غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۶۷۹/۵

منقول از علی بن موسی الرضا (ع) به نقل از عیون الاخبار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۲۴۵ پ) [مختصر ف: ۱۸۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۸۱/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد مؤمن، تا: ۱۲۱۶ق [ف: ۵ - ۳۵]

● تعویذ / دعا / فارسی

ta'wīḏ

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۶/۲۳۲

تعویذ جهت کشف دفینه حکایتی به نقل از کنز الکنوز و نیز حکایتی به نقل از جامع الحکایات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۴۹۲ - ۴۹۴) [مختصر ف: ۱۸۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۹/۱۰۸

جهت زخم چشم و جمیع موذیات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۲۱۸) [مختصر ف: ۱۸۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۶۶/۱۶۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲ص (۳۴۳ - ۳۴۴) [مختصر ف: ۱۸۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۸۰/۴۵

جهت عقرب و مار گزیدگی؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲ص (۲۰۵ - ۲۰۶) [مختصر ف: ۱۸۳]

۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه: ۲۴۸۰

آغاز: تعویذ حضرت کاظم علیه السلام که دربرکه سباع خواندند: بسم الله الرحمن الرحیم لا اله الا الله وحده وحده انجز وعده و نصر عبده و اعز جنده و هزم الاحزاب وحده؛ **انجام:** وحده لاشریک له.

مجموعه برخی حرزها، حجابها و تعویذات که هر کدام به نام یکی از ائمه منسوب است و از آن بزرگواران روایت شده ودریک دفتر گردآوری شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ از جهت هنری ارزشمند است؛ جلد: بی جلد، ۳۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۳]

● تعویذ الحاکم صاحب مصر فی علم الصنعة العالیة = التعویذ فی صناعة الاکسیر / کیمیا / عربی

ta'wīḏ-ul ḥākim ṣāḥib-i miṣr fī 'ilm-iṣ ṣan'at-il 'ālīya = tarīqe-ye tarkīb

؟ الحاکم بامر الله ، منصور بن عزیز، ۳۸۶ - ۴۱۱ قمری

al-hākem-o be-be-amr-il-lāh, mansūr ebn-e 'azīz (997 - 1021)

این نوشته بی‌نام مؤلف احتمالاً در بازوبند محافظ از چشم زخم الحاکم بامر الله جای داشت. در این نوشته ظاهراً توصیف دو آزمایش آمده که الحاکم (-۴۱۱ق) بر اساس سخنان المعز (- ۳۶۵ق) اجرا می‌کرد و اصل آن را به اجداد خود تا امام جعفر صادق (ع) می‌رساند. بنا بر آنچه در خود رساله ذکر شده، این بازوبند از شخصی به نام دبیس بن مالک الانطاکی در انطاکیه خریداری شد و به نظر می‌رسد که همو آخرین محرر این اثر باشد. در حالی که اندیشه‌های اصلی را به امام جعفر صادق (ع) نسبت می‌دهند، عقاید ذوالنون نیز در آن نقل شده است. به طور کلی، به نظر می‌رسد این نوشته بر پایه رسالة الوصایا و الفصول اثر امام جعفر صادق (ع) نوشته شده باشد. در این اثر به روش‌های زیر پرداخته می‌شود: ۱. تکلیس جسم (فلز) با حرارت دادن مکرر مخلوطی از یک فلز با جیوه و تقطیر زاج سبز، زاج و نشاد در یک اثال ... ؛ ۲. معالجه روحی که از جسم آزاد شده است؛ ۳. معالجه و سفید کردن نفس؛ ۴. اتحاد ستونهای سه گانه با آب سرخ برای تشکیل اکسیر کوچک؛ ۵. تثبیت اکسیر؛ ۶. چگونگی تولید اکسیر؛ ۷. توصیف آب سرخ اعظم که سه ستون را به هم می‌چسباند. (سزگین)

انتساب این کتاب به الحاکم بامر الله مورد تأمل است و در بسیاری از فهرست‌ها هم به او نسبت داده نشده است. اما در ترجمه آن از محمد بن طاهر الحاکم که به نام «تحفة الشاهیه» معروف است، اصل از الحاکم بامر الله فاطمی دانسته شده که آن را برای فرزندش ابوالحسن الطاهر بالله علی بن منصور نگاشته است. همچنین رساله‌ای با عنوان «الکیمیاء» یا «الرسالة المعزیة» به او نسبت داده شده است که بعید نیست همین اثر باشد و در ذیل عنوان «الکیمیاء = المعذیة» معرفی خواهد شد.

آغاز: بسمله الحمدلله الحق المبین والسلام علی عباده الذین اصطفی اعلم یا بنی ان هذه الصناعة لیست من ثابت لاطیار معه

[دنا ۷۷/۳ (۲ نسخه) بدون نام مؤلف]

شرح و حواشی:

۱- اول تدبیر الباب الکبیر تعویذ الحاکم

۲- تحفه ملک شاهیه

۳- تعویذ الحاکم (ترجمه) = کیمیا

۴- تحفة الملک شاهنشاهی

۵- تحفة الشاهیة؛ حاکم، محمد بن طاهر

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۹۵۳/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و بالتغییر یلین الطبایع تمت الارکان الثلاثته بمنه و عظمته و علیه التکلان و هو المستعان

مؤلف در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن فخرالدین رومی، تا: دوشنبه ۶ ربیع الاول ۸۳۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوا با روکش مشمع سبز عطف پارچه زرد و قرمز، ۲۵گ (۱۱۷-۱۴۲)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۳-۱۳۰۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۶-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلم‌ها-ف: ۱-۶۴۶]

۲. تهران؛ مهدوی، اصغر (دکتر)؛ شماره نسخه:۳۱۵/۱۸

مؤلف در فهرست ناشناس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۲-۱۱۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۰۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یدخل فی اعمال الباب الاکسیر ایضا فی مواضعها انشاء الله العزیز

مؤلف در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۶برگ، ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۵/۸

آغاز: اوصیک یا بنی بتقوی الله و طاعته وافی نشرح لک علم الصنعة؛ **انجام:** و النشادر و الزیبق و الرصاص و القلعی و الاسرب یا بنی

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد ایرانی مجرد ، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۷گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۲

آغاز: قد صعدا الی قدح الاعلی یضرب الی صفرة الذهبیه ؛ **انجام:** فهذا هو الماء الاحمر الکبیر الذی یستعمل فی ابواب الاصغر

مباحث: ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵ برگ عمل الشمس منسوب به جابر بن حیان را ضمیمه دارد؛ واقف: محمد حسن سروقدی، خرداد ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای نو، ۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [رایانه]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳۲/۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السام علی محمد و آله اجمعین اما بعد فهذا لفظ الحاکم المصری قدس الله روحه العزیز و کان ملکا فی مصر من اولاد انبیاء علیهم السلام و کان فی آخر عمره وصی لابنه فقال اعلم یا بنی ان هذه الصنعة لیست من ثابت لاطیار معه و لا من طیار لا ثابت معه.

آغاز ملحقات: اول: و هذا الاول باب التدبیر الکبیر عن تعویذ الحاکم بالله. دوم: هذا فصل وجدته فی مختصر من تعویذ الحاکم آخره لباب الاصغر قال بعض الحکماء لولده. سوم: فصل فی صفة الشرق. چهارم: و وجد فی بعض نسخ التعویذ فی آخر فصل عقد الاکسیر فی الباب الصغیر فهذا یا بنی الاکسیر الصغیر فی الاسم؛ **انجام:** (مأخوذ از اضافات:) و هی صابون الحکماء التی یشرون الیها فی صحفهم انتهی المراد منه و لها تمام انظره فی الرسالة المذکوره ان اروبه فان مولانا السید اوردها تامه جزاه الله تعالی خیرا.

خط: نستعلیق، کا: میرزا محمد خراسانی، تا: ۱۲۶۴ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: میشن عنابی و مشکی، ۲۵گ، اندازه: ۷×۱۳سم [رایانه]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۳۹۵/۷

مؤلف در فهرست ناشناس. نسخة تعویذ الحاکم صاحب المصرفی علم الصنعة العالیة یرویها المعز عن اسلافه الی الصادق ع، با عنوان «و اعلم یا بنی»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد جعفر استرابادی، تا: ۱۳۱۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۱۵-۴۲۳۶]

● تعویذ الحاکم (ترجمه) = کیمیا / کیمیا / فارسی

ta‘wīḏ-ul ḥākim (t.) = kīmīyā

وابسته به: تعویذ الحاکم صاحب مصر فی علم الصنعة العالیة = التعویذ فی صناعة الاکسیر؛ الحاکم بامر الله ، منصور بن عزیز (۳۸۶-۴۱۱)

رساله «تعویذ» منسوب است به حاکم بالله ششمین خلیفه فاطمی. یک بار نقل به فارسی شده با نام «تحفه شاهیه» و این نسخه ترجمه دیگری است و مترجم شناخته نشد.

آغاز: (پس از تسمیه و تحمید:) اما بعد این رساله‌ای است که حاکم بالله تصنیف کرده جهت پسر خود. (آغاز ترجمه این رساله:) ای پسر من این صناعت از چیزی نیست که آن چیز ثابت باشد ...

انجام: این بود آن سه باب که در باب اکسیر به کار می‌آید

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۰۷ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد ، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، فستقی، جلد: تیماج عنابی، ۶۹گ، ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۳سم [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: میشن عنابی، ۴۰گ، ۱۳ سطر ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۰/۲

آغاز : برابر؛ **انجام:** و تقطیر می‌کنند و فعلش قوی تر می‌شود

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۸گ، اندازه: ۱۰×۱۷سم [رایانه]

← تعویذ المطالع و تبصیر المطالع ⟵ تنویر المطالع و تبصیر المطالع

● تعویذ برای حفاظت از جن و شیاطین / دعا / عربی

ta‘vīz barāye hefāzat-e az jen va šayātīn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۰۴/۵۰

خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: شاهرضا، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۵ق، جا: مکه؛ کاغذ: نخودی نازک آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۷ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۳]

● **تعویل الشاهد علی الاستصحاب دون الشاهد** / فقه / عربی

ta‘wīl-uš šāhid ‘ala-l istiṣḥāb dūn-aš šāhid

بهبهانی، عبدالله بن اسماعیل، ۱۲۶۲ - ۱۳۲۸ قمری

behbahānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e esmā‘īl (1846 - 1910)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۲۰/۴

آغاز: فائدة مهمة و لیعلم انه قد اضطرب کلام الاصحاب فی سماع الشهادة بالملك السابق مجرداً عن اعتبار اضافة ما یفید الملك فی الحال فی فرض کون المشهود عنها فی ید غیر من اقیمت له الشهادة فهل تلك الشهادة تسمع و تؤثر فی اثبات الاستحقاق الفعلی علی وجه یحکم له بالانتزاع حین الدعوی ام لا؛ **انجام:** بل یتوقف فصله علی شهادة من یکون علمه بالواقعه بمثابة علمه بلا زیادة و نقیصة و الله تعالی هو العالم بحقایق احکامه.

خط: نسخ، کا: اسدالله آصفی شوشتری، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷گ (۹۲پ-۱۱۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۸ - ۲۲۴]

● **تعیین الاسم الاعظم (القول فی)** / اسماء الله / عربی

ta‘yīn-ul ism-il a‘ẓam (al-qawl fī)

؟ ابن طاوس، علی بن موسی، ۵۸۹ - ۶۶۴ قمری

ebn-e tāvūs, ‘alī ebn-e mūsā (1194 - 1266)

گویا از ابن طاوس.

[دنا ۷۷/۳]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۶۲/۲

آغاز: القول فیما نذکره فی تعیین الاسم الاعظم کما هو المذکور فی المنهج فمن ذلك الروایات فیه باسنادنا الی محمد بن الحسن الصفار من کتاب فضل الدعاء باسناده الی معویة بن عمار عن الصادق ع؛ **انجام:** اسئلك رضوانك و الجنة و اعوذبك من سخطك و النار

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد علی سمنانی، تا: یك‌شنبه دهه اول جمادی الثانی ۱۰۸۵ق؛ در پایان طلسم و دعاء است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳گ (۶۰پ-۷۲پ)، ۹ سطر (۵×۹/۵)، اندازه: ۸/۵×۱۶سم [ف: ۳۲۹]

● **تعیین اسم اعظم و چند دعای دیگر** / دعا / عربی

ta‘yīn-e esm-e a‘zam va čand do‘ā-ye dīgar

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۴۸۰/۵

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد بن مجاهد، تا: قرن ۸؛ ۱۰گ [ف: ۵ - ۳۵]

● **تعیین انحراف بلاد از یکدیگر** / هیئت / فارسی

ta‘yīn-e enherāf-e belād az yekdīgar

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟ - ۱۲۹۸ قمری

e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819 - 1881)

تهران؛ ملك؛ شماره نسخه: ۶۱۵۱/۷۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳[ف: ۹ - ۱۹۷]

● **تعیین اوساط کواکب** / هیئت / فارسی

ta‘yīn-e owsāt-e kavākeb

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۵۵۵/۳

آغاز: بسمله، وقتی که می‌خواهیم که اوساط آفتاب و دیگر کواکب در ان وقت معلوم و استخراج کنیم؛ **انجام:** دوشنبه، جمعه، سه‌شنبه

در صفحه ۳۱۶ طالع سال عالم بعمل اوج و مرکز در ۹۵۹ استخراج شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: حنایی سمرقندی، جلد: تیماج بنفش، ۴۳ص (۲۹۱-۳۳۳)، اندازه: ۱۷/۷×۲۸سم [ف: ۸ - ۳۲۹]

● **تعیین تاریخ ظهور صاحب الزمان (ع)** / رمل / فارسی

ta‘yīn-e tārīx-e zohūr-e sāheb-oz zzamān

حسینی بلیانی، محمد بن جلال (جمال)، ق ۱۰ قمری

hoseynī balīyānī, mohammad ebn-e jalāl (jamāl) (- 16c)

یادداشتی درباره تعیین تاریخ ظهور صاحب الزمان (ع) در سال ۱۲۱۴ق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۸۶۹/۶

آغاز: سال نهصد و پنجاه از هجرت حضرت نبوت پناهی در خدمت استاد البشر و عقل حادی عشر بودم و برادر ایمانیم اوحد عبداللهاء نیز حاضر بود و جمعی از حضار مثل حضرت سند الافاضل مولانا آقا شیخ و غیره نشسته بودند و عقل یازدهم به کمینه بنده خود محمد بن جلال الحسینی البلیانی المنجم فرمودند که می‌باید تو از روی رمل و جفر جامع معلوم کنی که حضرت امام محمد مهدی هادی صلوات الله و سلامه علیه کی ظهور خواهند کرد ... چنین ظاهر شد که در سال ۹۹۶ پادشاهی عظیم

الشان در ایران به تخت نشیند؛ **انجام:** و اکثر آثار ظهور حضرت صاحل الامر در ۱۰۷۶ به ظهور آید و در ۱۲۱۴ حضرت صاحل الامر صلوات الله و سلامه علیه و آبائه ظهور خواهند نمود آن شاءالله تعالی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ رقعه‌ای که یعقوب به یوسف نوشته در وقتی که عزیز مصر بوده؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای عطف چرم، ۲ص (۱۶-۱۷)، اندازه: ۱۳/۱×۲۴/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۸۴]

← تعیین الثقل الاکبر ⟵ حدیث الثقلین

● **تعیین جهات الاجسام و نهایاتها و تبیین مقاصد الحرکات و غایاتها** / طبیعیات / عربی
ta‘yīn-u jahāt-il ajsām wa nihāyāt-i-hā wa tabyīn-u maqāṣid-il ḥarakāt wa ġāyāt-i-hā

نیریزی، محمود بن محمد، ق۱۰ قمری
neyrīzī, mahmūd ebn-e mohammad (- 16c)

اهداء به: ضیاء الدین
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۲۴ ربیع الثانی ۹۱۱ق
در «مقدمه» و چند «فصل» ساخته است.
[دنا ۷۷/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۶۱۴/۱
آغاز: بسمله، بعد حمد احمد حد و جهات الحقیقة بالحقیقة و الصلوة علی احمد اسس قواعد الشریعة ... یقول ... حاجی محمود احسن الله ... انی ملخص ما ذکر فی تعیین جهات الاجسام؛ **انجام:** هذا آخر ما اردنا ایراده هناک و الحمدلله رب العالمین قد تم کتابتها بیمین جامعها العبد الراجی رحمة ربه الودود حاجی محمود بن محمد بن محمود احسن الله عواقبه الملک المعبود یوم الابعا الرابع و العشرین من ربیع الاخر سنة ۹۱۱ الهجریة و السلام
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۰۳۲ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۲۱گ (۲پ-۲۲ر)، ۱۷ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۶ - ۷۱]

← تعیین جهة حرکة الفلک ⟵ القطب و المنطقة

● **تعیین جهت قبله** / هیئت / فارسی
ta‘yīn-e jahat-e qeble

حاجی سید محمد باقر، قمری
hājī seyyed mohammad bāqer

رساله‌ای است در کیفیت استخراج جهت قبله. در این رساله طریقه به دست آوردن طول و عرض هر شهر و طریقه تلفیق آن به نحوی که مؤدی به یافتن جهت قبله ی آن شهر شود آمده است.

فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه: ۸۲/۲
آغاز: جهة قبله فضایی است که تحقق قبله درآن معلوم یا مظنون بوده باشد؛ **انجام:** اعتماد نمی‌توان نمود بلکه لازم است اجتهاد در تحصیل قبله تا منجز بعلم یا مظنه شود بلکه در صورت شک نیز چنین است.
خط: نستعلیق، کا: جعفر بن محمد تونی، تا: ۲۲ ذیحجه ۱۲۵۷ق؛ جلد: مقوای با روکش سرمه‌ای، ۵گ (۵۵ر-۵۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ]

● **تعیین حدود با عثمانی** / اسناد / فارسی
ta‘yīn-e hodūd bā ‘osmānī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۸۱۱/۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸ - ۱۰۱]

● **تعیین حدود خراسان سرحدات کلات** / جغرافیا / فارسی
ta‘yīn-e hodūd-e xorāsān sarhaddāt-e kalāt

[دنا ۷۸/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۳۲۶/۳۱
آغاز: بنا بدستور العمل واحد المضمون مأمور اعلیحضرت؛ **انجام:**سلیمان خان صاحب اختیار امیرتومان
در دو فصل. مورخ ۴ شعبان ۱۳۰۱؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ارقام سیاق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن سبز، ۱ص (۱۱۷پ)، اندازه: ۲۱/۹×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۵۱]

● **تعیین ذات و صفات (مقالی در)** / کلام و اعتقادات / عربی
ta‘yīn-e zāt va sefāt (maqālī dar)

بقال، شرف الدین حسن شاه، - ۹۰۵ قمری
baqqāl, šaraf-od-dīn hasan šāh (- 1500)

[دنا ۷۸/۳]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۵۱۹/۲
خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد بن الیاس رومی لاذقی، تا: چهارشنبه ۱۰ ربیع الاول ۹۱۰ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مشمع سبز، ۱گ، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۴۳]

● **تعیین رای در موارد احتیاط** / اصول فقه / عربی
ta‘yīn-e ra’y dar mavāred-e ehtīyāt

علامه حائری مازندرانی، محمد صالح بن فضل الله،

۱۲۹۷ - ۱۳۹۱ قمری
'allāme hā'erī māzandarānī, mohammad sāleh ebn-e fazl-ol-lāh (1880 - 1971)

[دنا ۷۸/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۱۳۸۲/۵
خط: مختلف، بی‌کا، تا: ۱۳۳۷ق؛ کاغذ: نخودی و مشقی، جلد: تیماج خرمایی، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۴۰۱]

● **تعیین زوال قزوین (رساله‌ای در)** / فقه / فارسی
ta'yīn-e zavāl-e qazvīn (r.-ī dar)

مولی علی اصغر
mawlā 'alī asqar

مؤلف چون بیان مرحوم کلینی را در کافی درباره وقت نماز از زوال شمس تا غروب مورد اشکال دیده در رساله حاضر اوقات صلاة ظهر و عصر و اوقات نوافل آنها را مطابق افق بلده قزوین بیان کرده است و چند حدیث که مناسب مقام بود از کتاب کافی نقل کرده است.

[دنا ۷۸/۳]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۶۷۳/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چون مقتضای بعض احادیث کتاب الصلاة از کتاب کافی کلینی رحمه الله تعالی این بود که
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با سرو نقش «یا فتاح» در سرترنج، ۴ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۶۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۸۵۸/۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۷]

← تعیین ساعات اللیل ⟵ منازل القمر

● **تعیین سال ظهور** / کلام و اعتقادات / فارسی
ta'yīn-e sāl-e zohūr

طباطبایی خراسانی، ابوالقاسم، ق۱۴ قمری
tabātabāīī-ye xorāsānī, ab-ol-qāsem (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۶۰ق

مؤلف گوید از روایات و کلمات بزرگان چنین برمی‌آید که زمان فرج و ظهور امام عصر (ع) نزدیک شده و طبق حساب و کتابی که او نموده یکی از سال‌های محتمل ظهور سال ۱۳۶۰ق است. آیات و روایات وکلمات را می‌آورد و حروف ابجد آنها را حساب نموده دلیل بر سخن خود به حساب می‌آورد. وی از «تباشیر المحرومین» و «بحارالانوار» و کتاب‌های شیخ عباس قمی نقل می‌کند.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه: ۳۵۹/۲
آغاز: بسمله الحمدلله الذی هدانی لولایة محمد و آل محمد وجعلنی من المنتظرین لفرجهم بقائمهم حجة بن الحسن بن علی بن محمد ... و بعد انا الاحقر ابوالقاسم الطباطبایی الخراسانی وجدت بعض الاخبار من الائمة المعصومین و بعض کلمات الاساطین و حسبتها بحساب الابجد تدل علی قرب الفرج؛ **انجام:** و اگر سفیانی خروج ننمود ظهور هم نخواهد شد و این حساب‌ها فایده نخواهد داشت یمحوالله ما یشاء و یثبت وعنده ام الکتاب
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ صفر ۱۳۶۰ق؛ مصحح؛ ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: ۱ - ۲۲۸]

← تعیین السنة الالهیة و تعیین الایام التی منها یقوم القیامة ⟵ السنة السرمدیة و الایام الربوبیة

● **تعیین السنة و الأیام عند الله** / کلام و اعتقادات / عربی
ta'yīn-us sina wa-l ayyām 'inda-l-lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۶۰۸۷/۶
آغاز: بسمله. و بعد فان حقیقة الذات الالهیه من حیث امتدادا اعنی مدة بقائها غیرمضبوطه لأنها من حیث هی کل لا وصف لها؛ **انجام:** کان وقته واحدا فکان عن کل مرتبة صاعداً و الله الباقی بعد فناء الخلق و ذلک یوم الحق.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۰ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۴۹۸-۵۰۳)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۲۴۲]

● **تعیین شاخص** / فقه / فارسی
ta'yīn-e šāxes

[دنا ۷۸/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۳۳۳۷/۴
آغاز: مخفی نماند که احتیاج باینکه قد شاخص یکذراع یا یکقدم آدمی باشد در صورتی است که شاخص بر زمین باشد؛ **انجام:** بدانکه سزاوار نیست.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۸۵-۸۶)، ۲۷ سطر (۹×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۳۲۱]

● **تعیین طلوع و غروب قمر** / هیئت / فارسی
ta'yīn-e tolū' va qorūb-e qamar

اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟ - ۱۲۹۸

قمری
e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819 - 1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۵۱/۵۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹ – ۱۹۷]

● **تعیین ظل الزوال باصفهان** / فقه / عربی
ta‘yīn-u ẓill-iz zawāl bi-iṣfahān
[دنا ۷۸/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۶۱۱/۱۰
آغاز: بسمله. و لنذکرهنا مقدار ظل الزوال فی بلدة هذه اصبهان؛
انجام: فان هذه البروج متاخرة (من افادات العلامة المجلسی ... و کتب الداعی فی ساعتین من لیلة السبت من التسع من شهر صفر المظفر ۱۲۹۹ اللهم وفقنی بحق محمد و آله)
گویا از نویسنده نسخه یا از مجلسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۲۶۳–۲۷۰)، ۱۹ سطر (۱۳/۵×۶/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۹ – ۱۴۷۱]

● **تعیین غره ماه (جدول)** / تقویم
ta‘yīn-e qarre-ye māh (jadval)
دائره ایست برای تشخیص اول هر ماه بدون مراجعه به تقویم. دستور عمل بالای دائره یاد شده است.
[دنا ۷۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۳۹۹/۲۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی سفید آهار دار، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۷۲)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۱۹ – ۵۱۸]

● **تعیین قبله** / هیئت / فارسی
ta‘yīn-e qeble
اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟–۱۲۹۸قمری
e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819 - 1881)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۵۱/۸۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۹ – ۱۹۸]

● **تعیین قبله (رساله در)** / ریاضیات / عربی
ta‘yīn-e qeble
یزدی، محمد باقر
yazdī, mohammad bāqer

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۹۲۹۱
آغاز: قد اشتهر من الفاضل الماهر فی ریاض الرضوان انه؛ **انجام:** الاستاد محمد علی الحسینی القاینی فضله و لطفه
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ ضمیمه نسخه شماره ۵۲۴۸ [رایانه]

● **تعیین القبله و استخراج خط سمت من دائرة الهندیه** / هیئت / فارسی
ta‘yīn-ol qeble va estexrāj-o xatt-e samt men dā’erat-el hendīya

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۲۸۰
آغاز: بسمله بعد الحمدالله الذی لا تنازع؛ **انجام:** فریاد رس فریاد رسان تمت
خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۷گ [رایانه]

← تعیین لیلة القدر ← اختلاف لیلة القدر

● **تعیین محمد بن اسماعیل الذی یروی عنه** / رجال / عربی
ta‘yīn-u muḥammad ibn-i ismā‘īl al-laḏī yurwā ‘an-h

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۳۸۰/۴
بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۰]

← تعیین محمد بن اسماعیل (رسالة فی) ← ترجمة محمد بن اسماعیل

● **تعیین محمد بن سنان** / رجال / عربی
ta‘yīn-u muḥammad ibn-i sinān
بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ – ۱۱۲۱ قمری
bahrānī, soleymān ebn-e ‘abd-ol-lāh (1665 - 1710)
در بعضی از سندهای حدیث کتاب استبصار «عبدالله بن سنان» و در بعضی «محمد بن سنان» آمده و رجال‌نگاران و محدثان این دو را یک شخص می‌دانند و در تعیین نام حقیقی وی اختلاف دارند، ماحوزی محمد را ترجیح داده و احتمالاً این رساله از شرح استبصار وی جدا شده است.
آغاز: الا بذکر الله تطمئن القلوب، قوله یدل علی ذلک ما اخبرنی به الشیخ ایده الله عن احمد بن محمد عن ابیه سعد بن عبدالله.
انجام: و کذا فی باب العلة التی من اجلها سمی الابطح ابطح و امثال ذلک کثیرة لا تکاد تحصی کثرة و الله الهادی.

[دنا ۷۸/۳]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۱۹۴/۵ و عکسی ۷۱۳/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمود بن عبدالسلام مفتی بحرانی، تا: ۱۱۰۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۲۱پ-۲۴ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱ - ۲۷۴] و [عکسی ف: ۲ - ۳۶۶]

۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۷۵۶/۷
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۶۳ر-۱۶۶پ)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲ - ۵۷۷]

← تعیین المخالفین لأمیرالمؤمنین ← اللعنیة

● **تعیین مساحت کره زمین** / ریاضیات / فارسی
ta‘yīn-e masāhat-e kore-ye zamīn
این مساحت به جز آن است که ارشمیدس حکیم تعیین کرده است.
[دنا ۷۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۴۵۷/۱۶۱
آغاز: بدانکه زمین چنان بزرگ که بمساحت حساب و براهین هندسه درآمده که گویی نیم فرسنگ بلندی دارد نسبت بکره زمین همین مقدار است که پهلوی دانه جوی که بسی و پنج بخش کنند؛ **انجام:** مع هذا حقیقت آن خدای تعالی میداند و السلم.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۶ص (۲۳۴-۲۳۹)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۱۱]

● **تعیین مقتل عمر بن الخطاب (رسالة فی)** / تاریخ/عربی
ta‘yīn-u maqtal-i ‘umar ibn-il xaṭṭāb (r.-un fī)
حسینی تفرشی، حسین، ق۱۱ قمری
hoseynī tafrešī, hoseyn (- 17c)
اهدا به: میر حبیب الله صدر (پسر سید حسین کرکی)
تاریخ تألیف: ۱۰۵۸ ق
پس از دیباجه، متن حدیث احمد بن اسحاق قمی را از امام ابوالحسن العسکری (ع) درباره روز نهم ربیع الاول آورده است. در دیباجه می‌گوید: «صدر معظم و امیر مکرم رکن الدوله العلیه ... المخاطب بخطاب النواب المستطاب میرزا حبیب الله اشارت کردند که از حدیث مزبور که به خط افضل بن محمد بن علی بن علی محمد بن طی دیده بود و پدرش رساله‌ای باب آن، دارد نسخه‌ای بنویسم». حدیثی که میرزا سید حبیب صدر نسخه‌ای از آن را از نویسنده خواسته روایت محمد بن ابی العلاء همدانی و یحیی بن محمد بن جریح است از احمد بن اسحاق قمی - یکی از یاران مورد وثوق امام ابی الحسن علی العسکری (ع) درباره روز نهم ربیع اول.
[دنا ۷۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۸۸/۳
آغاز: آغاز رساله: الحمدلله رافع الدرجات جامع الخیرات ... و بعد فقد اشار الی الصدر المعظم الامیر المکرم ... اعلم العلمائ الفخام ... ان اکتب هذا الحدیث الذی وجده بخط النحریر الفاضل افضل بن محمد بن علی بن طی لمار آه ... قریبا الی الحدیث الذی هو من بعض مصنفات ابیه السید الفاضل خاتم المجتهدین الجحفل العد ملی ابو عبدالله الحسین بن حسن العاملی ... الحدیث: الحمدلله وحده روی عن ابی العلاء ... قالاتناز عنا فی باب الخطاب و اشتبه علینا امره فقصدنا جمیعا بیت احمد بن اسحاق القمی صاحب ابی الحسن العسکری (ص) بمدینة قم؛ **انجام:** فقام کل واحد منا یقبل راس احمد بن اسحاق و قلنا الحمدلله الذی قیض لناحتی شرفنا بفضل هذا الیوم المبارک و انصرفنا من عنده و عیدنا فیه فهو عید للشیعه تم الخبر و الحمدلله وحده ... بقلم العبد الفقیر الی رحمه ربه افضل بن محمد بن علی بن علی بن محمد بن طی عفی الله عنه کتبه العبد المحتاج ... محمد حسین الحسینی التفرشی الشهیر بنجفی خدمة لمولاه ادام الله عزه و بقاه سنة ثمان و خمسین و الف.
خط: نسخ، کا: محمد حسین حسینی تفریشی، تا: ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۴۱۵-۴۲۰)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [ف: ۱۰ - ۲۱۶۱]

● **تعیین مقدار مد و درهم و دانق و قیراط و اوزان دیگر** / فقه / فارسی
ta‘yīn-e meqdār-e mod va derham va dānaq va qīrāt va owzān-e dīgar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۹۰۴/۵
خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق؛ با نشانی «ق»؛ کاغذ: نخودی نازک آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲ر)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۱]

● **تعیین منازل بین تهران و نجف اشرف** / جغرافیا/ فارسی
ta‘yīn-e manāzel-e beyn-e tehrān va najaf-e ašraf
مهندس، محمد میرزا، ق۱۳ قمری
mohandes, mohammad mīrzā (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۴۵۲/۴۱
بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ چاپ سنگی؛ ۱ص (۱۷۳۴) [مختصر ف: ۱۸۳]

● **تغذیه و بهداشت** / طب / فارسی

taqzīye va behdāšt

قم؛ گلپايگانى؛ شماره نسخه: ۱۳/۳۳-۲۳۵۳/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمیعن اما بعد رساله‌ای است در بیان و تعریف عمل تغذیه و این عملی است به غایت مستحسن؛ **انجام:** و این نوع مجاز را در عمل تنفس ذکر نمودیم لهذا در اینجا تکرار او را لازم ندانستیم. طریق عمل تغذیه به نحو مزبور است والعلم عندالله.
بدون ابواب و فصولی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ جلد: ساغری قهوه‌ای، ۱۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۴-۲۰۸۵]

● **تغزل (منظومه در)** / شعر / عربی

taqazzol (manzūme dar)

ضریر، علی بن احمد

zarīr, ʻalī ebn-e ahmad

[دنا ۷۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۸۷۹/۱۲-طباطبائی

آغاز: یا لیل الصب متی عده ×× اقیام الساعه موعده / رقد السماء فارقه ×× اسف للبین یردده؛
کا: محمد بن میرزا محمد حسینی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی رنگارنگ، جلد: تیماج عنابی با ترنج، ۳۱گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۲سم [ف: ۲۳ – ۱۶۸]

● **تغلق نامه** / شعر / فارسی

taqloq nāme

امیر خسرو، خسرو بن محمود، ۶۵۱ – ۷۲۵ قمری

amīr xosrow, xosrow ebn-e mahmūd (1254 - 1326)

منظومه‌ای در حدود ۳۰۰۰ بیت در سرگذشت غیاث الدین تغلق شاه و جنگ‌هایش.

آغاز: به نام آنکه نام از وی نشان یافت ×× زبان آموخت حرف و نطق جان یافت

چاپ: دو بار چاپ شده است

[مشار ۴۳۴/۱؛ دنا ۷۹/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۲۳۱/۲]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۴۳۸

آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ ترمه سمرقندی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲– ۱۵۶]

● **تغییر الاسلوب بین الآیة «لو کان فیهما ...» و «هو الله الذی لا اله ...» (مقالة فی)** / متفرقه / عربی

taġyīr-ul uslūb bayn-al āyat-i "law kāna fī-himā ..." wa "huwa-l lāh-ul laḏī lā ilāha ..." (mq.-un fī)

رضوی قمی، محمد بن محمد باقر، ۱۱۰۰ – ۱۱۶۰ ؟ قمری

razavī qomī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1689 - 1747)

[الذریعه ۳۹۹/۲۱؛ دنا ۷۹/۳]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه: ۲۶۷/۷

خط: مختلف، کا: محمد باقر حسنی، بی تا، جا: نجف اشرف؛ به نقل از خط مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی عطف تیماج مشکی، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۱ – ۲۴۶]

● **تغییر المفتاح** / ادبیات / عربی

taġyīr-ul miftāḥ

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، – ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

صورت دگرگون شده و مشروح مفتاح العلوم سکاکی است.

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه: ۱۹۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [اوراق عتیق: ۱ – ۲۴۳]

● **تفأل** / پیشگویی / فارسی

tafa’’ul

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

منسوب به شاه نعمت الله ولی کرمانی، قصیده‌ای است در پیشگویی با قافیه «م» در پایان برخی از نسخه‌های آن آمده: نعمت الله نشسته در کنجی ×× از همه برقرار می‌بینم. فراگیری تاریخی آن یکسان نیست، گویا در روزگارها برآن افزوده می‌شده است. حتی در هند نیز بر آن ولی با قافیه دیگر افزوده شده است. (احمد منزوی)

[دنا ۷۹/۳؛ مشترک پاکستان ۴۹۰/۷؛ فهرستواره منزوی ۶۳۸/۱۰]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۱۹/۲-عکسی

آغاز: قدرت (صورت) کردگار می‌بینم ×× حالت روزگار می‌بینم / از نجوم این سخن نمی گویم ×× بلکه از کردگار می‌گویم؛
انجام: تا چهل سال اهل برادرجان ×× دور آن شهر یار می‌بینم / دور ایشان تمام خواهد شد ×× لشکریرا سوار می‌بینم / سیدی ز نسل آل حسن ×× سروری را سوار می‌بینم.
نسخه ۹۱ بیت دارد؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ چلیپا در دنبال «شرح بیست باب» بیرجندی، مظفر گنابادی؛ ۴ص (۳۲۵-۳۲۸) [عکسی ف: ۱ – ۷۵]

● **تفأل** / علوم غریبه / عربی
tafa’’ul
[دنا ۷۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۲۳۸
آغاز: بکعرفه الملیح من القبیح ی وووهی؛ **انجام:** ت ط ر ن
خط: نسخ، بی کا، بی تا [الفبائی: - ۱۳۳]

● **تفأل** / پیشگویی / فارسی
tafa’’ul

غیر همانند:
۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۶
طریق تفأل به روشی بدیع از قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۰ق؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۷ش۱-۲ - ۳۶]
۲. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱۲۷/۴
به نقل از امام علی (ع) (جدول)؛ کا: محمد علی جزی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱۳۴ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: - ۱۹۲]

← تفأل با قرآن ⩾ فالنامه

● **تفأل به قرآن** / استخاره / عربی
tafa’’ul be qor’ān

غیر همانند:
۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۴۸/۱۹
آغاز: بسمله - هذه نسخه - استخرجها الامام جعفر بن محمد علیهما السلام من کتاب الله العزیز؛ **انجام:** تمت القرعه ۶شهر جمادی الاول ۲۸ شهرنیسان سنه ۹۹۳
رساله‌ای است برای تفال از قران و آن را از استخراج امام جعفر بن محمد باقر معرفی کرده‌اند - در اول آن صفحه‌ای است که وسط آن دائره‌ای کشیده‌اند و اسامی سوره‌های قران را به ترتیب خاصی در اطراف آن نوشته‌اند - آیه‌های قران و تعبیر آنها را به شعر درآورده‌اند؛ بی‌کا، تا: ۹۹۳ق، اوراق این رساله به طور متفرق در میان رسالات رمل صحافی شده و به نظر می‌رسد که ناقص است؛ ۷گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۵۹/۲
آغاز: بسمله. اعلم اذا ارده ان تتفأل بالقرآن لی اجل امر من الامور ینبقی ان تکون علی طهاره مستقبل القبله متوجه الی الله سبحانه و تعالی؛ **انجام:** انک من الصاغرین و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۸گ (۳۸پ - ۴۵ر)، ۲۱ سطر (۱۱ × ۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱/۴۷ - ۱۹۶]

● **التفأل (رسالة فی) = فالنامه** / علوم غریبه / عربی و فارسی
tafa’’ul (r.-un fī) = fāl-nāme

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۰/۲ کر
آغاز: هذا الأمر لایجتمع علی ظلاله فإذا شائت جماعة فافعل لما أمرت، ج؛ کان الحکم یکون بیناً علیك بالحلم و أبصر من الله تعالی، یعنی این حکم ظاهر است، بر تو است صبر و حلم؛ إن کان قصداً لدنیا فالترک أولی و إن کان دیناً فالسرع خیر، به معنی سرعت، ج؛ **انجام:** لاتفعل إلا بمشاورة من تحبه و تحبک و لاتخالفه، ج؛ الصبر مفتاح الفرج و لاتعجل تحصل لك الفتوح من عندالله، ج
رساله‌ای کوتاه در بیان «افعل- لاتفعل» در مقام تحیر و استخاره است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، ۶۶گ (۳پ-۶۸پ)، ۱-۲ سطر [ف: ۴۰/۲ - ۸۰]

● **تفأل عطسه** / علوم غریبه / فارسی
tafa’’ul-e ‘atse
[دنا ۷۹/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۰۹/۱۱-عکس
نسخه اصل: کیمبریج، برون (۱۱)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۳ - ۲۲۲]

← تفأل نامه ⩾ فالنامه طیور

● **تفأل و استخاره با قرآن** / استخاره / عربی
tafa’’ul va estexāre bā qor’ān

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۸۶
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ - ۱۳۶]

● **تفاحة العارفین و تحفة الطالبین = تفاحة النصیریه** / کلام و اعتقادات / فارسی
toffāhat-ol ‘ārefīn va tohfat-ot tālebīn = toffāhat-on nasīrīya

نصیرالاسلام، محمد علی بن حسین، ق۱۴ قمری
nsīr-ol-eslām, mohammad ‘alī ebn-e hoseyn (- 20c)

در مواعظ و اخبار و آداب شعر و تفسیر و گفتارهای تاریخی که نویسنده آن که از وعاظ بوده، یادداشت‌های گوناگونی که مناسب وعظ و خطابه باشد، در این کتاب گردآورده است.
[دنا ۷۹/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۳/۹]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۵۱
آغاز: بسمله الحمدلله الذی خلق الاشیاء مختلف الاشکال و متفاوة الاحوال و خلق کل شیئی زوجین ... و بعد این وجیزه ایست در مطالب متفرقه و مقاصد مختلفه ... و مسمی کردم او را به – تفاحة العارفین–؛ **انجام:** آنگاه پرسید چه می‌جوئی ؟ خواب نقل کرد گفت آن زن مواظبت بزیارت عاشورا و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین. تمام شد.
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۱ ذیقعده ۱۳۵۴ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: مشقی خطدار، جلد: تیماج عنابی، ۱۶ و ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۳ – ۱۵۹۵]

● **التفاحة فی علم المساحة** / هندسه / عربی
at-tuffāḥa fī ‘ilm-il masāḥa
اشعری، احمد بن محمد، – ۵۵۰ ؟ قمری
aš‘arī, ahmad-e-bn-e mohammad (- 1156)
در چند «باب»
[دنا ۷۹/۳؛ بروکلمان ذیل ۵۵۸/۱ و ۱۲۴۱/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۱۸/۳
آغاز: بسمله و به ثقتی و صلی الله ... الحمدلله عدد الایه و صلواته علی جمیع رسله و انبیائه قال الشیخ الاجل احمد بن محمد بن ابراهیم الاشعری غفر الله له ... سالنی بعض من تعنیت اجابته و تبینت ان اجمع له مختصراً فی الاشکال الممسوحات لیستغنی بها عن الکتب المشروحات؛ **انجام:** یقطع مربعات ثم تقسم کما تقسم المربعات و قد مضی ذکر ذلک و مواضعه من الابواب و هذا آخر الکتاب و الحمدلله الوهاب و صلی الله علی مولانا و سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ جمادی الاول ۹۹۶ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲۸گ (۳۳پ–۶۰پ)، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۱سم [ف: ۶ – ۴۰۲]

● **التفاحة فی مقدمات المساحة** / حساب / عربی
at-tuffāḥa fī muqaddamāt-il masāḥa
عامری، محمد بن یحیی، ق۵ قمری
‘āmerī, mohammad-e-bn-e yahyā (- 11c)
مقدماتی است در علم حساب و طریقه جمع و تقسیم و ضرب.
[دنا ۷۹/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۹۳/۲
آغاز: الحمد لله حق حمده ... ان الحساب علی اربعة اجناس و هو آحاد و عشرات و مأین و الوف
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان – رم ۱۰۲۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۲۲۲–۲۲۴) [عکسی ف: ۴ – ۴۶۴]

← تفاحة النصیریه ⟵ تفاحة العارفین و تحفة الطالبین
← التفاحیة ⟵ سیب نامه
← تفاحیه ⟵ التفاحیة
← تفاحیه ⟵ سیب نامه

● **التفاحیة** / فلسفه / عربی
at-tuffāḥīya
ارسطو، ۳۸۴ – ۳۲۲ ؟ قبل میلاد
arastū (-384 - -322)
ترجمه‌ای است از گفتگوی ارسطو، معلم اول با شاگردانش که بر بستر مرگ او گرد آمده‌اند.
چاپ: این ترجمه یک‌بار بکوشش مارگلیوث با ترجمه انگلیسی آن در سال ۱۸۹۲ میلادی و سپس دو بار در تهران ضمن «مصنفات بابا افضل» به چاپ رسیده است.
[نسخه‌های منزوی ۸۰۴/۲؛ ف؛ الذریعة ۱۵۲/۱۱؛ ریحانة الادب ۲۱۲/۱؛ دنا ۷۹/۳؛ فهرستواره منزوی ۱۰۶/۶ بدون نام مترجم]
شرح و حواشی:
۱– سیب نامه = ترجمه رساله تفاحیه ارسطو = تفاحیه = التفاحیة؛ ارسطو (۳۸۴–۳۲۲)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۶/۱
آغاز: قال الحکیم ارسطاطالیس ... قال ما کانت النفس لم یطلقه؛ **انجام:** و عدوا له و اثنوا علیه و اخذ بید اقریطون فوضعها علی وجهه ثم قال اسلمت نفسی الی قابل انفس الفلاسفه و اومی بیدهی مسلماً علیهم و قضی و الحمدلله اهل الحمد و ولیه تمت التفاحه و السلم علی سیدنا محمد النبی و آله قوبل و الحمدلله وحده و الصلوة و السلم علی اشرف رسله محمد و آله و صحبه ... بلغت المقابله.
بی‌کا، تا: قرن ۱۰، کاغذ: سمرقندی نباتی رنگ، جلد: مقوایی آبی با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۲۰ص (۱–۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰ – ۱۳۸۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۲۲
آغاز: هو بسمله، مقالة للحکیم ارسطا طالیس لتلامذته فی حال النفس فی المنقلب قالها عند ماحضر ته الوفاة. لما رب لارسطاطالیس اجله اجتمع الیه اصحابه و تلامذته؛ **انجام:** فاخذ بید قریطون فوضعها علی وجهه و قال اسلمت نفسی الی قاتل انفس الفلاسفة ثم قضی. نجزت. و الله الحمد کثیر او الصلوة. السلام.

کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: با تاریخ ۱۰۹۷ق،جا:کرمان؛کاغذ:فرنگی،جلد: تیماج مشکی، ۹ص (۱۸۸-۱۹۶)،سطور چلیپا (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۲۷۵]

← التفاسیر ← ملتقطات من التفاسیر

● **تفاسیر** / تفسیر / عربی
tafāsīr

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۹۱
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [رایانه]

← تفاسیر عرفانی ← تفسیر آیه الکرسی
← تفاسیر قطران ← فرهنگ فارسی به فارسی

● **التفاسیر المرتضویة** / حدیث / عربی
at-tafāsīr-ul murtaḍawīyya
روایاتی بیشتر به روش اهل سنت.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۷۰/۱
آغاز: بدین سند در آغاز: «الشیخ الامام الاجل العالم الزاهد امین الدین ثقة الاسلام ابو علی الفضل بن الحسن الطبری؟ رحمة الله علیه، قال اخبرنی القاضی الامام الموفق بن عبدالله العارف النوقانی فی شعبان سنة اربع و عشرین و خمسمائة، قال حدثنی الشیخ الامام الحافظ ابو محمد الحسن بن احمد السمرقندی، قال اخبرنی الحاکم الزکی ابو عبدالله عبدالرحمن بن جعفر النیسابوری رضی الله عنه فی محرم سنة تسع و ثلاثین و اربعمائة، قال أخبرنا الشیخ ابوبکر محمد بن عبدالله بن عباس البلخی الواعظ المعروف بالصفار قدم علینا بنیسابور حاجاً، قال حدثنا ابو نصر محمد بن عبدالله، قال حدثنی ابی عبدالله، قال حدثنا عبدالله ابن احمد بن عامر، قال حدثنا ابی، قال حدثنا الرضا علی بن موسی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شاید قرن ۷؛ ۲۶گ (۲پ-۲۷پ)[ف:۱۰-۶۰]

● **تفاضل بعد شمس، زحل، مشتری، مریخ، زهره، عطارد از مرکز مقوم (جداول)** / هیئت / فارسی
tafāzol-e bo‘d-e šams, zohal, moštarī, merrīx, zohre, ‘otāred az markaz-e moqavvem (jadāvel)
[دنا ۷۹/۳]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۵/۲۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: هندوستان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۸گ، اندازه: ۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۵]

● **التفاوت بین الافق الحقیقی و المجازی** / هیئت / عربی
at-tafāwut bayn-al ufuq-il ḥaqīqī wa-l majāzī

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۸۵/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ در پایان نسخه محمد مهدی حسینی موسوی نوشته است که نسخه را در قهستان خریدم؛ ۱ص [ف: ۷ - ۳]

● **تفاوت بین السنتین** / هیئت / عربی
tafāwut bayn-as sunnatayn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۸۲/۴
منقول از شرح خفری بر هیات چغمینی؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۳۰ر- همان) [مختصر ف: - ۶۸۴]

● **تفتیش از مضرت تراشیدن ریش** / متفرقه / فارسی
taftīš az mazerrat-e tarāšīdan-e rīš
شهرستانی، هبة الدین، ۱۸۸۴ - ۱۹۶۷ میلادی
šahrestānī, hebat-od-dīn (1884 - 1967)
سال تالیف: ۱۳۳۲ق
بحثی است درباره مضرات ریش‌تراشی با نقل کلمات دانشمندان غربی در این باره.
چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۴۴، جیبی، ۳۱ص
[الذریعة ۲۲۹/۴]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۷۳/۵
آغاز: بسمله بدان که عادت ریش تراشی را امروزه بخوبی می‌توان معلوم کرد حتی بر کسانیکه مقلّد فرنگیان و از ضعف ایمان نفس مجذوب عادت اشرارند؛ **انجام:** در حدیث دیگر فرمود یا علی هر کس بگیرد شارب خود را بهر موئی از آن عطا شود باو ثواب صدقه ده من طلا که آن را در راه خدا انفاق کرده باشد هر مؤمنی هفتاد رطل و هر رطلی هفتاد مد مقداریکه داده باشد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۱]

← التفرقة بین الایمان و الزندقة ← حقیقة الکفر و الایمان

● **التفرقة بین الشریعة و الحقیقة** / عرفان و تصوف / عربی
at-tafriqa bayn-aš šarī‘a wa-l ḥaqīqa
عیدروسی، فخرالدین بن عبدالله
‘aydarūsī, faxr-od-dīn ebn-e ‘abd-ol-lāh
[دنا ۸۰/۳]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۳۷/۲۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۹۴]

← التفرقة بين الكفر و الزندقة ⩽ الفرق المفترقة بين اهل الزيغ و الزندقة

● **تفريج الكربة عن المنتقم لهم فی الرجعة = اثبات وجوب الرجعة و تفريج الكربة** / كلام و اعتقادات / عربی
tafrīj-ul kurba ʻan-il muntaqim la-hum fi-r rajʻa = iṯbāt-u wujūb-ir rajʻa wa tafrīj-il kurba

حسینی کاظمی، محمود بن فتح الله، ق۱۱ قمری
hoseynī kāzemī, mahmūd ebn-e fath-ol-lāh (- 17c)

اهداء به: اعتمادالدوله شیخ علیخان
تاریخ تألیف: ۱۰۷۹ق؛ محل تالیف: نجف اشرف
در پاسخ گفته‌های برخی که می‌گفتند رجعت در کتاب و سنت یاد نشده است نوشته و در آن رجعت را اثبات کرده و این کتاب همان است که شیخ حرعاملی از آن خرده گرفت و در برابر آن «الایقاظ» را نوشته است. دارای یک «مقدمه» و پنج «باب» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی معنی الرجعة؛ باب ۱. آيات الرجعة؛ ۲. أحاديث الرجعة؛ ۳. اجماع الشيعة على الرجعة؛ ۴. دليل العقل على الرجعة؛ ۵. في من له الرجوع؛ الخاتمة: في منكري الرجعة. مؤلف در پایان مصادر کتاب را نیز می‌آورد.
آغاز: بسمله. الحمدلله ملهم الصواب و من اليه المرجع و المآب ... و بعد فيقول ... محمود بن فتح الله الحسيني الكاظمي النجفي ... انه قد جرى لى كلام مع بعض الاخوان من العلماء و الطلاب بمشهد اميرالمؤمنين ... فى بحث الرجعة و الاياب و قد توهموا عدم ورودها فى السنة و الكتاب ... فاستخرت الله تعالى مع كثرة العوائق و العلائق لتحرير رسالة اثبت بها حقيقتها و وجوب الاعتقاد بها من النص الناطق و الاجماع الصادق و دليل العقل اللائق و انها من ضروريات مذهب الامامية و المقتضى لآثارهم لاحق و لما لم يتصد احد من المؤلفين للجمع فى هذا الفن صرت بها على من يؤلف سابق فمن ثم جعلتها تحفة لدستور الامامة و الوزارة ... اعتماد الدولة العالية العلية السليمانية ... حضرة الشيخ عليخان.. و سميتها بتفريج الكربة عن المنتقم لهم فى الرجعة و رتبتها على مقدمة و خمسة ابواب و خاتمة ...
انجام: هذا ما حضرنى من كتب القوم و انى اترقب و اتوقع الظفر بغيرها يوما بيوم لاتصفحها انشاءالله و الحق برسالتى هذه ما يناسبها ... لانتفى بذلك غليل صدرى ممن تقدم على على اميرالمؤمنين ع و ممن تابعهم من الناكثين و القاسطين و المارقين و من الظالمين لاهل بيت محمد صلوات الله عليهم اجمعين و الحمدلله رب العالمين.
[الذریعه ۹۴/۱ «اثبات الرجعة»، همانجا، ۲۳۰/۴ «تفريج الكربة عن المنتقم لهم فى الرجعة» که هر دو یکی هستند؛ دنا ۸۰/۳ (۷ نسخه)]

شروح و حواشی:
۱- الايقاظ من الهجعة بالبرهان على الرجعة؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۱۰۴ق)

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۳۷
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۹ شوال ۱۰۷۹ق، جا: نجف؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۸۳]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۳۶/۷-عکسی
آغاز و انجام: برابر؛ و قد فرغ من نسخها مولفها بيده الداثر محمود بن فتح الله الحسينى الكاظمى النجفى نسباً و مولداً و مسكناً فى يوم الثانى عشر من شهر ذى القعدة سنة تسع و سبعين بعد الاف من الهجرة ... بمشهد امام المتقين و يعسوب الدين ... نسخه: بمشهد امام المتقين و يعسوب الدين و قائد الغر المحجلين صلوات الله عليهم اجمعين و الحمدلله رب العالمين. آمين يا رب العالمين. و فرغ كاتبها من كتابتها من نسخة يظن انها لمؤلفها فى اواخر شهر من مضى عن هجرته احدى و ثمانين و الف ...
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۰۸۱ق؛ گویا از روی دستنوشته نگارنده؛ ۱۰ص (ص۲۴۶-۲۷۶) [عکسی ف: ۱ - ۷۵]
۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۱۷/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بن بدوی جزائری عسکری، تا: ۲۹ ربیع الاول ۱۱۱۵ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، عطف تیماج مشکی، ۲۸گ (۱۱۷پ-۱۴۴پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۰]
۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۶۶/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حضورهم لامتنعوا من اقتفاء آثارهم و زيارة قبورهم و منان يقصدوهم من بعد شقتهم و بون دورهم فيحرموا الاقتباس من باع زيارتهم و ساطع نورهم تمت
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: - ۳۲۶]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۲۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب: محمد موسوی، بی‌تا؛ ۲۶گ (۱۴۱پ-۱۶۶ر) [ف: ۵ - ۱۲۲۸]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۶/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن حسین خراسانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی،۳۵گ(۴۴پ-۷۸ر)،اندازه:۱۵/۵×۲۱سم[ف: ۲-۳۲۰]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۲۵/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد بن عاشور کرمانشاهی و مهر «محمد» (هشت گوش)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۱پ-۳۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۱۱۱]

● **تفريج الكروب و تكفير الذنوب** / كلام و اعتقادات / عربی

tafrīj-ul kurūb wa takfīr-uḏ ḏunūb

حسنی صنعانی، اسحاق بن یوسف، ۱۱۱۱-۱۱۷۳ قمری

hasanī san'ānī, eshāq ebn-e yūsof (1700 - 1760)

روایاتی را که در فضایل و مناقب حضرت امیرالمؤمنین و اهل بیت طاهرین (ع) وارد شده، به ترتیب حروف گرد آورده است. پس از ذکر حدیث، نام مصدر و راوی را آورده و اختلاف روایت‌ها و گفتارهای مؤلف در حاشیه می‌آید.

[دنا ۸۰/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۹۷/۳

آغاز: الحمدلله الذی خص من شاء من خلقه بالتفضیل و نص من اختاره علی منصة التبجیل و التعظیم؛ **انجام:** یهلک فی رجلان محب مفرط و مبغض مفتر أخرجه احمد عن علی

خط: نسخ، کا: یحیی بن حسین بن اسماعیل بن ابراهیم بن اسماعیل بن حسن بن اسماعیل بن حسن بن محمد بن سهیل، تا: جمعه۱۳شعبان ۱۳۸۱ق؛ مجدول؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۶۱گ (۱۴۹پ-۲۱۹ر)، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۸ - ۱۷۰]

● **تفریح الادراک فی توضیح تشریح الافلاک** / هیئت / عربی

tafrīḥ-ul idrāk fī tawḍīḥ-i tašrīḥ-il aflāk

حسینی قزوینی، محمد بن محمد صادق، ق۱۲ قمری

hoseynī qazvīnī, mohammad ebn-e mohammad sādeq (- 18c)

وابسته به: تشریح الافلاک شیخ بهائی، محمد بن حسین (۹۵۳-۱۰۳۰)

اهداء به: زینل خان حاکم قزوین

تاریخ تألیف: ۱۰۸۳ق

حواشی مختصر توضیحی است با عناوین «قوله-قوله» بر رساله «تشریح الافلاک» شیخ بهاءالدین عاملی این حواشی هنگام تدریس کتاب نگاشته شده است.

آغاز: الحمدلله منیرا الثواقب الدوارة حول الارض ... اما بعد فیقول الفقیر ... ابن الصادق الحسینی صدرالدین محمد ... هذه حواش اتفقت منی حین قرائة بعضالاعزه من المترددین الی ... تشریح الافلاک علی ... فلوسمیت بتفریح الادراک فی توضیح تشریح الافلاک لکان الاسم موافقاً للمسمی

انجام: عن الجنوب الی المغرب سبعا و عشرین درجه تحقق الفراغ من تالیفه لیلة العاشوراء سنة ثلاث و ثمانین بعد الالف ... فالحمد ... علی الاتمام.

[عزاوی، تاریخ علم الفلک (مجله مجمع العلمی دمشق سال ۲۹): ۴۰۱؛ برلین ش ۵۷۴ (ج ۵:۱۷۷)؛ اوقاف بغداد ۱: ۳۱۲؛ سرگذشت و آثار شیخ بهائی: ۹۵ و ۱۶؛ دنا ۸۰/۳ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۵۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** الی قیام الساعة و ساعة القیام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: قاضی زین العابدین بن محمد علی بافقی، حسین حسنی، محمد رضا بن محمد نصیر حسنی خلیفه در۱۱۳۱،سید حسین بافقی در رمضان ۱۲۰۲ که از سید قاضی زین العابدین خریده؛کاغذ:سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۷گ، ۱۹ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۱۶-۴۳۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۳۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با عنوان «منه ایده الله تعالی»، محمد علی بن مراد علی طالقانی با اصلش در تاریخ ۱۱ ربیع الاول ۱۱۰۱ق مقابله کرده، پس از تغییراتی که مصنف - دام ظله- داده بود (معلوم می‌شود مؤلف تا سال ۱۱۰۱هـ زنده بوده) این کار را طالقانی برای سید نجیب زکی المعی محمد هادی حسینی رشتی انجام داده که مطالعه کرده و به مضمونش عمل کند، یادداشتی مهم بدین مضمون: «در سنه احدی و ثمانین و خمسمائه (۵۸۱) بماه رجب هفت کوکب سیاره در سوم درجه میزان بر یک دقیقه مجتمع شدند و این اولین قران بود در مثلثه هوایی با قران جمیع کواکب، منجمان حکم کردند که در تمامت ربع مسکون از آسیب طوفان باد اثر آبادانی نماند بلکه کوهها خراب شوند و زیر زمینها حفر کردند تا ایشان را از طوفان باد پناه باشد و چون هنگام قران وقت پدر (؟ بذر) بود و اعتدال خریفی اتفاقاً چندان باد نبود که غله پاک کنند و در آن سال از بی بادی غلها تمام پاک نشد و در روز حکم چراغی بر سر مناره بردند باد آن را ننشاند و تا شب سوخت و در این صورت حدیث (من صدق منجماً فقد کذب بما نزل علی محمد). ظهوری هر چه تمام تر یافت. بزرگ در این معنی گفت: گفت انوری که از سبب بادهای سخت×× ویران شود عمارت خرگه نیر بریری (؟) / در روز حکم او نو زیدست هیچ باد ×× یا مرسل الریاح تو دانی و انوری»؛ جلد: مقوایی با روکش گالینگور آبی، ۳۴۱ص (۵۴-۳۹۴)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۴۵ - ۳۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۵/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: محمدعطارمعدل، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی قلم آبی و شکری، جلد: تیماج قرمز، ۴۰۹ص (۲۰۴-۶۱۲)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ - ۳۷۷]

۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۶۹

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن اسماعیل، تا: قرن ۱۳؛ واقف: حاج محمد ابراهیم، ۱۲۳۸ با مهر «عبده محمد ابراهیم بن محمد حسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ - ۶۵۱]

۵. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۱۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۳۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: احمد زین الدین عاملی، محمد نصیر؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۱۵۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۹۷۹/۳
انجام: و اما الجوز فهو فلك براسه لكن لما لم يكن عليه كوكب و كان ظهور
خط: نستعلیق، کا: سید نعمت مشهور به میرآصف بن محمد باقر، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با عناوین «منه سلمه الله»؛ جلد: مقوایی ابر و باد عطف تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۲۳پ-۳۰پ)، اندازه: ۱۰×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۳۷۸]

● **تفریح الارواح** / فضایل و مناقب / فارسی
tafrīh-ol arvāh
نیر بروجردی، علی اصغر بن علی اکبر، ۱۲۳۱ - ۱۳۰۰ قمری
nayyer-e borūjerdī, ʻalī asqar ebn-e ʻalī akbar (1816 - 1883)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۹۳۵/۱
کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۳ق؛ قطع: رقعی [ف: - ۳۲۹]

● **تفریح الطالبيين في ارادة مولانا شمس الدين** /
tafrīḥ-uṭ ṭālibīyīn fī irādat-i mawlā-nā šams-id-dīn
محمد افضل
mohammad afzal
[دنا ۸۰/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۵-ف
نسخه اصل: بادلیان Pers. D. 69؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۵]

● **تفریح القلوب = ترجمه رساله ادویه قلبیه ابن سینا** / طب / فارسی
tafrīh-ol qolūb = t.-ye r.-ye advīye-ye qalbīye-ye ebn-e sīnā
مدراسی دهلوی، احمدالله خان، - ۱۲۱۸ ؟ قمری
medrāsī-ye dehlavī, ahmad-ol-lāh xān (- 1804)
وابسته به: الادوية القلبية = احكام الادوية القلبية؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)
ترجمه رساله «الادوية القلبية» ابن سیناست، با توضیح مختصر و حل مشکلات آن و بعضی از حواشی کوتاه.

آغاز: حمد بی منتها خالقی را که به حکمت بالغه و صنعت کامله قلب را صفائی و روح را ضیائی بخشیده.
انجام: گل سرخ دو ثلث جزو بدستور معمول حبوب سازند، قال الشيخ الرئيس فهذا ما حضرنا من كلام في الأدوية القلبية.
[دنا ۸۰/۳؛ فهرستواره منزوی ۳۲۷۲/۵]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۷۸/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۹ جمادی الثانی ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳گ (۱پ-۲۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۴۶/۴
آغاز: برابر **انجام:** و شعور به انتقام برای قوت غضبیه و شعور به متوقع نافع که امل باشد.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (سه صفحه اول آن موجود است)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۳۶ر-۳۸پ)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۶ - ۳۹۳]

● **تفریح الکربه = اثبات الرجعه** / حدیث / عربی
tafrīh-ul kurba = iṯbāt-or raj'a
شیخ صدوق، محمد بن علی، ۳۱۱؟ - ۳۸۱ قمری
šeyx-e sadūq, mohammad ebn-e ʻalī (924 - 992)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۲
آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمين ... قال الشيخ ابوجعفر محمد بن علي بن الحسين بابويه؛ **انجام:** فيما يتضمنه من الاحاديث ... على الصحيح منها و الفاسد و الله المؤفق للصواب
خط: نسخ، کا: علی بن شیخ حسن، بی‌تا؛ وقف کتابخانه ... محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری محرم ۱۴۰۵ق [رایانه]

● **تفریح الهموم فی علم النجوم** / هیئت / عربی
tafrīḥ-ul humūm fī ʻilm-in nujūm
ابواحمد، زین بن محمد، ق۱۳ قمری
abū-ahmad, zeyn ebn-e mohammad (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۲۱۲ق.
مؤلف پس از آنکه از شعب علم نجوم سخن می‌گوید به مسائل تقویم می‌رسد و نیز پس از تقسیم سال به چهار فصل و بیان فصول به تعریف و تبیین سال‌های عربی و رومی و استخراج آنها از یکدیگر و طرز استخراج آنها می‌پردازد و در آخر چند جدول تطبیق بین ایام سال از تقاویم مختلف را دارد.
[دنا ۸۰/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۵۸

آغاز: بسمله و به نستعين و صلى الله على سيدنا محمد و على آله الاكرمين ورضى عن صحبه؛ **انجام:** شباط الذى هومن شهور ۲۲۱۸ بتاريخ جمادى الاول سنه ۱۲۱۲ هـق.
خط: نسخ بدخط، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی رویه کاغذی، ۲۷گ، ۴۸ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱۰ – ۲۳۷]

● **التفريد** / عرفان و تصوف / عربی

at-tafrīd

نجم الدين كبرى، احمد بن عمر، ۵۴۰ – ۶۱۸ ؟ قمری

najm-od-dīn-e kobrā, ahmad ebn-e ‘omar (1146 - 1222)

[دنا ۳/۸۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۶۴/۱۱

آغاز: الحمد لله الذى توحد بوحدانيته و تفرد بصمديته؛ **انجام:** و ادخلنا فى عباده المخلصين الحمد لله رب العالمين ... اجمعين
با عنوان‌های باب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۲۵ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۵ – ۳۹۱]

● **تفريد الاعتماد فى شرح تجريد الاعتقاد** / کلام و اعتقادات / عربی

tafrīd-ul i‘timād fī š.-i tajrīd-il i‘tiqād

بهشتی اسفراینی، محمد بن احمد، – ۷۴۹ قمری

beheštī esfarāyenī, mohammad ebn-e ahmad (- 1349)

وابسته به: تجرید الاعتقاد = تجرید العقاید = تجرید الکلام فی تحریر عقاید الاسلام؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷–۶۷۲)

اهدا به: امیر ابوالرضا شیخ محمد بن امیر منصور ناصدر الدین بتکچی اسفراینی

تاریخ تألیف: ۷۴۱ق؛ محل تألیف: اسفراین

شرحی است تحقیقی در بیان مشکلات و معضلات کتاب «تجرید العقاید» خواجه نصیرالدین طوسی که متن و شرح با رموز «م–ش» تفکیک شده است. از سخن بهشتی در دیباجه برمی‌آید که از شرح علامه حلی بر تجرید و هیچ شرح دیگر آگاه نبوده بنا بر این شرح شمس الدین اصفهانی را نیز ندیده است و از طرفی پاره‌ای از عبارات این شرح (= در مبحث امامت) در شرح تجرید اصفهانی ـ بدون تصریح به نام گوینده ـ دیده می‌شود بنابراین احتمال می‌رود شرح اصفهانی پس از این شرح تألیف شده باشد. بهشتی در بیشتر مباحث سؤال و جواب‌هایی آورده است.

آغاز: بسمه الحمدلله الفياض الجود وهاب الوجود ... اما بعد فيقول المفتقرالى الله الغنى محمد البهشتى الاسفراينى لما كانت العوارف الحقيقه هى المعارف ... و كان كتاب تجريد الاعتقاد من تصانيف المولى ... نصير الحق والدين محمد الطوسى ثم المشهدى قدس الله سره فيها مع غاية صغر حجمه ... جامعا لا مهاتها و مهماتها ... لكن هذا الكتاب الذى هولب الالباب بسبب البيانات المعجزه و العبارات الموجزه الجاريه مجرى الالغاز ... صار مماقيل فيه جل جنابه ان يكون شريعة لكل وارد ... و لم يوجدله شرح به ينحل الفاظه و ينكشف الغازه ... القى الله سبحانه الى للعناية الازليه ... ان اشرحه وافيا بجملة هذه الخصائل ... و اسميه تفريد الاعتماد فى شرح تجريد الاعتقاد.. قال اما بعد حمد واجب الوجود ... و على اكرم احبائه لما كان تجريد مسائل الكلام با وجز الكلام و ترتيبه اياها على ابلغ النظام.
انجام: سؤال لو شرط الامر بالمعروف بتجويز التاثير و انتفاء الضرر لما وجب على النبى (ص) امر الكفار بالايمان ... جواب الكلام فى المعروف الواقع فى الشرع بعد ثبوت الشرع بلغ بطريقته الخاص لا فى المعروف مطلق و الحمدلله الذى هدانا نالهذا و ماكنا لنهتدى لولا ان هدانا الله. و كان فراغ مؤلفه من نقله من السواد الى البياض يوم الاحد الثانى و العشرين من ربيع الآخر لسنة احدى و اربعين و سبعمأة ببلدة اسفراين شكرالله جميل مساعيه و قدر حصول مباحثه و غفر لذنوبه و مساويه آمين.
[دنا ۳/۸۱]

۱. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۱۳۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** بالعروض او ماهية من حيث هى هى
تا مبحث جواهر و اعراض را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، ۹۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: – ۵۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۳۰

انجام: برابر
خط: نسخ، کا: باقر بن حیدر بن قاسم جلس، تا: ۱۰۱۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی منقول از شرح علامه، محاکمات و بدون نشان؛ کاغذ: نازک شکری رنک، جلد: مقوا، ۴۴۱ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۶۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۶۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «سید» و بدون نشان و از ناصر الدین احمد حسینی و نیز منقول از شرح تجرید، شرح مواقف، شرح چغمینی، شرح حکمة العین، شرح اصفهانی (بر تجرید) و طوالع و غیره، تملکی از «نور» با مهر «عبده نور الله» (بیضی)، یادداشتی با قلم دیگر درباره مصنف با این عبارت «شرح تجرید: مسمی به تفرید الاعتماد ... مولانا محمد بهشتی که صاحب این شرح است مصنف شرح آداب البحث که به شرح بهشتی شهرت یافته و رساله بهشتی در حساب از مؤلفات

مومی الیه است»؛ کاغذ:آهار دار شکری،جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قرمز، ۲۹۲ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱۰–۲۱۰۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۰۹

آغاز: المقصد الثالث فی اثبات الصانع من الصنع و هو ایجاد شی، مسبوق بالعدم کما ان الابداع؛ **انجام:** تم کتاب تفرید الاعتماد فی شرح و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین اجمعین

خط: نسخ، کا: سید هاشم حسینی تهرانی، تا: ۱۳۸۲ق [الفبائی: ۶۲۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۰۵۱

آغاز: بحسب ازدیاد الاجزاء فیکون نسبه متناهی الی متناهی لکنها کنسبه الاجزاء الی الاجزاء متناهی الی غیر متناهی؛ **انجام:** ان عدم اسماعه لا یستلزم عدم ادراک المدفون و سایر السمیات من المیزان و الصراط و الحساب.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام (از ابتدا و انتها حداقل یک صفحه افتادگی دارد)؛ مهر: «یا باقر العلوم»؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۰۶ص، ۲۵ سطر (۸ × ۱۹)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۴۷/۱ – ۱۹۲]

● **تفریض عریض** / ادبیات / عربی

tafrīz-un a‘rīḍ

مهدی بن محمد

mahdī-e bn-e mohammad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۱۶

آغاز: الحمدالله الذی حصرت عن ادراک افکار العارفین؛ **انجام:** و شفاء الصدور کتب الفقیر المد عرابی الحسن تجاوز الله عن مولفاله

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق [رایانه]

● **التفریع** / فقه / عربی

at-tafrī’

عیانی، قاسم بن علی، – ۳۹۳

‘ayānī , qāsem ben ‘alī (- 393)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۸/۶عسکی

آغاز: بسمله. و به ثقتی قال القاسم علیه السلام لا یفسد الماء الا ما غیره أو أحال صفته

نسخه اصل: موزه بریتانیا در لندن، ش Or. 3977؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ ذیحجه ۱۰۱۸ و ۱۵ محرم ۱۰۱۹ق؛ مجدول؛ ۷۴ص (۱۸۳–۲۵۶)، ۱۸ سطر [عکسی ف: ۴ – ۴۴۵]

● **التفریع و البیان و اقامة الحجة لولی الزمان** / متفرقه / عربی

at-tafrī‘ wa-l bayān wa iqāmat-ul ḥujja li-walī-yiz zamān

سموقی، علی بن احمد، ق۵ قمری

sammūqī, ‘alī ebn-e ahmad (- 11c)

رساله‌ای است توبیخی، خطاب به اهالی قاهره و فسطاط که پیمان شکنی کرده و به یهود و نصارا مایل شده‌اند.

[دنا ۸۱/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۸۲/۷

آغاز: توکلت علی المولی الاله ... من العبد الطائع الناصح الخاضع تذکرة لاهل الدعوة ... السلام علی من عرف مسیح الانام و توجه به الی المولی الاله

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان–رم ۹۱۲؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۱گ (۸۸–۹۸) [عکسی ف: ۲ – ۴۶۶]

● **تفریغ الفؤاد لمعرفة المبدأ و المعاد** / کلام و اعتقادات / عربی

tafrīġ-ul fu’ād li-ma‘rifat-il mabda’ wa-l ma‘ād

نراقی، ابوالقاسم بن محمد، ۱۲۵۸ – ۱۳۱۹ قمری

narāqī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad (1842 - 1902)

تاریخ تألیف: شنبه ۲۵ رجب ۱۳۰۳ق

رساله‌ای متوسط در بیان حقایق و دقایق مبدأ و معاد که در دو جلد تألیف شده جلد اول در بحث معرفت مبدأ در سه «مقصد» و جلد دوم در بحث معرفت معاد و در سه «مقصد» تنظیم شده است: جزء ۱. فی معرفة المبدأ، در سه «مقصد»: ۱) فی التوحید (چهار مرحله)، ۲) الرسالة و النبوة (چهار مرحله)، ۳. الامامت (سه مرحله)؛ جزء ۲. فی ما یتعلق بمعرفة المعاد، در سه «مقصد»: ۱. کیفیته الموت و احوال البرزخ (سه مرحله)، ۲. البعث و النشور (شش مرحله)، ۳. ظهور نورالله و قیام القائم(ع) (پنج مرحله).

آغاز: الحمدلله حمدا خالدا مع خلوده و الصلوة و السلام علی مرایا کرمه و جوده محمد و عترته و اعوانه و جنوده و بعد فانّی لما رأیت ایام العمر قد ولت و آثار الموت فی محّل حیاتی حلّت قد ظهر ...

انجام: و عند ذلک تظهر الجنتان المدهما متّان عند مسجد الکوفة و ما حوله بما شاء الله تعالی. یقول مؤلف هذه ... و علی آله و عترته معادن الخیر جلیله و دقیقه. و قد وقع الفراغ من تسوید هذه ... علی هاجرها آلاف الثناء و التحیة.

[دنا ۸۱/۳؛ مراة القاسان ۲۸۴؛ مکتبة امیر المومنین ۲۳۵/۱]

آران کاشان؛ محمد هلال؛ شماره نسخه:۱۷۴

آغاز و انجام: برابر

کامل ؛ خط: نسخ، کا: عبدالباقی بن محمدتقی طباطبایی بیدگلی (از روی نسخه مؤلف)، تا: سه‌شنبه ۹ ذیقعده ۱۳۰۳ق؛ مصحح،

محشی با امضای «منه وفقه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف مخ: - ۳۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۸۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۳۹]

● تفریق الادیان و تفرق العبادات و الدیانات و الاعتقادات = کیفیة الصنعة = رسالة ریسموس الحکیم /

کیمیا / عربی

tafrīq-ul adyān wa tafarruq-ul ʻibādāt wa-d dīyānāt wa-l iʻtiqādāt = kayfīyyat-uṣ ṣanʻa = r.-u rīsmūs al-ḥakīm

زسیموس حکیم، ق۴ میلادی

zosīmūs-e hakīm (- 4c)

رساله‌ای کوتاه از زسیموس حکیم که مترجم وی را از بنی‌اسرائیل و پیرو دین موسی می‌داند. زسیموس در این رساله از هبوط آدم و کیفیت آشنایی بنی آدم با صنایع و فنون و پذیرش عقاید و ادیان گفتگو می‌کند. به طور خاص در ابتدای آن در پیدایش کیمیا و چگونگی ساختن آن و راه پیدا نمودن این فن بحث می‌کند و در آن نشان داده می‌شود که کیفیت صنعت چیست و چه چیز دال بر آن است و چگونه مردان ممکن است در شناخت آن به ضلالت افتند. قسمت دوم نام کتاب به صورت «تفرغ العبادات» و «تفریع العبادات» نیز ثبت شده است.

آغاز: هذا کتاب رسموس الحکیم کان من بنی اسرائیل و علی دین موسی بن عمران فوضع هذا الکتاب و اخبر فیه عن کیفیة الصنعة و ما اولها و کیف یضل الانس بسببها فاول ذلک قال ان الله تبارک و تعال لما اهبط آدم من الجنة و معه اسفار فیها علم کل شیء ...

انجام: فاذا حفظت الوصیة لم یبق لک شیء و رشدت فی دینک و دنیاک انشاء الله تعالی.

[سزگین (۴: ۷۶)؛ دنا ۸۱/۳ (۳ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۹۹/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علیمحمد اصفهانی، تا: قرن ۱۳؛ دنبال نسخه مطلبی مبنی بر بی‌حاصلی حکمت از حکیم مؤید الدین ابو اسمعیل الحسین بن علی بن محمد الاصفهانی الطغرائی نقل شده و می‌گوید حکمت همان است که خدا ارزانی دارد و من یوتی الحکمة فقد اوتی شیئا کثیراً؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷گ (۱۲۵پ-۱۳۱ر) [ف: ۱۶ - ۳۹۶]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۰۰/۲۰

بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۱۰۵پ -۱۱۰)، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۵۵۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** لذلک قال هرمس فی کتاب الصنعة فی علم کیفیة صنعتنا استفاد مع راحة الدنیا و یفهمها علم النجوم و علم الطب و فتحت له ابواب کیفیة جمیع الاشیاء فی ... الاعمال و لذلک سمیت کتب ... مفاتیح ... لانها منتخب ...

خط: مختلف، بی کا، تا: ۱۲۲۶ق، ۱گ (۱۳۲) [الفبائی: ۴۷۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۴۰

آغاز: بسمله. رساله ریسموس الحکیم فی الصنعة ... اما بعد هذا کتاب ریسموس الحکیم؛ **انجام:** برابر

در فهرست با نام «تفریق الادیان و تفریع العبادات الدیانات و الاعتقادات» آمده است. بعید نیست که همان رساله در کیمیا باشد که با شماره ۱۰۹۲۶ض در فهرست الفبایی (ص ۴۷۶) معرفی شده است؛ خط: نسخ، کا: عطار تهرانی، علی اصغر، تا: ۱۲۷۶ق؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، ۱۳۵۰ش؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج، ۷ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [رایانه]

۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۱۴/۱۶

خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: ۲۶ محرم ۱۲۷۶ق، جا: کرمانشاهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۹۳ر-۹۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۲۳]

۶. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۹۶/۲۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «تفریق الادیان و تفرغ العبادات و الدیانات و الاعتقادات»آمده؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۷۷ق، جا: کربلا؛ ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۲]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۶/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷گ(۳۷پ-۴۳ر)،۱۸سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۵-۴۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۱۸/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: اسماعیل سمنانی، تا: ۱۲۹۰ق، جا: تهران، مدرسه صدر؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۶۴پ-۷۰پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۵ - ۲۹۹]

۹. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۶۵۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله الآثم، تا: آخر صفر ۱۳۰۶ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۵گ (۳۰پ-۳۴ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم[ف:۱-۵۶۰]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۶۹/۵

خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ مصحح [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۸]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۴عکسی

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش ۳۲۳۱؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ محشی؛ ۸ص (۱۹-۲۶)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۲۱]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۳۵/۳

آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ – ۴۶۷]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۵/۱۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۴۷پ–۵۲پ) [ف:۳۶-۳۳]

↩ التفریق بین الامراض ⩤ الفرق بین الامراض المشکلة

● **تفریقیه** / فقه / فارسی

tafrīqīye

استرآبادی، علی بن محمد جعفر، ۱۲۴۲ – ۱۳۱۵ قمری
estarābādī, ʻalī ebn-e mohammad jaʻfar (1827 - 1898)

شخصی خواست که جمع بین الاختیین نماید در عده انقطاعیه، استرآبادی قایل به منع شد، با حاج ملاعلی کنی مکاتبه نمودند ایشان جواب دادند. استرآبادی نیز نامه‌ای به مرحوم کنی نوشت و نظر خود را بیان داشت، مرحوم کنی به ایشان جوابی فرستاد که استرآبادی آن را نپسندید و دوباره به ملاعلی کنی نامه‌ای نگاشت به صورت شرح به گفته‌های کنی با عناوین «قوله – اقول» و در این نامه اقوال علما را به تفصیل آورد مجموع مراسلات در این رساله درج شده است.
[دنا ۸۱/۳؛ پاسخ ملاعلی کنی به همین مسأله در فهرست مجلس ۵۸۶/۲۳]

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۷۷۲
آغاز: بسمله حمد له و الصلوة ... اما بعد این رساله است مسماة به تفریقیه از عاصی متمادی سیف الدین علی بن محمدجعفر استرآبادی در منع از جمع بین الاختیین در عده انقطاعیه که شخصی خواست چنین کند حقیر تفریق نمودم کار بمکاتبه با جناب آقای حاج ملاعلی کنی ادام الله بقائه کشید؛ **انجام:** بلکه اگر اعتراف بخبط میفرمودید بر شأن جنابعالی میافزود یقیناً احدی توقع عصمت از شما ندارد و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته فی ۱۳۰۴ تمام شد
خط: نسخ، کا: عبدالنبی بن مصنف، تا: پنج‌شنبه ۲۹ ربیع الثانی ۱۳۱۷ق؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی با نشان «منه»؛ ۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱ – ۱۳۲]

● **تفسرة الرموز** / عرفان و تصوف / فارسی

tafserat-or romūz

روپوش، شاه محمد امیر
rūpūš, šāh mohammad amīr

مراتب عرفانی و چگونگی سیر در آنها را با عناوین «رمز، رمز» با عباراتی شیوا شرح داده و در هر رمزی مثنویی نیز می‌آورد که گویا از نظم خود مؤلف باشد و گاهی فوائدی به مناسبت مقام به‌عنوان «فائده» دنباله بعضی از رموز اضافه می‌کند.

[دنا ۸۱/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۶/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۴
آغاز: سبحان من تجلی ذاته لذاته بذاته فی ذاته من ذاته الی ذاته علی ذاته.. چون احد از ذات بیحد سر کشید؛ **انجام:** عالم کن جمله آمد در وجود ×× هر یکی شد رنک در رنک شهود / این شهادت جمله نور مصطفی است×× جلوه فرما شافع روز جزاست
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره شوال؛ جلد: مقوایی، ۱۹۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶سم [ف: ۴ – ۹۵]

● **التفسرة و البول** / طب / عربی

at-tafsira wa-l bawl

[دنا ۸۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۶/۲
آغاز: بسمله. حمد له ... قد کنت وعدت عند شرحی مایحتاج الی معرفته من الدلائل الموقوف علی حقیقة العلل و طریق علاجتها فی الکتاب المتقدم بهذا و هو کتاب ایضاح محجة العلاج عند تعذر شرح البول و النبض فی ذلک المواضع بقصدی کان فیه من استعمال الاختصار ان افرد بشر حهما مقالة فاستوفی الکلام فی انواعهما فیها؛ **انجام:** و اذ قد بینا ما اردنا تبیینه من امر البول فیکمل بانه باذن الله و ارادته و تاخذ من شرح النبض ان شاء الله العزیز الحمد لله و سلامه علی نبیه محد المصطفی و آله اجمعین آمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ کاغذ: سمرقندی و فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۵ص (۱۲–۳۶) [ف: ۱۰ – ۱۶۷۶]

↩ تفسیر ⩤ مجمع التفاسیر
↩ التفسیر ⩤ ابواب فی التفسیر
↩ تفسیر ⩤ ملتقطات من التفاسیر
↩ التفسیر ⩤ ارشاد العقل السلیم الی مزایا الکتاب الکریم
↩ تفسیر ⩤ تفاسیر
↩ التفسیر ⩤ مجالس فی التفسیر
↩ تفسیر ⩤ منتخب تفاسیر

● **التفسیر** / کیمیا / عربی

at-tafsīr

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۶۷/۳۹
آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی سیدنا محمد ... اعلم ان کان من یخرج منه اولا ماء ابیض؛ **انجام:** یقوم مقام صبغة او جمیع الاراضی یقرم مقام ارضه، و یستر فی ذلک

مقاله چهل و یکم است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قرمز، ۳گ (۶۳پ-۶۵ر)، اندازه: ۱۵/۶×۲۳/۲سم [ف: ۶ - ۴۴۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۱۱/۴۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد خاتم النبییم و امام المرسلین و علی آله الطیبین و العاقبة للمتقین و السلم. اعلم ان مقطر یخرج منه ماء ابیض لابد من ذلک ضرورة علی رأی العقل؛ **انجام:** او واحدة بعد التقطیره الاولی لیتطهر من اوساخه کما قد کنا طهرنا ماء الحجر الکریم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۵گ (۹۹پ-۱۰۳پ)، ۱۹ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۳/۷×۲۲/۳سم [ف: ۲/۲۹ - ۶۱۷]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

واحدی، علی بن احمد، - ۴۶۸ قمری

vāhedī, ‘alī ebn-e ahmad (- 1076)

در آن از عبدالواحد ملیحی و ابوطاهر محمد بن محمد بن علی زراد و ابوعلی حسین بن محمد قاضی و ابوالحسن سرخسی و ابوبکر احمد بن حسن حیری و احمد بن عبدالله صالحی روایت شده است. نمونه: «بسمله، سبحان الذی اسری بعبده سبحان الله تنزیه الله من کل سوء و وصفه بالبراعة من کل نقص علی طریق المبالغة و یکون سبحان بمعنی التعجب اسری بعبده ای سیره و لذلک سری به و العبد هو محمد (ص)»

[دنا ۸۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۷۷

از آیه ۱۴۲ اعراف تا آیه ۹۲ کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۶۶گ، ۲۷ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۲۵۴]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

دیلمی، محمد بن عبدالملک، - ۵۸۹ قمری

deylamī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-malek (- 1194)

به روش عرفانی و تأویل قشیری و سلمی و تستری است و می‌گوید که من سخت از دشمنان صوفیان بوده‌ام و از آن برگشتم و این تفسیر را نوشتم. او در آن از این کتاب‌های خود یاد کرده است: الجمع بین التوحید و التعظیم، الجامع لدلائل النبوات، دلائل النبوة، مرآت الارواح، کتاب المسائل، کتاب البدایات، عیون المعارف،کتاب الازال و الاباد و کتاب المکان،کتاب فی مکان الله، جواهر الاسرار، کتاب الخلة، اصلاح الاخلاق، اصول مذهب العرفاء. در آن کلمات فارسی «آتش است» و «با»، «بیافرید»، «آدم را» و «بصورت خود» دیده می‌شود.

[دنا ۸۱/۳؛ بروکلمان ۲:۲۰۷]

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۷۱/۱

خط: نستعلیق ترک، کا: سید مصطفی بن سید حاج احمد شهیر باشیخی زاده، تا: ۱۵ محرم ۱۱۶۷ق، کاغذ: بغدادی نخودی با آرایش، جلد: میشن مشکی مقوایی با آرایش [نشریه: ۲ - ۱۲۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۴۶/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۸]

● **التفسیر** = **عین الحیات** / تفسیر / عربی

at-tafsīr = ‘ayn-ul ḥayāt

نجم الدین کبری، احمد بن عمر، ۵۴۰ - ۶۱۸ ؟ قمری

najm-od-dīn-e kobrā, ahmad ebn-e ‘omar (1146 - 1222)

[دنا ۸۱/۳؛ معجم المؤلفین ۲: ۳۴؛ بروکلمان ۱: ۴۴۰، ذیل ۱: ۷-۷۸۶ به نام عین الحیات - قرطای ۱۸۵۹)]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۴/۱

آغاز: بسمله. اسم الشئی ما یعرف به فاسماء الله تعالی الی الصورة النوعیة؛ **انجام:** بالاستقامة حال البقا بعد الفنا فی عین الجمع.

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین بن یحیی مازندرانی، بی‌تا، جا: حلب؛ دنباله آن سحر الحقایق و منبع الدقایق فی تفسیر السبع المثانی دایه رازی است و تفسیر علاءالدوله سمنانی بیابانکی سپس حیدر آملی (نشریه ۶: ۴۰۸)؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۴سم [ف: ۷ - ۱۶۲]

● **التفسیر (مقالة فی)** / تفسیر / عربی

at-tafsīr (mq.-un fī)

سهروردی، عمر بن محمد، ۵۴۲ - ۶۲۲ ؟ قمری

sohravardī, ‘omar ebn-e mohammad (1148 - 1226)

[دنا ۸۲/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۰/۸

آغاز: و من مقالاته قدس سره فی قوله تعالی نحن نقص علیکم احسن القصص الایة، القاری اذا تلا القران حق تلاوته فکان جمیعه احسن القصص؛ **انجام:** و هذا من احسن ما یقال فی هذا المعنی و اعز مشروح فیه والله تعالی اعلم

خط: نسخ، کا: محمد بن الحسن بن محمد، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۲ر-۲۴۳ر، ۲۲ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۸ - ۴۸۶]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

بناکتی، داود بن محمد، – ۷۳۰ قمری

banāketī, dāvod ebn-e mohammad (- 1330)

التقاطی است از تفسیر مجمع البیان طبرسی.

[دنا ۸۲/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۲۵۷۱

جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۴ جمادی الثانی ۹۰۸ق؛ قطع: جیبی [رشت و همدان: ف: – ۱۲۹۷]

● **التفسیر = الوجیز** / تفسیر / عربی

at-tafsīr = al-wajīz

؟ عتایقی، عبدالرحمن بن محمد، ۶۹۹ – ۷۹۰ ؟ قمری

'atāyeqī, 'abd-or-rahmān ebn-e mohammad (1300 - 1389)

این تفسیر در نسخه موجود از علامه حلی دانسته شده است مگر اینکه در تفسیر آیه «و ان کنتم علی سفر و لم تجدوا کاتبا فرهان مقبوضة» (گ۱۴۷ر) آمده: «و اعلم ان الجمهور علی اعتبار القبض فی الرهن و انه شرط لقوله رهان مقبوضة و هو قول المفید و ابن الجنید و سلار و الشیخ الطوسی فی النهایة و الشیخ نجم الدین بن سعید و قال الشیخ فی الخلاف لیس شرطا و هو مذهب مالک و اختاره ابن ادریس و شیخنا جمال الدین ابن المطهر قدس الله روحه قال و الآیة غیر دالة علی مطلوبهم لانها سیقت للارشاد». از اینجا برمی‌آید که این تفسیر از یکی از شاگردان حلی باید باشد. این تفسیر به روش متکلمان شیعی نوشته شده و در آن از طبری و شیخ طوسی و زمخشری و ابوعلی جبائی و ابوالقاسم کعبی بلخی بسیار یاد می‌گردد. در این نسخه حواشی فراوانی هست و در میان آنها گاهی دارد: «قال ع» و در یکجا دارد: «قال ع قد بینا فی کتابنا المنصف و هو تفسیر تصریف ابی عثمان». در برخی جاها دارد: «حاشیة بخطه» یا «بخطه». در بالای برگ یکم نسخه دارد: «تفسیر سورة الفاتحة و البقرة من تفسیر سر الوجیز للعلامة قدس سره وجدنا الاصل ...». این عبارت سائیده شده و درست خوانده نمی‌شود و این اندازه را هم به گمان خوانده‌ایم. علامه در خلاصه (ص۲۴) از دو تفسیر خود بدین‌گونه یاد می‌کند: «القول الوجیز فی تفسیر الکتاب العزیز» و «نهج الایمان فی تفسیر القرآن ذکرنا فیه مخلص الکشاف و التبیان و غیرهما». در الذریعه (۲۹۳/۴) از السر الوجیز یا القول الوجیز و نهج الایمان و تلخیص الکشاف حلی یاد شده است. در کشف الحجب (ص ۳۰۸ و ۵۹۵) از السر الوجیز و نهج الایمان او یاد گشته است. در اینکه این نسخه ما از علامه نیست گویا شکی نباشد مگر اینکه باید دید که از کدامیک از شاگردان او است و گویا از کمال الدین عبدالرحمن بن محمد بن ابراهیم بن محمد بن ابراهیم بن محمد بن ابراهیم بن العتائقی زنده در ۷۵۵ و ۷۷۴ و ۷۷۸ و ۷۸۶ و ۷۸۸ باشد. (دانش پژوه)

[دنا ۸۲/۳]

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۱۶ – ج

آغاز: عاصم و الکسائی و یعقوب و خلف و قرأ الباقون ملک و هو المختار لانه قرائة اهل الحرمین ... و الدین هو الجزاء و المراد یوم الجزاء الاعمال ... (صراط الذین انعمت علیهم) بدل من الاول بدل الکل و هو فی حکم تکرار العامل من حیث انه المقصود بالنسبة و فایدته التوکید و التخصیص علی ان طریق المسلمین هو المستقیم علی آکد وجه. تفسیر سوره بقره: سورة البقرة و هی مایتان و ست و ثمانون آیة کوفی و سبع بصری. بسمله. الم. و سایر الحروف المعجمة التی یفتتح بها السور اختلف فیها فقیل انها من المتشابهات التی استأثر الله بعلمها و لا یعلم تاویلها الا هو و هذا هو المروی عن اهل البیت علیهم السلام و قیل هی اسماء السور و قیل المراد بها الدلالة علی اسماء الله تعالی فقوله الم ای انا الله اعلم؛

انجام: لها ما کسب من خیر و علیها ما اکتسب من شر لا ینتفع بها ... و قوله انما یقال فی الخیر و قوله

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در هامش بسیاری از جاها «بلغت قرائة ایده الله» دارد و ساختگی نیست از حواشی که به خط متن است و در بسیاری از جاها نشانه «بخطه» دارد بر می‌آید که از روی نسخه اصل نوشته شده است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا عطف میشن، ۱۵۰گ، ۲۰ سطر (۱۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۲۹۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۰–ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۳۰۸]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

مالکی، ابومحمد عبدالحق

mālekī, abū-mohammad 'abd-ol-haqq

[دنا ۸۲/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۶

الجزء الثامن، از سورة النجم تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: محمد بن وزیر بن یوسف سدیمی مالکی، تا: ۱۴ شوال ۷۹۴ق، تا ذیقعده ۷۹۸ق؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۲۲۰گ، ۲۳ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [سنا: ف: ۲ – ۲۵۴]

● **تفسیر** / تفسیر / فارسی

tafsīr

پارسا، محمد بن محمد، ۷۳۹؟ – ۸۲۲ قمری

pārsā, mohammad ebn-e mohammad (1339 - 1420)

[دنا ۸۲/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۹-ف

نسخه اصل: مراد ملا ش ۷۲. سوره‌های قدر و لم یکن و زلزال و عادیات و القارعه و تکاثر و العصر و الهمزه است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن بن احمد جامی، تا: یک‌شنبه ۴ ربیع الاول ۸۴۸ق، جا: هرات؛ ۱۹۶گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی، فارسی

at-tafsīr

فراهی، معین الدین بن محمد، - ۹۰۹ ؟ قمری

farāhī, mo‘īn-od-dīn ebn-e mohammad (- 1504)

گویا از معین الدین محمد بن حاج محمد فراهی. تفسیری است که قسمت عرفانی آن نیز زیر عنوان «بسط الکلام» می آید و خود آن هم به عنوان‌های «وجه» و «لطیفه» و «اشاره» تقسیم می‌شود. شعرهای فارسی از خود مفسر و کمال خجندی و عراقی در آن دیده می‌شود. گاهی هم می‌گوید: «ارباب اشارت گویند». بندهای بسیاری از آن به فارسی است. شاید «بحرالدرر» فراهی باشد که در چند دفتر است به فارسی و عربی و نسخه از آن در بانکیپور هست.

[الذریعة ۳۷/۳؛ استوری ۱۱/۱ و ۱۲۹۵؛ بروکلمان ذیل ۲۷۸/۲؛ دنا ۸۲/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۶

آغاز: بسمله. الله الذی نزل الکتاب الرحمن الذی یزرق من یشاء بغیر حساب الرحیم الذی عنده حسن الثواب؛ **انجام:** پاره شده: و کان العرش ... باطناً و ظاهراً.

تفسیر سوره‌های آل عمران و اعراف و انفال است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی، در ص ع آمده که تفسیر کواشی است ولی مالک نسخه فرهاد میرزا می‌نویسد که از معین الدین فراهی است؛ با خط و مهر محمد جعفر شریف در ۹۷۱ق؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۶/۳سم [ف: ۱ - ۱۱۱]

● **تفسیر** / تفسیر / فارسی

tafsīr

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

در پشت جلد نسخه موجود این تفسیر فارسی از شیخ بهایی دانسته شده است و سبک آن شیعی صفوی است. ما آن را با «خلاصة المنهج» و «منهج الصادقین» و «جواهر التفسیر» و «مواهب علیه» و تفسیر گازر برابر کردیم و جزء آنها نبود.

[دنا ۸۲/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۲۹

آغاز: اعوذ بالله. پناه می‌گیرم به معبود مستحق جمیع صفات کمال. من الشیطان الرجیم. ازشر وسوسه شیطان رانده شده از ریاض رضوان؛ **انجام:** در پایان سوره بنی اسرائیل: پس از آن حضرت گفت: که چون سه روز این آیات را خواندم از فقر و از سقم خلاص شدم. و الحمدلله رب العالمین.

تاپایان سوره بنی اسرائیل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۴سم [ف: ۳ - ۴۵۵]

● **تفسیر** / تفسیر / فارسی

tafsīr

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۰۱۳/۱

آغاز: بسمله، و به نستعین الحمدالله الذی لا اول لاخر تیه و لا آخر؛ **انجام:** و از آفت نفسانی و نزعات شیطانی نگاه دار او بلطفه و رحمته و آخر دعوانا ان الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا ... تمت رساله فی شهر رجب سنه اربع و الف

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق [رایانه]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

؟ فاضل هندی، محمد بن حسن، ۱۰۶۲ - ۱۱۳۷ قمری

fāzel-e hendī, mohammad ebn-e hasan (1652 - 1725)

تاریخ تألیف: اول محرم ۱۰۹۷ق

با عنوان‌های «قال الشریف المرتضی و اقول». یک حاشیه دارد و در آن از فقه الرضا یاد شده است.

[دنا ۸۲/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۸۳/۱

آغاز: کنا امرنا مترفیها فسقوا فلذلک دمرناهم و الا لم تروا هلاکهم و تدمیرهم؛ **انجام:** لاعظم من هذه الصلوات ضرورة و الله و رسوله اعلم و هذا او ان الختم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱ محرم ۱۰۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج یشمی، ۱۰۸گ (۱-۱۰۸)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۸۸۶] و [نشریه: ۴ - ۴۰۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۰۱/۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۶۷۹]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

رضوی قمی، محمد بن محمد باقر، ۱۱۰۰–۱۱۶۰؟قمری

razavī qomī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1689 - 1747)

فوایدی در تفسیر چند آیه از قرآن است که از روی خط سید صدرالدین محمد قمی در نسخه حاضر نقل شده، ازجمله تفسیر آیه «هو الله الذی لا اله الا هو عالم الغیب و الشهادة هو الرحمن الرحیم» و آیه «لوکان فیهما الهة الا الله لفسدتا» درکنار آیه «لو کان معه الهة کما یقولون ...» و تفسیر بسیار مختصر سوره حمد و در پایان پاسخ به سؤالی درباره تسبیحات اربعه.

[الذریعة ۳۹/۲۱؛ مقاله فی تغییر الاسلوب بین الإیة؛ دنا ۸۲/۳]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۸۳۲/۳–۱۰/۱۴۲

آغاز: بسمله قال الله سبحانه هو الله الذی لا اله الا هو عالم الغیب و الشهادة هو الرحمن الرحیم وصف سبحانه ذاته بانه یعلم الغیب و الشهادة؛ **انجام:** ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا وهب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب تمت

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج و سرترنج، ۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۹۶۵]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

بیدآبادی، محمد بن محمد رفیع، – ۱۱۹۷ قمری

bīd-ābādī, mohammad ebn-e mohammad rafī‘ (- 1783)

مؤلف آن کاملاً شناخته شده نیست و در ضمن احوال بیدآبادی سخن از چنین تفسیری نیامده است. تفسیری است شیعی ـ عرفانی. از سوره حمد آغاز می‌شود. از تفسیر نیشابوری که با شاگردان مباحثه می‌کرده است برگزیده و در این کتاب آورده و می‌خواسته آنچه در هنگام مباحثه از صافی برمی‌گزیند پس از این بنویسد. برای نشانی: «بسمله. آلم ذلک الکتاب لاریب فیه هدی للمتقین. و للناس. فی آلم و ما یجری مجراه من فواتح السور قولان. احدهما أن هذا علم مستور و سر محجوب و استاثره الله به فهو سر الحبیب مع الحبیب، بحیث لایطلع علیه الرقیب. و التخاطب بالحروف المفردة ستة.»

[دنا ۸۲/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵۴ و ۴۶۸۵–ف

آغاز: بسمله. الی الله ارغب فی ابداع غرایب القرآن و ایداع رغایب الفرقان الحمدلله الذی جعلنی ممن شرح صدره للسلام؛ **انجام:** من قراء بنی اسرائیل فی کل لیلة جمعة لم یمت یدرک القائم یکون مع اصحابه. خلاصه صافی که در حین مباحثه التقاط شده که انشاءالله من بعد نوشته شود بتاریخ یوم الثلثا ۱۴ شهر رجب المرجب سنه ۱۱۷۳ بکهف رسید. رب صل علی محمد و آل محمد و وفقنی لاتمامه کما یحسن و یرضی مع العمل بما فیه.

خط: شکسته نستعلیق چلیپا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در پایان نسخه تاریخ روز سه‌شنبه ۱۴ رجب ۱۱۷۳ و در جاهای دیگر تاریخ ۱۴ رجب ۱۱۸۳ و ۱۵ رمضان ۱۱۸۲ دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۸گ، ابعاد متن: ۱۴×۲۲/۵، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۸ – ۴۴۸] و [فیلمها ف: ۳ – ۸۷]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۷۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین. المدح للحی و لغیر الحی کاللولوء و الحمد للحی فقط. و المدح قد یکون قبل الاحسان و قد یکون بعده و الحمد یکون بعد الاحسان؛ **انجام:** در سوره اعراف نانویس ... مانده ... و منها تخرجون الی عالم الحقیقة و العلم عند الله تعالی.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ با یادداشتی مبنی بر این‌که نسخه از آن کتابخانه «جدمان سید میرزا محمد هاشم موسوی اصفهانی (د ۱۳۱۸ق)، «کتاب اصول آل الرسول» و جز آن بوده و از وی به نیای ما آیت الله میرزا جمال الدین رسیده است؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۸گ، ۲۳ سطر (۹/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۳]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

بحرانی، عبدالله بن نورالله، ق۱۲ قمری

bahrānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e nūr-ol-lāh (- 18c)

[دنا ۸۲/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۵۰

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۴۴ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵سم [ف:۱۰–۱۵۸۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۵۱

سوره یوسف و طه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۳۷۶ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۴×۲۷سم [ف: ۱۰ – ۱۵۸۸]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

خادم، ابو البرکات بن محمد اسماعیل، ق۱۲ قمری

xādem, abo-l-barakāt ebn-e mohammad esmā‘īl (- 18c)

[دنا ۸۲/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۲۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب لیهدیهم الی طریق الخطاء و الصواب ... اما بعد فیقول ... الساکن فی مشهد

الرضا ... ابن محمد اسماعیل ابوالبرکات الخادم قد خطر ببالی ... ان اجمع علی سبیل الاختصار و الانتخاب ... فی التفسیر؛ **انجام:** در پایان سوره کهف: الاتیقظ فی الساعة التی یرید.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ صفر ۱۱۲۷ق، جا: روستای جاغرق؛ در پشت جلد آمده: «در روستای جاغرق، در پایان شعبان ۱۱۲۵ق. آغاز شده بود» و روی آن نوشته شده است «یعنی من تألیفه» پس شاید نسخه اصل باشد، محشی با نشان «منه و فتح الله وصافی و کشاف»؛ تملک: محمد تقی پسر سید کاظم رشتی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۲۷گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۴۵۵]

● **تفسیر** / تفسیر / فارسی

tafsīr

طغائی، محمد مهدی، ق۱۲ قمری

toqā'ī, mohammad mahdī (- 18c)

از محمد مهدی طغایی که برای فرزند خود محمد بیک از عربی به فارسی برگردانده است.

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۷۵

نیمه یکم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ذیقعده ۱۰۸۲ق؛ افتادگی: آغاز (در مقدمه)؛ با عبارت: «فسره و کتبه محمد مهدی طغائی»؛ قطع: وزیری [نشریه: ۷-۱۲۲]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

بهبهانی، علی بن قطب الدین، - ۱۲۰۶ قمری

behbahānī, ʻalī ebn-e qotb-od-dīn (- 1792)

این تفسیر بی نقطه است.

[الذریعة ۲۹۳/۴؛ دنا ۸۲/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۶

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: کاغذ فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای،۳۲۴گ،۲۰سطر،اندازه:۱۲/۵×۱۷/۵سم[ف:۱- ۱۰۹]

● **تفسیر** / تفسیر / عربی

tafsīr

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری

majzūb-ʻalī-šāh, mohammad jaʻfar ebn-e safar (1762 - 1823)

تفسیر چند آیه: اذا جاء نصر الله، قل یا ایها الکافرون، انا اعطیناک الکوثر، انا انزلناه فی لیلة القدر، قل هو الله احد. بشیوه عرفانی است.

[دنا ۸۲/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۷۹/۱

آغاز: بسمله. اذا جاء نصر الله، ابی المدد الملکوتی و التأیید القدسی بتجلیات الاسماء و الصفات؛ **انجام:** قل هو الله احد، و هو معنی صمدیته، و السلام.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۳گ (۱پ-۳ر)، ۲۱-۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۶سم [ف: ۸ - ۸۳]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsāʻī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

گویا از احسائی

[دنا ۸۳/۳]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۶۰]

● **تفسیر** / تفسیر / فارسی

tafsīr

عنقا طالقانی، ابوالفضل بن علی، ۱۲۶۶ - ۱۳۳۳ قمری

ʻanqā tāleqānī, ab-ol-fazl ebn-e ʻalī (1850 - 1915)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰-عنقا

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تفسیر در هامش؛ ۵۴۴ص، ۱۱ سطر، قطع: رحلی [نشریه: ۵ - ۷۵۰]

● **تفسیر** / تفسیر / فارسی

tafsīr

غروی، محمد

qaravī, mohammad

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۸۵

جزء سیم، نسخه نادر و تازه؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● **تفسیر** / تفسیر / اردو

tafsīr

تفسیر مزجی مختصری است به زبان اردو که مفسر بعد از آوردن آیه یا قطعه‌ای از آیه آن را همراه با اشعار مناسب تفسیر می‌کند و گاهی رد و ایرادهای مختصری می‌نماید و مسائل کلی

فقهی و اعتقادی را با عنوان «باب - کلیات» آورده و هر یک را با آیات مناسب تفسیر موضوعی می‌کند.
[دنا ۸۳/۳]

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۶۱

آغاز: امکان خواندن نبندی و ظهوره نبندی و این در خل آفرینش بو که این مریم رابنکو؛ **انجام:** شرائط ص است که رو به قبله باشد و در اداء خطبه رو در قبله نیست

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ مصحح؛ جلد: پارچه‌ای، ۲۴۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۵۶]

● **التفسیر** / تفسیر / ترکی

at-tafsīr

اهدا به: سلطان محمد غازی عثمانی

تفسیر مختصری مزجی است که بیشتر از التبیان و تفسیر بیضاوی استفاده کرده است.
[دنا ۸۳/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۳۶

آغاز: یکی کره حضور همایونلرنده بحث اولنوب حین استماعلرنده تلذذ قرآن معنی؛ **انجام:** و یاخوذ الله تعالی نک امرنی تعظیمده اتقاء و خلقنه شفقتله احسان ایدنلر ایچوندر، الحمدلله أولا وآخراً

نسخه حاضر از آغاز قرآن تا سوره نحل را دارد؛ خط: نسخ، کا: محمد الموره وی از شاگردان ابراهیم الروسی، تا: ۱۱۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۳۷گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵ - ۳۰۳]

● **التفسیر** / تفسیر / عربی

at-tafsīr

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۲عکسی

آغاز: سورة مریم علیها السلام، بسم الله الرحمن الرحیم؛ **انجام:** قال ابن عباس رضی الله عنهما قوله: من الجنة و الناس ... و الحمد لله رب العالمین و الصلاة علی رسوله محمد و اله اجمعین

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش ۳۷۳۸ (اربری فهرست ج ۱۰۰/۳). مشتمل است بر تفسیر سوره مریم تا آخر قران کریم. ظاهرا سنی است؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ مصحح، محشی به عربی و فارسی؛ ۴۴۸گ، ۲۹ سطر [عکسی ف: ۱ - ۲۵۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۲

تفسیر کهن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶ [مختصر ف: - ۱۹۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۰۷

آغاز: طبع علیه طابع و و ضع تحت العرش فإذا کان یوم القیامة نادی منادی أین الذین لهم عندالله عهد فیدخلون الجنة (ولداً) قری بفتح الواو ... و قری بضم الوا و و سکون اللام و هما لغتان مثل عرب و عرب و عجم و عجم و فی المثل ولدک من؛ **انجام:** (إن شانئک هو الأبتر) أی لا عقب له و الآیة نزلت فی العاص بن وائل و قیل فی عقبة بن أبی معیط و قیل کعب بن ... قیل إنه لما قدم کعب مکة فقالت له

تفسیر شیعی است، بسیار نفیس و کهن است که احتمال می‌رود خط مؤلف باشد. این نسخه از مجموع ۲ مجلد از تفسیر نیمه دوم قرآن تشکیل شده که متأسفانه بر اساس شماره‌گذاری قدیم نسخه، از بخش نخستین نیمه دوم، فقط ۳۲ برگ و از بخش دوم که دارای ۴۴۶ برگ بوده است، فقط ۱۸۸ برگ باقی مانده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع مشکی عطف چرم، ۲۲۰گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۳۱ - ۵۴۸]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۰۰

آغاز: و قالوا لجلودهم لم شهدتم علینا آیه ۲۰ سوره فصلت؛ **انجام:** ضاحکة مستبشرة آیه ۳۹ سوره عبس وتولی

نسخه قسمتی از کتاب تفسیر است و از تفاسیر غیر معروفه است و نام وی و مؤلف آن را ندانستم، لذا آن را به نام «بی نام» ذکر و قسمتی از آن را برای بیان طرز کتاب ذیلاً نقل می‌کنم: مفسر محترم تا حدی کلیه اقوال در مطالب را نقل می‌کند چنان که راجع به کلمه «ن» ملاحظه می‌نمائید و تمام فواتح سور را همین قسم شرح داده‌اند و سوره‌هایی که کلمات مقطعه ندارند پس از بسمله مختصر خطبه‌ای نظیر آنچه در ابتداء سوره نون، نوشته شده مشتمل بر عباراتی که مبین اسم سوره باشد انشاء نموده‌اند، یکی دو قسمت از آیات را برای نمونه ذکر می‌کنیم. به قرینه این مجلد که مشتمل بر پنج جزو است کلیه این تفسیر بایستی در شش مجلد و در حدود ۲۲۲۰ صفحه به صفحات این نسخه و پنجاه و پنج هزار بیت بوده باشد. نمونه از تفسیر این است: «سوره ن والقلم - بسم الله الرحمن الرحیم، بسم الله الذی اقسم بنون و القلم الرحمن الذی وعد المتقین بالجنات و النعم روی ابی عن النبی صلی الله علیه انه قال من قرء سورة ن و القلم کان له ثواب الدارین احسن الله اخلاقهم و هی مکیة و آیاتها اثنان و خمسون و کلماتها ثلثمائه و حروفها الف و مائتان و سبعون و انتظام ختم تلک السورة بافتتاح هذه السورة ان ختم تلک فی خطاب الرسول و افتتاح هذه فی ثناء الرسول و انتظامها ان تلک السورة فی ثناء الله و ذم من جحده و مدح من وحده و هذه فی ثناء رسول الله و مدح من اتبعه و ذم من عاداه وحدّه و قوله ن و القلم قال ابن عباس نون اسم من اسماء الله و قال عطا افتتاح اسم الله نور و ناصر و نصیر و قال جعفر الصادق اسم نهر فی الجنه و قال الکلبی نون السمکة التی تحمل الارض علی ظهرها و هی فی الماء و تحتها ثور و تحت الثور صخره و

تحت الصخرة الثری و لایعلم ما تحته الا الله و قال الکلبی و مقاتل اسم السمکة «بهموت» و قال الواقدی و ابوالیقطان اسمه «لیوثا» و قال علی بن ابی طالب اسمه «بلهوت»و قال عکرمه اقسم الله بالحوت لان نمرود لما رمی بالسهم نحو السماء عاد السهم مختضباً بدم سمکة فی بحر معلق فی السماء فاکرم الله ذلک الحوت بان اقسم به واحل جنسه من غیر ذکوة وقیل هو آخر حرف من حروف الرحمن فانک اذا جمعت بین الر، و حم، و ن صار الرحمن و قیل هو اسم هذه السوره و قیل هو اسم القرآن و قیل هو الدواة و قیل هو المداد الذی یکتب به الملئکة و قیل هو اللوح المحفوظ. و القلم الخ. ونمونه تفسیر آیات آن این است: «تلک آیات الله» ای هذه الایات هی آیات نتلوها علیک بالحق ای نوحیها الیک و قیل ای یتلوها علیک جبرئیل بامرنا «فبای حدیث بعدالله و آیاته یؤمنون» قرء ابن عامر و حمزة و الکسائی وعاصم فی روایة ابی بکر تؤمنون بتاالمخاطبة و الباقون بیا المغایبه قال مقاتل ای ان لم تؤمنوا بهذا القرآن فبای کلام بعد توحید الله و بعد القرآن یصدقون»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام، این نسخه به خط نسخ قدیمی نوشته شده، اوراقی از اول و آخر آن افتاده است لذا سال کتابت و نام کاتب آن را ندانستم. کاغذ محتمل است از خطوط قرن ششم یا هفتم هجری باشد بعضی از حروف کوفی درکتاب آورده شده؛ واقف: سپهسالار؛ جلد: چرمی، ۳۶۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ - ۹۶]

۵. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۶۲

این تفسیر به طرز بسیار جالبی تألیف شده گویا به خط مؤلف است زیرا اولاً عدد سطور کتابت مختلف است، در بعضی از صفحات ۱۱ سطر و برخی تا پنج سطر است دیگر آنکه در بعضی از تفاسیر قلم‌زدگی و تجدید نظر شده است دوم تفسیر به طور جالب است زیرا خط بسیار نازکی از کلمه به حاشیه کشیده شده است و آن را تفسیر نموده است در هیچ یک از تفاسیر چنین دیده نشده است سوم در بعضی از جاها دیده شده است که معنی بعضی از کلمات را به فارسی هم نوشته است و از تفاسیر دیگر نقل می‌کند و بسیاری از روایات او از کتب اصل تسنن است؛ خط: نسخ کوفی مانند، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۶ و ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۲۶/۵×۲۷سم [نشریه: ۷ - ۷۹۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۴۹۸

آغاز: و منهم من کفر و لو شاء الله ما اقتتلوا و لکن الله یفعل ما یرید؛ **انجام:** و لکن یناله التقوی ... و قد ذکرت اثنین من هذا.

تفسیر شیعی است. موجودی حاوی اوراقی از سوره مبارکه بقره، آل عمران، نساء و اندکی از سوره ممتحنه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۶ و اوایل قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تفسیر سوره‌ها کلا در حاشیه نگاشته شده؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۲۲ - ۱۷۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۰عکسی

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، قال تعالی: یسئلونک عن الأنفال، قل الانفال لله و الرسول، قال الاستاذ: الأنفال بأسرها فی غزاة بدر و اختلف الناس فی معنی الانفال فی هذا الموضع؛ **انجام:** قال الأخفش: ألا الی الله تصیر الأمور لأن الله یتولی الانشاء یوم القیامة دون خلقه، فأما فی الدنیا فقد جعل بعض الأمور الی العلما و السلطان، نظیره: و الی الله ترجع الأمور. و السورة مکیة غیر ثلث آیات فی شأن أبی بکر و من سبه من المشرکین، فانها نزلت بالمدینة هـ

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش ۳۴۹۶. از مؤلفی ناشناس از اهل سنت، گویا سه جلد که نسخه جلد دوم است از سوره انفال تا سوره شوری. تفسیر کهنی است با عناوین «قوله-قوله»، از مؤلفی ناشناس از اهل سنت و جماعت که احتمالاً در حوزه علمی و عرفانی خراسان قدیم پرورش یافته و استادی که از او بسیار با عنوان «قال الاستاد» نقل می‌کند و اساتید استادش حوزه درسی در خراسان (و نیشابور) داشته‌اند. برای کمک به شناسایی بهتر این اثر، قرائن به دست آمده از نسخه را در چند بند می‌آوریم: ۱. مؤلف در جایی از این تفسیر، از تألیف دیگر خود به نام الانوار یاد می‌کند: «قال الاستاذ قضی الله فی سابق علمه أن یکون السنة اثنی عشر شهراً فی کل زمان و بکل لسان فهی بالعربیة المحرم و صفر و ... و هی علی کل لسان اثنا عشر و لو لا مخافة السامة و الامل لذکرتها بلسان الفرس و الروم و النبط و الهند و القبط و ذکرت اصول لغات العرب و اشتقاقاتها و اختلاف أهل الأدب فیها فمن أراد علمها و الوقوف علیها فلیطلبها فی کتابنا المسمی کتاب الأنوار» [برگ ۵۴]. ۲. از کلمات فارسی نیز در این تفسیر استفاده شده است، چنانکه در اواخر سوره عنکبوت آورده است: «قال أبوبکر الواسطی: و الذین جاهدوا فینا أی فی طلبنا، ثم قال بالفارسیة: از ما بما ما را جویند راه نمایم شان تا ما را یابند» [برگ ۲۴۵]. ۳. گویا تفسیر حاضر در سه جلد تنظیم شده است: جلد اول: از سوره فاتحه تا سوره اعراف، جلد دوم: از سوره انفال تا سوره شوری (نسخه حاضر جلد دوم را در بر دارد)، جلد سوم: از سوره زخرف تا آخر قرآن. می‌دانیم که مؤلف از سوره فاتحه تا پایان سوره شوری را تفسیر نموده، چنانکه در برگ ۳۱۱ از نسخه موجود آمده است: «و قد بینا شرحه فی أول البقرة» أما خبری از اینکه توفیق اتمام تفسیر را یافته یا نه در دست نیست. ۴. کتابت نسخه موجود به وسیله محمود بن محمد سرخسی در ۲ جمادی الاولی ۶۱۰ به پایان رسیده و آربری در فهرست کتابخانه چستربیتی، آن را محضر به فرد دانسته و درباره نام مؤلف و کتاب هیچ اطلاعی به دست نداده است. بنابراین تألیف این اثر باید پیش از تاریخ ۶۱۰ق بوده باشد. ۵. برخی از نقل قول‌های موجود در این تفسیر، احتمال تألیف آن را در حدود اواخر سده چهارم یا اوایل سده پنجم هجری تقویت می‌کند. برای توضیح بیشتر نمونه‌ای از نقل قول‌ها ذکر می‌شود: برگ ۲۴۴: «قال الاستاذ: و سمعت أبامحمد احمد بن محمد بن ابراهیم البلاذری یقول:

سمعت بکر بن عبدالرحمان یقول سمعت ذاالنون المصری ...»، برگ ۳۱۴: «قال الاستاذ سألنی الاستاذ ابوسهل محمد بن سلیمان (ص) فی أول مجی عقد لی بینسابور»، برگ ۲۷۲: «قال الاستاذ: و سمعت أبابکر الطرازی یحکی عن الدریدی انه کان یقرأ هذه الآیة علی هذا التأویل و هو خلاف الخط ...»، برگ ۲۳۱: «قال الاستاذ: سمعت أبانصر منصور بن عبدالله الاصبهانی بهراة یقول: سمعت أباالحسن عمر بن واصل العنبری یقول: سمعت سهل بن عبدالله التستری یقول: المضطر الذی رفع یدیه الی الله داعیاً لم یکن له وسیلة من طاعة قدمها»، سهل بن عبدالله تستری (- ۲۸۳ق)، صوفی مشهور سده سوم هجری است که آرای تفسیری اش در دفترهای مختلف گردآوری شده است، برگ ۲۷: «و سمعت اباسهل محمد بن محمد بن الأشعث یقول ...»، محمد بن محمد بن اشعث کوفی (- ۳۲۰ق) نام وی در سیر اعلام النبلاء (ج۱۴، ص ۴۶۷) آمده است. نیز بنگرید: طبقات أعلام الشیعة، القرن الرابع، ص ۳۰۲، برگ ۲۷: «سمعت ابابکر بن عبدش [کذا] یقول: الذین عاهدت منهم من هاهنا ...»، برگ ۲۸: «سمعت ابابکر محمد بن محمد بن نحیر القطان یقول: سأل رجل محمد بن سیرین فقال ان فلاناً اوصی ما له للحصون ... »، برگ ۵۶ و ۵۷: «سمعت أباجعفر محمد بن احمد بن سعید العیدی الأدیب»، برگ ۷۷: «حدثنا أبوالعباس الأصم، حدثنا ابراهیم بن مرزوق البصری بمصر، حدثنا عبدالله بن بکر السهیم، حدثنا عباد بن منصور عن القاسم بن محمد، سمع أباهریرة یقول: قال رسول الله ان الله یقبل الصدقات و لایقبل منها الا الطیب ...»، برگ ۲۸۳: «قال الاستاذ: سمعت ابازکریا یحیی بن محمد بن عبدالله العنبری یقول، سمعت أباالعباس احمد بن محمد بن الأزهر السجزی یقول، سمعت أباحاتم سهل بن محمد یقول: الخصم فی الحق و الخصیم فی الباطل»، برگ ۳۱۴: «سمعت اباعبدالله محمد بن عاذ البغداذی یقول: سئل جنید عن اللطیف فقال اللطیف الذی لطف بعباده و اولیائه حتی عرفوه فعبدوه و لو لطف باعدائه کما لطف باولیائه لما جحدوه. ۶. در مواردی از برخی کتاب‌ها نام برده و قصائد و اشعاری از شاعران مختلف نقل کرده است، از جمله: برگ ۳۰۲: «قال الاستاذ و رأیت فی مصحف عبدالله حقت کلمات ربک علی الجمع ...»، برگ ۳۱۴: «و بنحو ما قاله محمد بن کعب، قاله علی بن القاسم الخوافی، مؤلف کتاب مختصرالعین فی مسلیاته أی فی قصایده المسمی «المسلیات»: غداً عند مولی الخلق للخلق موقف ×× یسایلهم فیه الجلیل فیلطف»، برگ ۲۸۸: «فلما کملت مائة وقعت القرعة علی الابل فنحرها و خلی عن عبدالله و هو یقول شعراً فی کل قرعة یطول ذکرها هـ ذکرها محمد بن اسحاق بن یسار فی کتاب بدؤ الخلق، قال الاستاذ: و سمعت أبابکر محمد بن [] الضریر یقول: سمعت أبا محمد الزنجانی المؤدب یقول: سئل ابوسعید الضریر عن الذبیح فأنشد: ان الذبیح هدنت اسماعیل×× نطق الکتاب بذاک و التنزیل / شرف به خص الاله نبینا ×× و أبانه التفسیر و التأویل / ان کنت امته فلا تنکر له ×× شرفا به قد خصه التفضیل»، برگ ۲۷۰: «قال الاستاذ قلته انا فی شبابی: لایتم المقال الا بفعل ××کل قوله بلافعال هباء»، برگ ۲۸۶: «قال الاستاذ: و قرأت فی بعض الکتب من أخبار الأنباء ...». ۷. در این کتاب بسیار از مفسران، لغویون و قراء نقل قول می‌شود، و نام‌های مقاتل بن حیان، مقاتل بن سلیمان، قتاده، عطا، مجاهد، ابن عباس، کلبی، سدی، قطرب، فراء، مبرد، اخفش، ابن کثیر، اعمش، حمزه و کسایی در جایهای مختلف آن آمده است. ۸. در موارد اندکی از ائمه شیعی مطالب نقل شده است، همچون: برگ ۲۸۷: «و قد روی عن علی بن أبی طالب انه قال: الصلوة التی فاتت کانت صلوة العصر ...»، برگ ۲۸۹: «ان الحرث الاعور روی عن علی بن أبی طالب انه قال من قال فی قصة داود ...»، برگ ۳۰۱: «روی الحرث الاعور و عبد خیر عن علی بن أبی طالب قال: اذا جاوزوا النار التی بهم الی باب الجنة ...»، برگ ۳۱۲: «قال سعید بن جبیر: ح من رحمان م من مجید ع من عالم س من قدوس ق من قاهر، و کذلک قال جعفر بن محمد الصادق»، برگ ۳۱۴: «قال جعفر بن محمد الصادق: الله لطیف بعباده یعنی فی الرزق، قال الاستاد: و لطفه فی الرزق من وجهین ...»، برگ ۳۱۴: «قال علی بن موسی الرضا: الله لطیف بعباده یعنی بأمة محمد (ص) فی الاضعاف». ۹. مؤلف و استادش در تفسیر آیات متعدد، اختلاف دیدگاه خود با شیعه را صراحتاً بیان می کنند و نظر شیعه را با عنوان «زعم الشیعة» مطرح می کنند، همچون: در برگ ۳۱۸، ایمان جناب ابوطالب را با صراحت انکار می کند، در برگ ۵۶ و ۵۷ نظر شیعه درباره آیه غار را رد می کند و آن را از فضایل خلیفه اول می‌داند، برگ ۲۴۴، درباره آیه ۴۸ سوره عنکبوت: «و ما کنت تلوا من قبله من کتاب و لاتخطه بیمینک ...» قال الاستاذ: اختلف الناس فی حکم هذه الآیة فزعمت الشیعة ان النبی کتب قبل الوحی و لم یکتب بعده ...»، برگ ۲۹۰: «روی حیان عن الکلبی ان الشمس ردت علی سلیمان و تقول بعض الغلاة من الروافض: ردت الشمس علی علی بن أبی طالب و علی القولین بعید عن الصواب»، در برگ ۲۵۰ ذیل آیه ۲۰ سوره لقمان آمده است: «قال محمد بن علی الترمذی الظاهرة اکمال الدین و اتمام النعمة و الباطنة الرضا اعتباراً بقوله: الیوم أکملت لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی و رضیت لکم الاسلام دیناً. قال الاستاذ قد سئلت عن هذه الآیة فخرجتها علی مائتی و اثنی عشر وجهاً فی ثمانیة عشر جزواً کل وجه منها یستشهد بآیة أو خبر. فمن أراد أن یعلم کیفیة المدخل فی علوم القرآن فلیتأمل الکتاب فان فیه غنیة عن غیره». ۱۰. فراوانی نقل قول‌های مؤلف از استادش با عنوان «قال الاستاذ (ع)» به حدی است که به نظر می‌رسد، این کتاب تقریرات مجالس تفسیری استاد مذکور باشد. به جز موارد ذکر شده، چند نمونه دیگر نیز در تأیید احتمال پیش گفته می‌آوریم: برگ ۲۷۳: «قال الاستاذ: و قد ذکرنا أقوال من قال ان الظالم الکافر أو المنافق أو الهالک و نبهتا علی تفسیرها ...»، برگ ۲۷۶: «قال الاستاد: و رأیت فی بعض الأقاصیص انه قال للرسولین ... قوله ان کانت الا صیحة واحدة فاذا هم خامدون. قال الاستاد: هذه قصة

طویلة و ذکرت منها ما یقرب من الفهم و یکفی السامع طولها».
۱۱. در این تفسیر، جهات مختلف تفسیری مورد توجه قرار گرفته است، از جمله: بحث‌های لغوی و بررسی اقوال لغویون، اختلافات در قرائت و توجه به نظرات قراء مختلف، روایات تفسیری و ارائه نظرات مفسران پیشین حتی از صحابه و تابعین، مباحث ادبی و استشهاد به ابیات شعرای بزرگ، مباحث کلامی و اعتقادی و اشاره به دیدگاه‌های خاص مخالفین همچون شیعه، و البته با گرایش آشکار عرفانی و نقل اقوال عرفا و صوفیان بزرگ همچون حسن بصری، سهل بن عبدالله تستری، ذوالنون مصری، ابوبکر واسطی، ابوسهل صعلوکی، یحیی بن معاذ رازی و ...
دوازدهم: نسخه حاضر از تفسیر سوره انفال (سوره هشتم) تا سوره شوری (سوره چهل و دوم) را در بردارد. و در خاتمه تفسیر هر سوره مکی و مدنی بودن آن را مشخص می کند. جملات آغازین تفسیر برخی از سوره‌ها نقل می‌شود: برگ ۳۷: سورة التوبة، قال الاستاذ: لهذه السورة سبعة أسماء، سورة التوبة و ...، برگ ۸۶: سورة یونس، بسم الله الرحمن الرحیم قوله عزوجل الم تلك آیات الکتاب الحکیم، قال الاستاذ من جعله قسماً کان حرف الجواب محذوفاً و تقدیر الکلام کما تقول و الله ان هذه آیات الکتاب الحکیم، برگ ۱۰۶: سورة هود (ع)، بسم الله الرحمن الرحیم قوله تعالی الر کتاب، قد قدمنا القول بتأویل الر فیما مضی قال الفرا ارتفع الکتاب بالر، کانه یقول حروف التهجی کتاب، برگ ۱۶۰: سورة بنی اسرائیل، بسم الله الرحمن الرحیم قوله سبحان الذی اسری بعبده روی عن طلحة بن عبیدالله انه قال سألت رسول الله من تفسیر سبحان، برگ ۱۶۸: سورة الکهف، بسم الله الرحمن الرحیم قوله جل ذکره الحمدلله الذی أنزلعلی عبده الکتاب یعنی علی محمد القرآن و فیه تقدیم و تأخیر، برگ ۱۹۸: سورة الحج، بسم الله الرحمن الرحیم قوله عزوجل یا ایها الناس اتقوا ربکم قال الضحاك ما فی القرآن یا أیها الناس فهو مکی و ما فیه یا أیها الذین آمنوا فهو مدنی و لاتکاد تجد یا أیها الذین آمنوا مکیأ، برگ ۲۴۱: سورة العنکبوت، بسم الله الرحمن الرحیم قوله الم أحسب الناس أن یترکوا، مضی تفسیر الم فیما تقدم أحسب الناس أظن الناس ان یترکوا ای یهملوا ان یقولوا آمنا، برگ ۲۷۵: سورة یس، بسم الله الرحمن الرحیم قوله تعالی و تقدس یس و القرآن الحکیم قوله یس بسکون النون ما لم یوصل. نکاتی در رسم الخط این نسخه قابل توجه است، از جمله مشکول بودن برخی کلمات، گذاردن سه نقطه در زیر «س» و گاهی در بالای آن، آوردن «هـ» در پایان نقل قولها، گذاردن مد و تنوین، در آخر نسخه آمده است: «لما کان بتاریخ ثلث و تسعین و ثمانمائة نظر فی هذا الکتاب المبارك من أوله الی آخره، العبد الفقیر الی الله تعالی محمد بن علی بن ابی بکر بن علی ...»، یادداشتی دیگر در آخر نسخه: «نظر فی هذا الکتاب العبد الفقیر الی الله تعالی احمد بن الحاج سلطان علی ... فی سنة ۹۸۳»، یادداشتهای ابتدای نسخه: «نظر فی هذا الکتاب المبارك العبد الفقیر الی الله محمد بن ابوبکر بن الفرید القواس ... »، «وقف علی الخلوتیة المترددین علی زاویة الشیخ عیسی بن کفان (؟) الکاینة بجامع المعلق بظاهر دمشق و لایخرج منها ...»؛ خط: نسخ کهن، کا: محمود بن محمد سرخسی، تا: جمعه ۲ جمادی الاول ۶۱۰ق؛ چند نفر بر این وقف شهادت داده‌اند و نام شان در ذیل یادداشت وقف درج شده است، در برگ ۱۷ بالای صفحه این عبارت دیده می‌شود: «وقف علی زاویة الشیخ عیسی الخلوتی الکاینة بجامع المعلق بظاهر دمشق»؛ ۶۳۶ص، ۳۱ سطر [عکسی ف: ۴ – ۶۸]

۸. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷۰

آغاز: و تری الشمس، الخطاب للنبی صلی الله أو لکل من یأتی من الرؤیة ... سوره مؤمنون: و قوله عزوجل: قد أفلح المؤمنون، الفلاح قال قائلون: هو البقاء، أی: بقی المؤمنون و قال قائلون: الفلاح السعادة و قال: الفلاح الفوز و أمثاله

از آیه ۱۶سوره کهف تا آخر سوره نور؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد بن بختیار حسنی، تا: چهارشنبه ۵ ربیع الثانی ۶۵۱ق (تاریخ کتابت سوره حج)، بر در مدرسه آن مسجدی که کمال الدین سمرقندی آن را ساخته است؛ اندازه: ۱۵×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۱ – ۲۰] و [نسخه پژوهی: ۲ – ۱۳۱]

۹. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۰۱

تفسیری مختصر که در روز شنبه ۲۲ ربیع الاول ۶۴۹ به انجام رسیده است؛ خط: نسخ، کا: عبدالمومن بن محمد بن عمر هروی، تا: پایان جمادی الاول۶۸۳ق [نشریه: ۶ – ۳۴۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۱۹

آغاز: سوره کهف: الاو اصبر نفسك الایه او من اولها الی حرزا و ان الذین آمنو الایتان فان ذلك مدنی و لم یجعل له عوجا لنصبك قیما مستقیما وی نفی العوج مع ثبوت الاستقامه واحد هما یغنی ... ایذ ان انه فی غایة الاستقامه لان النسیان؛ **انجام:** الاستقامة و الحمدلله رب العالمین و المسئول من کل من وقف علی هذا ... و کان الفراغ من نسخه علی ید العبد ... عمر بن ابی بکر بن اسحاق الشیرازی اجاره الله ... رابع عشر صفر ثمان و ثمانین و ستمائة بمدینه شیراز.. آمین یا رب العالمین.

از غزالی، این تفسیر اگر از غزالی است به جز یاقوت التأویل او است؛ خط: نسخ کهن، کا: عمر بن ابی بکر بن اسحاق شیرازی، تا: ۶۸۸ق؛ کاغذ: سمرقندی ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۷۰۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۷ – ۳۰۶]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۵۰

آغاز: علیهم من نعمة یتبدلون کل نعمة بالتسبیح لله و یختمونها بالحمدلله کما کانوا فی الدنیا یتبدلون النعمة بالتسمیة و تختمونها بالحمد و قیل هی علی حقیقة الدعوی؛ **انجام:** القوا رویة النصرة من غیره و احسنوا العبادة کانهم یرونه و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

تفسیری است مفصلو سنی و به روش عرفانی، در هر آیه ابتدا آیه را به طور مختصر معنی می کند و بعد مطالب ادبی و اخلاقی و

عرفانی را از بزرگان نقل می‌نماید. در آن از: امام ابومنصور محمد بن علی الباقر و حسین بن علی و قشیری (۴۶۵ ق) و ابو ذویب و کلبی (۱۴۶ ق) و مقاتل و عصمة الانبیاء ابوالحسین بن محمد بن یحیی البشاغری (الامام البشاغری) زنده در ۸۳۸ ق مطالبی نقل شده است. علاوه بر علائم ساختگی بودن و تصرف و تغییر به قرینه ذکر نام امام بشاغری زنده در ۸۳۸ ق باید گفت تاریخ کتابت متأخر است. نسخه حاضر از آیه ۱۰ سوره یونس «و تحیتهم فیها سلام» تا آخر سوره نحل را شامل است؛ خط: نسخ، کا: ابومحمد یحیی بن محمد بن علی معروف به شهاب المعنی، تا: شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۶۹۸ق، جا: جوار مزار متبرک جوین؛ این نسخه صورت کهن دارد و در پایان آن نام کاتب و تاریخ در جوار مزار متبرک جوین دیده می‌شود؛ جلد: مقوا سفید، ۲۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳۵ - ۶۲]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۴

تفسیری سنی است. از میانه سورة البقرة است تا آغاز سورة البلد. مؤلف در آن از قاضی ابوبکر احمد بن حسن حیری [نیشابوری ۳۲۵-۴۲۱] در خانه‌اش در بغداد در روز آدینه سال ۴۱۶ روایت می‌کند با روایت‌های بسیاری از علی واحدی. نمونه‌ای از آن از آغاز سورة البلد که در آخرین صفحه نسخه ناقص است: بسمله لا اقسم بهذا البلد اجمع المفسرون علی ان هذا قسم بالبلد الحرام و هو مکی لا اقسم یعنی اقسم قد تقدم بیانه و الاشارة بهذا الی مکة و السورة نازلة بها. و انت حل بهذا البلد الحل و الحلال واحد و هو ضد الحرام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱/۶سم [ف: ۱ - ۱۰۷]

۱۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۷

آغاز: قال ابراهیم صلی الله علیه هو سلام ان شاء الله فما لبث ان جاء بعجل حنیذ سیبویه یذهب الی ان ان فی موضع نصب قال نقول لا تلبث.

بسمله. الم تلک آیات الکتاب المبین التقدیر هذا تلک آیات الکتاب علی الابتداء و الخبر انزلناه قرانا عربیا ای مجموعاً و یجوزان یکون توطئة کما تقول مررت بزید رجلاً ... (آغاز سوره یوسف)؛ **انجام:** هذا قرائة المدنیین و ابن عبدالرحمن و ابن عباس و ابن عمرو قراءة الکوفیین ان تظهر فی الارض الفساد و کذا فی مصاحف.بسمله. حم باسکان المیم الاخرة لانها حروف هجاء فحکمها السکون لانها توقف علیها و اما قرائة عیسی حامیم تنزیل فمفتوحة لالتقاء الساکنین ... (آغاز سوره مؤمن)

تفسیر ادبی و سنی است. از اواخر سوره هود تا اوائل سوره مؤمن. مانند کشاف ادبی است و گاهی هم در آن شعرهایی گواه آمده و از اسماعیل بن اسحق و ابو اسحق و محمد بن یزید و ابو حاتم یاد شده و در بیشتر جاها گفته شده «قال ابو جعفر»که گویا از آن «طبری» خواسته شده است و با کشاف و تبیان طوسی و تفسیر عکبری و انوار التنزیل و چند تفسیر دیگر مقابله شده و دیده شده که هیچیک از آنها نیست و کتاب شناخته نشده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۵گ، ۲۱ سطر (۱۳/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۷/۵×۲۳سم [ف: - ۴۸۹]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۸۱

آغاز: بسمله کهیعص قراء ابو عمر و بکسر الها و فتح الیاء ضّده ... ذکر رحمة ربک. و فیه تقدیم و تأخیر معناه ذکر ربک؛ **انجام:** فقال: انما یخشی الله من عباده العلماء. قال ابن عباس یرید انما یخافنی من خلقی من علم.

به شیوه قدمای اهل سنت که در آن باختصار پرداخته است، باید جز تفسیر کشاف باشد. نسخه حاضر ازکهیعص تا مقداری از سوره فاطر را دارد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۷گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۳۱۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۷۳

آغاز: هم به الخبر عن الله تعالی ... و عن ابن عباس انه سئل عن اللیل کان قبل النهارا و النهار قبل اللیل، فقال اللیل، و قرا هذه الایة ثم قال: فهل تعلمون کان تعلمون کان بینهما الا ظلمة؛ **انجام:** قوله تعالی: و جاء من اقصی المدینة رجل یسعی ... اتبعوا المرسلین باح باسلامه لیشغل القوم عن الرسل

تفسیر سنی است. قسمتی از پیش از سوره فرقان تا سوره یاسین است. در آن از امام ابومنصور و قشیری نقل کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اوراق نسخه پس و پیش دارد چنانکه سوره نور در اواسط نسخه و بعد از فرقان آمده است؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: میشن تریاکی، ۲۲۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۷۳]

۱۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: بکذا ثم تکفرون نعمتی قوله عزوجل هو الذی خلقکم من طین یعین کادم خاطبهم به اذکان نومن ولده قال؛ **انجام:** صدعنه فعهدا الی الذین تولوا عنه فادخل فیهم

از آیه ۲ از سوره انعام تا اواخر سوره کهف. مفسر شناخته نشده، چنین می‌نمایاند که مفسر از مردم قرن ششم هجری بوده، در این تفسیر از استادش عبدالواحد بن احمد بن ابی القاسم بن محمد ملیحی هروی متوفای ۴۶۳ق که حافظ و از اهل ادب و حدیث بوده و از قاضی مرورودی حسین بن محمد بن احمد مرورودی معروف به قاضی (- ۴۶۲) روایت نقل کرده نیز از ابوالحسن سرخسی که گویا همان بهرامی سرخسی (- ۵۰۰) شاعر عهد ناصرالدین سبکتکین باشد نقل حدیث کرده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مقابله شده؛کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۴گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۵۵]

۱۷. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۸۹

از سوره انفال تا اواخر کهف در مجلد ضخیم. برای نمونه «سورة الحجرمکیة بسم الله الرحمن الرحیم الر، معناه انا الله اری. تلک آیات الکتاب ثم قال و قرآن ای آیات قرآن مبین ای یبین الحلال من الحرام»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: گویا قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ می‌نماید که در قرن ۸ ق نوشته شده، جمله‌ای از اوراق کسرنویسی شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴ سطر، قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۱۷]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۹۸

آغاز: بسمله، اللهم صل علی محمد و علی آل محمد و سلم رب مننت علینا بالبدایة فامنن علینا بالانتها و ... سورة مریم علیها السلام مکیة و الا سجدتها فمدنیة؛ **انجام:** و بفتحها ای بل تبعث الیه و انظر الی الهک الذی ظلت اصله.

تفسیری بسیار مختصر و توضیحی بدون تصریح به نام مفسران و صاحبان اقوال. از سوره مریم شروع می‌شود و تا اواسط سوره نمل ادامه می‌یابد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: احتمالاً حوالی قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۴۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۴۵ - ۱۴۱]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۸۶

با عنوان‌های «قوله»گزیده و کوتاه و ساده، در آن از ابن عباس نقل می‌شود و از صاحب النظم. آغاز در تفسیر آیه ۱۰ سوره ۱۱ (هود) و انجام در آیه ۳۳ سوره ۱۴ (ابراهیم) افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۶۴گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۴۸]

۲۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۲ ـ ج

تفسیر اواخر سوره یس را دارد و تا با آغاز سوره کوثر می‌رسد. تفسیری است عرفانی و پاره‌های آیه‌ها پس از «قوله» در آن آمده و تفسیر شده است و از قشیری و سلمی و روزبهان و ابن عربی نیست و جز تفسیر گمنام ش ۲۱۷۱ دانشگاه در آن از جعفر صادق و دینوری و حسین بن فضل بسیار نقل شده است. در سورة الانسان در داستان یطعمون الطعام دارد: «اخبرنا اسمعیل بن والاق قال اخبرنا حمید بن یزید قال اخبرنا ابوالقسم بن بهرام عن لیث بن ابی سلیم عن مجاهد عن عباس»، نیز: اخبرنا ابوالحسن محمد بن القاسم الفارسی حدثنا عبدالله بن محامد اخبرنا ابوالقسم الحسین بن محمد البلخی قال حدثنا عبدالله بن حامد اخبرنا ابوالقسم الحسین بن محمد البلخی قال حدثنا احمد بن اللیث حدثنی احمد بن محمد بن احسین الکوفی مولی بنی ثعلب حدثنا ابوانس کثیر بن احد التمیمی قال حدثنا عمرو بن عمر الکوفی قال حدثنا روح بن عبدالله عن جعفر بن محمد عن ابیه عن جده. بسمله در این تفسیر در هر سوره یی بطرزی خاص تفسیر شده است مانند: سورة الرحمن:بسمله.بسم خلق الانام الذی ینزل المؤمنین فی الجنان و یعذب الکافرین بالنیران قال المفسرون هذه السورة کلها مکیه الا الواقدی فانه قال کلها مدنیة والاصح انها مکیة و عدد آیاتها ثمان و سبعون آیه و کلامها ثلثمائة وتاحد و خمسون کلمة و حروفها الف و ستمائة و ست و ثلثون حرفا و عدد قوله فبای آلاء ربکما بکذبان فی احدو ثلثین موضعا ... قوله الرحمن علم القرآن فیه ثلثة اقاویل: احدها الرحمن علم القرآن جبریل و جبریل محمداً و محمد آمنة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ نسخه آشفته و مغشوش است؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۲۶گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۳۰]

۲۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۶۴

آغاز: عبدالله محمد بن یعقوب الحافظ المعروف بابن الاخرم، قال اخبرنا ابو احمد محمد بن عبدالوهاب قال اخبرنا جعفر بن عون عن هشام بن عروه عن ابنه عن عبدالله بن عمر و ان رسول الله صلی الله علیه و سلم قال ان الله لا یقبض العلم انتزاعا ینتزعه من الناس ولکن یقبض العلم بقبض العلما ... فانی کنت قد ابتدأت بابداع کتاب فی التفسیر لم اسبق الی مثله و طال علی الامر فی ذلک بشرایط تقلدتها و مواجب من حق النصیحة لکتاب الله تحملتها ثم استعجلنی قبل اتمامه و التفصی عما لزمنی من عهدة احکامه () متقاصر و الرغبات منخفضو الدرجات و لوا البضایع المزجاة الی انحاز کتاب فی التفسیر یقرب علی من يناوله و یسهل علی من تأمله من اوجز ما عمل بی بابه و اعظمه عائدة علی منخفظه و اصحابه و هذا کتاب لنا () نازل الی درجة اهل زماننا ... لابن عباس او من هو فی درجته ... فاقول قوله من سوره فاتحة الکتاب

چنین می‌نمایاند که از متون کهن تفسیری است از آغاز تا اواخر سوره مائده را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ یا ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام، جلد: تیماج مشکی، ۷۶گ، ۱۹ سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ - ۳۲۴]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۸۵

انجام: و هذا آخر ما تیسر لی من املاء هذا الموضوع و حصر ما فی هذا المجموع متوسلا الیه کلامه مستشفعاً لدیه برسوله محمد صلی الله علیه و سلم و فی ان یجعله خالصاً لوجهه الکریم موجباً للفوز لدیه فانه حسبی و نعم الوکیل و وافق الفراغ منه تصنیفا فی العشر الاوسط من شهر رجب الفرد من شهود سنه اربع و ثلثین و سبعمأته ...

در دهه دوم رجب ۷۳۴ ساخته شده است و گویا حاشیه کشاف است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ شوال ۸۰۲ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی، ۹۰گ، ۲۵سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [سنا: ف: ۲ - ۲۰۹]

۲۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۱۵۲

آغاز: یک برگ نونویس اول: «الحمدلله الکریم بآلائه العظیم بکبریائه القادر فلا مانع و القاهر فلا ینازع ... الخ» برگ اول اصل کتاب: و اعظمه عایدة علی متحفظیه و اصحابه و هذا کتاب انا نازل فیه؛ **انجام:** یستعیذ من شر الجن و من شر الناس و الله اعلم، تم الکتاب ... برحمته انه هو الغفور الرحیم آمین

ظاهراً مؤلف شاگرد ابوطاهر محمد بن محمد بن مخمش الزیادی، زنده در ۴۰۹ ق می‌باشد تفسیر کامل و معتبر قرآن کریم است از آغاز تا انجام؛ خط: نسخ، کا: عبدالله صالح بن احمد بن علی بن احمد بن عبدالله بن احمد بن علی بن احمد ... الوصالی، تا: صفر ۸۷۳ق؛یادداشت تولدی به نام «صفی الدین صالح عبدالرحمن بن علی بن عبد ...» مورخ به تاریخ ۹۰۰؟؛ جلد: چرمی، ۲۱۵گ، ۲۹-۳۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۸۱]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹۰

آغاز: اللهم کما دللتنا علی مسالک مقتضاک فدلنا علی مدارک ارتضاک و کما دللت السنتنا فی مساق تلاوة کتابک و عسلت لنا فی ما بین مذاق حلاوة خطابک ... و بعد فلئن کان فی بلاد الاسلام قبیلی و علی وهاد الاستسلام سبیلی و من تلاد القرآن و الاحادیث دلیلی لکن فی تضاعیف الدرس و القبس کواکب تعاسیف للاستقامة فی احوالی و لاستدامة لافعالی یتعاقب فی الانتباه و الاشتباه و یتقارب لدی الغیبة و الشهود و الخیبة و السعود فتارة فی الابتلاء بطوف و طیف من هنات الغفول فیما بین سنات الذهول مورث للتعامی فی مَوامی التجاهل ناکث لعهد التحامی عن وامی التکاسل و تارة فی اجتلاء مرآة التدبر و مرآة التذکر بصقال الحضور و صواب الخطور الی ان تأثر للقلب بما تکرر من وقع قوارع القرآن علیه و تیسر من جمع صوادع الفرقان لدیه فاستفاد من ملازمة استقراء نجاد الفکر و مداومة استبراء زناد الذکر انشراح الصدر للاحتظاء بوارد الانوار و انفساح الامر للقضاء و الاقتضاء بشاهد الاخبار حتی ترآی له اهلة الادلة بادیة هادیة الی تبصیر التعبیر و تیسیر التفسیر فی بعض الآیات قاصرا عن بلوغ الغایات فندیت الی تحریر ما نسخ من ظریف طریفها و تحبیر ما انقدح من طالع لامعها لیقع رواء لغلة الصادی و شفاء لعلة الشادی و آیة للاستبصار و رایة للاستبشار فاحببت مسعفا بالمطلوب متحفا بالمرغوب مع تجمع العوائق و تنوع العلائق بعبارات رشیقة و اشارات انیقة من الله تعالی هو المدعو لابداء العصمة و اسداء النعمة اذ هو علی ما یشاء قدیر و بالاجابة جدیر؛ **انجام:** و لاستقرار فی الضلالة لاینجع فیهم دعوی الدعوی و لاقول فصل فبقوا فی اودیة الضجرة و اندبة الحیرة مسلوبین نظم الفهم منهوبین سهم افتراس لاوابد و رسم اقتباس الفواید و تم لهم نصاب الغباوة و عمهم نصیب الغوایة و الله اعلم تم الکتاب.

تفسیر کوتاهی است بر قرآن کریم به ترتیب سور قرآنی. این تفسیر فقط بر بعضی از آیات نوشته شده و توضیحات آن بسیار کوتاه است. نسخه حاضر تفسیر آیات برگزیده از سوره حمد تا آخر کهف را شامل است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: اواخر صفر ۸۹۴ق؛ محشی از «علی بن عبدالعال» و تملک وی در آخر نسخه ربیع الثانی ۱۱۶۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۹۳]

۲۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۱(b)-ف

نسخه اصل: مغنیسا گنل کتابخانه عمومی. به روش زیدیان است و در آن از کشاف یاد شده است. نیمه دوم قرآن. در این تفسیر از کشاف و جارالله یاد شده است پس تاریخ تالیف آن میان قرن ششم و نهم خواهد بود، از المؤید بالله و از ابوبکر رازی و تفسیر خواجه با نصر و رازی واحدی هم در آن نامی هست، نسخه در هر صفحه در سه یا چهار ستون است یک ستون آیات است با ترجمه طبری کلمات یا عبارات زیر سطور، یک ستون تفسیر است و هر بندی با خطی به کلمه مربوط به آن از قرآن می‌پیوندد. ستون سوم و چهارم حواشی توضیحی این تفسیر است و آن هم با خط مربوط می‌شود. گاهی در میان عبارت عربی عبارت طبری دارد: سبب نزول آن «که پیومبر به بنی المصطلق کالجار شوکا. عایشه واب. چونک بیکی جایگاه هووشتن. عایشه اهودج بدر اومه. ابکنار هاشو بقضاء حاجت کردن. کسی ایناندونست. چونک لشکر واستان ارحل متاع و خویشی و شترنان. عائشه هودجا و کتن و وی و شترنان انداتن که عایشه درون دریا پس چونک لشکر بشین. عایشه اومه هیج کس بلشکر گاه نیتاب. ایکی مرد ب پیغمبری اصحاب صفوان نام، مردی ب نیک پرهیزیار. پس لشکر اومه بخویشی وشتر ونیشته. چونک بانجار سست عائشادی تنها اینجا استاب. پس عائشا و خویشی وشتر نیشامنی واپس لشکر بس. چونک وقت چاشت نیمه روج بکا، پیغمبر درسی. پس منافقون عائشادین بصفوان وشترو نیشته، گتن که صفوان و عائشه واپس استان نشاهستی بر این سخن واپیغمبر گتن پیغمبر غم بخورد. اساخیا تعالی به برئت عایشه و صفوان این آیت بفرستا. اا قوما اچشماءی کرو هـ وی هـ سبب نزول این آیت آن ب که یکی مرد که نام او عویمر خویشی قدف زناها بسته. پس پیغمبر ویراگت یا عویمر خیاترا بترس ازنی لاوپرد مدار. گفت یا رسول الله ص من بخیا سوگند خونیم که شریک بن سمحاء دیم و وی شکم. پس خیا تعالی این آیت هوفرستا اوشان لعان بکردن. پیومبر میان اوشون جوا ای بکرد. اوشون هر دو تا حد زنیا و تسمیته عذابا یدل علی انها عقوبة و یجوز ان یسمی بذلک لانه یمنع من المعاودة کماسمی نکالا یقال عذب ای امتنع و اعذبه ای منعه. ذکره فی الصحاح. کمترین جماعت شش کس بوین یکی امام و کی حدزن و چهار گواه ایره بگواهی زنن ایره یا باقریبی او زنن سه کسی بون یکی امام بویکی حذرن ایکی مومن ویر. سبب نزول این آیت آن بوک یکی مرد ب پیغمبر اصحاب او را مرثد نام بو، ایکی زنک ب او را عناق نام ب هرزه پیشه مرثدا وا خوبشتن خوند. اسا مرثد وی راگفت که خیاتعالی زنی بحروم کرد است. اساگت که مرا نکیح بزن کن. مرثد گت که بهل دامن پیو مبرابیه سم. چونک واپرسی. خیاتعالی این آیت بفرستا برو آیت دیر گتن که پیومبر اصحابون با مدینه اومین ا بعضی درویش بین ابه مدینه کنیجکون وبین که هرزه کردن امال اندوتن بهرزی. پس او شون خواستن که اون کنیجکانا ببرن و او شونی بر مال بیدوجن پس خیاتعالی بکرد.»؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۸۹ق؛ با

یادداشتهای مورخ ۸۹۹ و ۹۰۳ و ۹۱۱ و ۹۱۳ و ۹۱۶ در آغاز نسخه. [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۱]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۰(a)-ف

نسخه اصل: مغنیسا گنل کتابخانه عمومی. نیمه دوم قرآن؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۹۹ق؛ با یادداشتهای مورخ ۸۹۹ و ۹۰۳ و ۹۰۸ و ۹۱۱ و ۹۱۳ و ۹۱۶ در آغاز نسخه. [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۱]

۲۷. همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۱۶

از سوره آل عمران تا اوایل سوره النحل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛محشی؛کاغذ:سمرقندی، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۶۷۴]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۹۷

آغاز: یشرب عندها العسل فعاررت و ارسلت الی النساء اذا دخل علیکن رسول الله (ص) فقلن بانا نجد منك ریح المغافیر ... المعنی یا ایها النبی تشریف و تعظیم خصه به، لم تحرم ما احل الله لك و متی قیل هل اوقع ذلك ذنبا قلنا اختلفوا منهم من قال وقع؛ **انجام:** قوله تعالی و هل اتیك نبأ الخصم اذ تسوروا المحراب ... و ان له عندنا لزلفی و حسن مآب، القراءة - قراءة العامة و لا تشطط بضم التاء و کسر الطا الاولی و عن ابی رجا العطاردی بفتح التاوضم الطا الاولی و الشطط و الاشطاط مجاوزة الحد ... فقد ظلمك و قیل بل لما سمع الدعوی استعجل ... قال لما دعی هذا قال داود للآخر.

نسخه حاضر از نیمه تفسیر سوره تحریم تا تفسیر سوره کوثر را شامل است. تفسیر قرآن کریم است از مفسری زیدی مذهب، او در این تفسیر، آیات را به ترتیب سور قرآنی تفسیر نموده و در هر مورد بعد از نقل بخشی از سوره مباحثی را با عنوان «القراءة، اللغة، النزول، النظم، الاعراب، المعنی، الاحکام» می‌آورد. او در این تفسیر در موارد متعدد از استادش ابوعلی نقل قول می‌کند. در «مؤلفات الزیدیة» تألیف استاد سید احمد حسینی اشکوری ۳۰۷/۲-۳۱۴ تعدادی از تفاسیر زیدیه معرفی شده و گویا نسخه حاضر یکی از آن ها است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛اوراق نسخه جابه‌جا شده است؛مصحح؛جلد: مقوایی عطف تیماج، ۹۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۳۸ - ۴۲۳]

۲۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، تا: قرن ۹ [میراث شهاب: س۵ش۱ - ۲۰۳]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۴

آغاز: المص اما مسرود علی نمط التعدید باحد الوجهین المذکورین فی فاتحه سوره البقره فلا محل له من الاعراب و اما اسم للسوره فمحله الرفع؛ **انجام:** تلك الاثار العجیبة التی یشاهدونها فی الانفس و الافاق و مبادی

از تفسیر سوره اعراف تا قدری از سوره حج را دارد و از اواسط تا آخر سوره نحل و هم اوائل تا اواخر سوره اسری افتاده است. مؤلف شناخته نشد. مضامین کتاب می‌رساند که مفسر از افاضل اهل سنت است. در سوره کهف از امام فخر رازی نامبرده ازین رو باید از مردمان قرن ۷ به بعد باشد، روش مفسر چنین است که قرآن را به تمامه به طور مزج تفسیر کرده و جهات اعرابی و ادبی هر آیه را بر تفسیر آن مقدم داشته و در تفسیر برخی از آیات ذکر احادیث نبوی ص ع نموده و در پایان هر سوره حدیثی نبوی در فضیلت آن سوره آورده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه نسبة قدیمی است و می‌نماید که پیش از قرن ۹ نوشته شده؛ واقف: قائم مقام، ۲۸۷گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۴ - ۴۱۶]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۹۶

آغاز: قال تعالی و لو علم فیهم خیراً لاسمعهم و بقوله ولین (کذ) مستهم نفحة الایه یشیر الی ان اهل الغفلة و الشقاوه لا ینتهون؛ **انجام:** فمعنی الایه ان العبد لو مقت نفسه.

حدود اواخر تفسیر آیه ۴۶ سوره انبیاء تا اواسط تفسیر آیه ۱۹ سوره مؤمن. روش این تفسیر عرفانی است و به تأویل بیشتر می‌نماید تا به تفسیر و از خصوصیات آن بیان ربط آیه قبلی به آیه بعدی در عنوان «بقوله» است مثلاً پس از توضیح آیه: «فجمع السحرة لمیقات» آمده: «ثم اخبر عن علمه و المغیبات بقوله تعالی و ان ربك لیعلم ما یکن». برای معرفی کتاب سطوری از آن نقل می‌گردد: «الم غلبت الروم. بشر بالالف الی الفة طبع المؤمنین بعضهم لبعض و باللام یشیر الی لوم طبع الکافرین و بالمیم یشیر الی مغفرة رب العالمین. الم تلك آیات الکتاب الحکیم. بشر بالالف الی آلائه و باللام الی لطفه و عنایته و بالمیم الی مجده و سنائه فبالائه رفع الجحد عن قلوب اولیائه»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: خان بابا مشار؛ کاغذ: حنائی، ۱۱۸گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۱- ۵۶۵]

۳۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۴۰

آغاز: بسمله، المص، ای انا الله اعلم وافضل. گفت من خدای داناترم و حکم کننده‌تر و الکلام فی الحروف المقطعة واختلاف الاقاویل فیها؛ **انجام:** قل انما انا بشر مثلکم یوحی الی (الخ الآیة) ... هرگز اندك نبود و لایشرك بعبادة ربه احدا ... شرك نیارد کسی را یعنی روی و ریای خلق را نکند والله اعلم بالصواب.

این نسخه از سورة الاعراف تا پایان سورة الکهف را دربردارد؛ خط: نسخ و ثلث، کا: ترکستانی، تا: قرن ۹؛ اهدایی: دکتر عرب خردمند؛ کاغذ: بخارایی، جلد: مقوایی با تیماج آلبالویی، ۳۹۰گ، ۱۹ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۶۶]

۳۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۶۲/۶

بی‌کا، تا: اوایل قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۱۶گ (۳۵-۵۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۱۰۱۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۲۸

آغاز: بفتح الهاء و کسر الیاء، حمزة و ابن عامر، و بکسر الهاء و بفتح الیا ... قیل ان هذا و مثلا فی اوایل السور افتتاح لم یطلع الله سبحانه نبیه علیه، و لم یغرض من غیر الاقوال

از سوره مریم تا پایان قرآن. در متن و میان صفحه قرآن است، و در هامش تفسیر آیات به عربی، و ترجمه برخی از واژه‌ها به فارسی طبرستانی است. متن نسخ و تفسیر نوعی نستعلیق. این

تفسیر در دفتر کتابخانه به نشانی جلد دوم ترجمه طبرستانی ثبت شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ تملک: محمد مکی بن محمد بن شمس الدین من سلالة الشریف ابوعبدالله الشهید محمد بن مکی المطلبی الحارثی الهمدانی الخزرجی العاملی ۱۱۶۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۱۱ - ۳۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۱-ف و ۲۹۱۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا (مشخصات نسخه اصل به صورت مجلس ۵۶۵۶ و ۵۶۵۷ ثبت شده). دو نیمه قرآن است و کامل در دو جلد. افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی، شباهت‌هایی با نسخه ش ۱۲۷ مغنیسا گنل (با فیلم ش ۲۶۰ و ۹۶۱ در دانشگاه تهران) دارد [فیلمها ف: ۱-۳۰۱]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۴۷ و ع ۴۸ و ع۴۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فهرستواره مینوی: ۱۶۸]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ع۴۷-۴۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۴]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۴۴/۱۲

آغاز: فاتحة سورة الانسان لایخفی من انکشف بحقیقة الانسان و کیفیة تطوراته المتلونة؛ **انجام:** انک حمید مجید.

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین بن یحیی مازندرانی، تا: اواسط جمادی الاول ۹۱۵ق، جا: آق شهر نزد مؤلف بابا نعمة الله نخجوانی؛ تملک: حسین بن قاسم بن جعفر بن علی بن موسی صفوی حسینی؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۴سم [ف: ۷ - ۱۶۴]

۳۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۴۷

آغاز: تخرج من افواههم صفة لها تفید استعظام اجترائهم علی اخراجها من افواههم و الخارج بالذات هو الحامل لها و قیل صفة محذوف هو المخصوص بالزام لان کبرهها بمعنی ... و قمرات کبرت بالسکون مع الاشمام؛ **انجام:** من الجنة والناس بیان الوسواس او الذی او متعلق بوسوس ای یوسوس فی صدورهم من حهة الجنة و الناس و قیل بیان للناس علی ان المراد به ما یعلم الثقلین و فیه تعسف الا ان یراد به الناس کقوله یوم الداعی فان نسیان حق الله یعم الثقلین عن النبی صلی الله علیه و سلم من قرا سورة المعوذتین فکانه قرا الکتب التی انزل الله سبحانه و تعالی.

تفسیر سنی. شامل جلد دوم از کتاب است؛ خط: نسخ، کا: احمد قطب بن عبد اللطیف، تا: شنبه ۱۹ رجب ۹۸۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: گالینگور آبی، ۴۲۰گ، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۶۰]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۷

از سورة البقرة است تا سورة الکهف. به‌روش دانشمندان زیدی با ترجمه به زبان طبری؛ بی‌کا، تا: آغاز قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تفسیر در هامش و ترجمه به زبان طبری، زیر سطور به نسخ ریزتر؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن سرخ نو، ۳۶۵گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۲۱/۷×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۴۴]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۰۵

آغاز: عن اول قتال قاتله رسول الله صلی الله علیه و سلم المشرکین ... و اخرج الحاکم و صحه و تعقبه الذهبی و البیهقی فی الدلایل عن ابی هریره؛ **انجام:** و اخرج البیهقی فی البعث عن عطافی قوله بحور عین

تفسیر روایی قرآن کریم است از دانشمندی سنی که از منابع کهن حدیثی و تفسیری اهل سنت نقل می‌کند و در سبک و شیوه به الدر المنثور سیوطی شباهت دارد ولی از آن مختصرتر است. از نیمه سوره احزاب تا نیمه سوره دخان را در بردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام، مصحح؛ چند حاشیه در تعریف رجال مندرج در متن به قلم سلطان القرایی درج شده؛ جلد:تیماج قهوه‌ای، ۲۸۱گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم[ف: ۳۰- ۱۱]

۳۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۷۷

آغاز: ... الحمد هو الثناء، قال ابن القطاع الثناء یستعمل فی الخیر و الشر و رده الإمام البطلیوسی بأن المستعمل فیهما هو النثا بتقدیم النون علی الثاء و القصر

شرح مزجی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «منه ره»؛ اندازه: ۱۲/۵×۱۶سم [ف: ۳ - ۲۱]

۴۰. همدان؛ مدرسه زنگنه؛ شماره نسخه:۴

نیمه دوم. نمونه‌ای از تفسیر سورة النور: «انا ارسلنا الی قوله ان انذر بان انذر ای بالانذار اوبان قلنا له انذر»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۵ - ۳۵۰]

۴۱. همدان؛ دبیرستان امیر کبیر؛ شماره نسخه:۱

آغاز: در سوره پیش از سورة القیمة: حتی اتی الیقین الموت و مقدماته ... القیمة مکیة و هی اثنی و عشرون آیات. بسمله. لااقسم بیوم القیمة ادخال لا الثانیة علی افعل القسم للتاکید شایع فی کلامهم؛ **انجام:** و فیه تعسف الا ان برادبه التاسی کقوله یوم یدع الداع فان نسیان حق الله یعم القبیلتین عن النبی ص و س من قراء المعوذتین فکانما قراء الکتب الذی انزلها الیه تعالی و الله تعالی اعلم بالصواب و صلی الله تعالی علی سیدنا و علی آله و صحبه الاخیار و سلم تسلیما کثیرا. تم بعون الله و حسن توفیقه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱ [نشریه: ۵ - ۳۴۷]

۴۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۰۹

آغاز: و انما جاز تعلیق البلوی اعترض بانه ههنا التعلیق

بخش نخستین در پنج‌شنبه ۵ صفر ۹۴۲ و دومی در ۱۰۱۸ نوشته شده است. عنوان‌های آن «بسم الله »و «قوله، قوله» است در دو بخش؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۵۳۵گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۸سم [ف: ۱-۱۰۹]

۴۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۱۶

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی جعلنی من سدنة خطابه الکریم، و خدمة کتابه العظیم ... اما بعد، فهذا تفسیر و بسط لاکثر آیات جواهر القرآن التی هی ابهی المعارف و احلی المطالب؛ **انجام:** قال الامام حجة الاسلام رضی علیک ان تدیم النظر فی هذین

النمطین یعنی الجواهر و الدرر ... جعلنا الله من السعداء ... الرؤف الرحیم. تم بسط جواهر القرآن و درره یوم الاثنین من اوائل شهر میلاد النبی ص. فی ۸۸۹

گویا شرح و بسط «جواهرالقرآن» غزالی باشد. در آن از شیخ روزبهان بغلی و غزالی یاد شده است. و به اربعین غزالی و «جواهر القرآن» وی نظر دارد. روش این تفسیر چنین است که نخست به شیوه کلامی و سپس عرفانی تفسیر می‌کند؛ خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد اشرف حسینی همدانی شیرازی، تا: ۲ جمادی الثانی ۱۰۴۳ق تا ۱۰۴۳/۱۱/۲۷ق؛ برخی از صفحه‌ها به چلیپا نوشته؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: روغنی، ۲۰۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۳ - ۴۵۷]

۴۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۶۴/۲

آغاز: ... ثم بین حال المتقین فی الآخرة فقال ان للمتقین مفازاً ... (پایان تفسیر سوره انباء)؛ **انجام:** سورة انفطرت تسع عشر آیة: بسم الله الرحمن الرحیم اذا السماء انفطرت ای انشعت لخوف الله ... بربک الکریم ای المتجاوز

از میانه سوره نبأ تا میانه سوره انفطار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: ترمه هندی، جلد: رویه ابری فرنگی، ۶گ (۸۲ر-۸۷پ)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۶سم [ف: ۶ - ۱۴۶]

۴۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۹۲۵

آغاز: قال یا قوم اتبعوا المرسلین اتبعوا من لا یسألکم اجرا یغنی لاغرض له و هم مهتدون فقیل له انت تصدق هولاء و تذم دیننا فقال و ما لی لا اعبدالذی فطرنی والیه ترجعون؛ **انجام:** بسم الله الرحمن الرحیم قل اعوذ برب الناس ... الذی یوسوس فی صدور الناس حین ان غفلوا عن ذکر ربهم من الجنة و الناس من للتبعیض فی موضع الحال

تفسیر متوسط و نسبتاً کوتاهی بر قرآن کریم که بر مشرب اهل سنت. توضیح آیات کوتاه برگزار شده و پس از اتمام هر سوره بدون هیچ گونه مطلبی سوره بعدی آغاز شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با عطف پارچه، ۳۸۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف مخ: ۱ - ۴۷۵]

۴۶. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۸۱

آغاز: قوله: ما شکرالله، لان نفی ما علیه اعتماد الشیء لاسیما نفی الرأس یستلزم نفی الشیء قال الامام: انما قال الحمدلله ولم یقل المدح الله، لیدل علی انه المختار

از اوائل سوره حمد تا آیة الکرسی. حاشیه یا شرحی با عنوان «قوله» بر یک تفسیر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۳۱]

۴۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۶۸

آغاز: سوره کهف ... علم سبحانه کیف یحمدونه

تفسیر شیعی است. از اول کهف تا اواخر ناس. بعد از آوردن چند آیه به قرائت و تفسیر آن ها می‌پردازد، در بعضی از احادیث می‌گوید: «و فی حدیث أبی ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم[نسخه‌پژوهی:۲-۱۳۱]

۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۶۳/۱۶

آغاز: لما ذکرته لک، کسر الها اتباعاً علی قاعدته و وصلها بیا؛ **انجام:** بل یجوز ان یکون عنی نصبه تمییزاً

بخشی از تفسیر سوره کهف است گویا از تفسیر بحرالعلوم علی بن یحیی سمرقندی شاگرد علاءالدین بغوی (متوفای ۸۴۰ق). مؤلف در این تفسیر از استاد خود علاءالدین بغوی یاد می‌کند و گوید: «سمعت شیخنا علاءالدین البغوی»؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سالم بن محمد بن سالم بن سعید بن عمر العذری العوسجی بلداً و الشافعی مذهباً، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۲ص (۱۳۵-۱۳۶)، ۳۱سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۶سم [ف: ۳۵ - ۱۴۳]

۴۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۴۷۷

احادیث تفسیر قرآن را از کتابهای گوناگون حدیثی شیعه با ذکر نام مأخذ در اول هر حدیث آورده، قبل از نام مأخذ حدیثی از کلمه «فی» استفاده کرده، بدون فصل بندی و هیچگونه بیان، به ترتیب آیات قرآن بوده، در حاشیه در ابتدای هر جزء شماره جزء ذکر شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ دارای بلاغ، مصحح؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳ - ۲۱]

۵۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۶۶

آغاز: و ما توعدون، التاسعة؛ و من یتق الله ... فصل؛ فی آیات الحرس، فیه روایتان الاولی رواها فی العدة عن النبی ص. من قرء ها لم یرفی نفسه و ماله شیئا ... و هی من اول البقرة الی المفلحون و آیة الکرسی الی علیم؛ **انجام:** در تفسیر سوره آل عمران آیت ۱۰۷: لن یضروکم الا اذی - الی قوله - کانوا یعبدون، فی «د». هذه الایات للظفر بالعدو و سده عن الحرب ... من آلات الحرب، یوم الاثنین

در آن از «بلد الامین» کفعمی و «جنة الواقیة» او یاد می‌کند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مقوایی، ۲۱۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۸/۵سم [ف: ۳ - ۴۵۹]

۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۸۲/۶

نفسیر برخی از آیات سوره نمل و مطالبی دیگر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۵ - ۴۴۳]

۵۲. شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه:۴

با عنوان «قال الله تعالی»؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۵ - ۲۸۶]

۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۷۶۳

آغاز: بسملة، الذی اتم نعمه علی خلقه اجمعین [و] الذی خص بجنته عباده المؤمنین و قوله «طه»: شعبة و حمزة و الکسائی باماله الطاء و الهاء و افقهم ورش و ابو عمرو علی امالة الهاء محضة و لم یمل و رش محضة الا هذه الهاء؛ **انجام:** و ابن المنذر و بن ابی حاتم (کذا) و الطبرانی رضی الله عنهم اجمعین.

مؤلف که از علمای اهل سنت است شناخته نشد. مشتمل است بر تفسیر همه سوره «طه» و آیه ۷۳ سوره حج تا پایان آن، سوره مؤمنون تا آیه ۱۱، تفسیر آیه ۱۰۳ سوره «نساء» به نقل از فتوحات ابن عربی، تفسیر آیه ۵۹ از سوره «نساء» منقول از نزهة الناظرین شیخ مرعی بن یوسف حنبلی مقدسی از هری (-۱۰۳۳ق) و نیز برخی از آیات جهت رفع خوف از جباران و ستمگران، همچنین نقل برخی از آیات از جمله «ما آتاکم الرسول فخذوا و ما نهاکم عنه فانتهوا» از ریاض الصالحین امام نووی و نیز آیاتی از سوره مبارکه مؤمنون. مفسر اقوال را در معانی «طه» مورد بحث قرار داده و در توضیح آیات به اقوال مفسران اشاره و گاهی استنباط خویش را بیان می‌نماید؛ خط: نسخ کوفی نما، کا: عبدالله بن ابوبکر بن زاهر شافعی، تا: حدوداً اواخر قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۵۳گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۷۰]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۲۲

آغاز: لما ان ختم الشیء عبارة عن بلوغ آخره و ذلك انما یتحقق بعد انقطاع الملابة عن اجزائه الأول بل علی معنی ان الفتح المتعلق بالأول فتح له اولا و بالذات و هو بعینه فتح للمجموع بواسطته لکونه جزء منه و کذا الکلام فی الخاتمة؛ **انجام:** و اسمعیل و اسحق و یعقوب و الاسباط و هم اولاد یعقوب علیهم السلام و عیسی و ایوب و یونس و هرون و سلیمان خصوا بالذکر مع ظهور.

در این نسخه سوره‌های فاتحه، بقره، آل عمران و نساء تفسیر شده. موجودی از اوایل سوره حمد تا آیه ۱۶۳ از سوره نساء است. در هر سوره فضیلت تلاوت سوره و شمار آیات و شأن نزول ذکر گردیده و در موارد لزوم مثل واژه کتاب در فاتحة الکتاب و علت نامگذاری آن به فاتحه و همچنین جزء آیه بودن و نبودن «بسمله»مفصل بحث شده است. مفسر حروف مقطعه قرآنی را اسامی سور می‌داند. به مباحث اعرابی و لفظی نیز توجه دارد در تفسیر آیات، به نقل روایات کمتر پرداخته و اگر به ندرت حدیثی نقل کرده باشد به مأخذ و سلسله روایات اشاره نکرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: مرحوم جعفر زاهدی، سال ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۲۸۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف:۲۲-۱۸۷]

۵۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۳۶

آغاز: و یوضع علی راسه تاج الوقار یکسی والده حلیتین لایقوم لهما اهل الدنیا فیقولان؛ **انجام:** زدناهم سعیرا ای ... و قیل المراد من قوله کلما خبت ای نضجت جلودهم و احرقت اعیدوا الی ما کانوا

ازآغاز فاتحة الکتاب تاتفسیر آیه ۹۷ سوره اسراء را دارا است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد:تیماج مشکی،۳۶۵گ،۲۷سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲-۷۱]

۵۶. قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه:۴

آغاز: محمد صلی الله علیه و سلم ستفتحون ستنصرون علی الذین کفروا علی مشرکی العرب و ذلك انهم کانوا یقولون؛ **انجام:** مصدق لما معهم یعنی التوراة و کانوا یعنی الیهود من قبل من قبل بعث محمد صلی الله علیه و سلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۷سم [کتابخانه‌های قائن: ف: - ۱۷۹]

۵۷. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲

از سورة الانبیاء آغاز می‌شود. دارای «ان قلت - قلت»ولی از زمخشری و طبرسی و بیضاوی نیست، نمونه: «سورة الناس مکیة ست آیات بسمله. قل اعوذ قرأورش فی السورتین بحذف الهمزة و نقل حرکتها الی اللام ...»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام [نشریه: ۷ - ۳۳]

۵۸. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۶۳

ترتیب تفسیر آن از این قرار است: چندین آیات را مرتب پشت سرهم نوشته سپس تفسیر می‌کند مثلا از اول آیه شریفه از «قالت الملائکة یا مریم ان الله یبشرك بکلمه منه اسمه المسیح عیسی بن مریم ...» تا آخر این آیه «... یقول له کن فکون»، سپس آیات را تفسیر می‌کند و چنین درباره این آیات می‌نویسد: «المسیح لقب من الالقاب المشرفة کالصدیق و الفاروق واصله مشیحا بالعبرانیة ...»؛ بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، ۱۸ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [نشریه: ۷ - ۷۹۱]

۵۹. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۷

انجام: لا یؤمنون و لا یعلمون الصالحات و قیل الذی یحسب أن لن یقدر علیه أحد

از تفسیر سوره حجرات تا اواخر سوره ناس ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی از «ملا احمد کلوچانی» آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: - ۳۴]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۴۷/۱

آغاز: کهیعص الی قوله زکریا انا نبشرك بغلام اسمه یحیی اشارات الی البشارات؛ **انجام:** پایان تفسیر: و هی قوله تعالی و فی اموالهم

تألیف در قرن ۷. تفسیر سور قرآنی از مریم تا و الذاریات به طور مختصر آمده است و چنان که کاتب نسخه می‌گوید این قسمت از قرآن به‌وسیله استاد نجم الدین دایه تفسیر شده است و بقیه قرآن یعنی از الذریات تا سوره ناس از طریق خود نجم الدین دایه تفسیر گردیده؛ خط: نسخ، کا: محی الدین بن حسین نیکدی، تا: ۱۰۱۰ق؛ کاغذ: کشمیری، جلد: تیماج حنایی، ۲۶۷ص (۱-۲۶۷)، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۹ - ۴۵]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۹

آغاز: الا بالحق و قوله و الهکم اله واحد و قوله و لایظلم ربك احدا ... سورة فاتحة الکتاب مکیة عن ابن عباس و قتادة و مدنیة

عن مجاهد و قیل انزلت مرتین مرة بمکة حین فرضت الصلاة و مرة بالمدینة لما حولت القبلة و لذلک سمیت المثانی؛ **انجام:** و لا تجهر بصلاتک بقرائة صلاتک حتی تسمع المشرکین فان ذلک یحملهم علی السب و اللغو فیها و لاتخافت بها حتی لا تسمع (کذا) من خلفک من المؤمنین ... و کبره تکبیرا عظمه تعظیما لایساویه تعظیم روی انه علیه السلام کان اذا افصح الغلام من بنی عبدالمطلب علمه هذه الآیة و ان من ادمنها قضی الله دینه و اذهب وسوسة صدره.

جلد۱. از اواخر مقدمه تا پایان سوره اسراء (بنی اسرائیل) است. آیات قرآنی را به طور فشرده تفسیر و ذیل هر آیه روایات منقوله را نیز ذکر می‌نماید؛ خط: نستعلیق، کا: محمد ظهیر بن محمد معصوم اصفهانی، تا: ۲۰ رمضان ۱۱۱۱ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۶۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ – ۱۸۳]

۶۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۹۰

آغاز: و علی سمعهم ای اسماعهم وهی الاذان، غشاوة ای غطاء؛ **انجام:** و فی الحدیث جاء الناس من الجن ای خلق منهم ثم قال من الجنة و الناس ای الخلق من الجنة و الناس و الله اعلم بالصواب

از اوائل سوره بقره تا آخر قرآن است، تفسیر سنی است، گویا از نجم الدین ابی حفص عمر بن محمد نسفی متوفی ۵۳۷ق باشد، تفسیری است مختصر که مفسر برخی از آیاتی که واضح بوده توضیح نداده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک برگ)؛ مصحح با رمز «صح»، در سطر آخر صفحه چهارم از آیه «و علی سمعهم» اوائل سوره بقره شروع کرده، نام کتاب با خط مغایر چنین تعیین شده: «تفسیر مایحتاج الی التفسیر من البقرة الی سورة الناس»؛ ایضا جمله دیگری به این عبارت آمده «من مؤلفات صاحب التفسیر فی التفسیر کما علم منتصریحه فی بعض الموارد» اگر این گفتار صحیح باشد مولف آن نجم الدین ابی حفص عمر بن محمد نسفی حنفی متوفای ۵۳۷ق است و یا امام ابی القاسم عبدالکریم بن هوازن قشیری متوفای ۴۶۵ق خواهد بود؛ مهر: «حب علی پیرو دین نبی» با تاریخ ۱۱۱۱ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره ای؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۰گ، ۱۵ سطر (۶×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۵۶]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۹۰

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ – ۱۸]

۶۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۶۵

آغاز: رب العالمین، ای: مدبر جمیع ما سواه و خالقهم و رازقهم و حافظهم و مالکهم فان الرب فی الاصل بمعنی التربیة

تاریخ فراغت از تالیف: ۴ صفر ۱۱۲۷ق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ صفر ۱۱۳۰ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۱۳۱]

۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۹۸/۱۰

آغاز: عم أصله عن ما یتسائلون سأل بعضهم بعضاً فی هذا الاستفهام تفخیم لشأن ما یتسائلون؛ **انجام:** و لسوف یرضی اذا أدخله الله الجنة، سبق ثواب قراءتها فی سورة الشمس.

تفسیر مزجی مختصر توضیحی است بر آخرین جزء از قرآن مجید (جزء عم) و بیشتر نقل‌هایش از علی بن ابراهیم قمی و مجمع البیان طبرسی می‌باشد. در این نسخه تا سوره اللیل نوشته شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد جواد بن مرتضی طباطبائی اصفهانی (نوه صاحب رساله آخر)، تا: ۳ جمادی الاول ۱۱۹۸ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۶گ (۱۰۲ر–۱۱۷پ)، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱۹ – ۲۹۵]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۴۱

آغاز: بسملة، الم مفسر فی اول البقرة تنزیل الکتاب أی هذه الآیات تنزیل الکتاب الذی و عدتم به لاریب فیه أی لاشک فیه انه وحی من رب العالمین و المعنی اذ لاریب فیه للمهتدین و ان کان قد ارتاب فیه خلق من المبطلین لا یعتدبهم لانه لیس بموضع الشک؛ **انجام:** . فان الله کان بعباده بصیرا أی هو بصیر بمکانهم یؤاخذهم حیث کانوا و قیل بصیر باعمالهم فیجازیهم علیها.

مفسر شیعی است. از سوره سجده تا پایان فاطر. تفسیری است موجز که مؤلف ابتدا بندی از آیات را ذکر نموده سپس به توضیح و تفسیر آنها و همچنین فضیلت تلاوت سوره، شأن نزول، رخدادهای تاریخی و روایاتی که در ذیل آیات وارد شده پرداخته است. از این‌که مفسر گاهی مطالب را به سور گذشته یا آینده حواله می‌دهد معلوم می‌شود کل قرآن مجید را تفسیر نموده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ به وسیله سیدرضا امیر شهیدی در شهریور ۱۳۴۸ به کتابخانه تحویل گردیده؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۲ – ۱۸۹]

۶۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۰۵

آغاز: یشرون له الی؛ **انجام:** سمی العباده دی و جاء فی الحدیث

از سوره یونس تا ابراهیم. تفسیر کوتاه است. برای نشانی: «سورة هود مکیة ... بسمله. الرا کتاب احکمت آیاته. قال ابن عباس لم ینسخ بکتاب کما نسخت الکتب و الشرایع به. ثم فصلت بینت بالاحکام و الحلال و الحرام. و قال الحسن احکمت بالامر و النهی، ثم فصلت»؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام، محشی؛ مهر: «محمد امین بن عبدالقادر ۱۲۸۵» (بیضی)؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، فاقد جلد، ۷۶گ، ۲۲ سطر (۱۴/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۵۳]

۶۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۰۶

آغاز: سورة المریم (وصالی شده). امال ابوعمرو الهاء. لن اللغات اسماء التهجی بات له. و ابن عامر و حمزة الیاء. و ابوبکر کلیهما، و نافع بین و عاصم، و ابن کثیر یظهرون دال الهجاء عن؛ **انجام:** من الجنة و الناس، بیان للواسواس ... فان نسیان حق الله یعم الثقلین. عن

النبی ص قرائة المعوذین فکانما قراة الکتب التی انزله الله تعالی. تم.
تفسیری است کوتاه و ادبی، با ذکر قراأت آن به روایت قراء سبعة، از نظر کمیت در حدود «مواهب علیه»ی کاشفی؛ خط: نستعلیق روشن، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ برگ‌های آغاز نقل از کشاف و شرح المفتاح دارد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی تیماج زیتونی، ۲۴۵گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۹/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲ – ۵۳]

۶۸. **تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۰۱**

آغاز: قوله تعالی ان الله اصطفاک و طهرک و اصطفاک (سوره آل عمران، آیه ۴۲). قلنا الاصطفاء الاول للعباده التی هی الخدمة بیت المقدس و تخصیصها بقولها فی النذر مع کونها انثی و الاصطفاء الثانی؛ **انجام:** سورة الفرقان. فان قیل الخلق هو التقدیر. و منه قوله تعالی: و اذا تخلق من الطیر ای تقدره، فما معنی قوله تعالی و خلق کل شیی فقدره تقدیراً، فکانه قال تعالی و قدر کلی شیی فقدره تقدیرا. قلنا الخلق من الله تعالی بمعنی الایجاد و الاحداث، فمعناه وجد کل شیی مقدر و مستولی.
تفسیر همه آیه‌ها نیست. واژه و عبارت‌های خاصی را برگزیده، با سربندهای «فان قیل، قلنا» تفسیر کرده است. برای نشانی: «سورة النساء فان قیل قوله تعالی و خلق منها زوجها، اذا کانت حوا مخلوقة من آدم و نحن مخلوقون منه یکون نسبة حوا الی آدم، نسبت الوالد، لانها متفرعة منه، فیکون اختاً لنا، لا اماً. قلنا. قال بعض المفسرین من بیان الجنس، لا للتبعیض. فمعناه و خلق من جنسها زوجها. کما فی قوله تعالی: جائکم رسول من نفسکم»؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه» و برخی با امضای «بهاءالدین الحسینی»؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: مقوا روکش ابری، ۵۹گ، ۱۹سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۵۴]

۶۹. **مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۴۹**

آغاز: بسمله اعوذ بالله من الشیطان الرجیم یا ایها الذین آمنوا لاتبطلوا صدقاتکم ای اجورها بالمن و الاذی ابطالا کالذی ای کابطال نفقة الذی ینفق ماله رئاء الناس مرائیالهم
نسخه‌ای است بدون خطبه و خاتمه لذا نام اصلی آن به دست نیامد، تفسیری است به شیوه اهل سنت که موجودی آن شامل آیاتی در زمینه‌های صدقات، احسان، احسان بوالدین و ذی القربی ... نویسنده در آغاز آیه‌ای را ذکر می‌کند با ترجمه‌اش به نقل از تفسیر جلالین و سپس تفسیر آن آیه را به طور مختصر آورده است به نقل از کتاب‌های ذخر العابدین، احادیث اربعینیه، مصابیح، تفسیر در المنثور سیوطی، زهرة الریاض، معالم التنزیل، تفسیر قاضی بیضاوی، تنبیه الغافلین، مرشد المتأهلین، بهجة الانوار، ابن ملک، شرح الطریقة، مخلص الطریقة، زبدة الواعظین، فردوس الاحادیث (که شاید همان فردوس الاخبار ابی شجاع شیرویه متوفی ۵۰۹ هـ ق باشد ؟)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ فرنگی، جلد: مقوا، عطف مشمع مشکی، ۱۱۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۰۰۵]

۷۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷/۶**

آغاز: قوله تعالی اصلوتک تأمرک ان نترک ما یعبد آباؤنا او ان نفعل فی اموالنا ما نشاء. فانه یتبادر الی الذهن عطف ان نفعل علی ان نترک و هو علی ما ذکر فی المغنی باطل؛ **انجام:** و جماعة ذو اربعة فکل جنس منفرد بعدد. تمت.
نکات متعلق به بعض آیات. تفسیر آیاتی است پراکنده، از سوره‌های هود، مریم، بقره، الصافات، انعام، اعلی، احقاف، نجم، یوسف، النساء، روم، کهف، انفال، قمر، زخرف. از مفسر آن، نامی به میان نیامده است. ولی به نظر می‌رسد که مطالب آن از مغنی اللبیب استنساخ شده است. در مغنی استفاده زیادی از قرآن برای مثال در بحث‌های نحوی شده است و رساله حاضر بعض آیاتی را که مغنی در باره آنها بحث کرده، جمع‌آوری نموده است. اخیراً کتابی با نان «اعراب القرآن الکریم من مغنی اللبیب» توسط عبدالرزاق الشوا تهیه شده که تمامی آیاتی که در مغنی اللبیب مورد بحث قرار گرفته به ترتیب سوره‌های قرآنی و شماره آیات آورده است. ولی این رساله حداقل تقدم زمانی دارد؛ **چاپ:** آفاق نور، شماره ۶، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، پائیز و زمستان ۱۳۸۶ش، با تصحیح عبدالکریم کیوانژاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ واقف: عضد الملک، قرن ۱۳ ق؛ کاغذ: استانبولی نباتی و آبی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۷ص (۳۳–۳۹)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۵۵]

۷۱. **شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۴۷**

آغاز: سورة الکهف مکیه ... بسمله – الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب ای القرآن رتب استحقاق الحمد علی انزاله تنبیهاً علی انه اعظم نعمائه؛ **انجام:** من قرء العوذتین فکانما قرأ الکتب التی انزلها الله تعالی ... کتبه ... علی میرزا ابن علیخان الفتح آبادی و اتفق الفراغ من کتابته فی خامس شهر صفر المظفر سنة ثلث و اربعین و مائتان بعد الالف من الهجرة (۱۲۴۳ هـق) مهر الله اکبر.
این کتاب جلد دوم تفسیر است زیرا که از سوره «الکهف» آغاز و به آخر قرآن خاتمه می‌یابد؛ خط: نسخ، کا: علی میرزا ابن علیخان فتح آبادی، تا: صفر ۱۲۴۳ق؛ مهر: «الله اکبر» (مربع)؛ کاغذ: نخودی کمرنگ براق، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۵۳۲ص (۵۳۱ص)، ۲۱ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۱ – ۶۹]

۷۲. **خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۷۱**

آغاز: سورة فاتحة الکتاب سبع آیات مکیه بلا خلاف بسم الله و انما اقحم الاسم للدلالة علی انه یستعان به کمسماه و اصل اسم سمو؛ **انجام:** و یجوز ان یکون من لابتداء الغایة و تعلق بیوسوس فی صدورهم من جهة الجن و من جهة الناس.
خط: نسخ، کا: آخوند ملا بشیر بن ملا لطفعلی، تا: ۱۲۵۷ق؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۱ – ۲۵۷]

۷۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۷۰

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی تجلی للممکنات بطراز النقطة المنفصلة من لجة الابداع لها بها الیها؛ **انجام:** و لقد اشرف فیها الیها و الی ههنا قد اخذت القلم من الجریان باذن الرحمن. انجامه: و لقد فرغت من ابداعها فی تفسیر جزء تام من اول الکتاب فی شهر ذی الحجة الحرام متوالیاً فی سنه ۱۲۶۰ و صلی الله علی محمد و آله و الحمدلله رب العالمین و السلام.

تفسیر جزء اول قرآن است؛ به سبکی پیچیده، مغلق و ابداعی و احتمالاً مربوط به یکی از فرقه‌های خاصه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۶۰ق، کاغذ: کاهی، جلد: تیماج ترنج‌دار، ۲۵۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۴۵ – ۱۲۶]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۷۷/۹

آغاز: بسمله، کهیعص فسر بوجوه فعن الحجه علیه السلام ما معناه انه اشاره الی قصه کربلا فالکاف کربلا و الهاء هلاک العتره و الیاء یزید و العین عطش اهل البیت و الصاد صبرهم؛ **انجام:** شعوبا و قبائل فسر الاول بالعجم و الثانی بالعرب لا یلتکم من اعمالکم ای لا ینقضکم من اجودکم من اللیت.

شرح و تفسیر مختصری است بر کلمات و عبارات مشکله در سوره‌های قرآنی با استفاده از روایات معصومین (ع) در برخی از مواضع. نسخه حاضر از تفسیر سوره مریم تا سوره حجرات دارد؛ خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن محمد صالح مراغی، تا: ۱۲۶۳ق؛ مصحح؛کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج حنایی، ۱۹گ (۹۸پ-۱۱۶پ)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۶-۴۲۴]

۷۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:-۵۸۵۵

آغاز: و هو المعین فی تفسیر الاستعاذة اعوذ امتنع؛ **انجام:** ای الخلق من الجنة و الناس.

بسیار مختصر و کوتاه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۲۰ رجب ۱۲۶۴ق، جا: دیه غیاث آباد فراهان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۶گ، ۱۴ سطر، قطع: جیبی [آستانه قم: ۹۰]

۷۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۶۱-عکسی

آغاز: جلد دویم. سورة الرعد. مکیة و هی ثلاث و اربعون آیة. و قیل هی مدنیة الا آیتین نزلنا بمکة و لو ان قرانا و ما بعد ها کوفی و اربع حجازی و خمس آیات بصری و سبع شامی ... بسمله، «المرا» علی قرائة ث قالون حفص و المر علی قرائة الحمرة «تلک آیات الکتاب و الذی» مهتدا؛ **انجام:** سورة الناس ... و هی مکیة و قیل مدنیة. بسمله. «قل اعوذ برب الناس» قیل الاجنة لانه یربهم «ملک الناس» قیل الاطفال لانه یملکهم ... و قد تم فی الثالث من الثانی من التاسع من الثالث من الثانی من الهجرة ...

از آغاز سوره رعد تا پایان قرآن؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۹۴؛ ۸۱۲ص، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۸۱]

۷۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۳۹/۲-۱۳/۱۹

آغاز: من جهة دعوتهم الی الایمان والدین ما فی تفسیر الامام من قولهم علیهم السلام الرحیم بعباده المؤمنین فی تخفیفه علیهم طاعته و بعبادة الکافرین فی الوفق فی دعائهم الی موافقته؛ **انجام:** فان من یرکب من القبایح و الفواحش مراکب فسقة فقهاء العامه فلا تقبلوا منهم عنا شیئا و لا کرامة لهم فویل شدة ...

از آغاز تا تفسیر آیه لایعلمون الا امانی. گویا بخشی از تفسیر صافی فیض کاشانی است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴گ، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۲- ۹۷۴]

۷۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۱۱-۱۴/۶۱

آغاز: جهولا لم یعرف قدر الجنة لانه اخذها بغیر العمل ویقال لم یدر ما یکون من اولاده فی قبول الامانة؛ **انجام:** السورة التی یذکر فیها السبا و هی کلها مکیة بسمله الحمد لله ای علی وجه التعظیم وهو ان صنع الی خلقه فحمدوه وشکروه یعنی احمده و یقال الالوهیة و الواحدانیة لله.

از سوره سبأ تا آخر. مانند انوار التنزیل بیضاوی، ولی غیر از آن و همچنین غیر از تفسیر جلالین. این تفسیر به صورت ادبی و لغوی برگزار شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج کرم رنگ، ۱۷۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ – ۹۹۶]

۷۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۰۱

آغاز: سوره بقره، الم اکثر المفسرین علی ان حرف الف اشارة الی انا و اللاّم اشارة الی لفظ الجلالة و المیم الی اعلم فیصیر المراد انا الله الا علم ... ذلک الکتاب ذلک اشارة الی کتاب و وعد الله النبی بحیث یبقی الی الیوم؛ **انجام:** فکأنهم فاقد بها او حقیقة عند الحشر ثم یخلق فیهم الحواس لوزاب و الخطاب حیث سکن لهبها زد ناهم لهبها سعیراً اشتغالاً رفاتاً ترا با مثلهم ای ماة مثل مادة کانوا علیها او المثل ...

از اول سوره بقره تا آخر سوره اسراء را شامل است. تفسیر مختصر و موجزی است که فقط بعضی الفاظ مشکله آیات را به ترتیب سوره‌های قرآن گزارش می‌کند و اغلب شرح لفظی است و در پاره ای موارد شأن نزول را هم ذکر می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: حسن بن محمد، بهبهانی در شعبان ۱۳۱۲؛ جلد: تیماج، ۲۶۷ص، ۱۵ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲- ۱۱۹]

۸۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۷۱

آغاز: ان الذین آمنوا باسرار القران و لطائف الفرقان و عرفوا الذات الاحدی منزها عن مضاهات الشریک و الامثال مقدسا عن الاشباه و الانداد و عملوا الصالحات بخلوة الاخلاص و الانقطاع عن الاعراض و الاغراض

آغاز سوره مریم: تفسیر سورة کهیعص بسمله. بسم الله الموصوف بالاحدیة الرحمن الذی بشر عبده زکریا بیحیی الرحیم الذی کلم عیسی فی المهد و جعله من الصالحین؛ **انجام:** فاحبط الله اعمالهم ابطل الله جهادهم لانه ما کان لله مخلصا و کان ذلک ذلک الاحباط علی الله یسیرا و لیس بعسیر یحسبون الاحزاب لم یذهبوا

تفسیر سنی و عرفانی است. با اندکی از نکات ادبی و اخبار و جز تفسیر گمنام کتابخانه دانشکده ادبیات (فهرست ص ۱۳۰) و از قشیری نیشابوری و سلمی نیشابوری و محیی الدین اندلسی و روزبهان شیرازی و بیضاوی نیست. برای بسمله در آن در هر سوره‌ای تفسیر جداگانه شده درست مانند تفسیر قشیری، شامل تفسیر سوره‌های کهف، مریم، طه، انبیاء، حج، مؤمنون، نور، شعراء، نمل، قصص، عنکبوت، روم، لقمان، سجده، احزاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴۹گ، ۲۱ سطر (۱۳/۵×۲۱)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۹ - ۸۶۵]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۵۷

آغاز: و نصل الی کل حرف بخلاف اکثر الحروف خصوصا للالف لان الالف مخصوصة بالقطع و تکون منقطعة عن الحروف کلها فلما کانت الباء واصلة الرحم بالحروف وصلها الله؛ **انجام:** یا ایها الذین امنوا ای ایها الارواح و القلوب المنوره بنور الایمان.

تفسیر سنی و صوفیانه است. کتاب تفسیری است به مذاق صوفیان. در برخی موارد استشهاد شده است به احادیث مرویه از طریق اهل سنت و جماعت. کاتب در دو مورد از مؤلف با عنوان: «قال الشیخ الامام مصنف الکتاب» یاد کرده است. پنداشته شده که این کتاب تفسیر «بحرالحقائق و المعانی» ابن دایه شیخ نجم الدین رازی است. محتوای این نسخه: تفسیر سوره‌های حمد، بقره، آل عمران، نساء مائده، انعام. اعراف، انفال (تا اوائل آیه ۲۷)، توبه، یونس، هود، یوسف، رعد، ابراهیم، حجر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: شکری و نخودی، جلد: میشنی خرمایی، ۲۲۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳سم [ف: ۱۱ - ۵۶۶]

۸۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۱۹/۹

تفسیری ادبی و تفسیر سوره‌های روم است و حدید محمد و انعام و گویا گرفته از تفسیر دیگری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۴۶گ (۱۳۲پ-۱۷۷پ)، ۱۰ سطر (۴×۹)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۴۲۵]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۴۹

آغاز: کالتوقیت من الوقت لیوم الفصل بیان لیوم التأجیل الذی یفصل فیه بین الخلایق و ما ادریک ما یوم الفصل تعجیب آخر و هو تعظیم لامره و یل مبتدا و ان کان نکرة لانه فی اصله مصدر منصوب ساد مسد فعله و لکنه عدل به الی الرفع للدلالة علی معنی ثبات الهلاک و دوامه للمدعو علیه و نحوه سلام علیکم؛ **انجام:** ان الانسان لفی خسر ان الناس فی خسران فی مساعیهم و مصرف أعمارهم فی مطالبهم و التعریف للجنس.

مختصر و از اهل سنت، به طور اجمال و اختصار آیات را تفسیر و همچنین محل نزول، عدد آیات و بضا انواع قرائت و قواعد نحوی را بیان نموده است. موجودی از آیه سیزدهم سوره مرسلات تا اوایل سوره عصر است؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی و شکری آهار مهره، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۸۵]

۸۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۹۵

آغاز: الحمدلله الذی خلق السموات و الأرض و جعل الظلمات و النور قوله تعالی و جعل الظلمات و النور أی انشأهما و الفرق بین خلق و جعل الذی له مفعول واحد ان خلق فیه معنی التقدیر و جعل فیه معنی التضمین و لذالک عبر عن احداث النور و الظلمة بالجعل تنبیها علی انهما لایقومان بانفسهما کما زعمت الثنویة؛ **انجام:** فان قیل لم قدم الجن علی الانس فی هذه الآیة فالجواب ان لفظ الانس اخف لمکان النون الخفیفة و السین المهموسة و کان الأثقل اولی بأول الکلام من الأخف لنشاط المتکلم و راحته.

احتمالاً از محمد بن محمد علی لاهیجانی. در این کتاب برخی از آیات قرآنی به طور نامنظم به روش فلسفی یا روایی تفسیر و به برخی از نکات دقیق نیز اشاره شده است؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: محمد علی لاهیجانی (مؤلف)، آبان ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۱۵۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۷سم [ف: ۲۲ - ۱۱۱]

۸۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۲۸

آغاز: ذریتی عطف علی الکاف ای و بعض ذریتی کما تقول و زیداً فی جواب سأکرمک ... آغاز سوره آل عمران: بسمله الم الله لا اله الا الله هو انما فتح المیم فی المشهورة و کان حقها ان ... آغاز سوره نساء: بسمله یا ایها الناس خطاب یعم بنی آدم اتقوا ربکم الذی خلقکم من نفس واحده هی آدم و خلق منها زوجها عطف عل خلفکم ای خلقکم ...آغاز سوره بقره: بسمله الم و سایر الالفاظ التی یتهجی بها اسماء مسمیاتها الحروف التی رکبت؛ **انجام:** اذا لم یبعث بعده نبی الأ کان من ذرّیّته مأموراً باتباعه قال و من.

نسخه‌ای است بدون آغاز و انجام و اوراق آن هم آشفته صحافی شده است، لذا نام آن دست نداد، شروع آن از آیه ۱۲۳ سوره بقره «... قال لاینال عهدی الظالمین» است تا آخر سوره بقره و سوره آل عمران و سوره نساء و پس از آن آغاز سوره بقره شروع می‌شود که جای آن در اول این تفسیر است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با امضاء «بهاء الدین محمد»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: گالینگور سرخ، عطف پارچه مشکی، ۱۹ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۴ - ۱۹۲۸]

۸۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۹۷

آغاز: واذکروا الله فی ایام معدودات فمن تعجل فی یومین ... ای واذکروا فی ایام التشریق فی ذاالحجة بعد النحرا و الذبح و هی التکبیر بعد صلوة العید و یکون. ثم الواو للاستیناف. اذکروا صیغة جمع المذکر من امر حاضر معلوم سالم متعد من باب نصر ضمیره فاعله الله مفعول به

تفسیر شیعی است. ممکن است که از جزائری یا نراقی باشد. از حزب سوم از جزو دوم از سوره بقره تا آخر سوره نساء را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۴گ، ۲۷ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳ - ۱۰۱۴]

۸۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۷۳

آغاز: الحمدلله الذی تجلی للممکنات بطراز النقطة المنفصلة من لجة الابداع؛ **انجام:** و ان بعدها لم یبق من حرف الالف وحده ذلک منتهی حدها لاولی الالباب.

به روش گروه بابی و بهائی است. در دو بخش که نخستین آن در ذیحجه ۱۲۶۰ به انجام رسیده، یک‌سالی پیش از آشکار شدن سید علی محمد شیرازی باب رهبر بابیان که تاریخ آن ۱۲۶۱ است، تنها تفسیر سورة البقرة است و باید از همو باشد. (نشریه ۴۶۴/۴، مواد بررسی تاریخ آیین بابی از ادوارد براون به انگلیسی چاپ ۱۹۱۸ کمبریج ص ۲۰۲، ترجمه انگلیسی تاریخ جدید میرزا حسین همدانی از همو چاپ کمبریج در ۱۸۹۳ ص ۳۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۱۶۶گ، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۴سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۸۸. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۵۸۷

از آغاز تا سوره کهف؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۱۷ شوال ۱۳۷۷ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲۷۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۳۷۰]

۸۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۱۳/۱

آغاز: بسمله سورة البقره الم الحروف المعجمة المفتح بها السور الکریمة المروی عن ائمتنا علیهم السلام انها من المتشابهات التی استأثر الله عزوجل یعلمها بعلمه؛ **انجام:** ثم توفی کل نفس ما کسبت ... و فی الایة دلالة علی فساد قول المجبرة ان الله لوعذب اولیائه لم یکن ذلک منه ظلما لانه بین انه لولم یوفها ما کسبت لکان ظلماً

از اول تا آخر. تعدادی از آیات شریفه قرآن کریم از سوره بقره و آل عمران انتخاب و توضیحاتی درباره آنها داده شده است. اکثر آیات شریفه از آیات الاحکام هستند. در تفسیر آیات به روایات استناد می‌کند و غالباً برای آیات اسم خاص نهاده مانند آیة الرفث، آیة الحج، آیة التهلکة، آیة المحیض، آیة النهی ... مؤلف از مجمع البیان نقل می‌کند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوای آبی، عطف پارچه قرمز، ۵۵گ (۱ر-۵۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۱۹/۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۵]

۹۰. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۵۰

آغاز: بسمله فمن کان یرجو لقاء ربه ای یطمع فی لقاء ثواب ربه وقیل من یخشی لقاء عقاب ربه وقیل ان الرجاء یشتمل کلا المعنیین؛ **انجام:** ثم نادی باعلی صوته یارب عیسی بن مریم لا تبارک فی قتلته والمعین علیه والخانه

شامل تفسیر آیات «فمن کان یرجو لقاء ربه ...» و «و یوم حنین اذا اعجبتکم کثرتکم ...» و «انا انزلناه فی لیلة القدر» تا آخر سوره قدر و «لایغتب بعضکم بعضاً ...» و «قل اعوذ برب الفلق ...» و «یا ایها الذین امنوا لم تقولون ما لاتفعلون» و «و لاتطع کل حلاف مهین» مؤلف در تفسیر آیات از روایات اهل بیت (ع) بهره می‌برد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مرحوم سید محمد رضا طبسی حائری در اول نسخه اسم کتاب را «مجالس عدیدة فی تفسیر بعض الایات» مرقوم فرموده‌اند؛ جلد: مقوای سرخ با عطف پارچه قرمز، ۵۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۵]

۹۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۸۱۳-۱۵/۵۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله رب العالمین ... الرب اما مصدر بمعنی التربیة وهی تبلیغ الشئ کماله تدریجا وصف به للمبالغة کالعدل واما صفة مشبهة من ربه یربه. مفتاح؛ **انجام:** ان الذین عندک ربک لایستکبرون عن عبادته ویسبحونه

در این نسخه ابتدا قرآن کریم به صورت هفت سطری تحریر و پس از آن آیات در لابه‌لای سطور و حواشی به صورت لغوی و توضیحی تفسیر شده است. این تفسیر صورت لغوی و بیشتر جنبه ادبی و توضیحی دارد. از اول تا آیه «ان الذین عند ربک لایستکبرون عن عبادته ویسبجونه ...»؛ خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: عبدالباقی؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۱۴گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۹۶]

۹۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۶۴/۴-۳۱/۴۴

آغاز: وعلی سمعهم ای اسماعهم و هی الاذان غشاوة ای غطاء یخادعون الله علی زعمهم ای یظنون انهم یخفون ذلک من الله و ما یخدعون الا انفسهم ای؛ **انجام:** و فی الحدیث جاء ناس من الجن الی خلق منهم ثم قال من الجنة والناس الی الخلق من الجنة و الناس و الله اعلم بالصواب.

مختصر و مزجی، کلمات مشکله در آیات را معنا می‌کند؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۵گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۷۵]

۹۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۳۷-۳۹/۱۱۷

آغاز: و قال قتلتنی فلان وثلاث لابن عم و مات مخرما المیراث و قتلا قال تعالی کذلک الاحیاء یحیی الموتی و یریکم آیاته؛ **انجام:** لقوله تعالی لاینال عهد الظالمین قال تعالی و ارزق من کفر فامتعه بالتشدید و التحقیق فی

تفسیر مختصر و مزجی است بر قرآن کریم که در نسخه حاضر از آیه شریفه «کذلک یحیی الله المونی و یریکم آیاته لعلکم تتقون» تا آیه مبارکه «و ارزق اهله من الثمراث من آمن منهم بالله و الیوم الاخر ...» را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۷۵]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸

آغاز: قیل فی فی اختیار العباد فی نمایة المتانته و السداد؛ **انجام:** و مرکباته تمت تمت

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی تا [رایانه]

۹۵. بشرویه؛ امیرالمؤمنین؛ شماره نسخه:۱۱۱

آغاز: و فی الجوامع فی الحدیث لاتمکر و لاتعن ماکرا و لا تبغ و لاتعن باغیاً و لاتنکث و لاتعن ناکثا؛ **انجام:** و یقول لک بشر علی بن ابی طالب انی وهبت له الجنة الجنة بحذافیرها بعقته الجاریة فی مرضات فاطمه و فاذا کان یوم القیامة علی یقف علی باب

تفسیری است روایی به این صورت که پاره‌ای از آیات را مؤلف برگزیده و با احادیث اهل بیت (ع) تفسیر نموده است. مؤلف از بحار الانوار مجلسی هم نقل روایت نموده است. از آیه «اذ یمکر لک الذین» (سوره انفال آیه ۳۰) تا «و لذکر الله اکبر» (سوره عنکبوت آیه ۴۵)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای عطف پارچه، ۶۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ]

۹۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۶۹

آغاز: بسمله ... الحمدلله الذی علم القرآن خلق الانسان ... و بعد فهذه نسخة منتخبة من کلام الاولیاء؛ **انجام:** و آخر سیئا ... بعون الله و تقدیره.

گویا از خود مفسر از قرن نهم. از روی تفسیرهای عرایس روزبهان بقلی و حقایق سلمی و بحرالحقایق نجم الدین رازی و التأویلات کاشانی و جز اینها ساخته شده است و رموز آنها بدین‌گونه: «یس = عرایس، بح = بحرالحقایق، حق = حقایق، تل = تأویلات، حی = الکامل الحقیقی، ع = عارف سمنانی، ق = قونوی» در این تفسیر دیده می‌شود؛خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛محشی؛کاغذ:ترمه، جلد: میشن سرمه‌ای، ۴۰۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۴/۵سم [ف: ۱-۱۰۸]

۹۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۱۴/۴

آغاز: من شوائب الفساد فانطلقت الی امها بامرهم جائت بها و الصبی علی ید فرعون بعلله شفقه علیه و هو یبکی یطلب الرضاع ... و ذلک قوله و لتعلم ان وعدالله حق ... فان قلت کیف حل لها ان تاخذ الاجر علی ارضاع ولدها قلت ماکانت تاخذ علی انه جر علی الرضاع؛ **انجام:** تا آیه فتطاول العمر ... کقوله لئلایکون للناس علی الله حجة بعدالرسل ان تقولوا ما جائنا من بشیر و لانذیر لو لاارسلت الینا رسولا فنتبع آیاتک فان قلت کیف استقام هذا المعنی ... و قلت القول هو المقصود بان یکون سببا

مطالب تحت عنوان «فان قلت، قلت» ذکر شده از اواسط سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۹گ، اندازه: ۱۵×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۰۷]

۹۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۶

آغاز: سورة الشوری مکیة و هی خمس و ثلاثون آیة و مناسبتها لما قبلها قوله فیهم آیاتنا؛ **انجام:** یکوی القلوب اذا بها اتی الموقف و قال آخر.

تفسیر مفصلی است که اقوال قدمای مفسرین را بسیار می‌آورد و در آنها اظهارنظر می‌نماید. قطعه‌ای از آیات را انتخاب نموده پس از آن تفسیر می‌کند و شرح می‌دهد. پس از ذکر آیه‌های مورد نظر عنوان «یقول الحق جل جلاله» تکرار می‌شود. نسخه حاضر از سوره شوری شروع می‌شود و به اوایل سوره ق ختم می‌گردد؛ خط: مغربی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۹گ، ۳۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۳ - ۲۵۷]

۹۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۴

آغاز: من الرسل مثله او أوحی الیک و الی کل واحد ممن قبلک لئن اشر کت کقولهم کسانا حلة؛ **انجام:** ان الی ربک الرجعی بالفناء الذاتی فلاذات.

تفسیر مفصلی که از نواحی مختلفه در آیات بحث می‌کند، بحثها پس از هر چند آیه تحت این عناوین می‌باشند «اللغة، الاعراب، المعانی و البیان، التفسیر، التأویل»، و در قسمت تأویلش مطالب عرفانی زیادی می‌آورد. نسخه حاضر از آیه «و سیق الذین کفروا الی جهنم زمراً» [الزمر: ۷۱] شروع می‌شود و به سوره اقرأ ختم می‌گردد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۲۵۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱ - ۳۱۱]

۱۰۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۰۷

آغاز: ما شهد من قبل لتأکید الکلام و روی عن سعید بن جبیر انه قال کان حول الکعبة ثلاثمائة و ستون صنماً

تفسیر مختصری است از یکی از علمای اهل سنت با نقل بعضی از روایت‌ها و اقوال مفسرین صحابه و تابعین، با عناوین «قوله تعالی» در بعضی از آیه‌ها؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ نسخه قدیم و نفیس؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۴۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۱ - ۶]

۱۰۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۱۲

آغاز: و قال القتیبی فی قوله تعالی و لیخش الذین لو ترکوا من خلفهم معناه و لیخش من تکفل الیتامی

تفسیر مختصری است با عناوین «قوله تعالی» و بیشتر درباره توضیح عبارات گفتگو کرده و عبارت‌های بزرگان مفسرین صدر اسلام را نقل می‌کند. از آیه «یوصیکم الله فی أولادکم» [سورة النساء: ۱۱] تا آیه «و من أحیاها فکأنما أحیا الناس» [سورة المائدة: ۳۲]؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه قدیم، برگ‌ها در صحافی درهم شده است، مصحح؛ جلد: پارچه الوان، ۱۷۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۱۲۶]

۱۰۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۸۲

آغاز: لانه یرجع بعضه الی بعض کالماء و آل الرجل شخصه لانه لایفارقه فهو مرجعه و الاصل ءال فأبدلت من احداهما مدة؛ **انجام:** قال هابیل لان قصدت قتلی فأنا لا أقصد قتلک هذا استسلام منه و فی الخبر کن عبدالله المقتول.

تفسیر مختصری است با توجه به اسباب النزول و اختلاف اقوال مفسران بدون ذکر نام آنها و ذکر بعضی از موضوعات ادبی. این نسخه مشتمل بر تفسیر سوره بقره تا سوره مائده است. نسخه قدیم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج، ۲۷۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۹ - ۲۷۹]

۱۰۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۹۲

آغاز: و فی أخری انها من حروف اسم الله الاعظم المقطع فی القرآن؛ **انجام:** أن یبلغ محله مکانه المعهود الذی یحل فیه نحره أی یجب ...
تفسیر مزجی مختصری است با تذکر آنچه را که تذکر آن لازم است از فوائد ادبی و بعضی از مطالب تاریخی و جز اینها، و نسخه حاضر از سوره بقره تا سوره فتح می‌باشد. آیة الله نجفی مرعشی روی برگی قبل از کتاب نوشته‌اند که این تفسیر از یکی از بزرگان شیعه می‌باشد که از شاگردان صاحب بحار و وافی بوده و شاید کتاب «کنز الدقائق» جمال الدین قمی باشد. ولی پس از تطبیق معلوم شد که تفسیر دیگری است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۵۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۰ – ۳۶۸]

۱۰۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۰۴

آغاز: الحمدلله وقفنا لافضل الطاعات و وقفنا علی کیفیة اکتساب اکمل السعادات و هدانا الی ان قلنا اعوذ بالله من الشیطان الرجیم
از ابوالقاسم. تفسیر مختصر فلسفی است، انتخاب شده از تفسیر صغیر منتخب از تفسیر کبیر فخر الدین رازی «مفاتیح الغیب». قطعه‌ای از آیه‌ها را آورده و تفسیر می‌کند با حذف رد و ایرادهای مفصل و مسائل بسیاری که رازی در تفسیر خود آورده است. این قطعه که از آغاز قرآن تا پایان سوره زمر می‌باشد در سال ۹۹۴ انتخاب شده است؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: ابوالقاسم مؤلف، بی‌تا؛ تملک: عبدالله بن حسین تبریزی، مهدی لاجوردی کاشانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۳ – ۸۶]

۱۰۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۴۸

آغاز: بقرة قالوا اتتخذنا هزوا مهز و ابنا حیث تحسبنا بمثل ذلک قال اعوذ امتنع بالله من ان یکون من الجاهلین المستهزئین فلما علموا انه عزم؛ **انجام:** واغطش لیلها اظلمه و اخرج ضحاها ابرز نور شمسها و اضاف الیها اللیل لانه ظلها و الشمس لانه سراجها و الارض بعد ذلک دحاها بسطها و کانت مخلوقة قبل السماء من غیر دحو
تفسیر سنی است و تا اواسط سوره نازعات رادر بر دارد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول، مصحح، محشی؛ جلد: گالینگور آبی، ۳۷۰گ، ۲۱ سطر [ف: ۱ – ۶۰]

۱۰۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۵۰

آغاز: طلقها ان کانت تحیض نقتد بالاقراء الذی قال الله عزوجل، و اما قوله لیس البر بان تأتو البیوت من ظهورها؛ **انجام:** ثم یقول الله تبارک و تعالی لی ولک قوما و القیا من ابغضکما
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوایی روکش کاغذ چهره‌ای، ۱۴۲گ، ۲۹ سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۵ – ۱۷۸۱]

۱۰۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۴۹

آغاز: فلسطین سجدوا – ملاحظین فکذا یتصف وجوههم خذوا ما آتیناکم؛ **انجام:** فکلوا مما غنمتم حلالا طیبا.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری سبز و مشکی، ۷۶گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۹)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۴ – ۱۲۹۷]

۱۰۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۴۷

آغاز: سورة مریم مکیه، الا آیة السجده و هی ثمان او تسع و تسعون آیة – بسمله، امال ابو عمرو، الهاء لان الفات اسماء التهجی یا آت؛ **انجام:** مثل الله حالهم فی انهم یعاقبون.
این نسخه از سوره مریم تا سوره تحریم را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی:آغاز و انجام؛اهدایی:وزیری؛کاغذ:سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۲۹۴گ، ۲۱ سطر (۱۰×۲۶) [ف: ۴–۱۴۸۲]

۱۰۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۶۴۷

آغاز: هذا هو قول المهجور و عن ابی عباس رضی الله عنهما کلها مکیة الا قوله فلعلک تارک الایة و قال مقاتل مکیة الا قوله فلعلک تارک الایة و قوله اولئک یومنون به نزلت فی ابن سلام و اصحابه و قوله ان الحسنات یذهبن السیئات نزلت فی ... مبتدا و خبر المراد بالکتاب السورة او القرآن او بجعلها سورا فح یکون المراد بالایات ایات القرآن و التاویل بان المراد جعل معانی ایات هذه السورة مذکورة فی سور تکلف بعید و قرء ثم فصلت ابن کثیر فی روایة بفتحتین خفیفتین ای فرقت؛ **انجام:** و لعله الاختتام بالمعوذتین و الله اعلم اشارة من الله تعالی الی ان الانسان و ان بلغ الی ذروة الکمال و غاص فی لجة الوصال لا بدان یتعوذ الی رب الناس من شر الوسواس ... و نعوذ بالله العظیم من شر الوسواس الخناس الشیطان الرجیم قد تم هذا الکتاب بعون الله الملک العزیز الوهاب فی الیوم الخامس من شهر ذی الحجه الحرام من شهور سنه ثلاث وثمانین بعد الالف من الهجرة النبویة علی صاحبها افضل الصلوة و التحیة و علی آله و صحبه اجمعین و سلم تسلیما کثیرا الی یوم الدین.
از سوره هود تا آخر قرآن؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری کوچک [رشت و همدان: ف: – ۱۲۹۵]

۱۱۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۳۱

آغاز: للمسمی الغیر المتالف من الاصحاب المتجه باختلاف الامم و الاعصار واردة المسمی منه بعید لعدم اشتهاره بهذا المعنی و قوله تعالی سبح اسم ربک الاعلی المراد منه تنزیه اللفظ و هو منهم فیه کقوله: الی الحول ثم اسم السلام علیکما و رای ابی الحسن الاشعری ان المراد ... الرحمن الرحیم صفتان للمبالغة من رحم ... .کا الغضیان من غضب و العلیم من علم ... و فی کتاب الاهلیلجة قال الصادق (ع) ان الرحمة و ما یحدث لنا منها شفقة و منها جوروان رحمة الله ثوابه لخلقه و الرحمة من العباد شیئان احدهما؛ **انجام:** ان تعذبهم فانهم عبادک تملکهم و تطلع علی جرائمهم فیه تنبیه علی انهم استحقوا ذلک لانهم عبادک و قد عبدوا غیرک و ان تغفرلهم فانک انت العزیز الحکیم فلا هجرو لا استقباح فانک

القادر القوی علی الثواب و العقاب الذی ... فیقول الله یا محمد هل بلغک جبرئیل ما اوحیت الیک و ارسلته به الیک من کتابی و حکمتی و علمی و هل اوحی ذلک الیک فیقول رسول الله ص نعم یا رب قد بلغنی جمیع ما اوحیته الیه و ارسلته به من کتابک و حکمتک

در فضیلت و تفسیر بسمله و سوره حمد تا آیه «ان تعذبهم فانهم عبادک و ان تغفر لهم فانک انت الغفور الرحیم» از سوره مائده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: – ۱۲۹۵]

۱۱۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۵۳

آغاز: فلایقبل نفسک ان لم یومنوا ان نشاء ننزل علیهم من آیة، آیه یعنی علامة فظلت یعنی فصارت اعناقهم لها خاضعین یعنی ننزل علیهم انه تضطرهم الی ان یومنوا و لکنه لم یفعل و اذا آمنوا بعد معاینة العذاب لم ینفعهم الایمان ... قوله نعم طسم تلک آیات الکتاب المبین لعلک باخع نفسک الا تکونوا مومنین ان نشا ننزل علیهم من السماء آیة فظلت؛ **انجام:** و قالواربنا انا طعنا سادتنا و کبرائنا فاضلونا السبیلا ربنا آتهم ضعفین من العذاب و العنهم لعنا کبیرا الایة انه لا شفیع لهم یرفع عنهم العذاب ... و قوله تعالی ان الله و ملائکته یصلون علی النبی ص یشیر لهذا الاختصاص الی کمال ... و منها المشاهدة و منها الجذبة و منها القربة و منها الشرب و منها الذین و منها الشکر و منها التجلی و منها الغناء فی الله و منها ... و هذا هو حقیقة صداقة الله علی عباده بحسب المراتب ان الذین یوذون الله و رسوله بان لا یومنوا بالله.

از آخر سوره فرقان تا اواخر سوره احزاب؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: – ۱۲۹۶]

۱۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۵

آغاز: قال الله فالی و لقد زینا السماء الدنیا بمصابیح و جعلنا رجوماً للشیاطین ... الی ... و من الناس من طعن فیهذه الوجوه؛ **انجام:** و الا لکان مخالفا للکتاب ... هذا علی ان صدق التالی ممنوع اذ وجوب ذبح الولد باقی علی تقدیر الفداء.

تفسیر برخی از آیات قرآن از یکی از علماء اهل سنت رساله‌ای است در تفسیر و توضیح مشکلات پاره‌ای از آیات قرآن بدون ترتیب. مؤلف در نسخه نام برده نشده است لکن به‌طوری‌که از مطالعه مطالب آن به دست می‌آید معاصر افضل زاده بوده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در کنار صفحات چند حاشیه از سعدالدین تفتازانی نقل شده تعلیقه هایی از ملا اسرافیل و نیز چندین تعلیقه با نشان «ح س» بنقل از «تحریر» [تفتازانی] یا «ملا اسرافیل»؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای ضخیم‌تر، ۲۵ص (۵۰۷-۵۳۱)، ۱۳، ۱۵، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۴۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۵۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۵/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۳۸۲]

۱۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۴

آغاز: الحمدلله العلی العالی الولی الوالی الذی یعلم مآلی کحالی و الصلوة و السلام؛ **انجام:** من قرأ سورة انفال و برائت فأنا شفیع له یوم القیمة و شاهد انه بری من النفاق و اعطی عشر حسنات بعدد کل منافق و منافقة و کان العرش و حملته یستغفرون له ایام حیاته.

تفسیر متوسطی است بر قرآن مجید به ترتیب سوره قرآن. مفسر در آن احادیث و روایات شیعه را آورده و در بسیار موارد اقوال مفسرین شیعه نظیر تفسیر علی بن ابراهیم، طبرسی، امام حسن عسکری را نیز متذکر می‌شود و گاه از اهل سنت مانند بیضاوی نیز نقل و نقد می‌کند. در پشت جلد نوشته شده «تفسیر الائمة» نصیری طوسی [الذریعه ۲۳۷/۴؛ مرعشی ۴۵/۳ ش ۸۵۳]، ولی با خصوصیات آن تفسیر تطبیق ندارد. از اول تفسیر تا آخر سوره انفال را شامل است؛ خط: نسخ بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۳۱۲گ، ۲۰ و ۲۵سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم[ف:۳۵-۱۳۴]

۱۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۲۶

آغاز: سوی الله تعالی و قیل الجن و الانس و قیل ... من له عقل و تمییز و قیل اصناف الخلق لان کل صنف عالم الرحمن اسم خاص لله؛ **انجام:** هل ادلکم الآیة فدفعوه الی امه فرضع ففر حوا بذلک قیل بینما ذات.

تفسیر شیعی، از تفسیر سوره حمد تا قسمتی از سوره قصص. تفسیری است مختصر و مزجی که اغلب به توضیح لغوی آیات اکتفا کرده است. مؤلف فقط بعضی از آیات شریفه را شرح و توضیح داده و از آوردن سایر آیات خودداری نموده است. او همچنین از نقل آرای مفسرین اجتناب کرده و در اندک مواردی با لفظ «قیل» اقوالی را نقل می‌کند. در تفسیر آیه «یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک ...» از سوره مائده چنین آمده: «نزلت فی حجة الوداع بغدیر خم فی طریق مکة بالنص علی علی بن ابیطالب علیه السلام بامرة المؤمنین بعد الرسول ... فقال عند ذلک من کنت مولاه فعلی مولاه و من کنت نبیه فعلی امامه ... ثم امر أن ینصب لعلی خیمة و یسلم علیه بامرة المؤمنین فاول من دخل علیه عمر بن خطاب و ابوبکر فقال له بخ بخ لک یا امیرالمؤمنین اصبحت مولای و مولی کل مؤمن و مؤمنة ...». از این جا معلوم می‌شود که مفسر از شیعیان امامیه بوده است. این تفسیر غیر از تفسیر «الوجیز» می باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵ – ۲۱۹]

۱۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۴

آغاز: اتستهزی بنا حین نسألک عن القتیل و تأمرنا بذبح البقره قال اعوذ بالله ای امتنع به ان اکون من المستهزئین بالمؤمنین ... آغاز سوره مریم: کهیعص معناه الله کاف لخلقه هاد لعباده یده فوق ایدیهم عالم ببریته صادق فی وعده ذکر ای هذا ذکر رحمة ربک عبده زکریا ای هذا الذی انزلت علیک ذکر رحمة الله عبده باجابة دعائه لما دعاه؛ **انجام:** و من شر الناس و الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه اجمعین بفضله و کرمه و جوده.

از اواسط سوره بقره تا آخر تفسیر. تفسیر مختصر و مزجی است به ترتیب سور قرآنی، مؤلف از علمای عامه بوده و فقط به تفسیر

کوتاه لفظی و ادبی الفاظ اکتفاء نموده و بعد از هر لفظ برداشت خود را از معنی آن بیان می‌کند. این تفسیر غیر از «انوار التنزیل» قاضی بیضاوی و تفسیر جلالین می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۲۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۳۵ - ۲۲۹]

۱۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۹۴

آغاز: حتی نتابعک و قال آخرون سألوا نصیبهم من الجنة ... تعجیله لهم فی الدنیا ... ذلک عن سعید بن جبیر و قالوا ربنا عجل لنا ...

آغاز سور زمر: سورة الرمز و هی مکیة لها ثلث آیات نزلت بالمدینة فی وحشی قاتل حمزة و دخل المدینة و کان النبی صلی الله علیه لایطیق ان ینظر الیه فتوهم ان الله عز و جل لم تقبل ایمانه فانزل الله تعالی فیه یا عبادی الذین اسرفوا علی انفسهم الی آخر الثلث من ذلک قول الله عز و جل بسم الله الرحمن الرحیم تنزیل الکتاب من الله العزیز الحکیم؛ **انجام:** یهزأ نساء مؤمنات من نساء مؤمنات عسی ان تکن المهزؤ بها خیراً من الهازیات.

ادبی و سنی است. از سوره ص تا سوره حجرات. تفسیری است متوسط به ترتیب سور قرآنی. ابتدا لغات را تجزیه و ترکیب می‌کند و سپس متعرض اسباب نزول و معنی آیات شده و احادیث مربوط به هر آیه را ذکر و از مفسرین مانند مجاهد و عطیه نقل قول می‌کند. این تفسیر غیر از «لباب التأویل» خازن و «معالم التنزیل» بغوی و «کشاف» زمخشری و «تفسیر جلالین» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور سرخ عطف تیماج، ۱۵۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳۵ - ۲۶۱]

۱۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۶/۳

سوره‌های بقره و فرقان و نساء است و شاید از صافی فیض باشد؛ خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۳ص (۲۰۲-۳۴۴)، ۱۴ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۵۲]

۱۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۹

آغاز: الجزو الاول من التفسیر الصغیر بخط مو[لفه] ... (پاره شده) بسمله. و به ثقتی و هو المعین اللهم ارزقنا بفضلک التوفیق فصل فی التجوید الاول النون الساکنة و نون التنوین؛ **انجام:** و بالاخرة هم یوقنون هذه الجمل معطوفة و الاتفاق.

بیشتر این کتاب پس از بحث ادبی درباره هر یک از حروف تهجی از الف تاهاء مسائل نحوی است از جمل و عطف و ربط و اضافه و جز اینها درست نزدیک به مغنی اللبیب ابن هشام، عنوان‌ها «فائده» و «فصل» است. تفسیر سوره حمد را هم ندارد و گویا از قرن ۱۲باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوا، ۷۲گ، ۲۳ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۱۲ - ۲۶۳۳]

۱۱۹. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۸۷

آغاز: مدخلا کریماً (آیه قرآن) ... فی الجنة و یقال الکبایر العمد و الاصوار الغلبة و انزله؛ **انجام:** و من سورة العصر و هی کلها مکیه.

از آیه ۳۱ النساء شروع و به آخر سوره الهیکم التکاثر خاتمه می‌یابد؛ خط: بین کوفی و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ این تفسیر قرآن خیلی قدیمی است؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۳۴۵گ، مختلف السطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱-۷۰]

۱۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۶۸

از سوره بقره تا نحل؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۱۱

آغاز: لکم کان له قلب و ثالثها ان یکون المعنی المبالغه فی الاخبار عن قریه من عباده و علمه بما یبطنون؛ **انجام:** بیان یفهم من سیاق هذین الخبرین ان الله تعالی یخلق خلق اخر لکن الامام ع لم یصرح به تقیه و خوفا من التشنیع و ما یدل علیه تلک الاخبار ...

در تفسیر موضوعی قرآن کریم. در این تفسیر مؤلف ابتدا موضوع مورد بحث را تحت عنوان «باب» و بعد آیات قرآنی مرتبط با آن را تحت نام سوره‌هایش و به ترتیب سوره‌های قرآن کریم آورده و سپس با استفاده از تفاسیر معروف و احادیث و روایات به تفسیر آنها پرداخته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ مهر: «معمار باشی» (مربع)؛ وقف در مدرسه طهران؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: گالینگور زرشکی عطف تیماج زرشکی، ۳۱۸گ، ۲۷ سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۹/۵سم [رایانه]

۱۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۳۰۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی با امضای «شرح، یوسف، ایجاز البیان و ...»؛ یادداشتی مبنی بر وقف کتاب از طرف مؤلف و به تاریخ ۱۲۳۴ [به نظر می‌رسد این تاریخ دستکاری شده باشد]؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبدالرحیم» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای طوسی، ۲۵۲گ، مختلف السطر (۱۴/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱/۵×۲۸سم [رایانه]

۱۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۴۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امرالله صفری [رایانه]

۱۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۱۹۷گ، اندازه: ۱۵×۲۰/۴سم [رایانه]

۱۲۵. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: علیه السلام و الله تعالی هو؛ **انجام:** هو الابتر المنقطع علی کل خیر لا انت.

از سوره صافات تا سوره کوثر و از اهل سنت می‌باشد. با این وجود نسبت به تفسیر آیات مورد علاقه شیعیان تعصب روا نمی‌دارد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی عطف پارچه‌ای، ۲۰۰گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۳۶]

۱۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۳۵

آغاز: بسمله. و به نستعین «یس» و «ن» باخفاء النون فیهما. ابن عامر و الکسائی و ابوبکر قالو ان یخفی النون من یس و یظهر من «نون»، الباقون یظهرون؛ **انجام:** یقول ما آذن لشیء حسن الصوت بالقرآن یجهر به. و الحمدلله رب العالمین حق حمده، کما هو اهله و مستحقه و مستوجبه. و الصلاة علی خیر خلقه محمد و آله و ازواجه و عترته و علی جمیع الانبیاء و المرسلین و سلم تسلیما کثیراً (وافق الفراغ من تعلیق هذا الکتاب المبارک یوم السبت تسع و عشرین من شهر صفر من سنة تسع (ثمان) و ثمانین و ثمان ماة علی ید ... محمد بن ناصرالدین بن یحیی الجبرتی الشهیر بالمدنی عفی عنه ... و الحمدلله رب العالمین).

تفسیری است ادبی، با روش اخباریان، زنجیره سند روایت‌ها در آن یاد شده است و از سندها برمی‌آید که نگارنده از پیشینیان است. از سوره یاسین تا پایان قرآن را دربردارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳ - ۴۵۷]

۱۲۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۵۴

آغاز: در برگ ۳۰: سورة طه بسمله طه قد فخما و فتحا علی الاصل فانهما من اسماء الحروف و قد فخم الطاء لاستعلائه و ... قیل معناه یا رجل او یا انسان علی لغة

مفسر آن از اهل سنت است و از تفسیر کشاف نقل می‌کند، از سوره طه تا سوره ص؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی منقول از معالم و کشاف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴۳گ، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۱۳]

۱۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۹

آغاز: للواحد فحکم الجمیع فیه واحد قوله جل ذکره: قد نری تقلب وجهک فی السماء؛ **انجام:** ذلک بانهم استحبوا الحیوة الدنیا علی الآخرة، السالک اذا اثره علی الحقوق بقی عن الله.

تفسیری است ناقص (از آغاز تا اوایل جزء ثانی کسر دارد و از یک ورق به پایان سوره نحل تا پایان قرآن سقط شده است). در چاپ نخست فهرست، به علت افتادگی‌های زیاد و ناشناس بودن مفسرش، به «تفسیر غیر معروف» نامیده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: عضدالملک؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱ - ۴۲۶]

۱۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۷۲-ف

نسخه اصل: قم، شهاب الدین مرعشی نجفی. اندکی پیش از سورة المومن است تا اندکی از «قرأ»؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۲ - ۶۰]

۱۳۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۶۰-عکسی

آغاز: من رزق فجعلتم منه حراما و حلالا؛ **انجام:** انظر کیف تصرف الآیات

از ناشناس از سوره البقرة تا سوره انعام. برای نشانی: «سورة الانعام مکیة و هی مایة و خمس و ستون آیة کوفی و ست بصری. بسمله. «الحمدلله» تعلیم اللفظ و المعنی مع تعریض الاستغناء ای الحمد له و ان لم یحمده «الذی خلق السموات و الارض» جمع السماوات لانها طباق بعضها فوق بعض»؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۹۷ص، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۱۹)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۸۱]

۱۳۱. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۹۱

تا اوائل سوره آل عمران؛ خط: نسخ ترکی، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۰۰گ [نشریه: ۵ - ۱۸]

۱۳۲. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۲

آغاز: و قال سفین نصلی فیه ... و ارزقنا و انت خیر الرازقین قال الله یعنی المائدة و قراء هل المدینة و ابن عامر و عاصم منزلها بالتشدید لانها نزلت مرات و التفعیل یدل علی التکریر مرة بعد اخری و قرء الاخرون بالتخفیف لقوله انزل علینا

از سوره انعام ۱۵ تا آخر کهف ۱۲؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی تا [نشریه: ۶ - ۵۹۰]

۱۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۸۲

آغاز: بگوید رب العالمین الرحمن الرحیم؛ **انجام:** نمازگذار بهر رکعتی فاتحه بگوید

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی تا [الفبائی: ۱۳۳]

۱۳۴. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۶۸۰

آغاز: الحمدلله الواحد الاحد المتفرد الذی لا من شیئی کان و لامن شیئی خلق ما کون بل قدرة بان بها من الأشیأ و بانت الاشیاء منه ... تا صفحه ۱۴ دون الرسوخ فی علمه جوامع التفسیر. آغاز اصل کتاب: بسم الله الرحمن الرحیم حدثنا ابوالفضل العباس بن محمد بن القاسم بن ... فی قوله الحمدلله قال الشکرلله و فی قوله رب العالمین قال خلق المخلوقین الرحمن بجمیع خلقه الرحیم باالمومنین خاصه؛ **انجام:** بسم اله الرحمن الرحیم قل اعوذ برب الناس و انما هو اعوذ برب الناس ملک الناس اله الناس من شر الوسواس الخناس اسم الشیطان هو فی صدور الناس یوسوس فیها و یویسهم من الخیر ... قال ان القرآن تبیان کل سی حتی و الله ما برک الله له شیئاً یحتاج العباد الیه حتی لایستطیع عبد یقول لو کان هذا انزل من القرآن الا و قد انزل الله فیه تمت الکتاب.

ممکن است جوامع التفسیر تألیف موسی بن اسمعیل باشد. مؤلف تمام قرآن را به اختصار تفسیر کرده و ضمناً روایاتی را مسنداً جهت استشهاد آورده است؛ خط: نسخ، کا: میر احمد کفرانی ابن سلطان‌محمد، بی‌تا، به فرموده میرزا رفیع الدین؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: چرمی آلبالویی، ۴۷۳ص، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۰۵]

۱۳۵. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۲۱/۱۲

فصل یشتمل علی تفسیر ما یقرب من سورتین من سور القرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [تراثنا: س۶ش۴ - ۱۰۲]

۱۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۹۲۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۳×۳۷سم [رایانه]

۱۳۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۳۶

از سوره النمل تا واقعه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عباس محسنی [رایانه]

۱۳۸. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

تفسیر لفظی مختصری که مؤلف برای عامه نگاشته است. در تفسیر سوره الفاتحة می‌آورد: «بسم الله، ای ابداوا و مافتتحوا بتسمية الله تيمنا و تبركا، و الله اسم تفرد به البارى»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۲۳]

۱۳۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۵

آغاز: المفسرون اخذ جبريل بعضا رتى باب المدينه، ثم صاح بهم صيحة و احده فاذاهم خامدون ميتون، يا حسرة على العباد؛ **انجام:** بسم الله الرحمن الرحيم، قل هو الله احد. روى ابو العاليه عن ابى ابن كعب ان المشركين ... قال الله تعالى كذبنى ابن آدم و لم يكن له ذلك و شتمنى و لم يكن له ذلك فاما تكذيبه اياى.

خط:نسخ خوش،بی‌کا،بی‌تا؛قطع:وزیری[رشت و همدان: ف: ۱۶۰۶]

۱۴۰. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶

آغاز: بسمله – عم اصله عن ماوقرى بها ادغمت النون فى الميم فصارت عماوقرى بهاثم حذفت الالف؛ **انجام:** ان اللازم و المتعدى يجرى فى الطبيعى ايضاً – فالاولى ان المذكور قوله لازم و متعد بعد ذكر الطبيعى.

این کتاب شامل تفسیری است از جزء سی ام قرآن که از سوره عم شروع می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی سیر و سفید، جلد: مقوا با تیماج سرخ، ۳۵۳ص، ۱۷ سطر (۷×۱۴/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۷۵]

۱۴۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۵۶۵/۷

آغاز: عم اصله عما استفهام لفخيم المستفهم عنه ثم حذفت الالف فرق بينه و بين الجزء

جزء سی ام قرآن کریم را یکی از علمای عامه تفسیر کرده است و بیشتر به جنبه‌های لفظی و ادبی پرداخته است؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: – ۲۹۷]

۱۴۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۳۸۹-۵۷/۵۹

آغاز: بسمله عم يتسألون اصله عن ما فحذف الالف لمامر و معنى هذا الاستفهام تفخيم شأن ما يتسألون عنه ... عن النبأ العظيم بيان نشان المفخم اوصلة يتساءلون

از اول سوره شریفه نبأ تا سوره شریفه فجر (و ثمود الذين جابوا الصخر بالواد)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲ – ۹۸۱]

۱۴۳. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۶۴

روش مفسر در این تفسیر این است که شبهات و اعتراض را طبق ترتیب سور رد نموده است. مثلاً در تفسیر سوره فلق چنین آمده بعد از بسمله می‌نویسد: «الفلق و الفرق الصبح لان الليل يفلق عنه و يفرق فعل بمعنى مفعول يقال فى المثل ...»، در تفسیر «ان قلت – قلت» زیاد دیده می‌شود «قلت و قلت – و اقول ...»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: ترمه، فاقد جلد، ۸۰۹گ، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷سم [نشریه: ۷ – ۷۹۲]

۱۴۴. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۶۹۱

آغاز: قسمت اول – غيض الارحام و ازدها دها لايخفى عليه شيئ من ذلك و من اوقاته و احواله ... قسمت دوم – بحليته و نعمته الثابت فى الكتابين معرفة خالصة؛ **انجام:** قسمت اول ـ فانه يقل و يكثر و ان كانت مصدرية فالمعنى انه علم حمل كل انثى و يعلم. قسمت دوم – ان ولى الله ان ناصرى عليكم الله الذى نزل الكتاب – اى الذى اوحى الى كتابه.

متن تفسیر از وسط آیه ۱۰ سوره رعد (کلمه غیض) شروع می‌شود و آخر آن که مقدمه این قسمت است پایان می‌یابد. قسمت دوم هم که قسمتی از تفسیر قرآن است بدون اول و آخر است و بسه خط نوشته شده است؛ خط: رقعی نزدیک به کوفی و نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کلفت نخودی، جلد: مقوا با پارچه سبز، ۵۰۴ص، ۲۶ و ۳۱ سطر (۱۴×۲۱)، اندازه: ۲۱×۲۸/۵سم [ف: ۱–۶۸]

۱۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۸۳۰

جلد ۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۱۴۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۹۲

آغاز: و عمر از ایشان بود و جماعت دیگر کافر بودند؛ **انجام:** چون بما بویی رسانندی از این ×× سر مبند آن مشک را ای رب دین

از سوره جن تا پایان را دارد. مؤلف سنی است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۰۷گ، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ – ۱۲۷۶]

۱۴۷. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱

از یس تا فلق. نمونه: «قل له يا عبدالله لست من المصلين. سورة الفلق خمس آيات و قد اختلف امكية ام مدنية بسمله. قل اعوذبرب الفلق جاء فى المثل ابين من الفلق و من الفرق و يعنى به بياضى الفجر عند طلوعه لان الليل قد انفلق عنه فهو فعل بمعنى فعول و المعنى الامر بالاستعاذة بفالق الاصباح و مخرج نور الصباح من جوف ظلمة الليل»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: ناصر شریف پسر حسین کربلایی، حسین بن هبةالله رضوی؛ با یادداشت ۳ رمضان ۱۳۱۳؛ ۹۳۴ص، قطع: وزیری. [نشریه: ۷ – ۳۳]

۱۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۶۲

از سوره یوسف تا آخر قرآن؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۸۰

جند برگ از یک تفسیر ناشناخته، نسخه خوش خط، با حواشی منه دام ظله؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۹۷

کا: نصرالله الحسینی، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی [رایانه]

۱۵۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۶۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۸/۴×۲۸/۴سم [رایانه]

۱۵۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۹۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۷۷گ، اندازه: ۲۰/۷×۳۲/۵سم [رایانه]

۱۵۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۱۱۷

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸/۷×۲۶سم [رایانه]

۱۵۴. جهرم؛ کریم اشراق؛ شماره نسخه:بدون شماره

با سر عنوانهای «المعنی»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ عربی ناشناس ماند [میراث اسلامی: ۵ - ۶۱۰]

۱۵۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۳۶۱/۱

آغاز: بسمله - کلام فی قوله تعالی و اذا ابتلی ابراهیم ربه بکلمات فاتمهن؛ **انجام:** انظر الی ما قال و لاتنظر الی من قال و حسبنا و نعم الوکیل و صلی الله عی محمد و آله - تمت بعون الله

شامل قسمتی از تفسیر بعضی آیات قران مجید است مولف و نویسنده آن ذکر نشده است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۳/۵سم [ف: ۱ - ۳۴۱]

۱۵۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۹۸۱

آغاز: سورة فاتحة الکتاب قیل مکیة و قیل مدنیة و قیل نزلت مرتین مرة بمکة و مرة بالمدینة و هی السورة التی تسمی فاتحة الکتاب؛ **انجام:** و افزعوا الیه کما یفزغ الصبی الی أبیه فی جمیع أموره و یشتغل بذکره فیقول یا ابه - انتهی کلام العلامة قدس الله سره

تفسیر شیعی و از سوره فاتحه شروع شده و به آیه «فاذکروا الله کذکر کم آبائکم او أشد ذکراً» [البقرة: ۲۰۰] پایان می‌یابد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ تملک: اسدالله، محمدرضا، محمود؛ مهر: «عبدالقادر الحسینی» (بیضی)، «عبده الراجی محمود بن محمد کاظم» (بیضی)، «یا الله المحمود فی کل فعاله» (بیضی)، «شب ... سعادت محمود»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۸ - ۱۵۸]

۱۵۷. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۲۸

آغاز: یعنی انه قد اتاکم من البینات ما یوجب الاسلام و یقتضی حصوله لامحالة فهل اسلمتم ام انتم بعد علی کفرکم و هذا کقولک لمن لحضت له المسألة و لم تبق من طرق البیان؛ **انجام:** فان قلت فکیف یصنع قلت یحمل فعل القول علی معناه لان معنی ما قلت من ان یقولوا ذلک و یتدینوا

از عامه، تفسیری است با عناوین «ان قلت - قلت» فراوان. شامل تفسیر قسمتی از سوره بقره و تمام سوره نساء و قسمتی از سوره مائده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ واقف: محمد امین بن محمد قاسم سه قلعه، جمعه ۲۲ شهر شوال در مدرسه تون؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ]

۱۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۸۵

تفسیر قرآن اهل سنت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۱۴۶ص، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۲سم [رایانه]

۱۵۹. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه:۳۱۷

سورة الفیل ... الم ترکیف فعل ربک، کیف فی موضع نصب بفعل لابألم تر لما فی کیف من معنی الاستفهام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، نسخه بیاضی است؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۲۳۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۱۷۰]

۱۶۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۸۰/۴

آغاز: الحمدلله الذی کان فی ازل الآزال موجودا بوجوده و ذاته کمون صفاته و صفاته معادن جوده تقدس ذاته بذاته عن الاضداد. آغاز تفسیر فاتحه: «سمی الفاتحة فاتحة لانفتاح ابواب خزائن اسرار الکتاب بها لانها مفتاح کنوز لطائف الخطاب بانجلائها ینکشف جمیع القرآن لاهل البیان لان من عرف معانیها یفتح بها اقفال المتشابهات». آغاز تفسیر سوره توحید: «قل هو الله احد کان الله جل جلاله مستترا بنفسه فی ازل ازله قال کنت کنزا مخفیا ... فاذا اوجل اعلام ظهور افعاله تعرف بقوته بفعله فلم یعرفه احد بالحقیقة؛ **انجام:** سبحان المنزه بذاته عن رؤیة کل رائی و معرفة کل عارف و توحید کل ... و وصف کل واصف کلهم فی نکرة النکرة معزولون من حقیقة المعرفة قال ابن عطا.

تفسیر عرفانی مهمی است. مؤلف در مقدمه گوید: بعد از آن که از سیر و سلوک و مجاهده و مراقبه فارغ شدم دوست داشتم که بخشی از این حقایق را به قلم بیاورم: «فتعرضت ان اعرف من هذه البحور الازلیة غرفات من حکم الازلیات و اشارات الابدیات ... ثم اردفت بعد قولی اقوال مشایخی مما عبارتها الطف و اشارتها اظرف تبرکا بهم و ترکت کثیرا منها لیکون کتابی اخف مجملا و احسن تفصیلا». مؤلف در این تفسیر از استاد خود با عنوان «قال الاستاد»، ابن عطا و واسطی مطالبی را نقل نموده است، در نسخه حاضر مقدمه آن و تفسیر سوره فاتحه و بخشی از تفسیر سوره فاتحه و بخشی از تفسیر سوره توحید، موجود است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۱۴پ-۱۱۹پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۱۰۳]

۱۶۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۹۳

تفسیر عرفانی است. از سوره بقره تا مائده؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۶۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۵

آغاز: ان النفوس الانسانیه مختلفة یوم الاخره فی التجرد و التجسم ما اشیر الیه لقوله تعالی - الذین احسنوا الحسنی؛ **انجام:** پایان: اعوذ بالله السمیع العلیم من الشیطان الرجیم فانه یزجر الشیطان و یطرده انشاءالله و الحمدلله رب العالمین.

جزوه ای است جنگ مانند که در آن آیات قرآنی را مورد تحقیق و تفسیر قرار داده‌اند. بدینسان که آیات قرآنی را بدون ترتیب نوشته و سپس در معانی آنها تحقیق شده و مضمون آنها را تفسیر کرده‌اند؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۱۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۱ - ۷۸]

۱۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۴۰

آغاز: و قدم بیکی علیك بین فعل الشمس؛ **انجام:** کما قال ان العلی حسد فی مثله الحسد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **تفسیر** / تفسیر / فارسی

tafsīr

غیر همانند:

۱. مشهد؛ فاضل، محمود؛ شماره نسخه:۱

آغاز: اما تفسیر التسمیة بسم الله ... معناه ابتدا کریدم بنام خداوندی که موصوفست برحمن؛ **انجام:** انه لقول رسول کریم ... رب العالمین ای کریم عندالله این جواب قسم است که این قرآن خواندن رسول است گرامی بنزد خداوند ... و این قول به معنی تلاوتست که قرآن کلام رب است نه گفته رسول.

از اول تفسیر بسم الله الرحمن الرحیم تا اواخر سوره تبارك الذی بیده الملك. می‌توان گفت که مذهب مفسر ما تردیدی بوده و گمان می‌رود که در اواخر قرن پنجم می‌زیسته است. این تفسیر دارای متن کهن و استوار است و آمیخته به جملاتی عربی، در آغاز هر سوره عدد آیات و کلمات و حروف آن سوره آمد لکن جمله‌ای به پارسی و برخی را به عربی ذکر کرده مثلاً در سوره بقره آمد: «بدانکه سورة البقره مدنی است و دویست و هشتاد و هفت آیت است و شش هزار و بیست و یک کلمه است و بیست و پنج هزار و پانصد حرفست ...» و در سوره النساء گوید: «و هی مایة و سبعون آیه و ثلاثة آلاف و سبعمایة و خمس و اربعون کلمة و ست عشر الفاً و ثلثون حرفاً»، همچنین بقیه سوره‌ها. تفسیر طبری، سورآبادی، کشف الاسرار، هم نیست گمان هم نمی‌رود که تفسیر نسفی باشد. تفسیری است بر مذاق اهل سنت، بنابراین تفسیر جرجانی، گازر، ابوالتفوح، منهج الصادقین و خلاصة المنهج هم نیست و با تفاسیر مذکور نیز مقایسه شده و مغایر آنهاست. مهمترین خصوصیات این تفسیر به این شرح است: ۱. مفسر در تفسیر آیات هم به عقل و هم به نقل تمسک جسته و جهت اثبات عقیده خویش از هر دو طریق استفاده کرده و با اینکه خود گوید: «و در مذهب سنت و جماعت نصر هم الله آنست که ...» معذلك در مواردی با برخی از اهل سنت از قبیل: معتزله، جبریه، خارجیان، حروریان، اباحتیان ... مخالفت کرده و نظریه آنها را رد کرده، ۲. مسائل کلامی را با دقت خاصی از آیات استخراج می‌کند، ۳. پس از ذکر یک یا چند آیه به ترجمه آن پرداخته سپس آن را تفسیر و توجیه می‌کند، ۴. در مقام تفسیر آیات بیشتر به احادیث نبوی (ص) و گفتار بزرگان مذهبی استشهاد جسته است، و از این معنا دانسته می‌شود که مفسر به کتاب و سنت احاطه داشته، ۵. در تمام تفسیر خود جز در چند مورد بیش به شعر استناد نجسته، یکی در ذیل آیه: «و ما ارسلنا قبلك من رسول و لا نبی الا اذا تمنی ...» که گوید: «قال حسان بن ثابت رضی الله عنه فی حق عثمان رضی الله عنه: تمنی کتاب الله اول لیلة ×× و آخره لاقی حمام المقادر؛ و در تفسیر سوره یوسف ذیل آیه «و قال نسوة فی المدینة امرأة العزیز ...»، به این بیت استشهاد جسته: «گر راز ترا ز خلق پنهان دارم ×× این زردی روی را چه درمان دارم». و نیز گوید: «اجد الملامة فی هواك لذیذة ×× حبا لذکرك فلیلمنی اللئوم»، ۶. در این تفسیر از فقال شاشی، حسن بصری، ابن الانباری، ابی عبید هروی، ابی سعد مالینی، القتبی، خواجه امام اسمعیل مستملی، امام الزاهد، الشیخ المفسر که مرادش شیخ ابومنصور ما تردیدی است یاد کرده، ۷. در ذیل آیه «ان الذین سبقت لهم منا الحسنی ...» مذهب مرجبه، قدریه، معتزله را در خصوص مرتکب کبیره رد کرده و در ذیل آیه «... من قبلك الا رجالا نوحی الیهم ...» قول اشعری را باطل دانسته و همچنین در آیات بسیاری دیگر بر فرق اسلامی به ویژه معتزله و اشاعره اعتراض کرده و در مقام ذکر نام ابومنصور ما تردید به عبارت: «قال الشیخ الامام الزاهد امام الهدی ابومنصور الماتردید»، و: «قال الشیخ الامام علم الهدی، رئیس اهل السنةو الجماعة ابومنصور الماتردیدی رحمة الله علیه» و نظائر اینها یاد کرده، از این شواهد می‌توان گفت که مذهب مفسر ما تردیدی بوده و گمان می‌رود که در اواخر قرن پنجم می‌زیسته؛ خط: نسخ هندوستان، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ وقف مدرسه باقریه مشهد ش ۲۳؛ از تاریخ ۱۲۸۶-۱۳۴۷ دوازده مرتبه عرض دیده شده؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷۰گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [نشریه: ۷ - ۷۵۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۳-ف

به فارسی کهن؛ نسخه اصل: خسرو پاشا ش۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵ و ۶؛ ۶۰گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۳]

۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۹۲

سوره‌های: یونس، هود، یوسف، رعد، ابراهیم، حجر، نحل، بنی اسرائیل، مریم، طه، نور، فرقان، شعراء، نمل، قصص، عنکبوت، روم، لقمان، سجده، احزاب، سبأ، ملائکه، مؤمن کامل یا ناقص در آن هست و پس و پیش هم هست، به فارسی کهن با ترجمه آیات زیر سطور و یا تفسیر در برخی از آنها و آوردن قصه‌ها و داستان‌ها و جای نزول سوره‌ها و شماره آیه‌ها و کلمه‌ها و حرف‌ها و خواص سوره‌ها پس از عنوان «ترجمه سوره ...» پیش از هر یک از آنها؛ آن را با تاج التراجم و بصائر یمینی و تفسیر سورابادی و گزیده آن نسخه مزار شیخ جام و لطائف العرفان درواجکی و ینابیع العلوم اندخودی سنجیده شد، هیچیک از اینها نیست و

تفسیر نسفی هم نباید باشد. از ابوالفتوح رازی هم نخواهد بود. از رهگذر زبان فارسی بسیار ارزنده است و همین اندازه هم که مانده باید نشر شود تا دیگر بیشتر از این آسیب نبیند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵ و ۶؛ ترجمه‌ها زیر سطور ریزتر و تا اندازه‌ای کج نوشته شده است، دو بخش است و از این دو روی هم ۴۳۴ برگ مانده که برخی هم پاره شده است، همه آن روی هم رفته باید چهار مجلد باشد. در صفحه عنوان نسخه آمده است: «[وقفـ ...] المجلد الثالث ... الاجل العالم المحترم اثیرالدین نجم الاسلام سید الکفاة و الـ ... الاماثل و الافاضل شمس العرب تاج الوزراء ابو عیسی احمد بن ابی شجـ[ـاع] ... فرامرز (؟) نازویه حرس الله علوه و ادام سموه هذا المجلد من المصحف ... مع ثلث مجلد مع الصندوق علی الروضة المقدسة و الو ... المنورة للسیدة الشریفة الرضیة الطاهرة فاطمة بنت الامام المط[هر] ... موسی بن جعفر الکاظم صلوات الله و سلامه علیها علی ان یکون مو [قوفا] صحیحا شرعیا موبدا مخلد الایباع و لا یوهب و لا یورث [حتی یرث الله] الارض و من علیها و هو خیر الوارثین و لا یخرج منها الابرهن وثیق «فمن [بدله بعد] ما سمعه فانما اثمه علی الدین یبدلونه ان الله سمیع علیم»و کتب [فی] شهر الله المبارک رمضان سنة اربع و سبعین و خمس مائة. ۱- نظر فیه و استفاد منه العبد الفقیر الی الله تعالی محمد بن [ابی] الفتوح بن یحیی الرضوی [فی شهر] الله شعبان العادل [سنة سـ]ت عشر و ثمانمائة. ۲- نظر فیه شرف الدین بایزید صر صفه (؟)؛ ۳- شهادة العبد محمد ابن علی ابن محمد ابن فادشاه الرضوی. ۴- نظر به العبد الضعیف علی ... مخلص فی سنة ست و ... ۵- نظر فیه و استفاد منه بقدر الوسع و الطاقة العبد فضل الله بن الحسین بن الحسن ... الصوفی. حرره [بیده] فی تا[ریخ] حجة ثمان و سبعین [و ثمان مائة]»؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۰ سطر [آستانه قم: ۹۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۶۳

آغاز: بسمله، الحمد ... (چند کلمه ساقط است) ستایش مرخدایرا که آفریدکار جهانیان است و پروردگار ایشان و خداوند ایشان و کرداننده ایشان از حالی بحالی و بقولی حمد کفت خدای تعالی بر ذات خود برای تعلیم بندکان تا سپاس کویند و ستایش کنند اورا؛ **انجام:** من الجنة و الناس از بدی دیو وسوسه بیجیده انک و سوسه کند در سینهای (کذا) مردمان از دیو و آدمی و الله اعلم.

از ابتدای حمد تا پایان قرآن. مؤلف پس از ذکر آیه به ترجمه کامل آن پرداخته و در موارد لزوم نیز به طور اختصار توضیح داده است. تفسیر سوره حمد نسبت به دیگر سوره‌ها مفصل‌تر می‌باشد؛ خط: نسخ ترکستانی، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷؛ دارای دو لوح، دارای دو کتیبه، مجدول؛ واقف: میرحامد حسین، تاریخ تحویل: آبان ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۶۵۲گ، ۲۱ سطر(۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲۲ - ۱۷۸]

۵. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۷۲

نسخه اصل: کیمبریج ۴۱۵ (فهرست برون ص ۱۳). چاپ بنیاد فرهنگ در ۱۳۴۹؛ خط: نسخ، کا: محمد بن ابی الفتح فقیه غریب، تا: ۷ ربیع الثانی ۶۲۸ق؛ تملک: ارپنیوس erpenius [فهرستواره مینوی: ۱۶۸]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ع۷۲

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۴]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۷-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [نشریه: ۲ - ۲۷۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۳

آغاز: که او را گفت اندوه مدار من تحتها بکسر خوانده اند و من تحتها بفتح خوانده اند و هر قرات بر جبریل رانده اند و بر عیسی رانده‌اند؛ **انجام:** اکر بما امذی کتابی و بندی و رسولی از بیشینیان لکنا عبادالله المخلصین هر آینه بوذمانی.

تفسیر سنی است. محتوای این نسخه تفسیر سوره های: مریم (از اواسط آیه ۲۴) طه، انبیاء (از اواسط آیه ۷) حج، مؤمنون، نور، فرقان، شعراء، نمل، قصص، عنکبوت (تا آیه ۳۷) روم، لقمان، سجده، احزاب، سبا، فاطر (از اول سوره تا اوائل آیه ۱۳ و از آیه ۲۵ تا آخر سوره) یس، صافات تا آیه ۱۶۹. در پشت صفحه اول بخط مغایر نوشته شده: «تفسیر فارسی علامه شیرازی». از سبک و اسلوب عبارتی کتاب گمان رفته است که این تفسیر از نمونه‌های نثر دری اواخر قرن پنجم تا اوائل قرن ششم هـ.ق. است و علی العجاله نمی‌توان گفت که این کتاب «تفسیر سورآبادی است». روش این تفسیر چنین است که در آغاز هر سوره محل نزول و عدد آیات و کلمات و حروف و ثواب قرائت آن ذکر شده است و سپس ترجمه تحت لفظی آیات و هم بیان مراد و نکات تفسیری در عنوان «سئوال-جواب» آورده شده است. احادیث مورد استشهاد از طریق محدثین اهل سنت و جماعت است. امتیاز این تفسیر: مشتمل است بر واژه‌های پارسی و لهجات مهجور [برای نمونه برخی از کلمات قرآنی (میان دو ابرو) و ترجمه آنها نقل می‌گردد: «یستعففن» خود نهفتگی کنند، «زکوة» باکی خواسته، باکی تن، «مسجد» مزکت، «امانات» زنهاریها، «سراب» کوراب، «والق عصاک» و بیوکن باهوت را موسی علیه السلام بیوکند در حال ماری کشت، «شیطان» دیو، «یشرکون» همباز می‌اریذ، «و مکروا مکراً» بسکالیذند سکالش بذ، «لاتسمع الموتی و لاتسمع الصم» نشنوانی یعنی در نیابانی مردکان را نشنوانی یعنی در نیاوانی کران را، «لیس علی الاعمی حرج» نیست بر نابینا ننگی و بزه ی، «نادیکم المنکر» و همی کنیذ در هنجمن شما ناشایست، «قد کنا فی غفلة من هذا» بدرستی که ما بوذیم در فرغول کاری ازین روز، «لا یحزنهم الفزع الاکبر» اندوهگین نکند ایشان را هراس مهین، «اعجمین» بدزبانان.] و روش ترکیب کلمات و انشاء جملات پارسی. برای معرفی کتاب سطوری از آن (همان طور که مرقوم است) نقل می‌گردد: «سورة الحج ... مکی است و گفته‌اند الا سه آیت که بمدینه انزله بوده است قوله تعالی هذا خصمان

اختصموا فی ربهم تا آخر سه آیت و گفته اند مدنی است الاجهار آیت قوله تعالی و ما ارسلنا قبلك من نبی آخر چهار آیت که بمکه انزله بوده است و گفته اند جهل مدنی است و گفته اند جهل مکی است و این سورة هفتادهشت آیتست در کوفی و هفت آیت در عدد حمدنی قس الکی و شش آیت در عدمذینان و در عدد ابی بزو پنج آیت در عدد بصری و جهار آیت شامی و عدد کلمات این سورة دویست و نود یك کلمه است و عدد حرفش پنج هزار صد هفتاد پنج حرف است و خبر از مصطفی علیه السلام که او گفت هر مؤمنی که سورة الحج بر خواند خدای تعالی او را چندان ثواب دهد که او را حججی کرده بود و عمرهی آورده بود بعدد هر که حج کند و عمر آورد در مامضی و در مابقی و نیز خبر است از مصطفی علیه السلام که او گفت هر که سورة الحج بر خواند بعدد هر حجاجی و معتمری که تا قیامت حج و عمره کنند از بهر وی ثوابی بنویسند بسم الله الرحمن الرحیم یایها الناس اتقوا ربکم ان زلزلة الساعة شییء عظیم ای مردمان بترسید از خدای شما و بپرهیزید از آزار خدای شما بدرستی که زلزله قیامت یعنی دریدن نزدیك قیامت چیزی بزرگست و آن زلزله نزد نفحه سدیگر (سه دیگر صح) بود که اسرافیل در صور دمد و او را سه نفخه بود اول نفخه فزع بود دیگر نفخه ساعق بود سدیگر نفخه بعث بود که همه زمین زلزله گیرد و همی لرزد تا هر چه در زیر دارد ازفینها و کنجینها همه بر روی زمین و همه مردکان بروی افکند بعث قیامت ان بود سوال اگر معدوم شیی نبود پس چرا خدای تعالی گفت زلزلة الساعة شیی عظیم. جواب معنی آنست که چون بود شئی بود و عظیم بود واجب نیاید که تا معدوم شئی هم جنانك آنرا عظیم واجب نیاید که معدوم عظیم بود» (کذ)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ واقف: محمد ایرانی مجرد؛ کاغذ: آهاری نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱۱ - ۵۵۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۶(a)-ف و ۶۳۷(b)-ف

نسخه اصل: پیر هدائی ش ۶۴. گویا از عزالدین زنجانی، با سئوال و جواب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ۲۰۸گ، ۳۱ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۴]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۰۴

آغاز: همان است که در سوره طه گفت من قبل ان یقضی الیك وحیه؛ **انجام:** لم الد ولم اولد ولم یکن لی کفواً احد

مشتمل بر تفسیر از ابتداء سوره انعام تا آخر سوره برائت است. اوراق اولیه هم پس و پیش صحافی شده. در فهرست نسخه‌ای که طرز آن عیناً طرز همین کتاب است و در کتابخانه رضویه موجود است آن را نسبت به حضرت خواجه عبدالله انصاری داده‌اند اگر چه به تصریح سیوطی در کتاب طبقات المفسرین (ص ۱۵ طبع اروپا) خواجه در فن تفسیر توانائی کامل داشته و مدتی مشغول به آن بوده ولی به دلایلی که ذیلاً نگاشته می‌شود مسلماً این تفسیر از خواجه انصاری نیست ولی احتمال قوی می‌رود که یکی از شاگردان و یا پیروان ایشان در قرن ششم به تألیف آن مبادرت کرده باشد. مؤلف در ضمن تفسیر آیات در نوبت سوم عموماً اقوال و بیانات و مناجات‌هایی را از خواجه انصاری در تحت این عنوان: «شیخ الاسلام انصاری قدس الله روحه» یا «پیر طریقت رضوان خدا بر او باد» در مناجات گفت ذکر کرده است و معلوم است که مؤلف اقوال و بیانات خود را در مؤلفه خود بدین گونه نقل نمی کند. بسیاری از اشعار حکیم سنائی شاعر معروف متوفی سنه ۵۴۵ را به مناسبت مقام در تحت این عنوان: «چه نیکو گفت آن جوانمرد» (مثل این اشعار در آخر سوره توبه) آورده است: بمیر ای حکیم از چنین زندگانی ×× کازین زندگانی جو ماندی بمانی/ ازین کلبه جیفه مرگت رهاند ×× که مرگ است سرمایه زندگانی/ کند عقل را فارغ از لاابالی ×× کند روح را ایمن از لن ترانی. و چون می‌دانیم که خواجه انصاری در سنه ۴۸۱ وفات نموده و تا وفات سنائی ۶۵ سال می‌شود و لازم است که اقلا در اواخر عمر خواجه و موقع نوشتن این تفسیر سنائی سی ساله باشد و هیچکس عمری بدین درازی برای سنائی ننوشته و به علاوه اگر معاصر مؤلف هم باشد اطلاق «گفت» غلط است و بایستی «گوید» در این مورد استعمال نمود ازین رو حکم می‌کنیم که این تفسیر از خواجه نیست و از طرز انشاء بایستی در قرن ششم تألیف شده باشد. طرز این تفسیر آن است که بدواً عده‌ای از آیات را که شماره آنها کم و زیاد می‌شود در تحت عنوان «النوبة الاولی» ترجمه فارسی ساده نموده و پس از اتمام این قسمت مجدداً همین آیات را در تحت عنوان «النوبة الثانیه» مطابق اخبار تفسیر و بیان کرده و عین روایات را هم در بعضی موارد نقل کرده‌اند. پس از اختتام این نوبت باز همین آیات را تحت عنوان «النوبة الثالثه» تفسیر عرفانی و ادبی نموده و به اشعار فارسی و عربی بسیار لطیف و عباراتی از عرفا و بزرگان مزین ساخته بعد از خاتمه این قسمت عده دیگر از آیات را به همین طرز مذکور ترجمه و تفسیر و تأویل نموده تا سوره تمام شود و به سوره دیگر رود؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ظاهراً قرن ۷؛ افتادگی: آغاز؛ در سال ۱۲۸۳ به کتابخانه اعتضادالسلطنه درآمده؛ واقف سپهسالار، ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: خان بالغ، جلد: میشن مذهب، ۴۷۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱ - ۱۵۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۹۶

آغاز: نیارمید مگر بر این حزئیل دردوگر تا دین موسی گرفته بود؛ **انجام:** جبرئیل علیه السلام دیگر باره خود را به پیغمبر صلی الله علیه نمود.

مفسر ناشناس و از علمای اهل سنت (قرن ۶ و ۷ق). وی ابتدا، متن تمامی سوره را با ترجمه تحت اللفظی ذکر نموده سپس بخشی از آیات را آورده به ترجمه و تفسیر آنها پرداخته است. محل و شأن نزول و رخدادهای تاریخی آیات را به طور مشروح بیان کرده است؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ حروف «پ»، «چ»، «گ»

در نثر پارسی آن دیده نمی شود به عنوان مثال در این عبارت به جای کلمات «بزرگی پذیرفت و گفت» بزرگی پذیرفت و کفت آمده است؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۱۶۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲۲ - ۱۷۷]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۸۴۹

آغاز: و لما یدخل الایمان فی قلوبکم و خود نیامده است ایمان بر دلهای شما، سؤال: اگر محل ایمان نه در دل است؛ **انجام:** خدمتکاری که در خدمت مصطفی می‌بود التماس چند عدد موی که از محاسن مبارک آن حضرت..

از آیه ۱۳ سوره حجرات تا پایان قرآن کریم. تفسیری است مختصر که پس از آوردن آیه یا مقداری از آن به ترجمه آن پرداخته و سپس با عناوین «سؤال–جواب» سؤالاتی را در تفسیر آیه مطرح و از آن پاسخ گفته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ یا ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ چند برگ آخر به خطی از قرن نهم یا دهم بازنویسی شده؛ تملک: «سید ریحان الله بن جعفر موسوی» در شوال ۱۳۲۱؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۸]

۱۲. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز: بسمله. سورة الاعراف مکیة و هی مایتان وست آیات و ثلثة آلاف و خمسة و عشرون ... بسمله. المص: ای انا الله، فی الحروف المقطعة و اختلاف الاقاویل فیها قد ذکرناها فی اول سورة البقرة. کتاب انزل الیک. این قرآن کتاب حق است که فرستاده شده است که مصطفائی؛ **انجام:** قل انما انا بشر مثلکم ... یشرک ... بگو ای محمد مر این مشرکان را جواب سئوال ایشان دادمی و بند دادی شان بگوی شان من آدمی ام مانند شما ندانم تا بیاموزانندم و آن دانم که بیاموزاندم ... و لایشرک بعبادة ربه احدا بروی بادا در پرسش شب شرک نیارد کسی را یعنی روی و ریای خلق را نکند و الله اعلم. سورة بنی اسرائیل مکیة واحدی عشر آیة. سورة بنی اسرائیل مکیة الا اربع ایات منها قوله تعالی و ان کادوا یستفتونک عن الذی اوحینا الیک و لوان مدنیات و هی مایة واحدی عشر آیات و الف و خمسمایة و ثلثة و ثلثون مکیة و ستة آلاف و اربعمائة و ستون حرفا. ورق قلبه عند ذکر الوالدین اعطی قنطارین فی الجنة و القنطار الف اوقیة و ما یتا اوقیة منها خیر من الدنیا و ما فیها و نظم السورتین ذکر فی آخر سورة النحل الامر بالصبر فی حق النبی علیه السلام و الصبر من اشق الاشیاء علی الملة فذکر عقیبه منه المعراج فی هذا السورة لیستهل علیه مشقته و الله اعلم. بسمله. سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی الذی بارکنا حوله لنریه من آیاتنا انه هو السمیع العلیم. در مقدمه معراج سبحان الذی جرایاد کرد از بهر آن یاد کرد بعضی معراج ذکر سبحا[ن] مصطفی صلی الله علیه و سلم و خداوند عزوجل و کمال است و مصطفی علیه السلام حق است بنداری و درست بدلیل و کتاب سنت و الاجماع مسلمانان و دلیل عقلی و درستی چیزها بدین بود اما النص قوله عزوجل اما الذی سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام پاک و بی عیب آن خداوندی که ببرد بنده خود را مصطفی را از مسجد الحرام بمسجد اقصی و این دلیل است که بیداری بوده است که او بخواب بودی و نگفتی که ببرد دیگر آیت خدای گفت و ما جلعنا الرویا التی ارینا ک الافتنة للناس. معتزله بدین آیت جهد کنند بخواب بود که رویا گفت و رویا خواب بود جواب گویم و مراد از وی به بیداری است بچشم سر.

به فارسی کهن از آیه «المص. کتاب انزل الیك فلایکن فی صدرك حرج منه» تا آخر سوره کهف، شاید از سورابادی باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۳گ، ۱۹ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [نشریه: ۴ - ۳۷۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۳۲-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۴]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۷۳

آغاز: عظایم اتانی الکتاب این جمله خبری دیکرست یا حال است بتقدیر قد از معنی تکریم که از اضافت بسوی خدا مفهوم می‌شود أی انی کرمنی الله بکو انی عبدالله و قد اتانی الکتاب بعضی کویند اتانی بمعنی مستقبل است که در وقت طفولیت او را نبوت و کتاب نبود بس جاره نیستکه بمعنی مستقبل بود و از قبیل نفخ فی الصور فصعق من فی السموات باشد و بعضی کویند عیسی صلوات الله علیه نبوت و کتاب در طفولیت یافت آنج دیکران در بزرگی یافتند او در کودکی دریافت بعضی کویند مریم در حمل بود که او را علم روی نمود و بعضی کویند به مجردن زادن و بعضی کویند یك روز و بعضی کویند چهل روز بود که این تکلم از وی روی نمود؛ **انجام:** بسمله، تبت یدا ابی لهب و تب ما اغنی عنه ماله و ماکسب روایت جون آیه و انذر عشیرتك الاقربین امر انذار ... پیغامبر صلی الله علیه و سلم از مکه بیرون آمد بانک زد با آن قریش یا آل (کذا) کفت یا آل مره یا آل هاشم جماعتی حاضر آمده بود کوه صفا ...

مفسر که از علمای اهل سنت به شمار می‌رود، در آغاز، نام سوره، محل و شأ نزول، تعداد آیات، کلمات، حروف، رابطه سوره با سوره پیشین را بیان نموده آنگاه آیات را آورده پس از بررسی نکات اعرابی و نحوی به ترجمه و تفسیر آنها پرداخته است و همچنین به روایات و رخدادهای تاریخی عنایت دارد و گاهی هم به مناسبت از اشعار فارسی بهره جسته است. در این تفسیر کهن به جای حروف «پ، گ، چ» «ب، ک و ج» که از ویژگی نثر فارسی قرون هفتم و هشتم بوده استفاده شده است. موجودی از سوره مریم تا سوره تبت را شامل می‌باشد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۷ و اوایل قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید عبدالعلی صدر الاشرافی؛ کاغذ: آهار نخودی، جلد: تیماج خرمایی با ترنج، ۳۶۹گ، ۳۹ سطر(۱۹/۳×۳۰)، اندازه: ۲۵×۳۸سم [ف: ۲۲ - ۱۷۹]

۱۴. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۶۹**

آغاز: را سجده کنند مرادم با بس سجده کردند مگر ابلیس – علیه اللعنة – سر باز زد؛ **انجام:** (و لا انتم عابدون ما اعبد) و نه شما پرستنده آید خدا یرا که من میپرستم (و لا انا عابد ما ...)

تفسیر مختصری است با نثر فارسی شیرین، همراه با ویژگی‌هایی که نیاز به تحقیق و پژوهش دارد، و به نظر می‌رسد که این تفسیر بر اساس معتقدات اهل سنت نگارش یافته است و شامل تفسیر سوره مبارکه طه تا آیات پایانی قرآن کریم می‌باشد؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۸، جا: ماوراء النهر (احتمالاً)؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، خط این نسخه، نوعی ثلث است، که قبل از یاقوت مستعصمی، در ایران مرسوم بوده، بدون تاثیر پذیری از مکتب بغداد، تا عصر علاء الدین تبریزی ادامه داشته؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۲۵ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۲۰/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۸ – ۹۶]

۱۵. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۸**

آغاز: سوره ص مکی است و هشتاد و پنج آیتست، بسم الله الرحمن الرحیم، در تیسیر است، روی أبی بن کعب النبی صلی الله علیه و سلم، انه قال: من قرأ سوره ص کان له بوزن کل جبل سخر الله لداود عشر حسنات و عصم من الصغیرة و الکبیرة ... در معنی است ... و انتظام اول این سورت باخر سورت متقدمه آنست که ختم آن سورت باسم رب العالمین است؛ **انجام:** بسم الله الرحمن الرحیم، ألم نشرح لک صدرک، استفهام است از انتفاع شرح بر.جه از کار پس مفید اثبات شرح باشد ... أنقض ظهرک، ای أثقله، این بیان وزر است یعنی سبک گردانیدیم ...

تفسیر فارسی ناشناخته‌ای است که از تفسیرهای گوناگون چون تیسیر و مغنی نقل قول می‌کند؛ خط: نسخ مایل به ثلث، بی‌کا، تا: حدود نیمه دوم قرن ۸؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۹گ، ۲۳ سطر (۱۵/۵×۲۱)، اندازه: ۲۲×۳۰/۵سم [ف: ۳۶ – ۵۱۷]

۱۶. **قائن؛ مدرسه جعفریه؛ شماره نسخه:۱۶۰**

آغاز: غافل شدند پس پنداشتند کافران که گرفتن ایشان بندگان خواص مرا یعنی فرشتگان و عیسی و عزیز؛ **انجام:** فجعله عطف است بر فاجتباه من الصالحین این من المتصفین یصفات الصالحین.

تفسیر سنی، از آیه ۱۰۴ سوره کهف تا آیه ۵۰ سوره قلم. تفسیری است به فارسی که در ابتدا، مقداری از جهت ادبی آیه بحث نموده و سپس به ترجمه آیه پرداخته و در ضمن استشهاد به اشعاری نیز می‌کند، و در برخی آیات روایات تاریخی مناسب را متذکر شده است. در ابتدای سوره نیز به مباحثی کلی راجع به سوره نظیر تعداد آیات، حروف و غیره پرداخته است؛ خط: نسخ نزدیک بن ریحان، بی‌کا، تا: قرن ۸ یا ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، نسخه ظاهراً تیموری است، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۲گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۵×۳۴/۵سم [کتابخانه‌های قائن: ف:۱۳۹]

۱۷. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱۰ و ۲۵۵۸-ف**

آغاز: جباری که جمشید گردن کش را بپای مورانداخته و برگانسه عم یتسالون مکی است یعنی در مکه نازل شده است چهل آیت صد و هفتاد و دو کلمه هفصد و هفتاد حرف است ربط او با سورت مرسلات از جهت آنست که هردو سورت مکی اند و در هر دو توحید خدای غزوجل و ذکر قیامت و وعده راست دادگان و وعید دروغ بندارند گان قیامت الست؛ **انجام:** سئوال الناس چرا تکرار کرد بضمیر چرا بسنده نکرد؟ جواب در مقام بیان اظهار مناسب تر است. سئوال ختم قرآن باستعاذه کرد چیست؟ جواب چون نعمت تمام شود و کمال گیرد جزخوف حسد و کید دشمن نماند محل استعاذه باشد

تفسیری است خبری و ادبی از دانشمندی سنی. نسخه یک سطر پیش از تفسیر «عم یتسالون» است تا پایان قرآن، در آن از کافی، تاج المصادر، کشاف، شرح طیبی بر آن، مشارق الانوار، صحیح مسلم، صحیحین، تفسیر مغنی، تفسیر امام زاهدی یاد شده است. شعر سعدی: «تواضع ز گردن فرازان نکوست ×× گدا گر تواضع کند خوی او است» در آن دیده می‌شود، در آن از امام مجاهد، ابن‌عباس، ابن کثیر، امام کلبی، امام قتاده، اخفش نحوی، ضحاک، امام ابویوسف، امام اعظم ابوحنیفه، امام عطاء خراسانی، امام شافعی، ابوالحسن اشعری، ابوهریره، انس بن مالک، امام حسن بصری، کعب الاحبار، خواجه سنائی، امیر المؤمنین علی، امیر المؤمنین عمر، امام محمد مفسر، معاویه، علی بن موسی الرضا، نظام معتزلی، معتزله، یسر (؟) شاعر، ابی بن کعب و مصحف او، و اهل سنت و جماعت یاد شده است. مؤلف در این تفسیر از سال ۴۴۹ یاد می‌کند. چون در این تفسیر شعر سعدی (-۶۹۱) آمده و از شرح کشاف طیبی (-۷۴۶) یاد شده و نسخه ما هم در ۸۷۷ نوشته شده است پس مؤلف باید میان سال‌های ۷۴۶ و ۸۷۷ زیسته باشد مشارق الانوار هم که از آن در این تفسیر یاد شده باید از صغاتی (-۶۵۰) باشد و المغنی فی التفسیر از ابوالفرج عبدالرحمن بن الجوزی (-۵۹۷) است (چلبی). اشعاری که در ین تفسیر آمده است: فرون که شده آبی آبش ره آتش شد ×× پس خاک بسر بادش زین سر کشی و طغیان- از هیبت آن دو راه خون شد دل من ×× تا خود بگذارم ره بود منزل من – ملک ابدست در میانه ×× هشداشته نرد عشق میباخت – خاکساران جهان را بحقارت منگر ×× توچه دانی که درین گرد سواری باشد – تواضع ز کردن فرازان نکوست ×× گدا گر تواضع کند خوی اوست (از سعدی) – گر تن منت زبان شود هر موی ×× یک شکر تو از هزار نتوان گفت – خواجه سنائی میگوید: هر که ترا زاد رفت و انکه تورا زاد مرد ×× زان نه بما جز خیال زبن نه بما جزخله – ای منور بتو نجوم جلال ×× وای مقرب بتو رسوم کمال – قالوا افترح شیأ نجدلک طبخه ×× قلت اطبخوا لی جبة و قمیصا- گفتند گو چه چیز پزیم از برای تو ×× گفتم برای بنده یکی پیرهن پزید- معبود لم یزل متعالی ز ابتداست ×× موجود لایزال منزه ز انتها است – ذاتش بهیچ وجه تنائی پذیر نیست ×× ذاتی بری ز

صورت و پاک از جهان و جاست - ذاتی که لایح است صفات کمال او ×× با اینجنین صفات سزاوار کبریا است -حاصل دنیا ز کهن تا بنو ×× چون گذرنده است نیر زد بجو- مصراع: «عجب حالی عجائب روزگاری»، قطعه: خانه آتشین قرین دشمن ×× دیو هم خانه مقری نه - خورش و آب از ضریع و حمیم ×× تا ابد غیر آن مقری نه - اولین شر در ره آدم ×× بود نای گلو و طبل و شکم - آب چندین مخور توریک نه ای ×× تا گلو پر مشو تو دیک نه ای - گر خوری بیش پیل باشی تو ×× کم خوری جبرئیل باشی تو - ای که دستت میرسد کاری بکن ×× بیش از آن کز تونیاید هیچ کار - این دم که دمی داری بکن کاری ×× این فرصت یکدم را عمر ابدی گردان (از سعدی) - نه ایم آمده از پی خوشدلی ×× بلی از پی رنج و سختی کشی- صلاح راه فلاح است و جاه هر دو جهان است ×× فجور موجب خواری و سیلت خسران است -گر روز نیاییش ز غوغای جهان ×× شب محرم عاشقانست شبهاش طلب- صفی حضرت اگر در وجود سابق بود ×× حبیب در گه حق سبع اصطفا دارد - بلی غناست چو دریا ز موج از که رهد ×× که سود در سر سودای آن رجا دارد - نه هوشیار زند دست بر لب افعی ×× اگر چه دست بر افسون و بردو ادارد - باع را مخالط شود خردمندی ×× اگر چه در تن و بازو و بسی قوا دارد - ز فقر دیو مسلمان شود چو دیو نبی ×× غنی است گر چه ولی مال در بلاد دارد- یتیم ار بگرید که نازش خرد ×× و گر خشم گیرد که بازش خرد - و شاعر گفته: اذا اشتدت بک العسری ففکرفی الم نشرح ×× فعسر بین یسرین اذا املتها فافرح - چوزور آرد بتو عسری الم نشرح زجان بر خوان ×× دو یسر افتاده با یک عسردل بگامر شوشادان- کیست در ین دائره لاجورد ×× دست گهی یافت که پا گم نکرد- چه آدمی که مطیع است با دواعی نفس ×× به از ملک که بطبعش ره هدی آرد - بقدر رنج بود گنج و این بسی رنج است ×× که با دواعی طغیان کس اتقا آرد - آن گودک خاکبیز غزبیل بدست ×× میزد بدو دست روی خود را می‌خست - می‌گفت بهابهای کافسوس [و] دریغ ×× دانگی بتیا فتم غربیل شکست - کلید فتح از اقلیم در خزانه اوست ×× کسی بقوت بازوی خویش نگشاده است - نظر بفیض فضل توست فتح و ظفر تو میدهی ×× هست بهانه در وغایت خطا قدمح حط(؟) - عداوت میان دو کس آتش است ×× سخن چین بدبخت هیزم کش است (از سعدی). در این تفسیر در هر سوره‌ای ترجمه‌ای است شیوا از آیه‌ها و گاهی هم با شرح آنها و گاهی با آوردن شرح داستان‌های قرآن و در پاره‌ای جاها نقل سخنان مفسران است و در بسیاری از جاها به روش پرسش و پاسخ مطالب علمی آن هم به طرزی روشن دیده می‌شود چون نسخه ما بیش از ۱۵۰برگ دارد و تفسیر یک جزو (۳۰) قرآن است پس همه این تفسیر بایستی نزدیک ۴۵۰۰ برگ باشد. در آن کلمات و عبارت‌های فارسی شیوا بسیار آمده و درباره پیامبران «مهتر» گفته شده مانند: مهتر موسی، مهتر صالح و مهتر یعقوب؛ خط: نسخ، کا: حسین بن قاضی محمد، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ربیع الثانی ۸۷۷ق، جا: بندر حیوال؛ تملک: بابا صالح بن بابا یعقوب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۷گ، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۷۵۷] و [فیلمها ف: ۱ - ۵۴]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۸۲

از سوره مریم تا آخر قرآن، با ترجمه به فارسی با لهجه طبری، با گواهی آیة الله مرعشی درباره اهمیت نسخه و با ذکر احتمال این که این تفسیر تالیف علامه مجدالدین مازندرانی از علمای زیدیه متوفی حدود ۷۰۰ باشد؛ بی‌کا، تا: ۸۹۰ق [د.ث. مجلس]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۱۶۳

آغاز: دختر شعیب را که حلیله او بود در وضع حمل پدید آمده بآتش محتاج شد موسی چندان سعی فرمود؛ **انجام:** گفتم مه و روز و سال و تاریخ نویس فی الحال دوم زشهر شوال نوشت

ترجمه و تفسیر مزجی بسیار مختصر است که در ماه شوال ۸۸۹ موافق جمله «دوم ز شهر شوال» به پایان رسیده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ربیع الاول ۸۹۹ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قرمز، ۲۸۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۲×۲۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۲۸۶]

۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۸۱

کا: حسین بن علی، تا: ۸۹۹ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۴۱۹گ، اندازه: ۱۵/۸×۲۷/۳سم [رایانه]

۲۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۱۱۷۶۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله رب العالمین، مقولی قولو اینجا مضمر است یعنی بگوئید پرستش و ستایش مر خدایرا که آفریدگان جهانیان است و پروردگار ایشان ... الرحمن الرحیم، مهربان بر همه بندگان و مطعیان و عاصیان یگانه روزی دهنده در این جهان و در آن جهان؛ **انجام:** و لقد مننا علیک مرة اخری، بدرستیکه ما منت نهادیم بر تو بار دیگر یعنی منت‌های ما بر تو بسیار است خیرا (۱) آن منت که آن همه خواستهای تو بدادیم اذ اوحینا الی امک ما یوحی یاد کن.

از سوره حمد تا قسمتی از سوره طه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ محشی با امضاهای «نوری» و «زاهدی» و غیره؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سیاه، ۷۷۸ص، ۲۱ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱ - ۷۶]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۵۷

آغاز: بالغیب، می‌ترسد برورد کارشانرا بغیب یعنی خدای تعالی را نادیده می‌برستند؛ **انجام:** فی جیدها حبل ... رسنی من مسد از لیف خرما و قیل زنجیر محکم باشد در گردن ...

از آغاز آیه ۲۱ سوره ملک تا پایان سوره تبت؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی، یک تاریخ تولد در برگ ۵۴ به تاریخ ۱۰۲۴ در روستای «ارسنجان» دیده می‌شود؛ مجدول؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مشمعی قهوه‌ای،

عطف: تیماج یشمی، ۷۱گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۹ – ۴۳۷]

۲۳. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۱۳۶

آغاز: بردند دنبال شما گیرند و جریت نمایند و غالب آیند آمدن در محل‌های خطر؛ **انجام:** ومن در ظروف بمعنی فی است و آیت جار مجرور یا ظرف است مر تقطع را یا حال است از ایدیهم و ارجلهم ای حال کونهم.

از آیه ۱۹۶ سوره بقره: «و اتموا الحج ...» تا آیه ۳۳ سوره مائده: «انما جزاء الذین یحاربون الله ...». تفسیری است ساده بیشتر جنبه ادبی دارد با نثری روان و اندکی مسجع، مفسر اشعاری از خود آورده. اول سوره مائده: «بسمله یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود. جمله برای تبیین آمده بر طریق مقدمه، مقصود مذکور شده جمله اوفوا بالعقود مقصود پیمان است متضمن معنی این است ای مومنان عقود عهود را وفا کنید یعنی پیمانهایی که شما را با خدا است از عهود طاعت خدای عزو جل در اوامر و نواهی و عقود و پیمانها ...»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ به شیوه ترکستانی، مصحح، مقابله شده، مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج مشکی، ۴۴۲گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: – ۱۳۰]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷عکسی

آغاز: سورة البقرة، قوله تعالی: و الذین یومنون بما انزل الیك و ما انزل من قبلك و بالاخرة [بقره /۴]؛ **انجام:** شافعی گوید: اگر بر کمتر از ربعی اقتصار کند جایز بود ... و گوید: دلیل برین قول خدای تعالی است، و امسحوا بروسکم

تفسیر مختصری است که قطعه‌ای از آیات را می‌آورد و به فارسی تفسیر می‌نماید، مؤلف، شیعی مذهب بوده و احتمالاً در قرن هشتم می‌زیسته است، تفسیر سوره بقره تا آیه ۶۰ از سوره اسراء. این نسخه که احتمالا مجلد اول از تفسیر است در سه قسمت و طی سه شماره معرفی میشود. قسمت اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً اواخر قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۱۲۱گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱ – ۵۹]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸عکسی

آغاز: پس گوید: این آیت دو دلیل است، اول انکه چون مسح بعضی از سر کرد او را مسح کنند خوانند؛ **انجام:** القرآن یفسر بعضه بعضا، قرآن بعضی مر بعضی را تفسیر می‌کند

قسمت دوم از جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً اواخر قرن ۹؛ ۱۳۱گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱ – ۵۹]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹عکسی

آغاز: انما انت نذیر، تو بیم کننده، بر تو جز ابلاغ نیست، و الله علی کل شی و کیل؛ **انجام:** نیمی از صفحه آخر از بین رفته: خطاب آمدگی راست گفتی ای محمد ... ربنا و الیك المصیر

قسمت سوم از جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً اواخر قرن ۹؛ افتادگی: انجام؛ ۱۳۵گ، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۱ – ۶۰]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۱۹۴

آغاز: نبود بعد از هژده سال وی را مغیره به پسری قبول کرد و گفت من بمادر وی زنا کرده بودم؛ **انجام:** از حق سبحانه و تعالی صحبت صالحان و دوستان او طلب کند، اللهم ارزقنا آمین یا رب العالمین

ترجمه و تفسیر مزجی بسیار مختصری است بر پایه‌های صوفی با نقل بعضی از اخبار از طریق اهل سنت و باید مؤلف آن یکی از علمای ترک عثمانی باشد. نسخه حاضر از سوره ن و القلم تا پایان قرآن را دارد؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۱۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۸ – ۳۳۱]

۲۸. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۸/۱

آغاز: بسمله و لقد آتینا ك سبع من المثانی و خلقت؛ **انجام:** خلق الله تعالی رأس آدم و جبهه من تربة الکعبة و صوره و ظهره من بیت المقدس ... پیر حسین رودباری فی سنه ۹۵۴؟

کتاب از فرقه حروفیه است و تفسیری بر قرآن می‌باشد نام کتاب و مؤلف آن از خود کتاب به دست نیامد ولی لغت نامه دهخدا قسمت ح صفحات ۴۸۵ و ۴۸۶ به نسخه‌ای از جاودان نامه اشاره می‌کند که آغاز آن در مقایسه با نسخه حاضر صفحه ۴۰پ و پایان آن ۱۱۴ر می‌باشد که جاودان‌نامه نام نهاده شده، جاودان‌نامه گاهی به نام جاودان کبیر و گاهی جودان نامه و جودان نومه خوانده می‌شود و تفسیری است که فضل الله استرآبادی مؤسس فرقه حروفیه بر قرآن نوشته و تأویل‌های تازه‌ای را که برای آیات آن یاد کرده گواه حقانیت دعوت‌های خویش پنداشته است؛ کا: درویش خلیلی ولی درویش پیرحسین رودباری، تا: ۹۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: مقوایی روکش تیماج مشکی، ۱۱۳گ (۲پ–۱۱۴ر)، ابعاد متن: ۷×۱۱/۵، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: – ۵]

۲۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۹۰

آغاز: عن العلم و اهله و قال الحسن لم یبعث نبیاً من اهل البادیة و لامن اهل الجن و لامن النساء؛ **انجام:** ذلک لما اردنا اهلاکهم فحکم هؤلاء الکفار حکم اولئك فی انه لایبقی منهم عین و لا أثر.

از اواخر سوره یوسف تا پایان سوره مریم. تفسیری است مختصر که بیشتر به اختلافات قراءات و معنی لغوی کلمات پرداخته است؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن عبدالکریم، تا: جمعه از ربیع الثانی ۹۶۲ق؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۰۶]

۳۰. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۵۴

به نظر می‌رسد که مفسر ماتریدی باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۴۷۰گ، ۳۵ سطر (۱۷/۵×۲۳)، قطع: رحلی [تراثنا: س۶ش۱ – ۸۶]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۵

آغاز: مسطوره بوده بر وجه احسن و بر طریقت مستحسن ختم کرد؛ **انجام:** قال کذلک انتک ایاتنا فنسیتها قال جمله مستأنف

است در جواب ماذا قال الله حین قالوا ذلک کذالک.
این نسخه از آیات آخر سوره هود تا نیمه آیه ۱۲۶ از سوره طه را در بردارد. مفسر در پایان هر آیه، ابتدا رابطه آن را از جهت دستوری با آیات دیگر ذکر می‌کند و سپس به معنی و تفسیر آن می‌پردازد و گاه سخن خود را با استشهاد به اشعار (بعضاً از سعدی) نیز مؤکد می‌کند؛ خط: نسخ هندوستان، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: کشمیری نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۵۴۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۴۳]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۷۰

از تفاسیر تألیف شده در هند؛ خط: ثلث و تعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، دارای تذهیب و سر سوره؛ قطع: رحلی [د.ث. مجلس]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۰/۲۷-ف

نسخه اصل: بادلیان ۲۸۲۷ وینفیلد ۸ تفسیر عرفانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۲ق، جا: لاهور [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۱]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۴۱

آغاز: کهیعص ... عبد الله عباس گفت کهیعص نامی است از نامهای خدای تعالی کلبی گفت ثنائی است؛ **انجام:** و چون قل أعوذ برب الناس بخوانی بگوی أعوذ برب الناس.
تفسیر مختصر صوفی است با انشائی ادبی و نقل اختلاف مفسرین قدیم، با عناوین «قوله تعالی» آیاتی را آورده پس از آن ترجمه و تفسیر می‌کند. نسخه حاضر نیمه دوم کتاب و از سوره کهف است؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، کا: محمد تقی، تا: اواخر رجب ۱۰۳۵ق؛ مجدول، دارای سرلوح؛ تملک: علی بن میرزا محمد الطبیب؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۹۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۳۰سم [ف: ۲۰ - ۲۸۰]

۳۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۳۶

آغاز: سورة الملك مكية و هی ثلاثون آية: و سورة الملک آیه است. و سیصد و سی و پنج کلمه است و هزار و سیصد و بیست و سه حرف است. و در خبر است از رسول علیه السلام که هر که این سورت را برخواند او را چندان ثواب باشد که همه کتابها خوانده باشد و بهر حرف او را عبادت یکساله بنویسند و از عذاب گور ایمن باشد به عنایت الله تعالی. بسمله. تبارک الذی بیده ... قدیر. به برکت اوست به عظمت آن خدای تعالی و برکت همه چیزها از آن خدا است، که همه اوست. پادشاهی بر دو معنی است یکی او را است و او را سزد پادشاهی بر همه خلق. و دیگر معنی ازوست پادشاهی آن را که هست. چنانکه فرمود: تؤتی الملک من تشاء. و حضرت سبحانه و تعالی بر هرچه خواهد که کند قادر و توانا است؛ **انجام:** من الجنة و الناس. از دیوان و مردمان. و ابن عباس رضی الله عنه می‌گوید: که الشیطان اذا ذکر الله خنس و اذا غفل وسوس.
ترجمه و تفسیری است آمیخته با متن، از قرآن به فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۰۳۹ق؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۱۹سم[ف:۳-۴۵۶]

۳۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۳۲/۲

آغاز: بسمله اقترب نزدیک آمد للناس مردمانرا حسابهم وقت محاسبه اعمال ایشان یعنی روز قیامت و گفته مراد از ناس ... یعنی نزدیک شد وقت مواخذه پاداش ایشان که
از ابتدای سوره انبیاء تا آخر قرآن می‌باشد؛ بی‌کا، تا: ۱۰۴۳ق؛ جلد: تیماج، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: - ۱۹۵]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۰۸/۲۳ حاشیه

آغاز: الحمدلله الذی أنعم علینا أنواع النعماء ... اما بعد بر ضمیر منیر ارباب الباب مخفی نماند که در این ایام خجسته؛ **انجام:** یعنی بنشین با فقرا تا زیادت کنی شکر را و الصلاة علی سید الانام و آله الکرام
تفسیر و ترجمه چند آیه است در نکوهش ظلم و فضائل حضرت امیرالمؤمنین (ع) با استفاده از بعضی از روایت‌ها، و به ابوالغازی سلطان نظام شاه تقدیم شده است؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بهاری، تا: دوشنبه صفر ۱۰۴۵ - ۹ رجب ۱۰۴۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۳۳۸پ-۳۴۰پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۸ - ۱۹۶]

۳۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۰/۲۳-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 125 (بلوشه ۱۵۱)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۱۰۵۲ق [فیلمها ف: ۱ - ۵۳۳]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۷۴

آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم بسم الله الرحمن الرحیم پناه می‌گیرم و در می‌گریزم به بزرگی خدای تعالی و از وسواس و اغوای شیطانی که رانده شده است از رحمت خدای تعالی و این کلمه تعوذ اگر چه صریحا و بعینه در لفظ قرآن واقع نیست اما مضمونش در قرآن وارد است چنانکه خداوند تعالی فرموده است ... اذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم؛ **انجام:** و قنا عذاب النار و احشرنا مع المتقین و الابرار بحق محمد المصطفی و آله الأطهار برحمتک یا ارحم الراحمین.
تفسیر سنی، ترجمه و تفسیر سوره نبأ تا پایان قرآن کریم است، در آن شأن نزول، تعداد آیات، اسامی و فضیلت سور و رخدادهای تاریخی را بیان می‌کند. مؤلف پس از ذکر آیه و استناد به روایت مربوط (اگر وارد شده باشد) به توضیح آیات می‌پردازد او می‌گوید: بسمله در سوره حمد آیه‌ای از آن و در سوره نمل جزئی از آیه و در سایر سوره‌ها به عنوان تیمن و فاصله ذکر شده است؛ خط: نستعلیق، کا: صالح بن عبدالجلیل، تا: ۱۰۶۲ق؛ واقف: علی امیر خیری، اسفند ۱۳۶۷؛ کاغذ: نخودی، ۷۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۷۳]

۴۰. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۲۷

آغاز: ذکر رحمت ربک یاد کردن بخشش پروردگار است و بنا بر اقوال دیگر معنی آن است که اینکه خوانده می‌شود بر توبه ذکر بخشش آفریدگار تست عبده زکریا؛ **انجام:** و لتعلمن نبأه بعد حین پس از هنگامی که وقت مرگ یا روز قیامت و یا وقت ظهور اسلام که آن روز بدر است. تمت

خط: نسخ، کا: علی بک خوانساری پسر وزیر علوی، تا: ۱۰۷۷ق؛ قطع: وزیری [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۳]

۴۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۲۲

آغاز: خدا روزی دا به و شما را پس از عدم اسباب معیشت در بلاد غربت اندیشه مکنید؛ **انجام:** و گفته‌اند که درین سوره دلیل است بر آن که ضرر لاحق می‌شود از جن و انس به مردمان و ایشان قادرند به رسانیدن ضرر و الا نمی‌فرمود حق عز شأنه به استعاذه از شیطان و ایضا دال است بر آنکه استعاذه دفع می‌کند ضرر را والا نمی فرمود به آن و اعوذ بالله عروج است از خلق به حق و از ممکن به واجب فنعوذ بربنا و ملکنا و الهنا من شر الوسواس الخناس من الجنة و الناس. [مذیل است به وصایای ائمه معصومین علیهم السلام در ۲۴ صفحه]

از جهت سبک نگارش با «تبیان سلیمانی» نوشته میرزا محمد مشهدی طوسی یکی از علمای قرن دوازدهم هـق. بسیار مشابهت و مماثلت دارد. شیوه مؤلف چنین است که: در آغاز به شأن نزول، فضیلت سوره و أسماء آن اشاره می‌نماید آنگاه بخشی از آیه را ذکر نموده سپس به ترجمه و شرح آن می‌پردازد. وی در ذیل آیات احکام، مباحث فقهی و در آیات دیگر رخدادهای تاریخی را نیز از نظر دور نداشته است، موجودی از آیه ۶۰ سوره عنکبوت تا پایان سوره ناس است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر رجب ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: عباسعلی انوشیروانی، مرداد ۱۳۴۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن عنابی، ۵۲۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۲×۲۵/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۷۴]

۴۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۸۲

از سوره مریم تا سوره ملائکه. نمونه: «سورة مریم ثمان و تسعون آیة مکیة. ابن بن کعب از حضرت سید عالم روایت کرده که هر که سوره مریم بخواند حق ... و یراده حسنه بدهد ... بسمله کهیعص اختلاف کرده‌اند حکماء در حرف معجم»؛خط: نستعلیق، کا: عبدالرحیم بن نصرالله، تا: ۲۲ ذیقعده۱۰۸۳ق [نشریه: ۷ - ۱۲۲]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۰۵

آغاز: سورة النساء. بسمله. یا ایها الناس، در آثار آمده که ندا در سایر کتب سالفه بیا ایها المساکین است، و اما در قرآن آنچه در مکة نزول یافته بیا ایها الناس است؛ **انجام:** سورة التوبة، همه این سوره در ماه رمضان المبارک ... (تاریخ هفتم رمضان ۱۰۹۳ هر که خواند دعای طمع دارم ... قوبل مع الاصل فی ۱۵ شهر صفر فی بلدة لاهور سنة ۱۰۹۴)

تفسیر سوره‌های نساء، مائده، اعراف، انفال. در آغاز سوره اعراف (المص) می‌نویسد: «وجوه محتمله در حروف منقطعه در سوره بقره گذشت»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷ رمضان ۱۰۹۳ق؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: تیماج قهوه‌ا، ۳۴۶گ، ۲۵ سطر (۱۱/۵×۲۳)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۱۱ - ۱۰۱]

۴۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۲۲-۱۱/۲۲

آغاز: وسین سرخود را به سلوک طریق فنا مشغول گرداند ... بیت: نور جمال اگر شودت منظر نظر ×× ز آن بس شکی نماند که صاحب نظر شوی؛ **انجام:** صاحب عوارف قدس سره این حدیث آورده که الصوم نصف الایمان والصوم نصف الصبر، دوم باب.

تفسیر مفصلی است به فارسی، مؤلف ابتدا مقدمه‌ای در علوم قرآن آورده و پس از آن به تفسیر فاتحه به صورت مفصل پرداخته و پس از آن تفسیر بقره را آورده است. تألیف قرن ۹ و ۱۰ و مؤلف سنی است، او در اثنا به کرات از دیگران مطالبی نقل می‌کند و اشعاری به فارسی مناسب هر موضوع می‌آورد. این تفسیر غیر از مواهب علیه کاشفی است و بسیار مفصل‌تر از آن است. در آن از این کتاب‌ها و دانشمندان نقل شده است: شیخ رکن الدین شیرازی در شرح فصوص الحکم، خواجه پارسا، ابوعبدالله یافعی در کتاب در النظیم، امام بدرالدین فراهی در کتاب فلسفه البدر، تفسیر خواجه نسفی در کشف الحقائق. مؤلف تفسیر فاتحه را در ضمن دو «صحیفه» با این عناوین آورده است: صحیفة اولی در بیان بعضی از فضائل فاتحه و تعیین اسامی و تبیین نزول و عدد آیاتش مشتمل بر چهار نکته، صحیفة ثانیه در آنچه تعلق به معانی فاتحه و حقائق آن دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۹گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۲ - ۹۹۵]

۴۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۵۱/۲

آغاز: لایقاتلونکم جمیعاً الا فی قری محصنة ... کارزار نمی‌کنند با شما همه ایشان یعنی جهودان و منافقان، مگر در دیه‌های استوار بخندق و برج و باره، و یا از پس دیوارها با سنگ و تیر. یعنی ایشان را قوت آن را که با شما محاربه کنند نیست

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۹گ (۶۷ر-۱۱۵پ)، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳) [ف: ۳ - ۴۵۸]

۴۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۲

آغاز: بسمله، یا ایها الناس اتقوا ... ای مردمان بترسید از گناه پروردگار خود و مخالفت او و یا بترسید از حق او یعنی بترسید از ضایع گردانیدن حق او؛ **انجام:** و نیز آغاز سوره بحمد و ثنای او سبحانه بود و انجام آن به ثنای الهی شد. و الله اعلم بالصواب و علیه مرجع و المآب.

از سوره نساء تا آخر انعام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه حنایی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۸۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۹/۱سم [ف: ۲ - ۱۵۷]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۶۵

آغاز: قوله تعالی فی الجزء السادس عشر فی سورة الکهف و أما الجدار ... یعنی اما دیوار پس هست برای دو کودک؛ **انجام:** اول

و آخر قرآن بچه با آمد و سین یعنی اندر ره دین رهبر تو قرآن بس

تفسیر سنی است، در این نسخه نیمه دوم کتاب آمده، تفسیر مختصری است که با ترجمه آیات در هر مقطع شروع می‌شود پس از آن نقل گفته‌های بیضاوی از کتاب «انوار التنزیل» پس از آن مطالب مؤلف با جمله «بخاطر فقیر می‌آید» آورده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تاریخ وقف: ۳ جمادی الثانی ۱۲۳۴؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قرمز، ۲۸۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۱ - ۱۵۰]

۴۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۰۹

آغاز: دیگر ظهور نماید و مغارب او نیز مختلف است ... دیگر مخفی شود و بحسب ... ولهذا اکتفا به آن فرمود ... انا زينا السماء الدنيا بزينة الكواكب و حفظا من كل شيطان مارد بدرستیکه ما بیاراستیم آسمان نزدیک‌تر را ... لا يسمعون الى الملاء الاعلى ... فاتبعه شهاب ثاقب. نمی شنوند یعنی طاقت شنودن و گوش فرا نهادن ندارند بسوی سخنان گروه بلند تر یعنی اشراف ملائکه که مطلع اند بر بعضی اسرار لوح؛ **انجام:** در حدیث آمده که قل یا ایها الکافرون و قل هو الله احد را مقشقشتان می‌گویند بسبب آنکه قاری آنها را بری می‌گردانند از شرک و نفاق. سورة الفلق و هی مكية خمس آيات بسم الله الرحمن الرحيم آورده‌اند عامه در سبب نزول معوذتین که دختران لبید بن عاصم یهودی حضرت رسول ص.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: غلامعلی قدیری؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوایی با کاغذ تریاکی عطف تیماج زرد، ۲۰۷گ، ۲۱ سطر (۱۴×۱۹)، اندازه: ۱۹/۵×۲۶سم [ف: ۲ - ۵۱۵]

۴۹. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۲۳

آغاز: آتونی زبر الحدید. تفسیر: آنکه متابعت سببی و طریقی کرد یعنی باز رفتن آن کرد که به جانب مشرق رود برفت تا آنکه برسید بجایی که آفتاب بر می‌آمد آفتاب را یافت که بر می‌آید قومی که میان ایشان و آفتاب حجابی نبود؛ **انجام:** حق سبحانه منزه است و تعالی آن خدایی که این از جمله افعال اوست از آنچه شرک می‌آورند مشرکان ...

از تفسیر آیه ۹۶ سوره کهف تا آیه ۴۰ سوره روم. تفسیر مختصری است که پس از آوردن یک یا چند آیه با عنوان «تفسیر» به توضیح آن پرداخته است. ظاهراً یکی از تفاسیر مشهور: مواهب علیه یا خلاصة منهج الصادقین یا غیره باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۱۶]

۵۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶۱

آغاز: الذینهم لاماناتهم و عهدهم راعون؛ رستند مومنان که امانت‌ها گزارنده باشند؛ **انجام:** وابصر فسوف يبصرون؛و چشم دار به ایشان که زود بود که به بیند آنج و عید کردیم شان و روا یود ه گوی چشم راو ...

از سوره مومنون تا انتهای سوره صافات، تفسیری به زبان فارسی با گویش خراسان قدیم که به روش و سبک اهل سنت نوشته شده است و ضمن احترام و تجلیل از خلفا و همسران پیامبر (ص) از نظرات مفسران اولیه و تابعین استفاده شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۶۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۲/۳۳ - ۹۶]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [مختصر ف: ۱۹۰]

۵۲. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۱۳۶

آغاز: و بقا بالله در مقام تحقق به جمیع صفات، و بر سالک متبصر اینجا سر «منه بداو الیه یعود» روشن می‌گردد ... و آنرا ابتدا هم بدو باید که باشد انتها؛ **انجام:** فی صدور الناس در سینهاء مردمان.

تفسیر سوره عنکبوت تا آخر قرآن کریم، تفسیری است عرفانی که در آن از فتوحات و کشف الاسرار و تأویلات کاشی نقل می‌کند؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: - ۹۴]

۵۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۲۳۷

آغاز: بسمله. هو در تقسیم ق د وو، بشناس و بخوان ای خواننده ق کریم و ۴ که ح له علی فرموده است که خلق اله تع علی صورته و علی صورت الرحمن ار تقسیمط و که یکی موی سر اوست و چهار مژه و دو ابرو در آن قدرت که قامة الرحیم فاخذت بحقوی الرحمن؛ **انجام:** پس منزل آخر همه از علماء و زاهدان و حکماء و شهداء به عالم عشق الاهی می‌کشند که اذا قتلته انادیته. ثم بعوق مستعان. بیل کتابک تاریخن سرای پسر غین و کاف و دالده قیلده مستقر (۱۰۲۴).

به روش حروفی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۲۶گ، ۱۹ سطر (۴×۱۰)، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۱۷ - ۳۲۷]

۵۴. رشت؛ مدرسه مهدویه؛ شماره نسخه:۲

انجام: و طاعت او را به درجه قبول رساند والله اعلم بالصواب

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۵ - ۳۹۲]

۵۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۲

آغاز: یاد کردن خداوند تست (کذ) برحمت بنده خود زکریای ابن ارز را که از اولاد رحیم بن سلیمان داود علیه السلام بوده و پیغمبر عالیشان و مهتر احبار بیت المقدس و صاحب فرمان پس قصه او بخوان؛ **انجام:** ابوذر رضوان الله علیه مردی را گفت که هیچ پناه میبری بخدای تعالی از شیطان انس چه هر که کسی را اغوا می‌کند و بمعاصی.

از اوایل سوره مریم تا اواخر کتاب، آنچه که مسلم است مؤلف از فضلاء امامیه پس از نیمه اول قرن نهم هـق. است. روش این تفسیر: نخست ترجمه و توضیح آیات و تفسیر به احادیث وارده از

خاندان عصمت (ع) و هم نقل لطائف و نکات عرفانی است و در پایان تفسیر هر سوره خواص آن سوره را آورده است. مؤلف در تألیف این تفسیر به کتاب‌های زیادی مراجعه نموده است. از کتب امامیه تفسیر علی بن ابراهیم قمی و تفسیر شیخ طبرسی و «کشف الغمه» اربلی و «عدة الداعی» ابن فهد و در بیان تاویل از آثار محققان اسلامی: «انوار التنزیل» و «بحرالحقائق» و «کشف الاسرار» و «معالم التنزیل» و «کشاف» نقل کرده است. یکی از مدارک این تفسیر کتاب «عین المعانی» است. هرگاه مقصود همان مؤلفه ابوالبرکه هندی باشد مؤلف این تفسیر از مردمان قرن ۱۰ هـق. به بعد خواهد بود. برای نشان دادن طرز این تفسیر سطوری از آن نقل می‌گردد: «قد افلح المؤمنون الذین هم فی صلوتهم خاشعون بدرستی که رستگار شدند و بمقصود رسیدند مؤمنان که بهترین وجه زندگانی است و بقای جاودانی بانواع تنعم و کامرانی آنانی که در نماز خویش ترس کارانند. گویند خشوع بر سجده گاه است و دل بر درگاه در درگاه در حال قیام و در حال رکوع با حضور قلب نظر بمیان هر دو پای و در حال سجود بطرف بینی و در حال تشهد بکنار». تا آنجا: «گفته‌اند که خشوع آنست که مصلی نداند بر راست و چپ او کیست و واسطی گوید خشوع ادای نماز است لله و فی الله نه ملاحظه اغراض و اعواض. در حقائق مذکور است که خضوع در ظاهر آنست که سر به پیش افکنده و دیده از التفات بچپ و راست منع کند و بر سر مراقبت حضرت حق تعالی باشد» تا آنجا: «در تفاسیر اهل بیت (ع) آورده‌اند که این دینار گفت من در خدمت حضرت امام زین العابدین (ع) یک نوبتی نشسته بودم مردی درآمد بی ادبانه گفت مر او را که نماز دانی چگونه می‌گزارند. من داعیه که وی را بزنم و جفا کنم امام (ع) مانع شده و فرمود مهلا یا اباحازم فان العلماء علما (کذ، صحیح حلماء) رحماء ساکن شو که عالمان حلیم و رحیم باشند انگه روی مبارک بسائل آورد و فرمود که بلی دانم چگونه باید گزارد نماز را»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: غلامحسین صراف زاده، ۱۸ شهریور ۱۳۶۳؛ کاغذ: حنایی، ۳۲۵گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۸سم [ف: ۱۱ - ۵۶۳]

۵۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵ صدر

آغاز: بسمله. قوله عزوجل: سبحان الذی اسری ... السمیع البصیر. در مقدمه معراج ذکر سبحان الذی چرا یاد کرد؟ از بهر آن یاد کرد؛ **انجام:** مانع از خیرات از شر همه ایمن اند. خش بگو اعوذ برب الفلق و اعوذ برب الناس.

نیمه دوم قرآن است. در پشت جلد نوشته شده: «جواهر التفسیر» از ملا حسین کاشفی است. اما می‌دانیم که «جواهر التفسیر» کاشفی تنها تا پایان سوره آل عمران و یا تا میان سوره نساء را دارد، در صورتی که این نسخه از اول سوره اسرا می‌باشد. شاید مختصر الجواهر باشد که در الذریعة ۶۵/۵ آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۲۲گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۹/۵سم [ف:۳-۴۷۷]

۵۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۶۹۱

آغاز: شکمهای خود مگر آتش، ذکر شکمها تأکیدست در خوردن ... و لا تکلمهم الله یوم‌القیامة و سخن نگویید حق تعالی با ایشان روزه رستخیز سخنی که در ضمن آن نفعی و راحتی باشد، و لایزکیهم؛ **انجام:** فاستعمتعتم بخلاقکم پس شما نیز تمتع گرفتید بنصیب خویش از آرزوهای فانی ... ألم یأتهم آیا نیامد بدیشان یعینی بمنافقان که بلذت دنیا

از تفاسیر مختصر اهل سنت که بیشتر به ترجمه آیات پرداخته و توضیحات اندک افزوده است، و گاهی از امام ثعلبی مطلب دارد. به ندرت اشعاری را نیز به فارسی شاهد مثال آورده است. از نجم الدین دایه نقل می‌کند؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۳۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۱۸/۴سم [ف: ۴۳ - ۲۴۳]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۵۹/۴

سورة النباء تا سورة المطففین. گویا از نورالدین محمد بن ضیاءالدین محمد مازندرانی بار فروش دهی؛ خط: نستعلیق، کا: نورالدین محمد بن ضیاءالدین محمد مازندرانی بارفروش دهی، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «ب هر رحمه الله، عص، جوامع»؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۵گ (۷۵پ-۸۹پ)، ۵ سطر (۵×۱۲) [ف: ۱۷ - ۲۸۲]

۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۶/۳

بندی در تفسیر عرفانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: مقوا، ۲گ (۳ر-۴ر)، اندازه: ۱۳/۵×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۳۵۵]

۶۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۱۹

آغاز: آغاز: افزونی خواستم و افزونی نهادم شما را ... و اتقوا یوماً لا تجزی نفس عن نفس شیئاً: بترسید از روز و بپرهیزید از عذاب خدا ...

آغاز مائده: یا ایها الذین آمنوا، أوفوا بالعقود: ای آن کسهائی که گرویده اید و ای شما که گروید گانید. تمام بجای آرید پیمانها را این سوره را سورة المائدة خوانند؛ **انجام:** نبوء المؤمنین: می‌ساختی و فرو می‌آوردی گرویدگان را. مقاعد للقتال: بنشستگاهها و مر کارزار. قصه حرب احد و آن آن بود ... (و پس از دو صفحه) ... اگر حمزه را بکشی، من تو را بخرم و آزاد کنم، و هر زیور که بدین تن دارم.

تفسیر شیعی پیش از صفویه. از نیمه بقرة تا نیمه اعراف را دربردارد. در پایان سوره انعام گوید: «ربع اول تفسیر تمام شد»، جای دیگر در نسخه نوشته شده است «جواهر التفسیر» ولیکن ما آن را با نسخه ش ۵۲۲۶ سپهسالار برابر کردیم «جواهر التفسیر» نبود شاید «مختصر الجواهر» باشد که در الذریعة (۲۶۵/۵) آمده است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن شاه حسینی اولاد شیخیان خانقاه

سلماس،تا:رجب۱۱۰۵ق؛افتادگی:انجام؛کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳ – ۴۷۶]

۶۱. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۴۱۹

آغاز: سیروا فی الارض راجع به حضرت رسالت است و اثبات توحید؛ **انجام:** و همه شما را بر وفق کردار پاداش خواهد داده که بوجه أحسن باشد

نسخه حاضر از اواسط سوره توبه تا اوایل سوره قصص است. به تفسیر «المواهب العلیة» ملا حسین کاشفی شباهت دارد ولی با آن فرق دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ با علامت بلاغ؛ نوشته‌ای به خط غلامعلی بن محمد آملی در ۱۲۲۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰۰گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [مؤید: ۳ – ۳۳۷]

۶۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۷۱

آغاز: سوره جن بسمله قبل از این مذکور شد که گروه جن در بطن نخله به ملازمت حضرت رسول رسیده و؛ **انجام:** چون قل اعوذ برب الناس را بخوانی بنفس خود بگو که اعوذ برب الناس و الحمدلله و الشکر علی تأییده و تشدیده اولا و آخرا متوالیا.

تفسیری است به فارسی روان و مختصر که اول آیات را می‌آورد بعد ترجمه و بعضاً شرح و توضیح می‌دهد؛ از سوره جن تا آخر قرآن کریم؛ خط: معتاد، بی‌کا، تا: سه‌شنبه صفر۱۱۲۴ق، جلد: بدون جلد، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: – ۴۱۴]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۸۸

آغاز: بسمله سوره مریم مکی است ... عبدالله عباس گفت: کهیعص نامی است از نامهای خدا، کلبی گفت ثنایی است که خود را گفته است؛ **انجام:** خدای تعالی به همه چیز بینا است، می‌داند که ... کیست؟ به تقدیر استحقاق جزا دهد و عذاب فرماید.

تفسیر و توضیح آیات قرآن مجید که به شیوه مفسران اهل سنت و با نقل زیاد از صحابیان و تابعین تحریر شده است. سبک تفسیر روایی بوده و بیشتر از روایات شان نزول استفاده شده است. جلد سوم تفسیر بوده و از سوره مریم تا پایان سوره فاطر؛ خط: نستعلیق، کا: فتح الدوله رازی، تا: ۱۱۲۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲/۳۳ – ۱۰۷]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۱۴

بی‌کا، تا: ۱۱۲۷ق، خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۶۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۳۱-۳۲/۱۳۱

آغاز: که صورت بندگان مطیع او را می‌کند عیب خدای کرده خواهید بود گفتند فکری کنیم و ساکت شدند ... الحمدلله الذی خلق السموات و الارض شکر خدای را آن چنان خدای که آفریده است آسمانها و زمین را.؛ **انجام:** یا ایها الذین آمنوا قاتلوا الذین یلونکم من الکفار ... ای آنانکه ایمان آورده‌اند جنگ و پیکار کنید با آنانکه در پهلوی شما اند از کافران ... فرق میان ایشان و سایر خلق از جهت غضب حاصل شد باینکه

سوره انعام تا سوره توبه. ترجمه و تفسیر مزجی مفصلی است بر قرآن کریم از مؤلفی شیعی، که به جهت افتادگی طرفین نسخه شناخته نشد، منهج الصادقین، روض الجنان، و مواهب علیه نیست، گویا ترجمة الخواص هم نباشد؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۵گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲ – ۹۹۷]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۴۳۶

آغاز: از گناهان کبیره است به دلیل این آیه و حق تعالی به عیسی (ع) از جمله مواعظ خود گفت که ای عیسی بیدار شو و مأیوس و نومید مشو از روح من و تسبیح من کن با تسبیح کنندگان و به سخنان خوب تصدیق من کن؛ **انجام:** از عثمان پرسید وی نیز عاجز شده سلمان به علی (ع).

تفسیر شیعی است، از اواسط سوره یوسف تا اواخر اسراء است، این تفسیر با استناد به روایات اهل بیت علیهم السلام به ترجمه و شأن نزول آیات و همچنین رخدادهای تاریخی آنها پرداخته است برای تقریب ذهن به چند مورد اشاره می‌شود: «ان الله سریع الحساب آنچه کسب کرده است به تحقیق که خدای روز حساب است و مثل این آخر آیه در بقره گذشت این آیه در شأن محمد (ص) نازل شده میفرماید که هذا این یعنی محمد (ص) بلاغ رسانیدنی است ... سورة الحجر بسمله، از این پانزده آیه، آیه دوم در شأن ولایت و دوستی و امامت ائمه (ع) و آیه ششم و هفتم و هشتم و دو آیه آخر در شأن قریش نازل شده ... سورة النحل بسمله ازین دو آیه، آیه اول در شأن امر أئمه (ع) یعنی ظهور صاحب الأمر (ع) نازل شده و سبب نزول آن این است که قریش از پیغمبر نزول امر خدای را بریشان طلبیدند پس این آیه نازل گشته می‌فرماید که أتی امرالله آمد امر خدای درباره امر أئمه (ع) یعنی ظهور صاحب الأمر (ع)»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ واقف: حاج حسن سیستانی، تیر ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۲۹۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲۲ – ۱۸۴]

۶۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۰۶

آغاز: و نهوا عن المنکر ولله عاقبة الامور ایشان آنانند که برحمت شامله اگر جای دهیم ایشان را در زمین و دستگاه و اختیار یابند بپای دارند نماز را بجهت تعظیم من و بدهند زکوة مال را بجهت مساعدت بندگان من ... قوله تعالی: وان یکذبوک فقد کذبت قبلهم قوم نوح و عاد و ثمود ... و اگر تکذیب کنند ترا مشرکان قریش غم مخور و اندوه مبر که تکذیب قوم مخصوص تو نیست؛ **انجام:** قوله تعالی یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضیة مرضیة ... ای نفس آرام گرفته بذکر من یا شاکر بودی در نعمت من و صبر نمودی در محنت من و علی بن ابراهیم رحمه الله فرموده که ای نفس اطمینان پیدا کرده بولایت علی بن ابی طالب، بازگرد از دنیا بسوی پروردگار خود بی خوف ... (آغاز سوره بلد)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی حنایی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف تیماج آلبالویی، ۳۸۴گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲ - ۵۱۳]

۶۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۲۸

آغاز: خود سازد بمراد دنیا و عقبی رسد و از زمره صلحاء و اتقیاء باشد؛ **انجام:** ماینفقون آنچه خرج کنند در سفر و آنها

این تفسیر که ابتدای آن افتاده به بحث در خواص تفسیر آغاز می‌کند و این که تفسیر چه اثر دارد و مسلمان ناچار از آن است مطالبی در تفسیر بداند سپس از سوره فاتحه به تفسیر می‌پردازد تا اواخر سوره توبه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۲۹گ، ۲۰ سطر (۱۳/۵×۲۱)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۶ - ۸۰۶]

۶۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۷۱۵

آغاز: تبارک الذی بیده الملک، بزرگ و بزرگتر است و ثابت و بر دوام آن بزرگ که به دست قدرت اوست پادشاهی

دو جزء آخر قرآن و سوره حمد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۰×۱۸سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۳۱]

۷۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۴۲

از سوره آل عمران. خلاصه‌ای است از تفسیر کشف الاسرار با حذف «نوبت»ها و تلخیص بسیار، در حواشی چند جا عنوان «نوبت ۳» قید شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۲۶]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۹۰-ف

نسخه اصل: کتابخانه ملی ش ۲۰۲۰-۷۷۲. از سوره مجادله تا پایان قرآن. در روز سه‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۱۱۳ ساخته شده و گویا البحر المواج فاضل هندی؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [فیلمها ف: ۱ - ۵۴]

۷۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۳۶۸

آغاز: (عند ربهم) نزد پروردگار خود (ذلک) آن ثواب عظیم و نعمت جسیم (جزاء المحسنین) پاداش نیکوکارانست که اهل تصدیق اند و کننده افعال حسنه و استعمال مستحسنه

شرح مزجی و تمام ثواب تلاوت‌ها از ابی بن کعب روایت شده است، تمام قرآن در یک جلد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۴۹گ، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۳ - ۲۱]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۱۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

۷۴. رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۴۱

آغاز: قالو یا لوط، گفتند ای لوط، نارسل ربک لن یصلوا الیک بدرستی ما فرستادگان پروردگار توئیم و بعذاب و هلاکت ایشان نازل شدیم ... (سوره یونس)؛ **انجام:** تا آخر تفسیر آیه للذین ظلموان ذوقو عذاب النار التی کنتم بها تکذبون ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نازک ایرانی، جلد: سوخته نقاشی، ابعاد متن: ۹/۵×۱۸/۵، اندازه: ۱۶/۵×۲۷/۸سم [نشریه: ۷ - ۷۸۶]

۷۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۳۰

آغاز: (از سورة النباء): بسمله، چون حضرت رسول (ص) دعوت آشکار را کرد؛ **انجام:** من شرما خلق ... و می‌دمند فی العقد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی، ۲۰۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۰۰۷]

۷۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۲۴

آغاز: سوره مریم: ثمان و تسعون آیة. بسمله. کهیعص. علی بن ابراهیم از حضرت صادق روایت کرده که «کهیعص»به معنی هو الکافی الهادی؛ **انجام:** الا انه بکل شیء محیط. بدانید که حق ... هر چیزی به علم کامل خود احاطه کننده است. و هیچ چیز ازو مخفی و پوشیده نیست.

به روش و شیوه شیعی صفوی؛ خط: نسخ، کا: محمد شفیع کوشک دشتی، تا: ۱۲۴۶ق؛ در پشت جلد خلاصة المنهج معرفی شده لیکن چون ما برابر کردیم، آن نبود؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲۲۸گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۳ - ۴۵۹]

۷۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۵

تفسیر سوره یس. تألیف حسینی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ مصحح؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۷۲]

۷۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۸۵

آغاز: حم عسق، در معانی الأخبار بتوسط سفیان بن سعید ثوری از حضرت؛ **انجام:** الحمدلله اولا و آخرا و ظاهراً و باطناً و الصلاة علی رسوله المصطفی و آله البررة الأتقیاء الأزکیاء

از اول سوره شوری تا آخر قرآن، ترجمه و توضیح مختصر و در نهایت گفته که از تفسیر به رأی اجتناب دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در برگ اول نوشته‌ای به تاریخ ۱۲۶۴ق؛ مهر: «فخر الاطباء ۱۲۷۸» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [مؤید: ۳ - ۸۸]

۷۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۷۱

آغاز: بخوانی بگوی اعوذ بالله من الشیطان الرجیم یعنی بگوی که پناه می‌جویم و امان می‌خواهم و فریاد می‌خواهم و یاری می‌خواهم بخدای تعالی؛ **انجام:** گوش ما گیر و بان مجلس رسان / کز حقیقت می‌خوردند آن سر خوشان. اجابت الحسن البلغاری به نیکی بفرما ز جاهل گریز جو فرمود و اعرض عن الجاهلین ...

تفسیر مختصری است بر قرآن کریم آمیخته با شواهدی از اشعار فارسی، همچنین مؤلف در حین تفسیر هر سوره به نتیجه گیری پرداخته و تحت عناوین «نصیب تو اینست، نصیب مؤمن اینست، نصیب درویش اینست و ...» به اظهار نظر می‌پردازد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ:

اصفهانی نخودی، جلد: مقوایی با روکشی از کاغذ کادو گلدار رنگی، ۱۶۳گ، ۲۲ سطر (۱۰/۵×۲۱)، اندازه: ۱۵/۷×۲۶سم [رایانه]

۸۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۲۹/۵

آغاز: خواص سوره اخلاص حدیث اش مشهور است که به ثلث قرآن است حدیث دیگر هر کس هزار بار او را بخواند نمی میرد تا جای خود را در بهشت نبیند؛ **انجام:** و الذین فی اموالهم حق معلوم للسائل و المحروم آن کسانی که در مال‌های ایشان حقی واجب باشد ... لان ما لا یکون مفروضا لا یکون معلوما.

تفسیر سوره توحید و از سوره نجم تا نیمه سوره معارج، تفسیری است بر قرآن کریم به ترتیب سوره‌ها. در این تفسیر مؤلف بعد از ذکر آیه، ترجمه فارسی آن را ذکر می‌کند و توضیح کوتاه ادبی و روایی درباره آن می‌آورد؛ کاتب: یونس ازرعی، تا: ۱۲۹۵ق؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه، ۱۸۲گ (۲۰۱-۳۸۲پ)، ۱۵-۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۴۰]

۸۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۴۰

آغاز: سوره محمد صلی الله علیه و آله و این سوره ار سورة القتال گویند؛ **انجام:** که بحرین علی و فاطمه اند بینهما برزخ محمد است صلی الله علیه و آله

از سوره «محمد» شروع می‌شود (از سوره قتال) و تا اواسط سوره «الرحمان»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۸۰گ، ۲۵ سطر (۱۴×۲۰)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۶ - ۶۸۸]

۸۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۵/۲-۲/۱۲۵

آغاز: استعانت هم مستعین پس لاجرم هدایت از برای کل است چنانچه طلب اقتدا کل به صالحین در صراط الذین انعمت علیهم و فرار از طالحین؛ **انجام:** و مظلومیت اهل بیت رسالت (ص) دارد و تسبیحش خواندن سوره حمد است نمی بینید که در آخر خواندن خود می‌گوید و لا الضالین.

تفسیر شیعی در سوره حمد وبقره وآل عمران تا آیه «و اما الذین ابیضت وجوههم ففی رحمة الله»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۹گ، ۱۵ سطر [ف: ۲ - ۹۹۴]

۸۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۰۵/۲-۲/۱۲۵

آغاز: استعانت هم مستعین پس لاجرم هدایت از برای کل است چنانچه طلب اقتدا کل به صالحین در صراط الذین انعمت علیهم و فرار از طالحین؛ **انجام:** و مظلومیت اهل بیت رسالت (ص) دارد و تسبیحش خواندن سوره حمد است نمی بینید که در آخر خواندن خود می‌گوید ولا الضالین.

قطعه‌ای از تفسیر شیعی است دارای فصول و در سوره حمد دارای فواید، نسخه بخشی از سوره حمد و بخشی از سوره بقره و آل عمران تا آیه «و اما الذین ابیضت وجوههم ففی رحمة الله» را شامل است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۸۹گ، ۱۵ سطر [ف: ۲ - ۹۹۴]

۸۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳۷/۲

آغاز: تورية یا نعت پیغمبر بهای اندك چنانچه احبار رشوه ... کروه خاشع متدین مر ایشانراست مزد ایشان ذخیرهنهاده نزد پردوگار ... سورة النساء مدنية و هی مائة و ست و سبعون آية؛ **انجام:** و خشوع نمی باشد الا از تجلی الهی پس زیادتی خشوع دلیل زیادی تجلی باشد و ساجد باید که به برکت این سجده ...

بخش اندکی از یك تفسیر شیعی است که بخشی از آیات را آورده و به تفسیر آنها پرداخته، در تفسیر آیات از روایات نبوی بهره جسته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۱۴ر-۳۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۱۹]

۸۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۳۴

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین الرحمن الرحیم از حضرت ابی عبدالله (ع) از پدرش از جد بزرگوارش از رسول خدا (ص) مروی است که چون خداوند عالمیان تعالی شأنه خواست که فاتحة الکتاب و آیة الکرسی و آیه شهد الله و آیه قل اللهم مالك الملك را تا آنجا که ... مانع او نشود از دخول بهشت مگر مرگ؛ **انجام:** من الجنة و الناس وسواس و سوسه کننده را گویند و آن کار شیطان است ... و ایدهم بروح منه صدق الله و صدق رسوله ... ثم اورثنا الکتاب ... ذلك هو الفضل الکبیر ... و منهم را به همه بندگان خدا تفسیر نموده اند.

شیعی است. از ابتدای قرآن تا آخر آن و مذیل به تفسیر چند آیه دیگر است، برخی از آیات شریفه را به ترتیب سوره‌ها با روایاتی که از طریق ائمه اطهار (ع) وارد شده تفسیر می‌نماید. اقوال علما را ذکر و گاهی استنباط و نظر خویش را نیز بیان می‌کند. او معتقد است آیه یا سوره‌ای که قبل از هجرت نبی اکرم (ص) به مدینه نازل شده مکی و آنچه بعد از هجرت نزول یافته هر چند در مکه نازل شده باشد مدنی نام دارد مانند کریمه «الیوم اکملت لکم دینکم و یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیك» که در حجة الوداع نازل شده و مع هذا آن را مدنی می‌شمارند. مؤلف شأن نزول آیات و وقایع تاریخی را نیز بیان می‌نماید و به نکات نحوی و اعرابی و لفظی هم توجه دارد به عنوان مثال در آیه شریفه «اذ قالت الملائکة یا مریم ان الله یبشرك بکلمة منه اسمه المسیح عیسی بن مریم» می گوید: «مسیح معرب مشیحا و آن در لغت عبری به معنی مبارك است و نام عیسی شده و به قول بعضی از مفسرین، اسمه مبتدا و عیسی خبر ثانی و ابن مریم خبر ثالث اند و چون بنابراین به حسب ظاهر مناسب اسماؤه به صیغه جمع بود گفته اند که اسمه به علت اسم جنس مضاف و مفید تعدد است و به منزله اسماؤه خواهد بود و این احتمال را بیضاوی ترجیح داده و زمخشری گفته که خبر مجموع المسیح عیسی بن مریم است من حیث المجموع و این مجموع یك نامی است که باعث امتیاز مسمی از جمیع ما عدا است و بعضی عیسی بن مریم را خبر محذوف و خبر اسمه را المسیح تنها دانسته‌اند به تقدیر اسمه المسیح ذلك عیسی بن مریم بنابراین ابن مریم صفت عیسی است و مترجم گوید: دور

نیست که المسیح صفت اسمه و عیسی بن خبر باشد یعنی نام مبارکش عیسی بن مریم است و الله العالم یعلم»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ به طرز چلیپا؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، اندازه: ۱۱/۷×۲۱/۸سم [ف: ۲۲ - ۱۷۶]

۸۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۷۵/۱۵

رساله‌ای تفسیر مانند؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۲۶۱]

۸۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۴۶-۱۳/۲۶

آغاز: قوله تعالی و آتوا النساء صدقاتهن نحلة یعنی در حالتی که آن مهر یا هدیه و عطیه باشد از شما به ایشان از طیب نفس یقال نحلة کذا نحلة و نحلا اذا اعطاه ایاه من طیب نفس؛ **انجام:** فالوجود المشرق اولی بالنور الموجود علی الکثیف من الکثیف و الکثیف اولی بالظل کما عرفت فی مسئلة الامر بین الامرین و لقد سترت لک کنوزا مخفیة فاحمد الله تعالی علی نعمة الادراک.

شیعی است. از آیه «ولاتوتوا السفهاء اموالکم تا آیه ما خلقنا السموات و الارض و ما بینهما الا بالحق»، تفسیری است ساده و جدید از قرآن کریم که برای عموم مردم نوشته شده بخش اول آن فارسی ولی بخش آخر آن عربی است. مؤلف به صورت مزجی آیات را می‌آورد و توضیحاتی کوتاه می‌دهد. در اثنا ذکری از مصائب اهل بیت (ع) می‌آورد و اشعاری به فارسی در مصیبت در یکی دو مورد از شاعرانی با تخلص سیفی و شایق آورده است؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۷۵]

۸۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۷۵

آغاز: بسمله، سوره بقره بمدینه فرود آمده است، بیست و پنج هزار و پانصد حرف است و شش هزار و صد و بیست و یک کلمه است بقول اهل مدنی (؟) دویست هشتاد شیش (کذا) آیت است و بقول اهل بصره دویست؛ **انجام:** بوذر جمهر دانش سلطان عصر خویش ... همین بود مختصر برحمتک یا ارحم الراحمین ...
نویسم خط به امید دعائی ×× که کاتب را نمی بینم بقائی

از سوره بقره تا سوره قصص، قصص قرآن را گردآوری کرده و در آخر آن آمده: ایا خان کلذار (؟) با عز و جاه ×× تورا لطف الله باشد پناه ... صد شکر گر مخارج کردی باین کتاب (؟) ×× در راه خیر خرج که گوید ظرار (؟)؛ خط: شکسته، نستعلیق، کا: شیر علی ظربی، تا: ۱۳۱۱ق، مجدول، کمندبندی شده، دارای دو سرلوح؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳۹۸گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۹سم [ف: ۲ - ۱۵۷]

۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۴۴

آغاز: و أن لو استقاموا علی الطریقة لأسقیناهم ماء غدقا هر آینه این مردم استقامت نمایند بر طریق اسلام و بر کتاب آسمانی خود مستقیم باشند ما سقایت می‌کردیم آنها را به آب فراوان بسیار لفظ ماء به معنی آب است مخفی نماناد که جمیع نعمت تمام موکول است به وجود آب اگر آب نباشد هیچ چیز در عالم وجود ندارد همان طلایی که از مغز سنگ معدنی و خاک در می‌آید به واسطه وجود آب است خداوند سرمایه نعمت دنیا را تعبیر به آب فرموده است؛ **انجام:** پیغمبر (ص) می‌فرماید بشارت باد تو را یا علی خدا شیعیان تو را و دوستان شیعیان به شرطی که دوستی آن نه دوستی مجلسی باشد خداوند او را می‌آمرزد و در تفسیر آیه ان الله یغفر الذنوب جمیعا فرمود ان الله یغفر لکم جمیعا (کذا) این آیه مخصوص است به شیعیان امیر (ع) این آیه این طور نازل شد ان الله یغفر لکم جمیع الذنوب یعنی به غیر شما شیعیان کسی در این حق شرکت ندارد و السلام.

از آیه شانزدهم سوره جن تا پایان دهر. این تفسیر به ترجمه و توضیح آیات شریفه، شأن و محل نزول، فضیلت و خواص سوره ها، معانی لغات، و مباحث اعراب پرداخته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: امیر عباس شیخ رضایی، فروردین ۱۳۷۵؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج مشگی، ۱۱۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۱۲]

۹۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۷۰-ف

چند تکه است گویا از چند نسخه. با ترجمه آیتها زیر سطرها با حواشی در یک قسمت مفصل نسخه، قسمت دیگر در آن سوره‌های روم و سجده و احزاب است با ترجمه و بندی به فارسی در میانه که تفسیر است مانند تفسیر طبری، قسمت سوم آن تفسیر فارسی است از سوره حمد؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۷۳]

۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۹۰

آغاز: در نصرت شیعه خود در قتل قبطی تعجیل کرده و ترک؛ **انجام:** بمضرات صدور که اخفا از همه مغیباتست پس بغیر آن اعلم خواهد بود.

تفسیر سوره‌هایی از قرآن به شرح زیر می‌باشد: از آیه ۱۵ سوره قصص شروع و سپس سوره عنکبوت، سوره روم، لقمان، سجده، احزاب، سبأ، تا آیه ۳۸ سوره فاطر می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، روکش تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ، ۱۷ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [رایانه]

۹۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۳۶-۱۳/۱۶

تفسیر شیعی، از سوره یس تا آخر تفسیر؛ تفسیر کوتاهی است بر قرآن کریم شبه تفسیر خلاصة المنهج، مؤلف ابتدا توضیحی درباره هر سوره و مدنی و مکی بودن آن و ثواب قرائت آن می‌آورد و پس از آن چند آیه را ذکر و تفسیر می‌کند: این تفسیر غیر از تفسیرهای خلاصة منهج الصادقین و ترجمة الخواص و مواهب علیه است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اشعاری به فارسی از شاعری با تخلص اسد در مدح ائمه و روز غدیر، به خط خودش در سال ۱۳۰۵؛ ۳۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ - ۹۹۴]

۹۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۳۳-۳۲/۳۳

آغاز: که پسر دهقانی بمرده است و او را دفن نکرده‌اند ... و جاء من اقصا المدینة رجل یسعی قال یا قوم ... و آمد مردی از

دورترين جاى انطاكيه و او حبيب نجار بود مؤمن آل يس بيامد و بر طريقه امر بمعروف گفت؛ **انجام:** سورة القيمة مكيست و چهل آيسـت ... بسمله لا اقسم بيوم القيامه ... و بعضى را به بهشت فريق فى الجنة و فريق فى السعير فلاصدق و لاصلى

از سوره يس تا سوره قيامت، تفسيرى است فارسى بر قرآن كريم كه ظاهراً از اول تا آخر قرآن را تفسير نموده و آغاز هر سوره مكى و مدنى بون و تعداد آيات سوره را بيان مى‌كند و سپس چند آيه را آورده و ترجمه و تفسير مى‌نمايد و به همين ترتيب تا پايان سوره پيش مى‌رود، «منهج الصادقين» و «مواهب عليه» نيست. «ترجمة الخواص» زواره‌اى در دسترس نبود تا مقابله شود؛ خط: نسخ معرب، بى‌كا، بى‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: مقوا عطف گالينگور قهوه‌اى، ۲۶۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۲ – ۹۹۵]

۹۴. مشهد؛ الهيات؛ شماره نسخه:۸۶

آغاز: مكروه داشته نشد جمع شدن او با حرف تعريف چنانچه در غير آن مكروه داشته شد مثل الرجل زيرا كه در آن معنى تعريف ... بعد از يك برگ: و اذ قال ربك الملائكة انى جاعلى فى الارض خليفه: ياد كن اى محمد اين را كه وقتى كه گفت پروردگار تو فرشتگان را كه بدرستى كه من گرداننده ام در زمين خليفه خود كه تنفيذ احكام من كند

تفسيرى است كه بر مذاق سنيان نگاشته شده و در هامش نقل از تفسير حسينى كرده و در متن ازحاشيه عصام الدين بر بيضاوى ياد شده و به نسخه مؤلف مى‌ماند؛ خط: نسخ، كا: احتمالا مؤلف، بى‌تا؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ از برگ يازدهم شروع و از برگ ۸۸–۱۰۵ كسر است؛ ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵) [ف: ۱ – ۵۴]

مشهد؛ مولوى؛ شماره نسخه:۸۶

همان نسخه بالا [نشريه: ۵ – ۱۷]

۹۵. مشهد؛ الهيات؛ شماره نسخه:۱۴۷۶۴

آغاز: سبب نزول سوره در آيه اين سوره كه ام حسبت ان اصحاب الكهف و الرقيم گفته شد ميفرمايد كه: بسمله الحمدلله الذى انزل على عبدالكتاب، شكر خدايرا آنچنان خدائيكه فرود آورد بر بنده خود كتاب، قاضى گويد يعنى قرآن و لم يجعل له عوجا و نگردانيد از براى آن كجى قيما

از آغاز سوره كهف تا آخر سوره نور، تفسيرى است شيعى كه از تفسيرهاى مجمع البيان طبرسى، تفسير كبير على بن ابراهيم تفسير صغير تفسير بيضاوى استفاده كرده و جز تفسير گازر و تفسير حسينى و ... مى‌باشد؛ خط: نسخ، بى‌كا، بى‌تا؛ مصحح، مقابله شده؛ تملك مورخ شعبان ۱۲۸۹ق، مهر «هادى»؛ يادداشتى از عبدالرحيم موسوى مورخ ذيحجه ۱۲۶۴ق، آمده كه بواسطه فوت سلطان ابن سلطان محمد شاه اغتشاشى روى داد؛ جلد: تيماج عنابى، ۳۸۳گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۲ – ۷۳]

۹۶. مشهد؛ مدرسه آية الله خوئى؛ شماره نسخه:۱۰۰

اين نسخه قطعه‌اى از سوره مائده تا پايان سوره اعراف مى‌باشد، معاصر است، تفسير متوسطى است معاصر، مؤلف آياتى از قرآن كريم را عنوان نموده پس از آن ترجمه كرده و درباره آن بحث مى‌كند؛ خط: نستعليق، كا: مؤلف، بى‌تا؛ جلد: گالينگور قهوه‌اى، ۱۲۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: – ۶۶]

۹۷. قم؛ گلپايگانى؛ شماره نسخه:۹۱۵۹/۲–۶۰/۹۹

آغاز: و حج را هر سالى به ده روز ماه تازى پيش آمدى ... سوال: چرا آن ماه را خاص كرد به نهى ظلم در آن بعد ما كه ظلم در همه ماهها حرام است

بخشى از تفسيرى است، اين بخش، نيمه سوره نحل، سوره اسراء و سوره كهف را شامل است؛ خط: نسخ، بى‌كا، بى‌تا؛ افتادگى: آغاز؛ ۲۸گ (۳۸–۶۵)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ – ۹۹۵]

۹۸. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۹۶۸

آغاز: ذكر رحمة ربك ياد كردن خداوند تست بمهربانى عبده زكريا بنده خود زكريا از اولاد رجعيم بن سليمان؛ **انجام:** و الذى أخرج المرعى و آن خداوندى كه بيرون آورد از زمين گياه چراگاه را يعنى

از آيه «ذكر رحمة ربك عبده زكريا» (مريم: ۲) شروع مى‌شود و به آيه «و الذى أخرج المرعى» (الاعلى: ۴) ختم مى‌گردد. عبارات اين تفسير بسيار شبيه است به «خلاصة المنهج» شيخ ابوالفتوح رازى، و گويا مختصر آن كتاب باشد؛ خط: نسخ، بى‌كا، بى‌تا؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تيماج قرمز، ۳۹۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۳ – ۱۵۷]

۹۹. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۲۶۷۴

آغاز: اين احكام كه امر اخذ و عطا بدست شماست فلاجناح عليهما بس هيچ گناهى نيست بر ايشان؛ **انجام:** و كأساً دهاقاً و بر ايشان جامها پر از شراب ...

تفسير شيعى است. اين نسخه از آيه «فلاجناح عليهما فيما افتدت به» [البقره: ۲۲۹] شروع شده و به آيه «و كأساً دهاقاً» [النبأ: ۳۴] پايان مى‌يابد، تفسير مزجى بسيار مختصرى است كه بيشتر جنبه ترجمه و توضيح آيات را دارد و بنا به گفته آية الله مرعشى روى برگ اول، از تفسير زاهدى و طبرسى و كتاب عشرات حميدى و عين الحياة نقل مى‌كند؛ خط: نستعليق، بى‌كا، بى‌تا؛ افتادگى: آغاز و انجام؛ مجدول؛ جلد: تيماج قرمز، ۸۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷/۵سم [ف: ۷ – ۲۵۳]

۱۰۰. قم؛ مرعشى؛ شماره نسخه:۳۸۲۱

آغاز: حمد آن خدائى را كه بفرستاد بر پيغامبر ما قرآن مژده دهنده مر مؤمنان را و بيم نماينده مر كافران را؛ **انجام:** ناتمام: و باقى به پيچند در گردن او ...

ترجمه اى است به فارسى با اشاراتى مختصر و كوتاه در تفسير بعضى از آيات و بيان اسباب نزول و ناسخ و منسوخ و حذف و اضمار و جز اينها؛ خط: نسخ، بى‌كا، بى‌تا؛ مجدول؛ تملك خواجه نظام الدين احمد و عبدالله چلبى به تاريخ ۱۴ ربيع الثانى ۳۶ ؟؛

مهر: «عنایت خان شاه جهانی» (دایره)، «بنده اکبر شاه آغا محمد»؛ جلد: تیماج سبز روغنی، ۵۸۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۹]

۱۰۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۶۱

آغاز: برایشان و بمنزلهای ایشان میگذرند چه در روز و چه درشب أفلا تعقلون ای عقل ندارید؛ **انجام:** ابن عباس گفت هیچ سوره در قرآن نیست که شیطان تر دازد و بخشم آید از این سوره..

در این تفسیر کوتاه اول آیات ترجمه نیکویی شده و پس از آن تفسیر می‌کند و در تفسیر بیشتر به گفته‌های صحابه و بزرگان از مفسرین قدیم نظر دارد و اقوال آنان را می‌آورد؛ خط: نسخ، آیات معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۵۵]

۱۰۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۸۳

آغاز: و الصافات صفا ... فاتبعه شهاب ثاقب، سوگند به فرشتگان که در آسمان صف زده اند در نماز و عبادت، چنانکه مومنان در نماز جماعت؛ **انجام:** از هر لرزه او خدای تعالی صد هزار فرشته می‌آفریند، ایشان در پیش خدا. ایستاده باشند، سر برندارند و سخن نگویند چون ایشان را.

از اول سوره و الصافات تا اواخر سوره نبا، تفسیر کوتاهی است که نخست آیه یا آیات مورد نظر را می‌آورد، سپس تفسیر کرده، گفته‌های مفسران پیشین را بیان می‌کند. گاهی شان نزول را می‌گوید (ثواب قرائت و جهات ادبی را بیان نمی‌کند)؛ خط: نستعلیق. آیات نسخ معرب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم[ف:۱-۲۰۱]

۱۰۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵

آغاز: سبب نزول این سوره در آیه این سوره که ام حسبت ان اصحاب الکهف و الرقیم گفته خواهد شد

از سوره الکهف تا آخر سوره النور؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۸۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۲ - ۲۵]

۱۰۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۷۹

آغاز: و لقد علمتم الذین اعتدوا منکم فی السبت، و لقد عرفتم خبر قوم الذین اعتدوا فی السبت فجاوزوا عن حدود الله تعالی

نسخه اصل: کتابخانه‌ای در هند ۴۷۹۷. تفسیری است کهن به زبان فارسی قدیم که ابتدا مقداری از آیه را آورده و سپس اگر معنای خاصی از آیه مراد بوده آن را به عربی بیان و سپس به تفسیر فارسی آن پرداخته است. از آیه ۶۵ تا اواخر آیه ۱۵۳ سوره بقره؛ خط:کوفی،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی: آغاز؛ ۱۰۰ص [عکسی ف: ۳-۴۶۶]

۱۰۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۹۰-ف

نسخه اصل: گوتا ش ۵۰۹. اندکی پیش از طه تا الزمر. به فارسی کهن؛ خط: نسخ ریز و درشت، بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۳]

۱۰۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۴-ف

نسخه اصل: مغنیسا ش ۱۶۶. از سوره یونس؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۳]

۱۰۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۵-ف

نسخه اصل: نافذ پاشا ش ۶۴. مانند تفسیر تربت جام. از اعراف تا میانه‌های کهف؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷۰گ [فیلمها ف: ۲ - ۱۱۳]

۱۰۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۴۷۰-عکسی

آغاز: در آغاز سوره مائده: بالبلد الحرام، تحجون دون المشرکین (۴۰ سطر بعد)، قوله تعالی یسئلونک ماذا اجل الهم؛ **انجام:** قال لاتنکحوا اهل مکة فانهم اعراب و اکثر هذه السورة فی قصه بدر و کانت فی صبیحة السابع عشر من شهر رمضان علی راس ثمانیة عشر شهراً من الهجرة من شهد هذه الواقعة فله الفضل.

از مائده تا پایان انفال؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۵۱ص، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [عکسی ف: ۱ - ۸۱]

۱۰۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۶۸۲

آغاز: بنام خداوند بخشاینده مهربان. این کتاب هیچ شکی در آن نیست راهنمای پرهیزکارانست کسانیکه گرویده ند به نادیده یعنی خدا و روز قیامت و بر پای میدارند نماز را ... آغاز سوره آل عمران: بنام خدای بخشاینده مهربان خدا نیست هیچ معبودی بحق جز او زنده پاینده فرو فرستاد بر تو قرآن را براستی؛ **انجام:** (سوره فلق) بگو پناه میبرم به پروردگار سپیده دم از بد آنچه آفریده و از بد هر تاریکی چون درآید و از بد زنان دهندگان در گرهها و از بدهر حسودی چون حسد برده (سورناس) بگو پناه میگیرم به پروردگار آدمیان، پناه مردمان، خدای مردمان، از شر دیو فریبنده باز پس جهنده از نام خدا آنکه وسوسه میکند در سینه‌های مردمان از پریان و آدمیان.

کامل؛ خط: نستعلیق بسیار خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی با خط خوش نستعلیق و با امضاء «منه»؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۷۶۴ص، ۱۵سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ - ۷۶]

۱۱۰. تبریز؛ تربیت؛ شماره نسخه:۱۸۱

از اول سوره مریم تا آخر سوره یاسین، مؤلف از اهل سنت و جماعت بوده و مشرب عرفانی و تصوف داشته است و اشعار عرفانی از ملای رومی و دیگران در ضمن تفسیر زیاد آورده و عبارت کتاب بسیار شبیه به عبارت کتاب خلاصة المنهج است با مختصر تلخیص و تغییر؛ خط: نسخ و ترجمه نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز، [ف: - ۶]

۱۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۸۴ ض

تفسیر سوره‌های یاسین، فتح، فاتحه و ملك و غیره؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۶۴

یکی از تفاسیر بزرگ شیعه، نسخه‌ای از آن شناخته نشد، قسمتی از آن است؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۵۶۳

مفسر از اهل سنت، از مؤلف آن اطلاعی به دست نیامد، نسخه نادر؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۵۸
بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۱۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۱۹۴۱
آغاز: وانی بدرستیکه من خفت الموالی می‌ترسم از نبی اعمام خود که ایشان؛ **انجام:** سوره ارأیت (سوره الماعون) منه سبع آیات بسمله - مفسران بر آنتد که نیمه اول این سوره در شأن کافران و نصف آخر درباره منافقان آورده.
از اول سوره مریم است تا آخر سوره قریش. در این تفسیر کلمات قرآن ترجمه شده و گاهی بر برخی کلمات تفسیر مختصری دارد به طوری‌که حتی از تفسیر خلاصة المنهج ملا فتح الله کاشی مختصرتر است؛ خط: نستعلیق روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید نازک، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۳۲۱گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ف: ۱ - ۷۲]

۱۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۰۵
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از امان الله [رایانه]

۱۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۲۷
بخشی از تفسیر قرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۸۷
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۲۹۹
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [رایانه]

۱۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۹۷۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۰۴
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۲۹گ، اندازه: ۲۱/۳×۳۰سم [رایانه]

۱۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۶
نسخه‌ای به فارسی در تفسیر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۹/۴×۴۰/۹سم [رایانه]

۱۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴۵
تفسیری به فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۱/۸×۳۷/۴سم [رایانه]

۱۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۶۰
بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۹/۸×۲۷سم [رایانه]

۱۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:بدون شماره
نسخه‌ای در تفسیر قرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۵۶۷گ، اندازه: ۱۹/۱×۲۸سم [رایانه]

۱۲۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۷۳
از سوره یونس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی، مجموعه نوازی [رایانه]

۱۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۷۷
تفسیری از قرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۸سم [رایانه]

۱۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶۸۴
تفسیر بعضی از سور قرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از غلامرضا کریمی [رایانه]

۱۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۶۵
تفسیر برخی آیات و سور و ...؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

۱۳۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۸۹
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از زهرا ملکی [رایانه]

۱۳۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۷۳
آغاز: و آن می‌شود در منازل جای بهشتیان می‌رود کما قال الله تعالی فیها انهار من ماه غیر اسن و انهار من لبن لم یتغیر طعمه؛ **انجام:** چون خبر به پیغمبر رسید دل مبارکش اندوهناک شد حق سبحانه تعالی برای تفریح دل آن حضرت و تسلی مبارکش ... فرستاد انا اعطیناک بدرستی که ما عطا کردیم ترا الکوثر بسیار برای بقاء نوع ...
رجوع شود به شماره ۵-۸۲۷۱ ملی. نسخه حاضر تا تفسیر سوره انفطار با اندکی اختلاف عبارت، با نسخه فوق همخوانی دارد و مابقی آن متفاوت است؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با خودکار و مازیک نام یعقوب چرخی نوشته شده که ظاهراً مؤلف کتاب است؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی قرمز، ۵۸گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۶) [رایانه]

۱۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۴۲
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۶/۳سم [رایانه]

۱۳۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۳۰۰
آغاز: فاجبتهم الی ذلک و ان لم یکن مقامی هنالک و الله تعالی هو المستعان؛ **انجام:** من همه جهلم مرا کن جمله علم - آمین رب العالمین توفنا مسلمین و الحقنا باصالحین
جزء ۲۹ و ۳۰ قرآن. ابتدا سوره حمد و سپس از آن سوره ملک تا آخر قرآن و مؤلف از عامه بوده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۶گ، ۱۳سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [مؤید: ۳ - ۲۵۰]

۱۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۷۵۱
کا: احمد بن محمد، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۷/۶×۲۷سم [رایانه]

۱۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۸۳۰

تفسیری بر قرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۲۶×۳۸/۳سم [رایانه]

۱۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۰۴

نسخه‌ای در تفسیر قرآن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۶/۳×۲۲/۱سم [رایانه]

۱۳۷. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۱۸

آغاز: ان تخفض قلیلا و قیل معناه لاتجهر بصلوتک کلها؛ **انجام:** من قرأ المعوذتین فکانما قرأ الکتاب الهی انزلها الله – تمت.

کمی از آخر سوره اسری است تا آخر قرآن؛ خط: رقعی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: نخودی سیر، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۲۷۱گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۷۱]

۱۳۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۲۰/۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین. اللهم انزلته بالحق نزل اللهم عظم رغبتی ... از مجاهد مروی است که حق تعالی سبحانه و تعالی چهار آیه از اول سوره بقره را در مدح مؤمنان نازل فرموده و بعد از آن دو آیه در مذمت کافران؛ **انجام:** می‌گویند ما نصارائیم سبب دوستی ایشان به مؤمنین آن است که از ایشانند قسیس

تفسیر چند آیه قرآن با استفاده از روایات شیعه و اهل سنت از تفسیر «خلاصة المنهج» مطالبی آورده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۴۶۳]

۱۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۵/۱۵

آغاز: سورة الفاتحه به سند معتبر از حضرت صادق (ع) منقول است که هر که را علتی عارض شود؛ **انجام:** منقول است که جبرئیل دوانار به خدمت رسول آورد ... پس فرمود که ای برادر دانستی این دوانار چه بود ...

رساله‌ای تفسیر مانند و شیعی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۶۹ص (۳۱۳–۳۸۱)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۲ – ۴۲]

۱۴۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۹۳

تفسیر عم جزء؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

۱۴۱. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ش۲

از بقره تا اسرائیل ترجمه مانند و کوتاه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳۲۴گ، ۱۹ سطر، قطع: وزیری [فهرستواره مینوی: ۱۸۹]

۱۴۲. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ش۴

از سوره مریم تا اخلاص. یاد ثعلبی در آن آمده؛ خط: نسخ هندوستان، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ ۳۴۷گ، ۳۲ سطر، قطع: وزیری [فهرستواره مینوی: ۱۹۰]

۱۴۳. تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ش۱

نیمه دوم قرآن؛ خط: نسخ درشت، بی‌کا، بی‌تا؛ ترجمه و گزارش به روش بخارا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: شمن ضربی، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [فهرستواره مینوی: – ۱۹۰]

۱۴۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۴۰

آغاز: روز عیدی بود مراهل مصر را که همه آراسته درموضعی حاضر شدندی وتماشا کردندی یا روز نوروز؛ **انجام:** معنی آن است که نزدیک شد که ظاهر گردانم آن را لتجزی کل نفس

سوره طه آیه ۵۹ تا آیه ۲۱ سوره انبیاء، سوره کهف آیه ۶ تا آیه ۱۳ طه (در صحافی مقداری صفحات جا به جا شده). به سبک عرفانی نگارش یافته و مطالبی از فتوحات ابن عربی و مطلبی از شیخ الاسلام آمده است؛ خط: آیات نسخ و شرح نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف مخ: ۱ – ۴۷۲]

۱۴۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۵۸

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۳/۴×۲۲/۴سم [رایانه]

۱۴۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۰۶۳

آغاز: بعضی گفته‌اند که معجز یوسف بود؛ **انجام:** در مسجد الحرام بود.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف پارچه آبی، ۸۸گ، ۱۸ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۲۱/۵×۲۶سم [ف: ۵ – ۱۵۲۰]

۱۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۷۰/۱۵-طباطبائی

آغاز: لاتاخذه سنة و لانوم ... تقدیم سنه به اعتبار این که مقدمه نوم است. قل اعوذ برب الناس ملك الناس ... مراد به ناس در اول اطفال است و در ملك الناس ملکانی جوانند و در ثالث عباد و زهادند و در رابع عوامند و در خامس اشرارند؛ **انجام:** و لا انتم عابدون ما اعبد ... چو لا داخل نمیشود بر مضارع مگر در معنی استقبال چنان که ما داخل نمیشود ... مگر در معنی حال. قال العلامه فی الارشاد اذا دخل الذکر علی الاثنی ... دون الذکر و الانثی.

بخشی است ار رساله یا کتابی در تفسیر آیات پراکنده از قرآن کریم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۶۲-۶۴)، ۱۹، ۲۰و ۲۷سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۲۳ – ۶۲]

۱۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۸۸/۲-ف

نسخه اصل: بادلیان ۱۷۶ فرازر (۱۴۸۸–۱۸۱۲–۱۲۶۷–۱۲۹۰). از سوره‌های ۷۸ و ۷۹؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۱ – ۵۵۰]

۱۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۱/۲-ف

بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۰۳]

۱۵۰. مشهد؛ مدرسه عباسقلی خان؛ شماره نسخه:۳

از اوایل سوره براءة تا اواخر سوره طه، پیداست که مفسر از امامیه بوده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سید علی

بیانی، در ۱۳۷۲ق، وقف مدرسه عباس قلی خان شده؛ کاغذ: کاهی،جلد:مقوا،عطف مشع عنابی،۴۰۰گ،۲۳سطر[نشریه:۷ – ۷۶۶]

۱۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۸۸۱ ض

تفسیر کوتاهی از چند سوره (حمد، کهف، ملک و)؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۸۶ ض

سوره غاشیه و فاتحه؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۵۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۰۱۲

آغاز: سوره عم یتسائلون، مکیة اربعون آیة و مائه و ثلاثة و سبعون کلمة؛ **انجام:** بیان کرد ملك ما معبود ماست. سؤال الناس ... مقام بیان اظهار توست

جزء سی ام قرآن، در ضمن حکایات تاریخ اسلام را هم آورده است؛ خط: نسخ، کا: عبدالعظیم بن قادو خالدی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [مؤید: ۳ – ۲۷]

۱۵۴. شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه:۱۷/۲۳

تفسیر پاره ای از آیات؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ – ۲۸۸]

۱۵۵. فردوس؛ قائم؛ شماره نسخه:۱۴

آغاز: الرابعه اوحی الله الیه با شعیب الی متی یکون هذا أبدا منك أن یکن هذا خوفا من النار فقد اجرتک و ان یکن هذا خوفا من النار فقد اجرتک و ان یکن شوقا الی الجنة فقد؛ **انجام:** که هیچ یک از علما خلاف نکرده‌اند در اینکه مجامعت با زن در حالت حیض حرام و موجب کفاره است

مجموعه‌ای از آیات القصص و ترجمه آن است. مؤلف نخست آیه را ذکر کرده سپس مطالبش را تحت این عناوین می‌آورد: لغت و ترکیب، ترجمه، مترجم گوید، تنبیه. مؤلف از شیعیان راسخ است و درهمه جا اسامی خلفا را با پسوند لعنه الله و لعنهم الله می‌آورد. از آیه «و لما توجه تلقاء مدین» (سوره قصص، آیه ۲۲) تا آیه «ذلك عیسی بن مریم کلمة الحق الذی فیه یمترون» (سوره مریم، آیه ۳۴)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، مصحح، محشی به امضای «منه»؛ جلد: مقوا با روکش کاغذ آبی،۲۶۳گ،۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف مخ]

۱۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۲۲۵

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی انزل علی عبده الکتاب؛ **انجام:** اشارت است به آن طبرسی رحمة الله آورده نقل (کذا)

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی تا [رایانه]

۱۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲۷۷

تفسیر سوره ناس و ...؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از محمد مهدی ابراهیمی [رایانه]

۱۵۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸۹بخش۲

نسخه اصل: نسخه‌ای که آقای فتح الله مجتبائی از هند گرفته است با شماره ۴۷۹۷. به فارسی کهن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ [ف: – ۸۶]

۱۵۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۱۱/۱۱

آغاز: بر ذبائح ایشان چون ذبائح اهل کتاب بود. ابن عباس گوید ذبائح ایشان حلال نباشد و نکاح زنان ایشان نشاید. مجاهد گوید ایشان قبیله اند بشام باشند ... و اذ اخذنا میثاقکم و لاتعثوا فی الارض مفسدین آنکه کی فراز گرفتیم عهد شما با جهوذان و بر مه ایستید اندر زمین بفساد کردن. وهب گوید کی موسی علیه السلام؛ **انجام:** عبدالعزیز کتانی گویذ کی موسی علیه السلم سنك را اندر تیه دوازده ضربت بزذ ... خون جوی از وی ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۸۵–۸۸)، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۵سم [ف: ۴۴ – ۱۲۹]

۱۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۳۸۲

تفسیر قرآن اهل سنت؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۴۸۶گ، اندازه: ۱۳/۵×۲۳سم [رایانه]

● تفسیر الآیات / تفسیر / فارسی

tafsīr-ul āyāt

در این کتاب آیات قرآنی به شکل خاصی تفسیر شده‌اند. ابتداء آیه می‌آید و سپس مفسر منظور از آیه را ذکر می‌کند و نشان می‌دهد که مقصود از این آیه چیست البته به نظر او. این نوع تفسیر آیات دو ظن در خواننده نسبت به عقیده مفسر ایجاد می‌کند نخست عارف بودن و دیگر اسماعیلی بودن او، زیرا عبارات و تعبیرات این دو قوم در این تفسیر بسیار است.

[دنا ۹۸/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۰

آغاز: بسمله، در اول کلام قدیم و کتاب عظیم میفرماید که ابتداء خلقت از اینجاست نه از اوراق دیگر؛ **انجام:** چهار نهفت با عناصر آن ضد است

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹گ، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۶ – ۲۸۳]

● تفسیر الآیات = مجالس جلال الدین عتیقی = منابر / تفسیر / عربی – فارسی

tafsīr-ol āyāt = majāles-e jalāl-od-dīn-e ‘atīqī = manāber

تفسیر آیات قرآنی است که مؤلف شیوه‌ای خاص اتخاذ کرده است. در ابتدای هر مجلس خطبه ادبی مفصلی در توحید و عرض ارادت به ساخت نبوی و مدینة العلم علوی و آل معصومین علیهم السلام نموده، سپس آیه‌ای از آیات قرآنی را مطرح کرده، و درباره آن از جهت لغت، حدیث، تاریخ، اخلاق و غیره با تکیه بر کتاب‌های تفسیری بحث می‌کند و در ضمن استشهادات زیادی به منقولات تاریخی و اشعار دارد. مؤلف در

آغاز اختصاراتی را برای منابع برگزیده و بیشتر منابع وی تفسیری است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۳۹

آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم، الحمدلله المطلع علی الغیب المکنون القادر بما تقدرون و ما لاتقدرون العالم بما کان و ما یکون

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۲؛ در (۱۰۲پ) المائة کلمة جاحظ، در (۱۰۳ر-۱۰۴ر) نثر اللآلی من کلام امیر المؤمنین علیه السلام به خطی غیر از کاتب مجموعه ثبت شده که احتمال زیاد خط محمد مقیم است که سال ۱۱۹۹ مطلبی از ملا عصام الدین در (۳۱پ) نقل کرده است، مصحح، دارای خط خوردگی و اصلاحات؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۵۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۴۳ - ۳۲]

● **تفسیر آیات اعتقادی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āyāt-e e‘teqādī

آیات اعتقاد مربوط به مبدأ و نبوت و امامت و جز اینها تفسیر شده و گویا پیش‌نویس کتابی است که مؤلف خواسته تألیف نماید، آیه‌ای عنوان شده و توضیحاتی راجع به آن داده می‌شود.
[دنا ۹۹/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۰۶

آغاز: سورة الأنعام، و ما من دابة فی الأرض ... نیست جانداری و جنبنده ای روی زمین و نه پرنده ی هوائی پرواز کننده

خط: نسخ معرب و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۰۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۵ - ۳۳۱]

● **تفسیر آیات الحج** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyāt-il ḥajj

مؤلف در آغاز می‌نویسد: «و بعد فلما ورد امر ... سلطان بایزید بن محمد خان ... بالنظر الی شبه علقت علی تفسیر بعض آیات الحج فوجهت رکاب النظر شطر معانیها مقتصراً فی مواضع الشبه و مبانیها واجلت الفکر فی تلک الشبه و ما فیها لیتجلی ما لها و ما علیها مع ما یشغلنی عن بذل الوسع فی حل عقدتها من کثرة مطالعة الکتب و دراستها فاخذت فیها ما عند سائلها طراً و اخطب بما لدی قائلها خبراً وجدت بعضها کسراب ...»
[دنا ۹۹/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۷/۶

آغاز: الحمد لولیه حمداً یبلغ الرضی و الصلوة علی نبیه النبیه المصطفی و علی آله الکرام و اصحابه العظام. و بعد فلما ورد امر وجب اجابته عقلاً و فرض طاعته نقلاً؛ **انجام:** بل الظاهر انه ان استقاد الوجوب علی الله تعالی لا الوجوب الشرعی و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ارض رومی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج، ۲۳گ (۵۸ پ-۸۰پ)، ۹-۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۵سم [ف:۲۹/۱-۲۱]

● **تفسیر آیات خمر** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āyāt-e xamr

تفسیر آیه ۱۴ سوره حجر و آیات دیگر در باب خمر به نقل از تفسیر حسینی

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۷۳

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: یک‌شنبه شوال ۱۱۱۰ق، جا: فراه؛ کاغذ: شرقی نخودی آهار مهره، جلد: میشن مشکی عطف چرم قهوه‌ای، ۱ص (۴۲۱)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۹۹]

● **تفسیر آیات طلاق** / تفسیر / عربی

tafsīr-e āyāt-e talāq

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۱۶

آغاز: الحمد لله العلی العظیم الذی انعم لعباده العقل السلیم و الذهن المستقیم لیتفقهوا فی الدین القویم؛ **انجام:** و لهذا درج ابو حنیفة ذلک البعض فی العباره و کلمه بالرابعة کما مر و کذا الحال اذا حمل القرء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۱پ-۲۲پ)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۴]

● **تفسیر آیات طلاق** / تفسیر / عربی

tafsīr-e āyāt-e talāq

اهداء به: سلطان بایزید خان عثمانی

تفسیر آیات طلاق (از «و المطلقات یتربصن بانفسهن ثلثة قرؤ» به بعد) است. با رد و ایراد سخنان دیگران. مؤلف گوید: «و بعد لما وصل مطالعة درسی التلویح و الهدایة مع الاخوان فی اواخر شهر رمضان من تاریخ تسعمائة و ثمان الی مقامین یشترکان فی التعلق بآیة کریمة من القرآن امعنت النظر فیهما و فی التفسیر فلاح بعض شبه لم یوجد فی دفعها فلاح فاردت ان یتعلق بها انظار علماء الزمان من موالی المدارس الثمان فانهم هم الاقران و فیهم من یفرط فی التصلف عند الارکان و غایة مفخرته افراز ثلاثیات البخاری او الاحادیث المرویة عن ابی ایوب الانصاری و و الملاحظ من هذا المطلوب فایدتان سبر غور اعماق الافکار

فیمتاز القاعدون و المجاهدون و حل عقد عقل الشغل فی الامصار ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۰۷/۸

آغاز: و الحمدلله العلی العظیم الذی انعم لعباده العقل السلیم و الذهن المستقیم لیتفقهوا فی الدین القویم؛ **انجام:** نقول لا ینبغی ان مرتکب امثال ذلک فی ابلغ الکلام مع مجال الخلاص عنه بکل واحد من الطرقین للفریقین

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد ارض رومی، بی‌تا؛ با سر لوح مذهب و مرصع، مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی با ترنج، ۱۲گ (۱۱۹پ-۱۳۰پ)، ۹-۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۱]

← تفسیر آیات القرآن ⇐ تفسیر ابن عباس

● **تفسیر آیات قرآن = تفسیر اسرار القرآن فی بیان مراتب الایمان** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āyāt-e qor'ān = tafsīr-e asrār-ol qor'ān fī bayān-e marāteb-el īmān

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

چاپ: ضمن رضوان المعارف به چاپ رسیده است.

[دنا ۹۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

آغاز: بسمله بعد حمدالله و الصلوة علی رسول الله و آله قال سید المحققین و سند المدققین نعمة الله الولی قدس الله سره العزیز فی تفسیر بعض آیات القرآن المجید و الفرقان الحمید. سورة البقره قوله تبارک و تعالی ان الله اصطفی آدم ...

خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳۶گ (۱۹-۵۴)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [الفبائی: ۱۳۳]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۲ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۰۳]

● **تفسیر آیات القرآن** / تفسیر / عربی

tafsīr-e āyāt-ul qur'ān

اصفهانی، محمد کاظم بن محمد صادق، ۱۲۰۵ - ۱۲۷۳ قمری

esfahānī, mohammad kāzem ebn-e mohammad sādeq (1791 - 1857)

تفسیر برخی از آیات سوره‌های بقره، نساء، مائده و ... است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۶۶/۲

آغاز: قوله تعالی یؤمنون بالغیب قال الفیض فی حاشیة الصافی و فسر تارة بالتوحید و اخری بالانبیاء الماضین و اخری بالقیامة؛ **انجام:** الرابع عشر المارقون و القاسطون و الناکثین و هم المکفرون لامیرالمؤمنین و المظلمون له و المفسقون له.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی و فستقی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۴۵۲]

● **تفسیر آیات قرانیة فی الصبر و الاحسان** / تفسیر / فارسی

tafsīr-o āyāt-en qorānīyya fe-s sabr va-l ehsān

علاء الدوله سمنانی، احمد بن محمد، ۶۵۹ - ۷۳۶ ؟ قمری

'alā'-od dowle-ye semnānī, ahmad ebn-e mohammad (1262 - 1336)

[دنا ۹۹/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۲۵/۳-ف

نسخه اصل: قاهره ۱۱ مجامیع فارسی؛ بی‌کا، بی‌تا[فیلمها ف:۳-۱۶۵]

● **تفسیر آیات قصة الخلیل** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyāt-i qiṣṣat-il xalīl

بخاری، عبدالرحمن، ق۱۳ قمری

boxārī, 'abd-or-rahmān (- 19c)

اهداء به: امیر درویش از امرای عثمانی

در این رساله آیه‌های داستان حضرت ابراهیم (ع) و دستور ذبح فرزندش (سوره الصافات ۱۰۱-۱۰۷) تفسیر شده و از جلد اول «شرح الشفاء» بهره برده و مخصوصاً اعتقادات معتزله را در این موضوع رد می‌کند.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۳/۴

آغاز: نحمدک یا من افضت سوابغ الانعام و مددت مائدة جودک لذوی الادراک و الانعام أوجدت المخلوقات بعد الانعدام؛ **انجام:** و لیکن هذا کالندیم الحاضر و جدوله للناظر ناضر فالله هو الهادی للصواب ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ (۷۲پ-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۱۲۹]

← تفسیر الآیات المتشابه من القرآن ⇐ اجوبة مسائل عن متشابه القرآن

● **تفسیر الآیات النازلة فی شأن اهل البیت علیهم السلام** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul āyāt-in nāzila fī ša'n-i ahl-il bayt 'alay-him-us salām

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۵۸/۱

آغاز: ایضاً لاخبرتک ای البلاد احب الیک ان تکون فیها فقال مکة؛ **انجام:** فقال الا ما شاءالله لأنه لا یؤمن النسیان لان الذی لا ینسی هو الله فقدم المشیة

از اواخر سوره بقره تا اول سوره اعلی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی با روکش کاغذی ابر و باد، ۹۰گ (۲ر–۹۱ر)، ۲۱ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۶×۲۱/۷سم [ف: ۴۳ - ۴۴]

● **تفسیر آیات وارده در باب قضا و شهادات** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āyāt-e vārede dar bāb-e qazā va šahādāt

نوری، حسن بن عبد الله، ق۱۴ قمری

nūrī, hasan ebn-e 'abd-ol-lāh (- 20c)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۲۳ محرم ۱۳۲۴ق؛ محل تألیف: تهران در منزل مظفرالملک

مؤلف در این رساله ۵آیات قضا و شهادات را به ترتیب وارده در قرآن کریم ذکر و هر آیه را ابتدا با اشعاری و پس از آن با ترجمه و ذکر احکام مستنبطه از آن تفسیر می‌کند.

[دنا ۹۹/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۷۸/۱

آغاز: در بیان آیاتی که در باب حکام و شهادت شهود و متخاصمین وارد شده و آن آیات بسیاری است و به ترتیب قرآن ذکر می‌شود ... و لا تاکلوا اموالکم بینکم بالباطل ... نی خورید از روی ظلم و جور و شر ×× مال هم را در میان یکدگر / نی به حکام از پی رشوت دهید ×× پاره‌ای زان تا خورید و هم نهید؛ **انجام:** و نعم ما قال: شکر نعمت نعمتت افزون کند ×× کفر نعمت از کفت بیرون کند. تمام شد تفسیر آیات وارده ... اللهم اغفرلی و لوالدی بمحمد و آله الطاهرین.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۲۸ محرم ۱۳۲۴ق، جا: تهران؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه، ۱۰۷گ (۱ر–۱۰۷ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۸۶]

● **تفسیر آیة «آمن الرسول ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «āman-ar rasūl ...»

[دنا ۹۹/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۸۵/۷

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی ملاء حمده جمیع الامکنة و الازمنة و الاکمال مما اعطی الله سبحانه تبارک و تعالی نبیه محمدا صلی الله علیه و سلم خواتیم سورة البقرة من کنز تحت العرش؛ **انجام:** قد فعلت. کما ثبت فی الصحیح عن النبی صلی الله علیه و سلم. فهذه کلمات قصیرة مقصرة فی معرفة مقدار هذه الآیات العظیمة ... و الله المرغوب الیه ان لا یحرمنا الفهم من کتابه انه رحیم و دود.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۳گ (۹۸ر–۱۰۰پ)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۴]

● **تفسیر آیة ابتلاء** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i ibtilā'

رضوی همدانی، محمد حسن بن عبدالرحیم، ق۱۳ قمری

razavī-ye hamedānī, mohammad hasan ebn-e 'abd-or-rahīm (- 19c)

تفسیر آیه ۵۰ و ۱۵۱ سوره بقره «و لنبلونکم بشییء من الخوف و الجوع» است به مشرب عرفانی و استشهاد به احادیث. دارای دو «مقدمه»: مقدمه اول شامل هفت «فصل» و یک «خاتمه» شامل: ظاهر و باطن قرآن، نحوه جذب بنده به خدا و شریط و موانع آن، و خاتمه در آثار توحید در عالم؛ مقدمه دوم دارای دو «فصل» است که مقدمه پیوستن به خدا، دریافت پیام الهی و چگونگی رسیدن پیام خداوند به پیامبر، و برای پیام خدا سه مرتبه: ظاهر، باطن و باطن الباطن معتقد است. نوشته‌ای آمیخه به آیات و روایات و برداشت‌های خاص که بسیار متکلفانه و بعضاً نامعلوم است که شاید نتوان نام تفسیر بر آن نهاد.

آغاز: الحمد لله الذی جعل حمده فاتحا للامور و خاتما لتمام الظهور حمدا کما وصف به نفسه لا یبید الدهور و لایبلی بمضی الایام و الشهور حمدا بکل لسان یحوی کل زمان و مکان لایحصیص عدده و لایقطع مدده

انجام: نعم استشفع به الی نفسه و صلی الله علی محمد و آله الاطیاب الذین الیهم الایاب و علیهم الحساب.

چاپ: با تصحیح محمد تقی خادم، آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ش

[دنا ۹۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: مکزاده کوثر، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۸گ، ۲۱ و ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۵۶۷]

● **تفسیر آیة «اذا الوحوش حشرت»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «iḏa-l wuḥūš-u ḥuširat»

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā‘ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

پاسخ احسایی است به پرسشی درباره آیه مبارکه «اذا الوحوش حشرت» و علت حشر حیوانات در آخرت با آنکه دارای شعور نیستند و تکلیفی در دنیا ندارند.

[دنا ۹۹/۳]

سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه:۶/۴

آغاز: سؤال ما یقول شیخنا فی قوله تعالی «واذا الوحوش حشرت» لای جهة یحشر الوحوش مع انها لیست ذوات شعور ولا مکلفة فی الدنیا

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۷۲ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف مخ]

● تفسیر آیة «اذا قرأ القرآن فاستمعوا له و انصتوا» /

تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «iḏā qara’a-l qur‘ān fastami‘ū la-h wa-nṣitū»

حویزاوی، محمد ابراهیم بن غیاث الدین محمد، – ۱۱۶۰ قمری

hovayzāvī, mohammad ebrāhīm ebn-e qīyās-od-dīn mohammad (- 1747)

تاریخ تألیف: ۹۵۰ق

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۱۲

آغاز: بسمله الحمدلله لک العلمه و الصلوه علی خیریه محمد؛ **انجام:** و الاوهام مستعیدنی من وساوس ...

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا با روکش پارچه [الفبائی: ۵۹۹]

← تفسیر آیة الاسراء ﴿ المعراج (رسالة فی)

● تفسیر آیة «أطیعوا الله و اطیعوا الرسول و أولی الأمر منکم» / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «aṭī‘u-l-lāh wa aṭī‘u-r rasūl wa ’uli-l amr-i min-kum»

بحرانی حسینی، احمد بن سلیمان، ق۸ قمری

bahrānī hoseynī, ahmad ebn-e soleymān (- 14c)

فخر رازی با استناد به این‌که امر به اطاعت از خداوند و پیامبر و اولی الامر جزمیت دارد و هر امری که دال بر جزمیت باشد، لازمه‌اش اطاعت از معصوم است، پس اولی الامر مطلقاً معصوم‌اند، سپس به تعریف اولی الامر می‌پردازد که ایشان چه کسانی هستند و بعد از آن، مسئله اجماع امت را مطرح می‌نماید و به دفع و پاسخ از تمام این ادعاها برخاسته و اقوال دیگران را نیز طرح و نقد نموده است.

[دنا ۹۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۷۶۱

آغاز: بسملة، قال الله تعالی یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله ... قال الامام الرازی فی تفسیر الکبیر اعلم ان قوله و اولی الأمر منکم یدل عندنا علی ان اجماع الأمة حجة و الدلیل علی ذلک ان الله تعالی امر بطاعة اولی الأمر علی سبیل الجزم فی هذه الآیة و من أمر الله بطاعته علی الجزم و القطع لابد و ان یکون معصوما عن الخطاء اذلو لم یکن معصوما عن الخطاء ... و ثبت ان کل من امرالله بطاعته علی سبیل الجزم وجب ان یکون معصوما عن الخطاء ثبت قطعا ان اولی الامر المذکور فی هذه الآیة لابد و ان یکون معصوما ثم نقول ذلک المعصوم اما مجموع الأمة او بعض الأمة لأنا بینا ان الله تعالی اوجب طاعة اولی الأمر فی هذه الآیة قطعا و ایجاب طاعتهم قطعا مشروط بکوننا عارفین بهم قادرین علی الوصول الیهم و الاستفادة منهم و نحن نعلم بالضرورة کما فی زماننا هذا عاجزون عن معرفة الامام المعصوم عاجزون عن الوصول الیهم عاجزون عن استفادة الدین و العلم منهم و اذا کان الأمر کذلک علمنا ان المعصوم الذی امر الله مؤمنین بطاعته لیس بعضا من ابعاض الأمة و ذلک یوجب القطع بان اجماع الأمة حجة و الله اعلم؛ **انجام:** من یصرفها عن الظاهر لامن یتمسک بظاهر هذا ... فی هذا المقام علی [ید] احقر الخلیقة احمد بن سلیمان کان الله تعالی لهما ... و العالم بحقیقة الحال.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۲۲ – ۸۶] و [ف: ۲۲-۸۶]

● تفسیر آیه «الا الی الله تصیر الامور» / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «alā ila-l lāh-i taṣīr-ul umūr»

فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷ – ۱۰۱۶ قمری

fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541 - 1608)

گویا از دهدار

[دنا ۹۹/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۶/۱۶-ف

نسخه اصل: نسخه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی. تفسیر آیه ۵۳ سوره شوری؛ کا: زنجانی، تا: ۱۳۵۰ق؛ ۱۸گ (۱۳۵پ-۱۵۲ر)، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۱ – ۷۵۱]

● تفسیر آیه «الا الی الله تصیر الامور» / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «alā ila-l lāh-i taṣīr-ul umūr»

ظاهراً از ابوالحسن یکی از مشایخ سلسله ذهبیه صاحب ترجمه منظوم «مشارق الأنوار» و «کشف الغمة» است به تصریح خود او در صفحه ۳۱ «هر کس را ذوق استماع این دو حدیث معجزه آثار که متفرع بر معرفت حیدر کرار است باشد از کتاب مشارق الأنوار و کشف الغمة اصل آنها را و ترجمه منظوم فارسی شان از جمله منظومات این مسکین است و مسمی به ابوالحسن است طلب نموده به مطالعه آنها چشم را ضیائی و دل را صفائی دهد». این که گفته شد ظاهراً از ابوالحسن است چون در صفحات ۳۸ و ۴۰ «لمصنفه دام ظله» نگاشته است. به هر حال رساله‌ای است به روش عرفانی و تصوف بر آیه شریفه «ألا الی الله تصیر الأمور».

[دنا ۹۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۸۳۹

آغاز: بسملة، الحمدلله التجلی لخلقه بخلقه و الطاهر لقلوبه سهم الحجة و الصلاة و السلام علی بن المصطفی بن بریته محمد المصطفی و عترته؛ **انجام:** و از برای عالم و عالمیان بعد از رحلت حضرت صاحب الزمان علیه السلام این مقام وصول و ایقان روی خواهد نمود و آن زمان از روی شهود و یقین بعضی خواهند گفت: «هذا ما وعد الرحمن و صدق المرسلون ... اللهم اجعلنا من الذین اخر دعویهم ان الحمدلله رب العالمین.

خط: نسخ، کا: فتح الله نیریزی، تا: رمضان ۱۳۱۱ق، واقف: مرحوم آیت اللهی شیرازی، اسفند ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۸۷]

● **تفسیر آیة «الذین ینفقون أموالهم ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «al-laḏīn-a yunfiqūn-a amwāl-a-hum ...»

طباطبائی بروجردی، محمد بن عبدالکریم، ق۱۲ قمری

tabātabā'ī borūjerdī, mohammad ebn-e 'abd-ol-karīm (- 18c)

تفسیر کوتاهی از آیه شریفه «الذین ینفقون أموالهم باللیل و النهار سراً و علانیة» (سوره بقره، آیه ۲۷۴) است که در آن از تفسیر العیاشی و مجمع البیان بهره جسته است. با نقل بعضی روایات و نظرات مفسرین.

[دنا ۹۹/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۹۷/۷

آغاز: قال سبحانه و تعالی فی سورة البقرة: (الذین ینفقون أموالهم] باللیل و النهار سراً و علانیة) فی تفسیر العیاشی عن أبی اسحق قالکان لعلی بن ابی طالب أربعة درهام؛ **انجام:** و یمکن التوجیه فی السر و العلانیة بناء علی بعض الاصطلاحات اللیل و النهار کما أشرنا إلیه فی بعض الفوائد؛من افادات السید ... دام فضله.

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ عبارت «دام فضله» در انجام نسخه مربوط به نسخه‌ای است که این رساله از روی استنساخ گردیده؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۱۰ر–۱۱۱ر)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ – ۹۷۳]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱/۳

نسخه اصل: کتابخانه فاضل خوانساری–خوانسار۲۳۲ [در فهرست معرفی نشده]؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ در عصر سید محمد بروجردی مؤلف بیشتر رساله‌های مجموعه و احتمالا به خط وی؛ ۲ص (۱۲پ–۱۳ر) [عکسی ف: ۱ – ۴۲]

● **تفسیر آیه «الله الذی خلق سبع سموات ...»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «al-lāh-ul laḏī xalaq-a sab'-a samāwāt ...»

[دنا ۱۰۰/۳]

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۱۲/۵

آغاز: قال الله تعالی: الله الذی خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن ... در معنی ایه آنچه متعلق به عربیت دارد؛ **انجام:** این کلما ت از اهل توحید نگاشته شد وانکار بر ناقل جایز نیست.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۶ شوال ۱۲۷۳ق؛ جلد: تیماج، ۴گ [ف: ۱ – ۳۱۲]

● **تفسیر آیه «الله ولی الذین آمنوا»** / کلام و اعتقادات / عربی

tafsīr-e āye-ye «allāh valī-yul lazīn-a āmanū

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۶۰

آغاز: بسمله، صلی لله علی سیدنا محمد و آله و صبحه الحمدالله الذی تفضل بتولی احبابه؛ **انجام:** المحتاج الی ربه الغنی المدعو بوزیر علی عنی عنه

خط: نستعلیق، کا: وزیر علی، تا: ۱۲۶۷ق [رایانه]

● **تفسیر آیة «الم ذلک الکتاب»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat: «alif-lām-mīm ḏālik-al k.»

تفسیری است عرفانی. در پایان به خامه نویسنده آمده: «فی تفسیر مولانا عبدالباقی المولوی التبریزی».

[دنا ۱۰۰/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۷۲

آغاز: بسمله. و به نستعین. الم. التاویل: الم ای التعینات الاول التی تعلقت بنفس الرحمان باعتبار المراتب و هی ثمانیة عشر

خط:نستعلیق،بی کا،تا:قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۹۱پ–۱۹۲ر) [ف: ۱۶–۱۹۹]

تفسیر آیه امانت ← امانت الهی

● **تفسیر آیه امانت** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye amānat
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد،۸۱۴-۸۸۳؟قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412 - 1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۲۲
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۴ص (۶۳۲ - ۶۳۵) [مختصر ف: - ۱۸۴]

● **تفسیر آیه امانت** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye amānat
فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی، ۱۰۰۶ - ۱۰۹۱ قمری
feyz-e kāšānī, mohammad ebn-e šāh morteza (1598 - 1680)
گزارشی است بر آیه: «انا عرضنا الامانة علی السماوات ...» به روش عرفانی. این رساله در بسیاری از نسخ اصول المعارف، ضمیمه شده است.
آغاز: اما بعد از تفسیر آیه کریمه عرض امانت سؤال کرده بودند جواب آن موقوفست بر تمهید مقدمه جند باید دانست که چون غرض از آفرینش معرفتی است خاص که عارف را بحق برساند
انجام: کما ورد در حضیض قعر جحیم و عذاب الیم ماند ... و الاشارات الربانیة و التنبیهات النبویة والعلم عند الله
[الذریعة ۳۲۴/۴؛ دنا ۱۰۰/۳ (۶ نسخه)؛ فهرست‌های خود نوشت فیض ۱۵۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۲۴۸-۲۵۴)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۲۴۹]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۳۹/۴
نسخه اصل: بادلیان walker ۱۴ (ش ۱۴۴۴ و ۱۵۲۸)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق [فیلمها ف: ۱ - ۶۰۱]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۶۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوای گنجوی، ۴ص (۶۲-۶۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۸۷۲]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۰۲/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا ماعندی فی تفسیر الایه علی نا یستفاد من الاخبار ... نقله من اصله بخطه ادام اللفیضه بمحمد و آله
خط: نسخ، کا: محمد علی بن عبدالخالق نائینی ملقب به عبرت، تا: ۱۳۳۸ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۲۶پ-۱۲۸ر)، ۱۷ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۸۵]
۵. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۶۴/۱۳
کا: علی بن احمد رشتی، بی‌تا، جا: یزد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تیماکی، ۱۹ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۲ - ۱۷۸]
۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰/۲
خط: نسخ، کا: علم الهدی، بی‌تا؛ وسیله فرزند مؤلف علم الهدی ازروی مسوده پدرش استکتاب شده؛ جلد: گالینگور سرخ عطف میشن،۳ص(۱۲۸-۱۳۰)،۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳-۱۳۳۵]

● **تفسیر آیة الامانة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-il amāna
مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری
majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)
[دنا ۱۰۰/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۴۷/۱
آغاز: اعلم ان هذه الایة من المتشابهات و قد اختلف فی تفسیره المفسرون و الرواة؛ **انجام:** و الشرط فی صحة باقیها و صونها و حفظها، والله یعلم
کا: محمد سعید بن میرزا محمد نایینی، تا: شب غدیر ۱۲۶۹ق، جا: قزوین؛ در آن شعرهایی از حریری و سید علی خان آمده؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۲پ-۶پ و ۷ر-۸ر)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۸/۱سم [ف: ۵ - ۲۰۸]

● **تفسیر آیة الامانة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-il amāna
یزدی حائری، محمد باقر بن مرتضی، ۱۲۳۹ - ۱۲۹۸ قمری
yazdī hā'erī, mohammad bāqer ebn-e morteza (1824 - 1881)
آیه امانت را با استفاده از گفته‌های مفسرین و روایات اهل بیت علیهم السلام تفسیر کرده و امانت را ولایت حضرت امیرالمؤمنین (ع) می‌داند. او در تفسیر آیه امانت دو تفسیر دارد: اول همین تفسیر است که گزارش شد و دوم درباره ملائکه و جن و انس و شیاطین است که حقیقت هر یک از این چهار صنف و چگونگی تکلیف آنها را در چهار «مقام» بیان کرده است.
چاپ: با تصحیح عباسعلی علیزاده، آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ش

[کشف الفهارس ۳/۱۴۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۳۳/۲

آغاز: قال تعالی ان عرضنا الامانة علی السماوات الایة، أقول هذه الایة من المتشابهات و قد اختلفوا فی تفسیرها؛ **انجام:** و قوله و الیه یرجع الامر کله فاعبده یا امیرالمؤمنین و غیر ذلک مما یشبهه

تحریر اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲۶پ-۳۲ر)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۲۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۳۳/۳

آغاز: قال الله تعالی انا عرضنا الامانة علی السماوات الایة، اعلم أن أصناف المکلفین أربعة الملائکة و الانس و الجن و الشیاطین؛ **انجام:** قال من کان وصی عیسی قال سمعون بن حمون ...

تحریر دوم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۴۶پ-۵۲پ)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۲۱]

● **تفسیر آیة «ان الابرار یشربون»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «inna-a abrār-a yašribūn»

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

رساله مختصری است در تفسیر آیه ۵ سوره انسان (هل اتی) است «ان الابرار یشربون من کأس کان مزاجها کافورا ...». در اینکه این آیه در شأن حضرت امیر و حسنین و فاطمه زهراء علیهم السلام نازل شده و دلالت بر عصمت آن حضرات دارد. در ضمن به برخی از اقوال اهل سنت پاسخ می‌دهد. مؤلف در تفسیر این آیه رساله‌ای هم به فارسی دارد که مضمون هر دو تقریباً یکی است.

آغاز: الحمد لله اعطی فاغنی و اقنی و هو رب الشعری و الصلاة علی محمد و آله اجمعین. قال الله تبارک و تعالی فی الکتاب الکریم ان الابرار یشربون من کأس کان مزاجها کافورا الی قوله فوقاهم الله شر ذلک الیوم و لقاهم نضرة و سرورا و جزاهم بما صبروا جنة و حریرا. و قد روت العامة محدثوهم و مفسروهم ان الایة نزلت فی علی و فاطمة و الحسن و الحسین و فی هذا دلیل علی انهم معصومون ...

چاپ: با تصحیح علی حبیب اللهی، آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ش

[دنا ۱۰۰/۳ (۶ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۸/۲۳

به عربی؛ خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن خواجه علی انصاری، تا: ۱۱۰۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۳گ (۱۷۲پ-۱۷۴ر)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۴۲۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** عارفاً للهدی التی نحن علیه و الحمدلله وحده و صلاته علی نبیه و آله علیهم السلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۸۰پ-۸۱پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۴ - ۲۲۸]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۶۵/۲۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [فهرست عراقی: ۳ - ۱۱۲]

● **تفسیر آیه «ان الابرار یشربون»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «inna-a abrār-a yašribūn»

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

تحریر فارسی همان رساله بالا.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال المحقق. قال الله تبارک و تعالی ان الابرار یشربون من کأس ... بر ارباب بصایر پوشیده نماند که علمای شیعه امامیه و محدثین این طایفه عظیم الشأن

انجام: و خدا تعالی اجتهاد و سهو در آن نمی‌کند و این وجه بر هر دو فریق از معتزله و اشاعره تمام است.

شروح و حواشی:

۱- تفسیر آیه «ان الابرار یشربون»؛ خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین (-۱۱۷۳ق)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۰۸/۳

خط: نسخ، کا: حاجی محمد بن خواجه علی انصاری، تا: ۱۱۰۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۶گ (۱۰ر-۱۵ر)، ۱۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۹سم [ف: ۱۶ - ۴۲۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۹۱/۵ و ۲۴۸۹/۵-ف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ یا ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶-۴۸۰] و [فیلمها ف: ۱ - ۷۰۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

از ابتدای نسخه تا این رساله تعدادی از فوائد جمالات، قطعات کلام شیروانی و یا فتاوی فقهی کوتاه وی درج شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۸ص (۱۸-۲۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱/۳۳ - ۱۷۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۳۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۹۲پ-۹۶ر)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۱۴۸]

۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۰۸/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری مهر خورده، جلد: میشن سرخ، اندازه: ۱۲×۱۹سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۲۸]
۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۴۶/۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۵۷ر-۶۴ر)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۳۵۱]

● **تفسیر آیة «ان الابرار یشربون من کأس»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «inna-a abrār-a yašribūn-a min ka's»

حموی، احمد بن محمد، - ۱۰۹۸ قمری

hemavī, ahmad ebn-e mohammad (- 1687)

اهداء به: عبدالرحمن پاشا (وزیر مصری)

در این رساله مختصر سبب اینکه عطر آشامیدنی‌های بهشت به کافور تشبیه شده و به چیزهای دیگر که عطر آنها بهتر از کافور است، تشبیه نشده، بیان می‌شود و به تقدیم شده است.
[دنا ۳/۱۰۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۷۳/۲
آغاز: الحمدلله الذی جعل خمر أهل الجنة طیباً طهوراً و ختامها مسکاً و مزاجها کافوراً؛ **انجام:** و الحمدلله بلا غایة و الشکر له بلا نهایة و الصلاة و السلام علی أشرف الانبیاء الکرام ...
خط: نستعلیق، کا: عبدالمحسن بن علی حسینی قادری جیلی، تا: ۱۰۸۹ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۴پ-۱۷پ)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۶۰]

● **تفسیر آیه «ان الابرار یشربون»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «inna-l abrār-a yašrabūn»

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmā'īl ebn-e hoseyn (- 1760)

وابسته به: تفسیر آیه «ان الابرار یشربون»؛ شیروانی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۰۹۸ق)

پاسخی است کوتاه بر تفسیر ملا میرزا شیروانی و چگونگی استفاده عصمت ائمه علیهم السلام از این آیه.
[دنا ۳/۱۰۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۵۷/۳
آغاز: بعد از سفارش ستایش و گذارش سپاس بی قیاس واجب الوجود و نعت نامحدود و درود نامعدود؛ **انجام:** وجه دوم آنکه مطمئن ساختن کسی که از او معاصی و قبایح در وجود تواند آمد
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۸۰ر-۸۲پ)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۳۹]

● **تفسیر آیه «انا ارسلناک شاهدا و مبشرا ...» (رساله در)** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «inna arsalnā-ka šāhid-an wa mubaššir-an .. » (r. dar)

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴ - ۸۸۳ ؟ قمری

jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412 - 1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۱۹
خط: نستعلیق، کا: محمد مریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۲ص (۶۰۶ - ۶۰۷) [مختصر ف: - ۱۸۴]

● **تفسیر آیة «ان الذین توفیهم الملائکة ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «inna-l laḏīn-a tuwaffī-him al-malā'ika ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۱۳۹
به نقل از کشاف زمخشری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۳ص (۳۲۱ - ۳۲۳) [مختصر ف: - ۱۸۴]

● **تفسیر آیه «ان امرأ هلک و لیس له ولد»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye "enn-a emra'-n halak va leys-a lah-ū valad"

از سلیم

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۸۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای با ترنج، ۱گ (۱۵۰ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۷۳]

← تفسیر آیة (ان اول بیت وضع للناس ...) ← فذلکة البکیة

● **تفسیر آیه «ان اول بیت وضع للناس للذی ببکة ...»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «inna awwal-a bayt-in wuḍi'a li-n-nās-i la-l-laḏī bi-bakkat-in ...»

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

کتاب در تفسیر آیه «ان اول بیت وضع للناس مکة مبارکاً و هدی للعالمین فیه آیات بینات مقام ابراهیم ... عن العالمین» (آل عمران

۹۶ و ۹۷) می‌باشد. در نه مجلس گویا سخنرانی منبری مجالس باشد
[دنا ۱۰۱/۳]

۱. تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۱۷/۲
آغاز: خداوند عالم در کتاب محکم خود می‌فرماید:«ان اول بیت وضع للناس مکة مبارکاً و هدی للعالمین؛ **انجام:** پس امر کرد که آنها را برگردانیدند و ایشان را برگردانید ... تمت بعون الملک المنان ۱۳۲۴
خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: محمود بن معصوم مرندی، تا: ۱۳۲۴ق؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: گالینگور سرمه‌ای، ۶۹گ (۱۰۶ر-۱۷۴پ)، اندازه: ۱۳/۸×۲۲سم [ف: - ۱۱۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۶/۶
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن محمد صادق یزدی، بی‌تا، جا: همدان؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۱۱۷گ (۷۸ر-۱۹۴پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۶/۳سم [ف: ۵ - ۱۱۷]

● **تفسیر آیه «ان الصلاة کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «inna-ṣ ṣalāt-a kānat ‘ala-l mu’minīn-a kitāb-an mawqūt-ā»

تفسیر آیه ۱۰۳ سوره نساء.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۱۹/۸
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۶ص (۶۲۹-۶۵۴) [مختصر ف: - ۱۸۴]

● **تفسیر آیة «انا فتحنا لک فتحا مبینا»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «innā fataḥnā la-ka fatḥ-an mubīnā»
رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۱۴/۲
آغاز: بعد از بسمله، الحمد لله الذی اخلی افئدة العارفین لتجلیات ظهوره و انار قلوب السالکین ... و بعد فقد قال الله ... انا فتحنا لک الخ و قد سئلنی بعض من الزم الله ... اطاعته ... عن شرح قوله لیغفر لک الله مع؛ **انجام:** فقد جف القلم و یبس الرقم و ستذکرون ما اقول لکم ... و السلام علیک یوم ولدت و یوم یموت و یوم یبعث حیا و السلام علی من اتبع الهدی.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۰۹]

● **تفسیر آیة «ان الحسنات یذهبن السیئات»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «inna-a ḥasanāt yuḏhibna-a sayyi’āt»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۹۹
به نقل از کشاف زمخشری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۹۴) [مختصر ف: - ۱۸۴]

● **تفسیر آیة «انبئونی باسماء هؤلاء ان کنتم صادقین»** / تفسیر / عربی
tafsīr-e āyat-u «anbi’ūnī bi-asmā’-i hā’ulā’ in kuntum ṣādiqīn»
علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
‘alam-ol-hodā, ‘alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۵۹عکسی
آغاز: مسئلة عن معنی قوله تعالی للملائکة انبئونی باسماء هؤلاء ان کنتم صادقین و قوله یا آدم انبئهم باسمائهم
نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۵]

● **تفسیر آیة «ان ... خلق السموات و الارض فی ستة ایام»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «inna ... xalaq-as samāwāt wa-l arḍ fī sittat-i ayyām»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۰۳/۲۰
آغاز: ان الیوم اسم لزمان ظهور الشمس و مدة ظهور الشمس تکون الاشیاء مرئیة و ذاک الزمان یکون یوما
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱ص (۷۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۱۲۸]

● **تفسیر آیة «ان فی خلق السماوات و الارض»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «inna fī xalq-is samāwāt wa-l arḍ»
یزدی حائری، محمد باقر بن مرتضی، ۱۲۳۹ - ۱۲۹۸ قمری
yazdī hā’erī, mohammad bāqer ebn-e morteza (1824 - 1881)
این آیه کریمه را ضمن چهار «مقام»، با استفاده از احادیث اهل بیت علیهم السلام تفسیر کرده و مخصوصاً درباره عقل که سبب تکلیف مکلفین است، از دید فلسفی و عرفانی بحث می‌کند.

عناوین آن چنین است: ۱. القاب العقل؛ ۲. ماهیة العقل؛ ۳. تقسیم المخلوقات؛ ۴. کیفیة خلقة العقل.
[دنا ۱۰۱/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۳۳/۴
آغاز: قال الله تعالی فی کتابه الکریم فی سورة آل عمران ان فی خلق السماوات و الارض ... فی الخبر المذکور فی شرح الباب الحادی عشر؛ **انجام:** ناتمام: کأحد الخدام یکنس البیت و یخیط و یسقی البعیر و یحلب الغنم
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۵۷پ-۶۰ر)، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۲۱]

● **تفسیر آیه «انک لاتهدی من احببت ...»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «inna-ka lā-tahdī man aḥbabta ...»
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴ - ۸۸۳ ؟ قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412-1479)
تفسیر آیه ۵۶ سوره قصص

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۱۷
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر [ف: ۳۰ - ۷۴]

● **تفسیر آیة «انما امره اذا اراد شیئا»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «innamā amr-u-hū iḏā arād-a šay'-an»
[دنا ۱۰۱/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۱۵/۱۶
آغاز: بسمله، الحمدلله مبدع الابداع و منشأ الاختراع و خالق ما فی السموات و ما فی الارض الذی لا اله الا هو ... و بعد فاعلم فیما سئلت من معنی قوله عزوجل: انما امره اذا اراد شیئا؛ **انجام:** ربی لهو الحق لنا بالمرصاد، یقتضی بین الکل بالحق و ما هو بظلام للعباد و کفی بالله و لیا انه کان علی کل شیء قدیرا ... و الحمدلله رب العالمین
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۹۳ر-۹۷ر)، ۱۹ سطر [ف: ۹ - ۱۷۳]

● **تفسیر آیه «انما الخمر و المیسر و الانصاب»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «innama-l xamr wa-l maysir wa-l anṣāb»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۸۸
خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: پنج‌شنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۱۱۸ق، جا: مشهد؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شرقی نخودی آهار مهره، جلد: میشین مشکی، ۱ص (۵۰۶)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۰۱]

● **تفسیر آیة «انما الصدقات للفقراء و المساکین»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «innama-ṣ ṣadaqāt li-l-fuqarā' wa-l masākīn»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۳۶
از معالم التنزیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای با ترنج، ۲گ (۵۶ر-۵۷ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۶۷]

← تفسیر آیة انما ولیکم الله و رسوله ➢ دفع شبهة المخالفین فی دلالة آیة الولایة علی امامة امیرالمؤمنین (ع)

● **تفسیر آیة «انما ولیکم الله و رسوله»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «innamā walī-yu-kum-ul-lāh-u wa rasūl-u-h»
خراسانی ترشیزی، احمد بن اسماعیل، ق۱۳ قمری
xorāsānī toršīzī, ahmad ebn-e esmā'īl (- 19c)
رساله‌ای است در تفسیر آیه ۵۵ سوره مائده که در آن بیشتر به بیان رکن رابع و فضائل شیخ احمد احسائی و سیدکاظم رشتی پرداخته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۱۱/۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان هذا کلام سنح بخاطری لتبیین الحق من الظلال لیتهدی الناظر فیه؛ **انجام:** فلابد أن یسلم حتی یکون من الصالحین و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۲۵گ (۳۳ر-۵۷ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۱]

● **تفسیر آیة «انی عبدالله آتانی الکتاب»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «innī 'abd-ul-lāh ātā-ni-l k.»
حسینی، محمد صادق بن علی، ق۱۳ قمری
hoseynī, mohammad sādeq ebn-e 'alī (- 19c)
اهداء به: محمد شاه قاجار
نویسنده می‌گوید خدمت محمد شاه قاجار رسیدم ایشان درباره آیه «انی عبداله اتانی الکتاب ...» از من سؤال فرمودند و گفتند با

خردسالی عیسی (ع) مسئله صلوه و شروط واجبات آن چگونه جمع می‌شود و بالنتیجه مسئله با قرآن چگونه جور درمی‌آید و جواب آن چیست. من اتیانا لجواب سلطان بر آن شدم که مسئله را پاسخ گویم لذا این رساله را در پاسخ پرداختم و آن حاوی این است که اولاً طفولیت عیسی با طفولیت سایر بچه‌ها فرق دارد و ثانیاً نماز مورد بحث با نماز مسلمانان اختلاف دارد و در ذیل این نظر مؤلف مطالب مفصل را می‌آورد.

[دنا ۱۰۱/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: بسمله، الحمد لله المحمود بنعمته المعبود بقدرته المطاع فی سلطانه النافذ امره فی جمیع خلقه و الصلوه و السلام ... ؛ **انجام:** و الجدیر بالتحقیق ما حققنا کما لا یخفی علی من له دربه باسالیب الکلام فتامل فان المقام من مزال الاقدام ...

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: شاید تهران؛ با سر لوح مذهب زر؛ جلد: چرمی بنفش، ۱۴۰گ، ۹ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۷ – ۸۴]

● **تفسیر آیة «انی لاجد ریح یوسف»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «innī la-ajid-u rīḥ-a yūsuf»

حدیثی است منقول از حضرت صادق (ع) در تفسیر آیه مزبور از سوره یوسف. منقول از مجمع البحرین طریحی.

[دنا ۱۰۱/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۱/۸

آغاز: عن الصادق (ع) اقول یعقوب انی لاصدر شیخ یوسف

خط: نستعلیق متوسط، کا: علی نوری، تا: ۱۳۰۲ق، کاغذ: فرنگی شکری رنگ، جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۲۵۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۹ – ۵۲۹]

● **تفسیر آیة «انی یکون لی غلام و قد بلغنی الکبر ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «innā yakūn-u lī ġulām-un wa qad balaġanī-yal kibar ... »

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری

ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۳۷عکسی

نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح؛ ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ – ۳۹۲]

● **تفسیر آیة البسمله** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il basmala

شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱ – ۹۶۵ قمری

šahīd-e sānī, zayn-od-dīn ebn-e ʻalī (1506 - 1558)

رساله‌ای است در شرح وتفسیر بسم الله الرحمن الرحیم که در ۵ «مبحث» و یک «خاتمه» تنظیم گشته است.

چاپ: با تحقیق رضا مختاری، قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹

[دنا ۱۰۱/۳]

۱. تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:۲۷/۵

کا: احمد بن عبدالعالی بن عبدالباقی بن ابراهیم بن علی بن عبدالعالی میسی عاملی، تا: یک‌شنبه ۲۷ ذیقعده ۱۰۷۹ق [نشریه: ۴ – ۳۲۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۶/۹

آغاز: باسمک اللهم نفح الکلام و نستدفع المکاره العظام و نصلی علی سید الانام محمد البادی عقاید الاسلام و علی آله الکرام و اصحابه العظام بسم الله الرحمن الرحیم اقول قد استقر طریقة علماء الاسلام؛ **انجام:** لکن الاسم باعتبار العلمیة انما وضع لتعریف المسمی فان کان الواضع هو الله تعالی و قصد تعریف نفسه فهو محال لانه لو احتاج فی علمه بنفسه الی معرف کان ممکنا و ان قصد تعریف غیره ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: دفتری خط‌دار، ۶گ (۴۷پ–۵۲پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۳۲ – ۵۱۸]

● **تفسیر آیه «بشر الذین آمنوا و عملوا»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «baššir-il laḏīn-a āmanū wa ʻamilū»

نواب لاهیجانی، محمد بن محمد باقر، – ۱۲۶۳ قمری

navvāb-e lāhījānī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (- 1847)

اهداء به: حاجی میرزا آقاسی

تاریخ تألیف: محتملاً ۱۲۶۳ق

به قول نویسنده این رساله شامل اشارات غریبه عرشیه و بشارات عجیبه کرسویه من اسرار الایة الشریفه «و بشر الذین ...» (بقره، ۲۵) می‌باشد. او با این گفتار خود به تفسیر آیه فوق پرداخته و در این تفسیر بر مشرب صوفیان رفته است.

[دنا ۱۰۱/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۸۲/۴

آغاز: بسمله، یا مشهوراً فی السموات و الارضین و با مشهوراً فی الدنیا و الاخرة؛ **انجام:** رهنمائی لایق این کامل است کز خودی فانی بجانان واصل است

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۸ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج سبز، ۱۲ص، ۱۵ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۶/۵×۹/۵سم [ف: ۲ - ۱۸۴]

● تفسیر آیة تبلیغ الولایة / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i tablīġ-il walāya

بایزید ثانی بسطامی، علی بن عنایت الله، ق۱۱ قمری
bāyazīd-e sānī-ye bastāmī, ʻalī ebn-e ʻenāyat-ol-lāh (-17c)

اهدا به: حسین بن صاعد
تاریخ تألیف: ۱۲ جمادی الثانی ۹۸۹ق؛ محل تألیف: تبریز
رساله موجزی درباره آیه ولایت و حدیث غدیر است. او رساله را به اشارت تاج الدین حسین بن صاعد نوشته و به تفسیر آیه ۶۷ سوره مائده، با اعتماد به روایت ابن عباس و جابر بن عبدالله انصاری که هر دو سبب نزول این آیه را جریان غدیر خم دانسته‌اند، پرداخته است. وی برای تایید نظر خود از گفتار فخر رازی در تفسیر کبیر شاهد می‌آورد. او از نام خود به «ابن عنایة الله محمد علی» یاد می‌کند که محتمل است علی بن عنایت الله بسطامی باشد.
آغاز: بسمله. یا نور النور و یا مدبر الامور ... و بعد فقد کان فی سابق الزمان و سالف الاوان ورد علی خاطری الفاتر نبذة من النکات فی آیة تبلیغ الولایة ... و اردت عرضها علی صاحب الکتاب ... سمی ثانی السبطین تاجا لمفارق العزة ... حسین
انجام: فمن شاء فلیؤمن و من شاء فلیکفر ... لولا ان هدانا الله. و انا ... ابن عنایة الله محمد علی ... و کان رسم هذه الوریقات فی ۱۲ شهر جمادی الثانی سنة ۹۸۹ ببلدة تبریز ... خیار البریات
چاپ: به کوشش محمد رضا انصاری قمی، میراث اسلامی ایران، دفتر دوم، ص ۱۶۱ - ۱۶۳
[دنا ۱۰۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲ جمادی الثانی ۹۸۹ق، جا: تبریز؛ کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: مقوا با پارچه زری، ۶ص (۱-۶)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۸۱۹]

● تفسیر آیة تحویل القبلة / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i taḥwīl-il qibla

[دنا ۱۰۱/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۰۲/۶
آغاز: بسمله قوله ای الجهة التی کنت علیها قدر موصوفا للموصول کما اختاره صاحب الکشاف تصیصا علی ان الموصول مفعول ثان للجعل لاصفة للقبله ... لایقال الجعل تحویل الشیئ من حالة اخری؛ **انجام:** هذا تحقیق المقام علی وجه ینکشف به المرام و یتمیز به النور من الظلا اطف المصباح فقد طلع الصباح.
خطبه و دیباحه نیز ندارد و دور نیست بخشی از کتابی کامل در تفسیر باشد؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی سجاف عطف تیماج یشمی، ۲ص (۶۲-۶۳)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۹۳]

● تفسیر آیه تطهیر (جواب رساله) / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye tathīr (javāb-e r.)

موسوی، حسینعلی، ق۱۳
mūsavī, hoseyn-ʻalī (- 13c)

مؤلف آن را در پاسخ به رساله مولوی محمد باقر در تفسیر آیه «انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس» نگاشته است.
[دنا ۱۰۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۴۹
آغاز: هو المعین سواد خطی که بعض عبارات رساله ترجمه آیه وافی هدایه انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس ... که دوستی از نام آوران در شاهجهان آباد بی اظهار نام خود در چهاپه خانه اردو اخبار دهلی متعلقه شقیقی جناب مولوی محمد باقر صاحب سلمه الله به قالب طبع در آورد شایع ساخته اضعف عبادالله القوی حسین علی الموسوی که الحال وارد دار السلطنه لکهنواست تعریضا به قلم نصایح رقم تفسیر نموده بسمله، مولوی صاحب والاقدر ... رساله تفسیر آیه شریفه انما یرید الله الآیه من اوله الی آخره به مطالعه نحیف درآمد حقا که نهایت بذل جهد در تحقیق و تدقیق حل معانی و غایت طلاقت لسانی در تشریح غوامض نکات رشیقه و انکشاف سرائر رموز انیقه اش فرموده اند جزاك الله خیرا لیکن از بعض عباراتش کمال تعجب را نمود و نهایت حیرت افزود که از طریق و اصول مذهب حقه امامیه اثنا عشریه به مراحل دور است؛ **انجام:** حتی بعض علماء شیعه نیز که میل به صوفیه دارند نزد فرقه حقه مطعون و این همه مدارج بر جناب به احسن وجه ظاهر و مبرهن احتیاج به بیان نیست زیاده گذارش فضولیست و السلام علیکم و قلبی لدیکم.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی، ۲۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۹۹] و [ف: ۲۲-۸۸]

● تفسیر آیه «تعز من تشاء» / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «tuʻiz-u man tašā’»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۵

به نقل از خلاصة المنهج کاشانی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر اراسنجی قزوینی، تا: شعبان ۱۱۰۸ق؛ ۱ص (۵) [مختصر ف: ۱۸۵]

● **تفسیر آیة التوحید = تفسیر آیة «لو کان فیهما آلهة ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-it tawḥīd = tafsīr-u āyat-i «law kān-a fī-himā ālihat-un ...»

حسینی، ابوالصفا بن یونس

hoseynī, ab-os-safā ebn-e yūnos

اهداء به: ابوالغازی عبیدالله بهادر خان

این رساله در تفسیر آیه «لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا» نخست از نظر ادبی و سپس از نظر معنوی و کلامی بحث کرده و ملازمه را به هفت «وجه» بیان می‌دارد. مؤلف در ذیل وجه ۷ به تقریر برهان تمانع پرداخته و بر برهان مزبور هفت اعتراض (بحث) وارد می‌سازد. افندی در ریاض العلما از دانشمندی با نام ابوالصفاء با اختصار یاد می‌کند.

[دنا ۱۰۲/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۰۲/۳

آغاز: بسمله الحمدلله المنزه من الشریک بلاخفا الدال علی وحدانیه. و بعد فیقول العبد المفتقر ... کثیر اما کان یخطر ببالی ان اجمع ما قیل فی قوله تعالی لو کان فیهما آلهة ... من الفوائد و اضیف الیها ما خالج قلبی من الزواید لکونه حاویا لاساس اصول الدین محتویا علی حقائق استنجها اماثل المحققین و لما وفقت جعلته وسیلة الی خدمة من ایده الله علی السلطنة العظمی ... ابوالغازی عبیدالله بهادر خان؛ **انجام:** السابع (من الابحاث الوارده علی برهان التمانع) انه لایستلزم علی تقدیر تسلیم المقدمات الاعدم امکان الهین صانعین قادر بن علی الکمال لاحتمال ان یکون احد الواجبین صانعا قادر او الاخر بخلافه و یمکن دفعه بان یقال التعطیل و کذا الایجاب نقصان و لا یکون المعطل و الموجب واجبا هذا آخر ما قصد نالیراده فی تفسیر هذه الایه و نسال الله التوفیق والهدایه.

خط: نستعلیق ترک، کا: فرج یا فرخ، تا: ۱۰۰۵ق؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی عطف تیماج یشمی، ۵ص (۲۷-۳۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۹۱]

● **تفسیر آیة التوحید = تفسیر آیة «لو کان فیهما آلهة ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-it tawḥīd = tafsīr-u āyat-i «law kān-a fī-himā ālihat-un ...»

رساله‌ای است در تفسیر آیه «لو کانت فیهما الهة الا الله لفسدتا» در دو مبحث: ۱. فیما یتعلق بنظم الایه؛ ۲. فیما یتعلق بتفسیرها المحتوی علی الدرر المنثوره. در این رساله نیز مانند رساله ابوالصفاء حسینی نخست مباحث ادبی و سپس وجوهی که در بیان ملازمه گفته شده آمده و شیوه بیان وجوه ملازمه و خرده‌گیری‌ها و بحث‌هایی که بر آن وجوه شده در هر دو رساله نزدیک به یکدیگر است جز اینکه در رساله حاضر ده وجه یاد شده و در رساله ابوالصفا هفت وجه و وجه ۱، ۲، ۳، ۵، ۶ و ۷ رساله ابوالصفا به ترتیب با وجه ۱، ۲، ۶، ۸، ۹، ۱۰ رساله دوم عیناً مطابقت دارد مگر اینکه در رساله دوم تفصیل بیشتر در نقض و ابرامات دیده می‌شود و تنها در وجه دوم کار بر عکس شده و در رساله دوم در غایت اجمال است و پس از بیان وجه دهم (که همان وجه ۷ رساله سابق است) مؤلف به نقل برهان تمانع و مباحث و اعتراضات وارد بر آن پرداخته است. مؤلف رساله حاضر می‌گوید: «ذکر برهان تمانع و ابحاث و اعتراضات و جواب‌های مفصل آن در حد کتاب‌های کلامی است و من نیز در رساله‌ای جداگانه درباره آن خواهم نوشت». مؤلف از تفتازانی، دوانی و غیاث الدین منصور یاد می‌کند.

[دنا ۱۰۲/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۰۲/۵

آغاز: هذه نبذة من المباحث الشریفه ... المتعلقه بآیة التوحید ... و بتفسیرها من کتاب انوار التنزیل ... نقلتها من السواد الی البیاض ... وها انا اوردها فی مبحثین ... المبحث الاول اعلم ان المشهور بین الجمهور من النحاة ان کلمه لو لامتناع الثانی لامتناع الاول؛ **انجام:** و ههنا برهانان آخران یسمی احدهما برهان التوارد و الاخر برهان التمانع و الکلام فی تقریرهما و تقریر ما یتعلق بهما من الابحاث و الاجوبه طوی الذیل و قد کفت مؤنة ذلک الکتب الکلامیه و ان ساعدنا التوفیق جمعنا هامع ما سنح للنظر الکلیل و الخاطر العلیل فی رسالة مفرده و الحمدلله علی ما انعم.

خط: نستعلیق ترک، کا: محمد بن نظر مدعو به ملازاده، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۹ص (۳۳-۶۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۹۲]

● **تفسیر آیة «ثم استوی الی السماء»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «ṯumma-stawā ila-s samā’»

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

این گفتار از شیخ رئیس دانسته شده و به روش تأویل فلسفی نگاشته شده و از خردهای آسمانی در آن یاد گردید.

آغاز: قوله تعالی ثم استوی الی السماء و هی دخان، اشارة بالدخان الی الی مادة السماء فان الدخان

انجام: و ما تخفی الصدور، یعلم السر و اخفی، فقد تبین ان علمه تعالی قد احاط بجمیع الاشیاء الکلیة و الجزئیة

چاپ: در هامش «شرح الهدایة»، ص ۸-۲۹۶ چاپ شده است.

[الذریعة ۳۲۶/۴؛ فهرست مصنفات مهدوی: ۶۶؛ قنواتی شماره ۲۰۷؛ دنا

۱۲۰/۳ (۸ نسخه)]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۱۵ ـ د
بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۱ص (۵۰ر) [ف: ۱ – ۱۳۱]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۸/۲۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۲گ (۲۷۷پ–۲۷۸پ)، ابعاد متن: ۶×۱۲/۵، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۴۸۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** سبیل التشویق و الله اعلم بالصواب.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز،۲ص(۸۱–۸۲)،۲۰سطر،اندازه:۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰–۳۵۰]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۱/۲۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الله اعلم باسرار کلامه. و الحمدلله رب العالمین.
خط:شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن زرد، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸ – ۲۶]
۵. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۲۶
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ – ۲۷۳]
۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۵۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ با سرلوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی، ۱گ (۲۵۸–پ۲۵۸)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۷]
۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۱/۱۴
خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۴۴ر–۱۴۵پ) [ف: ۳ – ۴۲۲]
۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن حسین عقیلی استرآبادی، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۴ص (۱۱–۱۴)، ۲۳ سطر [ف: ۹ – ۲۳۰]

● **تفسیر آیة «ثم اورثنا الکتاب»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «t̲umma awrat̲na-l kitāb»
نقوی لکهنوی، حسین بن دلدار علی، ۱۲۱۱ – ۱۲۷۳ قمری
naqavī lakhanū'ī, hoseyn ebn-e deldār ʻalī (1797 - 1857)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۳ ربیع الاول ۱۲۷۲ق
تفسیری است اعتقادی از آیه کریمه «ثم اورثنا الکتاب» (آیه ۳۲ سوره فاطر) در نصرت خلافت و امامت بلافصل ائمه هدی علیهم السلام. مؤلف در ابتدا نظر قاضی بیضاوی در تفسیر آین آیه را که مدار اعتقادی عامه است نقل می‌نماید و سپس با استناد به احادیث مرویه از اهل البیت به رد قول وی می‌پردازد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۰۳۵
آغاز: بسمله. الحمدلله المنعام المفضال و الصلوة و السلام علی سید رسله محمد و آله خیر آل؛ **انجام:** و زالت الاوهام و الله ولی الفضل و الانعام و قد فرغت من تحریر هذا الکلام ضحوة یوم الاربعاء لثلاث مضین من اول الربیعین سنة ۱۲۷۲ و أنا العبد الجانی السید حسین صانه الله من کل شین نمقته اجابة لملتمس بعض السادة ... و نصرة فی کل باب.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: میشن ماشی، ۴گ، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۰۰]

● **تفسیر آیه «ثم دنی فتدلی»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «t̲umma danā fa-taddallā»
موسوی تنکابنی، محمد مهدی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری
mūsavī tonekābonī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ja'far (- 19c)
تفسیر آیاتی از سوره مبارکه النجم است که درباره معراج حضرت ختمی مرتبت و تأویل اینکه مقصود از «دنو» قرب معنوی است و تأویلات دیگر نگارش یافته است. نام این کتاب را در مآخذ موجود، نیافتیم؛ لکن رساله‌ای به عنوان تفسیر قاب قوسین در آثار مؤلف آمده است که شاید همین رساله باشد.
[دنا ۱۰۲/۳؛ بزرگان تنکابن ۲۵۶–۲۵۹]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۸۳/۴
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد چنین گوید حقیر و فقیر.. که این رساله‌ایست در بیان قول الله تبارک و تعالی (ثم دنی فتدلی فکان قاب قوسین أو أدنی)؛ **انجام:** و الأخری فی وسط السماء علیها مکتوب ثلثة أسطر، الأول بسم الله الرحمن الرحیم، الثانی الحمدلله رب العالمین، الثالث لا اله الا الله محمد رسول الله؛ و السلام.
خط: نستعلیق تحریری، کا: علی محمد، تا: ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۵گ (۱۲۴–۱۲۸)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۴۹۹]

● **تفسیر آیة «خذوا زینتکم ... »** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «xud̲ū zīnat-a-kum ... »
[دنا ۱۰۲/۳]

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۱/۵
بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۵۶–۵۷)، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۱۴۸]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۹/۳

آغاز: بسمله، یا بنی آدم خذوا زینتکم ... روی سعد بن جبیر، عن ابن عباس، قال: کان العرب یطوفون بالبیت عراة، و یعللون ذلک، بانهم لا یطوفون فی ثیاب قد عصوا الله فیها؛ **انجام:** و کذا جمع النبی (ص) فی قوله: المعدة بیت الداء، و الحمیة راس الدواء، و قضیة علی بن واقد بین یدی الرشید، مع بختیشوع الطبیب، مشهورة.
تفسیر مختصری است از آیه شریفه ۳۱ سوره اعراف، تفسیری بدین نام از جلال الدین دوانی نیز دانسته شده، لیکن آغاز و انجام آن با نسخه موجود همخوانی ندارد، البته کتاب‌شناسی هر دو همسان به نظر می‌رسد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شرقی، ۱گ (۱۶۶ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۵سم [ف: ۳۷ – ۲۳۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۲۳/۴-۲۰/۱۴۳

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی نور قلوبنا بمعرفته و تلالا صدورنا بتنزیل کتابه و تشرف قوارنا بتصدیق قرآنه و تمیز عقولنا بتأویل فرقانه ... مقدمه فقد طلب منی لایسعنی مخالفته و لایمکن مضایقته ان افسر الآیة الشریفة الواقعة فی سورة الاعراف ... و لذا سمیته بتشریح الآیة لیطابق اسمه معناه؛ **انجام:** فکیف یلیق من العاقل ان یکاسل فی تلک الخدمة وفقنا الله لذلک بمنه وجوده انه جواد کریم
تفسیری است بر آیه «خذوا زینتکم عند کل مسجد و کلوا و اشربوا و لاتسرفوا انه لایحب المسرفین» (اعراف۳۱)، این رساله را مؤلف به درخواست بعضی از دوستانش نوشته است مشتمل بر یک «مقدمه» و چند «مقاله» و «خاتمه» و «تنبیهات». کشاف الفهارس آن را به احتمال از میرزا محمد تنکابنی دانسته که دلیلی بر آن ندارد. **چاپ:** آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ش، با تصحیح علی حبیب اللهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲-۹۳۱]

← تفسیر آیة «خلق الارض فی یومین» ≻ الیومیة

● تفسیر آیة «خلق الارض فی یومین»و «خلق السموات و الارض فی اربعة ایام» / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «xalaq-al arḍ fī yawmayn»wa «xalaq-as samāwāt wa-l arḍ fī arba‘a ayyām»

رساله کوتاهی است در تفسیر چند آیه که درباره خلقت آسمان و زمین و تعیین مدت پیدایش آن نازل شده، که برخی از آیات دو روز و در برخی دیگر چهار روز ذکر شده است. مؤلف در این رساله به سؤالی که درباره وجه جمع بین آیات مذکور شده، پاسخ می‌دهد.
آغاز: بسمله قال أیده الله تعالی بتوفیقه قوله تعالی قل إنکم لتکفرون بالذی خلق الارض فی یومین و تجعلون له انداداً ذلک رب العالمین و جعل فیها رواسی ... فالمأمول التوفیق بین هذا و ذاک ... اقول ان الکلام علی وفق المرام یتم ببیان امور

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۷۴/۳-۶/۱۶۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذلک تقدیر العزیز العلیم تحقیق انیق اعلم ان ما ذکرناه من السیئة یجری فی کل شیء و کل ... الارض بملاحظه انهما عبارة عن ... و اما باللزوم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۶گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲ – ۹۶۹]

● تفسیر آیة «الرحمن علی العرش استوی» / تفسیر / ترکی

tafsīr-u āyat-i «ar-raḥmān-u ‘ala-l ‘arš-i-stawā»

قریمی، حامد بن احمد، - ۱۱۸۵ قمری

qoraymī, hāmed ebn-e ahmad (- 1772)

تفسیر موجز آیه کریمه «الرحمن علی العرش استوی» است که در آن مؤلف، به روش متصوفه، به کیفیت «استوای الهی» و تبیین آن پرداخته است. در نسخه‌ای که از این اثر در دارالکتب قاهره (۲۹ تفسیر ترکی طلعت) موجود است و از «شیخ حامد»، فهرست‌نگار آن احتمال داده که مفسر بایستی «کوچک حامد افندی»(- ۱۱۷۲هـ) بوده باشد که صحیح نیست. باید دانست که از این تفسیر، دو نسخه در کتابخانه ملی آنکارا و یک نسخه نیز در کتابخانه عثمان ارکین (ضمن کتابخانه ی بلدیه) در استانبول نگهداری می گردد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۰/۹ کر

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله و صحبه أجمعین؛ امدی بنم روح پرفتوحم دوام تجلی به ایروب صفای کلی بوله سز، أعوذ بالله من الشیطان الرجیم (الرحمن علی العرش استوی) آیه کریمه سنک تفسیر حقیقیسین سؤال بیورمش سز غالباً اقلیم وجود انسانیه ده اولان عرش معنویه اوزره خلیفة الرحمن اولان عرش معنویه اوزره خلیفة الرحمن اولان؛ **انجام:** لایعلمه إلا هو در ایمدی بنم عزیزم بو رساله نک جناب شریفه و سائر احباب اهل وفایه حقیر پر تقصیردن یادگار اولسون ... و المأمول الدعاء إذا وجدتم الرجاء من عطاء الله تعالی إلی خادم نعال الفقراء شیخ حامد بی نوا رحمه الله تم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۴گ (۳۵پ-۳۸ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴۰/۲ – ۳۴۰]

● تفسیر آیة «السابقون الاولون من المهاجرین و الانصار » / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «as-sābiqūn-al awalūn min-al muhājirīn wa-l anṣār»

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۲۷عکسی

نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، ۲ص (۱۲۲-۱۲۳)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۰]

● **تفسیر آیة «سبحان الذی اسری ... »= مطلع العرفان = المعراج = معراج جسمانی (رساله)** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «subḥān-al laḏī asrā ...» = maṭla'-ul 'irfān = al-mi'raj = me'rāj-e jesmānī (r.)

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری

daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

تفسیر آیه کریمه «سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام ...» در اثبات معراج جسمانی که بخشی از «مطلع العرفان» اوست، دارای یک «مقدمه» در دو «فصل»: ۱. تفسیر الایة؛ ۲. روایة حکایة المعراج و نقل احادیث رویت فی هذا الباب؛ و چهار «باب»: ۱) بیان الامکان (بر اساس قواعد هندسی)، ۲) رد شبه المنکرین و ازالة استبعاد المستبعدین، ۳) تقریر الوقوع و ان النبی صلی الله علیه و اله و سلم عرج و صعد الی فوق السماوات السبعه بجسمه الطاهر و بدنه الظاهر، ۴) فی انه علیه السلام رای ما رای بالرویا الظاهره او ادرک ما ادرک بالرویا الباطنه.

آغاز: بعد حمدالله الذی بعث عبده رسولا اعتلا بمعراجه السماء فدنی فتدلی فکان قاب قوسین أو أدنی و الصلاة و السلام علیه و آله العرفا و أولیائه الأولیا ... یقول الفقیر غیاث المشهور بمنصور ان هذه رسالة من رسائل مطلع العرفان الذی تضمنه ... تفسیر الالیات من القرآن الکریم ... و فی هذه الرساله تفسیر آیه کریمه من سورة بنی اسرائیل ... و هی قوله تعالی سبحات الذی اسری ... .فیها ابانة لحقیة المعراج الجسمانی

[دنا ۱۰۲/۳ (۵ نسخه)؛ الذریعه ۲۶۲/۲۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۷/۲-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان اختلج فی وهمک ان ابدان الانبیاء مدفونه فی الارض و ارواحهم فی الجنه ... فما الذی یکون فی السماء فلیعلم ان هولاء اکرم عند الله من ان تبلی فی الارض و فی الاحادیث علی هذا امارات بل دلالات ... و مهله (کذا) الخامس ان یکون فیها ابواب کما فی السماوات.

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۹۵۰ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۹پ-۱۸پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۹۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۴۶۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الاستفاضات من غیر عبارة و کنایة و اشارة و ایضا کثیرا ما یکون الحضور

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶گ (۶۵پ-۸۰پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۲ - ۴۲]

۳. قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق [تراثنا: س۱۳ش۴ - ۱۲۵]

۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۵۸/۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۲۷۴پ-۲۷۹پ)، ۱۴ سطر (۵/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: - ۳۸۷]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۷/۹

خط: نستعلیق، کا: عبدالواسع بن علامی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، عطف پارچه، ۸گ (۲۰پ-۲۷پ)، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۲۰]

● **تفسیر آیه «سیماهم فی وجوهم من اثر السجود»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «sīmā-hum fī wujūh-i-him min asar-is sujūd»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۴۸/۴۲

خط: نستعلیق، کا: خلیل ذوالقدر، بی‌تا؛ کاغذ: الوان آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۲۶۹ر-۲۶۹پ)، اندازه: ۱۴/۴×۲۶/۴سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۴۲]

● **تفسیر آیة شرح الصدر** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i šarḥ-iṣ ṣadr

شوشتری، نورالله بن شرف الدین، ۹۵۶ - ۱۰۱۹ قمری

šūštarī, nūr-ol-lāh ebn-e šaraf-od-dīn (1550 - 1611)

در تفسیر آیه «فمن یرد الله أن یهدیه یشرح صدره للاسلام» که در آن به گفته‌های نظام الدین اعرج نیشابوری مخصوصاً در دو جمله «یشرح صدره للاسلام» و «و هو ألد الخصام» پاسخ داده شده است.

آغاز: الحمدلله الذی شرح صدرنا للاسلام و رشح بالنا بأنوار الالهام و أصلح حالنا بمزید اللطف و الاکرام فمن یرد الله أن یهدیه یشرح صدره للاسلام ...

انجام: و ما لایتناهی من مقدوراته تعالی یستحیل عادة کما لایخفی
[دنا ۱۰۳/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۸۱/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۰۶۹ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶گ (۱۸۴پ-۱۹۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲۱ - ۳۵۲]

۲. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۱۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ روشن، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۲۲ص، ۲۱ سطر (۱۰×۳۱)، ۱۶/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۲۱۴]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۱/۳
آغاز: لبعض المبتدئین من ذوی الافهام حاولت الاشارة علی فساد کلامه و التنبیه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد علی تبریزی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲گ (۱۳۹پ-۱۵۰ر)، ۲۱ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: - ۱۲۵]

← تفسیر آیة الشهادة ≻ مرآة الله

● **تفسیر آیة الشهادة علی الوصیة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-iš šahāda ‘ala-l waṣīyya
حسینی استرآبادی، زین العابدین بن محمد هاشم، ق۱۱ قمری
hoseynī estarābādī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e mohammad hāšem (- 17c)

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۳ رجب ۱۱۱۰ق؛ محل تألیف: قبلة النصاری اصفهان
تفسیر ادبی و لغوی است بر آیه سوره مائده: «یا ایها الذین آمنوا شهادة بینکم اذا حضر احدکم الموت ...». مؤلف در اثنای رساله از اثر دیگر خود به نام «مسالک الافکار» یاد نموده و در مقدمه از جور و جفا و تاخت و تاز ترکمن‌ها شکوه نموده است.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی اخرجنا من الظلمات الی النور و جعلنا من الماء احیاء و اماتنا بعد احیانا ... اما بعد فیقول ... قد رایت مخول الاعلام و العلماء الکرام ذوی العز و الاحترام قد زلت
انجام: و التفسیر الاول هو الاصوب نظراً الی اصل النزول و الله یعلم باسرار اسالیب الکلام هذا اخرما قصدت نظمه فی سلک التعریب و افراغه فی قالب الترکیب و قد شرعت فیه یوم الخمیس ... بحق محمد و آله
چاپ: با تصحیح علی حبیب اللهی، آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ش.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۸۳-۲۶/۱۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، در عصر مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۷۰]

● **تفسیر آیة «شهد الله انه لا اله الا هو»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «šahid-al lāh-u anna-hu lā ilāh-a illa hū»
سمنانی، محمد ابراهیم بن محمد علی، ق۱۳ قمری
semnānī, mohammad ebrāhīm ebn-e mohammad ‘alī (- 19c)

شرح و تفسیر آیة «شهد الله انه لا اله الا هو و الملائکة و اولو العلم قائما بالقسط ...» و آیه پس از آن: «ان الدین عند الله الاسلام ... فان الله سریع الحساب». مؤلف از فیض کاشانی و کتاب تفسیر صافی او یاد می‌کند و نیز یک بیت شعر معروف را که منسوب به فیض است می‌آورد: «دم چو فرو رفت هاست هوست چو آید برون ×× یعنی از او در همه هر نفسی های و هوست».
[دنا ۱۰۳/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۰/۲-طباطبائی
آغاز: بسمله الحمد لله الذی شهد ذاته بذاته بالوحدانیه فی کتابه الکریم ... و الصلوة علی النور المشرق من صبح الازل و الفیض الصادر من الفیاض الاول ... محمد سید الوری ... و علی آله اللاهو تیین ... لاسیما عین الله الناظره و یده الباسطه ... العلی العالی الاعلی اما بعد فیقول الفقیر ... محمد ابراهیم السمنانی لما کثرت مراجعتی الی السور القرآنیه ... و وجدت هذه الانة العظمی ... شهد الله هو مشتملة علی مطالب شریفه و قواعد لطیفه مع انها کانت متضمنة علی الوحدانیه ... فیعجبنی بعد غورها ... ان اشرح لها شرحا وافیا ... و اتعرض فیها بما لم یتعرض لها احد من الصدر الی الساقه فنقول ... و بعد فقد قال الله تعالی شهد الله انه لا اله الا هو ... قرء الکسائی ان الدین بفتح الالف؛ **انجام:** ثم اعلم ان قول الله تعالی شهد الله الی قوله سریع الحساب آیتان و لکن شرحنا الایة التالیه تیمنا ... اللهم اجعل مقابر هذه السرائر صدور اولیا لبصائر و احرسها ممن لیس به استیهال درکها و فهمها و استخرج تاریخ اختتام هذه العجاله من زبر لفظ الغرفه مع النضمام بینة الهاء الهاء الیها و کن حافظا علیها
خط: نسخ، کا: سید علی موسوی، تا: قرن ۱۳؛ ۸گ (۱۹۲پ-۱۹۹پ) [ف: ۲۳ - ۵۲۳]

● **تفسیر آیة «شهد الله انه لا اله الا هو»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «šahid-al lāh-u anna-hu lā ilāh-a illa hū»

شرح و تفسیر آیه «شهد الله انه لا اله الا هو» به روش عرفا و حکما که به سیاق رساله‌های سابق و ادبیات مسجع و متکلفانه است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۸۷/۶

آغاز: الحمدلله الذی من علی الانسان بمرسلات الاحسان و اعد له من صلات الامتنان لطائف الحکم فیهن خیرات حسان؛ **انجام:** و قری انه بالکسر و ان بالفتح علی وقع الفصل علی الثانی و اعتراض ما بینهما و الله اعلم بحقائق الامور.

خط: نسخ جلی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، با سرلوح؛ مهر: «العبد المذنب محمدباقر ۱۱۰۸» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۵۰۵-۵۱۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۳/۱ - ۵۳]

● **تفسیر آیة «شهد الله انه لا اله الا هو ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «šahid-al lāh anna-hu lā ilāh-a illa hū ...»

مؤلف از اعلام امامیه است. گمان می‌رود که این رساله همان رساله انس التوحید قاضی نورالله شوشتری باشد. رساله‌ای است تحقیقی در تفسیر آیه مبارکه «شهد الله انه لا اله الا هو» (آل عمران، ۱۶) و در آن به رد و ایراد گفته امام فخر رازی در تفسیر کبیرش پرداخته است. با مقایسه این دو رساله می‌توان فهمید که اولاً «انس التوحید» شوشتری مفصل‌تر از این رساله است و ثانیاً فقط قسمت اول آن با این رساله از نظر موضوع و احتمالاً برخی عبارات همانندی دارد ولی کاملاً مثل هم نیست و به نظر می‌رسد فردی با تلخیص و برخی تصرفات از بخش اول همان رساله استفاده کرده است. ولی شکل و بعضاً محتوای آن تفاوت بسیار دارد.

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و الصلوة علی خیر من اوتی الحکمة و فصل الخطاب ثم علی آله و عترته المعصومین ما دامت السموات مع الارضین اما بعد فقد جری فیما بین المفسرین کلام فی الایة التی روی فی فضلها انه قال یجاء بصاحبها یوم القیمه

انجام: و تحقیق الکلام لا یسعه المقام و ساعود الی هذه المسئله ان امهلنی الزمان و الله المستعان

چاپ: با تصحیح مهدی فاضل، آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ش

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۶۷؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷ق؛ ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۴۱۸]

● **تفسیر آیه ۱۰۶ سوره مائده = جواب مسائل مفتی الحنفیة فی بغداد** / فقه، تفسیر / عربی

tafsīr-e āye-ye 106 sūre-ye mā'ede = jawāb-u masā'il-i mufti-l ḥanafīyya fī baġdād

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

به درخواست: محمود بن عبدالله آلوسی (۱۲۱۷-۱۲۷۰ق)

رساله کوتاهی در تفسیر و تأویل آیه کریمه ۱۰۶ سوره مائده «یا ایها الذین آمنوا شهادة بینکم اذا حضر احدکم الموت ...» است. وی در این وجیزه وجوهی از توجیهات نحوی و برخی اختلافات در فروع فقهی بین عامه و خواص را با رد ایرادات بر برخی محققان ذکر می‌نماید. مؤلف تفسیر این آیه به همراه دو مسأله فقهی دیگر را در پاسخ به درخواست ابن آلوس زورائی (ابوالثناء محمود بن عبدالله آلوسی (۱۲۱۷-۱۲۷۰ق.) مفتی حنفیه در بغداد نگاشته، آن دو مسئله فقهی دیگر (که نسخه حاضر فاقد آن است) چنین است: ۱. تحقیق مسأله رضاع، ۲. رفع اختلاف بین حنفیه و شافعیه در معنی قوله تعالی «و أمهاتکم اللاتی ارضعنکم». نسخه (ظاهراً) چاپ نشده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۸۵۸

آغاز: بسمله. هذه لآیة الشریفة کما امر جنابکم العالی فی غایة الصعوبة اعراباً و نظماً و حکماً؛ **انجام:** و قد کتبت هذه الکلمات فی جلسة واحدة مع کمال اختلال البال و اغتشاش الحال و تراکم الاشغال ... ابن ابوالحسن الحسینی الهمدانی رحمهما الله.

خط: نستعلیق، کا: محمد الرضیع بن ابوالحسن حسینی همدانی، تا: ۱۲۵۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۹۸]

● **تفسیر آیه «عم یتسائلون»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «'amma yatasā'alūn»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۸۴

به نقل از خلاصة المنهج کاشانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۱۲۹ - ۱۳۰) [مختصر ف: - ۱۸۵]

● **تفسیر آیة العهد** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il 'ahd

عاملی فتونی، عبدالمنعم بن عبدالعزیز، ق۱۲ قمری

'āmelī fotūnī, 'abd-ol-mon'em ebn-e 'abd-ol-'azīz (-18c)

تفسیری اعتقادی است از آیه کریمه «لاینال عهدی الظالمین» [سورة البقرة: ۱۲۵]؛ و در آغاز این رساله نه «مقدمه» و نه «فائده» آورده، پس از آن آیه را تفسیر می‌نماید و مباحث اعتقادی

بسیاری در موضوع امامت و عصمت ائمه علیهم السلام ذکر می‌کند.
[دنا۱۰۳/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول الراجی عفو ربه الغنی ... ان هذه کلمات سودتها حین مذاکرة آیة نیل العهد؛ **انجام:** قد أجیز کل واحد منهم علیهم السلام ... حجة علی ما بینا و لله الحمد و المنة و علی حججه الصلاة

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۱۳۹]

● **تفسیر آیة الغار (رسالة فی)** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il ġār (r.-un fī)

جزائری، جعفر

jazā’erī, ja‘far

رساله‌ای در رد فخر رازی

[دنا ۱۰۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۳۳/۶

آغاز: قال الفخر الرازی ما حاصله انه استدل اهل السنة بهذه الآیة ... علی افضلیة ابی بکر؛ **انجام:** و رزقنا ببرکاتهم (تمت الرسالة التی الفها الفاضل العلامة شیخ جعفر الجزائری طاب ثراه حرره محمد علی بن محمد کاظم عفی عنهما بالنبی و آله الامجاد)

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۲۲پ-۲۷پ)، ۲۲ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۹×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۲۹۲]

● **تفسیر آیة «فاذا جاء اجلهم ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-iḏā jā’-a ajal-u-hum ... »

از: میر ابو الفتح؛ در این تفسیر بسیار کوتاه آیه کریمه «فاذا جاء أجلهم لایستأخرون ساعة و لایستقدمون» (سوره الاعراف: ۳۴) پیرامون اجل و نسبت آن با انسان و معنی آیه از دید فلسفی بحث می‌شود.

[دنا ۱۰۳/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۴۳/۱۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و ایاک نعبد و ایاک نستعین ... اقول اعلم ان الایه الکریمه تقتضی تفصیلا؛ **انجام:** و الفاضل فی شرح الطوالع و التجرید علی انه علی حقیقته لیس من فعل المسامحة

خط: نسخ و نستعلیق، کا: کرم الله بن عطاء، تا: دوشنبه ۱۸ شوال ۱۰۸۳ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱ص (۸۴ر)، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۲۶]

● **تفسیر آیة «فاذا سویته و نفخت فیه من روحی»= التسویة و النفخ = تحقیق الروح = المضنون الصغیر** /

تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-iḏā sawwaytu-hū wa nafaxtu fī-hi min rūḥī»= at-taswiya wa-n nafx = al-maḏnūn-uṣ ṣaġīr

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

پاسخ‌های فلسفی مؤلف است بر مسائلی که در اطراف تفسیر برخی آیات و شرح احادیث و بیان حقیقت روح و قیامت و عوالم بعد از مرگ و رؤیت خداوند و ملائکه و غیر اینها وجود داشته است. به نظر می‌رسد غزالی این نام «المضنون ...» را برای تعدادی از آثار خویش برگزیده که در آنها به بیان پاره‌ای از اسرار که با اذهان متکلمان و عامه مردم آشنا نیست و یا از قبیل علوم غریبه است می‌پردازد. این رساله ظاهراً المضنون صغیر او است که چند سؤال نخست آن از معنای «نفخ» و «تسویه» و «روح» است در آیه شریفه: «فاذا سویته و نفخت فیه من روحی» است. تعداد مسائل در نسخه‌ها مختلف است و برخی با عنوان «فصل» و یا «قیل» و یا هر دو آغاز شده و برخی با عنوان «سئل»، از این قرار است: سئل الشیخ الغزالی عن قوله تعالی فاذا سویته ... فقیل ما التسویه و ما النفخ و ما الروح؛ و سئل ما النفخ فقال عبارة عما اشعل نور الروح؛ فقیل ما السبب الذی به اشتعل نور الروح فی فتیلة النطفه؛ فقیل له فما الفیض؛ فصل فقیل قد ذکرت التسویه و النفخ فی الروح؛ فقیل له فما حقیقة هذه الحقیقه و ما صفة هذه الجوهر؛ فصل فقیل له لم منع الرسول علیه السلام من افشاء هذا السر؛ فقیل له فلم احالوا ان یکون هذه الصفة لله و لغیر الله؛ فصل قیل له ذکرت معنی التسویه و النفخ و الروح و لم تذکر معنی النسبة فی الروح ... من روحی؛ فصل قیل له فما معنی قل الروح من امر ربی و ما معنی عالم الامر ...؛ فصل فقیل له ایتوهم ان الروح لیست بمخلوقه؛ فصل فقیل له ما معنی قوله علیه السلام ان الله خلق آدم علی صورة الرحمان؛ فصل فقیل له ما معنی قوله علیه السلام من عرف نفسه عرف ربه؛ فصل قیل له ان کانت الارواح حادثه ... فما معنی ... خلق الارواح قبل الاجساد؛ سائل آخر قوله علیه السلام من مات فقد قامت قیامته؛ فصل انکار المنکر لاعاده النفس الی الجسد فی القبر ... انکار الباطل؛ فصل الایمان بالمیزان واجب (تا فصل ۲۰ به همین سیاق است درباره ایمان به حساب، شفاعت و صراط)؛ فصل اللذات المحسوسه الموعوده فی الجنه من ماکول و منکوح و لیعتقد امکانها علی ثلثه اوجه حسی، عقلی و خیالی.

آغاز: سئل الامام ... عن قوله فاذا سويته و نفخت فيه من روحی و قيل ما التسوية و ما النفخ و ما الروح.
انجام: فان الله تعالی علم بالقلم فاذا فهمت نوعی الوجود فقد كان نبياً قبل آدم بمعنی الوجود الاول التقديری دون الوجود الثانی الحسی العينی، و الله اعلم بالصواب.
چاپ: معجم المطبوعات ۲/۱۴۱۴ و ۲/۱۴۱۰

[كشف الظنون ۱۷۱۳/۲؛ معجم المطبوعات ۱۴۱۴/۲ و ۱۴۱۰/۲؛ ذخائر التراث العربی الاسلامی ۷۱۲/۲-۷۲۴؛ غزالی نامه ۲۷۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۲۴/۱؛ دنا ۱۰۳/۳ (۱۸ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴/۱۸
نسخه اصل: كتابخانه بادليان در آكسفورد F64 عربی (E.157)؛ خط: نسخ، كا: احمد بن حسين بن ابی القاسم بن عودی اسدی حلی، تا: با تاريخ ۷۴۰ق؛ ۱گ (۱۳۱)، ۱۷سطر [عكسی ف: ۳-۲۱۷]

۲. قم؛ معصوميه؛ شماره نسخه:۱-۶۲۵۰
آغاز: و المثال لايحتاج فيه الی المساواة فان للعقل معنی لا يماثله غير مماثلة حقيقية
خط:نسخ،بی كا،تا:۱شعبان۸۴۳ق؛افتادگی:آغاز؛ كاغذ: سمرقندی، جلد: تيماج ترياكی، ۴گ، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۲۲۶]

۳. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۲۸۸۵/۴
خط: نسخ، بی كا، تا: ۱۲ ذيحجه ۸۸۲ق، جا: ابيورد؛ با اصل مقابله شده؛ كاغذ: ترمه، جلد: ميشن قهوه‌ای، ۲۲گ (۱۱۰پ-۱۳۱ر)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۶ - ۱۵۶]

۴. مشهد؛ شيخ علی حيدر؛ شماره نسخه:۵۰۷/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعليق، كا: عبدالاول بن محمود بن محمد الشريف كرمانی، تا: رمضان ۹۰۸ق؛ جلد: چرم زرد، ۶گ (۲۲۹پ-۲۳۴ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [مؤيد: ۲ - ۱۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۵۴/۳
آغاز: هذه فصول ... الفصل الاول: سئل عن معنی قوله تعالی «فاذا سويته و نفخت فيه من روحی» و عن معنی التسوية فقال رحمه الله التسوية فعل فی المحل القابل للروح و هو الطين فی حق آدم والنطفة فی حق اولاده بالتصفية و تعديل المزاج؛ **انجام:** برابر
دارای هفت فصل است: ۱. سئل عن معنی قوله تعالی فاذا سويته ...، ۲. و سئل عن النفخ، ۳. قيل له قد ذكرت التسوية و النفخ فما الروح ...، ۴. قيل له فما حقيقة هذه الحقيقة ...، ۵. فقيل له ما معنی قوله ان الله تعالی خلق آدم علی صورة الرحمن ...، ۶. فقيل له ما معنی قوله من عرف نفسه عرف ربه، ۷. قيل له ان كانت الارواح حادثة مع الاجساد فما معنی قوله (ع) خلق الله تعالی الارواح قبل الاجساد بألفی عام ...؛ خط: نسخ، بی كا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملك: ميرزا محمد تقی مهريزی؛ كاغذ: شرقی، ۱۳گ (۷۵-۸۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۸ - ۷۳۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۵/۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعليق، بی كا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۸ص (۲۴۸-۲۵۵)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم[ف:۳۲-۶۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۵۳/۳
آغاز: الحمد لله واهب العقل الجاعل لنا سبيلا الی درك ما غاب و لطف عن الحواس و الخيال؛ **انجام:** بل يضرب الله تعالی لصفاته الامثال فتنزهه عن المثل لا عن المثال.
كا: محمد مهدی بن علينقی حسينی قمی مشهور به توحيد، تا: ۱۰۸۴-۱۱۰۷ق، جلد: تيماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۷پ-۲۳ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۳۵۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، كا: محتملاً محمد عارف لمغانی، تا: ۱۱۱۷ق؛ محشی؛ در فهرست با عنوان رسالة فی التسوية والنفخ معرفی شده است؛ كاغذ: فرنگی، جلد: تيماج قرمز، ۲۴گ، ۹ سطر (۵/۵×۹/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۰۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لايدرك ذلك الا فی مقعد صدق عند مليك مقتدر و السلام علی من اتبع الهدی، هذا آخر المسائل الاخروة مع اجوبة الغزلية.
نسخه شماره ۳۵۰۰/۱ اين كتابخانه فقط شامل پاسخ پرسش از آيه: «فاذا سويته» می‌باشد ليكن نسخه موجود چند مسئله اضافه دارد چون: بحث در حديث من مات فقد قامت قيامته، ايمان، رؤيت خداوند متعال در خواب و مسائل ديگر. در پايان اين نسخه با عنوان المسائل الاخروية الغزالية و در كتاب مؤلفات الغزالی با عنوان مسائل، الاجوبة الغزالية فی المسائل الاخروية، المضنون الصغير و النفخ و التسوية آمده است. برخی از مسائل اين نسخه در كتاب المضنون به علی غير اهله او وجود دارد؛ خط: نسخ، بی كا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ كاغذ: فرنگی، ۱۸گ (۸۵-۱۰۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۳سم [ف: ۳۸ - ۱۶۳]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۵/۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان قيل ما معنی قوله قل الروح من مر ربی و ما عالم الامر و ما عالم ...
خط: شكسته نستعليق، بی كا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ كاغذ: فرنگی،۳گ(۹۵-۹۷)،۱۵-۱۶سطر،اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۸- ۴۱۰]

۱۱. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۷
آغاز و انجام: برابر
خط:نستعليق،كا:كرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ كاغذ: فستقی آبی، ۴گ(۸۳پ-۸۶پ)،۲۲سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۵۶]

۱۲. قم؛ مركز احياء؛ شماره نسخه:۱۶۰۴/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** فالسؤال عن أنه لم يقص المعاصی الی العقاب كالسؤال عن أنه لم يهلك السم الحيوان، و الله المستعان ...

خط: نستعلیق، کا: علی (اکبر) بن محمد رضی تفریشی، تا: شنبه ۵ رمضان ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱گ (۱ر-۳۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۱]

۱۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۳۰/۴

آغاز: بسمله الحمد لله واهب الفضل الجاعل لنا سبیلاً الی درک ما غاب و لطف عن الحواس و الخیال ... و بعد فقد سئلت عن مسائل غامضة مضنونة علی غیر اهلها خنیة؛ **انجام:** و ینزهه عن المثل لاعن المثال تمت الرساله الشریفة بعون الله ذی الجلال.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹گ (۱۲۱ر-۱۳۹ر)، ۱۹ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۵۰]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۷/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی، جلد: رویه میشن سیاه،۵گ(۴۴ر-۴۸ر)،۲۳سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۸سم [ف: ۷ - ۳۱۳]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۹۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۱۵ر-۱۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۶سم [ف: ۷ - ۱۳۶]

۱۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۶۸/۱۱-۹/۲۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۴/۵سم [ف: ۸ - ۴۳۶۹]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۷۱/۱۹

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۱۵۸ر-۱۷۳ر) [ف: ۵ - ۵۸۷]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴۴/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود بن صاعد بن محمود بن صاعد، بی‌تا؛ ۲۰گ (۴۶۹ر-۴۸۸پ) [ف: ۵ - ۵۸۸]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۰۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج سبز، ۷گ (۱پ-۷ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۹۹]

۲۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۲۱/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** بل نقول ان الروح غیر مخلوق بمعنی انه غیر مقدر بکمیته فانه لا ینقسم و لا یتحیز لکنه مخلوق بمعنی انه حادث و لیس بقدیم ... .کما حدثت الصورة فی المرآة بحدوث الصقاله.

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛ اندازه: ۱۶×۲۵سم [رشت و همدان: ف: ۱۵۸۵]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸۳/۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۷گ (۱۵۹پ-۱۶۵ر)، ۲۳ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۱۴]

● **تفسیر آیه «فاذکرونی اذکرکم و اشکروا ...»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «fa-d̲kurūnī ad̲kur-kum wa-škurū ...»

تفسیر آیه ۱۵۲ سوره بقره.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۹۳/۴

خط: شکسته، کا: ابوالقاسم بن محمد نوری دنائی مازندرانی، تا: ۱۲۷۳ق [ف: ۶ - ۱۸۲]

● **تفسیر آیة «فاردت ان اعیبها ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-aradtu an aʻība-hā ...»

از امام صادق.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۶۸/۹

خط: نسخ، بی‌کا، بی تا [ف: ۶ - ۴۹]

● **تفسیر آیه «فاستبشروا ببیعکم الذی بایعتم به»** / تفسیر / فارسی و عربی

tafsīr-e āye-ye «fa-stabširū bi-bay‘-i-kum-ul lad̲ī bāya‘tum bi-h»

تفسیری است عرفانی از آیه ۱۱۱ سوره توبه، در این نسخه درباره این آیه هیجده لطیفه بیان شده است.

[دنا ۱۰۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۲/۱

آغاز: فاستبشروا ببیعکم الذی بایعتم به فامر جوابه غایة الفرح فانه تعالی اوجب لکم عظایم المطالب؛ **انجام:** بان لهم الجنة اما الهی ما گستاخان از کرم تو در عوض زیادت از دستور معهود می‌طلبیم ما را از همه زیادت کرم فرما للذین احسنوا الحسنی و زیادة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۰ص (۱-۱۰)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۳۵ - ۷۳]

● **تفسیر آیة «فاغسلوا وجوهکم»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-ġsilū wujūh-a-kum»

قزوینی، خلیل بن غازی، ۱۰۰۱ - ۱۰۸۹ قمری

qazvīnī, xalīl ebn-e qāzī (1593 - 1678)

در پاسخ دانشمندی از مردم ورارود.

[دنا ۱۰۴/۳]

تفسیر آیه ۶ سوره مائدة.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶۸/۱۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۴۵۹-۴۶۲)،۱۹سطر(۴×۱۱)،اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۴-۳۶۱۸]

● **تفسیر آیة «فاغسلوا وجوهکم و ایدیکم الی المرافق» و «الیاسین»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-ġsilū wujūh-a-kum wa aydī-kum ila-l marāfiq»wa «al-yāsīn»

به نقل از «قاضی بیضاوی »است.

[دنا ۱۰۴/۳]

همدان؛ سیرلو، حمید؛ شماره نسخه:۱۲/۱۵

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۱۰۷پ-۱۰۹ر) [رشت و همدان: ف: - ۱۷۱۱]

● **تفسیر آیة «فأقم وجهک للدین حنیفاً»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-’aqim wajh-a-ka li-d-dīn-i ḥanīf-ā»

نوری، حسن بن عبد الله، ق۱۴ قمری

nūrī, hasan ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 20c)

تاریخ تألیف: شنبه ۲۸ محرم ۱۳۲۴ق

تفسیر کوتاهی است از آیات ۳۱ و ۳۲ سوره روم. مؤلف ابتدا آیه را ذکر و با قطعه شعری آن را ترجمه نموده پس از آن توضیحی درباره دین حنیف (اسلام) و احکام آن داده است.

[دنا ۱۰۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۷۸/۲

آغاز: در سوره مبارکه روم در آیه ۲ و سی ام و سی و یکم فاقم وجهک للدین حنیفا ... یعنی ای حبیب من محمد (ص) چون دانستی و بر تو معلوم شد؛ **انجام:** رساله دوم: خدایا تو خود حفظ کن ما را و اعقاب ما را از این دزدان راه دین و راه زنان ... و لعنة الله علی اعدائهم و مخالفیهم اجمعین الی یوم الدین.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: شنبه ۲۸ محرم ۱۳۲۴ق، جا: تهران؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، عطف پارچه، ۷گ (۱۰۷پ-۱۱۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۳۸۷]

● **تفسیر آیة «فالذین کفروا قطعت لهم ثیاب من نار»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-l-laḏīna kafarū quṭṭi‘at la-hum ṯīyāb-un min nār»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۴۳/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱ص (۶۶ر) [مختصر ف: - ۷۸۶]

● **تفسیر آیة «فأما الزبد فیذهب جفاء و اما ماینفع الناس فیمکث فی الارض»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u āyat-i «fa-’amma-z zabad-u fa-yaḏhab-u jufā’-an wa ammā mā yanfa‘-un nās-a fa-yamkuṯu fi-l arḍ»

؟ کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تفسیر آیه ۱۷ سوره رعد.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۱۶/۲

آغاز: بسمله و لاحول ... قال رحمه الله و ذلک النور الشعشعانی هو نداء قبل الشرعی و نداء الست بربکم ... چنان پنداشتم از این که بیاناتیکه این چند وقت کردم؛ **انجام:** انوارش فی الفور ساطع می‌شود و فی الفور آن را مالک می‌شود و صلی الله ...

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد رضا پسر محمد ابراهیم حسینی کاشانی، تا: سه‌شنبه ۲۳ ربیع الثانی ۱۲۸۸ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۱گ (۴۰ر-۵۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۶×۱۷/۳سم [ف: ۵ - ۱۵۷]

● **تفسیر آیة «فان کنت فی شک مما أنزلنا الیک »** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-in kunt-u fī šakk-in mimmā anzalnā ilay-k»

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

‘alam-ol-hodā, ‘alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۴۰عکسی

نسخه اصل: آستان قدس رضوی، شماره ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۲]

● **تفسیر آیة «فتلقی آدم من ربه ... »** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-talaqqā ādam-u min rabb-i-h»

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری

‘alam-ol-hodā, ‘alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۶۰عکسی

نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ ۲ص (۱۴۸-۱۴۹)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۵]

● **تفسیر آیه «فتلقی آدم من ربه»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «fa-talaqqā ādam-u min rabb-i-h»

تفسیر آیه ۳۷ سوره بقره.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۳۸/۴
خط:نسخ،بی کا،تا:قرن۱۳ و ۱۴؛ ۳ص (۴۵ – ۴۷) [مختصر ف: ۱۸۵]

● **تفسیر آیة «فروح و ریحان و جنت النعیم»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «fa-rawḥ-un wa rayḥān-un wa jannat-u na‘īm»

گفتاری عرفانی
[دنا ۱۰۴/۳]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۳
آغاز: قوله تعالی: فروح و ریحان ... بفتح اوله الراحة والاستراحة
خط: نسخ، کا: محمد شفیع بن محمد ابراهیم نجات، تا: ۱۱۲۸ق؛ مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج عنابی، ۱گ (۱۴)، ۱۷ سطر چلیپا (۶/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳ – ۱۴۲۳]

● **تفسیر آیة «فسحقا لاصحاب السعیر»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «fa-suḥq-an li-aṣḥāb-is sa‘īr»
شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahā’ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)
رساله‌ای است در باره سخن قاضی بیضاوی در این آیه مبارکه و معنی «فسحقا» و اینکه تغلیب برای ایجاز و مبالغه و تعلیل است. مرحوم آغا بزرگ تهرانی در الذریعة از این رساله با عنوان «مقالة فی وجه التغلیب فی قوله تعالی: (ما کنا [فی] أصحاب السعیر)» نام برده است.
آغاز: قال الله سبحانه فی سورة الملک ... و قال الفاضل البیضاوی بعد هذه الایة فاسحقهم الله سحقاً أی أبعدهم من رحمته التغلیب للإیجاز و المبالغة و التعلیل انتهی کلامه و قد اختلف الإعلام فی حل هذا الکلام علی وجوهها ...
انجام: لو قال فسحقاً لهم و لأصحابالسعیر لم یکن فی الکلام إشعار لعلة استحقاقهم و هذا الوجه مما خطر بالخاطر الفاتر و الله اعلم بالصواب و له الحمد والشکر.
[الذریعة: ۴۰۷/۲۱؛ دنا ۱۰۴/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۲/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۷۲ر–۷۳پ)، ۱۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ – ۸۷۶]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۹۶/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی، تا: رجب تا جمادی الثانی ۱۳۳۷ق؛ جلد: گالینگور زرشکی، ۲گ (۳۴پ–۳۵پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۱ – ۹۲]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۶۹۱/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین علی بن محمد حسین، تا: دهه سوم شعبان ۱۳۵۹ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳گ (۵۰ر–۵۲ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۵ – ۸۶]

● **تفسیر آیة «فسحقاً لأصحاب السعیر»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «fa-suḥq-an li-aṣḥāb-is sa‘īr»
از: شیخ علی؛ حاشیه‌ای است بر گفتار قاضی بیضاوی در تفسیر آیه مذکور. این رساله کوتاه در نسخه حاضر به عنوان «من جملة فوائد شیخنا الشیخ علی ادام الله فوایده» معرفی شده است. گفتنی است رساله‌ای در تفسیر آیه مذکور از شیخ بهایی در فهرست مرعشی (۸۶/۵ ش ۱۶۹۱/۲) معرفی شده است که با رساله حاضر تفاوت دارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰۸۲/۲
آغاز: من جملة فوائد شیخنا الشیخ علی ادام الله فوائده. و من ذلک عبارة القاضی البیضاوی سئلت عنها فخطر لی فی حلها ماتری و هی انه قال و التغلیب فیه للایجاز و المبالغة و التقلیل بعد قوله تعالی حکایة ... اقول الذی خطر لی فی حل هذه العبارة ان قوله تعالی و قالوا لو کنا نسمع أو نعقل؛ **انجام:** لما یظهر من فصاحة القرآن و بلاغته و اعجازه و لم اسلک سبیل الایجاز لقصد التوضیح.
خط: نسخ، کا: احمد بن عبدالعالی میسی عاملی، تا: ۲۷ ذیقعده ۱۰۶۷ق؛ مصحح، مقابله شده، محشی با نشان «منه رحمه الله» و «علی دام فضله»، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۹۲پ–۹۳پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۴۴ – ۲۳۸]

● **تفسیر آیة «فکان قاب قوسین او ادنی»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «fa-kān-a qāb-a qawsayn aw adnā»
[دنا ۱۰۴/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۸۵/۹
بی کا، تا: اوایل قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۵گ (۴۸–۵۲)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ – ۱۰۸۵]

● **تفسیر آیة «فلا اقسم بمواقع النجوم»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u āyat-i «fa-lā uqsim-u bi-mawāqi‘-in nujūm»
فانی شیرازی دهدار، محمد بن محمود، ۹۴۷ – ۱۰۱۶ قمری

fānī šīrāzī dehdār, mohammad ebn-e mahmūd (1541 - 1608)

اهداء به: صاحب اورنگ خان خانانی

در تفسیر و تأویل آیه شریفه «فلا اقسم بمواقع النجوم و انه لقسم عظیم»، در هفت «درجه»: ۱. چون شامگاه لیلة القدر تجلی نجوم؛ ۲. چون اجتماع قمر بسبب صفات باشمس ...؛ ۳. چون تیر سعادت امکان از افق ارادت؛ ۴. چون مشتری حقیقت هنگامه داد ستد ...؛ ۵. چون کوکب اراده قدیم از برج ...؛ ۶. چون اوتاد اربعه در زایچه طبایع ...؛ ۷. چون نزول نقطه ابابی علوی در ارحام امهات ... .

آغاز: بسمله. این نقشی چند است که شکل بر دیوار محمد دهدار بر صفحه خاطرصافی صورت جامعه کمالات انسانی

انجام: که مواقع تعینات علمی ذاتی آلهی در تجلیات اطلاقی غیر متناهی اند. و الله اعلم بحقایق الامور.

[دنا ۱۰۵/۳ (۵ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۲۶/۷]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۹/۱۴

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: آهار مهره حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۳۲۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۶/۹

آغاز و انجام: برابر

شامل ۶ درجه. کامل؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شوال ۱۲۴۱ق؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۹۰ر-۹۱پ)، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳/۲×۱۹/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۹۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۹/۴

خط: نستعلیق خوش، کا: مهدی بن جعفر، تا: ۲۸ شوال ۱۲۸۹ق [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۲۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۸۶/۶-ف

نسخه اصل: نسخه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۳۶۵ق؛ ۳گ (۳۷ر-۳۹پ)، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۱ - ۷۵۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۷۴۹/۱۹

آغاز و انجام: برابر

این رساله در فهرست با عنوان رساله‌ای عرفانی آمده است؛ خط: نسخ، کا: طهماسب قلی، بی‌تا، جا: سورت هندوستان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱۶۵-۱۶۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۱۳۶]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۲۹/۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۷پ-۹ر) [عکسی ف: ۲ - ۷۰]

● **تفسیر آیة «فلا اقسم بمواقع النجوم»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-lā uqsim-u bi-mawāqi'-in nujūm»

از کتاب شرح چغمینی قاضی زاده.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۳۲/۸

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۸۶پ) [ف: ۶ - ۲۴۰]

● **تفسیر آیة «فلما تجلی ربه للجبل»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-lammā tajallā rabb-u-hū li-l-jabal»

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تفسیر آیه ۱۴۳ سوره اعراف. برای شاگرد خود ملا محمد حسین ساخته است.

[دنا ۱۰۵/۳]

تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۳/۱۰

بی‌کا، بی تا [ف: ۳ - ۳۳]

● **تفسیر آیه «فلما رای قمیصه قد من دبر ...»** / تفسیر، بهائیت / فارسی

tafsīr-e āye-ye «fa-lammā ra'ā qamīṣ-a-hū qudd-a min dubur ... »

شرح مفصلی است بر آیه «فلما رای قمیصه قد من دبر قال انه من کید کن ان کید کن عظیم».

[دنا ۱۰۵/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۸۶/۱۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم فما رای قمیصه قدمن دبر قال انه من کید کن ان کید کن عظیم یا اهل الفارس اولم یکفکم هذا الفخر المنیع لانفسکم من عندالذکر؛ **انجام:** کلمة اله ربنا الذی لا اله الا هو و هو الله کان علیما حکیماً

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، شکری الوان، جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۱۸۳-۱۸۹)، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ - ۹۳]

● **تفسیر آیة «فمن یرد الله أن یهدیه»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «fa-man yurid-il lāh 'an yahdi-y-ah»

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

بحثی است درباره هدایت و ضلالت و تکلیف قاصرین و مانند آنها، پاسخی به گفته‌های نظام الدین اعرج نیشابوری در تفسیرش دنباله آیه «فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام» [سورة الانعام: ۱۲۵] است.

[دنا ۱۰۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۳۰/۷

آغاز: الحمدلله الذی شرح صدورنا للاسلام و رشح بالنا بأنوار الالهام و أصلح حالنا بمزید اللطف و الاکرام؛ **انجام:** و ما لا یتناهی من مقدوراته تعالی یستحیل عادة کما لا یخفی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۱۰۹پ-۱۲۰پ)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۱۱ - ۱۴۹]

● تفسیر آیه «فی بیوت اذن الله أن ترفع ...» / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «fī buyūt-in aḏina-l lāh-u an turfa'a ... »

حائری سنقری، محمد علی بن حسن علی، - ۱۳۷۸ قمری

hā'erī sonqorī, mohammad 'alī ebn-e hasan 'alī (-1959)

تاریخ تألیف: ۱۳۴۴-۱۳۴۵ق

رساله کوتاهی است در تفسیر آیه مبارکه «فی بیوت اذن الله ان ترفع و یذکر فیها اسمه ...» با استفاده از احادیث. مؤلف در این رساله به فتنه وهابیت اشاره نموده و بعضی از عقاید آنان را طرح و رد می‌نماید. این رساله درسال‌های ۱۳۴۴ تا ۱۳۴۵ ایام هجوم وهابیت به عتبات عالیات تألیف شده است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۶/۳

آغاز: بسمله. قال الله تعالی فی بیوت إذن الله ان ترفع ... ثعلبی در تفسیر خود و سید در تفسیر برهان از کشف الغمه و علامه مجلسی در بحار از روضه؛ **انجام:** خدا لعنت کند منکرین ضرورت دین و عمومات قرآن مبین را اینست خدای تعالی خود بر آنحضرت صلوات فرستاد و امر بصلوات و تسلیم و ترحم بر آنحضرت هم فرموده ان الله و ملائکته یصلون

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۵ق؛ مصحح؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۱۱گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۳]

● تفسیر آیة «قاب قوسین» / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «qāb-a qawsayn»

احسائی ، علی نقی بن احمد، ۱۲۴۶ ؟ قمری

ahsā'ī, 'alī naqī ebn-e ahmad (- 1830)

در تفسیر آیه «فکان قاب قوسین او ادنی» که در دیباچه و انجامه نامی بدان داده نشده است.

آغاز: حمدله. صلاة. و بعد، فیقول علی نقی بن احمد بن زین الدین الاحسایی، انی لما ردی کثیراً من المفسرین انحرفوا عن الصواب بنالی لبعض فی تفسیر قوله تعالی فکان قاب قوسین اوادنی. اردت ان اکتب ناسخ لی ...

انجام: فهو لاعلة له فافهم. هذا ما جری به القلم مما سخ به الفکر الفاتر و النظر القاصر. حامداً مصلیاً مستغفراً.

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۷/۱۵-عکسی

آغاز و انجام: برابر؛ ۱۲۲۶ق

خط: نسخ ثلث، کا: کاظم بن علی نقی سمنانی، تا: دهه اول ربیع الاول ۱۲۲۷ق [عکسی ف: ۱ - ۸۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۲۹/۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۷۲]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۹۷/۱۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۱۲ص (۴۶۶-۴۷۷) [عکسی ف: ۱ - ۸۱]

۴. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۶۱/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج سیاه [ف: - ۳۰۱]

۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۱۷۳/۳

بی‌کا، بی تا [ف: - ۲۷۵]

۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۵۸/۳

بی‌کا، بی تا [ف: ۳ - ۵۸]

● تفسیر آیة «قال آمنت ... من المسلمین»= ایمان فرعون قبل از غرق / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «qāla āmantu ... min-al muslimīn»= īmān-e fer'awn qabl az qarq

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427 - 1503)

تفسیر آیه ۹۰ سوره یونس. دوانی به درخواست کسی این آیه را دومین بار تفسیر نموده و در آن از ایمان و کفر فرعون گفتگو کرده است. قاضی نورالله شوشتری ردی بر آن نوشته است. (الذریعه ج ۱۰ ص ۱۹۱)

[دنا ۱۰۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۳۶

آغاز: الحمدلله قابل التوبة اذا تاب لاسیما یفرح بتوبته کما ورد عن سید الاحباب ... اما بعد فقد سألنی من اجابته علی فرض عین ... سلالة السلف الطاهر الجناب الفاخر ذوالعزة و الدین روحه الله روحه فی العالمین ان اکتب علی قوله «قال انه لا اله الا الذی آمنت به بنو اسرائیل و انا من المسلمین» فاجبته علی ذلک فی غابر الزمان حسب ما ظهر من غیر تقلید ثم عن لی اشیاء من فیض موال الحمید فاجبت الزیادة؛ **انجام:** و هذا القائل یقول بعدم سعة رحمة الله و تقنط عباده و تحکم و تحشیه من روح الله و لا ییاس من روح الله الا القوم الکافرین (الحمدلله علی تمام الرساله المنسوبة الی جلال الملة و الدین الدوانی رحمه الله)

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۲۶۸ر–۲۶۹پ) [ف: ۶ – ۲۲۴۳]

● **تفسیر آیة «قد أفلح»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «qad aflaḥ-a»

خادمی، مصطفی بن محمد، ق۱۲ قمری

xādemī, mostafā ebn-e mohammad (- 18c)

گفتار کوتاهی است در این جمله از دید بلاغتی و وجوهی از برای مجاز آن ذکر می‌کند، و ظاهراً به گفته‌های صاحب «روح المعانی» نظر دارد.

[دنا ۱۰۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۱۸/۶

آغاز: باسمه سبحانه و نسأله احسانه ... أما بعد فلما عرض على معنى قوله تعالى قد أفلح كثر فيه القيل و القال؛ **انجام:** و فسر ما عدا المجاز على الميزان فتفطن و لا تكن من الغافلين فخذ ما آتيتک و کن من الشاکرین

خط: رقعی، کا: حافظ محمد بن خلیل مغنساوی، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۴۷ر–۱۴۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ – ۲۳]

● **تفسیر آیه «قد افلح المؤمنون»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «qad aflaḥ-al mu’minūn»

[دنا ۱۰۵/۳]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۸۳/۴

آغاز: بسمله. حمدله اما بعد فقد قال الله تبارک و تعالى فی کتابه العزیز ... قد افلح المؤمنون الذین هم فی صلوتهم خاشعون الدینهم عن اللغو معرضون. جناب حق سبحانه به پیغمبر خود می‌فرماید که..؛

عرفانی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۲۲ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: سفید و فستقی، جلد: تیماج سرخ، ۶ص، ۱۹–۳۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۵۹۱]

● **تفسیر آیة «قل ای شیء اکبر شهادة»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «qul ayyu šay’-in akbar-u šahādat-an»

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ تألیف: غره ربیع الاول ۱۲۷۸ق

فائده‌ای است در تفسیر آیه ۱۹ سوره انعام.

[دنا ۱۰۵/۳]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۲/۵

آغاز: اعلم ان الله سبحانه یقول قل ای شیء اکبر شهادة قل الله شهید بینی و بینکم و قل سنریهم آیاتنا فی الآفاق و الانفس»؛ **انجام:** و الحمدلله الهادی الی طریق الرشاد و صلی الله عل محمد و آله الطیبین و لعنة الله على منکری فضائلهم اجمعین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۷۸ق؛ با یک واسطه از روی نسخه مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۳۷پ–۴۱ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱ – ۲۲۳]

● **تفسیر آیة «قل تعالوا أتل ما حرم ربکم علیکم»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «qul ta‘ālaw atlu mā ḥarram-a rabb-u-kum ‘alay-kum»

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری

‘alam-ol-hodā, ‘alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۳۴عکسی

نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ ۲ص (۱۲۷–۱۲۸)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ – ۳۹۲]

● **تفسیر آیة «قل لو کان البحر مداداً لکلمات ربی ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «qul law kān-al baḥr-u midād-an li-kalimāt-i rabb-ī ...»

مراغی، حسن بن عبدالرحیم، – ۱۳۰۰ قمری

marāqī, hasan ebn-e ‘abd-or-rahīm (- 1883)

مختصری است در شرح آیه شریفه «قل لوکان البحر مدادا لکلمات ربی لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی». وی در آن ثابت کرده که ائمه اطهار علیه السلام مصداق کلمات تامات خداوند هستند.

آغاز: بسم الله خیرالاسماء. قالالله تعالى شأنه العزیز: «قل لو کان البحر مداداً لکلمات ربی ... یعنی لو کان البحار مداداً و الاشجار اقلاماً ... و اعلم اصل کل خیر فی الدنیا ...

انجام: فمجمل القول انهم اصل کل خیر فی الدنیا و الآخرة

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۶/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۲۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ – ۴۱۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۴

این نسخه در فهرست معرفی نشده است و به استناد جلد ۴۲۰/۳۸ ذکر شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۸۷) [ف: ۳ - ۷۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۲۷

این نسخه در فهرست معرفی نشده است و به استناد جلد ۴۲۰/۳۸ ذکر شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۴۵) [ف: ۶ - ۳۴]

← تفسیر آیة الکرسی ≻ مفتاح کنوز الاسماء و الذخائر
← تفسیر آیة الکرسی ≻ عروة الوثقی

● **تفسیر آیة الکرسی** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری

'abd-or-razzāq-e kāšī, 'abd-or-razzāq ebn-e ahmad (- 1336)

تفسیر بسیار مختصر فلسفی است از آیة الکرسی تا «العلی العظیم»، که در آن بیشتر بنای بیان ادله توحید و اثبات واجب را دارد. (سید احمد اشکوری)

آغاز: الله لا اله الا هو هی اعظم آیة فی القرآن اعظم مدلولها و هو الذات الاحدیة مع جمیع الصفات ...

انجام: و لا کثرة صفاته احدیة ذاته شهود السلب انیة العبد و صفاته و یثبت عینیة لذاته و هو حقیقة الحقایق.

[دنا ۱۰۵/۳ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۰۶/۱۵-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۲۳پ-۲۲۴ر)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۷۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: نصیرالدین حسین حر حسینی، تا: با تاریخ ۱۰۷۶ق؛ بنا بر گفته الذریعه نسخه‌ای از این کتاب در کتابخانه (خوانساری) در نجف هست؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۴۴/۶

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد یوسف بن محمد علی، تا: ۱۱۰۵ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۳۲پ-۳۳پ)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۳ -]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۹۷/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۸۳ر-۸۴ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۲۷۷]

۵. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۵۲/۱۲

خط:نسخ،کا:سید ابو القاسم موسوی اصفهانی،تا: ذیحجه ۱۳۲۳ق؛ جلد: تیماج زرد، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۱۹/۴

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار شده، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۵۹-۶۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۹۵۱]

۷. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۳۸/۱۵

بی‌کا، بی تا [نشریه: ۵ - ۲۲۵]

● **تفسیر آیة الکرسی** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī

شیروانی، فتح الله بن ابی یزید، ۸۲۰؟ - ۸۹۱ قمری

šīrvānī, fath-ol-lāh ebn-e abī-yazīd (1418 - 1486)

اهداء به: سلطان علاء الدین بن ابراهیم

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۹ صفر ۸۵۹ق؛ محل تألیف: شهر بورسا

رساله‌ای است در تفسیر آیة الکرسی (آیه ۲۵۶-۲۵۸ از سوره بقره) این رساله تا اواسط آن درباره «الله لا اله الا الا هو» نخستین جمله آیة الکرسی است و پس از آن مباحث جالبی درباره فعل و تأویل آن ایراد کرده است. از تفسیر امام فخر رازی بسیار استفاده و نقل کرده است. (عبدالحسین حائری)

آغاز: الحمدلله الذی منه الحیوة و به القیام لکل ما یحیی و ما یقوم لا اله الا هو الحی القیوم یوسن من یشاء و ینیم من یشاء فی اللیل و الیوم و لا تأخذه سنة و لانوم

انجام: قلمت اکثریة الثواب اللهم کما ختمت کتابی هذا باکثریة الثواب آتنی کتابی بیمینی مختوماً بها یوم الحساب فرغت من تنمیقه ید المؤلف بمصونة بورسایوم الاحد تاسع صفر نقلا من السواد المفروغ منه هناك یوم الاحد عاشر المحرم کلاهما فی عام سبط و خمسین و ثمانمائه.

[دنا ۱۰۵/۳؛ کشف الظنون ۳۰۷:۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳ص (۴۰۷-۴۹۹)، ۱۵، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۴۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۵/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۸۲]

● **تفسیر آیة الکرسی** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī

حسینی استرآبادی، عبدالوهاب بن علی، ق۹ قمری

hoseynī estarābādī, 'abd-ol-vahhāb ebn-e 'alī (- 15c)

تفسیری است استدلالی و مبسوط و آمیخته با مسائل کلامی و فلسفی و ملل و نحل و در آن از امام رازی و غزالی یاد شده و

عقاید اسماعیلیان و مراتب دعوت و میثاق و تاویل باطن آنها آمده است و پس از یک مقدمه به تفسیر آیات پرداخته است.
[دنا ۱۰۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۹۷/۴

آغاز: الحمدلله الذی خلق الانسان فاحله علی کرسی البیان و هیأ ما ینتظم به امور داریه من بدایع الزمان ... اما بعد فقد تقرر بالدلائل العقلیة و الشواهد النقلیة ان کمال کل نوع باعتبار اظهار ما یخصه من الصفات؛ **انجام:** اذ اختلاف لازم اذا کان من عند غیرالله نفع الله به الطالبین و جعله ذخراً لنا یوم الدین آمین رب العالمین (فرغ من تحریره و تنمیقه ... محمود بن خضر الحسینی البخاری فی الثانیة و العشرین من شهر رمضان سنة سبعین و الف و کانت انتساخه من نسخة کانت بخط المصنف سید عبدالوهاب بن علی الحسینی الاسترابادی)

خط: نستعلیق، کا: محمود بن خضر حسینی بخاری، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷۱ص (۱۷۹–۲۴۹)، ۲۵ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۹×۱۸سم [ف: ۹ – ۱۴۴۶]

● **تفسیر آیة الکرسی** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī

حسینی، عطاء الله بن محمود، – ۹۱۹ قمری

hoseynī, ‘atā’-ol-lāh ebn-e mahmūd (- 1514)

در آن از فخر رازی و زمخشری یاد شده است.

آغاز: بسمله. و علیک الاعتماد یا کریم الحمد الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم ... اما بعد فیقول ... عطاء الله بن محمود الحسینی ان من لا یسعنی الا امتثال امره ... قد امرنی بتفسیر آیة الکرسی

انجام: و هذا آخر ما امرت به من تفسیر هذه الایة و الحمد الله علی التوفیق انه ولی ذلک بالتحقیق.

[دنا ۱۰۶/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۱۳

آغاز و انجام: برابر

کا: محمود شریف تهرانی، تا: ۹۸۱ق، جا: طوس؛ با خط «ع اه (عبدالله) یزدی» مقابله شده؛ کاغذ: متن و حاشیه سپاهانی و فرنگی، جلد: مقوا با پارچه زری عطف میشن، ۹ص (۱۴۹–۱۵۷)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ – ۸۲۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۶۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ چلیپا و راسته؛ جلد: تیماج زرد، ۴گ (۲پ–۵پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۱ – ۲۴۷۲]

۳. اصفهان؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۲/۱۴

بی‌کا، بی تا [نشریه: ۵ – ۳۰۵]

۴. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۱/۶

بی‌کا، بی تا [نشریه: ۱۱ – ۹۳۷]

● **تفسیر آیة الکرسی = بیان لطائف آیة الکرسی** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī = bayān-u laṭā’if-i āyat-il kursī

خفری، محمد بن احمد، – ۹۵۷ ؟ قمری

xafrī, mohammad ebn-e ahmad (- 1550)

شرح و تفسیری کلامی و فلسفی است بر آیة الکرسی در یک «مقدمه» و دو «مقصد» و هر مقصد در چند «مطلب»: مقدمه در اقسام موجودات و در این مقدمه عالم را به چهار قسم تقسیم می‌کند و در شرح عالم ملک که موسوم است به: عالم الخلق و الشهادة به تفصیل درباره افلاک سخن می‌گوید؛ مقصد ۱. فی ذکر دلائل اصول المسائل، در سه «مطلب»: ۱) دلایل اثبات الوجود بالذات، ۲) دلائل التوحید، ۳) اثبات العلم و باقی صفاته من الدلائل الدالةعلی علمه تعالی؛ مقصد ۲. تفسیر الآیة و مایتعلق بها من التأویل و اللطائف. خفری در این مقصد بندهای آیة الکرسی را با شیوه‌های عرفانی تفسیر می‌کند؛ الخاتمة: فی خواص هذه الآیة العظیمة.

آغاز: تبارک الله سبحانه ما اعظم شأنه و أظهر برهانه هو ذوالعرش الاعلی و مبدع السموات العلی الذی کان و لازمان و لامکان. فاوجد الخلائق بقدرته الکاملة و اظهر الحقایق بحکمته البالغة ابدع العقول و نهجها فی مشاهدة آثار جلاله ... اما بعد فیقول ... محمد بن احمد الخفری لما کان اعلی المطالب و اسنی المآرب معرفة ذات الله تعالی و صفاته و افعاله اردت تألیف رسالة مشتملة علی بیاان بعض سید الآیات یعنی آیة الکرسی ...

انجام: و انصر اولیاء شوکته و اخذل اعداء رفعته و امدد ظلال رأفته علی کافة الأنام مدی اللیالی و الایام بالنبی و آله الکرام

چاپ: تصحیح علی اوجبی، ضمن گنجینه بهارستان، بخش علوم قرآنی و روائی-۱، مسلسل ۳، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۰ش، صص ۲۱۲–۱۸۵

[الذریعة ۳۳۱/۴ شماره ۱۴۱۰؛ کشاف الفهارس، ج۳، ص۱۵۸–۱۶۰؛ دنا، ج ۳، ص۱۰۶]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۰/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: لطف الله، تا: ذیقعده ۹۸۶ق؛ پشت برگ آخر وصیت پیامبر اکرم به فاطمه زهرا علیهما السلام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۵۰پ–۱۵۷ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۰۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۸/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لایوده حفظهما السموات و الارض و هو العلی المتعالی عن الانداد، العظیم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳ص (۲۸۶–۲۹۸)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ – ۱۸۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۵/۷

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ جمادی الثانی ۱۰۶۰ق، جا: حیدرآباد؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۰ص (۸۹ – ۱۱۸)، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۲۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۱۷/۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا،تا:جمادی الاول۱۰۹۳ق؛کاغذ:اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷ص (۱۲۵–۱۴۱)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۰–۱۹۴۸]

۵. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۵۸۶/۳

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن حاجی عرب بن امیر احمد خفری، تا: ۱۰۹۳ق؛ اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [نسخه پژوهی: ۳ – ۱۰۸]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۸۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لما كان لطائف هذه الآية العظيمة و خواصها بلانهاية اقتصرت فى هذه الرسالة على ما ذكر اذا الغرض الأصلى و المطلب الكلى ان يجعل التوجه على هذه الآية الكريمة التى هى محتوية على اسم الله الأعظم و وسيلة لاستجابة دعاء و دوام الدولة الباهرة و استدامة السلطنة خلد شموس سلطنته ... بالنبى و آله الكرام

خط:نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ محشی از محمد حسن؛ واقف: حاج محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۱۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۲ – ۹۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع عبادك الصالحين برحمتك يا ارحم الراحمين.

خط: نسخ، کا: محمد حسن، تا: ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: آهار مهره حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ – ۳۲۲]

۸. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۳۱/۹

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۲۴ق [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ – ۲۱۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۰۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لما كان لطائف هذه الآية العظيمة و خواصها بلانهايه اقتصرت فى هذه الرسالة ... برحمتك يا ارحم الراحمين ».

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۰۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۸۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لما كان لطائف هذه الآية العظيمة و خواصها بلا نهاية اقتصرت فى هذه الرسالة على ما ذكر اذا الغرض الأصلى و المطلب الكلى ان يجعل التوجه على هذه الآية الكريمة التى هى محتوية على اسم الله الأعظم و وسيلة لاستجابة دعاء و دوام الدولة الباهرة و استدامة السلطنة خلد شموس سلطنته ... بالنبى و آله الكرام

خط: نستعلیق، کا: امین بن ملا زال اندواری، تا: ۱۲۱۹ق؛ واقف: حسین یساقی، اسفند ۱۳۶۹؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۲۲ – ۹۰]

۱۱. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۶۵/۵

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: اشرفی، عبدالله بن محمد، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: – ۱۱۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۸۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۸۴/۴

خط: نسخ تحریری، کا: محمد جعفر بن محمد باقر اشکوری، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی آبی، ۲گ (۱۲۸ – ۱۲۹)، اندازه: ۱۳/۳×۲۰/۲سم [مختصر ف: – ۱۸۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۳۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فى الحال و فى الثانى فى النفى فى الاستقبال على ما مر تفصيله و الحمدلله رب العالمين.

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی حسینی طباطبایی، تا: ۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج سرخ پشت جلد اسلیمی، ۱۷گ (۱۶۰ر–۱۷۶پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۴۹]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۲۴۰

بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی، خریداری از منصوره تالهی معین الدین [رایانه]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۸۰ ض

بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۰۴/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، ۳۷گ (۲پ–۳۸ر)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: – ۲۳۴]

۱۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۲/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۷۵پ–۸۰ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۴۷۴]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و امدد ظلال رأفته على كافة الانام مدى الليالى.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملك: بدون نام بتاریخ ۱۱۹۹؛ مهر: «لا اله الا الله الحليم الكريم» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ (۲۴پ–۳۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۷ – ۱۱۶]

● **تفسیر آية الكرسى** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u āyat-il kursī

فخرالدین حسینی، محمد بن حسین، – ۹۸۴ ؟ قمری

faxr-od-dīn-e hoseynī, mohammad ebn-e hoseyn (-1577)

اهدا به: ابوالمظفر شاه تهماسب بهادرخان
تاریخ تألیف: ۹۵۲ق
تفسیری است بر آیة الکرسی، و در آن از صدر دشتکی با تعبیر «حضرت سیادت پناهی صدرا فاضل العلماء و الحکماء» مطلبی را نقل نموده است. در آغاز این تفسیر حدیث مروی از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام «من قرأ آیة الکرسی فی دبر کل صلاة لم یمنعه من دخول الجنة الا الموت» شرح شده و مخصوصاً در جمله «الا الموت» گفتگو کرده، پس از آن آیه را از دید فلسفی و کلامی توضیح داده است.
آغاز: بسمله، حمد و ثنای بی حد معبودی را سزد که به مقتضای جود بساط خود را بر ممکنات نامعدود انبساط نمود و صلوات بی نهایت و تحیات فزون از حد و عنایت موجودی را زیبد که وجود نقائص
انجام: تألیف این زبور و ترتیب این مزبور به سعی بنده خاکسار و زره بی مقدار افقر عباد الغنی فخر الدین بن حسین الحسینی عفو ذنوبها در اثناء شهور سنة اثنی و خمسین و تسعمائة که ترجمه و باتمام رسید و باتمام انجامید و الله الموفق للاتمام و به الاستعانة فی الابتداء و الاختتام
چاپ: با تصحیح محمد صادق رضائی، تهران، انتشارات کتابخانه مجلس شورا، میراث بهارستان، دفتر اول، ص ۵۹۱ – ۶۴۶
[الذریعة ۳۳۰/۴؛ دنا ۱۰۶/۳ (۱۳ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۵
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱ص (۱۶۵) [سنا: ف: ۲ – ۱۴۰]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۵/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و این جمله بنابر تفسیر مذکور مناسب آن است که از کرسی ... تألیف این زیور و ترتیب این مزبور ... سنه اثنین و خمسین و تسمأة ... و الاختتام.
خط: نستعلیق، کا: تاج الدین حسین مشهور به صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۶۴ص (۳۰۲ – ۳۶۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲-۱۳۷]
۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره
کا: محمد بن عباد الله حسینی اعرجی، تا: جمعه ۱۵ ربیع الثانی ۹۶۶ق؛ جا: مقبرة الشیخ خلیفة به شیراز [دلیل المخطوطات: ۱-۲۷۵]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۴۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۵گ (۱۲۲ر-۱۲۶ر)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۳۴۱]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۴۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۱۸۳]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۸/۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ یادداشتی از افادات امیر سید فضل الله استرآبادی هم چنین در حاشیه صفحه چهارم نوشته شده که این دلیل از آثار طبع مستقیم علامه نصیر الدین محمد طوسی است با حاشیه هایی با نشانه «منه»؛ ۱گ (۲۰۰) [ف: ۱۵ – ۱۶۱]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و الاخسام قد وقع الفراغ من تحریر هذا فی ۲۲ شهر صفر فی سنه
خط: نسخ، کا: داوری، عطاءالله بن ناصرالدین، تا: ۱۰۴۲ق [رایانه]
۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۸۷/۱۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۸۳ق، جا: گوالیار [نشریه: ۷ – ۲۶۱]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۶/۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** ما عرفناك حق معرفتك و این جمله بنا بر تفسیر مذکور مناسب آنست که از کرسی در فقره سابق قدرت و سلطنت مراد باشد و العلم عندالله العلی العظیم
خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن حمید، تا: با تاریخ ۱۰۸۹ق؛ افتادگی: وسط (بین صفحه ۶۶-۶۷)؛ جلد: تیماج کرم، ۴۱ص (۵۵ – ۹۵)، ۱۴-۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۰/۸سم [ف: ۴۳ – ۱۴۸]
۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۲۴/۳
کا: اسماعیل بن حاجی ملا خداداد، تا: ۲ محرم ۱۲۲۶ق، کاغذ: فرنگی کبود، جلد: نو، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۴۹۳]
۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۷۶/۳
آغاز: اقضی الناس بعد جده المصطفی و ائمة الهدی السلطان بن السلطان و الخاقان بن الخاقان معز السلطنة و الخلافة؛ **انجام:** و این جمله بنا بر تفسیر مذکور مناسب آنست که از کرسی در فقره سابق سلطنت و قدرت مراد باشد..
خط: نستعلیق، کا: عبد الله بن ملا محمد مازندرانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخه کمال الدین محمود فرزند محمد صائم حسینی استرابادی نوشته شده که از روی نسخه مؤلف در بندر سورت از خط مؤلف نقل کرده بود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳گ (۸۳ر-۱۱۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۴ – ۳۱۳]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۰۷/۲
آغاز: چنانکه روایت کرده اند از حضرت امیر مؤمنان و مقتدای متقیان مظهر غرائب و مظهر عجائب اسدالله الغالب؛ **انجام:** و این جمله بنابر تفسیر مذکور می‌باشد مناسب آنست که از کرسی در فقره سابق سلطنت و قدرت مراد باشد.
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، کا: میر هاشم بن جعفر حسینی قزوینی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷گ (۲۵ر-۶۱ر)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۰۷]
۱۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** که از کرسی در جمله سابق و قدرت مراد باشد والعلم عندالله العلی العظیم
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، دارای یک سرلوح؛ کاغذدولت آبادی؛ جلد: پارچه‌ای ترمه، ۸۲گ، ۱۲ سطر (۵/۳×۱۰/۳)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱ - ۴۸]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۸۲
همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۱۷]

۱۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۷۹-۱۵/۲۱۹
آغاز: ... واعتساف فرمانده خسروان اطراف ... مانه قاف تا قاف اشرف السلاطین؛ **انجام:** پس در انگشت اشیا اگر محتاج باشد به غیر خود که صفت علم است غنی نخواهد بود از ممکن زیرا که علم اگر صفت زاید باشد ممکن خواهد بود به واسطه آنکه تعدد واجب
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی عطف گالینگور مشکی، ۵۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۹۶۶]

● **تفسیر آیة الکرسی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u āyat-il kursī

استرآبادی، امیر محمد بن ابی طالب، ق۱۰ قمری

estarābādī, amīr mohammad ebn-e abī tāleb (- 16c)

اهداء به: شاه طهماسب صفوی
تفسیر مختصری ادبی و کلامی است بر آیة الکرسی تا «و هو العلی العظیم» و نظر به اثبات واجب و توحید باری تعالی داشته است؛ مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «فصل» و یک «خاتمه»: مقدمه: در شرف و فضیلت آیه کریمه؛ فصل ۱. مباحث لغوی و نکات ادبی؛ فصل ۲. توضیح و تفصیل معانی آیه شریفه؛ خاتمه: در اثبات وحدانیت و توحید، در دو مبحث. شاید آن باشد که در الذریعة ۳۳۰/۴ یاد شده است.
آغاز: پس از طلب تزاید انعام عام الهی و اقفال خزاین فیض نامتناهی مفتاح نجاح لئن شکرتم بدست عنایت
انجام: و کلام امام متقین علیه الصلاة و السلام مؤید حال و مؤکد مقال ایشان است
[دنا ۱۰۷/۳ (۲ نسخه)]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۴۹/۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۸گ (۴۴پ-۶۱پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۳ - ۴۶۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۴۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲۴گ (۱پ-۲۴پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۶ - ۱۰۸]

● **تفسیر آیة الکرسی = العروة الوثقی** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī = al-‘urwat-ul wuṯqā

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

اهدا به: شاه عباس دوم (۱۰۵۲-۱۰۷۷)
تاریخ تألیف: ۱۱۰۱ق؛ محل تألیف: دارابگرد
تفسیری است فلسفی و عرفانی بسیار دقیق و عمیق که مؤلف به نکات نحوی و لغوی هم عنایت و رد و ایرادهایی نیز بر زمخشری دارد. مشتمل بر بیست «مقاله»، دارای «اطوار» و «مقاصد» و «لوامع» و جز این‌ها؛ عناوین: مقاله ۱. فی ما یتعلق باسمه تعالی و فیه ابحاث و تحقیقات لفظیه و معنویة؛ ۲. فی ما یتعلق بقوله لا اله الا هو و فیه مشارع؛ ۳. فی ما یتعلق بقوله سبحانه الحی القیوم و فیه فصول؛ ۴. فی ما یتعلق بقوله سبحانه لاتأخذه سنة و لا نوم و فیه مقاصد؛ ۵. فی ما یتعلق بقوله سبحانه له ما فی السموات و ما فی الأرض و فیه مطالب؛ ۶. معنی قوله سبحانه من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه و فیه مشاعر؛ ۷. فی قوله سبحانه یعلم ما بین ایدیهم و ما خلفهم و فیه مسائل؛ ۸. فی قوله سبحانه و لایحیطون بشیء من علمه الا ما شاء و فیه اشارات؛ ۹. فی قوله سبحانه وسع کرسیه السموات و الارض و فیه لوامع؛ ۱۰. فی قوله سبحانه و لایؤده حفظهما و فیه فواید؛ ۱۱. فی قوله سبحانه و هو العلی العظیم و فیه لطائف؛ ۱۲. فی قوله سبحانه لا اکراه فی الدین و فیه اطوار؛ ۱۳. فی قوله سبحانه قد تبین الرشد من الغی و فیه رشحات؛ ۱۴. فی قوله سبحانه فمن یکفر بالطاغوت ... لانفصام لها و فیه تحقیقات؛ ۱۵. فی قوله سبحانه و الله سمیع علیم و فیه قولان؛ ۱۶. فی قوله سبحانه الله ولی الذین آمنوا و فیه لوایح؛ ۱۷. معنی قوله سبحانه یخرجهم من الظلمات الی النور و فیه معارج؛ ۱۸. فی قوله سبحانه و الذین کفروا ... الی الظلمات و فیه مطالع؛ ۱۹. فی قوله سبحانه اولئک اصحاب النار و فیه بصائر؛ ۲۰. فی قوله سبحانه هم فیها خالدون و فیه مناظر.
آغاز: الحمدلله الذی جعلنی ممن شرح صدره للاسلام فهو علی نور من ربه و جبلنی علی نفس أبیة ...
انجام: لو المأخوذ من الاساتذة و المعلمین فلیس لنا معهم کلام و بهم اعتداد بل هو فی واد و نحن فی واد والله الهادی الی طریق الرشاد و السداد و ... سبیل المبدأ و المعاد و آله المعصومین عن الخطأ و الف فی العمل و الاعتقاد و کتب ... حامداً مسلماً مستغفراً.

چاپ: با دیگر تفاسیر مؤلف چاپ شده؛ [تهران]، سنگی، ۱۳۲۱، رحلی، ۶۸ص(اسرارالآیات و انوار البینات:صص ۲۹۰–۳۵۷)؛ شیراز، سنگی، ۱۳۳۲، رحلی

[الذریعة ۳۳۱/۴، ۲۵۲/۱۵، ۳۲۹/۴ شماره ۱۴۰۹؛ کشف الحجب ۱۲۸؛ ایضاح المکنون ۳۰۲/۱؛ دنا ۱۰۷/۳ (۳۹ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۲۰/۲۱

بی‌کا، تا: ۲ ذیقعده۱۰۸۰ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای نو، ۳۵گ (۱۵۵پ–۱۸۹پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۵ – ۳۹۸]

۲. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۲۸/۱۶ فرخ

خط: نسخ و نستعلیق، کا: سلطان محمود حسینی میر بزرگی، تا: دوشنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۰۸۳ق، جا: دارالخلافه جهان آباد (دهلی نو) اعظم بلاد هند؛ کاغذ سپاهانی؛ جلد: تیماج سوخته، ۱۸ص (۹۸–۱۱۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹/۵سم [ف: – ۲۱۰]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۹۴/۱-۶/۸۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نظر بن رضا، تا: یک‌شنبه شوال ۱۰۸۷ق؛ ۶۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ – ۹۶۶]

۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۸۰/۱

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نسخه‌پژوهی: ۳ – ۹۳]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۳۰

آغاز: برابر **انجام:** و ثالثها انه ولیهم یتولاهم بالمثوبة علی الطاعة و المجازات.

تنها ۱۵ مقابله را دارد (کتابشناسی ملاصدرا)؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: ملا عبد الکریم بن آقا حیدر ابهری و دیگران در سال‌های ۱۲۰۷ و ۱۱۰۲؛ مهر: «محمد مهدی بن کاظم الحسینی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: بیاض، تیماج مشکی، ۷۹گ، ۲۳ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۱۲ – ۴۱۵]

۶. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۱۸/۱

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ربیع الثانی۱۱۱۳ق؛ مجدول، دارای سرلوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۲گ (۱–۲۲۲)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: – ۲۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۱۱

آغاز: و بعد قوله لا اله الا هو اشارة الی توحید الذات و نفی المماثل فی الوجود و الشریک فی الایجاد و الشبیه فی الصفة و قوله الحی القیوم اشارة الی نعت الذات و جلالتها عظمتها لما فیه من معنی الحیاة المأخوذ فیه العلم و القدرة و سایر ما یتعلق به؛

انجام: و اما الایمان بالکتب فلابد من امور اربعة.

خط: نستعلیق، کا: محمد جعفر بن محمد سعید متخلص به غیرت، تا: ۱۱۸۶ق؛ افتادگی: آغاز و انجام (مقدمه و همچنین مقالات پانزده تا بیستم را فاقد است)؛ مصحح، محشی از محمد جعفر متخلص به غیرت و بعضا به لفظ «منه رحمه الله»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۷۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۰۱] و [ف: ۲۲-۹۷]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۵ شوال ۱۱۸۶ق؛ با یک واسطه از نسخه اصل؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۹گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۸]

اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵

همان نسخه بالا [نشریه: ۱۱ – ۸۸۸]

۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۳۶

خط: نسخ، کا: عبد الصمد بن علی اصغر، تا: ۱ شعبان ۱۱۹۶ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۲۹۷]

۱۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی [ف: ۳ – ۷۹]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ مصحح، محشی با نشان «منه ره»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مشمع عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰۴گ، ۲۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۷ – ۵۵۷]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۳۶/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۴۲پ–۴۸ر)، ۲۱ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۲–۳۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۷۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اظهار دینهم علی ادیان مخالفیهم کلها و ثالثها انه و لیهم یتولاهم بالمثوبة علی الطاعة و المجازات.

از اول کتاب تا مقاله پانزدهم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۸ص (۱–۶۸)، ۲۱و ۳۷سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۵ – ۸۰]

۱۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۹۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلم یر به الرشد قال الهی کم ادعوه و لا أری به خیراً فقال تعالی لعلک ترید ...

نسخه اصل: کتابخانه مجلس شورای اسلامی ـ تهران؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۱۲ص (۸۵–۹۶) [عکسی ف: ۳ – ۴۸۲]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ – ۵۵]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۲۳/۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن هزار جریبی فولاد محله‌ای، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ واقف: سید محمد حسینی خراسانی»؛ جلد:

تیماج مشکی، ۲۶گ (۱۶۸ر-۱۹۳پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۳]

۱۷. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۳۷۶

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: حسن بن ابوالحسن نصیری اصفهانی، ۱۳۲۴ش؛ مهر: «محمد و العترة الطاهرة شفیع یحیی فی الآخرة» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۵۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۶۷]

۱۸. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۵۵۶

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۸۹]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۴

خط: شکسته، کا: آقا محمد مراغی بن حاجی محمد فصیح، تا: ۱۰ محرم ۱۲۰۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۹۲گ، ۱۹ سطر (۸/۴×۱۴/۲)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۰]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۷۶

آغاز: و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر مراغی، تا: چهارشنبه ۲۸ ربیع الثانی ۱۲۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۶ - ۳۳۵]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۳۵/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا: تا: ۱۶ رجب ۱۲۰۶ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: عطف میشن، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۴سم [ف: ۶ - ۱۳۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۹۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شیخ یوسف بن شیخ احمد اشرفی، تا: دهه اول صفر ۱۲۲۴ق، جا: اصفهان، مدرسه نماورد؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، ۱۳۷۷؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۵گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۹۵]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فهو یدرک المعقول قراءة بتفهیم استاد مرشد فأما الحکمة الالهیة فلیست من هذا القبیل فان القول.

از ابتدای مقدمه تا اواخر مقاله نوزدهم است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۸۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۹۷]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۶۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** نقول ان هذا التنین موجود فی الواقع الا انه لیس خارجاً.

تا مقاله نهم؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین، تا: ۹ صفر ۱۲۳۱ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: میشن مشکی، ۸۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: اعلوم قرآ‹ - ۱۰۲]

۲۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۳۹

خط: نسخ، کا: اسیر بیابانی، تا: ۲ ذیحجه ۱۲۳۲ق؛ کاغذ: فرنگی کبود، ۱۱۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۶۱]

۲۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۱

خط:نستعلیق،کا:محمد علی بن عبدالکریم مروزی،تا:شنبه۲۴رجب ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر [ف: ۵ - ۲۵۰]

۲۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۸۲

انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نظر علی بن جعفر، تا: سلخ رمضان ۱۲۴۶ق؛ جلد: تیماج زرد، ۲۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۳۹۱]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۰

انجام: مشروحة فی آیة الکرسی والذی

خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۱۲۵۶ق، جا: رشت؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی؛ ۱۸ سطر [ف: ۴ - ۴۱۵]

۲۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۹۳

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: اسمعیل بن میرزا معصوم تفریشی، تا: ۱۲۵۹ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: مهر زده، جلد: چرمی، ۵۱ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۴سم [ف: ۱ - ۸۸]

۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۱۶/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن کاظم موسوی آخی مراغی، تا: ۱۲۶۰ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۴۸گ (۱پ-۴۸ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۴۰۳]

۳۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۸۰/۲

خط: نسخ، کا: زین العابدین، تا: ۱۲۶۱ق، برای آخوند ملا علی نقی [نشریه: ۲ - ۱۱۶]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۰/۱

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲۴ جمادی الاول ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۱۶گ (۱پ-۱۱۶پ)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۹۲۸]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۲۹

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد همدانی، تا: ۱۹ ربیع الاول ۱۲۹۲ق، برای رکن الدوله؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: فرنگی، ۱۷۲گ، ۲۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۶۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵/۱-طباطبائی

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره قهوه‌ای، جلد: تیماج سیر، ۶۵گ (۱-۶۵)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۵سم [ف: ۲۲ - ۷۹]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۲۵

خط: نسخ، کا: علی اکبر بن احمد اردستانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی زرد آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۲۸۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۸۶۳]

۳۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانها نزلت بالمدینة و هی افمن کان مؤمناً کمن کان فاسقاً لا یستوون الی تمام الایات

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: شعبان ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی کاهی رنگ آهار مهره، جلد: تیماج سبز، ۱۱۵گ، ۲۸سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۲۴ – ۱۶۶]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۲۰/۱

آغاز و انجام: برابر

در هیجده مقاله؛ خط: نسخ، کا: سلمان بن محسن حسینی، تا: چهارشنبه هفته سوم رجب ۱۲۹۷ق؛ مقابله شده با اخوی آخوند ملا ابوالقاسم، در رجب ۱۲۹۹ و با نسخه اصل: «حرره محمد اکبر بن محمد جعفر کاشانی»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سبز ضربی، ۱۰۷گ (۱پ–۱۰۷پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۶سم [ف: ۸ – ۳۵۴]

۳۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۴۳/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳ – ۵۹]

۳۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: رحلی [ف: ۲ – ۵۰]

● تفسیر آیة الکرسی / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī

حسینی، محمد بن ابی الصفا، ق۱۱ قمری

hoseynī, mohammad ebn-e ab-es-safā (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۰۲ق

در مقدمه تألیف دیگرش (حاشیه تفسیر بیضاوی) نام خود را صدر الدین محمد بن ابی الصفاء بن یونس حسینی آورده و نیز از استاد خود محمد سنوجردی یاد می‌کند. مؤلف در رساله حاضر (و در حاشیه تفسیر بیضوی) از حاشیه عصام اسفرائنی بر انوار التنزیل بسیار یاد می‌کند و همچنین از بیضاوی و امام رازی به تکرار نقل و بر امام خرده‌گیری دارد. وی در تفسیر «الحی القیوم» و در ضمن تحقیق درباره «حیات» سخن امام رازی را (که حیات را به معنی کمال می‌داند و می‌گوید: «الذی عندی فی هذا الباب ان الحی فی اللغة لیس عبارة عن هذه الصفة بل کل شیء کان کاملا فی جنسه کان حیا ...»)، به تفصیل نقل و رد می‌کند و مؤلف خود حیات و دیگر صفات را مشترک لفظی می‌داند و برای آنها در مورد خالق حقیقتی خاص و غیره مشابه با دیگران قائل است. وی می‌گوید: «اشتراک لفظی صفات بین خالق و مخلوقین را یکی از استادان بزرگ = (کبراء استادینا) در یکی از تألیفات خود اثبات کرده». مقصود او ظاهراً مولی رجبعلی تبریزی و رساله اوست در اشتراک لفظی وجود دارد. در دیباچه حاشیه انوار التنزیل بیضاوی - تألیف دیگر مؤلف رساله حاضر که جزء مجموعه جای سخن است - مؤلف از استاد خود «مولانا ناصر الشریعه و التقوی و الدین محم لاسنوجردی» نام می‌برد و می‌گوید بیشتر کتاب انوار التنزیل بیضاوی را در نزد او خوانده و فوائد او را می‌نوشته است. هم از آن کتاب (حاشیه تفسیر بیضاوی) معلوم می‌شود که مؤلف از «ماتریدیه» است و نیز معلوم می‌شود که وی با عقاید صوفیه آشنا ــ و شاید به آن مایل ــ بوده است. (عبدالحسین حائری)

[دنا ۳/۱۰۸]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۰۲/۱

آغاز: الحمدلله الذی لا اله الا هو الحی القیوم ... و بعد فهذه فوائد متعلقه بتفسیر سید الآی آیة الکرسی ... جمعها العبد ... صدرالدین محمد بن ابی الصفاء الحسینی من کلام عظماء المفسرین ... و اضاف الیها ما خطر بباله الفاتر و ظهر فی نظره القاصر ... اقول قال سبحانه و تعالی الله لا اله الا هو ذکر فی تفسیر الکواشی فی سبب نزوله؛ **انجام:** هذا ما رزقنا فی تفسیر آیة الکرسی و الحمد لله و المنه لواهب الایات من الافاقی و الانفسی (در حاشیه با همین خط: و کان الفراغ من تصنیفه یوم السبت السادس من ذی الحجه ... سنة اثنین الف من هجریه الاعوام) و کان الفراغمن تسوید بعض هذه الرساله یوم السبت السادس من شهر محرم ... سنه خمس و الف علی ید اضعف العباد ... محمد بن نظر المدعو بملازاده. در کنار رقم کاتب با قلم قرمز نوشته شده: مخفی نماند که بیشتر این رساله بخط این کمترین درگاه است فرج مهجور.

خط: نستعلیق ترک، کا: میرزا علی، تا: ۱۰۰۵ق؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۱–۱۵)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۱۷۸۸]

● تفسیر آیة الکرسی = خواص آیة الکرسی / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āyat-ol korsī = xavas-e āyat-ol korsī

دارابی، شاه محمد بن محمد، ۱۰۲۷؟ – ۱۱۴۷ ؟ قمری

dārābī, šāh mohammad ebn-e mohammad (1618 - 1735)

تفسیری است فارسی بر آیة الکرسی که به قول خود مفسر مختصر و منتخبی است از تفسیر مفصلش.

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید سرگشته کوی خطا و ناصوابی شاه محمد دارابی الشیرازی که چون به خواهش بعضی أعزه آیه وافی الهدایه آیة الکرسی را به زبان فارسی تفسیر نمود و از آن جمله یک باب در خاصیت این آیه کثیر السعاده بود آن را جدا نمود که تا این باب علی حده مختصری مفید باشد و بالله التوفیق باب در خواص این آیه جلیل الغایه از جناب خاتم المرسلین صلی الله علیه و آله منقول است که هر کس یک بار آیة الکرسی را به اخلاص بخواند حق تعالی هزار مکروه از مکاره آخرت که آسان ترین آن عذاب قبر و هول منکر و نکیر بود.

انجام: آنچه داخل آن خط باشد از آفات محفوظ باشد باذن الله تعالی.
[دنا ۱۰۸/۳]

۱. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۷گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۲۷۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۰۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۶۷ق؛ واقف: استاد زین الدین جعفر زاهدی، ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۸ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۹۴]

● تفسیر آیة الکرسی / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī

جرجی، سلیمان بن تنکریقلی، ق۱۲ قمری

jorjī, soleymān ebn-e tankrīqolī (- 18c)

تفسیری است حکمی و عرفانی که در آن به «ذوق التأله» نیز اشاره کرده است. در این تفسیر از «قدوة المحققین جمال الملة والدین مد ظله العالی علی العالمین» یاد شده است که گویا همان آقا جمال خوانساری (- ۱۱۲۱ق) باشد و مکرر آمده است «قال الفیض ره» که ملامحسن فیض (- ۱۰۹۱ق) است و نیز آمده است «قال الفاضل المحقق الاصفهانی مولانا محمد باقر ابن مجلسی ره» و مکرر آمده «قال صاحب البحار» پس معلوم می‌شود که پس از مرحوم مجلسی دوم ملامحمد باقر بن محمد تقی (- ۱۱۱۱ق) این تفسیر نگاشته شده است و از آقا رضی قزوینی (- ۱۰۹۶ق) یاد کرده است. در کتابخانه آستان قدس رضوی تفسیری است تحت عنوان «تفسیر جرجی» از شیخ سلیمان جرجی که تنها بخش تفسیر آیه الکرسی این تفسیر در آن موجود است و در آن نیز از فیض کاشانی و علامه مجلسی یاد شده است، و باید دید که بین نسخه موجود ما و نسخه کتابخانه رضوی مشابهتی هست یا اینکه مفسر این نسخه شخص دیگری از قبیل نوه ملاصدرا شیرازی و ... می‌باشد.
آغاز: بسمله الله مبتدء خبره قوله - لا اله الا هو المستحق للعبادة لا غیر یعنی ان الاله هو القادر علی ما اذا فعله کان مستحقا للعبادة لانه تعالی کان الهاً فی الازل و ما کان معبوداً و لانه اثبت معبودا سواه
[دنا ۱۰۷/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** هم فیها خالدون و الحمدلله رب العالمین قال کذا نزلت. نقل من تفسیر سلیمان الجرمی.
کاتب در پایان این نسخه چنین نگاشته است: «نقل من تفسیر سلیمان الجرمی [=یا جرجی]. و در چاپ نخست درباره مؤلف چنین آورده است: «سلیمان الجرجی از علمای شیعه بوده [است] و متأخر از مجلسی و فیض چه از آنها نقل می‌کند و بیش از این اطلاعی درباره اش نداریم»؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: استانبولی آهار مهره، جلد: تیماج زرشکی، ۴۰گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۴۲۶]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۷۲۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال و الذین کفروا اولیاوهم الطاغوت یخرجونهم من النور الی الظلمات انما عنی بهذا انهم کانوا علی نور الاسلام.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با امضاء «منه»، مصحح؛ جلد: مقوا عطف میشن عنابی، ۳۲گ، ۱۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳ - ۸۵۸]

● تفسیر آیة الکرسی / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī

عراقی، محمد بن علاء الدین، ق۱۲ قمری

'erāqī, mohammad ebn-e 'alā'-od-dīn (- 18c)

تاریخ تألیف: پنج‌شنبه ۲۵ شعبان ۱۰۹۹ق؛ محل تألیف: سند
مؤلف گوید چون در طلب علم به بلاد مختلف سفر کردم و به هند رسیدم در عصر ابوالمظفر محیی الدین غازی، وی مرا امر نمود به اقامت در بلاد سند. درآنجا به تحصیل مشغول شدم خصوصاً به تصحیح صحیح بخاری و تفسیر انوار التنزیل قاضی بیضاوی پرداختم و سپس تصمیم گرفتم تفسیری بر قرآن بنویسم اما به جهت عظمت کار بنا گذاشتم در ابتداء آیة الکرسی را تفسیر نمایم که بر امهات علوم کلامیه مشتمل است. مؤلف اول قطعه‌ای از آیة الکرسی را می‌آورد و سپس به بررسی جنبه‌های لغوی و شأن نزول و مباحث تفسیری و کلامی آن می‌پردازد. در منابع کتاب‌شناسی یافت نشد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۱-۲/۷۱
آغاز: بسمله. سبحان من تقدس فی الالوهیة عن الانداد و الاضداد و تنزه ... و بعد فیقول الملتجیء الی الله الغنی میر محمد بن علاء الدین العراقی لما عطفت رکائب رجلی فی اثناء سیری و سیاحتی فی اقتباس العلوم ... قال الله تعالی الله لا اله الا هو نقل فی سبب نزول هذه الإیة الکریمة ان قریشاً؛ **انجام:** و سید القرآن البقرة و سید البقرة آیة الکرسی. اللهم اجعلنا من المواظبین علی تلاوته و موقنین بمضامینه بفضلک و جودک و بحرمة نبیک الامین یا رب العالمین.
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ مجدول، با علامت بلاغ، مصحح؛ جلد: تیماج زیتونی، ۷۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲-۹۶۵]

● **تفسیر آیة الکرسی** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-il kursī

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری
raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

تفسیری باطنی است که به تأویل خاصی از آیات می‌پردازد. این کتاب را در سفر حج هنگامیکه بیست سال از عمر مؤلف گذشته، تألیف کرده و در کلمه و جمله اول از طریق ظاهر و روش معمول مفسران بحث می‌کند و پس از آن با استفاده از تأویل و روش باطنی مفصلی را ذکر می‌کند.

مؤلف در مقدمه می‌نویسد: برخی از نکات دقیق آیة الکرسی را که مفسران و شارحان درک نکرده‌اند به روش تأویل و باطن شرح کردم و آنچه ظاهر بود متعرض نشدم زیرا دانشمندان مطالب بسیار به طریق ظاهر در اطراف این آیه نوشته‌اند و نیاز به این‌گونه بحث‌ها نیست و برای قشری‌ها کفایت می‌کند. این تفسیر بسیار مفصل و بیش از آیه کریمه «له ما فی السموات و الارض» نگاشته نشده است.

آغاز: الحمدلله الذی اخلی افئدة العارفین لتجلیات ظهوره و انار قلوب السالکین لاشراقات نوره ... اما بعد، فیقول العبد المسکین ... ابن محمد قاسم محمد کاظم الهاشمی النبوی العلوی ... ان هذه کلمات وجیزه کتبتها علی آیة الکرسی.

چاپ: تبریز، ۱۲۷۱ق

[الذریعة ۳۳۱/۴؛ مشار عربی ۱۹۷/؛ فهرست مشایخ شیخیه ۳۳۱/؛ دنا ۱۰۸/۳ (۱۵ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۸۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ مصحح، مقابله شده با نسخه سلخ ماه شعبان ۱۲۵۴؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۷ - ۲۴۳]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۰۹-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هو سر الامر بین الامرین. فافهم و این علیه امرک اذ لیس وراء کلام و لیس وراء عبادان قریه. و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته.

خط: نسخ خوش، کا: ابن محمد کاظم محمد تقی همدانی، تا: دوشنبه ذیحجه ۱۲۵۶ق؛ ۳۳۳ص، ۲۵ سطر (۷/۵×۱۷)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [عکسی ف: ۱ - ۷۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۱۶-۵۱/۷۶

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالصمد فردوسی، تا: ۱۲۵۸ق؛ واقف: محمد صادق شیرازی، تولیت زین العابدین حسینی؛ ۱۳۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۶۷]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۲۸

آغاز: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: دوشنبه ذیقعده ۱۲۶۰ق؛ جلد: مقوایی تیماج مشکی، ۲۲۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۱سم [ف: ۲ - ۵۲]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۳۱/۱-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** للانوار الاربعة و الطبایع المعتدله کانت مادتها الی هنا ثم وجد من الآیة. و قد فرغ من تسوید هذه النسخة الشریفة [... پاک کرده شده] فی دارالسلطنه اصفهان.

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق، جا: اصفهان؛ ۳۲۳ص (۱-۳۲۳) [عکسی ف: ۱ - ۷۶]

۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۶/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ اندازه: ۱۳×۲۱سم [رشت و همدان: ف: - ۱۵۹۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و أما الرابعة فمن جهة حاملیتها للانوار الاربعة و الطبایع المعتدلة کانت مادتها.

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن میرزا حسین، تا: ۱۲۶۳ق؛ مجدول، محشی؛ ۶۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ - ۲۷۱]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۷۷/۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** اما الرابعه فمن جهه حاملیتها للانوار الاربعه و الطبایع المعتدله کانت مادتها.

خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن محمد صالح مراغی، تا: ۱۲۶۳ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۱۵گ (۱۱۷پ-۱۳۱)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱۶ - ۴۲۵]

۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۰۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لذا قالوا انه شیخ کبیر قاعد علی کرسی من الدم و اما الرابعة فمن جهة ملیتها للانوار الاربعة و الطبائع المعتدلة کانت مادتها.

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی اصفهانی، تا: ۱۶ شعبان ۱۲۶۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۴]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۱۵/۲-۳۲/۱۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** واما الرابعة فمن جهة حاملیتها للانوار الاربعة والطبائع المعتدلة کانت مادتها.

خط: نسخ، کا: علی بن محمد صالح خوانساری، تا: ۱۲۶۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۹۶۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۸/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کذلک اتفاق عمله لیلتین و هذا کله حکم مقتضی تلک الاسباب اذا لم یعرض لها موانع تبطل ذلک ...

خط: نستعلیق، کا: علی بن عبدالکریم خوئی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، افزودگی‌هایی به صورت نظم از سعدی بعد از انجام آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱۳گ (۴۹پ-۱۶۱پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۶سم [ف: ۳۷ - ۷۰۳]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الانوار الاربعة و الطبائع المعتدلة کانت مادتها

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: چرم مشکی، ۱۳۸گ، مختلف السطر (۸/۵×۱۵و ۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۱/۵×۱۴سم [ف: ۱ - ۵۷]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۵/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** فاذا کان امر هولاء کذلک فما ظنّک بالعقل الکل الاول.

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد نصیر هزار جریبی دانکه از محال استرآباد، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی الوان، جلد: میشن مشکی، ۱۹۸ص (۲-۱۹۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۰۰]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۲۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما الرابعة فمن جهة حاملیتها للانوار الاربعة و الطبائع المعتدلة کانت مادتها.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی به لفظ «منه عفی عنه»؛ تملک: محمد حسین بن عبدالغفار در محرم ۱۳۰۹ که محمد خان افشار به وی هبه نموده؛ مهر: زین العابدین بن ... محمد حسین در محرم ۱۳۵۳؛ واقف: آیة الله داد مهر، تیر ۱۳۷۱؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۱۸۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۲۲ - ۹۲]

۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۹۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی تا [ف: ۳ - ۴۵]

● تفسیر آیة الکرسی / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī

شهیدی قزوینی، ابوتراب، ۱۲۴۰؟ - ۱۳۳۵ شمسی

šahīdī qazvīnī, abū-torāb (1861 - 1956)

آنگونه که از مقدمه این رساله برمی‌آید: در تفسیر آیة الکرسی مطالب مهمی در خصوص توحید مطرح نموده بود، از این رو شایسته دیده، این بخش از تفسیر خود را در رساله‌ای مجزا ترتیب دهد که مورد استفاده جویندگان دانش در خصوص توحید و مغالطه هایی که در این امر صورت گرفته، قرار گیرد.

[دنا ۱۰۹/۳؛ مستدرک اعیان الشیعة: ۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۸۴/۱

آغاز: الحمد لله الذی عرفنی نفسه و لم یترکنی عمیان القلب ... نظر به آنکه فرمودند، اول عبادة الله معرفته و أصل معرفته توحیده و نظر نمودیم که مواد علمی توحید؛ **انجام:** و این مردم از آن صراط مستقیم از روی بغی و کبر و هواپرستی اعراض نمودند و در صراط معوج که منتهی به شفا حفره نار است سلوک نمودند، پایان تفسیر آیة الکرسی.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی؛ دستخط مورخ ارجمند مرحوم «حسین عمادزاده اصفهانی» در خصوص رساله و مؤلف آن آمده؛ کاغذ: خط‌دار دفتری، ۴۸گ (۱ر-۴۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۷/۵×۱۴/۵سم [ف: ۳۳ - ۱۵۰]

● تفسیر آیة الکرسی / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-il kursī

غیر همانند:

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷۸/۱

آغاز: یا من أنزل کلاما عربیا غیر ذی عوج لعلهم یتقون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۳۵ق؛ ۱۸گ (۱-۱۸)، اندازه: ۹×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۳۷/۲

آغاز: قال الله المعبود المسجود لذاته و صفاته الله الی الذات الواجب الوجود لذاته المتصف بالکمالات المستحق للمعبودیة لذاته الحقیق

نسخه اصل: کتابخانه ای در نجف اشرف - عراق. تفسیر فلسفی مزجی مختصری است بر آیة الکرسی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مصحح؛ ۷ص (۹۲-۹۸) [عکسی ف: ۶ - ۲۸۹]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۵۸

در آغاز رساله آمده: من فواید المولی الاعظم مولانا کمال الدین عبدالرزاق؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری، ۳ص (۱۶۰-۱۶۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۴۲]

۴. یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۶۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۶]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۳۱

آغاز: فلا یمکن ضرورة ان العلم ما وضع لشئ بعینه و تصوره تعالی بشخصه للعرب بل لغیرها من الملاء الاعلی ایضا ممتنع و سیجئ تحقیق ذلک من کلامنا؛ **انجام:** و کن انیسی فی وحشتی و شفائی فی علتی و مغنی فقری و جابر کسری انک انت المنان و علیک التکلان.

تفسیری است استدلالی و مبسوط و آمیخته به مسائل کلامی و فلسفی. نویسنده در مباحث خود به اقوال دانشمندان بزرگ چون شیخ طبرسی، فخر رازی، زمخشری، بیضاوی، علامه دوانی، تفتازانی، شریف جرجانی اشاره می‌نماید و رد و ایراد نیز دارد و گاهی برای تفهیم استناد به ضرب المثل می‌کند. این رساله تا «و هو العلی العظیم» تفسیر شده و عناوین آن «تنبیه - تنبیه» است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ مذیل به سه صفحه در کیفیت استخاره با قرآن کریم می‌باشد. آغاز ذیل: «صورة الاستخارة بالمصحف المجید منقول عن ابن طاوس ان یقرء آیة الکرسی الی العظیم»، انجام: «و عمدة در استخاره توسل به جناب احدیت است»؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۳۷گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۵ - ۴۱۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵

آغاز: بجوهر و لا عرض و اما الاضافات و هی العالمیه؛ **انجام:** فانزل الله تعالی و ما یشاؤن الا ان یشاء الله تعالی
تفسیری است به شرح کلمات و مشرب حکمی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: نائینی، ۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۴۱۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۹۸

آغاز: الله لا اله الا هو هو المستحق للعبادة لاغیر الحی العلیم القدیر القیوم الدائم القائم بتدبیر الخلق و حفظه من قام به اذا حفظه؛ **انجام:** و الاصنام اصحاب النار لان الارواح و ان لم تکن من جنسهم و لکن من تشبه بقوم فهو منهم
مختصری است در تفسیر این آیه مبارکه، در آغاز تفسیر و شرحی مختصر کرده پس از آن مطالبی فلسفی و عرفانی تحت عنوان «التفسیر» و «التأویل» می آورد. این تفسیر از مؤلفی شیعی است و از احادیث اهل بیت (ع) استفاده می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۲۱]

۸. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۷

آغاز: بسمله. الله مبتدأ خبره قوله لا اله الا هو؛ **انجام:** انما عنی بهذا انهم کانوا علی نور الاسلام
به روش عرفانی و در آن از فیض کاشانی، و بحار مجلسی نقل شده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۱۰ سطر، قطع: جیبی [نشریه: ۵ - ۵۹۲]

● **تفسیر آیة الکرسی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u āyat-il kursī

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۲

آغاز: بسمله الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب ... بعد از املای صحائف الهی و پس از ادای وظائف ... نموده میشود که این رساله‌ایست مشتمل بر مقدمه و دو مقاله در تفسیر اعظم آیات قرآنی ... محتوی بر غرائب نکات ... که هیچ کس به اظهار آن مبادرت ننموده تا کنون گوش زد احدی نگشته
این تفسیر را یکی از علماء اهل سنت که در قرن دهم هجری می‌زیسته تألیف کرده و نامی از خود نبرده، با تفحص زیاد و مطالعه خود کتاب نام مؤلف به دست نیامد ولی معلوم شد که مردی ادیب و عارف و متصوف و در اصول اشعری مذهب و در فروع ظاهراً حنفی بوده [مؤلف این تفسیر بدون شک شافعی مذهب است و به هر جا پس از نقل قول بر دو گروه همواره قول شافعی را بر می‌گزینند]. وی از غزالی (-۵۰۵) و زمخشری (-۵۳۸) و بیضاوی (-۶۷۱) و تفتازانی (-۹۷۲) و میر سید شریف (-۸۱۶) و ملا جلال دوانی (-۹۰۸) یاد می‌کند. مشتمل بر «مقدمه» و دو «مقاله» و «خاتمه»: مقدمه: در بیان وجه تسمیه این آیه، مقاله ۱. در تفسیر و تأویل آیه، مقاله ۲. در شرح آیه به طرز باطن شریعت، خاتمه: در رموز و حقایقی است که این آیه مشتمل بر آنهاست؛ خط: نستعلیق، کا: منزوی، تا: ۹۶۲ق، مقابله شده، مصحح، محشی از مؤلف با نشان «منه رحمة الله علیه»، یادداشت‌هایی با امضاء عبدالرشید و به سال ۱۳۰۶؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوایی، ۳۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۸]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۹۴/۲-عکسی

آغاز: بسمله. آیت الکرسی عبارت است از آیت «الله لا اله الا هو الحی القیوم الی قوله و هو العلی العظیم»یا عبارت از آیت شریفه مذکوره الی قوله تعالی هم فیها خالدون. این مطلب محل خلاف است ما بین فقها از جماعت (جماعتی) از اعاظم؛ **انجام:** آیت الکرسی و ذکر خواصه لکنه کذبک فی عدم العود وجه الدلالة علی المدعی و هو ان المراد من ختم الآیة تلاوتها الی العلی العظیم فیکون آخر آیة الکرسی ذلک و هو المطلوب. و السلام.
از ناشناسی از گروه شیخیان. بی دیباچه و انجامه‌ای و پایان می‌یابد: «بدانکه آنچه را مرحوم مجلسی مذکور (ق). ذکر فرموده و نسبت داده اند به روایات ائمه (ع) منافی است با این که مرحوم سید مذکور در «شرح صحیفه» ذکر فرموده‌اند». آنگاه روایتی از کلینی به عربی (ص ۲۲۳-۲۳۰)؛ خط: نسخ خوش، کا: محمود بن غلام علی اصفهانی، تا: ۱۳۱۱ق، [عکسی ف: ۱ - ۷۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۵۰

آغاز: بسمله، قال روحنا له الفداء بعد البسملة و الحمد و الصلوة و اللعن و قراءة آیة الکرسی در ایام سال سخن در شرح آیه مبارکه یشفع بود؛ **انجام:** اما ماها اسم خود را بنده گذاشته ایم و در بندگی خود شرمنده و روسیاهیم و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.
گویا از محمد باقر همدانی. تفسیر آیت الکرسی را طی پانزده مجلس به صورت «مجلس» بیان کرده، و شخصی آنها را به همان سبک گفتاری نگاشته است. سپس تصحیح و تعدیلاتی روی آن انجام شده است. مفسر سعی دارد با تطبیق آیات و روایات بر مقتصرات شیعی به اثبات امامت بپردازد؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح شاید از مؤلف یا به خط وی، با خط خوردگی و اضافات و اصلاحات؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۱۴ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۷سم [ف: ۴۵ - ۳۸]

۴. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۵۳/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کبود، جلد: تیماج تریاکی، قطع: خشتی [نشریه: ۳ - ۳۹۱]

۵. ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۱۹۳

آغاز: خداوندی را ستاییم و پروردگار را پرستش نماییم که بارقه اشعه مرحمتش بر ذات کاینات پرتو عنایت کشیده؛ **انجام:** تمت النسخة محمد قاسم الملقب به کبرا.
قرن ۱۰، مؤلف شناخته نشد تنها در صفحه ۱۴ نسخه نوشته شده است «در عهد السلطان الاعظم ... عباس الموسوی الصفوی در

فضیلت این آیه وافی هدایه بر مداک عقول زینت پردازان ارایک معارف مستور و محجوب نماند»، تفسیر این آیه را مؤلف مبتنی بر روش عرفانی انجام داده است؛ خط: نستعلیق عالی، کا: محمد قاسم ملقب به کبرا، بی‌تا؛ جلد: چرمی سیاه، ۷۲ص، ۱۰ سطر (۱۱×۱۶) [نشریه: ۶ - ۶۱۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۷۱۱/۴

آغاز: الله تعالی اخبر عن ذاته بذاته فالله ذات منفرده بالالوهية و الديمومية متوحد الموحدية فمن عرف حق العرفان عرف ذاته تعالی بنعت الکمال موضوفا بجمیع صفات الجلال و الجمال؛
انجام: شیخ الاسلام فرموده که ولی را دو بشارت است در دنیا شناخت و در عقبی نواخت ... بیتاز نعمت این جهان ثنای تو بس است ×× وز دولت آن جهان لقای تو بس است تفسیر حسین واعظ

ظاهراً بخشی از یکی از تفسیرهای واعظ کاشفی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: شادروان یحیی معرفت، ۱۳۶۵؛ ۴گ (۵۳-۵۶)، ۲۳ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۳۴ - ۵۲]

● **تفسیر آیة الکرسی و سورة التوحید** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-il kursī wa sūrat-it tawḥīd
صاحب دیوان، محمد، - ۶۸۳ قمری
sāheb dīvavn, mohammad (- 1285)
نفسیری کوتاهی کلامی و عرفانی در آیة الکرسی و سوره توحید.
[دنا ۱۰۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۵۷

آغاز: بسملة اعلم أن آية الکرسی آية عظيمة سيقت لاقامة البرهان علی التوحيد علی اکمل الوجوه بيانه ان التوحيد عند العلماء اثبات ذات موصوف بکل کمال منزه عن کل نقص و فرق الضلال متعددة کالدهرية النافية للصانع سبحانه ثم عباد الأوثان کالعرب ثم عباد العجل کاليهود ثم عباد عيسی و غيره کالنصاری ثم عباد الکواکب کالفلاسفة ثم عباد الملائکة الزاعمين بانهم شفعائهم عندالله تعالی ثم؛ **انجام:** و مع ذلک لايخفی فضل آية الکرسی علی سورة الاخلاص و اذا ظهر فضلها عليها فعلی غيرها بطريق اولی و لأصالة التوحيد فيها مع کمالها افضلها علی غيرها صارت سيدة آی القرآن اذا السيد هو المقدم المتبوع المعظم و الله سبحانه أعلم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۴ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۹۳]

● **تفسیر آیة «کل شیء هالک الا وجهه»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «kull-u šay'-in hālik illa wajh-u-h»
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)
شاید از شیخ احمد احسایی باشد. نگارنده در آن پس از تفسیر آیه «کل شیی هالک»، به تفسیر حدیث «انما خلقتم للبقاء» پرداخته است و آشتی میان آن دو را می‌کوشد. در میان ده پرسشی که ملا محمد مهدی بن ملامحمد شفیع استرآبادی از شیخ احمد احسایی کرده است، دهمین پرسش در همین زمینه است (فهرست مشایخ: ۲۸۵) و بایستی این همان پاسخ دهمین و از احسائی باشد.

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۰۳/۴

آغاز: قال وفقه الله و سلمه الله. قال الله عزوجل: کل شیی هالک الا وجهه. و فی القدسی یا ابن آدم خلقتم للبقاء لاللفناء. بم يجمع بين الکلامين المتنافثين. اقول. اقول. اما الاية فلل الهلاک ثلاث معانی؛
انجام: فلم يکن بين الاية و الرواية منافات. قد تم مع کثرة الاشتغال و اغتشاش الاحوال لکثرة الوزر و الوبال فی اول شهر رمضان ۱۲۴۰ (این تاریخ بایستی تاریخ نوشته باشد، نه تاریخ نگارش).

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۴۰ق؛ ۵گ (۷۲ر-۷۶ر) [ف: ۲ - ۵۲]

● **تفسیر آیه «کل شیء هالک الا وجهه»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «kull-u šay'-in hālik-un illa wajh-u-h»
فنای زنوزی، عبدالرسول بن محمد حسن، -۱۲۶۳؟ قمری
fanā-ye zonūzī, 'abd-or-rasūl ebn-e mohammad hasan (- 1847)
در تفسیر آیه شریفه «کل شیء هالک الا وجهه» است که مؤلف می‌گوید: «چون لطائف اسرار این آیه بر همگان پوشیده بود، در صدد تفسیر و تامل آن بر آمدم».
[دنا ۱۰۹/۳؛ ریاض الجنة، ج ۱، ص ۲۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۳/۱۴

آغاز: حمد و ستایش محمودی را سزاست که حامد را شیوه گفتار اموخت؛ **انجام:** حکایت باد و خاک است که در جزوه‌های پیش همین کتاب، به تفصیل قلمی شده است

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۸گ (۲۲۹ - ۲۳۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۲۸ - ۱۲]

● **تفسیر آیة «کل شیء هالک الا وجهه»** / تفسیر -
tafsīr-u āyat-i «kull-u šay'-in hālik illa wajh-u-h»

غیر همانند:
۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۳۸

با تأویل عرفانی به نثر و نظم؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، تا: ۲۵۸ ؟؛ کاغذ: ترمه پسته‌ای، جلد: رویه سیاه میشن، ۲گ (۲۸۲ر-۲۸۳پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۴ - ۶۷۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۲۸/۱۴

آغاز: قال الله ... کل شیء هالک الا وجهه و فی الحدیث القدسی یا بنی آدم؛ **انجام:** من اسباب الفناء لیحصل لکم البقاء بالتصفیة فافهم و تبصر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۳۵ق؛کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳گ (۱۹۳پ-۱۹۵)، اندازه: ۱۰/۳×۱۵/۴سم [ف: ۵-۱۹۷]

● تفسیر آیة «کلما القی فیها فوج سألهم خزنتها» /

تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «kullamā ulqiya fī-hā fawj-un sa'al-a-hum xazanat-u-hā»

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۴

خط: نستعلیق، کا: محمد شریف پسر شیخ ابوتراب، تا: ۱۰۹۳-۱۰۹۴ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۲گ، ۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ - ۶۹۶]

← تفسیر آیه کن فیکون ← آیة کن فیکون

● تفسیر آیة «لا اکراه فی الدین ...» / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «lā ikrāh-a fi-d dīn ...»

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

رساله مختصری است در تفسیر آیه ۲۵۶ سوره مبارکه بقره که در آن بیشتر به توضیحات لغوی و اختلافات قرائات اشاره شده است. مؤلف اقوال مفسرین، قراء و لغویین را می‌آورد و در مواردی با آوردن «اقول» نظر خود را بیان می‌کند. در این رساله از تفسیر بیضاوی، صحاح، قاموس و ... نقل قول شده است. احتمالاً مؤلف از علمای سنی ترکیه باشد. گفتنی است در این مجموعه، رساله‌هایی از احمد بن سلیمان ابن کمال پاشا وجود دارد و محتمل است رساله حاضر نیز از تألیفات وی باشد.

[دنا ۱۰۹/۳؛ تفسیرنامه ۲۱۹/۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی نزل علی رسوله القرآن و شرح صدورنا بنورالایمان ... و بعد فانی قربت هذه الرسالة من الکتب المشاهیر من التفاسیر و غیرها بجمع الاختلافات فی القراءة و غیرها مع مالاح الی قریحتی علی وجه لاوکس و شطط فیه ... قال الله تعالی لااکراه فی الدین اقول لااکراه الکره بالفتح؛ **انجام:** و الاولی ان یقرأ بلفظ الماضی تأمل، تمت بعون الله الملک المعین.

بی‌کا، بی‌تا؛ ۷ص (۳-۹) [عکسی ف: ۳ - ۲۷۶]

● تفسیر آیة «لایأتل اولوا الفضل منکم و السعة ...» /

تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «lā-ya'tal-i ulu-l faḍl-i min-kum wa-s sa‘a ...»

مقدس اردبیلی، احمد بن محمد، - ۹۹۳ قمری

moqaddas-e ardabīlī, ahmad ebn-e mohammad (- 1585)

فایده‌ای است در تفسیر آیه فوق، احتمالاً برگرفته از «زبدة البیان» مقدس اردبیلی باشد. بحث در این آیه بیشتر متوجه به این است که آیه در شأن چه کسی نازل شده، با اشاره و گفتگو در گفته‌های بعضی از مفسران و بیان پاره‌ای از فضایل و برجستگی‌های حضرت امیرالمؤمنین (ع) و بیشتر ناظر به رد کلام فخر رازی در تفسیر این آیه است.

آغاز: باسمه سبحانه و تعالی قوله تعالی و لایاتل اولوا الفضل منکم و السعة ان یؤتوا اولی القربی ... و لایأتل افتعال من الایلاء بمعنی الیمین و لایحلف کل صاحب فضل مال و رزق و سعة

انجام: و ذکره غیره ایضاً بل یفهم الاتفاق و الاجماع علی ذلک.

چاپ: ضمن هفده رساله مقدس اردبیلی، قم، کنگره بزرگداشت مقدس اردبیلی، ۱۳۷۵ش

[دنا ۱۰۹/۳]

۱. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۷۰/۷

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۸۷پ-۹۲ر)، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۴۶]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف تیماج سرخ، ۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۳]

● تفسیر آیة «لعمرک انهم لفی سکرتهم یعمهون» /

تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «la‘amruk-a inna-hum la-fī sakrat-i-him ya‘mahūn»

تفسیر آیه ۷۲ سوره حجر

[دنا ۱۰۹/۳]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۵/۳۱

آغاز: اعلموا ان الله تبارک و تعالی اقسم بحیاة خبیبه محمد (ص) فی کتابه المکتوب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ در آن آمده: «و مناظره کرده بودند در عصمت حضرت صدیقه کبری علیهاالسلام آخر مرحوم جدم نفرین کرده است و پای آن در همان مجلس مباحثه شل شده بود و دهنش کج گشته بود دوباره مرحوم جدم دعا کرده بود خداوند شفا داده بود و ولایت علویه را قبول کرده شیعه شده بود و کتابخانه خود را به مرحوم جدم تفویض کرده ... الراقم الاثیم فتح الله بن محمد رضا بن فتح الله بن ابراهیم اعلی الله مقامهم» در آخر نسخه «طالع فی هذا الکتاب ... احمد بن عبدالقادر بن عمر الماردینی الحنفی» و «طالع فی هذا الکتاب ... محمد بن عبدالقادر عمر بن محمد بن عبدالخالق الماردینی الحنفی» و «طالع فی هذا الکتاب عمربن محمد بن عبدالقادر سنه ۸۷۸» و «طالع فی هذالکتاب احمد بن عبدالقادر بن عمر بن محمد عبدالخالق الماردینی الحنفی»؛ از موقوفات رمضانیه؛ واقف: مرحوم ابراهیم بن فتح الله شریف حسینی، ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سوخت با شمسه، ۱ص (۱۹۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۴۰]

● **تفسیر آیه لقاء الله** / عرفان و تصوف، تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye leqā’-ol lāh

؟ نوربخش خراسانی، محمد بن محمد، ۷۹۵ - ۸۶۹ قمری

nūrbaxš-e xorāsānī, mohammad ebn-e mohammad (1393 - 1465)

رساله‌ای در تفسیر آیه «فمن کان یرجو لقاء ربه فلیعمل عملا صالحا و لا یشرک بعباده ربه احداً».

آغاز: بسمله. فمن کان یرجو لقاء ربه فلیعمل عملا صالحاً و لایشرک بعبادة ربه احدا. مؤمنان همه لقاء ربه معتقدند، شیعه اثنی عشریه و شیعه زیدیه و معتزله لقاء را روز قیامت پنداشته‌اند

انجام: دلا در صحبت اهل صفا باش ×× چو صحبت یافتی اهل وفاباش

[دنا ۱۰۹/۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۵۶/۱]

۱. **تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۹۰/۷**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن غیاث الدین نوربخشی، تا: ۸۷۶ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن یشمی، ۲گ (۷۴ر-۷۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۷/۶سم [ف: ۷ - ۲۳۹]

۲. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۴/۱۰**

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی عسکر بن مؤمن تولمی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۳۰ر-۳۰پ)، ۲۹ سطر (۱۲×۲۳) [ف: ۱۲ - ۲۶۶۲]

● **تفسیر آیه «لقد حق القول علی اکثرهم ... »** / تفسیر / ترکی

tafsīr-e āye-ye «laqad ḥaqq-al qawl-u ‘alā akṯar-i-him ...»

تفسیر آیه «و لقد حق القول علی اکثرهم ...» (یس، ۷) و «تبت یدا ابی لهب» به ترکی.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷۸/۱۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۱۱۴پ-۱۱۶پ)، ۲۳ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۸۲]

← تفسیر آیة «لو کان فیهما آلهة ... » ← تفسیر آیة التوحید

● **تفسیر آیة «لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «law kān-a fī-himā ālihat-un illa-l lāh-u la-fasadatā»

غیر همانند:

۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۴۹/۴**

آغاز: قال الله تعالی لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا قیل هذه الایة لاتدل علی الوحدانیة؛ **انجام:** و لا یخفی أن هذا و ان کان یحمل علیه لکن هذا بعید عن الفهم فتأمل، و صلی الهل علی محمد و آله الطاهرین.

چند وجه ذکر کرده از برای اینکه این آیه دلالت بر توحید دارد و پاسخ به گفته آنان که می‌گویند این آیه دلالت بر توحید ندارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۲۶پ-۲۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۷ - ۳۰۳]

۲. **قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳۰۳/۲**

آغاز: قال الله تعالی لو کان فیهما الهة الا الله لفسدتا، ان قیل هذه الایة لاتدل علی الوحدانیة

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛جلد:تیماج سیاه،۳ص،۲۴ سطر [ف: ۱ - ۳۰۲]

۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۵۹/۱۰**

آغاز: بسمله. و به نستعین. قال الله تعالی. لو کان فیهما الهة الا الله لفسدتا، ان قیل هذه الایة لا تدل علی الوحدانیة لوجوه؛ **انجام:** لزم منه نفی الملزوم اعنی الواحد ضرورة

بحثی است درباره این آیه «لو کان فیهما الهة الا الله لفسدتا» و رفع اشکالات آن؛ خط: نسخ، کا: شریف محمد شریف بن باباجان حسینی، بی‌تا، جا: رامجین ساوجبلاغ؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۶۸-۸۵)، ۲۳ سطر (۴×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۴۶۷]

● **تفسیر آیة «له مقالید السماوات و الارض»** / تفسیر /

عربی
tafsīr-u āyat-i «la-hū maqālīd-us samāwāt-i wa-l arḍ»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۶۱
به روایت از رسول الله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۶۸– همان) [مختصر ف: – ۱۸۵]

● تفسیر آیة «لیس کمثله شیء» / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «lays-a ka-miṯl-i-hi šay'»

تفسیر ادبی و فلسفی نیکویی است بر آیه «لیس کمثله شیء» (الشوری، ۱۱) دارای مطالب ادبی و فلسفی، در چند «فصل» و یک «خاتمه» و این عناوین در این نسخه دیده می‌شود: فصل ۱. فی لیس؛ فصل ۲. فی کمثله؛ فصل ۳. فی شیء؛ فصل ۴. فی أن هذا الکلام هل یشتمل علی أمر زائد ام لا.
[دنا ۱۱۰/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۶۸/۳
آغاز: قوله تعالی لیس کمثله شیء و یشتمل علی فصول و خاتمة، الفصل الأول فی کلمة لیس و هی النفی مطلقاً او حالاً من الآفعال الناقصة؛ **انجام:** و بعبارة اخری انتفاء مثل المثل مستلزم لا نتفاء المثل لأن الذات اذا لم یکن لها لجلالتها.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۴۳ر–۱۴۵پ)، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۲۴ – ۲۳۰]

● تفسیر آیة «ما خلقت الجن و ...» / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «mā xalaqt-ul jin-a wa ...»

حسینی جامی، محمود بن ابی نصر، ق۱۱ قمری
hoseynī jāmī, mahmūd ebn-e abī nasr (- 17c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۳/۲۰
آغاز: بسمله الحمدلله الذی خلق الانسان و الجان و علمها البیان ... هذه اسوله و اجوبة الهمنی ایاها خالق ریب المنون متعلقة بکریمة و ما خلقت الجن؛ **انجام:** انما هو المعروفیة لاغیر و لیکن هذا آخر الکلام بحمدالله ذی الانعام و الصلوة و السلام علی محمد افضل الانام و علی آله الکرام و اصحابه العظام الی یوم القیام تمت.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود ۱۱۲۵ق، کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰ص (۵۵۸–۵۶۷)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۸سم [ف: ۵ – ۹۷]

● تفسیر آیة «ما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون» / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «mā xalaqt-ul jinn-a wa-l ins illa li-ya'budūn»

جیلانی، محمد رفیع بن فرج، – ۱۱۶۰ ؟ قمری
jīlānī, mohammad rafī' ebn-e faraj (- 1747)

گویا از محمد رفیع گیلانی نه از میرزا محمد تقی مامقانی تبریزی.
[دنا ۱۱۰/۳؛ الذریعه ۳۳۲/۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۲۴/۴
کا: اسماعیل بن حاجی ملا خداداد، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۴۹۳]

● تفسیر آیه «ما خلقت الجن و الانس ...» / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «mā xalaqtu-l jin-a wa-l ins ...»

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

در تفسیر آیه «ما خلقت الجن و الانس الا یعبدون» می‌باشد در ده «مجلس».
[دنا ۱۱۰/۳]

تهران؛ مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۱۱۷/۱
آغاز: بسمله ... خداوند عالم جل شأنه در کتاب مبارک خود می‌فرمایند و ما خلقت الجن؛ **انجام:**و الا در خواندن این فقره کاذب هستم زیرا که در توده احدی نیست که معصیت ننماید
خط: شکسته نستعلیق خوب، کا: محمود بن معصوم مرندی، تا: صفر ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: گالینگور سرمه‌ای، ۱۰۵گ (۱ر–۱۰۵پ)، اندازه: ۱۳/۸×۲۲سم [ف: – ۱۱۰]

● تفسیر آیة «ما کان علی النبی من حرج» / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «mā kān-a 'ala-n nabī min-al ḥaraj»

اهدا به: سلطان مرادخان فرزند سلطان سلیم عثمانی
در خلال تفسیر آیه ۳۸ سوره احزاب بسیاری از مباحث ادبی و اعتقادی و گفته‌های بزرگان مفسرین اهل سنت آمده است.
[دنا ۱۱۰/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۸۴
آغاز: الحمد لله الذی خلق فسوی و الذی قدر فهدی و أرسل رسوله بالهدی و أنزل علیه کتاباً معجزاً لمن تحدی؛ **انجام:** و کیف ینبغی شأنه الاعتماد حاصلا له کما لا یخفی، الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۲۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۱۹۳]

← تفسیر آیة المودة فی ذوی القربی ⪪ المودة فی القربی

● **تفسیر آیة النفر** / اصول فقه / عربی

tafsīr-u āyat-in nafar

اعرجی، محسن بن حسن، ۱۱۳۰ - ۱۲۲۷ قمری

a'rajī, mohsen ebn-e hasan (1718 - 1812)

آیه مبارکه را از دیدگاه اصولی در چهار «مسأله» مختصراً بررسی کرده است. در این رساله مؤلف به کتاب خودش به عنوان «المحصول فی علم الاصول» اشاره کرده است.

[دنا ۱۱۰/۳]

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۲۵/۱۳

آغاز: قوله تعالی فی اواخر سورة التوبه و ما کان المؤمنون لینفروا کافة فلو لانفر من کل فرقة طائفة لیتفقهوا فی الدین و لینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم لعلهم یحذرون؛ **انجام:** وکل من تفقه و تعلم لهذا الفرض کان علی المنهج القویم و الصراط المستقیم و من عدل عنه و طلب الدنیا بالدین کان من الاخسرین اعما لاالذین ضل سعیهم فی الحیاة الدینا یحسبون انهم یحسنون صنعاً

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ فائده‌ای در اصل الصحة با عنوان «قاعدة»؛ جلد: تیماج زرشکی، مجدول، ۳گ، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۵]

← تفسیر آیة النور ⪪ مجالس وعظ

← تفسیر آیة النور ⪪ مشکاة الانوار و مصفاة الاسرار

← تفسیر آیه نور ⪪ لوایح

← تفسیر آیه نور ⪪ حدیقة الانوار

← تفسیر آیه نور ⪪ نوریه

● **تفسیر آیة النور** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

فایده‌ای است بسیار کوتاه، در تفسیر آیه نور که به ابن سینا نسبت داده شده است.

آغاز: الحمد لله فائض الانوار و فاتح الابصار و کاشف الاسرار و رافع الاستار.. اما بعد فقد سالتنی ایها الاخ الکریم ... ان ابث الیک اسرار الانوار الالهیه مقرونه بتأویل ما یشیر اله ظواهر الایات المتلوة و الاخبار المرویة ...

[دنا ۱۱۰/۳ (۴ نسخه)؛ ره آورد ۱۰۹ با عنوان تاویل بعضی آیات قرآنی از نظر تصوف]

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۴/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و القرآن و الادویة ؟ القلوب خاتمه

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹؛ ۳۱ص (۳۹۴-۴۲۴)، ۱۵ سطر (۱۰×۱۰/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [نشریه: ۳ - ۳۵۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۴۵

آغاز: فصل فیما ذکره الشیخ الرئیس فی تفسیر هذه و هی قوله تعالی (الله نور السموات و الأرض) الآیة، اعلم انه قد جعل المشکاة شاملاً للقوة الاستعدادیة التی للنفس نحو المعقولات المسماة عندهم بالعقل الهیولایی تشبیهاً ایاها بالهیولی الاولی الخیالیة؛ **انجام:** اذا المصابیح یشتعل منه و الحق ان هذا التفسیر فی غایة الحسن و اللطافة.

نسخه اصل: فرهنگستان علوم آذربایجان باکو، ش (۸۲۰۱ M 140؛ بی‌کا، تا: با تاریخ قرن ۱۱؛ ۱ص (۱۳۹) [عکسی ف: ۳ - ۴۲۲]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۵۶/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و استشفاف انوارها من وراء حجب البشریة عسیر غیر یسیر و الله اعلم

مؤلف با توجه به آغاز و کتاب‌شناسی معین شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۲۸گ (۹۵پ-۱۲۲ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۲ - ۵۸]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۱۲/۳ ـ ب

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انما یکمل تجرده عن هذه (ننوشته مانده) بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۶۸ر-۷۰ر) [ف: ۱ - ۱۳۱]

● **تفسیر آیة النور** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری

'abd-or-razzāq-e kāšī, 'abd-or-razzāq ebn-e ahmad (- 1336)

تفسیر عرفانی مزجی بسیار مختصری است بر آیه «الله نور السماوات و الارض » (سوره نور، ۳۵). کاشانی در این رساله کوچک آیه نور را با اختصار و به شیوه عرفانی تفسیر کرده است. مؤلف این رساله را به درخواست کسی نوشته که از او بدین‌گونه یاد کند: «من وجب علی من طریق المروة اجابته اذ حتمت عندی فی طلب التحقیق اصابته».

آغاز: بسمله، و به نستعلیق. الحمدلله الذی اودع اسراره مطاوی التنزیل و الم عباده فحاوی التأویل سدف علی الحقایق سجوف التمثیل فاوهم العوام ... فقد سالنی من وجب علی من طریق المروة اجابته ... تأویل قوله تعالی الله نور السموات و الارض الایة فعلقت له بعض ما سنح فی الخاطر ... فقال الله تعالی الله نور السموات و الارض فالله اسم للذات مع جمیع الصفات و النور اسم لما له ظهور فی ذاته و به ظهور لغیره و ینقسم

انجام: لکن لایکون علی التمام و الکمال الا فی صورة الانسان الکامل، و الله الموفق للهدایة و بیده أزمة العنایة.

[دنا ۱۱۰/۳ (۷ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۲۵

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود متطبب تولمی گیلانی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: مخمل قرمز، ۴گ (۲۱۰پ-۲۱۳ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۳۱]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۴۳/۶

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [نشریه: ۷ - ۲۲۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۳۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن جلال الدین محمد شهیریه مؤمن کاشانی، تا: ۱۰۲۸ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۵ص (۱۸-۲۲)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۹ - ۶۴۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۴۷۸

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [اهدائی ف: - ۳۴۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۷۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: ساغری خرمایی، ۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۰۴]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۳۰۱ق، جا: مدرسه سپهسالار؛ پس از آن فوائدی عرفانی، از همین کاشی هست؛ ۸گ (۴۸پ-۵۵پ) [ف: ۳ - ۴۶۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۵/۱۳

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا، جا: اصفهان؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۳ص (۱۴۹-۱۵۱)، اندازه: ۹×۱۵سم [سنا: ف: ۱ - ۱۴۴]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷۸/۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الله بكل شیء علیم.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، فاقد جلد، ۵گ (۶۶ر-۷۰ر)، ۱۳ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۱×۱۳سم [ف: ۱۴ - ۳۸۲۴]

● **تفسير آية النور** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u āyat-in nūr

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴ - ۸۸۳ ؟ قمری

jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412 - 1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۲۱

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ ۳۶۸ص (۲۶۵ - ۶۳۲) [مختصر ف: ۱۸۶]

● **تفسير آية النور** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr

محمود بن صاعد، ق۹ قمری

mahmūd ebn-e sā‘ed (- 15c)

اهداء به: عبدالرحمان صدیقی ایجی مطرزی

رساله کوتاهی درباره آیه «الله نور السماوات و الأرض» در دو بحث: ۱. از جهت لفظی و اعراب آن؛ ۲. در حقیقت و معنی فلسفی آن.

آغاز: الحمدلله علی ما جعل فی الارض من بنی آدم خلائف ... و بعد فهذه تلویحات فی تفسیر قوله تعالی: «الله نور السماوات و الارض ... مشیرة الی تأویلات لارباب القلوب ...

انجام: فهو نور علی نور. اللهم اهدنا لنور معرفتک متصلاً بنور طاعتک و الحمدلله اولاً و آخراً.

[دنا ۱۱۱/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۶۵/۱۵

آغاز و انجام: برابر

در فهرست با عنوان «تلویحات فی تفسیر الله نور السموات و الارض» آمده و از عضدالدین ایجی دانسته شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۵ق؛ ۲ص (۲۳۵-۲۳۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۲۰۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۹۳۶/۱۶

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۶۷پ-۲۶۸ر)، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [ف: ۲۰ - ۲۷۲]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴۴/۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و جعل فی بحبوحة الجنة مأواه، و قد فرغت من ... ابن أبی المعالی صاعد بن محمود ساعد اغاشهم ... عن تحریرها عصر یوم الاثنین ۲۷ ربیع الثانی ۷۸۲ بمخیم السطانیة بکدوان.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۴گ (۵۳۵پ-۵۳۸ ر)، ۱۹ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۶۱]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۶/۳۶

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۵۷۶پ-۵۷۸ ر) [ف: ۳ - ۴۶۲]

● **تفسير آية النور** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr

میرزا جان باغنوی، حبیب الله، - ۹۹۴ ؟ قمری
mīrzā jān-e bāqnavī, habīb-ol-lāh (- 1586)
تفسیر مختصر فلسفی است بر آیه شریفه نور.
[دنا ۱۱۱/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۳۶۸
آغاز: بسمله.. الله نور السموات و الأرض مثل نوره کمشکاة فیها مصباح ... و هو بکل شیء علیم. ان یق یذهب اهل التحقیق الی ان وجوده تعالی عین ذاته بمعنی ان الواجب تعالی موجود بذاته لا بوجود زاید علی ذاته؛ **انجام:** لاشرقیة و لاغربیة اشار الی تجرده کما قالوا و لما کان هذا التشبیه تشبیها مرکبا مثل قوله تعالی مثل الحیوة الدنیا کماء أنزلناه من السماء الآیة لم یجعل المشبه مع الکاف.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۴ محرم ۱۲۲۲ق؛ واقف: حاج عماد فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۶سم [ف: ۲۲ - ۱۰۲]

● **تفسیر آیة النور** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-in nūr
صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری
sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)
تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۰۳۰ق
تفسیری است عرفانی و حکمی درباره آیه شریفه نور، «الله نور السماوات و الارض مثل نوره کمشکوة فیها مصباح ...» (سوره نور: آیه ۵) مشتمل بر عناوین: تذکرة تفضیلیة: ان لقوله تعالی الله نور السموات و الأرض وجوها کثیرة من المعنی؛ الأول: ما ذکر اکثر مفسری اهل الاسلام و علماء العربیة و الکلام؛ الثانی: ما یوافق طریقة قدماء الصوفیة و أئمة السلوک و التصفیة؛ الثالث: ما ذکره متاخروا الصوفیة موافقا لأصحاب المکاشفات و أرباب الأذواق و الاشراقات؛ حکمة عرشیة، لمعة اشراقیة، تأیید استکشافی، کشف استاری، فصل تصدیقی، کشف اشراقی، نکتة عشریة، تمثیل عرشی، تنبیه و اشارة، کشف حال لتحقق محال، دقیقة الهامیة، انارة تذکیریة، کلمة نور جمعی و مظهر جامع الهی، حکمة الهیة، مرآت آدمیة فیها آیات ربانیة و انوار رحمانیة، حکمة محمدیة، بسط کلام لتوضیح مقام، اساس حکمی، ذکر تنبیهی، ختم و وصیة. ملاصدرا در «حکمة محمدیة» چنین می‌نویسد: «اعلم ایها السالک و تدبر و تفکر و انظر فیما سطر فی هذا المسطور و نور بصرک بسواد ارقام هذا الزبور و تیقن ان الصراط المستقیم و السبیل الی الله الکریم لیس فی الارض و لا فی السماء و لا فی البر و لا فی البحر و لا فی الدنیا و لا فی الآخرة بل فی ذات السالک الذاهب منه فیه والی ربه قل هذه سبیلی ادعو الی الله علی بصیرة انا و من اتبعنی. دوائک فیک و لاتشعر، و دائک منک و لاتبصر، و هو قلم الحق الأول المعلم للانسان مالم یعلم و علمک ما لم تعلم و هو لوح الله المأخوذ بید الانبیاء لقوله تعالی و أخذ الالواح ...» (غلامی مقدم)
آغاز: الحمد لواهب العقل و الخیر و الجود و الصلاة و السلام علی نقطة دائرة الوجود و نکتة سر الله فی کل موجود
انجام: و غشاوة الامتراء و الشک و الانحراف عن المحجة البیضاء، هذا آخر ما قصدنا ابرازه و حاولنا اظهاره
چاپ: تهران، ۱۳۶۲ش؛ طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی، (اسرار الآیات و انوار البینات:صص۳۵۸-۳۷۵)؛ ایران، ۱۳۱۳، سنگی، جیبی، ۱۲۸ص
[الذریعة ۳۳۴/۴؛ ریحانة الأدب ۴۱۹/۳ و ۴۱۷/۳؛ دنا ۱۱۱/۳-۱۱۲ (۶۵ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۱۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۰۳۰ق؛ جلد: تیماج مشکی،۳۶گ(۱پ-۳۶ر)،۲۰سطر،اندازه:۱۳×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۹۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد:تیماج قهوه‌ای،۴۱گ،۲۰سطر،اندازه:۱۲×۱۸سم[ف:۲۲ - ۱۰۰]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳۰/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ ۶۰گ (۷۲پ-۱۳۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱۰-۴۰۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۹/۲۱
خط: نستعلیق، کا: عین علی، تا: ربیع الثانی ۱۰۳۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸ص (۶۰۸-۶۵۵)، ۲۵ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰۳]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۲۲/۵
آغاز و انجام: برابر؛ ناقلنا عن خطه الشریف محمد باقر بن زین العابدین فی جمادی الاولی ببلدة قم ۱۰۳۴
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالرزاق گیلانی، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الاول ۱۰۳۴ق، جا: مدرسه طبیه معصومیه؛ جلد: میشن تریاکی، ۳۰گ (۵۷پ-۸۶ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۸سم [ف: ۹ - ۲۷۸]

۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۱
آغاز: للخاطر الذی خطرت فیه خطرات البلایا و ظهر علی خده اثر من وقع علیه الردایا حمد الربی و ما للزمان و صبرا علی الهموم و الاحزان؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: ابن حاجی عیسی خان، تا: ۱۰۶۰ و ۱۰۸۷، جا: رشت؛ افتادگی: آغاز (ظاهراً یک برگ)؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زنگاری، ۴۷ص (۲-۴۸)، ۱۸ و ۱۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۵۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: رفیع الدین محمد معصوم، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۶۹ص (۱۰۷-۱۷۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۸]

۸. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن محمد امین شیرازی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۵۰]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۷گ (۱پ-۲۷پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۹ - ۱۳۴۰]

۱۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ باحواشی [ف: ۳ - ۷۹]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۴۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح و حاشیه سازی و جدول زرین [نشریه: ۲ - ۱۴۵]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹گ (۱پ-۴۹ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۵]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۷/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: زرد نازک، جلد: تیماج مشکی،۶۴ص(۱۶۲-۲۲۵)،اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۹-۵۹۲]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۳۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: قرن ۱۲؛ واقف: ملک زاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، ۴۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۱۰۱]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۱۱۰۳ق، به دستور محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی و نوه ملاصدرای شیرازی؛ مصحح؛ مهر: علم الهدی «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی ۱۰۷۱» (بیضی)، فرزندانش نصیرالدین سلیمان «انه من سلیمان» (بیضی) و محمد محسن «الراجی محمد محسن الفیضی» (بیضی)؛ تملک: رجب کاشانی به سال ۱۳۳۸ق؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج زرشکی، ۳۶گ (۱۰۴-۱۳۹)، ۱۹ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۴ - ۳۲۸]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۵۷/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۱۱۱۰ق، با یک میانجی که با خط صدرا مقابله شده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۳۴گ (۴پ-۳۷پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۸۶]

۱۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۳۶
کا: عبد الصمد بن علی اصغر، تا: ۱ شعبان ۱۱۹۶ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

۱۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۲۷/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۱۰۳ر-۱۲۱پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۶۱۲۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [الفبائی: ۱۳۴]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۲۲۷
آغاز: برابر؛**انجام:** المسمی بام الکتاب ثم فی عالم الالواح قد انکشف لک و دریت مما سرد علیک.
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۳۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۰۳]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵
خط: شکسته، نستعلیق، کا: محمد بن حاج عبدالخالق، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۸سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۰۱]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۵۰۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۹۹]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۱/۱
آغاز: الذی أسری بعبده لیلاً.. و الزیتونة بمنزلة الأطعمة و الأغذیة التی یتناولها الانسان و یدخلها فی جوفه و المشکوة بمنزلة البدن الانسانی؛ **انجام:** و اعاذنا الله واخواننا این کانوا من الاغترار بالصور الباطلة و ظواهر الإثار و الرکون الی مراتب اهل الحجاب و منازل الاشرار.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱-۶)، ۴۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۰ - ۶۳۲]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۲۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۳۹گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۵۶۷]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۵۲/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: خدا داد بن زین العابدین دنبلی، تا: ۱۱ جمادی الثانی ۱۲۰۵ق، جهت سید احمد یزدی؛ جلد: تیماج سبز، ۲۶گ (۱۶۸ر-۱۹۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۳]

۲۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۴۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: علی اکبر مراغه‌ای، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الثانی ۱۲۰۹ق؛ ۲۷گ (۳۳ر-۵۹پ) [ف: ۲ - ۵۲]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۱۶ق، جا: اصفهان، مدرسه نم آورد؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰گ (۹۱پ-۱۲۰پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۳۵ - ۶۴۰]

۲۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۸۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اعاذنا الله واخواننا این کانوا من الاغترار بالصور الباطلة و ظواهر الإثار و الرکون الی مراتب اهل الحجاب و منازل الاشرار.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه غره رمضان ۱۲۱۷ق؛ مصحح؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۱۶گ (۲۵پ-۴۰پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۵]

۳۰. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۳/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم بن محمد صالح رشتی، تا: رجب ۱۲۲۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۱۹۲پ-۲۱۴پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۶۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبد الصمد مازندرانی، تا: ۱۲۲۳ق؛ در برگ پایانی غزلی در ۸ بیت از میرزا عبدالوهاب معتمدالدوله متوفی ۱۲۴۴ق و یادداشتی به تاریخ ۱۲۵۲ق آمده؛ کاغذ: فرنگی رنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰گ (۹۴پ-۱۳۳پ)، ۲۰ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۱۲۱]

۳۲. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۸/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد مقیم پسر محمد صالح دشتی، تا: رجب ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۴۵]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۱/۲

خط: نستعلیق، کا: محمود بن میرزا ابوالقاسم خویی، تا: رجب ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۵گ (۷۰-۹۴)، ۲۸ سطر چلیپا (۱۱/۵×۲۵)، اندازه: ۱۷×۳۸سم [ف: ۱۰ - ۱۷۹۳]

۳۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۵۷۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قس علیها حالة الغایة و الفاعل و القابل فتحقق بقول من قال ان من زعم ان محمدا رأی ربه.

خط: نستعلیق تحریری، کا: ظاهرا محمد زمان، تا: ۱۲۳۷ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲۲ - ۱۰۰]

۳۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۲۰/۱-۱۷/۱۰۰

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: شب دوشنبه ۵ شعبان ۱۲۳۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۶۷]

۳۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ابو القاسم بن میر علی نقی شیرازی، تا: ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: وسط (بین برگ ۱ و ۲، دو برگ افتادگی دارد)؛ یادداشتی مبنی بر اهدای کتاب از حاج محمد علی دهدشتی به حاج محمد رحیم بن حاج محمد علی موصوف به آقا و به تاریخ ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج زرشکی، ۹۷گ، ۱۱ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۳سم [ف: ۱۹ - ۲۳۴]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱/۱-طباطبائی

خط: نستعلیق روشن، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱ص (۱۰-۳۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۶]

۳۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۱۰/۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد باقر تنکابنی، تا: ۱۲۵۰ق؛ افتادگی: وسط؛ با سرلوح زرین؛ ۵۸ص (۲-۵۹) [عکسی ف: ۱ - ۷۶]

۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۳

آغاز: مظهرة لغیرها فعلی هذا یجب ان لا یکون لها جنس و لا فصل؛ **انجام:** والعلم عینا والخیر معاینه

تفسیر سوره حمد و سوره بقره است تا آیه «و لقد علمتم الذین اعتدو منکم فی السبت»؛ خط: نسخ، کا: حسین بن حاج ملا خواجه محمد جنابدی خراسانی و محمد حسین بن محمد موسوی خراسانی، تا: شعبان ۱۲۵۳ق، جا: اصفهان، مدرسه مبارکیه؛ افتادگی: آغاز (صفحه اول)؛ واقف: حسن فرید محسنی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۵۸۰]

۴۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یحیی بن محسن موسوی، تا: ۸ ربیع الثانی ۱۲۵۵ق؛ واقف: سید محمدرضا سادات اخوی، فروردین ۱۳۷۵؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۵۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۱۰۰]

۴۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۴۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: صفر ۱۲۵۶ق؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۵گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۵ - ۳۷۲]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۰/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۳۲]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷
آغاز: الحمد لواهب العقل و الخیر و الجود؛ **انجام:** و اکمالهم اولا و اخری
خط:نسخ،بی کا،تا:۱۲۶۲ق؛۲۰سطر،اندازه:۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۱۵]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: روغنی مرغش، ۲۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۹۸]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۹
آغاز و انجام: برابر
خط:شکسته نستعلیق، بی کا، تا: جمادی الاول ۱۲۶۲ق، جا: تهران؛ واقف: نائینی؛ ۹۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۷×۱۲سم [ف: ۴-۴۱۸]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ صفحه اول این تفسیر در آغاز کتاب و باقی در آخر واقع شده و ناتمام است؛ ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۶۴]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۳/۱۳
آغاز: بسمله، فی تفسیر قوله تعالی الله نور السموات و الارض ای انه وجود السموات و الارض؛ **انجام:** مهما کان نظره علیها بعین الکثرة و ذلک ما کان الاطرفة عین و هذا رجع الی وحدة الحقیقه و تاب تم
خط:نسخ، بی کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳ص (۲۳۷-۲۳۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ - ۳۰۰]

۴۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۹۹/۲
آغاز: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۸۱ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: کلبعلی بن عباس شوندی؛ جلد: مقوا، ۲۰ سطر [ف: ۱ - ۳۰۹]

۴۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۸/۶-ف
کا: شاهمیرزایی، تا: ۱۲۸۱ق؛ جلد: تیماج، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۳]

۵۰. کاشان؛ فرهنگ و ارشاد؛ شماره نسخه:۱۸/۲
خط: نستعلیق، کا: یوسف بن عبدالله، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۲۹۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶گ (۲۲۵-۲۸۰)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: - ۲۸]

۵۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۴۰ حکمت
خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، تا: دوشنبه ۵ صفر ۱۲۹۴ق؛ جلد: مقوا عطف تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۷۶]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵/۲-طباطبائی
خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره قهوه‌ای، جلد: تیماج سیر، ۷۸گ (۶پ-۸۳)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۵سم [ف: ۲۲ - ۷۹]

۵۳. کاشان؛ عاطفی، حسن؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: ثلث، کا: محمد اسماعیل بن محمد رضا، تا: ۱۴ جمادی الاول ۱۲۹۶ق، جا: کاشان؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای [نشریه: ۷ - ۷۴۹]

۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۲۰/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سلمان بن محسن حسینی، تا: چهارشنبه هفته سوم رجب ۱۲۹۷ق؛ مقابله شده در رجب ۱۲۹۹؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سبز، ۳۱گ (۱۰۸ر-۱۳۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۶سم [ف: ۸ - ۳۵۴]

۵۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۲۴/۱
کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۲۹۷ق؛ افتادگی: وسط؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سبز، ۶۴گ (۱پ-۶۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۴۶۵]

۵۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۹/۴
خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۹۸ق؛ جلد: تیماج سبز، ۱۸ سطر (۸×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۵۸]

۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۲۵۹
خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد هادی سبزواری، تا: رمضان ۱۲۹۸ق، جا: طهران؛ جلد: تیماج سبز، ۵۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۲۱۷]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۸
آغاز: الحمد لواهب العقل و الخیر و الجود؛ **انجام:** و حاولنا اظهاره
خط: نسخ، کا: هدایت الله بن عبدالله علوی، تا: ۱۳۰۵ق؛ واقف: نائینی؛ ۳۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۱۸]

۵۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۴۹/۴-۵۸/۱۹۹
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ از روی نسخه منسوب به مؤلف نوشته شده؛ ۴۷گ (۵۷-۱۰۳)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲ - ۹۶۸]

۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ مهر: «محمد جواد»، «حسینعلی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: روغنی بوم زرد، ۷۹گ، ۱۲ سطر (۴/۵×۹)، اندازه: ۶/۵×۱۱/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۸۲]

۶۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۱
بی کا، بی تا؛ ۳۵گ (۱-۳۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۱۰۲]

۶۲. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۰۲/۱
خط: نسخ، کا: محمد جعفر الجزی، بی تا [چند نسخه-ف: - ۳۷۸]

۶۳. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۷مجموعه بدون شماره
بی‌کا، بی تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۰]

۶۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۷
خط: نسخ، کا: علی نقی بن حاج محمد جعفر مجذوب، بی‌تا؛ مقابله شده، محشی؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

۶۵. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** وفی الحدیث من رسول الله ص اول ما خلق الله نوری و عنه ایضا ان الله خلق آدم علی صورته.
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲گ، ۱۰ سطر [ف: ۱ - ۵۸]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۲/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته، کا: جعفر بن بابای تبریزی، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی رنگ آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۲ص (۱-۳۲)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۵۱۰]

۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۲۹۰/۲
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ناقص است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۸گ (۱۱۸پ-۱۴۵ر)، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۹۲۸]

۶۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۳۸/۳
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی تا [ف: - ۱۱۷]

۶۹. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۴۸/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قد انکشف لک و دریت مما سرد علیک ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: عادی،۲۹گ(۳پ-۳۱پ)،۲۰سطر،اندازه:۱۰×۲۱سم[مؤید:۱- ۳۶۲]

● **تفسیر آیة النور** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr

شیروانی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۰۹۸ قمری

šīrvānī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1687)

[دنا ۱۱۳/۳]

تهران؛ بیانی، مهدی (دکتر)؛ شماره نسخه:۲۳۷/۸
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۹۳]

● **تفسیر آیه نور** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye nūr

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

در این رساله کوتاه تفسیر آیه «الله نور السماوات و الارض» را آن گونه که از روایات استفاده می‌شود آورده است.

آغاز: منقولست بسند معتبر از حضرت جعفر صادق علیه السلام.
انجام: در روز قیامت او را امامی و پیشوائی نخواهد بود که شفیع او باشد و او را به بهشت راه نماید.
[دنا ۱۱۳/۳؛ الذریعه ۳۳۳/۴؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۵۵/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۵۳/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد باقر، تا: محرم ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۴۶پ-۵۱پ)، ۱۱ سطر (۷×۱۱)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۴۰۹]

۲. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۷۹/۱۷
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۲۷ رمضان ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۱۵۷پ-۱۶۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۸]

۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۸۰/۹
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد حسین بن عبدالغنی یزدی اردکانی، تا: پنج‌شنبه ۳ ربیع الثانی ۱۳۲۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۵۸پ-۶۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۶۸]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۷/۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ دعاها و زیارت‌ها معرب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۹۴ر-۱۹۵ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۲]

● **تفسیر آیة النور** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

رساله مختصری است در تأویل آیه نور که در پاسخ به پرسش سید مال الله بن محمد خطی تألیف نموده است.

آغاز: قال سلمه الله تعالی و آیة النور من أولها الی آخرها. اقول یرید تفسیر آیة النور و هو قوله تعالی «الله نور السموات و الارض مثل نوره کمشکوة فیها مصباح المصباح فی زجاجة» الی قوله «لعلهم یتفکرون» بغیر ما ذکره المفسرون و لقد شافهنی بذلک مراراً و کان من اصعب الامور علی النفس ... فأقول قال سبحانه «الله نور السموات و الأرض» ای هادی من فی السموات و الارض و منورهم ای موجدهم بالنور من النور ...
انجام: مع اتفاق معانیها فهم علیهم السلام و هذا الذی اشرنا الیه فیه کفایة لاولی الالباب فی بیان هذه الآیة الشریفة و الحمدلله رب العالمین.
چاپ: دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۷۳ق، رحلی (۱۱۶-۱۲۰ جوامع الکلم: ج ۱؛ قسم ۱)
[دنا ۱۱۳/۳؛ جوامع الکلم: ۱۱۱-۱۱۸]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۴۴/۱ حکمت
خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابی تراب حسنی حسینی برای سید محمد علی، تا: ۱۲۴۳ق؛ قطع: جیبی [ف: ۲ - ۵۳]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۰۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: یزدی، محمد صادق، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۱۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۷/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۲ص (۷۲-۸۳)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۴۴ - ۵۳]

● **تفسیر آیه نور** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye nūr
کوثر همدانی، محمد رضا بن محمد امین، - ۱۲۴۷ قمری
kowsar-e hamadānī, mohammad rezā ebn-e mohammad amīn (- 1832)
نام این رساله در هیچ یک از مآخذ نیامده است.
[دنا ۱۱۳/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۱/۱۱
آغاز: بدان وفقک الله که سالک در ابتدای سلوک در ظلمت جهالت است؛ **انجام:** خاک بر فرق من و تمثیل من.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۹۱-۹۴)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۶۴]

● **تفسیر آیه نور** / کلام و اعتقادات، بهائیت / عربی
tafsīr-e āye-y mobārake nūr
باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری
bāb, ʻalī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۶۴
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله التعالی الحمدلله الذی خلق؛
انجام: وسلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیمی، محمد صادق، تا: ۱۳۳۹ق [رایانه]

● **تفسیر آیة النور** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-in nūr
برغانی، محمد علی بن محمد، - ۱۲۷۲ ؟ قمری
boraqānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad (- 1856)

یادداشتی است ظاهرا از برغانی صاحب لوامع الانوار
[دنا ۱۱۳/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۷/۵-طباطبائی
آغاز: قوله الله نور السماوات ... المراد بالمشکاة صدر العبد و بالزجاجه قبله
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۳۶ق؛افتادگی: آغاز؛ ۱۳۴گ [ف: ۲۳ - ۶۲۹]

● **تفسیر آیه نور = مجالس وعظ** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye nūr = majāles-e vaʻz
کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)
تاریخ تألیف: رمضان ۱۲۸۲ق
مجالس متعددی است که در آن درباره تفسیر آیه «الله نور السموات و الارض» بحث می‌شود. غیر از مجالس کرمانی است.
آغاز: بسمله. مواعظ ایام ماه مبارک رمضان سنه ۱۲۸۲ از مواعظ سرکار بندگان روحی فداه. موعظه اول ... بسمله، حمدله، صلاة. خداوند عالم جل شأنه در کتاب محکم خود می‌فرماید الله نور السماوات و الارض ...
[الذریعة ۳۵۵/۱۹، فهرستواره منزوی ۵۲۳/۷ و ۵۰۷/۹]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۶۱/۱
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۱۲۸۴ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ (۱پ-۸۶پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۳۰- ۲۲۲]
۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۷/۵
آغاز: برابر؛ آغاز آخرین مجلس: بسمله. الله نور السماوات و الارض. در هفته‌های گذشته در این آیه شریفه، سخن در این فقره بود که می‌فرماید: مثل نوره کمشکوة فیها ... و عرض کردم که خداوند عالم جل شأنه از برای نور خود خواست مثلی بیان کند تا؛
انجام: و جمیع گناهانی را که کرده باشند. و صلی الله علی محمد و آله ...
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۸۸ق؛ ۱۳۱گ (۱۶۵پ-۲۹۵پ) [ف: ۱ - ۵۷]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۹۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** و یتیم شده اند و از بری ایشان صد مهر پیدا شده معلوم است کسی که یتیم شد
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، ۱۲ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۵۶۲]
۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۹۵۴-۳۵/۱۳۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ولایت امیرالمؤمنین را از شما ها نگیرد پس هم چنین کسانیکه داخل ولایت امیرالمؤمنین اند دربهشت اند
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ در آغاز نسخه آمده است: «موعظ از مواعظ آقا اعلی الله مقامه مقابله کرده»؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۶ - ۳۵۳۰]

● **تفسیر آیة النور** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr

یزدی حائری، محمد باقر بن مرتضی، ۱۲۳۹ - ۱۲۹۸ قمری

yazdī hā'erī, mohammad bāqer ebn-e morteza (1824 - 1881)

تفسیر مفصلی است درباره آیه کریمه در دو بخش: ۱. تفسیر آیه اجمالا؛ ۲. تفسیر آیه به طور تفصیل. بخش اول ناتمام و دوم افتاده دارد و ضمناً دارای مقدمه‌ای است درباره مثل و اینکه قرآن دارای ظاهر و باطن می‌باشد.
[دنا ۳/۱۱۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۲۸/۳

آغاز: الله نور السماوات و الارض الایة، هذه الایة الشریفة من عجائب الایات و غرائب العبارات طویت فیها مطالب جلیلة؛ **انجام:** و ظهوره عین بطونه و بطونه عین ظهوره و هو المظهر لغیره.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ خط خوردگی و افزودگی دارد از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶گ (۶۱ر-۷۶پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۱۳۹]

● **تفسیر آیة النور** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u āyat-in nūr

جرفادقانی، محمد بن علی اصغر، ق۱۳ قمری

jorfādeqānī, mohammad ebn-e 'alī asqar (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۰ شعبان ۱۲۵۴ق
تفسیری مختصر عرفانی است بر آیه مبارکه نور «الله نور السماوات و الارض» که مؤلف پس از ترجمه فارسی با عناوین «بدان ای طالب حقیقت» به شرح و تفسیر عرفانی آیه پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۶۷۵

آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد چونکه اجابت مسئول طالبین و امتثال طلب سائلین بحکم ظاهر و باطن از لوازم و حسن مکارم است ... در استفسار تفسیر آیه مبارکه نور؛ **انجام:** در تفسیر این آیه ... تأویلات بسیار هر کس بسیاق و طرزی گفته اند که اعراض از ذکر آنها انسب و اولی است و الله الهادی الی سبیل الرشاد و الحمد لله اولاً و آخراً والصلوة علی محمد و آله ظاهراً و باطناً قد فرغ من تألیفه و تحریره مؤلفه و محررها الفقیر محمد بن علی اصغر عفی عنهما فی عشر شعبان المعظم من شهور سنه ۱۲۵۴.
خط: نستعلیق مورب، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ شعبان ۱۲۵۴ق؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۸سم
[اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۰۵]

● **تفسیر آیه نور (رساله در)** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye nūr (r. dar)

جیلانی، مهدی بن علی، ق۱۳ قمری

jīlānī, mahdī ebn-e 'alī (- 19c)

اهدا به: سلطان محمد شاه قاجار
در تفسیر آیه کریمه نور می‌باشد که بجهت سلطان محمد شاه قاجار تألیف و کتابت و تقدیم نموده است

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۰۱۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. حمد و ثنا و شکر لایعد و لایحصی خالقی را سزاست؛ **انجام:** شروع به تحریر این نسخه یوم شنبه بیستم شهر ربیع الاول و فراغ از آن یوم سه‌شنبه بیست و سیم هجری سنه ۱۲۵۶ واقع شد
خط: نسخ خوب، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مجدول، یک سرلوح مذهب مرصع، مهر: مشیرالسطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: چرم مشکی، ۷۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۱×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۵۷۱]

● **تفسیر آیة النور (الله نور السموات و الارض)** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr (allāh-u nūr-us samāwāt wa-l arḍ)

گیلانی، توفیق بن حسین، ق۱۳ قمری

gīlānī, towfīq ebn-e hoseyn (- 19c)

در سه «فصل» و «خاتمه».

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۷۱/۲

آغاز: بسمله و به نستعین. الحمد لواهب العقل و الخیر و الجود و الصلوة و السلام علی نقطة دائرة الوجود و نکتة سرالله فی کل موجود المقصود ... اما بعد فیقول الملتجی الی ربه الشفیق ابن الحسین توفیق الجیلانی سائلا من الله حسن التوفیق و بیده ازمة الفوز بالتحقیق قائلا مفاد؛ **انجام:** او بمقایسة العقل او بالنور المحض کما سبق فهذا ما حضرنی فی الوقت فی الایة و الحدیث و الحمد لواهب العقل حمداً بلا نهایة و الصلوة علی رسوله و آله بلا غایة و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۲۵پ–۴۲پ)، ۲۳ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: – ۳۵۸]

● **تفسیر آیه نور** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye nūr

شریف نائینی، محمد بن محمد هادی، – ۱۳۰۵ قمری

šarīf-e nā'īnī, mohammad ebn-e mohammad hādī (-1888)

نویسنده می‌گوید: در محضر جناب حاجی سخن از «الله نور السموات و الارض» رفت، مطالبی گفتم که بیم تکفیر و الحاد رفت. لذا بدون مناقشه و مجادله از ادامه بحث درگذشتم و سپس در تنقیح مطلب خود این رساله را پرداختم و به خدمت فرستادم. نویسنده در بیان مطلب، استدلال‌های مذهبی را همراه با استنباطات عقلی آورده است.

[دنا ۱۱۳/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۸۹

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوات و السلام علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین و بعد عرضه میدارد؛ **انجام:** چه در ثبت و رقم بی لوم و ندم مجال تفصیل و تطویل نیست و الله یهدی السبیل.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قرمز، ۹گ، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲ – ۳۱۴]

● **تفسیر آیة النور** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، – ۱۳۲۱ قمری

tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

تفسیری است عرفانی و فلسفی بر آیه شریفه «الله نورالسموات و الأرض» که با استناد به آیات و روایات و اقوال علما به تبیین آن پرداخته و رد و ایراد نیز دارد.

آغاز: بسملة، قوله عز من قائل الله نورالسموات و الأرض النور ماهیته و اجمالا کائنة فی الظهور و ان کانت ذاته علی التفصیل مجهولا و من المعلوم انه کسائر الحقایق من اقسام الممکنات و هو جل ذکره منزه عنه فالمعنی انه جل ذکره یهتدی به و ینجلی بارشاده ظلمات الجهل و لو بوسائط کما ان النور کذلک

انجام: فنبه عز و جل علی ان ما ینزله فی من جعله نورا فی زمان نزول الآیات اذا جعل له مثلا او انزل فیه آیة فلیس علی ما انزل فی الذین خلوا من قبل و فی الأحکام او المواعظ ... الحسن و الحسین و اولادهما من ولد الحسین ... آمین رب العالمین.

چاپ: ایران، سنگی، ۱۳۱۹، جانمازی، ۱۵۲ص

[دنا ۱۱۳/۳ (۷ نسخه)؛ الذریعة ۳۳۴/۴؛ ریحانة الادب ۳۵۸/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۱۷گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۲۲ – ۱۰۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۳۶/۴

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین بن علی رشتی همدانی، تا: ۱۳۱۴ق؛ دارای تقریظی که این جمله آغاز گشته: «الحمد لله المتجلی بحججه لعقول العارفین»؛ کاغذ: حنایی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۳۷۰]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۱۴۸/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلیس علی ما انزل فی الذین خلوا من قبل و فی الاحکام او المواعظ

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی شریف، اصفهانی رهنائی، تا: پنج‌شنبه ۱ ذیقعده ۱۳۱۵ق؛ در انجام نسخه جهت مقابله چنین آمده: «و بعد مخفی نماند که بحمدالله و المنة نسخه تام تمامی بدست آمده و این نسخه را تمام نموده و ثانیاً هم مقابله شد امید است که ان شاء الله تعالی اصح و اتم نسخ بوده باشد بتاریخ یک‌شنبه ۴ ذیقعده سنه ۱۳۱۵»، محشی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: چرم قرمز، ۲۵گ (۱۳۲– ۱۵۶)، ۲۰ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ – ۲۱۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۷۴ ض

بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱

کا: عبدالغنی اهری، بی تا [میراث شهاب: س۶ش۱ – ۱۱۲]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۲۸۵/۳

آغاز: الحمد لله المتجلی بحججه لعقول العارفین فتحلی أفئدتهم بأنوار الیقین المحتجب بظلام الجهالة من أوهام الغافلین؛ **انجام:** شجرة أصلها ... و أغصانها التنزیل و اوراقها التأویل

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳گ (۲۶۵پ–۲۸۷پ)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲۴ – ۷۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۰/۵

خط: نستعلیق، کا: خاکمردانی خوئی، بی‌تا؛ سر آغاز رساله در این نسخه جز نسخه‌های دیگر است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۱۱۳پ–۱۲۹ر)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲۷ – ۳۹۰]

● **تفسیر آیه نور** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye nūr

شریعتمدار، محمد علی بن اسدالله، ق۱۴ قمری

šarī'atmadār, mohammad 'alī ebn-e asad-ol-lāh (- 20c)

تاریخ تألیف: ۳ صفر ۱۳۳۳ق

این تفسیر نسبتاً مفصل در چهارده «فصل» تنظیم شده است با دیباچه‌ای عربی برای بیشتر فصل‌ها که به‌صورت مجالسی برای واعظان و منبریان نگاشته می‌شود. در این کتاب روایات مناسب در هر فصل نقل شده و در پایان فصل‌ها اشاره به واقعه کربلا و شهادت حضرت امام حسین (ع) می‌شود.
[دنا ۱۱۳/۳]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: الحمدلله الذی هدانا الی مسالک شرائع الاسلام و نور مدارکه بجواهر الکلام ... چنین گوید این مذنب جانی و اسیر فانی
خط: نستعلیق، کا: مهدی بن احمد معلم خمامی مقیم انزلی، تا: جمعه ۲۶ شعبان ۱۳۳۳ق؛ نسخه را مؤلف خوانده و مطالب بسیاری بر آن افزوده است؛ جلد: پارچه مشکی، ۲۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ - ۵۶]

کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۳۲مشهد

همان نسخه بالا [ف: ۱۶۷]

● تفسیر آیة النور (رساله فی) / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr (r.-un fī)

سید صدر، ابوالقاسم

seyyed sadr, ab-ol-qāsem

رساله مختصری در تفسیر و تبیین آیه نور «الله نور السموات و الارض ...» که به مذاق فلسفی و عرفانی نگاشته شده و در آن از آراء و عقاید عرفانی و حکمی استفاده شایان شده است.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۹/۱

آغاز: بسمله قال السید الصدر فی رسالة المسماة بالوجود فی معرفة المعبود فی تفسیر قوله تعالی الله نور السموات و الارض الی آخر الآیة و انا لخصته؛ **انجام:** و الاقرار بالعجز من التاویل فیما یخالف ظاهر الشرع اولی من التاویل و هذا هو طریق الاحتیاط و سبیل النجاة اللهم اجعلنا مع ائمتنا فی الدنیا و الاخرة
خط: شکسته نستعلیق، کا: کلبعلی مرندی، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۰گ، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۳۵۲]

● تفسیر آیة النور / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-in nūr

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۵۰/۳۱

آغاز: فی قوله تعالی الله نور السماوات والارض الی آخره بحثان ... فالله اسم للذات و النور اسم منه أسماء الصفات؛ **انجام:** فیعلم کیفیة الهدایة لمن یشاء بضرب المثل.

آیه مبارکه «الله نور السماوات و الارض» را در دو بحث تفسیر می‌کند: اول از حیث لفظ و اعراب، دوم از حیث حقیقت و معنی. در قسمت دوم رساله، آیه از نظر عرفانی تفسیر شده است؛ خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمود متطبب تولمی گیلانی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: مخمل قرمز، ۳گ (۲۲۶پ-۲۲۸ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۲ - ۲۳۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۵/۵

آغاز: سبحانک اللهم یا منور مشکوة القوة النظریة بانوار مصابیح الفکر و الرویة و نحمدک یا هادی السالکین من البریة ... و بعد فهذا نبذ من درر استترت تحت العبارات المعجزات و الاستعارات الشایقات و هی ما اوله قوله الله نور السموات قد ابرزته بالتفکر فیها و فیها افادة المحققون و المدققون فی الآیات البینات؛ **انجام:** و تلالات الکواکب الدریة علی البریة و اشرقت النجوم السماویة لاهتداء الضالین البریة و الحمد لله لولیه و الصلوة علی خیر نبیه و السلام علی من استمسک بجنابه من آله و اصحابه.
به درخواست اهل کاشان تصنیف شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: اوائل رمضان ۱۰۵۹ق، جا: حیدر آباد؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۸ص (۵۳ - ۷۰)، ۱۷ سطر (۵×۱۳)، اندازه: ۱۰/۸×۱۸/۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۲۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸/۱۷

آغاز: بسمله، سبحانک اللهم یا منور مشکاة القوة النظریة بانوار مصابیح الفکر و الرویة؛ **انجام:** معقولاً کان او محسوساً ظاهراً او خفیاً جعلنا الله من المهذبین بحق محمد و آله الطاهرین.
نسخه‌ای دیگر از رساله بالا؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۷×۱۹، اندازه: ۷/۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۱۳۵]

۴. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۷/۶

آغاز: هو الله و لاسواه بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین. الحمد لله رب العالمین؛ **انجام:** تم الحدود و صلی الله علی محمد و آله کتبه الحقیر الخاطی ابن محمد المهدی الحسینی ابوالقاسم ... فی اواسط شهر محرم الحرام من شهور سنه ۱۱۲۳
برای دانشمندی محمد نام و در سه مقام: مفردات و مرکبات و توضیح معنی و مراد آیه، ساخته شده؛ خط: تحریری، کا: ابوالقاسم بن محمد مهدی حسینی، تا: نیمه ذیحجه ۱۱۲۲ق؛ ۸ص (۱۴۶-۱۵۳)، ۲۰-۲۱ سطر (۸×۸/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۳۵۳]

۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۷/۵

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به ثقتی سبحانک اللهم یا منور مشکوة القوة النظریه بانوار مصابیح؛ **انجام:** جعلنا الله المهتدین بحق محمد و آله الطیبین الطاهرین (به خط دیگر نوشته شده: «کتبه بالاضطرار ابوالقاسم بن محمد مهدی الحسینی فی منصف شهر ذی حجه سنه اثنان عشرین و الف مائه سنه ۱۱۲۲ تم بالخیر و السعاده و الاقبال»)

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۲۲ق؛ ۳ص (۱۴۴-۱۴۶)، ۲۰-۲۱ سطر (۸×۹)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۳۵۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۴۷/۱۱

آغاز: الله نور السموات ... النور یطلق علی کیفیته

خط: نستعلیق، کا: ملا محمد حسین نوری، تا: ۱۱۲۹ق [ف:۵-۲۶۷]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۰۸/۱۲

از اصل الاصول نعیمای طالقانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۵۸ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۱۶ - ۱۴۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۷۰/۵

حدیث امام باقر (ع) در تفسیر آیه نور؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد امین بن محمد سعید، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۴۶پ-۴۷پ)، ۱۳-۱۹سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۳×۱۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۹۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۲۰/۴-طباطبائی

آغاز: تنویر مشرقی اعلم ان المحققین ذکروا من الشواهد الداله علی هذا المطلب آیة النور فنذکر هامع ا قالوا؛ **انجام:** و قوله یهدی الله لنوره ای لنوره العقلی و یکون المراد من النور الاول هذا تمت بالخیر. ۱۲۱۹

بخشی از کتابی (گویا شواهد الربوبیه یا اسرار الایات) است؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد رحیم بن محمد بن محمد علی طالقانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج قرمز، ۱گ (۱۳ر متن و حاشیه)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۳۰۱]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۱۵/۳۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی خلق کل شیء بامره و قدر مقادیر کلشیء بقوله

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۸۴ر-۱۹۳پ)، ۱۹ سطر [ف: ۹ - ۱۷۷]

۱۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۱۲۳/۴

آغاز: اعلم ان الکلام فی هذه الایة مرتب علی فصول ... اعلم ان لفظ نور موضوع فی اللغة لهذه الکیفیة الفائضة عن الشمس و القمر؛ **انجام:** و الجواب لان النساء لسن من اهل التجارات و الجمالات المسألة التاسعة

تفسیر فلسفی - عرفانی است از اهل سنت با رد و ایراد در بعضی از مسائل و پاسخ بعضی شبهات غیر اسلامی و نقل پاره‌ای از گفته‌های غزالی، مشتمل بر چند «فصل» که این عناوین در نسخه آمده است: فصل ۱. فی اطلاق اسم النور علی الله تعالی، فصل ۲. تفسیر «ان لله سبعین حجابا من نور و ظلمة»، فصل ۳. شرح کیفیة التمثیل، فصل ۴. بقیة المباحث المتعلقة بالایة؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۱۱۳پ-۱۲۲پ)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۸۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۳۴/۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۵۲]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۴

آغاز: بسمله، قال الاستاد روح الله روحه الذی یخطر بالخاطر الفاتر فی تفسیر الآیة الکریمة و هی؛ **انجام:** الآیة. لم یجعل المشبه به یلی الکاف.

تفسیری است کوتاه از آیه شریفه نور که ظاهرا تقریر درس استاد نویسنده همراه با نقطه نظرات خود مؤلف است؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۰۵پ-۱۰۶پ)، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [رایانه]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۸۰ ض

بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● تفسیر آیه نور / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye nūr

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۷۴

از شیخ جعفر، جنبه عرفانی دارد و از کشاف زمخشری نقل قول دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [د.ث. مجلس]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۴۹/۳

آغاز: بسمله، قوله تعالی الله نور السموات و الارض ... سخن و کلام این است که اول جوهری و اول مخلوقی که خداوند عز و علا آفرید وجود پاک محمد (ص) بود و آن بزرگوار با سایر ائمه اطهار یک نور و یک طینت بودند؛ **انجام:** بعد نظر دیگر فرمودند خود را در همان صحرای قفر دیدیم.

خط: نسخ، کا: نوروز علی بن ملا علی میقانی، تا: دوشنبه ۱۲ جمادی الاول ۱۲۸۰ق؛ مصدر است به ابیاتی در مدح امیرمؤمنان علیه السلام از مشتاق و دیگران و مذیل است به اشعاری از دیوان وفائی، مناجات حضرت سجاد علیه السلام، دعای مقاتل سلیمان، دعاهای مختلف و شرح اسماء حسنی و سایر متفرقات؛ واقف: غیاثی، بهمن ۱۳۳۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۵ - ۴۲۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۲۵

آغاز: الله نور السموات و الأرض مثل نوره کمشکوة ... و الله بکل شیء علیم این آیه کریمه از آیات متشابهه است و در تأویل آن وجوه بسیار گفته اند اما ظاهر لفظ آیه آن است که حق تعالی نور دهنده آسمانها و زمین است به نور وجود و علم و هدایت و انوار ظاهره از کواکب و غیر آنها؛ **انجام:** کان نظره علیها بعین الکثره و ذلک ما کان الا طرفة عین و لهذا رجع الی الوحدة الحقیقة و تاب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: سید محمد رضا سادات اخوی، فروردین ۱۳۷۹؛ کاغذ: شکری آهاری، جلد: تیماج مشکی، ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۱۰۱]

۴. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میرزا عبدالعظیم خان قریب

گرکانی؛ شماره نسخه:۱۳۴/۱۰

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۵ - ۶۴۴]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷۸/۶

آغاز: استخراج میر تقی انجو هر اسمی سه مرتبه بر میاید اول از زبر دوم از بینات سیم از مجموع وزبر و بینات؛ **انجام:** و النقی و العسکری و المهدی الهدی ۷۴۰

تأویل این آیه است به حساب جمل به نام پیامبر و امامان؛ بی کا، بی تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۴گ (۷۰پ-۷۳پ)، ۱۳ سطر (۵×۹)، اندازه: ۱۱×۱۳سم [ف: ۱۴ - ۳۸۲۴]

۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۹۳/۲

آغاز: الله نور السموات ... نور آسمانها و زمینهاست.نور نامیست از نامهای حق سبحانه و تعالی.گویند: خدا را نور توان گفت ولی روشنی نتوان گفت؛ **انجام:** و حسان ثابت که مداح اثل بیت محمد بود اذن یافته بیتی چند در این باب گفت از آن جمله اینست:فقال له قم یا علی فاننی ×× رضیتک من بعدی اماما و هدایاً تفیر کوتاهی و روانی است بر آیه نور، این تفسیر از آخر ناتمام مانده است؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۳۳پ - ۱۳۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [میراث اسلامی: دفتر دهم - ۷۶۹]

۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۴۱۱/۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بباید دانست که تفسیر آیه مبارکه نور از مشکلات امور و از صعوبات علوم است و در تفاسیر معتبره مشهوره ... در این رساله وجیزه اولاد و تفسیر از تفاسیر مشهوره؛ **انجام:** در بیان آنکه ائمه طاهرین صلوات الله علیهم اجمعین انوارالله اند و چون تعرض ذکر آن اخبار ... همین جمله که ایراد شده کافی باشد و الله اعلم ... هذا ما تیسر تفسیره علی آیة النور ... لبعض مطاویها علی رسم العجاله

در تفسیر آیه نور که در ابتدا دو تفسیر از تفاسیر مشهوره را به اضافه آنچه میسور بود از تتمیم و ترمیم آورده و بعد از آن بعضی از مقالات مفسرین و علما را با ترجمه آن ایراد نموده و سپس تفسیر خاصی که از مفاد روایات اهل بیت برداشت میشود با ذکر چند حدیث از احادیث متعلقه به آیه آورده است؛ خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج زعفرانی، ۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۵۵ ض

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۵/۱۱

بنام غزالی؛ بی کا، بی تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۲۳ص (۱۲۰-۱۴۲)، اندازه: ۹×۱۵سم [سنا: ف: ۱ - ۱۴۴]

● **تفسیر آیة «واتل علیهم نبأ ابراهیم اذ قال لأبیه و قومه ما تعبدون»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa-tlu ‘alay-him naba’-a ibrāhīm iḏ qāl-a li-’abī-hi wa qawm-i-hī mā ta‘budūn»

تفسیر آیه ۶۹ و ۷۰ سوره شعراء

[دنا ۱۱۴/۳]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۴۶۵/۳۳

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: مرحوم ابراهیم بن فتح الله شریف حسینی، ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج سوخت با شمسه، ۳ص (۱۹۸-۲۰۰)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۲۴۰]

● **تفسیر آیة «وادعوا شهدآئکم»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa-d‘ū šuhadā’-a-kum»

این رساله در واقع حاشیه ای بر تفسیر کشاف است که چون صاحب کشاف تفسیری بر آیه ۲۲ از سوره بقره «..و ادعوکم شهدائکم من دون الله ان کنتم صادقین»دارد که مؤلف این تفسیر را نپسندیده و برای رد آن ابتدا آیه را به نظر خود تفسیر میکند و سپس در چهار بخش به نقل و نقد کلام زمخشری در کشاف میپردازد که در واقع نقد فخر رازی و قاضی بیضاوی هم هست که نظر زمخشری را قبول کرده اند.

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم استفتح و بحمده استنجح و بالصلوة علی رسوله استنمح و بعد فهذه رسالة فی تفسیر قوله تعالی وادعوا شهدائکم ...

انجام: و لا یخفی علیك ان هذا معنی لا قرینة تحوجنا الیه فلا یجوز حمل النظم علیه و الحمدلله اولا و آخرا و باطنا و ظاهرا و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین

چاپ: آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ش، با تصحیح محمد رصافی

[فهرست آستان قدس ۴۱۹/۴]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ ۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۱۹]

← تفسیر آیه «و إذا ابتلی ... »> إثبات عصمة الأنبیاء و الائمة الطاهرین

← تفسیر آیة «و اذابتلی ابراهیم ربه بکلمات»> امامة الظالم

● **تفسیر آیة «و اذ أخذ ربک ... »** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa iḏ ’axaḏ-a rabb-uk ... »

بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ - ۱۱۲۱ قمری

bahrānī, soleymān ebn-e ‘abd-ol-lāh (1665 - 1710)

در چگونگی شهادت بربویت حقتعالی در عالم ذر و بیان اختلاف مفسرین در آیه «و اذ أخذ ربک من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم»[سورة الأعراف: ۱۷۲] و گفتار علمای کلام در این موضوع.
[دنا ۱۱۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۵۷۸/۳

آغاز: و اذا أخذ ربک من بنی آدم.. اختلف اهل التفسیر فی معنی الایة و فی کیفیة هذا الأخذ و السؤال و الاشهاد؛ **انجام:** هذا ما جری به القلم و سنح للبال مع توفر العوائق و کثرة الأشغال و الحمدلله الذی هدانا لهذا..

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۳، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۸۶پ–۸۸پ)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱۹ – ۳۸۷]

● **تفسیر آیة «و إذ أخذ ربک من بنی آدم من ظهورهم»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa iḏ axaḏ-a rabb-uk-a min banī ādam-a min ẕuhūr-i-him»

رساله‌ای است کوتاه در تفسیر آیه شریفه «و اذ اخذ ربک من بنی آدم من ظهور هم ذریتهم و اشهدهم علی انفسهم لست بربک قالوا بلی ...» (سوره اعراف، ۱۷۲). ۱۲ مسئله را با عناوین «قولک، الجواب»، مطرح ساخته است. مؤلف از اهل سنت است و از محمد بن علی ترمذی حکیم (– ۲۵۵ق) نقل نموده است. به قرینه برگ ۱۸ و ۱۳۵ ممکن است مؤلف این رساله همان معین الدین محمد بن عبد الرحیم ایجی (– ۹۰۵ق) باشد.
[دنا ۱۱۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۳۸/۵

آغاز: قال الله تعالی (و اذ اخذ ربک من بنی آدم ...) فیها اثنی عشرط مسئلة عویصة منها ان یقال این اخذ هذا المیثاق قال بان عباس ببطن نعمان؛ **انجام:** فلا یستعبد ان الحجر الاسود ارسله الله تعالی من الجنة الی الارض کما هبط آدم و هذا آخر ما ادرنا ایراده من الاسئلة و اجوبتها و الحمد لله حق حمده.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۹؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۶۳–۶۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۲ – ۳۸۱]

● **تفسیر آیة «و اذ انجیناکم من آل فرعون ...»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa iḏ anjaynā-kum min āl-i fir'awn ...»

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۳۸عکسی

نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض ۲۱۵۰۹ [در فهرست آستان قدست این رساله به تفکیک معرفی نشده است]؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ – ۳۹۲]

● **تفسیر آیة «و اذ بوأنا لابراهیم مکان البیت ... »** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa iḏ bawwa'nā li-ibrāhīm-a makān-al bayt ... »

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۶۲عکسی

نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی [صفایی خوانساری]، بی‌تا؛ مصحح، محشی، رکابه نوسی دارد؛ ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ – ۳۹۶]

● **تفسیر آیه «و اذکروا الله فی ایام معدودات» و جواب دو سؤال در مورد کثرت وسوسه** / تفسیر / عربی

tafsīr-e āye-ye «wa-ḏkuru-l lāh-a fī ayyām-in ma'dūdāt» va javāb-e do so'āl dar mowred-e kasrat-e vasvase

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ – ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

تفسیر آیه ۲۰۳ سوره بقره.
[دنا ۱۱۵/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۷۸/۲

آغاز: بسمله ... اما بعد فیقول العبد الاثیم و الفانی الرمیم محمد بن کریم انه امرنی واحد؛ **انجام:** و قد حصل الی الفراغ من تسوید هذه الاوراق.

خط: نسخ، کا: محمود بن غلامعلی اصفهانی، تا: یک‌شنبه ۱۶ جمادی الثانی ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با کاغذ قرمز، ۳۵گ (۵۳–۸۷)، ۱۵و۱۷ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۸۸۳]

● **تفسیر آیه «و اسبغ علیکم نعمه ...»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «wa asbaġa 'alay-kum ni'am-a-h ... »

تفسیر آیه ۲۰ سوره لقمان، به نقل ازامالی شیخ طوسی.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۲۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲ص (۳۵–۳۶) [مختصر ف: ۱۸۶]

● **تفسیر آیة «و استشهدوا شهیدین من رجالکم»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa-stašhidū šahīdayn-i min rijāl-i-kum»

طباطبائی، مرتضی، ق۱۳ قمری

tabātabā'īī, mortazā (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۰ق

تفسیر آیه شریفه «و استشهدوا شهیدین من رجالکم» (سوره بقره، آیه ۲۸۲) در خصوص مسأله استشهاد است که با استفاده از دیدگاه‌های برخی مفسران نگارش یافته است. بنا بر نظر مرحوم آقا بزرگ تهرانی، این رساله به سال ۱۲۴۰ق تحریر گردیده است. آن مرحوم مؤلف را همان سید مرتضی طباطبایی ثبت نموده است، لیکن چون این رساله در ضمن آثار سید محمد بن عبدالکریم طباطبایی آمده است، ممکن است از آثار آن مرحوم باشد و رساله یاد شده در الذریعة غیر از این رساله بوده باشد. چنانچه برخی فهرست‌نگاران نیز چنین احتمال داده‌اند. (سید محمود مرعشی)

آغاز: مسئلة مشهورة بین المفسرین فی تفسیر قوله تعالی (و استشهدوا شهیدین من رجالکم فإن لم یکونا رجلین ...) و هو علی قرائة الأکثرین و هی ...

انجام: لا یخفی أنه علی هذا الوجه أیضاً یمکن حمل الضیاع علی ما یشمل الضیاع بالاشتباه و الغلط کما ذکرنا ... لدفع الإشکال فتأمل.

[دنا ۱۱۵/۳؛ الذریعة: ۳۲۴/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۹۷/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۹ق؛ محشی با نشان «ح»؛ کاغذ: فرنگی، ۴گ (۱۱۲پ-۱۱۵پ)، ۱۷ سطر (۱۴/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۹۷۵]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۳۲/۴

آغاز: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۱۴پ-۱۷ر)؛ ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۹۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱/۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۴۳]

● **تفسیر آیه «و الذین فی اموالهم حق ...»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «wa-l laḏīn-a fī amwāl-i-him ḥaqq-un ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۴۵

به نقل از خلاصة المنهج کاشانی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر اراسنجی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۵۷) [مختصر ف: - ۱۸۶]

● **تفسیر آیه «والذین لایشهدون الزور»** / تفسیر

tafsīr-e āye-ye « wa-l laḏīn-a lā-yašhadūn-az zzūr»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۴/۳

خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، کا: کلب علی بن جواد کاظمی، تا: با تاریخ ۱۰۷۲ق، کاغذ: نخودی نازک آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۱پ)، اندازه: ۱۴/۹×۲۵/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۸۱]

● **تفسیر آیه «و الذین هم عن اللغو معرضون»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «wa-l laḏīn-a hum ʻan-il laġw-i muʻriḍūn»

به نقل از خلاصة المنهج کاشانی

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۳۲

خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر اراسنجی، تا: قرن ۱۲؛ ۱ص (۴۲) [مختصر ف: - ۱۸۶]

● **تفسیر آیة «و اما الذین کفروا فیقولون ماذا اراد الله بهذا مثلاً»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa amma-l laḏīn-a kafarū fa-yaqūlūn-a māḏā arād-al lāh-u bi-hāḏā maṯal-an»

در تفسیر آیه مذکور که برای ارسال به نزد بزرگی نگاشته شده و در آن گفته‌های ابی السعود را در تفسیر آیه مذکور شرح می‌دهد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶/۳۰۰-۲/۱۲۰

آغاز: سبحان من تفرد بوجوب الوجود و توحد و تعالی بان لایستحی عما یقول المنافقون فی ضروب الامثال و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد المبعوث ... اما بعد لما کان علم التفسیر بین سایر العلوم العقلیه و النقلیة أجل قدراً؛ **انجام:** یقولون علی لایعلمون حسبما یقتضیه ظاهر قرینه الخ لکنه ان تأمل المتأمل کلامهما فهم ان مآل کلامهما واحد کما لایخفی فافهم و کن علی الحق المبین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با نشان «منه»؛ ۴گ، ۱۵ سطر [ف: ۲ - ۹۶۸]

● **تفسیر آیة «و ان الله لیس بظلام للعبید»** / تفسیر

tafsīr-u āyat-i «wa anna-l lāh-a lays-a bi-ẓallām-in li-l-ʻabīd»

توجیه کوتاهی است بدون ذکر ماخذ برای استعمال صیغه مبالغه در این آیه شریفه.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴/۳-طباطبائی

خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد ربیع (یا حاج ربیع) اشتهاردی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱گ (۱۴۹)، اندازه: ۱×۱۰سم [ف: ۲۲ – ۳۴۰]

● **تفسیر آیة «و ان تعدوا نعمة الله لاتحصوها»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa in taʻuddū niʻmat-al lāh-i lā-tuḥṣūhā»

خواجوئی، محمد اسماعیل بن حسین، - ۱۱۷۳ قمری

xājū'ī, mohammad esmāʻīl ebn-e hoseyn (- 1760)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۰۶/۲۶

خط: نسخ، کا: محمد کاظم پسر میرزا محمد، تا: ۱۲۷۴ق، جا: اصفهان، مدرسه جده؛ ۱ص (۲۷۴پ) [ف: ۵ – ۳۰۶]

● **تفسیر آیة «و انزل من السماء ماء»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa anzal-a min-as samā'-i mā'-an»

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۳۹

خط: مختلف، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق [الفبائی: ۱۳۴]

● **تفسیر آیة «و ان کنتم فی ریب مما نزلنا»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u āyat-i «wa in kuntum fī rayb-in mimmā nazzalnā»

شیرازی، مظفرالدین علی بن محمد، - ۹۲۲ قمری

šīrāzī, mozaffar-od-dīn ʻalī ebn-e mohammad (- 1517)

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۱۹/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، قطع: رقعی [ف: – ۳۱۱]

● **تفسیر آیة «و ان کنتم فی ریب مما نزلنا»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa in kuntum fī rayb-in mimmā nazzalnā»

شیخ بهائی، محمد بن حسین، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری

šeyx-e bahā'ī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

تفسیر آیه **۲۳** سوره بقره، گویا از شیخ بهائی به نام یک پادشاه (نامش در نسخه سفید مانده) در آن تفتازانی و طیبی یاد شده است در کشکول بهائی چنین چیزی هم هست، در پایان بندی است از تفسیر رازی در همین باره.

[دنا ۱۱۶/۳؛ ریحانة الادب ۳۰۱/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۸۹/۹

آغاز: قال صاحب الکشاف عند تفسیر قول الله عزوجل «و إن کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فأتوا بسورة من مثله» من مثله متعلق بسورة صفة لها أی سورة کائنة من مثله و الضمیر؛ **انجام:** و التجنب عن العناد و الاعتساف فلعمری أن الغور فیه لعمیق و أن المسلک إلیه الدقیق والله المستعان

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۳گ (۲۴–۲۶)، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۸/۵سم [ف: ۳۱ – ۶۸۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۲۴

آغاز: بسمله، الحمد الله الذی اطلع انوار القرآن فانار اعیان الاکوان

خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱گ (۷۱ ر و پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۳۳۹]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۲۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۱۷۴]

● **تفسیر آیة «و ان کنتم فی ریب مما نزلنا»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa in kuntum fī rayb-in mimmā nazzalnā»

لاهیجانی، محمد مهدی بن احمد، ق۱۳ قمری

lāhījānī, mohammad mahdī ebn-e ahmad (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۵ق؛ محل تألیف: مدرسه نیماورد

رساله‌ای در تفسیر آیه **۲۳** سوره بقره.

[دنا ۱۱۶/۳]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۶۸/۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ [نشریه: ۷ – ۲۲۶]

● **تفسیر آیة «و ان کنتم فی ریب مما نزلنا»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa in kuntum fī rayb-in mimmā nazzalnā»

تفسیر و شرح ادبی است درباره متعلق جمله «من مثله» در آیه «و ان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فأتوا بسورة من مثله» (سورة البقرة: ۲۳) و حل اشکالاتی که در این متعلق گفته‌اند. در این

رساله بیشتر مسائلی نحوی مطرح شده و به گفته زمخشری در کشاف نظر دارد.
[دنا ۱۱۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۴۰/۲
آغاز: الحمد لله أطلع أنوار الفرقان فأنوار الأکوان و أظهار ببدایع البیان قواطع البرهان فأضاء صحایف الزمان؛ **انجام:** فلعمری ان الغور فیه لعمیق و ان السلك الیه لرقیق و الله السمتعان و علیه الکتکلان و الحمد لله رب العالمین.
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد مهدی هرندی قهپائی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۲۶پ-۳۲ر)، اندازه: ۹×۲۰سم [ف: ۲۴ - ۲۰۳]

● **تفسیر آیة «و ان من شیعته لابراهیم»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa inna min šī'at-i-hī la-ibrāhīm»
به نقل ابوعلی طبرسی (شاید از مجمع البیان)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۴۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳ص (۹۸-۱۰۰) [مختصر ف:۱۸۶]

● **تفسیر آیة «و اوحی ربك الی النحل»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa awḥā rabb-uk-a ila-n naḥl»
گوهر قراجه داغی، حسن بن علی، - ۱۲۶۶ قمری
gohar qarāje dāqī, hasan ebn-e 'alī (- 1850)
تفسیر مختصری است بر آیه ۶۸ سوره نحل که مراد از نحل را در آیه شریفه به ائمه هدی علیهم السلام تأویل کرده است.
[دنا ۱۱۶/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۲۹/۶ و عکس ۲۱۸۰/۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول ... ان هذه کلمات اقتبستها من مصابیح مشکاة الهدایة فی تأویل قوله تعالی؛ **انجام:** ان الجبال هم العرب والشجر هم العجم و مما یعرشون هم الموالی العبید.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۴گ (۵۸ر-۶۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۹] و [عکسی ف: ۶ - ۲۲۷]

● **تفسیر آیة «و اوحینا الی موسی ان اضرب بعصاك البحر»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa awḥaynā ilā mūsā an iḍrib bi-'aṣā-k-al baḥr»
تفسیر آیه ۶۳ سوره الشعراء است. نویسنده در آغاز از تفسیر قاضی بیضاوی و سپس از «بعض فضلاء زمان خود» نقل و آنگاه نظر خود را می‌آورد. این گفتار حاشیه‌ای نیز دارد که با همان قلم و گویا از همین نویسنده است.
[دنا ۱۱۶/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۰۲/۲
خط: نستعلیق ترک، کا: محمد بن نظر مدعو به ملازاده، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۱۶-۲۷)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۷۹۱]

● **تفسیر آیة «و ترکهم فی ظلمات لایبصرون»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa taraka-hum fī ẓulumāt-in lā-yubṣirūn»
تفسیر آیه ۱۷ سوره بقره، به روایت شیخ صدوق از امام رضا (ع) از عیون اخبار الرضا.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۶۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۵۳۲) [مختصر ف: - ۱۸۶]

● **تفسیر آیة «و تری الجبال تحسبها جامدة»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u āyat-i «wa tara-l jībāl-a taḥsabu-hā jāmida»
؟ میرزا بابا شیرازی، ابوالقاسم بن عبد النبی، ۱۲۱۲؟ - ۱۲۸۶ قمری
mīrzā bābā šīrāzī, ab-ol-qāsem ebn-e 'abd-on-nabī (1798 - 1870)
تاریخ تألیف: بین سنوات ۱۲۵۲ تا ذیحجه ۱۲۵۶ق
رساله‌ای کوتاه در تفسیر آیة «و تری الجبال تحسبها جامدة و هی تمر مر السحاب» که در دو منظر و بر دو مذاق حکمی و عرفانی نوشته شده است. در چند جا به اشعار عرفانی قطب الدین ذهبی نیریزی استشهاد شده است. دکتر اسدالله خاوری در شرح تألیفات او این رساله را از ذهبی دانسته و رساله در زمان حکومت برادر کوچك محمد شاه غازی (فریدون میرزا) بین سال‌های ۱۲۵۲ تا ذیحجه ۱۲۵۶ بوده است.
آغاز: بسمله الحمدلله المتجلی لخلقه بخلقه و الظاهر لقلوبهم بحجیته و الصلاة و السلام علی مدینة علمه و عیبة حکمته محمد المصطفی و آله اولی الولایة و الاصطفاء الذین هم خزان وحیه
انجام: هرچه گویم عشق را شرح و بیان - چون بعشق ایم خجل باشم از آن. و هذا آخرما اردنا ایراده فی تفسیر الآیة المبارکة خذها وصنها من غیر اهل الله و کن من الشاکرین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین.
چاپ: با تصحیح علی حبیب اللهی و عبدالکریم کیوانژاد، آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و

تابستان ۱۳۸۶ش

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۷۲/۴

آغاز و انجام: برابر

در فهرست ناشناس آمده و با عنوان «شرح اسرار الآیة الفرقانیة فی جواب بعض السلاطین ... فی المملکة السلیمانیة»؛ خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ ۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۳ - ۱۱۴۸]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۷۹۹/۶

در فهرست به احتمال از ذهبی دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: بغلی [رشت و همدان: ف: - ۱۴۵۱]

● **تفسیر آیة «و تری الجبال تحسبها جامدة»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa tara-l jībāl-a taḥsabu-hā jāmida»

زواره ای اصفهانی، حسین بن مرتضی، ق۱۳ قمری

zavvāre-ī esfahānī, hoseyn ebn-e morteza (- 19c)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۲۶۸ق

مؤلف سه وجه در تفسیر این آیه شریفه احتمال داده است با استفاده از بعضی ادله کلامی و فلسفی و توضیحاتی نیکو در حواشی.

[دنا ۱۱۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۵۵/۳

آغاز: الحمد لله الذی خلق الانسان من طین ثم جعله فی قرار مکین ثم صیره الی ما قال فتبارک الله احسن الخالقین؛ **انجام:** حتی لا اظن ان یکون فیها آیة مناسبة لتلک الایة الا ذکرتها. و الحمد لله اولا و آخرا مصلیا مسلما

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی،۵گ(۱۳ر-۱۷ر)،اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۲۷-۲۷۰]

● **تفسیر آیة «و تری الجبال تحسبها جامدة»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa tara-l jībāl-a taḥsabu-hā jāmida»

تفسیر آیه ۸۸ سوره نمل

[دنا ۱۱۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۸/۲-ف

بی‌کا، تا: ۱۲۸۱ق، جلد: تیماج، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۲]

● **تفسیر آیة «و حمله و فصاله ثلاثون شهرا»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa ḥaml-u-hū wa fiṣāl-u-hū ṯalāṯūn-a šahr-an»

تفسیر آیه ۱۵ سوره احقاف. بخشی از تفسیر امام فخر رازی و ظاهراً از تفسیر کبیر اوست.

[دنا ۱۱۶/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲/۵-طباطبائی

آغاز: قال المحقق ... دلالة الایه علی ان اقل مدة الحمل سته اشهر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترکی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۳۴)، اندازه: ۱۴/۵×۲۴سم [ف: ۲۲ - ۵۹]

● **تفسیر آیه «و السابقون الاولون»** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «wa-s sābiqūn-al awwalūn»

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

در این رساله از اینکه مراد سابقین در آیه کریمه «و السابقون الاولون من المهاجرین والانصار» کیست، بحث می‌شود و ردی است بر سنیان که از آیه استدلال کرده‌اند بر نیکی و بزرگی ابوبکر و عمر و عثمان و طلحه و زبیر و اشباه ایشان.

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... حق تعالی می‌فرماید و السابقون الاولون ... یعنی سبقت گیرندگان پیشینیان از هجرت کنندگان

انجام: بنحوی که برای منصف راه شبهه نماند و اگر خواهند با آنها رجوع کنند و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم.

[الذریعه ۳۲۷/۴ شماره ۱۳۸۳؛ دنا ۱۱۶/۳ (۸ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۱۶۰/۱]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۹۲/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۲۴پ-۱۲۹پ)، ۱۱ سطر، اندازه: ۹×۱۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۴]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۲۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۵۰پ-۵۳ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۴]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۸/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۹۹ر-۱۰۱ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۴]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۲۰/۶

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن حاج عبدالله، تا: ۱۱۲۶ق؛ مصحح؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ آبی عطف تیماج قرمز، ۳ص (۱۲۱-۱۲۳)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۵-۱۶۴۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۶۹/۶
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۱۴]

۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۷۹/۱۴
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: ۲۶ رمضان ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۴۷پ-۱۵۱ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۲۸]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۷/۲۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۹۵ر-۱۹۷ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۱۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۸۰/۳
انجام: . که چون ابوبکر خلیفه شد شما او را قادر و جاجر دانستید و من که متولی امر شدم باز مرا.
خط: نستعلیق، کا: محمد سعید بن محمد شفیع لاهیجانی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: پارچه‌ای مشکی، ۴گ (۲۰پ-۲۳پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۰ - ۵۵]

۸. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۷/۳۱
کا:زین العابدین گلپایگانی،بی‌تا؛جلد:تیماج قهوه‌ای،۳گ (۳۳۰ر-۳۳۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۱۳]

● تفسیر آیة «و سارعوا الی مغفرة من ربکم»= الجنة و النار / کلام و اعتقادات / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa sāri‘ū ilā maġfirat-in min rabb-i-kum»= al-janna wa-n nār

تفسیر آیه ۱۳۳ آل عمران، از دانشمندی شیعی، بیشتر درباره اینکه جهنم و بهشت در کجایند. در پایان از «اللآلی المنثورة» نقل می‌کند.
[دنا ۱۱۷/۳؛ الذریعه ۱۶۴/۵ الجنة و النار]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۲۴/۱۰
آغاز: الحمدلله و الصلاة علی من اصطفی. و بعد، لقد ظهر من الآیات و الاخبار المتواترة أن الجنة و النار مخلوقتان. و ذهب الیه جمهور المسلمین. الا طائفة قلیلة من المعتزلة، و من الفرقة الناجیة السید المرتضی؛ **انجام:** کتب من کتاب «اللئالی المنثورة فی شرح العضلات من الاخبار المأثورة».
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۸۴-۱۲۹۴ق؛ ۲گ (۴۲پ-۴۳پ) [ف: ۲ - ۵۲]

● تفسیر آیة «و سیجنبها الاتقی» / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa sayujannabu-ha-l atqā»

جیلانی، محمد رفیع بن فرج، - ۱۱۶۰ ؟ قمری
jīlānī, mohammad rafī‘ ebn-e faraj (- 1747)

بین مفسرین سنی و شیعه اختلاف است در اینکه این آیه ۱۷ سوره لیل، درباره خلفاء ثلاثه یا حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام وارد شده. مؤلف در این رساله استدلال می‌کند بر اینکه درباره حضرت امیر نازل شده و فخر رازی را رد می‌نماید. آن را به درخواست دوستی ساخته است. مؤلف آن معلوم نیست ولی در نسخه معرفی شده در مدرسه نواب آن را از محمد رفیع گیلانی دانسته و ما نیز به همین استناد چنین کردیم.
آغاز: بسمله الحمدلله علی عباده الذین اصطفی محمد و آله اعلام التقی و مصابیح الدجی. و بعد هذا ما کتبته بالتماس بعض الاخوان مما یتعلق بالاستدلال المشهور للقوم بآیة سورة اللیل علی افضلیة اول الثلاثة، قال امام اهل السنة فخرالدین الرازی فی تفسیره الکبیر فی قوله تعالی: سیجنبها الاتقی الذی یؤتی ماله یتزکی ...
انجام: و کأنه یظهر من قوله لانه انه اجتهاد منه و نسب فی الکشاف نزولها فی ابی بکر الی قول فتثبت
[دنا ۱۱۷/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۱۰/۷
آغاز و انجام: برابر
نام کتاب به استناد نسخه مرعشی تغییر یافت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن سرخ، ۵گ (۱۰۵ر-۱۰۹ر) [ف: ۵ - ۳۴۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۰۹/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱ شوال ۱۱۳۳ق، جا: مشهد مقدس؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۶۰پ-۶۳پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۲۴ - ۲۶۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۵۴/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: اسدالله بن سهراب چاپلاقی، تا: پنج‌شنبه ۹ شوال ۱۲۹۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱۱۱پ-۱۱۵ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۸ - ۲۷۴]

۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۶۶۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ مختلف، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرد، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: - ۵۲۶]

← تفسیر آیه «و شجرة تخرج من طور سیناء» > کیمیاء
← تفسیر آیة و قضینا الی بنی اسرائیل > الوجیزة فی علامات الظهور

● **تفسیر آیة «و کذلک نولی بعض الظالمین بعضا»** /
تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa ka-d̲ālik-a nuwallī ba‘ḍ-az ẓālimīn-a ba‘ḍā»
علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری
‘alam-ol-hodā, ‘alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)
تفسیر آیه ۱۲۹ سوره انعام

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۳۵عکسی
نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ – ۳۹۲]

● **تفسیر آیة «و کل شی انزلناه بقدر»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa kull-u šiyi-n anzalnāhu biqadar-in
ازغندی، میرزا احمد
azqandī ،mīrzā ahmad

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲/۲
آغاز: بسمله، و صلی الله علی محمد و آله و لعنة الله علی اعدائه سائت دام ... الجواب الا انی کتبت شیئا فاعلم ان الله تبارک و تعالی یقول؛ **انجام:** بینی و بینکم و من عنده علم الکتاب و لا رطب و لا یابس الا فی کتاب ... لکل شی لاحول و لا قوة الا بالله و الحمدالله اولا و آخرا و باطنا ... سنه ۱۲۶۰ق
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق [رایانه]

● **تفسیر آیه «و کلمته القاها الی مریم»= الکلمة القدسیه** / عرفان و تصوف / فارسی
tafsīr-e āye-ye «wa kalimat-u-hū alqā-hā ilā maryam»= al-kalamat-ol qodsīya
نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمری
ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)
رساله‌ای درباره حقیقت و بقاء روح است در تفسیر آیه «و کلمة القاها الی مریم ...» (سوره نساء، آیه ۱۷۱)
آغاز: بسمله و کلمة القاها الی مریم و روح منه و روح عیسوی و ارواح مهمه و عقل اول فایضه اند
انجام: هست ما را بس امید از لطف دوست.
[دنا ۱۱۷/۳]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۴۶ عکسی
آغاز: برابر
نسخه اصل: آستان قدس رضوی ش ۵۳۰ عمومی [این رساله فهرست نشده] خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲گ (۱۳۴–۱۳۵)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۳ – ۱۳۰۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۴۴
خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۲ص (۲۶۱–۲۶۲)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ – ۱۴۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۴۴
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره کرده، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱۵۵–۱۵۷)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ – ۵۹۷]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۴۴
خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، بی‌تا؛ ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ – ۲۱۰]

● **تفسیر آیة «و کلمته القاها الی مریم»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u āyat-i «wa kalimat-u-hū alqā-hā ilā maryam»
تفسیر آیه ۱۷۱ سوره نساء، به نثر و نظم عرفانی.
[دنا ۱۱۷/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۴/۴۰
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن میرزا عزیز تفرشی، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه پسته‌ای، جلد: رویه سیاه میشن، ۱۷ سطر [ف: ۴ – ۶۷۱]

● **تفسیر آیة «و کنتم ازواجاً ثلاثة»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa kuntum azwāj-an t̲alāt̲a»
فائده مختصری است در تفسیر آیه هفتم تا نهم سوره واقعه که آن را ازجانب فلسفی تفسیر نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۱۶/۲
آغاز: ثم اعلم انه ذکر فی کثیر من التفاسیر فی تفسیر قوله تعالی و کنتم ازواجاً ثلاثة ان اصحاب المیمنة؛ **انجام:** مزلة الاقدام ومضلة الافهام لم یکو أن لایزل فیه قدم ولایضل فیه فهم کثیر کن الامم.
خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن کاظم موسوی مراغی، تا: چهارشنبه ۲۷ رجب ۱۲۶۰ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۴گ (۴۸ر–۵۱ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۰۲]

● **تفسیر آیة «و لایأتل اولو الفضل منکم ...»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa lā-ya’tal-i ulu-l faḍl-i min-kum ...»

تفسیر آیه ۲۲ سوره نور

رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۷۲

آغاز: بسمله، قوله تعالی، و لا یأتل اولو الفضل منکم ... و الله غفور رحیم و لاتاتل افتعال فی باب ابتلاء؛ **انجام:** بل یفهم الانفاق و الاجماع علی ذلک تم و آلاؤه عم.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، ۱۰ص، ۱۷ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۵/۵سم [نشریه: ۷ – ۷۹۳]

● تفسیر آیه «و لسلیمان الریح ...» / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «wa li-sulaymān-ar rīḥ-a ... »

تفسیر آیه ۱۲ سوره سبأ، به نقل از تفسیر گازر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۲۳۰

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۴۸۷) [مختصر ف: ۱۸۶]

● تفسیر آیة «و لقد خلقناکم ثم صورناکم ثم قلنا للملائکة اسجدوا» / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa laqad xalaqnā-kum ṯumma ṣawwarnā-kum ṯumma qulnā li-l-malā'ikat-i-sjudū»

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری

'alam-ol-hodā, 'alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

تفسیر آیه ۱۱ سوره اعراف

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۳۱عکسی

نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض ۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی، رکابه‌دار؛ ۲ص (۱۲۴–۱۲۵)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ – ۳۹۱]

● تفسیر آیة «و لقد کرمنا بنی آدم ... » / تفسیر / فارسی

tafsīr-u āyat-i «wa laqad karramnā banī ādam-a ... »

اصفهانی، یحیی بن محمد شفیع، ق۱۴ قمری

esfahānī, yahyā ebn-e mohammad šafī' (- 20c)

ضمن تفسیر آیه ۷۰ سوره اسراء، ارزش انسان و جهت برتری وی بر سایر مخلوقات چنانچه از احادیث و آثار اهل بیت علیهم السلام دانسته می‌شود، به تفصیل بیان شده و عقل و ادراک را که ویژه وی است سبب تکالیف شرعیه دانسته و احکام دینی را از اصول اعتقادی و اخلاقی و فقهی با گسترش می‌آورد. پس از مقدمه ای طولانی در تفسیر آیه، مطالب را طی چند باب دارای فصول نگارش داده که در نسخه حاضر فقط همان مقدمه و مقداری از باب اول در اصول دین آمده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۷۶/۳

آغاز: قال الله تبارک تعالی ... و لقد کرمنا بنی آدم ... مفاد این آیه شریفه که ما تشریف و تکریم دادیم بنی آدم را؛ **انجام:** و چون این حدیث شریف معروف و مشهور است بهتر انست که معنی آن عرض شود ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۳۲گ (۷۹ر–۱۱۰پ)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ – ۷۰]

● تفسیر آیة «ولکن حق القول» / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa lākin ḥaqq-al qawl»

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ – ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as'ad (1427 - 1503)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۶۰/۸

آغاز: بسمله و الصلوة علی رسوله و آله قال الله تعالی و لکن حق القول منی لاملأن جهنم من الجنة و الناس اجمعین. قال العلامة الدوانی هذا بظاهره یقتضی دخول جمیع الفریقین فی جهنم و المعلوم من الآثار و الاخبار و سایر الایات خلافه ... و اقول فیه بحث اما اولاً فلانا؛ **انجام:** ذوق العذاب نتیجة لفعلهم من نسیان العاقبة و قلة التفکر فیها و ترک الاستعداد لها فحمل اللام علی العهدیین قرینة علی ذلک

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲ص (۴۶–۴۷)، اندازه: ۱۱/۳×۲۱/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۴۷۳]

● تفسیر آیة «و لو انما فی الارض من شجرة اقلام» / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «wa law anna-mā fi-l arḍ-i min šajarat-in aqlām-un»

قرافی، احمد بن ادریس، ۶۲۶ – ۶۸۴ قمری

qarāfī, ahmad ebn-e edrīs (1230 - 1286)

تفسیر آیه ۲۷ سوره لقمان. قرافی در این بخش به شبهه‌ای ادبی پاسخ می‌گوید که بر اساس آن «اذا دخلت لو علی مثبتین کانا منفیین و علی منفیین کانا مثبتین». در دو نسخه حاضر پس از پاسخ قرافی به این شبهه، پاسخ‌های شیخ عزالدین عبدالسلام و شمس الدین خسروشاهی نیز آورده شده است.

[هدیة العارفین ۹۹/۱ و دنا ۱۱۸/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۳/۱–طباطبائی

آغاز: مسأله قوله تعالی و لو ان ما فی الارض من شجرة اقلام و البحر یمده من بعده سبعة ابحر ... قال الشیخ شهاب الدین احمد بن ادریس قاعده لو انها اذا دخلت علی مثبتین کانا منفیین ... اذا تقررت هذه القاعده فیلزم ان یکون کلمات الله قد نفدت و لیس

کذلک؛ **انجام:** فقطع الله تعالی هذا الربط و قال ما نفدت انتهی کلامه روح الله روحه
در فهرست بدون نام مؤلف، اما در ص ۷۳۱ همین مجلد از فهرست توسط همین فهرست‌نگار با نسخه زیر یکی دانسته شده؛ خط: نستعلیق، کا: محمد سعید فرزند میر نظام حسینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ نوشته‌هایی است به خط کاتب به نقل از فصوص محیی الدین عربی، تفسیر نیشابوری، مفاتیح الغیب رازی و نیز یادداشتهایی تاریخی؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۱گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۸۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۵۷-طباطبائی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ این تفسیر در نسخه حاضر از کشکول منقول است؛ ۱ص (۵۷) [ف: ۲۳ - ۷۳۱]

● **تفسیر آیة «و لو کان من عند غیر الله»= اعجاز القرآن** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa law kān-a min ʻind-i ġayr-il lāh»= iʻjāz-ul qurʻān

دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری
daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (-1542)

بخشی است کوتاه از یکی از رسائل تفسیری دشتکی. مؤلف در این بخش نظر ابومسلم اصفهانی و دیگران را در وجه دلالة آیه «و لو کان من عند غیر الله لوجدوا فیه اختلافا کثیرا ...» (نساء، ۸۲) بر اعجاز قرآن نقل می‌کند و می‌گوید: «و ما رایت احدا من المفسرین زاد علی ما افاد شیئا و لا یبعدان یکون مرادالله تعالی ... غیر ما ذکر فان المذکور لا یخلو عن مناقشه و قصور»
آغاز: بسمله من مفادات الاستاد ... منصورا بالسنة العالمین بسمله العلماء قالوا دلالة القرآن علی صدق محمد علیه و آله السلام من ثلثة اوجه الاول الفصاحه الثانی اشتماله علی الاخبار بالغیوب الثالث سلامته عن الاختلاف ... و ذکروا فی تفسیر السلامة وجوها.
[دنا ۱۱۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۷/۴-طباطبائی
آغاز: بسمله من مفادات الاستاد ... منصورا بالسنة العالمین بسمله العلماء قالوا دلالة القرآن علی صدق محمد علیه و آله السلام من ثلثة اوجه الاول الفصاحه الثانی اشتماله علی الاخبار بالغیوب الثالث سلامته عن الاختلاف ... و ذکروا فی تفسیر السلامة وجوها؛ **انجام:** من غیر ان یعرفوا وجه القلب.
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: ۹۵۰ق؛ کاغذ: اصفهانی ضخیم شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۴۶ر-۴۷پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۹۸]

● **تفسیر آیة «و ما أدری ما یفعل بی و لا بکم»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa mā adrī mā yufʻal-u bī wa lā bi-kum»

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
ʻalam-ol-hodā, ʻalī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

تفسیر آیه ۹ سوره احقاف

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۳۹عکسی
نسخه اصل: آستان قدس رضوی، ش ض ۲۱۵۰۹. خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۲]

● **تفسیر آیه و ما خلقت الجن و الانس** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa mā xalaqt-ul jinn-a wa-l ins»

شامل یک «مقدمه» و دو «مقام»: المقدمة: فی کشف الرموز الآیة الشریفة؛ المقام الاول: فی المعرفة و فیه مراحل؛ المرحلة الاولی: فی اثبات واجب الوجود و دلیله عقل و اجماع و ضرورة.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۰۳/۶
آغاز: الحمد لله الذی انشا الأدم علی صورة (کذا: صورته) و شرفع علی احسن خلقته کما قال الله تبارک و تعالی فطرة الله التی فطر الناس ... فکنت ذات یوم افکر فی نظم آیاته و درر معانیه و خلج بالی القصر کی اکتب سطورا فی رموزاتها و دقایق معانیها مرتبط الآیات و الاخبار فرتبته علی مقدمة و مقامین؛ **انجام:** باعتبار تردیده یقال له الشک و باعتبار جزمه یقال له العلم و المعرفة
نسخه ما مقام دوم را ندارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: دوشنبه دهه دوم محرم ۱۲۶۰ق، جا: تبریز، محله سرخاب هنگام بهبود یافتن از بیماری ۳۵ روزه؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی و حنایی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۱۳-۱۵)، اندازه: ۱۴/۳×۲۰/۱سم [ف: ۲۹/۱ - ۲۷۲]

● **تفسیر آیة «و ما خلقت الجن و الانس»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa mā xalaqt-ul jinn-a wa-l ins»

تفسیر آیه ۵۶ سوره ذاریات

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۹۷/۱۹
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴ [ف: ۶ - ۹۵]

● **تفسیر آیة «و من یتق الله یجعل له»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa man yattaq-il lāh yajʻal la-hū»

تفسیر آیه ۲ سوره طلاق. منقول از خط مولی شمسا کشمیری درباره شان نزول آیه شریفه است.

[دنا ۱۱۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۴۲-طباطبائی
آغاز: قوله و من یتق الله یجعل له مخرجا لما اسرالکفار سالم بن عوف بن مالک الاشجعی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴۵گ [ف: ۲۳ - ۷۲۷]

● **تفسیر آیة «و نضع الموازین القسط ... »** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa naḍa‘-ul mawāzīn-al qisṭ ...»
تفسیر آیه ۴۷ سوره انبیاء

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۶۷/۵
خط: نسخ ترکی، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۴۶گ (۵۴پ- ۹۹ر و پ) [مختصر ف: ۱۸۷]

● **تفسیر آیه «و ننزل من القرآن ما هو شفاء ... »** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «wa nunazzil-u min-al qur‘ān-i mā huwa šifā’ ... »
اهداء به: رکن الدوله مسعود
تفسیر آیه ۸۲ سوره اسراء. تفسیری است کوتاه با بیان معنی «شفاء» در این آیه و اینکه ممکن است آیه‌های قرآنی شفای دردها و درمان بیماری ها باشد.
[دنا ۱۱۸/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۰۸/۱۴ حاشیه
آغاز: حمد نامحدود حکیمی را که کلام معجز نظام او شفای صدور است مر اهل ذوق و شهود؛ **انجام:** کاین چنین شربتی بیاشامد حالش آخر بصحت انجامد
خط: نستعلیق، کا: ابوالحسن بهاری، تا: دوشنبه صفر ۱۰۴۵ تا ۹ رجب ۱۰۴۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۳۷ر-۲۳۸ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۴سم [ف: ۸ - ۱۹۱]

● **تفسیر آیة «و هدوا الی الطیب من القول و هدوا الی صراط الحمید»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «wa hudū ila-ṭ ṭayyib-i min-al qawl-i wa hudū ilā ṣirāṭ-il ḥamīd»
نطنزی، محمود بن علی، - ۷۳۵ قمری
natanzī, mahmūd ebn-e ‘alī (- 1335)
رساله‌ای است در تفسیر آیه «و هدوا الی الطیب من القول و هدوا الی صراط الحمید ...» (سوره حج، آیه ۲۴) و منسوب به عزیز الدین محمود کاشانی است.
[دنا ۱۱۸/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۶
آغاز: الحمدلله خالق الارض و السماء؛ **انجام:** الی حقیقة جمعیة فصار قویا بذلک فنجا و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ، کا: حسین بن محمد معروف به قوام کاشی، تا: ۸۴۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف:۴-۱۴]

● **تفسیر آیه «و یسألونک ماذا ینفقون»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «wa yas’alūna-ka māḏā yunfiqūn»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۸۵
خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر اراسنجی، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۱۳۰ - همان) [مختصر ف: - ۱۸۷]

● **تفسیر آیه «و یطعمون الطعام علی حبه ...»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «wa yuṭ‘imūn-aṭ ṭa‘ām-a ‘alā ḥubb-i-hī ...»
تفسیر آیه ۸ سوره انسان

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۴۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱ص (۵۷) [مختصر ف: ۱۸۷]

● **تفسیر آیه‌های توحید قرآن** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye-hā-ye towhīd-e qor’ān
مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ - ۱۲۳۸ قمری
majzūb-‘alī-šāh, mohammad ja‘far ebn-e safar (1762 - 1823)
[دنا ۱۱۸/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۶۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه پایان صفر۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تازه [ف: ۹ - ۱۲۸]

● **تفسیر آیه‌های ۳۷ و ۳۸ و ۳۹ سوره یس** / تفسیر / عربی
tafsīr-e āye-ye-hā-ye 37 va 38 va 39 sūre-ye yāsīn
تفسیری است از آیات ۳۷ و ۳۸ و ۳۹ سوره یس که در مورد شمس، قمر، لیل و نهار هستند، و ذکر وجوهی در هر آیه بدین تفصیل: آیه ۳۷: «و الشمس تجری لمستقرها» ذکر چهار وجه معنی و تفسیر، آیه ۳۹: «ولاالليل سابق النهار» سه وجه معنی و آیه ۳۹: «وکل فی فلک یسبحون» ذکر پنج وجه معنی و تفسیر.
[دنا ۱۱۸/۳]

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۱۴/۲

آغاز: الحد و لکنها یستأنف الحرکة فیه و هو اول الحمل او احد الحافلین او احدی الغاییبن فی تصاعدها فلک نصف النهار و تنازلها

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ص (۱۲-۲۳)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: - ۳۲۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۴۴/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۶۱]

● **تفسیر آیه «هو الذی خلق السموات و الارض ...» /**

تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «huwa-l laḏī xalq-as samāwāt-i wa-l arḍ ...»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۳۸/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۵گ (۴۱ - ۴۵) [مختصر ف: ۱۸۷]

● **تفسیر آیه «یا ایها الرسول بلغ ... »** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e āye-ye «yā ayyu-ha-r rasūl-u balliġ ... »

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴ - ۸۸۳ ؟ قمری

jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412 - 1479)

تفسیر آیه ۶۷ سوره مائده

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۱۶

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر [ف: ۳۰ - ۷۴]

● **تفسیر آیة «یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد و کلوا و اشربوا و لاتسرفوا»** / تفسیر / عربی

tafsīr-u āyat-i «yā banī ādam-a xuḏū zīnat-a-kum ʻind-a kull-i masjid-in wa kulū wa-šrabū wa lā-tusrifū»

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e asʻad (1427 - 1503)

اهدا به: شمس الدین محمد بدخشی صدر سلطان بایسنغر بن سلطان شاهرخ

تفسیری است عرفانی و فلسفی از آیه ۳۱ سوره اعراف: «یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد و کلوا و اشربوا و لاتسرفوا انه لایحب المسرفین». رساله دارای بر چهار «موقف» است: ۱. سبب نزولها؛ ۲. معناها و طوینا ذکر اعرابها؛ ۳. النکات البیانیه؛ ۴. اللطایف التی یستنبط عنها و المسائل التی تشتمل هی علیها من الفقهیة و الطبیة و ...

آغاز: صدر الکلام ذکر المفضل المنعام الذی بسط موائد کرمه علی بساط الامکان و عمر بجزیل نعمه

انجام: بحرمة اشرف الواصلین و اکمل الکاملین و ادم علیه دایم الصلوات و السلم ما صببنا صب الی نیل المرام و الحمدلله علی نعمة الاتمام

[الذریعة ۳۳۱/۴؛ کشاف الفهارس ۲۰۰/۳؛ کتاب‌شناسی مکتب فلسفی شیراز ۴۹-۵۰؛ دنا ۱۱۸/۳ (۱۳ نسخه)]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۲۲/۹ حکمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۵۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی بن مسافر قاضی، تا: ۱۴ جمادی ۹۳۹ق؛ مجدول، با علامت بلاغ؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۹۷ق؛ واقف: فهرستی؛ ۱۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۱۷]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۱۰ص (۱۷۱-۱۸۰)، ۲۱ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۵۴]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۸

خط: نستعلیق، کا: مظفر حسین بن احسان الدین، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۲۴پ-۱۲۷ر)، اندازه: ۹/۵×۳۰سم [ف: - ۲۵۶]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۲۰

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن حسین عقیلی استرآبادی، تا: ۱۰۵۷؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۴ص (۲۳۵-۲۴۸)، ۲۴ سطر [ف: ۹ - ۲۳۵]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۷۰/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد کاظم بن محمد حسن، تویسرکانی، تا: ۱۱۱۸ق؛ کاغذ: سمرقندی آهار مهره، ۱۰گ (۷۴-۸۳)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵/۵×۱۲سم [ف: ۲۸ - ۱۰۲]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۹/۱۷

آغاز و انجام: برابر؛ انجامه: نقلت من المنقول الذی هو منقول من المنقول الذی هو منقول من خط المصنف رحمه الله

مشتمل بر چهار موقف؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ ۱۸ص(۲۷۱-۲۸۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۱]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۱۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در فهرست نام کاتب ابواسحق بن عبدالله تبریزی و تاریخ کتابت ۸۷۷ق آمده است که احتمالاً نادرست است و ابواسحاق تبریزی مؤلف رساله «معنی الحرف» می‌باشد که ضمیمه این رساله در این نسخه می‌باشد (با شماره ۲۲۴۳۸) و تاریخ تألیف آن رساله ۸۷۷ق می‌باشد، تاریخ کتابت حاضر با توجه به تاریخ کتابت رساله‌های ضمیمه این رساله در این مجموعه (با شماره‌های ۲۲۴۳۵ تا ۲۲۴۳۸) تعیین شد؛ واقف: نائینی؛ ۹گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۱۷]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۵۷۱/۴ حاشیه
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی، جلد: سیاه، ۷گ (۳۴پ-۴۰پ هامش)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۶ - ۵۱]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۹۹/۱۳
بی‌کا، بی‌تا؛ ۸ص (۱۲۹-۱۳۶) [ف: ۳ - ۴۶۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۲۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با یک سرلوح ممتاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۰گ (۱۳پ-۳۲پ)، ۱۲ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۱۱۸]

۱۳. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۲۰/۱۲
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد قاسم بن تاج الدین محمود حسینی، بی‌تا؛ ۱۴گ (۱۱۶پ-۱۲۹پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: - ۴۳]

● **تفسیر آیه «یحبهم و یحبونه»** / عرفان و تصوف، تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «yuḥibbu-hum wa yuḥibbūna-h»
تفسیر آیه ۵۴ سوره مائده

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۱۸۱/۵
بندی در آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۳۱ق؛ ۲ص [ف: ۶ - ۲۶۵]

● **تفسیر آیة «یمحو الله ما یشاء»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «yamḥu-l lāh-u mā yašā'»
تفسیری است عرفانی از آیه: «یمحو الله ما یشاء و یثبت و عنده ...» (سوره رعد، آیه ۳۹).
[دنا ۱۱۹/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۹۳۶/۱۰
آغاز: قوله (ع) و قال یمحو الله ما یشاء و یثبت و عنده ام الکتاب ... المحو ا ذهاب؛ **انجام:** من الامور کان من الامور المحتومه التی لم یقع فیها تغییر و لا تبدیل فتامل. تم بالخیر و السعاده.

خط: نسخ تحریری، کا: مهدی بن احمد لاهیجانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا رویه تیماج سرخ، ۲گ (۱۲۶ر-۱۲۷پ)، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۰۶]

● **تفسیر آیه «یولج اللیل فی النهار»** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e āye-ye «yūliju-l layl-a fi-n nahār»
جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴ - ۸۸۳ ؟ قمری
jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412 - 1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۲۷
آغاز: مشعله صبح سعادت دمید ×× وسوسه ظلمت عادت رمید؛
خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: ربیع الاول ۱۲۴۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر [ف: ۳۰ - ۷۴]

● **تفسیر آیه «الیوم اکملت لکم دینکم ...»** / تفسیر/ اردو
tafsīr-e āye-ye «al-yawm akmaltu la-kum dīn-a-kum ...»
منصور علی
mansūr 'alī
رساله نسبتاً مفصلی است که مؤلف در ذیل شرح و تفسیر، به نکات تاریخی نیز پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۶۵
آغاز: بسمله. حمد هی خدای باک کو دردوهی صاحب لولاک کو آردگی هی عالم بی ثبات سی؛ **انجام:** قیامت مین شافع محشر کی روبرو هی الیه بس باقی هوس فقط.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۱؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: میشن قهوه‌ای فرنگی، ۵۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۰۶]

● **تفسیر آیة «الیوم اکملت لکم ...»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «al-yawm akmaltu la-kum ... »
از ملا محمد صالح، وی محمد صالح مازندرانی یا خلخالی است. مؤلف از احتجاج طبرسی و مبسوط یاد نموده است.
[دنا ۱۱۹/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۳/۱۱
آغاز: قوله تعالی الیوم اکملت لکم دینکم الخ معناه بحسب تفسیر اهل - الذکر علیهم السلام الیوم ... فی الاحتجاج للطبرسی؛ **انجام:** بالزمان کیوم الجمعه و العید و بعد العصر و ما یقول و الله الذی لا

اله الا هو الرحمن الرحیم الطالب الضار النافع المدرک المهلک الذی یعلم فی السرما یعلمه فی العلانیة ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: شکری رنگ، جلد: تیماج قهوه‌ای،۳ص(۲۳۲-۲۳۴)،۱۷سطر،اندازه:۱۱×۱۷/۵سم[ف:۹- ۲۹۹]

● **تفسیر آیه «یوم کان مقداره الف سنة»** / تفسیر
tafsīr-e āye-ye «yawm-in kān-a miqdār-u-hū alf-a sanat-in»

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ تألیف: ۳ جمادی الثانی ۱۲۶۱ق.
تفسیر آیه ۵ سوره سجده
[دنا ۱۱۹/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۰۹/۷
بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۹ص (۲۰۵-۲۱۳) [ف: ۵ - ۴۵]

← تفسیر آیه «یوم یأتی بعض آیات ربک..»> فردوسیه

● **تفسیر آیة «یوم یأتی بعض آیات ربک» (رسالة فی)** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «yawm-a ya'tī ba'ḍ-u āyāt-i rabb-ik» (r.-un fī)

حسینی، معین الدین محمد، ق۱۱ قمری
hoseynī, mo'īn-od-dīn mohammad (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۰۱ق
رساله‌ای است در تفسیر آیه ۱۵۹ از سوره انعام.
[دنا ۱۱۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۳۹
آغاز: بسمله. اللهم فاطر السموات و الارض، عالم الغیب و الشهاده؛ **انجام:** و قد کان ذلک التألیف من الفقیر معین الدین محمد الحسینی فی ایام قلائل کان آخره السحر من ۶ ربیع الثانی سنه ۱۰۰۱ و الحمدلله اولاً و آخر. تمت.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۰۱ق؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: سمرقندی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۲۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۲۱سم [ف: ۱-۴۲۷]

● **تفسیر آیة «یوم یأتی بعض آیات ربک ... »** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «yawm-a ya'tī ba'ḍ-u āyāt-i rabb-ik ... »

تفسیری درباره آیه ۱۵۸ انعام «یوم یأتی بعض آیات ربک لاینفع نفسا ایمانها لم تکن آمنت من قبل او کسبت فی ایمانها خیرا» که متعرض همان بحث معروف میان اشاعره و معتزله در ایمان است که زمخشری معتزلی معتقد به است که عمل صالح و کسب خیر نیز جزء ایمان است و می‌گوید: «الایمان تصدیق بالجنان و اقرار باللسان و عمل بالارکان» و در مقابل اشاعره، ایمان را همان تصدیق به قلب دانسته و عمل به ارکان را جزء ایمان نمی‌دانند. مؤلف که گویا از اشاعره است، با استفاده از قول برخی اشعریان همچون قاضی بیضاوی و ...، قول زمخشری را رد می‌کند.
آغاز: بسمله. قوله عزوجل یوم یاتی بعض آیات ربک
انجام: و من لایعجبه ذلک فلیأت باحسن من هذا و فوق کل ذی علم علیم.
چاپ: با تصحیح احمد علی نقی پور، آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ش
[دنا ۱۱۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۴/۱
آغاز: بسمله. قوله عزوجل یوم یاتی بعض آیات ربک؛ **انجام:** و من لایعجبه ذلک فلیأت باحسن من هذا و فوق کل ذی علم علیم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۴ص (۲۸-۳۱)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ - ۵۵۸]

● **تفسیر آیة «یوم ینفخ فی الصور فتأتون أفواجاً»** / تفسیر / عربی
tafsīr-u āyat-i «yawm-a yunfax-u fi-ṣ ṣur-i fa-ta'tūn-a afwāj-ā»

همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۹/۷۸
به روایت رسول الله؛ خط: نستعلیق، کا: محمد طاهر اراسنجی، تا: جمادی الاول ۱۰۸۸ق؛ ۲ص (۷۷ - ۷۸) [مختصر ف: - ۱۸۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۸/۳ کو
آغاز: بسملة، سئل معاذ بن جبل عن رسول الله صلعم من هذه الآیة (یوم ینفخ فی الصور فتأتون أفواجاً) قال النبی علیه السلام یا معاذ یحشرون من قبورهم بطنهم مثل الجبال ملأ من الحیات و العقارب و یقول الناس من هؤلاء؟؛ **انجام:** الخامس عشر محشرون من قبورهم بنور تامة وجوههم کالقمر فی اللیلة البدر فیقول الناس من هولاء؟ فیقال هؤلاء الذین التابون و ماتوا فهذا جزائهم و مصیرهم الجنة قوله تعالی (التائبون العابدون الحامدون السانحون) تمت
رساله‌ای کوتاه تفسیرگونه حول محور آیه شریفه «یوم ینفخ فی الصور فتأتون أفواجاً» (نبأ: ۱۸) است که به روایت معاذ بن جبل منقول از رسول الله صلی الله علیه و آله آمده و آن درباره روز

قیامت است که امت آن حضرت به ۱۵ فوج تفسیم شده و محشور می‌گردند؛ خط: نسخ تحریری، کا: علی بن ابی بکر، تا: ۱۱۰۸ق؛ رقم کا: «تمت من ید [الـ] عبد الضعیف المحتاج إلی ربه علی بن ابی بکر غفرالله لهما»، ممکن است رساله حاضر خط مؤلف و علی بن ابی بکر نیز که به عنوان کاتب معرفی گردیده، در واقع مؤلف بوده باشد؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، ۲گ (۱۰۶پ-۱۰۷پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۸×۱۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۶۷]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۷۰۸

آغاز: بسمله. سأل معاذ بن جبل رضی الله عنه عن النبی صلی الله علیه و آله من هذه الآیة یوم ینفخ فی الصور فتأتون افواجاً؛ **انجام:** اللهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعه و ارنا الباطل باطلاً و ارزقنا اجتنابه .

تفسیر آیه ۱۸ سوره نبأ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۳۳ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۰۶]

● **تفسیر آیة «یوم ینفخ فی الصور فتأتون أفواجاً» /** تفسیر / فارسی

tafsīr-u āyat-i «yawm-a yunfax-u fi-ṣ ṣur-i fa-ta’tūn-a afwāj-ā»

از مؤلفی ناشناس در تفسیر آیه ۱۱ سوره نبأ، «یوم ینفخ فی الصور فتأتون افواجا» است. ابتدا به نقل از تفسیر ثعلبی، کشاف و طبرسی حدیثی از پیامبر اکرم آورده که رسول خدا فرمود: «ده صنف از امت من در قیامت محشور می‌شوند که ایشان را از مؤمنان جدا سازند» و بعد از بیان ویژگی‌های این ده گروه، حدیث دیگری نقل کرده که پیامبر فرمود: «یا علی یحشر امتی یوم القیامة علی خمسة عشر فوجا» و تا آخر این رساله به توضیح این پانزده گروه پرداخته است که عبارت اند از: ۱. افرادی که زکاة نمی دهند؛ ۲. دروغگویان در خرید و فروش؛ ۳. اذیت‌کنندگان به همسایه؛ ۴. گواهان بر دروغ؛ ۵. غیبت‌کنندگان؛ ۶. ظلم کنندگان به مردم؛ ۷- مشروب خواران؛ ۸. حرام خواران؛ ۹. ناصحان بی عمل؛ ۱۰. ترک کنندگان نماز؛ ۱۱. رشوه خواران؛ ۱۲. خورندگان مال یتیم؛ ۱۳. کتمان‌کنندگان شهادت؛ ۱۴. تنگ‌نظران بخیل و امرکنندگان به آن؛ ۱۵. توبه‌کنندگان. در ضمن بیان آنها از آیات و روایات و کلام بزرگان استناد می کند.

آغاز: یوم ینفخ فی الصور یعنی روزی که دمیده شود در صور در نفخه ثانیه فتأتون افواجا پس بیائید شما گروه گروه مختلف از قبرهای خود به عرصه گاه محشر هر گروهی با پیغمبر خود ...

انجام: و قوله تعالی طبتم فادخلوها خالدین.

چاپ: با تصحیح علی حبیب اللهی، آفاق نور، شماره ۵، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۶ش

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۵۶۱/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۳۱ق، قطع: جیبی [ف مخ: ۵ - ۲۰۹۴]

● **تفسیر الائمة /** تفسیر / عربی - فارسی

tafsīr-ul a’imma

تفسیری است از سوره کهف، مریم، و طه که معانی و ترجمه فارسی آیات مبارکات را در ذیل آیات به خط نستعلیق متوسط و به رنگ سرخ نوشته و بلافاصله تفسیر و تنزیل آیه مورد بحث را به زبان عربی و به خط نسخ و رنگ مشکی با ذکر ماخذ و اسناد آن آورده است که عبارتند از: تفسیر الکبیر، کتاب روضه کافی، تفسیر بیضاوی قصص الانبیاء از قطب الدین الراوندی، کتاب الامالی از شیخ صدوق و چندین تفسیر دیگر به طریق اهل بیت علیهم السلام.

[دنا ۱۱۹/۳]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰

آغاز: و این عبارت که گفتیم چنین است که آنچنان خدائی که فرود آورد بر بنده خود کتاب؛ **انجام:** لمن تاب و آمن و عمل صالحا تم اهتدی قال الی ولایتنا

خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ در حواشی بعضی از صفحات معانی لغات مشکله متن را به عربی نوشته‌اند و به فارسی هم توضیح داده شده؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مقوای روکش تیماج مشکی، ۷۶۶ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۳۷/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۷]

● **تفسیر الائمة لهدایة الامة /** تفسیر / عربی و فارسی

tafsīr-ul a’imma li-hidāyat-il umma

نصیری طوسی، محمد رضا بن عبدالحسین، - ۱۱۰۰ قمری

nasīrī tūsī, mohammad rezā ebn-e ‘abd-ol-hoseyn (-1689)

تفسیر بسیار مفصلی است در بیست جلد بزرگ، و شیخ آقا بزرگ دوره کامل آن را بالغ بر سی جلد ذکر کرده است. در این تفسیر جمله‌ای از آیه‌ها را ذکر می‌کند و به فارسی ترجمه می‌شود، پس از آن گفته‌های مفسرین معروف را می‌آورد پس از آن روایت‌هایی که در آن آیه‌ها آمده نقل می‌کند، بعد فصولی می‌پردازد در موضوعات مختلف تفسیری و در آخر مختصر از آنچه در ذیل همان آیه‌ها بحث کرده است به فارسی می‌نگارد.

[الذریعة ۲۳۶/۴؛ کشاف الفهارس ۲۰۴/۳-۲۰۷؛ کتابنامه بزرگ قرآن کریم ۱۸۵۴/۵؛ دنا ۱۱۹/۳ (۱۸ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۰

جلد اول از ابتدای سوره بقره تا «فلایخفف عنهم و لا هم ینظرون»؛ خط: نستعلیق و ثلث، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ رکابه‌دار، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۵۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۳۴ - ۹۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۱

آغاز: بها امر الا ان یاذن الله به مع ما قد یاذن الله مما کتبه الماضون جعله الله لنا فی ام الکتاب؛ **انجام:** فقال ما تقول فی اخ و زوج فقال النصف و النصف قال الیس قدسم ی الله له ا ... فقال و هو یرثها ان لم یکن لها ولد

جلد دوم از تفسیر آیه «ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا» تا «فللذکر مثل حظ الانثیین یبین الله لکم ان تضلوا و الله بکل شیئ علیم»؛ خط: نستعلیق و ثلث، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۶گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۳۴ - ۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۲

آغاز: بسمله. فصل فی تنزیلها بحث فی وقت نزولها راوی محمد بن مسعود بن محمد بن عباس السلمی عنه فی تفسیره و حذف اسناده ... قال قال علی بن ابی طالب صلوات الله علیه نزلت المایده قبل ان یقبض النبی ... بشهرین او ثلاثة؛ **انجام:** عن ابی عبدالله عنه قال: لایقول درجة واحدة ان الله بقول درجات بعضها فوق بعض انما تفاضل القوم بالاعمال

جلد سوم از ابتدای سوره مائده تا آیه «ان ربک سریع العقاب و انه لغفور رحیم»؛ خط: نستعلیق و ثلث، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ واقف: حاج محمد حسین بن حاج عبدالرزاق بر طلبه علم، محرم ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳۹گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۳۴ - ۹۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۳

آغاز: سورة آل عمران، فصل فی فضلها و ثواب من قرأها و اطمأ بها نهاره و اسهر لیله وانصب بدنه الشیخ ابوالفضل شاذان بن جبرئیل ما اوردناه فی فضل مثل هذا الفصل فی البقرة قبل الشروع فاذا التفت القرابات فالسابی احق بالمیراث من ابه فامه اقرب الیه و اولی به من اخیر و اخته لامه

جلد چهارم، از آغاز سوره آل عمران تا سوره انفال؛ خط: نستعلیق و ثلث، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ تملک: عبدالنبی بن محمد تقی (صاحب امل الامل) با تاریخ ربیع الثانی ۱۱۸۶ق؛ واقف: حاجی محمد حسین، بر طلبه عوام؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۰۶گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۳۴ - ۹۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶۷

آغاز: و لقد آتینا موسی الکتاب، بتحقیق که دادیم ما به موسی کتاب، این آیه نازل شده است در شأن ائمه؛ **انجام:** و فی الرکعة الثالثة: الحمد و قل هو الله أحد و آیة الکرسی و فی الرکعة الرابعة الحمد و قل هو الله أحد و آخر البقرة «آمن الرسول ... الی آخرها »وعد الی الرکعة الثامنة ...

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: آیت الله شهید ثقة الاسلام تبریزی، علامه مجلسی؛ مهر: «لا اله الله الملک الحق المبین علی رضا بن ادریس الموسوی» (مستطیل)، «محمد باقر بن محمد تقی موسوی» (بیضی)؛ وقف نامه کتاب با عبارت «وقف شرعی کردند بر طلاب علوم دینیه اصفهان این مجلد کتاب را که از املاک موقوفه مرحوم حاجی ملا احمد قهپائی است به تولیت جناب آقای میرزا محمود خان قهپائی و نظارت جناب همه ساله در شهر رمضان بنظر ناظر اول او من تقوم مقامه رسانند»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج، ۴۵۵گ، ۲۸ سطر (۱۴×۲۸)، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۳۲ - ۶۳۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۱۷

آغاز: سورة النور. فصل فی تنزیلها. محمد بن یعقوب فی باب بعد باب آخر منه و فیه ان الاسلام قیل الایمان من کتاب طینة المؤمن؛ **انجام:** اذا رأوهم و الدلیل علی ان الآیات هم الائمة علیهم السلام قول امیرالمؤمنین صلوات الله علیه و علیهم اجمعین ما لله آیة اعظم منی

از سوره نور تا پایان سوره نمل؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد ابراهیم بن زین العابدین نصیری طوسی، محمد ابراهیم قزوینی؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج زیتونی، ۳۵۸گ، ۲۸ سطر (۱۵×۲۸)، اندازه: ۲۳/۵×۳۷سم [ف: ۲/۲۹ - ۷۷۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۱۲

آغاز: سورة القصص. فصل فی خواصها. الصدوق فی باب ثواب من قرأ الطواسین الثلث من کتاب ثواب الاعمال مرسلاً؛ **انجام:** سورة الاحزاب ... ای پیغمبر بپرهیز از خدای و پیروی مکن کافران

از سوره قصص تا پایان سوره سجده و یک صفحه از آغاز سوره احزاب (بخش‌های نوشته شده از سوره احزاب را خط زده‌اند)؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ یادداشتی به خط میرزا عبدالله افندی اصفهانی که نوشته: «هذا المجلد من القصص الی آخر حم سجدة» (نوشته او امضا ندارد اما کاملاً شبیه دستخط او در دیگر نسخه‌های این تفسیر است)، یادداشت محمد ابراهیم بن زین العابدین نصیری طوسی به خط رقاع زیبا با مهر او: «علی بس است ظهیر محمد ابراهیم ۱۰۸۷» (مستطیل)، وی نسخه را استکتاب کرده بوده است، با این عبارت: «هو. استکتبته راجیا من الله تعالی توفیق فهمه و درک معضلاته و انا العبد الاقل محمد ابراهیم محمد بن زین العابدین النصیری الطوسی عفی عنهما بالنبی و الوصی»؛ تملک: محمد ابراهیم قزوینی با مهر او «تلک حجتنا اتیناها ابراهیم» (مستطیل)؛ مهر: «یا امام حسن» (مستطیل)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: نخودی آهار

مهره، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۵گ، ۲۸ سطر (۱۵×۲۸)، اندازه: ۳۷/۲×۲۳/۸سم [ف: ۲/۲۹ - ۷۷۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۳۶

سوره آل عمران و نسا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ قبل از کتاب وقف‌نامه آن در سه صفحه از طرف شاه سلطان حسین صفوی به تاریخ محرم ۱۱۲۹ با مهر؛ جلد: تیماج سبز، ۳۵۸گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۴×۳۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۱۱۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۷۲۲

از آغاز سوره بقره تا آیه هشتاد و ششم آن را دارد «فلا یخفف عنهم العذاب و لاهم ینصرون»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: ملاحسین بن علی الیعقوبی؛ مهر: «عبده حسین بن علی» (هشت گوش) و تملک همین شخص به تاریخ ۱۴ ربیع الاول ۱۱۸۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۱۷گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۶×۳۹سم [ف: ۷ - ۲۸۶]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۴۲

آغاز: سورة النور، فصل فی تنزیلها، محمد بن یعقوب فی باب بعد آخر منه و فیه أن الاسلام قبل الایمان من کتاب طینة المؤمن من الکافی، عن علی بن أبی جعفر علیه السلام و ساق الحدیث الطویل ألی أن قال: ثم بعث الله محمداً صلی الله عله و آله؛ **انجام:** و فی تفسیره الصغیر فی الایة الآخیر، قال: قوله بعالی، سیریکم آیاتی فتعرفونها، قال: الآیات أمیر المؤمنین و الآئمة صلوات علیهم فی الرجعة یعرفهم أعداؤهم اذا داوهم و الدلیل علی أن الآیات هم الائمة علیهم السلام قول امیرالمؤمنین صلوات الله علیه و علیهم أجمعین: ما لله علیه و علیهم أجمعین: ما لله آیة أعظم منی

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ مهر: «لا إله إلا الله الملک الحق المبین» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قرمز، ۳۶۰گ،۲۷سطر(۱۴/۵×۲۷)،اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۳۶-۵۴۸]

۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۴

آغاز: بسمله، سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی مسجد الاقصی؛ **انجام:** و رواه ایضاً فی باب زیارة اخری جامعة من کتاب عیون اخبار الرضاء مسنداً عن موسی بن عمران النخعی

سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰۱گ، ۱۸سطر (۱۴/۵×۲۸)، اندازه: ۲۴×۳۶سم [ف: ۴ - ۸۲]

۱۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۵۲

آغاز: سورة النور. فصل فی تنزیلها. محمد بن یعقوب فی باب بعد باب آخر منه و فیه ان الاسلام؛ **انجام:** و الدلیل علی ان الآیات هم الائمة قول امیرالمؤمنین صلوات الله علیه و علیهم اجمعین ما الله آیة اعظم منی

از سوره نور تا سوره نمل؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ دو برگ اول وقف‌نامه مفصل نسخه از طرف شاه سلطان حسین صفوی بر مدرسه‌ای که در محله عباس‌آباد اصفهان بنا کرده و به مدرسه سلطانیه مشهور است به همراه دیگر مجلدات آن در محرم ۱۱۲۹ق، آغاز: «حمدی که واقفان اسرار ملک و ملکوت و ثنایی که عارفان معالم قدس و جبروت گزارش آن را دیباچه صحایف معرفت و دانایی دانند»؛ مهر: شاه سلطان حسین «بسم الله الرحمن الرحیم من کمترین کلب اسم علی شاه سلطان حسین ۱۱۲۵» (چهارگوش تاجدار)؛ تملک: میرزا عبدالله افندی که نسخه را به فرزندش میرزا احمد بخشیده است با مهر: «الراجی لعفو الله عبدالله» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۷۰گ، ۳۱ سطر (۱۶×۲۷/۵)، اندازه: ۲۶×۳۷سم [ف: ۲۰ - ۱۳۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۲۱

آغاز: سورة الاعراف. فصل فی ان فیها آیات محکمات. راوی محمد بن مسعود بن محمد بن عیاش السلمی فی تفسیره و حذف اسناده عن ابی بصیر عن ابی عبدالله علیه السلام؛ **انجام:** فصل فی ان الآیة السابعة وضع فیها حرف مکان حرف. علی بن ابراهیم فی تفسیریه فی هذه الآیة ما اوردناه فی فصل التفسیر.

از ابتدای سوره اعراف تا پایان سوره انفال؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد، تا: ۲۸ صفر ۱۲۸۳ق؛ مجدول، مصحح، محشی از محمد بن احمد الموسوی الاردبیلی که همان کسی است که نسخه به درخواست او کتابت شده است؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵۲۶گ،۲۷سطر(۱۴/۵×۲۶/۵)،اندازه: ۲۰×۳۵/۸سم[ف:۲۹/۲- ۷۸۲]

۱۴. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۴۱

از سوره انبیا ءتا مومنین؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ عبدالله اصفهانی کتاب را به فرزندش میرزا احمد بخشیده؛ تملک با مهر به تاریخ ۷ رجب ۱۲۹۵ق؛ تاریخ وقف: ۷ رجب ۱۳۱۷؛ جلد: تیماج،۳۰۷گ،۳۱سطر،اندازه:۲۳/۵×۳۵سم [ف: ۱۱۱]

۱۵. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۱

آغاز: این آیه در شأن [دشمنان] آل محمد نازل شده میفرماید که یسألونک عن الخمر از تو ای محمد از شراب و مراد از خمر هر مست کنند است که آشامیده شود هرگاه آنرا مثل شراب و خمیر برسانند و بعمل آرند؛ **انجام:** و فی الرکعة الرابعة الحمد و قل هو الله احد و آخر البقرة امن الرسول الی آخرها الحدیث و عد الی الرکعة الثانیة

از آیه ۲۱۹ تا آخر سوره بقره؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: عصر مؤلف؛ مصحح، یادداشت میرزا عبدالله افندی بدین عبارت دیده می‌شود: «بسم الله بفرزندی میرزا احمد و فقه الله بخشیده شده است حرره العبد الجانی مهر بیضوی»؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: - ۱۷]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱

آغاز: تفسیر جزء اول بنقل از ذریعه: این رتبه الانسان الذی بدا خلقه من طین و اعلی مقام محامد رب العالمین و انی قدرة المخلوق من سلالة من ماء مهین و العروج علی ذروة ... تفسیر سوره کهف: سورة الکهف. فصل فی تنزیلها و سبب نزولها. علی بن ابراهیم ... آغاز تفسیر سوره انبیاء: سورة الانبیاء. فصل فی

خواصها الصدوق فی کتاب ثواب الاعمال؛ **انجام:** تفسیر سوره طه: و مثلها فی کتاب الله عزوجل. و انی لغفار لمن تاب ... .
از آغاز سوره کهف تا انجام سوره طه؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۳۸۴گ، ۲۸ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۵×۲۷/۵سم [ف: ۱ – ۴۵]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲

انجام: و تلفح وجوههم النار و هم فیها کالحون، علی بن ابراهیم عن ابیه، عن اسماعیل بن مراد، عن یونس ...
از آغاز سوره انبیاء تا آیه ۱۰۵ سوره مومنین [قوله تعالی: قالوا ربنا غلبت علینا شقوتنا و کنا قوما ضالین]؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (یک برگ)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۱گ، ۲۸ سطر (۱۴/۵×۲۸/۲)، اندازه: ۲۳/۵×۲۷سم [ف: ۱ – ۴۶]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۰

تفسیر سوره توبه، یونس، هود را در بر دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج حنایی، ۵۴۸گ، ۲۱ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ – ۶۹۷]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۳

آغاز: این رتبة الانسان الذی بدیء خلقه من طین و اعلی مقام محامد رب العالمین و انی قدرة المخلوق من سلالة من ماء مهین؛
انجام: فی تحریف قوله تعالی تظاهرون و قوله تعالی عما تعملون الشیخ ابوالفضل شاذان بن جبرئیل ما أوردناه فی فصل التفسیر و التنزیل.
جلد اول کتاب، مشتمل بر مقدمات و تفسیر سوره فاتحه و مقداری از سوره بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۶۱گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۴×۳۸سم [ف: ۳ – ۴۵]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۴۵

تفسیر سوره توبه و یونس و هود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شاید در عصر مؤلف؛ مصحح؛ تملک: محمد ابراهیم بن زین العابدین نصیری طوسی و مهر وی «علی بس است ظهیر محمد ابراهیم (مربع)؛ جلد: تیماج سبز، ۴۳۵گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۱۱ – ۳۳۳]

● **تفسیر الائمة لهدایة الامة (مختصر)** / تفسیر / فارسی و عربی

tafsīr-ul a'imma li-hidāyat-il umma (mx.)

نصیری طوسی، محمد رضا بن عبدالحسین، – ۱۱۰۰ قمری

nasīrī tūsī, mohammad rezā ebn-e 'abd-ol-hoseyn (-1689)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۵۱

جلد اول، از ابتداء تا سوره مائده؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● **تفسیر ابرقیس السقراطی لقابس الافلاطونی** / فلسفه / عربی

tafsīr-u abarqīs as-suqrāṭī li-qābis al-aflāṭūnī

لغز قابس صاحب افلاطون.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۱۸/۲

آغاز: بسمله و به ثقتی لغز قابس صاحب افلاطن و هو اشبه شیئی بامر العالم و ما یجب ان یعمل فیه الانسان
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری آبی سفید عطف تیماج قرمز، ۱۳گ (۳۱-۴۳)، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۲۸۷]

← تفسیر ابن جریر ⟵ تفسیر طبری

● **تفسیر ابن عباس = تنویر المقباس من تفسیر ابن عباس** / تفسیر / عربی

tafsīr-u ibn-i 'abbās = tanwīr-ul miqbās min tafsīr-i ibn-i 'abbās

ابن عباس، عبدالله بن عباس، ۳ – ۶۸ قمری

ebn-e 'abbās, 'abd-ol-lāh ebn-e 'abbās (625 - 688)

تفسیری است منسوب به عبدالله ابن عباس. نافع بن ارزق سؤالاتی از ابن عباس درباره تفسیر آیات مختلفی از قرآن کریم نموده و به زعم خود استشهاداتی از کلام عرب در ضدیت آن معنی و تفسیر آورده و ابن عباس با استشهادات محکم و قوی‌تر از کلام عرب، ایرادات نافع را رد کرده و تفسیر خود را تاکید و تقویت نموده است. در منابع گفته شده صاحب قاموس، محمد بن یعقوب فیروزآبادی آن را جمع‌آوری نموده است، روش تفسیر بدین صورت است که نخست به ترتیب سوره‌های قرآن آیات را آوره، سپس به تفسیر آنها پرداخته است. این تفسیر به فیروزآبادی نیز نسبت داده شده است.
چاپ: بولاق، در حاشیه المقد لتلخیص ما فی الوقت و الابتداء لشیخ الاسلام زکریا الانصاری، ۴۶۴ص، ۱۲۹۰ق؛ بارها در بمبئی هند، بولاق مصر، و بیروت به چاپ رسیده است.
آغاز: و صلی الله علی سیدنا محمد و آله أجمعین، أخبرنا عبدالله الثقة ابن المأمون الهروی قال أخبرنا أبی قال أخبرنا أبو عبدالله قال أخبرنا أبو عبید الله محمود بن محمد الرازی ... عن ابن قیاس قال: الباء بهاء الله و بهجته و بلاؤه و برکته ...
[دنا ۱۲۰/۳، با انتساب به ابن عباس و فیروز آبادی؛ الذریعة: ۲۴۴/۴؛ کشف الظنون: ۵۰۲/۱؛ معجم المطبوعات ۱۵۸/۱؛ معجم مصنفات القرآن الکریم ۲۲۳/۲ و ۲۲۴؛ الاوقاف العامة بغداد ۷۲/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** السورتان فی شأن لبید بن عاصم الیهودی، سحر النبی صلی الله علیه و آله و سلم و قرأ النبی علیه السلام علی سحره ففرج الله عند ذلک فکانما انشط عقاد تمت.
خط: نسخ، کا: عامر معروف به قاسم بن علیپر، تا: ۹۵۶ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۱گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۳۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** نزلت هاتان السورتان فی شأن لبید بن الاعصم الیهودی الذی سحر النبی فقرأ النبی علی سحره ففرج الله عنه فکانما أنشط من عقال.
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۲، جا: هند؛ مصحح، محشی؛ مهر: «محمد عبدالرزاق» (مربع)، «محمد» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: کاغذی، ۵۶۸گ، ۲۱ سطر (۹×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۹/۵سم [ف: ۳۳ - ۵۱۲]

۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۱۶۵

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن شیخ یوسف، تا: ۳ ربیع الثانی ۱۱۶۵ق، برای خزانه کتابخانه یکی از سلاطین؛ با سرلوح وکتیبه مذهب مرصع، مجدول؛ از موقوفات رمضانیه ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج، ۵۸۴ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: - ۹۰]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۳۹۲]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۴۶

نسخه اصل: کتابخانه اوقاف-بغداد ۲۱۲۲؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد، بی‌تا؛ محشی؛ واقف: سلیمان پاشا والی بغداد بر مدرسه سلیمانیه، به سال ۱۲۰۳؛ ۴۲۰ص [عکسی ف: ۷ - ۳۴۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۴۹

آغاز: عن ابن عباس فی قوله تعالی، سورة انزلناها یقول انزلنا جبریل بها فرد الها الیها و فرضناها بینا فیها الحلال و الحرام؛ **انجام:** عن ابن عباس رضی الله عنهما فی قوله تعالی اقرأ یا محمد القرآن و هذا اول ما انزل علیه جبریل به باسم ربک بامر ربک الذی خلق الخلایق.
از سور نور تا سور علق را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج، مشکی، ۱۴۶گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۶۲]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۹۷/۲

آغاز: بسمله، کان ابن عباس جالسا بفناء الکعبه قد اکتنف الناس یسالونه عن تفسیر القرآن فقال نافع بن الارزق لنجده؛ **انجام:** قال لیکتبسوا اما سمعت قول لبید: و انی لاآت ما اوتیت و اننی لما اقترفت نفسی علی الراهب.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج تریاکی روشن، ۱۷گ (۹-۲۵پ)، ۱۶ و ۲۰ سطر حمایلی (۷×۱۳)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۵۴]

← تفسیر ابن عطیه ← المحرر الوجیز فی تفسیر الکتاب العزیز
← تفسیر ابن کثیر ← تفسیر القرآن العظیم

● **تفسیر ابن المذکر (مختصر)** / تفسیر / عربی
tafsīr-u ibn-il muḏakkir (mx.)
حائری، محمد بن احمد بن حسین
hā’erī, mohammad ebn-e ahmad ebn-e hoseyn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۵/۴

گویا از او؛ خط: نستعلیق، کا: قباد بن شهقباد مهرانی، تا: ۹۴۸ق؛ ۴۰گ (۲۰۵پ- ۲۴۴پ) [مختصر ف: - ۲۰۳]

← تفسیر ابن مطر ← مسالک الرضوان الی ریاض الجنان
← تفسیر ابو السعود ← ارشاد العقل السلیم الی مزایا الکتاب الکریم
← تفسیر ابوالفتوح رازی ← روض الجنان و روح الجنان

● **تفسیر ابونصر زاهد بخاری (ترجمه)** / طب، تفسیر / فارسی
tafsīr-e abū-nasr zāhed-e boxārī (t.)
اهدا به: شمس الدین ابی المظفر ابراهیم شاه شرقی (۸۰۴-۸۴۴)
این کتاب ترجمه تفسیری است که ابونصر زاهد بخاری بر قرآن کریم نوشته است. در این کتاب تفسیر به صورت سؤال و جواب بیان شده و برخی از فواید آن از مغنی، کشاف و تفاسیر دیگر گرفته شده و بیشتر مطالب را از ابن عباس نقل می‌کند و احتمال دارد که کار «شهاب الدین دولت آبادی» باشد که تفسیری نیز به نام «بحر المواج و السراج الوهاج» دارد که در فهرست مرعشی توصیف شده است.
[دنا ۱۲۰/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۵

آغاز: کالنجوم بابهم افیدیتم اهدیتم بر آورند فطوبی لهم ثم طوبی؛ **انجام:** افراط در شان مسیح و تفریط در باب حبیب صلوه الله و سلامه علیها گمراه گشته اند آمین چنین بادتم
از سوره ی نبأ تا آخر قرآن؛ خط: نستعلیق، کا: میر محمد اعظم، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۲/۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [رایانه]

● **تفسیر ابی الفتح غزنوی** / تفسیر / عربی
tafsīr-u abi-l-fatḥ-i ġaznawī
غزنوی، عبدالصمد بن عبدالرحمان
qaznavī, ‘abd-os-samad ebn-e ‘abd-or-rahmān

روی برگ نخستینش در یک مربع مستطیل که دارای تزیینات می‌باشد، به نام کتاب و نام مؤلف اشاره شده است. بدین نحو: «الجزء الرابع من تفسیر کتاب الله عزوجل تصنیف القاضی الامام رکن الاسلام شمس الائمه و سراج الامام قاضی القضاة ابی الفتح عبدالصمد بن عبدالرحمن قاضی القضاة بن الشیخ بن الامام محمود بن محمد الغزنوی رحمة الله علیه و صلی الله علی سیدنا محمد».
[دنا ۱۲۱/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶

آغاز: آغاز موجود در نیمه اول: بما فعل المبطلون. معناه. او لان لا یقولوا. آغاز نیمه دوم: بسمله. رب انعمت فزد. سوره مریم علیها السلام کلها مکیه و هی ثمانی و تسعون آیه عند الاکثرین و تسع و تسعون عندالمکین؛ **انجام:** انجام نیمه اول: تصلون علیه و تستغفرون له حتی یستیقظ. و بالله التوفیق. یتلوه ان شاءالله تعالی سوره مریم علیها السلام و اتفق الفراغ من نساخة هذاالجزء ... انجام نیمه دوم: و تباعدت عنه مردة الشیاطین و شهدله حافظاه انه مؤمن و بالله توفیق. آخر الربع الثالث من کتاب تفسیر القرآن الکریم. یتلوه ان شاءالله تعالی فی اول الجزء الرابع تفسیر سوره ص. و الحمدلله وحده و صلوته علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم و حسبناالله و نعم الوکیل.
حاوی تفسیر قرآن از آیه ۵۵ سوره انعام (۶) تا پایان سوره صافات (۳۷) می‌باشد و در پایان به تفسیر سوره ص (۳۸) وعده داده است. کاتب، نسخه را به دو نیمه تقسیم کرده و هر نیمه را نیز به دو جزء (بخش) منقسم داشته است.آنچه از نیمه اول باقیمانده از آیه ۵۵ سوره انعام است تا پایان سوره کهف و نیمه دوم از سوره مریم است تا پایان سوره صافات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۰۱ق؛ این نسخه ناقص؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴۸۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ – ۴۲۸]

● **تفسیر الاحادیث** / عرفان و تصوف، شرح حدیث / عربی
tafsīr-ul aḥādīṯ

مجذوبعلی شاه، محمد جعفر بن صفر، ۱۱۷۵ – ۱۲۳۸ قمری
majzūb-ʻalī-šāh, mohammad jaʻfar ebn-e safar (1762 - 1823)

تفسیر و تأویل چند حدیث است به شیوه عرفانی: حدیث النفس، حدیث فی العشق، حدیث فی صفة اهل الجنة و جز آنها. در برخی شعر و حکایت به فارسی آورده است.
[دنا ۱۲۱/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۷۹/۴

آغاز: حدیث عن کمیل زیاد. قال سئلت مولانا امیرالمؤمنین (ع) فقلت یا امیرالمؤمنین ارید ان تعرفنی نفسی؛ **انجام:** و قال بعین النفس مرآة عقلها، فتلک حیوة النفس بعد مماتها.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی سیر، ۲گ (۷ر–۹پ)، ۲۱–۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۶سم [ف: ۸ – ۸۳]

← تفسیر «احد» من قل هو الله ⟵ تفسیر سورة التوحید
← تفسیر الاحلام ⟵ تعبیر الرؤیا
← تفسیر الاحلام ⟵ کتاب الرحمة فی الطب و الحکمة

● **تفسیر احمدی = التفسیرات الاحمدیة فی بیان الآیات الشرعیة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u aḥmdī = at-tafsīrāt-ul ahmadīyya fī bayān-il āyāt-iš šarʻīyya

شیخ جیون، احمد بن ابی سعید، ۱۰۴۷ – ۱۱۳۰ قمری
šayx jīyūn, ahmad ebn-e abī saʻīd (1638 - 1718)

کتاب تفسیر آیات الاحکام به ترتیب سوره‌های قرآن مجید است، وی در تفسیر آیات علاوه بر قریحه خود به تفاسیری مثل بیضاوی، تفسیر فرات، تفسیر سیوطی، کشاف زمخشری و غیر اینها مراجعه و نقل قول زیاد نموده، او در ۱۶ سالگی به سال ۱۰۶۴ق شروع به تألیف کرده و در ۲۱ سالگی در ۱۰۶۹ق. آن را به انجام رسانده و در ۲۷ سالگی در ۱۰۷۵ ق آن را تصحیح نموده است.
چاپ: کلکته، ۶۱۶ص، ۱۸۴۷ق؛ هند، ۱۳۰۰ق؛ بمبئی، ۱۳۲۷ق.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۰۲۱

آغاز: بسمله. الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب ففضله تفضیلا؛ **انجام:** و کفر عنا سیئاتنا أنک التواب الرحیم یقول العبد الفقیر الیه الغنی احمد ... قد شرعت فی تسوید تفسیر الآیة ... سنة الف و اربعة و ستین و سنی حینئذ ستة عشر سنة و فرغت عنه سنة ألف و تسعة و ستین فی بلدة ... حین قرأت شرح مطالع الانوار و سنی ... ثم بعد امة قد صححته بالنظر حین الدرس فی بلدة انبتهی سنة الف و خمس و سبعون و سنی یومئذ سبعة و عشرون سنة الحمدلله علی نواله ... تمام شد تفسیر احمدی.
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره کشمیری، جلد: تیماج فرنگی، ۲۷۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۰۷]

● **تفسیر الاختلاجات علی خمس مقالات** / طب / عربی
tafsīr-ul ixtilājāt ʻalā xams-i maqālāt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۷۱۶

و مجدول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در جدول؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۷گ، ابعاد متن: ۱۰×۱۸، اندازه: ۴/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۴۶۳]

← تفسیر الاربع مقالات ⪢ شرح اربع مقالات بطلمیوس

● تفسیر استعاذة و بسمله / تفسیر / عربی

tafsīr-u isti‘āḏa wa bismilah

کتابی است در تفسیر و شرح معنی استعاذه و نیز بسم الله الرحمن الرحیم و در آخر تفسیری از سوره حمد به‌طور مختصر آمده است. در کتاب از شیخ احمد احسائی نام می‌برد. کتاب بر فصول و مباحثی مرتب است.

[دنا ۱۲۱/۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۱۷۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی محمد و آله المعصومین و اللعنة علی اعدائهم اجمعین؛ **انجام:** و ایضاً عن الصادق علیه السلام قال: العبد ثلاثة قوم عبدوا الله خوفاً ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملکی در ۱۳۱۹ در کربلا با مهر «العبد ریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ تملک: محمد باقر بن محمد بن ریحان الله الموسوی؛ مهر: سید محمد باقر بروجردی؛ ۳۶۳گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [مؤید: ۳ - ۱۵۲]

← تفسیر اسرار القرآن فی بیان مراتب الایمان ⪢ تفسیر آیات قرآن

● تفسیر الاسطقس الثالث / کیمیا / عربی

tafsīr-ul usṭuqus-iṯ ṯāliṯ

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

وابسته به: اسطقس الاس الثالث = اسطقس الاس علی رأی اهل الصناعة؛ جابر بن حیان (۱۲۰-۱۹۸)

این نامه درباره «حجر»است.

[دنا ۱۲۱/۳]

شرح و حواشی:

۱- الکمال = منتخب تفسیر الاسطقس؛ الثالث جابر بن حیان (۱۲۰-۱۹۸)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۱/۸

آغاز: من کتاب تفسیر الاسطقس الثالث و کشفه لجابر بن حیان. قال: فاول ما ذکرنا فی موضع یقول فیه: حرام ان یتم و حقیق ان لایتم العمل لمن حجر الاجساد و حلل الارواح. و هذا خطاء؛ **انجام:** الی ان یکتحل به العین و یسقی به فافهم ذلک ... اما قولنا اذا بلغت هذا لموضع ... و انه ... (جای نقطه ها در نسخه سفید گذارده شده)

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا،جا:حیدراباد؛۲گ(۶۲ر-۶۳ر) [ف: ۴ - ۱۰۲۳]

← تفسیر الاسطقس الثالث (منتخب) ⪢ الکمال
← تفسیر اسفراینی ⪢ تاج التراجم فی تفسیر القرآن للاعاجم

● تفسیر اسماء ادویه مفرده / طب / عربی

tafsīr-e asmā’-e advīye-ye mofrade

ابن جلجل، سلیمان بن حسان، ۳۳۲ - ۳۸۰ ؟ قمری

ebn-e joljol, soleymān ebn-e hesān (944 - 991)

شامل ده «مقاله» که تفسیر و تحریر کتاب اسماء ادویه (فرهنگ داروهای ترکیب نشده) است که از کتب نفیسه در این فن و تألیف دسقوریوس بوده است.

[دنا ۱۲۱/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۸

آغاز: ایرس تأویله فی اللسان الیونانی قوس و قزح و هو السوسن الاسما نجونی و ذلک ان فی نوره بیاض و صفره و سماویة کما فی قوس و قزح؛ **انجام:** لیثوفلا. تاویله حجر الغرا و هو صمغ البلاط معمول. لیثو حاووس تاویله الحجر الابیض تم تفسیر المقال الخامسه.

بی‌کا، بی تا [ف: ۴ - ۲۴۷]

● تفسیر اسماء الحسنی / شعر، اسماء الله / فارسی

tafsīr-e asmā’-ol hosnā

از: گدا؛ مثنوی عرفانی است در شرح و تفسیر اسمای حسنای الهی. مؤلف اسمای حسنی را به ترتیب ذکر نموده و به صورت منظوم تفسیر می‌کند و در اثنا آیاتی از قرآن کریم و احادیث حضرت پیامبر (ص) را نیز تفسیر می‌کند. شاعر در این منظومه به «گدا» تخلص می‌کند. این منظومه غیر از مثنوی رائیه «تحفة النصائح» یوسف گدا است که در پند و اندرز در هشت باب سروده شده و در منزوی (۴: ۲۷۲۱)، گنج بخش، منزوی (۳: ۱۵۷۷)، گنج بخش، محمد حسین تسبیحی (۱: ۱۱۰) معرفی شده است. گرچه احتمال اتحاد مؤلف بعید نیست.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۰۹

آغاز: زان چنین فرموده سلطان جلیل ×× جمله دنیا را که باشد او قلیل / با قلیلی دل مبند ای هوشیار ×× عاقلان خود بنگرند پایان کار. المقدم المؤخر: المقدم پیش از جمله عیان ×× او همیشه بود و باشد ای جوان / هم مؤخر بعد بعد اولیست بس ×× او همیشه باشد این را دان تو پس / اول او را بدایت نیست دان ×× آخرست

و بی نهایت از عیان / اول او بود و نبوده هیچ شی ×× آخر او ماند که هست قیوم حی / بود او و هم نبود اشیا ورا ×× هم نماند هیچ شی ماند خدا / هم نماند غیر او ای خوب رو ×× نیست باقی غیر ذات پاک او / ما نبودیم بود خداوند جهان ×× ما نمانیم او بماند جاودان؛ **انجام:** صورتش بسیار کس را دل ربود ×× دید نقش صورت و میلش فزود / شد هلاک از زخم مار اندر زمان ×× بر نخورده زو هنوز ای نوجوان

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بی جا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا سرخ، عطف تیماج، ۱۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۸ – ۲۱]

● **تفسیر اسماء الله الحسنی** / اسماء الله / عربی

tafsīr-u asmā'-il lāh-il ḥusnā

در بیان معنی واژه‌هایی که به‌عنوان نام خداوند متعال معرفی شده‌اند یکی از مسائل مهم مذهبی بوده و دانشمندان درباره آن کتاب‌ها نوشته‌اند. بحث در این علم سه درجه دارد: نخست بحث‌های لغوی ظاهری که معنی این واژه‌های عربی را بیان کند؛ دوم بحث‌های کشفی و باطنی که از نظر عرفان در هر واژه گفتگو کند و برای به زبان آوردن آنها خاصیت‌ها یاد کنند و در میان آنها اسم اعظم (نام بزرگ) را نشان دهند که خاصیت آن بیش از دیگر نام‌ها باشد؛ درجه سوم درباره این واژه ها از نظر خاصیت‌هایی که برای حروف هجا، سازنده آن واژه‌ها قائل هستند، یعنی از نظر علم الحروف که شعبه‌ای از علوم غریبه است، گفتگو می‌شود و این نوع سوم بیشتر در نزد فرقه حروفی متداول است، که دسته از غالیان صوفیه هستند، و خلاصه‌ای از تاریخ فکر ایشان در عنوان «جاودان نامه» خواهد آمد. و بحث‌های درجه دوم با پیدایش عرفان در اسلام پدید گشته و راه نخست را مفسران ظاهری و لغویان بیشتر پیموده‌اند. کتاب‌هایی که درباره این علم نوشته شده بسیار است. چلبی در کشف الظنون در عنوان «الحروف» نزدیک به دویست رساله را نام برده و در عنوان «الاسماء الحسنی» بدانجا حوالت کرده و در عنوان «الخواص» و «طلسم» نیز اندکی گفتگو کرده و در «الذریعه» در عنوان «الاسماء الحسنی» بیست کتاب را نامبرده، و باقی را به عنوان «شرح الاسماء» حوالت نموده است. مورد گفتگوی ما رساله‌ای است که بیشتر جنبه لغوی دارد و فقط اندکی به معانی عرفانی توجه کرده است. در این رساله فقط نود و نه نام از نام‌های خدا تفسیر شده و نگارنده اسماء الله را مطابق روایتی که به آن استناد جسته محدود در همین عدد دانسته و در سرآغاز گوید این شرح را از تفسیر قاضی ناصرالدین بیضاوی استخراج نمودم، نام نگارنده در آن یاد نشده است. (علینقی منزوی)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۱

آغاز: الحمد لله الذی علم آدم الاسماء و الصلاة و السلام علی محمد المصطفی و علی آله؛ **انجام:** و العبد اذا حبس نفسه عما یدعوا الیه الهدی و صبر علی ... فاز بالحظ الا و فی من هذا الاسم و الحمد لله ...

خط: نستعلیق، کا: علی بن مسافر قاضی، تا: ۹۳۹ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۸۱ – ۹۰)، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ – ۴۳]

● **تفسیر اسماء الله الحسنی** / حدیث / عربی

tafsīr-u asmā'-il lāh-il ḥusnā

از مولانا عبدالمحسن است و از کتاب «علم الیقین» فیض، و سخنان غزالی استفاده کرده و آمیخته است با اخبار شیعی.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۱۳/۲

آغاز: فی تفسیر اسماء الله الحسنی. الله: اسم للموجود الحق الجامع للصفات الالهیة؛ **انجام:** ادل علی الحکمة و انبع عن القدرة، فالافراد مفوت للغرض.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۳۲گ (۱۱۴پ–۱۴۵پ)[ف:۳-۴۶۳]

● **تفسیر اسم المحسن** / بهائیت / عربی

tafsīr-u ism-il muḥsin

[دنا ۱۲۱/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۱۵/۲۱

آغاز: الحمدلله الذی خلق المشیة لامن شیء و جعلها لامن شیء. و بعد فاشهد بان الله ربک؛ **انجام:** تلک حروف الله، ربک رب السماوات و الارض رب ما یری و ما لایری، رب العالمین

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۴گ (۱۰۹پ–۱۱۲ر)، ۱۹ سطر [ف: ۹ – ۱۷۵]

← تفسیر اصفی ≻ الاصفی

● **تفسیر افضل** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e afzal

افضل، محمد رضا، ۱۲۵۰ – ۱۳۳۲ شمسی

afzal, mohammad rezā (1871 - 1953)

این تفسیر به «تفسیر الائمه علیه السلام» و تفسیر الائمه ناسخ تفاسیر الامة نیز معروف است، تفسیری است با استفاده از روایات اهل بیت (ع) نوشته شده است.

چاپ: تهران، سنگی، ۱۳۳۵، رقعی، ۳۰۰ص

[دنا ۱۲۱/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۲۳۳

آغاز: تفسیر سوره مبارکه اخلاص بسمله، حمدله ... و بعد چنین گوید متعلم از رسول خدا (ص) و ائمه هدی (ع) معروف بافضل عفی الله عنه و عن ابویه؛ **انجام:** پنجم چنان است که در خبر صافی است بزیاده اسکنه الله فی جنه عدن و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین و اللعنه علی اعدائهم اجمعین تم

تفسیر سوره‌های مبارکه اخلاص، قدر، فاطر، شوری، فرقان و شعرا می‌باشد؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۶۵گ، ۱۶ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [رایانه]

← تفسیر اکبری ⊲ تحفه فتحیه
← تفسیر الفاظ اهل صناعة الطب ⊲ التنویر (ترجمه)

● **تفسیر الفاظ مشکله قرآن** / تفسیر / عربی

tafsīr-e alfāẓ-e moškele-ye qor’ān

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۶۸

آغاز: و علی سمعهم ای اسماعهم و هی الاذان غشاوه الی غطاء یخادعون الله ای؛ **انجام:** ای خلق منهم ثم قال من الحنه والناس ای الخلق من الجنه والناس والله اعلم بالصواب فی ۱۱۱۳

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۹۴گ، ۱۴ سطر [رایانه]

● **تفسیر الالفاظ المشکلة من المنتخب** / ادبیات / عربی

tafsīr-ul alfāẓ-il muškila min-al muntaxab

خضرمی شبوی، احمد بن محمد

xezramī-ye šabbūy, ahmad ebn-e mohammad

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۰/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۲ص [ف: ۵ - ۸۹]

● **تفسیر الالف الصغری = تفسیر مطاطافوسیقا** / فلسفه / عربی

tafsīr-ul alif-iṣ ṣuġrā = tafsīr-u miṭāṭāfūsīqā

یحیی بن عدی، ۲۸۰ - ۳۶۴ قمری

yahyā bn-e ‘adī (894 - 975)

مقاله مطابوسیقا (= متافیزیک) ارسطو از مهمترین مقالات فلسفی ارسطو است که پس از پرداختن مقاله «فیزیک »یعنی قضایای راجع به جهان طبیعی به این قضیه پرداخت. در این رساله یحیی بن عدی به تفصیل آن مقاله را شرح می‌کند و نکات تاریک آن را روشن می‌نماید و آن را به نام اصل یونانی «الف الصغری» مسمی می‌نماید. (عبدالله انوار)

آغاز: بسمله. قال ارسطوطالیس ان النظر فی الحق صعب من جهة سهل من جهة و الدلیل علی ذلک انه لم یقدر احد من الناس علی البلوغ فیه بقدر ما یستحق

انجام: و معناه هو ان اهل النظر فی العلل و الاوایل کلها لعلم واحد او لعلوم أکثر من واحد.

چاپ: محقق: عبدالرحمان بدوی، بیروت، دارالاندلس للطباعة و النشر، وردت فی کتاب: مباحث فلسفیة لیحیی ابن عدی، ۱۴۰۰ق.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۲۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۵۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴گ (۳۲پ-۵۵پ)، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۴۴ - ۲۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۸۲/۶

آغاز: بسمله و به نستعین تفسیر یحیی بن عدی للمقاله الاولی من کتاب؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قرمز، ۳۰ص (۴۴۷-۴۷۶)، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۹ - ۳۸۴]

۳. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۸۱۳/۷

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۷۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲۳/۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۷۱۰]

● **تفسیر الم** / تفسیر / عربی

tafsīr-u alif-lām-mīm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۵۶

آغاز: بسمله قوله تعالی الم ذلک الکتاب ... قال الشیخ فیه اشارة الی عالم المجردات الصرفه و المتوسطة بین التجرد

خط: نسخ و نستعلیق، کا: مؤمن بن حافظ محمد عبدالعظیمی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری، ۱ص (۱۵۹)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۴۱]

● **تفسیر الامام العسکری = تفسیر امام حسن عسکری** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul imām-il ‘askarī = tafsīr-e emām hasan-e ‘askarī

؟ حسن بن علی (ع)، امام یازدهم، ۲۳۲ - ۲۶۰ قمری

hasan ebn-e ‘alī (‘), emām-e yāzdahom (847 - 875)

کتابی است که به حضرت امام عسکری یازدهمین امام شیعیان نسبت داده شده است. قسمت موجود از آن به روایت شیخ صدوق محمد بن علی بن بابویه قمی از استادش ابوالحسن محمد مفسر استرآبادی از ابویعقوب یوسف بن محمد بن زیاد و هم از علی بن محمد بن یسار از امام حسن عسکری علیه السلام است.

بنا بر نقل محمد بن قاسم استرآبادی، ابویعقوب یوسف بن محمد بن زیاد و ابو الحسن علی بن محمد بن سیار از شیعیان و شاگردان حضرت بودند که آن را در مدت هفت سال به آنان املا فرموده است. این تفسیر به سبک نقلی گردآوری شده و تفسیر تمام قرآن نیست بلکه از ابتدای فاتحة الکتاب تا آیه ۲۸۳، از سوره «بقره» است. درباره این تفسیر بحث‌های فراوانی است. جمعی چون علامه حلی در «خلاصة الاقوال» آورده است که این تفسیر را مفسر استرآبادی از یوسف بن محمد و از علی بن محمد از حضرت امام علی النقی (ع) روایت کرده و مفسر استرابادی را قدح و جرح نموده و راویان مذکور را مجهول و این کتاب را از موضوعات سهل دیباجی به روایت پدرش دانسته است. میرداماد نیز درکتاب «شارع النجاة» فارسی خود در بحث ختان گفته است: جمعی چون ابوعلی قالی در «منتهی المقال» در ذیل ترجمه محمد بن القسم یا ابن ابی القسم چنین گوید: ابوجعفر بن بابویه از او روایت کند ضعیف و کذاب است و نیز از او تفسیری روایت می‌کند که از دو نفر مجهول الحال روایت کرده که یکی از آنها یوسف بن محمد بن زیاد، و دیگری علی بن محمد بن بشار، و هر دو اینها از پدرانشان از ابوالحسن الثالث علیه السلام و این تفسیر ساختگی و از جعلیات سهل دیباجی از پدرش می‌باشد و احادیث دیگری از قبیل منکراتی که در این تفسیر است جعل کرده است. مرحوم حاجی نوری در ترجمه محمد بن قاسم استرآبادی می‌گوید: صدوق در «من لایحضر الفقیه»، «امالی»، «علل الشرایع»، و ابو منصور احمد بن علی بن ابی طالب در کتاب «احتجاج»، ابن شهر آشوب در «مناقب»، محقق ثانی علی بن عبدالعالی کرکی در «اجازه»اش به صفی الدین حلی، شهید ثانی در «منیة المرید» نسبت این کتاب را به امام یازدهم تأیید کرده‌اند. به همین دلیل بسیاری از محدثین و مفسران اخبارگرا به این کتاب اعتماد ویژه‌ای کرده‌اند. در من لایحضره الفقیه (۶: ۵۱۴) ترجمه آقایان صدر بلاغی و علی اکبر غفاری درباره انتساب کتاب چنین آمده است «و آنچه نظر ما است هم درباره تفسیر و هم درباره مؤلفش این است که اختلاف را رها کنیم و به خود تفسیر مراجعه کرده تا حق ظاهر شود در این تفسیر موجود که ثابت نیست همان باشد که مصدر صدوق - علیه الرحمة - بوده مطالب درستی هست که نسبتش را به معصوم می‌توان داد. و مطالبی هم هست که به هیچ وجه نمی‌توان آن را به معصومین نسبت داد نه تنها به معصومین علیهم السلام بلکه حتی به یک فرد مسلمان امامی مذهب که به اصول امامیه پای بند باشد نمی‌توان نسبت داد».

آغاز: الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و سلم کثیراً قال محمد بن علی بن محمد بن جعفر بن دقاق حدثنی

انجام: امتنع عن اداء الشهادة اذ کانت عنده و لا تکتموا الشهادة و من یکتمها فانه آثم قلبه یعنی کافر قلبه

چاپ: بارها چاپ شده؛ مشار عربی ۱۹۹؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۲۶۸ق، وزیری، ۳۰۸+۱صص؛ تبریز، بی ناشر، ۱۳۱۵ق، رحلی، ۲۹۶ص؛ و ...

[الذریعة ۲۸۳/۴ و ۲۸۵/۴-۲۹۳رقم ۱۲۹۵؛ مکتبة امیر المومنین ۲۴۹/۱؛ مجله پژوهشهای قرآنی شماره ۵ و ۶ (بهار و تابستان ۱۳۷۵ش)، مقاله نگاهی به تفسیر منسوب به امام حسن عسکری، سعید رضوی، ص ۳۱۲-۳۳۱؛ دنا ۱۲۲/۳ (۹۵ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- آثار الاخیار = ترجمه تفسیر امام حسن عسکری علیه السلام؛ زواره ای، علی بن حسن (-۱۰)

۲- عین المعارف فی تفسیر القرآن؛ عاملی شامی، ابراهیم بن جعفر (-۱۱)

۳- تفسیر امام حسن عسکری (منتخب) (دو عنوان)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۱۴

خط: نسخ، کا: علی بن شرف الدین ابن علی کیاء حسنی رکابی، تا: جمادی الاول ۸۰۸ق؛ مقابله شده دومین بار با شیخ فقیه احمد کرکی یا نسخه بابا حاجی المعلا سجانی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۲۶ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۶۲]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۳-۶/۱۳۵

آغاز: شیء آخر من هذا التفسیر فی قوله عزوجل أو ضعیفاً أو لایستطیع ان یمل هو فلیملل ولیه بالعدل قال امیرالمؤمنین علیه السلام فی قوله عزوجل؛ **انجام:** حتی اقترحوا مالایجوز فی حکم جهلاً بأحکام الله اقتراحاً لاباطیل علی الله. تم ما وجدت من تفسیر هذه الآیات ... رزقنا الله وجدان تمام التفسیر بمحمد و آله رب اغفر

خط: نسخ، کا: ابن ظهیر: حسین بن ظهیر بن عبدالله بن نجم الدین بن حسین بن حسین بن تاج الدین حافظ شمس الدین طبرسی، تا: صفر ۸۸۶ق؛ مصحح؛ ۷۵گ، ۱۸-۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۷۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۲

آغاز: علیه السلام فانزنا عیالا تنافی بعضی الخسانات ثم استادنا علی الامام؛ **انجام:** لا من و ... هذا آخر ما وجدناه من تفسیر منسوب الی الامام حسن العسکری علیه السلام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۲۸۹گ، ۱۹ سطر (۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۷ - ۱۴۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: آخر ربیع الثانی ۹۰۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۱ص (۶۱-۳۸۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۱۵]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اغواهم على الكفر بمحمد رسول الله و الجحد لوصيه اخيه على ولى الله

خط: نسخ، کا: سلام الله بن عارف بن محمد عارفی موغادی، تا: ۱ رمضان ۹۳۹ق؛ مهر: «محمد تقی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ (۱۱۲پ-۱۹۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ - ۷۱]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما وجد من هذا التفسير رزقنا الله من وجدان تمامه اللهم اغفر لكاتبه و ان لم يكن اهل لمغفرته برحمتك يا ارحم الراحمين و صلى الله على محمد و آله اجمعين.

خط: نسخ، کا: جعفر ابن محمد بن علی بن الحسن، تا: شنبه ۹ جمادی ۹۹۲ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: امیر جبرئیل از حیدرآباد دکن، ۱۰۳۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۲۸۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۲۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۱۶۵

آغاز: پس از خطبه مختصر: قال الشيخ ابوالفضل شاذان جبرئيل (كذ) بن اسمعيل القمى ادام الله تاييده حدثنا السيد محمد بن شراهك الحسينى الجرجانى عن السيد جعفر مهتدى بن الحارث الحسينى المرعشى عن الشيخ الصدوق ابيعبدالله جعفر بن مخمد الدرويستى عن ابيه عن الشيخ الفقيه ابى جعفر محمد بن على بن بابويه القمى رحمه الله تعالى قال اخبرنا ابوالحسن محمد بن قاسم الاسترآبادى؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۰؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حایری؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۲۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۵۶۹]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، ۱۶۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۷۵]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۳۳

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ مصحح؛ تملک: حسین الحسینی؛ جلد: تیماج قرمز،۳۰۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱۹ - ۲۴۲]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۸۵

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... قال الشيخ أبوالفضل شاذان بن جبرئيل بن اسماعيل القمى أدام الله تأييده؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با عبارت «بلغ قبالاً و قرائة مع أحد من الطلاب» مقابله گردیده، محشی، دستخط آیت الله مرعشی نجفی آمده که سلسله سند این تفسیر را اصلاح نموده‌اند با عبارت: «قوله: عن السيد أبى جعفر مهدى بن أبى حرب الحسينى المرعشى الخ؛ أقول: فى بعض النسخ كما هنا مهتدى بن الحارث هو غلط فاحش؛ ثم ان هذا السيد الجليل المرعشى يروى عنه شيخنا الطبرسى فى أول الاحتجاج بهذا السند المذكور بهذه الرواية المذكورة بعينها و هذا مما يقوى استناد هذا التفسير الى مولانا الامام العسكرى فلاحظ؛ ثم فى الاحتجاج وصف الاسترآبادى بالمفيد بدل الخطيب و لاضير اذ كان هذا العالم الجليل خطيباً مقراً حافظاً ضابطاً كما أنه فى الاحتجاج قال أبوالحسن على بن محمد بن يسار بدل سيار؛ ثم ان السيد مهدى بن أبى حرب يروى عن المفيد الثانى الشيخ أبى على الحسن نجل شيخ الطائفة أبى جعفر الطوسى عن والده كما فى الاحتجاج فى سند احتجاج النبى يوم الغدير فلاحظ و ليعلم أن شيخنا الطبرسى أورد فى أوائل كتاب الاحتجاج بل فى أكثر موارده روايات بهذا السند المذكور فى هذا التفسير فلاحظ»؛ وقف‌نامه‌ای از محمد حجازی در ماه رمضان؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۲۰ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳۰ - ۳۰۴]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۹۷

آغاز: الحمدلله رب العالمين ... قال الشيخ أبوالفضل شاذان بن جبرئيل بن اسماعيل القمى ادام الله تأييده قال حدثنا السيد محمد بن شراهنگ؛ **انجام:** فاذا لم يبق هناك من ذلك البقل و القثاء و البصل و الفوم شيء و الحمدلله رب العالمين

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، دارای سر لوح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۵سم [ف: ۵ - ۴۲۷]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۶۴

این نسخه به سند ابوالفضل شاذان بن جبرئیل قمی می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی، دارای بلاغی است که احمد بن صالح بحرانی به تاریخ سه‌شنبه چهارم جمادی الاول ۱۱۱۰ در جهرم نوشته؛ وقفنامه کتاب بتاریخ نوروز شنبه ۱۳ جمادی الاول ۱۲۳۳ و مهر «عبده محمد بن عبدالصمد الحسینی» (بیضی)؛ تملک: محمد نورالدین و مهر «المتوکل علی الله عبده نور الدین محمد علی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۵۴]

۱۳. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۳۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: وزیری [نشریه: ۳ - ۵۲]

۱۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۱۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، وقف‌نامه بر گروه شیخیان کرمان به تولیت حاج محمد خان به تاریخ ۱۲۸۹ق؛ ۴۳۱ص، ۱۷ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱- ۸۰]

۱۵. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ یادداشتی از علی بن محمد حسین در وقف کتاب از «میرزا ابوالقاسم حکیم باشی»؛ واقف: میرزا ابوالقاسم حکیم باشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۸]

۱۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۷×۱۳) [ف: - ۷۵۵]

۱۷. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۵۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [صد و شصت نسخه: ۹]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۴۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد حسین حافظ مشهدی، تا: ۲۵ شوال ۱۰۱۹ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، ۱۳۷۷ ش؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۱۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۲۲ – ۱۰۸]

۱۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۲۵-۳۲/۱۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میر محمود بن میر حبیب الله بن میر هدایت الله شیرازی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۰۱۹ق؛ مجدول مذهب، مصحح، اصلاح نسخه توسط هاشم بن مرتضی طباطبایی در ۱۲۹۹؛ واقف: مرحوم ابوالقاسم طباطبایی، ۱۲۸۹؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ – ۹۷۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۷۱

آغاز: ایانا شدید فقال خلفا علی ولد یکا هذین لا فید هما العلم الذی یشر فهما الله به ثم لا تجعلا؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ صفر ۱۰۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ مهر: عبدالجواد الحسینی، عبده حسن الحسینی محمد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرشکی، ۵۳۳ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶/۵سم [ف: ۱۰ – ۸۸۱]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۰

آغاز و انجام: برابر

از آغاز قرآن است تا آیه ۱۸۲ سوره بقره: «ولایأب الشهداء اذ ما دعوا»؛ خط: نسخ، کا: صالح مولی حاجی سرور، تا: ۲۵ ذیقعده ۱۰۳۸ق؛ محشی؛ واقف: حاج میرزا حسین یزدی؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱ – ۴۳۱]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۸۳-۳۳/۳۳

آغاز: بسمله حمدله وصلی الله علی محمدوآله ... قال الشیخ ابوالفضل شاذان بن جبرئیل بن اسماعیل القمی ادام الله تأییده حدثنا السید محمد بن شراهتک الحسین الجرجانی ... الی حضرة الحسن بن علی بن محمد ابی القائم علیه السلام؛ **انجام:** لک مع استیلاء الشک فیک علی قلبی فهل دلالة قال بلی وجدنا الملحق الی هنا

حمد تا نمل؛ خط: نسخ، کا: امین الکتاب، تا: سلخ رجب ۱۰۴۱ق؛ مجدول، با سرلوح مزدوج مذهب کم کار؛ یادداشتی از فخرالدین حسینی تفرشی با مهر وی در ۱۰۵۱ق مبنی بر اینکه مولانا حیدر محمد این کتاب را در ماه رمضان ۱۰۵۲ نوشته، یادداشت دیگری به تاریخ ۱۱۰۳ با مهر مربع؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۲ – ۹۷۲]

۲۳. همدان؛ مدرسه دامغانی؛ شماره نسخه:۲

کا: عبدالرشید بن نورالدین شوشتری، تا: سه‌شنبه ۱۷ ذیقعده ۱۰۵۶ق؛ از روی نسخه نوشته علی بن قاسم حسینی نسابه نجفی در ۲۰ ذیقعده ۸۸۷ [نشریه: ۵ – ۳۴۹]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۰۵

خط: نسخ، کا: شیخ ابوالمعالی حسین عبدالعظیمی، تا: دهه سوم ربیع الثانی۱۰۶۴ق؛ تملک: علی بن محمد بن طبیب موسوی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۵۲گ، ۲۳ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۷ – ۲۰۲]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۲

آغاز: پس از خطبه مختصر: قال محمد بن علی بن محمد بن جعفر زفاق (کذ) حدثنا الشیخان الفقهان (کذ) ابوالحسن محمد بن احمد بن علی بن الحسن بن شاذان؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: محمد حسین سبزواری، تا: جمعه ۱۷ ربیع الاول ۱۰۷۰ق؛ بوسیله سید رضا امیر شهیدی در بهمن ۱۳۴۸ تسلیم کتابخانه شده؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۱۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۱۱ – ۵۶۸]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۴۸

خط: نسخ، کا: نذر علی بن امیر علی تبریزی، تا: ۱۰۷۶ق؛ مصحح، آیة الله مرعشی روی برگی قبل از کتاب نوشته‌اند که بعضی از حواشی به خط جدشان سید ضیاء الدین ابراهیم حسینی مرعشی حائری است، مقابله کتاب را محمد بن محمد فصیح مراغی در شب هجدهم ربیع الثانی ۱۲۳۹ به پایان برده؛ تملک: محمد رضا مدعو به ملا آقا راثی و مهر «العبد المذنب محمد رضا بن محمد رفیع» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۸ – ۴۹]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۹۲

آغاز: من قوله ذلک لنامع انا لم نشک فی صدق مقالة فضلنا فماذا نامرنا الامام؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی اصغر، تا: ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۲۸. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۶۷۲

خط: نسخ، کا: محمد مرسل بن محمد باقر خطیب، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی زرد، ۳۵۷ص، ۲۱ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ – ۲۰۵]

۲۹. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۵۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۵ق؛ یادداشت از علم الهدی فرزند فیض کاشانی بر برگ نخست: «مما استکتبته ببلدتنا المحروسة قاسان نفعنی الله به و من یعمر علیه من الاخوان بمرور الازمان ببعض شهور حجة خمس و ثمانین و الف من الحجج الهجریة علی الصادع بها و آله الف صلوة و تحیة و کتب هذه الاحرف من ثبت له فیه التصرف محمد المدعو بعلم الهدی عفا الله عنه مااجترح و جنی» [چند نسخه-ف: – ۳۱۵]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا تکتموا الشهادة و من یکتمها فانه آثم قلبه یعنی کافر قلبه.
کامل؛ خط: نستعلیق، کا: محمد هادی چلبی، تا: ۱۰۸۹ق؛ مصحح؛ تملک: ملامحمد باقر سرچاهی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۱۹۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۳سم [ف:۲۲-۱۰۴]

۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۷۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: ۲۱ ذیحجه ۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج خرمایی، ۱۷۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۰۸] و [ف: ۲۲-۱۰۷]

۳۲. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۷۰

آغاز: علی بن محمد ابن ابی القاسم علیهم السلام و انزلنا؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۰ق؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ مصحح؛ مهر: «محمد حسین الحسنی»؛ اهدایی: اسماعیل مهجور؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۰گ، ۱۹ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: – ۵۵]

۳۳. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۲۷

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن ابی تراب سهندی کججی، تا: دهه آخر ربیع الثانی ۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد رفیع بن عبدالله با مهر «یا رفیع الدرجات یا قاضی الحاجات» (بیضی)، محمد باقر بن محمد مهدی هرندی به تاریخ ۱۱۶۲ با مهر «یا باقر العلوم» (بیضی)، محمد مؤمن بن محمد شریف سمنانی با مهر «المؤمن حی فی الدارین» (بیضی)، تملکی بدون نام به تاریخ محرم ۱۱۸۰ با مهر «لا اله الا الله الملک الحق المبین محمد تقی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۷۲گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: – ۹۸]

۳۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۷۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: صدر علی بن شاهم علی، تا: اواخر محرم ۱۰۹۳ق؛ مصحح، محشی به امضای «رضا عفی عنه»؛ مهر: «محمد تقی بن اسماعیل الموسوی»؛ تملک: محمد رضا؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی، جلد: تیماج مصنوعی مشکی، ۱۷۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۱ – ۱۳۸]

۳۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۸۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۳ق؛ مصحح؛ وقف‌نامه نسخه که از نماء حمام نقش جهان استنساخ شده به انشای محمد باقر بن محمد تقی مجلسی که در سنه ۱۰۹۳ نوشته شده آمده؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف:۲-۵۹]

۳۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۳۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۹۸ق، جا: مدرسه صادقیه؛ مصحح؛ تملک: محمد حسن بن محمد صادق به تاریخ ۱۳۰۵ که نسخه از طریق ارث به او رسیده؛واقف:آیت الله مرعشی نجفی؛ جلد: تیماج مصنوعی، ۱۴۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۸/۵سم [ف: ۱ – ۱۳۸]

۳۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۶۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر تملک: «عبده الراجی محمد حسن»؛ اهدایی: ورثه محمد خان عسکری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با پارچه قهوه‌ای عطف تیماج قرمز، ۲۶۴گ، ۱۷سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۶۴۶]

۳۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی ذلک التفسیر من اسرار محمد و آله ... یوجد فی کتاب الاما التقط منه ثم یقول قد وقع الفراغ من تحریر بعون الله.
خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد، تا: اواخر قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی پارچه‌ای یشمی روی تیماج عنابی، ۹۶گ، ۱۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۶۴۷]

۳۹. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۳۳

آغاز: فلا یفوتک الانس من رؤیته و رؤیة اصحابه و یغنیک عن المکاتبة و المراسلة فقام رجل من مجلس
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، دارای سرلوح معمولی؛ تملک: محمد مهدی بن محمد نصیر به تاریخ ۱۱۴۳ در مشهد مقدس؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبده حسینعلی» (مربع)، «العبد محمد حسین» (بیضی)، «ابراهیم بن حسن الخادم» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۳گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳۳]

۴۰. یزد؛ مدرسه خان؛ شماره نسخه:۱۲۶

انجام: اعطاه الله بکل حبة منها قصراً فی الجنة من ذهب و قصراً من فضة و قصراً من لؤلؤ و قصراً
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۵۶گ، ۲۰سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: – ۹۸]

۴۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۱۸

آغاز: الباطلة علی الاعتراف لمحمد بنبوته و لعلی بوصیته و استعینوا بالصبر علی خدمتهما و خدمة من یأمر انکم بخدمته
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ ۱۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲ – ۲۹۷]

۴۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۴۸

جزء اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ تملک: محمد حسین بن علی اکبر که کتاب را از آخوند ملا ملک علی خریده؛ مهر: حجة الاسلام شفتی «محمد باقر بن محمد نقی الموسوی» (بیضی)، «عبدالوهاب بن محمد مهدی الموسوی»

(بیضی)؛ تملک: شیخ علی بن محمد حسین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۳۲۴]

۴۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۷۹

آغاز: فقال الله تعالی لعباده ایها الفقراء الی رحمتی انی الزمتکم الحاجة الی فی کل حال؛ **انجام:** قال سعد لا ارید کذا یا رسول الله قال کیف ترید اقترح او لا تقترح او

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (پنج برگ) و انجام (یک برگ)؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۲۹۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۲سم [ف: ۲۲ - ۱۰۹]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۳

آغاز: فلما رآنا قال مرحبا بالآويين الينا الملتجئين الی کنفنا قد تقبل الله سعيكما و آمن روعكما و كفاكما اعداء كما فانصرنا آمنين علی انفسكما و اموالكما؛ **انجام:** لعله بآخر رمق فقال رسول الله (ص) يا سعد لعلك تقدر ان ذلك.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با رموز مختلف، مصحح؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ صحافی و مرمت مرحوم حسن خطیبی؛ کاغذ: نخودی و بعضاً حنایی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۰۹]

۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۸

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمين؛ **انجام:** قال اذكر قال اما تذكر انها و

از اول کتاب تا اواخر تفسیر آیه ۲۸۲ سوره بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج عنابی، ۳۹۴گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۱ - ۵۷۰]

۴۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۸۱/۲

انجام: فان ذلك ممن لايخيب طلبه و لاترد مسئلته و قال كان رسول الله صلی الله عليه و آله يحكم ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ ۱۵۰گ (۱۷۷پ-۳۲۶پ)،۲۵سطر،اندازه:۱۸/۵×۲۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۴۰۵]

۴۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۲۳۰

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۵]

۴۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: و ما انزل من قبلك علی الانبياء الماضين كالتوريه و الانجيل و الزبور؛ **انجام:** و عاد الباقر عليه السلام علی حديثه عن علی بن الحسين عليهم السلام قال فكان يرفع البقاع.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: اصفهانی (شکری)، جلد: تیماج قرمز، ۲۰۴گ، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۷ - ۹۳]

۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** عفر الله کاتبه و ولايه برحمتك يا ارحم الراحمين.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ مهر: ناصر الدین شاه؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج مشکی، ۳۱۴گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۷۳]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۵۰۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد تقی حسنی، تا: سه‌شنبه ۲۴ جمادی الثانی ۱۱۰۹ق؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۰۹]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۳ ط

خط: نسخ، کا: جعفر بن محمد باقر، تا: ۱۱۱۴ق [مختصر ف: ۱۸۸]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۴۳-طباطبائی

آغاز: الصادق عليه السلام فذلك الشی هو الله القادر علی الانجاء حين لا منجیء ... بسم الله الرحمن الرحيم فيمتحنه الله بمكروهه لينبهه علی شكر الله؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: جعفر بن محمد باقر، تا: ۱۱۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، ۲۱۸گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۲۴ - ۳۹۷]

۵۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۶۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۱ق [د.ث. مجلس]

۵۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ تاریخ وقف: ربیع الاول ۱۱۲۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۳۷]

۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۸۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: حسن بن علی بن خلیل استرآبادی، محمد بن علی به تاریخ ۱۱۴۶ با مهر «و ما محمد الا رسول» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۷۳]

۵۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد صادق قمی، تا: ۱۱۷۷ق؛ جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۵ سطر [ف: ۹ - ۲۶۳]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۵۴۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره نباتی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۵۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۵۶۹]

۵۸. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال علی بن الحسين (ع) اولا انبئكم بما هوابلغ فی قضاء الحقوق من ذلك قالوا بلی يا بن رسول الله (ص)

قال افضل من ذلك ان تجددوا علی انفسکم ذکر توحید الله و الشهادة به و ذکر محمد
از آغاز تا آیه «ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الاخرة حسنة»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۴]

۵۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۶۷/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۰۷ یا ۱۲۵۷ [ف: - ۱۰۶]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۵۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۹گ، ۲۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۰۹]

۶۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۶/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، قطع: رحلی [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۲۳]

۶۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۶
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد حسینی طباطبائی تبریزی، تا: محرم ۱۲۰۹ق؛ واقف: کاتب؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۷۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۱/۳سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

۶۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۷۷/۱
خط: نسخ، کا: ابوذر بن صفیار شیرازی، تا: شنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۲۱۲ق؛ مصحح، محشی؛ ۱۷۰گ (۲پ-۱۷۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۵]

۶۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۷۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ متوسط، کا: محمود بن احمد بن یعقوب ایروانی، تا: ۱۲۱۹ق، جا: قصبه دهخوارقان؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ (۱پ-۱۱۳)، ۳۱ سطر (۱۵×۲۸/۵)، اندازه: ۲۲×۳۴/۲سم [رایانه]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۵
آغاز: پس از دیباچه: قال محمد بن علی بن محمد بن جعفر بن الدقاق حدثنی الشیخان الفقیهان؛ **انجام:** برابر
از سوره مبارکه فاتحه تا آیه ۲۸۳ از سوره بقره: «و من یکتمها فانه آثم قلبه»؛ خط: نسخ، کا: نصرالله، تا: ۱۲۲۸ق؛ واقف: نائینی؛ ۱۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [ف: ۴ - ۴۱۹]

۶۶. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۰۷
خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله هرزندی حدیدی، تا: دوشنبه شوال ۱۲۳۹ق، جا: مدرسه شفیعیه؛ جلد: تیماج، ۱۱۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۷۹]

۶۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۲۲۸
خط: نسخ، کا: علی بن محمد شریف تبریزی، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۱ق؛ مصحح، محشی، در ۱۲۵۱ق مقابله شده؛ تملک: علی بن رجبعلی تبریزی در ۱۲۳۱ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج، ۳۲۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۰۹]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۶۹
آغاز و انجام: برابر
همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۲۴۰]

۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۳۵۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: نجف علی دهخوار قانی، تا: رمضان ۱۲۴۲ق؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۰] و [ف: ۲۲-۱۰۸]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۳۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوطالب بن ملا ابو محمد بن ملا محمد شفیع خسروشاهی، تا: غره شوال ۱۲۴۳ق، تملک: محمد محسن بن محمد صادق ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۴گ، ۲۱سطر [ف: ۱۱ - ۲۵۵]

۷۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۱۵/۱-۳۲/۱۱۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ معرب، کا: محمد صادق بن محمد صفی الوفندی، تا: چهارشنبه ۱۷ صفر ۱۲۴۷ق؛ محشی از «ملا محمد سلمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۴گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۹۷۱]

۷۱. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۳
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین گلپایگانی، تا: ۱۲۵۱ق؛ یادداشتی به نقل از شیخ بهائی و فاضل هندی آمده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۸گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۵۶]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۰۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۲ق؛ محشی؛ مهر مالکیت: علی محمد بن حسین میانجی؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۲۲ - ۱۰۸] و [ف: ۲۲-۱۰۸]

۷۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۲۲
خط: نسخ، کا: عبدالوهاب دهخوارقانی، تا: ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی سفید آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۹۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۳ - ۴۷۵]

۷۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۱۴۷
خط: نسخ، کا: علی بن اسماعیل، تا: دوشنبه ۲۸ جمادی الثانی ۱۲۵۷ق؛ مصحح، مقابله شده، دارای بلاغ، محشی با زمز «المصباح»؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: گالینگور، ۲۴۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۱۸
همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۲۰۶]

۷۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵

خط: نسخ، کا: محمد بن جعفر حسینی، تا: دهه اول شوال ۱۲۶۰ق، برای حاجی عبدالکریم به کوشش آقا محمد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۷۱گ، ۱۸ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ×۲۱/۵سم [ف: – ۴۹۰]

۷۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۰۹-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: اواخر رجب ۱۲۶۲ق؛ ۵۷۷ص، ۱۸ سطر (۸/۲×۱۶)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۸۰]

۷۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۴۴۶

خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن حاج محمد جعفر خوئینی، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۲۱۰گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۵]

۷۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: چرمی، ۲۹۳ص، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۸۲]

۷۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۹۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ مجدول؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۱۷۴ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۸۳]

۸۰. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق، چاپ سنگی در کارخانه ملاعباسعلی، تصحیح یوسف بن ابراهیم کجوری مازندرانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۲۶سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: – ۸۱]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۶۶

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین هذا سوره المبارکه عندالله سبعه آیات؛ **انجام:** آرایه الاولی کتاب محمد (ص) و قد جعل اله فیها

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی تا [رایانه]

۸۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۳۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری [ف: – ۹۰]

۸۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۰۸

آغاز: علیه السلام فانزلنا عیالاتنا فی بعض الخانات ثم استأذنا علی الامام الحسن بن علی علیهما السلام فلما رآنا قال

نسخه اصل: کتابخانه کاخ گلستان -تهران ۶۷۹ [چنین رساله‌ای با این شماره در این فهرست یافت نشد]؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: «مشیر السلطنة» (بیضی)، «رضا الحسینی» (بیضی) و مهر ناخوانای دیگر به تاریخ ۱۳۲۲ و ۱۲۸۲؛ ۵۹۲ص [عکسی ف: ۵ – ۲۷۴]

۸۴. اهواز؛ شوشتری، محمد؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه کهن چند برگ در پایان نونویس[نشریه:۷-۷۹۵]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۷۴

بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۸۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۹۵/۱

یک قطعه از آن؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [ف: – ۲۷۸]

۸۷. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۲۰

آغاز: بن علی عن ابیه علی بن موسی الرضا عن ابیه موسی بن جعفر عن ابیه جعفر بن محمد الصادق؛ **انجام:** و افق الفراغ من نسخه هذا الکتاب المسمی بتفسیر العسکری ... عبد النبی بن احمد بن عبدالنبی ...

خط: نسخ، کا: عبد النبی بن احمد بن عبد النبی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۲۴ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲ – ۳۱۳]

۸۸. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: فیهم عند من قد هربتم منه و قال ابویعقوب؛ **انجام:** و رسول الله صلی الله علیه و آله یقول فی علی اللهم و ال من والاه و عاد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۳۴گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: – ۴۸]

۸۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۵۸-۳۹/۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** بئسما اشتروا به انفسهم قال الامام علیه السلام ذم الله تعالی الیهود وعاب فعلهم فی کفرهم

بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۷۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف:۲-۹۷۳]

۹۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۷۰/۱-۷/۷۰

آغاز: بسمله ایاک نعبد و ایاک نستعین اهدنا الصراط المستقیم صراط الذین انعمت علیهم و وفقنی علی اتمام هذا الکتاب و العمل بما فیه؛ **انجام:** اللهم رزقنا لقاءه و الکشف غمنا بحضوره و ظهوره و وجدان تمام هذا التفسیر المبارک الشریف بجاه محمد و اله الطیبین صلوات الله علیهم اجمعین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۲ – ۹۷۲]

۹۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۴۹/۴-۷/۱۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان الله سیکرم بذلک من نکرموه فی غد فجدوا فی الاعمال الصالحة فمن وفق الله له ما یوجب عظیم کرامته فلله علیه بذلک ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۹۷۲]

۹۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۰۰/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قال الشیخ ابوالفضل شاذان بن جبرئیل ابن اسماعیل القمی ادام الله تاییده؛ **انجام:** و ان قتلته و اعوانهم و اشیاعهم المقتدین بهم براء من دین الله، ان الله لیامر ملائکته المقربین.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۳گ (۹۸پ-۱۹۰پ)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۳۸۰]

۹۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۴۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: – ۱۲۹۷]
۹۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علی بن حبیب بن شکر الله بن ابراهیم بن رستم بن حسن لاوری اصفهانی نجفی، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: عطف تیماج مشکی، ۲۱۴گ، ۱۸ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۹ – ۲۲۳]
۹۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۶
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۳ – ۲۴۴]

← تفسیر امام حسن عسکری ⩾ تفسیر الامام العسکری
← تفسیر امام حسن عسکری (منتخب) ⩾ تفسیر الامام العسکری (منتخب)

● **تفسیر الامام العسکری (ع) (منتخب)** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul imām al-ʻaskarī (mn.)
وابسته به: تفسیر الامام العسکری = تفسیر امام حسن عسکری حسن بن علی (ع)، امام یازدهم (۲۳۲–۲۶۰)
[دنا ۳/۱۲۴]

همانندی نامعلوم
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۶۶/۱۸۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵ص (۳۹۲ – ۳۹۶) [مختصر ف: – ۸۱۶]
۲. نجف آباد؛ حججی؛ شماره نسخه:۸۷/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۵گ (۱۴۸ر–۱۶۲پ) [ف: – ۱۳۹]

● **تفسیر ام القرآن** / تفسیر / عربی
tafsīr-u umm-il qurʻān
سیالکوتی، عبدالله بن عبدالحکیم، ق۱۱ قمری
sīyālakūtī, ʻabd-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-hakīm (- 17c)
تفسیر سوره حمد.
[دنا ۳/۱۲۴]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۶۹
آغاز: الحمدلله الذی نزل الکتاب بالحق هدی و ذکری لاولی الالباب ... انی اردت تفسیر ام الکتاب جامعا موجزا من غیر اسهاب و اطناب؛
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی با امضای «منه عفی عنه»؛ اندازه: ۱۲×۲۰سم [نسخه‌پژوهی: ۲ – ۱۳۰]

● **تفسیر الامور العامة مع ایرادات لایقة و شبهات رایقة** / فلسفه / عربی
tafsīr-ul umūr-il ʻāmma maʻa īrādāt-in lāyiqa wa šubahāt-in rāyiqa
کرمانی، صفی الدین بن محمد، ق۱۰ قمری
kermānī, safī-od-dīn ebn-e mohammad (- 16c)
[دنا ۳/۱۲۴]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۱۸/۷
آغاز: بسمله، هذه رسالة فی تفسیر الامور العامة مع ایرادات لایقه و شبهات رایقه فنقول
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۹۴۹ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۱۳–۱۱۵)، ابعاد متن: ۵×۱۱، اندازه: ۷×۱۷سم [ف: ۴ – ۱۲۴۸]
یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۱۸۴/۷
همان نسخه بالا [نشریه: ۴ – ۴۱۱]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۶۵/۷-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۶۹۹]

← تفسیر امیلخس ⩾ الذهبیة

● **تفسیر انجیل** / ادیان و مذاهب / عربی
tafsīr-e enjīl

تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۹۲۱۲
خط: عبری، بی‌کا، تا: قرن ۴؛ کاغذ: پوست آهو، فاقد جلد، ۲۳۸ص، اندازه: ۱۵/۲۰×۲۴/۲سم [ف: ۱۸۵]

● **تفسیر الأنوری** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul anwarī
بخاری، عبدالوهاب بن محمد، ق۱۰ قمری
boxārī, ʻabd-ol-vahhāb ebn-e mohammad (- 16c)
[به استناد یادداشت ظهر ورق اول، و طبق نوشته کاتب نسخه در پایان، «حاجی جیو» و نیز در برخی از اوراق «شیخ المصنف عبدالله بن یوسف» دیده می‌شود]. مؤلف که از علمای اهل سنت به شمار می‌آید پس از ذکر آیات به تفسیر و تأویل آنها پرداخته است اما به شیوه‌ای خاص و نظری منحصر به فرد که گفته‌هایش کاملاً مغایر با نظرات مفسران شیعی و سنی می‌باشد، چه او سعی دارد در همه جا آیات را منطبق با شخص نبی اکرم (ص) بنماید که ذیلاً نمونه‌های از نگاشته او را ملاحظه خواهید کرد: «و اذکر فی الکتاب مریم ... مکانا شرقیا أی و اذکر یا زوج مریم ... لکونها عارفة بأنها تکون زوجة سید المرسلین صلی الله علیه و سلم ... قال اهبطا منها جمیعا ... فاما یأتینکم هدی ... و اعلم یا

هذا انه یحتمل ان یکون المراد بهدی هو سید المرسلین ... الم اعلم یا هذا انه یحتمل ان یکون الألف و اللام اشارة الی حرف التنبیه و المیم میم محمد أی الا یا محمد و یکون تنزیل الکتاب خبر مبتدا محذوف أی هذا تنزیل الکتاب یا محمد خوب صورت من رب العالمین الذی هو رب محمد و رب کل احد من العالمین و یحتمل أن یکون الضمیر فی فیه و فی لاریب فیه لسید المرسلین صلی الله علیه و سلم أی لاریب فی محمد فانه سیدالاولین و الآخرین رسول حق من العالمین ... الذی احسن کل شیء خلقه اعلم یا هذا انه یحتمل ان یکون الکلام اشارة الی ظاهر رسول الله و باطنه أی الله الرحیم احسن کل شیء خلقه فی حبیبه محمد سید الاولین ...»

[دنا ۱۲۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۱

آغاز: بسملة، کهیعص اعلم یا حبیب ... صلی الله علیه و سلم ان الحروف المقطعات من خزائن الله العظیم سلمت الی النبی العظیم و عنده مفاتح الغیب ... و قال علی بن ابی طالب کرم الله وجهه هذا اسم الله الأعظم جل جلاله و اعلم یا هذا الکاف اشارة الی کن و الهاء و الیاء اشارة الی لفظ ... (خوانده نمی شود) الی عین العبد و هو محمد سیدالمرسلین صلی الله علیه و سلم ... صورة رسول الله؛
انجام: و الحمدلله وفقنا علی شروع التکلم فی تأویل بعض آیات الکلام علی مقدار قصور فهمنا الناقص بانواع النقصان علی معنی تضمن مدحا لسیدنا و سید المرسلین امام المتقین مرشد المرشدین محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم فی سنة ربیع الآخر سنة خمس و عشرون و الذی یسر لنا الاتمام فی یوم الاثنین السابع عشر من شهو شوال سنة خمس و تسعمائة ... و سلم تسلیما کثیرا کثیرا.
خط: نستعلیق، کا: محمد فرید، تا: ۷ محرم ۱۰۱۴ق؛ دارای سرلوح منقش، مجدول؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۲۷۰گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۱/۵)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۰] و [ف: ۲۲-۱۱۰]

← التفسیر الاول ≻ تفسیر کتاب اسطقس

● **تفسیر اهل البیت** / تفسیر / عربی

tafsīr-u ahl-il bayt

گیلانی، سلیم بن سلیمان، ق۱۲ قمری

gīlānī, salīm ebn-e soleymān (- 18c)

تاریخ تألیف: ۱۰ ربیع الثانی ۱۱۰۷ق

مؤلف در فکر جمع آوری روایات وارده از اهل بیت (ع) در تفسیر قرآن بوده، ولی اصول اولیه روایی را کامل در دست نداشت تا اینکه تفسیر محمد محسن کاشانی (فیض) به دستش می‌رسد و شروع به نوشتن این تفسیر می‌کند.

[دنا ۱۲۵/۳]

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲

آغاز: الحمدلله علی ما أبلانا به من القرآن
شامل ربع اول و دوم کتاب، ربع اول از آغاز قرآن تا سوره انعام و ربع دوم از اول انعام تا سوره کهف؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۱ رمضان ۱۱۰۷ق؛ مصحح، محشی با لفظ «منه»؛ واقف: میرزا محمد کاظم خان، جمعه ۱۳ ربیع (جمادی) الاول ۱۲۷۸ق و متولی را آخوند ملا آقا بزرگ طهرانی قرار داده؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [نسخه‌پژوهی: ۱ - ۳۵ و ۲ - ۱۳۰]

۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۹۳

جلد دوم، از اول کهف تا آخر بروج و چند آیه اول الطارق؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ظاهراً ناقص الاخر. محشی به لفظ «منه»، اندازه: ۱۶×۲۳سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۳۰ و ۱ - ۳۵]

● **تفسیر اهل بیت اطهار = ترجمه تفسیر صافی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e ahl-e beyt-e athār = t.-ye tafsīr-e sāfī

روح افزائی، محمد بن محمد صالح، ق۱۳ قمری

rūh afzā'ī, mohammad ebn-e mohammad sāleh (- 19c)

وابسته به: الصافی = تفسیر صافی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶-۱۰۹۱)

ترجمه و شرح تفسیر صافی فیض کاشانی است در ۱۲ جلد. با نشانی‌ها و عناوین و علائمی مانند «اصل»، «مع»، «اصلحی»، «حی»، «اصلحوا»، «حا»، «جامع تفسیر»، «ل»، «ع»، «جامع ترجمه» و مانند آنها که معنایشان مشخص نشد. تا کنون تنها جلد دهم و یازدهم از آن معرفی شده است. تفسیر جامعی است و عالمانه و مستند و متین نگاشته شده است. بنا بر این از قرائن محتوای کتاب به دست می‌آید که این نسخه ترجمه و شرح تفسیر صافی فیض کاشانی است با سود جستن از آثار علامه مجلسی در موضوعات گوناگون، از تفسیر آیات مشکله، معارف، اعتقادات، و غیر آن، تألیف کرده است.

[دنا ۱۲۵/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۰۶

آغاز: یا محسن قد اتاك المسیء، انت المحسن و انا المسی ء، ... و بعد این مجلد دهم است ... سورة الصاد ... ص، تاویلش مذکور شد و در کتاب معانی الاخبار مروی؛ **انجام:** باید سوره محمد بخواند که آیه از شان ماست و آیه در شان ایشان
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: آخر شوال ۱۱۱۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: ریحان الله بن جعفر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۱گ، ۲۸ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۹۴]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۷۶

آغاز: بسمله یا محسن قد اتیتک المسیء انت المحسن و انا المسیء محمد بن محمد صالح الدماوندی اصلح الله حالهما و استصلح اعمالها بمحمد و علی و آلهما صلوات الله علیهما و علیهم اجمعین. و بعد لین مجلد یازدهم است از مجلدات دوازده گانه تفسیر صافی سرچشمه فیض مردم هوشیار فراهم آمده است از کتب فارسی لولو صدف تقوی بحارالانوار ... سورة الفتح ... انا فتحنا لک فتحاً مبیناً. اصل. شیخ طبرسی روایت کرده است که چون این آیه نازا شد؛ **انجام:** هر که مداومت کند خواندن سوره صف را در نمازهای واجب و سنت خدا را در صف ملائکه و انبیا جا دهد. انجامه: این آخر جلد یازدهم است از مجلدات دوازده گانه تفسیر اهل بیت و به عبارت دیگر این آخر شهر یازدهم است از شهرهای عرض سابعه اعنی اقلیم هفتم عالم علم رفتیم از پی فتح شهر دوازدهم از این شهرها به تاریخ شهری از شهرهای اواخر هذه النائة الثانیة بعد الالف. عبری که هست ظاهر و باطن تمام او ×× آلوده نقایص و صافی کلام او/ صافی چه کرد ترجمه او خود بدیهه گفت ×× تفسیر اهل بیت به تاریخ و نام او ۱۱۸۸.

جلد یازدهم (از سوره فتح تا سوره صف)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۸۸ق؛ یاداشتی از علی اصغر در غره ربیع المولود ۱۳۳۵ق که نوشته این کتاب را هنگام تقویم و حراج کتب مرحوم ملا تقی ساعد الشریعه مرندی، آقا محمد حسن کتابفروش به دو قران قیمت نمود، یادداشتی از حاج علی اصغر در ۲ جمادی الاول ۱۳۳۵ق لوی ئیل مطابق ۵ حوت درباره آبوهوا و ترس از خشکسالی، شرحی درباره گرانی و قحطی سال ۱۳۴۱ق که قیمت گندم مخلوط با خاک به سه تومان ترقی کرد و آن هم یافت نمی‌شد و در کوچه‌ها جنازه پهلوی جنازه افتاده بود. و پس از آن ارزانی و فراوانی سل ۱۳۴۲ق تنکوزئیل، تاریخ حرکت آقای ولی نعمتی و حضرت مستطاب حجة الاسلام شریعتمدار آقای حاج میرزا محسن آقای مجتهد برای تغییر آبوهوا به طرف قراجه داغ در سال ۱۳۴۱ق و شرح کوتاهی از سفر دویم حضرت معظم الیه بود؛ مهر: «عبده الراجی محمود» (بیضی)، «اویس» (بیضی)، کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ تملک: همایون میرزا در ۱۲۳۶ق با مهر «طلوع کوکب تو در زمانه میمون است / خجسته بخت تو و طالعت همیون است» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۲۸ سطر (۱۳×۲۵)، اندازه: ۲۰/۲×۳۳/۳سم [ف: ۲۹/۲ - ۷۰۹]

● **تفسیر «بابی انتم و امی»** / نحو / عربی

tafsīr-u «bi-abī antum wa ummī»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۸۹/۱

کا: محمد کاظم سرابی، تا: ۱۲۵۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲پ-۳ر)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۵۴]

● **تفسیر برخی آیات و فواتح سور** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e barxī āyāt va favāteh-e sovar

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۰/۸

آغاز: قوله تعالی و لقد اتیناک سبعا ... یعنی هفت آیه از مثانی

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج، ۱۱ص (۶۰ - ۷۰)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۲ - ۱۳۳]

← تفسیر بسمله ⟵ خزائن الجواهر و مخازن الزواهر
← تفسیر البسملة ⟵ الکلام علی البسملة

● **تفسیر البسملة** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul basmala

انصاری، زکریا بن محمد، ۸۲۶؟ - ۹۲۶؟ قمری

ansārī, zakaryīā ebn-e mohammad (1423 - 1520)

مقدمه‌ای در کلام در خصوص بسمله و الحمد له.

[دنا ۳/۱۲۵؛ الاوقاف العامة بغداد ۱۲۸/۱]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۴۳/۳

آغاز: بسمله. قال سیدنا و مولانا ... ابو یحیی زکریا الانصاری ... بسمله الحمدلله علی ما تفضل به من نعمائه ... فهذه مقدمة علی سبیل الاختصار فی الکلام علی البسملة؛ **انجام:** الله حفیظ علیهم. و صلی الله ... و سلم.

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۵۱پ-۵۶ر)، ۱۳-۱۶-۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۶۳]

● **تفسیر البسملة** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul basmala

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

[دنا ۳/۱۲۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷۸/۱۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی عطف قهوه‌ای، ۲گ (۱۱۰پ-۱۱۱ر)، ۲۳ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۸۱]

● **تفسیر البسملة** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul basmala

موسوی تنکابنی، محمد مهدی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

mūsavī tonekābonī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ja‘far (- 19c)

این تفسیر که پس از دو مرتبه تفسیر سوره توحید نگاشته شده، فضایل و اسرار و رموز و فضل خواندن این آیه بیان شده و اثبات می‌شود که جزء هر سوره می‌باشد و با ترک آن نماز باطل است، با عناوین «نور–نور».
[دنا ۱۲۵/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۹۵/۱
آغاز: الحمدلله الذی جعل مفتتح کتبه المنزلة و مبتدئها بسم الله الرحمن الرحیم و الصلاة و السلام علی محمد الذی جعله مختتم الصحف و مبتدئها؛ **انجام:** و قال بسم الله الرحمن الرحیم فغفر الله أهل القبور و وصل الی من برکته ما رأیت.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳گ (۲پ–۲۴پ)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ – ۹۳]

● تفسیر بسمله / تفسیر / فارسی

tafsīr-e besmelah

زنوزی، علی بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

zonūzī, ʻalī ebn-e mohammad hasan (- 19c)

تفسیر کوتاهی است بر «بسمله» بنا بر مشرب عرفانی و فلسفی، مؤلف تفسیری نیز برسوره فاتحه دارد به نام «تحفه جهان» که گویا این تفسیر مقدمه‌ای بر آن است.
[دنا ۱۲۵/۳]

خوی؛ ملا علی خوئی (شریف)؛ شماره نسخه:۳۸
آغاز: الحمدلله الملک الحق المبین و الصلوة علی المصطفی من عباده المکرمین در دارالسلطنه قزوین جمعی از اهل یقین از محرر این رساله ... خواهش کردند شرحی بر بسم الله؛ **انجام:** لکن مراد شارح این نیست بلکه مرادش اینست که استعانت به اسم غیر اشعار است به مسمی تم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۶۸ق؛ جلد: مقوا، عطف تیماج، ۴۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [اوراق عتیق: ۱–۱۳۳]

● تفسیر البسملة / تفسیر / عربی

tafsīr-ul basmala

غیر همانند:
۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۲/۳عکسی
آغاز: بسمله. احمد الله حمدا احتوی به عتید رضوانه و اشکره شکراً امتری به مزید احسانه؛ **انجام:** فانشرح قلبه و بلغ أمره ما بلغ و الله اعلم بالصواب.
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش ۴۳۵۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ ۱۵ص (۲۷–۴۱)، ۱۷ سطر [عکسی ف: ۴ – ۲۴]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۶۲/۳
آغاز: احمد الله حمداً احتوی به عتید رضوانه و أشکره شکراً امتری به مزید احسانه و أصلی علی محمد؛ **انجام:** فلیقرأ بسم الله الرحمن الرحیم فانها تسعة عشر حرفاً فلیجعل الله
در این تفسیر فشرده یک صد و پنجاه مسئله فقهی و اصولی و لغوی و اعرابی بیان داشته و در هر یک از چهار کلمه این آیه مسائل مربوط به آن را می‌آورد. این رساله در اثر حضور عالمی در مجلس وزیر ابوالقاسم محمد بن مظفر بن عبدالملک که آن عالم بسیار فخر می‌فروخته و اظهار علم و برتری می‌کرده، نگاشته شده و در واقع بنای تعجیز وی بوده است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا عبدالله افندی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سبز، ۵گ (۷ر–۱۱پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۸ – ۵۱]

● تفسیر البسملة / تفسیر / فارسی

tafsīr-ul basmala

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۸۴/۳
آغاز: بسمله. رسالة فی تفسیر آیة البسملة در تفسیر بسم الله است و قبل از تفسیر مقدمه در کار است؛ **انجام:** و بیش از ین تصریح جایز نیست و الله ملهم الصواب و صلی الله علی محمد و آله خیر الانجاب
در آن یک مقدمه است؛ خط: نستعلیق چلیپا، کا: علی محمد شاهرودی، تا: ۱۳۱۰ق، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳ص (۶۳۹–۶۴۱)، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۰ – ۱۶۳۷]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۰۹/۵
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× هست کلید در گنج حکیم / علمهای اولین و آخرین ×× جمله را قرآن حق آمد ضمین؛ **انجام:** دیگران اسمند او معنی آن ×× دیگران جسمند او باشد چه جان
به نظم فارسی به روش علم حروف؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۶ص (۸۵–۹۰)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف:۱۲–۲۹۹۷]

● التفسیر البسیط / تفسیر / عربی

at-tafsīr-ul basīṭ

واحدی، علی بن احمد، – ۴۶۸ قمری

vāhedī, ʻalī ebn-e ahmad (- 1076)

واحدی سه تفسیر بر قرآن کریم نوشته است «البسیط، و الوسیط، و الوجیز».
[دنا ۱۲۵/۳؛ کشف الظنون ۲۴۵/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۵عکسی
آغاز: قوله تعالی: ان الذین لا یرجون لقانا قال ابن عباس و مقاتل و الکلبی؛ **انجام:** قوله تعالی: حتی اذا فتحت یاجوج ... لان التقدیر فتح سد یاجوج و ماجوج فحذف المضاف وادخلت علامة التانیث

لما حذف المضاف ...
نسخه اصل: چستربیتی ش ۳۷۳۶ (اربری فهرست خطی عربی همانجا ۱۰۰/۳). قسمتی از تفسیر «البسیط» و مشتمل است بر تفسیر آیه هفتم از سوره یونس تا آیه ۹۷ از سوره انبیاء؛ خط: نسخ، بی‌کا،تا: قرن ۷؛ افتادگی:آغاز؛۲۳۸گ،۲۹سطر[عکسی ف:۱- ۴۰۴]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۱عکسی

آغاز: قوله تعالی: ام یحسدون الناس علی ما اتاهم الله من فضله الآیة؛ **انجام:** قوله تعالی: انه یبدؤ الخلق ثم یعیده، رد علی المشرکین الذین انکروا البعث، فاحتج الله علیهم بالبشارة الاولی ... و صلی الله علی سیدنا محمد و اله الطیبین الطاهرین و حسبنا الله و نعم الوکیل.
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۳۷۳۱ (اربری، فهرست خطی عربی ۹۸/۳). مشتمل است بر تفسیر آیه پنجاه و چهارم از سوره نساء الی اواسط آیه چهارم از سوره یونس؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن حسن قزوینی، تا: پنج‌شنبه آخر شوال ۶۳۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۲۴۳گ، ۲۹سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۷۳]

● تفسیر بعض الآیات / تفسیر / فارسی

tafsīr-e ba‘z-el āyāt

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

[دنا ۱۲۶/۳]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۶۲/۴

آغاز: بعد حمدالله ... قال ... فی تفسیر بعض الایات ... ان الله اصطفی ... بعلم الصفات؛ **انجام:** و السخاء و المحدلله حمداً ... و السلام.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرشکی، ۷۲ص (۷۸-۱۴۹)، اندازه: ۱۷×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۰۹]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۸/۶

آغاز: بعد حمد الله و الصلوة علی رسول الله؛ **انجام:** و الحمد لله ... الی یوم الحشر و النشور.
کا: احمد بن محمد حسن نعمة اللهی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲۷۴گ (۱۲۷-۴۰۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۳]

● تفسیر بعض الایات / تفسیر / عربی

tafsīr-e ba‘z-el āyāt

نراقی، ابوالقاسم بن محمد، ۱۲۵۸ - ۱۳۱۹ قمری

narāqī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad (1842 - 1902)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۸۷۰

آغاز: بسمله، الحمدالله الدی تجلی لعباده فی کتابه و منح من سبقت له العنایه منه بما فتح له من ابوابه فانه البحر العمیق؛ **انجام:** بالعطف دون ما تقدمهما و علی الله قصد السبیل و هو حسبی و نعم الوکیل و الحمدالله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین. پ
بی‌کا، بی تا [رایانه]

● تفسیر بعض روایات / شرح حدیث / فارسی

tafsīr-e ba‘z-e revāyāt

اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ - ۱۲۳۲ ؟ قمری

axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)

وابسته به: بحار الانوار الجامعة لدرر الاخبار الائمة الاطهار؛ مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۱۰۳۷-۱۱۱۰)
تاریخ تألیف: ۱۲۰۹ق
توجیه و تفسیر بعض روایات اعتقادی و اخلاقی از بحار الانوار و جز آن.
[دنا ۱۲۶/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۴۶/۳۸

خط: نسخ، کا: عباس علی، بی‌تا؛ ۳۰ص (۷۹۹-۸۲۸)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۴۳۳]

● تفسیر بعض سور القرآن / تفسیر / عربی

tafsīr-u ba‘ḍ-i suwar-il qur‘ān

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ‘omar (1150 - 1210)

در تفسیر سوره‌های اخلاص و اعلی و تین و عصر.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۲/۳

آغاز: هذه رسالة عملتها فی التنبیه علی بعض الاسرار المودعة فی بعض سور القرآن العظیم
خط: نستعلیق، کا: ابوحیان سراب، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۰۲۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲ص (۱۰-۴۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۳/۷سم [ف: ۴۳ - ۷۸]

● تفسیر بعض کلمات القرآن / تفسیر / عربی

tafsīr-u ba‘ḍ-i kalamāt-il qur‘ān

ورنوسفادرانی، محمد حسن، قرن ۱۳ قمری

varnūsfāderānī, mohammad hasan (-19c)

تاریخ تألیف: غره رمضان تا سلخ ذیقعده ۱۲۴۱ق
مؤلف از فضلای نیمه اول قرن ۱۳ق. روش این تفسیر، توضیح معنی جمله از کلمات و هم بیان عدد آیات و حروف و ثواب قرآئت قرآن مجید است.

[دنا ۱۲۶/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۲۲۳

آغاز: الحمدلله الذی شرفنا بتحریر القرآن الکریم و من علینا بالسبع المثانی و الفرقان العظیم و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و ال العبد الخاطی؛ **انجام:** و فراغی فی سلخ ذیقعدة الحرام هذه السنه ایضا.

خط: نسخ، کا: حسین، تا: شعبان ۱۳۰۱ق؛ واقف: شیخ محمد باقر آیت الله زاده مازندرانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۲۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۵۷۰]

● **تفسیر بعض الکلمات القرآنیه** / لغت / عربی

tafsīr-u ba'ḏ-il kalamāt-il qurāniya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۵۶/۲

آغاز: بسمله. سورةی البقرة. الم قیل ان حروف الهجاء فی اوائل السور من المتشابه الذی استأثر الله بعلمه و هی سر الله فی القرآن فنحن نؤمن بظاهرها؛ **انجام:** سورة الاسراء. المسجد الحرام الکعبة، المسجد الاقصی بیت المقدس ... و الشجرة الملعونة شجرة الزقوم، لاحتنکن لاستاصلنهم باغوائهم، و استفزز من استطعت.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالرحمان، تا: ۱۳۱۷ق؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوا رویه کاغذ سبز عطف پارچه، ۲۶ص (۲۸۳–۳۰۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۴۴ – ۴۶]

← تفسیر بغوی ⪢ معالم التنزیل و حقایق التأویل

● **تفسیر البیان** / بهائیت / فارسی

tafsīr-ol bayān

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۹۷

آغاز: تسبیح و تقدیس بساط قدس عز مجد سلطانی را لایق که لم یزل و لا یزال بوجود کینونت خود بوده و هست

ملخص و تفسیری است بر کتاب «البیان» میرزا علی محمد باب، بدین طریق که از هر واحد باب‌ها سطری از آغاز آن واحد آورده شده پس از آن با عنوان «ملخص این باب» مطالب را ترجمه و تلخیص و تفسیر کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۶ جمادی الاول۱۳۰۱ق؛دارای بعضی از الواح و نامه‌ها؛ جلد: تیماج قرمز،۱۳۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۳ – ۲۹۸]

۲. قم؛ علامة طباطبائی قم (مکتبه)؛ شماره نسخه:بدون شماره

«البیان» کتاب میرزا علی محمد الباب المعروف؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [تراثنا: س۲ش۳ – ۱۵۱]

← تفسیر بیت «ممکن ز تنگنای عدم ناکشیده رخت» ⪢ شرح بیت «ممکن ز تنگنای عدم ناکشیده رخت»

● **تفسیر بیست و دو سوره از آخر قرآن** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e bīst va do sūre az āxar-e qor'ān

حسینی تبریزی، محسن بن غفار، – ۱۳۲۹ قمری

hoseynī tabrīzī, mohsen ebn-e qaffār (- 1911)

شامل تفسیر ۲۲ سوره، از سوره‌های پایانی قرآن کریم (از سوره انشراح تا سوره ناس) می‌باشد.

[دنا ۱۲۶/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۳۸/۱

آغاز: الحمد لله خلق الانسان علمه البیان و انزل القران للتبیان و الصلاة و السلام علی من ارسل لکشف حقائق الفرقان؛ **انجام:** پس خداوند متعال توفیق علم و عمل باحکام کتاب و سنة مسئلت نموده

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۶۱ق؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: شطرنجی، ۴۰گ (۱–۴۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۸ – ۶۲]

← تفسیر بیضاوی ⪢ تفسیر القرآن الکریم
← تفسیر بیضاوی ⪢ انوار التنزیل و اسرار التأویل
← تفسیر تبیان ⪢ تبیان سلیمانی
← تفسیر تبیان ⪢ التبیان فی تفسیر القرآن

● **تفسیر تبیان (منتخب)** / تفسیر / عربی

tafsīr-e tebyān (mn.)

وابسته به: التبیان فی تفسیر القرآن = التبیان الجامع لعلوم القرآن؛ شیخ طوسی، محمد بن حسن (۳۸۵–۴۶۰ق)

این مجموعه مشتمل بر قطعات و منتخباتی است از تفسیر شریف تبیان شیخ طوسی که به طور گلچین جمع‌آوری شده و از چندین موضع آن به دست می‌آید که این نسخه از روی مجموعه نوشته شده که در نیمه اول قرن ششم هجری فراهم آمده است، که از آن جمله این عبارت است که در آخر جزء چهارم آن نوشته شده: «... تم التعلیق من الجزء الرابع من کتاب التبیان و کتب جامعه و معلقه محمد بن ادریس بتاریخ ذی القعده سنة اثنتین و ثلاثین و خمسمائه؛ و بتاریخ شهر شعبان المعظم. سنة اثنتین و تسعین بعد الالف حامداً مصلیا». در این موضع و مواضع دیگر این مجموعه را با نام و عنوان تعلیق بر تفسیر تبیان معرفی نموده ولی همانطوری‌که نوشته شد، از مطابقت عبارات آن ظاهر است که فقط قطعات و جمله‌هایی است که از آن تفسیر انتخاب شده است.

[دنا ۱۲۶/۳]

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۶۱

آغاز: بسمله. قولوا آمنا بالله و ما انزل الینا و ما انزل الی ابراهیم؛
انجام: تم التعلیق من الجزء الخامس من التبیان فی تفسیر القرآن و قد فرغ من تسویده فی تاریخ دهم شهر شعبان المعظم سنه اثنتین و تسعین بعد الالف من الهجرة النبویة المصطفویة تم
از اواسط سوره مبارکه بقره، تا مقداری از سوره مبارکه هود؛ خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری آهاری، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۸ص، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [فهرست عراقی: ۱ - ۱۲۳]

● تفسیر التحریر = شرح تحریر مجسطی / هیئت / عربی

tafsīr-ut taḥrīr = š.-e taḥrīr-e majasṭī

نظام الاعرج، حسن بن محمد، - ۷۲۸ ؟ قمری

nezām-ol-a‘raj, hasan ebn-e mohammad (- 1328)

وابسته به: تحریر المجسطی = تحریر مجسطی؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۵۹۷-۶۷۲)

اهدا به: سعدالدین محمد بن علی تاج الاسلام ساوی

تاریخ تألیف: ۷۰۴ق

مؤلف در دیباچه این گزارش بر تحریر مجسطی طوسی که به «قوله- اقول» است پس از ستودن مجسطی و طوسی و تحریر او می‌گوید که من تعلیق‌هایی بر تحریر خواجه نوشته بودم و آنها را به قطب شیرازی (-۷۱۰) نمودم او دستور داد که آنها را گرد آورم تا پراکنده نگردد و از میان نرود این بود که من آنها را فراهم آوردم. در پایان می‌گوید که من نکته‌ها در اینجا آوردم و موشکافی‌ها کردم و سالم میان بیست و سی می‌باشد و از مرز و بوم و کسان و خویشان هم دورم. این تفسیر در ۱۳ گفتار است و خود آن را در دیباچه «تفسیر التحریر» نامیده است. و از سال تألیف این رساله و توضیح بالا برمی‌آید که نیشابوری نزدیک ۶۸۰ زاده شده و خواجه طوسی (۵۹۷-۶۷۲) را ندیده و با قطب شیرازی آشنا بوده و از او آموخته است. او تذکره طوسی را پس از تفسیر تحریر به سال ۷۱۱ نوشته است. (دانش پژوه، با تصرفات).

دیباچه نسخه‌های این کتاب متفاوت است و در پاره‌ای از آنها از کسی یاد نشده و دیباچه کتاب کوتاه است. ظاهراً نظام اعرج این کتاب را در دو بخش «سفر» نوشته و از بخش نخست تنها مقاله ۶ را در جمادی الثانی۷۰۴ به پایان رسانیده اما دیگر مقالات این بخش را در ۷۰۲ نوشته و این تأخیر به دلیل سفر او از گرگان به آذربایجان رخ داد (ذیل مقاله ۶). خاتمه همه مقالات را به تفصیل می‌نگارد و تاریخ دقیق آن را ضبط می‌کند نظام نیشابوری در این کتاب به تکرار از شرحی دیگر و بسیار مبسوط که بر مجسطی خواهد نوشت یاد می‌کند و تحقیق در پاره‌ای از مباحث را بدان وامی‌گذارد. در پایان مقاله ۷ می‌گوید: «بهترین کتاب درباره صور ثوابت همان است که صوفی نوشته من خلاصه‌ای از کتاب او را با تمام صور در شرح موعود گنجانیده‌ام اما این شرح حاضر گنجایش این تفصیل را ندارد».

آغاز: بسمله و به نستعین. السعد قرین من صدر کلامه بالحمد لواهب السعادة و المن رسل من اعلق ... و بعد فمن المعلوم ان کتاب المجسطی المنسوب الی بطلمیوس القلوذی، کتاب شهد له العاملون فی اختراعه بالقدح المعلی

انجام: و ان ینعم علیه لحظة فلحظة سعادة و یسری و یجدد له ساعة فساعة کرامة و بشری و یرحم الله (من) قال آمینا.

[آثار و احوال خواجه ۲۰۴ ؛ دنا ۱۲۶/۳ (۲۲ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۵۵

آغاز: القطر الی مقادیر و سمتها اما بمقادیر نسب جنوب تعدیلات النهار؛ **انجام:** و زاویة اة ج مقدار قوس ج ۱ علی المحیط معلومتین کانت زاویة هـ ج د ایضا معلومة ...
این نسخه در فهرست شناخته نشده است و با عنوان شرح تحریر المجسطی از نصیرالدین طوسی معرفی شده است که درست نیست (فهرست رایانه‌ای ص۲۲۱)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با اشکال هندسی و جدول‌های ریاضی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۱۴۲گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹/۵×۲۷/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۳۸]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۴۰

خط: نسخ نزدیک به تعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۷۳۵ق؛ کاغذ: کاغذ دولت آبادی، جلد: میشن سرخ نو، ۱۷۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۷×۲۳/۶سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** کما خرج لک علی سئلک
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۷۲

انجام: جواب قطب (گ ۱۹۱ نسخه): و تحصل للکوکب زاویة متمایله الی خلاف التوالی فیری راجعا. هذا آخرما اردنا ایراده و یلیق بنا بعد ذلک ان نشتغل بتفسیر الفاظ الکتاب. نظام در پایان این شرح سال عمرش را بین ۲۰ و ۳۰ یاد می‌کند «و انا اجول فیما بین عقدین الیثلاثه عقود» اشارت می‌کند.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸۱۷ق؛ تملک: قاضی اختیار، صدرالدین محمد ثانی (صدر المحققین پسر غیاث الدین منصور دشتکی)؛ صدر در یکی از یادداشت‌ها می‌نویسد: این نسخه را هنگامی که متن کتاب را مطالعه می‌کرده پدرش به او هدیه کرده و در پایان نام خود را چنین نوشته: «ابونصر محمد بن منصور بن صدر الحسینی»، در یادداشت دیگر، وی این نسخه را هدیه کتابخانه عمدة العلماء ... قطب اهل العرفان ... کمال الحقیقه و الحق و الشریعه والدین عبدالرزاق ساخته و امضاء او در اینجا صدر بن منصور بن صدر الحسنی الحسینی الشیرازی ... سنه ۹۶۳»؛ کاغذ:

سمرقندی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰۰ص، ۲۵ سطر [ف: ۱۹ – ۴۶۷]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۳۶۳

خط: نسخ نزدیک به تعلیق، بی‌کا، تا: ۸۶۲ق؛ تملک: فضل الله بن عریضی حسینی، محسن بن عزیزالله عریضی در ۱۰۰۳، محمد قاسم سرخاب پسر خواجه کلان، محمد بن علی بن خاتون علی که در ۱۰۳۸ از او به تقیا محمدا رسیده بود؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۱۷۴گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷/۴×۲۵/۶سم [ف: ۱-۱۱۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۲۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد بن خضر بن ابی المفاخر بن ابی الغنائم علمی تمیمی، تا: رجب ۸۷۳ق؛ واقف: آقا زین العابدین خادم اصفهانی، ۲۰ رجب ۱۱۶۶ق؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج بنفش، ۳۵۰گ، ۲۷ سطر (۷×۱۳/۶)، اندازه: ۱۳/۳×۲۳/۳سم [ف: ۸ – ۹۴]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۲۳ حکمت

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حسین ادربیلی، تا: جمعه صفر ۹۲۵ق؛ نسخه را شاه عباس به دست خود به ملا مظفر منجم گنابادی بخشیده و سپس به پسر او محمد تقی منجم رسیده بود؛ جلد: مقوا عطف میشن تریاکی، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۷۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ تملک و مهر: محمد تقی المنجم الجنابذی، محمد صادق بن محمد تقی المنجم، قاسم بن جعفر بن علی ابن موسی الصفوی، محمد علی ابن محمد صالح، محمد اشرف المنجم ابن محمد اسمعیل، عباس علی؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۰گ، ۳۱ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۱۸×۳۰سم [سنا: ف: ۱ – ۱۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۹۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۲۴۹]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** ممکن لهما فی کل من المساء و الصباح ذلک تقدیر العزیز العلیم.

در فهرست تحریر مجسطی و از خواجه نصیر دانسته ولی به نظر می‌رسد تفسیر التحریر نظام اعرج است و فهرست‌نگار خطا رفته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۲گ، ۱۸۰ سطر(۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۹ – ۶۶]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۴۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: میشن یشمی، ۱۹۴گ، ۲۳ سطر [ف: ۱ – ۱۱۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۶۷

آغاز:؛

خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن حاج محمد اصفهانی، تا: قرن ۱۱؛ با اشکال؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۷۷۴ص، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۱۹ – ۱۶۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۷۹/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی شکری آثار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۴۵۹-۴۶۶)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱۰ – ۲۱۴۰]

۱۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۵۱ – ج

انجام: کمال القصور عن استکمال الادوار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۱۱۷گ، ۲۵ سطر (۶/۵×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۹۳]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۰۴

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن ملک محمد تبریزی، تا: شنبه ربیع الاول ۱۰۱۲ق، جا: رضویه شیراز؛ با بلاغ مقابله؛ تملک: احمد در ۱۱۰۷، جعفر بن لطف الله عاملی میسی جعفری، محمد تقی بن محمد رضای رازی در اصفهان در ۱۰۵۷، خریداری محمد مجید بن شفیع یزدی از نورای کتاب فروش؛ مهر: عبدالباقی بن صدرالدین محمد فیضی مورخ ۱۲۰۳ق، ابوتراب عبدالباقی فیضی (همان یکی) که نسخه از آن پدرش بوده و نزد آقا میرزا نصرالله ضرابی گذارده شده و پس از مرگش با هزار از بازماندگانش در سیچقان ئیل ۱۲۹۳ گرفته شده است و با مهر او مورخ ۱۲۲۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۴۰۰گ، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۱۷ – ۳۸۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۴۶

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: ۱۰۲۶ق، جا: اصفهان، مدرسه جعفریه؛ در مقدمه مبسوط نسخه حاضر از سعدالدین محمد ساوجی یاد شده است، با ترجمه کوتاهی از مؤلف به خط احمد کتابفروش و به نقل از بحیره، مجالس المؤمنین و مطلع الشمس که تاریخ آن ۱۳۳۵ است؛ کاغذ: آهار مهره نازک، جلد: تیماج مشکی، ۵۶۵ص، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۱۰ – ۱۸۸۰]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: جمعه ۱ ذیقعده ۱۰۷۳ق، جا: روستای خشکرود؛ تملک: محمد مهدی حسینی موسوی؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۴۳گ، ۲۴ سطر (۸×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم[ف:۴-۸۶۴]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** یکون تحصیلا للحاصل و هو عند الحکیم باطل ... بل الملتمس منه علی بیت حوله ... الحمد لله رب العالمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با اشکال هندسی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج عنابی، ۲۷۵گ، ۱۹ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۷۲]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۰۴

آغاز: برابر
تنها تا فصل ۱۲ از مقاله نخستین است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۷۸ص، ۳۳سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۹ – ۸۸]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۱۳ ض
نسخه کهنه؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹۴-ف
بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۳ – ۱۳۲]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۰
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳/۵سم [ف: ۲ – ۸۷]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱
خط: نسخ ریز، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: شیخ بهائی، زین العابدین بن محمد طاهر منجم پدر ملا باقر یزدی صاحب عیون الحساب و او آن را به پسر خویش بخشیده؛ ۲۵۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۲ – ۸۸]

← تفسیر التدابیر العشرة ⟵ مفاتیح الصنعة

● تفسیر تدبیر الامراض الحادة / طب / عربی
tafsīr-u tadbir-il amrāḍ-il ḥādda

جالینوس، ۱۲۹ – ۱۹۹ میلادی
jālīnūs (129 - 199)

مترجم: اسحاق بن حنین، ۲۱۵ – ۲۹۸ قمری

وابسته به: تدبیر الامراض الحادة = الامراض الحادة؛ بقراط (۴۶۰-۳۷۷)

تفسیر کتاب «تدبیر الامراض الحاده» بقراط از جالینوس. در سه «مقاله» به ترجمه حنین بن اسحاق از یونانی به سریانی و ترجمه اسحاق بن حنین از سریانی به عربی. متن و شرح با عنوان «قال بقراط» و «قال جالینوس» مشخص می‌گردد. در شرح یکی از فقرات عبارات بقراط (در آغاز مقاله اولی) جالینوس درباره کهانت و زجر و فال و دانش نظر در ذبیحه (یا: ذبیحه خواندن) به تفصیل سخن می‌گوید. نسخه‌ای از این رساله در ایاصوفیه موجود است. ابن القفطی از این کتاب یاد می‌کند و می‌گوید در یک «مقاله» است.

شرح و حواشی:
۱- ثمار تفسیر تدبیر الامراض الحادة؛ حنین بن اسحاق (۱۹۴-۲۶۰)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۴۰/۱
آغاز: آغاز مقاله اولی: المقالة الاولی من کتاب ابقراط فی تدبیر الامراض الحاده تفسیر جالینوس و نقل حنین بن اسحاق قال ب (یعنی بقراط) اما الاعراض التی تعرض للمرضی فی کل واحد من امراضهم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۱۳ق، کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۳ص (۲-۱۵۴)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ – ۲۰۶۷]

← تفسیر ترجمان طبری ⟵ ترجمان طبری

● تفسیر التفاسیر / تفسیر / فارسی
tafsīr-ot tafāsīr

سورآبادی، عتیق بن محمد، – ۴۹۴ قمری
sūrābādī, ʻatīq ebn-e mohammad (- 1102)

[دنا ۱۲۷/۳؛ مجله ادبیات تهران ۱۶۱/۵۲ و ۱۶۷]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۰۴-ف تا ۳۶۰۷-ف
نسخه اصل: قونیه موزه مولانا ش ۱۰۰ تا ۱۰۵. در شش مجلد از سبع دوم تا هفتم هر مجلدی یک سبع از آیه ۶۲ سوره نساء (۴) تا سوره ناس (۱۱۴)؛ کا: محمود بن عیسی بن عمر تونی قلم دار متصوف، تا: ۲۲ صفر۷۲۳ق، به دستور علاء الدین طبیغای ملکی ناصری در ۲۲ صفر ۷۲۳ (۱) و ۱۵ ذیحجه ۷۲۳ و ۱۵ جمادی الاول ۷۲۴ و ۱۵ رمضان ۷۲۴ و روز یک‌شنبه ۲۱ صفر ۷۲۵ (۶) [فیلمها ف: ۲ – ۱۹۶]

● تفسیر تقدمة المعرفة = شرح تقدمة المعرفة / طب / عربی
tafsīr-u taqdimat-il maʻrifa = š.-u taqdimat-il maʻrifa

عبداللطیف بغدادی، عبداللطیف بن یوسف، ۵۵۷ – ۶۲۹ قمری
ʻabd-ol-latīf-e baqdādī, ʻabd-ol-latīf ebn-e yūsof (1163 - 1232)

وابسته به: تقدمة المعرفة = ترجمة تقدمة المعرفة؛ بقراط (۴۶۰-۳۷۷)

اصل از بقراط و شرح از موفق الدین ابی الفضل عبدالطیف بن یوسف بن محمد بن علی بن اسعد ابو محمد موصلی بغدادی شافعی ؟ در سه «مقاله» و ۲۰ «تعلیم».
آغاز: بسمله کتاب تقدمة المعرفة لبقراط و تفسیره للشیخ الامام الفاضل ابی الفضل ... و بعد فراغی من کتاب ابقراط – المعنون بکتاب الفصول رغب الی بعض من یجب حقه علی ممن خلصت مودته و صدقت رغبته ...
[دنا ۱۲۷/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۴۰۰
آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ یادداشتی به تاریخ ۲۹ رمضان ۱۱۱۵؛ تملک: محمد بن محمد مؤمن طبیب گیلانی به تاریخ ۱۱۴۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱۹ – ۱۹۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۶۱۷/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما التدبیر فهو حسن التامل لذلك یقع فیه غلط او سهو و غفلة

خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره جمادی الاول ۱۰۵۳ق؛ جلد: تیماج سبز، ۵۴گ(۱۳۳پ–۱۸۶پ)،۱۷سطر،اندازه:۱۱×۱۶/۵سم[ف: ۱۷–۱۸۷]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۴۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ اصفهانی؛ جلد: میشن عنابی، ۵۰گ، ۱۵ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۳ – ۷۳۵]

۴. مشهد؛ مدیر شانه چی؛ شماره نسخه:۱۸

آغاز: برابر

خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: انجام، قطع: ربعی [نشریه: ۵ – ۵۹۲]

● **تفسیر تقدمة المعرفة لبقراط** / دندان پزشکی / عربی

tafsīr-u taqdimat-il ma‘rifa li-buqrāṭ

جالینوس، ۱۲۹ – ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ – ۲۶۰ قمری

وابسته به: تقدمة المعرفة = ترجمة تقدمة المعرفة؛ بقراط (۴۶۰–۳۷۷)

«تقدمة المعرفة» رساله‌ای طبی است از بقراط، مشتمل بر سه «مقاله» که جمعاً ۲۰ «تعلیمات» را در بر دارد: مقاله ۱. بحث درباره طبیب و ضرورت شناخت احوال بیماران، طبایع و علایم امراض، چگونگی تشخیص آنها، طریقه معالجه بیماران و درباره برخی از بیماری‌ها مانند ورمها؛ مقاله ۲. بحث راجع به برخی امراض و عوارض و علاج آنها؛ مقاله ۳. درباره حمیات (تب‌ها) و انواع و ادوار آنها، هم چنین مباحثی درباره بیماریهای حلق و سینه. دستنویس‌های موجود از تقدمة المعرفة، همه ترجمه حنین بن اسحاق عبادی (۲۶۰ق) است. چند تن از دانشمندان یونانی و اسلامی، تقدمة المعرفة را شرح کرده اند، از جمله:

۱. جالینوس (– ۲۰۰ قبل از میلاد)

۲. عبدالرحیم بن علی دخوار دمشقی (–۶۲۸ق)، نسخه‌های دستنویس آن در کتابخانه‌های ترکیه موجود است.

۳. عبداللطیف بن یوسف بغدادی (–۶۲۹ق). نسخه‌های متعدد آن در کتابخانه‌های مختلف جهان یافت می‌شود.

۴. ابوالحسن علی بن ابی الحزم قرشی، ابن نفیس (–۶۸۷ق) که سزگین چند نسخه از آن را شناسانده است.

۵. ابوالفرج بار هبرائوس (–۱۲۸۹میلادی) که نام وی ابی الفرج غره غوریوس مطلی نیز ضبط شده و نسخه دستنویس شرح وی در کتابخانه ولی الدین افندی در ترکیه موجود است. جالینوس از نخستین مفسران آثار طبی بقراط است. وی شرحی بر تقدمة المعرفة نگاشته است. حنین بن اسحاق که مترجم آثار بقراط و جالینوس است، این اثر را به عربی ترجمه کرده است. متن تقدمة المعرفة با عنوان «قال بقراط» و شرح جالینوس با عنوان «قال جالینوس» در این ترجمه آمده است. گفتنی است که جالینوس رساله دیگری نیز درباره تقدمة المعرفة نوشته، موسوم به «کتاب فی نوادر تقدمة المعرفة» و در آن مسائل جالب توجه راجع به پیش بینی بیماری‌ها را آورده است. همچنین کتابی با عنوان «ثمار تفسیر جالینوس لکتاب تقدمة المعرفة» از حنین بن اسحاق عبادی در هدیة العارفین معرفی شده است. (حافظیان)

چاپ: توسط کلامروت، ۱۸۸۶ میلادی؛ با تحقیق سید صادق کمونه محامی، نجف، ۱۹۳۸ میلادی

شرح و حواشی:

۱– شرح جالینوس لتقدمة المعرفة (مختصر)؛ ابن تلمیذ، هبة الله بن صاعد (۴۶۵–۵۰۶)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴عکسی

آغاز: بسمله رب یسر بعونک، المقالة الاولی من تفسیر جالینوس لکتب بقراط فی تقدمة المعرفة، قال بقراط انی اری انه من أفضل الأمور أن یستعمل الطبیب سابق النظر قال جالینوس من البین ان ابقراط انما استعمل هذه اللفظة اعنی سابق النظر مکان تقدمة المعرفة؛ **انجام:** الیوم العشرین و فی بعضها الیوم الاربعین و فی بعضها [؟] تمت المقالة الثالثة من تفسیر جالینوس لکتاب بقراط فی تقدمة المعرفة و هی آخر الکتاب.

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی ش «۳۱۲۷»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۴ جمادی الثانی ۶۲۷ق؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ ۱۸۶ص، ۲۱ سطر [عکسی ف: ۴ – ۲۷]

← تفسیر ثعالبی ≻ الجواهر الحسان فی تفسیر القرآن

← تفسیر ثعلبی ≻ الکشف و البیان فی تفسیر القرآن

← تفسیر الجامی ≻ تفسیر سورة الفاتحة و البقرة

● **تفسیر جزء سی ام** / تفسیر / عربی

tafsīr-e juz’-e sī-um

قوام ناگوری، شهاب الدین بن عبدالکریم، ق۸ قمری

qavām-e nagūrī, šahāb-od-dīn ebn-e ‘abd-ol-karīm (-14c)

تفسیر مختصری است برجزء آخر قران مجید. مؤلف ابتدا برخی کلمات را ترجمه کرده سپس به تفسیر و در بعض مواقع شأن نزول آن اشاره می‌کند احتمالاً مؤلف از علمای عامه می‌باشد.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۲۲/۱

آغاز: عم اصله عما الاصل قليلا و معنى عم عن اى شيئى عظيم يؤثر فيها مرور الازمان و جعلنا فى السموات سراجا وهاجا اى منيرا وقادا بمعنى جامعة النور؛ **انجام:** قال عثمان بن واقد سئلت من محمد ابن المنلدر المعوذتين اهما من كتاب الله تعالى قال من لم يزعم انهما من كتاب الله فعليه لعنة الله و الملائكة و الناس اجمعين

خط: نسخ، کا: مصطفی بن محمد، تا: شوال ۱۱۱۹ق، جا: کرکوک؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۴۶۶]

● **تفسیر جزء سی ام** / تفسیر / عربی

tafsīr-e juz’-e sī-um

حجون بلغاری

hajūn-e bolqārī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۷۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

● **تفسیر جزو عم** / تفسیر / عربی

tafsīr-e jozv-e ‘am

عصام الدین اسفراینی، ابراهیم بن محمد، ۸۷۳ – ۹۵۱ ؟ قمری

‘esām-od-dīn-e esfarāyenī, ebrāhīm ebn-e mohammad (1469 - 1545)

در پشت صفحه اول این نسخه به خط مغایر نوشته شده: «تفسیر سوره عم از ملا عصام الدین» ظاهراً مقصود همان عصام الدین ابراهیم اسفراینی باشد که از فضلای قرن ۱۰ ق. است. کتاب تفسیر مختصر توضیحی بر تمام سوره‌های جزو آخر قرآن است که در افواه «جزو عم» یا «عم جزو» گفته می‌شود نه تنها بر سوره عم (سوره نبأ).

[دنا ۱۲۷/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۴۵

آغاز: پس از نام سوره و تسمیه: عم اصله عما و قد قرى به و اثبات الالف مع حرف الجر و ما الاستفهامية لغة قليلة الاستعمال؛ **انجام:** مما لا يسمع الداعى الا اذا دعى اليه الداع.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: حنایی، ۱۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۵۷۱]

● **تفسیر جلالی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e jalālī

رئیس العلماء، جلال الدین بن محمد طاهر

ra’īs-ol-‘olamā’, jalāl-od-dīn ebn-e mohammad tāher

در ۱۹ مجلد که نخستین آن به نام «تفسیر الوقرة فی تفسیر البقرة من سلطان التفاسیر» خوانده می‌شود.

[دنا ۱۲۷/۳]

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱

بی‌کا، بی تا [نشریه: ۵ – ۲۱۱]

← تفسیر جلالین ﴿ تفسیر الجلالین

● **تفسیر الجلالین = تفسیر جلالین** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul jalālayn = tafsīr-e jalālayn

محلی، محمد بن احمد، ۷۹۱ – ۸۶۴ قمری و سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر

mahallī, mohammad ebn-e ahmad (1390 - 1460) ; soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr

تاریخ تألیف: ۸۷۱ق

در تألیف این تفسیر دو نفر از بزرگان علماء شرکت داشته‌اند، یکی جلال الدین محلی و دیگری جلال الدین سیوطی است و به همین مناسبت مشهور به «جلالین» شده است. محلی از سوره بقره تا آخر بنی اسرائیل را تفسیر نمود ولی عمرش به آخر رسید و موفق به اتمام آن نشد، جلال الدین سیوطی از سوره مریم تا آخر قرآن کریم و سوره حمد را تفسیر نموه و بدین مناسبت تفسیر این سوره را در آخر گذارده‌اند و این تکمیل را در سنه ۸۷۱ به انجام رسانیده است ولی چنانکه نوشته‌اند هیچیک از جلالین بسمله را تفسیر نکرده و یکی از متأخرین به تفسیر آن مبادرت نموده است. طرز این تفسیر آن است که کلمات آیات را به کلمات سهل‌تری که مبین معانی و مقصد آن باشد ترجمه و اعتماد بر بهترین اقوال در این باب نموده و اعراب کلماتی که تعیین آنها محتاج الیه است نیز بیان شده و قرائات مختلفه کلمات را ذکر نموده و تمام اینها را با بهترین و مختصرترین و زیباترین عبارات و با کمال اختصار ادا کرده‌اند و از تطویلات بیهوده و ذکر مطالبی که جای آنها در علوم دیگر است صرف نظر کرده‌اند.

آغاز: بسمله الحمدلله حمدا موافيا لنعمه مكافيا لمزيده و الصلوه و السلام على محمد ...

چاپ: این کتاب مکرر در ایران و هندوستان و مصر چاپ شده است؛ طهران، سنگی، ۱۲۷۶ق، رحلی

[کشف الظنون ۴۴۵/۱؛ فهرست مکتبه اوقاف موصل ۱۸/۵؛ معجم سرکیس ۱۶۲۳/۲؛ شذرات الذهب ج۷ص۲۰۳؛ دنا ۱۲۷/۳ (۲۹ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تفسیر الجلالین (منتخب)

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰ صدر

از آغاز تا سوره بنی اسرائیل است؛ خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن عبدالسلام کنانی مالکی، تا: ۱۶ ربیع الاول ۹۸۹ق؛ واقف: میر غیاث الدین محمد بر فرزندان، وقف مدرسه صدر از ترکه بروجردی تهرانی؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۴۶۴]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۱ صدر

جلد دوم از کهف تا پایان قرآن و تفسیر فاتحه را در پایان نهاده است؛ خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن عبدالسلام کنانی مالکی، تا: ۱۶ ربیع الاول ۹۸۹ق؛ واقف: ترکه بروجردی تهرانی، وقف مدرسه صدر؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۳ - ۴۶۴]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۸۲

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول؛ مهر: حاج سید سعید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف میشن سرخ، ۴۱۸گ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱ - ۳۱۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** الضالین. و هم النصاری و نکتة البدل افادت ان المهتدین لیسوا یهوداً و لانصاری ... و الحمدلله رب العالمین.

تا نیمه جزء نهم؛خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۳ ذیقعده ۱۰۰۷ق؛ محشی از قاضی بیضاوی، کشاف زمخشری و غیره؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: میشن تریاکی، ۴۴۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۶۱]

۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۲۳

آغاز: علی القرآت المختلفة المشهورة علی وجه لطیف؛ **انجام:** بالطریق المؤدی الی ذکر الله سبحانه ... آمین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲ محرم ۱۰۵۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: ترکی، جلد: مقوایی، ۶۰۰ص، ۲۵سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۲۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۰۲

آغاز: الحمدلله جملة خبریة قصدبها الثناء علی الله بمضمونها من أنه تعالی مالك لجمیع الحمد من الخلق او مستحق لان یحمدوه؛ **انجام:** فان الناس یوسوسون ایضا بمعنی یلیق بهم فی الظاهر ثم تصل وسوستهم الی القلب و ... بالطریق المؤدی الی ذلك و الله تعالی اعلم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ربیع الاول ۱۰۶۷ق؛ جلد: تیماج ساغری مشکی، ۲۹۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۰۹]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** غیر المغضوب علیهم و هم الیهود و لاغیر الضالین و هم النصاری و نکتة البدل افادة ان المهتدین لیسوا یهودا و لانصارا و قدتم.

خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالقادر بن ابی الطیب محمد بن البرکات، تا: ۱۰۸۸ق؛ مصحح، محشی با امضای تفسیر قاضی، ابوالسعود، قبس النیرین، ابواللیث، علاءالدین سمرقندی، جمالین، کشاف و ...؛ مهر: «عبده الراجی محمد مهدی» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی نخودی و فرنگی شکری، جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۳۳۴گ، ۹-۲۰ سطر (۸×۱۳-۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۷سم [ف: ۱۸ - ۶۵]

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۸۴

همان نسخه بالا [نشریه: ۷ - ۱۲۲]

۸. تهران؛ ملك؛ شماره نسخه:۱۹۳

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن تریاکی، ۲۵۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۶سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم و الحمد لله وحده.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۴۰۱گ، ۲۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [ف: ۱۰ - ۱۱۲]

۱۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۲۳۷

نیمه دوم قران؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲۶۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۶]

۱۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۷۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [ف: ۳ - ۷۹]

۱۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۶۵

آغاز: المعونة علی العبادة و غیرها اهدانا الصراط المستقیم أی أرشدنا ألیه

از آغاز سوره فاتحه تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای عطف تیماج قرمز، ۱۰۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۷۱۶]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۳۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ننزل من للبیان القرآن ما هو شفاء من الضلالة و رحمة للمومنین به و لایزید الظالمین الکافرین الا خساراً لکفرهم به

از ابتدا تا اواخر سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۱۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۷]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۲۴

کامل و شامل تفسیر تمام قرآن است؛ خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح و مقابله شده توسط محمد محسن بن شیخ عطاء الله بن شیخ محمد، محشی؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف گالینگور خرمایی، ۲۰۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۳]

۱۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۲

کامل؛ خط: نسخ، کا: عیسی، تا: ۱ ذیقعده ۱۱۳۶ق؛ مجدول، مصحح و مقابله شده در سال ۱۱۳۹؛ از موقوفات رمضانیه، واقف: آقا ابراهیم، ۱۲۳۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۶۰]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الصابئون هم طایفة تعد من النصاری هذا اللفظة فهو موافق لقول الشیخ جلال الدین السیوطی رحمة الله علیه.

از ابتدای سوره بقره تا پایان سوره بنی اسرائیل؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: میر هاشم بن میر عباس، تا: ۱۰ ذیقعده ۱۱۷۳ق؛ محشی؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فرنگی، ۱۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۱۱]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۷۵۵

آغاز: بسمله. سوره کهف مکیه. بسمله. الحمد و هو الوصف بالجمیل ثابت لله تعالی و هل المراد الاعلام بذلک للایمان به أو؛ **انجام:** و یثبت فیهم بالطریق المؤدی الی ذلک و الله اعلم بالصواب سورة الفاتحة مکیة ... و نکتة البدل افادة ان المهتدین لیسوا یهود و لا نصاری و الله سبحانه و تعالی اعلم.

از تفسیر سوره کهف تا پایان سوره ناس و ادامه نسخه قبلی (۳۴۷۵۴) است. ظاهراً اسباب نزول سوره‌های کافرون، نصر، تبت، المسد، اخلاص و معوذتین در پایان این تفسیر کتابت نشده و به جای آن تفسیر سوره فاتحه نوشته شده است؛ خط: نسخ، کا: میر هاشم بن شاه عباس، تا: ۱۴ محرم ۱۱۷۴ق؛ محشی با رموز «صح» و توضیحی با رموز «ایضاً» و ...، مطالبی از کتاب «المجالین فی حاشیة الجلالین» ملا علی قاری هروی که به ضبط برگ آخر «محمد رفیع الدین» در مکه مکرمه حواشی را کتابت نموده؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: حنایی آهاری، جلد: تیماج فرنگی قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۱۲]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۸۶۸

آغاز: فیه القرآن من اللوح المحفوظ الی السماء الدنیا فی لیلة القدر؛ **انجام:** و کان الانسان کفوراً جحوداً للنعم اذ امنتم ان یخفف بکم جانب.

از تفسیر آیه ۱۸۴ سوره بقره تا آیه ۶۷ سوره اسراء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۲۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۱۳]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۱

سوره مریم تا آخر قرآن با سوره حمد در پایان؛ خط: نسخ، کا: حسنعلی بن حاج عبدالله عبدی، تا: ذیقعده ۱۲۱۴ق؛ تملک: محمد ابراهیم؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر (۹×۱۳/۵) [ف: ۷۵۵]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۰۶

آغاز: کهیعص الله اعلم بمراده بذلک ذکر رحمة ربک عبده مفعول رحمته و زکریا بیان له اذ متعلق برحمة

از اول سوره مریم تا آخر تفسیر؛ خط: نسخ، کا: محمد سلیم مدرس بن محمد صالح تختی اردلانی، تا: شعبان ۱۲۲۷ق، جا: سنندج؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۱۰۷]

۲۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اجیب بان الناس یوسوسون ایضاً بمعنی بهم فی الظاهر ثم تصل وسوستهم الی القلب و تثبت فیهم بالطریق المؤدی الی ذلک تم

خط: نسخ، کا: محمد بن سعید راشد، تا: پنج‌شنبه ۲۵ ذیحجه ۱۲۴۳ق؛ مجدول، در حاشیه اختلافات قرائات با رمز مخصوص به هر قاری آورده شده و بخش‌های قرآن با کلمات «جزء»، «حزب»، «ربع» و «ثمن» مشخص گردیده؛ تملک: محمد سعید موسوی کازرونی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۲×۳۱سم [ف: ۱ – ۳۷]

۲۲. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۳۵۲

خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «عبدالله» (شلجمی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۷۶]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۲

آغاز: پس از بسمله: کهیعص الله اعلم بمراده بذلک هذا؛ **انجام:** ان المهتدین لیسوا یهود اولا نصاری و الله اعلم و صلی الله علی نبینا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیما دائما و رضی الله تعالی عن اصحاب رسول الله.

از سوره مریم تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، کا: شامل الخرخی، بی‌تا؛ محشی؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج خرمایی، ۱۸۱گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۱ – ۵۷۲]

۲۴. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۵۲

از اول تا قسمتی سوره انبیاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: عبدالله بن محمد رضا شبر، با مهر «الواثق بالله الغنی عبده عبدالله حسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۵۱]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۶۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اهدنا الصراط المستقیم ای ارشدنا الیه ویبدل صراط الذین انعمت علیهم بالهدایة ویبدل من الذین بصلته غیر المغضوب.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی با ترنج، ۳۳۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف مخ: ۱ – ۴۶۷]

۲۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۰۸

آغاز: برابر

خط:نسخ متوسط،بی‌کا،بی‌تا؛واقف:سپهسالار؛کاغذ:دولت آبادی، جلد: چرمی، ۲۹۸ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۰۸]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۸۲-۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اجیب بان الناس یوسوسون بمعنی یلیق بهم فی الط ثم تصل و سوستهم الی القلب و تثبت فیه بالطریق المودی الی ذلک و الله اعلم و صلی الله علی سیدنا محمد و آله ... و الحمدلله علی انعامه ...

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۲۶گ، ۲۴-۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲ - ۹۷۳]

۲۸. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۵۵

آغاز: بسمله. الم الله أعلم بمراده بذلک ذلک أی هذا الکتاب یقرأه محمد لاریب شک فیه أنه من عندالله؛ **انجام:** و هذه القطعة للشیخ العلامة جلال الدین محمد بن احمد المحلی رحمه الله و رضی عنه سورة الکهف مکیة و هی مئة و عشر آیات.

از اول سوره بقره تا اول سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی از محمد حاجی ترخان درباره کتاب و مؤلف آن؛ جلد: مقوا، ۳۰۷گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۸]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۰۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۳۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۲۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان المهتدین لیسوا یهوداً و لانصاری. و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با علامت بلاغ، مصحح و مقابله شده توسط محمد محسن بن الشیخ عطاءالله بن الشیخ علی محمد، یوم السبت شهر رمضان فی بلدة الدسرور؛ جلد: عادی، ۲۰۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۶سم [مؤید: ۱ - ۲۱۳]

۳۱. قزوین؛ فحول قزوینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مقابله شده با دو نسخه یکی به خط سیوطی و دیگری به خط نباتی [ف: ۱۰]

۳۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۴۱

نیمه دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

● **تفسیر الجلالین (منتخب)** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul jalālayn (mn.)

وابسته به: تفسیر الجلالین = تفسیر جلالین؛ محلی، محمد بن احمد (۷۹۱-۸۶۴)

این مجموعه در حقیقت «منتخب تفسیر جلالین» و مشتمل بر سوره‌های فاتحه الکتاب، انعام، یس، فتح، واقعه، ملک، نبأ، نازعات، عبس، تکویر، انفطار، المطففین، انشقاق، بروج، اعلی، غاشیه، بلد، والشمس، واللیل، والضحی، والتین، علق، قدر، البینة، زلزال، والعادیات، القارعة، التکاثر، والعصر، همزه، فیل، قریش، ماعون، کوثر، کافرون، نصر، تبت، اخلاص، فلق، ناس و فاتحه الکتاب (مکرر) است. کاتب در آغاز قطعه‌ای «فی خواص فاتحه الکتاب» از ابوحامد غزالی آورده است که مطلع آن چنین است: «اذا کنت ملتمساً لرزق ×× و نیل القصد من عبد و حر».

[دنا ۱۲۸/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۲۰

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین، من الاولین الاقدمین و الآخرین الاکرمین؛ **انجام:** سبحان ربک رب العزه عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین آمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: استانبولی شکری آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۵۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ - ۵۶۳]

● **تفسیر الجملی** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul jumalī

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۴۰

آغاز: بسمله، الحمدالله العدل ذی العظمه و الجبروت؛ **انجام:** نستعین علی ما یقرب منه انه سمیع مجیب سنه ۱۲۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۴ق [رایانه]

● **تفسیر جوامع الکلم** / اخلاق / فارسی

tafsīr-e javāme‘-ol kalem

بهبهانی، عبدالله بن محمد، - ۱۳۲۵ ؟قمری

behbahānī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (- 1907)

اهدا به: میرزا احمد خان شیبانی (رئیس تلگراف‌خانه شیراز)

کتابی است در اخلاق و اندرز و صفاتی که مسلمانان باید داشته باشند. مؤلف کتاب شیخ احمد احسائی است و مفسر آن شیخ عبدالله بن محمد بهبهانی.

[دنا ۱۲۸/۳]

شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۰-ح/۲۸۴

آغاز: بسمله - الحمد الله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و لعنه اله علی اعدائهم اجمعین و بعد چنین گوید؛ **انجام:** قد تمت الرساله الشریفه المسماه بجوامع الکلم الالهیه بید مؤلفه الجانی عبد الله بن محمد البهبهانی فی لیله العاشر من شهر ربیع الاول سنه ۱۳۳۱ من الهجره در دار العلم شیراز

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۱ق، جا: شیراز؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با کاغذ ابری، ۵۲گ، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۶۶]

● **تفسیر چرخی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e čarxī

چرخی، یعقوب بن عثمان، ۷۶۲؟ - ۸۵۱ قمری
čarxī, ya'qūb ebn-e o'smān (1361 - 1448)
این تفسیر از فاتحة الکتاب و ملک آغاز و تا پایان قرآن مجید به انجام می‌رسد. برخی این تفسیر را برای کل قرآن دانسته‌اند که نادرست است؛ مؤلف در مقدمه گوید: در تألیف این تفسیر از تفاسیر دیگری چون التیسیر، الکشاف، و الکواشی بهره جسته و در واقع گزیده فارسی این تفاسیر است، وی در تفسیر آیه «و رتل القرآن ترتیلا» از سوره مزمل رویای صادقه ای را از خویش به سال ۷۸۲ق نقل نموده که موجب تألیف تفسیر خود شده است. وی تألیفات دیگری نیز دارد از جمله: نائیة، انسیة، حورائیة یا جمالیة، شرح اسماء الله و ابدالیة. (محمود مرعشی)
آغاز: بسمله، لک الحمد یا من بیده الملک ... و بعد فیقول العبد الفقیر.. یعقوب ابن عثمان بن محمود بن محمد الغزنوی ثم الچرخی ثم الشیزری قد التمس منی زمرة من الاحباب ان اکتب لهم تفسیر الفاتحه و سورة الملک الی آخر الکتاب ...
چاپ: در لاهور به چاپ رسیده، یکبار در سال ۱۲۶۳ شمسی (۱۳۰۲ ق) بمبئی به اهتمام قاضی فتح محمد و قاضی عبدالکریم و درسال ۱۳۸۷ هم به اهتمام حسنعلی محمدی و لیلا حمامی چاپ شد.
[دنا ۱۲۸/۳ (۱۳ نسخه)؛کشف الظنون ۴۶۱/۱؛ هدیة العارفین ۵۴۶/۲؛ نسخه‌های منزوی ۱۹/۱؛ نفحات الانس ۲۵۶؛ طرائق الحقائق ۲۶/۳؛ مشترک پاکستان ۲۳/۱ (۹۳ نسخه)؛ برگل، فارسی، ۱۲۳/۱ش ۲۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۷/۲-ف
نسخه اصل: بادلیان E38 (۲۷۸۰ و ۲۶۸۱)؛ بی‌کا، تا: ۲۰ رجب ۸۳۶ق؛ ۲۴۴گ (۳۸-۲۸۱)، ۲۴ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۰]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۸۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و عمل کند به این آیت که خذ العفو و امر بالعرف و اعرض عن الجاهلین و از حق تعالی، محبت صالحان و دوستان او طلب کند، اللهم ارزقنا ... .
خط: نسخ، کا: نعمت الله بن عطاء الله اسفراینی خراسانی، تا: ۹ رمضان ۹۳۰ق، جا: بخارا مدرسه غازیان؛ دارای سرلوح زیبای مرصع، مجدول مذهب، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج آلبالویی، ۲۴۱گ، ۱۵ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۲۲سم [ف: ۳۷ - ۵۳۵]
۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۳۸-عکسی
آغاز: و کسی که سخن صواب گوید؛ **انجام:** الهی ما را از عاشقان جمال و جلال خودگردان. آمین. چنین باد و آمین به قول کوفیان از قرآن نیست. و در مصحف نوشته نشود، و توفینا مسلمین و الحقنا بالصالحین و صلی الله علی محمد و ...
اصل نسخه گنج بخش، ش ۴۶۴۸ (گنج ۲۶/۱)؛ خط: نستعلیق پخته، بی‌کا، تا: ۹۷۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۳۰۵ص [عکسی ف: ۲-۷۰]
۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۸-عکسی
آغاز: بسمله. قال النبی (ص) مفتاح القرآن تسمیته؛ **انجام:** الهی ما را از عاشقان جمال و جلال خودگردان. آمین. چنین باد و آمین به قول کوفیان از قرآن نیست. و در مصحف نوشته نشود، و توفینا مسلمین و الحقنا بالصالحین و صلی الله علی محمد و ...
اصل نسخه: گنج بخش، ش ۹۷۹ (گنج ۱/۲۶-۲۷). خطبه را ندارد؛ خط: نسخ خوش، کا: فیروز بن مولانا محمد، تا: ۲۳ شعبان ۹۸۲ق؛ سرلوح، ۴۶۴ص [عکسی ف: ۲ - ۷۱]
۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۷۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]
۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۰۸۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]
۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۷۳۰۶/۲
آغاز: برابر
شامل تفسیر سوره حمد و از سوره ملک تا آخر قرآن؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا علی مردان در احمد شاهی، تا: قرن ۱۲؛ مجدول؛ کاغذ هندی؛ جلد: تیماج عنابی، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۱۰۱۵]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۳۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و از حقیقت هیچ نصیب ندارند و مریدان را از خوردن حرام باز نمیدارند و منع نمیکنند نعوذ بالله من ذلک.
خط: نستعلیق بد، کا: ملا لطیف بن ملا رئوف، تا: ۱۲۷۱ق، جا: صقع ده دانا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوای سفید، ۲۵۴ص، ۱۳-۱۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۰ - ۱۲۹۷]
۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۳۸۵
بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ خریداری از رضا غیبی [رایانه]
۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۱۹۴
بی‌کا، بی‌تا؛ مجموعه آقا رفیع قزوینی استاد اخلاق و فلسفه امام خمینی، خریداری از منصور تألهی معین الدین [رایانه]
۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۲۶
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از میر دادخان [رایانه]
۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۳۵
بخشی از تفسیر چرخی؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]
۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** «ان شانئک هو الابتر» بدرستی که دشمنی ...
شامل فاتحه الکتاب و سوره هایی از دو جزء آخر قرآن؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا چرم‌نما، ۲۶۲ص، ۱۳ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ - ۹۸]
۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۶۵۴
بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]
۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۰۸
آغاز: قال النبی علیه السلام مفتاح القرآن تسمیة الله تعالی و قال ابن عباس رضی الله عنهما اجلال القرآن اعوذ بالله من الشیطان الرجیم

... و کلید قرآن بسم الله الرحمن الرحیم گفتن است؛ **انجام:** و عمل کند به این آیت خذا العفو و امر بالمعروف و اعرض عن الجاهلین و از حق تعالی محبت صالحین ودوستان او را طلب کن بدین وجه که خدای بی نظیر توقنا مسلما و الحقنا بالصالحین.
سوره حمد و از سوره تبارک (ملک) تا آخر قرآن؛ خط: نستعلیق، کا: خواجه محمد اسماعیل حسینی، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی عطف تیماج قهوه‌ای، **۲۹۹**گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف مخ: ۱ – ۴۶۷]

● **تفسیر چهل کاف** / ادبیات / فارسی

tafsīr-e čehel kāf

بهادر صفوی، ارتضا علی بن احمد، ۱۱۹۸–۱۲۵۱قمری

bahādor safavī, ertezā ʻalī ebn-e ahmad (1784 - 1836)

شرحی است بر قطعه «چهل کاف»که سه بیت شعر است دارای چهل کاف در مهمات و حاجات به آداب مخصوصی خوانده می‌شود، و آن سه بیت چنین است: «کفاک ربک لم یکفیک واکفة ×× کفکافها ککمین کان منکلکا / تکر کراً ککر الکر فی کبدی ×× مشکشکة کلت لکلکلکا / کفاک ربک کاف الکاف کربته ×× یا کو کباً کان یحکی کوکب الفلکا». در هر سطری تقطیع عروضی؛ و لغت، و صرف و نحو، و حاصل معنی ذکر می‌شود.
[دنا ۱۲۹/۳، فهرستواره منزوی ۲۸۷/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۶/۶

آغاز: خوشترین اذکاریکه قمریان بوستان طریقت بدان ترنم کنند حمد مبدعی است که ناصیه مکنونات کاف ایجاد در قبضه اقتدار اوست؛ **انجام:** ای طفل خوش لقا که چو نجم فلک توئی ×× در روشنی طبع شنو از سر صفا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۸گ (۳۵ر–۴۲ر)، اندازه: ۱۳/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۸]

← تفسیر الحبری ← ما نزل من القرآن فی امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب (ع)

● **تفسیر حدائق الخلایق** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e hadā’eq-ol xalāyeq

گزارشی از آن داده نشده

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۲۴۴

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از رضا میدانی [رایانه]

● **تفسیر حدیث «ان الله خلق آدم علی صورته»** / شرح حدیث / فارسی

tafsīr-e hadīs-e «inna-l lāh-a xalqa ādam-a ʻalā ṣūrat-i-h»

شرحی بر حدیث مزبور و منقول از پیغمبر (ص) است.
[الذریعه ۱۳: ۱۷۹؛ دنا ۱۲۹/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۳/۱۶

آغاز: قال النبی ص ان الله خلق آدم علی صورته و فی حدیث آخر علی صورة الرحمن و قال ص ما خلق ... تصدیق این آیات و اخبار به آنکه انسان بما هو انسان ای بما هو مدرک؛ **انجام:** و هو هو نظم، گویند که آدمی بصورت چه خداست، حق مثل ندارد مکر او باشد راست.
خط:نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۲۴۵–۲۴۸)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۹ – ۳۰۲]

● **تفسیر حدیث تخمیر و طینت آدم** / عرفان و تصوف / فارسی

tafsīr-e hadīs-e taxmīr va tīnat-e ādam

رساله عرفانی مختصری است در چگونگی تخمیر طینت آدم.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۹۳/۷

آغاز: قال الله تبارک و تعالی و تقدس خمرت و طینت آدم بیدی اربعین صباحاً ای درویش بدانکه غرض از ذکر تخمیر طینت آدم بدین فرمودند مقصود آنست که به دین و ارادتست؛ **انجام:** چون خلقت او به چل صبا گشت تمام ×× پیوست هم اسم و هم مسما با هم و السلام
خط: نستعلیق، کا: صنیع الله، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، **۳**گ (۹۴ر–۹۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۸ – ۲۶۹]

● **تفسیر حدیث شرح صدر** / شرح حدیث / فارسی

tafsīr-e hadīs-e šarh-e sadr

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ – ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

نزدیک است به زاد آخرت غزالی که به فارسی است. به روش رمز
[دنا ۱۲۹/۳؛ افغانستان ۲۸۷؛ نسخه‌های منزوی ص ۱۱۸۴]

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲-۶۲۵۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۵ سطر، قطع: ربعی [آستانه قم: ۲۲۷]

● **تفسیر حدیث الصلواة** / دعا / عربی

tafsīr-u hadīṯ-iṣ ṣalawāt

حسینی، عبدالرحمن

hoseynī, ‘abd-or-rahmān

به نقل از شیخ بهاء الدین عاملی.

[دنا ۱۲۹/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰۸/۲۳

آغاز: بسمله. سمعت السید الاجل قدوة الاصفیاء ... عبدالرحمان الحسینی ... قال: کثر قول العلماء فی توجیه ... اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم؛ **انجام:** یکون المشبه به اقوی من المشبه کما لا یخفی علی المتأمل

خط: نستعلیق، کا: علی اشرف، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: رویه تیماج مشکی، ۱گ (۱۶۳ر-۱۶۳پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۳۱۵]

← تفسیر حدیث: «کل امر ذی بال لم یبدء باسم الله» ← التسمیة

← تفسیر حدیث کمیل ← شرح حدیث الحقیقة

● تفسیر حدیث «کنت کنزا مخفیا» / شرح حدیث، بهائیت

tafsīr-e hadīs-e «kunt-u kanz-an maxfīyyā»

بهاء الله، حسینعلی بن میرزا بزرگ، ۱۲۳۳ - ۱۳۰۹ قمری

bahā’-ol-lāh, hoseyn-‘alī ebn-e mīrzā bozorg (1818 - 1892)

[دنا ۱۲۹/۳]

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۱۷/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی الوان، جلد: تیماج یشمی، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۵سم [نشریه: ۶ - ۷۵]

● تفسیر حدیث «لله عمودا من یاقوت ... » / شرح حدیث / عربی

tafsīr-u ḥadīṯ-i «li-l-lāh-i ‘amūd-an min yāqūt ... »

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

شیخ صدوق در توحید خود از نبی اکرم آورده است: «ان لله عزوجل عمودا من یاقوت حمراء راسه تحت العرش و اسفله علی ظهر الحوت فی الارض السابعه السفلی فاذا قال العبد لا اله الا الله اهتز العرش و تحرک العمود و تحرک الحوت فیقول الله تبارک و تعالی اسکن یا عرشی فیقول کیف اسکن و انت تغفر لقائلیها فیقول تبارک و تعالی اشهدوا ملائکتی انی قد غفرت لقائلها». در این حدیث منقول شیخ صدوق ملاصدرا وارد بحث می‌شود و می‌گوید مقصود از عمود و سایر اصطلاحات موجود در آن اشاره به چه چیز است و در آن چه اشاراتی است.

[دنا ۱۲۹/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴/۲

آغاز: روی صدوق الطایفه رضی الله عنه فی توحیده عن النبی؛ **انجام:** و فی ذلک اللفظ اشاره لطیفه الی انهم مظاهر اسم الله الاعظم فافهم.

کا: محمد صادق بن محمد جعفر خراسانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، ۳ص (۲۹۷-۲۹۹)، ۸ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۲۳۶]

● تفسیر حدیث «موتوا قبل ان تموتوا» / عرفان و تصوف / فارسی

tafsīr-e hadīs-e «mūtū qabl-a an tamūtū»

در معنی و تفسیر حدیث رسول الله (ص) که فرمودند: «موتوا قبل ان تموتوا» که مؤلف ظهور این موت را مترتب برده قاعده دانسته است.

[دنا ۱۲۹/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۵۸/۵

آغاز: بسملة. حمدلة ... و بعد رسول الله صلی ... فرمود موتوا قبل ان تموتوا و ظهور این آثار مؤسس برده قاعده است، قاعده اول توبه است و؛ **انجام:** قاعده دهم رضاست و حقیقت رضا بیرون آمدن بود از رضای خود بدخول در رضای محبوب ... کان میتا فاحییناه و جعلنا له نورا یمشی به فی الناس کمن مثله فی الظلمات لیس بخارج منها و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این رساله مؤلف مطالب دیگری درباره نیت و معنای سوره حمد آورده؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: مقوایی قرمز، ۴گ (۱۰۸پ-۱۱۱پ)، ۱۳-۲۱ سطر (۷×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۲۰۸]

● تفسیر حدیث «النبی لا یمکث فی قبره الف سنة» / شرح حدیث / عربی

tafsīr-u ḥadīṯ-i «an-nabī lā-yamkuṯ fī qabr-i-hī alf-a sanat-in»

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۲۰

آغاز: بسمله ... الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد فقد کثر السؤال عن الحدیث ... ان النبی ... لا یمکث فی قبره الف سنة؛ **انجام:** لو لا ان هدانا الله

کا: (گویا) تاج الدین حسین صاعد بن شمس الدین طوس، تا: دوشنبه ۳ ربیع الاول ۹۹۱ق، جا: اصفهان، جامع کبیر در صفه صفیه صبویه (گویا صفویه)؛ از روی خط صفی الملة محمد؛ کاغذ: متن و حاشیه سپاهانی و فرنگی، جلد: مقوا با پارچه زری، ۹ص (۲۹۷-۳۰۵)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ - ۸۲۴]

● **تفسیر حرف الهاء، جزء الثانی من سورة البقرة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u ḥarf-il hā’, juz’-uṯ ṯānī min sūrat-il baqara

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۶۶

آغاز: هو علیه به لم یعرفه احد غیره حتی؛ **انجام:** حتی یدخل الجنه الالاف الثناء والسلام و التحیه

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق، جا: مشهد رضوی؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● **تفسیر حروف المعجم** / متفرقه / عربی

tafsīr-u ḥurūf-il mu‘jam

معانی و اشارت حروف الفباء است به ترتیب ابتثی.

[دنا ۱۲۹/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۳۹/۳

آغاز: تفسیر حروف المجم الالف الواحد من کل شی و اسم الرجل من العرب الباء الرجل الکثیر الجماع

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج قرمز، ۴۲ص (۹-۵۰)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱۰ - ۲۰۶۱]

● **تفسیر حروف النورانیة** / علوم قرآن / عربی

tafsīr-u ḥurūf-in nūrānīya

رساله‌ای است بدون نام از مشایخ شیخیه درباره تفسیر حروف مقطعه قرآن که در آغاز بعضی از سوره‌ها واقع شده است. در این تفسیر عرفانی سعی شده با تکیه بر احادیث اهل بیت (ع) تأویل حروف مقطعه بیان گردد.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۰۵۲

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد ... قال سلمه الله تعالی و ما یقول سیدنا فی تفسیرات الحروف النورانیه مثل الحوامیم و الطواتین؛ **انجام:** و ذلک بدخول الناس فی دین الله افواجاد قابس ما ذکره بما ذکرنا تری التفاوت ... قد ختم النسخة الشریفة فی اللیل الثالث من شهور شوال المکرم علی ید احقر العباد الفانی الجانی محمد بن محمد صادق الهمدانی.

جزئی اشعار عربی در حواشی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن محمد صادق حسینی، بی‌تا؛ در پایان این رساله در ۳ صفحه احادیثی چون، الحقیقه کمیل بن زیاد، قدر از صدوق و احادیث صریح علی عدم جواز العمل بالضن؛ کاغذ: فرنگی حنایی، ۱۴گ (۵۲-۶۵پ)، ۱۹سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۷سم [رایانه]

● **تفسیر حروفی بعضی نامها** / متفرقه / فارسی

tafsīr-e horūfī-ye ba‘zī nām-hā

کرمانی، محمد رحیم بن محمد کریم، ۱۲۴۸ - ۱۳۰۷ قمری

kermānī, mohammad rahīm ebn-e mohammad karīm (1833 - 1890)

فوایدی است بر پایه‌های علم حروف درباره یس و محمد و جز اینها از نام‌های مقدس که شخصی از محضر کرمانی استفاده کرده و در این رساله تدوین نموده است.

[دنا ۱۲۹/۳]

کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۱/۴

آغاز: چون فرمایشات سرکار آقا زاده آزاده حاج محمد رحیم خان

خط: نستعلیق خوش، کا: محمد بن محمود، تا: ۱۲۹۰ق، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۸گ (۵۱پ-۶۸پ)، ۹ سطر، اندازه: ۷×۱۰/۵سم [ف: ۸۲]

← تفسیر حسام الدین علی ← جامع التنزیل و التأویل
← تفسیر الحسامی ← الفتوحات الالهیة لتفسیر الایات القرآنیة

● **تفسیر حسن بدیع = حسن بدیع** / تفسیر / عربی

tafsīr-e hosn-e badī‘ = hosn-e badī‘

با مطابقت به عمل آمده، مطالب موجود در این تفسیر در نگاه اول می‌نمایاند که گزیده و خلاصه «مجمع البیان» امین الاسلام فضل بن حسن طبرسی (۵۴۸ق.) باشد که نکات ادبی حذف شده است، همچنین شیوه وی در تفسیر، انتخاب بعضی از آیات می‌باشد به طوری که در اکثر آیات به مطالب طبرسی اکتفا شده، اما در برخی آیات و خصوصاً در مقدمه روایاتی از بحارالانوار و دیگر منابع روایی نیز به آن افزوده شده که با این وصف تألیفی مستقل به حساب می‌آید. این تفسیر دارای مقدمه‌ای در چند فصل می‌باشد که فصول موجود این نسخه عبارتند از: [فصل] فی من نزل فیهم القرآن و فضل الولایة؛ فصل فی ذکر اسامی القرآن؛ فصل فی بیان التفسیر و التأویل؛ فصل فی

أن القرآن منه محکم و متشابه و ناسخ و منسوخ ومقدم و ...؛ فصل فی الاستعاذة والبسمله؛ فصل فی الفواتح.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۱۵۶

آغاز: قال علی علیه السلام اعلم ان الاولاية مصدر متساوية فيه التذكير و التأنيث؛ **انجام:** برؤس الشياطين شبيه و هی لا تعرف فيه وجوه الاول انه رؤس الشياطين شجرة يقال لها الاستن و ثانيها.

موجودی آن از اوایل مقدمه تا آیه ۶۵ سوره صافات است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ یادداشت محمد قمی در ۱۳۰۷ق درباره معرفی کتاب؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۸۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۳]

← تفسیر حسینی ⋗ مواهب علیه
← تفسیر حسینی ⋗ قرآن کریم

● تفسیر حمد و توحید / تفسیر / عربی

tafsīr-e hamd va towhīd

حسینی خراسانی، حسن، قرن ۱۳ قمری

hoseynī xorāsānī, hasan (-19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۵ق

در تفسیر سوره فاتحه و توحید (حمد و سوره) و برخی از اسرار نماز از روایات نخست به تفسیر «استعاذه»پرداخته است.

[دنا ۱۳۰/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷۶۶/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمين هذه جملة ما استفدته من كلمات اهل البيت فی جمل تفسير الحمد و السوره و بعض اسرار الصلوة الاول فی تفسير الاستعاذة؛ **انجام:** و خواص من شيعته تمت الرسالة بعون الله سبحانه علی يده مؤلفه الحقير حسن الحسينی الخراسانی عشر الوسط من محرم الحرام سنه ۱۲۴۵.

خط: نسخ، کا: کاظم بن حسن حسینی عریضی خراسانی، تا: ۱۲۴۶ق،جا:کربلا؛کاغذ:فرنگی سفید آهاردار،جلد:تیماج مشکی، ۵ص (۳۵۳-۳۵۷)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۷ - ۲۰۵]

● تفسیر حنفی / تفسیر / عربی

tafsīr-e hanafī

حنفی نیشابوری، ابوسعید

hanafī neyšābūrī, abū-sa‘īd

این تفسیر مانند سایر تفاسیر حاوی مباحث متعددی است در معانی آیات قرآنی و شأن نزول و موارد اطلاق این آیات و ثواب و عقاب‌هایی که بر اثر اتیان به آن آیات قرآنی یا ترک آنها بر عبد مرتب می‌شود. آنچه در این تفسیر زیاد به چشم می‌خورد آوردن اقوال بزرگان دین و اصحاب پیغمبر است درباره روایات متعدد قرآن. به عبارت دیگر در این تفسیر سعی بر این شده است که بیشتر تکیه بر منقولات شود تا بر مستنبطات مفسر.

[دنا ۱۳۰/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۶

آغاز: بسمله، قال الشيخ الامام الاجل ابو سعيد الحنفی رحمه الله خير الدنيا و الاخره فی هذا الكلمات؛ **انجام:** لابليس بالخير فلذلک صارابليس لعينا ... علی سيدنا محمد و آله اجمعين.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۹۸۱ق، جا: مدرسه محله احمد شاه؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۶۱گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۱۷۷]

← تفسیر حی بن یقظان ⋗ شرح قصة حی بن یقظان

● تفسیر حی بن یقظان / فلسفه / عربی

tafsīr-u ḥayy ibn-i yaqẓān

وابسته به: شرح قصة حی بن یقظان = الرسالة المرموزة؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲-ف

آغاز: التفسير ذكر حال من يدرك منه ما من شانه ان يدركه؛ **انجام:** فيه سرها و غايتها

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۵ص (۵۰-۹۴) [فیلمها ف: ۱ - ۷۲۰]

● تفسیر حی بن یقظان / فلسفه، داستان / فارسی

tafsīr-u ḥayy ibn-i yaqẓān

وابسته به: شرح قصة حی بن یقظان = الرسالة المرموزة؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۴۱/۳

خط: نسخ، کا: محمود بن علی بن ابی علی عبدیل، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج مشکی، ۴۴ص (۵۵-۹۸)، ۲۳ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [سنا: ف: ۱ - ۱۲۰]

● تفسیر خبر رضوی / تفسیر

tafsīr-e xabar-e razavī

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

به طریقه عرفانی.

[دنا ۱۳۰/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۵۸/۳
بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۵۲پ–۵۸پ) [ف: ۵ – ۳۸]

● **تفسیر خطایا الأنبیاء** / کلام و اعتقادات / عربی
tafsīr-u xaṭāya-l ’anbīyā’
رسی یمنی، یحیی بن حسین، – ۲۹۸ قمری
rasī yamanī, yahyā ebn-e hoseyn (- 911)
ردی است بر سؤالی که ابراهیم بن محسن علوی درباره موضوع مذکور از وی نموده است.
[دنا ۱۳۰/۳؛ مؤلفات الزیدیة ۳۰۶/۱؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۱۱۰۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۴/۳
آغاز: سئل الهادی الی الحق یحیی بن الحسین صلوات الله علیه عن قول الله تبارک و تعالی و اذقلنا للملائکة اسجدوا لآدم
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان –رم ۱۱۵۵؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۴۵ق؛ ۱۳ص (۷۲–۸۴) [عکسی ف: ۵ – ۳۷۸]

← تفسیر خطیب شربینی ⟩ السراج المنیر فی الاعانة علی معرفة بعض کلام ربنا الحکیم الخبیر
← تفسیر الخمایر ⟩ کتاب تفسیر الخمایر

● **تفسیر الخمائر** / کیمیا / عربی و فارسی
tafsīr-ul xamā’ir
جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739 - 814)
وابسته به: الخمائر؛ جابر بن حیان (۱۲۰–۱۹۸ق)
شرحی است بر «کتاب الخمایر» خود مؤلف. مؤلف در آغاز به خمائر و علت اجسام اشاره می‌کند و سپس گسترده‌تر به تشریح آنها می‌پردازد.
[دنا ۱۳۰/۳؛ سزگین ۲۳۴/۴]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲/۱۴
آغاز: بسمله. کتاب تفسیر الخمائر ... الحمدلله حق حمده و صلی الله علی خیر خلقه و علی ... نبدأ علی برکة الله تعالی فنقول ... ترجمه: کتاب تفسیر خمایر ... ابتدا می‌کنم بر برکت خدای تعالی؛
انجام: المعدنیة فاستعملها علی جهتها. و الحمدلله رب العالمین
با ترجمه فارسی زیرنویس؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱۹گ (۲۸۲پ–۳۰۰پ) [ف: ۱ – ۵۷]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۷۲/۶
آغاز: الحمدلله حق حمده و صلی الله ... قلنا اولاً ینبغی ان یعلم ما الخمیرة؛ **انجام:** و المعانی مشترکة فی الاعمال التی من جنسها فافهم ذلک انشاءالله تعالی تم تفسیر الخمایر و هی المنسوبة الینا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۱۱پ–۱۱۷ر)، ۱۸ سطر [ف: ۳۶ – ۱۰۸]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۶۲/۱۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ فاقد جلد، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ – ۴۰۷]

● **تفسیر خواجه عبدالله انصاری** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e xāje ‘abd-ol-lāh-e ansārī
انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶ – ۴۸۱ قمری
ansārī, ‘abd-ol-lāh ebn-e mohammad (1006 - 1089)
تفسیری است از خواجه عبدالله انصاری که هنگام تفسیر آیات توجه خاصی به تأویل آنها برای اثبات طریقت خود داشته است و این تفسیر در قرن ششم مورد نظر مؤلف «کشف الاسرار و عدة الابرار» یعنی ابوالفضل رشیدالدین المیبدی (–۵۳۰) قرار گرفته و به وسیله آقای علی اصغر حکمت (از سال ۱۳۳۱ تا ۱۳۳۹) در ۱۰ مجلد چاپ و بعداً به وسیله حبیب الله آموزگار تلخیص شده و یک بار در دو مجلد (۱۳۴۷) بار دیگر در یک مجلد (۱۳۵۲) به چاپ رسیده است. .
[دنا ۱۳۰/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۲
آغاز: کم من قریة اهلکناها، هیچ اهل شهری؛ **انجام:** فیها من الآفات خالدین فیها الی فی الجنة لایموتون و لایخرجون منها حسنت.
از اوایل سوره انبیاء مطابق ص ۲۰۸، جلد ۶ چاپی تا اواخر سوره فرقان مطابق ص ۷۲، جلد ۷ چاپی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: امیر جبرئیل؛ کاغذ: حنایی ضخیم آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۶گ، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: ۱–۴۳۳]
۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۱۴
بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

● **تفسیر درجات** / کیمیا / فارسی
tafsīr-e darajāt
[دنا ۱۳۰/۳]

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۸۰/۵۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۲ – ۱۰۴]

● **تفسیر دو آیه** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e do āye
کاشانی، محمد تقی بن حسین، ۱۲۳۶ – ۱۳۲۱ قمری
kāšānī, mohammad taqī ebn-e hoseyn (1821 - 1903)
تاریخ تألیف: ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۹۷ق

تفسیری است بر دو آیه «رب المشرقین و رب المغربین» و «فلا اقسم برب المشارق و المغارب»، در پایان پاسخی است به پرسش از برد العجوز گویا از همو در سه صفحه و نیم.
[دنا ۱۳۰/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۷۱

آغاز: بسمله. حمد له ... و بعد چنین گوید بنده خاطی عاصی محمد تقی بن محمد حسین کاشانی؛ **انجام:** و مانند این احادیث بسیار است تمام شد جواب از دو سؤالی که نموده بودند در روز دوازدهم شهر ربیع الثانی سنه ۱۲۹۷، اقل العلماء محمد تقی کاشانی.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ، ۱۴ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم[ف:۱۳-۳۲۳۹]

● **التفسیر الرحمانی** / تفسیر / عربی

at-tafsīr-ur raḥmān]

تفسیر مختصری است با عنوان «قوله – قوله» که ملتزم به سجع در عبادت می‌باشد و مباحث تفسیری ندارد به‌جز مطالب عرفانی، و گویا نوشته یکی از بزرگان صوفیه و عرفا است و بعضی روی برگ اول کتاب احتمال داده‌اند که از غزالی باشد.
[دنا ۱۳۰/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۹

آغاز: فجأة و صادفه القصة بغتة کما قیل: اتانی هواها قبل ان أعرف الهوی ×× فصادف قلباً فارغاً فقال؛ **انجام:** و الخناس الذی یغیب و یخنس عند ذکر الله، و هو صفة الشیطان الذی یوسوس فی صدور الناس من الجنة و الناس

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۰۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ تملک: عبدالله بن عیسی اصفهانی (میرزا عبدالله افندی صاحب کتاب ریاض العلماء) و مهر «الراجی لعفو الله عبدالله» (بیضی)، محمد شریف الکرمانی و مهر «اللهم بلغنی الکرامة شریف» (مربع)، غوثی حسن الشطاری به تاریخ ۱۰۰۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۵۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲ – ۸]

● **تفسیر «الرفیق ثم الطریق»** / شرح حدیث / فارسی

tafsīr-e «ar-rafīq somma-t tarīq»

جمالی اردستانی، جمال الدین محمد، ۸۱۴ – ۸۸۳ ؟ قمری

jamālī ardestānī, jamāl-od-dīn mohammad (1412 - 1479)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۲۶/۱۹

خط: نستعلیق، کا: محمد کریم بن میرزا زمان، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر [ف: ۳۰ – ۷۴]

● **تفسیر الرؤیا** = **تعبیر الرؤیا** / خوابگزاری / عربی

tafsīr-ur ru’yā = ta‘bīr-ur ru’yā

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

گزیده‌ای است در یازده «باب» برگرفته از نوشته ابن سینا : ۱. العلویات من السماء و ما فیها؛ ۲. الارض و المیاه و ما فیها؛ ۳. الشجر و الزرع؛ ۴. المعادن؛ ۵. الطهارة و اللبس و الاکل و الصلاة؛ ۶. رویة اعضاء الانسان و النکاح؛ ۷. الکرسی و التجارة و ضرب العبد و الطیران؛ ۸. البکاء و الضحک و اللعب؛ ۹. الوحش و حشرات الارض و الدواب؛ ۱۰. السلاح و اللباس و الحرب؛ ۱۱. الضرب و القتل و المرض و الموت و القبر. (احمد منزوی)

آغاز: کتاب تفسیر الرؤیا منسوب لابن سینا و هو علی احد عشر بابا الباب الاول فی العلویات من السما و ما فیها و الرعد و البرق. ضوء السماء خیر و رزق و من ارتفع الیها راد رزقه ...

انجام: و الخلاص من الحبس خلاص من شدة. و الله اعلم بالصواب هذا آخر هذه الرسالة و الحمدلله رب العالمین.
[دنا ۱۳۰/۳ (۳ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب و مؤلف به استناد فهرست مصنفات ابن سینا ۵۹ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مؤمن بن علینقی باکی، تا: قرن ۱۲، جا: اصفهان؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۸۹پ-۹۱پ)، ۴۸ سطر (۹×۲۳)، اندازه: ۱۴/۵×۳۰سم [ف: ۱۴ – ۱۲۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۸۷/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** الباب التاسع – فی الوحش و الحشرات ... و الوقوع عنه موت عاجل و سوق الجمل اقتضاء حاجة من قوة ذی حشمة

۹ باب از ابواب رساله را دربردارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: شهاب الدین حسین بن ناصرالدین حسین حسنی حسینی جعفری دیباجی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا با روکش گالینگور، ۲گ (۶۵-۶۶)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۰، اندازه: ۱۴/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۳ – ۲۷۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۵/۱۰

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۸ سطر (۴/۵×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۶سم [ف: ۳ – ۲۰۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۴۸/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن حسین، بی‌تا؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۷ص (۲۴۳–۲۴۹)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۱۹ – ۳۸۷]

← تفسیر زاهدی ≽ لطائف العرفان
← تفسیر الزاهرین ≽ جواهر التفسیر لتحفة الامیر
← تفسیر زجاج ≽ معانی القرآن
← تفسیر الزنجانی ≽ تفسیر القرآن الکریم
← تفسیر زواره ای ≽ ترجمة الخواص

● **تفسیر زوره** / آیین زرتشت / فارسی

tafsīr-e zawra

آذر پژوه

āzar pažūh

اهداء به:خسرو انوشیروان پادشاه ساسانی

بر طبق نوشته دیباچه، نویسنده این تفسیر آذر پژوه (نه اژرژوه که در فهرست دانشگاه آمده) است که از اصفهان و همزمان خسرو پادشاه ساسانی و از شاگردان بزرگمهر بوده و خسرو او را فرمان داده تا کتابی از زردشت را به نام زوره که به زبان پهلوی نوشته و نزد شاه هند فرستاده و شاه هند به خسرو رسانیده، تفسیر کند آذر پژوه چون نامه را دیده، آن را شناخته و این شرح نوشته و تقدیم خسرو کرده، خسرو را این تفسیر پسند افتاده و نامه‌ای دیگر که نوشته دهقان خدا پرست بود بدو داده و فرمود تا آن را کوتاه کند. نامه دهقان خداپرست و تفسیر آن در ذیل برخی از نسخه‌های تفسیر زوره موجود و بدان پیوسته است. در فهرست دانشگاه به‌طور جداگانه معرفی شده و در ذیل نسخه چاپی آن نیامده است. درباره آذر پژوه اکنون چیزی نمی‌دانیم جز اینکه مرحوم سعید نفیسی در فرهنگنامه پارسی از او و تفسیر او بر زوره یاد کرده و نوشته‌اند در افسانه‌های ایرانی نام آذر پژوه که همزمان خسرو ساسانی بوده و کتابی به نام زوره داشته دید می‌شود.

در شارستان چهارچمن از آذرپژوه معاصر ساسانیان یاد شده میرزا بهرام رستم نصرآبادی تفسیر زوره را با ۳ کتاب از کتب دساتیری به نام‌های زردست افشار، خویشتاب و زاینده رود، چاپ کرده است. اما زوره و تفسیر آن از ردیف کتب پیروان آذر کیوان و عقاید دساتیری نیست و محتویات آن بر اصول عقاید ایران باستان و فلسفه مشرقی است و حتی یک واژه یا مطلب دساتیری در آن دیده نمی‌شود و مضامین آن مطابقت با اصول فلسفه ایرانی و عقاید منقول از اوستا دارد و شاید به‌راستی زوره (با این نام یا نام دیگر) ترجمه یکی از کتاب‌های زرتشت است اما، اصالت تفسیر سخت مورد تردید است و قرائن عدم اصالت و ساختگی بودن در آن به چشم می‌خورد و چون تفصیل سخن درباره این کتاب مناسب فهرست نیست تنها این چند نکته را به اجمال یادآور می‌شوم:

الف– در بیشتر جایها زرتشت همان ابراهیم دانسته شده و این نکته بین متن و شرح مشترک است.

ب– در مقدمه کتاب از زبان خسرو چنین آمده است که «این سخن‌های چند است سر بسته که به پارسی نه، به زبان پهلوی نوشته» بنابر این لابد زرتشت با زبان پهلوی آن هم پهلوی عصر ساسانی کتاب نوشته بوده است. دیگر اینکه در زمان خسرو ساسانی اگر به فرض با زبانی جز زبان پهلوی وجود داشته ولی زبان رایج مردم مسلماً پهلوی زبان بوده و مردم با آن آشنا بوده‌اند پس دلیل دشوار بودن آن بر دانشوران چگونه پهلوی بودن آن بوده. و در هر حال زبانی که کتاب تفسیر با آن نوشته شده مسلماً در عصر ساسانی معمول نبوده. (از این نظر وضع این کتاب کاملاً شبیه به تفسیر دساتیر است که به ادعاء معتقدان و مؤلفین آن از زمان‌های بسیار دور عیناً باقی مانده).

ج– در متن زوره، گاه بجای «است» در آخر کلمه، «ها» افزوده و مقصود تشبه به کلمات پهلوی بوده، چنانکه نویسنده حاشیه نسخه چاپی پنداشته و گوید این گونه کلمات پهلوی در این کتاب فراوان است، و منظورش از کلمات پهلوی کلماتی است که در پایان آنها «ها» آمده. از این گذشته نویسنده تفسیر، کلماتی دیگر را از قبیل زمهریر، برزخ، یخچه، آتشچه را نیز پهلوی دانسته. اما تنها در یک مورد گفته او حقیقت دارد و آن نام «فرشجواد جر» برای طبرستان است. (صورت اصلی این کلمه پذش، خوار–گر، است). همچنین واژه‌های نادری مانند کمرا به معنی فلک ثوابت – یا به نوشته مفسر، جای ستارگان بی روش– (در لغت به معنی آسمان و فضای بالا) و نیز واژه‌هایی از فلسفه شرقی مانند اسپهبد و صنم در کتاب دیده می‌شود.

د– درباره نام کتاب «زوره» (در یکی از نسخه‌های مجلس دوزه و در نسخه متعلق به کتابخانه خانقاه نعمة اللهی ژوره)، در کنار نسخه چاپی آمده است که زوره فارسی سوره است و در یک حاشیه نیز به کتاب‌های لغت منسوب شده. اما در هیچیک از لغات قدیم و جدید و هندی و ایرانی چنین چیزی نیافتم و تصور می‌کنم این نام نیز ساختگی و به تقلید سوره قرآنی است و برای فارسی نشان دادن کتاب آن را زوره یا ژوره کرده‌اند. در پهلوی و سانسکریت سوره به معنی قوی و قادر و دلاور آمده است. (پورداودیشتها: مزدیسنا از دکتر معین: ۳۲۹). در پایان نامه دهقان خداپرست در آنجا که از پادشاهان خوب و بد یاد شده، یزدجرد جزء بدان آمده و تا آنجا که می‌دانیم پیش از خسرو در میان شاهان ایران، شاهی به نام یزدگرد نبوده است. در آخر نامه دهقان خداپرست پس از نام یزدگرد چنین آمده «و بدانکه همیشه گاهی که مردم ایران آغاز ستم و نیروی نهاده‌اند پادشاهی از دست ایشان برفته ... و همیشه مردم شما گاهی که به دیار بلندی رسیده‌اند اهرمن ایشان را راه می‌زده است و خیال بد در

سر ایشان می‌انداخته و از افسانه جمشید و کاووس این را درست دان. و از این بود که کیخسرو چون به پایه بلند رسید و ترسید که مبادا اهرمن او را از راه ببرد پادشاهی را به لهر اسب داد و خود به غار رفت ... و بدانکه روش ستاره چنین می‌نماید که پس از پادشاهی پادشاه فرزندان او به خوی پدر نباشند و در میان ایشان ناراستی در میان آید و دور نیست که زیر دستان به ایشان دست درازی کنند و از بسیاری ناراستی در پادشاهی، به زیردستان آسایش نماند و مردم همدیگر را بسیار بکشند و از فرزندان شما کسی بر نیاید که سزای پادشاهی باشد و آنکه بود بد دل و ترسناک و بسیار خوار و شیفته زن باشد و کار به جایی برسد که ... از هر سوی مردم به ایران دست درازی کنند و پادشاهی از مردم شما برود و پس از هزار و اندسال باز پادشاهی به فرزندان کیومرث رسد.» دقت در این سطور نشان می‌دهد که نویسنده می‌خواهد از حوادث آخرین روزهای ساسانیان پیش از حمله عرب، روزگار یزدگرد و آشفتگی مردم، سخن بگوید، نخست (شاید در اثر بی اطلاعی یا حرص فراوان بر ساختن کتابی به نام زردشت) با خسرو از یزدجرد گذشته سخن گفته ... ؟. پس از آن ضعیف شدن پادشاهان نادرست و دست درازی دیگران به ایران و سرانجام از بازگشتن پادشاهی به فرزندان ایران پس از هزار و اند سال که مطابق است با سلطنت اکبر در حدود ۱۰۰۰–هـ در هندوستان و این فقرات پیشگویی‌های دساتیر را راجع به از بین رفتن دین تا پس از هزار سال ... ؟ به یاد می‌آورد (به فرهنگ ایران باستان از پور داود ص ۳۰ رجوع شود). در هر حال از این زوره و تفسیر زوره و نامه دهقان خداپرست تا کنون در جایی ذکری نیافتم به جز (همانگونه قبلا اشاره شد) در فرهنگنامه پارسی از سعید نفیسی. مرحوم نفیسی در ذیل لغت ابراهیم چنین گفته: «در روایات ایرانی که ظاهراً در چهار پنج قرن پیش پیدا شده، ابراهیم را همان زردشت پیامبر ایران قدیم دانسته‌اند و کتاب زند را بدو نسبت داده و حتی در بعضی از مآخذ ضعیف، ابراهیم زردشت نوشته‌اند و نیز کتابی مختصر در شرایع ابراهیم زردشت به نام زوره رواج داده‌اند که گویند برای پادشاه هند نوشته است». آقای دکتر معین نیز در مزدیسنا همین سخن را از مرحوم نفیسی نقل کرده‌اند (مزدیسنا ص ۸۹ فرهنگنامه پارسی ص ۹۱ و ۳۸۵). (عبدالحسین حائری)

[دنا ۱۳۱/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۲۶/۳

آغاز: تفسیر زوره از زردشت تصنیف آذر پژوه که انوشیروان او را زوره خوانده، بسمله، و به نستعین، بنام ایزد جان بخش روزی رسان چنین گوید آذر پژوه که من از اصفهانم و از نژاد کیومرث و از ساسانیان و از اردشیر نیکوکار و مرا روزی پادشاه خسرو پور قباد ساسانیان که او را انوشیروان گویند خواند و در پیش خود نشاند و فرمود که دانای ایران که ابوذر جمهر است پیر شده است و آنچه میخواهم از و نمی آید و آنرا از تو بهتر شاگردی نیست میخواهم که ترا کاری فرمایم گفتم پادشاه تویی و ما بنده فرمان، گفت ما را سخن چند است از سخنهای ابراهیم زردشت که پیغمبر ایران بوده است و دانستن آن نامها بر همه دانشور دشوار است که سخنهای چند است سربسته که به پارسی نه بزبان پهلوی نوشته و نزد شاه هند فرستاده بوده است و نام آن زوره است و در این چند روز پادشاه هند آنرا به من رسانیده است و من خواهان آنم که آن سخنها را روشن گردانی تراهم بدانند و ترامزدی و یادگاری باشد گفتم آن زوره کدامست نامه را برداشت و بمن داد، درو نگاه کردم و شناختم که چه میگوید و چیزی چند برو نوشته نزد خسرو بردم و او را خوش آمد و بخشش فرمود نامه دیگری آورده بمن داد که این را دهقان خدا پرست نزد من نوشته اما سخن او دراز است او را کوتاه گردان و در سرانجام آنچه نوشته بنویس همچنان کردم تا خدا زر دهد و ابراهیم در آغاز نامه نوشته بود که؛ **انجام:** پایان نامه دهقان: و از فرزندان شما کسی بر نیاید که سزای پادشاهی باشد، و آنکه بود پادشاه بد دل و ترسناک و بسیار خوار و شیفته زن باشد و کار بجائی رسد که زنان ... و از هرسو مردم بایران دست درازی کنند و پادشاهی از مردم شما بر دو پس از هزار و اند سال باز پادشاهی بفرزندان کیومرث رسد. پایان: تفسیر ازوره: و بدن نیک باش و مباش از بدان و آنکه از یزدان راهنمایی خواستن و در هر کم و کاست دیندار آخریب و نیرنگ اوست از جان و دل برداشتن و آن مردار پلید را بجان و دل نگماشتن.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۴ص (۲۰۴–۲۲۷)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم

[ف: ۹ – ۶۲۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۲۶/۴

آغاز: و آنچه دانایان گفته اند این است که هستی هر هست از خدای آسمان و زمین است و یزدان خواستی بهشتی که پیکرها را هست مید همیشگی اما خواستی که وابسته پدید آمدن آدمی است این نیست و آن خواست دیگریست و این سخن به آن راهنماید که کار آدم و همه جانوران از آدم و جانور می‌آید

تفسیری دیگر است بر زوره که عنوان فقرات آن زوره (در نسخه: دوزه) است. این شرح مقدمه و دیباچه ندارد و از تفسیر زوره نسخه شماره ۱۹۲۵ ساده‌تر، و خالی از تکلف است و واژه‌های نادر یا اصطلاحات ساختگی در آن کمتر است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۲۰ص (۲۲۷–۲۴۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۹– ۶۳۱]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۰/۱۴–ف

نسخه اصل: بادلیان ش ۹۵ اوزلی (۱۴۲۲)؛ بی‌کا، تا: ۱۰۴۲ق

[فیلمها ف: ۱ – ۵۵۸]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۸/۳ و ۲۲۳/۳–ف و ۲۸۳۰/۳–ف

خط: نستعلیق، کا: محمد مومن یزدی، تا: ۱۰۵۱ق؛ کاغذ:

سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی لایی با لولا، ۶گ (۶۷ر-۷۲پ)، ابعاد متن: ۶×۱۲/۵، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۸۸] و [فیلمها ف: ۱ - ۶۸۳]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۳/۲۰

آغاز: بنام ایزد جان بخش روزی رسان چنین گوید: اژرژوه؛ **انجام:** و بند دیو که فریب و نیرنگ او است از جان و دل برداشتن و آن مردار پلیدار بجان و دل نگماشتن.

خط: تعلیق، کا: حیدر کرکی، تا: نزدیک ۱۰۷۶ق؛ ۱۲گ (۱۳۰پ-۱۴۱ر) [ف: ۳ - ۵۰۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۰۸۸

خط: نستعلیق، کا: محمد مومن، تا: ۱۰۷۸ق [الفبائی: ۶۴۷]

۷. تهران؛ فرهاد معتمد؛ شماره نسخه:۳۷/۲

با حواشی فرهاد میرزا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، جا: کاشان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ابعاد متن: ۸×۱۷/۵، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [نشریه: ۳ - ۲۲۲]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۰۹/۵

آغاز: رساله دیگر، و آنچه دانایان گفته اند، که هستی هر هست از خدای آسمان و زمینست و یزدان را خواستی به هستی که پیگیرها راهت میدارد و همیشه؛ **انجام:** و بباید دانست که جان جوهریست که آموزگار وی است. تم بالخیر و السعادة. ۱۲۸۴

بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵گ (۹۱پ-۱۰۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۳سم [ف: ۹-۳۱۸]

۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۰/۷

آغاز: رساله زوزه ابراهیم زردشت وشرح آذرپژوه که آن را کسری ایزدیه نام کرده است. بنام یزدان جان بخش روزی رسان؛ **انجام:** و از هر سوی مردم به ایران دست درازی کنند ... باز پادشاهی به فرزندان کیومرث برسد.

در فهرست بدون نام مؤلف و با عنوان «نامه دوزه زرتشت»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۷ص (۹۰-۱۲۶)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۶۴]

۱۰. تهران؛ تهران؛ شماره نسخه:۵۷۰۰/۱

در فهرست بدون نام مؤلف و با عنوان «شرح نامه زوره ابراهیم زردشت بفرموده انوشیروان»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴گ (۳۸۷پ-۴۰۱ر)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۷۰]

۱۱. یزد؛ علومی؛ شماره نسخه:۵۵/۷

در فهرست بدون نام مؤلف و با عنوان «زوره زردشت»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ - ۴۴۴]

● تفسیر «سبحان الملک القهار» / تفسیر / فارسی

tafsīr-e «subḥān-al malik-il qahhār»

خیام، عمر بن ابراهیم، - ۵۱۷ ؟ قمری

xayyām, ‘omar ebn-e ebrāhīm (- 1124)

ترجمه خطبه ابن سینا است.

چاپ: به اهتمام بدیع الزمان فروزانفر، ارمغان، ۶ (۱۳۱۴): ۵۰۷-۵۰۹.

[دنا ۱۳۱/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۵/۵

آغاز: بعد بسمله. فصل من شرح الحکیم عمرا بن الخیام فی تفسیر سبحان الملک القهار

خط:نستعلیق،کا:محمد بن نعمت الطبسی،تا:۱۰۹۱ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲ص (۱۵-۱۶)، ۲۵ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۸۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰/۵۹

فصلی از شرح حکیم عمر بن خیام در تفسیر سبحان الملک القهار، در فهرست آورده: گویا بخشی از آغاز و انجام خواجه است؛خط:نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛۱گ(۱۲۶ر-۱۲۶پ) [ف: ۳۸- ۴۰۴]

● تفسیر سخن حلاج «انا الحق» / عرفان و تصوف / فارسی

tafsīr-e soxan-e hallāj «ana-l haq»

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ‘omar (1150 - 1210)

از امام رازی که از او پرسیده بودند.

[دنا ۱۳۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۱۹/۷-ف

نسخه اصل: قاهره ۱۹۳ مجامیع (۶۶ ادب فارسی طلعت)؛ بی‌کا، تا: صفر۸۵۶ق؛ بیش از نیم صفحه [فیلمها ف: ۳ - ۱۷]

← تفسیر سعد الاشعری ≻ ناسخ القرآن و منسوخه

● تفسیر سلیمانی / تفسیر / فارسی

tafsīr-e soleymānī

تجلی شیرازی، علیرضا بن حسین، - ۱۰۸۵ قمری

tajallī šīrāzī, ‘alī-rezā ebn-e hoseyn (- 1675)

تاریخ تألیف: شوال ۱۰۸۲ق

این نسخه در فهرست مختصر «تفسیر سلیمانی» و از علیرضا تجلی شیرازی دانسته شده و در فهرست تفصیلی نامی به آن داده نشده و فقط مترجم علیرضا دانسته شده که توضیح می‌رساند که بیش از ترجمه است. به تجلی شیرازی کتابی با عنوان تفسیر نسبت داده شده گرچه نسخه‌ای از آن معرفی نشده است. اگر این انتساب تأیید شود نسخه منحصر است. فهرست‌نگار فهرست مختصر مجلس متذکر نشده که نام «تفسیر سلیمانی» را از کجا برگزیده است. به هر صورت قرینه سال تألیف و نام علیرضا و انتساب چنین تألیفی به تجلی شیرازی، قرائنی قابل تامل است. تفسیری بر مبنای احادیث و منقولات شیعی است از کتاب‌هایی

نظیر مجمع البیان، تفسیر علی بن ابراهیم، معانی الاخبار، تبیان، اصول کافی یا کتاب‌های عامه نظیر کشاف. در برگ الصاقی آغاز نسخه چنین نوشته: «به تاریخ اوایل شهر شوال سنه ۱۰۸۲ حقیر علیرضا شروع در این ترجمه نموده هنگامی که اکثر تفاسیر معتبره متداوله خاصه و عامه از عربی و فارسی در نظر بود و همچنین کتب احادیث و لغت. و آنچه نوشته می‌شود نه بیان مراد الله است بکله نقل قول ارباب تفسیر و روایت اصحاب حدیث و شهادت اهل لغت است، و الله الموفق».
[دنا ۱۳۱/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۸۹/۲

آغاز: بنام خدای بخشاینده مهربان ستایش مر خدای را پروردگار جهانیان بخشاینده مهربان خداوند روز جزا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ هامش [مختصر ف: ۱۸۸]

← تفسیر سمرقندی ‹ تفسیر القرآن الکریم
← تفسیر السمرقندی ‹ تفسیر القرآن الکریم

● تفسیر سورآبادی = تفسیر عتیق = تفسیر قرآن کریم = تفسیر الهروی / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūrābādī = tafsīr-e ‘atīq = tafsīr-e qor’ān-e karīm = tafsīr-ol heravī

سورآبادی، عتیق بن محمد، - ۴۹۴ قمری
sūrābādī, ‘atīq ebn-e mohammad (- 1102)

تفسیری است مهم و مفصل بر قرآن کریم با عنوان «پرسش و پاسخ» و «خبر است از مصطفی» و در هفت جلد بزرگ و در زمان آلپ ارسلان و ملکشاه سلجوقی حدود سال‌های ۴۷۰ تا ۴۸۰ق تألیف شده است. در پایان سوره آل عمران چنین آمده است: «چرا گفت سریع الحساب بعد ما که از آن وقت که خدای تعالی این گفت نزدیک پانصد سال است و هنوز حساب نبود است اگر این سرعت است پس مهلت کدام بود؛ سپس جواب آن به این شده است». این تفسیر چون متنی فارسی و کهن از قرن پنجم هجری است نیز اهمیت بسیار دارد، بخشی از این تفسیر شامل سوره‌های مؤمنون تا فتح در سال ۱۳۴۵ ش به صورت تصویری از روی نسخه کتابخانه دیوان هند در کتابخانه موزه بریتانیا در لندن، در تهران به چاپ رسیده. نمونه: «سوره انعام مکی است مکر سه آیه یکی قل تعالوا دوم و من اظلم ... بسمله. الحمدلله الذی خلق السموات و الارض ... و النور جمله خلق السموات و الارض با معطوف خویش صله الذی است موصول باصله ... سئوال میان سموات و ارض به جمع و افراد از جهت انفصال آسمانها و اتصاف زمینها ... جواب ظلمت را اسباب بسیار است».
چاپ: به کوشش یحیی مهدوی و مهدی بیانی چاپ شده

[دنا ۱۳۱/۳ (۳۴ نسخه)؛ فهرست نسخه‌های خطی موزه ایران باستان صفحه ۲۰۱ و ۲۰۲ راهنمای گنجینه قرآن صفحه ۱۶ و ۱۷ شماره ۳۰ تا ۳۳؛ کشف الظنون ۴۴۰/۱؛ تاریخ بیهقی ۲۴۸؛ هدیة العارفین ۶۵۱/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۴
جناب آقای مرعشی بر برگی قبل از کتاب احتمال داده‌اند که نسخه قطعه‌ای از تفسیر سور آبادی باشد. در فهرست نام مؤلف ابوبکر بن عمر سورآبادی آمده است که به استناد جلد ۳۲، ص۴۶۲ تصحیح گردید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۵؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲۷ - ۳۹۵]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۰-ف
نسخه اصل: دیوان هند ش ۳۸۴۰. ج ۴ از سورة المومنون تا سبع هشتم (سوره ص)؛ خط: نسخ، کا: محمود بن گرگسار ترکی، تا: ربیع الثانی۵۲۳ق؛ ۲۱۲گ، ۱۸ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۵]

تهران؛ مطالعات فرهنگی؛ شماره نسخه:ف۱۵
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فهرستواره مینوی: ۱۶۸]

تهران؛ بنیاد فرهنگ ایران؛ شماره نسخه:ف۱۵
همان نسخه اصل بالا [نشریه: ۱۱ - ۹۹۴]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴-ف
نسخه اصل: موزه بریتانیا Or 11311. مجلد ششم از سوره مریم تا فرقان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۵ رمضان ۵۳۵ق، جا: بغداد؛ ۱۷۰گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۵]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۸-ف
نسخه اصل: حسین چلبی ش ۳۶. جلد۱، از آغاز تا سوره نساء؛ خط: نسخ، کا: ابن ابی جعفر محمد بن مودود بن محمد کاتب، تا: جمعه ۲۲ شعبان ۵۷۴ق؛ با یادداشت خرید نسخه از کاشف احمد مدرس، در شوال ۱۱۶۸ [فیلمها ف: ۱ - ۵۵]

۵. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۵۰۰
جلد اول؛ خط: ثلث و نسخ، کا: محمد بن عیسی بن محمد علی نیشابوری لیثی، تا: ۸ ربیع الاول ۵۸۴ق؛ در هر صفحه ۶ یا ۷ سطر آیات قرآن، ۲۵ سطر ترجمه و تفسیر، مجدول، مذهب، نشانه‌های حزب و جزو و پایان آیه‌ها با دایره‌هایی زرین و لاجوردی تذهیب و ترصیع شده‌اند؛ مهر: کتابخانه شیخ الاسلام احمد جام؛ این قرآن و تفسیر را محمد بن عیسی بن محمد علی نیشابوری لیی در چهار جلد (ربع) و به نام و برای مطالعه غیاث الدین محمد بن سام غوری (یکی از سلاطین سلسله آل شیست در ولایت غور افغانستان) در چهار ربع (جلد) ساخته و متن قرآن را در آن نوشته و گزیده‌ای از تفسیر سورآبادی را که نزدیک به صد سال پیش از خودش ساخته شده بود در آن آورده و پنج سال در آن رنج برده و در روز دوشنبه ۸ ربیع الثانی ۵۸۴ در سن شصت و اند سالگی خود آن را به پایان برده است وی در پایان مجلد چهارم می‌گوید که اعداد و قرآت را از تفسیر ابن مهران و تفسیر را از ابن عباس و اخبار را از تفسیر واحدی گرفته‌ام و هیچ از تفسیر سورآبادی و

تفسیرش یاد نمی‌کند اگر چه نسخه به نام تفسیر ابوبکر عتیق نیشابوری سورآبادی است. سرانجام این قرآن و تفسیر را شیخ الاسلام ابوالفتح (قطب الدین) محمد بن شمس الدین مطهر بن احمد بن ابی الحسن نامقی جامی بر مشهد و آستانه شیخ الاسلام ابونصر احمد بن ابی الحسن بن احمد بن محمد نامقی جامی ژنده پیل (۴۴۱-۵۳۶) که در معدآباد پایین در جام نیشابور است در نیمه رجب ۶۵۴ وقف نموده است. این وقف نامه در آغاز مجلدات چهارگانه به خط ابوالفضل محمود بن حاکم اوحد بن ابی القاسم بوزجانی جامی دیده می‌شود و در انتها این قرآن و تفسیر در سال ۱۳۱۶ خورشیدی از تربت جام به موزه ایران باستان انتقال یافته است؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۷۴ص، اندازه: ۲۹/۵×۳۹سم [ف: ۲۴] و [نشریه: ۲ – ۲۰۱]

۶. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۴۹۹

جلد دوم؛ کا: محمد بن عیسی بن محمد علی نیشابوری لیثی، تا: ۵۸۴ق؛ مهر: کتابخانه شیخ الاسلام احمد جام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۱۴ص، اندازه: ۳۱×۳۹سم [ف: ۲۴] و [نشریه: ۲ – ۲۰۱]

۷. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۴۹۶

جلد سوم؛ کا: محمد بن عیسی بن محمد علی نیشابوری لیثی، تا: ۵۸۴ق؛ مهر: کتابخانه شیخ الاسلام احمد جام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۰۲ص، اندازه: ۲۹×۳۹سم [ف: ۲۵] و [نشریه: ۲ – ۲۰۱]

۸. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۳۵۰۷

جلد چهارم؛ کا: محمد بن عیسی بن محمد علی نیشابوری لیثی، تا: ۵۸۴ق؛ مهر: کتابخانه شیخ الاسلام احمد جام؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۶ص، اندازه: ۲۹/۵×۳۸/۴سم [ف: ۲۵] و [نشریه: ۲ – ۲۰۱]

۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۷بخش۳

نسخه اصل: چستر بیتی ۱۰۱. چند آیه از نمل و عنکبوت و لقمان و روم؛ بی‌کا، تا: قرن ۶ق؛ از سوره‌های نمل و عنکبوت و لقمان و روم بدین گونه «تفسیر محمد، قصص محمد بن جریر طبری»، خریداری کسی در ۱۰۳۸ از مولانا یوسف که نام خریدار را پاک کرده اند (فیلمها ۵۷/۱ ش ۱۸۶۴) [در فهرست فیلمهای دانشگاه تهران با عنوان تفسیر طبری آمده] [ف: ۹۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳-ف

نسخه اصل: مغنیسا گنل ش ۱۶۸.از سورة الحجرات تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: احمد بن عثمان بن حاجی عمادی خویی، تا: یک‌شنبه پایان ذیقعده ۶۱۲ق؛ ۲۲۰گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱– ۵۵]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۶۶-ف

نسخه اصل: بادلیان Pers. e 34 ربع یکم سوره ۶–۱؛ خط: نسخ، کا: موید بن محمد بن ابی نصر ابن ابی سعید، تا: نیمه‌های صفر ۶۸۴ق؛ ۲۶۷گ، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۵]

۱۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۹۲

آغاز: السبع الاول، بسم الله الرحمن الرحیم، الحمدلله الذی بیده مفتتح لامور و بنوره تنشرح الصدور الذی اختص من شاء من مواهب العطایا ... مقدماتی که تفسیر خوان را باید شناخت و آن چهارده است کسی که تفسیر کتاب خدای خود را خواند ویرا مقدماتی از پیش بباید ... مراد از آن ساعات و اوقات ایام است و آن بیش بود قل اتخذتم عندالله؛ **انجام:** و گفته اند اولی الامر علما و الی الرسول رایت المنافقین

از اول آیه ۷۴ سوره بقره است تا آیه شصت و سه سوره نساء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ (ظاهرا)؛ جلد: چرمی، ۲۳۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱ – ۲۸۳]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۱۸

آغاز: تمام کردند چون عبیده را نزد رسول آوردند رسول خدای فرو نشست و سر او را در کنار خود نهاد؛ **انجام:** بروی همین کویند سلام علیکم بما صبرتم آفرین باد بر شما از خدا ...

در فهرست نام مؤلف ذکر نشده است و به استناد جلد ۳۲/ص۴۶۲ مرعشی تعیین گردید. در این نسخه از سوره انفال تا سوره رعد آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۶ – ۳۴۶]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۰۵

آغاز: گفته اند این خطاب روز قیامت بوذ که آتش بکرد خلق در آیذ خذا گیذ هین ای شما که جمیه پریان و آدمیان اید؛ **انجام:** مر بو طالب را گفت ترا باری مهتری

در فهرست نام مؤلف ذکر نشده است و به استناد جلد ۳۲/ص۴۶۲ مرعشی تعیین شد. این نسخه از سوره الرحمن تا سوره تبت را دارد؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج زرد، ۱۷۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۴ – ۱۸۰]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲-ف

نسخه اصل: خزینه خالد ش ۱۴. از سوره ص تا طور؛ خط: نسخ، کا: محمد بن اسماعیل، تا: رجب ۷۰۴ق؛ ۲۳۷گ، ۲۵ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۵]

۱۶. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸بخش۳ و ۹بخش۲

نسخه اصل: قونیه (فهرست ۳۷/۱ ش ۱۰۰ تا ۱۰۲)؛ کا: قلمدار قونی، تا: نیمه ذیحجه ۷۲۳ق؛ در دو بخش: ۱–۳۰۰ و ۳۰۱–۵۹۹ [ف: ۹۲]

۱۷. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۴بخش۳

نسخه اصل: موزه مولانا در قونیه، ۱۰۲ تا ۱۰۵. از «نسارع، مهم فی الخیرات» تا «فاتبعوه الافریقا من المومنین»؛ کا: محمود بن عیسی بن عمر قونی قلمدار متصوف، تا: ۱۵ جمادی الثانی۷۲۴ق؛ در دو مجلد: ایا ۱۰۲ و ۱۰۳/۲ تا ۲۰۵؛ واقف: حسین واعظ بر روضه شمس الدین تبریزی [ف: ۹۱]

۱۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۵بخش۳

نسهخ اصل: قونیه در فهرست (۳۸/۱ ش ۱۰۴) یاد شده است؛ بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۵ رمضان۷۲۴ق؛ واقف: شیخ شمسک؛ در دو مجلد: برگ ۱–۹۴، برگ ۹۵–۱۸۸ [ف: ۹۱]

۱۹. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۶بخش۳

نسخه اصل: ۱۰۵ قونیه (فهرست ۳۸/۱). کا: قونی به نام علاء الدین طیتای ملکی ناصری، تا: یک‌شنبه ۱۱ صفر ۷۲۵ق؛ یادداشت اسمعیل بن حیدر صفوی و با چندین مهر در دو مجلد (۱) برگ ۱–۱۰۰، (۲) برگ ۱۰۱–۲۰۱ [ف: ۹۲]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۹-ف

نسخه اصل: دیوان هند ش ۳۸۳۹. سوره ۷ تا ۴۰/۱۴؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۵]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۳-ف

نسخه اصل: دیوان هند ش ۳۸۳۸. از سوره ۱ تا ۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۷۳۰ق [فیلمها ف: ۱ – ۵۵]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۷۶-ف

نسخه اصل: لیدن Cod Or. 575. مجلد ۲؛ خط: نسخ، کا: حسن بن احمد بخاری، تا: ۷۶۷ق [فیلمها ف: ۲ – ۱۱۳]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶-ف

نسخه اصل: پاریس S. P. 56 (بلوشه ۲: ش ۳۰). از سورة النجم تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۸۰ق؛ با تاریخ ۱۰ ربیع الاول ۸۲۸، با یادداشت ۲۴ ربیع الثانی ۸۰۹ و ۸ جمادی الاول ۸۲۱؛ ۱۹۵گ، ۱۷ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۵]

۲۴. قم؛ استادی، رضا؛ شماره نسخه:نامعلوم

از آغاز قرآن تا آیه ۶۱ سوره نساء جز بخشی از سوره فاتحه و بیست و پنج آیه آغاز سوره بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸ ربیع الاول۹۰۰ق؛ ۱۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [صد و شصت نسخه: – ۴۶]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۸۱

آغاز: س روز فرزند خود را عبدالله بخردگی برداشت ... سورة الفاتحة وهی تسع و عشرون کلمة و مائة و اثنان و اربعو حرفاً در خبر است از مصطفی که او گفت هر که سوره فاتحة الکتاب بخواند؛ **انجام:** و سود و زیان همه در کار من کن من همه درکار وی کنم خدای تعالی در مذمت آن منافق این آیه فرستاد که و اذا قیل لهم تعالوا الی ما انزل الله و الی الرسول رأیت المنافقین یصدون عنک صدوداً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عسلی، ۱۴۴گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۲ – ۴۶۲]

۲۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۷۸/۶م

تفسیر سوره یوسف؛ بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ جلد: چرمی، ۳ص (۴۵۵–۴۵۷)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رشت و همدان: ف: – ۱۲۳۰]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۱۷۷/۲

آغاز: زمین که برکت کرده بودیم در آن زمین بآب ... زمین مقدس بود. سؤال ... ای سلیمان حریص دنیا بود تا دیوان را ... جواب گوییم آن کارها کی سلیمان دیوان را می‌فرمود؛ **انجام:** سؤال – چرا گفت نعمة الله و نگفت نعم الله بعد ما کی نعمت ... جواب گوئیم نعمت اسم جنس است ... دارند تا کی بود کی بر وی دست یاوند او را هلاک کنند و هرگز آدمی غافل تر از آن نبود که خوفته بود در آن وقت و کوش آدمی راهی است.

خط: ثلث کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: مختلف زرد، جلد: پلاستیک مقوادار،۱۰۸ص(۸۰–۱۸۷)،۱۳سطر،اندازه:۱۹×۲۵سم[ف:۱۰– ۷۶۱]

۲۸. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۸۹

آغاز: محمد هیصم گفتی رحمه الله علیه خدای تعالی درین آیت گفت مؤمنان را بر راه جنت بدارم و کافران را گم کنم از راه جنت چنانک هیچ کافر ببهشت نرسد واجب آید کی مؤمن موحد سنی جماعتی یکی گوی از جنت باز نماند سؤال خدای گفت یثبت الله الذی آمنوا مؤمنان را بدارد بر راه بهشت تا ببهشت رسند اگر منافق مؤمن بودی بایستی که خدای او را بر ایمان بداشتی تا ببهشت رسیدی جواب گوئیم خدای گفت یثبت الله آمنوا بالقول الثابت و منافق را قول ثابت نیست زیرا کی ثابت راسخ بود بمعرفت و او را معرفت نیست بس او را قول ثابت نیست از آن است کی بدر مرگ از آن برگردد و یفعل الله ما یشاء؛ **انجام:** فاذا جاء امرنا و فار التنور چون بیاید فرمان ما بعذاب و آب بر آرد تنور علی گوید رضوان الله علیه چون آب بر آید از همه روی زمین است و گفته اند معناه چون روز بر آید و معروف تر آنست کی آن تنور آهین بود کی نوح را صلوات الله علیه میراث بود از آدم چون قوم او تعجب کردند از ساختن او کشتی را باستهزا گفتند این آب

از میانه آیه سی و سه سوره ابراهیم تا آخر آیه بیست و هشت سوره مؤمنون؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ املاء فارسی و نوع خط و کاغذ نشان می‌دهد نسخه از آثار قرن پنجم به بعد نیست؛ فاقد جلد، ۲۰۱گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۲۸۵]

● تفسیر سوره / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre

مظفر علیشاه کرمانی، محمد تقی بن محمد کاظم، ۱۱۵۰ – ۱۲۱۵ قمری

mozaffar-ʻalī-šāh-e kermānī, mohammad taqī ebn-e mohammad kāzem (1738 - 1801)

تفسیر سوره‌های: نصر، کافرون، کوثر، قدر و توحید.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۷۱/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۱–۵)، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ – ۶۲]

● **تفسیر سوره آل عمران** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e sūre-ye āl-e ʻemrān
رئیس یزدی، غلامعلی بن محمد حسن، ق۱۴ قمری
ra'īs yazdī, qolām ʻalī ebn-e mohammad hasan (- 20c)
از روی تفسیر ابوالفتوح رازی و تحریر آن به سبک فارسی.

یزد؛ فرهمند، محمد علی؛ شماره نسخه:۵
کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴، [نشریه: ۴ - ۴۶۴]

● **تفسیر سورة آل عمران** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-i āl-i ʻimrān
طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری
tavārī yazdī, ʻabbās-e bn-e mohammad (- 21c)
[دنا ۱۳۲/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۹۴
کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۵ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۵]

● **تفسیر سورة آل عمران** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-i āl-i ʻimrān
تفسیر مزجی مختصر بر سوره آل عمران.
[دنا ۱۳۲/۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۸۹/۲
آغاز: و یعدکم الباطل و یخبرکم أنه یبصر من یثرب قصور الحیرة؛ **انجام:** قیل کان ذلک عقوبتهن فی أوائل الاسلام و نسخ بالحد ...
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ۳۴گ (۴۷ر-۸۰ر)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [مؤید: ۱ - ۲۵۷]

● **تفسیر سورة آل عمران** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-i āl-i ʻimrān
این کتاب شامل تفسیر سوره آل عمران است و چون اول و آخر آن افتاده مؤلف آن معلوم نگردید.
[دنا ۱۳۲/۳]

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۷۴
آغاز: روشنی بخشنده اند روز قیامت بصورة و فرشته و شفاعت کنند مر صاحب خود را تا وقتی که ببهشت در آرند؛ **انجام:** در مقام روح بمشاهده و تقوی درین هر سه صفت باید در حالت صبر تا زنگ ریا بر آیئنه شکیبائی ننشیند.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی نازک، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۲۰۵گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۱ - ۷۵]

← تفسیر سورة الاخلاص ⟵ تفسیر سورة التوحید
← تفسیر سورة الاخلاص ⟵ الاحدیة المکیة
← تفسیر سورة الاخلاص ⟵ عین الحقیقة
← تفسیر سورة الاخلاص ⟵ اجوبة مسائل السید محمد البکا
← تفسیر سوره اخلاص ⟵ تفسیر سوره توحید
← تفسیر سوره اخلاص ⟵ تقریر التوحید

● **تفسیر سورة الاخلاص = تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ = tafsīr-u sūrat-it tawḥīd
ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)
در تفسیر سوره اخلاص و نسبت به تفسیر سوره فلق و ناس مفصل‌تر و دارای یک «خاتمه» در اشاره به حقایقی است که از این سوره استفاده می‌شود و چنانچه از قراین به دست می‌آید این رساله جداگانه تألیف شده و از تفسیر آن دو سوره مجزی است؛ و در نسبت آن به شیخ جای تردید است. دوانی در تفسیر همین سوره از این تفسیر ابن سینا بند بند آورده است.
آغاز: بسملة، قوله جل جلاله قل هو الله الهو المطلق هو الذی لایکون هویته موقوفة علی غیره فان کل ما هویته مستفادة من غیره فمتی لم یعتبر غیره لم یکن هو هو
انجام: و لما کان الغرض الأقصی من طلب العلوم بأسرها معرفة ذات الله وصفاته و کیفیة صدور افعاله عنه و هذه السورة دالة علی سبیل التعریض و الایماء علی جمیع ما یتعلق بالبحث عن ذات الله تعالی لا جرم کانت معادلة لثلث القرآن فهذا ما وقفت علیه من أسرار هذه السورة.
چاپ: در حاشیه شرح الهدایه در سال ۱۳۱۳ (چاس سنگی، تهران)؛ در رسائل، جلد اول (قم، انتشارات بیدار: ۱۴۰۰ق)
[دنا ۱۳۳/۳ (۹۴ نسخه)؛ الذریعه ۳۳۵/۴ رقم ۱۴۳۶ و ۳۳۸/۱۳؛ مشار عربی ۲۰۲؛ ریحانة الادب ۵۸۲/۷؛ فهرست مصنفات ابن سینا مهدوی ۶۵؛ مکتبة امیر المومنین ۲۳۸/۱؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۵/۱]
شرح و حواشی:
۱- تفسیر سورة التوحید (ترجمه)؛ رودباری، فخرالدین بن احمد (- ۱۳)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷/۱۰عکسی
نسخه اصل: گویا در کتابخانه دانشگاه پرینستون آمریکا؛ بی‌کا، تا: ۶۷۷ق؛ ۳ص (۱۲۴-۱۲۶) [عکسی ف: ۴ - ۳۰۷]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۱۰
آغاز: بسمله. تفسیر المعوذتین أیضاً من کلامه. قل أعوذ برب الفلق فالق ظلمة العدم بنور الوجود؛ **انجام:** تفارقه بالذات و بالعلاقة

بجمیع الحالات رزقنا الله التجرد التام و التأله الکامل و الحمد کله لواهب العقل و الصلوة علی خیر خلقه محمد و آله و أصحابه، تمت.
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۰۴۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق، ۳ص (۵۹-۶۱)، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۸۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۸۱

آغاز: برابر

تفسیر سه سوره توحید، فلق و ناس (رساله حاضر) در سفینه تبریز یک اثر محسوب شده و به صورت یک اثر نوشته شده است؛ خط:نسخ،بی‌کا،تا:پنج‌شنبه۲ربیع ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۴ص (۳۴۵-۳۴۸)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱-۸۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۳۸/۱

خط: نسخ، کا: محمد اکبر بن ابی الرضا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: کاغذی مغزی میشن، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۶سم [ف: ۷ - ۴۴۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۶۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، تحریری، بی‌کا، تا: ۸۸۹ق، جا: شیراز؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قرمز، ۲۳ص (۱۴۵-۱۶۷)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۹ - ۶۶۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳۲/۸

بی‌کا، تا: ۸۹۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۴۰پ-۴۳ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۰۸]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۵۰۵/۷

کا: مغیث الدین شرف الدین مغیث الدین اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۸ رجب ۹۳۳ق، کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۱ر-۲۲پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۶۶]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۸گ (۶۹پ-۷۶ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۳۹۹]

۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۱۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ عنابی عطف تیماج قرمز، ۳گ (۱۱۸-۱۲۰)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۷۰]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۸

خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین الحافظ القاری، تا: شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۴گ (۷۶پ-۷۹پ)، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۹۵]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۹۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۳۰پ-۳۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۸۳]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۷۱/۱۵

کا: عبدالقادر اردوبادی، بی‌تا: ۱۰۲۶ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۵۱ر-۱۵۴پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۶۶]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۱

کا: محمد بن حسین عقیلی استرآبادی، تا: ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۶ص (۱-۶)، ۲۳ سطر [ف: ۹ - ۲۳۰]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۱/۲۲-طباطبائی

بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ یا ۱۰۸۵؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۹۹ر-۳۰۲ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۲۱۷]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۳

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه نمازی - خوی ۸۴۸ [در فهرست نمازی با عنوان تفسیر سورة التوحید و المعوذتین آمده]؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۲ق؛ ۱۰ص (۹۷-۱۰۶)[عکسی ف:۴-۴۰۲]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۸/۲۵ و ۲۲۳/۲۵-ف و۲۸۳۰/۲۵-ف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۷گ (۲۶۶ر-۲۷۲ر)، ابعاد متن: ۶×۱۲/۵، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۸۹] و [فیلمها ف: ۱-۶۸۴]

۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰۹۵/۱۴

آغاز: برابر

بی‌کا، تا: محرم ۱۰۰۳ق، کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۲۶ر-۱۲۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ - ۴۶۶]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۰/۱

آغاز و انجام: برابر

کا: حمزه بن احمد گیلانی، تا: ۱۰۱۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا تەبندی تیماج قهوه‌ای، ۱۲ص (۱-۱۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۱]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۵۶۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۱]

۲۰. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۲

بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]

۲۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۹۶/۲

خط: نسخ، کا: مومن بن عزیز تولمی، تا: ۱۰۶۷ق؛ ۴گ (۵پ-۸)، اندازه: ۱۵×۲۵سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۳]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن جواد علی مازندرانی، تا: ۱۰۶۰ - ۱۰۷۰؛ رساله‌های گوناگون مانند تفسیر معوذتین ابن سینا و جز آن

را در بر دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با مقوا ته حنایی، ۳گ (۵۷ تا ۵۹)، ۲۵ سطر (۱۸/۴×۸/۸)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۹]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۴

خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳گ (۴پ-۶پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۹]

۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۶۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد طاهر بن شکری قمی، تا: ۱۰۷۷ق، جا: قم؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۳۹-۴۱)، ۲۴ سطر، اندازه: ۷×۱۷/۵سم [ف: ۳۲ - ۶۴۷]

۲۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۴

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین محمد تویسرکانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۵ر-۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۶/۱۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن حمید، تا: با تاریخ ۱۰۸۹ق، جلد: تیماج کرم، ۷ص (۱۷۰ - ۱۷۶)، ۱۴-۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۰/۸سم [ف: ۴۳ - ۱۴۹]

۲۷. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۳۸/۷

بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق [نشریه: ۵ - ۲۲۵]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۰۱/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۴۷-۱۰۹۳؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۶ص (۶۵ر-۷۰پ)، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۵۲]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۸۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا؛ ۲۱ سطر متن و ۴۹ سطر چلیپا در حاشیه [ف: ۲۲ - ۱۱۵]

۳۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۱/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن زرد سیر، ۲گ (۴۴پ-۴۵پ)، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۲۶]

۳۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، قبل از رساله اجازه‌ای است که میر عبد الوهاب حسنی حسینی طباطبائی برای میرزا محمد تقی الماسی به تاریخ ۱۱۲۹ نوشته؛ جلد: گالینگور مشکی، ۳گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۴ - ۲۴۰]

۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** التجرد التام و التاله الکامل بحق النبی محمد و آله اجمعین. تمت الرساله المبارکة من مصنفات الشیخ الرئیس ابو عبدالله بن علی سینا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی میشن لاکی، ۱۴ص (۱۲۷ - ۱۴۰)، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۴۲]

۳۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸/۱۴

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۷×۱۹، اندازه: ۷/۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۱۳۵]

۳۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ با سرلوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی نازک، ۴گ (۱۴۵پ-۱۴۸)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: ۱۴۷۰]

۳۵. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۲۷۶/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲ص (۳۶۱-۳۷۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲ - ۲۰]

۳۶. قم؛ زنجانی (آیة الله)؛ شماره نسخه:۷۴/۵

آغاز: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ کا: عبدالحسین بن حسین بن الشیخ محمد، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ ۴گ (۱۶۸پ-۱۷۱پ)، قطع: وزیری [چند نسخه-ف: - ۲۱۸]

۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۵۶

آغاز: احمده و الحمد من جملة نعمائه و اشکره و الشکر من قبیل الائه؛

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۵۰پ-۱۵۱پ) [ف: ۱۶ - ۱۹۵]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۲

آغاز و انجام: برابر

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۵۸-۶۳)، ۲۰سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۳۴۹]

۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۱۸

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۵۳پ-۱۵۵ر)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ - ۲۰۱]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۵۳/۲-۳۵/۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۱۰۱؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج دورو، ۳گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۹۸۲]

۴۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵ص (۴۰-۵۴)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۹ - ۳۹۴]

۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷/۱۰۳۵/۱
خط: نستعلیق، کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: با تاریخ ۱۱۰۲ق، جا: کرمان؛ سطرها چلیپا؛ ۳ص (۴۰۳-۴۰۵)، ابعاد متن: ۱۱/۴×۲۰، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۴۹]

۴۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸۳/۱۰
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد کاظم، تا: ۱۱۰۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۷گ (۱۳۱پ-۱۳۷پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳۶۵]

۴۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۴۴/۲
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد یوسف بن محمد علی، تا: ۱۱۰۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۹پ-۲۱پ)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۱۵]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۳۵۳/۱۷
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد مهدی بن علینقی حسینی قمی مشهور به توحید، تا: ۱۰۸۴-۱۱۰۷ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۴۷پ-۴۹پ)، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۳۳۹]

۴۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۵۱/۳
خط: نسخ، کا: علی اصغر بن لطف الله قزوینی قمی، تا: جمعه ۶ ربیع الثانی ۱۱۲۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱۱۹ر-۱۲۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۳۵]

۴۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۰۳
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: بین ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۲۷۴-۲۷۶)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۵۸]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۴۵/۱
بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالوئی، ۵گ (۱ر-۵ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۷سم [ف: ۹ - ۶۸]

۴۹. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱۰ص (۱۳۵-۱۴۴)، ۲۰-۲۱ سطر (۸×۸/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۳۵۳]

۵۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد سعید خلخالی خوجینی، تا: قرن ۱۲، جا: خلخال قریه کلور؛ یادداشتی درباره سوره اخلاص به نقل از شیخ ابوعلی رودباری آمده؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۲۰۶پ-۲۱۰ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱- ۴۰۹]

۵۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۳۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲گ (۱۲۰پ-۱۲۱پ)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۱]

۵۲. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۰۸/۶
خط: نسخ، کا: حسین بن سید علی خوسفی قائنی خراسانی، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۱۵۳ر-۱۵۶ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸۴]

۵۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۵/۴
خط: نسخ، کا: حسین تربتی، تا: ذیحجه ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۳۸پ-۱۴۱پ)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۹۲]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۵۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، کا: علی محمد بن محمد شاهزلی قاینی خراسانی، تا: ۱۲۴۵-۱۲۴۶؛ کاغذ: الوان، جلد: مقوایی، ۱۶ص (۱۲۰-۱۳۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۶/۲سم [ف: ۱۷ - ۴۳۹]

۵۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۰۱۸/۱
خط: نستعلیق، کا: شیخ حسین بن حاج محمد صالح قزوینی، تا: ۱۲۵۵ق؛ ۷گ (۱-۷)، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۳ - ۱۶۶]

۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی تفرشی، تا: اواخر ۱۲۶۲ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج فستقی، ۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۷۷/۲
همان نسخه بالا، ۳گ (۴ر-۶ر) [مؤید: ۳ - ۶۲۳]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۵/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: مجید بن سلمان تبریزی، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۱۹۹]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۷۰۷۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لو کان واجبا لذاته لتعدد الواجب لذاته و قد عرفت باستحالته بما ذکر من التقریر و الله اعلم.
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد کریم طبیب، تا: شوال ۱۲۷۰ق، جا: قمشه (شهر رضا)؛ واقف: حاج عماد، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه پارچه، ۳ص، سطور چلیپا، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۱۱۶]

۵۹. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۲/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۳۵۸]

۶۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰/۷ فرخ
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی تا رمضان ۱۲۷۲ق؛ کاغذ ترمه؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر (۸/۳×۱۶/۵)، قطع: رقعی [ف: ۲۰۴]

۶۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۶۳/۱۱

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن حاج ملا عبدالغنی تفرشی، تا: جمادی الاول ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۸۸پ-۹۰ر)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵۳]

۶۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۶۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۸ق؛ ۴گ (۴۷ر-۵۰ر)، ۲۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۲۹۸]

۶۳. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۱۱/۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ محرم ۱۲۹۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، مجدول، کاغذ: لیموئی، ۶۲گ، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ - ۲۷۷]

۶۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹۴/۱۴

خط: نستعلیق، کا: نصرالله بن احمد نراقی، تا: ۱۲۹۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۱ص (۲۱۱-۲۲۱)، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۸۸۲]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۶۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۲۹۶ق؛ واقف: خان بابامشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۲ - ۱۱۵]

۶۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۲/۱۳

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم فاضل خلخالی، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱۱۸-۱۲۹)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۲۳۰۷]

۶۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۵۵۶/۸

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۴گ (۶۸ر-۷۱پ)، ۲۰ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۸ - ۱۷۸]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹/۶-طباطبائی

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۳۱ر-۳۳پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۲۹۷]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سبز پسته‌ای، ۶گ (۲پ - ۷ر)، ۱۱ و ۱۲ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۸/۲سم [ف: ۴۳ - ۱۵۳]

۷۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۷/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامعلی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۸۱-۸۶)، ۱۵سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۱۵۲]

۷۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۴/۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۷]

۷۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۱۲/۱۶

خط: نستعلیق، کا: اسدالله موسوی خرقانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۰۷ر-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۹]

۷۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۹۷/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۷۸پ-۸۰ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۲۷۶]

۷۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسدالله موسوی خرقانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۰۷ر-۱۰۸پ)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۹]

۷۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوایی رویه پارچه، ۱۱ص (۱۶۴-۱۷۴)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳/۸×۲۱/۸سم [ف: ۵ - ۹۱]

۷۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۲۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا بان یکون موازیاله فی الوجود. تم بالخیر عم.

خط:نستعلیق،کا:کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، ۲گ(۱۷۸ر-۱۷۹ر)،۲۲سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۰]

۷۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۳/۲-۲/۹۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، زرد، ۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۸۱]

۷۸. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰۱/۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۰۴پ-۱۰۷ر)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۳۹]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حاج سید عباس شاهرودی، تا: رجب ۱۳۱۰ق، جا: تهران، مدرسه دارالشفاء؛ واقف: فهرستی؛ ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ - ۴۲۱]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا حسینی، تا: ۱۳۱۵ق، اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا، ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۵] و [ف: ۲۲-۱۱۴]

۸۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مصطفی، تا: ۱۳۱۷ق؛ ۵گ (۱پ-۵ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۴۳]

۸۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۰۴/۲

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،کا:سید حسن حسینی برغانی،تا:ذیقعده۱۳۲۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۸]

۸۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۳/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید اسدالله صفوی ماسالی مصطفوی، تا: ۱۳۶۳ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۲-۶)، ۱۷-۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۲۹۲]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۴۴

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج فرنگی، ۸ص (۸۳۶-۸۴۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۶]

۸۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۵۱۷/۲

کا: شیخ محمد بن حاج علی اصغر سمنانی فانی صوفی پیروگونابادیها، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹گ (۵۳-۶۱)، ۲۱ سطر (۷×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۴۶۸]

۸۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۹

آغاز و انجام: برابر

خط:تعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛کاغذ:سمرقندی کلفت،جلد:تیماج تریاکی، ۲گ (۳۹پ-۴۰پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف:۶-۲۳۹۹]

۸۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ باقی مجموعه رساله‌هایی در فلسفه و عرفان از شیخ ابو علی و میر سید شریف می‌باشد؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۲۲۲-۲۲۶)، ۱۹ سطر (۴/۴×۱۲/۶)، اندازه: ۶/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۴۸]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۹۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۷پ-۱۹پ)، سطور مورب، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۵۸]

۸۹. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۲۸/۸

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۹]

۹۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۱۰/۹

آغاز: برابر **انجام:** عن ذات الله تعالی لاجرم ... تم شرح سورة الاخلاص للشیخ

خط: نستعلیق و نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷ص (۲۶۰-۲۶۶)، ۱۷-۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ - ۲۵]

۹۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۱/۲

آغاز: احمده و الحمد من جملة نعمائه و اشکره و اشکر من قبیل آلائه و الصلوة علی محمد خاتم انبیائه؛ **انجام:** لم یکن الواجب الذاته مکافیاً له و لو کان واجباً لذاته تعدد الواجب لذاته و قد عرفت استحالته بما ذکر من التقریر و الله اعلم، هذا ما ذکره الشیخ الرئیس

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۸۶]

۹۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۵/۱

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲-۳۸۴]

۹۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۴۹/۱۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷گ (۱۱۷پ-۱۲۳ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۹]

۹۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۹-۸/۶۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، چلیپا سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۹۸۲]

۹۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۹۷۴/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ناتمام؛ ۱گ، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۵۸]

۹۶. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۵/۳

خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالصمد بن صدیق وایقانی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۴گ (۲۴۹پ-۲۵۲پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۵۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: فهرستی؛ ۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۲۱]

۹۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۲۰/۵

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۵گ (۱۳۱پ-۱۳۵پ) [ف: ۳ - ۴۶۶]

۹۹. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۵/۹

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از فخر رازی دانسته؛ خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین ابومحمد سلیمان ...، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۵گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۲۴۰]

● تفسیر سورة الاخلاص / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ʻomar (1150 - 1210)

[دنا ۱۳۵/۳]

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۵/۲

خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالصمد بن صدیق وایقانی، تا: رجب ۷۰۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵گ (۲۴۵پ-۲۴۹پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

● **تفسیر سوره اخلاص** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye exlās

؟ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ - ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

تفسیر مختصری است برای این سوره در چند سطر، مانند تفسیر سوره عصر که خواهد آمد و چون بسیار کوچک است همه آن را در اینجا می‌آوریم: «بسم الله الرحمن الرحیم و بک ثقتی یا کریم. کتاب تفسیر سورة الاخلاص، من تألیف مولانا نصیرالحق و الدین محمد الطوسی رحمه الله. توحید بنفی وجود متماثل در ماهیت و متکافئی در قوت متصور شود و متماثل در ماهیت و متکافئی در قوت یا متاخر بود در رتبت بمثابت معلول بل ولد، و یا متقدم بمثابت علت بل والد، و یا مع بمثابت مقارن بل کفو تمهید قاعده توحید که بقل هو الله احد تقدیم یافت، بل والد لم یلد که مقتضی نفی اول است، و لم یولد که نفی صنف دوم است و لم یکن له کفوا احد ما که مقتضی نفی صنف سوم است موکد است. و الله اعلم بحقایق الامور و الصلاة علی نبیه و آله». تفسیری دیگر و عربی از سوره اخلاص به خواجه منتسب شده، که از آن ابن سیناست و انتساب آن به خواجه صحیح نیست. آنچه امکان انتساب دارد همین متن فارسی در تفسیر این سوره است. مرحوم مدرس رضوی در آثار و احوال خواجه از تفسیر سورة الاخلاص او به عربی یاد می‌کند و نمونه‌ای می‌آورد که نشان‌دهنده آن است که همان تفسیر ابن سیناست.

[دنا ۱۳۵/۳ (۱۰ نسخه)؛ نسخه‌های منزوی ۲۸/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۸۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۸ ربیع الاول ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱ص (۳۵۱)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۸۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۹/۲۹

خط: نسخ و نستعلیق، کا: شیخ حسین و ملا علی جیلانی، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج جگری، ۱ص (۹۲)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۲ - ۳۹]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶/۱۵

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن جواد علی مازندرانی، تا: ۱۰۶۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۶۶)، همه رساله ۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علیها التغیر و الاستحاله و التجدد و الزوال و یکون هو و هی یمدده الصفات او لابد و اذا ثبت ذلک فتقول.

خط: نستعلیق، کا: محمد بن حاجی محمد حسن قاینی، تا: ۲۱ صفر ۱۰۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ ضمن ۳ برگ رساله‌ای عرفانی در تفسیر سوره اخلاص. فارسی و عربی. بنا به ضبط کاتب «من کلام مولانا المعظم افضل العالم نصیرالدین الطوسی قدس الله روحه»، در آخر نسخه سور مبارکه انا فتحنا و اذا جاء (فتح) و هم روایات مرویه از پیامبر اکرم (ص)؛ کاغذ: آهار مهره حنایی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۳سم [ف: ۱۵ - ۴۰۱]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۸

خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱گ (۱۳ر)، ۲۷ سطر ۱۰×۲۱، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰/۵۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۱۶پ)، ۲۱-۳۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۴۰۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۲۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲ [مختصر ف: - ۱۸۹]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹/۲-طباطبائی

آغاز: برابر

خط:نستعلیق متوسط،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی،۱گ(۷)،۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۲۹۶]

۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۹۷/۸-۳۶/۱۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** پس از این شجره ثمره وحدت ظاهر گردد چنانکه انا الحق و سبحانی ما اعظم شأنی و لیس فی جبتی سواه کتب فی اواسط شوال عام و الحمدلله علی الاتمام و الصلوة علی محمد و آله هداة الانام و ولاة الایام ...

نام کتاب و مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق، جلد: تیماج مشکی مجدول، ۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۰۶۲]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۰/۱۰

خط: نستعلیق، کا: عبدالصمد بن حسین بن محمد شوشتری، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱ص (۱۷۱) [ف: ۱۰ - ۱۶۶۹]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۷

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۲۷)، ۱۹ سطر (۴/۴×۱۲/۶)، اندازه: ۶/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۵۰]

● **تفسیر سورة الاخلاص = تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ = tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

؟ دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)

اهدا به: ابوالفتح عبدالقادر سلطان
تاریخ تألیف: ۹۰۵ق؛ محل تألیف: جرون
تفسیری است بر سوره اخلاص و در آن تمام عبارت‌های تفسیر ابن سینا بر همین سوره را در آن گنجانیده و در آن زبده اقوال اهل تفسیر جمع‌آوری و تحقیقاتی از خود مؤلف در تکمیل و تتمیم مطالب، بر آن اقوال افزوده شده است. دوانی در آن از تفسیر کبیر پدر خود به نام «السواد الاعظم» یاد کرده و می‌نویسد: «و هذه الشبهة مما عرض لی فی اوایل اشتغالی بهذه المطالب و اوردتها فی الرسالة التهلیلیة التی عملتها قبل ذلک بتاریخ شهور سنة اثنین و ستین و ثمانمائه ثم رایت فی الشرح الجدید للتجرید الذی صنف فی السنین المتأخرة عن هذا التاریخ». وی در آن پس از بیان محل نزول، اسامی، فضیلت سوره و سبب نزول آن، به تفسیرآیات می‌پردازد. دوانی در این رساله، بحث‌های فلسفی را بیشتر از نکات ادبی و لغوی مورد توجه قرار داده است. او در سبب نام‌گذاری سوره به اسامی ذیل چنین می‌نویسد: ۱. سورة الاخلاص: چون شامل توحید حضرت باری و نفی شرک از او است؛ ۲. سورة الانسان: چون دربردارنده اصول و ارکان دین است.
آغاز: بسمله، الحمدلله الاحد الصمد علی نعمه التی تجاوزت عن حد العدد امد العدد ... و بعد فهذا تفسیر سورة الاخلاص علی ما فتحه الله تعالی علی مؤلفه الفقیر الی الله الغنی محمد بن اسعد الصدیقی الدوانی و قد اشتمل علی زبدة ما قاله اهل التفسیر مع تتمیمات و تحقیقات منحها الله لهذا الفقیر الکسیر و علی ما مهده بعض ائمة المعقول من القواعد الحکمیة التی هی فیها من الأصول مع ما یلیق بها من البعد و الاتمام
انجام: کل یوم و علی هذا یقاس ما ورد فی سایر السور من انها یعدل ربع القرآن او اقل او اکثر. و الله اعلم بحقایق الامور. و صلی الله علی سیدنا محمد شفیع یوم النشور و علی آله و صحبه معادن الخیور
چاپ: تصحیح و مقدمه از دکتر سید احمد تویسرکانی، ضمن الرسائل المختاره، اصفهان، ۱۳۶۴؛ با تصحیح حسن پویا، آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش
[دنا ۱۳۵/۳ (۳۰ نسخه)؛ الذریعة ۳۳۶/۴؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی، علوم قرآن ۸۳۶/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۶/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۹ص (۱۰۲-۱۴۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۷۵]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴/۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۵۰ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۵۳ص (۱۸۱-۲۳۳)، ۲۱ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۵۴]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۳/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** من اسرار هذه السورة الکریمة و الله المحیط باسرار کلامه و هو حسبی و نعم الوکیل.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، میشن لاکی، ۲۷ص (۱۴۱ – ۱۶۷)، ۱۱ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۰ - ۳۴۲]
۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۵۹/۲۴ حکمت
خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج تریاکی، ۶گ (۳۱۶پ-۳۲۱ر)، قطع: وزیری [ف: ۲ - ۴۶]
۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد شریف ابن محمد القائمی، تا: ۱۰۴۰-۱۰۵۹ ؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۲۶ سطر (۱۰×۱۹/۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۷]
۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۱/۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سفید، ۶۲ص (۸۴-۱۴۵)، اندازه: ۹×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱۵]
۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: جیبی [ف: ۳ - ۱۴۱]
۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۸/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ص (۱۵-۳۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۸۲]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۵۹
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵گ (۱۵۵ر-۱۵۹ر)[ف:۱۶-۱۹۶]
۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۰۲/۱۴
آغاز و انجام: برابر؛ فی لیلة یوم الانثین ... ست و الف و انا الاحقر ... محمد بن النظر. سپس در حاشیه صفحه با همان خط چنین آمده: هذه الرساله من تسوید المولوی افتخاری و استظهاری ... مولانا عرب البخار لمخدومی و استادی استنادی مولانا نصرالله والدین مدالله تعالی ظلال جلال افادتهما تقصیر خیالی به امید کرم تست. یعنی که گنه را به از این نیست بهانه ×× عمرت مزید باد بالتون و الصاد
خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: آهار مهره شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۶ص (۱۵۱-۱۷۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۸۰۵]
۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۲/۱۰
آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن شاه محمد استرآبادی، تا: ۱۰۰۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷گ (۸۳پ-۹۹پ)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۷ - ۳۰۴]

۱۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۷

خط: نستعلیق، کا: مظفر حسین بن احسان الدین، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵گ (۱۰۹ر-۱۲۳پ)، اندازه: ۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۵۶]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۲/۴

آغاز: برابر

خط:نستعلیق،کا: ابوحیان سراب، تا: ۱۰۲۲ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۱ص (۴۱-۱۰۱)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۳/۷سم [ف: ۴۳ - ۷۸]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۵۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: این دیباج، محمد بن عبدالله، تا: جمعه ۱۰ جمادی الثانی ۱۰۷۹ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۷ص، ۵۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۲ - ۱۱۳]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۴۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۲۴پ-۱۳۱ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۷۴]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۱۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد سعید، تا: ۲ محرم ۱۰۸۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۲۲۷پ- ۲۳۷پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۳۰ - ۱۶]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۷۵/۷

خط: نسخ، کا: محمود بن محمد قاسم شریف سیستانی، تا: ۱۰۸۸ق، کاغذ: شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۷ص (۲۵-۳۱۱)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۱۲۱]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۵/۴

خط: نسخ، کا: علی بن حاجی محمد امین قاری ساروی، تا: چهارشنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۸گ (۹۱ر-۹۸ر)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۵۱]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۱۵/۵

خط: نسخ، کا: علی بن حاجی محمد امین قاری ساروی، تا: شنبه ۲۰ جمادی الاول ۱۰۹۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۹۸ر-۱۰۳ر)، ۱۶ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۵۱]

۲۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۴۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۸گ (۱۲۵پ-۱۳۲ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۱]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۷۲/۶

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا،تا:۱۱۰۱ق؛کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۹ص (۱۱۹-۱۵۷)، ۸ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۳سم [ف: ۸ - ۳۸۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۴۰۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از این ضمن ۴ صفحه افاده ایست از امام فخر رازی در تفسیر کلمه مبارکه توحید: «لا اله الا الله» و نیز ۴ صفحه دیگر است در همین موضوع از شمس الدین استرابادی؛ واقف: تقی موسوی، ۱۱۱۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۴ - ۴۲۰]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: حدود ۱۱۲۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۲۱گ (۷ - ۲۷)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۲۸- ۴۱۲]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۹/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۲۲ق؛ ۲۲ص (۳۷۷ - ۳۹۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۲ - ۸۲]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شب ۲۵ محرم ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۶۷۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۸۹ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱۳ص (۲۴۴-۲۵۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف:۹-۳۵۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۷/۲۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۰۷]

۲۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۵/۸ - ج

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۲۷ق؛ ۱۱گ (۱۱۰پ-۱۲۰ر) [ف: ۲۹۴]

۲۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۳۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۸۷ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج حنایی، ۱۰گ (۱۱۵پ-۱۲۴)، ۲۱ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۵۹]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، ۸گ (۱۷۹پ-۱۸۶پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۱]

۳۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۲۸/۱۱

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۹]

● تفسیر سورة الاخلاص = رسالة فی سورة التوحید = فضیلة سورة التوحید = شرح حدیث تمثیل امیرالمؤمنین بسورة التوحید / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ = r.-un fī sūrat-it tawḥīd = faḍīlat-u sūrat-it tawḥīd

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (-1632)

تاریخ تألیف: ۱۰۲۰ق

تفسیر عرفانی فلسفی مختصری است بر سوره «قل هو الله احد» و در شرح و توضیح احادیث وارده در تشبیه و تمثیل حضرت امیرالمؤمنین (ع) است به سوره مبارکه توحید؛ مانند این حدیث شریف: «مثل علی بن ابیطالب فی هذه الامة مثل قل هو الله احد». وی می‌گوید در مقدمه کتاب تقویم الایمان خود درباره این احادیث به تفصیل بحث کردم.

آغاز: بسمله و الاعتصام بالعزیز العلیم. الحمد کله لصانع الوجود کله و الصلاة افضلها علی افضل الرسل و آله و بعد فایها الصدیق الماحض و الخلیل الناهض ان احوج المربوبین الی الرب الغنی محمد بن محمد یدعی باقر الداماد الحسینی ... یملی علی قلبک و یتلوا علی سمعک فاستمع وع ولاتک لما دریت من الناسین و عما وعیت من الساهین ...

انجام: و ما الفوز الافی اتباع رسول الله و التمسک باهل بیته الاطهرین صلوات الله علیه و علیهم اجمعین ... مصلیا مسلما تائباً مستغفراً و الحمدلله وحده حق حمده

چاپ: با تصحیح سید محمد باقر موسویان، آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش؛ با تصحیح علی اوجبی، ضمن گنجینه بهارستان، بخش علوم قرآنی و روائی-۱، مسلسل ۳، تهران، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۰ش

[دنا ۱۳۶/۳ (۳۳ نسخه)؛ ریحانة الادب: ۵۶/۶؛ الذریعة: ۱۹۴/۱۳و ۳۹۸/۲۱؛ معجم المؤلفین ۴۰۷؛ فهرستگان نسخه‌های خطی حدیث ۲۴۴/۴-۲۴۵؛ معجم التراث الکلامی ۴۹/۴-۵۰]

شرح و حواشی:

۱- فضیلة سورة التوحید (ترجمه)؛ شهابی، محمود (۱۲۸۲-۱۳۶۵)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۸۷/۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ راسته و چلیپا؛ جلد: تیماج، ۲گ (۷۲ر-۷۳ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۳۲۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۷/۳

آغاز و انجام: برابر؛ (هذه صورة خطه الشریف خلدالله ظلاله علی مفارق اهل العلم و الایمان ابدا: کتب العبد المذنب محمد الاسترآبادی فی شهر ذی القعدة الحرام سنة اربع عشرة و الف)

خط: نسخ، کا: ابوالفتح گیلانی، تا: ذیقعده ۱۰۱۴ق؛ از روی خط میرداماد با اینکه خود رساله در ۱۰۲۰ به پایان رسیده است و گویا دو بار تألیف کرده باشد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵گ (۲۵۱ر-۲۵۵پ)، ۱۲ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۸ - ۴۳۲]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۹۵/۱

بی‌کا، تا: حدود ۱۰۲۰ق؛ نوشته خود او با حاشیه‌ها در ۱۰۲۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز [ف: ۵ - ۱۵۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۳۸/۲

خط: نستعلیق، کا: علی دوست بن محمد شاگرد میرداماد، تا: ۱۰۲۱ق؛کاغذ:سپاهانی نخودی،جلد:تیماج تریاکی، ۴گ (۸۲پ-۸۵ر)، ۱۴ سطر (۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۸ - ۴۳۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط:نستعلیق،کا: شیخ محمد خراسانی، تا: اواسط ذیحجه ۱۰۲۲ق؛ واقف: امیر جبرئیل، سال ۱۰۳۷؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۷گ، ۱۱سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۵ - ۱۷۲]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۳۸/۳ط

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۲۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۴۱-۴۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸سم [ف: ۲۴/۳ - ۳۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ابن خاتون، سال ۱۰۶۷؛ کاغذ: نباتی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۴گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [ف: ۵ - ۱۷۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۵۸/۵-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۰]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲/۴۴

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: فرهنگستان علوم آذربایجان باکو، ش (۸۲۰۱) M140. این نسخه مقدمه‌ای کوتاه دارد که گویا یکی از شاگردان مؤلف نوشته است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ جمادی الثانی ۱۰۷۲ق؛ ۲ص (۱۳۸-۱۳۹) [عکسی ف: ۳ - ۴۲۲]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۹۶/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** وکتب مسؤلاً احوج المفتاقین ... ختم الله له بالعافیة الحسنی و ... و الحمدلله وحده حق حمده

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۷۹ق، جلد: تیماج کرمی، ۴گ (۱۳۵پ–۱۳۸پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۱۰]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۸۶/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب مسؤولا احوج المفتاقین ... و الحمدلله وحده حق حمده.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳ رجب ۱۰۹۲ق، جلد: پارچه، ۲گ (۱۴پ–۱۵پ)، اندازه: ۱۳/۵×۲۴سم [ف: ۱ – ۴۰۳]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۷۰۹/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: اسحاق بن نوروز شولستانی، تا: ۱۰۹۵ق؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی، ۲گ (۲۱۵ر–۲۱۶ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۳۷ – ۲۴۹]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۰۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۴گ (۶۵پ–۶۸ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۱۰]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۲۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** درجات الاستکمال بحب اقصی مراتب العقل المنفاد لکونها

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ ۳گ، ۱۵ سطر [رایانه]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۵۰/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴ص (۱۲۱ – ۱۲۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۲ – ۱۸۷]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۷۴/۱-ف

نسخه اصل: کتابخانه رایلند منچستر ش P97 (۶۸۶)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [فیلمها ف: ۳ – ۱۳۱]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۹۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: کربلایی حسین بن حاجی افراسیاب مشهدی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۷۲–۷۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۸ – ۲۵۰]

۱۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۵۳/۱۸-۳۵/۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۵ – ۲۵۴۶]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۲/۳

خط: نستعلیق، کا: گویا خط احمد بن زین العابدین حسینی، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی عطف تیماج سبز، ۵ص (۲۴–۲۸)، ابعاد متن: ۷×۱۵، اندازه: ۱۰×۲۰سم [سنا: ف: ۱ – ۱۱۵]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق زیبا، کا: محمد بدیع بن محمد صادق بن ملا علی، الموتی، تا: حدود ۱۱۲۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۲۹ – ۳۲)، ۱۴ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۲۸ – ۴۱۳]

۲۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۰۳۶/۶۲

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد کاظم حسینی، تا: ۱۱۲۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۴۰۲پ–۴۰۳پ)، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۱۸ – ۲۱۱]

۲۱. قم؛ لاجوردی، سید مهدی؛ شماره نسخه:۳۸/۲

بی‌کا، تا: ۱ شوال ۱۱۸۱ق، جا: اصفهان [چند نسخه-ف: – ۱۱۵]

۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۹۶/۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم حسینی فرزند میرزا عزیز، تا: قرن ۱۳، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، ۱گ (۱۲۲)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۳۳ – ۱۸۰]

۲۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۸۰/۶

آغاز: صورة خط سید الحکماء ... روی الصدوق عروة الاسلام ... فی کتاب التوحید بالاسناد عن ابی بصیر عن مولانا الصادق ابی عبد الله؛ **انجام:** و ما الفضل الا بفضل الله و ما الفوز الا فی اتباع رسول الله ... و کتب مسئولاً بل مأموراً ... ان یروی ذلک عنی کما شاء واحب لمنشاء واحب و انا احوج المربوبین ...

خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «یا ابا عبد الله، محمد بن باقر» (بیضی)؛ اندکی در تفسیر سوره توحید از خواجه نصیر الدین طوسی، اشعاری فارسی از نظیری، سنایی، مولوی؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۴۴–۴۵)، ۲۵ سطر مورب، اندازه: ۱۰×۱۱سم [ف: ۳۲ – ۲۳۳]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اسرار الایات مفاتیحها عندالله العلیم الحکیم ... کتب مسؤولا احوج المنافقین الی رحمة الغنی محمد بن محمد یدعی بباقر الداماد الحسینی ختم الله له بالعاقبة الحسنی فی الالف و العشرین من الهجرة المبارکه المقدسة النبویه حامداً مصلیاً مسلما تائباً مستغفراً.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ واقف: عضدالملک؛ کاغذ: استانبولی نباتی و آبی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۴ص (۸–۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۵۳]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۶۶۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** ترکیزه فی الظم و الشد یعنی عن ذکر جمیعها القدر الذی ذکرنا منها

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج عنابی، ۲گ، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ – ۳۷۲]

۲۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۱۲/۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق، جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۷۴ر–۷۵ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ – ۱۳]

۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۱۴۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسین قزوینی، تا: سه‌شنبه ۲۵ ربیع الاول ۱۲۸۶ق؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۲گ (۵۷ر–۵۸ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۴۸]

۲۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۲۳/۱۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق، کاغذ: فرنگی مارک دار سفید و کرمی، جلد: تیماج نارنجی، ۴ص (۳۵۳–۳۵۶)، اندازه: ۱۷/۵×۳۲سم [ف: ۱۰ – ۱۰۹۳]

۲۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۲۵/۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۳ص (۱۵–۱۷)، ۲۱ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۹ – ۱۳۲۵]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۵۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** باهل بیته الاطهرین صلوات الله علیه و علیهم اجمعین و کتب مسوولا احوج المحتاجین الی رحمة الغنی محمد بن محمد یدعی باقر الداماد الحسینی و ختم الله له بالعاقبة الحسنی فی الالف و العشرین من اعوام الهجرة ... و الحمد لله وحده حق حمده.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۶۲–۶۵)، ۲۲ سطر (۶/۵×۱۸)، اندازه: ۱۳/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ – ۲۳۵]

۳۱. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۲۱/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال الله عزوجل – ما انتم اکرم بمنی انی قد غفرت لشیعة علی و محبه ذنوبهم جمعا
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ ۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۱ – ۱۹۴]

۳۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۸/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن طبیب بن محمد کریم، بی‌تا، جا: قصبه قمشه؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۶۳ر–۶۴پ)، اندازه: ۱۴/۸×۲۱سم [ف: ۷ – ۴۸۲]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۷۳/۹-عکس
نسخه اصل: آستان رضوی؛ بی‌کا، بی تا [فیلمها ف: ۳ – ۲۵۷]

۳۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۵۶/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرم قرمز، ۲گ (۱۳۰پ–۱۳۱ر)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۲ – ۵۹]

۳۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: طغای، بهاء الدین محمد، بی تا [الفبائی: ۳۳۳]

● **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ

واعظ رهاوی، محمد، - ۱۰۹۰ قمری
vā‘ez-e rahāvī, mohammad (- 1679)

تفسیر کوتاهی است بر سوره توحید که مؤلف با استفاده از احادیث عامه به تفسیر آن پرداخته است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱ /۷۸۴۴-۵۳/۵۴
آغاز: بسمله؛ فی بیان تفسیر سورة الاخلاص. قال الله تعالی: قل هو الله احد الله الصمد لم یلد و لم یولد و لم یکن له کفواً احد. و هی اربع آیات و قیل خمس آیات
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، ۲۰–۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲ – ۹۸۷]

● **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ

ملا شمسا، شمس الدین محمد، ۱۰۱۶ – ۱۰۹۸ ؟ قمری
mollā šamsā, šams-od-dīn mohammad (1608 - 1687)

تاریخ تألیف: ۱۰۴۸ق؛ محل تألیف: مکه
توضیح و تفسیر حکمی است و آن را هنگام مجاورت در مکه نگاشته است و در توصیف و تعریف آن آورده: «هذه الاسطر الدلایل انفقت منی بمحض فضل ربی کتبتها و جمعتها فی ما فهمت من المعانی المحتملة بعد تعمق نظری فی سورة الاخلاص و لا اکون راضیا باظهارها عند الخاص بل خاص الخاص».
آغاز: الحمدلله لا احدی الذات الا هو و لا عینی الصفات لشیء الا له و لا اله غیره و هو لا شریک له و لیس مفیض الوجود الا هو و لا خالق سواه قل کل من عندالله و لا حول و لا قوة لال بالله کان ... اما بعد فیقول اقل العباد المجاور بمکة خیر البلاد احوج خلق الله الغنی محمد الشهیر بشمساء الجیلانی ... هذه الاسطر القلائل اتفقت منی بمحض فضل ربی کتبتها و جمعتها فیما فهمت من المعانی المحتمل بعد تعمق نظری ...
انجام: وقع الفراغ من تسوید هذه الاوراق علی طریقة اهل التأله و الاشواق و ارباب المکاشفة و الاذواق علی ید المؤلف اقل العباد المجاور بمکة خیر البلاد ... فی تاریخ سنة ثمان و اربعین بعد الالف حامداً مصلیاً مستغفراً له ولوالدیه و لجمیع الاقارب و الا باعد من الاخوان المؤمنین الی یوم الدین
چاپ: با تصحیح محمد حسین درایتی، آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش
[دنا ۱۳۷/۳ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۷۳۵/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد معصوم بن افضل حسینی، تا: ۱۰۷۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۸گ (۱۶۵پ–۱۹۲پ)، ۱۸

سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۷۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۹۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لان واحدا من اجزائه لو کان نظر یا محتاجا الی الکسب لکان الکل ایضا نظر یا محتاجا.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: شیخ محمد رضا قائمی، اردیبهشت ۱۳۴۱؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۳۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۱ - ۵۷۳]

۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۶۷۸/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: نظام الدین، تا: ۱۱۲۴ق؛ ۳۰گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۱۱۶]

۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۵۶/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: میشن مشکی، اندازه: ۱۲×۱۸سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۰۷]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۲۵/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: از عصر مؤلف؛ جلد: تیماج سبز، ۱۳گ (۱پ-۱۳ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۲۶ - ۳۵۰]

● **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ

لاهیجی گیلانی، نصیرالدین محمد، ق۱۱ قمری

lāhījī-ye gīlānī, nasīr-od-dīn mohammad (- 17c)

اهدا به: محیی الدین محمد اورنگ زیب عالمگیر

تاریخ تألیف: اواسط ماه رمضان ۱۰۹۱ق؛ محل تألیف: شاهجهان آبادان

تفسیر ادبی فلسفی است بر سوره توحید «قل هو الله احد» با رد و ایراد در گفته‌های بعضی از فلاسفه، دارای مقدمه‌ای نیکو در شش فائده و خاتمه‌ای در سه فائده مشتمل بر کلیات مربوط به تفسیر این سوره.

آغاز: نحمدک یامن یفسر آیات قدرته اختلاف الالسنة و اللغات وی ولی متشابهات حکمته احکام صنایعه المختلفات

انجام: و قیل من قراها فی المنام اعطی التوحید و قلة العیال و کثرة الذکر لله تعالی و کان مستجاب الدعوة

چاپ: با تصحیح محمد حسین درایتی، آفاق نور، شماره ۲، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، پائیز و زمستان ۱۳۸۴ش

[دنا ۱۳۷/۳ (۲ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۹/۲۱

آغاز: مقدمة و فیها فواید. الفائدة الاولی فی ذکر بعض اسماء هذه السورة. لا شک ان اکثر الاسماء و الالقاب منزل علی علو الشان ورفعة المنزلة و زیادة الدرجة و مزید الفضیلة و القاب هذه السورة و اسمائها علی ما ذکره المفسرون و لنقتصر فی هذا المختصر علی ذکر بعض منها: فمنها سورة التوحید؛ **انجام:** و یثبت ایضا انه تعالی متکلم فان معنی تکلمه الفاظ الدال علی المعنی المراد الی الغیر و مناطه لیس الا العلم و القدرة و قد اثبتنا هما و لما ثبت انه موجد الاشیاء و خالقها ثبت انه رحمان رحیم جواد کریم الی غیر ذلک من الاسماء التی تدل علی جوده و فیضه و انعامه و احسانه اولا.

در فهرست به ملاعلی نوری، و در فهرست عکسی آن در مرکز احیاء به ملا صدرا اسناد داده شده؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نازک اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۱۹ص (۴۳۶-۴۵۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۷۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۹/۲۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۱۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۵ و عکسی ۱۵۹۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ،۱۲سطر،اندازه: ۱۰×۱۶سم[ف:۱-۲۴۸]و [عکسی ف: ۴ - ۴۶۲]

● **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ

رضوی قمی، محمد بن محمد باقر، ۱۱۰۰-۱۱۶۰؟قمری

razavī qomī, mohammad ebn-e mohammad bāqer (1689 - 1747)

آغاز: ثم اعلم ان غایات عقول العقلاء و نهایات مباحث الحکماء ما جاوزت عن الاسرار المودعة فی سورة الاخلاص و قد اولها المعارف تاویلا یدل علی ذلک

انجام: فلم یکن کفوا احد اذ لایکافی العدم الصرف الوجود المحض ولهذا سمیت سورة الاخلاص و الا لان اساس الدین علی التوحید بل اساس الوجود کله، تمت

[دنا ۱۳۸/۳]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۸۴/۳

انجام: برابر

بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۱ص (۱۵۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [محدث ارموی مخ]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۹۸/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۹۳پ-۹۴ر)، ۱۹ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۶۷۵]

۳. مراغه؛ عمومی؛ شماره نسخه:۹۱/۶

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱گ (۱۰۱ر-۱۰۱پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲۰۹]

● **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ
احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری
ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۶۷/۴
آغاز: بسمله. اقول حقیقة سورة التوحید لبیانها وجوه کثیرة لایدخل حصرها تحت علمنا و انما نتکلم علیها بما یحضرنا ... دلت النصوص بأن بسم الله الرحمن الرحیم أیة منها؛ **انجام:** فکأنما قرأ ثلث القرآن و ثلث التوراة و ثلث الانجیل و ثلث الزبور و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.
خط:نسخ تحریری،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛ رکابه‌دار؛ جلد: تیماج فرنگی، ۱۷ص (۵۶-۷۲)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۵/۵سم [ف: ۴۴ - ۵۳]

● **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ
یزدی حائری، محمد باقر بن مرتضی، ۱۲۳۹ - ۱۲۹۸ قمری
yazdī hā'erī, mohammad bāqer ebn-e morteza (1824 - 1881)
تفسیر مفصل عرفانی فلسفی است با استفاده فراوان از احادیث اهل بیت علیهم السلام و نقل گفته‌های ابن سینا و فلاسفه دیگر و عناوینی چون «لطیفة ربانیة- سر ملکوتی» و جز اینها.
آغاز: قد ورد فی الاخبار تسمیة هذه السورة المبارکة بسورة التوحید و وجهه ظاهر لانها مشتملة علی توحید الله تعالی. و نفی الشریک عنه بجمیع الجهات من الاحدیة و الواحدیة و المزاوجة و المخالطة و الخلق و غیرها ...
انجام: و الارواح مختلفة فی علو الشأن و دنوه و الظاهر ان النکیر و المنکر و المنبة و غیرهم ایضا من عمال عزرائیل و قد ورد فیهم اخبار کثیرة.
چاپ: با تصحیح محمد حسین درایتی و سید محمود طباطبائی، آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۲۸/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ألاودعوه فلن تروه بعد ذلک أبداً و هم یبکون فجاؤ ابنعش و وضعونی
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ خط خوردگی و افزودگی دارد از مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۳گ (۲۷پ-۵۹پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [ف: ۶ - ۱۳۹]

● **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ
جرفادقانی، محمد بن علی اصغر، ق۱۳ قمری
jorfādeqānī, mohammad ebn-e 'alī asqar (- 19c)
تاریخ تألیف: ذیقعده ۱۲۶۹ق
تفسیر کوتاه عرفانی است بر سوره مبارکه «اخلاص» (توحید).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۹۶۶۶
آغاز: بسمله. احمد الله و اصلی علی النبی محمد و آله و بعد فانی قد اشرت الی ما ورد علی خاطری الفاتر مما یدل علی اسلوب سورة الاخلاص؛ **انجام:** ثم حق المقام الجامع للمقامین بالکلمات الشریفة الطاهرة التی دلتنا علی التوحید و الاخلاص و الحمدلله اولاً و آخراً تحریراً فی ۱۲۶۹.
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱ ذیقعده ۱۲۶۹ق؛ ضمیمه: مصدر است به قصیده خمریه ابن فارض؛ اهدایی: رهبری، شهریور ۱۳۸۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۵]

● **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ
موسوی تنکابنی، محمد مهدی بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری
mūsavī tonekābonī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ja'far (- 19c)
دومین تفسیری است که مؤلف بر این سوره مبارکه نگاشته و بار اول با سوره فاتحه به‌گونه‌ای دیگر تفسیر کرده بود. در این تفسیر که از احادیث استفاده شده بعضی از اسرار و بواطن سوره را بیان می‌کند و در پایان روایاتی در فضل سوره و ثواب قرائت آن نقل می‌نماید. این موضوعات در این رساله مورد بحث قرار گرفته گرچه خود مؤلف عنوانی بدان نداده است: بیان بواطن بسمله، شبهة حول علمه و قدرته تعالی، انفذیة علمه تعالی، محمد(ص) بسملة الکتاب التکوینی، اسرار حول ضمیر «هو»، الفرق بین الاحد و الواحد، وجوه تسمیة سبحانه «الله الصمد» بدل «هو الصمد»، انواع الشرک الثمانیة و هذه السورة نفاها، بیان شأن النزول و وجه التسمیة.
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان هذه وریقات فی تفسیر سورة التوحید و الاخلاص علی طریق الاخلاص علی ما نص به اهل الاخلاص و فسر به الآمرون بالاخلاص من رب الاخلاص للفوز بالاخلاص علی مراتی الاخلاص بالتمسک باهل الاخلاص ...
انجام: و روی الباقر (ع) قال: قل هو الله احد ثلث القرآن ... و من قرأها ثلاث مرات فقد قرأ تمام القرآن.
چاپ: با تصحیح عباس محمدی، آفاق نور، شماره ۲، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، پائیز و زمستان ۱۳۸۴ش
[دنا ۱۳۸/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۶۹۵/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲گ (۲۵پ-۵۶ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۹۳]

● **تفسير سورة الاخلاص = تفسير سورة التوحيد** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ = tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

غیر همانند:
۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۵۵/۱۵
آغاز: بسمله احمده و الحمد من جملة نعمائه ... اما بعد فهذا تفسير سورة الاخلاص ... للشيخ الرئيس ابوعلی علی قواعد المشائين الامام حجة الاسلام محمد الغزالی علی قواعد المتكلمين؛ **انجام:** و قد عرفت استحالته بما ذكرنا من التقرير و الله اعلم هذا ما ذكره الشيخ حجه الاسلام الحمد لله اولا و آخرا
از ابوعلی سیناو محمد غزالی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۱۰۴-۱۰۹)، اندازه: ۱۱/۵×۲۳سم [ف: ۳۲ - ۶۸]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۷۴۱
آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد فهذا تفسير سورة التوحيد و حل الشبهة فيه على ما سنح لفطرتی القاصرة؛ **انجام:** فانه يسر المهيىء و المصحح و انما فيضان الصحة من تلقاء المبدأ الفياض انتهى قيله روح مقيله و لنختم الكلام فی هذا الموضع ... تم فی شهر محرم الحرام سنه ۱۲۲۶.
مؤلف تفسیر روایی و فلسفی کوتاهی بر سوره مبارکه توحید است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۲۶ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۷]

● **تفسير سورة الاخلاص و غيرها من الآيات** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ wa ġayr-i-hā min-al āyāt

حیدر علی بن شیخ جمال الدین، ق۱۱ قمری
heydar ʻalī ebn-e šeyx jamāl-od-dīn (- 17c)

اهدا به: نواب صفی خان
تفسیر مختصری است که مؤلف بر سوره توحید و برخی آیات دیگر نگاشته است. او ابتدا سوره توحید را به سبک فلسفی تفسیر کرده و پس از آن، این آیات را تفسیر نموده است: قوله تعالی: خذوا زينتكم (سوره اعراف)؛ قوله تعالی: لكل امه اجل (سوره اعراف)؛ قوله تعالی: و لكن حق القول منی لاملان جهنم؛ قوله تعالی: و لاتباشروهن و انتم عاكفون فی المساجد. در آن به مسائل فقهی و نکات لفظی و نحوی نیز عنایت شده است. مؤلف این رساله را نخست به زبان عربی نگاشته و سپس خود آن را به فارسی ترجمه کرده است.
آغاز: بسملة، الحمدلله الذی هدانا لدينه القويم و صراطه المستقيم و اعد للمتقين جنات النعيم ... اما بعد فيقول المفتاق الی رحمة ربه المعين حيدر علی بن الشيخ جمال الدين ... هذه تعليقات قد صدرت منی علی سبيل الارتجال ...
انجام: و هكذا يتفرع عليه مسايل شتی من الوصايا و الوكالات و الاجارات و البيوع و غير ذلك و الله اعلم بالصواب ... المعصومين.
چاپ: با تصحیح محمد حسین درایتی و نعمت الله جلیلی، آفاق نور، شماره ۲، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، پائیز و زمستان ۱۳۸۴ش
[دنا ۱۳۸/۳]
شروح و حواشی:
۱- تفسیر سورة الاخلاص و غيرها من الآيات؛ حیدر علی بن شیخ جمال الدین (قرن ۱۱)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۳۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با نسخه اصل در منزل حسن ابدال خان تصحیح و مقابله شده؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا، رویه پارچه طوسی، ۱۴ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۱/۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۱۶]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲ /۷۸۵۷-۵۳/۶۷
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۸گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۲ - ۹۸۸]

● **تفسير سورة الاخلاص و غيرها من الآيات (ترجمه)** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ wa ġayr-i-hā min-al āyāt (t.)

حیدر علی بن شیخ جمال الدین، ق۱۱ قمری
heydar ʻalī ebn-e šeyx jamāl-od-dīn (- 17c)

وابسته به: تفسير سورة الاخلاص و غيرها من الآيات؛ حیدر علی بن شیخ جمال الدین (قرن ۱۱)
ترجمه‌ای است که مؤلف از اثر خود «تفسیر سوره اخلاص و بعضی آیات» انجام داده و به صفی خان تقدیم نموده است.
چاپ: با تصحیح محمد حسین درایتی و نعمت الله جلیلی، آفاق نور، شماره ۲، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، پائیز و زمستان ۱۳۸۴ش

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۵۷/۱-۵۳/۶۷

آغاز: بسمله؛ حمد بیحد مر عالم السر و الخفیات را سزاست که علمای دانش شعار را در علم کنه ذاتش مجال دم زدن محال است؛ **انجام:** پس نظر باید کرد به الطاف الهی که چگونه بیان فرمود و تعلیم نمود به بندگان خود سلوک طریق معرفت خود را و ما ذلک الا من فضله یؤتیه من یشاء و الله ذو الفضل العظیم و الحمد لله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۳۷گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۲ – ۸۶۳]

● تفسیر سورة الاخلاص و المعوذتین / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ wa-l maʻūḏatayn

دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ – ۹۰۸ ؟ قمری

davvānī, mohammad ebn-e asʻad (1427 - 1503)

اهدا به: ابوالفتح عبدالقادر سلطان
تاریخ تألیف: ۹۰۵ق؛ محل تألیف: جرون
تفسیر دو سوره الناس و الفلق است. مؤلف با استفاده از تفاسیر کشاف و ابن کثیر و برخی تفاسیر دیگر با دیدگاه فلسفی به تفسیر این دو سوره پرداخته است.
[دنا ۱۳۸/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۶/۲
آغاز: بسملة، قل أعوذ برب الفلق، هذه السورة و سورة الناس مدنیتان فی تفسیر الشیخ عمادالدین ابن کثیر و فی الکشاف و القاضی انهما مختلف فیهما و آی هذه السورة خمس و آی سورة الناس ست؛ **انجام:** إنه امتضرع الی جنابه فی إستفاضة الجلایا المقدسة أعنی الصور العلمیة المجردة عن المادة معبود فی جمیع المراتب و المقصود فی سائر الأحوال ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: شرقی نخودی، ۲۶گ (۳پ–۲۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵×۱۲سم [ف: ۳۶ – ۶۶۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۸۸
آغاز: بسمله بعد حمد الله الاحد الصمد علی نعمه التی تجاوزت عن حد العدد ... انی ارید ان یسر الله تعالی ان افسر سورة الاخلاص؛ **انجام:** فی استفاضة الجلایا المقدسة اعنی الصور العلمیة المجردة عن المادة معبود بل هو تعالی المعبود فی جمیع المراتب و المقصود سایر الاحوال و هو الملک المتعال
خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج خرمایی، ۲۱گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۰×۱۸/۵سم [ف: ۳۵ – ۱۹۱]

← تفسیر سورة الاخلاص و الناس و الفلق ← تفسیر سورة التوحید و المعوذتین

● تفسیر سورة الاستعاذة و سورة الحمد / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il istiʻāḏa wa sūrat-il ḥamd

تفسیری است فلسفی کلامی درباره استعاذه (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم) و تفسیر سوره حمد، که احتمالاً بخشی از کتاب دیگر بوده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۳/۵
آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم قد سبق سر الامر بالاستعاذة عند القرائة؛ **انجام:** الی کمالاتها المفقودة و هکذا الی آخر السورة بنحو ما ذکر سابقاً و الحمدلله اولاً و آخراً و لا حول و لا قوة الا بالله.
خط:نسخ،بی‌کا،تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۱۶۰پ–۱۸۰پ)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۳سم [ف: ۴۱ – ۲۰]

● تفسیر سورة الاسری / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il asrā

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۶۰
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: بانو پوری سلطانی، ۱۳۸۶ [رایانه]

● تفسیر سورة الاعراف / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il aʻrāf

تفسیر سوره اعراف تا انتهای آن. عبارات آن با تفسیر البیضاوی (أنوار التنزیل) با نحوی از اختصار تطبیق می‌کند.
[دنا ۱۳۸/۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۷
آغاز: الشرط و لذلک لزمت فعلها النون الخفیفة و الثقیلة؛ **انجام:** من قرء سورة الأعراف جعل الله یوم القیامة بینه و بین ابلیس ستراً و کان آدم شفیعاً له
خط:نسخ،بی‌کا، تا: ۹۵۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ جلد: چرم زرد، ۴۰گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۹/۵×۱۵/۵سم [مؤید: ۳ – ۶۱۵]

← تفسیر سورة الاعلی ← الخلجات فی تفسیر سورة الاعلی

● تفسیر سورة الاعلی / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il aʻlā

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

تفسیری فلسفی و کلامی کوتاهی است مشتمل بر سه «مطلب»: ۱. اثبات الله تعالی؛ ۲. تقریر النبوات؛ ۳. تقریر امر المعاد. این تفسیر در برخی فهارس به نام ابن سینا است و در برخی منابع باز تفسیری از همین سوره به نام امام فخر رازی یاد شده که هر دو یکی است. نوری در مستدرک (۴۲۴:۳) در سرگذشت صدرای شیرازی از خرده‌هایی که بر روش فلسفی او گرفته است این را

یاد نموده که فیلسوف شیراز در تفسیر سوره اعلی، بند بند همین تفسیر را گرفته و در میان سخنان خود گذارده است مگر اینکه از خود هم بررسی‌هایی نموده و چیزهایی افزوده است. بررسی آقای دانش پژوه نشان می‌دهد که که هماهنگی کاملی میان این رساله با بخش تفسیر سوره اعلی در «التنبیه علی بعض الاسرار المودعة فی بعض سور القرآن» منسوب به فخر رازی است و نتیجه این که میان کار منسوب به ابن سینا و این قسمت از التنبیه منسوب به فخر رازی و تفسیر ملاصدرا پیوستگی وجود دارد و فصل دوم تفسیر امام رازی در «التنبیه» درست و بی کم کاست همان تفسیر سوره اعلی است که از ابن سینا پنداشته‌اند. معلوم نیست رازی آن را گرفته و در این کتاب خود گنجانده یا دیگری این بخش را گرفته و به نام ابن سینا نشان داده است. این را هم باید گفت که تفسیر سوره اعلی در تفسیر کبیر او به روش دیگر است و این یکی سراسر فلسفی است و با روش کلامی و جدلی رازی همانندگی ندارد. مگر اینکه در نسخه‌ها این التنبیه از رازی دانسته شده است. نکته دیگر این‌که تفسیر سوره عصر در فصل چهارم همین التنبیه با اندکی جدایی همان است که از خواجه طوسی دانسته‌اند. پس درباره درستی استناد این تفسیر به ابن سینا دلیلی جز گواهی برخی نسخه ها در دست نیست.

آغاز: بسمله. اعلم ان هذه السورة مشتملة علی مطالب ثلاث. المطلب الاول اثبات الله تعالی، سبح اسم ربک الاعلی

انجام: بما سوی هذه المطالب الثلاثة عبث، و ان سعادة الانسان لاتحصل الا بمعرفة هذه الثلاثة. و بالله التوفیق.

چاپ: با مقدمه علی اصغر حکمت در دانشکده ادبیات تهران، سال اول، ش۴، ۱۳۳۲

[دنا ۱۳۸/۳ (۲۲ نسخه)؛ فهرست مصنفات ابن سینا ۶۶]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۶۸

آغاز: برابر

در فهرست از فخر رازی دانسته؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۱ صفر ۷۲۳ق؛ جلد: تیماج کرم قهوه‌ای؛ ۲ص (۳۰۳-۳۰۴)، ۴۱سطر، اندازه: ۱۹×۳۲سم [ف: ۴۱ - ۸۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۹

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۷گ (۶۳ر-۶۹پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶-۲۳۹۶]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۱۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ عنابی عطف تیماج قرمز، ۳گ (۱۱۵-۱۱۷)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۷۰]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین حافظ قاری، تا: شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۴گ (۸۶پ-۸۹پ)، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۹۶]

۵. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۴۳۰/۱

در فهرست از فخر رازی دانسته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ [نشریه: ۷ - ۲۸۰]

۶. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۱۱

خط: نستعلیق، کا: مظفر حسین بن احسان الدین، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۳۳ر-۱۳۶ر)، اندازه: ۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۵۶]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۲۸

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ ریز،بی‌کا،تا:۱۰۴۶ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۶ص (۴۹۷-۵۰۲)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵ سم [ف: ۴ - ۱۲]

۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۱/۱۳

آغاز: بسمله الحمدلله و الصلوة علی رسول الله و ولی الله ... فهذه تفسیر سورة الاعلی فسرها؛ **انجام:** برابر

خط:نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: با تاریخ شنبه ۵ رجب ۱۰۶۹ق، کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۵۴]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶/۱۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شاه مراد بن نقدعلی فراهانی ورامینی، تا: ۱۰۷۲ق؛ کاغذ: شرقی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۴۶پ-۴۸ر)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [میراث شهاب: ۴۲ - ۱۲۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۷۵

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۴ق؛ ۳گ (۱۹۳پ-۱۹۵ر) [ف: ۱۶ - ۲۰۰]

۱۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۵۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳گ (۱۶۷پ-۱۶۹ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۲]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۰۶

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: بین ۱۰۶۳-۱۱۴۱ق؛ ۱ص (۲۷۸)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۵۹]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۹۷/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۷۴پ-۷۸پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۲۷۶]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۷۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، ۳گ(۳۱۰ر-۳۱۲ر)،۲۲سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۹]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۳/۴

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی سبز،جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۵/۱×۲۲/۶سم [ف: ۷ - ۴۵۳]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ واقف: عضدالملک؛ کاغذ: استانبولی نباتی و آبی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۷ص (۲-۸)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۵۲]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۴/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۶ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۰ص (۵۷۷-۵۸۶)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۱سم [ف: ۵ - ۹۹]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۰۹/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ ربیع ۱۲۶۲ق؛ ۶ص (۱۸۳-۱۸۸) [ف: ۱۰ - ۱۷۵۵]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۰۷۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد کریم طبیب، تا: سه‌شنبه ۱۸ رجب ۱۲۶۴ق؛ واقف: حاج عماد فهرستی، تیر ۱۳۱۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۵ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۱۱۹]

۲۰. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰/۵ فرخ

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی تا رمضان ۱۲۷۲ق؛ جمله‌ای از صفحات به طور چلیپا؛ کاغذ ترمه؛ جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر (۸/۳×۱۶/۵)، قطع: رقعی [ف: ۲۰۴]

۲۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۶۳/۱۰

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن حاج ملا عبدالغنی تفرشی، تا: جمادی الاول ۱۲۷۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۸۵ر-۸۸پ)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۵۳]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۵/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۶ق؛ جلد: مقوا با عطف پارچه‌ای، ۱۰ص (۱۲۴-۱۳۳)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۷۱]

۲۳. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲/۷۷۸م

بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق، جا: تهران؛ جلد: چرمی، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۹]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، بی تا [ف: ۶ - ۲۳۹۶]

۲۵. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۰۴/۸

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [ف: ۲۷۸]

● **تفسير سورة الاعلى** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il a'lā

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تفسیر فلسفی و عرفانی مختصری است بر سوره مبارکه اعلی با عناوین «تسبیح- تسبیح»: تسبیح ۱. الاستدلال علی تقدس ذاته و تجرده بخلق الحیوان؛ ۲. الاستدلال علی عنایته و حکمته و تنزیهه و تمجیده بوجود النبات و احواله؛ ۳. الاستدلال علی تمجد ذاته و تنزه صفاته عن النقایص الامکانیة؛ ۴. الاشارة الی اختلاف نفوس الخلق فی السعادة و الشقاوة بحسب کمال العلمی؛ ۵. الاشارة الی اختلاف الخلق بحسب العادة و الشقاوة العملتین فی الآخرة؛ ۶. تقریر امر المعاد و اختلاف حال الناس بحسبه؛ ۷. معرفة الالهیات و النبوات و المعاد.

آغاز: سبحانک اللهم و تبارک اسمک و تعالی ذکر و عظمت قدرتک و علت کلمتک ... و بعد فهذه جملة من نکات قرآنیة ذوقیه و دقایق فرقانیة کشفیة شوقیه من اذواق السالکین الی الملکوت الاعلی اشواق الصاعدین الی درجه الوصول متعلقه بسوره الاعلی ...

انجام: و صعد بناء المساعدة العلم و التقوی الی منبع النور و دار الرحمة و السرور انه ولی الجود و غایة الوجود و صلی الله علی مظهر الاسم الاعظم و صاحب القیل الأقوم محمد و اهل بیته المقدسین علیهم أجزل تسلیمات المصلین و کتب هذه السطور مؤلفها

چاپ: تهران، سنگی، بی ناشر، ۱۳۱۲ق، وزیری، ۲۷ص (صص ۲۷۰-۲۹۶)؛ درالخلافه طهران، ۱۳۰۵ق، ۲۳ص؛ وزیری؛ طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی (اسرارالآیات و انوار البینات:صص۵۹۸-۶۰۷)

[کتاب‌شناسی ملاصدرا ص ۶۶-۶۹؛ الذریعة ۲۷۸/۴و ۳۳۶/۴؛ ریحانة الأدب ۴۱۹/۳؛ مکتبة امیر المومنین ۲۳۹/۱؛ دنا ۱۳۹/۳ (۲۷ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۶۹۳/۲

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ انجامه: «و کتب هذه السطور مؤلفها فقیر المحتاج الی رحموت الحق تعالی رب الملک و الملکوت محمد بن ابراهیم المشتهر بصدرالدین الشیرازی مسلماً مستغفراً»؛ با خط خوردگی و افزودگی‌های فراوان در متن و حاشیه، ملاصدرا بالای برگ آغازین این رساله عبارت: «یا هو یا من هو یا من لا هو الا هو» را نوشته؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲گ (۷۴پ-۹۵ر)،۱۴ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۲۰ - ۱۹۹]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن محمد امین شیرازی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۵۰]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۴
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴گ (۱۲۸پ-۱۴۱)، ۲۱ سطر (۹×۲۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۹ - ۱۳۴۰]

۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۴۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول [نشریه: ۲ - ۱۴۵]

۵. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۱/۶
خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: جعفر بن محمد باقر حسینی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی به خط ملاعلی نوری؛ اندازه: ۱۷×۲۴سم [مجله ادبیات اصفهان: ش ۱۶ و ۷۱ - ۱۳۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۶
آغاز: بسمله، الحمدالله الذی افض علی قلوب اولیاء؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن حسین، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۱۵۸ق؛ واقف: نائینی؛ ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۲۱]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۵۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: معین بن حسین بن مفضل گیلانی، تا: ۱۱۸۳ق، جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ (۳۱پ-۴۸ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۶ - ۲۹۳]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۱/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۱گ (۹۱-۱۰۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۰ - ۶۳۴]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۴۵پ-۷۹پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۱]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۸۲/۳-۳۹/۲۶۲
آغاز: وغواشیها حتی تعرف تقدس اسم الله عن النقایص الامکانیة واجل مرءآة قلبک عن مطالعة الکائنات ... و العبارة ایضاً لاتساعد غیر هذا اذا الامر بتسبیح الاسم بمعنی الصوت غیرمناسب لانه یسبح به لایسبح له بل المأمور به؛ **انجام:** التسبیح السادس فی تقریر امر المعاد واختلاف حال الناس بحسبه لاجل اختلاف هممهم فی طلب اللذات ... قوله تعالی والاخرة خیر وابقی فهذا الایة اشارة الی مطلبین ... یکن قوة الرغبة الی الدنیا
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲ - ۹۸۲]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۹۴/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط (میان برگ‌های ۷۰-۷۱)؛ کاغذ: فرنگی نخودی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹گ (۴۶پ-۷۴پ)، ۲۱-۲۷ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۶۵]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۳/۳
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی سبز، جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۵/۱×۲۲/۶سم [ف: ۷- ۴۵۳]

۱۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۸۶۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد حسن بن محمد علی طبسی، تا: ۱۲۰۴ق، جا: شیراز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶ سطر (۷/۵×۱۲)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۴۹۰]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۴/۵
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ربیع الثانی ۱۲۰۶ق، جا: یزد، مدرسه خان؛ ۱۸ص (۳۵۲-۳۶۹) [ف: ۵ - ۹۹]

۱۵. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۶۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: میرزا عباس شریف دارابی فرزند حاج محمد تقی مشهور به میرزا بابا، تا: ۱۲۰۷ق، جا: اصفهان؛ ۱۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۱]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۲۲/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۷ رجب ۱۲۰۸ق؛ ۱۰گ (۱۵۰پ-۱۵۹ر) [ف: ۳ - ۴۶۵]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۱۷]

۱۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۲/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شب جمعه ۵ صفر ۱۲۳۱ق، جا: تهران، مدرسه دارالشفا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸گ (۸۰پ-۱۵۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۵]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۳۲ق؛ بخشی از مجموعه شماره فوق بخط حسین بن حاج ملاخواجه محمد جنابدی خراسانی و بقیه به خط محمد حسین بن محمد الموسوی خراسانی؛ واقف: حسن فرید محسنی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۵۸۰]

۲۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳ -ج
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۳گ (۵۰ر-۶۲ر) [ف: ۱ - ۱۳۱]

۲۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق، جلد: مقوایی، تیماج زرد، ۷ص (۵۴-۶۰)، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف:۱۰-۱۴۹]

۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۱۵ شعبان ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲ص (۴۹۷-۵۲۸)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۶۷]

۲۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۱۷۲/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۲۹۴-۱۳۰۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۵گ(۷۶-۹۰)،۱۱سطر(۶×۱۰)، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۳-۸۸۲]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۲۵۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: احمد بن محمد رضا حسینی، تا: ۱ رجب ۱۳۱۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۷] و [ف: ۲۲-۱۱۸]

۲۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۲۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: عباسعلی ابن زین العابدین آملی، بی‌تا؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی است؛ جلد: مقوا با عطف پارچه‌ای، ۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۸]

۲۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۷۵۴/۴-۱۴/۲۰۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** وبعد سمکه عن عالم السموات والارضین وارتفاع مضرته عن جملة الاجسام الجسمانیین فسبحان ربی الاعلی من العلیین واعظم من عوالی
مشتمل بر چند تسبیح. در فهرست ناشناس آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا قهوه‌ای عطف تیماج مشکی، ۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۸۸]

۲۷. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۱۶۹/۱
بی‌کا، بی تا [نشریه: ۵ - ۲۲۲]

۲۸. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۱۷۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛مصحح؛۱۱گ (۱ر-۱۱پ)، ۱۹سطر [ف: ۱۰]

● تفسیر سورة الانبیاء / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il anbīyā’
طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری
tavārī yazdī, ‘abbās-e bn-e mohammad (- 21c)
[دنا ۳/۱۴۰]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۹۸
کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۶ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۶]

● تفسیر سورة الانسان / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il insān
ملا شمسا، شمس الدین محمد، ۱۰۱۶ - ۱۰۹۸ ؟ قمری
mollā šamsā, šams-od-dīn mohammad (1608 - 1687)
به مناسبت آیه ۸ [و یطعمون الطعام علی حبه] که بنا بر روایات در حق علی (ع) و خاندان اوست، این سوره مورد توجه مفسران شیعه قرار گرفته، و عده‌ای آن را جداگانه تفسیر کرده‌اند. مؤلف الذریعه هفت شماره آن را (در ج ۴ ص ۳۴۳) معرفی نموده و یکی از آنها همین کتاب است. شاید نسخه این کتابخانه همان باشد که صاحب الذریعه آن را دیده است. وی این تفسیر را نگارش شمس الدین محمد گیلانی معروف به ملا شمسا دانسته ملا شمسا معاصر آقا حسین خوانساری (م-۱۰۹۸) است. این کتاب را بر بیست و شش «مشرق» مرتب ساخته است. (علینقی منزوی)
[دنا ۳/۱۴۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۰
خط: نسخ، کا: محمد بن حسین بن شمس الدین جیلانی، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاتب شاید نواده مؤلف باشد. آغاز نسخه تا اواخر مشرق سوم افتاده و از آنجا تا انجام کتاب درست است؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: جلد نداشته این کتابخانه آن را تجلید کرد، ۳۳گ، ۱۵ سطر (۴/۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۵۲]

● تفسیر سورة الانسان / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il insān
عبارت‌های این تفسیر و مطالب عرفانی آن با اندکی تفاوت همان تفسیر سوره انسان نگارش ملا شمسا گیلانی می‌باشد و گویا دزدی در تألیف رخ داده، لیکن نگارنده این رساله شناخته نیست تا او را سارق بدانیم و شاید خود ملا شمسا ترتیب آن را گردانیده باشد. این رساله مرتب بر سی و یک قسمت به شماره آیه‌های این سوره می‌باشد بر خلاف ترتیب رساله دیگر که بر بیست و شش مشرق مرتب است.
[دنا ۳/۱۴۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱/۱۰۳۵/۳
آغاز: الحمدلله الاحد الذی جل احدیته عن تکثر التکثرات. الواحد الذی تعالی بوحدانیته ... و بعد فلما کان الاشارات الواردة فی التنزیل؛ **انجام:** الآیة الحادیة و الثلاثون قوله تعالی یدخل من یشاء ... اقول یدخل ... و من لم یجعل الله له نورا فماله من نور. اللهم یا واهب الحیاة حقا و یا مالک الکل رقا ... و هب لی من لدنک رحمة و هیئی له من امره رشدا.

خط: نسخ، کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: با تاریخ ۱۰۹۷ق؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۱۲۶-۱۴۰)، سطور چلیپا (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۴]

↩ تفسیر سورة الانسان من مطلع العرفان ← تحفة الفتی فی تفسیر سورة «هل اتی»

● **تفسیر سورة الانعام** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il an‘ām

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ‘abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

[دنا ۱۴۰/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۹۵

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۶ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۵]

● **تفسیر سورة البقره** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il baqara

صوفی تبریزی، عبدالباقی، - ۱۰۳۹ قمری

sūfī-ye tabrīzī, ‘abd-ol-bāqī (- 1630)

جزئی از تفسیر سوره بقره است که مولانا عبدالباقی از «الم» تا «هدی للمتقین»را تفسیر کرده است.

[دنا ۱۴۰/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۷۲/۵

آغاز: بسمله، الم ای التعینات الاولی التی تعلقت بنفس الرحمن باعتبار المراتب؛ **انجام:** تستغنی بما ذکرنا عنها و الاشارة یکفی لاهلها و الله اعلم

بی‌کا،تا: ۱۱۰۱ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج تریاکی، ۵ص (۱۱۴-۱۱۸)، ۸ سطر (۵×۱۱)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۳سم [ف: ۸ - ۳۸۱]

● **تفسیر سورة البقره** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il baqara

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تفسیر فلسفی عمیقی است بر (قسمتی ازآیات اول) سوره بقره که از ابتدای سوره آغاز می‌گردد تا آیه ۶۲ «کونوا قردة خاسئین» خاتمه می‌یابد. مبنای این تفسیر بر ذکر نکات معارف و توحید به مسلک ارباب حکمت متعالیه است.

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی، ۲۴۹ص(اسرارالآیات و انوار البینات: صص۴۱-۲۸۹)؛ شیراز، سنگی، ۱۳۳۲، رحلی، ۴۵۲ص

[مشار ۱۹۷ و ۱۹۸؛ کتابشناسی جامع ملاصدرا ص ۳۷؛ دنا ۱۴۰/۳ (۱۳ نسخه)]

۱. **تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲**

خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن محمد امین شیرازی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: جلدتیماج سرخ [ف: ۲ - ۵۰]

۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹۴۴**

سوره حمد و بقره؛ خط: نسخ، کا: نجف علی بن علی اکبر، تا: ۱۱۱۷ق [مختصر ف: - ۱۸۸]

۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۰۵**

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی عطف مشکی، ۱۵۶گ، ۲۳ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۲۰۵۸]

۴. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۲۱**

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۸۱گ، ۸ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۶۳]

۵. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۷/۲**

انجام: اعداء السریرة السنتهم احلی من العسل و قلوبهم امر من الصبر.

تا آیه «و لقد علمتم الذین اعتدوا منکم فی السبت»؛ خط: نسخ ریز، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۵۴ق؛ با اغلاط بسیار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۰]

۶. **تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۳۴**

از آیه «اذ قال ربک للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفة ...» تا آیه «و لقد علمتم الذین اعتدوا منکم فی السبت ... خاسئین» (آیه ۶۲)؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد باقر اصفهانی کاشانی، تا: پنج‌شنبه ۲ ذیحجه ۱۲۶۳ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۶۶]

۷. **تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۵۲**

خط: نسخ، کا: محمد کدکنی، تا: جمادی الاول ۱۲۷۱ق؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۴۲]

۸. **قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۱۶**

آغاز: الله محیط بالکافرین یکاد البرق یخطف ابصارهم کلما اضاء لهم ... قد مثل الله تعالی حال المنافقین والکافرین بهاتین التمثیلین باعتبار فساد القوتین اما التمثیل الاول؛ **انجام:** توجب کل مرتبه وطبقه منها نوعا من البعد عن الحضره الالهیة فی الزولیة فی الزولیة فاحتجب عن عالم القدس والوحدة بالتوجه الی عمارة الدنیا وزینة الترکیب لبعده بالتخمیر.

آیه ۲۰ تا آیه ۵۱ را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ نسخه خط خوردگی دارد و احتمالاً اصل است یا خود مؤلف آن را تصحیح کرده؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۳۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف مخ: ۱ - ۴۷۶]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۱

خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابی القاسم منصوری، بی‌تا؛ مقابله شده با نسخه اصل مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۴۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۲۶]

۱۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۱۵

انجام: وقد جهل اوتجاهل عن ان فصول الاجسام اوصورها النی هی ...

سوره بقره از آغاز تا اواخر اشراق دوم از آیه ۲۱ سوره بقره (یا ایها الناس اعبدوا ربکم الذی خلقکم و الذین من قبلکم لعلکم تتقون)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۲ - ۴۹۴]

۱۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۷]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: رویه پارچه سیاه، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

● **تفسیر سوره بقره** / شعر، تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye baqare

نورعلیشاه، محمد علی بن عبدالحسین، ۱۱۶۰؟ - ۱۲۱۲ قمری

nūr-ʻalī-šāh, mohammad ʻalī ebn-e ʻabd-ol-hoseyn (1747 - 1798)

مثنوی است.

[دنا ۳/ ۱۴۰]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۶۱۹/۴

آغاز: ای آنکه بجز تو نیست هستی ×× دارد ز تو هست نیست هستی؛ **انجام:** تحریف کن کلام یزدان ×× دانسته پس از تعقل آن مثنوی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: قهوه‌ای، ۲۳گ (۴۹-۷۱)، ۱۵ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۵سم [ف: ۸- ۳۶۳]

● **تفسیر سورة البقرة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il baqara

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری

bāb, ʻalī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۰/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۳، قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۶۲

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی تجلی للمکنات بطراز النقطه؛ **انجام:** مطلب مذکور در صفحه ۲۲۷ دلالت دارد

خط: نسخ مخلوط به شکسته، کا: ابراهیمی، محمد صادق، تا: ۱۳۳۴ق [رایانه]

● **تفسیر سورة البقرة** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il baqara

غیر همانند:

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۵۹۳

آغاز: بسمله، این سوره را در قرآن بکثرت عدد آیات نظیر نیست؛ **انجام:** من انبیائه وصفوة اولیائه من عباده العباد من اهل ارضه و سمائه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: چهارشنبه از ربیع الثانی ۱۰۱۲ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با کاغذ ابری، ۴۹۳گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۲ - ۴۹۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۲

آغاز: سورة البقرة أی سورة یذکر فیها قصة البقرة و انما سمیت بها لغرابة قصتها و امتیاز هذه السورة بها عن سایر وهی مدنیة بل اول سورة نزلت بالمدینة الآیة نزلت یوم النحر بمنا فی حجة الوداع و اتقوا یوما ترجعون فیه الی الله الآیة؛ **انجام:** و من ارتفع البینونة بینه و بین الله فلا یعلم الا یعلم الله الا به تعالی.

این رساله تنها به تفسیر و توضیح «الم» پرداخته و از آن تجاوز نکرده است به نظر می‌رسد که آن ادامه رساله شماره ۱۴۱۸ باشد. مفسر در تفسیر کلمه مبارک «الم» به نقل از ابن عباس آورده است: «الألف»: آلاء الله و «اللام»: لطفه و «المیم»: ملکه. و نیز در نقلی دیگر گفته است: «الم» یعنی انا الله أعلم می‌باشد. و بار دیگر فرموده: «الألف» من الله، و «اللام» من جبرئیل، و «المیم» من محمد أی القرآن منزل من الله علی لسان جبرئیل الی محمد علیه السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۱؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشگی، ۷ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۲۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۸/۴

آغاز: سورة البقره ای سورة یذکر فیها قصة البقره؛ **انجام:** فلا یعلم الا یعلم الله بل الا به تعالی.

ظاهراً دنباله تفسیر شماره ۱ این مجموعه است و فقط درباره «الم» می باشد و از آن تجاوز نکرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن

۱۱؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: استانبولی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۸ص (۳۷-۴۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۵۶۲]

● **تفسیر سورة البقرة** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il baqara

غیر همانند:

۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۰۹

آغاز: الم بدانکه در باب حروف مقطعه که در اوایل سور قرآن واقع است مفسرین اقوال متعدده ذکر کرده اند

تفسیر مختصری است بر سوره بقره با استفاده از برخی کتابهای تفسیری و حدیثی که نسخه حاضر تا آیه ۲۲۸ را داراست؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مصحح؛ ۱۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۴۷]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۷۰۷

نسخه‌ای غیرمدون و بدون آغاز و انجام است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی فیروزه‌ای، جلد: تیماج خرمایی، ۲۹۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۸]

۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۷۴

آغاز: بسم الله الرحمان الرحیم باء حرف جر است و بحسب قواعد عرب جار و مجرور؛ **انجام:** ریزه آتش جهنم اند و اگر کافر نباشد آتش جهنم مشتعل نمی شود

کتابی است نسبتاً مفصل در تفسیر سوره بقره که آیه را ذکر کرده و سپس به تفصیل آن را تفسیر کرده است؛ خط: نستعلیق، کا: نسخه حالت مسوده دارد و ظاهراً خط مؤلف است، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۰گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [مؤید: ۳-۲۲۷]

● **تفسیر سورة بنی اسرائیل** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i banī isrā'īl

[دنا ۱۴۱/۳]

همدان؛ جواهری، حبیب؛ شماره نسخه:۱۳

جزو پانزدهم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۶۷۴]

● **تفسیر سورة التحریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-it taḥrīm

[دنا ۱۴۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۳۱۶/۱

آغاز: سورة التحریم مدینة ... بسمله. یا ایها النبی لم تحرم ... روی انه ... خلا بماریة فی یوم عایشة؛ **انجام:** من قرا سورة التحریم ... توبة نصوحا.

خط: نسخ، کا: محمد بن علی تبنینی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا عطف تیماج حنایی، ۶گ (۱-۶)، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۳ - ۳۲۸۷]

● **تفسیر سورة التغابن** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it taġābun

مشکٔ آبادی، محمد حسن بن ابراهیم، ۱۲۷۳ - ۱۳۶۳ قمری

mošk-ābādī, mohammad hasan ebn-e ebrāhīm (1857 - 1944)

تاریخ تألیف: رجب ۱۳۵۰ق

تفسیر مزجی مختصری است.

[دنا ۱۴۱/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۸/۴

آغاز: یسبح لله ما فی السماوات و الارض، التسبیح بمعنی التنزیه و التحمید و الظهور و التعجب و التصرف مادة؛ **انجام:** و هو السلطان الحکیم علی افعالکم و نیاتکم بأنها فاسدة مشوبة و مع ذلک هو الشکور الحلیم عز ذکره

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۳۹ر-۴۴ر)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲۶ - ۳۷۸]

● **تفسیر سورة التوبة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawba

فاضل هندی، محمد بن حسن، ۱۰۶۲ - ۱۱۳۷ قمری

fāzel-e hendī, mohammad ebn-e hasan (1652 - 1725)

[دنا ۱۴۱/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۸۷/۳

آغاز: هذه دقیقة من نتایج افکار ... یا ایها الذین مالکم ای لاشیء؛ **انجام:** ان کنتم تعلمون

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۲گ (۵۵پ-۵۶پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۶۴]

● **تفسیر سورة التوبة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawba

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ‘abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

[دنا ۱۴۱/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۹۶

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۵ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۶]

← تفسیر سورة التوحید ≻ تفسیر سورة الاخلاص

● **تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

غزالی ، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

تفسیر کوتاهی در باره سوره توحید است که در نهایت نسخه از افادات غزالی دانسته و نسخه‌ای در دانشگاه لس آنجلس معرفی شده است.

تهران؛ دانشگاه تهران؛ شماره نسخه:۱۰۴۶

آغاز: فصل . فی قوله عزوجل : قل هو الله احد ، فرق بین الواحد و الاحد . قال الله تعالی و الهکم اله واحد؛ **انجام:** فلا طریق فی معرفة ذات الله ا بین من سلب صفات المخلوقات عنه تعالی . تمت الافادات لحجة الاسلام محمد الغزالی .

خط: نستعلیق، کا: کا: رجبعلی بن جواد علی مازندرانی، تا: ۱۰۶۰ تا ۱۰۷۱ق؛ رساله‌های گوناگون مانند تفسیرهای سوره اخلاص نگارش ابن سینا، و خواجه طوسی و غزالی و کتاب «التنبیه علی بعض الاسرارالمودعة فی القرآن» و جز آن را در بر دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، نیم صفحه، همه این رساله ۱۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱-۵۰]

● **تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e ʻarabī, mohammad ebn-e ʻalī (1166 - 1241)

رساله بسیار کوتاه در تفسیر سوره توحید که مطابق با مبانی و اصول عرفانی نگاشته شده است.

آغاز: بسمله، قل هو الله احمد، قل امر من عین الجمع وارد علی مظهر التفضیل و هو عبارة عن الحقیقة الاحدیة الصرفة ای الذات من حیث هی بلا اعتبار صفة؛ **انجام:** سورة الاساس اذ اساس الدین علی التوحید بل اساس الوجود و عن النبی (ص) انه قال السماء السبع و الارضون السبع علی قول هو الله احمد و هو معنی الصمدیة.

۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۶۶/۴

آغاز و انجام: برابر

نام کتاب و مؤلف به استناد نسخه ملی ش ۳۲۶۴/۸ تعیین شد. در فهرست بنام الاخلاصیه آمده است؛ بی‌کا، تا: ۱۲۲۷ق؛ جلد: تیماج سیاه، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳۲۵]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۶۴/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد مومن بن ابی محمد میامی، تا: ۱۲۹۵ق، جا: مشهد، المدرسه السمیعیه؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۵گ (۱۹۶-۲۰۰)، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۵ - ۷۵]

۳. سمنان؛ مدرسه صادقیه؛ شماره نسخه:۶/۳

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه ملی ش ۳۲۶۴/۸ تعیین شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۷۰ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف مخ]

● **تفسیر سوره توحید** = **رساله قل هو الله احد** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye towhīd = r.-ye qol hova-l lāh-o ahad

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

neʻmat-ol-lāh-e valī, neʻmat-ol-lāh ebn-e ʻabd-ol-lāh (1330 - 1431)

تفسیر عرفانی است در تأویل سوره قل هو الله و قرائت آن، که به صورت نثر و نظم نگاشته شده است.

آغاز: هو هو لا اله الا هو، الف اول مخارج حروف مخرج هاء همزه است و آن داخل حلق است، بلکه ینبوع نفس و مخرج و او ظاهر شفان

انجام: فنزلت قل هو الله احد الی آخره و این بیان تنزیه حق است از نسب بفتح نون و تنزیه از نسب حق تعالی و تقدس تم و الحمد لله و المنة.

[دنا ۱۴۱/۳ (۱۳ نسخه)]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۲۹۸/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شیخ السلام بن حسین بن علی کاتب، تا: غره ذیحجه ۸۶۰ق،درهامش؛کاغذ: ترمه، جلد: کاغذ سبز منقش، ۴گ (۱۳پ-۱۶ر)،۲۱سطر،اندازه: ۱۶/۲×۲۳/۶سم [ملک-ف: ۸ - ۲۶۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۳۱

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن محمد حسینی، تا: ۸۶۸ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۸۳-۲۸۴)، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۱۲/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۱ق؛ کاغذ: شرقی، ۴گ (۱۸۶پ-۱۸۹ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۳۳ - ۳۹۴]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۶۲/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرشکی، ۵ص (۱۳–۱۷)، اندازه: ۱۷×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۰۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۸۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۵گ (۱۹پ–۲۳پ)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۳×۱۵/۴سم [ف: ۷ - ۲۳۶]

۶. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۷۶/۷

خط: نستعلیق، کا: امیر الشعرا ء رضا قلی خان هدایت صاحب مجمع الفصحاء و غیره، تا: ۱۲۳۹ق، جا: شیراز؛ کاغذ: آبی فرنگی آهار مهره دار، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۴سم [نشریه: ۶ - ۱۰۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۰۳/۱

خط: نستعلیق تحریری، کا: خدا رحم بن خدا کرم بروجردی، تا: ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۴۶ق، به امر قطب الاقطاب خود (سمی امام السادس)؛تملک: ریحان الله بن جعفر فاطمی موسوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲ص (۱–۲)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۳۱۰]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: رمضان ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲گ (۱۲۱–۱۲۲)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [الفبائی ف: - ۴۴۹]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۲۷ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۰۶]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۲۲

آغاز: الحمدلله علی نواله؛ **انجام:** و الصلوة و السلام علی محمد و آله و عترته.

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۲۴–۱۲۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۲]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۲۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۳۰–۱۳۲)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۲]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲/۸ط

آغاز: بسمله. توحید ذکر است و علم توحید دگر اینجا رخ زرد و جامعه کهنه خرند بازاجه قصب فروشان دگر است فاعلم ان التوحید لجه و الساحل فالساحل؛ **انجام:** اذا بلغ الکلام الی الله فامسکوا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۷ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۲ص (۴۸۳–۴۸۴)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۹۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۲/۳–فیروز

خط: شکسته نستعلیق، کا: میرزا احمد نعمت اللهی کرمانی، تا: ۱۳۰۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۶ص (۷۰–۷۵)، ۱۶ سطر، اندازه:۱۴× ۲۰/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۴۹]

۱۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۸/۵

آغاز و انجام: برابر

کا: احمد بن محمد حسن نعمة اللهی، تا: ۱۳۵۰ق، جا: مشهد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۵ص (۱۲۳–۱۲۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۲]

● تفسیر سورة التوحید = رسالة قل هو الله احد /

تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd = r.-u qul huwa-l lāh-u aḥad

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

تفسیر عرفانی مختصری است بر سوره توحید، مؤلف رساله دیگری به فارسی در تفسیر سوره توحید دارد.

آغاز: الحمدلله الذی أوجد العالم للعالم و اظهر حقیقة الانسانیة بظهور اسمه الاعظم و السلام علی حبیبه و نبیه

انجام: و لم یولد مقتضی نفی صفة الثانی و لم یکن له کفوا احد مقتضی نفی صفة الثانی و هذه الورقة سورة التوحید

[دنا ۱۴۱/۳؛ منزوی ۲۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۹۴/۲

آغاز: الحمدلله الذی أوجد العالم للعالم و اظهر حقیقة الانسانیة بظهور اسمه الاعظم و السلام علی حبیبه و نبیه؛ **انجام:** و لم یولد مقتضی نفی صفة الثانی و لم یکن له کفوا احد مقتضی نفی صفة الثانی و هذه الورقة سورة التوحید

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج سبز، ۳گ (۳۴پ–۳۶پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۲]

● تفسیر سورة التوحید = تفسیر سورة الاخلاص / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd = tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ

حافظ برسی، رجب بن محمد، ق۹ قمری

hāfez-e barsī, rajab ebn-e mohammad (- 15c)

نگارنده سوره توحید را به اختصار در یک‌صد و سی بیت موافق اصطلاحات حکمی تفسیر نموده است. مؤلف می‌گوید بهترین شناسایی‌ها شناسایی حق جل جلاله است اوست که واحد به حق و احد مطلق است. باز به عقیده نویسنده بهترین راه شناسایی حق سوره اخلاص یعنی سوره توحید است که هر که آن را خواند مثل آن است که ثلث قرآن را خوانده است او پس

از این مقدمه شروع به بحث در سوره توحید می‌کند و مطالب آن را یکایک شرح می‌دهد.
آغاز: الحمدلله رب العزة و الکبریاء و الصلاة علی أهل الارض و السماء محمد و آله النهج القویم الی النجاة و البقاء و بعد یقول المعتمد علی الحی الحافظ رجب حافظ حفظه علیه دینه الذی به یدیه و ولاه مولاه یقینه اذا شاهد یقینه. اعلم ان الحکمة تعتبر معرفة فی اجل المعلومات باجل المعلوم و اجل المعلوم معرفة الواحد الحق ...
انجام: فکونه حسبما محال بیان المراد هو انه لو کان متحیزاً لکان مرکباً و مؤلفاً و هو محال فکونه متحیزاً محال
چاپ: با تصحیح محمد حسین درایتی، آفاق نور، شماره ۲، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، پائیز و زمستان ۱۳۸۴ش؛ این رساله در کتاب وحدت از دیدگاه عارف و حکیم آیت الله حسن زاده آملی درج شده است.
[الذریعة ۳۳۴/۴ رقم ۱۴۳۷و ۳۳۵/۴ «تفسیر سورة الاخلاص»؛ دنا ۱۴۲/۳ (۱۳ نسخه)]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۹۹/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** پایان مناجات نامه: علی بغی علی العقاب.
تفسیر سوره توحید و زیارت مشهد مقدس غروی و مناجات؛
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: بخارائی، جلد: تیماج قرمز، ۳۱ص (۵۱۹-۵۴۹)، ۱۲ سطر (۵/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۷ - ۹۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۷۰/۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** قوله و له ما سکن فی اللیل و النهار و ذلک.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۱۵۳پ-۱۵۴پ)، ۲۳ سطر (۶/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۶سم [ف: ۸ - ۶۹۶]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۹۰/۳
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد قلی مشهدی، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۰۸۲ق، کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۴گ (۱۴۰پ-۱۴۳پ) [ف: ۱ - ۱۲۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۲/۴-طباطبائی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن منصور الدین علی طبرستانی، تا: چهارشنبه ۱۴ ذیحجه ۱۰۸۷ق؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۲۱۵-۲۱۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۸۸]

۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۷/۴۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** فصل: نوع سورة الاخلاص محکمة و کل مذهب یخالفها لاطل. قوله:احد، یدل علی نفی الجسمیة و الحیز والجهة، امانفی الجسم فلان اقل الاجسام یکون مرکباً من جوهرین و ذلک ینافی الوحدانیة و قوله: اجد، مبالغة فی الوحدة الحقیقة منا فیة للجسم و الاحد
خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۱ - ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۱۰پ - ۱۱۱پ، حاشیه)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۱۰۲]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۱۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در چند برگ آخر چند زیارت مکتوب است؛ ۴گ (۱۸۵پ-۱۸۸پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۱]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۲۷/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۴گ (۱۴۳پ-۱۴۶پ) [ف: ۳-۴۶۷]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۷۸۸/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۵گ (۱۷۷ر-۱۸۱ر) [ف: ۱ - ۱۲۸]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۴۸۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** الصاعقة الراجفة الآزفة، مواقع النجوم الواجقة القارعة یا ها هو یا هی یا هو یا من هو ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مجدول، با کمند اطراف؛ کاغذ: فرنگی آهار شده، جلد: روغنی با گل و برگ و زمینه طلا و سبز، ۸گ (۱۴۳-۱۵۰)، ۲۱ سطر (۹×۱۶/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۳۶ - ۴۷۵]

۱۰. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: دهه اول رجب ۱۲۳۵ق [ف مخ: - ۳۳]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۱۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسین بن قاسم، تا: سه‌شنبه ۲۲ صفر ۱۲۵۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵گ (۱پ-۵پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۱۱۹]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۰۲۰/۳-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: محرم ۱۲۸۲ق؛ ۷ص (۳۳۰-۳۳۶) [عکسی ف: ۱ - ۷۷]

۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۵۷/۲-ف
خط: نسخ، بی‌کا، بی تا [فیلمهای دانشگاه تهران-ف: ۲ - ۲۷۱]

۱۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۸۱/۴
انجام: و قلت فی علی انا نخاف من ربنا و وصفت ذاتک.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج عنابی، ۱۱گ (۲۳۸-۲۴۸)، ۱۷ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۹/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۱۱]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۹۵ ض

بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● **تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تفسیر فلسفی عمیقی است بر بعضی آیات وسور قرآن کریم، از آن جمله تفسیر سوره توحید.

آغاز: الحمد لله الذی افاض علی قلوب اولیائه جواهر القرآن ... اما بعد فیقول ... اوصیکم ایها الاخوان الباحثین عن دقایق معرفة الله و ملکوته بقوة التفکر و الانتقال ...

انجام: و لرسوله الهادی الی طریق التوحید باسرار کلماته و رموز آیاته محمد و آله الصلاة و الدعاء ارشادهم للخلق و افضالهم و جزاء هدایتهم للناس و اکمالهم اولاً و آخراً.

چاپ: ضمن تفسیر او چاپ شده

[الذریعة ۳۴۰/۴ و۲۷۸/۴ و ۲۷۹؛ کتابشناسی جامع ملاصدرا ۳۷؛ دنا ۱۴۲/۳]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۹۴/۳

آغاز: اعلم ان الباء هی المرتبة الاولی من العالم الاولی المعبر عنها بالعقل؛ **انجام:** کقطرة بالنسبة الی هذه العوالم و ان کلمات الله الالهیة (ناقص).

خط: شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی نخودی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۷۵پ-۷۶پ)، ۱۹ سطر چلیپا، اندازه: ۱۰×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۴۶۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۱/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۶۳گ (۲۹-۹۱)، ۲۱ سطر، اندازه: ۸/۵×۱۴سم [ف: ۳۰ - ۶۳۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۳۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسماعیل بن کربلائی دوست محمد پازوازی، تا: ۱۲۳۴ق؛ مصحح، محشی، در آغاز تفسیر سوره زلزال از مؤلف کتاب و بخشی از ریاض السالکین از سید علیخان مدنی در هامش نسخه آمده؛ وقفنامه شهربانو و ماه جهان دختران کربلائی دوست محمد پازواری و آقاجان پازواری در سال ۱۲۴۹ق همراه مهر «عبده الراجی سعید بن محمد» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۶۶گ (۱-۶۶)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۳۷۴]

۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۴۶۹/۵

آغاز: فصل فی التوحید. قد مر أن الوجود الواجبی عین حقیقته؛ **انجام:** و لا بدلک أن تکون من المؤمنین ان تحلعت ان تکون من الموقنین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۸۳ق؛ جلد: چرم زرد، ۳گ (۹۸ر-۱۰۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [مؤید: ۱ - ۳۷۹]

● **تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

حسینی، ابوالمعالی بن نورالله

hoseynī, abolma‘ālī ebn-e nūr-ol-lāh

اهداء به: اسلام خان

تفسیری است ادبی و فلسفی با ذکر ثواب و فضیلت تلاوت سوره توحید. به گفته مؤلف چون قرآن مشتمل بر توحید و ذکر صفات حضرت باری، قصص، مواعظ و غیر آن است و این سوره نیز حاوی توحید و صفات خداوند می‌باشد پس ثواب آن به مقدار ثلث قرآن است.

آغاز: شرایف لطایف حمد و سپاس و طرایف وظایف شکر بی حد و بی قیاس که به قلم اخلاص بر صحایف اختصاص رقم نمایند و به خامه عنبر شمامه اتحاد بر دفاتر قلوب معرا ازعیوب ... اما بعد عرضه می‌دارد ذره محتاج شهود عینی ...

انجام: که چون خورشید نظر نورگستر آن چراغ دودمان مصطفوی و خلاصه خاندان مرتضوی بر آن تابد پرتو حسن قبول یابد بمنه و توفیقه.

چاپ: با تصحیح عباسعلی علیزاده و سید ابراهیمی، آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش

[دنا ۱۴۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۶۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، فاقد جلد، ۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۱۶] و [ف: ۲۲-۱۲۳]

● **تفسیر سورة التوحید** = **تفسیر «احد»من قل هو الله** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd = tafsīr-u «aḥad»min qul huwa-l lāh

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā‘ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

بحث فلسفی نسبتاً مفصلی در معنای «احد» در قل هو الله احد، که ابتدا آنچه در کتب لغت و احادیث و علما در باره این کلمه آمده را نقل کرده است و سپس بر گفتار آنان رد و ایراد نموده و برای گفتار خود شواهدی آورده است، در آخر معنای صمد را نیز متذکر شده است. مؤلف در آغاز ادعا کرده که در هنگام خواندن نماز نافله شخصی بر من وارد شد و این اسرار را بر من

گشود. شرح معنی کلمات احد، واحد، احدیه و واحدیه و تفسیر سوره توحید.
آغاز: حمدله. صلاة. اما بعد، فیقول العبد المسکین احمد بن زین الدین الاحسایی، انه قد لی وارد و انا فی بعض الصلوات النوافل ففتح لی فهم بعض معانی احد من قل هو الله احد و ما یراد منه فاردت ان اثبت بعض ما ورد علی
انجام: و لا نوع للقدیم فلامشارکة فیما ینسب الیه فی دلالة اللام علی الالهیة الحقیقیة تنتفی الهیة کل من سواه.
چاپ: تبریز، ۱۲۷۳ق، در «جوامع الکلم»؛ با تصحیح محمد حسین درایتی، آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش؛ دارالسلطنه تبریز، سنگی، ۱۲۷۳ق، رحلی (۱۱۱-۱۱۶جوامع الکلم: ج۱؛ قسم۱)؛ (جوامع الکلم: ج۱؛قسم۲؛ صص۲۵۵-۲۶۵)
[دنا ۱۴۲/۳]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۵۹/۳-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۲ص (۷۹-۱۰۰) [عکسی ف: ۱ - ۷۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۸/۱۲-طباطبائی
آغاز: اقول لعله اراد بالاربع کلمات هی الاحد و الواحد ... بدلیل قوله فی عجز البیت الثالث و هو قوله فتاخذها عن وحده و هی هاتف ... و نحن نتکلم علی بعض ما اراد من اطلاقه ... من احکام التوحید؛ **انجام:** فاقرا تشتف کلام جامع لکل قاری شفاءه علی حسب فهمه ... اذا اخذت بایدیهم ید العنایه و الله یهدی من یشاء الی صراط المستقیم.
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۱۹۴ر-۱۹۶ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۲۹۰]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۱۹/۶ و عکسی ۲۴۴۰/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی از کاتب؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱گ (۱۱۸پ-۱۳۸ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۴۸۷] و [عکسی ف: ۷ - ۴۸]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۹۷/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ شوال۱۲۵۱ق؛ مصحح؛ ۱۱گ (۱۷۷ر-۱۸۷پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۴۸۷]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۱۶/۲-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ ۳۷ص (۱۰-۴۶) [عکسی ف: ۱ - ۷۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۶۵/۵
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج زرشکی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۳۶۵]

● **تفسیر سورة التوحید = تفسیر سورة الاخلاص = السراج المنیر فی الکشف عن الوحدانیة الکبری** / فلسفه، تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-it tawḥīd = tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ = as-sirāj-ul munīr fi-l kašf ʻan waḥdānīyyat-il kubrā

نوری، علی بن جمشید، - ۱۲۴۶ قمری
nūrī, ʻalī ebn-e jamšīd (- 1831)

کتابی است در الهیات بر مسلک و سیاق ارباب حکمت متعالیه، آن گونه که در مقدمه آمده، مطالب آن مستفاد از سوره توحید (اخلاص) بوده و به روش کتاب‌های تفسیری نمی‌باشد، لیکن در ردیف کتاب‌های تفسیر قرار گرفته است. با عناوینی چون «تبصرة فیه تکملة»، «تکملة فیه تبصرة»، «تشیید برهانی»، «تکملة علویة»، «تکملة عرشیة و تبصرة مشرقیة». در ابتدای برخی نسخه‌ها اشعاری از ایشان آمده است و در برخی (همانند نسخه آستان قدس) تتمه‌ای در تفسیر سوره اخلاص ملاعلی نوری وجود دارد که ظاهراً به قلم فرزند ایشان تحریر شده و مطالبی بوده که پدرشان به صورت شفاهی فرموده بودند، آنها را جمع کرده و ضمیمه تفسیر نموده است که البته قسمتی از این تتمه تقریر مطالب مؤلف و قسنتی دیگر شرح فرزند مؤلف است. (محمود مرعشی)
آغاز: یا هو من لا هو الا هو وحده وحده - یا من لا اله الا هو وحدک لا شریک له. مقدس بود ذاتت از چون و چه - چه گویم که چون و چه چون و چه ... فسبحانک اللهم لک الحمد کما کرمت و اکرمت بوجود من بلغ العلی بکماله و کشف الدجی بجماله محمد باء بهائک اما ائمة اسمائک میم ملکک علی سین سنائک ...
آغاز تتمه: الحمد لله الذی لا یبلغ مدحته القائلون و لا یحصی نعمائه العادون و لا یؤدی حقه المجتهدون الذی لا یدرکه بعد الهمم ... اول الدین معرفته و کمال معرفته التصدیق به و کمال التصدیق به توحیده
انجام: مما لا یکاد یتم بل و لا محصل له ظاهرا الا بضرب من العنایة بعید کل البعد من ظاهر العبارة. انجام تتمه: و فی ماضی من شرح الالفاظ الثلاثة او الاربعة دلالات و اشارات و لطائف و حقایق من الذی نحن بصدده
چاپ: با تصحیح محمد عبداللهیان، آفاق نور، شماره ۴، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، پائیز و زمستان ۱۳۸۵ش
[دنا ۱۴۳/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۱۴/۱
آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ ترقیمه: «هذا ما وجدت من النسخة الشریفة و لم یکن مصوبة من الغلط، کما فی الخط الآخر»؛ کاغذ: فرنگی، ۸۷گ (۱ر–۸۷ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۳۷ – ۳۱]

۲. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر؛ **انجام:** احتجب عنه الاکثر لارخصة فی الکشف عنه صریحاً الا بضرب من الاشارة یفصح عنه قوله علیه السلام ...

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی [ف مخ: ۱۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۰۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۷ – ۱۸۹]

۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۹۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: کوچک بن علی میقانی، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۷۹ق؛ محشی به لفظ «منه رحمه الله»، ذیل ورق آخر ملاقات مؤلف با شیخ احمد احسائی در ۱۲۲۰ق؛ کاغذ: الوان آهار مهره، ۲۱ سطر [ف: ۵ – ۳۷۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۵۷۲

خط: مختلف، کا: محمد زمان، تا: ۱۲۹۳ق [الفبائی: ۱۳۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق و شکسته خوش، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۴؛ مجدول، با کمند مشکی، محشی از مؤلف، دارای سرلوح؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره حنایی، جلد: ساغری مشکی عطف تیماج خرمایی، ۱۸۴گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱۱ – ۵۷۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۷۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۵۷۶۴ [رایانه]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۲/۷

آغاز: فسبحانك اللهم لك الحمد کما کرمت و اکرمت ... اما بعد فیقول ... علی النوری ... آتیکم بشهاب قبس لعلکم تصطلون و لنا تینکم بسراج منیر فی الکشف عن الوحدانیة الکبری و یلحقها تبصرة بعد تبصرة؛ **انجام:** یفصح عنه قوله تعالی فالظاهر هو الله تبارك و تعالی.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۸۴گ (۵۴۰–۶۲۳)، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۱۱ – ۲۰۳۹]

● **تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

شفتی بیدآبادی، محمد باقر بن محمد نقی، ۱۱۷۵؟ – ۱۲۶۰ قمری

šaftī bīd-ābādī, mohammad bāqer ebn-e mohammad naqī (1762 - 1844)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۱۸/۵

بی‌کا، تا: محرم ۱۰۲۸ق؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۷]

● **تفسیر سوره توحید** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye towhīd

حسینی خفری، محمود، ق۱۳ قمری

hoseynī-ye xafrī, mahmūd (- 19c)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۶ ربیع الاول ۱۲۹۴ق؛ محل تألیف: کربلا

آقای محمد علی اصفهانی، از مؤلف کتاب درخواست می‌نماید که در خصوص معنی باطنی سوره «قل هو الله احد» تفسیری بنویسد و مؤلف در پاسخ این درخواست کتاب حاضر را می‌نگارد. این کتاب به روش شیخی‌ها و با الهام از گفته‌های شیخ احمد احسائی تفسیر می‌کند؛ شامل دو «مطلب»: ۱. معنی تفسیر باطن و شرح حقیقت آن؛ ۲. در آنچه متعلق بتمام سوره مبارکه است.

آغاز: بسمله ثنای بی منتها یگانه خدائی را سزاست که به احدیت متفرد گشته و لوای صمدیت درمملکت هستی افراشته از آلایش جمیع ماسوا رسته و رشته پیوند هرچه جز اوست از خود گسسته ... و بعد چنین گوید ... جناب آقای محمد علی اصفهانی ... به واسطه حست ظنی که به این ذره بی مقدار داشته و دارند سؤالی بسیار از حقیر نمودند ...

انجام: و مهما امکن در صدد اطفاء نور ایشان هستند و غافل گشته اند از قول خدا که یریدون لیطفئوا نورالله ... و لعنة الله علی اعدائهم و منکری فضائلهم اجمعین.

چاپ: با تصحیح محمد حسین درایتی، آفاق نور، شماره ۲، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، پائیز و زمستان ۱۳۸۴ش

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۸۷/۱-۱۸/۱۰۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: پارچه قرمز گل و بو ته دار، ۹۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۹۸۸]

● **تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

کوکدی گلپایگانی، محمد رضا بن علی، ق۱۳ قمری

kūkadī golpāygānī, mohammad rezā ebn-e ‘alī (- 19c)

فایده ای ست در تفسیر سوره توحید.

[دنا ۱۴۳/۳]

تهران؛ موزه آستان حضرت عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۸/۹

آغاز: بسمله. و بعد فانی قد أشرت الی ما ورد علی خاطری الفاتر مما یدل علیه سورة الاخلاص مستعیناً برب العالمین ... قل ذکراً و ثناء و ارشاداً و تعلیماً هو الله أحد لفظ هو؛ **انجام:** الله الصمد ثم ... نفی ان یکون والد الذی نقل عز اسمه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۲۷۴ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۳۴ر حاشیه)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۶×۲۱سم [حوزه و موزه عبدالعظیم: ف: – ۹۹]

● **تفسیر سورة التوحید** = **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd = tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ

مینای کوه کیلویه ای

mīnā-ye kūh kīlūye

[دنا ۱۴۳/۳]

ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۲۲۱/۱۳

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۶ص، ابعاد متن: ۱۷×۲۱ [نشریه: ۶ – ۶۳۰]

● **تفسیر سوره توحید** / تفسیر / عربی و فارسی

tafsīr-e sūre-ye towhīd

حسامی، زیب العلما بن حسام، ق۱۴ قمری

hesāmī, zīb-ol-ʻolamā ebn-e hesām (- 20c)

تفسیر مفصلی است بر سوره توحید. این تفسیر به صورت وعظ و خطابه برگزار شده و مؤلف در جای جای کتاب، اشعار خود را می‌آورد. همچنین بعد از تفسیر اشعاری در دوازده بند در مدح و مراثی ائمه اطهار علیه السلام آورده است و در پایان شرح حال خود را آورده و نام اساتیدش را بدین ترتیب ذکر می‌کند: سید محمد شفیع، حاج سید اسدالله، آقا سید جعفر، ملاحسین بن کاظم و سپس صورت اجازه نامه‌های اساتیدش را آورده است. این اجازه ها در سال‌های ۱۲۶۵ و ۱۲۷۰ صادر شده‌اند. مؤلف همچنین از کتاب‌های خود «الناصریه» و «مشارق» نام برده است.

[دنا ۱۴۳/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۷

آغاز: الحمدلله و الحمد حقه کما یستحقه حمداً کثیراً دائماً ابداً و الصلوة و السلام عل حبیبه و رسوله و خلیفته عبده الاکرم و سیدنا الاعظم اشرف المخلوقات؛ **انجام:** عن اللوح عن القلم قال الله تبارک و تعالی ولایة علی بن ابیطالب حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی تمت الکتاب بعون الملک الوهاب.

خط:نسخ تحریری،کاتب=مؤلف،تا:شنبه۲۲ ذیقعده ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۸۹گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۲سم [ف: ۳۵ – ۷۸]

● **تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

یزدی، محمد بن محمد نصیر

yazdī, mohammad ebn-e mohammad nasīr

تفسیر مختصر روایی است که از روایات ائمه طاهرین علیهم السلام استفاده کرده است.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۲۳۹/۷

آغاز: سبحان من خلق کل شیء زوجین اثنین تقریرا لوحدته وجعل للانسان عینین وشفتین تسبیباً له الی معرفته ودعی العباد الی عبادته؛ **انجام:** لاحظت ما رعف به القلم وجف علیه الرحم لم ینکب دقیقة عن نهل الطریقة فرایتها حقیقا بأن یسمی عین الحقیقة

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی و قهوه‌ای، ۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف مخ: ۱ – ۴۷۰]

● **تفسیر سورة التوحید** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd

سمرقندی، عزالدین ، – قرن ۷ قمری

samarqandī, ʻezz-od-dn (-13c)

اهدا به: شمس الدوله و الدین عمدة السلاطین

تاریخ تألیف: نیمه شعبان ۶۷۵ق

تفسیر عرفانی است و جنبه ادبی آن ضعیف و بحثی درباره الفاظ آیه ندارد. نگارش عزالدین سمرقندی و تاریخ نگارش در آخر رساله نیمه شعبان ۶۷۵ تعیین شده است. عبارت «تهیاء الفراغ» در پایان خاتمه ممکن است از نویسنده باشد که نسخه این کتابخانه از روی نسخه او نوشته شده و بنابراین نگارنده به‌کلی مجهول می‌نماید.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۱

آغاز: بسمله. الترفوف فی جو عرفان حضرة واجب الوجود و التدندن حول قباب مجد فیاض الوجود؛ **انجام:** و ارزقهم سعادة الدارین و کرامة المنزلین بحق رسول الثقلین و نبی الخافقین. تهیاء الفراغ للداعی المخلص المتخالص لله تعالی عزالدین السمرقندی من تنمیقه ...

خط: شکسته، کا: علی بن مسافر قاضی، تا: ۹۳۹ق، جا: تبریز؛ مصحح، مجدول مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ – ۵۱]

● **تفسیر سورة التوحید** = **تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd = tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۹۵/۳

آغاز: بسمله، فاعلم ان الحکمة تعبیر معرفة فی اجل المعلومات باجل المعلوم ... لهذا الاختصاص سورة الاخلاص؛ **انجام:** و الا لکان العلم و الادراک محیطاً به.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۶ق، کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه، ۹ص (۳۹۰-۳۹۸)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲/۷×۱۸/۷سم [ف: ۵ - ۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۶۹/۱۲

خط: نسخ، کا: نجفعلی انجدانی، تا: قرن ۱۳ [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۱۴۷۷

آغاز: الحمد لله ... اما بعد فهذا تفسیر سورة التوحید و حل الشبهة فیه

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: خشتی [اهدائی ف: - ۳۴۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۸۶

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۴ق [الفبائی: ۱۳۵]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۲۰

خط: نسخ، کا: محمد در جزینی، تا: ۱۳۱۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۳۹۰-۳۹۱)، ۲۲ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۳۲]

۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۷۰/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رقعی [ف: ۳۱۹]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۴۴۸۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی تا [الفبائی: ۱۳۵]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۹۴/۲

آغاز: قل هو الله احد هو المطلق هو الذی

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛اندازه:۱۱×۱۷سم[نشریه: ۱۳ - ۳۹۶]

● **تفسیر سورة التوحید = تفسیر سورة الاخلاص** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd = tafsīr-u sūrat-il ixlāṣ

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۹

آغاز: بسمله. بنام خداوند فراخ بخشایش مهربان بنام او که بر دور از ستاره نقش کرد و از کرد بر روی آب فرش کرد؛ **انجام:** دست یکبار کی بکلیت نزایم بیخود و آدم و حوا در شرکیت. تمت الرساله و الحمدلله رب العالمین

تفسیر عرفانی است از سوره ی اخلاص با نثری مسجع که مؤلف آن ناشناس است ولی با توجه به اینکه کل مجموعه متعلق به خواجه عبدالله انصاری است احتمال دارد که این رساله نیز متعلق به او باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح و کتیبه مذهب، مجدول، مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا روکش پارچه ساتن (اطلس) لاجوردی، ۵گ (۲پ-۶)، ۱۲ سطر (۵/۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [رایانه]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۶

مشتمل بر چند بحث؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● **تفسیر سورة التوحید (ترجمه)** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-it tawḥīd (t.)

رودباری، فخرالدین بن احمد، ق۱۳ قمری

rūdbārī, faxr-od-dīn ebn-e ahmad (- 19c)

وابسته به: تفسیر سورة الاخلاص = تفسیر سورة التوحید؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰-۴۲۸)

آغاز: قل هو الله باید دانست هو مطلق آن است که هویتش

انجام: مدام در حشمت و عظمت باشند

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۳۱۲-۳۲۲)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۵۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق، (شماره ۹۰۰۷)؛ کاغذ: الوان، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۹۱]

۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۱۲ ـ د

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۴۶پ-۴۸ر) [ف: ۱ - ۱۳۲]

← تفسیر سورة التوحید و آیة النور ← اجوبة مسائل السید محمد البکا

● **تفسیر سورة التوحید و المعوذتین** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūra-tu tawḥīd w mu‘avwaḏatayn

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

در فهرست نسخه‌های مصنفات ابن سینا، تفسیر چند سوره و چند آیه قرآن به ابوعلی نسبت داده شده است، من جمله تفسیر سوره اخلاص و تفسیر المعوذتین. در بعضی از فهرست‌ها این سه تفسیر به صورت جداگانه معرفی شده‌اند.

چاپ: علاوه بر چاپ دهلی و تهران در هامش شرح الهدایة الاثیریه (ص ۳۱۲-۳۲۰) و جامع البدایع (ص۲۴-۳۲) نیز چاپ شده است.

[دنا ۳/۱۳۸]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۷

آغاز: بسمله. قوله تعالی. قل هو الله احد. الهو المطلق هو الذی لایکون هویته؛ **انجام:** و هما الحواس الظاهره و الباطنه فهذا هو الذی لا یبلغ العقل الیه فی هاتین السورتین و الله اعلم باسرار کلامه ... و السلام علی من لا نبی بعده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج ضربی مشکی، ۱۹ص (۳۰-۴۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۳۷۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۰۱/۳

آغاز: تفسیر قل هو الله و معوذتین للشیخ ابو علی سینا، بسمله. قوله جل جلاله قل هو الله؛ **انجام:** و هذا هو الذی یبلغ العقل الیه فی هاتین السورتین ... الوهاب

در این رساله سوره توحید (قل هو الله) و سوره‌های قل اعوذ برب الفلق و قل اعوذ برب الناس مورد تفسیر قرار گرفته است؛ خط: نستعلیق، کا: تقی الدین محمد گیلانی، تا: ۱۰۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴گ (۵۹ر - ۶۲پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲]

۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۸۴۷/۳

خط: نسخ، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۱ - ۱۰۹۲ق؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ (۴۹ر - ۵۷ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [میراث اسلامی: دفتر نهم - ۹۷]

۴. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۱۳/۱

آغاز: هو کون تلک الهویة الها فان الاله هو الذی ینسب الیه؛ **انجام:** هذا هو الذی یبلغ العقل الیه و الله اعلم با سراره جعلنا الله من اهل ذلک انه الجواد الوهاب

تفسیر قسمتی از سوره توحید و تفسیر سوره‌های ناس و فلق است؛ خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی: آغاز؛ ۱۰گ، ۱۸ سطر [ف: ۱-۱۸۶]

● تفسیر سورة التین / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-it tīn

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۱۸-ف

نسخه اصل: بغدادلی وهبی ش ۲۰۲۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۹۹ر-۱۰۰پ) [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۸]

← تفسیر سورة الجحد < تفسیر سورة الکافرون

● تفسیر سورة الجحد / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il jaḥd

استرآبادی، جمال الدین محمد

estarābādī, jamāl-od-dīn mohammad

تفسیری است مختصر از جمال الدین محمد استر آبادی و در الذریعه این تفسیر یاد نشده است. در کشف الحجب شرح تهذیب اصول علامه از جمال الدین محمد استر آبادی نقل شد و آقای ابن یوسف احتمال داده‌اند این نام محرف جمال الدین بن عبدالله بن محمد گرگانی است. جلال الدین محمد استرآبادی صدری نیز از علمای معاصر شاه طهماسب و صاحب حاشیه بر حاشیه قدیم دوانی است. از آنجا که نویسنده این دفتر چنان‌که پیداست مردی بی سواد بوده و با کمال تأسف اغلاط فراوان در رساله‌های ارزنده موجود در دفتر حاضر به‌جا گذارده، بر ضبط او در مورد نام نویسنده این تفسیر نیز اعتمادی نتوان کرد.

[دنا ۱۴۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۱۹

آغاز: بسمله، قل یا ایها الکافرون ... ای لا اعبد ابدا مایعبده الکفار لاتعبدون ابدا مااعبده. ان قلت هذا یعلم مما سبق قلت لا یلزم من عدم عبادة النبی ما یعبده الکفار فی وقت من الاوقات الابد؛ **انجام:** فامثال ذلک مما یتغیر عادة بحست الزمان کذا وجدت بخط السید الاجل الامجد جمال الدین محمد الاستر آبادی قدس الله سره

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۱۴۴-۱۴۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ - ۳۴۴]

● تفسیر سورة الجحد = تفسیر سورة کافرون / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il jaḥd = tafsīr-u sūrat-i kāfirūn

تفسیری تحقیقی کوتاهی است بر سوره مبارکه «قل یا ایها الکافرون» که آغاز آن افتاده است و گمان می‌رود از ملاجلال دوانی (-۹۰۷ ق). باشد. مطالب تحت عنوان «اقول» توضیح داده شده است.

[دنا ۱۴۴/۳]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۷۹/۳

آغاز: والآن حان ان نشرع فی تفسیر السورة بتوفیق الله تعالی فنقول ذکرالمفسرون ... قالوا یا محمد هلم فلتتبع دیننا و نتبع دینک، نعبد الهناسنة و نعبد الهک سنة فقال معاذالله ... و المعنی لااعبد فی المستقبل ماتعبدون فی الحال او فی الاستقبال ایضا بناء علی ما ذکره صاحب الکشاف وغیره ان الخطاب؛ **انجام:** و لان المراد فی الاول نفی العبادة فی الحال و فی الثانی النفی فی الاستقبال علی مامر تفصیله والحمدلله رب العالمین. تمت.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور لاجوردی، ۴گ (۸۱-۸۴)، ۱۴ سطر (۸/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۹۳]

← تفسیر سوره جمعه < آثار الاصفی

● تفسیر سورة الجمعة / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il jum‘a

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری

‘abd-or-razzāq-e kāšī, ‘abd-or-razzāq ebn-e ahmad (- 1336)

شاید از عبدالرزاق کاشانی باشد. بخشی است از تأویلات او درباره وجه تسمیه این روز به جمعه و اهمیت آن.
[دنا ۱۴۴/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۱۵

آغاز: هذه کلمات منقولة عن تأویلات الشیخ القاشانی فی سورة الجمعة فکتابته عتیق. بسمله. اذ نودی للصلاة یوم الجمعة ان کل وضع لایطلع عقول البشریة علی سببه فهو من ظهور وراء العقول المشوب بالوهم؛ **انجام:** الباقیة عند الله فانها خیر من الامور الفانیة التی عندکم و فوضوا امر لرزق بالتوکل فان الله خیر الرازقین (نقل من تأویلات الشیخ القاشانی رحمه الله سورة الجمعة)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۳ص (۱۴۹-۴۵۱)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۶۶]

● **تفسیر سورة الجمعة = المطالع و الاشراقات** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il jum‘a = al-maṭāli‘ wa-l išrāqāt

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تفسیر فلسفی است از سوره جمعه است در دوازده «مطلع» و هر مطلعی دارای چند «اشراق» می‌باشد. در مقدمه آورده است که چون این سوره مبارکه مشتمل بر امهات ربوبیات است: از معرفت مبدأ و معاد و بعث و انزال کتاب و ماهیت کتاب و رسول و هدایت عقول بر آن شدم که به قدر توان ربوبیات مستفاد از این سوره را بیان دارم. فهرست عناوین چنین است: مطلع ۱. فی قوله سبحانه یسبح لله ما فی السموات ... فیه اشراقات؛ ۲. فی قوله هو الذی بعث ... و فیه اشراقات شمسیة و انوار قمریة؛ ۳. فی قوله سبحانه و آخرین منهم ... و فیه ظلال فرشیة و اشراقات عرشیة؛ ۴. فی قوله ذلک فضل الله. ظل قمری، نور عرشی؛ ۵. فی قوله تعالی مثل الذین حملوا التوریة ... و فیه اشراقات؛ ۶. فی قوله تعالی قل یا ایها الذین هادوا ... و فیه اشراقات؛ ۷. فی قوله تعالی قل ان الموت ... و فیه اشراقات؛ ۸. فی قوله سبحانه یا ایها الذین آمنوا ... و فیه اشراقات؛ ۹. فی قوله سبحانه فاذا قضیت الصلوة ... و فیه اشراقات؛ ۱۰. فی قوله سبحانه و اذکروا الله کثیرا ... و فیه اشراقات؛ ۱۱. فی قوله سبحانه و اذا راوا تجارة او لهوا ... و فیه اشراقات؛ ۱۲. فی قوله سبحانه قل ما عندالله خیر ... و فیه اشراقات.

آغاز: الحمد لواهب النفس و العلم و العقل و الصلاة علی النبی و الولی و الاهل فیقول الملتجی الی باب ربه الکریم محمد المشتهر بصدرالدین بن ابراهیم الشیرازی اعلم ایها السالک من عالم البشریة الی عالم الربوبیة ان الموجود اما وجوده بذاته یقوم بنفسه و اما موجود بغیره قایم بما عداه

انجام: فاذا احسنت ان تقول بسم الله تحققت الاشیاء بقولک بسم الله کما یتحقق بقوله کن

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی (اسرارالآیات و انوار البینات:صص ۵۶۰-۵۸۹)

[مشار عربی: ۲۰۲؛ الذریعة ۳۳۷/۴؛ ریحانة الادب ۴۱۷/۳؛ کتابشناسی جامع ملاصدرا ۵۶؛ دنا ۱۴۴/۳ (۳۱ نسخه)؛ مکتبة امیر المومنین ۲۴۱/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۱۶/۳

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۰۳۰ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۶۰گ (۵۷پ-۱۱۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۰ - ۹۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۷۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ بخشی دیگر از این تفسیر که آن نیز نسخه اصل می‌باشد در این کتابخانه بزرگ موجود می‌باشد؛ قطع: رقعی کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: رفیع الدین محمد معصوم، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۵ص (۱-۱۰۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۸]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن محمد امین شیرازی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۵۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۹/۲۰

خط: نستعلیق، کا: عین علی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲ص (۵۳۶-۶۰۷)، ۲۵ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰۳]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله محمد مدعو به هادی، تا: قرن ۱۱؛ از روی نسخه مؤلف؛ مصحح؛ یادداشتی به نقل از ملاصدرا؛ مهر: کاتب «محمد هادی» (بیضوی)، «شرف یافت نامم ز نام محمد» (مربع)؛ ۷۱گ (۲پ-۷۲ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۳ - ۱۴۶۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۷/۷

آغاز: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: زرد آهار شده، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۲۲۶)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف:۹-۵۹۳]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۳۳/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق، جا: قمصر کاشان، به دستور مولی محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی؛ مصحح؛ مهر: علم الهدی «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی ۱۰۷۲» (بیضی)، نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی «انه من سلیمان» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی، ۵۴گ (۴۷-۱۰۰)، ۱۹سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۳۳۹]
۹. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۱/۴
خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: جعفر بن محمد باقر حسینی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی به خط ملاعلی نوری؛ اندازه: ۱۷×۲۴سم [مجله ادبیات اصفهان: - ۱۳۲]
۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۸۵۱/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت و آلاء ربنا عمت.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شب ۲۵ محرم ۱۱۲۶ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۶۷۵]
۱۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵
کا:محمد بن حاج عبدالخالق،تا:قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد:میشن قهوه‌ای، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۸سم [ف: ۱ - ۱۰۹]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۲/۱۰
آغاز: قال فی تفسیر سورة الجمعه الحق ماله وجود کل شی و یفتقر الیه کل شی؛ **انجام:** فکانه اراد به تفسیره باللازم الاعم او المساوی.
این نسخه تفسیر آیاتی چند است از سوره مزبور بدون رعایت ترتیب اصل کتاب؛ خط: نسخ تحریری، کا: جعفر میربابای تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی رنگ آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۰ص (۱۰۵-۱۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۵۱۴]
۱۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۹۶
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۲۴۹]
۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۳/۱
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره فرنگی سبز، جلد: میشن سیاه، اندازه: ۱۵/۱×۲۲/۶سم [ف: ۷- ۴۵۳]
۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۱/۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** و منقولة عن المعانی اللغویة فی الجملة و هذا القدر لایثمر ثمره فتدبر، هذا آخر الکلام فی هذا المقام و الحمدلله الموصل الی المرام.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مشمعی قهوه‌ای، ۳۵گ (۱۲۹-۱۶۳)، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۶۳۶]
۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۲
آغاز: بسمله، اعلم ان الموجود اما موجود بذاته قیوم بنفسه و اما موجود بغیره قائم بماعداه فالاول هو الله تعالی و له الاسماء الحسنی؛ **انجام:** فقد جاء هم بشیر و نذیر و لیهلك من هلك عن بینه و یحیی من حی عن بینه من افادات صدر المحققین و العرفاء ره فی تفسیر سورة الجمعه اللهم اهدنی الی صراط السوی.
بخشی از آن؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق؛ کاغذ: اصفهانی نازك، جلد: پارچه‌ای چیت گلدار زمینه گلی، ۱ص (۱۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۵۷۳]
۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۱۱
آغاز: الاشراق العاشر فی سر الاسبوع و لمیة وضع ایامها اعلم ان کل وضع من الاوضاع اذا لم یطلع علی سره العقول البشریه فلابد فی ادراك؛ **انجام:** ای سر ذلك و حقیقته.
بخشی از آن؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: نیم آورد اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی نازك، جلد: پارچه‌ای چیت گلدار زمینه گلی، ۲ص (۲۷۵-۲۷۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۵۷۷]
۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشگی، ۳۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۲۴]
۱۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳ ـ ج
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۴۹گ (۲پ-۵۰ر)، ۲۲ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۱]
۲۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق، جلد: مقوایی، تیماج زرد، ۲۲ص (۶۱-۸۲)، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف:۱۰-۱۴۹]
۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱/۵-طباطبائی
خط: نستعلیق روشن، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۳ص (۳۰۳-۳۵۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۷]
۲۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۱۰/۵-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد باقر تنکابنی، تا: ۱۲۵۰ق؛ در مجموعه تفسیرهایی از او؛ ۹۷ص (۵۶۱-۶۵۷) [عکسی ف: ۱ - ۷۷]
۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۳
بی‌کا، تا: شعبان۱۲۵۳ق، جا: اصفهان، مدرسه مبارکیه؛ بخشی از مجموعه شماره فوق به خط حسین بن حاج ملاخواجه محمد جنابدی خراسانی و بقیه بخط محمد حسین بن محمد الموسوی خراسانی؛ واقف: حسن فرید محسنی؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۵۸۰]

۲۴. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴/۳**
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد صادق بن محمد جعفر خراسانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، گل و بوته الوان، ۱۱۱ص (۳۰۰-۴۱۰)، ۸ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۲۳۷]
۲۵. **تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۶/۵**
آغاز: برابر؛ **انجام:** من عرف الله کل لسانه و دهش عقله و دام تحیره.
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن سید قاسم اصفهانی، تا: ۲۸ شعبان ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۵ص (۵۳۰-۵۳۴)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۵۰]
۲۶. **تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۶**
خط: نسخ، کا: محمد نجف آبادی، تا: جمادی الثانی ۱۲۷۳ق، جا: طوس [ف: ۳ - ۷۹]
۲۷. **تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۲/۱ - د**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر کاشانی، تا: جمعه ۲۴ شعبان ۱۲۹۸ق،جا:کاشان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۷۶گ (۲پ-۷۷ر)، ۱۳ سطر (۱۲/۵×۷/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲۹۴]
۲۸. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۱۴**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۴ رجب ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۶ص (۳۴۴-۴۴۹)، ۱۹ سطر (۱۴×۷)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۶۵]
۲۹. **همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۷**
خط:نسخ،کا:علی نقی بن حاج محمد جعفر مجذوب، بی‌تا؛ مقابله شده، محشی از کاتب، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۷]
۳۰. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۳۰/۲-ف**
نسخه اصل: بی رقم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۲ص (۱۲۰-۲۶۱) [فیلمها ف: ۳ - ۱۹]
۳۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۹۷/۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** ظل قمری فی الکشاف ذلک الفضل الذی أعطاه محمداً و هو و ان یکن نبیاً من أبناء عصره و نبی ابناء العصور قطعه ای از اول رساله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف پارچه سبز، ۶گ (۱۰۰پ-۱۰۵ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۰۶]
۳۲. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۰۳۰/۴**
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۶۱پ-۱۶۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۸۹]
۳۳. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰/۲ خوئی**
آغاز: برابر؛ **انجام:** من آیات التوراة و لیشماعیل شمقینحا هنه براحتی اوتو او هقریتی.
بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴۲ص (۱۲۰-۲۶۱) [ف: ۷ - ۴۸]

● **تفسیر سورة الجمعة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il jum‘a
شیرازی، محمد حسین بن علی، ق۱۳ قمری
šīrāzī, mohammad hoseyn ebn-e ‘alī (- 19c)
تاریخ تألیف: ۱۵ جمادی الاول ۱۲۳۰ق
تفسیر حکمی و عرفانی بسیار مفصل و تحقیقی است که بعضاً با استناد به آیات و روایات به تاویل و تفسیر سوره جمعه پرداخته است. وی در این تفسیر از تحقیقات و تدقیقات دو استاد خود «مولی علی بن جمشید نوری» (-۱۲۴۶ق.) و استاد کبیر جلیل «اسماعیل» بهره برده و در حیات دو استادش (با توجه به جملات دعایی) تألیف آن را به پایان رسانیده است.
آغاز: «بسمله. حمدله مالک یوم الدین خالق السماوات و ... اما بعد فیقول افقر الناس و احوجهم الی عفو رب العباد محمد حسین بن علی الشیرازی
[دنا ۱۴۵/۳ (۱ نسخه)]

۱. **مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۰۵**
آغاز: برابر؛ **انجام:** والصلاة علی خیر خلقه محمد وآله بعدد الدهور و الازمان. و قد وقع الفراغ من تصنیفها
خط:نسخ،کاتب = مؤلف، تا: ۵ جمادی الاول ۱۲۳۰ق؛ جلد: چرم قرمز، ۱۱۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [مؤید: ۲-۱۱۳]
۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۳۷۱**
آغاز: برابر؛ **انجام:** فیه ملک مقرب و لا نبی مرسل و لا یبعد ان یکون المراد بهذا الوقت هو هذه المرتبة فتأمل ... بحق طه و یس.
احتمالاً همان نسخه بالا؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «الله اکبر ۱۲۴۰» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [اهدائی رهبر: اعلوم قرآن - ۱۱۹]

● **تفسیر سورة الجمعة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il jum‘a
کرمانی، زین العابدین بن محمد کریم، ۱۲۷۶ - ۱۳۶۰ قمری
kermānī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e mohammad karīm (1860 - 1941)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۰ ربیع الثانی ۱۳۲۳ق
تفسیری است از سوره جمعه که نخست آیه آورده شده، سپس قرائت و لغت آن، آنگاه بعد ظاهر و بعد باطن تفسیر و تأویل شده است. با عناوین: القرائة، اللغة، المعنی الظاهر، التأویل، الباطن. در دیباچه می‌گوید: این تفسیر را به روش کار پدرم در تفسیر سوره حجرات ساختم.
[دنا ۱۴۵/۳]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷/۱

آغاز: بسمله. حمدله، صلات. اما بعد، فیقول العبد المسکین المستکین ابن محمد کریم زین العابدین ... لما وجدت الرسالة الشریفة المبارکة سیدی و مولای؛ **انجام:** یوم الاربعاء العاشر من ربیع الثانی من سنة الثلاث و العشرین بعد الثلاثمائة و الالف ...
خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۹۰گ (۱پ-۹۰ر) [ف: ۱- ۵۷]

● **تفسیر سورة الجمعة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il jum‘a

زین العابدین خان
zayn-ol-‘ābedīn xān

[دنا ۱۴۵/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۸۶/۱

خط: نسخ، کا: یوسف بن ابراهیم، تا: ۱۳۴۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج نارنجی، ۱۰۴ص (۱-۱۰۴)، ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۳۵]

● **تفسیر سورة الجمعة و المنافقون** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-il jum‘a wa-l munāfiqūn

یزدی، مرتضی قلی
yazdī, morteza qolī

آغاز: بسمله، سپاس و ستایش مرخدای را که امر کرده است ما را بعلم و طاعت و ترغیب نموده است برجمعه و جماعت و نهی کرده است از گمراهی و جهالت.
[دنا ۱۴۵/۳]

۱. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۴

آغاز: برابر **انجام:** امام جعفر صادق می‌فرماید: الموذنون انهم الامناء.
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد سامع ابن محمد نصیر، تا: ذیحجه ۱۱۴۷ق؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۴گ (۳۷-۵۰)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۸]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۰/۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و در یزد اول کسی که بنای نماز جمعه گذارد زین الصلحاء مولانا محمد مقیم بودند و بعد از آنکه آخوند بمکه رفتند. تم، استنساخ شد سنه ۱۳۸۱
خط: نستعلیق، کا: سید نقی مدرس مصدق (من احفاد المؤلف)، تا: ۱۳۸۱ق؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مقوایی با پارچه قهوه‌ای، ۳۶ص (۱۰۱-۱۳۶)، مختلف السطر (۲۰×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۳۰۴]

● **تفسیر سورة الحجر** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ḥijr

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۶۶

آغاز: بسمله، و منه العانه فی التتمیم الحمدالله الذی من؛ **انجام:** قال اقیموا هذا البیت مادامت السموات
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۹ق، [رایانه]

● **تفسیر سورة الحجرات** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ḥujurāt

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری
kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

در مقدمه آمده است که طرز این تفسیر نه بر روش تقلید از مفسرین متقدم است و نه بر اساس تنها ذکر تمام احادیث وارده از خاندان عصمت (ع) بلکه بر مبنای تنبهات و درک شخصی و نمونه کامل در تفسیرنگاری است. روش نوی که در تفسیرنگاری به‌کار برده است چنین است که هر آیه یی را در چهار جهت مورد توجه قرار داده است: القرآئة، الظاهر، التاویل، الباطن. (مهدی ولائی)

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی و لعنة الله علی اهل الردی ... و بعد، یقول العبد الاثیم کریم بن ابراهیم، انی قد علقت علی کتاب الله ...

انجام: متروکا لا یکتب و لا ینتقع منه احد فلنختم هنا قائلا الحمدلله الذی هدانا و ما کنا لنهتدی لولا ان هدانا الله و صلی الله علی محمد و آله الطیبین و لعنة الله علی اعدائهم و منکری فضائلهم اجمعین.

[فهرست کتب مشایخ ج ۲ ص ۲۰۴؛ دنا ۱۴۵/۳ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۱۵۶

خط: نستعلیق، کا: احمد بن ابوالقاسم خلیل مازندرانی، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ربیع الاول ۱۲۸۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۱۵ سطر (۶×۱۳/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۱- ۲۱۱۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۸۹۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۷ ربیع الاول ۱۲۸۶ق؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۲۴گ، ۱۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۵۷۵]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۹۶/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: میرزا ابو القاسم بن حاجی میرزا عنایت طباطبایی نایینی، تا: پنج‌شنبه صفر ۱۲۸۸ق؛ اهدایی: ورثه محمد خان عسکری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج تریاکی، ۹۷ص (۱-۹۷)، ۱۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۷۴۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۵۷۲ ض
بی‌کا، تا: ۱۲۹۵ق [د.ث. مجلس]
۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** بقدر ما یمکن لطلبة العلم الرجوع الیه و مع ذلک ...
خط: نسخ خوش، کا: یوسف بن علی شیرازی، تا: پنج‌شنبه ۲۴ ذیحجه ۱۳۱۱ق؛ افتادگی: انجام؛ مقابله شده، مصحح؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: مقوا روپوش ترمه، ۲۵۲گ، ۱۲ سطر (۱۲/۵×۵/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۵۸]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۳۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** بل ازبد و یصیر ایضا متروکا لا یکتب و لا یراجع و لا ینتفع منه احد فلنختم
خط: نسخ، کا: حاج احمد، تا: ۱۳۲۷ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۸۹۳۴ [رایانه]
۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۷۸۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ جمادی الاول ۱۳۲۸ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۲۴گ (۸پ-۱۳۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۱۵ - ۱۶۸]
۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۸۶۲/۵
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج ماشی، ۷۹ص (۸۹-۱۶۷) [ف: ۵ - ۱۸۲۵]

← تفسیر سوره حدید ⟵ تحفة الشریعة للوصول الی الوسیلة

● **تفسیر سورة الحدید** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ḥadīd
صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری
sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)
تفسیری است عرفانی و حکمی درباره سوره حدید با عناوین: مکاشفة، لمعة الالهیة، فائدة و خاتمة.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی افاض علی قلوب اولیائه لآلی جواهر القرآن ودلایل کنوزه واشرق علی ضمایر احبائه ... اما بعد فیقول الفقر ... محمد المرسوم بصدرالدین القوامی ... ایها الاخوان الباحثین عن دقائق معرفة الله
انجام: سموه علم المذهب لتوصلهم به الی مراجعة الخلایق الیهم و الاستیناس و له الشکر فیما خرجنا الله به عن مضایق ظلمات الابحاث الجدلیة و الکلامیة الی افضیة الأنوار الالهیة القرآنیة و لرسوله الهادی الی طریق التوحید باسرار کلماته و رموز آیاته محمد و آله الصلاة و الدعاء کفا ارشادهم للخلق و افضالهم و جزاء هدایتهم للناس و اکمالهم اولا و آخرا.
چاپ: این تفسیر به سال ۱۳۲۰ هـ در تهران و در شیراز نیز در سال ۱۳۴۴ به چاپ رسیده است؛ طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی، (اسرارالآیات و انوار البینات:صص۵۱۸-۵۶۰)
[الذریعة ۳۳۴/۴؛ ریحانة الأدب ۴۱۹/۳ و ۴۱۷/۳؛ دنا ۱۴۶/۳ (۳۴ نسخه)؛ مکتبة امیر المومنین ۲۴۲/۱]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۴
آغاز و انجام: برابر
کا: ابن حاجی عیسی خان، تا: ۱۰۶۰-۱۰۸۷، جا: رشت؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زنگاری مجدول ضربی اندرون جلد آستری کاغذی، ۱۱۰گ (۱۲۶پ-۲۳۵)، ۱۸و۱۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۵۵]
۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲
آغاز و انجام: برابر
کا: عبدالواحد بن محمد امین شیرازی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۵۰]
۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۸۰/۲
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اندازه: ۱۲×۱۹سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۳]
۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۷/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: حدود سال ۱۱۰۳ق، به دستور علم الهدی؛ مهر: محمد علم الهدی «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی» (بیضی)، جمال الدین اسحاق بن محمد علم الهدی «جمال الدین اسحق» (بیضی)، نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی «انه من سلیمان» (بیضی)، محمد محسن بن محمد علم الهدی «الراجی محمد محسن الفیضی» (بیضی)، «جلال الدین محمد بن علی» (بیضی)؛ دستخط علامه نراقی صاحب مستند احمد بن محمد مهدی نراقی با این عبارات: «بسم الله ... انتقل الی فی بعض شهور سنة ۱۲۱۶ و انا العبد الخاطی احمد بن محمد مهدی النراقی غفرالله لهما» و مهر وی با نشان «عبده احمد بن محمد مهدی» (بیضی)، دستخط محمد بن احمد بن محمد مهدی همراه مهر «عبده الراجی محمد بن احمد» (بیضی)؛ تملک احمد بن جلال الدین بن محمد بن احمد بن محمد مهدی نراقی از نوادگان نراقی، به سال ۱۳۰۳ق یا ۱۳۳۰ق؛ کاغذ: شرقی، ۸۹گ (۱-۸۹)، ۱۹سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۳۲۵]
۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: رضا، تا: در محرم ۱۱۳۹ق؛ مقابله شده؛ اهدایی: محمد جواد میرزائی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ، ۲۱ سطر (۵/۵×۱۳)، اندازه: ۹/۵×۱۷سم [ف: ۵ - ۱۵۹۳]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** علیهم اجزل تسلیمات المصلین

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد حسین، تا: ۲۶ ذیقعده ۱۱۵۸ق؛ واقف: نائینی؛ ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۲۱]

۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۴۸/۱

آغاز: و الصور لان وجوداتها ليست الا نعوتا و اوصافا لغيرها لالذاتها بخلاف الاعيان الجوهرية لان ماهياتها ليست نعوتا لغيرها و التحقيق؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۸۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۹]

۸. اصفهان؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴/۳

خط: نسخ، کا: محمد صفی، تا: چهارشنبه شوال ۱۱۹۰ق؛ کاغذ: سپاهانی آبی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۶]

۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی [ف: ۳ - ۷۹]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۳گ (۶پ-۱۲۸ر)، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۹ - ۱۳۴۰]

۱۱. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** وما امرنا الا واحدة كلمح البصر تنبيهاً على عدم تجددها و تغيرها وارتفاعها عن عالم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح و حاشیه ساز، مجدول [نشریه: ۲ - ۱۴۵]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۶۴-۶/۱۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** لايكلف الله نفساً الا وسعها اشارة الى النفوس الساذجة ... و صاحب القيل الاقوم محمد و اهل بيته المقدسين عليهم اجزل تسليمات المصلين وكتب هذه السطور مؤلفها ... مسلماً مستغفراً. تمت

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ دارای علامت بلاغ، مصحح، محشی با نشان «منه» و «ص»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۸۳]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: کاغذ فرنگی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۱۳۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن علی رشتی، تا: شوال ۱۲۱۸ق، جا: اصفهان مدرسه نم آورد؛ محشی با نشان «منه»، مصحح، با نشان «بلغ» و «بلغ مقابلة» مقابله شده؛ مهر: «علی بن منصور حسینی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی، ۷۴گ (۱پ-۷۴پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۳۵ - ۶۳۷]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۶۳/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبد الصمد مازندرانی، تا: شوال ۱۲۲۲ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی رنگی، ۹۴گ (۱پ-۹۴ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۶/۵×۱۲سم [ف: ۳۵ - ۲۲۱]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۲۹ق؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۲۶]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق، جلد: مقوایی، تیماج زرد، ۳۵ص (۹-۴۳)، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰- ۱۴۹]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱/۳-طباطبائی

خط: نستعلیق روشن، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۵ص (۸۲-۱۵۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۷]

۱۹. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۱۰/۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد باقر تنکابنی، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۱۳۶ص (۱۵۹-۲۹۴) [عکسی ف: ۱ - ۷۸]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۵۳ق، جا: اصفهان، مدرسه مبارکیه؛ بخشی از مجموعه شماره فوق به خط حسین بن حاج ملاخواجه محمد جنابدی خراسانی و بقیه بخط محمد حسین بن محمد موسوی خراسانی؛ واقف: حسن فرید محسنی؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۵۸۰]

۲۱. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲۶ ربیع الثانی ۱۲۵۴ق؛ ۱۱۱گ، ۱۷ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۲۱]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: روغنی مرغش، ۶۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۱۲۷]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۵۱۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۶۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲/۳۳ - ۱۶۱]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۱۵]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۹۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: میرزا حسین بن احمد کرجی، تا: سه‌شنبه ۲ محرم ۱۲۷۶ق، برای میرزا مهدی رشتی؛ جلد: تیماج سرخ، ۶۲گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۰۲]

۲۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۳۰/۱-ف

خط: نسخ، کا: اسماعیل سمنانی، تا: ۱۲۷۸ق؛ ۱۱۸ص (۲-۱۱۹) [فیلمها ف: ۳ - ۱۹]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۴۶۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: ابوالحسن بن حسین بن تقی رودباری جیلانی، تا: ۱۷ رجب ۱۲۸۱ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۲۰]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۵۲

همان نسخه بالا [مؤید: ۲ - ۱۵۶]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۲۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سلمان بن محسن حسینی، تا: چهارشنبه هفته سوم رجب ۱۲۹۷ق؛ مقابله شده در رجب ۱۲۹۸؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سبز، ۲۸گ (۱۹۳ر-۲۲۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۶سم [ف: ۸ - ۳۵۵]

۲۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۱

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سبز، ۱۰۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۶سم [ف: ۱- ۱۰۹]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۲۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و المراد من رزق الله لمن یکون عنده رزق المعارف و العلوم التی بها.

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد هادی سبزواری، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۱ص (۸۴ - ۱۲۴)، ۱۸سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۴۱ - ۳۲]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۹۳/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لرسوله الهادی الی طریق التوحید بأسرار کلماته و رموز آیاته محمد و آله الصلاة و الدعاء

خط: نسخ، کا: عبدالحمید، تا: ۱۳۰۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۵گ (۴۳ر-۱۲۷ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۵- ۲۵۶]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۳ص (۱۸۱-۳۴۳)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۶۵]

۳۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۲۱/۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ (۳۶-۵۶ر)، ۴۶ سطر (۱۶/۵×۲۵/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ - ۹۵]

۳۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰/۱ خوئی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۸ص (۲-۱۱۹) [ف: ۷ - ۴۹]

۳۵. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۱/۳

خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: جعفر بن محمد باقر حسینی، بی‌تا؛ مصحح، محشی به خط ملاعلی نوری، اندازه: ۱۷×۲۴سم [مجله ادبیات اصفهان: ش ۱۶ و ۱۷- ۱۳۲]

۳۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۲-۹/۲۰۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** وما امرنا الا واحدة کلمح البصر تنبیهاً علی عدم تجددها و تغیرها وارتفاعها عن عالم

انجام نانوشته؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲ - ۹۸۳]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۳۸۵/۱-۱۳/۶۵

آغاز: برابر **انجام:** فلیس کل رذیلة توجب الحرمان عن الغفران بل الرذائل التی رانت علی القلوب وصیرها فاسدة

بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۸۳]

۳۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۲۲/۲

بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۷گ (۱۰۴ر-۱۵۰پ) [ف: ۳ - ۴۶۸]

← تفسیر سورة الحمد > تفسیر الآیات المتشابهة من القرآن

← تفسیر سورة الحمد > فواتح الحق و الصواب فی شرح فاتحة الکتاب

← تفسیر سورة الحمد > تفسیر سورة الفاتحة علی منهاج اولی الالباب و کشف الستر و الحجاب عن الوجه الذی یتوجه الیه الخطاب

← تفسیر سورة الحمد > تفسیر سورة الفاتحة

← تفسیر سوره حمد > تفسیر سورة الاستعاذة و سورة الحمد

← تفسیر سوره حمد > العروة الوثقی

← تفسیر سوره حمد > ام الوسائل فی ام المسائل

← تفسیر سوره حمد > تفسیر فاتحة الکتاب

● تفسیر سورة الحمد / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ḥamd

فخر رازی، محمد بن عمر، ۵۴۴؟ - ۶۰۶ قمری

faxr-e rāzī, mohammad ebn-e ʻomar (1150 - 1210)

تمامی این تفسیر چنین است: «الحمد لله الذی قدرنا فی سوابق علمه بالفضل و الاحسان رب العالمین ربنا فی دارالدنیا بنعیم الالوان الرحمن الرحیم علینا فی السکرات بالبشارة و الامان الرحیم علینا فی القبور بین الحیات الدیدان مالک یوم الدین یحکم فیه بالعدل و الاحسان ایاک نعبد عبادة العبود فی کل حین و اوان و ایاک نستعین علی جمیع الاعداء من انفس والشیطان اهدانا الصراط المستقیم للاستعانة علی الایمان صراط الذین انعمت علیه علی

طریق الجنان غیر المغضوب علیه م لا الضالین من البدع و العصیان»
[دنا ۱۴۷/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۱۰/۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۱ص (۹پ)، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۳۷ - ۱۳۲]

● **تفسیر سوره حمد** / بهائیت / فارسی
tafsīr-e sūre-ye hamd
باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری
bāb, ‘alī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)
از این تفسیر نسخه دیگری دیده نشد. در عوض تفسیر سوره فاتحه‌ای از علی محمد باب به عربی باقیمانده است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۶/۱۴
آغاز: سئل عن تفسیر الحمد. قال امیرالمؤمنین کل القرآن فی الحمد و کل الحمد فی بسم الله الرحمن الرحیم و کل بسم الله فی الباء و کل الباء فی النقطة و نا النقطة فی تحت الباء. و اما جواب آن که اگر کسی خواهد از این کلمات بهره برد باید اولاً از ارض طبیعت و هوا در گذرد تا آن که از این رحیق مختوم بنوشد؛ **انجام:** و عدد حروف اون واحد باشد و مراتب احاد اون با بوده باشد و اسم اول اون واحد اول و اسم آخر او بدوح
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ یادداشت برگ پایانی نسخه: «بر برادران ایمانی مخفی نباشد که این نسخه در نجف آباد اصفهان در خانه ابراهیم نامی که ملقب به ابراهیم سیاه باشد و از حضرات بهائی بود پیدا شد و او گفته بود که در سال قحط زوجه استاد عابد بنا چهار سوق شیرازی که محله ای از محلات شهر اصفهان می‌باشد و اون استاد عابد هم از حضرات بهائی بود آورد با بعضی نوشتجات متفرق و ما قدری گندم به او دادیم. نسخه بسیار غلط داشت و حقیر رونویس نموده. بر برادران است جستجو نمایند که بلکه نسخه صحیح و تمام اول را به دست آورند که اسرارهای بسیار در این نسخه است مثل آن که صریحاً آن چه حروف نفی بر این دین وارد می‌آورد واضحمع اسم و ادعا و سنه ادعا و وفات و رسم و مکان بیان می‌کند. یک جزو دیگر هم از جای دیگر از اول این کتاب پیدا شد به خط بهتر از خط آن نسخه و در مقابله دو کلمه اختلاف بیشتر نداشت که نسخه بدل نوشته شد ولی افسوس که تمام آن پیدا تاحال نشده»؛ جلد: تیماج عنابی، مجدول، ۳۳گ (۱۲۸پ-۱۶۰پ)، ۱۹ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۳۲۹]

● **تفسیر سورة الحمد** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ḥamd
سماهیجی، فداعلی، ق۱۳ قمری
samāhījī, fadā-‘alī (- 19c)
مختصری است در تفسیر مأثور مبارکه حمد با مقدمه‌ای در اعجاز قرآن و مستند به احادیث مرویه از ائمه اطهار (ع) که از کتب حدیثی معتبر انتخاب نموده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۵۴
آغاز: بسمله. و روی عن الصادق (ع) که از کتب حدیثی معتبر انتخاب نموده؛ **انجام:** و لاتنفذ و ان کثیرا ما یلحقه من سرابها ان اتبع هوائه.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۲۶۰ق؛ افتادگی: انجام (حدود یک برگ)؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره کشمیری، جلد: تیماج عنابی فرنگی، ۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۲۱]

● **تفسیر سورة الحمد** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ḥamd
نوری بروجردی، حسین، ق۱۳ قمری
nūrī borūjerdī, hoseyn (-19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۶۴
در منابع موجود نام آن نیامده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام (برگ پایانی)؛ ۲۱۰ص، قطع: رحلی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۹]

● **تفسیر سورة الحمد** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-il ḥamd
کیوان قزوینی، عباسعلی، ۱۲۴۰ - ۱۳۱۷ شمسی
keyvān-e qazvīnī, ‘abbās-‘alī (1861 - 1938)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۵ق
تفسیر بسیار مفصل و جامع الاطرافی است که هر لفظی از سوره حمد را در چند «فصل» (و هر فصل در چند مبحث) تفسیر نموده و قبل از شروع، درباره استغاذه و بسمله (هرکدام شش فصل) نگاشته که مبحث استعاذه را در جمادی الاول ۱۳۰۵ ق به انجام رسانده است. وی در اثناء تفسیر به آیات قرآن و احادیث و اقوال علما از جمله قاضی سعید، علامه حلی، تأویلات عبدالرزاق، ملاصدرا، فیض کاشانی و ملا نظر علی طالقانی (- ۱۳۰۶ق) در کاشف الاسرار [ص۵۵ نسخه] و ... حکایات نیز استناد نموده است. در فصل دوم لفظ نعبد [برگ ۳۵۵ نسخه] به «آفات المعرفة فی اصول الدین» خود نیز ارجاع داده است. این تفسیر در فهارس و منابع نیز معرفی نشده و شاید بخشی از «کنوز الفرائد »یا «تفسیر کیوان» وی باشد.

● **تفسیر سورة الحمد** / تفسیر / عربی

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۷۶۸

آغاز: بسمله. حمدله. و بعد رب حکیم پس ازاینکه آسمان را بفراموشی دنیا برای مصلحتهای چندی فرستاد؛ **انجام:** و ایضاً عن الص (ع) قال العباد ثلثة قوم عبدالله خوفاً.

شامل فصل دوم از لفظ «نعبد» می‌باشد؛ خط: نسخ خوش، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۳۰۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «العبد ریحان الموسوی»؛ یادداشت مالکیت در سال ۱۳۱۹ق؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: گالینگور با عطف میشن، ۳۶۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۲۲]

● **تفسیر سورة الحمد** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il ḥamd

حسینی، عبدالعظیم، ق۱۴ قمری

hoseynī, ʻabd-ol-ʻazīm (- 20c)

رساله مختصری در تفسیر سوره حمد که خلاصه تفسیر المنهج و ابوالفتوح است

آغاز: الحمدلله الذی خلق الأشیاء من العدم و أرقم علی صفحة الموجودات ...

[دنا ۱۴۷/۳]

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۳۲ش [تراثنا: س۱۳ش۱ – ۱۴۹]

● **تفسیر سورة الحمد** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il ḥamd

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ʻabbās-e bn-e mohammad (- 21c)

[دنا ۱۴۷/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۹۳

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۴ق [نشریه: ۱۳ – ۳۷۵]

● **تفسیر سوره حمد** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye hamd

استرآبادی، محمد بن نظام،

estarābādī, mohammad ebn-e nezām (-)

گزارش کهن و کوتاهی است بر سوره مبارکه حمد با نثری استوار و شیوا در آن آمده: «و روایت کردیم از امیرالمؤمنین و امام المتقین علی بن ابی طالب (ع) که گفت: فاتحة الکتاب سرالله است فی القرآن ...»

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۱۰/۱

آغاز: بسمله بدان وفقک الله تعالی که سوره فاتحة الکتاب را جند (چند) نامست اول فاتحه الکتاب که گفته‌اند؛ **انجام:** و ابوحنیفه و سفیان ثوری و مالک را دو قول است یکی موافق قول شافعی و دیگر آنک امام را نباید گفتن اما مأموم را باید گفتن و السلام علی من اتبع الهدی و صلی الله علی محمد

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳– ۱۵۳۸]

● **تفسیر سوره حمد** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye hamd

تفسیر کوتاهی از سوره حمد است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۴۱/۴

آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم. بسم الله الرحمن الرحیم. به نام معبود به حق بخشنده و بخشاینده بر خلق جل ذکره در خواتم کلام او را و آغاز می‌کنم نه به نام غیر او. تعوذ احتراز است از ملاحظه نفس؛ **انجام:** بلکه عطاست و اختیار تو برای ما به از اختیار ماست و اگر نه امر و اذن تو بودی کسی را رخصت ثنا و دعا توکی بودی یحبهم و یحبونه

خط: نسخ و نستعلیق، کا: جمال الدین محمد حسنی، تا: با تاریخ ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: شرقی نخودی آهار مهره، جلد: میشین مشکی، ۲ص (۹۹–۱۰۰)، اندازه: ۲۲/۳×۳۴/۹سم [ف: ۲۹/۱ – ۸۶]

● **تفسیر سورة الحمد** / فلسفه / عربی

tafsīr-u sūrat-il ḥamd

در توضیح و تفسیر بعضی از عبارات سوره حمد؛ مشتمل بر مطالب فلسفی و کلامی در مبدء و معاد.

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۴۶/۸

آغاز: هی القوالب الاسماء الهیه عن مصاحبة معافی التی هی ارواح لها فهی الموتی و الجیف التی لا حیوة لها ... فلنصرف عنان الکلام الی مرتع المرام و هو ان اسم الله الرحمن الرحیم واسطة الایجاد و رابطه المبدء و المعاد اعلم ان الله تعالی مع تجلیاته الغیر المتناهیه تجلیین هما اصل التجلیات الاول تجلی الذات ... (پس از سه صفحه) قوله سبحانه الحمد لله معناه انه لایستحق الشکر و الثناء مطلقا الا الله تعالی ... (و پس از ۴ صفحه) فلنشرع الان فی بیان حقایق الاسماء و الصفات الالهیه التی تترتب علیها الحمد هنا وهی خمسة الله و الرب و الرحمن و الرحیم و مالک یوم الدین؛ **انجام:** و اضافها الی الاسباب لیست هو منها حقیقة بل کان موجودها و خالقه و مالکها هو المتصرف الحقیقی و یخاطب بقوله سبحانه لقد کنت فی غفلة من هذا.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲ص (۲۴۹–۲۶۰)، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۲۴]

← تفسیر سوره حمد ⩾ تفسیر سورة الفاتحة

● **تفسیر سورة الحمد و آیة الکرسی** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ḥamd wa āyat-il kursī
تقی الدین بن زهره
taqī-yod-dīn ebn-e zohre

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۸/۳
آغاز: بسمله، سورة الحمد و هی مکیة فی قول قتادة و مدنیة فی قول مجاهد؛ بسم الله الرحمن الرحیم آیة من سورة الحمد؛ **انجام:** ذاته شهودا یسلب انیة العبد و صفاته و یثبت عنه بذاته و هو حقیقة الحقائق.
انجام نسخه با تفسیر آیة الکرسی عبدالرزاق کاشی برابر است؛
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰ص (۳۴-۴۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۸۳]

● **تفسیر سوره حمد و بقره** / شعر، تفسیر / فارسی
tafsīr-e sūre-ye hamd va baqare
نورعلیشاه، محمد علی بن عبدالحسین، ۱۱۶۰؟ - ۱۲۱۲ قمری
nūr-ʻalī-šāh, mohammad ʻalī ebn-e ʻabd-ol-hoseyn (1747 - 1798)

مثنوی است
[دنا ۱۴۷/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۶۶۶/۲
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ×× سر علم حمد علی عظیم / سلسله نام الهیست این ×× ناظم سررشته شاهیست این؛ **انجام:** بودند ازین کسان گروهی ×× دل سخت سیاه رو چو کوهی / تحریف کن کلام یزدان ×× دانسته پس از تعقل آن
خط: نستعلیق، کا: ابوطالب حسینی، تا: ۲۸ رمضان ۱۲۶۸ق؛ جلد: تیماج، ۱۴گ (۸پ-۲۱پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۳۷ - ۱۹۱]

● **تفسیر سورة الحمد و البقرة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il ḥamd wa-l baqara
تفسیر مختصری است از سوره حمد و بقره. این تفسیر به صورت لغوی و ادبی برگزار شده است مؤلف در آغاز تفسیر مقدمه ای درباره تقسیمات علوم اسلامی دارد.
[دنا ۱۴۷/۳؛ کشف الظنون ۴۵۰/۱ که مؤلف را ذکر نکرده است]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۶۰
آغاز: الحمدلله الذی اکرم اکرم الانبیاء باکرام انزال القرآن الکریم و عظم من هو عظیم الشأن بتعظیم ارسال الفرقان العظیم و الصلوة علی خیر خلقه المتخلق؛ **انجام:** من قرأ بهما بعد العشاء مرتین اجزأتاه من قیام اللیل آمن الرسول الی آخر البقرة قیل کفتاه من شر الشیطان فلا یکون علیه سلطان.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۴۸ق، جا: بلده قسطنطنیه؛ تملک: محمود با مهر«محمود الحسینی ابن علی اصغر بخشی»۲۴ذیقعده ۱۲۵۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۹گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۷۲]

● **تفسیر سورة الدهر** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-id dahr
حسنی طباطبائی، صدرالدین محمد، - ۱۱۵۴ قمری
hasanī tabātabā'ī, sadr-od-dīn mohammad (- 1742)
مؤلف پس از فراغ از تفسیر سوره اخلاص به درخواست برخی دوستان درباره تفسیر سوره دهر و قدر، رساله حاضر را در تفسیر سوره دهر نگاشته که در آن به مباحث فلسفی و نحوی و لغوی و اخبار اهل بیت علیهم السلام پرداخته است.
آغاز: بسمله، و به نستعین، اما بعد حمدالله تعالی کثیرا کما هو اهله و الصلوة علی من نزل علیه القرآن و ثتلة محمد و آله اشرف الثقلین ... روی الصدوق فی الامالی
انجام: اعدلهم عذابا الیما، الجملتان فی موقع خبر ان اوفی موقعها مع خبرها او فذلکة له -تم
[دنا ۱۴۷/۳ (۴ نسخه)]

۱. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۵۶ق؛ بخش اول این کتاب به امر مرحوم آقا میرزا سید احمد مدرس در سال ۱۳۵۶ ق استنساخ گردیده و با فوت کاتب در هشتم ذیحجه سال ۱۳۵۶ق بخش دوم توسط خودشان استنساخ شده و ایشان این متن را حاشیه نموده‌اند؛ جلد: مقوایی، ۲۳گ (۱۲-۳۴)، ۱۹ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۶۴]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۶۱/۳
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۱۷]
۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۲۰/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: سید نقی مدرس مصدق (من احفاد المؤلف)، تا: ۱۳۸۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی خط‌دار، جلد: مقوایی با پارچه قهوه‌ای، ۲۷ص (۱۴۴-۱۷۰)، ابعاد متن: ۲۰×۲۳/۵، اندازه: ۲۱/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۳۰۴]
۳. یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱۱
آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد سامع ابن محمد نصیر، بی‌تا؛ کاتب از شاگردان مؤلف بوده است؛ جلد: تیماج تریاکی، ۱۴گ (۹۸-۱۱۱)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۶۰]

● تفسیر سورة الدهر / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-id dahr

[دنا ۱۴۷/۳]

تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۵۹۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۲ - ۱۴۶]

← تفسیر سورة الرحمن ⟵ روضة الاسرار

← تفسیر سوره الرحمن ⟵ هدیة الملوک

● تفسیر سورة الرحمن / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-ir raḥmān

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, ʻabbās-e bn-e mohammad (- 21c)

[دنا ۱۴۷/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۰۲

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۷ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۶]

● تفسیر سورة الرحمن / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-ir raḥmān

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۰۳/۳

مؤلف مجهول؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۱۰ش۱-۲ - ۲۵]

● تفسیر سورة الزلزال / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il zilzāl

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تفسیر مزجی فلسفی وعرفانی عمیقی است بر سوره زلزال.

آغاز: اللهم اهدنی من عندک فهما جدیدا و علمنی من لدنک علما مزیدا و صل و سلم شرائف صلواتک ... و بعد فیقول العبد المسکین محمد بن ابراهیم المعروف بصدرالدین هداه الله صراط الحق و الیقین و جعل له لسان صدق فی الاخرین هذه نکات متعلقة بسورة الزلزلة مشیرا الی

انجام: و انکشف عنه الغطاء و تجرد عن عشاوة الطبیعة کان الغیب له شهادة و العلم عینا و الخبر معانیة

چاپ: چاپ شده

[الذریعة ۳۳۸/۴؛ کتابشناسی جامع ملاصدرا ص ۶۹؛ ریحانة الادب: ۴۱۷/۳؛ دنا ۱۴۷/۳ – ۱۴۸ (۳۱ نسخه)؛ مکتبة امیرالمومنین ۲۳۷/۱]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده؛ ۲۲گ (۲۴۰پ-۲۶۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۲]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۲۲/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالرزاق گیلانی، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الاول ۱۰۳۴ق، جا: مدرسه طبیه معصومیه؛ جلد: میشن تریاکی، ۱۰گ (۸۹پ-۹۸پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۸سم [ف: ۹ - ۲۷۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۷۵/۲۳

آغاز و انجام: برابر

کا: عبدالله یزدی، تا: شوال ۱۰۸۷ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: رنگارنگ سپاهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۶۱پ-۷۱ر)، اندازه: ۱۲/۸×۲۲/۶سم [ف: ۹ - ۱۳۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابن حاجی عیسی خان، تا: ۱۰۶۰ و ۱۰۸۷، جا: رشت؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زنگاری؛ ۱۶گ (۴۸پ-۶۳پ)، ۱۸ و ۱۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۵۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: رفیع الدین محمد معصوم، تا: چهارشنبه ۱۱ صفر ۱۰۹۱ق، جا: دلیجان؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۸ص (۳۰۶-۳۳۳)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۳۰/۴-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۱۹]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: حدود ۱۱۰۳ق، به دستور علم الهدی بن فیض کاشانی و نوه ملاصدرا شیرازی؛ مصحح؛ مهر: علم الهدی «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی،۱۴گ(۹۰-۱۰۳)، ۱۹سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۳۲۷]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: زرد آهار شده، جلد: تیماج مشکی، ۲۴ص (۱۳۸-۱۶۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۹ - ۵۹۲]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ (۵۰پ-۶۶ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۶]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۲ - ۱۳۰]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۵۷/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: میشن سیاه، ۱۳گ (۳۸پ-۵۰ر)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۸۶]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۰۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: لطفعلی بن محمد شیرازی، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۱۶گ (۵۲-۶۷)، ۱۵ سطر، اندازه: ۷×۱۵سم [ف: ۳۸ - ۲۳]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اذا انتفشت هی بعینها بالکمات الواهیة المزخرفة المعطلة لم یصلح الا للاحتراق بالنار او الانمحاق هذا آخر ما یتعلق بتفسیر السورة المبارکة الزلزلة.

خط: نستعلیق، کا: شیخ یوسف بن احمد اشرفی، تا: ۱۲۲۳ق؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، ۱۳۷۷ ش؛ مذیل است به تفسیر آیه «یا بنی آدم أن لا تعبدوا الشیطان انه لکم عدو مبین» ظاهرا از همین ملا صدرا است، آغاز: «الأصل الرابع: ان الله تعالی مخلوقین هما مؤثران آخر ان فی قلوب بنی آدم»، انجام: «وذلک لأجل تسخیر هم قواهم البدنیة سیما الوهمیة فافهم»؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۲۹]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق، جلد: مقوایی، ۵ص (۴۹-۵۳)، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۹]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۳۲۰/۲-۱۷/۱۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۸۳]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان۱۲۵۳ق؛ بخشی از این مجموعه به خط حسین بن حاج ملاخواجه محمد جنابدی خراسانی و بقیه به خط محمد حسین بن محمد الموسوی خراسانی؛ واقف: حسن فرید محسنی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۵۸۰]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مجید بن سلمان تبریزی، تا: ۱۲۶۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۱۹۸]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: روغنی مرغش، ۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۱۳۰]

۱۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۷۳۷/۲

آغاز: یختص بمشاهدتها ما یحدث ههنا من الحوادث الجزئیة والاکوان الزمانیة و القیمة و احوالها من عظایم الامور الکلیة لیس من جزئیاتها؛ **انجام:** برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الثانی ۱۲۶۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی؛ در هامش تفسیر سوره حدید نگاشته شده؛ کاغذ: فرنگی، ۴۹گ (۲-۵۰)، ۲-۳ سطر، اندازه: ۲×۲۰سم [ف: ۳۲ - ۳۷۵]

۱۹. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷/۴ فیاض

خط: نسخ، کا: سید عبدالباقی بن محمدتقی طباطبایی، تا: سه‌شنبه ۲۱ شعبان ۱۲۷۹ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج زرد، ۱۶ سطر (۵/۵×۱۱)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۷۶]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: هدایت الله علوی همدانی، تا: ۱۳۰۵ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه پارچه طوسی، ۱۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۳۱]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۱۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق؛ محشی با نشانه «منه»؛ کاغذ: فرنی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴ص (۵۲۹-۵۵۲)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۶۸]

۲۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۲۵۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی، کا: احمد بن محمد رضا حسینی، تا: ۱۳۱۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۲۳] و [ف: ۲۲-۱۳۱]

۲۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۲۹/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ، ۲۰ سطر،

اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۹]

۲۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۴۹/۳-۵۸/۱۹۹

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸گ (۴۰-۵۷)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲ - ۹۸۳]

۲۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۶۵۲/۴

آغاز: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: مقوایی با تیماج زرد، ۱۱ص (۱۸۶-۱۹۶)، ۲۵ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۷۳۷]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اوحی لها تحدیث باخبارها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی؛ ۷گ، ۱۸ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۲۱]

۲۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۷

خط: نسخ، کا: علی نقی بن حاج محمد جعفر مجذوب، بی‌تا؛ مقابله شده، محشی؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۸۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ذلک لأجل تسخیر هم قواهم البدیهة سیما الوهمیة

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی از مؤلف و اضافات وی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۴۶]

۲۹. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۰۲/۲

خط: نسخ، کا: محمد جعفر الجزی، بی تا [چند نسخه-ف: - ۳۷۸]

● **تفسیر سورة السباء** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-is saba'

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, 'abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

[دنا ۱۴۸/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۰۰

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۷ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۶]

● **تفسیر سوره سبأ** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye saba'

[دنا ۱۴۸/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۷۴

بی‌کا، تا: ۱۳۱۸ق؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۱سم [رایانه]

● **تفسیر سورة سبح** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i sabbaḥ

اسیوطی، محمد بن اسد

osīūtī, mohammad ebn-e asad

[دنا ۱۴۸/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۱

آغاز: احمد عنا نفسک اللهما ×× لعجزنا عن حمدک المسما ... قال محمد السیوطی بن الاسد ×× بعد الذی مضی من القول الاسد ... بمجلس الباشا سلیمان و کان ×× احمد باشاه الجیوش الاخوان؛

انجام: و ان یثیبنا علی ذالجنة ×× برحمة منه لنا و منه. تمت سورة السبح لمولانا الشیخ شمس الدین محمد بن اسد الاسیوطی الشافعی

خط: نسخ، کا: محمد بن ابی المکارم سیوطی شافعی، تا: با تاریخ ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قرمز، ۱۲گ (۱پ-۱۲ر)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۶۳]

● **تفسیر سورة السجدة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-is sajda

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تفسیری است فلسفی - عرفانی که مؤلف پس از ذکر آیات به مباحث قرآنی همچون قرائت، اعراف و قواعد صرفی نیز پرداخته است؛ با عناوین: کشفیة، مکاشفة، تبیان و تلویح عرشی. در میان بیت‌هایی به فارسی دارد. آنجا که درباره نماز جمعه سخن می‌گوید، آمده است: «چون ظهور دین پیغمبر شدی ×× دین توحید خدا ظاهر شدی ...». جایی دیگر به خامه نویسنده افزوده شده است: «و قد نظمنا ابیاتاً فی شرح هذا الکلام فی مثنویتنا المسماة به خلاصی نامه: هست ارکار کان جهان، جان چهار ×× عقل و نفس و روح و طبع بی قرار.»

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی انزل من السماء علمه و قدرته کتابا الهیا یهدی الی النور و رزقا سماویا فیه غداء للأرواح و شفاء للصدور ... و بعد، اعلم ایها الطالب لدرک حقایق القرآن و الراغب الی سلوک درجات سماء الایمان بقدم العلم و العرفان و بمقتضی احکام

انجام: قال رسول الله من قرأ الم تنزیل فی بیته لم یدخل الشیطان بیته ثلاثة أیام و عدد آیها تسع و عشرون آیة بصری ثلاثون عند الباقین و الاختلاف فی الآیتین الم کوفی حدید حجازی شامی و هی مکیة ما خلا ثلاثة آیات منها فانها نزلت بالمدینة و هی افمن کان مؤمنا کمن کان فاسقا لا یستوون ...

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی، (اسرارالآیات و انوار البینات:صص۳۷۵-۴۰۷)

[دنا ۱۴۸/۳ (۱۹ نسخه)؛ الذریعة ۳۳۶/۴ و ۳۴۴/۴ و ۳۳۷/۴؛ ریحانة الأدب ۴۱۹/۳؛ مکتبة امیر المومنین ۲۴۰/۱]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲

خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن محمد امین شیرازی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج سرخ مقوایی، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۵۰]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ باحواشی [ف: ۳ - ۷۹]

۳. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۱/۲

خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: جعفر بن محمد باقر حسینی، تا: ۱۱۱۹ق، مصحح، محشی به خط ملا علی نوری؛ اندازه: ۱۷×۲۴سم [مجله ادبیات اصفهان: ش ۱۶ و ۱۷- ۱۳۲]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۵۰

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۸۷ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۵۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۲سم [ف: ۲۲ - ۱۲۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۱۷گ (۶-۲۲)، ۴۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۰ - ۶۳۳]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵

کا:محمد بن حاج عبدالخالق،تا:قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد:میشن قهوه‌ای، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۸سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۲/۹

آغاز: شبهة المنکر للمعاد الجسمانی فی تفسیر المحقق الشیرازی لسوره الم السجده انه یلزم من اعادة الانسان بعد موته؛ **انجام:** و مزابل الملاعین الامن هذاالباب کما اشیر الیه فی قوله تعالی فضرب بینهم اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب

کا:جعفر میر باب تبریزی،تا:قرن۱۳؛۱۴ص(۹۱-۱۰۴)[ف: ۹ - ۵۱۳]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۶۵۱/۱-۹/۲۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۸ رجب۱۲۲۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۲-۹۸۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۳

آغاز: (پس از آیه): اختلف المفسرون فی ما هو المراد من العذاب الادنی؛ **انجام:** بقول القائل افعل کذا لعلک تظفری جنک معناه افعل فعلک ... و یقولک هکذا بخط الشریف و ما کتب علیها.

تفسیر این آیه است: «و لنذیقنهم من العذاب الادنی دون العذاب الاکبر لعلهم یرجعون»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق؛ در ذیل آن نیز حاشیه‌ای را که ملاصدرا به خط خود در کنار تفسیر این آیه نوشته بود و معادل ۸ سطر این نسخه است نقل کرده، دارای اشعاری به فارسی از سیدرضا قانی، جامی، انسی، فخری، اهلی، فرخ رشتی، یتیمی و میر نجاة و در صفحه مقابل آن اشعاری به عربی از شیخ بهائی؛ ۱ص (۲۴۳) [ف: ۹ - ۵۷۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۸

آغاز: حکمة قرآنیه اعلم ان علم المعاد من اعظم امهات الایمان و اصوله؛ **انجام:** ریاض الجنان و لاتجعل قبرها حفرة من حفر النیران.

بخشی از آن؛ بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ ۹ص (۲۵۴-۲۶۲) [ف: ۹ - ۵۷۶]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: شیخ یوسف بن شیخ احمد، تا: ۱۲۲۳ق؛ محشی به لفظ «منه رحمه الله»؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷ش؛ کاغذ: شکری آهار مهره، ۳۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۱۹]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۲۹ق؛ محشی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۲۱]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۲۱۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین، تا: سه‌شنبه ۹ صفر ۱۲۳۱ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۲۴]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۸۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: نظر علی بن جعفر، تا: سلخ رمضان ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۳۹۱]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۲۳/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق، جهت سید علی تنکابنی؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹گ (۶۲ر-۹۰پ)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۲]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱/۲-طباطبائی

خط: نستعلیق روشن، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۵۳ص (۳۰-۸۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۷]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۱۰/۲-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد باقر تنکابنی، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۱۰۱ص (۵۹-۱۵۹) [عکسی ف: ۱ - ۷۷]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۳

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: شعبان۱۲۵۳ق، جا: اصفهان، مدرسه مبارکیه اصفهان؛ واقف: حسن فرید محسنی؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۵۸۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۳۴۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد، تا: ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۴/۵سم [ف: ۳۲ - ۳۳۲]

۲۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۵/۳-طباطبائی

خط: نسخ، کا: شیخ محمد باقر گلپایگانی، تا: ۱۲۹۴ق؛ کاغذ: فرنگی ضخیم آهار مهره قهوه‌ای، جلد: تیماج سیر، ۳۱گ (۸۴-۱۱۴)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۳۵سم [ف: ۲۲ - ۷۹]

۲۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۴۲۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سلمان بن محسن حسینی، تا: چهارشنبه هفته سوم رجب ۱۲۹۷ق؛ مقابله شده در رجب ۱۲۹۹؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سبز، ۵۴گ (۱۴۰پ-۱۹۳ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۱/۶سم [ف: ۸ - ۳۵۴]

● تفسیر سورة السجدة / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-is sajda

[دنا ۱۴۹/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۰۱

بی‌کا، تا: ۱۴۰۷ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۶]

● تفسیر سورة شریفة والشمس / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i šarīfat-i wa-š-šams

شاه نوری، محمد رضا، ق۱۳ قمری

šāh nūrī, mohammad rezā (- 19c)

برداشتی از سوره شریفه و الشمس و تطبیق آن با چهارده معصوم.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۴۲/۱

آغاز: بسمله، والشمس و ضحیها و هو النورین النیرین الاعظمین علی العالمین؛ **انجام:** و ذنوب پروین المسکین المستکین الاجل من المجرمین و اثم من الاثمین بمحمد و اله المعصومین امین یا رب العالمین

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۲۴۷ق؛ واقف: شکرالله فقیه نیا، آذر ۱۳۷۵؛ کاغذ: نباتی آهار مهره فرنگی، ۵گ (۱۷۲ - ۱۷۶)، ۱۰ سطر، اندازه: ۹×۱۵/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۹]

● تفسیر سوره الضحی / تفسیر / ترکی

tafsīr-e sūre-ye az-zohā

کوزی بیوک زاده، ابراهیم بن محمد، - ۱۲۵۳ قمری

kūzī bīyūk-zāde, ebrāhīm ebn-e mohammad (- 1838)

تفسیر مختصری است که بنا به درخواست بعضی از طلاب نوشته شده و بیشتر نظر به جنبه بلاغت قرآن داشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۰/۳

آغاز: بسم الله و بحمده و الصلاة علی نبیه و علی آله و صحبه أما بعد فیقول البائس الفقیر الی رحمة ربه الغنی؛ **انجام:** دوام المقصود او لمقده جائز در نقدر محشیلر تصریح اتمدیلر اسیه ده و الله أعلم بمراده مر اسرار کتابه.

خط: نسخ مایل به رقعی، کا: ابراهیم بن محمد، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۸گ (۲۳پ-۳۰پ)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ - ۲۸۸]

● تفسیر سورة الطارق / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-iṭ ṭāriq

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تاریخ تألیف: جمعه رجب ۱۰۳۰ق

تفسیری است عرفانی و فلسفی بر سوره مبارکه «الطارق»که در آن مباحثی نیز در اثبات وجود حضرت باری دارد و در مواقع لزوم به نکات ادبی و بلاغی هم عنایت شده است. به عنوان مثال، ذیل آیه «ان کل نفس لما علیها حافظ» چنین آمده: «هذا جواب القسم سواء کانت ان نافیة و ذلک فی قرائة لما مشددة بمعنی الا او کانت مخففة علی ان اصله اذ علی التقدیرین و آیة القرآئتین هی مما یتلقی به القسم أی ما کل نفس الا علیها حافظ مهیمن علیها رقیب ... انهم یکیدون کیدا و اکید کیدا الضمیر راجع الی مشرکی مکة ... اسناد الکید الیه سبحانه من باب المجاز ما هو الظاهر فیکون العلاقة هی المزاوجة کقوله تعالی و جزاء سیئة سیئة مثلها ... فکیده تعالی عبارة عن انزال المکروه بالمکید من حیث لا یشعر استعارة من فعل الکاید بمن یکید ...». مرحوم صدرا در پایان، تحت عنوان مناجات پند و اندرز هم دارد و چنین می‌گوید: «فانتهی یا نفس عن الهزل و اللدد و تخلقی بأخلاق الله الواحد الأحد و انتهی عن رقدة الغافلین و استیقظی عن نوم الجاهلین الذین لا یهمهم الا هواهم و لا یحرکهم الا مناهم ... ألم

يأن للذين أن تخشع قلوبهم لذكر الله و ما نزل من الحق يا نفس دع الهوى و اسلكى سبل ربك بالهدى الم يأت لك قد شبت و انتهت بلغت سنك الى خمسين و ما خرجت عن باب عتبتك قدما الى ادنى منازل القديسين ...». (غلامی مقدم)
آغاز: اما بعد، حمدالله ملهم الحق و الصواب و ولى الجود و الصواب ... و بعد، فيقول الفقير المسكين محمد المعروف ... الشيرازى، هذه نكات و رموز متعلقة بسورة الطارق افاضها الله على قلب هذا العبد ...
انجام: و يدرج فى التكميل و يمهل المدعوين ريثما ينظروا و يتفكروا فعسى ان يهتدى فيهم من قدرت هدايته و بلفظ الهداية نختم الكلام رجاء أن يجعلنا من المهتدين حامدين لله على نعمه و سوابغ منحه ... بفضله و كرمه و جوده و نعمه. و حرر هذه السطور مؤلفه محمد المشهور بصدرالشيرازى ... فى آخر يوم الجمعة من شهر الله الأصب رجب المرجب لعام الف و ثلاثين حامدا لله.
چاپ: این تفسیر ضمن مجموعه تفاسیر وی چاپ شده است؛ طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی (اسرار الآيات و انوار البينات: صص ۵۸۹–۵۹۸)

[الذريعة ۳۳۸/۴؛ ريحانة الادب ۴۱۷/۳؛ کتاب‌شناسی جامع ملاصدرا ۶۳؛ دنا ۱۴۹/۳ (۲۸ نسخه)؛ مکتبة اميرالمومنين ۲۴۳/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۷۱۶/۲
انجام: فاذا آحسنت أن تقول بسم الله تحققت الاشياء بقولك بسم الله كما يتحقق بقوله كن
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۳۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۹گ (۳۷پ–۵۵پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۲۰ – ۹۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۴۵۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: دهه اول محرم ۱۰۶۳ق [تاریخ تحریر ۱۲۲۹ق است و تاریخ مزبور مربوط به نسخه مستنسخ عنه می‌باشد]؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۳۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، کا: رفیع الدین محمد معصوم، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۷ص (۲۷۱–۳۰۷)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹ – ۱۴۹]

۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و كشف عنها غشاوة الامتراء فى آخر يوم الجمعة من شهر الله الاصب المرجب لعام الف و ثلاثين. حامداً لله مستغفراً مصلياً على نبيه و آله اجمعين.
خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن محمد امین شیرازی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: رحلی [ف: ۲ – ۵۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۹/۲۲
خط: نستعلیق، کا: عین علی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید و آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶ص (۶۵۵–۶۸۰)، ۲۵ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۶سم [سنا: ف: ۱ – ۲۰۳]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳۰/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۴۲گ (۲۰۹پ–۲۴۰ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۱۳]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۳۳/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق، جا: قمصر کاشان، به دستور مولی محمد علم الهدی ابن فیض کاشانی؛ مصحح، محشی؛ مهر: محمد علم الهدی «بمحمد علم الهدى علم الهدى ۱۰۷۲» (بیضی)، نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی «انه من سليمان» (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج آجری، ۲۰گ (۱۰۱–۱۲۰)، ۱۹ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۳۴ – ۳۴۰]

۸. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۱/۵
خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: جعفر بن محمد باقر حسینی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی به خط ملاعلی نوری؛ اندازه: ۱۷×۲۴سم [مجله ادبیات اصفهان: ش ۱۶ و ۱۷– ۱۳۲]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵
کا:محمد بن حاج عبدالخالق،تا:قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۸سم [ف: ۱ – ۱۰۹]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۲/۸
آغاز: بسمله و السماء و الطارق مما فيها من الشواهد الجليه و الخفيه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ تحریری، کا: جعفر میربابای تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی رنگ آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۵ص (۷۶–۹۰)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹ – ۵۱۳]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۲/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵گ (۱۵۸پ–۱۹۲پ)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۱۳]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** و حرر هذه السطور احمد بن على محمد الرشتى فى مدرسة نماورد من مدارس دارالسلطنه اصفهان صانها الله عن الحدثان فى اوان تحصيله جعل الله عين عقله مكحلة بنور الهدى و كشف عنها غشاوة الامتراء فى ثامن شهر شوال المكرم لعام الف و ماتين و عشرين ... الحمدلله الذى وفقنى على مقابله

هذه النسخه مع النسخه التى قوبلت مع نسخه الاصل و الصلوة على خير خلقه و آله اجمعين.

خط: شکسته نستعلیق ریز، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: نم آورد اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: پارچه‌ای چیت گلدار، ۱۰ص (۲-۱۱)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۵۷۳]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۱۲

آغاز: تبصرة اعلم ان الله خلق للوجود ثلثه عوالم؛ **انجام:** الى هذه المنشآت الثلاث و الله اعلم بسرائر الامور.

بخشی از آن. این بخش متعلق به آیه «یوم تبلی السرائر» است؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: نیم آورد اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: پارچه‌ای چیت گلدار، ۲ص (۲۷۶-۲۷۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹- ۵۷۸]

۱۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳ -ج

خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ ۱۵ص (۶۲-۷۶)، ۲۲ سطر، اندازه: ۸×۱۲سم [ف: ۱ - ۱۳۱]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶۱۰/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۷ق، کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوایی، تیماج زرد، ۸گ (۱-۸)، ۲۰ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۹]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱/۶-طباطبائی

خط: نستعلیق روشن، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶ص (۳۵۵-۳۷۰)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۷]

۱۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۱۰/۶-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کشف عنها غشاوة الامتزاء فى آخر یوم الجمعة من شهر الله الاصب المرجب لعام الف و ثلاثين. حامداً لله مستغفراً مصلياً على نبيه و آله اجمعين.

خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد باقر تنکابنی، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۱۹ص (۶۵۷-۶۸۵) [عکسی ف: ۱ - ۷۸]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۵۳ق، جا: اصفهان، مدرسه مبارکیه؛ واقف: حسن فرید محسنی؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۵۸۰]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۲۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: یحیی بن محسن موسوی تهرانی، تا: ۱۲۵۶ق؛ این نسخه فاقد مقدمه است؛ واقف: سید محسن و سید اسدالله موسوی تهرانی، جمادی الثانی ۱۳۱۹؛ کاغذ: شکری آهاری، جلد: تیماج مشکی، ۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۸سم [ف: ۲۲ - ۱۳۱]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۴۸۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۱۲۵۶ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، رویه پارچه، ۳۱ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۳۴]

۲۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۶۰/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق نازیبا، کا: عبد الحمید بن محمد رضا یزدی، تا: ۱۲۵۷ق، جا: تهران، مدرسه آقا محمد خواجه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۳۴پ-۱۴۶پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف:۱۲-۲۴۶]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴/۴

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد صادق بن محمد جعفر خراسانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، گل و بوته الوان، ۳۲ص (۴۱۱-۴۴۲)، ۸ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۲۳۸]

۲۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: مجید. بن سلمان تبریزی، تا: ۱۲۶۱ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۵ص (۴۳-۷۷)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۱۹۸]

۲۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۶/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن سید قاسم اصفهانی، تا: ۲۹ محرم ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۵۴ص، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۴۹]

۲۵. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۲/۲

خط: نستعلیق شکسته، کا: احمد، تا: ۱۲۷۷ق [مجله ادبیات اصفهان: ش ۱۶ و ۱۷- ۱۳۲]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۸۴۰/۱۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان يجعل الله عين مقله مكلحة بنور الهدى و كشف عنى غشاوة الامتراء. (تمت بعونه و قوته و نصرته. و قد صادف اتمام هذه النسخة ... ۱۳۰۵)

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: آدینه غره شعبان ۱۳۰۵ق؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵ص (۴۵۲-۴۹۶)، ۱۹ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۲۶۷]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۲۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد رضا حسینی، تا: ۱۳۱۴ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۲۴] و [ف: ۲۲-۱۳۳]

۲۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۳۳/۳

آغاز: و السماء و الطارق. لما فيها من الشواهد الجلية و الخفية على معرفة ذاته و صفاته. و لهذا عظم؛ **انجام:** و كشف عنها غشاوة الامتراء فى آخر الجمعة من رجب ۱۰۳۰.

بی‌کا، بی‌تا؛ مطابق با چاپی ج۱: ص ۵۹۰ سطر ۲ و پس از آن خطبه مونقه علی است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۳۰گ

(۱۳۸پ-۱۶۷پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳ - ۴۶۸]

۲۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۷

خط: نسخ، کا: علی نقی بن حاج محمد جعفر مجذوب، بی‌تا؛ مقابله شده، محشی؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

● **تفسیر سوره طه** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye tāhā

هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری

heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-'alī (1803 - 1882)

[دنا ۳/ ۱۵۰]

اصفهان؛ دانشگاه اصفهان؛ شماره نسخه:۱۴۶/۴

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۹]

● **تفسیر سورة العادیات** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il 'ādīyāt

[دنا ۳/ ۱۵۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۴۸۰/۴

خط: نستعلیق، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۳۳۳-۳۳۹)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۸۶]

● **تفسیر سورة العلق** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il 'alaq

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۰/۶

خط:نسخ،کا:اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی،تا:قرن ۱۱ [ف: ۳۵۸]

● **تفسیر سورة العلق** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il 'alaq

اسیوطی، محمد بن اسد، قرن ۱۰ ؟ قمری

osyūtī, mohammad ebn-e asad (-16c)

[دنا ۳/ ۱۵۰]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۵/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین، تفسیر سورة العلق نظماً. قال محمد الفقیر ابن الاسد الحمدلله هو القول الاسد؛ **انجام:** عملت هذا الشأن بعد الظهر و تم لی قبل متلاة العصر

به نظم؛ خط: نسخ، کا: محمد ابن ابی المکارم السیوطی الشافعی، تا: اواخر محرم ۱۰۵۸ق؛ مقابله شده با عنبارت: «بلغ المقابلة علی نسخة الاصل ... علی یدکاتبه ... محمد بن اب المکارم السیوطی ... ابن بنت ابن المصنف ...»؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن قرمز، ۷گ (۱۲پ-۱۸پ)، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۷ - ۲۶۵]

● **تفسیر سوره علق** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye 'alaq

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۱۰۵

بی کا، تا: قرن ۱۱؛ خریداری از رضا شیخان [رایانه]

← تفسیر سورة الفاتحة ≻ اعجاز البیان فی کشف بعض اسرار أم القرآن

← تفسیر سورة الفاتحة ≻ مرآة العارفین و مظهر الکاملین و ملتمس زین العابدین

← تفسیر سوره فاتحه ≻ الواضحة فی تفسیر سورة الفاتحة

← تفسیر سوره فاتحه ≻ تفسیر سوره فاتحه

← تفسیر سوره فاتحه ≻ تحفه جهان فانی

● **تفسیر سورة فاتحة الکتاب** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i fātiḥat-il kitāb

غزالی، محمد بن محمد، ۴۵۰ - ۵۰۵ قمری

qazzālī, mohammad ebn-e mohammad (1059 - 1112)

رساله‌ای کوتاه در تفسیر و تاویل اسرار سوره فاتحه الکتاب است که در آن پس از ذکر هر فقره از آیات سوره توضیح مختصری بر اساس مشرب عرفا و صوفیه آمده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۵۵/۲

آغاز: استعنت بالله کلمة الله بناء عن الذات و قوله تعالی الرحمن الرحیم بناء عن صفة الصفات خاصة؛ **انجام:** فسبحان من اختفی عن بصائر الخلق بنوره و احتجب عنهم لشدة ظهوره تعالی و تقدس.

خط:نسخ کهن،بی کا،تا:رجب ۱۰۳۲ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سیاه، ۶گ (۱۴پ-۱۹پ)، ۱۱سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳۳/۱-۳۶]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

خوئی، احمد بن خلیل، ۵۸۳؟ - ۶۳۷ ؟ قمری

xū'ī, ahmad ebn-e xalīl (1188 - 1240)

اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۱/۷

خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: جعفر بن محمد باقر حسینی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی و تعلیقاتی به خط ملاعلی نوری. نام مؤلف در فهرست «شیخ شمس الدین جونی» ثبت شده؛ اندازه: ۱۷×۲۴سم [مجله ادبیات اصفهان: ش ۱۶ و ۱۷- ۱۳۲]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

صاحب دیوان، محمد، - ۶۸۳ قمری

sāheb dīvavn, mohammad (- 1285)

رساله کوتاه عرفانی و کلامی است در تفسیر سوره حمد.

آغاز: بسملة، اشارة الی الحقیقة الکاملة التی لا یحیط بها ادراک مدرک اذ هو فی الأزل اله و فی الأبد اله کان الله و لم یکن معه شیء فهو فی الأبد الله (کذا) تم برحمته خلق الخلق فهو رحمن أی له رحمة یخلق بها و لا یقال لغیره رحمن لأن غیره لا یخلق شیئا ثم بعد الخلق یبقی المخلوق بالرزق و رزقه برحمته فهو رحیم أی له رحمة بها یرزق.

انجام: فقال غیر المغضوب علیهم یعنی الذین یقطعون الطریق علی السالکین و اذا امن من قاطع الطریق بقی خوف الضلال فی الطریق و ان سلکه قوم قد یشتبه علیهم فقال و لا الضالین و الله اعلم.

چاپ: با تصحیح منصور ابراهیمی، آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش

[دنا ۱۵۰/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۶۵۲۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق [الفبائی: ۱۳۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۱۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۲ص، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۱۳۵]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۶/۲۲۵/۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جا: قزوین؛ کاغذ: اصفهانی زرد و سفید، جلد: تیماج قرمز، ۳ص (۳۷۲ - ۳۷۴)، ۲۸ سطر (۱۱×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۲۲۷]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

سیف بویکهی، محمد بن محمد، ق۷ قمری

sayf būykehī, mohammad ebn-e mohammad (- 13c)

شرح حال و تاریخ وفاتش در مدارک موجود، دیده نشد. این کتاب را به نام یکی از اعاظم خراسان (شمس الملة و الدین شهاب الاسلام و المسلمین) که نزد مؤلف تلمذ داشته تألیف و تمام قواعد نحو را در آن درج کرده به طوری که می‌توان گفت کتاب نحو است نه تفسیر. در سال ۶۵۲ اجازه روایت آن را به شمس الدین مزبور داده است.

[دنا ۱۵۰/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۱

آغاز: مقدمه فی فضیلة هذاالعلم و شرفه و السبب داعی الی وضعه؛

انجام: و ان لا تجعل عرض المؤلف غرضا لسهام الملام انشاءالله تعالی. تم و الحمدلله تعالی ... آمین.

خط: نسخ، کا: محمد بن اسماعیل بن محمود القاضی، تا: ۷۸۲ق؛ محشی؛ واقف: امیر جبرئیل از حیدرآباد دکن، ۱۰۳۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۶گ، ۲۱ سطر، قطع: بیاضی [ف: ۱ - ۴۳۴]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

شبستری، محمود بن عبدالکریم، ۶۸۷ - ۷۲۰ ؟ قمری

šabestarī, mahmūd ebn-e ʻabd-ol-karīm (1289 - 1321)

[دنا ۱۵۰/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۵۴/۲۳

آغاز: بسمله. به نستعین. الحمدلله رب العالمین ... الضالین بدانکه حمد و شکر هر چیزی بقدر شناختن و دانستن آن چیز است؛

انجام: و بصحبت سالکان با سخاوت و کاملان با کرامت برساناد بحق محمد و آله الامجاد و اصحابه و خواص العباد تم الکلام و السلام علی من استمع ... و اکتسب سداد الاسلام.

خط: نسخ، کا: علی عسکر بن مؤمن تولمی، تا: ۱۲۲۲-۱۲۲۴ق، برای آقا محمد علی پسر حاجی حسین رشتی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۷۳ر-۷۶پ)، ۲۹ سطر (۱۲×۲۳) [ف: ۱۲ - ۲۶۶۵]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، - ۷۳۶ ؟ قمری

ʻabd-or-razzāq-e kāšī, ʻabd-or-razzāq ebn-e ahmad (- 1336)

تفسیری است مختصر و عرفانی بر سوره فاتحة الکتاب و در انتساب آن به عبدالرزاق کاشی تردید وجود دارد و برخی آن را از قونوی پنداشته‌اند و در نوشته نسخه کتابخانه سلطنتی مؤلف عبدالرزاق لاهیجی (-۱۰۷۱ق) آمده که مسلم غلط است؛ گرچه سبک نگارش و مذاق مؤلف با کاشانی نزدیک است. او در چند مورد به روایات منقول از امام صادق علیه السلام استناد جسته و نام چند تن از قدماء و عرفا و متصوفه از قبیل جنید و واسطی و

ابوعلی جرجانی و بایزید بسطامی و دیگران را می‌آورد.
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. الحمدلله الحامد المحمود الواجد الموجود الشاهد المشهود الذی لیس له کفو. لا والد و لا مولود ... و بعد فهذا بعض ما سنح لی من الفتوحات الغیبیة و المکاشفات العینیة فی معنی الفاتحة. اعلم ان الباء فی بسم الله الرحمن الرحیم للدلالة علی السببیة کما فی قولک کتبت بالقلم و معناه ان الحق ابدا الخلق و اعاد بواسطة
انجام: و بیان ذلک لا تحتمله المختصرات فلنکتف بهذه الخاتمة من تفسیر سورة الفاتحة جعلها الله للمتصفحین وسیلة الاهتداء و للمهتدین ذریعة الاجتباء و الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی نبینا محمد المصطفی صلاة دائمة النور الی یوم البعث و النشور و سلم و تسلیما دائما ابدا کثیرا و علی آله الطیبین الاطهار.
چاپ: با تصحیح محمد حسین درایتی، گنجینه بهارستان، بخش علوم قرآنی و روائی-۲، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، تهران، زمستان ۱۳۸۳ش، صص ۲۵- ۷۲
[دنا ۱۵۰/۳ (۱۰ نسخه)]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۲۹۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** تم الکتاب بحمد الملک الوهاب فی یوم الاثنین الثالث و العشرین من ذی حجة حجة ثمان و ثمانین و سبعمائه حامدا و مصلیا و مسلما مستغفرا
گرچه در فهرست، این کتاب باعنوان تفسیر ملا عبدالرزاق لاهیجی آمده است ولی به استناد فهرست ملک ج ۵/۳۱۵ مؤلف عبدالرزاق کاشانی است؛ خط: نسخ، کا: صوفی، تا: ذیحجه ۷۸۸ق؛ مجدول، یک کتبه مذهب سبک هرات بسیار ظریف، با سرلوح؛ فرهاد میرزا معتمد الدوله دو کتیبه بازوبندی دو طرف مذهب متن لاجوردی دارد که در متن ساده وسط کتیبه به خط نسخ نوشته شده: «تفسیر سورة الفاتحه و تأویلات القرآن المجید کمال الحق و الملة والدین ملاعبدالرزاق لاهیجی قدس الله روحه العزیز»، در حاشیه نوشته شده: «حسب الخواهش عالیجناب مقدس القاب جامع منقول و المعقول حادی الاصول و الفروع ... العلم و العرفان قدوة المحققین و زبدة المدققین و افصح المتکلمین و تاج المتقدمین و المتاخرین مولاصدرا در دارالسلطنه اصفهان خریداری شد»، در حاشیه صفحه آخر نوشته شده «و این کتاب از صحة حکیم فاضل کامل ملاصدرا مرحوم گذشته»؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای روکش چرم عنابی، ۹۸۱ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۰۷]
۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۶۳۴/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹ و ۱۰؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۴گ (۲۴۱پ-۲۵۴ر)، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۱۵]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۹۶/۱۰
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ملک ج ۳۱۵/۵ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،تا:قرن۱۱؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۱گ (۷۱پ-۱۰۱پ)، ۱۵ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۸-۷۲۴]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۵/۱
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ملک ج ۳۱۵/۵ ذکر شد؛ خط: نسخ، کا: زین الدین شیرازی، تا: ۱۰۸۸ق، کاغذ: اصفهانی شکری، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۹ - ۵۲۲]
۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۸۵/۱
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ملک ج ۳۱۵/۵ ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ (۲پ-۱۹ر)، ۲۱ سطر (۹×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۹۷]
۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۷۹/۱-عکسی
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ملک ج ۳۱۵/۵ ذکر شد؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۶ص (۲-۸۷) [عکسی ف: ۱ - ۷۹]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** مشروحة فی آیة الکرسی والذی
این نسخه ضمن یک مجموعه تفسیری همراه تفسیر سوره الطارق و آیة الکرسی که فهرست‌نگار مؤلف این دو را ملا صدرا دانسته و مؤلف نسخه مذکور را شناسایی نکرده است که به استناد نسخه ملک ج ۳۱۵/۵ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله، تا: ۱۲۵۶ق، جا: رشت؛ افتادگی: انجام، واقف: نائینی؛ ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۱۵]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۳
آغاز و انجام: برابر
نام کتاب در فهرست «الفتوحات الغیبة و المکاشفات العینیة» آمده است که به استناد نسخه ملک ج ۳۱۵/۵ تصحیح شد؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۴ محرم ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۳گ (۳۷پ-۴۹پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۸۷۹]
۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۱ خوئی
آغاز و انجام: برابر
نام مؤلف به استناد نسخه ملک ج ۳۱۵/۵ ذکر شد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۶ص (۲-۳۷) [ف: ۷ - ۴۹]
۱۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۴/۱
آغاز: برابر
در فهرست آمده: گویا از صدرالدین قونوی باشد. نام مؤلف به استناد نسخه ملک ج ۳۱۵/۵ ذکر شد؛خط:نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۱۸گ، ۱۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [ف: ۱-۳۰۹]

● **تفسیر سوره فاتحة** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e sūre-ye fāteha
پارسا، محمد بن محمد، ۷۳۹؟ - ۸۲۲ قمری
pārsā, mohammad ebn-e mohammad (1339 - 1420)
[دنا ۱۵۱/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۲/۱
آغاز: بسمله، و حمدله ... همی گوید بنده ضعیف الفقیر الی الله تعالی الودود ابوالفتح محمد بن محمد بن محمود الحافظی البخاری؛ **انجام:** فحمد نفسه علی ظاهرینه لهم لیملا محل الحمد بین یدی عظمته. از روی نسخه مصحح مقابله شد.
خط: نسخ، کا: اشرف بن محمد کرمانی، تا: ۸ ربیع الثانی ۹۰۷ق، جا: جام، مرقد ژنده پیل؛ کاغذ: ترمه، جلد: عطف میشن سبز، ۲۷ص (۴-۳۰)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۴]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il fātiḥa
فناری، محمد بن حمزه، ۷۵۱ - ۸۳۴ قمری
fanārī, mohammad ebn-e hamze (1351 - 1431)
تفسیری است مفصل و دارای مقدمه‌ای جامع، درباره علومی که دانستن آن برای هر مفسری ضروری است. وی آن را به تشویق امیر محمد بن علاء الدین، در ۴۰ «باب» و چندین «فصل» بر سوره فاتحه الکتاب نوشته است.
چاپ: آستانه، ۱۳۲۶ق.
[دنا ۱۵۱/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۰
آغاز: بسمله. ربنا آمنا بما انزلت و اتبعنا الرسول. فاکتبنا مع الشاهدین؛ **انجام:** فان الرد من الکریم اذا شوقه بعید فکیف من اکرم الاکرمین و صلی الله علی محمد و آله اجمعین.
خط: نسخ، کا: درویش محمد رشتخواری، تا: ربیع الثانی ۸۷۲ق؛ واقف: ملاموسی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۹۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۳۴]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۱۰۴
آغاز: بسمله. من تفسیر سورة الفاتحة لمولا نافناری. الخامس فی حقیقة الشیطان و وجوده و وسوسته. اما حقیقته عند من لم یقبل بالمجردات هی اجسام هوائیة و قیل ناریه؛ **انجام:** و عن الثالث ان المجردات المسماة بالجن و الشیاطین یجوزان یکون لهم الآلات الجسمانیة من کرة الاثیر و الزهیر ... تدرک الجزئیات و تنصرف فی الابدان. تمت فی شهر رجب ۱۰۸۲
بخشی از آن است و در آن از حقیقة شیطان و وسوسه او گفتگو می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۸۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۹۹پ-۳۰۰ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۱۰۳]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۸۱
آغاز: من تفسیر الفاتحه لمولانا فناری، الخامس فی حقیقة الشیطان و وجوده و هویته اما حقیقته عند من لم یقل بالمجردات هی اجسام هو آیته؛ **انجام:** انمایوجب التغییرات فی معلوماته فی معلولاته و الاضافات بینه و بینها فقط فهذا ما عندی من لتحقیق و الله ولی التوفیق
بخشی است از تفسیر فناری؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۵۷۲-۵۷۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ - ۳۸۳]

● **تفسیر سوره فاتحه = رساله شرح فاتحة الکتاب = تفسیر فاتحة الکتاب = تفسیر سوره حمد** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e sūre-ye fātehe = r.-ye š.-e fātehat-ol ketab = tafsīr-e fātehat-ol ketab = tafsīr-e sūre-ye hamd
نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری
ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)
شامل دو گفتار است در تفسیر سوره فاتحه الکتاب و فضایل آن.
آغاز: بسمله الحمدلله الذی نور قلوب اولیائه بانوار العرفان ... فاتحة خوش بخوان و هم در باب ...
انجام: دانسته شد که بسمله از فاتحه است.
چاپ: چاپ شده است.
[دنا ۱۵۱/۳ (۱۱ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۲۸
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن محمد حسینی، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۲۵۸)، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۲۵
خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: ۱۰۶۶ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۳۷
خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: قرن ۱۱؛ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰۹]
۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۲۵
خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۴ص (۲۳۳-۲۳۶)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۸]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۶۴ ق؛ جلد: کالینکور مشکی، ۳گ (۱۱۸-۱۲۰)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [الفبائی ف: - ۳۴۸]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۲۵ عکسی
نسخه اصل: همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۰۶]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۳۷ عکسی
همان نسخه بالا [ف: ۳ - ۱۳۰۸]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۲۳
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۱۲۵-۱۲۹)، ۲۵ سطر، اندازه:۱۴/۵× ۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۳۶
آغاز: الحمدلله و الصلوة علی رسول الله؛ **انجام:** تا بیابی مرا در خود و السلام.
خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۴۴-۱۴۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۵]

۸. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۶۲/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۱ص (۳-۱۳)، اندازه: ۱۷×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۰۹]

۹. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۸/۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۳۵۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۹ص (۱۱۳-۱۲۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۲]

● **تفسیر سوره فاتحه الکتاب** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-i fātiḥat-il kitāb
فضل الله بن روزبهان، ۸۶۰؟ - ۹۲۵ قمری
fazl-ol-lāh ebn-e rūzbehān (1456 - 1519)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۲۶۶
آغاز: بسمله، حمدله براستبدی لیجازینی ربی بقوله حمد بی الرحمن الرحیم به اثنی و اثنی من فوادی؛ **انجام:** انه من ضرورات الدین فلم یکفر به قافیه ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il fātiḥa
ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، - ۹۴۰ قمری
ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

[دنا ۳/۱۷۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۷۸/۱۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، عطف قهوه‌ای، ۴گ (۱۱۱ر-۱۱۴ر)، ۲۳ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۸۱]

● **تفسیر سورة الفاتحة = تفسیر سورة الحمد = حاشیة حاشیة الکشاف** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il fātiḥa = tafsīr-u sūrat-il ḥamd = ḥāšīyat-u ḥāšīyat-il kaššāf
؟ دشتکی شیرازی، منصور بن صدرالدین محمد، - ۹۴۸ قمری
daštakī šīrāzī, mansūr ebn-e sadr-od-dīn mohammad (- 1542)

وابسته به: حاشیة الکشاف؛ جرجانی، علی بن محمد (۷۴۰-۸۱۶)
حاشیه‌ای است احتمالاً از میر غیاث الدین منصور دشتکی بر حاشیه میر سید شریف بر کشاف زمخشری. مؤلف در توضیح عبارت محشی اول «قوله لأنها نزلت بمكة حين افترضت الصلاة» می‌گوید: بیشتر مفسران بر این باورند که سوره مبارکه حمد نخستین سوره‌ای است که در مکه مکرمه نازل شده و بار دیگر هنگامی که بیت الله الحرام به عنوان قبله تعیین شد در مدینه نازل گردید. سپس به ذکر اسامی مختلف سوره و معانی آنها پرداخته است. وی درباره تسمیه می‌گوید: همه مسلمین معتقدند که آن در سوره نمل جزء آیه است ولی در اوایل سوره‌ها اختلاف نظر دارند. برخی چون سعید بن جبیر، زهری، عطاء، ابن المبارک، شافعی و طرفدارانش آن را به تنهایی یک آیه دانسته‌اند و طبق این نظر بسمله ۱۱۳ آیه از آیات قرآن را تشکیل می‌دهد و عده‌ای مانند ابن مسعود، و مالک آن را جزء قرآن نمی‌دانند. ابوحنیفه و پیروانش نیز بر همین عقیده‌اند، ولی حنفیان متأخر در تمام قرآن آن را یک یا به قولی ۱۱۳ آیه دانسته‌اند.
آغاز: قال السید رحمه الله علم التفسیر هو علم یبحث فیه عن احوال کلام الله تعالی المجید من حیث دلالته علی مراده. اقول: فیه بحث اما اولا فلان علم التفسیر علی ما هو المشهور عند الجمهور علم مدون
[دنا ۳/۱۵۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۳/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** ان یقال لما کان الحمد من المصادر التی ینزلونها منزلة الافعال و یسدونها سدها و جعلوا.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۸ص (۱۶-۲۳)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ - ۵۵۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۵/۱۶
آغاز: قال السيد رحمه الله علم التفسير هو علم يبحث فيه عن احوال كلام الله تعالی المجيد من حيث دلالته علی مراده. اقول: فيه بحث اما اولا فلان علم التفسير علی ما هو المشهور عند الجمهور علم مدون؛ **انجام:** قوله آمين صوت تجر به الفعل قيل اسما و لافعال موضوعة ... قائلا فيه بحث.
خط: نستعليق، کا: تاج الدين حسين مشهور به صاعد، تا: قرن ۱۰؛ ۴۱ص (۴۸۳ – ۵۲۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۲-۱۳۸]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۳۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** لما كان الحمد من المصادر التي ينزلونها مترلة الأفعال و يسدونها مسدها و جعلوا.
خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: ابن خاتون،سال۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، رويه پارچه اخرا، ۸ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۲۲ – ۱۳۶]

● **تفسير سوره فاتحه** / تفسير / فارسی
tafsīr-e sūre-ye fātehe
بيرجندی، عبداللطيف بن علی، ق ۱۰ قمری
bīrjandī, ʻabd-ol-latīf ebn-e ʻalī (- 16c)
تفسير مفصلی است بر سوره فاتحه به نظم و نثر، مؤلف اين تفسير را عرفانی برگزار نموده و داستان‌هايی زيادی از عارفان و همچنين اشعار زيادی از مولوی دراثنا درج نموده است. آن را در هفتاد و هشتاد سالگی ساخته است.
آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم ×× هست كليد در گنج حكيم / فاتحه و فكرت و ختم سخن ×× نام خدايست بروختم كن ... بدان ای بنده مؤمن كه اين رساله‌ای است در تفسير و تفضيل سوره فاتحة الكتاب كه بنده مذنب عبداللطيف جمع نموده و يكی آن كه اكثر اين روايات و حكايات سمت تحرير خواهد يافت ...
انجام: و در جواب و سؤال منكر و نكير عاجز نشوی و بالله التوفيق ... و مظهر لطف حقه و آله اجمعين.
[دنا ۱۵۱/۳ (۹ نسخه)؛ منزوی ۲۹/۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۲۴۵
آغاز: برابر؛ **انجام:** چون به مدينه رسيدند در ماه صفر بيمار شدند و به دوازدهم ربيع الاول از دار الفرار به دار القرار ...
خط: نسخ و نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رويه پارچه خاكستری، ۱۷۱ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۲ – ۱۳۸]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۱۳۴/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و از راه يهودان و كافران دورداری، يا ارحم الراحمين و يا اكرم الاكرمين.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سرکه‌ای، جلد: پارچه‌ای، ۵۷گ، ۱۵ سطر (۱۵/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۶سم [ف: ۷-۱۶۳]
۳. قم؛ فيضيه؛ شماره نسخه:۲۰۰/۳
آغاز: تا شد دلم ز خرمن حسن تو خوشه چين ×× گشتم بمحرمان حريم تو همنشين
خط: نستعليق، کا: مصطفی علم شاهی، تا: شنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۱۰۴ق؛ ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۳ – ۷]
۴. قم؛ مرکز احياء؛ شماره نسخه:۲۵۹۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** زكار بتسه ميانديش ودل شكسته مدار ×× كه آب چشمه حيوان درون تاريكی است.
خط: نسخ و نستعليق، کا: رضا علی بن خواجه علی ساكن کاوکانی، تا: ۲۷ صفر ۱۱۵۳ق؛ مصحح؛ ۱۴۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۱۹/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۱۶]
۵. قم؛ گلپايگانی؛ شماره نسخه:۵۵۴۲-۲۷/۲۱۲
آغاز: كه در روز وفات حضرت سيد عالم صلی الله عليه وآله جبرئيل (ع) به نزد رسول صلواة الله عليه آمد ومنديلی از نزد خدای تعالی هديه آورد؛ **انجام:** نقل است كه بعضی از انبيا را عليهم السلام وحی آمد كه بگوی ای فرزندان آدم شما خوش دوزخ را ببهای گران می‌خريد وبهشت را
خط: نستعليق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، عطف گالينگور، ۱۰۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ – ۹۹۱]
۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۸۱
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۱و۱۲؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تيماج مشكی، ۲۲۱گ،۱۲سطر(۸×۱۴/۵)،اندازه:۱۲×۱۹سم[ف:۱۵ – ۴۱۳۹]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۷۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسن بيگ بن شعبان، تا: قرن ۱۳؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تيماج مشكی، ۶۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲۲ – ۱۳۷]
۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۹۵۶/۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تيماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ (۱۰۲پ-۲۰۷پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۸ – ۱۳۹]
۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۸۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** گويا ناتمام: و حسنات باسترضای نفس از يباع حقيقت بر مقتضی مثل الذين ينفقون اموالهم فی سبيل الله
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تيماج مشكی، ۹۴گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ – ۳۵۰]

● **تفسير سورة الفاتحة** / تفسير / عربی
tafsīr-u sūrat-il fātiḥa
شيخ بهائی، محمد بن حسين، ۹۵۳ – ۱۰۳۰ قمری
šeyx-e bahāʼī, mohammad ebn-e hoseyn (1547 - 1621)

تاریخ تألیف: اوایل دهه سوم صفر ۱۰۱۵ق؛ محل تألیف: گنجه
تفسیری بر سوره فاتحه است که شیخ بهائی آن را خاتمه کتاب مفتاح الفلاح خود قرار داده است و لذا برای این رساله خطبه‌ای ذکر نکرده است. با تطبیق آن با عروة الوثقی دو نکته به دست می‌آید: اولاً شیخ در این رساله تلاش کرده نکات مهم این سوره را با رعایت اختصار بیان کند. وی در بیشتر موارد عین عبارت‌های عروة الوثقی را آورده و در برخی موارد هم با حفظ مطلب، عبارت‌ها را تغییر داده و یا اینکه همان مطالب را با تقسیم‌بندی بهتری ارائه کرده است. لذا گرچه این رساله گزیده‌ای از مطالب عروة الوثقی است ولی دارای نکته‌های تفسیری هم هست که در عروة الوثقی به آن اشاره نکرده است.
ثانیاً این رساله پس از عروة الوثقی تألیف شده و خود در متن از آن نام می‌برد: «و اما الالتفات من الغیبة الی الخطاب فقد ذکرت له فی تفسیری الموسوم بعروة الوثقی اربع عشرة نکته».

آغاز: و قد ختمنا کتابنا هذا بتفسیر الفاتحه لیکون سهل التناول علی اخوان الدین ... بسم الله ... الباء اما للاستعانة او المصاحبة و قد ترجح الاولی باشعارها بکون ذکر الاسم الکریم عند ابتداء الفعل وسیلة الی وقوعه علی الوجه الاکمل الاتم

انجام: فی صفات الرحمة و الغفران تم و لنقطع الکلام علی لفظ الرحمة و الغفران سائلین رجل شأنه أن یغمرنا برحمته و غفرانه و یعاملنا بعفوو وجوده ... لا یواخذ باسوء اعمالنا یوم الدین انه ارحم الرحمین و اکرم الاکرمین. فرغت ... فی اوائل العشر الثالث من الشهر الثانی من السنة الخامسة من العشر الثانی بعد الالف ببلدة گنجه و انا اقل الانام محمد المشتهر ببهاءالدین العاملی

چاپ: با تصحیح حسین عقدائی، گنجینه بهارستان، بخش علوم قرآنی و روائی-۲، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، تهران، زمستان ۱۳۸۳ش

[الذریعة ۲۵۰/۱۵؛ دنا ۱۵۲/۳ (۱۱ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن نظام الدین علی شوشتری، تا: ۱۰۳۳ق، جا: مشهد؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۱۰ص (۴۲۰-۴۲۹)، ۱۵و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۹ - ۹۹]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۸۳۵/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن حمدان حطیطی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج عنابی، ۸گ، ۱۷ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۱۳۲]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۹۱۱/۳

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد کتابشناسی شیخ بهائی ۲۰۴ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، کا: ابن محمد معصوم تاپدرلی، تا: صفر ۱۱۲۹ق؛ جلد: مقوا، ۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف مخ: ۱ - ۴۶۹]

۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۳۹]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۱۷۰/۲

آغاز و انجام: برابر

نام مولف به استناد کتاب‌شناسی شیخ بهائی ۲۰۳ ذکر شد؛ خط: نسخ، کا: محمد ملقب به جدید ابن الحسین خراسانی کرمانشاهی افینی، تا: جمادی الثانی ۱۲۴۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲گ (۹۵پ-۱۰۶ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۱ - ۱۸۲]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۰۹۰/۵

آغاز: برابر **انجام:** و الحمدلله اولاً و آخراً.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۴۸ق؛ ۴گ (۱۹۸پ-۲۰۱ر) [ف: ۳ - ۴۶۹]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۶/۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الحمدلله رب العالمین

نام مؤلف به استناد کتابشناسی شیخ بهائی ۲۰۳ ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۴ ذیحجه ۱۳۲۵ق، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۸ص (۲۰۸-۲۱۵)، ۱۴ سطر (۶×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۴ - ۳۶۵۳]

۸. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۹۸/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی کلفت، جلد: مقوا با تیماج خرمائی، ۶گ، ۲۳ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۷/۵سم [ف: ۲ - ۲۸۷]

۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۵/۳

خط: شکسته نستعلیق، کا: حسین تربتی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۰گ (۱۲۹ر-۱۳۸پ)، ۱۵ سطر (۶/۵×۱۱/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۹۲]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۹۶/۱۷

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سرخ [ف: ۵ - ۲۶۳]

۱۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۴۷۵/۳

آغاز و انجام: برابر

بدون خطبه است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۲۰۴۲]

● **تفسیر سورة الفاتحة = تفسیر سورة الحمد** / تفسیر /

عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa = tafsīr-u sūrat-il ḥamd

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تفسیری عرفانی-فلسفی از سوره حمد است؛ شامل معارف الهی و نکات عرفانی، اشراقات فلسفی، بیان اسرار ومعانی حروف. در بعضی از نسخه‌ها به همراه سوره بقره یا دیگر سوره‌های تفسیر شده توسط ملا صدرا، استنساخ شده است.

آغاز: سورة الفاتحة المسمی بام القرآن لاحتوائها علی مجامع المعانی التی فی القرآن و سورة الکنز و الواقیة و سورة الحمد و المثانی لانها یثنی فی کل صلاة و لانها نزلت مرتین لماقیل انها نزلت بمکة مرة و بالمدینة اخری

انجام: و اذا قال صراط الذین انعمت علیهم زال عنه کفر و اذا قال غیر المغضوب علیهم و لا الضالین اندفعت بدعته و اذا زالت عنه الاخلاق الستة التی هی مجامع الشرور کلها زال عنه حجابه و بعده عن جناب القدس

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی، ۱+۴۱صص (اسرارالآیات و انوار البینات: صص۲-۴۱)؛ تفسیر سورة الفاتحة: شیراز، سنگی، ۱۳۳۲، رحلی، ۶۹ص

[کتابشناسی جامع ملا صدرا ۳۵؛ دنا ۱۵۲/۳ (۲۰ نسخه)]

۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲ حکمت

خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن محمد امین شیرازی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۵۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا هو المشهور فی الاستحضار الروحی و سیر التوحید و عین الیقین مختص بالاخرة فافهم ما ادرجت لک من اسرار الشریعة فی طی هذه الکلمات الوجیزه و الحمدلله اولا و آخر و باطنا و ظاهراً

خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالا نیمه اول قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: فرنگی نخودی، ۱۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۶×۱۲سم [ف: ۱۳ - ۳۴۶]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۸۲

آغاز: برابر

خط:نسخ، کا: نظر علی بن جعفر، تا: ۱۲۴۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۲۵ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۸-۳۹۱]

۴. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۶/۱

آغاز و انجامک برابر

خط: نستعلیق، کا: میر زین العابدین بن سید قاسم اصفهانی، تا: ۱۲۶۹ق، جا: رشت؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۱۳۰ص (۲-۱۳۱)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۴۸]

۵. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۰/۳

خط: نستعلیق تحریری، کا: ابن ملا سلطانعلی، تا: ۱۲۷۱ق، جا: بروجرد، مدرسه شاهزاده؛ کاغذ: آبی لیمویی، جلد: مقوای نازک، ۱۳۶گ (۴۶پ-۱۸۱ر)، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۱ - ۳۴]

۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۷۶۷/۲

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن عبد الله خونساری، تا: ۱۲۷۱ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۵۴۸]

۷. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:ب-۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن محمد شیرازی (منجم)، تا: ۱۲۷۴ق؛ واقف: آقایان محمد و حسینعلی الهی (اهدایی)، کاغذ: کاهی صیقلی سفید تیره، جلد: چرمی نازک، ۱۲۸ص، مختلف السطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶]

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۷۳/۱-۸/۸۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شنبه ۲ ذیقعده ۱۲۷۵ق، جا: دارالسلطنه اصفهان؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۷-۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۹۸۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: زین العابدین بن عبدالله، تا: ۱۲۸۴ق؛ مجدول؛ واقف: نائینی؛ ۶۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۲۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۸۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحمید، تا: ۱۳۰۴ق؛ واقف: دکتر شمس الدین جزایری، شهریور ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۳۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۸۵

آغاز و انجام: برابر

دیباچه را ندارد، تا آیه: «وقولو حطة»؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بن غلام علی اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۳۱۱ق، جا: کرمان؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۹۶ص (۲-۱۹۷)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۱۲]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۸۹۴/۱-عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۷۸]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۲۹

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۱۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۸۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، ۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۴۷۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه پارچه سیاه، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۱۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۰۹۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد جهل او تجاهل عن ان فصول الاجسام او صورها التی هی.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸ سطر (۱۰×۱۹/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۲ - ۴۹۴]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۵۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۲۶]

۱۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۷]

● تفسیر سوره فاتحه / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye fātehe

شیرازی، محمد ابراهیم بن ملاصدرا، - ۱۰۷۰ قمری

šīrāzī, mohammad ebrāhīm ebn-e mollāsadrā (- 1660)

از میرزا ابراهیم شیرازی فرزند صدرالمتألهین شیرازی. وی از تفسیر خود عروة الوثقی [تفسیر آیة الکرسی] یاد کرده است و این بیت معروف را از شیخ شوشتری دانسته: «روا باشد انا الحق از درختی ×× چرا نبود روا از نیکبختی».

[دنا ۱۵۳/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۶۵/۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین حمد ثنائیست بر نیکوترین فعلی اختیاری خواه آن فعل نعمت باشد و خواه غیر نعمت و اما حمد واجب تعالی بر بعض صفات پس راجعت به آثاری که مترتب میشود بر نفس ذات زیرا که صفات عین ذاتند؛ **انجام:** و لنقطع الکلام علی لفظی الرحمه و الغفران ... و ان لایؤاخذ نا بمساوی اعمالنا یوم الذین انه ارحم الراحمین و اکرم الاکرمین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج مشکی عطف پارچه‌ای، ۴۲ص (۱۷۰-۲۱۱)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۰ - ۱۵۲۹]

● تفسیر سوره فاتحه / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye fātehe

اورامانی، عباس بن بهرام میرزا، ق۱۱ قمری

orāmānī, ʻabbās ebn-e bahrām mīrzā (- 17c)

تاریخ تألیف: ۲۸ جمادی الثانی ۱۰۶۴ق

تفسیری مفصل است بر قرآن کریم است. مؤلف ابتدا آیه‌ای را ذکر کرده و به بیان لغوی آن می‌پردازد وسپس توضیحی در باره آیه می‌آورد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۸۵۸-۲۴/۱۵۸

آغاز: مکه از عقل هست میداند که آن میزان بقالان قرین آسمان نیست و نه قرین کتاب بلکه آن ... قوله اهدنا الصراط المستقیم اللغة قال اهل اللغة هدیت فلاناً طریقاً الهدایة؛ **انجام:** و تو عارفی بر آنکه اعضای انسان مخفیست در نطفه و اجزاء شجر همه مستبطن در نوات واست و دانه آنهاست و انما نبصرها عین البالغین ... وصلی الله علی محمد وآله اجمعین.

خط: نسخ، کا: محمدشریف بن عباس مهربانی، تا: ۱۰۹۰ق، حسب الفرموده امیر زاده امجد اکرم قاسم بیک؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۳۵گ،۱۰سطر،اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۲-۹۹۰]

● تفسیر سورة الفاتحة / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

حسینی خاتون آبادی، محمد صالح بن عبدالواسع، ۱۰۵۸ - ۱۱۲۶ ؟ قمری

hoseynī xātūn-ābādī, mohammad sāleh ebn-e ʻabd-ol-vāseʻ (1648 - 1714)

در تفسیر سوره فاتحه است ، ضمن چهار «مقاله» و یک «تذنیب» و با رعایت اختصار و با دسته بندی خاص به طرح نظرات خود پرداخته است و در ضمن چهار مقاله چهارگونه تفسیر ارائه می‌کند.

آغاز: بسمله الحمد لله رب العالمین و ایاه نعبد و ایاه نستعین و الصلاة علی محمد و آله الکاملین. اما بعد فیقول المستعین ... انی کنت ذات یوم متدبرا فی تفسیر سورة الفاتحه متفکراً فی تأویل هذه السورة المبارکة فخطر ببالی القاصر و دار خلدی الفاتر ما لم اظفر به فی تفاسیر العلماء الاعلام ... تقدیم مقدمة یتوقف علیها المرام فی مقالات ...

انجام: سبعین مرة ثم ردت فیه الروح ما کان عجیباً انتهی ما اردنا ایراده فی هذا المقام و الله تعالی اعلم ثم نبیه ثم اهل بیته علیهم السلام تمت الرسالة

چاپ: با تصحیح محمد حسین درایتی، گنجینه بهارستان، بخش علوم قرآنی و روائی-۲، کتابخانه مجلس شورای اسلامی، تهران، زمستان ۱۳۸۳ش.

[دنا ۱۵۳/۳؛ الذریعة ۳۳۹/۴]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۰۷۰/۲-۲۵/۱۶۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۱۳۰۴ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴سم [ف: ۲ - ۹۸۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۰۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت الرسالة الشریف فی یوم التاسع من ذیقعدة الحرام سنة ۱۳۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹ ذیقعده ۱۳۱۴ق؛ کاغذ: اصفهانی، ۱۰۲گ (۱۱ر-۱۱۲ر)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۰۲]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۸عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** انتهی ما اردنا ایراده فی هذا المقام و الله تعالی اعلم ثم نبیه ثم اهل بیته علیهم السلام.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ شوال ۱۳۴۰ق؛ ۲۳گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۱ - ۳۷۸]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

[دنا ۱۵۳/۳؛ الذریعه ۳۳۹/۴]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۱۴/۱

آغاز: (بعد از بسم الله) الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی سیدنا محمد و آله الطاهرین سورة فاتحة الکتاب، السورة فی الاصل منقول من سور المدینه الا انها تجمع علی سور؛ **انجام:** و لعلی ان امهلنی الاجل و ساعدنی لطفه عزوجل انتصب لجف الکلام ... موفیا لحق الکلام انه و لی الخیر و ملهم الصواب ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۵۰۹]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸-۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja‘far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

[دنا ۱۵۳/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۹۹۶/۳

آغاز: بسمله. حمدله و الصلاة ... و الطاهرین. اعلم انه لابد قبل الخوض فی المقصود من بیان امور. الاول فی ذکر اسامی القراء؛ **انجام:** فیرفع الله عنهم بذلک العذاب. الحمدلله علی توفیقه لتفسیر سورة الحمد. و اسئله تفسیر سورة البقرة و ما بعدها.

خط: نستعلیق، کا: نصرالله بن حسن حسینی استرآبادی، تا: ذیقعده ۱۲۳۱ق؛ ۱۸گ (۶۱ر-۷۸ر) [ف: ۳ - ۴۷۰]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری

bāb, ‘alī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)

تفسیر سوره فاتحه که باب در آن سعی نموده که بشارت به ظهور خود دهد با عباراتی نامفهوم، با تضمین آیاتی از قرآن کریم و گفتگو در آنها.

[دنا ۱۵۳/۳]

۱. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۸۲

آغاز: فسبحانه ما اعلی شانه الذی قد انقطع الشون عن ساحة قدسه و ما اعظم ارتفاعا الذی انسد الکل عن الصعود الی هواء انواره؛ **انجام:** و الی هنا قد اخذت القلم عن الجریان باسم الرحمن و لقد فرغت من ابداعها فی تفسیر جزو تام من اول الکتاب.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۲ - ۳۰۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۰/۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳، قطع: جیبی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۳۷]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

اردبیلی، عبدالعزیز، ق۱۳ قمری

ardabīlī, ‘abd-ol-‘azīz (- 19c)

تفسیر عرفانی و شیعی است در سوره فاتحه.

[دنا ۱۵۳/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۱۹۳/۲

آغاز: اقول و انا الخاطی عبدالعزیز الاردبیلی، مستمداً بسم الله الرحمان الرحیم؛ **انجام:** و نحوها فاسدة و بدعة استغفرالله ... اتبع الهدی. تم الجمع و الکتب فی یوم الاربعاء من ایام شوال سنة ۴۶ (۱۲۴۶ ق.)

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ گویا خط مؤلف باشد، محشی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۵۴ص (۱۹-۷۲)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۶۹]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

سبزواری، محمد کاظم بن محمد رضا

sabzevārī, mohammad kāzem ebn-e mohammad rezā

تفسیر فلسفی و عرفانی همراه با برخی تأویلات بر فاتحه الکتاب است که در ابتدا به صورت مبسوط در مورد استعاذه و شیطان و وساوس آن ارائه مطلب نموده است.

[دنا ۱۵۴/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۶۱۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انزل علی عبده السبع المثانی و القرآن العظیم و نزل فصل الخطاب و الفرقان الکریم؛ **انجام:** حسبک من

الکونین ما اعطیناک بین الحرفین او ان النبی و الولی کاینان ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۶گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۳۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۱۲
همان نسخه بالا [مؤید: ۲ – ۱۵]

● تفسیر سورة الفاتحة / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

عبدالجواد بن محمد جعفر، ق۱۳ قمری

‘abd-ol-javād ebn-e mohammad ja‘far (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۰ق

تفسیر مختصری است بر سوره فاتحه (الحمد) که جنبه‌های ادبی بیشتر بحث شده و بعضی از روایات مناسب را نیز می‌آورد.
[دنا ۱۵۳/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۵۵۸/۱
آغاز: الحمدلله الذی جعل الحمد مفتاح الصلاة و جعلها معراجاً للمؤمنین و هو الذی محمداً و لم یتحمد باعطائه؛ **انجام:** و هو کونه بعد التسمیة و التحمید و الثناء و التوسل بالعبادة کما هو المتعارف و قد ورد به الروایة
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۰ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج زرد، ۳۲گ (۱پ–۳۲ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۱۴ – ۳۲۰]

● تفسیر سورة الفاتحة علی منهاج اولی الالباب و کشف الستر و الحجاب عن الوجه الذی یتوجه الیه الخطاب = تفسیر سورة الحمد / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa ‘alā minhāj-i uli-il albāb wa kašf-us sitr wa-l ḥijāb ‘an-il wajh-il laḏī yatawajjah-u ilay-h-il xiṭāb

مراغی، حسن بن عبدالرحیم، – ۱۳۰۰ قمری

marāqī, hasan ebn-e ‘abd-or-rahīm (- 1883)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۱ق

نفسیر مختصری است که از روایات بسیار استفاده می‌شود و جمله «اهدنا الصراط المستقیم»را بیشتر توضیح داده است و به کتاب دیگرش «مسالک الطریقة و مدارک الحقیقة» اشاره می‌کند.
آغاز: الحمدلله الذی لیس کمثله شیء و هو السمیع العلیم و الصلاة علی الوجه الکریم و الاصل القدیم ... اما بعد فقد اشار الی بعض الاخوان من اولی البصیرة ... ان اشیر الی اشارات السبع المثانی ...
انجام: و اعلم انا قد بینا کثیرا من اشارات فاتحة الکتاب و لطائفه و حقائقه فی مسالک الطریقة ... و انما کتبنا فی هذه الرسالة ما لم نکتبه فیه فلیرجع من اراد بقیة الکلام الیه و الحمدلله ...
[دنا ۱۵۳/۳ (۵ نسخه)]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۳۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: «الواثق بالله الغنی احمد الحسینی الحسینی ...» (مستطیل)؛ کاغذ: فرنگی، ۵گ (۱–۵)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۸ – ۴۱۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۲۷/۱۱
خط: نسخ زیبا، کا: رستم بن بیجن، تا: ۱۲۶۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۱۱۴پ–۱۱۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷۲۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۴ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷گ (۱پ–۷پ)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۳/۳×۳۱/۲سم [ف: ۴۱ – ۱۸۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۸۴/۱۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** و کذلک الطعام الطیب و النوم الطیب و اعداؤهم علی عکسهم فی جمیع المراتب.
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن احمد قراچه داغی، تا: ۱۲۸۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۰۴پ–۱۰۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳ – ۷۹]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۸۹/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: رستم بن بیجن ؟، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳ص (۱–۱۳)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۲– ۲۲۷]

● تفسیر سورة الفاتحة / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

اصفهانی، یحیی بن محمد شفیع، ق۱۴ قمری

esfahānī, yahyā ebn-e mohammad šafī‘ (- 20c)

تفسیر مختصری است با اهتمام به جنبه‌های ادبی و با استفاده از احادیث اهل بیت علیهم السلام و گفته‌های بعضی از مفسران، و در پایان تتمیمی است در نام‌های این سوره.
[دنا ۱۵۴/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۴۷۶/۱
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی خیر خلقه ... بسم الله الرحمن الرحیم الباء حرف جر؛ **انجام:** و اهدنا الصراط المستقیم الی آخر الایة کل المسؤول و الحاجة، الی غیر ذلک من الوجوه المحتملة
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۲۰گ

(۱ر–۲۰ر)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۷ – ۶۹]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

شیرازی، علی بن محمد
šīrāzī, ʻalī ebn-e mohammad

تفسیر سوره حمد است، مؤلف به درخواست گروهی آن را نگاشته و از مطالب تفاسیر دیگر چون کشاف زمخشری بهره جسته است، نام تفسیر و مؤلف بر فراز برگ نخست آمده و در منابع موجود یافت نگردید.
[دنا ۱۵۴/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۰۶/۵
آغاز: الحمد لله الذی جعل محمداً بحسب التربیة المعنویة فاتحة کتاب الانشاء و الابداع و بحسب النشأة الصوریة خاتمة رسالة؛ **انجام:** قال: ان القوم یبعث الله علیهم العذاب حتماً مقضیاً فیقرأ صبی من صبیانهم فی الکتاب، الحمد لله رب العالمین فیسمعه الله تعالی فرفع عنه م بذلک العذاب اربعین سنة، رفع الله عنا العذاب الالیم ...
خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالرشید بن نور الدین شوشتری، تا: ۱۰۵۹ق، جا: شوشتر؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: شرقی، ۱۱گ (۲۴ر–۳۴پ)، سطور مورب، اندازه: ۲۲/۵×۳۵سم [ف: ۳۳ – ۵۳۹]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

حسن فضل بجلی
hasan fazl-e bajalī

تفسیری است لغوی.
[دنا ۱۵۴/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۶/۲–ف
نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۶۶۴؛ بی‌کا، تا: ۷۱۰ق؛ ۱۸گ (۱۴۳پ–۱۶۰پ)، ۱۱ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۵۰]

● **تفسیر سورة الفاتحة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

غیر همانند:
۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۸/۱
آغاز: الحمدلله الذی جعل الحمد مفتتح قرآنه و اخری دعوی اهل جنانه و الصلاة علی محمد عبده و رسوله ارسله بالنور المبین؛ **انجام:** فقد سبق ان المثانی السبع فی طی الفاتحة مخفیة و ا لمعانی فی کلماتها ظاهرة و الفاتحة سورة واحدة هی مفتاح کل خیر و شفا کل صدر.
در آغاز این تفسیر کوتاه فلسفی عرفانی، کلمات سوره توضیح داده شده پس از آن در هفت «مثنی» سوره را تفسیر می‌کند و چون این سوره «السبع المثانی » نامیده شده، مؤلف این تقسیم را در نظر گرفته است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۰۷۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۱ – ۴۴۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۵۶/۲
آغاز: قیل انما سمی بفاتحة الکتاب لأنه فتح علیک بفاتحة لذیذ مناجاته فکانت فاتحة لکل خیرة؛ **انجام:** و قیل غیر المغضوب علیهم بترک حسن الأدب فی وقت القیام لخدمتک و لا الضالین عن رؤیة ذلک فتستغفر و تنیب
در این تفسیر کوتاه که با عناوین «قوله–قوله» می‌باشد، بیشتر مطالب عرفانی از بزرگان اهل تصوف و عرفان و مفسرین ذکر شده و به مطالب دیگر نمی‌پردازد؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۷پ–۲۹پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۲۱ – ۵۹]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۸۶/۲
آغاز: بسمله. قال ابو محمد الحسن [بن علی] علیهما السلام الاستعاذة هی ما قد امرالله عباده عند قرائتهم القرآن فقال ... سورة فاتحة الکتاب سبع آیات تفاقیة مکیة سمیت بسعة اسماء و فاقیة مرویة فاتحة الکتاب؛ **انجام:** فمن ذلک جعلت التسمیة بعد الحمد فی استقبال السورة الاخری و الحمدلله رب العالمین
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ، ۷۶گ(۶پ–۸۱ر)،۱۸سطر(۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۷۳]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۱۶
آغاز: تفسیر سورة الحمد و فیما ذکره الفضل من العلل باسناده المعتبر عن الرضا (ع) و الظاهر ان کتاب الفضل کان عنده و السند کان لمجرد التیمن مع انه ایضا معتبر انه قال امر الناس بالقرائة فی الصلاة أی من جانب الرسول (ص) علی الظاهر بقوله (ص) لاصلاة الا بفاتحة و نحوه ... الحمدلله انما هو أداء لما اوجب الله عز و جل علی خلقه من الشکر و الشکر لما وفق عبده من الخیر؛ **انجام:** و روی ان القرآن ظاهره انیق و باطنه عمیق له نجوم و علی نجومه نجوم لا تحصی عجایبه و لا تبلی غرایبه فلیجل حال بصره الی غیر ذلک من الأخبار.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۸ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۲۰] و [ف: ۲۲–۱۲۸]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۶۱
به نقل از مجمع البیان؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۲ص (۲۴۷–۲۴۸) [مختصر ف: – ۱۸۹]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۹۸/۲

آغاز: بسمله ... الحمدلله الازلی الابدی بلازوال؛ **انجام:** و محمد آمین صلی الله علیه و آله و سلم
بی‌کا، تا: شب یک‌شنبه پایان جمادی الثانی ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۸گ (۹پ-۳۶پ)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۸۷۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۴/۷

آغاز: و التمجید و نحن لما کان کلامنا فی اللفظ؛ **انجام:** سبق فی مبحث ذکر تلاوة القرآن ما ینفعک فی هذا المکان فتذکر له
تفسیر عرفانی و شیعی است که مؤلف از نظریات سایر مفسران، همچون کتابهای ابن عربی، مانند: الفتوحات المکیة، التدبیرات الالهیة، تفسیر الجمع و التفضیل استفاده کرده و در بعضی مواقع نیز اقوال ابن عربی را عیناً نقل می‌کند، ولی مدار اصلی کتاب حول محور اقوال ائمة اطهار است و مؤلف در لابه‌لای مباحث از علمای سلف با عناوین «اصحابنا الامامیة» نیز یاد می‌نماید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، ۴۱گ (۲۰۳ - ۲۴۳)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳/۵سم [ف: ۲۸ - ۲۱]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۸۶/۹

خط: نستعلیق مخلوط به شکسته، کا: علی محمد بن محمد صفی محلاتی، تا: اوایل قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی و شکری، جلد: مقوایی با روکش مشمع، ۷ص (۱۷۸-۱۸۴)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۵/۳سم [ف: ۱۷ - ۴۶۳]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۱

آغاز: پس از تسمیه: فاتحة الکتاب مکیة علی الصحیح و کونها مکیه و مدنیة بط و مدنیة من هفوات مجاهد و لانها افضل السور اتفاقا و هو جایز و انکان الکل کلام الله؛ **انجام:** و من طریق آخر هذ الخبر انفسه الا انه قال کانما قرا القران و عن جابر یا جابر الا اعلمک افضل سورة انزله الله تعالی فی کتابه فعلمه الله و قال شفاء من کل داء الالسام و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و الماب آمین
تفسیری است شارح جهات عربیت و حاوی نکات حکمی، کاتب دیباچه را ننوشته. از کتاب استفاده می‌شود که مفسر از افاضل قرن ۱۰ به بعد است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [ف: ۴ - ۴۲۲]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۹۰۴

آغاز: سورة فاتحة الکتاب سبع آیات و تسمی ام القرآن لانها مفتتحه و مبدأه فکأنه أصله و منشأه؛ **انجام:** فیقرأ صبی من صبیانهم فی الکتاب الحمدلله رب العالمین فیسمعه الله تعالی فیرفع عنهم بذلک العذاب أربعین سنة.
در این تفسیر مختصر، مفردات لغوی و مباحث ادبی بیشتر رعایت شده و در بعضی از کلمات آراء بزرگان مفسرین را نیز نقل می‌کند، و گویا از یکی از کتابهای تفسیر جدا شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۵- ۲۸۳]

۱۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۹۶/۳

آغاز: فاتحة الکتاب مکیة، عن ابن عباس و قتاده، و مدنیة، عن مجاهد، و قیل نزلت مرة بمکة و مرة بالمدینة. اسماؤها؛ **انجام:** فغضب الله علیه و لعنه، و اعد له الخزی المقیم و العذاب الالیم، اوشک فی واضح الدلیل فضل عن سواء السبیل، فقال: صراط الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم و لا الضالین.
به جنبه‌های ادبی بیشتر پرداخته و گاهی روایت نیز می‌آورد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱گ (۸۲پ-۱۰۲ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۱۹]

۱۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۲۳/۳

آغاز: بسمله وبه نستعین الحمد لله رب العالمین ... سورة الفاتحة الکتاب قال الشیخ رضی الله عنه سمیت الفاتحه لمعنیین؛ **انجام:** و لا الضالین عن السنه..
شاید از محی الدین عربی باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج عنابی، ۲۱گ (۷۹-۹۹)،۱۵سطر(۸/۵×۱۱)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۴-۱۲۵۰]

۱۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۲۷/۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم من القرآن بالاجماع و باجماعنا من کل سورة آیة
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۸گ (۲۹-۳۶)، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۸۰]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۸۲۹

آغاز: بسمله و به نستعین، سورة فاتحة الکتاب المسمی اما القرآن لا حتوائها علی مجامع؛ **انجام:** اعبدوا ربکم الذی خلقم و الذین من قبلکم اقرا باسم ربک الذی خلق خلق الانسان من علق و هذه استحالة ... انها فی انفسها ...
تفسیری است عرفانی از سوره فاتحة الکتاب. نویسنده از استعاذه آغاز کرده تا پایان سوره را با مباحث فلسفی مطابق با ذوق اشراق تفسیر می‌کند؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج قهوه‌ای، ۵۰گ (۱پ-۵۰)، ۲۰ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [رایانه]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۴۰/۳

بروش عرفانی؛ خط: نستعلیق ترک، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: استانبولی، جلد: مقوا عطف تیماج تریاکی، ۱۰ص (۱۵۵-۱۶۴)، ۱۸ سطر (۱۲/۵×۱۸)، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۶۸]

● تفسیر سورة الفاتحة = تفسیر سوره حمد / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūrat-ol fāteha = tafsīr-e sūre-ye hamd

تفسیری است عرفانی و به قلمی روان و روش آن جمع میان حقائق تنزیلی و تأویلی و نکات عرفانی و لطائف ذوقی است. در آن از تفسیر صافی فیض کاشانی (- ۱۰۹۱ق) و جواهر التفسیر کاشفی و ... یاد می‌کند پیداست که در قرن ۱۲ تألیف گردیده

است. این تفسیر به صورت پند و اندرز برگزار شده و مشحون از داستان‌های پیامبران و امامان و عارفان و بزرگان و اشعاری به فارسی از عطار، حافظ و دیگران و در برخی موارد از خودش است. او پس از پایان تفسیر، بخشی در عذاب امت‌های قبل از اسلام در ده فصل و فصلی در بیان معاصی اندام و فصلی در صفت بهشت و اهل آن و فصلی در صفت دوزخ و اهل آن و فصلی در بیان چیزهایی که حق تعالی امر کرده و چند فصل در مطالب متفرقه آورده است.
آغاز: فاتحة الکتاب یعنی گشاینده کتاب ربانی زیرا که کتاب ربانی را مبدأ و مفتتح و محل شروع جزوی نیست
چاپ: با تصحیح و مقدمه سید جلال الدین آشتیانی در نشریه الهیات مشهد
[دنا ۱۵۵/۳]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۸۶
آغاز: برابر
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ یا ۱۳؛ با سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۵۸گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۳ - ۷۶۶]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** کی توان پیمود دریا را بکیل.
خط: نستعلیق، کا: محمد مهدی هاشمی سمنانی، تا: ۵ ربیع الثانی ۱۲۲۷ق؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: آهاری شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۹۸گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم[ف:۱۱-۵۸۱]

● تفسیر سورة الفاتحة / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-il fātiḥa

غیر همانند:
۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۲۵/۱۵-ف
آغاز: انعمت فزد علی انک علی کل شیء قدیر تا مهندسان کارگاه تقدیر نقوش صور الوان بر صفحات الواح وجود می‌نگارند؛ **انجام:** و اگر راضی نمی‌توانی بود هر چه پیش آید در آن صابر باش که صبر موجب فرح و گشایش است و فرود این مقام هیچ مقام دیگر نیست مگر مقام اهل دوزخ
نسخه اصل: آکادمی بخارست رومانی M178. تفسیر عرفانی، که گویا رساله بهرامشاهیه علی بن محمد همدانی (-۷۸۶) است؛ کا: محمود بن داود، تا: ۲۳ جمادی الثانی ۹۷۷ق [فیلمها ف: ۳ - ۲۱۲]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۷۴۷
آغاز: و نمی‌دانیم که ما اهل کدام خواهیم بود سوم قیامتست (کذ) و در وجود او بنص کلام الهی شبیه (کذ صحیح آن: شبهه) نیست و حق تعالی فرموده که چون خلایق محشور شوند بعضی سفیدروی باشند و قومی سیاه روی بوند و هیچ کس را معلوم نیست که از کدام طایفه اند پس جای خوف است؛ **انجام:** پسر چون در آن دره نظر کرد چندان کله گاو و شتر و گوسفند دید که حساب او را خدای تعالی دادند.
احتمالاً مؤلف از فضلاء عارف مشرب امامیه قرن ۱۰ به بعد است. ظاهراً کتاب مرتب بر سه باب است. موجودی قدری از باب اول و دو باب دیگر است. عناوین ابواب: باب دوم در فضیلت سوره حمد «قال امیرالمؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام لو شئت لا قرأت سبعین تفسیراً من تفسیر فاتحة الکتاب یعنی مرا از فضیلت این سوره آن قدر معلوم می‌شود»، باب سوم: «اعوذ بالله یعنی پناه می‌گیرم والتجا می‌برم بمعبود بحق». روش این تفسیر: بیان مدلول کلمات و آیات این سوره به عبارتی ساده و سلیس و تفسیر به اخبار وارده از طریق امامیه و استیناس به اشعار پارسی از «منطق الطیر»عطار و مثنوی و سعدی و حافظ و خواجه عبدالله انصاری و اوحدی و شیخ محمد لاهجی (که ظاهراً مقصود همان شمس الدین محمد لاهجانی صاحب مفاتیح الاعجاز است) و ذکر حالات و گفتار عرفاء و صالحین؛ خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ واقف: غلامحسین صراف زاده، ۱۸ شهریور ۱۳۶۳؛ کاغذ: حنایی، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۹×۱۷سم [ف: ۱۱ - ۵۷۶]
۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۱۵۹/۴-۶۰/۹۹
آغاز: چندان قوت می‌خواهم که هفت طبقه آسمان را ... ذکر شرح الرحمن در محل که وفات آن حضرت نزدیک رسید عزرائیل در حجره همایون آمد به اجازت
بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ ۱۱۴گ (۷۰-۱۸۳)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۸۹]
۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۴/۵
خط: شکسته نستعلیق، کا: تحسین، تا: ۲۴ جمادی الاول ۱۱۰۱ق، جا: دارابگرد شیراز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۸ص (۳۵-۴۲)،۲۵سطر(۱۰/۵×۲۱/۵)،اندازه:۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۹-۱۱۸۸]
۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۲/۱
آغاز: از ابی بن کعب روایت است که حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود یا ابی انبئک بسورة لم ینزل فی التوراة و الانجیل و الفرقان مثلها؛ **انجام:** و نزد حسن بصری آنست که امام باید نگوید چه او دعا می‌کند.
تفسیر شیعی کوتاهی است با شواهدی از احادیث و نقل بعضی فرازهای ادبی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: حسین بن حسن شفتی، تا: سلخ ربیع الثانی ۱۱۲۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱پ-۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۴۷۲]
۶. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۳۱/۲
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۲۲ق [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۳]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۹۴۸
آغاز: عاجز آمد نه همه فریاد برآوردند و گفتند؛ **انجام:** اگر منکر شود دشت و پای بروی گواهی دهند ... و تکلمنا و تشهد ارجلهم بما کانوا یمسبون تمت التفسیر الفاتحه الکتاب ... غفرالله

لهما
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۱۳/۲۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: مقوایی، عطف گالینگور، ۴گ (۲۴۶پ-۲۴۹ر)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳۸ - ۳۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۵۰/۲
انجام: انجام تفسیر الحمد: از آن مگر گمراهی و الله سبحانه و تعالی یعلم حقایق الاشیاء. جم
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: سیاه، ۲۱ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۵سم [ف: ۱۴ - ۲۲۲]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۷۸/۳
کا: حاج غلامرضا بن قاسم یزدی، تا: ۱۲۵۱ق؛ اهدایی: شیخ غلامرضا جماعتی تفتی؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۴گ (۱۲۸-۱۳۱)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴- ۱۳۸۷]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲/۱-۱۷/۷۲
آغاز: عون حق چبود علی مرتضی ×× استعانت زوبخواه ای بوالوفا / صد خطر درراه باشد پیش و پس ×× جز علی کبود بگو فریاد رس؛ **انجام:** آن زمان اسلام بود اندر بطون ×× مسلمان اندر حجابات کمون / کافران اندر جهان ظاهر بدند ×× مسلمین را غالب و قاهر بدند
مؤلف که شیعه امامیه و شاعر و ذوق عرفانی دارد در این کتاب «صراط المستقیم» و «اهدنا» را به نظم ونثر تفسیر نموده است، می‌گوید که قصد شرح اسرار هدایت را دارد و آن را بحر واحدیت نام نهاده و بحر واحدیت را بر دو بحر (بحر الاسماء، بحر الاکوان) تقسیم نموده و سپس آنها را به بحوری تقسیم می‌نماید بدین ترتیب: ۱. بحر الاسماء شامل دو قسم، ۲. بحر اسم ذات، ۳. بحر اسم فعل، ۴. بحر الاکوان شامل شش بحر، ۵. بحر العبادة شامل پنج موج (صلوة، زکوة، صیام، حج، الولایة)، ۶. بحر الدعاء؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوایی سبز با عطف پارچه‌ای، ۷۶گ، ۱۴-۲۳ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۸۹]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۹۶-۲۹/۱۳۶
آغاز: نگردد به هیچ حوض از حیاض انبیاء و هم حضرت رسول صلی الله علیه و سلم فرمودمرحضرت شاه ولایت را بطریق وصیت که یا علی سوره یس بسیار خوانی؛ **انجام:** چنین گویند که مرد صالحی بود وسایلی به در خانه او آمد و چیزی خواست آنمرد صالح
بخشی از آغاز تفسیر مفصلی است بر سوره فاتحه، این تفسیر به نظم ونظم برگزار شده و مؤلف درآ ن داستانهای متعددی از پیامبران و بزرگان در رابطه با فضایل بسمله و فاتحه آورده است. گویا بخشی از تفسیر فاتحه عبداللطیف بیرجندی است که قبل از این معرفی گردید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوای سفید، ۳۵گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۹۰]

۱۳. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۳۶۶
در ده «باب»: ۱. تفسیر سوره حمد، ۲. بیان ناسخ و منسوخ و عام و خاص قرآن، ۳. آیتها که درباره اهل بیت آمده است، ۴. مخارج حروف، ۵. اختلاف قرائتها، ۶. وقف و ابتدا و اتمام و روم و امکان که باب نهم است، ۷. قرائت اهل بیت بر حسب روایت‌های شیعی و سنی که باب دهم است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با خط خوردگی؛ ۵۱۶گ، قطع: وزیری [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۹۳]

۱۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۷/۶
آغاز: بسمله الحمدلله المتفرد بالفردانیه و التوحید المتعالی عن الاطلاق و التقیید ... این سوره مبارکه را ده نام باشد ۱- فاتحه الکتاب ۲- ام القرآن ۳- سبع المثانی ۴- ...
کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۳ و یا اوائل قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۹۶]

۱۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۲۶۰
بی‌کا، تا: ۱۳۱۹ق [نشریه: ۱۳ - ۳۸۱]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۳/۲
آغاز: اولا علم بانفعل و بغرض از او پیدا کند پس اراده کند انفعل را بطور جزم؛ **انجام:** عن علی (ع) ما عبدتک خوفاً الخبر و ایضاً عن الص (ع) قال العباد ثلاثة قوم عبدوا الله ...
تفسیر فلسفی عرفانی است از سوره حمد به‌گونه‌ای مفصل که در نسخه حاضر فقط بخشی از سوره موجود است. عناوین موجود: الفصل الثانی فی لفظ مالک، الفصل الثالث فی لفظ الیوم و معانیه، الفصل الرابع فی لفظ الدین، الفصل الخامس فی النکات. سپس ذیل آیه «ایاک نعبد و ایاک نستعین» نیز سه فصل گشوده: «الفصل الاول فی ایاک، الفصل الثانی فی لفظ نعبد ...»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: الوان، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲گ (۶۵-۸۷پ)، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۳سم [ف: ۴۱ - ۱۹]

۱۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۹۸/۲
آغاز: بسمله یعنی ابتدا می‌کنم به نام خداوند مهربان که روزی دهنده است مومنان و کافران را در دنیا به شرط حیات و زندگی و جمیع مخلوقات را از حیوانات و چرنده و پرنده و ماهی و مور؛ **انجام:** و حضرت صاحب هست که خدا اطاعت اوشان را قبول می‌کند پس ما خود را با او شان شریک می‌گردانیم که ما همه تو را عبادت می‌کنیم پس خدا به این سبب طاعت ما را نیز قبول می‌کند به فضل خود
در این رساله به عنوان مقدمه مباحث توحید و نبوت و امامت به طور خلاصه بیان شده و سپس آیات سوره فاتحه به طرز نسبتاً مکفی ترجمه و شرح می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف مخ: ۱ - ۱۷۱]

۱۸. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۱۱**

آغاز: سبع المثانی زیرا که هفت آیت است و در نماز مثنی میشود یا آنکه نصف آن ثنای عبد است؛ **انجام:** و لاالضالین نگاه دارد اللهم ادفع شر الدنیا و الاخرة انک رب العالمین ...

در این کتاب وجوه مختلف و معانی گوناگون جمله‌های سوره حمد را بیان کرده و گاهی به مطالب فلسفی و عرفانی نیز اشاره می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ در حاشیه صفحه اول حسن نجفی حسینی خوئی شمس العلماء کتاب را به تاریخ ۱۴ رمضان ۱۳۸۶ به آیةالله العظمی مرعشی تقدیم کرده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۳۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۳]

۱۹. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۵/۳**

آغاز: بسمله مفتاح خزائن ابواب بر و نوال و مصباح طریق وصول به مقاصد و آمال

ترجمه و تفسیر سوره فاتحه الکتاب است، تنها یک صفحه است مشتمل بر قسمتی از دیباچه مفصل کتاب؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: کاهی نباتی رنگ، جلد: تیماج، ۱ص (۲۰۴)، ۱۳ سطر، اندازه: ۱/۲×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۱۲]

۲۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۴۳/۵**

آغاز: قال امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه الصلوة و السلام لوشئت لاوقرت سبعین بعیراً من تفسیر فاتحة الکتاب؛ **انجام:** پس خدای تعالی فرشته نزد ایشان فرستاد و تا روح هر دو را قبض کرد و روحهای ایشان.

آمیخته با اشعار ادبی و حکایات و قصص زیاد که از شیخ سعدی و کتاب روضة الاحباب نقل می‌کند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۸۰ص (۳۹-۱۱۸)، ۱۸سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۲۳۹]

۲۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۳۱/۲**

آغاز: بسمله، نوزده حرف است و زبانه دوزخ نیز نوزده است؛ **انجام:** و فراق رحمان

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: نو، ۳گ (۲۸پ-۳۰پ)، ۱۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۶ - ۵۱۴]

۲۲. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۸۰۷**

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۲۳. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۱۲/۲**

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... اندکی از شرح و معنی علامتها از کی نوشته. الحمد سه جای وقف ناصر است نزد امامان حجاز و شام و بصره؛ **انجام:** خدای تعالی همه مؤمنان را این ثواب روزی کناذ و بر همه رحمت کناذ بمنه و فضله.

تفسیری است کوتاه به فارسی و بروش حروفیان برای سوره حمد و در آغاز نسخه ما خود سوره آمده و زیر و روی سطرهای این سوره دستور تجوید کلمات آن است به عربی. مفسر آن دانشمندی است سنی و اشعری و خدا را دیدنی می‌پندارد. شاید بتوان گفت که نگارنده آن همان بغوی نگارنده فقه فارسی باشد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ (۴۴ر-۴۶ر) [ف: ۶ - ۲۱۶۷]

۲۴. **شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:ف۲۷۸/۳**

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و العاقبة للمتقین؛ **انجام:** تفسیر: ثواب صد و بیست و چهار هزار پیغمبر را دریافته باشد و بقول ایشان کار کرده باشد و الله اعلم بالصواب

این رساله شامل ترجمه و تفسیر سوره الحمد است به زبان فارسی و بعد از آن چند دعا و حدیث ذکر شده است. مترجم و مؤلف آن معلوم نیست؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۵گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۰]

۲۵. **یزد؛ مدرسی؛ شماره نسخه:بدون شماره**

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم و به نستعین. این در تفسیر بسم الله است. الحمد لله رب العالمین؛ **انجام:** ابتدا به حمد حقیقی و حمل هر دو بر حقیقی. به تاریخ یوم دوازدهم شهر جمادی الآخر خاتمه یافت. و انا الکاتب المیرزا سید محمد ولد الصدق جناب مستطاب آقای میرزا سید احمد مدرس الیزدی عفی الله عن جرائمی.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲ جمادی الثانی؛ جلد: کاغذی، ۶گ، ۱۳ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۰×۱۶سم [میراث اسلامی: ۸- ۴۳۶]

● **تفسیر سورة الفاتحة و آیة الکرسی** / منطق، تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa wa āyat-il kursī

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۳۱۳

تفسیر سوره فاتحه و آیة الکرسی؛ خط: نسخ، کا: عبدالحی بن عبدالحسین برزکی کاشانی، تا: ۱۲۶۵ق [ف: ۴۲]

● **تفسیر سورة الفاتحة و الاخلاص** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa wa-l ixlāṣ

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تفسیر متوسطی است که بنا به گفته مؤلف در مقدمه بر دو سوره فاتحه و اخلاص می‌باشد و در آن بیشتر به نکات صرفی، نحوی (ادبی) و تجویدی پرداخته، اما در ادامه - بلافاصله - به تفسیر بسیار مختصر سایر سوره‌ها از بقره تا آیه ۷۲ سوره نحل پرداخته به طوری که مفسر به تفسیر الفاظ مشکله آیات پرداخته است. طبق نسخه ۵۰۱ آستانه حضرت معصومه ـ با یادداشت تملک

حسن بن محمد و سپس بهبهانی در شعبان ۱۳۱۲ (شاید ۱۲۱۲) ـ که شامل سوره بقره تا اسراء است، می‌نماید که این تفسیر، ادامه سوره حمد و اخلاص و مؤلف این قسمت نیز «حسن بن محمد» باشد که بعدها آن را نگاشته است. در منابع دیگر به این تفسیر اشاره نشده است.

چاپ: این تفسیر ضمن مجموعه تفاسیر وی چاپ شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۱۰۳

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و آتاه الحکمة و فصل الخطاب و ... اما بعد فهذه عوذه شافیة و جملة وافیة فی تفسیر سورتی الفاتحة و الاخلاص الفتها و أنا المحتاج ... حسن بن محمد الشهیر بواعظ.

آغاز سوره بقره: بسمله. الم اکثر المفسرین علی أن حرف الف اشارة الی أنا و اللام؛ **انجام:** انجام تفسیر اخلاص [برگ ۴۵]: کانت الآیة الخامسة رداً علیهم و علی کافة ارباب الملل الفاسدة فی التوحید.

موجودی آن از فاتحه تا ۷۲ نحل است؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۹ صفر قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نباتی فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۲۵]

● تفسیر سورة الفاتحة و الاخلاص / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa wa-l ixlāṣ

واعظ، حسن بن محمد، ق۱۳ قمری

vā‘ez, hasan ebn-e mohammad (- 19c)

رساله کوتاهی است در تفسیر سوره فاتحه و اخلاص که بیشتر به جنبه ادبی پرداخته است.

[دنا ۱۵۶/۳]

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۱۲/۸

آغاز: الحمد لله الذی أنزل علی عبده الکتاب و اتاه الحکمة و فصل الخطاب و ... أما بعد فهذه عوذة وافیة فی تفسیر سورتی الفاتحة والاخلاص ... سورة الفاتحة مکیة و قیل مدنیة وقیل مکیة و مدنیة و لها اثنی عشر اسما؛ **انجام:** و لم یکن له کفواً أحد اذ التعدد نقض ینافی الأحدیة و عجز ینافی الصمدیة و فقد کما ینافی الأهلیة و لأن التعدد لایکون الا بفقد شیء أو یوجد شیء.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۲گ، سطور چلیپا، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۰]

● تفسیر سوره فاتحه و اخلاص و قدر / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye fātehe va exlās va qadar

قمی، محمد طاهر بن محمد حسین، - ۱۰۹۸ قمری

qomī, mohammad tāher ebn-e mohammad hoseyn (- 1687)

[دنا ۱۷۲/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶/۷

کا: صالح بن سید علی حسینی گرمرودی، تا: قرن ۱۱، جا: ابهر؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۱ص (۲۰۶-۲۱۶)، ۱۲ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [سنا: ف: ۱- ۶۰]

● تفسیر سوره فاتحه و اخلاص و قدر / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye fātehe va exlās va qadar

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۳۹/۹

آغاز: اعوذبالله ... گوی که پناه می‌برم بخدا؛ **انجام:** بر اهل جود و ظلم و فاسق و فاجر

خط:نسخ،کا:محمد حسن بن محمد علی،بی‌تا،جا:خبوشان؛ کاغذ: فرنگی،جلد:تیماج عنابی، ۲گ (۱۱۵پ-۱۱۶پ) [ف: ۱۰ - ۱۶۸۳]

● تفسیر سورة الفاتحة و البقرة / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa wa-l baqara

جامی، عبدالرحمن بن احمد، ۸۱۷ - ۸۹۸ قمری

jāmī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ahmad (1415 - 1493)

تفسیر مزجی مختصری است با ذکر روایاتی مناسب آیات از طریق اهل سنت، که در این نسخه فقط تفسیر سوره فاتحه و اوایل سوره بقره تا آیه «و من الناس من یقول آمنا» (بقره: ۷) آمده و گویا بیش از این نوشته نشده است. سپس آن را عبدالغفور به بیاض آورده است. این تفسیر را محمد باقر حجتی در کشاف الفهارس (۲۲۰/۳) از عبدالرحمن جامی دانسته است و از آن با عنوان «تفسیر الجامی» یاد کرده است.

آغاز: الحمدلله رب العالمین من الاولین الاقدمین و الاخرین الاکرمین، الرحمن لوجود الشامل العام

انجام: فمن وافق تامینه تامین الملائکه غفر له ما تقدم من ذنبه، رواه مسلم فی صحیحه

[دنا ۱۵۶/۳ (۷ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۹/۲۰-ف

نسخه اصل: دهلی نو ش ۵۰۴ (۱۸۱)؛ بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۶۷ق [فیلمها ف: ۱ - ۱۶۴]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۳۱۶/۱

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: بخارائی شکری، جلد: مقوای روکش تیماج زیتونی، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۶/۵سم [ف: ۳ - ۲۴۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۸/۱

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به استناد نسخه مرعشی ج ۲۹۳/۱۷ ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: امیر جبرئیل، ۱۰۳۷؛ کاغذ: استانبولی شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۱ص (۱-۳۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۵۶۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۴۴/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: مقوایی عطف گالینگور سبز، ۷گ (۳پ-۹ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱۷ – ۲۹۳]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۹۱ حکمت

خط: نسخ، کا: محمد امیر عمری برای میر میران سلیمان پاشا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: ربعی [ف: ۲ – ۷۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۸-ف

نسخه اصل: ایاصوفیا ش ۴۰۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۴گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۳۰۸]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۹۸/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** کون المراد بالذین کفروا الماحضین هو مختار صاحب الکشاف

نام مؤلف به استناد نسخه مرعشی ج ۲۹۳/۱۷ ذکر شد؛ خط: رقعی، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۷گ (۱۶۰پ-۲۰۶ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: ۱۳ – ۳۰۰]

● تفسیر سورة الفاتحة و البقرة / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fātiḥa wa-l baqara

تفسیر فاتحه و بقره. در عنوان آمده «هذا ما انتجب و انتخب من فراید فواید یلیق ان یکتب بالنور علی خدود الحور خلد الله ظلال افضالها». مؤلف شیعی است و در آن از طبرسی و زمخشری و قاضی و کلینی یاد شده است.

[دنا ۱۵۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۱۴۴/۱۷

آغاز: بسمله. یمکن الاستدلال بها علی راجحیة التسمیة عند الطهارة؛ **انجام:** و هو یهدی الی سواء السبیل

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰، کاغذ: سپاهانی و فرنگی، جلد: مقوا با پارچه زری عطف میشن، ۱۰ص (۲۶۳-۲۷۲)، اندازه: ۱۰/۵×۲۳سم [ف: ۹ – ۸۲۳]

● تفسیر سورة الفتح / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il fatḥ

تفسیری است بیشتر مشحون از نکات دستوری و لغوی.

[دنا ۱۵۶/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۵

آغاز: بسمله. باسمك اللهم نستفتح ابواب فیضات انوار قدسك و انواع لطفك و برك؛ **انجام:** واجراً عظیماً. و فی وصفه بالعظیم منوناً هو و موصوفه التعظیم ... صلی الله علیه و سلم و علی اله و اصحابه نجوم الهدی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: پارچه‌ای زرد اخری، ۱۰ص (۳۴-۴۳)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱ – ۵۵۹]

← تفسیر سوره فجر ← فجریه

● تفسیر سوره فجر / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye fajr

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ – ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

تفسیر کوتاهی است بر سوره فجر که مؤلف به در خواست یکی از اهالی کاشان نگاشته است.

۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۹۷۸/۳-۱۱/۷۸

آغاز: بسمله، الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی وبعد چنین گوید بنده اثیم محمد بن کریم که یکی از اجلا عظیم الشأن؛ **انجام:** که آن قدر قوت داشتند وثمود را که کوه را سوراخ می‌کردند وخانه می‌ساختند.

خط:نستعلیق،کا:عبدالحسین بن محمد خراسانی، تا: ۱۳۱۲ق؛ جلد: تیماج زرد، ۶گ، ۲۷-۲۵ سطر، اندازه: ۱۰×۲۴سم [ف: ۲-۹۹۱]

● تفسیر سورة فصلت / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i fuṣṣilat

[دنا ۱۵۷/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۱/۲۵-طباطبائی

آغاز: قوله ثم استوی الی السماء ... اشار بالدخان الی مادة السماء فان الدخان هو جوهر ظلمانی

تفسیر آیه ۱۱ سوره فصلت (سوره ۴۱)؛ بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ یا ۱۰۶۵ق؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۳۰۴ر-۳۰۵ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲۲- ۲۱۷]

● تفسیر سورة الفلق / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il falaq

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh (981 - 1038)

تفسیر بسیار کوتاهی است بر سوره فلق که با مشی فلسفی همراه با اشاراتی عرفانی است. وی در تفسیر آیه «و من غاسق ...» تا پایان سخنانی درباره نفس آورده است.

آغاز: قل اعوذ برب الفلق فالق ظلمة العدم بنور الوجود و هو مبدع الاول الواجب الوجود لذاته ...
انجام: تفارقه بالذات و بالعلاقة بجميع الحالات رزقنا الله التجرد التام و التأله الكامل و الحمد كله لواهب العقل و الصلوة على خير خلقه محمد و آله و أصحابه.
چاپ: به سال ۱۳۱۳ق در حاشیه شرح هدایه (چاپ سنگی، تهران)؛ در پنج رساله، به تصحیح احسان یارشاطر (تهران، انجمن آثار ملی: ۱۳۳۲)؛ در رسائل، جلد اول (قم، انتشارات بیدار: ۱۴۰۰ق)

[دنا ۱۵۷/۳ (۷۳ نسخه)؛ الذریعة ۳۴۱/۴؛ مشار عربی ۲۰۳/-۲۰۴؛ ریحانة الادب ۵۸۲/۷؛ مهدوی، مصنفات ابن سینا ۶۵؛ مکتبة امیر المومنین ۲۴۴/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷/۱۱عکسی
نسخه اصل: گویا در کتابخانه دانشگاه پرینستون آمریکا؛ بی‌کا، تا: ۶۷۷ق؛ ۳ص (۱۲۶-۱۲۸) [عکسی ف: ۴ - ۳۰۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۱۱
آغاز و انجام: برابر
نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۰۴۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق؛ ۳ص (۵۹-۶۱)، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۸۵]

۳. اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۵/۴
خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالصمد بن صدیق وایقانی، تا: ۷۰۴ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۲۵۲پ-۲۵۳پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۸۱
خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: حدود ۷۲۳ق؛ ۲گ (۱۷۴ر-۱۷۵پ) [مختصر ف: - ۱۹۱]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳۲/۹
بی‌کا، تا: ۸۹۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۴۳ر-۴۴ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۰۸]

۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۵۰۵/۸
کا: مغیث الدین بن شرف الدین بن مغیث الدین اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۸ رجب ۹۳۳ق، کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۲پ-۲۳پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۷۱]

۷. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳/۲ حکمت
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۷ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، قطع: بغلی [ف: ۲ - ۵۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ کاغذ: سمرقندی کلفت، جلد: تیماج تریاکی، ۱گ (۴۱ر - ۴۱پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۳۹۹]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین الحافظ القاری، تا: شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۳گ (۷۹پ-۸۱ر)، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۹۵]

۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۱۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ عنابی عطف تیماج قرمز، ۲گ (۱۲۰-۱۲۱)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۷۰]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۹۷/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۳۶ر-۳۹ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۸۴]

۱۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۰۹۵/۱۵
بی‌کا، تا: ۱۰۰۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۱۹گ (۱۳ر-۱۳۱پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ - ۴۷۰]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۰۱/۴
خط: نستعلیق، کا: تقی الدین محمد گیلانی مکی، تا: ۱۰۱۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲گ (۶۲پ - ۶۳)، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۲]

۱۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۹
خط: نستعلیق، کا: مظفر حسین بن احسان الدین، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳گ (۱۲۹پ-۱۳۱ر)، اندازه: ۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۵۶]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۰/۲
آغاز: برابر
خط: نسخ، کا: حمزه بن احمد گیلانی، تا: ۱۰۱۸ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۱۲-۲۲)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۲]

۱۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۷۱/۱۶
کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: ۱۰۲۶ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۱۵۴پ-۱۵۶پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۷۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۲/۱
آغاز: الی مفیض الخیرات بل الامر یرجع الی قابلها و ذلک تحقق الکلام المقرر؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوحیان سراب، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۰۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: الوان شکننده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶ص (۱-۶)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۳/۷سم [ف: ۴۳ - ۷۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۵
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۴۶ق؛ ۴ص (۱۰۲-۱۰۵) [ف: ۴ جدید- ۳۱]

۱۹. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۳
بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۲

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن حسین عقیلی استرآبادی، تا: ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۴ص (۶-۹)، ۲۳ سطر [ف: ۹ - ۲۳۰]

۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** ذلک انه الجواد الکریم تم بحق النبی محمد و آله اجمعین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اطلاعات نسخه با رجوع به رایانه آستان قدس تکمیل شد؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ضربی، ۳ص، ۱۹ سطر [الفبائی: ۱۳۷]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۵

خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۶پ-۷پ)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۹]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن جواد علی مازندرانی، تا: ۱۰۶۰-۱۰۷۱ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۲۶ سطر (۹)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۵۶]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۵

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین محمد تویسرکانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۸ر-۹پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۶]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۱/۲۳-طباطبائی

بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ یا ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۰۲ر-۳۰۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۲۱۷]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۴

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه نمازی - خوی ۸۴۷ [در فهرست نمازی با عنوان تفسیر سورة التوحید و المعوذتین معرفی شده]؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: با تاریخ ۱۰۹۲ق؛ ۵ص (۱۰۶-۱۱۰) [عکسی ف: ۴ - ۴۰۲]

۲۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹۸/۲

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۷-۱۸)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۶۴۷]

۲۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۱/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و سلم تسلیماً دائماً ابداً ابدا.

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن زرد، ۲گ (۴۵پ-۴۶ر)، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۲۶]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸/۱۵

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۷×۱۹، اندازه: ۷/۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۱۳۵]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۷۳

آغاز: برابر

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۲گ (۱۹۲پ-۱۹۳ر) [ف: ۱۶ - ۲۰۰]

۳۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۶۶۰/۶

خط:نسخ،کا:اسدالله بن ظهیرالدین علی دوانی،تا:قرن ۱۱ [ف: ۳۵۸]

۳۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۶۵پ-۶۶پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳۰ - ۱۶۱]

۳۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۳۹

آغاز: برابر

خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱ص (۱۰۷پ)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۳۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۷۹]

۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۸/۲۶ و ۲۲۳/۲۶-ف و ۲۸۳۰/۲۶ف

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۴گ (۲۷۲پ-۲۷۵پ)، ابعاد متن: ۶×۱۲/۵، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۸۹] و [فیلمها ف: ۱ - ۶۸۴]

۳۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۴۵/۲

بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالوئی، ۳گ (۵-۷ر)، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۷سم [ف: ۹ - ۶۸]

۳۶. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۲۷۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و الله اعلم باسراه جعلنا الله من اهل ذلک تم. (بخط دیگر نوشته شده) «فی خامس شهر ذیحجة الحرام من شهور سنه ۱۱۲۲».

خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ ۴ص (۱۴۱-۱۴۴)، ۲۰ سطر (۷/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [نشریه: ۳ - ۳۵۳]

۳۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۵۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۲ص (۱۶۶-۱۶۷ر)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۲]

۳۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۱/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۱۱ر-۲۱۲پ)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱- ۴۱۳]

۳۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۵۳/۳-۳۵/۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۱۰۱ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۲-۹۸۵]

۴۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ص (۵۴-۶۱)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۹ - ۳۹۴]

۴۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷/۱۰۳۵/۲
کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: با تاریخ ۱۱۰۲ق،جا:کرمان؛کاغذ:فرنگی،جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۴۰۵-۴۰۷)، سطور چلیپا (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۶]

۴۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۴۴/۳
خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد یوسف بن محمد علی، تا: ۱۱۰۵ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۱پ-۲۲ر)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۱۵]

۴۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۰۴
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: ۱۰۶۳ -۱۱۴۱ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۲۷۶-۲۷۷)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۵۸]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹/۷-طباطبائی
خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۳۳پ-۳۴پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۲۹۸]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۷/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۱۰۲-۱۰۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۱۶۴]

۴۶. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۵/۵ - ج
بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۰۵پ-۱۰۶ر) [ف: ۲۹۵]

۴۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۷/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: غلامعلی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۸۶-۸۸)، ۱۵سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۱۵۳]

۴۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۲/۱۴
خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم فاضل خلخالی، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۳۰-۱۳۶)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۲۳۰۷]

۴۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۹/۴
خط: نستعلیق، کا: اسدالله موسوی خارقانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۰۹ر-۱۱۰ر)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۴]

۵۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۹۷/۵
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۸۰پ-۸۱ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۵ - ۲۷۶]

۵۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۴/۴
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۷]

۵۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۷۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی، ۶۰۲گ (۳۰۸پ-۹۰۹پ)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۹]

۵۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۴/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۰۶ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳ص (۴۶۲-۴۶۴)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۱سم [ف: ۵ - ۱۰۰]

۵۴. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۰۸/۷
خط: نسخ، کا: حسین بن سید علی خوسفی قائنی خراسانی، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۱۵۶پ-۱۵۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [ف: ۸۴]

۵۵. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۷مجموعه بدون شماره
بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۲]

۵۶. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۲/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۳۵۸]

۵۷. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰/۸ فرخ
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی - رمضان ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۲۱ سطر چلیپا (۸/۳×۱۶/۵)، قطع: رقعی [ف: ۲۰۴]

۵۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۱۰-۸/۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، سطور چلیپا، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۹۸۵]

۵۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۵۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۹۳ق؛ واقف: فهرستی؛ ۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۲۲]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹۴/۱۵
خط: نستعلیق، کا: نصرالله بن احمد نراقی، تا: ۱۲۹۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۳ص (۲۲۱-۲۲۳)، ۱۶ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۸۸۲]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۶۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۲۹۶ق؛ واقف: خان بابامشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۲ - ۱۳۹]

۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۳/۵
آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: سید اسدالله صفوی ماسالی مصطفوی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۷-۸)، ۲۰-۲۲ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۲۹۳]

۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۹۷/۲

خط: نستعلیق، کا: یحیی بن میرزا علی محمد حسینی لاریجانی سید الحکما بقائی، تا: ۱۳۰۷-۱۳۰۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۳ر-۵ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۸۴]

۶۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰۱/۱۵

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۱۰۷ر-۱۰۸پ)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۳۹]

۶۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۱۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: احمد بن محمد رضا حسینی، تا: ۱۳۱۵ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۹۸۶۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا با عطف میشن، ۲گ، ۱۷ سطر، اندازه:۱۱×۱۷/۵سم[اهدائی رهبر:۱علوم قرآن - ۱۲۷] و [ف: ۲۲-۱۳۸]

۶۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: مصطفی، تا: ۱۳۱۷ق؛ ۳گ (۵ر-۷ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۴۳]

۶۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۹۲/۱۵-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۳ رجب ۱۳۱۷ق [عکسی ف: ۱ - ۷۹]

۶۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله کجوری، تا: ۱۳۳۲ق؛ ۲گ (۲۸پ-۲۹پ) [ف: ۲ - ۵۲]

۶۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۰۱/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۴ص (۷۰پ-۷۳ر)، ۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۷ - ۵۲]

۷۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۶۱/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۸۶]

۷۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۴/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، بی تا [ف: ۶ - ۲۳۹۹]

۷۲. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷۵/۱۰

آغاز و انجام: برابر

در فهرست از فخر رازی دانسته است؛ خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین ابومحمد سلیمان بن ...، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۷ص، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۲۴۰]

۷۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۷

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قسمتی از این مجموعه رساله‌های فلسفی شیخ ابن سینا و بهمنیار و میر سید شریف و جز آن می‌باشد؛ جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۲۱۹-۲۲۱)، ۲۱ سطر (۴/۱×۱۲/۲)، اندازه: ۶/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۵۵]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۹۴/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۱۹پ-۲۱ر)، سطور مورب، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۵۸]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۵/۱

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۲-۳۸۴]

۷۶. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۴۹/۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۰]

● تفسير سورة الفلق / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il falaq

غیر همانند:

۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۷۸/۳

آغاز: قل اعوذ بر الفلق، هذه السورة و سورة الناس مدينتيان كما فی تفسير الشيخ عماد الدين ابن كثير

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۳۵ق؛ افتادگی: انجام؛ ۳گ (۲۴-۲۶)، اندازه: ۹×۱۷سم [نسخه‌پژوهی: ۳ - ۹۲]

۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۲۸/۹

بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۹]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۹۴/۳

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،بی‌تا؛اندازه:۱۱×۱۷سم[نشریه: ۱۳ - ۳۹۶]

● تفسير سورة الفلق (ترجمه) / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il falaq (t.)

رودباری، فخرالدین بن احمد، ق۱۳ قمری

rūdbārī, faxr-od-dīn ebn-e ahmad (- 19c)

آغاز: قل اعوذ برب الفلق بگو ای محمد پناه می‌برم به پروردگاری که شکافنده ظلمت سرای عدمند به وجود ...

[دنا ۱۵۹/۳]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۷/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انقطاع از علاقه و جميع حالات باشد.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱ص (۳۲۵-۳۳۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲- ۲۵۲]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۶۷/۱ ـ د

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۱۵گ، سطور چلیپا (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۳۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: الوان، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۹۱]

● **تفسیر سورة القدر** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il qadr

ابن المؤید، عبدالرحمن بن علی، ۸۶۰ - ۹۲۲ قمری

ebn-ol moayyed, ʻabd-or-rahmān ebn-e ʻalī (1456 - 1517)

تاریخ تألیف: سلطان بایزید خان عثمانی فرزند سلطان محمد خان بن سلطان مراد خان

چون مؤلف تفسیر بیضاوی را مطالعه نموده در سوره قدر دقایق بسیار و حقائق بیشماری را دیده که کسی به تفصیل متذکر آن نشده است، لذا خود با استفاده از تفاسیر دیگر به تفسیر این سوره پرداخته و نظرات خود را طبق قواعد و اصول این علم آورده است.

[کشف الظنون ۴۵۰/۱ و ج ۱-۳۱۰؛ معجم المؤلفین ۱۵۵/۵؛ الاعلام زرکلی ۳۱۸/۳؛ دنا ۱۵۹/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۱

آغاز: بسمله الحمدلله الذی انزل القرآن لنا فی لیلة القدر و عظمه حیث قال انا انزلناه فی لیلة القدر و اخفی لیلة القدر عنا و فخمه و قال ما ادریک ما لیلة القدر لیلة القدر خیر من الف شهر و الصلوة علی من اشتاق الملیئکة الی القاء امته حتی تنزل الملیئکة و الروح فیها باذن ربهم؛ **انجام:** قالوا روی عن النبی (ص) من قرء سورة القدر اعطی من الاجر کمن صام رمضان و احی لیلة القدر جعلنا الله و ایاکم ممن اعطی من الاجر کمن صام رمضان و احیی لیلة القدرتم ... پس از پایان در ص ۴۴ شرحی درباره شیوه اهداء کتاب به پادشاه بدین آغاز نوشته شده است: ان اعطی للسلطان بکتب هکذا بدل قول و هو المعتلی الخ ... و ماهو الاحضرة السلطان با یزید خان ابن سلطان.

خط: نسخ، بی‌کا، با تاریخ ۸۵۷ق؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲ص (۱-۴۲)، ۱۳، ۱۵، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۴۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۵/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۸۰]

● **تفسیر سوره قدر** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye qadar

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، ۱۰۳۷ - ۱۱۱۰ قمری

majlesī, mohammad bāqer ebn-e mohammad taqī (1628 - 1699)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۵/۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۷ - ۲۲۳]

● **تفسیر سورة القدر** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il qadr

حسینی میبدی، علی بن محمد علی، - ۱۳۱۳ قمری

hoseynī meybodī, ʻalī ebn-e mohammad ʻalī (- 1896)

تفسیر مفصلی است بر سوره مبارکه «انا انزلناه فی لیلة القدر» با استفاده از احادیث اهل بیت علیهم السلام، و بنا به گفته مؤلف دارای بحث‌ها و نکاتی است که دیگر مفسران بدانها نرسیده و در کتاب‌های خود نگارش نداده‌اند، ولی متأسفانه تألیف آن ناتمام مانده و فقط مقداری از مقدمات آن نگاشته شده است. این کتاب در چند «طرف» (به‌جای فصل) می‌باشد و فقط این عناوین در نسخه آمده است: طرف ۱. فی معنی القرآن و بیان بعض المصطلحات؛ طرف ۲. فیما اوجب اختصاص هذه السورة بالتفسیر و الشرح؛ طرف ۳. فی نزول السورة و وجوب التصدیق بها.

آغاز: الحمدلله الذی خلق اللیل و النهار و میز بینهما بالظلم و الأنوار و قدرهما لعباده بالمقدار و کررهما لنظام الآثار

[دنا ۱۵۹/۳]

کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۴/۲مشهد

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۲۹]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴/۲

همان نسخه بالا [ف: ۱ - ۲۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۳۸/۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۱۸۰]

● **تفسیر سورة القدر = رسالة نور انا انزلناه فی لیلة القدر** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il qadr = r.-u nūr-i innā anzalnā-hu fī laylat-il qadr

حائری سنقری، محمد علی بن حسن علی، - ۱۳۷۸ قمری

hā’erī sonqorī, mohammad ‘alī ebn-e hasan ‘alī (-1959)

رساله کوتاهی است در تفسیر سوره قدر و استفاده از آن در مسأله امامت با آوردن احادیث که مجموعاً ۸۸ حدیث را شامل است. در دو «مقدمه» و چند «مقصد» و یک «خاتمه»: مقدمه اول در معنی روح القدس و روح امر الله و اختصاص آن دو به پیامبر و اوصیای او؛ مقدمه دوم در فضل تلاوت سوره قدر. مؤلف دو بار این رساله را به خط خود نوشته است.

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۰۹

آغاز: هذه هی الرسالة المشتملة علی نورانا انزلناه فی لیلة القدر و علومها و شئونها فی الامامة و هی محتویة علی المقدمتین و مقاصد و خاتمه ... بسمله باب ماورد من نور انا انزلناه فی لیلة القدر و معنی الروح؛ **انجام:** و انا رایت فی منامی کان نساء من الاعراب لبسن نیلا فاولنا النساء بالدنیا و الفساد و النیل بالسواد و العاقبة للمتقین؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: وسط؛ ۳۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۲۴۰]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۲۲

آغاز: بسمله هذه هی الرسالة المشتملة علی نورانا انزلناه فی لیلة القدر و علومها و شئونها فی مبحث الامامة و هی محتویة بمقدمتین و مقاصد و خاتمه ... فالمقدمة الاولی فی معنی روح القدس و روح الامر؛ **انجام:** لکان قوله (ع) والسابع القائم تکریرا فی المحمدین و الحمدلله و الصلوة علیهم و رحمة الله و برکاته ... بالدنیا و النبل السواد و العاقبة للمتقین

این نسخه شامل ۳۷ حدیث است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا زرد، ۲۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۲۴۱]

● **تفسیر سورة القدر** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il qadr

غیر همانند:

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۴۸/۴

آغاز: حدثنا ابوطالب الآبی أیده الله قال حدثنا ابویوسف القاضی قال حدثنا ابوبکر المقری قال حدثنا عبید بن آدم العسقلانی قال حدثنا ابی آدم؛ **انجام:** فهؤلاء اقوام غضب الله علیهم ثم رجع عن أمیرالمؤمنین علی بن ابی طالب صلوات الله علیه و علی ذریته فلم یره أحد.

تفسیری است برسوره مبارکه قدر که ابوطالب آبی به سند خود از ابن عباس نقل کرده که شخصی در ایام خلافت خلفای ثلاثه تفسیر این سوره را از آنها پرسیده و در جواب مانده اند تاآنکه خلافت به امیرمؤمنان علی علیه السلام رسیده و آن حضرت سؤال وی را مفصلاً پاسخ داده‌اند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ ذیحجه ۱۲۶۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۶۱پ-۱۷۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: - ۴۱۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۲/۹

آغاز: انا انزلناه الضمیر للقرآن فخمه باضماره من غیر ذکره شهادة له بالنباهة المغنیة عن التصریح؛ **انجام:** لامة محمد عندی ما لاعین رات و لا اذن سمعت و لا خطر علی قلب بشر قط.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲ص (۳۴۶-۳۵۷)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۳۳/۱ - ۸۳]

● **تفسیر سورة القدر** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il qadr

غیر همانند:

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۲/۴

آغاز: بسمله، بنام معبود بحق بخشنده بخشاینده؛ **انجام:** فیکون قد ظفر بالغی الاکبر و سعد سعادة الابد.

خط: نسخ، کا: اشرف بن محمد کرمانی، تا: ۹۰۵ق؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: عطف میشن سبز رویه کاغذ، ۴ص (۵۳-۵۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۶]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۵/۷

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۷ - ۲۲۳]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۳۸/۱

آغاز: بسمله. سوره وافی هدایه قدر از اعظم سور مبارکه فرقان وحی انتما و قرآن اعجاز پیراست، و نزول آن برای تسلیه حضرت خیر البشر و بجهت رفع حزن و اندوه ... از نشور است چنانکه در روایت؛ **انجام:** و تقرب بجوی سوی پروردگار خود در همه اوقات مخصوصاً در لیلة القدر که افضل آنها است و اینست وقت ختم کلام الله الموفق و به الاعتصام. تم

درباره لیله قدر و تفسیر آیه انا انزلناه فی اللیلة القدر؛ خط: نسخ، کا: محمد طاهر مدنی موسوی حسینی علوی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱۵گ (۱پ-۱۵پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۳سم [ف: ۸ - ۴۸۴]

● **تفسیر سورة القدر و طریق قرائته** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il qadr wa ṭarīq-u qirā’at-i-h

محقق سبزواری، محمد باقر بن محمد مؤمن، ۱۰۱۷ - ۱۰۹۰ قمری

mohaqqeq-e sabzevārī, mohammad bāqer ebn-e mohammad mo’men (1609 - 1679)

[دنا ۱۵۹/۳]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۴/۱۸

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ - ۶۷۱]

● **تفسیر سورة القیامة** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-il qīyāma
تفسیر فارسی آیة «لم یکن الذین کفروا من اهل الکتاب ...».
[دنا ۱۵۹/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۲/۵
خط: نسخ، کا: اشرف بن محمد الکرمانی، تا: ۹۰۵ق؛ دارای حاشیه با نشان «منه»؛ کاغذ: ترمه سمرقندی، جلد: عطف میشن سبز رویه کاغذ، ۵ص (۷۵-۷۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۲×۱۹سم [ف: ۵ - ۶]

← تفسیر سورة کافرون ⟵ تفسیر سورة الجحد

● **تفسیر سورة الکافرون = تفسیر سورة الجحد** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il kāfirūn = tafsīr-u sūrat-il jaḥd
دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ - ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e as‘ad (1427 - 1503)
تاریخ تألیف: ۹۰۵ق؛ محل تألیف: جرون (بندر هرمز قدیم و بندر عباس جدید)
تفسیر سوره «قل یا ایها الکافرون» است که مؤلف، برخی از مطالب آن را از تفاسیر استخراج نموده و با افزودن آن به مطالبی دیگر از استنتاجات فکری خود، در رساله حاضر نگاشته است. این تفسیر دارای بحث کلامی و اصولی درباره نسخ در ادیان گذشته و اسلام است و کمتر به شرح عبارت‌های سوره پرداخته است. فهرست مطالب این تفسیر بدین شرح می‌باشد: مقدمه در سه مسأله به قرار ذیل: ۱. اسامی سوره کافرون که عبارتند از: (سورة الاخلاص، سورة البراءة، سورة المقشقشة)؛ ۲. بررسی حدیث «من قرأ سورة قل یا ایها الکافرون فکأنما قرأ ربع القرآن»؛ ۳. نقل اقوال علماء و نظر مؤلف درباره منسوخ بودن آیه «لکم دینکم ولی دین»؛ خاتمه: در چهار مسأله: ۱. مکی بودن سوره کافرون؛ ۲. سؤال و پاسخ؛ ۳. اعتراض بر سخن امام فخر رازی درباره «لکم دینکم ولی دین»؛ ۴. نکته چیست در این که فرمود «و لا أنا عابد ما عبدتم» و نفرمود «ولا تعبدون ما أعبد».
آغاز: الحمدلله الذی من علینا بالدین القویم و سلک بنا الصراط المستقیم و أشهد أن لا إله إلا الله وحده لاشریک له ... .و بعد فهذه نکات و مسایل متعلقه بالسورة التی تعدل ربع القرآن ... علقتها فی بعض جزایر جرون حماهاالله ...
انجام: و اما اعادة قوله «و لا انتم عابدون ما اعبد» مع تقدم ذکره قریبا فلا افادة المبالغة فی انهم لا یؤمنون اصلا او لان المراد فی الاول نفی العبادة فی الخال و فی الثانی النفی فی الاستقبال علی ما مر تفصیله و الحمد ببه رب العالمین و الصلوة و السلام علی سید المرسلین و آله الطیبین الطاهرین الی یوم الدین.

چاپ: تصحیح دکتر سید احمد تویسرکانی، ضمن ثلاث رسائل، مشهد، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، ۱۳۶۹.
[الذریعة ۳۳۷/۴ و ۳۳۶:۴؛ کشف الظنون ۴۵۰/۱ و ۳۰۹:۱-۳۱۰؛ دنا ۱۵۹/۳ (۱۶ نسخه)]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۸۲/۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۵۷ق؛ کاغذ: ترکی ضخیم، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۳ص (۶۰۷-۶۴۹)، ۱۳، ۱۵، ۱۹سطر، اندازه: ۱۴×۴۱/۵سم [ف: ۱۰ - ۲۵۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲۵/۹
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۸۳]
۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: علی بن مسافر قاضی، تا: ۹۳۹ق، جا: تبریز؛ مصحح، مقابله شده؛ تملک: محمود بن فتح علی شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶ص، ۲۱ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱ - ۵۶]
۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۵۳/۱ حکمت
آغاز: الحمد لله الذی من علینا بالدین القویم؛ **انجام:** و اما اعادة قوله «و لا انتم عابدون ما اعبد» مع تقدم ذکره قریبا فلا افادة المبالغة فی انهم لا یؤمنون اصلا او لان المراد فی الاول نفی العبادة فی الخال و فی الثانی النفی فی الاستقبال علی ما مر تفصیله و الحمد ببه رب العالمین و الصلوة و السلام علی سید المرسلین و آله الطیبین الطاهرین الی یوم الدین.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۴۷ق؛ این یکی باید سومین رساله مجموعه باشد و دو تای نخستین آنها افتاده است؛ جلد: تیماج سرخ تیره، قطع: بغلی [ف: ۲ - ۵۴]
۴. تبریز؛ خادم حسینی؛ شماره نسخه:۷۹/۹
آغاز و انجام: برابر
در فهرست به عنوان تفسیر سورة التوحید و بدون مؤلف آمده است که با توجه به آغاز و انجام نسخه تصحیح شد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد تقی بن محمد رضا، تا: ۹۶۷ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۱۱۰-۱۲۲)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۰×۱۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۰۹]
۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۱/۲۲
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن زرد سیر، ۴گ (۴۶ر-۴۹پ)، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۲۷]
۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۳
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ قطع: جیبی [ف: ۳ - ۱۴۲]
۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۸/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹ص (۱۵-۳۳)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۳/۱ - ۱۸۲]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن شاه محمد استرآبادی، تا: ۱۰۰۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱گ (۳۲پ-۴۲ر)، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۲۷ - ۳۰۲]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۳۱/۴
خط: نسخ، کا: محمد مقیم بن محمد علی، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۰۱۰ق، جا: اصفهان؛ مجدول؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوایی عطف تیماج سرخ، ۶۶ص (۱۶-۸۱)، اندازه: ۹×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۶۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۲ رجب ۱۰۷۸ق؛ محشی از سید جمال الدین محمد؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۵ص، ۵۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۶سم [ف: ۲۲ - ۱۳۹]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۶۶
آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد بان من ذلک البحث ان ما یتوهم من ان الموسی (ع) قال اقیموا هذا السبت مادامت السموات.
خط: نسخ، کا: بهاء الدین محمد بن محمد باقر مختاری حسینی نایینی سبزواری، تا: ۱۱۰۰ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا با عطف میشن آلبالویی، ۴گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۲۸] و [ف: ۲۲-۱۴۱]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۲۳۶/۲
خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن عبدالکریم مروزی، تا: شنبه ۲۴ رجب ۱۲۳۶ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن سیاه، ۱۴ سطر [ف: ۵ - ۲۵۰]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۱۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۸۷ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج حنایی، ۷گ (۷۴پ-۸۰)، ۲۱ سطر (۱۴×۷/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۴۹]

۱۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۷۳/۳
آغاز و انجام: برابر
در فهرست تفسیر سورة التوحید بدون مؤلف ثبت شده است که با توجه به آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۲۰گ (۱۵۸ر-۱۷۷ر)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳ - ۴۶۸]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۵/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاتب در پایان نسخه افزوده: «هذه المذکورات الضالة للعامة و حرام استکتابه علی الخاصه الاللرد علی العامه»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۱۰ص (۱۳۵-۱۴۴)، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۹ - ۳۴۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۷/۱۵
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۰۳]

۱۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد بن حسین عقیلی استرآبادی، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۱۶ص (۱۵-۳۰)، ۲۳ سطر [ف: ۹ - ۲۳۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۳۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال نور یشرق من صبح الازل، فیلوح علی هیاکل التوحید، اشارة قلت زدنی بیاناً، فقال اطفی السراج فقد طلع الصبح
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶گ (۶۹پ-۷۴ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۶۶]

● تفسير سورة الكافرون = تفسير سورة الجحد / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il kāfirūn = tafsīr-u sūrat-il jaḥd

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۶۱
آغاز: بسملة، حمدله اما بعد فیقول المستنصر من النصیر الولی نعمت الله المستنصر من البصیر القوی؛ **انجام:** و الجواب ان لکل من السور حیثیتین الأولی انها قرآن منزل من عندالله تعالی و هی مشترکة بین الجمیع و الثانیة هی الخصوصیة الثابتة لها التی لا یشارکها فیها غیرها و معنی الحدیث له ثواب هذه السورة من الحیثیة الثانیة ربع ثواب المجموع من الحیثیة الأولی فلا اشکال و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب ... و اصحابه العظام الی قیام الساعة و ساعة القیام.
تفسیری است ادبی و تحقیقی در یازده مبحث از مؤلفی به نام نعمت الله از علمای اهل سنت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نقر آبی آهار مهره، ۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۲۲ - ۱۲۴] و [ف: ۲۲-۱۲۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۴۴۸۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی تا [الفبائی: ۱۳۷]

● تفسير سورة الكافرون / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il kāfirūn

تفسیر بسیار مختصری است از سوره کافرون که به خط سید جمال الدین محمد استرآبادی یافته شده است.
آغاز: بسمله، قل یا ایها الکافرون لا اعبد ما تعبدون ای، لا اعبد ابداً ما یعبده الکفار ... ان قلت هذا یعلم مما سبق لایلزم ...
انجام: و انما قلنا ان معبودهم محل التغییر لانه حادث ... مما یتغیر عادة بحسب الزمان و السلام خیر ختام. کذا وجدت بخط السید الاجل الامجد السید جمال الدین محمد الاسترآبادی رحمه الله تعالی

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۰۰/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم، تا: ۱۲۸۷ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج حنایی، ۱ص (۸۰پ)، ۲۱ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۱۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۰۰/۳۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۷۴ر)، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵سم [ف: ۱۴ - ۶۶]

● تفسیر سورة الکافرون / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-il kāfirūn

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۵۹/۱۱
آغاز: مفسران گفته اند که این سوره درحق جماعتی از قریش آمد چون حارث؛ **انجام:** بگو ربی الله و دینی لاسلام
بی‌کا، بی‌تا؛ پس از پایان تفسیر طریقه ختم آیه و من یتق الله در یک صفحه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۸۷ر-۱۸۸ر) [ف: ۳۷ - ۲۹۶]

● تفسیر سورة الکوثر / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il kawṯar

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری
bāb, ʻalī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)

آغاز: الحمدلله الذی جعل طراز الواح کتاب الفلق فی کلما فتق و استغرق و استنطق طراز الازل الذی لاحت و اضائت ...
انجام: و فرعون ذی الاوتاد قال فقال له عند ذلک عبدالله الحسن صدق الله ابوعبدالله علیه السلام حتی صدقوه کلهم جمیعاً و سبحان الله رب العرش عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمدلله رب العالمین
[دنا ۳/ ۱۶۰ (۶ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۸۳
آغاز: یا هو ... شرح سوره الکوثر بسم الله الرحمن الرحیم؛ **انجام:** برابر
خط: مختلف، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۴
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین قزوینی، تا: چهارشنبه ۱۱ جمادی الاول ۱۲۹۲ق؛ یادداشتی از یکی از بابیان بدین مضمون که اگر بعضی از کلمات این نسخه با قواعد عربیه مخالف است نباید بر آن ایراد گرفت چه به جای آن با قواعد الهی موافقت دارد، یادداشتی از وحید که همین موضوع را توجیه کرده است. او در دفاع نوشته که جوانی ۲۱ ساله و عربی نخوانده چنین کتابی نوشته است و یادداشتی در تفسیر خافضة رافعة در ۱۳۳۶ق به نقل از سید کاظم رشتی، نسخه ۳۵۰۰ بیت است؛ جلد: گالینگور مشکی،۹۳گ،۱۹سطر(۸×۱۵/۵)،اندازه:۱۳×۲۱/۵سم[ف:۲۰- ۳۲۳]

۳. یزد؛ فرهمند، محمد علی؛ شماره نسخه:۷
کا: غلام علی رئیس یزدی، تا: ۱۳۲۰ق؛ قطع: رحلی [نشریه:۴-۴۶۴]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۴۵۲-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۸]

۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۷۲۵/۲
خط: نسخ، کا: غلامرضا متخلص به حیران، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش تیماج ماشی عطف تیماج تریاکی، ۷۵ص (۲۱-۹۵)، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۱۷۶۴]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۱۱
بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۶۶]

۶. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۴۵
جلد اول؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۸]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۰۴۶
جلد دوم؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۸]

● تفسیر سورة الکوثر / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il kawṯar

تاریخ تألیف: ۲۷ صفر ۹۲۳ق
در این تفسیر مختصر سعی شده تا وجوه اعجاز سوره را بیان سازد، با استفاده از رساله «نهایة الایجاز فی درایة الاعجاز» منسوب به فخر رازی.
[دنا ۳/ ۱۶۰]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۵۴
آغاز: الحمدلله الذی أعطی رسوله الکوثر و أمر أن یصلی و ینحر و جعل شانئه هو الابتر و الصلاة علی آله الأطهر؛ **انجام:** فان لی ذمة منه بتسمیتی محمداً و هو أوفی الخلق بالذمم
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج

قهوه‌ای، ۹گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۸ – ۴۵]

← تفسیر سورة الکهف ⟵ جنة النعیم فی تفسیر سورة الکهف و الرقیم

● **تفسیر سورة الکهف** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il kahf

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۹۰/۱

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب اثنی الله تعالی علی نفسه بانعامه علی خلقه و خص رسوله ... بالذکر لان انزال القران علیه کانت نعمة علیه؛ **انجام:** و ذکر وهب بن منبه ان ذالقرنین کان.

مفسر از این دانشمندان روایت می‌کند: «اخبرنا محمد بن عبدالله بن ابی توبة»، «اخبرنا ابوالقسم عبدالله بن محمد الحنفی»، «اخبرنا عبدالواحد بن احمد الملیحی»، «اخبرنا ابوالحسن السرخسی»، «اخبرنا اسمعیل بن عبدالقاهر»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مجدول،با سرلوح زرین؛کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۵گ (۱پ-۲۵ر)، ۲۰ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۸ – ۵۹۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۰۷

آغاز: بسملة، الحمدلله اخبار عن اختصاص کافة المحامد به سبحانه ذاتا و انشاء و اعانة او انشاء تعلیمی للعباد اهداء لهم الی منهج السداد اذ لا طریق الی الثناء علیه الا بما اثنی علی نفسه؛ **انجام:** ای الحزبین المختلفین فمن آمن و فمن کفر.

تفسیری است ناتمام از مؤلفی نامعلوم و احتمالاً از شیخ احمد بن زین الدین احسایی بر آیات یکم تا دوازدهم از سوره کهف. این نسخه نیز در فهرست آستان قدس ۱۷۲/۲۲ با نام التفسیر نیز معرفی شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۷ق؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱علوم قرآن – ۱۲۹]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۲۵-۱۴۵ /۲

آغاز: تفسیر سورة الکهف أخبرنا عبدالرحمان بن حمدان العدل أخبرنا محمد بن احمد بن محمد بن یعقوب حدثنا احمد بن عبدالرحمان السقطی حدثنا یزید بن مبرون اخبرنا همام عن قتاده ... من النبی صلی الله علیه وسلم قال بن حفظ عشر آیات؛ **انجام:** ثم أمرهم بتقوی الله فضربوه علی قرنه الاخر فمات ثم بعثه الله فیسمی ذا القرنین

باید بخشی از یک کتاب تفسیری باشد، بیشتر تفسیر روایی است و مؤلف سنی است و آیات را با عناوین «قوله، قوله» تفسیر می‌کند. به دلیل کهنه بودن نسخه، مؤلف باید از قدما باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «م م»؛ جلد: مقوا مشکی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۰سم [ف: ۲ – ۹۸۶]

● **تفسیر سورة الکهف و الیوسف (ع)** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il kahf wa-l yūsuf

در این رساله سوره کهف که شامل داستان اصحاب کهف است و سوره حضرت یوسف به صورت مزجی تفسیر و شرح شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۹۸۲/۱-۱۵/۲۲۲

آغاز: در زمان ایشان در آن شهر کسان بودند که ایمان خود مخفی داشتند غرض آن بود که ... – فلیأتکم برزق – پس بیارد برای شما خوردنی – منه- از آن طعام پاک؛ **انجام:** وعلی الله – و بر خدای نه بر غیر او – فلیتوکل المؤمنون – پس که توکل کنند مؤمنان و مهم خود با حق گذارند.

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۹۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲ – ۹۹۱]

● **تفسیر سوره مائده = گل و برگ** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye mā’ede = gol va barg

جراشی، رستم بن فتحعلی خان، ق۱۴ قمری

jarāšī, rostam ebn-e fath-‘alī xān (- 20c)

وابسته به: البرهان فی تفسیر القرآن؛ بحرانی، هاشم بن سلیمان (– ۱۱۰۷)

ترجمه و تحریری است از تفسیر سوره مائده کتاب «البرهان فی تفسیر القرآن» سید هاشم بحرانی. مترجم در اثنای ترجمه مطالبی از خود با عنوان «مترجم» می‌آورد.

[دنا ۱۶۰/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۰۰۳

آغاز: یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود مستند به تفسیر برهان نیست در قرآن یا ایها الذین آمنوا مگر که آن در تورات یا ایها المساکین است؛ **انجام:** نازل شده مائده پیش از آنکه قبض بشود یعنی رسول به دو ماه یا سه ماه ... برای او در هر یک از امورات ثلاثه عشرات مذکور است.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۴ ربیع الثانی ۱۳۱۷ق؛ در آخر نسخه قصیده‌ای از مترجم به فارسی در چهار صفحه به خط وی تحریر شده که در ۱۸ رجب ۱۳۱۷ در مرثیه فوت برادر خود سروده است. با این مطلع: «دامنکشان چه می‌گذری از کنار من ×× بر باد ناز داده غم انتظار من»، یادداشتی از شعاع شیرازی مبنی بر اینکه نسخه بعد از مقابله و تصحیح به جلال الدین محمد ملقب به مجد الاشراف قطب سلسله ذهبیه در شیراز برسد. همچنین در پایان نسخه یادداشتی از همو مبنی بر مقابله نسخه حاضر توسط

وی و رستم با نسخه اصلی مؤلف، که در ۲ شعبان ۱۳۱۷ این یادداشت را نوشته است؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج، ۲۶۹گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۸ - ۱۶]

● **تفسير سورة المائدة** / تفسير / عربی

tafsīr-u sūrat-il mā'ida

طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری

tavārī yazdī, 'abbās-e bn-e mohammad (- 21c)

[دنا ۱۶۰/۳]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۹۷

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۶ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۶]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۴۱۳

کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۱۲ق [نشریه: ۱۳ - ۳۹۹]

۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۹۹۸

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۱۳ - ۳۵۳]

● **تفسیر سوره مائده** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye mā'ede

شیرازی، حاج علی اکبر

šīrāzī, hāj 'alī akbar

[دنا ۱۶۱/۳]

شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۲۳۱

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۵ - ۲۱۱]

● **تفسیر سوره مبارکه فجر و کوثر** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye mobārake-ye fajr va kowsar

کرمانی، محمد بن محمد کریم، ۱۲۶۳ - ۱۳۲۴ قمری

kermānī, mohammad ebn-e mohammad karīm (1847 - 1906)

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۱۰۱/۱

خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۹۶ق؛اهدایی: رهبری، کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۴۱-۴۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۴ - ۱۱۶۵]

● **تفسير سورة مريم** / تفسير / عربی

tafsīr-u sūrat-i maryam

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۴۱۸/۱

آغاز: کهیعص. هذا وامثاله من فواتح السور کلمات وحروف قدخص الله بفهمه ومعانیه النبی والوصی واولاد هما المعصومین صلوات الله علیهم؛ **انجام:** . للانبیاء مائة واربعة وعشرون عددا ومخالفی قومهم لاتعدو لاتحصی او تسمع لهم رکزا اتصوت الخفی

فلسفی وعرفانی و شیعی؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

● **تفسیر سوره مریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye maryam

غیر همانند:

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۵۰۳/۱

آغاز: بسمله. کهیعص. عبدالله بن عباس فرموده: که کهیعص. نامی است از نامهای الهی؛ **انجام:** به این موضع رسیده یی، فاخلع .

به فارسی ساده است؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر زرقانی، تا: ۲۳ محرم ۱۱۷۹ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۲۲گ (۱-۲۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۴۷۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۷۳۲۴

آغاز: سوره المریم شمان و سبعون آیة بسم الله الرحمن الرحیم لمیعص در مواهب صوفیان بایده از مواهب الهی که بر حضرت شیخ رکن الدین علاء الدوله سمنانی؛ **انجام:** لایملکون الشفاعة نتواند و نه یابند نه متقی نه مجرم درخواستی هیچ شفیعی الا من اتخذ مگر کسی که فرا گرفته باشد عند الرحمن نزدیک خدای عهدا پیمان برای شفاعت و ان پیمان توحید است.

ترجمه‌ای است از قرآن کریم که مؤلف ضمن ان با استفاده از کتاب‌های معتبر اهل سنت و گاه شیعه به تفسیر مختصر بعضی از آیات نیز پرداخته و در این میان به اشعار مثنوی مولوی و حافظ و چند تن از شعرا استشهاد کرده است. ابتدا عبارت یا جمله‌ای از آیات آورده و سپس ترجمه و در صورت لزوم تفسیر مختصری ارائه داده است، از آغاز سوره مریم تا پایان آیه ۷۸ را در بر دارد و آیه ۷۹ تا ۹۸ را فاقد است؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ بر روی جلد و برگ اول نام شارح علاءالدوله سمنانی آمده است و با استناد به منابع و افتتاح نسخه که به نقل از علاءالدوله شرحی آورده و به اشتباه نام وی به عنوان شارح این سطور آمده است؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی الحاقی روکش کاغذی طرح گل و بوته جقه، ۸گ، ۱۳ و ۲۱ سطر (۱۱/۷×۱۴/۷ و ۱۷×۲۵/۵)، اندازه:۲۶/۵×۳۸/۵سم [رایانه]

● **تفسير سورة المزمل** / تفسير / عربی

tafsīr-u sūrat-il muzzammil

حسینی قادری، طاها بن جلال الدین، - ۱۰۸۵ قمری

hoseynī qāderī, tāhā ebn-e jalāl-od-dīn (- 1675)

[دنا ۱۶۱/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۵۲۰

خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۷ ذیحجه ۱۱۵۰ق؛ مجدول؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا، ۱۲۶گ، ۱۷ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۶ – ۲۷]

● تفسیر سوره مزمل / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye mozzammel

قطب الدین قادری، طاها

qotb-od-dīn qāderī, tāhā

تفسیری صوفیانه است بر سوره مزمل.

[دنا ۱۶۱/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۱/۱

آغاز: (یا ایها المزمل) ای پیچیده خود را در چادری و این خطاب است مرحضرت رسالت پناه را صلی الله علیه و آله و سلم؛ **انجام:** در حدیث نام این سوره اعظم است خواننده این را اعظم اجر است که آن مشاهده رب است و اگر بر مهمی بعد از نماز تهجد چهل و یک بار بخواند قبول شود ... باید که بعد از نماز هر پنج وقت یک بار درود خمسه و آیة الکرسی تا خالدون و کلمه تمجید و سوره مزمل و من یتق الله تا قدر او تا آمن الرسول می‌خوانده باشد انشاءالله تعالی محبت خدا و سنت و متابعت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم پیدا شود و ملازمت سلوک نماید و فقیر طاها قادری را به دعای ایمان یاد کند و به حرمت محمد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و شاه عبدالقادر گیلانی رضی الله عنه وصلی الله علی خیر خلقه محمد و آله و اصحابه اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین.

خط: نستعلیق، کا: شیخ غلام جیلانی، تا: پنج‌شنبه ۲۹ ذیقعده ۱۲۰۹ق؛ جلد: مقوا با روکش کاغذی ابر و باد، ۱۴۴گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۲۱)، اندازه: ۱۵×۲۷/۵سم [ف: ۱۸۹]

● تفسیر سورة المزمل / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-il muzzammil

ترجمه و تفسیر کوتاهی است بر سوره «مزمل» که در آن از انوار التنزیل قاضی بیضاوی (-۶۹۲ق) و بحر الحقائق نجم الدین دایه (-۶۵۴ق) نیز نقل قول نموده و از اشعار فارسی نیز بهره برده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۹۴۲

آغاز: بسمله. تفسیر سوره مزمل قاضی بیضاوی آورده اند که حضرت رسالت پناه در مبدأ بعث نماز گزارد؛ **انجام:** بدرستی که خدا آمرزگار است بندگان را رحیم مهربان بر ایشان.

خط: نستعلیق، کا: محمود بن عبدالحکیم بن عبداللطیف، تا: ۱۰۷۷ق؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: مقوا با عطف میشن عنابی، ۷گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۶×۱۹/۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۳۰]

● تفسیر سورة الملك / تفسیر / عربی

ابن کمال پاشا، احمد بن سلیمان، – ۹۴۰ قمری

ebn-e kamāl pāšā, ahmad ebn-e soleymān (- 1534)

[کوپریلی، ج۲، ص۲۰۹ و ۳۲۰؛ کشف الظنون، ج۱، ص۴۵۱؛ توپاپو سرای، ج۴، ص ۵۳۹ و ۵۴۹؛ بروکلمان، ج۱۳-۱۴، ص۴۲۸-۴۲۹]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۱/۱۰۲

آغاز: تبارک تعالی عما یدرکه الحواس و الاوهام و تعاضم عما یحیط به القیاس و الافهام الذی بیده بقبضة قدرته الملك یتصرف فیه کیف یشاء و الملك عالم الاجسام و کما ان الملکوت عالم الارواح؛ **انجام:** مفعول من العین کمبیع من البیع و علی الثانی من الامعان فی الجری فوز به فقیل کانه قیل معین فی الجری. تمت الرسالة الشریفة.

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۵گ (۲۰۱پ-۲۰۴ر)، ابعاد متن: ۱۰/۵×۲۳، اندازه: ۱۳×۲۷/۷سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۷۷]

● تفسیر سورة المنافقون / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-il munāfiqūn

کرمانی، زین العابدین بن محمد کریم، ۱۲۷۶-۱۳۶۰ قمری

kermānī, zayn-ol-‘ābedīn ebn-e mohammad karīm (1860 - 1941)

تفسیری است با همان شیوه که در تفسیر سورة الجمعة داشته است. با عناوین: قال الله تعالی، القرائة، اللغة، المعنی الظاهر، التأویل، الباطن. در دیباچه از آن تفسیر یاد کرده که نشان می‌دهد این یکی را پس از ۱۳۲۳ق نگاشته است.

[دنا ۱۶۱/۳]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷/۲

آغاز: بسمله. الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی. اما بعد، فیقول العبد المسکین ابن محمد کریم زین العابدین ... انی لما کتبت تفسیر سورة الجمعة؛ **انجام:** و جعلنا الله ممن آمن بالله ... زین العابدین بن کریم بن ابراهیم عفا الله من جرائمهم بحق محمد و آل محمد (ص) ...

خط:نسخ پخته،بی‌کا،تا:قرن۱۴؛ ۷۰گ(۹۲پ-۱۶۱پ) [ف:۱ – ۵۸]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۳۸۶/۲

مؤلف، در فهرست زین العابدین خان آمده و محتملا همین رساله است؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن ابراهیم، تا: ۱۳۴۴ق؛ کاغذ:

اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج نارنجی، ۷۶ص (۱۰۸-۱۸۳)، ۱۸ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۳۵]

● **تفسیر سوره مؤمنون** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye mo’menūn

از یکی از نویسندگان اخیر باید باشد. گویا مقارن با انقلاب اسلامی ایران نگاشته شده و برداشت‌های انقلابی از آیات دارد؛ در آخر گوید: آنچه تاکنون گفته شد حاصلی بود از مفاهیم و معانی و حقایق زنده‌ای که در این کلمات و عبارات به‌کار رفته است و دریچه‌ای به سوی روشنایی ابدیت قرآن بود.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۳۰۹-۳۲/۹

آغاز: توضیح: سوره مورد بحث با نام مؤمنون وصف شده است وبه خوبی می‌نمایاند که خلاصه وفشرده تلاشهای پیگیر همه موجودات جهان در جهت تکامل راستین می‌باشند آنان که سرود پیروزی از؛ **انجام:** و دریچه‌ای به سوی روشنائی ابدیت قرآن بود تا خواننده چه دریا بدو چه بهره گیرد و چه نتیجه‌ای را حاصل نماید، پایان.

خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ متن خط خوردگی دارد؛ اهدایی: فاکر؛ جلد: مقوایی آبی، ۲۸گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲ - ۹۹۲]

● **تفسیر سوره نازعات** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye nāze‘āt

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۵/۴۰

آغاز: بسمله النازعات غرقاً و الناشطات نشطاً

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: نخودی آسمانی، جلد: تیماج مشکی،۴۵ص(۷۹۶-۸۴۰)،اندازه:۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۶۳]

● **تفسیر سورة الناس** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-in nās

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (981 - 1038)

تفسیر فلسفی و عرفانی بسیار کوتاهی است بر سوره ناس منسوب به شیخ الرئیس ابن سینا. وی در این وجیزه به معنی رب و ربوبیت و قوای نفس و چگونگی صدور برخی شرور از نفوس انسانها اشارات گذرایی دارد.

آغاز: قوله جل جلاله و عم نواله قل أعوذ برب الناس ... قد ذکرنا بأن الربوبية عبارة عن التربية اشارة الی تسویةالمزاج

انجام: و هذا هو الذی یبلغ الیه من هاتین السورتین والله أعلم باسراره و جعلنا الله من اهل ذلک انه الجواد الوهاب

چاپ: در حاشیه شرح هدایة ملاصدرا به سال ۱۳۱۳ق (تهران، چاپ سنگی)؛ در پنج رساله، تصحیح احسان یارشاطر (تهران، انجمن آثار ملی: ۱۳۳۲)؛ در رسائل، جلد اول (قم، انتشارات بیدار: ۱۴۰۰ق)

[الذریعه ۳۴۲/۲ شماره ۱۵۰۰؛ ریحانة الادب ۵۸۲/۷؛ مهدوی، مصفنات ابن سینا، ۶۵؛ مکتبة امیر المومنین ۲۴۵/۱؛ دنا ۱۶۱/۳ (۶۶ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تفسیر سورة الناس (ترجمه)؛ رودباری، فخرالدین بن احمد (-۱۳)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۷/۱۲عکسی

نسخه اصل: گویا در کتابخانه دانشگاه پرینستون آمریکا؛ بی‌کا، تا: ۶۷۷ق [عکسی ف: ۴ - ۳۰۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۰/۱۲

آغاز و انجام: برابر

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ش ۳۰۴۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۹ق؛ ۲ص (۶۱-۶۲)، ۱۹ سطر، [عکسی ف: ۳ - ۵۸۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۰/۸۱

خط: نسخ، کا: ابوالمجد تبریزی، تا: حدود ۷۲۳ق؛ ۲گ (۱۷۴ر-۱۷۵پ)، [مختصر ف: - ۱۹۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۵۳۲/۱۰

بی‌کا، تا: ۸۹۹ق؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه «عرشی نامپلی حیدرآباد»؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۴۴ر-۴۵ر)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۱۰۸]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۴۵۰۵/۹

کا: مغیث الدین بن شرف الدین بن مغیث الدین اصفهانی، تا: سه‌شنبه ۲۵ جمادی الاول ۹۳۳ق؛ کاغذ: سپاهانی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۲۳پ-۲۴ر)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۷۱]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۹/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: تعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۹۶۲ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۴۱پ-۴۲ر)، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۶ - ۲۴۰۰]

۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۷۷/۱۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی روکش کاغذ عنابی عطف تیماج قرمز، ۲گ (۱۲۱-۱۲۲)، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۴ - ۱۲۷۰]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۳/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: علاء الدین محمد بن حسین حافظ قاری، تا: شعبان ۹۶۵ق؛ جلد: تیماج سبز، ۲گ (۸۱پ-۸۲پ)، اندازه: ۸/۵×۱۷سم [ف: ۴ - ۲۹۵]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۹۷/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۹۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳گ (۳۹ر-

۴۱ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۲ - ۲۸۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۰۱/۵

خط: نستعلیق، کا: محتملاً تقی الدین محمد گیلانی، تا: ۱۰۱۴ق؛ تاریخ مقابله ۱۰۲۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۲ص (۶۳-۶۴)، اندازه: ۱۴×۲۳، [ف: ۱۱ - ۲]

۱۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۱۰

خط: نستعلیق، کا: مظفر حسین بن احسان الدین، تا: ۱۰۱۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۶گ (۱۳۱پ-۱۳۶پ)، اندازه: ۹/۵×۳۰سم [ف: ۲۵۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۰/۳

خط: نسخ، کا: حمزه بن احمد گیلانی، تا: ۱۰۱۸ق؛ ۴ص (۱۹-۲۲)، [ف: ۴ قدیم - ۳۶]

۱۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۳۷۱/۱۷

کا: عبدالقادر اردوبادی، تا: ۱۰۲۶ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۱۵۶پ-۱۵۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۷۲]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۱۲/۲

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابوحیان سراب، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۰۲۷ق؛ کاغذ: الوان شکننده، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۶-۱۰)، ۱۲ سطر، اندازه: ۹×۱۳/۷سم [ف: ۴۳ - ۷۸]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۶

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ،بی‌کا،تا: ۱۰۴۶ق؛ ۲ص (۱۰۵ - ۱۰۶)، [ف: ۴ جدید-۳۱]

۱۶. شیراز؛ محلاتی، صدرالدین؛ شماره نسخه:۱۷/۴

بی‌کا، تا: با تاریخ۱۰۵۶ق [نشریه: ۵ - ۲۷۳]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۹۲/۳

آغاز و انجام: برابر

کا: محمد بن حسین عقیلی استرآبادی، تا: ۱۰۵۸ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، ۳ص (۹-۱۱)، ۲۳ سطر، [ف: ۹ - ۲۳۰]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۴۶/۱۱

خط: نستعلیق، کا: رجبعلی بن جواد علی مازندرانی، تا: ۱۰۶۰ تا ۱۰۷۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۶۰)، ۲۶ سطر (۹×۱۸/۲)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۵۸]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۶

خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲گ (۷پ-۸ر)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۰۹]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۷۱/۶

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین محمد تویسرکانی، تا: ۱۰۸۴ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۹پ-۱۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵/۵سم [ف: ۵ - ۲۹۶]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۱/۲۴-طباطبائی

بی‌کا، تا: ۱۰۸۵ یا ۱۰۶۵؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۳۰۳-۳۰۴ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۲۱۷]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۷۰/۵

نسخه اصل: کتابخانه مدرسه نمازی - خوی ۸۴۷؛ خط: نستعلیق، کا: علی اکبر، تا: ۱۰۹۲ق؛ ۴ص (۱۱۰-۱۱۳)، [عکسی ف: ۴- ۴۰۲]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹۸/۳

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: ۱۰۹۲ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸ص، ۱۷ سطر (۱۱×۱۸/۵)، اندازه: ۱۹/۵×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۶۴۷]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۰۱/۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۹۳ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی،۱گ(۷۳)،۱۳ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۷-۵۲]

۲۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۸۱/۱۹

آغاز: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد قاسم بن بهزاد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: میشن زرد سیر، ۱گ (۴۶ر-۴۶پ)، اندازه: ۱۶/۶×۲۵/۲سم [ف: ۸ - ۲۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۸/۱۶

خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ابعاد متن: ۷×۱۹، اندازه: ۷/۵×۲۳سم [سنا: ف: ۱ - ۱۳۵]

۲۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۶۶پ-۶۷پ)، اندازه: ۱۱/۵×۱۹سم [ف: ۳۰ - ۱۶۱]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۰۸/۲۷ و ۲۸۳۰/۲۷-ف و ۲۲۳/۲۷-ف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۳گ (۲۷۵پ-۲۷۷پ)، ابعاد متن: ۶×۱۲/۵، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۴۸۹] و [فیلمها ف: ۱- ۶۸۴]

۲۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۲۸۳/۷۴

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ ۱گ (۱۹۳ر-۱۹۳پ) [ف: ۱۶-۲۰۰]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۰/۴۰

آغاز: برابر

خط: نستعلیق ریز، کا: نصیرالدین محمد رضوی شاگرد آقا حسین خوانساری، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۲گ (۱۰۷پ-۱۰۸ر)، ۴۲ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۱۶ - ۳۴۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۳۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۷۹]

۳۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۱/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد صالح بن محمد سعید خلخالی، تا: قرن

۱۲، جا: رشت؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۱۲پ-۲۱۳ر)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۴]

۳۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۹۳/۵۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۱گ (۱۶۷ر و پ)، ۲۴ سطر (۱۲/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲۰۲]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۸۴۵/۳

کا: محمد هاشم، بی‌تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالوئی، ۱گ (۷ر-۸ر)، اندازه: ۱۲/۴×۱۹/۷سم [ف: ۹ - ۶۸]

۳۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۸۵۳/۴-۳۵/۳۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۱۰۱ق، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۹۸۶]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص (۶۲-۶۶)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۲۰سم [ف: ۹ - ۳۹۵]

۳۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۴۷/۳

خط: نستعلیق، کا: ناصرالدین حسین بن نورالدین محمد کرمانی، تا: با تاریخ ۱۱۰۲ق، جا: کرمان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۴۰۷-۴۰۹)، سطور چلیپا (۱۱/۴×۲۰)، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۵۸]

۳۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۹۴۴/۴

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد یوسف بن محمد علی، تا: ۱۱۰۵ق، جا: اصفهان؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۲ر-۲۳پ)، اندازه:۱۲× ۲۴/۵سم [ف: ۲۳ - ۱۱۵]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۲۰۵

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، تا: بین ۱۰۶۳ تا ۱۱۴۱؛ جلد: تیماج قرمز، ۲ص (۲۷۷-۲۷۸)، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۵۸]

۳۹. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۳۴/۵

بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۳۷]

۴۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۸/۷

آغاز و انجام: برابر

نام مؤلف به قرینه آغاز و انجام ذکر شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۶۰پ-۱۶۱پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۰ - ۳۰۸]

۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۰۶۷/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تفسیر سوره فلق و ناس در این نسخه به صورت پی در پی آمده‌اند لیکن در منابع و برخی از نسخه‌ها جداگانه گزارش شده‌اند؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۱۰۴-۱۰۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۱۶۵]

۴۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۸۹/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: اسدالله موسوی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱گ(۱۱۰ر-۱۱۰پ)،اندازه:۱۱×۱۸سم [محدث ارموی مخ: ۱-۴۱۴]

۴۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۸۹۷/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای،۱گ (۸۱پ)، اندازه: (۱۷×۲۲)سم [ف: ۱۵ - ۲۷۷]

۴۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱۴۸/۵-ف

با تفسیر آیات و اخبار؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج، ۲ص، قطع: ربعی [فیلمها ف: ۳ - ۲۰۲]

۴۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۷/۱۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: غلامعلی، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۸۸-۸۹)، ۱۵سطر، اندازه: ۷×۱۳سم [ف: ۳۴ - ۱۵۴]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲۲/۱۵

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم فاضل خلخالی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۱۳۷-۱۴۰)، ۱۴ سطر (۶/۵×۱۰)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۱ - ۲۳۰۷]

۴۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۵۵/۶ - ج

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲گ (۱۷۶پ-۱۷۷ر) [ف: ۲۹۵]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۵۵/۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: کرمعلی خراسانی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی آبی،۲گ (۳۰۹پ-۳۱۰ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۱۸/۵سم [ف: ۷ - ۴۶۹]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹/۸-طباطبائی

خط: نستعلیق متوسط، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۳۵)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۲۹۸]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۴/۸

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود ۱۲۰۶ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳ص (۴۶۰-۴۶۲)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳/۷×۲۰/۱سم [ف: ۵ - ۹۹]

۵۱. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۰۸/۸

خط: نسخ، کا: حسین بن سید علی خوسفی قائنی خراسانی، تا: ۱۲۳۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲گ (۱۵۸ر-۱۵۹ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱/۵سم [محمد علی دیانی: ف: - ۸۴]

۵۲. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۸مجموعه بدون شماره

بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق [دلیل المخطوطات: ۱ - ۱۵۲]

۵۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۸۲/۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** والانس هو الاستيناس فهما الحواس الظاهرة والباطنة وهذا هو الذى بلغ عقل المصنف فى هذين السورتين والله

اعلم بمعانی الکلام.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱ سطر، [ف: ۱ - ۳۵۸]

۵۴. مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۰/۹ فرخ
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: غره جمادی الثانی تا رمضان ۱۲۷۲ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سبز، ۲۱سطر (۱۶/۵×۸/۳)، قطع: رقعی، [ف: ۲۰۴]

۵۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۵۶/۱۱-۸/۶۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، سطور چلیپا، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ - ۹۸۶]

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۹۴/۱۶
خط: نستعلیق، کا: نصرالله بن احمد نراقی، تا: ۱۲۹۴ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۳ص (۲۲۳-۲۲۵)، ۱۶ سطر (۱۲×۷)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۲ - ۲۸۸۲]

۵۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۶۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۲۹۶ق؛ واقف: خان بابامشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۲ - ۱۴۲]

۵۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۳/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: سید اسدالله صفوی ماسالی مصطفوی، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۹-۱۰)، ۲۰ سطر، اندازه: ۸×۱۴سم [ف: ۳۸ - ۲۹۳]

۵۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۹۷/۳
خط: نستعلیق، کا: یحیی بن میرزا علی محمد حسینی لاریجانی سید الحکما بقائی، تا: ۱۳۰۷-۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۵ر-۵پ)، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۹ - ۸۵]

۶۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۰۱/۱۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲گ (۱۰۸پ-۱۰۹ر)، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۳۳۹]

۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۱۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: احمد بن محمد رضا حسینی خوانساری، تا: ۱۳۱۵ق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۹۸۶۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، ۲گ، ۱۷ سطر، اندازه:۱۱×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۱۳۰] و [ف: ۲۲-۱۴۱]

۶۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۴/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مصطفی، تا: ۱۳۱۷ق؛ ۱گ (۷ر-۸ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳سم [ف: ۱ - ۲۴۴]

۶۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۹۲/۱۶-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۳ رجب ۱۳۱۷ق؛ ۴ص (۴۲۵-۴۲۸)، [عکسی ف: ۱ - ۷۹]

۶۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۰۰۰/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق تحریری، کا: عبدالله کجوری، تا: ۱۳۳۲ق؛ ۲گ (۲۹پ-۳۰ر)، [ف: ۲ - ۵۳]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۹۴/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۲۱ر و پ)، سطور مورب، اندازه: ۹/۵×۲۰سم [ف: ۳۰ - ۵۸]

۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۲۵/۱
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛۱۵ سطر، اندازه:۱۴/۵× ۲۵/۵سم [ف: ۲-۳۸۴]

۶۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۴۹/۱۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۱]

۶۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۴/۷
آغاز و انجام: برابر
خط: تعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۲۴۰۰]

۶۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۷
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲گ (۲۱۸-۲۱۹)، ۲۱ سطر (۴/۱×۱۲/۲)، اندازه: ۶/۵×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۵۷]

۷۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۳۹۴/۴
انجام: برابر
در فهرست ناشناس آمده؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۱×۱۷سم [نشریه: ۱۳ - ۳۹۶]

● **تفسیر سورة الناس** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-in nās

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

چاپ: در خانقاه نعمت اللهی تهران چاپ شده است.
[دنا ۱۶۳/۳]

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۰/۲۵
آغاز: قل اعوذ برب الناس؛ **انجام:** انه الجواد
بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی مقوایی، ۲ص (۲۵۶-۲۵۷)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۷۱]

● **تفسیر سورة الناس** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-in nās

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۶۲۸/۱۰
بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: ۲۸۹]

● **تفسیر سورة الناس (ترجمه)** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-in nās (t.)
رودباری، فخرالدین بن احمد، ق۱۳ قمری
rūdbārī, faxr-od-dīn ebn-e ahmad (- 19c)
وابسته به: تفسیر سورة الناس؛ ابن سینا، حسین بن عبدالله (۳۷۰–۴۲۸)
آغاز: قل اعوذ ... سابقا در اوان سورتین مبارکتین توحید و فلق مفهوم گردید ...
انجام: نهایت عقل و درک من است ... الامور.
[دنا ۱۶۳/۳]

۱. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۷/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴ص (۳۳۶–۳۳۹)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۲۵۲]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۳۱/۳
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: الوان، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۳۹۱]
۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۱۴ـ د
بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۴۹پ–۵۰ر)، [ف: ۱ - ۱۳۳]

● **تفسیر سورة النبأ** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-in naba’
همدانی، علی اصغر بن محمد ربیع، ق۱۴ قمری
hamadānī, ‘alī asqar ebn-e mohammad rabī‘ (- 20c)
تفسیر مختصری از سوره مبارکه نبأ است که مؤلف نخست آیات را ترجمه می‌کند، سپس به تفسیر آن می‌پردازد.
[دنا ۱۶۳/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۰۸۲
آغاز: عم یتسائلون، ترجمه: از چه چیز سئوال میکنند؛ شرح: بدانکه اولاً پیش از شروع در بیان آیات مبارکه این سوره باید دانست گرچه برحسب ظاهر این سوره کوچک است؛ **انجام:** خداوندا از ذات مقدس تو خواهانیم توفیق معرفت و اعتقاد و عمل را، الحمدلله رب العالمین.
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱ رمضان ۱۳۶۱ق؛ مصحح، دارای قلم خوردگی است؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مشمعی قهوه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۵۱گ، ۲۲ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۴۹۶]

● **تفسیر سورة النبأ** / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-in naba’

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۱۳۵/۳۲
آغاز: بسمله عم یتسائلون عن النبأ العظیم ... آورده اند که حضرت رسالت پناه
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی آسمانی، جلد: تیماج مشکی، ۹گ (۷۳۴پ–۷۴۲ر)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۶۳]

← تفسیر سورة النصر ← تشریح السورة

● **تفسیر سورة النمل** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-in naml
طواری یزدی، عباس بن محمد، ق۱۵ قمری
tavārī yazdī, ‘abbās-e bn-e mohammad (- 21c)
[دنا ۱۶۳/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۴۱۹۹
کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۰۷ق [نشریه: ۱۳ - ۳۷۶]

← تفسیر سوره نور ← نورنامه

● **تفسیر سورة النور** / تفسیر
tafsīr-u sūrat-in nūr

نامعلوم:
۱. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۸۵۵/۱۴
خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن کریم قمی کهکی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: شیراز و مشهد [نشریه: ۷ - ۱۳۴]
۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۵۹۸/۹م
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: چرمی، ۲۱ سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۱×۱۲سم [رشت و همدان: ف: - ۱۲۲۰]

● **تفسیر سورة الواقعة** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il wāqi‘a
صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری
sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)
تفسیری است عرفانی و فلسفی متوسط بر سوره مبارکه واقعه.

مؤلف در این تفسیر به طور مبسوط در مسائل معاد و حشر و نشر خلایق و پست و بلندی‌های آنان در رستاخیز بحث می‌کند. او از این که مدت مدیدی عمر خود را در مطالعه کتب حکما سپری کرده و سراغ حقایق قرآنی و دینی نرفته بر گذشته خویش تأسف خورده چنین نگاشته است: «و انی کنت سالفا کثیر الاشتغال بالبحث و التکرار شدید المراجعة الی مطالعة کتب الحکماء النظار حتی ظننت انی علی شیء فلما انفتحت بصیرتی قلیلا و نظرت الی حالی رأیت نفسی و ان حصلت شیئا من احوال المبدء و تنزیهه عن صفات الامکان و الحدثان و شیئا من احکام المعاد لنفوس الانسان فارغة عن علوم الحقیقة و حقایق العیان مما لایدرک الا بالذوق و الوجدان و هی الواردة فی الکتاب و السنة من معرفة الله و اسمائه و کتبه و رسله و معرفة النفس و احوالها من القبر و البعث و الحساب و المیزان و الصراط و الجنة و النار و غیر ذلک مما لایعلم حقیقتها الا بتعلیم الله ... فعلمت یقینا ان هذه الحقایق الایمانیة لایدرک الا بالتصفیة للقلب عن الهواء و التهذیب عن اغراض الدنیا و العزلة عن صحبة الناس و خصوصا الاکیاس و التدبر فی آیات الله و حدیث رسوله صلوات الله علیه و آله و التیسر بسیرة الصالحین فی بقیة من العمر القلیل و من بین ایدینا هذا السفر الطویل ... فأردت الآن أن اکتب ما اجتمع لی و خطر ببالی من نکات التنزیل و معارف التأویل المتعلقة بهذه السورة التی هی بحر عمیق فی تحقیق علی المعاد و کنز من کنوز الآخرة یعرف بها عاقبة نفوس العباد ...» (غلامی مقدم)

آغاز: الحمدلله الذی انزل کلاماً الهیاً و کتاباً سماویاً فیه مجامع العلوم و الحکم و بعث نبیاً هادیاً و رسولاً مبلغاً ... و فیقول افقر الفقرین الی الله الحق المعین محمد بالمعروف بصدر الدین الشیرازی نور الله عین قلبه بنور الیقین لفهم کتابه المبین لما کان النوع الانسانی من اول

انجام: و زین لهم الشیطان ما کانوا یعملون فلا جرم حالهم کما قیل شعر: تسر بما تفنی و تشغل بالمنی ×× کما اغتر باللذات فی النوم عالم / نهارک یا مغرور سهو و غفلة ×× و نومک نوم و الردی لک لازم / و تعمل شیئا سوف تکره عینه ×× کذلک فی الدنیا تعیش البهائم.

چاپ: هند، بدون ذکر تاریخ؛ طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی، (اسرارالآیات و انوار البینات:صص۴۹۴-۵۱۸)

[دنا ۱۶۳/۳ (۳۵ نسخه)؛ الذریعة ۳۴۳/۴ و ۲۷۸/۴؛ کتابشناسی جامع ملاصدرا ص ۶۰؛ ریحانة الأدب ۴۱۹/۳ و ۴۱۷/۳؛ مکتبة امیر المومنین ۲۴۶/۱]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۳۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ ۷۷گ (۱۳۱پ-۲۱۷ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۲۲/۸

خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالرزاق گیلانی، تا: پنج‌شنبه ۹ جمادی الاول ۱۰۳۴ق، جا: مدرسه طبیه معصومیه؛ جلد: میشن تریاکی، ۳۸گ (۹۹پ-۱۳۶ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۱۹/۸سم [محدث ارموی ف: ۹ - ۲۷۹]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۳۷/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: ابن حاجی عیسی خان، تا: ۱۰۶۰ و ۱۰۸۷، جا: رشت؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج زنگاری، ۶۱گ (۶۴پ-۱۲۴پ)، ۱۸و۱۹ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۵۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: رفیع الدین محمد معصوم، تا: ۱۰۹۱ق؛ جلد: تیماج زرشکی، ۹۳ص (۱۷۶-۲۶۸)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۹ - ۱۴۹]

۵. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حسین بن ملامحمد سبزواری، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر (۶×۱۰/۵)، [ف: ۷۵۵]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۸۲۳۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** قیل ان العرب یقدح بعودین احدهما علی الآخر و یسمون اعلی الزند و الأسفل الزندة و شبهوهما بالفحل و الطروقة و قدمر فی سورة یس عند قوله تعالی.

از مقدمه تا آیه ۷۲ است؛ خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ملک زاده کوثر، آبان ۱۳۲۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، ۳۹گ، ۱۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۲۲ - ۱۴۴]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۸

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ واقف: محمد ایرانی مجرد، بهمن ۱۳۵۰؛ کاغذ: نخودی و فستقی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۲۲ - ۱۴۳]

۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۶/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۷گ (۶۶پ-۱۲۲پ)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۵۱۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۵۴۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۴گ (۲۷پ-۶۰پ)، ۲۱ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۹ - ۱۳۴۰]

۱۰. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۴۴۸

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با سرلوح، مجدول [نشریه: ۲ - ۱۴۵]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۳۳/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق، جا: قمصر کاشان، به دستور محمد علم الهدی ابن فیض کاشانی؛ مصحح؛ مهر: محمد علم الهدی «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی» (بیضی)، نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی «انه من سلیمان» (مستطیل)؛ یادداشت محمد جعفر بن محمد ابراهیم کاشانی مشهور به علامه فیضی در سال ۱۳۲۸ش؛ واقف: ابوتراب بن نصیرالدین سلیمان، کاغذ: شرقی، ۴۶گ (۱-۴۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۴ - ۳۳۸]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۸۷۰/۱
آغاز و انجام: برابر
در فهرست باشتباه به نام تفسیر سورة النور معرفی شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۹۴ق، جا: اصفهان، مدرسه جدید سلطانیه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۹۸ص (۱-۹۸)، ۱۸ سطر(۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۸ - ۳۷۶]

۱۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۳۶
کا: عبد الصمد بن علی اصغر، تا: ۱ شعبان ۱۱۹۶ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

۱۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۲۲۷/۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴گ (۱۲۱پ-۱۴۴ر)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۶۰]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۹/۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نازک اصفهانی، جلد: تیماج قرمز سیر، ۳۲۳ص (۲۲۲-۲۵۴)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۹ - ۲۵۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۰۹/۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۱۲]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۱/۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، ۳۰گ (۱۰۱-۱۲۹)، ۲۱ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۰ - ۶۳۵]

۱۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۵۷/۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۴۰گ (۵۰پ-۸۹پ)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۵ - ۳۸۶]

۱۸. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۲/۱
خط: نسخ خوانا، کا: جعفر بن محمد مهدی، تا: ۱۲۱۹ق [مجله ادبیات اصفهان: ش ۱۶ و ۱۷- ۱۳۲]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۷/۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لااذن سمعت و لاخطر علی قلب بشر فاذن جزاءالحکمة و المعرفة
خط: نسخ و نستعلیق، کا: قربانعلی نیشابوری، تا: ۱۲۳۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱ ص (۳۰-۷۱)، ۱۹ سطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۶ - ۲۷۳]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۳۱/۳
خط: نستعلیق، کا: محمود بن میرزا ابوالقاسم خویی، تا: رجب ۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۳گ (۹۴-۱۱۶)، ۲۸ سطر چلیپا (۱۱/۵×۲۵)، اندازه: ۱۷×۳۸سم [ف: ۱۰ - ۱۷۹۳]

۲۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۱۱/۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: صفر۱۲۳۶ق؛ فاقد جلد، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۵]

۲۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۳-۲/۱۶۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: جمعه دهه آخر جمادی الثانی ۱۲۳۹ق؛ مصحح؛ جلد: پارچه سبز، ۲۴گ، ۲۳-۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۲ - ۹۸۷]

۲۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شعبان ۱۲۵۳ق، جا: اصفهان، مدرسه مبارکیه؛ واقف: حسن فرید محسنی؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱ - ۵۸۰]

۲۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۸۵
خط: نسخ، کا: حاجی محمد شیرازی، تا: ۱۲۵۶ق [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

۲۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۶۰/۴
آغاز:.. و بعد فیقول أفقر الفاقرین ... اذا وقعت الواقعة لیس لوقعتها کاذبة، هذا من قبیل قولک کانب الکائنة؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق نازیبا، کا: عبد الحمید بن محمد رضا یزدی، تا: ۱۲۵۷ق، جا: تهران، مدرسه آقا محمد خواجه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰گ (۹۴پ-۱۳۳پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۱۲- ۲۴۶]

۲۶. قم؛ مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی؛ شماره نسخه:۶۳/۲
خط: نسخ خوب، کا: محمد باقر خوانساری، تا: ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ جلد: روغنی گل و بوته دار، ۲۳گ (۱۶۸پ-۱۹۱پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۱ - ۴۵]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۴۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوای روغنی با نقش ترنج و سرترنج، ۳۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۱۴۲]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۷
خط:نسخ،بی‌کا،تا:۱۲۶۲ق، ۲۰سطر،اندازه:۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۴۱۵]

۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۴۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد علی کرمانشاهی، تا: ۱۳ صفر ۱۲۹۶ق؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی و شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۲ - ۱۴۴]

۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض ۱۴۷۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: هدایت الله علوی همدانی، تا: ۱۳۰۵ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه پارچه طوسی، ۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۴۴]

۳۱. قم؛ مفتی الشیعه؛ شماره نسخه:۲۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: شب ۲۷ ذیقعده ۱۳۲۰ق؛ محشی با نشان «محسن» و «لمحرره مرتضی»؛ جلد: تیماج سبز، ۶۳گ، ۱۷ سطر، اندازه:۱۴× ۲۱/۵سم [ف: ۳۴]

۳۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۷
آغاز: برابر؛ **انجام:** قیل ان العرب یقدح بعودین احدهما علی الآخر و یسمون اعلی الزند و الأسفل الزندة و شبهوهما بالفحل و الطروقة و قدمر فی سورة یس عند قوله تعالی.
خط: نسخ، کا: علی نقی بن حاج محمد جعفر مجذوب، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مقابله شده، محشی؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۷]

۳۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۸۲۹/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱ – ۴۷۰]

۳۴. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۰۲/۳
خط: نسخ، کا: محمد جعفر الجزی، بی‌تا [چند نسخه-ف: – ۳۷۸]

● تفسیر سورة الواقعة و الحدید / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-il wāqi‘a wa-l ḥadīd

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ – ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

این کتاب شامل تفسیر دو سوره قرآن است (سوره واقعه و سوره الحدید) که صدرالدین شیرازی معروف به «ملاصدرا» از دید حکمت و عرفان آنها را تفسیر کرده است.

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۳۷۲
آغاز: تفسیر اول – بسمله – الحمدلله الذی انزل کلاماً الهیاً و کتاباً سماویاً فی مجامع العلوم و الحکم. تفسیر دوم – بسمله – الحمدلله الذی افاض علبی قلوب اولیائه لآلی جواهر القرآن و دلایل کنوزه؛
انجام: تفسیر اول – کذلک فی الدنیا تعیش البهائم – قد تم تفسیر هذه السوره علی ید ... ابن میرزا محمد – عباسعلی نوری – ۱۲۲۹. تفسیر دوم – ارشادهم للخلق و افضالهم و جزاء هدایتهم للناس و اکمالهم اولا و آخراً – قد تشرف بتحریر هذه الصحیفة الکریمة التی صنفها البحر المدقق ... محمد الموسوم بصدرالدین القوامی الشیرازی ... عباسعلی بن میرزا محمد نوری سنة ثمان و عشرین و مأتین بعد الالف.
خط: نسخ، کا: عباسعلی بن میرزا محمد نوری، تا: ۱۲۲۸ و ۱۲۲۹ ق، جا: تهران؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۴گ، ۳۰۴ص، ۱۵ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۵/۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۷۴]

● تفسیر سورة و الضحی / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-i wa-ḍ-ḍuḥā

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۱۲
خط: نسخ ممتاز، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، جا: ترکیه؛ تملک: حاج محمد امین واعظ مسجد جامع ایاصوفیه در استانبول به سال ۱۱۸۳ق آمده؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۹]

● تفسیر سورة و الضحی و الانشراح / تفسیر / فارسی
tafsīr-u sūrat-i wa-ḍ-ḍuḥā wa-l inširāḥ

آغاز: اضافه اسم به الله بیانی است و اسم عبارت است از تعیین ذات بصفتی از صفات و الفاظ اسم اسم است
انجام: اکنون چه قطره ای از بحر محیط تاویل این دو سوره کریمه بر ساحل بیان و اقتصار مترشح آمد.
[دنا ۱۶۴/۳]

۱. شیراز؛ بنیاد فارس‌شناسی؛ شماره نسخه:۷۹/۲
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۵ق؛ شاید از محمد دهدار باشد ولی آغاز این نسخه با آنچه در خطی فارسی ج۱ص۳ آمده تفاوت دارد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵گ (۱۰ر-۳۴ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۹۷]

۲. مشهد؛ مرتضوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف مخ: – ۳۶]

● تفسیر سورة والعصر / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-i wa-l-‘aṣr

؟ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد، ۵۹۷ – ۶۷۲ قمری

nasīr-od-dīn-e tūsī, mohammad ebn-e mohammad (1201 - 1274)

منسوب خواجه نصیرطوسی (م-۶۷۲) مختصر است مانند تفسیر سوره اخلاص. تمام رساله این چند سطر است که عبارت است از: «سئل المحقق الطوسی نصیرالملة و الدین قدس الله روحه عن تفسیر سورة العصر قوله بسم الله الرحمن الرحیم و العصر ان الانسان لفی خسر ای فی الاشتغال بالامور الطبیعیته و الاستفراق بالمشتهیات النفسانیة الا الذین آمنوا ای الکامل فی القوة النظریة و

عملوا الصالحات ای الکامل فی القوة العملیة. و تواصوا بالحق ای الذین یکملون عقول الخلایق بالمعارف النظریة و تواصوا بالصبر ای الذین یکملون اخلاق الخلایق بتلقی المقدمات الخلقیة». این رساله با اندکی تفاوت همان فصل چهارم کتاب «التنبیه علی بعض الاسرار» فخر رازی است.

[آثار و احوال خواجه نصیر ۵۹۰؛ دنا ۱۶۴/۳ (۴ نسخه)؛ منزوی ۵۵/۱؛ کشاف الفهارس ۲۶۳/۳-۲۷۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۶۹/۲۱

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱ص (۳۶۹)، اندازه: ۱۳/۱×۲۴/۳سم[ف:۲۹/۱-۱۵۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۱۸

خط: شکسته، بی‌کا، تا: ۱۰۱۴ تا ۱۰۲۰ق؛ کاغذ: ترمه اصفهانی، جلد:تیماج قهوه‌ای،۷سطر چلیپا، اندازه:۱۱× ۱۹/۵سم [ف: ۱ - ۵۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۰/۵۰/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۸۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۱۶پ)، ۲۱-۳۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۳۸ - ۴۰۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۸۰/۲۶

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ ۱ص (۱۳۵) [مختصر ف: ۱۹۰]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۰۲/۶

خط: نسخ، کا: محمد سمنانی، تا: ۱۳۱۰ق؛ از روی خط علم الهدی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۲۷۵)، ۲۲ سطر (۶×۱۵)، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۱۳ - ۳۰۸۳]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۱/۶-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰گ [ف: ۲۳ - ۵۷۶]

● **تفسیر سورة والعصر و ...** / کلام و اعتقادات / فارسی و عربی

tafsīr-u sūrat-i wa-l-'aṣr wa …

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری

bāb, 'alī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۷۲

آغاز: بسمله، الحمدالله الذی بجلی للمکنات بطهور آثار؛ **انجام:** اسرافیل علیه السلام بالغدو والاصال

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۹گ، ۱۹ سطر [رایانه]

● **تفسیر سورة واللیل** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i wa-l-layl

جیلانی، محمد رفیع بن فرج، - ۱۱۶۰ ؟ قمری

jīlānī, mohammad rafī' ebn-e faraj (- 1747)

رساله ضمن تفسیر سوره شریفه لیل، افضلیت حضرت علی را اثبات و تبیین نموده است.

[دنا ۱۶۵/۳]

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۳۰۷/۴

آغاز: الحمدلله و سلام علی عباده الذین اصطفی محمد؛ **انجام:** نزولها فی ابوبکر الی قول فثبت

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۲۵۵]

● **تفسیر سوره‌های کوتاه** / تفسیر / عربی

tafsīr-e sūre-hā-ye kūtāh

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

[دنا ۱۶۵/۳]

تبریز؛ ثقة الاسلام؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۵۳۲]

← تفسیر سورة هل اتی ⟵ تحفة الفتی فی تفسیر سورة «هل اتی»

● **تفسیر سورة هل اتی** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i hal atā

دشتکی شیرازی، میر صدرالدین محمد، ۸۲۸ - ۹۰۳ قمری

daštakī-ye šīrāzī, mīr sadr-od-dīn mohammad (1425 - 1498)

[دنا ۱۶۵/۳]

تبریز؛ ملی تبریز؛ شماره نسخه:۳۵۷۵/۲

آغاز: ... حالات الروحانیات و من آیات القرآن فی سورة الانسان فانها مع ظهورها؛ **انجام:** المشرق السادس و العشرون قوله تع یدخل من یشاء ... و لا تدخله فی زمرة الظالمین بسیئته و هب له من لدنک رحمة و هیئی من امره رشدا..

خط: نستعلیق، کا: غیاث الدین ابومحمد سلیمان، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: چرمی، ۲۶ گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۷، [ف: ۳ - ۱۲۳۸]

● **تفسیر سورة هل أتی** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i hal atā

تفسیری است فلسفی و کلامی بر سوره مبارکه هل أتی که مفسر در مقدمه نسبتاً کوتاهی جهان را به دو قسم حسی و عقلی (عالم

جسمانی محسوس یا عالم شهادت و عالم عقلی یا عالم غیب) تقسیم کرده و گفته است: این عالم با جهان دیگر رابطه و شباهتی کامل دارد هر چه در این عالم است، کامل‌تر از آن در جهان دیگر وجود دارد ولی درک این وابستگی از نیروی عقل بشری خارج می‌باشد. مؤلف ذیل تفسیر آیه شریفه «انا خلقنا الانسان من نطفة امشاج نبتلیه ...» می‌نویسد: «اقول هذه الآیة مشتملة علی مباحث ثلاثة البحث الأول فی ذکر وجود الانسان و الاشارة الی مادته القریبة التی منها خلق و الی درجات متنقلة فذکر النطفة لأنها السبب الحامل للقوة المولدة ثم وصفها بکونها امشاجا أی مختلطة بدم الطمث ... و اعلم ان فی خلق الانسان من العجائب و الدلایل الدالة علی حکمة الله تعالی ما لایفی بضبطه القوة البشریة ...». ممکن است این تفسیر همان باشد که در رساله قبل به میر صدرالدین دشتکی نسبت داده شده و عبارت انجام آن هماهنگ است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۴۳۷

آغاز: بسملة، احمد الله الأحد الذی جل بأحدیته عن تکثر الواحد الذی تعالی بوحدانیته عن المشارکات و المباینات المبدء الأول الذی من وجوده وجود کل الموجودات الجواد الذی عم بجوده جمیع الممکنات؛ **انجام:** وهب له من لدنک رحمة و هیء له من أمره رشدا.

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن علی کرمانی، تا: ۱۰۶۳ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ص، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۲ – ۱۴۵]

● **تفسیر سوره هل اتی و فجر** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye hal atā va fajr

بهادر، رجبعلی

bahādor, rajab-ʻalī

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲ /۷۹۶۵-۵۴/۵۵

آغاز: ائمه اثنی عشر که شیعه اعتقاد عصمت اینها دارند و بیانش در ذکر مهدی عجل الله بظهوره مذکور خواهد شد

خط: نستعلیق، کا: چاپ سنگی به خط سید شریف حسین، تا: ۱۲۷۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۹۹۲]

● **تفسیر سورة هود و فی الشوری عن تفسیر السبکی** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i hūd wa fi-š šuwrā ʻan tafsīr-is subkī

[دنا ۱۶۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۳۲/۲-ف

نسخه اصل: یوسف آغا ش ۵۹۰۳/۴۸۷۹؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۴-۵) [ف: ۱ – ۴۵۵]

● **تفسیر سورة یس** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i yāsīn

شیرازی، نورالدین عبدالرحمن، ق۹ قمری

šīrāzī, nūr-od-dīn ʻabd-or-rahmān (- 15c)

تفسیری است از سوره مبارکه یس که مالک نسخه محمد قاسم بن حیدر اسد، در قرن دهم بر روی ورق اول، مؤلف را، چنین معرفی کرده است: «تصنیف حضرت شیخ نورالدین عبدالرحمن شیرازی رحمه الله ...». تشابه این نام با نام نورالدین عبدالرحمن جامی شاعر و عارف قرن نهم هجری، باعث شده است که در چاپ نخست فهرست، این دو نام در هم آمیخته گردند و به صورت: «نورالدین عبدالرحمن شیرازی معروف به جامی» در آیند و آقای منزوی نیز در فهرست خود آن را با تردید از جامی دانسته‌اند و حال آن که مصنف در جایی چنین می‌گوید: «و روی ایضا شیخنا وجدنا شیخ الشیوخ الاسلام سلطان المفسرین و المحدثین معین الحق و الشریعه و الدین ابوالقاسم جنید الشیرازی طاب ثراه فی مصنفه المسمی بالدرة الکریمه» و در جای دیگر چنین آورده است: «و در کتاب جد ما الامام الهمام صاحب الکشف و الالهام سلطان المتشرعین الشیخ الحاج رکن الشریعه و الدین منصور راست گو قدس سره از ابی بن کعب چنین مروی است» و با توجه به آنچه در بالا مذکور شد، دیگر شکی باقی نمی ماند که مصنف از علما و مفسرین قرن نهم و از اعقاب «ابوالقاسم معین الدین جنید شیرازی» صاحب «شد الازار فی حط الاوزار عن زوار المزار» متوفای ۷۹۱ هجری است و نمی‌تواند با جامی یکی باشد. علاوه بر موارد مذکور، در این تصنیف از اشعار جنید شیرازی زیاد شاهد آورده شده است. [دیوان جنید شیرازی به وسیله مرحوم سعید نفیسی چاپ شده است ولی اشعاری که در این تفسیر از جنید نقل شده است در آنجا دیده نمی‌شود و این تفسیر از این جهت هم که می‌تواند مکمل آن دیوان باشد حائز اهمیت است.] (اردلان)

آغاز: بسمله. مفسران خطاب رحمانی و محققان کتاب صمدانی این سوره یس را از مکیات شمرده اند.

انجام: لقد اقبلت الدنیا علی فما ادری ای اصفها. صدق الله العلی العظیم ...

چاپ: با تحقیق غلامحسین حجتی نیا، در دفتر دوم مجموعه رسائل خطی فارسی، بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی، زمستان ۱۳۶۸ش، صص ۱۴۹ تا ۲۰۵

[رک: شدالازار. ص ۱۹۸ و شیرازنامه. ص ۱۴۳ ونیز دیوان جنید شیرازی. ص ۲۵؛ دنا ۱۶۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیحجه ۸۹۷ق؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: سمرقندی آهار مهره، جلد: میشن عنابی، ۵۶گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۱ - ۴۳۸]

● **تفسیر سورة یس** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i yāsīn

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تاریخ تألیف: ۱۰۳۰ق

تفسیری است عرفانی و فلسفی که بنا به خواهش یکی از دوستان تألیف فرموده است و مشتمل بر مقدمه نسبتاً مفصل از جمله، ادله عقلی و نقلی، مبنی بر تعقل و تفکر در قرآن و فضیلت سوره «یس» و ثواب آن برای قاریان و تالیان و حسن عاقبت برای اندیشه کنان است. به گفته مؤلف: «و کفی ذلک شاهدا مبنیا من قوله (ص) لکل شیء قلب و قلب القرآن «یس» فان مزیة القلب علی سایر الأعضاء و ریاسته لها و تقدمه فی ما به الانسان انسانا لما فیه من اللطیفة الملکوتیة غیر مختفیة اولی النهی ... و قد جمع لنا بتأیید الله و حسن توفیقه نکات و دقایق لطیفة فرقانیة و تحقیقات لمطالب شریفة قرآنیة و براهین لمقاصد لطیفة ایمانیة و مسائل لحقایق عریضة عرفانیة متعلقة بهذه السورة ... و کنا قد رفعنا الحجب عن سورة عدیدة من القرآن ...». مؤلف رد و ایرادهایی نیز بر غزالی، ابن سینا و فخر رازی دارد. (غلامی مقدم)

آغاز: بسمله. سبحانک سبحانک من مبدع افاد بالآلهیة وجود الجواهر القادسادت

انجام: و الحمدلله الملک المعبود و الصلوة علی محمد صاحب المقام المحمود و آله الهادین الی سبیل المعرفه و الجود و الشهود. و کتب ارقام هذه بیده الفانیه الجانیه فی هذه الایام و الشهور من عام الف و ثلثین محمد الشهیر به صدرالدین الشیرازی حامداً لله مستغفراً غفرالله و لوالدیه و سایر المؤمنین حیثما کانوا فی البلاد و نجاهم الله عن موبقات یوم المعاد و الله ولی الرشاد

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۲۲، رحلی، (اسرار الآیات و انوار البینات: صص۴۰۷-۴۹۳)؛ تهران، ۱۳۲۴ق؛ شیراز، ۱۳۴۴ق در مجموعه تفیرهای او

[الذریعه ۳۴۴/۴؛ مشار عربی ۲۰۵؛ دنا ۱۶۵/۳ (۲۵ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۴

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: سمرقندی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۳۹]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالواحد بن محمد امین شیرازی، تا: ۱۰۹۵ق؛ جلد: تیماج سرخ، قطع: رحلی [ف: ۲ - ۵۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۷۰/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وصوله الی رضوانه و هذه الطاعات و المعاصی یظهر فی خزاین الغیب الی عالم الشهادة بواسطة خزانة القلب لکونه.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۲۱ و ۳۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۲سم [ف: ۳۵ - ۸۰]

۴. اصفهان؛ تویسرکانی؛ شماره نسخه:۱/۱

خط: نستعلیق شکسته خوش، کا: جعفر بن محمد باقر حسینی، تا: ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی به خط ملاعلی نوری؛ اندازه: ۱۷×۲۴سم [مجله ادبیات اصفهان: ش ۱۶ و ۱۷- ۱۳۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۵۰

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۲ ربیع الاول ۱۱۸۸ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۲سم [ف: ۲۲ - ۱۴۷]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۲/۲

آغاز: بسمله، یس ای یا انسان اعنی محمداً صلی الله علیه و آله و ذلک لانه الانسان الحقیقی المعنوی الذی اجتعمت فیه صور الاسماء کلها مفصلة فی العقل الاول؛ **انجام:** ثم یطهر بعد هذه الامور لذة الریاسه و العلو ... و آخر ما یخرج من رؤس السالکین.
خط: نسخ تحریری، کا: جعفر میربابای تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی:انجام؛کاغذ:نخودی رنگ آهار مهره،جلد: تیماج مشکی، ۲۴ص (۳۳-۵۶)، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۹-۵۱۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۲/۳

آغاز: و قال فی تفسیر و الشمس تجری ... المستقر هو الحد الموقت المقدور الذی ینتهی الیه حرکة الشمس؛ **انجام:** و لکن من هؤلاء من یحتج و یقول معنی الرجوع الی الله ابن الی ثوابه قوله لینذر من کان.
بخش‌هایی است پراکنده از تفسیر برخی از آیات سوره یس منقول از تفسیر صدرا؛ کا: جعفر میربابا تبریزی، تا: قرن ۱۳؛ ۱۴ص (۵۷-۷۰) [ف: ۹ - ۵۱۱]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۰۵

کا:محمد بن حاج عبدالخالق،تا:قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد:میشن قهوه‌ای، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۸سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۴

آغاز: لما کانت مسئلة المعاد و حشر الاجساد و حضور العباد

بابدانهم الاخرویه من عظام ارکان الاعتقاد ... کرر الله ذکره فی القرآن؛ **انجام:** فقال و جعلنا منها جنات من نخیل
تفسیر آیه «و آیة لهم الارض المیتة احیناها ...» است و در اثبات حشر و معاد است؛ خط: ثلث، کا: ۱۲۲۰ق، بی‌تا؛ در کنار این نسخه فقره‌ای دیگر از تفسیر سوره یس صدرا متعلق به آیه «و ما عملته ایدیهم ...» و روی صفحه مقابل آن فقره ای دیگر از آن متعلق به آیه و ضرب لنا مثلا و نسی خلقه ... و فقره‌ای از علم الیقین فیض کاشانی در باب معاد و گفتاری از میر محمد باقر داماد با عنوان «استشراق» و سطوری از کشکول شیخ بهائی به خط کاتب دفتر نقل شده؛ ۱ص (۲۴۶) [ف: ۹ - ۵۷۴]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۵
آغاز: ظل فرشی لتمهید نور عرشی و فی قوله ان یخلق؛ **انجام:** و قد قیل صدور الاحرار قبور الاسرار.
این بخش‌ها متعلق به تفسیر آیه «او لیس الذی خلق السماوات ...» است؛ بی‌کا، تا: ۱۲۲۰ق؛ ۱۲ص (۲۴۷-۲۴۸) [ف: ۹ - ۵۷۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۷
آغاز: موعد تحقیقی ان الاعتقاد منا فی امر الاعاده هو ان المعاد فی المعاد هو الانسان بمجموع النفس و البدن؛ **انجام:** و ما زادهم الحکمة الاسفها.
بخشی از آن. در این بخش به تفصیل درباره معاد سخن گفته شده است. پس از پایان این بخش باز فقره‌ای دیگر از آن تفسیر متعلق به آیه «انما امره اذا اراد شیأه ...» نقل شده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: اصفهانی نازک، جلد: پارچه‌ای چیت گلدار زمینه گلی، ۴ص (۲۵۰-۲۵۳)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۵۷۶]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۱۶/۱۴
آغاز: و اختلف الفقهاء فی ان کفره اهو قبل الاباء عن السجده ... و فیه قولان ... حکی محمد بن عبدالکریم الشهرستانی؛ **انجام:** و الکفر عین الجهل ...
بخشی از آن. فقره اول این بخش درباره شبهات ابلیسیه است و ملاصدرا متن آنها را از ملل و نحل نقل کرده؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احمد بن علی محمد رشتی، تا: ۱۲۲۰ق، جا: اصفهان، نیم آورد؛ کاغذ: اصفهانی نازک، جلد: پارچه‌ای چیت گلدار زمینه گلی،۱۲ص (۲۷۷-۲۷۸)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۹ - ۵۷۹]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۹۸۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: شیخ یوسف بن احمد اشرفی، تا: ۱۲۲۳ق؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷ش؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۴۶]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۶۱/۴-طباطبائی
خط: نستعلیق روشن، بی‌کا، تا: ۱۲۴۸ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۸ص (۱۵۶-۳۰۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۳ - ۴۷]

۱۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۱۰/۴-عکسی
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوش، کا: محمد علی بن محمد باقر تنکابنی، تا: ۱۲۵۰ق؛ ۲۵۵ص (۲۹۵-۵۶۱) [عکسی ف: ۱ - ۷۹]

۱۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۸۵
خط: نسخ، کا: حاجی محمد شیرازی، تا: ۱۲۵۶ق؛ سوره یس و واقعه است؛ قطع: خشتی، [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۴/۱
آغاز و انجام: برابر
کا: محمد صادق بن محمد جعفر خراسانی، تا: ۱۲۵۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی، گل و بوته الوان، ۲۹۷ص (۱-۲۹۷)، ۸ سطر (۷/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۲۳۶]

۱۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۰۷۵/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** یبتغون فضلاً من الله و رضواناً سیماهم فی وجوهم من اثر السجود و الحمدلله الملک المعبود.
خط: نسخ، کا: مجید. بن سلمان تبریزی، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰ص (۱-۴۰)، ۲۰ سطر (۷/۵× ۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۴ - ۱۹۸]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۰۴
خط: نسخ، کا: محمد علی بن محمد باقر اصفهانی اردستانی، تا: سه‌شنبه ۲۳ رمضان ۱۲۶۲ق، جا: تهران؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۰گ، ۲۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۲۵۹]

۲۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۵۷
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۲گ، ۱۶ سطر (۷×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۹۲]

۲۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۰۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: ۱۲۷۱ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، ۱۲۲ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۲۸]

۲۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۵۶
خط: نسخ، کا: محمد نجف آبادی، تا: جمادی الثانی۱۲۷۳ق، جا: طوس [ف: ۳ - ۷۹]

۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۲
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۲۷۷ق؛ از روی اصل مؤلف؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۶۷ص (۱۸-۸۴)، ۱۶ سطر، [سنا: ف: ۲ - ۱۲۷]

۲۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۱۰۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** حیثما کانوا فی البلاد و نجاهم عن موبقات یوم المعاد و الله ولی الرشاد.
خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد باقر قمی، تا: شعبان

۱۳۱۴ق؛ به امر میرزا محمد تقی برای آقای محسنی عراقی؛ مهر: «این کتاب از متملکات حقیر محسنی الحسینی است» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۳۱]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۸۵

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ – ۲۵۳]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حسن فرید محسنی؛ کاغذ: فرنگی شکری، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف: ۱۱ – ۵۸۰]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۱۵

کا: علی اکبر کاشانی، بی‌تا؛ خط میر محمد قمی و ابوالحسن جلوه هم در نسخه هست [د.ث. مجلس]

● **تفسیر سورة یس** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i yāsīn

قراچه داغی، محمد علی بن احمد، - ۱۳۱۰ قمری

qarāče-dāqī, mohammad ʻalī ebn-e ahmad (- 1893)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۷ق

در دیباچه می‌گوید که من شیفته تفسیر بودم و چون این سوره دل قرآن بود نخست آن را تفسیر نوشتم و آرزو دارم که همه را تفسیر کنم (الذریعه ۳۰/۴و ۳۴۴). او در این تفسیر روش فیلسوفان اخباری شیعی دارد.

[دنا ۱۶۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۲۹۳/۲

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین ... فیقول ... ابن احمد محمد علی الحافظ الانصاری ... ان العلم علی ما لا یخفی لاهل الفضل هو حیوة القلوب؛ **انجام:** اختلافها آیة واحدة یس کوفی. هذا آخر ما قصدنا ترقیمه و حاولنا تفهمیه و الحمد لله علی توفیقه و الصلوة و السلام علی خیر خلقه و اولاده و عترته الطاهرین من الان الی یوم الدین

خط: نسخ، کا: رسول بن یعقوب سرابی، تا: جمعه ۱۰ شعبان ۱۲۸۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۷۸گ (۳۷پ–۱۱۵ر)، ۱۹ سطر (۱۷×۲۲)، اندازه: ۱×۱۶سم [ف: ۷ – ۲۶۳۶]

● **تفسیر سورة یس** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i yāsīn

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۱۰/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فلقد خطر ببالی تشریح فی تشریح قلب القرآن أفکار جدیدة؛ **انجام:** و قال الله لملائکته أجمعین من فی السماوات و من فی الارض قد رضیت عن فلان فاستغفروا له.

تفسیر مزجی متوسطی است با ذکر نکاتی از علوم ادبی و فلسفی و اعتقادی با استفاده از احادیث وارده از ائمه معصومین علیهم السلام، و دارای مقدمه ای مختصر مشتمل بر چند امر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۷گ (۱پ–۴۷ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۱ – ۲۱۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۷/۱

آغاز: بعد بسمله و حمد. ان العلم علی ما لایخفی لاهل الفضل هو حیوة القلوب من الجهل کما انه نور الابصار من الظلمة و قوة الابدان من الضعف و الفتره یبلغ به ابعد منازل الاخیار؛ **انجام:** و اما موضع النزول فهی مکیة بالاتفاق قال ابن عباس الا آیة منها و هی قوله تعالی و اذا قیل لهم انفقوا مما رزقکم الله ... و هذا آخر ما قصدنا ترقیمه و حاولنا تفهیمه و الحمدلله علی توفیقه و الصلوة و السلام ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ ذیقعده ۱۲۷۸ق؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۱۱۹ص (۱–۱۱۹)، ۲۰ سطر [سنا: ف: ۲– ۱۳۱]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۴۶۶/۱–۵۷/۱۳۶

آغاز: بسمله (یس) کالم فی المعنی والاعراب وقیل معناه یا انسان بلغة طی علی ان اصله یا انیسین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۱–۱۶)، ۱۵–۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲ – ۹۹۲]

● **تفسیر سورة یس** / تفسیر / فارسی

tafsīr-u sūrat-i yāsīn

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۴۷/۱–ف

نسخه اصل: بادلیان e38 (۲۷۸۰ و ۲۶۸۱)؛ بی‌کا، تا: ۲۰ رجب ۸۳۶ق؛ ۲۴ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۷۰]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۵۲۳–۱۳/۲۰۳

آغاز: آیات آن به مقاصد خود راه یابند و اصحاب مناجات به عجایب بینات او در راه عبادت شتابند و فی الواقع مداومت بر قراءت آن متضمن فوائد جلیله و منافع جزیله است؛ **انجام:** صفت دعاء سوره یس. امام عبدالله یافعی یمنی گفته در کتاب در النظیم که بعضی از عارفان از برای من یاد کردند ... این اسم ودعا را بزرگ نداند الا که خدای تعالی او را بر سر آن.

تفسیر مهمی است بر سوره یس، مؤلف ابتدا فصلی در ذکر احادیث معتبره در فضائل سوره یس وارد شده، ذکر نموده و در این فصل هفت حدیث آورده، پس از آن شروع به تفسیر نموده و ابتدا آیه‌ای را ذکر و در لابه‌لای سطور به فارسی ترجمه و سپس تفسیر می‌کند و به آیه بعدی می‌پردازد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول مذهب؛ جلد: ساغری مشکی، ۸۴گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲ – ۹۹۳]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۷۱۳/۱–۵۸/۱۶۳

آغاز: بسمله، یس در ینابیع آورده که هر حرفی از حروف مقطعه

سریست از خزانه غیب که حضرت عزت حبیب خود را بر آن اطلاع داده
مفسر در آغاز، با مقدمه کوتاهی شروع به تفسیر نموده است؛
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۶۷گ (۱–۶۷)، ۱۰ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۲ – ۹۹۲]

● **تفسیر سوره یس (منظوم)** / شعر، تفسیر / اردو
tafsīr-e sūre-ye yāsīn (manzūm)

با بیان این حدیث که «ان الله تعالی قرأ سورة طه و یس قبل ان خلق السموات و الارض بألف عام» و حدیث پیامبر اکرم (ص): «لکل شئ قلب و قلب القرآن سورة الیاسین [کذا]»، به شرح فقرات آیات سوره یس به شعر پرداخته است. ابتدا هر فقره از سوره را بیان کرده و سپس بیت یا ابیاتی در شرح آن می‌آورد و در پایان به شرح حدیث امیر مؤمنان علی علیه السلام می‌پردازد که «استراحة الناس فی الیاس».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۴۵۱/۵
آغاز: مینی یه نکته کیاهی انتخاب ×× یعنی بر حرف مقطع از کتاب / گنج سر بسته هی از اسرار غیب ×× عالم اوسکا هی خدا بیشک و ریب؛ **انجام:** اورهی خوش دل میری اخوان دین ×× از طفیل آل خیر المرسلین
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: ۷ ذیقعده ۱۲۱۲ق، جا: الله آباد (در هند)؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۳۳گ (۱۵۳ر – ۱۸۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۳سم [ف: ۴۳ – ۹۸]

● **تفسیر سورة یس و الفتح** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-i yāsīn wa-l fatḥ

شروانی، محمد امین بن صدرالدین، – ۱۰۳۶ ؟ قمری
šervānī, mohammad amīn ebn-e sadr-od-dīn (- 1627)

نخستین این دو در روز سه‌شنبه ۲۷ صفر ۱۰۱۵ ساخته شده و شعر فارسی در آن دیده می‌شود.
[دنا ۳/۱۶۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۳۲/۲
خط:نسخ خوش،بی‌کا،تا:۸صفر ۱۰۲۳ق؛ مصحح، محشی از حیدر علی لاری؛ قطع: وزیری کوچک [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۶]

● **تفسیر سورة یس و الفتح** / تفسیر / عربی
tafsīr-u sūrat-i yāsīn wa-l fatḥ

[دنا ۳/۱۶۶]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۹۳۸/۷
آغاز: سورة یس مکیة عند الجمیع.قال ابن عباس الا آیة: «واذا قیل لهم انفقوا مما رزقکم الله؛ **انجام:** و لکن ادلک علی رجل هو اعز بها منی عثمان بن عفان.
منتخب از مجمع البیان طبرسی؛ خط: مختلف، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، جلد: مقوایی پارچه قهوه‌ای، ۲۹گ (۱۶۰–۱۸۹)، ۱۹ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ – ۷۶۸]

← تفسیر سورة یوسف ⪢ احسن البیان فی تفسیر القرآن
← تفسیر سورة یوسف ⪢ احسن القصص
← تفسیر سورة یوسف ⪢ احسن البیان فی تفسیر القرآن
← تفسیر سوره یوسف ⪢ یوسفیه
← تفسیر سوره یوسف ⪢ بحر الدرر
← تفسیر سوره یوسف ⪢ یوسف و زلیخا
← تفسیر سوره یوسف ⪢ الستین الجامع للطائف البساتین

● **تفسیر سوره یوسف = سیر و سلوک** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e sūre-ye yūsof = seyr va solūk

صدرالشریعه
sadr-oš-šarī'e

تفسیر عرفانی و اخلاقی گزیده‌ای است بر سوره یوسف. مؤلف که نام خود را «صدرالشریعه» نهاده است، دانسته نشد که کدام یک از مشهورین به این لقب است: «احمد بن عبیدالله» درگذشته به سال ۶۳۰ یا «عبیدالله بن مسعود»، یا یکی از اعقاب او؛ به هر حال مؤلف شعر پارسی نیز می‌سروده و تخلص وی «صدر» بوده است: «صدر» متاع کاسد بس فاسد تو را ×× جز فضل بی نهایت یزدان که می‌خرد.
آغاز: الحمدلله الذی هدانا من الضلال القدیم و الصلوة علی حبیبه صاحب الخلق العظیم و علی آله و أصحابه ... محرر این سطور، الداعی المدعو بصدر الشریعة می‌گوید: بحکم این آیت واجبست هر کس از قصه یوسف و برادران او بقدر فهم خود حظی برگیرند و بنظر اعتبار در آن احوال ...
انجام: مسکینان را نیز بخطاب ادخلوها بسلام آمنین مشرف گرداند و چنانچه چشم یعقوب بجمال یوسف روشن گشت چشمهای ما را بلقای خویش روشن گرداند. بمحمد و آله
[دنا ۳/۱۶۶]

۱. **قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۶۱/۱۱**
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: شرقی، ۹گ (۲۰۸–۲۰۰)، ۲۷ سطر، اندازه: ۸×۱۶سم [ف: ۳۱ – ۴۶۷]

۲. **تبریز؛ ملی تبریز؛ شماره نسخه:۳۵۵۹/۹**
آغاز: هو الشمس قدراً و الملوک کواکب ×× هو البحر جوداً و الکرام جداول / و انقلت لی ان للبحار سواحل ×× فلیس لهذا البحر فی الجود ساحل. بسم الله الرحمن الرحیم.الحمدلله رب العالمین و

الصلوة و السلام علی حبیبه صاحب الخلق العظیم و علی آله و اصحابه الثابتین علی صراط المستقیم و بعد قال الله تبارک و تعالی لقد کان فی یوسف و اخوته آیات للسائلین. محرر این سطور الداعی المدعو بصدر الشریعه تجاوز الله عن سیاته میگوید که حکم شریفه واجبه است که هر کسی از قصه یوسف و برادران بقدر فهم خود حظی بر گیرد؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کا: ظاهرا خود مصنف؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی ۵/۱۶×۵/۲۱، ۱۳گ، ۱۵سطر، [ف: ۲ - ۷۴۴]

● **تفسیر سوره یوسف** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye yūsof

خاکی، علی خان، ق۱۰ قمری

xākī, ʻalī xān (- 16c)

اهداء به: شاه طهماسب صفوی (-۹۸۴ق)

تفسیری است عرفانی مختصر برگرفته شده از تفاسیر و کتاب‌های معتبر، مخصوصاً منظومه «یوسف و زلیخا» که خاکی فقرات تفسیر خود را با ابیات آن درآمیخته، با انشائی ادیبانه مسجع و مقفا، با تمجید فراوان در سر آغاز کتاب از شاهزاده پری خان خانم.

[دنا ۱۶۷/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۵۰/۲ و ۲۳۴۵/۲

آغاز: علمه شدید القوی در شان عالیش منزل، آن رهنمای گمشدگان بادیه ضلالت؛ **انجام:** اعقاب بنی اسرائیل به هزار هزار و ۷۰۰ هزار رسیده بود که زنان و فرزندان کم از بیست ساله ایشان داخل اعداد نبود

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: نزدیک عصر مؤلف قرن ۱۰؛ افتادگی:آغاز؛مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۹گ (۲۲ر-۹۰پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۶۰] و [عکسی ف: ۶ - ۴۴۹]

● **تفسیر سوره یوسف** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye yūsof

نجار شوشتری، علی بن علی، ق۱۲ قمری

najjār šūštarī, ʻalī ebn-e ʻalī (- 18c)

تفسیری است بر سوره یوسف که پس از آوردن آیه‌ای از آن با عنوان «التفسیر» به ترجمه مختصر آیه پرداخته و با عنوان «التفصیل» به شرح آن آیه پرداخته است. مؤلف درباره شیوه نگارش خویش چنین می‌نویسد: «به خاطر ذره بی‌مقدار ... رسید که قصه حضرت یوسف علیه السلام که موافق نص کریمه فرقانی احسن القصص است بر طبق سوره قرآنی بدانچه از مفسرین و از اهل بیت عصمت و حاملان علوم ایشان و از آنچه حق است از تفاسیر خاصه و عامه چون گلدسته جمع نموده پیش کش برادران دینی و خلان یقینی نماید ... مفسرین ما تقدم که کمیت قلم را بر وجه اتم در مضمار این قصه شیرین جولان گری نموده اند مغنی از این معنی بودند اما بعضی از آنها به ذکر نکات و اسرار و نشر لطایف و ظرایف بسیار به نحوی طول آورده که اغلب اوقات سر رشته قصه از میان گم شده و بعضی از ایشان به مشاطگی تحسین عبارات و تزیین کلام به نگارندگی خط و خال کنایات و استعارات به حدی پرداخته که طفل مزاجانی که از پستان ادراک آن معانی شیر فهم ننوشیده‌اند از شیرینی آن قصه بی بهره گردیده بنابراین این بی بضاعت به تقریر مدعا به الفاظ قریب به فهم اکتفا کرده از تفاسیر معتبره استخراج و تدوین سوره مبارکه به اسلوب مرغوب نموده تا خواص و عوام از فواید آن محفوظ و بهرمند گردند ... و قبل از شروع به مقصود در مقدمه ذکر و بیان فضایل ثواب تلاوت این سوره و سبب نزول آن و ثواب تلاوت ...».

آغاز: بسمله، زیباترین صورتی که نقاشان نگارستان حسن یوسف نطق و بیان را شاید و شاهد زلیخای استعارات منشآن را چهره گشاید

[دنا ۱۶۷/۳؛ الذریعه ۳۴۵/۴، آغاز ذکر شده در الذریعه با آغاز موجود تفاوت دارد]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۳۱۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** و از رحمت خود محروم ننماید و انه هو الغفور الرحیم.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: دوشنبه ۲۵ شعبان ۱۲۰۶ق؛ تاریخ وقف: شهریور ۱۳۸۰؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۵۱]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۵۸۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سالکان طریق را وسیله رحمت و بخشش مر گروهی را که بگروند بتوحید خدا و نبوت خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله و سلم.

در فهرست مؤلف با نام «علی بن بنجار» معرفی شده که نام آن به استناد فهرست آستان قدس ۱۵۱/۲۲ تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: علی اصغر بن محمد حسین ایزئی سبزواری، تا: یک‌شنبه ۱۰ ذیقعده ۱۲۵۱ق؛ چند بیت شعر فارسی از محمد علی مختاری ایزئی به سال ۱۲۷۸ و به خط وی، یادداشتی از میرزا عبدالحسین به سال ۱۳۱۱؛ ۵۵گ (۱پ-۵۵پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف مخ: ۱ - ۴۱۶]

● **تفسیر سورة یوسف** / تفسیر، بهائیت / عربی

tafsīr-u sūrat-i yūsuf

باب، علی محمد بن محمد رضا، ۱۲۳۶؟ - ۱۲۶۶ قمری

bāb, ʻalī mohammad ebn-e mohammad rezā (1821 - 1850)

وی در تفسیر سوره مبارکه یوسف به عدد آیات آن سوره صد

و یازده سوره انشاء نموده و هر سوره‌ای را به نامی مخصوص نامیده است و هر سوره دارای چهل و دو آیه است به این ترتیب که هر سوره انشائی خود را مصدر داشته است به یک آیه از سوره یوسف و در ذیل آن گفتار وهمی و هذیانی خود را در عنوان سوره به رسم تفسیر آن آیه آورده است. برای معرفی این تفسیر سطوری از آن نقل می‌گردد: «سورة العلماء و هی اثنتان و اربعون آیه بسم الله الرحمن الرحیم الر تلک آیات الکتاب المبین الم ذلک الکتاب من عندالله الحق فی شان الذکر قد کان بالحق حول النار منزولا»، «هذه سورة الحورية و هی اثنتان و اربعون آیه بسم الله الرحمن الرحیم فلماری (کذ) قمیصه قد من دبر قال انه من کیدکن ان کیدکن عظم کهیع یا اهل الفارس یکفکم و لم هذا الفخر المنیع لانفسکم من عند الذکر الاعظم و ان الله قد اجتبیکم بذلک الکلمه الاکبر و تنفضوا من حوله فانه تالله الحق لحق من عندالله و هو العلی الذی کان فی ام الکتاب حکیما. یا اهل الارض فاعتصموا بحبل الله المنیع ذکرنا هذا الفتی العربی الذی قد کان فی نقطة الثلج علی الجر النار مستورا». (مهدی ولائی)

[دنا ۱۶۷/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۹۴

آغاز: هذاه قیوم الاسماء احسن القصص؛ **انجام:** شهید و هو الله کان لکل شییء محیطا (کذا)

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: مشقی، جلد: گالینگور [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۷۴۵

آغاز: الحمدلله الذی نزل علی عبده بالحق لیکون للعالمین سراجا و هاجا؛ **انجام:** و هو الله قد کان بالحق علی کل شییء شهید و هو الله کان لکل شییء محیطا.

خط: نسخ، کا: محمد علی بن ملا عبدالله، تا: رجب ۱۲۶۱ق؛ واقفی: حاج شیخ محمود واعظ حلبی، خرداد ۱۳۲۵؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۵۷۷]

● **تفسیر سوره یوسف** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye yūsof

اسد آبادی، محمد جعفر، ق۱۳ قمری

asad ābādī, mohammad ja‘far (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۵ شعبان ۱۲۳۱ق

تفسیر مختصری است بر سوره یوسف که پس از آن آوردن یک یا چندین آیه با عنوان «التفسیر» به ترجمه آن و با عنوان «التفصیل» به شرح مطالب تاریخی این سوره پرداخته است. توضیحات کتابشناسی این رساله و انجام نسخه حاضر با تفسیر سوره یوسف نجار شوشتری هماهنگی دارد، بعید نیست که این همان رساله باشد و اسدآبادی کاتب این نسخه باشد و نه مؤلف آن.

[دنا ۱۶۷/۳]

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۴۶۲

آغاز: می‌کرد بعض آنرا و بعضی دیگر را صرف خود و عیال خود می‌نمود، پس در شب جمعه در هنگام افطار سائل مؤمن روزه دار مسافر غریبی؛ **انجام:** حقتعالی به رحمت شامله خود نعمت کمال ایمان کرامت فرماید و از رحمت خود محروم ننماید انه هو الغفور الرحیم.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۵۱]

● **تفسیر سوره یوسف** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye yūsof

طایر لاری، محمد حسین بن محمد علی، ق۱۳ قمری

tāyer lārī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad ‘alī (- 19c)

تفسیری است عرفانی و مفصل درباره سوره مبارکه یوسف. با ذکر لطائف و اشارات و مواعظ و قصص صوفیانه به نقل از حسن بصری، سری سقطی جنید، رومی، جامی، سلطان بایزید، شیخ شبلی و ... و حکایاتی منقول از زبدة التواریخ، ضیاء الاسرار، شرح تعرف، احسن القصص، کشف الاسرار ... و اشعاری از مؤلف.

[دنا ۱۶۷/۳]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۴۶۴

آغاز: بسمله این رساله‌ایست که احسن ترین قصهاست و آن قصه جناب یوسف صدیق (ع) و این قصه در ضمن وی مکنونهاست ... بسمله الحمدلله الحلیم الکریم العلی العظیم و الصلواة ... اما بعد چون در اصطلاح دردکشان مصطبه توحید و جرعه نوشان عالم تجرید بباب الباطن و باب الولایه؛ **انجام:** و بعضی دیگر گویند که در کوهی از کوههای بیت المقدس مدفون نمود صلوات الله علیه و علیهم اجمعین و سلم تسلیما.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ صفر ۱۲۷۷ق؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۴گ، ۲۰-۱۴ سطر (۱۰/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۵۶۸]

● **تفسیر سوره یوسف** / شعر،تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye yūsof

حاج سید مرتضی

hāj seyyed morteżā

مثنوی است در تفسیر سوره یوسف از ابتدای آن با ذکر آیات در قسمت‌های متعدد و ترجمه آن به نثر سپس شرح آن به شعر.

[دنا ۱۶۷/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۵۴

آغاز: ابتدای هر کلام از هر بشر ×× نیست غیر از حمد حق چیز دگر

نسخه اصل: کتابخانه سید محمد نبوی-دزفول؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق بن عبدالصمد موسوی عارفی، تا: جمعه ۲۰ ربیع الاول ۱۳۴۹ق؛ ۲۶۱ص [عکسی ف: ۲ - ۱۴۱]

● **تفسیر سوره یوسف** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye yūsof

طوسی، محمد بن محمد سیف الدین

tūsī, mohammad ebn-e mohammad sayf-od-dīn

سوره یوسف را در شصت «فصل» تفسیر کرده و از لطایف و نظایر و نکات آنچه مناسب بوده آورده است. در هر فصلی قطعه‌ای از سوره را آورده و ضمن بیان داستان حضرت یوسف(ع) نکات اخلاقی و عرفانی را به نثر و نظم با شواهد بازگو می کند.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۵۶۹-۱۸/۸۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... چنین گوید فقیر حقیر ... محمد بن سیف الدین محمد طوسی که بعضی از طالبان این علوم التماس کردند که قصه یوسف را که احسن القصص است از برای ایشان تألیف کنم؛ **انجام:** همه علمای ولایت ومعبران ومنجمان را بخواند واین خواب با ایشان بگفت.

خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۲۹۳گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۹۹۳]

● **تفسیر سوره یوسف** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye yūsof

کوبنانی، مظفر حسین

kūbnānī, mozaffar hoseyn

از مظفر حسین فتوحی کوبنانی کرمانی که در دیباچه و پایان کتاب از خود نام می‌برد. از اشعار بهره برده و شعرهای آن همه از خود او است. از «منظومه محقق جامی» یاد کرده است و خود نزدیک به زمان او بوده است. فتوحی شیعه و دوستدار خاندان پیغمبر (ص) بوده در خطبه کتاب از امیرالمؤمنین علی (ع) با عنوان «خلیفه منصوص من رب العالمین» یاد کرده، چند جا از حضرت «جعفر صادق علیه السلام» روایت آورده و نیز یک جا در اواخر کتاب پس از چند صفحه که با سجع‌هایی خوش از روزگار شکایت می کند و می گوید: «کشور فراغی خواهیم که بکام دل مرادی گذارنیم همان به که دست تمسک در عروة الوثقی سلسله علیه عالیه طیبین ائمه هداء معصومین (ص) زنیم».

وی در مقدمه نسبتاً طولانیش چنین آورده است: «... به خاطر فاطر رسید که حل الفاظ و معانی برخی از آیات قرآن مجید را به قدر توان که از عهده تحقیقات آن بر آید نقاب از چهره قصص و امر و نهی و وعد و وعید آن بردارد تا از پرتو آن همگان به قدر توان خویش بهره مند گردد و چون سوره یوسف علی نبینا و علیه السلام از سایر سور قرآنی به توصیف احسن القصص امتیاز دارد و حاوی احکام عجیب و نکات غریب و فواید کثیر است و مشتمل بر مصالح دین و دنیا، آثار ملوک، مکر زنان، صبر و شکیبایی در برابر آزار دشمنان، کف نفس از سوء و فحشاء و صعود از حضیض مذلت به اوج رفعت است به تفسیر و توضیح معضلات آن پرداخت». باید بگوییم مفسر به نکات ادبی و بلاغی نیز کاملا توجه دارد و در ذیل تفسیر آیات از ابیاتی که خود سروده است نیز استفاده می کند و بعضا به انواع قرائت هم اشاره دارد.

[دنا ۱۶۷/۳]

۱. مشهد؛ صحت، رضا (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۵۵۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۳۶۰

آغاز: سلامت اسلوبش مسلم الثبوت علماء عالم، جزالت لفظ و معنی مرغوبش محکوم به فضلاء بنی آدم. اگر تجلی قندیل الفاظش برین تیره خاکدان نمی تافت که از ظلمات ملامت بکنار چشمه سار سلامت میرسید؛ **انجام:** (در تفسیر آیه و ما اکثر الناس و لو حرصت لمؤمنین آیه ۱۵۰ و لا تسئلهم علیه من اجر ...) و بمطلبی از ایشان بر تبلیغ رسالت و اداء سفارت هیچ مزدی ذکر عدم مزد درین مقام و.

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۶ص، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ - ۱۱۸۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۱۲۹

آغاز: یهدی به من یشاء منهج مستقیم سداد و صلاح را در نظر حق چنان جلوه داد و به بشارت مبشر و لم یجعل عوجا قیما مسلک قویم فوز و فلاح را میعاد ارباب وجد و ایقان نهاد کلامی است صادق که اجمال الفاظش از برای کل امور بنیان است؛ **انجام:** و با همه آشنایی که می‌کند بیگانه وار به کنجی نشسته نه از غمش غمگین است و نه در شادیش زمانی همنشین نه بر مرادش.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۶۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۹×۱۶/۶سم [ف: ۲۲ - ۱۴۹]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۱۹

آغاز: و حکم آن لایح و باهر در اعجاز عرب و تبکیت ایشان از

عداوت فطری که در امر سفارت و تبلیغ رسالت تو دارند ... و بعد چون تذکار معانی آیات بینات قرانی مهیج روح و راحت روحانیت ... بخاطر ... مظفر حسین الکونبانی الکرمانی رسید که بحل الفاظ و بیان معانی بعضی از قرآن مجید ... جسارت نموده؛ **انجام:** بواسطه غلبه اهالی طرف یمین در ان جانب مدفون (در تفسیر: توفنی مسلما و الحقنی بالصالحین).

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۳۰ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۹۶۳]

● **تفسیر سورة یوسف** / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūrat-i yūsuf

غیر همانند:

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۸۴۴/۹

تفسیر مزجی صوفی است، با نقل روایات از طریق اهل سنت مناسب آیات و آوردن پاره‌ای از داستانهای آموزنده. کتاب بر فراز صفحه اول به غزالی نسبت داده شده و «بحر المحبة» شیخ احمد غزالی نیست. باید تحقیق شود؛ خط: نسخ، کا: یوسف بن عطاء الله، تا: ۱۰۵۵ق؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج سبز، ۷۶گ(۳۲۸پ-۴۰۳ر)،۱۹و۲۰سطر،اندازه:۱۳×۲۲سم[ف: ۳ - ۴۷۳]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۵۶/۱۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... قوله تعالی نحن نقص علیك احسن القصص أی احسن قصة تدل المحب الی طریق الرجوع و السلوك و الوصول الی المحبوب؛ **انجام:** و قطع الرحم الروحانية حتی ألقونی فی جب البشرية ان ربی لطیف یدبر بلطفه لما یشاء من الأمور.

تفسیر مزجی عرفانی بسیار مختصری است بر سوره یوسف و شاید از کتابی در تفسیر جدا شده باشد و در این نسخه ناتمام مانده؛ خط: نسخ، کا: حاجی عبدالله بن سید طه عرب، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳گ (۳۳۶ر-۳۴۸ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۳۶]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۲۴۱

آغاز: اعلم انی التزمت أن أکتب تفسیر هذه السورة من الرسالة التی ألفها المولی الکورانی؛ **انجام:** لقوم یؤمنون أی یصدقونه و یعملون به خصهم الله بالذکر لانهم الذین انتفعوا به کقوله هدی للمتقین.

در این تفسیر مزجی بیشتر از تفسیر کورانی بر سوره یوسف استفاده شده و از تفاسیر و کتاب‌های روایتی دیگر مطالبی نیز نقل می‌نماید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ پس از کتاب داستان ایوب پیامبر و سرآغاز کتاب «قوت الواعظین و ذخر السامعین» نوشته شده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۹۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۲۳۸]

● **تفسیر سوره یوسف** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e sūre-ye yūsof

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۳۴۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بدانک این کتاب را جمع کرده آمد در بیان قصه یوسف بن یعقوب علیه السلام؛ **انجام:** و تابوت را از ایشان بستانیدند و بجانب خود ...

تفسیر سوره یوسف و تفصیل داستان آن حضرت با مطالب و داستان‌های عرفانی مناسب آیات و گاهی ابیاتی به فارسی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹ یا ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۵۴گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۴ - ۱۳۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۲۳۱

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ سطر [د.ث. مجلس]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۴/۴

آغاز: در پیش جمیع مردان مسموع القول می‌باشد و ذکر او شایسته خطبا؛ **انجام:** و الهکم اله واحد و انا ربکم فاعبدونی ذلک بان الله مولا الذین ...

تفسیر سوره مبارکه یوسف است، با شیوه عرفانی و تلفیقی از یخنان احمد سمعانی، از کتاب روح الارواح در تفسیر اسماء الحسنی و از تفسیر سوره یوسف ملا مسکین فراهی، در اصل موضوع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰ص (۷۵-۹۴)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۱۹]

۴. مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۵۱

آغاز: او باشد که هر لحظه کل مراد از آنجا شکفته آید و بی شک چون سریر دولت آید پیوند بوجود عزیزش مزین گردد؛ **انجام:** و در پیش روی امام خود حضرت امام حسین علیه السلام کشته شدند.

سی و چهار مجلس است در تفسیر سوره یوسف و تفصیل داستان آن حضرت، برگرفته شده از آیات و روایات و گفته‌های مفسران و تنظیم شده برای اهل منبر و واعظان با اشاره در پایان هر یک از مجلس‌ها به واقعه کربلا و شهادت حضرت امام حسین علیه السلام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۱۸سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [شخصی ف: ۲ - ۱۲]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۲۳۸

آغاز: بسمله. سوره یوسف مکیة، و هی مایه واحدی عشر آیة. بسمله. اتفاقی و اجماعی علما و مفسرانست، که این سوره مبارکه مکی است. مگر آنکه صاحب «منهج الصادقین»؛ **انجام:** و فراغت حاصل گردید. از جمع و تألیف نسخه شریفه شرح سوره مبارکه احسن القصص در اشرف امکنه، اعنی آستانه مبارکه سرور شهیدان ... در عاشر شهر جمادی الثانی سنه ۱۳۰ التماس دعا دارم.

این تفسیر از متأخران است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۷۲]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۵-ف

نسخه اصل: فارسی دلهی ۱۲ در دیوان هند؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۵]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۸۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از علی اکبر سلطانی [رایانه]

۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۶۱/۱

آغاز: نزد بعضی این کلمه به معنی انا الله است یعنی منم خدائی که می‌بینم همه خیر ومی دانم همه اشیاء را ویا الف از الله است ولام ازلطیف وراء از رؤف؛ **انجام:** به هیچ امر دنیا نیست که مستمند است به قرآن بی واسطه یا به واسطه وهدیْ وراه نمایند، مرسالکان طریق حق را ورحمةً و وسیله رحمت وبخشش لقوم یؤمنون مرگروهی را

تفسیر و ترجمه ای است که به اختصار برگزار شده است؛ خط: آیات نسخ و شرح نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ با سرلوح مزدوج و مرصع، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۷۱]

● تفسیر سورتی المعوذتین / تفسیر / عربی

tafsīr-u sūratay-il ma‘ūḏatayn

سنباوی، محمد بن محمد، ۱۱۵۴ - ۱۲۳۲ قمری

sanbāvī, mohammad ebn-e mohammad (1742 - 1817)

تفسیری است بر دو سوره معوذتین که مؤلف فلق را پنج و ناس را شش آیه و هر دو را مدنی دانسته و گفته است علت نزول آیات، واقعه سحر بوده است. وی در باره هر یک از کلمات آیات شریفه از جهت نحوی و صرفی و اقوال علما و رابطه دو سوره به طور مفصل بحث کرده است.

[دنا ۱۶۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۱۱

آغاز: بسملة، نحمدك اللهم رب الفلق و الناس و نصلی و نسلم علی نبیك محمد ما حی الکفر و الأرجاس و علی آله المبارکین و صحابته الأکرمین اما بعد فیقول محمد بن محمد المدعو بالأمیر؛ **انجام:** قیل عدد حروف هذه السورة غیر المکرر اثنان و عشرون حرفا و کذا عدد حروف الفاتحة بعدد السنین التی انزل فیها القرآن و هو سر بدیع و اول القرآن باء البسملة و آخره سین و الناس کأنه قیل بس ما فرطنا فی الکتاب من شیء اللهم وفقنا للعمل به.. و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم.

خط: نسخ، کا: عبدالسلام ترمانینی حلبی، تا: ۱۲۶۵ق؛ مصحح؛ واقف: جعفر زاهدی، سال ۱۳۷۷ش؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۴۸]

← تفسیر سید خلیل قزوینی ◁ کشف الحقائق
← تفسیر سیف الدین ◁ لطائف العرفان

● تفسیر شاه و شاه تفاسیر / تفسیر / فارسی

tafsīr-e šāh va šāh-e tafāsīr

ارکسائی، شاه محمد بن عبد محمد

araksā’ī, šāh mohammad ebn-e ‘abde mohammad

مؤلف پس از آوردن بخشی از آیات، ابتدا به طور اختصار به تفسیر و ترجمه آن پرداخته آنگاه با عناوین «نکته» آنچه از لطایف و نکات به نظر عرفانی صوفیانه‌اش رسیده آورده است. برای آشنایی به چند مورد اشاره می‌شود: «مثلهم کمثل الذی استوقد نارا ... لایبصرون مثال آن جماعت به آن کسی می‌ماند که بر افروخت آتشی پس آن هنگامی که روشن ساخت آن آتشی گرداگردش را ببرد خدا نور آتش را که نسبت به آن جماعت بود واگذارد آن جماعت را در تاریکی‌ها و بنشینند آنها گرداگرد خود را لك التطبیق نکته یعنی نسبت به منافق این است اما به موافق این است که آن آتش روشنایی حضرت شریعت است بعد از آن که به نور چراغ شریعت نگاه زاهد به جانب طریقت افتاد آن زاهد سالك شد و از طریقت به جانب حقیقت افتاد ... و لقد همت به و هم بها ... به تحقیق که قصد کرد زن به یوسف علیه السلام و قصد کرد یوسف علیه السلام به زن لولا ان رأی برهان ربه و لیکن دید او برهان باری اگر نمی‌دید برهان ربش را برهان تا چه باشد اولی این است که توفیق دفع خاطر یافت از حق تعالی پس برین تقدیر نکته آخر ناتمام باشد یعنی خطره شد و دفع کرد یعنی در ذهن دخل کرد «نکته»در تمامی نکته ناتمام که گذشت یعنی تواند که قصد محض باشد یعنی قصد ما یعنی فی الجمله قصدی که به آن دل نرسیده باشد و آن دل پاك مانده باشد ... نکته و تواند که هم بها از جهت خلاصی خود باشد یعنی او را دفع می‌کرد از خود تا به در رود چنانچه نوشته اند پس برین تقدیر نیز آن نکته ناتمام تمام باشد نکته تواند که این آیه که انه من عبادنا المخلصین تقویت این معنی کند خصوصا به قرائت فتح لام یعنی شخصی را که حق سبحانه مخلص باشد او مستحق آن است که به دل او خیال گناه نرسد اگر چه باکی نیست اما باز هم در لابأس بأس هست نکته یا تواند که برهان عبارت از توفیق عدم خطور آن خیال فاسد باشد یعنی حق سبحانه این توفیق را داد که آن خیال تا به دل او علیه السلام خطور نکرد یعنی اگر نمی دید آن توفیق عدم خطور را قصد می‌کرد ...».

[دنا ۱۶۸/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۷۶

آغاز: باسمه سبحانه و له الحمد الحمدلله الذی له کلمات لطیفة و فیها نکات نفیسة و فیها لذات و فیة تذهب قلوب الواقفین بمعناها؛
انجام: و رحمت است از عذاب دوزخ مرگروهی را که ایمان آورده اند یعنی لیکن تصدیق الذی الخ و لیکن تفصیل کل شیء و لکن هدی و لکن رحمة.
خط: نسخ، کا: ریشخان، تا: قرن ۱۲؛ ظهر برگ اول با عبارت «قال المص مد ظله» مطلبی راجع به باء قسم آمده که اشاره به کتابت آن در حیات مؤلف دارد؛ مهر: «محمد قلیخان بهادر ۱۲۵۲» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا عطف پارچه، ۲۹۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳سم
[۱علوم قرآن - ۱۳۲] و [ف: ۲۲-۱۵۳]

● **تفسیر شاهی = آیات الاحکام** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e šāhī = āyāt-ol ahkām

جرجانی، ابوالفتح بن مخدوم، - ۹۷۶ ؟ قمری
jorjānī, ab-ol-fath ebn-e maxdūm (- 1569)

اهدا به: شاه تهماسب صفوی (۹۳۰-۹۸۴)
تاریخ تألیف: ۹۷۴ق
چون پایه احکام و مقررات حقوقی و مذهبی مسلمانان و مدرک پیدایش آن قوانین قرآن می‌باشد، از این روی از آغاز قرن سوم بلکه از میانه قرن دوم هجری دانشمندان بر آن شدند که آیه‌ها و جمله‌هایی را از قرآن که درباره حکمی از احکام است و یا از آن حکمی و قانونی بیرون می‌آید جداگانه جمع و تدوین و تفسیر نمایند. ابن الندیم در الفهرست زیر عنوان «الکتب المؤلفة فی احکام القرآن» کتاب‌هایی به اشخاص ذیل نسبت داده است: ۱. کتاب احکام القرآن از اسماعیل بن اسحاق قاضی؛ ۲. احکام القرآن مطابق مذهب مالک؛ ۳. احکام القرآن از احمد بن معدل؛ ۴. احکام القرآن از ابو بکر رازی مطابق مذهب اهل عراق؛ ۵. احکام القرآن از محمد بن ادریس شافعی؛ ۶. مجرد احکام القرآن از یحیی بن آدم؛ ۷. احکام القرآن از کلبی آن را از ابن عباس روایت کرده؛ ۸ ایجاب التمسک باحکام القرآن از یحیی بن اکثم؛ ۹. احکام القرآن از ابو نور ابراهیم بن خالد؛ ۱۰. احکام القرآن از داود بن علی؛ ۱۱. الایضاح عن احکام القرآن از نگارنده ناشناس. همان‌طور که مؤلف الذریعه نیز گفته اولین کسی که در این موضوع کتاب نوشته ابونصر محمد بن سائب کلبی است که به سال ۱۴۶ وفات کرده، لیکن سیوطی (-۹۱۱) در «الاتقان فی علوم القرآن» قدیمترین کتاب در این فن را به محمد بن ادریس شافعی (-۲۰۴) نسبت داده و چلبی (-۱۰۶۷) نیز از او پیروی نموده است. در کشف الظنون زیر عنوان «احکام القرآن» پس از ذکر شافعی این اشخاص را نام برده: علی بن حجر سعدی (-۲۴۴)، ابواسحاق اسماعیل بن اسحاق ازدی بصری (-۲۸۲)، ابوالحسن علی بن موسی بن یزداد قمی (-۳۰۵)، احمد بن محمد طحاوی (-۳۲۱)، ابومحمد قاسم بن اصبع قرطبی نحوی (-۳۴۰)، منذر بن سعید بلوطی قرطبی (-۳۵۵)، احمد بن علی جصاص رازی (-۳۷۰)، مکی بن ابوطالب قیسی (-۴۳۷)، ابو بکر احمد بن حسین بیهقی (-۴۵۸)، ابوالحسن علی بن محمد کیاهراسی بغدادی (-۵۰۴)، محمد بن عبدالله بن عربی حافظ (-۵۴۳). مؤلف الذریعه (در ج۱ ص۴۰-۴۴) اشخاص ذیل را بر فهرست مذکور افزوده است: قطب الدین راوندی (-۵۷۳)، فاضل مقداد (-۸۲۶)، کمال الدین بن حسن بن محمد استرآبادی صاحب معارج السئول (-۸۹۱)، شیخ احمد بن عبدالله بن متوج بحرینی شاگرد فخرالمحققین پسر علامه حلی (قرن هشتم) خود و پسرش شیخ ناصر ابن احمد هر یک کتابی در این فن دارند، شرف الدین علی شیفتگی (-۹۰۷)، محمد بن حسن طبسی (قرن دهم)، میر ابوالفتح شریفی (-۹۷۶)، ملا احمد مقدس اردبیلی (-۹۹۳)، شاه قاضی یزدی صاحب تفسیر قطب شاهی (ن-۱۰۲۱)، فاضل جواد بن سعدالله کاظمی شاگرد بهائی (قرن یازدهم)، شیخ احمد جزائری، میر سید علی بن علی استرآبادی رجالی (-۱۰۲۶)، سید محمد سعید قهپائی (-۱۰۹۲)، سید محمد حیدر عاملی (-۱۱۳۹)، میر سید ابراهیم قزوینی (-۱۱۴۹)، سید محمد قلی هندی (-۱۲۶۰)، ملا محمد جعفر شریعتمدار (-۱۲۶۳)، شیخ محمد باقر قائنی بیرجندی (-۱۶۷). اینان معروف‌ترین کسانی هستند که در این مسئله به فارسی یا عربی تألیفی دارند و می‌توان گفت بهترین و مشهورترین آنها در زبان فارسی کتاب تفسیر شاهی است که نگارش میر سید ابو الفتح حسینی شریفی بن میر مخدوم بن میر شمس الدین محمد بن میر سید شریف جرجانی معروف می‌باشد. وی کتاب خود را بر چهل و دو «کتاب» به ترتیب کتاب‌های فقه از باب طهارت تا باب دیات مرتب ساخته است. (علینقی منزوی)
این تفسیر به توضیح لغات و نکات ادبی و بلاغی نیز کاملاً توجه دارد. مفسر معتقد است بر قرآن تحریف و تبدیل و حتی نسخ راه پیدا نکرده و از موارد مذکور مصون است. به گفته او آیات قرآنی بر چهار قسم است: بخشی در مدح و منقبت پیامبر و ائمه اطهار و مؤمنین صلوات الله علیهم اجمعین و بخشی در مذمت و نکوهش کفار و منافقین و سایر مخالفین و قسمی در مسائل و احکام شرعی و پاره‌ای در قصص و امثال است.
آغاز: بسمله، فاتحه فایحه کتاب کتاب فصاحت مآب و خطبه واضحه خطاب خطاب بلاغت انتساب، حمد و ثنای متکلمی است عز شانه ...
انجام: این است آخر کلام در این مقام و اتمام تفسیر آیات احکام مشتمل بر تحقیقات متعلقة به نظم کلام و تدقیقات لایقه به معنی و مرام که به دولت نواب کامیاب همایون اعلی خلخال اختتام در پاکشید و از پرده خفا بر صفه ظهور جلوه گرگردانید و از شمایم ختامه مسک دماغ جان طالبان را معطر گردانید و الحمدلله ... و عترته الطاهرین.
چاپ: با تصحیح ولی الله اشراقی، تهران، ۱۳۶۲ش، انتشارات

نوید، در دو جلد
[دنا ۱۶۸/۳ (۳۷ نسخه)؛ الذریعة ۲۷۷/۴؛ نسخه‌های منزوی ۳۲/۱]

۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:بدون شماره
آغاز: برابر
خط: نستعلیق، کا: اسکندر، تا: ۱۱ شعبان ۹۷۲ق؛ مصحح؛ از موقوات خزانه مجتهدیه (قاسم بن محمد حسینی)؛ ۳۲۱ص [دلیل المخطوطات: ۱ - ۹۹]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۵۸
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۱۴۸]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: رمضان ۹۷۴ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: دولت آبادی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۴۲]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۳۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۷۸ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، تیماج تریاکی، ۲۰۴گ، ۲۵سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۶ - ۶۷۴]
۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۸۵ - ج
آغاز: از امام موسی کاظم ع در حق کسی»نیمه‌های آیه نخستین)
خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۹۸۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۶گ، ۲۵ سطر (۶×۱۷)، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: - ۶۱]
۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۲۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیحجه ۹۸۵ق؛ دارای لوح؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۶ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۲۸۶]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷۳
آغاز: برابر؛
خط: نستعلیق، کا: حسین بن مظفر بن محمود، تا: غره ربیع الثانی ۹۸۸ق؛افتادگی:وسط و انجام(تقریباً نیمی از اواخر و صفحه هایی پس از صفحه اول آن افتاده)؛ واقف: حسین کی استوان؛ کاغذ: حنایی، ۱۸۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۵سم [ف: ۱۱-۵۷۹]
۷. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۸۶
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ تملک: عبدالله بن محمد علی در پنج‌شنبه ۱۲ ذیقعده ۱۱۸۴؛ مهر: سید حسین بن ابی الحسن شریفی مورخ ۱۱۲۱ [نشریه: ۷ - ۱۲۲]
۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۱۰
در تفسیر آیه ۱۵ سوره مائده در قضا و شهادت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،تا:قرن۱۱؛افتادگی:انجام؛کاغذ:سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۲گ، ۲۳ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۲۴۱۶]
۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۴۶
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (در دیباچه افتاده)؛ مقابله شده؛ با تملک ۱۰۶۷؛ مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۰۱گ، ۱۷ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۶سم[ف:۱۶-۲۴۷]
۱۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۱۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لا یحر منکم شان قوم علی ان تعدلوا
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، تیماج مشکی، ۳۶۳گ، ۲۲سطر (۶/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵ سم [ف: ۶ - ۶۴۱]
۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: امیر جبرئیل از حیدرآباد دکن، ۱۰۳۷؛ مهر: امیر جبرئیل: «المتوکل علی الله الغنی. جبرئیل الحسینی ۱۰۳۳»؛ کاغذ: کشمیری نباتی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۲۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۴۳]
۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰/۲
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۱۹ سطر (۷×۱۸)، اندازه: ۱۴×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۹۲]
۱۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: محمد اسماعیل بن مرحوم حاج محمد رضا اردکانی در ۱۱۱۵؛ ۲۷۸گ، اندازه:۱۳× ۲۵/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۳۰]
۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۲۶۲
آغاز: افتاده: بنی آدم که أشرف علوم در معارف دینی بعد از معرفت اصول یقینی معرفت معانی الفاظ قرآنی است؛ **انجام:** برابر
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۶۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۲۴۳]
۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۵۸
آغاز: برابر؛ **انجام:** فان قاتلو کم و اقتلو هم تفسیر و بیان مذکور است
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج تریاکی،۱۱۲گ،۱۸سطر (۱×۱۷)، اندازه: ۱۹/۵×۲۴سم [ف: ۶-۷۵]
۱۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۲۹۴
انجام: و تحقیق قول و لایحرمنکم شنآن قوم علی ان لاتعدلوا بر وجهی است که در بعضی آیات سابقه مذکور شد و قول او ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: احمد حسنی حسینی، محمد علی بن احمد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۸]
۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۲۳۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: مظفر الدین علی قرشی شیرازی، تا: ربیع الثانی

۱۰۵۹ق؛ تملک: محمد بن حسین استرآبادی، نقش مهر «العبد محمد العقیلی» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۲گ، ۲۵ سطر، اندازه:۱۳×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۳۳]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۱۶

همان نسخه بالا [مؤید: ۳ – ۱۸۶]

۱۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۰۸ – ب

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: معز الدین محمد منجم پسر محمد زمان، تا: شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۰۶۰ق؛ از روی نسخه اصلاح و تبلیغ شده مصنف و دارای خط او؛ تملک: معز الدین محمد منجم پسر محمد زمان، محمد رضا موسوی پسر سید مرتضی قاضی لاهیجانی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۰گ، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۸سم [ف: – ۶۰]

۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۴۰۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد قاسم بن شاه نظر اصفهانی، تا: ذیقعده ۱۰۷۲ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۲۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱–۴۱۷]

۲۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۰۴۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اول رجب ۱۰۷۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول به طلا؛ کاغذ: کاغذ ترمه، جلد: عطف میشن قهوه‌ای، ۳۵۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۲×۲۳/۴سم [ف: ۲ – ۱۵۹]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** اینست آخر کلام در این مقام، و اتمام تفسیر آیات احکام مشتمل بر تحقیقات متعلقه بنظم کلام و تدقیقات لائقه بمعنی و مرام، که بدولت نواب کامیاب همایون اعلی، خلخال احتشام در پا کشید، و از پرده خفا بر منصه ظهور جلوه گر گردیده ...

خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن مقصود لاهیجانی، تا: پنج‌شنبه ذیحجه ۱۰۷۸ق، مجدول مذهب؛ جلد: تیماج، ۴۱۶گ، ۱۷ سطر(۸/۳×۱۷/۵)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۹]

۲۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۶۷

بی‌کا، تا: ۱۰۸۰ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی – مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۴۲×۲۴۴سم [رایانه]

۲۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۶۳

خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم بن حاجی محمد شیرازی، تا: دوشنبه ۲۰ محرم ۱۰۸۸ق؛ مصحح؛ ۲۶۷گ، ۲۱ سطر سطح مکتوب (۶/۵×۱۸)، اندازه:۱۲× ۲۴/۵سم [ف: ۱ – ۲۲]

۲۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۳۶۰

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق، کا: پیر صادق بن پیر مؤمن لاهیجی گیلانی، تا: جمادی الثانی ۱۰۹۴ق؛ با یک سرلوح، مجدول؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۹/۳سم [ف: ۲ – ۱۵۸]

۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۰۲۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد علی طبسی، تا: ربیع الثانی ۱۰۹۵ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۸۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۳/۷سم [ف: ۲۲ – ۱۵۵]

۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۶۶۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: حاجی محمد قلی، تا: جمعه ۱۰ جمادی الثانی ۱۱۰۰ق؛ مصحح؛ واقف: میرزا ابوالحسن آملی پیش نماز، فروردین ۱۳۶۹؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج، ۲۷۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۸×۲۹سم [ف: ۲۲ – ۱۵۶]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوب، کا: ملك الغفور محمد یوسف بن عارف بیلچی لاهیجی، تا: شعبان ۱۱۰۸ق؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴۶۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۱ – ۴۴۱]

۲۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۹۹۲

آغاز: نواده سید المرسلین اعتضاد احفاد ائمه معصومین ... بدان که مفسر آن آیات احکام آیات متعلقه به اعتقادات اصلیه را که اصول خمسه عبارت از آن است ایراد ننموده اند؛ **انجام:** روایت کرده اند از امیرالمؤمنین صلوات الله و سلامه علیه که فرمود فرض الله الشهادة استظهاراً علی المجاهدات یعنی واجب گردانید خدای تعالی گراهیهای به عدالت را از جهت غالب شدن بر انکار منکران این است آخر کلام در این مقام و اتمام تفسیر آیات احکام

خط: نسخ، کا: علی مردان بن امیر اصلان خان شاملو، تا: رجب ۱۲۴۳ق؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۲۴۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱ – ۴۷۲]

۲۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و استدلال کرده اند بر آیت مذکوره زیرا که ذکریا تخصیص نمود.

خط: نستعلیق بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (ورق آخر)؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۲۳۴ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۲/۵× ۲۳/۵سم [ف: ۱ – ۱۲۹]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۰۹

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (آخر نسخه چند برگ ناقص و آخرین جمله موجود این است «و اسم تعلمون حالت از فاعل»؛ مجدول مذهب، دارای سر لوح معمولی؛ جلد: تیماج سبز، ۲۳۸گ، ۱۹ سطر (۱۱×۲۰/۵)، اندازه: ۱۶×۲۹/۵سم [ف: ۱ – ۶۲]

۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۱۰–ف و ۲۵–عکس

نسخه اصل: آستان قدس؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ میانه نسخه برگ کتاب الزکاة و به نستعلیق و نسخ است و گویا یکی از شماره‌های ۴۹ تا ۵۱ (فهرست ۸/۱ تفسیر) باشد. [فیلمها ف: ۱ - ۵۵ و ۳ - ۲۱۹]

۳۲. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۴مجموعه بدون شماره

بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز و وسط و انجام[دلیل المخطوطات:۱- ۲۵۳]

۳۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۳۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** و امره فاعل فعل محذوف و هلك مفسر آن فعل است یعنی آن هلك امرء و قول خدای تعالی لیس له.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «کتاب از مداخل دکاکین موقوفه حاج لطفعلی وقف شده» (مربع)، اول ذیقعده ۱۲۵۸؛ جلد: قهوه‌ای، ۱۴۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۵۶]

۳۴. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز و وسط و انجام[دلیل المخطوطات: ۱-۲۲۲]

۳۵. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۵۸/۱

آغاز: بحسب ظاهر بر وجوب نماز جمعه مطلقا خواه امام ظاهر باشد و خواه غایب و خواه نایب خاص یا عام در حال غیبت حاضر باشد و خواه نه؛ **انجام:** الآية الرابعة عشر قوله تعالی فی سورة النساء ... و مراد از گواهی بر نفس اقرارست بحق غیر و از گواهی بر پدر و مادر و خویشاوندان گواهی است بر حضرت

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۷۴گ (۱ر-۱۷۴پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۰]

● **تفسیر شاهی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e šāhī

شاه عالم، عالم بن ابی عبدالله

šāh ʻālam, ʻālam ebn-e abī ʻabd-ol-lāh

تفسیر متوسطی است که مؤلف پس از ذکر آیه و ترجمه آن به بیان روایات مربوط و اقوال علما پرداخته است. از ابوالمجد محمد محبوب عالم بن ابی عبدالله صفی الدین جعفر بدر عالم بن محمد ملقب به شاه عالم [به استناد یادداشت حاشیه برگ دوم؛ ولی در ورق سوم مؤلف می‌نویسد: «قال سید ساداتی محبوب الله الأعظم شاه عالم دام صفا جلاله فی الكاظمیة ... به نظر نگارنده اگر منظور از این شاه عالم همان محمد محبوب باشد پس مؤلف، دیگری خواهد بود نه شاه عالم»]. وی پس از ذکر آیه و ترجمه آن به مذکور روایات مربوطه و اقوال علما پرداخته است برای توضیح بیشتر و تقریب ذهن به چند مورد اشاره می‌شود: «و اعلموا انما غنمتم من شیء ... و بدانید که آنچه غنیمت گرفتید از کافران از هر چه باشد پس بدرستی که مر خدائی راست پنج یکی از آن و مر رسول را و برای خویشان نزدیک یتیمان و در ویشان و مسافران را اگر هستید شما که ایمان آورده اید به خدای و به آنچه فرستادیم بر بنده خود روز بدر که جدا شدن حق از باطل دور بود روزی که روی آوردند دو گروه مسلمانان و کافران و خدای بر همه چیزها تواناست. قال فی الكشاف عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما انه كان علی سنة الله و لرسوله سهمان و سهم لأرقابه حتی قبض فاجری ابوبكر الخمس علی ثلاثة و كذلك روی عن عمر و من بعده من الخلفاء و روی ان بابكر رضی الله تعالی عنه منع بنی هاشم الخمس و قال انما لكم ان یعطی فقیركم و تزوج ایمكم (كذا) و یخدم من الاخدام له منكم فاما الغنی منكم فهو بمنزلة ابن سبیل غنی لایعطی من الصدقة شیء و لایتم موسر ... اذ أنتم بالعدوة الدنیا و هم بالعدوة القصوی ... و ان الله لسمیع علیم. و یاد کنید آنرا که بودید شما به کناره نزدیکتر و دشمنان به کناره دورتر از آن ... فی العرائس قال امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه عرفت الله بنقض العزایم و فسخ الهمم. قال جعفر رضی الله تعالی عنه ما قضی فی الأزل یظهره فی الحین بعد الحین و الوقت بعد الوقت.

[دنا ۱۶۹/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۷۲

آغاز: حضرت سید الأقطاب دام صفا جلاله نقل می‌فرماید پیغمبر علیه و آله الصلاة و السلام صحابه را ... فرموده بودند که وقت ملاقات علی؛ **انجام:** و تولی عنهم و قال یا اسفی علی یوسف و روی بگردانید از ایشان و گفت ای اندوه

جلد ۱. موجودی از آیه ۸۶ سوره نساء تا آیه ۸۴ از سوره یوسف است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، ۲۹۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۳۴] و [ف: ۲۲-۱۱۵]

← تفسیر الشریف اللاهیجی ← تفسیر قرآن کریم

● **تفسیر الشیخ حر العاملی = کشف المراد** / تفسیر / عربی

tafsīr-uš šayx ḥurr-il ʻāmilī = kašf-ul murād

حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ - ۱۱۰۴ قمری

horr-e ʻāmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)

در مقدمه گوید تفسیر کوتاهی در حاشیه قرآنم نوشته بودم اکنون آنها را جداگانه به عنوان کتاب استنساخ می‌کنم.

[دنا ۱۶۹/۳؛ در نسخه المقاصد العلیه شماره ۷۹۲ کتابخانه مروی نیز دو صفحه از تفسیر شیخ حر نقل شده است]

تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۴۴۸

آغاز: الحمدلله الذی نزل القرآن هدی للناس و بینات من الهدی

تا سوره اعراف در عطف کتاب نام کشف المراد نوشته شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲۰گ، قطع: وزیری [ف: ۹۰]

● **تفسیر الصادقین** / تفسیر / عربی
tafsīr-uṣ ṣādiqayn
بارفروشی، محمد نصیر بن محمد معصوم، ق۱۲ قمری
bārforūšī, mohammad nasīr ebn-e mohammad ma'sūm (- 18c)

تفسیر کوتاهی است که مؤلف مانند سایر آثار خود به صورت مسجع و مقفی نگاشته است، او در آن از بحار الانوار و تفسیر صافی نقل می‌کند و تفسیرش روایی است و از خودش مطلب جدیدی ندارد.
[دنا ۱۶۹/۳]

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۳۲۰
آغاز: الحمدلله الکافی منزل الکتاب الوافی علی النبی الصافی و الرسول الشافی لمن کان علیلا هو القرآن به تهذیب الاحکام و الفرقان یرشد الی تحفة اولی الافهام و یهدی سبیلا مع الکتاب الناطق الامام الصادق و عنده بیانه و تبیانه لمن کان عقیلا؛ **انجام:** رجل من اصحاب سلمان رحمه الله فافتقده فقال این صاحبکم قالوا مریض قال امشوا بنا نعوده فقاموا
از اول تفسیر تا اوایل سوره بقره آیه «و من الذین اشرکوا یود احدهم لو یعمر الف سنة»؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: علی بن محمد الثقفی، تملکی با مهر «محمد حسین ...» (بیضی)؛ اهدایی: خانم طباطبایی ۱۳۵۵ش؛ اهدایی: عفت پناه خدیجه رنگرز، ۱۳۵۵ش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۸گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱ – ۲۸۳]

← تفسیر صافی ⊳ الصافی
← تفسیر صافی (ترجمه) ⊳ الصافی

● **تفسیر صافی (ترجمه)** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e sāfī (t.)
اصفهانی، حسینعلی بن شیر علی، ۱۲۴۵؟ – ۱۲۹۸ قمری
esfahānī, hoseyn-'alī ebn-e šīr 'alī (1830 - 1881)

وابسته به: الصافی = تفسیر صافی؛ فیض کاشانی، محمد بن شاه مرتضی (۱۰۰۶–۱۰۹۱)

متن از فیض کاشانی (د۱۰۹۱ق/۱۶۸۰م). در دیباچه و پایان مجلدهای نامی از نگارنده نیامده است. ولی همراه است با یادداشتی از ابراهیم برهان آزاد که خود را نتیجه نگارنده می‌داند. در این یادداشت زندگی‌نامه نگارنده چنین آمده است: آخوند ملاحسین علی مجتهد، که تحصیلات خود را در اصفهان و سپس نجف کرده است، فرزند ملاشیر علی اویسی پسر لطف علی پسر آقا تقی پسر آقا سلیم خراسانی کلید دار حضرت رضا (ع)، در اصفهان زاده شده و اجازه اجتهاد از حجة الاسلام محمد حسن نجفی دریافت کرده است. نگارنده کتاب دیگری در فقه داشته و در دوشنبه ۷ ذیحجه ۱۲۹۸ق در تهران در گذشته و در کنار خاکجای پدرش در خانقاه به خاک سپرده شده است. زندگی‌نامه پدر نگارنده در «طرایق الحقایق» (۴۵۸/۳) آمده است. ترجمه‌ای فارسی از این تفسیر، بدون نام مترجم، در نسخه‌ها (۱۲/۱) نشانی داده شده است، که به خامه نگارنده و مؤرخ ۱۱۹۸ق می‌باشد. نسخه در دست در ۳ مجلد است. جلد یکم آن تفسیر یازده سوره: فاتحه، بقره، آل عمران، نساء، مائده، انعام، اعراف، انفال، توبه، یونس، هود. در دیباچه از متن نام برده است و ترجمه دوازده «فایده»ای که متن بدان آغاز می‌شود را ندارد و با تفسیر سوره فاتحه آغاز می‌شود. (احمد منزوی)

آغاز: جلد ۱: بسمله و ترجمه المقال صافی طینتان ارباب توحید و حال، حمد و ثنای حضرت متعالی است ... اما بعد، پس بر اخوان دین مبین و سالکان مسالک ...
جلد ۲: بسمله. سوره یوسف در میان سور قرآن از حیث صور و معانی و عبارات و مبانی شاهدی است زیبا ...
جلد ۳: سوره قصص، هشتاد و هشت آیه، جمیعا مکی است. بسمله. طم. گذشت ترجمه آن. تلک آیات الکتاب ... یومنون اینک آیات قرآن ظاهر البیان، ساطع البرهان است

انجام: جلد ۱: سوره هود را در هر جمعه ... اعمال او در روز قیامت. و الحمدلله رب العالمین. تمام شد سوره هود. و جلد اول این تفسیر بعون الله ... بدانکه این جلد که جلد اول است، مشتمل است بر تفسیر یازده سوره ...
جلد ۲: و جنودهما فهم ما کانوا یحذرون. و ما که خداوند عالم هستیم اراده کردیم ... این جلد دویم است از مجلدات و مشتمل است بر تفسیر شانزده سوره از سور قرانیه، از سوره یوسف تا سوره نمل ...
جلد۳: و من الجنة و الناس ... چهارم صلحا و اخیاراند و از پنجم فسقه و اشرار
[دنا ۱۶۹/۳]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۱۴
آغاز و انجام: برابر جلد ۱
جلد ۱؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی تیماج پرتقالی، ۹۸۵ص، ۲۰–۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۲ – ۴۶]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۷۱۳
آغاز و انجام: برابر جلد ۲
جلد ۲؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی تیماج قهوه‌ای، ۷۸۱ ص، ۱۹–۲۱سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۴۷]

● **تفسیر صدای ناقوس** / متفرقه / فارسی
tafsīr-e sedā-ye nāqūs

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۸۱/۵

به روایت عامه و خاصه؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: عبدالرحیم ابن حاج جعفر ریزی، بی‌تا [ف: ۶ - ۱۸۰]

● **تفسیر الصراط المستقیم (مختصر)** / تفسیر / عربی

tafsīr-uṣ ṣirāṭ-il mustaqīm (mx.)

بروجردی، حسین بن محمد رضا، ۱۲۳۸-۱۲۷۹؟ قمری

borūjerdī, hoseyn ebn-e mohammad rezā (1823 - 1863)

تاریخ تألیف: ۲۳ ربیع الاول ۱۲۷۸ق

[دنا ۱۶۹/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۳

مجلد ۱؛ خط: نستعلیق شکسته، کا: محمد علی قراچه داغی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ محرم ۱۲۸۱ق؛ کاغذ: آبی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۷گ، ۱۹سطر(۷/۱۴×۷)، اندازه: ۱۶×۲۰سم [سنا: ف: ۲ - ۱۲۷]

● **تفسیر صفی (منتخب)** / شعر، تفسیر / فارسی

tafsīr-e safī (mn.)

شیرازی، عبدالکریم، ق۱۴ قمری

šīrāzī, ‘abd-ol-karīm (- 20c)

ناظم به دستور صفی علی شاه منتخباتی از تفسیر وی را در کتاب حاضر به نظم آورده و در آغاز مقدمه‌ای منظوم از خود آورده است.

[دنا ۱۶۹/۳]

یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۵۱

آغاز: پیش از این زان صاحب لطف خفی ×× هادی دین شاه ملك دل صفی

خط: نستعلیق زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۸گ، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۳۸]

● **تفسیر طبری (ترجمه)** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e tabarī (t.)

؟ بلعمی، محمد بن محمد، - ۳۶۳ قمری

bal‘amī, mohammad ebn-e mohammad (- 974)

ترجمه‌ای است از تفسیر مشهور محمد بن جریر طبری (-۳۱۰) که بنا به گفته سیوطی از بزرگترین و مشهورترین کتب تفسیری است، ترجمه گویا از بلعمی وزیر «منصور بن نوح سامانی» (۳۵۰-۳۶۵ق) که به دستور همو در هفت جلد به فارسی برگردانید یا به دست عده‌ای از علمای ماوراء النهر و خراسان به پارسی درآمد. برای دست زدن بدین کار، پادشاه سامانی نخست از فقیه ابوبکر بن احمد بخارایی و خلیل بن احمد سیستانی و ابوجعفر بن محمد بلخی و حسن بن علی مندوس و ابوالجهم خالد بن هانی از باب الهند و همچنین از بعض علمای دیگر فتوی خواست و چون فتوی بدادند «پس بفرمود امیر سید ملك مظفر ابوصالح این جماعت علما را تا ایشان از میان خویش هر کدام فاضل‌تر و عالم‌تر اختیار کنند تا این کتاب را ترجمه کنند» و این ترجمه که در صدر نیمه دوم از قرن چهارم هجری انجام گرفته، مشتمل بر مقدار فراوانی از لغات و مفردات فارسی و دارای نثری بسیار روان و طبیعی و زیباست.

چاپ: این کتاب در هفت مجلد به وسیله مرحوم حبیب یغمائی در سال ۱۳۳۹ در دانشگاه تهران به چاپ رسیده و در سال ۱۳۵۶ مجدداً افست شده است زیرا نسخه‌ای را که ایشان اساس کار خود قرار داده اند در هفت مجلد می‌باشد.

[کشف الظنون ۴۳۷/۱؛ گنجینه سخن ۱۸۵/۱-۱۹۶؛ هدیة العارفین ۲۶/۲؛ مشار فارسی ۱۲۸۲/۱؛ نسخه‌های منزوی ۱۲/۱؛ فهرستواره مینوی ص ۸۴؛ گنجینه سخن، ج۱، ص-۱۸۵-۱۹۶؛ تاریخ ادبیات در ایران. ج۱، ص۶۱۹-۶۲۰؛ ترجمه تفسیر طبری تصحیح حبیب یغمائی ۵-۶]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲-ف

نسخه اصل: مولوی خانه بورسه گنل ش ۱۶۱۲. از آیه ۵۶ المنون تا البسأ؛ خط: نسخ، کا: حسکویه کاتب پسر محمد بن حسکویه، تا: ۵۶۲ق؛ در ۴۳۴ وقف مولوی خانه بورسه [فیلمها ف: ۱ - ۵۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۱

آغاز: نسارع لهم فی الخیرات بل لایشعرون؛ همی بشتابیم ایشانرا اندر نیکیها همی ندانند؛ **انجام:** و لقد صدق علیهم ابلیس ظنه فاتبعوه الا فریقاً من المؤمنین و بدرستی راست کرد برایشان ابلیس اندیشه خویش متابعت کرد او را مگر گروهی از مؤمنان.

نسخه ما نیز بر مبنای نسخه چاپی مرحوم یغمائی تمام جلد پنجم را در بردارد یعنی از آیه ۵۶ سوره مؤمنون (۲۳) تا آیه ۲۰ سوره سبا (۳۴) و در روی ورق آغازین نسخه ما لوحه‌ای است مربع که چنین نگاشته است: «السبع الخامس من التفسیر الکبیر تألیف ابی جعفر محمد بن جریر الطبری رحمة الله علیه»؛ خط: ثلث جلی، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ ترجمه آیات، تحت اللفظی و کلمه به کلمه به شیوه چلیپایی به نسخ در بین سطور، پایان آیات، دوایر زرین به تناوب محاط در شنگرف و لاجورد و در داخل هر دایره زرین، روی زمینه شنگرف به خط کوفی و به زر نوشته است: «آیه» و پس از هر ده آیه در هامش اوراق شمسه‌ای زرین با کلمات «عشرات» دیده می‌شود و «سجده» را در ستاره‌ای ۶ پر قرار داده و هر پنج آیه با قندیلی زرین در هامش مشخص شده. دارای یك سرلوح مذهب و مرصع با اشکال هندسی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶۳گ، ۶ سطر، اندازه: ۲۷×۳۳سم [ف: ۱ - ۴۲۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۸۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۳۶۶]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه حراجچی اوغلو در بورسه ش ۱۳۱. از آغاز

اندکی افتاده و از فاتحه است و می‌رسد به سوره کهف نیمه یکم قرآن و همه آن باید در دو جلد باشد؛ خط: نسخ، کا: اسماعیل بن مصالح حیدری حافظ، تا: نزدیک به پایان قرن ۶؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۵۶گ [فیلمها ف: ۱ - ۵۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۲۳

آغاز: لدنا اجراً عظیماً × و لهدیناهم صراطاً مستقیماً × و من یطع الله و الرسول فاولئک؛ **انجام:** و الذین یمسکون بالکتاب و اقاموا الصلاة انا لا نضیع اجر المصلحین.

سبع ثانی از تفسیر، از آیه ۶۷ سوره مبارکه نساء تا آیه ۱۷۰ سوره مبارکه اعراف؛ خط: ثلث زیبا، کا: منصور بن عبدالکریم بن محمد ابرقوهی، تا: قرن ۶؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج یشمی عطف مصری، ۱۶۷ص، ۷ و ۱۴ سطر (۱۵×۲۲)، اندازه: ۲۳/۵×۳۳سم [ف: ۳۵ - ۴۹۲]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۱-ف

نسخه اصل: مسجد اورخان orhan جامع ش ۹۶۷. ج ۱ از دو جلد؛ بی‌کا، تا: نزدیک به پایان قرن ۶؛ وقف کرم زاده سنان بک در تکیه احمد غزی؛ ۲۳۰گ، ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۶]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۰۴

نسخه اصل: کتابخانه عمومی قونیه ـ یوسف اغا ۵۴۳۸. از ابتدای آیه ۲۶ سوره ابراهیم تا پایان آیه ۵۴ از سوره مؤمنون؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ ترجمه زیر خطوط نوشته شده به طریق چلیپا، مجدول، داری سر لوح؛ ۳۴۵ ص [عکسی ف: ۳ - ۳۸۸]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۸۴

آغاز: آمنو لا ترفعوا اصواتکم فوق صوت النبی و لا تجهر له بالقول کجهر بعضکم لبعض ان تحبط اعمالکم

نسخه اصل: کتابخانه موزه مولانا ـقونیه ـ ترکیه ۱۱. از اوایل سوره حجرات تا پایان قرآن؛ کا: ابوالغز عمر بن علی بن محمد بن علی کاتب تبریزی، تا: ۶۰۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ متن ثلث با زیرنویس ترجمه فارسی تحت اللفظی هر کلمه به صورت چلیپا، دارای تذهیب به امر ملک شاه قائد توسط کاتب، اسامی سور درون مستطیلی منقوش به خط کوفی نوشته شده؛ ۳۴۴ص [عکسی ف: ۳ - ۳۶۵]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸۵بخش۲

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۸۵]

۸. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۸۰بخش۲

نسخه اصل: عمومی قونیه، یوسف آغا ۵۴۳۸. از «و مثل کلمة خبیثة کشجرة خبیثة» تا «من مال مومنین»؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۴۴ ص [ف: ۸۴]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۰۸

یکی از تحریرات آن است متن قرآن با ترجمه فارسی با قصه‌ها، با ترجمه زیر آیات (از سوره طه تا مریم)؛ خط: ثلث، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷؛ نسخه ناقص و مشوش است با افتادگی‌های فراوان؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۷۳گ، ۱۵و۵ سطر (۱۶×۲۱)، اندازه: ۲۶×۳۵سم [سنا: ف: ۲ - ۲۱۹]

۱۰. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۵

آغاز: گرد کردند از شهر بخارا؛ **انجام:** و اذا قبل لهم تعالوا الی ما انزل الله و الی الرسول رایت المنافقین یصدون عنک صدورا. صدق الله العظیم و صدق رسوله الکریم

جلد اول؛ خط: نسخ و ثلث، کا: اسعد بن محمد بن الحسین احمد بن ابی ابی الحسین سهلویه یزدی تا: ربیع الاول ۶۰۶ق؛ به طور کلی حواشی و متن کتابت این شش جلد ساده و بدون تزئین و اغلب وصالی و تعمیر شده است. سور کلام الله را به خط ثلث و ترجمه و تفسیر آن بخط نسخ قدیم نوشته شده، سر سور در کتیبه‌های مذهب که به سبک هرات تذهیب شده به خط کوفی و به آب زر نوشته شده. جزو، نصف الجزو و حزب‌ها در حواشی صفحات در میان ترنجها و دوایر تزئینی نگاشته شده است، تذهیب احمد بن ابی نصر ابن عتیق در رجب ۶۰۸، در آستانه و بقعه شیخ صفی در اردبیل بوده است؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای،۷۳۹ص،اندازه:۳۱/۵×۳۹/۵سم [ف:۱ -۱۱۰]

۱۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز: احسانا و توفیقا اولیک الذین یعلم الله ما فی قلوبهم العظیم و صدق رسوله الکریم؛ **انجام:** و اقامو الصلوة انا لانضیع اجر المصلحین. صدق الله العظیم و صدق رسوله الکریم

جلد دوم؛ خط: نسخ و ثلث، کا: اسعد بن محمد بن الحسین احمد بن ابی الحسین سهلویه یزدی، تا: ۶۰۶ق؛ کتیبه‌های مذهب که به سبک هرات تذهیب شده به خط کوفی و به آب زر؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای، ۶۱۲ص، اندازه: ۳۱/۵×۳۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

۱۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۷

آغاز: واذ تتقنا الجبل فوقهم کانه ظله و ظنو انه واقع بهم؛ **انجام:** و مثل کلمة خبیثه لشجرة خبیثه اجتنت من فوق الارض مالها من قرار

جلد سوم؛ خط: نسخ و ثلث، کا: اسعد بن محمد بن الحسین احمد بن ابی الحسین سهلویه یزدی، تا: ۶۰۶ق؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای، ۴۶۸ص، اندازه: ۳۱/۵×۳۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

۱۳. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۸

آغاز: نسارع لهم فی الخیرات بل لایشعرون؛ **انجام:** فاتبعوه الا فریقا من المومنین

جلد پنجم؛ خط: نسخ و ثلث، کا: اسعد بن محمد بن الحسین احمد بن ابی الحسین سهلویه یزدی، تا: ۶۰۶ق؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای، ۷۱۸ص، اندازه: ۳۱/۵×۳۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

۱۴. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۵۹

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم – الحمدلله فاطر السموات و الارض جاعل الملائکة رسلا؛ **انجام:** و عکاشه گفت مرا با شما هیچ کار

نیست و من قصاص خویش از او باز خواهم وگرنه او را در حل نکم

جلد ششم؛ خط: نسخ و ثلث، کا: اسعد بن محمد بن الحسین احمد بن ابی الحسین سهلویه یزدی، تا: ۶۰۶ق؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای، ۵۷۴ص، اندازه: ۳۱/۵×۳۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

۱۵. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۶۰

آغاز: و رسوله واتقوا الله ان الله سمیع علیم؛ **انجام:** فرغ من تذهیب هذا المصحف و تنقیشه ضحق یوم السبت المعاشر من شهر الله الاصم برحسب من ثمان و ستمائه العبد المذنب الراجی الی رحمة الله و غفرانه احمد بن ابی نصر بن ابی العمر بن عتیق. حامدا الله تبارک و تعالی و مصلیا.تمت بحمدالله تعالی و حسن توفیقه و وقع فی سبعه اجزا و فرغ من کتبه جمیع القرآن و تفسره و القصص و غفرانه الفریدو تونی اسعد بن محمد بن الحسین احمد بن ابی الحسین سهلویه الیزدی غفرالله لصاحبه و لکاتبه و لقاریه و لمن ینظر فیه و لجمیع المومنین و المومنات و المسلمین و المسلمات برحمتک یا ارحم الراحمین. فی ربیع الاول من سنه سنت و ستمائه هجری قمری.

جلد هفتم؛ خط: نسخ و ثلث، کا: اسعد بن محمد بن الحسین احمد بن ابی الحسین سهلویه یزدی، تا: ۶۰۶ق؛ کاغذ: بغدادی، جلد: مقوای روکش تیماج قهوه‌ای، ۶۲۹ص، اندازه: ۳۱/۵×۳۹/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۲]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۲۷-ف

نسخه اصل: همان نسخه‌های بالا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۵۳-عکس تا ۴۱۶۰-عکس

نسخه اصل: فاتح ۴۲۸۱؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن ابی غالب اصفهانی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ ربیع الاول ۷۲۵ق، برای نظام ایران امیر غازان [فیلمها ف: ۳ - ۲۳۱]

۱۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳-ف

نسخه اصل: کامل. ایاصوفیا ش ۶۸۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه دوم قرن ۸؛ ۶۵۲گ [فیلمها ف: ۱ - ۵۶]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۶۱۲

نزدیک به نسخه ۶۸۷ ایاصوفیا. از کهیعص تا حدیث سادس ابلیس با سلوک؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ آیات درشت و ترجمه ریز و تفسیر میانه؛ کاغذ: سمرقندی، فاقد جلد، ۱۸ سطر (۱۸×۲۸)، اندازه: ۲۷×۳۵سم [ف: ۱۷ - ۴۳۴]

۱۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۲۱۳

آغاز: الر تلک آیات الکتاب المبین ... و اسباب و صناعت او و چون ابراهیم و ساره از این جهان بیرون شدند؛ **انجام:** تم الکتاب و ربنا محمود و له المکارم و العلی و الجود

جلد ۲؛ خط: نسخ خوش و نستعلیق کتابتی و ثلث ممتاز و رقاع، کا: محمود بن عوض بن حاج قاسم محرر، فیلوی، تا: اواسط رمضان ۸۷۱ق؛ نسخه سلطنتی است و از نشان‌های اوج و اعتلای هنر خطاطی و کتاب آرائی در ایران در دوران تیموری و صفوی، کاتب چیره دست این کتاب که نام وی متأسفانه نا شناخته است برای «ابو الحسن کارکیا بن شمس الدین محمد کارکیا» و برای گنجینه کتب او آراسته ساخته. نسخه با خط زیبای ثلث و رقاع و نستعلیق کتابت شده که کاملا تحت تاثیر مکتب بایسقری می‌باشد؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۹۹گ، ۹ سطر (۱۷×۲۵)، اندازه: ۲۳×۳۰سم [ف: ۲۸ - ۳۰۲]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۸۷۸-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا Add. 7601.از آغاز تا انجام قرآن (ریو ۸/۱)؛ کا: داود بن محمد جونپوری کاتب کتابخانه خاص، تا: ۸۸۳ق، جا: جاونپور؛ ۳۸۵گ [فیلمها ف: ۱ - ۵۷]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۶۴-ف

نسخه اصل: کتابخانه چستر بیتی ش ۱۰۱ (فهرست ۱/۱). یک جلد از چهارده جلد که دو جزو و یک هفتم جزو از آیه ۱۴۱ شعراء تا آیه ۹ سوره احزاب است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۵۷]

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳بخش۳

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: ۹۱]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۶۳۶-عکس تا ۵۶۳۸-عکس

نسخه اصل: پاریس S. P. 1610 (بلوشه ۱۶/۱ س ۲۵). از سوره فاتحه تا آیه ۶۱ سوره نساء، جلد یکم از هفت مجلد؛ بی‌کا، بی‌تا، جا: گویا در آذربایجان؛ نوشته خزانه دستور اعظم وزیر ربیب الدین حاج ابوالقاسم هارون بن علی بن ظفر دندان (۶۰۷-۶۲۲) [فیلمها ف: ۱ - ۵۷] و [فیلمها ف: ۳ - ۲۳۴]

۲۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۹۹-ف و ۳۲۷۳-ف

نسخه اصل: S. P. 1640 (۲۵ بلوشه). جلد ۱ از فاتحه تا نساء؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۷ و ۱۱۳]

۲۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۶۲۳-ف

نسخه اصل: دکتر نورانی وصال در شیراز. پنج برگ از نسخه‌ای کهن، نمونه‌ای از سوره فرقان و نور است؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۰۱]

● تفسیر طبری (ترجمه) / تاریخ / فارسی

tafsīr-e tabarī (t.)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۷۵۵

آغاز: انک انت السمیع العلیم گفت یا رب آنج اندر شکم منست ترا و محرر کرد ... [اواخر آیه سوره مبارکه آل عمران از جز سوم]؛ **انجام:** او فوا الکیل و لاتکونو م ... [از آیه سوره مبارکه الشعرا]

ترجمه و تفسیر و متن بخشی از قرآن کریم مشتمل بر اواخر سوره مبارکه آل عمران ... آیه یکصد و هشتاد و یکم از سوره مبارکه الشعرا. متن به عربی. ترجمه به فارسی شیوه کهن با نشانه‌های مختلف متعلق به دوره سلجوقیان، قرن ششم هجری، بخش‌هایی

متاخر از قرن هشتم. بخش‌هایی از جزء سوم، شانزدهم و هجدهم و ... قرآن کریم که بعضاً متفرق صحافی شده است؛ خط: نسخ کهن و کوفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ سر سوره‌های مذهب با نشانه‌های تعشر و تخمیس، شمسه، ترنج، شجیره و علائم پایانی آیات، اعراب و انجام به سیاهی و ذکر ... صحافی متأخر و مرمتی، سرسوره‌سازی مکتب سلجوقی، بخشی از ترجمه فارسی تفسیر قرآن کریم، مذهب با عناصر تزیینی، سرسوره، پایانی آیات و تعیین مواضع سجدات به صورت مذهب همراه با رنگه نویسی بر خطوط مختلف کوفی، رقاع و ... متن شریف به خط محقق جلی آمیخته بر ثلث و نشانه‌هایی از شیوه کوفی به طرز جلی همراه با اعراب و اعجام در نسخه به شیوه عصر سلجوقی، ترجمه به خط نسخ کهن و گاه از یک حرف به جای حروف مشابه نیز استفاده شده، ترجمه و تفسیر به دو شکل زیرنویس، تحت اللفظی و صفحه مستقل درج شده است؛ کاغذ: خراسانی آهار مهره نخودی، جلد: مقوایی با رویه تیماج، ۲۴۲گ، ۵-۹سطر (۱۶×۱۸)، اندازه: ۳۳×۲۲/۷سم [رایانه]

← تفسیر العبارة ⊲ شرح العبارة

● التفسیر العباسی / تفسیر / عربی

at-tafsīr-ul ʻabbāsī

سراسر آن به روایت از ابن عباس است به گواهی آغاز سوره‌ها، در الذریعه (۲۴۴/۴) از تفسیر ابن عباس گفتگو شده است.

[دنا ۱۷۱/۳؛ سزگین ۲۵/۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۸۰

از نیمه جزو یکم «بین المرء و زوجه ما یاخذ به الرجل عن المراة» تا جزو ۲۷ «فتولی برکنه بجنوده فاعرض فرعون عن الایمان بالایة و بموسی و بجنوده و قال»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشانه‌های «طیبی» جوامع، کبیر رازی، با کراسه شمار هشت برگی از «الی الثانی من تفسیر العباسی» تا «الی ۲۶ جزو» درست ۲۵ کراسه یا جزو؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: نو، ۱۴۳گ، ۲۷ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۵۰۴]

● تفسیر عبدالرزاق کاشی / تفسیر / عربی

tafsīr-e ʻabd-or-razzāq-e kāšī

عبدالرزاق کاشی، عبدالرزاق بن احمد، – ۷۳۶ ؟ قمری

ʻabd-or-razzāq-e kāšī, ʻabd-or-razzāq ebn-e ahmad (-1336)

شامل تفسیر دو آیه آغاز سوره بقره از ابوالغنائم ملاعبدالرزاق کاشانی صاحب تأویلات می‌باشد. بالای صفحه چنین نوشته است: «هذا التفسیر له غیر کتابه المشهور الموسوم بالتأویلات».

[دنا ۱۷۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۷/۳

آغاز: قال الفاضل العارف عبدالرزاق الکاشانی فی تفسیر فی قوله تع الم ذلک الکتاب لاریب فیه اعلم ان الناس بحسب الآخره سبعة الاقسام؛ **انجام:** الم، علی هذا هو الکل او الکل هو. انتهی کلامه.

بخشی از تفسیر عبدالرزاق کاشی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۰۵ق؛ واقف: عضدالملک؛ کاغذ: استانبولی نباتی و آبی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳ص (۲۸-۳۰)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱ – ۵۵۴]

← تفسیر عتیق ⊲ تفسیر سورآبادی

← تفسیر «عدة من اصحابنا» ⊲ اصحاب العدة

● تفسیر عرفانی / تفسیر / عربی

tafsīr-e ʻerfānī

عماد الاسلام بروجردی، مهدی بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

ʻemād-ol-eslām borūjerdī, mahdī ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۴۷/۲

بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق، قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۷]

← تفسیر عزیزی ⊲ فتح العزیز

← تفسیر عزیه ⊲ فتح العزیز

● تفسیر العلل / فلسفه / عربی

tafsīr-ul ʻilal

وابسته به: تفسیر کتاب العلل = کتاب العلل = صنعة الطبیعة و سرائر الخلیقة = الجامع للاشیاء؛ بلیناس حکیم

اصل «العلل» منسوب به بلینوس یا اپولونیوس (بلیناس حکیم) است که به قس بالسی منسوب شده است. گویا تحریر از بویلس «صاحب الاعاجیب» باشد. در دو جزء است: ۱. العلل المعلومة؛ ۲. الخلق المخلوقة.

[دنا ۱۷۲/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۱۲/۵۷

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: نیمه ذیحجه ۱۲۶۲ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲۱گ (۱۸۶ر-۲۰۶ر)، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۵سم [ف: ۳ – ۴۷۵]

← تفسیر علی بن ابراهیم قمی ⊲ تفسیر القرآن الکریم

← تفسیر عیاشی ⊲ تفسیر العیاشی

● **تفسیر العیاشی = تفسیر القرآن الکریم = تفسیر عیاشی** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul ʻayyāšī = tafsīr-u qur'ān-il karīm = tafsīr-e ʻayyāšī

عیاشی، محمد بن مسعود، - ۳۲۰ ؟ قمری

ʻayyāšī, mohammad ebn-e masʻūd (- 933)

یکی از تفاسیر قدیمی مأثوره است که به ترتیب سور، احادیثی را که از ائمه علیهم السلام درباره آن سوره و آیات آن وارد شده را گردآورده است. در ابتدا نیز روایاتی دربعضی مسائل علم تفسیر آورده است. از این تفسیر فقط از آغاز قرآن تا سوره کهف از دستبرد روزگار سالم مانده و به دست ما رسیده و در تمام نسخه‌های آن زنجیره اسناد روایت را انداخته‌اند و مجلسی در آغاز بحار از این پیش آمد اظهار تاسف نموده است.

آغاز: الحمدلله علی افضاله ... قال العبد الفقیر ... روی جعفر بن محمد بن مسعود باسانیده عن أبیه ...

انجام: التسلیم لعلی لایشرک معه فی الخلافة من لیس ذلک له ولا هو من اهله.

چاپ: قم، ۱۳۸۱ق، دو جلد، تصحیح هاشم رسولی محلاتی

[دنا ۱۷۲/۳ (۱۲ نسخه)؛ الذریعة ۲۹۵/۴]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۲۲

آغاز و انجام: برابر

از آغاز تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با امضای بلاغ؛ تملک: محمد باقر بن محمد تقی، محمد حسین بن محمد صالح حسینی؛ جلد: تیماج سبز، ۱۵۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۳۲

از آغاز تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مجدول؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۶]

۳. شیراز؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۲-ت/۵۶۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۹۱ق؛ کاغذ: شکری نازک، جلد: مقوا با تیماج قهوه‌ای، ۲۳۳گ، ۲۳ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲ - ۱۵۷]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۳۲۲

آغاز و انجام: برابر

از ابتداء قرآن تا آیه «فلیعمل عملاً صالحاً لا یشرک بعبادة ربه احداً» یعنی سوره نوزدهم قرآن می‌آید؛ خط: نسخ، کا: صالح کرمانی، تا: ۱۰۹۱ق؛ صورت دو مقابله این نسخه یکی بخط محمد باقر بن محمد تقی (= شاید مجلسی) آمده؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مشکی، مقوایی، عطف تیماج مشکی، ۲۶۳گ، ۲۱سطر (۱۰×۱۹)، اندازه: ۱۹×۲۸سم [ف: ۹ - ۳۰۷]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۹۰

آغاز: من الماء الملح الاجاج فصلصلها فی کفه فجمدت ثم قال لها منک اقل الجبارین و الفراعنه؛ **انجام:** برابر

از تفسیر آیه ۳۰ از سوره بقره: «و اذ قال ربک للملائکة انی جاعل فی الارض» تا آخر سوره مبارکه کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۵۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۶۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۴ - ۴۲۳]

۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۱۸ حکمت

جزء یکم است مانند چاپ ۱۳۸۰ق در قم در دو جلد؛ خط: نسخ، کا: جعفر بن صادق بن خواجه مقیم بهبهانی، تا: ۲۲ جمادی الاول ۱۱۸۷ق؛با یاد داشت۱۲۸۶در ص ع؛جلد:تیماج حنایی[ف:۲ - ۷۵]

۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۳۹۸۶

از آغاز قرآن تا کهف؛ خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد نصیر جبل عاملی قزوینی، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۳۸۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۷۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۷

آغاز و انجام: برابر

از اول تفسیر تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱ ذیحجه ۱۲۸۲ق؛ دوبار مقابله و تصحیح شده؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۶۶گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۳۵ - ۱۳۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالمجید بن محمد علی مشهدی، تا: ۱۲۹۸ق؛ مصحح، محشی به قلم حاج میرزا حسین نوری صاحب «مستدرک الوسائل»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۵۵گ، ۱۹ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۶۲]

۱۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۰

خط: نسخ، کا: عبدالرزاق دهابادی یزدی، تا: ۱۳۰۱ق، برای سهام الملک مهدی قلی میرزا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سبز، ۱۹۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۷سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۱۳

آغاز و انجام: برابر

از اول کتاب تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن زین العابدین ارموی رضائی زینی، تا: ۲۴ ربیع الثانی ۱۳۵۳ق، جا: نجف؛ مصحح؛کاغذ: فرنگی، جلد: میشنی عنابی، ۲۲۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [ف: ۱۱ - ۵۸۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۰۰۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۸]

● **تفسیر غرائب القرآن** / تفسیر / عربی

tafsīr-u ġarā'ib-il qur'ān

زین الدین الرازی، محمد بن ابی بکر، - ۶۶۶ ؟ قمری

zayn-od-dīn ar-rāzī, mohammad ebn-e abī-bakr (-

1268)

[دنا ۱۷۲/۳]

اردکان یزد؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ ذیحجه ۱۱۲۱ق؛ واقف: محمد سمیع بیک خان بن ملک حسین بن محمد بن محمد تقی اردکانی، ۱۱۴۶؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱ – ۸۷]

← تفسیر غریب القرآن > غریب القرآن

● **تفسیر غریب القرآن** / تفسیر / عربی

tafsīr-u ġarīb-il qur'ān

[دنا ۱۷۲/۳]

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۱۰/۲

آغاز: بسم الله ... و به ثقتی الحمد لله ... هذا تفسیر غریب القرآن، الف علی حروف لیقرب تناوله و یسهل تحفظه علی من اراد ... الهمزة المفتوحه الم و سایر حروف الهجا فی اوائل السور تعرف کل سورة بما افتحت و بعضم یجعلها اقساما اقسم الله تعالی بها؛ **انجام:** الکاف المضمومة کتب علیکم القتال فر ض علیکم الجهاد، کره و کره لغتان یقال کره بالضم مشقه ... کفار جمع کافر و قوله اعجب الکفار نباته یعنی الزراع و انما قیل للزراع کافر لانه.

در حل لغات مشکله قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۴۸۴]

● **تفسیر غزلی از حافظ و شرح قصیده‌ای از خاقانی** / ادبیات / فارسی

tafsīr-e qazalī az hāfez va š.-e qasīde-ī az xāqānī

ملکی کرمانشاهی، اکبر

malekī kermānšāhī, akbar

در آن مفردات لغوی ابیات و معانی مقصود از اشعار گزارش شده و نکات جالبی در بر دارد.

[دنا ۱۷۲/۳]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۴۲۷

آغاز: آغاز غزل حافظ: دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما ×× چیست یاران طریقت بعد از این تدبیر ما. آغاز قصیده خاقانی: فلک کجرو تر است از خط ترسا ×× مرا دارد مسلسل راهب آسا

خط: نستعلیق، کا: استاد هادی ارفع کرمانشاهی، تا: ۱۳۶۲؛ جلد: گالینگور مشکی، ۶۴گ، اندازه: ۲/۵×۱۷سم [شخصی ف: ۲– ۱۱۰]

← تفسیر فاتحه > العرایس

← تفسیر الفاتحة > تفسیر سورة الفاتحة
← تفسیر فاتحة الکتاب > تفسیر سوره فاتحه
← تفسیر فاتحة الکتاب > ریاض القدس

● **تفسیر فارسی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e fārsī

نسفی، عمر بن محمد، ۴۶۱ – ۵۳۷ قمری

nasafī, 'omar ebn-e mohammad (1070 - 1143)

گویا از نجم الدین ابوحفص عمر بن محمد نسفی درگذشته در سمرقند.

[دنا ۱۷۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۲۶-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۳۲۴۵ عاطف افندی. پاره‌های فیلم است؛ خط: نسخ، کا: یارعلی تبریزی، بی‌تا، جا: هرات، مدرسه اخلاصیه؛ ۵۰گ (۹۷–۱۴۸) [فیلمها ف: ۲ – ۲۵۴]

● **تفسیر فارسی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e fārsī

تفسیری مختصر بر آیات قرآنی که در آن پس از ترجمه کلمه به کلمه هر آیه توضیح مختصری برآن نگاشته شده و در لابه‌لای مطالب با درج عنوان «نظم» از اشعار و ابیاتی در تایید مطلب سود جسته شده است. با توجه به استفاده مؤلف از کتاب بحر مواج در تفسیر قرآن اثر مولا تاجا اصفهانی (۱۰۸۵هـ) و یاد کرد از امامان معصوم (ع) معلوم می‌شود وی شیعه بوده و در قرن ۱۱ به بعد می‌زیسته است. استفاده از برخی تأویلات صوفیانه در تفسیر حروف مقطعه با استفاده از کتاب‌های بحر الحقائق و المعانی نجم الدین دایه و کشف الاسرار میبدی از دیگر ویژگی‌های این تفسیر است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۴۱

آغاز: اذ نادی ربه نداء خفیا چون ندا کرد پروردگار خود را خواندنی پنهان که با خلاص اقربست؛ **انجام:** دال بر انتها و اختتام است، حسن این مقطع بنهایت پیوسته و لطافت این بمنتها وصول یافته تمت.

جلد سوم،شامل سوره‌های مریم تا یس؛خط: نستعلیق، کا: ابوتراب ولد محمد حسین، تا: قرن ۱۱–۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲/۳۳ – ۸۷]

● **تفسیر فارسی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e fārsī

ترجمه‌مانند با اندکی توضیح از سوره‌های حمد و انعام و کهف و سبا و فاطر و یس و فتح و رحمن و واقعه و حشر و نبأ و انفطار

و عصر. عبارات ابتدای این کتاب شباهتی تام به آغاز رساله‌ای دارد که در ترجمه مکارم الاخلاق طبرسی است که نسخه‌ای در کتابخانه مجلس به شماره ۷۶۶۶ و کتابخانه گلپایگانی به شماره ۵۸/۷۰ دارد و همین عبارات در مرقعی در کتابخانه سلطنتی به خط عماد الحسنی، میر عماد و جواهر قلم آمده که متأسفانه در هیچ جا نام مؤلف آن معلوم نیست.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۳۹/۲

آغاز: آسمان (بسم الله الرحمن الرحیم) بنام خدای سزای پرستش (الرحمن) نیک بخشنده بر خلق بوجود و حیات (الرحیم) بخشاینده بریشان ببقا و محافظت کننده از آفات؛ **انجام:** یعنی بواسطه جنسیت و مناسبت دیوان را دوست کافران ساختیم (واذا فعلوا) و چون کنند کفار و مرتکب شوند (فاحشة) عمل زشت را. تا آیه ۲۸ سوره اعراف ادامه یافته؛ خط: نستعلیق، کا: عنایت الله بن نصرالله یتمخانی، تا: غره ربیع الاول ۱۰۱۹ق، جلد: تیماج قهوه‌ای ترنج و سر ترنج دار و لچکی، ۱۰۵ص(۱-۱۰۵پ هامش)، سطور چلیپا [ف: ۴۱ - ۳۸]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۴۱

آغاز: سوره فاتحة الکتاب اعوذ پناه می‌گیرم و التجا می‌نمایم ... بسم الله بنام خدای سزای پرستش الرحمن نیک بخشنده بر خلق بر وجود حیات؛ **انجام:** موافق ایشان است و رده قول کلده

خط: نسخ، کا: حسین بن حسن دلیجانی، تا: جمادی الثانی (موافق شهریور) ۱۰۳۲ق؛ امانت از شیخ نظام الدین؛ در برگ ۳ر فهرست سوری که در این کتاب تفسیر شده است هست مورخ روز یک‌شنبه ۲۵ رجب ۱۲۷۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۸گ، ۱۵ سطر (۷/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ف: ۳۴]

← تفسیر فخر رازی ⪢ مفاتیح الغیب فی تفسیر القرآن
← تفسیر فراء ⪢ معالم التنزیل و حقایق التأویل
← تفسیر فرات کوفی ⪢ تفسیر القرآن الکریم

● تفسیر فصول بقراط / طب / فارسی

tafsīr-e fosūl-e boqrāt

وابسته به: الفصول = فصول بقراط؛ بقراط (۴۶۰-۳۷۷)

ترجمه و شرحی است به فارسی بر آن کتاب. متن جداست و شرح‌ها با عنوان «تفسیر» آغاز شده است. این کتاب شش مقالت دارد، که هریک در چند فصل است، بدین سان: مقاله ۱ بیست و سه فصل دارد؛ مقاله ۲ پنجاه و چهار فصل دارد؛ مقاله ۳ سی و یک فصل دارد؛ مقاله ۴ هشتاد و شش فصل دارد؛ مقاله ۵ هفتاد فصل دارد؛ مقاله ۶ پنجاه و هفت فصل دارد.

[دنا ۱۷۳/۳]

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۹۰

آغاز: شده است و التجریه خطر ای الامتحان ... بر دو قسم است یکی آن است که به قوانین طبی معلوم شده ... و ینبغی لک الان تقتصر علی توخی فعل ما ینبغی دون ان یکون ما یفعله المریض. الاقتصار تقصیر کردن و الابتغاء بایستن، یعنی طبیب باید که اقتصار نکند بر علم خود؛ **انجام:** فصل (۵۶ از مقاله ۶) من امتلات کبده ماءً ثم انفجر ذلک الماء الی الغشاء الباطن، امتلاء بطنه ماءً و مات. تفسیر: هر که را جگر پر آب شود و آن آب منفجر شود بغشاء باطن، که میان جگر و شکم و معده است ... چون غشاء جگر لطیف و تنگ است متحمل نتواند.

خط:نسخ،بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: سمرقندی زرد، جلد:تیماج سبز، ۸۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۳سم [ف: ۳ - ۴۷۸]

● تفسیر «قاب قوسین او ادنی» / تفسیر / عربی

tafsīr-u «qāb-a qawsayn aw adnā»

احسائی، علی نقی بن احمد، - ۱۲۴۶ قمری

ahsā'ī, 'alī naqī ebn-e ahmad (- 1831)

تاریخ تألیف: ۱۲۲۶ق؛ محل تألیف: کرمانشاه

این رساله در تفسیر آیه ۹ سوره نجم است. مؤلف در سبب تألیف می‌گوید: بسیاری از مفسران را دیدم که در تفسیر این آیه شریفه از راه صواب خارج شده و مقصود آیه را درک نکرده‌اند از این رو تصمیم گرفتم آنچه از نکات به نظرم برسد و با گفتار ائمه اطهار مطابقت داشته باشد در تفسیر و توضیح آن به نگارش در آورم. (غلامی مقدم)

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فیقول علی نقی ... انی لما رأیت کثیرا من المفسرین انحرفوا عن الصواب تبعا لبعض فی تفسیر قوله تعالی فکان قاب قوسین او ادنی اردت ان اکتب ما سنح ببالی مما یوافق کلام اهل العصمة (ع)

انجام: هذا ما جری به القلم ما سنح به الفکر الفاتر و النظر القاصر حامدا مصلیا مستغفرا و صلی الله علی محمد و آله اجمعین

[دنا ۱۷۳/۳ (۹ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۴۵۹

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی به لفظ «منه»؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا، رویه پارچه قهوه‌ای، ۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۹۰]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۰۳/۹

خط: نستعلیق، بی کا، تا: شنبه ربیع الاول ۱۲۳۷ق [ف: ۳ - ۳۳]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۵۰/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قد وقع الفراغ منها فی طریق کرمانشاهان علی ید مؤلفها علی نقی ... فی سنة ۱۲۲۶.

کا: محمد نبی [بن] مرتضی نوری مازندرانی، تا: نوروز جمعه ۱۲۳۸ق؛ ۲گ (۱۰۸-۱۱۰) [ف: ۵ - ۳۲]

۴. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۷۷/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۵گ (۴۱ر-۴۴پ)، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۹۴]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۳۶/۸

آغاز: برابر

خط: نسخ، کا: محمد هادی بن محمد صادق یزدی، تا: ۱۲۵۲ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج تریاکی، ۴ص (۹۰-۹۳)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳ - ۱۱۰۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۳۹۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ واقف: رضا نایینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا رویه پارچه اخرا، ۷ص، ۲۲ سطر، اندازه:۱۴/۵× ۲۰/۵سم [ف: ۲۲ - ۸۹]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۲۹/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه از جمادی الاول ۱۲۸۱ق؛ مصحح، علامت مقابله‌ای از «محمد تقی» که ظاهراً مالک کتاب باشد؛ ۸گ (۸۷پ-۹۴پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۱]

۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۸۸/۳

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن یوسف بحرانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با تیماج لیمویی، ۳گ (۵۶-۵۹)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴ - ۱۳۹۱]

۹. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۵۵۳/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ ۶گ (۶۷ر-۷۲پ) [ف: ۵ - ۳۲]

● تفسیر قاب قوسین / تفسیر

tafsīr-e qāb-a qawsayn

هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری

heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-‘alī (1803 - 1882)

[دنا ۱۷۳/۳]

اصفهان؛ دانشگاه اصفهان؛ شماره نسخه:۱۴۶/۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۹]

● تفسیر قاضی / تفسیر / عربی

tafsīr-e qāzī

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۶۶۳

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از احمد اقبالیان [رایانه]

↩ تفسیر قرآن ≻ المغانی
↩ تفسیر قرآن ≻ ترجمه قرآن کریم
↩ تفسیر القرآن ≻ التفسیر

● تفسیر قرآن / شعر، تفسیر

tafsīr-e qor’ān

نجم الواعظین، محمد، - ۱۳۰۷ شمسی

najm-ol-vā‘ezīn, mohammad (- 1928)

مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۲۸۸

بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۳]

● تفسیر القرآن / علوم غریبه، تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur’ān

کتابی در شرح و تفصیل در کشف معانی حروف قرآن به روش حروفیه است که بدون فصل‌بندی و تقسیم‌بندی خاص تنظیم شده است. به علت افتادگی ابتدا و انتها و علیرغم تطبیق با برخی تفاسیر نشانی از مؤلف و نام اثر به دست نیامد. عناوین برخی از فصل‌ها عبارتند از: فصل: الالف غیب و احاطة الهمزة بدء غیبه؛ فصل: معانی اسماء الحروف و تفسیر لفظ اسم؛ فصل: الاحد رتبة الباء الجیم؛ فصل: الالف میم محیط مستقل؛ خاتمه: فی ذکر مختص (...) کالحروف فی القرآن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۷۲۶

آغاز: عنوان، اعلم ان کما فی الحروف معانی فی الفهم و مثلا فی الکشف فلها ربت فی التعای و التنزل منها تشأت الاعداد؛ **انجام:** فی ذکر وجه انتظامهما فی القرآن: حروف الم تفید احاطة مقتضاها و هو القوام ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ باعلامت بلاغ؛ نسخ کهن و نفیس؛ جلد: گالینگور با عطف تیماج سیاه، ۹۹گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۳/۱ - ۲۰۴]

● تفسیر القرآن / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur’ān

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۲۶

آغاز: قال أتستبدلون الذی هو أدنی بالذی هو خیر اهبطوا مصراً و هو مصر فرعون صرفه مع احتماع السببن فیه و هما التعریف و التأنیث لسکون و سطخ کنوح و لوط و فیهما العجمة و التعریف او یراد مصراً من الأمصار فی بسیط ارض فی بسیط ارض الله تعالی و کذا عن قتادة؛ **انجام:** فی الارض ملائکه یمشون علی أقدامهم کما یمشی الإنس و لا یطیرون الی السماء مطمئنین غیر خائفین من الله کما إنکم إطمأننتم الی الدنیا و فیها ساکنین فی الأرض

تفسیر مهمی است از فردی ناشناخته وی با استفاده از تفسیرهای گوناگون چون کشاف زمخشری به تفسیر آیات قرآن پرداخته و در هر مورد عین عبارات تفاسیر را درج نموده است، در منابع موجود به نام مؤلف دست نیازیدیم، از تفسیر آیه ۶۱ سوره بقره تا ۹۴ سوره إسراء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ آیات شریفه در متن آمده و تفاسیر آنها در زیر سطور و حواشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۱گ، ۳۹ سطر (۲۱×۳۱)، اندازه: ۲۷×۳۸سم [ف: ۳۶ – ۵۲۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۷۳

آغاز: تفسیر مواعظ سوره الم سجدة و تبیان بعض احکام ما فیها، بسم الله الرحمن الرحیم و الله محیط بکل شیء علما ان تنزیل هذا الکتاب لاریب فیه انه من رب العالمین؛ **انجام:** ثن اخذ ترابا من ورائهم ذلک یعنی بطحان فالقاه فی ماء فسقاه انتهی هداناالله و ایاکم لمعرفة الحق ... فی کل نفس الف الف مرة متضاعفة.

تفسیر مزجی متوسطی بر آیات قرآن کریم است که گفته‌های برخی مفسران بسیار استفاده شده است. در ابتدای هر سوره جمله (تفسیر مواعظ سوره ... و تبیان بعض احکام مافیها) تکرار و در پایان تفسیر هر سوره جمله‌ای خطبه مانند در اتمام تفسیر آمده است. هیچ نشانی از نام و نشانی مؤلف به دست نیامد، جز اینکه اغلب به مفسران و راویان متقدم (ق۴-۵)استناد کرده و ازمتاخران بیانی ذکر نشده است. از سوره سجده تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در انتهای نسخه مناجاتی از عقیل بن عمر و فوائد عرفانی با عنوان «یا نفس یا نفس» آمده؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۱۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲/۳۳ – ۵۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۶ط

آغاز: سید العالمین و العالمین علی اربعة اوجه فالارواح عالم والانوار عالم و ارواح الانبیاء رأس العالمین؛ **انجام:** و الله اربعة احرف فاما الحکمه فی عین الهاء احد العینین منها ازلیه.

تفسیری است عرفانی از آغاز تا پایان قرآن. در این کتاب، تفسیر آیات در اغلب موارد با عبارت قال الصادق رضی الله عنه شروع شده و در آن روایاتی نیز از امام محمد باقر (ع)، ابن عباس و دیگران نقل شده. گویا غیر از حقایق التفسیر سلمی باشد که نیاز به بررسی بیشتری دارد. این نسخه از آغاز و انجام افتادگی دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج عنابی،۳۱۲ص،۲۱سطر،اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲۴/۳-۱۲۱]

● تفسیر قرآن / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor’ān

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۶۶

آغاز: ما أشرکنا و لا آباؤنا و ال حرمنا من شیء یعنی البحیرة و السائبة؛ **انجام:** بخدا میخوانید بدون الله از تزبتان و ادعوا ربی ای و اعبد ربی و من خدای خود را برستم ...

تفسیر بسیار متین و کهنی است از قرن‌های ۶ و ۷ که آیات شریفه را نخست به عربی تفسیر نموده و سپس با نثر فارسی کهن پی می‌گیرد. این جلد شامل تفسیر سوره‌های «اعراف»؛ خط: نسخ قدیم خوش، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۸۸گ، ۱۹ سطر (۱۷×۲۳)، اندازه: ۲۴/۵×۲۹/۵سم [ف: ۳۶ – ۹۳]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۳۰

آغاز: بسمله. (الم ذلک الکتاب ...) بنام خداوند بخشاینده مهربان منم خدای نامر که سزاوار نیست شک در آن راهنمای مر پرهیزکارانرا کسانی که میکروند بغیب؛ **انجام:** وفد نجران بیامدند و گفتند یا محمد مر عیسی را جفا چرا می‌گویی گفت چه گفتم گفتند می‌گوئی که وی بنده است خدای نیست

از علماء حنفی (حدود قرن ۸، ۹ ق). از ابتدای سوره بقره شروع می‌شود و به آیه «انما الله اله واحد سبحانه و ان یکون له ولد» ختم می‌شود؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: ۸۹۸ق؛ نسخه وقتی در اختیار سید محمد علی روضاتی بوده، ایشان در برگ اول نسخه چنین نوشته است: «بسمله. نسخه نفیسه عتیقه ممتازه یکی از اقدام تفاسیر قرآن مجید به زبان فارسی که تاریخ کتابت آن در آخر سوره آل عمران ۱۹ جمادی الاول سنه ۸۹۸ قید شده است من مواهب الباری عز اسمه و جل ذکره لدی الراجی رحمته و غفرانه السید محمد علی الروضاتی الاصفهانی و قد اشتریته بثمن غال جدا والحمدلله علی نعمه کلها»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۳۴ – ۸۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۴۸

آغاز: از شما و غیر شما مهربانست و بخشاینده حق تعالی هیچ پیغمبری را به این دو فة مدح نکردمگر پیغمبر ما را و در حق خود فرمود ان اللاه بالناس لروف رحیم؛ **انجام:** در حدیث آمده که بپرهیزید از شوک اصغر گفتند یا رسول الله شرک اصغر چیست فرمود ریا و ... و فرمود که بدترین چیزی که من بر شما میترسم شرک.

تفسیر فارسی احتمالاً از قرن ۱۱ و مختصر است. شامل تفسیر آیه سوره توبه «فان تولوا فقل حسبی الله لا اله الا هو علیه توکلت و هو رب العرش العظیم» تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، تا: احتمالاً قرن ۱۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳۴ – ۹۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۸۳

آغاز: و أمر بالعمروف و انه عن المنکر و اصبر علی ما اصابک، پنجم باید که بدان که امر معروف می‌کنند کار کننده بود تا بدان او را سرزنش نکنند و تا از آن جمله نباشد که خدای عزوجل می‌گوید قوله تعالی اتأمرون الناس بالبر و تنسون انفسکم می‌کند انس بن مالک رضی الله عه که پیغامبر علیه الصلوات و السلام گفت اند و شب معراج مردمانی را دیدم که لبهای ایشان بناخی

می‌بریدند؛ **انجام:** او نیز گریان رفت و می‌افتاد میخواست تا بخانه سیدالنساء فاطمة الزهرا
با این عناوین: اما حسن گوید رضی الله عنه، قال الفقیه رضی الله عنه، ایوب، ابوهریر، ابن عمر، سفیان ثوری؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ترجمه آیات زیرنویس به زبان اردو نوشته شده؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۱۶۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲/۷سم [ف: ۴۳ - ۱۷۴]

● **تفسیر قرآن اهل البیت** / تفسیر / عربی
tafsīr-u qurān-i ahl-il bayt
[دنا ۱۷۳/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۹۳۸
آغاز: بسمله و به نستعین، الحمد لله علی ما ابلانا به من القرآن و اوضح فیه من السنن و طریق الغفران؛
این نسخه ربع اول کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر تملک: «محمد حسین بن محمد ابراهیم»؛ اهدایی: میرزا تقی رسولیان؛ کاغذ: مختلف، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۳۴۷گ، ۱۶ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۴ - ۱۴۷۹]

● **تفسیر قرآن پاک (مقاله شیرانی درباره)** / تفسیر / اردو
tafsīr-e qor'ān-e pāk (maqāle-ye šīrānī darbāre-ye)
[دنا ۱۷۳/۳]

تهران؛ کتابخانه (پژوهشگاه) مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی؛ شماره نسخه:ع۱۸۲
به اردو که در اورینتل کالج میگزین سال ۱۹۳۲ چاپ شده است (دیباچه مینوی بر چاپ این تفسیر در ۱۳۴۴)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ از روی همین چاپ [فهرستواره مینوی: - ۱۷۸]

● **تفسیر القرآن العظیم = تفسیر ابن کثیر** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul qur'ān-il 'aẓīm = tafsīr-e ebn-e kasīr
ابن کثیر، اسماعیل بن عمر، ۷۰۰ - ۷۷۴ قمری
ebn-e kasīr, esmā'īl ebn-e 'omar (1301 - 1373)
این تفسیر از مشهورترین تفاسیر نقلی اهل سنت است که پس از «جامع البیان فی تفسیر القرآن» محمد بن جریر طبری (-۳۱۰ هـق.) نگاشته شده است. به گفته شوکانی اگر از همه تفاسیر بهتر نباشد لااقل از بهترین تفاسیر می‌باشد. روش مؤلف در این اثر، تفسیر قرآن با خود قرآن، پس از آن با حدیث و بعد آوردن اقوال صحابه و نظرات دیگر عالمان است. ابن کثیر ذیل آیات احکام به مباحث فقهی و بررسی اقوال علما نیز می‌پردازد و از آوردن اخبار ضعیف سخت بیزار و آن را خطرآفرین می‌داند.
چاپ: در حاشیه فتح البیان فی مقاصد القرآن لصدیق حسن خان، ۱۳۰۲ق؛ مصر، مطبعة مصطفی محمد، ج۱-۴، ۱۳۵۶ق چاپ شده.
[دنا ۱۷۳/۳]
شرح و حواشی:
۱- البدر المنیر الملخص من تفسیر ابن کثیر؛ کازرونی، عفیف بن سعید (-۸)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۴۵۷
آغاز: قل فلله الحجة البالغة ... هذه مناظرة ذکرها الله تعالی و شبهه تشبث بها المشرکون فی شرکهم و تحریم ما حرموا؛ **انجام:** و لکن لما ضاق الحال و اشتد الأمر فرج الله تعالی من ذلک الضیق کما قال تعالی ان مع الیسر یسرا ...
از آیه ۱۴۹ سوره انعام تا اواخر سوره یوسف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ:نخودی،جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۲۱۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن-۱۳۶] و [ف: ۲۲-۱۶۸]

← تفسیر القرآن الکریم ⟵ التفسیر
← تفسیر القرآن الکریم ⟵ تفسیر النعمانی
← تفسیر القرآن الکریم ⟵ بحر العلوم فی التفسیر
← تفسیر القرآن الکریم ⟵ تفسیر العیاشی
← تفسیر قرآن کریم ⟵ التفسیر
← تفسیر قرآن کریم ⟵ تفسیر سورآبادی
← تفسیر قرآن کریم ⟵ عجائب القرآن

● **تفسیر القرآن الکریم = تفسیر فرات کوفی** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul qur'ān-il karīm = tafsīr-e forāt-e kūfī
کوفی، فرات بن ابراهیم، - ۳۰۷ قمری
kūfī, forāt ebn-e ebrāhīm (- 920)
تفسیر مهم و متوسطی است که در آن روایات مروی از ائمه معصومین (ع) درباره تفسیر و توضیح آیات الهی گردآوری شده است. فرات کوفی از مشایخ روایت علی بن بابویه قمی (-۳۲۹ق) بوده است و تفسیرش محل اعتماد مجلسی و شیخ حر عاملی بوده که در بحار و وسائل از آن روایت نموده‌اند. باید دانست که برخی از روایات این تفسیر جنبه تفسیر صرف دارند و بعضاً جنبه تفسیری ندارند بلکه استطراداً ذکر شده اند. در این کتاب سوره‌ها مرتب ولی ترتیب در آیات و روایات رعایت نگردیده است. روایت‌ها که در اصل مسند بوده در نسخه‌های متداول این عصرها سلسله سند آنها را حذف کرده‌اند و فقط به نام راوی اول و نام معصوم که از وی روایت شده اکتفا می‌شود.
آغاز: الحمدلله غافر الذنوب و کاشف الکروب و عالم الغیوب و مطلع علی أسرار القلوب المنزه عن الحدود و الجهات.

انجام: و نحن علی ذلک من الشاهدین و لالاء ربنا حامدین و الحمدلله رب العالمین.
چاپ: نجف، ۱۳۵۴ق، سربی، به کوشش سید عبدالرزاق مقرم؛ تهران، توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، با تحقیق محمد الکاظم
[الذریعة ۲۹۸/۴-۳۰۰؛ دنا ۱۷۳/۳ (۲۳ نسخه)؛ مکتبة امیر المومنین ۲۴۷/۱]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۱۱۹
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عفیف الدین طیفور بن سراج الدین جنید الحافظ الواعظ، تا: چهارشنبه ۱۸ ذیحجه ۸۰۶ق؛ یادداشتی از سید محمد علی روضاتی؛ تملک: محمد مهدی به تاریخ غره ربیع الاول ۱۲۴۷ و مهر «عبده مهدی بن عبد الکریم» (بیضی)، بهاءالدین (فاضل هندی) با مهر «لک البهاء کله» (بیضی)؛ مهر: «سلام علی آل ابراهیم» (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۳۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۱۲۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۷۶
خط: نسخ، کا: پیر محمد بن علی بن بهمن مشهور به ایرج شهرکی، تا: ۱۵ جمادی الاول ۹۰۹ق؛ افتادگی: آغاز (برابر با س ۱۴ ص ۳۷ چاپ نجف: «و عبدالله بن محمد لقول الله تعالی انما ولیکم الله»)؛ گویا از روی نسخه عفیف الدین طیفور بن سراج الدین جنید حافظ واعظ مورخ روز چهارشنبه ۱۸ ذیحجه ۸۷۰؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ [ف: ۱ - ۱۱۰]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۵۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام (برگ آخر)؛ مصحح، با نشانی بلاغ؛ تملک: فخر الدین طریحی، ریحان الله بن جعفر موسوی به تاریخ شوال ۱۳۱۶ و مهر «العبد الریحان الله الموسوی» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۹۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۵ - ۲۷۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۱
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد مسیح کاشانی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۴۱گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۹×۱۲/۴سم [ف: ۱ - ۱۱۰]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۵۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** بعثه الله یوم القیمه یهودیا قال جابر فقمت الیه و قلت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی؛ ۲۶۱گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۲۴]

۶. شیراز؛ وصال (دکتر)؛ شماره نسخه:۸
بی‌کا، تا: قرن ۱۱] نشریه: ۵ - ۲۹۰]

۷. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۳۹۲
خط: نسخ، کا: علی بن ابراهیم مازندرانی، تا: پنج‌شنبه ۸ صفر ۱۰۶۸ق؛ مصحح؛ اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [نسخه‌پژوهی: ۲ - ۱۳۱]

۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۳۰/۱
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال یا معشر المسلمین من بغضنا اهل البیت بعثه الله یوم القیامة یهود یا قال جابر فقمت الیه و قلت یا رسول الله و ان شهد ان لا اله الا الله قال و ان شهد ان لا اله الا الله الخبر بتمامه و کماله صدق النبی
خط: نسخ، کا: ابراهیم بن مظفر الدماوندی، تا: دهه سوم ربیع الاول ۱۰۷۲ق؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۱۷۹گ (۱پ-۱۷۹ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۰۳]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۶۶/۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ صفر۱۰۷۷ق؛ مصحح؛ ۹۵گ (۲پ-۹۶ر)،۲۳سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۴۱۷]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۳
خط: نسخ عالی، کا: احمد بن محمد لاری، تا: ۱۰۸۷ق؛ مصحح؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۹]

۱۱. سمنان؛ مسجد اعظم شهمیرزاد؛ شماره نسخه:۲۵
آغاز: علیه و آله من وقع هذا النجم فی داره فهو الخلیفة فوقع النجم فی دار علی فقال قریش ضل محمد فانزل الله تعالی والنجم اذا هوی ماضل صاحبکم ... و من سورة اقترب حدثنا ابوالقاسم الحسینی معنعناً عن جابر بن عبدالله؛ **انجام:** و من سورة الحجرات قال حدثنا ابوالقاسم الحسنی قال حدثنا فرات بن ابراهیم الکوفی قال حدثنا جعفر بن محمد الفزاری ... قال حدثنی احمد بن محمد بن علی بن عز الزهدی قال حدثنا احمد بن الحسین بن المفلس ... قال ادخلنا علی ابی جعفر علیه السلام وعنده زیادة
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب، مصحح؛ ۹۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف مخ]

۱۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۱۰-عکسی
آغاز: برابر؛ **انجام:** لا اله الا الله الخیر بتمامه و کماله صدق النبی. الحمدلله علی اوله وآخره وظاهره و باطنه. تم
خط: نسخ خوش، کا: محمد جواد بن حسن بن جعفر ابو اعلی خویی، تا: جمعه سلخ ذیحجه ۱۲۱۲ق؛ یادداشت مقابله با سید احمد بن سید باقر؛ مهر: «هو الواقف. وقف کتابخانه مرحوم آقا حاج محمدخان اعلی الله مقامه» (گرد درشت تاج‌دار)؛ ۴۵۲ص، ۱۶ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۸۰]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۸۰۰
آغاز: برابر؛ **انجام:** قال جابر (رض) فقمت الیه و قلت یا رسول الله و ان شهد أن لا اله الا الله قال و ان شهد أن لا اله الا الله الخیر تمامه و کماله صدق الله و صدق النبی صلی الله علیه و آله الطیبین الأخیار الأنجبین.
خط: نسخ، کا: محمد بن محمد صادق کشمیری فیض آبادی، تا: صفر ۱۲۶۲ق؛ استنساخ شده از نسخه زین الدین علی بن صالح قیلانی خشکبیجاری، مکتوب در سه‌شنبه سیزدهم صفر ۱۰۸۴،

مصحح، مقابله شده در نیمه جمادی الثانی ۱۲۶۳؛ تملک علی حسن بن داور علی؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: مقوا، رویه پارچه زرد اخرا، ۱۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۳۵] و [ف: ۲۲–۱۵۸]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال جابر فقمت الیه و قلت یا رسول الله و ان شهد ان لا اله الا الله، قال و ان شهد ان لا اله الا الله الخبر بتمامه و کماله صدق النبی (ص). و کان الفراغ من تحریر هذا الکتاب ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ مهر: «محمد جواد» و «اکبر ... حسینعلی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش کاغذی ابره الوان عطف با تیماج سیاه، ۲۰۰گ، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ – ۱۲۱]

۱۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۲۸۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال ان النبی (ص) نادی بالمهاجرین والانصار بالسلاح ثم صد المنبر فحمدالله واثناعلیه ثم قال یا معشر المسلیمن من ابغضنا اهل البیت بعثه الله یوم القیامة یهودیاً قال یا جابر فقمت الیه ... بتمامه وکماله صدق النبی (ص)

خط: نسخ، کا: احمد بن حسن بن علی بن نجم بن عبدالحسن قفطانی سعدی نجفی، تا: ۸ صفر ۱۲۷۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج با روکش کاغذ اسلیمی، ۲۰۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف مخ: ۱ – ۴۷۳]

۱۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۴۲/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد علی کاخکی خراسانی طبسی، تا: یک‌شنبه ۱۸ شعبان ۱۲۸۴ق؛ از روی نسخه نوشته ابراهیم بن علی بن عبدالله احسائی جبلی شیرازی در سه‌شنبه ۲۲ ربیع الثانی ۱۰۸۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی مقوایی، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۴۰۶]

۱۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۳

خط: نسخ، کا: کاظم بن عباسعلی خوانساری، تا: ۲ رجب ۱۲۹۴ق؛ مصحح؛ جلد: روغنی عطف تیماج سبز، ۱۶۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۷ – ۸۳]

۱۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۲۰۸–عکسی

خط: نسخ پخته، کا: احمد بن محمد باقر موسوی حسینی، تا: ۳ رمضان ۱۳۱۳ق؛ ۳۵۷ص، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۸۰]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۳۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان شهد ان لا اله الا الله الخبر بتمامه و کماله صدق رسول الله.

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن علی حسینی طباطبایی، تا: ۱۳۱۸ق، جا: کربلا؛ از روی نسخه ابراهیم بن عبدالله احسائی جبلی مولداً و شیرازی مسکناً که به تاریخ سه‌شنبه ۲۲ ربیع الثانی ۱۰۸۳ در مکه نوشته شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۸گ (۱پ–۱۵۸پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴/۵سم [ف: ۲۵ – ۱۴۸]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۷۶۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال جابر (رض) فقمت الیه و قلت یا رسول الله و ان شهد أن لا اله الا الله قال و ان شهد أن لا اله الا الله الخیر تمامه و کماله صدق الله و صدق النبی صلی الله علیه و آله الطیبین الأخیار الأنجبین.

خط: نسخ، کا: احمد بن محمد رضا حسینی خوانساری، تا: جمعه ۸ ذیحجه ۱۳۲۶ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۱۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۳۶] و [ف: ۲۲–۱۵۹]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قلت یا رسول الله و إن شهد ان لا اله الا الله قال و ان شهد ان لا اله الا الله الخبر بتمامه و کماله صدق النبی

خط:نسخ،کا:محمد سعید بن شمس الدین محمد،بی‌تا؛جلد: تیماج مشکی، ۱۷۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۵ – ۱۳۸]

۲۲. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** (و فرغ القلم من هذه النسخة آخر اربعاء هی منسلخ صفر المظفر سنة (۱۲۸۴) علی ید العبد الجانی احمد القفطانی و فی ابتداء هذه السنه ابتدء نصیرالدین شاه فی بناء القبة العسکریین علیهما السلام بالذهب و ان کان عمل الذهب فی السنة التی قبلها الا ان البناء فی اول هذه السنه، فاحفظ ذلک

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: موقوفه والده آقا سید محمد موسوی، کاغذ: سفید آهاری، ۲۴۴ص، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [فهرست عراقی: ۱ – ۳۴]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

ابن ابی حاتم، عبدالرحمن بن محمد، ۲۴۰ – ۳۲۷ قمری

ebn-e abī hātam, 'abd-or-rahmān ebn-e mohammad (855 - 940)

تفسیر روایی نسبتاً مفصلی است که در آن آیات را با عناوین «قوله تعالی» آورده سپس روایات را با اسانید آنها بیان می‌کند.

[دنا ۱۷۴/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۶۳

آغاز: قوله عزوجل الم، اختلف فی تفسیره علی اوجه فمنهم من قال انا الله اعلم، حدثنا حجاج بن حمزة ثنا یحیی بن آدم ثنا شریک عن عطاء بن السایب عن ابی الضحی عن ابن عباس

نسخه اصل: کتابخانه ایا صوفیا–ترکیه ۱۷۵. جزء دوم و از اول سوره آل عمران تا آخر سوره نساء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۲۲ رجب ۷۴۸ق؛ مصحح، محشی به نقل از ابن المنذر (ظاهرا محمد بن ابراهیم بن المنذر نیشابوری متوفای ۳۱۹) و غیر آن؛ احمد شیخ زاده، مفتش اوقاف حرمین شریفین، نوشته که سلطان محمود خان نسخه را وقف کرده؛۴۱۲ص[عکسی ف:۲–۵۹]

● **تفسیر القرآن الکریم = ثواب القرآن** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul qur'ān-il karīm = ṯawāb-ul qur'ān
سیاری، احمد بن محمد، - ۳۶۸ قمری
sayyārī, ahmad ebn-e mohammad (- 979)
تفسیری است فشرده و کوتاه بر برخی از آیات قرآن کریم که مؤلف آنها را به ترتیب سوره‌ها از ابتدای قرآن تا پایان آن انتخاب و با روایات مربوطه تفسیر کرده است. برای آشنایی بیشتر به چند مورد اشاره می‌شود: «باب ما جاء فی فاتحة الکتاب الحمیری عن سیف عن اخیه عن ابیه عن ابی بکر الحضرمی قال: قال ابوعبدالله: اذا کانت لک حاجة فاقرء المثانی و سورة اخری و صل رکعتین و دعوا (کذا) قلت و ما المثانی قال فاتحة الکتاب الحمدلله رب العالمین ... سورة البقرة عبدالله بن عاصم عن بکر.. عن ابی عبدالله فی قوله تع الم ذلک الکتاب ... هدی للمتقین قال هو القائم لاریب فیه ...
سورة آل عمران محمد بن جمهور باسناده عن ابی عبدالله (ع) قال تعرفون اسم القائم فی کتاب الله جل ذکره قیل له لا قال بل هو قوله عز و جل شهدالله انه ... الا هو ... سورة النساء البرقی عن محمد ... عن ابی جعفر ع قال تلا یا ایها الذین آمنوا لجمیع المؤمنین الی یوم القیمة اطیعوا الله و اطیعوا رسوله و اولی الأمر منکم قال ایانا عنی خاصة ... سورة الفلق و الناس یونس عن بکار ... عن ابی عبدالله (ع) قال اتت الیهود رسول الله فسألوا عن نسبة ربه فأنزل الله جل ثنائه سورة الرب و یقول هی یعدل بثلث القرآن ...» (غلامی مقدم)
[دنا ۱۷۴/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۱۶۵
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: اسدالله؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۱گ، ۱۹ سطر (۶/۵×۱۲)، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [ف: ۱۶ - ۴۷۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۶۳
آغاز: بسملة، ابوعبدالله احمد بن محمد الساری قال حدثنا البرقی ... قال قیل لأبی عبدالله علیه السلام ان الناس یقولون ان القرآن علی سبعة احرف فقال کذبوا نزل علی حرف واحد من عند رب واحد الی نبی واحد؛ **انجام:** من الجنة و الناس قال نهر من الجن من الناس (کذا) الله الحمد و المنة [قد تم تفسیر ابی عبدالله السیاری]
خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: میرناصر حسین «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده ناصر حسین ... نیشابوری ۱۳۰۵» (مربع)؛ اهدایی: رهبری، اسفند ۱۳۷۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، رویه گالینگور مشکی، ۵۳گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۳۸] و [ف: ۲۲-۱۶۵]

● **تفسیر القرآن الکریم = تفسیر السمرقندی = تفسیر سمرقندی** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul qur'ān-il karīm = tafsīr-us samarqandī = tafsīr-e samarqandī
سمرقندی، نصر بن محمد، - ۳۷۵ قمری
samarqandī, nasr ebn-e mohammad (- 986)
تفسیر مزجی مختصر و مأثور اهل سنت است که در آن به بررسی معانی آیات و وجوه قرائات همراه با بیان روایات و احادیث پرداخته شده است. در ذیل هر آیه روایات وارد شده را با حذف اسناد آورده و در تعارض روایات از ترجیح یکی از آنها خودداری نموده است.
چاپ: بیروت، دارالکتب العلمیه، ۱۴۱۳ق، با تصحیح و تعلیق علی محمد معوض، عادل احمد عبدالموجود، زکریا عبدالمجید النوتی، در ۳ جلد
[اعلام زرکلی ۳۴۸/۸؛ کشف الظنون ۴۴۱/۱؛ ظاهریه علوم قرآن) ۱: ۳۰۵ ؛ التفسیر و المفسرون، ذهبی ۲۲۴/۱ با عنوان «بحرالعلوم»؛ معجم المفسرین ۷۰/۲؛ الفهرس الشامل، علوم قرآن ۵۵/۱-۶۰ که صد و هفتاد و چهار نسخه از این تفسیر را معرفی نموده؛ دنا ۱۷۴/۳ (۱۴ نسخه)؛ الاوقاف العامة بغداد ۶۴/۱ و ۷۲/۱-۷۳]
شرح و حواشی:
۱- تفسیر ابواللیث (ترجمه)؛ ازنیقی، موسی بن حسین (-۸۳۳)
۲- تفسیر ابواللیث (ترجمه)؛ احمد صالح (-۱۲)
۳- انفس الجواهر = تفسیر ابواللیث (ترجمه)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۶۵
جلد دوم و از سوره اعراف تا کهف؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ در پایان صورت روایت کتاب به طریق قاضی ابوبکر محمد بن علی یعقوبی و به تاریخ سلخ ماه رمضان ۶۷۱ دیده می‌شود؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۷۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۳ - ۵۱]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶۴-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۵۹]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۷۵۸
جلد سوم، از سوره کهف تا سوره ملائکه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸ (شاید)؛ روی برگ اول این تفسیر «بحر العلوم» نامیده شده؛ مصحح؛ تملک: محمد بن احمد بن ...، ابراهیم بن احمد حنفی طرابلسی، زکریا الخلوتی به تاریخ ۱۰۱۸، علی بن سراج الدین بن عبدالرحمن بن احمد بن احمد بن محمد زرعی انصاری حنفی به تاریخ ۹۶۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۵۰]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۷۰-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۵۹]
۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۵۴
آغاز: یعنی قتال و انتم قوتلتم فنحن خیر منکم. فاذوا المؤمنون

فانزل الله تعالی فیهم یخبرهم؛ **انجام:** و ما ربک بغافل عما یعملون. و هذا و عید للظالم ... علی معنی المخاطبة ... علی معنی الخبر عنهم
تفسیر آیات ۱۲۳ تا ۱۲۸ سوره توبه و تفسیر آیه ۶۴ سوره یونس تا آخر سوره نمل؛ خط: نسخ، کا: کمال بن اسرافیل، تا: اواخر قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با توجه به آنکه ذیل تفسیر آیه «کان تحته کنز لهما»در ص ۱۰۰پ عبارت «قال الفقیه رحمه الله» و ذیل آیه «یأخذ کل سفینة غصبا» در ص ۱۰۰ عبارت «قال الفقیه ابواللیث رضی الله عنه» و در ابتدای تفسیر سوره نحل (ص۵۹پ) عبارت «قال ابواللیث» نگاشته شده، نسخه حاضر بخشی از تفسیر ابواللیث سمرقندی تشخیص داده شده؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: مقوا با روکش کاغذی قهوه‌ای، ۱۹۸گ، ۲۳ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱۳ - ۲۲۵]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۸۴
بی‌کا، تا: قرن ۸ و ۹ [د.ث. مجلس]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۷
آغاز: رأی من الفتن و غلبة اهل الکفر فخاف علی افساد موالیه ان لم یکن احد قام مقامه؛ **انجام:** قال من لم یزعم انهما من کتاب الله فعلیه لعنة الله و الملائکة و الناس أجمعین.
نیمه دوم کتاب و از سوره کهف تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه آخر شوال ۸۰۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ با نسخه‌ای که از روی نسخه فرزند مصنف نوشته شده بود مقابله و تصحیح شده؛ جلد: مقوا، ۲۷۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۳ - ۲۶۵]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۵
از سوره اعراف تا کهف؛ خط: نسخ، کا: داود بن بخشی بن مصطفی بن یغرنج قسطمونی، تا: غره ربیع الاول ۸۵۸ق؛ مصحح؛ وقفنامه کتاب به تاریخ جمادی الاول ۱۲۸۲؛ جلد: تیماج سبز، ۱۷۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۹۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲۳
آغاز: قوله الله تعالی عم یتساء لون، و ذلک ان النبی (ص) لما بعث جعلوا یتساء لون فیما بینهم و یقولون ما الذی جاء به؛ **انجام:** پایان من لم یزعم انها من کتاب الله فعلیه لعنة، ، اجمعین.
خط: نسخ، کا: سلیمان بن عبدالله، تا: ۹۶۵ق؛ محشی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۶ص، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱۰ - ۱۷۰۲]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۸۸
آغاز: فلکم رؤس اموالکم التی أسلفتم و قال النبی صلی الله علیه ... و اول ربوا (کذا) یوضع ربا عباس بن عبدالمطلب ... و اول دم یوضع دم ربیعة بن الحارث بن عبدالمطلب؛ **انجام:** و ترکنا بعضهم یموج فی بعض یعنی یحول فی بعض ... یعنی ینفخ الأرواح فی الصور و قال عامة المفسرین ...
از اواخر «بقره»تا آیه ۱۰۰، از سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۹گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۳۷] و [ف: ۲۲-۱۸۶]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۴۶۸
خط: نسخ، کا: اسحق بن حاجی محیی افندی، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۱۰۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول؛ کاغذ: استانبولی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۰۷گ، ۲۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۳۷۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۶۳۷ ض
مشتمل بر آیاتی از قرآن؛ بی‌کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۹۹
آغاز: الحمدلله المتفرد بکبریائه و عظمته الذی عجز الانبیاء و الحکماء و الملائکة المقربون عن وصف کمالاته اللائق بقدسه و صمدیته؛ **انجام:** و روی عن ابن شهاب الزهری قال بلغنا ان رسول الله صلی الله علی و آله قال من قرأ قل هو الله احد مرة فکانما قرأ ثلث القرآن تم بعون الله و حسن توفیقه.
جلد اول آن تا سوره نساء و در آخر آن تفسیر سوره اخلاص ضمیمه شده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۳گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۰۷]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۳۵
نیمه اول کتاب ؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه قدیم و نفیس؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۴ - ۱۱۶]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۵۶۳
جلد اول و دوم کتاب و تا پایان سوره کهف است؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن شعیب، بی‌تا؛ نسخه بسیار قدیم و نفیس؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۹ - ۳۵۲]

● تفسیر القرآن الکریم = تفسیر قمی = تفسیر علی بن ابراهیم قمی / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur’ān-il karīm = tafsīr-e qomī = tafsīr-e ‘alī ebn-e ebrāhīm-e qomī

قمی، علی بن ابراهیم، ق۴ قمری

qomī, ‘alī ebn-e ebrāhīm (- 10c)

از معروف‌ترین تفاسیر شیعه می‌باشد که به روش تفسیر مأثور، روایات مربوطه را گرد آورده است. در آن بیشتر به شرح آیه‌های اعتقادی پرداخته می‌شود. ابتدای کتاب مباحث از علوم قرآن را دربر داشته و این مباحث روایات مبسوط و مسندی است به روایت امام صادق از جدش امیر المومنین (علیهما السلام) در بیان انواع علوم قرآن. به گفته صاحب الذریعه (۳۰۲/۴) مفسر قمی در تفسیر خود بر خصوص روایات امام صادق (ع) در

تفسیر آیات تعمد داشته و بیشتر روایات را از والد خود ابراهیم بن هاشم و از مشایخ ایشان روایت می‌کند و به جهت خالی بودن تفسیر از روایات ائمه دیگر، شاگرد مفسر یعنی ابو الفضل العباس بن محمد برخی از روایات امام باقر (ع) را که بر ابو الجارود املاء فرموده و بعضی روایات دیگر از سایر مشایخ را به عنوان تتمیم و تکلمه بر تفسیر افزوده و این تصرف از اوایل سوره آل عمران تا آخر قرآن است و به همین جهت نقل‌های این کتاب مورد اطمینان کامل علمای علم الحدیث نمی‌باشد. مؤلف کشف الحجب و الاستار در ذیل اسم این کتاب چنین نوشته است تمام این تفسیر احادیث است مگر کلمات کم و عبارت مختصری که از خود علی بن ابراهیم است ولکن در بعضی از موارد ارتباطی میان عبارات سابق و لاحق نیست و از همین جهت است که صاحب تفسیر «هادی» در ضمن بیان اختلاف کتب حدیث گفته‌اند: کتب حدیث در این زمان بدون اختلاف یافت نمی‌شود مخصوصا تفسیر علی بن ابراهیم که فاقد ایتلاف و ارتباط است. طریقه این تفسیر این گونه است که یک یا چند آیه از قرآن کریم را ذکر نموده و الفاظ مشکله آن را به الفاظ سهل تفسیر و معنی می‌نمایند و بر صدق مدعای خود اخباری از ائمه و پیغمبر علیهم السلام با اسناد صحیحه ذکر می‌نمایند و قبل از شروع به تفسیر فاتحه مطالبی را که دانستن آنها برای جستجو کنندگان از مقاصد و معانی قرآن لازم بلکه واجب است از قبیل بیان محکمات و متشابهات و منسوخات و عمومات و خصوصات و رد بر قدریه و دهریه و وثنیه و غیر اینها ذکر نموده‌اند، موارد نزول آیات و سور را هم متذکر شده‌اند.

آغاز: الحمدلله الواحد الاحد الصمد المتفرد الذی لامن شی کان ولامن شیء خلق ماکون بل قدره بان من الاشیاء وبانت الاشیاء منه فلیست له صفة تنال

انجام: قال ان الله انزل فی القرآن تبیان کل شی والله حتی ما ترک الله شیئا یحتاج العباد الیه الابینه للناس حتی یستطیع یقول لوکان انزل فی القرآن الا وقد انزل الله فیه

چاپ: طهران، سنگی، ۱۳۱۳ق، وزیری، ۷۴۵+۱صص؛ تبریز، سنگی، ۱۳۱۵، رحلی

[الذریعة ۳۰۲/۴-۳۰۹ و ۲۹۳/۴؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی ۳۵/۱ که چهل و دو نسخه از این تفسیر را معرفی نموده؛ مکتبة امیر المومنین ۲۴۸/۱؛ دنا ۱۷۵/۳ (۱۱۷ نسخه)؛ مشار عربی ص ۲۰۶]

شرح و حواشی:

۱- تفسیر القرآن الکریم (مختصر) = مختصر تفسیر علی بن ابراهیم؛ عتایقی، عبدالرحمن بن محمد (۶۹۹-۷۹۰)

۲- تفسیر القرآن الکریم (منتخب)؛ علم الهدی، محمد بن محسن (۱۰۳۹-۱۱۱۵)

۳- تفسیر القرآن الکریم (مختصر) = مختصر تفسیر علی بن ابراهیم

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۱۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۷۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱۱ - ۵۸۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۴۷۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام (چند سطری)؛ با سرلوح و جدول زرین؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سرخ، ۳۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [ف: ۱ - ۱۱۱]

۳. اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۳۱

آغاز: و رحمة فقال الصادق علیه السلام انما نزل افمن کان علی بینة من ربه و یتلوه شاهدا؛ **انجام:** من الجنة و الناس یرید من الجن و الانس.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ شخصی افتادگی آغاز و انجام را به خط نسخ تکمیل نموده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۳۶۰گ، ۲۲سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: ۱۱۰]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰

آغاز: بسمله. تفسیر الکتاب المجید المنزل من عندالعزیز الحمید؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: تقی بن شمس الدین علی حسینی استرابادی، تا: ۹۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ با این که کامل می‌نماید ولی دو برگ از آغاز کسر دارد و گویا نسخه‌ای که مورد استکتاب واقع شده است این دو برگ را نداشته است؛ واقف: خواجه شیر احمد، آغاز قرن ۱۱؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱ - ۴۴۵]

۵. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۱۶ صدر

خط: نسخ، کا: احمد بن حسن بن مهنا حسینی احسایی، تا: دوشنبه محرم ۹۹۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: مفید بن ابوجعفر موسوی استر آبادی، ۱۱۳۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز مقوایی، ۳۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [ف: ۳ - ۴۷۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کسرنویسی شده به خامه میر هادی بن اسمعیل الحسینی بیرجندی در ۱۲۱۸ق؛ واقف: محمد علی بن میرزا محمد رضی رضوی ناظر آستان قدس رضوی، ۱۲۱۱ق، به‌وسیله رضا امیر شهیدی در شهریور ۱۳۴۸ تسلیم کتابخانه شده؛ کاغذ: آهاری نخودی، جلد: مقوا، ۳۲۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۵۹۴]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۶۹

آغاز: سورة الفاتحة، بسمله. عن ابی بصیر؛ **انجام:** یزوره اولیاء الله یوم القیامة ...

جلد۱؛ خط: نسخ چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی سوخت قهوه‌ای، ۵۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۲۴سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۴۵]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۲۹۲
آغاز: بسمله و به ثقتی، الحمدلله الذی هو الاول الفرقان و اخری دعوی؛ **انجام:** فجعلنا هباء منثوراً و لا حول و لا قوه الا بالله العلی العظیم.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج، ۲۰۲گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف:۹-۲۷۹]
۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۶۴
از آغاز تفسیر تا سوره مؤمن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ تملک: سید نعمت الله و علی طبرسی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۳۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۴۷]
۱۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۲/۱
آغاز: هو سمیکم المسلمین من قبل و فی هذا القرآن لیکون الرسول شهیدا علیکم یا معشر الائمة و تکونوا شهداء علی الناس
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۴گ (۱ر-۲۶۴ر)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۱ - ۳۳]
۱۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۶۹۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با عناوین «هـ د ی»، یادداشتی از عیسی بن صفی الدین محمد بن نعمت الله بن عبدالله بن علی بن سیف بن حسین جزائری آمده که نیمه اول کتاب به خط عمویش شمس الدین محمد و نیمه آخر از عمویش شیخ احمد، یک بیت شعر فارسی از شاه حسین سبزواری؛ تملک: محمد رضا قمی به سال ۱۱۰۳، محمد مهدی شریف؛ مهر: «الواثق بالله الغنی العبد المذنب عین علی» (مربع)؛ وقفنامه کتاب از حاج محمد حسین خراسانی به سال ۱۲۰۱؛ واقف: آیة الله صادقی (اهدایی)، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۵۰۶]
۱۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۳۵۲
کا: محمد زمان بن مولانا شاه محمود ماهانی، تا: قرن ۱۱؛ قطع: وزیری [ف: ۹۱]
۱۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۷۷
از آغاز کتاب تا ابتدای تفسیر سوره مؤمنون؛ خط: نسخ، کا: محمد نصیر بن محمد جعفر، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ وقفنامه کتاب با مهر «و رفعناه مکاناً علیاً» (مربع)؛ تملک: «محمد معصوم بن محمد زمان» با مهر «یا ائمة المعصومین» (مربع)؛ ۱۶۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۸]
۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۵۰۸
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ یادداشتی از سید محمد علی روضاتی؛ تملکی بدون نام به تاریخ شوال ۱۲۷۷ با مهر؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۳۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵/۵سم [ف: ۱۷ - ۹۴]
۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۶۰۷
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، مقابله شده، از ابتدا ۴۱ برگ و از انتها ۳۱ برگ توسط حسن بن مهرعلی در سال ۱۲۲۲ق نونویسی شده؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری و نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۴۵] و [ف: ۲۲-۱۹۱]
۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۱
آغاز: و دفنه تحت سریره ثم استشاره لهم فقرأ فقال الکافرون ما کان سلیمان یغلبنا الا بهذا؛ **انجام:** و خلف البحار السبعة لم یعصون الله طرفة عین قط.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و وسط و ا نجام؛ محشی؛ اهدایی: استاد کاظم مدیر شانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۸۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۲/۸سم [ف: ۲۲ - ۱۹۳]
۱۷. تهران؛ موزه ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۶۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سرلوح مذهب؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوای ابره تیماج قهوه‌ای، ۶۷۳ص، اندازه: ۱۴/۲×۲۳سم [ف: ۱۱۹]
۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵۳/۱۰
خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن حسین بن ابراهیم حامدی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲ص (۱۱۳-۱۳۴)، ۲۵ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۸ - ۴۴۸]
۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۵۳/۱
منقولاتی است از آن؛ خط: نسخ، کا: محمد بن احمد بن حسین بن ابراهیم حامدی، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۹۰ص (۲-۹۱)، ۲۵ سطر (۱۶×۲۴)، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۸ - ۴۴۷]
۲۰. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** رحم الله من نظر فیه و طالع و ان رأی عیباً لحناً او تصحیفاً صححه فان المنسخ کان مغلوطا
خط: نسخ، کا: هدایت الدین فتح الله سمنانی، تا: شوال ۱۰۰۴ق، جا: کربلا، حرم مولاناابی عبدالله الحسین(ع)؛ مقابله شده در ۲۷ ربیع الثانی ۱۰۲۵؛ کاغذ: شکری، جلد: چرم قرمز، ۴۰۴ص، ۲۵سطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [فهرست عراقی: ۱ - ۳۲]
۲۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۱
خط: نسخ، کا: هدایت الله بن فتح الله سمنانی، تا: ۱۰۰۴ق، جا: کربلا، حرم امام حسین (ع)؛ مقابله شده در ۲۷ ربیع الثانی ۱۰۲۵؛ ۲۰۰گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۱ - ۴۶]
۲۲. همدان؛ مدرسه زنگنه؛ شماره نسخه:۵
کا: امام ویردی همدانی، تا: ۱۰۱۲ق [نشریه: ۵ - ۳۵۰]
۲۳. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۳۸
آغاز: ان ابراهیم (ع) نظر الی جیفة علی ساحل البحر تاکله سباع البر و سباع البحر ثم تثبت السباع بعضها علی بعض
خط: نسخ، کا: محمود بن نصار بن محمد بن حسان ضیمری بصری، تا: جمعه ۲۷ ربیع الثانی ۱۰۳۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۷۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳۴]
۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۳۱ط

آغاز: عز و جل و منه مخاطبة الله عز و جل لا میر المؤمنین و الائمه علیهم السلام؛ **انجام:** عبد یقول لو کان انزل فی القرآن الا و قد نزل فیه تم.

خط: نسخ، کا: میر شمس الدین محمد بن میر محمد مازندرانی، تا: ۱۰۳۹ق، جا: مشهد رضوی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۳۶ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۴/۳ – ۶۸]

۲۵. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل جمادی الاول ۱۰۴۳ق؛ به تصحیح حاجی حسین بن محمد علی نیشابوری مکی که مالک نسخه نیز بوده، علاوه بر تصحیحات حواشی نیز به نقل از کتابهای لغت و جز آن دارد؛ تملک: عبد الرزاق (بن اسماعیل) حسینی حسنی سمنانی به تاریخ ۱۱۴۵ق؛ واقف: عبدالرزاق حسینی حسنی سمنانی (مالک نسخه)؛ ۶۹۳ص [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۲۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۹۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۴۷۱]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۱۷۳

بی‌کا، تا: ۱۰۴۸ق [د.ث. مجلس]

۲۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۹

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۵۳ق؛ در آغاز نسخه چهار برگ شامل قصه «الجزیرة الخضراء» از مجدالدین الفضل بن یحیی بن علی بن مظفرالطیبی الکوفی، و معجزه‌ای از حضرت امیر منقول از «مجموع الرائق»؛ واقف: حاج میرزا موسی خان، ۱۲۲۱؛ کاغذ: مختلط حنایی، فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱ – ۴۴۴]

۲۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۴۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد سعید بن محمد صالح کاشانی، تا: پنج‌شنبه سلخ شوال ۱۰۵۴ق، جا: مکه مکرمه؛ مصحح، محشی؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷ش؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۲ – ۱۹۱]

۲۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۲۰

خط: نسخ، کا: حیدر علی معلم ناصح همدانی، تا: ۱۵ صفر ۱۰۵۹ق؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: – ۱۲۹۷]

۳۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۴۸

از سوره کهف تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد زمان بن عبدالمهدی، تا: ۷ ذیحجه ۱۰۶۰ق، جا: قریه علیان؛ مصحح، با نشانی بلاغ، محشی با رمز «۵۱ م»، چند یادداشت و شعر از محمد رضا بن میر کمال الدین حسینی استرآبادی بتاریخ رمضان ۱۱۲۲ ؛ پس از کتاب روایت‌هایی در ترتیب نزول و فضایل سوره‌های قرآن، دارای بلاغی است به خط علی رضا بن حاجی خدا دوست علیانی که کتاب را نزد ملا ابراهیم مازندرانی به تاریخ ۱۰۶۲ در قریه کرد کلا از بلوک گیل خواران خوانده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۱ – ۱۳۹]

۳۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۲۴

از سوره مریم تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: حسن علی بن ملا عباس حافظ دامغانی، تا: ۱۲ شوال ۱۰۶۱ق، جا: دامغان؛ مصحح؛ یادداشتی که صاحب خط را میرزا فضل الله زنجانی معرفی نموده و نام مادر موسی به نقل از مواهب علیه؛ مهر وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۱۴۶گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [اوراق عتیق: ۱ – ۱۷۳]

۳۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۴۰۴

آغاز: و یرث من ال یعقوب و اجعله رب رضیا یا زکریا انا نبشرک بغلام اسمه یحیی لم نجعل له من قبل سمیا یقول لم یسم باسم یحیی احد قبله؛ **انجام:** برابر

اندکی از تفسیر آیه ۷ سوره مریم تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، کا: یحیی بن علاءالدین جیلانی، تا: رجب ۱۰۶۲ق؛ ضمیمه: گفتاری عربی مروی از ابن عباس مفسر معروف صدر اول اسلام در بیان مواطن نزول سوره‌ها؛ واقف: شیخ محمد صالح علامه حایری؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱۱-۵۸۴]

۳۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۵۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: یحیی بن خلیفه علاءالدین گیلانی، تا: ۱۵ شوال ۱۰۶۲ق؛ مذیل است به گفتاری در بیان سوره های مکی و مدنی، آغاز ذیل: «قال ابن عباس هذا ما نزل بمکة من القرآن او لأنه انزله الله بسملة»؛ مصحح، محشی؛ واقف: محمد مسیح و ساره خاتون توسط تبار بابلی، آبان ۱۳۷۲؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: خرمایی، ۲۲۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۳×۳۶سم [ف: ۲۲ – ۱۹۳]

۳۴. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۰۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: احمد بن کمال، تا: ۱۰۶۳ق؛ مجدول و مذهب؛ جلد: چرمی سبز، ۳۲۴گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸ [ف: ۱– ۲۸۳]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۷/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد صادق فرزند حاجی الله قلی کهنموئی، تا: چهارشنبه ۱ رجب ۱۰۶۳ق؛ مصحح با نسخه «مصطفی قاری مشهدی» و «میر عبد العظیم حسینی مازندرانی» در ۲۷ شعبان ۱۰۶۷ به وسیله کاتب و واقف نسخه با عبارت «بلغ مقابلة من أول سورة یس إلی هنا» مقابله شده؛ تاریخ وقف: ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲۰۶گ (۱-۲۰۶)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۹ – ۸۳]

۳۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۲۰

آغاز و انجام: برابر

کامل و از ابتدای مقدمه تا انتهای سوره ناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۴ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: سید غلامحسین سیاه پوش،

شهریور ۱۳۶۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۴گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۹/۱×۳۱/۱سم [ف: ۲۲ - ۱۹۰]

۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۴ق [الفبائی: ۶۲۹]

۳۸. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۴۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: قاسمعلی بن شریف کاسگر، تا: ۱۴ جمادی الثانی ۱۰۶۵ق؛ تملک: محمد کاظم بن محمد صادق توشای مهر شهری در ۱۱۷۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۴۱]

۳۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۸۸۲

خط: نسخ، کا: محمد صالح بن حاجی ملاقاسم، تا: ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۱۰گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۲۰×۲۱سم [ف: ۸ - ۴۸۸]

۴۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۴۸۶-۹/۳۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمدصالح بن حسن بن روح الله حسینی هزارجریبی، تا: سه‌شنبه ۱۸ جمادی الثانی ۱۰۶۷ق، جا: اصفهان؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۹۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۹۷۸]

۴۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۶۴/۱

آغاز: الی الایمان و منهم من یلبث علی شکه و منهم من ینقلب الی الشرك و اما قوله من کان یظن أن لن؛ **انجام:** جبرئیل علی محمد صلی الله علیه و آله هذه الإیة هکذا ذلک بأنهم کرهوا ما انزل الله فی علی فاحبط اعمالهم .

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیم بن حسن کوهرزی، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۰۶۸ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده فضلعلی صوفی» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۳گ، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۴۴]

۴۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۱۸۸

خط: نسخ، کا: جمال الدین حسینی، تا: ۱۰۶۸ق؛ جمال الدین حسینی آن را در ۱۰۶۰ ق (شاید ۱۰۹۰ق) تصحیح کرده، محشی به نشان «ی. م ن»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۰۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ - ۴۸۰]

۴۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۷۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۶۸ق؛ توسط محمد علی الشجاعی بن معانی در پنج‌شنبه دهه آخر محرم ۱۰۷۶ مقابله و تصحیح شده، محشی به امضاء «ی»؛ «وقف اولاد ذکور والده محمد حسن است» با مهر «علی بن محمد» (بیضی)، در آخر نسخه آمده: «وقف خاص اولاد ذکور آخوند ملا علی یزدی»؛ اهدایی: خانم طباطبایی ۱۳۵۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۳گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۸×۲۷سم [ف: ۱ - ۷۰]

۴۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۸۲۶

خط: نسخ، کا: محمد نصیر بن کلب حسین بروجردی، تا: شنبه ۱۷ شعبان ۱۰۶۹ق؛ مذیل است به ۷ صفحه در «فضایل القرآن» از آغاز تا «حوامیم» (غافر، فصلت، شوری، زخرف ، دخان، حاثیه، احقاف)؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: مقوا با روکش مشمع مشکی، ۴۰۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۴۵]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۲۳۸

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۲۱۹]

۴۵. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۵۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ما بعد ذلک تفضلاً منی علیك و عطاء غیر مجدود منقوص، تمت الکتاب.

خط: نسخ، کا: شیخ علم الهدی بن شیخ صفی سروستانی، تا: پنج‌شنبه ۲۱ رمضان ۱۰۷۱ق؛ مصحح؛ تملکی به تاریخ ۱۲۴۵ق که نسخه را در اصفهان خریده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۱۴۱]

۴۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۷

آغاز: تفسیر الکتاب المجید المنزل من عند العزیز الحمید؛ **انجام:** و خلفاء من کل هالك و در کالما

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله طالقانی، تا: شوال ۱۰۷۱ق؛ واقف: نائینی؛ ۳۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۲۴]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۹

آغاز: تفسیر الکتاب المجید المنزل؛ **انجام:** و خلفاء من کل هالك و در کالما

خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالله طالقانی، تا: رجب ۱۰۷ق؛ واقف: قائم مقام؛ ۳۸۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۴ - ۴۲۵]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن حسین بن نورالدین حسینی کفرحونی عاملی، تا: رجب ۱۰۷۳ق؛ بوسیله تقی آقا مدرس رضوی در شهریور ۱۳۱۷ تسلیم کتابخانه گردیده؛ ۲۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ - ۴۲۵]

۴۹. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۲۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۰۵۹ (پایان جلد اول) و ۱۲ شعبان ۱۰۷۵ (پایان جلد دوم)؛ مصحح، با علامت بلاغی به سال ۱۰۷۵ق، محشی؛ یادداشتی از «سید طاهر شاهچراغی» در ذیحجه ۱۳۹۰ درباره تاریخ فوت حاج لطف الله بن شیخ مسیح الله در ۲۷ ذیحجه ۱۳۹۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۴۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۹۹

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۴۵۰]

۵۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۶۱۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۰ ذیقعده ۱۰۷۵ق؛ نسخه کامل و مذیل است به شش صفحه در بیان سوره‌های مکی و مدنی و نیز فضیلت و ثواب تلاوت آنها. مصحح، مقابله شده؛ واقف: عبدالباقی آیت اللهی،اسفند۱۳۷۴؛کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۳۰گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۸×۳۲سم [ف: ۲۲-۱۹۲]

۵۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۳۶
آغاز: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲ رمضان ۱۰۷۵ق، جا: ساری؛ مصحح؛ تملک: ابوالبقاء بن حاج محمد حسین نائینی کنانی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۴گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۳ - ۸۰۳]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۸۰
خط: نسخ، کا: میرزا محمد بن نظر رکاوندی، تا: ۱۰۷۵ق؛ مصحح، محشی، بر پشت برگ اول زایجه طالع آخوند ملا شیخ محمد پسر ملا علی اکبر متولد در ۱۱۹۵ق و نیز تاریخ تولد ملامحمد باقر ملقب به میرزا آقا (م ۱۱۹۹) و فاطمه خانم کلانی (م- ۱۲۰۰) و زینب خانم ملقب به بلور خانم (م - ۱۱۹۷)؛ کاغذ: کاهی آهار شده، جلد: تیماج قرمز، ۳۴۴ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۹۱۰]

۵۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۰۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** فقلت من ثواب الاعمال للشیخ الصدوق محمد بن علی بن حسین بن موسی بن بابویه القمی ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۶ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «حسین منی و انا من حسین»؛ اهدایی: شیخ مهدی طاهری، کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج آلبالویی، ۲۷۳گ، ۲۷ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۶/۵×۳۳سم [ف: ۱ - ۲۲۸]

۵۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۷۷۵
آغاز: ابتداء سورة یوسف ... من قبله لمن الغافلین ثم قصة یوسف لابیه؛ **انجام:** برابر
جلد دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۱۴ ذیحجه ۱۰۷۷ق؛ مهر تملک: «عبده الراجی علی رضا»؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۱۲۲گ، ۲۹ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۲ - ۶۵۲] و [نشریه: ۴ - ۳۷۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:2515-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۸]

۵۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۴۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ کهن، کا: محمد بن حاجی فرخ داد میرزا رازی، تا: ۱ صفر ۱۰۷۷ق، جا: اصفهان، مدرسه جده؛ افتادگی: آغاز (یکی دو برگ)؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۵۰]

۵۶. شیراز؛ خانقاه احمدیه؛ شماره نسخه:۲۶۱
کامل؛ کا: حسین بن محمد زمان، تا: ۱۰۷۷ق [نشریه: ۵ - ۲۱۱]

۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۷۲۰
آغاز: بسمله، قال جعفر بن محمد عن عبدالله عن الحسن بن علی عن ابیه عن ابی بصیر عن ابی عبدالله (ع) قوله: کهیعص، قال هذه اسماء الله مقطعه؛ **انجام:** برابر
جزء دوم تفسیر از ابتدای سوره مریم تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن علی بن حسن بن عبدالله قهپانچی، تا: ۱۰۷۹ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوا با روکش گالینگر سبز، ۱۲۵گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۳۱]

۵۸. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳
آغاز: قد انزل علیهم فی التوراة و الانجیل و الزبور صفة محمد صلی الله علیه و آله و صفة أصحابه و مبعثه و مهاجرته
خط: نسخ، کا: محمد بن ابراهیم رضوی حسینی، تا: پنج‌شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۰۸۰ و جمعه ۱۹ جمادی الاول ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی؛ ۲۲۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰×۲۵/۵سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۸]

۵۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۶۹۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمد بدیع بن محمد رفیع نظام دامغانی، تا: پنج‌شنبه ۱۷ رمضان ۱۰۸۱ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده؛ مهر: «باقر الحسینی» (بیضی)، «عبده باقر بن یوسف الحسینی» (بیضی)، «العبد العاصی محمد اسماعیل»؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۰۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۱۰۱]

۶۰. قم؛ مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره
کا: محمد بدیع بن محمد رفیع نظام دامغانی، تا: پنج‌شنبه ۱۷ رمضان ۱۰۸۱ق؛ مصحح، محشی [تراثنا: س۱۸ش۱و۲ - ۲۱۰]

۶۱. مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۸۴
خط: نسخ، کا: محمد باقر بن حاج صالح قمی، تا: ۱۰۸۱ق؛ جلد: مقوا مشکی، ۲۲ سطر، قطع: وزیری [نشریه: ۵ - ۱۷]

۶۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۸
آغاز و انجام: برابر
کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۲ق؛ مجدول، مصحح؛ واقف: حاج عبد النبی با تولیت «جامع المعقول والمنقول ظهیرا امیر محمد ابراهیم»، ذیقعده ۱۱۲۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۵گ، ۲۵ سطر [ف: ۱ - ۵۹]

۶۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۴
خط: نستعلیق، کا: محمد باقر بن حاجی صالح قمی، تا: ذیحجه ۱۰۸۴ق؛ جلد: مقوا مشکی، ۲۶۹گ، ۲۵ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۵۲]

۶۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۷۲
خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۴ ذیحجه ۱۰۸۶ق، جا: کاشان، استکتاب علم الهدی محمد بن محسن (فیض) کاشانی؛ تملک:

علم الهدی محمد بن محسن (فیض) با مهر «بمحمد علم الهدی علم الهدی علم الهدی» (بیضی)؛ مهر: فرزند علم الهدی «یا محسن اغفر بمحمد علم الهدی نصیرالدین سلیمان»، «انه من سلیمان»، «الراجی عبده احمد بن محمد حسین» (بیضی) به تاریخ یک‌شنبه ۱۱ ذیحجه ۱۲۳۶ق، «ابو جعفر» (بیضی)؛ وقفنامه کتاب شب شنبه ۲۵ شوال ۱۲۴۶ با مهر «العبد المذنب ... علی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۲۲ – ۲۲۲]

۶۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۱۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: عبدالباقی بن محمد رودسری گیلانی، تا: ۱۲ ربیع الاول ۱۰۸۷ق؛ مصحح، محشی، در سه برگ آخر نسخه فضایل و خواص سور قرآن از علی بن ابراهیم قمی؛ جلد: تیماج سیاه، ۱۹۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف مخ: ۱ – ۴۷۴]

۶۶. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۷۵۹

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد هادی خطیب امامی کاشانی، تا: دوشنبه ۲۷ شوال ۱۰۸۹ق [نشریه: ۲ – ۱۴۵]

۶۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۳۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: محمد بن محمود شاه قاینی، تا: ۱۵ رجب ۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی؛ تملک: نصرالله بن ابوالقاسم بتاریخ جمادی الثانی ۱۲۳۷ و مهر «ابوالقاسم بن نصرالله شریف» (مربع)، محمد علی هروی؛ وقفنامه کتاب به تاریخ محرم ۱۲۵۲؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۳ – ۲۲۸]

۶۸. گلپایگان؛ کتابخانه حجة الاسلام گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۰۳/۱

آغاز: تفسیر الکتاب المجید المنزل من عند العزیز الحمید علی محمد النبی الرشید صلی الله علیه و آله

خط: نسخ، کا: محمد سعید بن محمد صالح، تا: ۱۵ جمادی الثانی ۱۰۹۰ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۸گ (۱پ–۱۲۸ر)، ۲۵سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: – ۷۵]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۹۹ط

آغاز: قال له رجل جعلت فداک ان الله یقول ادعونی استجب لکم؛ **انجام:** برابر

بخشی از تفسیر سوره بقره تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن محمد علی طبسی گیلکی، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۰۰۹ یا ۱۰۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، یادداشت الغ محمد ... محمد شفیع طبسی گیلکی و عبارت «بلغ قبالا» در پایان نسخه؛ تملک: محمد حسن حسینی مورخ ۱۱۶۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸۸ص، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲۴/۳ – ۱۱۰]

۷۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خفی خوش، کا: علی بن محمد افضل، تا: ۱۰۹۱ق؛ در پایان پس از اتمام ترتیب نزول سور مکی و مدنی را در یک صفحه از قول ابن عباس، آغاز: «قال ابن عباس هذا ما نزل بمکة من القرآن»؛ دارای سرلوح مذهب و مرصع با کتیبه، مجدول؛ واقف: نادرشاه، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: ساغری تریاکی، ۳۰۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۱–۴۴۶]

۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۳۵۹

آغاز: تفسیر الکتاب المجید المنزل من عند العزیز الحمید علی محمد النبی الرشید صلی الله علیه و آله و سلامه الفعال لما یرید و هو تفسیر مولانا ابی عبدالله جعفر بن محمد الصادق صلوات الله علیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: عباس بن خضر نجفی، تا: سه‌شنبه ۸ ذیحجه ۱۰۹۱ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، مقابله شده، محشی به امضاء «ص» و به نقل از کتب و حواشی دیگر؛ جلد: پارچه‌ای، مشکی، ۲۹۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۸ – ۴۸۸]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۰۸

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن بکتاش بن جاسر بن ناصرالدین کاظمی نجفی، تا: یک‌شنبه جمادی الاول ۱۰۹۲ق، جا: نجف اشرف؛ محشی؛ واقف: استاد جعفر زاهدی، ۱۳۷۷؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۱گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲۲ – ۱۹۲]

۷۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۱-۲/۴۱

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، کا: عبدالوهاب بن حاجی بنیاد خسروشاهی، تا: یک شنبه ربیع الثانی ۱۰۹۲ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۲ – ۹۷۸]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۵۰۹

آغاز: بذلک فانتظر النبیص الحکم من الله فانزل الله تبارک و تعالی الذین یظاهرون؛ **انجام:** برابر

تا صفحه ۲۴ مسائلی چند از مسائل قرآنی می‌آید. در ابتداء خطبه‌ای از آن کتاب باید بیاید که متأسفانه در اینجا آن افتاده و بعد مباحثی چون تأویل و رخصت و سپس مسأله قصص ذکر شده است. از صفحه ۲۴ به بعد تفسیر سوره‌های قرآن آن هم به صورت موجز می‌آید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: تیماج لیموئی، ۳۸۹گ، ۱۹سطر (۹×۱۸/۵)، اندازه: ۱۶×۲۷/۵سم [ف: ۸ – ۱۲]

۷۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: دولت آبادی (الوان)، جلد: میشن عنابی، ۴۷۰گ، ۱۹ سطر (۸/۵×۱۸)، اندازه: ۱۵×۲۶/۵سم [ف: ۷ – ۳۸۵]

۷۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** هو فی صدور الناس یوسوس ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج تریاکی، ۴۳۲گ، ۲۰ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف:

۷ – ۳۸۵]

۷۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قلت قوله نزلا قال مأواً منزلاً تمت قد تشرف بتنميق الجزء الاول من تفسير مولانا ابيعبدالله جعفر بن محمد الصادق، صلوات الله عليه و على آبائه و ابنائه الطاهرين.

سوره بقره تا قسمتی از سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۳۳گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۱۹/۵×۲۹سم [ف: ۱ – ۲۱۳]

۷۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۱۵

آغاز: تفسير الكتاب المجيد المنزل من عند العزيز الحميد على محمد النبى الرشيد الفعال لما يريد و هو تفسير مولانا ابن عبدالله جعفر بن محمد الصادق عليه السلام ... بنسخة ما فى الصحف الاولى؛ **انجام:** قال حدثنا محمد بن على القرشى عن محمد بن الفضيل عن ابى حمزة الثمالى عن أبى جعفر ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: «محمد حسینی» به سال ۱۲۸۴ که کتاب را ملااحمد طارمی به او داده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۰۸]

۷۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۹۸۰

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سپاهانی، ۲۹۶گ، ۲۳ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۱۷ – ۵۱۹]

۸۰. یزد؛ سریزدی؛ شماره نسخه:۲۳۱

خط: نسخ، کا: موسی بن محمد حسینی، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ اهدای کتاب از شیخ علی پناه اشتهاردی توسط محمد حسین امراللهی به سال ۱۳۳۸؛ روایتی به خط لطفعلی مجد الدوله به سال ۱۲۹۰؛ تملک: حسینعلی واعظ ایروانی به سال ۱۲۵۴ با مهر «المتمسک بحبل الولی عبده حسینعلی» (مربع)؛ در چهار برگ پایانی یادداشتی به نقل از ابن عباس در سوره‌هایی که در مکه نازل شده و مقداری از تفسیر روائی سوره فاتحه آمده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۶سم [ف: ۱ – ۱۸۷]

۸۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۹۴-۳۳/۴۴

آغاز: بسمله، طه ما انزلنا عليك القرآن لتشقى فانه حدثنى ابى عن القاسم بن محمد؛ **انجام:** برابر

طه تا ناس؛ خط: نسخ، کا: محمدتقی بن کربلائی آقا بیک، تا: ۱۱۰۴ق؛ مصحح، محشی با نشان «ق»؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ – ۹۷۹]

۸۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۳۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۸/۵سم [ف: ۲۷ – ۲۸]

۸۳. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۵۸

خط: نسخ، کا: محمد عابد بن محمد زین، تا: شنبه ۱۹ ذیحجه ۱۱۱۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با عنوان «ف ی عفی عنه»، مجدول، دارای سرلوح زرین؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۹۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [اوراق عتیق: ۱ – ۱۸۳]

۸۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۵۰۷

کا: علی اصغر بن حاجی محمد شفیع تبریزی، تا: ۱۱۱۷ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: تیماج عنابی، ۴۱۴ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۱۰ – ۱۴۵۹]

۸۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۵۹-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام:** قل اعوذ برب الفلق ... صندوق من نار يتعوذ منه اهل تلك ...

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: پیش از ۱۱۴۴ق؛ افتادگی: انجام؛ وقف‌نامه‌ای در مهر اسلیمی «بسم الله، وقف نمود قرانی الله تعالی و طلبا مرضاته ... محمد علی بن سلام این جلد کتاب را با مجلد ... دیگر بر قاطبه شیعیان حضرت امیرالمؤمنین صلوات الله علیه ... وقفاً مؤبداً مخلداً سنة ۱۱۴۴»؛ ۵۰۶ص، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۸۱]

۸۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۲۵

آغاز: و من تركه من الجبابرة قصمه الله و من ابتغى العلم من غيره اضله الله؛ **انجام:** و فرعون براهيم الذى القى ابراهيم فى النار و فرعون موسى.

از اوایل مقدمه تا اواخر سوره فلق؛ خط: نسخ معرب، کا: عبدعلی، تا: سه‌شنبه ۱۷ ذیحجه ۱۱۸۰ق؛ افتادگی: آغاز (یک برگ) و انجام (یک برگ)؛ مصحح، مقابله شده؛ وقفی مدرسه خیراتخان؛ واقف: علی مردان خان تیموری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۲۸۵گ، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰۲]

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۹

همان نسخه بالا [رشت و همدان: ف: – ۱۷۲۷]

۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۲/۵۶-طباطبائی

آغاز: من تفسير على بن ابراهيم رحمة الله عليه ... قال حدثنى ابى عن عمر بن عثمان ... عن ابى جعفر عليه السلام قال لما نزلت هذه آلايه و جيء يومئذ بجهنم؛ **انجام:** رد على من انكر خلق الجنة و النار

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۵۶گ [ف: ۲۳ – ۷۳۱]

۸۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۷-۳/۲۷

آغاز: فقوله وهو بالافق الا على ثم دنى فتدلى فكان قاب قوسين او ادنى؛ **انجام:** سورة الهمزه تسع آيات وهى مكيه بسمله ويل لكل همزة ... سورة الفيل ... وكانت ترحزف على روسهم وترمى

از اول قرآن تا اواخر سوره فیل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول، با علامات بلاغ، مصحح؛ با سر لوح با نقش گل وبوته؛ مهر مربعی با تاریخ ۱۲۳۵؛ جلد: تیماج مشکی ضربی،، ۳۳۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۲ – ۹۷۹]

۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۷۲۶

انجام: «حدثنی ابی عن محمد بن ابی عمیر عن ابی ایوب».
(ج ۱)، از ابتدای مقدمه تا آیه ۲۶ سوره نحل است و ادامه آن در نسخه بعدی (۳۱۶۲۰) صحافی شده؛ خط: نستعلیق، کا: مختار بن سید صادق رضوی، تا: ۲۲ صفر ۱۲۴۲ق، جا: فرخ آباد؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۰گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۴۶]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۶۲۰

آغاز: عن محمد بن مسلم عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله قد مکر الذین من قبلهم فأتی الله بنیانهم؛ **انجام:** صورة کتبه المصنف فی آخر هذا الکتاب ...
جلد ۲، این نسخه ادامه نسخه قبلی (۳۱۷۲۶) و موجودی آن از آیه ۲۶ سوره نحل تا آخر قرآن است؛ خط: نستعلیق، کا: مختار بن سید صادق رضوی، تا: ۲۲ صفر ۱۲۴۲ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی دارچینی، ۲۵۶گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۵/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۴۶]

۹۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۱

بی‌کا، بی‌تا، جا: بندر سورت گجرات؛ مجدول؛ تملک: ابراهیم بن ضیاء الدین محمد حسینی؛ مهر: اسدالله مورخ ۱۲۵۴؛ کاغذ: کاغذ متن ترمه سمرقندی حاشیه افشان سرخ، جلد: میشن سرخ، ۳۳۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۷×۲۹/۹سم [ف: ۱ – ۱۱۱]

۹۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۱

آغاز: تفسیر الکتاب المجید المنزل من عند العزیز الحمید علی محمد النبی الرشید الفعال لم یرید وهو تفسیر مولانا ابی عبدالله جعفر بن محمدالصادق علیه السلام وعلی آبائه و ابنائه؛ **انجام:** ومعناه یخشاه عباده العلماء تم ذکر المؤمنین المنفقین اموالهم فی طاعة الله فقال ان الذین یتلون ... ثم اورثنا الکتاب الذین اصطفینا عبادنا وهم الائمة علیهم السلام ثم قال
از سوره نساء تا ملائکه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: وسط و انجام؛ مصحح؛ مهر: «وقف مرحوم حاجی لطفعلی »؛ وقفنامه به سال ۱۲۶۷؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۲۷۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۳۳سم [ف مخ: ۱ – ۴۷۴]

۹۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۱۲۹

خط: نسخ، کا: محمد رضی بن ملا فضل علی شبستری، تا: پنج‌شنبه نزدیک پایان ربیع یکم بی تاریخ سال؛ تملک: فرهاد میرزا در ۱۲۸۲ ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی با برگردان، ۲۸۸گ، ۲۲ و۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۳ – ۴۸۰]

۹۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۹ات

خط: نسخ خوش، کا: عطیة بن محمد بن احمد بن محمد بن احمد بن ابراهیم بن عصفور درازی بحرانی، تا: ۱۲۸۶ق؛ قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: – ۱۱۰۳]

۹۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۴۳/۲

آغاز: بسمله. من تفسیر علی بن ابراهیم. سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی الذی بارکنا حوله لنریه من آیاتنا انه هو السمیع البصیر. فحکی عن ابی محمد بن ابی عمیر؛ **انجام:** و ان امتک لا یسطیع ان یقوم بها فارجع الی ربک
این رساله در فهرست شناخته نشده است و بدون نام مؤلف با عنوان رساله در باره معراج معرفی شده است. تفسیر سوره اسری؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ یادداشتی به تاریخ ۱۲۸۹ با امضای محمد بن کاظم البروجردی آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴گ (۳-۶)، ۲۳ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: ۱۲ – ۴۸]

۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۶۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: شرف الدین بن ملا محمد تقی دزفولی، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح؛ تملک: «محمد علی بن محمد حسین دزفولی» در سال ۱۲۹۷ همراه با مهر «عبده محمد علی الموسوی»؛ کاغذ: اصفهانی و فرنگی نخودی، فاقد جلد، ۲۳۲گ، ۲۶ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۲ – ۱۱۸]

۹۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۷۴۳

آغاز: و انجام: برابر
حمد تا ناس ؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مهر: «العبد المذنب علی بن طبا ۱۲۹۷» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷سم [ف مخ: ۱ – ۴۷۴]

۹۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۵۹

آغاز و انجام: برابر
خط: ثلث معرب، بی‌کا، تا: ۱۳۰۰ق؛ واقف: حاج ملا علی واعظ، غره شعبان ۱۳۲۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، پشت جلد اسلیمی، ۳۸۰گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۱سم [ف: ۲ – ۶۹]

۹۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۹۰۵

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: علاء الدین حسین بن وقار، تا: جمادی الثانی ۱۳۰۰ق؛ مصحح؛ تملک: ضیاء لشکر تقی دانش به سال ۱۳۳۵؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۰۸]

۱۰۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۹۶

آغاز: الجحیم للعناوین یقول نحیت واما قوله «فافتح بینی وبینهم فتحا» یقول اقض بینی وبینهم قضاء وقال علی بن ابراهیم فی قوله «واجعل لی لسان صدق فی الاخرین» قال اهو امیرالمؤمنین علیه السلام؛ **انجام:** ثم قال «کلا لئن لم بینة لنسفعا بالناصیة» لناخذه بالناصیة فنلقیه فی النار وقوله فلیدع نادیه
از سوره شعرا تا سوره علق؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا، ۱۱۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف مخ: ۱ – ۴۷۴]

۱۰۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۰۰۳

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ پس از ختم تفسیر قرآن طریقه نزول سور قرآنی را به روایت ابن عباس ره نقل و پس از آن خواص و ثواب قرائت سور با نقل روایات مسنده آنها ذکر شده و پس از این حدیثی راجع به این که انسان مرکب شده است از سبعیه و بهمیه و شیطانیت و ربانیت و خصوصیات هر یک و طریقه وصول به مدارج عالیه و جلوگیری نفس از میل به فرار از ربانیت نقل شده؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی ضربی، ۲۴۵ص، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۱ - ۱۳۹]

۱۰۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۳۴-۳۶/۳۴

آغاز: قال رسول الله صلی الله علیه وآله الی المدینة ظاهر رجل من امرأته ... واما ما تأویله بعد تنزیل ... و اما الرخصة التی هی بعد العزیمة ... ومثله حافظوا علی الصلوات؛ **انجام:** من الجن و الانس حدثنا علی بن الحسین عن احمد بن ابی عبدالله عن علی بن الحکم عن سیف بن عمیرة عن ابی بکر الحضرمی قال قلت لابی جعفر علیه السلام ... ان الناس قروؤا القرآن کما انزل الله

بقره تا ناس؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ - ۹۷۹]

۱۰۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۰۲۶-۳۶/۳۰

آغاز: الذی هو اقرار باللسان وقد سماه الله تبارک و تعالی ایماناً؛ **انجام:** برابر

بقره تا ناس؛خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲-۹۷۹]

۱۰۴. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۳

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ نخودی؛ جلد: تیماج آلبالوئی، ۳۰۰گ، ۲۱-۲۳ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: ۱ - ۵۲]

مشهد؛ مولوی؛ شماره نسخه:۸۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۱۶]

۱۰۵. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** سورة التین بسمله و التین و الزیتون ... قال التین رسول الله و الزیتون امیرالمؤمنین و طور سینین الحسن و الحسین و هذا البلد الامین الائمه علیهم السلام لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم

از اول قرآن تا سوره تین؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف مخ]

۱۰۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: ضیاءالدین بن ملا رحمت الله، بی‌تا؛ واقف: نائینی؛ ۲۴۲گ، ۱۹ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۴ - ۴۲۵]

۱۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** یا ایها الذین آمنوا اذا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نائینی؛ ۴۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۴ - ۴۲۵]

۱۰۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۳۳

آغاز: تفسیر الکتاب المجید المنزل من عند العزیز الحمید علی محمد النبی الرشید صلی الله علیه و آله فانه الفعال لما یرید و هو تفسیر مولانا عبدالله جعفر بن محمد الصادق؛ **انجام:** الم تر، الم تعلم یا محمد کیف فعل ربک باصحاب الفیل ... و المأکول هو الذی یبقی من فضله قال الصادق (ع) و هذا الجدری

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (یک برگ) و انجام (تفسیر ۹ سوره پایانی قرآن در انتها و تفسیر سوره‌های عنکبوت، روم، لقمان، سجده، احزاب، سبا، فاطر و ۶۰ آیه از ابتدای سوره یس مابین اوراق ۱۴۶ و ۱۴۷ افتادگی دارد)؛ مصحح؛ مهر: «المتوکل علی الله الغنی عبده علی اکبر»؛ کاغذ: فرنگی و هندی، الوان، جلد: تیماج حنایی، ۱۹۷گ، ۲۶و ۲۸ سطر (۱۰×۱۷ و ۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۶/۵سم [ف: ۱۳ - ۴۸]

۱۰۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۷۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، مقابله شده، مطلبی در تاریخ تولد فرزند سلیمان بن علی بن محمد شامی عاملی در سال ۱۰۷۰ق؛ تملک: «سلیمان بن علی عاملی»، «محمد علی کاظم»؛ یادداشتی در وقف نسخه توسط مریم دختر محمد تقی بیک به همراه مهر «محمد کاظم» و دو مهر «محمد نبی الله علی ولی الله» و «محمد نبی الله علی ولی الله»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج سرمه‌ای، ۲۹۰گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۲۰)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹/۵سم [ف: ۱۲ - ۱۳۱]

۱۱۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۵۷۹

آغاز: فقال امیر المؤمنین (علی) علیه السلام یا رسول الله؛ **انجام:** و لم یکن له کفواً احد

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ مشکی، ۴۱۲گ، مختلف السطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۲۰×۲۷/۵سم [ف: ۵ - ۱۷۰۸]

۱۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۷

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۸۲گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۲۶]

۱۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۰۹۴

آغاز: باکل منها فرد الله عز و جل علیهم فقال و ما ارسلناک قبلک من المرسلین الی قوله و جعلنا بعضهم لبعض فتنه؛ **انجام:** فقلت یا بالحسن فان العرب تفر و تکر و ان الکره تنفی الفره فکانه استحیی فولی

از تفسیر آیات سوره فرقان تا تفسیر سوره کوثر، اوراق پایانی نسخه (۱۲۵-۱۳۲) تفسیر آیاتی از سوره آل عمران؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ در اوراق ۲ و ۳ و ۴ و مطالبی درباره سوره‌های مکی و مدنی قرآن و فضایل قرآن از سوره فاتحه تا سوره احزاب با طرح سرو نگاشته شده؛ کاغذ:

فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش گالینگور سبز، ۱۳۲گ، ۱۸ سطر (۱۱×۱۵/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۷ - ۴۴۱]

۱۱۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۲۰

آغاز: الی اجل مسمی ثم یخرجکم طفلا ... و اما الرد علی من انکر الثواب و العقاب ... سورة الفاتحة بسمله قال و حدثنی ابی عن محمد بن ابی عمیر عن النضر بن سوید؛ **انجام:** من الجنة و الناس یرید من الجن و الانسان ... سورة هود الحسن عن صندل عن کثیر عن زفرة الاجری

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با علامت بلاغ و تصحیح در حاشیه با عبارات «بلغ تصحیحا من اوله الی آخره بحمد الله و منه و کرمه»؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۲۹۰گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۱ - ۴۴۶]

۱۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۷۶

آغاز: تفسیر الکتاب المجید المنزل من عند العزیز الحمید علی محمد النبی الرشید صلی الله علیه و آله و سلامه الفعال لما یرید و هو تفسیر مولانا ابی عبدالله جعفر بن محمد الصادق صلوات الله علیه؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول محرر مرصع؛ تملک: رسول بن عبدالعزیز با مهر «محمد رسول الله» (مربع) سه‌شنبه ۲۳ ذیقعده ۱۲۳۴؛ جلد: تیماج سبز، ۳۳۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۸سم [ف: ۳۵ - ۱۸۱]

۱۱۵. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۵۳۷

آغاز: الله و الله اله کل شیئ و الرحمن بجمیع خلقه و الرحیم بالمؤمنین خاصه؛ **انجام:** قال اللبد المجتمع و فی روایة ابی الجار و دعن ابی جعفر عرم (کذا) فی قوله اهلکت مالا لبداً قال هو.

از اوائل سوره حمد است تا اوائل سوره بلد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی کلفت، جلد: مقوا با تیماج نیلی، ۱۸۴گ، ۲۴ سطر (۱۳/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۱ - ۶۱]

۱۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۴۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۳۶۱گ، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [رایانه]

● تفسیر القرآن الکریم (مختصر) = مختصر تفسیر علی بن ابراهیم / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm (mx.) = moxtasar-e tafsīr-e 'alī ebn-e ebrāhīm

عتایقی، عبدالرحمن بن محمد، ۶۹۹ - ۷۹۰ ؟ قمری

'atāyeqī, 'abd-or-rahmān ebn-e mohammad (1300 - 1389)

وابسته به: تفسیر القرآن الکریم = تفسیر قمی = تفسیر علی بن ابراهیم قمی؛ قمی، علی بن ابراهیم (-۴)

تاریخ تألیف: ذیحجه ۷۶۷ق

این تفسیر را عده‌ای از دانشمندان شیعه تلخیص کرده‌اند، مانند شیخ ابراهیم کفعمی که در نیمه قرن نهم آن را مختصر کرد و به نام «اختصار تفسیر علی بن إبراهیم قمی» در الذریعه (۱: ۳۵۵) یاد شده است. دیگر ابن عتایقی که او نیز این تفسیر را مختصر نمود «جای گفتگو» و در الذریعه (۴: ۲۴۵) ذیل عنوان «تفسیر ابن العتایقی» فرموده‌اند که وی را مختصر تفسیر قمی است. غیر از این دو دانشمند نیز کسانی به این کار دست زده‌اند که در حرف میم الذریعه درباره کتابهایشان بحث شده است. بنظر می‌رسد که علت اهتمام دانشمندان شیعه به تهذیب و تلخیص تفسیر قمی وجود روایات و مطالبی باشد که با مبانی اعتقادات مذهبی شیعه امامیه موافقت ندارد و از طرفی نظر به جلالت قدر علی بن إبراهیم و اینکه تفسیرش منحصر به روایت از حضرت صادق علیه السلام است، ناچار اصل کتاب نیز یکی از بزرگان آثار مذهبی خواهد بود. بنابراین جمعی همت گمارده و آن را از مطالب ناسازگار پاک کرده و یا در باره آن مطالب بحث نموده و آنها را تزییف کرده‌اند. علامه بزرگ صاحب الذریعه که قریب هشت صفحه در جلد چهارم کتاب مذکور درباره این تفسیر سخن گفته‌اند در اواخر کلام خود اشاره کرده‌اند که ابوالفضل عباس بن محمد علوی راوی تفسیر به منظور ترویج أخبار أئمه اطهار و مذهب حق به طبرستان رفت و چون طبرستان در آن هنگام مرکز شیعیان زیدی مذهب بود و ابوالجارود پس از اینکه دورانی در حال استقامت به مذهب شیعه امامیه به سر برد و پس از آن منحرف گردید و رئیس فرقه‌ای عظیم از زیدیه گردید که به علت انتساب به او به فرقه «جارودیه» شهرت یافتند، تفسیر ابوالجارود را نیز با مطالبی دیگر داخل در تفسیر علی بن إبراهیم کرد و در طبرستان منتشر نمود تا شاید برای نام أبوالجارود و روایاتی که از او در این کتاب آمده زیدیان به این کتاب رغبت نموده دست از پاره‌ای عقاید باطله خود بردارند و به مذهب حق نزدیک گردند. أما مع الاسف تصرفاتی که این علوی در تفسیر علی بن إبراهیم کرد و چیزهایی بدان افزود سبب شد که از اعتبار کتاب در نزد شیعیان امامی کاسته و هم اسباب زحمت دانشمندان این مذهب فراهم گردد، به خصوص که نوعاً از تصرفات علوی راوی بی‌خبر بودند و همه مطالب را منتسب به علی بن إبراهیم می‌دانستند، مگر کسی به دقت در روایات و سندهای آنها نظر کند و مطالب مدخوله را از اصل تمیز دهد، چنان‌که به گروهی از آنها در جلد چهارم «الذریعه» تصریح و سندها در آنجا بررسی شده است. مخلوط بودن مطالب هموار و ناهموار این تفسیر سبب شد که از باب مثال این عتایقی در پایان مختصر خود گفته است: بدانکه ما را در بسیاری از مطالب این کتاب «تفسیر علی بن إبراهیم» حرفهاست، زیرا که آن مطالب با مذهب ما - شیعیان امامی - به هیچ روی سازگار نیست و چیزهایی در این کتاب یافت می‌شود که بر خلاف اجماع علمای ما می‌باشد. و باز می‌گوید: اجزای هفت‌گانه این

تفسیر را تنقیح کردیم و أسانید آنها را حذف کردیم و به ذکر اوایل آیات اکتفا نمودیم و مکررات را ساقط و از آوردن آنچه که قلیل القائده یا بی‌فائده بود صرف نظر، و چیزهایی که مناسب بود بدان افزودیم و آنچه را که به حسب ظاهر منافات با عصمت و پاکی پیغمبران و اولیاء از گناهان داشت رد کردیم، زیرا مذهب اهل بیت و ائمه طاهرین علیهم السلام نه چنانست که این مرد گفته! همانا مذهب اهل بیت علیهم السلام تنزیه باریتعالی است از جمله قبائح و هم تنزیه أنبیا و أئمه علیهم السلام ...
از برای نمونه گوییم که قمی در صفحه ۴۹۰ تفسیر خود ذیل آیه شریفه «إنک لا تهدی، إلخ» که آیه ۵۶ از سوره قصص است گوید که این آیه در شأن أبوطالب نازل شده و روایتی هم در این خصوص نقل کرده!. ابن عتایقی در مختصر خود پس از آوردن کلام قمی می‌گوید: اجماع امامیه منعقد است بر این‌که أبوطالب اسلام آورد و از أولیاء خدا بود، و این چیزی است که از اهل بیت علیهم السلام رسیده است، و آنچه را که مصنف (علی بن إبراهیم) مدعی شده مشهور بر خلاف آن رفته‌اند و هرگز به حرف او اعتنایی نیست. سپس دلایلی بر ایمان حضرت أبوطالب علیه السلام إقامه کرده و در آخر سخن می‌گوید: «و قد جاء المصنف بشیء لم یقل به أحد من الامامیة و لا من أهل البیت علیهم السلام و لا یسمع منه ذلک!» نظایر این‌گونه مطالب نیز که در «تفسیر علی بن إبراهیم» آمده دست‌آویز جمعی از نویسندگان اهل سنت شده و آنها را به سان حربه‌ای بر علیه شیعه در دست گرفته دما دم فرا روی آنان می‌دارند و به غفلت یا تغافل کتب خود را از نقل أخبار مرویه در این تفسیر و امثال آن مشحون و بدانها دلخوش می‌شوند و خود را راضی و قانع می‌گردانند. از این گروه صاحب کتاب «منتهی الکلام» را باید نام برد که خداوند متعال نیز به اقتضای حکمت بالغه خود مردی بزرگ چون آیة الله میر حامد حسین موسوی نیشابوری (- ۱۳۰۶) صاحب کتاب عظیم القدر «عبقات الانوار» را برانگیخت تا در هندوستان و مهد علم و دانش سنیان کتاب‌های خود را تألیف و با أدله قاطعه که از کتب و أسفار حضرات مستقیماً نقل فرمود آنان را به اشتباهاتشان واقف ساخت، و پاسخ صاحب «منتهی الکلام» را که دستاویزی از «تفسیر علی بن ابراهیم» داشت در آغاز جلد دوم «إستقصاء الإفحام و استیفاء الإنتقام فی نقص الکلام» بیش از سی صفحه در خصوص این تفسیر سخن گفت و حقایقی را هویدا نمود که شایان مراجعه و مطالعه است، رحمه الله تعالی رحمة واسعه. محققین دانشمندان امامیه پس از آن عالم بزرگ نیز تحقیقات گوناگونی درباره این تفسیر نموده اند که به طور مشبع در جلد چهارم الذریعه قلمی شده است. (محمد علی روضاتی)

آغاز: بسم ... الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سیدنا محمد و آله الطاهرین. و بعد فانی و قفت علی کتاب الاستاذ الفاضل علی بن ابراهیم بن هاشم القمی رضی الله عنه و أرضاه - فوجدته کتاباً ضخماً قابلاً للإختصار، فأحببت أن أختصره بإسقاط الأسانید و المکرر و بحذف بعض لفظ القرآن الکریم لشهرته إلا ما لابد منه و بحذف ما فایدة «کذا»قلیلة، و ربما اضیف إلی الکتاب ما یلیق به، و کل إسناد عن إمام من الأئمة علیهم السلام قدأر مزه بأول لقبه؛ فالباقر علیه السلام ب، و الصادق علیه السلام ص، و هکذا باقی الأئمة علیهم السلام. و نسأل الله الهدایة و التوفیق و العصمة و التحقیق. تفسیر «بسم الله الرحمن الرحیم»: الباء ...

انجام: ان هاتین السورتین من القرآن لقوله تعالی انا نحن نزلنا الذکر و انا له لحافظون.

[دنا ۱۷۹/۳؛ الذریعه ۱۹۰/۲۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۲/۱

آغاز: یعبد الله فلما خلق الله آدم و أمر الملائکة أن یسجدوا له وقع الامر علی ابلیس أیضاً من قبل الولاء؛ **انجام:** و اعلم أن لنا فی کثیر من هذا الکتاب نظراً لانه لا یوافق مذهبنا الذی هو الان مجمع علیه.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ ۱۱۱گ (۱ر-۱۱۱ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ - ۳۰۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۱۶

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: حسام بن ناصر الدین بن محمد علوی، تا: سه‌شنبه ۲ صفر ۹۸۴ق؛ جلد: روغنی، ۱۴۶گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۲۱۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۴۱

آغاز: بیده الملائکة الله فی السماوات اکثر من عدد التراب ... ملک یسبحه و یقدسه و لا فی الارض شجرة و لا عودة الا و فیها ... بها و ما منهم احد؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: محمد شفیع بن محمد علی استرآبادی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۷۹گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۳۶ - ۲۰۴]

۴. اصفهان؛ کتابخانه‌های اصفهان؛ شماره نسخه:۳۴

آغاز: برابر؛**انجام:** [سورة الناس قال: سألته عن الخناس، قال: إن إبلیس یلتقم القلب، فإذا ذکر الله خنس. و قال أبوجعفر: أتدری ما الجنة ؟ قلت: لا ! قال: لباسک نفسک. و هذا آخر ما احتوبناه و نقحناه من السبعه أجزاء من کتاب علی بن ابراهیم بن هاشم؛ رواه عن الأئمة الطاهرین، و حذفنا أسانیده، و اکتفینا بأول أیاته عن باقیها، و حذفنا المکرر منه و مافائدته قلیلة؛ بل لا فائدة فیها، و أضفنا إلیه ما خطر بالبال مما یناسبه، وردنا ما جاء ظاهره من عدم العصمة بالأنبیاء و الأولیاء، فان مذهب أهل البیت الأئمة الطاهرین لیس ما یقوله هذا الرجل؛ فلیتأمل، فان مذهبهم تنزیه الباری «ظ»عن القبایح و تنزیه الأنبیاء و الأئمه عن جمیع القبایح. و اعلم أن لنا فی کثیر من هذا الکتاب نظر «کذا» فانه لایوافق مذهبنا الذی هو الآن مجمع علیه. و کتب عبدالرحمن بن محمد بن ابراهیم بن العتایقی، منقح الکتاب و مختصره. و ذلک فی غرة ذی الحجة سنة

سبع و ستین و سبعمائه، و الحمدلله رب العالمین. و کان الفراغ من کتابة هذا الکتاب فی یوم الثانی من شهر صفر لسنة اربعة و ثمانین و تسعمائة، بقلم العبد الفقیر تراب لأقدام العلماء و الصالحین، حسام بن ناصر الدین بن محمد علوی الدغفلی – تعریفاً لاتعظیماً – عفا الله عنه و عن و الدیه ...].

خط: نسخ عربی، بی‌کا، بی‌تا؛ با قرائن می‌توان گفت که نسخه از روی خط مؤلف نوشته شده، نسخه از آن صاحب «روضات الجنات» اعلی الله مقامه بوده و در شرح حال وی از آن یاد، و فرموده است که این کتاب قریب ده هزار بیت کتابت دارد. وی در این کتاب گاهی از سایر آثار خود نیز نام می‌برد، چنانکه در تفسیر سوره مزمل گوید: «و قد ذکرت فی «الوجیز فی تفسیر الکتاب العزیز»ما ینبغی أن یطالع». ازین جمله به‌خوبی روشن می‌شود که ابن عتایقی را کتاب خاصی به نام «الوجیز» در تفسیر هست، و بنا به گفته مؤلف «فهرست سپهسالار ۱۲۸:۲» وی در «شرح نهج البلاغه» خود نیز از این کتاب به همین نام یاد کره و تفصیل مطلبی را بدان حوالت داده است؛ مهر: آیة الله صاحب «روضات الجنات»؛ تملک: «للفقیر الی الله فرج الله»؛ کاغذ: چار بغل ضخیم أعلی، جلد: مقوایی ابری اصفهانی، ۱۴۵گ، ۲۰ و ۲۱ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [فهرست روضاتی: ۱۱۵]

● **تفسیر القرآن الکریم (منتخب)** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm (mn.)

علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹ – ۱۱۱۵ قمری

'alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630 - 1704)

وابسته به: تفسیر القرآن الکریم = تفسیر قمی = تفسیر علی بن ابراهیم قمی؛ قمی، علی بن ابراهیم (-۴)

گزیده‌ای است از تفسیر ابوالحسن علی بن ابراهیم بن هاشم قمی، شامل قصه ابوذر غفاری، قصه ولادت پیامبر اسلام (ص)، قصه حضرت خضر، قصه معاویة بن ابی سفیان و قصه ازدواج فاطمه زهراء با حضرت علی (ع).

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۶۰۲/۱

آغاز: قصة ابی ذر جندب الغفاری و وفاته رضی الله تعالی عنه و رحمه، فی تفسیر ابی الحسن علی بن ابراهیم؛ **انجام:** فقال عباس عند ذلک و الله ما کان لفاطمة کفو غیر علی علیهما السلام ۵ ذکر ذلک من سورة النجم

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ مهر: نصیرالدین سلیمان بن محمد علم الهدی إبن فیض کاشانی «یا محسن اغفر بمحمد علم الهدی نصیرالدین سلیمان ۱۱۲۷» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۱-۶)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۰×۱۹سم [ف: ۳۴ – ۴۶۰]

● **تفسیر القرآن الکریم (مختصر) = مختصر تفسیر علی بن ابراهیم** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm (mx.) = moxtasar-e tafsīr-e 'alī ebn-e ebrāhīm

وابسته به: تفسیر القرآن الکریم = تفسیر قمی = تفسیر علی بن ابراهیم قمی؛ قمی، علی بن ابراهیم (-۴)

ظاهراً غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۶۴/۱

آغاز: الحمدلله الذی لا من شیء خلق و منه تعالی غیره رزق و حار فی میدان ملکوته عویصات آراء التفکیر؛ **انجام:** لو کان هذا نزل فی القرآن الا و قد أنزل الله تعالی فیه

مؤلف در مقدمه گوید: بعضی از طلبه تفسیر علی بن ابراهیم را مختصر نموده بود و چون اختصار وی دارای نواقص بود و عبارت‌ها با هم ربط کامل نداشت، در این نسخه بر وی افزودم و گاهی بعضی از مطالب را انداختم و با نسخه اصل تفسیر علی بن ابراهیم که در خزانه حضرت ابی عبدالله الحسین علیه السلام بود مقابله نمودم؛ خط: نسخ، کا: سلام الله بن عارف بن محمد عارفی موغادی، تا: ۱ رمضان ۹۳۹ق؛ مصحح؛ تملک: ناسخ، محمد قاسم بن حمزة حسنی مدنی اعرجی و مهر «المتوکل علی الله محمد کاظم»؛ کتاب را عبدالله به فرزندش میرزا زین العابدین بخشیده و مهر وی «الراجی لعفو الله عبدالله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۰گ (۲پ-۱۱۱پ)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۷۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۲۵/۱

آغاز: بسمله. عن ابی بصیر عن ابی عبدالله علیه السلام قال سألته عن تفسیر الباء فقال بهاء الله و السین سناء الله و المیم ملک الله

خط: نستعلیق، کا: قباد بن سهقباد مهرانی، تا: ۲۸ محرم ۹۴۸ق، جا: شیراز؛ مصحح، رکابه‌دار؛ تملک: صدرالافاضل لطفعلی بن محمد کاظم تبریزی در رجب ۱۳۱۹ق، رکن الدوله در ۱۳۰۸ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۶۷ص (۳۴-۴۰۰)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۴۴ – ۸۴]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۴۰۰

آغاز: علی اطلاقهامن غیران یجامعها ثم ان شاء رجعها و أشهد علی رجعتها ثم یدعهاحتی تحیض؛ **انجام:** لو کان هذا نزل فی القرآن الا و قد أنزل الله تعالی فیه

از سوره طلاق تا پایان قرآن؛ خط: نسخ، کا: محمد بن بدرالدین بن علی بن عبدالعلی کرکی، تا: پنج‌شنبه ۲۳ شعبان ۱۰۸۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج زرد، ۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۴ – ۱۷۷]

● **تفسیر القرآن الکریم = تفسیر الزنجانی** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm = tafsīr-uz zanjānī

زنجانی، سعد بن علی، – ۴۷۰ قمری

zanjānī, sa'd ebn-e 'alī (- 1078)

تفسیر مختصری است برای بیان الفاظ و شرح بعضی از جمله‌ها با نقل اندکی از گفته‌های بزرگان مفسرین و پاره‌ای از روایت‌ها. قطعه‌ای از آیات را با عناوین «قوله تعالی» می‌آورد و تفسیر می‌نماید.
[دنا ۱۷۹/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۲۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... معنی قول القائل عند القراءة اعوذ بالله ای ألوذ بالله تقول عذت أی لذت؛ **انجام:** و فی الایة دلالة أن خبر الواحد یوجب العمل و الحذر و ان لم یوجب العلم لان الطائفة اسم لواحد.

از اول کتاب تا اواخر سوره توبه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم المنذری به تاریخ جمعه نیمه رمضان ۱۳۰۵، علی مدرس قمی به تاریخ ۱۰ رجب ۱۱۴۷؛ مهر: «لا اله الا الله محمد رسول الله علی ولی الله» (دایره)، «العبد المذنب محمد کاظم بن علی ...» (بیضی)، «یا الله المحمود فی کل فعاله» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۳×۳۲سم [ف: ۷ – ۲۱]

● تفسیر القرآن الکریم / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

؟ ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ – ۶۳۸ قمری

ebn-e 'arabī, mohammad ebn-e 'alī (1166 - 1241)

بعضی این تفسیر را از ملا عبدالرزاق کاشانی دانسته‌اند، ادوارد فاندیک در اکتفاء القنوع می‌گوید: «تفسیر ینسب لمحیی الدین بن العربی»

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی جعل مناظم کلامه و مظاهر حسن صفاته

چاپ: این تفسیر در دو مجلد در مصر بطبع رسیده؛ بولاق، جزء۲، ۱۲۸۳ق؛ هند، سنگی، بدون تاریخ، وزیری، ۴۱۲ص
[دنا ۱۷۹/۳؛ ریحانه الادب ج۳–۴۹۷»]

۱. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۵۳۷۹

جلد دوم از سوره طه تا آخر قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: مقوای روغنی سیاه، ۵۳۴ص، ۲۱ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ – ۲۰۸]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و اما فی صوره غیر من صور الاسماء فلا یتم ایضا الاستعاذه من الله بالله و الائمه العاصم.

در فهرست مجلس ۲۶/۲ تفسیری با این آغاز را از محیی الدین عربی دانسته از این روی نام کتاب و مؤلف تصحیح شد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد جعفر بن حاجی محمد خلیلی، تا: ۱۱۸۳ق؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زر، ۳۴۴گ، ۱۷ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۷ – ۱۸۹]

۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۲۲۱

بخشی از سوره انفال، نساء، انعام، آل عمران، اعراف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول مذهب؛ جلد: تیماج مشکی،۸۵گ،۲۱سطر(۸×۱۳/۵)،اندازه:۱۴/۵×۲۱/۵سم[ف:۲– ۴۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۶

آغاز: برابر

از فاتحة الکتاب تا سورة الکهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۷۴گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۳۰سم [ف: ۲ – ۲۶]

۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۲۱

آغاز: و لکن کانو ناقصین حقوق انفسهم بحر مانها و خسرانها هذاعلی التاویل و الخطاب و ان کان عاما لکنه مخصوص بالسبعین المختارین و اذا قلنا ادخلوا هذه القریة ای روضة الروح المقدسة التی هی مقام المشاهدة و ادخلو الباب الذی هو الرضا کما ورد فی الحدیث الرضا بالقضاء باب الله الاعظم سجدا؛ **انجام:** بسم الله الرحمن الرحیم قل هو الله احد قل امر من عین الجمع وارد علی مظهر التفصیل هو عبارة عن الحقیقة الاحدیة الصرفة ای الذات من حیث هی بلا اعتبار صفة ... کتوهم القطرات فی البحر مثلا الله الصمد ای الذات فی الحضرة.

دارای سوره بقره از آیه «و اذ قلنا ادخلو هذه القریة و ادخلو الباب سجدا» سه صفحه خطبه و تفسیر حمد جزو این تفسیر نیست؛ خط: شکسته نستعلیق و نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رشت و همدان: ف: – ۱۲۹۲]

● تفسیر القران الکریم / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

دیلمی، ابوالفضل بن شهردویر، ق۸ قمری

deylamī, abolfazl ebn-e šahrdovār (- 14c)

این تفسیر را به صورت حواشی بر قرآن کریم نوشته است و در بیشتر مطالب از کتاب «الکشاف» زمخشری و «التبیان» شیخ طوسی و تفسیر الناصر للحق و غیر آن استفاده کرده است.
[دنا ۱۷۹/۳]

کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: قال الشیخ الامام ... الحمد لله الذی وفقنی فی ذلک الجمع حین ابتدات و جعله ملازمالی حتی ختمت

نیمه اول تفسیر؛ کا: برهان بن حسین بن حسن، تا: چهارشنبه ۱۰ محرم ۸۶۹ق [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۲۲]

● تفسیر قرآن کریم (با ترجمه) / تفسیر / عربی و فارسی

tafsīr-e qor'ān-e karīm (bā t.)

پارسا، محمد بن محمد، ۷۳۹؟ – ۸۲۲ قمری

pārsā, mohammad ebn-e mohammad (1339 - 1420)

به روش عرفانی.

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۴۱بخش۳

نسخه اصل: مراد ملا ۷۳. خط: نستعلیق، کا: عبدالرحمن بن احمد جامی، بی‌تا، جا: هرات؛ حواشی آن در روز یک‌شنبه ۴ ربیع الاول ۸۴۸، با یادداشت استاد مینوی که در ص ۲۹ تاریخ ۵۳۸ هست؛ ۱۹۴گ [ف: ۹۶]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor'ān-e karīm

کاشانی، فتح الله بن شکرالله، - ۹۸۸ قمری

kāšānī, fath-ol-lāh ebn-e šokr-ol-lāh (- 1581)

چاپ: تبریز، سنگی، ۱۳۱۴، رحلی، ۶۵ص

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۱/۲۷-فیروز

آغاز: بسمله پس در ینابیع آورده که این حرفی است از حروف مقطعه قرآن

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: مختلف آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۵۱ص (۷۴۲-۷۹۲)، اندازه: ۲۲×۳۵سم [ف: ۲۱ - ۲۷۹]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۰۴۲

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / عربی، فارسی

tafsīr-e qor'ān-e karīm

صوفی تبریزی، عبدالباقی، - ۱۰۳۹ قمری

sūfī-ye tabrīzī, 'abd-ol-bāqī (- 1630)

تفسیری عرفانی شاید از صوفی تبریزی عبدالباقی باشد. در آن از ابن عربی و ملاصدرا نقل می‌کند و نیز اشعاری از عطار و مولانا و حافظ و دیگران می‌آورد در این تفسیر مؤلف از پرداختن به مباحث لغوی خودداری نموده است.

[الذریعه ۲۸۰/۴؛ ملی تهران ۳۸/۸ با عنوان «تفسیر سوره بقره»؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخلوط، علوم قرآن ۶۷۲/۲ که چند نسخه از آن را در کتابخانه‌های اسلامبول معرفی نموده است با این نشانیها: دارالکتب صوفیه ۵۹/۱؛ منتخب طوبقبوسرای ۵۸۰/۱؛ داماد ابراهیم پاشا ۱۰۰/۹؛ مجموعه حسین پاشا ۲۱/۴؛ فیض الله افندی ۶۸۲/۴؛ کتابخانه عمومی اسلامبول ۳۵۵/۱۳۷/۲۱ با عنوان «غایة المقصد»؛ دنا ۱۷۹/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۰۸/۶

آغاز: (افتاده پیش از آیه رسول من الله یتلو صحفاً مطهره فیها کتب قیمة) ... فعند اشراق نورالقرآن یصیر العقل مبصراً بالقوه ... وجه دوم در تقریر معنی آن است که صاحب کشاف اختیار کرده است؛ **انجام:** فی عمد ممدوة من محیط فلک القمرالی المرکز ... و سلاسل المیل و المحبة، و الله سبحانه الموفق.

به سوره همزه ختم می‌شود؛ بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: ترمه و فرنگی، جلد: عطف میشن، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۱۳/۱سم [ف: ۷ - ۲۷۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۴۴

آغاز: العامه و هی رحمة الایجاد و هو قوله تعالی و رحمتی وسعت کل شیء نعم و من هذه الرحمة التی تتعاطف بها الموجودات بعضها علی بعض فی کل حی و بها یرحم کل موجود نفسه؛ **انجام:** به چشم بصیرت در آن نظر کند متفطن شود به آن که هر یک از این صفات معدوده منسوبه بخصوصیته هر یک از کرام اصحاب در خاتمة الولایة بتحقیق است.

تفسیر سوره فتح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی به امضاء «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج، قهوه‌ای، ۲۳۱گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۵۷]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ قمری

sadr-od-dīn-e šīrāzī, mohammad ebn-e ebrāhīm (1572 - 1641)

تفسیری فلسفی است بر بعضی آیات و سور قرآن کریم، از اول قرآن آغاز شده و آیاتی از سوره بقره، آیة الکرسی، آیه نور، سوره سجده و یس، واقعه، حدید، جمعه، طارق و اعلی و زلزلة و آیه «و تری الجبال» ... را در بر می‌گیرد. گرچه نسخه‌ها دارای تفاوت‌هایی است. برخی نسخه‌های این تفسیر به صورت جداگانه برای هر سوره در فهرست‌ها و این مجموعه معرفی شده‌اند.

آغاز: سورة الفاتحة الکتاب المسمی بام القرآن لاحتوائها علی مجامع المعانی التی فی القرآن و سورة الکنز و العافیة و سورة الحمد و المثانی ...

چاپ: تحقیق شیخ محمد جعفر شمس الدین، بیروت، دارالتعارف للمطبوعات، ۱۴۱۹ق، با تعلیقات مولی علی نوری

[الذریعة ۳۴۰/۴ و۲۷۸/۴ و ۲۷۹؛ کتابشناسی جامع ملاصدرا ۳۷؛ دنا ۱۷۹/۳ (۱۶ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۳۹/۱۵-ف

نسخه اصل: بادلیان Ind. inst. Arahb M. S. 20. این نسخه مشخص نیست کدام سوره است و در فهرست به اشتباه تفسیر سوره ۱۳۷ ذکر شده است (کتابشناسی ملا صدرا)؛ خط: نستعلیق، کا: میرعلی نقی بن نورالدین محمد گیلانی، تا: ربیع الثانی ۱۰۸۵ق؛ سطر چلیپا [فیلمها ف: ۱ - ۵۶۱]

۲. کاشان؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳

سوره‌های واقعه و حدید و طارق مورخ پایان روز جمعه رجب ۱۰۳۰ و زلزال؛خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۲؛قطع:ربعی [نشریه: ۷ - ۳۳]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۳۲۴

خط: نسخ خوش، بی کا، تا: سه‌شنبه ۶ شوال ۱۱۰۷ق؛ مصحح، با نشانهای «بلغ»، محشی به نشانه «شیخ منعم ره»، با سر لوح، قطع: رحلی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۰۹

تفسیر آیه نور است و سوره الواقعة (با این نام و تاریخ) و سورة الحدید؛ خط: نستعلیق، کا: زین العابدین بن حاجی عیسی کوزه کنانی، تا: دوشنبه نزدیک به پایان ربیع الثانی ۱۱۸۷ق، برای حاجی میرزا محسن فومنی [نشریه: ۷ - ۱۲۲]

۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۱۳

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۷۹]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۵/۲۲

مختصر من تفسیر؛ خط: نستعلیق شکسته، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۳۰ص (۳۲۷-۳۵۶)، ۱۸ سطر [سنا: ف: ۲ - ۱۲۹]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انه تذکرة للمتقین و الذکری تنفع المؤمنین و التنزیل و انه لتنزیل رب العالمین و الحدیث الله نزل و الموعظة قد جائکم موعظة من ربکم و الشفاء لما فی الصدور

تفسیر سوره حمداست؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۳ صفر ۱۲۳۶ق؛ در ۱۳ صفر ۱۲۳۶ مقابله و تصحیح شده؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۳۵ - ۱۲۴]

۸. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** انهم اخوان العلانیة اعداء السریرة، السنتهم أحلی من العسل و قلوبهم أمر من الصبر

از اول سورة الحمد تا اواخر البقرة؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالکریم الاردکانی، تا: ۱۲۳۷ق؛ با سرلوح، یادداشت به خط علی حسینی زنجانی در مدرسه صدر اصفهان؛ جلد: چرم زرد، ۲۵۷گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [مؤید: ۳ - ۶۵۰]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۸۰۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** السنتهم احلی من العسل و قلوبهم امر من الصبر.

از ابتدای مقدمه تا پایان آیه (۶۵) سوره بقره (و به ضبط ذیل صفحه آخر، دارای بیست و چهار هزار و چهارصد بیت) می‌باشد؛ خط: نسخ خوانا، کا: محمد بن عبدالکریم اردکانی، تا: ۱۲۳۷ق؛ با سر لوح مزدوج و مذهب و مرصع پرکار، مجدول؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج خرمایی، ۲۵۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۸سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۴۷]

۱۰. کرمانشاه؛ میبدی (خاندان)؛ شماره نسخه:۲۲مشهد

جلد اول؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ مهر: «العبد المذنب الراجی محمد» (مربع)؛ نشانی امانت از ملا محمد جفوشانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۵گ، ۲۹سطر، اندازه: ۱۷×۲۹سم [ف: ۱۶۲]

مشهد؛ میبدی؛ شماره نسخه:۲۲

همان نسخه بالا [ف: ۱ - ۵۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** اعداء السریره السنتهم احلی من العسل و قلوبهم أمر من الصبر

سوره فاتحه و بقره تا آیه «لقد علمتم الذین ...»؛ خط: نسخ ریز، کا: محمد تقی بن محمد کاظم همدانی، تا: ۱۲۵۴ق؛ دارای اغلاط بسیار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۰]

۱۲. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۲۲

تفسیر سوره «إذا زلزلت»و سوره جمعه و سوره اخلاص و سوره فلق و سوره ناس؛ خط: نسخ خوب، بی کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ در تاریخ ۱۲۶۰ مقابله هم شده؛ ۹۲گ، ۱۶سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۷۹]

۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۸۹

تفسیر آیات قرآن؛ بی کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۲۳۰گ، اندازه: ۲۰/۳×۳۰/۱سم [رایانه]

۱۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۲۳-۳۳۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** اخوان العلانیة اعداء السریرة السنتهم احلی من العسل وقلوبهم امر من الصبر

سوره حمد و بقره؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن محمد هادی خوانساری، تا: ۱۲۷۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۹۷۶]

۱۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۵۵

تفسیر آیه نور و سوره سجده و سوره حدید و سوره یس و سوره الطارق؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم الشریف، تا: سلخ صفر ۱۲۸۳ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲۷ - ۱۸۵]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** انهم اخوان العلانیة اعداء السریرة ألسنتهم احلی من العسل و قلوبهم أمر من الصبر.

سوره فاتحه و بقره؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن ابی القاسم المنصوری، بی‌تا؛ از روی نسخه‌ای که به خط مؤلف بود مقابله و در حواشی تصحیح شده؛ تملک: سید عبدالجواد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۱۴۱]

۱۷. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۳۱۱/۲

انجام: فی سعادة النفوس الناقصة فأی سعادة فی ادراک العمومات الاولیة مثل الکل اعظم من الجزء و الواحد ...

خط: نسخ، بی کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ فاقد جلد، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۲۵]

۱۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۹۴/۲-۶/۸۴

آغاز: بسمله، سورة البقرة مدنیه الا آیة منها و هی قوله واتقوا یوماً ترجعون فیه الی الله الآیة فانها نزلت بمنی فی حجة الوداع؛ **انجام:** کان المثل اقوی واحکم وقد ضرب الله الامثال فی الانجیل بالاشیاء المحقرة فمثل

از اول سوره بقره تا آیه شریفه «فاما الذین آمنوا فیعلمون انه الحق من ربهم و اما الذین کفروا فیقولون ماذا اراد الله»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۲گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ - ۹۷۶]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

ایاسلوفی، شهاب الدین بن عبدالله

ayāslūfī, šahāb-od-dīn ebn-e 'abd-ol-lāh

تفسیر بسیار مختصری است از برای توضیح الفاظ آیات با اشاره به بعضی از روایات حضرت پیامبر اکرم (ص).

[دنا ۱۸۰/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۹۸

آغاز: الحمدلله الذی أنزل القرآن کلاماً قیماً لا یحوم حوله عوج و جعله کتاباً محکماً بنظم معجز ناطق بالبینات

نسخه حاضر تا سوره اسری را دارد و نام مؤلف از یادداشتی در پایان نسخه که محمد بن علی بن محمد نوشته، گرفته شده است؛ خط: نسخ، کا: پیر عبدالله بن محب الله، تا: ۱۹ ربیع الاول ۱۰۶۳ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۱۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۴ - ۲۷۶]

● **تفسیر قرآن کریم = ترجمة القرآن = تفسیر الشریف اللاهیجی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor'ān-e karīm = tarjomat-ol qor'ān = tafsīr-oš šarīf-el lāhījī

لاهیجی، بهاء الدین محمد بن علی، ق۱۱ قمری

lāhījī, bahā'-od-dīn mohammad ebn-e 'alī (- 17c)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۶ق؛ محل تألیف: پتنه هند

تفسیر آیات را بعد از هر آیه به‌طور اجمال آورده و سپس به نقل روایات معتبره امامیه به طور مختصر پرداخته و در صورت تنافی و تعارض روایات آنها را مبین ساخته و در بخش‌های ادبی و قصص تاریخی به‌طور متوسط وارد شده و در نقل کلمات مفسرین و بیان رجالی که در احادیث آمده به اختصار رفته است. مؤلف در این تفسیر از رساله‌ای که در باب عالم مثال تألیف کرده به نام رساله مثالیه و نیز از کتاب دیگر خویش خیرالرجال یاد می‌کند و باید دانست این رساله مثالیه به جز رساله فانوس خیال قطب لاهیجی مؤلف محبوب القلوب است (که گویا برادر بهاء الدین باشد). میان این دو رساله که از لحاظ موضوع با یکدیگر شباهت دارد، از نظر ترتیب و مطلب شباهتی نیست و مطالبی که در این تفسیر نقل شده همه از رساله مثالیه بهاء الدین لاهیجی است نه از فانوس الخیال قطب لاهیجی و نیز در رساله فانوس الخیال از محبوب القلوب نقل شده نه در مثالیه بهائی لاهیجی.

چاپ: این تفسیر در چهار جلد با مقدمه مبسوط آقای سید جلال الدین محدث ارموی به چاپ شده مجلد سوم و چهارم آن با تصحیح و تعلیقات محمد ابراهیم آیتی انجام یافته است.

آغاز: حمدی چون کلمات ربانی بی غایت شایسته لطیفی است که از محض لطف ابدی بواسطه وجود با جود احمدی

[دنا ۱۸۰/۳ (۱۵ نسخه)]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۲۱

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب همه ستایش مر خدایتعالی راست آنچنان خدائی که فرو فرستاد، بربنده خود؛ **انجام:** و تفسیر برای عقل و نقل باطل و عاطل است و الیه یحق الحق و یبطل الباطل انه کان حکیماً غفوراً و الحمدلله

آغاز سوره کهف تا پایان قرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی پشت قهوه‌ای، ۵۰۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۲۰

آغاز: کهیعص علی بن ابراهیم از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که کهیعص بمعنی هوالکافی الهادی العالم الصادق ذوالایادی العظامست؛ **انجام:** و الصلاة علی رسوله المصطفی و آله البررة الاتقیاء مادامت الشمس دائرة فی السماء تم تألیف هذه الترجمة ...

جلد دوم از سوره مریم تا آخر؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۳۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** هر آینه آمرزنده مهربان است مر اهل شکر و صبر را. شکر و سپاس مرخدای بنعمت اتمام ترجمه این سوره مبارکه.

جلد ۱، از اول کتاب تا آخر ترجمه و تفسیر سوره انعام؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن لاجین قزوینی، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سید عباس وثوق حسینی، فروردین ۱۳۶۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج دارچینی، ۳۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۵۵۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۹۰

انجام: و انه فی الاخرة لمن الصالحین. و این اساس اجابت دعاء اوست که گفته و الحقنی بالصالحین و بعد از توصیف ابراهیم بصفات حسنة خطاب به پیغمبر ما صلوات الله علیه و آله میکند و میفرماید.

از ابتداء قرآن تا آخر سوره نحل؛ خط: نستعلیق خوب، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (یکی دو برگ)؛ مجدول مذهب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج، ۴۷۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۴

آغاز: المص در معانی الاخبار در تفسیر این حروف عالیات؛ **انجام:** از آنچه باعث عذاب و هلاک ایشانست.
جلد ۲، از ترجمه و تفسیر سوره اعراف تا آخر سوره ابراهیم؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن لاجین قزوینی، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سید عباس وثوق حسینی، فروردین ۱۳۶۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: مقوا، ۲۵۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۵۵۲]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۶

آغاز: کهیعص علی بن ابراهیم از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که؛ **انجام:** ان نصرانی را آن قدر زدند که در زیر چوب فوت شد.
جلد ۴، از ترجمه و تفسیر سوره مریم تا آخر سوره مؤمن؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن لاجین قزوینی، تا: قرن ۱۲؛ واقف: سید عباس وثوق حسینی، فروردین ۱۳۶۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۴۷۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱۱ - ۵۵۳]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸۸

آغاز: پس از تسمیه: حم عسق در معانی الاخبار بتوسط سفیان بن سعید ثوری از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده؛ **انجام:** ولکن برضاء الله و قضاء و بمشیة الله.
از تفسیر سوره شوری تا اواخر سوره دهر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن۱۲؛افتادگی:انجام؛واقف:حسین کی استوان؛کاغذ:حنایی،جلد: تیماج عنابی، ۲۲۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۱-۵۵۴]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۷

آغاز: پس از تسمیه: حم قسم بخدای حمید و مجید و یا به پیغمبر مذکر وعد وعید؛ **انجام:** الاحیاء منهم و الاموات و ارحمنا معهم جمیعا برحمتک یا ارحم الراحمین.
جلد۵، از ترجمه و تفسیر سوره فصلت تا آخر کتاب؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن لاجین قزوینی، تا: غره جمادی الثانی ۱۱۱۱ق؛ واقف: سید عباس وثوق حسینی، فروردین ۱۳۶۴؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۱ - ۵۵۴]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۳۰۶

نیمه یکم و دیباچه ندارد؛ خط: نسخ، کا: عبدالکریم بن ملا علی، تا: پنج‌شنبه ۹ رجب ۱۱۲۲ق؛ تملک تاریخ ۱۲۷۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۳۳۱گ، ۳۴ سطر (۱۵×۲۸)، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۱۶ - ۲۳۸]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۷۶۲۱-۳۹/۱

آغاز: بسمله کهیعص علی بن ابراهیم از حضرت صادق علیه السلام روایت کرده که کهیعص به معنی هو الکافی الهادی العالم الصادق؛ **انجام:** تفسیر به رأی به اتفاق عقل و نقل و باطل و عاطل است ... انه کان حلیماً غفوراً الحمدلله اولاً وآخراً وظاهراً وباطناً ... مادامت الشمس دائرة فی السماء تم تألیف هذه الترجمة الانیقة
از سوره مریم تا آخر قرآن؛ خط: نسخ، آیات معرب، کا: عبدالکریم بن ملاعلی، تا: جمعه محرم ۱۱۲۳ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۲گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۵سم [ف: ۲ - ۹۹۷]

۱۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۱۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و مروی است که هرکه وقت خواب آخر سوره کهف را بخواند هر وقت که خواسته باشد بیدارگردد و این معنی بتجربه نیز رسیده.
جلد اول ازآغاز تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد هادی بن حاج محمد مهدی قزوینی، تا: پنج‌شنبه ۴ رجب ۱۱۳۳ق؛مصحح،محشی بعضاً با عنوان«مهدی»؛جلد:تیماج مشکی، ۲۹۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۱۸]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۸۳۲

آغاز: سورة شوری بسمله و به نستعین حم عسق در معانی الاخبار بتوسط سفیان بن سعید ثوری؛ **انجام:** و تفسیر به رأی به اتفاق عقل و نقل بالطل و عاطل است ... غفر الله له و لوالدیه و احسن الیها و الیه.
جلد ۲ کتاب و از ابتدای سوره شوری تا پایان قرآن؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: شکری آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۷/۷سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۹۴]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴

آغاز: و در اینجا اشارت است بر اینکه تنزه خدا از آن ولی؛ **انجام:** اول و آخر قرآن ز چه با آمد و سین ×× یعنی اندر دو جهان رهبر تو قرآن بس
جلد ۲، از اول تفسیر سوره کهف تا آخر قرآن، صدر نسخه چند سطری است از بقایای تفسیر سوره اسراء که متمم عبارت جلد اول است؛ خط: نسخ، کا: محمد اشرف بن محمد علی، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۰ق؛ پس از این مقام این تفسیر را بیان کرده و آن را چنین بستوده: «بر لبیب سخن شناس مخفی نماند که اختتام این ترجمه بلفظ بس کنایه است بر اینکه این ترجمه نیز طالبان رحیق حقایق قرآنی و متعطشان مناهل دقایق و حیاتی را کافی و بس است و احتیاج نیست بمطالعه تفاسیری که اکثر آنها تفسیر برأی است و تفسیر برأی باتفاق عقل و نقل باطل و عاطل است و الله یحق الحق و یبطل الباطل انه کان حلیما غفورا الحمدلله اولا و آخراً و ظاهراً و باطنا و الصلوة علی رسوله المصطفی و آله البررة الاتقی مادامت ... فی السماء»؛ ۳۶۵گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ - ۴۱۴]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۱۴۵

آغاز: پس از بسمله: الر تلک این آیات که می‌آید آیات الکتاب آیتهای این سوره است؛ **انجام:** و این نیز نزد جمعی بتجربه رسیده.
جلد ۳، از سوره حجر تا آخر سوره کهف؛ خط: نستعلیق، کا: حسین کمیلی، تا: دوشنبه ۲۲ شوال ۱۳۷۷ق؛ واقف: سید عباس وثوق حسینی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۱ - ۵۵۳]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۶۳

آغاز: اولئک – آن متقیان و شیعیان بوسیله عقل و ارسال انبیاء و ائمه هدی؛ **انجام:** و هم از فقر و هم از سقم خلاص شدم الحمدلله رب العالمین

جلد ۱، از آیه چهارم سوره بقره تا اواخر سوره اسری؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ به وسیله منتجب الدین در اسفند ۱۳۰۹ تسلیم کتابخانه گردید؛ ۲۷۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۴ – ۴۱۴]

۱۶. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۵۵

جلد دوم، از اول سورة الکهف تا آخر القرآن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: ملا عبدالسمیع؛ کاغذ: سمرقندی، ۲۱ سطر (۱۲×۲۳/۵)، قطع: رحلی [تراثنا: س۶ش۱ – ۸۷]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

؟ واعظ گیلانی، عبدالوحید بن نعمت الله، ق۱۱ قمری

vā'ez-e gīlānī, 'abd-ol-vahīd ebn-e ne'mat-ol-lāh (-17c)

تفسیری ممزوح با آیات قرآنی با عناوین «انیس» و شاید «انیس الواعظین» عبدالوحید بن نعمة الله بن یحیی جیلانی استرآبادی شاگرد شیخ بهائی باشد. در آخر هر سور اشاره می‌کند که فلان مطلب در انیس مقدمه آمده است و در انیس خاتمه خواهد آمد.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۳۷

آغاز: سورة الروم، و الکلام فی کونها أیة سورة و عدد آیها و فضلها من انه من قرأها؛ **انجام:** فقال: الکافر الثانی کان علی أمیرالمؤمنین علیه السلام ظهیراً و روایة الخلافة بعد النبوة ...

از اول سوره الروم تا آخر قرآن؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، یادداشتی از آقا میرزا علی قزوینی با تاریخ ۱۲۸۷ق؛ جلد: چرم قرمز، ۲۶۰گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [مؤید: ۳ – ۵۸۳]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor'ān-e karīm

خاتون آبادی، اسماعیل بن محمد باقر، ۱۰۳۱ – ۱۱۱۶ قمری

xātūn ābādī, esmā'īl ebn-e mohammad bāqer (1622 - 1705)

شامل تفسیر سوره جمعه منافعین، تغابن، طلاق و قدری از تحریم. مؤلف در شأن نزول و فضیلت و نکات ادبی این سوره‌ها به طور جامع سخن گفته و در آن از جامع الاخبار خود یاد کرده است.

[دنا ۱۸۱/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۳/۴

آغاز: بسمله. و به ثقتی سورة الجمعه مدنیة و هی احدی عشر آیة نام روز جمعه در زمان قبل از اسلام العروبة با الف و لام بوده چون مسلمانان مدینه پیش از هجرت سید المرسلین (ص) از مکه بمدینه گفتند که یهود روزی دارند که در آنروز عید میکنند؛ **انجام:** و تحریم بیان این است که این شئ حرام است و جایز نیست و ایجاب منع است از فعل و ابتغاء طلب است و ازین است بغی که طلب استعلاء بغیر حق است و

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: شکری اصفهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹ص (۱۹۴–۲۹۲)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۰ – ۱۳۲۹]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

فتونی اصفهانی، ابوالحسن بن محمد طاهر، –۱۱۳۸قمری

fotūnī esfahānī, ab-ol-hasan ebn-e mohammad tāher (-1726)

تفسیر مختصری است برای کلمات و آیاتی که احتیاج به تفسیر و توضیح داشته با نقل بعضی از احادیث مناسب آیه‌ها، و تمام آیات را تفسیر نکرده است. این تفسیر بنا به نوشته شخصی روی برگ اول مطابق است با آنچه در تفسیر «مرآة الانوار» مؤلف معروف به «مشکاة الانوار»، آمده و گمان می‌رود که این تفسیر را مؤلف در آغاز کار نوشته پس از آن به تفصیل پرداخته و آن مفصل ناتمام مانده است.

[دنا ۱۸۱/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۶۰۹

آغاز: ... قال ولایة علی علیه السلام اعلم أن الولایة مصدر متساویة فیه التذکیر و التأنیث، اذا علم انه شیئاً هو کائن؛ **انجام:** فیه وجود: آ ان رؤس الشیاطین شجرة یقال لها الا شنن و ثانیها ...

مشتمل بر مقدمات و تفسیر قرآن تا سوره صافات می‌باشد؛ خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: محمد قمی به تاریخ ۱۳۰۷؛ جلد: تیماج سبز، ۱۴۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۹]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor'ān-e karīm

حسینی، محمد محسن بن محمد عماد الدین، ق۱۲ قمری

hoseynī, mohammad mohsen ebn-e mohammad 'emād-od-dīn (- 18c)

تاریخ تألیف: دهه آخر رجب ۱۱۴۲ق

منتخباتی است از چند تفسیر فارسی و عربی ذیل بعضی از آیات

قرآنی که مؤلف در حاشیه نسخه‌ای از قرآن نوشته بود و پس از آن در این کتاب تدوین شده و کار تدوین آن با کمک فرزند مؤلف عماد الدین محمد به پایان رسانده است. این تفسیر به ترتیب سوره‌ها با ملاحظه ترتیب آیات تنظیم شده و دنباله هر آیه‌ای آنچه متعلق به آن است می‌آید و در پایان فواید چندی افزوده شده است.
[دنا ۱۸۱/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۶۶۹
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بنده قلیل الطاعة کثیر المعصیة ... که بسبب مغلوبی آل محمد اجداد پریشان و متفرق شده بودند؛ **انجام:** و ضالین آنهایند که در فروع دین گمراه شده‌اند
خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، تا: جمعه ۲۹ ذیحجه ۱۲۱۷ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۹/۵سم [ف: ۲۵ – ۴۴]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul qur’ān-il karīm
؟ اشرفی مازندرانی، محمد سلیمان، ق۱۲ قمری
ašrafī-ye-māzandarānī, mohammad soleymān (- 18c)
تفسیر شیعی است و از مجمع البیان و بیضاوی و صافی نقل کرده است.
[دنا ۱۸۱/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۶۸
آغاز: من الاصار التی کانت علی الامم قبلک و کانت الامم السالفة صولتها مفروضة علیها فی ظلم الارض و انصاف النهار و هی من الشدائد التی کانت علیهم فرفعتها عن امتک و فرضت علیهم صلواتهم؛ **انجام:** یقول الله هذا یوم ینفع الصادقین مدقهم. تمت هذه المجلدة بحمدلله و حسن توفیقه ... فی قریة اشرف من قری مدینة طبرستان حماها الله عن حوادث الزمان علی ید مؤلفها و مسودها الذی هو اقل العباد عمدا و اکثرهم زللا المتوکل علی الله المنان الموعو بسلیمان.
از ابتدای سوره آل عمران شروع شده تا آیه «لله ملک السموات و الارض و ما فیهن و هو علی کل شیء قدیر»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: قهوه‌ای سیر، ۲۱۹گ، ۲۷ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۳۴ – ۱۰۲]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul qur’ān-il karīm
حسینی تنکابنی، محمد بن محمد یوسف، ق۱۲ قمری
hoseynī-ye tonekābonī, mohammad ebn-e mohammad yūsof (- 18c)
تفسیر مزجی مفصلی است با نقل اقوال از مجمع البیان و جوامع الجامع طبرسی و صافی فیض کاشانی. در این تفسیر به جهات ادبی و لغوی اهمیت داده و روایات زیاد نقل می‌کند.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۴۹۱-۱۸/۱۱
آغاز: سورة آل عمران مدنیة ... الم عن الصادق علیه السلام فی حدیث وأما الم فی آل عمران فمعناه أنا الله المجید وقد سبق الاختلاف فیه؛ **انجام:** من قرأ سورة المائدة کل یوم خمیس لم یلبس ایمانه بظلم ولم یشرک به أبداً انتهی کلامه اعلی الله مقامه.
از اول سوره آل عمران تا آخر سوره مائده و به روز جمعه دوم شوال ۱۱۲۵ پایان یافته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه سلمه الله»، با علامت بلاغ؛ وقف نامه‌ای به تاریخ ۲۰شعبان۱۳۳۸؛مهر:«عبده محمد حسین۱۱۸۴»(بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۷گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۲ – ۹۷۷]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / اردو
tafsīr-e qor’ān-e karīm
تونکی، محمد هاشم
tūnakī, mohammad hāšem
از محمد هاشم تونکی [به استناد یادداشت آقای مهدی خواجه پیر]. ایشان پس از ترجمه آیات شریفه با رمز «ف» به طور اختصار به تفسیر آنها پرداخته است.
[دنا ۱۸۱/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۳۹۶
آغاز: بسمله، شروع الله کی نام سی جو مهربان هی سورة الفاتحه بسمله، الحمد لله رب العالمین سب (کذا) تعریف الله کوجو صاحب ساری جهان؛ **انجام:** من الجنة و الناس جنونمین یا آدمیونمین ف حدیث مین فرمایاهی ان سورتون برابرکوئی دعا نهین پناه کی واسطی.
خط: نستعلیق، کا: محمد هاشم، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۸۰۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۱۹سم [ف: ۲۲ – ۱۶۳]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul qur’ān-il karīm
اخباری، محمد بن عبدالنبی، ۱۱۷۸ – ۱۲۳۲ ؟ قمری
axbārī, mohammad ebn-e ‘abd-on-nabī (1765 - 1817)
تفسیر اخباری نسبتاً مفصلی است از ابتدای قرآن تا آیه ۲۸۱ سوره بقره. مؤلف در آغاز بعضی از روایان فضل قرآن را آورده است. در این تفسیر بیشتر به تجزیه و ترکیب کلمات و معانی فردی هر یک از کلمات پرداخته است. صاحب الذریعه همین

نسخه را دیده است.
[دنا ۱۸۱/۳؛ الذریعه ۲۲۲/۲۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۱۱۱
آغاز: نحمدک اللهم یا من انزلت علی عبدک الکتاب و نشکرک یا من اکرمت نبیک با نزال القرآن؛ **انجام:** لسنة واحدة من ملک ارده شیر بن شیرویه بن ابرد یزبن هرمز بن نوشیروان
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در زمان مؤلف قرن ۱۳؛ مصحح، دارای خط خوردگی مختصر؛ تملک: حسنعلی واعظ ایروانی به سال ۱۲۷۲؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۰۷]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / عربی
tafsīr-e qor'ān-e karīm
دنبلی، محمد بن عبد الرزاق، قرن ۱۳ قمری
donbalī, mohammad ebn-e ‘abd-or-razzāq (- 19)
تاریخ تألیف: ۱۲ رمضان ۱۲۵۲ق (احتمالاً تاریخ تألیف جلد نخست)
تفسیر مزجی توضیحی نسبتا مختصری است با اشاره به مسائل ادبی و اعراب قرآن و نقل بعضی روایات و مطالبی از کتاب‌های نزدیک عصر مؤلف. در پاره‌ای از آیات قطعه‌های ادبی مسجع مقفی با عناوین «مقالة، مقالة» افزوده شده است در نکوهش دشمنان اهل بیت علیهم السلام یا تشویق به تحصیل اخلاق پسندیده و التزام به آداب دینی.
آغاز: الحمدلله الذی خلق العرش و الکرسی من العدم و فلق الضوء و الصبح و الانوار من الظلم و أبدع العقول و الارواح و النفوس و اللوح و القلم.
[دنا ۱۸۱/۳]

۱. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۷۰
آغاز: الحمد لله خالق الارضین و السموات مبدع البراهین و الدلالات منشیء القوانین و الایات مخترع هیاکل الماهیات
جلد دوم و دارای سوره آل عمران و نساء، روز شنبه ۲۴ جمادی الاول ۱۲۵۶ تألیف آن به پایان رسیده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تاک ۱۲۵۶ق؛ مصحح، و مطالبی افزوده‌اند؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۴]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۳۲
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۳۴۹]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۲۶
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطاهرین ... و بعد مرتب اوراق محمد بن عبدالرزاق؛ **انجام:** و انا العبد الذلیل الفقیر الحقیر الجانی الفانی المحتاج إلی رحمة الله تعالی فی وجوده و بقائه و حیاته و مماته و فی کل آن من اوان الدنیا و الاخرة.
از سوره یونس تا آخر سوره فاطر و تألیف این بخش در روز پنج‌شنبه ۲۲ ذیقعده ۱۲۵۹ به پایان رسیده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۲۲ ذیقعده ۱۲۵۹ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۲۹گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۵ – ۱۲۹]
۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** مبغضین للدنیا محبین للاخرة و آتنا ما وعدتنا علی رسلک و لا تخزنا یوم القیامة انک لا تخلف المیعاد.
مشتمل بر مقدماتی است در فضیلت علم و قرآن و انواع کلام و فوائد انزال کتب و نکوهش از تفسیر به رأی و مبحثی در تحریف و اختلاف قراءات و چگونگی نزول قرآن و آداب تلاوت و جز اینها. و همچنین تفسیر سوره فاتحه و بقره؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ تملک: احمد آقائی به تاریخ ۱۳۴۷؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۶۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۴ – ۳۲۶]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul qur'ān-il karīm
تبریزی، لطفعلی بن احمد، – ۱۲۶۲ قمری
tabrīzī, lotf-‘alī ebn-e ahmad (- 1846)
تفسیر کوتاهی است بر چند سوره از قرآن کریم. در این تفسیر با استفاده از روایات شیعی، مدلول آیات مورد بررسی قرار گرفته است و گاهی از تفاسیر سنی همچون کشاف نقل قول می‌کند بخش عمده این کتاب به زبان عربی است و در موارد اندکی مطالب را به فارسی آورده است؛ مؤلف در این تفسیر اغلب به مباحث لغوی و ادبی پرداخته شده و در برخی موارد به اسباب نزول اشاره می‌کند و در اندک مواردی نیز به اقوال مفسرین متعرض می‌شود. تألیف این بخش‌ها به ترتیب در تاریخ‌های زیر پایان یافته است: سوره حج (شب ۷ رمضان ۱۲۵۲)، سوره مؤمنون (شب ۲۱ شعبان ۱۲۵۲)، سوره نور (۲۰ شوال ۱۲۵۴)، سوره عم یتسائلون (بدون تاریخ).
[دنا ۱۸۱/۳]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۶۲
آغاز: بسمله. کهیعص ذکر رحمة ربک عبده زکریا اعلم ان المقطعات من الحروف التی ذکرت فی اوائل السور لاتدل بالوضع من حیث اللغة علی معنی؛ **انجام:** و کان هو العاشر فمررت به و هو یتشحط فی دمه و هو یضحک ملا فیه حتی فاروق الدنیا الحمدلله رب العالمین
تفسیر سوره‌های مریم، طه و انبیاء؛ خط: نسخ معرب و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، خط خوردگی دارد؛ یادداشتی از زین العابدین بن علی بن لطفعلی بن احمد بن محمد صادق تبریزی در ۱۲۹۴ق که درباره کتاب و مؤلف نوشته؛ جلد: تیماج سرخ با ترنج و سرترنج و لچکی ها، ۲۳۰گ، ۲۲ سطر،

اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳۰ – ۴۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹۳

آغاز: آغاز تفسیر سوره حج: «روی فی کتاب ثواب الاعمال عن ابی عبدالله علیه السلام قال من قرأ سورة الحج فی کل ثلاثة ایام لم تخرج سنة حتی یخرج الی بیت الله الحرام». آغاز تفسیر سوره مؤمنون: «سورة المؤمنین ففی ثواب الاعمال و مجمع البیان قال ابو عبدالله علیه السلام من قرأ سورة المؤمنین ختم الله له بالسعادة اذا کان یدمن قرائتها فی کل جمعة کان منزله فی الفردوس». آغاز تفسیر سوره نور: «فی کتاب ثواب الاعمال باسناده الی ابی عبدالله علیه السلام قال حصنوا اموالکم و فروجکم بتلاوة سورة النور و حصنوا بها نساءکم فان من ادمن قرائتها فی کل یوم ... ».آغاز تفسیر سوره عم یتسائلون: «بسم الله الرحمن الرحیم عم یتساءلون عن النبأ العظیم الذی هم فیه مختلفون فی کتاب ثواب الاعمال باسناده عن ابی عبدالله علیه السلام قال من قرأ عم یتسائلون لم تخرج سنته اذا کان ...»

تفسیر سوره حج و مؤمنون و نور و عم یتسائلون و ظاهراً مؤلف بیش از این مقدار موفق به تألیف نشده است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۸۹گ، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳۵ – ۱۹۵]

● **تفسیر القرآن الکریم = احقاق الحق** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm = iḥqāq-ul ḥaqq

استرآبادی، محمد جعفر بن سیف الدین، ۱۱۹۸ – ۱۲۶۳ قمری

estarābādī, mohammad ja'far ebn-e sayf-od-dīn (1784 - 1847)

مؤلف در این تفسیر معانی آیات را با استناد به احادیث اهل بیت علیهم السلام به اختصار توضیح داده است. بنا به نوشته الذریعه و ریحانة الادب تنها از سوره کهف تا پایان سوره احزاب را نگاشته و به تفسیر سایر سوره‌ها موفق نشده است.

[دنا ۱۸۲/۳]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۳/۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی یطعم و لایطعم؛ **انجام:** و یحفظ من الفرق الاکبر ... الطاهرین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲ص (۲۳۵–۲۴۶)، ۱۵ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۴ – ۳۶۴۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۰۷

آغاز: بسملة، سورة الکهف بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب یعنی القرآن علم الله عباده کیف یحمدونه علی اجل نعمه علیهم الذی هو سبب نجاتهم؛ **انجام:** و کانت اطول من سورة البقرة و لکن نقصوها و حرفوها.

از ابتدای کهف تا انتهای سوره احزاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۲۲ – ۱۶۴]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

آل رضا، احمد بن جعفر، ق۱۳ قمری

āl-e rezā, ahmad ebn-e ja'far (- 19c)

تفسیر متوسطی است با نقل اقوال صحابه و تابعین و برخی حوادث تاریخی آیات را تک تک با عناوین «قوله تعالی» مطرح و سپس تفسیر می‌کند و بیشتر به جنبه‌های ادبی و مکی و مدنی بودن آیه و بعضاً مطالب تاریخی مرتبط به آیه اشاره می‌کند. نسخه حاضر تفسیر چند سوره از قرآن را دارد که برخی سور را به پایان نرسانده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۳۰–۱۰/۴۰

آغاز: سوره بقره از آیه ۱۳۱ بسمله، قولوا آمنا بالله وما انزل الینا وما انزل الی ابراهیم واسماعیل ... آیه واحده بلاخلاف قوله تعالی قولوا آمنا بالله یحتمل ان یکون جواباً علی ما روی عن ابن عباس ان نفراً من الیهود؛ **انجام:** ویحتمل ان یکون اراد حتی یأتیه العلم الضروری بالموت والخروج من الدنیا الذی یزول معه التکلیف سورة النحل هی مکیة در جلد دیگر مطالعه شود.

بقره، آل عمران، نساء، مائده، یوسف، رعد، ابراهیم، حجر؛ خط: نسخ، کا: گویا به خط مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۰۷گ، ۳۵–۳۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۸سم [ف: ۲ – ۹۷۷]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / عربی

tafsīr-e qor'ān-e karīm

حسینی خراسانی، ذبیح الله بن هدایت الله، ق۱۳ قمری

hoseynī xorāsānī, zabīh-ol-lāh ebn-e hedāyat-ol-lāh (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۸۸

نسخه بسیار نادر؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ محشی به نشان «منه دام ظله» [د.ث. مجلس]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor'ān-e karīm

حسینی مرعشی، محمد بن عبدالمهدی، ق۱۳ قمری

hoseynī mar'ašī, mohammad ebn-e 'abd-ol-mahdī (- 19c)

تفسیری مختصر به ترتیب سوره‌ها از بقره تا سوره تکاثر که به ترکیب و تفسیر برخی از آیات و کلمات و احیاناً رخدادهای

تاریخی پرداخته است. چند مورد جهت آشنایی: «و اما ینزغنك من الشیطان اما در اصل أن ما بوده و بدخول ماء زائده بران شرطیه نون تأکید بر فعل شرط داخل شده. قوله قوله و اذا لم تأتهم بآیة گویند کفرة هرگاه آن حضرت (ص) آیه بر ایشان می‌خواندی می‌گفتند که دروغ می‌گویی از پیش خود ساخته و چون مدتی می‌گذشت که آیه نمی‌شنیدند با آن حضرت می‌گفتند که چرا دیگر آیه نمی‌سازی. قوله یجعل لکم فرقانا مراد از فرقان هدایت و نوری است که فارق بین الحق و الباطل است. و اذ یمکر بك الآیة گویند این آیة در باب قصه دار الندوة نازل شد و آن چنان بود که قریش با هم در آن خانه اجتماع نمودند و آن خانه قصی به کلاب بود ... قوله کدأب آل فرعون کاف در کدأب کاف اسمی بمعنی مثل و در محل رفع است که خبر مبتداء محذوف باشد بتقدیر دأبهم کدأب آل فرعون و دأب به معنی عادت است. قوله و لقد همت به و هم بها لولا أن رأی برهان ربه یعنی البته و به تحقیق که آن زن خواهش این کار زشت کرد از یوسف و هم بها یعنی یوسف هم خواهش آن کردی اگر نبودی که دید حجت پروردگار خود را از حضرت صادق مروی است که برهان پروردگار او نبوتی بود که حق تعالی به او داده بود کا مانع ارتکاب فواحش است و علم شریعتی که صارف از قبایح است و بنابراین اشکالاتی که در این آیه مشهور است مندفع می‌شوند ...».
[دنا ۱۸۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۱۳

آغاز: سورة البقرة، بسملة، قوله و کلا رغدا رغد صفت مصدر محذوف است و به این تقدیر است و کلا منها اکلا رغدا و رغد نعمت بسیار را گویند؛ **انجام:** سورة التکاثر قوله کلا سوف تعلمون کلا ظرفی است متضمن معنی ارتفاع نه اسم فعل و غرض از آن تنبیه بر آن است که فاعل نباید تمام نظرش به دنیا باشد تا به حدی که به شغل شما مردگان پردازد و قاعده عرب است تأکید به کلا و حاشا تمت بعون الله ... فی الیوم الثانی و العشرین من شوال المکرم فی النجف الاشرف سنه ۱۲۹۱ هزار و دویست نود و یك.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۷۶گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۱۶۱]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

خلوصی، ابراهیم

xolūsī, ebrāhīm

مؤلف که مدرس مدرسه رئیس الکتاب بوده (و ظاهراً اهل ترکیه باشد) تفسیری عرفانی بر برخی از سور قرآن همچون سوره فاتحه، الرحمن، واقعه، نبأ، نازعات، عبس به صورت کامل و برخی سور دیگر به صورت ناقص نگاشته و بیشتر اقوال مفسرین مشهور همچون قاضی بیضاوی، کشاف زمخشری، حاشیه شیخ زاده بر انوار التنزیل، ابوالسعود و نیز از کتب دیگر همچون مجالس رومی، نجاة السالکین، زبدة الواعظین، مشکاة الانوار، حیاة القلوب را می‌آورد. در پایان تفسیر سوره فاتحه به نام مؤلف و کاتب اشاره شده و لذا احتمال دارد که فقط تفسیر سوره فاتحه کار ابراهیم خلوصی باشد.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۹۶/۱-۸/۱۰۶

آغاز: سورة فاتحة الکتاب و تسمی ام القران لانها مفتحه و مبدأه و کأنها اصله و منشأه و لذلك تسمی اساساً او لانها تشتمل علی ما فیه من الثناء علی الله؛ **انجام:** بسمله انا اعطیناك الکوثر ای معرفة الکثرة بالوحدة و علم التوحید التفصیلی و شهوده و الوحدة فی عین الکثرة یتجلی الواحد الکثیر فصل لربک ای ذ اشاهدت الواجد ... لایوجد ولایذکر ولاینسب الیه ولد حقیقة قاسانی.

خط: نسخ، کا: محمدبن عبدالله خواجه زاده، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲ - ۹۷۷]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor'ān-e karīm

خوئی، مصطفی بن محمد، ق۱۳ قمری

xū'ī, mostafā ebn-e mohammad (- 19c)

[دنا ۱۸۲/۳]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۵۱

آغاز: بر تفرد جناب اقدس الهی؛ **انجام:** بدانکه مراد از عمل صالح.

از سوره فاتحه تا آخر سوره کهف؛ خط: مختلف، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: شیخ محمد جواد علمیه؛ کاغذ: کبود اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۹۸گ، اندازه: ۱۱/۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۳۴۰]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی و فارسی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

سید ششتری، ق۱۳ قمری

seyyed-e šoštarī (- 19c)

تاریخ تألیف: رمضان ۱۲۵۲ق؛ محل تألیف: کربلا

تفسیر مفصلی است بر آیه ۹۶ سوره آل عمران «ان أول بیت وضع للناس». مؤلف که از علمای شیخی است در ضمن مباحث تفسیری به بسیاری از شبهات اعتقادی پاسخ گفته و در فصل پایانی کتاب در پاسخ به سؤال شخصی مفصلاً عقاید خود را بیان کرده است و متذکر شده که ۲۰ سال را در کربلا بوده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۷۹

آغاز: قال عزمن قائل ان أول بیت ... و اعلم ان تفسیر فی هذه الأزمنة المتطالیه فی تلك اللیلة الشریفة لیس منحصرا فیها بل هذا فی جمیع الآیات؛ **انجام:** پس آنها بد کنند من نباید بدی کنم که از شأن نجیب دور است لاسیما مؤمن لاسیما عالم و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: عید فطر ۱۲۵۲ق؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات در حاشیه، محشی با عناوین «لمحرره» و «سمع»، در برگ اول سؤال و جوابی درباره ساداتی که از طرف مادر سیدند آیا خمس به آنها تعلق می‌گیرد یا نه آمده؛ مهر: «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ جلد: تیماج طلائی، ۱۴۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۶]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor’ān-e karīm

یزدی، احمد بن حسن، - ۱۳۱۰ ؟ قمری

yazdī, ahmad ebn-e hasan (- 1893)

در مقدمه تألیفات خود را که برخی از آنها در تفسیر قرآن کریم است چنین آورده: باقیات الصالحات، اسماء الغزوات، خزائن الأنوار، شموس المضیئة، الحجج الحقایق (در ۱۴ جلد)، براهین الخواص (در تفسیر سوره بقره در ۲ جلد)، منفجر المعانی (در تفسیر سوره فجر)، تسلیات الرسول (در تفسیر سوره یوسف)، درجات الممدوحین فی احوال المقبولین، ایقاظ الراقدین (در شرح دعای سحر)، انوار اللاهوتیة فی حیاض الناسوتیة انیس العرفان فی شرح صلوات شعبان و چندین تألیف دیگر. مفسر در این کتاب آیات را در موضوعات مختلف گرد آورده سپس روایات و حکایاتی که در آن زمینه وارد شده آورده است.

[دنا ۱۸۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۵۲

آغاز: بسملة، ربنا زدنا حب علی بن ابی طالب و اولاده المعصومین و لا تقبضنا الا بحب علی بن ابی طالب و اولاده المعصومین ... و بعد چنین گوید؛ **انجام:** پسران ابو لهب به جهت خصومتش نزد عبدالله بن عباس آمدند ابن عباس گفت اخرجوا عنی الکبس الخبیث (کذا) از من دور کنید کبس (کذا) خبیث را یعنی پسران ابو لهب را.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ افتادگی: وسط و انجام؛ کاغذ: نخودی، ۳۰۶گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۳۵×۲۱سم [ف:۲۲-۱۵۹]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur’ān-il karīm

رضوی، زین العابدین بن جواد، - ۱۳۲۷ قمری

razavī, zayn-ol-‘ābedn ebn-e javād (- 1327)

تفسیر کوتاهی است از مؤلف که از نوادگان دختری میرزای قمی صاحب قوانین بوده، وی تفسیر برخی از آیات را در زیر سطور یا حواشی به خط خود نگاشته و برخی آیات را بدون تفسیز رها ساخته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۵۹۴

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله رب العالمین الرحمن الرحیم مالك یوم الدین ... فویل، شدت عذاب للذی یکتبون التاب بأیدیهم ای مختلفاً من عندهم؛ **انجام:** فویل للمصلین الذینهم عن صلاتهم ساهون، غافلون یؤخرونها عن وقته ... الذی یوسوس فی الناس من الجنة و الناس

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۸۲گ، ۱۲سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف:۳۶- ۶۶۴]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor’ān-e karīm

زاهدی، جعفر، ۱۳۳۵ق

zāhedī, ja‘far (1917 -)

تفسیر سوره‌های یس، زمر و غافر است. روش تفسیر به این صورت است که ابتدا محل نزول، تعداد آیات و خواص سوره بیان گردیده است. در متن تفسیر مذاق عرفانی مشهود و از شواهد شعری فراوان استفاده شده است. بیشتر اشعاری که انتخاب گردیده از مثنوی مولوی می‌باشد. مفسر از تفاسیر و کتابهایی همچون مجمع البیان، بحر الحقایق، تبیان، کنز العرفان، انوار التنزیل و کشف الأسرار استفاده کرده ولی در بسیاری از موارد با کلمه «گویند، آورده‌اند» و بدون استناد دقیق از منابع مطلب را بیان کرده است. متن تفسیر ساده و با آنکه عرفانی است قابل فهم عموم نوشته شده است. در بیان بعضی مطالب گسترده صحبت کرده، مانند ذو الأوتاد و داستان‌های پیامبران چون داستان حضرت یونس، داوود، سلیمان و غیره.

[دنا ۱۸۲/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۵۶

آغاز: بسمه تعالی سوره یس که آن را سوره دافعه، سوره قاضیه و سوره متمم نیز می‌نامند در مکه نازل شده مگر آیه اعراض یا آیه انفاق که بنا به گفته ابن عباس در مدینه فرود آمده است؛ **انجام:** عاقل از سر بنهد این مستی و باد چون شنید انجام فرعونان عاد.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوا، رویه گالینگور، ۱۳۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۲ - ۱۷۵]

● **تفسیر قرآن کریم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor'ān-e karīm

ادیب کاشانی، محمد جعفر بن محمد مهدی، - ۱۳۶۳ قمری

adīb kāšānī, mohammad ja'far ebn-e mohammad mahdī (- 1944)

برخی از آیات قرآنی را آورده و سپس آنچه در خلاصة المنهج و صافی و مجمع البیان و دیگر تفاسیر آمده را ذکر نموده و بعضاً اشاره‌ای مختصر به پاره‌ای از مباحث مربوط به آیه می‌کند.
[دنا ۱۸۲/۳]

۱. **کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۴۲**
آغاز: قوله سبحانه الذی فرض علیک القرآن الی آخر الآیة در خلاصة المنهج مسطور است که چون حضرت رسالت صل الله علیه و آله
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج مشکی، ۲۲۷گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۴]

۲. **کاشان؛ عاطفی، افشین؛ شماره نسخه:۴۳**
آغاز: در تفسیر سوره مبارکه فاتحة الکتاب در خیر آمده که حق سبحانه و تعالی صد و چهار کتاب را از آسمان فرو فرستاد و در میان آنها چهار کتاب را که تورات و انجیل و زبور و قرآن است
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج مشکی، ۲۶۲گ، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۴]

● **تفسیر القرآن الکریم = جامع مبادی الأحکام** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm = jāmi'-u mabād-il 'aḥkām

اشرفی مازندرانی، اسماعیل بن محمد باقر، ق۱۴ قمری

ašrafī māzandarānī, esmā'īl ebn-e mohammad bāqer (-20c)

مباحث این کتاب بیشتر جنبه فلسفی، فقهی و اصولی دارد. مؤلف می‌نویسد: هر چه در قرآن است همه در سوره فاتحه مجتمع است و هر چه در آن است در بسمله‌اش و هر چه در بسمله جمع است در حرف «باء» آن مندرج است. بنا بر حدیث شریف که علی علیه السلام فرمود: من نقطه تحت باء هستم و آن مبدا و مرجع همه چیز است پس هر چه در عالم وجود است، جملگی در مقام شامخ علی (ع) مضمر است. مفسر در تفسیر آیه ۴۰ از سوره انفال به اسامی حضرت مهدی (عج) در کتب سماوی پرداخته چنین می‌گوید: «المهدی عجل الله فرجه فی صحف ابراهیم (ع) حاشر و فی زبور داود (ع) مفیق و فی التوراة بلغة الترکوم او قید مواد (کذا) و فی التوارة بلغة العبران ماشع و فی الانجیل مهمید و ...». نامبرده در این مورد بحثی مفصل دارد و نیز به شأن نزول آیات و رد برخی از مفسرین اهل سنت از جمله بیضاوی پرداخته است. مؤلف در مقدمه هدف خویش را بیان کرده است: «قال اسماعیل بن محمد باقر ... انه منذ رزقنی الله من العلوم المنقولة و المعقولة ما هو حظی منها ما تلوت القرآن فی آناء اللیل و اطراف النهار الا و تاقت نفسی الی عمل کتاب فی التفسیر جامع یکون أن او رد الآیة و اذکر ما یتعلق بلفظها و لغتها و اعرابها و قرائتها و ابین ما تحتمله من وجوه المعانی حقایقها و مجازاتها ثم ان کانت محکمة نصا او ظاهرا بینت وجه ذلک فیها و ان کانت متشابهة محتملة للوجوه بحثت فی المتاشبه المثانی و فیما رواه اصحابنا عن اهل البیت علیهم السلام و فی القواعد المحکمة المتقنة من القضایا الضروریة العقلیة او الأحکام النظریة الصحیحة عما یوجب ترجیح بعض الوجوه و الحکم بکونه مرادا و مقصودا بالافهام منها علی وجه القطع و الجزم دون الظن و التخمین فان ظفرت بشیء من ذلک بعد البحث حکمت بموجبه و فسرتها به والا ترکتها علی التشابه و قنعت فیها ببیان الوجوه المحتملة من دون أن احکم بشیء منها ثم ابین احوالها عمومها و خصوصها ناسخها و منسوخها علی ما تقتضیه اصول الفرقة ثم اتکلم فیما یتعلق به من فقهها و حکمتها و اذکر ما یتفرد به اصحابنا من الاستدلال بها علی صحة ما یعتقد و نه من الاصول و الفروع و المعقول و المنقول.» (غلامی مقدم)

آغاز: بسملة، الحمدلله الظاهر بباطنه الاول باخره النور الذی لم تشبه ظلم العلق و الأفول الموجود بذاته الذی لم یخالطه عدم و فناء
[دنا ۱۸۲/۳]

۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۱۸۵**
آغاز: بسملة، اعلم أن من اول البسملة الی آخرها علم الهی کامل کالفاتحة شرحها و کالقرآن شرح شرحها؛ **انجام:** فابصار هم کابصار الحیوانات لاتنفعهم فی عرفان الخط (کذا)
از ابتدای بسمله تا آیه ۴۳ از سوره یونس؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از احمد بن محمد؛ واقف: جعفر زاهدی، سال ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن خرمایی، ۹۲گ، ۳۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۱سم [ف: ۲۲ - ۱۶۹]

۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۱۶**
آغاز: برابر؛ **انجام:** و مما یدل علی هذا ایضا قوله تعالی و جعلناهم ائمة یهدون بامرنا لما صبروا و کانوا بآیاتنا یوقنون
جلد۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۲۹۲گ، ۳۲-۳۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۲۲- ۱۸۲]

۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۳۳**
آغاز: برابر؛ **انجام:** او باعتبار المصالح و المفاسد من الحسن و القبح العقلیین و ترک هذا الخلق الشریف ...
جلد۱، از ابتدای مقدمه تا مبحث انسداد باب العلم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۳۰۵ق؛ مصحح، محشی برخی به قلم مؤلف؛ نه صفحه از آخر به خط مغایر و احتمالاً از مؤلف باشد؛ واقف: جعفر زاهدی،۱۳۷۷ش؛ کاغذ: نخودی و شکری آهار مهره، جلد:

میشن ماشی،۳۳۳گ،۲۴سطر،اندازه:۱۸/۲×۲۷سم[ف:۲۲-۱۸۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۳۶

آغاز: بسملة، الحمدلله رب العالمین ... القول فی مبادی الأحکام یقع فی مقاصد الاول فی حکم العقل اصل العقل فی اصل اللغة الحبس و المنع و فی العرف العالم ما یحمل الانسان علی ما ینبغی من فعل او صفة اوحال و یصرفه عما لا ینبغی؛ **انجام:** فیجب ان تکون الأشیاء قبل الشرع علی الاباحة عقلا.

جلد۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ محشی ظاهراً به قلم مؤلف، مصحح، مقابله شده؛ واقف: جعفر زاهدی، ۱۳۷۷ش؛ کاغذ: نخودی و بعضاً فستقی آهار مهره، جلد: میشن ماشی، ۴۱۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۲۲ – ۱۸۳]

● تفسیر القرآن الکریم / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

کاشانی، سلیمان بن ابوالقاسم، ق۱۴ قمری

kāšānī, soleymān ebn-e ab-ol-qāsem (- 20c)

تفسیر قطعه‌ای از آیات با ترجمه و تفسیر اجمالی است به فارسی و پس از آن با تفصیل به عربی تفسیر می‌نماید طی فصولی با این عناوین «فصل فی التفسیر و التنزیل – فصل فی بیان الالفاظ – فصل فی خواص الایات» و مانند اینها. بیشتر این تفسیر از احادیث اهل بیت علیهم السلام گرفته شده و گاهی نقل‌هایی از تفاسیر دیگر نیز دارد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۸۱۰

از سوره بقره تا اعراف؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، خط خوردگی دارد؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۹۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۸ – ۹]

● تفسیر القرآن الکریم / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm

جواهری بروجردی، علی بن احمد، – ۱۴۱۵ قمری

javāherī borūjerdī, 'alī ebn-e ahmad (- 1995)

تفسیر مزجی بسیار مختصر است و گویا پیش‌نویس مؤلف می‌باشد که تمام قرآن نوشته نشده و بعضی آیه‌ها را در برگ‌هایی نوشته ولی تفسیر نشده‌اند. از سوره بقره تا سوره مجادله در این نسخه ناتمام آمده است.

[دنا ۱۸۲/۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۴۸

از سوره بقره تا سوره مجادله در این نسخه ناتمام آمده؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قرمز، ۱۰۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲ – ۱۷۸]

● تفسیر قرآن الکریم / تفسیر / اردو

tafsīr-e qor'ān-el karīm

تفسیر مختصری است که مؤلف پس از ذکر آیات به ترجمه و تفسیر مختصر آن پرداخته است. موجودی آن شامل بخشی از سوره یوس تا بخشی از سوره دخان می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۵۴۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مجدول؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای فرنگی، ۶۹گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۸/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۴۳]

● تفسیر القرآن الکریم = منتخب تفسیر النیشابوری / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qur'ān-il karīm = mn.-u tafsīr-in neyšābūrī

تفسیر بخشی از جزء سی ام قرآن کریم و از تفسیر سوره تکویر آغاز و تا اواخر سوره ماعون موجود است و باقی آن افتاده است. تفسیر هر سوره با دیباچه‌ای مستقل همراه است و در پایان هر سوره، عبارت «من نیشابوری» نوشته شده است که بایستی منتخبی از تفسیر النیشابوری بوده باشد. باید افزود که در ابتدای امر به ذهن تبادر می‌نمود که این تفسیر بایستی تلخیصی از تفسیر غرائب القرآن و رغائب الفرقان تألیف نظام الدین حسن بن محمد بن حسین قمی نیشابوری (– ۷۲۸ یا ۷۳۰ق) بوده باشد، لیکن در بررسی جزء سی‌ام آن تطبیق نگردید. ممکن است تفسیر دیگری، همچون الوسیط فی تفسیر القرآن، تألیف ابوالحسن علی بن احمد بن محمد واحدی نیشابوری (–۴۶۸ق) بوده باشد که نیاز به بررسی دارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۷/۳ کر

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، بسم الله الحنان المنان الذی من علی المؤمنین برسول کریم ... فقوله إذا الشمس کورت فقال ابن عباس إذا الشمس کورت أی ذهبت ضوئها و دخی بها فی حجاب النور؛ **انجام:** بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله العلی العظیم الذی عذب الکافرین ... قال ابن عباس و مقاتل بن سلیمان نزلت أول هذه السورة فی العاص بن وائل السهمی ... و یمنعون الماعون، اختلفوا فی الماعون من سبعة أوجه أحدها قال علی بن أبی طالب و ابن عباس و مجاهد ... الماعون الزکوة المعروفة، الثانی قال سلمة بن کهیل الماعون الصدقة و الثالث قال سعید بن جبیر و ابن عمر الماعون هو منع الحق و الرابع قال السدی الماعون ما یتعاون الناس

خط: نسخ، کا: حاجی سید مصطفی بن سید حسن دده بن سید محمد بن حسن صوفی، تا: ۱۱۵۲ق؛ مصحح، محشی با نشان‌های «بغوی، عصام، من ع ع من اب، شیخ زاده، شافی، من ابی اللیث، خلخالی، من حنفی، و ...»؛ کاغذ: فرنگی نخودی و سفید، ۵۷گ

(۷۳پ-۱۲۹پ)، ۱۹سطر، اندازه: ۸×۱۷/۵سم [ف: ۴۰/۲ - ۱۸۸]

● **تفسیر القرآن الکریم** / تفسیر / عربی
tafsīr-ul qur'ān-il karīm

غیر همانند:

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۳۹۳

آغاز: اعوذ بالله من الشیطان الرجیم ... العوذ هو الالتجاء و الاستجارة من الأقوی لمنع الأضعف و قیل الالتصاق یقال أطیب اللحم عوذه و هو ما التصق منه بالعظم ... سورة فاتحة الکتاب و لهذه السورة اسام فاتحة الکتاب أی اول الکتب المنزلة من السماء من التوریة و الزبور و غیرها و لفظ الفاتحة مجاز لأن الفاتح هو الله تعالی و هی مفتوح بها لا الفاتحة و ام القرآن والأم الأصل؛ **انجام:** او به همباز مکیرا لیمدحه و یذکر فضله عند الناس انه کثیر الطاعة.

در این تفسیر که از تفاسیر مختلفی همچون فخر رازی، ثعلبی و خصوصاً کشاف زمخشری (با رمز ذکره جار الله، ذکره ج، تفسیر الثعلبی، فخر الرازی) نقل مطلب شده به مباحث لغوی، اعرابی، اختلاف قرآآت، اسامی سوره ها، شأن نزول و رخدادهای تاریخی نیز پرداخته است. منقولات مؤلف از کشاف به حدی است که شاید بتوان آن را خلاصه کشاف دانست که مطالبی به آن افزوده شده. گاهی برخی کلمات یا آیات به نثر قدیم محلی اشکور به فارسی ترجمه شده است مانند: «و اما الذین ابیضت وجوههم (انم) اون مؤمنون که ریمها روشن بودن همیشکنون بون، یسوا سوائاً من اهل الکتاب امة قائمة ... ان یهود و نصارا بعضی استن که و راه شریعتن» «شما به همه کتبیون اون پیغمبرون ایمان بیاوردین» و نیز «اون زنون که هرزه کنند، گواهی بخوازین، و شود زندان کنین و ...». موجودی از ابتدای استعاذه و تفسیر فاتحه تا پایان سوره کهف است. این نسخه به لحاظ قدمت و منحصر بودن قابل توجه می‌باشد؛ خط: نسخ، کا: احمد بن سلارکینا دوزی، تا: پنج‌شنبه ۷ رمضان ۸۸۹ق، برای نورالله بن علی اشکوری یکی از علمای وقت؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۱۹گ، مختلف السطر(۱۳×۱۸/۵)، اندازه: ۲۰×۲۷سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۴۰] و [ف: ۲۲-۱۶۷]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۰۰

آغاز: و قنوان بالضم لغة و الدانیة ... القریبة من المتناول عن ابن عباس و البرا بن عازب و قتادة و الضحاك و قال الزجاج و فیه یحذف؛ **انجام:** القشیری جمع الجیران فی ثبات القلب و به یتبین اقدار الرجال کما کان ... رسول الله علیه السلام حتی قال من کان

تفسیری است کهن و کوتاه که در آن به معنی لغوی آیات و نقل برخی از احادیث و اقوال مفسران اشاره شده است. مؤلف در این تفسیر از امام ابوالمنصور و قشیری بسیار نام برده است، نسخه موجود با آیاتی چند از پایان سوره انعام آغاز و تا آیاتی از سوره انفال به پایان می‌رسد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع قهوه‌ای عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۷گ، ۳۵ سطر (۱۵×۲۶)، اندازه: ۲۱/۵×۳۰سم [ف: ۳۵ - ۴۶۲]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۷۴۸

آغاز: بسمله. الذی اتم نعمته علی خلقه اجمعین [و] الذی خص بجنته عباده المؤمنین و قوله شعبة و حمزة و الکسائی بإمالة الطاء؛ **انجام:** و ابن المنذر و ابن ابی حاتم والطبرانی رضی الله عنهم اجمعین.

تفسیر مختصر روایی عامی است بر تمام سوره طه و آیات ۷۳ تا پایان سوره حج و نیز آیات ۱ تا ۱۱ و ۵۱ تا ۱۰۸ سوره مؤمنون. نکته: پس از آیه ۱۱ مؤمنون [برگ ۷۱ تا ۸۰ نسخه] مطالبی از فتوحات ابن عربی و عبدالکریم جیلی در تفسیر آیه ۱۰۳ سوره نساء و مطالبی از «نزهة الناظرین» شیخ مرعی بن یوسف حنبلی مقدسی ازهری (-۱۰۳۳ق.) در تفسیر آیه ۵۹ سوره نساء نقل شده که دانسته نشد آیا جز همین تفسیر است یا سهواً اینجا آمده. همچنین در برگ ۱۹ تا ۲۲ مجموعه تفسیر آیات ۹۶ و ۹۷ آل عمران نیز آمده که آن هم معلوم نشد مستقل است یا خیر؛ خط: نسخ، کا: ابوبکر بن زاهر بن عبدالله بن محمد یمانی حضرمی شافعی، تا: قرن ۱۱؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا با عطف میشن قهوه‌ای، ۵۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن - ۱۴۱]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۹۷/۲ کر

آغاز: جوال القسم محذوف أی لتبعثن بقرینة قوله (یوم ترجف الراجفة) هو ظرف للمحذوف ... (۱۴ر) سورة الملك مکیة (بسم الله الرحمن الرحیم تبارك) أی تعالی و تعاظم عن صفات المحدثین (الذی بیده) أی فی تصرفه ... (۱۷ر) سورة الواقعة مکیة (بسم الله الرحمن الرحیم إذا وقعت الواقعة) أی إذا قامت القیامة؛ **انجام:** (۳۲ر) و قال من قرء سورة الکهف فهو معصوم ثمانیة أیام من کل فتنة قوله تعالی (بسم الله الرحمن الرحیم) عن عمر رضی الله عنه عن رسول الله علیه السلام قال أنزلت علی عشر آیات ... (الذین هم فی صلوتهم خاشعون) و صفهم الذی به یستحقون الفلاح ... (۳۶پ) (لاتقنطوا) أی لاتیأسوا (من رحمة الله) ... و (أنیبوا إلی ربکم) أی ارجعوا إلیه عن الذنب تائبین (و أسلموا) ... قیل هذه نصیحة لإتمام التوبة و تحصیل المغفرة به ... »ناتمام.

تفسیری روایی و لغوی برخی سوره‌های قرآن کریم (در نسخه برگ ها متشتت است) مشتمل بر تفسیر بخشی از سوره نازعات و سوره‌های ملك و واقعه، نیز تفسیر بخشی از سوره‌های ملك و واقعه، نیز تفسیر بخشی از سوره‌های الرحمن، نساء، مائده و کهف، مؤمنون و غافر است که به جهت افتادگی‌های مکرر دانسته نشد، آیا این اثر بخشی از یك تفسیر بزرگ است یا از سوی مؤلف آن، تنها همین سوره‌ها به صورت گزیده، تفسیر گردیده است؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی نخودی ضخیم، ۲۴گ (۱۳ر-۳۶پ)،

۱۴ و ۱۸–۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۴۰/۲ – ۳۰۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۱۰۴

آغاز: بسمله. قوله یس و القرآن الحکیم عن ابن عباس رضی الله عنه قال یس یعنی محمداً؛ **انجام:** بارض مصر قبل موسی.

این کتاب که به علت ناقص بودن، عنوان دقیق و مؤلف آن شناخته نشد، وی از اعلام عامه و به احتمال در قرن ۹ و یا ۱۰ق. می‌زیسته است. تفسیری است موجز بر قرآن کریم با عناوین «قول»که برخی تأویلات نیز در آن به چشم می‌خورد و موجودی از آیه ۳۵ سوره صافات تا ۳۴ سوره غافر می‌باشد. برگ ابتدای نسخه تفسیر کلمه یس از سوره یاسین است؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی دارچینی، ۵۵گ،۲۵سطر،اندازه:۱۶/۵×۲۸سم[اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن– ۱۴۱]

۶. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۶۰۲/۲

آغاز: اسم الشیء مایعرف به فاسماء الله تعالی هی الصور النوعیة التی تدل بخصائصها و هویاتها علی صفات الله؛ **انجام:** تا چشم برگشادم نور رخ تو دیدم تا گوش باز کردم آواز تو شنیدم

از میرزا اسماعیل الخواجة. تفسیر بعضی آیات و سور قرآن مانند سوره الحمد و الفلق و غیر آن، این تفسیر عرفانی است؛ خط: نستعلیق، کا: ملااسماعیل خواجه، تا: دهه سوم ذیحجه ۱۲۳۳ق؛ جلد: چرم زرد مایل به سیاهی، ۹گ (۶۴ر–۷۲ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [مؤید: ۲ – ۱۱۱]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۱۲۲/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب نوراً الی رفع مصابیحه؛ **انجام:** و علی التغیرات العارضة لها فی الحرکات و الانتقالات و نقل الاحوال مما فصل فی محله ثم المراد.

شاید از: حاج سید ابوالحسن طالقانی. ظاهراً برگرفته از مجلس درس استادش شیخ محمد حسین اصفهانی بوده است. استاد در مقدمه توضیح داده که چون تفسیر جامعی که شامل ظواهر کتاب الله باشد و مواعظ و معارف و علوم مستخرجه از آیات را بیان کند و اخبار وارده را نیز با بیان‌های شافیه در برداشته باشد، نیافتم در نظر گرفتم که تفسیری بدین مشخصات بر طلاب بیان کنم و در پایان آن که ناتمام مانده، چنین می‌نویسد: «الی هنا افاض مد ظله العالی وفقنا الله تعالی للاستفادة بتمامها منه ... الثامن من شهر جمادی الآخرة ۱۳۰۶»، از آغاز کتاب تا تفسیر آیه «یا ایها الناس اعبدوا ربکم الذی خلقکم ...» را دارد؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: احتمالاً سید ابوالحسن طالقانی، تا: ۸ جمادی الثانی ۱۳۰۶ق، جا: سامراء؛ سید محمود طالقانی (فرزند سید ابوالحسن طالقانی) در آغاز نسخه شرحی درباره رساله‌های مجموعه نوشته و توصیه کرده که اولاد خاندانش آن را جهت یادگاری نگه دارند. این یادداشت را یک‌شنبه ۶ ذیقعده ۱۳۹۳ق (۱۱ آذر ۱۳۵۲ش) نوشته و تصریح کرده که اول تیر ماه همین سال از تبعید زابل و بافق برگشته است؛ کاغذ: کاهی شکننده، جلد: چرم قهوه‌ای، ۲۵۸ص (۲–۲۵۹)، ۱۹ و ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۴۵ – ۲۱]

● تفسیر قرآن کریم / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qor’ān-e karīm

غیر همانند:

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۱۷۱

آغاز: و اختلف عن اهل الشام و لا صح عنهم انهم ... عن ابی بکر بن مهران رحمهم الله انعمت علیهم و بصری و مکی؛ **انجام:** و همچنان یحیی و مریم و عیسی و هارون و ابراهیم و اسحق و یعقوب و اسماعیل و بعدد هر که خدای عزوجل را فرزند دعوی کرده پست و بعدد هرکه آن را دعوی نکرده است و الله اعلم باسم الله.

جلد ۱، موجودی از سوره فاتحه تا پایان سوره کهف و آغاز مریم است. ترجمه و شرح بسیار نفیس فارسی و کهن قرآن کریم است. مترجم ابتدا به سبب و محل نزول سوره مبارکه و فضیلت تلاوت آن و اختلاف اقوال اشاره کرده آنگاه به ترجمه تحت اللفظی زیرنویس کل سوره و سپس به شرح و ترجمه مختصر آن پرداخته و به برخی از رخدادهای تاریخی نیز اشاره کرده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن عبدالوارث، تا: ۸۹۷ق؛ افتادگی: آغاز (برگ اول) و انجام؛ نسخه شماره ۲۲۰۲ ادامه نسخه حاضر می‌باشد؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۹گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۳۳/۵سم [ف: ۵ – ۵۳۸]

۲. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۰۲

آغاز: بسمله، کهیعص ذکر رحمة ربک عبده زکریا ... بنام خدای بخشاینده مهربان کافی و هادی و رحیم و علیم و صادق است یاد کردن نعمت خداوند تو بنده او را زکریا ... ترجمه سوره مریم علیها السلام و اول این سورة از حروف معجم است چنانکه همی کوید عزوجل کهیعص و بدین حروفهای معجم علما اختلاف کرده اند کروهی کفته که این حروفهای معجم که اندر جمله قرآن همه بشمار جمل برکیری عدد شمار همه حروفها که بقران اندرست عدد سالهای این جهان است؛ **انجام:** من الجنة و الناس (متأسفانه ترجمه آخرین آیه محو شده) جنانست که خوانده باشد کتابها ... (جای نقطه ها محو شده) خدای شان برسل صلی الله علیه و علیهم اجمعین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله و صحبه اجمعین الطاهرین برحمتک یا ارحم الراحمین.

جلد۲، از اوائل سوره مریم تا پایان سوره ناس می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: احمد بن عبدالوارث، تا: پنج‌شنبه ۲۹ جمادی الثانی ۸۹۷ق؛ ادامه نسخه ۲۱۷۱ است؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۳/۵×۳۳/۵سم [ف: ۵ – ۵۷۶]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۵۳۸

آغاز: سورة مریم مکیة الا آیة السجدة و هی ثمان او تسع و تسعون آیة بسملة، کهیعص به اماله خوانده ابو عمر و تکررا چون الف‌های اسماء تهجی یا آت اند و ابن عامر و حمزه یاء را به اماله خوانده اند و کسایی و ابوبکر هر دو را به اماله خوانده‌اند ذکر رحمة ربک خبر ما قبل است اگر تأویل کنند آن را به سورة یا قرآن یا خبر محذوفی است یعنی هذا المتلو از قرآن؛ **انجام:** یعنی هر که قرائت کند سوره معوذتین را پس چنان است که گویا قرائت کرده کتبی را که نازل ساخته خدای تعالی همه را.

مفسر به طور اختصار به ترجمه و تفسیر و شأن نزول، عدد و محل نزول و ثواب تلاوت آیات پرداخته است. به قرآآت قراء مشهور چون ابوعمرو بصری، علی بن حمزه کسایی، ابن عامر شامی، حمزه کوفی و دیگران نیز اشاره دارد. به مباحث اعرابی و نحوی بیش از سایر مباحث عنایت کرده است. او در نقل حدیث به مأخذ و سلسله روات و همچنین به اقوال علما اشاره ننموده است. از ابتدای سوره مریم تا انتهای قرآن می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ واقف: رضا علی رضایی، آذر ۱۳۷۸؛ کاغذ: شکری و نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۳۲۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۳سم [ف: ۲۲ – ۱۸۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۷۸۲۹

آغاز: افساد نکنیم و معصیتها نورزیم این سؤال را چندان جواب است یکی آنست که ایشان ما را ندیده؛ **انجام:** و یک شیشه بیاورد و یک اسب مادیان و یا کره بیاورد چون این چیزها.

ابتدا متن تمامی سوره‌ها را با ترجمه تحت اللفظی ذکر نموده، سپس به شأن نزول و رخدادهای تاریخی به طور مشروح می‌پردازد. بخشی ازسوره بقره تا آیه ۳۷ سوره نمل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، دی ۱۳۸۰؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج سبز یشمی، ۲۸۶گ، ۱۱–۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۶سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۴۲]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۴۹۵

آغاز: فرمود بر جاده فرمان برداری بایستادند و باقی بسخن امیر خود؛ **انجام:** زیرا که میوه بهشت از درخت رسید بیرون آید و هر طعمی خوش.

در این تفسیر مؤلف بخشی از آیات را ذکر کرده و به ترجمه و تفسیر آنها پرداخته و در برخی آیات شأن نزول و رخدادهای تاریخی را به طور مشروح بیان نموده است؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛کاغذ:نخودی آهار مهره،جلد:مقوا با عطف پارچه،۱۰۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۴×۳۲/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن– ۱۴۳]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۱۸۹۷

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اصطفی من البشر رسلاً ... و فضلهم علی الملائکة المقربین و اختار منهم؛ **انجام:** غیر از این منطق لبی بگشودمی ×× در مدیحت داد معنی دادمی.

تفسیر روایی بر برخی از آیات از جمله آیات مربوط به فضیلت شیعیان و موالی پیامبران و قصص قرآن است که مؤلف از ابتدای قرآن تا پایان آن انتخاب و با روایات مربوطه و اقوال علما تفسیر کرده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج فرنگی دارچینی، ۷۵گ،۲۱سطر،اندازه:۱۲/۵×۱۸سم[اهدائی رهبر:۱علوم قرآن – ۱۴۴]

● تفسیر القرآن المجید / تفسیر / فارسی

tafsīr-ol qor’ān-el majīd

افتخاری، علی بن حیدر، ق۱۴ قمری

eftexārī, ‘alī ebn-e heydar (- 20c)

مباحث تفسیری متفرقه موضوعی است که مؤلف از محضر استادش علامه سید محمد حسین طباطبائی استفاده نموده است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۵

آغاز: قوله تعالی و قل رب زدنی علما و الحقنی بالصالحین تمام سعادتها و رستگاریها دائر مدار علم است

نسخه اصل: کتابخانه مؤلف– قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۹۶ص [عکسی ف: ۶ – ۴۷۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۹

آغاز: تفسیر جوامع الجامع یکی از ارزنده ترین تفاسیر شیعه است بلکه در تفاسیر اسلامی کم نظیر است

نسخه اصل: کتابخانه مؤلف – قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۶۷ص [عکسی ف: ۶ – ۴۸۱]

← تفسیر القرطبی ≻ الجامع لأحکام القرآن و المبین لما تضمن من السنة و آی القرآن

● تفسیر القرطبی (مختصر) / تفسیر / عربی

tafsīr-ul qurṭubī (mx.)

ابن ملقن، عمر بن علی، ۷۲۳ – ۸۰۴ قمری

ebn-e molaqqan, ‘omar ebn-e ‘alī (1324 - 1402)

وابسته به: الجامع لأحکام القرآن و المبین لما تضمن من السنة و آی القرآن = تفسیر القرطبی؛ قرطبی، محمد بن احمد (–۶۷۱)

خلاصه‌ای از تفسیر القرطبی است معروف به جامع أحکام القرآن که بعد از تلخیص آن، مطالبی از متأخران بر آن افزوده شده و از نظر حجم در حد نیمی از تفسیر القرطبی است. مدار اصلی این کتاب، تفسیر القرطبی است چنانکه (به عنوان مثال) آغاز سوره مبارکه مائده را با آن تفسیر مقابله نمودیم، در حدود بیش از یک صفحه عیناً مطابقت داشت [برگ ۸ و ۹] ولی بدون ذکر مأخذ، اما دیده می‌شود که در ادامه همین کار در نقل اقوال دیگر قرطبی، به نام او تصریح می‌کند. در این تفسیر، علاوه بر قرطبی مطالب دیگری، از قول مفسران متأخر از او، همچون فخر

رازی، زمخشری، بیضاوی و هر دو نسفی (صاحب مدارک و تیسیر) و کتب حدیث، آورده شده است.
ما انتساب این تفسیر را به سراج الدین «ابن ملقن» به این دلایل با شک و تردید تلقی می‌کنیم: ۱. در دسترس نبودن نسخه‌ای محقق و مسلم، بلکه هیچ نسخه‌ای (سالم و غیر سالم) از کتاب حاضر که بتوان به آن استناد نمود؛ ۲. عدم تصریح ارباب تراجم، به ذکر این کتاب در فهرست تألیفات «ابن ملقن» مگر کاتب چلبی در کشف الظنون؛ ۳. عدم توافق سال فوت «ابن ملقن» با نقل قول از فتح الباری در این کتاب، زیرا تألیف فتح الباری، سال ۸۱۷ ق ذکر شده و تاریخ فوت «ابن ملقن »۸۰۴ق. ولی تشکیکات ذکر شده، افاده نفی قطعی نمی‌کند، زیرا ممکن است تاریخ فوت ابن ملقن ۸۰۴ ق نباشد و مثلاً ۸۱۴ق یا ۸۲۴ق باشد و یا فتح الباری، زودتر از ۸۱۷ق تألیف شده باشد و یا اینکه فتح الباری غیر از فتح الباری ابن حجر عسقلانی باشد که احتمال آن از همه ضعیف‌تر است اما وضعیت نسخه حاضر که از آغاز و انجام افتادگی دارد و از سوره نساء تا سوره انفال می‌باشد، نشان می‌دهد که با دیده فنی، نهایتاً به اواخر قرن ۸ق تعلق دارد و استنساخ نگردیده که به حد شهرت برسد و به صورت فعلی ناشناخته مانده است. این تفسیر به قرینه نسخه حاضر، به پنج جزء تقسیم شده است.

[دنا ۱۸۳/۳؛ کشف الظنون ۵۳۴/۱؛ معجم المؤلفین ۲۹۷/۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۴۱۲

آغاز: أحسن منکم فی الاسلام فلا یؤاخذ بها و من آسا أخذ بعمله فی الجاهلیة و الإسلام؛ **انجام:** قال فی المدارک: قسم الناس أربعة أقسام آمنوا و هاجروا ...

این نسخه از آیه ۱۳۸ نساء تا پایان سوره انفال را در بر دارد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۸ یا اوایل قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با نسخه اصل مقابله گردیده، محشی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۲گ، ۳۱ سطر (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲۹ - ۱۹]

← تفسیر القشیری ← لطائف الاشارات فی حقائق العبارات

● **تفسیر قصار سور** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qesār-e sovar

تفسیر فارسی چند سوره از سور مبارکه قرآن کریم است که از سوره مبارکه حمد، آغاز نموده و درباره نخستین آیه آن، یعنی «بسم الله» بسیار گفته و نقل ها نموده، سپس به بقیه سوره حمد پرداخته، آنگاه به سوره‌های کوچک، سوره «اخلاص» و «جحد» و آیاتی از قرآن، مانند آیه «ملک» و امثال آن و آیات دعا پرداخته و از دیدگاه‌های عرفانی و فلسفی سخن گفته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۸۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، یعنی بنام خایی که بخشاینده و مهربانست و دهنده حلال نعم ودقایق آنست؛ **انجام:** و در آخر حمایت آفت نفس و شیطان هم ... عون و عصمت اوست. منه البداء و الیه المصیر

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی با روکش مشمع یشمی، ۶۳گ، ۱۸ سطر(۸×۱۰/۵)، اندازه: ۱۲×۱۵سم [ف: ۳۶ - ۳۱۷]

← تفسیر قطب شاهی ← آیات الاحکام (ترجمه)

● **تفسیر قل هو الله** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e qol hova-l lāh

استرآبادی، محمد بن نظام

estarābādī, mohammad ebn-e nezām

[دنا ۱۸۳/۳]

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۱۱۰/۲

آغاز: بسمله بفضلك یا کریم و بعد حمدالله والصلوة علی محمد و آله میگوید محمد بن نظام الاسترآبادی که چون شمه از شرح فاتحه نویشتم عزیز از من طلب داشت که شمه قل هو الله نویسم بس ملتمس؛ **انجام:** و منزه است که دریابد او را حسی و بصری یا سمعی یا لمسی یا ذوقی یا شمی یا وهمی یا خیال یا فکری یا عقلی لا اله الا هو سبحان ربك رب العزه عما یصفون والسلام علی مرسلین والحمدلله رب العالمین و صلوا علی نبینا محمد و آله اجمعین تم

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: هندی، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۳ - ۱۵۳۹]

← تفسیر قمی ← تفسیر القرآن الکریم

● **تفسیر قول «الممکن فی حد ذاته لیس و عن علته ایس»** / فلسفه / فارسی

tafsīr-e qowl-e «al-mumkin-u fī ḥadd-i ḏāt-i-hī lays wa ʻan ʻillat-i-hī ays»

بحث در باب این‌که از آن حیث که ممکن است چیز نیست و وجود ندارد و به علت چیز وجود دار می‌شود.

[دنا ۱۸۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۳۱/۵-ف

نسخه اصل: مجلس ۱۲۹۰۹ (۲۲۱) [این نسخه با این شماره در فهرست‌های مجلس یافت نشد]؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۱ - ۶۲۴]

● **تفسیر قول النبی «اعرفکم بنفسه اعرفکم بربه»و «لو کشف الغطاء ما ازددت یقینا»** / شرح حدیث / عربی
tafsīr-u qawl-in nabī «a'rafa-kum bi-nafs-i-hī a'rafa-kum bi-rabb-i-h»wa «law kušifa-l ġiṭā'-u ma-zdadtu yaqīn-ā»

آمدی، عبدالواحد بن محمد، - ۵۱۰ ؟ قمری
āmedī, 'abdolvāhed ebn-e mohammad (- 1117)

رساله قاضی آمد ناصح الدین الی نور الهدی سلمان بن عمر اسکندری در تفسیر قول پیامبر (ص) «اعرفکم بنفسه اعرفکم بربه» و قول حضرت علی (ع) «لو کشف الغطاء ما ازددت یقینا».
[دنا ۱۸۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۲۷-ف
خط:نستعلیق،بی کا،بی تا؛۴گ(۱۴۹پ-۱۵۲پ)[فیلمها ف: ۱ - ۵۱۹]

← تفسیر قوله تعالی (لیغفرالله ما تقدم من ذنبک و ما تأخر) (رسالة فی ...) ⩽ المحرر فی قوله تعالی (لیغفر لک الله ما تقدم من ذنبک و ما تأخر)

● **تفسیر قوله علیه السلام انک یا الهی وحدانیة العدد** / شرح دعا / عربی
tafsīr-u qawl-i-hī 'alay-hi-s-salām inna-ka yā ilāhī waḥdānīyat-ul 'adad

تونی، عبدالواسع بن علامی، ق۱۲ قمری
tūnī, 'abd-ol-vāse' ebn-e 'allāmī (- 18c)

از کتاب «المواهب السنیة فی شرح الصحیفة الکاملة» خود او.
[دنا ۱۸۳/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۷/۱۰
خط: نستعلیق، کا: عبدالواسع بن علامی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، عطف پارچه، نیم ص (۲۷ پ)، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ - ۲۲۰]

● **تفسیر قونوی** / تفسیر / عربی
tafsīr-e qūnavī

صدرالدین قونیوی، محمد بن اسحاق، ۶۰۷ - ۶۷۳ قمری
sadr-od-dīn qūnīyavī, mohammad ebn-e eshāq (1211 - 1275)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۴۲۱
کامل؛ بی کا، بی تا؛ خریداری از مصطفی حسینی؛ ۲۱۰گ، اندازه: ۱۶/۱×۲۰/۶سم [رایانه]

← تفسیر القیاس ⩽ شرح القیاس

● **تفسیر کاشانی (ترجمه)** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e kāšānī (t.)

یزدی، محمد بن خالق، ق۸ قمری
yazdī, mohammad ebn-e xāleq (- 14c)

تاریخ تألیف: ۷۸۴ق
مترجم می گوید: چون مرا قصد ترجمه تفسیر کاشانی به سر افتاد بر آن شدم آن را به نام شاهی کنم که محور عالم است در آن روزگار به ارزالروم بودم و بر این نیت کار خود را آغاز کردم. متاسفانه در صفحات بعد نام پادشاه بر اثر افتادگی صفات به دست نیامد. خود تفسیر هم در این نسخه از اواسط سوره بقره شروع می‌شود و قسمت‌های ما قبل آن ظاهراً بر اثر افتادگی صفحات در این نسخه موجود نیست. کار مترجم در این تفسیر آن است که هر آیه را جداگانه معنی و سپس تفسیر و بعد تأویل می کند. (عبدالله انوار)
[دنا ۱۸۳/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۱
آغاز: بسمله رب تمم بالخیر یا کریم. حمد بی حد و ثنای بی عد خالقی را که بظهور آورد حقایق معانی؛ **انجام:** اگر دریای هیولی ... و از برای کتابت مداد خلاص کرد و بکلمات نای ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۸۸۴ق، جا: ارز روم؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۸۹گ، ۲۷ سطر (۱۰/۵×۲۸/۹)، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳ - ۵۱۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۲۳۷-ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ - ۳۵]

← تفسیر کاشفی ⩽ مواهب علیه
← تفسیر کبیر ⩽ مفاتیح الغیب فی تفسیر القرآن

● **تفسیر کتاب اثولوجیا من الانصاف** / فلسفه / عربی
tafsīr-u k.-i uṯulujīyā min-al inṣāf

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ - ۴۲۸ قمری
ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

وابسته به: اثولوجیا = ثئولوجیا = میامر فلوطین (۲۰۴-۲۷۰)
ابن سینا، تئولوژی (اثولوجیا) را که منسوب به ارسطو کرده‌اند و در حقیقت ترجمه قسمتی از تاسوعات افلوطین است، تفسیر کرده و گویا این تفسیر قسمتی از الانصاف تألیف از دست رفته اوست. عبدالرحمان بدوی، شرح اثولوجیا را با شرح کتاب اللام و تعلیقات حواشی کتاب النفس ارسطو که آنها نیز بقایای کتاب الانصاف شیخ الرئیس اند در جلد اول «ارسطو عند العرب» چاپ

کرده. ابن سینا در شرح اثولوجیا چند بار از الحکمة المشرقیة یاد و بدان احالت کرده است. آنچه بدوی چاپ کرده میمر ۳–۸ است و به جز میمر ۸ شرح دیگر میمرها به صورت فقراتی است تعلیقه مانند و هر میمر با حروف ابجد شماره‌گذاری شده، در میمر ۸ در آغاز فقرات «قال»آمده است. (عبدالحسین حائری)
آغاز: بسمله. آ. لیس یعنی ان نفس الانسان کانت موجودة قبل البدن مدة لاینزع الی بدن و لایلابسه، ثم صارت الیه، فان هذا امر
انجام: و اما ان الخطاء کیف یقع منها و کیف یزول عنها و کیف یعود الیها ففیه کلام طویل. [پایان حقیقی کتاب همین است که در اینجا قید شده در بعضی از نسخ از جمله در نسخه چاپی، در ذیل میمر ۸ فقراتی به نقل از شیخ افزوده شده و در فهرست قنواتی و دکتر مهدوی در پایان رساله، فقرات مذکور نقل گردیده]
چاپ: با تحقیق عبدالرحمن بدوی در ارسطو عند العرب، جلد ۱
[دنا ۱۸۳/۳ (۵ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۷۴/۶–ف
نسخه اصل: اسماعیل صائب ش ۴۶۰۵؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۶۹۶ق، ۱۹ سطر، [فیلمها ف: ۱ – ۴۴۹]
۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۸۱۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۰۸۷ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سرخ ضربی، ۱۰گ (۲پ–۱۱ر)، اندازه: ۱۲×۲۵سم [ف: ۳۹۹]
۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: زین الدین شیرازی، تا: محرم ۱۰۸۸ق؛ کاغذ: اصفهانی شکری رنگ، ۲۴ص (۲۹–۵۲)، ۲۱ سطر، قطع: نیم خشتی باریک، اندازه: ۲۵×۱۲سم [شورا: ف: ۵ – ۳۰۷]
۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۱۶۹/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۱۰۵ق؛ در ۱ جمادی الثانی ۱۱۰۵ مقابله شده؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن آبی، ۱۶گ (۴۱پ–۵۶ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف: ۹ – ۲۰۷]
۵. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه:۱۹۰/۱
آغاز: ای یشتاق الی ان یراها؛ **انجام:** برابر
در فهرست با عنوان حاشیة فلسفیة آمده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۳ص (۱–۱۳)، ۲۷–۲۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۴/۵سم [نشریه: ۳ – ۳۲۹]

● تفسیر کتاب اسطقس = التفصیل الاول = غرض الاغراض / کیمیا / عربی

tafsīr-u k.-i usṭuqus = at-tafṣīl-ul awwal = ġaraḍ-ul aġrāḍ

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739 - 814)
وابسته به: اسطقس الاس الاول = اسطقس الاس علی رأی الفلاسفة؛ جابر بن حیان (۱۲۰–۱۹۸)
الاسطقسات الثلاثة و تفسیرها = اسطقس الاس علی رأی الفلاسفة و الدیانة؛ جابر بن حیان (۱۲۰–۱۹۸)
شرح و تفسیری است کوتاه بر کتاب اسطقس خود مؤلف، (اسطقس، معرب از یونانی است و به معنی ماده و اصل هر چیزی است و جابر ظاهراً سه رساله اسطقس دارد). پرفسور فؤاد سزگین عقیده دارد این کتاب همان کتاب غرض الاغراض اوست. طبق تصریح مؤلف، این کتاب نیز جزء تألیف صد و دوازده گانه اوست. (سید محمود مرعشی)
آغاز: بسمله الحمد لله وحده انی عازمه فی هذا الکتاب ان اشرح کتاب الاسطقس وهو ثلثه اجزاء وذلک انی جمعت فی جمل معانی کتب المائه والاثنی عشر وجعلته اولها وفاتحاتها ومقدمة بین یدیها ...
انجام: وانما تعرض هیهنا تعریضاً بذلک کما رایت والسلام تم کتاب التفسیر الاسطقس الاس وهو المسمی بالتفصیل الاول
چاپ: بمبئی، چاپ سنگی، ۱۸۹۲ م در «مجموعة احد عشر کتاباً فی علم الاکسیر»
[دنا ۱۸۴/۳؛ ریحانة الادب: ۱۱۱/۵؛ تاریخ التراث العربی: ۳۱۱/۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۳۲/۲۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ ریز، کا: بهائی بن احمد العاملی، تا: اواخر قرن ۱۲ یا اوایل قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، ۱گ (۵۲)، ۲۶ سطر، اندازه: ۶×۸سم [ف: ۳۲ – ۷۵]
۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۳۹۰/۷–۳/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۲ – ۹۹۸]
۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۱/۷
آغاز و انجام: برابر
خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا،جا:حیدراباد؛۲گ(۶۱پ–۶۲ر)[ف:۴ – ۱۰۲۲]

● تفسیر کتاب البول / طب / عربی

tafsīr-u k.-il bawl
وابسته به: الجوامع فی البول = الابوال = جوامع کتاب جالینوس فی البول؛ جالینوس (۱۲۹–۱۹۹)
تألیف یکی از قدمای اطباست بر کتاب البول از تصانیف جالینوس در یازده «مقاله»: ــ قال جالینوس البول یکون من الکبد و یدل علی امراضها و صفاتها و بقوتها خاصة؛ــ قال جالینوس فی المقالة الثانیة ینبغی لمن اراد احکام نظر البول ان یکون ذا علم و

معرفة قد قرأ الكتب و نظر فی الامور و خدم العلما و كان مع ذلك صادق الوهم؛ ــ قال جالينوس البول ينقسم الى عشرة اضرب فمنها اربعة اللون: الاحمر و الابيض و الاصفر و الاخضر؛ ــ و اما البول نفسه فان سوس (كذا) البول فی الاصل الى الثخن اسفله رقيق اعلاه فی مثل اللون الذی وصفناه؛ ــ و اما الثقل فانه للاصحا يكون فی اسفل القارورة لازقا باسفلها مجتمعا قليلا ابيض و ان كان على خلاف ذلك فقد يكون على خلاف الغريزة؛–و اما ابوال المرضى فعلى ستة الوان اصلها من لونين من الصفرة و البياض؛ ــ اما الثقل فانه يكون فی المرض فی الموضعين من القارورة و لا يكون فی الموضع الثالث؛ ــ و اما البول نفسه فانه اذا كان فی حال المرض ثخينا كان ذلك يدل على ضعف القوة؛ ــ فاما الابوال التی تدل على الموت و الصحة فانها تكون على مقدار القوة و الضعف و العلة؛ ــ من قرأ هذه الكتب و احكمها و اراد ان يضع لنفسه الكتب حتى يكون عالما فينبغی ان ينظر الى ما ذكرت فی كتابی هذا؛ ــ و اما امراض الدماغ و القلب و اعلى الحسد (؟– شايد الكبد) و القلب و انقطاع المنی و استرخا الاعضا فان ذلك فی العضو من قبل.

[دنا ۱۸۴/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۱۴۶/۲

آغاز: کتاب ثانی: کتاب صفة البول لجالينوس قال جالينوس العالم و انما سمی العالم لانه كان قابلا للعلم بطبيعة فيه بعثته و فهم جامع و ابد كثير لم ير قبله مثله و لا يدرك بعده فی عمله بالطب و لطافة نظره فی الامور و سمی المعلم اذا كان الاول و الاخر من المتطببين يحتاجون اليه فی عمل الطب؛ **انجام:** و هذا هو الذی يظهر الشهادات و يعدل الشهود ان شاءالله تم كتاب البول عن جالينوس.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۶ (این تاریخ قطعی است زیرا که این نسخه منضم بوده است سابقاً به نسخه رساله فی علاج المشایخ به شماره ۵۱۱۲ که به خط کاتب همین نسخه است و در صفحه اول آن سه رباعی مسطور است که صریحا واضحا تاریخ ۶۵۴ را دارد)؛ کاغذ: نخودی، جلد: گالینگور عطف تیماج، ۱۷گ، غالب صفحات ۱۸ و ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۹ – ۴۶۸]

← تفسیر کتاب العلل ⩾ صنعة الطبيعة و سرائر الخليقة

● **تفسیر کتاب المأخوذات** / ریاضیات / عربی

tafsīr-u k.-il ma’xūḏāt

نسوی، علی بن احمد، ۳۹۳ – ۴۸۳ ؟ قمری

nasavī, ‘alī ebn-e ahmad (1004 - 1091)

در پانزده شکل در اصول هندسه و از تألیفات ارشمیدس است. ترجمه عربی آن به دست ثابت بن قره الحرنی انجام گرفت و استاد مختص ابوالحسن علی بن احمد نسوی، شاگرد ابن سینا و استاد شهمردان بن ابی الخیر، آنرا شرح و تفسیر کرد.

آغاز: بسمله، تحرير كتاب الماخوذات ارشميدس ترجمه ثابت بن قرة و تفسير ... قال الاستاذ المختص هذه مقالة منسوبة الى ارشميدس و فيها اشكال حسنة قليلة العدد كثيرة الفوائد فی اصول الهندسية فی غاية الجودة واللطافة ...

انجام: و قد تبين فی الشكل الثالث عشر من المقالة الثالثة عشر من الاصول و ذلك ما اردناه تمت المأخوذات الارشميدس

[دنا ۱۸۴/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۳۰۴/۴

آغاز و انجام: برابر

خط:نسخ درشت،بی‌کا، تا: ۱۲۶۹ق؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: مقوا عطف چرمی، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۳/۲سم [ف: ۱۰–۲۳۸]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۱۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کا: محمد دزفولی حسینی موسوی همدانی مسکن، تا: جمعه ۳ ذیقعده ۱۲۸۵ق؛ محشی به عبارت: «میرزا نصیر ره» که به خط و امضای عبدالله است؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: سفید فرنگی و آهار مهره، جلد: پارچه‌ای، ۱۱گ، ۱۵ سطر (۸×۱۳/۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۳سم [ف: ۸ – ۹۵]

← تفسیر کشاف ⩾ الكشاف عن حقايق غوامض التنزيل و عيون الاقاويل فی وجوه التأويل

● **تفسیر کلام حکماء «ان لله جنة فی الدنیا فمن دخلها طاب عیشه و قیل ماهی ... »** / عرفان و تصوف / ترکی

tafsīr-u kalām-i ḥukamā’ «inna li-l-lāh-i jannat-un fi-d dunyā fa-man daxala-hā ṭāba ‘yīš-a-hū wa qila mā hī ...»

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۱۸/۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ – ۱۱۹]

● **تفسیر کل کلامی کاذب** / منطق / عربی

tafsīr-u kull-u kalāmī kāḏib

تونی، عبدالواسع بن علامی، ق۱۲ قمری

tūnī, ‘abd-ol-vāse‘ ebn-e ‘allāmī (- 18c)

[دنا ۱۸۴/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۷/۱۱

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، عطف پارچه، ۱گ (۲۸ر)، ۱۸ سطر (۸×۱۳)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۲۲۰]

● **تفسير كلمة التوحيد = التهليلية** / تفسير / عربى
tafsīr-u kalimat-it tawḥīd = at-tahlīlīya
زمخشری، محمود بن عمر، ۴۶۷ – ۵۳۸ قمری
zamaxšarī, mahmūd ebn-e ʻomar (1075 - 1144)
رساله‌ای است موجز در تفسیر کلمه «لا اله الا الله». مفسران قبل از مخشری آن را کلامی ناتمام و غیر مستقل می‌دانستند بدین جهت معتقد به محذوف بودن خبر لای نفی جنس بودند که به عقیده آنان این کلمه در اصل «لا اله فی الوجود [یا] موجود الا الله» بوده است. ولی زمخشری این نظر را مردود دانسته و گفته است بلکه آن کلامی است مستقل و نیاز به غیر خود ندارد. به گفته او: «و ليس الأمر كذلك لأن من ذهب الى ذلك فكأنه لم يعرف معنى هذا الكلام و لا مورده بل الوجه الصحيح أن يكون كلاما مستقلا بنفسه مفيدا غير محتاج الى سواه و يدل على صحة ما ذهبنا اليه ...».
[دنا ۱۸۵/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۲۳۴۳۷
آغاز: هذه مسألة فی كلمة لا اله الا الله أملاها جار الله العلامه اعلم أن مقدمی الشيوخ ذهبوا الى ان قولنا لا اله الا الله كلام غير تام و لا مستقل بنفسه بل يجب أن يقدر هيهنا خبر محذوف؛ **انجام:** فتبين و تحقق ان المعنى ما ذكرناه و حققناه و ما ذهبوا اليه من تقدير الخبر غير مسدد و لا محتاج اليه.
خط: نستعلیق، کا: محمد صادق بن تاج الدین علی کرمانی، تا: ۱۰۶۳ق؛ واقف: رضا نائینی، مرداد ۱۳۱۱؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲ سطر (۱۸×۲۹)، [ف: ۲۲ – ۱۹۵]

● **تفسير كلمة التوحيد** / تفسير / عربى
tafsīr-u kalimat-it tawḥīd
بحرانی، سلیمان بن عبدالله، ۱۰۷۵؟ – ۱۱۲۱ قمری
bahrānī, soleymān ebn-e ʻabd-ol-lāh (1665 - 1710)
[دنا ۱۸۵/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۱۴۲/۲
آغاز: كلمة لا اله الا الله اعلى كله و اشرف لفظة نطق بها فی التوحيد؛
انجام: و العالمون كلهم الا المخلصين على خطر عظيم، انهتى س ع دام ظله
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ۱۱۶۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن آلبالویی، ۱گ (۵ر–پ)، ۱۵ سطر [ف: ۵ – ۲۳۶]

● **تفسیر کلمه توحید** / تفسیر / فارسی
tafsīr-e kalame-ye towhīd
در تفسیر کلمه توحید و این‌که آن ترجمه: «و تبتل اليه تبتيلا» است و ذکر خواجگان همین است. شاید از جامی.
[دنا ۱۸۵/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۰۵/۳
آغاز: مخدوما و معلوم ضمیر آفتاب تنویر ملا زمان خواهد بود؛
انجام: به متابعت حضرت محمد ... باشد باید کرد.
خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: هندی، جلد: گالینگور، ۲گ (۵پ–۷پ)، ۱۲ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۱۴۲]

● **تفسیر کلمه التهلیل = تهلیلیه** / کلام و اعتقادات،تفسیر / فارسی
tafsīr-e kalame-ye tahlīl = tahlīlīye
حسینی خلخالی، عزیزالله بن عنایت الله، ق۱۰ قمری
hoseynī xalxālī, ʻazīz-ol-lāh ebn-e ʻenāyat-ol-lāh (-16c)
اهدا به: سلطانم صفوی (دختر شاه طهماسب)
رساله مختصری است «در بیان معنی کلمه طیبه توحید و تهلیل و تبیان و مباحثات واقعه در این مطلب جلیل».
آغاز: حمد و سپاس محمدت اساس یگانه راست که کثرات عالم شهود شهود وحدانیت حقیقی و ذرات عرصه وجود شواهد فردانیت تحقیق اوست ...
انجام: هذا ما سنح لی من المقال على طريق الارتجال مع تورع البال و تشتت الحال حامداً لله على هذا الحال و ساير الاحوال مصلياً على النبى و آله خير عترة و آل مالمع فی البيداء آل و رجع الخير الى اهله و آل.
چاپ: با تحقیق مایل هروی، در مجموعه رسائل خطی فارسی، دفتر اول، بنیادپژوهشهای آستان قدس رضوی، بهار ۱۳۶۸ش
[دنا ۱۸۵/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۴۷/۷]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۶۱
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد آیتی، تا: ۹۶۳ق؛ واقف: سلطانم صفویه، قرن دهم هجری؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۶گ، ۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱ – ۴۴۷]

● **تفسير كلمة الشهادة: لا اله الا الله و محمدا عبده و رسوله** / تفسير / عربى
tafsīr-u kalimat-iš šahāda: lā ilāh-a illa-l lāh wa muḥammad-an ʻabd-u-hū wa rasūl-u-h
اهدا به: ابوالمعالی الخالدی الصدر السمرقندی
در بیان و تفسیر لا اله الا الله و محمد عبده و رسوله، مشتمل بر دو قسم: ۱. لغویات؛ ۲. معنویات.
[دنا ۱۸۵/۳]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۸/۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین ... و بعد فان ما یفسح به الاسلام و یتوضح منه الاستسلام کلمة الشهادة و هی قولنا اشهد ان لا اله الا الله؛ **انجام:** انه تعالی حی عالم قادر مرید سمیع بصیر ... هو عمدة الاسلام و عمدة الایمان و الحمدلله الذی ارشدنا الی الدین القویم ... العلی العظیم

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۴۸–۵۳)، اندازه: ۱۰/۵×۲۰سم [ف: ۳۲ – ۲۰۹]

● تفسیر کلمه شهادتین / کلام و اعتقادات / عربی

tafsīr-e kalame-ye šhādatayn

ابن ابی جمهور، محمد بن علی، ۸۳۸؟ – ۹۰۶ ؟ قمری

ebn-e abī-jomhūr, mohammad ebn-e ʻalī (1435 - 1501)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۸۶۲

آغاز: بسمله، اعلم ایدک الله تعالی ایها الاخ العزیز؛ **انجام:** مما کتب فی آخره و انا العبد احمد الحسینی ۱۳۱۵

خط: نستعلیق، کا: صفائی خوانساری، احمد بن محمدرضا، تا: ۱۳۱۵ق [رایانه]

● تفسیر کلینی / تفسیر / فارسی

tafsīr-e koleynī

کلینی

koleynī

این نسخه مشتمل بر تفسیر قرآن است از آغاز سوره «کهیعص» تا آخر سوره «الناس». شیوه کار مفسر چون دیگر مفسران ابتدا با ترجمه هر آیه مطلب آغاز می‌شود و سپس آن تفسیر با احادیث و اخبار دیگر شرح می‌گردد.

[دنا ۱۸۵/۳]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۱۴۹

آغاز: بسمله، کهیعص ذکر رحمت ربک عبده ذکریا اذنادی ربه نداء خفیا. آورده اند که حضرت رسالت صلی الله علیه و آله را سه صورت تست؛ **انجام:** و چون قل اعوذ بب الناس تلاوت کنی بگو در نفس خود که اعوذ برب الناس و له الحمد و الشکر علی تائیده و تسویده اولا و آخراً متوالیا. پایان نسخه: قد وقع الفراغ من تسوید هذا الکتاب المسمی بتفسیر الکلینی علیه رحمة الله الملک الوهاب علی ید الحقیر الفقیر العاص و هو محمد علی منزوی بن مرحوم ملا فتحعلی ارده بیلی (کذا) اللهم اغفر له و لوالدیه و احسن الیهما الیه فی یوم شنبه ۲۹ شهر ذی الحرام مطابق سنه ایت ئیل ۱۲۵۴.

خط: نستعلیق و نسخ تحریری، کا: محمد علی بن فتحعلی منزوی اردبیلی، تا: ۱۲۵۴ق؛ با سر لوح مذهب، مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۳۱۳گ، ۲۶ سطر (۱۲×۲۳/۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۳ - ۱۷۴]

← تفسیر الکواشی ⟩ التلخیص فی التفسیر

● تفسیر کوتاه چند آیه قرآن / تفسیر / فارسی

tafsīr-e kūtāh-e čand āye-ye qor'ān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۰۴۳/۸

خط: نستعلیق شکسته تحریری، کا: جامع، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی شکری آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲گ (۳۲ر – ۳۳ر)، اندازه: ۱۰/۶×۱۵/۹سم [ف: ۲۹/۲ – ۶۵۹]

● تفسیر کیوان / تفسیر / فارسی

tafsīr-e keyvān

کیوان قزوینی، عباسعلی، ۱۲۴۰ – ۱۳۱۷ شمسی

keyvān-e qazvīnī, ʻabbās-ʻalī (1861 - 1938)

این تفسیر بر اساس مدلول لفظی آیه بنا نهاده شده نه حدیث و خبر و نه حکمت و عرفان و یا تأویل و از این جهت مؤلف تفسیرش را مستدرکی برای تفاسیر گذشته می‌داند و معتقد است مطالی در آن اظهار شده که در آنها نیست. او در ابتدا ۵ نکته‌ای که به عنوان روش تفسیر مد نظر داشته را نوشته است.(حکیم)

چاپ: به کوشش جعفر پژوم. تهران، سایه، ۱۳۸۴ش، جلد اول (از آغاز قرآن تا آیه ۶۱ سوره بقره).

[دنا ۱۸۵/۳؛ دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی، ج۱، ص۷۴۵]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۴۰

آغاز: پنج ماده روش کیوان در هر دو تفسیر عاجزانه خود فارسی و عربی. ۱. استناد و استدلالش فقط بر مدلول لفظی است نه به حدیث و خبر ... بسم الله المتکلم بلسان محمد. قرآن میدان خودنمائی هنرمندان مسلمین شده و هیچ کتاب آسمانی به اندازه قرآن میدان نشده؛ **انجام:** گر چه باز می‌گردد به سیاق اول و آن تاسیس اصل جمله معترضه ای است ولی ما آن اصل مؤسس را مهم شمرده فاتحه جلد دوم قرار می‌دهیم تا آن که تجدید مطلع جالب انظار گردد و نظر هوشمندان با فراغت بال به آن اصل مؤسس توجه باید و آن را مهم شمارند و به خاطر سپارند (عباس کیوان قزوینی).

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۸ق / ۱۳۰۸ش / ۱۹۲۹ق؛ با اضافات و اصلاحات و خط خوردگی‌های مؤلف در متن و حاشیه، دو یادداشت از مؤلف و سه بیت شعر از او، چند آیه از آغاز سوره بقره از نسخه ساقط شده است (تفسیری آیات ۳ تا ۶ ناقص مانده)، با عکس مؤلف پشت طبله دوم جلد، موضوع مطرح شده در هر صفحه بالای همان صفحه نوشته شده، رکابه

دار؛ مهر: کتابخانه جعفر سلطان القرایی؛ خریداری از جعفر سلطان القرایی در آذر ۱۳۴۸ش؛ کاغذ: دفتری خط دار، جلد: گالینگور عنابی، عطف میشن مشکی،: ۱۸۹گ، اندازه: ۲۱/۶×۱۶/۱سم [ف: ۲۹/۲ - ۸۰۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۵۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [مختصر ف: - ۱۹۱]

← تفسیر گازر ﴿ جلاء الاذهان و جلاء الاحزان

← تفسیر لا اله الا الله ﴿ تهلیلیه

● **تفسیر لا اله الا الله = توحیدیه = جارویه = تهلیلیه /**

عرفان و تصوف / فارسی

tafsīr-e lā elāh-a ella-l lāh = towhīdīye = jārūbīye = tahlīlīye

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری

ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

تأویل‌های صوفیانه است از حدیث نبوی و نه قرآن و چون در آن از جاروب مثل آورده، ان را جارویه نیز خوانده‌اند: داد جاروبی بدستم آن نگار ×× گفت از این آتش تو جاروئی برآر ...». به نثر آمیخته به نظم: «لا و الا هر دو بر خیزذ ز پیش. عقل نفی ماسو الله می کند ×× عشق ما اثبات الله می کند. لا و الا هر دو را بر هم شکن، که این نصیحت نعمـة الله می‌کند. (احمد منزوی)

نسخه‌ها بعضاً متفاوت است و باید سنجیده شود و به نظر می‌رسد دو رساله است.

آغاز: ۱: الحمدلله علی نواله و الصلوة و السلام علی محمد و آله قال رسول الله صل الله علیه و آله من قال لا اله الا الله خالصاً دخل الجنة . چون همه اوست غیر او خود نیست ×× گفته ام لا اله الا الله. پادشاه سراپرده قدم است که قدم در عدم آباد کفر نهاد

۲: بسمله حمدله شعر احد و واحد است او وحدت هم ×× یک بیک میکنم بیان فافهم

انجام: ۱: بداند که ذاکر هو هو است این فقیر حقیر را این معنی به هدایت و تربیت قطب الاقطاب حاصل آمد و به مرتبه یقین واصل شد. و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین

۲: صد سلام از ما بیاران و السلام.

چاپ: در مجموعه رسائل مؤلف چاپ شده است.

[دنا ۱۸۵/۳ (۲۳ نسخه)؛ فهرستواره منزوی ۲۲۷/۷ و ۲۴۰/۷]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۲۰/۵

رساله جارویه؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمود بن محمد حسینی، تا: قرن ۹؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۴۹-۵۰)،۳۲سطر (۱۰/۵×۱۹)، اندازه: ۲۴×۱۶سم [ف: ۱۰ - ۱۷۷۵]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۳/۱۱ و عکسی ۲۳۳۵/۱۱

آغاز: برابر۱

تهلیلیه؛ خط: نستعلیق نازیبا، کا: عبدالنبی عثمانی شطاری، تا: یک‌شنبه غره رجب ۱۰۰۹ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۱گ (۱۵۲پ)، اندازه: ۲۰×۱۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۳۶] و [عکسی ف: ۶ - ۳۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۲۴

رسالة فی لا اله الا الله؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: ۱۰۶۶ق؛ ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۰۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۷۲/۴۵

رسالة فی التوحید؛ خط: نستعلیق، کا: محمد مظفر بن محمد حکیم، تا: دوشنبه جمادی الثانی ۱۰۸۴ق، جا: تفت؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۳ سطر (۹×۲۰)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [سنا: ف: ۱ - ۲۱۰]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۶۷

جارویه؛ خط: نستعلیق، کا: میرغلام محی الدین، تا: ۱۱۰۹ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۱گ (۳۶۰ر-پ)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۷]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۲۶۲/۱۰۱

توحید، با نظم و نثر با عنوان‌های «توحید»؛ خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن محمد مؤمن، بی‌تا: ۱۱۱۰ق؛ در چاپ نوربخش ۲۹/۱-۴۶؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن قهوه‌ای، ۸گ (۵۲۹پ-۵۳۶ر)، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۴ - ۶۷۹]

۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۶

رساله توحید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۸ ص (۴۹-۵۷)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۱]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۱۸

رساله جاروتیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۶ص (۱۶۱-۱۶۶)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۵۲۱]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۹/۲۱

جارویه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴ص (۱۵۱-۱۵۴)، ۲۰ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [سنا: ف: ۱ - ۷۵]

۱۰. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۰/۲۳

آغاز و انجام: برابر۱

تفسیر لا اله الا الله=توحیدیه؛بی کا،تا:قرن ۱۲؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج تریاکی، ۲ص (۲۵۲-۲۵۳)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۱ - ۷۱]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۷۶۸/۵

آغاز و انجام: برابر۱

رساله در معنی لا اله الا الله؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (۱۵۸ر-۱۵۸پ)، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۲۰-۳۰۸]

۱۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۶۲/۱

آغاز و انجام: برابر۱

تفسیر لا اله الله الله؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج زرشکی، ۲ص (۲-۳)، اندازه: ۱۷×۱۷سم [ف: ۲ - ۲۰۸]

۱۳. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۷۶/۵

رسالة فی التوحید؛ خط: نستعلیق، کا: امیر الشعراء رضا قلی خان هدایت صاحب مجمع الفصحاء و غیره، تا: ۱۲۳۹ق، جا: شیراز؛ کاغذ: آبی فرنگی آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۴سم [نشریه: ۶ - ۱۰۷]

۱۴. اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۷۶/۶

رسالة فی صفة التهلیل؛ خط: نستعلیق، کا: امیر الشعراء رضا قلی خان هدایت صاحب مجمع الفصحاء و غیره، تا: ۱۲۳۹ق، جا: شیراز؛ کاغذ: آبی فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه:۱۷/۵×۲۲/۴سم [نشریه: ۶ - ۱۰۷]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۱۱۹/۲۴

تفسیر لا اله الا الله؛ خط: نسخ ریز، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی الاصل همدانی المسکن، تا: ۱۲۶۴ق؛ ۱ص (۲۳۲)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۲سم [ف: ۳۲ - ۱۴۸]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۵۳۰

آغاز: برابر۱

رساله توحید؛ خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۲گ (۱۱۷-۱۱۸)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [الفبائی ف: ۱۵۰]

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۲۴ عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا. تفسیر لا اله الا الله [ف: ۳ - ۱۳۰۶]

۱۷. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۰/۴۴ عکسی

آغاز: برابر۲

نسخه اصل: آستان قدس عکسی ش ۵۳۰. توحید = رساله احدیت؛ خط: نسخ، کا: عباس بن حاجی محمد شیرازی همدانی، تا: سلخ رمضان ۱۲۶۴ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۴گ (۱۳۱-۱۳۴)، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۸/۵×۴۰سم [ف: ۳ - ۱۳۰۹]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۰۶۷/۴۲

آغاز و انجام: برابر۲

خط: شکسته نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی نازک شکری آهارمهره کرده، جلد: تیماج مشکی، ۷گ (۱۴۹-۱۵۵)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۴/۵× ۲۳/۵سم [ف: ۱۰ - ۵۹۷]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۷۲/۸ط

آغاز و انجام: برابر۱

تفسیر لا اله الا الله؛خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۲۶۷ق؛جلد:تیماج سرخ، ۴ص (۴۷۹-۴۸۲)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۹۶]

۲۰. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶۷/۷ حکمت

رساله در کلمه توحید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا عطف تیماج، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۵۸]

۲۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۲۶۷/۸ حکمت

رساله در توحید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا عطف تیماج، قطع: ربعی [ف: ۲ - ۵۸]

۲۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۸/۷

آغاز و انجام: برابر۲

تفسیر لا اله الا الله؛ کا: احمد بن محمد حسن نعمة اللهی، تا: ۱۳۵۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۷ص (۴۱۰-۴۲۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۲۳]

۲۳. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۵۹/۱۲

آغاز: قل بلسانه من کلامه ... توحید و موحد؛ **انجام:** آب روی ما به عین ما نگر.

توحید؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵ص (۲۳۶-۲۶۰)، اندازه: ۱۳×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۱]

● **تفسیر لفظ الجلالة (الله)** / عرفان و تصوف / عربی

tafsīr-u lafẓ-il jalāla (al-lāh)

ابن عربی، محمد بن علی، ۵۶۰ - ۶۳۸ قمری

ebn-e ‘arabī, mohammad ebn-e ‘alī (1166 - 1241)

همان کتاب الجلاله یا کتاب الله یا شرح الجلاله است.

[دنا ۳/۱۸۶]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۹۵/۱

آغاز: بسمله، الحمدلله حمداً لاتعلمه الاسرار و لاتعرفه الارواح و لاتدرکه العقول ... اما بعد فانی ذاکر فی هذا الکتاب بعض ما تحتوی علیه الجلالة من الاسرار؛ **انجام:** فهذا بعض ما فی الجلالة من الجلالة و قد نجز العرض الذی اعطاء الوقت، و الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیما.

خط: نسخ، کا: عمران بن احمد، تا: روز عاشورا ۱۰۱۳ق؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: میشن قهوه‌ای، ۶گ (۲ر-۷پ)، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۶سم [ف: ۷ - ۱۳۵]

← تفسیر لفظ الجلاله ≻ خواص لفظ الجلالة

● **تفسیر لفظ خلسه** / عرفان و تصوف / عربی

tafsīr-e lafz-e xalse

[دنا ۳/۱۸۶]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۵۷/۵-ف

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۲۷۱]

← تفسیر لیس کمثله شیئ ≻ الزنجیة

● **تفسیر ما بعد الطبیعیات** / فلسفه / عربی

tafsīr-u mā ba'd-aṭ ṭabī'īyāt

یحیی بن عدی، ۲۸۰ – ۳۶۴ قمری

yahyā ebn-e 'adī (894 - 975)

عنوان: «تفسیر یحیی بن عدی للمقالة الاولی من کتاب ارسطوطالیس الموسوم بمطاطافوسیقا ای فی ما بعد الطبیعیات و هی الموسومة بالف الصغری». قفطی: «تفسیر الالف الصغری من کتب ارسطوطالیس فیما بعد الطبیعة».

چاپ: بنغازی، منشورات الجامة اللیبیة، محقق: عبد الرحمن بدوی، در کتاب رسائل فلسفیه، ص۱۶۸–۲۰۳، ۱۳۹۲ق.

[دنا ۱۸۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۰۱/۱۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۳گ (۶۵پ–۹۷پ)، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۲/۵)، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۱۴ – ۳۹۷۴]

← تفسیر ماوردی ⟵ العیون و النکت

● **تفسیر مبانی البیان فی معانی القرآن** / تفسیر / عربی

tafsīr-u mabāni-l bayān fī ma'āni-l qur'ān

بصری، احمد بن عبدالرضا، ق۱۱ قمری

basrī, ahmad ebn-e 'abd-or-rezā (- 17c)

تفسیر سور کلام الله مجید است به نام مبانی البیان که مصنف و کاتب آن احمد بن عبدالرضا مشتهر به مهذب الدین است که به زبان عربی از سوره مبارکه فاتحة الکتاب تا آخر سوره بقره را تفسیر و کتابت نموده است. مؤلف تفسیر خود را با توجه به مطالب تفسیر مجمع البیان و کتاب کافی تنظیم و در نسخه حاضر پس از ذکر آیات کلام الله مجید که به سرخی نگاشته است بلافاصله تفسیر آن را به زبان عربی کتابت کرده است.

[دنا ۱۸۶/۳]

تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۲۶۲

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. الحمدلولیه و اهله. و الصلوة علی نبیه و آله و بعد فیقول یسیر البضاعة بل عدیهما؛ **انجام:** تم الجزو الاول من التفسیر الموسوم بمبانی البیان بعون الملک المنان علی ید مؤلفه الجانی الراجی عفو ربه العفو و الرضا المشتهر بمهذب الدین احمد بن عبدالرضا و یتلوه الجزاء الثانی بتائید رب المثانی والحمدلله اهله والصلوة علی محمد و آله

جزء اول؛ خط: نسخ خفی، کا: مهذب الدین احمد بن عبدالرضا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول، یک سرلوح مذهب، یک کتیبه؛ مهر: مشیر السلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوای روکش چرم آلبالویی، ۹۱۳ص، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۱/۶سم [ف: ۱ – ۱۹۵]

● **تفسیر المتشابهات** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul mutašābihāt

شاید از امام رازی یا راغب باشد و جز «تنزیه القرآن عن المطاعن» عبدالجبار رازی (چاپ ۱۳۲۴ مصر) است. عنوان‌های آن «مسئلة ... جوابه» است و درست مانند «درة التنزیل و غرة التأویل» اسکافی و شاید بتوان گفت که گزیده و کوتاه شده آن است.

[دنا ۱۸۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۴۳۴/۲

آغاز: فی التاکید بتکرار الامر. مسئلة قوله تعالی قالوا بل نتبع ما الفینا علیه آباونا ... جوابه انا الفینا و وجدنا معناهما واحد؛ **انجام:** مسئلة قوله تعالی امنتم من فی السماء ان یخسف بکم الارض ... .جوابه لما تقدم هنا هو الذی جعل لکم الارض زلولا ... من ظلمات البر و البحر الایة و هو فوق.

از سورة البقرة تا سورة التحریم؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج عنابی، ۷۰گ (۶۵ر–۱۳۴پ)، ۱۵ سطر (۸×۱۲)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۳ – ۳۳۹۴]

● **تفسیر مثنوی** / ادبیات / فارسی

tafsīr-e masnavī

وابسته به: مثنوی معنوی = مثنوی مولوی؛ مولوی، جلال الدین محمد بن محمد (۶۰۴–۶۷۲)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۹۸۳/۱۳

تفسیر بیتی چند از ابتدای مثنوی؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن حصار بکری، تا: ۸۵۵ق، جا: بلده ملک آباد؛ قطع: جانمازی [میراث شهاب: س۹ش۲ – ۳۸]

● **تفسیر محبت** / عرفان و تصوف / فارسی

tafsīr-e mohabbat

[دنا ۱۸۶/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۰۴/۲–ف

نسخه اصل: بادلیان Land Or. 224؛ خط: نسخ، کا: درویش حسن، تا: جمعه پایان ربیع الثانی ۸۸۶ق؛ ۱۵ سطر[فیلمها ف:۱–۵۵۲]

● **تفسیر محمد شاهی** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e mohammad šāhī

شریف خراسانی، محمد علی بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

šarīf xorāsānī, mohammad ‘alī ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

در دیباچه از تاریخ رمضان ۱۲۵۲ ذکر می‌کند و نام نگارنده و کتاب در دیباچه آمده است و پس از دیباچه تفسیر سوره حمد و بقره است.

آغاز: بسمله، نخستین آتشی که زبان مفسران آیات قرآن عشق را سوخته که انی آنست ناراً لعلی آیتکم منها بقبس او اجد علی النار هدی. و اولین جنبشی که چهره مترجمان سوره حرمان را به واسطه مشاطکی حرکت شوقیه بر افروخته

[دنا ۱۸۶/۳]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۰۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و انهم الیه لا یرجعون و بدرستی و تحقیق بسوی او ... پس عدم کردم عدم چون ارغنون ×× گویدم کانا الیه راجعون

خط:نسخ،بی‌کا،تا:اواخر قرن۱۳؛مجدول؛کاغذ:ترمه، جلد: مقوایی رویه ابری، ۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۲۰/۶×۲۹سم [ف: ۲–۱۵۹]

۲. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۱۲۷۴

آغاز: برابر **انجام:** خسرو ملك سخن آن کافتاب رایتش ×× از حدود باختر تا ساحت خاور گرفت / خدمت دیگر غلامان یک دو روزی بیش نیست ×× خدمت من دامنت تا دامن محشر گرفت

جزوی از تفسیر سوره بقره. نسخه فعلی از سوره مبارکه فاتحه الکتاب شروع و به جزوی از سوره بقره ختم شده؛ خط: نسخ عالی، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب، با کمند طلائی زوج، یک سرلوح سر کنگره مذهب مرصع و ممتاز؛ مهر: مشیرالسلطنه، حسین بن هدایت الله، رضا الحسینی، ناصرالدین شاه قاجار؛ کاغذ: ترمه آهار مهره، جلد: مقوای روکش چرم ساغری لاکی؛ ۴۶ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۶×۲۷/۷سم [ف: ۱ – ۲۴۷]

← تفسیر محمود الکرمانی ≻ برهان القرآن لما فیه الحجة و البیان

● **تفسیر محمود سر برهنه** / تفسیر / عربی

tafsīr-e mahmūd-e sar berahne

در ظهر نسخه به خط قدیم به ملامحمود گیلانی لاهیجی از تلامذه شهید ثانی (–۹۶۵ق) نسبت داده شده، ولی معلوم نیست. در امل الآمل آمده است مولانا محمود بن علی اللاهیجی الگیلانی فاضل عالم از تلامذه شهید ثانی و از آن جناب اجازه دارد، اما تألیفی از این محمود، ذکری نشده و نیز از سربرهنگی او هم.

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین الاستعاذه. صورتها علی روی عن النبی صلی الله علیه و آله

[دنا ۱۸۶/۳]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قول الشاعر امن ریحانه الداعی السمیع. ای المسمع فی تفسیر الاول و فیه نظر بعد.

از آغاز استعاذه تا آیه ده از سوره بقره (لهم عذاب الیم)، ناتمام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: امیر جبرئیل، از حیدرآباد دکن، ۱۰۳۷؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۱۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱ – ۴۵۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم الجمله من الظرف و المسندالیه مبتدا کان او فاعلاً و النعت معطوفة علی المستانفه.

۹ سطر بیش از نسخه ۱۲۴۷ دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: ابن خاتون، ۱۰۶۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن مشکی، ۱۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۶سم [ف: ۱ – ۴۵۲]

● **تفسیر محو و اثبات** / علوم قرآن / فارسی

tafsīr-e mahv va esbāt

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۱۶۵/۱۰

ناقص؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۷ – ۲۲۳]

● **تفسیر مختصر مجسطی** / هیئت / عربی

tafsīr-e moxtasar-e majastī

قاینی، کافی بن محتشم، ق۱۱ قمری

qāyenī, kāfī ebn-e mohtašam (- 17c)

وابسته به: المجسطی (مختصر) = ملخص المجسطی؛ خوارزمی، محمد بن احمد (–۳۸۷)

اهدا به: میرزا ابوطالب رضوی متولی آستان قدس رضوی

سال تألیف: ۱۰۳۳ق؛ محل تألیف: قاین خراسان

مجسطی در علم هیأت و از تصنیفات بطلمیوس است و پیش از تحریر خواجه طوسی چند تن از دانشمندان به اختصار آن پرداخته‌اند که به ترتیب عبارتند از: محمد بن جابر البتانی، ابوریحان بیرونی، ابوعلی سینا، ابوعبدالله محمد بن احمد السعید الخوارزمی. این رساله تفسیر مختصر خوارزمی است که مؤلف به تفسیر و تحریر آن پرداخته است.

[دنا ۱۸۶/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۴۵

آغاز: الحمدلله واهب العقل و الصلوة و السلم علی سیدنا محمد و آله اجمعین و بعد فهذا تفسیر مختصر المجسطی للمهندس الفاضل ابوعبدالله محمد بن احمد الخوارزمی؛ **انجام:** فلنختمه حامدین لله جل جلاله علی حسن افضاله مصلین علی رسوله و آله

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الثانی ۱۰۳۳ق؛ قلم‌خورده از خود مفسر؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج جگری،۲۱۳گ،مختلف السطر، اندازه:۱۳/۷× ۲۱/۵سم [ف: ۸-۹۶]

● **تفسیر مسئلة بسیط الحقیقة کل الاشیاء = جواب ملامحمد دامغانی** / فلسفه / عربی

tafsīr-u mas'alat-i basīṭ-ul ḥaqīqa kull-ul ašyā' = javāb-e mollā-mohammad-e dāmqānī

احسائی، احمد بن زین الدین، ۱۱۶۶ - ۱۲۴۱ ؟ قمری

ahsā'ī, ahmad ebn-e zayn-od-dīn (1753 - 1826)

تاریخ تألیف: ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۱۶ق

رساله مختصری است با عناوین «قال - اقول» در جواب سؤال از «بسیط الحقیقه کل الاشیاء» که از طریق اهل بیت روایت شده و در پاسخ پرسش آخوند ملامحمد دامغانی نگاشته است.

آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد فیقول العبد المسکین احمد بن زین الدین الهجری انه قد سئلنی الاکرم الممجد الاخوند الملا محمد الدامغانی ... عن مسالة اشتهرت فی هذا الزمان بین العلماء الاعیان - و هی قولهم بسیط الحقیقة کل الاشیاء - اقول ان هذه المسئلة اصلها باطل لان مبناه علی الاوهام و التخیلات بغیر علم و اعلم ان الملا صدرا من القائلین بها

انجام: بالمعنی اللغوی من جهة المعنی و الفائدة و بالمعنی الاصطلاحی من جهة الصورة والله سبحانه اعلم بالصواب

چاپ: در مجموعه «تسع الرسایل» تبریز چاپ شده است

[فهرست کتب مشایخ ۲۳۴ش ۳۶ «رساله»؛ الذریعه ۸۲/۵ «جواب السؤال عن بسیط الحقیقة ...»؛ دنا ۱۸۷/۳ (۱۴ نسخه)؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۲۵/۲]

۱. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۲۷۳/۲

کا: محمد تقی بن الله وردی جاجرمی، تا: ۲۱ جمادی الاول ۱۲۲۸ق، جا: رشت، مدرسه مسجد جامع؛ جلد: تیماج تریاکی، قطع: ربعی [نشریه: ۳ - ۴۰۵]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۹۵/۱۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: کاظم بن علیقنی سمنانی، تا: ۱۱ شعبان ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فستقی الوان، جلد: میشن مشکی، ۱۴ص (۲۹۷-۳۱۰)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۰۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۱۱/۳

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء-نجف اشرف؛ خط: نسخ، کا: محمد قلی بن مرزا (میرزا) محمد (خویی)، تا: شب عرفه ۹ ذیحجه ۱۲۳۹ق، جا: کربلای؛ ۱۰ص (۱۶-۲۵)[عکسی ف:۵-۳۶۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۴۵/۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کتب العبد المسکین احمد بن زین الدین فی اللیلة التاسعة عشرة من شهر ربیع الاول سنة اثنین و ثلاثین و ماتین و الالف ... حامداً ... مستغفراً تمت المکتوبة

کا: محمد بن علی گنجوی تبریزی، تا: ۱۲۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن، ۵گ (۱۶۸-۱۷۲)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۵۱]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۲۹/۳ و عکسی ۲۱۸۰/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۰ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۱گ (۳۳ر-۴۳پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۵۷] و [عکسی ف: ۶ - ۲۲۵]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۹۶/۳-عکسی

آغاز و انجام: برابر؛ و کتبه المسکین احمد بن زین الدین فی الدین فی الیلة التاسعة عشر من شهر ربیع المولود (ص) سنة(۱۲۳۲ق) علی مهاجرها افضل الصلواة و ازکی السلام، حامداً شاکراً مصلیاً مستغفراً.

خط: نسخ پخته، کا: حسین بن علی کرمانی، تا: ۱۲۴۲ق؛ ۹ص (۱۷-۲۵) [عکسی ف: ۱ - ۵۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۹۴/۲-طباطبائی

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: اسماعیل حکیم پسر یعقوب حکیم، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قرمز، ۶گ (۵-۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۲۰سم [ف: ۲۲ - ۶۸]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۷۸۴/۲

کا: محمد رضا بن عبدالغفار بن عبدالرزاق نجف آبادی اصفهانی، تا: ۱۲۶۶ق؛ ۳گ (۹پ-۱۱پ) [ف: ۵ - ۲۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۲۹/۱۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۸ق؛ ۱۱ص (۶۸-۷۸)، ۱۹-۲۳ سطر، اندازه: ۱۴/۸×۲۱/۳سم [ف: ۴۵ - ۹۸]

۱۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۹۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** علی اسرار الکون و الله سبحانه ولی التوفیق

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۷گ (۲پ ر-۵رو۶ر-۸پ)، ۲۶ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۶۰۴]

۱۱. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۷۲/۲

آغاز: الحمدلله ... اما بعد فیقول ... قد التمس منی بعض السادات البناء و الاجلاء الفضلا ان اکتب علی بعض له بعض البیان و کان ذلک

خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۱۹۹]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۰ ض

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

۱۳. یزد؛ سریزدی(مسجدحظیره)؛ شماره نسخه:۲۲۴/۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۵گ (۲۲۶پ-۲۳۰پ)، ۲۱سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۸۱]

۱۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۶۹/۳

بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۳ – ۹۳]

↩ تفسیر المشکل من غریب القرآن ← مشکل اعراب القرآن
↩ تفسیر مطاطافوسیقا ← تفسیر الالف الصغری

● **تفسیر المعانی الظاهرة** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul ma'ān-iẓ ẓāhira

[دنا ۱۸۷/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۹۵۴۰

خط: نسخ، کا: ابراهیم، تا: ۱۰۹۶ق [الفبائی: ۱۳۸]

● **تفسیر المعانی الظاهرة فی کنوز الدنیا و الآخرة** / کلام و اعتقادات، اخلاق / عربی

tafsīr-ul ma'āi-ẓ ẓāhira fī kunūz-id dunyā wa-l āxira

مشتمل بر ۱۳۳ «فصل» در اصول دین، فضایل معصومین و ثواب زیارت ایشان، فضایل بعضی اذکار و صلوات، آداب و اخلاق و کیفیت معاشرت و سلوک در دنیا، بعضی اهوال دارالعقبی، که در آغاز نسخه فهرست ابواب ذکر شده است. شیخ احمد بن سلیمان بحرانی، در کتاب «عقد اللئالی فی مناقب النبی و الآل» از آن نقل کرده و شیخ آقا بزرگ نسخه‌هایی از آن در کربلا (کتابت ۱۱۲۱ق) و تهران دیده‌اند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۴۵۷

آغاز: بسمله، الحمدلله الاول بلا اول کان قبله و الآخر بلا آخر یکون بعده ... اما بعد فانی مذ کنت ابن عشرین حتی زرف سنی الی خمسین؛ **انجام:** فینظرون الی الله عزوجل فی کل بکرة و عشیة تمت.

خط: عربی نسخ و فارسی نستعلیق، کا: ابوالقاسم بن محمد جعفر، تا: صفر ۱۲۸۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸۶ص، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۷سم [ف: ۴۵ – ۲۴۹]

● **تفسیر معانی و آیات گلستان** / ادبیات / فارسی

tafsīr-e ma'ānī va āyāt-e golestān

وابسته به: گلستان سعدی؛ سعدی، مصلح بن عبدالله (–۶۹۱)

[دنا ۱۸۷/۳]

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۳۱۲/۳

خط: نسخ معرب و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، ۴ص (۳۱۷–۳۲۰)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۲۰/۵سم [تراثنا: س۶ش۴–۹۳]

● **تفسیر المعوذتین** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul ma'ūḏatayn

غیر معلوم:

● **تفسیر المعوذتین** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul ma'ūḏatayn

ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰؟ – ۴۲۸ قمری

ebn-e sīnā, hoseyn ebn-e 'abd-ol-lāh (981 - 1038)

تفسیر سوره مبارکه «قل اعوذ برب الناس» و سوره مبارکه «قل اعوذ برب الفلق» است. این تفسیر در حاشیه کتاب شرح هدایة ملاصدرا منطبعه تهران چاپ شده است.

[دنا ۱۸۷/۳؛ فهرست مصنفات ابن سینا ۶۵]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۶۳۸/۲

خط: نسخ، کا: محمد اکبر بن ابی الرضا، تا: قرن ۸؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: مغزی میشن، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۶/۶سم [ف: ۷ – ۴۴۴]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۸۷/۲۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ یا ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ با سرلوح‌های زرین؛ کاغذ: اصفهانی، ۳گ (۱۴۸–۱۵۰)، ۲۴ سطر (۱۰×۲۰)، اندازه: ۱۷×۲۷سم [رشت و همدان: ف: – ۱۴۷۰]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۹۳۸/۳

آغاز: و به الهدایة و التوفیق قل اعوذ برب الفلق؛ **انجام:** «و الله تعالی اعلم بحقایق اسراره.

خط:شکسته نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن۱۱؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۶ص (۶۳–۶۸)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰–۳۴۹]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۵۳۶/۸

آغاز: اعوذ برب الفلق فالق ظلمة العدم بنور الوجود

خط: نستعلیق، کا: محمد رضا بن حمید، تا: با تاریخ ۱۰۸۹ق؛ جلد: تیماج کرم، ۴ص (۱۰۸ – ۱۱۱)، ۱۴–۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۰/۸سم [ف: ۴۳ – ۱۴۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۹۶۷

آغاز: قوله جل جلاله قل اعوذ برب الفلق فالق ظلمه العدم؛ **انجام:** هذا هو الذی یبلغ الیه العقل فی هذه السورة و الله اعلم باسرارها

خط: نستعلیق، کا: علی اکبر بن محمد کریم طبیب سالیانی، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۳ق، جا: رشت، مدرسه مستوفی؛ واقف: فهرستی؛ ۲گ، ۱۹ سطر [ف: ۴ – ۴۲۶]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۲

آغاز: پس از تسمیه: قل اعوذ برب الناس قد ذکرنا ان الربوبیه عبارة عن التربیة؛ **انجام:** رزقنا الله تعالی التحرک التام و التاله الکامل

خط: نسخ، کا: ملا محمد رضا تونی، بی‌تا؛ واقف: قائم مقام؛ ۱۷گ، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: ۴ – ۴۲۵]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۰۷۸۶

خط: نستعلیق، کا: محمد علی، تا: ۱۳۰۴ق [الفبائی: ۱۳۷]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳/۱۷-ف

نسخه اصل: بغداد لی وهبی ش ۲۰۲۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۹۸پ-۹۹ر) [فیلمها ف: ۱ - ۵۱۸]

← تفسیر معین ⟵ المعین فی تفسیر الکتاب المبین

● **تفسیر المعین** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul mu'īn

نسخه فاقد دیباچه است، به همین جهت مؤلف شناخته نشد. مضامین کتاب مسلم می‌دارد که مؤلف آن از اعلام امامیه است. کتاب تفسیر مزجی مختصری است. اغلب جملات تفسیریه مصدر است به یکی از حروف مقطعه: «م - ع - ی - ن ». طرز و مضامین این تفسیر می‌رساند که خلاصه و مأخوذ از کتاب تفسیر اصفی «تفسیر دوم فیض» است و گمان می‌رود که کتاب مصفی «تفسیر دوم فیض» باشد. آقای حاج شیخ آقا بزرگ تهرانی در مسافرت سومشان به مشهد نسخه را رؤیت فرمودند و به قرینه حروف مقطعه و رموز مذکور احتمال دادند که این کتاب همان کتاب موسوم به تفسیر المعین تألیف نورالدین اخباری کاشانی «محمد بن مرتضی بن محمد مؤمن بن شاه مرتضی بن محمود کاشانی» پسر پسر برادر فیض باشد. نسخه حاوی تفسیر از جزو پانزدهم «سوره اسری» تا آخر قرآن است و مذیل است به خاتمه در ادعیه وارده هنگام قرائت قرآن و هم کیفیت استخاره به قرآن و فهرست سوره‌های مبارک مندرجه در این جلد و تعداد آیات و کلمات و حروف مبارکات قرآن و بیان تعداد آیات وارده از حیث موضوع به طور اجمال.

[دنا ۱۸۷/۳]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۳

آغاز: پس از تسمیه: سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی الذی هو فی السماء؛ **انجام:** فاترک کذا ذکرها العلامه فی مصباحه

خط: نسخ، کا: محمد باقر بن محمد رضا عبدالعظیمی تهرانی، تا: ۲۷ شعبان ۱۲۰۳ق، جا: مکه؛ محشی با امضاء «باقر»؛ واقف: قائم مقام؛ ۲۱۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۴ - ۴۱۶]

● **تفسیر المفردات** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul mufradāt

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۵۳۵

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۳۰گ، اندازه: ۱۵/۱×۲۱/۵سم [رایانه]

● **تفسیر المقاتل** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul muqātil

مقاتل بن سلیمان، - ۱۵۰ قمری

moqātel ebn-e soleymān (- 768)

تفسیر مختصر معروفی است به ترتیب سور قرآنی. مؤلف بعد از هر آیه توضیح لفظی مختصری آورده و در برخی موارد نیز به منابع یهودی و مسیحی ارجاع می‌دهد. در مورد مذهب مفسر اختلاف وجود دارد. عده‌ای او را از زیدیه دانسته‌اند، ولی شیخ طوسی وی را از اصحاب امام باقر و امام صادق علیه السلام شمرده است.

چاپ: محقق: عبدالله محمود شحاته، قاهره، عیسی البابی الحلبی، چاپ اول، ۴۱۱ص، ۱۳۹۳ق.

[الذریعه ۳۱۵/۴؛ طبقات مفسران شیعه ۳۹۹/۱-۴۰۴؛ مجله معارف، ش ۳، دوره ششم، ص ۵۲-۱۰۱؛ سزگین ۳۷/۱؛ معجم مصنفات القرآن کریم ۱۶۹/۲؛ معجم المفسرین ۶۸۲/۲؛ طبقات المفسرین ۳۳۰/۲؛ مجمع علمی ۱۹/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۶

آغاز: اخبرنا القاضی ابوبکر محمد بن عقیل بن زید الشهر زوری رضی الله عنه قال حدثنا القاضی ابوعبدالله محمد بن علی بن ذرایج قال حدثنا عبدالخالق؛ **انجام:** لایبقی شیئاً و لایضو حجاً مستقیماً بره و کانت تلبیة من نسک لتحرم لبیک اللهم لبیک لبیک لبیک حجا حقا.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ با سرلوح مزدوج مرصع مذهب، مجدول مذهب؛ تملک: فرهاد میرزا ۹ جمادی الاول ۱۲۹۰؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۰گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۳۵]

● **تفسیر مقالات جالینوس فی التشریح** / طب / عربی

tafsīr-u maqālāt-i jālīnūs fi-t tašrīḥ

عراقی، عبدالله بن طیب، - ۴۳۴ ؟ قمری

'erāqī, 'abd-ol-lāh-e-bn-e tayyeb (- 1043)

وابسته به: التشریح = التشریح للمتعلمین؛ جالینوس (۱۲۹-۱۹۹) در پنج «مقاله» هر یک چند «تعلیم»، عنوان‌های آن «التعلیم - قال المفسر» است.

[دنا ۱۸۷/۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۶۸ و ۲۲۷۷-ف

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ و ۸؛ تملک: محمد یوسف؛ خط شیخ الاسلام ابومنصور طبیب بیت المقدس؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۷گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۱۷] و [فیلمها ف: ۱ - ۳۰۹]

یزد؛ علومی، شیخ علی؛ شماره نسخه:۱۴

همان نسخه بالا. عنوان «التعلیم الثانی» از مقاله یکم را دارد و

می‌رسد به تعلیم دوازدهم آن همچنین مقاله دوم که بیست تعلیم است و مقاله سوم که پنج تعلیم است و چهار تعلیم مقاله چهارم و دو تعلیم مقاله پنجم را دارد و به پایان می‌رسد؛ خط: نسخ کهن، بی‌کا، تا: قرن ۶ و ۷، جا: بیت المقدس؛ افتادگی: آغاز؛ نسخه نزد ابومنصور طبیب در بیت المقدس خوانده شده؛ مهر: محمد یوسف، محمد تقی الشریف؛ عنوان «تفسیر الشیخ ابی الفرج عبدالله بن الطیب لکتاب جالینوس فی تشریح العروق غیرالضوارب» یا «... لمقالات جالینوس فی التشریح» در میانه دیده می‌شود؛ قطع: ربعی [نشریه: ۴ – ۴۳۸]

● تفسیر المقالة الثانیة من کتاب ارشمیدس فی الکرة و الاسطوانة / هندسه / عربی

tafsīr-ul maqālat-it ṯānīya min k.-i arašmīdus fi-l kura wa-l usṭuwāna

اوطوقیوس، ق۶ میلادی

otoqīūs (- 6c)

سزگین از این رساله به عنوان «جمل ذکرها اطوقیوس فی تفسیره للمقالة الثانیة ...» یاد کرده و افزوده که نسخه پاریس ترجمه ثابت بن قره است.

[دنا ۱۸۸/۳؛ تاریخ التراث العربی، المجلد الخامس (الریاضیات) ۱۵۳–۱۵۶ و ۲۳۳–۲۳۴ و ۳۳۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۶/۲

آغاز: بسمله ... جمل ذکرها اطوقیوس فی تفسیره للمقالة الثانیة من کتاب ارشمیدس فی الکرة و الاسطوانة و حکی أنها فی استخراج خطین بین خطین تنبو الی الأربعة علی نسبة واحدة لجماعة من القدماء و هم ایرن و فیلون، البزانطی و ابلونیوس و دیوقلیس و بانوس و هوارمس و ماخس و ارسطانیس و نوقومیدس و افلاطون و ارخوطیس. ذکر ما قال ایرن فی کتاب المدخل الی المجانیقی؛ **انجام:** الأول من المقالة الثانیة من کتاب ابلونیوس فی المخروطات و ذلک ما أردنا أن ابین. تم کتاب اوطوقیوس.

نسخه اصل: کتابخانه اسکوریال، مادرید اسپانیا، ش ۹۶۰؛ خط: مغربی، بی‌کا، تا: با تاریخ ۷۴۲ق؛ ۲۱ص (۲۳–۴۳)، ۲۹ سطر [عکسی ف: ۳ – ۳۵۹]

● تفسیر مقبول / تفسیر / اردو

tafsīr-e maqbūl

هندی، عبدالله بن بهادر علی، ق۱۳ قمری

hendī, ‘abd-ol-lāh ebn-e bahādor ‘alī (- 19c)

ترجمه و تفسیر بسیار مختصری است از سوره‌های، یس، رحمن، واقعه، تارک، نوح، عم، مزمل، جن. این کتاب را به راهنمایی مولوی عبدالملک بن مولوی محمد صادق و محمد حسین بن محمد سلیم و به دستور مولوی محمد عبدالحلیم انتخاب نموده است.

[دنا ۱۸۸/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۴۵

آغاز: سوره یس مکی هی اس مین تراسی آیتین هین اور کوفیون کی نزدیک براسی سات سوستائیس؛ **انجام:** حفظ امان کی ساتهر کهی اوریهان خاتمه بخیر کوی اوردهان کناهون سی نجات دی بفضله و کرمه

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۱۱گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴سم [ف: ۵ – ۲۳۱]

● تفسیر الملاغم / کیمیا / عربی، فارسی

tafsīr-ul malāġim

جابر بن حیان، ۱۲۰ – ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

وابسته به: الملاغم الاول = الملاغم البرانیة (کتاب ۱)؛ جابر بن حیان (۱۲۰–۱۹۸)

از جابر بن حیان با سربندهای باب: باب، فاما الظاهر بان تأخذ الزیبق حیا. باب، المقالة الثانی، قد تقدم شرحنا المقالة الاولی ...

[دنا ۱۸۸/۳]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۲/۴

آغاز: کتاب تفسیر الملاغم لجابر بن حیان، حمدله، صلاة، هذا تفسیر المقالة الاولی من کتاب الملاغم و هی البرانیة فیها العمل البرانی ...

ترجمه: ... کتاب تفسیر الملاغم از جابر بن حیان. شکر و سپاس مر خدای را که پرورنده عالمیان است و درود بر ختم نبیان و بر آل او؛ **انجام:** تأثیر الصبغ، فاعرف ذلک انشاء الله تعالی. تم الکتاب و الحمدلله رب ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ زیر نویس نستعلیق تحریری؛ ۱۵گ (۴۸پ–۶۲ر) [ف: ۱ – ۵۸]

← تفسیر ملافتح الله > منهج الصادقین فی تفسیر القرآن المبین و الزام المخالفین

● تفسیر منافع الاعضاء لجالینوس / طب / عربی

tafsīr-u manāfi‘-il a‘ḍā’ li-jālīnūs

؟ نیشابوری، عبدالرحمن بن علی، – ۴۷۰ ؟ قمری

neyšābūrī, ‘abd-or-rahmān-e-bn-e ‘alī (- 1078)

وابسته به: منافع الاعضاء؛ جالینوس (۱۲۹–۱۹۹)

گویا تألیف ابن ابی صادق نیشابوری. متن این کتاب در مجموعه شماره ۴۹۱۴ دانشگاه هست و جز متنی است که در شرح ابوالفرج عبدالله بن الطیب بر آن که آن هم در دانشگاه به شماره

۵۴۶۸ (نشریه ۴۳۸/۴، فهرست میکروفیلمهای دانشگاه ص ۳۰۹) هست دیده می‌شود چه آن در تشریح است (مجلة معهد المخطوطات ۲/۵ ص ۲۹۰). این شرح دارای عنوان‌های «قال جالینوس – قال المفسر» است. در آن از صاحب المائة و کتاب «اظهار حکم الله تعالی فی خلق الانسان» او و از صاحب القانون نقل شده است. دارای هفده «مقاله»: ۱. منافع اجزاء الید، در هشت تعلیم؛ ۲. منافع اجزاء الید، در ده تعلیم؛ ۳. منافع اجزاء الرجل، در دوازده تعلیم؛ ۴. منافع آلات الغذاء، در سیزده تعلیم؛ ۵. منافع آلات الغذاء، در نه تعلیم؛ ۶. منافع آلات النفس، در سیزده تعلیم؛ ۷. منافع آلات النفس، در هفده تعلیم؛ ۸. منافع اجزاء الراس و الدماغ، در هفت تعلیم؛ ۹. منافع اجزاء الراس و الدماغ، در هشت تعلیم؛ ۱۰. منافع اجزاء العین، در نه تعلیم؛ ۱۱. منافع اجزاء الحواس الاربعة الآخر و سایر اجزاء الوجه، در هیجده تعلیم؛ ۱۲. منافع آلات الصلب، در هشت تعلیم؛ ۱۳. منافع الکتفین و ما بقی من الآلات الصلب، در هشت تعلیم؛ ۱۴. منافع اعضاء التناسل، در هشت تعلیم؛ ۱۵. منافع اعضاء التناسل، در نه تعلیم؛ ۱۶. منافع الآلات العامیة للبلدان کالاعصاب و العروق و الشرائین، در شانزده تعلیم؛ ۱۷. منفعة هذا الفن من العلم و الاحوال الاعضاء جملة، در سه تعلیم. متن این کتاب را حبیش ترجمه کرده و حنین بن اسحاق اصلاح نمود (ابن القفطی، ابن الندیم). ابن ابی صادق نیشابوری تفسیری بر این کتاب دارد (گویا همین نسخه ما) که در ۴۵۹ ساخته است (همانجا ۲۲/۲) ولی چلبی در کشف الظنون از همین کتاب نقل می‌کند که او آن را هنگامی‌که از ایران به بازرگانی به شام رفته بود به سال ۶۳۲ (؟ !) ساخته است و پیش از وی کسی آن را شرح نکرده بود. ولی چنین چیزی در این نسخه دیده نشد. یک نسخه از این در کتابخانه ملی پاریس (ش ۲۸۵۴) هست، مورخ ۸۸۵ (بروکلمن ۲۰۵/۱ و ۴۸۴ ذیل ۳۶۸/۲ و ۸۸۶) (افشار ـ دانش پژوه)

[دنا ۱۸۸/۳]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۵۴

آغاز: فی القوی الطبیعیة و بعض مقالات کتابه الکبیر فی آراء بقراط و فلاطن؛ **انجام:** و منها استکمل العقل علم الوجود علی حقیقته فقد سعد بمعرفة الصانع بمقدار ما فی طاقة الانسان ان سعد بها و هناک یختار الرفیق الاعلی و التقصی من هذه العالم و قد سعد من وفق لذلک علی وجهه سعادة کاملة و ینقضی الکلام فی هذا الکتاب و الحمدلله رب العالمین و صلواته علی سید المرسلین محمد النبی و آله و صحبه و التابعین.

دو صفحه از دیباچه را دارد پیش از «المقالة الاولی» و می‌رسد به اینجا: «هذه المقالة ینتظم الکلام فی الید و من جملة اجزاء الید الکلام فی الاصابع و منافع اجزائها و یتفرع الی ثمانیة تعالیم ...»، سپس می‌رسد به: «التعلیم الثالث» از «المقالة السابعة عشر ... هذه المقالة یتضمن ثلاثة تعالیم الاول منها فی البیان بان اعضاء البدن کلها بل الحیوان اجمع معمول باتم حکمة و اتقن الصنعة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز؛ محشی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن آلبالویی، ۱۷۹گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۲/۶سم [ف: ۱ - ۱۵۱]

← تفسیر المنامات ‹ تعبیر الرؤیا
← تفسیر المنامات ‹ کتاب الرحمة فی الطب و الحکمة
← تفسیر المنامات ‹ درة الأحلام

● **التفسیر المنسوب الی العسکری (ع)** / تفسیر، رجال / عربی

at-tafsīr-ul mansūb ila-l ‘askarī

کلباسی، ابوالمعالی بن محمد ابراهیم، ۱۲۴۷-۱۳۱۵ قمری

kalbāsī, ab-ol-ma‘ālī ebn-e mohammad ebrāhīm (1832 - 1898)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۵۳۰/۲

آغاز: بسمله. فهذه کلمات فی حال التفسیر المشهور المنسوب الی العسکری سلام الله علیه ابد الآبدین؛ **انجام:** و اما الصاحب العسکری فهو مطلق علی الهادی علیه السلام، و الله العالم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قرمز، ۴گ (۱۰پ-۱۴پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۱/۸سم [ف: ۶ - ۴۶۷]

← تفسیر منظوم ‹ روضة القلوب

● **تفسیر منظوم** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e manzūm

زیدی، نذر حسن بن محمد علی، ۱۲۴۷ — ۱۳۶۶ق

zeydī, nazr hasan ebn-e mohammad ‘alī (1832 - 1941)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۴۹

آغاز: به اسمیکه الله و رحمان رحیم به تحمید الله و رب العالمین؛ **انجام:** هو اعلم بالمعتدین

به اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵۰

آغاز: ولذالک جعلنا فی کل قریه؛ **انجام:** اهل البیت انه حمید مجید

به دوم؛ کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۰ق [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵۱

آغاز: فلما ذهب عن ابراهیم و جاءته البشری؛ **انجام:** ایت الرحمن سجد ویلیا

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۸۵۲

آغاز: بعد از بیت اول که خوانده نشد (از اولاد آدم که گل بود وجود و گل بندگان خدای ودود)؛ **انجام:** بدر طبع داری توای حق پرست

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا [رایانه]

● **تفسیر منظوم حروف مقطعه قرآن** / تفسیر / فارسی

tafsīr-e manzūm-e horūf-e moqatta'e-ye qor'ān

نظیری، محمد حسین، - ۱۰۲۱ ؟ قمری

nazīrī, mohammad hoseyn (- 1613)

رساله‌ای مختصر و موجز که در آن برخی آیات و مخصوصاً آیات اولیه برخی سور که به صورت کلمات مقطعه هستند ترجمه و تفسیر منظوم شده است

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۴۱۵/۳

آغاز: ن والقلم: نون مراد از نفس کلیه است هم ×× عقل کلیه است مقصود از قلم؛ **انجام:** فبأی الاء ربکما تکذبان: بر کدامین پس زنعمتهای رب ×× می‌کند انکار این باشد عجب

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ سطور چلیپا؛ ۶گ، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۷۶]

● **تفسیر الموجز = الموجز** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul mūjaz = al-mūjaz

ابوالفتوح اصفهانی، اسعد بن محمود، ۵۱۵- ۶۰۰ قمری

abolfotūh-e esfahānī, as'ad-e-bn-e mahmūd (1122 - 1204)

[دنا ۱۸۸/۳؛ ریحانة الادب ۱۴۷/۵]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۷۹۹

آغاز: من وجب علیه و قصر فقد دخل ایمانه نقصان؛ **انجام:** و اتقوا یوما ترجعون فیه الی الله.

از سوره بقره تا آخر سوره النساء دارد؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۶؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: خانبالغ، جلد: مقوایی با تیماج قرمز، ۲۲۰گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۰/۵سم [ف: ۴ - ۱۴۳۱]

← تفسیر المهایمی ≻ تبصیر الرحمن و تیسیر المنان ببعض ما یشیر الی اعجاز القرآن

← تفسیر ناد علیاً ≻ شرح ناد علیاً مظهر العجائب

← تفسیر الناصبی و احکامه ≻ ناصبی

● **تفسیر ناموس الطب بقراط** / طب / عربی

tafsīr-u nāmūs-uṭ ṭibb-i buqrāṭ

ابن رضوان، علی بن رضوان، ۳۸۸ - ۴۵۳ ؟ قمری

ebn-e rezvān, 'alī ebn-e rezvān (999 - 1062)

[دنا ۱۸۸/۳؛ عیون الانباء ابن ابی اصیبعه، طبقات الاطباء والحکماء از ابی داود سلیمان بن حیان اندلسی المعروف بابن جلجل تالیف به سال ۳۷۷ه.ق و الفهرست للندیم از ابوالفرج محمد بن ابن یعقوب اسحق وراق متوفی به سال ۳۸۰ ه.ق و تاریخ تالیف ۳۷۷ و الفهرست ابن الندیم]

تبریز؛ ملی تبریز؛ شماره نسخه:۳۶۰۶/۲

آغاز: بسمله. تفسیر علی بن رضوان لناموس الطب لبقراط قال علی بن رضوان کاتب صناعة الطب قال بقراط؛ **انجام:** قال علی بن رضوان قد تبیین فی کتاب بقراط انه قد استوابعلم صناعة الطب بدلیل قوله فی تقدمة المعرفة و لیس ینبغی أن یتشوق الی اسم مرض لم یذکر تمامه فهو جایز علی سبیل اختصاره

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۷۲۶ق؛ با هفت رساله دیگر ضمن همان تفسیر از: الف: رساله ارطنحشیت الکبیر (اردشیر کبیر معروف به دراز دست) شامل نامه‌های اردشیر به فهص به اوسطیانوس و رساله ذیمقراطیس حکیم به بقراط، ب- رساله بقراط به فیلوقومس، ج- رساله بقراط به دامانحاطیس، د- رساله ذیمقراطیس به بقراط، ه- جواب رساله یا کلام ذیمقراطیس حکیم فی وصف فضل صناعه الطب، و- ناموس بقراط نقل حنین، ز- وصیت بقراط؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: چرمی، اندازه: ۲۰×۲۷ [ف: ۳ - ۱۱۲۹]

● **تفسیر نبذة من آیات الکتاب المبین و اخبار الائمة المعصومین** / تفسیر

tafsīr-u nubḏat-in min āyāt-il kitāb-il mubīn wa axbār-il a'immat-il ma'ṣūmīn

هروی، محمد تقی بن حسینعلی، ۱۲۱۷ - ۱۲۹۹ قمری

heravī, mohammad taqī ebn-e hoseyn-'alī (1803 - 1882)

در چهارده «مجلس».

اصفهان؛ دانشگاه اصفهان؛ شماره نسخه:۱۴۶/۲

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۹۷ق؛ کاغذ: فرنگی [نشریه: ۱۱ - ۹۲۹]

← تفسیر نبی ≻ فصول المفصل

● **تفسیر نجم اصفهانی** / شعر، تفسیر / فارسی

tafsīr-e najm-e esfahānī

نجم اصفهانی، محمد، ق۱۴ قمری

najm-e esfahānī, mohammad (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۳۳ ق- ۱۳۳۵ق

تفسیر منظومی است در چند جلد که در آن مؤلف ترجمه و

تفسیر آیات قرآن را به ترتیب سور به نظم کشیده است.
[دنا ۱۸۸/۳؛ الذریعه ۱۱۷۴/۹، ش ۷۵۷۷؛ فرهنگ سخنوران ۵۹۵؛ تذکره شعرای معاصر اصفهان]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۸۸

آغاز: بسمله. علیه توکلی فی اتمام التفسیر یا حکیم و یا قدیر. تتمه بقره: گفتگو لاتسفکوا بودست پیش شرح مطلب ناقص آمد همچو ... لیک ترسانم زدشت ... ترسم از آن بی ادب گویم سخن ×× از من آزرده شود خود یار من؛ **انجام:** شرح افلاکی به افلاکی بگو ×× قصه این خاک با خاکی بگو / تو تمامی شرح آن قلزم بگو ×× لیک با ما ... بگو / دم مزن دم را بزن بی زهر باش ×× یا که لطف محض شو یا قهر باش

بر سوره بقره به نظم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا با روکش الوان، ۵۳گ، ۱۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۴ - ۱۱۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۶۴

آغاز: سر بسر بر یار احصا می‌نمود ×× دمبدم بر ذکر زنجش می‌فزود / تا که یکسر زنجهایش بر شمرد ×× چشمهایش را ز هجران می‌فشرد؛ **انجام:** شاهی و صورت گدا در هر رهی ×× کی شود شاهی گدائی می‌کند ... ملك خلافت یادگیر ... تو از بابا مگیر

جلد دوم، از اواسط سوره بقره تا آخر این سوره. نظم آن در ۲۱ ذیقعده ۱۳۳۳ ق به پایان رسیده؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۲۱ ذیقعده ۱۳۳۱ق؛ جلد: مقوا، ۲۰۰گ، ۷ سطر، اندازه: ۹×۱۳سم [ف: ۳۵ - ۲۵۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۶۳

آغاز: هست بینائی دلها چون ز دل ×× دل شود از دل مزاجش معتدل / دل شود از دل بسی فربه ز حال ×× فربهی آمد نشان اعتدال؛ **انجام:** گر نه حاصل گنجها از رنجهاست ×× مر مرا بی رنجها این گنجهاست / گنجهای دل در اینجا هفت خم ×× که همه هستی بهر خم هست گم

جلد پانزدهم، از نیمه سوره یوسف تا آخر سوره کهف. نظم آن در ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۳۵ ق به پایان رسیده؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۳۵ق؛جلد: میشن مشکی، ۱۵۷گ، ۱۷سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۳سم [ف: ۳۵ - ۲۵۸]

← تفسیر نسفی ← التیسیر فی التفسیر
← تفسیر نسفی ← مدارك التنزیل و حقایق التأویل

● تفسیر النعمانی = المحکم و المتشابه = تفسیر القرآن الکریم / تفسیر / عربی

tafsīr-un nu‘mānī = al-muḥkam wa-l mutašābih = tafsīr-ul qur‘ān-il karīm

ابن ابی زینب، محمد بن ابراهیم، - ۳۶۰ ؟ قمری

ebn-e abī zaynab, mohammad-e-bn-e ebrāhīm (- 972)

مجموعه کوتاهی است در علم تفسیر و پایه‌های اعتقادی درباره قرآن و غیرآن که از سوی «ابن ابی زینب» از محدثان و مفسران امامیه در قرن چهارم تألیف گردیده است. این تفسیر در برخی مصادر با عنوان «المحکم و المتشابه» به سید مرتضی (- ۴۳۶ق) نسبت داده شده است. علامه مجلسی تمامی این تفسیر را در جلد ۹۳ بحار الأنوار خود «چاپ جدید» با عنوان «ما ورد عن أمیر المؤمنین صلوات الله علیه فی أصناف آیات القرآن و أنواعها و تفسیر بعض آیاتها بروایة النعمانی و هی رسالة مفردة مدونة کثیرة الفوائد نذکرها من فاتحتها إلی خاتمتها» آورده است. برخی اعتقاد دارندکه این کتاب فقط مقدمه تفسیر است و اصل تفسیر از میان رفته است.

آغاز: الحمد لله ذی العظمة و الجبروت و العز و الملکوت الحی الذی لا یموت مبدیء الخلق و منشیء کل شیء و مبیده الذی لم یلد لم یولد و لم یکن له کفواً أحد واحد کالآحاد

انجام مقدمه: و هو علی مثل هذه الحال نعوذ بالله من الضلال بعد الهدی واتباع الهدی و ایاه نستعین علی ما یقرب منه، إنه سمیع مجیب.

چاپ: به نام سید مرتضی در تهران سال ۱۳۱۲ ق چاپ سنگی شده؛ علامه مجلسی در بحار الانوار، جلد ۹۰، چاپ بیروت و ۹۳ چاپ ایران درج نموده

[دنا ۱۸۸/۳؛ الذریعة ۳۱۸/۴ و ۱۵۴/۲۰؛ ریحانة الادب ۳۴۸/۷؛ نجاشی ص ۲۷۱؛ خلاصه ۷۹؛ منهج المقال ۲۷۳؛ کشف الحجب ۱۳۰؛ دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی ۷۷۲/۱؛ دایرة المعارف تشیع ۴۹۸/۴؛ کتابنامه بزرگ قرآنی، محمد حسن بکائی ۲۷۷۰/۷]

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۳۹۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ برابر نسخه چاپ شده در «بحار الانوار» جلد ۱۹ ص ۹۴-۱۰۹ باب ۱۲۸؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۰۰گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۸۲]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۳۷۸/۱

آغاز و انجام: برابر

فقط مقدمه تفسیر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۴گ (۲پ-۷۵ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۰۸]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۵۰/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ با بلاغ سماع، مجدول؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۹۴گ (۲پ-۹۵پ)، ۱۴ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۳۰۳۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۳۸

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛

کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا با عطف میشن قهوه‌ای، ۶۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن–۱۴۸]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۷۱/۲

آغاز: حدثنی الشیخ ابوالفرج محمد بن علی یعقوب ... الحمدلله رب العالمین الهادی من یشاء الی صراط مستقیم مستحق الشکر من عباده باخراجه آبائهم من العدم الی الوجود؛ **انجام:** صاحب الناقة و القضیب ومکلم الثعبان و الغزالة والذئب والجمل علیه سلام و فعلیه و علی آله افضل الصلاة و السلام ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۰۲ق؛ ازروی نسخه‌ای به خط اکبربن محمد حسن تربتی؛ مصحح؛ ۶۷گ (۱۵۳پ–۲۱۹پ)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۰۹]

۶. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۲۸/۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۳گ (۱پ–۴۳ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۲ – ۲۷۰]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۹۵۶/۳

آغاز: بسمله. و به نستعین روی ابو عبدالله محمد بن ابراهیم بن جعفر النعمانی فی کتابه بعد الحمد و الثناء و ذکر شی فی القرآن قال قال ابو عبدالله محمد بن ابراهیم بن جعفر النعمانی رضی الله عنه فی کتابه فی تفسیر القرآن احمد بن محمد بن سعید بن عقده قال حدثنا احمد بن یوسف بن یعقوب الجعفی عن اسمعیل بن مهران عن الحسن بن علی ابی حمزة عن ابیه عن اسمعیل بن جابر قال سمعت ابا عبدالله جعفر بن محمد الصادق ع یقول ان الله تبارک و تعالی بعث محمدا فختم الانبیا فلا نبی بعده و انزل علیه کتابا فختم به الکتب فلا کتاب بعده؛ **انجام:** وعده اسحق بن یوسف الملکی قال حدثنا فضالة عن ابان بن عثمان عن زرارة بن اعین قال سالت ابا جعفر الباقر ع عن المریض هل تعلق علیه تعویذ او شیء من القرآن فقال نعم لا باس به ان قوارع القرآن ینفع فاستعملوها.

خط: نستعلیق، کا: سید محمد طاهر بن محمد صالح حسینی، تا: چهارشنبه ۱ شعبان ۱۲۵۳ق، جا: سمنان؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۳گ (۱۸۱پ–۲۰۳پ)، ۲۹ سطر (۱۰×۲۰/۵)، اندازه: ۱۵×۲۷سم [ف: ۱۰ – ۱۸۵۱]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۳۶۶/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد جعفر بهاری همدانی، تا: جمعه ۱۴ جمادی الاول ۱۳۰۳ق، جا: نجف اشرف؛ محشی، کاتب اظهار داشته که نسخه را از روی نسخه مغشوش که در سال ۱۰۹۳ کتابت شده بود، استنساخ نموده؛ تملک: مرحوم شیخ محمد رضا (برادر کاتب)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۵۱گ (۳۹–۸۹)، ۱۴–۲۰ سطر (۶/۵×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۳۱ – ۲۶۰]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه سلخ جمادی الثانی ۱۳۰۷ق؛ مصحح، مقابله شده، در حاشیه برگ «۱۸۶پ» تعلیقه‌ای از مرحوم آیت الله میرزا عبدالله بن حسن، برهان سبزواری آمده است، ایشان از مشایخ روایتی مرحوم آیت الله العظمی مرعشی نجفی بوده؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج زرشکی، ۴۰گ (۱۵۳پ–۱۹۲ر)، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۲– ۸۵۹]

۱۰. قم؛ مؤسسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۴۹۱/۱

خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد حسین، تا: سه‌شنبه ۲۶ رجب ۱۳۲۰ق؛ ۱۱۸گ (۱پ–۱۱۸ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۴/۵سم [ف: ۲ – ۳۰۹]

← تفسیر النقاش ⩾ شفاء الصدور
← تفسیر نور الثقلین ⩾ نورالثقلین

● تفسیر نور الثقلین (ترجمه) / تفسیر / فارسی

tafsīr-e nūr-os seqlayn (t.)

شریف رضوی، محمد هاشم بن ابی الفضل، ق۱۱ قمری

šarīf razavī, mohammad hāšem ebn-e ab-el-fazl (- 17c)

وابسته به: نورالثقلین = تفسیر نور الثقلین؛ حویزی، عبدعلی بن جمعه (–۱۲)

ترجمه‌ای است تحت اللفظی بر تفسیر نور الثقلین عبد علی بن جمعه حویزی که پس از آوردن مقداری از متن آن را ترجمه نموده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۵۱۲

آغاز: الحمدلله الذی هدانا لهذا ... اما بعد چون خدمت قرآن مجید ربانی و فرقان حمید سبحانی رأس مفاخر نشأتین؛ **انجام:** رکوع کرد پس رکوع کردند و سجده کرد پس سجود کردند پس تمام کردند نماز خود را و حضرت رسول ایستاده بود

از آغاز تا اواخر سوره نساء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۱۶۰گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۳۸سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۳۶۱]

← تفسیر نیشابوری ⩾ تأویلات القرآن
← تفسیر نیشابوری ⩾ غرائب القرآن و رغائب الفرقان

● تفسیر نیشابوری / تفسیر / عربی

tafsīr-e neyšābūrī

واعظ نیشابوری، حسن بن محمد، – ۴۰۶ قمری

vā‘ez-e neyšābūrī, hasan ebn-e mohammad (- 1016)

[دنا ۱۸۹/۳؛ ریحانه ۲۶۱/۴]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰۰۸/۱۹

آغاز: و للناس فی آلم و ما یجری مجراه من فواتح السور قولان قسمتی از آن تفسیر و حکایات و احادیث؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی اشرف، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: رویه تیماج مشکی، اندازه: ۱۵/۵×۲۵سم [ف: ۱۴ – ۳۱۳]

● **التفسیر الواضح** / تفسیر / عربی

at-tafsīr-ul wāḍiḥ

حسینی مهربانی، عبدالکریم بن سید حسن، ق۱۰ قمری

hoseynī mehrabānī, ʻabd-ol-karīm ebn-e seyyed hasan (- 16c)

تفسیر حدیثی و عرفانی مختصری است که مؤلف از تفاسیر مشهور و عرفانی با اضافاتی از خود، گردآوری نموده است. او از اهل سنت است و از تفسیر بیضاوی نقل می‌کند. گرایش عرفانی در تفسیر وی غالب است و او درتفسیر هر آیه به مناسبتی از عرفان و تصوف بحث می‌کند.

آغاز: بسمله؛ الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب منه آیات محکمات فیها تبیان الشراب و الاحکام و اخر متشابهات هن رموز الکلام لا یعلم تأویلها الا الله الملک العلام و بعد فیقول العبد ... انی لما اطلعت علی فضل العلماء و شرفهم ... اردت ان اسلک مسلکهم و اتبع اثرهم و اتشبه بهم فی تالیف تفسیر مما استنبط من حقایق معانی تفاسیرهم و استخرج من مستنبطات دقایق کتب مشاهیرهم و مما یرد علی خلدی و بالی ... ان اسمیه بعد الاتمام بالتفسیر الواضح لما فیه من توضیح حقایق معانی التنزیل و کشف الحجب عن وجوه دقایق مقاصد التأویل ما لیس فی غیره من التفاسیر ... سورة فاتحة الکتاب اسماءها کثیرة و لتسمیتها بکل اسم منها وجه و مناسبة لا یخفی

[دنا ۱۸۹/۳]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۷۰–۵۱/۳۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و عنه علیه الصلوة و السلام من قرء السورة التی یذکر فیها آل عمران یوم الجمعة صلی الله علیه و ملائکته حتی تجب الشمس. هذا آخر ما ذکرناه فی تفسیر الزهرا و نبی موفقا بعنایة والی التوفیق و واهب التحقیق و انه الکافل بتحصیل المراد و علیه التوکل و الاعتماد تمت

از آغاز تفسیر تاپایان سوره آل عمران؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۰؛ گویا مؤلف بعد از کتابت نسخه، تصرفاتی در آن نموده و مطالبی را در آن حذف یا اضافه نموده است؛ تملک: ابراهیم بن اسماعیل در سال ۱۲۲۰؛ وقف نسخه از طرف رحیم قاضی بر مدرسه سلیمانیه؛ تملک: رضوان بن الامام الحسینی در سال ۱۰۷۹؛ ۲۸۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۲ – ۹۸۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۲۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانی نسیت الحوت فقدته أو نسیت ذکره بعد ما رأیت منه و ما انسانیة الا الشیطان

از آغاز کتاب تا آیه «و ما انسانیه الا الشیطان» (سوره الکهف: ۶۳) را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۳۰۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۹ – ۷۸]

● **تفسیر الواعظ** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul wāʻiẓ

واعظ، حسن بن محمد، ق۱۳ قمری

vāʻez, hasan ebn-e mohammad (- 19c)

تفسیر مزجی از اول سوره حمد تا اواخر سوره نحل.

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۲۵/۲

آغاز: الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب و آتاه الحکمة و فصل الخطاب؛ **انجام:** و ما رغبهم الشیطان الی اکله کالبحیرة الامثال من الاصنام بشهوتها به ضرب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم قرمز، ۱۲۹گ (۳۳پ–۱۶۱ر)، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۶۵]

● **تفسیر و ترجمه قرآن** / تفسیر / فارسی

tafsīr va t.ye qor'ān

ترجمه و تفسیر مختصر ... کهنه قرآن است از سوره نساء آیه ۳۴ (فضل الله بعضهم علی بعض انفقوا من اموالهم) تا آخرین آیه سوره فتح آیه ۲۹ (منهم مغفرة و اجرا عظیما).

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۲۹

آغاز: نفقات می‌کنند از مالهاء خویش بریشان بس انج شایستگان باشند از زنان مطیعان باشند ایشانرا نگاه داران باشند غیب ایشان را ... (آغاز سوره محمد) از کسانی که کافر شدند و بکردانیدند روی از سبیل خدی باطل بکرد عمل‌های ایشان؛ **انجام:** بذانک صحابه را دشمن دارند نه بینی که خدای تعالی می‌گوید «لیغیظ بهم الکفار» ابن عباس گوید که پیغمبر علیه السلام گفت در اخر زمان کروهی باشند که لقب ایشان را فضه بود و اسلام را رفض کنند

خط: نسخ و ثلث، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: تیماج زرشکی، ۳۹۳گ، ۱۹ سطر(۱۴/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۳۴ – ۸۷]

● **تفسیر الوجیز** / تفسیر / عربی

tafsīr-ul wajīz

اصفهانی، محمد ظهیر بن محمد معصوم، ق۱۲

esfahānī, mohammad zahīr ebn-e mohammad maʻsūm (- 12c)

تاریخ تألیف: جمعه ۲۰ رمضان ۱۱۱۱ق؛ محل تالیف: مشهد

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۵۱

شامل نیمه اول قرآن؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵۸×سم [تراثنا: س۶ش۱ - ۸۵]

● **تفسیر وجیزة** / تفسیر / عربی

tafsīr-u wajīza

علم الهدی، محمد بن محسن، ۱۰۳۹ - ۱۱۱۵ قمری

‘alam-ol-hodā, mohammad ebn-e mohsen (1630 - 1704)

تفسیری است بسیار مختصر. آقای نجفی مرعشی در مقدمه «معادن الحکمه» ضمن معرفی آثار مرحوم علم الهدی، درباره این تفسیر، چنین نگاشته‌اند: «کتاب الوجیز فی تفسیر القرآن العزیز. و هو اوجز ما رأیته فی التفاسیر و احسنها من حیث الاشاره الی الآثار الوارده عن الائمه فی تفسیر الآیات مع السلاسة و کمال الوجازه الغیرا لمخله بالمراد».

تفاسیر دیگری نیز به این اسم از مؤلفین دیگر در دست می‌باشد که یکی از آنها نگارش شیخ علی بن حسین بن محیی الدین بن عبداللطیف بن علی بن احمد ابی جامع، برادر شیخ حسین بن حسین و شاگرد سید محدث جزائری است (فهرست دانشگاه ج۱، ص۲۴۰) و دیگری که در سال ۱۳۳۹ ش در تبریز به چاپ رسیده، از حاج سید محمد تبریزی مشهور به مولاناست.

[دنا ۱۸۹/۳؛ معادن الحکمه فی مکاتیب الائمه علیهم السلام تألیف علم الهدی. مکتبه الصدوق با مقدمه آیة الله مرعشی نجفی ص عدعه؛]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۹

آغاز: و یعظم به الثواب و الذکر المستطاب و هو بحمدالله علی صغره مشتمل علی تفاسیر لم توجد فی مبسوط غیره؛ **انجام:** و من سورة الاخلاص مکیة ... و قیل الذی لیس فوقه.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (یک برگ) و انجام (یک برگ)؛ محشی از مؤلف و با رمز محح (محمد بن محمد بن محسن)؛ کاغذ: استانبولی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۳۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۵۷]

← تفسیر وجیز واحدی ≻ الوجیزة فی تفسیر القرآن العزیز

● **تفسیر و حدیث** / حدیث، تفسیر

tafsīr va hadīs

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۰۱ ض

کا: رفیع الدین محمد علوی حسینی، تا: ۱۰۸۶ق [د.ث. مجلس]

● **تفسیر و سر اشارات اسماء و فقرات دعای سحر ماه رمضان** / شرح دعا / فارسی

tafsīr va serr-e ešārāt-e asmā’ va faqarāt-e do‘ā-ye sahar-e māh-e ramazān

بیان تفسیر و سر اشارات اسماء و فقرات دعای سحر ماه رمضان مروی از امام محمد باقر (ع) «اللهم انی اسئلک من بهاءک بابهاه» به درخواست دوستان در شش اشاره: ۱. بیان معنی اسم؛ ۲. بیان معنی اسم اعظم؛ ۳. بیان آنکه از برای ائمه ما چهار مراتب و مقامات است؛ ۴. بیان آنکه فقرات دعای سحر اسماء و تجلیات الهیه ات؛ ۵. بیان معنی جمال و جلال؛ ۶. بیان سر تعبیر فقرات دعای مبارک.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۸۸۴/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف پارچه، ۱۴ سطر (۷×۱۳) [ف: ۱۷ - ۲۴۳]

← التفسیر الوسیط ≻ جوامع الجامع

التفسیر الوسیط = **الوسیط فی تفسیر القرآن** / تفسیر / عربی

at-tafsīr-ul wasīṭ = al-wasīṭ fī tafsīr-il qur‘ān

واحدی، علی بن احمد، - ۴۶۸ قمری

vāhedī, ‘alī ebn-e ahmad (- 1076)

مؤلف سه تفسیر به نامهای «البسیط»، «الوسیط» و «الوجیز» بر قرآن کریم نگاشته است. که مجموعاً به نام «الحاوی لجمیع المعانی» و تفسیر واحدی معروف است. این ظاهراً تفسیر وسیط وی است. این تفسیر به صورت «قوله - قوله» است. از ابی‌الحسن بن محمد فارسی بسیار نقل می‌کند و در اول نقل‌های خود «اخبرنا و حدثنا» می‌آورد. از جمله از ابومنصور بغدادی با عنوان استادش نام می‌برد. وی به جنبه‌های ادبی بیشتر توجه کند و گفته‌های دانشمندان ادب و لغت را می‌آورد. مؤلف در مقدمه آورده است: «و قد سبق لی قبل هذا الکتاب بتوفیق الله و حسن تیسیره مجموعات ثلث فی هذا العلم معانی التفسیر و مسند التفسیر و مختصر التفسیر و قدیماً کنت أطالب باملاء کتاب فی تفسیر القرآن وسیط ینحط عن درجة البسیط الذی یتجرد فیه أذیال الأقوال و یرتفع عن رتبة الوجیز الذی اقتصر فیه علی الاقلال و ...».

چاپ: کویت، مؤسسه دار الکتب الثقافیة، محقق: عفیف محمد عبد الرحمن، چاپ اول، ۲۴۰ص، ۱۳۹۴ق.

[دنا ۱۸۹/۳؛ الذریعة ۷۳/۵؛ سیر اعلام النبلاء ۳۳۹/۱۸؛ کشف الظنون ۴۶۰/۱؛ الفهرس الشامل للتراث العربی الاسلامی المخطوط، علوم قرآن، مخطوطات التفسیر: ۲۰۸/۱-۲۲۸؛ فهرس مخطوطات دارالکتب الظاهریة، علوم القرآن، التفسیر: ۴۶۱/۳-۴۶۳؛ فهرس المخطوطات العربیة المحفوظة فی مکتبة الاسد الوطنیة، الجزء الرابع (التفسیر) ۶۹۵-۷۰۳؛ الاوقاف العامة بغداد ۸۰/۱]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۶۱

آغاز: فرائض الله و حدوده و الناهون عن المنكر عن ترك حدود الله و فرائضه قوله و الحافظون لحدود الله قال الزجاج القائمون بما امر الله به؛ **انجام:** و هذا معنی قوله الزجاج لم یجنح ان ینتصر بغیره و کبره تکبیراً عظمه عظمة تامة.

از نیمه سوره توبه تا اول سوره کهف؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم علی بن قاسم بن حسین وهاب موصلی، تا: دوشنبه ۱۷ جمادی الثانی ۵۶۴ق؛ جلد: مقوا مشکی عطف تیماج سرخ، ۱۵۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۱۹سم [ف: ۳۵ - ۲۵۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۱

از سوره اسراء تا سوره یس؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن علی بن محمد بن الجعد المقری، تا: پنج‌شنبه ۵ جمادی الاول ۵۷۴ق؛ مصحح، مقابله شده؛ روی برگ اول تاریخ تولد ۵۸۲؛ تملک: حاج عبدالکریم الکرمعانی؟؛ مهر: «خادم شرع قویم عبدالحلیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۵سم [ف: ۳ - ۲۳۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۰۸۳

آغاز: اخبرنا ابوسعید محمد بن علی الجری اخبرنا ابوعمر و محمد بن جعفر ... المؤذن حدثنا ابراهیم بن شریک حدثنا احمد بن یونس حدثنا سلام بن سلیم حدثنا هارون؛ **انجام:** یتلوه تفسیر سورة الکهف انشاءالله تعالی و الحمدلله حق حمده و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه.

جلد دوم و از تفسیر سوره اعراف تا آخر سوره کهف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: یک‌شنبه ۱۶ محرم ۵۸۰ق؛ در آخر نسخه چنین آمده: «سمع جمیع هذه المجلدة فی تفسیر القرآن ... شرف الائمة ابی محمد عبدالله بن حسن بن حسین بن السنان عن قاضی عزالدین ابی نصر احمد بن عبدالله بن القسم عن حسین بن محمد الفرخان السنانی عن شیخ ابی الحسن علی بن احمد بن متویه واحدی نیشابوری مصنف بقرائة الشیخ الامام رکن الدین علی بن حصر بن خشنام المقری، بوسیلة عزالدین علی بن المعافا بن اسماعیل بن حسین بن ابی السنان و ثبت السماع ابوبکر مسعود بن ابراهیم بن ابی الفرج و ذلك با ... بمسجد الله تعالی یعرف بالمسمع فی عدة مجالس اخرها یوم الاربعا من عشرین ذی الحجة احدی عشرة و سمائة و سمع الشیخ عماد الدین مظفر بن اسمعیل بن مالك بالقرائة المذکورة من اول الکتاب الی قوله تعالی لایستأذنك الذی یؤمنون بالله و الیوم الاخر الایة من سورة برائة و سمع ایضاً من قوله تعالی و المؤمنون و المؤمنات بعضهم اولیاء بعض الایة من سورة برائة الی آخر سورة النحل و صح و ثبت و الحمدلله رب العالمین. تلك السماع صحیح کتبه العبد الفقیر الی رحمة الله تعالی عبدالله بن الحسن بن الحسین بن ابی السنان فی التاریخ المذکور» و یک سماع دیگر از همو و سماع دیگر که نزد علی بن المعافا بن اسماعیل خوانده است و وی تأیید نموده است؛ تملك: جمال الدین ابوالصحة المعافا ابن العلم اسماعیل بن حسین بن ابی السنان در ۵۸۰، حسینی حصنی شافعی؛ دستخط عبدالله بن حسن بن حسین بن ابی السنان که در مدرسه ام الملك و مدرسه امیر بهاءالدین در سال ۵۹۵ این تفسیر را درس گرفته؛ جلد: تیماج، مشکی، ۲۰۹گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۳۵ - ۹۶]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۳۷

آغاز: قال سل بنی اسرائیل، معنی السؤال هاهنا تبکیت للمسؤل عنه و تقریع؛ **انجام:** للعلکم تتقون ای یثتب لکم صفت العقلاء بإستعمال ما بینا لکم ...

جزو ۳ از نحل تا اندکی از فاطر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷؛ جلد: چرم مشکی، ۱۱گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳۶ - ۴۵]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۶۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۶۰]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۱۵عکسی

آغاز: من النار و کل علم سوی الکتاب و السنة و ما یستند الیهما فهو باطل ... القول فیما روی من فضایل سورة الفاتحة أخبرنا ابونصر احمد بن محمد بن ابراهیم المهرجانی؛ **انجام:** قال رسول الله صلی الله علیه و سلم ما اوحی الی أن أجمع المال و أکون من التاجرین ولکن اوحی الی ان سبح بحمد ربك و کن من الساجدین و اعبد ربك حتی یأتیك الیقین.

نسخه اصل: کتابخانه بایزید، نسخه شماره ۶۰۶ منتقل شده به کتابخانه سلیمانیه در استانبول؛ از سوره فاتحه تا پایان سوره حجر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۷ یا ۸ ق؛ افتادگی: آغاز (برگ آغاز)؛ مصحح، محشی؛ ۵۴۴ص، ۲۷سطر [عکسی ف: ۳ - ۵۰۱]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۵عکسی

آغاز: أخبرنا ابو سعید ... عن ابی بن کعب قال: قال رسول الله (ص): من قرأ سورة الاعراف جعل الله یوم القیامة بینه و بین ابلیس ستراً و کان آدم شفیعاً له یوم القیایة؛ **انجام:** و نادی مناد من کان اشرك فی عمل عمله لله احداً ... فان الله تعالی اغنی الشرکاء عن الشریك.

نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۲۹۷ (اربری، فهرست خطی عربی ۹۴/۵). تفسیر سوره اعراف تا پایان سوره کهف؛ خط: نسخ، کا: مبادر بن منصور بن احمد بن مبادر حنفی، تا: محرم ۶۰۲ق؛ مصحح، محشی؛ ۱۸۳گ، ۲۱ و ۲۲سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۵۶]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۰

آغاز: بسمله. قال الله تعالی و اذ قال ابراهیم ربی الذی یحیی و یمیت. و هو جواب سوال سابق غیر مذکور؛ **انجام:** فقال رسول الله صلی الله علیه لمشیه یبغضها الله الا فی هذاالموضع.

از اواخر سوره بقره (آیه ۲۵۸) تا اواخر سوره آل عمران (آیه ۱۴۰)؛ خط: نسخ، کا: حمزة بن الحسن بن الشیخ، تا: ۶۷۵ق؛ افتادگی: انجام؛ واقف: نادرشاه افشار، ۱۱۴۵؛ کاغذ: نخودی ضخیم آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۵۹۷]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۵۷۵

آغاز: القول: فی آیة التسمیة، أخبرنا أبوبکر أحمد بن الحسن القاضی، حدثنا محمد بن یعقوب أخبرنا الربیع أخبرنا الشافعی أخبرنا عبدالمجید عن ابن جریح أخبرنی أبی عن سعید بن جبیر و لقد آتیناک سبعاً من المثانی و القرآن العظیم، قال هی فاتحة الکتاب؛ **انجام:** عن أنس بن مالک قال، قال رسول الله صلع إن الشیطان واضع ... النقم قلبه فذلک الوسواس الخناس و قد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ مصحح؛ مهر: «مرتضی الحسینی» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: پارچه‌ای عطف تیماج مشکی، ۳۶۸گ، ۳۶ سطر (۱۷×۲۶)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۳۱ - ۶۶۰]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۶۸

آغاز: القول فی فضائل سورة البقرة اخبرنا ابو طاهر الزیادی انا «مخفف اخبرنا» حاجب بن احمد الطواسی «انا» محمد بن حماد الابیوردی الی ... قال رسول الله تعلموا سورة البقرة؛ **انجام:** و هذا معنی قول الذجاج ن الزجاج - ظ یحتج ان ینتصره و کبره تکبیرا عظمه عظمة تامة. آخر تفسیر سورة بین اسرائیل و هی آخر المجلد الاول من کتاب التفسیر الوسیط و یتلوه فی المجلد الثانی تفسیر سوره الکهف

از آغاز سوره بقره تا پایان سوره نحل؛ خط: نسخ، کا: احمد بن محمد بن داود بن ایوب جور تیقی، تا: ۷۱۶ق؛ جا: تبریز مدرسه تاج؛ افتادگی: انجام؛ مجدول؛ کاغذ: ضخیم آهار مهره، جلد: تیماج نارنجی، ۴۰۴ص، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۹ - ۱۸۷]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۶عکسی

آغاز: تفسیر سورة النساء، بسم الله الرحمن الرحیم، اخبرنا الاستاذ ابو عثمن؛ **انجام:** اکثر و من السجود فانه لا یسجد عبدالله سجدة الا رفعه الله بها درجة و حط عنه بها خطیئة.

نسخه اصل: اسکوریال، ش ۱۲۶۷ (فهرست خطی عربی همانجا ۵/۳). تفسیر سوره نساء، تا پایان سوره انعام؛ خط: ثلث، کا: مشکول، احمد بن ابی بکر بن احمد السلامی، تا: دهه دوم جمادی الثانی ۷۳۳ق، مصحح؛ ۱۶۹گ، ۱۷سطر [عکسی ف: ۲ - ۱۵۷]

۱۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۱۳۹

از آغاز قرآن تا نیمه‌های جزو ۱۰؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۸۲۸ق، جا: مدرسه جلالیه؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوای مشکی عطف تیماج زرد، ۲۸۷گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶/۵×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۴۰]

۱۲. اصفهان؛ عمومی اصفهان (فرهنگ سابق)؛ شماره نسخه:۲۶۹۳

جلد اول (از اول قرآن تا آخر سوره بنی اسرائیل)؛ خط: نسخ، کا: ملک محمود شاه، تا: سه‌شنبه ۵ ذیقعده ۸۳۶ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۵۴۰ص، ۲۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۴۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۱۴۴

آغاز: سورة الانعام ابوسعید محمد بن علی الخفاف اخ ابوعمر و محمد بن جعفر بن مطرح بن ابراهیم بن شریک عن یونس؛ **انجام:** و لو انها اذا احست شیئاً اخذت کفاً من ماء فنضحته فی عینها و قرأت قل هو الله احد و قل اعوذ برب الفلق و قل اعوذ برب الناس سکن.

تفسیر سوره انعام تا آخر قرآن؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن عبدالله سلطانی، تا: دوشنبه ۱ ذیحجه ۸۹۴ق؛ تملک: آقا باقر خراسانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای شمسه، ۲۷۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۲۹سم [ف: ۲۵ - ۱۵۵]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۵۹/۲

آغاز: عن جابر قال اتی النبی صلعم رجل فقال یا رسول الله ما الموجبتان قال من مات لایشرک بالله شیئا دخل الجنة و من مات بشرک؛ **انجام:** و من قراء مساء کان فی امان الله تعالی حتی یصبح

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹۸۴ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج عنابی، ۸ص (۲۱۴-۲۲۱)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۱۷- ۲۶۶]

۱۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۵۸۳-۳۳/۱۳۳

آغاز: فی فضیلة بسمله و روی عن ابن عباس عن النبی (ص) انه قال اذا ... سورة فاتحة الکتاب و تسمی ام القرآن لاشتمالها علی المعانی التی فی القرآن من الثناء علی الله بما هو اهله ومن التعبد بالامر و النهی و من الوعد و الوعید؛ **انجام:** والله بکل شئ علیم من امور معاشکم و معادکم فیجزیها علی ما یقتضیه المصلحة و یوجبه الحکمة.

خط: نستعلیق، کا: نونویس: علی اکبر بن سیدرضا حسینی، تا: ۱۲۲۹ق؛ مصحح؛ در حاشیه از «خلاصة التفاسیر» محمد حسین نام برده شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۴۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۱۸سم [ف: ۲ - ۹۸۰]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۱۳ و ۱۷۲عکسی تا ۱۷۴عکسی

آغاز: تفسیر سورة النحل، أخبرنا ابو عثمان سعید بن محمد الحیری اه ابو عمرو محمد بن جعفر الحیری؛ **انجام:** عن قتادة قال هو الملاحة فی العینین و قال الزهری هو حسن الصوت.

از سوره نحل تا به اوائل سوره فاطر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نسخه بسیار قدیم و نفیس؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۲۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۱ - ۳۵۴] و [عکسی ف: ۱ - ۱۵۶]

← تفسیر و شرح «لا إله إلا هو» ⟵ التهلیلیة

● تفسیر و نام داروها که مشکل است / لغت- فارسی

مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۹۲/۳

آغاز: الالف اقاقیا هو عصاره؛ **انجام:** بدل ان مثل آن صبر است. و قد فرغ من تحریر هذه الرسائل علی بن محمد نبی (بن) یعقوب اسیر. در غره شعبان ۸۸۸ ه.ق.

خط: نستعلیق، کا: ابوطالب بن محمد شریف، تا: ۱۰ ربیع الاول

۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۴ سطر (۶×۱۲/۵)، اندازه: ۱۰/۵×۱۶/۵سم [ف: ۴۷۸]

● **تفسیرها** / کلام و اعتقادات / فارسی و عربی

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۶۷۰
آغاز: بسمله، الحمدالله الذی جعل طراز الواح الابداع؛ **انجام:** وسلام علی المرسلین و الحمدالله رب العالمین
خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابراهیمی، صادق، تا: ۱۳۳۲ق [رایانه]

← تفسیر الهروی ⊱ تفسیر سورآبادی

● **تفسیریة** / تفسیر / عربی
tafsīrīyya
مدرس یزدی، محمد بن مرتضی، - ۱۳۲۳ قمری
modarres-e yazdī, mohammad ebn-e mortazā (- 1905)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۵ق
رساله مختصری است در تفسیر آیه شریفه «ختم الله علی قلوبهم و علی سمعهم» (بقره، آیه ۷) که با عناوین «القراءة، اللغة، الاعراب، المعنی، الفصاحة، المحسنات البدیعیة، مسألة کلامیة» پرداخته شده است.

یزد؛ مدرسی، سید محمد (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۱
آغاز: بسم الله ... الحمدلله مفسر اسرار الغیب بالشهادة؛ **انجام:** الوجه الوجیه دقیق حقیق صح و تم الحمد لله اولا و آخرا و باطنا و ظاهرا صنف ۱۲۷۵ق
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۵ق؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۹گ (۱-۱۹)، ۱۵ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف مخ: ۸ - ۴۵۵]
قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۴۰/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۳۶۷]
قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۵۸/۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا[عکسی ف: ۵ - ۲۱۲]

● **تفسیر یک بیت مثنوی** / ادبیات / عربی
tafsīr-e yek beyt-e masnavī
وابسته به: مثنوی معنوی = مثنوی مولوی؛ مولوی، جلال الدین محمد بن محمد (۶۰۴-۶۷۲)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۱۸/۴
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [ف: ۶ - ۱۱۹]

● **تفسیر یک حدیث** / شرح حدیث / فارسی
tafsīr-e yek hadīs
نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ - ۸۳۴ قمری
ne'mat-ol-lāh-e valī, ne'mat-ol-lāh ebn-e 'abd-ol-lāh (1330 - 1431)

اراک؛ بیات، عبدالحسین؛ شماره نسخه:۷۶/۸
خط: نستعلیق، کا: امیر الشعرا ء رضا قلی خان هدایت صاحب مجمع الفصحاء و غیره، تا: ۱۲۳۹ق، جا: شیراز؛ کاغذ: آبی فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۴سم [نشریه: ۶ - ۱۰۷]

● **تفصیل احداث استحکامات** / اسناد / فارسی
tafsīl-e ehdās-e estehkāmāt

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۵۰/۷-ف
که کارگزاران عثمانی در مقابل محمره کهنه به تحریک انگلیس‌ها می‌کنند؛ بی کا، بی تا [فیلمها ف: ۲ - ۴۴]

● **تفصیل احوال تراکمه** / تاریخ / فارسی
tafsīl-e ahvāl-e tarākeme
بارن نرمان، ق۱۳ قمری
bāron normān (- 19c)
اهداء به: ناصرالدین شاه
تاریخ تألیف: ۱۲۹۹ ق
ترجمه رساله‌ای که اصل آن به زبان نمسه‌ای (اطریشی) است. تاریخی است از طوایف ترکمن که در سواحل دریای خزر در ایران و ترکمنستان ساکن هستند. در این کتاب از سابقه تاریخی و ریشه نژادی ترکمن‌ها و نیز آداب و رسوم اجتماعی و وضعیت اقتصادی و سیاسی آنان گفتگو شده که در موضوع خود حایز اهمیت است. در پایان اظهار امیدواری کرده که دولت روسیه و انگلیس به ترکمن‌ها توجه و نظر مساعدت داشته باشند.
آغاز: از تراکمه روایات مختلفه شده است ولی هر یک از روایات بملاحظه وضع پلتیکی و هواخواهی روایت کنندگانی که متعلق به یکی از دولی هستند که در منتهای مشرق صرفه ای به جهت آنها منظور است
انجام: و بواسطه اهتمامات حسنه و متفقه خود اسباب رفع وحشی گری در آسیای وسطی شده و در آنجا رفاه و تمدن بمیان آورند.
چاپ: از روی نسخه شماره ۵۲۶۱ دانشگاه تهران تصحیح و در ضمن «گرگان نامه»تألیف مسیح ذبیحی در صفحات ۱۴۱-۱۸۳ آن کتاب، در سال ۱۳۶۳ش در تهران توسط انتشارات بابک به چاپ رسیده است.

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بزچلوئی، تا: ۱۲۹۹ق، جا: تهران؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: مخمل آبی گل و بوته، ۴۷گ، ۱۰ سطر (۸×۱۴/۵)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۲۹]

۲. اصفهان؛ صارم الدوله (کتابخانه فرهنگ اصفهان)؛ شماره نسخه:۹۷۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** در تمام این مطالب باید اظهار امیدواری نمائیم که این دو دولت معظم اروپائی که عبارت از روس و انگلیس است

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمود بزجلوئی، تا: ۱۲۹۹ق؛ ۹۰ص، ۱۰ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [صارم الدوله: ۱۰۱]

اصفهان؛ عمومی اصفهان؛ شماره نسخه:۱۱۴۵۳

همان نسخه بالا [نشریه: ۵ - ۳۱۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۰۰۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق شکسته، کا: محمود بن رشید مشهور به مدرس همدانی، تا: ۱۲۹۹ق؛ مجدول مذهب؛ جلد: پارچه مخمل آبی، ۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۴۸۸]

۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۲۲۶

خط:نستعلیق شکسته،کا:محمد بزچلویی، تا: ۱۲۹۹ق [نشریه: ۲-۶۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۲۵۱-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۰۸]

۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۲۶۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمود عراقی، تا: ۱۲۹۹ق؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مخمل آبی، ۶۱گ، ۷ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۱۵ - ۴۱۸۵]

۶. تهران؛ مرکز فرهنگی خراسان؛ شماره نسخه:۵۱عکسی

احتمالاً محمود عراقی (ق ۱۳)؛ خط: نستعلیق زیبا، بی کا، تا: اواخر ذیقعده ۱۲۹۹ق؛ احتمالا نسخه اصل؛ ۶۲گ [جنگ: ۱ - ۴۴۶]

← التفصیل الاول ⪢ تفسیر کتاب اسطقس

← تفصیل البلدان التی دفن فیها السادة ⪢ منتقلة الطالبیة

● **تفصیل تصنیف کلیله و دمنه** / ادبیات / فارسی

tafsīl-e tasnīf-e kelīle va demne

؟ اعتضادالسلطنه، علیقلی بن فتحعلی، ۱۲۳۴؟ - ۱۲۹۸ قمری

e‘tezād-os-saltane, ‘alī-qolī ebn-e fath-‘alī (1819 - 1881)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۵۷/۶

آغاز: کتاب کلیله و دمنه کتابی است که حکمای هند آن را به طرزی خاص ساخته‌اند و برا همه حکمت شعار اوضاع جامعیت آن را بر نمطی مخصوص پرداخته

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲گ (۲۷پ-۲۸ر)، اندازه: ۲۱×۳۵/۲سم [ف: ۲۹/۱ - ۴۶۸]

● **تفصیل توپهای تعمیری و ...** / اسناد / فارسی

tafsīl-e tūp-hā-ye ta‘mīrī va ...

تعمیری و مخارج توسط معتمدالسلطان اجودان باشی در سال ۱۳۰۰. اعداد به سیاق است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۰

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: آبی، جلد: گالینگور، ۱۶گ، ابعاد متن: ۷×۱۵، اندازه: ۱۶×۲۱سم [سنا: ف: ۲ - ۹۶]

● **تفصیل الجرجانی** / نحو / عربی

tafṣīl-ul jurjānī

شیخانی، علی بن حامد

šayxānī, ‘alī ebn-e hāmed

وابسته به: العوامل المأة = عوامل جرجانی = العوامل فی النحو جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن (-۴۷۱)

مؤلف می گوید قبلاً رساله مفصلی در صرف به صورت شرح تصریف زنجانی تألیف نموده و نام آن را «تکمیل الزنجانی» نهاد، پس از آن قصد دارد در این رساله مسائل علم نحو را به صورت مفصل و شرحی بر عوامل عبدالقاهر جرجانی بنگارد و نام آن را تفصیل الجرجانی نهاده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۰۸/۲-۱۴/۵۸

آغاز: الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین اما بعد فیقول الطامع فی اللطف الربانی علی بن الشیخ الحامد الشیخانی لما صنفت کتابا فی علم التصریف؛ **انجام:** اللهم انفعنا به و ذوی الرغبات و احفظنی شروح الحیاة و الممات و اجعله اخذا بیدی علی الصراط و صل و سلم علی خاتم النبین و علی آله اجمعین.

خط: نسخ، کا: محمد، تا: دهه دوم ربیع الثانی ۱۳۰۹ق، جا: قریه عرب اوغلو؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۴۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۹۹۹]

● **تفصیل حالات قم = شرح حکومت قم** / جغرافیا، تاریخ ایران / فارسی

tafsīl-e hālāt-e qom = š.-e hokūmat-e qom

ادیب مراغه ای، عبدالعلی بن علیخان، ۱۲۴۳؟ - ۱۳۰۲ قمری

adīb-e marāqe'ī, 'abd-ol-'alī ebn-e 'alī-xān (1828 - 1885)

مؤلف این رساله که بر حسب امر ناصرالدین شاه قاجار حکومت قم را به عهده داشته (او چند بار حکمران قم بوده) شرحی از موقعیت و اوضاع قم و مضافات و منضمات آن را به رشته تحریر کشیده و به خطی خوش کتابت کرده و پیشکش حضور نموده است. مؤلف، ابتدا مقدمه‌ای مفصل در حمد و ستایش حضرت حق، پیامبر اسلام و ائمه طاهرین (ع) با نثری شیوا ارائه کرده، سپس به بیان علت بعثت انبیاء (ع) و سر وجود سلاطین پرداخته، پس از آن دلیل انتصاب خود به حکمرانی بر قم را شرح داده و تاریخ ورود خود را به قم، روز چهارشنبه سوم جمادی الثانی ۱۲۷۹ رقم زده است. پس از این مقدمه، به شرح جغرافی اقتصادی شهر قم پرداخته و اشاره‌ای نیز به شرح حال خادمان آستانه حضرت معصومه (ع) نموده است. سپس مطالبی است درباره نظم و امنیت شهر از تعیین کدخدا برای هر محله و تعیین مأمورین برای دروازه‌های ورودی شهر، تعیین قیمت نان و ارزاق عمومی و گوشت، نظم مسائل مربوط به امور زراعت و کشاورزی، اهتمام به امور یخچال‌های شهر، تقسیم آب رودخانه برای کشاورزان، تدبیر امور آستانه حضرت معصومه (ع) و رسیدگی به مسائل بست و در افتادن با متولی باشی و خدام آستانه مقدسه، تنظیم امور کاروان سراها، حمام ها، مدارس، حصار شهر و محدود کردن محدوده بست نشینی به آستانه مقدسه تا حدود دارالشفا، و التزام گرفتن از خادمان آستانه در حفظ امنیت زائران آستانه، تعیین کدخدایی جهت آستانه حضرت معصومه (ع) سرشماری نفوس و خانوارهای شهر قم که در آن زمان ۳۹۶۸ خانوار بوده‌اند و تعداد نفوس آن ۲۲۴۷۳ نفر بوده است. ظاهراً این رساله مربوط به دوره نخستین حکمرانی او بر قم و مربوط به سال‌های ۱۲۷۹ تا ۱۲۸۴ ق باشد. (حافظیان)

آغاز: بسمله. حمد بی حد و ثنای بلاعد یگانه احدی را سزد که ذات مقدسش مبری از آلایش صفاتست و معری از اقتران بمخلوقات نه با شیئی قرین است ... چون این خانه زاد قدیمی و غلام زاده صمیمی عبدالعلی ابن حاجی علیخان حاجب الدوله و ضیاء الملک و اعتماد السلطنة وزیر عدلیه اعظم ایران ... یکچندی حکومت دارالایمان قم ... بعهده این خانه زاد مقرر ... و آنچه منظور نظر کیمیا اثر همایون ... این خانه زاد ساخته و خواسته شود ... شهر قم شهریست عظیم السواد و عدیم البنیاد و اکثر اهل بلد زارع و در علم زراعت بارع ولی از کثرت توارد صدمات متوالیه متواتره همه ناچیز و فقیر ... الی آخر.

انجام: و از جمله کارهای عمده که درین ولایت در بین این کارها صورت داد خانه شماری و تعداد نفوس بود آنچه که خدایان طومار داده و قلمداد نموده‌اند سه هزار و نهصد و شصت و هشت در خانه نوشته‌اند و بیست و دو هزار و چهار صد و هفتاد و سه نفر عدد نفوس اینجا را قلمداد نموده‌اند فواید این عمل را اعلیحضرت همایون ... از همه کس بهتر میداند ... خداوند وجود مسعود مبارک اعلی حضرت همایون شاهنشاهی ولی نعمت کل ممالک محروسه ایران را پاینده و مستدام بدارد.

چاپ: به کوشش علی رفیعی علامرودشتی، میراث اسلامی ایران، دفتر دهم، ۱۳۷۸ش، با عنوان «خاطرات ادیب الملک حکمران قم»

[اثرآفرینان ۱۲۰۲/۴-۱۲۰۳؛ حدیقة الشعراء ۱۱۴/۱-۱۱۶؛ فهرستواره منزوی ۱۰۰۶/۲؛ المآثر و الآثار، ص ۱۹۱؛ مکارم الآثار ۱۲۰۲/۴-۱۲۰۳؛ میراث اسلامی ایران ۴۴۹/۱۰-۴۹۶]

۱. تهران؛ سلطنتی؛ شماره نسخه:۲۲۷۸

آغازو انجام: برابر

در فهرست بدون نام مؤلف؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالعلی ابن حاجی علیخان حاجب الدوله، تا: ۱۲۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی کبود رنگ شطرنجی، جلد: تیماج لاکی، ۱۱۱ص، ۱۰ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۵ - ۶۲۱]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۷عکسی

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۶]

۲. تهران؛ اعتماد مقدم، سعید؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا: میرزا علی لواسانی، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۶۲۰]

● تفصیل حدود ایران و روس از سمت آذربایجان /

جغرافیا / فارسی

tafsīl-e hodūd-e īrān va rūs az samt-e āzarbāyjān

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۱۶/۲

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۶ مهر ۱۳۰۸ش؛ جلد: مقوا رویه کاغذ عطف پارچه مشکی، ۱۳گ (۶۳ر-۷۶ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۳۰ - ۷۰]

● تفصیل عقد الفوائد بتکمیل قید الشرائد / فقه / عربی

tafsīl-u 'iqd-il fawā'id bi-takmīl-i qiyd-iš šarā'id

ابن شحنه، عبدالبر بن محمد، ۸۵۱ - ۹۲۱ قمری

ebn-e šehna, 'abd-ol-berr ebn-e mohammad (1448 - 1516)

شیخ عبدالوهاب بن احمد مشهور به ابن وهبان دمشقی (-۷۶۸) منظومه‌ای دارد در چهارصد بیت به نام «قید الشرائد و نظم الفرائد» در فقه حنفی و کتاب حاضر شرحی است بر این منظومه با تغییر بعضی از ابیات که در الفاظ مشکل بود. این شرح پس از ماه مبارک رمضان ۸۸۵ به پایان رسیده و روز شنبه ۲۵ جمادی الثانی ۸۹۵ تحریر و تهذیبش انجام شده است.

[الاوقاف العامة موصل ۲۷۱/۲ و ۳۹۹/۱ و ۳۸/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۳

آغاز: الحمدلله رافع الشرع و مؤیده و رافع المذهب الحنفی و مشیده باعث سیدنا محمد و مسدده؛ **انجام:** و سائر الائمة المجتهدین و العلماء الصالحین الذی بنعمته تتم الصالحات و تنزل البرکات و تزول الضرورات حمداً یوافی نعمه و یکافی مزیده و یدفع نقمه.

خط: نسخ، کا: محمد بن یونس بن محمود بن ادریس عجمی شماخی حموی، تا: پنج‌شنبه آخر رمضان ۹۶۴ق؛ مصحح؛ تملکی پاک شده به تاریخ ۹۹۵ در دمشق و تملک عبدالسلام امام جامع کبیر در لوقا به تاریخ۱۰۳۸؛وقفنامه کتاب و مهر «مظهر لطف الهی احمد»(بیضی)؛۲۵۳گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۴ - ۱۰۸]

● **تفصیل العلوم** / عربی - فارسی

tafṣīl-ul ʻulūm

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۶۳۴

بی کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ اندازه: ۱۸×۲۷/۴سم [رایانه]

● **تفصیل القاب** / اسناد / فارسی

tafsīl-e alqāb

امین الدوله غفاری، فرخ بن مهدی، - ۱۲۸۸ قمری

amīn-od-dole qefārī, farrox ebn-e mahdī (- 1871)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۵۰/۸-ف

که امین الملک به وزرای دربار عثمانی و فرانسه و انگلیس و سفرای آنها خواهند نوشت؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها: ۲ - ۴۵]

● **تفصیل القول فی ترجمة القرآن** / تفسیر / عربی

tafsīl-ul qawl fī t.-il qurʻān

سید محمد رضا

seyyed mohammad rezā

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۵۹۷

آغاز: بسمله، الر، تلک آیات الکتاب المبین

خط: نسخ خوش، کا: حاج غلامعلی رئیس یزدی، تا: محرم ۱۳۶۴ق، به دستور حاج سید علی محمد وزیری؛ افتادگی: آغاز؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۳۸گ، ۱۵ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۲۱/۵سم [ف: ۴ - ۱۳۵۸]

← تفصیل مدرسه دار الفنون ≻ مدرسه دارالفنون

● **تفصیل معمور شهر ری و اسامی محلات استانبول و فواید دیگر** / تاریخ ایران / فارسی

tafsīl-e maʻmūr-e šahr-e rey va asāmī-ye mahallāt-e estānbūl va favāyed-e dīgar

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶/۲۲

نسخه اصل: کتابخانه آیت الله گلپایگانی، شماره ۴۸ (جدید ۱۵۶/۱۹)؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱ص (۷۳)، ۱۹-۳۰ سطر [عکسی ف: ۳ - ۶۶۵]

● **تفصیل ملا زمان عساکر** / فنون نظامی / فارسی

tafsīl-e mollā zamān-e ʻasāker

هو فیروزی مآثر فی سنة پیچی ئیل ۱۰۹۱: ۱۸۳۴۰ نفر؛ قورچی ۵ نفر؛ غلام سفر کش ۳ نفر؛ توپچی ۳ نفر؛ آقایان یساولان ایشیک آقاسیان ۲۵۰ نفر تفنگچی؛ غلام خانه زاد ... که به سفر نمیروند ۱۰۰۰ نفر؛ قوشچی رکابی ۳۹۰ نفر؛ قوشچی سفر کش ۴۰۰ نفر؛ از جمله قورچیان سه هزار نفر کسری ساکن آذربایجان است نوکر امرای آذربایجان کل ۲۵۳۰۲ نفر، سواری یساق کش. ترتیب تیپ دست راست و دست چپ: دست راست: ۱. شاملو ۲. ترکمان ۳. روملو ۴. بیات ۵. تکلو ۶. بوزچلو ۷. بایبردلو ۸. چلبینلو ۹. اکراد ۱۰. قرامانلو. دست چپ: ۱. استجلو ۲. ذوالقدر ۳. قاجار ۴. افشار ۵. سعدلو ۶. غریب لو ۷. وریساق ۸. قراول عیسیلو.

تهران؛ فرمانفرمائیان، حافظ (دکتر)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۵۲

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۲۸۶ر)، قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۵۵۳]

● **تفصیل النشأتین و تحصیل السعادتین** / کلام و اعتقادات / عربی

tafsīl-un našʼatayn wa taḥṣīl-us sʻādatayn

راغب اصفهانی، حسین بن محمد، - ۵۰۲ قمری

rāqeb-e esfahānī, hoseyn ebn-e mohammad (- 1109)

رساله ای در شناخت نفس انسانی و تحصیل سعادت دنیا و آخرت با استفاده از آیات کریمه و آنچه در شرع مقدس اسلام وارد شده، و بر پایه‌های فلسفی و اخلاق عملی، در سی و سه (برخی ۳۰) «باب» و بعضی از بابها دارای چند «فصل»: باب ۱. فی معرفة الانسان نفسه؛ ۲. فی ذکر اجناس الموجودات و موضع الانسان منها، سوم فی ذکر العناصر التی اوجد منها الانسان ...

آغاز: الحمدلله الذی ارسل بالنبوة عبده و علمنا علی لسانه حمده و رغبنا فیما عنده

انجام: هذا آخرما قصدت من بیان تفصیل النشأتین و تحصیل السعادتین نفعنی الله به و من نظر فیه برحمته انه علی ما یشاء قدیر و بالاجابة جدیر

چاپ: محقق: احمد حسین کعکو، حلب، دار الدعوة، چاپ جدید، ۱۱۲ص، ۱۳۹۲ق.

[دنا ۱۹۱/۳؛ معجم المطبوعات ۸۲۱؛ الذریعة ۳۵۱/۴؛ ریحانة الادب ۲۹۲/۲؛ کشف الظنون ۴۶۲/۱؛ معادن الحکمة، چاپ جامعه مدرسین حوزه علمیه قم ۲۸/۱]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۹۶۶/۱

خط: نسخ، کا: ابوالمکارم محمود بن محمد بن ابی المکارم بن محمد علوی حسینی، تا: ۲۲ رمضان ۶۶۱ق؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۱ سطر، اندازه: ۹/۹×۱۹/۵سم [ف: ۷ – ۱۲۱]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۷/۲–ف

نسخه اصل: جارالله ش ۲۰۷۸؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ محرم ۶۶۸ق، جا: تبریز؛ ۳۶گ [فیلمها ف: ۱ – ۴۸۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۰۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، کا: ابوالحسن علی بن الفتح بن علی بن محمد بغدادی، تا: نیمه ربیع الاخر ۶۸۳ق؛ تملک: غلام حسین بتاریخ ۱۳۴۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۲×۱۵/۵سم [ف: ۸ – ۲۷۵]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۷۰

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: ۱۱ ذیحجه ۷۱۸ق؛ مقابله شده صفر ۷۱۸ و ذیقعده ۷۲۶؛ تملک: محمد بن حاجی علی بن محمد تفرشی در ۱۰۷۱، فرهاد میرزا در جمادی الاول ۱۲۹۰، ابوجعفر محمد علی در ۱۰۹۸؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: میشن تریاکی، ۴۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۳/۷سم [ف: ۱ – ۱۱۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۳۵ ض

بی کا، تا: ۷۷۵ق [د.ث. مجلس]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۳۳/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن محمد بن علی واعظ حنفی، تا: ذیقعده ۸۸۹ق؛ تملک: ریحان الله موسوی، شرف الدین محمد مکی بن محمد ضیاءالدین بن شمس الدین بن حسن بن زین الدین من ذریة الشریف ابی عبدالله الشهید شمس الدین محمد بن مکی مطلبی عاملی جزینی عاملی به تاریخ ۱۱۷۵ق؛ جلد: تیماج با روکش سبز، ۳۲ص (۴۵-۷۶)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۲ – ۴۷]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۵۴/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی؛ مهر: «لا اله الله الملک الحق المبین محمد مهدی» (بیضی)؛ یادداشتی نیز با امضای محمد مهدی، مبنی بر این که این کتاب از اموال حجة الاسلام میرزا محمد تقی مهریزی است؛ کاغذ: شرقی، ۶۵گ (۱۰-۷۴)، ۱۵ سطر، اندازه: ۸×۱۷سم [ف: ۳۸ – ۷۳۰]

۸. تهران، مدارک فرهنگی؛ شماره نسخه:۳۹/۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ و نستعلیق، کا: ابن شرف الدین علی جمال الدین محمد کردالانی، تا: دوشنبه ۲۵ جمادی الاول ۱۰۵۳ق؛ کاغذ: اصفهانی مایل به حنایی، جلد: مقوایی روکش تیماج مشکی، ۴۸گ (۴۱پ–۸۸پ)، ۱۵ سطر (۷× ۱۲/۵)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم[ف: ۳۷]

۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۱/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ زیبا، کا: محمد تقی بن ابی الحسن، تا: ربیع الاول ۱۱۰۲ق، برای نوه برادر فیض کاشانی به نام محمد هادی بن شاه مرتضی ثانی إبن محمد مؤمن بن شاه مرتضی اول کاشانی؛ مصحح، محشی با نشان «ص»، این نسخه از روی نسخه‌ای که به سال ۷۷۵ هـ کتابت شده بوده، نگاشته شده؛ کاغذ: شرقی، ۳۰گ (۹۵-۱۲۴)، ۱۸ سطر، اندازه: ۹×۱۴سم [ف: ۳۴ – ۳۰۸]

● تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة = وسائل الشیعة / حدیث / عربی

tafsīl-u wasā'il-iš šī'a ilā taḥṣīl-i masā'il-iš šarī'a = wasā'il-uš šī'a

حر عاملی، محمد بن حسن، ۱۰۳۳ – ۱۱۰۴ قمری

horr-e 'āmelī, mohammad ebn-e hasan (1624 - 1693)

تاریخ تألیف: ۱۰۸۸ق

این کتاب از جوامع حدیثی معتبر علماء امامیه می‌باشد، که حاوی احادیث کتب اربعه و دیگر اصول معتمده است، که فقهای بسیاری به لحاظ اعتبار و ترتیب ابواب و تفصیل آن بدان رجوع نموده و نقل حدیث می‌کنند. این کتاب حدیثی به روش کتاب‌های فقهی به ترتیب از کتاب طهارت شروع و به احکام دیات ختم شده و احادیث هر باب با سلسله سند آن ذکر شده است. مؤلف نام این کتاب را «تفصیل وسائل الشیعه ...» گذاشته، لکن معروف به وسائل یا وسائل الشیعه می‌باشد. جمع‌آوری مطالب آن در سال ۱۰۷۲ به اتمام رسیده و دقت در تصحیح و مقابله و تحقیق روایات در سال ۱۰۸۸ توسط مؤلف به پایان رسیده است.

این کتاب در شش جزء و خاتمه مرتب شده بدین تفصیل: جزء ۱. مقدمه عبادات وکتاب طهارت؛ ۲. کتاب صلوة؛ ۳. کتاب زکوة، خمس، صوم، اعتکاف وکتاب حج می‌باشد (در آخر این کتاب ابواب زیارات نوشته شده)؛ ۴. کتاب جهاد، امر به معروف و نهی از منکر، تجارة، رهن، حجر، ضمان، صلح، شرکة، مضاربه، مزارعه و مساقات، ودیعه، اجاره، وکالة، وقوف و صدقات، سکنی و حبس، هبه، سبق و رمایه و کتاب وصایا؛ ۵. کتاب نکاح، طلاق، خلع و مبارات، ظهار، ایلاء و کفارات لعان، عتق، تدبیر و مکاتبه و استیلاد، اقرار، جعاله، ایمان، نذر و عهد، صید و ذبائح، اطعمه و اشربه، غصب، شفعه، احیاء موات؛ ۶.

کتاب فرائض و مواریث، قضاء شهادات، حدود و تعزیرات، قصاص وکتاب دیات؛ خاتمه: در دوازده فائده به تفصیل ذیل: ف۱) ذکر طرق شیخ صدوق، ۲) ذکر طرق شیخ طوسی، ۳) بیان اسانید شیخ کلینی، ۴) بیان کتبی که از آنها در این کتاب اخبار نقل شده، ۵) بیان طرق روایت کتب از مؤلفین آنها و رسیدن آن به مؤلف، ۶) بیان شهادت علماء به صحت کتاب‌هایی که مآخذ این کتاب‌اند، ۷) بیان اصحاب اجماع و اصول و موثقین نزد ائمه (ع)، ۸) بیان قرائن معتبره بر صحت اخبار، ۹) صحت احادیث کتبی که در این کتاب و سایر کتب، مؤلف از آنها اخبار نقل کرده و ادله بر آن، ۱۰) جواب پاره‌ای از اعتراضات که ممکن است بر مطالب این کتاب وارد گردد، ۱۱) احادیث مضمره و این که مسلماً از معصوم اند، ۱۲) پاره‌ای از قرائن مستفاده از حال رجال و بیان نام عده‌ای از آنها با شرح حالشان به ترتیب حروف تهجی که خود مؤلف شماره آنها را بیش از هزار و پانصد نفر معین کرده‌اند.

مؤلف از این کتاب انتخابی دارد که آن را به نام «هدایة الامة الی احکام الائمة» نامیده است. مرحوم حاجی میرزا حسین نوری طبرسی ره کتابی به نام «مستدرک الوسائل» در سال ۱۳۱۹ق تألیف کرد و در آن اخباری را که مؤلف وسائل به آنها دست نیافته و یا به واسطه این که نقصی در روات آنها تصور فرموده آنها را ترک گفته و یا در اثر نشناختن مؤلف کتابی که مشتمل بر اخباری بوده به ذکر آنها نپرداخته و ایشان به آن کتب دست یافته، تمام آن اخبار را آورده است.

آغاز: الحمد لله الذی فطر العقول علی معرفته و وهبها العلم بوجوب وجوده و وحدانیته و تنزهه عن النقص و کماله

چاپ: چاپ تحقیقی این کتاب توسط مؤسسه آل البیت قم در سی جلد صورت گرفته است؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۲۴ق، رحلی، ۷۵+۶۸۱+۱ص؛ (ج۳، جزء ۵-۶)، ۱۳۱۴ق. (چاپ دوم)، ۵۴۶ص (صص۵۷-۶۰۲)، ۴۸۷ص (صص۷۸-۵۶۳)+۱ص؛ ایران، سنگی، ۱۳۱۴، رحلی، ۶۶۰ص (صص۶۲-۷۲۱)؛ (ج۲، جزء۳-۴) ایران، سنگی، ۱۲۶۹، رحلی؛ دارالخلافه طهران، سنگی، ۱۳۲۳، رحلی، ۴+۸۰+۵۵۷+۱صص؛ (ج۲، جزء۳-۴): ایران، سنگی، ۱۳۱۳، رحلی، ۵۰۲ص(صص ۶۲-۵۶۳)

[دنا ۱۹۲/۳ (۳۶۸ نسخه)؛ الذریعة ۴۷۳/۴و ۳۵۲/۴؛ مشار عربی ۹۸۹]

شرح و حواشی:

۱- نهج الیقین فی مسائل احکام الدین؛ حارثی، محمد ناصر بن علی (-۱۱)

۲- نور ساطع = ترجمه بدایة الهدایة = شرح بدایة الهدایة؛ کشمیری، محمد مراد بن محمد صادق (-۱۱)

۳- مجمع الاحکام فی معرفة مسائل الحلال و الحرام؛ مقابی بحرانی، محمد بن علی (-۱۲)

۴- هدایة الاحکام و بدایة الانام = من لا یحضره الامام (ترجمه) = الحسنیة؛ هروی مشهدی، محمد حسن بن محمد صالح (-۱۲)

۵- منتخب الهدایة فی ادلة البدایة قاری هروی، محمد طاهر بن عبدالله (-۱۲)

۶- نهایة التحصیل فی شرح مسائل التفصیل؛ بحرانی، یوسف بن علی (-۱۲)

۷- انوار الدرایة فی شرح بدایة الهدایة؛ بحرانی اصبعی، عبدالحسین بن احمد (-۱۲)

۸- شرح بدایة الهدایة؛ حسنی بهبهانی، محمد علی بن محمد مؤمن (-۱۲)

۹- کشف الدرایة فی ترجمة البدایة = کشف الهدایة فی شرح البدایة؛ فراهی، محمد جعفر بن سلیمان (-۱۲)

۱۰- من لایحضره الامام = فهرست وسائل الشیعة؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۱۰۴)

۱۱- بدایة الهدایة؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۱۰۴)

۱۲- تحریر وسائل الشیعة و تحبیر مسائل الشریعة = شرح وسائل الشیعة؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۱۰۴)

۱۳- هدایة الامة الی احکام الائمة = اثنا عشریات؛ حر عاملی، محمد بن حسن (۱۰۳۳-۱۱۰۴)

۱۴- نهایة البدایة لبدایة الهدایة حسینی نائینی، محمد بن محمد باقر (۱۰۸۰-۱۱۴۰)

۱۵- التحفة الحسینیة؛ خراسانی، ابراهیم بن یعقوب (-۱۳)

۱۶- السوانح النظریة فی شرح البدایة الحریة؛ آل عصفور، حسین بن محمد (-۱۲۱۶)

۱۷- مصابیح الهدایة فی شرح البدایة؛ قزوینی، محمد حسن بن محمد معصوم (-۱۲۴۰)

۱۸- مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل؛ نوری، حسین بن محمد تقی (۱۲۵۴-۱۳۲۰)

۱۹- وسیلة اهل الدرایة = شرح بدایة الهدایة؛ آل عصفور، محمد علی بن محمد نقی (۱۲۸۹-۱۳۵۰)

۲۰- احسن السنن؛ یزدی، حسن بن احمد (-۱۳۵۹)

۲۱- ترجمة الکاظمیة لفهرست الوسائل العالمیة؛ شریف، محمد سمیع بن محمد مؤمن

۲۲- التحفة الحسینیة؛ موسوی خراسانی، ابراهیم بن یعقوب

۲۳- دلائل الشریعة فی شرح وسائل الشیعة؛ نورمحمدی، سیف الله بن عباس

۲۴- مجاری المرام فی شرح بدایة الاحکام

۲۵- فهرست مصادر وسائل الشیعه

۲۶- شرح بدایة الهدایة

۲۷- بدایة الهدایة (ترجمه)

۲۸- نخبة الوسائل

۲۹- شرح تفصیل وسائل الشیعة

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۰۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الاکرمین؛

انجام: وفق الله تعالی لاکماله و العمل به بمحمد و آله
نسخه حاضر جزء سوم و چهارم کتاب و شامل کتابهای زکاة، خمس، صوم، حج و جهاد می‌باشد، تاریخ شروع در این جزء: اول شعبان ۱۰۶۶، تاریخ ختم آن: شعبان ۱۰۷۰؛ خط: نسخ، کاتب =مؤلف،تا: ۱۰۷۰ق؛ دو مهر از مؤلف؛ کاغذ: شکری، جلد: میشنی خرمایی، ۳۲۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ – ۳۵۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۱۵۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۵۹

تجارت؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: آغاز جمادی الثانی ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۹۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۲/۱سم [ف: ۱ – ۱۱۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۹۸۷

آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی عامله الله بلطفه الخفی؛ **انجام:** فقیل یا امیرالمؤمنین لایدری سفرة مسلم او سفرة مجوسی فقال هم فی سعة حتی یعلموا.
جلد ۵، از ابتدای نکاح تا انتهای لقطه؛ خط: نسخ، کا: = مؤلف، تا: اوایل ربیع الاول ۱۰۷۲ق؛ متن و حاشیه کلاً به خط شریف مؤلف است؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۲×۲۵/۷سم [ف: ۱۴ – ۶۳۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۱۵۳]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۸

آغاز: کتاب الجهاد من کتاب تفصیل وسائل الشیعه ... فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب جهاد العدو وابواب جهاد النفس؛ **انجام:** وعن محمد بن یحیی عمن ذکره عن ابی الحسن الرضا علیه السلام فی ام الولد اذا مات عنها مولاها
کتاب الجهاد تا اواخر کتاب الوصیة؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ذیحجه ۱۰۸۰ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح به خط مؤلف، دارای خط خوردگی وافزودنی‌های بسیار، از کتاب العاریه به بعد به خط مؤلف؛ تملک: مؤلف با مهر وی «العبد محمد بن الحسن الحر» (بیضی)، محمد بن حاجی عظیم دیزماری در مشهد مقدس؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۲۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۲]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی محمد و آله الطاهرین یقول الفقیر الی الله الغنی؛ **انجام:** و الصلاة و السلام علی محمد و آله الذین أوتوا الحکمة و فصل الخطاب و کان الفراغ من تألیفه فی منتصف رجب
جلد ۶، از مواریث تا پایان کتاب، در نیمه رجب ۱۰۸۲ به پایان رسیده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: نیمه رجب ۱۰۸۲ق؛ مصحح؛ بسیاری از روایات افزوده شده؛ تملک: مؤلف با مهر «مولای کاشف الضر ارحم محمد الحر» (بیضی)؛ مهر: «العبد محمد رضا بن الحسن» (بیضی) و نذر اینکه کتاب به کسی داده نشود به تاریخ ۱۲۶۲، «العبد محمد الطباطبائی» (مربع) و اینکه کتاب منتقل شد به آقا جعفر بن آقا اشرف و آقا سید ابوالقاسم ابن سید حسین خونساری، «عبد آل محمد جعفر» (مربع) و اینکه کتاب را سید ابوالقاسم بن سید حسین موسوی به فرزندش سید زین العابدین بخشیده و اینکه سید زین العابدین مذکور کتاب را به فرزندش سید محمد باقر بخشیده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۳ – ۳۶۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۱۵۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۱۳

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین کتاب الصلوة؛ **انجام:** وقد روی الصدوق و غیره احادیث فی ان الرضا علیه السلام اخرج منه المدینة الی المرو مکرها و الله تعالی اعلم.
جلد۲، از ابتدای صلوة تا انتهای آن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۹ رمضان ۱۰۸۴ق؛ برخی از موارد به خط نسخ مؤلف باشد، دارای بلاغ از علامه مجلسی؛ واقف: رضا زنجانی، تیر ۱۳۳۵؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۶×۲۴/۷سم [ف: ۱۴ – ۶۲۵]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۸۲۳

کتاب جهادتا وصیت و دهه اول ذیقعده ۱۰۸۵؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ذیقعده ۱۰۸۵ق؛ تملک: مؤلف؛ کتاب را زین العابدین موسوی به فرزندش سید محمد باقر (صاحب روضات الجنات) بخشیده و ظمناً اجازه روایتی بتاریخ غره ذیحجه ۱۲۵۵ به وی داده، با صورت اجازه اجتهادی که آقا میر سید حسن فرزند میر سید علی حسینی مفتی و مدرس اصفهان نوشته؛ جلد: تیماج، ۳۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۳ – ۲۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۱۵۲]

۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۲۵۲

آغاز: یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی ... الحمدلله علی افضاله.. کتاب النکاح من کتاب تفصیل وسائل الشیعة ... فهرست انواع الابواب اجمالاً تفصیل الابواب، ابواب مقدمات النکاح و آدابه، باب استحبابه؛ **انجام:** اقول و تقدم ما یدل علی ذلک فی ... و غیرها و یأتی ما یدل علیه، تم الجزو الخامس من کتاب تفصیل وسائل الشیعة ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰۸۶ق، ترقیمه: «تم الجزو الخامس من کتاب تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة، و کتب مؤلفه الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی عامله الله بلطفه الفی، و فرغ من نقله من المسوده الی هذه النسخة فی الثالث و العشرین من شهر رجب

المعظم قدره من شهور سنة ۱۰۸۶ من الهجرة النبوية على مشرفها و آله الصلوة و السلم و التحية، والحمدلله وحده»، دستخط شیخ حر با عبارت «مالكه كاتبه مؤلفه» همراه مهر وی «العبد محمد الحر» (بیضی)؛ تملك: صادق بن علی حسینی اعرجی به سال ۱۱۸۱ق، محمد بن [جمال الدين بن محمد قاسم و عبارت «عارية لابن عمنا الاكرم جناب السيد عيسى جلپی سلمه الله تعالى»، مقابله شده و نشان «بلغ» و «بلغ مقابلة بحمدالله تعالى»؛ كاغذ: شرقی، جلد: تیماج سبز، ۴۶۰گ، ۲۱سطر(۱۲-۱۷)،اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۳۸ - ۷۲۷]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۰۰۶

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمعه ۲۸ ذیحجه ۱۰۸۸ق؛ تملك: محمد رضا حر در ۱۱۰۴، شریف بن محمد اسحق آبادی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۴/۸سم [ف: ۱ - ۱۱۶]

۱۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۳

نسخه اصل: کتابخانه فخر الدین نصیری-تهران. جلد اول، الطهارة تا كتاب الصلاة (باب كراهة الصلاة الى حائط ...)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با اضافات و تصحیحات و تعدیلات بسیار، بعد از برگ اول افتادگی دارد (احتمالاً یک برگ)؛ ۵۹۸ص [عکسی ف: ۱ - ۱۵۲]

۱۱. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۳۸

کتاب النکاح؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ واقف: مولانا محمد صادق بن مولانا محمد سبزواری، ۱۰۹۸؛ قطع: خشتی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۷]

۱۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۶۶

از باب «كراهة الصلاة على الطرق» تا باب «وجوب القصر على المسافر»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با اضافات زیادی شده و خط خوردگی دارد، محشی با عبارات «منه مد ظله العالی»؛ ۵۰۶ص [عکسی ف: ۲ - ۱۵۴]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۴۲

جزء ۵ تا آخر؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ چاپ سنگی، مصحح و تعلیق و شماره‌های احادیث این کتاب خطی است [ف: ۱۲ - ۲۱۵]

۱۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۷۶

نسخه از فهرست کتب و منابع است تا مبحث قصر نماز؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی از مؤلف و با نشان «منه»، مصحح و خط خوردگی دارد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۵۴۹گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹/۵×۲۶سم [ف: ۸ - ۳۱۷]

۱۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۳۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... كتاب الزكاة من كتاب تفصيل وسائل الشيعه ... و هذا فهرست انواع الابواب اجمالاً؛ **انجام:** تم كتاب الحج و بتمامه تم الجزء الثالث من كتاب تفصيل وسائل الشيعه الى تحصيل مسائل الشريعة.

کتاب الزکاة تا پایان کتاب الحج؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: در عصر مؤلف؛ از کتاب المزار تا پایان به خط مؤلف است، مصحح، با اضافات به خط مؤلف، نام کتاب و مؤلف و فهرست ابواب کتاب به خط مؤلف؛ تملك: مؤلف با مهر «العبد محمد بن الحسن الحر» (بیضی)، «فضل الله طبرسی نوری» در مشهد غروی، «لطفعلی موسوی» با مهر «عبده لطفعلی الموسوی» (بیضی)؛ مهر: کتابخانه فضل الله نوری (مربع بزرگ)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۴]

۱۶. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۰۳

از نکاح است تا لقطه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: آغاز ربیع الاول ۱۰۷۲ق؛ مقابله شده در ۱۱۱۸؛ تاریخ وقف: ۱۱۳۴ [نشریه: ۶- ۳۴۱]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۸۲

بخشی از مجلد اول (جزء ۲ = كتاب الصلوة)؛ خط: نسخ، کا: میرزا علی قاینی، تا: ۱۰۷۸ق؛ مصحح، محشی؛ تملك: محمد ابراهیم عم او و میرزا ابوالحسن؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۹۴۶ص، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۴۰]

۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۴۴

از نکاح تا پایان بخش پنجم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شوال ۱۰۸۰ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۸۲گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۴۸۳]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۶/۱

جزو اول از كتاب الصلوة تا پایان آن و آغاز كتاب الزكاة؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی مشهدی، تا: ۱۰ شوال ۱۰۸۳ق؛ از روی نسخه مؤلف، در ص ع نام کتاب به خط خود مؤلف دیده می‌شود؛ محشی با نشان «منه دام ظله»؛ تملك: محمد صادق بن زين العابدين الموسوی، سعید نفیسی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۴۲۲گ، ۲۰سطر(۱۱×۱۶/۵)،اندازه:۱۸×۲۵/۵سم [ف: - ۴۹۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۲۷

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۸۸]

۲۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۶

آغاز: ويأتي باب انه يستحب ان يقال عند القيام من التشهد بحول الله وقوته اقوم واقعد أو يكبر؛ **انجام:** ان الرضا عليه السلام اخرج من المدينة الى مر ومكرها والله تعالى اعلم تم الجزو الثانی

جزء دوم ومشتمل بر كتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن محمد صادق ملقب به مراد کشمیری، تا: وسط شوال ۱۰۸۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخه خط مؤلف، مصحح، با امضای بلاغ مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۶]

۲۱. میبد؛ مخطوطات و اسناد میبد؛ شماره نسخه:۱

جزء اول، کتاب طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن درویش علی جنابدی، تا: ۲۱ محرم ۱۰۸۵ق، مصحح، محشی با نشان «منه دام ظله و منه سلمه الله» است، دارای نشان بلاغ؛ واقف: میرزا محمد داود بر اولاد ذکور خود وقف با مهر «لا اله الا الله الملك الحق المبين عبده داود» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف مخ: - ۱۳]

۲۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۶/۲
از کتاب الزکاة تا پایان جزو ثالث کتاب حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۰۸۵ق؛ خریداری سعید نفیسی در ۲۴ اردیبهشت ۱۳۱۵؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۳۹۲گ، ۲۵ سطر (۱۰/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: - ۴۹۳]

۲۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۲۹
آغاز: الحمدلله الذی فطر العقول علی معرفته و وهبها العلم بوجوب وجوده و وحدانیته و تنزهه عن النقص و کماله و حکمته
جلد اول، مشتمل بر کتاب طهارت؛ خط: نسخ، کا: اسد بن حسن بیک تربتی، تا: ۹ محرم ۱۰۸۵ق؛ مصحح، محشی، برگی قبل از کتاب چهار بیت در تقریظ کتاب از شیخ زین العابدین برادر مؤلف؛ تملک: شیخ عبدالصمد همدانی، لطفعلی موسوی با مهر «عبده لطفعلی الموسوی» (بیضی) و دو فرزندش سید محمد و سید حسین؛ اجازه‌ای که سید میرزا مهدی شهرستانی برای میرزا محمد حسن حسینی زنوزی به تاریخ ۲۵ رمضان ۱۲۱۱ نوشته؛ روی برگ اول مصادر کتاب به نقل از خط حر عاملی بخط زین الدین بن افتخار الدین کرمانی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۲۳گ، ۲۵ سطر، اندازه:۱۹×۳۰/۵سم [ف: ۳ - ۱۴۸]

۲۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۳۲
جلد پنجم ؛ خط: نسخ، کا: اسد بن حسن بیک تربتی، تا: ۱۰۸۵ق؛ مصحح، دارای اجازه‌ای است که سید میرزا مهدی شهرستانی برای سید محمد بن عبدالرسول حسینی زنوزی به تاریخ اواخر شوال ۱۲۱۱ نوشته؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۱۵۵]

۲۵. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۲۱۲
آغاز: الفریضة با سناده عن مبارک العقرقوقی عن ابی الحسن موسی بن جعفر علیه السلام؛ **انجام:** والنظر الی آل محمد عبادة، أقول و تقدم ما یدل علی بعض المقصود و یأتی ما یدل علیه.
کتاب الزکاة تا کتاب الحج باب استحاب النظر الی الوالدین و الی المصحف و الی وجه العالم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه ۲۱ جمادی الاول ۱۰۸۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با لفظ «منه مدظله»؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۷۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: - ۲۴۵]

۲۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۹۰
آغاز: باب تحریم وطی الحائض قبلاً قبل ان تطهر وعدم تحریم وطی المستحاضه محمدبن یعقوب عن محمد بن اسماعیل؛ **انجام:** فانه نجس ممسوخ اقول تقدم وجهه والله اعلم تم کتاب الطهارة
کتاب الجهاد تا پایان کتاب النکاح؛ خط: نسخ، کا: محمود بن سلمان بن صلاح حویزی، تا: ۷ شوال ۱۰۸۶، جا: مشهد رضوی؛ از روی نسخه اصل (پایان کتاب الوصایا)، مصحح، با علامت بلاغ، محشی بعضاً از «شبر الموسوی» به سال ۱۱۸۶، اجازه شیخ حر عاملی به «شیخ یوف بن علی بحرانی حویزائی» در نیمه ربیع الاول ۱۰۸۶ آمده؛ تملک: شبر بن محمد بن ثنوان حسینی در نجف به سال ۱۱۳۱، حسین بن محمد تقی النوری الطبرسی، محمود بن ملا محمد به سال ۱۱۲۲؛ مهر: کتابخانه ضیاءالدین نوری (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۶۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۴×۳۷سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۲]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۱۲-۵/۲
آغاز: بسمله الحمدلله الذی فطر معرفته و وهبها العلم بوجوب وجوده و وحدانیته ... و بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی؛ **انجام:** اقول و یدل علی ذلک عموم احادیث القصر و اطلاقها و قد روی الصدر و غیره احادیث فی أن الرضا علیه السلام أخرج من المدینة الی مرو مکرها و الله اعلم.
جلد اول (از اول کتاب تا آخر کتاب الصلاة)؛ خط: نسخ، کا: عبدالنبی بن عبدالباقی قائنی، تا: جمعه جمادی الثانی ۱۰۸۷ق؛ مصحح، با علامت بلاغ در حاشیه «بلغ سماعاً وفقه الله تعالی»، محشی با لفظ «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۶۲گ، ۲۸-۲۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۲ - ۱۰۰۱]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۶۸۲-۳۹/۶۲
آغاز: جده علی بن جعفر عن اخیه موسی بن جعفر علیهما السلام ... باب جواز الصلوة فیما لاتتم الصلوة فیه منفرد او ان کان؛ **انجام:** فقیل یا امیرالمؤمنین علیه السلام لایدری اسفرة مسلم اوسفرة مجوسی فقال هم فی سعة حتی تعلموا. تم الجزء و الخامس ... والحمدلله وحده
جزء پنجم (کتاب الصلاة)؛ خط: نسخ، کا: عبدالظهیر گرهرودی، تا:پنج‌شنبه ذیحجه۱۰۸۷ق،مصحح،با علامت بلاغ؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۷۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: ۲-۱۰۰۱]

۲۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۲۹۲
آغاز: بسمله، الحمد لله الذی فطر العقول علی معرفته؛ **انجام:** لا تجوز الصلوه فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول تقدم وجهه الله اعلم
جلد اول، کتاب طهارت؛ کا: میرزا علی بن حاجی قاسم الاصفهانی، تا: ۱۰۸۷ق؛ مصحح؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۰۸گ، ۲۳ سطر (۱۲/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۱۵ - ۱۰۵]

۳۰. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۸
جزو ششم در احوال رجال؛ خط: نسخ، کا: محمد قمی، تا: ۴ صفر ۱۰۸۸ق، برای عبدالعلی؛ محشی با نشان «ق، میرزا محمد ره، منه رحمه الله، مجلسی، وجیزه مجلسی، جلاء العیون مجلسی، شرح استبصار، حواشی مشرق الشمسین»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۹۵گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۹/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۴۹۴]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۳۰۳
کتاب جهاد تا وصایا؛ خط: نسخ، کا: حسن بن خمیس، تا: رمضان ۱۰۸۸ق، جا: مشهد مقدس؛ از روی نسخه‌ای که از روی نسخه مؤلف نوشته شده بود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۹ - ۸۴]

۳۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۱۹۴
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... باب وجوب الصلوة؛ **انجام:** و یتلوه ... کتاب الزکاة.
از کتاب صلوة تا صلوة قصر؛ خط: نسخ، کا: ضیاء الدین بن عبدالحسین سبزواری، تا: یک‌شنبه نیمه رجب ۱۰۸۸ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ کاغذ: ایرانی، جلد: تیماج قرمز، ۷۰۰ص، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۹۳]

۳۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴/۵-۶۰۹۰
الفرائض و المواریث است با خاتمه؛ خط: نسخ، کا: عبدالمحمد بن حاج علی شوشتری، تا: پنج‌شنبه ۱ رمضان ۱۰۸۸ق؛ تملک: ملا عبدالله خوانساری؛ واقف: میرزا ابوطالب حسینی قمی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۳گ، ۳۰ سطر، قطع: رحلی [ف: - ۹۱]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۸۰۷
از کتاب نکاح تا لقطه؛ خط: نسخ، کا: حسن بن خمیس بن کربلا وی اسدی، تا: جمعه ۱۲ محرم ۱۰۸۹ق؛ نشانی امانت ابراهیم خوئی از سید حسن حسینی زنوزی با مهر «سلام علی ابراهیم» (مربع)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۲۹گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۱۸-۸]

۳۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۴
آغاز: کتاب الزکاة من کتاب ... فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب ما تجب فیه الزکاة ابواب من تجب علیه؛ **انجام:** اقول وتقدم ما یدل علی ذلک عموماً تم کتاب الاعتکاف من کتاب تفصیل وسائل الشیعه
کتاب الزکاة تا پایان کتاب الاعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۸۹ق (پایان کتاب الزکاه)؛ مصحح، با امضای بلاغ به خط مؤلف، تملک: درویشعلی بغدادی درکربلا به تاریخ صفر ۱۲۵۷؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۶]

۳۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۱۶
جلد دوم، کتاب الصلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج شنبه نیمه‌های ربیع الاول ۱۰۸۹ق، با بلاغ سماع، مصحح، محشی به لفظ «منه دام ظله»؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۸]

۳۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۶/۲-۲/۴۶
آغاز: بجانبه وکان علیه اعتماده فی جمیع مطالبه وجعله عماد قصده ونظام أمره وبذل فی طلبع وتحقیقه جمیع عمره؛ **انجام:** اقول النجاسة هذه بمعنی الطهارة اللغویة اعنی النظافة لما مر ... قال لانجوز الصلوة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ. اقول تقدم وجهه والله اعلم. تم کتاب الطهارة من کتاب وسایل الشیعه.
از اول تا انتهای کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کا: محمد بن عبدالرحیم، تا: جمعه ۱۰۹۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ با علامات بلاغ، مصحح، در اول نسخه ادعا شده که نسخه به خط شیخ حرعاملی است، با حواشی «ع ل ص»؛ ۳۵۰گ، ۱۶-۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۰۲]

۳۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۳۴۵
آغاز: بسمله یقول الفقیر الی الله الغنی ... والصلوة و السلام علی محمد و آله کتاب النکاح من کتاب؛ **انجام:** فقال هم فی سعة حتی یعلموا، تم الجزء الخامس ...
جلد پنجم، کتاب النکاح تا آخر کتاب اللقطة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۰ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: حاجی محمد حسن قزوینی، سال ۱۲۳۸ نوشته شده به همراه دو مهر «افوض امری الی الله، عبده احمد» کاغذ: دولت آبادی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۴۰۷گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۹۱]

۳۹. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۰۶
از نکاح تا لقطة، وزیری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۴ صفر ۱۰۹۰ق، با بلاغ سماع؛ تملک: محمد بن محمد زمان؛ واقف: محمد حسن قزوینی، ۱۲۳۸؛ جلد: تیماج آلبالویی، قطع: وزیری [نشریه: ۷ - ۱۲۲]

۴۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۳۴۰
نکاح تا آخر جزء پنجم؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر طبسی گیلکی، تا: سلخ جمادی الثانی ۱۰۹۱ق؛ مصحح؛ اندازه: ۱۸/۵×۲۵/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۲۴۰]

۴۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۱۲-۵۲/۵۲
آغاز: عبد ربه بن عامر و عن محمد بن یحیی عن احمد بن محمد جمیعا عن احمد بن محمد بن ابی نصر ... عن احدهما علیهما السلام فی حدیث ان ابراهیم اذن فی الناس بالحج
کتاب الحج و الزیارة؛ خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد جعفر قاینی، تا: ۱۰ رجب ۱۰۹۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۲۶گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۰۰۳]

۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۳۳
آغاز: بسمله. و به ثقتی، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی الحمدلله علی افضاله و الصلوة و السلام علی محمد و آله ... من کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه؛ **انجام:** و الاحادیث فی ذلک کثیرة ... تم کتاب الحج و تم الجزء الثالث من کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسایل الشریعه.
از آغاز تا پایان کتاب حج؛ کا: سلطان محمود طبسی، تا: ۱۰۹۲ق؛ محشی؛تملک:فخرالدین بحرانی مورخ۱۱۵۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۰ص، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۰ - ۸۱۳]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۰
آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین یقول ... محمد بن الحسن الحر العاملی ... کتاب الصلوة من کتاب تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة؛ **انجام:** اقول و یدل علی ذلک عموم احادیث القصر و اطلاقها و قد روی الصدوق و غیره احادیث فی ان الرضا (ع) اخرج من المدینة الی مرو مکرها. و الله تعالی اعلم. تم الجزء الثانی من کتاب تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة و یتلوه انشاءالله

تعالی فی الجزء الثالث کتاب الزکوة.
دارای صلوة است؛ خط: نستعلیق خوش، کا: اسد بن حسن بیک تربتی، تا: ۱۲ رمضان ۱۰۹۳ق؛ از روی نسخه اصل حر عاملی؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ ضربی مقوائی، ۳۷۱گ، ۳۳ سطر (۱۱×۲۱)، اندازه: ۱۹×۳۱سم [ف: ۵ – ۱۲۳۸]

۴۴. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۹۰
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن محمد جعفر، تا: شنبه ۷ جمادی الثانی۱۰۹۳ق، جا: خراسان؛ محشی با نشان «منه، کنز»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۳۴۶گ، ۲۵ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: – ۴۹۳]

۴۵. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۲۳/۱و
خط: نسخ، کا: قدرا ابن حاجی علم محمد علیانی، تا: ۱۰۹۳ق؛ اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [رشت و همدان: ف: – ۱۱۹۱]

۴۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۹
آغاز: بسمله. الحمدلله الذی سهل لنا تحصیل علوم الدین ... اما بعد فیقول ... محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی ... لما وفقنی الله سبحانه لتألیف کتاب «تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة» ... فقد صرفت فی جمعه ... سنین عدیدة تقارب مدة عشرین سنة ... التمس منی بعض الاصحاب تألیف فهرست لذلک ... فان فهرسته کتاب فقه یشتمل علی الفتاوی المنصوصة ... فشرعت فی ذلک و حیث اشتمل هذا الفهرست علی اکثر اقوالهم ع یلیق ان یسمی بکتاب من لایحضره الامام؛ **انجام:** و کتب بیده مؤلفه محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی المجاور بالمشهد المقدس الرضوی عی مشرفه السلام. و کان الفراغ من تألیفه و من کتابه هذه النسخة فی لیلة الجمعة لثلث بقین من ذی الحجة سنة ۱۰۸۸.
طهارة؛ خط: نستعلیق خوش، کا: اسد بن حسن بیگی، تا: با تاریخ ۲۵ صفر ۱۰۹۳ق؛ با سرلوح، مجدول، محشی با لفظ «منه»؛ نوشته است: «من جمله کتابهائی که حاج الحرمین الشریفین حاج فتحعلی تنکابنی ... آنرا بمولانا محمد صالح ابن مرحوم محمد مؤمن داده»؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج سرخ، ۲۲۱گ، ۳۳ سطر (۱۰/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۵ – ۱۲۳۲]

۴۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۹۰
آغاز: فیه الجنب قال اذا کان الماء قدر کرلم ینجسه شیء؛ **انجام:** اقول و الاحادیث فی ذلک کثیرة لکن ورد لها معارضات غیر صریحة فی الزیادة فالاحوط الترک.
جلد۱–۳؛ خط: نسخ، کا: مشهدی، جعفر، تا: ۸ شوال ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ هر سه جزء بدین شرح ناقص است: جلد۱، از ابتدا، جلد۲، از انتها و جلد۳ فقط از اوایل مزار تا پایان آن است. کاتب جلد ۱ و ۲ نامعلوم و جلد ۳ محمد جعفر بن محمد رضا مشهدی، مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، عطف تیماج عنابی، ۲۶۶گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۵سم [ف: ۱۴ – ۶۲۹]

۴۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۸۹
آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن ... کتاب الزکوة؛ **انجام:** و من یلعن الله فلن تجدله نصیرا.
جلد ۲–۴، از ابتدای زکات تا انتهای امر به معروف و نهی از منکر؛ خط: نستعلیق خوش، کا: اسد بن حسن بیگ تبریزی، تا: یک‌شنبه ۲۳ جمادی الثانی ۱۰۹۴ق؛ دارای سه سرلوح مذهب مرصع؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۰۸گ، ۳۳ سطر(۱۱/۶×۲۲)، اندازه: ۱۸/۹×۳۱/۴سم [ف: ۱۴ – ۶۲۹]

۴۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۳۶
آغاز: عن احمد بن محمد عن محمد بن یحیی عن جمیل بن دراج ... [در صفحه ۲ سطر ۱۱] باب انه لا یجوز اکل ما یصیده حیوان آخر غیر الکلب المعلم؛ **انجام:** اوتوا الحکمة و فصل الخطاب. و کان الفراغ من تالیفه ...
جلد ۵ و ۶، از اوایل صید و ذباحه تا آخر دیات با فواید و خاتمه و رجال کتاب که آن را در اوایل صفر ۱۰۸۸ق پاکنویس کرده است؛ خط: نسخ، کا: حیدر بن احمد بن یوسف کشمیری، تا: ۱۴ محرم ۱۰۹۳ تا ۱۰۹۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده، دارای بلاغ و سماع، دارای اجازه روایت و بلاغ با خط مؤلف به کاتب نسخه در ۱۰۹۴ق با این عبارت: «قد انهاه کاتبه العالم الفاضل الصالح وفقه الله تعالی قرایناً و ضبطاً و تحقیقاً لدی و قد اجزت له سلمه الله تعالی روایته و روایة بقیة کتب الحدیث بالطرق السابقة و ارجو منه ان لا ینسانی من الدعا حررة مؤلفة محمد بن الحسن الحر سنه ۱۰۹۴»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۲۲گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: – ۳۵۸]

۵۰. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۰۵–عکسی
آغاز: الحمدلله الذی فطر العقول علی معرفته. کتاب الامر بالمعروف و النهی عن المنکر و ما یلحق به فهرست انواع ابواب اجمالاً. ابواب الامر و الهی؛ **انجام:** فقد جازت وصیته. اقول و تقدم ما یدل علی ذلک عموماً. تم الجزء الرابع من کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسایل الشریعة. یتلوه انشاء الله تعالی فی الجزء الخامس کتاب النکاح. کتبه العبد الاقل ابن مولانا ... ۱۰۹۵.
جلد ۴؛ خط: نسخ پخته، کا: ابن مولانا محمد مؤمن قاینی، تا: صفر ۱۰۹۵ق؛ یادداشت با نشانه «م ق، م ق مدظله»، یادداشت مقابله با امضای فخرالدین محمد تبریزی که می‌گوید با نسخه‌ای به خامه نگارنده مقابله شده؛ با یادداشت وقف بر گروه شیخیان کرمان، به تولیت آقای محمد خان، به تاریخ ۳ ربیع الثانی ۱۲۹۰ق؛ ۵۸۳ص، ۲۱ سطر (۱۲/۵×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ – ۸۲]

۵۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۴۱۶
آغاز: بسمله، کتاب الصید و الذبایح ابواب الصید باب ما یصیده الکلب العلم اذا قتله محمد بن یعقوب؛ **انجام:** و الحمدلله الکریم الوهاب و الصلاة و السلام علی محمد وآله الذین اوتوا الحکمة و فصل الخطاب

از کتاب الصید و الذبایح تا پایان اسماء الرجال؛ خط: نستعلیق خوش،کا:اسد بن حسن ترتبتی، تا: ۱۰ ذیحجه ۱۰۹۵ق؛ با سرلوح مزدوج مذهب مرصع، مجدول؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن قهوه‌ای،۴۴۴گ،۳۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۲۶ – ۶۶۷]

۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۴۳/۱-۳۲/۱۴۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمدوآله اجمعین. اما بعد فقال المصنف دام ظله العالی کتاب الصلوة فهرست الابواب اجمالاً ابواب اعداد الفرائض ونوافلها ابواب المواقیت؛ **انجام:** احادیث الرضا علیه السلام اخرج من المدینة الی مرو ومکرها والله تعالی اعلم. تم الجزء الثانی من تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشرعیة بتوفیق الله سبحانه کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۹۶ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: ۲ – ۱۰۰۰]

۵۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۴۰۳

آغاز: بسمله و به نستعین – یقول فقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی – الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** پایان – فقد جازت وصیة اول و تقدم ما یدل علی ذلک عموماً – تم الجزو الرابع من کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه ... و فی الجزو الخامس کتاب النکاح – علی ید ... محمد ابراهیم بن محمد حسین التونی ... فی سنة ۱۰۹۶ ... فی مشهد الرضویه ...

جزو چهارم، کتاب جهاد؛ خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن محمد حسین تونی، تا: ۱۰۹۶ق، جا: مشهد رضویه؛ کاغذ: سفید، جلد: مقوا با کاغذ سبز، ۴۵۸ص، ۲۹ سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ – ۱۵۷]

۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۶۸۰

آغاز: بسمله، حمدله و بعد یقول الفقیر الی الله الغنی ... کتاب الصلاة؛ **انجام:** و قد روی الصدوق و غیره احادیث فی انه الرضا (ع) اخرج من المدینة الی مرو مکرها و الله تعالی اعلم

از ابتدای صلات تا پایان آن؛ خط: نسخ، کا: محمد معصوم بن کمال الدین حسین مشهدی، تا: محرم ۱۰۹۷ق، جا: مشهد رضوی؛ توسط رحیم بن محمد نصیر در جمادی الثانی ۱۲۷۲ تصحیح و مقابله شده، محشی به لفظ «منه دام ظله العالی»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا عطف میشن عنابی، ۴۸۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۸۰۶]

۵۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال لاتجوز الصلاة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول تقدم وجهه والله اعلم.

جلد اول، از آغاز تا پایان باب طهارة الحدید؛ خط: نسخ، کا: امیر بیگ به ملک محمد فهنانجی، تا: جمادی الثانی ۱۰۹۷ق؛ مصحح؛ تملک: شیخ جعفر بن خضر در بغداد، احمد الحسینی، زین العابدین الحسینی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۵]

۵۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۴۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال لا یجوز الصلوة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ، اقول تقدم وجهه. تم کتاب الطهارة ...

جلد اول، کتاب طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد صادق موسوی (شاگرد مؤلف)، تا: ۲ رمضان ۱۰۹۸ق؛ در هامش صفحه آخر خط مؤلف آمده: «انها وفقه الله تعالی قراءة و تصحیحاً و کتب بیده مؤلفه محمد الحر سنه ۱۰۹۸»، در همین صفحه آمده: عدد ابواب ۸۰۴ عدد احادیث ۳۸۸۷؛ در پشت صفحه اول یادداشتی به خط کاتب نسخه آمده که این کتاب را با ۲۷۲ جلد کتاب دیگر در رمضان ۱۱۱۹ق وقف کرده و تولیت آن را با میر محمد امین موسوی قرار داده، با مهر «عبده محمد تقی الموسوی» (بیضی)؛ واقف: محمد تقی بن محمد صادق موسوی، رمضان ۱۱۱۹ق؛ جلد: تیماج ضربی دار قهوه‌ای، ۲۲۳گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۶سم [ف: – ۳۶۳]

مشهد؛ مدرسه خیرات خان؛ شماره نسخه:۸۱

همان نسخه بالا [رشت و همدان: ف: ۱۷۲۸]

۵۷. اصفهان؛ عمومی اصفهان؛ شماره نسخه:۵۲۱۰

جلد سوم، از کتاب الزکوة تا آخر حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: سلخ جمادی الثانی ۱۰۹۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج آلبالویی، ۸۵۶ص، ۲۸ سطر (۱۳×۲۳)، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: ۱ – ۳۲۵]

۵۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۲۰

آغاز: آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر ... کتاب النکاح. آغاز موجود فایده: رجل من اصحابنا ثقة قلیل الحدیث قاله العلامة و النجاشی؛ **انجام:** انجام: فقیل یا امیرالمومنین لایدری سفرة مسلم او سفرة مجوسی فقال هم فی سعة حتی یعلموا. انجام موجود فایده: و کان الفراغ فی منتصف رجب سنة اثنتین و ثمانین بعد الالف

خط: نسخ، کا: محمد تقی کشمیری، تا: پنج‌شنبه ۱۲ جمادی الثانی ۱۰۹۹ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: ابوالحسن بن لطف الله توسط سازمان حج و اوقاف، در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی، ۳۶۱گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۹/۸سم [ف: ۲۶ – ۶۶۳]

۵۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۸۴ – ج

صلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز وانجام؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۸گ، ابعاد متن: ۱۲×۱۷، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: – ۲۹۶]

۶۰. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۷/۱-۶۲۵۹

از جهاد است تا باب ثبوت الوصیة بخبر الثقة؛خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، ۳۵۸گ، ۲۱ سطر، قطع: خشتی [ف: ۹۱]

۶۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۹/۱-۶۰۴۰

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز (پیش از ابواب ولاء ضمان الجریرة و الامامة) و انجام (در فایده ۲۲)؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تازه، ۲۱۹گ، ۲۱ سطر [آستانه قم: – ۹۱]

۶۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** فقال رسول الله صلی الله علیه و آله غفرالله لصاحبکم قال فقال ابوعبدالله. انجام صلات: یسیر الرجل خمسة عشر فرسخا فی یوم و یسیر الاخر اربعة

دو کتاب طهارت و صلات است و هر دو از آخر ناقص می‌باشند؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی به لفظ «منه ادام الله توفیقاته»؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۹۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۲۶ - ۶۶۰]

۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۰۸۹

آغاز: بسمله، حمدله یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن ... کتاب الفرایض و المواریث؛ **انجام:** ان یجعل هذا الکتاب من اکرم اسباب موجبات الثواب و اعظم وسائل النجاة یوم الحساب و الحمدلله الکریم الوهاب و الصلاة و السلام علی محمد و آله الذین اوتوا الحکمة و فصل الخطاب و کان الفراغ من تالیفه فی منتصف رجب سنه ۱۸۹ (کذا= ۱۰۸۹)

از ابتدای کتاب فرائض تا پایان وسائل الشیعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ مهر: «افوض امری الی الله عبده احمد ۱۱۱۹» (بیضی)؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۳۴۶گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۸۰۹]

۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۵۱۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال لاتجوز الصلوة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول و تقدم وجهه و الله اعلم.

جلد ۱، از مقدمه تا انتهای طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ کاتب نونویس: حیدرقلی بن نورمحمدخان کابلی، تاریخ تحریر: چهارشنبه ۱۹شوال ۱۳۳۵، مصحح، مقابله شده؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: حنائی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۴گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۳/۶سم [ف: ۱۴ - ۶۲۲]

۶۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۰۸۴

آغاز: کتاب الجهاد من کتاب تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة فهرست انواع الابواب اجمالا؛ **انجام:** فقد جازت وصیته اقول و تقدم ما یدل علی ذلک عموماً

کتاب الجهاد تا پایان کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، کا: حیدر بن احمد کشمیری، تا: آخر شعبان قرن ۱۱؛ مصحح، با امضای بلاغ مؤلف، محشی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۸]

۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۲۶۷

آغاز: الاعداء فی اللباس و غیره محمد بن یعقوب عن عده من اصحابنا؛ **انجام:** فاحب الله عزوجل ان یخفف عنهم الموضع.

ج۲، از اوایل «باب کراهة السواد» تا اوایل باب کیفیة صلوة الجمعه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی و حنائی آهار و مهره، جلد: میشن عنابی، ۲۵۰گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۳سم [ف: ۱۴- ۶۲۷]

۶۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۲

آغاز: کتاب الطلاق فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب مقدماته وشرایطه ابواب اقسامه و احکامه؛ **انجام:** «فان جاء طالبها غرموا له الثمن فقیل یا امیرالمؤمنین لا یدری سفره مسلم او سفرة .. فقال هم فی سفر

کتاب الطلاق تا اواخر لقطه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: «محمد تقی بن محمد ابراهیم کاشانی» در ۱۸ شعبان ۱۰۶۸ در تهران از ملا رحیم قزوینی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۹گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۵]

۶۸. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۷۵

از نکاح است تا اواخر لقطه و افتاده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، مصحح؛ قطع: خشتی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۷]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۷

جلد چهارم، از احرام تا پایان حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ با سماع مجلسی است، وقف با تولیت آقا مخلص ریش سفید حرم بیاد روح برادر خود لطف علی خان؛ مهر: محمد باقر مجلسی در رمضان ۱۱۰۸، کنیز شاه جهان؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۳گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [سنا: ف: ۱ - ۷۳]

۷۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۴۱۱

صلات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با لفظ «منه»؛ اندازه: ۱۸×۲۴سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۲۴۰]

۷۱. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۵۰۵

ارث تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز؛ اندازه: ۱۸×۲۴سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۲۴۰]

۷۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۱

آغاز: بسمله ... حسن حر العاملی الحمد لله رب العالمین و الصلوه و السلام علی محمد و آله؛ **انجام:** تم الجزء الرابع من کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه یتلوه انشاء الله تعالی فی الجزء الخامس من کتاب نکاح.

شامل: کتاب الجهاد تا کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۵گ، ۲۷ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۳۸۱]

۷۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۴۸

از ابتدای کتاب جهاد تا اوایل کتاب وصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح؛ ۳۴۹گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۲]

۷۴. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۶۹۱

آغاز: نحن نرثهم و لایرثونا ان الله عزوجل لم یزدنا بالاسلام؛ **انجام:** واسم ابی العلاء و یحیی مولی عبدالله بن عطفان ... والشیخ یحیی بن حجاج الکرخی بغدادی.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با پارچه قهوه‌ای،

۳۵۴گ، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۲ – ۵۹۰]

۷۵. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۳۶

کتاب الصلاة تا باب وجوب القصر علی من خرج الی السفر مکرهاً؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، در حیات مؤلف؛ مصحح، محشی، با چهار امضای بلاغ و بعضاً از مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۶۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [قمر بنی هاشم (ع): ف: – ۲۴۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۹۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ – ۴۴۷]

۷۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۷۰۲

آغاز: آغاز طهارت: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر ... کتاب النکاح، آغاز موجود فایده: رجل من اصحابنا ثقة قلیل الحدیث قاله العلامة و النجاشی؛ آغاز صلات: بسمله، کتاب الصلاة فهرست انواع الابواب اجمالا ابواب اعداد الفرایض و نوافلها؛ آغاز جهاد: بسمله، یقول الفقیر ... کتاب الجهاد؛ آغاز امر به معروف: بسمله، کتاب الامر بالمعروف و النهی عن المنکر و ما یلحق به؛ **انجام:** انجام طهارت: فقیل یا امیرالمومنین لایدری سفرة مسلم او سفرة مجوسی فقال هم فی سعة حتی یعلموا؛ انجام موجود فایده: و کان الفراغ فی منتصف رجب سنة اثنتین و ثمانین بعد الالف؛ انجام موجود صلات: و رواه علی بن جعفر فی کتابه و باسناده عن عمار بن موسی عن ابی عبدالله؛ انجام جهاد: فقال و الله لاعرض اعمالهم علی الله فی کل یوم؛ انجام امر به معروف و نهی از منکر: فکیف یخصمه غلام من الغلمان وصبی من الصبیان فقال

خط: نسخ، کا: حاجی محمد بهاء الدین (کاتب طهارت)، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تاریخ کتابت بقیه کتاب اوایل قرن ۱۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۲۶۳گ، ۲۱ و ۳۰ و ۳۸ سطر، اندازه: ۲۵/۵×۳۸/۵سم [ف: ۲۶-۶۶۴]

۷۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۴۲

بخش نخست تا پایان طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی با نشان «منه دام ظله، و سلمه الله و ایده الله، و لمحرره محمد ابراهیم الموسوی»؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج زرد، ۳۵۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ – ۴۸۳]

۷۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳۷

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی سهل لنا تحصیل علوم الدین و یسرلنا معرفة احکام الشرح المبین؛ **انجام:** قال لا تجوز الصلوة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول تقدم وجهه و الله اعلم

جلد اول، شامل: مقدمات العباده با ابواب، کتاب الصلوة با ابواب این جلد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۱؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج لعابدار، ۲۱۰گ، ۳۱ سطر (۱۲/۵×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۸ – ۱۱۳]

۷۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۱

آغاز: تاکد استحباب الخشوع فی الصلاة و استحضار عظمة الله و استشعار هیبته؛ **انجام:** و قد تقدم ما یدل علی ذلک و یاتی ما یدل علیه

از اواخر افعال الصلاة تا نماز مسافر؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ موقوفه آل عصفور، آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، ۲۰۳گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۱/۲×۳۲/۵سم [ف: ۲۶ – ۶۶۲]

۸۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۲۷۷

آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی ... کتاب الزکوة من کتاب تفصیل وسایل الشیعة الی تحصیل مسایل الشریعة؛ **انجام:** اقول و تقدم ما یدل علی ذلک عموما تم کتاب الاعتکاف و الحمدلله ...

از کتاب زکات تا پایان کتاب اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۲؛ محشی به لفظ «منه ره»، ؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۲؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۵گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۸۰۶]

۸۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۴

آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن الحر العاملی الحمدلله کتاب الجهاد من کتاب تفصیل وسایل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعة؛ **انجام:** فان الطرق الی روایة الکتب و القراین علی ذلک ایضا کثیرة منها انه صرح فی اول کتابه

از ابتدای کتاب جهاد تا انتهای کتاب دیات و چهار سطر از خاتمه کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ واقف: مسلم الزرتونی، ۷ شوال ۱۱۸۴، آل عصفور در ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، ۳۲۷گ، ۴۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۲/۳سم [ف: ۲۶ – ۶۶۱]

۸۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۲۸۲

آغاز: بسمله. الحمدلله علی افضاله و الصلاة و السلام علی محمد و آله کتاب الزکاة من کتاب تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة؛ **انجام:** اقول و الاحادیث فی ذلک کثیرة لکن ورد لها معارضات غیر صریحة فی الزیادة فالاحوط الترک ... فی اواخر شهر جمادی الاولی فی سنة ۱۰۸۵

از ابتدای زکات تا انتهای حج ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، کا: نونویس، ۲۳ برگ رحیم بن محمد نصیر در جمعه دهه سوم شوال ۱۲۷۷؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۴۴۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۸۰۶]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۸

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی فطر العقول علی معرفته و هبها العلم بوجوب وجوده و ودانیته؛ **انجام:** و قد روی الصدوق و غیره احادیث فی انه الرضا (ع) اخرج من المدینة الی مرو مکرها والله تعالی اعلم

از ابتدای مقدمه تا پایان کتاب صلات؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد رضا، تا: قرن ۱۲؛ موقوفه آل عصفور، در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی اهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۶۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲/۵سم [ف: ۲۶ –]

۸۴. زهان؛ مدرسه جعفریه زهان؛ شماره نسخه:۷
انجام: باب حکم لو ماتت المرأة قبل اللعان محمد بن الحسن باسناده عن ابی بصیر
از کتاب النکاح تا اواخر کتاب اللعان؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، یادداشتی از غلامحسین مقدس آمده که این چند برگ را ضمیمه وسائل نموده به سال ۱۳۱۲؛ واقف: میرزا محمد جعفر بر مدرسه زهان؛ تملک: محمد حسین بن محمد صالح به سال ۱۱۴۳؛ جلد: گالینگور طوسی، ۲۸۶گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: - ۱۲]

۸۵. قم؛ مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی؛ شماره نسخه:۵۵
کتاب الحج و الوصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، از عصر مؤلف؛ مصحح؛ تملک: حاج محمد واعظ سمنانی، محمد شفیع بن ابوطالب حسنی حسینی طباطبائی؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۸۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۵سم [مؤسسه آیة الله بروجردی: ف: ۱ - ۴۰]

۸۶. کرمانشاه؛ مدرسه آیة الله بروجردی؛ شماره نسخه:۱۶
انجام: و إن شئت فاذکر الله فهو سواء قال قلت فان ذلک افضل فقال هما و الله سواء ان شئت سبحت
جلد دوم و سوم؛ خط: نسخ، کا: زین الدین علی بن صدر الدین شیرازی، تا: از عصر مؤلف؛ مصحح، با نشانی بلاغ مکرر، بعضی از آنها به تاریخ نوروز ۱۱۰۰، در پایان جلد دوم آنهایی است به تاریخ ۱۰۹۸ بخط مؤلف؛ ۵۲۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: - ۲۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۷۷۱
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۲۵]

۸۷. اصفهان؛ عمومی اصفهان؛ شماره نسخه:۵۴۱۱
از کتاب فرایض و مواریث تا آخر دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲، کاغذ: فرنگی نازک و ضخیم، جلد: مقوایی، ۲۲ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۳۲۵]

۸۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۷
انجام: فقیل یا امیرالمؤمنین لا یدری سفرة مسلم أو سفرة مجوسی فقال هم فی سعة حتی یعلموا
کتاب النکاح تا آخر کتاب اللقطة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۳گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۴]

۸۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۶۰
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی و بعضاً با عنوان «عبدالحسین غروی»؛ یادداشتی در شروع کتاب در روز جمعه ؟ ماه رمضان ۱۱۹۶ در مشهد رضوی آمده؛ تملک: صالح بن شیخ محمد وراق حلی؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۴۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف مخ: ۱ - ۴۲۳]

۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۵
آغاز: بسمله، کتاب الحج فهرست انواع الابواب اجمالاً؛ **انجام:** فقال و الله انی لاعرض اعمالهم علی الله فی کل یوم.
جلد ۳-۴، از ابتدای حج تا انتهای جهاد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی غالباً بارمز«خ ع ن»، مصحح، مقابله شده، دارای بلاغ؛ تملک: محمد بن علی بن محمدبن احمدبن ابراهیم بن عصفور؛ کاغذ: شکری،۳۸۱گ،۳۲سطر،اندازه: ۱۹/۸×۳۰سم [ف: ۱۴-۶۳۰]

۹۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۶۱۸
آغاز: رسول الله صلی علیه و اله و ترکها علی حالها فی السفر و الحضر؛ **انجام:** فلید خل فلیتم ان کان یخاف ان یخرج الوقت قبل ان یدخل فلیصل و لیقصر و کاسناده عن محمد بن احمد بن یحیی عن محمد بن عبدالحمید.
جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ دارای بلاغ؛ واقف: خان بابامشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی آهاری، جلد: مقوا رویه پارچه، ۳۹۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۶۲۸]

۹۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۴۵۷
آغاز: و صلوة العیدین و صلوة الاستسقاء و الصلوة علی المیت؛ **انجام:** اوعلی ثلاثة فراسخ اوعلی اربعة تخلف عنهم رجل لایستقیم لهم سفرهم.
جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز (یک ورق) و انجام (۱۴ ورق)؛ مصحح؛ واقف: شیخ غلامعلی فائقی، آذر ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۵۲۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۴/۷سم [ف: ۱۴ - ۶۲۸]

۹۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۱۴
آغاز: بسمله، ابواب صفات القاضی و ما یجوز ان یقضی به؛ **انجام:** و مضمون الاخیر متواتر من طریق العامة و الخاصة و الله الهادی.
جلد ۶، از ابتدای باب «صفات القاضی» تا به باب «عدم جواز استنباط الاحکام النظریه من ظواهر کلام النبی (ص)»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ واقف: حاج آقا اصغر اصغرزاده موسوی، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۷گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱۴ - ۶۳۱]

۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۸
آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** و لا یستطیع المشی مخافة السبع فان قام یصلی خاف فی رکوعه و سجوده السبع و السبع امامه علی غیر القبلة.
جلد ۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام (۱۲ ورق)؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: سیدمحمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۶سم [ف: ۱۴ - ۶۲۷]

۹۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۶۱۴
کتاب جهاد و حدود؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، محشی، فخرالدین محمد تبریزی می‌نویسد که مقابله را در مشهد مقدس به سال ۱۰۹۵ به پایان برده؛ مهر: «علی نقی بن محمد تقی»

(بیضی)، «محمد باقر بن محمد نقی الموسوی»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۱۹۴]

۹۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۵۸۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال لاتجوز الصلوة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول و تقدم وجهه و الله اعلم.

جلد ۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۲سم [ف: ۱۴ - ۶۲۳]

۹۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۰۱

آغاز: الظهار کتاب الایلاء و الکفارات کتاب اللعان؛ **انجام:** اذا کان الفیء فی الجدار ذراعا صلی الظهر و اذاکان زراعین صلی العصر.

جلد۱-۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام (سقطات این نسخه بسیار و بدین شرح می‌باشد: از ابتدای آن ۲ ورق و از باب «جواز المشی قدام الجنازة علی کراهیة» مقدار ۸ ورق و از باب حکم اجتماع میت و جنب و محدث تا پایان طهارت (۲۰ورق) و موجودی از ج۲ فقط ۲۲ ورق از کتاب صلوة است)؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: حسین کی استوان، آبان ۱۳۴۸؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۲۵۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶/۸×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۶۲۶]

۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۲۵

آغاز: فلا صلوة له و روی من صلی الصلوة لغیر وقتها رفعت له سوداء مظلمة؛ **انجام:** یب قال الصادق علیه السلام لایوم المطلقین و لا صاحب العالج الا صحاء و لا صاحب .

جلد۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ واقف: موسوی گرمارودی، مرداد ۱۳۶۵؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۱×۱۸/۱سم [ف: ۱۴ - ۶۲۵]

۹۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۷۱۶

النکاح تا الصید و الذبایح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ مهر: محمد باقر بن محمد تقی شریف مورخ ۱۱۳۶؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۵۷گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۳۴۴]

۱۰۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۹۳

از آغاز است تا پایان طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۸۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۱×۲۹/۷سم [ف: ۱ - ۱۱۶]

۱۰۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۴۹

انجام: باب استحباب ایقاع الفریضة قبل المخالف أو بعده و حضورها معه محمد بن علی بن الحسین باسناده عن عمر بن یزید عن ابی عبدالله علیه السلام انه قال ...

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی به نقل از مؤلف، واقف: آقا میرزا، وقف بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۶۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۸۰]

۱۰۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۴۵

از زکاة تا اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد:تیماج مشکی،۱۱۴گ،۲۲سطر،اندازه:۱۸×۲۴سم [ف: ۳-۴۸۴]

۱۰۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۴۴۳

از جهاد تا پایان بخش چهارم (وصیت)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ با بلاغ سماع؛ تملک: ملا مصطفی حویزی؛ کاغذ: سپاهانی، فاقد جلد، ۲۹۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۴۸۳]

۱۰۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۶۶

آغاز: کتاب الحج. فهرست انواع ابواب الحج اجمالاً ... بسمله ابواب وجوب الحج و شرایطه باب وجوبه علی کل مکلف مستطیع

شامل حج تا آخر مزار؛ خط: نسخ پست، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، عطف میشن قهوه‌ای، ۳۴۶گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۳۲]

۱۰۵. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۶۳۱

شامل کتاب نکاح تا طلاق مجنون؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛کاغذ اصفهانی؛ جلد: تیماج عنابی، ۲۵۵گ، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ - ۸۰۰]

۱۰۶. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۸۰۷

جلد دوم، کتاب صلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: میرزا صالح طبیب؛ مهر: «یا صالح المؤمنین»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: گالینگور عطف میشن سرخ، ۲۱۱گ، ۳۵ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ - ۹۳۴]

۱۰۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۳۲۲

آغاز: بسمله یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی

از زکوة تا اعتکاف؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ محشی به خط شیخ حر عاملی؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۳ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۴ - ۱۹۲۱]

۱۰۸. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۹

آغاز: فرض الله الصلوة و سن رسول الله (ص) علی

از اوایل صلاة تا باب جواز الدعاء برد البلاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، مقابله شده، در پشت صفحه بدرقه آمده که این نسخه وسیله خود مؤلف تصحیح شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج عنابی، ۳۰۵گ، ۱۹ سطر (۱۱/۵×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱ - ۱۹۷]

۱۰۹. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۸۲

فقط شامل فهرست کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ تملک: ابراهیم بن محمد بن ناصر بن عبدالله الحساء؛ اندازه: ۲۱/۵×۲۴/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۲۴۰]

۱۱۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۲۲
شامل: کتاب طلاق تا پایان خاتمه (رجال)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ مصحح؛ واقف: ملا جعفر دربندی خرمشهری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۷گ، ۳۵سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف:۲-۶۶۴]

۱۱۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۲
آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوه علی محمد و اله الطاهرین یقول الفقیر الی الله الغنی؛ **انجام:** وسائل النجاه یوم الحساب و الحمد لله الکریم الوهاب و الصلوه والسلام علی محمد و آله الذین اوراق الحکمه و فصل الخطاب و کان الفراغ من تالیفه فی منتصف بحسب سنه ۱۰۸۹.
جلد ششم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷۳گ، ۲۲ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [ف: ۷ - ۳۸۱]

۱۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۰
آغاز: بسمله، الحمدلله علی افضاله و الصلوة و السلام علی محمد و آله من کتاب تفصیل وسائل الشیعه؛ **انجام:** لکن وردلها معارضات غیر صریحة فی الزیاده فالاحوه الترک و الله اعلم
جلد سوم،کتاب الزکوة، کتاب الخمس، کتاب الصوم، کتاب الاعتکاف، کتاب الحج و المزارات ؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۴گ، ۲۵ سطر (۲۱/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۲۱سم [ف: ۸ - ۱۲۳]

۱۱۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۱
آغاز: قرائة القرآن و لو فی غیر الصلوة. باب وجوب تعلم القرآن و تعلیمه؛ **انجام:** و عن الحسین بن محمد بن معلی بن محمد عن الحسن بن علی عن ابان
جزء دوم و سوم، شامل کتاب الصلوة؛ کتاب الزکوة، کتاب الخمس، کتاب الصیام کتاب الاعتکاف و چند سطری از مقدمه کتاب حج؛ خط: نسخ، کا: محتملاً محمد زمان، تا: محتملاً قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: دولت آبادی شکری، جلد: میشن عنابی، ۳۵۰گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۳)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۸ - ۱۲۳]

۱۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۵۲
آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمدبن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی عامله الله بلطفه الخفی؛ **انجام:** یا امیر المومنین لایری سفره مسلم او سفرة مجوس فقال فی سنة حتی
جزء پنجم شامل: کتاب النکاح تا کتاب اللقطة؛ خط: نسخ، کا: محمد زمان، تا: قرن ۱۲؛ محشی محتملا به خط مؤلف؛ کاغذ: اصفهانی شکری، جلد: میشن، عنابی، ۳۹۷گ، ۳۰ سطر (۱۲×۲۲/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۳۱سم [ف: ۸ - ۱۲۴]

۱۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۷
آغاز: بسمله، کتاب الحج فهرست انواع الابواب اجمالا. ابواب وجوبه و شرایطه؛ **انجام:** قال اقذر الذنوب ثلاثه قتل البهیمه و حبس مهر المراه و منع الاجیر اجره.
شامل مباحث حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ در تاریخ ۱۱ شوال ۱۱۱۷ق، محمد باقر بن محمد جعفر اصفهانی آن را مقابله و تصحیح کرده و در حاشیه صفحه آخر نگاشته؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۱۰۰گ، ۲۱ سطر (۱۱/۵×۱۶)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۳۱۶]

۱۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۷۶
آغاز: یقول الفقیر إلی الله الغنی ... کتاب النکاح من کتاب تفصیل وسائل الشیعة؛ **انجام:** إنه یجوز أکل صید الکلب و إن أکل منه من غیر اعتیاد أقل من النصف أو أکثر منه ...
کتابهای نکاح، طلاق، نذر، عهد و صید؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: محسن الحسینی کوه کمری و پدرشان آیت الله سید محمد حجت کوه کمری، مؤسس مدرسه حجیته قم؛ مهر: «العبد محمد الطباطبائی» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی،۱۹۳گ،۲۳سطر(۱۱×۱۸)،اندازه:۱۹×۲۵سم [ف: ۲۹ - ۴۵۵]

۱۱۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۲۱۱
آغاز: و منها نقل اقوال العامة بل بعضها عند الاحتیاج الی الحمل علی التقیة و لأن مخالفتها من مؤیدات الاحادیث و مرجحاتها کما سیأتی انشاء الله؛ **انجام:** فان کان بال قبل ان یغتسل فلا یعید غسله ولکن یتوضا و یستنجی.
مشتمل است بر فواید دوازدهگانه، کتاب الجهاد و کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا رویه گالینگور، ۱۸۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۵×۱۸/۵سم [ف: ۵ - ۵۸۴]

۱۱۸. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۷۳
آغاز: الله علیه و لعنه و اعدله عذابا عظیما ... در صفحه۲: باب اشتراط العقل فی تعلق التکلیف؛ **انجام:** باب وجوب کون مسح الراس علی مقدمه. محمد بن الحسن عن الحسین ...
شامل بخش طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی به لفظ: «منه، م ص ع عفی عنه»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸۲گ، ۲۴ سطر(۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: - ۳۹۱]

۱۱۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۸۳
آغاز: باب استحباب صلوة رکعتین و الدعا لرد الضالة بالماثور؛ **انجام:** عن ابی ایوب ابی حمزه عن الصالح (ع) قال من زار اخاه
شامل حج و مزار است، از باب ۳۹ آداب سفر حج تا حدیث سوم از باب ۹۷ ابواب مزار، باب استحباب زیارة المومنین خصوصاً الصلحاء را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: حاجی محمد حسن بر طلاب مشهد، ۱۱۷۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۹گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: - ۳۹۷]

۱۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۴۹۸۷
آغاز: الصدوق فی کتاب التوحید عن محمد بن الحسن بن الولید عن محمد بن الحسن الصفار؛ **انجام:** اوجز شعره او خلق قفاد فان

علیه ان یمسحه بالماء
از باب چهارم ابواب مقدمة العبادات از ابتدای باب اشتراط التکلیف بالوجوب و التحریم بالاحتلام او الانبات مطلقاً ... تا باب نجاسة الدم من کل حیوان له نفس سائلة (از کتاب طهارت)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره فرنگی، جلد: تیماج فرنگی، ۲۹۵گ، ۲۳سطر، اندازه: ۲۵/۵×۲۳سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۸۰۵]

۱۲۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۸۸

آغاز: ابا عبدالله (ع) عن المراة تهب نفسها للرجل ینکحها بغیر مهر فقال؛ **انجام:** قال نعم ایجب العتق لاربعة حین اجملهم او هو لثلاثة الذین اعتق.
از نکاح تا عتق؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۷گ، ۲۲ سطر(۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: - ۳۲۵]

۱۲۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳/۵ - ب

از نکاح تا مشیخه تاریخ تالیف رجب ۱۰۸۳؛ بی کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۲۶گ، ابعاد متن: ۱۳×۲۲، اندازه: ۱۸×۲۹سم [ف: - ۲۹۶]

۱۲۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۷۰۸-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن حسن الحر العاملی ... کتاب الصلوة من کتاب تفصیل وسایل الشیعة الی تحصیل مسایل الشریعة. فهرست انواع ابواب اجمالا؛ **انجام:** باب کراهة الصلوة فی الفراغین الحجازیة اذا لم تعلم ذکوتها. محمد بن یعقوب ...
جلد یکم؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ تملک: کریم بن ابراهیم؛ وقف‌نامه کتاب بر گروه شیخیان کرمان به تولیت محمد زمان خان، نوشته ۳ ربیع الثانی ۱۲۹۰؛ ۷۶۲ ص، ۲۲ سطر (۱۳×۱۸/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۸۲]

۱۲۴. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۸۹

انجام: باب ۱۲ ان من ترک الرکوع فی النافلة و ذکر بعد السجدتین القاهما و رکع و ان ذکر بعد الفراغ فضی رکعة و سجد السهو ...
کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی از عبدالنبی قزوینی (صاحب تتمیم امل الآمل) آمده که چون شهید رضی؟ تا این برگ از کتاب را شرح نموده وی خواسته آن شرح را کامل کند و سپس حواشی پراکنده از وی با عناوین «لراقمه عبدالنبی»؛ مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه آمده است؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲۲گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۹۰]

۱۲۵. مشهد؛ مدرسه آیة الله خوئی؛ شماره نسخه:۳۸۳

جلد نخست؛ بی کا، تا: قرن ۱۲ [اوراق عتیق: ۱ - ۲۴۳]

۱۲۶. یزد؛ کاظمینی؛ شماره نسخه:۱۷۵/۱

آغاز: باسناده عن عبدالکریم بن عتیبة مثله و عنهم عن احمد بن محمدبن خالد عن اسماعیل بن مهران عن حماد بن عثمان قال سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول: من قال ماشاء الله لاحول و لاقوة الا بالله؛ **انجام:** و قال وقت العشاء حین تغیب الشفق الی ثلث اللیل و وقت الفجر حین یبدو حتی یضیء محمد بن الحسن باسناده عن محمد بن یعقوب
فقط مقداری از کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: گالینگور سبز، ۲۴گ (۱ر-۲۴پ)، اندازه: ۲۰×۲۵سم [ف: ۱ - ۱۵۸]

۱۲۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۹۳

کتاب زکاة تا حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ با نسخه مؤلف مقابله شده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۶۰۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۲۷۳]

۱۲۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۹۴

انجام: یتضمن الاذن و الرخصة فی التداوی بأشیاء کثیرة و الامر بالتداوی ...
کتاب نکاح تا لقطه؛خط:نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ با نسخه مؤلف مقابله شده؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۲۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۲۷۳]

۱۲۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۹

آغاز: الحمدلله الذی سهل لنا تحصیل علوم الدین ویسرلنا معرفة احکام الشرع المبین؛ **انجام:** من الاوامر والنواهی المتعلقه بافعال المکلفین من الرغبة مع حسن.. وکتب بیده مؤلفه
فهرست کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در حیات مؤلف؛ مصحح، محشی با لفظ «منه مد ظله»؛ تملک: جعفر بن خضر، حسین مشهدی، آقا میرزا؛ مهر: «العبد محمد مهدی الحسنی الحسینی» (مربع)، «عبده یحیی بن عبدالله الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۳سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۷]

۱۳۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۷

آغاز: المفید فی المقنعة مرسلاً وعنهم عن سهل بن زیاد عن جعفر بن محمد الاشعری عن ابن القداح مثله؛ **انجام:** وقطیعة الرحم وایثار الدنیا علی الآخرة أقول وتقدم ما یدل علی ذلک تم کتاب النکاح
کتاب النکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در حیات مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی به خط مؤلف؛ مهر: کتابخانه فضل الله نوری؛ تملک: «محمد خلیل قزوینی» به سال ۱۲۶۸؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۱۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۷سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۶]

۱۳۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۵

آغاز: اللهم اجعلنی من التوابین و اجعلنی من المتطهرین و باسناده عن محمد بن علی بن محبوب عن؛ **انجام:** عن ابراهیم بن هاشم عن نوح بن شعیب عمن رواه عن عبید بن زرارة قال قلت له هل

علی المرأة
از مباحث غسل تا اواخر کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی به لفظ «منه مدظله»، با امضای بلاغ به خط مؤلف؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۰۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۴۲۶]

۱۳۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۱

آغاز: و صیام شهر رمضان وحج البیت الحرام و الطاعة للامام و اداء حقوق المؤمن و عن احمد بن الحسن»؛ **انجام:** من صیام شهرین متتابعین و اعتکافهما فی المسجد الحرام أقول و تقدم ما یدل علی ذلک عموماً

کتاب الطهارة تا پایان اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با لفظ «منه دام ظله»؛ با اضافات؛ تملک «آقا میرزا»؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۴۲۷]

۱۳۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۵۹۱

از صلاة المسافر تا پایان کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: مصطفی بن عبدالواحد حویزی، تا: شنبه ۲۳ رجب ۱۱۰۰ق، جا: مشهد رضوی؛ مصحح، محشی؛ یادداشتی در وقف کتاب از میر محمد باقر پیشنماز مسجد جدید عباسی به سال ۱۲۳۰ با مهر «افقر المفتاقین الی الله الغنی محمد باقر بن علیرضا الحسینی» (بیضی)؛ واقف: مریم بیگم، ۱۱۱۶ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۲۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲-۴۳۰]

۱۳۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۳

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... یقول ... محمد بن الحسن الحر العاملی ... کتاب الفرائض و المواریث من کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعة؛ **انجام:** و کان الفراغ من تألیفه فی منتصف رجب ۱۰۸۲ (و کتب بیده مؤلفه محمد بن الحسن الحر عفا الله عنهما).

از مواریث تا خاتمه؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن عزیز الله، تا: شوال ۱۱۰۱ق؛ محشی با نشان «منه» در آغاز به نستعلیق است و از شبر بن محمد حسنی موسوی و از «م د ح»؛ مهر: کتابخانه ضیاءالدین نوری و تاریخ ۱۱۷۵ و ۱۱۸۰، «عبده شبر بن محمد الموسوی»؛ چند بیتی از ارجوزه مسائل میراث محمد بن حسن حر عاملی به خط «ابن محمد المحمدی الموسوی شبر» بسال ۱۱۸۰، حدیثی از علی از آغاز الدر المسلوک فی احوال الانبیاء و العلماء و الملوک (تألیف اخی الشیخ محمد بن الحسن الحر العاملی عامله الله تعالی بلطفه الخفی)؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ، ۳۵ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۴×۳۷سم [ف: ۵ - ۱۲۳۹]

۱۳۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۵۶۳-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن حسن الحر العاملی ... کتاب الصلوة من کتاب تفصیل وسایل الشیعة الی تحصیل مسایل الشریعة. فهرست انواع ابواب اجمالا؛ **انجام:** اخرج من المدینة الی مرو مکرها الله تعالی. تم. الجزء الثانی من کتاب تفصیل وسایل الشیعة فی تحصیل مسایل الشریعة بتوفیق ...

جلد دوم، کتاب صلات؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۰۱ق؛ وقفنامه مورخ ربیع الثانی۱۲۹۰ با تولیت محمدخان؛ ۹۲۳ص،۲۱سطر (۱۴×۱۷/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۸۲]

۱۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۰۴۹/۱

آغاز: و شرعت فی ذلک معترفا بالقصور عن سلوک تلک المسالک رجوأن یکون کتابا کاملا فی فنه بارعا فی حسنه؛ **انجام:** و منها موافقة المشهور بینهم الی غیر ذلک مما یستفاد من الأحادیث الآتیة ان شاء الله تعالی، تمت مقدمات کتاب وسائل الشیعة ...

مقدمات کتاب را داراست؛ خط: نسخ، کا: محمد شریف بن شهاب الدین شهرمزادی، تا: اواخر محرم ۱۱۰۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، شده، با امضای بلاغ به خط مؤلف، محشی با عناوین «منه سلمه الله»؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۲گ (۱ر-۹۲پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۹]

۱۳۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۵۸

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... کتاب الفرائض و المواریث؛ **انجام:** و الصلوة و السلام علی محمد و آله الذین اوتو الحکمة و فصل الخطاب.

جلد ۶، از ابتدای فرائض تا انتهای خاتمه؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا تونی، تا: اواسط ذیقعدة ۱۱۰۲ق؛ واقف: خان بابا مشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۴سم [ف: ۱۴ - ۶۳۱]

۱۳۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۸۳۷

آغاز: بسمله، کتاب الطلاق فهرست انواع الابواب اجمالاً؛ **انجام:** سفره مجوسی قال هم فی حتی یعلموا احمد بن بحرینی العاملی

جلد ۵، از طلاق تا لقطه؛ خط: نسخ، کا: احمد جزینی عاملی، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۱۰۲ق؛ دارای بلاغ؛ تملک: محمد خلیل قزوینی؛ واقف:خان بابا مشار،اردیبهشت۱۳۴۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۱۴ - ۶۳۱]

۱۳۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۷۹

آغاز: بسمله رب وفق یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی؛ **انجام:** الحمدلله وحده تم الجزاء الرابع سنه اثنی و م ئه بعد الالف

خط: نسخ، کا: محمدرضا تونی، تا: ۱۱۰۲ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [الفبائی: ۶۰۲]

۱۴۰. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۱۱۶

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن عبدالرحیم کشمیری، تا: صفر ۱۱۰۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ از روی نسخ مؤلف؛ قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۱۵]

۱۴۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۷۴

آغاز: بسمله حمدله یقول الفقیر الی الله الغنی؛ **انجام:** و اعظم وسایل النجات یوم الحساب و الحمدلله الکریم الوهاب ... الذین

اوتوا الحکمة و فصل الخطاب.
از مواریث تا آخر دیات؛ خط: نسخ، کا: ملک حسین بن شاه حسین قاینی (شاگرد مؤلف)، تا: با تاریخ ۱۱۰۳ق؛ معلق به حواشی با امضا «منه سلمه الله تعالی»، مصحح، مقابله شده، دارای بلاغ؛ نسخه توسط کاتب نسخه در ۱۱۰۳ق وقف گردیده وقفنامه به خط مرحوم شیخ حرعاملی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج عنابی، ۲۵۵گ، ۲۳و۲۵ سطر(۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: ۴۶۸]

۱۴۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۶۰

زکات تا صوم؛ خط: نسخ، کا: ابن عزیز الله محمد رضای تونی، تا: سه‌شنبه ۸ جمادی الثانی ۱۱۰۳ق، برای خودش؛ تملک: محمد حسن بن حاجی محمد صالح هروی در ۱۱۴۳، محمد علی بن حاجی احمد، محمد صادق بن حاجی محمد حسن بن حاجی محمد صالح هروی در ۱۱۷۸؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سرخ، ۱۳۹گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۷سم [ف: ۱۶ - ۳۲۷]

۱۴۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۳

آغاز: یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی الحمد لله رب العالمین و الصلوه؛ **انجام:** فقد جازت وصیه. اقول و تقدم ما یدلک علی ذلک عموما.
خط: نسخ، کا: زین الدین علی شیرازی، تا: ۱۱۰۴ق، جا: مشهد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: میشن عنابی، ۴۲۲گ، ۲۵ سطر(۱۲/۱۵×۱۷)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۷ - ۳۸۲]

۱۴۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۸۰

آغاز: الزبیری عن ابی عبدالله علیه السلام قال الکفر فی کتاب الله عز و جل علی خمسته اوجه
جلد ۱، از اوایل کتاب تا آخر کتاب طهارت؛ خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن محمد فاضل حسنی هروی، تا: رمضان ۱۱۰۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ یادداشت بیعی در مشهد رضوی با مهر «عبده محمد رضوی» مورخ ۱۲۰۲قریال مصحح، مقابله شده؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۵۳گ، ۲۰-۱۹ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۴۱]

۱۴۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۸۷

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین عن الحسین بن سعید عن النصر بن سوید؛ **انجام:** الی مرد مکرها و الله اعلم من الهجره النبویه و المصطفویه
جلد۲، همه مباحث صلاة ؛ خط: نسخ، کا: محمد نبی بجستانی، تا: سه‌شنبه ۲۹ محرم ۱۱۰۶ق، مصحح؛ وقفنامه محمد صالح بن عبدالواسع حسینی؛ واقف: سید محمد باقر مولوی عربشاهی سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: نخودی آهار و مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای با ۶ کتیبه، ۲۹۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۴/۴سم [ف: ۱۴ - ۶۲۶]

۱۴۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۸۲

کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن ملا حسن مشهدی، تا: ۳ جمادی الثانی ۱۱۰۶ق؛ مصحح، با علامت بلاغی بدون نام به سال ۱۱۰۸، محشی با عنوان «منه سلمه الله»؛ مهر: «ضیاء لشکر» (بیضی) و تملک وی به سال ۱۳۳۵؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۵۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۳]

۱۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۱

آغاز: بسمله. و به نستعین. یقول ... محمد بن الحسن الحر العاملی الحمد علی افضاله ... کتاب الزکوة؛ **انجام:** اقول و الاحادیث فی ذلک کثیر ورد لها معارضات غیر صریحة فی الزیارة فالاحوط الترک تم کتاب الحج و یتلوه فی الجزء الرابع کتاب الجهاد.
از زکوة تا حج؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن عزیزالله تونی مشهدی، تا: چهارشنبه ۲۸ ذیحجه ۱۱۰۶ق؛ از روی نسخه اصل روز جمعه ۱۳ ذیحجه ۱۱۰۵ بوده است؛ مهر: کتابخانه ضیاءالدین نوری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سرخ، ۱۹۴گ، ۳۵ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۵×۳۷سم [ف: ۵ - ۱۲۳۸]

۱۴۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۰ ط

آغاز: (کتاب النکاح): بسمله یقول الفقیر ... الحمدلله علی افضاله و الصلوة و السلام علی محمد و آله. کتاب النکاح من کتاب تفصیل وسائل الشیعه؛ **انجام:** و قطیعة الرحم و ایثار الدنیا علی الآخرة اقول و تقدم ما یدل علی ذلک تم النکاح من کتاب ... فی جمادی الاول سنه ۱۰۸۱ به قلم مؤلفه محمد بن الحسن الحر العاملی ... انه دهل السوق و قال یا معشر اللحامین من نفخ فی اللحم فلیس منا الحدیث تمت الکتاب
کتاب النکاح و کتاب الطلاق؛ خط: نسخ، کا: محمد هادی بن محمد مهدی، تا: ۲۸ ربیع الثانی۱۱۰۶ق؛ تعلیقاتی از مؤلف (شیخ حر عاملی) در هامش نسخه با علامت «منه»؛ مهر: «یا هادی المضلین» (بیضی)؛ کاغذ: اصفهانی آهار مهره، جلد: تیماج زرد، ۳۵۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۵سم [ف: ۲/۲۴ - ۱۷۳]

۱۴۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۷۴۶

آغاز: و مات علیها اخرجه من الایمان و لم یخرجه من الاسلام؛ **انجام:** کان الربع هو الاقرب تم
جلد ۱؛ خط: نسخ، کا: حسن بن سلیمان حسین بن محمد بن احمد، تا: ۲۹ رمضان ۱۱۰۷ق، جا: مشهد؛ افتادگی: آغاز(۸ ورق)؛ مصحح، مقابله شده؛ واقف: خان بابامشار، اردیبهشت ۱۳۴۶؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: مقوا، ۲۹۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۷×۲۵/۶سم [ف: ۱۴ - ۶۲۳]

۱۵۰. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۶۰۳

آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی ... کتاب الجهاد
جلد چهارم، از کتاب الجهاد تا کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، کا: محمد محسن قزوینی پسر ملا محراب، تا: شنبه ۲ رجب ۱۱۰۸ق؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج آلبالویی، ۲۹۶گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: ۳ - ۹۹۹]

۱۵۱. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۳۵

آغاز: بسمله حمد له و بعد فیقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن

الحسن الحر العاملی؛ **انجام:** من المدینة الی مرو مکرها و الله تعالی اعلم تم الجزء الثانی من کتاب ...
جلد۲، کتاب صلوة؛ خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد صادق موسوی، تا: نیمه شعبان ۱۱۰۸ق؛ دارای اجازه شیخ حرعاملی به شاگرد خود میرمحمد تقی بن میر محمد صادق موسوی کاتب این نسخه در اواخر شعبان ۱۱۰۰ق در مشهد مقدس رضوی، این اجازه به خط شیخ حرعاملی است؛ مهر: کاتب «عبده محمد تقی بن محمد صادق الموسوی» (بیضی)؛ واقف: محمد تقی بن محمد صادق موسوی، رمضان ۱۱۱۹ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۶۲گ، ۲۳ سطر(۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۴/۵سم [ف: - ۳۵۷]

۱۵۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:6715

جلد ۳، حج تا زیارات؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن ملا محراب، تا: جمعه ۲۲ ذیحجه ۱۱۰۸ق، جا: طوس؛ تملک: محمد حسن بن حاجی محمد صالح هروی در ۱۱۴۳، احمد بن ملا محمود، محمد علی بن حاجی احمد؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۲۰گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۶ - ۳۴۴]

۱۵۳. یزد؛ جامع کبیر؛ شماره نسخه:۳۱

جزو چهارم است از جهاد تا وصایا؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن ملا محراب قزوینی، تا: شنبه ۲ رجب ۱۱۰۸ق؛ با مقابله محمد حسن بن حاجی محمد صالح هروی در روز دوشنبه عید غدیر ۱۱۴۷؛ قطع: خشتی [نشریه: ۴ - ۳۷۹]

۱۵۴. اصفهان؛ عمومی اصفهان؛ شماره نسخه:۲۹۵۵

جزء پنجم، از اوائل کتاب النکاح تا آخر کتاب اللقطه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۰ ربیع الثانی ۱۱۱۰ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوا، ۸۲۱ ص، ۲۳ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱-۳۲۳]

۱۵۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۲

جلد ششم ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۱ ربیع الثانی ۱۱۱۲ق؛ از روی نسخه مؤلف؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۷گ، ۲۳ سطر، اندازه:۱۸×۲۴سم [ف: ۳ - ۳۶۱]

۱۵۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۲۱

آغاز: پس از تسمیه: یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی الحمدلله علی افضاله؛ **انجام:** خیر لکم ان کنتم مومنین
جلد ۳، از کتاب زکوة، تا آخر مزار؛ خط: نسخ، کا: تقی بن محمد صادق موسوی، تا: ۹ ربیع الثانی ۱۱۱۴ق؛ این جزء را از مسوده دوم نقل و مبیضه نموده است؛ واقف: کاتب نسخه، در ۱۱۱۹، به وسیله دکتر حسن شهیدی، در مهر ۱۳۲۳ تسلیم کتابخانه شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۴۱۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۵ - ۳۵۷]

۱۵۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۶۵

آغاز: بسمله ابتداء باسمه و اسئله ان یوفقنی لاتمامه بعونه. کتاب الطهارة باب طهور الماء قال ابو جعفر محمد بن یعقوب الکلینی
از اول طهارت تا کتاب الدواجن از طلاق؛ خط: نسخ، کا: محمد زمان بن ملا محمد هاشم حسینی، تا: ۱۱۱۴ق تا ۱۱۲۱ق؛ محشی، دارای بلاغ؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۵۰۰گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۸/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۳۱]

۱۵۸. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۲۳۰/۱

انجام: لایجوز له التزویج و لا الحج و لا التصرف فی ماله.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۱۶ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج تریاکی، ۴۸گ (۱-۴۸)، ابعاد متن: ۸×۱۴، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵سم [ف: ۳ - ۹۰۱]

۱۵۹. قزوین؛ میر حسینا قزوینی؛ شماره نسخه:۱۰۲

زکات است تا اعتکاف؛ بی‌کا، بی‌تا؛ مقابله کرده محمد باقر بن محمد جعفر در جمعه ۸ رمضان ۱۱۱۷؛ واقف: حاج عبدالنبی پسر حاج محمد شریف؛ تاریخ وقف: ۱۱۲۴ [نشریه: ۶ - ۳۴۱]

۱۶۰. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۲

آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله ... الحمدلله رب العالمین ... کتاب الجهاد من کتاب تفصیل وسایل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، فهرست انواع الابواب اجمالا، ابواب الجهاد العدود، ابواب جهاد النفس؛ **انجام:** باب جواز الوصیة للصغیر ... من صغیر او کبیر بالمعروف غیر المنکر فقد جازت وصیة اقول وقد تقدم ما یدل علی ذلک عموما، تم الجزء الرابع من کتاب تفصیل وسایل الشیعه الی تحصیل وسائل الشریعة.
از کتاب جهاد العدو و جهاد النفس تا کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ نسخه توسط محمد باقر بن محمد جعفر در اوایل ربیع الاول ۱۱۱۸ق تصحیح و مقابله شده؛ واقف: حاج عبد النبی بن محمد شریف به تولیت امیر محمد ابراهیم قزوینی؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۳۷گ، ۲۱ سطر [ف: ۱ - ۲۹۳]

۱۶۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۰۳

آغاز: پس از تسمیه: یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی الحمدلله علی افضاله؛ **انجام:** و تقدم ما یدل علی ذلک عموما
جلد ۳، از کتاب زکوة تا آخر کتاب صوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۴ شوال ۱۱۱۸ق؛ واقف: حاج محمد رقه، ۱۱۱۸، به وسیله آقای تقی مدرس رضوی، در ۱۴ شهریور ۱۳۲۳، تسلیم کتابخانه شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۵ - ۳۵۷]

۱۶۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۰

کتاب الطهارة تا پایان کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: محمدرضا بن عزیزالله تونی، تا: سه‌شنبه ۱۹ صفر ۱۱۱۸ (پایان جزء اول)، سال ۱۱۳۰ (پایان کتاب)؛ مصحح، محشی و بعضا با عناوین «مهدی عفی عنه»، انهائی از «محمد مهدی بن حاجی محمود» به کاتب در سلخ محرم ۱۱۲۴؛ تملک: کاتب به سال ۱۱۲۳، «محمد صادق حسینی»، «محمد طاهر جیلانی» به سال ۱۲۵۷، و یادداشتی که شخصی کتاب را از مولی طاهر مذکور عاریت گرفته؛ مهر:

کتابخانه «ضیاء الدین نوری» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۵۴گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۹×۳۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱-۴۲۴]

۱۶۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۷۳

جلد دوم؛ خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن میر محمد مقیم حسینی، تا: سه‌شنبه ۱۸ جمادی الاول ۱۱۱۸ق؛ مصحح؛ تملک: شیخ محمد رضا کرمانی؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۱۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۴ – ۲۵۸]

۱۶۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال لاتجوز الصلاة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول تقدم وجهه

خط: نسخ، کا: محمد بن محمد اسفراینی، تا: شنبه اول رجب ۱۱۱۹ق؛ مصحح، محشی، مقابله شده، دارای بلاغ؛ کاغذ: نخودی، ۲۱۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲۶ – ۶۵۹]

۱۶۵. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۵۵۹

آغاز: بسمله یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی الحمدلله علی افضاله ... کتاب الزکوة؛ **انجام:** واعتکافهما فی المسجد الحرام اقول و تقدم ما یدل علی ذلک عموماً. تم کتاب الاعتکاف ...

از زکوة تا اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۹ ذیقعده ۱۱۱۹ق؛ مصحح؛ کاغذ: صیقلی، فاقد جلد، ۱۸۱گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۹×۲۴/۵سم [ف: – ۴۵۸]

۱۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹۳

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** مکرر پیشین ۱۷۹۱۸

از ابتدای صلات تا پایان آن؛ خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمد ولی، تا: دهه صفر ۱۱۲۰ق؛ محشی به لفظ «منه رحمه الله»، مصحح، مقابله شده؛ واقف: جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوای الحاقی، ۵۵۵گ، ۲۲ سط، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲۶ – ۶۶۱]

۱۶۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۹۵

از کتاب الفرایض و المواریث تا آخر دیات با خاتمة الکتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول ۱۱۲۰ق؛ تاریخ وقف: ۱۱۹۲؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: – ۱۲۹۸]

۱۶۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۷۰۱

آغاز: الحمدلله علی افضاله؛ **انجام:** و تقدم ما یدل علی ذلک عموما

جلد ۴، از جهاد تا وصایا؛ خط: نسخ، کا: محمد هاشم بن محمد ولی تبادکانی، تا: ۱۱۲۱ق؛ واقف: کربلائی محمد نبی مشهدی، به وسیله آقا تقی مدرس رضوی، در شهریور ۱۳۱۷، تسلیم کتابخانه شده؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج خرمایی، ۴۳۵گ، ۲۲ و ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۵ – ۳۵۸]

۱۶۹. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۹۳

آغاز: بسمله یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن ... النکاح من کتاب تفصیل وسائل؛ **انجام:** فقال هم فی سعة حتی یعلموا. تم الجزء الخامس ...

شامل کتاب نکاح تا آخر لقطه؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق بن موسی صفار، تا: چهارشنبه سلخ محرم۱۱۲۱ق، مصحح، محشی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج سبز، ۳۸۵گ، ۲۴ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: – ۳۲۹]

۱۷۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۸

آغاز: کتاب الحج فهرست انوات الابواب اجمالاً ابواب وجوبه وشرایطه ابواب النیابة ابواب اقسام الحج؛ **انجام:** لکن ورد لها معارضات غیر صریحة فی الزیارة فالاحوط الترک تم کتاب الحج

کتاب الحج؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد علی عاملی، تا: اواخر رجب ۱۱۲۳ق؛ مصحح، با علامت بلاغی از روی خط مؤلف، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۰گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۳/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۷]

۱۷۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۰۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لاتجوز الصلوة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول تقدم وجهه الله اعلم.

جزء اول کتاب مشتمل بر مبحث کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن حیدر علی، تا: ۱۱۲۴ق؛ مصحح، محشی با استفاده از قاموس و صحاح و مجمع البحرین و حدایق شیخ یوسف بحرانی و با امضای «منه ره» و «شبیر»؛ تملک: لطفعلی بن محمد کاظم؛ مهر: «الواثق بالله الغنی عبد الله الحسینی»؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج عنابی، ۳۴۲گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۲ – ۳۶۴]

۱۷۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۵۹۶

از کتاب الزکاة تا پایان وصایا؛ خط: نسخ، کا: ابراهیم بن محمد علی عاملی، تا: سه‌شنبه ۸ جمادی الاول ۱۱۲۴ق (پایان کتاب الخمس)، اسماعیل بن محمد علی عاملی، ۱۱۲۴ق (پایان کتاب الجهاد)، ابوالقاسم، ۱۲۲۱ق در اصفهان (پایان کتاب تجارت که برخی از برگ‌ها توسط وی بازنویسی شده است)؛ مصحح؛ وقف‌نامه کتاب از احمد بن علی اکبر تربتی به سال ۱۲۳۴ با مهر «عبده احمد بن علی اکبر» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲-۴۳۵]

۱۷۳. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۶۰۴

جلد ۱؛ خط: نسخ، کا: محمد رحیم بن حاجی سلطان محمد مشهدی، تا: غدیر ذیحجه ۱۱۲۵ق، مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۱۰×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ – ۵]

۱۷۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۵۶

خاتمه کتاب؛ بی‌کا، تا: غره ذیقعده ۱۱۲۸ق؛ مصحح، محشی از فتحعلی‌زند؛ تملک: فتحعلی زند در ۱۲۶۰ در شیراز؛ جواب یک سوال فقهی در نماز قصر از شیخ یوسف بحرانی به خط شاگردش شیخ محمد بن علی بن عیثان بحرانی؛ ۹۴گ، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۲۴۰]

۱۷۵. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۹۳
از آغاز تا طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۲۹ق؛ قطع: خشتی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۷]

۱۷۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۱۰۱و
خط: نسخ، کا: حسن بن علی، تا: ۱۱۳۰ق؛ اندازه: ۱۷/۵×۲۳سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۰۳]

۱۷۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۲۴-۳۰/۱۰۴
آغاز: باب تحریم وطی الحائض قبلاً قبل ان تطهر وعدم تحریم وطی المستحاضه محمدبن یعقوب عن محمد بن اسماعیل؛ **انجام:** فانه نجس ممسوخ اقول تقدم وجهه والله اعلم تم کتاب الطهارة ...
از «باب تحریم وطی الحائض» تا آخر طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد بن مهر علی، تا: سه‌شنبه ۲۸ جمادی الاول ۱۱۳۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲- ۱۰۰۱]

۱۷۸. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۶۳
کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کا: محمدی (علی) بن محمد شفیع قزوینی، تا: شنبه صفر ۱۱۳۴ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی برخی به نقل از مؤلف و برخی با عناوین «عب ایده الله» و «لمحرره عبدالنبی» که همان ملا عبدالنبی قزوینی صاحب تتمیم امل الآمل است، یادداشتی به خط عبدالنبی مذکور به سال ۱۱۵۶ق درباره ما ضعف بدن عما قویت علیه النیة؛ تملک: علی بن رضی با مهر «صراط علی حق نمسکه» (بیضی)؛ مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج با روکش پارچه‌ای، ۳۲۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۶۰]

۱۷۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۵۶۹
طهارت؛ بی‌کا، تا: ۱۱۳۴ق؛ کاتب بخشی از آن عقیل بن محمد امین حسینی نوربخشی بروجردی؛ ۲۹۰گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱ - ۲۹۶]

۱۸۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۱۷۳۹
جلد دوم، که در نماز می‌باشد و از ابواب السجود تا باب وجوب القصر علی من خرج الی السفر را دارد؛ خط: نستعلیق، کا: محمد رفیع بن حاج علی اصغر قزوینی، تا: پنج‌شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۱۳۵ق؛ مهر: «ماشاالله لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم»، «عبده محمدرضا»؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۲۴گ، ۱۴ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۲ - ۶۰۷]

۱۸۱. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۱۱۴
کتاب النکاح تا پایان لقطه؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد صادق قزوینی، تا: چهارشنبه سلخ صفر ۱۱۳۸ق؛ مصحح، محشی در برخی موارد با عنوان «محمد ابراهیم سلمه الله»؛ واقف: آقا میرزا و مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۴۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶/۵سم [ف: ۱ - ۱۷۱]

۱۸۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۴۰
آغاز: بسمله، کتاب الحج فهرست انواع الابواب اجمالا، ابواب وجوبه و شرائطه؛ **انجام:** یتلوه فی الجزء الرابع انشاءالله تعالی کتاب الجهاد.
جزء سوم و در آداب حج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۳۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۱گ، ۲۹ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۷ - ۳۰۶]

۱۸۳. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۹۹
آغاز: من المهاجرین الا أن تفعلوا الی اولیائکم معروفاً فهذا معنی نسخ المیراث الفضل بن الحسن الطبرسی فی مجمع البیان
از بحث میراث تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، کا: حسن، تا: ۶ جمادی الاول ۱۱۴۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۵۹گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۷×سم [ف: ۳ - ۵۹۷]

۱۸۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۹۸
کتاب التجارة و صیت، جزو چهارم؛ خط: نسخ، کا: محمد امین اصفهانی، تا: ۱۱۵۴ق، جا: نجف؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۸]

۱۸۵. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۵۲
جهاد تا پایان تجارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۴ رمضان ۱۱۵۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مهر دایری وقف کتاب بر خزانه مجتهدیه؛ جلد: تیماج مشکی، ۴۹۵گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۸سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۵۸]

۱۸۶. زنجان؛ امام جمعه؛ شماره نسخه:۵۴
از کتاب النکاح تا پایان کتاب اللعان و سپس کتاب العتق و سپس کتاب الاطعمة؛ کا: علی بن محمد صادق القزوینی، تا: ۱۷ محرم ۱۱۵۵ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۱۵گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۶×۲۶/۵سم [اوراق عتیق: ۱ - ۱۵۸]

۱۸۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۶
آغاز: یقول الفقیر الی الله الغنی ... کتاب النکاح ... باب استحبابه محمد بن علی بن الحسین باسناده عن زرارة بن اعین عن ابی عبدالله علیه السلام فی حدیث قال ان الله عزوجل خلق آدم من طین تم ابتدع؛ **انجام:** فی رجل عاهد الله عند الحجر ان لایقرب محرما ابدا فلما رجع عاد الی المحرم فقال ابوجعفر علیه السلام یعتق او یصوم او یتصدق علی ستین مسکینا وما ترک من الامر اعظم ویستغفر الله ویتوب الیه.
نکاح تا نذر؛ خط: نسخ، کا: علی قلی بن محمد قلی زنگنه، تا: پنج‌شنبه صفر ۱۱۵۵ق؛ مصحح، مقابله شده؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۷برگ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۵ - ۲۲۷۲]

۱۸۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۳
آغاز: علیه السلام قال السیف بمنزلة الردا تصلی فیه مالم ترفیه دما؛ **انجام:** باب ان المسافر اذا نوی اقامة عشرة ایام وجب علیه الاتمام فی الصلوة و الصیام
از اواخر طهارت تا نماز مسافر؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن بن احمد حسینی شاخوری بحرانی، تا: یک‌شنبه ۲۴ ذیقعده ۱۱۶۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: شکری آهار مهره، ۳۹۱گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۲۰×۳۱/۲سم [ف: ۲۶ - ۶۶۲]

۱۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۲۱

آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر ... کتاب النکاح. آغاز موجود فایده: رجل من اصحابنا ثقة قلیل الحدیث قاله العلامة و النجاشی؛ **انجام:** فقیل یا امیرالمومنین لایدری سفرة مسلم او سفرة مجوسی فقال هم فی سعة حتی یعلموا. انجام موجود فایده: و کان الفراغ فی منتصف رجب سنة اثنتین و ثمانین بعد الالف

کامل؛ خط: نسخ، کا: عیسی بن محمد بن حسین بن عبدالله، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۱۶۱ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف موقوفه آل عصفور در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۳۵۱گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۳۰سم [ف: ۲۶ - ۶۶۳]

۱۹۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۷

آغاز: بسمله، حمدله یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن ... کتاب الفرایض و المواریث؛ **انجام:** و کان الفراغ من تالیفه فی منتصف رجب ۱۰۸۲ و کتبه بیده مؤلفه محمد بن حسن الحر العاملی فرغ من نقل هذه النسخة من المسودة فی اوایل شهر صفر ۱۰۸۸

از ابتدای فرایض تا انتهای دوازدهمین فایده است؛ خط: نسخ، کا: محمد بن حسن بن احمد حسینی ناخوری بحرانی، تا: یک‌شنبه اول شعبان ۱۱۶۱ق؛ محشی، نسخه توسط خلف بن علی بن عبدعلی بن احمد بن ابراهیم در یازدهم جمادی الثانی ۱۱۹۰ با یک واسطه با نسخه مؤلف تصحیح و مقابله شده؛ واگذاری سازمان حج و اوقاف موقوفه آل عصفور در آبان ۱۳۶۹؛ کاغذ: نخودی فرنگی آهار مهره، ۲۱۲گ، ۳۲ سطر، اندازه: ۱۷/۷×۲۹/۷سم [ف: ۲۶ - ۶۶۶]

۱۹۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۶۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان شیعتنا فی ذلک من حل. اقول و تقدم ما یدل علی ذلک و یأتی ما یدل. تم کتاب الخمس بعون الشرف.

از طهارة - تا خمس؛ کا: ابوالحسن بن عبدالله، تا: ۱۱۶۹ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۳گ، ۳۷ سطر (۱۳/۵×۲۴/۵)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۳ - ۴۶]

۱۹۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۰۲

آغاز: ثلاثة اوجه و صلاة کسوف الشمس و القمر و صلاة العیدین و صلاة الاستسقاء علی المیت

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق بن عبدالفتاح تونی، تا: ربیع الاول ۱۱۰۷ یا (۱۱۷۰)؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ وقف‌نامه کتاب با مهر «عبده محمد بن علی اکبر» (بیضی)؛ تملک: ملارمضان بن اسماعیل برنابادی، ۱۱۹۷؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴۴۱گ، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ - ۶۷۴]

۱۹۳. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۹۲۲

قصاص تا آخر خاتمه؛ خط: نسخ، کا: احمد بن حسین بن لی بن عبدالله بن حمزه بن حسین حسینی بحرانی، تا: چهارشنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۱۷۳ق، برای شیخ خلف بن مقدس فردوسی؛ افتادگی: انجام؛ اندازه: ۱۵×۲۱سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۲۴۰]

۱۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۹۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۷۵ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳۲ص، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ - ۱۴۵۵]

۱۹۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۵۱۱

آغاز: ابواب القنوت باب استحبابه فی کل صلوة جهریة او اخفائیه فریضة او نافلة و کراهة ترکه؛ **انجام:** قد روی الصدوق و غیره احادیث فی ان الرضا اخرج من المدینه الی مرو مکرهاً و الله تعالی اعلم

از «ابواب القنوت» تا اول کتاب الزکاة؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن خادمعلی، تا: دوشنبه آخر صفر ۱۱۷۸ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۹۶گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۳۳]

۱۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۵۷۹

جزء چهارم؛ بی کا، تا: ۱۱۸۲ق؛ خریداری از سید جعفر موسی کاظمی [رایانه]

۱۹۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۱۷

از کتاب الزکوة تا ابواب احکام العشرة من کتاب الحج؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تاریخ وقف: ۱۱۹۰؛ قطع: وزیری [ف: - ۱۲۹۸]

۱۹۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۵۸۴

کتاب الصلوة از باب القنوت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۹۲ق؛ افتادگی: انجام (یک صفحه)؛ تاریخ وقف: ۱۱۹۲ [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۸]

۱۹۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۵۴۳

جزو پنجم، کتاب النکاح تا آخر خلع و مباراه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تاریخ وقف: ۱۱۹۲؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۸]

۲۰۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۲۸۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فی حدیث موسوی بن اکیل عن أبی عبدالله قال لاتجوز الصلاة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول: نقدم وجهه و الله أعلم.

کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن جعفر بن محمد حسین کازرونی، تا: ذیقعده ۱۱۹۳ق؛ مصحح، با عبارت «بلغ قرائة ایده الله تعالی بلغ فهماًو علماً»مقابله شده، محشی، دستخط «شیخ خطلف بن عبد علی بن احمد بن ابراهیم اوالی بحرانی» در شب جمعه ۱۲ جمادی الثانی ۱۱۹۴ هـ قبل از مقابله نسخه با مهر «خلف بن عبد علی» (بیضی)، نیز در ۱۹ شعبان ۱۱۹۶ هـ از سوی شیخ خلف بن عبد علی و شمس الدین محمد طریحی نجفی تصحیح و مقابله شده؛ مهر: «خلف بن عبد علی بن احمد ۱۱۹۴ هـ» (بیضی)، «برکات بن سلیمان ...» (هشت گوش)، «خلف عبد علی احمد ۱۱۸۳ هـ» (بیضی)؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای با ترنج با عبارت «یا الله المحمود فی کل فعاله عمل حسین ۱۱۸۵»، ۳۵۰گ،

۲۳ سطر (۱۳/۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۳۳ - ۵۰۷]

۲۰۱. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۵۹

از ابتداء تا پایان کتاب طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن حاجی محمد حسن، تا: جمعه ۲۵ ربیع الثانی ۱۱۹۵ق؛ محشی با عبارات «منه دام ظله و منه سلمه الله»، مصحح، با علامت بلاغ مرة ثانية [ف: - ۵۸]

۲۰۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۰۲۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۹۶ق؛ یکی از علمای بزرگ بحرین به نام «شیخ خلف بن عبد علی بن احمد بن ابراهیم اوالی بحرانی» در معیت «شیخ شمس الدین محمد طریحی نجفی در سال ۱۱۹۶ق مقابله و تصحیح کرده و در آخر به آن تصریح نموده است. هم چنین شیخ خلف نیز در سال ۱۱۹۴ق قبل از مقابله نسخه، یک صفحه در خصوص مقابله به خط خود در پشت برگ آغازین نوشته؛ قطع: رحلی [میراث شهاب: س۸ش۲ - ۱۸]

۲۰۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۵۴۸

از کتاب الظهار تا آخر لقطه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۱۹۷ق؛ افتادگی: انجام؛ با تاریخ تعیین تولیت وقف کتاب در ۱۱۹۷؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۸]

۲۰۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۰۸۸-۲۱/۸

آغاز: الحمدلله رب العالمین والصلاة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله الطاهرین کتاب الزکاة من کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعة؛ **انجام:** والاحادیث من ذلک کثیرة ولکن وردلها معارضات غیر صریحة والزیادات فالاحوط الترک والله اعلم تم کتاب الحج ... ویتلوه الجزء الرابع ان شاء الله تعالی

کتاب زکات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۷گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲ - ۱۰۰۰]

۲۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۷۸-۳۳/۲۸

آغاز: بسمله کتاب التجارة فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب مقدماتها ابواب ما ... ابواب الخیار ابواب احکام العقود ... تفصیل الابواب ابواب مقدماتها باب استحبابها و ... محمد بن علی بن الحسین؛ **انجام:** قال ابوجعفر (ع) فی حدیث کفارة العین الی ان قال قلنا ان وجدا لکتموه قال ثوب یواری عورته وعنه عن ابیه عن احمد بن

تجارت تا ایلاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی از سیدحسین رحمه الله؛ جلد: مقوایی آبی، ۲۳۱گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲ - ۱۰۰۲]

۲۰۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۵

کتاب الجهاد تا پایان کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، کا: مهر علی بن علی محمد خوانساری، تا: قرن ۱۳؛ تملک: «محمود بن علینقی الحسنی الحسینی الطباطبائی» (بیضی)؛ مهر: «هدایة الله الطباطبائی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۲]

۲۰۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۳

کتاب الزکاة تا پایان کتاب الاعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با امضای بلاغ؛ مهر: «یا رفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۳]

۲۰۸. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۴

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۰۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف مخ: ۱ - ۴۲۳]

۲۰۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال لاتجوز الصلوة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول تقدم وجهه و الله اعلم

دو جزء اول کتاب شامل کتب: مقدمات العبادة و کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۴۵گ، ۲۵ سطر (۱۲×۲۰/۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۲سم [ف: ۸ - ۱۲۰]

۲۱۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۰۰

آغاز: كتاب التجارة بسمله فهرست أنواع الأبواب اجمالاً أبواب مقدماتها أبواب ما یکتسب به أبواب عقد البیع و شروطه ... تفصیل الأبواب مقدماتها باب استحبابها و اختیارها علی أسباب الرزق؛ **انجام:** أمل طویل و حرص غالب و قطیعة الرحم و ایثار الدنیا علی الآخرة ... تم كتاب النكاح و یتلوه كتاب الطلاق.

از ابتدای کتاب التجارة تا آخر کتاب النکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با بلاغ مقابله؛ واقف: ملا جعفر دربندی خرمشهری، ۱۳۳۸ش؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، ۳۷سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۲ - ۶۶۵]

۲۱۱. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۰۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... باب وجوب الصلاة محمد بن یعقوب الکلینی عن علی بن ابراهیم عن أبیه؛ **انجام:** باب جواز خروج المعتکف من المسجد ... احب الی الله من صیام شهرین متتابعین و اعتکافهما فی المسجد الحرام اقول و تقدم ما یدل علی ذلک عموماً.

ابواب الصلاة تا آخر اعتکاف؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی اکبر ترابی، تا: قرن ۱۳؛ واقف: ملا جعفر دربندی خرمشهری، ۶/۱۱/۱۳۳۸؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۰گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲ - ۶۶۶]

۲۱۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۶۹۱

از کتاب الزکاة تا پایان کتاب الحج؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی موسوی گلپایگانی، تا: قرن ۱۳؛ تأیید وقف با مهر «سید حسن بن علی حسینی» (بیضی)؛ واقف: حاجی رمضانعلی، ۱۲۷۵ق؛ جلد: تیماج روغنی، ۳۱۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۲-۵۰۶]

۲۱۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۰۲

آغاز: کتاب الحج فهرست انواع الابواب اجمالاً ... باب وجوبه علی کل مکلف مستطیع؛ **انجام:** باب تحریم منع المؤمن شیئاً من عنده او من عند غیره عند ضرورته ... تقدم فی عیادة المریض عن

رسول الله فی آخر خطبة خطبها قال من شکی الیه اخوه المسلم فلم یقرضه.
جلد سوم: کتاب الحج؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی اکبر ترابی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ملاجعفر دربندی خرمشهری، ۱۳۴۲؛ جلد: تیماج، ۲۱۶گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲ – ۶۶۶]

۲۱۴. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۴۰

جلد پنجم؛ خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن حسین بن ابی القاسم، تا: قرن ۱۳؛ وقف‌نامه کتاب از ثلث مرحوم حاجی رمضانعلی تاجر به سال ۱۲۷۵ با شهادت وقفی با مهر «سید علی بن محمد حسن الحسینی» (بیضی)؛ جلد: روغنی، ۲۷۳گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ – ۶۹۹]

۲۱۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۴۷

از کتاب الزکاة تا پایان کتاب الحج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشتی در استکتاب کتاب از ابوالقاسم شیرازی؛ وقف‌نامه آن از حاج محمد ابراهیم به سال ۱۲۴۱ با مهر «عبده محمد ابراهیم بن محمد حسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز عنابی، ۳۷۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ – ۷۰۲]

۲۱۶. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۵۸

جلد ششم؛خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۳؛ وقف‌نامه آن از ثلث حاجی رمضانعلی تاجر به سال ۱۲۷۵ با شهادت وقف کتاب با مهر «سید علی بن محمد حسن الحسینی» (بیضی)؛ اهدایی: آیة الله صادقی؛ جلد: روغنی، ۲۵۶گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۳ – ۷۱۱]

۲۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۲۷۵

آغاز: بسمله. یقول الفقیر الی الله المغنی محمد بن الحسن ... ابواب انواع الابواب اجمالاً؛ **انجام:** فقال هم فی سعة حتی یعلموا تم الجزو الخامس و یتلوه جزو السادس ...
از ابتدای نکاح تا پایان لقطه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۹گ، ۳۳ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۸۰۸]

۲۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۹۱۶

آغاز: ثم اذهبی وسطک الله ماله و عن محمد بن یحیی عن احمد بن محمد ... قال قال رسول الله (ص) اوصانی جبرئیل بالمراة حتی ظننت انه لاینبغی طلاقها الا من فاحشه مبینة؛ **انجام:** و عن ابی عبدالله علیه السلام فی قوله تعالی و المحصنات من النساء قال ذوات الازواج
کتاب نکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: نخودی، ۱۷۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۲سم [ف: ۲۶ – ۶۵۸]

۲۱۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۶۲

فهرست کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۹گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۴]

۲۲۰. کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: بسمله حمدله اما بعد فهذا کتاب النکاح من الجامعه الکبیر المسمی بوسائل الشیعه ... کتاب النکاح قد اشتهر انه فاللغه؛ **انجام:** به قادراً علی ادائه و طالبته به قبل
کتاب جلد نکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اواخر قرن ۱۳؛ نسخه در کرمانشاه توسط محمد حسین جلیلی خریداری شده است که در عبارات صدر نسخه به اشتباه به سید محسن بن حسن اعرجی کاظمی نسبت داده شده؛ کاغذ: شکری آهاری فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج، ۱۷۳گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: – ۳۲۱]

۲۲۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** و قال النبی (ع) ثمانیة لایقبل الله صلوة منهم المدرکة.
جلد۱–۲؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۸سم [ف: ۱۴ – ۶۲۴]

۲۲۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۶۱

کتاب الحج می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مجدول، دارای سرلوح دقیق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۴گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۹ – ۵۴]

۲۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۶۶۱

آغاز: بسمله. کتاب الصوم فهرست انواع الابواب اجمالیا، ابواب وجوبه و نیته، ابواب آداب ما یمسک عنه الصائم، ابواب من یصح منه الصوم المندوب، ابواب صوم المحرم و المکروه؛ **انجام:** اقول و الاحادیث فی ذلک کثیرة و لکن ورد لها معارضات غیر صریحة فی الزیارة فالاحوط الترک و الله تعالی اعلم.
از کتاب صوم تا عمل به مستحبات مزار؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۳ – ۴۶]

۲۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۳۴

آغاز: و الاداب الدینیه و الدنیویه و ان فرجت عما اشتملت من کتب فقه الامامیه لما فیه من الحفظ لاحادیث المعصومین علیهم السلم و جمع الاوامر و النواهی المتعلقه بافعال المکلفین و لیکون الرجوع الیهم علیهم السلام لا الی غیرهم فی امور الدنیا و الدین و لم انقل فیه الاحادیث الامن الکتب المشهوره المعول علیها التی لا تعمل المشقه؛ **انجام:** فاذا کان فی یوم الفطر جعلت الفطر لرسول الله صلی الله علیه و آله و لعلی (ع).
از آغاز وسائل است تا بخشی از کتاب صلوة ؛خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ تملک: محمد شفیع بن محمد تبریزی؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۶۸۱ص، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۲۵/۵سم [ف: ۱۰ – ۸۱۴]

۲۲۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۶۷۹۲

آغاز: کتاب الحج ... باب وجوبه علی کل مکلف مستطیع؛ **انجام:** اقول و تقدم ما یدل علی ذلک عموما
از ابتدای کتاب حج تا پایان کتاب وصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۵؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۸۰۷]

۲۲۶. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۸۴

آغاز: بابویه باسناده عن عبدالله بن سنان عن ابی عبدالله (ع) قال؛ **انجام:** عن عبدالله بن المغیرة ان الصادق (ع) قال اقرا فی صلوة جعفر.
از اوایل صلواة تا مقداری از صلوة جعفر طیار؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی با نشان «صراح، مجمع، منه رحمه الله»؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۷۱گ، ۲۵ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: – ۳۲۲]

۲۲۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۹۷/۲-۸۳۴۳

صلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۸گ، ۳۵ سطر، قطع: رحلی [ف: – ۹۱]

۲۲۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۲۶

انجام: ثم تصلی فان کان دماً سائلاً فلتؤخر الصلاة الی الصلاة ثم تصلی صلاتین
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، با امضای بلاغ؛ اهدایی: سید علی نجف آبادی؛ جلد: بدون جلد، ۲۱۸گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: ۳ – ۵۳۹]

۲۲۹. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۲۱/۲

جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۱گ (۱۳۰پ–۲۷۰پ)، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۳ – ۵۳۶]

۲۳۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۲

نکاح تا لقطه؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [ف: – ۲۶۵]

۲۳۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۳

ارث تا پایان کتاب؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [ف: – ۲۶۵]

۲۳۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۸۸

طهارت؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: رحلی [ف: – ۲۶۵]

۲۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳۸

آغاز: بسمله، کتاب الصلوة ابواب اعداد الفرائض و نوافلها و ماینا سبها باب وجوب الصلوة فیه؛ **انجام:** خرج الی مرو مکرها و الله تعالی اعلم. تم الجزء الثانی من کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه بتوفیق امر سبحانه
جلد دوم حاوی: کتاب صلوة و در آن از انواع نمازها و شرایط نماز و مقدمات آن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۱گ، ۳۱ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۹سم [ف: ۸ – ۱۱۴]

۲۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳۹

آغاز: بسمله، کتاب الزکوة ابواب ما تجب فیه و ما تستحب؛ باب وجوبها فیه؛ **انجام:** اقول و تقدم ما یدل علی ذلک، تم کتاب الحج
جلد سوم شامل: کتاب زکوة تا المزارات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۳۰۹گ، ۳۱ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۸ – ۱۱۴]

۲۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۰

آغاز: بسمله، کتاب الجهاد، ابواب جهاد و الهدو و ما یناسبه باب وجوبه؛ **انجام:** اقول و تقدم ما یدل علی ذلک عموماً
جزء چهارم، کتاب جهاد تا کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۲۳گ، ۳۱ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۸–۱۱۵]

۲۳۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۳

آغاز: کتاب الطلاق فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب مقدماته و شرایطه ابواب اقسامه و احکامه؛ **انجام:** فقیل یا امیرالمؤمنین فلا یدری سفرة او سفرة مجوسی فقال هم فی سعة حتی یعلموا
کتاب الطلاق تا پایان کتاب اللقطة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الثانی ۱۲۰۲ق؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه «ضیاء الدین نوری» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۳گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۸]

۲۳۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۳۱

جلد پنجم (نکاح تا پایان لقطه)؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر بن کربلای خدابخش بروجنی، تا: سه‌شنبه اول صفر ۱۲۰۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱ – ۳۲۳]

۲۳۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۵۹۴

کتاب التجاره تا آخر وصایا، جزو چهارم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۱۱ق؛ تاریخ وقف: ۱۱۹۰؛ قطع: وزیری [ف: – ۱۲۹۸]

۲۳۹. اصفهان؛ روضاتی؛ شماره نسخه:۶۰

جزء چهارم از کتاب الجهاد تا کتاب الوصیة؛ خط: نسخ، کا: زین العابدین السید الاید ابی القاسم الموسوی، تا: یک‌شنبه ۵ صفر ۱۲۲۰ق؛ ۳۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲/۵سم [ف: – ۴۶]

۲۴۰. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۲۷

محشی، تجارت تا آخر لعان؛ خط: نسخ، کا: ابن ابی تراب محمد محسن شیرازی، تا: عصر دوشنبه ۱۶ ذیقعده۱۲۲۱ق؛ با بلاغ سماع از محمد محسن مشهور به آقابابا شوال ۱۲۲۲؛ ۳۲۹گ، اندازه: ۲۰×۳۰سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۲۴۰]

۲۴۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳/۱ – ب

جلد، طهارة؛ خط: نسخ، کا: کاظم بن صفر علی سپاهانی نجفی، تا: در دهه نخستین ماه هفتم ۱۲۲۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ تملک: عباس علی در ۱۲۹۸، حاج حسین کبه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۵گ، ۲۰ سطر (۱۰×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۲۹۵]

۲۴۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۶۹۱

آغاز: تصلی بغیر حماد ورواه البرقی فی المحاسن عن بعض

اصحابه عن ابی عبدالله علیه السلام نحوه وباسناده عن حماد بن عمرو وانس محمد عز ابيه جميعا عن جعفر بن محمد عن آبائه عن النبی صلوات الله علیهم اجمعین فی وصیة لعلی علیه السلام..؛ **انجام:** علی ان القول بالتخییر وترجیح الاتمام مذهب جمیع العامة واکثرهم خلافه شاذ نادر تم ان ما تضمن ذکر المساجد اربعة لایدل علی المثینن لو دور اکثر الاحادیث بعموم.
صلوة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: «این کتاب از متملکات و جزو کتابخانه احقر محسن الحسینی است ۱۲۲۲» (مربع)، «کتابخانه حقیر اسماعیل الحسینی ۱۲۴۲» (بیضی)، «محمد فرهاد بیرونی ۱۰۷۹» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۱گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۵ – ۲۲۷۴]

۲۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۷۴۱

از فرائض تا پایان؛ خط: نسخ، کا: کاظم بن صفر علی سپاهانی نجفی، تا: ۲۰ ربیع الاول ۱۲۲۳ق، برای حاجی حسن تاجر کبه؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۶۰گ، ۳۰ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۱۹×۳۰سم [ف: ۸ – ۲۶۸]

۲۴۴. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۱۰۸۹

فرائض تا آخر خاتمه؛ خط: نسخ، کا: علی اکبر ولد محمد نبی، تا: ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۲۴ق؛ مصحح؛ اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [نسخه پژوهی: ۲ – ۲۴۰]

۲۴۵. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۷۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی؛ **انجام:** و الصلوة و السلام علی محمد و آله الذین اتوا الحکمة و فصل الخطاب و کان الفراغ من تالیفه فی منتصف رجب ...
جلد ششم، از کتاب فرائض و مواریث تا پایان دیات؛ خط: نسخ، کا: محمد جعفر بروجنی فرزند کربلای خدای بخش، تا: دوشنبه ۶ جمادی الثانی ۱۲۲۶ق؛ جلد: تیماج روغنی قهوه‌ای، ۲۲۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۹۲]

۲۴۶. اصفهان؛ مدرسه صدر خواجو؛ شماره نسخه:۳۰

آغاز: قوائم السیوف التی تسمی السفن تتخذها من جلود السمک فهل یجوز لی العمل بها و لسنا ناکل لحومها
جز چهارم و پنجم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۲۸ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، با امضای مقابله‌ای با نسخه مؤلف از سید ابوالقاسم بن حسین موسوی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۱۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۹/۵سم [ف: – ۲۹]

۲۴۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۰۰۱

آغاز: بسمله. یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی الحمدلله علی افضاله و الصلوة و السلام علی محمد و آله. کتاب الزکوة من کتاب؛ **انجام:** من صیام شهرین متتابعین و اعتکافهما فی المسجد الحرام اقول و تقدم ما یدل علی ذلک عموماً
کتاب زکات و خمس و صوم؛ خط: نسخ، کا: غلامحسین بن محمد علی اردانی، تا: دوشنبه ۲۷ رجب ۱۲۲۸ق؛ مهر: «عبده الراجی اسدالله ۱۳۱۲» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۵گ، ۲۹ سطر (۱۲/۵×۲۳)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲۰ – ۵۷۱]

۲۴۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۹۲

شامل مقدمات و کتاب طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: در عصر مؤلف؛ با نسخه مؤلف مقابله شده؛ چند کلمه آخر به خط مؤلف است؛ تملک: محمد رحیم بن مرتضی الشریف به تاریخ ۱۲۳۰؛ مهر: «بسم الله الرحمن الرحیم» (بیضی)، «یا ابا عبدالله» (بیضی)، «عبده محمد شریف» (بیضی)؛ جلد: تیماج زرد عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۷۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۱۴ – ۲۷۲]

۲۴۹. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳/۴ – ب

جلد ۴، جهاد تا وصیة؛ کا: سپاهانی، تا: ۲۰ جمادی الاول ۱۲۳۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ، ۳۰ سطر (۱۱×۳۲)، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: – ۲۹۶]

۲۵۰. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳/۳ – ب

زکوة تا زیارات؛ کا: سپاهانی، تا: چهارشنبه ۷ ربیع الثانی۱۲۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۲۱گ، ۳۰ سطر (۱۱×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: – ۲۹۶]

۲۵۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۸۵

از کتاب الصلاة تا باب وجوب القصر؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد هاشم، تا: ۱ ربیع الثانی ۱۲۳۴ق؛ با چند حاشیه «منه؛ مهر: «یا باقر العلوم»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن سیاه، ۵۷۲گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۱۹×۲۴/۸سم [ف: ۱ – ۱۱۶]

۲۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۲۷-۳۲/۱۲۷

آغاز: بسمله یقول الفقیر الی الله الغنی محمدبن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی ... الحمدلله علی افضاله و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطیبین ... مقدمات النکاح و آدابه؛ **انجام:** قال محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی هذا ما اردت اثباته فی کتاب تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة ... و قد تم الجزء السادس منه و بتمامه تم الکتاب ...
کتاب النکاح تا پایان وسائل الشیعة؛ خط: نسخ، کا: بن حجی محمد خوانساری، تا: سه‌شنبه جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ تملک: ابوالقاسم طباطبایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۶۳گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ – ۱۰۰۱]

۲۵۳. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۱۱

جزء چهارم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی اکبر خوانساری، تا: دوشنبه از جمادی الاول ۱۲۳۶ق؛ واقف: حسین بن محمد علی قاینی، ۱۲۴۶؛ ۲۲۰گ، ۳۰ سطر (۱۳×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۲۹سم [ف: ۱ – ۲۲]

۲۵۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۳۹

مجلد نخستین و در طهارت؛ خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن معصوم، تا: ربیع الثانی ۱۲۳۷ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۱ – ۱۱۶]

۲۵۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۱
آغاز: بسمله، کتاب النکاح، ابواب، مقدماته و آدابه. باب استحبابه فیه خمسه عشر؛ **انجام:** فقیل یا امیرالمومنین لایدری سفره مسلم ... فقال هم فی سعة حتی یعلموا
جلد پنجم، کتاب النکاح تا کتاب اللقطه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، ۳۰۲گ، ۳۱ سطر (۱۳×۲۰/۵)، اندازه: ۲۰×۲۹/۵سم [ملی ایران: ف: ۸ – ۱۱۶]

۲۵۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۰۵
کتاب الزکوه تا کتاب الامر بالمعروف و النهی عن المنکر؛ خط: نسخ، کا: محمد بن زین العابدین موسوی، تا: ۱۲۳۹ق؛ محشی با امضای «منه رحمه الله»، با امضای «بلغ قبالا» و «بلغ مقابله» مقابله و تصحیح شده؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۳۱۶گ، ۲۳ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۱۳]

۲۵۷. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۵۱۸
آغاز: عن علی بن عطیه و وراه الشیخ باسناده عن علی بن ابراهیم ... و کذا الذی قبله قال؛ **انجام:** علی ذلک ایضاً فی کیفیة الصلوة و فی التشهد و فی احادیث التسلیم و غیر ذلک. تمت.
جلد۱؛ از اوایل صلوة تا آخر تسلیم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۵ جمادی الثانی ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: صیقلی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ – ۲۰۷۸]

۲۵۸. خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
از آغاز تا آخر کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، کا: ابن اسلام بیک، غلامحسین خوانساری، تا: ربیع الاول۱۲۴۱ق؛ واقف: محمد بن ابراهیم خوانساری، ۱۲۶۷؛ ۲۹۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ – ۹۴]

۲۵۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۰۶
جلد سوم، حج؛ خط: نسخ، کا: محمد بن سید زین العابدین موسوی، تا: پایان محرم۱۲۴۳ق؛ مهر: محمد بن صادق بن زین العابدین موسوی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج تریاکی، ۳۳۱گ، ۲۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۱۷]

۲۶۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۲
زکاة؛ بی کا، تا: ۱۲۴۴ق [ف: ۲۶۵]

۲۶۱. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۸۲
صلاة؛ بی کا، تا: ۱۲۴۴ق؛ قطع: رحلی [ف: ۲۶۵]

۲۶۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۹
کتاب الزکاة تا پایان کتاب الحج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الاول ۱۲۴۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۸۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۹/۵×۳۰سم [ف مخ: ۱ – ۴۲۳]

۲۶۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۶۰۲
آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر ... کتاب النکاح. آغاز موجود فایده: رجل من اصحابنا ثقة قلیل الحدیث قاله العلامة و النجاشی؛ **انجام:** مانند ۱۷۹۱۸
از ابتدای طهارت تا پایان صلات؛ خط: نسخ خفی، کا: محمد بن محمد ابراهیم خوانساری، تا: پنج‌شنبه ذیحجه ۱۲۴۶ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: جعفر زاهدی، دیماه ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۳۱۹گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۲۸/۵سم [ف: ۲۶ – ۶۶۵]

۲۶۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۸
از ابتداء تا پایان کتاب الحج؛ خط: نسخ، کا: محمد معصوم بن کمال الدین حسین مشهدی، تا: محرم ۱۲۴۶ (پایان کتاب الصلاه)، جا: مشهد مقدس؛ مصحح؛ تملک: «شیخ تقی بن ملا احمد»؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۵۰گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۳]

۲۶۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۳۰
آغاز: کتاب الزکاة أبواب ما تجب فیه و ما تستحب، باب وجوبها، فیه ستة عشر حدیثا، و إشارة إلی ما تقدم؛ **انجام:** أقول و تقدم مایدل علی ذلک، تم الکتاب الحج و بتمامه تم الجزء الثالث من کتاب تفصیل وسایل الشیعة إلی تحصیل مسائل الشریعة.
از آغاز کتاب زکات تا پایان کتاب حج؛ خط: نسخ خوش، کا: میرزا محمد فرزند ابراهیم، خوانساری، تا: ۱۲۴۷ق؛ مصحح، محشی؛ واقف: میرزا جلال الدین کتاب فروش، محرم ۱۲۵۲؛ این نسخه را بر فرزندان ذکور خویش وقف نموده و وقف برای استفاده کافه طلاب علوم دینیه نیز می‌باشد؛ کاغذ: فرنگی، آهار مهره، جلد: تیماج حنایی، ۳۱۵گ، ۳۱ سطر (۱۲×۲۰)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۵سم [ف: ۲۹ – ۵۱۲]

۲۶۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۶۴
آغاز: بسمله، حمدله یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن ... کتاب الفرایض و المواریث؛ **انجام:** «ان یجعل جمع هذا الکتاب من اکبر اسباب موجبات الثواب و اعظم وسائل النجاة یوم الحساب و الحمدلله الکریم ... کتب بیده مؤلفه محمد بن الحسن الحر العاملی و کان الفراغ من تألیفه فی منتصف رجب سنة ۱۰۸۹
از ابتدای فرائض تا پایان فوائد؛ خط: نسخ خفی، کا: سلیمان بن محمد علی خوانساری، تا: چهارشنبه ۲۲ ربیع الاول ۱۲۵۰ق؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۱گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ – ۸۰۹]

۲۶۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۳۱
جلد، شامل کتاب زکات تا مزار؛ خط: نسخ، کا: صفر علی نجف آبادی اصفهانی، تا: چهارشنبه ۲۱ رجب ۱۲۵۲ق؛ جلد: تیماج نیلی، ۳۸۴گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱ – ۱۵۵]

۲۶۸. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه: ۶۸۷
از کتاب النکاح تا پایان کتاب الاطعمة و الاشربة؛ خط: نسخ، کا: محمد ابراهیم بن حسن خوانساری، تا: ذیقعده ۱۲۵۲ق؛ واقف: حاج محمد ابراهیم، سال ۱۲۵۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰۲گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۲–۵۰۳]

۲۶۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۳۳

جلد۵،دنباله اطعمه و اشربه تا آخر لقطه؛خط:نسخ، بی‌کا، تا: چهار شنبه ۴ ربیع الثانی ۱۲۵۴ق؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۸]

۲۷۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۶۱

کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ صفر ۱۲۵۵ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج سبز، ۲۳۹گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۱-۴۲۴]

۲۷۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۳

آغاز: الحمدلله الذی سهل لنا تحصیل علوم الدین و یسر لنا معرفة احکام الشرع المبین بما فتح لنا من ابواب الروایة و الدرایة لعلوم النبی و الائمة المعصومین صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین اما بعد یقول؛ **انجام:** و الاکتفاء بالمسح وعدم الامر بالغسل و لتعلیل النجاسة بکونه لباس اهل النار و غیرذلک و یأتی فی لباس المصلی فی حدیث موسی بن ... لاتجوز الصلوة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوح

طهارة؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی اکبر خوانساری، تا: چهارشنبه ۹ جمادی الثانی ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۶۱برگ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۲۷۳]

۲۷۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۳

آغاز: بسمله. حمدله. یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی عامله الله باطنه الخفی. کتاب الصلوة من کتاب تفصیل وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة ... باب وجوب الصلوة. محمد بن یعقوب الکلینی؛ **انجام:** اقول ویدل علی ذلک عموم احادیث القصر واطلاقها وقد روی الصدوق وغیره احادیث فی ان الرضا علیه السلام اخرج من المدینة الی مرو ومکرهاً والله تعالی اعلم.

کتاب صلاة؛ خط: نسخ، کا: محمد باقر بن علی اکبر خوانساری، تا: ۱۹ ربیع الثانی ۱۲۵۶ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۸گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۲۷۴]

۲۷۳. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۶۶۳

خط:نسخ،کا:محمد قاسم بن حسنعلی سیرجانی، تا: ۱۲۵۶ق؛ مهر: «عز من قنع و ذل من طمع»؛کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی با تیماج مشکی، ۲۷۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۴ - ۱۳۸۱]

۲۷۴. اصفهان؛ عمومی اصفهان؛ شماره نسخه:۵۱۷۴

از کتاب نکاح تا آخر دیات به انضمام خاتمه مشتمل بر ۱۲ فائده؛ خط: نسخ، کا: اسمعیل بن عبدالله خونساری، تا: دوشنبه ۲۲ شوال ۱۲۵۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی مشکی، ۷۰۶ص، ۳۵ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [ف: ۱ - ۳۲۴]

۲۷۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۹۷۱

جلد اول؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن محمد علی، تا: ۱۳ جمادی الثانی ۱۲۵۷ق؛ واقف: حاجی رمضانعلی تاجر، ۱۲۷۵؛ شهادت بر وقف با مهر «سید علی بن محمد حسن الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۶۵گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳ - ۷۲۰]

۲۷۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۵

جلد دوم؛ کا: محمد حسن بن محمد خوانساری، تا: ۱۲۵۷ق؛ قطع: رحلی [ف: ۲۶۵]

۲۷۷. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۱

نکاح تا دیات؛ کا: محمد حسن بن محمد خوانساری، تا: ۱۲۵۷ق؛ قطع: رحلی [ف: - ۲۶۵]

۲۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۳۷

جزء چهارم؛ بی‌کا، تا: ۱۲۵۸ق؛ با گواهی مقابله با نسخه اصل توسط احمد خراسانی در ۱۲۶۱، محشی [د.ث. مجلس]

۲۷۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۲

آغاز: کتاب الصلاة من کتاب ... فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب اعداد الفرایض ونوافلها ابواب المواقیت؛ **انجام:** ان الرضا علیه السلام اخرج من المدینة الی مرو مکرهاً والله تعالی اعلم بحقایق الامور تم ...

کتاب الصلاة و جزء دوم؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۵ ذیقعده ۱۲۵۸ق؛ مهر مربع «یارفیع الدرجات»؛ جلد: تیماج سبز، ۳۶۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۸]

۲۸۰. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۱

آغاز: کتاب الفرایض و المواریث من کتاب ... فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب موانع الارث ابواب موجبات الارث؛ **انجام:** فان لم یظهر وجهه ینبغی أن یکون العمل بالاحادیث دون العنوان والله الموفق للصواب

کتاب الفرایض و المواریث تا پایان کتاب؛خط:نسخ،بی‌کا،تا: شنبه ۲۵ شوال ۱۲۵۹ق؛ مصحح؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج سبز، ۲۸۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۸سم [ف: ۱-۴۲۸]

۲۸۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۵

کتاب الحج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۵۹ق؛ مصحح، محشی؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۳۱گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۳]

۲۸۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۴

کتاب النکاح تا پایان کتاب اللقطة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۲۶۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۹۸گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۲]

۲۸۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۲۸-عکسی

آغاز: باب ان من اعتق مملو کافیه شریک کلف ان یشتری باقیه و یعتقه؛ **انجام:** فقال هم فی سعة حتی یعلموا. تم الجزء الخامس من کتاب «تفصیل وسایل الشیعة الی تحصیل مسایل الشریعة» بحمدالله و حسن توفیقه، ۱۴ ربیع المولد سنة ۱۲۶۰

از باب عتق تا لقطه؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۴ ربیع الاول ۱۲۶۰ق؛ وقفنامه مورخ ۳ ربیع الثانی ۱۲۹۰ق به تولیت محمد خان برای گروه شیخیان کرمان؛ ۵۱۳ص، ۲۰ سطر (۱۲/۵×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۸۲]

۲۸۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۹۴۸-عکسی
آغاز: بسمله. یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی. حمدله. صلاة. کتاب الجهد من کتاب تفصیل وسایل الشیعة ... فهرست انواع الابواب اجمالا؛ **انجام:** انی لاعرض اعمالهم علی الله فی کل یوم. تم کتاب الجهاد من کتاب ... ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۶۰
کتاب «الجهاد»؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۶۰ق؛ ۲۴۱ص، ۲۰سطر (۱۳×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱-۸۲]

۲۸۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۲
آغاز: کتاب الجهاد من کتاب ... فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب جهاد العدو ابواب جهاد النفس؛ **انجام:** فقد جازت وصیته أقول وتقدم ما یدل علی ذلک عموماً
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۰ق؛ مصحح، با علامت بلاغ؛ مهر: «یارفیع الدرجات» (مربع)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۶گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۸]

۲۸۶. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۲۴
جلد اول؛ کا: محمد حسن بن محمد خوانساری، تا: ۱۲۶۱ق؛ قطع: رحلی [ف: - ۲۶۵]

۲۸۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۴۳-۴/۱۳
آغاز: بسمله یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی عامله الله بلطفه الخفی و الجلی ... کتاب النکاح من کتاب تفصیل وسایل الشیعه الی تحصیل؛ **انجام:** فان جاء طالبها عزموا له الثمن فقیل یا امیرالمؤمنین لایدری سفرة مسلم اوسفرة مجوسی فقال هم فی سعة حتی یعلموا
از نکاح تا آخر لقطه؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمدابراهیم، تا: ۱۲۶۱ق، جا: اصفهان، به دستور احمد خراسانی؛ مصحح، از روی نسخه‌ای که به خط مؤلف بوده تصحیح و مقابله شده توسط احمد خراسانی ۱۲۶۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۳۱ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ - ۱۰۰۰]

۲۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۹
آغاز: بسمله، کتاب الصوم، فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب وجوبه؛ **انجام:** فی ذلک لکن ورد لها معارضات غیر صریحه فی الزیادة و الاحوط الترک و الله اعلم
جلد سوم، کتاب الصیام تا المزارات؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا بن محمد جعفر نجف آبادی، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۰گ، ۳۵ سطر (۱۳×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۸ - ۱۲۲]

۲۸۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۲۶۸
آغاز: الحمد لله الذی سهل لنا تحصیل علوم الدین و یسر لنا معرفة أحکام شرع المبین؛ **انجام:** من الحدید فانه نجس ممسوخ أقول تقدم وجهه و الله اعلم.
جلد اول؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان ۱۲۶۱ق؛ مصحح؛ واقف: ملا جعفر دربندی خرمشهری، ۱۳۴۲؛ جلد: تیماج زیتونی، ۲۲۰گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۶۵]

۲۹۰. اصفهان؛ عمومی اصفهان؛ شماره نسخه:۵۲۵۲
از کتاب زکوة تا آخر کتاب وصایا؛ خط: نسخ، کا: اسمعیل بن عبدالله، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی سفید برفی، جلد: چرمی سیاه، ۸۷۲ص، ۳۵ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۸سم [ف: ۱ - ۳۲۵]

۲۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۲
آغاز: برابر؛ **انجام:** اخرج من المدینه الی ... و الله تعالی اعلم
حاوی دو جزء از اول کتاب شامل کتاب مقدمات العباده، کتاب الطهارة، کتاب الصلوة؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد خوانساری، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۳۶۳گ، ۳۴ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [ف: ۸ - ۱۱۷]

۲۹۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۳
آغاز: بسمله، الحمدلله علی افضاله و الصلوة و السلام علی محمد و اله کتاب الزکوة؛ **انجام:** و لکن وردلها معارضات غیر صریحه فی الزیاده قالا حوط الترک و الله تعالی اعلم
جلد سوم، کتاب الزکوة تا کتاب الحج؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد خوانساری، تا: ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۴گ، ۳۴ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۸ - ۱۱۷]

۲۹۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۳۸
جزء ششم؛ بی کا، تا: ۱۲۶۲ق؛ دارای گواهی مقابله با نسخه اصل توسط احمد خراسانی در ۱۲۶۲، مصحح، محشی [د.ث. مجلس]

۲۹۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۴۶
از نکاح است تا پایان جزو ششم؛ خط: نسخ، کا محمد مهدی بن محمدهادی،تا: ۲۰صفر۱۲۶۲ق؛کاغذ:فرنگی آهار مهره،جلد:میشن مشکی، ۳۳۸گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۱/۸×۳۴/۷سم [ف: ۱-۱۱۶]

۲۹۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۷۱۰
از کتاب الجهاد تا پایان کتاب الوصایا؛ خط: نسخ، کا: سید محمد مهدی بن حسین بن ابی القاسم گلپایگانی، تا: ۱۲۶۲ق؛ مصحح؛ وقف‌نامه آن از حاجی رمضانعلی تاجر با تولیت میر محمد حسینا و آقا سید علی؛ اهدایی: آیة الله صادقی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۷گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۳ - ۵۲۵]

۲۹۶. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۱۱۴
از کتاب الطلاق تا پایان خاتمه کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ مصحح؛ تملکی با مهر «الواثق بالله الغنی جمال الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۹گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: - ۸۹]

۲۹۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۸
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین یقول الفقیر الی الله الغنی؛ **انجام:** و قد روی الصدوق و غیره احادیث فی ان الرضا خرج الی ... و الله اعلم
جلد دوم، کتاب «صلوة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ، ۳۵ سطر

(۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۸ – ۱۲۱]

۲۹۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۶۵-۵۱/۲۵

آغاز: بسمله، حمد له؛ یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی عامله الله بلطفه الخفی کتاب الصلوة

اول کتاب الصلاة تا آغاز کتاب الزکاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: دوشنبه ۱۶ جمادی الاول ۱۲۶۳ق؛ ۲۴۸گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۶سم [ف: ۲ – ۱۰۰۰]

۲۹۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۴

آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحر العاملی الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلم؛ **انجام:** و ایثار الدنیا علی الاخرة اقول و تقدم ما یدل علی ذلک

جلد چهارم، کتاب الجهاد تا کتاب النکاح؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد خوانساری،تا:۱۲۶۳ق؛کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۷۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۸ – ۱۱۸]

۳۰۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۵

آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن الحرالعاملی عامله الله بلطفه الخفی و الجلی علی افضاله؛ **انجام:** فقیل یا امیر المومنین ... سفرة مسلم ... مجوس ... حتی یعلموا

جلد پنجم، کتاب النکاح تا کتاب اللقطه؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد خوانساری، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۸گ، ۳۴ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [ف: ۸ – ۱۱۹]

۳۰۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۴۶

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و اله الطاهرین یقول الفقیر الی؛ **انجام:** و اقول، الحمدلله الذی وفقنی لاتمام هذا الکتاب الذی الیه المرجع و المآب و اسئله ان یجعله ذخرا الی یوم الحساب

جلد ششم، کتاب الفرائض و المواریث تا خاتمه الکتاب؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد خوانساری، تا: ۱۲۶۳ق؛ کاغذ: فرنگی فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۲گ، ۳۴ سطر (۱۲/۵×۲۱/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۲۰]

۳۰۲. اصفهان؛ عمومی اصفهان؛ شماره نسخه:۳۰۳۲

جزء پنجم، از کتاب صید و ذباحه تا آخر لقطه؛ خط: نسخ، کا: ابوالقاسم شریف حسینی، تا: ۲۶ ربیع الاول ۱۲۶۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سیاه، ۳۱۱ ص، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۳۲۳]

۳۰۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۶

کتاب الزکاة تا الاعتکاف؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن محمد نصیر، تا: جمادی الثانی ۱۲۶۵ (پایان کتاب) و سال ۱۲۶۴ (پایان کتاب الزکاه)، دهه اول محرم ۱۲۶۵ (پایان کتاب الخمس)؛ مصحح؛ مهر: «بسم الله الرحمن الرحیم» (بیضی)، «یارحیم» (بیضی)؛ جلد: تیماج سبز، ۹۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۳]

۳۰۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۳

آغاز: کتاب النکاح من تفصیل وسائل الشیعه ... فهرست انواع الابواب اجمالاً ابواب آدابه و مقدماته؛ **انجام:** او یتصدق علی ستین مسکینا و ما ترک من الامر اعظم و یستغفر الله و یتوب الیه

کتاب النکاح تا پایان کتاب النذر والعهد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: پنج‌شنبه ۲ ربیع الاول ۱۲۶۵ق؛ مصحح، با امضای بلاغی به خط مؤلف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۵]

۳۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۷۹-۳۳/۲۹

آغاز: شیء قال مثل ما فی الابل العربیة ... باب تقدیر النصب فی البقر وما یخیب فی کل واحد منها. محمدبن یعقوب عن علی بن ابراهیم ... باب وجوب الزکوة فی الجوامیس؛ **انجام:** و الیقین و الرضا و الوفا و العلم و الحلم ثم قسم ذلک بین الناس فی جعل فیه هذه السبعة الاسهم فهو کامل محتمل

زکوة تا امربه معروف؛ خط: نسخ، کا: محمدحسن بن محمدخوانساری، تا: ۱۲۶۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ جلد: مقوایی عطف پارچه مشکی، ۲۵۹گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۲ – ۱۰۰۳]

۳۰۶. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۵۰-۳۲/۱۵۰

آغاز: رکعة قال فلیغتسل ولیستقبل الصلوة فقلت انه قد صلی صلوته کلها قال لا یعیده اقول حمله الشیخ علی الاستحباب ... باب وجوب تأخیر التیمم؛ **انجام:** باب استحباب العموم فی الدعاء وخصوصاً اقام الجماعة ... محمد بن علی بن الحسین قال قال رسول الله (ص)

تیمم تا تعقیب الصلاة؛ خط: نسخ، کا: حسن بن محمد خوانساری (پایان طهارت)، تا: رجب ۱۲۶۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، مقابله شده با نسخه‌ای که بر مؤلف خوانده شده در ۱۲۶۸ق توسط محمد بن محسن بن صادق بن ... میر هادی کیا؛ جلد: مقوایی عطف پارچه‌ای، ۱۶۰گ،۳۵سطر، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۲–۱۰۰۲]

۳۰۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۲۵۱

جزء اول و دوم، مشتمل بر کتاب طهارت تا آخر خمس؛ خط: نسخ بدخط، کا: محمد سابق بن امیر، تا: ۱۲۶۶ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۵۳ص، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۱سم [ف: ۱ – ۳۴۶]

۳۰۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۴۲۶-۳۲/۱۲۶

آغاز: بسمله الحمدلله علی افضاله و الصلوة علی محمد و آله. کتاب الزکوة من کتاب تفصیل وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعة؛ **انجام:** ولکن وردلها معارضات غیر صریحة فی الزیادة فالاحوط الترک. والله اعلم تمت

زکوة و خمس و حج؛ خط: نسخ، کا: سید حسین بن سید محمد خوانساری، تا: یک‌شنبه ۲۵ ربیع الثانی ۱۲۶۶ق؛ مصحح؛ تملک: ابوالقاسم طباطبایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۱گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۲ – ۱۰۰۰]

۳۰۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۵۰

آغاز: خاتمة الکتاب وهی تشتمل علی فوائد مهمة اثنی عشرة الفائدة الاولی فی ذکر طرق الصدوق رئیس المحدثین؛ **انجام:** والحمدلله الکریم الوهاب و الصلاة و السلام علی محمد و آله الذین اوتوا الحکمة و فصل الخطاب وکان الفراغ ...

خاتمه کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الاول ۱۲۶۶ق؛ مصحح؛ مهر: «این کتاب از متملکات و جزو کتابخانه احقر محسن الحسینی است» (مربع)، «الراجی محسن بن ابوالقاسم الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۷]

۳۱۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۱۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یاتی فی لباس المصلی فی حدیث موسی بن اکیل عن ابی عبدالله (ع) قال لاتجوز الصلاة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ، اقول تقدم وجهه، تمت.

کتاب طهارت؛ خط: نسخ، کا: محمد رضا نجف آبادی اصفهانی، تا: ۲۲ شعبان ۱۲۶۶ق؛ مصحح، محشی با امضای «منه رحمه الله»؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۴۰گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۲۷۳]

۳۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۹۰۸

آغاز: بسمله. یقول الفقیر الی الله المغنی محمد بن الحسن ... ابواب انواع الابواب اجمالاً؛ **انجام:** ان یجعل جمع هذا الکتاب من اکبر اسباب موجبات الثواب و اعظم وسائل یوم الحساب و الحمدلله الکریم ... کتب بیده مؤلفه محمد بن الحسن الحر العاملی و کان الفراغ من تألیفه فی منتصب رجب سنة ۱۰۸۹

از ابتدای کتاب نکاح تا پایان وسائل (فوائد دوازده گانه)؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اول شعبان ۱۲۶۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۴گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۸۰۸]

مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۵

همان نسخه بالا [مؤید: ۱ - ۱۲۷]

۳۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۸۷۸

انجام: اقول تقدم ما یدل علی ذلک عموماً

از ابتدای ابواب مقدمة العبادات تا پایان اعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ اهدایی: رهبری، مهر ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با رویه گالینگور قهوه‌ای، ۳۵۲گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۸۰۵]

۳۱۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۴

شامل کتاب الحج و الجهاد تا آخر الوصایا؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق؛ صورت وقف کتاب از ثلث میرزا ظهیر در ربیع الثانی ۱۲۷۲؛ جلد: چرم مشکی، ۳۰۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰سم [مؤید: ۱ - ۱۲۶]

۳۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۴۴

آغاز: بسمله، یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن الحر العاملی الحمدلله کتاب الجهاد من کتاب تفصیل وسایل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعة؛ **انجام:** اقوال و تقدم ما یدل علی ذلک عموما

از ابتدای کتاب جهاد تا پایان وصایا؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن محمد نصیر، تا: سومین شنبه جمادی الاول ۱۲۶۶ق؛ محشی به لفظ «منه طاب ثراه»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج ماشی، ۱۷۷گ، ۳۵ سطر، اندازه:۲۱×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۸۰۷]

۳۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۹۹

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۶۶ق، جا: مدرسه صالحیه قزوین؛ تملک: نعمة الله طباطبائی و شمس المحققین؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۸۱۲ص، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۰ - ۱۴۵۶]

۳۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۱۵۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال لاتجوز الصلاة فی شیء من الحدید فانه نجس ممسوخ اقول تقدم وجهه

از ابتدای مقدمه تا پایان طهارت؛ خط: نسخ، کا: عبدالرحیم بن محمد نصیر، تا: دهه اول شوال ۱۲۶۷ق؛ محشی به لفظ «منه طاب ثراه»؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی و شکری آهار مهره، جلد: تیماج ماشی، ۱۴۲گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۱×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۲ - ۸۰۴]

۳۱۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۲۵۳

جزء پنجم و ششم، مشتمل بر کتاب نکاح تا آخرکتاب دیات وپس از ختم آخرین کتاب فوائد دوازده گانه که مؤلف به نام خاتمه ذکر کرده‌اند نوشته شده؛ کا: محمد سابق بن امیر، تا: ۱۲۶۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۹۸ص، ۳۷ سطر، اندازه: ۳۱×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۳۴۷]

۳۱۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۲۵۲

جزء سوم و چهارم و مشتمل بر کتاب حج تا آخر کتاب وصیت؛ کا: محمد سابق بن امیر، تا: ۱۲۶۷ق؛ واقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۶۴گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۳۱سم [ف: ۱ - ۳۴۶]

۳۱۹. اصفهان؛ عمومی اصفهان؛ شماره نسخه:۵۱۹۱

از کتاب صید و ذبائح تا آخر دیات بانضمام خاتمه؛ خط: نسخ، کا: محمد حسن بن محمد خونساری، تا: پنج‌شنبه جمادی الاول ۱۲۶۸ق، بر حسب فرموده حاج محمد ابراهیم تحریر؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی سیاه، ۵۲۸ص، ۳۵ سطر (۱۲×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱ - ۳۲۴]

۳۲۰. اصفهان؛ عمومی اصفهان؛ شماره نسخه:۵۲۰۰

از کتاب التجاره تا آخر کتاب نذر و اول صید و ذباحه؛ خط: نسخ خوب، کا: محمد حسن بن محمد خونساری، تا: ۱۲۶۸ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: چرمی سیاه، ۶۲۰ص، ۳۵ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱ - ۳۲۴]

۳۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۱۶

از کتاب زکات تا پایان کتاب الوصایا، جزء سوم و چهارم؛ خط: نسخ، کا: محمد بن علی سنگ تراش خوانساری، تا: دوشنبه ۲۱ ربیع الثانی ۱۲۶۹ق؛ چاپ سنگی دارالخلافه تهران، مصحح، محشی دست نویس، چاپ کتاب به تصحیح و سعی حاج محمد قاسم و ملا محمد باقر و آقا محمد باقر و حاج عبدالمحمد ساکنین خوانسار انجام شده، با مقابله جناب آقا سید حسن و آخوند ملا محمد حسن، بعضی از بخشها با نسخه اصل مؤلف تطبیق داده شده است؛ مهر: «بن علی اکبر اسمعیل» (بیضی)، «عز من قنع و ذل من طمع محمد جعفر بن علی» (بیضی)؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: میشین قهوه‌ای، ۳۵۸گ، ۴۱ سطر (۱۵×۲۶/۵)، اندازه: ۲۲/۴×۳۷سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۵]

۳۲۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۸۷۰/۲

شامل باب استحباب الاستخارة بالدعاء و استحباب مشاورة الله عزوجل بالمساهمة و الفرعة؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد امین بن محمد سعید، تا: ۱۲۷۱ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱۲ر-۱۳ر)، ۱۹-۱۳سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱/۳×۱۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۱۹۱]

۳۲۳. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۲۳

من أول الکتاب الی آخر کتاب الاعتکاف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ صورت وقف از ثلث مرحوم المیرزا ظهیر فی ربیع الثانی ۱۲۷۲؛ جلد: عادی، ۳۵۲گ، ۳۸ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۳۵سم [مؤید: ۱ - ۱۲۶]

۳۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** اقول و الاحادیث فی ذلک کثیرة و لکن ورد لها معارضات غیر صریحة فی الزیادة فالاحوط الترک

جلد ۱، مشتمل بر کتاب طهارت تا حج؛ خط: نسخ، کا: ابوالحسن بن عبد الله، خوانساری، تا: شنبه ۱۰ شعبان ۱۲۷۶ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: ساغری مشکی، ۴۷۳گ، ۳۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف: ۲۸ - ۷۳]

۳۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۵۱/۳

آغاز: باب فی فضل

بخشی از کتاب الحجه؛ خط: نستعلیق، کا: محمد بن عبدالصمد نجومی، تا: ۱۲۸۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶/۵سم [ف: ۱۷ - ۳۳۶]

۳۲۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۳۶۸

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** فیجب العمل علیها ذیقعده الحرام سنه ۱۲۸۴

خط: نسخ، کا: عبدالوهاب، تا: ۱۲۸۴ق؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [الفبائی ف: ۶۰۲]

۳۲۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۶۳۲-عکسی

آغاز: حمدله. صلاة. یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن ... کتاب الفرایض و المواریث من کتاب تفصیل وسایل الشیعة؛ **انجام:** اطعمنی و اسقنی فقد جهدت، فقال لاحتی افعل بک فعل فجلده رسول الله ...

از کتاب «الفرایض و المواریث» تا باب حدود «باب حکم المریض و الاعمی و الاخرس و الاصم ...»؛ خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ با وقف‌نامه نوشته ۱۲۹۰ق، وقف بر گروه شیخیان کرمان و تولیت محمد خان؛ ۳۶۹ص، ۱۶ سطر (۱۳/۵×۲۲/۵)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [عکسی ف: ۱ - ۸۲]

۳۲۸. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۲۱۷۷-عکسی

آغاز: یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی ... کتاب النکاح من کتاب تفصیل وسایل الشیعة الی تحصیل مسایل الشریعة؛ **انجام:** و علی بن محمد بن عبدالله القمی و احمد بن عبدالله و علی بن حسن.

«کتاب النکاح» تا به باب من اعتق مملوکا از «کتاب نکاح»؛ خط: نسخ پخته، بی‌کا، بی‌تا؛ «حاشیه»هایی با امضای «کریم» و «محمد کریم»؛ با وقف‌نامه‌ای نوشته ۱۲۹۰ق، وقف بر گروه شیخیان کرمان با تولیت محمدخان؛ ۴۳۸ص، ۲۵ سطر (۱۲×۲۱)، اندازه: ۲۱×۳۰سم [عکسی ف: ۱ - ۸۳]

۳۲۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۰

آغاز: بسمله و به ثقتی یقول الفقیر الی الله الغنی؛ **انجام:** وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل اشرعیه

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [الفبائی ف: ۶۰۲]

۳۳۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۱

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلواه علی؛ **انجام:** اتو امحکمه و فصل الخطاب و کان الفراغ من ت / لیفه بعون الملک الوهاب

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نباتی، جلد: تیماج [الفبائی ف: ۶۰۲]

۳۳۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۳۰۱

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۶۰۲]

۳۳۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۹۶

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی؛ اندازه: ۱۸۳×۲۲۶سم [رایانه]

۳۳۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۸۰۸

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از غلامرضا محمدی [رایانه]

۳۳۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۹۶

زکوة و حج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۳۳۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۱۸

بخش چهارم؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از حوزه علمیه ولی عصر کرمان [رایانه]

۳۳۶. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۳

آغاز: بسمله، ابواب، التعقیب و ما یناسبه باب استحبابه و تاکده بعد الصبح و العصر؛ **انجام:** ثم قراء بقیة الله خیر لکم ان کنتم مومنین اقول و الاحادیث فی ذلک کثیرة لکنها ورد لها معارضات غیر صریحة فی الزیارات و الاحوط الترک، تم

از ابتدای «التعقیب»کتاب صلوة تا آخر کتاب الحج؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۵گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۲۳×۳۷سم [ف: - ۱۶۸]

۳۳۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۵۰

نسخه دارای حواشی و تصحیحات با نشان منه؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۵۳۶

کتاب الصلاة، محشی با نشان منه ره، نسخه پاکیزه؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳۳۹. قم؛ دارالحدیث؛ شماره نسخه:۱۰۲

آغاز: بسمله. یقول ... الحمدلله علی افضاله و الصلاة و السلام علی محمد و آله اجمعین من کتاب ... انواع الابواب اجمالا ما تجب فیه الزکاة؛ **انجام:** استحباب النظر إلی والدین و إلی المصحف و إلی وجه العالم محمد بن علی بن الحسین قال روی ان النظر الی وجه العالم عبادة و النظر إلی آل محمد عبادة

از کتاب زکات تا کتاب حج (آخر ابواب احکام العشرة فی السفر و الحضر)؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۲گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [دارالحدیث: - ۱۰۱]

۳۴۰. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۲۳

قسمتی از کتاب الحج است و کتاب الزیارة؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: حاج آقا اکبر امامی؛ ۱۷۷گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: - ۲۹]

۳۴۱. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۹۷

آغاز: رواه محمد بن علی بن محبوب عن الهیثم بن ابی مسروق عن محمد بن اسماعیل قال: دخلت علی ابن الحسن الرضا؛ **انجام:** قال ابوعبدالله علیه السلام لا ینبغی للمؤمن إن یذل نفسه قلت بما یذل نفسه قال لا یدخل فی شی یعتذر منه احمد بن محمد بن عیسی عن محمد بن یحیی ...

قسمتی است از اواخر کتاب طهارت تا آخر کتاب الجهاد؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ اهدایی: حضرت حجة الاسلام آقای حاج آقا علاءالدین مدرس؛ ۴۷۹گ، ۲۵سطر، اندازه: ۲۰×۲۹سم [ف: - ۱۲۴]

۳۴۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۰۶۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** قال النفساء تقعد اربعین یوما فان طهرت والا فاغتسلت وصلت و یاتیها زوجها.

جلد۱؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (از اواخر «باب ان اکثر النفاس عشرة ایام» تا پایان این جلد افتاده)؛ مصحح، مقابله شده؛ کاغذ: حنایی آهار مهره، جلد: تیماج عنابی، ۱۰۲گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۸/۷×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۶۲۴]

۳۴۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب الفرایض والمواریث من کتاب تفصیل وسائل الشیعه ... فهرست انواع الابواب اجمالاً؛ **انجام:** أو ابوهما الیعقوبی داودین علی قال محمد بن الحسن بن ... الحر العاملی هذا ما اروت اثباته فی کتاب تفصیل وسائل الشیعه

کتاب الفرایض و المواریث تا پایان کتاب؛ خط: نسخ، کا: مصطفی بن عبدالواحد حویزی، تا: جمعه اول ذیقعده (در عصر مؤلف)، جا: مشهد مقدس؛ مصحح، در بعضی اوراق خط مؤلف در حاشیه؛ تملک: کاتب؛ مهر: کتابخانه مجدالدین (مستطیل)، «عبده محمد صادق بن زین العابدین الموسوی» (بیضی)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۲۵]

۳۴۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۲

آغاز: بسمله. حمدله. کتاب الجهاد ... باب وجوبه علی الکفایة مع القدرة و الاحتیاج الیه وسقوطه عن الاعمی و الاعرج و الفقیر؛ **انجام:** لاتجمع المال الا بخمس خصال ببخل شدید و امل طویل و حرص غالب و قطیعة الرحم و ایثار الدنیا علی الاخرة. اقول و تقدم ما یدل علی ذلک.

از کتاب جهاد تا آخر نکاح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۴۵گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۲۷۳]

۳۴۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۰۱

آغاز: بسمله. حمدله. کتاب الطلاق فهرست انواع الابواب اجمالاً. ابواب مقدماته وشرائطه. ابواب اقسامه واحکامه. ابواب العدد. تفصیل الابواب؛ **انجام:** ویکون وجهه ملاحظة احادیث آخر و الاعتماد علی فهم بقیة المقصود من احادیث الباب او غیر ذلک فان لم یظهر وجهه ینبغی ان یکون العمل بالاحادیث دون العنوان والله الموفق للصواب.

از طلاق تا آخر کتاب؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج سبز، ۲۸۷گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۵ - ۲۲۷۳]

۳۴۶. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۹۲

آغاز: بسمله ... فهرست انواع الابواب اجمالا. ابواب وجوبه ونیته، ابواب ما یمسک عند الصیام و وقت الامساک ... محمد بن علی بن الحسین باسناده عن هشام بن الحکم انه سئل ابو عبدالله علیه السلام عن علة؛ **انجام:** قلت جعلت فداک کیف تسلم قال تقول السلام علیک یا بقیة الله ثم قرء بقیة الله خیرلکم ان کنتم مؤمنین اقول والاحادیث فی ذلک ولکن ورد لها معارضات غیر صریحة فی الزیارة فالاحوط الترک.

صوم تا حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۵۰گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۲×۳۲سم [ف: ۵ - ۲۲۷۲]

۳۴۷. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۸۹

آغاز: کل واحد منهما من السدس شیئاً وان الزوج لاتبعض من الربع شیئاً ... من احمد بن محمد مثله ورواه الصدوق فی المقنع مرسلاً الی قوله فهی للاثنة؛ **انجام:** فقد اخبرنی به المسیح ابوعبدالله عن ابی جعفر محمد بن علی بن الحسین بن بابویه عن محمد بن الحسن بن الولید عن محمد بن الحسن الصفار وسعد بن عبدالله عن المفضل

جلد سوم، کتاب الارث تا آخر وسائل که بحث‌های رجالی است؛

خط:نسخ،بی‌کا،بی‌تا؛افتادگی:آغاز و وسط و انجام؛ مصحح؛ جلد: مقوا نارنجی،۲۷۷گ،۲۳سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف مخ: ۲ - ۵۷۸]

۳۴۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۱۲۴

صلوة؛ بی کا، تا: بی تاریخ [مدرسه حجتیه: ف: - ۹۷]

۳۴۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم کتاب الطهاره من تفصیل وسائل الشیعه ... و بتمامه تم الجزء الاول و الحمدلله

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی خطدار، جلد: قهوه‌ای، ۲۱۷گ، ۲۳، ۲۶، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰/۵سم [ف: ۱۷ - ۸۲]

۳۵۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۹۴/۱

آغاز: الحمد لله الذی فطر العقول علی معرفته و هبها العلم ... اما بعد فیقول الفقیر الی الله ... و النافلة قال لا باس الحدیث ... باب ان الضحی و الم نشرح سورة واحدة؛ **انجام:** باب وجوب کون الامام بالغا عاقلا ... .و فسدت صلوة من خلفه و رواه الصدوق مرسلا و عنه.

کتاب الصلاة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: اصفهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، عطف تیماج تریاکی، ۲۴۲گ (۳-۲۴۴پ)، ۲۳ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۱۲ - ۵۴۶]

۳۵۱. قم؛ حافظیان، ابوالفضل؛ شماره نسخه:۴۰

آغاز: بسمله یقول الفقیر الی الله الغنی محمد بن حسن الحر العاملی الحمدلله علی افضاله و الصلوة والسلام علی محمد وآله اجمعین من کتاب وسایل الشیعة ... انواع الابواب اجمالاً ما تجب فیه الزکوة؛ **انجام:** استحباب النظر الی الدین والی ا لمصحف والی وجه العالم محمد بن علی بن الحسین قال روی ان النظر وجه العالم عبادة و النظر الی محمد عبادة اقول.

کتاب الزکاة تا اول باب استحباب النظر الی الدین والی المصحف؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف مخ]

۳۵۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۵۱۶-۲۳/۳۶

آغاز: من کان یرثه لولا القتل و لایمنع الابوین و الولد و الزوج و الزوجات من اصل المیراث ... باب انه من تقرب فله نصف من یتقرب به اذا لم یکن احد اقرب منه؛ **انجام:** عبدالله بن بکیر بن اعین ... و قال الشیخ عبدالله بن بکیر فطحی المذهب الا انه ثقة و نقلهما العلامة و نقل عن الکشی مدحه و ما تقدم من عدة اصحاب الاجماع ثم قال

از ارث تا آخر وسایل؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ جلد: مقوا با روکش لاجوردی، ۲۰۸گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۲ - ۱۰۰۳]

۳۵۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۲۹۸-۸/۸

آغاز: لاتقاتلوا احدا حتی تدعوه الی الاسلام ... باب کیفیة الدعاء الی الاسلام محمد بن یعقوب عن علی بن ابراهیم عن القاسم بن محمد عن المنقری عن سفیان بن عیینة؛ **انجام:** باب النون ناصح البغال کوفی مولی ثقه روی عن ابی عبدالله علیه السلام ... نوح بن شعیب البغدادی ذکر الفضل بن شاذان

از «باب کیفیة الدعاء الی الاسلام» تا «اواخر خاتمه کتاب» «رجال تا باب النون»؛ خط: نسخ خفی، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۲۷گ، ۵۵ سطر، اندازه: ۲۶×۳۷/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۰۲]

۳۵۴. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۹۹

جلد سوم، کتاب الجهاد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۸]

۳۵۵. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۱۹۸

الحج و المزار؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۸]

۳۵۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۰۸

بخشی از کتاب فرائض و پاره‌ای از حدود و دیات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۸]

۳۵۷. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۹۲

جلد ۱، مقام العبادات و کتاب الطهارة؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۸]

۳۵۸. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۹۴

از کتاب الصلاة تا ابواب القنوت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۸]

۳۵۹. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۲۱۸

کتاب الحج و المزار؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۸]

۳۶۰. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۱

باب‌های: زکوة، خمس، صوم، اعتکاف و حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ قطع: خشتی [ف: - ۱۲۹۷]

۳۶۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۹۰

طهارت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

۳۶۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۳۹۲

از کتاب الطلاق تا اواخر اطعمه و اشربه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۷]

۳۶۳. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۵۹/۱

کتاب فرائض تا انتهاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: احتمالا در عصر مؤلف؛ دوبار مقابله شده و در آخر کتاب دیات محمدحسین بن محمد قاسم القمشهی چنین نگاشته: «قدبلغ قراءة من اول هذا المجلد الی آخره حرره الاقل ...»، مصحح [ف: - ۵۹]

۳۶۴. فردوس؛ مدرسه حبیبیه؛ شماره نسخه:۲۹

آغاز: ثم مات المکاتب و ترک ما لا ترک ابنائه مدرکا قال نصف ما ترک المکاتب من شی فانه لمولاه الذی کاتبه و النصف الباقی لابن المکاتب لان المکاتب مات و نصفه جزو نصفه؛ **انجام:** و

فصل الخطاب و کان الفراغ من ذلک فی متصف شهر رجب سنة اثنین و ثمانین بعد الالف سنه ۱۰۸۲ و کتب بیده مؤلفه محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی عفی الله عنهم

کتاب الارث تا آخر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۷۴گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف مخ]

۳۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۴۱

آغاز: و به نستعین. بسمله. الحمد لله الذی سهل لنا تحصیل علوم الدین؛ **انجام:** و قد روی الصدوق و غیره احادیث فی ان الرضا علیه السلام خرج من المدینة الی مرو ... .

کا: علی بن محمد علی خوانساری، بی‌تا؛ چاپ سنگی، در حواشی تعلیقات و تصحیحات قلمی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: عنابی تیماج، ۲۸۱گ، ۴۱ سطر (۱۵×۲۷)، اندازه: ۲۳×۳۶/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۱۵]

۳۶۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۱۲

آغاز: علی باب الجنة فیقال له ادخل الجنة فیقول لاحتی بدخل یدخل ابوای الجنة قبلی (پیش از باب کراهیة العزوبة)؛ **انجام:** باب انه لاینبغی ان ینفخ اللحام فی اللحم ... فلیس منا. الحدیث. تم کتاب الصید و الذبایح و یتلوه کتاب الاطعمة و الاشربة.

از میانه نکاح است تا ذبایح؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در میانه دارد: «بلغ قراءة وفقه الله تعالی»؛ مهر: کتابخانه ضیاء الدین نوری؛ کاغذ: ترمه، جلد: تیماج سرخ، ۴۸۸گ، ۲۵ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۵ - ۱۲۳۸]

۳۶۷. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۴۰۲

آغاز: و بالثالث مائة الف سنة. قلت یا رسول الله الی ذلک خاصة أم للناس؛ **انجام:** حرم الله علیه الجنة و ماواة النار فان النمام شاهد.

از استحباب صوم تا اواخر کتاب روش معاشرت در سفر؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ صحح؛ جلد: تیماج، ۱۹۵گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۸)، اندازه: ۱۹×۲۵سم [ف: - ۳۳۶]

۳۶۸. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۲/۱۸/۱-۶۴۲۷

از کتاب العتق تا میراث المطلقات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوا، ۲۳ سطر، قطع: رحلی [ف: - ۱۸۹]

● تفضیح الصوفیة / عرفان و تصوف / عربی

tafḍīḥ-uṣ ṣūfīya

سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ قمری

soyūtī, ‘abd-or-rahmān ebn-e abī-bakr (1446 - 1506)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۲۲۰۳

آغاز: بسمله، قال شیخنا شیخ الاسلام حافظ عصره و مجتهد؛ **انجام:** والحمدالله اولا و اخرا و ظاهرا و باطنا و سرا و علانیه تمت تمام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ [رایانه]

● تفضیح المخالف الناصب فی امامة علی بن ابیطالب علیه السلام / کلام و اعتقادات / عربی

tafḍīḥ-ul muxālif-in nāṣib fī imāmat-i ‘alī ibn-i abī-ṭālib ‘alay-hi-s-salām

طبسی، محمد بن محمود، ق۱۱ قمری

tabasī, mohammad ebn-e mahmūd (- 17c)

تاریخ تألیف: ۲۰ شوال ۱۰۵۳ق؛ محل تالیف: مدرسه خان شیراز تعلیقات مفصلی است بر مباحث امامت و معاد شرح تجرید. بحث امامت را در ۲۰ شعبان ۱۰۵۳ در مدرسه خان شیراز شروع به تألیف نموده و در ۲۰ رمضان همان سال پایان یافته و مبحث معاد را در ۲۰ شعبان شروع و در ۲۰ شوال ۱۰۵۳ در مدرسه خان شیراز خاتمه داده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۶۹

آغاز: الحدلله الذی علا الصفوة الطاهرة من آل نبیه المصطفی بأصفی المناقب و أجلهم من ذوی الشرف العلا و شرف الهدی فی اعلی المعارج و اسمی المراتب؛ **انجام:** و أن ینفعنی به وسائر المحصلین من الانام و أن یجعله ذخراً لیوم القیام انه ولی ذلک و کان الفراغ من تألیفه ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ محشی؛ یادداشتی در نام کتاب و مؤلف و اینکه کتاب به خط مؤلف است با مهر «حسین الرضوی» (چهارگوش)؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۷گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۴۲۹]

← التفضیل ⟵ المعتمد فی الامامة

● التفضیل / عربی

at-tafḍīl

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۶ ض

ناتمام؛ بی کا، تا: قرن ۱۳ [د.ث. مجلس]

● تفضیل الائمه علیهم السلام / فضایل و مناقب / فارسی

tafzīl-ol a’emma ‘alay-hem-os-salām

طبری، حسن بن علی، ق۷ قمری

tabarī, hasan ebn-e ‘alī (- 13c)

در سال ۶۷۳ زمانی‌که مؤلف به اتفاق وزیر بهاء الدین محمد جوینی صاحب دیوان هلاکوخان به اصفهان رفته بود، ملاحظه کرد بعضی صحابه را بر اهل بیت علیهم السلام تفضیل داده و ادله‌ای برآن اقامه کرده‌اند، لذا برآن شد تا رساله‌ای مختصر مشتمل بر چهل دلیل در رد آنان تألیف نماید. مؤلف چندین کتاب مفصل و مختصر در اثبات امامت ائمه علیهم السلام دارد که شاید رساله حاضر بخشی از این کتاب‌ها باشد.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰۵/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد بدانکه مولا سعید حسن بن علی طبری رحمة الله علیه می‌فرماید که در شهور سنه ثلاث و سبعین و ستمائه ملازم بارگاه جهان پناه؛ **انجام:** که مستحق سجده ملایک شد کثرت علم آدم بود و علم آدم الاسماء کلها الی آخره و امیرالمؤمنین

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج قرمز، ۳گ (۹۴ر–۹۶پ)، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۰]

● تفضیل الاتراک علی سائر الاجناس فی مناقب الحضرة السلطانیة / - عربی

tafḍīl-ul atrāk ‘alā sā’ir-il ajnās fī manāqib-il ḥaḍrat-is sulṭānīya

رازی، محمد بن علی، – ۴۵۰ قمری

rāzī, mohammad ebn-e ‘alī (- 1059)

چاپ: انقره، مجلة الجمعیة التاریخیة الترکیة، محقق: عباس العزاوی، جلد۴، ۱۹۴۰م.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۰۸عکسی

آغاز: آغاز مقدمه عزاوی: بسملة. المقدمة، کلمة: الدراسات التاریخیة فی العراق، تؤدی بنا حتماً الی لزوم الالتفات الی شعوبه و أصافهم و سجایاهم.کتاب: بسملة. حمدله، و صلی الله علی سیدنا محمد و آله أجمعین، اللهم انی أعوذ بک من فتنة القول و العمل و هجنة الخطأ و الخطل..، ذکرت أبقاک الله حال الکتاب المعروف بالتاجی لابراهیم بن هلال الصابی؛ **انجام:** و أرجع الی الأجل عمید الملک کبت الله أعداءه فیما غبت عنه من آثاره لبعدی عن سامی بابه، و من الله التوفیق و علیه التوکل و الیه و هو حسبنا و نعم النصیر. و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و سلم تسلیماً، تیسر الفراغ من نسخه فی منتصف ذی القعدة سنة تسع و أربعین و ستمئة هلالیة. انتهی.

نسخه اصل: کتابخانه پرینستون آمریکا؛ خط: نسخ زیبا، کا: عباس عزاوی، تا: قرن ۱۴؛ همراه با مقدمه و پاورقی‌های عزاوی، گویا این نسخه را برای چاپ آمده کرده است و از روی نسخه مورخه ۶۴۹ ق کتابت کرده، و در پایان آمده: «و جاء فی هامش آخر الکتاب: عورض بالأصل المنقول منه و کتب الملتجیء الی حرم الله تعالی (الحسن بن) محمد بن الحسن الصغانی، جعله الله مخیماً بمحاله غیر منتقل عنها الا ... فی ذی الحجة من شهور سنة تسع و أربعین و ستمئة حامداً و مصلیاً»؛ ۵۱ص، ۱۸ سطر [عکسی ف: ۴-۲۱۲]

← تفضیل امیرالمؤمنین(ع) علی جمیع الانبیاء غیر محمد (ص) ≻ تفضیل علی (ع) علی الامة

← تفضیل امیرالمؤمنین(ع) علی سائر البشر ≻ تفضیل علی (ع) علی الامة

← تفضیل امیرالمؤمنین(ع) علی سائر الصحابة ≻ تفضیل علی (ع) علی الامة

← تفضیل امیرالمؤمنین(ع) علی سائر الاصحاب ≻ تفضیل علی (ع) علی الامة

● تفضیل الانبیاء علی الملائکة / کلام و اعتقادات / عربی

tafḍīl-ul anbīyā’ ‘ala-l malā’ika

علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ – ۴۳۶ قمری

‘alam-ol-hodā, ‘alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

مؤلف در این رساله به طور مستدل اثبات می‌نماید که انبیاء علیهم السلام افضل از ملائکه می‌باشند و این رساله غیر از رساله دیگر مؤلف «المنع من تفضیل الملائکه علی الانبیاء» می باشد.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اعلم انه لاطریق من جهة العقل الی القطع بفضل مکلف علی آخر لان الفضل المراعی فی هذا الباب هو زیادة استحقاق الثواب ...

انجام: دون حال الملک بمنزلة نفی هذه المنزلة والتعلق بهذا الآیة خاصة ضعیف جداً وفیما أوردناه کفایة.

چاپ: درضمن کتاب رسائل بغداد، مکتبة الشریف المرتضی العامة، محقق احمد الحسینی، ۱۵۰ص، ۱۳۸۶ق؛ ضمن الرسائل الشریف المرتضی، قم، دار القرآن الکریم، ۱۴۰۵ق، تحقیق سید مهدی رجائی، الجزء الثانیة، ص ۱۵۵ – ۱۶۵،

[دنا ۲۰۴/۳؛ الذریعة ۳۵۹/۴ رقم ۱۵۶۴؛ رجال نجاشی: ۱۹۲]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۹۰/۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱، جلد: تیماج مشکی، ۳گ (۳۱۸ر–۳۲۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۹سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۲۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۵/۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالحمید بن محمد مقیم خطیب عبدالعظیمی، تا: ۱۷ ربیع الثانی ۱۰۵۶ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۶گ (۵۵پ–۶۰ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۱ – ۲۸۲]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۶۱۶/۲۹

مسالة من املاء السید المرتضی؛ خط: نسخ، کا: احمد سروی، تا: ۱۰۷۱ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج تریاکی، ۵گ (۱۱۵ر–۱۱۹پ)، ۲۷ سطر (۱۰×۲۱)، اندازه: ۱۸×۳۱سم [ف: ۱۶ – ۳۱۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۸۰۷/۲۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کیف نشک فی أن الأمر علی ما ذکرناه و کل من اراد تعظیم آدم و صفه بما یقتضی الفخر و الشرف نعمته باسجاد الملائکة و جعل ذلک من اعظم فضائله ... ناتمام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۳۶ق؛ افتادگی: انجام؛ افزودگی‌هایی در اصواف ائمه اطهار، ضرورت وجود معصوم و غیبت امام دوازدهم آمده است که به نظر می‌رسد بخشی از مطالب شیخ مفید می‌باشد؛ مهر تملک: «من کتب الاقل محمد امین النجفی الخوئی» (بیضی)؛ کاغذ: دفتری خط دار، جلد: مقوایی با روکش پارچه‌ای مشکی، ۲گ (۷۳ر -۷۴پ)، ۱۵ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۳۲ - ۵۳۳]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸/۱ خوئی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۶ص (۳-۸)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۶/۲سم [ف: ۷ - ۵۰]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵۹۸/۵

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه شهرداری-گرگان؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۱گ (۴۲۵-۴۴۵) [عکسی ف: ۲ - ۱۸۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۶۲/۲۰-ف

نسخه اصل: کتابخانه آقای شیخ آقا بزرگ تهرانی؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۰ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۷۵]

● تفضیل الانبیاء علی الملائکة / کلام و اعتقادات / عربی

tafḍīl-ul anbīyā’ ‘ala-l malā’ika

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۱/۲۰

نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی - مشهد مقدس؛ خط: نسخ، کا: عزیزالله بن عبدالعلی فراهانی، بی‌تا؛ ۹ص (۱۳۴-۱۴۲) [عکسی ف: ۷ - ۲۰۸]

● تفضیل الانسان الکامل علی القرآن / فلسفه / فارسی

tafzīl-ol ensān-el kāmel ‘ala-l qor’ān

دماوندی، عبدالرحیم بن محمد یونس، ق۱۲ قمری

damāvandī, ‘abd-or-rahīm ebn-e mohammad yūnos (-18c)

[دنا ۲۰۵/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۸/۷]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۰/۱۴

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۰ سطر (۷×۱۵)، اندازه: ۸×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۳۹]

● تفضیل البشر علی الملائکة / کلام و اعتقادات / عربی

tafḍīl-ul bašar ‘ala-l malā’ika

حسنی حسینی، معین الدین بن صفی الدین، ق۹ قمری

hasanī hoseynī, mo‘īn-od-dīn ebn-e safī-yod-dīn (-15c)

تاریخ تألیف: ۸۶۹ق؛ محل تالیف: مدینه

رد و ایرادهایی است درباره اینکه آیا ملائکه بر بشر فضیلت دارند یا به عکس، و مؤلف در این موضوع رأی قاطعی ندارد گرچه پیامبر اکرم را بهترین مخلوقات می‌داند و معتقد است که این می‌تواند دلیل بر افضلیت بشر باشد. بیشتر این رساله بر مبانی عقلی است و مؤلف از احادیث اهل سنت نیز بهره برده است، دارای یک «مقدمه» و دو «مقصد» و یک «خاتمه»: المقدمة: فی بیان الاختلافات فی المسئلة؛ مقصد ۱. البحث عن ادلة مفضل الملک؛ مقصد ۲. بیان حجة مفضلی البشر رداً و ایراداً؛ الخاتمة: فی بیان ما هو الحق

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۹۰۸

آغاز: ایاک نحمد یا مقوم الحقایق و ایاک نعبد یا مقسم الخلایق نشکرک یا واهب الوجود موجود و نثنی علیک یا مفضل البعض بخواص الماهیات و الوجود؛ **انجام:** و قد ختمت رسالتی و کان ختامها مسک

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۳گ، ۱۴ سطر، اندازه:۱۲×۱۷/۵سم [ف: ۲۵ - ۱۹۹]

← تفضیل العلوم ⟵ احصاء العلوم

● تفضیل علی (ع) علی الامة / کلام و اعتقادات / عربی

tafḍīl-u ‘alī ‘ala-l umma

مفید، محمد بن محمد، ۳۳۶ - ۴۱۳ قمری

mofīd, mohammad ebn-e mohammad (948 - 1023)

رساله استدلال مختصری است در چند فصل کوتاه در اثبات برتری امام علی (ع) بر سایر صحابه و نیز فضیلت آن حضرت بر همه انبیا به جز نبی خاتم. شیخ مفید اقوال گروه‌های مختلف را نقل کرده و برای اثبات مطلوب خود دلیل‌های مختلفی از آیات، روایات و حوادث تاریخی آورده است. در نسخه‌های خطی از آن به عنوان‌های مختلفی یاد شده از جمله: «تفصیل علی (ع) علی الأمة»، «تفضیل أمیرالمؤمنین (ع) علی سائر الأصحاب»، «تفضیل أمیرالمؤمنین (ع) علی سائر الصحابة»، «تفضیل أمیرالمؤمنین علیه السلام علی سائر أصحابه». شیخ آقا بزرگ تهرانی نیز عنوان «مسأله فی أفضلیة علی علیه السلام علی کافة البشر سوی رسول الله» را بر آن نهاده است. قدر مشترک اکثر عناوین مذکور، «تفضیل امیر المؤمنین علیه السلام» است بر سایر اضافات ممکن است از کاتبان نسخه ها باشد.

آغاز: قال الشیخ المفید رضی الله عنه اختلف الشیعة فی هذه المسئلة ... واختلف اهل الامامة فی هذالباب فقال کثیر من متعلییهم

انجام: فتفاضل الخلق فیه حسب کثرة القائلین بالدین المستیقنین بذلک من الانام و الله ولی التوفیق و صلی الله علی سید رسله

محمد النبی و آله و سلم تسلیما کثیرا
چاپ: در جلد هفتم مصنفات شیخ مفید، قم ۱۴۱۳ق
[دنا ۲۰۵/۳؛ الذریعة ج ۴-۳۵۸ و ۳۸۳/۲۰؛ رجال نجاشی ۲۸۳؛ مکتبة امیرالمؤمنین ۵۴۸/۲]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۵/۱۹
خط: نسخ، کا: عبدالحمید بن محمد مقیم خطیب عبدالعظیمی، تا: ۱۷ ربیع الثانی۱۰۵۶ق، جلد: مقوایی عطف تیماج قرمز، ۶گ (۱۵۳پ-۱۵۸ر)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۲۵/۵سم [ف: ۱ - ۲۸۶]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۶۱/۴
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: زین العابدین بن ابی الحسن بن کتاب الله، تا: جمعه ۴ رجب (اواخر شهریور ماه جلالی) ۱۱۵۴ق، مقابله شده؛ نام کتاب در ابتدای آن «مسئلة فی تفضبل أمیرالمؤمنین علی سایر الأمة» درج شده؛ ۳ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۹×۲۷/۵سم [ف:۳-۳۳۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۸۴۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۵ - ۲۶۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۹۶۸
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۴؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، ۷گ، ۱۲سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [اهدائی رهبر: ۲اخبار۱ - ۲۰۳] و [ف: ۲۶ - ۱۶۵]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸/۱۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۵۲پ-۱۵۶ر)، ۱۷ سطر، اندازه:۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۱ - ۹۴]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۴۳/۱۴
انجام: فان قال قد ثبت ان رسول الله صلی الله علیه و آله.
فقط یک صفحه در این مجموعه می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج مشکی، ۱گ (۱۴۵پ)، اندازه: ۱۷×۲۴/۵سم [ف: ۱ - ۲۶۹]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۶۱۱/۲۶
آغاز: قال الشیخ المفید رضی الله عنه اختلفت الشیعة فی هذه المسألة فقالت الجارودیة انه کان علیه السلام افضل من کافة الصحابة
نسخه اصل: کتابخانه مرتضوی - مشهد مقدس؛ خط: نسخ، کا: عزیز الله بن عبدالعلی فراهانی، بی‌تا؛ ۸ص (۲۷۷-۲۸۴) [عکسی ف: ۷ - ۲۱۰]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸/۲۲ خوئی
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج زرد، ۷ص (۳۰۴-۳۱۰)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳/۳×۲۶/۲سم [ف: ۷ - ۵۰]

● **تفضیل فاطمة علیها السلام** / کلام و اعتقادات / عربی
tafḍīl-u fāṭima ‘alay-ha-s-salām
علم الهدی، علی بن حسین، ۳۵۵ - ۴۳۶ قمری
‘alam-ol-hodā, ‘alī ebn-e hoseyn (967 - 1045)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۷/۵۲عکسی
نسخه اصل: آستان قدس رضوی، شماره ض۲۱۵۰۹؛ خط: نسخ، کا: سید احمد بن محمد رضا حسینی صفایی خوانساری، بی‌تا؛ در مصحح، محشی از کاتب و غیر او، رکابه‌دار؛ ۲ص (۱۴۲-۱۴۳)، ۲۲ سطر [عکسی ف: ۴ - ۳۹۴]

● **تفضیل مفضول** / کلام و اعتقادات / فارسی
tafzīl-e mafzūl
سلطان العلماء، محمد بن ددار علی،۱۱۹۹-۱۲۸۴قمری
soltān-ol-‘olamā’, mohammad ebn-e deldār ‘alī (1785 - 1868)
رد بر نوشته مولوی محمد رشیدالدین خان دهلوی است که در پاسخ سبحان علی خان نوشته در معنی مفضول و فاضل و اینکه شیخین مفضول نبوده‌اند. صفحه‌هایی از این رساله به عربی نگارش یافته است. از محمد رشید الدین رشید الفضلاء کتابی با عنوان «الحق المبین فی فضائل اهل بیت سید المرسلین» در ادامه معرفی خواهد شد، که شاید رساله حاضر در رد آن کتاب باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۱۶۳/۲
آغاز: عبارت جناب سبحان علی خان صاحب دام اقبالهم در رساله مرسله به رشیدالدین خان دهلوی پر ظاهر است؛ **انجام:** تا جواب افصاح لطافة المقال رشیدی نوشته آید، بینوا تو جروا.
خط: نسخ، کا: میر فضل شاه کاته میدانی کشمیری، تا: ۲۳ ذیقعده ۱۳۰۸ق؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۴گ (۲۵پ-۲۹پ)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۵سم [ف: ۶ - ۱۶۷]

● **تفضیل النبی علی سائر الأنبیاء = خصائص النبی صلی الله علیه و آله و سلم** / فضایل و مناقب / عربی
tafḍīl-un nabī ‘alā sā’ir-il ’anbīyā’ = xaṣā’iṣ-un nabī ṣalla-l-lāh-u ‘alay-hi wa āl-i-hī wa sallam
سرمری، یوسف بن محمد، ۶۹۶ - ۷۷۶ قمری
sorramorrī, yūsof ebn-e mohammad (1297 - 1375)
مؤلف در این کتاب، خصایص و فضائل انبیاء اولوالعزم را آورد، سپس به برتری مقام حضرت پیامبر (ص) در همان خصیصه و فضیلت پرداخته است. نام کتاب، از دیباچه گزیده شده و نام اصلی آن به دست نیامد.
[فهرست مخطوطات دارالکتب الظاهریة، التاریخ و ملحقاته ۲۱۹ص؛ شذرات الذهب ۴۵۳/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۰۱/۱

آغاز: الخلق عندالله تعالی منزلاً و أنبل _ صلی الله علیه و سلم و کرم و عظم و علی آله و اصابه و التابعین لهم باحسان الی یوم الدین؛ **انجام:** ثم مضی لسبیله ثم مضی لسبیله طیباً طاهراً تقیاً زکیاً و ترک الخلق علی بیضاء نقیة ... آخر الکتاب و حسنمنا الله و نعم الوکیل و قد وقع الفراغ من تنمیق هذا الکتاب ...

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۸۳۰ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ در آغاز و انجام نسخه اظهارنظرهای نادرستی درباره ماهیت کتاب از سوی مالکان قبلی آمده؛ کاغذ: شرقی، ۱۲۲گ (۱-۱۲۲)، ۱۸ سطر، اندازه: ۸×۱۳/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۱]

● **تفضیل النبی و الآل علی جمیع الانبیاء** / کلام و اعتقادات / عربی

tafḍīl-un nabī wa-l āl ‘alā jamī‘-il anbīyā’

مؤلف در این رساله مختصر با استناد به اخبار و روایات افضلیت پیامبر و خاندان معصوم او را بر سایر افراد بشر اثبات می‌نماید.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۴۸۲

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی فضل محمداً صلی الله علیه و آله علی الخلق اجمعین؛ **انجام:** بل العکس هو الوارد عن آل الرسول و الحمدلله کثیراً

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۲۶ق، جا: ملایر همدان؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: آهار مهره نباتی فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [اهدائی رهبر: ۲ اخبار۱ - ۲۰۴]

⟵ التفقه فی الدین ⟩ نقد الاصول الفقهیة
⟵ التفقه فی الدین ⟩ المحاکمة بین الفاضلین

● **التفقه فی الدین** / کلام و اعتقادات / عربی - فارسی

at-tafaqquh fi-d dīn

محمد اسماعیل بن محمد باقر

mohammad esmā‘īl ebn-e mohammad bāqer

رساله مفصلی است درباره لزوم تفقه در دین که گویا مقدمه کتابی باشد از مؤلف در فقه. در این کتاب اولاً در حقیقت دین و کیفیت انتظام آن، پس از آن درباره آیه «فولا نفر من کل فرقة طائفة لیتفقهوا فی الدین»، و در آخر درباره حدیث جنود عقل و جهل گفتگو می‌کند و گاهی مطالب به فارسی نوشته شده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۰۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... ان الفقه فی اللغة الفهم و هو مطلق الادراک التصدیقی او ادراک الامور الغامضة؛ **انجام:** از اعتقادات و قبایح اعمال نمانیم بسته شود و نتوانند باین اعتذار کنند.

خط:نسخ،کاتب=مؤلف،بی‌تا؛مصحح،محشی؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۶ - ۲۸۷]

⟵ التفقه فی الدین(رسالة فی تحقیق) ⟩ الحق المبین فی کیفیة التفقه فی الدین
⟵ التفکر ⟩ مصفاة الاشباح و مجلاة الارواح

● **التفکر** / عرفان و تصوف / عربی

at-tafakkur

رساله‌ای است عرفانی درباره تفکر.

تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۸۰۸/۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی لم یقدر لانهاء عزمه بحر و لاقطر؛ **انجام:** ان یجنبنا من مزلة اقدام الجهال، بمنه و فضله. تم کتاب «التفکر» بحمدلله و عونه و صلی الله علیه ...

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱گ (۴۴پ-۵۴ر)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹سم [ف: ۳ - ۴۸۴]

● **تفلیس ابلیس** = **مناظره ابلیس** / عرفان و تصوف / عربی

teflīs-e eblīs = monāzere-ye eblīs

ابن غانم، عبدالسلام بن احمد، - ۶۷۸ قمری

ebn-e qānem, ‘abd-os-salām ebn-e ahmad (- 1280)

مناظرات خیالی و رو در رو با شیطان است. جدل‌ها بر محور امر و اراده (جبر و اختیار) و استعمال این دو لفظ در قرآن می‌گردد و به نظر می‌رسد این رساله در رد تلبیس ابلیس ابن جوزی (۵۹۷ق) نوشته شده باشد.

آغاز: الحمدلله الذی خلق آدم للبشر أباً و استخرج ذریته و جعلهم قبائل و شعباً و أجری علیهم قلم القضاء و جعل لکل شیء سبباً
انجام: لایشابه فعله فعل خلقه و لا یقاس حکمه بحکم عباده فله الخلق و الأمر لا یسأل عما یفعل و هم یسألون
چاپ: مصر، ۲۸ص، ۱۲۷۷ق؛ قاهره، محقق: محمد ابراهیم سلیم، دار النصر للطباعة الاسلامیة، ۹۶ص، ۱۹۹۱م.

[دنا ۲۰۵/۳؛ دائرة المعارف بزرگ، ج۴، ص۳۵۴-۳۵۵؛ معجم التاریخ التراث الاسلامی، ج۴، ص۱۷۴۱-۱۷۴۲؛ خزانة مفتی ۳۰/۵]

۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۵۰/۳

خط: نسخ نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱ - ۲۲۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۰۰۱/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۸؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۵گ (۱پ-۱۵پ)، اندازه: ۱۲×۱۷سم [ف: ۲۱ - ۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۱۹/۴۴

آغاز و انجام: برابر

کامل. در نسخه با نام «هذا مناظره ابلیس رجیم» خوانده شده است؛ خط: نستعلیق و شکسته، کا: محمود بن جلال الدین محمد نصیر قلندرشاه خویی، تا: ۴ رجب ۱۲۸۶ق، جا: قریه چیذر شمیران، آستانه امامزاده علی اکبر؛ داستان شعر خوانی ذو الاصبع عدوانی و چهار دختر او (۳۷۱ر–۳۷۱پ)؛ کاغذ: فرنگی نازک الوان، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱گ (۳۵۸پ–۳۶۸پ)، اندازه: ۱۲/۸×۲۱/۵سم [ف: ۲۹/۱ – ۳۳۶]

۴. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۵۰/۶

طرف من کتاب تفلیس ابلیس؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قهوه‌ای، اندازه: ۱۴×۱۸سم [ف: ۱ – ۲۲۰]

● **تفنگ نامه** / فنون نظامی / فارسی

tofang-nāme

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۰/۸ سرود

خط: نستعلیق، کا: غلام شاه، تا: ۱۱۶۳ق [نشریه: ۱۳ – ۴۲۱]

● **تفنگ وردنل و مارتین و سایر تفنگهای ته پر /**

متفرقه، فنون نظامی / فارسی

tofang-e verendel va mārtīn va sāyer-e tofang-hā-ye tah-por

تفنگدار قره باغی، اسماعیل

tofangdār-e qara bāqī, esmā‘īl

شامل سه «مقاله» که بنا به تقاضای امیر نظام نوشته شده و فن استفاده از انواع تفنگ‌های آن زمان برای افراد لشکر توضیح داده شده است.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۶۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین ... اما بعد چنین گوید: گم گشته دیار سرگردانی اسماعیل تفنگدار قره باغی ... چون رای مبارک حضرت مستطاب اجل اکرم ... از فدوی خواهش فرمودند رساله در باب محسنات تفنگ و رندل و مارتین؛ **انجام:** با دل پژمرده و خاطرات افسرده تمام شد هر چند در بعضی عبارت قلم در کفم سرکشی کرده ... هرگاه نظر بر زللی یا بر محل خللی اندازند عفو فرمایند.

خط:نسخ،بی‌کا،تا: ۱۱۳۴ق؛ کاغذ: فرنگی فلفل نمکی آبی، جلد: میشن قهوه‌ای،۲۲گ،۹ سطر، اندازه: ۱۲/۶×۲۰/۳سم [ف: ۲ – ۱۶۰]

← التفویض ⟵ معنی التفویض

● **التفهیم فی معرفت استخراج التقویم** / هیئت / فارسی

at-tafhīm fī ma‘refat-e estexrāj-et taqvīm

قاری، مظهرالدین محمد بن علی، ق۱۰ قمری

qārī, mazhar-od-dīn mohammad ebn-e ‘alī (- 16c)

تاریخ تألیف: ۹۶۷ق

نام یکی از مجلدات «انیس المنجمین» است و این مجلد مشتمل است بر دوازده «فصل» و «خاتمه»: ۱. استخراج اوساط آفتاب و دیگر کواکب؛ ۲. تقویم کواکب هفت گانه و رأس و ذنب؛ ۳. عرض کوکب سبعه؛ ۴. معرفت نطاقات و مقامات؛ ۵. عمل اجتماعات و استقبالات؛ ۶. عمل اتصالات و تحویلات کواکب و ممازجات قمر؛ ۷. معرفت خسوف؛ ۸. معرفت کسوف؛ ۹. معرفت رؤیة اهله؛ ۱۰. ظهور و خفاء کواکب سیاره؛ ۱۱. ظهور منازل قمر و عمل منازل؛ ۱۲. معرفت کواکب ثابته؛ خاتمه: در معرفت عمل کید.

آغاز: ... حمد بیحد معبودی را عظمت کبریاؤه رسد که موافق و مخالف در عبودیتش در سجود آیند، و شکر بی حد مالک الملکی را سزد ... اما بعد چنین گوید ... مظهر الدین محمد القادری که چون بتوفیق حی قدیم از اتمام زیج مظهری فارغ شدم شروع کردم در تصنیف کتاب انیس المنجمین ...

انجام: در اول مرداد ماه قدیم و جدول این است ...

[دنا ۲۰۶/۳؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۶/۱؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۹/۴]

۱. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۳۹۳

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۱۴۵ق؛ در پایان (۳۰–۴۰) افاداتی از حاحی محمد رضا در نجوم و چند جدول ضمیمه دارد؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش سفید، ۴۰گ، ۲۰ سطر (۱۱×۱۹/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۴ – ۱۲۷۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۴۹

آغاز: مرتب ساختم بر دوازده جلد و یکی از مجلدات آنرا مسما گردانیدم التفهیم فی؛ **انجام:** بران افزودیم شد کید در روز نوروز مطلوب تمت الکتاب

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳ ذیقعده ۱۱۸۰ق؛ افتادگی: آغاز (صفحه ابتدا)؛ کاغذ: نباتی آهار مهره، جلد: تیماج، ۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۶سم [ف: ۱۰ – ۳۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۳۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوات علی خیر خلقه؛ **انجام:** معظم تأثیر خسوف ۵۲ روز و الله اعلم.

خط: تحریری متوسط، بی‌کا، تا: ۱۱۹۲ق؛کاغذ: اصفهانی شکری آهار مهره، جلد: میشن سیاه، ۱۲۵ص، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۶ – ۱۰۹]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۴۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ساعات استقبال در ۳ موضع نهادیم و ساعات سقوط از اول کم کردیم ...

خط: نسخ پخته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۶گ

(۱۱۵پ–۱۳۰پ) [ف: ۱ – ۵۸]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۲۵۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** تا بآخر بدین منوال بود و در قمر اگر مثلا در محاذی. (ناقص، تا اواخر فصل ششم را بیشتر ندارد).

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام (تا اواخر فصل ششم را بیشتر ندارد)؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: مقوا، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۰ – ۱۲۵]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۲۰/۲

آغاز و انجام: برابر

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سیاه، ۱۳۵گ (۱۰۱پ–۱۳۵ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۳×۱۶/۳سم [ف: ۶ – ۳۰۷]

● التفهیم لاوائل صناعة التنجیم / هیئت / فارسی

at-tafhīm li-awā’il-i ṣanā‘at-it tanjīm

ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، ۳۶۲ – ۴۴۰ قمری

abū-reyhān-e bīrūnī, mohammad ebn-e ahmad (974 - 1049)

اهدا به: ریحانه دختر حسین خوارزمی

تاریخ تألیف: ۴۲۰ق

کتاب مشهوری است در شناخت و بررسی هیئت عالم و کیفیت اشکال آسمان و زمین و مابین آن به طریق اخبار منقول در علم نجوم. مؤلف، پس از بیان مطالبی از علم هندسه و حساب، به بررسی هیئت عالم و سپس به بیان احکام نجوم پرداخته است. آن را در سال ۴۲۰ق به خواهش ریحانه بنت حسین خوارزمی به فارسی نوشته و ظاهراً در همان سال مؤلف عیناً آن را به عربی ترجمه کرده و به نام ابوالحسن علی بن ابی الفضل الخاصی مصدر گردانیده است.

آغاز: دانستن صورت عالم و چگونگی حال آسمان و زمین ...

انجام: و گر کسی این قسمتها بگذارد خویشتن را و صناعت را تعریض کرده دارد مرسخریت و ریشخند را چنانکه اکنون هست، والسلام علی من اتبع الهدی

چاپ: با تصحیح جلال الدین همائی، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۳ش و ۱۳۶۷ش؛ محقق: رمزی رایت، لندن، شرکة لوزاك، ۱۹۳۴م.

[دنا ۲۰۶/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۸۶۸/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۳۲

آغاز: و صورتها و شکلها کی اندر جسم موجود است؛ **انجام:** و الله المستعان تمت الکتاب بحمدالله و عونه و توفیقه.

خط: نسخ، کا: محمد بن جورابی، تا: پنجشنبه ۶ صفر ۵۳۸ق؛ افتادگی: آغاز (چهار ورق (۸ صفحه))؛ تملک: خواجه شمس الدین زین الاسلام علی بن احمد بن علی الملی (؟)؛ کاغذ: ریحانی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴۶گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۹×۲۵/۵سم [ف: ۶ – ۱۰۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۹۹-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۳ – ۱۴]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۸-ف

نسخه اصل: فیض الله افندی ش ۱۳۳۳؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: رمضان۶۴۸ق، جا: دمشق؛ تملک: سلیمان رومی حنفی ماتریدی در ۹۷۷ [فیلمها ف: ۱ – ۳۰۹]

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۷۲-عکسی

همان نسخه بالا [نشریه: ۲ – ۲۷۲]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۹۲

آغاز: بسمله و به ثقتی: التفهیم لاوائل صناعة التنجیم؛ **انجام:** برابر

خط: نسخ، کا: علی اکبر شیرازی، تا: ۱۰۸۵ق؛ با سرلوح مذهب، حاوی جداول و اشکال نجومی؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج قرمز، ۱۶۷گ، ۱۷ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۵سم [ف: ۵– ۱۰۵]

۴. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۴

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج حنایی، ۱۲۱گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۳ – ۴۸۶]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۵۴

خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۸سم [ف: ۲ – ۱۶۰]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۵۲/۳

اواخر این کتاب است؛ بی کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۴۳ص (۱۱۶–۱۵۸)، ۱۷ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۷۴۸]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۰۱۵

بخشی از آن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج، ۵۸ص، ۲۰سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۸]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴۷۳

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: میرزا محمد علی عبرت مصاحبی نایینی، بی‌تا؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: شکری فرنگی آهار مهره، جلد: مقوایی عطف چرمی، ۱۹۱گ، ۱۶ سطر(۵/ ۱۳×۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۳سم [ف: ۸ – ۹۸]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۶۲-ف و ۲۰۰۷-ف

نسخه اصل:همان نسخه بالا[فیلمها ف: ۱ – ۳۰۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۷۲۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: امام قلی بن علی اکبر سیرجانی، تا: ۴ محرم ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه مشکی، ۱۲۱گ، ۲۵ سطر (۱۱×۲۰)، اندازه: ۲۱×۳۱سم [ف: ۱۲ – ۲۷۲۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۱۳۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** سال بر سیصد و نود و هشت یزد جردی.

کا: شاهرخ بن اسکندر گشتاسب منجم فارسی کرمانی، تا: ۶ صفر ۱۲۹۳ق، جا: بمبئی؛ کاتب خطبه و دیباچه کتاب را ننوشته و در پایان آن رقم کرده است: «انجام یافت این همایون کتاب ... در بندر معموره بمبئی از روی نسخه دستور سهرابجی که در سنه ۶۲۸ یزدجردی نوشته شده ... بتاریخ ... سنه ۱۲۴۶ یزدجردی موافق ششم شهر صفر المظفر سنه ۱۲۹۳ هجری نگارنده حقیر شاهرخ بن اسکندر گشتاسب منجم فارسی کرمانی.»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: میشن زرشکی، ۳۵۸ص، ۱۲سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۶ – ۱۰۷]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۱۳۴

آغاز: اگر دایره بزرگ بر پشت کره خواهی کشیدن پرکار بمقدار پهلوی آن باید کشیدن؛ **انجام:** سهم عاقبت کارها

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج جگری، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰/۳سم [ف: ۱۰ – ۳۲]

● **التفهیم لاوائل صناعة التنجیم** / هیئت / عربی

at-tafhīm li-awā’il-i ṣanā‘at-it tanjīm

ابوریحان بیرونی، محمد بن احمد، ۳۶۲ – ۴۴۰ قمری

abū-reyhān-e bīrūnī, mohammad ebn-e ahmad (974 - 1049)

اهدا به: ابوالحسن علی بن ابی الفضل الخاصی

تاریخ تألیف: سه‌شنبه ۴۲۱ق

تحریر عربی کتاب پیشین.

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و علی آله و صحبه و سلم تسلیما الی یوم الدین اما بعد فان الاحاطه بهیئه العالم و کیفیة شکل السماء و الارض و ما بینهما علی وجه الاخبار المأخوذة بالتقلید نافعة جدا فی صناعة التنجیم ...

انجام: و عند البلوغ الی هذا الموضع من صناعة التنجیم کفایة و من تعداها فقد عرض نفسه و صناعته لما بلغت الیه الآن من السخریة و الاستهزاء فقد حملها المنتسبون الیها فضلاً عن المنتفین عنها و بالله الاستعانة

چاپ: با تصحیح جلال الدین همائی، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۳ش و ۱۳۶۷ش؛ محقق: رمزی رایت، لندن، شرکة لوزاک، ۱۹۳۴م.

[دنا ۲۰۵/۳؛ تاریخ ادبیات ایران تألیف استاد بدیع الزمان فروزانفر (ص ۱۰۴)؛ الذریعة ۳۶۲/۴؛ مقدمه التفهیم فارسی بقلم استاد جلال الدین همایی؛ نسخه‌های منزوی ۲۶۵/۱]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۰-ف

نسخه اصل: موزه بریتانیا add. 7696؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: آغاز رمضان ۶۸۵ق؛ ۱۶۱گ، ۲۱ سطر [فیلمها ف: ۱ – ۵۷]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۸۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: شاه محمد بن عبدالستار بن شاه محمد عثمان، تا: ۱۰۵۶ق، جا: احمدآباد هند؛ مصحح، به سال ۱۰۶۳ در شهر برهانپور مقابله شده؛ مهر: «محمد قاسم» (بیضی)؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: تیماج حنایی، ۸۹گ، ۲۵ سطر (۸×۱۷)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۳ – ۲۵۹]

۳. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۶۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ در کتابخانه اعتضاد السلطنه بوده؛ وقف: سپهسالار؛ کاغذ: فرنگی آبی رنگ، جلد: روغنی نارنجی زرین، ۱۲۰گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۸۵]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۴۷۲

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: نوعی ترمه، جلد: تیماج عنابی، ۶۰گ، ۲۵ سطر (۱۵/۵×۲۵)، اندازه: ۲۱/۵×۳۰سم [ف: ۸ – ۹۷]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲

آغاز: اما بعد فان الاحاطه بهیئه العالم و کیفیة شکل السماء و الارض و ما بینهما علی وجه الاخبار المأخوذة بالتقلید نافعة جدا فی صناعة التنجیم؛ **انجام:** و عند البلوغ الی هذا الموضع من صناعة التنجیم کفایة و من تعداها فقد عرض نفسه و صناعته لما بلغت الیه الآن من السخریة و الاستهزاء فقد حملها المنتسبون الیها فضلاً عن المنتفین عنها و بالله الاستعانة

خط: نسخ، کا: محمد باقر اصفهانی، تا: ۱۲۷۲ق؛ ۲۵گ، ۶۹ سطر، اندازه:۱۷×۲۷/۵سم [ف: ۲ – ۸۸]

۶. تبریز؛ ملی تبریز؛ شماره نسخه:۳۴۴۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** خاتمه متن عربی: ... فی نهایة الضعف فهذا هو حال القوة و الضعف بالبسیط من الکلام ...

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۹ جدول نجومی دارد؛ جلد: چرمی سرخ نرم، ۱۷۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۹/۵×۲۶سم [ف: ۱ – ۲۹۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۰۹۳-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ – ۷۴]

● **تفهیم المسامع فی جمع الجوامع** / اصول فقه / عربی

tafhīm-ul masāmi‘ fī jam‘-il jawāmi‘

حلی شافعی، احمد بن محمد، ق۹ قمری

hellī-ye šāfe‘ī, ahmad ebn-e mohammad (- 15c)

وابسته به: جمع الجوامع فی اصول الفقه؛ سبکی، عبدالوهاب بن علی (۷۲۷–۷۷۱)

تاریخ تألیف: ۹ رمضان ۸۶۹ق؛ محل تالیف: دمشق، مدرسه شیخ ابی عصر صالحیه

شرح مزجی مختصری است بر «جمع الجوامع» عبدالوهاب سبکی شافعی.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۴۷۸

آغاز: الحمدلله الذی یسر الوصول الی الاصول بمعرفة الدلائل و الاجناس و الفصول و اشهد ان لا اله الا الله وحده لاشریک له؛
انجام: و اجارنا من نار الجحیم و جعلنا ممن خیرتهم فی جناب النعیم و متعنا بالنظر الی وجهه الکریم انه و لی قدیر والقادر علیه
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۸۶۹ق، مصحح، با خط خوردگی و اضافات بسیار در حاشیه؛ تملک: ریحان الله بن موسوی، فخریزاده محمد اسعد حسینی با مهر «منجم بخت اسعدباد» (دایره)، محمد بن احمد شوبری، مصطفی بن فتح الله به سال ۱۰۹۹ در مصر، عمر بن احمد بن عقیل، یحیی بن محمد صلاح به سال ۹۷۰؛ جلد: مقوایی؛ عطف تیماج مشکی، ۱۱۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۷/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۳۰]

● **التقاریر** / اصول فقه / عربی

at-taqārīr

شرموطی، محمد بن هاشم، ق۱۴ قمری

šermūtī, mohammad ebn-e hāšem (- 20c)

نگارش افادات درسی استاد و شامل مباحث: تقریر لوجوب المقدمه، تقریر لعدم اقتضاء الامر النهی عن ضده، الاجزاء، جواز اجتماع الامر و النهی، «لدلالت النهی عن الفساد، المفاهیم، تداخل الاسباب [چند برگ بیاض]. (حجیت قطع و ظن، از این موضع، بر اساس فرائد الاصول شیخ انصاری تنظیم یافته است) المطلب الاول فی التفات المکلف الی الحکم الشرعی اما ان یحصل له القطع ... المقصد الثانی الظن و فیه ابواب الباب الاول فی امکان جواز التقید بالظن وقوعه، المقصد الثالث من مقاصد هذا الکتاب علی ترتیب شیخنا شیخ مرتضی الانصاری قدس سره المکلف اذا التفت الی الحکم الشرعی العملی، المقام الثانی للشک فی الاستصحاب، فی التعادل و التراجیح و تعبیر بعضهم بالتراجیح جمعا لا یلیق». تاریخ ختم تألیف: بعد از رحلت شیخ انصاری (۱۲۸۱ هـق.) تا سنه تحریر نسخه.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۶۸۴

آغاز: بسمله، نحمدک اللهم باصول الحمد و الفروع و نشکرک شکرا لا یتناهی به الشروع؛ **انجام:** و الاخر مباین فیمکن، القول بالترجیح بالداخلی و الخارجی هذا ما اردنا جمعه من التقاریر و تهیاء الفراغ من نقله الی البیاض فی یوم ...
خط: نسخ، کاتب = مؤلف (احتمالاً)، تا: پنج‌شنبه ۲ رمضان ۱۲۹۳ق، جا: نجف اشرف؛ اهدایی: رهبری، فروردین ۱۳۷۲؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره حنایی، جلد: مقوا، عطف میشن آلبالویی، ۳۱۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۷۰]

● **تقاریر المناصب** / نامه‌نگاری / فارسی

taqārīr-ol manāseb

نامه‌های مختلفی است که پادشاهان برای نصب شخصی به وزارت و غیره می‌نگارند و در آن از اشخاصی نظیر: خواجه جهان نظام الملک نائب حضرت الوالمکارم احمد بن عثمان لا کوشی، اتابک معظم محمد بن محمود بن احمد، ابوالمحامد محمد بن عبد الرشید، الغ مشرف بیگ احمد بن محمود و عزالدین عبدالرحمن محمد بن نقیب و غیره و از منصب‌های مختلفی چون: منصب تدریس، قضاء، فتوا و علوم شرعیه، خطابت، امامت مسجد، شیخ خانقاه، و ملک الشعرایی و غیره نامی آمده است.

۱. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۲۵۲/۳بخش۳
بی کا، تا: ۷۱۷ق [ف: - ۱۳۰]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۹۴/۲
آغاز: صورت منشور وزارت، چون معمارن اقتدار آفریدگار جل جلاله جناب الحق وجود آباد عالم کون و فساد را بنیاد عمارت نهادند؛
نسخه اصلی: کتابخانه‌ای در آلمان ۳۱۷۳؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: با تاریخ ۸۱۶ق؛ در پایان رساله آمده: «لکتبه الفقیر محمد الحاکم الشهیر»، در صفحه ۱۸۴ و ۱۸۵ اشعار و یادداشت‌های بسیار آمده و بعضی به خط «عیسی بیگ حلبی »می باشد؛ ۷۶ص (۱۰۷-۱۸۳) [عکسی ف: ۳ - ۴۸۰]

۳. تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۹۷/۳بخش۲
بی کا، تا: قرن ۱۰ [ف: ۸۷]

● **تقاریض نفس الرحمن** / شعر / عربی

taqārīḍ-u nafas-ir raḥmān

ارومجی، حاج آقا بن نقیب

orūmjī, hāj āqā-ye-bn-e naqīb

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶۰/۲
و غیره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۱۹۲]

● **تقاسیم البلاد** / جغرافیا / فارسی

taqāsīm-ol belād

این کتاب بنا بر قول نویسنده آن حاوی: «تقسیم ممالک ربع مسکون بر مثلثات و بروج و ارباب آنها به مذهب بطلیموس در اربع مقالات و لون آبی اشاره به دریاهاست و خطوط سبز که کشیده و نوشته شده است اشارت است به تقسیمات بطلیموس با اسامی آنها به زبان یونانی و ترجمه آنها به فارسی شده است به سرخی و مدبر آنها از کواکب و بروج به سیاهی مگر دریاها که به سبزی و سفیدی نوشته شده است تا واضح باشد». با توجه به مطالب مندرج در این کتاب نتیجه می‌شود که مطالب جغرافیای قدیم در آن به سادگی آمده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶۷

آغاز: بسمله، یا قاصر العددیا و الی الولی؛ **انجام:** و اقصای روم تا دریای مغرب ... و مولتان و قندهار و شام و گیلان ایضاً

خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ مجدول، حاوی نقشه جغرافی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۴۰گ، ۳۷سطر (۱۵×۲۰)، اندازه: ۲۰×۲۴/۵سم [ف: ۵ – ۳۸۵]

← تقاسیم الحکمة و العلوم < اقسام العلوم العقلیة

← تقاسیم زمین < اقالیم سبعه

← تقاسیم العلل فی الطب لعلاج الاعضاء < التقسیم و التشجیر

● تقاسیم العلل و علاماتها / طب / عربی

taqāsīm-ul ʻilal wa ʻalāmāt-u-hā

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ – ۳۱۳ قمری

rāzī, mohammad ebn-e zakaryīā (866 - 926)

انواع امراض مربوط به بدن را با ذکر علت آنها، علائم و سپس علاج و درمان آن بررسی کرده است.

آغاز: بسمله. قال محمد بن زکریا الرازی جری یحضرة رجل فاضل ذکر تقاسیم العلل و علاماتها و فرأیت أن اولف کتاباً فی هذا المعنی

[دنا ۲۰۷/۳؛ تاریخ پزشکی ایران، سیریل الگود، چاپ اقبال ص ۲۹۴]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۷۵۹

آغاز: تسمی التوث، و علاج التوث أما الرخوة منها فأن یؤخذ بقالب البواسیر فیقطع من أصلها

خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمعه نیمه رجب ۱۰۰۶ق (پایان تقاسیم العلل)؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۶۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۲۲ – ۲۹۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸۲۱/۱۴

آغاز: برابر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۰۶ق؛ کاغذ: آهار مهره شکری ضخیم، جلد: تیماج مشکی، ۱۰۱ص (۳۷۲–۴۷۲)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [ف: ۱۰ – ۱۸۶۰]

۳. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۵۰۰/۱

آغاز: قال ابوبکر محمد بن زکریا الرازی ... فی داء الثعلب و الحیه و هو تمرط الشعر و داء الحیه یکون من بلغم محرق و علامته ان یکون صاحبه؛ **انجام:** ولا یطعم العلیل فی هاتین العلتین الفروج حتی یسقط قشور الجدری حتی یذهب العطش وخبث النفس عن صاحب الحصبه فاذا سقطت القشور فان ادما الحمام والتدبیر المسمن للبدن یملاء حفره والادویة التی تقلع الکلف یذهب باثاره

خط: نستعلیق، کا: حکیم محمد صفی بن عنایت الله، تا: سه‌شنبه ۷ رجب ۱۰۷۴ق، جا: قلعه مبارکه کلکنده مشهور به مجمد انکر من قلاع بلده حیدرآباد؛ مصحح؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۶۸گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۷۷]

۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۳/۲۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** تم کتاب تقاسیم العلل الرازی، و یتلوه القراباذین الکتاب المذکور. و الحمدلله کما هو اهله و مستحقه.

بی‌کا، بی‌تا؛ : ترمه، جلد: میشن زرد سیر، ۲۰گ (۱۴۰پ–۱۵۹پ)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷ – ۴۲۸]

● تقاضا از میرزا علی اکبر خان داور / اسناد / فارسی

taqāzā az mīrzā ʻalī akbar xān-e dāvar

تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۸۱

که ریاست جامعه کانون و کلاء عدلیه را بپذیرد؛ بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ – ۳۳۵]

● تقاضای کمک = درخواست / اسناد / فارسی

taqāzā-ye komak = darxāst

راجع به روزنامه حبل المتین و درخواست کمک و مشترک برای آن است. در حاشیه این نامه نوشته شده است: «هنوز کسی برای اشتراک و پرداخت آبونه داوطلب نشده است».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۲۱/۴۷

بی‌کا، بی‌تا [ف: ۱۵ – ۹۲]

● تقبیل الید / حدیث / عربی

taqbīl-ul yad

ابن مقری، محمد بن ابراهیم، ۲۸۵ – ۳۸۱ قمری

ebn-e moqrī, mohammad ebn-e ebrāhīm (899 - 992)

احادیث مربوط به بوسیدن دست به روایت ابوالقاسم ابراهیم بن منصور بن ابراهیم خباز از ابن مقریء جمع آوری شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۱۲/۱۱

آغاز: أخبرنا الشیخ الامام الادیب ابو عبدالله الحسین بن عبدالملک بن الحسین الحکاک الاصبهانی بقرائتی علیه بها فی صفر سنة اثنتین و ثلاثین و خمسمائة

نسخه اصل: کتابخانه دارالکتب الظاهریة (مدرسه عمریه)، دمشق ۳۷۷۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۹ سماع و بلاغ از سده هفتم و هشتم و در انجام آن نیز هفت سماع دیگر در همان سالها مشهود می‌باشد؛ ۱۹گ (۳۰۹–۳۲۷) [عکسی ف: ۲ – ۲۲۳]

● التقدمة فی شرح المقدمة / فقه / عربی

at-taqdima fī š.-il muqaddama

کنجانی، جبریل بن حسن، – ۷۵۲ قمری

konjānī, jebreīl ebn-e hasan (- 1352)

وابسته به: مقدمة فی الصلاة = الصلاة؛ سمرقندی، نصر بن محمد (-۳۷۵)

تاریخ تألیف: ۱۰ جمادی الثانی ۷۳۲ق؛ محل تألیف: قریة زربیل
شرحی است با عناوین «قوله، قوله» بر کتاب «مقدمة الصلاة» نصر بن محمد سمرقندی مشهور به ابولیث. شارح در خاتمه کتاب، اشتقاق و معانی حروف و بعضی از ادعیه را آورده است.

آغاز: الحمدلله الذی امد أولیائه فی العاجلة بأنواع النعم و أعدل أعدائه فی الآجلة بأوصاف النعم و ... و بعد فان المقدمة المنسوبة الی الامام الفقیه ابی اللیث رحمه الله علیه اشرف کتاب بکونها مختصة ...

انجام: فاجبت الی تحصیل بقتیة مستعیناً بالله تعالی و سنة و جمعت له هذا الکتاب من الکتب المترة و الشروط المتداول ...

[کشف الظنون ۱۷۹۶/۲؛ الاوقاف العامة بغداد ۴۰۰/۱]

۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۱۲۸

آغاز: برابر

خط: نسخ نازیبا، کا: جنید بن اسکندر بن زین الدین بن رکن الدین، تا: پنج‌شنبه آخر رمضان، ۸۶۰ق؛ مصحح، در بعضی از صفحات عبارت «وهبت هذا الکتاب لحمد لمتین عند صومه الاول من رمضان» آمده، چند تاریخ تولد به سال‌های ۸۹۸ و ۸۸۶ و ...، نام کتاب و مؤلف و شارح به خط «محمد خوانساری»؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۶/۵سم [ف: ۱ - ۹۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۰]

۲. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۵۳/۱

آغاز و انجام: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۵ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۸گ (۱پ-۴۸)، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ]

● **تقدمة المعرفة = ترجمة تقدمة المعرفة** / طب / عربی

taqdimat-ul ma‘rifa = t.-u taqdimat-il ma‘rifa

بقراط، ۴۶۰؟ - ۳۷۷ ؟ قبل میلاد

boqrāt (-460 - -377)

مترجم: حنین بن اسحاق ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

رساله نسبتا مختصری است در سه «مقاله» و بیست «تعلیم» در طب که اصل یونانی آن، فصولی از بقراط حکیم یونانی است که حنین بن اسحاق ــ طبیب نصرانی ــ آن را به عربی ترجمه کرده است. در مقاله اول از طبیب و ضرورت شناخت احوال بیماران، طبایع و علائم امراض، چگونگی تشخیص آنها، طریقه معالجه بیماران و درباره برخی از بیماری‌ها مانند ورمها بحث شده است. مقاله دوم بحث راجع به برخی امراض و عوارض و علاج آنها را دربر دارد. مقاله سوم درباره حمیات (تب‌ها) و انواع و ادوار آنهاست، هم چنین مباحثی درباره بیماری‌های حلق و سینه مطرح شده است. اول المقاله الاولی: انی اری انه من افضل الامور ...؛ اول المقاله الثانیة: فاما الاستسقاء الذی یکون من الامراض ...؛ اول المقاله الثالثة: و اما الحمیات فیاتی فیها البحران ...

آغاز: المقالة الاولی من تقدمة المعرفة قال ابقراط انی اری انه من الامور ان یستعمل الطبیب سابق النظر

انجام: قد تتعرفها بهذه الدلائل باعیانها تدبرتها وتمیزتها تمت المقالة الثالثة للامام ابقراط وهی آخر الکتاب نقل حنین بن اسحاق تمت وطابت.

چاپ: از سوی سید محمد صادق کمونه محامی نجفی، نجف، ۱۳۵۶ق

[دنا ۲۰۷/۳؛ کشف الظنون ۴۶۳/۱؛ الذریعة ۳۶۴/۴؛ اکتفاء القنوع ص ۲۱۲؛ عیون الانباء ۹۹/۱ معهد المخطوطات ۲۴۷۰۵ (ترجمه کندی)]

شرح و حواشی:

۱- تفسیر تقدمة المعرفة لبقراط؛ جالینوس (۱۲۹-۱۹۹)

۲- شرح جالینوس لتقدمة المعرفة (مختصر)؛ ابن تلمیذ، هبة الله بن صاعد (۴۶۵-۵۰۶)

۳- تفسیر تقدمة المعرفة = شرح تقدمة المعرفة؛ عبداللطیف بغدادی، عبداللطیف بن یوسف (۵۵۷-۶۲۹)

۴- شرح تقدمة المعرفة؛ ملطی، غره غوریوس (-۱۲۸۶)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۵/۱عکسی

آغاز: ذلک النبض عریضاً و ان وجدته قد زاد فی الطول سمیته طویلاً؛ **انجام:** برابر

نسخه اصل: کتابخانه چستربیتی، ایرلند ش ۳۳۴۱؛ خط: نسخ معرب، بی‌کا، تا: قرن ۶؛ افتادگی: آغاز؛ ۴۴گ (۳-۴۶)، ۱۵ سطر [عکسی ف: ۴ - ۲۹]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۵۳/۱-۲۴/۵۳

آغاز: کتاب تقدمة المعرفة لابقراط ترجمة حنین بن اسحاق و هو ثلاث مقالات المقالة الاولی یتکلم فی العلامات المأخوذة من الوجه وجمع ما فی البدن و الدماغ و الصدر و العرق؛ **انجام:** برابر

خط: تحریری، کا: علی بن ملابرهان طبری، تا: ۷۶۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۹×۲۴سم [ف: ۲ - ۱۰۰۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۹۴۹

خط: نسخ، کا: علی بن زمان طبری، تا: ۷۶۲ق؛ ۲۴ص، ۲۸ سطر [عکسی ف: ۵ - ۳۷۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۷/۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق، کا: محمد قاسم بن غلامعلی طبیب، تا: نیمه قرن ۱۱؛ مصحح؛ کاغذ: شرقی، ۶گ (۵۱-۵۶)، ۳۵ سطر مورب، اندازه: ۸/۵×۱۵سم [ف: ۳۲ - ۱۵۱]

۵. تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۱۳۰/۱

آغاز: بسمله. تقدمة المعرفة هی الاستدلال عن احوال المریض؛

انجام: حدوث الاسهال فی السل او
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ در چهار صفحه در پهنا؛ جلد: تیماج مشکی، قطع: وزیری [نشریه: ۳ – ۴۵]

۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۹۱۵/۲
تنها عنوان مقاله نخستین است و همه مقاله دوم و عنوان مقاله سوم آمده؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۶گ (۲۱ر–۲۶پ)، ۱۹ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۷/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ – ۴۰۲۳]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۶۰/۳
خط: نستعلیق، کا: طبیب حموی، محمد بن مؤید، تا: ۱۰۰۴ق، جا: یزد؛ کاغذ: سفید [سنا: ف: ۱ – ۱۸۶]

۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۴۵۲/۸
آغاز: بسمله. کتاب تقدمة المعرفة لابقراط، ترجمة حنین بن اسحاق، و هو مرتب علی ثلاث مقالات یشتمل علی عشرین تعلیماً. المقالة الاولی فی الدلایل المأخوذة من الوجه و الدماغ؛ **انجام:** أن تدبرتها و. تم الکتاب بعون الملك الوهاب ... سلخ شهر ذیقعدة ۱۰۴۰.
بی‌کا، تا: ۱۰۴۰ق؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۳گ (۴۴پ–۵۶ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹/۷سم [ف: ۷ – ۴۰۳]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۸۷۶/۷
خط:نستعلیق هندی،بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ (۲۰۰پ–۲۰۹پ)،۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۳/۵سم [ف: ۲۰ – ۳۱۶]

۱۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۸۵۷/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۱۰۲ق؛ جلد: چرم زرد، ۱۱گ (۲۱پ–۳۱ر)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [مؤید: ۲ – ۲۹۵]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۶۱۴۹/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: شکسته نستعلیق متوسط، کا: احمد بن محمد حسین بن احمد شریف تنکابنی طبیب، تا: ۱۲۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قرمز، ۳۰ص (۸۸–۱۱۷)، ۱۶سطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۳۷]

۱۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۲۰/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** تمت المقالة الثالثة للامام ابقراط و هی آخر الکتاب نقل حسین اسحق.
کا: سید جواد بن تنکابنی طبیب، تا: ۱۲۸۸ق؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳گ (۳۲ر–۴۴پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۷×۱۴سم [ف: ۳۵ – ۶۷۹]

۱۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۷۸/۲
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: اسد الله تنکابنی، تا: ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج، ۴۰گ (۲۸پ–۶۸پ)، ۱۱ سطر (۶×۱۳)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ – ۸۶]

۱۴. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۲۰۶۹/۳
آغاز و انجام: برابر
این نسخه حاوی بیست تعلیم است که نخستین تعلیم به عنوان مقاله می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری خوش، کا: اسدالله بن نظر، تا: ۲۵ ربیع الاول ۱۲۹۱ق؛ واقف: غیاثی، ۱۳۳۷؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۳۵گ، ۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۶/۵سم [ف: ۵ – ۴۵۸]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۸۳۳/۲
آغاز: رساله ... فاقول و بالله التوفیق الی کم جزء ینقسم الطب الی جزئین و هما حفظ الاصحاء علی صحتهم بالاشیاء المشابهة لهم و مداواة المرضی بالاشیاء المضادة لامراضهم؛ **انجام:** و یعجن بماء الاس و البنج و یطلی فی الشهر مرات فید فح علی صغرة زمانا قد وقع
خط: نسخ، کا: محمد حسین، تا: ۱۳۰۳ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج تریاکی، ۵۲گ (۷۰–۱۲۲پ)، ۱۴ سطر (۶×۱۲)، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱۳ – ۳۳۹]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۹۳
آغاز: بسمله، المقالة الاولی من تفسیر جالینوس لفصول بقراط ترجمه حنین بن اسحاق هذه المسألة لیست تلزم؛ **انجام:** فیه تلك الواو ابتداء ... تم المقالات من تفسیر ... فی شهر ... سنه ۱۱۰۳ فی الهجرة علی افضل الصلاة والسلام
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۷. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۲۴۱۸/۴
آغاز: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری آبی سفید، ۱۳گ (۷۲–۸۴)، ۱۹ سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴ – ۱۲۸۷]

● تقدم و تأخر انسان / عرفان و تصوف / فارسی

taqaddom va ta’axxor-e ensān

نعمة الله ولی، نعمة الله بن عبدالله، ۷۳۰؟ – ۸۳۴ قمری
ne‘mat-ol-lāh-e valī, ne‘mat-ol-lāh ebn-e ‘abd-ol-lāh (1330 - 1431)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴/۵۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ کاغذ: فرنگی، ۶ص (۸۲۷–۸۳۳)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹/۵×۱۹سم [ف: ۳ – ۵۲۲]

● تقدم و تأخر در وجود و ظهور / کلام و اعتقادات / فارسی

taqaddom va ta’axxor dar vojūd va zohūr

همدانی شیخی، محمد باقر بن محمد جعفر، ۱۲۳۹ – ۱۳۱۹ قمری
hamadānī šayxī, mohammad bāqer ebn-e mohammad

ja‘far (1824 - 1902)

تاریخ تألیف: ۲۹ جمادی الاول ۱۲۹۳ق

پاسخ به سؤالی است درباره تقدیم در وجود و ظهور و اینکه در کتاب ارشاد العوام آمده است که هر چه در وجود مقدم است باید در ظهور مؤخر باشد، پس به این قاعده باید موسی (ع) از نوح اشرف باشد و حال آنکه به عکس است و حضرت حجت (ع) باید از پیغمبر (ص) اشرف باشد و حال آنکه به عکس است. موضوع این رساله با رساله ردیف ۲ مجموعه حاضر «جواب شبهة فی ضرورة وجود الامام» شباهت دارد.

آغاز: بسمله، حمد له، و بعد چنین گوید این بنده خاکسار خاسر محمد باقر ... که این مختصریست در جواب یکی از برادران رفیق ... بسؤال عرض می‌شود که این مسأله را مشروحاً بفرمائید در کتاب مبارک ارشاد العوام می‌فرمایند.

تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۰۲/۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ازهم و از برای هم بوده و هستند در واقع ان هذا لفی الصحف الاولی صحف ابراهیم و موسی از آدم تا خاتم و صلی الله علی محمد و آله و لعنة الله علی اعدائه. تمام شد جواب با صواب آن برادر شفیق.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مصحح؛ ۱۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۴۳]

● **تقدم و تأخر مرگ زن و شوهر (فائده شناختن)** / متفرقه / عربی

taqaddom va ta’axxor-e marg-e zan va šohar (fā’ede-ye šenāxtan-e)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۸۴۲/۴۳

خط: نسخ، کا: ابوالقاسم وفا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۶ - ۱۳۴]

● **التقدیرات الشرعیة** / فقه / عربی

at-taqdīrāt-uš šar‘īyya

در شناخت رطل و صاع و غیرهما.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۲۱/۶

کا: بهاء الدین حسینی، بی‌تا؛ کاغذ: سپاهانی، ۱۷ سطر (۷×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۱۵۳]

← تقدیر الارزاق ≻ الارزاق

● **تقدیر الدیات** / فقه / عربی

taqdīr-ud dīyāt

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۶۹/۱۷

آغاز: بسمله و حمدله ... اما بعد فانا اردت ان اختصر رسالة مشتملة علی جمل مسائل الدیات التی یحتاج الانسان

خط: مختلف، بی‌کا، تا: با تاریخ ۱۰۹۸ق؛ به صورت بیاض نوشته شده؛ جلد: تیماج قرمز، اندازه: ۱۲/۵×۲۵سم [ف: ۱ - ۲۵۴]

← تقدیر الکر ≻ الکر

● **تقدیر الکر** / فقه / عربی

taqdīr-ul kurr

رساله کوتاهی در خصوص تعیین مقدار آب کر است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۵۷/۸

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین ... و بعد فهذه رسالة فی تقدیر الکر و بیان ضرب جهاته الثلاثة اعنی الطول و العرض و العمق بعضها فی بعض بحیث یتضح بذلک غوامض کثیر؛ **انجام:** ثم نقصنا الستة عنها بقی سبعة فما فوق الجدول اثنان و اربعون من الصحیح و الباقی تحته سبعة و هی سبعة اثمان المقسوم علیه تمت.

خط: نسخ، کا: محمد، تا: ۱۲۵۴ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح، محشی با نشان «منه»؛ کاغذ: فرنگی، ۳گ (۴۱پ-۴۳پ)، اندازه: ۱۵×۱۰سم [ف: ۳۷ - ۱۲۶]

● **تقدیر الماء الکثیر** / فقه / عربی

taqdīr-ul mā’-il kaṯīr

شوشتری، نورالله بن شرف الدین، ۹۵۶ - ۱۰۱۹ قمری

šūštarī, nūr-ol-lāh ebn-e šaraf-od-dīn (1550 - 1611)

[دنا ۲۰۸/۳؛ الذریعة ۱۵۳/۱۱]

شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۶۹/۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: سه‌شنبه ۲۱ ربیع الاول ۱۲۵۰ق؛ اندازه: ۱۴×۱۰سم [نسخه پژوهی: ۳ - ۷۵]

● **التقدیسات = عرش التقدیس** / فلسفه / عربی

at-taqdīsāt = ‘arš-ut taqdīs

میرداماد، محمد باقر بن محمد، - ۱۰۴۱ ؟ قمری

mīrdāmād, mohammad bāqer ebn-e mohammad (- 1632)

رساله‌ای فلسفی در الهیات است و با عناوین «تشریق، تقدیس، فحص، استضاءة، حکومة» و مانند اینهاست. چنان‌که شیوه او است حقایق فلسفی و نکات معنوی را در مغلق‌ترین عبارت نگاشته است. در آن شبهه ابن کمونه که «شاید در جهان هستی دو آفریننده، بی هیچ قدر مشترکی باشند» رد شده و می‌گوید که بر خلاف رأی شیخ، علت و معلول باید تنها در وحدت و کثرت

همانند باشند نه در نحوه وحدت شخصی و نوعی و می‌شود یک چیز دارای دو علت باشد و این انعکاس تنها در علت آفریننده بایستنی است. صدرای شیرازی دیباچه ای بر آن نوشته و آنرا شناسانده و بسیار ستوده است.

آغاز: بسمله، و الاستيفاق من العليم الحكيم يا هو يا من لاهو لاهو يا فوق الفوق و ياوراء الوراء و يا عاليا عن ملك الوصف و يا رفيعا عن افق الثناء لا هو الا انت و لا انت الاهو ... لدى و انعمه العظمى على فوقما شرح صدرى للايمان ... و جهل فسطى اصطياد الحق بالبرهان ...

[دنا ۲۰۸/۳ (۱۹ نسخه)]

شرح و حواشی:

۱- تعلیقة علی التقدیسات فی حکمة الالهیة؛ رشتی، عبدالغفار بن محمد (-۱۱)

۲- حاشیة التقدیسات = تعلیقه بر تقدیسات؛ محقق خوانساری، حسین بن محمد (۱۰۱۶-۱۰۹۹)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۰۶/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** لنظام الكل و الاحاد و الجايزات بحسب لحافظها فى السلسلة العرضيه و من حيث هى اجزاء النظام الحملى المستند باتساقه العرضيه و برمته الشخصيه و الجمليه اليه سبحانه مرة واحدة

بی کا، تا: ۹۷۳ق؛ افتادگی: انجام؛ از روی نسخه مؤلف؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱۶ص (۲-۱۱۸)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۹ - ۳۸۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۳۷۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۲۲۰]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۴۲۰-ف

نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۲ - ۱۳۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۷۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** لخاطبها فى السلسلة العريضة و من حيث هى أجزاء النظام الحملى ...

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مهر: «عبده حسين الحسيني» (بيضي)؛ کاغذ: شرقی، جلد: چرم قهوه‌ای، ۵۹گ (۷۸-۳۶)، ۱۹ سطر، اندازه:۶×۱۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۲۹۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۲۹/۲

خط: نستعلیق، کا: صدرای شیرازی شاگرد میرداماد، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج سبز، ۱۲۶ص (۱۰۱-۲۲۶)، ابعاد متن: ۷×۱۳، اندازه: ۱۳×۲۰سم [سنا: ف: ۱ - ۱۱۴]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** دیباچه صدرا: و لكن الكل ميسر لما خلق له و كتب هذه الاحرف خادم القوى العالية الروحانية محمد بن ابراهيم الشهير بالصدر الشيرازى احسن الله احواله حامدالله مصليا على نبيه مستغفرالذنبه. در نسخه ما: لكنى لست اجد مساق البرهان اليه اللهم الا فى العلة الجاعلة (تشريق) فاذن ليس يصح.

نسخه در تشریق دوم ناقص است، دارای دیباچه صدرای شیرازی می‌باشد؛ خط: تعلیق، کا: صدرای شیرازی، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، فاقد جلد، ۲گ، ابعاد متن: ۸/۵×۱۴، اندازه: ۱۳/۵×۱۹/۹سم [ف: ۳ - ۲۹۹]

۵. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۱۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان العلة الغائية هى التى بما هيتها وشيئيتها علة فاعلة فى علية العلة الفاعل ... ومن حيث هى اجزاء نظام الجلى.

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱ [ف: ۱ - ۲۸]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۷۳۸/۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** ربما استنقدتك و ثيجه واعضالات و شجه فى تشكيكات حسيدة فى مقامات عديدة.

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی با عناوین «منه دام ظله»؛ ۲۴گ (۲۳۲پ-۲۵۵پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۳۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۵۳/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** والاحاد الجائزات بحسب لحاظها فى السلسلة العرضية، و من حيث هى اجزاء النظام الجملى

خط: میان تعلیق و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ محشی با نشان «منه دام ظله العالی» و نشان «بلغ قراءة افاض الله تعالی علیه»؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن تریاکی، ۷۹گ (۲پ-۸۱ر)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲/۳×۱۹/۷سم [ف: ۹ - ۱۹]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۵۲۹۰

خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۰۴۱ق [الفبائی ف: - ۶۲۹]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۰۷۴/۶-ف

نسخه اصل: کتابخانه رایلند منچستر شماره P. 97 (۶۸۶)؛ خط: نستعلیق هندی، بی‌کا، تا: قرن ۱۲ [فیلمها ف: ۳ - ۱۳۱]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۲۰/۳-طباطبائی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و لاحاد الجابرات بحسب لحاظها فى السلسلة العرضيه ومن حيث هى اجزاء النظام الجملى المستند باتساقه العرضى وبرمته الشخصيه الجمليه اليه سبحانه مرة واحده

خط: نسخ، کا: محمد امین بن عبد الوهاب شاگرد صدر الدین محمد، تا: ۱۱۰۳ق، جا: اصفهان مدرسه مرتضویه؛ افتادگی: انجام؛ از نسخه خط صدرالدین محمد بن سید عبد الحسیب (که پدرش دختر زاده داماد بوده) رونویسی شده، محشی بسیار از صدر الدین محمد با نشان «ص محمد سلمه الله»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۸برگ، ۱۰۲-۱۸۰، اندازه: ۱۲×۱۹سم [شورا: ف: ۲۳ - ۵۶۵]

۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۶۲۴/۲-۲۳/۱۴۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** ان العلة الغائية هى التى بما هيتها وشيئيتها علة فاعلة فى علية العلة الفاعل ... ومن حيث هى اجزاء نظام الجلى.

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از مؤلف، تملکی در سال ۱۲۳۷؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۱برگ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹سم [گلپایگانی-ف: ۲ - ۱۰۰۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۸۰/۲۳
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۱۲ق؛ کاغذ: سفید، ۳۰ سطر (۱۵×۷)، اندازه: ۸×۱۷سم [سنا: ف: ۱ - ۱۳۹]

۱۳. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۹۲۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** الی هنا قرأت من کتاب التقدیسات و استنسخته من صورة خط المحشی مدظله و هو استنسخه من صورة خط المصنف قدس سره و قد فرغت من تسوید بعض اجزاء هذه الرسالة الشریفه
بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: آقا سید علی ثقة الاسلام اسلامی بابلی، کاغذ: سفید،جلد:مقوا،۱۶۴ص،اندازه:۱۳×۲۲سم[فهرست عراقی: ۱ - ۲۹۸]

۱۴. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۳۵۷/۴
خط: نستعلیق، کا: زین الدین علی بن حسین گیلانی، بی‌تا؛ جا: لاهیجان؛ افتادگی: انجام [نشریه: ۲ - ۱۱۵]

۱۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۳۰/۱
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ با یک واسطه از روی نسخه اصل؛ ۴۹گ (۱-۵۰)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۳ - ۸۱]

۱۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۶۶۷/۳
آغاز: برابر؛ **انجام:** و لم یستأهل أن یطمح بصر سره الی العالم الربوبی و لم ینأهب لأن تمیض الومیضات الالهیةایماض.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نزدیک عصر مؤلف؛ جلد: تیماج مقوایی عطف تیماج سبز، ۱۴گ (۶۵پ-۸۸پ)، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۶۱]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۹۳۹
آغاز: برابر؛ **انجام:** و انه معقول فیه واحد فکذلک نتلو علی سمعک.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: ملکزاده کوثر؛ کاغذ: آهار مهره نخودی، جلد: میشن عنابی، ۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۷۳]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۶۰/۷-ف
بی‌کا، بی‌تا [فیلمهای دانشگاه تهران-ف: ۳ - ۱۰۳]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۷۱۴
آغاز: برابر؛ **انجام:** ما من العلم علی اعتبار ما اخص من
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ این تقدیسات را وقف خاص اولادی نمودم محمدقلی [رایانه]

● **تقدیس الانبیاء و تمجید الاوصیاء** / کلام و اعتقادات / فارسی

taqdīs-ol anbīyā’ va tamjīd-ol awsīyā’

حسینی علوی، محمد بن احمد، ق۱۱ قمری

hoseynī a‘lavī, mohammad ebn-e ahmad (- 17c)

اهداء به: شاه عباس صفوی
در آن از خرده‌گیری‌ها که درباره عصمت پیامبران کرده‌اند پاسخ گفته امامت پیشوایان شیعی را روشن ساخت و آشکار داشت که امامان معصوم می‌باشند و دلیل‌های عقلی و نقلی برای آن آورد. کتاب در یک «فاتحه» و چند «تقدیس» هر یک دارای چند «تمجید» و یک «خاتمه» می‌باشد. نام کتاب و نگارنده آن در متن دیده می‌شود.
آغاز: بسمله. و هو العزیز العلیم الحکیم. سر هر نامه است نام خدا. بهزاز هرسخن کلام خدا ... شکر بیقیاس و سپاس با اساس ذاتی را سزد.
انجام: و این مباحث را در کتاب مناهج الشارعین ... بیان نموده ایم.. حق مالی جمیع مؤمنان را توفیق علم و (عمل) میسر گرداناد بالنبی و الوصی و آلهما و صلی الله علی محمد و آله اجمعین ابدالابدین.
[نسخه‌های منزوی ۹۲۴؛ فهرستواره منزوی ۲۲۳/۹]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۲ و ۳۰۷۷-ف
آغازو انجام: برابر
خط: نسخ و تعلیق، کا: حیدرعلی بن کلب علی ورنوسفادرانی، تا: شنبه ۱۹ ذیقعده ۱۰۶۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۹۲گ، ۱۷ سطر (۸/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳- ۵۶۹] و [فیلمها ف: ۲ - ۶۱]

۲. تهران؛ مهدوی؛ شماره نسخه:۱۳۰
خط: نسخ، کا: محمد امین بن حیدر کاتب نایینی محمدی، تا: ۱ ذیحجه ۱۰۷۰ق [نشریه: ۲ - ۶۹]

● **تقدیس الباری و تعدیل الماری** / کلام و اعتقادات / فارسی

taqdīs-ol bārī va ta‘dīl-ol mārī

کتابی است در معارف اسلامی و اصول عقاید و فروع دین، به نظم و نثر فارسی کتاب عنوان‌بندی و فصول خاصی ندارد و از جهت محتوای علمی از غنای کمی برخوردار است.
[دنا ۲۰۹/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۴/۹]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۹۷-۳۴/۱۶۷
آغاز: بسمله، الحمد لله الذی مشیته باقتضاء المقتضی فی المعدومات و باتباع المشتهی فی الموجودات وهدایته بمجاهدتنا فی تحصیل الهدایة ... بعد بدانکه سبب نجات اخروی بدو چیز است یکی باعتقاد حقایق و یکی بعمل خیر؛ **انجام:** ختم کردم این کتاب من بر عصا ×× چون عصایست قوت هر دست وپا / زانکه عاقبت عصا باید بود ×× گر که عاصی بر عصا بینا بود
خط: تحریری، کا: احتمالاً به خط مؤلف، تا: ۱۳۰۷ق؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد، با حواشی «منه»؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۱۷۲گ، ۱۳-۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲ - ۱۰۰۴]

● **التقدیس دعاء الصادقین** / دعا / عربی

at-taqdīs du‘ā’-uṣ ṣādiqīn

هادی المستجیبین، حمزة بن علی، - ۴۳۳ قمری

hādī-yol-mostajībīn, hamzat-ebn-e ‘alī (- 1042)

دعایی است برای نجات موحدین عارف، به انشاء حمزه بن علی آمیخته با رموز و اشارات خاص دروزی.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۹۹۵/۱۷

آغاز: التقدیس دعاء الصادقین لنجاة الموحدین العارفین توکلت علی مولانا الحاکم ... المنجز لعبده الامام الهادی وعده

خط:نسخ،بی کا،تا:قرن ۱۰؛کاغذ:ضخیم فرنگی،جلد:تیماج مشکی، ۱ص (۱۰۱-۱۰۲)، ۱۵ سطر، اندازه: ۵×۲۱سم [ف: ۱۰-۲۲۰۸]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۹۴/۱۵

نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان ـرم ۱۳۳۲؛ خط: نسخ معرب، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مجدول؛ ۳ص (۱۳۲-۱۳۴) [عکسی ف: ۳- ۳۷۵]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۷۶/۱۵

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۱۳۴۸؛ خط: نسخ درشت، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ ۵گ (۱۸۴-۱۸۸) [عکسی ف: ۲ - ۴۵۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۶۵/۱۵

نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان ـرم ۹۳۳؛ خط: نسخ معرب، بی کا، تا: قرن ۱۲؛ ۲ص (۱۱۱-۱۱۳) [ف: ۳ - ۲۱۰]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۸۴/۱۵

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۹۱۰؛ خط: نسخ معرب، بی کا، تا: شنبه دهه پایانی ربیع الاخر ۱۱۰۹ق؛ ۲گ (۱۳۲-۱۳۴) [عکسی ف: ۲ - ۴۷۱]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳۶/۱۵

نسخه اصلی: کتابخانه واتیکان ـرم۱۳۳۷؛ خط: نسخ معرب، بی کا، تا: با تاریخ قرن ۱۳؛ ۳ص (۱۳۴-۱۳۶) [عکسی ف: ۳ - ۲۶۷]

۷. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۵۰/۱۳

آغاز: توکلت علی مولانا الحکیم المعبود وحده المنجز لعبده الامام الهادی وعده

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان-رم ۷۲۱؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳ یا ۱۴؛ ۳گ (۷۸-۸۰) [عکسی ف: ۲ - ۴۲۵]

۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۳۵۳/۱۷-ف

نسخه اصل: کتابخانه اباعبدالله زنجانی؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: جمادی الاول ۱۳۵۲ق؛ از روی نسخه انستاس کرملی؛ ۱۹ سطر [فیلمها ف: ۱ - ۵۹۸]

۹. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۶۲/۹

نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۳۳۸؛ خط: نسخ معرب درشت، بی کا، بی تا؛ ۵ص (۲۲۵-۲۲۹) [عکسی ف: ۴ - ۲۸۹]

● **تقدیس الرحمن عن التقیید بالزمان و المکان** / کلام و اعتقادات / فارسی

taqdīs-or rahmān ‘an-et taqyīd-e be-z-zamān va-l makān

علیم الله لاهوری

‘alīm-ol-lāh-e lāhūrī

اهدا به: محمود خان و اسعد افندی

محل تألیف: استانبول

[دنا ۲۰۹/۳؛ مشار ۲۰۳]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۴۷۶/۳-ف

نسخه اصل: دانشگاه توبینگن Ma III 642؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالله بن عبدالرشید بن العباسی نقش بندی لاهوری، بی تا، برای شیخ الاسلام اسعد افندی؛ تملک: عبدالکریم عزت، سید شیخ محمد توفیق مثنوی خان [فیلمها ف: ۳ - ۱۵۶]

● **تقدیم ابی بکر = بدیعیة ابن الحجة = البدیعیة** / بدیع / عربی

taqdīm-u abī-bakr = badī‘īyyat-u ibn-il ḥujja = al-badī‘īya

ابن حجة، تقی الدین بن علی، ۷۶۷ - ۸۳۷ قمری

ebn-e hejja, taqī-yod-dīn ebn-e ‘alī (1366 - 1434)

وابسته به: البدیعیة (قصیدة)؛ ابن حجة، تقی الدین بن علی (۷۶۷-۸۳۷ق)

اهداء به: قاضی ناصرالدین محمد بن بارزی جهنی شافعی

مؤلف قصیده‌ای میمیه به روش قصیده برده در مدح پیامبر اکرم (ص) نظم کرده بود در ۱۴۳ بیت شامل ۱۳۶ نوع از انواع بدیع به تقلید از بدیعیه صفی الدین حلی و عزالدین علی موصلی. ابن الحجه آن قصیده بدیعیه را در کتاب حاضر شرح کرده است. در این شرح شواهد شعری و مطالب ادبی مناسب بسیاری آورده و از این جهت بر کتاب‌هایی که در این موضوع نوشته شده، برتری دارد.

چاپ: [تهران]، سنگی، ۱۳۱۶، جیبی، ۳۳ص(صص ۹۱-۱۲۳)

[دنا ۲۰۹/۳؛ معجم المطبوعات العربیة ۷۶/۱، کشف الظنون ۲۳۳/۱، مکتبة امیر المومنین ۲۵۲/۱]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۵۳

آغاز: عرض الشیب بعارضیه فاعرضوا ×× و تفوضت خیم الشبابه فقوضوا / و لقد سمعت و ما سمعت بمثلها ×× بین غراب البین فیه ابیض؛ **انجام:** اعلم انه یجوز ان یغیر لفظ المقتبس منه بزیادة أو نقصان أوتقدیم أو تأخیر أو ابدال الظاهر من المضمر کقول الشاعر

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۹؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با علامت بلاغ، محشی؛ جلد: تیماج قرمز جگری، ۱۰۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [محدث ارموی مخ: ۱ - ۴۳۱]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۴۱۰/۲

آغاز: بسمله و به نستعین، براعة المطلع، لی فی ابتداء مدحکم یا

عرب ذی سلم؛ **انجام:** زاد ابهام عدلی عادلی ... مهل مربهم یشفی المی.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۰؛ کاغذ: اصفهانی و سمرقندی، جلد: تیماج مشکی، ۱۹ص (۱۱۹-۱۳۷)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۹ - ۴۲۷]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۰۴۷

آغاز: قال الشیخ ... الحمد لله البدیع الرفیع الذی أحسن ابتداء خلقنا بصنعه و أولانا جمیل الصنع؛ **انجام:** أقام هذا الشاعر مقام الأجناس التی لها اشراق و بیاض
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک یحیی بن عبدالرحمن، عبدالرحمن بن امیر المؤمنین، المتوکل علی الله به تاریخ ۱۳۳۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱×۲۹سم [ف: ۱۳- ۲۴۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۵۵/۱۴

آغاز: حسن الابتداء: لی فی ابتدا مدحکم یا عرب ذی سلم ×× براعة تسهل الدمع فی العلم- الجناس المطلق و المرکب - بالله سربی فسربی طلقوا وطنی ×× و ترکبوا فی ضلوعی مطلق السقم؛ **انجام:** تمت مساوا انواع البدیع به ×× لکن یزید علی ما فی بدیعهم / ... التخلص من ×× نار الجحیم و هذا حسن محتشم
بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ جلد: مقوا، عطف تیماج سرمه‌ای، ۴گ (۹۱پ-۹۴پ) [ف: ۳۶ - ۲۲۳]

۵. مشهد؛ فرهنگ و هنر؛ شماره نسخه:الف-۲۴

آغاز: بسمله، براعته المطلع تجنیسا المرکب و المطلق؛ **انجام:** قصرت مسافته علی مترود منه لرهن صبابته و غلیل فالله.
از براعه شروع و به تغایر ختم می‌شود؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: کاهی سفید تیره، جلد: مقوای ابری، ۴۸ص، ۱۷ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۲/۵×۱۷سم [ف: - ۸۶]

● **تقدیمات** / فضایل و مناقب / اردو

taqdīmāt

عادل رضوی، محمد، قرن ۱۴ قمری

ʻādel-e razavī, mohammad (-20c)

قصایدی است در مدح ائمه اثنا عشر (ع).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۰۵

آغاز: بنی کاجام می‌یاگه و راه کاروان هوگا؛ **انجام:** به ربی ... جوی اشک چشم سقای حسین.
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: خود شاعر، مرداد ۱۳۳۴؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: مقوایی، ۶۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۷×۳۳/۵سم [ف: ۷ - ۲۵۰]

● **تقدیم الشیاع الظنی علی الید** / فقه / عربی

taqdīm-uš šiyāʻ-iẓ ẓannī ʻala-l yad

عاملی، حسین بن عبدالصمد، ۹۱۸ - ۹۸۴ قمری

ʻāmelī, hoseyn ebn-e ʻabd-os-samad (1513 - 1577)

مؤلف می‌گوید: بین اصحاب جاری شده که «ان الیدا قوی من الشیاع و انه لاینزع الملک منها». این قاعده که به نام قاعده ید و تصرف مشهور است بین فقیهان مورد بحث است و مؤلف در این رساله ضمن سه «وجه» به آن پرداخته است: ۱. ید را دلالت ضعیف بر ملک عین می‌داند؛ ۲. بحث در اینکه ملک مطلق و وقف به شیاع ثابت می‌شود؛ ۳. شیاع گاهی به حد ظن می‌رسد. نویسنده در این رساله بر آن است که ید دلالت ضعیف بر ملک عین دارد و شیاع را بر آن تقدم است. او در اینجا شیاع را تعریف می‌کند و می‌گوید: «ان الملک المطلق و الوقف و نحوهما ثبت بالشیاع و المراد بالثبوت اذا الطلق الشرعی و اذا ثبت وجب انتزاعه و الاکان ثبوته کعدمه». او پس از این تعریف به قول بعضی از فقهاء می‌پردازد که به جمع شیاع و ید پرداخته‌اند ولی به نظر او حکم شیاع بر ید مقدم است.

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی شاع فضله و کرمه و استفاضت منته و نعمه ... فی مسئلة کثیرة الجدوی عامة البلوی ... فاقول قد اشتهر علی السنة بعض المتاخرین ان الید اقوی من الشیاع.

انجام: و ترک ماقام علیه البرهان المنیف اللهم الهمنا السداد و اجعلنا من اهل الرشاد و صالحی العباد انک انت الکریم الجواد.

[دنا ۲۰۹/۳؛ الذریعه ۲۶۴/۱۴؛ و ۱۵۳/۱۱؛ مقدمه ای بر فقه شیعه ۲۰۲]

۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۹/۹

آغاز و انجام: برابر
در فهرست ناشناس؛ خط: نسخ، کا: علی بن محمد عاملی، تا: ۹۷۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۷ سطر (۹×۱۳)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ملی ایران: ف: ۱۰ - ۵۸۳]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۸۰۴/۱۱

خط: نسخ، کا: عطاء الله بن ابراهیم بن عداقه، تا: قرن ۱۱؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه ابره، ۹گ (۱۲۱پ-۱۲۹ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹/۴سم [ف: ۵ - ۱۸۳]

۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۴۳/۱

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: محمدمفید بن محمد تقی حسینی، تا: ۱۰۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی تیماج تریاکی، ۴گ (۱پ-۴)، ۱۴ سطر (۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵سم [ملی ایران: ف: ۱۰ - ۶۱۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۸/۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۴۶۳]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۷۲/۷

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: ابوالقاسم بن کاظم علوی موسوی، تا: ۱۲۵۱ق، جا: اصفهان؛کاغذ:فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۵گ (، ۷۵-۷۹)، ۱۸-۲۰ سطر (۹×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۸ - ۵۲۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۹۶/۲

آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی، تا: رجب تا جمادی الثانی ۱۳۳۷ق، جا: نجف؛ جلد: گالینگور زرشکی عطف تیماج مشکی، ۵گ (۱۴پ–۱۸ر)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۱ – ۹۲]

۶. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۱۱/۳
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۵گ (۶۵پ–۷۹ر)، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۵سم [ف: ۶ – ۱۰]

۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲/۳۷۶-۲/۱۹۶
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۴گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: ۴ – ۲۰۴۶]

۸. تبریز؛ ملی تبریز؛ شماره نسخه:۳۱۸۲/۵
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوا، ۱۸–۱۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۹ [ف: ۲ – ۷۱۱]

● **تقدیم العقل علی النفس** / فلسفه / عربی

taqdīm-ul ‘aql ‘ala-n nafs

ترکه اصفهانی، علی بن محمد، – ۸۳۶ ؟ قمری

torke esfahānī, ‘alī ebn-e mohammad (- 1433)

گویا از صائن الدین ترکه اصفهانی باشد، که به نام «دولت سیدیه امامیه رضویه» در چهار «مسلک» به روش حروفیان نگاشته است: ۱. نظر مشائیان؛ ۲. رأی اشراقیان؛ ۳. عقیده صوفیان؛ ۴. مسلک محققین یعنی حروفیان.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۱۳/۸۷
بی کا، تا: ۱۰۸۶ق؛ ۱گ (۱۷۴ر–۱۷۴پ) [ف: ۴۷/۱ – ۲۶]

۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۹۳۰/۶
آغاز: بسمله. الحمد للمبدع الاول، مفیض کل خیر و کمال؛
انجام: فوفقه لاستحصاله. بحق محمد صلوات الله علیه و آله.
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: سمرقندی نخودی، جلد: تیماج سرخ، ۴گ (۱۱۸پ–۱۲۱ر)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۴۸۶]

● **تقدیم الفوائت علی الحواضر** / فقه / عربی

taqdīm-ul fawā’it ‘ala-l ḥawāḍir

آصف الضریر، عبدالوحید بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

āsef-oz-zarīr, ‘abd-ol-vahīd ebn-e mohammad hasan (-19c)

رساله در آن است که اگر کسی در وقت، نماز نخواند و وقت نماز دیگر رسید، آیا اول باید نماز گذشته را بجای آورد یا نماز حاضر. این رساله که مشتمل بر یک «مقدمه» و دو «باب» می‌باشد و ظاهراً در رد یکی از معاصرین نوشته شده و صور مسئله را در مقدمه یکصد و هفتاد و پنج وجه می‌شمارد. عناوین رساله چنین است: مقدمه: در صور مسئله؛ باب ۱. در صورت ضیق وقت نماز حاضر؛ باب ۲. در صورت داشتن نماز قضاء می‌توان نافله بجای آورد؟

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۷۸/۲
آغاز: الحمدلله العالم بالقضاء و القدر و المعلوم بدلائل الاثر و الصلاة علی رسوله خیر البشر و آله الفارقین بین الخیر و الشر؛
انجام: و أما الشهرة فقد عرفت ما فیها فیکون العصیر بأقسامه طاهراً مطلقاً. و الله الهادی الی سبیل الرشاد.
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸گ (۱۱۵ر–۱۲۲پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: ۶ – ۲۶۴]

● **تقدیم الفواکه قبل الاطعمة و الاطعمة قبل الفواکه (رسالة فی)** / طب / عربی

taqdīm-ul fawākih qabl-al aṭ‘ima wa-l aṭ‘ima qabl-al fawākih (r.-un fī)

رازی، محمد بن زکریا، ۲۵۱ – ۳۱۳ قمری

rāzī, mohammad ebn-e zakaryīā (866 - 926)

رساله مختصری است در بیان تقدیم خوردن میوه بر غذا یا بالعکس و ذکر مواضیع اختلاف فریقین از اطبا در این باب در یک «مقاله».
آغاز: بسمله. الحمدلله حمد الشاکرین و الصلاة علی سیدنا ... اختلف الاطباء فی تقدیم الفواکه علی الاطعمة، و الاطعمة علی الفواکه ...
انجام: علی حسب القانون الذی قدمناه. و الله اعلم.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۷۶۶/۱۰
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: محمد بن کمال الدین حسین، تا: یک‌شنبه ۲۱ صفر۹۴۴ق،جا:قم؛کاغذ: شکری و نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، ۹ص (۲۵۸–۲۶۶)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۰×۱۷/۵سم [ف: ۱۹–۳۵۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۸/۵
خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن ۱۰و۱۱؛کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۶ص (۱۴۰–۱۴۵)، ۲۲ سطر (۹×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۸سم [سنا: ف: ۱ – ۱۹]

۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۵۷۳/۲۸
آغاز و انجام: برابر
بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن زرد سیر، ۲گ (۱۸۶پ–۱۸۷پ)، اندازه: ۲۳×۳۹/۵سم [ف: ۷ – ۴۲۹]

● **تقدیم القائم** / تاریخ معصومین / فارسی

taqdīm-ul qā’im

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۰۵۴

آغاز: اگر چه این بنده بزه کار و عبدآبق بی مقدار را معاهده بر آن بود..؛ **انجام:** تا که خدا شفا دهد چاکر بی نوای تو.
خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی ۱۳۱۹ق؛ از سوخت شهر رشت در شب ۱۱ رجب ۱۳۱۷ در یادداشت مورخ ربیع الثانی ۱۳۱۹ صفحه عنوان یاد شد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۷۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷/۶سم [ف: ۲ - ۱۶۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۴۷۴۲

آغاز: فی توحید الباری عز اسمه المتعالی که برای مقدمه و دیباچه مجلد دوم از کتاب مستطاب تقدیم القائم پس از اتمام حالات و سیر حضرت خاتم الانبیاء و مجلد نمودن در این جلد در نیمه شهر جمادی الاولی مطابق سنه ۱۳۱۹؛ **انجام:** عدل به عهدش رسانده کار به جائی ×× گرگ ز فریاد گوسپند کند رم
جلد دوم و در شرح حال حضرت سید الشهداء (ع) است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۳۴۲ب، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۰/۲×۲۷/۷سم [ف: ۲ - ۱۶۰]

← تقدیم المقرر و الناقل ⟵ تعارض بین المقرر و الناقل

● **التقریب** / کیمیا / عربی

at-taqrīb

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

مطالبی مختصر درباره حجر مکرم و جمیع صفات آن مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۷۳/۱۲

آغاز: بسمله، بعد الحمد و الصلوة هذا الکتاب ذهبت فیه الی التقریب و البیان و القصد الی الحق و تالیف ما فرقت الحکما من الکلام؛ **انجام:** و انفحت ممیز و غیر ذلک و ذلک فضل الله یوتیه من یشاء و الله ذو فضل.
کا: محمد عبد اللطیف، تا: ۱۳۲۸ق؛ کاغذ: هندی، جلد: پلاستیک ابری مشکی با روکش کاغذی عطف تیماج تریاکی، ۲گ (۷۴-۷۵)، اندازه: ۲۱×۳۴/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۲۴]

● **التقریب = تقریب النشر فی القراءات العشر = مختصر النشر فی القراءات العشر** / قرائت / عربی

at-taqrīb = taqrīb-un našr fi-l qirā’āt-il ‘ašr = muxtaṣar-un našr fi-l qirā’āt-il ‘ašr

ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱ - ۸۳۳ ؟ قمری

ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351 - 1430)

وابسته به: النشر فی القراءات العشر؛ ابن جزری، محمد بن محمد (۷۵۱-۸۳۳ق)

تاریخ تألیف: ۱۰ محرم ۸۰۴ق

اختصار و تلخیص کتاب مفصل مؤلف به نام «النشر فی القراآت العشر» است که به خواهش بعضی از دوستان آن را گزین کرده است؛ مشتمل بر ابواب: اسماء ائمة القراء العشرة و راوتهم و طرقهم، الاستعاذه - البسمله سورة ام القران، الادغام الکبیر، هاء الکنایه، المد و القصر، الهمزتین المجتمعین من کلمة، الهمزتین المجتعمین من کلمتین، الهمزالمفرد، نقل حرکت الهمزة الی الساکن قبلها، السکت قبل الهمز و غیره: وقف همزه و هشام علی الهمز، حروف قربت مخارجها، احکام النون الساکنه و التنوین، الفتح و الاماله و بین اللفظین، اماله هآء التانیث و ما قبلها فی الوقف، مذاهبهم فی یاآت الاضافه، مذاهبهم فی الزواید، فرش الحروف، التکبیر.

آغاز: بسملة، الحمدلله علی التقریب و التیسیر و اشهد ان لا اله الا الله ... الی یوم الدین، و بعد فلما کان کتابی «نشر القراآت العشر مما عرف قدره ... التمس منی أن اقربه ... لیقل لفظه و یسهل حفظه ... باب اسماء الأئمة القراء العشر و رواتهم ...

چاپ: قاهره، محقق: ابراهیم عطوه عوض، مطبعة الناشر، ۲۶۶ص، ۱۳۸۰ق.

[دنا ۲۱۰/۳ (۱۷ نسخه)]

۱. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۹۳

آغاز: بسمله قال شیخنا العلامة زبدة المتقدمین و عمدة المتأخرین فرید دهره ... باب اسماء ائمة القراء العشرة و رواتهم و طرقهم و هم نافع
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۹، ظاهراً نسخه در زمان حیات مؤلف تحریر یافته؛ مصحح، در آخر نسخه بندی در مخارج حروف و قطعه ای از حافظ؛ مهر: حاج سید سعید، «مهدی بن محمد باقر الحسینی» (بیضی)؛ جلد: تیماج ماشی، ۱۲۶گ، ۱۷ سطر (۹/۵×۱۳/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۷۱۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲/۲ خوئی

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارزقنی تلاوته آناء اللیل و اطراف النهار ... یا رب العالمین
خط: نسخ تحریری، کا: شاه رضا حیدر کهنموئی، تا: قرن ۱۰، ۹۱ص (۳۹-۱۲۹) [ف: ۷ - ۵۱]

۳. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۸۹/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** باب الکبیر و هو فی اصل سنة المکیین عند ختم القرآن العظیم ... قال ابن حباب سئلت البزی عن الکبیر کیف هو قال
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۰؛ مقابله شده، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۸گ (۹۹پ-۱۷۶پ)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: - ۷۲۶]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۳۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و روی ابومنصور الارجانی فی کتابه فضائل القرآن ... یا رب العالمین. و هذا آخر ما تسهل اختصاره من کتاب «نشر القراآت العشر» جعله الله ...
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰ شوال ۹۲۷ق، جا: هند؛ بلد کرهر؛ مصحح، مقابله شده با نسخه اصل در ۹۲۸ق؛ مهر: «لا اله الا الله الملک الحق المبین عبده محمد تقی» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ (۳پ-۱۲۷پ) [ف: ۱۱ - ۶۱۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱/۱۲۲۰۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** روایته عنی مع جمیع ما یجوز لی و عنی روایته قاله و کتبه محمد بن محمد بن محمد بن محمد بن الجزری عفاالله عنهم و ذلک بمنزلی من مدینة المحروسة برصه و الحمدلله و صلواته علی سیدنا محمد و آله و سلم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول ۹۵۱ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۰×۱۶سم [ف: ۳۵ - ۲۰۰]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۷۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارزقنی تلاوته آناء اللیل و أطراف النهار و اجعله لی حجة یا رب العالمین
خط: نستعلیق، کا: عبدالوهاب بن عبدالوهاب جرجانی، تا: ۹۶۳ق؛ جا: مکه؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۷۶گ (۱۱۵پ-۱۹۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۴/۵سم [ف: ۱۴ - ۲۶۲]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۰۷۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ارزقنی تلاوته اناء اللیل و اطراف النهار و اجعله بی حجة یا رب العالمین و هذا آخر ما تسهل اختصاره من کتاب نشر القراآت
خط: نستعلیق خفی، بی‌کا، تا: دهم محرم ۹۷۷ق؛ مصحح، محشی، مجدول؛ مهر: ابوالفتح مؤید الدوله متولی باشی، سعیر انصاری، انا عبد بن عبید محمد؛ واقف: خواجه شیر احمد تونی؛ کاغذ: حنایی آهار مهره روشن دولت آبادی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۰۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲۳ - ۶۶]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۵۵/۳

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم ذکرنی منه ما نسیت و علمنی منه ما جهلت و ارزقنی تلاوته آناء اللیل و النهار و اجعله لی حجة یا رب العالمین.
کا: محمد بن ملک محمد شیروانی مشهور به محمد قایمی، تا: ۹۸۶ق؛: تیماج قهوه‌ای عطف سرخ، ۲۰۸ص (۲۵-۲۳۲)، اندازه: ۱۲×۱۸/۵سم [ف: ۳۵ - ۱۵۵]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۰۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ تملک: محمد یوسف بن ابراهیم زاهد کلالی؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن مشکی، ۸۱گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۱۱۶]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۲۶۵/۲-۲۶/۱۴۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** کفا ذکر اسکان فائه لحمزه ویعقوب وخلف وابدال همزه واو الحفص روی رویس بخلاف عنه النافتات بالف بعد النون وکسر الفا مخففه وانفرد.
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۶۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۰۰۶]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۳۴۲

آغاز: نافع هالون ورشر الکوفیون کلهم غیر نافع ابن کثیر؛ **انجام:** و اجعل له لی اماما و نورا و هدی و رحمة اللهم ذکرنی منه ما نسیت و علمنی منه ما جهلت
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ یادداشت وقف محمد تقی بن حسن علی مازندرانی به اولاد ذکور در ذیقعده ۱۰۹۶؛ واقف: حجة الاسلام رسولی، تیر ۱۳۶۶؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج خرمایی، ۱۵۸گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱/۷×۱۸/۶سم [ف: ۲۳ - ۶۷]

۱۲. شیراز؛ علامه طباطبائی؛ شماره نسخه:۷۴

خط: نسخ، کا: عبدالعباس بن عبدالله معلم دویسی (دولتی) بحرانی، تا: یک‌شنبه ۳ شوال ۱۰۳۸ق؛ مصحح، جعفر بن کمال بحرانی در ۷ شوال ۱۰۳۸ نسخه را با اصل مقابله کرده؛ ۱۹۲گ، اندازه: ۱۳×۱۹سم [نسخه پژوهی: ۲ - ۱۳۲]

۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۳۱۲/۳

انجام: و کذا الحافظ ابوالعلاء صاحب التجرید و ابوالحسن الخیاط و صاحب الجامع ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۰۶۰ق؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور قرمز، ۶۱گ (۵۱پ-۱۱۱پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۹/۵سم [ف: ۲۱ - ۲۷۳]

۱۴. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۶/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۰۷۸ق؛ افتادگی: انجام (انجام در سوره احزاب افتاده)؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قرمز، ۱۵-۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۲×۱۴/۷سم [ف: ۵ - ۱۲]

۱۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۹۰/۱۴ ـ د

آغاز: برابر؛ **انجام:** هذا آخر ما تسهل اختصاره من کتاب نشر القراآت
انجام: باب التکبیر ... رووه موقوفا
خط: نسخ، کا: محمد کاظم بن سلطان حسین، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۰گ، ۱۵ سطر (۸/۵×۱۳)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۳۳]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۲۳۲/۵

خط: نسخ، کا: شمس الله بن شیخ عبدالغفار بن مولا گشایش اورامانی، تا: ۱۱۰۴ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۹ص (۱۲۷-۲۲۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۳۵ - ۲۲۷]

۱۷. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۴۷۳/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** اللهم احمنی بالقرآن و اجعله لی اماماً و نوراً و هدی و رحمة اللهم ذکرنی منه ما نیست و علمنی منه ما جهلت و ارزقنی تلاوته اناء اللیل و النهار ... تمت
بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ واقف: زینت دختر ملاکلمحمد

دینائی، ۱۲۸۸ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۵گ، ۱۷سطر [ف: ۲۵۸]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۴۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** روی ابومنصور الارجانی فی کتاب فضائل القرآن عن داود بن قیس، قال: کان رسول الله صلی الله علیه و سلم یقول عند ختم القران اللهم ارحم بالقرآن ... و اجعله لی حجة یا رب.

خط: نسخ، کا: عبدالکریم العنانی طهوائی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۷گ (۱پ-۱۰۷ر)، ابعاد متن: ۱۰×۱۵، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳۴ - ۹۲]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۹۷/۱

آغاز: برابر

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، ۹۵گ (۱- ۹۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۳۴ - ۱۱۵]

● **التقریب = غایة التهذیب** / نحو / عربی

at-taqrīb = ġāyat-ut tahḏīb

عمانی، احمد بن عبدالله

ʻommānī, ahmad ebn-e ʻabd-ol-lāh

در نحو، عنوانهای «باب و مسئلة» و در چند «باب» است هر یک دارای چند «مساله».

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۱۰/۴

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی زین المخاطبات بالبلاغة و الایجاز (پس از ۲ سطر): اما بعد فهذا کتاب التقریب رسمته لمتعلمی النحو بغایة التهذیب رجاء ان یکون اقرب ماخذا؛ **انجام:** و ترا الوضیع اذا تکلم معز لاجاز النباهة بالبیان المعلن تم الکتاب و ربنا المحمود و له الفواضل و العلی و الجود

خط: نسخ، کا: مبارک بن خمیس بن راشد بن جمعة بن رجب بن ثانی بن محمد بن عبدالله، تا: یک‌شنبه ۱۹ رجب ۱۰۳۷ق؛ کاغذ: ترمه بخارائی بدون آهار، جلد: میشن قهوه‌ای، ۴۰ص (۱۸۵-۲۲۴)، اندازه: ۱۴/۹×۱۹/۵سم [ف: ۵ - ۵۰]

● **التقریب** / منطق / عربی

at-taqrīb

جعفری لنگرودی، محمد جعفر، ق۱۴ قمری

jaʻfarī langarūdī, mohammad jaʻfar (- 20c)

وابسته به: حاشیة تهذیب المنطق = حاشیه ملا عبدالله؛ ملا عبدالله بن حسین یزدی (-۹۸۱)

تعالیقی است توضیحی بر کتاب معروف «حاشیه بر تهذیب» ملا عبدالله.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۳۲۳

آغاز: حمد المن خلق الانسان و علمه البیان؛ **انجام:** ای لفظة هذا فی عبارت المصنف او اشارة الی عبارت المصنف.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، ۲۰ رمضان ۱۳۶۷ق؛ تاریخ وقف: مرداد ۱۳۳۱؛ کاغذ: مشقی، جلد: تیماج خرمایی، ۲۶۸گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۴×۲۰سم [ف: ۱۱ - ۴۳۹]

● **تقریب الافهام فی تفسیر آیات الأحکام** / تفسیر / فارسی

taqrīb-ol afhām fī tafsīr-e āyāt-el ahkām

کنتوری، محمد قلی بن محمد حامد، ۱۱۸۸ - ۱۲۶۰ قمری

kantūrī, mohammad qolī ebn-e mohammad hāmed (1774 - 1844)

مؤلف آن را در هجده کتاب به روش کتب فقهی از طهارت تاقضا و شهادات مرتب گردانیده و آیات مربوط به هر موضوعی را به ترتیب، آیه به آیه تفسیر کرده است. این کتاب حاوی فوائد و تحقیقات بسیار می‌باشد. بحث‌های ادبی، اخلاقی و تاریخی نیز از ویژگی‌های آن است. از تفاسیر اهل سنت چون انوار التنزیل قاضی بیضاوی، کشاف زمخشری و مفاتیح الغیب فخر رازی هم استفاده می‌نماید و گاهی به رد و ایراد می‌پردازد. مؤلف خود می‌گوید: «اما بعد پس بدان که محقق نجم الدین ابوالقاسم در کتاب معتبر شرح مختصر گفته که مستند احکام شرعیه نزد ما پنج است کتاب الله، و سنت رسول الله و اجماع اهل حق و دلیل عقل و استصحاب حکم سابق و مولانا محمد طاهر قمی در شرح کتاب مستطاب تهذیب الاحکام گفته که احادیثی که در کتب شیعه و اهل سنت وارد است دلالت می‌کند بر این که ادله شرعیه منحصر است در کتاب الله و سنت رسول الله و به درستی که جایز نیست عمل به غیر آن از قیاس و استحسان و غیر آن از امارات مفیده ظن و نجات از عذاب اخروی منحصر است در متابعت کتاب الله و عمل به محکمات آن و متابعت اهل بیت رسول علیهم السلام و عمل به روایات ایشان بعد از آن احادیث کثیره از طرق خاصه و عامه نقل کرده از آن جمله قوله علیه السلام انی تارک فیکم الثقلین ... و مولانا محمد تقی در لوامع صاحبقرانی ... گفته: و مستند علم فقه نزد این فقیر منحصر است در قرآن و حدیث ... علامه حلی علیه الرحمه در کتاب قواعد و غیر آن و دیگر علما تصریح کرده‌اند به این که آیات قرآنیه که احکام شرعیه از آن مستنبط می‌شود پانصد آیه است ... و فخرالدین رازی در تفسیر کبیر شش صد آیه گفته ... و مولانا احمد اردبیلی علیه الرحمه کتاب زبدة البیان فی احکام الفرقان تصنیف کرده و تحقیقات و تدقیقات خود را در آن مذکور ساخته و تفسیری دیگر برای آیات احکام از عربی و فارسی در این بلاد، این احقر را میسر نشده چون در این بلاد هندوستان اکثر طالبان علوم متعارفه با وجود ادعای فضیلت و خواندن کتب مشهوره در علم معقولات از ادراک مطالب مذکوره در هر دو تفسیر که به عبارت عربیه است عاجزاند بنابراین اول ترجمه

آیات به عبارت فارسی ذکر نموده بعد از آن مطالب مسطوره در هر دو تفسیر را به معرض نقل آورده بعضی به ترجمه فارسی و بعضی به اصل عبارت عربی و در تفسیر بعضی آیات اقوال دیگر علما[ی] تفسیر را از تفسیر مجمع البیان و مشرق الشمسین و تفسیر فخرالدین رازی و خلاصة التفاسیر و از بعضی کتب فقه اضافه کرده و بحمدالله کتابی جامع در تفسیر آیات به هم رسید». مشتمل است بر: کتاب الطهارة، کتاب الصلاة، کتاب الصوم، کتاب الزکاة، کتاب الخمس، کتاب الحج، کتاب الجهاد، کتاب الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر، کتاب المکاسب، کتاب البیع، کتاب الدین، کتاب فیه جملة من العقود، کتاب النکاح، کتاب المطاعم و المشارب، کتاب المواریث، کتاب الحدود، کتاب الدیات، کتاب القضاء و الشهادات. (غلامی مقدم)
[دنا ۲۱۱/۳ (۵ نسخه)]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۷۴

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی بعث فی الأميين رسولا فی آخر الزمان علی کافة الانس و الجان علیه آلاف التحیة و السلام؛ **انجام:** و درین قول دلیل است بر جواز قتل مرتد لکن بعد استتابت سه روز.

جلد۱. در فهرست شماره نسخه ۲۱۶۲۴ آمده است که با رجوع به رایانه آستان قدس اصلاح شد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف و گوشه میشن قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۳۱/۵×۲۱سم [ف: ۲۲ – ۱۹۶]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۴۷

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی بعث فی الأميين رسولا فی آخر الزمان علی کافة الانس و الجان علیه آلاف التحیة و السلام؛ **انجام:** و درین قول دلیل است بر جواز قتل مرتد لکن بعد استتابت سه روز.

جلد۱. از مقدمه تا پایان کتاب جهاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۲۲ – ۱۹۸] و [ف: ۲۲–۱۹۸]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۴۹

آغاز: کتاب الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر یعنی این کتاب در بیان امر فرمودن مردم را به کاری که نیکو باشد؛ **انجام:** و مراد از آن مصدر است بمعنی ادخال و وصف الادخال بالکرم بمعنی ان ذلک الادخال یکون مقرونا بالکرم و علی هذا ختمنا الکتاب قایلا اللهم کفر عنا سیآتنا ... و آله الأخیار.

جلد۲. از امر به معروف تا پایان قضا و شهادت و همچنین خاتمه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف میشن قهوه‌ای، ۱۴۵گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۲سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۴۹] و [ف: ۲۲–۱۹۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۰۴۸

آغاز: کتاب الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر یعنی این کتاب در بیان امر فرمودن مردم را به کاری که نیکو باشد؛ **انجام:** و مراد از آن مصدر است بمعنی ادخال و وصف الادخال بالکرم بمعنی ان ذلک الادخال یکون مقرونا بالکرم و علی هذا ختمنا الکتاب قایلا اللهم کفر عنا سیآتنا ... و آله الأخیار.

جلد۲؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا عطف میشن قهوه‌ای، ۱۷۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۰×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۲۲ – ۱۹۹] و [ف: ۲۲–۱۹۹]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۸۲۳

آغاز: کتاب الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر یعنی این کتاب در بیان امر فرمودن مردم را به کاری که نیکو باشد؛ **انجام:** و کلینی رحمه الله از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کرده که فرموده و الذین لایشهودن الزور یعنی آنان که حاضر نمی شوند.

جلد ۲، از امر به معروف تا پایان قضا و شهادت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی ؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا، عطف تیماج، ۱۸۲گ، ۱۹ سطر، اندازه:۲۰/۵×۳۰/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۵۰] و [ف: ۲۲–۱۹۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۱۶۷۴

آغاز: بسملة، الحمدلله الذی بعث فی الأميين رسولا فی آخر الزمان علی کافة الانس و الجان علیه آلاف التحیة و السلام؛ **انجام:** و درین قول دلیل است بر جواز قتل مرتد لکن بعد استتابت سه روز.

از ابتدای مقدمه تا پایان جهاد؛خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا با عطف میشن قهوه‌ای، ۱۵۶گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱×۳۱/۵سم [اهدائی رهبر: ۱علوم قرآن – ۱۴۹]

● **تقریب التفسیر** / تفسیر / عربی

taqrīb-ut tafsīr

سیرافی فالی، محمد بن مسعود، – ۷۲۱ قمری

sīrāfī-ye fālī, mohammad ebn-e mas‘ūd (- 1322)

وابسته به: الکشاف عن حقایق غوامض التنزیل و عیون الاقاویل فی وجوه التأویل = تفسیر کشاف؛ زمخشری، محمود بن عمر (۵۳۸–۴۶۷)

تاریخ تألیف: ۹ شوال ۶۹۸ق؛ محل تالیف: شیراز

تلخیص تفسیر «الکشاف»جار الله زمخشری است دارای مطالب مهم و حل بعضی از معضلات آن، با اضافه نمودن نکاتی از خود.

[دنا ۲۱۱/۳؛ کشف الظنون ۱۴۸۱/۲؛ فهرست نسخه‌های عربی واتیکان ۱۲۲/۱]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۴۷۸/۱

آغاز: الحمد لله الذی جعل کتابه الکریم مفتاحا للسرور.آغاز و ما هو ... منه بقتلهم او فی القبور و قیل: معناه لا یزال بنیانهم خسرة
نسخه اصل: کتابخانه وایتکان - رم ۱۰۳۴. جلد دوم کتاب از آیه ۱۱۰ سوره توبه تا آیه ۴۵ سورع عنکبوت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: چهارشنبه۱۴رمضان۱۰۰۹ق؛۴۴۲ص(۹-۴۵۰)[عکسی ف: ۴ - ۳۰۳]

● تقریب التهذیب / رجال / عربی

taqrīb-ut tahḏīb

ابن حجر عسقلانی، احمد بن علی، ۷۳۳ - ۸۵۲ قمری
ebn-e hajar-e ʻasqalānī, ahmad ebn-e ʻalī (1333 - 1449)
تاریخ تألیف: ۸۲۷ق

این کتاب مختصر تالیف دیگرش موسوم به «تهذیب الکمال فی اسمآء الرجال» است و از کتب معتبر رجال اهل سنت و جماعت. اسامی راویان حدیث را به ترتیب هجایی با ذکر کنیه و لقب و جرح و تعدیل و ضبط اسامی و ذکر عصر و طبقه آنان به اختصار آورده و در پایان بابی در معروفین به کنیه و هم بابی در زنان راویة نگاشته است. مؤلف در مقدمه، طبقات رجال را در دوازده طبقه دسته‌بندی نموده و برای هریک از روات دوازده مرتبه قائل شده که در مقدمه مفصل به بیان این امور و رموز کتاب پرداخته است.

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی رفع بعض خلقه علی بعض درجات و میز بین الخبیث و الطیب بالدلایل و الواضحات و تفرد بالملک
انجام: امراة قدمت البصرة فنزلت فی قصر بنی خلف علی اختها کانها ام عطیة و الله اعلم بالصواب.

چاپ: چاپ سنگی، لکنو، ۱۲۷۱، ص۴۸۲؛ دهلی ۱۳۰۸، ص۲۹۸؛ ۱۳۲۰ المحشی بالمغنی لمحمد بن طاهر البیتنی، چاپ سنگی دهلی ۱۲۹۰ ص۳۴۸ ، ۱۳۲۰ ص۲۹۸و۹۸.

[دنا ۲۱۱/۳؛ الاوقاف العامة موصل ۳۶/۴؛ فهرستگان حدیث ج۱ ص ۴۶۴-۴۶۵؛ کشف الظنون ج۲ ص۱۵۱۱]

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۵۹۹

آغاز: یختص بها من جرح و تعدیل ثم بعصر کل راو بحیث یکون قائماً مقام ما حذفت ذلک من شیوخه و الروایة عنه؛ **انجام:** برابر
خط: نسخ، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۸۲۷ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: ابن خاتون عاملی، ۱۰۶۷ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن عنابی، ۳۱۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۶سم [ف: ۲۷ - ۱۱۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۱۳۳

آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کا: زین الدین بن محمد، تا: ۵ شعبان ۹۱۲ق؛ یادداشت استنساخ قسمتی از کتاب از روی خط ابو المفاخر عبدالله الحسینی، در پایان نسخه یادداشت مقابله و وقف به تاریخ ۹۴۶ و یادداشت فراغ از تعلیق در تاریخ ۱۳ ذیحجه ۸۵۰ که در پایان این یادداشت می‌نویسد «نقل من خط المصنف رحمه الله»؛ تملک: محمد جعفر بن محمد علی در شهر جمادی الثانی ۱۲۱۸ با مهر «عبده محمد جعفر بن محمد علی» (بیضی)، محمد علی بن محمد باقر اصفهانی بهبهانی مجلسی در قصبه تویسر کان، محمد تقی بن محمد جعفر، جلال الدین محمد بن عبد الجمیل بن محمود بن محمد الصافی ۱۱۹۱، محمد بن جلال الدین در سنه ۹۴۶، محمد بن شمس الدین الحافظ، عبدالقادر بن احمد بن محمد الحسینی؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مقوایی مشکی، ۲۴۲گ، ۲۵ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۵ - ۱۲۲]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۲۹۲/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** سعید عن رجل عن کعب هوا بوثماقه سعید بن عبدالعزیز عن مولی یزید بن نمران قیل اسمه
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرد عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۸۳گ (۱۰۱پ-۳۸۴پ)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۵سم [ف مخ: ۱ - ۴۳۲]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۲۹/۱

آغاز: بسمله. و باعتبار ما ذکرت انحصر لی الکلام علی احوالهم فی اثنتی عشرة مرتبة و حصرت طبقاتهم فی اثنتی عشرة طبقة. فاما المراتب فاولها الصحابة رضی الله عنهم فاصرح بذلک لشرفهم. الثانیة من اکد مدحه بافضل کاوثق الناس؛ **انجام:** ابو یعفور الاکبر اسمه واقد و یقال و اقدان. ابو یعفور الاصغر هو عبدالرحمن بن عبید بن نشیطاس تقدما.
بخش کوتاهی از کتاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ این نسخه سه بخش مجزا بوده ولی بعداً به دست کسی در یک مجلد صحافی شده؛ مهر: کتابخانه ضیاء الدین نوری «جزو کتابخانه ضیاءالدین النوری۱۳۲۴» (بیضی)؛ کاغذ: شکری و حنایی آهار مهره، جلد: گالینگور سرخ، ۲۳گ (۱پ-۲۳پ)، ۱۶و۲۲ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۳سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۵۹]

۵. قم؛ مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی؛ شماره نسخه:۲۶۴

خط: نستعلیق، کا: آیة الله بروجردی، تا: ۱۳۵۱ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۳۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۱-۱۵۴]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۱۴

آغاز: ثم التعریف بعصر کل راو منهم؛ **انجام:** کانها ام عطیة.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۲۳گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۶ - ۵۹۵]

● تقریب حصول المقاصد / عربی

taqrīb-u ḥuṣūl-il maqāṣid

؟ ابن جزری، محمد بن محمد، ۷۵۱ - ۸۳۳ ؟ قمری
ebn-e jazarī, mohammad ebn-e mohammad (1351 - 1430)

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۹۱۱۶

از ابن الجزری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه

نوازی؛ اندازه: ۱۶/۳×۲۱/۷سم [رایانه]

● **تقریب الدور من الوتر** / هندسه / عربی
taqrīb-ud dawr min-al watar

کندی، یعقوب بن اسحاق، ۱۸۵؟ – ۲۵۲ ؟ قمری
kendī, ya'qūb ebn-e eshāq (802 - 867)

رساله کندی به یوحنا بن ماسویه درباره نسبت قطر به محیط در دایره.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۰۷۲/۴

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:۱۰۳۶ق؛کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج مشکی، ۱۶ص، ۱۵ سطر (۵/۵×۱۸)، اندازه: ۹/۵×۱۸سم [ف: ۱۶–۴۴۵]

● **التقریب فی اسرار التركیب** / کیمیا / عربی
at-taqrīb fī asrār-it tarkīb

جلدکی، علی بن ایدمر، – ۷۶۲ قمری
jeldakī, 'alī ebn-e aydamor (- 1361)

در این کتاب کیفیت ترکیب و اسرار حجر مکرم و دیگر مسائل علم صنعت (کیمیا) را به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار داده است. در آن از جابر بن حیان و امیر خالد بن یزید یاد می‌شود.
آغاز: الحمد لله الذی فضل الانسان علی کثیر ممن خلق تفضیلا ... و بعد اقول و بالله التوفیق انه لما تقدم لنا الکلام فی العلوم التی لابد منها و من الاطلاع علیها.

[دنا ۲۱۱/۳ (۱۹ نسخه)؛ الذریعة ۳۶۴/۴–۳۶۵؛ سرکیس ۷۰۴/۱؛ کشف الظنون ۴۶۵/۱]

شرح و حواشی:

۱– التقریب فی اسرار الترکیب (ترجمه و منتخب)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۶۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** و علی آله و صحبه و أهل بیته الطیبین الطاهرین و رضی الله عن جمیع الصحابة و التابعین باحسان الی یوم الدین

خط: نستعلیق نازیبا، کا: جمال الدین صوفی قادری شافعی، تا: ۸۶۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۷۷گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۱۹سم [ف: ۸ – ۷۵]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۹۱/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان ذلک نور من الله یهدی به من یشاء لا اله الا هو ذوالفضل العظیم کمل هذا الجزء المبارک الذی هو الجزء الثالث من کتاب التقریب فی اسرار الترکیب ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: محرم ۹۹۶ق، جا: مصر؛ مصحح، با نشان «بلغ، ثم بلغت الی هنا بحمدلله تعالی ثم الی هنا قوبلت بحمد ربی الحکیم» مقابله شده، یادداشتی از محمد شریف بن صالح بن جارالله صیمری به تاریخ ۱۰۲۸، بعد از انجام، همراه افزودگی‌هایی در موضوع رساله و فوایدی از برخی کتابها به صورت نظم و نثر آمده است، محشی از محمد شریف بن صالح بن جارالله صیمری؛ کاغذ: شرقی، جلد: مشمع مشکی عطف تیماج مشکی، ۷۸گ (۶پ–۸۳ر)، ۱۹ سطر (۱۰/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۷ – ۶۷۹]

۳. شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۲۵۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۲۲۵گ، اندازه: ۱۲×۲۲سم [ف: ۳ – ۲۲]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۳۳

آغاز: و ذلک انها لما مثل وزنها مرتین انحلت فی الماء حتی جرت فاخذت؛ **انجام:** المقصود ان ینحل مع بقاء جوهریته علیه فانه فصل بعد ذلک فانه یخرج منه ...

بخش پایانی کتاب است که آغاز آن از اواخر جزء چهارم در باب غسل زرنیخ آغاز گردیده است تا پایان نسخه؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ محشی، با اشکال هندسی؛ کاغذ: شرقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۱۶/۵سم [ف: ۲۸ – ۵۴۳]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۸۲

آغاز: بسمله. قال الشیخ الفاضل العالم العلامه عزالدین ایدمر بن علی بن ایدمر الجلدکی؛ **انجام:** صدقة جاریة کما ورد عن سید المرسلین ... ذیحجة الحرام سنه ۱۲۶۳

خط: نسخ، کا: محمد خوانساری، تا: ۱۲۶۳ق [الفبائی ف: – ۱۳۹]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۱۰۱۹

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی تقدست ذاته عن ... الواحد الحق المبرا من الاعراض؛ **انجام:** دائما اقامة منعقدا علی النار علی ... حاشیه ان یستحق

خط:شکسته نستعلیق، کا: محمد جواد، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج، قطع: وزیری کوچک [الفبائی ف: ۱۳۹]

۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۲۹

جزء سیم و چهارم؛ خط: نسخ، کا: آقا بابا بن محمد مهدی شهمیر زادی، تا: ۱۲۶۶ق؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۷۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۷×۲۶سم [ف: ۱۲ – ۱۰۹]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۷۷۰

آغاز: الحمدلله الذی تقدست ذاته عن الاغیار، الواحد الحق المبری من الاعراض و الاوزار ... و بعد فانه لما انعم الله علینا بتمام الثلاثة الاجزاء من کتابنا هذا، اشحرنا الله بالعلم المتعلق بالجزء الرابع الذی به یکمل کتابنا هذا المسمی کتاب «التقریب فی اسرار الترکیب»؛ **انجام:** در فصل ثالث باب رابع قسم خامس جزء رابع– «تراکیب الاکاسیر البرانیة و الجوانیة. و سپس خاتمه‌ای دارد که چنین آغاز می‌شود: خاتمة للتقریب. بسمله. فی ذکر الاشیاء التی اطال علیها الشارح فی کتابه المسمی بالتقریب ... انجام خاتمة: و توجب فیها قوة و زیادة و منفعة و السلام.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: بانو رقیة؛

کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج حنایی، ۲۴۵گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳ - ۴۸۷]

۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۴۶۶/۴

آغاز: بسمله، قال الشیخ ذو النون المصری رحمة الله علیه طلت هذا القلم الطبیعی من بربته اخمیم و علمت؛ **انجام:** اللهم انا نحمدک و نشکرک علی ما اولیتنا من اختصاصک ... .انک اهل التقوی و اهل المغفرة ... .و الحمد لله رب العالمین.

خط: نستعلیق، کا: میرزا قاسم بیک اخگر، تا: ۱۳۲۶ق، جا: حیدر آباد؛ کاغذ: هندی، جلد: پلاستیک ابری مشکی با روکش کاغذی، ۷۹گ (۳۵-۱۱۴پ)، ۱۸ سطر (۱۴×۲۴)، اندازه: ۲۰/۵×۳۲/۵سم [ف: ۱۲ - ۳۰۹]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۳۰۰/۳

جزءچهارم؛خط:نستعلیق،کا:محمد رفیع قراکوزلو،بی‌تا؛جلد:تیماج قهوه‌ای،۱۸گ (۱۶۶پ-۱۸۳ر)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۲۶۸]

۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۱

آغاز: کتاب الثالث من الترکیب للجلدکی. قال الجلدکی فی الثالث من التقریب فی بیان المیاه الحالة انها تحل الارواح و الاجساد و الاحجار؛ **انجام:** و یتبع طریق الحق حیث ما وجده من دقایق الظاهرین مع ترک المیل و الهوی فان ذلک نورالله یهدی به من یشاء لا اله الا هو الفضل العظیم.

جزء سوم؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۷۷]

۱۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۰۳۵/۳

آغاز: بعد الحمد و الصلوة علی محمد وآله ... بالجزء الرابع الذی یعمل کتابنا هذا المسمی بکتاب التقریب فی اسرار الترکیب و نیل الهدایة لتمامه و المعونة علی جنابه اعلم ایها الاخ الفاضل؛ **انجام:** زهره عطارد حرارة برودة یبوست رطوبة ×× حرارة برودة یبوست رطوبة ۴۴ ۵ ۳ ۲ ۴ ۳ ۷

جزء چهارم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ از موقوفات حاج محمد رمضانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای روغنی، ۶۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۷۷]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۰۷۷۵

آغاز: بسمله، قال الشیخ الفاضل العالم العلامه ... و بعد اقول و بالله المستعان انه لما تقدم لنا العلام؛ **انجام:** و الاجسام و الانفاس کلها و تأمل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۱۳۹]

۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۹۹۶/۲

آغاز: بسمله، قال الشیخ ذوالنون المصری ... حللت هذا القلم الطبیعی من برتبة اخمیم؛ **انجام:** و مو آسات عبادالله بما انعم الله تعالی علیک و ما استیسر آمین به الیک من الترغیب و الترهیب ... و اجعلنا من الاتقیاء المخلصین

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: هندی نخودی، جلد: مقوایی رو گالینگور لاجوردی، ۱۸۳گ (۱۲-۱۹۴پ)، ۱۹ سطر (۱۴×۲۷)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [ف: ۱۴ - ۱۰۴]

۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۲۶۷/۳

آغاز: بسمله، قال فی التقریب الفصل الاول من الباب الثالث من القسم الثانی من الجزء الثالث، فی ان الله سیر الواحد للاکسیر؛ **انجام:** و الاجساد الذاتیة فعلمه غریب فها فافهم

بخشی از آن؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: رویه میشن قرمز، ۱۴۵گ (۱۰۷ر-۲۵۱ر)، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۱/۴×۱۸/۴سم [ف: ۶ - ۳۴۳]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۲۷/۴

آغاز: الحمدلله الذی تقدست ذاته عن الاغیار الواحد الحق المبرا عن الاعراض و الاوزار؛ **انجام:** و اعلم ان فساده بالیس و افساده بانواط ذلک علیه لیس هو قبل الفاعل الذی فیه بل هو من قبل المنفعل.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرد، ۲۷گ (۲۰۸ر-۲۳۴پ)، ۲۶ سطر [ف: ۳۶ - ۵۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۴۵/۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فان ذلک نور من الله یهدی به الله من یشاء لا اله الا هو ذو الفضل العظیم تمت الجزء الثالث المبارک من کتاب التقریب بحمدالله و عونه و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

جلد سوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۴۴گ (۵۹پ-۲۰۲ر)، ۱۲ سطر [ف: ۳۶ - ۷۵]

۱۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۵۹۶

آغاز: الحمدلله الذی تقدست ذاته عن الاغیار الواحد الحق المبرا عن الاعراض و الاوزار؛ **انجام:** و لا من اقوال الحکما الذین لم یعرفوا سرالمیزان فان بعض الحکما الواصلین الی علم الاکسیر.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا مشکی، ۱۲۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۰سم [ف: ۳۶ - ۱۴۵]

۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۶۰۶/۷

آغاز: الاکدار و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له یعز من یشاء من عباده الابرار ... و بعد فانه لما انعم الله علینا و اطلعنا علی اسرار حکمته بمنه و مشیئته؛ **انجام:** و ربما استحالت هذه الرطوبة بوقت و انحدرت الی الاجفان فولدت فیها جربا مختلفا بحسب المادة وردات المزاج و لما کان الحدید و الخار تمت.

از «الفصل الثانی من الباب الثالث من القسم الأول من الجزء الرابع» تا آخر «الفصل الرابع» از همان باب را شامل است و از آغاز خطبه این بخش اندکی افتادگی دارد؛ خط: نسخ زیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مجدول مذهب؛ جلد: مقوا زرین، ۱۱۶ص (۲۹۳-۴۰۸)، ۲۹ سطر [ف: ۳۶ - ۱۶۲]

● التقریب فی اسرار الترکیب (ترجمه و منتخب) /

کیمیا / فارسی

at-taqrīb fī asrār-it tarkīb (t. va muntaxab)

وابسته به: التقریب فی اسرار الترکیب؛ جلدکی، علی بن ایدمر (-۷۶۲)
خلاصه شده «التقریب فی اسرار الترکیب» عزالدین ایدمر جلدکی و ترجمه فارسی آن است.
[دنا ۲۱۲/۳؛ الذریعة ۳۶۴/۴؛ کشف الظنون ۴۶۵/۱]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۸۸/۳-۷/۸۸
آغاز: بسمله این فصل دویم است از باب ۳ از قسم ۴ از جلد ۲ از منتخب تقریب جلدکی در ذکر تدبیر باب اعظم اکسیر حجری را خام و با طراوت حل کن در آب قراح و تعفین کن تا حل شود؛ **انجام:** پس جهد کن وم غرور مشو بظواهر اقوال بدرستی که آن اعظم حجب است و نیست ما را بر تو الا رحمت و کتمان سر تمام شد خلاصه والسلام
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲/۵سم [ف: ۸ - ۴۵۸۹]

● **التقریب فی اصول الفقه** / نحو، اصول فقه / عربی
at-taqrīb fī usūl-il fiqh
بهلولی یمانی، جعفر بن احمد، - ۵۷۳ قمری
bohlūlī yamānī, ja‘far ebn-e ahmad (- 1178)
مؤلف مسائلی را که در کتاب «عیون المسائل» حاکم ابوسعد محسن بن کرامه جشمی (۵۴۵) آمده بود سابقاً شرح کرده و سپس به در خواست بعضی، ادله مسائل این علم را به عنوان مقدمه‌ای برای کتاب «البیان» که در حقیقت شرح همین مسائل است نگاشته است. این کتاب مشتمل بر یک «مقدمه» و ده «فصل» و هر یک دارای چند «مساله» می‌باشد: المقدمه: معرفة الخطاب و قسمتة و شرایطه للاستدلال به؛ فصل ۱. الاوامر و النواهی؛ ۲. الخصوص و العموم؛ ۳. المجمل و المبین؛ ۴. الناسخ و المنسوخ؛ ۵. الاخبار؛ ۶. الافعال؛ ۷. الاجماع؛ ۸. القیاس و الاجتهاد؛ ۹. صفة المفتی و المستفتی؛ ۱۰. الحظر و الاباحة.
[دنا ۲۱۲/۳؛ اعلام المؤلفین الزیدیة ص ۱۷۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۲۴/۱
آغاز: الحمد الله علی سابغ نعمته و بالغ حجته و صلاته علی محمد نبیه و صفوته و علی الطاهرین من عترته و سلامه علیهم اجمعین
نسخه اصل: کتابخانه واتیکان - رم ۱۱۶۵؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ ۵۶ص (۲-۵۷) [عکسی ف: ۴ - ۴۸]

● **التقریب فی علم الترکیب** / کیمیا / عربی
at-taqrīb fī ‘ilm-it tarkīb
جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ ؟ قمری
jāber ebn-e hayyān (739 - 814)
رساله بسیار مختصری است در شناخت حجر و تدبیر آن که مؤلف چون در ضمن دیگر کتاب‌هایش به این مساله به رمز اشاره نموده بود، در این رساله به طور مختصر به این مطلب پرداخته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰۴/۱
آغاز: الحمد لله الفریب المجیب الفعال لما یرید اعلم ان کتابنا هذا لا یجوز لاحد ان یقراء الامر من عرف حجرنا علی الحقیقة
نسخه اصل: کتابخانه دانشگاه کراچی-پاکستان۱۹۹۹۸۳؛خط:نسخ، کا: محمود حمدی، تا: چهار شنبه ۹ ربیع الثانی ۱۳۴۶ق؛ از روی نسخه (۶۰) دار الکتب المصریة؛ ۹ص (۲-۱۰) [عکسی ف: ۶ - ۸]

● **التقریب فی الفروع** / فقه / عربی
at-taqrīb fi-l furū‘
قدوری، احمد بن محمد، ۳۶۲ - ۴۲۸ قمری
qodūrī, ahmad ebn-e mohammad (974 - 1038)
در فقه حنفی و خالی از دلیل و آراء است پس از آن مجدد به تألیف آن پرداخت و مسائل فقهی را همراه با ادله آن ذکر کرده است.
[دنا ۲۱۲/۳؛ کشف الظنون ۴۶۶/۱؛ کشف الظنون ۱۶۳۱/۲]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۷۴۲-۱۰/۵۲
آغاز: بسمله، حمدله و العاقبة للمتقین و الصلوة و السلام علی رسوله محمد و آله اجمعین قال الشیخ الامام الاجل العالم الزاهد ابوالحسن احمد بن جعفر البغدادی القدوری رحمة الله علیه الاصل فی وجوب الطهارة قوله تعالی یا ایها الذین آمنوا اذا قمتم الی الصلوات فاغسلوا؛ **انجام:** باب المناسخة و اذا لم ینقسم الترکة - حتی مات احد الورثة فان کان ... کل واحد من حساب الدراهم قسمت ما صحت منه علی ثمانیة و اربعین فما خرج اخذت سهام کل واحد وارث حسبت ...
از آغاز کتاب تا آخر کتاب الفرائض؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۹۹گ، ۱۷-۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۰۷]

● **تقریب المرام علی تهذیب الکلام علی صناعتی المنطق و الکلام** / منطق / عربی
taqrīb-ul marām ‘alā tahḏīb-il kalām ‘alā ṣinā‘atay-il manṭiq wa-l kalām
جرفادقانی، محمد بن علی اصغر، ق۱۳ قمری
jorfādeqānī, mohammad ebn-e ‘alī asqar (- 19c)
وابسته به: تهذیب المنطق و الکلام؛ تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۲۲-۷۹۲)
تاریخ تألیف: چهارشنبه ۹ جمادی الاول ۱۲۵۴ تا پنج‌شنبه ۲۰ ربیع ۱۲۵۴ق

شرحی است آمیخته با متن منطق تهذیب تفتازانی، در ۴۶۰۰ بیت.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۹۰۶/۲

آغاز: بحمدك اللهم يا من جل فعظم و جمل فرحم ... فهذا شرح مسمى بتقريب المرام؛ **انجام:** بيانا لهذا كمالا يخفى.

خط: نسخ، کا: محمد تقی بن محمد رضای کوکدی جرفادقانی، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۱۶ سطر (۶×۱۰)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۱۶ – ۱۴۲]

← تقريب المرام فى ترجمة تهذيب الكلام ﴿ تهذيب المرام فى ترجمة تهذيب الكلام

● **تقريب المرام فى شرح تهذيب الكلام** / کلام و اعتقادات / عربی

taqrīb-ul marām fī š.-i tahḏīb-il kalām

کردی، عبدالقادر بن محمد سعید، ۱۲۱۱– ۱۳۰۴ قمری

kordī, ʻabd-ol-qāder ebn-e mohammad saʻīd (1797 - 1887)

وابسته به: تهذیب المنطق و الکلام تفتازانی، مسعود بن عمر (۷۹۲–۷۲۲)

شرحی مزجی توضیحی است بر بخش کلام رساله «التهذیب» سعد الدین تفتازانی است که آن را به خواست برخی از بزرگان تألیف کرده است. در ۶ «باب»: یکم، مقدمه کتاب است.

آغاز: نحمد من هدانا طريق الاسلام حمداً يوافى نعمه و نشكر الذى وفقنا على تهذيب الكلام ... لما كان قسم التهذيب من الكلام الذى صنفه قدوة الانام

انجام: و الصلوة و السلام على خير المرسلين و على آله و اصحابه و التابعين لهم اجمعين. تصديت لشرح هذا الكتاب ... و زيادة ما تفردت به مما لابد منه و نقصان ما تخرجت عنه مما لاعد له و الحمد لله اولاً و آخراً و على نبية الصلوة و السلام السائر ان باطنا و ظاهراً

چاپ: مصر، بولاق، مطبعة الاميرية، ۱۳۱۸ق؛ معجم المطبوعات ۱۲۹۱/۲

[دنا ۲۱۲/۳ (۱۰ نسخه)؛ بغدادی، ایضاح ۳۱۴/۱؛ بغدادی، هدیه ۶۰۵/۱؛ زرکلی ۴۴/۴؛ سرکیس ۱۲۹۱/۲: نشانی ۱چ؛ الاوقاف العامة موصل ۱۳۳/۴]

شرح و حواشی:

۱– حاشية تقريب المرام؛ داش آغلوجی، محمد

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۰۵-۱۴/۵۵

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالرحمن، تا: ذیحجه ۱۲۱۴ق، جا: شهر سلیمانیه؛ تاریخ وفات ملاعلی قزلجی در روز دوشنبه ۱۴ ذیحجه ۱۲۹۵ ثبت شده؛ جلد: مقوا عطف تیماج، ۲۲۳گ، ۱۳–۱۵ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ – ۱۰۰۶]

۲. تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۶۰۷/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و التزريق لاتمام الكلام ... البررة العظام.

خط: نسخ، کا: فخرالدین بن ملا احمد، تا: جمادی الاول ۱۲۶۲ق، جا: قریه «قصلان اسفند آباد»؛ کاتب نسخه را جهت فرزند خود نوشته؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۲۵۱]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۷۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وفقنا للعلم بما يحب و يرضى انه خير موفق و معين ...

خط: نسخ، کا: سعدالله بن فتح الله، تا: ۱۲۸۹ق، جا: قریه اطمیش از محال مکریان؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۹ – ۱۷۹]

۴. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۳۰/۱

آغاز: برابر؛ **انجام**: انخ خير موفق و معين. و الحمدلله رب العامين و الصلاة ... (نویسنده می‌افزاید، چون شارح در آغاز جوانی بدین کار دست زده بود، هنگامی که خواستم آن را استنساخ کنم. در آن دست بردم، و تصرفاتی کردم) و زيادة ماتفرد به، مما لابد منه. و نقصان ما تخرجت عنه مما لاعدله. و الحمدلله اولاً و آخر، و على نبيه ...

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: جمادی الثانی ۱۲۹۹ق؛ محشی با نشان «منه»؛ ۱۲۸گ (۷پ–۱۳۴ر) [ف: ۲ – ۵۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۲۳۹

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وفقنا للعلم بما يجب و يرضى انه خير موفق و معين و الحمدلله رب العالمين.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوائل قرن ۱۴؛ محشی بعضی به خط مجدی و منقول از شرح مقاصد، دیار بکری، پنجوینی و غیره، توسط ابراهیم قاضی زاده ساوجبلاغی مکری در سال ۱۳۳۲ق تصحیح شده؛ جلد: چرم قهوه‌ای، ۳۴۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۴۵ – ۱۰۵]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۸۲۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و وفقنا الله للعلم بما يحب و يرضى انه خير موفق و معين.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی؛ یادداشتی از عبدالعزیز محمد مورخ ۱۳۶۵/۳/۱۵ در اینکه ۱۳۴۰ خورشیدی کتاب را از ملا زبیر دفتردار ازدواج و طلاق و پیشنماز قریه گریزه در مریوان به قیمت ۳۸ تومان خریداری کرده، بایادداشت قرائت کتاب نزد استاد؛ کاغذ: کاهی شکننده، جلد: مقوایی با روکش پلاستیکی قرمز، ۳۱۱گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: ۴۱ – ۲۳۲]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۴۶

آغاز: برابر؛ **انجام:** لايدرى اوله خير ام آخره رزقنا الله خير الآخرة و الاولى و وقفنا للعلم بما يجب و يرضى انه خير موقف و معين.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۵ق، برای ملا محمد صالح متخلص به حریق؛ محشی؛ جلد: مقوا با کناره تیماج قهوه‌ای، ۱۴۷گ، ۱۴سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱/۳۳ - ۱۴۵]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۳۳۲

کا: عبدالسلام، تا: ۱۳۰۷ق؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۹۴گ، اندازه:۹/ ۱۵×۲۱/۴سم [رایانه]

۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۸۸۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و یرضی انه خیر موفق و معین الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد خیر المرسلین و علی آله و اصحابه و التابعین لهم اجمعین آمین یا رب العالمین

کامل؛ خط: نسخ، کا: فتح الله خلخالی، تا: ۸ ذیحجه ۱۳۱۶ق، جا: بلده سلیمانیه در ساوجبلاغ در مدرسه قاضی؛ مصحح، محشی؛ جلد: مقوا تیماج قهوه‌ای، ۲۸۳گ، ۹ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۲۰ - ۴۶۱]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۱۰۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** والتابعین لهم اجمعین عبدالکریم غفرالله لهما آمین آمین آمین

خط: نسخ، کا: عبدالکریم، بی تا [الفبائی ف: - ۱۳۹]

۱۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۱۷/۱۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فلزم التناهی علی تقدیر اللاتناهی و هو محال و لانها ای سلسلة العلل و المعلومات لما اشتملت علی معلول

خط: نسخ خوانا، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: مقوا، عطف تیماج، ۴۵گ (۱۸۶پ-۲۳۰ر)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۸۹]

● **تقریب المعارف** / کلام و اعتقادات / عربی

taqrīb-ul ma‘ārif

ابوالصلاح حلبی، تقی بن نجم، ۳۷۴ - ۴۴۷ قمری

abūssalāh-e halabī, taqī ebn-e najm (985 - 1056)

مسائل علم کلام را به روشی نسبتاً مفصل و با نقض و ابرام با عناوین «مسألة-مسألة» به درخواست گروهی از شاگردانش نوشته است.

چاپ: تحقیق رضا استادی (قم، انتشارات اسلامی: ۱۴۰۴ق)؛ تحقیق فارس حسون تبریزیان (قم، دارالهادی: ۱۴۱۷ق)

۱. گلپایگان؛ امام جمعه، محمد حسن؛ شماره نسخه:۹

خط: نسخ، کا: محمد بن اسدالله، تا: ذیحجه ۱۰۷۷ق؛ مصحح، با نسخه‌ای که از نسخه اصل نوشته شده بود مقابله شده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۹گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۸×۳۰سم [کتابخانه‌های گلپایگان: ف: ۱۲۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۲۶۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فانی مجیب الی ما سألتمونیه ادام الله توفیقکم من املاء جمل العبارات علی المعارف؛ **انجام:** لجواز القبیح علی من عداه و تقدم العلم بحکمته لیأمن

الناظر

خط: نستعلیق، کا: محمد شفیع بن محمد علی استرآبادی، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ مهر: کاتب «محمد شفیع» (بیضی)، «محمود بن علی نقی الحسنی الحسینی الطباطبائی» (بیضی)، «ابوالمجد الطباطبائی» (بیضی)؛ تملک: علی بن علی، تملکی بی‌نام به تاریخ شعبان ۱۲۵۵؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۹۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۱۸/۵سم [ف: ۶ - ۲۴۷]

● **تقریب المعاهد فی شرح الشواهد** / معانی بیان / عربی

taqrīb-ul ma‘āhid fī š.-iš šawāhid

غزی عامری، محمد بن محمد، ۹۰۴ - ۹۸۴ قمری

qazzī ‘āmerī, mohammad ebn-e mohammad (1499 - 1577)

وابسته به: معاهد التنصیص علی شواهد التلخیص؛ عباسی، عبدالرحیم بن عبدالرحمن (۸۶۶-۹۶۳ق)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۶ جمادی الثانی ۹۳۷ق؛ محل تالیف: قسطنطنیه

گزیده شرح شواهد تلخیص المفتاح است که در خانه مؤلف شواهد «ابی الفتح عبدالرحیم بدر الدین عباس شافعی» در کوی حمام مفتی در شهر قسطنطنیه تألیف شده است.

۱. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۴۴۵

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۱۱ق؛ با سرلوح، مجدول؛ تملک: محمد بن شیخ جواد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۶۲گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱/۵سم [ف: - ۴۹۵]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳

آغاز: بسمله و به نستعین یقول عفو الله تعالی ابوالبرکات محمد بن محمد بن محمد الغزی العامری الشافعی لطف الله تعالی به و عفا عنه الحمدلله الذی اطلع بدور المعانی من مشرق البیان و زین سماء الالفاظ بمصابیح التبیان ... اما بعد فهذه ما من به الکریم الفتاح من شرح لطیف علی شواهد تلخیص المفتاح لخصته من شرح صاحبنا ... مولانا المقر الکریم السید العباسی عبدالرحیم لا زال مقامه کل وقت شریفاً؛ **انجام:** و تلخیص الشواهد بشری ×× بتلخیص الشواهد دون باس. و الحمدلله اولا و آخراً و باطناً و ظاهراً

خط: نسخ، کا: علی بن احمد بن سلیمان بن نصرالله حبشی شافعی اشعری، تا: شنبه ربیع الاول ۱۱۸۳ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۳۲۵ص، ۳۴- ۳۷ سطر (۱۰/۵×۲۴)، قطع: رحلی [ف: ۴۹۴]

● **تقریب المقرب** / نحو / عربی

taqrīb-ul muqarrab

ابوحیان، محمد بن یوسف، ۶۵۴ - ۷۴۵ قمری

abūhayyān, mohammad ebn-e yūsof (1257 - 1345)

کتاب «المقرب فی النحو» تألیف ابوالعباس محمد بن یزید ازدی

معروف به مبرد متوفی به سال ۲۸۰ یا ۲۸۵ق می‌باشد. ابوحیان، کتاب «المقرب» را بدون اصلاح اشکالات آن مختصر و امثله و تعلیل‌های آن را حذف نموده و آن را در یک چهارم اصل تدوین و «تقریب المقرب» نامیده است.
چاپ: محقق: عفیف عبدالرحمان، بیروت، دار المسیرة، ۱۳۸ص، ۱۴۰۲ق.
[دنا ۲۱۳/۳؛ کشف الظنون ۱۸۰۵/۲؛ بروکلمان، ذیل ۱۳۶/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۹۳۷عکسی
آغاز: قال الشیخ ... أثیر الدین ابو حیان محمد بن یوسف بن علی بن حیان الاندلسی ... لک اللهم احمد و امجد ... و جاء فی نحو من ربع اصله، سمیته: تقریب المقرب؛ **انجام:** و بتأخیر حرف عن حرف او بعض کلام عن کلام و لا یقاس الا ما کثر، و الله اعلم.
نسخه اصل: چستربیتی، ش ۴۱۲۳ (اربری، فهرست خطی عربی ۳۹/۵)؛ خط: نسخ معرب، کا: سلیمان بن داود بن سلیمان حنفی مقری، تا: دهه اول ذیقعده ۷۲۱ق؛ مصحح، با نشانه بلاغ در پایان به خط مؤلف آمده که با نسخه وی مقابله و تصحیح شده، قبل از کتاب فایده‌ای است وصیت‌گونه از مؤلف و قبل از آن اجازه‌ای است از کاتب نسخه که اجازه روایت این وصیت و بقیه مصنفات مؤلف را به ناصر الدین محمد نجل امیر علاء الدین در رمضان ۷۲۵ق داده است؛ ۷۲برگ، ۱۳سطر [عکسی ف: ۲ - ۴۱۶]

← تقریب النشر فی القراءات العشر ← التقریب

● التقریب و البیان فی معرفة شواذ القرآن / علوم قرآن / عربی

at-taqrīb wa-l bayān fī ma‘rifat-i šawāḏḏ-il qur‘ān
صفراوی، عبدالرحمن بن عبدالمجید، ۵۴۴-۶۳۶ قمری
safrāvī, ‘abd-or-rahmān ebn-e ‘abd-ol-majīd (1150 - 1239)
کتابی است در قراءات شاذه که مؤلف آن را به درخواست عده‌ای که قراءات هفت‌گانه را خوب می‌دانسته‌اند تألیف نموده است.
[دنا ۲۱۳/۳؛ هدیة العارفین ۵۲۴/۱؛ بروکلمان ۱/(۴۱۰) ۵۲۲]

۱. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۱۰۳۹-عکسی
آغاز: قال الشیخ الفقیه ... الحمد الله الذی اهل امة محمد (ص) بحمل کتاب الله؛ **انجام:** و قد ذکروا مثاله فی الاصول فی باب الامالة ... من طریق الاهوازی تم الکتاب.
خط: نسخ، کا: احمد بن عبدالباری بن عبدالرحمن بن عبدالکریم، تا: ۲۲ جمادی الاول ۶۲۷ق؛ جلد: گالینگور مشکی، ۱۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۲۹۲]
۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۵عکسی
آغاز: قال الشیخ الفقیه ... ابوالقاسم عبد الرحمن بن الشیخ الاجل ابی محمد عبد المجید ... الصفراوی؛ **انجام:** و قد ذکر و امثاله فی الاصول فی باب الامالة ... من طریق الاهوازی
نسخه اصل: ظاهریه - دمشق ش ۶۸۶۶؛ خط: نسخ، کا: احمد بن عبد الباری بن عبد الرحمن بن عبد الکریم، تا: ۲۲ جمادی الاول ۶۲۷ق؛ مصحح، در رمضان ۶۳۵ق بر مؤلف خوانده شده؛ ۱۵۰گ، ۱۹ سطر [عکسی ف: ۱ - ۲۱۶]

● التقریب و التیسیر لمعرفة سنن البشیر النذیر / درایه / عربی

at-taqrīb wa-t taysīr li-ma‘rifat-i sunan-il bašīr-in naḏīr
نووی، یحیی بن شرف، ۶۳۱ - ۶۷۶ قمری
navavī, yahyā ebn-e šaraf (1234 - 1278)
مؤلف این کتاب، «علوم الحدیث» ابن الصلاح (-۶۴۳ق) را در کتابی به نام «الارشاد» مختصر کرده بود و برای بار دیگر ارشاد خود را در اینجا کوتاه کرده و می‌گوید تا توانستم در اختصار آن کوشیدم بدون این که اخلالی در مقصود ابن الصلاح وارد آورم.
چاپ: قاهره، مطبعة المسریة، ۶۷ص، ۱۳۵۶ق؛ پاریس، مطبعة السلطانیة، ۱۹۰۲م.
[دنا ۲۱۳/۳؛ کشف الظنون ۴۶۵/۱؛ معجم المؤلفین ۲۰۲/۱۳؛ دار صدام ص۹۱و ۹۲]
شرح و حواشی:
۱- تدریب الراوی فی شرح تقریب النواوی؛ سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر (۸۴۹-۹۱۱)

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۴/۲
آغاز: الحمدلله الفتاح المنان ذی الطول و الفضل و الاحسان الذی من علینا بالایمان و فضل دیننا علی سائر الادیان؛ **انجام:** و غفل عن ذکره الغافلون حسبنا الله و نعم الوکیل و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العزیز الحکیم.
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی، با علامت بلاغ؛ جلد: تیماج قرمز، ۴۲گ (۲۲پ-۶۳پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۲×۱۹/۵سم [ف: ۷ - ۱۵۱]
۲. شیراز؛ امام عصر؛ شماره نسخه:۲۵۶/۱
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جا: مکه، حرم شریف کعبه؛ محشی؛ ۱۴گ (۱-۱۴)، اندازه: ۱۲×۲۳سم [ف: ۱ - ۱۰۹]

● تقریب الوصول الی علم الاصول / اصول فقه / عربی

taqrīb-ul wuṣūl ilā ‘ilm-il usūl
رساله مجمل و مختصری در علم اصول فقه است که عبارات آن همچون تجرید الکلام خواجه نصیر الدین طوسی تحریر شده و دارای ۴ «باب» است و هر بابی دارای مقاصد و هر مقصدی

دارای اصول. این رساله جامع ابواب اصول فقه است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۷۸/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذا تقریب الوصول الی علم الاصول الفته تقربا الی الله الکریم؛ **انجام:** کموافقة الکتاب و السنة او شهرته او افقهیة روایة او موافقته امارة غیر معتبرة لعدم الدلیل لا الدلیل علی العدم و الحمد لله رب العالمین

خط: شکسته نستعلیق، کا: رضا تهرانی، تا: پنج‌شنبه ۱۷ جمادی الاول ۱۳۳۹ق؛ ۲گ (۱–۲)، ۱۶ سطر عمودی و ۱۱ سطر افقی، اندازه: ۱۹×۱۴سم [ف: ۲۸ – ۶۳۳]

← تقریر ابحاث الآخوند ⩽ تقریرات الاصول
← تقریر ابحاث الآخوند الخراسانی الاصولیة ⩽ تقریرات الاصول
← تقریر أبحاث الآقا سید مهدی ⩽ تقریرات الفقه
← تقریر ابحاث الرشتی ⩽ الفقه
← تقریر ابحاث الرشتی ⩽ تقریرات الاصول
← تقریر ابحاث الشیخ الانصاری ⩽ تقریرات الاصول
← تقریر ابحاث شریف العلماء المازندرانی ؟ ⩽ تقریرات الاصول
← تقریر ابحاث شیخ الشریعة اصفهانی ⩽ تقریرات شیخ الشریعة اصفهانی
← تقریرات ⩽ حاشیة فرائد الاصول
← تقریرات ⩽ شرح شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام
← التقریرات ⩽ الاجارة
← التقریرات ⩽ شرح المکاسب
← تقریرات ⩽ تقریرات الاصول
← التقریرات ⩽ الرهن
← تقریرات ⩽ تقریرات الفقه
← التقریرات ⩽ مطارح الانظار
← التقریرات ⩽ الوصایا
← التقریرات ⩽ الغیبة
← التقریرات ⩽ الخمس
← التقریرات ⩽ منتخب الاصول
← التقریرات ⩽ الاجتهاد و التقلید
← التقریرات ⩽ الرضاع
← التقریرات ⩽ الطهارة
← تقریرات ⩽ تقریرات الفقه و الاصول
← التقریرات ⩽ تقریرات الفقه
← التقریرات ⩽ الاجارة
← التقریرات ⩽ الوقف
← التقریرات ⩽ العدالة

● **تقریرات** / فلسفه / فارسی

taqrīrāt

بابا افضل کاشانی، محمد بن حسین، – ۶۶۷ ؟ قمری

bābā afzal-e kāšānī, mohammad ebn-e hoseyn (- 1269)

تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۴۹/۱۱

چندین بند از تقریرات؛ خط: نستعلیق، کا: محسن بن مصطفی ساوجبلاغی، تا: ۱۳۴۷ق؛ قطع: ربعی [نشریه: ۶ – ۶۷۶]

● **تقریرات** / عرفان و تصوف / فارسی

taqrīrāt

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ – ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۱۲ ذیحجه ۱۳۰۰ق؛ محل تألیف: همدان

در عرفان، کتاب حاوی مطالبی است که استاد در روز دوشنبه ۱۲ ذیحجه ۱۳۰۰ در شهر همدان بیان کرده است.

آغاز: بسمله و صلی الله علی محمد ... (پس از دو ثلث صفحه) معرفت نفس بعینه معرفت رب است

انجام: لکن غیر خدا نیستم بله خدا هم نیستیم قاصد خداییم حجت خداییم صلی الله ...

[دنا ۲۱۳/۳؛ فهرستواره منزوی ۲۲۴/۹]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۵۴

آغاز: بسمله و صلی الله علی محمد ... (پس از دو ثلث صفحه) معرفت نفس بعینه معرفت رب است؛ **انجام:** لکن غیر خدا نیستم بله خدا هم نیستیم قاصد خداییم حجت خداییم صلی الله ...

خط:نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۲گ، ۱۷ سطر (۷×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: – ۳۴]

● **التقریرات** / عربی

at-taqrīrāt

بهبهانی، محمد تقی بن محمد جعفر، – ۱۲۹۹ قمری

behbahānī, mohammad taqī ebn-e mohammad ja'far (- 1882)

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۵۲

کا: محمد جواد، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید و آبی، جلد: تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵) [ف: – ۷۵۶]

● **تقریرات** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt

حسینی قزوینی، ابوتراب بن محمد، ق۱۳ قمری

hoseynī qazvīnī, abū-torāb ebn-e mohammad (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۵۷۹

آغاز: بسمله کتاب القضاء و هو؛ **انجام:** القصد و لا باس به بعد قیام الدلیل علیه و انما الاشکال
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

● **تقریرات** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt

رضوی، محمد بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

razavī, mohammad ebn-e mohammad hasan (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۷۰

آغاز: بسمله، حمد له ... فی بیان مسائل الخلل الواقعة فی الصلوة؛ **انجام:** هذا آخر ما قرء نا من صلوة المسافر ... و الحمدالله رب العالمین
خط: نسخ و نستعلیق، کا: رضوی، محمد طاهر، تا: ۱۳۱۹ق [رایانه]

● **التقریرات** / گوناگون / عربی - فارسی

at-taqrīrāt

عقیلی، محمد بن مفید، ق۱۳ قمری

'aqīlī, mohammad ebn-e mofīd (- 19c)

نخست بندی است در وکالت به فارسی سپس چند صفحه‌ای است گویا حاشیه بر القوانین المحکمة سپس درباره مشتق است، در پایان اجاره است، آنگاه نکاح. برخی از بندها فارسی است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۷۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: مصطفی عقیلی، ذیقعده ۱۲۷۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۱۶۱گ، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۱۶ - ۵۰۴]

● **تقریرات** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt

قزوینی، ابراهیم، ق۱۳ قمری

qazvīnī, ebrāhīm (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۴۹۱

آغاز: انتهی کلامه و قد ظهر الترجیح بامرو اعلم ان؛ **انجام:** فتامل حداد الله اعلم بحقائق الاحکام بسم الله الرحمن الرحیم
خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

● **التقریرات** / گوناگون / عربی - فارسی

at-taqrīrāt

نوربخشی، محمد حسن بن محمد صالح، ق۱۳ قمری

nūrbaxšī, mohammad hasan ebn-e mohammad sāleh (- 19c)

کتاب اندکی در آغاز در عرفان شیعی و بیشتر در اصول فقه است به عربی و فارسی هم دارد و بخشی از آن شرح متنی است عربی به عربی. بسیاری از بندها نیمه‌کاره و سفید و ننوشته گذاشته شده است. مؤلف شاگرد میرزا ابوالقاسم قمی نگارنده قوانین و مناهج و غنائم و سه مجلد جواب مسائل و رسائل بسیار بوده و چندین جا به عربی و فارسی در این کتاب او را ستوده است.

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه:۳۰۳

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: ریحان الله بن جعفر موسوی؛ جلد: تیماج حنایی، قطع: بغلی [نشریه: ۳ - ۴۱۷]

● **تقریرات** / هیئت / فارسی

taqrīrāt

بیرجندی قاینی، محمد علی بن محمد اسماعیل، ۱۲۲۴ - ۱۳۰۵ قمری

bīrjandī qāyenī, mohammad 'alī ebn-e mohammad esmā'īl (1809 - 1888)

آن را برای شاگردش میرزا عبدالله طبری نوشته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۰۸۷/۷

آغاز: بسمله سوال اول وجه اخر شکل ثالث کتاب مفروضات که میفرماید؛ **انجام:** و همچنین ساعات نصف النهار را از این عرض برداشته ... عمل تفاوتی ندارد
خط: شکسته، کا: سید محمد علی، بی‌تا؛ با اشکال نجومی؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج، اندازه: ۱۵×۲۱/۲سم [ف:۱۰-۱۶۴]

● **تقریرات** / فقه / عربی

taqrīrāt

حائری مازندرانی، زین العابدین بن مسلم، ۱۲۲۷ - ۱۳۰۹ قمری

hā'erī māzandarānī, zayn-ol-'ābedīn ebn-e moslem (1812 - 1892)

رساله مباحث فقهی مختلفی از طهارت تا اواخر عتق است که بنا به برخی قرائن متن از فقیه مذکور پنداشته می‌شود، وی کتابی وزین به نام ذخیرة المعاد در فقه نیز دارد. این تقریرات مصدر به مقدمه‌ای در برخی مسائل حکمی است که مدخلیتی در اصل محل بحث دارد.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۳۷۷۳۲

آغاز: فی الماهیة المرکبة کالانسان کاتب؛ **انجام:** المسئلة الخامسة اذا اعتق امته فی مرض الموت
خط:نستعلیق تحریری،کاتب=مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج، ۳۶۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [اهدائی رهبر: ۳-۱۵۴]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۳۳
آغاز: بسمله، قال المصنف قدس سره الفصل التاسع فی الخیار؛ **انجام:** و لا یحتاج الی العلم بها و لا لهدمها فلا تذهل
خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۵ق [رایانه]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۴۰
آغاز: و آخر المطلب الثانی فی الاجماع و فیه مقدمه؛ **انجام:** و دفع شرورهم عنهم
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

● **تقریرات** / اصول فقه / عربی

نائینی، محمد حسین بن عبدالرحیم،۱۲۳۹-۱۳۱۵شمسی
nā'īnī, mohammad hoseyn ebn-e 'abd-or-rahīm (1860 - 1936)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۵۳۷
آغاز: بسمله، کتاب الاجاره و هی ثابته بالکتاب و السنه؛ **انجام:** الفصل الثانی فی التوصل الی الحق
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۵۳ق [رایانه]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۴۲
آغاز: بسمله، حمدله ... و بعد فیقول العبد المحتاج؛ **انجام:** ابوالفضل بن محمد ... ماوندی عنی عنهما
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **التقریرات** /عربی

at-taqrīrāt

تهرانی نجفی، هادی بن محمد امین، - ۱۳۲۱ قمری
tehrānī najafī, hādī ebn-e mohammad amīn (- 1903)

تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۶۰
بی کا، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۶۹۵]

● **تقریرات** / فارسی

taqrīrāt

اصفهانی، محمد جواد، - ۱۳۳۹ قمری
esfahānī, mohammad javād (- 1921)

تاریخ تألیف: ۱۲۷۷ق
درس‌های حاج محمد کریم خان را تقریر و جمع کرده است. وی مباحثاتی را که شاگردان در هنگام درس با حاجی داشته‌اند نیز نقل کرده و بالای هر درس تاریخ دقیق قمری و هجری آن را نوشته است. در حاشیه یکی از درسها توضیح داده که: «در نجوم گواهی فرس را اعتماد نمی‌کنم بجهت آنکه دیدم در جایی نوشته بود تاریخ فرس به هم خورده».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۸۵
آغاز: درسهای سنه ۱۲۷۷ که در سنگر فرمایش فرموده اند. بسمله، سلخ شهر شوال ۱۲۷۷- قال ادام الله ... بجهة تیمن خواستم تأکیدی در این کنم که خداوند عالم؛ **انجام:** اگر وجهش را فهمیدید عقل تان سقیم و اگر نفهمیدید حالا باید خدا و رسول و کتاب همه را کنار بریزیم.
خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۷۷ق؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۳۷۶ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۷ - ۴۴]

● **تقریرات** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt

جلیلی کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم، ۱۲۸۸ - ۱۳۷۷ قمری
jalīl-e kermānšāhī, mohammad hādī ebn-e 'abd-or-rahīm (1871 - 1958)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۶۴۳
آغاز: بسمله، المقصد الثالث فی الشک؛ **انجام:** تلک المفاهیم الی الالفاظا لموضوعه
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

● **تقریرات** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt

مظفری، محمد بن ابراهیم، - ۱۳۸۰ قمری
mozaffarī, mohammad ebn-e ebrāhīm (- 1961)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵۶
آغاز: بسمله، حمدله ... الی قیام یوم الدین فصل فی احکام التخلی قال یجب فی حال التخلی بل فی سایر الاحوال ستر العورة عن الناظر؛ **انجام:** الاوقات و حیث لا یمکن منه فیخل النذر للحرج ... الی قیام یوم الدین.
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [رایانه]
۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۴۹
آغاز: بسمله، حمدله فصل فی الخلل الواقع فی الصلوة ای الاخلال بشی مما یعتبر فیها وجود او عدما قال قده الخلل اما ان یکون عن عهد؛ **انجام:** من غیر الارکان جهلا لا یعبد صلاته هذا تمام کلامنا فی الفروع العلم الاجمالی و یقع الکلام فی صلاة المسافر بعد

الزیادة انشاءالله تعالی عفی عنهم
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۹ق [رایانه]
۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۶۲
آغاز: بسمله، حمدله ... الی قیام یوم الدین منجر الکلام فی الاستصحاب و قبل الخوض فی ذکر الادلة لابدمن ذکر امورالاول تعریضه و قد عرف؛ **انجام:** فیه شخصیا و خارجیا فان المال ماله وله ان یاخذه منه بای نحو یمکن ولو باکراه فاسق - هذا تمام کلامنا فی الاجتها و التقلید و سیقع الکلام فی لیلة السادس ... سنه ۱۳۸۲
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۲ق [رایانه]
۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۸۵۴
آغاز: بسمیه، حمدله ... من الان الی قیام یوم الدین ... فقال مدظله العالی الکلام فی النفاس - النفاس لغة الام-او من النفس بمعنی الوالد ... فاطلق علی؛ **انجام:** فلابه من الوضو و اذا لم یکن منه لابد من یتیم آخر برلاعن الوضوء و هذا تمام کلامنا فی الاغسال ... و یقع الکلام انشاء لله تع بعد الزیادة فی الیتیم.. من الان الی قیام یو م الدین.. سنه ۱۳۸۳
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۳ق [رایانه]
۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵۹
آغاز: بسمله، حمدله ... و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین من الان یوم قیام الدین الکلام فی الاوامر یقع الکلام فیها فی مقامیت- الاولفی مادة الامر؛ **انجام:** التی یترتب علی هذا النزاع و هذا تمام کلامنا فی الاوامر و یقع الکلام فی النواهی بعد ... من الان الی قیام الدین ... قزوینی عفی عنهما
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۳ق [رایانه]
۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۶۰
آغاز: بسمله، حمدله ... قیام یوم الدین فصل الکلام فی النواهی ذکر صاحب الکفایة قدس سره النهی کالامر ... تعلق علی الطبیعة الا ان الامر تعلق؛ **انجام:** انه مردود بین الوجوب و الاستجاب و غیر ذالک مما وقع فیه الخلاف هذا تمام کلامنا فی مباحث الالفاظ و یقع الکلام فی المباحث العقلیه ... سنه ۱۳۸۶
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۶ق [رایانه]
۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۶۱
آغاز: بسمله، حمدله ... قیام یوم الدین الکلام فی مباحث العقلیه لا اشکال فی ان اکثر الاحکام الشرعیه نظریه و یحتاج؛ **انجام:** ک فالماء نجس ولکن شربه لحفظ النفس لامانع منه لارتقاع الحرمة عنه.
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۸ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]
۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵۷
آغاز: بسمله، حمدله ... منا لان الی قیام یوم الدین فبعد فقد قال السید قده فی عروبه فصل فی المطهرات و هی امور احدهما الما ... الماء یطهر کل متنجس؛ **انجام:** و لم یکن انیة و اذا ... انها ... بصورة الانیة و ابصف بالانیة ام لا یستصب عدم التصافها بها
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام [رایانه]
۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۴۸
آغاز: بسمله، حمله فبعد فمن ... الله تع علی العبد الفقیر ... ان جعلنی فی سلک العلماء الراشدین ... فصل فی المیاه ینفسم المایع علی ثلاثة اقسام قسم لا یطلق؛ **انجام:** فالروایة غیر تامة سندا و دلالة فلا دلیل علی الحاق من تواته بوله علی.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام [رایانه]
۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵۱
آغاز: بسمله، حمدله ... من الان الی قیام یوم الدین فبعد و قدقال السید قده فصل واجبات الصلوة احدعشر - ... و القیام و تکبیره الاحرام و الرکوع و السجود؛ **انجام:** الاثناء ثم علی فرض البعلیم ... هو السلام علینا و علی عبادالله الصالحین ... فلیس عجلا اصلا هذا تمام کلامنا هذا المقام و یقع الکلام فی صلوة الایات انشاء الله بع ... عفی الله عنهم و عنی.
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۸۷ق [رایانه]
۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵۸
آغاز: بسمله، حمدله ... من الان الی یوم قیام الدین ... فقال السید قده فصل فی صلاة المسافر لا اشکال فی وجوب القصر علی المسافر مع اجتماع الشرائط ... لا خلاف بین المسلمین؛ **انجام:** یدل علی اختصاصه ... الحق رایة خلف بن حماد عن الرضا علیه السلام
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۹۲ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● التقریرات = الاستصحاب / اصول فقه / عربی

at-taqrīrāt = al-istiṣḥāb

درچه ای اصفهانی، محمد باقر بن مرتضی، ق۱۴ قمری

dorče'ī esfahānī, mohammad bāqer ebn-e morteżā (-20c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴-۱۲۸۱ق)
حاشیه‌ای است بر مبحث استصحاب تا اول تنبیهات از فرائد الاصول (رسائل) شیخ اعظم شیخ مرتضی انصاری. این حاشیه به قلم یکی از شاگردان مرحوم درچه‌ای است و طبق یادداشتی که در ابتدای نسخه آمده این مباحث تقریرات استادش می‌باشد و هر جا بعد از عبارت «هذا ما افاده الاستاد» لفظ «اقول» به کار برده نتیجه فکر شاگرد می‌باشد.
[مکتبة امیر المومنین ۲۵۹/۱]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۶۷۷
آغاز: الحمدلله رب العالمین، قوله المقام الثانی فی الاستصحاب و ذکرها فی هذا المقام ای عدها من الاصول العملیة مبنی علی مذهبه؛ **انجام:** و جوابه قد ذکرنا فی موضعه صغری و کبری

فارجع الیه و تفصیله فی محله.
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۱۵ ذیقعده ۱۳۱۵ق؛ مصحح، دارای خط خوردگی و اضافات؛ کاغذ: کاهی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۰۹گ، اندازه: ۱۱/۴×۱۷/۷سم[ف:۴۱-۱۵۴]

● **التقریرات = حجیة الظن** / اصول فقه / عربی
at-taqrīrāt = ḥujjīyat-uẓ ẓann
درچه ای اصفهانی، محمد باقر بن مرتضی، ق۱۴ قمری
darčeī esfahānī, mohammad bāqer ebn-e morteẓā (-20c)
مبحث حجیت ظن که صفحه اول آن افتاده است. در حاشیه درون جلد به خط مغایر نوشته شده است: «تقریرات السید محمد باقر الاصبهانی».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۱۰۷/۱
آغاز: ابتدائیا او امضائیا قلت ان الجواب عن هذا الوجه؛ **انجام:** قلت سیاتی تصریحه فی المسئله بعدم المنافاة بین جریان الاصل فی کل منهما
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ فرنگی نخودی، جلد: مقوا عطف تیماج خرمایی، ۵۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۷]

● **تقریرات** / فقه / عربی
taqrīrāt
مجتهد بجنوردی، رجبعلی، ق۱۴ قمری
mojtahed-e bojnordī, rajab-ʻalī (- 20c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۳
آغاز: سبقی خطوط و کنت ترابا فینا ناظرا فیه؛ **انجام:** لیس دلیلا سرعیا.. النصف فی الاشاعه سلیما عن للعارض و الصار فصح
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۲ق؛ کاغذ: حنایی، جلد: میشن ضربی [رایانه]

● **التقریرات** / عربی
at-taqrīrāt
حجت کوه کمری، حسن
hojjat-e kūh kamarī, hasan
تقریرات مرحوم آیت الله شیخ الشریعه اصفهانی.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۷۸۹
خط: نستعلیق خوش، کاتب = مؤلف، تا: نیمه دوم قرن ۱۴ [میراث شهاب: س۱۰ش۱-۲۱۳ - ۱۳]

● **التقریرات** / کلام و اعتقادات / عربی
at-taqrīrāt
واعظ حلبی، محمود بن غلامرضا
vāʻez-e halabī, mahmūd ebn-e qolām rezā
این کتاب لباب افادات درسی استادش میرزا مهدی اصفهانی (در عقائد و معارف و توحید) است که به رشته تحریر در آورده و بنظر وی رسیده و تصحیح نموده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۸۰
آغاز: اعلم ان من المسلمات الثابتة بالبراهین الکثیرة لزوم النبی ای العلم المربی المکمل للبشر؛ **انجام:** تیقن بالمعاد الجسمانی و انه لا محذور فیه بوجه من الوجوه.
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ پشت صفحه اول: شرح حال مختصری از میرزا مهدی اصفهانی بخامه تقریر نویس؛ واقف: مؤلف، ۱۳۷۰ق؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۱۱۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۷۵]

← تقریرات ابحاث الآخود الخراسانی ⪢ الرضاع
← تقریرات ابحاث الآخوند الاخراسانی ⪢ الوقف
← تقریرات ابحاث الآخوند الاخراسانی ⪢ الوصایا
← تقریرات ابحاث الآخوند الخراسانی ⪢ الرهن
← تقریرات ابحاث الآخوند الخراسانی ⪢ العدالة
← تقریرات ابحاث الآخوند الخراسانی ⪢ الاجارة
← تقریرات ابحاث الآخوند الخراسانی ⪢ الخمس
← تقریرات ابحاث الآخوند الخراسانی ⪢ الغیبة
← تقریرات ابحاث الاخوند الخراسانی ⪢ تقریرات الاصول

● **تقریرات ابحاث الشیخ الانصاری** / اصول فقه / عربی
taqrīrāt-u abḥāṯ-iš šayx-il anṣārī
فیضی، احمد بن محمد محسن، ق۱۳ قمری
feyzī, ahmad ebn-e mohammad mohsen (- 19c)
تقریرات استادش شیخ انصاری است در این حقیقت و مجاز، مقدمه واجب، اوامر، اجتماع امر و نهی، تعارض و ترجیح، اجتهاد و تقلید، مباحثی در درایه.

خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۱۵
آغاز: علی وجه الحقیقة کذلک یکون علی وجه المجاز و لا دلالة للعام علی؛ **انجام:** هذا و هو وکیل عنی فی رفع الخصومات و قبض اموال الامام (ع) و غیر ذالک مما ساغ التصرف و التوکیل فیه حرره
این کتاب مباحث حقیقت و مجاز، مقدمه واجب، امر به شیئین، اجتماع امر و نهی تعارض ادله و ترجیح هر یک بر دیگری، تقلید و اجتهاد، درایه و رساله‌ای در اجتهاد را در بردارد؛ خط: نستعلیق

نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ پایان کتاب چند اجازه اجتهاد و روایت آمده بدین تفصیل: اجازه شیخ محمد حسن نجفی صاحب «جواهر الکلام» به سید محمد علی بن محمد باقر، اجازه ملا محمد محسن فیضی نجفی به فرزندش آغا میرزا احمد محسن فیضی نجفی به فرزندش آغا میرزا احمد (مقرر کتاب)، اجازه‌ای بدون امضا که در اول آن چنین آمده: «هذا السواد مطابق لأصله الذی وقع علیه نظر الأحقر مرتضی الأنصاری و کان بخط شیخنا و شیخ الطائفة» (گویا مقصود شیخ محمد حسن نجفی صاحب جواهر باشد)، اجازه شاگرد سید باقر به آخوند ملا محمود بن محمد جعفر الکرازی (احتمال می‌رود اجازه قبل نیز به همین شخص داده شده باشد)؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج زرد شتری، ۳۵۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۶۶]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ - ۲۴۴]

← تقریرات الاصول ← مناهج

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حسینی اصفهانی، محمد مهدی بن هدایت الله، ۱۱۵۲ - ۱۲۱۸ قمری

hoseynī esfahānī, mohammad mahdī ebn-e hedāyat-ol-lāh (1740 - 1804)

درس شیخ مرتضی انصاری

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۷۹۱

کاتب = مؤلف، بی تا [د.ث. مجلس]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

مازندرانی علی آبادی، سلیم، - ۱۲۲۶ قمری

māzandarānī ʻalī-ābādī, salīm (- 1811)

تقریرات درس شیخ انصاری است (که در چند جا به نام وی تصریح شده) که اقوال دیگر بزرگان نظیر محقق خوانساری، شریف العلماء، فاضل قمی، صاحب ریاض و صاحب اشارات دارد و ایراد نموده، و مشتمل بر مباحث استصحاب، تجزی در اجتهاد، التخطئه و التصویب، التعادل و التراجیح، مشتق، مقدمه واجب، حجیة المظنه را داراست. در پایان نیز رساله‌ای در حجیة المظنه از دروس میرزا حسن آورده است.

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۹۹

آغاز: فانهم ینکرون الاستصحاب فی الاحکام ... دون الحکم الخبری و الموضوعات ... العکس ... بان الاستصحاب من حکم الکلی

خط: تحریری، کا: = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی و اضافات؛ واقف: شیخ سلیم مازندرانی علی آبادی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۱۳۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۸۰

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۰۵]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

یزدی، علی اصغر، - ۱۲۴۰ قمری

yazdī, ʻalī asqar (- 1825)

تقریراتی است که مؤلف ار دروس اساتید خود در اصول فقه تحریر نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۰۴۰-۲۵/۱۳۰

آغاز: ادام الجمهور اما غفلة عن الامر المعقول او لعدم الالتفات الی الجهات والاعتبارات التی لولا ها لبطل الحکمه؛ **انجام:** هذه متمکن عن تحصیل العلم بالوصول الی الرافع بالعمل بالاحتیاط و نحوه فالتمسک بقاعدة الاشتغال فی محله.

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: گویا محرم ۱۲۰۸ق؛ فاقد جلد، ۱۱۲گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۱۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

شریف العلماء، محمد شریف بن حسینعلی، - ۱۲۴۵ ؟ قمری

šarīf-ol-ʻolamā’, mohammad šarīf ebn-e hoseyn-ʻalī (-1830)

شریف العلماء ملا محمد شریف پسر حسن علی آملی مازندرانی درگذشته ۱۲۴۵ در کربلا، گویا تقریر درس‌های او است از یکی از شاگردانش چه از او جز «رسالة جواز امر الامر مع العلم بانتفاء الشرط» اثر دیگری نشان نداده‌اند.

[الادب ۲۳۶/۲؛ اعیان الشیعة ۲۲۳/۴۵؛ اعلام الشیعة ۶۱۹/۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴۲۶/۱

آغاز: اصل. اعلم ان العلماء قد اختلفوا فی دلالة النهی؛ **انجام:** فلاریب فی جواز العمل بخبر المجهول الحال

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۴ جمادی الثانی ۱۲۴۱ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۳۶گ (۱-۱۳۷)، ۳۰ سطر (۱۴×۲۲)، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۱۲ - ۱۱۵]

۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۱۴

از تعریف اصول فقه تا اجتهاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق، جا: کربلا؛ تملک: عبدالکریم بن عبدالمطلب در تهران در

جمادی الاول ۱۲۵۳ق [نشریه: ۷ - ۱۲۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

هزار جریبی، محمد علی بن محمد باقر، ۱۱۸۸ - ۱۲۴۵ قمری

hezār-jarībī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad bāqer (1774 - 1830)

تقریر بحث شیخ انصاری.

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۵۹

مباحث الفاظ. جلد ۱؛ بی‌کا، بی‌تا؛ با این یادداشت: «سید محمد علی بن سید کریم هزار جریبی یروی عن الشیخ الانصاری و ملا علی خلیلی رازی » [ف: - ۴۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

تبریزی، لطفعلی بن احمد، - ۱۲۶۲ قمری

tabrīzī, lotf-ʻalī ebn-e ahmad (- 1846)

تقریرات درس اصول یکی از علمای امامیه احتمالا سید حسین کوهکمری، در ق ۱۳ق است در مباحث قطع و ظن و مطلق و مقید که در شناسنامه با عنوان تقریرات درس سید حسین کوهکمری از میرزا لطف علی بن میرزا احمد تبریزی شناخته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۳

آغاز: بسمله. و به نستعین الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی اشرف الانبیاء و سید المرسلین ... اصل فی ان القطع و الظن حجة لاعلم ان الشخص؛ **انجام:** کما وفقنا لرسم المباحث المتقدمة فانه المتفضل علی من یشاء من عباده ولیکن هذا آخر الکلام فی المسالة وقد اتفق الفراغ منها لجامع الکتاب محمد حسن بن عبدالله المامقانی

خط: نسخ، کا: علی بن لطفعلی تبریزی، محمد حسن بن عبدالله ممقانی، تا: ۱۲۷۷ق؛ اواخر نسخه به خط محمد حسن بن عبدالله مامقانی تصحیح شده و متن خط خوردگی دارد؛ تملک: لطف علی بن علی؛ در آخر نسخه آمده است: «اتفق الفراغ منها لجامع الکتاب محمد حسن بن عبدالله مامقانی»، گویا اواخر نسخه تقریرات مامقانی باشد، و در لبه نسخه نوشته‌اند: «هو من والدی قدس نفسه»؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۰ - ۳۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

کرباسی، محمد مهدی بن محمد ابراهیم، - ۱۲۷۸ قمری

karbāsī, mohammad mahdī ebn-e mohammad ebrāhīm (- 1862)

دروس شیخ مرتضی انصاری

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۱۸

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۱۹۹]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

بحرالعلوم، هاشم بن علی، ۱۲۵۵ - ۱۲۸۴ قمری

bahr-ol-ʻolūm, hāšem ebn-e ʻalī (1839 - 1868)

رساله‌ای است در تقریرات درس اصول فقه میرزای شیرازی (۱۳۳۸ق) که در این نسخه از بحث مفهوم و منطوق تا اواخر بحث ضدین موجود است. مؤلف از شاگردان مرحوم شیرازی است و نویسنده تقریرات درس او. از مباحثی که تقریر کرده بحث مقدمه واجب است که استادش او را تحسین کرده و به شاگرد دیگرش محمدتقی قمی امر می‌کند که آن را استنساخ کند. او اکثر مباحث اصولی مرحوم شیرازی را تقریر کرده است.

[الذریعة ۳۸۶/۴ در تقریرات از سید هاشم بن سید علی طباطبائی آل بحر العلوم»]

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۶۵-۲/۸۵

آغاز: بسمله و به نستعین. اللهم انت ثقتی. القول فی المفاهیم و قبل الخوض فیها ینبغی التعرض لحدی المفهوم و المنطوق علی نحو الاجمال فاعلم انهم قد عرفوا الاول بانه مادل علیه اللفظ فی محل النطق؛ **انجام:** لانا نقول: نحن لا ندعی قبح التفویت کلیة بل جزئیة ... بمعنی ان الطبیعة المأمور بها لامصلحة ملزمة فیها بدونه.

ابحاث المیرزا محمد حسن الشیرازی.

جلد دوم از بحث مفاهیم تا بحث ضدین؛ خط: نستعلیق، کا: مهدی بن سید محمد بحر العلوم طباطبائی (برای خودش استنساخ نموده است)، تا: غره محرم ۱۳۱۱ق؛ مصحح، محشی با امضای: «منه قدس سره»، «المحرره»؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۰۲گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۰۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

مغانی تبریزی، علی بن لطفعلی، - ۱۲۸۴ ؟ قمری

moqānī tabrīzī, ʻalī ebn-e lotf-ʻalī (- 1868)

تقریرات درس اصول یکی از اساتید حوزه نجف احتمالاً سید حسین کوهکمره‌ای است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۴۶

آغاز: بسمله. حمدله. احتج اقول الاخباریین بوجوب الکف و الاحتیاط فی الشبهة التحریمیة الحکمیة بالادلة الثلاثة و هی الکتاب و الاخبار و العقل؛ **انجام:** و قال فی الدروس لو ادخل دینار فی محبرته و کانت قیمتها اکثرولم

مباحث برائت و احتیاط را در بردارد و یک جلد از این تقریرات به شماره ۹۲۵۳ آمده است و بخش‌های دیگر این تقریرات در شماره‌های بعد خواهد آمد. در الکرام البرره (ج ۳) درباره مقرر آمده است: «ادرک العلامة الانصاری و تلمذ علی العلامة الحاج سید حسین الکو کمره ئی و کتب سبع مجلدات انها من جملة من مباحث الاصول من تقریراته و بعض تقریرات الشیخ محمد حسن الممقانی ...»؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: به خط مقرر، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ – ۸۲]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۵۰

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی محمد و اله اجمعین ... اصل من جملة الاصول او القواعد او الادلة الشرعیة او العقلیة او کلیهما الاستصحاب و هو لغة من صحبه کسمعه؛ **انجام:** فاذا ثبت تقصیره ثبت العقاب علیه و هو المطلوب والله تعالی هو العالم

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، مصحح، متن خط خوردگی دارد، رکابه‌دار؛ مهر: کتابخانه سلطان القرایی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۸۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۳۰ – ۸۴]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۴۸

آغاز: الامر بالشیء علی وجه الایجاب هل یتقضی وجوب ما لایتم الا به فیه خلاف و تحقیق البحث علی وجه یقتضی رسم مقدمات؛ **انجام:** الی عدم جواز اجتماع الامر و النهی اذا لیس هناک عنوانان جمعها المکلف بسوء اختیاره فی فرد

مباحث مقدمه واجب و اجتماع امر و نهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی، رکابه‌دار؛ مهر: کتابخانه سلطان القرایی؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳۰ – ۸۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۴۷

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین ... اصل اعلم انهم اختلفوا فی جواز العمل بالعام قبل الفحص عن المخصص علی قولین؛ **انجام:** لولم یعالج باعتبار کون السبب هو القدر الجامع بینهما للزم.

از مباحث عام و خاص در جمادی الاول ۱۲۷۵ق شروع شده و تا ربیع الثانی ۱۲۷۷ق ادامه یافته و در پایان بخشی درباره قاعده میسور دارد؛ خط: نسخ، کا: علی بن لطفعلی فرزند مؤلف، تا: ۱۲ ربیع الثانی ۱۲۷۷ق؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۹۱گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم[ف:۳۰–۸۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

روزدری، علی، – ۱۲۹۰ قمری

rūzdarī, ʻalī (- 1873)

تقریر درس‌های اصولی میرزای شیرازی (–۱۳۱۲ق) و بعضاً میرزا جبیب الله رشتی است. در الذریعة چند تقریر از مباحث اصولی میرزای شیرازی معرفی شده است. مقرر از شاگردان مبرز و برجسته آیة الله میرزا حسن شیرازی بوده، که تقریرات همه درس‌های اصول فقه را از ایشان فرا گرفته و گردآوری نموده، هنگامی که از طرف استاد خود عازم تبریز و اقامت در آن شهر گشت (سال‌های پیش از ۱۲۰۹) تقریرات خود را نزد استاد گذارد تا در سفر دستخوش خطر نگردد. شیرازی تقریرات وی را مطالعه کرد و آن را پسندید و به شاگردان خود توصیه نمود، از آن رونویس کنند. فضلای حوزه می‌گفتند: هر چه محصول آن حوزه بود، روزدری نگاشته حتی کفایه آخوند خراسانی را.
آغاز: بسمله، اصل قد ینقسم اللفظ الموضوع باعتبار المعنی الموضوع له الی متحد المعنی و متکثرة و المتکثر الی المشترک و المبهمات و المنقول و المرتحل لان الموضوع له فیها متعدد
چاپ: توسط مؤسسه آل البیت (ع) قم به چاپ رسیده است.
[دنا ۲۱۵/۳؛ الذریعة ۳۷۹/۴–۳۸۰]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۴۹۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** فیقال انما اراد النفسی و لو کفی ذلک لزم الالتزام بالنفسی فی جمیع الاشیاء کما لا یخفی

شامل مباحث وضع علائم حقیقت و مجاز و تعارض احوال؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: یک‌شنبه ۵ رمضان ۱۳۱۲ق؛ تملک: مسیح بن احمد رضوی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۷۳گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۹ – ۲۹۷]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۵۷

آغاز: القول فی المفاهیم، قبل الخوض فیها ینبغی التعرض لحدی المفهوم و المنطوق علی نحو الاجمال

این کتاب تقریرات درس آیة الله شیرازی است که مؤلف در این کتاب مباحث مختلف اصولی را مختصرا آورده بدین شرح: مفاهیم، مشتق، تنبیهات باب مشتق، فوائدی در مباحث مختلف اصولی، دلالت امر بر فور یا تراخی، دلالت امر و نهی بر مره یا تکرار، اجزاء، اجتماع امر و نهی، دلالت نهی به فساد، مقدمه واجب و اقسام مقدمه و شرط متأخر، واجب نفسی و غیری و مقدمه موصله، اعتبار قصد ترتب الغیر فی الواجب الغیری، واجب توصلی و تعبدی و اصلی و تبعی، ان الامر الغیری لایقتضی التعبدیة و ثمرات قول به وجوب مقدمة و ادله قائلین به وجوب مقدمه و مسألة ترک حرام از مقدمات واجب و تنبیهات راجعه به مقدمه واجب و اشکال معروف در باب طهارت؛ خط: نسخ نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ احتمالاً به خط مؤلف؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، دارای خط خوردگی؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۸۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۲۳۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۶۸۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۳۱۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۶۸

آغاز: برابر؛ **انجام:** لعدم قیام دلیل علیه فیه علی الصحة فیستکشف منه ذلک و یخرجه عن ظاهره

این نسخه شامل بحث الفاظ با تفصیل ذیل می‌باشد: «وضع، تعارض اصول، حقیقت شرعیه، مفاهیم، تداخل اسباب، استعمال لفظ مشترک، صیغه امر در ۶ فائده، دلالت امر بر فورو تراخی، مره و تکرار، دلالت نهی از فساد منهی عنه»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ تملک: توسط ذبیح الله خراسانی در کربلا؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: فرنگی حنایی، جلد: میشن زرشکی، ۱۴۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۱/۷سم [ف: ۱۶ - ۸۳]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۲۵۹

نسخه حاضر مجموعه‌ای است از تقریرات روزدری شامل ۱۴ بحث بزرگ و کوچک از مباحث الفاظ اصول فقه که هر یک با مطلع جدید و بسمله و خطبه جداگانه و بدون رعایت ترتیب متداول در کتب اصول فقه. ما به ترتیب در اینجا یاد می‌کنیم: اشتراک امر بین، دلالة امر برمره یا تکرار، مبحث فور و تراخی، مقدمه واجب، واجب انفسی و غیری، واجب توصلی و تعبدی، واجب اصلی و تبعی، الامر بالشی هل یقتضی النهی عن ضده، مبحث اجتماع امر و نهی، مبحث دلالة نهی بر فساد منهی عنه، فرق بین بحث دلالة النهی علی الفساد و حمل مطلق بر مقید، تداخل الاسباب شرعیه، مبحث اجزاء، مشتق؛ خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: سفید فرنگی آهاردار، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۱ص، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۰-۸۵۳]

۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۳۹۷-۸/۱۰۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** مع توصفه بالنفسی فیقال انها اراد النفسی و لو کفی لزم الالتزام بالنفسی فی جمیع الاشیاء کما لایخفی تمت المسئلة بعون الله و حسن توفیقه و له الحمد علی توفیق تحریر هذه المسائل الشریفة واتمامها

تقریرات درس اصول فقه میرزای شیرازی (۱۳۱۲ق). شامل مباحث الفاظ تا آخر القول فی الکلام النفسی، جزء اول. نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه تعیین شد؛ خط: نستعلیق، کا: ابوالقاسم کازرانی، تا: چهارشنبه ۱۵ جمادی الثانی ۱۳۱۰ق، جا: بلده طیبه سرمن رأی؛ از روی نسخه اصل، محشی با نشان «منه ره»، این نسخه را مهدی بن سید محمد بحرالعلوم برای خود استکتاب نموده و یادداشتی دارد؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۱۰گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۱۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۵۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** لم یکونوا یعرفون المعانی المخترعة حتی یضعوا الالفاظ بازائها.

نام مؤلف به قرینه آغاز نسخه به دست آمد؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن شیخ محمد علی خوانساری، تا: ۱۷ ربیع الاول ۱۳۲۰ق؛ ۲۲۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۶ - ۵]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۵۷

آغاز: برابر؛ **انجام:** ثم ان النزاع فی دلالته علی المرة و التکرار لا یختص بما اذا کان للوجوب بل یجری فیه علی تقدیر ارادة الندب او ظهوره فیه

مباحث الفاظ: وضع، تعارض اصول، حقیقت شرعیه، تعارض لغات، مشتق، استعمال لفظ مشترک، صحیح و اعم، صیغه امر، فورو تراخی، مره و تکرار؛ خط: نسخ، کا: مهدی بن حسین یزدی خراسانی، تا: شعبان ۱۳۲۷ق، جا: سامرا؛ محشی از مؤلف و کاتب؛ واقف: حسن فرید محسنی، شهریور ۱۳۵۴؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد:تیماج عنابی،۱۷۷گ،۲۳سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۶-۸۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۹/۲-طباطبائی

شامل مباحث: الف- مباحث حقیقت و مجاز و مشترک و غیره آغاز: «بسمله اصل قد ینقسم اللفظ باعتبار المعنی الموضوع له الی المتحد المعنی و المتکثر»، ب- بخش دیگری ازمباحث حقیقت و مجاز که در این نسخه تقریرات جدا شده است با این عنوان: «المقام الثانی فی علائم الحقیقه و المجاز عند الشک فی المراد مع العلم بالوصع» در ذیل این بخش تقریرات نوشته که در تاریخ ۱۲۸۱ انجام یافته و در ۱۳۰۵ کتابت شده و سپس بقیه مباحث مشترک این گونه آغاز می‌گردد: «اصل اختلفوا فی جواز استعمال لفظ المشترک فی اکثر من معنی» بقیه بخش استعمال لفظ در اکثر از یک معنی در ص ۴۱۰ پایان یافته و بخش بعد مفاهیم است که در ص ۴۱۳ این گونه آغاز می‌شود: «بسمله ... القول فی المفاهیم و قبل الخوض ینبغی التعرض لحدی المفهوم و المنطوق» در پایان بخش مفهوم (ص ۴۵۰)چنین آمده: «هذا خلاصة الکلام فی المقام الاول من المقامات الموضوعه للمفاهیم و سنختمه بذکر ... تداخل الاسباب ... و له الحمد»، آغاز بخش تداخل اسباب: «فائدة قد عنون جماعة من المتاخرین ... ان الاصل فی الاسباب هل هو التداخل»، بخش بعد (ص ۴۶۶) «مسئله دلاله النهی علی فساد المنهی عنه» پس از آن بخش موجود مره و تکرار است. «قاعدة اختلفوا فی ان صیغة الامر هل هی للمرة او التکرار» آخرین بخش موجود مقدمه واجب است: آغاز: «بسمله اصل اختلفوا فی وجوب مقدمة الواجب ...» این بخش ناتمام است؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی آبی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۶گ (۴۱ر-۲۸۶ر)، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۳ - ۷۷۹]

۹. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۲/۱

بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوایی با رویه پارچه گلدار، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱ - ۳۵]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۱۴

آغاز: بسمله، القول فی المشتق و هو کما ذکره جماعة؛ **انجام:** او ظهور فیه ایضا ... لعنة الله علی اعدائهم اجمعین

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۶۶/۲

آغاز: لاینبغی الاشکال فی امکان استعمال صیغة الامر فی القدر المشترک بین الوجوب والندب وهو الطلب المطلق مطلقا حقیقة بناء علی وضعها له ومجازا بناءعلی وضعها لخصوص؛ **انجام:** وحاصل ذلک الوجه ان الطبیعة لما اعتبرت وحدانیة غیر ملحوظة فیها التکثر ولاریب ان الامر الوحدانی لاینتفی الا بانتفاء

مبحث اوامر را دارد. تقریرات درس میرزای شیرازی است که به وسیله شاگردش ملاعلی سربند نگارش یافته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: گالینگور سبز عطف تیماج زرشکی، ۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ – ۴۷۹]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

آقا میرزا بابا سبزواری، – ۱۲۹۳ قمری

āqā mīrzā bābā sabzevārī (- 1876)

مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۶۳

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: میرزا بابا سبزواری، رمضان ۱۲۹۳ق؛ کاغذ: فرنگی [تراثنا: س۶ش۱ – ۹۰]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

اردکانی یزدی، محمد تقی بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

ārdakānī-ye yazdī, mohammad taqī ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۴ ذیحجه ۱۲۳۰ق (مبحث تعارض)

مباحث استدلالی مفصلی است در اصول فقه از تقریرات دروس استادش شریف العلماء مازندارنی (–۱۲۴۵) که آن را در یک «مقدمه» و چند «رکن» که هر یک دارای اصول و مطالبی است ترتیب داده است.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد فهذه رسالة و جیزه فی علم الاصول و رتبته علی مقدمة و ارکان اما المقدمة فی ذکر ما یحتاج الیه قبل الشروع ...

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۲۶/۱

نواهی و چند مساله دیگر؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف مشکی، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۴۰۳]

۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۲۱/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و هذا القسم ایضا حجة کالسابق و قسم لایفهم عرفا بل یفهمه العقل و هذا القسم من الاولویة محل النزاع فی الحجیة

در مقدمه و چند رکن، مانند تقریرات درس است. نام مؤلف به استناد نسخه دلیل المخطوطات ج ۲۲۴/۱ ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۵گ (۱پ–۲۲۵پ)، ۲۰ سطر (۷/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۷۱۶]

۳. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

آغاز: برابر

ابحاث شریف العلماء. من اول الکتاب الی مبحث التعارض؛ کا: محمد جواد بن محمد حسین، تا: ۱۰ شعبان ۱۲۴۶ق؛ محشی، با نشان بلاغ؛ تملک: حسین بن محمد فولادی؛ مهر: «حسین منی و انا من حسین » (مربع)؛ ۵۹۵ص [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۲۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳۴

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۲۹۵]

۴. کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:۱مجموعه بدون شماره

جلد دوم، از بحث اجماع تا پایان دلیل بر تعمیم اسباب ظن؛ کا: محمد حسین، تا: ۱۲۸۵ق؛ محشی از «محمد حسین» و «مولانا جعفر»، مصحح، در پایان کتاب محمد حسین نوشته که: «نسخه را از روی نسخه اصل که بخط مرحوم میرزا احمد بوده چه خود نوشته یا دیگری بعداز اتمام، مقابله نیز نموده‌ام فی سنة ۱۲۸۵»؛ ۴۱۷ص [دلیل المخطوطات: ۱ – ۲۵۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۳۵

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ – ۲۹۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

استرآبادی، محمد بن قوچعلی، ق۱۳ قمری

estarābādī, mohammad ebn-e qūč'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: غره جمادی الاول ۱۲۴۱ق (مباحث سنت تراجیح)

تقریر درس‌های اصولی ملا محمد شریف العلماء مازندرانی می‌باشد که از علمای بنام کربلا بود. مباحثی استدلالی مفصل و با عناوین «اصل ــ اصل»

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۸۲۱

آغاز: اصل السنة و هی فی الاصل الطریقة کما یقال سنة زید کذا و فی الاصطلاح عبارة عن قول المعصوم

از مباحث سنت تراجیح؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی محمد» (بیضی)، «عبده محمد ابراهیم» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۶۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۰ – ۱۷۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۳۷۳

آغاز: اصل فی الاجتهاد و التقلید و یبحث هذا الاصل عن مسائل ثلاثة لابد من ذکرها فی ضمن مراحل ثلاثة؛ **انجام:** کما هو وارد فی الشریعة فتفطن فلا یختلط علیک الامر. تمت المقالة فی النسخ

از اجتهاد و تقلید شروع شده تا مباحث استصحاب و سپس با بحث نسخ پایان می‌یابد؛ خط: تحریری، کا: محمد بن صفر، تا:

۱۲۴۵ق (پایان بحث استصحاب)؛ واقف: زین العابدین که آن را وقف عام کرده؛مهر:«عبده زین العابدین»(بیضی)؛جلد: تیماج کرم قهوه‌ای، ۱۸۴گ، ۳۴ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۰/۷سم [ف: ۴۳ - ۵۹]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حسینی زنجانی، ابراهیم بن مرتضی، ق۱۳ قمری

hoseynī zanjānī, ebrāhīm ebn-e morteżā (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۰-۱۲۴۳ق؛ محل تألیف: کربلا
تقریراتی است در اصول فقه که مؤلف از درس استاد خود شریف العلماء محمد شریف بن حسینعلی مازندرانی (-۱۲۴۶ق) در ایامی که در کربلا مشغول تحصیل بوده، تحریر نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۴/۸

آغاز: اختلفوا فی ان الامر بالشی هل یقتضی النهی عن ضده ام لا علی اقوال

از بحث ضد تا اواخر «امر الآمر مع علمه بانتفاء الشرط جائز ام لا»، در اواخر نسخه بحث‌های متفرقه فقهی از جمله اجتهاد و تقلید نیز تحریر شده؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن مرتضی حسینی زنجانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: ساغری مشکی، ۱۰۲گ (۸۹ر-۱۹۰پ)، ۳۳ سطر [ف: ۳۶ - ۲۵۰]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

شیرازی، محمد علی بن محمد رضا، ق۱۳ قمری

šīrāzī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad rezā (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۴ق

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۰

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۴ق؛ با تاریخ‌های ۱ صفر ۱۲۴۲ در نجف و دوشنبه ربیع الثانی ۱۲۴۰ و ۱۲۴۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۹گ، ۲۷-۳۴ سطر (۱۱/۵-۱۸×۱۲/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۴۹۵]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / فارسی

taqrīrāt-ul usūl

اصفهانی، عبدالرحیم، ق۱۳ قمری

esfahānī, ʻabd-or-rahīm (- 19c)

در کلام و اصول است.
[فهرستواره منزوی ۲۲۴/۹]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۰۳/۱

آغاز: بسمله. در ذکر شمه ای از احوال نفس بدانکه نشأة انسان در دو چیز فراهم آده است یکی گوهر نفس ... دیگری گوهر بدن؛

انجام: در باب اجتناب از شبهه محصوره.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۷ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۹ص (۱-۱۲۹)، ۱۵ سطر (۵×۱۰)، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۱۴ - ۳۶۴۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

بارفروشی، محمد یوسف، ق۱۳ قمری

bārforūšī, mohammad yūsof (- 19c)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۲۵۴ق
تقریراتی است در اصول فقه و نسبتاً مفصل که در آن از استادش به «سید الاستاد مد ظله العالی» تعبیر می‌کند. مباحث اصولی در این تاب با عنوان «اصل، اصل» مطرح شده و از تعریف اصول فقه شروع شده تا مباحثی از خبر واحد.

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۳۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فقد جرت عادة الاصولیین؛

انجام: الیس ان العمل به مع کون نسبته الیه مشکوکا لا یجوز لعدم جواز العمل بمثل هذا الخبر لیس ظنی الصدرو.

از اول تا قسمت‌هایی از خبر واحد؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹۸ص، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم[ف:۱۶۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۶۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۸۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

طباطبائی تبریزی، محمد تقی، ق۱۳ قمری

tabātabā’ī tabrīzī, mohammad taqī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۶۶-۱۲۶۷ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
تقریرات درس مرحوم سید حسین کوهکمری (ترک) است که مؤلف در ایام تحصیل در نجف اشرف نگاشته و عناوین آن بدین تفصیل است: ۱. مشتقات، ناقص الاول؛ ۲. من توسط دارا مغصوبة، سنه ۱۲۶۶؛ ۳. النهی عن الشیء یقتضی الفساد ام لا؛ ۴. مفاهیم، ناقص الاول؛ ۵. مفهوم الوصف؛ ۶. بحث العام، ناقص الاول؛ ۷. اذا تعقب العام بضمیر ...؛ ۸. هل یجوز العمل بالعام قبل الفحص ام لا؟ ۲۱ جمادی الثانی؟؛ ۹. جواز تخصیص الکتاب بالسنة؛ ۱۰. حجیة العام فیما یقتضی بعد التخصیص؛ ۱۱. اجمال المخصص، جمادی الثانی ۱۲۶۷؛ ۱۲. اذا ورد عام و خاص متنافیا الظاهر، سه‌شنبه ۲۷ شوال ۱۲۶۷؛ ۱۳. المطلق و المقید؛ ۱۴. المجمل والمبین؛ ۱۵. الاجماع؛ ۱۶- الاجماع المنقول.

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۶

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۶ق؛ مطالبی را که نقل کردیم مرحوم سید محمدحجت در صفحه اول نقل کرده‌اند ولی مرحوم سید حسن حجت آورده‌اند که: «گمان قوی می‌برم که این کتاب از تقریرات درس شیخ انصاری است»، محشی، دارای خط خوردگی، اکثر مباحثات ناتمام است [ف: - ۲۰]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

رضوی، محمد علی، ق۱۳ قمری

razavī, mohammad ‘alī (- 19c)

تقریر درس‌های اصولی ظاهراً شیخ مرتضی انصاری است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۱

آغاز: تحقیق فی بیان العلم فنقول و بالله التوفیق الکلام فیه یقع فی مقامین الاول فی بیان تحدیده و الثانی فی بیان اقسامه؛ **انجام:** والوجه واضح اما فی القسم الثانی.

شامل برخی از مباحث الفاظ و یکی از اصول عملیه (از مبادی لغوی صحیح و اعم، اقسام واسطه، شرائط شرعیه، تکلیف بمحال، اصالة الصحه، حمل مطلق بر مقید، مجمل و مبین، مقدمه واجب، امر بشیئ هل یقتضی النهی عن ضده) است. ظاهراً این جلد بالتمام از افادات شیخ انصاری علیه الرحمه است؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ بعضی از صفحات به طور چلیپا نوشته شده؛ واقف: مدرس رضوی، ۱۴ شهریور ۱۳۲۳؛ ۳۳۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۳]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۰

آغاز: اصل اعلم ان حقیقة اللغویة عبارة عن وضع اللفظ عیر مسبوق بوضع آخر اصلا؛ **انجام:** و ان قلنا بجو از الاجتماع فی المسئلة الآتیة.

کتاب تقریر درسی است که بطور مسوده و بر خلاف ترتیب نوشته و غالباً ناقص است و مینماید که در تجلید نیز رعایت ترتیب مباحث نشده. این جلد شامل قدری از مباحث الفاظ و ادله عقلی (از تعریف و بیان موضوع اصول، وضع و استعمال الفاظ صحیح و اعم، فعل و تقریر معصوم، تعریف مطلق و مقید، اجزاء قضاءتابع اداء، اجتماع امر و نهی، مفهوم و منطوق، حجیة قطع و مبحث اجتهاد و تقلید، تعادل و تراجیح است. دو مبحث اخیر بالنسبه مرتب است مطالب این کتاب ظاهراً از شیخ انصاری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ بعضی از صفحات به طور چلیپا نوشته شده؛ ۷۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۴]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۳

آغاز: اصل من الادلة الشرعیة الاخبار و السنة وهی لغة الطریقة؛ **انجام:** فنعلم اجمالاً ببطلان احمدالاستصحابین.

این مجلد قدری مرتب و شامل مباحث حجیت خبر واحد، اجماع دلیل انسداد، ادله عقلیه (مطالب و مسائل مقدماتی از قاعده لطف و غیره) از اصل برآئت و اشتغال و استصحاب است. مطلب اول نسخه در(سنت) و مطلب آخر (تعارض اصالة الصحه با استصحاب است). تاریخ ختم مبحث اخیر: ۶ محرم ۱۲۶۷؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: مدرس رضوی، ۱۴ شهریور ۱۳۲۳؛ ۲۵۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۱۴]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

رضوی، احمد بن محمد، ق۱۳ قمری

razavī, ahmad ebn-e mohammad (- 19c)

گویا تقریرات استادش شیخ انصاری باشد که مبحث صحیح و اعم را در ۶ رجب ۱۲۷۴ق، ساخته است و مقدمه واجب را در پنج‌شنبه سوم رمضان ۱۲۷۲ق، در نجف اشرف نگاشته است.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۸

آغاز: القول فی الموضوع اعلم انه کما قیل ان کمال السعادة الانسانیة

آنچه در این نسخه هست شامل مباحث موضوع، صحیح و اعم - اتیان مأمور به آیا مقتضی اجزاء است یا نه؟ - مقدمه واجب، امر بشیء آیا مقتضی نهی از ضدش است یا نه؟ اجتماع امر و نهی، نهی در عبادات و معاملات مقتضی فساد است یا نه؟ مفهوم و منطوق - عموم و خصوص، مطلق و مقید و ادلیه عقلیه. قسمتی را هم در ۶ رجب ۱۲۷۴ نگاشته است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۳ رمضان۱۲۷۲ق؛ جلد: تیماج مشکی، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۶۸۹]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

شریف یزدی، محمد تقی بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

šarīf-e yazdī, mohammad taqī ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

در اصول فقه. از صفر ۱۲۶۲ق تا ذیحجه ۱۲۷۷ق.

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۴۳

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۰ تا صفر۱۲۶۴ق؛ مانند نسخه ش ۶۸۳۶. در بالای برخی از صفحات تاریخ ۶۰ (۱۲۶۰) تا صفر ۱۲۶۴ دیده می‌شود؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۲۶۰گ،۲۳سطر(۱۰×۱۶)،اندازه:۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۷۹]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۸۴۹

آغاز: المطلب الاول اختلفوا فی ان ما بحکم العقل بحسنه علی وجه لزوم الفعل او قبحه علی وجه لزوم الترک او بحکم بهم الاعلی وجه اللزوم ... هل یجوزان یکون یکم الشرع بخلافه

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با چند نامه و فروش‌نامه حاج میرزا محمد طبسی کشت زار ابراهیم آباد مسکوه جنب هاشم آباد و سرتل را به میرزا ابوالقاسم به فارسی یکی مورخ ۷ ذیحجه ۱۲۷۴ و دیگری مورخ ۱۰ شعبان ۱۲۷۱ و پایان شعبان یا ۱ رمضان ۱۲۷۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۲۵۵گ، ۲۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۳۸۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حسین بن محمد حسین، ق۱۳ قمری

hoseyn ebn-e mohammad hoseyn (- 19c)

تقریرات مرحوم شیخ مرتضی انصاری (– ۱۲۸۱ق) است که به‌وسیله یکی از شاگردانش به نام شیخ حسین بن محمد حسین در زمان حیات استادش گردآوری کرده است و شامل مباحث قضاء، احکام تقلید، اجماع، استصحاب، علم اجمالی، اجتماع امر و نهی می‌باشد.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۵۵

آغاز: بسمله کتاب القضاء و هو فی اللغة لمعان کثیرة الخلق و منه قوله تعالی فقضیهن سبع سموات ای

تقریرات مرحوم شیخ مرتضی انصاری؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی در لبه کتاب یادداشتی از حاجی، مورخ جمعه بیستم ذیقعده ۱۲۷۴ق، در بلده شاهرود آمده که: «تحریر آقای مرحوم»، ۳۰۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰/۵سم [ف: ۲ - ۴۰۵]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

قزوینی زنجانی، حسن بن علی، ق۱۳ قمری

qazvīnī zanjānī, hasan ebn-e ʻalī (- 19c)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۷ شوال ۱۲۷۷ق تا ۱۰ رجب ۱۲۸۱ق

تقریرات درس اصول یکی از علمای شیعه در قرن ۱۳، گویا شیخ مرتضی انصاری است. مقررحسن قزوینی فرزند ملاعلی قارپوزآبادی است که از آثارش فرائد الاصول و ینابیع الدرر نیز هست.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۳۰

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی اکرمنا بالعقل و الایمان و جعل العقل لنا هادیا الی سبیل الفوز و الرضوان ... اما بعد فلما قررنا الدلیل الثالث من الادلة الشرعیة شرعنا فی الدلیل الرابع فنقول الدلیل الرابع من الادلة هو العقل فقبل الخوض فی المقصود لابد من تقدیم مقدمة؛ **انجام:** و اما تعارض الاستصحابین و نحوه فقد ذکر فی مورده لایحتاج الی البیان الحمدلله الذی وفقنی لاتمام علم الاصول و اکمل به الاوهام و العقول و الصلاة و السلام علی افضل من ارسله لتبلیغ الاحکام و.. فی عاشر رجب ۱۲۸۱

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ رجب ۱۲۸۱ق؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۳۴۰گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۳۱ - ۶۹]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

زنجانی، علی اکبر بن رجبعلی، ق۱۳ قمری

zanjānī, ʻalī akbar ebn-e rajab-ʻalī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۸ جمادی الاول ۱۲۸۱ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

مباحث مفصل و استدلالی است در اصول فقه که مؤلف از درس استادش سید حسین کوه کمری تحریر نموده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اصل فی ان الالفاظ التی وقع النزاع فیها و حصل فیها ... فی لسان المتشرعة فی المعانی الشرعیة القابلة للصحة و الفساد؛ **انجام:** فان الأمر الاعتقادی الحاصل ممن لااعتبار بقوله کالمعلم و غیره لیس امراً شرعیاً کما لایخفی هذا تمام الکلامفی الاجتهاد الذی هو اشد من طول الجهاد وفقنا الله ... مادامت الاحکام مطلوبة من العباد.

یک جلد از مجلدات کتاب و بحث«الصحیح و الاعم»تا «معذوریة الجاهل مرکباً او بسیطاً» را شامل است و فهرست مطالب کتاب در آخر نسخه آمده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۸ جمادی الاول ۱۲۸۱ق، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۵گ، ۲۰–۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: ۳۶ - ۴۰۰]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حسینی یزدی، مرتضی، ق۱۳ قمری

hoseynī yazdī, morteza (- 19c)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱)

کتاب مشتمل بر افادات استادش به هنگام تدریس «فرائد الاصول» شیخ مرتضی انصاری است و به احتمال قوی، مؤلف، علی رغم درک حیات شیخ انصاری، شاگرد با واسطه وی بوده است چنان که ضمن مطالب کتاب آورده: «و بین ما ذکر القوم اعتبار یا کذا ذکر الاستاد حاکیا له عن المص سلمه الله فترجدا» و یا «فلا یفی باثبات الحجیة من باب التعبد کما هو مذهب المص کذا قال الاستاد ولکن» و نیز «صرح بذالک غیر واحد من الفحول و منهم شیخنا المرتضی حیث قال فی اواخر کتابه» وی درباره شیوه تدریس استاد نوشته است: «وجوها دقیقة منها ارتضاه

الاستاد دامت ایام افاداته حیث قال سلمه الله ان مقصود هم من هذا النزاع بعد تسلیمهم لاستعمالها فی کلیها تعین ما شاع فی المجازات لیحمل علیه الالفاظ ... محلاً للخلاف مستبعد جدا کما یظهر بالتامل و لقد اقر الاستاد بضعفه فی اثناء الدرس لکن و لما کان البناء فی هذا الدرس علی سرعة السیر و الاختصار لم یتعرض لسایر الوجوه».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۸۷۹

آغاز: بسمله فصل فی علایم الوضع اعلم ان الاصولیین قد ذکروا؛ **انجام:** بمجرد بیان خلاف الواقع و لو کان مخالفا للعامه
خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قبل از ۱۲۸۱ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۷۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج زرشکی، ۳۷۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۶ – ۸۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

نیشابوری، حسین بن ابوالقاسم، ق۱۳ قمری

neyšābūrī, hoseyn ebn-e ab-ol-qāsem (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲۷ ربیع الاول ۱۲۹۳ق
تقریر بحث‌های اصولی حاج میرزا حبیب الله رشتی است. بیشتر این بحث‌ها را خود مؤلف از مجلس درس استاد استفاده کرده و بعضی از درس‌ها را که حاضر نبوده از نوشته‌های آخوند ملا غلامرضا قمی بهره برده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۱۰

آغاز: اصل من جملة الادلة العقلیة لا الاصول العلمیة المجعولة فی حق الشاک فان لها مقاما آخر یاتی الکلام فیها
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۶۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۳/۵سم[ف:۱۷-۲۶۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

محمد مهدی بن حمید، ق۱۳ قمری

mohammad mahdī ebn-e hamīd (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۹ق؛ محل تالیف: نجف اشرف
بحث‌های پراکنده‌ای است از استصحاب و اجتهاد و تقلید و تمام تعادل و ترجیح که مؤلف از تقریر درس‌های استادش سید حسین کوهکمری نگاشته است. بیشتر این بحث‌ها ناتمام می‌باشد.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۰۷

آغاز: القول فی المظنة و اعتبارها و تفصیل الکلام علی وجه یکشف اللثام عن وجه المرام یستدعی تمهید مقدمة
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: مؤلف «الراجی محمد مهدی» (مربع)، «حسین منی و انا من حسین» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۸۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۱۱۰]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۰۸

آغاز: اصول و من جملة الأدلة العقلیة الأصول العملیة و هی اربعة و ذلک لأن حکم الشک
در این جلد اصول علمی آمده و بعضی از مباحث آن ناتمام مانده است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مهر: «الراجی محمد مهدی» (مربع)، «حسین منی و انا من حسین» (بیضی)؛ جلد: مقوایی عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱ – ۱۱۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

آخوند شریف

āxūnd šrīf

رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۴ت

از باب چهارم آغاز می‌شود که در چند منهج بایستی باشد و نخستین آن در اجماع است؛ خط: نستعلیق نزدیک به نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ ۲۵۴ص، قطع: وزیری [رشت و همدان: ف: – ۱۱۰۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

ابن اسحاق، ق۱۳ قمری

ebn-e eshāq (- 19c)

تقریر مباحث اصولی استادش شریف العلماء یزدی است، و از مقدمات مباحث اصولی شروع شده، مباحث الفاظ و ادله عقلیه را داراست، مشتمل بر یک «مقدمه» و «خاتمه» و چند «باب».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۲۴

آغاز: بسمله، و الصلاة و السلام علی خیر خلقه ... فان هذه رسالة فی المطالب الاصولیة رتبته علی مقدمة و ابواب و خاتمة؛ **انجام:** ... قال الاستاد دام ظله بعد تقریر الاستدلال بهذه الاخبار یرد علیه امور.
خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ چنان‌که فرزندش در آغاز نسخه بدان تصریح کرده، با خط خوردگی و اصلاحات فراوان؛ جلد: تیماج سبز، ۱۹۳گ، ۲۳سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۰/۹سم [ف: ۴۱ – ۳۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

بهبهانی، اسماعیل بن محمد بن محمد علی، ق۱۳ قمری
behbahānī, esmā'īl ebn-e mohammad ebn-e mohammad 'alī (- 19c)

[سرگذشت بهبهانی ص ۴۶۴]

تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۳۴

خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۴/۵) [ف: - ۷۵۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حائری یزدی، احمد
hā'erī yazdī, ahmad

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۳۴/۱

خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی از سید عمیدالدین؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۸]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حسینی، حسن بن احمد، ق۱۳ قمری
hoseynī, hasan ebn-e ahmad (- 19c)

علما در اینکه «نهی در عبادت» آیا باعث فساد عبادت می‌شود یا نه، اختلاف کرده‌اند این رساله ابتدا به تحریر محل نزاع پرداخته و سپس به قول خودش به استقصاء مطلب در میان علما می‌پردازد و از «فاضل قمی» بسیار نام برده است

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۰/۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و اله اجمعین و لعنة الله علی اعدائهم الی یوم الدین و بعد فقد یقول احوج عباد ربه الغنی اقل الطلبة حسن ابن احمد الحسینی غفر الله و لوالدیه هذا ما جمعته و وقفت علیه؛ **انجام:** وفی المثال الثانی فی صورة ان قصد قرائة العزیمة عند التکبیرة کذلک بخلاف ماااذا لم یکن ناویا لقرائتها و قرء ففی اثناء القرائة اذا عدل عنها الی سورة اخری لم یجیء فساد علی المش غایه ما هنا فعل محرما یتدارک بعد الصلوة جمیع ماصار زایدا

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۷۸]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

خراسانی آملی، محمد حسین بن محمد اسماعیل، ق۱۳ قمری
xorāsānī āmolī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad esmā'īl (- 19c)

قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۸۲

آغاز: القول فی اصول الفقه و هو مشتمل علی مقدمة و مقاصد و خاتمة؛ **انجام:** هذا تمام الکلام فی مسالة النهی فی العبادات ... قد کتبت تلک الاوراق فی ارض الاقدس الموسوم بالغری علی مشرفها آلاف التحیة و الثناء عند اساتید العظام حفظهم الله ... بحق محمد و آله.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف (گویا)، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۲۴۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

رشتی، محمد علی، ق۱۳ قمری
raštī, mohammad 'alī (- 19c)

تقریرات درس اصول شیخ محمد کاظم خراسانی است.

[اعلام الشیعه ۱۳۰۲]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۲

آغاز: الحمد الذی نور قلوبنا بمعرفته و فتح لنا من ابواب العلم. و بعد فیقول العبد المفتقر الی ... انی بینما احضر بحث استادنا العلامه امام المحققین و عماد المدققین وحید؛ **انجام:** و لو بمقدار مثقال من المقدار المقدر له شرعا فی عصمته المقام الثانی.

استصحاب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج عنابی، ۱۵۳ص (۹۶-۲۴۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۸سم [ف: ۱۷ - ۲۶۶]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۶۰/۳

آغاز: الحمدلله علی ابتدائه بالنعم الجسام ... و بعد فیقول ... هذه رسالة مختصر کتبتها عند حضوری بحث استادنا العلامه؛ **انجام:** او یمکن ان یقال و قبل الشروع لابد من تقدیم امور الاول.

تقریرات درس اصول «استصحاب» خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، آهاردار، جلد: تیماج عنابی، ۵۵ص (۲۵۴-۳۰۸)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۸سم [ف:۱۷-۲۶۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

رضوی، محمد بن محمد حسن، ق۱۳ قمری
razavī, mohammad ebn-e mohammad hasan (- 19c)

تقریر درس استادش سید حسین کوه کمری تبریزی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۲۲

آغاز: فصل و من الادلة العقليه الاصول العملية و هی منحصرة فی الاربعة بحسب الموارد و المجاری حصرا عقلیاً؛ **انجام:** فلا معنی له قبل وقت الواجب.

در مباحث اصل برائت است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: یک نفر گمنام، شهریور ۱۳۲۹؛ ۳۷۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

سپهدار، محمد حسین بن محمد حسن، ق۱۳ قمری

sapahdār, mohammad hoseyn ebn-e mohammad hasan (- 19c)

تألیف محمد حسین بن حاجی محمد حسن خان سپهدار گویا همان قزوینی تهرانی که در نجف و تهران می‌زیسته است (اعلام الشیعة ۷۶۷/۱). تقریر درس‌های استادش حاج میرزا حبیب الله رشتی است در اصول در عام و خاص.

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۷۱۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فلفل نمکی آبی، جلد: میشن سرخ، ۱۹۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۳/۴×۲۱/۳سم [ف: ۱ - ۱۲۰]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

شیخ الاسلام اردبیلی، عبدالجواد

šayx-ol-eslām ardabīlī, ‘abd-ol-javād

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:-۶۲۶۵

از استصحاب تا برائت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: شیخ محمد خورکامی رشتی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۸۶گ، ۲۲ سطر، قطع: خشتی [ف: - ۹۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

شیروانی، محمد جواد، قرن ۱۳ قمری

šīrvānī, mohammad javād (-19c)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۷۰۰

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: اوائل قرن ۱۳؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: ش۹ش۲ - ۱۰]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

لاریجانی، رجبعلی، ق۱۳ قمری

lārījānī, rajab-‘alī (- 19c)

تقریرات درس شریف العلماء است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۷

جلد یک؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۸

جلد دوم، دارای یک صفحه اجازه اجتهاد به خط و مهر شریف العلماء؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۸۸۹

جلد سوم؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

لواسانی، محمد بن لطفعلی، ق۱۳ قمری

lavāsānī, mohammad ebn-e lotf-‘alī (- 19c)

تقریرات بحث سید ابراهیم قزوینی صاحب ضوابط است از محمد بن لطفعلی ابن شاه محمد بن یونس لواسانی که بنا به نوشته فرزندش هنگام نوشتن این تقریرات ۱۸ ساله بوده است.

تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۶۱

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ قطع: خشتی [چند نسخه-ف: - ۳۱۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

هزار جریبی، محمد علی بن کریم، قرن ۱۳ قمری

hezār-jarībī, mohammad ‘alī ebn-e karīm (-19c)

تقریر بحث شیخ انصاری (۱۲۱۴-۱۲۸۱ق).

قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۰

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

شوندی قزوینی، کلبعلی بن عباس، - ۱۳۰۴ قمری

šavandī qazvīnī, kalb‘alī ebn-e ‘abbās (- 1887)

مباحث مفصلی است در اصول فقه که از «مقدمه» و چند «مقصد» و «خاتمه» ترتیب یافته است، مؤلف از شاگردان مرحوم شیخ محمد حسن نجفی (صاحب جواهر)، شیخ مرتضی انصاری و شیخ عبدالحسین تهرانی (شیخ العراقین) بوده و دارای تألیفاتی است که بیشتر آنها در کتابخانه مرعشی نگهداری می‌شود. حاشیه شوارق الالهام، ذوق الفقاهة و منهج العبادة، تقریرات فقه

شیخ العراقین تهرانی و کتاب قسطاس الاصول از جمله تالیفات وی می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۶۴۹

آغاز: بسمله، الحمد لله الذی وفقنا علی ابتدائه و ارجو ان یوفقنا، علی اتمامه و انتهائه ان شاءالله بحق محمد و آله فانه خیر موفق و معین و الصلاة و السلام علی افضل امنائه و اطیب خلفائه فی الارض محمد (ص) ... فهذه کتیبة فی علم اصول الفقه و لقد رتبناه علی مقدمة و مقاصد و خاتمة؛ **انجام:** فلنشرع الان، فی البحث عن مبحث الخاص، مستعینا بالله تعالی، راجیا عنه تعالی التوفیق بالخلاص علی سبیل الاخلاص و مصلیا و مسلما.

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۸گ، ۲۷ سطر (۱۳×۱۸)، اندازه: (۱۵×۲۲)سم [ف: ۳۷ - ۱۰۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

قراچه داغی، محمد علی بن احمد، - ۱۳۱۰ قمری

qarāče-dāqī, mohammad ʻalī ebn-e ahmad (- 1893)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۸/۶

در حجیت قطع و ظن؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۷۱ص (۱۶۷-۲۳۷) [سنا: ف: ۲ - ۱۳۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

رشتی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۳۴ - ۱۳۱۲ قمری

raštī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ʻalī (1819 - 1895)

این تقریرات در سه بخش است: بخش اول در مقدمات اصول است، بخش دوم «صحیح و اعم»است. عنوان‌ها در هر سه بخش کتاب «بدیعة» است، پس می‌توان این تقریرات را نسخه اصل کتاب «بدایع الافکار» تألیف همین رشتی دانست که بعداً با تغییراتی آن را به سال ۱۳۱۳ق چاپ کرده‌اند و در الذریعه (ج۳ش۱۷۸) معرفی شده است، لیکن به هر حال غیر از آن است و نیز غیر تقریرات همین مؤلف رشتی از درس‌های استادش شیخ مرتضی انصاری (۱۲۱۴-۱۲۸۱ق) می‌باشد که در الذریعه (ج۴ش۱۶۳۷) یاد شده است. (علینقی منزوی)

[الذریعة ۳۷۴/۴]

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۴ ط

تقریرات درس شیخ انصاری است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [مختصر ف: - ۱۹۴]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۶۵

آغاز: بخش یکم: نحمدک یا من بحکمته ابدع الأکوان، و فیها اسرار ما یکون و ما کان ... (۱پ)؛ بخش دوم: بسملة. حمدلة ... الطاهرین بدیعه. اذ قد عرف ان الاکثر علی ثبوت الحقیقة الشرعیة (۱۱۵پ)؛ بخش سوم: اختلفوا فی جواز اجتماع الأمر و النهی فی شیء واحد هذه من غوامض المسائل ... (۲۱۲ر)؛ **انجام:** بخش یکم: و ربما یجعل اطلاق کلامهم فی الثمرة قرینة علی ذلک فافهم و الله الهادی و الحمدلله ... تمت [۹] (۱۱۳ر)؛ بخش دوم: صح لنا الاحتجاج علی التنجز بتجرد اللفظ عن قرینة الاشتراط ... تم و الحمدلله رب ... قدتم هذا الکتاب علی ید الحقیر ... حسن ابن المرحوم شیخ احمود (کذا) و قد فرغ ... غرة رجب سنة الف و ثلاث ماءة و ثلاث بعد الهجرة ۱۳۰۳ (۲۱۱ر)؛ بخش سوم افتاده و چنین است: و مقتضی الکراهة اشتماله علی منقصة

کا: حسن بن مرحوم شیخ احمود، تا: غره رجب۱۳۰۳ق؛ افتادگی: انجام؛ در سه بخش است؛ کاغذ: فرنگی کاهی، نخودی، ۲۲۷گ [ف: ۱۱ - ۶۷۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

شیخ یعقوب، - ۱۳۱۳ قمری

šayx yaʻqūb (- 1896)

رساله حاضر شامل تقریرات استادش آخوند می‌باشد و حاوی مباحث الفاظ و استصحاب است.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۹۵۵۷

آغاز: بسمله نخبة فی الوضع و حقیقته علی ما یجده القریحة الصافیة نوع اضافة و اختصاص و علقه و ارتباط

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ یادداشتی بخط حاج شیخ محمد حسین مورخ ۱۳۲۰ و ۱۳۲۳ق، درباره مؤلف این تقریرات و در صفحه دوم یادداشتی از پسرش در خصوص ترجمه شیخ محمد حسین مورخ ۱۳۵۲ق؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۴۳گ، ۲۱ سطر (۱۰×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: ۲ - ۴۰۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

نجم آبادی تهرانی، هادی بن مهدی، ۱۲۵۰-۱۳۲۰قمری

najm-ābādī tehrānī, hādī ebn-e mahdī (1835 - 1902)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۲۸

در اجتماع امر و نهی است تا عام و خاص؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۱۵۱گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۶سم [ف: ۱ - ۱۲۱]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۷۷

از مقدمه واجب است تا اجتماع امر و نهی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی سفید و آبی، جلد: میشن سرخ، ۱۶۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۱سم [ف: ۱ - ۱۲۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

خوانساری نجفی، موسی بن محمد، - ۱۳۲۲ شمسی

xānsārī-ye najafī, mūsā ben mohammad (- 1943)

کتاب حاصل افادات درسی استاد و مشتمل بر:

۱- اجتماع امر و نهی تا مبحث مطلق و مقید، آغاز پس از خطبه مختصر و نام مؤلف: «هذا ما استفدته ممن انتهت الیه ریاسة الا امامیه الاثنی عشریة فی القرن الرابع عشر ... الشیخ میرزا محمد حسین نائینی متع الله المسلمین ببقائه فی اجتماع الامر و النهی الی اخر مبحث المطلق و المقید فحررته علی طبق ما افاده الا ما فاته منی لقصور الباع فقال مد ظله العالی المبحث الاول اذا اجتمع عنوانان»، انجام: «فمع ظهور فائدة اخری و لو کان من اضعف الظهورات یرتفع موضوع هذا الاصل».

۲- حاشیه بر فرائد الاصول، آغاز بعد از خطبه مختصر و نام مؤلف و استاد: «... النائینی متع الله المسلمین بافاضاته فی الادلة الاجتهادیة و حیث کان عنوان بحثه ما اشتمل علیه کتاب الفرائد فالاولی تحریر ما استفدناه من جنابه علی نحو الحاشیة علیه و لیعلم مقدمة»، انجام: «کانت تشخیص موضوعاتها و اجراء کلیاتها علی مواردها الشخصیة من وظیفة المقلد ام لا»

۳- رساله فی حکم لباس مشکوک، در فقه، آغاز پس از خطبه مختصر و نام مؤلف و استاد: «النائینی متع الله العلماء ببقائه فی حکم لباس المشکوک دام ظله و ان صنف فی المسئلة رسالة لم یکتب مثلها فی الامامیة فلم یکن لتقریر بالعبارت السخیفه وقع بعد ما حرره هو بنفسه ما افاده بعبارات وجیزه رشیقه»، انجام: «فالشک فی الغصب لا یستتبع الشک فی المانعیة».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۸۱۶

آغاز: پس از خطبه مختصر و نام مؤلف: هذا ما استفدته ممن انتهت الیه ریاسة الا امامیه الاثنی عشریة فی القرن الرابع عشر ... الشیخ میرزا محمد حسین نائینی متع الله المسلمین ببقائه فی اجتماع الامر و النهی الی اخر مبحث المطلق و المقید فحررته علی طبق ما افاده الا ما فاته منی لقصور الباع فقال مد ظله العالی المبحث الاول اذا اجتمع عنوانان؛ **انجام:** فالشک فی الغصب لا یستتبع الشک فی المانعیة

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ جمادی الاخر۱۳۴۵ق، جا: مشهد رضوی؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، محرم ۱۴۰۵؛ کاغذ: مشقی، جلد: تیماج تریاکی، ۳۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۹۰]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

تنکابنی قزوینی، ابراهیم بن ابی الحسن، - ۱۳۲۴ قمری

tonekābonī-ye qazvīnī, ebrāhīm ebn-e ab-el-hasan (- 1906)

مباحثی در علم اصول فقه است که با توجه به اینکه مؤلف شاگرد شیخ انصاری بوده است احتمالاً تقریر بخشی از درس اصول وی می‌باشد.

قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۸۵/۳

کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۳۱۳ق؛ جلد: تیماج سبز [ف: ۱- ۳۳۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

خوئی، حبیب الله بن محمد هاشم، ۱۲۶۸ - ۱۳۲۴ قمری

xūī, habīb-o-llāh ebn-e mohammad hāšem (1852 - 1906)

تاریخ تألیف: یک‌شنبه ۱۸ ربیع الثانی ۱۲۸۷ تا جمعه ۲۴ صفر ۱۲۸۹ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

تقریراتی است که مؤلف هنگام حضور در درس استادش سیدحسین حسینی کوهکمری (-۱۲۹۹ق) نگاشته است

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... انه لما من الله سبحانه علینا بمجاورة ارض الغری و حضرة مشهد مولی الموالی امیرالمؤمنین

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۳۱۵

آغاز: برابر؛ **انجام:** و ان اتفق کونه نافعاً فی الواقع و قد سبق تفصیله فی باب القطع و لیکن هذا آخر ما اردنا ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۷ تا ۱۲۸۹ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۶۱گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف مخ: ۱-۴۳۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۳۵۲/۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و کیف کان فخروج القیاس علی هذا التقریر من تحت عموم العمل بالظن خروج موضوعی کما لا یخفی.

از آغاز مباحث اصول فقه تا اواخر حجیت خبر واحد را داراست؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین بن احمد شوشتری، تا: جمعه ۵ محرم ۱۲۸۹ق، جا: نجف، رواق مطهر حضرت امیرالمؤمنین (ع)؛ مصحح، محشی به خط مؤلف؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۵۷گ (۱پ-۲۵۷پ)، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۶ - ۳۲۷]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۱۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۴]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حجت طباطبائی، محمد صادق بن محمد باقر، - ۱۳۲۷

قمری
hojjat-e tabātabā’ī, mohammad sādeq ebn-e mohammad bāqer (- 1909)

تقریراتی است در مباحث مختلف اصول فقه.

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۰۳ - ج

آغاز: فی الادلة العقلیة و تحقیق الکلام فیها یقتضی رسم مقامات الاول فی ادراک العقل الحسن و القبح؛ **انجام:** «القول فی الاجتهاد و التقلید» فان ملکه الاقتدار ملزوم لتحمل المشقة و کیف و کان

فی الادلة العقلیة؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱۹۵گ، ۲۳ سطر (۱۴/۵×۸/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: - ۲۹۹]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱/۲۶۱/۱ - ج

آغاز: رسالة شریفة فی حجیة القطع بسمله. الحمدلله علی نواله ... و بعد فالکلام فیما یتعلق بالقطع من الاحکام و هو و ان کان عادم المساس و الارتباط بمسائل الاصول التی تقع نتیجتها فی صراط الاستنباط؛ **انجام:** هذا تمام الکلام فیما هو المهم فی المقام من بیاننا للقطع من الاقسام و الاحکام و قد وقع الفراغ عن تسوید هذه الوریقات علی ید مصنفها ... محمد صادق آل العلامة صاحب الریاض فی التربة الغرویة ... فی شهر ربیع الاول من سنة ۱۳۲۹ و قد وقع الانتهاض بنقل السواد الی البیاض فی شهر رجب المرجب سنة ۱۳۳۰

حجیة القطع؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۶۷گ (۲پ-۲۸ر)، ۱۹سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: - ۳۰۰]

۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱/۲۶۱/۲ - ج

آغاز: حمد الله علی نواله و الصلوة علی محمد و آله القول فی الاستصحاب و المهم فیه اولا بیان معناه المتداول بین الاصحاب؛ **انجام:** او المخالفة لاطلاق قوله

فی الاستصحاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۸۰گ (۳۳پ-۱۱۲ر) [ف: - ۳۰۰]

۴. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱/۲۶۱/۳ - ج

آغاز: رسالة شریفة و مقالة منیفة فی مسائل التعادل و التراجیح بسمله. الحمدلله علی نواله ... اما بعد فالقول فیما یتعلق بتعارض الدلیلین؛ **انجام:** مع اغتشاش البال و اختلال الخیال و الحمدلله علی افضاله و الصلوة علی محمد و آله. و قد وقع الفراغ من هذه الرسالة لناظم عقودها. محمد صادق بن محمد باقر فی الروضة الغرویة ... فی سنة ۱۳۲۱ ... و نقل من السواد الی البیاض فی شهر صفر المظفر فی سنة ۱۳۲۵ و قد تیسر و اتفق الانتقال من النقل فی سلخ شهر رمضان المبارک سنة ۱۳۳۰

تقریراتی است در تعادل و تراجیح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۵۰گ (۱۱۳پ-۱۶۲ر) [ف: - ۳۰۰]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۰۱

آغاز: بسمله. القول فی الاصول العلمیة - و هی عبارة الوظائف المقررة و القواعد المعتبرة التی یستریح المکلف بها عند الحیرة؛ **انجام:** لهذا المعنی ان لا یقوم علی خلافهانا و دلیل اجتهادی متکفل للحکم الفعلی. هذا آخر ما اردنا اثباته

خط: نسخ، کا: محمد حسین ملقب به ضیاء الدین بن محمد مهدی، تا: ۱۳۳۰ق؛ جلد: میشن قرمز، ۱۴۵گ، ۱۹ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱ [ف: ۱۱ - ۳۱۵]

● تقریرات الاصول / فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حجت طباطبائی، محمد صادق بن محمد باقر، - ۱۳۲۷ قمری

hojjat-e tabātabā’ī, mohammad sādeq ebn-e mohammad bāqer (- 1909)

تقریراتی است در قاعده نفی ضرر.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲/۲۶۱/۴ - ج

آغاز: بسمله. الحمدلله الواحد الاحد ... اما بعد فیقول ... محمد صادق بن محمد باقر الطباطبائی آل العلامة صاحب الریاض ان هذه تحفة وجیزة و نخبة عزیزة فی قاعدة نفی الضرر ... و قد وفقنی الله لتحریرها عند حضوری علی المولی الامام ... شیخنا العلامة؛ **انجام:** ککل من العنوانین المذکورین بالقیاس الی الآخر

بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۶گ (۸۴پ-۹۹ر) [ف: - ۳۰۲]

● تقریرات الاصول / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین، ۱۲۵۵ - ۱۳۲۹ قمری

āxūnd-e xorāsānī, mohammad kāzem ebn-e hoseyn (1839 - 1911)

تاریخ تألیف: دوشنبه ۶ شوال ۱۲۷۸ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

تقریراتی است در اصول فقه که آخوند از دروس اساتید خود در نجف اشرف ــ گویا درس شیخ انصاری ــ تحریر نموده است. این تقریرات مفصل‌تر از کتاب «کفایة الاصول» است و با عنوان «مقصد، مقصد» و هر مقصد در چند ایضاح تنظیم شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۱۸۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه محمد و آله اجمعین فلعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین المقصد الثانی فی النهی، ایضاح: الحق ان النهی عبارة عن القول المخصوص بحکم التبادر و عدم صحة السلب و اما الفعل و الادلة

العقلیة الدالة علی حرمة الافعال فخارجتان عن النهی.
آغاز مقصد رابع: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین، المقصد الرابع فی العام و الخاص، ایضاح، اعلم ان للقوم فی العام حدودا کثیرة لا یسلم اکثرها او جلها عن المناقشة و الخلل المحوج الی ارتکاب التعسف او التمحل و التعرض؛ **انجام:** اما ادلة سایر الاقوال فلکثرة و نحن اغضضنا عن ذکرها بل یعرف الکلام فیها بعد معرفة ان المیزان فی الجواز و العدم علی عدم لزوم اللغویة و نقض الغرض و عدم [؟] و بهذا المیزان یعرف حکم هذه المسئلة و مسئلة تأخیر البیان عن وقت الحاجة و مسئلة اسماع العام من دون اسماع الخاص الحمدلله اولا و آخرا.
از «المقصد الثانی فی النهی» تا آخر بحث مجمل و مبین؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: شب دوشنبه ۶ شوال ۱۲۷۸ق، جا: نجف؛ مصحح توسط مؤلف، محشی به امضاء «منه»؛ زوجه مؤلف از ورثه خریداری کرده و وقف بر قاطبه علما و طلاب اثنا عشری نموده است تحریر در جمادی الثانی ۱۳۸۰؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۳۷گ، ۳۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۲۴۸]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

علوی خوانساری، محمد مهدی بن علی، -۱۳۲۹ قمری

ʻalavī xānsārī , mohammad mahdī ben ʻalī (- 1911)

تقریر درس آخوند خراسانی است. مؤلف در برگ ۴۲۱ نوشته است: «... و بعد لما نزلت بی رحمة من ربی ایدت لتحصیل مدارک الحلال و الحرام فتشرفت بأرض الغری علی مشرفها السلام، و استعنت اولاً بصاحب الارض، ثم تشرفت عند الاستاذ الاکرم، العالم الربانی و الفاضل الصمدانی العلامة الثانی الشیخ محمد کاظم الخراسانی دام ظله العالی، و رأیته مشتغلاً بمباحث الاصول، فسرنی ذلک غایة السرور، فاشتغلت عنده بالتلمذة و الاستفادة من ءفاداته فی بیان مهمات مسائل الأصول ...». این کتاب تقریباً تقریر یک دوره اصول آخوند است، بهجز موارد معدودی که بخشی از مباحث را فاقد است. مباحث به ترتیب کفایه است، ولی در صحافی و گویا در نوشتن نیز، مباحث به ترتیب نوشته نشده و پس و پیش است. در لابهلای آن بحثی فقهی مربوط به بیع هم در چند برگ از همین مؤلف دیده میشود که شاید در صحافی به این کتاب ملحق شده است. مباحث موجود در آن عبارت است: اقسام وضع و بحث مشتق، بحث اوامر، اجزاء، مقدمه واجب، اجتماع امر و نهی، المقصد الثالث فی المفاهیم، المقصد الرابع فی العام و الخاص و المطلق و المقید، امارات معتبره شرعاً یا عقلاً، حجیت خبر واحد، اصول علمیه، شک در مکلف به، قاعده لاضرر، استصحاب، تعارض ادله و تعادل و تراجیح، خاتمه فی بیان بعض المسائل المهمة: الاولی: درباره حسن و قبح عقلی و نزاع با اشاعره، الثانیة: در اجتهاد و تقلید، موضوع علم، موضوع علم اصول، وضع، و صحیح و اعم، تعادل و تراجیح، بحث فقهی اصالة اللزوم در بیع و معاطاة و ملزمات آن، بحث فقهی شرایط بیع (به نظر میرسد این دو بحث فقهی نیز تقریر درس آخوند است)، لا ضرر، بیع، درباره موضوع علم، معاطاة.

خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:بدون شماره
خط: نسخ نازیبا، کاتب = مؤلف، بیتا؛ ۴۲۵گ، مختلف السطر، ۲۷–۴۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۹۴]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

تربتی، محمد تقی بن علی نقی، - ۱۳۳۰ قمری

torbatī, mohammad taqī ebn-e ʻalī naqī (- 1912)

محل تألیف: سامراء
تقریراتی است که مؤلف از درس اساتید خود تهیه کرده است. مؤلف از اجله علماء و از شاگردان میرزای بزرگ شیرازی در سامراء است.
[دنا ۲۱۹/۳؛ نقباء البشر ۲۳۹/۱]

۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۴۱/۲-۳۰/۱۲۱
آغاز: بسمله، اصل فی بیان المشتق و کیفیة استعماله اعلم ان المشتق قد یطلق و یراد به مطلق ما اخذ من لفظ آخر؛ **انجام:** وعلیک بالتتبع فی الموارد لان المقامات تختلف باختلاف الموارد قد تمت المسئلة بما تحتویها من البیانات الشریفه و الدقائق اللطیفة من بیانات مولانا الاعظم متعنا الله بطول بقائه و صحة مزاجه ...
تقریرات بحث مشتق از مباحث الفاظ در اصول فقه است. در آخر رساله از استاد خود باتعبیر «مولانا المعظم» یاد میکند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ بسیاری از عبارت توسط مؤلف تغییر داده شده؛ جلد: تیماج قهوهای، ۱۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۱۴]

۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۸۳/۱-۳۰/۱۶۳
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم وقد یطلق علی بعض الاستصحابات استصحاب التقدیری باعتبار ان الحکم فیه معلق علی شئ آخر؛ **انجام:** واما الصورة الثالثه فلا مانع عنه مطلقا هذا تمام ما استفدت علی قدر استعدادی من بیانات شیخنا العلامة اطال الله ایامه فی مسئلة الاستصحاب نعم ما قیل بالفارسیة ورحم الله من قال زاعمی صنعت قالی نخواهد ×× زمور ره سلیمانی نخواهد. تم
تقریرات بحث استصحاب از اصول فقه است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴؛ محشی به امضاء «علی نقی» که ظاهراً پدر مؤلف است؛ جلد: تیماج قهوهای، ۷۰گ، ۱۴–۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۱۴]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۳۹-۳۰/۱۱۹

آغاز: بسمله، اختلفوا فی ان اتیان المأمور به علی وجهه هل یقتضی للاجزاء ام لا و اکثر الاصولیین ذکروا هذه المسئلة فی طی مباحث الامر و لیس علی ما ینبغی؛ **انجام:** و السادس حجت الظن المطلق فی حال الانسداد وذکره فی القوانین قائلا فیها ای ثمرة اعظم منها هذه جملة الثمرات المذکورة ولکن لایخفی علیک ما فیها اما الاول فبعدم زمان بعد و ان سلمنا امکانه قبل واما الثانی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۴ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳۳گ، ۲۰-۲۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۱۴]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۶۴

آغاز: اصل اختلف الاصولیین (کذ) فی جواز استعمال اللفظ فی اکثر من معنی و عدمه علی اقوال سیاتی تحقیقها انشعم و قبل الخوض فی المطلب؛ **انجام:** استمرار الطریقة علی ذالک.

مباحث مقدمه واجب اجزاء، اجتماع امر و نهی، نهی در عبادات، مفهوم و منطوق، مطالب در عنوان (اصل) ذکر شده و غالب ناقص و مسوده است. دانسته نشد که مطالب آن افادات درس کدام یک از استادان او است؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی کا، بی تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: جواد شجیعی، فروردین ۱۳۱۵؛ ۲۷۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۴]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

موسوی دزفولی، علی بن نعمة الله، - ۱۳۳۰ قمری

(- 1912)

تقریرات درس خارج اصول فقه استادش میراز حبیب الله رشتی (-۱۳۱۲ق) است و از بحث سنت شروع شده تاشبهه محصوره و غیر محصوره را دارا است.

[دنا ۲۱۹/۳؛ تقباء البشر ۱۵۵۱/۴]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۸۸

آغاز: الحمد لله رب العالمین.. القول فی السنة و هی قول النبی (ص) و فعله او تقریره، و عرفها المحقق القمی

نسخه اصلی: کتابخانه سید محمد نبوی-دزفول؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با خط خوردگی؛ در آخر کتاب تقریظ میرزا حبیب الله رشتی بر کتاب و اجازه امور حسبیه به وی آمده؛ ۳۹۷ص [عکسی ف: ۱ - ۲۱۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲ - ۱۳۳۴ قمری

modarres-e čahārdehī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad nasīr (1837 - 1916)

تاریخ تألیف: ۲۰ محرم ۱۲۸۰ق؛ محل تالیف: نجف اشرف

تقریرات درس استادش حاج سید حسین کوه کمری است مشتمل بر: ۱. صحیح و اعم و اجتهاد و تقلید؛ ۲. مقدمه واجب و حجیت ظنون و بعضی مسائل فقهی؛ ۳. خلل الصلوة.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۹۵۶

آغاز: ثم بعد فرغنا من جواز الاستصحاب و عدمه فی الاحکام الشرایع السالفة؛ **انجام:** زوجت بنت موکلی ولایته علیها الی غیر ذلک من التصور فعلیک باستخراج صور التی نذکرها فتامل

مباحث استصحاب، تعارض احوال، اجتهاد و تقلید، اصالت براعت و بعضی مسائل فقهی؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: مرتضی مدرسی چهاردهی، شهریور ۱۳۴۸؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوا با روکش مشما، عطف میشن قهوه‌ای، ۲۴۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۷۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

قوچانی، ذبیح الله بن محمد صادق، - ۱۳۳۵ قمری

qūčānī, zabīh-ol-llāh ebn-e mohammad sādeq (- 1917)

کتاب تقریرات درسی استادش، میرزا حبیب الله رشتی (-۱۳۱۲ق) در مبحث مفهوم و منطوق است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳۵

آغاز: القول فی المنطوق و المفهوم و فیه مباحث و قبل الشروع فی المقصود لابد من تقدیم امور مهمة مربوطة بالمقام؛ **انجام:** و لیس ذلک الا اذا کان علة منحصرة و الا لم یکن السکر بعنوانه علة بل العلة العلة ح هو الکلی الجامع بینهما الصادق علی کل منهما و هو الخلاف الظ لان المفروض انه ظاهر فی علیة و صفة العنوانی و هو لاینفک عن الانحصار فیثبت الانحصار ایض بنفس الکلام و لابضمیمة الاصل و لازمه المفهوم لا محالة هذا اخرما اردنا تبعا للاستاد العلام ادام الله ظله العالی علی رؤس الانام

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۳۰۶ق؛ مصحح، محشی از مؤلف؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، ۱۵ مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: فرنگی آهاری شکری، جلد: تیماج خرمایی، ۲۱۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۸۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی - فارسی

taqrīrāt-ul usūl

اشرفی مازندرانی، خضر بن اسماعیل، - ۱۳۳۶ ؟ قمری

ašrafī māzandarānī, xezr ebn-e esmāʻīl (- 1918)

تاریخ تألیف: ۱۳۰۸ و ۱۳۱۰ق؛ محل تالیف: نجف اشرف

کتاب شامل تقریرات درسی برخی مسائل اصولی و بعضاً فقهی است که به صورت پراکنده و بدون نظم و ترتیب خاصی جمع‌آوری و صحافی شده است. اکثر مباحث ناقص و در مرحله

اولیه تألیف باقی مانده است. برخی عناوین مطروحه طبق نظم موجود کتاب عبارت است از: «القول فی المبادی اللغویه، الحقیقة الشرعیة عبارة عن کل لفظ، القول فی الامارات، فصل قالوا ان متعلق الامر و النهی، القول فی جواز اجماع [کذا] الامر و النهی، اختلفوا فی جواز تقلید المیت و عدمه، القول فی مدارک الاحکام الشرعیه، فی ابطال الوهم الثانی و هو جواز العمل بالظن، اوراقی پراکنده در طهارت و نجاسات، اجتماع امر و نهی ...».

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۱

آغاز: بسمله، کتاب الضاربه و فیه فصول الاول فی؛ **انجام:** الی ظاهر الاصحاب ثم قال و العمل ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۴۸

آغاز: بسم الله تعالی نحمده و هو اهله و نصلی علی محمد و اله مقدمة العمدة فی اصول الفقه؛ **انجام:** ترک المنازعه فی احکام الله تعالی و اقتضیه ... عارفین مسلمین فکن لعلی [کذ]

عبارت است از: «مقدمة العمدة فی اصول الفقه و الظرف المستلزمه للعلم بالاحکام الشرعیة الفرعیه، بسمله البحث الرابع اختلفوا فی دلالة النهی علی فساد المنهی عنه، المطلب السادس فی المنطوق و المفهوم، اختلفوا ان النهی هل یقتضی الصحة ام لا ...»؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: نیمه اول قرن ۱۴؛ واقف: فرزند مؤلف محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوا، ۱۳۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۷۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۰

آغاز: بسم الله تعالی شانه العزیز نحمده و هو اهله و نصلی علی محمد؛ **انجام:** از عرض می‌باشد ... اعراض می‌شود و احد ...

کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۴

آغاز: بسمله، نحمده و هو اهله و نصلی علی محمد و اله القول فی الادلة العقلیه اصول الفقه و ما یستلزم العلم بالحکم الشرعی؛ **انجام:** و به یختص عموم الاخبار الداله علی عدم انفعاله بالملاقاة

عبارت است از: «القول فی الادلة العقلیه، قوله الاصول لغة ما یبتنی علیه الشی (ظهر برگ اول این بخش به خط مؤلف نوشته شده: نقل الی السواد الاربع للیله ... من ذی القعدة الحرام ۱۳۰۴)، الاصول العملیه»؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۰ق؛ واقف: محمد حسن اشرفی، فرزند مؤلف؛کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۱۲۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف:۱۶–۷۵]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۳۵

آغاز: نسخه بعد از خطبه مختصر: القول فی مبادی الاحکام؛ **انجام:** الاول اقوی و اوقف بالاحتیاط

عبارت است از: «اقول فی مبادی الاحکام و یقع الکلام فیه فی ثلاثة المقاصد، اصل الحق ان الامر یقتضی الاجزاء، القول فی بعض مباحث التخصیص، کتاب الایلاء (فقه)، فصل فی بیان اذا ورد عام و خاص، مسئلة اختلفوا فی انه هل یکون الشفعة ثابتة فی البیع، فصل اذا ورد خبر عقب عام، فصل فی بیان جواز تخصیص العام بمفهوم المخالفة، القول فیما یتعلق بالمخصص، یکبرگ اول از رساله رایة الهدی و آیة الحق فی الامامة، دلالة ما وضع له، اوراق متفرق در معانی و بیان، ادامه مبحث عام و خاص، کتاب العاریه (در فقه)»؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: نیمه اول قرن ۱۴؛ واقف: فرزند مؤلف محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۲۵۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۲×۲۲/۳سم [ف: ۱۶ – ۷۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۳۸

آغاز: نسخه پس از خطبه مختصر: الفصل الرابع فی العام و الخاص؛ **انجام:** الاخبار فی هذا المعنی بالغه حد التواتر و ما ورد فی بعض الاخبار

این مجلد عبارت است از: الفصل الرابع فی العام و الخاص و فیه فصول الاول فی الالفاظ، اصلها اختلفوا فی اقتضاء الامر الفور، فصل اذا حصل الاضطرار الی ارتکاب بعض اطراف الشبهه، القول فی الشبهة المحصورة، اختلفوا فی صیغة الامر اذا وردت بعد الحظر، المقصد الثانی فی المیاه (در فقه)، قوله الاول النیة، مبحث الالفاظ و الحقوا منها موضوعة لتعریف الجنس؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: نیمه اول قرن ۱۴؛ واقف: فرزند مؤلف محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۱۴۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۸×۲۲/۳سم [ف: ۱۶ – ۷۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۴۴

آغاز: قوله و لو انقطع عند الاجزا لا خلاف [کما فی الجواهر] فی عدم بطلان العقد؛ **انجام:** المحمول بالنسبة الی اجتماع الضدین

مطالب این مجلد عبارت است از: مباحث نکاح و عقد در فقه، درس لا یمکن التعارض بین الدلیلین القطعیین، القول فی التعادل و التراجیح درس لما کان مورد التعادل، و من الاصول اصل التخییر، اختلفوا فی استعمال اللفظ فی معنی الحقیقة و المجاز، المقصد الثانی فی تعارض الادله و الامارات؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: نیمه اول قرن ۱۴؛ واقف: فرزند مؤلف محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۱۵۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۷۹]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۴۶

آغاز: پس از خطبه مختصر: و بعد فقد زاد شوقی الی عمل کتاب فی الغیبة و اثبات الامام الثابت وجوده و بقائه؛ **انجام:** و اتصال بمجردات میباشد و توضیح مرام گویم که

مطالب این مجلد عبارت است از: کتاب الغیبة (۱۱ برگ)، قال صاحب الکتاب و بعد فان اصول الشرع ثلثة الکتاب و السنه، قال صاحب الکتاب و حکم المجاز، فصل لو شک فی المکلف، بسمله، الباب الرابع فی العدل قال المص فی کشف الحق (ناقص)، بسمله درس اللفظ الامر معان المتعدده (ناقص)، قوله در معرفة الله و صفاته (در کلام به زبان فارسی، ناقص)، قاعده فی ثبوت

الاستصحاب ان یکون المکلف (ناقص- فارسی)، اوراق متفرق شامل اخبار و احادیث درباره اخلاق تاریخ تألیف به ضبط ظهر برگ اول: سلخ رمضان ۱۳۲۱؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: نیمه اول قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: فرزند مؤلف محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۱۵۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۸۰]

۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۵۹**

آغاز: بسم الله تعالی الحمدلله و صلی الله ... الباب السادس فی؛ **انجام:** من کثرة الاستعمال فی الفائده.

خط: مختلف، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۰ق [رایانه]

۱۰. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۵۷**

آغاز: بسم الله تعالی فائده کل دلیله اعز اشاع علی خلاف؛ **انجام:** علی لعدم الاخر و هوالب لما ذکر فی ... الدور.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۶ق [رایانه]

۱۱. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۶۹۵۸**

آغاز: بعد الاغماض عما افاده فی الجمع ... المرفوعه و لمقبوله؛ **انجام:** هو الحالی عن الفرض لا الخالی عن الفائده صح.

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۶ق [رایانه]

۱۲. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۶**

آغاز: پس از بسمله و خطبه مختصر: کتاب الصوم الذی هو من الطاعات و القربات؛ **انجام:** و بمجرد بیعة رفع ... احرام و ... شان و نقل نمکردن

مطالب این مجلد عبارت است از:«کتاب الصوم (در چند درس)، البحث الثانی اختلفوا فی دلالة معنی علی الوحده و التکرار، القول فی المشتق (تألیف در جمادی الثانی ۱۳۰۴)، کتاب الخیار و الوضوء، القول فی اصول الفقه (در سه برگ و ناقص)، مواقیت الصلوة، کتاب الوقف، اقول فی المکان المصلی، اوراقی در مبحث غیبت و نیز اوراق پراکنده و متفرق دیگر در موضوعات مختلف که در سنوات متفاوت نگاشته شده و بعدها جمع‌آوری و صحافی گردیده است؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: فرزند مؤلف محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی نخودی و شکری، جلد: مقوا، ۱۲۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۴]

۱۳. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۲**

آغاز: بسمله، الحمدلله الذی فطر؛ **انجام:** لاحتمال کون الواجب هو الاکثر من حیث الکم

عناوین این مجلد عبارت است از: «فصل الوضع هو ارتباط خاص بین اللفظ و المعنی، فصل اعلم انه لا لفظ [کذا] احوال خمسه (ناقص)، درس موضوع الحکم اما ان یکون معلوما (ناقص)، مباحث استصحاب (ناقص ضمن چند درس)، مباحث نکاح (ضمن چند درس به فارسی تألیف در ۱۳۰۵ق)، مباحث اجتهاد، کتاب الصلوة، المعاملات (در چند درس) و سادسها اخبار الغبن، شرایط متعاقدین در نکاح، بسمله، فصل الثانی فی المواقیت، در مطهرات، المقصد الاول فی مقدماته (مباحث اصول و ناقص)، القول فی الوضو»؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره نخودی، جلد: مقوا، ۱۷۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۶×۲۲/۳سم [ف: ۱۶ - ۷۵]

۱۴. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۷**

آغاز: و اعلموا ان الواجب ینقسم باعتبار اخر الی تعبد و توصلی؛ **انجام:** از امام حاصل نشود

برخی عناوین این مجلد عبارت است از: اوراقی ناقص در اقسام واجبات، الثانی ان ... ما ورد الشرع به نفیا او اثباتا، تفسیر سوره فاتحه و بقره، اوراق متفرقه در مبحث طهارت، خبر واحد، کتاب مفاتیح الحج قال الله تعالی و لله علی الناس..، اوراق پراکنده در دماء ثلاثه، اوراق متفرق در موضوع کلام و حضور قلب در عبادات به فارسی؛خط:نسخ تحریری،کاتب= مؤلف، بی‌تا؛ واقف: فرزند مؤلف، محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۲۳۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۷۶]

۱۵. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۳۰**

آغاز: هذه المسئله من المشکلات اردت ان اشرحها بعون الله و توفیقه و هی هذه اختلف اصحابنا فی اشتراط التوالی فی الثلثة الایام؛ **انجام:** بذلک الاخبار لکون ذلک من افراده مسامحه لشبهة ... لذلک الکلی

برخی مباحث این مجلد: جواب مسائل فقهی در دماء ثلاثه، اوراق پراکنده در اخبار، چندین برگ در تحصیل ملکه اجتهاد، اوراق متفرقه در تراجیح (تألیف در صفر ۱۳۲۷) و متفرقات دیگر؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: فرزند مؤلف، محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی الوان، جلد: مقوا، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۳×۲۲/۳سم [ف: ۱۶ - ۷۷]

۱۶. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۷۰۲۸**

آغاز: بسمله، اصل الاصول جمع الاصل و هو لغة ما یبتنی علیه الشیء؛ **انجام:** ان هذا الفرد اذا لم یکن مأمور به.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ واقف: فرزند مؤلف محمد حسن اشرفی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا، ۳۶۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹/۵×۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۱۶ - ۷۳]

۱۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۷۲۶**

آغاز: بسمله، و من یحمده ... علی محمد و اله اصول الفقه و مانسبی علیه السلام بالحکم الشرعی؛ **انجام:** ذلک احباط حیث هو و جمیع بین القوامین فلاوجه ...

کا: نسخ، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ افتادگی اوراق؛ ضمیمه نسخه ش ۱۶۹۴۹ [رایانه]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

مجتهد کرمانشاهی، محمد هادی بن عبدالرحیم، ۱۲۵۰ – ۱۳۳۶ قمری

mojtahed-e kermānšāhī, mohammad hādī ebn-e ʻabd-or-rahīm (1835 - 1918)

کتاب تقریرات درس اصول آخوند محمد کاظم خراسانی است، به انضمام برخی تقریرات در فقه.

کرمانشاه؛ جلیلی؛ شماره نسخه:۷۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد الجانی محمد هادی ... ان هذه وجیزة لطیفة فی اصالة البرائه استفتدها فی مجلس البحث؛ **انجام:** و هو عدم الاجماع التوقف کما لا یخفی علی المتامل الدقیق

خط: نستعلیق و نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: شکری فرنگی، جلد: تیماج لاکی، ۱۶۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: – ۵۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

گلپایگانی، محمد جعفر بن عباس، – ۱۳۳۷ قمری

golpāygānī, mohammad jaʻfar ebn-e ʻabbās (- 1919)

تقریرات درس اصول استاد مؤلف، میرزا حبیب الله رشتی که بر وی عرضه شده، در پنج «مقصد».

آغاز: أحسن مبادی یبتدأ بها الکلام و خیر مبانی یبتنی علیها المرام حمدک اللهم یامن أبدع الأکوان

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۲۹۰

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تمام الکلام و یحتاج الی المراجعة و التأمل التام و فیما حققناه سابقاً و الحمدلله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً و

نسخه حاضر مباحث الفاظ تا «مسألة الامر مع علمه بانتفاء الشرط» را شامل است و در پایان نسخه چنین آمده: «و یتلوه المجلد الرابع فی مسألة الامر مع علمه بانتفاء الشرط»؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ذیقعده ۱۳۰۰ق؛ مقابله شده؛ جزء کتابخانه شیخ فضل الله نوری؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳/۵سم [ف: ۲۵ – ۲۸۱]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۳۹۴۹/۴

آغاز: برابر؛ **انجام:** فأخذوا بمقتضی اصالة العدم فی الاول دون الثانی

مشتمل بر مقصد دوم در مشترکات کتاب می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۷۹گ (۴۹پ–۱۲۷پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۰ – ۳۳۳]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۵۴۵۱

آغاز: برابر؛ **انجام:** و تمام الکلام یحتاج الی المراجعة و التأمل التام فیما حققناه سابقاً ...

تا بحث «هل الأمر بالشیء یقتضی النهی عن ضده» آمده؛ خط: نسخ، کا: محمد حسین رشتی غروی، تا: ۸ رمضان ۱۳۰۵ق؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۹۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۳سم [ف: ۱۴ – ۲۳۳]

۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۲

آغاز: برابر؛ **انجام:** فانه یجب امضائه مادام الحکم حکما الا انه لاینافی شیء منهما النظر وسماع البینة من المدعی وغیرهما من غیر فرق بین مراضی الخصمین و عدمه

در فهرست به نام بدایع الافکار رشتی معرفی شده که به قرینه آغاز نسخه تصحیح شد؛ خط: نسخ جلی، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرشکی، ۲۵۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۹×۲۹سم [ف: ۱ – ۲۶۱]

۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۲۲۵

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج سبز، ۲۵۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۱۹ – ۳۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

شریعت اصفهانی، فتح الله بن محمد جواد، ۱۲۶۶ – ۱۳۳۹ قمری

šarīʻat-e esfahānī, fath-ol-lāh ebn-e mohammad javād (1850 - 1921)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۰ق

در یک «مقدمه» و چند «مقصد» و یک «خاتمه» است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۲۶۲۷/۱

آغاز: بسمله حمدله ... و بعد فهذه نبذة من المسائل الاصولیه کتبتها تذکرة لی و تبصرة لغیری و رتبتها علی مقدمة و مقاصد و خاتمه؛ **انجام:** و ان کان التحقیق امکان الامر فی المقامین کما قرر فی محله.

نسخه تا مباحث امر است و حواشی خود مؤلف دارد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۶۴گ (۲پ–۶۵ر)، ۲۱ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۹ – ۱۵۰۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

گزی برخواری، عبدالکریم بن مهدی، ۱۲۶۰ – ۱۳۳۹ قمری

gazī borxārī, ʻabd-ol-karīm ebn-e mahdī (1844 - 1921)

تقریرات اصولی، یکی از استادان مرحوم آیت الله گزی اصفهانی است که احتمالاً تقریر مباحث مرحوم آخوند خراسانی صاحب کفایه باشد. مقرر از شاگردان آخوند خراسانی و سید حسین کوهکمر، و حاج میرزا حسین حاجی میرزا خلیل بوده. مباحث به صورت مسوده و در برخی موارد پراکنده و آشفته است.

مؤلف در این اثر از استاد خود با عنوان «قال الاستاذ دام ظله» یاد می‌کند.
[رجال اصفهان، کتابی: ۱۸۱-۱۸۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۸/۱

آغاز: یحتمل وجهین، احدهما حال النطق اعنی زمان التکلم کما هو الظاهر منه عند الاطلاق فمفهوم المشتق، علی القول بکونه حقیقة فی خصوص ذلک، هو المتلبس بالمبدا حال الاطلاق بمعنی اتصافه؛ **انجام:** انه قد یحصل الاظهریة، لکثرة التخصیص فان العام الکثیر الافراد، اقوی ظهورا فی افراد من العام ...

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اوایل قرن ۱۴، جا: نجف اشرف؛ افتادگی: آغاز؛ محشی، عبارات قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، ۳۴۵گ (۱ر-۳۴۵پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۷۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

لاری، عبدالحسین بن عبدالله، ۱۲۶۴ - ۱۳۴۰ ؟ قمری

lārī, ‘abd-ol-hoseyn ebn-e ‘abd-ol-lāh (1848 - 1922)

تقریرات درس اصول آیة الله مجدد حاج میرزا محمد حسن شیرازی رضوان الله علیه است، که مؤلف، در دو مجلد مرتب نموده است.
[نقباء البشر ۱۰۴۸/۳]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۰عکسی

آغاز: الحمدلله الذی اسس الفروع علی الاصول، و رتب المنقول علی المعقول ... و بعد فیقول العبد الفقیر الی ربه الغنی عبد الحسین بن عبدالله الموسوی الدزفولی الساکن فی ارض الغری: لما ساعدنی سواعد التوفیقات الالهی علی الحضور فی محفل استاذنا الربانی؛ **انجام:** هذا آخر المجلد الاول ... استاذنا العلامة فی المباحث اللفظیه المتعلقة بالادلة ... یتلوه المجلد الثانی فی سائر الادلة الشرعیة من الاجماع و غیرها.

نسخه اصل: خاندان مؤلف. جلد اول، مشتمل بر مباحث الفاظ؛ خط: نسخ و تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۲۹۴ق؛ مصحح، با خط خوردگی؛ ۴۴۹گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۲ - ۱۵۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۶۷۱عکسی

آغاز: و الحمدلله حمدا یدوم بالدوام ... اما بعد: فلما ساعدنا سواعد التوفیقات علی اختتام المجلد الاول ... شرعت فی ارتسام المجلد الثانی مما استفده منه دام ظله؛ **انجام:** پایان رساله تقدیر صاع: و اما علی مذهب المجلسی و غیره القائلین بازدیاد الدرهم علی نصف المثقال الصیر فی بربع عشره، فیزداد کل من المقادیر و الموازین المذکوره بربع عشره.

نسخه اصل: خاندان مؤلف. جلد دوم، مشتمل بر مباحث اصول عملیه که مؤلف آن را بعنوان تعلیقه بر کتاب «فرائد الاصول» شیخ انصاری قدس سره نوشته؛ خط: نسخ و تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۲۹۴ق؛ در پایان دو رساله است از همین مؤلف، اولی تعلیقاتی است بر کتاب صوم مدارک الاحکام و دومی در تقدیر صاع و مد؛ ۱۶۹گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۲ - ۱۵۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

نخعی گلپایگانی، زین العابدین، - ۱۳۴۷ قمری

naxa‘ī golpāygnī, zayn-ol-‘ābedīn (- 1929)

دوره اصو ل فقه استدلالی است با رد و ایراد و نقل اقوال و استفاده از آیات و روایات. مؤلف از تلامذه میرزای شیرازی بوده و مرحوم میرزا حسین نائینی شاگرد وی بوده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۵۳۸-۹/۸۸

آغاز: القول فی الصحیح و الاعم قداختلف انظار اهل النظر فی ان الفاظ العبادات هل هی اسامی للصحیح او الاعم اقوال ثالثها التفصیل ... اقول الوجه فی اختصاص العنوان؛ **انجام:** تحقق الوجوب للواجب برغم کفایة وجود المتأخر لتحقق وجوب الواجب فی المتقدم کما یراه العاقل ...

تذکر: آغاز رساله با مطارح الانظار کلانتری منطبق است؛ خط: تحریری، کا: نخعی گلپایگانی، زین العابدین، تا: ۱۳۰۲ق؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ اهدایی: حاج ریحان الله نخعی؛ جلد: مقوا عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۸۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۳۹۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

زنجانی، ابراهیم بن ابو الفتح، - ۱۳۵۱ قمری

zanjānī, ebrāhīm ebn-e ab-ol-fath (- 1933)

تقریرات اصول فقه است شامل: اصل فی ان النهی فی العبادات و المعاملات یقتضی الفساد اولا؛ اصل فی ان مقدمة الواجب هل هی واجبة ام لا؛ اصل فی ان الاتیان بالمامور به علی وجهه هل یفید الاجزاء ام لا؛ اصل فی الدلیل العقلی؛ اصل فی بیان تعارض الادلة؛ اصل فی التقلید؛ اصل فی الاجتهاد؛ اصل فی ان الاسماء فی العبادات و المعاملات هل موضوعة بمعناه الاعم للصحیحة او الاعم منها و من الفاسده؛ القول فی المشتق؛ القول فی التعادل و التراجیح؛ اصل فی ان وجوب الشیء او الامر به یقتضی النهی عن ضده ام لا؛ اصل اختلف الاصولیین فی عموم خطاب المشافهة للمعدومین زمان الخطاب؛ اصل فی المفاهیم و البحث عنها خارج عن المسالة الاصولیة؛ اصل فی الاجماع؛ اصل فی انه اذا نسخ الوجوب هل بقی الجواز.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۷/۱

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ ابر و باد، ۴۱گ (۱-۴۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۴ - ۳۷]

● تقریرات الاصول / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

یزدی، عبدالکریم بن محمد جعفر، ۱۲۷۶–۱۳۵۵ قمری

yazdī, ‘abd-ol-karīm ebn-e mohammad ja‘far (1860 - 1936)

در این تقریرات او سخنان دو استاد خود سید محمد فشارکی سپاهانی و شیخ محمد کاظم خراسانی را آورده و از آن دو به «سیدنا الاستاد» و «شیخنا الاستاد» تعبیر کرده است. از «شیخنا المرتضی قه» و «سید مشایخنا المیرزا الشیرازی قه» و «المحقق القمی قه» نیز یاد نمود.

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۰۰ - ج

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... فیقول ... عبدالکریم الیزدی النجفی ... لما فرقت من مسائل القطع و الظن التی علقتها علی فرائد الشیخ ... المرتضی الانصاری ... هممت ان افرد رسالة مستقلة فی مسائل الشک من البرائة و الاشتغال و التخییر و الاستصحاب؛ **انجام:** علی مزیة خاصة موجبة للترجیح هذا و الحمدلله علی ما تیسر لی من تحریر هذه المسائل ... ماتنا فرت الاضداد و الاماثل

سخنان دو استاد خود سید محمد فشارکی سپاهانی و شیخ محمد کاظم خراسانی را آورده است. در پایان دارد «حرره الاقل» و همه تقریرات در آن هست؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۷۹گ، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: - ۲۹۷]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۰۱ - ج

آغاز: بسمله. المسئله الرابعة فی الاستصحاب و قد عرفت بتعاریف غیر خالیة عن المناقشة و امتنها تعریفه بابقاء ما کان؛ **انجام:** ماتنا فرت الاضداد و الاماثل. حرره الاقل ابوالحسن ابن محمد جعفر الیزدی و کان الفراغ منه فی الاحد الثامن عشر من شوال المکرم سنة ۱۳۳۶

بخش استصحاب را که در ۱۳ شوال نوشته شده و بخش تعارض را که در روز یک‌شنبه ۱۸ شوال ۱۲۳۶ نوشته شده را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۸ شوال ۱۳۳۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد مقوا، ۸۲گ، ۲۲ سطر (۹×۱۵/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۲۹۸]

● تقریرات الاصول / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

نجفی قوچانی، محمد حسن بن محمد، ۱۲۵۶ – ۱۳۲۲ شمسی

najafī qūčānī, mohammad hasan ebn-e mohammad (1877 - 1943)

وابسته به: فرائد الاصول = الرسائل = رسائل شیخ انصاری؛ انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۱۴–۱۲۸۱ق)

کتاب تقریرات مؤلف در تدریس فرائد الاصول است و در واقع ادامه و تکمیل مطالب کتاب «اصالة البرائة» همو است. روش نگارش مؤلف چنان است که ابتدا توضیح مطالب و مباحث را با عناوین «قال الشیخ- قال الاستاد» بیان نموده و در ادامه نظر مختار را با عنوان «فنقول» متذکر شده است. مندرجات کتاب مشتمل است بر: اصالة الصحة (در ۸ تنبیه در ۶۳ برگ)، فی تعارض الاستصحاب مع القرعة (در ۱۵ برگ)، فی تعارض الاستصحابین اعلم یا اخا الاعز ان فی تعارض الاستصحابین اقسام کثیره (در ۳۴ برگ- تاریخ تألیف: غره ذیحجه ۱۳۱۷ مختوم به مهر مؤلف با نقش «عبده الراجی محمد حسن الحسینی»)؛ (ادامه اوراق مباحث «اصالة البرائة» مفهرس با شماره ۱۵۸۰۲)، آغاز موجود: الاحتیاط یعطی اختلاف موضوعی البرائه و الاباحة و یظهر من صاحب الفصول (در ۳۹ برگ)؛ فی التعادل و التراجیح (بعد از خطبه‌ای مختصر) البحث فی التعادل و التراجیح و حیث البحث فیها من وجهین فانه تارة یبحث عنها بحسب الظهور و الدلالة (در ۷۲ برگ).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۰۳

آغاز: المطالب و البستها فی ثوب مختصر کیلا تکلف النفس فی ادراک محاسنها؛ **انجام:** فی صورة النقل بالمعنی الا ان فی هذا القول

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ضمایم: ۱- دعاء نادعلی در ۲ برگ به خط غلامرضا بن ابراهیم یزدی به تاریخ شوال ۱۳۱۵، ۲- شرح ارجوزة در صرف (۱۳ برگ و ناقص الطرفین) شارح شرح ابیات را با عنوان «درر» ذکر نموده است. آغاز: «لانهما لما ساویا فی مطلق الاصالة ... ان مضارعا و فعلا ماضیا- من حیث اصل و عروض ساویا»، انجام: «یمکن لازمة و مثل هذا المعنی»؛ مصحح، مقابله شده، محشی از مؤلف؛ واقف: محمد مهدی ابراهیمی نژاد، خرداد ۱۳۶۳؛ کاغذ: فرنگی حنایی، ۲۴۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۶ - ۸۰]

● تقریرات الاصول / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

کلارستاقی، علی اکبر بن محمد، - ۱۳۶۲ قمری

kalārostāqī, ‘alī akbar ebn-e mohammad (- 1943)

تاریخ تألیف: ۱۶ شوال ۱۳۴۱ق

مباحث اصولی است که در نجف اشرف از محضر اساتیدش استفاده کرده و مشتمل بر: مباحث الفاظ، اجتهاد و تقلید، قاعده

لاضرر، حسن و قبح در افعال عباد می‌باشد.

چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۶۹۰

آغاز: هذا المجموعة حاویه المباحث الالفاظ و مباحث ... رتبته علی مقدمة و مباحث و خاتمة و اما المقدمة ففیها هدایات، هدایة: و ما ینبغی ان علم علم الاصول مأخود؛ **انجام:** بناء علی تقلبک بینهما فی باب الصوم و اما صحة الغسل فلا مانع منها بعد حصول الارتماس

خط: نسخ نازیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ شوال ۱۳۴۱ق، جا: نجف اشرف؛ مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۵۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۶۲

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۶ - ۴۶۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

اصفهانی، میرزا مهدی، ۱۳۰۳ - ۱۳۶۵ قمری

esfahānī, mīrzā mahdī (1886 - 1946)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۳

آغاز: بسمله تبارک الذی علم اللهم؛ **انجام:** هذا تمام الکلام فی المطلق و المقید

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [الفبائی ف: - ۱۴۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۵۶

آغاز: بسمله، لا یخفی ان الکلام فی المقام لیس الامع العقلا؛ **انجام:** ابواب المعارف لانه بمعرفته.

خط: نستعلیق تحریری، کا: حلبی محمود، تا: ۱۳۵۰ق [الفبائی ف: - ۱۴۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۴

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین؛ **انجام:** فلیتنافس المتنافسون

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: ۱۴۱]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۰۵۵

آغاز: و به نستعین فی تعیین موضوع العلم علم الاصول من العلوم الالهیه؛ **انجام:** یزید فی عقوبه نثرب للین

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۱۴۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

مرندی، علی اکبر، - ۱۳۷۳ قمری

marandī, ʻalī akbar (- 1954)

تقریرات درس آیت الله میرزا محمدحسین نائینی است. مفهوم الشرط و مفهوم الوصف، مفهوم الغایة و العام و الخاص را دارد.

قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۲۸

آغاز: کان التالی [مستعللا] علی حکم کلی ایجابی اوسلبی نظیر اذا بلغ الماء قدر کر لاینجسه شیء من جهته ای المفهوم هل هو موجبة جزئیة لان ارتفاع السلب الکلی انما یکون بالایجاب الجزئی؛ **انجام:** و منه یظهر عدم جواز التمسک فی وجوب الفحص بالوجه الثانی فانی دیدن المولی اذا کان علی ذکر قیود مراداته بالقرائن المنفصلة فبالفحص عنها فی هذه الکتب

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۸۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

کرمانی، محمد علی بن محمد حسین، - ۱۳۸۰ قمری

kermānī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad hoseyn (- 1961)

تقریراتی از بحث‌های اصولی آخوند خراسانی است شامل بعضی از مباحث الفاظ و استصحاب و تعادل و تراجیح و عدالت می‌باشد. بحث استصحاب شب چهارشنبه ۲۸ ذیحجه ۱۳۲۱ و عدالت در اواخر رمضان ۱۳۲۳ پایان یافته است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۲۰

آغاز: الکلام فی نبذة من مباحث الالفاظ الدائرة فی لسان الاصولیین، ... ان لاصول الفقه معنیین اضافی و علمی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تملک: سید مصلح الدین مهدوی اصفهانی به تاریخ رجب ۱۳۸۱؛ جلد: مقوایی عطف پارچه، ۸۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۴ - ۳۶۹]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

آقا سید رضی، ق۱۴ قمری

āqā seyyed razī (- 20c)

تقریرات مفصلی است در اصول فقه که ملا علی اصغر نامی از درس آقا سید رضی تحریر نموده است. این تقریرات با رد و استدلال‌های بسیار برگزار شده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۱۵-۲۱/۱۳۵

آغاز: اصل فی الاوامر و الکلام یقع فیها فی مقامین الاول فی مفهوم الامر و مادته و الثانی فی الصیغة و الهیئة اما المقام الاول؛ **انجام:** و ثالثها ان قولنا ... و المبتدا لابد ان یکون مستعملا فی معنی اما حقیقة او مجازا و ان کان داخلاً فی احدهما

اصل فی الاوامر تا بعد نسخ الوجوب هل یبقی الجواز؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ ۱۲۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۲۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

اشرف زاده، محسن بن ابی القاسم، ق۱۴ شمسی

ašraf-zāde, mohsen ebn-e abe-l-qāsem (- 20c)

تاریخ آغاز تألیف: ربیع الثانی ۱۳۴۶ق

کتاب تقریرات درس کفایة الاصول حاج میرزا محمد آقازاده (فرزند صاحب کفایه)؛ شامل مباحث الفاظ تا عام و خاص می‌باشد.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۹۳۶۵

آغاز: پس از خطبه: قوله موضوع کل علم و هو الذی یبحث فیه عن عوارض الذاتیه؛ **انجام:** لو کانت فی منتهی البیان لکانت بالنسبة الی کون هذا الحیوان مذکا و ماکول اللحم و اما بالنسبة الی هذا الموضوع فمسکوت عنه بلا اشکال

جلد ۱؛ خط: شکسته تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ واقف: مؤلف، تیر ۱۳۴۴؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، عطف پارچه مشکی، ۱۷۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۴سم [ف: ۱۶ – ۸۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

اصفهانی، عبدالرحیم، ق۱۴ قمری

esfahānī, ‘abd-or-rahīm (- 20c)

اصفهان؛ دانشگاه اصفهان؛ شماره نسخه:۱/۱

فی اصل البرائة؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: دهه سوم ذیحجه ۱۳۱۷ق، قطع: فرنگی [نشریه: ۱۱ – ۹۲۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

افتخاری، علی بن حیدر، ق۱۴ قمری

eftexārī, ‘alī ebn-e heydar (- 20c)

تقریرات درس اصولی مرحوم شیخ باقر زنجانی است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۹۰

آغاز: التنبیه الرابع ذکر کاشف الغطاء قدس سره المسالة المعروفة و هی الجهر فی مورد الاخفات و بالعکس

نسخه اصل: کتابخانه مؤلف – قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ ۹۰ص [عکسی ف: ۶ – ۴۸۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

بارفروشی مازندرانی، ابوالحسن بن محمد، ق۱۴ قمری

bārforūšī-ye māzandarānī, ab-ol-hasan ebn-e mohammad (- 20c)

وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵-۱۳۲۹)

تاریخ تألیف: ۱۳۲۵ق

تقریرات درس اصولی آخوند خراسانی است که بخش حاضر مشتمل بر مقصد ششم در قطع و مقصد هفتم در ظن تا اول مباحث برائت می‌باشد. مباحث کتاب بسیار شبیه «کفایة الاصول» مرحوم آخوند می‌باشد و در مواضعی به مجلس درس آخوند تصریح شده است.

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۳۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... المقصد السادس فی القطع و قبل الخوض فی احکامه ینبغی التنبیه علی امر و هو ان البالغ العاقل اذا التفت الی حکم فعلی ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۵ق؛ مهر: مقرر «ابوالحسن» (بیضی)؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۵۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: – ۹۲]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۶۳

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ – ۸۸]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

تنکابنی، حسین بن ملا حبیب الله، ق۱۴ قمری

tonekābonī, hoseyn ebn-e mollā habīb-ol-lāh (- 20c)

این تقریرات شامل دو قسمت است قسمت اول در اصول فقه و قسمت دوم در فقه و صلوة است.

رامسر؛ فرید تنکابنی، عبدالوهاب؛ شماره نسخه:۵۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین – اصل فی تعارض العرف و اللغة و اختلف العلماء؛ **انجام:** تا آخر مسئله صحیح و اعمم ... یجری فی العقود ... و بالجملة لااشکال فی اجراء الاصل فافهم – هذا تمام الکلام فی مقدمة الکتاب و نسئل الله تعالی التوفیق فی المقاصد و الابواب و الخاتمة و صلی الله علی نبینا و عترته الطاهرین – قد وقع الفراغ من هذا المجلد فی غرة ذیقعدة الحرام من شهور ۱۳۰۴ من الهجره.

کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ اصول ۹۹ گ ۱۹س، قسم دوم در فقه و صلوة است، ۱۵۱ گ، ۱۹س، آغاز: «بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة علی محمد و آله الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین – المنهج الثانی فی کیفیة الصلوة ای هیئتها ...»، انجام: «... و لایکفی الحکمیة فی شیء منها – قد تمت احکام الصلوة الیومیة و الحمدلله اولا و آخرا و حشرنا الله مع أئمتنا الطاهرین و اسکننا معهم فی الجنات خالدین بحق نبینا محمد و آله الطاهرین صلی الله

علیهم اجمعین قد وقع الفراغ فی یوم السبت ۲۷ شوال ۱۳۰۵»، هر دو در یک مجلد، «در بعضی صفحات حجم کتابت کمی زیاد و کم است»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: چرمی قهوه‌ای، ابعاد متن: ۱۸/۷×۲۲/۵، اندازه: ۱۱×۱۵/۵سم [نشریه: ۷ - ۷۸۸]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حسینی، عبدالعظیم، ق۱۴ قمری

hoseynī, 'abd-ol-'azīm (- 20c)

تاریخ تألیف: ربیع الثانی ۱۳۷۸ق؛ محل تالیف: قم

تقریراتی است ناتمام از درس اصول فقه مرحوم حاج شیخ عبد النبی نجفی عراقی که مؤلف در ایام تلمذ در نزد وی تقریر نموده است. فقط قسمتهایی از بحث اوامر را تحریر نموده است.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۴۵

آغاز: البحث فی الاوامر و فیه فصول الاول فی مادة الامر و قد تقدم ذلک فیما سبق و کذلک البحث فی جهات عدیدة منها ان معنی الامر هل هی الطب الحقیقی

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۸ق؛ علاوه بر آن مقاله‌ای با نام «عقاید عمومی نصاری» به صورت ناتمام در صفحات ۷۸- ۸۳ از همان مؤلف و لیست کتاب‌های او، در صفحات ۱۴۰-۱۴۵ دیده می‌شود؛ جلد: مقوایی زیتونی با عطف پارچه‌ای، ۱۵۳گ، ۱۷ سطر (۱۳×۱۵)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۲ - ۶۰]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

حسینی تنکابنی، حسن بن علی، ق۱۴ قمری

hoseynī tonekābonī, hasan ebn-e 'alī (- 20c)

مؤلف احتمالاً سید حسن تنکابنی. کتاب شامل افادات استاد مؤلف (ابو علی محمد بن موسی جیلانی؟) است که ناتمام مانده و تنها مبحث اوامر موجود است. وی در برگ ۷پ نسخه نگاشته است: «هذا تمام الکلام فی المقام حیث سمعتها من المحقق القمقام حجة الله علی کافة الانام» و تفصیل مطالب را به «بدایع [افکار میرزا حبیب الله رشتی]» ارجاع داده است. بعضی عناوین عبارت است از: «و نقول تبعاً لعلماء الاعلام و اقتفاء لاثرهم ان الکلام فی المقام فی منظرین المنظر الاول فی الامر و فیها مطالب و مباحث یذکر فی طی کفایات الکفایة الاولی فی معنی الامر».

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۹۱۴۰

آغاز: الفقها و قد ضاق علی بعضهم الخناق فالتزم بکونه من الاغلاط؛ **انجام:** خارجة عن مباحث الاصولیة التی تکون هی المقصودة فی البیان فمن اراد الاطلاع علیها مستقصی فلیرجع الی البدایع الشریفه

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ ضمیمه: ضمن ۲ برگ انتهای نسخه «تعلیقات متفرقه در محبث ظن»، انجام: «مفسدا لا یوجب رفع ما اورده الخصم من تحریر الحلال»؛ واقف: احمد شیخ تبار بابلی، آبان ۱۳۷۲؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۲۸گ، ۲۰ سطر، اندازه:۱۹×۲۳/۵سم [ف: ۱۶-۷۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

سلامی کازرونی، علاء الدین بن ابی تراب، ق۱۴ قمری

salāmī kāzerūnī, 'alā'-od-dīn ebn-e abī-torāb (- 20c)

تقریرات درس فاضل شربیانی است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۸۹

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: - ۱۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۸۸/۲

اصالة البرائة؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۴گ (۲۷۰پ-۲۷۳پ) [مختصر ف: - ۱۹۶]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۸۸/۱

اصالة البرائة؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۲۶۸گ (۱پ- ۲۶۸پ) [مختصر ف: - ۱۹۶]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۰

التعادل و التراجیح؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: رمضان ۱۳۰۳ق [مختصر ف: - ۱۹۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۲

استصحاب؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۸ رمضان ۱۳۰۳ق [مختصر ف: ۱۹۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۱۹۱

حجیة الظن؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ذیحجه ۱۳۰۸ق [مختصر ف: ۱۹۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

سنگلجی قوچانی، محمد، ق۱۴ قمری

sangelajī-ye qūčānī, mohammad (- 20c)

تقریرات درسی آخوند ملا محمد کاظم خراسانی است با اظهار نظرهایی از خود مؤلف درباره پاره‌ای از موضوعات در حاشیه.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۵۷۴

بحث استصحاب و تعادل و ترجیح می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۸۳گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۱۵۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۰۶۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فلا یخفی علی أحد أن الکلام و البحث فی بیان موضوع علم الاصول؛ **انجام:** حال المطلوب فی أحدهما یتفاوت بفعل المقدمات و ترکها بخلاف الاخر فعلها و ترکها بالنیة.

از اول مباحث اصول تا مبحث مقدمه واجب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ نام مؤلف در یادداشتی در حاشیه صفحه اول از زین الدین جعفر زاهدی آمده، محشی با لفظ «محمد»، یادداشت زین الدین جعفر زاهدی به تاریخ ۲۵ ذیقعده ۱۳۷۵؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۲۴۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۶ – ۸۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

سید حسین بن سید محمد رضا، ق۱۴ قمری

seyyed hoseyn ebn-e seyyed mohammad rezā (- 20c)

تقریرات دروس شیخ انصاری است.

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۱۸۵۲

آغاز: بسمله حمدله قد ذکروا من جملة الادلة العقلیة الاصول الاربعة المشهورة المتداولة؛ **انجام:** و ان کان جاهلا لا علی الفحص.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اهدایی: وزیری؛ کاغذ: پسته‌ای، جلد: مقوایی روکش کاغذ مشکی عطف تیماج تریاکی، ۷۲گ، ۲۰ سطر (۸/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۱۰۷۵]

● **تقریرات الاصول** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

شرندی قزوینی، کلبعلی بن عباس، ق۱۴ قمری

šerendī-ye qazvīnī, kalb'alī ebn-e 'abbās (- 20c)

از تقریرات استادش شیخ عبدالحسین شیخ العراقین طهرانی است. این نوشته‌ها اکثراً ناتمام و بعضی از آنها به صورت حاشیه بر کتاب‌های فقهی یا قواعد علامه حلی می‌باشد و دارای کتاب‌های اجاره و صلح و وقف و صلاة مسافر و کتاب القضاء و الغصب و الضمان است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۰۷۰

آغاز: اعلم أیدک الله تعالی أن الصلح و البیع و الاجارة مشترکة فی أنها عقد یحصل بها النقل

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ – ۷۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

طباطبائی تبریزی، عبدالعلی بن محمد رفیع، ق۱۴ قمری

tabātabā'ī-ye tabrīzī, 'abd-ol-'alī ebn-e mohammad rafī' (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۱۴–۱۳۱۵ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

تقریرات اصولی ملا محمد فاضل شرابیانی است که نگارنده هنگام تحصیل نزد وی نگاشته است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۵

آغاز: و لکنه مردود بان بین هذا المعنی المجازی ... فرقا واضحاً کالنجم اللائح لان المعنی المجازی؛ **انجام:** و تنظر فیه و نظره فی محله اذکما ان إزالته النجاسة عن المسجد واجب فوری ...

از مباحث الفاظ آغاز و تا بحث مقدمه واجب؛ خط: نسخ نازیبا، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۵۰گ، ۱۹ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۴/۵×۱۹/۵سم [ف: ۳۳ – ۲۷۸]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۶

آغاز: اصل، اعلم ان المکلف اذا التفت الی حکم شرعی، فلا یخلو اما إن حصل له القطع أو الظن أو الشک؛ **انجام:** لعدم الدوران بینهما جزماً کما سیجی بیانه فی محله إن شائ الله، هکذا ذکره الاستاد دام مجده.

مباحث قطع و ظن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۸۸گ، ۱۶–۱۹ سطر، اندازه: ۱۱×۱۵سم [ف: ۳۳ – ۲۷۹]

۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۷۹

آغاز: اصل فی مقدمة الواجب، اختلف الأصولیون فی وجوب مقدمة الواجب و عدم وجوبها علی أقوال

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۱۴ تا ۱۳۱۵ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۴۰گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۲۶– ۳۹۱]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۴

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اصل المکلف الملتف الی حکم شرعی لموضوع اما إن حصل له القطع بذلک الحکم؛ **انجام:** هذا کله فی الخنثی المشکل، و اما الخنثی الواضح فتقصیله فی الفقه، هذه غایة ما استفدنا من بعض.

حجیة قطع وظن؛ خط: نسخ نازیبا، کا: = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی، برخی عبارات قلم خوردگی دارد؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۷۳ص، ۱۹–۱۶ سطر (۱۱×۱۴/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۳۳ – ۲۷۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

عراقی کوه کمری، محمود، قرن ۱۴ قمری

'erāqī-ye kūh-e kamarī, mahmūd (-20c)

تألیف شیخ محمود عراقی معروف به «عرب» کوه کمری.

تقریرات ابحاث استادش سید محمد حجت کوه کمری (۱۳۱۰–۱۳۷۲ق) است. وی می‌گوید: «و بعد ... فهذه وجیزة فی الأصول من تقریرات درس سیدنا الأستاذ العالم المحقق المدقق الماهر و البحر الذاخر الفایق علی الأوائل و الأواخر العلامة الکوه کمری السید محمد الشهیر بـ «الحجة» أدام الله ظله علی روؤس المسلمین». شامل مقدمه و دو مقصد: المقدمة فی بیان المبادئ اللغویة، یتلوها المبادی الأحکامیة؛ مقصد ۱. مشترکات الأدلة، فیدخل فیه جمیع مباحث الألفاظ، لاشتراک حجیة الظهور بالکتاب و السنة؛ ۲. الأدلة. کتاب شامل جمیع مباحث اصولی تا آخر مباحث اجتهاد و تقلید است.

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کاتب = مؤلف، بی تا [تراثنا: س۱۳ش۱ – ۱۵۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

عزیزخانی، صادق، قرن ۱۴ قمری

'azīz-xānī, sādeq (-20c)

بعضی از مباحث اصولی است از قبیل: مجعولیة الحکم بالامارة و عدمها و ... که با استفاده از درس استادش سید محمد حجت کوه کمری (۱۳۱۰–۱۳۷۲) نگاشته و در سه‌شنبه دهم جمادی الاولی ؟ از تالیف آن فارغ شده است.

قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا [ف: – ۲۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

فلاورجانی لنجانی، امیر آقا، ق۱۴ قمری

falāvarjānī-ye lenjānī, amīr āqā (- 20c)

تقریرات درس اصول فقه میرزا محمد تقی شیرازی (–۱۳۳۸ق) است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۱۱۹۰–۷/۹۰

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... وینبغی التنبیه علی امور الاول ان المتیقن السابق اذا کان کلیا ضمن اشخاص فالشک فی بقائه یتصور علی وجوه ثلاثة؛ **انجام:** فیکون ذلک بمنزلة الترخیص بالنسبة الی احد طرفی العلم الاجمالی ویجب الاتیان بالفرد الاخر فقط فتامل جیداً

مبحث استحصاب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۶ ذیقعده ۱۳۵۴ق؛ مصحح، متن خط‌خوردگی دارد؛ ۲۰گ، ۱۶–۲۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۰۱۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

قزوینی، زین العابدین محمد، ق۱۴ قمری

qazvīnī, zayn-ol-'ābedīn mohammad (- 20c)

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۶/۳–۶۲۵۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۴۲گ، ۱۸ سطر، قطع: خشتی [ف: – ۹۲]

● **تقریرات الاصول** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

قزوینی، علی اکبر بن محمد مهدی، ق۱۴ قمری

qazvīnī, 'alī akbar ebn-e mohammad mahdī (- 20c)

تقریرات مفصل دروس اصولی مرحوم میرزا حبیب الله رشتی در ایام حیات استاد می‌باشد که به گفته مؤلف در شش جزء نگاشته شده است مؤلف دانشمند که از فقهای قزوین به شمار می‌رود در این اثر به طرح مبانی، اصول و دلایل آراء و نظرات اصولیین و از جمله استادش مرحوم رشتی پرداخته و با دیدگاه خاص خود به رد یا قبول نظرات آنان همت گمارده است.

۱. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۲۱

آغاز: بسمله الکلام فی مقدمه الواجب، قداختلف کلماتهم فی هذه المسئلة فمنهم من ادرجها فی المسائل الاصولیه اللفظیة کما هو ظاهر و الفاضل الجواد علی ما حکی عنه و غیر واحد ممن تاخر عنهما؛ **انجام:** الامر الثامن ان نقل لازم الاجماع فی قوة نقل الاجماع کقولنا من استحل المیتة او الخمر فقد کفر فان ذلک من لوازم قیام الاجماع بل الضرورة علی خلاف ذلک انتهی.

از ابتدای مقدمه الواجب تا انتهای استصحاب؛ خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۰ ربیع الاول ۱۲۹۱ق؛ جلد: تیماج سیاه، ۴۸۵گ، ۱۵ سطر [ف: ۱ – ۶۴]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۲۲

آغاز: بسمله الکلام فی الادلة التی اقاموها علی حجة الظن من غیر خصوصیة للجز یقتضیها نفس الدلیل و ان اقتضاها دلیل آخر و هو کون الخبر معلوم الثبوت من هذه الادلة اذ فرض انها لا تفید الا حجیة الظن؛ **انجام:** الا ان الاول اقوی والاحتیاط مرعی دائما ثم انه لایبعد القول بان زیادة الورع فی هذه المقامات تقدم علی زیادة العلم عکس التقلید فلا تغفل و تدبر. تمت.

از ابتدای ادله حجیة الظن است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۵۱گ، ۱۵ سطر [ف: ۱ – ۶۴]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

قوچانی، محمد، ق۱۴ قمری

qūčānī, mohammad (- 20c)
تقریرات مفصلی است از بحث استادش ملا محمد کاظم آخوند خراسانی که مقرر در چند دوره درس استاد حاضر بوده و گاهی اشاره به اختلاف مسائل در بحثهای مختلف می‌کند که استاد در هر دوره نظری داشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۴۵۴۶
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فاعلم ان البحث و الکلام فی الاصول العملیة التی ینتهی الیها رأی المجتهد
از بحث اصالة البرائه شروع می‌شود؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۴۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۲ - ۱۲۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی
taqrīrāt-ul usūl
گیلانی، شعبان بن محمد مهدی، ق۱۴ قمری
gīlānī, ša‘bān ebn-e mohammad mahdī (- 20c)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۴۸
جلد ۱، اصول لفظیه؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]
۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۶۴۹
جلد ۲، اصول عملیه؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی
taqrīrāt-ul usūl
محلاتی، عبدالوهاب بن احمد، ق۱۴ قمری
mahallātī, ‘abd-ol-vahhāb ebn-e ahmad (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۲۷۸-۱۲۸۸ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
مشتمل بر بحثهای اصولی از تقریرات اساتیدش با عناوین «اصل-اصل» است و گویا تقریرات درس شیخ مرتضی انصاری باشد.

۱. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۴۱۶
شامل: تقسیمات الواجب، تألیف شده به روز دوشنبه از ذیحجه ۱۲۷۸ در نجف اشرف، وجوب مقدمة الواجب و عدمه، مقدمة الواجب واجبة ام لا من ابحاث المیرزا، الاجزاء، الادلة العقلیة، التقلید من ابحاث السید، اجتماع الامر و النهی فی الشیء الواحد، دلالة النهی علی الفساد، المفهوم و المنطوق، المطلق و المقید، المجمل و المبین، السنة، أصالة الصحة فی العبادات، اجتماع الأمر و النهی فی الشیء الواحد، اجتماع الامر و النهی من ابحاث المیرزا، دلالة النهی علی فساد المنهی عنه، تداخل الاسباب علی مسبب واحد، الاستصحاب، تعارض الاستصحاب مع أصالة الصحة فی فعل الغیر من ابحاث الفاضل الایروانی، التعادل و الترجیح، تألیف شده در ۱۶ ربیع الثانی ۱۲۸۰، التعارض من ابحاث المیرزا، التعارض و التعادل و الترجیح من ابحاث السید، الخلاف بین المجتهدین و الاخباریین، منبع الحیاة فی حجیة قول المجتهد من الاموات از سید نعمت الله جزائری، الاوزان الشرعیة از ملا محمد باقر مجلسی؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات در حاشیه؛ ۳۵۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۹۵]
۲. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۷۴۵۳/۹
آغاز: الکلام فی السنة تقع فی مباحث، الاول فی حجیة العلم
در دنبال مبحث حجیت علم از خبر واحد و بنای عام بر خاص و حجیت عام مخصص و اصل برائت سخن گفته است. عنوان‌ها «جامعه، جامعه» است. مؤلف این کتاب را در دوشنبه ۲۴ صفر ۱۲۷۸ق در نجف آغاز کرده و در شعبان ۱۲۸۸ق به پایان رسانیده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج زرد، (۴۳پ-پایان)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۳ - ۱۵۲]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی
taqrīrāt-ul usūl
محمد بن محسن، ق۱۴ قمری
mohammad ebn-e mohsen (- 20c)
تاریخ تألیف: ۱۳۰۹ق؛ محل تألیف: نجف اشرف
اصول استدلالی است با رد و ایراد فراوان و گویا تقریرات درسی ملا محمد کاظم آخوند خراسانی است که پس از چهار سال استفاده از وی نگاشته است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۱۰۵
آغاز: القول فی الوضع و هو علی ما یساعد علیه التدبر عبارة عن نوع اختصاص و ارتباط بین اللفظ و المعنی
این نسخه که از مباحث وضع شروع شده دهه اول ماه صفر ۱۳۰۹ در نجف اشرف پایان یافته؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: مقوایی عطف تیماج مشکی، ۱۵۰گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲۱ - ۱۰۹]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی
taqrīrāt-ul usūl
موسوی حائری، محمد حسن، ق۱۴ قمری
mūsavī hā’erī, mohammad hasan (- 20c)
تقریرات درس آخوند خراسانی است، ظاهراً مؤلف جناب سید ابی محمد حسن بن هادی موسوی عاملی کاظمی (۱۳۵۴ق) صاحب کتاب «البراهین الجلیة» می‌باشد.
[الذریعة ۷۹/۳]

۱. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۲۶۵

آغاز: بسمله المقصد السابع من مقاصد الکتاب فی الاصول العملیة التی هی الوظیفة للفقیه بعد الفحص و الیأس عن الظفر بالحجة الشرعیة و هی بمادل علیها قضاء العقل و دلالة النقل اربعة البرائة العقلیة؛ **انجام:** للحکم الفعلی هذا آخرما اردنا تحریره فی المقام مما یتعلق بمسائل البرائه و الاشتغال و لقد وفقنا لتسویده فی العشرة الاخرة من شهر شوال المکرم من شهور سنة ۱۳۳۰ من الهجرة علی مؤلفه الجانی محمد حسن الموسوی الحائری

برائت واشتغال؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ محشی از علی زنجانی؛ تملک: علی زنجانی؛ جلد: مقوای قرمز عطف تیماج، ۶۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ – ۱۳۶]

۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۳۲۵

آغاز: بسمله حمدله والصلوة وقدرتبه علی مقدمة ومقاصد وخاتمة اما المقدمة ففی بیان اموریتم بها مقدمة العلم الاول فقد عرف غیر واحد من علماء الفن هذا العلم بانه العلم بالقواعد الممهده؛ **انجام:** وهو لایترتب علی استصحاب عدمه بمفاد لیس التامة الاعلی القول بالاصل المثبت مدفوعة

از آغاز تا خاص و عام؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ یادداشتی از شیخ اسدالله زنجانی که استاد مؤلف بوده به تاریخ ۱۳۴۴ و یادداشتی از مؤلف به تاریخ ۱۳۳۳ درباره کتاب حاضر: «بسمله هذا بعض ما برز من قلمی القاصر ... عند حضوری مجلس البحث لشیخنا ... شیخ ملا محمد کاظم الخراسانی ...»؛ تملک: علی زنجانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۳۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ: ۱ – ۱۳۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

موسوی خلخالی، اسماعیل، ق۱۴ قمری

mūsavī xalxālī, esmā‘īl (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۰ صفر ۱۳۲۳ق

تقریر ابحاث آخوند خراسانی است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۵

خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۳ق؛ مصحح، با خط خوردگی؛ جلد: مقوایی پسته‌ای عطف تیماج زرشکی، ۹۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴/۶×۲۰سم [ف: ۴۱ – ۴۷]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۵/۳

التعادل و التراجیح؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۳ق؛ ۴۴گ (۵۱–۹۵) [مختصر ف: – ۱۹۳]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۱۵/۲

الاجتهاد و التقلید؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۳ق؛ ۴۲گ (۱۰– ۵۱) [مختصر ف: – ۱۹۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

موسوی دزفولی، میرسیدعلی، ق۱۴ قمری

mūsavī dezfūlī, mīr-seyyed-‘alī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۲۰ جمادی الثانی ۱۳۲۸ق

تقریرات بحث‌های اصولی ملا محمد کاظم آخوند خراسانی (– ۱۳۲۹) است مشتمل بر مباحث الفاظ در یک «مقدمه» و چهار «مقصد» و یک «خاتمه».

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فهذا الکتاب مشتمل علی مقدمة و مقاصد و خاتمة

نسخه اصلی: کتابخانه سید محمد نبوی–دزفول؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۸ق؛ ۴۶۷ص [عکسی ف: ۱– ۴۲۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

موسوی طباطبائی، حسن بن محمد، ق۱۴ قمری

mūsavī tabātabā’ī, hasan ebn-e mohammad (- 20c)

تاریخ تألیف: چهارشنبه ۱۰ صفر ۱۳۲۷ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

درس‌های اصولی مولی محمد کاظم خراسانی است که به‌وسیله حسن بن محمد موسوی طباطبائی ساروی مازندرانی نوشته شده است. در چهار جزء در یک مجلد در مقدمات و مباحث الفاظ و اصول عملیة و اجتهاد و تقلید.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۳۵۱

آغاز: بسمله. حمد له و الصلاة ... و بعد قد شرع استادنا علامة الزمان المحقق المدقق الآخوند ملا محمد کاظم الهروی النجفی ادام الله افاداته فی الاصول لیلة السبت قد مضت اثنی عشر یوما من ربیع المولود سنة ۱۳۲۷. قال: ؛ **انجام:** من باب حجیة قوله علی المکلف المقلد تخییرا و المفروض اخذه و عمل به. تمت افادات الاستاد دام ظله العالی فی یوم الاربعا العاشر من شهر صفر المظفر من شهور سنة ۱۳۲۷ فی المشهد العلوی سلام الله علیه و علی اولاده الطاهرین و انا الاقل حسن بن محمد الموسوی الطباطبائی الساروی المازندرانی.

خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۲۷ و ۱۳۲۸ق؛ مصحح با نشان «صح» از کاتب؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی تیماج عنابی، ۲۲ سطر (۱۳×۲۱)، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۱۲ – ۶۴]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

واعظ حلبی، محمود بن غلامرضا، قرن ۱۴ قمری

vā‘ez-e halabī, mahmūd ebn-e qolām rezā (-20c)

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

محل تألیف: مشهد رضوی
کتاب، تقریرات درس استادش است که طی یک سال و اندی در مدرسه پریزاد مشهد رضوی برگزار شده و مشتمل بر سه مقصد: ۱. القطع بالاحکام المجعوله الاولیة؛ ۲. الطرق المجعوله؛ ۳. الوظائف المقرره؛ الخاتمه فی حجیة الحجج المتعارضه المعبر عنه فی کتب القوم بالتعادل و التراجیح و فی حجیة فتوی المجتهد للجاهل المعبر عنه فیها باجتهاد و التقلید.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۵۴

آغاز: اعلم انه قد ذکرنا فی اول جزوات الجبر و الاختیار بان الکلام فی الاصول العقلیه و الشرعیه یتوقف علی تحقیق حقیقته عالم التشریع؛ **انجام:** فلا یمکن البرائة فهو باطل فاسد اذ لو کان مراده من عدم النص

شامل مقصد سوم در وظایف مقرره (اصول عملیه: برائت و اشتغال) است؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: چهارشنبه شعبان ۱۳۵۰ق؛ نسخه توسط استاد مؤلف، میرزا مهدی اصفهانی رضوان الله تعالی علیه تحشیه و تصحیح شده؛ واقف: مؤلف، رجب ۱۳۷۰؛ کاغذ: مشقی شطرنجی، جلد: میشن عنابی، ۵۵۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۸۵]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۴۵۵

آغاز: بسمله، الکلام فی خاتمه الاصول و البحث فیها انما یکون عن حجیة الحجج المتعارضه و حجیة فتوی الفقیه للجاهل بالاحکام الکلیه؛ **انجام:** و هذا العلم کما تری لا یبتنی علی المیزان المصطلح و

شامل خاتمه کتاب (تعادل و تراجیح) است. ضمناً مؤلف در انتهاء ذیلی بر خاتمه (فی حجیة فتوی الفقیه) اضافه نموده که ناتمام مانده؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۰ق؛ واقف: مؤلف، رجب ۱۳۷۰؛ کاغذ: مشقی شطرنجی، جلد: میشن عنابی، ۱۹۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۸۶]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

نجومی، مرتضی بن محمد جواد، ۱۳۰۷ شمسی

nojūmī, morteza ebn-e mohammad javād (1928 -)

تقریرات دروس اصولی میرزا محمد باقر زنجانی است. مؤلف مباحث استصحاب و تعادل و التراجیح را در ۲۷ جمادی الثانی ۱۳۷۴ نوشته و مبحث اشتغال را در ۲۸ ذیحجه ۱۳۲۷ تمام کرده؛ سپس در آن تجدید نظر کرده و اضافاتی بر آن افزوده است.

کرمانشاه؛ نجومی؛ شماره نسخه:بدون شماره

فی ثلاثة اجزاء؛ کاتب = مؤلف، بی تا [دلیل المخطوطات: ۱ - ۲۲۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

نوری، محمد علی، ق۱۴ قمری

nūrī , mohammad ʻalī (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۲۹۷ق
تقریر بحث‌های حاج میرزا حبیب الله رشتی است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۸۱۷

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... أما بعد فمن المسائل المهمة التی هی کثیرة الفروع و عظیمة الفائدة مسألة الاستصحاب؛ **انجام:** انما هو یجری علی طریقة ارباب الظنون الخاصة لا مطلقا کما لا یخفی فتأمل جیداً

از مبحث استصحاب تا مبحث تعادل و ترجیح؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۹۷ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۳۷گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۸ - ۲۰]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۵۲۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۳۳۹]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

علوی خوانساری، حسین بن محمد مهدی، - ۱۴۰۹ قمری

ʻalavī xānsārī, hoseyn ebn-e mohammad mahdī (-1989)

تاریخ تألیف: ۱۳۴۶ تا ۱۳۴۸ق
تقریر درس آیت الله شیخ محمد حسین نائینی است. گویا مؤلف یک دوره کامل تقریرات اصول نائینی را نوشته است. ولی قسمت موجود آن تقریبا نیمی از مباحث اصول است بدین ترتیب: اجزاء و تقسیمات واجب؛ مقدمه واجب؛ امر به شئ مقتضی نهی از ضد است یانه؟؛ نواهی؛ مفاهیم؛ عام و خاص؛ مطلق و مقید؛ حجیة قطع.

خوانسار؛ مدرسه علوی؛ شماره نسخه:بدون شماره

خط: نستعلیق خوانا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۳۲گ، (۱۶-۲۱) سطر، اندازه: ۱۳×۲۰/۵سم [آینه پژوهش: سال۴ش۲۲ - ۹۵]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

موسوی خلخالی، مرتضی بن محمد جواد، -۱۴۱۱قمری

mūsavī xalxālī, morteza ebn-e mohammad javād (-1991)

تاریخ تألیف: قرن ۱۴
تقریرات مباحث اصولی استادش شیخ ضیاء الدین علی عراقی (- ۱۳۶۱ق) است. این تقریرات در بیش از یک دوره درسی

نگاشته شده بعضی از مطالب در دوره‌های بعد کامل شده است. شروع درس عراقی در تقریرات حاضر شب یک‌شنبه ۱۸ رجب ۱۳۵۳ بوده ولی اصل دروس از سال ۱۳۴۶ شروع شده است.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۲۴

آغاز: احمدك اللهم و اسألك ان تصلی علی محمد و آله طاهرین ... و بعد فقد شرع استادنا العراقی دام ظله العالی

نسخه اصلی: اپن اسکول ـ شیکاگو. جزء اول مشتمل بر مباحث الفاظ می‌باشد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در آغاز نسخه سید محمد حسینی جلالی شرح حال آقا ضیاء عراقی و سید مرتضی خلخالی و نحوه دست یابی به نسخه را نگاشته است، صفحه آخر رساله لا ضرر که خط شیخ ضیاءالدین عراقی بر آن است و نامه سید مرتضی خلخالی به آقای جلالی در تاریخ ۱۵ جمادی الاول ۱۴۰۴ و رساله دیگر به تاریخ ۷/۲ همین سال نیز در صفحه ۱۲-۱۴ مشهود است، عکس مقرر بعد از صفحه عنوان درج شده است؛ ۳۳۸ص [عکسی ف: ۳ - ۴۰۶]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۱۲۵

نسخه اصلی: اپن اسکول ـ شیکاگو. جزء دوم مشتمل بر ادله عقلیه می‌باشد؛خط:نسخ،کاتب=مؤلف،بی‌تا؛۵۵۴ص[عکسی ف:۳ - ۴۰۷]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

کلباسی، محمد حسین بن محمد رضا، - ۱۴۱۸ قمری

kalbāsī, mohammad hoseyn ebn-e mohammad rezā (-1998)

تاریخ تألیف: ۱۴ شوال ۱۳۴۸ تا یک‌شنبه ۹ جمادی الاول ۱۳۵۱ق

تقریرات درس آقا ضیاء الدین عراقی (-۱۳۶۱ق) است در ادله عقلیه.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۶۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد المکلف الملتفت إلی حکم شرعی لا یخلو أمره من احدی الثلاثة من القطع به أو الظن له أو الشك فیه و هذا الحصر عقلی کما لایخفی

نسخه اصل: کتابخانه مؤلف - قم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۴۰۳ص [عکسی ف: ۷ - ۳۵۹]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / فارسی و عربی

taqrīrāt-ul usūl

فانی یزدی، ضیاءالدین بن حسن، - ۱۴۱۹ قمری

fānī yazdī, zīyā'-od-dīn ebn-e hasan (- 1998)

تاریخ تألیف: ۱۳۷۵-۱۳۷۶ق

تقریرات درس اصول آیه الله سید ابوالقاسم خوئی است، شامل مباحث الفاظ (از بحث وضع تا مقدمه واجب).

اصفهان؛ علامه فانی (ضیاء الدین)؛ شماره نسخه:۷۸

خط: نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوایی، ۲۲۸گ، ۱۵سطر [سه کتابخانه اصفهان: ف: - ۱۵۵]

● **تقریرات الاصول** / فقه / فارسی

taqrīrāt-ul usūl

بهبهانی ارگانی، محمود بن احمد، ق۱۵ قمری

behbahānī argānī, mahmūd ebn-e ahmad (- 21c)

تاریخ تألیف: ۱۴۱۴-۱۴۱۶ق

تقریرات درس خارج اجتهاد و تقلید استاد آیة الله وحید خراسانی است بر متن «وسیلة النجاة» آیة الله سید ابوالحسن اصفهانی. آغاز این دفتر دوشنبه ۱۴۱۴/۹/۱۷ق (۱۳۷۲/۱۲/۹ ق) و آخرین یادداشتها در تاریخ پنج‌شنبه ۹ شوال ۱۴۱۶ق (۱۳۷۴/۱۲/۹ش) بوده است.

۱. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۸۹

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در صفحه آخر مطلبی مربوط به درس خارج صوم در تاریخ ۱۴۱۶/۵/۱۸ ق مندرج است؛ مختلف السطر، اندازه: ۱۰×۱۷سم [ف: - ۷۲]

۲. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۹۰/۱

خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد مهدی ارگانی (فرزند مؤلف)، بی‌تا؛ سطور معمولی، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: - ۷۴]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / فارسی

taqrīrāt-ul usūl

بهبهانی ارگانی، محمود بن احمد، ق۱۵ قمری

behbahānī argānī, mahmūd ebn-e ahmad (- 21c)

تاریخ تألیف: ۱۴۱۸-۱۴۱۹ق (۱۳۷۶-۱۳۷۷ش)

تقریرات درس استاد شیخ مصطفی اعتمادی تبریزی است.

قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۴۹-۵۳

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: کلاسوری، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: - ۶۸]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / فارسی

taqrīrāt-ul usūl

نقوی، علی محمد ، قرن ۱۵ قمری

naqavī, 'alī mohammad

تاریخ تألیف: ۲۷ محرم ۱۴۱۰ق تا ۱۲ ربیع الاول ۱۴۱۹ق؛ محل تألیف: قم

تقریرات درس خارج اصول فقه آیة الله میرزا جواد تبریزی است

که به ترتیب دروس در شهر قم نوشته شده شامل ۱۱۱۶ درس در شش مجلد. مقرر سعی نموده بدون تغییر عین الفاظ استاد را متذکر شود.

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۲۱

نسخه اصل: کتابخانه سید علی محمد نقوی - سرگودها، پاکستان؛ جلد اول، از آغاز تا بحث ۳۰۷؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۴۳۱ص [عکسی ف: ۶ - ۲۷۹]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۲۲

نسخه اصل: کتابخانه سید علی نقوی - سرگودها، پاکستان. جلد دوم، از جلسه درس ۳۲۵ تا ۵۴۸؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۷۶ص [عکسی ف: ۶ - ۲۸۰]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۲۳

نسخه اصل: کتابخانه سید علی محمد هندی- سرگودها، پاکستان. جلد سوم، از جلسه درس ۵۴۹ تا درس ۷۷۹؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۷۸ص [عکسی ف: ۶- ۲۸۰]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۲۴

نسخه اصل: کتابخانه سید علی محمد هندی- سرگودها، پاکستان. جلد چهارم، از جلسه درس ۷۸۰ تا درس ۸۹۰؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۹۸ص [عکسی ف: ۶ - ۲۸۰]

۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۲۵

نسخه اصل: کتابخانه سید علی محمد نقوی - سرگودها، پاکستان. جلد پنجم، از بحث ۸۹۱ تا ۱۰۰۵؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۹۹ص [عکسی ف: ۶ - ۲۸۱]

۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۲۶

نسخه اصل: کتابخانه سید علی محمد نقوی - سرگودها، پاکستان. جلد ششم، از بحث ۱۰۰۶ تا ۱۱۱۶؛ خط: نستعلیق هندی، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۳۷۶ص [عکسی ف: ۶ - ۲۸۱]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

رضوی همدانی، حسن بن ابوتراب

razavī-ye hamedānī, hasan ebn-e abū-torāb

همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۳۰

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۶۰۷ -]

● **تقریرات الاصول = المسائل الاصولیه** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl = al-masā'il-ul uṣūlīya

مؤلف از شاگردان شریف العلماء مازندرانی است و جای جای کتاب از او به عنوان استادنا الشریف یاد می‌کند.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۴۲ ط

آغاز: بسمله فائده لاریب فی حول العمل بالظن فی الاحکام الشرعیة لوجوه من الادلة الاول اعلم انه لاشک فی ان الله تعالی فی کل شیء حکماً بالنسبة الینا و نعم بالقطع؛ **انجام:** سیجیء ان شاء الله تعالی ان حجیة الاجماع المنقول و امثاله من الظنون المظنون اعتبارها لیست الا لاجل الدلیل العقلی القاطع الدال علی حجیة امثال تلک الظنون فلتنظر. تم تحریر الاجماع المنقول فی یوم الرابع من شهر الجمادی الثانی (کذا) من شهور سنة ۱۲۳۴.

خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۳۴ق؛ یادداشتی است که نشان می‌دهد کاتب عرب بوده و سفارش دهنده دل خونی از کاتب داشته. یادداشت مزبور چنین است: «این صفحه بی مصرف است و اول مسئله صفحه بعد است بر ریش عرب لعنت باد. بگو بیش باد»؛ مهر: «عبده محمد سعید ابن محمد مهدی الرضوی» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۴گ، ۲۱ و ۲۲ سطر، قطع: وزیری [ف: ۲۴/۲ - ۱۸۳]

● **تقریرات الاصول** / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

غیر همانند:

۱. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۲۶

به پیش‌نویس مؤلف می‌ماند. مطالب تحت عنوان مصباح: در شرایط مفتی، مشتق، مقدمه واجب ...، در پشت صفحه اول آمده از تقریرات جناب مستطاب فخر العلماء الاطیاب رئیس المجتهدین ملاذ الاسلام قبلة الانام آقای آقا سید ربیع مجتهد؛ کا: سید عبدالله جیلانی، تا: ذیحجه ۱۲۳۴ق [اندیشه حوزه: س۲، ش۷-۲۱۲]

۲. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۳۸

آغاز: قوله ان ترک العمل بالدلیل یعنی الاصل فی الجملة الواجدة لدفع محذور ... فان الخروج عن اصالة الحقیقة والمصیر الی المجاز؛ **انجام:** ان احتمال التقیة علی ما هو المعلوم من احوال الائمة علیهم السلام اقرب و اظهر وذلک کاف فی الترجیح فکلام الشیخ عندی هو الحق.

مباحثی مختصر در اصول فقه استدلالی و شرح کتابی در اصول که با عناوین «قوله-قوله» تنظیم شده است و هیچ نشانی از نام مقرر و محرر در میان نیست؛ خط: نسخ، کا: عبدالخالق بن رجب تلاته من محال رودبار، تا: رمضان ۱۲۳۵ق؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۰گ، ۱۴ سطر [ف: ۱ - ۶۳]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۴۲۱

خط: نستعلیق، کا: محمد حسین، تا: ۱۲۳۹ق [الفبائی ف: ۱۴۱]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۴۸

آغاز: هل الامر بالشیء علی الاطلاق یقتضی ایجاب مالایتم الابه من المقدمات ام لا؟؛ **انجام:** هو المطابقة و العدم بمعنی إن طابق الواقع فالمعاملة صحیحة و الافلا بالاجماع القاطع.

تقریرات درس شریف العلماء است مشتمل بر مباحث ذیل: مقدمة الواجب، و ضد تألیف شده در دهه دوم محرم ۱۲۴۱، واجب تخییری و واجب موسع؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۱-۱۲۴۲ق؛ مصحح، محشی؛ مهر بیضوی «عبده الراجی محمد کاظم (بیضی)»؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج مشکی، ۲۹۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۴۳۲]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۴۷

آغاز: بسمله، اعلم ان التحقیق فی المقام علی وجه یکشف عنه النقاب و الابهام یحتاج الی بسط الکلام فی مقامات ستة الاول فی مفهوم لغوی المضاف فی التعریف الاضافی؛ **انجام:** و هو ان کون جواز التقلید فی هذه المسائل ضروری عندهم لایحتاج الی النظر و الاستدلال لدیهم حتی یلزم احد المحذورین. تمت تقریرات الاستاد شریف العلماء ...

در این اثر که به سال ۱۲۴۳ق. تألیف شده، تقریرات شریف العلماء مازندرانی در مسائل مختلف اصول فقه از تعریف اصول و فقه از جنبه‌های گوناگون گرفته تا مبحث تقلید از اعلم و اورع، به رشته تحریر درآمده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق، جا: کربلا؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳۷گ، ۲۹-۳۸ سطر (۱۱×۱۶و۱۳×۱۸/۵)، اندازه: ۱۴/۳×۲۱سم [ف: ۱۸ - ۶۶]

۶. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۵۸۴

آغاز: دائماً و هذا احیاناً و لا یلزم من ذلک الحجیة و اما عن الثالث فبان الروایة مخالفة

تألیف قرن ۱۳ هـ‌ق. از اوایل حجیت ظن تا اجتهاد و تقلید، در آن از سید استاد، شارح مقدس، صاحب معالم، استاد السید فی شرحه الکبیر علی النافع، شرح مفاتیح محقق بهبهانی، شیخ المحققین شیخ جعفر نجفی، صدرالافاضل سید صدرالدین، فاضل تونی جمع من الفحول کالسید الطباطبائی و المحقق الخونساری، سید سند صاحب مدارک، فاضل قمی و محقق سبزواری، یاد کرده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳-۱۲۴۴ق؛ پایان مبحث عسر و حرج ۲۷ رمضان ۱۲۴۴ق و پایان مبحث استصحاب عشر اول رمضان ۱۲۴۳ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مهر: حاج سید سعید؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۳ سطر (۱۰/۵×۱۷/۵) [ف: ۲ - ۷۰۰]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۳۲۷

در اصل برائت است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: رجب ۱۲۴۴ق، جا: نجف؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۲۱۰گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۵/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۸]

۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۷۵/۸

آغاز: بسمله، صحیحی و اعمی من تقریرات ... اعلم انه بعد ما تحقق تصرف فی تلک الالفاظ بالاتفاق؛ **انجام:** و کذا لو زاد عمدا بخلاف الاعمی فحکمه عند ها کحکم سایر الاجزاء المطلوبة.

مؤلف از شاگردان محمد شریف مازندرانی (شریف العلما)، این مسئله که آیا الفاظ اسامی برای صحیح بوده یا اسامی برای اعم از صحیح و فاسد؟ به عبارت دیگر آیا استعمال الفاظ در صحیح و فاسد حقیقت است؟ مورد اختلاف اصولیین بوده عده‌ای قول اول را برگزیده که آنها را صحیحی نامیده و عده‌ای قول دوم را انتخاب کرده که آنها نیز اعمی نام گرفته‌اند. اختلاف دو قول و ادله هر یک در رساله مورد بررسی قرار گرفته است. محمد شریف مازندانی قول دوم را ترجیح داده بر آن استدلال نموده است. ظاهرا یکی از شاگردان مازندرانی تقریرات استاد خود در این مسئله را در رساله حاضر به رشته تحریر در آورده است؛ کا: ابو القاسم بن محمد ابراهیم جوشقانی کاشانی، تا: ۱۲۴۴ق؛ کاغذ: فرنگی و اصفهانی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی، ۲۲گ (۱۸۹پ-۲۱۰)، اندازه: ۱۱/۵×۱۷/۵ [ف: ۱۲ - ۵۱۲]

۹. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۶۸/۴-۶۴۴۳

رساله‌مانند است در اصول از عنوان «فی بیان دلالة النهی علی الفساد، فی بیان العام و الخاص و المطلق و المقید» تا می‌رسد به مفاهیم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ صفر ۱۲۴۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۸۳گ، ۱۲ سطر، قطع: جیبی [ف: - ۹۲]

۱۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۹۵۴

آغاز: أقول فی تقاسیم الألفاظ و المعانی و فیها مباحث، الأول المفهوم ان کان قابلاً للصدق علی کثیرین فکلی و الا فجزئی؛ **انجام:** و الا فلم یمکن التمسک بالاطلاق فی مورد أبداً و بذلک یختل نظام الأحکام بأن بناء جل الأحکام علیه.. ناتمام.

تقریرات درس اصول فقه مرحوم آخوند ملا محمد کاظم خراسانی (- ۱۳۲۹ق) است که از سوی یکی از شاگردان وی با عناوین «قال الأستاذ علی الاطلاق دام ظله العالی» (برگ ۷) «قال قدس سره فی تقریراته» (برگ ۱۳۵)، «لایخفی أن صاحب التقریرات» (برگ ۱۴۴) و ... که احتمالاً بین سال‌های ۱۳۲۸ و ۱۳۳۲ ق در نجف اشرف نگارش یافته است. در این تقریرات، که از مبحث ضد (امر به شی مقتضی نهی از ضدش هست یا نه؟) تا تعادل و ترجیح را شامل است، از شخصیت‌هایی مانند آقا رضا ترک [شیخ آغا محمدرضا بن محمد باقر تبریزی، متوفای ۱۳۳۱ق] (برگ ۴۷)، سلطان العلماء مازندرانی «علیه الرحمة» (برگ ۹۴)، محقق ملا عبدالرضا لاهیجی «قدس سره» (برگ ۹۸)، المحقق الشیرازی (برگ ۱۰۶)، آقا سید محمد علی معروف به شاهزاده عبدالعظیم [سید محمد علی بن محمد، حسینی شاه عبدالعظیمی، درگذشته ۱۳۳۴ق] (برگ ۴۷) و ... نام برده و از استاد خویش مرحوم آخوند خراسانی در برگ (۴۶) با عبارت: «... بعد وفات المرحوم الأستاذ علی الاطلاق المأوی للفروع و الأصول و الجامع للمعقول و المنقول حجة الاسلام و المسلمین آیة الله فی العالمین الآخوند ملا محمد کاظم الخراسانی الهروی قدس الله و نورالله مرقده و حشره مع جمیع الأنبیاء المرسلین و الائمة المعصومین ...» یاد می‌کند. به عنوان «اصل-اصل» یا «القول فی ...»

که از آغاز بحث الفاظ تا پایان مبحث اجتهاد را دارا می‌باشد. اگر چه کتاب به عنوان تقریرات (یعنی درس‌های شفاهی) ثبت شده ولی به نظر می‌رسد که عبارات و مطالب آن بازبینی و تحریر گردیده و به حق، یکی از غنی‌ترین آثار مفصل اصولی است که بعد از نهضت علمی محقق بهبهانی نگاشته شده است، مقرر از دانشمندان سده ۱۳ق بوده است. در این کتاب مقرر از استاد خویش تحت عنوان «قال الأستاذ سلمه الله»، «قال الأستاذ تبعاً لأستاذه أعلى الله مقامه» و از میرزای قمی (متوفای سال ۱۲۳۱ق) با عنوان «فاضل قمی» یاد می‌کند. با توجه به تاریخ کتابت نسخه (۱۲۵۱ق) تاریخ تألیف آن بین سال‌های ۱۲۳۲ و ۱۲۵۰ق خواهد بود؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: جمعه ذیقعده ۱۲۵۱ق؛ مصحح، محشي؛ کاغذ: فرنگی کلاسیک آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۶۷گ، ۲۷ سطر (۱۳×۲۲/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۳۰- ۲۵۰]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۸۹۶/۲

آغاز: بسمله قد جری دیدن الاصولیین فی المقدمه علی تعریف علم اصول الفقهه بکلا معنیه الترکیبی الاضافی و الافرادی العلمی؛ **انجام:** فنقول ان المسلم من اعتبار قاعدة الاشتغال انما هو جریانها فیما یحصل من العمل بها القطع باحکم الواقعی فی المسئلة الفرعیه و اما اذا لم یحصل من العمل بها القطع بمطابقه العمل فی الفرع للنفس الامر فلم یثبت اعتبارها قلنا.

مباحث الفاظ این کتاب به ترتیب، تعریف علم اصول، مبحث وضع، حقیقه شرعیه اوامر، مبانی امر، فور و تراضی، بحث ضد اجتماع امر و نهی، عام و خاص مجمل و مبین. در مباحث ادله عقلیه، شیوه خاصی دارد؛ مؤلف، از استاد خود با عنوان «قال السید الاستاد مدظله» کرارا یاد می‌کند. در مقصد ثالث (ادله عقلیه) می‌گوید که چون تقریرات هر روزه درس استاد است گاهی یک مطلب در دو بحث و دو روز ظاهرا احتلاف یافته و عدول می‌شود از اول. مباحث الفاظ این کتاب به ترتیب، تعریف علم اصول، مبحث وضع، حقیقه شرعیه اوامر، مبانی امر، فور و تراضی، بحث ضد اجتماع امر و نهی، عام و خاص مجمل و متبین. در مباحث ادله عقلیه، شیوه خاصی دارد، مبحث اول بحث از حسن و قبح عقلی حجیة و مباحث متعلق به آن تبعیه احکام شرعیه از مصالح عقلیه، و مبحث دوم اجماع است قرآن، از قواعد فقه هم در این شده است قاعده ضرر و عسر و حرج دیگر قواعد فقه کتاب و در مبحث حجیة خبر واحد تمام می‌شود؛ خط: نسخ، کا: صادق حسینی، تا: ۱۲۵۴ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد، ۳۳ص (۸۰-۱۱۲)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۲۸۹]

۱۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۹۰

آغاز: مسوده و الخامس المفر المنون و هو یطلق علی العموم نحو علمت نفس و انزلنا من السماء ماء (برگ ۱ر)؛ **انجام:** و قیل بالعدم و استظهره المحقق الشیخ علی، علی ما قیل

تقریرات اصول فقه است. از آن یکی از طلاب ایرانی در عراق عرب که در ۲۲ رجب ۱۲۵۵ق در آن شروع کرده است که در آن از فاضل قمی ؟ (صاحب قوانین؟ ۱۱۵۱-۱۲۳۱) و از صاحب ضوابط سید ابراهیم قزوینی (۱۲۱۴-۱۲۶۲) نقل دارد. عنوان بحث‌ها در نیمه دوم کتاب: اصل، اصل است. عنوانهای مهم آن چنین است: اختصاص الخطاب بالحاضرین او اعم، المطلب الثانی العام و الخاص، تخصیص بالحاضرین او اعم، المطلب الثانی العام و الخاص، تخصیص الاکثر و استثناء الاکثر جایز است؟!، عام تخصیص خورده حجت است یا نه؟، تخصیص قرآن به حدیث ممکن است؟، مطلق و مقید، مجمل و مبین، اجماع، حجیت ظن؛ خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۲۵۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی سپید و فرنگی آبی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۳/۲سم [ف: ۱۷ - ۱۴۳]

۱۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۲۶

آغاز: (این بخش در صحافی برگ ۶۷ نسخه قرار گرفته است): بسمله قال بعض اهل المیزان ان الشارع فی کل علم لابد ان یتصور ذلک العلم اولا حتی یتمکن له الشروع فی ذلک العلم لانه لو لم یتصور یلزم ان یکون طالبا للمجهول المطلق

(که ادامه برگ پایان نسخه است و در آغاز نسخه صحافی شده): «اصل اختلفوا من ان الامر بالشیء هل یقتضی الذی عن ضد ام لا بمعنی انه اذا قال الشارع مثلا ازل النجاسة»؛ **انجام:** (که در صحافی برگ ۶۶ پ نسخه قرار گرفته است): کما فی بعض من الصور المتصورة للجهة الثالثة المعنونة للشک فی ... و عدم طردها علی ما عرفت تمة المسئلة بعون الله و حسن توفیقه. نسخه: «هو الاول الا ما خرج و اما الاجتماع مع الحرام فهو من توابع مسئلة اجتماع الامر و النهی»

تقریراتی است که مؤلف از درس استاد خود (که از وی به سید الاستاذ دام ظله العالی تعبیر می‌کند) تحریر کرده است. او این تقریرات را در ۷ ربیع الثانی ۱۲۵۴ شروع و باب اول (اوامر) را در روز چهارشنبه ۱۳ شعبان ۱۲۵۵ به پایان رسانیده است و در آن از شریف العلماء با عنوان «الاستاد الاستاد» تعبیر می‌کند. ترتیب مباحث به ترتیب مطالب کتاب «معالم الدین و ملاذ المجتهدین» شیخ حسن عاملی است، نسخه حاضر که جلد اول کتاب است شامل مباحث الفاظ و باب اول الاوامر و باب دوم النواهی را شامل است؛ خط: تحریری، کا: مصنف، تا: چهارشنبه دهه ۳ شعبان ۱۲۵۵ق؛ مصحح، محشی به امضای «منه»، آغاز و انجام نسخه که در واقع وسط کتاب است و در صحافی در آغاز و انجام قرار گرفته عبارتند از: آغاز: (که ادامه برگ پایان نسخه است و در آغاز نسخه صحافی شده) «اصل اختلفوامن ان الامر بالشیء هل یقتضی الذی عن ضدام لابمعنی انه اذا قال الشارع مثلا ازل النجاسة»، انجام: «هوالاول الاماخرج وامااالاجتماع مع الحرام فهو من توابع مسألة اجتماع الامر و النهی»؛ اهدایی: جواد کمالیان، ۱۳۵۴ش؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۹۳گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۹۹]

۱۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۲۰۶۹

شامل مباحث الفاظ و ادله عقلیه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۵۷ق؛ مهر: «عبده حسین الحسینی» با تاریخ ۱۲۹۲؛ ۳۲۰گ، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۹]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۳۲

در نماز است و از الخلل فی الصلاة آغاز می‌شود و مسائل اصولی هم دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: شعبان۱۲۵۶ تا ۱۲۶۰ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۱۲۵گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۰۴]

۱۶. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۴۵/۲

آغاز: البحث فی ان الالفاظ الشرعیة کالصلاة و الصوم و نحو ذلك امام للصحیحة أو الأعم؛ **انجام:** و التفکیك بین الموضوع و الحکم فیه و قلنا فیه و جهان و ان المتیقن هو الاول فراجع

تقریرات درس شیخ مرتضی انصاری است. مشتمل بر مباحث: الصحیح و الاعم، امرالآمر مع العلم بانتفاء الشرط، الاجزاء، الضد، مقدمة الواجب، اجتماع الامر و النهی، المفهوم و المنطوق، مفهوم الشرط، مفهوم الوضع، مفهوم الغایة، مفهوم اللقب، مفهوم العدد، العام و الخاص، حجیة العام، المخصص بالمبین، جواز تخصیص العام بمفهوم الموافقة و ...؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: غره ذیحجه ۱۲۶۵ق (پایان مقدمة الواجب)، در ابتدای بحث مقدمة الواجب تاریخ شروع ۲۵ ربیع الاول ۱۲۶۵ آمده؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه فضل الله نوری (مربع)؛ ۲۰۰گ (۱۹پ-۲۱۹ر)، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [محدث ارموی ف: ۱ - ۴۳۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۱۳

آغاز: بسمله والحمدلله رب العالمین ... اختلف الاصولیین فی ان مقدمة الواجب واجبة ام لا و هذا البحث قد عنونه بعضهم کالعلامة فی التهذیب؛ **انجام:** الاظهر ثبوتها بعد القول بحجیة ظنها و جواز تقلیدها لاطلاق الادلة و عمومها و السلام و الصلاة علی محمد رسول الله بعد الحمد و الشکر له و علی آله قبل الصلوة علی انبیائه

تقریرات درس فقه و اصول شیخ مرتضی انصاری است، شامل مباحث: مقدمة الواجب، مسألة الاجزاء، مسألة اجتماع الامر و النهی، مسألة اقتضاء النهی الفساد، مسألة اقتضاء الامر بالشیء النهی عن ضده، مسألة التداخل، مفهوم الوصف، مفهوم الغایة، امر الامر مع علمه بانتفاء الشرط، مباحث العموم و الخصوص، مباحث المطلق و المقید، مباحث المجمل و المبین، مسألة الصحیح و الاعم، الکلام فی السنة، الکلام فی الاجماع و احکامه، رسالة فی التقیة، کلام فی التکلیف بالمحال، القول فی المشتق، حجیة الظن و ذکر مسائل متعلقة بالقطع، رسالة فی اصالة البرائة، مسألة التعارض و التعادل و التراجیح، کتاب القضاء و الدعاوی. مقرر مسأله المتجزی فی الاجتهاد را در ۱۲۶۸ در نجف به پایان رسانده؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۶۸ق، جا: نجف؛ مصحح؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۰۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۴]

۱۸. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۸۲

آغاز: و قد عرف الشرط المحقق المزبور بما لا یلزم من وجوده الوجود

رساله‌ای است بدون خطبه و خاتمه که نام مؤلف آن شناخته نشد پیداست که از شاگردان شیخ انصاری بوده است شامل بحث، مقدمه واجب، امر بشیء مقتضی نهی از ضدش میشود یا نه؟؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ذیقعده ۱۲۷۲ق؛ به پیش نویس مؤلف می‌ماند، اوراق آشفته است؛ جلد: تیماج مشکی، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۲ - ۶۸۵]

۱۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۱۷

در ادله عقلیه و مباحث الفاظ تا اجتماع امر و نهی؛ خط: نسخ، بی‌کا،تا:جمعه ۱ ربیع الاول ۱۲۷۳ق، برای میرزا ابوالقاسم؛ تملك: امامقلی، یوسف طباطبایی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۰۰گ، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۴۹۵]

۲۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۸۲۰۶

آغاز: الحمدلله الذی ارشدنا الی اخذ العلوم من أفواه الرجال قبل حلول الآجال. اصل: اختلفوا فی جواز اجتماع الامر و النهی فی الامر الواحد؛ **انجام:** فکلامه هذا به معزل عن التحقیق.

در دو بخش ۱- اجتماع امر و نهی، ۲- اجزاء. گویا یکی از شاگردان شیخ مرتضی انصاری (-۱۲۸۱ق) مؤلف آن است، که در ۱۲۷۵ق آن را نگاشته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۵ق؛ مهر: کتابخانه و مجله خانه «تربیت»؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۴۱گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۳ - ۴۸۷]

۲۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۹۵

آغاز: فانه قد یدل علی المفهوم بسبب القرینة و قد لایدل فلذا نقول ان مفهوم الوصف؛ **انجام:** فیجوز استصحاب الشرایع السابقة قد فرغت من تثبیت لآلی المذکورة فی واحد من قسمی الادلة فعلیك بالتدبر و التامل فی مسائله و مباحثه العلیة ... و یتلوه القسم الثانی من قسمی الادلة

تقریرات درس اصول فقه یکی از علمای امامیه در قرن ۱۳ است با رد و ایرادهای بسیار با عناوین «فان قلت قلت»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: یک‌شنبه شعبان ۱۲۷۷ق؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۳۰ - ۲۴۲]

۲۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۴۷

آغاز: اصل اذا تعقب المخصص عمومات جملاً کانت أو مفرداً متعاطفة بالواو أو بغیرها و صح عوده؛ **انجام:** لعدم لزوم الفحص فی الاولی دون الثانیة ولکنه غیر مطرد کما لایخفی هذا جملة ما استفدنا من

تقریرات درس مرحوم سید حسین کوهکمری است. مشتمل بر تعقب المخصص عمومات متعددة، ترك الاستفصال فی حکایة الحال مع قیام الاحتمال ینزل منزلة العموم فی المقال در ۱۴ ربیع الاول ۱۲۷۶، المطلق و المقید در ۲۵ جمادی الاول ۱۲۷۶، المجمل و المبین در ۵ رجب ۱۲۷۶، الفعل و التقریر در ذیقعده

۱۲۷۶، الاجماع المحصل و المنقول، الاستصحاب در ۱۸ رجب ۱۲۸۱؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: سال ۱۲۷۶-۱۲۸۱ق؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات؛ جلد: تیماج قرمز، ۳۰۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف مخ: ۱ - ۴۳۴]

۲۳. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۸

گویا تقریر بحث میرزای شیرازی (۱۲۳۰-۱۲۱۲)؛ بی‌کا، تا: ۱۲۸۴ق [ف: - ۴۳]

۲۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۱۷۳

آغاز: تفصیل. قوله اختلفوا فی جواز تخصیص العام بمفهوم المخالفة فی هذا المقام ایراد و هو ان الاصولیین اتفقوا فی ان مفهوم المخالفة کمفهوم الشرط و الصفة و الغایة؛ **انجام:** یقتضی الفا و الخاص هذا مبنی علی عدم جواز النسخ قبل حضور وقت العمل بالمنسوخ و الا یکون نسخا علی التقدیرین کذا قیل و لعله اجمل اعتماد

از قرن سیزدهم شاید از یکی از شاگردان شیخ مرتضی انصاری باشد، با عنوان‌های «قوله، قوله»؛ خط: نستعلیق بد، کا: حسن، تا: ۱۲۸۸ق؛ نسخه دستنویس طلبه‌ای است که در آغاز و میان چلیپانویسی کرده و از ۱۲۶پ: «قوله: الفقه فی اللغه الفهم ...» عنوان‌ها «قوله»؛ مهر: «حاج سید نصرالله تقوی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۹۸گ، ۲۴-۳۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱ [ف: ۱۱-۱۸۱]

۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۱۵

آغاز: مع ان القبح المغلوب فی جنب الحسن لایصیر منشأ لنقص الثواب؛ **انجام:** و غیره لیس امرا شرعیا کمالایخفی هذا تمام الکلام فی الاجتهاد الذی هو اشد من الجهاد رزقناه بحق محمد و آله الطاهرین و کان التدریس و التدرس فیه فی سنة ۱۲۹۱ من شهر جمادی الاولی

تقریرات درس اصول یکی از علمای شیعه در ق ۱۳ است، شامل مباحث: اجتماع الامر و النهی، مباحث المفهوم و المنطوق، العموم و الخصوص، الحکم الواقعی و الظاهری، عبادة الجاهل و معاملته، فی ذکر ثمرات ذکروها للخلاف فی وجوب مقدمة الواجب، کلام فی ان اترک الضد هل هو مقدمة لفعل ضده ام لا؟ مسألة الصحیح و الاعم، فی اقتضاء الامر بالشیء النهی عن ضده و عدمه، الکلام فی الاستصحاب، الکلام فی الاجتهاد و التقلید و التخطئة و التصویب؛ خط: نستعلیق تحریری، کا: = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۲۹۱ق؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ نام بحر العلوم در اوایل نسخه دیده می‌شود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۲۲×۲۹/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۶]

۲۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۷/۴-طباطبائی

آغاز: بسمله ... اصل النهی فی العبادات و المعاملات فهل یتقضی فساد ما تعلقت به. اختلفوا فیه علی اقوال؛ **انجام:** هذا تمام الکلام فی المسئلة و الحمد لله ... حرره الاقل مهدی اهری سنه ۱۲۹۸.

شامل مبحث نهی از عبادات و معاملات و اجزاء از مباحث اصول فقه. در این تقریرات از صاحب فصول و قوانین و نیز از صاحب جواهر یاد می‌کند و مطلبی را که استاد مشافهة از صاحب فصول شنیده است می‌آورد. بنابراین دور نیست که تقریر درس شیخ مرتضی انصاری یا یکی از ابتکارات کاشف الغطاء است سخن می‌گوید؛ خط: نستعلیق، کا: مهدی اهری، تا: ۱۲۹۸ق؛کاغذ: فرنگی سفید و زرد رنگ، جلد: مقوا با روکش پارچه راه راه، ۵۸گ (۱۰۹ر-۱۶۷ر)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۲ - ۱۶۱]

۲۷. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۴۰/۱-۳۰/۱۲۰

آغاز: بسمله، حمدله صلاة و لعنه الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین اما بعد فاعلم انهم اختلفوا فی ان الامر هل یقتضی الاجزاء ام لا و عبر بعضهم بان الاتیان الامور به علی وجهه هل یوجب الاجزاء؛ **انجام:** فلا معنی حینئذ لتقدیم الاول علی الثانی و الحاصل ان هذا التقدیم مغالطة وتقریر شبهة المغالطة یمکن بوجهین و قد مر الجواب عنها.

تقریرات مفصل درس اصول فقه است که توسط یکی از علماء نگاشته شده است و شامل مباحث اجزاء، مفهوم و منطوق، عام و خاص، تجزی در اجتهاد، تقلید، شرائط مفتی و تعادل و ترجیح می‌باشد. مقرر این نسخه و نسخه شماره ۱۰۹/۳۰ یک نفر است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ بسیاری از عبارات خط خورده و تغییر داده شده؛ تملک: جلال بن محمد تقی به تاریخ ربیع الاول ۱۳۰۱؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۴گ، ۲۰-۲۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۱۱]

۲۸. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۲۹-۳۰/۱۰۹

آغاز: بسمله، حمدله صلاة ولعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین اما بعد فالکلام فی الاجماع اعلم ان الاجماع معدود من جملة الادلة؛ **انجام:** یعلم انه لیس له معارض اقوی کالخبر الصحیح الاعلائی مثلا بل ان معارضه علی تقدیر ثبوته فی الواقع اما مساومعه او

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ بسیاری از عبارات خط خورده و تغییر داده شده؛ تملک: جلال بن محمد تقی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۵گ، ۲۰-۲۴ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۱۲]

۲۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۵۷۴۳-۲۹/۸۳

آغاز: فی دفعة من ضم القرینة فالتمسک بالاطلاقات فی المقام ... بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الطیبین الطاهرین القول فی التعادل و التراجیح محط الکلام فی المقام العوارض الطاریة للدلیل بواسطة التعارض و التدافع؛ **انجام:** فی موضوع التعادل و اعلم انهم اختلفوا فی المقام فی امر واتفقوا فی آخر و تشخیص و الاضطرار فلابأس بذکر جملة من کلماتهم توضیحا للمقام و تشریحا للمرام قال العلامة قدس سره فی النهایة

تقریراتی است از دروس یکی از اساتید حوزه نجف اشرف، مؤلف از شاگردان آخوند خراسانی بوده و به صورت پراکنده مباحث را تقریر نموده است؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: مقوا عطف

گالینگور قهوه‌ای،۹۵گ،۲۵سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲-۱۰۱۲]

۳۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۲۸

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۱۹۷]

۳۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۲۵

تقریرات درس اصول فقه: مقدمه واجب و حجیة اخبار احاد؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۱۹۷]

۳۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۶۶

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ [نشریه: ۷ - ۱۲۲]

۳۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۴۳۹

آغاز: وأورد صاحب الضوابط علی فاضل القمی حیث قال احد معان البرائه استصحاب البرائة؛ **انجام:** کما أشار الیه القمی ره انما هو ما حصل عن مجموع الادلة الشرعیة ولایمکن ذلک الابعد الفحص.

مشتمل بر استصحاب، مفهوم ومنطوق، علم و خاص، المجمل و المبین، الصحیح و الاعم، اجماع، اصل البرائة و مباحث دیگر؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با خط خوردگی و اضافات بسیار، در بالای بعضی صفحات عناوین با عبارات «للسید» و یا «نسخه ملا رضا» مشهود است؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۱۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم[ف مخ:۱-۴۳۳]

۳۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۶۳۲

آغاز: أو مساویاً وجوابه انا نری العالی یندب و یبیح و یکره و یحرم فنفس العلولا دلالة له علی الایجاب؛ **انجام:** و اما ارتکاب هذا النحو من خلاف الظاهر فلیس موجباً لمجازیته کما مر ...

بحث‌های اصولی استدلالی است با استفاده از دروس اساتید و مشتمل بر: تعریف الفقه المرة و التکرار، الفور و الترافی، مقدمة الواجب، اجتماع الامر و النهی، الضد، الاجزاء، النهی، دلالة النهی علی الفساد، العام، خطاب المشافهة، التخصیص، مقدمة الواجب، الصحیح و الاعم، المشترک، استعمال الحقیقة، الحقیقة الشرعیة، العزم علی المعصیة حرام، فرض العین و الکفایة، الواجب المخیر، التمسک بالعام قبل الفحص عن مخصصه، واجب الکفائی، تعارض المجاز، الامر بالموقت، عدم صحة السلب، الحقیقة و المجاز، الاوامر، المشترک، الامارات، مادة الامر و صیغة النهی، تعارض کلمات اهل اللغة، حجیة الظن، الاستصحاب، المرة و التکرار، الفور و التراخی، التبادر، حجیة الخبر الواحد و الظن، صیغ الحموم، المطلق و المقید و ... ؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،۳۴۹گ،مختلف السطر،اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱-۴۳۳]

۳۵. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۲

جلد دیگر، مؤلف ناشناخته؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۳؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۸]

۳۶. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۱۹۷

آغاز: بسمله. اما المقدمة ففی ذکر ما یحتاج الیه قبل الشروع فی العلم؛ **انجام:** عند تعارض الشکوک و الشبهات ... و الصلاة علی النبی.

تقریر درس اصول است. از آغاز تا تعادل و تراجیح را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: مقوا، ۳۰۶گ، ۳۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ - ۴۹۰]

۳۷. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۶۱۹۸

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد، فاعلم ان الشارع فی کل علم لابد له من معرفة امور ثلاثة؛ **انجام:** فی المقام الاول سلیم عن المعارض. و الحمدلله.

در اصول است و در پشت جلد نسخه به میرزا احمد نسبت داده شده است. از اول اصول فقه تا آخر مباحث الفاظ می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۳ - ۴۹۰]

۳۸. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۴۹

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و صلی الله محمد و عترته الطاهرین و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین ... و بعد ذلک فاعلم اذ الکلام فی مقام التعرض لبیان الأمارات و الأصول؛ **انجام:** و اما الفرق بین العلم و العلمی ... و علی تقدیر آخر کان علی نحو التعلیق فلا تفعل

مؤلف اول قسمتی از متن کتاب را می‌آورد و در راستای آن استلال می‌کند و اثبات و رد می‌نماید و در ضمن بحث نظرات استاد خود را تقویت می‌کند. از بحث قطع تا بحث قیاس را شامل است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۱۱۰برگ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

۳۹. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۷۷

آغاز: قوله إلا علی القول بالاصل المثبت اقول هذا مضافاً الی ما فی امثال المقام من الاشکال الزاید فی الجهة المثبة.؛ **انجام:** قوله ان قضیة مقدمات الحکمة اقول بعد کون طبع اللفظ موضوعا لما هو مجمع جمیع الاعتبارات

حاشیه‌ای مفصل که به صورت قوله قوله برگزار شده. نسخه حاضر راجع به حقیقت شرعیه است ؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: حدود قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ ۶۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف مخ]

۴۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۹۸

مباحث الفاظ تا مبحث ظن؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۱۶۷گ، ۲۹ سطر، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۸سم [ف: ۱ - ۱۱۸]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۳۰/۵

آغاز: الی الادله الاجمالیه کذلک تستند الی الادله التفصیلیه بلافرق و مجرد اخذ ... فی حده مما لا یصلح قرینه علی اراده الاول مما اضیف الیه؛ **انجام:** لا التخییر علی انها مدعیا ان هذا لیس من قبیل ... غیر واضح، بل التحقیق ما عرفت. تم بالخیر.

مباحث اصولی مفصلی است که گمان می‌رود تقریرات درسی یکی از اساتید باشد که در قرن ۱۳ به رشته تحریر در آمده است.

از مبحث مطلق و مقید تا مجمل و مبین و نسخ از مبحث الفاظ را دربر دارد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۲۲۲ص (۱۶۷–۳۸۸)، متغیر بین ۲۳ و ۲۸ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۶۱]

۴۲. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۳۴۰

در اصول فقه و از یکی از متأخران شیعی است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۵۱گ، ۱۸ سطر (۷ و ۸×۱۳/۵ و ۱۴/۵)، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: – ۴۹۵]

۴۳. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۷۶

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ – ۸۰]

۴۴. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۹۹

در مباحث الفاظ؛خط:نسخ و نستعلیق،بی‌کا،تا:قرن ۱۳ [ف: ۳ – ۸۰]

۴۵. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ – ۸۰]

۴۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۵

از ادله عقلیه است تا می‌رسد به خیارات؛خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج مشکی، ۲۰۶گ، ۲۴ سطر (۱۱×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [سنا: ف: ۲ – ۸۶]

۴۷. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۲۵/۱

آغاز: حمدله. و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین أما بعد فاعلم ان ههنا ثلث مقامات الأول فی بیان المعانی المفردة و الثانی فی بیان المعانی المرکبة و الثالث فی بیان الاعتراضات و دفعها اما المعانی المفردة فالعلم ینقسم الی حضوری و الی حصولی؛ **انجام:** المسألة الرابعة فی جواز العدول عن مجتهد الی مجتهد آخر هل یجوز أم لا و یحتمل هذه المسألة باحتمالات عدیدة ... یجوز التجزیة فی التقلید یعنی أخذ بعض المسائل من مجتهد و بعض الآخر من مجتهد آخر و الدلیل علی هذا الاجماع مع جریان أدله اللفظیة فتدبر.

تقریرات درس اصول فقه است که شامل مباحثی همچون تبادر، اشتقاق، اوامر، مقدمه واجب، واجب تخییری، مفهوم و منطوق، نواهی، عموم و خصوص، مطلق و مقید، مجمل و مبین، حجیت کتاب، استصحاب، اجماع و تقلید می‌باشد. در این رساله از فاضل قمی نقل قول شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به لفظ «منه»، پس از اتمام تقریرات سؤال و جواب فقهی از سید محمد باقر شفتی درج شده؛ ۱۲۸گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۱۴۴]

۴۸. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۶۸ت

گویا یکی از شاگردان شیخ مرتضی و شاید از حاج میرزا حبیب الله رشتی چنانکه بهاء الدین املشی در آغاز نسخه نوشته است، در اصول است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۲۶ص، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۱۰۳]

۴۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۴۸

آغاز: تناول لفظه شیئین فصاعدا و الخصوص ما تناول شیئا؛ **انجام:** لانه خبر لکان و للالحاق متعلق ... و کما تقدم فی آخر المسئلة السابقة.

از یکی از شاگردان شیخ انصاری در مسائل و مواضیع مختلف اصولی؛ خط: نسخ ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۳گ، ۳۰ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۲ – ۲۳۱]

۵۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۹۱

در مباحث حجیت قطع و ظن و وضع و حقیقت و مجاز و تعارض عرف سائل و مسئول و صحیح و اعم؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی عطف تیماج، ۱۷۷گ، ۲۲ سطر (۱۰/۵×۱۴/۵)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۸ – ۱۳۹]

۵۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۷۵

از تقریرات اصولی یکی از دانشمندان متاخر است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: وسط و انجام؛ نسخه خط خورده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۷۹گ، ۱۵ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [ف: ۸ – ۲۳۸]

۵۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۳۶

آغاز: فی یوم الخمیس لیس الا ... الوجوب بالخطاب الثابت من الاول فان فرض العلم بانتفاء الشرط فیکف یکون الخطاب؛ **انجام:** یکون رجوعا عن اعتبار التواتر کما اورد علیه المقدس الاردبیلی و تلمیذه صاحب

تقریرات درس اصول فقه شیخ مرتضی انصاری است شامل مباحث ذیل: الصحیح و الاعم، الامر مع علم الامر بانتفاء الشرط، مسألة الاجزاء، المفهوم و المنطوق، مفهوم الشرط و ما یتعلق بها من مسألة التداخل، مفهوم الوصف، مفهوم الغایة، مفهوم العلة، مفهوم العدد، مفهوم القید، مفهوم اللطف، مفهوم الزمان و المکان، مفهوم الحصر، العموم و الخصوص، التمسک بالعام قبل الفحص، حجیة العام المخصص، تعقیب العام بالضمیر، تخصیص الادلة اللفظیة بمثلها و غیرها، بناء العام علی الخاص، المطلق و المقید، المجمل و المبین، فعل المعصوم و تقریره، الاجماع محصلا و منقولا؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ متن خط خوردگی دارد؛ جلد: مقوا رویه مخمل مشکی، ۷۹گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۳۱ – ۷۲]

۵۳. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۰۲/۳–۶۱۷۹

در اصول و گویا ناظر به معالم عاملی؛ خط: نستعلیق ریز، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: محمد بن احمد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۱۳گ، ۲۳ سطر، قطع: ربعی [ف: – ۹۲]

۵۴. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۱۳۱/۳–۶۲۱۱

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ وقف «شیخ محمد وحید خورکامی رشتی»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوای پارچه‌ای، ۵۶۸گ، ۱۸ سطر، قطع: ربعی [ف: – ۹۲]

۵۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۱۵
با فهرستی از کتاب‌های فقهی و رموز آنها در پایان در دو صفحه؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۱۲۸گ، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۴۹۰]ژ

۵۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۱۸
گویا تألیف سده ۱۳؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مهر: محمد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۲۰۲گ، ۲۶ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۹۰]

۵۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۹۹
در اصول و آغازش حاشیه‌مانندی است بر معالم عاملی و در پایان می‌رسد به تعادل و تراجیح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۱۱۳گ، ۲۴ سطر (۱۰×۱۶)، قطع: بغلی، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۰۷]

۵۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۳۲۵
خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳، کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۲۵۶گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۱۲]

۵۹. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه:۱۹۳۴/۱
گویا از شیخ هادی تهرانی، در مفهوم و منطوق و مجمل و مبین و عام و خاص با عنوان «هدایة»؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن۱۳؛افتادگی:آغاز؛ قطع: ربعی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۲۴۱]

۶۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۷۸
از استثناء تا جهاد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: نو، ۱۱۷گ، ۲۳ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۵۰۴]

۶۱. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۷۰۴
آغاز: فصل اعلم ان بعض افاضل العلماء من متاخری الاصولیین عنون فی ذیل مسألة الحقیقة الشرعیة؛ **انجام:** المقدمة الثالثة: النهی اما ان یکون متعلقا بنفس العبادة ...
خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ ۲۰۵گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۷]

۶۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۱۳
آغاز: و بعد ما عرفت ان الاجزاء بناء علی القول بالصحة مقدمات للماهیة و بناء علی الاعم؛ **انجام:** لانه علم شرعی حادث من العلم الاجمالی الکلی الثابت فی الفروع فهما من سنخ واحد کما ان الاولی من سنخ واحد ...
مباحث اصول فقه رابه صورت عمیق و استدلالی و رد و ایرادهای بسیار بیان نموده است. این کتاب تقریرات درس یکی از بزرگان می‌باشد که مؤلف تقریر نموده است. از اول بحث اجزاء تا آخر تعادل و تراجیح؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوایی، ۲۰۶گ، ۲۴ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۴۴]

۶۳. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۰۴
آغاز: بسمله و الحمدلله رب العالمین والصلاة والسلام ... موضوع کل علم هو الجامع المنتزع من موضوعات قضایا مسائله کما ان حیثیة البحث فیه هو الجامع؛ **انجام:** و الدلیل المجمل باحد انحاء الاجمال ساقط عن درجة الاعتبار قاصر عن اثبات المؤدی فلاثمره فی البحث عن الاقسام و بالله الاعتصام
تقریرات درس اصول فقه است. شامل یک دوره مباحث الفاظ از موضوع علم اصول تا بحث مجمل و مبین. در برخی موارد مقرر نظرات خود را در قالب «اقول» بیان می‌کند؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا زرد عطف تیماج، ۱۷۷گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۷]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۱۶
باب التسامح؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ناقص؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۳۸ص (۲۴۲-۲۷۹) [سنا: ف: ۲ - ۱۳۱]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۶/۱۷
تقریراتی در اصول است در باب التعادل و التراجیح، از آخوند ملا محمد ایروانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج حنایی، ۷۳ص (۲۹۰-۳۶۲) [سنا: ف: ۲ - ۱۳۱]

۶۶. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۰الف
در آن «استادنا الاعظم» یاد شده است که شاید شیخ مرتضی باشد. جلد ۱، الاستصحاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ ۸۲۹ص، ۲۳-۲۷ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۰۳]

۶۷. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۰۲
آغاز: الحمد لله رب العالمین ... قد ذکروا من جملة الادلة العقلیة الاصول الاربعة المشهورة فی السنتهم و هی البرائة و الاشتغال و الاستصحاب و التخییر و الحصر فی الاربعة عقلی یظهر وجهه بادنی تامل؛ **انجام:** و هذا مالاشبهة فیه و یدل علیه جمیع الوجوه السابقة من الاجماع القولی و العملی و الاصول ...
ظاهراً تقریرات درس اصول شیخ انصاری می‌باشد. نسخه حاضر از اول ادله عقلیه تا اواخر استصحاب را شامل است. به ضمیمه نسخه فوق فوایدی است در بیان حاجت به علم رجال؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵۱گ، ۲۱ سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۲۳۳]

۶۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۰۴۳
الاصول العملیة. تقریرات درس اصول فقه شیخ مرتضی انصاری؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [مختصر ف: - ۱۹۳]

۶۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۰۵۵
آغاز: بسمله و به نستعین. الحمدلله رب العالمین و الصلواة و السلام علی خیر خلقه اما بعد لما حضرت مجلس درس؛ **انجام:** ان الحجیة امر حادث فالاصل عدمها
املا کننده شیخ مرتضی انصاری. محرر که نام خود را یاد نکرده همان‌طور که در آغاز نوشته خود یادآور شده در درس شیخ انصاری حضور یافته و برای مصونیت از نسیان مطالب، به تحریر آنها پرداخته است، این مکتوب حاوی مسائل اصولیه ایست که شیخ انصاری در درس خارج طرح نموده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قرمز، ۲۱۴گ،

مختلف السطر؛ اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱۱ - ۵۵]

۷۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۰۶

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ قطع: جیبی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۵]

۷۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۱

درس‌های مرحوم حاج میرزا حبیب الله رشتی؛ کاتب = مؤلف، تا: اواخر قرن ۱۳؛ مصحح، با قلم خوردگی؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۸]

۷۲. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۶۴/۲

بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۷]

۷۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۹۸

آغاز: اما خبر الواحد فهو خبر لم یبلغ حد التواتر، سواء افاد العلم بنفسه؛ **انجام:** علی حجیة امثال تلک الظنون، فینبظر قد تم.

تقریراتی است در مباحث حجیة ظن در خبر واحد و حجیة ظن در مسائل اصولی و حجیة ظن در مسائل فقهی، در عام و خاص، در مطلق و مقید، اجماع و خرق در اجماع، و جز اینها؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ کاغذ: فستقی، جلد: رویه میشن سیاه، ۲۴۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱سم [ف: ۱ - ۱۸۵]

۷۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۹۱

آغاز: یتوقف تمامیة اصل المطلب علیها و مقدمة فی جهة البصیرة بان یتوقف البصیرة فی اصل المطلب علیها و کیف کان فلابد من رسم مقدمة و الکلام فی تلک المقدمة یقع فی جهات الاولی فی بیان الفرق بین الحکم الواقعی و الحکم الظاهری؛ **انجام:** احدهما ان یرد من الشارع امر واحد علی شیء واحد مستمر الی غایة معینة لکن یکون ذلک الشیء

تقریرات درس اصول یکی از علمای نجف است و مباحث اصول علمیه؛ خط: تحریری نازیبا، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ با خط خوردگی؛ تملک علی بحرالعلوم؛ جلد: تیماج یشمی، ۲۴۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۰×۲۷/۵سم [ف: ۳۰ - ۲۴۰]

۷۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۷۶۳

آغاز: القول فی الکلام النفسی و توضیح المرام فیه یتوقف علی مقدمة و مقام اما المقدمة فهی انهم اختلفوا فی ان الکلام حقیقة فی المؤلف من الحروف المسموعة خاصة؛ **انجام:** فتوهم انه کان ینبغی بناء التنافی فیه علی القول بالامتناع فی تلک المسألة بمکان من الفساد لخروجه عن مورد الخلاف فیها فافهم.

تقریرات اصولی یکی از اساتید است با عناوین «ایقاظ» و این عناوین در آن دیده می‌شود: الکلام النفسی، المشتق، فوائد فی الالفاظ الدالة علی الطلب و الجمل الخبریة المستعملة فیه، صیغة الامر هل هی للمرة أو التکرار، مقدمة الواجب، الامر بالشی هل یقتضی النهی عن ضده أم لا، الاجزاء، اجتماع الامر و النهی، دلالة النهی علی الفساد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی به نقل از مؤلف با عناوین «منه ره»؛ مهر: «محمد جواد» (بیضی)، «حسینعلی ...»؛ یادداشتی در انتقال کتاب به شخصی از کتابخانه سید مهدی طباطبائی آل السید بحرالعلوم به سال ۱۳۳۵ق؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۸ - ۲۴۸]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۰۶

آغاز: اصل اختلف العلماء فی ان الالفاظ المستعملة فی المعان الشرعیة التی صارت

تقریرات درس اصول و فقه یکی از علمای نجف در ق ۱۳ است. شامل مباحث ذیل: مسألة الصحیح و الاعم، تعارض العرف و اللغة، الحقیقة الشرعیة، المشتق، مادة الامر، صیغته، الامر الواقع عقیب الحظر، طرق معرفة الحقیقة و المجاز، مقدمة الواجب، التسامح فی ادلة السنن، کتاب القضاء، حاشیة علی اول القوانین، امر الامر مع العلم بانتفاء الشرط، مسئلة الاجزاء، الاجتهاد و التقلید، حاشیة علی اوائل الرسائل و علی التعددل و التراجیح؛ خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ خط خوردگی در متن به چشم می‌خورد؛ تملک: خاندان سید بحرالعلوم، نسخه را حسن موسوی از سید محسن آل بحرالعلوم عاریه گرفته است؛ جلد: تیماج سبز، ۲۸۸گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۲۰×۲۶/۵سم [ف: ۳۱ - ۱۱]

۷۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۰۷

آغاز: بسمله. و به نستعین، حمدله، و صلی الله علی محمد واله الطاهرین ... الکلام فی مقدمة الواجب فنقول یمکن تحریر محل النزاع فی هذه المسئلة علی وجوه شتی؛ **انجام:** تطویلا بلاطائل بل لغوا مخطا کما لایخفی

مباحث علم اصول فقه را با عناوین «اصل-اصل» آورده. باید اثر یکی از علمای شیعه در قرن ۱۳ باشد و شاید از خاندان سید بحرالعلوم (سید مهدی طباطبایی). شامل: مقدمة الواجب، اقتضاء الامر بالشیء النهی عن ضده، مسألة الاجزاء، مسألة اقتضاء النهی الفساد، مفهوم الشرط، مسألة وجوب الفحص عن المخصص، حکم العام المخصص و اقسامه، الکلام فی القطع، الکلام فی حجیة الظواهر، الاجماع المنقول، الشهرة، خبر الواحد، دلیل الانسداد، الکلام فی اصل البرائة، الکلام فی اصالة التخییر، الکلام فی الاحتیاط؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ متن خط خوردگی دارد، مصحح، دارای اضافات در حاشیه؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۴۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۳۱ - ۱۱]

۷۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۷۲

آغاز: مقدمة الواجب اختلفوا فی ان مقدمة الواجب واجبة اولا علی اقوال و قبل الغرض لابد من ذکر مقدمات الاولی اعلم ان المسئلة لیست من مسائل الفروع؛ **انجام:** و لعل هذا ایضا مختار اکثر الاصحاب فراجع کتبهم حتی یتبین لک حقیقة الحال والله العالم تم ملخصا فی التسع من شعبان بعون الملک الوهاب.

بر فراز صفحه آغاز آمده: «مقدمة الواجب الی مسئلة الضد و اجتماع الامر و النهی فی العبادات من تقریرات الشیخ مرتضی دام ظله»؛ خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: علی بحرالعلوم؛ جلد: مقوا رویه کاغذ ابر و باد عطف تیماج سرخ،

۵۶گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۱ - ۴۵]

۷۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۹۰ ط

مجموعه تقریراتی است از قرن ۱۳ مشتمل بر مباحثی از جمله تبادر، تعارض الاحوال، الاوامر؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ دارای خط خوردگی، محشی با امضای «منه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سورمه‌ای، ۲۵۴گ (با اوراق الحاقی)، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵/۵سم [ف: ۲۴/۲ - ۱۶۹]

۸۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۸/۱

آغاز: مطلب فی بیان سبک المجاز من المجاز والکلام فیه یقع فی مقامین. الاول فی تصویره و بیان مهیته والثانی فی بیان احکامه؛ **انجام:** اللهم الا ان یمکر الا رسال او یدعی اشتراط العصمة فی النواب او حصول العلم من قولهم و فی الجمیع نظر واضح.

این کتاب، طبق یاداشتی که در عطف نسخه نوشته شده، تقریرات درس اصول شریف العلماء، محمد شریف بن حسنعلی مازندرانی (- ۱۲۴۶ق) می‌باشد که از سوی یکی از شاگردانش نگاشته شده است. وی، در موارد متعدد از استادش با عبارت «قال السید الاستاد، الاستاد مد ظله العالی وزید عمره، السید الاستاد دام ظله، السید الاستاد دام مجده، استادنا الشریف مد ظله» یاد کرده است. عناوین آن نیز «مطلب، فائدة، قاعدة، لامعة» و غیر آن است. از صاحب معالم، فیض کاشانی، محقق قمی (از وی با عبارت رحمه الله یاد کرده)، فاضل خراسانی، محقق خوانساری، صاحب مدارک، وحید بهبهانی، سید طباطبایی نجفی و دیگران نقل کرده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه، منه عفی عنه، منه سلمه الله، مهدی، مهدی زید عمره، مهدی دام عزه، مهدی دام مجده، مهدی ۱۲»؛ نام آخوند ملا حسن یزدی در حاشیه برگ ۷۰ آمده؛ کاغذ: فرنگی، ۱۵۴گ (۲-۱۵)، ۲۳-۲۴ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۳۸ - ۵۰۹]

۸۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۰/۳ط

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین ... فنقول اختلف الاصولیون فی ان مقدمة الواجب واجبة ام لا؛ **انجام:** و تدارکا للخلل الواقع من حیث الکمال لا من حیث الاجزاء ...

شامل مباحث مقدمه واجب و اوامر و نواهی است؛ خط: نسخ، کا: عبدالحسین طهرانی، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زرد، ۴۷۳ص (۲۱۳-۶۸۵)، ۱۶-۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۲۴]

۸۲. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۲۶۸

آغاز: بسمله الحمدلله الذی جعلنا من أمه الرسول المختار و رزقنا باتباعه ... اما بعد فالکلام؛ **انجام:** و قد مر ذکر هذا المطلب مشروحاً فتدبر و لاتغفل. قد تم مبحث الاستصحاب المعتبر عند اولی الالباب بعون الملک الوهاب.

شامل مباحث اصل برایت و اصل احتیاط، استصحاب و حجیه استصحاب؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان :«منه و فقه الله تعالی»؛ کاغذ: آهارمهره، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۷گ، ۲۴-۳۰ سطر(۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۲۳۱]

۸۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۴۰۳۲

آغاز: الفصل الاول فی الکلام علی الفاظ العموم؛ **انجام:** المدعی علی المقلدمع المجتهد فی ممنوع

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز [رایانه]

۸۴. مشهد؛ نواب؛ شماره نسخه:۳۰۶/۸

آغاز: ما یدل علی ان الامر حقیقة فی الوجوب ما ورد فی الصحیح؛ **انجام:** ان امر الفروج شدید و منه یکون بالولد و نحن نحتاط. تمت بعون الله.

به توضیحاتی می‌ماند درباره مباحثی از مفاتیح آقا محمد باقر بن محمد اکمل و مباحثی است درباره امر حقیقت در وجوب است. استنباط احکام از عمومات، اتحاد مکلفین در تکالیف شرعی، اصاله البرائه؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جا: کربلا و نجف؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵گ، ۲۱ سطر(۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: - ۲۶۲]

۸۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۲۸

آغاز: اصل هل الامر بالشی یقتضی النهی عن ضده أم لا و تحقیق المقام و کشف الحجاب عن وجه المرام یقتضی رسم مقدمات المقدمة الاولی فی ذکر النسبة بین مسألتنا هذه و المسألة المتقدمة؛ **انجام:** اذ کانت من الادلة الفقاهتیة کالاستصحاب و الاشتغال و البرائة فلا، و قد مر ذکر هذا المطلب فی المقام الثانی من المقام الثانی فلیراجع الیه لمن أراد الاطلاع.

در مباحث استدلالی اصول فقه با عناوین «اصل اصل» و این عناوین در آن آمده: هل الآمر بالشی یقتضی النهی عن ضده، هل التخییر استمراری أم بدوی، الواجب المضیق و الموسع، المفهوم و المنطوق، العام، المفرد المحلی باللام، ترک الاستفصال، الخطاب الشفاهی، المطلق و المقید با عناوین «درس-درس»، المجمل و المبین با عناوین «درس-درس»، الاستصحاب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج شکلاتی، ۱۳۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۸- ۳۶]

۸۶. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۵۸۷/۲

آغاز: اختلفوا فی حجیة الخبر الواحد العاری عن القراین المفیدة للعلم بصدقه فی مقامین احدهما فی جواز التعبد به عقلاً و الآخر فی وقوع التعبد به شرعاً. فاعلم ان الخبر علی اربعة اقسام لایکون سنده ظنیاً و مضمونه قطعیاً باعتبار موافقة مضمونه لدلیل قطعی مثل الاجماع و الدلیل العقلی؛ **انجام:** ان کن مراده ان حرمته اتباع الظن بخصوص فی صورة امکان العلم فقد عرفت انه لانزاع فی العمل باظن فی حال الضرورة و انسداد باب العلم والاکما یمکن تخصیص و تقیید

تقریرات درس اصول فقه یکی از علمای قرن ۱۳ است بر اساس کتاب معالم الدین و ملاذ المجتهدین حسن بن زین الدین عاملی (۱۰۱۱ق) استاد مؤلف از معاصران شیخ جعفر کاشف الغطاء (۱۲۲۷ق) بوده و از او با دعای رحمه الله یاد می‌کند (از جمله برگ ۷۳ر و ۷۴ر). این نسخه فقط مباحث مربوط به خبر واحد و

حجیت آن را دارد و از انجام ناتمام رها شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زیتونی، ۱۲گ (۶۵پ-۷۶ر)، ابعاد متن: ۱۱×۱۷، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۲۰ - ۴۸]

۸۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۲۵۱/۲

آغاز: بسمله. حمدله و الصلوة ... النهی فی العبادات و المعاملات اما ان یتعلق بعنوان آخر

مبحث نهی در عبادات و معاملات است. گویا تقریرات درس یکی از علمای قرن ۱۳ باشد. از فاضل قمی و صاحب فصول نقل می‌کند؛ کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ پیش نویس مؤلف است و خط خوردگی زیادی دارد؛ جلد: تیماج مشکی، ۱۱۸گ (۹۶پ-۲۱۴)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳۰ - ۳۵]

۸۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۴۲۵

آغاز: مسألة فی بیان ان الامر بالشی یقتضی ایجاب مقدماته ام لا قال صاحب المعالم الا کثرون علی ان الامر بالشی یقتضی ایجاب ما لا یتم الا به شرطاً کان أو سبباً أو غیر هما؛ **انجام:** و ثالثاً ان ذلک منکر لوجدانه فالحق فی بیان الخروج هو ما ذکرنا فظهر مما ذکرنا ان تعمیم الاسباب یثبت من وجوه عدیدة.

تقریرات اصولی بحث سید علی طباطبائی (صاحب ریاض) است. این عناوین در آن آمده است: الامر بالشی یقتضی ایجاب مقدماته أم لا، حجیة اخبار الآحاد، الاستصحاب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ در برگ ها آغازین تقریرات فقهی پراکنده‌ای به خط مؤلف آمده، در برگ ۱۵ صورت دو اجازه بدون نام به سال ۱۲۴۲هـ دیده می‌شود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۶۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۸ - ۳۵]

۸۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۶۱

آغاز: بسمله، قد اختلف انظار اهل النظر فی ان الفاظ العباد؛ **انجام:** هذا آخر ما اوردنا تحریره ... سنه ۱۳۰۱

خط: نسخ، کا: محمد مهدی بن جعفر، تا: ۱۳۰۱ق [رایانه]

۹۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۴/۴

تقریرات درس میرزا حبیب الله رشتی است. التعادل و التراجیح؛ بی کا، تا: با تاریخ ۱۳۰۳ق؛ قطع: خشتی [ف: - ۲۹۸]

۹۱. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۱۳

آغاز: بدیعة هل الامر بالشیء یقتضی النهی عن ضده أم لا و هذه مسألة غامضة معرکة الإراء بین اعاظم العلماء فیها فوائد؛ **انجام:** و هذا کما تری یرجع الی الاثبات فالتعارض بین المثبتین لا بین المثبت و النا فی کما توهم

مشتمل بر ۱ - هل الامر بالشیء یقتضی النهی عن ضده ام لا؟ ۲- جواز اجتماع الامر والنهی فی شیء واحد، ۳- المفهوم و المنطوق، ۴- مقدمة الواجب، ۵- النواهی. ظاهراً مستفاد از دروس میرزا حبیب الله رشتی با عناوین «بدیعة - بدیعة» واحتمال دارد «بدایع الافکار» میرزای رشتی باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: رجب سال ۱۳۰۴ق (پایان رساله دوم) و ۲ شعبان ۱۳۰۳ق (پایان رساله سوم)، جا: نجف؛ محشی با عبارت «منه عفی عنه»؛ جلد: مقوایی، ۱۲۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: - ۴۴]

۹۲. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۵۷

مباحث الفاظ است و روی جلد آن نوشته: تقریرات مرحوم حاج شیخ محمد سرخه‌ای؛ بی کا، تا: ۱۳۰۳-۱۳۰۵ق، جا: سر من رأی؛ قطع: وزیری [ف: - ۹۱]

۹۳. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۳۲

آغاز: الحمدلله ... اصل فی ادلة العقلیة وفیما یستقل العقل بالحکم فیه والکلام یقع فیه فی مقامات الاول فی تعریف الدلیل العقلی؛ **انجام:** هذا مضافا الی ما ذکرنا سابقا واوردنا علیه استنصارا للکلام السید قده فراجع هذا تمام الکلام فی التنبیه الاول.

کتابی مفصل در تقریر مباحث اصول فقه علامه شیخ مرتضی انصاری (۱۲۸۱ق) است و توسط یکی از شاگردان او. نسخه حاضر از ادله عقلیه تا اواسط مطلق و مقید را دربر دارد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۲۵ محرم ۱۳۰۹ق؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۵۱گ، ۲۲ سطر [ف: ۱ - ۶۲]

۹۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۹۱ط

آغاز: بسمله. الحمد لله رب العالمین ... فائده استعمال اللفظ فی معنیین مجازیین و اکثر غیر جائز استعماله فی معنیین؛ **انجام:** بل وضع عدم حصوله شخصا بناء علی کفایة الظن النوعی.

طبق یادداشت محمد بن صادق حسین طباطبائی، این اثر از محررات شیخ مرتضی انصاری یا از تلامذه معتبر آن مرحوم است (ص ۲۳۴ و ۴۶۴) و نیز در پایان نسخه نگاشته: «الی هنا بلغ الینا و المظنون انها من محررات شیخنا الاجل علم الهدی الشیخ المرتضی عطر الله مرقده کما لا یخفی علی من تأمل فیها و علی النسخة المنقوله هذه النسخة منها هکذا این کتاب را جناب مستطاب آقا شیخ علی تویسر کانی زید فضله استنساخ نمودند از نسخه جناب مستطاب آقا میرزا محسن تویسرکانی که از جمله اجله تلامذه مرحوم شیخ قده بودند که ایشان از خط مبارک استاد و مصنف مرحوم شیخ اعلی الله مقامه استنساخ فرموده بودند حرره الاحقر علی الحسینی ». مرحوم طباطبائی در حاشیه نویسی است: «هو جناب میرزا علی آقا زید فضلا ابن حضرت حجة الاسلام الحاج میرزا محمد حسن متع الله ...»؛ خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن صادق حسینی طباطبائی، تا: ۱۳۰۹ق، جا: سامرا؛ ۴۶۴ص، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۳/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۵۷]

۹۵. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۶۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فهذه نبذه مما سمع الأحقر عن الاستاذ المعظم ... حقیقة کل علم عبارة من عدة قوانین و محمولات کلیة لها دخل فی حصول غرض واحد

نسخه اصل: کتابخانه مرکز احیاء میراث اسلامی - قم ۶۸۴. تقریرات الشیخ ضیاء الدین العراقی؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۹ق؛ ۱۲۲ص [عکسی ف: ۷ - ۳۶۲]

۹۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۷۵

تالیف متاخرین است؛ خط: نسخ، کا: محمد خوانساری، تا:

۱۳۱۳ق [د.ث. مجلس]

۹۷. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۵۹۵/۱

آغاز: فصل فی بیان حقیقة الوضع قد عرف الوضع بانه تعیین اللفظ للادلة علی المعنی بنفسه وهو بظاهره غیرمستقیم؛ **انجام:** فان الاصل عدم السبب الناقل ومن ذلک مالو ادعی انی اشتریت العبد فقال بعتک الحر انتهی. اللهم وفقنا للعلم والعمل به بحق محمد واولیائه الطاهرین

خط: تحریری، بی‌کا، تا: ذیحجه ۱۳۱۷ق، جا: کربلا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۷گ، ۳۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۱ - ۴۷۹]

۹۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۳۹۶

آغاز: بسمله، حمدله، القول فی موضوع علم الاصول و مسائله اعلم انه لابد فی کل علم من غرض بحیث یکون؛ **انجام:** و قد تقدم آنفا ... من بیان انها داخل فی محل النزاع و ایها خارج عنه.

در موضوع اصول فقه و اقسام واجب (اوامر) و مباحث دیگر الفاظ، استاد آن را در ۸ شوال ۱۳۱۸ تقریر کرده است (پایان مقدمه واجب)؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: ۸ شوال ۱۳۱۸ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سرخ، ۱۰۳گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۴سم [ف: ۱ - ۱۱۹]

۹۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۲۱۴

آغاز: پس از خطبه مختصر: و بعد فقد رتبته علی مقدمه و مقاصد و خاتمه لها المقدمه هی بیان امور؛ **انجام:** هو مقتضی الروایه الدالة علی تعلیل کونه ص کم ادنا ... رحمته علی المؤمنین

مؤلف از علماء امامیه نیمه اول قرن ۱۴ و به ضبط پایان رساله قطع و ظن: از جمله شاگردان آخوند ملا محمد کاظم خراسانی (- ۱۳۲۹ق). کتاب حاوی افادات استاد است که ابتدا مؤلف در نظر داشته آن را به صورت کتاب با عناوین «مقدمه و مقاصد» مرتب کند ولیکن بعداً تغییر روش داده و به صورت تقریرنویسی نگاشته است. مندرجات نسخه عبارت است از: «فی موضوع علم الاصول، القول فی علائم الحقیقة و المجاز، القول فی الحقیقة الشرعیه، القول فی الصحیح و الاعم، اصل فی المشترک، القول فی مقدمة الواجب، القول فی الوجوب التخییری و التعیینی و الکفایی و العینی، مقالة هل یکون تکرار الصیغة دلالة علی تکرار المطلوب ام لا، مقالة القول فی النهی و دلالته علی التحریم، مقالة فی جواز اجتماع الامر و النهی، هل النهی فی العبادات او المعاملات یقتضی الفساد ام لا، القول فی المفهوم و لا منطوق، القول فی العموم و الخصوص، المکلف اذا التفت الی حکم شرعی [مؤلف رساله قطع، کتاب را تبرکاً با کلام شیخ انصاری در فرائد الاصول آغاز نموده و در پایان همان رساله نوشته است: «قد وقع الفراغ من تسوید هذه الرسالة فی یوم الخمیس ثالث عشر من شهر صفر المظفر سنه عشرین بعد الثلثمائه بعد الالف من الهجره النبویه. قد کتبت هذه الرساله منه ما قراناها علی شیخنا العلامه الآخوند ملا محمد کاظم الخراسانی ادام الله ایامه.] رسالة فی الظن و ما یلحقه من الاحکام و الاثار کتیبته تذکره لی عند قرائتی لها علی شیخنا الاستاد العلامه ادام الله ایامه و الکلام فیه یقع فی مقامات ثلث»، تاریخ ختم تألیف: پنج‌شنبه ۱۳ صفر ۱۳۲۰؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح مؤلف؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش گالینگور، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۶۱گ، اندازه: ۱۶/۹×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۸۹]

۱۰۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۵۱

آغاز: فصل فی مسئلة الضد و اعلم أن الأمر بشیء و طلبه هل یقتضی النهی عن ضده أم لا؟؛ **انجام:** بل کان من قبیل النهی فی العبادات و سیأتی الکلام فیه ان شاءالله تعالی فهذا غایة ما تیسرلنا تحریر تقریرات ... العلام فی المقام أعلی الله درجته ... العفو عنه ...

تقریرات درس اصول فقه مرحوم آخوند ملا محمد کاظم خراسانی (متوفای سال ۱۳۲۹ق) است که از سوی یکی از شاگردان وی با عناوین «قال الأستاذ علی الاطلاق دام ظله العالی» (برگ ۷) «قال قدس سره فی تقریراته» (برگ ۱۳۵)، «لا یخفی أن صاحب التقریرات» (برگ ۱۴۴) و ... که احتمالاً بین سال‌های ۱۳۲۸و ۱۳۳۲ق در نجف اشرف نگارش یافته است. در این تقریرات، که از مبحث ضد (امر به شی مقتضی نهی از ضدش هست یا نه؟ تا تعادل و ترجیح را شامل است، از شخصیت‌هایی مانند: آقا رضا ترک [شیخ آغا محمدرضا بن محمد باقر تبریزی، متوفای ۱۳۳۱ق] (برگ ۴۷)، سلطان العلماء مازندرانی «علیه الرحمة» (برگ ۹۴)، محقق ملا عبدالرضا لاهیجی «قدس سره» (برگ ۹۸)، المحقق الشیرازی (برگ ۱۰۶)، آقا سید محمد علی معروف به شاهزاده عبدالعظیم [سید محمد علی بن محمد، حسینی شاه عبدالعظیمی، درگذشته ۱۳۳۴ق] (برگ ۴۷) و ... نام برده و از استاد خویش مرحوم آخوند خراسانی در برگ (۴۶) با عبارت: «... بعد وفات المرحوم الأستاذ علی الاطلاق المأوی للفروع و الأصول و الجامع للمعقول و المنقول حجة الاسلام و المسلمین آیة الله فی العالمین الآخوند ملا محمد کاظم الخراسانی الهروی قدس الله و نورالله مرقده و حشره مع جمیع الأنبیاء المرسلین و الائمة المعصومین ...»یاد می‌کند؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: بین ۱۳۲۸-۱۳۳۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی با عنوان «لمحرره»، متن اندکی قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی نخودی، ۱۶۰گ، ۲۳ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۰- ۱۰۷]

۱۰۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۵۴

در مبحث الفاظ و ادله عقلیه است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد هادی بن محمد تقی، تا: ۱۶ شعبان ۱۳۳۵ق؛ کاغذ: فرنگی خطدار، جلد: میشن سیاه، ۱۲۵گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲/۳سم [ف: ۱ - ۱۱۸]

۱۰۲. تهران؛ فیاض؛ شماره نسخه:۱۶

مجموعه تقریرات؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسن هشترودی تبریزی، تا: ۱۳۳۸ق [نشریه: ۷ - ۶۹۹]

۱۰۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۷۷۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... الکلام فی الاستصحاب و له معنیان

لایهمنا التعرض اللغوی منهما و أما الاصطلاحی فقد عرف بتعاریف أسدها و أخصرها علی ما فی الرسائل
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف - قم. تقریرات اصول مرحوم آقا ضیاء الدین عراقی است در استصحاب و تعادل و تراجیح که از ۱۰ جمادی الاول ۱۳۵۱ شروع و در ۲۳ جمادی الثانی ۱۳۵۳ به پایان رسیده است و در پایان این جلد مقداری از بحث تعادل و تراجیح استاد که در ۲۵ جمادی الثانی ۱۳۴۶ شروع و در ۲۷ شعبان همان سال ختم شده نیز افزوده شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۱۸ص [عکسی ف: ۷ - ۳۶۳]

۱۰۴. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۴۱الف

جلد ۲، از اجتماع الامر و النهی آغاز می‌شود؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: رمضان ۱۳۷۰ق؛ ۱۱۱۰ص، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [رشت و همدان: ف: - ۱۱۰۳]

۱۰۵. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۵۵۱/۱-۳۸/۱۷۱

آغاز: اصل الفقه فی اللغة الفهم و فی الاصطلاح هو العلم بالاحکام الشرعیة الفرعیة عن ادلتها التفصیلیة فخرج بالتقید بالاحکام العلم بالذوات کزید مثلاً؛ **انجام:** فاستبقوا الخیرات یعنی پیشی بگیرید بخیرات ومیفرماید خیرهمان فعل مأمور به است تقریب استدلال بدین مقدمه است که فعل المأمور به خیر وکل خیر یجب الاستباق الیه پس نتیجه چنین است که فعل المأمور به یجب الاستباق الیه
قطعه‌ای از تقریرات درس اصول فقه یکی از اساتید است که از روی کتاب «معالم الاصول» درس می‌گفته؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ برخی مطالب را به عربی و برخی دیگر را به فارسی نوشته؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۳۴گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۰۱۳]

۱۰۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۵۰۲

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین، قوله دام ظله العالی المکلف الملتفت الی الحکم الشرعی العلمی ... اقول لایخفی وجه اخذ الالتفات؛ **انجام:** و عدمه اتمام له حیث یکونت واجباً و حراماً أولا حیث لا یکون ککٔ، فافهم، سقط
مقرر، مباحث برائت، اشتغال و تخییر را از دروس استادش سید حسین ترک در نجف اشرف استماع کرده و نگاشته است چنانکه بدان تصریح می‌نماید (برگ ۱۱۳پ، ۱۱۴پ) بخشی از مباحث استاد با محوریت مباحث مرحوم شیخ اعظم انصاری رضوان الله علیه می‌باشد؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با خط خوردگی و اصلاحات؛ جلد: تیماج مشکی ساده، ۲۰۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۴سم [ف: ۴۱ - ۱۸]

۱۰۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۱۱۱۳

آغاز: الثالث أن الامر بالمسبب ان کان متعلقاته ... لان الامر بالمسبب اما أن یکون مع عدم السبب او؛ **انجام:** و المطلق ینصرف الی اظهر الافراد. هذا منتخب الکلام فی مباحث المفاهیم. و الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام
از ناشناس، که بایستی یکی از بزرگان فقیهان باشد، که پس از میرزا ابوالقاسم قمی شفتی نگارنده «قوانین الاصول» (- ۱۲۳۱ق) و میرزا محمد حسین تهرانی اصفهانی نگارنده «الفصول الغرویة» (- ۱۲۵۴ق) می‌زیسته باشد. که از کار آنان یاد کرده است (گ ۳۳پ). تقریراتی است بخش‌بندی نشده. برای نشانی: «بسمله. «اصل». لاخلاف فی انه یجوز امر الامر مع جهله و جهل المأمور بانتفاء الشرط کما انه لاخلاف فی عدم جوازه مع علمها بذلک. انما الکلام فیها لو علم الامر بانتفائه مع جهل المأمور بذلک» (گ ۶۱پ)؛کاغذ: ماشینی نخودی و نباتی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۹۴گ، ۱۷ سطر (۸×۱۳/۵)، اندازه: ۱۴×۱۹سم [ف: ۲ - ۵۴]

۱۰۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۴۵۰

در سه جلد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: از قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۱۴گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۸]

۱۰۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۱۰۰

آغاز: اصل ... المکلف اما ملتفت الی حکم شرعی اولا؛ **انجام:** و التفصیل موکول فی محله و سیجیء فی اواخر مقصد - الظن ...
نگارنده آن شناخته نشده از شیخ انصاری و فرائد ایشان به عنوان: «العلامة الانصاری فی الرسالة» یاد می‌کند، جلد اول؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ به ضمیمه بخشی از حاشیه رسائل آشتیانی (بحث برائت) در ۱۹۲ برگ؛ ۵۰گ، ۲۴سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۸]

۱۱۰. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۶۳

آغاز: و من جملة الأدلة العقلیة و الشرعیة علی الاختلاف بین الطائفة الاستصحاب و هو فی اللغة أخذ الشیء مصاحباً و یقال استصحب الشیء؛ **انجام:** عن کل واحد اذ استعمال النکرة فی الفردین غیر جائز کاستعمال المشترک فی المعنیین.
تقریرت درس اصول فقه یکی از علمای شیعی قرن سیزدهم و چهاردهم هجری است، شامل مباحث استصحاب و حجیت خبر واحد و دیگر مباحث اصول فقه؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد.؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی، ۱۳۳۸؛ جلد: تیماج مصنوعی قهوه‌ای، ۳۹۲گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۴۴]

۱۱۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۲۶/۱-۳۹/۱۰۶

آغاز: اما الکلام فیما ابدء ها الاخبارئین من الشبهة فی حجیة الکتاب فهی الاخبار التی تدل علی حصر علم الکتاب فیمن خوطب به؛ **انجام:** وجوب المصلحة للجعل فیها فاذا کانا سببان فیحکم العقل بکون العبد فیهما مخیراً
بخشی از تقریرات درس اصول فقه یکی از علمای شیعه در اوایل قرن ۱۴ هجری است از گفته‌های شیخ انصاری و سید صدر نقل می‌کند؛خط:نستعلیق،کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛مصحح،متن خط خوردگی دارد؛جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۳۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲ - ۱۰۱۸]

۱۱۲. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۶۷۴/۱

آغاز: درس فی حجیة المظنة فنقول هل الاصل حجیة الظن بمعنی

ان القاعدة المستفادة من العقل و الشرع هو حجية الظن؛ **انجام:** هو العلم الفقه مانع ففی صورة الشک فی النحو و القطع بالعلم یجب الاکرام اقول ان الاستثناء مبین المراد من العالم فیکون بینا

تقریراتی در اصول فقه است که مؤلف در آن از استاد خود با عبارت «قال الاستاد» و «اورد الاستاد» یاد می‌کند و شامل مباحث حجیة المظنة و تعارض ظنون و قاعده عسر وحرج و بحث شک در جزئیت و شرطیت و رکنیت و مانعیت و حجیت استصحاب و ... و مباحث الفاظ است با عنوان «درس». دروس الاصول از محمد حسین اصفهانی که تقریرات درس شریف العلماست در الذریعة ۱۴۴/۸ معرفی شده است؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی به خط مؤلف؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۲۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۸]

۱۱۳. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۲۶

آغاز: بسملة أصل فی الشبهة الموضوعیة التحریمیة و هی لا تخلو من أ ن یکون منشأ الاشباه فیها المزج و الخلط أو عدم الاجتناب إلا فی موارد فمنها مورد الاستهلاک؛ **انجام:** خاتمه قد اشرنا فی التنبیهات السالفة ... علیه الفحص و أمثاله و أما فی الفقه فقد قالوا بوجوب الفحص فلا یجوز الاشکال بإصالة العدم قد فرغنا.

تقریرات بحث اصول فقه شامل شبهة موضوعیة و استصحاب مرحوم آیت الله حاج شیخ محمد حسن مامقانی تبریزی (- ۱۳۲۳ق) است که از سوی یکی از شاگردان ایشان نگاشته شده است. به علت شاگردان بسیار آن مرحوم (فهرستی از شاگردان علامه مامقانی در چاپ تحقیقی مخزن المعانی: ۲۴۳-۳۶۵ آمده است) علی رغم بررسی متأسفانه نویسنده تقریرات شناخته نشد همچنین در این اثر از نظریات بسیاری از بزرگان بهره جسته که برخی عبارتند از: محقق قمی «صاحب قوانین»، علامه مجلسی، صاحب المدارک، الذخیرة، الریاض، سید بن طاووس، شیخ مرتضی، شیح محمد تقی [صاحب هدایة المسترشدین]، فاضل التونی، فاضل هندی، کاشف الغطاء، فاضل نراقی، علامه حلی، علامه خوانساری فی شرح الدروس، شریف العلماء، محقق حر عاملی فی الفصول المهمة؛ خط: شکسته، نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ترقیمه (مقرر): «و قد وقع الفراغ بعون الملک الوهاب عن تحریر ما سمعنا من شیخنا أدام الله عزه و رئینا من غیره و ما أخطر ببالنا بمقدار استعدادنا فأن وجدتها بعد استیفاء الفکر و استقصاء النظر حقیقیاً بالقبول فلله الحمد علی ذلک و الا فالتمس منک الإصلاح ما استطعت فإنی معذور لکثرة الضعف و فقدان الصحة و هم الأوان و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و ألیه انیب»، مصحح، دارای قلم خوردگی، در آغاز نسخه به خطی شبیه به خط نویسنده نام اثر چنین آمده «هذا من تقریرات شیخنا الفاضل المسمی الشیخ محمد حسن المامقانی رحمة الله علیه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۷۹گ، ۱۹-۱۵ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۵سم [ف: ۳۵ - ۱۰۸]

۱۱۴. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۱۷

آغاز: لما صار لفظ الاصول علماً للعلم المعروف فلا بدأن نعرف احوال لفظ الاصول قبل العلمیة و بعد العلمیة؛ **انجام:** و ترکه مقدمة للإخر ففعل الازالة مقدمة لترک الصلاة و ترک الصلاة مقدمة لفعل الازالة.

مشتمل بر: ۱- تعریف علم الاصول (در پایان این رساله آمده: الی هنا بلغ تحریر اتی من تقریر خالی و استادی الحاج ملا ابو القاسم)، ۲- الا لفاظ المتداولة فی لسان الشارع فی العبادات هل هی موضوعة للمعانی الصحیحة و للاعم، ۳- المشتق، ۴- مقدمة الواجب، ۵- مسأله الضد، ۶-اقسام الواجب، ۷- الاجزاء، ۸- اجتماع الامر و النهی، ۹- الامر بالفعل المشروط مع علم الإمر بانتفاء شرطه جایز ام لا، ۱۰- دلالة النهی علی الفساد، ۱۱- المنطوق و المفهوم، ۱۲- هل للغایة مفهوم أم لا، ۱۳- التعادل و التراجیح، ۱۴- الاستصحاب، ۱۵- تعریف علم الاصول و موضوعه، ۱۶- الحقیقة و المجاز، ۱۷- تعارض الاحوال، ۱۸- المشترک، ۱۹- بیان الواجب المطلق و المشروط (در پایان آمده هذه ما وقف من تحریرات آقا میرزا حبیب الله)، ۲۰ - مسأله الضد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۱۲۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۴سم [ف: - ۴۵]

۱۱۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۳۴

با عنوان فوائد در مبحث استعمال صیغه امر در قدر مشترک؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۷۶گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۸/۳×۲۳/۴سم [ف: ۱ - ۱۱۷]

۱۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۴۸

آغاز: بسمله -الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله. اما بعد فقال الاستاد مد ظله العالی ان المنطقیین و غیرهم من العلماء ذکروا و اتفقوا علی ان کل علم لابد فیه قبل الشروع فی المقصود من بیان تعریفه باحد الانحاء الاربعة؛ **انجام:** استدل به علی کون الامر و یفید الاستحباب لان بعد کونها ظاهرة فی الوجوب و لا سیما فی خصوص الخبر بقرینة صدرها کما لا یخق الا ان [کذا]

تقریرات اصولی یکی از علمای شیعه است که لابد به دست شاگردش نگاشته شده و نسخه اصل است. این تقریرات احتمالاً در حوزه علمی نجف نوشته شده و از قرن ۱۳ و ۱۴ق است. با توجه به حجم بسیار آن و غیر ممکن بودن مطالعه‌اش در فرصتی چنین، با ورق زدنی گذرا به این نکات در آن برخوردم. در آن از فاضل قمی صاحب قوانین (میرزا ابوالقاسم گیلانی ملقب به میرزای قمی) با دعای درگذشتگان یاد شده و نظراتش بررسی شده است (مثلا برگ‌های ۱۱۸ر، ۱۹۶ر و ۲۳۷ر). در یک جا به نقلی از فاضل بهبهانی (گویا آقا محمد باقر، وحید بهبهانی) که در آن نظر فاضل قمی را نقد کرده پرداخته (۳۲۹ر). در حاشیه یکی از برگ‌ها نیز درباره صاحبان اقوالی که در متن از آنها نقل مطلب شده توضیحی مفید داده است: «و توهم جماعة من فحول متأخرینا من کلام هذا الفاضل انه ره جعل المغایرة بین الدلیل و المدلول

باعتبار الاحمال الکاین ...» که در حاشیه منظور از آن فحول متأخرین را چنین توضیح داده: «و هی مولانا الشیخ محمد تقی [گویا شیخ محمد تقی مشهور به آقا نجفی ابن محمد باقر بن محمد تقی بن عبدالرحیم طهرانی، صاحب «الحاشیة الکبیرة علی المعالم»] و الفاضل الکرباسی [گویا محمد ابراهیم بن محمد حسن اصفهانی کرباسی / کلباسی (-۱۲۶۲ق) صاحب «اشارات الاصول و منهاج الاصول»] و صاحب الفصول [گویا شیخ محمد حسین بن محمد رحیم طهرانی اصفهانی حائری (-۱۲۵۰ق) صاحب الفصول الغرویة فی الاصول الفقهیة» (۲۹ر). به هر صورت بررسی این گونه تقریرات خود مبحثی جدا و تخصصی است؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مصحح، دارای خط‌خوردگی‌ها و اصلاحات متعدد؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی با عطف تیماج قهوه‌ای، ۳۳۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱/۲۷ - ۲۷۳]

۱۱۷. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۶۱۶

از مباحث ادله عقلیه آغاز می‌شود؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا:قرن۱۳و۱۴؛محشی با نشانه«منه»؛کاغذ:فرنگی،جلد: تیماج سرخ، ۳۰۴گ، ۲۵- ۲۸ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۴۹۵]

۱۱۸. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۷۱۸

شامل مباحث بیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۱۶گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۹]

۱۱۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۷۴

آغاز: فصل فی بناء العالم علی الخاص اذا تنافیا ظاهراً کأن یکون أحدهما مشتملاً؛ **انجام:** لأن الأول کان لابشرط و هو لاینافی الشرط کما لایخفی، تم بالخیر و الاقبال هذه المسألة الشریفة.

بخشی از تقریرات درس اصول فقه یکی از اساتید قرن سیزدهم و چهاردهم هجری است. در این کتاب از اشارات الأصول، مناهج و ضوابط و حواشی معالم همچون حاشیه ملا صالح مازندرانی و سلطان العلماء و نیز کتب اهل سنت همچون شرح عضدی نقل قول شده است؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا، عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۰۹گ، ۲۰سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: - ۲۱]

۱۲۰. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۸

بحث‌های اصولی درس سید محمد حجت است از قبیل: موضوع علم اصول، واضع علم اصول، وضع الشخصی والنوعی، تبادر، توصلی و تعبدی، اجزاء، مقدمه واجب و ...؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام [ف: - ۲۲]

۱۲۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۰۶/۱-۳۱/۸۶

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و الصلوة و السلام ... تقدیم مقال یتبین به تعریف اصول الفقه و موضوعه و غایته و فائدة ذلک زیادة التبصر لمن حاول التعرض و التدبر و لما کان هذا لفظ علماً؛ **انجام:** مع الاقتصار المذکور فی کلام اخر فالامر اظهر و الله العالم و له الحمد فی کل حال عفا الله من القبائح و وفقنا الحسنات الافعال.

اصول فقه استدلالی است با رد و ایراد و بررسی اقوال ونظرات، تقریرات درس استادش شیخ مرتضی انصاری است که از او با دعای رحمه الله یاد می‌کند؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد، محشی با عنوان «لمحرره»؛ جلد:تیماج مشکی،۲۵۸گ،۱۸سطر،اندازه:۱۵×۲۲سم[ف:۲- ۱۰۰۹]

۱۲۲. یزد؛ مدرسی، سید محمد (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره/۴

آغاز: بسم الله ... القول فی وجوب مقدمة الواجب؛ **انجام:** و وجود المانع و لا یلزم من عدم المقتضی

تقریرات درس شیخ مرتضی انصاری دزفولی؛ خط: نسخ تحریری، کا: سید احمد مدرس یزدی، تا: پنج‌شنبه ۳ ربیع الاول قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، ۱۱گ (۱۱۲-۱۲۲)، ۱۲ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [میراث اسلامی: ۸ - ۴۵۶]

۱۲۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۷۳۴

آغاز: بسمله. خاتمة فی التعارض و لاخفاء فی ان هذا المقصد من اهم مقاصد الاصول و لاخلاف من احد منهم فی کونه من مقاصد علم الاصول؛ **انجام:** فالامر واضح و کذا علی الثانی لان کلماتهم صلوات الله علیهم یفسر بعضها بعضا لان جمیعهم بمنزلة متکلم واحد

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، رکابه‌دار؛ تملک: علی بحرالعلوم؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۵۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۱ - ۷۱]

۱۲۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کا:آیت الله عبدالکریم گزی اصفهانی،تا:اواخر قرن۱۳یا آغاز قرن ۱۴، جا: نجف اشرف؛ قطع: رقعی [میراث شهاب:س۷ش۱-۲-۳۴]

۱۲۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۲۱۲ط

آغاز: لا یقال الحکم المستفاد من ظاهر الکتاب لما ذکر من الدلیل ان باب العلم؛ **انجام:** اقول لا یخفی علیک انه لم یبق فی المقام ما ذکره ... فی الجواب عن الوجه الرابع.

گویا تقریرات درس میرزا محمد حسن شیرازی باشد؛ بی کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی به امضای «منه ره»؛ ۳۸۸ص، ۱۶-۱۷ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴/۳ - ۳۵]

۱۲۶. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۱۹۲/۳

تقریرات درس اصول آخوند ملا محمد شریف مشهور به شریف العلماء می‌باشد که مقرر هنگام تحصیل آن را تقریر کرده و در یک مقدمه و چند مقاله ترتیب داده است. احتمالا روضة المحصلین می‌باشد که در فهرست مرعشی ش ۱۳ معرفی شده است. از آغاز مباحث اصول فقه تا قسمتهایی از صحیح و اعم را شامل است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج مشکی، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: - ۱۳۳]

۱۲۷. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۰۶

آغاز: اعلم لابد فی کل علم قبل الشروع فیه معرفة ثلاث مقدمات حتی یکون الطالب فیه بصیرة الاولی فی تعریف العلم

مباحث مفصل اصول فقه که در مجلس درس یکی از اساتید تقریر شده است و هیچ نشانی از نام محرر و استاد در صفحات نسخه به چشم نمی خورد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خط خوردگی زیادی دارد؛ جلد: تیماج، ۳۰۰گ، مختلف السطر [ف: ۱ - ۶۱]

۱۲۸. قزوین؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۹۲

آغاز: بسمله فصل فی التخصیص وهو فی اللغة مطلق الحصر و القصر و منه قولهم الوضع تخصیص شیء بشیء آخر؛ **انجام:** فصل هل یصح التمسک باستصحاب بقاء حکم المرکب لجزئه بعد انتفاء بعض اجزائه الاخر

تقریرات اصول فقه یکی از بزرگان است که با عجله تحریر شده است و هیچ نام و نشانی از محرر و مقرر در میان نیست و در آن نظرات دیگر اصولین مورد نقد و بررسی قرار گرفته است، مباحث عام و خاص، مطلق و مقید، حجیت ظن، تسامح ادله سنن، برائت، اشتغال و استصحاب را دربر دارد؛ خط: شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در حاشیه تاریخ ۱۲۸۹ق دیده می‌شود؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۰گ، ۲۷ سطر [ف: ۱ - ۶۲]

۱۲۹. تهران؛ الهیات؛ شماره نسخه:۱۴۶

نوشته مؤلف در ۱۲۵۶ در فقه؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۵۶ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۱۷ سطر (۱۱×۱۷)[ف:۷۵۶]

۱۳۰. بیرجند؛ دیانی؛ شماره نسخه:۱۳۴/۱

آغاز: الامر السادس فی تاسیس الاصل عند الشك فی جواز الاجتماع و عدمه و اعلم اولا ان ذلك انما هو علی مذاق القوم

تقریرات اصولی است مشتمل بر مباحث ذیل: تاسیس الاصل عند الشك فی جواز الاجتماع و عدمه، اعتبار الظن، بیان حال المتحیر فی زمان الحیرة و ذکر اقسامه و احکامه، اجتماع الامر و النهی، الظن و الجواز التعبد به، دلیل الانسداد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۴۷گ (۱ر-۴۸پ)، اندازه: ۱۵/۵×۲۰سم [ف: - ۱۰۴]

۱۳۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۰۴۰

آغاز: قال صاحب المعالم اصل ما وضع لخطاب المشافهة؛ **انجام:** الحکم بعدم اشتراط البلوغ.

از شیخ احمد درگذشته ذیقعده ۱۲۷۳ و در مباحث الفاظ است (ص ع)؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۳۳۵گ، ۲۶ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۳ - ۳۰۲۷]

۱۳۲. اصفهان؛ مدرسه صدر بازار؛ شماره نسخه:۸۰۲

آغاز: الثالثة من مقدمات الانسداد و هی ان الاحتیاط غیر ممکن علی المکلف لان التام منه یوجب العسر و الحرج و التبعیض فی الاحتیاط غیر صحیح

درس‌های اصول مرحوم سید محمود شاهرودی است که متن مورد بحث «فرائد الاصول» شیخ انصاری است، مؤلف اضافات دوره دوم دروس استادش را در حاشیه نگاشته و از برخی مباحث به سال ۱۳۸۸ فارغ شده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: مقوایی ابر و باد عطف پارچه‌ای، ۱۹۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۰سم [ف: ۳ - ۶۰۰]

۱۳۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۰۳

آغاز: بسمله اختلف الاصولیون فی ان الامر بالشیء هل یقتضی ایجاب مقدماته و المراد بالامر بالشیء ای ایجابه کما حقق فی محله و بالاقتصار الطلب

رساله مفصلی در مباحث اصول فقه که بر اساس متنی که به صورت «قوله - قوله» از آن استفاده کرده است به نگارش در آمده و از نام مؤلف ذکری به میان نیامده است، تنها چند جا از کسی به صورت «الاستاد الملاکنی» (برگ آخر) به نام برده که چنین بر می‌آید از شاگردان مرحوم مولی علی کنی تهرانی از فقهای پس از شیخ انصاری بوده است؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ دارای خط خوردگی؛ جلد: گالینگور آبی، ۱۴۵گ، مختلف السطر [ف: - ۵۲]

۱۳۴. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۶۴

آغاز: الامر الثانی فی ان سوء اختیار المکلف یصحح التکلیف المحال ام لا

در آن از نتائج الافکار سید ابراهیم قزوینی یاد می‌شود و در برخی از موارد این عبارت به چشم می‌خورد: «هکذا ذکره السید الاستاد دام ظله»؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۲۵گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۴۷]

۱۳۵. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۰۹۹

آغاز: فنقول ینبغی التنبیه علی امور بعضها متعلق با لمتیقن السابق؛ **انجام:** اما الشهرة الفتوائیة ...

نگارنده آن شناخته نشده از شیخ انصاری و فرائد ایشان به عنوان: «العلامة الانصاری فی الرسالة» یاد می‌کند. جلد دوم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۹۷گ، ۲۱سطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۸]

۱۳۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۱۱

در سه جلد مؤلف آن شناخته نشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۲۲گ، ۲۲سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۸]

۱۳۷. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۸۱۲

در سه جلد مؤلف آن شناخته نشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۱۰گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۳×۱۹سم [ف: ۱ - ۴۹]

۱۳۸. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۹۰

آغاز: قوله اما القسم الثانی ففیما دار الامر فی الواجب بین الاقل و الاکثر اقول هذه هی المسئلة المعروفة عند الاصولیین؛ **انجام:** الخامس انه لو لم یؤخذ ذات ما فی مفهومها ... ینحصل معناه فی الخارج ... و الاسماء الموضوعة للاعراض فی الحروف و هو باطل

شرح نسبتا مفصلی است بر کتاب اصولی که شاگرد ضمن درس بر متن کتاب استاد خود نگاشته و اکثر مباحث نا تمام مانده است.مطالبی را از میرزای قمی و فاضل نراقی نقل می‌کند؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ فاقد جلد؛ ۲۸۱گ، ۱۶سطر،

اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف مخ: ۱ - ۵۰۵]

۱۳۹. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۳

درس‌های مرحوم حاج میرزا حبیب الله رشتی، مبحث استصحاب؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ نسخه اصل با همان مشخصات دو نسخه قبلی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۶۸]

۱۴۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۵۳

آغاز: بسمله البحث فی العموم فاعلم انه قد یطلق و یراد به الکلی المنطقی؛ **انجام:** نظرا الی الاعتقاد و بالاشتغال و بناء الفضلاء و قلة المورد و غیر ذلک و لو سلم غایة التعارض و التساقط و الاصل الموسس فی المقام الاول سلیم عن المعارض

رساله مفصلی در مباحث اصول استدلالی است که مؤلف آن را از مباحث استادش که متأسفانه نامش در کتاب نیامده است به تحریر درآورده است. نسخه از مبحث عموم و خصوص تا تعادل و تراجیح را در بردارد؛ خط: نسخ و نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی بسیار، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۶۵گ، ۳۰سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: - ۵۲]

۱۴۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۴۸

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و منها أی من جملة الادلة العقلیة والأصول العملیة و الأ دلة الفقهائیةالاستصحاب؛ **انجام:** انظر هم فی باب التراجیح المضمونیةعلی اعتبار الترجیح و ثانیاً ...

تقریرات اصول فقه است و شامل استصحاب و تعادل ترجیح می‌باشد. نام مقرر به دست نیامد، لیکن در بین عبارتها «قال الأستاد العلامة دام مجده» و «شیخنا و امامنا المرتضی» به چشم می‌خورد، از محتوای مطالب بر می‌آید که بسیار عالمانه و محققانه نگاشته شده و در قرن ۱۴ هجری انجام گرفته است؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، با قلم خوردگی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز، ۴۸۳گ، ۱۵ سطر (۱۲/۸)، اندازه: ۱۴×۱۹/۵سم [ف: ۳۳ - ۲۸۰]

۱۴۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۵۷۸/۱

آغاز: بسمله. حمدله. و صلی الله علی سید الاولین و الاخرین محمد خاتم النبیین و علی عترته الطاهرین و ذریته الاکرمین اما بعد هذه نبذة ... اصل فی المشتق و التحقیق فیه یقتضی بسط الکلام فی مقدمات عدیدة؛ **انجام:** ان یکون المراد منه المتعدد المطلوبی

تقریرات درس اصول یکی از دانشمندان شیعی در قرن ۱۳ و ۱۴ است. در مباحث مشتق و اوامر. در مقدمه می‌گوید: «هذه نبذة من مسائل الاصولیة سمعتها من الاستاد ادام الله ظله و اطال الله تعالی للمومنین بقائه شفاها و مجلس الدرس جمعتها تذکرة لنفسی و ارجوا من الله بها و جمیع المحصلین»؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا، عطف پارچه مشکی، ۵۶گ (۱پ-۵۶ر)، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۳۰ - ۲۳۳]

۱۴۳. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۱۴

آغاز: اصل تحقق الکلام فی الاستصحاب یتوقف علی التنبیه علی امور الاول فی تعریفه و عرفوه بتعاریف؛ **انجام:** فکیف یبتنی مذهبهم علی تلک المسألة المبتنیة علی الحسن و القبح فتأمل جیداً.

مشتمل بر ۱- استصحاب، ۲- الدلیل العقلی والکلام فیه، ودر ابتدای رساله دوم تصریح شده که از تحریرات درس میرزا حبیب الله رشتی است؛ خط: نستعلیق، کا: ظاهراً به خط مؤلف، تا: صفر، جا: نجف اشرف؛ مصحح؛ جلد: مقوایی، ۷۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: - ۴۵]

۱۴۴. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۶۱۰

آغاز: اصل الاستصحاب الحال و هو من القواعدا و الاصول او من الادلة العقلیه التی تنتقل منها الی حکم شرعی و هو فی اللغة بمعنی المصاحبه و المعیه و قد عرفوا معناه المصطلح؛ **انجام:** و فی کل مورد قالوا انه یجب اولاثم العمل بالخطاب فیجب وقدیفصل بین ما کان هناک علم اجمالی فی البین وبین الشبهات البدویه فیجب فی الاول دون الثانی و الاوجه هو الثالث

تقریرات مبحث استصحاب را به تفصیل آورده است و از میرزای قمی به «فاضل قمی رحمة الله» و شیخ مرتضی انصاری به «الشیخ دام اجلاله» تعبیر کرده است. ظاهراً یکی از شاگردان شیخ مرتضی انصاری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ با خط خوردگی است؛ جلد: گالینگور سبز، عطف تیماج زرشکی، ۱۵۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱ - ۴۸۰]

۱۴۵. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۵۴

آغاز: المقام الثالث فی أن الأمر الظاهری هل یقتضی الاجزاء ام لا ان اجرائه به معنی سقوط التعبد بنفس الأمر الظاهری؛ **انجام:** فائدة فی المجمل و المبین و قد عرف المجمل بتعریفات کثیرة مذکورة فی الکتب المبسوطة الا انه لما لم یرد لفظه فی آیة أو روایة موضوعاً لأمر الشرعی بل

تقریرات مفصلی است که اول قسمتی از متن کتاب را آورده و بعد نظرات دیگران را بیان می‌کند و به حلاجی آنها می‌پردازد و با عناوین «فائدة، فائدة» به انجام رسیده است، شامل مباحث مطلق و مقید مجمل و مبین و برائت می‌باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف مخ]

۱۴۶. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۶۱

آغاز: قوله الوضع هو نحو اختصاص اللفظ الخ اقول لما کانت تعاریف القوم من تخصیص اللفظ بالمعنی او تعیین اللفظ للدلالة؛ **انجام:** هذا کله من باب المماشاة فالا فمن الواضح کون حالة الواجب التعبدی حال التوصلی فی خروج قصد القربته.

چند برگی است در بحث الفاظ و مقدمات حکمت که با عناوین «قوله و اقول» برگزار شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ ۲۰گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف مخ]

۱۴۷. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۶۳

آغاز: مقدمات عدیده هم یستحق الا عقاب واحد علی التحقیق؛ **انجام:** فکذ الظن بالترخیص کان مستحیلاً نعم نباء علی البقاء.

از مقدمات شرعیه تا مطلق و مقید را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با قلم خوردگی زیاد؛ جلد: مقوا سرخ عطف تیماج سرخ، ۱۶۰گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف مخ]

۱۴۸. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۶۴

آغاز: مقالة فی القطع الاجمالی فنقول ان الکلام فیه تارة فی [اشتغاله] اثباتاً و اخری اسقاطا اما الأول فتارة یقع الکلام فی اصل اقتضائه الحجیة و اثبات استعمال الذمة؛ **انجام:** مقالة فی حکم تعارض الادلة و عرف التعارض ینافی مدلوله الدلیلین علی وجه بالفراغ من العمل علی طبق ... و ان جازله العمل علی وفق رامی

کتاب مفصل اصولی است که به صورت مقاله و مقصد و اصل برگزار شده است. از مبحث قطع تا تعارض ادله را شامل است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ جلد: مقوا سرخ عطف تیماج، ۱۷۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف مخ]

۱۴۹. قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۷۲

آغاز: الاول فی الضابط بین التعارض و التزاحم و حاصله ان بین منهم الدلیلین لو کان فی الواقع و نفس الامر ناقیاً بمعنی انه فی مقام التشریع؛ **انجام:** فنقول لا شک ان دلیل المستحبات لم تشمل عناوین [...] و فی العرش تشمل.

بحث تعارض و تزاحم؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ فاقد جلد، ۱۹۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ]

۱۵۰. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۱۶

آغاز: الحمدلله رب العالمین القول فی تعریف اصول الفقه و له معنیان ترکیبی اضافی و افرادی علمی و قدجری دیدنهم بالبحث

درس‌های اصول فقه به طور مرتب و منظم تحریر و تقریر شده است، مقرر در سال ۱۲۵۴ مشغول تنظیم آن بوده است، نسخه حاضر از اول مباحث اصول تا آخر مباحث عام و خاص را شامل است، و ترتیب مطالب کتاب طبق ترتیب کتاب «الفصول الغرویة» مرحوم شیخ محمد حسین اصفهانی (–۱۲۵۰) می‌باشد. مقرر از آوردن نام افراد و اشخاص و اقوال معاصرینش خودداری کرده و گاه گاهی فقط آراء صاحب قوانین را مورد بررسی قرار داده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ در اولش «من الکتب المشترکة بینی و بین اخی» با مهر «عبدالله» (شلجمی)؛ جلد: تیماج مشکی، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۳۸۷]

۱۵۱. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۷۷

چندین رساله که از دروس خارج اصول حوزه علمیه نجف در قرن سیزده نوشته شده را حاوی می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: بدون جلد، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: – ۴۱۸]

۱۵۲. بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۰۰

آغاز: الکلام فی الادلة العقلیة عرف الدلیل العقلی بانه حکم عقلی یتوصل به الی حکم شرعی و قسموه الی ما لایتوقف علی خطاب شرعی

مباحث علم اصول فقه را به طور مبسوط از کلاس درس استاد تقریر و تحریر نموده است، از ادله عقلیه تا آخر باب تقلید؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: روغنی، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: – ۱۳۸]

۱۵۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۳۹۸

آغاز: القول فی المطلق و المقید و تنقیح البحث فیه بطی هدایات هدایة عرف المطلق بانه مادل علی شایع فی جنسه؛ **انجام:** و زیادة الاستخراج الفعلی مما لا مدخلیة له فی تحقق عنوان الاعلمیة.

مجموعه‌ای است شامل هفت مبحث از مباحث فن اصول از افادات درسی شیخ انصاری علیه الرحمه که به خامه روان و توانا غالباً در عنوان «هدایة اصل» نگاشته شده: ۱. القول فی المطلق و المقید، ۲. القول فی اعتبار المظنة و تفصیل الکلام علی وجه یکشف اللثام (مسآئل حجیت ظواهر و امارات از قطع و ظن اجماع، دلیل انسداد)، ۳. القول فی الادلة العقلیة و یتم الکلام فیه فی طی اصول (ادله عقلیه حسن و قبح عقلی اصالة الاباحة اصالة البرآئة)، ۴. القول فی الاستصحاب و تحقیق المقصود فیه فی طی هدایات، ۵. تقلید میت و تقلید اعلم، ۶. هدایة القول فی التعادل و التراجیح، ۷. مسئلتی تقلید المیت و تقلید الاعلم. هر چند اعاظم شاگردان شیخ را به جمع و تدوین افادات علمی او اهتمام بود و در این نسخه نامی از مؤلف این مجموعه و محرر این مباحث نیست لیک مبحث اول و سوم (به‌جز مسئله اصالة البرائت) به‌خامه میرزا ابوالقاسم کلانتری (مؤلف تقریرات شیخ انصاری موسوم به مطارح الانظار) است مبحث پنجم به خامه دیگری از شاگردان شیخ است که با کتاب مطارح الانظار چاپ شده. از اسلوب نگارش و عناوین مطالب گمان قوی می‌رود که بقیه مباحث به خامه کلانتری باشد و این نسخه دارای آن جمله از تقریرات او است که به جهت نشر «فرائد الاصول» چاپ نشده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۴۱۸گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۶ – ۱۲]

۱۵۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۷۱۸

آغاز: لایخفی ان ما اسسه قد لجعل الامارات الغیر العلمیة حجة لا اساس له من غیر فرق بین التکوینیات و التشریعیات؛ **انجام:** و لو کان من اضعف الظهورات یرتفع موضوع هذاالاصل.

مجموعه‌ای است شامل مباحث (حجیت ظن، اجتماع امر و نهی، دلالة نهی بر فساد، مفاهیم، عام و خاص، مطلق و مقید) مبحث حجیت ظن به‌طور تعلیقه و حاشیه بر فرائد الاصول است و بقیه مباحث یک رشته نگارشی است استدلالی مطالب را در عنوان «فصل» آورده و به تقریرنگاری اشبه است تا به تألیفی مستقل. از نقل مطالب کفایة الاصول دانسته می‌شود که مطالب این کتاب از افادات معاصرین است. لیک به تحقیق دانسته نشد این افادات از کیست و به‌خامه چه کسی است. واقف نسخه که خود فاضلی است کتاب‌دوست و بهره‌مند از کتاب‌شناسی در صدر نسخه استظهار نموده که مؤلف سیدعبدالرزاق داماد آقا بزرگ حکیم معروف است و برخی را پندار است که مؤلف این کتاب رو آن

شاد میرزا مهدی شهیدی فرزند حکیم مذکور است؛خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: حاج سید علی اصغر اصغرزاده، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ ۱۵۵گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۶]

۱۵۵. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه:۷۷۸

مباحث اصول فقه را از درس یکی از اساتید نجف به طور مبسوط و مفصل و مرتب تنظیم و تقریر شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۴۱۸]

۱۵۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۱

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۵۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۳

آغاز: توضیح، اذا ورد امر من الشارع بشیء و اتی بالمأمور بذلک الشیء علی وجهه، فهل یفید الاجزاء ام لا؟ و القول فی هذه المسئلة منحصر فی اثنین و توضیح الکلام فی هذا النزاع یستدعی رسم مقدمات؛ **انجام:** علی سقوط الاعادة و لاعلی عدم سقوطها بل هو ساکت فی الدلالة علی احد الطرفین. فان قلت مقتضی الاصل اللفظی من حیث الدلالة

تقریرات مختصری است در مبحث «اجزاء». با توجه به آنکه در حاشیه اولین برگ کتاب، تقریرات آقا سید ابراهیم نوشته شده احتمال دارد مبحث حاضر، بخشی از تقریرات سید ابراهیم دامغانی خراسانی (-۱۲۹۱) از مباحث استادش آیت الله میرزا محمد حسن شیرازی معرفی شده در الذریعة (۳۶۷.۴) باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۶گ (۱۹۹-۲۰۴)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۳ - ۹۹]

۱۵۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۴۸

آغاز: بسمله، اما المقدمه ففی ذکر ما یحتاج الیه قبل الشروع فی العلم فاعلم ان اول ما یحتاج الیه الشروع فی هذا العلم تعریفه ثم بیان موضوعه ثم بیان غایته؛ **انجام:** و ثانی فی ما یرد علیک انه ما تقول فی العبارات الواقعه فی اوقات المکروهه التی لیست لها ابدال.

در این اثر مسائل مختلف اصول فقه به تفصیل و به صورت استدلالی مورد بحث قرار گرفته است. در مواضع مختلف کتاب، عبارت «قال الاستاد دام ظله» آمده. شیوه پرداختن به مباحث کتاب نشان می‌دهد که مؤلف تقریرات درسی استاد خود را که احتمالاً در قرن ۱۳ می‌زیسته به خط خود نگاشته است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۷گ، ۲۴-۳۵ سطر (۱۱/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵/۳×۲۱/۵سم [ف: ۱۸ - ۶۷]

۱۵۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۶۱

آغاز: اصل فی المشتق من اسم الفاعل و المفعول و الصفه المشبهه ... یعلم جلیه الحال فیه بعد ملاحظه تعریف المشتق منقول انهم قد عرفوه بتعاریف متعدده؛ **انجام:** فلا منافات فی تکلیفین نظر الی اختلافهما فی الترتیب انتهی ما اوردنا نقله و تبعه اخوه الفاضل فی الفصول حیث قال و التحقیق عندی.

در این اثر مباحث مختلف اصول فقه شیعه به رشته تحریر درآمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، محشی از خود مؤلف است؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج مشکی، ۳۷۹گ، ۲۰-۳۲ سطر (۱۱×۱۶) [ف: ۱۸ - ۸۱]

۱۶۰. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۵۱۷

آغاز: بسمله، القول فی النواهی النهی کالامرفی الدلالة علی المطلب بمادته و صیغته اقصی ما هناک ان الامر لطلب الوجود و النهی لطلب العدم؛ **انجام:** الرابعة ان لا یعلم تاریخها و لا مناص عن الرجوع الی الاصول العملیة لتکافوا احتمال النسخ و التخصیص و لا معین لا حدهما ...

در این اثر مبحث الفاظ از اصول فقه مورد بحث قرار گرفته است. به نظر می‌رسد که این اثر قسمتی از یک کتاب تقریرات در اصول باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی با روکش کاغذی نقشدار الوان، ۱۳۶گ، ۱۹ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵/۸×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۴۲]

۱۶۱. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰۱

در حسن و قبح و اصول عملی و استصحاب و اجتهاد و تقلید و تعادل و تراجیح و شرح مانند؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا، به‌فرموده میرزا محمد حسن [ف: ۳ - ۸۰]

۱۶۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰۴

دنباله رساله ۴۰۳. رسالة فی القواعد الاصولیة علی مقدمة و مقاصد و خاتمه، کتاب بزرگی است؛ بی‌کا، بی‌تا [ف: ۳ - ۸۰]

۱۶۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۵۹۷

از یکی از شاگردان شیخ انصاری در مباحث قطع و سنت و ادلة عقلیه؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: آقا سید عبد المجید گروسی همدانی، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: - ۱۲۹۹]

۱۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۵/۲

آغاز: او عالما به ولی ای تقدیر فاما ان یکون عالما یالحکم سواء کان تکلیفا او وضیعا؛ **انجام:** و اما الکلام من الجهة الاولی وهو مقتضی الاصول السلیمة فالاقوی هو القول باصل الاشتغال الذی مقتضاه واقعیته الجزء او الشرط

نویسنده آن از متاخرین و گویا از شاگردان شیخ انصاری بوده و مکرر از استاد خود با عنوان «الشیخ الاستادره» تعبیر می‌کند، این تقریرات بخشی است شامل حمل مطلق بر مقید، اقوال در مسئله ترتب را از فاضل تونی، محقق کرکی، کاشف الغطاء و شیخ محمد تقی نقل می‌کند؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: گوناگون، جلد: تیماج عنابی، ۱۶ص (۱۲۹-۱۴۴)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۰]

۱۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۴۴۱

آغاز: لو علم بوجود شیء و شک فی بقائه فهل یجوز الحکم ببقائه ام لا کما اذا علم بوجود زید مثلاً فی زمان السابق و شککنا فی بقائه فی اللاحق؛ **انجام:** عن بعض الباقی بفهم العرف و اقتصاراً فیما خالف الاصل بقدر الضرورة و ان کان مقتضی الاصل عدم

التکلیف.
تقریرات مفصلی از مباحث علم اصول با رد و استدلال‌های فراوان است؛ مقرر از وحید بهبهانی و سید علی طباطبایی (صاحب ریاض المسائل) نام می‌برد، نسخه شامل مباحث استصحاب و الفاظ است؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۷۲گ، ۲۰ و ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۵- ۴۲۲]

۱۶۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۵۲/۹-طباطبائی

آغاز: اعلم ان الفقهاء و الاصولیین من الامامیه ... قد وضعوا لا لا حکام ادله و قسموها علی قسمین؛ **انجام:** فصل فی اصل البرائه اعلم ان المرجع فی جمیع ابواب الفقه ... منحصر فی میثین احدهما الاصل و الاخر الدلیل ... و الاصل بهذا المعنی فی کلماتهم منقسم الی اقسام اربعه ... لانه دائر بین النفی و الاثبات و بیانه هو ان المکلف فی الواقعه اما انه ملتفت.

این بخش در اقسام ادله و مباحث حسن و قبح است و گویا از نویسنده دیگر بخش‌های اصول فقه در این دفتر است و با همان خط؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ در بالای نسخه با همان خط این نوشته دیده می‌شود: «بسمله هذه الجزءات من تقریرات استادنا العالم الفاضل ... المحقق المدقق السید السند المتبحر لازال ظله العالی علی ممدوده ... ما دامت السموات متحرکه و الارضون ساکنه»؛ جلد: تیماج سبز، ۴۹گ (۱۹۳ر-۲۴۱ر)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲۲ - ۲۵۶]

۱۶۷. اصفهان؛ مکتبة الزهراء؛ شماره نسخه:۱۶۶

کتابچه‌ای است از تقریرات چند بحث از اصول مرحوم آیة الله آقای آسید محمد فشارکی اصفهانی که مرحوم آقای حاج آقا رحیم ارباب رضوان الله علیه جمع نموده‌اند، و آخرین بحث آن بحث ترتب است و تاریخ اتمام ۱۲ ذیحجه ۱۳۳۶ می‌باشد؛ کا: مرحوم آقای ارباب، بی‌تا؛ ۱۳۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۱۰۷]

۱۶۸. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۶۴

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ بر بعض هوامش توقیع «محمد علی»؛ مختلف السطر [تراثنا: س۶ش۱ - ۹۰]

۱۶۹. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۶۶

مطالب آن تحت عنوان «مصباح و مفتاح» آمده و در آن آراء سید طباطبائی و المحقق الشریف و السید المرتضی و المحقق القمی و صاحب الجواهر ذکر شده؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، مختلف السطر [تراثنا: س۶ش۱ - ۹۱]

۱۷۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۲۹

آغاز: قوله و بتقریر آخر الفرق بین هذا التقریر و التقریر الاول ظاهراً من حیث البیان علی ما هو الشأن فی اختلاف التقریر و بینهما مع ذلک اختلاف آخر فی بیان

توضیح و شرح مفصل متنی در اصول که به صورت تقریر درس یکی از بزرگان نگاشته شده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۱۵گ، ۲۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: - ۵۱]

۱۷۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۵۰

استصحاب، اشتغال، برائت؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۷۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۴۰۶

تالیف یکی از شاگردان شیخ انصاری؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۱۷۳. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۰۷/۱

آغاز: بسمله قوله من جهة الاضافة و من جهة العلمیة الخ منهم من قدم بیان معناه الاضافی بملاحظة تقدمه طبعاً باعتبار کونه منقولاً منه فلیقدم ذکرا لیوافق الواضع

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه، ۴۵گ، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: - ۲۶۴]

۱۷۴. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۲

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۷۵. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۳

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۷۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۴

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۷۷. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۵

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۷۸. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۶

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۷۹. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۷

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۸۰. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۸

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۸۱. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۶۹

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۸۲. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه:۶۷۰

بی‌کا، بی‌تا [ف: - ۴۳]

۱۸۳. قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۵۰۴

آغاز: مسألة فی الأوامر و یقع الکلام فیها فی مقامین الاول فی موادها و الثانی فی صیغها؛ **انجام:** و بعبارة اخری لان جهة الاعتقاد بالحکم قد خالفت فی زمان الشک لان جهة الاعتقاد بالمنع هو احتمال

تقریرات درسی مفصل در مباحث اصول فقه که نام مقرر و استاد در کتاب دیده نشد، احتمال دارد استاد شریف العلماء مازندرانی و یا شیخ اعظم انصاری باشد، شامل مباحث الفاظ و ادله عقلی است و برگ‌های زیادی از آغاز و میانه و انجام افتادگی دارد؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز ووسط و انجام؛ مصحح؛ مهر: «یا امام علی النقی ۱۲۱۰» (بیضی)؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۰۲گ، ۳۵سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۳۷]

۱۸۴. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۲۷۰-۱۲/۱۶۰

آغاز: الحمد لله ... و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین فبعد لانزاع و لااشکال فی ان موضوع کل علم هو الذی یبحث فیه عن عوارضه

الذاتیة لکن النزاع فی تسمیة موضوعات العلوم؛ **انجام:** قوله انه لو سلم صحة هذا المنع نقول ان اختصاص الوجوب ح ... اذ یلزم منه ان یکون وجوب ذی المقدمة مشروطا بوجوده ولو بنحو الشرط المتاخر و هو فاسد بیان الملازمة ان وجوب

تقریراتی است در درس اصول فقه یکی از مجتهدان شیعه در قرن چهاردهم هجری. استاد اساس درسش را کفایه آخوند خراسانی قرار داده و ترتیب مباحث به همان ترتیب کفایه است. در پایان بخش اول تقریرات دستخطی از استاد تحریر شده بدین عبارت: «الی هنا تقریرات بحثی کتبها بعض تلامذتی»، اقسام وضع، صحیح و اعم، اوامر، مقدمه واجب، واجب کفایی و موسع، مطلق و مقید، اصالة الاشتغال، الاستحصاب، تعادل و تراجیع، مشتق، عام و خاص؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۹گ، ۲۰–۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲ – ۱۰۱۱]

۱۸۵. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۲۹

آغاز: فاعلم ان الضرر اما ان یکون بلامعارض او مع المعارض علی الاخیر المعارض اما النفع او الضرر و علی الاول اما ان یکون الضرر دنیویاً او اخرویاً و الذی یکون مع المعارض و یکون معارفه النفع؛ **انجام:** و اما العمل علی القسم الثانی فالمشهور الی زمان الاردبیلی رحمت الله علیه بطلانه ایضاً ولکن الحق صحته لمطابقته الواقع و حصول قصد التقرب فیه ایضاً و المقتضی موجود و المانع ایضا مفقود وفاقاً لمشایخنا

تقریرات درس اصول فقه به‌طور مفصل و با رد و ایراد فراوان است. مقرر از فاصل قمی و صاحب فصول، صاحب ریاض، شیخ بهائی و دیگران نام می‌برد. ضرر تا اصول عملیه را دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۸۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۴۷۸]

۱۸۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۷۱۳۵

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از اصغر توحیدی ادیب [رایانه]

۱۸۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۹۰۵

آغاز: رب یسر و لاتعسر: اعلم أن المتجزی ما أن یؤدی اجتهاده الی القطع و اما أن یؤدی الی الظن؛ **انجام:** و لو قلنا بکونها ناقلة بناء علی عموم أدلة الوفاء بالعقود و قد عرفت فساده.

رساله‌ای است شامل مبحث تجزی در اجتهاد و بحث صحت یا بطلان عبادات و معاملات جاهل؛ خط: نسخ متوسط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی آهار مهری، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ص (۱۴۵–۱۶۴)، ۲۰ سطر (۱۰×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [رایانه]

۱۸۸. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۶۲۵/۳

آغاز: اصل، اعلم ان المتجزی اما ان یودی اجتهاده الی القطع بالمسئله و اما ان یودی الی الظن بواسطه اعمال بعض المقدمات الظنیه فی الاستدلال؛ **انجام:** بعد ثبوت اتحاد التکلیف و ظنی ان کل هذا تکلف و لا یسعنی الان المتامل از ید من ذلک و الظاهر ما ذکرنا فتدبر.

مباحثی کوتاه و استدلالی از اصول فقه با عنوان «اصل، اصل» است و ظاهراً تقریرات درسی یکی از اصولیین قرن ۱۳ق، همچون شیخ انصاری باشد که توسط یکی از شاگردان ایشان به رشته تحریر درآمده است. مباحث رساله عبارت است از: تجزی در اجتهاد و جواز عمل متجزی به ظن خود، جواز عمل دیگران به ظن متجزی، ثبوت عبادات مکروهه و اجتماع طلب فعل و طلب ترک، دخول حرف نهی بر فعل در کلام شارع و منظور از آن، نزاع در مفهوم غایت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۶ص (۱۶–۲۱)، ۲۳ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۱۱]

۱۸۹. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۳۷۷/۲

آغاز: اصل فی بیان الجمع بین الدلیلین؛ **انجام:** هذا آخر ما استفدناه فی العلم الاصول من الاستاد السناد و الرکن العماد

تعادل و تراجیح؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۴گ، اندازه: ۲۰×۳۰سم [ف: ۳– ۹]

۱۹۰. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۳۷۱

آغاز: اولین عنوان موجود پس از ۵ برگ: مسئلة اللفظ و المعنی ان اتحدا فیکون متحد اللفظ و المعنی؛ **انجام:** اصل فی المبین و هو عبارة عما یتضح دلالته و هو قد یکون قولا ...

به پیش‌نویس مؤلف می‌ماند شامل مباحث الفاظ، مقدمه واجب، نسخ – نهی در عبادات، مطلق و مقید، مبین و ...؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ آهار مهره؛ ۱۸–۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ – ۲۲۹]

۱۹۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۱۲۱۷

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از مصطفی حسینی [رایانه]

۱۹۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۲۸۴

درس‌های مرحوم حاج میرزا حبیب الله رشتی، مبحث تعادل و تراجیح؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۶۸]

۱۹۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۴۹/۴

آغاز: قوله ره و الثانی یثمر بعد معرفة تاریخ التخصیص قال الشیخ سلمه اله و فیه ان هذا لا یختص با المنقول التخصصی، بل المنقول التخصیصی ایضا لا یثمر الا؛ **انجام:** قد ذکرنا ان المجمل علی ضربین ذاتی و عرضی و علی کل واحد منهما، اما الاجمال فی اصل التکلیف او فی المکلف به.

مشتمل بر: تعارض العرف و اللغة، حقیقه الشرعیة، الصحیح و الاعم، المشترک، استعمال اللفظ فی معنی الحقیقی و المجازی، مشتق، اوامر و نواهی، مراتب مجاز و مجاز مشهور، در امر واقع عقیب الحظر، در حظر واقع عقیب الامر، ورود امرین علی التعاقب، در تداخل اسباب و عدمه، در تداخل مسببات، مره و تکرار، و فور تراخی در امر، در مقدمه واجب، امر بشیء وجواز اجتماع امر و نهی و دلالت نهی بر فساد، مفاهیم و مفهوم شرط، استصحاب و مجمل و مبین؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۵۱۸]

۱۹۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳۶

آغاز: بسمله، مساله فی جواز الاجتماع الامر و النهی؛ **انجام:**

موجبه لاستجاب الاکتساب به
خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [الفبائی ف: - ۱۴۱]

۱۹۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۷۰۴
آغاز: و آخرا المطلب الثانی فی الاجماع و فیه مقدمة و فصول؛ **انجام:** فیلزم الثبوت فی الخارج و اللازم بط و یمکن الجواب عن ذلک بان
مؤلف به دلیل افتادگی اوراق اول و آخر نسخه شناخته نشد اما از مطالب و مندرجات برمی‌آید که از علمای امامیه نیمه قرن ۱۳ به بعد است وی در نگارش مباحث به کتب علماء معاصر توجه خاص داشته است از جمله: «ما اشار التی ذکرنا او سنة علی ما ذکره فی القوانین»، «الاول قال الفاضل المعاصر فی الفصول (فصول الغرویه شیخ محمد حسین اصفهانی (-۱۲۷۰ق)»، «کما نقله العلامة الطباطبائی المزبور قدس سره فی فوائده». کتاب شامل تقریراتی است مفصل و استدلالی در ادله استنباط احکام. عناوین موجود عبارت است از: المطلب الثانی فی الاجماع و فیه مقدمة و فصول اما المقدمه ففی بیان معنی الاجماع ... الفصل الاول فی بیان الاقوال و الثانی فی بیان ادلة الاجماع الثالث فی ادلته عند مخالفینا الرابع فی بیان امور تتعلق فی المقام الخامس بیان فی الاجماع المنقول، المطالب الثالث فی السنة و الکلام فی موضوعها و اقسامها و احکامها و شرائطها و توابعها فهنا خمسة مباحث، فی الادلة العقلیه و فیها مقدمة و مباحث»؛ خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا با روکش میشن دارچینی، ۱۸۸گ، ۲۴ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۸سم [ف: ۱۶ - ۸۸]

۱۹۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۶۷۵/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطیبین الطاهرین العز المیامین، بحث: اختلف الاصولیون فی ان مقدمة الواجب واجبة ام لا؟ و هذا بحث قد عنونها بعضهم کالعلامة فی التهذیب؛ **انجام:** کان رافعا للتمکن عنه بقول مطلق فظهر ان الانقسام بالنسبة الی الواجب المضیق لا بالنسبة الی الضد فانه ربما یکون الواجب
تقریرات شیخ مرتضی انصاری (-۱۲۸۱) در مباحث «مقدمه واجب» و «مقتضای امر به شیء» است که توسط یکی از شاگردان ایشان نگاشته شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی و فستقی، جلد: تیماج مشکی، ۹۴گ (۱۰۵-۱۹۸)، اندازه: ۱۵×۲۰ [ف: ۱۳ - ۹۹]

۱۹۷. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۹/۲
آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی محمد و آله الطیبین الطاهرین؛ **انجام:** ما قدیو همه بعضهم فتدبر. تم الکلام فی مسئلة اصالة الاباحة و الحمدلله.
تقریرات درس شیخ انصاری است. بحث «الأدلة العقلیة» با عنوان «اصل، اصل»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۳۲گ (۷۵پ-۱۰۶پ)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۶۵]

۱۹۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۰
آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** اقسام منا ان یکون
تقریرات درس شیخ انصاری است. در این رساله سه مقصد زیر از اصول عقلی آمده است: ۱. حسن و قبح، ۲. اباحة، ۳. اصالة برائة و اشتغال و تخییر؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [الفبائی ف: ۱۴۱]

۱۹۹. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۳۴۴۵/۱
آغاز: لیحصل العلم فی الجمله
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری، ۲۱۰ص (۱-۲۱۰)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۵ - ۱۶۵۶]

۲۰۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۸۰۹
مؤلف ناشناخته؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۹ش۲ - ۱۰]

۲۰۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۲۱۴
آغاز: آغاز قسمت اول: المقدمة فی بیان رسم هذا العلم و نبذ من القواعد اللغویة.آغاز قسمت دوم: المطلب الثانی فی الادلة العقلیه مبحث اعلم ان القول بان ادلة العقلیة؛ **انجام:** انجام قسمت اول: ارادة المعن الحقیقی بوحدتها درس. انجام قسمت دوم: والمنط بالمفهوم فتد بر و تامل.
دو رشته نگارشی است پی در پی: ۱. از اول تعریف علم اصول تا آخر مبحث استعمال لفظ در معنی حقیقی و مجازی ضمن ۶۱ صفحه تقریر درس صاحب ضوابط الاصول و بخامه آخوند ملاعبدالله شاه عبدالعظیمی است، ۲. در مباحث ادله عقلی (حسن و قبح اباحه اصلیه. اصل برآئت. حجیة کتاب. قیاس؛ خط: نسخ، کا: بقرینه شباهت خط: مولانا محمد اسماعیل هروی مؤلف کنز الاصول از شاگردان صاحب ضوابط الاصول، بی‌تا؛ ۷۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۶ - ۱۲]

۲۰۲. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۲۵۷
تقریرات ابحاث شیخ انصاری؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [نشریه: ۷ - ۱۲۳]

۲۰۳. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۳۱۸/۱
آغاز: قدعلمت ان المکلف الملتفت الی الحکم الشرعی اما ان یحصل له القطع
برائت و اشتغال شاید از یکی از شاگردان شیخ انصاری؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۵۰گ [چند نسخه-ف: - ۳۸۵]

۲۰۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۰۲
آغاز: الصحیح او الاعم و قبل الخوض؛ **انجام:** و الظاهر هنا علی الاصل ان هذا فیما لم یکن علی الظاهر دلیل هو الاصل
شامل: مقدمه واجب، اجتماع امر و نهی، امر به شی باعلم به انتفاء شرط آن، دلالت نهی بر فساد، فرق مفهوم و منطوق، اجتهاد و تقلید، تعادل و تراجیح؛ خط: نستعلیق نزدیک به نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی آبی و نخودی، جلد: مقوا، رویه

تیماج سبز تیره، ۲۷۴گ، ۲۰-۳۲ سطر (۱۱×۱۶و۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۱۷ - ۸]

۲۰۵. مشهد؛ حیدری؛ شماره نسخه:۶۳

نسخه ناتمام رها شده؛ بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [اندیشه حوزه: س۲، ش۷ - ۲۱۷]

۲۰۶. اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۲۶۴/۴

آغاز: مقدوریتها فالعقاب علی ترک ذی المقدمه ایذاء

تقریراتی است از یک کتاب در اصول فقه که جدا افتاده، اول و آخر ندارد، عناوین: اصل، هل الامر بالشیء یقتضی النهی عن ضده ام لا، اصل، هل الامر عقیب الحظر ایضاً یعید الوجوب ام لا، هل الامر یقتضی الاجزاء ام لا، اصل، هل یجوز امر الآمر مع العلم بانتفاء الشرط ام لا؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: لیموئی، ۲۸گ (۶۹ر-۸۶پ)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۳۵۸]

۲۰۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۰۷

آغاز: پس از یک سطر خطبه: اصل اختلف العلماء فی وجوب مقدمة الواجب و عدمه علی اقوال؛ **انجام:** فاذا فرض الکفایة.

تقریرات اصول فقه است و شامل استصحاب و تعادل ترجیح می‌باشد. نام مقرر به دست نیامد، لیکن در بین عبارت‌ها «قال الأستاد العلامة دام مجده» و «شیخنا و امامنا المرتضی» به چشم می‌خورد، از محتوای مطالب بر می‌آید که بسیار عالمانه و محققانه نگاشته شده و در قرن ۱۴ هجری انجام گرفته است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۲۷۱بگ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۶ - ۱۴]

۲۰۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۵۶۴۳

آغاز: المقصد الثالث فی الشک و لما کان البحث فی هذه المقاصد لبیان الادلة العقلیة التی هی عبارة عن الوظائف العقلیة ای یتوصل بها الی الوظائف الشرعیة بالنسبة الی الاحکام الواقعیة؛ **انجام:** لیتوصل الاحضار تلک المفاهیم الی الالفاظ الموضوعه.

آنچه مسلم است مؤلف از مردمان قرن سیزده است و مطالب ان از افادات یکی از علماء متأخر از شریف العلماء است. بنا به آنچه که در پشت صفحه اول نسخه نوشته شده این کتاب تقریر درس شیخ انصاری است و غیر از تقریرات موسوم به مطالح الانظار است. نسخه شامل مباحث مقدمه واجب، امر به شیئی مقتضی نهی از ضد، حجیت ظن (حاوی مباحث اجماع منقول، خبر واحد، دلیل انسداد، حرمت عمل به قیاس). نسخه تمام است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۱۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۶ - ۱۵]

۲۰۹. قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۱۵۹

آغاز: بسمله الفقه فی اللغة اه لا یق ان العلماء کان بنائهم اذا ارادوا التصنیف ایراد تعریف ذلک العلم فی دیباجته فلم اعرض المصنف عما بنوا علیه ... لانه قد صنف کتاباً فی علم الفقه و سماه بالمعالم؛ **انجام:** ویحرم علیک الغصب او فی المکان المغصوب ثم تخطی العبد بعض الخطوات فی المکان المغصوب ثم قطعها قبل الاتمام فهو یعاقبه علی الامرین الغصب و قطع التخطی فتدبر

لابحاث شریف العلماء. از اول اصول تا اجتماع امر و نهی؛ خط: نسخ و نستعلیق و تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ مهر: «عبده الراجی عبدالحسین» (بیضی)؛ جلد: مقوای زرد عطف تیماج سرخ، ۲۳۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۶]

۲۱۰. تهران؛ مروی؛ شماره نسخه:۷۰۳/۹

تعادل و تراجیح. تقریرات ابحاث السید حسین ترک؛ بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [ف: - ۲۹۸]

۲۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۷۳

شریف العلماء استاد شیخ انصاری؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۳۳۵

تقریرات ابحاث شریف العلماء؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۲۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۹۱۴/۷

تقریرات ابحاث صاحب الفصول؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲گ (۱۱۲ر - ۱۱۳ر) [ف: ۶ - ۱۶۵]

۲۱۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۵۳۰/۳

آغاز: اصل فی اثبات الاستصحاب فی الجمله ای ... الدلیل علیه و سیاتی. و لنا مویدات: الاول، الشهره المحکیه بل ... و النصوص الخاصه غیر ما ذکر کثیره. و اما الوجوه فمنها الاخبار العامه کصحیحه زراره؛ **انجام:** اصل، قدیتمسک فی اثبات ماهیه العبادات المرکبه باصاله الاطلاق ... و الثانی و تالیه مرتبط بمسئله اصل البرائه و الثالث ای عدم الدلیل مرتبط.

تقریرات مختصر و ناتمامی است در بررسی استدلالی مسئله استصحاب با عنوان «اصل، اصل»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری و نخودی، جلد: تیماج تریاکی، ۹گ (۸۰-۸۸پ)، ۲۳و۲۸ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۵۹]

۲۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۲۹

آغاز: بسمله. فصل اختلفوا فی ان الفاظ العبادات هل موضوعة للصحیحة او الاعم منها و فی الفاسده الی اقوال ثالثها التفصیل بین اجزاء العبادات و شرایطها؛ **انجام:** نعم یجوز له النقل عن المجتهد هذا تمام الکلام فی التقلید و یتلوه الکلام فی الاجتهاد الذی نسئل التوفیق له بحق محمد و علی و فاطمه و الحسن و الحسین و الائمة من ولده. تم بالخیر و العافیة

تقریرات درس اصول یکی از علمای شیعه در ق ۱۳، در حوزه نجف است که از او به عنوان «السید الاستاد» یاد می‌کند. مباحث اصولی را با عناوین «اصل-اصل» به صورت استدلالی با نقل اقوال آورده از جمله از میرزای قمی و وحید بهبهانی نقل می‌کند. از جمله مباحث است: الصحیح و الاعم. دلالة النهی علی الفساد، المفهوم و المنطوق، المطلق و المقید، الاستصحاب و در انتها مصباح القول فی المبحث عن الاجتهاد و التقلید. نام مقرر را در آخر نسخه سیاه کرده‌اند و تنها «ابن محمد حسین» خوانده می‌شود؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، متن خط

خوردگی دارد؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۹گ، ۲۸ سطر، اندازه: ۲۲×۳۰سم [ف: ۳۱ - ۲۳]

۲۱۶. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۶۴۲**

آغاز: بسمله. اصل فی مفهوم الحصر و المراد به انه هل هناك له مفهوم ام لا، لا انه بعد ثبوت المفهوم هو حجة ام لا

تقریرات درس اصول یکی از علمای نجف در قرن ۱۳ و ۱۴ است. شامل: مبحث المفاهیم، مباحث العام و الخاص، مباحث المطلق و المقید، مباحث المجمل و المبین، فعل المعصوم و تقریره، مباحث الاجماع، الکلام فی حجیة الشهرة و عدمها، مباحث القطع، جملة من مباحث الظن؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج سبز، ۲۹۲گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۲۷/۵سم [ف: ۳۱ - ۲۸]

۲۱۷. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۰۱**

آغاز: ثم علم الاصول لغویات و ... فی لسان البعض یعنی حجة الادلة؛ **انجام:** ان الوضع مقضی للتبادی ف ا الاصل عدم المانع فان قلت

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۱۸. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۰۸۶**

آغاز: بسمله اصل اختلف الا صولیین فی ان الامر بالشی هل یقتضی ایجاب مقدماته ... ام لا علی؛ **انجام:** امر بسببه معزل عن التحقیق کما یشهد به الحس و الوجدان ان السلیم ...

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ضمیمه نسخه ش ۲۹۰۸۵ [رایانه]

۲۱۹. **مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۵۹۶**

آغاز: ثم بعدنا فرغنا جو از الاستصحاب؛ **انجام:** صورالذی لم نذکرها فتامل

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام [رایانه]

۲۲۰. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۶۹۴۴/۱**

در این تقریرات نسبتا مفصل به مباحثی از این دست پرداخته شده است: هل مقدمه الواجب واجبه؟، کتاب التقلید، کتاب التقیه، فی المشتق، قضیه کلیه، هل النهی عن الشئ یقتضی الفساد فی المنهی عنه ام لا، اصل فی ان تقلید الاعلم لازم ام لا، تذکره اختلفوا فی ان الالفاظ العبادات و المعاملات اسماء لصحیحها و لاعم من الصحیح و الفاسد، اصل و یعتبر فیمن یرجع الیه المقلد صفات البلوغ و العقل و الاسلام و العداله و الحیوه مع المتمکن من الحی. با توجه به نام بردن از برخی فقها همچون وحید بهبهانی این تقریرات باید مربوط قرن ۱۳ باشد؛ خط: نسخ و تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛کاغذ: سفید آهار مهره دار، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۴۴۳ص (۱ — ۴۴۳)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۴۷/۱ - ۶۳]

۲۲۱. **تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۸۹۱**

آغاز: کلام در مقصد سادس است از جمله قطع است قبل از ورود در مبحث؛ **انجام:** مسئله عقلیه است اجماع در او راه ندارد پس معنی ندارد رد این را باجماع مرتب.

اوراق پراکنده از تقریرات درس اصول از نظر فقه اسلامی به ویژه در ارکان علم، جواز و تحریم افعال، استدلال در علم توحید، قبح و حسن افعال، تقسیمات خاص افعال، تعاریف یقین، انکشاف و قطع در امور می‌باشد. در آن نیز از قدمای مذهب تشیع همچون شیخ مفید، شیخ صدوق، شیخ مرتضی انصاری، علامه حلی و شیخ الطایفه طوسی نقل قول کرده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ انتقالی از سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی؛ کاغذ: دفتری خط دار نخودی، ۹۳گ، ۳۳-۳۶ سطر (۱۷×۳۰)، اندازه: ۲۱×۳۴سم [رایانه]

● تقریرات الاصول / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul usūl

ظاهراً مباحث استدلالی مفصلی از تقریر ابحاث بعضی از علماست. در فهرست شاهچراغ به احتمال از قزوینی صاحب ضوابط دانسته است.

آغاز: بسمله الحمد ... اما بعد فاعلم ان الشارع فی کل علم لابد له من معرفة امور ثلاثة العلم و الثمرة و الموضوع و نحن نذکر اولاً سیر لزوم معرفة تلك المذکورات

همانند:

۱. **چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۲۳۰**

آغاز: برابر

خط: شکسته، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی بسیار، مصحح، محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۱۰گ، ۲۷سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۵۲]

۲. **کرمانشاه؛ فیض مهدوی (کتابخانه)؛ شماره نسخه:بدون شماره**

آغاز: برابر

شامل مباحث الفاظ؛ کاتب = مؤلف، بی تا [تراثنا: س۲ش۴ - ۲۵]

۳. **شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه:۸۳۲/۱**

آغاز: برابر؛ **انجام:** ام مع فقد الشروط حتی لم یکن علامته فلا بد من التوقف.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ محشی؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با تیماج مشکی، ۱۵۴ص، اندازه: ۱۵×۲۱ [ف: ۲ - ۲۳۶]

← تقریرات اصولی ﴾ تقریرات الاصول

← تقریرات ثلاثه کلیات سعدی ﴾ سؤال صاحب دیوان

● تقریرات حکمت / فلسفه / فارسی

taqrīrāt-e hekmat

مجموعه سی و شش تقریر از درس‌های فلسفه یکی از اساتید اواخر قرن ۱۳ که بدون ذکر نام استاد یا محل درس تحریر شده و تنها در اول یکی از دروس (بالای ص ۹۷) تاریخ دوم رجب ۱۳۰۰ق درج شده است. مقرر از استادش با عنوان «قال ارواحنا

فداه» نام برده و در هامش برخی صفحات توضیحات و یا اصلاحاتی انجام داده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۶۱۹

آغاز: بسمله قال روحنا فداه ... قال رحمة الله فصل فی علم سبحانه و هو مسئلة عویصة ... از جمله امور بدیهیه که به ضرورت اسلام و مسلمین؛ **انجام:** در علم خدا از پیش نباشد نه خدا پیش از انشاء آسمان و زمین می‌داند حرف حق است و درست. تمت.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ، ۱۳۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱/۳۳ - ۱۳۴]

← تقریرات الحکمة المتعالیة ⟵ تقریرات ملا علی نوری

● تقریرات درس ابراهیم خان / کلام و اعتقادات / فارسی

taqrīrāt-e dars-e ebrāhīm xān

علیرضا، ق۱۲ قمری

ʻalī rezā (- 18c)

ابراهیم خان مجلس درسی داشته است و کتاب جلال الدین دوانی را که حاشیه‌ای بر کتابی کلامی بوده را درس می‌گفته است. علی رضا مؤلف این رساله در آن مجلس بوده و مطالب ابراهیم خان را تقریر کرده است. در واقع این رساله شرحی است بر حاشیه دوانی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۹۶۷/۵-۶/۵۷

آغاز: بسمله این هم قیود است سو دهنده ارباب تعلیم تعلم که در حین مذاکره مخدوم جلیل القدر عظیم الشأن ابراهیم خان ... برزبان خامه حقیر علی رضا جاری گشته؛ **انجام:** بعضی مفسرین می‌گویند اولوالعزم آن پیغمبرانند که در امر نبوت ثبات قدم ورزیدن و جد و جهد نمودن و بعضی می‌گویند.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ ۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۲/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۱۵]

← تقریرات درس شریف العلماء ⟵ تقریرات الاصول

● تقریرات درس شیخ عبدالله مازندرانی / فقه / عربی

taqrīrāt-e dars-e šeyx ʻabd-ol-lāh-e māzandarānī

طبیب کاشانی، احمد بن محسن

tabīb-e kāšānī, ahmad ebn-e mohsen

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۵۰

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و الصلوة؛ **انجام:** و لعنة الله علی اعدائهم من الان الی یوم الدین

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج ضربی [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۶۵۳

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین هذا کتاب الزکوة تالیق المذنب احمد بن محسن الطبیب؛ **انجام:** تقریب الاستدلال عدم ... بالاجماع فتعین حمله

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۲۴ق؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: حنایی، جلد: تیماج [رایانه]

● تقریرات درس شیخ مرتضی انصاری / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-e dars-e šeyx morteza ansārī

همدانی، صادق، ق۱۳ قمری

hamadānī, sādeq (- 19c)

بخش‌هایی از درس «اصول فقه» شیخ مرتضی انصاری است در مبحث‌های: مشتق، حجیت اجماع المنقول بخبیر الواحد، فی بیان المطلق و المقید، فی الفعل و التقریر، الکلام فی الاجماع و غیر آنان.

[نقباء البشر: ۸۵۷/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۳۴۱

خط: شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ نسخه توسط کلبعلی شوندی بر اولاد ذکور وی، وقف شده؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: مقوایی با روکش کاغذی آبی و سفید، ۱۴۲گ، ۲۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۹×۲۷سم [ف: ۳۶ - ۲۳۰]

● تقریرات درس قوانین الأصول / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-e dars-e qavānīn-ol osūl

خرمدره ای، ابراهیم، ق۱۴ قمری

xorram darre'ī, ebrāhīm (- 20c)

بخش اندکی از تقریرات درس قوانین الاصول که مدرس «سید نعیم قزوینی» و مقرر «میرزا ابراهیم خرمدره‌ای» بوده است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۸/۲

آغاز: الحمد الذی علمنا الأصول و الفورغ فی الاسلام ... و بعد، فیقول العبد الآثم الفانی ابراهیم بن علی الخرم درئی؛ **انجام:** للمعانی الجزئیة فإنها خارجة عن محل البحث لأن الجزئیات لادوام لها

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی مخلوط، جلد: مشمع مشکی، عطف چرم قهوه‌ای، ۲۵گ (۹۸-۱۲۲)، ۲۲ سطر (۱۶×۲۸)، اندازه: ۲۱×۳۳/۵سم [ف: ۳۶ - ۱۱۶]

● تقریرات درسی / گوناگون / عربی - فارسی

taqrīrāt-e darsī

جنگی است از علوم پراکنده، مقدماتی چون نحو صرف و سطح

فقه اصول به فارسی و عربی، شاید کار روزانه یک طلبه بوده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۰۶

خط: نسخ بدخط، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج بنفش تیره، ۳۹۸گ، ۱۲-۲۷ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۱]

● **تقریرات در کلام و مواعظ** / کلام و اعتقادات / فارسی

taqrīrāt dar kalām va mavā'ez

کرمانی، محمد کریم بن ابراهیم، ۱۲۲۵ - ۱۲۸۸ قمری

kermānī, mohammad karīm ebn-e ebrāhīm (1810 - 1871)

تاریخ آغاز تألیف: شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۹۹ق

[فهرستواره منزوی ۲۲۴/۹]

یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه:۸۶۶

آغاز: بسم الله و لاحول و لاقوة الا بالله العلی العظیم، و صلی الله علی محمد و ... قال اعلی الله مقامه الحمد لله المحجب بذاته عن درک الابصار بقاعدة براعة الاستهلال. بجهت اینکه منظور در این کتاب بیان؛ **انجام:** پس ابن لعنت هم پشت سر هم خواهد بود، وصلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۱۹ جمادی الاول ۱۲۹۹ق؛ محمود بن غلامعلی اصفهانی در ۲۷ رمضان ۱۳۰۰ آن را مقابله کرده است؛ تملک: میرزا احمد بن حاج محمد ابراهیم؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۱گ، ۲۳ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ - ۷۲۲]

← تقریرات دروس میرزای شیرازی ⟵ دلالة النهی علی فساد المنهی عنه

← تقریرات دروس میرزای شیرازی ⟵ المفاهیم (مفهوم الشرط)

← تقریرات دروس میرزای شیرازی ⟵ اجتماع الامر و النهی

← تقریرات دروس میرزای شیرازی ⟵ مقدمة الواجب

← تقریرات دروس میرزای شیرازی ⟵ تداخل الاسباب الشرعیة

← تقریرات شریف العلماء ⟵ القواعد الشریفیة فی مهمات المسائل الاصولیة

← تقریرات شریف العلماء ⟵ تقریرات الاصول

● **تقریرات شواهد الربوبیة فی المنهاج السلوکیة = حاشیة شواهد الربوبیة** / فلسفه / عربی

taqrīrāt-u šawāhid-ir rubūbīya fi-l manāhij-is sulūkīya = hāšīya-tu šawāhid-ir rubūbīya

نوری، علی بن جمشید، -۱۲۴۶قمری

nūrī, 'alī ebn-e jamšīd (-1831)

وابسته به: الشواهد الربوبیة فی المنهاج السلوکیة؛ صدرالدین شیرازی، محمد بن محمد (۹۷۹-۱۰۵۰ق)

تقریرات درس کتاب شواهد ربوبیه است با عناوین «قوله-قوله» که به قرینه رساله‌های دیگر مجموعه مقرر ملا علی نوری و نویسنده یکی از شاگردان وی بوده و در آغاز رساله عبارت «تقریرات الحکیم الصمدانی و العارف الربانی استادنا الاعلم الافهم حین قرأتنا علیه الشواهد الربوبیة» دیده می‌شود. نسخه موجود از حکمت مشرقیه از اشراق چهارم از شاهد چهارم از مشهد پنجم از همان شاهد را دارا می‌باشد.

[الذریعة ۱۴۴/۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۷/۴

آغاز: قوله فی الحکمة المشرقیة من الاشراق الرابع من الشاهد الرابع من المشهد الاول من الشواهد الربوبیة و لیس المجعول نفس المهیة مع قطع النظر عن وجودها؛ **انجام:** انه اطلق الجواهریة علیها باعتبار نفسها قوله هی عین الوجودات الخاصة و من هنا یأتی الواحدة فی الکثرة.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ رساله‌ای با عنوان «حاشیه شواهد الربوبیة فی المنهاج السلوکیة» در بخش یکم جلد سوم فهرست کتب اهدایی آیت الله سید محمد مشکوة به کتابخانه دانشگاه تهران ص ۲۴۴ از ملا علی نوری معرفی گردیده است که احتمال دارد با رساله مورد بحث و رساله بعدی این مجموعه از یک سری تقریرات باشند، مصحح، محشی؛ اهدایی: سید محمد مشکوة؛ کاغذ: فرنگی، ۶گ (۱۱۵پ-۱۲۰پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۷سم [ف: ۳۵ - ۳۶۰]

← تقریرات شواهد الربوبیة فی المنهاج السلوکیة ⟵ حاشیة شواهد الربوبیة فی المنهاج السلوکیة

← تقریرات شیخ انصاری ⟵ القضا و الشهادات

← تقریرات شیخ انصاری ⟵ تقریرات الفقه

← تقریرات شیخ انصاری ⟵ القضاء

● **تقریرات شیخ الشریعة اصفهانی = تقریر ابحاث شیخ الشریعة اصفهانی** / فقه / عربی

taqrīrāt-e šeyx-oš šarī'a-ye esfahānī = taqrīr-e abhās-e šeyx-oš šarī'a-ye esfahānī

حجت کوه کمری، محمد بن علی، ۱۳۱۰ - ۱۳۷۲ قمری

hojjat-e kūh-kamarī, mohammad ebn-e 'alī (1893 - 1953)

تاریخ آغاز تألیف: نیمه رجب ۱۳۲۲ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

تقریر مبحث بیع ملا فتح الله شیخ الشریعة اصفهانی است.
[ریحانة الادب ۲۳/۲؛موسوعة طبقات الفقهاء ۵۵۰/۱۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۱۹۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... القول فی البیع و شرائطه و آدابه، اما البیع فقد اختلف فیه هل هو من مقلولة الالفاظ او المعانی؛ **انجام:** یلزم بلزوم هذا القصد لانه یستلزمه و هذا هو المراد من العبارة فتدبر.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قرمز عطف مشمع قرمز، ۱۰۲گ، ۱۷ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه:۱۸×۲۲سم [ف: ۳۵ – ۷۶۷]

● **التقریرات العرفانیة** / عرفان و تصوف / عربی

at-taqrīrāt-ul ʻirfānīya

خوئی، حسین بن عبدالله

xū’ī, hoseyn ebn-e ʻabd-ol-lāh

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۳۲/۶

خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج تریاکی، ۵۵ص (۲۳۱–۲۸۵)، ۱۶ سطر [سنا: ف: ۲ – ۱۲۷]

← تقریرات فاضل الاردکانی ← غایة المسئول و نهایة المامول فی علم الاصول
← تقریرات الفقه ← شرح المکاسب

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

مراغی، فتاح بن علی، ۱۱۷۵ – ۱۲۵۰ قمری

marāqī, fattāh ebn-e ʻalī (1762 - 1835)

وابسته به: اللمعة الدمشقیة فی فقه الامامیة = لمعه؛ شهید اول، محمد بن مکی (۷۳۴–۷۸۶)

حاشیه‌ای است استدلالی و تحقیقی بر «اللمعة الدمشقیه» شهید اول. مؤلف که از شاگردان برجسته شیخ موسی بن جعفر نجفی کاشف الغطاء است، تقریرات استاد خود را با استوارترین الفاظ آورده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۴۷۳۳

آغاز: بسمله، قال المصنف قدس سره الفصل التاسع فی الخیار و هو اربعة عشر؛ **انجام:** لایحتاج الی العلم بها و لا لعدمها فلا تذهل.

حاوی «الفصل التاسع: فی الخیار» است؛ خط: نسخ، کا: علی بن فتحعلی مرندی (کذا)، تا: ۱۲۴۵ق؛ واقف: سید محمد باقر سبزواری، ۱۴۰۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۸۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ – ۹۲]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

یزدی، محمد تقی بن ابیطالب، – ۱۲۶۷ قمری

yazdī, mohammad taqī ebn-e abītāleb (- 1851)

از محمد تقی اردکانی و درس‌های او که محمدرضا بن علی کوکدی گلپایگانی در سپاهان از او شنیده و در این نسخه نوشته است.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۹۵۳/۱۰

آغاز: بسمله. الحمدلله الذی وفق اقویاء العقول لاجراء عین التحقیقات؛ **انجام:** لیست معاملة اجباریة.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ خط خوردگی دارد؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۲گ (۱۰۵پ–۱۱۶ر)، ۲۱ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۸ – ۵۶۹]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

انصاری، مرتضی بن محمد امین، ۱۲۱۴ – ۱۲۸۱ قمری

ansārī, morteza ebn-e mohammad amīn (1800 - 1865)

تقریرات درس‌های شیخ انصاری است که مقرر معلومی ندارد.

۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۵۹۲۴

تقریرات درس شیخ مرتضی انصاری (–۱۲۸۱ق) است که شیخ باقر نامی نگاشته است. بخش یکم: زکاة فطره است، آغاز در یک‌شنبه ۵ شعبان ۱۲۷۹ق، انجام سه‌شنبه رمضان ۱۲۸۰ق بوده است. بخش دوم: صید و ذباحه است، آغاز در سه‌شنبه ۲۰ شوال ۱۲۸۰ق و پایان در چهارشنبه ۱۳ ربیع الاول ۱۲۸۱ق بوده است. بخش سوم: صلاة جماعت آغاز در ۱۹ ربیع الاول ۱۲۸۱ق (ناقص). بخش چهارم: تقریرات «فرائد الاصول» انصاری است. آغاز در یک‌شنبه ۲ جمادی الاول ۱۲۷۹ق (ناقص)؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج سرخ، ۲۰۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۳ – ۴۸۹]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۸۲۵

آغاز: الحمدلله و کفی و سلامه علی عباده الذین اصطفی محمد المصطفی و آله الأصفیاء کتاب الطهارة و فیه مقدمة و فصول و خاتمة؛ **انجام:** روایة الصلاح عن محمد عن أحدهما ع قال: قلت الرجل یزجع ابنه و هو صغیر فیجوز طلاق أمه ...

تقریرات درس استاد مؤلف شیخ مرتضی انصاری که به طور گاه و بی‌گاه، یادداشت شده است. بیشتر مطالب ناقص و ناتمام می‌باشد. مؤلف کتاب شناخته نشد ولی آنچه مسلم است وی یکی از شاگردان شیخ بوده است. در پایان کتاب، نوشته شده است: «این آن چیزیست که بدست آمده از تعلیقات استاد سند، هنگام تدریس مکاسب»، این کتاب مشتمل بر بحث طهارت و صلاة

می‌باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق تحریری، کا: احتمالاً مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، در آغاز افزودگی‌هایی از کتاب الطهارة علامه حلی آمده، در متن قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: هندی جدید نخودی، جلد: تیماج زرشکی، ۱۹۲گ، ۱۶ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۰ - ۶۱]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۴

آغاز: الکلام فی الاجماع و احکامه و مباحثه؛ **انجام:** و لا یعمل به اذا افتق.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳۷

آغاز: بسمله، الحمدلله رب لعالمین؛ **انجام:** عند ذکر شر و طالعقد فلیراجع ... علی روس المشتغلین.

خط: شکسته نستعلیق، کا: سبزواری، عبدالجواد بن محمدتقی، تا: ۱۲۷۳ق [رایانه]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۴۳

آغاز: نسخه بسمله، مساله لا یجوز تقلید المیت؛ **انجام:** لیس بالغا الی حده فیه

خط: شکسته نستعلیق، کا: خراسانی ذبیح الله بن محمد صادق، تا: قرن ۱۴ [الفبائی: ۱۴۰]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۶۱

آغاز: بسمله، حمدله ... البحث فی المفهوم و المنطوق؛ **انجام:** و یتلوه بعض مباحث العام و الخاص ... بمحمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ، کا: محمدمهدی بن جعفر، تا: قرن ۱۴؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۳۶۳ [رایانه]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۶۴

آغاز: بسمله، حمدله ... و بعدر فهذه مسالة معروفة؛ **انجام:** و لا نقول به کما مر غیر مرة. تمت فی بلدة سامرة

خط: نسخ، کا: محمدمهدی بن جعفر، تا: ۱۳۰۳ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۳۶۱ [رایانه]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۷۰۹

آغاز: بسمله، القول فی الصیح و الاعم؛ **انجام:** فینا الکلام سابقا فی اثبات

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۲۹۸ [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۳۶۲

آغاز: بسمله، القول فی المشتق و هو کما ذکره؛ **انجام:** و جعل الجنة مثواهم ... بمحمد و آله الکرام. انجام: و یتلوه بعضی مباحث العالم و الخاص ... بمحمد و آله الطاهرین.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۳۶۱ [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳۳

آغاز: بسمله، الحمدلله رب العالمین؛ **انجام:** لو کان نافیا للعلم تمست

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۵

آغاز: قال المصنف ره الثانیه فی المواقیت؛ **انجام:** ذلک مشکل جدا سیما الی هناختمت.

خط: مختلف، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۱۴۰]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴۴

آغاز: بسمله، فی الاستصحاب اعلم اولا ان العلما اختلفوا فی انه من الاخبار؛ **انجام:** و الحمدله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا و صلی الله علی محمد و آله الطاهرین.

خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۸۵۴۳

آغاز: بسمله و به ثقفی، البحث فی التخصیص اختلفوا فی حجیه العالم؛ **انجام:** و ثانیهما للمراتب الباقیه علی سبیل الاشتراک اللفظی او اللمعنوی تم.

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [رایانه]

۱۴. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۹/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة علی محمد و آله الطاهرین؛ **انجام:** کما هو واضح و هو ایضاً کما تری خلاف قضیة کلامهم. هذا آخر ما أردنا

تقریرات ابحات شیخ انصاری. تقریرات بحث «کتاب احیاء الموات»؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۰گ (۱۰۷پ-۱۷۶ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۶۵]

۱۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۱۶۹/۱

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی محمد و آله خیر الأنام؛ **انجام:** کما یعتمدون علی قول الوکیل کذلک یعتمدون علی قول الفضول

تقریرات ابحات شیخ انصاری. تقریرات بحث کتاب «اللقطة» دارای مقدمة و مقاصد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۲گ (۱پ-۷۲ر)، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۰/۵سم [مؤید: ۱ - ۱۶۴]

۱۶. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۱۲۹

آغاز: بسمله، الکلام فی الخیار و النظر فی اقسامه و احکامه مقدمه هی الاصل فی الانتقال اللازم ام الجواز فیقول الاصل فیه الزوم لانه اذا تحقق الانتقال؛ **انجام:** و یمکن اراده الاعم ترجیحا لجانب المرتهن الذی کانت الحکمه فی مشروعیه الارتهان له استیفاء حقه

در این اثر تقریرات شیخ مرتضی انصاری در مبحث بیع و خیارات، توسط یکی از شاگردان وی به رشته تحریر درآمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج زنگاری، ۲۴۳گ، ۱۹-۲۲ سطر (۱۰×۱۱/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۳سم [ف: ۱۸ - ۴۳]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۰

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۱۴۰]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:ض۱۳۵۱۶

بی‌کا، بی‌تا [الفبائی ف: - ۱۴۰]

● تقریرات الفقه / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

مغانی تبریزی، علی بن لطفعلی، - ۱۲۸۴ ؟ قمری

moqānī tabrīzī, ʻalī ebn-e lotf-ʻalī (- 1868)

تاریخ آغاز تألیف: رجب ۱۲۷۹ق

تقریرات درس خارج فقه یکی از اساتید است در کتاب الحج. در میان نسخه تقریظ و اجازه اجتهاد دو تن از علما در حق مقرر درج شده است. مقرر از شاگردان شیخ انصاری و شیخ حسین کوه کمره‌ای بوده است. در شناسنامه نسخه، مقرر میرزا لطف علی بن میرزا احمد تبریزی معرفی شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۴۲

آغاز: بسمله. حمدله و صلی الله علی محمد واله الطاهرین قوله اسم لمجموع المناسك الموداة فی المشاعر المخصوصة هذا تعریف الماتن فی المعتبر و الشرائع ایضا و اورد علیه شیخنا الشهید فی شرحه؛ **انجام:** لان تعلق وجوبه بماله او بذمته و تنجزه فی حقه قبل تنجز الحج کمالو نذر قبل الاستطاعة ان یکون کل یوم عرفه عند قبر ابی عبدالله علیه السلام

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: رجب ۱۲۷۹ق؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد، رکابه‌دار؛ جلد: تیماج مشکی، ۵۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳۰ - ۸۱]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

کلانتری نوری، ابوالقاسم بن محمد علی، ۱۲۳۶ - ۱۲۹۲ قمری

kalāntarī-ye nūrī, ab-ol-qāsem ebn-e mohammad ʻalī (1821 - 1875)

تقریرات درس مرحوم شیخ انصاری است. نویسنده که از فقهای نامدار عصر خود و از شاگردان معروف شیخ انصاری (۱۲۸۱ق) است، شرحی بر اساس تقریرات درس استادش بر کتاب شرائع الاسلام محقق اول نگاشت.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۳۷۱۱

جلد دوم، قضا و شهادت؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد:مقوا،عطف میشن،مختلف السطر،اندازه:۱۶×۲۲سم[ف:۲- ۵۸]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

تهرانی، علی بن خلیل، - ۱۲۹۶ قمری

tehrānī, ʻalī ebn-e xalīl (- 1879)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۱۶

آغاز: بسمله. المقدمة الثالثه فی البحث عن القبلة؛ **انجام:** و اما بعد زوال فهو داخل فی العموم.

مشتمل بر مسائل فقهی در طهارت و صلات به صورت نامرتب؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا رویه پارچه، ۹۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۳×۲۳سم [ف: ۲۰ - ۸۹]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۵۱۵

آغاز: بسمله. احدیها ای احدی التکبیرات السبع؛ **انجام:** متداولاً فی زمن الشارع و لم یبرز منه ...

مشتمل بر مسائل فقهی در صلات بصورت نامرتب؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۵۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۰ - ۸۹]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۱۸۷

آغاز: بسمله. کتاب البیع الفصل الثانی فی عقد البیع الخ؛ **انجام:** کما یظهر من بعضهم هذه العبارة مکتوبة فی الهامش.

مشتمل بر مسائل فقهی: کتاب البیع، فی الخیارات، باب النکاح: الکلام فی النظر و فیه مسائل. فی مواضع التی یجوز بیع ام الولد، کتاب الصلح، مسئلة: لایجوز رهن الخمر و الخنزیر، یکره الجماع قبلاً عند الزوال؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن خرمایی، ۷۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰ - ۹۰]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

آخوند ملا علی همدانی، ق۱۳ قمری

āxūnd mollā ʻalī-e hamedānī (- 19c)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

تقریر دروس فقهی شیخ انصاری است که ناظر به شرایع محقق حلی افاده شده و مقرر آن را نگاشته است.

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۶۲۶

شامل: کتاب الغصب، خلل الصلاة، صلاة المسافر، الوقوف و الصدقات، کتاب الرهن و کتاب احیاء الموات؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب=مؤلف، بی‌تا؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: ۱۲۹۹]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۲۱-طباطبائی

آغاز: بسمله الحمدلله ... و بعد فیقول العبد العاصی ... ان هذا ما کتبته علی الشرایع حین کنت احضر درس ... قوله الفصل الاول فی الخلل الواقع فی الصلوة و هو اما عن عهد ... اقول مقتضی السیاق عطف قوله او شک علی المجرور کما یستفاد من عبارة الشهید؛ **انجام:** ان الشارع رفع الید عن الواجب الاخر و هذا مما لا اشکال من تعلیق هذه الکلمات علی الشرایع فی مسائل الخلل عصمنا الله من الزلل بمحمد و آله

شرح بخش خلل شرایع الاسلام است از تقریر بحث استادش شیخ مرتضی انصاری؛ خط: نستعلیق، کا: یحیی بن احمد حسینی کبودر آهنگی همدانی، تا: ۱۳۰۷ق؛ یادداشت اهدای این نسخه به سید محمد طباطبایی؛ کاغذ: فرنگی لیمویی، جلد: تیماج قرمز، ۱۳۳گ، ۱۵سطر، اندازه: ۱۳×۲۱سم [ف: ۲۴ - ۲۷۹]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

حسینی خراسانی، ذبیح الله بن هدایت الله، ق۱۳ قمری

hoseynī xorāsānī, zabīh-ol-lāh ebn-e hedāyat-ol-lāh (- 19c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۴۱۶

کاتب = مؤلف، بی تا [د.ث. مجلس]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

حسینی یزدی، مرتضی، ق۱۳ قمری

hoseynī yazdī, morteza (- 19c)

حاشیه‌ای است استدلالی با عناوین «قوله- اقول»بر دو کتاب زکات و خمس شرایع الاسلام. این حاشیه که از تقریرات مرحوم شیخ انصاری است شاگرد برجسته‌اش سید مرتضی مشهدی آن را با عبارتی متین و ادله متقن نگاشته است. [آقای استادی می‌نویسد: گفته شده زکات و خمس و برخی از بخش‌های دیگری که از شیخ انصاری چاپ شده به قلم همین سید مرتضی یزدی مشهدی است. که با توجه به سیاق و اسلوب عبارت، این نوشته متعلق به میرزا حبیب الله رشتی است و آقای استادی نیز در ص ۳۶۶ فهرست خود این احتمال را داده است.] [رک: فهرست هزار و پانصد نسخه خطی صفحات ۷۸، ۳۶۵ و ۳۶۶.]

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۰۹۱۴

آغاز: بسمله، حمدله قوله کتاب الزکاة اقول لأن الزکاة قد فسرت لغة بمعنیین الطهارة و الزیادة و النمو؛ **انجام:** و ان الأول اسم لما کان زایداً بخلاف الثانی فانه اسم لما یبقی عن الشیء

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ مصحح؛ اهدایی: رهبری، کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: تیماج زرشکی، ۲۶۹گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۷۹]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

رازی، محمد بن محمد ابراهیم، ق۱۳ قمری

rāzī, mohammad ebn-e mohammad ebrāhīm (- 19c)

فقه استدلالی مبسوطی است از تقریرات شیخ مرتضی انصاری (ره) در مبحث غصب و مقداری از قضا که توسط شاگرد برجسته اش شیخ محمد نجم آبادی تدوین شده است. کتاب غصب مشتمل است بر «مقدمه» و دو «مقصد»: المقدمة: فی تعریف الغصب؛ مقصد ۱. اسباب الضمان، حاوی دو باب؛ مقصد ۲. احکام الغصب، دارای چهار باب.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۷

آغاز: بسمله، کتاب القضاء المشروع بالأدلة الاربعة. آغاز غصب: بسمله، حمدله، کتاب الغصب و فیه مقدمة و مقاصد؛ **انجام:** فهل یجوز للمقضی علیه

انجام: لوجوب تخلیص مال الغیر الواجب علیه و لو فی صورة التفریط و الله العالم بحقایق الأحکام

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۶۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲۱/۱ - ۲۸۱]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

رضوی، محمد بن احمد، ق۱۳ قمری

razavī, mohammad ebn-e ahmad (- 19c)

شامل مباحث متفرقه‌ای است بدین شرح: در خلع، مسائل متعلقه بدعوی، عقد فضولی، بیع فضولی، شروط متعاقدین در یمین با شاهد، در جواب مدعی علیه، در مفلس.

مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۵۰۲/۳

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تملک: ابراهیم بن محمد رضوی با مهر «العبد المذنب ابراهیم بن محمد الرضوی» مورخ ۱۲۹۶ق؛ کاغذ: فرنگی مشقی و کاهی، جلد: تیماج عنابی، ۶۹گ (۲۴-۹۲)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۲ - ۶۹۹]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

؟ شریف یزدی، محمد تقی بن محمد باقر، ق۱۳ قمری

šarīf yazdī, mohammad taqī ebn-e mohammad bāqer (- 19c)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۳۹

مکاسب و تجارت و پاره‌ای از وصیت و یمین؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: جمادی الاول ۱۲۶۱ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۱۵۷گ، ۱۵ سطر (۹×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۰۶]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۴۳

از احکام جبائر تا احکام رضاع؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف،

بی‌تا؛ با تاریخ‌های رمضان ۱۲۵۵ و محرم ۱۲۵۸ و ربیع الاول ۱۲۸۴ و ۴ جمادی الثانی ۱۲۸۳ و مانند اینها؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۲۵۶گ، ۲۹ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۶ – ۴۰۷]

۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۸۲/۱

بی کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، فاقد جلد، ۲۰۲ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۶×۲۳سم [ف: ۱۶ – ۴۱۹]

● تقریرات الفقه / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

فیضی، احمد بن محمد محسن، ق۱۳ قمری

feyzī, ahmad ebn-e mohammad mohsen (- 19c)

تقریرات درس شیخ انصاری است.

[الذریعه ۳۶۹/۴ –۳۷۰]

۱. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۱۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم کتاب الغصب و فیه مقدمة و مقاصد أما المقدمة ففی تعریفه و بیان موضوعه؛ **انجام:** و لعل هذا مما لا خلاف فیه و لا شبهة مضربه و الله تعالی هو العالم بحقائق احکامه و الحمدلله

بحث غصب را به سال ۱۲۷۱ تقریر نمو ده؛ خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح، با خط خوردگی زیاد؛کاغذ مختلف؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج زرد شتری، ۲۸۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۱۶۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۱۶

نسخه اصلی: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۱ – ۲۴۱]

۲. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۱۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... الرکن الاول فی المیاه و هی جمع الماء و الهمزة فیه مبدلة من الهاء فی موضع اللام؛ **انجام:** فیحمل علی العموم المجموعی فی ارادة الوقف و لا نمنع التشریک و الاستیعاب الا أن یمنع شرعی کلزوم الحرج ...

مسائل فقهی: میاه، اجاره، لقطه و وقف؛ خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ یادداشتی ناتمام درباره علم، موضوع تعریف و غایت آن آمده به خط مؤلف و فهرست کتب موجود در این کتاب و نام مؤلف آن و دو یادداشت متفرقه نیز مکتوب است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۶۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۶۵]

۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۱۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... کتاب القضاء و هو فی اللغة لمعان کثیرة ربما انتهت الی عشرة و المناسب منها فی المقام؛ **انجام:** هل یجوز التبعیض فیها فقلد و احدا فی احدهما و الآخر فی الآخر علی فرض تخالفهما فی الرأی اما الکلام فی المقام الاول

بحث قضاء و رساله‌ای در تقلید؛ خط: نستعلیق نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوایی، عطف تیماج قرمز، ۲۲۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۶۷]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۴۱

آغاز: کتاب الغصب، و فیه مقدمة و مقاصد ، أما المقدمة ففی تعریفه و بیان موضوعه

نسخه اصل: کتابخانه کاشف الغطاء – نجف اشرف، غصب؛ خط: نسخ، کا: محمد علی بن میرزا خلیل خوانساری، تا: ۲۷ شوال ۱۳۰۰ق؛ مصحح؛ تملک: محمد آل بحر العلوم طباطبائی، جعفر بن محمد آل بحر العلوم طباطبائی، علی کاشف الغطاء؛ در شش برگ آغاز مقداری از کتاب الضمان مؤلف نیز آمده؛ ۶۴۷ص [عکسی ف: ۶ – ۲۹۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۰۳۴

آغاز: بسمله، کتاب الغصب و فیه مقدمة و مقاصد اما المقدمة ففی تعریفه و بیان موضوعه؛ **انجام:** و لعل هذا مما لا خلاف فیه و لاشبهة معترية و الله تعالی هو اعالم بحقایق احکامه ... علی ید مؤلفه الفاتر القاصر ... احمد بن محمد محسن ... فهو من ابکار افکار شیخنا العلام و امامنا القمقام ...

غصب؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۳۰۷ق؛ واقف: شیخ عبدالله مجتهدپور، مرداد ۱۳۶۲؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن عنابی، ۲۵۰گ، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۲/۵×۳۲سم [ف: ۲۱/۱ – ۲۸۴]

● تقریرات الفقه / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

کزازی، محمد، ق۱۳ قمری

kazzāzī, mohammad (- 19c)

مؤلف یکی از اجله فقهای امامیه قرن سیزدهم و از شاگردان میرز ملا احمد نراقی است و سید محمد رحیم موسوی از جمله تلامذه وی تقریرات درس استاد خود را در موضوع استصحاب مشتمل بر «مقدمه»، پنج «مقام» و «خاتمه» نگاشته، در مقدمه به مقرر و محرر اشاره شده نسخه حاضر گویا دو رساله و از میانه‌ها و آخر افتادگی دارد. بعضی از رؤوس مطالب آن چنین است: مقدمه: اختلف العلماء فی تعریف الاستصحاب فی اجمله، فی بیان اشتراط ابقاء الموضوع فی الاستصحاب، فی بیان الفرق بین کلام المشائی و المحققین و کلام محقق خوانساری، فی یذهب علامه خوانساری، الاستدلال بقواعد الشرعیه، فی تعارض الاستصحاب، فی تقسیم الاستصحاب، تقسیم دلایل العقلی باعتبار الخطاب، فی تعارض الاستصحاب مع بنی الادله، قاعده فی اصالة البراية، فی الشبهه التحریمته، فی اصالة التحریم بحلت، فی اصالة حلیة الفروج، تنبیهات فی خاتمه المسئله.

اراک؛ دهگان؛ شماره نسخه:۵۴

آغاز: بسمله، الحمدلله المتفرد بالقدم و السابق الازلی المنزه عن عروض العدم و المحسن علی عباده غاية الجود ... (بعد از ۱۷س)

اما بعد فیقول راجی عفو ربه الکریم ... ابن محمد نبی الموسوم محمد رحیم تجاوزها عن جرائهما فی یوم؛ **انجام:** مستلزم لطرح الدلیلین و حسب و هو ...
خط: نستعلیق شکسته، کا: سید محمد رحیم ابن محمد نبی موسوی، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ محشی با امضاء «منه»«م»، از کتاب‌های مرحوم ابراهیم دهگان؛ کاغذ: شکری، جلد: مقوایی با رویه نایلون صورتی، ۱۵۱گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۱ – ۷۵]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

گلپایگانی، محمد باقر، ق۱۳ قمری

golpāygānī, mohammad bāqer (- 19c)

رساله مفصلی است که مؤلف از تقریرات درس یکی از اساتید تحریر نموده است، شامل مباحث خمس، صلوة، طهارت، صوم، دین زکات و ...

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۲۴۸-۲۱/۱۶۸

آغاز: مسئلة فی خمس المنتسب بالام کتاب الخمس المشهور بین علمائنا رضوان الله علیهم انه یشترط فی مستحق الخمس من ذوی القربی والیتامی والمساکین وابن السبیل انتسابهم الی هاشم بالابوة؛ **انجام:** وقال الصدوق وارفع یدیک واستو قائما ثم قل سمع الله لمن حمده.
خط:تحریری،بی‌کا،تا: قرن ۱۴؛ جلد: تیماج سرخ عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۵۲گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۱۴×۱۷سم [ف: ۲– ۱۰۱۶]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

گیلانی، محمد شفیع بن محمد سعید، ق۱۳

gīlānī, mohammad šafī‘ ebn-e mohammad sa‘īd (- 13c)

تقریر درس‌های شیخ مرتضی انصاری است.

۱. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۰ت
در طهارت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۹ق؛ ۴۰۹ص، قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۱۰۳]

۲. رشت؛ جمعیت نشر فرهنگ؛ شماره نسخه:۷۱ت
دنباله نسخه پیش؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۹ق؛ قطع: ربعی [رشت و همدان: ف: – ۱۱۰۳]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

نجفی، علی

najafī, ‘alī

۱. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۷۵
ازقضاء تا آخر دیات؛ خط: نسخ، کا: محمد امین، تا: رمضان ۱۲۵۳ق، جا: نجف؛ مهر: علی نقی بن حاج محمد جعفر؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۰۰]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۶۱۲
مبحث خیارات؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۰۰]

۳. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۴۸۳
مبحث: تجارة، اجاره، غصب، لقطه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی [رشت و همدان: ف: – ۱۳۰۰]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

هروی، محمد اسماعیل بن محمد تقی، ق۱۳ قمری

heravī, mohammad esmā‘īl ebn-e mohammad taqī (- 19c)

تاریخ تألیف: شوال ۱۲۵۴ق
تقریر درس آخوند ملا محمد حسین قزوینی است (شاید همان شیخ محمد حسین قزوینی حائری باشد که در المآثر و الآثار، ص ۱۵۶ ذکر شده) و در موضع دیگر نوشته تقریر درس شیخ محمد حسن کاظمینی است. ظاهراً مؤلف در شهرستان کاظمین بوده و این تقریرات را در آنجا نوشته است. کتاب شامل ابواب و مباحث بیع و متاجر و خیارات و مسأله ترتیب فوائت بین صلوات و مختصری از باب اجاره و ناقص است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۸۵

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد خاتم النبیین و علی ابن عمه و اخیه علی امیرالمؤمنین و علی زوجته و حلیلته؛ **انجام:** فیصح اجارته ایض
خط: نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: شکری و برخی آبی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۶۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۴۲۲]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

رضوی، محمد علی بن صادق، ۱۲۳۹ – ۱۳۱۱ قمری

razavī, mohammad ‘alī ebn-e sādeq (1824 - 1894)

تقریر درس استادان اوست در ابواب و مسائل و مباحث متفرقه که به طور مشوشی نگاشته و تنها در مرحله اول تدوین مانده و به تحریر و ترتیب و تهذیب آن موفق نگشته است. برخی از مطالب و مباحث را ناقص گذاشته است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۵

آغاز: بسمله. مسألة فی بیان کیفیة الغسل هل هو تدریجی الحصول؛ **انجام:** کما هو طریق الاحتیاط فی المسئلة.
شامل ابواب: طهارت (کیفیت غسل و احکام تیمم)، صلاة، زکاة، خمس، صوم؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: آقا تقی مدرس رضوی، شهریور ۱۳۲۳؛ کاغذ: شکری و نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۴۸گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۲۰ – ۸۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۲۱

آغاز: بسمله. البحث فی الوضوء و یجب فیه امور الاول النیة؛ **انجام:** الامع اجازة الوارث.
شامل ابواب: وضوء، صلاة، زکاة، صوم، حج؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱سم [ف: ۲۰ – ۸۵]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۹

آغاز: بسمله. نحمدک اللهم یا الهی و نصلی علی نبینا الهادی؛ **انجام:** او ارادة التنبیه و التشدید کما فی الامر بالمعروف.
شامل ابواب: طهارت، بیع، معاملات؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: نخودی، جلد: میشن عنابی عطف تیماج قهوه‌ای، ۲۲۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۸۶]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۶

آغاز: بسمله، کتاب الاجارة قد اشتهر بین الاصحاب فی ان الاجارة لازمة من الطرفین؛ **انجام:** و الاصح العمل علی الروایة الواردة فی المقام بل علی اجماع.
حاوی ابواب: اجاره، وقف، غصب، صید و ذباحه؛ خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: آقا تقی مدرس رضوی، شهریور ۱۳۲۳؛ کاغذ: شکری و نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۲۳۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۸۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۴

آغاز: بسمله، کتاب التجارة و هی مصدر تجر یتجر تجرا او تجارة؛ **انجام:** کما ان روایة السکونی عن الصادق (ع) یدل علی ذلک.
شامل کتابهای: متاجر، بیع، خیارات؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: آقا تقی مدرس رضوی، شهریور ۱۳۲۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه با عطف تیماج، ۲۰۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۸۷]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۲

آغاز: بسمله. کتاب الضمان و هو مأخوذ من الضمن لانه یجعل ما کان فی؛ **انجام:** اهداء ثوابه الیه جیداً.
شامل ابواب: ضمان، حواله، کفالت، صلح، طلاق، منجزات مریض، لقطه، احکام اولاد رضاع، عصیر عنبی، اجرت بر عبادت؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ واقف: آقا تقی مدرس رضوی، شهریور۱۳۲۳؛کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با روکش پارچه با عطف تیماج، ۱۵۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۰ – ۸۸]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۵

آغاز: مسئلة فی بیان کیفیة الغسل هل هو تدریجی الحصول؛ **انجام:** کما هو طریق الاحتیاط فی المسئله
حاوی ابواب: طهارت (کیفیت غسل و احکام تیمم) صلوة، زکوة، خمس و صوم است؛ خط: شکسته و نستعلیق و نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: آقای تقی مدرس رضوی، ۱۴ شهریور ۱۳۲۳؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: مقوا با روکش پارچه عطف تیماج قهوه‌ای سیر،۲۴۷گ،مختلف السطر،اندازه:۱۴×۲۰سم[ف:۵ – ۴۲۳]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۲۱

آغاز: البحث فی الوضوء و یحب (کذا) فیه امور الاول النیه؛ **انجام:** الامع اجازة الوارث
شامل ابواب: وضو، صلوة، زکوة، صوم و حج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شکری، بعضاً آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۲۱۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۵ – ۴۲۴]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۱۹

آغاز: نحمدک اللهم یا الهی و نصلی علی نبیک الهادی؛ **انجام:** او ارادة التنبیه و التشدید کما فی الامر بالمعروف
شامل ابواب: طهارت و بیع و معاملات؛ خط: نستعلیق و نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: نخودی و نیمی فرنگی شکری، جلد: میشن زرشکی، ۲۲۹گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۵ – ۴۲۴]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۴

آغاز: کتاب التجاره و هی مصدر تجر یتجر تجرا او تجارة مثل کتب یکتب کتبا و کتابة؛ **انجام:** کما ان روایة السکونی عن الصادق (ع) یدل علی ذلک
شامل: متاجر و بیع و خیارات؛ خط: نسخ و نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: آقای تقی مدرس رضوی، ۱۴ شهریور ۱۳۲۳؛ کاغذ: نخودی و شکری فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه، عطف و گوشه ها تیماج قهوه‌ای، ۲۰۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ – ۴۲۵]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۲

آغاز: کتاب الضمان و هو مأخوذ من الضمن لانه یجعل ما کان فی ضمته (کذا) من المال من ضمن ذمة آخر؛ **انجام:** و اهداء ثوابه الیه جیدا
شامل ابواب: ضمان، حواله، کفالت، صلح، طلاق، منجزات مریض، لقطه، احکام اولاد رضاع، عصیر عنبی، اجرت بر عبادات است که از محضر شیخ انصاری و شیخ محسن و شیخ مشکور استفاده نموده؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: آقای تقی مدرس رضوی، ۱۴ شهریور ۱۳۲۳؛ کاغذ: نخودی و شکری فرنگی، جلد: مقوا با روکش پارچه، ۱۵۷گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ – ۴۲۵]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۵۸۶

آغاز: کتاب الاجاره قد اشتهر بین الاصحاب فی ان الاجارة لازمة

من الطرفین و تنفسخ بالتقائل او باحد الاسباب الموجبة له اقول و الدلیل علی اللزوم و جهان احدهما الاجماع و ثانیهما الاصل و یقرر هذا الاصل بوجوه؛ **انجام:** و الاصح العمل علی الروایة الواردة فی المقام بل علی اجماع

حاوی ابواب: اجاره، وقف، غصب، صید و ذباحه؛ خط: شکسته و نستعلیق و نسخ تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: آقای تقی مدرس رضوی،۱۴شهریور۱۳۲۳؛کاغذ:شکری فرنگی،جلد:مقوا با روکش پارچه، ۲۳۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۵ - ۴۲۶]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

؟ رشتی، حبیب الله بن محمد علی، ۱۲۳۴-۱۳۱۲ قمری

raštī, habīb-ol-lāh ebn-e mohammad ʻalī (1819 - 1895)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

تقریرات درس‌های شیخ انصاری است و گویا از میرزا حبیب الله رشتی، در دو جزء : ۱. خلل واقعه در نماز؛ ۲. نماز مسافر.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰-طباطبائی

آغاز: بسمله قال شیخنا و استادنا هذا الحدیث و نحوه مما دل علی عدم الاعادة؛ **انجام:** هذا تمام مما قرأنا من احکام الخلل عند الاستاد الاعظم الذی لانظیر به فی سائر الامم و یتلوه بحول اله و قوته و حسن توفیقه البحث فی صلوة المسافر

مشتمل است بر بخش احکام خلل از شرح شرایع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ بر پشت آخرین صفحه نسخه نیز اخبار تخییر بین قصر و اتمام در اماکن چهارگانه کعبه و مسجدالنبی و کوفه و حایر مقدس به خط سید محمد طباطبایی سنگلجی به تاریخ ۱۳۰۶ و ۱۳۰۷ در سامرا کتابت شده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سبز، ۱۴۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۴ - ۸۹]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۲۲۴۹۵

آغاز: بسمله الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی محمد ... فی بیان مسائل الخلل الواقعة فی الصلوة قال شیخنا سلمه الله هذا الحدیث و نحوه مما دل علی عدم الاعادة عند الجهل؛ **انجام:** فحکمه ما عرفت من غیر اشکال هذا آخر ما قرانا من صلوة المسافر من کتاب شرایع الاسلام عند الشیخ القمقام و البدر التمام شیخنا المرتضی و استادنا المقتدی سلمه الله تعالی و قد تمت المسئلة بقلم اقل المشتغلین علی الیاسین النجفی و الحمدلله رب العالمین.

در فهرست ناشناس. خلل؛ خط: نسخ، کا: محمد صادق الواعظ بن محمد علی اصفهانی، تا: سلخ محرم ۱۲۷۹ق؛ تملک: محمد بن احمد رضوی با مهر «العبد المذنب محمد طاهر بن احمد مولوی رضوی»؛ جلد: مقوا عطف تیماج مشکی، ۲۰ سطر (۹/۵×۱۵) [ف: ۲ - ۶۹۳]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

موسوی دزفولی، محمد طاهر بن اسماعیل، - ۱۳۱۸ قمری

mūsavī dezfūlī, mohammad tāher ebn-e esmāʻīl (- 1901)

متن فقهی بدون استدلال است از آغاز باب طهارت تا خاتمه که آن را به احکام جلود و اوانی اختصاص داده است، مؤلف از شاگردان شیخ انصاری و گویا داماد وی بوده است. این رساله شامل «باب» و هر باب دارای فصول و یک «خاتمه» است: باب ۱. المیاه؛ ۲. الوضوء؛ ۳. الغسل؛ ۴. التیمم؛ ۵. النجاسات؛ الخاتمة: در دو بحث: ۱) الجلود، ۲) الاوانی.

[الذریعة ۳۷۷/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۳۸۸/۲

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب الطهارة و فیه ابواب الاول فی المیاه و فیه فصول الاول فی الماء المطلق؛ **انجام:** و الاحوط فی الخمر و موت الفارة، السبع سیما الجرذ و لا یبعد من سائر النجاسات مرة

خط: نسخ، کا: محمد امین بن علی محمد موسوی، تا: ۶ جمادی الاول ۱۳۱۱ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی، ۳۴گ (۵-۳۸)، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۰×۱۵سم [ف: ۲۸ - ۶۴۶]

● **تقریرات الفقه = حاشیة الشرایع = تقریرات شیخ انصاری** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh = ḥāšīyat-uš šarāyiʻ = taqrīrāt-e šiyx-e anṣārī

آشتیانی، محمد حسن بن جعفر، ۱۲۴۸؟ - ۱۳۱۹ قمری

āštīyānī, mohammad hasan ebn-e jaʻfar (1833 - 1902)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

تقریرات بحث شیخ انصاری است که ظاهراً مؤلف آن را مانند شرحی با عناوین «قوله، قوله» نگاشته است. مؤلف که از شاگردان ممتاز شیخ انصاری است تقریرات استاد را با تحقیقات عمیق و استوارترین عبارات به رشته تحریر درآورده و در موارد متعدد از او به عنوان «شیخنا دام ظله العالی» یاد کرده است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۱

آغاز: قوله قدس سره الفصل الأول فی الخلل الواقع فی الصلاة ... اقول مقتضی سیاق العبارة کون قوله او شک عطفاً علی قوله عمد؛ **انجام:** فتعدد سجدتی السهو فی الأول دون الثانی لأن المتکلم مادام شاغلا بالکلام بعد کلامه کلاما واحدا هذا آخر ما اردنا ایراده فی المقام من مسائل الکتاب و الله العالم ...

از «الخلل الواقع فی الصلاة» تا انتهای مبحث «سجدتی السهو»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: تیماج، ۲۷۷گ، ۱۶ و ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۶/۵سم [ف: ۲۱/۱ – ۲۸۲]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۵۲۶

آغاز: قوله قدس سره الفصل الأول فی الخلل الواقع فی الصلاة ... اقول مقتضی سیاق العبارة کون قوله او شک عطفاً علی قوله عمد؛ **انجام:** فنقول الذی یستفاد من الأخبار من ان سفر کل یوم سبب مستقل للتقصیر و الله اعلم.

از «الخلل الواقع فی الصلاة» تا اواسط صلاة المسافر؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اواخر قرن ۱۳؛ کاغذ: شکری آهار مهره، جلد: میشن زرشکی، ۱۰۴گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۲۱/۱ – ۲۸۳]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۳۹۸۹

آغاز: قوله کتاب الزکاة أقول الزکاة فی اللغة لمعان کما فی القاموس و الصحاح و غیرهما؛ **انجام:** من النعم التی لایحصی التی منها التوفیق لاتمام هذا الکتاب و صلی الله علی نبیه محمد و..

کتاب زکات؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح؛ مهر: کتابخانه فضل الله نوری (مربع)؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۹۵گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۲سم [محدث ارموی مخ: ۱ – ۴۳۴]

۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۱۰۵۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین قوله (قدس سره): الفصل لاول فی الخلل الواقع فی الصلاة و هو اما عن عمد او سهو او شک؛ **انجام:** ثم ان افروغ التی ذکرها المصنف الی آخر الکتاب قد علم حکمها مما ذکر نا فی باب زکاة المال فلا یحتاج الی اعادة الکلام و الحمدلله اولا و آخرال

الخلل فی الصلات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۴، جا: نجف اشرف (احتمالاً)؛ مصحح؛ عبارتی در آغاز کتاب نوشته شده که چنین است «کتاب الخلل فی الصلاة الذی الفه جدی العلامة الحاج میرزا محمد حسن الاشتیانی قدس سره» احتمالا خط مرحوم آیت الله حاج میرزا محمود آشتیانی، نوه مؤلف باشد؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۹۱گ، ۲۵ سطر (۱۲/۵×۲۲)، اندازه: ۲۰/۵×۳۲سم [ف: ۲۸ – ۸۶]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۳۴۲۳

آغاز: بسمله، قوله کتاب الاجارة و فیه فصول اربعة ... و یفتقر الی الخ اقول الکلام فی المقام کسایر ابواب العقود؛ **انجام:** و الافلا اشکال فی الاقتصار علی الیمین هذا آخر ما اردنا بیانه و الحمدلله

حاوی مباحث اجاره؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ربیع الاول۱۳۰۹ق؛ به اهتمام محمد مهدی بن محمد حسن به مبلغ هفت تومان نوشته شده؛ کاغذ: نخودی و حنایی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱۲۵گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۶/۵سم [ف: ۲۱/۱ – ۲۸۳]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

خلیلی، حسین بن خلیل، ۱۲۳۰ – ۱۳۲۶ قمری

xalīlī, hoseyn ebn-e xalīl (1815 - 1908)

وابسته به: المکاسب = المتاجر انصاری، مرتضی بن محمد امین (۱۲۸۱–۱۲۱۴)

حاشیه مانندی است بر مکاسب شیخ انصاری دزفولی.

[اعلام الشیعة ۵۷۳/۱]

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۰۳

آغاز: فقه الخارج، بسمله حمدله ... و بعد فهذه ارجوزة من الفقه الخارج الذی استفدت من استادی ... الطهرانی زیدت فکرته و اصل المتن و الکلام یکون من کلام الشیخ علی ما یکون فی کتابه المسمی بالطهارة؛ **انجام:** مقدار الثمن بمقدار النسبة

در تجارت است و حاشیه‌مانندی است بر مکاسب شیخ انصاری دزفولی؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سرخ، ۲۸۳گ، ۱۳ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۴سم [ف: ۱ – ۱۲۰]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۲۶

از «قاعدة الید» آغاز و می‌رسد در پایان به «مسالة ماء الکر»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۲۱ رجب ۱۳۰۰ق؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سبز، ۱۸۶گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ – ۱۲۰]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

حجت طباطبائی، محمد صادق بن محمد باقر، – ۱۳۲۷ قمری

hojjat-e tabātabā'ī, mohammad sādeq ebn-e mohammad bāqer (- 1909)

۱. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲/۲۶۱/۲ – ج

آغاز: بسمله. الحمدلله رب العالمین ... الرضاع کالنسب فی انه یوجب تحریم النکاح کتابا و سنة؛ **انجام:** و قد نفی الضرر فی الاسلام منته علی الانام هذا آخر ما اردنا ایراده الحمدلله اولا و آخرا و ظاهر و باطنا. تمت بعون الله و حسن توفیقه

تقریراتی است در رضاع؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۱۵گ (۵۶پ–۷۰ر) [ف: – ۳۰۱]

۲. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲/۲۶۱/۳ – ج

آغاز: بسمله. الحمدلله علی آلائه الجزیلة و نعمه الجمة ... و بعد فیقول ... محمد صادق بن محمد باقر الطباطبائی آل العلامة صاحب الریاض ان هذه فوائد رشیقة و افکار دقیقة فی مسئلة التقیة تلقینا ها من المولی الامام ... شیخنا العلامة؛ **انجام:** لا الی عنوان عام کما فی المقام و الحمدلله اولا و آخرا و ظاهرا و باطنا

در تقیه؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۲گ (۷۲پ–۸۳ر) [ف: – ۳۰۱]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

مدرس چهاردهی، محمد علی بن محمد نصیر، ۱۲۵۲ – ۱۳۳۴ قمری

modarres-e čahārdehī, mohammad ʻalī ebn-e mohammad nasīr (1837 - 1916)

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۴۹۴

القضاء؛ خط: نستعلیق و نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: وزیری [میراث شهاب: س۸ش۴ – ۷۲]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

منتظری، حسینعلی، ۱۳۰۱ شمسی

montazerī, hoseyn-ʻalī (1922 -)

تاریخ تألیف: ۱۳۶۷ و ۱۳۶۸ق

تقریرات فقهی دروس استادش حاج آقا حسین بروجردی است در بحث صلاة جمعه و صلاة مسافر.

قائن؛ امام، سید حسن؛ شماره نسخه:۳۴

آغاز: کتاب الصلاظ من تقریرات ... الصلاة ماخوذة من الصلاة بمعنی الدعاء او من صلیت الخشب

خط: نستعلیق، کا: سید محمد علی بن حسین حسینی فقیه، تا: ۱۳۷۰ق؛ از روی خط مؤلف و هنگام رای گیری برای دکتر مصدق، مصحح؛ جلد: مقوایی، ۹۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۱۹سم [کتابخانه‌های قائن: ف: – ۲۰۶]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

شهیدی، مهدی، ۱۳۱۳شمسی

šahīdī, mahdī (1934 -)

فقه استدلالی و تحقیقی است در مبحث قضا. برخی از مباحث آن: موضع ۳. آداب القاضی؛ موضع ۳. کیفیة مجلس الحکم و فیه مقاصد: ۱) وظایف القاضی، ۲) الدعوی؛ موضع ۴. الاستحلاف. مؤلف در هر مورد استناد به احادیث و اقوال علمای مشهور امثال محقق، صاحب جواهر، شیخ انصاری و دیگران نموده و گاهی به رد آنها نیز پرداخته است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۸۶۸۴

آغاز: و عدم الاجرة کالمجاهدین الذین لهم ذلک مع عدم قصدهم الاجرة؛ **انجام:** لانها انما تکون امارة علی کون الاستیلاء منه علی ما فی الید و تصرفه فیه بنحو الصحیح الذی یکون اعم من الملکیة فتأمل جیدا و الله اعلم ...

خط: نسخ، کا: مهدی بن عسکری بن ذبیح الله حسینی، تا: ۱۴ رجب ۱۳۴۲ق؛ افتادگی: آغاز؛ واقف: سید اصغر اصغرزاده، اردیبهشت ۱۳۳۸؛ کاغذ: مشقی نخودی، جلد: میشن عنابی، ۱۳۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: ۲۱/۱ – ۲۸۰]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

زنجانی، ابراهیم بن ابو الفتح، – ۱۳۵۱ قمری

zanjānī, ebrāhīm ebn-e ab-ol-fath (- 1933)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۷/۴

آغاز: بسمله. الوکالة بالکسر او الفتح اسم علی ما فی القاموس و هی لغة الاسلام مع عدم اجازة المولی وقعت المعاملة صحیحة لکونها واقعة مع اذن المالکین و ان لم تکن عن وکالة لابطال المولی ایاها

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی، ۸گ (۲۱۷-۲۲۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم [ف: ۳۴ – ۳۷]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

خراسانی، محمد بن محمد کاظم، ۱۲۹۴ – ۱۳۵۶ قمری

xorāsānī, mohammad ebn-e mohammad kāzem (1877 - 1937)

تقریرات بحث والدش آخوند خراسانی (–۱۳۲۹) است.

[الذریعه ۳۸۵/۴]

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۹۴

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد فیقول العبد الآثم الجانی محمد بن محمد کاظم الخراسانی انی بینا احضر بحث والدی المحقق

تقریرات بحث قضاء و شهادات ؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح ؛ ۴۷ص [عکسی ف: ۱ – ۲۱۹]

۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۲۷۰

آغاز: بسمله، حمدله، و الصلاة و السلام علی سید الانبیاء ... و بعد فیقول العبد ... محمد بن محمد کاظم الخراسانی؛ **انجام:** بنحو الصحیح الذی یکون اعم من الملکیة فتامل بعدا و الله العالم.

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ با حاشیه‌ای از پدر مؤلف در ص ۲۹؛ کاغذ: ترمه، جلد: رویه میشن سرخ، ۱۱۷گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۹/۲×۲۶/۲سم [ف: ۱ – ۱۲۰]

۳. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۷۳ – ج

قضاء؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ یادداشت ربیع الاول ۱۲۵۰؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۶۰گ، ۱۹سطر (۹×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: – ۳۰۳]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۱۵۱

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۱۷۴گ، ۲۸ سطر (۸×۱۶)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۵ – ۱۸۳۲]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۱۶۹/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین و السلام علی سید الانبیاء ... و بعد فیقول العبد ... انی بینا احضر بحث والدی المحقق ... فاعلم ان القضاء لغة کما صرح به غیر واحد بمعان کثیرة؛ **انجام:** هل تنفع و تجری فی الحکم بالمکیة لذیها و لو مع تتمیم مقتضاها بالاستصحاب ام لا و المقصود بالبحث فی هذه المسئلة ان البینة القائمة علی الملک فی الامس او علی الید فیه.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: مقوا عطف تیماج سرخ، ۱۶۷گ (۷۷ر–۲۴۳پ)، ۱۷ سطر [ف: ۳۶ – ۲۶۰]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

آقا ضیاء عراقی، ۱۲۷۸ – ۱۳۶۱ قمری

āqā zīyā’-e ‘erāqī (1862 - 1942)

مؤلف در این کتاب به ترتیب کتب فقهی پیش نرفته است و به صورت گزینشی تحریر کرده است.

قوچان؛ مدرسه عوضیه؛ شماره نسخه:۷۸

آغاز: بسمله، کتاب القضا و الشهادات و الحدود فههنا ابواب الباب الاول فی القضا و ما یتعلق به و هو لغة لمعان کثیر یمکن ارجاع بعضها الی بعض؛ **انجام:** للفراغ عن صلوة الوقت و الله العالم هذه احدی و مأته من الفروع الملة الراجعه الی الخلل

کتاب القضاء و الشهادات و حدود و بیع و صلاة؛ خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسین هشترودی تبریزی نجفی، تا: پنج‌شنبه سلخ محرم ۱۳۲۹ق؛ فاقد جلد، ۲۵۳گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف مخ]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

نجفی قوچانی، محمد حسن بن محمد، ۱۲۵۶ – ۱۳۲۲ شمسی

najafī qūčānī, mohammad hasan ebn-e mohammad (1877 - 1943)

تقریرات یکی از اساتید خود را با بیانی استوار، تحقیقی و مستدل به رشته نگارش درآورده است، مشتمل بر: کتاب القضاء، رسالة فی الخمس، رسالة فی التقصیر،کتاب الرهن (ناقص).

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۵۸۰۱

آغاز: بسمله. حمدله ... کتاب القضاء و هو لغة لمعان کثیرة الحکم؛ **انجام:** و ان یحمل علی مثل الاجارة او الصلح ...

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: انجام؛ واقف: محمد مهدی ابراهیمی نژاد، خرداد ۱۳۶۳؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا با عطف میشن، ۸۹گ، مختلف السطر [ف: ۲۰ – ۹۴]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

مرندی، علی اکبر، – ۱۳۷۳ قمری

marandī, ‘alī akbar (- 1954)

تقریرات درس آیت الله العظمی میرزا محمد حسین نائینی است.

۱. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۲۷

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... کتاب الطهارة قال ره فی الشرایع، الرکن الاول فی المیاه وفیه اطراف الی قوله فکله طاهر مزید للحدث والخبث، هذه الفقرة قد تضمنت بیان موضوع الماء المترتب علیه الاحکام؛ **انجام:** اما العادل فان شهد دلیله المؤرد فلاوجه للاعادة وان لم یشمل فلاوجه للعادل فتأمل جیداً

طهارت، صلاة و قسمتی از خیارات را دارد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۲۰گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱– ۴۸۲]

۲. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۴۰۲۵

آغاز: بسمه تعالی. الکلام فی صلاة المسافر ... سمعه یقول انما وجب التقصیر فی ثمانیة فراسخ ... الکلام فی کیفیة التلفیق واختلف فیه علی ثلاثة اقوال؛ **انجام:** وخذ بالاحتیاط فی جمیع ما تجد الیه سبیلا واهرب من الفتیا هربک من الاسد ولاتجعل رقبتک فی الناس جراقم عنی یا ابا عبدالله فقد نصحت لک ولاتفسد علی وردی فانی امرء ضنین نفسی

نماز مسافر و نماز جماعت؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۰سم [ف: ۱ – ۴۸۲]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

حسینی قهستانی، معصوم بن رضی، – ۱۳۵۳ شمسی

hoseynī qohestānī, ma‘sūm ebn-e razī (- 1974)

مباحث متفرقه‌ای است در فقه از تقریرات استادش آقا ضیاء الدین عراقی مشتمل بر مباحث: خیار عیب، شروع در تألیف سه‌شنبه ۱۹ ذیحجه ۱۳۴۳، کتاب الغصب تألیف شده در شب دوشنبه سلخ شعبان ۱۳۴۴ در نجف اشرف، صفات القاضی و آدابه و کتاب القضاء شروع به تألیف شب شنبه ۴ شوال ۱۳۴۴ و اتمام آن در ۲۵ شعبان ۱۳۴۵، رضاع شروع به تألیف ۱۷ شعبان ۱۳۵۴، عدالت، کتاب الزکاة شروع به تألیف یک‌شنبه ۱۴ ربیع الاول ۱۳۴۶ق.

قائن؛ حسینی قهستانی؛ شماره نسخه:۱۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... القول فی خیار العیب قال شیخنا

الانصاری قدس سره اطلاق العقد یقتضی و قوعه مبنیا علی سلامة العین من العیب
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قرمز، ۲۱۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱سم [مدرسه جعفریه زهان: ف: - ۱۲۰]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

اصفهانی، محمد

esfahānī, mohammad

تقریر مباحث فقهی میرزا محمد حسن شیرازی است.

قم؛ طبسی؛ شماره نسخه:۵۷۳

آغاز: بسمله حمدله وصلی الله علی سیدنا محمد ... القول فی الخیارات ومفرده الخیار وهو فی اللغة اسم للاختیار؛ **انجام:** علی تقدیر بقائه ورد بدله علی تقدیر عدم بقائه
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با خط خوردگی، محشی، یادداشتی از علی حسینی شیرازی؛ جلد: مقوا، عطف گالینگور سبز، ۲۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف مخ: ۱ - ۱۳۷]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

افتخاری، علی بن حیدر، ق۱۴ قمری

eftexārī, ‘alī ebn-e heydar (- 20c)

۱. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۷۹۴

آغاز: یذکر مقدمة ثم امور اما المقدمة ففی بیان معنی الخلل، الظاهر من معناه، هو النقصان و عدم التمامیة
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف–قم. بحث خلل در نماز را با استفاده از دروس استادش سید جمال الدین گلپایگانی نجفی به رشته تحریر در آورده و آن را در یک مقدمه و چند امر تنظیم نموده؛ خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا:قرن ۱۴؛ ۱۱ص [عکسی ف: ۲- ۴۷۷]

۲. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۶

آغاز: من المسائل المشکلة مسالة جواز الانفراد و عدمه فی الجماعة و ملخص ما افاده الاستاذ دام ظله فی تلک المسالة
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف – قم. تقریرات درس حاج آقا حسین بروجردی است در بحث صلاة، و در روز ۱۴ رمضان ؟ در قریه دهفول از کتابت آن فارغ شده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۴۴ص [عکسی ف: ۶ - ۴۷۹]

۳. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۸۴

آغاز: الرکن الثانی فی افعال الحج القول الاول فی الاحرام و الکلام فیه یقع فی فصول الفصل الاول فی حقیقة الاحرام
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف – قم. تقریرات درس حج سید محمد رضا گلپایگانی است که به سال ۱۳۹۲ تألیف شده و از افعال الحج تا پایان محرمات احرام را داراست؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۶۱ص [عکسی ف: ۶ - ۴۷۸]

۴. قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۹۳

آغاز: کتاب الحج و البحث فیه من جهات الاولی فی وجوبه و قدر ورد فیه الکتاب حیث قال عز من قائل
نسخه اصل: کتابخانه مؤلف – قم. با تصحیحات استاد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۹۱ص [عکسی ف: ۶ - ۴۸۳]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

بایگی، علی اکبر بن محمد، ق۱۴ قمری

bāygī, ‘alī akbar ebn-e mohammad (- 20c)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶ق)
حاشیه‌ای است استدلالی و تحقیقی بر کتاب شرایع الاسلام محقق حلی. وی که از شاگردان برجسته شیخ مرتضی انصاری است، تقریرات استاد خود را با استوارترین الفاظ آورده و مشتمل بر: خلل الصلاة والشکوک فیها، صلاة الجماعة واحکامها، صلاة المسافر و شرائطها.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۲۹۹

آغاز: بسمله، قال شیخنا سلمه الله هذا الحدیث و نحوه مما دل علی عدم الاعاده؛ **انجام:** هذا اخر ما قراءنا من صلاة المسافر من کتاب شرایع الاسلام.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۳۰۱ق؛ واقف: استاد زین الدین جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: میشن عنابی، ۱۲۷گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۴/۵سم [ف: ۲۰ - ۹۲]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

بایگی، محمد صادق بن علی اکبر، ق۱۴ قمری

bāygī, mohammad sādeq ebn-e ‘alī akbar (- 20c)

احتمالاً از شیخ محمد صادق بن علی اکبر بایگی خراسانی (قرن ۱۴ق).

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۳۲۹

آغاز: بسمله. اللهم اجعل التوفیق قرینی بمحمد و آله الاطهار؛ **انجام:** و ان کان مذکوراً فی کلام بعض اللغویین لکن لاتزعم حقیقته ... فی سنه ۱۳۲۱.
مشتمل بر: باب الصلاة، باب الصلح، باب الاجارة، باب الوصایا، باب القضاء؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: ذیحجه ۱۳۲۱ق؛

واقف: زین الدین جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج ماشی، ۱۰۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۴سم [ف: ۲۰ - ۹۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۰۴

آغاز: قوله، اذا مات المالک و علیه دین فظهرت الثمرة و بلغت نصاباً؛ **انجام:** اذا ذکرت التمر والعنب و قیل ان الزکاة فی ان التمر و العنب.

از اواخر «زکاة الغلاة» تا اواخر «اصناف المستحقین للزکاة»؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ واقف: زین الدین جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج ماشی، ۸۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۰/۵سم [ف: ۲۰ - ۹۳]

● تقریرات الفقه / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

ترابی، عباس، ق۱۴ قمری

torābī, ‘abbās (- 20c)

تقریرات بحث‌های فقهی مرحوم آیة الله آقای سید حسین طباطبائی بروجردی است. در ابواب مختلف فقهی همچون بیع، اجاره، شروط و میراث الزوجة. مباحث مذکور کامل نیست و در هر بحثی فواید و مسائلی مطرح شده و بقیه مطالب در نسخه نیامده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۷۱۵-۳۴/۸۵

آغاز: بسمله، مسئلة اعلم ان المعاملات المتداولة بین الناس لیست مما اخترعها الشارع بحیث لم یکن لها سابقة الا بجعله بل معانیها کانت متداولة؛ **انجام:** هو صورة التعذر فقط والحمد لله تم مباحث الشروط بقی هنا مسائل ذکره الاستاد ولم اضبط لعدم توفیقی.

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۹گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۲×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۰۰۸]

● تقریرات الفقه / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

رضوی قمی، محمد بن عبدالله، ق۱۴ قمری

razavī qomī, mohammad ebn-e ‘abd-ol-lāh (- 20c)

یادداشت‌های مختلفی است از مباحث مختلف فقهی و بیشتر در مباحث طهارت که به‌صورت پیش‌نویس از تقریرات مرحوم آخوند ملا محمد کاظم خراسانی نوشته است و تقریباً همه مباحث ناتمام و نامنظم مانده است.

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۹۷۰

آغاز: فإنه علم بالقواعد الممهدة لاستنباط الأحکام من دون ذکر الأدلة الأربعة و الموضوع اصلاً و لذلک؛ **انجام:** الشارع بالاستحباب ... شیئاً علی کون عبادات الصبی مندوبة شرعیة لا تمرینیة صرفه.

خط: شکسته نستعلیق تحریری و نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ با قلم خوردگی‌های فراوان، در آغاز دستخط مرحوم آیت الله مرعشی با عبارت «کتاب فی تقریر بحث العلامة محمد کاظم الهروی الطوسی فی الأصول صاحب الکفایة قلم تلمیذه العلامة المحقق الشریف الجلیل الآیة الحجة المیر سید محمد بن العلامةالسید عبدالله الرضوی القمی من أکابر علماء قم المشرفة، حرره شهاب الدین الحسینی المرعشی النجفی ۱۳۹۰ هـ»، یادداشتی از «ابوالقاسم بن محمد کریم» به سال ۱۳۳۸ق آمده؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۴۳۳گ، ۱۵ سطر (۱۴×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۲ - ۹۰۲]

۲. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۲۵۶۸

آغاز: فی الطهارة، و من افاداته دام ظله ان الکتف فی الانسان و الحیوان بمعنی واحد من العظم المخصوص؛ **انجام:** و شغله فی کل یوم عشرة توامین مع عدم الحکم بالضمان و التغریم من أحد.

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۳۱۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۷ - ۱۵۸]

● تقریرات الفقه / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

فاضل همدانی، یحیی بن علی اکبر، ق۱۴ قمری

fāzel-e hamedānī, yahyā ben ‘alī akbar (- 20c)

تاریخ تألیف: شنبه ۷ جمادی الاول ۱۳۶۵ق

تقریرات درس استادش مرحوم حجت است که مؤلف بنا به درخواست استادش آن را استنساخ نموده و در اختیار ایشان گذاشته است.

۱. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۹

از ابتدای بحث «ثبوت ولایت اب وجد للطفل» تا «فی تحقق کون صحة البیع فی مورد الاندار علی طبق القاعدة»؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ربیع الاول ۱۳۶۰ق؛ محشی [ف: - ۲۲]

۲. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۳۶

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم ... کتاب الصلوة ولقد اختلف الاعلام فی اعداد الصلوة الواجبه فی انها تسعة اوسبعة اوستة الصلاة؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با حواشی سید حسن حجت در ۲۴ شوال ۱۳۸۸ در آخر بحث «تنبیها فی مسالة القرآن بین السورتین» مؤلف می‌نویسد که: «روز چهارشنبه ۷ رجب ۱۳۶۴ است و درس تعطیل شده و الحرارة فی غایة الشدة»، در آخر اضافه کرده است که: «کتاب بیع را در سه جلد و بحث اصول را از اول تا آخر در دو جلد و طهارت و صلوة را در دو جلد و مختصر الرجال و لباس مشکوک و قاعده لاضرر و صوم و بعض قواعد الاخر را نزد مرحوم سید محمد حجت تلمذ کرده‌ام و آنها را نگاشته‌ام» [ف: - ۳۸]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۴۸۱

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۲ - ۸۲]

● **تقریرات الفقه** / فقه، فلسفه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

فرید نهاوندی، محمد بن علی اکبر، ق۱۴ قمری

farīd-e nahāvandī, mohammad ebn-e ʻalī akbar (- 20c)

تاریخ تألیف: ۱۳۷۷ق

از تقریرات درس اساتیدش چون علامه طباطبائی بروجردی (ره) و امام خمینی است.

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۷۰

آغاز: اذا ورد مطلق و فیه متنافیان حقیقة؛ **انجام:** ثابتا فی هذه الصورة لاجل الدوران

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز؛ ضمیمه نسخه ش ۲۵۵۶۹ [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۰۳۳

آغاز: مسئلة. اذا اتی المصلی بالعزیمة؛ **انجام:** عن طاووس الیمانی عن ابن عباس ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۴۷ق؛ افتادگی: انجام [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۲۹

آغاز: قوله فی الاسفار ص۲۱ سطر۲۳ فی ان واجب الوجود (کذا)؛ **انجام:** و اسنحدثه من مقولة الکیف انتهی

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۲ق، ضمیمه نسخه ش ۲۶۲۲۵ [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۵۰

آغاز: الکلام فی الترتیب. یوم السبت ۱۹محرم ۷۴ من المعتبرة فی الوضوء الترتیب؛ **انجام:** قسمها بقاعدة الفراغ او بالمضی او غیر ذلک و هذا آخر ما اوردناه.

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۹ محرم ۱۳۷۴ق؛ واقف: زین الدین جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۴۸گ، ۱۷ سطر، اندازه:۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۲۰ - ۹۱]

۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۴۳

آغاز: بسمله، حمد له ... ان قلت قد سبق منکم فی مقام الجواب؛ **انجام:** یکفی ذلک عن الوضوء ... فرید النهاوندی ۱۳۷۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۵ق [رایانه]

۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۶۷

آغاز: الکلام فی قواطع الصلاة. یوم الاحد ۱۱رجب ۷۴ اعلم ان قواطع الصلاة علی قسمین منها ما هو قاطع فی حالتی؛ **انجام:** من ناحیة ادلة الشک بین الثلث و الاربع ... فرید النهاوندی سنه ۱۳۷۶.

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۶ق؛ واقف: زین الدین جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: مشقی، جلد: مقوا، ۸۹گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۹۰]

۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۷۶

آغاز: هذه جملة من المبحاث الاصولیة ... یوم الاربعاء ۱۲ رجب ۷۶؛ **انجام:** ما صدر عن الامام فی مقام العمل فتدبر ... سنه ۱۳۷۷ق

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۷ق؛ ذیل نسخه در ۱۹ برگ تقریرات در استحاضه ضمیمه است [رایانه]

۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۱۵

آغاز: یوم الاثنین ۲۸ ج ۱ ۷۶/ الکلام فی التیمم؛ **انجام:** و قد کتبت هذه السطورات فی مجلس الدرس ۱۳۷۷ ...

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۷ق [رایانه]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۱۷

آغاز: یوم السبت ۱۴۸ ۷۶/ قد فرغت ان الحکم سجدتی السهو(کذا)؛ **انجام:** هذا بعض الکلام مما یتعلق بالمقام فتدبر ... سنه ۱۳۷۷

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۷ق [رایانه]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۳۲

آغاز: یوم الاحد ۲۳ ج ۲ ۷۷/قال الشیخ فی الخلاف؛ **انجام:** من ای جهة سئل عن الخمس فی اجابة الامام بهذا

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۷ق [رایانه]

۱۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۵۵۱

آغاز: یوم الاحد ۲۳ج ۷۷/۱ فی باب اللقیط کلام و هو انه نقل عن الشیخ؛ **انجام:** و قد کتبت هذه المسطورات فی خارج مجلس الدرس ... والحمدلله.

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۷۹ق؛ واقف: زین الدین جعفر زاهدی، دی ۱۳۷۷؛ کاغذ: شکری مشقی، جلد: پارچه، ۸۸گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷سم [ف: ۲۰ - ۹۱]

۱۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۳۴

آغاز: بعد از فهرست. بسمله. حمد له ... و بعد فیقول محمد المشتهر بالفرید النهاوندی؛ **انجام:** لو لم یکن اقوی عدم الاجتزاء ... هذه نسخة الاصل

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۸۰ق [رایانه]

۱۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۸۰

آغاز: بسمله. اعلم ان الفقهاء قد عدوا النیة اول فعل؛ **انجام:** اذا الاستعمال هو کون هذا آلة لهذا

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۱۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۹۷

آغاز: بسمله، حمد له ... و بعد فیقول اقل خدمة العلم؛ **انجام:** لیس النظر فی هذا التقریر

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [رایانه]

۱۵. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۱۹۶

آغاز: و مما ذکرنا فی المقام من الفرق بین الاسباب؛ **انجام:** و کل لفظ العموم بعمومه یشمل فی الفراد النادر

خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۱۳۷۳ق [رایانه]

۱۶. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۰۳

آغاز: یوم السبت ۲ ربیع الاول ۷۴ من جملة واجبات الصلاة؛

انجام: التی انعم الله تعالی علی نعمته المعتدة ... سنه ۱۳۷۴
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۷۴ق [رایانه]

۱۷. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۰۴
آغاز: لو کان المراد باصالة؛ **انجام:** قد تم الی هنا المباحث المتعلقة بالوضوء ... فرید نهاوندی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۷۴ق؛ ضمیمه نسخه ش ۲۶۲۰۳ [رایانه]

۱۸. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۸۶۳
آغاز: فی بیان حد جواز الاستمتاع یوم الاحد؛ **انجام:** و قد کتبتها فی مجاس الدرس و الحمدلله ... سنه ۱۳۷۵
خط: نستعلیق شکسته، بی‌کا، تا: ۱۳۷۵ق [رایانه]

۱۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۶۲۰۱
آغاز: یوم السبت ۲۳ ج ۱۷۷/ لتعارض بین الاکثر؛ **انجام:** فالاطلاقات باقیة بحالها ... محمد الشهیر بالفرید النهاوندی
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۷۷ق [رایانه]

۲۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۵۴۹۸
آغاز: بسمله، الکلام فی المکاسب الحرمه؛ **انجام:** فرق فی ذلک بین کون حقوق ...
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [رایانه]

● تقریرات الفقه = شرح شرایع الاسلام / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh = š.-u šarāyi'-il islām

لنکرانی، ملا آقا بن محمد علی، ق۱۴ قمری

lankarānī, mollā āqā ben mohammad 'alī (- 20c)

وابسته به: شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام؛ محقق حلی، جعفر بن حسن (۶۰۲-۶۷۶)

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۹۶/۲
کتاب القضاء؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۱۲۲گ (۷۱پ- ۱۹۳پ) [مختصر ف: - ۱۹۸]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۳۹۶/۱
کتاب القضاء؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ ۷۰گ (۱پ-۷۰پ) [مختصر ف: - ۱۹۹]

● تقریرات الفقه / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

مازندرانی، محمد سلیم، ق۱۴ قمری

māzandarānī, mohammad salīm (- 20c)

تقریرات درس فقه استادش شیخ مهدی بن شیخ علی کاشف الغطاء (- ۱۲۸۸) را تقریر و تحریر نموده است.

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۱۱
آغاز: الکلام فی احیاء الموات یقراء بضم المیم و کسرها و هی ارض باطلة و بلا صاحب معین و هی من مال الامام مثل بطون الاودیة
نام مؤلف در این فهرست نیامده است. به استناد فهرست نسخه‌های عکسی مرکز احیاء ذکر شد. از اول کتاب احیاء اموات تا آخر قضا؛ خط: نستعلیق نازیبا، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: آقا شیخ محمد سلیم، سال ۱۳۱۲ با مهر «عبده الراجی سلیم بن محمد» (بیضی)؛ ۵۲۸ص، ۲۸ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: - ۱۴۵]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۹۴
نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۴ - ۱۱۷]

● تقریرات الفقه / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

مازندرانی، نصرالله بن ابو تراب، ق۱۴ قمری

māzandarānī, nasr-ol-lāh ebn-e abū-torāb (- 20c)

تقریرات درسی استادش را تحریر کرده و از خودش نیز مطالبی به آن افزوده است.

بابل؛ خاتم الانبیاء؛ شماره نسخه:۲۵۶
آغاز: الحمدلله الذی زکی اموالنا بالزکوة التی قارنها فی محکم کتابه بالصلوه»
کتاب زکات و خمس؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تاریخ وقف: در ۷ جمادی الاول ۱۳۱۶؛ در اولش نوشته شده «این کتاب از شیخ نصرالله خریداری شده» و تملک با مهر «عبده الراجی محسن بن حبیب الله» (بیضی)؛ جلد: روغنی، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۳×۲۰سم [ف: - ۱۸۳]

● تقریرات الفقه / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

نبوی، ابوالفضل

nabavī, ab-ol-fazl

تقریرات بحث صلاة مرحوم آیة الله بروجردی است که از بحث صلاة الجمعة تا قضاء صلوات را داراست و سپس مباحثی نظیر: مواکلة مع اهل الکتاب، منجزات المریض، حجیة الاجماع منقولا او محصلا، تحقیق فی صلاة الجمعة، تقدیر الدیات فی القتل و الجرح. بعضی از قسمت‌های آن به سال ۱۳۸۸ در قم نگاشته شده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۲۱۳
آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فقد اردنا ان نضبط درس سیدنا الاستاد آیة الله الطباطبایی البروجردی فی الفقه؛
نسخه اصل: کتابخانه سید صادق شیرازی - قم. ابحاث السید البروجردی؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ یادداشتی از «سید صادق شیرازی»در هدیه کتاب از طرف مؤلف به وی؛ ۳۶۳ص [عکسی ف: ۴ - ۳۸]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

یزدی، ابوالحسن، ق۱۴ قمری

yazdī, ab-ol-hasan (- 20c)

تقریراتی درباره صلاة است.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۹۱ - ج

آغاز: بسمله. کتاب الصلوة. و فیه مقاصد. المقصد الاول فی مقدماتها و هی تشتمل علی فصول الاول فی اعداد الصلوة الیومیة و نوافلها و هی احدی و خمسون؛ **انجام:** الا انه یکفی للعدم احراز الموجب. و الله العالم. الحمدلله اولا و آخرا. کتبه ... ابوالحسن الیزدی قدتم فی یوم ۲۸ شهر محرم الحرام سنة ۱۳۳۵

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ تاریخ وقف: ۲۸ محرم ۱۳۳۵؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۵۶گ، ۲۱ سطر (۹/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲/۵سم [ف: - ۲۹۶]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

فقیهی گیلانی، عبدالحسین، - ۱۴۱۰ قمری

faqīhī gīlānī, ‘abd-ol-hoseyn (- 1990)

تقریرات درس‌های آیت الله بروجردی است.

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۱۷

صلاة؛ خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۳۰گ (۷۹۰پ- ۸۱۹پ) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۱۶

وصایا؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۳۰گ (۷۵۷پ— ۷۸۶ر) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۱۳

کتاب الحج؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۲۲ رجب ۱۲۸۶ق؛ ۷۷گ (۵۴۶ر- ۶۲۲پ) [مختصر ف: - ۱۹۴]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۱

طهارة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۶۴گ (۲ر— ۶۵ر) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۱۰

مکاسب، الاجاره؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۹۲گ (۳۷۱پ- ۴۶۲پ) [مختصر ف: - ۱۹۴]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۹

مسأله نبش قبر؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۴ [مختصر ف: - ۱۹۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۲۰

کتاب الصوم؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۴گ (۸۶۷پ- ۸۷۰پ) [مختصر ف: - ۱۹۴]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۱۸

خمس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ۳۲گ (۸۲۱ر— ۸۵۳ر) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۵

طهارت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۶ رجب ۱۳۷۳ق؛ ۴۴گ (۱۴۴ر- ۱۸۷ر) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۸

طهارة (غسل)؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: ۲۶ جمادی الثانی ۱۳۷۴ق؛ ۲۵گ (۳۴۴ر- ۳۶۸پ) [مختصر ف: - ۱۹۴]

۱۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۷

الخیارات؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۷۷ق؛ ۸۶گ (۲۵۷ر _۳۴۳پ) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۱۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۱۴

کتاب الصوم؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌کا، تا: سلخ ذیقعده ۱۳۷۹ق؛ ۳۶۰گ (۶۲۳ر- ۹۸۲ر) [مختصر ف: - ۲۰۱]

۱۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹/۲

المکاسب المحرمة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: غره ربیع الثانی ۱۳۸۱ق؛ ۶۸گ (۶۷ر— ۱۳۴ر) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۱۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۳

البیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۸ رجب ۱۳۸۱ق؛ ۷گ (۱۳۵ر— ۱۴۲ر) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۱۵

مکاسب محرمة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۸۱ق؛ ۷۴گ (۶۸۲پ— ۷۵۶پ) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۱۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۶

الکلام فی تروک الاحرام؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱ رجب ۱۳۸۸ق، ۶۸گ (۱۸۸پ- ۲۵۶ر) [مختصر ف: - ۱۹۵]

۱۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۷۹۱/۱۲

نیابة الحج؛ بی‌کا، بی‌تا؛ ۷۷گ (۴۶۸ ر–۵۴۵ر) [مختصر ف: - ۱۹۴]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

خوئی، ابوالقاسم، ۱۲۷۸ - ۱۳۷۱ شمسی

xū’ī, ab-ol-qāsem (1899 - 1992)

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵۵

آغاز: بسمله، حمدله ... من الان الی قیام یوم الدین فصل فی الاغسال قل قده و الواجب منها سبعة غسل الجنابة و الحیض الخ هذه السجة مما لا اشکال؛ **انجام:** من الیتیم عشر مرات فی کل یوم و لیلة خمسة ... عن الغسل و خمسه بدلا عن الوضوء و هذا تمام کلامنا فی ... فی النفاس بعد شهر رمضان المبارک ... سنه ۱۳۸۲

کتاب طهارة، غسل، استحاضه؛ خط: نسخ تحریری، کا: مظفری قزوینی محمد بن ابراهیم، تا: ۱۳۸۲ق [رایانه]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵۳

آغاز: بسمله، حمدله، لعنه الله اجمعین من الان الی قیام یوم الدین ... فصل فی الیتیم قال السید قده ... العجزعن استعمال الماء الخ لا اشکال فی ان التراب؛ **انجام:** اذا لم یمکن الطهار المتئیه ینتقل الامر الی الطهارة الترابیه هذا تممام کلامنا فی کتاب الطهارة ... و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین من الان الی قیام یوم الدین ... سنه ۱۳۸۴

فی التیمم؛ خط: نسخ تحریری، کا: مظفری قزوینی محمد ابراهیم، تا: ۱۳۸۴ق [رایانه]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵۲

آغاز: بسمله، حمدله، و لعنة اله علی اعدائهم اجمعین من الان الی قیام یوم الدین فبعد فقد انتهی کلام سید اساتیدنا الاعظم و الخیر ... و قال بسم الله الرحمن الرحیم الکلام فی الصلوات المفروضات و المراد؛ **انجام:** اذا تلاشی المیت و لم یبق منه ان عظام فلا یجوز البش لعدم بقاء المیت و موضوع وجوب ... هو المیت ... لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی قیام یوم الدین ... سنه ۱۳۸۵

الصلوة؛ خط: نسخ تحریری، کا: مظفری قزوینی محمد بن ابراهیم، تا: ۱۳۸۵ق [رایانه]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۸۵۰

آغاز: بسمله، حمدله و بعد فقه قال السید قده فصل فی صلوة الایات و هی واجبة علی الرجال و النساء و الخنائی و سببها امور؛ **انجام:** فان الامر الوجوبی قد سقط بالامتثال و الامر المتعلق ... الطبیعیة ثانیا هو الامر ... هذا تمام کلامنا فی المقام و یقع الکلام فی المقام و یقع الکلام فی الخلل بعد الزیادة ... سنه۱۳۹

الصلوة؛ خط: نسخ تحریری، کا: مظفری قزوینی محمد بن ابراهیم، تا: ۱۳۹۰ق [رایانه]

● تقریرات الفقه / فقه / فارسی

taqrīrāt-ul fiqh

بهبهانی ارگانی، محمود بن احمد، ق۱۵ قمری

behbahānī argānī, mahmūd ebn-e ahmad (- 21c)

تقریر درس اساتیدش می‌باشد.

۱. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۵۶-۵۷

حج؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: کلاسوری، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: - ۷۰]

۲. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۷۹

تقریرات درس خارج فقه حضرت آیة الله سید ابوالقاسم کوکبی تبریزی مشتمل بر مباحث مکاسب محرمه می‌باشد. این مباحث روز دوشنبه ۹ شوال ۱۴۱۲ ق مطابق با ۱۳۷۱/۱/۲۴ شروع شده و روز دوشنبه ۲۹ ذیقعده همان سال مطابق با ۱۳۷۱/۳/۱۱ آخرین جلسه آن می‌باشد. چند درس پایانی در دفتر بعدی (شماره ۸۰) آمده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: - ۷۱]

۳. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۸۰-۸۴

صوم و اعتکاف. تقریرات درس خارج استاد آیة الله سید ابوالقاسم کوکبی تبریزی است در پنج دفتر، مشتمل بر مباحث صوم و متن آن «عروة الوثقی» مرحوم سید کاظم یزدی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ در آغاز شماره ۸۰، تتمه شماره ۸۹ آمده و در انتهای شماره ۸۴، مباحث اعتکاف و مقداری از مباحث حج و قصاص نیز مندرج است. این بحث‌ها از سال ۱۴۱۶ق (۱۳۷۴ ش) شروع شده و تا سال ۱۴۱۸ (۱۳۷۶) ادامه یافته؛ ۱۹۸۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۷سم [ف: - ۷۲]

۴. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۵۴

بخش‌هایی از تقریرات درس خارج آیة الله میرزا جواد تبریزی است مشتمل بر مباحثی از بحث نوافل، تشهد و قصاص، شروع این دفتر ۲۱ رجب ۱۴۱۸ قمری (۱۳۷۶/۹/۱ شمسی) و ختم آن ۲ شعبان ۱۴۱۸ (۱۳۷۶/۹/۱۲) بوده؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: کلاسوری، اندازه: ۱۹×۲۳سم [ف: - ۶۹]

۵. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۵۵

تقریرات درس حارج فقه (کتاب الحج) آیة الله حاج سید ابوالقاسم حسینی کوکبی تبریزی می‌باشد؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: - ۶۹]

۶. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۸۵-۸۸

تقریرات درس خارج فقه استاد آیة الله سید ابوالقاسم کوکبی تبریزی در مباحث صلاة است، شروع دفتر اول ۸ شوال ۱۴۱۲ق (۱۳۷۱/۱/۲ ش) و ختم دفتر چهارم به تاریخ ۱۴۱۴/۷/۸ق (۱۳۷۲/۱۰/۱) بوده است، ضمناً دفتری خارج دروس وصیت‌نامه که به تاریخ ۵ ربیع الاول ۱۴۲۵ ق و به تاریخ ۱۶ شعبان ۱۴۲۵ ق ختم گردیده که از صفحه ۵۷۸۶ تا ۵۹۱۷ می‌باشد و از صفحه ۵۹۱۸ تا ۶۰۲۳ درس خارج کتاب الاجارة که به تاریخ ۱۷ شعبان ۱۴۲۵ ق شروع تا تاریخ ۶ ذیحجه ۱۴۲۵ ق ادامه داشته؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۱۰۵۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۷سم [ف: - ۷۲]

۷. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۷۱-۷۸

تقریرات مکاسب شیخ انصاری است که مقرر از دروس استاد شیخ احمد پایانی بهره برده است. شروع این درس‌ها در سال ۱۳۶۲ش بوده؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مختلف السطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۷سم [ف: - ۷۱]

۸. قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۹۰/۲

ادامه بحث‌های درس خارج آیة الله میرزا جواد تبریزی در مباحث صلاة است. ابتدای مباحث این دفتر از تاریخ شنبه ۱۷ شعبان ۱۴۱۷ قمری مطابق با ۱۳۷۵/۱۰/۸ شمسی بوده؛ خط: نستعلیق، کا: شیخ محمد مهدی ارگانی (فرزند مؤلف)، بی‌تا؛ اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [ف: - ۷۴]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

دانشور، احمد، ق۱۵ قمری

dānešvar, ahmad (- 21c)

تاریخ تألیف: ۱۳۷۵ق

بخشی از تقریرات مباحث فقهی حضرت آیت الله مرعشی است. شامل اندکی از باب طهارت تا فصل النجاسات می‌باشد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۱۷۷

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... هذا کتاب و استدلالها، اخذت من استاذنا الشریف و السید الجلیل صاحب الاصول و الفروع و جامع المنقول و المعقول ... آیة الله و حجة الاسلام السید شهاب الدین الحسینی المعروف بالنجفی ... مقدمة فقهنا مشتمل علی العبادات و المعاملات؛ **انجام:** و هذه الروایة عند الشیخ عمت یشتمل الذاتی و العرضی، قلنا: هو المفهوم و المفهوم لینصرف بالذات و غیر مأکون اللهم قسمان تارة مع الخباثة و دخری بدون الخباثة.

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی، با قلم خوردگی دارد؛ کاغذ: دفتری خط دار، جلد: تیماج حنایی، ۴۴گ، ۱۹ سطر (۱۴×۱۵)، اندازه: ۱۵/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۳ - ۳۴۰]

● **تقریرات الفقه** / فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh

غیر همانند و ناشناس:

۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۱/۴-۵۸۰۱

در فقه است و پس از جواهر تألیف شده و عبارتهای «قال الاستاد و الشریف ادام الله سبحانه حراسته، قد نثر قلمه الشریف من غرر التحقیق و فوائد التدقیق، قال ادام الله حراسته»دارد؛ خط: نسخ، کا: عبدالله حاجی درویش، تا: سه‌شنبه ۲۲ ربیع الثانی۱۲۲۴ق؛ تملک: میرزا قمی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۴۶گ، ۲۱ سطر، قطع: ربعی [ف: - ۹۳]

۲. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۴۰۶

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۳۲ق؛ با اشعار عربی گویا از صفدی [ف: ۳ - ۸۰]

۳. خوانسار؛ فاضل؛ شماره نسخه:۲۷۲

مؤلف در این کتاب یکی از کتب فقهی را به عنوان متن قرار داده و با عناوین «قوله -اقول»کتاب اجاره آن را شرح کرده و در بین جملات عباراتی همچون «مال الیه الاستاده العلامة فی مجلس البحث، و فی المکاسب، و یظهر من کلام شیخنا فی شرحه و ...» را استفاده می‌کند که مراد شیخ انصاری می‌باشد؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: شنبه ۲۷ ربیع الثانی ۱۲۵۷ق؛ مصحح، محشی با عبارت «منه مد ظله»؛ جلد: مقوایی قرمز عطف تیماج قرمز، ۱۶۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۱ - ۲۵۸]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۲۹۰۲

آغاز: بسمله، الحمدالله رب العالمین؛ **انجام:** والافاقل من هذا کاف ذیقعده الحدام

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۲۷۲ق [الفبائی ف: - ۱۴۱]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۸۲۰

در وکالت است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۵ ربیع الثانی۱۲۷۶ق، جا: تهران؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن قهوه‌ای، ۱۱۵گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۶/۲×۲۱/۷سم [ف: ۱ - ۱۱۷]

۶. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۶۷

تقریرات استاد که شاگردش که احتمالاً میرزا بابا سبزواری است جمع‌آوری کرده است؛ خط: نستعلیق، کا: میرزا بابا سبزواری، تا: رمضان ۱۲۹۳ق؛ واقف: کاتب [تراثنا: س۶ش۱ - ۹۱]

۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۶۹۷

آغاز: فی بیان الروایة «یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب فنقول ان المستفاد من قوله یحرم من الرضاع ... ان کل عنوان قد حمل علیه الشارع؛ **انجام:** ان الضان ... فی سبعة اشهر و المعزو فی ... الثانیة.

در رضاع و عقود و زکات از دو نویسنده و در بخش زکات آن آمده: «۴ صفر ۱۲۹۶ در سامره منوره»؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۴ صفر ۱۲۹۶ق، جا: سامره؛ کاغذ: مختلف، جلد: رویه میشن سرخ، ۸۵گ، اندازه: ۱۷/۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۱۱۹]

۸. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۲۵ - ج

آغاز: بسمله. القول فی الحیض و هو لغة الذم السائل او سیلان الدم او مطلق السیلان علی خلاف لا یجدی الخوض فیه.

بسمله. کتاب الرهن و اعلم ان تمام النظر فی هذا المقام یستدعی رسم فصول الفصل الاول فی الرهن؛ **انجام:** فی وقت الفریضة بخلاف ما اذا تعلق بالفرد المقید فانه و بینهما بون بعید. الی هنا انتهی کلام الاستاد مدظلة العالی

تقریرات فقهی است با استدلال و بسیار منظم و دارای مبحث حیض است و رهن؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۲۸گ، ۱۸ سطر (۹/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: - ۲۹۸]

۹. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۱۶۲

آغاز: قال المصنف أعلی الله مقامه بعد الخطبة و قد رتبت الکتاب فی ق رتب رتوباً کقعد قعوداً أی استقر و لم یتحرک؛ **انجام:** علی تقدیر العینیة نعم بکل لو کان الامام من غیر هم علی مامر، فتدبر.

تقریرات درس فقه یکی از اساتید قرن سیزدهم هجری است که از روی متنی در فقه درس می‌گفته و مقرر این رساله را به صورت شرح مزجی بر متن مذکور نگاشته است، بیشتر مباحث مطروحه درباره مسائل نماز است و از مقدمات نماز شروع شده و رساله با بحث استدلالی درباره نماز جمعه خاتمه می‌یابد؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، با خط خوردگی؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی، ۱۳۳۹؛ جلد: تیماج مصنوعی مشکی،

۲۰۹گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۴۳]

۱۰. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۴۵۰

این کتاب سه بخش دارد، نخست در بیع معاطات، دوم در بیع فضولی و شرح مختصر نافع است، سوم در بیع و شرح لمعه دمشقیه است. همه اینها گویا تقریرات درس‌های شیخ مرتضی انصاری است. در پایان آن مسئله‌های پراکنده است، در تقلید، بیع، رهن و خیار. در صفحه عنوان این کتاب از شیخ انصاری دانسته شده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه دام ظله»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۳۹گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۳ – ۴۸۸]

۱۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۶۰۸۷

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فرنگی سفید، جلد: تیماج زرد، ۳۹۱گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۳ – ۴۸۹]

۱۲. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۱۴۰

در پاکی است و نماز جماعت، شاید مناهج الاحکام بهبهانی باشد؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۸۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۲×۲۱/۳سم [ف: ۱ – ۱۱۷]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۶۹۹

آغاز: بسمله، الفقه فی اللغة حق کما نص علیه الجوهری و غیره قال الله ولکن لا تفقهون و خصه بعضهم بفهم غیر المتکلم من کلامه؛ **انجام:** فهو فی غایة العبد عن الظن فلایراد المذکور فی غایة الوهن.

خط: نسخ و نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۴۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ – ۱۱۹]

۱۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۹۹۳

آغاز: فصل، واجبات الوضوء ستة، منها النیة و الکلام فیها یقع فی مواضع، الأول فی بیان النیة، لا ریب فی وجوبها فی الوضوء بل فی جملة من العبادات و هی فی اللغة بمعنی القصد و العزم ... قال الشسخ فی النهایة و المحقق فی الشرائع بعدم اشتراط شیء منهما؛ **انجام:** قلت: إذا مکثت المرءة عشرة ایام تری الدم ثم طهرت فمکثت ثلثة ایام طاهراً ثم رأت الدم بعد ذلک ... عن الصلوة؛ قال لا، هذه استحاضة الخ ...

تقریرات درس فقه از مبحث وضوء تا استحاضه می‌باشد که البته مباحث اصولی آن نیز بیشتر است، مؤلف در این کتاب فروان از آرای فقهاء متقدم و متأخر استفاده می‌نماید، آرای متأخران از صاحب کتاب ریاض المسائل (-۱۲۳۱ق) است که با عنوان «رحمه الله» از یاد می‌کند. «میرزا محمد ...» (مؤلف) که به دلیل قانع‌کننده‌ای برخورد نکردیم که وی «میرزا محمود بن سلیمان تنکابنی» باشد که وی در شرح حال خویش در کتاب «قصص العلماء» فراوان از استاد خودش با عناوین گوناگون همچون: «شیخ الأستاد دام ظله العالی» (۶۷ر)، «کما اختاره الفاضل النحریر و الشسیخ الکبیر و استاذنا دام ظله العالی» (۵۱پ)، «هو فتوی امام الفقه شیخنا و مولانا الشسیخ الأستاذ دام ظله العالی» (۵۵ر) و ... یاد کند، با توجه به تقریظی که از سوی «شیخ حسین بن چعفر جناحی نجفی» نگاشته شده، منظور از استاد باید همو باشد و البته از آنجا که در برخی موارد از استاد خویش با عنوان «الشیخ الکبیر» نام می‌برد، ممکن است به ذهن تبادر یابد که وی بایستی «شیخ جعفر بن خضر جناحی نجفی» صاحب کشف الغطاء باشد، لیکن از آنجا که وی به سال ۱۲۲۸ق درگذشته است قطعاً از استادش که با عنوان «دام ظله العالی» یاد می‌کند، شیخ جعفر کاشف الغطاء نمی‌تواند باشد چه آنکه از صاحب ریاض (متوفای ۱۲۳۱ق) با عنوان «رحمه الله» یاد می‌کند، بنابراین به طریق اولی کاشف الغطاء که سه سال قبل از او درگذشته نمی‌تواند «دام ظله العالی» شامل او شود. آنچه که از قرائن برمی‌آید این تقریرات بایستی بین سال‌های ۱۲۳۱-۱۲۶۲ق تألیف گردیده باشد که سال وفات «شیخ حسن بن جعفر نجفی» می‌باشد. نقل‌قول‌ها از منابع و شخصیت‌ها در این کتاب بسیارند که برخی از آنها را برمی‌شماریم: الشهیدان، العلامه، الإسکافی، الشیخ فی النهایة و المبسوط، المحقق فی المعتبر، ابن ادریس و ابنا زهرة و حمزة، المحققفی الشرائع السید السعید جمال الدین فی البشری، ابن الجنید، الزمخشری، البیضاوی، الطبرسی (۲ر)، المقدس الأردبیلی (۳پ)، صاحب المدارک (۴پ)، الفاضل القمی (۵پ)، کشف الغطاء (برگ ۶ الف)، ابن زهرة فی الغنیة و ابن ادریسفی السرائر و العلامة فی القواعد (۶پ)، الشسیخ الحر فی کتابه الوسائل (۴۷ر)، استدل الراوندی (۱۱۰ر)، ذهب الشهید الثانی فی الروض و صاحباً المدارک و الذخیرة (۱۱۱ر)، الفقه الرضوی (۹۶ر)، الشهید فی الذکری (۹۵پ و ۹۷پ)، قال السید فی المصباح (۱۲۲ر)، البحر الحقائق (۱۲۲ر)، بعض مشایخنا المتأخرین السید حسن بن جعفر المعاصر للشهید الثانی (۱۱۱پ)، ذهب الشیخ الأکبر الکبیر الشیخ الأجل الشیخ جعفر فی کشف الغطاء (۱۲۲ر)، جماعة من المتأخرین کصاحب الحدائق و الفاضل الشیخ الأستاد و شیخه حسن و غیرهم ... بل ادعی الشیخ الأستاذ دام ظله العالی (۵۰ر)، قال المحقق البهبهانی فی شرحه علی المفاتیح (۱۲۰پ)، ادعی المحقق الثانی فی شرحه علی القواعد (۱۲۰پ) صاحب الحدائق الشیخ احمد بن الشیخ محمد بن یوسف البحرانی (۱۰۸پ)، المحقق فی المعتبر و الشهید فی الذکری و الشهید الثانی فی شرح الإرشاد و الفاضل الاردبیلی و المدارک (۱۰۴پ)، فاضل التونی (۵۸ر)، شیخنا البهائی عطر الله مرقده (۲۰پ)، الراوندی فی أحکام القرآن (۲۹ر)، الشیخ ابو علی الطبرسی فی مجمع البیان (۳۵پ) و دیگران. این اثر بعید است به خط میرزا محمد تنکابنی باشد، در هر صورت نیاز به بررسی همه جانبه دارد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ مصحح، محشی، با قلم خوردگی، تقریظی در یک صفحه کامل از «شیخ حسن بن جعفر بن خضر

نجفی» آمده که از مؤلف با عنوان «العالم العامل، و الفاضل الکامل، الجامع بین المعقول و المنقول، بحر العلم لایدرکه له ساحل، جناب الحاج میرزا محمد» یاد می‌نماید؛ مهر: «رق حسن بن جعفر نجفی ۱۲۳۸» (بیضی)، «لا اله الا الله الملک الحق المبین حسن بن جعفر ۱۲۵۹» (مربع)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۳۳گ، ۲۶ و ۲۷ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲/۵سم [ف: ۳۲ - ۹۵۸]

۱۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۵۹۶

آغاز: کتاب الطهارة اعلم ان الفقه علی اربعة اقسام لانه اما انه یبحث فیه عمایتعلق؛ **انجام:** تقریرات فقه: و اما الثانی فیتساوی فیه العالم و الجاهل و الناس.

این رساله که از قسمت‌های مختلف فقه سخن می‌گوید هر بحثی را با «بسم الله الرحمن الرحیم» می‌آغازد و در تحت مطالب فقهی را می‌آورد: ابتداء از کتاب طهارة می‌کند پس از آن در اناء نجس و بعد غسل و وضو و چون این مسائل را پرداخت مطالبی در بیع و صوم و صلوة می‌آورد. رساله می‌رساند که دست نویس نخستین است که به تصحیح مؤلف دوباره رفته و قلم خوردگی بسیار دارد، در آخر آن رساله بسیار مختصر و کوچکی است در مبحث استصحاب که آن نیز دست‌نویس نخست است و با تصحیح مجدد و سبک نگارش می‌رساند که باید به قلم همان نویسنده تقریرات فقهی باشد؛ خط: نستعلیق و شکسته، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۲۵۰گ، ۲۹ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۰ - ۱۲۵]

۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه:۳۸۰

آغاز: و هی لغة النظافة و شرعا اسم للمفهوم المشترک بین الغسل و الوضوء و التیمم علی وجه ... و فیها مقاصد فی بیان احکام الماء المطلق و کله طاهر

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ [ف: ۳ - ۸۰]

۱۷. تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۱۳۹ - ج

آغاز: فائدة. اعلم ان اکثر الاصحاب ذهبوا فی الوضوء الی الوجوب الغیری؛ **انجام:** فالمدعی یثبت به ولو بانضمام شیء آخر کما هو ظاهر

این تقریرات مستدل فقهی در مبحث وضوء است و ناظر به مدارک عاملی می‌باشد؛ خط: نستعلیق خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه دام ظله العالی» و «لمحرره عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۷۲گ، ۱۵ سطر (۹/۵×۱۶/۵)، اندازه: ۱۵×۲۳سم [ف: - ۲۹۹]

۱۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۱۵

در صلاة؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ با عبارت «للحقیر محمد باقر ... سلخ صفر ۱۳۲۴»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۸۴گ، ۲۲ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۲۱۹]

۱۹. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۴۳۶

شرح با حاشیه مانند است بر متنی در فقه گویا از شیخ مرتضی با عنوان «قوله» در سه بخش، نخستین آن با عبارت «قوله قده الامر الرباع ان اصل المعاطات ...» آغاز می‌شود و انجامش نانویس مانده دوم، آن درباره «احکام التوصلیة و التعبدیة» است و رساله مانندی است ناتمام، سوم باز شرح است درباره «ادلة البرائة»؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۲۲۵گ، ۲۳ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۴×۲۰سم [ف: ۱۷ - ۱۳۵]

۲۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۲۴/۱

کا: اسماعیل بن حاجی ملا خداداد، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، ۱۷ سطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۴۹۳]

۲۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۲۲۷

کتاب الحج است تا میانه آن و در آن از مدارک نقل شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی کبود، ۱۲۱گ، ۲۱ سطر (۱۲×۱۶)، اندازه: ۱۸/۵×۲۳سم [ف: ۱۶ - ۴۹۴]

۲۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۶۵۱

آغاز: ان یباع خوفا من ان یولی الخراب او التلف؛ **انجام:** و الثمار تشمل ثمار النخل و غیره و لاقائل بالفرق هنا

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ تملک: مصطفی عقیلی؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج عنابی، ۷۱گ، ۲۹ سطر (۱۰ ×۱۹)، اندازه: ۱۷×۲۴سم [ف: ۱۶ - ۶۶۵]

۲۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۴۲۲-۳۸/۴۲

آغاز: قوله قدس سره الفصل الاول فی الخلل الواقع فی الصلوة و هو اما عن عمد او سهو اوشک اقول مقتضی سیاق العبارة کون قوله او شک عطفاً علی قوله عمد فیکون مجرورا کما هو مقتضی کلام ثانی الشهیدین؛ **انجام:** واجتماع العلة التامه له مع وجود المانع من ان ینقدح فی نفسه البعث او الزجر لعدم استعداد الانام

تقریرات درس فقه یکی از فقهای قرن ۱۳ یا ۱۴ هجری است که به صورت حاشیه‌ای بر متن با عناوین «قوله، اقول» پیاده شده است. مقرر از استادش با عنوان «شیخنا دام ظله و شیخنا الاستاد العلامة دام ظله العالی» یاد می‌کند. بر متن مورد بحث شروح و حواشی دیگری هم نگاشته شده که از آنها یاد می‌کند، در جایی آورده است: «ذکر شیخنا دام ظله استنصاراً لصاحب المدارک فی رسالة اصل البرأته و فی مجلس البحث ... کما حققناه فی بحث وجوب المقدمة»، تقریرات حاضر مربوط به کتاب الصلاة است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، با علامات بلاغ، با خط خوردگی متن؛ جلد: تیماج سرخ، ۲۰۰گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۱۸]

۲۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۳۳/۲

آغاز: بسمله، حمدله، و آله الطاهرین ... الی یوم الدین ... الی یوم الدین - البیع و هو فی الاصل کما عن المصباح مبادله مال بمال؛ **انجام:** ... تو هم ان المکره لاقصد له مدلول اللفظ

تقریرات فقهی: باب بیع معاطات، عقد بیع، بیع فضولی. گویا از شیخ مرتضی انصاری است چون اولین رساله مجموعه «تقیه»

مطابق تقیه انصاری مطبوع در مجموعه مکاسب است؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی فرنگی، فاقد جلد، ۸۷گ (۹-۹۵ر)، ۲۳-۲۵ سطر (۹/۵×۱۵/۵)، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۶سم [ف: ۱۷ - ۶۸]

۲۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۲۷

مقرر ناشناخته در چند بخش با خطهای گوناگون است: ۱- صلات (برگ‌های ۱ تا ۲۰۱) حاشیه است بر یک متن در باب نماز: آغاز: «قوله: و المراد هنا. ای فی بحث مکان المصلی احترازاً عن بحث المکان ...»، ۲-تجارت، آغاز: «کتاب التجارة و فیه مطالب الاول فی بیان ماهیتها ...»، ۳- الرهن، آغاز: «الرهن و هو نوع امانة اخذه المرتهن للاستیثاق ...»، ۴- الاجارة، آغاز: «کتاب الاجارة و هی عقد مشروع اجماعاً»، ۵- الوکالة: آغاز: «بسم الله المعین المؤید: قوله: الوکیل یمضی تصرفه ...»؛ ۶- النکاح: آغاز: «المقصد الثانی فی المهور. اعلم ان المهور جمع مهر و هو علی ما عرفه فی الصحاح»، ۷- أحکام الفقه اربعة اقسام؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی؛ واقف: مجتهد الزمان آخوند ملا آقا بزرگ تهرانی تا آنکه طلاب آن را بخوانند و برای او و مرحوم شیخ (گویا مؤلف) دعا کنند، ۱۵ ذیحجه ۱۲۷۲ق؛کاغذ: فرنگی سفید، نخودی، جلد: مقوا، ۲۲۷گ، ۲۴تا ۲۷ سطر (۹×۱۶)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۱۰۶]

۲۶. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۱۲۱

در قضاء و شهادات؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ قطع: ربعی [نشریه: ۷ - ۱۲۲]

۲۷. اصفهان؛ دانشگاه اصفهان؛ شماره نسخه:۴۹

خط:نسخ،بی‌کا،تا:قرن۱۳؛کاغذ:فرنگی آهار مهره[نشریه:۱۱ - ۸۸۸]

۲۸. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۹۵۲

تقریرات. هفت بخش و نیمه کاره گذارد شده، در فقه و از متاخران است و باید از یکی از دانشمندان یزد باشد: ۱- حجیة قول العدلین، در دو مقدمه و چند مبحث، ۲-الحیض، در چهار مقام، ۳- الدماء الثلثة در پنج عنوان، ۴- شرایط العوضین، ۵- الصوم، در مقدمه و چند مقصد، ۶- السهو فی السهو، ۷- قرائة السوره بعد الحمد فی الصلوات، در مقدمه و چند مبحث؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ اصل؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۰۰گ، ۱۳ سطر (۱۱×۱۶)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۶ - ۴۰۹]

۲۹. قم؛ مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی؛ شماره نسخه:۲۱۴

آغاز: الحمد الله رب العالمین ... قوله رحمه الله تعالی الفصل الاول فی الخلل الواقع فی الصلاة و هو اما عن عمد او سهوا و شک؛

استدلالی است مفصل و بسیار گسترده، تقریر درس‌های شیخ مرتضی انصاری و با عنوان شرح «شرائع الاسلام» می باشد با عناوین «قوله - اقول». این نسخه شامل خلل در صلاة و احکام موات و وقف و رهن و غصب می‌باشد؛ خط: نسخ خوب، بی‌کا، تا: از اواخر قرن ۱۳؛ تملک: سید محمد اردبیلی به تاریخ ۱۳۴۹؛ جلد:تیماج قرمز، ۴۳۰گ،۲۵سطر،اندازه:۲۰×۳۰/۵سم[ف:۱- ۱۳۰]

۳۰. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۹۵۳۵/۲

خط: نسخ عربی، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سمرقندی و فرنگی، ۶۹گ (۹۱ر-۱۵۹پ)، ۱۷ سطر (۱۰×۱۴)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۳۹۴]

۳۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۵۱۶۸/۳

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... کتاب الطهارة و هی لغة النظافة فهل المراد من قولهم لغة بیان المعنی الحقیقی او الاعم منه و من المجازی فیه اشکال؛ **انجام:** و الحاصل ان حجیة قول المفسر مخصوصة بوقت الحاجة و مع فرض الاطلاق.

این کتاب، طبق یادداشتی که به خط اصلی در آغاز نسخه آمده، تقریرات فقه آقا سید مهدی دام ظلله است که از سوی یکی از شاگردانش نگاشته شده است. وی در مواردی از استادش با عبارت «السید الاستاد زیدت افاداته» یاد کرده. از: معالم الاصول، دروس، بیان، جعفریه، موجز، شرح موجز، شهید ثانی، صاحب معالم، وحید بهبهانی، سید شریف شرح ارشاد مقدس اردبیلی، کنز الفوائد، جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام، شیخ بهایی، مصنف دام ظله العالی و غیر آن یاد کرده است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه، منه عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرشکی، ۲۰گ (۱۷۱-۱۹۰)، ۳۶ سطر مورب (۱۳×۱۹)، اندازه: ۱۵×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ - ۵۱۱]

۳۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۸۶۹

رساله اجتهادی است گویا از عبدالعظیم اصفهانی بعربی در بیع و حبوه و غنا و پاره ای از مسائل اصول مانند تقلید و جز آن؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۰۱ق، نستعلیق مؤلف و محمد علی گواری گویا شاگردش؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۵۹گ، ۱۷ سطر (۱۴×۱۷)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱۲ - ۲۸۴۷]

۳۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۱۷۱۸

از مبحث نذر صدقه آغاز می‌شود؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۰۱ق؛ کاغذ: فستقی و فرنگی، جلد: میشن یشمی، ۱۸۸گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۵/۴×۲۱/۴سم [ف: ۱ - ۱۱۷]

۳۴. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۴۹۲۹/۱

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین ... قوله: کتاب الرهن و النظر فیه یستدعی فصولا، الاول فی الرهن و هو ثیقة لدین المرتهن اقول: قال فی ق، الرهن ما وضع عندک لینوب مناب ما اخذ منک؛ **انجام:** فالمصیر الی ما ذهب الیه المشهور متعین عدا هذا ملخص ما افاده شیخنا دام ظله العالی فی المقام و آخر افادته من مسائل الکتاب ...

تقریرات فقهی شیخ مرتضی انصاری (- ۱۲۸۱ق) در مباحث رهن است، در این مباحث، متن کتاب شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام محقق حلی (- ۶۷۶ق)، مبنای بحث قرار گرفته و به‌گونه‌ای می‌توان گفت که حاشیه مفصلی است بر کتاب رهن شرائع الاسلام، متاسفانه نام نویسنده را نیافتیم؛ خط: شکسته

نستعلیق، کا: عبدالکریم بن مهدی گزی اصفهانی، تا: محرم ۱۳۰۱ق؛ محشی، ترقیمه: «و قد وقع الفراغ من التحریر و التسطیر، بید ... عبدالکریم بن حاجی ملا مهدی جزی اصفهانی، فی غایة العجلة و کان ذلک فی یوم الجمعة الرابع عشر او الخامس عشر من شهر محرم الحرام فی سنة ۱۳۰۱هـ»؛ کاغذ: فرنگی، ۱۳۹گ (۱پ–۱۳۹پ)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۶×۱۲/۵سم [ف: ۳۷ - ۵۸۱]

۳۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۳۴۵۴/۲

تقریرات فقهی است با رد و استدلال بسیار، در آن از شیخ انصاری با دعای سلمه الله یاد شده است، در این تقریرات این بخش‌ها موجود است: الف: کتاب البیع، آغاز: «الحمدلله رب العالمین کتاب البیع و هل هو اسم اللفظ مثل ان الصدق و الکذب اسم الکلام» این بخش از آخر ناتمام است، ب: المسئلة الثانیة: الصبی المتطوع بوظیفة الوقت اذا بلغ فی اثناء صلوته بما لایبطل طهارته، ج: مسئلة: قضاء الاموات و یتکلم فی اربع مقامات القضاء و القاضی و المقضی و المقضی عنه، د: القول فی الوضوء و هو ینقسم الی واجب و مندوب و هما بالنسبة الی وجوب الغایة المشروطة به، هـ: خیار الرویة، و: الکلام فی موجبات الضمان و مسقطاته، ز: کتاب التجارة و هو مبنی علی فصول الاول فیما یکتسب به؛ خط: نستعلیق، کا: ابراهیم بن محمد هادی زنجانی، تا: پنج‌شنبه ۲۴ ربیع الاول۱۳۰۳ق، جا: نجف؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۲۰گ (۱۹۳ر–۳۱۲پ)، ۱۸ سطر [ف: ۳۶ - ۴۰۰]

۳۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۲/۲

تقریرات ابحاث سید محمد حسینی رازی لواسانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا،تا:۲۷شعبان۱۳۰۵ق؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۳]

۳۷. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۷۶۰

در قضا و شهادت است؛ خط: نسخ، کا: شیخ محمد تونی، تا: ۱۳۰۷ق؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: میشن سرخ، ۲۱۳گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱/۸سم [ف: ۱ - ۱۱۶]

۳۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۶

آغاز: قوله کتاب الاجارة و فیه فصول اربعة الاول فی العقد و ثمرته تملیک ... بعوض معلوم و یفتقر الخ اقول الکلام فی المقام کسایر ابواب العقود قد تقع فی المعنی؛ **انجام:** مع قطع النظر عن قواعد القضا و الا فلا اشکال فی الاقتصار علی الیمین هذا آخر ما اردناه بیانه و الحمدلله رب العالمین اولا و آخرا ... تم فی التاسع من الربیع الاول فی سنة ۱۳۱۴

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۹ ربیع الاول ۱۳۱۴ق؛ محشی در بعضی با امضای ابراهیم (احتمالا ابراهیم بن ابی الفتح زنجانی)؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی با روکش کاغذ ابر و باد، ۱۸۲گ، ۱۸ سطر(۱۰×۱۴/۵)، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۳۴ - ۳۶]

۳۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۳۹

آغاز: بسمله، حمد له، صلوات، قوله قدس سره و اقل الحیض ثلاثة ایام و اکثره عشرة؛ **انجام:** وفیه ایضا منع لا حتمال ان یکون بالذال المعجمة المراد به ما یقابل المیتة کما لا یخفی ...

از نوادگان امیر سید علی بن سید محمد علی بن ابی المعالی الصیغر طباطبائی صاحب ریاض المسائل فی تحقیق الاحکام بالدلائل در فقه در طهارت و صلاة؛ خط: نسخ، کا: ضیاء الدین بن محمد مهدی ابی القاسم بن حسن بن محمد بن السید علی صاحب الریاض المسائل، تا: ۱۳۲۹ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: مقوایی ابری عطف تیماج سرخ، ۷۵گ، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۱۲ - ۲۱۳]

۴۰. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۲۴۴۹/۵

آغاز: فاعلم أن الصلاة واجبة مقتضی الآیة أقیموا الصلوة و أنفقوا مما رزقناکم و غیرها؛ **انجام:** و إن کان کذلک فیکونان غیر الرقیب و العتید فإنهما موکلان فی کل الحال یا رحمن یا رحیم

تقریرات درس خارج مرحوم آیت الله العظمی سید محمد تقی خوانساری است که موضوع صلات می‌باشد، به نظر می‌رسد این تقریرات از سوی کاتب «شیخ نصرت الله بناروانی میانجی» نگاشته شده باشد که در این صورت، نگارنده و مؤلف این رساله وی خواهد بود. او از فضلا و مدرسان حوزه علمیه قم بود و قبل از پیروزی انقلاب درگذشت؛ خط: نستعلیق، کا: نصرت الله بناروانی میانجی، تا: ۲۳ربیع الثانی۱۳۵۱ق؛ با قلم خوردگی؛ کاغذ: خط‌دار معمولی، ۸برگ، (۳۵–۲۸)، میانگین ۲۳ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸/۵سم [ف: ۳۱ - ۴۴۳]

۴۱. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۶۳۱۹

آغاز: الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمدو اله الطاهرین ... (مسئله) قد وقع الخلاف بین الفقهاء فی جواز الصلوة فی اللباس المشکوک؛ **انجام:** و لایستفاد منه الوجوب لاحتمال کون السبحات المذکوره افضل الافراد ... و سیأتی اخبار الباب الواحد و الخمسین فی الجزء الآتی انشاء الله تعالی

فقه تفصیلی و استدلالی با ذکر سلسله اسناد به نقل از طرق عامه و شیعه در مبحث نماز از مسیله حکم لباس مشکوک تا مسئله قرائت در نماز. در پایان با طرح دو مسئله: ۱– آنچه قرائت آن در دو رکعت اول بعد از حمد واجب است، ۲– آنچه در دو رکعت اخر باید قرائت کرد. ابتدا به بحث درباره مسئله دوم (به جهت کثرت ابتلا) پرداخته و در آن اخبار دو باب ۴۲ و ۵۱ وسایل الشیعه را مورد بررسی قرار داده است. این نسخه با اخبار باب ۴۲ پایان یافته و اخبار باب ۵۱ در جزیی دیگر آمده است. این مباحث از سلسله دروس آیت الله بروجردی است که به وسیله شاگرد ایشان قربانعلی اعتمادی تقریر شده است. مقرر ضمن یادداشتی الصاقی به اندرون جلد، توضیح داده عبارت بین هلالین سخنان خود اوست؛ خط: تحریری، کا: قربانعلی اعتمادی تبریزی، تا: ۲ رجب ۱۳۷۰ تا آخر شعبان۱۳۷۲ق؛ محشی؛ کاغذ: فرنگی خط دار، جلد: مقوایی، روکش کاغذ روغنی نخودی، ۱۵۲ص، ۱۹ سطر (۱۴/۵×۱۸)، اندازه: ۱۸×۲۲/۴سم [رایانه]

۴۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۰۳۰

آغاز: قوله فیجب الزکوة علی البایع الحر المالک المتمکن ...

الکلام فی زکوة الاموال، یقع فی مقاصد ثلاث؛ **انجام:** فما ذکرنا هو متقضی الجمع بین الاصول و الاجماعات
تعلیقاتی است فقهی بر کتابی از آن یکی از فقیهان قرن ۱۳ یا ۱۴ که به صورت حاشیه برای شاگردان تقریر نموده است. نسخه جای گفتگو از باب زکات آغاز شده و پس از آن عنوان «الفصل الثالث فی الجماعة» دیده می‌شود و بحثی راجع به عقود و اجاره است و نسخه به صورت ناقص پایان می‌گیرد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: در قرن ۱۳ یا ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: سفید فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۱۲۴گ، ۲۳ تا ۲۷ سطر (۱۰/۵×۱۶)، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۱۱ - ۱۱۶]

۴۳. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۷۷۹

نخست بندی است به فارسی در زکات سپس خبر مفضل سپس الوصایا تا می‌رسد به احکام العیوب، به عربی؛ خط: نسخ تحریری، کا: نجفی، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی، ۱۹۹گ، ۲۶ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۵×۲۴سم [ف: ۱۷ - ۲۱۸]

۴۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۶۶۸/۳

تقریرات فقه شامل بحث‌های زیر: ۱- الخلال فی الصلاة، ۲- القول فی الصلاة المسافر، ۳- الکلام فی القضاء، ۴- الکلام فی المواسعه و المضایقه، ۵- فی القضاء عن المیت، ۶- کتاب الصوم، ۷- کتاب الامر بالمعروف و النهی عن المنکر، ۸- کتاب الخمس، ۹- کتاب الوقف؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ جلد: مقوا با روکش کاغذ ابر و باد، عطف تیماج قهوه‌ای، ۱۳۷گ (۱۳۴-۲۷۱)، ۲۴ سطر (۱۲×۱۷/۵)، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۳۴ - ۳۸]

۴۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۱۳۶

آغاز: الشرط الثانی قصد المسافة المعهودة و الظاهر ان هذا الحکم مجمع علیه بین العلماء کافه ... (پس از دو صفحه و نیم) مسألة المشهور بین الاصحاب انه لا فرق فی اشتراط قصد المسافة فی السفر، **انجام:** مسألة الحریر المنتهی عبه لبسه فی الصلاة و غیرها ... و من هذا القبیل الشک فی کون الثوب حریرا من جهة عدم معلومیة الجنس
در صلاة است؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ: فستقی، جلد: میشن سیاه، ۱۳۹گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵/۸×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۱۱۷]

۴۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۱۳۸۰

شامل طهارت و صلوة و بیع؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳و۱۴؛ ۱۹۲گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۹]

۴۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۵۷۱

تقریرات درسی فقه شیعی است و در آن از «جواهر» در شرح «شرایع» شیخ محمد حسن (د ۱۲۶۶ق) و از نگارنده آن به‌گونه درگذشته یاد می‌کند. قرن ۱۳-۱۴ است در برگیرنده کتاب‌های: ۱- وصایة، آغاز: «حمدله. صلاة. مسئلة لو اصی احمد بمال معین کالف دینار مثلا لشخص او فی مصرف، و شک الوصی فی أن هذه المقدار زائد عن الثلث ...»، انجام: «... و ان قلنا بکفایة الظن، ترتب سائر آثار العدالة»، ۲- القضاء و الشهادات، آغاز: «لئلا یلزم اخلال نظام العالم و اساس عیش بنی آدم، و معلوم أن هذا لایقتضی الا وجوب اطاعة حکمه»، انجام: «بثبوت متبوعها بالشاهد و الیمن لانه مقتضی قضیة التبعیة»، ۳- الوقوف، کتاب الوقوف. آغاز: «حمدله. صلاة کتاب الوقوف و الصدقات، التقات الوقف لغة الحبس و التحبیس و یتعدی و لایتعدی»، انجام: «ما سمعته علی ذکر منک لینفعک فیما یاتی انشاءالله الامر الثانی»؛ خط: تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳-۱۴ق؛ کاغذ: نخودی فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۴۲۸گ، ۲۴ سطر (۱۳/۵×۲۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲/۵سم [ف: ۲- ۵۴]

۴۸. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۶۴۸۲/۱

تقریرات درسی از کتاب «الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة» بخش متاجر و بیع است. چون غالبا از شهیدین یاد می‌کند؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ کاغذ: مختلف، جلد: کاغذی عطف میشن قهوه‌ای، ۱۰گ (۲ر-۱۲ر)، ۱۱ سطر، اندازه: ۱۱×۱۹سم [ف: ۹ - ۴۳۰]

۴۹. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۲۲۸-۳۰/۱۰۸

آغاز: بسمله، حمدله صلاة و لعنة الله علی اعدائهم اجمعین الی یوم الدین الرکن الرابع من ارکان الکتاب ... الفصل الاول فی الخلل الواقع فی الصلوة و لایقدح فیه اختصاص بعض الاحکام الإتیه علی خصوص الفرائض الیومیة؛ **انجام:** اذا لم یکن من صلب الرجل احد قام مقام الابن قال و ابنة البنت اذا لم یکن من صلب الرجل احد قامت مقام البنت.
تقریرات درس فقه است که متن آن «شرائع الاسلام» محقق حلی است و به صورت مزجی تقریر شده است. مقرر سپس مطالب فراوانی را در حاشیه اضافه کرده و بعضی از عبارات را نیز تغییر داده است، تعدادی از کتب فقهی موجود از آخر ناتمام مانده است، از کتاب الصلوة (الرکن الرابع من ارکان الکتاب فی التوابع و فیه فصول الفصل الاول فی الخلل الواقع فی الصلوة) تا کتاب المیراث؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با حواشی از مقرر غیر از مطالبی که در حاشیه به اصل متن اضافه کرده؛ تملک: محمدعلی بن کاظم؛ مهر: «عبده محمد حسین» (مربع)؛ جلد: تیماج سرخ، ۳۱۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶×۲۴سم [ف: ۲ - ۱۰۱۵]

۵۰. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۷۹

در صلات؛ خط: شکسته، نستعلیق، بی‌کا، تا: آغازقرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن سیاه، ۲۱۲گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۹×۲۱/۸سم [ف: ۱ - ۱۱۸]

۵۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۴۱۳/۱

در فقه و در آن از عروة الوثقی یاد شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوایی نارنجی، ۶گ (۱-۶پ)، ۱۹سطر، اندازه: ۱۷×۲۱سم [ف: ۱۶ - ۳۲۰]

۵۲. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۳۰/۳-۶۳۳۴

در فقه در سه بخش؛ خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴، کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۹۹گ، ۱۲ سطر [ف: - ۹۳]

۵۳. شیراز؛ هاشمی، نورالدین (خاندان)؛ شماره نسخه:۵

بی کا، تا: قرن ۱۴ [نشریه: ۵ - ۲۸۶]

۵۴. تهران؛ مفتاح؛ شماره نسخه:۵۶

با عنوانهای التسامح فی ادلة السنن، شرط ضمن العقد ... غسل الجمعة، النظر السادس فیما یتبع الطهارة ... النجاسات عشرة، شرح متنی است و در پایان دارد «تم کتاب الطهارة»؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ ربعی [نشریه: ۷ - ۱۲۲]

۵۵. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۱۴۹

آغاز: قوله الرکن الاول فی المیاه و فیه اطراف الاول فی المیاه المطلق ... جمع الماء تعدد انواعه و افراده و هو اما مطلق او مضاف و الاول موضوع لحقیقة معروفة؛ **انجام:** و المکان المغضوب لاتصح الصلوة فیه للغاصب و غیره ممن علم بالغصب و کان مختاراً فان صلی عامداً و جاهلاً کانت صلوته باطلة لاجامع محصلة رساله‌ای مفصل در شرح شرایع الاسلام که به صورت تقریرات درس یکی از بزرگان به نگارش در آمده است نام مقرر و محرر به دست نیامد؛ خط: نسخ نازیبا، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ محشی، با خط خوردگی بسیار؛ جلد: تیماج سیاه، ۲۵۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۹×۲۴سم [ف: - ۵۳]

۵۶. قم؛ فیضیه؛ شماره نسخه:۶۱۸

شامل طهارت و صوم،در آن از صاحب جواهر یاد می‌شود؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۲۳۰گ، ۱۹سطر، اندازه: ۱۷×۲۳سم [ف: ۱ - ۵۰]

۵۷. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۷۳۵۷

آغاز: الکلام فی بیان مفاد قاعدة لاضرر، و یقع البحث عنها فی جهات الاولی فی مدرک تلک القاعدة

قطعه‌های پراکنده‌ای است از تقریرات در سی حاج میرزا حسین ناثینی در قاعده لاضرر و صلاة مسافر و احکام بیع، و در آغاز بحث اخیر نام نائینی با صراحت آمده است؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ قبل از کتاب قطعه‌ای از حاشیه کفایة الاصول میرزا ابوالحسن مشکینی با نسخه صحافی شده که این حاشیه گویا به خط مشکینی باشد که در ذیحجه ۱۳۳۴ به پایان رسیده؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۹۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۱۹ - ۱۵۷]

۵۸. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۱۱۳۰

آغاز: یجب الوضوء للصلوة الواجبة و یشترط فیها و فی کل صلوة و لوکانت مندوبة و لایجب الصلوة الجنازة و لایشترط فیها و یجب ایضاً للطواف الواجب و یشترط فیه وقیل یجب لمس کتابة القرآن؛ **انجام:** و لافرق فی ذلک بین ان یتحد العوضان جنساً اولا وکذا یصح الصلح علی اسقاط حق الخیار و علی اسقاط حق الاولویة فی تحجیر

تقریرات فقهی است که بعضی ابواب را مفصل و بعضی از آنها را به اختصار برگزار کرده و از کتاب حج فقط بحث استطاعت را آورده است از هیچ کتاب و نویسنده‌ای در متن اسمی نیاورده است؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز و وسط و انجام؛ احتمالاً این نسخه به خط مؤلف می‌باشد؛ جلد: تیماج مشکی، ۲۲۰گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۱/۵سم [ف: ۱ - ۴۸۳]

۵۹. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۲۴۱/۱

آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم. الحمدلله کماهو اهله رب العالمین ... امابعد فلما من الله سبحانه علینا بالعلامة النحریر الماهر التقریر بأن اتکلم اولاً فی السند ثم فی المتن فی الدلالة؛ **انجام:** قلت وعلی هذا لایتاتی لهم الفرق بین المجتهد فی تحصیل حکم من الاحکام وبین المجتهد فی تحصیل اجماع علی حکم حتی حکموا

تقریرات درس فقه یکی از علما که مؤلف از ایشان به «استادنا و عمادنا، السید المعظم، المطهر المکرم السید الهادی محمدمهدی اطال الله بقائه للاسلام و المسلمین ...» نام برده که گویا محمدمهدی بحر العلوم باشد مؤلف اول سند و سپس متن و آنگاه دلالت خبر را بررسی می‌کند، مقداری از بحث وضوء را دارد؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: تیماج زرشکی، ۸گ، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۸×۲۶سم [ف: ۱ - ۴۸۱]

۶۰. قم؛ مسجد اعظم؛ شماره نسخه:۳۰۰/۳

آغاز: الحمدلله کما هو اهله رب العالمین و الصلوة علی خیر خلقه محمد و اله الطاهرین المعصومین اما بعد فلما من الله سبحانه علینا بالعلامة النحریر الماهر و المحقق المقدس الطیب الطاهر الجامع لجمیع الفضائل و الماثر و الفائق علی جل الاوائل؛ **انجام:** و استبعاد سقوط حکم هذه النجاسة شرعا اذا لم تحصل المباشرة لجمیع ما وقع فیه الاشتباه غیر ملتفت الیه قال و قد ثبت نظیره فی حکم واجدی المنی فی الثوب المشترک بین اثنین و اعترف به الاصحاب فی غیر المحصور و الفرق بینه و بین المحصور

خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ محشی با امضای «منه»؛ جلد: تیماج زرشکی، ۱۳۲گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۱سم [ف: ۱ - ۴۸۱]

۶۱. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه:۲۵۵۴/۱

در تیمم، موالات، طهارت، خلل صلاة، و جز آنها می‌باشد، و شاید تقریرات درس یکی از روحانیان قرن سیزدهم باشد؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱۰۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۳ - ۴۸۸]

۶۲. قم؛ حجت کوهکمری؛ شماره نسخه:۱۰

از بعض شاگردان صاحب جواهر و شیخ انصاری (قدهما)، مباحث صلوة مسافر، خلل صلوة و مبطلات صلوة و نماز جماعت و غیره در این مجموعه گردآوری شده و همان طور که مرحوم حجت در ابتدای کتاب نوشته‌اند از مطالب صاحب جواهر و شیخ انصاری (قدهما) است؛ بی‌کا، بی‌تا؛ خطوط مختلف با حواشی بسیار [ف: - ۲۳]

۶۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۵/۳

آغاز: ان الصلوة تنهی عن الفحشاء و المنکر، الصلوة معراج کل

مومن؛ **انجام:** مع ان الفسخ لمافیه من التصریح به عملا بادلة الوفاء.
بخش‌های کوتاهی است در فقه و گویا نویسنده از شاگردان شیخ انصاری بوده و درس‌های استاد خود را تقریر نموده است. در این بخش‌ها از مسائل نماز، وقت نماز، ولایت قاضی و حکومت حاکم، خرید و فروش گفتگو کرده است. در میان آنها بالای دو برگ عبارت «فقه قضاء للشیخ» به چشم می‌خورد و در میان آن فاصله‌های سفید زیاد است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۳۳ص (۱۴۸-۱۸۰)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۱]

۶۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۵/۷

آغاز: و قد جعل و ضع الکتاب لبعض المصنفین فیما یروی؛ **انجام:** و احتمال الاردبیلی ایضا من القاعدة الاولیه ... عوضا عن البعض فلا معاوضة.
بخشی از تقریرات فقه و گویا دنباله بخش ۳ دفتر است و در آن مسائل خرید و فروش کافر، برخی از شروط عقد و وکالت و تصرف در مال غیر و بیع نجس و جز آنها عنوان شده است. در میان نسخه صفحه‌ها و برگ‌های سفید به چشم می‌خورد و نیز در صفحه ۲۴۰ بخش کوتاهی از آغاز کتاب الانوار العلویه فی المناقب المرتضویه نوشته است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: گوناگون، جلد: تیماج عنابی، ۳۶ص (۲۲۱-۲۵۶)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۳]

۶۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۲۷۴۵/۸

آغاز: و هو کما بینا لعموم ادلته لایخص بعض افراد البیع بل یعمهو غیره و من انواع العقود؛ **انجام:** و ان صح لظاهر اطلاق التملیك باخذ المنفعة مستحقة و السرفیه ما فهم من الشارع
گویا دنباله ش ۳ و ۷ دفتر شماره ۲۷۴۵ مجلس در صحافی جدا افتاده و در خیار شرط و دعوی بر میت گفتگو کرده و همچنان‌که گفته شد گویا تقریرات درس شیخ انصاری است که یکی از شاگردانش نوشته و در بالای برخی از برگها عنوان «فقه شیخ» آمده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج عنابی، ۴۸ص (۲۶۴-۳۱۱)، اندازه: ۱۸×۲۲/۵سم [ف: ۹ - ۱۰۳]

۶۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۱۰۱۷۵

آغاز: قال المصنف ... اقل الحیض ثلثة ایام و کثرة عشره و کذا اقل الطهر و هل یشترط التوالی فی الثلثة ام یکفی کونها من جملة العشره الاظهر الاول، اقول؛ **انجام:** فما کان مرجعها الی الخلق فیکون فیه المرتین نظرا الی الکبری الکلیة المستفادة من مجموع الکلام.
خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ قطع: خشتی کوچک [رشت و همدان: ف: - ۱۶۰۷]

۶۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۸۱۸

مجموعه‌ای است شامل مباحث اصول و فقه که ظاهراً تقریر درس استاد است و همه از یك نویسنده می‌باشد. مؤلف از شیخ مرتضی انصاری با عنوان «الشیخ الاستاد الامام المرتضی رحمه الله» و از صاحب جواهر با عنوان «استاد رحمه الله» یاد می‌کند و از استاد دیگرش که ظاهراً شیخ حسن مامقانی است با عنوان «افضل المحققین، استادنا سلمه الله یا ادام الله افادته» یاد می‌کند. فهرست بخش‌های موجود در این مجموعه عبارتند از: رسالة فی وجوب تقلید الاعلم، الکلام فی عقد الفضولی، شرح شرایع الاسلام (کتاب الزکاة و الخمس)، کتاب المتاجر، مسألة فی حکم حلق اللحیة؛ خط: تحریری، بی‌کا، بی‌تا؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: روغنی، ۲۶۱گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۴/۵×۲۰/۵سم [ف: ۲۶ - ۲۹۹]

۶۸. ساری؛ عمومی؛ شماره نسخه:۱۶۰

یادداشت‌های فقهی و اصولی است بدون فصل و ضابطه، گویا تقریرات درس استادش را نوشته است؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: آغاز (برگ اول) و وسط؛ اوراق آشفته؛ ۱۴۷گ، مختلف السطر (۱۰×۱۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [عمومی ساری و تنکابن: ف: - ۱۲۶]

۶۹. مشهد؛ مدرسه باقریه؛ شماره نسخه:۶۵

شامل مبحث البیع؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ واقف: شیخ رجب علی مجتهد بجنوردی، محرم ۱۳۴۰؛ ۲۱سطر، اندازه: ۱۳/۵×۱۷سم [تراثنا: س۶ش۱ - ۹۰]

۷۰. چالوس؛ امام صادق؛ شماره نسخه:۵۰۷/۴

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: پارچه، ۱۰۵گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: -۲۶۵]

۷۱. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۸۰۷۹-۵۵/۴۹

آغاز: کتاب الطلاق و الکلام فیه مرة فی بیان الموضوع و مرة فی بیان الحکم الوضعی من حیث التسبیب
تقریرات مفصلی است که مؤلف از درس استادش که از وی با دعای «دام ظله» یاد می‌کند تحریر نموده است. این تقریرات به عنوان شرحی بر یك کتاب فقهی نگاشته شده که از تألیفات استاد شارح بوده است. گویا مؤلف متن میرزا حبیب الله رشتی باشد. کتابی که به عنوان متن قرار گرفته به ترتیب کتاب‌های فقهی شیعه تنظیم گردیده و عنوان مباحث آن «مواضع - مواضع» است. شارح از استادش و دیگران، در برخی موارد شرح با این عبارتها، یاد کرده است: «شیخ جعفر ره فی کتاب البیع فی باب المعاطات»، «قال س دام ظله»، «الموضع السادس فی ولایة المقاص و قد ترك الاستاد الموضع السادس لعدم اقتضاء المصلحة فی ذکره هنا»، «الشیخ ره» که گویا مقصود از آن، شیخ مرتضی انصاری است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ ۲۶۱گ، ۲۱-۲۴ سطر، اندازه: ۱۸×۲۳سم [ف: ۲ - ۱۰۱۶]

۷۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۶۱۱۲

آغاز: فی قصد القریبة ودلیل الابطال؛ **انجام:** شیء حاولا و عزها هکذا ... الفقیه الاسماء ادام الله عزه و علاه
از شیخ جواد مدرس؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا [الفبایی ف: ۱۳۹]

۷۳. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۵۷۰

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۸۲گ،

اندازه: ۱۷×۲۵/۵سم [رایانه]

۷۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۱۸۶۳۱

بی‌کا، بی‌تا؛ انتقالی از کتابخانه پهلوی - مجموعه نوازی؛ ۱۲۴گ، اندازه: ۱۷/۷×۲۲/۲سم [رایانه]

۷۵. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه:۵۷۴

آغاز: فاعلم ان الفقهاء اختلفوا فی ان نیة الوضوء وجب قصد الوجه؛ **انجام:** المسئلة الخامسة: اذا عتق امة فی مرض الموت ...

تقریرات دروس فقه شامل دو کتاب الطهارة و الصلاة، و در آن بسیار تعبیر «قال استادنا الشیخ و قال الشیخ سلمه الله و قال الشیخ الاستاد حجة الاسلام فی رسالته» آمده است. در ابتدای نسخه اوراقی در تقریر دروس حکمت آمده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ جلد: چرم سیاه، ۳۶۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۰/۵×۱۷/۵سم [مؤید: ۲ - ۷۹]

۷۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۲۷۷

درس آخوند خراسانی. کتاب البیع؛ بی‌کا، بی‌تا [د.ث. مجلس]

۷۷. قم؛ مؤسسه حضرت آیة الله العظمی بروجردی؛ شماره نسخه:۱۱۷

در این مجموعه استدلالی که تقریر بعضی از درسهای شیخ هادی طهرانی است و پاره‌ای از بحثها ناتمام مانده است، این بحث‌ها آمده است: بعضی احکام طهارت، منجزات مریض، مستثنیات جهل و حکم در صلاة، بعضی احکام اجاره، قاعده ضمان ید، احکام صلح. در پایان رساله «الرضوان »طهرانی درج شده است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ رساله‌های آخر به خط نسخ محمد ناصر سرجانی کرمانی است که در عصر طهرانی نوشته است؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۹۶گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ - ۸۱]

۷۸. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۲/۱

تقریرات ابحاث سید محمد حسینی رازی لواسانی؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ تقریرات فقه مرحوم آیت الله سید محمد حسینی رازی لواسانی احتمالاً پدر مرحوم آیت الله سید کاظم عصار؛ قطع: رقعی [میراث شهاب: س۸ش۴ - ۵۳]

۷۹. اهواز؛ دانشگاه اهواز؛ شماره نسخه:بدون شماره

تقریرات ملارضای استرآبادی شاگرد کاشف الغطا؛ بی‌کا، بی‌تا [میراث اسلامی: ۵ - ۵۸۸]

● **تقریرات الفقه و الاصول** / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

علیرضا، ق۱۲ قمری

ʻalī rezā (- 18c)

تقریراتی است از درس استادی که از وی با لقب «السید الاستاد» در متن یاد شده، این تقریرات پراکنده و در موضوعات حجیة حکم ظاهری، شروط الصلوة، اخبار البرائة، الواجب التوصلی والتعبدی، العلم الاجمالی، خیارات است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۲۱۹۹-۱۲/۸۹

آغاز: بسمله و به نستعین انکار السید للاستاد دام ظله جعل الحجیة و الحکم الظاهری بل عدم معقولیة الجعل و بیان هذا المدعی یتضح بذکر مقدمات الاولی ان النزاع؛ **انجام:** و تذکر فیها ان بطلان الشرط فی الفرع الذی ذکره العلامة مسلم بالنص و الاجماع کما ذکره الانصاری (ره) و هنا فروع آخر مذکورة فی شرح اللمعة و علیکم بالمراجعة.

خط: نستعلیق شکسته، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ جلد: مقوا عطف پارچه، ۷۳گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۱۷]

● **تقریرات الفقه و الاصول** / فقه و اصول فقه / عربی، فارسی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

نایب الصدر، محمد مهدی بن محمد کاظم، - ۱۲۶۷ قمری

nāyeb-os-sadr, mohammad mahdī ebn-e mohammad kāzem (- 1851)

تقریرات فقهی و اصولی وی است که از استاد خود با عنوان، «قال شیخنا دام ظله» نام برده و در اکثر ابواب فقه خصوصاً وقف، ارث، خمس و بیع مطالبی را بدون نظم و ترتیب خاص و برخی مواقع در حاشیه با عنوان «فائده» به تحریر در آورده و بیشتر مطالب به عربی است. در واقع می‌توان گفت یک نوع فقه استدلالی است که علاوه بر طرح فروعات فقهی، قواعد اصولی نیز طی آن بیان شده است، در برخی موارد جداگانه به مباحث اصولی پرداخته و از منابع گوناگونی اصولی چون قوانین الاصول سود جسته است.

[رجال اصفهان: ۹۴؛ مکارم الاثار: ۱۸۶۷/۵]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۰۷۷

آغاز: فیما بین ایشان مگر آنکه تفویض به یک نفر در هر طبقه یا در بعضی از طبقات در سابق به وی، لا حق شخص شود، قصه این است که عبارت وقفنامچه بنفسها وفاء به این مطلب نمی‌کند؛ **انجام:** و اعلم، أن الانسان بعد أن صار مالکاً للاصول و القواعد له من العمل فیظهر له بذلک خفایا النص.

خط: تعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: آغاز؛ بیشتر عبارات بدون نقطه نگاشته شده، مصحح، محشی بسیار با عنوان «فائدة - فائدة»؛ وقف‌نامه‌ای در پشت برگ آغازین به خط مؤلف آمده [ف: ۳۳ - ۱۴۲]

● **تقریرات الفقه و الاصول** / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

قزوینی، احمد، - ۱۲۷۳ قمری

qazvīnī, ahmad (- 1857)

تقریراتی در تجارات و عبادات و پاره ای از مباحث اصول.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۱۸۴

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج تریاکی،۳۹۷گ،۱۹سطر(۹×۱۵)،اندازه: ۱۶×۲۱سم [ف: ۱۳-۳۱۵۱]

● تقریرات الفقه و الاصول / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

طباطبائی، زین العابدین بن محمد، ق۱۳ قمری

tabātabā'īī, zayn-ol-'ābedīn ebn-e mohammad (- 19c)

تقریرات فقهی و اصولی است.

تهران؛ حقوق؛ شماره نسخه:۲۶۵ - ج

آغاز: بسمله. حمدله. اما بعد فالکلام فی علم الرجال یقتضی رسم مقدمه و مقامات؛ **انجام:** و هذه قرینة علی ارادة الاستخدام المذکور سابقا

خط: نسخ، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ با خط خوردگی، محشی، پسر مؤلف در آغاز نسخه نوشته که تألیف پدر من است؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۳۴۹گ، ۲۵ سطر (۱۰×۱۶/۵)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: - ۳۰۲]

● تقریرات الفقه و الاصول / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

کوکدی گلپایگانی، محمد رضا بن علی، ق۱۳ قمری

kūkadī golpāygānī, mohammad rezā ebn-e 'alī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۱۲۴۷ تا ۱۲۵۳ق

یادداشتهای مؤلف است که در بین سال‌های ۱۲۴۷ تا ۱۲۵۳ق تقریرات دروس اساتیدش را در فقه و اصول نگاشته و برخی از آنها به صورت حاشیه یا شرح بر متنی است، این نسخه پیش‌نویس مؤلف بوده و خط‌خوردگی زیادی دارد، شامل مباحث الفاظ، اصالة الصحة، وصیت، بیع، کتاب الطهارة و الزکوة (شرح بر شرائع الاسلام).

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۶۳-۳۱/۴۳

آغاز: بسم الله سبحانه الحمد لله مرسل الرسل منزل الکتب ناصب الاوصیاء رافع الاولیاء ... المقصد الثانی فی مباحث الالفاظ اللازم ذکرها فی الاصول ... القول فی الالفاظ واحکام اللغات مقدمة اللفظ فی الاصل مصدر بمعنی الرمی من الغم کما صرح به الجوهری وفی عرف العام عبارة عن الصوت؛ **انجام:** وکذلک حج المستحب ولو مع فقد الاستطاعة الشرعیة بمعنی الامکان ثم کونه حجة للاسلام ما شیأ قبل الاستطاعة الشرعیة فامکن له سابقاً او لاحقاً

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۴۷ تا ۱۲۵۳، جا: کوکد گلپایگان؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ اهدایی: حاج عطاءالله نخعی گلپایگانی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۸۹گ، ۳۱-۲۷ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۱۹]

● تقریرات الفقه و الاصول / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

گلپایگانی، حسین، ق۱۳ قمری

golpāygānī, hoseyn (- 19c)

تقریراتی است در مسائل فقه و اصول فقه که مؤلف از دروس اساتید خودش تحریر نموده است. این تقریرات از فقه بحث شهادات و طهارت و از اصول فقه بحث الفاظ و اوامر را شامل است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۳۸۱-۲۲/۱۰۱

آغاز: للمدعی علیه و تبقی بین المدعی و ذلک الغیر فان صدق المدعی علیه احدهما یقبل منه و یحکم علی طبقه سماعا بقول ذی الید فان اقام الإخر بعد ذلک بینة؛ **انجام:** فنقول اولاً انه من القسم الاول منها و هو عدم العلم بالوضع بوجوه الاول انا لاتم فیه الوضع لان الاصل عدمه و الا دعاء علیه فیهم لیس بحجة لانهم لیسوا.

خط: نسخ و تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ جلد: کاغذی سفید، ۸۷گ، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۱۷]

● تقریرات الفقه و الاصول / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

فاضل خوانساری، محمد مهدی، ۱۲۵۲ - ۱۳۱۵ شمسی

fāzel-e xānsārī, mohammad mahdī (1873 - 1936)

تقریرات دروس اساتید مؤلف مانند آخوند خراسانی (-۱۳۲۹ق) است دارای بحث‌های اشتغال، قطع، دلیل انسداد، برائت، تسامح در ادله سنن، مسأله‌ای در الفاظ عبادات، نهی آیا مقتضی فساد هست یا نه، شروط متعاقدین، تعدد اسباب، بیع فاسد، تلف مبیع، متاجر و صلح، در ابتدا دوازده فائده رجالی منتقی الجمان فرزند شهید ثانی را نقل کرده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۳۴

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... فهذا کتاب منتقی الجمان فی الأحادیث الصحاح و الحسان

نسخه اصلی: کتابخانه شخصی محمد حسن فاضلی –تهران؛ خط: شکسته نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ ۶۲۲ص [عکسی ف: ۱ - ۲۶۵]

● تقریرات الفقه و الاصول / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

رشتی، محمد عیسی بن یوسف، - ۱۳۱۷ قمری

raštī, mohammad 'īsā ben yūsof (- 1900)

تاریخ تألیف: ۱۲۸۳ تا ۱۲۸۴ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

تقریرات فقهی و اصولی است که مؤلف در دوران تحصیل خود در نجف اشرف از محضر درس اساتید خود تقریر نموده است. فهرست مباحث طرح در آن بدین قرار است: الصحیح و الاعم، المشتق، مقدمه الواجب، الشبهات المحصورة، القول فی الاجماع، القول فی التعارض و التعادل و الترجیح، الاجتهاد و التقلید، صلوة الجامعة، رسالة فی الخمس، المدعی و المنکر، صلوة الجماعة، السلف السلم، الغصب، الصید و الذباحه، قاعدة من ملک. مصنف بعد از اتمام تحصیلات در هنگام بازگشت به وطنش به عنوان پایان‌نامه تألیف نموده است.

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۴۱۰

آغاز: الحمدلله رب العالمین ... و بعد فیقول الحقیر الفقیر الی الله الغنی عیسی بن یوسف الرشتی ... سیما من فرید الدهر و الاوان و مجتهد العصر و الزمان ... المطابق اسمه باسم نبینا، ثم انی اردت ان اخرج من المشهد الغروی کرها کتبت بعون الله الموفق للسداد شطرا من مسائل الخمس تعجیلا لیکون انموزجال لما حصلت منه سلمه الله ... مسالة الخمس و هو حق مالی یثبت لبنی هاشم؛ **انجام:** فلو کلف مع هذا باداء الخمس یکون مشقة علیه، اسقطه الامام فی وقته و فی حقه او غیر ذلک من المحامل کما مر. تمت

خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۲۸۳ و ۱۲۸۴ق، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۷۲۷گ، مختلف السطر، ۱۲–۲۱ سطر (۱۲×۱۷)، اندازه: ۱۴/۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۱۸]

● **تقریرات الفقه و الاصول** / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

محمد حسین بن آقا باقر، - ۱۳۳۶ قمری

mohammad hoseyn ebn-e āqā bāqer (- 1918)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۲۴

در فقه و اصول و از بیع آغاز می‌شود، شاید از نورالدین محمد حسین بن اقا باقر باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ چند برگی نانوشته؛ تملک: نورالدین محمد حسین با مهر ۱۳۱۹؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج حنایی، ۲۸۷گ، ۲۲ سطر (۱۵×۱۵)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱۷ - ۱۰۸]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۲۵

از امر و نهی است و می‌رسد به تجری، شاید از نورالدین محمد حسین ابن آقا باقر باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ مهر: نورالدین محمد حسین؛ کاغذ: فرنگی سفید و کبود، جلد: تیماج سرخ، ۲۶۳گ، ۲۶ سطر (۱۳×۱۶)، اندازه: ۲×۱۷سم [ف: ۱۷-۱۰۸]

● **تقریرات الفقه و الاصول** / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

مجتهد ساروی، موسی بن حسن، ۱۲۸۵ - ۱۳۳۹ قمری

mojtahed-e sāravī, mūsā ben hasan (1869 - 1921)

در ضمن تدریس به شاگردان و مسائل غامض این رشته از علوم را با بیانی ساده به زبان عربی در سلک تحریر آورده و مشتمل بر سه جزو است.

ساری؛ طاهری شهاب؛ شماره نسخه:۱۹۴

بعضی جزوات آن ناتمام مانده؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۹۹ص، قطع: خشتی [نشریه: ۶ - ۶۱۷]

● **تقریرات الفقه و الاصول** / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

حسینی شیرازی، میرزا عبدالله بن میرزا حبیب، ق۱۴ قمری

hoseynī šīrāzī, mīrzā ‘abd-ol-lāh ebn-e mīrzā habīb (- 20c)

تقریراتی است که مؤلف به عنوان حواشی بر بخش‌هایی از کتاب «المکاسب» و «فراید الاصول» شیخ انصاری با عناوین «قوله–قوله» نگاشته است. او این تعلیقات را در نجف اشرف از درس میرزا (گویا میرزای شیرازی یا میرزا حبیب الله رشتی) تحریر نموده است. او هم چنین مطلبی را از استاد دیگر خود شیخ علی همدانی با عنوان «قال الاستاد دام فضله» نقل نموده است.

قم؛ مرکز مطالعات؛ شماره نسخه:۲۵۹/۱

آغاز: بسمله قوله بناء علی ان مورد السؤال الکون علی الوضوء باعتقاده؛ **انجام:** اختتام در تحفة الزائر نوشته و طریقه خواندن و افتتاح آن را آقا میرزا عبدالله ولد مرحوم آقا میرزا حبیب حسینی شیرازی نقل فرمودند از بعضی از مشایخ عظام

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۳ ربیع الاول۱۳۲۳ق؛ جلد: مقوا، آبی، عطف پارچه، ۷۶گ (۱ر–۷۶پ)، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۱ - ۲۲۸]

● **تقریرات الفقه و الاصول** / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

موسوی شمس آبادی، ابوالحسن، ق۱۴ قمری

mūsavī šams-ābādī, ab-ol-hasan (- 20c)

تقریرات دروس سید أبوالحسن اصفهانی و شیخ عراقی در فقه و اصول است، شامل: بحث المطلق و المقید، بحث الظن، الاجتهاد و التقلید، البراءة، الاستصحاب، التعادل و التراجیح، بحث التیمم، الوکالة، الحج، البیع.

قم؛ فاضل قائینی؛ شماره نسخه:بدون شماره

کاتب = مؤلف، تا: ۱۳۵۷ق [تراثنا: س۱۳ش۱ - ۱۵۱]

● **تقریرات الفقه و الاصول** / فقه، اصول فقه / عربی
taqrīrāt-ul fiqh wa-l usūl

غیر همانند:

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۸۶۲عکسی

آغاز: الحمدلله رب العالمین و صلی الله علی محمد و اله الطاهرین، و بعد فیقول ... ان هذا وریقات متعلقة بحجیة الظن؛ **انجام:** فالترجیح مع ادلة الاصول لکونها اکثر و لکونها معتبرة محکمة متقنة معمولة عند العلماء و لتحقق الشهرة فی المقام علی طبقه.

نسخه اصل: کتابخانه‌ای شخصی در اصفهان. مجموعه‌ای است مشتمل بر مباحث فقهی و اصولی. قسمت اول احتمالاً تقریر درس اصول فقه یکی از علماء است که با عناوین «هدایة–هدایة» تدوین شده است، و احتمالاً شیخ عبدالکریم جزی اصفهانی تقریرات درس مرحوم میرزا ابو القاسم اوردوبادی (–۱۳۳۳ق) را نوشته است، کما اینکه قبل از مبحث «القول فی ان الامر بالشیء هل یقتضی النهی عن ضده» چنین نوشته شده است. نیمه دیگر نسخه مباحث فقهی است مشتمل بر کتاب ۱– زکات، ۲– خمس، ۳– صوم، ۴– رساله در تعارض خبرین؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن حاج ملا مهدی جزی اصفهانی، تا: چهارشنبه ۲۸ ربیع الاول ۱۲۹۷ق (پایان مطلق و مقید)؛ مصحح؛ ۵۲۸گ، مختلف السطر [عکسی ف: ۲ – ۳۴۰]

۲. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۳۸۶۱/۸

آغاز: اختلفوا فی جواز اجتماع الامر والنهی علی قولین ... لکن الاستاد دام ظله (۷۸پ) فصل اختلفوا فی ان النهی هر یقتضی الفساد(۸۱ر)؛ **انجام:** قال و لیس علیه الانقلاب الی مجلس

شامل مسائل گوناگون، اجتماع امر و نهی، آیا نهی دلالت بر فساد می‌کند، اجتهاد و تقلید، تجزی در اجتهاد، حکم حاکم قابل نقض است؟ مکاسب محرمه، قمار، نرد، شطرنج و در پایان قطعه‌ای در شرح یک متن فقهی است در چهار صفحه. مقرر ظاهراً یکی از شاگردان شیخ مرتضی انصاری (۱۲۱۲–۱۲۸۱) است که در کرانه برگ ۱۰۰پ از او به «و شیخنا المرتضی» نام برده است؛ خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوا رویه تیماج مشکی، ۲۷گ (۷۶پ–۱۰۲پ)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۷ – ۱۰۰]

۳. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۶۸

آغاز: حمدله. و الصلوة ... قوله قدس الفصل الخامس فی صلوة المسافر اه أقول لاشکال فی مشروعیة صلوة المسافر لأن الأدلة الثلاثة؛ **انجام:** ذکره الأستاد العلامة من صحة استناد عدم العقاب الی الأمر الغیر الاختیاری ... العقاب علی أصل فعل الغیر من العقاب الأمر الغیر الاختیاری.

تقریرات درس فقه و اصول فقه یکی از فقهای شیعی در قرن سیزدهم هجری است که مقرر از او به عنوان «شیخنا» و «استاد العلامة» نام می‌برد و در حق او دعای «دام ظله» می‌گوید، گویا متن درس فقه یکی از کتب علامه حلی بوده و مقرر مطالب کتاب متن را به عنوان «قوله» و توضیحات خود را به عنوان «اقول» می آورد. بخش اول نسخه شامل بحث فقهی درباره صلاة مسافر است و بخش دوم بحث اصولی درباره استصحاب است؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مصحح، محشی، متن خط خوردگی دارد؛ یادداشت امانت گرفتن نسخه از سید محمد تنکابنی ثبت شده؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی، ۱۳۳۹؛ ۲۷۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱ – ۱۴۶]

۴. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۴۳۰

در اصول و فقه به عربی و در میانه رساله مانندی به فارسی هم هست؛خط:نستعلیق،کاتب=مؤلف،تا:قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج،۲۷۹گ، ۲۰سطر (۶×۱۴)، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۱۶ – ۲۶۵]

۵. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۹۶۰

آغاز: بسمله. فی صلاة المسافر و فیه مقاصد. الاول فی الشروط و هی: الاول المسافة. و هی شرط اجماعاً. و تحقق بثمانیة فراسخ ذهاباً اجماعاً. منها الصلوة المسافر

مسایل فقهی و مباحثی از اصول فقه، با سربندهای «المطلب الاول ... الثانی ...» و «المبحث الاول ... الثانی ...» و «باب الاول ... الثانی ...» ولی این سربندها پیوستگی آنچنانی که کتابی را تشکیل دهد، ندارد. تقریراتی را ماند و یا خمیرمایه کتابی؛ خط: نسخ تحریری، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آهار مهره، جلد: مقوایی کاغذ ابری پوشانیده، ۳۷۴گ، ۲۰–۲۲ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۸۸]

۶. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه:۶۴۰

آغاز: بسمله. القول فی النجاسات و احکامها و هی علی اثنی عشرة. اولها و ثانیها البول و الغایة. مما لایوکل لحمه.؛

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: مقوا روکش کاغذ ابری، ۳۰۴گ، ۲۰–۲۲ سطر (۱۱/۵×۱۷/۵)، اندازه: ۱۵/۵×۲۲سم [ف: ۲ – ۱۸۸]

۷. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۴۹۰

در اصول و فقه است در اوامر، تخصیص عموم کتاب، جواز رجوع به مفضول با بود فاضل، اجرت قضاء، حکم و فتوی، حقیقت شرعی، تخصیصی به مفهوم مخالف، اجزاء، اقتضا امر نهی از ضد را، مقدمه واجب، حجیت عام پس از تخصیص، اجماع، منطوق و مفهوم، اجتماع امر و نهی مؤلف این کتاب با کتاب شماره پیش باید یکی باشد؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۲۱گ، ۲۵ سطر (۹/۵×۱۷)، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۸ – ۱۳۹]

۸. دامغان؛ قمر بنی هاشم؛ شماره نسخه:۱۴۹

آغاز: الکلام فی مدرک الظن الحاصل من الاستصحاب فنقول قال بعضهم ان منشأ الظن فی الاستصحاب هو مجدد الکون فی الزمان الاول؛ **انجام:** اما الرابع فتدرج اندراجه تحت نفی الاحکام الفرریة و عدم کونها مجعولة لان عدم الضمان مثلا لیس بمقبولة حتی نفی

بالقاعدة.

مباحثی در اصول فقه با استفاده از دروس اساتید و مشتمل بر: ۱ - استصحاب از درس فاضل اردکانی، تعارض بین الاصل والظاهر، الجمع مهما امکن اولی، العدالة، حجیة الظن و اعتباره فی اصول الدین، بعضی مسائل الصوم، الاجتهاد و التقلید بحث اعلم، التقلید، التجزی فی الاجتهاد، الاجماع از تقریرات سید حسین ترک؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ربیع الثانی ۱۳۰۲ (پایان اول)، ربیع الثانی ۱۳۰۰ (ابتدای سوم) و ۲۹ شعبان ۱۳۰۲ (ابتدای پنجم)، مصحح، با خط خوردگی و اضافات در حاشیه؛ جلد: مقوایی، ۸۴گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۸/۵×۲۴سم [ف: - ۴۶]

۹. مشهد؛ مدرسه سلیمانیه؛ شماره نسخه:۱۶

در فقه و اصول از «بسمله. قاعدة فی شرائط المتواتر» تا به پراکنده‌هایی در غسل و طهارت؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: آبی و سفید، قطع: خشتی [چهار کتابخانه مشهد-ف: - ۸]

۱۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۸۵۱-۳۹/۲۳۱

آغاز: هو اسقاط الاتیان ثانیاً فیصدق فی فاسد العیدین فی الوقت المتسع ... اما المعاملات فهل یقتضی النهی فیها الفسادام لانقول اولاً؛ **انجام:** هو قوله لایحل مال امرء الابطیب نفسه وهو موجود فی رضایة الفعلی ایضاً الثالث الفرق بین الحکم التکلیفی والوضعی فسیأتی انشاء الله تعالی والحمدلله

تقریرات درس یکی از اساتید است از قرن ۱۴ هجری شامل مباحث فقهی و اصول به صورت استدلالی، درآغاز مباحث الفاظ از اصول و پس از آن بخشی از مباحث قطع و ظن و برائت است که به صورت حاشیه بر «فرائد الاصول» شیخ انصاری است و سپس بحث جواز اجتماع امر و نهی و نیز مغالطه و انواع آن و پس ازآن پاره‌ای از شرایط نماز و در پایان بحثی درباره شروط ضمن عقد؛ خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: پنج‌شنبه ۲۷ جمادی الثانی ۱۳۱۴ق؛ افتادگی: آغاز؛ مصحح، متن خط‌خوردگی دارد؛ جلد: مقوا عطف گالینگور قهوه‌ای، ۱۴۱گ، ۲۵ سطر، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۲ - ۱۰۱۸]

۱۱. قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه:۶۲۸

آغاز: اختلفوا فی جواز اجتماع الامر و النهی فی امر واحد علی اقوال و قبل الشروع فی المقصود و اللخوض فی استدلال لتحقیق ما هو الحق فی المقال لابد من تقدیم مقدمة و امور ینبغی علیها اما المقدمة ففی بیان ان هذه المسئلة هل من المسائل الاصولیه المندرجه فی مبحث الالفاظ او المعدوده من الادلة العقلیة؛ **انجام:** فان قولهم الانسان لاحجر یراد به عند التحقیق ان الانسان لیس حجراً او مغایر للحجر لا ان وجوده عین عدم وجود الحجر اذهو کما تری غلط بین و یدل علی ذلک مضافاً ...

تقریراتی است از دروس اساتید علمیه نجف با رد و ایرادهای بسیار، در آن از «شیخ بهائی، شیخ محمد تقی اصفهانی فی الهدایة المسترشدین، کلباسی در اشارات الاصول، مدقق شیروانی، بعض مشایخ عصرنا و شیخنا الامام المرتضی قدس سره» نقل قول شده است. نسخه حاضر از مباحث اصول فقه، اجتماع امر و نهی و تعارض و مباحثی از فقه را شامل است؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: وسط؛ مصحح؛ فاقد جلد، ۲۹۲گ، ۲۳ سطر (۸/۵×۱۵)، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲ - ۲۶۰]

۱۲. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۴۶-۳۹/۱۲۶

آغاز: قوله ولا تستخلف المدعی مع البینة الا ان یکون الشهادة علی من فیستحلف علی بقاء الحق استظهارا اقول لا یخفی علیک ان مقتضی الاصل الاولی لغة تسلیم؛ **انجام:** علی القول بالاصل المثبت حسب ان حصه الدم الموجود لست من انار الله علیه لعدم بلوغ خمسین اوستین

تقریرات درس فقه و اصول استادش را که با دعای «مدظله» از او یاد می‌کند به‌صورت پراکنده و نامنظم دراین نسخه نگاشته، بحث اصول آن درباره استصحاب به صورت حاشیه‌ای است برمتن (گویا حاشیه بر رسائل شیخ انصاری) و استاد نویسنده تقریرات، شاگرد ماتن بوده است؛ خط: نسخ، کا: خط مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ جلد: مقوا با عطف گالینگور قهوه‌ای، ۳۸گ، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۵/۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۱۹]

۱۳. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۵۷۹۷

فی الاستصحاب و الاجماع و مسقطات الخیار و الاقرار من الریاض و التعادل والتراجیح و بعض مسائل الخیارات (پایان یافته در ۱۳۲۹) و مسائل خیار الغبن و مسائل خیار الرؤیة؛ خط: نسخ بدخط، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: میشن تریاکی، ۱۸۱گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۳/۸سم [ف: ۴ - ۸۶۳]

۱۴. تهران؛ عبدالعظیم؛ شماره نسخه:۳۴۹

آغاز: کتاب الصوم و الکلام فیه یقع فی موارد الأول فی معنی الصوم فنقول لاکلام فی أن الصوم فی اللغة بمعنی الامساک؛ **انجام:** و هی القول بالفوریة لاستناده الی عدم الدلیل علی العموم و منع جریان الاستصحاب فی المقام و قد عرفت الکلام فیهما.

بخش‌های پراکنده ای از تقریرات درس فقه و اصول است شامل مباحثی از کتاب صوم، تکلیف واقعی و وضعی، خلل واقعه در صلاة، خیارات و قطعه‌ای از منظومه‌ای در فقه به عربی، مقرر از استادش به عنوان «شیخنا العلامه دام ظله» نقل قول می‌نماید؛ خط: تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، متن خط خوردگی دارد؛ تملک: شیخ علی بن ابراهیم به سال ۱۳۴۳ق؛ واقف: آیت الله مرعشی نجفی، ۱۳۳۹؛ جلد: تیماج سرخ، ۹۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم [ف: ۱ - ۱۴۵]

۱۵. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۸۳۲۷/۱

القول فی السنة آغاز می‌شود و گویا از همان نورالدین محمد حسین است؛ خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج سرخ، ۲۴ سطر (۱۱×۱۷) [ف: ۱۷ - ۱۰۸]

۱۶. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه:۹۸۸۸

آغاز: بسم الله تعالی اختلف کلمات ارباب النظر فی اشتراط الحیوة

فی المفتی فالمعروف بین اصحابنا الاشتراط و المنسوب الی العامة عدمه و لیعلم مقدمة؛ **انجام:** اذلایصح التمسک بعموم العام فیما اذا علم تخصیصه بالمخصص الذی یکون له عنوان مجمل کما لا یصح التمسک بالمخصص فی ادراج الفرد المشکوک تحت عنوان المجمل و الله العالم.

خط: شکسته نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اندازه: ۱۸×۲۴سم [رشت و همدان: ف: - ۱۶۰۷]

۱۷. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۲۷۱

آغاز: اعلم ان من الادلة الشرعیة النقلیة او الشرعیة العقلیة ... و منه استصحاب اجزاء ما لا یؤکل لحمه فی الصلاة ... ما ذکره العلامة فی القوانین

درس‌های یک استاد ناشناس را به طور پراکنده گرد آورده و از استاد به «دام ظله» بی نام یاد می‌کند. از میرزای قمی (۱۱۵۱-۱۲۳۱) و از کاشف الغطا (م۱۲۲۸) نیز یاد کرده است. در استصحاب است سپس بخش‌هائی از صید و ذباحه و اجاره و صلاة و صوم و غیر آن؛ خط: نستعلیق ناخوش، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: مقوایی رویه تیماج مشکی، ۲۲۴گ، ۱۹-۲۰ سطر (۱۱×۱۷)، اندازه: ۱۶/۵×۲۲/۵سم [ف: ۱۱ - ۶۷۸]

۱۸. تهران؛ چهل ستون؛ شماره نسخه:۶۰

کا: حاج میرزا عبدالمسیح (چهل ستونی)، بی‌تا[چند نسخه-ف:۳۱۵]

۱۹. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۲۵۲۱۶

بی‌کا، بی‌تا؛ خریداری از عبدالله ناصری [رایانه]

۲۰. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۶۱۲۱-۳۱/۹۲

آغاز: بسمله، المقصد الثالث فی الشک ولما کان البحث فی هذه المقاصد لبیان الادلة العقلیة التی هی عبارة عن الوظائف العقلیة التی یتوصل بها الی الوظائف الشرعیة؛ **انجام:** اصل العمل و یمنع جهاته و تعیین اجزائه فی جمیع جهاتها من الوجوب و الاستحباب و غیرهما

تقریرات درس اصول و فقه شیخ مرتضی انصاری است از چند نفر که در آغاز نسخه چنین معرفی شده است: اصل برائت تا اواسط از میرزا مهدی خراسانی، تا اواخر از میرزا ابوالحسن گرگانی، و قدری از اواخر از میرزا علی سبزواری و تعادل و ترجیح نوشته میرزا محمد تقی گرگانی و قدری از صلاة نوشته شیخ عبدالحسین گرگانی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ مصحح؛ تملک: محمد علی بن کاظم؛ جلد: تیماج سرخ ضربی، ترنج باسر، ۲۴۴گ، ۲۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۱سم [ف: ۲ - ۱۰۰۹]

● تقریرات فقهی و اصولی / فقه، اصول فقه / عربی

taqrīrāt-e feqhī va osūlī

معصومی بهبهانی، محمد علی بن سلیمان، -۱۳۷۲ قمری

ma‘sūmī behbahānī, mohammad ‘alī ebn-e soleymān (-1953)

یادداشت‌های پراکنده فقهی و اصولی از تقریرات درس یکی از اساتید حوزه علمیه نجف- گویا شیخ هادی تهرانی- است. مقرر از استاد با عنوان «شیخنا العلام النحریر القمقام» یاد می‌کند. از جمله مباحث این دفتر بحث در مسائل زکات است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۸۳۶

آغاز: بسمله. قال علی بن ابی طالب لابی الاسود الکلام کله اسم و فعل و حرف الظاهر ان مراده علیه السلام بالکلام؛ **انجام:** و بهذا لبیان ظهر فساد قول النصاری القائلین بأنه تعالی جوهر واحد و ثلثه اقانیم ... المسیح کاتحاد الماء بالخمر.

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۴؛ با خطخوردگی در متن؛ ۸۶گ، ۲۶ سطر، اندازه: ۲۰×۲۴/۵سم [ف: ۴۴ - ۹۱]

● تقریرات فی الصلاة الجماعة / فقه / عربی

taqrīrāt fi-ṣ ṣalāt-il jamā‘a

شوشتری، عبدالرحیم بن محمد علی، ۱۲۲۶-۱۳۱۳ قمری

šūštarī, ‘abd-or-rahīm ebn-e mohammad ‘alī (1811 - 1896)

در این اثر مبحث نماز جماعت در یک «مقدمه» و دو «فصل» به رشته تحریر درآمده است: فصل ۱. در آنچه در مورد جماعت صحت دارد و آنچه بر آن واقع نمی‌شود؛ ۲. در رسیدن به جماعت. تقریرکننده این ابحاث احتمالاً یکی از دو تن از اساتید مؤلف یعنی شیخ محمد حسن صاحب جواهر یاشیخ مرتضی انصاری می‌باشد که در نسخه تنها با عنوان «مرحوم شیخ» از وی یاد شده است.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه:۴۳۲۳

آغاز: بسمله، حمدله، القول فی صلوة الجماعة و الکلام یقع فی مقدمة و فصول ففی الثلثه علی امرین؛ **انجام:** و اما اثبات القید و هو رکوع الامام فی ذلک الحال فبالاستصحاب فیکون ثبوت احدهما بالحسن و تقارن الاخر و معه بالشرع و بعبارة الاخری صفة الاجتماع.

خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مصحح، محشی با امضای «منه»؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: گالینگور با روکشی از چرم مصنوعی قهوه‌ای، ۲۸گ، ۲۰ و ۲۱سطر (۸×۱۵و۸×۱۶)، اندازه: ۱۴×۲۲سم [ف: ۱۸ - ۲۸۸]

← تقریرات فی الغسل ⟵ الغسل

● تقریرات کفایة الاصول / اصول فقه / فارسی

taqrīrāt-e kefāyat-ol osūl

بهبهانی ارگانی، محمود بن احمد، ق۱۵ قمری
behbahānī argānī, mahmūd ebn-e ahmad (- 21c)
وابسته به: کفایة الاصول؛ آخوند خراسانی، محمد کاظم بن حسین (۱۲۵۵-۱۳۲۹)
تاریخ آغاز تألیف: شنبه ۱۴۱۳/۳/۲۱ق (برابر ۱۳۷۱/۶/۲۸ش)
تقریرات درس خارج آیت الله حاج سید ابوالقاسم حسینی کوکبی تبریزی بر کفایة الاصول مرحوم آخوند خراسانی که از شماره ۵۸ تا ۶۵ می‌باشد، و از شماره ۶۶ تا ۷۰ تقریر متن دو جلد کفایه توسط آیة الله استاد شیخ مصطفی اعتمادی تبریزی است.

قم؛ ارگانی بهبهانی؛ شماره نسخه:۵۸-۷۰
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ مختلف السطر، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم
[ف: - ۷۰]

← تقریرات لابحاث الشیخ الانصاری ← تقریرات الاصول

● تقریرات مازندرانی / فقه / عربی

taqrīrāt-e māzandarānī

حسینی مازندرانی، مصطفی بن معصوم، ق۱۳ قمری
hoseynī-ye māzandarānī, mostafā ebn-e ma‘sūm (-19c)
مؤلف این تقریرات را پس از چهل سالگی نوشته و در آن از نماز مسافر و پوشاک نمازگذار و از اینکه نهی، معامله و داد و ستد را فاسد و تباه می‌سازد و از قاعده لزوم و خیار گفتگو نمود. مسئله‌های فقهی و اصولی در آن پراکنده است و یادداشت مانند می‌باشد. در آن دارد که من در ۱۲۸۱ دو ماه پس از مرگ شیخ مرتضی انصاری به‌نجف رفته‌ام و از «ملا لطف الله مازندرانی ایده الله» یاد می‌کند. او از خود نام می‌برد و تاریخ ۱۲۸۵ و شب ۱۵ رجب همین سال هم در آن دیده می‌شود.

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۷۵۹
آغاز: یا هو یا من هو الا هو. بسمله. و به ثقتی انه خیر موفق و معین ادرکنی یا امیرالمؤمنین علیك و علی محبك سلام الله و الملئکة و الناس اجمعین. الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی خیر خلقه محمد و آله الطیبین الطاهرین المعصومین الذین ببرکة ارشادهم و بمن استمدادهم ... سهل سبیل التحصیل و التکمیل ... اما بعد فالعبد الجانی مصطفی بن معصوم الحسینی المازندرانی ... غب حصول المأمول من المعقول و المنقول و الوصول الی حد الاربعین بعد استکمال مراتب الکهول مع اشتغال جل العمر فی تشیید قواعد الفقه و الاصول قد تشرف ... سنة احدی و ثمانین بعد الالف و المأتین بالمشهد ... النجف ... بمضی شهرین بعد ... موت ... الشیخ ... التستری ... مرتضی الانصاری؛ **انجام:** فلا یجوز الاقدام بهذا النحو من الالزام و الالتزام ... بان یخرج صدق الاسم عرفا.
خط: نسخ و نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: ترمه، جلد: مقوا ته آن میشن، ۱۶۹گ، ۲۷ سطر (۸/۵×۱۷)، اندازه: ۱۴×۲۲سم
[ف: ۵ - ۱۸۳۳]

● تقریرات ملا علی نوری = تقریرات الحکمة المتعالیة = حاشیة حکمة المتعالیة / فلسفه / عربی

taqrīrāt-e mollā ‘alī nūrī = taqrīrāt-i al-hekmat-li muta‘ālīyi = hāšīya-tu hekmat-el muta‘ālīya

نوری، علی بن جمشید، -۱۲۴۶قمری
nūrī, ‘alī ebn-e jamšīd (-1831)
تقریرات درس فلسفه ملا علی بن جمشید نوری اصفهانی است با عناوین «قوله، قوله» که از سوی یکی از شاگردان وی که شاید اسماعیل بن سمیع اصفهانی باشد نگاشته شده است.
[روضات الجنات ۴۰۸/۴؛ الکرام البررة ۴۷/۳]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۹۳۷/۳
آغاز: قوله کما ظنه المحقق الدوانی قد ظن المحقق و تلامذته الی الجعل البسیط بالقیاس الی نفس الذات هو بعینه جعل مرکب بالقیاس الی الذاتیات و وجه ظنه یعلم من قوله ره؛ **انجام:** قوله امر مبهم لا یحصل له اصلاً و منها یعلم العاقل ان الفناء عند نفخ الصور الاولی ... المادة فی کل الاشیاء هی الهیولی الاولی.
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ محشی با نشان «منه عفی عنه»؛ کاغذ: فرنگی، ۹گ (۱۰۶ر-۱۱۴پ)، ۲۳ سطر، اندازه: ۱۳×۱۸سم
[ف: ۳۵ - ۳۵۹]

● تقریرات ملکم در تفلیس درباره امتیاز به خارجی در ۱۸۷۲ / اسناد / فارسی

taqrīrāt-e malkam dar teflīs darbāre-ye emtīyāz be xārejī dar 1872

ملکم، ۱۲۴۹ – ۱۳۲۶ قمری
malkam (1834 - 1908)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۴۵۵/۱۹
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۳۲۳ق [ف: ۶ - ۱۹]

● تقریرات المیرزا الشیرازی = مقدمة الواجب / اصول فقه / عربی

taqrīrāt-ul mīrzā aš-šīrāzī = muqaddamat-ul wājib

از شیخ حسن (؟)، بنا به گواهی جناب استاد حائری بر پشت برگ آغاز مجموعه تقریرات درس میرزا محمد حسن مجدد شیرازی (-۱۳۱۲ق) است و چنان‌که بر قطر کتاب به خط قدیم نوشته شده مقدمة الواجب از تقریرات شیخ حسن است و ظاهراً

نویسنده تقریرات شیخ حسن نام داشته و نگارنده حدس می‌زند که «شیخ حسن بن شیخ محمد قابچی کاظمی مشهدی» باشد که شرح حالش در هدیة الرازی (ص ۸۸) آمده است و قرینه‌ای که بنده را به این حدس گماشت این‌که طهرانی در آن کتاب تصریح دارد که همسر شیخ حسن مزبور از طایفه آقا سید محمد صادق طباطبایی سنگلجی است و با توجه به اینکه مجموعه حاضر نیز از همان سید محمد صادق و فرزندش سید محمد است ممکن است کتاب حاضر از همان شیخ حسن باشد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۱۴۰ ط

آغاز: بسمله اصل: الامر بالشیء هل یقتضی وجوب ملا یتم الا به فیه خلاف و تحقیقه یقتضی رسم مقدمات؛ **انجام:** الاجتماع فی مثل ذلک مستند إلی نفس التضاد الواقع بین نفس متعلقی الامر و النهی لا الی عدم جواز اجتماع الامر و النهی اذ لیس هناک عنوانان جمعها المکلف بسوء اختیاره فی فرد. قد تم بحمدالله و الحمدلله اولاً و آخراً.

خط: نسخ، کا: شیخ حسن، تا: قرن ۱۳؛ محشی به نقل از میرزا محمد حسین شیرازی (– ۱۳۱۲ق) با امضای «منه سلمه الله»، مقابله شده، مصحح، مستدرکات در هوامش با علامت «صح»؛ کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج یشمی، ۱۹۰گ، ۱۷سطر، اندازه: ۱۵×۲۲سم [ف: ۲۴/۲ – ۱۵۳]

← تقریر الاستعارة ⟵ رسالة التشریف

● تقریر التحریر / ریاضیات / فارسی

taqrīr-ot tahrīr

مهندس لاهوری، خیرالله بن لطف الله، ق۱۲ قمری

mohandes-e lāhūrī, xayr-ol-lāh ben lotf-ol lāh (- 18c)

وابسته به: تحریر اصول اقلیدس = تحریر اصول الهندسة و الحساب = تحریر اقلیدس؛ نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد (۶۷۲-۵۹۷)

تاریخ تألیف: ۱۱۴۴ق

ترجمه فارسی تحریر اقلیدس که در سال ۱۱۴۴ به روزگار محمد شاه (۱۱۳۱-۱۱۶۱ق) در ۱۵ «مقاله» به انجام رسیده است. نام کتاب را تقریر التحریر آورده ولی محمد علی فرزند مؤلف در مقدمه آن «تقریب التحریر» آورده است.

[فهرستواره منزوی ۲۶۳۳/۴]

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۳۶۴۲

آغاز: شکر مر خدای را که ازوست ابتدا و بسوی اوست انتها و بدوست اختیار همه چیزها؛ **انجام:** و هر کسی که تفصیل این خواهد ملاحظه این اشکال نماید، والله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۱؛ دارای یادداشت خرید میرزا عباس، در آخر یک بند با عنوان «هذا طریق استعلام بعد الذی زید من بعید و لا یمکن وصولنا الیه» به عربی الحاق شده؛ کاغذ: ترمه، جلد: میشن قهوه‌ای، ۲۵۹گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۷/۳×۲۸سم [ف: ۲ – ۱۶۱]

● تقریر التوحید = تفسیر سوره اخلاص / تفسیر / فارسی

taqrīr-ot towhīd = tafsīr-e sūre-ye exlās

شریف فالی، سلمان بن احمد، ق۱۱ قمری

šarīf fālī, salmān ebn-e ahmad (- 17c)

تفسیری است عرفانی، ادبی و فلسفی بر سوره مبارکه توحید مشتمل بر چهار «مطلب» به شرح زیر: ۱. بیان اسامی سوره مبارکه، که عبارتند از: تفرید، تجرید، توحید، اخلاص، معوذه، اساس، صمد، مانعه، مذکره، نور، امان، معرفت، نجات، جمال یا جمیل، مقشقشه [هر یک از واژه ها را نیز به طور مبسوط توضیح داده است]؛ ۲. بیان برخی از احادیث در فضیلت این سوره مبارکه که در کتب تفاسیر مضبوط است؛ ۳. سبب نزول سوره؛ ۴. بیان ثواب تلاوت آن. مؤلف اقوال مفسران بزرگ چون زمخشری، تفتازانی و دیگران را نقل نموده و گاهی به رد و ایراد نیز پرداخته است.

آغاز: بسمله، أی: ذات تو بالاتر از اوصاف خرد ×× یک حرف زوصف تست الله احد / تا از صفت تو گویم ای فرد صمد ×× گه لم یلد آوری و گه لم یولد.

انجام: اختتام کلام به خاتمه مفادات طیبی در این مقام می‌نماید قال خاتمة من کلام الشیخ فصیح الدین لم یعطف «الله الصمد»علی الجملة المتقدمة لانها محققة لمضمونها و مبنیة لها و کذا لم یلد لانها محققة لمضمون «الله الصمد»لان الغنی ...

چاپ: با تصحیح فرج الله غلامی، آفاق نور، شماره ۳، مؤسسه معارف اسلامی امام رضا، قم، بهار و تابستان ۱۳۸۵ش

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۵۰۴

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق مورب، بی‌کا، تا: اوایل قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: مقوا عطف پارچه مشکی، ۱۶گ، اندازه: ۱۳×۲۴سم [ف: ۲۲ – ۲۰۰]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۷۹۱۱/۱۸

خط: نسخ و نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد: مقوایی با عطف پارچه، ۳۲ص (۱۸۳-۲۱۴)، سطور چلیپا، اندازه: ۱۳×۲۴/۵سم [ف: ۱۷ – ۴۲۱]

● تقریر حجة ابن الحداد فی طلاق الدور / فقه / عربی

taqrīr-u ḥujjat-i ibn-il ḥaddād fī ṭalāq-id dawr

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۵۹۹/۹
خط:نسخ،بی‌کا،تا:با تاریخ ۵۷۰ق؛اندازه: ۱۱×۱۹/۵سم [ف: ۲–۳۵۷]
تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۰۹۴/۹–ف
نسخه اصل: همان نسخه بالا [فیلمها ف: ۱ – ۵۶۴]

● **تقریر درس شیخ کبیر** / کلام و اعتقادات / فارسی
taqrīr-e dars-e šeyx-e kabīr
بارفروشی، محمد علی بن عبدالمطلب، ق۱۳ قمری
bārforūšī, mohammad ʻalī ebn-e ʻabd-ol-motalleb (-19c)
تاریخ تألیف: ۱۲۹۶ق
مؤلف می‌گوید که در سال ۱۲۹۶ق در پای منبر شیخ محمد حسن بارفروشی مازندرانی (مشهور به شیخ کبیر و شریعتمدار مازندرانی و کفاش) حاضر شدم و آن بزرگوار موعظه می‌فرموده و من در رساله حاضر آنها را نوشتم. این رساله که فقط تقریر یک منبر شیخ کبیر است بحث کوتاهی است در اعتقادات و اقسام قطع و شک و ظن.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۴۲۸۲/۱
خط: نستعلیق، کا: محمد علی خلف مرحوم حاجی عبدالمطلب بارفروشی، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲گ (۱پ–۳ر)، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۶×۲۱/۵سم [ف: ۳۸ – ۴۰۶]

● **تقریر دیوان حماسه و دیوان متنبی** / ادبیات / فارسی و اردو
taqrīr-e d.-e hemāse va d.-e motanabī
وابسته به: دیوان المتنبی؛ متنبی، احمد بن حسین (۳۰۳–۳۵۴ق)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۸۶۲۱
آغاز: وقال عویف القوا فی عینه – رس شاعر و کابهنو کی تهایورسکی بین کو؛ **انجام:** طلل بری نشان – دمنه جهوتی شان.
خط: نستعلیق، بی‌کا، بی‌تا؛ اهدایی: رهبری، خرداد ۱۳۸۱؛ کاغذ: نخودی، جلد: مقوا، ۳۹۶گ، اندازه: ۱۷×۲۱/۵سم [رایانه]

● **تقریر الشبهة الطفرة الزاویة** / هندسه / عربی
taqrīr-uš šubhat-iṭ ṭafrat-iz zāwīya
عبدالعالی، محمد امین، ق۱۲ قمری
ʻabd-ol-ʻālī, mohammad amīn (- 18c)
تاریخ تألیف: محرم ۱۱۰۸ق؛ محل تألیف: اصفهان
رساله کوتاهی است در تقریر و تحریر اشکال معروف در زاویه حاده بین دایره و خط مماس که به شبهه طفرة الزاویة مشهور است. مؤلف این شبهه را ابتدا تحریر نموده و سپس طریق حل و رفع آن را ذکر کرده است. او این رساله را به خواهش یکی از دوستانش تحریر نموده است.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۷۷۳۳/۲–۵۲/۷۳
آغاز: بسمله؛ من اعضل الاشکالات و اعوص الاعضالات شبهة طفرة الزاویة، تقرها ان الزاویة الحادة بین الدایرة و الخط المماس لها علی طرف قطر من اقطارها احد من جمیع الزوایا المستقیمة الخطین للخامس عشر من ثالثه الاصول فاذا فرضنا خطاً منطبقاً علی ذلک الخط المماس تحرک الی جهة الدایرة مع ثبات نقطة التماس منه؛ **انجام:** و سایر النسب العددیة و ما یقال من النسبة فرع لاتفاق و التجانس فالمراد منها العددیه فقط دون الصمیة فافهم و تدبر.
خط: نسخ، کاتب = مؤلف، تا: محرم ۱۱۰۸ق؛ ۳ص، ۲۲ سطر، اندازه: ۱۲×۲۴سم [ف: ۲ – ۱۰۰۸]

● **تقریر الشبهة الواردة علی تعریف الزاویة المسطحة** / هندسه / عربی
taqrīr-uš šubhat-il wārida ʻalā taʻrīf-iz zāwīyat-il musaṭṭaḥa
دوانی، محمد بن اسعد، ۸۳۰ – ۹۰۸ ؟ قمری
davvānī, mohammad ebn-e asʻad (1427 - 1503)
دفع اشکالی هندسی است از سوی محقق دوانی در اینکه گفته شده در مورد زاویه مسطحه که آیا از مقوله کم بوده و قبول قسمت می‌کند در دو جهت طول و عرض یا خیر؟ در شرح حال ملا جلال دوانی که به قلم دانشمند و پژوهشگر توانا زنده یاد مرحوم استاد علی دوانی نگاشته شده است که در کتابخانه شخصی علامه محمدحسین طباطبائی (ره) صاحب تفسیر المیزان در قم نسخه‌ای از شرح تحریر اقلیدس خواجه نصیرالدین طوسی موجود است که از سوی ملا جلال دوانی تا مقاله چهارم آن شرح شده است. به نظر می‌رسد این رساله کوتاه بخشی از آن شرح بوده باشد.
[ریحانة الادب ۲۳۲/۲–۲۳۶]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه:۱۳۸۳۶/۳
آغاز: تقریر الشبهة الواردة علی تعریف الزاویة المسطحة من حیث أنها سطح هو أن السطح یقبل القسمة فی الجهتین و أما الزاویة فلا یقبل إلا فی جهة واحدة التی هی محدود من تلک الجهة اجاب عنه المحقق الدوانی بأنها کیفیة حاصلة من تلاقی الخطین لا کم حتی یقبل القسمة؛ **انجام:** و ذلک الهیئة إما شرط لها أو شطر فانتفائها بانتفاء الشرط او بانتفاء الجزء فلا یمکن النقض بانتفاء الزاویة علی الکلیة المذکورة نعم من تلک الحیثیة یتزاید بتزایده.
خط: نسخ، کا: محمد تقی بن شرفعلی، تا: ۱۳۰۴ق؛ کاغذ: فرنگی، ۲گ (۴۹پ–۵۰ر)، ۱۷ سطر، اندازه: ۹×۱۵سم [ف: ۳۵ – ۱۴۳]

● **تقریر علم مفتاح اعظم** / کیمیا / عربی
taqrīr-e ʻelm-e meftāḥ-e aʻẓam

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۱۱۰۴۴
آغاز: بسمله و الصلوه ... انا جعلنا فی هذه المقدمه ما یجب علی الحکیم ان یذکره فی تقریر علم المفتاح؛ **انجام:** و له مدخل فی عالم الصناعی
خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا [الفبائی]

● **تقریر القوانین المتداولة من علم المناظرة** / منطق / عربی
taqrīr-ul qawānīn-il mutadāwala min ʻilm-il munāẓira
ساچقلی زاده، محمد بن ابی بکر، - ۱۱۵۰ قمری
sāčqolī-zāde, mohammad ebn-e abī-bakr (- 1738)
تاریخ تألیف: ۱۱۱۷ق
در آداب بحث، در یک «مقدمه» و دو «مقصد»، ساخته است.
[بروکلمان ۴۱۸:۱ ذیل ۷۴:۱، ۶۹۸:۲N]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۵۲۴/۲
آغاز: و بحمده و صلاة علی رسوله یقول البائس الفقیر ... هذا تقریر القوانین المتداولة من علم المناظرة کتبته تخلیصاً عن اقتراح بعض الطلبة و لیکون لهم مقدمة لطلب فروعها؛ **انجام:** عنوان: و فی باب المعارضه فصلان، الفصل الاول: فی تقسیمها هی تنقسم الی المعارضة فی المدعی و الی المعارضة فی المقدمة ...
رساله حاضر از انتها ناقص کتابت شده است؛ خط: نستعلیق، کا: عبدالکریم بن علی بن حاجی عمر معروف به فقیه، تا: ۱۱۸۷ق؛ افتادگی: انجام؛ محشی؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸۳ص (۱۹۲-۲۷۴)، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۸×۲۲سم [ف: ۱/۳۳ - ۷۴]

● **التقریر لاوجه التقدیر** / کلام و اعتقادات / عربی
at-taqrīr li-awjah-it taqdīr
عامری، محمد بن یوسف، - ۳۸۱ قمری
ʻāmerī, mohammad ebn-e yūsof (- 992)
اهدا به: ملک الشرق ابوالحسین عبدالله بن احمد
آغاز: بسم الله الرحمن الرحیم، و به اعتضادی، و علیه توکل، و بعد تقدیر اخلص الحمد لولی النعم [و] تخصیص الخلق بالصلاة علی محمد و آله، فانی لما شاهدت مملکة الشرق ــ التی هی یمین العالم فی الجبلة
انجام: اذ کان هو نفسه سببا لزواله کذا الحال فی امتناع الایمان علی المخذول. و هذا آخر ما اودع التصنیف فی التقریر لأوجه التقدیر. و الله ولی العون و التیسیر.
چاپ: در رسائل ابوالحسن عامری، به تصحیح سحبان خلیفات (تهران، نشر دانشگاهی: ۱۳۷۵)

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۵۷۷۴/۱-ف
نسخه اصل: پرینستن B. 393؛ کا: ابونصر محمد بن حسن بن سعد طبیب، تا: ۵ رمضان ۵۹۲ق [فیلمها ف: ۳-۱۸۱]
تهران؛ مینوی؛ شماره نسخه:۳۰۱/۲بخش۳
نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [ف: - ۱۳۹]

● **تقریر المسائل و تحریر الدلائل** / کلام و اعتقادات / عربی
taqrīr-ul masāʼil wa taḥrīr-ud dalāʼil
بهشتی، محمد بن احمد، ق۱۰ قمری
beheštī , mohammad-e bn-e ahmad (- 16c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۳۹۰۶
آغاز: فهو متحیر و نتایج تلک القیاسات؛ **انجام:** تمت الکتاب بعون ملک الوهاب فی یوم ... فی شهر شعبان المعظم سنه ۱۱۲۳
خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: ۱۱۲۳ق؛ افتادگی: آغاز؛ کاغذ: شکری [رایانه]

● **تقریر مسئلة التوحید** / عرفان و تصوف / فارسی
taqrīr-e masʼalat-ot towhīd
ترکه اصفهانی، علی بن محمد، - ۸۳۶ ؟ قمری
torke esfahānī, ʻalī ebn-e mohammad (- 1433)

۱. **تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۶۲۷۵/۱۵**
خط: نسخ، کا: محمد در جزینی، تا: ۱۳۰۹ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج حنایی، ۲۱گ (۲۹۴-۳۱۴)، ۲۲ سطر (۱۰×۱۳)، اندازه: ۱۲×۱۸سم [ف: ۱۶ - ۲۳۲]
۲. **تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۵۹۸۲/۴۶**
آغاز: بسمله. حمدله. و الصلوة ... اما بعد فان تقریر مسألة التوحید علی النحو الذی ذهب الیه العارفون و اشار الیه المحققون فی المسائل الغامضة ... اردت ان اکتب رسالة اوضح فیها حقیقة مذهب العارفین و بطلان قول الطاعنین من المنکرین مشتهراً علی صفوة ما ظهر لی بالحدس فی هذه المسألة و محتویة علی زبدة ما اشتهر الیه نظری فی تلک المسألة و رأینا ان نقرر تلک المسألة علی طریق الناظرین و ان نسلک مسلک المناظرة مع الطاعنین و نبینها بحجج قویه یدفع عنها طعن المنکرین و یشتد بها رغبة الطالبین؛ **انجام:** اذا لم یکن له شیخ مکمل یرشده فی کل مقام و منزل. و اعلم ان تحقیق الکلام فی هذا الموضع انما یحتاج الی کلام مبسوط لا یحتمله هذا المختصر و هذا آخر ما اردنا ان نورده فی هذا الرسالة و الحمدلله رب العالمین.
خط: نسخ و نستعلیق، کا: عبدالکریم، تا: جمادی الثانی ۱۳۱۹ق؛ جلد: تیماج فرنگی، ۴۳ص (۸۶۰-۹۰۲)، اندازه: ۱۱×۱۸سم [ف: ۴۴ - ۱۷۶]

● **تقریر معین الملک سفیر کبیر در حضور وزیر دربار امین السلطان و جواب تقریر ایشان** / اسناد / فارسی

taqrīr-e mo'īn-ol-molk safīr kabīr dar hozūr-e vazīr-e darbār-e amīn-os-soltān va javāb-e taqrīr-e īšān

اعتماد السلطنه، محمد حسن بن علی، ۱۲۵۹–۱۳۱۳ قمری

e'temād-os-saltane, mohammad hasan ebn-e 'alī (1843 - 1896)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۴۵۰/۱۲۵

بی کا، تا: قرن ۱۳ و ۱۴؛ مسوده به خط مجیرالدوله میرزا علی محمد خان و مبیضه به خط اعتماد السلطنه؛ ۱ص (۷۳۱) [مختصر ف: – ۲۰۰]

● **تقریر منبری** / فارسی

taqrīr-e menbarī

کیوان قزوینی، عباسعلی، ۱۲۴۰ – ۱۳۱۷ شمسی

keyvān-e qazvīnī, 'abbās-'alī (1861 - 1938)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۹۱۳۹/۴

آغاز: قال تعالی شهر رمضان الآیة. اول هفته چون عددش که بی خلاف هفت است بی خلاف است که روز یک‌شنبه است و آخرش شنبه؛ **انجام:** ترس آن است که استعداد اصلی باطل شود که کفران حقیقی نعمت خداداد است و خروج از حدود انسانیت است.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: دفتری خط دار، جلد: مقوا، رویه کاغذ ابر و باد، ۸ص (۴۸۰–۴۸۷)، اندازه: ۱۶/۲×۲۲/۱سم [ف: ۲۹/۲ – ۸۰۰]

← تقریریه < جوابیه

● **تقریظ** / تقریظ / عربی

taqrīẓ

عاملی، علی بن محمد، ۱۰۱۳؟ – ۱۱۰۴ قمری

'āmelī, 'alī ebn-e mohammad (1605 - 1693)

صورت تقریظ شیخ علامه نجیب الدین علی بن محمد بن مکی العاملی طاب ثراه بر کتاب فراقد الغر.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۷/۳۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۲ص (۱۱۶–۱۱۷)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۷ – ۸۱۹]

● **تقریظ = اجازه** / تقریظ، اجازات / عربی

taqrīẓ = ijāza

صاحب جواهر، محمد حسن بن باقر، ۱۲۰۰؟ – ۱۲۶۶ قمری

sāheb javāher, mohammad hasan ebn-e bāqer (1786 - 1850)

این تقریظ را برای کتاب فقهی محمد حسین بن محمد علی خبوشانی مرقوم فرموده و از او به عنوان مجتهد محقق و مدقق یاد کرده و کتاب فقهی او را ستوده است. به این تقریظ در شناسنامه عنوان «اجازه» داده شده است.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۲۹۳۵۴

آغاز: بسمله، و الحمدلله رب العالمین و الصلاة و السلام علی سید الاولین و الاخرین؛ **انجام:** و ان لاینسانی من المدعوات فی اوقات الخلوات و مظان الاجابات الراجی عفو ربه خادم الشریعة محمد حسن بن الشیخ باقر قدس سره.

خط: نسخ تحریری، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۳؛ مهر: مؤلف؛ جلد: میشن زرشکی، ۱ص، ۱۸ سطر، اندازه:۱۴/۸× ۲۰/۶سم [ف: ۲۷ – ۴۴]

● **تقریظ** / تقریظ / عربی

taqrīẓ

خطی بحرانی، حسن بن عبدالنبی، ق۱۳ قمری

xattī bahrānī, hasan ebn-e 'abd-on-nabī (- 19c)

صورت تقریظی برای شیخ فاضل حسن بن عبدالنبی بر کتاب فراقد الغر.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۷/۳۳

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ واقف: نایینی، کاغذ: فرنگی آهار مهره، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۱۷–۱۱۸)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۷ – ۸۱۹]

● **تقریظ** / تقریظ / عربی

taqrīẓ

آقابزرگ طهرانی، محمد محسن، ۱۲۹۳ – ۱۳۸۹ قمری

āqā-bozorg-e tehrānī, mohammad mohsen (1876 - 1969)

تاریخ تألیف: شنبه ۲۵ ذیقعده ۱۳۷۴ق؛ محل تألیف: نجف اشرف

مؤلف بنا به درخواست شیخ عباسقلی واعظ چرندابی تبریزی که در نامه‌ای درباره کتاب «الکافی»مرحوم کلینی (۳۲۸) از وی سؤال نموده که آیا در این کتاب احادیث ضعیف موجود است یا نه؟ و در صورت وجود چرا به سفراء اربعه که هم عصر وی

بوده‌اند نشان نداده تا آن احادیث ضعیف را از بین بقیه آنها بیرون آورد؟ و نظر مؤلف را در این باره خواستار شده است. مؤلف با استفاده از گفتار استادش مرحوم علامه نوری در خاتمه «مستدرک الوسائل» فائدهٔ چهارم که اختصاص به کتاب کافی دارد این سؤال را پاسخ داده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۱۰۶۱/۲

آغاز: الحمد لولیه و الصلاة علی سید نا محمدنبیه و علی المعصومین الاثنی عشر اوصیاء نبیه و بعد فقد کتب الی العالم الفاضل الخطیب البارع الحاج الشیخ عباسقلی الواعظ الچرندابی التبریزی دامت افاضاته

نسخه اصلی: کتابخانه علینقی منزوی، فرزند مؤلف ـتهران؛ بی کا، تا: قرن ۱۴، تایپ ماشینی شده و در ابتدای کتاب اضافه شده است؛ ۴ص (۳۷-۴۰) [عکسی ف: ۳ - ۳۱۸]

● تقریظ / تقریظ / عربی

taqrīẓ

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۱۶۱۲/۱۷-ف

نسخه اصل: نسخه ش ۲۱۶ کتابخانه تقوی که اکنون در کتابخانه مجلس شورای ملی است ۶۴۶۱۴-۴۵۵۹. یکی به نثر از سراج الدین البلقینی، دیگری به نظم در ۳۴ بیت سروده ابوالحسن زرندی محدث در صفر ۷۷۶ هر دوبیتی از آن با یک قافیه؛ کا: عبدالحی، تا: ۸۲۲ق، جا: ماردین در شمال عراق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای [فیلمها ف: ۱ - ۶۱۸]

۲. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه:۵۶۶/۲

صورت تقریظ شیخ نور الدین علی خیاط رشیدی شافعی و صورت تقریض شیخ عبدالوهاب بن محمد معروف به شایب رشیدی شافعی ازهری بر کتاب شرح شهابیه؛ خط: نسخ، بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ فرنگی؛ جلد: تیماج سبز، ۱گ، ۲۴-۳۲ سطر، اندازه: ۱۶×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۲۴]

● تقریظ / تقریظ / فارسی

taqrīẓ

غیر همانند:

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۴۷۳۴/۲۸

ستایش‌هایی که از میرزا لطفعلی دانش کرده‌اند به نظم فارسی از: میرزا زین العابدین فرهنگ منشی باشی (۵۸۳) و میرزا کاظم مدرس سپاهانی (۵۸۴) و میرزا محمود خان (۵۸۵) و میرزا علی (۵۸۶) و میرزا محمد حسن (۵۸۷) و ملامحمد علی (۵۸۷) و نظام العلماء میرزا رفیع تبریزی (۵۸۸) و مایل افشار (۵۸۹)؛ بی‌کا، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی، جلد: روغنی زمینه سبز با گل و بوته سرخ، ۷ص (۵۸۳-۵۸۹)، ۱۱ سطر (۶×۱۱)، اندازه: ۱۱×۱۷سم [ف: ۱۴ - ۳۶۹۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۳۴۵۵/۶

آغاز: بسمله، پایه سریر و الامصیر وجوب ذاتی رفیع تر از آنست که طایر خیال انسانی با شکسته پر و بال امکانی طیران در فضای ساحت عز جبروتش تواند نمود و لمعات بوارق اشراقات نور الانوار منیع تر از آنکه خفاش سیرتان ظلمت سرای حدوث؛

انجام: زخم سرم زیاری ناخن بپا رسید، در ره نماند هر که باور هنما رسید، آب دهن ز فیض خموش گهر شود، این راز سر بمهر ز دریا بما رسید.

تقریظ دیوان شعر؛ بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قرمز، ۴ص (۶-۹)، قطع: بیاضی، اندازه: ۱۵/۵×۳۳سم [ف: ۱۰ - ۱۳۳۵]

● تقریظ آقا نجفی اصفهانی بر الفیه رضیه / تقریظ / عربی

taqrīz-e āqā najafī-ye esfahānī bar alfīye-ye razīye

آقا نجفی، محمد تقی بن محمد باقر، ۱۲۶۲ - ۱۳۳۱ ؟ قمری

āqā najafī, mohammad taqī ebn-e mohammad bāqer (1846 - 1913)

در این تقریظ، ناظم در استواری شعر به کمیت، فرزدق، دعبل و جریر همانند شده است. گویا این نسخه از روی نسخه اصلی مؤلف کتابت شده زیرا در پایان آن، پس از نام آقا نجفی، اشاره‌ای به محل خاتم (مهر) وی شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۱۷/۲

آغاز: بسمله - الحمدلله رب العالمین ... اما بعد فقد اقر الله باصرتی بمطالعة هذه المنظومة النشیدة و نور ناظرتی بمراجعة هذه الدر الفریدة فوجدت ناظمها قد اتقن فی النظم و افصح فی البیان حتی فاق فی کلامه بیان الحسان و اسبق فی انشاده علی اقرانه ممن سبق و احیی فی مسلکه رسوم الکمیت و الفرزدق؛ **انجام:** و یعطی ناظمها بکل شعر مدینة فی الجنان و یطوف علیه فیها الحور و الولدان و نرجو ان یشارکنا فی ثواب هذا النظم و البیان و انا الراجی لرحمة ربه الغافر محمد تقی بن محمد باقر. محل خاتمه المبارک

خط: نسخ خوب و مشکول، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی ، ۲گ (۳پ-۴پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۵سم [ف: ۱/۲۷ - ۲۱۲]

● تقریظ بیان الحق / کلام و اعتقادات / عربی

taqrīẓ-u bayān-il ḥaqq

ذوالریاستین، عبدالحسین، ۱۲۵۱ - ۱۳۳۲ شمسی

zo-r-rīyāsatayn, ‘abd-ol-hoseyn (1872 - 1953)

وابسته به: بیان الحق؛ شیخ الاسلام اصطهباناتی، احمد (-۱۲۵۴ق) بر کتاب «بیان الحق» تألیف میرزا احمد اصطهباناتی.

تهران؛ نوربخش؛ شماره نسخه:۴۳/۲

آغاز: الحمد لله حق حمده ... اما بعد فان معرفة ولاة الامر و امام العصر؛ **انجام:** و الله ولی الهدیة و الرشاد و بیده ... غفر له.
کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ کاغذ: فرنگی شطرنجی سفید، جلد: مقوایی، ۲ص (۲۷۶-۲۷۸)، اندازه: ۱۷×۲۲سم [ف: ۱ - ۵۳]

● تقریظ تحفة الانام / تقریظ / عربی

taqrīẓ-u tuḥfat-il anām

تبریزی، محمد رضا بن عبد المطلب، ق۱۲ قمری
tabrīzī, mohammad rezā ebn-e ʻabd-ol-motalleb (- 18c)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۴۴۵/۱

خط: ثلث، کاتب = مؤلف، تا: صفر ۱۲۱۸ق [مختصر ف: - ۲۰۰]

● تقریظ الجمانة البهیة / تقریظ / عربی

taqrīz-ul jumānat-ul bahīyya

فاضل مقداد، مقداد بن عبدالله، - ۸۲۶ قمری
fāzel-e meqdād, meqdād ebn-e ʻabd-ol-lāh (- 1423)

وابسته به: الجمانة الهبیة فی نظم الرسالة الالفیة؛ تاج الدین حلی، حسن بن محمد (قرن ۹)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۹۳۲/۱

آغاز: صورة خط الشیخ العلامة المقداد فی مدح الجمانة و مصنفها ما صورته: هذا الکتاب درة بهیة و خریدة کریمه و حسنة عظیمة؛ **انجام:** و اسکننا بحابیح دار کرامته و حشرنا مع محمد و عترته و ذریته و کتب اقل العباد و الراجی عفو یوم التناد المقداد بن عبدالله السیوری عفا الله عنه حامدا لله مصلیا علی رسوله و آله مستغفرا من ذنوبه. رب اختم بالخیر.
خط: نسخ تحریری، کا: محمد بن علی بن حسن جباعی، تا: ۸۵۱ق؛ کاغذ: نخودی آهار مهره، جلد: میشن بنفش، ۱ص (۱)، اندازه: ۱۸/۲×۲۸سم [ف: ۲۹/۱ - ۳۸۱]

● تقریظ الرسالة الحسینیة / متفرقه / عربی

taqrīẓ-ur r.-il ḥusaynīyya

حسن بن محمد علی، ق۱۳ قمری
hasan ebn-e mohammad ʻalī (- 19c)

تاریخ تألیف: ۲۲ جمادی الثانی ۱۲۳۸ق
تقریظی است مختصر بر «الرسالة الحسینیة» ملا علی بن عبدالله سمنانی که در اعتقادات نگاشته است. این تقریظ به تایید شیخ احمد احسائی و سید کاظم رشتی رسیده است.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۲۲۰۶/۵

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... انی قد وفقت علی الرسالة المساة بالرسالة الحسینیة فی الاعتقادات و مراتب التوحیدات و المعارف الحقیة؛
نسخه اصل: کتابخانه مشایخ - کرمان الف ۷؛ کاتب = مؤلف، بی‌تا؛ ۱ص (۲۴) [عکسی ف: ۶ - ۲۵۸]

● تقریظ رساله سید محمد حسن واعظ کاشی / حکومت و سیاست / فارسی

taqrīz-e r.-ye seyyed mohammad hasan-e vāʻez-e kāšī

وابسته به: مواعظ حسنه = جواب نامه ملا علی کنی؛ واعظ کاشانی، محمد حسن (قرن ۱۴)
سید محمد حسن واعظ کاشی رساله‌ای در جهت بودن فقهاء در عصر غیبت و نحوه سلوک علماء با پادشاهان نگاشته و به خدمت علما ارسال داشته است و علما نظرات خود را در باره آن نگاشته‌اند. در این نسخه نظرات علمای زیر تحریر شده است: میرزا محمدتقی، میرزا ابوالقاسم مدرس، محمد تقی بن محمد حسن، حبیب الله بن علی مدد ساوجی.

قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه:۴۷۸۳-۲۴/۸۳

آغاز: بسمله رساله جناب مستطاب خیر الذاکرین و سلطان الواعظین اشرف السادات و الحاج آقائی حاجی سید محمد حسن واعظ کاشی را برایم خواندند اصل مطلب؛ **انجام:** والا فالامر اوضح من ان یبین اذا لضرورات تبیح المحظورات و الحمد لله علی جمیع الحالات و علی محمد و آله اکمل التحیات و افضل الصلوات حرره العبد الراجی حبیب الله بن علی مدد الساوجی
خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۴؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۷گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۳×۲۲سم [ف: ۲ - ۱۰۲۰]

● تقریظ رسالة نظام العلماء / تقریظ / عربی

taqrīẓ-u r.-i niẓām-ul-ʻulamāʼ

تستری، محمد بن ابی طالب
tostarī, mohammad ebn-e abī tāleb

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه:۲۶۶۷/۲

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۷۰ق؛ ۵گ (، ۳۸ر- ۴۳ر) [ف: ۶ - ۸۸]

● تقریظ زین العابدین مازندرانی / تقریظ / عربی

taqrīz-e zayn-ol-ʻābedīn-e māzandarānī

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه:۳۵۶۰/۷-ف

نسخه اصل: نسخه آقای حسن نراقی. در ۱۲۰۰ و اندی درباره کتاب حج محمد مهدی بن ابی ذر نراقی کاشانی؛ بی‌کا، بی‌تا [فیلمها ف: ۲ - ۱۸۳]

● **تقریظ صاحب روضات بر منظومه نائینی** / تقریظ/ عربی

taqrīz-e sāheb-e rawzāt bar mnz.-ye nā'īnī

خوانساری، محمد باقر بن زین العابدین، ۱۲۲۶ - ۱۳۱۳ قمری

xānsārī, mohammad bāqer ebn-e zayn-ol-'ābedīn (1811 - 1896)

تقریظی به نظم و نثر بر دیوان شاعر نوشته شده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۱۷/۷

آغاز: یا باذل الجهد فیما یکمل الدینا ×× و باسط الاید بسطا فوق ایدینا /اتیت بالنطق بالسحر الحلال کمن ×× اتی بالاعجاز فوق المرتجی حینا؛ **انجام:** و کتب هذه النبذة من الکلام تذکرة لجنابه المفضال المنعام و تهنیة لما اهداه من الکلم الطیب الی اسماع الانام، العبد العاثر الداثر و الرق الخاسر الحاسر، ابن السید الاید الجلیل زین العابدین الموسوی محمد باقر وقاهما الله تعالی شر الیوم الآخر فی ۲۱ رجب الاصب سنه ۱۳۸ [=۱۳۰۸]. محل خاتمه المبارک.

خط: نسخ خوب و مشکول، بی‌کا، بی‌تا؛ رکابه‌دار؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۱گ (۱۵۵ر-۱۵۶پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۷×۱۷/۵سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۱۷]

● **تقریظ علامه چهار سوقی بر الفیه رضیه** / تقریظ - عربی

taqrīz-e 'allāme čahār-sūqī bar alfīye-ye razīye

خوانساری، محمد هاشم بن زین العابدین، ۱۲۳۵-۱۳۱۸ قمری

xānsārī, mohammad hāšem ebn-e zeyn-ol-'ābedīn (1820 - 1901)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۸۱۱۷/۳

آغاز: بسمله- الحمدلله رب العالمین و الصلوة و السلام علی ... و بعد لقد اجلت النظر فی هذه المنظومة الشریفة و تشرفت بمضامین ابیاتها المنیفة و حق لی ان اقول فی حق جناب ناظمها المعظم ... ایها العالم العامل النحریر و الفاضل الکامل الخبیر مرحبا بک؛ **انجام:** و یذیقک من حلاوة افاضاته الجلیلة و المسئول من جنابک الدعاء فی مظان الدعوات الخالصة و السلام علیکم و رحمة الله و برکاته. و کتبه بیمناه الدائرة العبد المحتاج الی عفو ربه القوی محمد هاشم بن زین العابدین الموسوی عفی عنهما فی الخامس من جمادی الثانیة عام ۱۳۸ [=۱۳۰۸] محل خاتمة المبارک.

بی‌کا، بی‌تا؛ این تقریظ گویا از روی خط مؤلف نوشته شده، تاریخ کتابت اصل آن ۵ جمادی الثانی ۱۳۰۸ق بوده است؛ دارای رکابه؛ جلد: مقوایی با روکش تیماج حنایی، ۱گ (۵ر-۵پ)، ۹ سطر، اندازه: ۱۰/۸×۱۷/۵سم [ف: ۲۷/۱ - ۲۱۳]

● **تقریظ علی تاریخ مدینه** / تقریظ / عربی

taqrīẓ-un 'alā tārīx-i madīna

قیراطی، ابراهیم بن شرف الدین، - ۷۸۱ قمری

qīrātī, ebrāhīm-e bn-e šaraf-e dīn (- 1380)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۷۹ط

بی‌کا، بی‌تا؛ ۳ص (۴۰۰-۴۰۲) [ف: ۲۲ - ۱۱۱]

● **تقریظ علی الفوائد المدنیة** / تقریظ / عربی

taqrīẓ-un 'ala-l fawā'id-il madanīyya

حسین بن حسن، ق۱۱ قمری

hoseyn ebn-e hasan (- 17c)

وابسته به: الفوائد المدنیة فی الرد علی من قال بالاجتهاد و التقلید فی الاحکام الالهیة = الفوائد المدنیة و حقایق قواعد الاصول الدینیة؛ استرآبادی، محمد امین بن محمد شریف (-۱۰۳۳)

نوشته‌ای است از مؤلف درباره الفوائد المدنیة میرزا محمد امین استرآبادی اخباری و تقریظ بر آن کتاب. در آخر این رساله سؤالاتی درباره بعضی از مسائل فقهی و اصول در خطاب به استرآبادی بدون ذکر جواب آورده و در آخر نام خود را همان‌گونه که نوشتیم ذکر کرده است. وی در آغاز رساله از کتاب «فواید المدنیه» تعریف و آنگاه درباره آن مختصر گفتگو کرده است.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۸۳۶/۱۶

آغاز: بسمله، نحمدک یا من هدانا سبیل الرشاد و دلنا علی المنهج الواضح و الصواب و نشکرک یا من جعلنا من المتمسکین بالعروة الوثقی من اولی الاسباب و نصلی و نسلم علی النبی المصطفی ... کتابه الذی جادبه علی کل کتاب المبعوث کافه للناس من عجم و عراب و عبد فانی و ان کنت قاصرا عن رتبة المحصلین و غیر داخل فی زمرة العلماء ... لکنی ... راج ان اکون من المصنفین و الان قد وفقنی الله للوقوف علی کتاب الفوائد المدنیه و العوائد المحمدیه؛ **انجام:** حسین بن حسن اقل الخدام المنسوب الی ظهیر الدین بن الحسام و انه فی سبعة من شوال.. علی کل حال و انتم فی امان الله و رعایته تم ...

بی‌کا، بی‌تا؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۰ص (۲۶۲-۲۸۱)، اندازه: ۱۵×۲۰/۵سم [ف: ۹ - ۴۹۳]

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه:۹۲۳/۱۶

نسخه اصل: همان نسخه بالا [عکسی ف: ۳ - ۱۳۲]

● **تقریظ علی «المرور بین الحرمین»** / تقریظ / عربی

taqrīẓ-un 'alā «al-murūr bayn-al ḥaramayn»

تاریخ تألیف: ۷۷۶ق
دو تقریظ است بر «المرور بین الحرمین» یکی به نثر و دیگری به نظم. منظوم قصیده‌ای است در ۳۴ بیت از ابوالحسن زرندی محدث یاد شده که آن را در صفر ۷۷۶ سروده و هر دو بیت از آن یک قافیه جداگانه دارد.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۴۵۵۹/۸

آغاز: آغاز تقریظ منثور: الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی. وقفت علی عرفات ذات العلمین و افضت منها فاستعشرت فاضتها مشاعر الحرمین ... آغاز قصیده: ایا بحر علم فاض من اشرف المدن ×× و سار علی ابهی المناهج و السنن؛ **انجام:** حقیق بان تحطی بکل فضیلة ×× ترام و تعطی کل مارمت سجن
بی کا، تا: با تاریخ۸۲۲ق؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱گ (، ۱۵۵ر-۱۵۶پ)، اندازه: ۱۶/۵×۲۵/۵سم [ف: ۱۲ - ۲۴۷]

● تقریظ کتاب الوصایا / تقریظ / عربی

taqrīẓ-u k.-il waṣāyā

کردی باشی، عبدالله

kordī bāšī, ‘abd-ol-lāh

در صدر تقریظ با قلم قرمز چنین نوشته است: «قال مقرضا لهذا المجموع الشیخ عبدالله الکردی البادشی. بسمله یا رب انی استعین بک ان احمدک علی ما منحت به من نعمة الاسلام ... و بعد فقد تاملت هذا المجموع». در پایان این بخش نیز چند بیت از شیخ عبدالله کردی در تقریظ این مجموعه است با این آغاز: «لاقیت ذا المجموع فی حیرة ×× یرتاد کفوا من کرام الانام»

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۷۵۵/۶-طباطبائی

خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۲۴۳ق؛ کاغذ: فرنگی نخودی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۰۳ص (۱۰۹-۲۱۱)، ۱۴سطر، اندازه: ۱۵×۲۰سم [ف: ۲۳ - ۴۵]

← تقریظ مرآة الازمان ≻ مکتوب الشیخ عبدالنبی بن محمد تقی القزوینی المدرس الی الشیخ محمد بن محمد زمان الکاشانی

● تقریظ المسألة النافعة للمباحث الجامعة لاقسام المواریث / تقریظ / عربی

taqrīẓ-ul mas’alat-in nāfi‘a li-l-mabāḥiṯ-il jāmi‘a li-aqsām-il mawārīṯ

علامه حلی، حسن بن یوسف، ۶۴۸ - ۷۲۶ قمری

‘allāme-ye hellī, hasan ebn-e yūsof (1251 - 1326)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه:۱۰۰۷۰/۱۱

خط: نستعلیق، کا: کمال الدین عطاء الله بن مسیح آملی، تا: ذیقعده ۹۴۴ق؛ ۱ص (۱۶۸ر) [مختصر ف: - ۲۰۰]

● تقریظی از صاحب معالم / تقریظ / عربی

taqrīzī az sāheb-e ma‘ālem

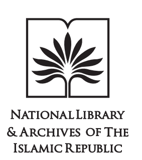
عاملی، حسن بن زین الدین، ۹۵۹ - ۱۰۱۱ قمری

‘āmelī, hasan ebn-e zayn-od-dīn (1552 - 1603)

صورت تقریظ شیخ حسن بن زین الملة و الدین بر کتاب فراقد الغربا از جمال الدین الحسن بن جابلثی.

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه:۴۹۵۷/۳۱

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی آهارمهره، جلد: تیماج مشکی، ۱ص (۱۱۶)، اندازه: ۱۷/۵×۲۱/۸سم [ف: ۷ - ۸۱۹]

Union Catalogue of Iran Manuscripts

By
Mostafa Derayati

Tarjām - Taqrīzī

Volume 8